REAL ORDENANZA
ADICIONAL
A LA DE REEMPLAZOS
DE TRES DE NOVIEMBRE
DE MIL SETECIENTOS Y SETENTA,

POR LA QUAL SE SIRVE S. M. declarar varias esenciones y casos para la mas facil y exâcta egecucion del alistamiento y sortéo, guardada equidad.

C. 29
C. 4

EN MADRID:

En la Imprenta de Pedro Marin.
Año de MDCCLXXIII.

REAL CEDULA
DE S. M.
Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA QUAL SE EXIMEN DEL SORTEO para el Reemplazo del Egercito á los Hijos de los Fabricantes de las Fabricas de Lana de Segovia, que se destinaren desde niños con sus padres á egercitarse en aquellos Oficios, ó con otros Maestros, mediante Escritura de Aprendizaje, y no en otra forma.

AÑO 1773.

EN MADRID.

En la Imprenta de Pedro Marin.

CONSILIA MARIANI SOZINI IVNIORIS.

SECVNDA PARS CONSILIORVM

Clariss. Eminentissimiq́ꝫ, ac veridici Iurisconsulti D. Mariani Sozini Iunioris, aliter Sozini nepotis, patritij Senensis, Equitisq́ꝫ, et Comitis, qui cum publice multos annos, Senis, Pisis, & Patauij legerit, nunc Bononię ius Ciuile profitendo, Primariam totius Italiæ cathedram tenens, per ipsum auctorem diligentiss. reuisa, nunc primum fœliciter in lucem venit.

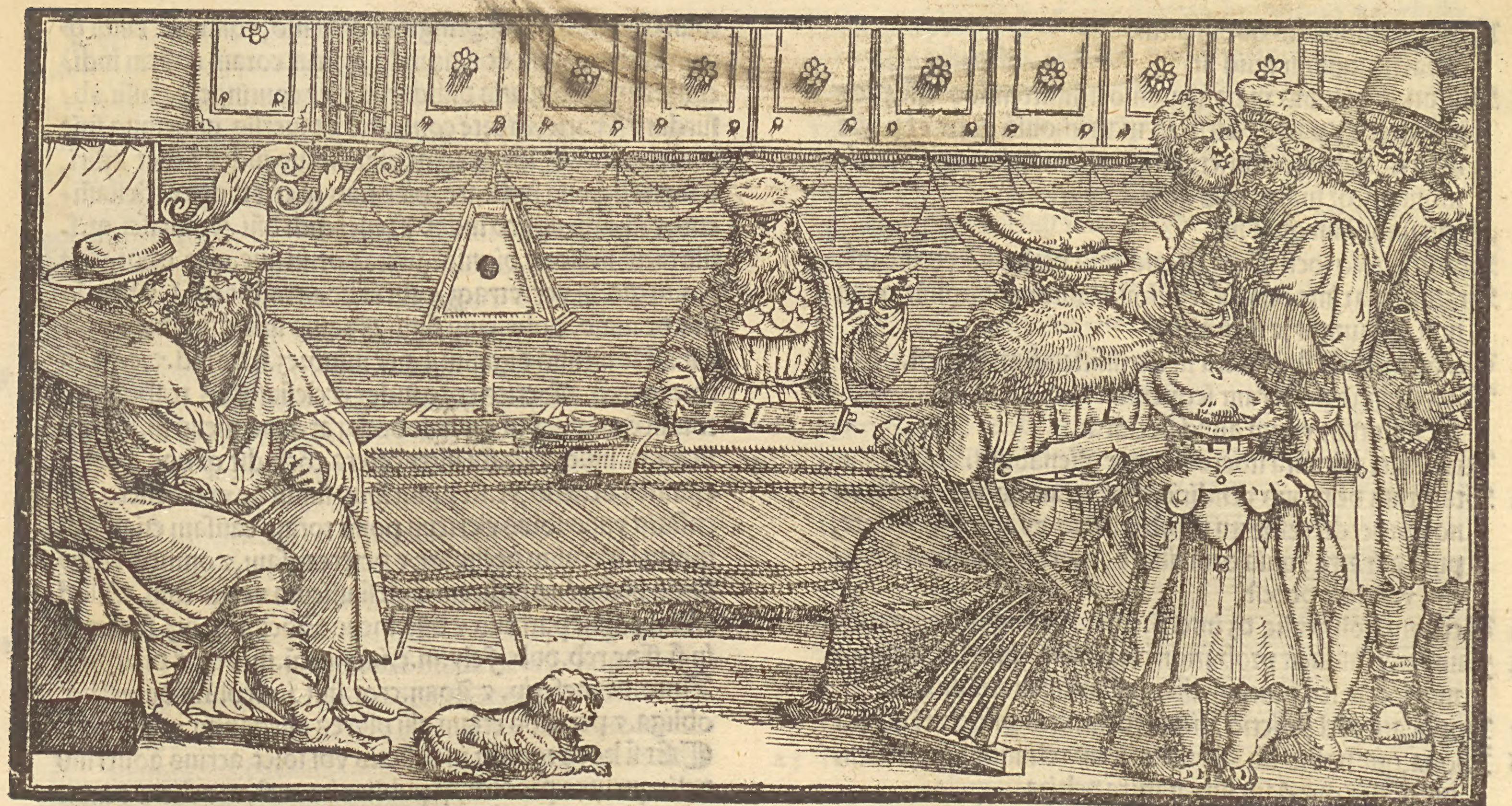
Additis Summariis, ac Repertorio copiosissimis.

Cum Pontificio, Cæsareo, Regio, Venetoq́ꝫ priuilegiis.

VENETIIS.

1545

Diolo ala Cassa Prof.a dela Comp.a de Jhs el S.r lic. Almeyda

Consiliorum Clarissimi,

Eminentissimiq; Jurisconsulti domini Mariani Socini iunioris, Senensis patritij, equitis, ac Cęsareę, Pontificalisq; aulę Comitis, aliter Socini nepotis, Secunda Pars incipit.

CASVS

Magnificus Vir Joan. Paulus Lilius Lucensis cum iure successionis paterne possideret dimidiā ptem vnius domus, aliā dimidiā emit a.d. Mattheo filio fratris eius, postea aūt de anno. 1516. totā domum predictā vna cū quadam alia domūcula adherente, quā a qbusdam extraneis emerat, vēdidit Stephano de bartholinis ciui Lucensi, ꝛ magistro Laurentio, dn̄o Frācisco, Bartholomeo, ꝛ Vincentio filijs dicti Stephani ꝓ certo inter eos ꝯuēto pcio.

¶ Et cum per venditorem predictū nulla ante venditionē fuisset facta inq̄sitio de agnatis eius an emere vellent ſm formā statuti Lucēsis. Ex post de anno. 1521. per. d. emptores fuit facta intimatio predicte vēditionis dn̄o Joanni de Lilijs, Laurētio eius fratri carnali, dn̄o Nicolao de lilijs, ꝛ dn̄o Mattheo eius fratri oībus separatim, put ex intimationibus constat quarum oīum copia transmittit̄.

¶ Nunc aūt supradicti do. Jo. Laurētius do. Nicolaus, ꝛ dn̄s Mattheus de lilijs ꝯiunctim ꝛ diuisim petunt iam mortuo dicto Stephano a p̄dictis eius filijs simul, ꝛ ꝓ indiuiso. d. domū possidentibus, vt eā tanq̄ rē pr̄imoniale eis reuēdant ſm formā statuto Lucensiū quorum copia transmittit̄, ꝛ dn̄m Frācisū (q clericus est) cōueniūt corā iudice ecclesiastico Lucēsi, ꝛ alios coram iudice layco.

¶ Opponit̄ p reos cōuentos ex psona dn̄i Frācisci de incōpetētia iudicis, q illæ vti ,pthonotarius aplicus dr̄ exēptus ab ordinario, ꝛ sic eum esse cōueniendum coram suo iudice, ꝛ non esse suppositum statutis Lucensibus.

Et attenta indiuiduitate cause, q. s. oēs fratres simul cum Reuerendo dn̄o Francisco domū possident ꝓ indiuiso, idē dr̄ respectu alioꝝ fratrū, vt sic causa ita idiuidua corā eodem iudice tractetur, ꝛ non cause ꝯtinentia diuidatur.

Preterea dicit̄ per eosdem reos, q actores omnino debent excludi ,ppter intimationes singulis eoꝝ factas.

Et preterea quod dimidia domus quā Joā. paulus emerat a filio fratris nō erat apud ipsum, vt patrimonialis.

Et per consequens non subiacet statutis loquentibus de patrimonialibus.

¶ Quibus sic stantibus queritur qd iuris: ꝛ inquantū iustitia patiatur petitur consilium in fauorem reorum.

SVMMARIVM

¶ Statutum de rebus patrimonialibus certa forma vendendis, ꝛ per ꝯiunctos recōperandis an liget clericos.

¶ Et an clericus possit declinare forū etiam respectu laycorum litis consortum.

¶ Et an statutū p̄dictū ,pcedat in re empta a trāsuersali.

1. Actor forum rei sequi debet.
2. Cause continentia diuidi non debet.
3. Layci possunt coram ecclesiastico iudice conueniri respectu clerici consortis litis, quem ex sua psona alias possent declinare.
   Et hoc procedit, etiam si sint plures layci, ꝛ vnus clericus solus.
4. Et hoc in delictis etiam procedit.
5. Obligati ad vendendū ex forma statuti sunt obligati ad rem tradendam.
6. Obligatio rem tradi indiuidua dicitur ſm cōmu. opi.
7. Dominij translatio per legis ,phibitionem impeditur.
8. Statutū disponens de rebus patrimonialibus sub certa forma vendendis, ꝛ per ꝯsanguineos recupandis, an liget clericos, ꝛ nu. sequentibus, ꝛ maxime nu. 15.
9. Statuta ciuitatum etiam fauorabilia clericorum contractus non ligant.
10. Statuta, per que libera facultas de rebus suis disponendi auferē, sunt odiosa, ꝛ a iure cōmuni exorbitātia, ideo stricte intelligenda sunt, ꝛ. j. nu. 21.
11. Statuta predicta tollentia liberā facultatē de rebus suis disponendi non subditos non ligant etiam laycos.
12. Statutum lꝫ ,phibeat subditis alienationem, si tn̄ alienatio clerico fiat, valebit etiam respectu subditi.
13. Statutum prohibens alienationem in non subditos non valet aduersus clericos, ꝛ non impedit, quin clericis, in quos alienatur res, ius acquiratur, ꝛ per eos retineat̄.
14. Clericus presumitur laycorum statuta ignorare, vti aliena, ꝛ ad se non pertinentia.
16. Cōiunctus saltem presumptiue scire presumitur id, quod coniunctus scit.
17. Presumptio iuris legitima ꝛ liquida probatio dicitur.
18. Intimatio venditionis pro forma non requiritur, vt fiat agnatis, sed sufficit, q ipsi agnati aliquo modo notitiā habeant, ꝛ scientiam venditionis, et per presumptionē.
19. Judex pre oculis equitatem semper habere debet.
20. Res patrimonialis in statuto de quo hic altero de duobus modis capipotest.
22. Statuta debent impropriari, ꝛ restringi, vt minus q̄ possint, ledant ius commune, dummodo aliquid operentur, ꝛ. j. numero. 30.

13 Res patrimonialis que dicatur.
Patrimonium quid sit,
24 Statutum dictans in patrimonio admittendos esse proximiores ex parte patris, in matrimonio vero ex parte matris, habet locum, etiam ꝙ quis non habeat matrimonium, q: mater eius adhuc viuit.
25 Matrimonium quid sit.
26 Statutũ in eo locũ nõ hz, in quo eius verba nõ verificant.
27 Statuta maxime odiosa, ꝛ iniqua tantum disponũt, quantum loquuntur, ꝛ non vltra.
28 Verba quando sunt clara in eis insistendum non est.
29 Precedentia declarant sequentia.
Et statutum vnum aliud declarat.
31 Res semel alienata libere efficitur alienabilis.
32 Statutum de rebus venditis recuperandis per agnatos non procedit respectu rei ab aliquo ex agnatis empte, puta a fratre, quia eam libere, non obstantibus statutis, vendere potest.
33 Verbum qõlibet sic dz interpretari, vt aliquid operetur.
34 Fama non inducit probationem plenam, imo nec semiplene probat, sed tantum alias ꝓbationes coadiuuat.
35 Implicatio vel ꝯdictio aliqua in statutis ꝯsiderari nõ dz.
36 Bona, que nobis ab ascendentibus relinquuntur, videntur nobis quodam iure nature debita.
37 Firmius apud nos est illud, quod ꝓpria ꝓuisione acquisiuimus, q̃ quod alterius prouisione.
38 Numerus pluralis duos adminus requirit.
39 Quod cõmune est, proprie meum non est.

CONSILIVM PRIMVM.

Dirigat dñs verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Pro resolutione presentis ꝯsultationis plura veniũt discutienda. ¶ Et primo vtrum Reuerendus dñs Franciscus prothonotarius aplĩcus tanquã exemptus possit declinare forum et respectu fratrum, ꝛ sic totam causam auocare ab ordinarijs Lucensibus. ¶ Scdõ vtrum corã iudice dicti dñi Francisci sint seruanda statuta Lucensia loquentia de rerum patrimonialiũ alienatione, ita vt illis dñs Franciscus dicatur subiectus. ¶ Tertio posito sine preiudicio veritatis, ꝙ seruanda sint videndũ erit vtrũ isti de Lilijs sint ab agendo repellendi vigore intimationum eis factarum. ¶ Quarto ꝛ vltimo, vtrum saltem sint repellendi pro dimidia .d. domus quam Joã. paulus, qui reis ꝯuentis vendidit emerat a .d. Mattheo filio fratris eius. ¶ Capiendo itaq; primum dubiũ, ꝛ ꝯclusiue loquendo dico ꝙ cum dñs Franciscus sic exemptus ab ordinario Lucensi, q: est prothonotarius apostolicus põt ad suum iudicem totam causam trahere illam auocando a Lucensibus iudicibus.

1 † Nam non est dubium, ꝙ actor sequi debet forum rei. c. cum sit generale, de foro competenti, cũ similibus. ꝛ propterea dominus Franciscus Reuerẽdus prothonotarius non potest aliquo modo conueniri nisi corã suo iudice, vt est clarissimum. Cũ autem causa ista in qua ipse ꝛ omnes fratres eius asserantur obligati ad reuendendum, sit indiuidua ꝛ cõnexa, debent omnes fratres simul cum ipso dño

2 Francisco corã iudice suo conueniri, † Et hoc ne ꝯtinentia cause diuidatur arg. l. nulli, cum sua materia. C. de iudi. ꝛ sic ratione ꝯnexitatis ꝛ indiuiduitatis cause fratres Re

3 uerendi dñi Francisci, † licet layci sint ꝛ ex sua ꝑsona iudicem Lucensem declinare non possent, poterũt tamen rõne ipsius dñi Francisci eis in tali causa ꝯiuncti vt sic ipsi ꝯsequantur per aliũ qđ per se ꝯsequi non possent, pro quo bene facit. l. si cõmunem. in princ. ff. queãdmo. serui. amit. ꝛ ita in causis indiuiduis voluit Cy. ꝛ post eũ Bar. in. l. iurisperitos. ff. de excusa. tuto. refert ꝛ sequitur auus meus do. Maria. soci. in ꝯsi. xij. Quoniam in presentiarũ. in. iiij. q. dicens hoc ꝓcedere etiam si plures essent layci ꝛ vnus solus clericus prout ꝯtingit in casu isto, conuenit enim ꝙ cum eadem causa sit agitanda agatur corã eodem iudice, ne cause ꝯtinentia diuidatur, ꝛ ne contingere possit absurdum si varie, ꝛ forte contrarie a diuersis iudicibus sniẽ proferentur. ¶ Et ex eo q: vnus solus iudex debet adiri, ꝛ sup tali causa iudicare, dicemus ꝙ erit iudex ecclesiasticus, ꝛ in casu nostro iudex Reuerendi dñi Francisci, q: .s. ille dicit maior ꝛ dignior, iuxta not. in auc. qũo opoꝛ. episco. in glo. in ver. vtraq;, ꝛ ibi ẽt doc. tradũt col. i. ꝛ in. c. solite. de maio. ꝛ obe. cum simi. Maius aũt ꝛ dignius trahit ad se minus dignum. l. per minorez. ff. de iud. ꝛ. c. quanto. extra eo. Merito ergo iudex ecclesiasticus trahit ad se totam causam, ꝓut egregie declarat auus meus in. d. consil. xij. in. iiij. q.

4 † Et ibi inter cetera cõcludit ꝙ hoc ꝓcedit etiam in delictis, vt. s. ex pluribus simul de vno delicto accusatis vnus solus clericus possit totam causam etiam respectu laycorum declinare ꝛ petere ipsam, ꝛ omnes accusatos deduci ad iudicem ecclesiasticum vt per eum. Quod etiam voluit patruus ꝛ dñs meus Soci. in. l. cũ senatus. in fi. ff. de reb. dub. Fely. in. c. i. iiij. colũ. in ver. ꝛ dixit dñs Anto. de prescrip. ꝛ Joan. crot. in. l. i. v. colũ. ff. de verbo. obliga. ꝛ per istos etiam alij plures allegantur vt per eos. ¶ Et si hoc procedit in delictis vbi solet acrius aduersus delinquentes procedi, q: publice interest, ne delicta remaneant impunita, iuxta. l. ita vulneratus. ff. ad legez aquiliã. fortius in ciuilibus, ꝛ sic in casu nostro vbi tale interesse non consideratur, auc. multo magis. C. de sacrosanc. eccle. ¶ Stet ergo in hac prima questione conclusio ꝙ Reuerẽdus dñs Franciscus totam causam ꝑpter eius cõnexitatem ꝛ indiuiduitatem ad iudicem suum deducere potest, ꝛ a Lucensibus iudicibus auocare. ¶ Pro quo bene facit doctrina Bar. in. l. precipimus. §. eo obseruando. C. de appella. quam Alex. ibi in apostil. dixit esse verã. ¶ Faciũt etiam plura cumulata per Jaso. in. l. si emancipati. ij. iij. et iiij. col. incipiendo in ver. nota tu diligenter ꝛc. C. de colla. ꝛ maxime in sexta additione. ¶ De ꝯnexitate autem ꝛ indiuiduitate cause presentis non est dubitandum. ¶ Primum enim ꝯstat ex eo q: omnes predicti fratres de Bartolinis layci vna cum Reuerẽdo dño Francisco exempto domum, de qua agitur cõmuniter ꝛ pro indiuiso possidẽt.

5 ¶ † Secũdum vero ꝓbatur, q: illi obligati ad vendendũ ex forma statuti sunt obligati ad non tradendum. l. ex empto. in prin. ff. de actio. empti. tradit patruus ꝛ dñs meus Soci. in consil. xvj. Anno dñi. per totum. iiij. volu. ꝛ est cõmunis opi. vt per Jaso. ꝛ alios in. l. stipulationes non diui

6 duntur. ff. de verbo. obligatio. † obligatio autem rem tradi dicitur indiuidua, vt per Bar. ꝛ alios in. d. l. stipulationes non diuiduntur. ꝛ in. l. iij. §. cato. in secũda opi. ꝛ ita se habet magis cõmunis opi. vt ibi per do. meũ Soci. ꝛ alios Moder. vbi aliquando dixi in tertia ꝯclusione circa tres primas opinio. Bar. ¶ Et licet aliqui teneant ꝯtrarium quorum opinio disputando teneri posset vt ibi plene dixi tamen in iudicando non est a cõmuni opinione recedendũ per iura vulgaria. ꝛ ista sufficiant circa .i. q. ¶ Circa scdã vr̃ prima fronte dõm dñm Franciscum subiectum esse statutis loquentibus de rebus patrimonialibus, ꝛ in ꝓposito hoc est dicere ꝙ domus ipsi vendita tanq̃ ꝑmonialis sit oĩo tradenda agentibus oblato precio eius, nõ obstante ꝙ ipse sit exemptus ꝛ ꝑsona nõ subdita iudicibus Lucẽsibus, ꝛ hoc vr̃ aperte determinatũ per statutũ sub rub. de alie. fac. in nõ subdi. ꝛc. in. c. xcij. lib. ij. naz in eo clare dispo nit ꝙ si qs venerit ad aliquẽ actũ alienationis rei ꝑmonialis in non subditũ statim ꝛ ipso facto presumat eã aliẽ nasse ꝛ eius possessionẽ tradidisse ei ad quez ius recompere ꝑtineret vt in eo statuto latius legi põt. Quo stante seq̃ ꝙ alienatio facta per Reuer. do. Franc. dr̃ fuisse nulla ab initio nec in eum vr̃ dñium translatũ, tum q: statutũ illud vult alienationem factã ꝛ dñium translatum in eũ ad quẽ ius recõperandi ꝑtinebat, vt dixi, † tum ẽt q: per ꝓhibitio

7 nẽ. l. impedit trãslatio dñij, iuxta no. in. l. ea lege. C. de ꝯdi.

8 ob cau. ꝛ tradit p doc. in. l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. i. † Nec vr̃ posse dici ꝙ tale statutũ non valeat tanq̃ factũ ꝯtra libertatẽ ecclesie, ꝛ ꝯ clericos, quos ligare non põt. Qm̃ vr̃ posse rñderi, ꝙ imo nõ vr̃ tale q: statutũ nõ disponit ꝯ clericis, vel

ricis, vel de rebus ecclesie, sed de rebus patrimonialibus laycorum, ⁊ circa personas subditas, vꝫ vt q̄ꝫprimum vendere tentauerint dicātur vendidisse agnatis, vt in eo dr̄, ⁊ ita in simili statuto voluit Jac. but. in. l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habe. prout refert Ang. in cōsi. xlviij. ex themate dicto circa medium versiculo de secundo dubitari potest, vbi etiaꝫ ipse videtur velle ꝙ talia statuta valeant. ¶ Uerum his non obstantibus vr̄ dicendum contrarium vt. s. dominus Francis. dn̄ium acquisierit nec ad reuendēdum teneatur, ⁊ sic ꝙ aduersus eum statuta de rebus patrimonialibus loquentia non habeāt locum, 9 † nam statuta ciuitatum ēt ꝙ essent fauorabilia non ligant actus aut contractus clericorum, vt est tex. ⁊ ibi doc. tradunt in. c. ecclesia sancte Marie de constit. ⁊ ibi Moder. dicūt ꝙ ista est cōis opi. fortius ergo hoc dici debet in proposito nostro cum statuta predicta non solum non sint fauorabilia sed odiosa, neduꝫ venditoribus vt statim dicaꝫ, sed etiam emptoribus, ⁊ sic in proposito domino Francisco clerico. 10 ¶ † Et pro ista cōclusione facit, qꝛ cū statuta predicta sint contra ius cōmune, quo daṫ oībus libera facultas disponēdi de rebus suis. l. vsqꝫ adeo. ff. si qs a par. fu. manu. §. sꝫ ⁊ maior. istit. de his q sunt sui vel alie. iur. l. i re māda ta. C. manda. ⁊ l. dudum. C. de contrahen. empt. cum similibus, ⁊ consequenter sint odoiosa, ⁊ a iure cōmuni exorbitania, cum talem libertatem auferrant prout tenet Joan. and. in addi. Spe. in tit. de emptio. ⁊ vendi. §. nunc videndū ver. sed pone statutū est in aliquo loco, clare dicens ꝙ talia statuta sunt odiosa, ⁊ ita refert, ⁊ sequitur Jas. in cōsilio. cxciiij. superuacuo video. ij. col. ij. vol. sequitur quod debent stricte intelligi. l. quod vero contra, ⁊ l. ius singulare. ff. de leg. ⁊ c. que a iure cōi de reg. iur. lib. vj. iuncta etiā regula. c. odia eo. tit. ⁊ in proposito scribit Roma. in consilio. ccccIxxxiiij. hoc ꝙ vicinus in prin. sic igitur concludēdū est ꝙ talia statuta sic stricte intelligenda non debēt procedere aduersus ꝑsonas vel ꝯtus clericorū maxime exēptoꝝ ab ordinario ꝓut est Reuereñ. d. Franciscus. ¶ Nec ob. ꝙ dicebatur statutum non videri factum contra libertatem ecclesie, neqꝫ contra clericos, sed solum ꝯ laycos ⁊ de rebus laycorum. Mn̄ pro resolutione aduertendum est, qꝛ aut loquimur respectu aliorū statutoꝝ nō de illo in. d. c. xcij. aut loquimur de ipso. c. xcij. ¶ Primo casu respiciēdo alia statuta dico, ꝙ imo cōtinēt aliquid cōtra ius ecclesie seu clericorum si ipsi emerint, quia afficiunt rē venditā onere illo, vt reuendatur agnatis postq̄ꝫ trāsierit in emptorem, ⁊ sic in proposito nostro in clericum prout probaṫ in. c. lxxxvj. ij. lib. statutorum sub rub. de eo ꝙ facta alienatione intelligatur ius recompere acquisitū, ⁊ clarius sub rub. si omissa sit forma inquisitionis. in. c. lxxxij. in princip. ibi licitum sit ei ad quem ius recompere pertineret rem ipsaꝫ emere, ⁊ acquirere ab eo in queꝫ translata fuisset ⁊c. vbi etiam statim imponiṫ onus ementi, vt reuendat. Quo stante sequitur ꝙ non debent talia statuta valere aduersus clericum per predicta. 11 † Immo dicit Jas. in. d. cōsi. cxciiij. in princi. ꝙ simile statutum ēt laycum non subditū non ligat, cōcludendo post multos doctores quorum consilium comprobat ꝙ simile statutū factū Binaschi nō ligat Papiensem emptoreꝫ, qꝛ nō subditū minus ergo in casu isto ligabitur clericus, ⁊ circa hoc non credo esse aliquam dubitationem, ideo vltra non insistam super eo. ¶ Secundo vero casu si loquimur de pred. capitulo. xcij. ⁊ adhuc dicēdum est tale statutum non valere, neqꝫ esse attendendū aduersus clericuꝫ, maxime exemptum prout est Reuereñ. d. Franciscus bartolinus, qm̄ lꝫ verba statuti predicti dirigātur ad laycos, ⁊ sic ad subditos, ⁊ de rebus eorū loquanṫ negari tn̄ nō pōt qn virtualiter dicaṫ factū etiaꝫ aduersus nō subditos, ⁊ sic aduersus clericos si eis vendaṫ, nā cum istud statutū annullet alienationē factā p subditū, ⁊ ipsum liget necessario dr̄ ēt annullare emptionē factā a clerico ꝯ quē statutū disponere nō pōt vt dictū est ⁊ hac rōne attenta singulariter voluit gl. Jo. and. in. c. fi. de imu. eccle. lib. vj. in sui rōne, 12 † ꝙ lꝫ statutū ꝓhibeat subditis alienationē si tn̄ alienatio fiat clerico vel eccl'e valebit ēt respectu subditi, ⁊ ita refert, ⁊ sequiṫ patruus, ⁊ d. meus Soci. in ꝯsil. 13 xiiij. circa dubia data. iiij. vol. † vbi loqṫ de statuto multuꝫ simili quo prohibebaṫ alienatio in nō subditos, ⁊ cōcludit nō valere aduersus clericos ⁊ nō impedire qn clericis in quos res alienatur ius acqraṫ, ⁊ p eos retineaṫ. Et p hec rn̄deṫ ad ea q̄ in ꝯriū. s. allegaui. Ad q̄ pōt ⁊ aliter rn̄deri vt. s. dicamus tūc illa procedere, ⁊ sic actū ēt respectu clerici nō valere qn̄ p statutū inhabilitaṫ subditus, eo casu. s. qn̄ actus ille pēdebat solū ab ipso subdito, ꝓut est testari, nā tūc testm̄ ēt factū in fauorē clericoꝝ nō valeret, si vero actus pendet ab vtroqꝫ ꝓut in ꝓposito nr̄o est empt. ⁊ vēdi. ⁊ qlibet actus vltro citroqꝫ obligatorius, ⁊ tunc actus valebit in fauorē clerici, ne alias dicamus p statutū annullari actū clericoꝝ, ⁊ sic ꝙ imitat falcē in messeꝫ alienā ꝯ. l. 14 sicuti. §. aristo cū ibi no. p doc. ff. si ser. vendi. † Et maxime hoc est dicēdū in ꝓposito nr̄o respectu Reuereñ. d. Frāci. q tanq̄ꝫ clericus, ⁊ diuino cultui intentus ꝑsumiṫ ignorasse statuta laycoꝝ tanq̄ꝫ statuta aliena, ⁊ ad se nō ꝑtinētia arg. l. verius. ff. de ꝓba. ⁊ tradiṫ in. l. cūctos populos. C. d̄ sum. tri. ⁊ fi. ca. hāc distinctionē signāter posuit Pe. de ancha. in. c. canonū statuta de ꝯsti. in. xij. q. ꝑn. ver. hic cadit. q. disputata, ⁊ eā refert ⁊ seqṫ. d. meus Soci. i. d. ꝯsi. xiiij. q ēt alia plura ponit ad ꝓpositū ⁊ p q̄ tollr̄ i ꝓposito nr̄o difficultas q̄ cū oībus pateāt aliter nō refero sed ad eū me 15 remitto. ¶ † Nō ob. auctoritas Ang. in. d. ꝯsi. xlviij. cuꝫ alijs p eū allegatis, qꝛ si recte aduertaṫ nō vr̄ i eo se firmare, ⁊ multū dubie loqṫ, ⁊ nō sine cā, qꝛ vt ipse ibi dicit multi tenuerūt ꝯriū, ⁊ rōnes ēt vrgent ꝯ talia statuta, ⁊ ex his q̄. s. dcā sunt apparet ꝙ eius opinio (ēt si illas audacter firmaret) de iure nō est admittēda. His sic stātibus cū cā ista ī totū sit auocāda a iudicibus lucēsibus ēt respcū frūꝫ ꝑdicti. d. Frā. laycoꝝ vt. s. fuit ꝯclusuꝫ, seqṫ ꝙ respcū totiꝰ cāe statuta ꝑdcā nō sint seruāda attēta cōnexitate, ⁊ idiuiduitate eius, ⁊ sic seqtur ꝙ ꝑdicti layci frēs. d. Frā. ex ꝑsona eius ꝯsequenṫ ꝙ ex ꝓpria nullo mō hēre possent ꝓut ⁊ . s. dixi respectu declinationis alioqn sequereṫ i eadē causa diuersas ⁊ forte ꝯtrarias snīas posse ferri ꝙ nō est tollerādū, vt p auū meū i. d. ꝯsi. xij. ⁊. s. tetigi. ¶ Circa tertiā. q. q̄ magnā vr̄ hr̄e difficultatē, qꝛ plurima hincinde dici possēt, ego alr̄ nō istabo, qꝛ pluribꝰ ipeditꝰ suꝫ, ⁊ tpis angustiā nō patiṫ, vt sup ea matura ꝯsideratione ꝑhabita, vt desiderabā qcq̄ꝫ scribere possim, ⁊ hoc equo oīa patior, qꝛ non est necessariū sup ea disputare, cū rei ꝯuenti p aliā viā veniāt absoluendi, vt ex ꝑdictis ꝯstat. ¶ Hoc tn̄ nō reticebo vꝫ ꝙ cuꝫ vere singulis actoribus inotuerit p ꝑdcās intimationes domū fuisse vēditā lꝫ forte nō ad vnguē ⁊ minutatī fuerint oīa dcā ex quadā forte inaduertētia notariorū, ⁊ bona fide seu ꝯfidētia istoꝝ de Bartolinis satis durū vr̄ ꝙ illi de lilijs iā domū vēditā sciētes passi fuerit tot tpa labi, ⁊ nūc, qꝛ vidēt domū quodāmō renouatā, ⁊. s. modum meliorată velint vti remedio statutoꝝ, ⁊ certe alienū ab oī ciuilitate, ⁊ modestia vr̄, ⁊ ipiū absqꝫ dubio ꝯ mentē statuētiū, attēto maxīe ꝙ post ītimationes ꝑdcās v̄isimile est ꝙ oīa minutatī nouerint tāq̄ꝫ sup eo habētes interesse ⁊ ꝑsertiꝫ cū ex. d. ītimationibus alique ad vnguē fuerit facte oīa 16 exprimēdo ꝓut vnr̄ statuta reqrere, † Qō. n. aliq eoꝝ nouerūt ēt ceteri tāq̄ꝫ ꝯiūcti vnr̄ nouisse saltē ꝑsumptiue arg. l. octaui in fi. ff. vn̄ cogna. Et (ni fallor) cuilibet bono viro videbiṫ istud verosimile, ⁊ iō arg. sumpto a verosili q̄ in iure est validissimū p iura notissima posset facile dici, q̄ oēs ꝑdci de lilijs ꝑsumanṫ oīa ꝑticulr̄ nouisse q̄ vr̄ sufficere, vt ꝯstat ex statuto sub rub. si omissa sit forma inqsi- 17 tionis ⁊c. in. c. lxxxij. i ver. vel si alio mō ltīme sciuerit, † Juris. n. ꝑsumptio solet dici ltīma, ⁊ liqda ꝓbō. l. si qs locuplex. ff. de ma. testa. ⁊ l. lꝫ imperator, ⁊ vtrobiqꝫ tradūt doc to. ff. de le. j. ⁊ tradit i terminis i hoc statuto lucēsi deci. in 18 ꝯsi. ccxxij. viso pūcto. iij. col. v̄. iij. ꝑn. † vbi ꝯcludit inqsitionē seu ītimationē n̄ reqri ꝓ foꝛa, lꝫ sufficere, q̄ aliquo mō agnati hēant notitiā, ⁊ sciaꝫ vēdōnis ēt p ꝑsūptionē, qꝛ ꝑsūptio iuris dr̄ liqdissima ꝓbō, vt p eū, ex cuius v̄bis plurimū hec dcā ꝯfirmanṫ. Ex qbus ꝯstat sūme honestati eqtati ac ciuilitati (in bn̄ istituta, ac religiosa rep. qualis ē lucēsis) attēdēdis ꝯuenire istos de lilijs ab istituta actiōe ēt pp predictas intimationes repellendos esse, quod tamen ex causa predicta plenius non discutio, sed relinquo religio 19 ni, iustitie, ac bonitati iudicare debentis, † qꝛ semper pre

oculis equitatem habere debet. l. quod si ephesi cum simi libus. ff. de eo quod cer. loco, que absque dubio materia reperi tur ex parte istorum de Bartolinis reorum conuentorum.

20 ¶ Aggredior nunc quartam, et vltimam questionem, † et pro eius resolutione clarius habenda cósidero, quod res pa trimonialis potest (reiectis multis) capi in istis statutis altero de duobus modis. ¶ Primo pót intelligi res pa trimonialis. i. que reperitur in agnatione aliqua que aliquando fuerit maiorum de tali agnatione, et ascendentium per li neam masculinam eius qui vendidit, et qui vult redimere, et pro isto sensu vr̃ facere. d. c. lxxviij. sub rubri. de patrimo nialiũ rex alienatio. in prin. ibi patrimonialis. i. que fue rit suorũ per lineã paternã ascendentiũ, nã supra locatus erat tex. de vendere volente, et existente sibi cóiuncto in ea dem agnatione vsque ad quartũ gradũ propter quod vr̃, quod il la verba. i. que fuerit suorum etc. referantur ad vtrunque. et melius vr̃ hic sensus probari in fi. eiusdẽ capituli vbi dici tur, quod res debet intelligi patrimonialis, si probetur, quod fue rit suorum per lineam paternã ascendentiũ, vel quod fuerit pro patrimoniali possessa. ¶ Et secundũ istũ sensum in propo sito dicendũ esset, quod tota domus, de qua agitur, sit patri monialis et statutis istis subiecta ét respectu partis quam Jo. paulus lilius emerat a domino Matheo fratris filio, quia ét illa dimidia fuit ascendẽtiũ per lineã paternã et sic ipsi us agnationis, et pro patrimoniali possessa per ipsum Ma theum, sed iste sensus non vr̃ tenendus, vt ex. j. dicendis constabit. ¶ Unde secũdo modo pót, et dz capi res patri monialis ita vt statutis istis subiaceat illa solum que sit apud vendere volenté tanquam res suorũ per lineã paternam ascendentium hoc est quam ipse habuerit a suis ascendenti bus per lineã prnã iure successionis, donationis, vel alio mõ, res aũt illa quam venditor haberet aliunde puta, quia emit ab aliquo ex suis agnatis apud eũ nõ dr̃ esse, vt patrimonia lis ét quod illa aliquando fuerit suorũ ascẽdentiũ per lineã prnam eo quia ipse eã nõ acquisiuit ab ipsis ascẽdentibus neque tanquam ré ipsorum seu tanquam ré prĩmonialé, sed tanquam rem alterius, vt sic concludamus ré prĩmonialé in proposito capi debere eã dũ taxat, que ad venditoré peruenerit per aliqué ex suis ascẽ dentibus per lineã paternam. ¶ Quo sensu, et intellectu po sito sequitur in casu nostro, quod dimidia pars domus quam Jo an. paul. emerat, vt. s. nõ erat apud eũ, vt prĩmonialis, nec subiacebat statutis istis de prĩmonialibus loquẽtibus, et per cõns potuit illam dimidiã libere, et absque aliqua inquisitio ne vendere istis de Bartolinis, et sic ét sequitur quod vbi istis actoribus in pñti iudicio alia nõ obstarent (de quo tñ. s. di ctũ fuit) saltẽ veniũt repellẽdi respectu dimidie partis do mus, de qua agit eo quod illa hz mẽte istorũ statu. erat primo nialis, nec in ipsius venditione requirebat aliqua inquisi tio. ¶ Tota ergo vis stat in hoc vt ostendatur iste secun

21 dus sensus verior primo, et quod eũ seq debeamus, † Unde pro hoc apertius demõstrãdo psupppono primo, quod statu ta huiusmodi sunt contra regulas iuris cõis exorbitãtia, et odio sa vt ex iam dictis cõstat. Itẽ ét dñr iniqua fm Ange. in. l. dudum. C. de cõtrahẽ. empt. refert, et sequit Jaso. in consi. ccxxiiij. principale dubiũ. ij. col. ver. predicta fortius. ij. vo lu. et adeo hec in talibus statutis considerantur, vt non leui ratione in dubium reuocauerit Saly. in. d. l. dudum. in. ij. questio. vtrũ valeat vt per eum. Esto tñ quod valeant quando fiũt a non recognoscente superioré, vt ipse ibi cõcludit. Nega ri tñ nõ pót quin sint iniqua, odiosa, iuri cõi contraria, et a iuris regulis exorbitantia. vt ex predictis constat, et voluit ét pa truus et d. meus Soci. in cõsi. cclxxij. non prosequẽdo. iiij. col. et ex hoc infertur, quod in suis verbis debẽt strictissime in terpretari, et vt quanto minus fieri pót ledãt ius cõe argu. l. precipimus. in fi. C. de appel. et c. et a iure cõi. de re. iur. li. vj. traditur in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. et in. c. cum dile ctus de consuet. per illum tex. Jo. calder. in consi. vj. an sta tutum tlt. de constit. Pet. de ancb. in cõsi. ccclxj. visa ple na in prin. Cor. consi. cxv. in hac. iij. col. ij. vol. patruus. et domi. meus Soci. in cõsi. lxxxj. nõ est dubiũ. iij. col. iij. vol. cum similibus, seu concordantibus, vt per Deci. loquenté in terminis de hoc statuto lucensi in. d. cõsi. ccxxij. in prin. et in consi. cclxxv. in causa que luce. vij. col. et in cõsi. ccc. vi

22 sa petitione. ij. col. † Et adeo verum est, quod talia statuta de bent strictissime, et vt minus ledãt ius cõe interpretari, quod propter hanc cãm ét licitũ sit verba impropriare, et restrin gere dummodo aliquid operentur, vt per doc. predictos maxime. cor. in. d. consi. cxv. tradit Barba. in consi. l. cle mentissimũ Deum. ij. col. iiij. vol. et Laur. calca. in consilio lxxiij. quod dictis filiabus. v. et vj. col. cum concordan. mul

23 tis, quos longũ esset referre. ¶ † Secũdo pmitto, quod res patrimonialis dz dici res in patrimonio habita patrimo nium aũt hz expositores latinorũ verborũ dr̃ hereditas a patre proueniens, et ita ét apud nos dixit Joã. bertachini in suo amplissimo repertorio in verbo patrimoniũ, et istud ét recte intuenti sentit Bar. in cõsi. cxlj. statuto vbis vete

24 ris † dum dicit quod statutũ dictãs in patrimonio admitten dos proximiores ex parte pr̃is in matrimonio vero ex pte matris habere locum ét quod quis nõ habeat matrimonium quia mater eius adhuc viuit, et sic ei nõdũ sit heres, nã inquit Bar. in patrimonio. i. in hereditate patris admittent pro ximiores ex parte eius et ista sentiens hoc consilium refert et sequit Brun. in trac. de stat. exclud. femin. etc. in. viij. ar

25 ticulo. in. xxviij. q. † Et idé in proposito dico de matrimo nio, vt. s. dicat hereditas a matre proueniẽs, vt voluit ibi Bar. Hoc stãte sequit quod in proposito res patrimonialis, dici dz illa, quã quis hz ex patris hereditate, et similiter ét res matrimonialis, quã hz ex hereditate matris, hoc addi to ex intentione istorũ statutorũ vel alicuius ex ascẽdenti bus per patré, vel per matrem. ¶ His sic positis dico pre dictũ secũdũ sensum veriorẽ ostendi, et per cõns hãc dimi diam partem domus non posse dici fuisse apud Jo. paulum venditorem, vt patrimonialé. Nam si attẽdimus proprieta tem verbi patrimonialé, et velimus in ea solum habere lo cum statutum clarum est quod ista dimidia pars domus non venit ad ipsum venditoré ex paterna hereditate, sed illã ha buit ex propria prouisione per emptioné factã a filio fratris

26 † merito sequit quod statutũ in ea locũ habere nõ dz cum ver ba eius in tali dimidia non verificent. l. si seruũ. §. nõ dixit pretor. ff. de acqui. here. et. l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de exercit. tradit patruus meus Soci. per. d. iura in cõsi. xxiij. circa predictum prĩma col. iij. vol. et est hoc cõe dictũ et satis no

27 tum. † Statuta enim tantum disponũt, quantũ loquunt et nõ vltra, vt dixit Bal. in. l. testamentum non ideo. C. de testa. et istud maxime procedit in exorbitantibus, odiosis, et ini quis statutis (prout sunt ista) per ea que. s. dicta fuerunt Et quod in istis statutis predicta interpretatio i proposito fie ri debeat vr̃ probari ex illis verbis que fuerit suorum per lineã prnam ascendentium, que. s. in contrarium allegabantur nam dico absque dubio quod verbum illud suorũ refertur solum ad vendere volentem cum enim dicatur si qua psona ven dere voluerit rem patrimonialem. i. que fuerit suorũ etc. cer te grammaticaliter exponendo dicemus suorum. i. ipsius vendere volentis, et quia hoc arbitror indubitatum nõ in sisto vlterius super eo. ¶ Quo posito dico quod verbum il lud fuerit debet intelligi immediate, ita quod de aliquo ascen dentium peruenerit ad ipsum vendere velẽté quod in pro posito non reperitur de ista dimidia domus. ¶ Et ista in terpretatio probat primo per. c. lxxix. sub rub. de rerũ mrĩ monialiũ alienat. nã in eo apertissime ostendit ré matrimo nialé in proposito accipi tñ pro ea que ad vendere volen tem puenerit per successioné matris vel aliorum per lineã ma ternã ascẽdentiũ vel alio modo acquisitam a matre vel ab

28 ascendentibus per lineã maternã, † et cũ in hoc verba sint clara super eis nõ est insistendũ. l. ille aut ille. §. cum in ver bis. ff. de leg. iij. Unde videtur concludendum quod quicquid ibi dicatur de re matrimoniali ex intentione statuentium procedat, etiã de re patrimoniali tum per argu. a simili iu

29 xta. l. non possunt. ff. de legi. † tum ét quia precedẽtia decla rant sequentia, et ecõtra. l. si seruus pluriũ in fi. ff. de lega. j. et etiam quia vnum statutum declarat aliud iuxta doctri nã Bar. in. l. pretor ait. §. eriquam hec differentia. ff. vi bono. rapto. cum concordantibus, vt per Corne. in cõsi. clxxxiij. presuponitur statutum prope finem secundo volum. ¶ Et maxime hoc procedit in proposito quia ex intentione sta tuentium est (vbi non reperitur expressa differẽtia) vt pa trimonialis, et matrimonialis res in suis terminis a pari pro cedãt vt pz in. d. c. lxxix. ver. et vẽdicẽt sibi locũ oia, et sing.

¶ Secundo

¶ Secundo probatur talis interpretatio, quia ut supra dictum est semper debet fieri interpretatio, ut per statutum exorbitans, et correctorium maxime iniquum, et odiosum (prout sunt ista statuta) minus ledatur ius commune, nam illud sequetur ex ista interpretatione, quoniam secundum eam quod solum astringetur ad res habitas ab ascendentibus suis et in reliquis seruabitur regula iuris communis, que est, ut cuilibet

30 sit libera rerum suarum dispositio, ut supra dictum fuit. † Et cum eiusmodi interpretationes ex causa predicta permittantur etiam cum aliqua verborum impropriietate, ut supra dictum fuit, et voluit Abb. in d. c. cum dilectus. in vj. not. de consuetu. fortius ita dici debet in casu nostro cum videatur secundum verborum proprietatem per predicta in secundo premisso. Et si quis illam proprietatem non admitteret dicemus omnino hanc interpretationem fieri debere etiam cum aliqua verborum impropriietate per iam dicta.

31 ¶ Tertio pro tali interpretatione, et sic quod in proposito dimidia pars d. domus empta p. d. Jo. pau. non sit amplius tanquam patrimonialis subiecta statutis predictis, facit quia cum semel fuerit alienata per d. Matheum predicto Jo. paulo, videtur effecta alienabilis libere arg. l. pater filium. §. quindecim. ff. de leg. iij. ubi si inter libertos unus ab altero emat partem suam poterit postea illam partem sic emptam libere alienare, non obstante prohibitione alienationis facta per testatorem, sic igitur videtur dicendum de ista parte empta, ut supra per d. Jo. paulum. ¶

32 † Demum ista interpretatio confirmatur auctoritate excellen. et etate nostra primarij iurisconsulti do. Phil. decij, et mihi compatris honoran. in consilio. ccc. visa petitione. iij. col. versi. ij. ratione, ubi in individuo in isto statuto lucensi concludit, ut non procedat respectu rei ab aliquo ex agnatis empte, puta a fratre, prout ipse loquitur, in ea enim dicit Deci. ille qui eam emit habet liberam potestatem, et potest eam absque aliqua inquisitione libere vendere non obstantibus statutis predictis, ut per eum qui inter cetera allegat. d. §. quindecim. de leg. iij. inducendo, ut supra. ¶ Non obstant modo, que supra in contrarium allegata fuerunt pro primo sensu, et intellectu istorum statutorum, nam si predicta recte considerantur omnia dicuntur virtualiter sublata, Quoniam dum primo dicebatur quod verba illa. i. que fuerit suorum etc. debent referri simul ad vendere volentem, et sibi coniunctum etc. hoc expresse negatur, quia imo veritas est, quod iuxta gramaticalem regulam solum debent referri ad vendere volentem, ut supra dictum fuit. Dum autem ponderabatur illud. c. lxxviij. in fin. in ver. et intelligatur res esse patrimonialis etc. respondetur quod talia verba debent intelligi solum respectu ascendentium per lineam paternam ipsius venditoris prout etiam prima verba sonant. Et quod dicitur de agnatione debet intelligi de superiori. i. de agnatis ascendentibus per lineam paternam. ¶

33 † Et si dicatur, quod secundum hoc illa verba vel probaretur per famam etc. nihil adderent, sed essent superflua contra regulam. l. si quando de leg. j. et not. per Bald. in rubri. C. de contrahen. emptio. in. ix. q. dum dicit quodlibet verbum debere sic interpretari, ut aliquid operetur. Respondetur quod imo non sunt superflua, et operantur seu adduntur quod probatio de qua supra loquebatur statutum possit fieri per famam,

34 † que alias non solet inducere probationem plenam, sed tantum semiplenam secundum Saly. in. l. ea quidem. col. fi. C. de accus. imo secundum Bar. in. l. at qui natura. §. cum me absente ff. de nego. ge. nec semiplene probat, sed tantum coadiuuat alias probationes, et ideo dicebat Bal. in. c. vigilanti. in. ij. col. de pres. quod fama sepe a veritate discordat, quod etiam dicit Fely. in. c. si diligenti. iiij. col. eo. tit. ¶ Et quod in fi. d. c. subditur vel probaretur quod res fuerit pro patrimoniali possessa, intelligo. s. pro re habita ab ascendentibus per lineam paternam contentatur enim statutum quod istud probetur etiam respectu solius possessionis licet non sic probetur respectu veritatis, hoc est quod vere fuerit patrimonialis, semper tamen debet fieri interpretatio quod statutum velit rem illam esse patrimonialem ita ut statutis subiaceat, quando ad vendere volentem peruenit per aliquem ex ascendentibus per lineam paternam, secundum quod supra plene deductum fuit, ut sic nullo modo comprehendatur sub istis statutis ista dimidia empta

35 p. d. Jo. paul. † Alioquin inter predicta statuta consideraretur aliqua implicatio seu contradictio quod dici non debet argumento. c. cum expediat de elect. li. vj. et l. j. C. de inoffi. dot. et l. ubi repugnantia. ff. de reg. iur. cum similibus. Et predicta etiam suadentur

36 ratione, † quoniam bona, que nobis ab ascendentibus relinquuntur, donantur, vel alio modo per eos in nos transferuntur, videntur nobis quodammodo iure nature debita, et quasi ex lege nature in nos perueniunt. l. nam et si parentibus. ff. de inoffi. testa. et l. scripto in fi. ff. unde liber. et ideo satis potuit, et aliqua honesta ratione induci per statutum, ut nos non libere vendere possimus, ut in statuto dicitur. Non sic ratio nabiliter id dici posset in rebus emptis per nos etiam quod alias fuerint nostrorum ascendentium, quoniam talia bona non aliquo nature ordine, sed ex propria nostra prouisione acquirimus.

37 † Conuenit enim quod firmius apud nos sit illud, quod propria prouisione acquisiuimus, quam quod prouisione alterius. l. si filius. §. erit. ff. de fideicom. lib. et ita per illum tex. dixit Bar. in. l. si insulam. in. vj. opposi. ff. de ver. obli. Sic igitur concluditur in hac. iiij. q. actores istos de lilijs saltem pro dimidia parte domus, de qua agitur, esse repellendos, tamen et si omnino et in totum repellendi videantur per ea, que supra in alijs questionibus dicta fuerunt. ¶ Non obmitto, quod forte ex alio actores succumbere debent, videlicet si non probauerint domum de qua agitur fuisse ad minus duorum ascendentium Joan.

38 pauli venditoris, † non enim sufficit, quod fuerit unius tantum cum verba illa ascendentium sint pluralis numeri, et ad minus requirant duos. l. ubi numerus. ff. de test. cum similib. ¶ Item etiam requiritur, quod talium ascendentium domus fuerit simpliciter libera, et tota non autem, quod in ea habuerint cum aliquo comunionem, quia verba illa fuerit ascendentium debent intelligi pro

39 prie, et simpliciter cum simus in statutis contra ius commune. † Illud autem quod commune est proprie non est meum, et ita reperio in indiuiduo, quod bis modis dicit esse intelligendum hoc statutum Deci. in. d. consi. cclxxv. in causa que luce. vij. col. seu in additione ibi posita, in. j. col. (ubi etiam dicit) quod hoc solum fundamentum sufficeret pro victoria. ¶ In hoc tamen non multum me fundo maxime, quia cum non viderim processum nescio quid sit probatum, verum ab alijs iam dictis nullo modo recedens placuit etiam hoc addere, ut qui iudicaturus est etiam super hoc considerationem habeat. Laus Deo.

Socinus nepos Paduę legens. 1534.

SVMMARIVM

¶ De statuto quod registratis instrumentis prestetur fides, qualiter sit intelligendum.
¶ Quomodo debeat fieri registratio.
¶ Et an id procedat extra iurisdictionem statuentis.

1 Instrumentorum exempla de iure communi, originali non exhibito, fidem aliquam non faciunt.
2 Per exhibitionem exempli alicuius testamenti, quis ex remedio. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. non obtinebit rerum hereditariarum possessionem.
3 Statutum si disponit aliquid in aliquo actu seruandum esse, debet illud velut forma actus seruari, alias actus dicetur nullus.
4 Registratio instrumenti non seruata forma facta fidem aliquam habere non debet.
5 Quod de uno permittitur, de alijs denegatur.
6 Cassans unum ex pluribus cetera omnino firmare videtur.
7 Statutum si disponit aliter quam sit de iure communi, disposita per tale statutum tanquam substantialia, et pro forma obseruanda sunt.
8 Verbum non aliter in statuto positum arguit formam, cui renunciari non potest.
9 Statutum quod instrumentis registratis plena adhibeatur fides, non procedit nisi in ciuitate, vel eius districtu, vel inter dicte ciuitati subditos, non autem extra eius territorium inter non subditos.
10 Registratio instrumentorum, ut fidem faciat, inter cetera requiritur citatio eorum, quorum interest.
11 Instrumenta, que varietatem, et contrarietatem expressam continent fidem sibi derogant, ut nulla sit eis fides adhibenda.
12 Testamenta duo si ostendantur repugnantia eodem tempore ab eodem confecta, vel possidentis conditio est potior, vel nulli ex ipsis testamentis fides est adhibenda.
13 Agnatio, et eius honor per masculos, et non per feminas conseruatur.
14 Femine que per masculos descendunt agnate sunt.
Et appellatione familie, que pro agnatione capitur, veniunt.
15 Alienare prohibitus extra familiam, non facit contra prohibitionem sorori alienando.

16 Femina etiam nupta dicitur in familia, & agnatione patris remanere.
17 Femine non dicuntur exclusę per testatorem dicentem velle quod bona semper, & in infinitum in familia perpetuo remaneant.
18 Testatorem aliquid verisimiliter voluisse non sufficit, nisi disponat.
19 Testator licet velit quod bona remaneant in familia &c. tamen et ad filios feminarum de familia, velut earum heredes, bona peruenire poterunt, que primo ad dictas feminas peruenerant.

CONSILIVM II

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & Iustitie. ¶ Superioribus mensibus consului, vt. s. refertur per clarissimum Consultorem, & mihi vti patrem honorandum do. Franciscum curtium, qui vltra deducta per me noua via arbitratur predictum biuilaquam non posse ex causa asserti fideicommissi molestari, vt per eum, super qua via requisitus sum vt quid de iure sentiam exprimere velim, vnde omnibus diligenter consideratis que in facto presupponūtur per dominū consultorem, eisque veris presuppositis (de quibus tempore quo consului notitiam non habui) viso etiam ac mature considerato consilio ipsius clarissimi Consultoris, quamquam primo aspectu res visa fuerit dubia, tamen arbitror verissimum esse, quod per eum. s. firmatum fuit, & sic breuiter concludo, quod vltra fundamēta, que alias consulendo deduxi, predictus biuilaqua defendi potest ex defectu fidei exemplorum asserti testamenti quondam domini Petri. Nam cum originale asserti testamenti non reperiatur, videndum est an tria exempla que exhibentur, vel aliquod eorum sit tale, vt ei fides adhiberi debeat, presertim circa assertum fideicommissum de quo ad presens agitur. 1 † Et certe inspecto iure communi res caret difficultate, certum est enim quod talia exempla, nec eorum aliquod facit fidē nō exhibito originali, iuxta tradita per Bar. & alios in auc. si quis in aliquo. C. de eden. & in. l. ij. C. de fide instru. cum alijs. s. alleg. per clarissimū Cōsultorē, quod et voluit Ang. are. post glo. ibi in. §. nihil aūt. in. ij. col. instit. de test. ordi. & idem etiam voluit Bar. in. l. j. §. si quis duobus. ff. de bo no. pos. secun. tab. 2 † ex eo inferens, quod ex sola exhibitione exempli alicuius testamenti quis non obtinebit possessionem rerum hereditariarum ex remedio. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. cum multis alijs, que allegari possent. ¶ Tota ergo difficultas (prout etiam dicit dominus consultor) pēdet a statutis inclite ciuitatis Mantuę in qua asseritur factū dictū testamētū, & reperitur in archiuo publico eiusdē ciuitatis tripliciter registratū, que statuta in proposito nostro videntur obseruanda, iuxta. l. omnes populi. cum materia ff. de iusti. & iur. Cauetur etenim in statutis predicte ciuitatis, quod instrumētis registratis, & in archiuo siue registro publico repertis plena fides adhibeatur, & credatur registro tanquam publicis originalibus illorum instrumentorum, prout patet in statuto sub rub. de registrandis instrumentis prope finem, vnde cum in proposito instrumentum predicti asserti testamenti reperiatur in archiuo publico registratū, non solum semel, sed et ter. videtur quod talibus registratis testamētis debeat fides adhiberi ex forma predicta statuti quicquid de iure cōi dicendum esset. ¶ Veruntamen hoc non obstante arbitror verissimum, quod. s. conclusum fuit per ea, que per clarissimum Consultorem deducta fuerunt, per que plene fuit responsum predictis statutis, & inter cetera plurimū mihi placet illa responsio, quod statutis predictis nō sit locus, quia forma registrationis ab illis inducta nō fuit in casu nostro seruata propter quod sequitur registrationē predictā esse nullius momenti, 3 † Quoniā quando per statutum disponitur in aliquo actu aliquid seruandum, debet illud tale velut forma actus seruari, alias actus dicitur nullus, vt traditur per Ias. in auc. que supplicatio in. iiij. not. C. de preci. Imper. offerē. cum alijs adductis. s. per dominum Consultorem, qui in ver. sed quid fortius &c. vsque ad verbum accedit ad confirmatio. &c. clare ostendit requisita per statutum Mantuanum in registratione instrumentorum non probari in casu isto interuenisse vti oporteret, immo aliqua impossibile est interuenisse, vt per eum, 4 † merito predicta registratio tanquam non recte facta, & non seruata forma non debet habere aliquam fidem. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transa. & c. pisanis. de resti. spol. tradit Ant. de but. in. c. cum olim colū. pen. de causa pos. & propri. cum cōcordantibus allegatis per Fely. in. c. cum dilecta. col. xj. ver. sexta contra formam de rescri. qui dicit quod ibi de hoc est tex. principalis, & plura alleg. do. Maria. soci. auus meus in consi. xxxiij. prosequendo ordinem. iij. col. ver. & pro parte negatiua. & plura etiā cumulat Hypo. de marsil. in consi. cxxxj. illumina que so. j. & ij. col. ¶ Et quod que in predicto statuto Mantuano requiruntur circa registrationem sint de forma, & ita sint omnino obseruanda probatur. 5 ¶ † Primo quia statutum illud dispensat circa tempus registrationis, de quo. s. dixerat, vt ibi prope finem in ver. possint tamen dicta infra &c. ex quo manifeste arguitur, quod in alijs debent omnino seruari que. s. dicta fuerūt. ¶ Quod enim de vno permittitur de alijs denegatur. l. cum pretor. in prin. ff. de iudi. c. nonne de presum. & est bonus tex. in. l. tribunus. §. fi. ver. amplius. ff. de mili. testa. quē ad hoc allegat Bal. in. l. ij. in. iij. q. C. de sacrosan. eccle. 6 † inferendo quod que ex pluribus vnum cassat cetera videtur omnino firmare, quod videtur seruire in proposito, quia cum hoc statutū casset in effectu obseruantiam respectu tēporis (.i. velit registrationē valere et factā post tempus. i. quod eā fieri. s. erat ordinatū) dicitur omnino velle, quod in alijs statutis ad vnguē obseruetur, & ad hoc plura cōgerit Fely. in. d. c. nōne in prin. 7 ¶ † Secūdo probatur, quia per hoc statutum aliter disponitur circa registrationem, quam sit de iure cōi, quo posito sequitur, quod disposita per tale statutum sunt tanquam substantialia, & pro forma obseruāda, iuxta tradita per Fely. in. d. c. cū dilecta col. x. ver. nonū signum &c. & col. xvj. ver. amplia nono &c. & vltra allegata per eū ita voluit Pet. de anch. in cōsi. ccxlj. ex tenore priuilegij in fi. & tradit Hypoli. in. d. consi. cxxxj. ij. col. in fin. 8 ¶ † Tertio idē probatur, quia in fi. d. statuti in ver. quibus instrumētis &c. est clausula, & nō aliter, nā vult statutū, quod instrumentis registratis (.s. vt. s. dictū fuit) fides adhibeatur, & non aliter, nec enim verba arguūt formā, & quod ei renūciari nō pōt, vt declarat Bar. in. l. de his. ff. de transac. cū cōcordā. vt per Fely. in. d. c. cū dilecta. x. col. ver. septimū signū &c. ¶ Sic igitur ex predictis cōcluditur predictis registris fidē nō esse adhibendā eo quod in eis nō fuerunt seruata que per statutū predictū in registratione requiruntur, & hoc est cōcludens fundamentū. 9 ¶ † Secundo principaliter vltra dicta. s. per Cōsultorē probatur ista conclusio alio nouo clarissimo tamen & indubitato fundamēto, quia dispositio illa Mātuanę ciuitatis, videlicet quod registratis instrumētis fides adhibeatur nō procedit nisi in ciuitate ipsa, & eius districtu, vel inter subditos dicte ciuitati, nō aūt procedit extra eius territorium inter nō subditos, prout voluit Io. and. in addi. Spe. in titu. de instr. edit. §. nunc dicendū in additione magna, prope finē. in ver. quintū supplemētū, cū ver. seq. tradit Bal. in rub. C. de fi. instr. col. fi. d. Alex. in consi. cxxxviij. opportune consideratis. iij. col. j. vo. ibi allegat plurimos concordātes. & idē concludit fely. in. c. ad audiētiā. iiij. col. ver. secūda conclusio de prescrip. vbi et alios plures allegat ita tenere, & hoc defendit a quibusdā, que per Are. in contrariū allegabantur, & hoc idē pro indubitato tenetur & dicit perpetuo notādū insignis doctor. d. Iacobi. de sancto Georgio in auc. si quis in aliquo iiij. col. ver. vij. fallit. C. de eden. qui oēs in effectu concludūt quod statutū volēs registratis instrumentis fidem esse prestādā tanquam originalibus nō procedit extra territoriū ciuitatis statuentis inter nō subditos eius iurisdictioni, vt per eos in locis predictis, & ita cōiter tenetur, sed in proposito agitur questio in ciuitate Verone, & sic extra territorium Mantuane ciuitatis, & inter non subditos Mantuane iurisdictioni, ergo clarissime sequitur, quod predictis registris seu registratis testis nō debet adhiberi fides. & ex hoc solo fundamento, vbi alia non essent conclusio nostra redditur indubitata. & ad illud bene aduertant iudicare debentes, etenim cum ex eo remoueatur auctoritas dicti statuti Mantuani remanemus

manemus in dispositione iuris cõmunis quo inspecto clarꝰ est istis registratis testamentis fides non adhiberi nõ ostẽso originali prout.s.dictum fuit.

10 ¶ † Accedat quia etiam si ageret᷑ inter subditos nõ esset expeditum, ꝙ talia registrata, seu exemplata testamenta facerent fidem q꞉ multa debẽt interuenire, vt talia exempla fieri possint, ⁊ inter cetera citatio eorum, quorũ interest, vt per Bar. ⁊ alios in.d.auc.si qs in aliquo vbi Pa. de castr. dicit ꝙ ita communiter tenetur qd etiã dicit Cor. in consi.cxliiij.superioribus diebus post princ.iiij.col. ⁊ ꝙ citatio requiratur tenuit idem Corne.consil.xxiiij.licet in themate.iij.colum.eo.volumi. ⁊ Alexan.in consi.ci.super primo dubio quita columna in principio septimo volumi. sed in proposito non fuit facta aliqua citatio pretendentium interesse ergo ⁊c. Super hoc tamen non insisto vlterius, quia non est necessariũ, cum (vt dixi) questio presens non agatur inter subditos, neqꝫ in iurisdictione ciuitatis Mantuę. ¶ Demũ licet predicta fundamenta satis manifeste concludant, ꝙ in casu isto predictis registratis testamentis fides non sit adhibenda, maxime secundum, tñ ex alio etiã annichilari videtur eorum fides, quia scilicet reperiuntur tria registra, seu reperitur testamentum tripliciter registratum ⁊ diuersi tenoris, nedũ circa legata, sed etiam circa substitutionem, ⁊ sic circa substantialia testamenti, seu substitutionis in testamento facte. Et semper habetur respectus seu relatio ad vnum, ⁊ idem testamentum ab eodem, eodem tempore, ⁊ corã eisdẽ testibus cõfectũ, ⁊ per eundẽ notarium scriptum ⁊ (vt ita dixerim) rogatum. Est autem impossibile, ꝙ idem testamentum vt .s. sit diuersi tenoris, quia vna fuit voluntas testatoris, ⁊

11 nõ multiplex, varia, ⁊ separata. † Unde cũ ista registrata testamenta varietatẽ, ⁊ expressam contrarietatẽ cõtineãt fidem sibi inuicem derogant, ⁊ se ipsa confundunt, vt sic nulli sit fides adhibenda, iuxta.l.scripture cum ibi nota. C.de fide instru. ⁊ ea, que tradunt Doc. maxime Alexã. in.l.j.in prin.ff.de no.ope.nunc.cum alijs adductis.s.per do.consultorem. ¶ Et vltra eum probatur istud ex his, que dicunt doc.post glo. in versi. missus, maxime Saly. ⁊

12 Moder.in.l.fi.C.de edi.diui.adri.tol. † nam concludũt ibi doc. ꝙ si ostendantur duo testamenta repugnantia eodem tempore confecta ab eodem, vel potior est conditio possidentis, vel nulli ex dictis testamentis debet fides adhiberi. ⁊ sic perinde esse debet, ac si facta non fuissent. Et quamuis veritas forte sit, ꝙ vnum sit verum testamentũ, ⁊ ꝫm vnam scripturã sit testatoris voluntas, tamen nullũ testamentum, seu nulla scriptura attendit᷑, quasi deficiat non vis, ⁊ veritas, sed probatio. argu.l.duo sunt titij.ff.de test.tute. ⁊ hoc idem voluit Ange.are.insti.de adempt.lega.col.fi. ⁊ recte intuenti ita sentit Cor.in cõsi.cxxxi.egregie.j.volu.dum vult duo testamenta contraria, ⁊ repugnãtia exhibita fidem non habere, subdens, ꝙ pars illa, que in casu suo nitebatur ex fideicommisso, ⁊ illud idonee ꝓbare debebat attenta contrarietate testamentorũ nihil agere dicitur, q꞉ illis tanquã contrarijs fides non adhibebit᷑, nec cuilibet eorũ, ⁊ ita proprie vr̃ dicendũ in casu isto. vt. s. aduersarius.d.biuilaque possessoris nitens ex fideicõmisso, ⁊ illud ꝓbare obstatus, illud nõ ꝓbet, nec aliqd agere dicatur attenta diuersitate, ⁊ repugnantia.d.registratorum testamentorum. Nec dicas, ꝙ in casu nostro in copia illa in qua nõ fit mentio masculorum dicat᷑ illud omissum per errorem registrantis potius q̃ꝫ sit erratũ in alia in addendo de masculis prout in simili considerat Corn.in.d. consi.cxxxj.illud alternando ad nullitatem testamentorũ vt per eũ. Quoniã respondetur, ꝙ verba in proposito nõ ita patiũtur sicut in casu Cor. nam in oĩbus verbis in casu suo illa testamẽta formaliter cõcordabãt, excepto ꝙ in altero erant ista verba, ⁊ sine testamẽto, que in alio deerãt, ⁊ ideo bene cadit illa consideratio erroris magis presumẽdi in omittendo, q̃ꝫ in supplendo vt per eum. At in casu nostro in vno testamento dicitur inter masculos familie de biuilaquis ⁊c. in alio vero dicitur in familia de biuilaquis ⁊c. ⁊ sic mutatus est modus loquendi, ita ꝙ si in secundo diceremus per errorem omissum de masculis, ⁊ ita suppleremus verba illa inter masculos, verba tamen istorum testamentorum non fierent similia, ⁊ sic nõ videt᷑ posse dici verba illa inter masculos per errorem fuisse omissa, sed potius ꝙ ista testamenta, seu testamẽti exempla velut repugnantia nullam fidem habeant per predicta. ¶ Sed dicet aliquis ꝙ immo predicta exempla licet in verbis repugnantia videantur, ⁊ diuersa, non tamen sunt virtualiter re ipsa, ⁊ in vero sensu contraria vel diuersa, quoniam licet verba illa inter masculos ⁊c. in vno ex.d.exẽplis non exprimantur, tamen virtualiter videntur pro expressis ha

13 benda. † Nam cũ dicatur, ꝙ testator voluit, vt eius bona semper, ⁊ in infinitũ sint, ⁊ remaneant in familia de biuilaquis ⁊c. videtur intellexisse tantum de masculis.d.familie per quos honor agnationis, ⁊ ipsa agnatio conseruatur, cuius conseruande gratia creditur testator sic disposuisse non autem de feminis per quas agnatio non conseruatur iuxta.l.pronunciatio in fi.ff.de ver.signi.cum simili. ⁊ ita videtur arguere in simili patruus, ⁊ dominus meus Socinus.in consil.ccxxvij. presens consultatio.colũ.viij.versi. sed contra premissa, quãdo dictũ erat in testamento ꝙ bona perpetuo in familia remanerent vt per eum. ¶ Uerum ad hoc responderi potest, ꝙ immo in dictis verbis remaneant in familia ⁊c. etiam femine comprehenduntur quãdo de masculis non exprimitur. ⁊ sic datur diuersitas, ⁊ repugnantia inter predicta exempla. nam in aliquo, quia ita exprimit᷑, soli masculi vocant᷑ in alio vero ẽt femine dicun

14 tur vocate, in quo de masculis nihil exprimitur † Et ꝙ ita sit probatur quia non est dubium feminas, que per masculos descendunt esse agnatas.l.ij.§.j.ff.de suis ⁊ legi.in sui generalitate. ⁊ clare hoc probatur insti.de legi.agna.suc. §.j.iuncto.§. ⁊ hec quidem ibi omnes agnatos siue masculos, siue feminas ⁊c. si sunt agnate non est dubium, ꝙ veniunt appellatione agnationis, seu familie, cum pro agnatione capitur (vt est in casu nostro) iuxta.l.pronunciatio. §.communi iure.ff.de ver.signi. ⁊ est text. ⁊ ibi tradunt om

15 nes doc.in.l.voluntas.C.de fideicom. † vbi erat prohibita alienatio extra familiam, ⁊ frater non facit contra prohibitionem alienando sorori. nam ⁊ femina dicitur esse de familia, ⁊ agnatione, vt ibi habetur ⁊ tradit Alexan.consi.lv.ponderatis his.ij.col.iij.volu. ⁊ Cor.in consi.ccxxix. in hac consultatione.col.fi. ⁊ consi.ccxxx.quamq̃ꝫ in hoc

16 ij.col.in fi.cũ sequẽti.iij.vol. † Nec refert an mulier agnata sit nupta vel non quia etiã nupta remanere dicitur in familia, ⁊ agnatione patris, vt declarant Bal. Pau.de ca. ⁊ Mode.in.d.l.voluntas. ⁊ ita plura congerendo concludit do.meus Socin.in.d.consi.ccxxvij. colũ.viij.ver. prima.est, ꝙ immo alienando ⁊c. vsqꝫ ad preallegatũ versicu.sed ꝯ premissam, ⁊ hanc opinionẽ tenet do. Alexan. in consi.lvj.consideratis verbis.ij.col.in fi.j.vol.quã etiã firmat ⁊ defendit in consi.cxxv.viso ꝓcessu.ij.col.vij.vol. quod etiam voluit Jaco.de sancto Georgio.in.l.cum quedam puella prope finẽ in.ij.lectura.ff.de iurisd.omni.iudi. ⁊ curt.in cõsi.lxiij.antiquissima, ⁊ nobilissima.col.xvij.ver.

17 quod plura referre oportet ⁊c. ¶ † Nec predictis obstat ꝙ testator dixerit velle vt bona semper, ⁊ in infinitum remaneant in familia, vel etiã si dixisset perpetuo remaneãt ⁊c. Quoniam respondetur, ꝙ ex his solis verbis non dicũtur excluse femine, ⁊ argumentum quod facit do.meus Soci.in.d.consi.ccxxvij. vt in contrarium allegabatur nõ fundatur simpliciter in dictis verbis, sed in pluribus coniecturis, que in casu illo concurrebant vsqꝫ ad sex, prout ibi Soc.ponderat, que cõiecture in casu isto non reperiuntur. Unde satis ex mente Soc.colligitur ꝙ vbi dicte cõiecture non adessent argumentũ suũ non procederet, ⁊ cõsequenter illa argumentatio quam ipse ibi facit potest in fauorem nostre conclusionis capi. ¶ Preterea Soci.ibi non obstãte illa argumentatione in casu illo contrarium determinat ex pluribus vt per eum videri potest, ⁊ maxime hoc procedit in casu nostro in quo nulla sunt verba dispositiua, ꝙ femine excludantur, ⁊ soli masculi admittantur, ⁊ argumentum quod.s.fiebat, erat ex tacita mente te

18 statoris, quod non solet concludere † quia non sufficit testatorem aliquid verosimiliter voluisse, nisi disponat, vt tradunt Bal. Jmo. ⁊ alij in.l.quidam cum filium per illũ tex.ff.de here.insti. ⁊ pro valde notabili hoc firmat Alex.

in.l.iij.in fin.C.de libe.prete.cum concordantibus vt scri bit curt.in consi.xlij.testator augustinus.colū.xij.et consil. xliiij.statuto, seu consuetudine col.x.Deci.in consi.lxxxix. viso puncto.v.col.in cōsi.cclxxxvij. in ciuitate Placentie iiij.colū.et in consi.ccclxxvij.visis et diligenter.iij.col.cum multis alijs,qui allegari possent. ¶ Et si dicatur,quod si femine agnate admitterētur sequeretur,quod post eas ad earū filios bona peruenientia exirent de familia illorum de bi-
19 uilaquis contra mentē testatoris.† Potest primo dici,quod forte illud non esset contra iura iuxta tradita per Corne. in.d.consi.ccxxx.col.x.nam in casu Cor.dixerat testator, quod volebat bona intra familiam permanere etc.et tñ Corn. ibi concludit,quod etiā ad filios feminarum de familia velut earum heredes poterunt bona peruenire que primo ad.d.feminas peruenerant vt per eū. Verū quia ille casus Cor. videtur aliqualiter diuersus ab isto,et alique ex rationibus per eū allegate forte in casu nostro nō reperirentur. Ideo secundo loco dici,et responderi potest negando,quod post feminas agnatas.et in familia existētes bona essent in earum filios transitura,cum illi non essent de familia testatoris.ex hoc tamen non videtur posse argui,quod femine agnate non vocentur tanquam in familia existentes,et sic ex predictis videtur sequi,quod vigore vnius exempli testamenti(in quo simpliciter illi de familia vocantur) etiam femine de biuilaquis admitti possent.vigore vero aliorum exemplorum soli masculi essent admittendi,et per consequens sequi videt, quod predicta exempla circa substitutiones(de quibus agit) videntur sibi ipsis cōtradicere,et ideo videtur,quod nulli eorū sit prestanda fieds per ea,que.s. dicta sunt. ¶ Et maxime hoc dicendum est in casu nostro,attentis depositionibus plurium testium examinatorum tam Verone quam Mantue,qui omnes concordant,quod ex consuetudine vtriusque loci,et ex peritorū iudicio talibus registratis testamētis propter eorū repugnantiam fides non debet adhiberi. ¶ Et que dixi de varietate,et repugnantia exemplorum dicta sint ex abundanti, nam ex alijs,que.s.dicta sunt constat predictis exemplis aut alicui eorū in casu isto nō esse fidem prestandam ex eo presertim,quod questio agitur extra territorium Mantuane ciuitatis,et inter nō subditos eius iurisdictioni,sm quod.s.dictum fuit in secundo fundamento principali,quod solum,velut clarissimum,et indubitatum ad victoriā predicti do.Biuilaque sufficeret.Laus Deo.

Socinus nepos.Padue legens.

CASVS

¶ Nobilis iuuenis do.Odoricus de pabo ciuis tridentinus cum re vera esset minor.xxv.an.et haberet matrē eius curatricem legitime ordinatam asserens,et credēs se factū maiorem petijt se maiorem pronunciari,et ita per pretorem tridentinum factum fuit.

¶ Quo facto ipse do.Odoricus eadē vel sequenti die permutauit quandam suam domum cum quadam alia domo asserēs in principio contractus permutationis se maiorē. xxv.an.et in fine eius contractus reperitur ista clausula,videlicet et vlterius ad maius robur premissorum predicti contrahētes manibus tactis scripturis iurauerūt ad sancta Dei euangelia predicta omnia per se dicta,et promissa.s.scripta fuisse,et esse vera,et illa firma et rata habere,tenere,attendere,et obseruare,et in nullo contrafacere sub pena periurij etc.prout latius in.d.instrumento continetur,cuius copia transmittitur.

¶ Modo.d.dñs Odoricus adhuc minor dicens in.d.cōtractu valde se lesum vna cū matre et curatrice eius,que illius permutationis,dum fieret,nullam habuit notitiam, pretendunt predictum contractū permutationis sibi non debere nocere,et de iure non tenere,maxime attento quodam statuto tridentino,in quo statuitur certa forma in alienatione bonorum immobilium minorum.xxv.ann.que in dicta permutatione seruata non fuit,et in fine dicti statuti sic dicitur,et si aliter alienatio facta fuerit(etiam si iuramētū interuenerit) non valeat,et sit nulla ipso iure et presumatur ipsa alienatio fraudulenta,et in damnum minoris facta,et ipsum minorem dolose et fraudulenter esse inductum, ad alienandum,et iurandum super ipsa alienatione,cuius statuti copia transmittitur.

¶ Et presuponitur extare librum rationum domi.Jacobi de pabo patris.d.dom.Odorici,in quo inter cetera manu eiusdem iam defuncti reperitur scriptum tempus natiuitatis omnium suorum filiorum,et tempus cōtracti matrimonij cum eius vxore matre.d.do.Odorici per quem librum euidenter apparet ipsum tempore dicte permutatiōis, et adhuc etiam fuisse,et esse minorem.xxv.annis.

¶ Quibus sic stātibus queritur quid iuris? videlicet an.d. Odoricus predictus,et mater eius, vt curatrix sint audiendi contra dictam permutationem.

¶ Super quo puncto bis consuluit clarissimus do.Franciscinus curtius in fauorē predicti Odorici. Petitur nunc ab excellētia vestra vt si iustitia patiatur velit etiā ipsa consulere consilia predicta subscribendo,et comprobādo,quorum copia transmittitur.

SVMMARIVM

¶ Minor etas quomodo probetur.
¶ Et an asserens se maiorē,et iurans possit venire contra contractum,et dicere nullum.
¶ Et an iuramentū promissorium obliget contrahentē sine solēnitate statuti presumentis ea non seruata,dolum.

¶ Probatio certa et indubitata vere etatis difficilima est. Et satis est eam probare per idonea inditia.
2 In etate probanda propter longi temporis cursum,nedū euidentie sufficiunt,sed etiam coniecture.
3 Etas potest probari per libros rationum patris,in quibus natiuitas est descripta.
4 Etas per scripturas parentum probatur.
5 Scriptura patris continens diem natiuitatis filij,licet nō inducat verum statum hominis,et veram filiationem, tamen presumptionem etatis inducit.
6 Presumptio facit plenam probationē in his,que sunt veritati consona.
7 In probanda etate filij scripture patris magis credendū est,quam si viua voce ipse viuens testificaretur.
8 Litterarum comparatione probatur librum siue scripturā esse manu talis scriptam.
9 Matris testimonium,seu asseueratio matris multum valet in etate filij probanda.
10 Mater licet vt vnus testis etatē non probet,tamen eius assertio recipitur,vt iudex melius veritatem intelligat.
11 Matris testimonium in probanda etate filij,vna cum libro prīo,et alijs de quibus hic,dz per iudicē attendi.
12 Etas per testes probatur.
13 Pro sententia iudicis presumitur.
14 Pronunciatio minoris etatis trāsfert onus probandi in aduersarium.
15 Que non prosunt singula,multa iuuant.
16 Lex de facili admittit ignorantiam etatis sue.
17 Veritatem semper amare debemus.
18 Assertio maioris etatis erronea reuocari potest,docendo de errore.
Confessio facta positionibus reuocari potest.
19 Juramentum nō impedit assertionem erroneam reuocari. Et iuramentum erroneū dicitur presumptiue probari ex eo tantum quod probatur rem aliter se habere.
20 Permutatio per minorē sine curatore facta nil valet. Et minor curatorem habens pupillo comparatur.
21 Permutatio ex deffectu cāe vrgētis eris alieni nō valet. Item ex deffectu decreti iudicis,et cause cognitionis sine quibus res minorum permutari non possunt.
22 Statutum in loco vbi est conditū seruandum est.
23 Juramentum corporaliter prestitum super permutatione vel contractum,in quo iurauit se maiorem an tollat remedium veniendi contra permutationē,et contractum.
24 Juramentum debet omnino obseruari,dummodo eius obseruantia non vergat in damnum salutis eterne,et quomodo hoc intelligatur vide.j.numero.xl.
25 Statutum non pōt tollere vim iuramenti,quia non est de messe

messe sua etiam si statutum presumat dolum, vide .j. nu. sequen. maxime numero. 38.

26 L. si alterius. C. si mino. se maior. dixe. quomodo procedat et intelligatur, et .j. numero. 32.

27 Juramentum quod quis est maior verbotenus prestitum non in totum tollit probationem, sed eam restringit ut resti tutio non concedatur, nisi per instrumenta minor etas probetur.

Juramentum vero corporaliter prestitum in totum et pe nitus restitutionem in integrum tollit, et quo ad eam pe tendam probatio etatis per instrumeta non admittet.

28 Errans quicquam fatere non dicitur.

Et nil tam contrarium consensui, quam error.

29 Juramentum semper debet intelligi rebus existentibus in statu, quem iurans crediderit.

30 Actus agentiu ultra eoru intentionem operari non debet.

31 Juramentum assertorium si reperitur prestitum contra ve ritatem, seruandum non est,

Et periurium potius est, quam iuramentum.

33 Juramentum tres comites habet iustitiam, iudicium, et veritatem,

34 Juramentum non ligat, quando quis dolo ad iurandum et contrahendum fuit inductus, alias esset iniquitatis vinculum.

35 Presumptiones legum, et statutorum sunt liquidissime probationes.

Et tantum operantur, quantum veritas.

36 Statutum quando annullat contractum etiam iuratum presumendo dolum, iuramentum non ligat.

37 Juramentum, quando ex presumptione dicitur dolo pre stitum minori non preiudicat.

39 Regula non debet alia via concedi, quod una dicitur pro hibitum, quomodo procedat.

41 Contractus, quando sine iuramento esset nullus, si in eo dolus presumitur, dicitur nullus ipso iure, etiam quod fue rit iuramento roboratus.

42 Minor quando in contractu enormiter ledit, tunc re ipsa dicitur inesse dolus.

Juramentum non obest minori solum propter presum ptionem doli.

43 Juramentum non firmat contractum, et non obest quan do ex presumptione statuti contractus diceretur si mulatus.

44 Juramentum semper habet clausulam, ut rebus sic stan tibus, intelligatur.

45 Juramentum non impedit minorem dicere de nullitate contractus quando absolutio a iuramento concessa fuit.

46 Auc. sacramenta puberum C. si aduersus vendit. quomo do procedat.

47 Etatis minoris beneficio renunciare dicitur qui ut minor iurat.

Et iuri, quod ignorat habere, nemo renunciare dicitur.

48 Juramentum minori an obsit, nisi prius de beneficio suo fuerit certioratus, et quod id beneficium per iuramen tum amittebat.

49 Appellatio quando dubitatur an sit deserta, debet pro nunciari quod non, cum neutri sit preiudicialis.

CONSILIVM III

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et Justitie. ¶ Uisa, et bene considerata facti contingen tia, placet mihi conclusio firmata per clarissi mum consultorem domi. Francisc. curtium mihi uti patrem honorandum, videlicet quod permutatio per dominum Odoricum minorem. xxv. annis facta non seruata solen nitate statuti Tridentini sit ipso iure nulla, et cum de sub scriptione sim requisitus satis fuisset eam simpliciter con firmare, cum per predictum clarissimum et hon. patrem omnia sint abunde et iuridice demonstrata ita ut frustra noua querat demonstratio, iuxta .l. j. in fi. ff. de dot. prelega. superuacuis enim laborat impendijs qui solem facibus adiuuare certat, ut in c. si omnia, vj. q. j. Tamen ne impremeditatus ad con firmationem videar accessisse pro temporis angustia pau ca subiciam ad maiorem declarationem veritatis. ¶ Dico itaque quod punctus presentis consultationis consistit in duobus. ¶ Primo utrum re vera dominus Odoricus sit minor. xxv. an. et hoc sufficienter ostendat. ¶ Secundo posito quod sit mi nor utrum possit venire contra permutationem per eum factam ut in themate narratur. ¶ Circa primum una cum clarissi mo Consultore concludo ipsum dominum Odoricum re

1 vera fuisse, et esse minorem, et illud iuridice demonstrari, † et quia probatio certa et indubitata vere etatis difficillima est ut inquit Bar. in .l. de etate. ff. de mino. satis est eam pro bare per idonea inditia, ut per Bar. ibi et per doct. in .l. cum te. C. de proba. et in .l. si minorem. C. de in integr. resti. mino. et tradit Bald. in consi. ccxiij. occurrit dubium in fi. ij. volu.

2 † Dicens quod in probanda etate propter longi temporis cur sum nedum euidentie sufficiant sed etiam coniecture, idem etiam dixit in consi. xix. factum tale est. v. volumine, et ubique allegat .l. cum de etate. ff. de probatio. et idem etiam et plenius

3 dixit in d. l. cum te in fi. ¶ † Dico igitur primo minorem etatem predicti do. Odorici probari, et satis aperte per li brum rationum quondam do. Jaco. patris eius, in quo est descriptus dies natiuitatis do. Odorici. et etiam aliorum filiorum, et ex tali scriptura constat, quod tempore predicte per mutatio. ipse nondum compleuerat annum vigesimumquar tum, et cum predictus liber careat omni suspitione, ut de se patet, sequitur, quod ei fides circa etatem do. Odorici adhiben da est, ut voluit eleganter Saly. in .l. si minorem. C. de in in teg. rest. mino. iij. col. ver. nunc quero quomodo litteris pro betur cum alijs allegatis. §. per consultorem, et ultra eum idem voluit idem Saly. in d. l. cum te. C. de proba. j. col. ver. Que

4 ro nunc quot modis etas probetur † concludens inter ce tera, quod probatur per scripturas parentum, idem voluit Bal. in .l. neque natales. j. col. C. de proba. in ver. extra queritur

5 † ubi inter cetera dicit quod sepe pater propria manu scribit diem natalis filij, et illud licet non inducat verum statum hominis et veram filiationem, tamen ex quo in eo est dies certa inducit presumptionem etatis, quia talis scriptura, quo ad tempus pre sumitur vera ut per eum, quem et alios quosdam refert, et se quitur Alex. in apostil. ad Bar. in d. l. de etate. ff. de mino. in addi. incip. Adde Bal. in .l. solam etc. et pro hoc est text. in .l. excusantur in prin. ff. de excus. tut. dum ibi dicitur, quod etas probatur aut ex natiuitatis scriptura, aut ex alijs demon strationibus, et ita per illum tex. voluit ibi Nic. de nea. j. col. ubi etiam dixit quod per talem scripturam fit plena probatio, licet gl.

6 ibi videatur aliter locuta, et allegat rationem † quia semper presumptio facit plenam probationem in his, que sunt

7 consona veritati, ut per eum † et in probanda etate filij magis est credendum scripture paterne, et sic in casu nostro predicto libro domini Jacobi quam si viua voce ipse uiuens testifi caretur secundum Ant. de but. et And. barb. in c. ex litte ris de transac. quos refert, et sequitur insignis doctor do. Hypol. de marsil. in .l. de minore. §. si pluriu. ij. col. ff. de que

8 stio. † et illum librum fuisse scriptum manu propria predicti do. Jacobi patris domini Odorici, et aliorum filiorum proba tur per comparationes litterarum iuxta .l. comparationes cum ibi traditis per doc. maxime Ang. et Saly. C. de fide in

9 stru. ut per clarissimum Consultorem dictum fuit. ¶ † Se cundo ipsum dominum Odoricum fuisse minorem tem pore permutationis, et adhuc etiam probatur ex assertio ne domine Massentie matris eius, iuxta .l. etiam matris. ff. de prob. cum gl. sua communiter approbata prout etiam per consulentem dictum fuit. Et ultra eum ita voluit Sa ly. in d. l. si minorem. ij. col. in fi. ver. sed queritur. an coniun cte persone et Bal. in d. consi. xviiij. v. vol. ubi expresse di cit, quod in probanda etate multum valet asseueratio, seu te stimonium matris, et ita etiam voluit Bar. in consi. lxxxxij. in q. vertente inter dominum simonem. ij. col. ver. Nec ob. quod sit mater, et allegat d. l. etiam. et allegat etiam glo. in c. si testes iiij. q. iij. in ver. testis idoneus, que glo. hoc idem vult et idem dicit Are. in d. l. si minorem cum multis concordantibus quos allegat, et sequitur insignis docto. de Hypolitus de

10 marsil. in .l. j. §. ad questionem. j. col. ff. de quest. † Et licet ma ter non recipiatur, neque probet, ut unus testis, ut dixit gl. in d. l. etiam, tamen bene recipitur eius assertio per iudicem, ut per eam melius veritatem intelligat, ut ibidem glo. dicit et tradit Azo. in summa. C. de test. ij. col. ver. item inuenio

professionem matris, et do. Maria. Soci. auus meus in consi. xx. visis actis, et productis col. fi. in princ. Et faterer fortasse isto casu, si alia non concurrerent, sed solum adesset matris assertio, quod non induceretur plena probatio. Verum dico, quod vna cum libro paterno de quo. s. et cum alijs, de quibus. j. etiam matris testimonium debet per iudicem attendi per quod alie probationes quam maxime adiuuantur, et indubitate redduntur. ¶ Tertio probatur predictum Odoricum esse minorem per testes aliquos maxime per dominam Mariam relictam Iacobi caragaie, et per dominam Aphram relictam domini Benedicti artium, et medicine doctoris, que ambe in earum depositione optime concludunt demonstrando principium vite et natiuitatem. d. do. Odorici tali tempore fuisse quod facta recta computatione verissimum apparet ipsum esse minorem. xxv. an. prout dicte testes aperte deponunt † et non est dubium etatem per testes probari posse vt declarat Bar. in. l. de etate in. ij. q. et in. d. consil. xcij. ¶ Accedat quarto predictis pronunciatio Magnifici pretoris tridentini, qui habita bona cause cognitione, et bene de veritate informatus pronunciauit. d. do. Odoricum esse minorem. xxv. an. et reuocauit quandam eius pronuntiationem de maiori etate ipsius factam tanquam erroneam et male fundatam. † Et pro tali pronunciatione, et sententia presumitur iuxta. l. ingenuum. ff. de stat. bo. et. l. herennius. §. gaia. ff. de euict. ¶ Et maxime in casu isto hoc est dicendum, quia fuit aditus iudex, vt super etate pronunciaret, prout fieri debet iuxta doctrinam Bar. in l. eadem oratione. ff. de fer. et in. l. de etate. ff. de mino in. iij. q. † Et ex tali pronunciatione inducitur saltem hoc, vt onus probandi contrarium dicatur translatum in aduersarium, vt voluit Saly. in. d. l. si minorem. j. col. ¶ Concluditur igitur ex predictis omnibus saltem simul iunctis indubitanter probatam esse minorem etatem domi. Odorici, licet enim fortasse singula per se non prodessent, omnia tamen simul iuncta optime probant et concludunt, iuxta illud singula † que non prosunt multa collecta iuuant, de quo per glo. in. l. si stipulatus in prin. ff. de vsur. et in. l. instrumenta. C. de probat. et tradit in proposito circa probationem etatis Pau. de cast. in consi. cccj. ad bene examinandum dubia in princip. j. volumi. secundum nouam impressionem. ¶ Nec predictis ob. assertio predicti do. Odorici, et prima iudicis pronunciatio de maiore etate eius Et quod ipse do. Odoricus postea in contractu permutationis in prin. iterum asseruit se maiorem, et in fine iurauerit omnia predicta esse vera, ex quibus videtur ipsi illatum preiudicium, et induci presumptionem quod vere fuerit maior. Quoniam de facili respondetur, quod omnia hec processerunt ex errore in mente do. Odorici existente, ille enim sic asseruit, quia ita tunc credebat, et in hoc facile debet excusari, quia lex de facili admittit ignorantiam sue etatis, vt inquit Saly. in. l. si alterius in fi. C. si minor se maior. dixe. et eo presertim quia ex facilitate iuuenilis etatis decipiebatur, que omnia pure, et mere veritati obesse non possunt, que gestorum erroribus non mutatur, et que semper valet, et vincit omnia, et viuit in eternum vt. c. consuetudo. viij. distin. et quam semper amare, et colere debemus, iuxta. l. cum ita legatum in fi. ff. de condi. et demon. et. l. j. C. de dedit. liber. tol. et tradit Bal. in. l. si in ruptione. ff. de fini. regund. † Et non est dubium predictam assertionem maioris etatis erroneam posse reuocari, et falsam probari ostendendo rem aliter se habere et sic docendo de errore iuxta. c. fi. cum ibi traditis per docto. de confes. sicut dicimus de his qui respondent positionibus vt eorum responsiones tanquam erroneas reuocare possint iuxta. c. preterea cum ibi traditis per doc. de testi. cogen. et tradit patruus et do. meus Soci. in consi. xcvij. in pnti consultatione. ij. et. iij. col. iiij. vol. Cor. in consi. ccxxix. post redditum. ij. vol. et Alex. et Mod. in. l. naturaliter. §. nihil coe in. iij. lec. ff. de acqui. pos. vbi aliquando dixi in. iiij. conclusione, vnde cum in proposito iam sit ostensum et legitime dictum do. Odoricum fuisse, et esse minorem. xxv. an. et sic rem aliter se habere, quam ipse asseruerat, Et per consequens sit doctum de eius errore sequitur quod predicta eius assertio sibi nocere non debet. ¶ Nec ob. quod iurauerit in fine. d. permutationis omnia predicta esse vera, Quoniam respondetur (posito quod illud iuramentum possit referri ad illam assertionem, absque tamen preiudicio veritatis) et dico quod quo errore fuit ductus ad ita asserendum fuit etiam ductus ad iurandum. Iurauit enim quia credebat sic esse (licet erraret) vnde cum de errore sit probatum etiam iuramentum videtur reuocari. † Et quod iuramentum non impediat erroneam assertionem reuocari voluit Bal. in. l. error co. pe. C. de iur. et fa. igno. et Ant. de but. in. d. c. fi. de confes. quos refert et sequitur dominus meus Soci. in. d. consi. xcvij. iij. col. et quod fuerit erronea assertio et erroneum iuramentum videtur presumptiue probari ex eo tantum quod probatur rem aliter se habere, vt inquit Fulg. in consi. cclvij. finus guidonis. iij. col. ¶ Pronunciatio autem iudicis prima eisdem rationibus minus obstat, et maxime, quia per eundem et iudicem fuit reuocata, vt in processu constat. Remanet igitur ex predictis vera, et indubitata conclusio predictum do. Odoricum pro ipsa veritate, tempore predicte permutationis fuisse minorem. xxv. an. et adhuc esse et illud legitime probatum esse. ¶ Circa secundum res videtur satis clara, et consilio per clarissimum consultorem firmata videtur verissima videlicet quod assertus contractus permutationis fuerit, et sit ipso iure nullus. Nam cum iste do. Odoricus sit minor vt est dictum. † Et vltra etiam habeat curatorem quia mater eius iuridice videtur eius curatrix ipse sine ea, vel eius consensu talem permutationem fecit ex hoc enim solo (vbi aliud non adesset) permutatio non valet vt. l. iij. C. de in integ. resti. mino. quia vt ibi dicitur minor curatorem habens pupilllo comparatur. ¶ † Sed vltra hoc nullitatem dicte permutationis inducit defectus cause vrgentis eris alieni, qua sola predia minorum distrahuntur. l. ob es. C. de predi. et ali. reb. mino. ¶ Item et defectus decreti iudicis et cognitionis cause, sine quibus etiam permutationes prediorum minorum non valent vt. d. tit. de pred. et ali. reb. mino. in rubrica, et per totum. Et in specie probatur in. l. non solum illo tit. vbi expresse dicitur nec permutationem valere. Sic ergo concluditur inspecto iure communi et eius regulis, quod. d. permutatio. dicitur nulla ipso iure. ¶ Sed vltra etiam (postbabita iuris communis censura) eius nullitas clarissime apparet ex forma iuris municipalis tridentine ciuitatis. † Quod sine dubio in illo loco seruandum est vt. l. omnes populi cum materia. ff. de ius. et iur.) nam extat statutum sub rubrica de alienat. factis per minores. xxv. an. in quo datur certa forma, et inducitur certa solennitas in alienandis predijs minorum, qua non seruata statutum omnino vult contractum esse nullum, vt in eo latius apparet, sed non fuit in casu nostro in. d. permutatione talis forma seruata, nec solennitas illa adhibita, merito clare sequitur illam permutationem fuisse et esse nullius momenti. Et hec de plano procederent, nisi do. Odoricus iurasset, vt nunc dicam. ¶ Solum igitur videtur aliqualis difficultas propter eius iuramentum et hoc ex duplici via, put in contractu videtur duplex iuramentum. † Nam primo cum asseruerit se maiorem. et iurauerit postea omnia. s. dicta esse vera et quidem corporaliter, videtur corporaliter iurasse se maiorem, quo casu videtur perdidisse omne remedium veniendi contra. d. permutationem vt videtur text. i. l. si alterius in fi. C. si minor. se maio. dixe. et tradit Cor. in consi. cxxj. videtur in hac consultatione in fi. iij. volumi. ¶ Secundo quia cum iurauerit ipsam permutationem, et omnia in ea premissa attendere, et obseruare, et in nullo contrafacere, videtur quod non obstante minori etate debeat omnino illam obseruare iuxta auc. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. † Iure enim statutum est, quod iuramentum debeat omnino obseruari, quando eius obseruantia non vergat in dispendium salutis eterne. in c. si vero. et. c. cum contingat de iureiur. et in. c. quamuis de pact. lib. vj. cum similibus. vnde cum. d. permutatio, et eius obseruantia non tendat ad damnationem anime. d. do. Odorici videtur quod debeat illam obseruare. ¶ Nec videtur obstare predictum statutum tridentinum, quatenus annullat contractum etiam iuramento firmatum. † Quoniam videtur posse responderi tale statutum non posse tollere virtutem iuramenti, eo quod non sit de messe sua, prout voluit in effectu Bar. in. l. omnes populi in. ij. q. iij. q. princ. ver. aut causa legis, vel statuti non excludit peccatum. ff. de iusti. et iur. cum concordantibus de quibus. s. per consulentem, et per Alexan. in consi. xviij. viso statuto et tit. quonis col. ij. vj. vol. Et vltra consulentem videtur, quod hoc habeat locum etiam quod statutum presumat dolum prout in casu nostro facit statutum predictum. Nam eo non obstante videtur quod debeat contractus per virtutem iuramenti seruari prout concludere videtur

dere videtur Corn.in consilio.vij.questio pulchra est,sexta colum.secundo volu. ¶ His tamen non obstantibus(que vere casum nostrũ non attingunt,verissimaz arbitror, ⁊ de plano procedere ꝯclusionez p clariss. Cõsultorez, ⁊ per me supra positaz)vz ꝙ ꝑmutatio predicta fuerit,⁊ sit ipso iure nulla, per preallegata non obstante iuramento, de quo supra,etiam si fuerit duplex. ¶ †Nec primo ob.d.l.si alterius.in fi.qꝛ respondetur(prout per clarissimum Consulentem dictum est)ꝙ ille tex.non tollit nullitatem contractus, sed tantum beneficium restitutionis in integrum,⁊ ita debent intelligi illa generalia verba nullum tibi superesse auxilium,qꝛ non solum erit priuatus restitutione in integruz, volendo simpliciter probare minorem etatem,sed etiam si velit eam per instrumenta probare non erit audiẽdus, vbi si non corporaliter iurasset,sed verbotenus esset audiẽdus in restitutione in integrum probando minorem etatem per instrumenta,vt ibi dicitur,†⁊ in hoc differunt iuramentuz verbotenus prestitum,⁊ prestitum corporaliter, hoc enim in totum,⁊ penitus tollit restitutionem in integrum,⁊ quo ad eam petendam probatio etatis non admittitur etiã per instrumenta. Illud autem non in totum tollit, sed restringit,vt scilicet non concedatur,nisi per instrumenta minor etas probetur,⁊ ita volunt omnes doctores, ⁊ in summario ⁊ postea in declaratiõe materie,q̃ ibi faciũt, ⁊ vltra allegatos per Consulentem,ita intendit ibi Alberic.de rosa.dicens,ꝙ si quis iurat verbotenus habet restitutionem in integrum,si per instrumenta probat se minorem, si vero corporaliter iuret nõ datur ei in integruz restitutio. ¶ Nõ autem ex eo firmetur contractus alias nullus ibi non dicitur,⁊ consequenter sequitur ꝙ ex intentione omnium, ibi per illum tex.non dicitur tolli remedium nullitatis,⁊ ita in indiuiduo declarat Joan.andre.in additio.Speculato. in titu.de senten.§.ait autem.in additio.incipien.ad hec,⁊ ea que premissa sunt,dicens ꝙ fuit opinio Nicolai de matta. q̃ ipse sequitur illa potissima ratione,†quia qui errat(prout in casu nostro contigit domino Odorico)non dicitꝛ quicquam fateri,vt.l.non fatetur.ff.de confess. Nihil enim est tam contrarium consensui,q̃ error,vt.l.si per errorez.ff.de iurisdi.om.iudi.idem voluit Roman.in consilio duodecimo,viso facto proposito.secunda colum.versic.ad duo autem.⁊ patruus,⁊ dominus meus Soci.in consil.lxvj.frustra plenitudini.colum.viij.versi.pro qua opinione ⁊c.cum alijs allegatis per clarissimum Consulentem,⁊ ista responsio est verissima,quicquid in contrarium dixerit Corne. in dicto consilio.cxxj.tertio volumi.naz eius opinio falsa est, ⁊ contra omnes,vt per Consulentem clarissime demõstratur,licet ipse per errorez alleget in secundo volu.⁊ ipsemet Corn.in fi.dicti consilij videtur de sua opinione dubitare, nec in ea facit precipuum fundamentum in decisione illius questionis,sed in eo fundatur,quia contractus de quo ipse tractat de per se valebat, vt per eum. ¶ Et pro ista responsione vltra Consulentem facit,†quia iuramentum semper debet intelligi rebus existentibus in statu quem iurans crediderit,iuxta.l.fina.ff.qui satisda.cogan. ⁊ iuxta not.in.c. quemadmodum,de iureiuran. tradit Jaso.in.l.quod seruus.tertia colum.ff.de conditio.ob causam.patruus ⁊ dominus meus Soci.in consi.lviij.super proposita. secunda columna,tertio volumi.⁊ Corne.in consi.cclxxxviij. viso ⁊ diligenter.ix.colũ. tertio volu.cum simi.vt per Andr. barba.in consilio.xxxvj.sapienter scripsit,colum.xvj. secundo volumi.†iuncta omnibus predictis regula qua dicitur actum agentium non operari vltra intentionem eorum, vt.l. non omnis.ff.si certum petatur.cum similibus, sed iurans credidit dictaz permutationem valere,eo ꝙ credidit se maiorem,⁊ ea intentione iurauit,⁊ nunc reperitur res in alio statu,qꝛ ille vere est minor, ⁊ ideo permutatio dicitur ipso iure nulla,merito sequitur,ꝙ per tale iuramentum non dicitur sublatum remedium nullitatis, facit quod dicit Fulgo.in consilio.xc.in questione.colum.fina.versic. non obst. †Dicit enim ipse ꝙ iuramentum assertoriũ(prout est istud de quo agitur)si reperitur prestitum contra veritatem, seruandum non est,est enim periurium potius q̃ iuramẽtum, ⁊ ideo potius esset iurans de periurio puniendus,q̃ compellendus ad obseruantiam propter falsitatem eius,argu. eius quod de iuramento temerario dicitur in.c.venientes. de iureiuran.licet in casu nostro dñs Odoricus a periurio propter errorem excusari debeat. ¶ †Non displicet preterea declaratio singularis,q̃ ad.d.l.si alterius.tradit Andre.barb.in consi.liij.preclare scripsit psalmista.i.⁊.ij.col. ij.volumi.vz ꝙ non procedat nisi quando specifice,⁊ nominatim quis iurat corporaliter se maiorez, non autem qñ iurat generaliter omnia contenta esse vera,nam tunc lꝫ superius asseruerit se maiorẽ,si vere erat minor iuramentuz ad illud non refertur,ne alias dicatur continere falsitatem, ⁊ ne iurãs periurus fiat,sic enim in dubio generalis illa clausula debet interpretari,vt per eũ, qui ex pluribus hoc comprobat. ¶ †Et maxime facit,qꝛ cum iuramentum tres comites habere debeat.s.iustitiam, iudicium, ⁊ veritatem.c. quanto.⁊.c.tua nos.de iureiuran.⁊ tradit Socin.meus in consilio.xx.in facto presupponitur.colum.penult.iij. volu. si ad illam assertionem referret̃ careret veritate,merito ⁊c. Sed aliter istud non prosequor,tum qꝛ non est in proposito necessarium,cuz etiam qꝛ satis clarissime Consulẽs prosecutus fuit in secundo eius consilio. ¶ Secũdo non obst. predictis aliud iuramentum de obseruando ⁊c.qm̃(dimissis pluribus que dici possent tanquam nõ necessarijs)† respondetur ꝙ non procedunt allegata in contrarium, quando in ꝯctu,vel in ipso iuramento interuenerit dolus, idest quando minor dolose fuerit inductus ad contrahendum, vel iurandũ,tunc enim iuramentũ non ligat.qꝛ alias esset iniquitatis vinculum,contra.c.inter cetera.xxij.q.iiij. cum similibus,⁊ hoc satis probatur in.d.auc.sacramenta puberum,in eo quod de metu dicitur,nam in hoc idem de dolo dicendum est,vt ibi tradunt docto.⁊ est text.⁊ ibi etiaz tradunt doctores in.c.secundo.de pactis,libro sexto ibi, nec dolo ⁊c.⁊ declarat Corn.in consilio.cclviij.q̃q̃ in hac.circa finem,quarto volumi.Sed in proposito dicitur dolose inductus domi.Odoricus saltez presumptiue ad contrahendum,⁊ iurandum,ergo sequitur ꝙ ex virtute iuramenti non ligatur. ¶ Illud autem probatur,quia sic presumit statutum,in eo enim cauetur ꝙ si minor alienet aliquaz rez immobilem non seruata solennitate, de qua in eo(prout in casu nostro seruata non fuit)contractus sit nullus etiam si iuramentum fuerit interpositum,⁊ hoc ex eo,quia statutuz in tali casu presumit minorem dolose inductum ad contrahendum,⁊ iurandum,vt in eo expresse dicitur. ¶ † Et non est dubiũ ꝙ presumptiones leguz, ⁊ statutoꝝ sunt liquidissime probationes.l.licet imperator.vbi per doctores.ff.de legatis primo.⁊.l.si quis locuplex.ff.de manumis. testamẽ. ⁊ tantuz operãtur,quantum veritas,vt tradit Abb. in primo nota.⁊ alij sequũtur in.c.is qui fidem.de sponsalibus. ¶ †Et ꝙ in his terminis quando statutuz annullat ꝯtractum etiam iuratum presumendo dolum iuramentum non liget,voluit singulariter Barto.in.l.omnes populi. in secunda questio.ij.quest.princi.in versi.item si statutum diceret ⁊c.cum multis similibus allegatis.s.per Consulentez, ⁊ vltra eum ita voluit Pe.de ancha.in consil.ccc xxx. visis facti narratione.quarta colum.†dicẽs ꝙ quãdo iuramentum ex presumptione dicitur dolo prestituz non preiudicat minori,vt per eum,qui etiam ad hoc aliqua allegat, quod etiam voluit Alex.in consi.clj.viso themate.colum penul. vij.volu.dicens ꝙ ista presumptio statuti pro veritate habetur,idem dicit hanc doctrinam cõmendãdo Cor. in consil.cxxxv.visis articulis.scda ⁊ tertia colum.primo volu.in consi.cxxj.videtur prima facie.scda colum.⁊ in consi.xcix. magnum dubium. prima ⁊ scda colum.iiij.volu.ita etiam voluit Andr.barba.in consi.xxj.⁊ quidez viso puncto ⁊c. prima colum. primo volu. vbi pro hoc plura alleg. ⁊ inter cetera dicit ꝙ ista fuit opinio Jaco.de bel. in quadaz eius disputatione incipien. lex Perusina ⁊c. quem etiam allegauit Barto.in dicta.l.omnes populi.⁊ sic patet hac esse communem opinionem, prout etiam est verissima, ⁊ eam tanquam communem(prout etiam clarissimus Consulens dixit)sequitur Jas.in dicta auctent.sacramenta puberum. colum.fina.dicens ꝙ ab ea non est aliquo modo recedendum in iudicando,licet aliqui tenuerint cõtrariuz, ⁊ male. ¶ Et ex hoc patet non obst. ꝙ videtur velle Corne. in dicto consil.vij.secundo volu. quoniam si ita voluit(vt supra

arguendo dicebatur) loquitur contra communem, ꝛ veram opi. ꝛ ideo eius auctoritas non est attendenda maxime cuz illemet Cor. contrariuz voluerit in tribus consil. s. allegatis sequendo, ꝛ multum commendando istam communez opi. ¶ Ultra etiam dici posset, qd non ita voluerit extra casuz suum in quo concurrebant plurima ad tollendam omnem presumptionem doli, vt per eum, que omnia in casu nostro cessant. Attento etiam qd in casu suo statutum nitebatur fictione, que est contra veritatem, vt ipse alleg. nostrum vero nititur presumptione, ex quo sequitur qd dicitur factum ad tollendam materiam peccati. Sic ergo videtur qd non sit de intentione Corn. loqui in terminis, de quibus ad presens agimus, ꝛ hoc satis videtur verosimile, ne ipse sit sibi contrarius in prealleg. consil. ¶ Sed quicquid ipse voluerit vltra non prosequor, ꝛ satis est ostendisse istam esse communem opi. ꝛ etiam (vt dixi) est verissima ex iuribus, ꝛ rationibus allega. per docto. eam tenentes in locis, de qbus

38 supra. ¶ † Et ex his tollūtur omnia contraria, nam non est verum ꝙ statutum mittat falcem in messem alienam, qꝛ immo per ipsaz. l. canonicam iuramentum infringitur., qñ dolo prestatur, vt. d. c. ij. de pac. lib. vj. statutum autem solum presumit dolum, qd absqꝫ dubio facere potest pro vtilitate minoꝝ conseruanda simul cum publica vtilitate, ne. s. dolosi ꝯtractus, ꝛ peccatuz continentes seruentur. ¶ Et preterea statutum solum tendit ad annullandum contractum, qd potest, qꝛ non dicitur res spiritualis, vt per Cor. in consi. cclij. ꝙ ꝯtractus, col. fi. in. iiij. volu. ꝛ hoc statutuz dicitur solum inducere presumptionez doli, qd est licitum, vt. l. omnes. §. lucius. ff. que in frau. cred. ꝛ ita postea in ꝯsequētiaz

39 sequitur annullatio iuramenti. † Et per hoc patet non obstare si dicatur, ꝙ non debet alia via ꝯcedi, ꝙ vna dicitur prohibituz, vt in. c. cum quid vna via, de reg. iur. lib. vj. qꝛ illa regula procedit, nisi prohibituz veniat in cōsequentiam actus permissi, ita in terminis nostris in indiuiduo decla-

40 rat Alex. in. s. alleg. consi. cli. vij. volu. ¶ † Et ꝙ dicitur iuramentum seruandum esse semper si sine dispendio anime seruari potest, procedit si secum habeat tres comites, de quibus supra, ꝛ si non sit iniquitatis vinculum, nec etiam dolo prestitum, vt ex predictis ꝯstat, ꝛ tradit late Barba. in. d. consi. liij. vj. col. ꝛ etiam alij doc. in locis prealleg. que omnia cessant in casu nostro, nam cum dicatur dolose prestituz ex presumptione statuti cessant illi tres comites, ꝛ di-

41 citur ꝯtinere iniquitatis vinculum merito ꝛc. ¶ † Confirmantur predicta, qꝛ qñ contractus sine iuramento esset nullus, si in eo dolus presumatur, dicitur nullus ipso iure etiaz ꝙ fuerit iuramento roboratus, prout voluit Cor. in ꝯsi. xj. in presenti. vj. col. iij. volu. ꝛ in. d. consil. cclviij. iiij. vol. circa fi. ꝛ Barba. in. d. consi. xxj. ij. col. i. volu. sed nulli dubiū est, ꝙ in casu nostro absqꝫ iuramēto hanc permutationem non habuisse aliqꝫ firmitatem, ꝛ etiam dolum affuisse ex presumptione statuti, ergo per iuramētuz non dꝫ validari.

42 ¶ † Facit ēt, ꝙ in simili dicitur, qñ minor in cōtractu enormissime lederetur, qꝛ tunc re ipsa dicitur mere dolus (sic. n. lex presumit, arg. l. creditor. §. lucius. ff. mād.) iurm̄ non obest minori solū propter presumptionez doli, vt tradit Pe. de ancha. in. c. i. de ꝯsti. q. xj. Cu. in. d. cōsi. clxxx. Corn. in. d. consi. xj. v. col. in ꝯsi. lxxij. pro decisione. iij. col. ꝛ in cōsi. cxxiiij. multū diffuse. i. ꝛ. ij. col. iij. vol. ꝛ Dec. in ꝯsil. lxxxvj. viso puncto ꝛc. v. col. ꝛ in consil. clxxx. visa renunciatione. iiij. col. cum multis ꝯcordantibus, quos gratia breuitatis obmitto, vnde sicut illo casu dolus presumptus ex enormi lesione tollit vires iuramenti, ita in casu nostro dolus presumptus ex defectu solēnitatis statuti dꝫ tollere vires pre-

43 dicti iuramēti. ¶ † Ad qd ēt facit in simili, ꝙ dicitur iuramentum non firmare contractum, ꝛ non obesse, qñ ex presumptione statuti ꝯtractus diceret simulatus, vt plene per

44 Cor. in. d. cōsi. cxxxv. ij. ꝛ. iiij. col. i. vol. ¶ † Confirmabantur predicta, ꝛ conclusio. s. firmata, qꝛ (vt. s. est dictuz) iuramentum semper habet clam, vt. s. intelligatur rebus sic stātibus, prout etiam voluit Alber. brun. in ꝯsi. xcix. in causa spectabilium, circa fi. etiam est notissimū dictum, sed in proposito res aliter se hꝫ, qꝛ cum. d. do. Odoricus fuerit absolutus a predicto iuro, seu habilitatus, merito non dicitur amplius vinculo iuramenti astrictus, vt proprie in his ter-

45 minis declarat Cor. in. d. ꝯsi. cclxxxviij. x. col. ¶ † Et hinc est ꝙ qñ absolutio, vel habilitatio predicta ꝯcessa fuit iuramentum non impedit minorem dicere de nullitate contractus, vt voluit Alex. in ꝯsi. xxix. clarissime doctor. colū. v. vij. volu. ¶ Fateor tñ ꝙ in casu nostro absolutio, seu habilitatio non fuerat necessaria, vt magis cōiter concludūt doc. in locis. s. alleg. dum ꝯcludunt ꝙ propter dolum pre-

46 sumptuz, ꝛ ꝯtractus, ꝛ iurm̄ nullas habere vires. ¶ † Preterea ꝙ iuramentum predictum non noceat dño Odorico ostenditur euidenter, qꝛ dispositio. d. auc. sacramenta puberum, cum simi. procedunt qñ iuramentum prestatur a minore, tanqꝫ a minore, sed si quis ꝯtrahat vt maior, lꝫ sit minor, qꝛ. s. errando credit se maiorem, prout fuit in casu isto

47 certe illa iura non procedunt. † Ille. n. qui vt minor iurat, dicitur renunciare minoris etatis beneficio, vt tradunt omnes in. d. auc. sacramenta pubeꝝ, qd in eo qui nescit se minorem non potest habere locum, qꝛ nemo dicitur renunciare iuri ꝙ habere ignorat. l. mater decedēs. ff. de inoffi. test.

48 ¶ † Et hinc est ꝙ multi doc. ꝛ non leuis auctoritatis voluerunt iuramētum minori non obesse, nisi fuerit per prius certioratus de beneficio suo, ꝛ ꝙ ipsuz per iuramentū amittebat, vt Dy. in. l. iij. §. i. ff. de contrar. ꝛ vtil. ac. tu. Jo. and. in. c. fi. de emp. ꝛ vend. ꝛ Cu. in ꝯsi. clxxx. prealleg. qd etiaz videtur velle Bal. in ꝯsi. ccxij. punctus talis est. ij. volu. ꝛ Fulg. in ꝯsi. ccxxxvij. finus guidonis. ij. col. ꝛ tanqꝫ magis securum dicit esse obseruandū, Alb. de rosa. in. d. auct. sacramēta puberum, ꝛ hoc sequitur Imo. in. c. cum causam. de emp. ꝛ vendi. ¶ Et lꝫ in hoc multi teneant contrarium, vt Bar. ꝛ alij plures in. d. auc. sacramenta pubeꝝ, vt plene tradit And. barba. in ꝯsi. xcj. illud referā. pe. ꝛ antepe. col. iij. vol. ꝛ Jas. in. d. auc. sacramenta pubeꝝ, in tertia limitatione, Cur. in ꝯsi. xliij. super contingentia. v. col. ꝛ Fely. in. c. ex rescripto. v. col. de iu. iur. tñ omnes presupponunt eū, qui iurat scire se esse minorem, vnde cum in proposito dñs Odoricus crederet se maiorem, ꝛ tanqꝫ maior ꝯtraxit, ꝛ iurauit in eo non procedit dispositio. d. auc. sacra puberuz, ꝛ similium iurium, ꝛ hoc fundamentum (ni fallor) est plusqꝫ clarissimum. ¶ Et ex his ꝯcludo vna cum clarissimo Consultore permutationem, de qua agimus nullius fuisse momenti, ꝛ seruandam non esse non obstāte aliquo iuramento in ea prestito. ¶ Ex qua conclusione sequitur ꝙ ipse do. Odoricus petēs ipsum contractum permutationis declarari nullum dꝫ omnino audiri, ꝛ iustitia mediāte obtinere. ¶ Et non est dubium capitula posita per eum ad suoꝝ iurium probationem esse recipienda, ꝛ miror ꝙ hoc in dubiū reuocetur, qm̄ si aliqua sup hec dubitatio posset dari (quod profecto est alienum a veritate) tñ iudex in dubio debet ea admittere, vt sic eligat illam partem, que neutri parti dici-

49 tur preiudicialis. † Sicut dicimus qñ est dubium, an sit deserta appellatio dꝫ pronunciari, ꝙ non, cum neutri sit preiudiciale, vbi ꝯtrarium preiudicaret appellāti, prout sing. per illum tex. tradit Pau. de cast. in. l. i. ff. si quis caut. In proposito autem admittere capitula nulli preiudicat, qꝛ ex eis veritas non alteratur, vbi eis non admissis infertur plenum preiudicium dño Odorico, ꝛ ita per hanc rationem, ꝛ alias plures hoc anno in eadem ciuitate Tridenti decisiue consuluit sacratissimum collegium Paduanū, ꝛ ego vnus ex dicto collegio, licet minimus fui ex relatoribus in dicta causa. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.

CASUS

¶ Cum predium qđdam situm in villa Brente calcinarie iam fuisset obligatuz pro ducatis quingentis pro dote dñe Angele forzate. de anno. M. cccclxix. ꝛ mense Augusti, attento ꝙ de dicto predio plures campi fuerant alienati. Fuit per quondam nobilem do. Jo. forzate loco illoꝝ camporum alienatorum, obligatum qđdam aliud prediuz hoc pacto, ꝙ casu quo predium illud nouiter obligatum reperiretur modo aliquo obligatum, vel alienatum prediuz primo obligatum, quatenus remanserat apud predictum do. Joan. forzate intelligatur datum in solutum predicte dñe Angele, seu ser Bonaccursio corradino eius marito pro illo precio

illo precio, quo publice venderetur, prout hec publico constant instrumento.

¶ Ex post de anno. M.D.vj. predium illud nouiter obligatum fuit per nobiles de Forzate alienatum accedente consensu illorum de Corradinis, quibus fuerat, vt. s. obligatum.

¶ Fuerunt inter predictas partes alique lites, et controuersie, et inter alias fuit vna, in qua ex parte istorum de Corradinis petebatur, quod fieret estimatio predij primo obligati pro eo, quod remansit iam dati in solutum, vt. s. In qua lite fuit tandem iudicatum estimationem predij predicti fieri debere, veluti dati in solutum. et licet dominus Sigismundus forzate appellauerit, tam a prima, quam a secunda sententia, que fuerunt late de anno. M.D.xxj. tamen postea de an. M.D.xxiij. predictas sententias approbando reuocauit suas appellationes, fatendo ipsum Bonaccursum, seu do. Nicolaum eius filium dominum, et patronum, ac verum possessorem predij predicti, vti sibi assignati de anno. M.cccclxxix. et ita confessus fuit tale predium, vt supra assignatum fore, et esse de iure prefati domini Bonaccursij, seu domini Nicolai eius filij, et voluit quod predicto do. Nicolao liceat predictum predium tenere, et possidere, prout de iure licet cuilibet domino, patrono, et possessori, renunciando omnibus suis iuribus etc. et sic in effectu licet non exprimatur voluit dare in solutum illud predium, seu iam fuisse datum declarare pro predictis ducatis quingentis, prout hec in publico instrumento videri possunt.

¶ Et presupponitur in facto quod (quicquid in predicto instrumento dicatur) veritas fuit, et est quod predium predictum vsque ad annum predictum. M.D.xxiij. semper fuit tentum, et possessum per nobiles de Forzate pro suo, et tanquam suum, locando, et dislocando, et pensionem recipiendo, prout faciunt veri domini, et possessores prediorum suorum.

¶ Ex post per annos fere duos dominus Franciscus filius dicti domini Sigismundi forzate fuit emancipatus. qui dominus Franciscus post eius emancipationem de anno. M.D.xxvj. habens tunc notitiam predictorum volens vti agnatus, et filius dicti do. Sigismundi auctoritate statuti Paduani, sub rub. quibus liceat acquirere etc. in cap. si quis de cetero vendet etc. predium predictum per dictum Sigismundum patrem eius sic, vt. s. datum in solutum recuperare, fecit depositum dictorum ducatorum quingentorum, et vigore predicti statuti petijt do. Nicolaum predictum cogi, et compelli ad ipsum depositum eleuandum, et ad predicti predij traditionem. super qua petitione lata fuit quedam sententia absolutoria, et declaratoria, quod do. Nicolaus predictus depositum predictum eleuare non teneatur, vt in ea latius constat.

¶ A qua sententia tanquam ab iniqua, et iniusta dominus Franciscus appellauit.

¶ Quibus sic stantibus, queritur que debeant esse partes iudicis ad quem.

SVMMARIVM

¶ De quadam datione in solutum quando dicatur facta.
¶ Et an filio dantis in solutum competat ius retractandi, quod conceditur agnatis ex forma statuti.
¶ Identitas personarum patris, et filij, quomodo intelligatur.
¶ Et quando certus debeat certiorari.

1 Ferro viam aperit qui per contraria transit.
2 Ius presentandi competens alicui agnato super venditione facta vigore statuti, an competat illi qui tempore venditionis natus non erat, et cui venditio denunciari non potuit.
3 Presumptio est pro sententia que in rem iudicatam transiuit.
4 Actio omnis. xxx. annorum cursu tollitur.
5 Facto proprio quis contrauenire non potest.
6 Contractus ab initio sunt voluntatis, ex post facto necessitatis.
7 Pater, et filius censentur vna, et eadem persona, vide infra numero. 26.
Et quod a filio fit a patre videtur factum, vide infra numero. 27.
Et vnius vox dicitur vox alterius, vide. J. nu. 28.
8 Filius legitime factum per patrem retractare non potest.
9 Certus certiorari non debet, quomodo hoc procedat, vide infra numero. 33.
10 Filius patri agnatus dicitur.
11 Filius si excluditur ex capite vnde liberi, quasi legitimus, et agnatus admitti potest.
12 Statutum si concedat agnatis ius presentandi, censetur etiam concedere filijs, si pater eorum vendat, aut in solutum det, et sunt alijs preferendi.
13 Filij non debent esse conditionis deterioris, quam alij remotiores.
14 Ratio eadem vbi est, ibi idem ius esse debet.
15 Prior in tempore potior in iure.
16 Conditione deficiente dispositio deficit, et pro non facta habetur.
17 Conditio de presenti, vel de preterito dispositionem non suspendit.
18 Res in alium cum sua causa, et onere transfertur.
19 Error non attenditur, sed reici, veritas attendi debet.
20 Consensui nil magis est contrarium, quam error.
21 Inducta ad augmentum diminutionem operare non debet.
22 Possessionem retinere intendens dicitur eam acquirere velle.
23 Iudex de ea re iudicare non debet, de qua non cognouit.
24 Actus agentium vltra eorum intentionem non operantur.
25 Preiudicare quis sibi, et non alijs potest.
27 Mutanda non sunt que longam habuere interpretationem. Et consuetudo est optima legum interpres.
29 In re sua quilibet est moderator, et arbiter.
30 Fundans se in statuto qualitates a statuto requisitas probare debet.
31 Ex diuersis non infertur, nec arguitur.
32 Ignorantia in facto proprio non cadit.
34 Denunciatio expressa requiritur, quando fieri debet vt quis ad faciendum incitetur, nec sine ea sufficit sententia.

CONSILIVM IIII

Dirigat Dominus verba mea in vias veritatis, et iustitie. ¶ Themate preposite consultationis diligenter inspecto cum omnibus instrumentis, de quibus in eo fit mentio, considerata etiam interne sententia demum lata per excellentissimum dominum Antonium bassianum mihi vti patrem honorandum non parum dubitaui, an super proposita difficultate scribere deberem. Ex vna enim parte predicti domini Antonij auctoritas, cui semper plurimum detuli, suadebat vt taciturnitate eius sententiam comprobarem. ¶ Ex alia parte veritas, et iustitia requirebant, vt pro eis iuxta tenues vires meas loqui vellem, que pars tandem apud me preualuit, ne alias peccare viderer veritatem tacendo, iuxta. c. quisquis. vndecima questio. iij. et. c. error. lxxxiij. distinctio. ¶ Igitur cum bona venia sue eccellentie pro veritate solum (prout cum summa modestia requiror) eloquar secundum tamen debile iudicium meum. ¶ 1 † Et quia ferro viam aperit, qui per contraria transit, vt inquit Baldus in. l. precibus. octaua colum. C. de impuberum, et alijs substituti. Videtur prima fronte dicendum per iudicem appellationis iudicandum esse bene iudicatum, et male appellatum, eo quod sententia iam lata videtur iuridice, et conuenienter lata, et hoc ex duobus eque principalibus. ¶ 2 † Primo quia datio in solutum predij, de quo agitur, videtur facta vsque de ann. M.cccclxxix. quo posito impossibile est quod domino Francisco forzate, qui tunc in rerum natura non erat competere possit ius presentandi precium pro. d. predij recuperatione ex forma statuti de quo in themate, nam statutum in effectu eos agnatos admittit, quibus venditio, vel datio in solutum denunciata non fuit, vt sic presupponat omnino eos esse tales, quibus denunciatio fieri possit, et consequenter quod sit in facultate contrahentium mediante tali denunciatione agnatos a tali iure excludere, saltem post lapsum triginta dierum, sed predicto domino Francisco (cum tunc nondum natus esset) talis denunciatio fieri non poterat, ergo etc. et hoc puto satis clarum, sic enim in simili statuto arguit, et concludit Decius in

consilio.ccxxij.viso puncto.secunda colum.versic. similiter dum statutum. ¶ Quod autez de predicto anno. M.cccc. lxxix. videatur fuisse facta datio in solutuz, videtur posse ex pluribus probari. ¶ Primo ex ipso instrumento tunc celebrato, in quo clare dicitur ꝙ tale predium intelligatur datum in solutum pro eo precio, quo cõmuniter venderetur. ¶ Secundo ex processu postea agitato de anno. M.D.xxi. in quo apparet dñm Sigismundum patrem predicti Francisci predictam dati onem in solutum fateri respectu ipsius facti, lz validitatem negaret, qꝛ scilicet talis datio, aut alienatio fieri non potuit in preiudicium fideicõmissi antiqui in fauorem nobilium de Forzate. ¶ Tertio ex sententia do. Francisci de tulmetio postea in causa appellationis confirmata, in qua iudicatur predium predictuz debere omnino estimari, vti iam datum in solutum, ne alias ipsa datio in solutũ reddatur mancha, ꝛ mutilata, vt vtar verbis predicte sententie. † Pro qua sententia (cum postea transierit in rez iudicatam) adest presumptio iuris, iuxta.l. berẽnius.§.gala.ff.de vsur.ꝛ.c.in presentia.cũ ibi not.extra de renunciat. ¶ Quarto, ꝛ vltimo idez probari videtur ex illo instrumento inter predictum do.Sigismundum, ꝛ.d.do. Nicolaũ celebrato de ann. M.D.xxiij. quatenus in eo apparet dñm Sigismundum predictum appellationibus renunciasse sententias iam latas ꝯfirmasse, ꝛ omnia instrumenta inter ipsas partes per prius gesta approbasse, ꝛ demuz confessum fuisse ipsum do. Nicolaum fuisse, ꝛ esse dñm, patronum, et verum possessorẽ dicti predij, qḋ non videtur ex alio factuz ꝙ̃ habito respectu ad predictã dationem in solutuz factaz, vt dicitur de anno. M.ccccLxxix. ¶ Et stante hoc ꝙ fuerit tali tempore facta datio in solutum plus dici potest, vt lcz do. Franciscus non videatur admittẽdus etiaz ꝙ tunc fuisset in rerum natura, ꝛ sic esset de agnatis inclusis per statutum, † qm̃ videtur ꝙ debeat nunc posse repelli exceptione prescriptionis nedum.xx.anno.sed.xxx. ꝛ.xl. ꝛ vltra, tanti eniz temporis cursu tollitur omne ius, omnisqꝫ actio, ꝛ plena securitas possidenti paratur.l.omnes.in fi.C.de prescri. xxx.vel.xl.ann.atqꝫ etiam ab eo omnis molestia, ꝛ inquietudo tolli debet, vt.l.fi.C.de fundo patrim.lib.xj. ꝛ tradũt Cano.in.c.vigilanti.ꝛ in.c.ad aures.de prescrip.cum infinitis simi. ¶ Scḋo principaliter idez vr̃ dicendum ẽt posito, ꝙ datio in solutũ non fuisset facta de an. M.ccccLxxix. sed solum de ann. M.D.xxiij.per do.Sigismundũ patrez predicti do. Francisci actoris, ꝛ appellantis. nam non est dubium ipsum do.Sigismundum non potuisse facere tale depositum, vt.s. venditio, seu datio in solutum retractaretur, † qꝛ tunc ipse venisset contra proprium factum, qḋ iure prohibitum est.l.post mortem.ꝛ ibi glo.not. ꝛ concordantes alleg.ff.de adop. † contractus enim ab initio sunt voluntatis, ex post facto necessitatis.l.sicut.C.de ac. ꝛ oblig. ꝛ qḋ semel placuit amplius displicere non potest regula qḋ semel.de regu.iur.lib.vj. ¶ Quo stante videtur ꝙ nec filius eius do.Franciscus debeat admitti ad tale depositũ contra predictam dationem in solutuz, † cũ pater, ꝛ filius vna, ꝛ eadem persona censeantur.l.fin.C.de impub.ꝛ alijs substitu. qḋ enim a filio fit videtur fieri a patre, ꝛ ita per cõtrarium vox siquidem vnius dicitur vox alterius.§.ei vero.in stitu.de inuti.stipul. ¶ † Preterea dicimus ꝙ filius factuz patris legitime non potest retractare, vt.l.fi.§.ipsuz autez. ꝛ ibi ita not.Bal.C.de bo.que liber.sed do. Sigismũdus pater eius, quod fecit legitime fecit, qꝛ sic facere potuit, ergo ꝛc. ¶ Et preterea posito ꝙ filio predictum ius presentãdi competeret, prout vere competit, vt.ĩ. dicamus, adbuc videtur do.Franciscus non audiẽdus, sed illum esse exclusum spacio.xxx.dieruz, vt sic eo temporis cursu dicatur prescriptum tali iuri presentandi, iuxta formam predicti statuti in ver.non vendicent tñ predicta sibi locũ, ibi debeat vsqꝫ ad.xxx.dies proxime futuros ꝛc. vult enim statutum illud ꝙ si alicui agnato, cui competat ius presentandi fuerit notificata venditio, aut datio in solutuz, si vult presentare precium, ꝛ rem ipsam redimere debeat.ĩ.xxx.dies comparere, lapso tali termino non erit audiendus, vt infra in codez statuto subditur in versi.ꝛ quicunqꝫ.quamuis propinquus, ꝛ vicinus ꝛc. sed predicto domino Francisco videtur facta talis notificatio, seu saltem videtur ꝙ habeatur pro facta, quod sufficit, vt in eodem statuto clare dicitur, ergo ꝛc. ¶ Quod autem notificatio pro facta habeatur videtr̃ probari, quia si notificatio fit alicui agnato qui sit paterfamil. sufficit pro omnibus de familia sua, ꝛ sic pro omnibus eius filijs, ꝛ perinde habetur, ac si filijs eius singulatim facta fuisset, vt patet in predicto statuto in versi. ꝛ si plures agnati, vel vicini ꝛc. ꝛ certe ratio videtur esse, quia quod scit pater etiam filius scire presumitur, ꝛ talis notificatio soluz videtur fieri, vt agnati sciant venditionem, vel dationez in solutũ, ꝛ statim eis incipiat currere terminus triginta dierũ, quo posito cum in proposito dominus Sigismundus pater dationem in solutum fecisset, dicitur absqꝫ dubio eã nouisse, ꝛ sciuisse, ꝛ per consequens videtur posse dici ꝙ eam sciuerit, ꝛ intellexerit etiaz filius eius dominus Franciscus, vt sic dicamus perinde fuisse, ac si ei notificatio facta fuisset. ¶ † Facit quod dici solet ꝙ qui scit, ꝛ est certus certiorari non debet regula eum qui certus.de regu.iur.libro.vj. ꝛ.l.prima.in fi.ꝛ ibi per docto.cum similibus.ff.de acti. emptio.ꝛ dixit Barto.in.l.nomen.secunda colum.C.que res pign.oblig.pos. Sic ergo videtur dominum Franciscũ predictum vti habentem notatam predicte dationis in solutuz vsqꝫ ab initio fuisse exclusum a iure isto presentãdi per cursum triginta dierum, secundum predicta. ¶ Uerum istis non obstantibus que vere casum nostrũ non attingunt contrariam opinionem probabiliorem de iure, ꝛ equiorem arbitror, vz ꝙ immo dominus Franciscus iure fecerit depositum, ꝛ partem aduersam teneri ad ipsum eleuandum, ꝛ ad predij predicti restitutionem, prout petitur, ꝛ consequenter ꝙ partes iudicis in hac causa appellationis esse debent in iudicando bene appellatum, ꝛ male iudicatum, ꝛ sentẽtiaz reformando, vt supra. ¶ † Et pro solido fundamento huius conclusionis, premitto ꝙ filius patri dicitur agnatus, cum ei coniungatur per virilem sexum, iuxta.§.sunt autem agnati.institu.de legiti.agnat.tute.ꝛ de legitim.agnat.successi. ¶ † Et hinc est ꝙ si excluditur filius ex capite vnde liberi, puta quia repudiet quasi filius, adhuc potest admitti quasi legitimus, ꝛ agnatus, vt.l.secũda. in principio.ff.vnde legitimi. ꝛ non eundo per argumenta, ꝙ filius sit patri agnatus est textus apertus in.l.filius.ff.de suis, ꝛ legitim. ¶ † Hoc posito dico ꝙ cum statutum concedat ius presentandi agnatis sine dubio debet dici concedere etiam filijs, si pater eorum vendat, aut in solutum det, ꝛ filij omnibus alijs preferendi sunt, cum sint patri proximiores agnati, vt dicta.l.filius. Statutum enim predictum hoc ius concedit agnatis seruata semper gradus prerogatiua, vt patet in eo in versicu.ꝛ inter agnatos ipsos ꝛc. † Et nisi ita diceremus sequeretur ꝙ filij qui sunt agnati proximiores essent deterioris conditionis, ꝙ̃ remotiores, quod non est dicendum, argumento.l.si viua matre.C.de bonis maternis. ꝛ ita vt mihi narratur (prout etiam de iure est) seruatur de consuetudine in hac ciuitate Padue, pluries enim fuit iudicatuz, vt eiusmodi ius presentandi competat filijs, tam viuo patre, quam eo mortuo, ꝛ tam si sint in potestate, ꝙ̃ si emancipati. Quo stante sequitur vera conclusio ꝙ predicto domino Francisco de iure competit facultas presentandi, ꝛ faciendi depositum, prout fecit pro recuperatione predij, de quo agitur a patre suo dati in solutum, ꝛ in extraneam personam translati, tanquam agnato eius proximiori. ¶ Pro quo facit, quia cum statutũ sit factum, vt bona alicuius imobilia in eius agnatione conseruẽtur ipsius agnationis fauore, certe ista ratio magis reperitur in persona filiorum, ꝙ̃ remotiorꝫ, vt est notissimum, † vnde sumpto arg. ab existentia rationis dicendum omnino est, ꝙ in.d. domi. Francisco verificetur statutum, cum ꝛ ratio in eo repiatur .l.illud.ff.ad.l.aquil.l.a titio.ff.de verbo. oblig. cum simili. ꝛ quia super hoc rem arbitror clarissimam, non instabo vlterius, sed concludo vt.s. ¶ Nec predicte conclusioni obstant, que supra in contrarium allegata fuerunt, in quibus solis consistit difficultas presentis cõsultationis, eis eteniz resolutis conclusio nostra remanebit clarissima. ¶ Igitur rñdendo primo ad primum principale fundamentum absolute negatur dationem in solutum fuisse factam de anno millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, nã illud instrm̃ principaliter factum fuit, vt qḋdam nouuz predium obligaretur

obligaretur loco quorundam camporum tunc alienatorū ex his qui primo fuerant obligati, ⁊ ꝙ in eo dicitur de datione in solutum predij, de quo nūc agitur dicitur sub quadam expressa, ⁊ extrinseca conditione, vcꝫ si predium illud nouiter obligatum reperiretur alteri obligatum, vel alienatum, tunc enim qꝛ talis obligatio de eo predio tunc noui-
15 ter facta non seruisset illi ser Bonaccursio. († Quī si per prius alteri fuisset obligatū prior in tempore fuisset potior in iure. l. si fundum. C. qui po. in pig. hab. cum similibus, ⁊ per totum illum titul. ⁊ ff. eodem. si autem fuisset per prius alienatum pignus super eo non fuisset constitutum, qꝛ res aliena pignori dari non potest regulariter, vt. C. si res alie. pig. dat. sit. per totum) fuit conueniens eideꝫ alio modo satisfacere, ⁊ propterea in euentum talis conditionis dicitur in dicto instrumento, ꝙ predium de quo agitur dicatur datum in solutum pro eo precio quo publice venderetur. Sic igitur illa datio in solutum pendebat ab illa cōditione, sed certum est ꝙ illa conditio non fuit verificata, qm̄ illud predium nouiter obligatum iure potuit obligari, ⁊ talis obligatio seruiuit. d. ser Bonaccursio, qꝛ non fuit repertuꝫ alie-
16 natum, nec etiam alteri per prius obligatuꝫ. † Igitur sequitur ꝙ deficiente conditione dationis in solutum talis datio nihil potuit operari, sed dicitur habita pro nō facta. l. qui heredi. §. plautius. ⁊ ibi Barto. ⁊ dominus meus Soci. ff. de condi. ⁊ demonst. l. i. §. sin autem. ⁊ ibi doctor. C. de cadu. toll. cum similibus. ¶ Facit. l. cedere diem. ff. de ver.
17 signi. ¶ Et hec vsqꝫ ab initio, † qꝛ cum conditio predicta esset tūc de presenti, vel preterito non dr̄ suspendisse dispositionem, sed aut ab initio dispositio valuisset, si cōditio vera fuisset, aut nullius fuisset momenti si conditio fuisset falsa. l. cum ad presens. ⁊ ibi per docto. ff. si certum peta. Cuꝫ ergo conditio tunc esset falsa ratio in solutum pro non facta habebit̄. ¶ Nec obst. ꝙ illud prediuꝫ ex post de anno. M. D. vj. fuerit alienatum, qꝛ illud nihil facit ad propositum, qꝛ illa conditio, vt dixi, non loquitur de alienatione futura, sed de preterita, ⁊ de tali, per quam obligatio que tūc fiebat diceretur impediri, qḋ non contingit per alienationem postea factam, qm̄ per eam pignoris obligatio nō ex-
18 tinguitur, † sed res transfertur cum sua causa, idest cuꝫ onere pignoris. l. si debitor. C. de distrac. pig. ⁊ l. vnica. C. rem alienam gerent. cum simi. Sit igitur vera, ⁊ (ni fallor) indubitata cōclusio, ꝙ de anno predicto. M. cccclxxix. non potest dici predium, de quo agitur fuisse datum in solutum, licet aliter crediderit excellentissimus dn̄s Antonius bassianus in sua sententia. ¶ Nec huic conclusioni ob. quattuor supra in contrarium allega. que etiam ab ipso dn̄o Antonio pro sua opi. considerabātur, qm̄ vt infra, ⁊ de plano respondetur. ¶ Et ad primuꝫ iam ex predictis patet responsio, qꝛ licet in predicto instrumēto sint verba de datione in solutum, illa tamen proferuntur sub cōditione de presenti, vel de preterito que vsqꝫ tūc deficiebat, ⁊ ideo datio illa in solutum dicitur nullius momenti, ⁊ habetur pro nō facta, vt. s. demonstratum fuit. ¶ Ad secundum autem respondetur ꝙ quicquid in illo processu dicitur, ex quo inferatur dn̄m Sigismundum videri predictam dationem in solutuꝫ iam factam fateri, quo ad illud dicitur per errorem dictuꝫ, nam cum veritas esset illam dationem factaꝫ non fuisse, vt dictum est constat in errore fuisse quicunqꝫ contrariuꝫ asse-
19 ruerit, vel in suis verbis importauerit, † qui error non debet attendi, sed omnino reici, ⁊ attendi debet veritas que semper preualere debet, ⁊ gestorum errore vitiari, tolli, aut mutari non potest. l. illicitas. §. veritas. cum ibi notat. ff. de offi. presid. ⁊ l. assumptio. in prin. ⁊ ibi etiam notatur. ff. ad municip. cum multis similibus. ¶ Nec dn̄s Sigismūdus dicitur dationi in solutum (quam forte factam putabat) ali-
20 quo modo consensisse cum in eo errasset, † ⁊ nihil sit magis contrarium consensui, q̄ꝫ error. l. si per erroreꝫ. ⁊ ibi per docto. ff. de iurisdi. om. iudi. ¶ Et presertim cum ipse in verbis suis, ⁊ in toto illo processu niteretur ipsam dationeꝫ in solutum (quā factam putabat lꝫ per errorē) impugnare, ⁊ nullam reddere, non enim cōueniret, ꝙ verba illa prolata ad impugnandam dationem in solutum operarentur ipsaꝫ
21 dationem dici factam, † inducta enim ad impugnationeꝫ, ⁊ diminutionem non operantur essentiam, aut augmentuꝫ. l. legata inutiliter. in prin. ff. de adim. leg. ibi ademptio auteꝫ quominus non quo magis legatum debeatur interuenit, qui tex. optime facit ad propositum nostrum. ¶ Ad quod etiam facit. l. cum tale. §. fi. ⁊ ibi doc. tradunt. ff. de condi. ⁊
22 demon. ¶ † Facit etiam pulchra doctri. Bart. in. l. ꝙ vulgo. ff. pro here. nam sicut ille qui intendebat retinere possessionem dicitur eam velle acquirere, si nondum sibi esset acquisita, vt ibi per Bart. ita in casu isto dn̄s Sigismundus volens dationem in solutum, q̄ꝫ factam credebat alia via reddere inualidam dicitur eam multo magis non dici factaꝫ acceptare, si ita veritas se haberet, prout pro vero ita erat, lꝫ ipse ignoraret. ¶ Possent ad idem ⁊ alia plura cumulari, sed qꝛ arbitror hoc clarissimum vlterius non insisto. ¶ Non obst. etiam illa sententia tertio loco allega. qm̄ illa non tendit ad predictam dationem in solutum, neqꝫ de ea lata est, sed bene posito ꝙ talis datio facta fuisset (prout ipsi iudici proponebatur lꝫ per errorem) sententia continet ꝙ debeat fieri estimatio, prout in ea continetur ne. s. alias datio in solutuꝫ ipsi iudici presupposita remaneret manca, ⁊ mutilata, prout in sententia dicitur, quo stāte dico ꝙ predictus error, ⁊ partium, ⁊ iudicis veritatem mutare nō de-
23 bet per ea que dixi nunc respondendo ad scdm̄. ¶ † Nec potest dici ꝙ iudex voluerit iudicare, aut declarare predictam dationem in solutum factam fuisse, cum de eo coram ipso nō ageretur, nec cognouisset iuxta. l. de qua re. in prin. ff. de iudi. nec talis sententia ad illud trahi potest cum non
24 fuerit talis mens iudicis, † actus enim agentium non operantur vltra intentionem. l. non omnis. in prin. ff. si cer. pet. ⁊ ibi doc. not. cum simil. ⁊ etiam qꝛ sententia sine cause cognitione dicitur inualida, vt per glo. ⁊ doc. in. l. prolatā. C. de sent. ⁊ interlo. om. iudi. etenim, vt dixi de eo non fuit cognitum. ¶ Et ex his patet non obstare, qḋ dicebat̄ de presumptione sententie, qꝛ illud procedit respectu eius ad qḋ sententia illa tendit, de quo fuit cognituꝫ, ⁊ ꝙ iudex voluit iudicare, non ergo potest talis presumptio allegari in casu nostro cum de tali datione sententia non loquatur, sed tantum illam factam presupponit, ⁊ hoc per errorem qui veritatem non mutat per. s. alleg. ¶ Ad quartum ⁊ vltimum respondetur, nam dum primo dicitur ꝙ dn̄s Sigismūdus sententiam confirmauit appellationibus renunciādo nihil obstat, qꝛ talis confirmatio non potest plus, q̄ꝫ ipsa sententia possit, sed sententia non obstat vt modo dictum est, ergo ⁊c. ¶ Similiter dum dicitur ꝙ confirmauit omnia instrumenta per prius gesta nihil obstat. Quī nullum reperitur instrumentum antea gestum in quo datio in solutum possit dici facta, cum de ea non loquatur excepto illo, de anno. M. cccclxxix. in quo conditionaliter talis datio fit, ⁊ ex defectu conditionis vsqꝫ ab initio dicitur talis datio in solutum nulla, ⁊ habita fuit pro non facta, vt. s. ostensuꝫ fuit. ¶ Dum auteꝫ dicitur ꝙ dn̄s Sigismūdus fassus fuit dn̄m Nicolaum, dn̄m, ⁊ patronum, ⁊ verum possessorem. d. predij, dico similiter ꝙ non ob. naꝫ si credidit fuisse olim datum in solutum fuit in errore, per quem veritas non alteratur, vt est dictū. ¶ Si autem cognita veritate voluit omne ius suum transferre in. d. dn̄m Nicolaum, ⁊ perinde ha-
25 beri, ac si per multos annos prius fuisset translatuꝫ, † dico ꝙ lꝫ hoc facere potuerit, quo ad seipsum, ⁊ in propriuꝫ preiudicium, tn̄ non potuit in preiudicium aliorum puta agnatorum. ⁊ in specie non potuit illud facere in preiudiciuꝫ dn̄i Frācisci filij eius, ⁊ proximioris cognati per reg. l. si vnus. §. ante omnia. cum simi. ff. de pac. preiudicium autem esset notissimum, qꝛ si ipse dn̄s Sigismundus vendidisset, aut in solutum dedisset dn̄o Francisco qui tunc in rerum natura, ⁊ iam natus erat, dicitur acquisitum ius presentandi, ⁊ predium redimendi, sed si fuisset venditum, aut in solutum datum per prius, ⁊ ante q̄ꝫ ille natus esset tale ius ei non posset competere per ea que. s. in contrarium alleg. fuerūt, posito ꝙ vera sint. Quapropter concludendum est cōfessionem illam dn̄i Sigismundi non posse preiudicare dn̄o Francisco quin ei competat predictum ius redimendi iuxta formam predicti statuti, alioquin facile cuiqꝫ esset omnibus agnatis in eo preiudicare, ⁊ statuti dispositioneꝫ eludere, nam posset qui vendere, aut insolutum dare vellet declarare, ⁊ fateri rem venditam, ⁊ in alium translatam per

prius,et antequam natus fuisset aliquis ex agnatis tunc viuentibus(vt sic nulli ius redimendi competeret)qđ certe dicendum nullo modo est.et esset alienum a mēte iuris iuxta.c.si sententia.in fi.et c.si ciuitas.cum ibi traditis per glo. et doc.de sent.excō.lib.vj. ¶ Non potuit ergo illa assertio,et confessio dn̄i Sigismundi veritatem imutare,nec dn̄o Frācisco,aut cuiq̄ alteri preiudicare,et presertim cum euidenter appareat falsa si quidez,vsq̄ ad ann. illū.M.D.xxiij. veri dn̄i,et possessores istius predij semper fuerunt isti nobiles de forzate,prout in puncto dicitur,et probatur ex multis scripturis in quibus apparet,q ipsi soluebant certum quid pro alimentis dotium dn̄e Angele,et q ipsi locabāt, et dislocabant prediū istud,et pensiones recipiebāt. ¶ Bene fateor q per talem assertionem,et totum contractum illum initum de anno.M.D.xxiij.dicitur in effectu per ipsum dn̄m Sigismundum datum predium istud in solutuz, et propterea dicendū est dn̄o Francisco ius redimēdi competere,et ideo iuridice depositum fecisse fm formam statutorum. ¶ Et stantibus predictis(prout verissima sunt) cessat in totum fundamentum prescriptionis.s.alleg. in contrarium,si enim nō de anno.M.cccclxxix.fuit facta datio in solutum,sed tantum de anno.M.D.xxiij.nulla dicitur cucurrisse prescriptio,vsq̄ ad aunum.M.D.xxvi.quo tempore fuit factum depositum predictum,vt de se est notissimum,et ex his efficaciter sublatum est totum primum fun[26]damentū principale. ¶ † Non ob.modo scdm,q2 in quantum primo dicebatur q filius videtur eadem persona cum patre,et gesta per eū retractare non potest iam ex predictis colligitur responsio,q2 omnia in contrarium allegata procederent fm ius cōmune,sed in casu nostro dn̄o Francisco istud permittitur ex forma predicti statuti tanq̄ proximiori agnato,vt.s.est dictuz. ¶ Et sicut statutum in sui virtute et vero sensu ita permittit,ita et semper(vt mihi presupponi[27]tur)fuit in hac ciuitate obseruatum,† et minime mutanda sunt,que diutinam habuerūt interpretationem,vt.l.minime.ff.de leg.est enim vsus,et obseruātia,seu ɔsuetudo optima legum,seu statutorum interpres,vt.l.si de interpretatione.eo.ti. ¶ Et dum dicitur q si filius petit,videtur petere pater propter identitatem persone,dico esse falsum in proposito,patri enim non fuisset hoc concessum,q2 ipsemet in solutum dedit,filio autem dn̄o Francisco,hoc permittitur (vt dixi)tanq̄ proximiori agnato. ¶ Nec identitas persone est ita passim alleganda,q2 tunc omnia fere iura corrumperentur,in quibus sepissime aliter de patre, aliter de filio disponitur,et.d.l.fi.C.de impub.que ad talem identitatem persone probādam allegatur loquitur extra propositum nostrum,vult.n.ibi tex.q si Titius vna cum filijs,et Sempronius instituantur,Titius,et filij vnam dimidiam,aliā Sempronius ferent,q2.s.pro eadem persona fuerunt Titius pater cum filijs reputati,et illud optima ratione disponitur, vt ibi habetur,non tn̄ ex eo est arguendum, q quicquid agat pater dicatur per filium fieri,vel econtra. Esset enim illud [28]res risu digna,vt quisquis de se ɔsiderabit. ¶ † Et q dicitur in.§.ei vero.insti.de inut.stipu.vt.s.vox patris,vox filij dicatur,et econtra procedit respectu validande stipulationis facte per vnum eorum alteri,vt per eam patri acquiratur,sicut ibi dicitur,non tn̄ procedit illud generaliter, q2 vere alia est vox filij,alia patris,et aliud factum vnius, aliud alterius,vt de se notissimū est. Depositum ergo in casu nr̄o factū per do.Franciscū,et petitio per eū facta non pōt dici facta a patre eius,et hoc eo magis dōm est hodie(quo tpe habebūt predicta suum effectum)cum iam pater eius non sit amplius in rerum natura. ¶ Nec ob.etiam q alias filius factum patris legitime non debeat retractare,q2 respondetur primo q in casu isto nō dicitur propria retractatio, vt.s.dicamus dn̄m Sigismūdum non potuisse sic in solutum [29]dare.† Potuit.n.tanq̄ in re sua bonus moderator,et arbiter.l.in re mādata.C.mand.cum simi.nec do. Franciscus dicit talem dationē fuisse nullam,sed eā fieri potuisse, et ltime factā fatēdo asserit sibi tanq̄ proximiori agnato cōpetere ius presentādi et redimēdi ex forma pdicti statuti, qđ in loco suo oino seruādum est, vt.l.oēs populi. cum materia.ff. de iusti.et iu. ¶ Potest etiam scdo dici q immo talis datio in solutum,quo ad propositū nostrum non fuit legitime facta,vt.s.dn̄s Franciscus excludatur ab isto iure presentandi,nam debebat ei fieri notificatio.d.dationis cum suis qualitatibus,vt statim dicam q minime factum fuit,merito ergo potest dici q quo ad exclusionē dn̄i Francisci talis datio non fuerit legitime facta,et propterea sequitur conuenienter eum debere admitti ad presentandum, et redimendum,et preterea nō est super hoc habenda disputatio, cum extet statutū sic disponēs fm q pluries,et semp fuit interpretatum,et vsu obseruatū,vt presupponit,et.s.dixi. ¶ Demum non ob.alle.prescriptio.xxx.dierū, qm̄ respondendo negatur absolute talis prescriptio,et ɔcludo ipsum do.Frāciscum nequaq̄ exclusum esse ab isto iure presentandi per lapsum.xxx.dierum,q2 ad hoc vt quis tali tempore excludatur,requiritur ex forma dicti statuti,neduz q agnatus, vel vicinus sciat rem simpliciter venditam,aut in solutum datam,sed etiam q illi fiat particularis notificatio de cōtractu,et suis qualitatibus,puta q res talis vendita est,vel in solutuz data tali persone pro tali precio, vt clare dicitur in statuto preallega.in versic.declarando in notificatione etc. sed talis notificatio nunq̄ facta fuit ipsi dn̄o Francisco,ergo non potest dici exclusus cursu.xxx.dierum, etiaz posito q aliquo modo puta per auditum intellexisset predium predictum fuisse datum in solutum(qđ tn̄ negari potest) nam non diceretur intellexisse qualitates.d.dationis in solutuz, vz pro quo precio,et cum quibus pactis.Talia.n.vt statuto esset satisfactum debebāt notificari, seu in notificatione [30]declarari,vt in statuto dicitur,† et qui vellet se in tali statuto fundare allegando prescriptionem predictam.xxx.dierum deberet probare interuenisse qualitates ab ipso statuto requisitas,iuxta not.doctri.Jo.and.et aliorum in.c.i.de homi. lib.vj.dixit Bar.in.l.vnica.ff.de cond.ex lege. Bal.in.l.si quis non dicam rapere.C.de epis.et cler.et tradit patruus, et dn̄s meus Soci.in ɔsi.xxvij.visis instrumentis.iij. col. et in consi.ciiij.visis compromisso.v.col.iiij.volu.cum multis qui ad hoc allegari possent. ¶ Unde cum qualitas predicta nō sit per partem aduersam probata,nec pro vero probari potest,q2 nunq̄ fuit facta talis notificatio,sequitur q non potest se in dicto statuto fundare allegando.xxx. dierum prescriptionem. ¶ Nec ob.q saltem talis notificatio videtur haberi pro facta propter scientiam patris dantis in solutum,vt in ɔtrarium arguebatur. Qm̄ respondetur,et primo vt dixi negari potest, q dominus Franciscus aliquid sciuerit,nec scientia patris , aut q ipse in solutum dederit necessario probāt scientiam filij maxime si pbaretur q eo tempore dn̄s Franciscus filius habitaret seorsum a patre. ¶ Posito tn̄ q potuerit presumi aliqua sciētia in ipso do. Francisco,non tn̄ potest dici q sit talis, prout requiritur a statuto,hoc est per notificationem factā cum qualitatibus suis,vt ex predictis patet. ¶ Et lz alias notificatio facta patrifam.sufficiat etiam respectu filiorum,ex eo tn̄ non est arguendum in proposito,prout in ɔtrarium arguebatur, qm̄ casus sunt valde diuersi,diuersaq̄ ratione veniūt determi[31]nandi,† ex diuersis vero(vt vulgo dicitur)non infertur,seu non arguitur.l.fi.ff.de calum.l.papinianus exuli.in prin.ff. de mino.et.l.inter stipulātem.§.sacram.versi. sed hec dissimilia.ff.de ver.ob.cum simi. ¶ Diuersitas aūt ostenditur, nam qn̄ paterfam.est de agnatis,quibus ius presentandi, et redimēdi competit,post quem etiam sunt filij eius,tunc si per alium agnatum vendatur res,aut in solutum detur sufficit q notificatio fiat patrifam.prout loquitur statutuz, q2 denunciatio fit ab alijs,et paterfam.tunc scit ratione notificationis sibi facte.et statutum presumit isto casu omnia esse cōmunicata filijs,qui post patrem idem ius presentādi habebant,et ideo statutum tunc vult nedum patrem,sed etiaz filios excludi spacio.xxx.dierum. ¶ Sed in casu nostro, vbi pater ipse dedit in solutū,lz sciat quid fecerit,tn̄ non scit ratione notificationis sibi vt habenti ius presentandi facte, [32]† sed q2 quisq̄ propria facta noscit, nec in eis cadit ignorantia.l.plurimuz.et ibi no.ff.de iu.et fac.igno.et.l.fi.vbi gl. ff.pro suo.et probatur etiam in.c.ab excōmunicato. de rescrip.cū simi.et in isto casu non cadit presumptio illa cōmunicationis facte filio, q2 non idem ius vtriq̄ competebat, vt in casu statuti,sed filio tantum ius competebat,et contra factum patris,et verosimile, idest q pater voluerit q fecit stare,

stare, & non retractari, nec potest presumi communicatio sicut in casu precedenti, ne alioquin pater notificando videretur aperire viā ad impugnandū, ꝙ ipse fecerat. ¶ Preterea clarius loquendo dico ꝙ in casu statuti iam facta fuerat notificatio cū suis qualitatibus, sed in casu nostro nulla fuit facta notificatio, & per consequens non potest dici

33 satisfactum forme statuti. ¶ † Et ex his ꝯstat non obstare, qđ dicitur certum certiorari non debere, qꝛ illud procedit qñ quis esset certus de omnibus, de quorum scientia disputatur, qđ non est in casu nostro, in quo dñs Franciscus, vel omnia ignorauit, vel saltem non intellexit contractum cū suis qualitatibus, prout statutum requirit notificationem

34 fieri, vt .s. dictum fuit. ¶ † Preterea reg. d. c. cum qui certus. cum simi. non procedit simpliciter, sed solum qñ notificatio debet fieri duntaxat ad certificandum aliquem, non ad alium finem, verum qñ requiritur ad alium finem, puta ꝙ incitetur ad aliquid faciendum, non sufficit scientia, sed requiritur ꝙ denūciatio, seu notificatio fiat expressa, vt voluit Bar. & omnes sequuntur in. d. l. i. in fi. ff. de act. emp. & videtur tex. quem omnes alleg. in. l. denunciasse. post prin. ff. ad. l. iul. de adult. sed in proposito statutum requirit notificationem ad alium finē. s. vt agnatus cui facta fuerit incitetur cito ad presentandum si velit, & si non fecerit post. xxx. dies excludatur a iure presentandi, & amplius non audiatur, ergo &c. ¶ Demū si quis circa ista dubitaret sciat tolli omnem dubitationem ex consuetudine, & obseruantia istius ciuitatis, que est ꝙ filius nedū post. xxx. dies, sed etiam post menses & annos admittatur ad presentandum pro recuperatione, & redemptione predij a patre suo venditi, vel in solutum dati, & ita (vt mihi presupponitur) fuit pluries iudicatum absq; aliqua cōsideratione, an filius vere, vel presumpte sciuerit factum patris, a cuius obseruantia, & consuetudine non est recedendum, vt. l. minime. ff. de leg. & .s. dictum fuit. ¶ Et ex his omnibus remanet firma conclusio in fauorem dicti dñi Frācisci, & ꝯñr sequitur partes iudicare debentis in hac causa appellationis esse in iudicando male iudicatum, & bene appellatū, sententiā reformando iuxta petitionem. d. dñi Francisci. Laus Deo. Maria. Soc. iunior, patritius Senensis, Padue. 1535.

SVMMARIVM

¶ De statuto vocante filios fratris, cum ꝫijs vtrum, scilicet comprehendat etiam filias.
¶ Et sic an masculinum concipiat femininum.
¶ Et qualitas excludens mulierē ab hereditate, puta ꝙ sit nupta, vel dotata quando requiratur.

1 Filij fratris premortui, siue masculi, siue femine sint simul cum eorum patruis vocantur ad illam partem ad quā vocaretur pater eorum, si viueret.
2 Filiorum appellatione etiam filie continentur.
3 Masculinum an contineat femininum etiam in statutis.
4 Statuta recipiunt interpretationem, & declarationem a iure communi.
5 Statutum si vocat coniunctos ex linea paterna, etiā femine dicuntur vocate de proprio significato verbi.
6 Ratio eadem vbi est, idem ius debet esse.
7 Argumentum a verosimili procedit.
8 Coniuncti per feminas non agnati, sed cognati vocantur.
9 Imaginem falsitatis habet quod est a verosimili remotū.
10 Lex quando certas personas ad successionem vocat, omnes alias excludere censetur, nisi de contraria statuētiū mente constaret, vt. i. nume. 12.
11 Casus omissus in dispositione iuris cōmunis remanet.
13 Exclusio facta a successione per statutum quedam exheredatio dicitur.
14 Qualitas exclusiua, an sufficiat ꝙ sit tēpore petitionis bonorum possessionis.
15 Statutum quando clare loquit̄, disputationi locus nō est.
16 Qualitas in successione hereditario iure excludens ab hereditate, puta ꝙ mulier sit nupta, vel dotata, requiritur tempore delate hereditatis, & sic mortis eius, de cuius hereditate agitur, etiā si in statuto hoc non exprimeret̄.
17 Statutum preferens fratrem sorori, que innupta remanserit, & grauans eos ad eam dotandam, procedit etiā in ea, que post mortem patris desinit esse innupta.
18 Qualitas inhabilitans a principio, quando non reperitur, sed postea superuenit, non impedit, neq; inhabilitat in iure iam delato.

CONSILIVM V

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Eleganter & multum subtiliter absoluta fuit presens consultatio per excellen. iurisconsl. & mihi vti fratrem honorandum dñm Bernardinum boninsignium olim acutissimum, & charissimum discipulum meum, qui sicut tunc maxime erat expectationis, ita expost tali de se concitate expectationi abundantissime respondit. Cuius elegantissimo consilio vna cū statutis in eo prepositis diligenter, & mature consideratis arbitror & ipse veram conclusionem per suam excellentiā firmatam, vt. s. dña Cassandra filia predefuncti fratris ad successionē Bartholomei de veturis patrui eius intestati decedentis admittatur vna cum Hieronymo altero eius

1 patruo, & fratre. d. Bartholomei nup defuncti. ¶ † Ipsa enim in primo habet fundatam intentionem in regula iuris cōmunis, per quam filij fratris premortui siue masculi, siue femine sint simul cum eorum patruis vocantur ad illam partem, ad quam vocaretur pater eorum, si viueret, vt in. §. reliquum. versi. si autem defuncto. in auc. de hered. ab intest. venien. colum. vij. que decisio ponitur per Irner. vt in auc. cessante. C. de legi. hered. ¶ Item & scđo fundatur intentio eius in statuto mihi transmisso, qđ incip. quicunq; ciuis Senēsis. in fi. dum in eo dicitur, ita ꝙ filij fratris carnalis, & in stirpem cum ꝫijs succedant. Sic ergo ista domina Cassandra filia fratris carnalis premortui debet cum patruo suo, siue ꝫio succedere. ¶ Nec obst. ꝙ illa sit femina, & statutum loquatur per verbum filij, quod est generis masculini, qꝛ dico ꝙ eiusmodi statutum debet intelligi de

2 quibuscunq; filijs tam feminis, q̄ masculis. † Legali. n. interpretatione filiorū appellatione etiā filie continentur. l. quisquis. & l. iusta. ff. de verbor. significati. & l. si quis ita. in

3 prin. ff. de testamen. tu. cum similibus, & istud ex eo est, † qm̄ masculinus sexus semper continet femininum, vt dicit tex. in. l. qui duos. in fi. ff. de lega. iij. & ibi iuriscon. vtitur verbo continet, quod solet denotare proprietatem, ſm Bart. in. l. cui eorum. §. affinitates. ff. de postul. vt sic dicamus in isto statuto etiam feminas comprehensas esse ex proprietate, & ita in simili arguit Deci. in consil. cccccl xx. casus de quo queritur. post princi. quod quidem verum puto attenta legali, & iusta interpretatione, vt dicit̄ in dicta. l. iusta. de verborum significa. ¶ Et ista regula vt masculinum comprehendat femininum, procedit etiam in statutis, quamuis in

4 eis soleat fieri stricta interpretatio, qđ non est ex alio, † nisi qꝛ statuta recipiunt interpretationem, & declarationē a iure cōmuni, iuxta nota. in. l. si serui vestri. C. de noxal. & in. c. cum dilectus. de consuetu. Unde cum ius cōmune sic interpretetur, vt sexus masculinus semper femininū contineat (vt dictum est) sequitur etiā in statutis, nisi aliud repugnet, idem dicendum esse, vt tradunt Cy. & alij in. l. quicunq;. C. de seru. fugit. cum multis concordantibus adductis. s. per dominum Consultorem, quibus adde Alexā. consil. cxxv. viso processu. colum. penult. lib. vij. Iaso. in. l. si quis id qđ. ij. colum. versicu. quarto predicta regula. ff. de iurisdictio.

5 om. iudi. vbi plures allegat, † & dicit ꝙ si statutū vocat coniunctos ex linea paterna etiam femine dicuntur vocate, & quidem de proprio significato verbi, vt per eum, & quando statutum loquitur in materia indifferenti, & in eius dispositione non est odiosum, sed potius fauorabile non exorbitans a iure cōmuni ista conclusio est indubitata, vt per Geminia. in. c. generali. secunda colum. de electio. libro sexto, refert, & sequitur Deci. in. l. femine. colum. ix. in versi. quarto queritur. ff. de regu. iur. & voluit hoc Hostiens. in. c. raynaldus. de testamen. & Archid. in. c. si quis suadente. decimaseptima questio. quarta, prout refert, & sequitur Alex.

in dicto consilio.cxxv.columna penultima,versicu. quinimo etiam.Sed in proposito nostro statutum istud loquitur in materia indifferenti cum loquatur de successione ab intestato,ad quam illud met statutum vocat pariter feminas sicut masculos,non est exorbitans,nec odiosuz,sed potius fauorabile cuz disponat id quod de iure cómuni statuitur, vz q filij fratrum premortuorum personam patris eorum representantes vocentur simul cuz patruis,& similibus personis,ergo sequitur pro indubitato q sub verbis illis filij fratris &c.licet masculini generis comprehenduntur etiaz filie fratris,& sic in proposito nostro ista domina Cassandra. ¶ Et q ista sit vera mens istius statuti ostenditur, q2 non est verosimile eiusmodi statutum voluisse aliud statuere de filiabus fratris respectu filiorum eiusdem,quod.s.statuerat de sororibus respectu fratrum cum inter eas non sit ratio diuersitatis,omnes enim sunt femine,& omnes agnate,† cum ergo in omnibus talibus feminis sit eadem ratio, idem ius presumi debet statutum,respectiue tamen loquendo,arg.l.illud.ff.ad.l.aquil.&.l.fin.cum similibus.C.ad legem falcid. ¶ † Et cum ita verosimile sit statuentes voluisse,ita credendum est q disposuerint per locuz a verosimili iuxta.l.cum res.in princi.ff.de legatis primo.l.non est verosimile.ff.quod metus cau. &.c.solicite. de restitutio. spoliato.cum similibus. ¶ Facit optime.l.tale pactum.§.fin. iuncta glos.ff.de pactis. Sed sic est q supra de sororibus dicitur sic statutum , vt simul cum fratribus admittantur, vt patet dum vocantur proximiores,siue sint masculi, siue femine,ergo similiter statuentes voluerūt idem de filiabus fratris statuere,vt.s.cum filijs fratris pari iure vocentur, sicut ergo si ista Cassandra esset masculus cum patruo vocaretur,ita etiaz debet vocari licet sit femina, indistincte eniz per predictum statutum vocantur parentes vulgari vocabulo tam masculi,q̄3 femine. ¶ † Immo etiam coniuncti per feminas(qui non agnati,sed cognati vocantur.§.cum autem.institu.de leg.agna.tute.)videntur per istud statutum vocari vna cum agnatis,iuxta prerogatiuaz gradus, sm quod egregie determinat Benedictus capra,in consilio.ciiij.punctus fuit quidam ciuis Senarum.iij.colū.versic.sed his non obstantibus. ¶ Quod alias ego confirmabam,q2 istud statutum post eos quos intendit vocare, & in suis verbis includi vocat ad successionem curiam communis Senarum,ex quo videtur sumi argumentum q etiam cognatos in suis verbis includat, cum nō sit verosimile q statuentes voluerint preferre curiam communis Senaruz cognatis defuncti,vsq3 ad quartum gradum, merito tanquam non verosimile dici non debet.l.cum pater.§.pater certam.ff.de legatis secundo.&.l.sed & si susceperit.§.secundo.ff.de iudicijs.cum superius allegatis, & alijs similibus. ¶ † Immo dici solet q imaginem falsitatis habet , quod est remotum a verosimili,vt inquit Bald. in.l.prima.C.de seru.fugiti.tertia colum.Alexan.consi.xxvij.in causa & lite.in fi.libro secundo,Jaso.in.l.si extraneus. secunda colum.ff.de conditione ob causam,& Dec.in consilio.dcxliij. viso & perlecto.secūda colum.Super quo tamen pro nūc, nec vltra instare,nec quicquam firmare intendo,q2 non est ad propositum,cum ista Cassandra ex masculo fratre coniungatur,& ita sit agnata,vt.d.§.sunt autem. ¶ Sed dicet aliquis, q ista domina Cassandra debet dici exclusa per aliud statutum ad me transmissum,quod incipit itez statuerunt,& ordinauerunt q ei qui,vel que &c.nam in eo statuto expresse vocantur ad successionem fratres carnales masculi ex vtroq3 parente,& consimilium fratrum filij masculi, & sic ex capite inclusiuo solum masculi vocantur,merito videtur q femine dicantur excluse tanquaz non vocate,† quando enim lex vocat certas personas ad successionez omnes alias censetur excludere,argumento.l.cum pretor.in princi.ff.de indi.&.l.sicut certi.C.de testamen.mil.& ita per ista iura declarat Barto.in.l.secunda.§.videndum.prope fin. ff.ad senatusconsul.tertull. ¶ Item etiam videtur clare excluse femine ex capite exclusiuo dum in statuto dicitur,& exclusis filiabus fratris carnalis &c. put est ista Cassandra,& sic videtur q in hoc statuto sit clara decisio contra eam in fauorem Hieronymi eius patrui. ¶ Sed tamen his non obstantibus arbitror eam omnino admittendam cum habeat fundatam intentionem suam tam de iure cōi, q̄3 etiaz ex forma statuti,sm quod.s.declaratum fuit. ¶ Non obmodo statutum in contrarium allegatū, quoniaz vere non solum ei non aduersatur,sed pro ea plurimum facit, vt sic etiam per illud,vbi alia non adessent in eius fauorem videretur ista Cassandra ad dimidiam partem admittēda, prout ex infra dicendis apparebit,& per dominum Consultorem dictum fuit. ¶ Dum ergo primo opponitur caput inclusiuuz,in quo Cassandra non videtur vocari, sed potius excludi respondetur q ipsa non intendit vocari per istud statutum in dicto capite inclusiuo,sed per regulam iuris cōmunis,& municipalis,sm quod supra dictum fuit,& asserit per tale statutuz non excludi quod sufficit,† q2 casus omissus remanet in dispositione iuris communis,iuxta communiter tradita in.l.cōmodissime.ff.de liberis & posthumis. & in.l.si extraneus.ff.de conditio.ob causam.& in.l.si cuz dotem.in princip.vbi summat Barto.ff.soluto matrimonio. ¶ † Non obst.regula.d.l.cum pretor.& doctrina Barto. in dicto.§.videnduz.q2 illa posset procedere, nisi de cōtraria mente statuentium constaret,prout isto casu constat, vt statim dicetur. ¶ Vel dicamus regulam illam forte procedere qñ simpliciter certas psonas vocaret statutum ad successionem vlterius non procedendo,in quibus terminis loquitur Bar.ibi,sed hic vlterius procedit,ex quo alia mēs statuti colligitur,ergo &c.& sic ista solutio in effectu cadit in precedentem. ¶ † Posset etiam tentari contra illam doctrinam Barto.in dicto.§.videndum.nam exclusio a successione facta per statutum dicitur quedaz exheredatio, argumento notatorum in.l.qui volebat.ff.de heredi.institué. prout firmat Bald.in.l.si defunctus.columna prima,versicu.& induco.C.de suis & legitim.& ideo videtur q debeat in statuto expresse,& nominatim fieri, iuxta.l.primam & secundam.ff.de liberis & posthumis.cum similibus,prout ita arguendo signanter concludit Andre.sicul.in consil.xvi. clementissimi Dei.per totum,primo volumi.Sed ista Cassandra non reperitur expresse exclusa,ergo &c.super hoc tamen non insisto,quia precedens solutio tollit omnem difficultatem,vt modo apparebit. ¶ Non obst. ergo secundo loco caput exclusiuum istius statuti in versicu.& exclusis filiabus fratris &c.quia filie fratris nō simpliciter, & omnes excluduntur,sed solū ille que fuissent nupte,vel dotate tempore obitus eius,de cuius hereditate ageretur,vt clare dicitur in statuto,&.s.per dominum Consulentem dictū fuit, qd non contigit in predicta Cassandra,nam tempore mortis Bartholomei,neq3 nupta,neq3 dotata erat. † Ex quo manifeste tollitur obiectio,que posset fieri de.l.fina.ff.vnde libe.dum ibi dicitur sufficere qualitatem exclusiuam reperiri tempore petitionis bonorum possessionis,vt sic videatur posse considerari in ista Cassandra cum tempore aditionis hereditatis asseratur eam fuisse nuptaz,& sic habuisse qualitatem exclusiuam.† nam cum in statuto clare exprimatur tēpus quo mulier debeat esse nupta,vel dotata non est locus disputationi.l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de lega.iij.&.l.ancille.cum sua gl.C.de fur.cuz simi. prout etiam supra dixit eximius Consultor in secunda responsione per eum data ad predictam obiectionem, q̄3 responsionem in proposito arbitror claram,& indubitatam,licet etiam alijs multis modis eadem obiectio tolli possit,vt per dominum Consultorez. ¶ † Et inter alias responsiones plurimū placet etiam illa,quam primo loco dedit,vt.s.verior sit opinio q in successione iure hereditario qualitas excludens ab hereditate,puta in casu nostro q mulier sit nupta,vel dotata requiratur tempore delate hereditatis , & sic mortis eius de cuius hereditate agitur(etiam q in statuto hoc non exprimeretur)per deducta per Alexan.in consil.lxxxiij. viso themate.iij.colum.versi.non obst.q valēti agere, libro tertio,cum alijs allegatis.s.per dominum Consultorem, & vltra eum ita in terminis firmat Bart.in consil.xxxj.quidaz decessit intestatus.in fi.idem voluit Pau.de cast.in consilio.vj.super eo de quo queritur.& consi.vij.super primo dubio.secunda colum.secundo volumi.sm nouam impressionem,& istud septimuz reperitur in antiqua impressione,numero.iij.idem concludit etiam Dec.in consil.cclxj.superioribus diebus.secunda colum. & in consilio.cccclxxxix. in

causa que.tertia colum.vbi plures allegat, ⁊ Curt. iunior in consilio decimo,visa ac diligenter considerata.tertia colum.illud idem si recte ponderetur,voluit patruus,⁊ dominus meus Socin.in consilio.xlij.subtiliter ⁊ abunde,secunda colum.quarto volumi.licet enim ibi vtranqꝫ opin. referat,tamen videtur magis inherere opinioni Bartol. in dicto consilio,⁊ sequacium. ¶ †Facit pro ista opinione in casu nostro pulchra decisio eiusdem Socin.in consilio.lvij.in causa restitutionis.secunda colum.in fi.cum seq. eo. quarto volumi.dum concludit ꝙ statutum preferens fratres sorori,que in capillo, seu innupta remanserit,⁊ grauans eos ad illam dotandam,procedit etiam in ea que post mortem patris desijt esse in capillo,siue innupta,qꝛ illa qualitas solum ↄsideratur ꝙ adsit tempore mortis patris, vt per euꝫ. Sic ergo ⁊ in proposito nostro satis est ꝙ Cassandra non fuerit nupta,vel dotata tempore mortis Bartholomei,vt ab eius successione non excludat̃,lꝫ postea nupserit anteꝗꝫ adijsset hereditatem. ¶ †Comprobatur ista opinio, quia quando qualitas inhabilitans a principio non reperitur, sed postea superuenit non impedit,neqꝫ inhabilitat in iure iam delato,vt videtur tex.prout eum nota. ibi Ange.in.l. sciendum.§.fin.ff.qui satisda.cogan.refert, ⁊ sequitur Soci.meus in consi.lxxxj.non est dubium.tertia colum. tertio volumi.vbi etiaꝫ per plura illud comprobat,que satis sunt ad propositum,vt per eum videri potest,ad queꝫ me remitto. ¶ Ex his ergo,⁊ alijs deductis.s.per dominum Consultorem de subscriptione requisitus vna cum eo concludo predictam Cassandram vna cum Hieronymo admittendam etiam ad hereditatem Bartholomei eius patrui intestati. Laus Deo.

Socinus nepos Padue.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statutorum Fanensium.

¶ De successionibus ab intestato,quibus disponitur ꝙ mater excludatur per sororem.

¶ Item ꝙ patruus excludat matrem a tribus quartis,⁊ similiter etiaꝫ sororem,quid iuris,si mater, soror, ⁊ patruus concurrant.

¶ Et vtrum statutum ꝙ mulier teneatur recipere rem datam in dotem pro estimatione pro qua data fuit, operetur idem de viro,vel eius heredibus.

1 Dos arbitrio boni viri declarari debet iuxta dignitatem personarum,⁊ facultatum vires.
2 Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, quomodo locum habeat.
3 Dotis extimatio,an faciat emptionem.
4 Predium extimatum in dotem datum liberum est mariti.
5 Regula secundum naturam.ff.de regulis iuris. quomodo procedat.

CONSILIVM VI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Nobilis miles,ac strenue capitanee consuluit me nobilitas tua,qd ego de iure sentiam,circa duas dubitationes per te mihi propositas,inspecto tantum rigore iuris quarum resolutio pendet ab interpretatione quorundam statutorum Fanensium mihi exhibitorum. Unde cupiens ego tue nobilitati morem gerere, predictis statutis mature consideratis vna cum facti contingentia,ac omnibus alijs,que consideranda sunt consultationi tue sic respondendum duxi. ¶ Circa primam questionem qua queritur quis,⁊ in quantū succedat Paulo panetio Fanensi mortuo in pupillari etate, superstitibus sibi matre,sorore vtrinqꝫ cōiuncta,⁊ patruo, stante statuto sub rubrica de successionibus ab intestato, diligenter predicto statuto in omnibus suis partibus considerato. Arbitror ſm iuris rigorem, ꝙ patruus succedere debet in tribus partibus,⁊ in alia quarta parte succedere debeat soror dicti Pauli,vt sic attēdi debeat statutū predictum in versicu. item si remanserit patruus persone defuncte,vbi hoc clare,⁊ aperte disponitur, detracta tamen prius ex hereditate predicta dote conuenienti pro ipsa sorore,cū illa non sit dotata,prout statiꝫ in dicto statuto subijcitur,† que dos arbitrio boni viri erit declaranda iuxta dignitatem personarum,⁊ facultatis vires, iuxta.l.quero. ⁊ que ibi tradunt docto.ff.de iure dot. ¶ Nec predicte conclusioni obst.mater,seu matris existentia,quia cum illa totaliter excludatur per sororis existentiaꝫ,vt clare legitur in dicto statuto in versic.item mater,⁊ coniuncti ex latere materno tantum ⁊c.perinde est,ac si non esset in rerum natura.non enim quicquam dicere poterit aduersus patruum, quoniam ei immediate respondetur ꝙ ipsa nullum ius habet,quia propter sororem a successione dicitur repulsa. ¶ Nec preterea videtur ꝙ ius matris,si quod haberet, si soror non esset,sit tale ꝙ patruū impediat habere tres partes,vt euidenter constat in dicto statuto in versicu. ⁊ in eo casu tamen quo ex persona defuncta ⁊c. ¶ Et notandum est,ꝙ vbi mater excluditur per sororem, precise dicitur qđ mater non possit venire ad successionem filij inter cetera, si remanserit soror,que verba solam existentiam sororis videtur considerare pro exclusione matris,non autem ꝙ omnino soror talis,⁊ in totum succedat,etenim ex alijs verbis statuti colligitur,ꝙ aliquando in totum non succedit, sed tantum pro quarta parte,vꝫ quando superfuerit etiam patruus,vt in casu nostro contingit,⁊.s.dictuꝫ fuit. ¶ † Nec etiam obst.ꝙ dici solet casum omissum remanere in dispositione iuris cōmunis,quia illud potest habere locuꝫ, quando dicitur omnino obmissus,quod non potest dici in statuto isto,cum etiam de matre cum patruo concurrente loquatur,quemadmodum etiam si cum sorore concurrat, ⁊ ista declaratio recte intuenti, probatur in.l.cōmodissime. iuncta.l.si ita scriptum.in principio.ff.de liberis ⁊ posthumis. ¶ Nec videtur posse dici ꝙ fiat aliqua diuisio ad similitudinem eius,que fit in dicta.l.si ita scriptum. ⁊ in.l.clemēs. in princip.iuncta glo.ff.de heredibus instituendis.quoniaꝫ in dictis iuribus ex personis,que simul reperte fuerūt, vna non excludebat aliam ex ordine testatoris, sed in casu isto ex forma statuti soror matrem excludit,vt supra dictū fuit, ergo ⁊c. ¶ Circa secundam dubitationem, qua queritur vtrum heredes mariti teneantur restituere predium illud, ꝙ maritus pro certa estimatione acceperat in doteꝫ, an vero liberentur soluendo predictam estimationem,sic respondendum puto distinguendo, scꝫ vt modo dicam. ¶ †Aut eniꝫ estimatio quando dos data fuit,circūscripta omni statutaria dispositione de se non fecit emptionem, prout sepe contingere potest,iuxta.l.si inter.⁊ que ibi glo. ⁊ doctores tradunt.C.de iure dotium.⁊ tunc res caret dubitatione,nā ex quo emptio non fuit inducta per estimationem dos dicitur fuisse in predio,merito ergo illud predium debet absolute restitui veluti dotale. ¶ Aut estimatio predicta de se fecit emptionem,⁊ tūc estimatio illa dicitur esse in dote, ⁊ illa solum per heredes viri debet restitui,† predium vero per talem estimationem fuit libere effectum mariti,vt est textus apertus,⁊ ibi doctores tradūt in.l.quotiens.C.de iure dotium.⁊ ita hodie per heredes mariti retineri potest. ¶ Nec tunc obstat statutuꝫ sub rubrica de lucro dotis ⁊c. in versicu.⁊ dicte mulieres, vel ius habentes ⁊c.quoniam tale statutum solum grauat mulieres,⁊ earum partem (vt vtar verbis eius)retollere res datas in dotem pro eadem estimatione ⁊c.⁊ sic videtur factum tale statutum in fauorem mariti,vel heredum eius,qui semper non habent paratas pecunias,⁊ quos statutum noluit inuitos pati damnum deteriorationis rei dotalis. Statuit ergo ꝙ si velint res ipsas restituere mulier,vel ius habentes teneantur eas recipere. ¶ Sed ex aduerso si heredes mariti nolint res ipsas restituere,ꝙ compellātur statutum non disponit, vnde remanet sub regula iuris communis, que est, ꝙ liberentur soluendo estimationem,quando estimatio fecerat emptionem,quia(vt dixi)in ea erat dos cōstituta. ¶ Et certe si statutum aliud voluisset vtiqꝫ dixisset, quemadmodum dixit mulieres cogi retollere ⁊c. Cum ergo non dixerit creditur noluisse,iuxta.l.primam.§.finautem ad deficiētis.C.de caducis tollen.⁊.c.ad audientiaꝫ.de decimis,facit optime.c.

inter corporalia. de translatio. episcopi. circa medium.

5 ¶ † Et ex his recte consideranti apparebit non obstare regulam. l. secundum naturam. ff. de regulis iuris. cum similibus, nec etiam regulam correlatiuorum, de qua traditur in. l. prima. C. de cupres. libro vndecimo, ⁊ in. l. fina. C. de indi. vidui. tollen. quia neutra ex his regulis procedit, vbi apparet de contraria voluntate disponentis. ¶ Hec pauca dixisse volui strenue capitanee pro iustificatione responsionum mearum circa propositas dubitationes, vt tue nobilitati morem gererem, que ita a me postulauit plura dicturus, si quando occurrat pro iustitie maiori demóstratione. Laus Deo Clementissimo.

Marianus Socinus iunior, Padue. 1539.

CASVS

¶ Illustrissimus ac excellen. tũc Marchio Mantue, de anno. M. cccclxxxix. concessit Marco, Francisco, ⁊ Antonio fratribus de territorio Cremonensi priuilegium ꝙ ipsi cuꝫ eorum familijs possint se transferre ad ciuitatem, territorium, ⁊ districtum Mantue, ⁊ in eo libere habitare, ⁊ colere, ac etiam acquisitiones quorumcunqꝫ bonorum immobilium impune facere in quocũqꝫ loco dominij ipsius Marchionis, prout ipsis videbitur, ⁊ placuerit.

¶ Et ꝙ predicti fratres cum eorum familia tractentur non secus, ac si essent originarij ciues Mantuani districtuales, ⁊ subditi antiqui ipsius Marchionis, ⁊ eos in eo numero, ⁊ conditione quantum ad hoc haberi, teneri, ⁊ tractari voluit ⁊c. non obstante aliqua lege ⁊c.

¶ Predicti fratres venerunt ad habitandum in territorio Mantuano, ⁊ plurima bona immobilia emerunt in cómunionem, verum est ꝙ Antonius vnus ex dictis fratribus non habitabat continuo in tali territorio, sed aliquádo ibi, ⁊ pro maiori parte in territorio Cremonensi.

¶ Venerunt dicti fratres ad diuisionem, ⁊ predicto Antonio inter cetera obuenerunt in partem aliqua ex dictis bonis immobilibus acquisitis in territorio Mantuano, que dum vixit semper libere tenuit, ⁊ hodie Franciscus, ⁊ Benedictus eius filij, ⁊ heredes tenent, ⁊ nónulla etiam bona alia acquisierunt, ⁊ pro eis omnibus subeunt onera, ⁊ factiones sicut ceteri ciues, siue districtuales Mantuani.

¶ Qui filij iam annis decem, ⁊ vltra post mortem eoruꝫ patris venerunt ad habitandum in dicto territorio Mátuano, vbi erant eorum patrui, vel patrueles, ⁊ postea iuerunt ad habitandum in ciuitate Mantue, vbi contraxerũt matrimonium.

¶ Eorum vxores morientes in testamento eos vti dilectissimos viros fecerunt heredes, in quarum mulierum hereditate sunt aliqua bona immobilia.

¶ Queritur modo vtrum predicti filij Antonij possint predicta bona immobilia, vt heredes suarum coniugum acquirere? An vero veluti foréses sint talibus bonis priuandi, stante statuto Mátuano sub rubrica de alienationibus prohibitis in personas nó subditas iurisdictioni cómunis Mantue, cuius copia, quia prolixum est, transmittitur.

SVMMARIVM

¶ De statuto prohibente immobilia alienari in non subiectos, quomodo intelligatur.

¶ Et qui dicantur subiecti, vel munera subeuntes.

¶ Et domicilium, quomodo constituatur.

¶ Et priuilegium concessum alicui cum sua familia vtrum transeat ad filios.

1 In arbitrio cuiuscunqꝫ est heredem etiam extraneum sibi facere.
2 Testamenti libera factio nemini auferri debet, nec constringi.
3 Maritus ab vxore heres institui potest.
4 Domicilium quis habere dicitur in loco, in quo per decennium cum familia habitauit, ⁊ incola dicti loci effectus est.
5 Incola dicitur, qui in alienã regionem domicilium ꝯtulit. Domicilium ex libera voluntate sua, vbicunqꝫ vult habere potest.
6 Incola alicuius loci quis altero de tribus modis efficitur. Primo vbi se ⁊ familiam alendo, ⁊ negociádo animo larem constituendi.
Secundo maiorem partem fortunarum transferendo.
Tertio per temporis diuturnitatem permanendo.
7 L. secũda. C. de incol. licet in scholaribus loquatur, tamen in alio etiam procedit.
8 Domicilium quis in aliquo loco habere potest, etiaꝫ ꝙ domunculam tantum, vel armariuꝫ haberet, etiam si alibi bona, ⁊ habitationem haberet.
9 Domicilia duo quis habere potest.
10 Ciuis appellatione venit incola.
11 Incola ad onera tenetur, ⁊ grauari potest.
12 Onera non subditis non imponuntur.
13 Propinqui dicuntur coniuncti sanguine, vel agnati, vel cognati.
14 Propinquorum appellatione non veniunt maritus, ⁊ vxor, cum non sint sanguine coniuncti, qui dicuntur affines.
15 Onera non subiens in aliqua ciuitate potest succedere filio fratris etiam respectu immobilium, quia satis est ꝙ ille cui succedit subeat onera.
16 Priuilegium aliquibus fratribus concessum per hec verba, videlicet cum familijs vestris ⁊c. ad filios illoruꝫ priuilegiariorum vti de eorum familia extenditur.
17 Priuilegium continés liberationem ab onere aliquo perpetuum, ⁊ reale dici debet, ⁊ per consequens ad filios transitorium.
18 Interpretatio illa semper est accipienda, que nos ad antiquum statum magis reducit.
19 Interpretatio laudatur, per quam ad ius cómune reditur, ⁊ vult extensioneꝫ fieri, vt res de facili ad naturam suaꝫ redeat.
20 Pro possessore in dubio presumitur.
21 Consuetudo interpretata dicitur optima leguꝫ interpres.
22 Ius ex quasi possessione presumitur, cum in iudicium deductum est.
23 Verbum arbitrari intelligitur de arbitrio boni viri. Et iudex bonus vir dicitur.
24 Iudex varie ex personis, ⁊ causis constituere debet.
25 Statutum ciuitatis Ferrarie prohibens immobilia in forenses, ⁊ in non subiectum statutis alienari, locum non habet contra eum, qui vti ciuis receptus ibi forum sortiebatur, ⁊ onera sustinebat.
26 Singula que non prosunt, multa collecta iuuant.

CONSILIVM VII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Pro resolutione presentis consultationis non puto multum insistendum, quoniaꝫ presuppositis in facto his que presupponũtur, arbitror rem satis claram, ⁊ ideo conclusiue loquédo, (secundum ea que preponuntur more sceuole iurisconsulti respondendo) pono, ⁊ firmo hanc conclusionem, vt scilicet predicti Fráciscus, ⁊ Benedictus iure optimo possint bona immobilia, de quibus agitur, acquirere, ⁊ ꝙ eorum sunt omnino capaces, prout etiam in suo elegátissimo consil. firmauit excellen. do. Bartholomeus alipràdus mihi vti pater honorandus. Et non laborando ibi non expedit, dico ꝙ tota difficultas pendet a statuto, sub rubrica de alienationibus prohibitis in personas non subditas ⁊c. Etenim vbi tale statutũ non esset de plano. d. conclusio procederet,

1 † cum in arbitrio cuiuscunqꝫ sit quemcunqꝫ voluerit facere heredem etiam extraneum penitus ignotum. l. ij. C. de heredibus instituend. Debet enim in testádo liber stilus esse, ⁊ liberum, quod non redit arbitrium, vt inquit Imperator

2 in. l. prima. C. de sacrosanctis ecclef. † ⁊ aliter dicimus ꝙ libera testamẽti factio nemini auferri debet. l. stipulatio hoc modo concepta, cum sua materia. ff. de verborum obligatio. nec etiam constringi, vt. l. si fratres. §. ideꝫ respondit. ff. pro socio.

pro socio. ꝛ hoc sit dictum ex parte ipsarum mulierum, que suos viros fecerunt heredes, potuerunt enim vt est dictū. ¶ Similiter etiam ex parte ipsorum institutorum dicendum est ꝙ iure ordinario sunt capaces predictarum hereditatum, ꝛ bonorum quorumcunqꝫ in eis contentorum. naꝫ regulariter quilibet dicitur capax, ꝛ in ꝓposito nostro quilibet habere testamenti factionem passiuam, nisi expressim per legem prohibeatur. Prohibentur autem plures, qui ponuntur per glosam in. §. legari. institu. de leg. inter quos

3 isti non ꝯnumerantur, ergo ꝛc. † ꝛ ꝙ maritus ab vxore possit institui heres, constat ex. l. cum pater. §. a te peto. ff. de legatis secundo. in. l. finali. C. ꝛ. ff. si quis ali. test. probib. cum infinitis similibus, ꝛ hoc est plusquam notissimum. ¶ Videndum itaqꝫ est nunquid predictum statutum vendicet sibi locum in casu isto, vt scilicet isti mariti ex eius forma dicantur incapaces ad acquisitionem bonorum immobiliuꝫ in predictis hereditatibus contentorum. Et breuiter mihi videtur absqꝫ aliqua probabili dubitatione dicendum qđ non, ꝛ sic concludendum puto predictos maritos esse capaces ad acquisitionem predictam, statuto predicto nihil eis obstāte. ¶ Et istud in primis ostenditur, nam statutuꝫ predictuꝫ prohibet bona immobilia transferri in personas non subiectas iurisdictioni cōmunis Mantue, ꝛ non subeūtes onera, ꝛ factiones cum cōmuni, ꝛ hominibus Mantue, ꝛ tales personas reddit incapaces bonorum immobiliū, vt ex discursu illius statuti in pluribus locis aperte demonstratur, sed isti Benedictus, ꝛ Franciscus non sunt tales, quinimmo subijciuntur iurisdictioni Mantue, ꝛ onera subeunt, ergo ꝛc. Hoc autem in puncto pro vero presupponitur, vt patet in versicu. ꝛ pro eis omnibus subeunt onera ꝛc. propter quod non esset vlterius super hoc elaborandum.

4 ¶ † Sed ex abundanti ꝙ predicti sint subditi, ꝛ dicantur ciues, siue incole, ꝛ districtuales Mantue ostenditur, nam ipsi constituerunt vsqꝫ ab initio habitare Mantue, vel in eius districtu, prout vere habitauerunt iam vltra decem annos cum sua familia, ex quo dicuntur habuisse, ꝛ nunc habere domicilium, ꝛ sunt effecti incole in dicto loco.

5 † Incola enim dicitur qui in alienam regioneꝫ domicilium contulit. l. pupillus. §. incola. ꝛ ibi doctores declarant. ff. de verborum significatio. ꝛ. l. ciues. ꝛ ibi doctores. C. de incolis. libro decimo. Potest enim quis ex libera sua voluntate vbicunqꝫ ei placet, habere domicilium, nisi ei prohibeatur, vt. l. nihil. ff. ad municipal. ꝛ tradit Bartol. in. l. assumptio. ꝛ in. l. de iure. eodem titulo, ꝛ Abb. in. c. finali. secundo notab. extra de parroch. cum concordantibus multis.

6 ¶ † Dico itaqꝫ ꝙ cum isti fratres fouerint larem, ꝛ se cum eorum familia aluerint in territorio Mantuano, ꝛ postea in ciuitate Mantue, dicuntur ibideꝫ effecti incole, ꝛ domicilium habuisse, cum hoc homini contingat altero de tribus modis vꝫ, vel ꝙ quis se, suamqꝫ familiam alendo, ꝛ negociando animo ibi permanendi larem constituat. Vel secundo transferendo maiorem partem fortunarum suarum. Vel ꝛ tertio per temporis diuturnitatem. ¶ De primo videtur tex. in dicta. l. nihil. ꝛ in. l. labeo. eodem titulo, iuncta glosella prima, ꝛ facit. l. postliminij. §. finali. ibi siue animus ꝛc. ff. de capt. ꝛ postlim. reuer. ꝛ est textus in dicta l. ciues. iuncta glosa in verbo, larem. ¶ De secundo allegatur dicta. l. ciues. ꝛ. l. secunda. C. vbi senator. vel clarissi. ¶ De tertio autem est textus in. l. secunda. C. de incolis. libro decimo. ꝛ ibi tradunt doctores, ꝛ dicit Baldus in consilio trecentesimononagesimotertio. punctus talis, videlicet Titius ciuis Senensis. libro primo. vbi etiaꝫ de primo modo loquitur illum affirmādo, vt per euꝫ. ¶ Et hanc doctrinam de his tribus, ꝛ ꝙ alterum sufficiat, tradit Jacob. rebuf. in dicta. l. ciues. refert, ꝛ sequitur Beltrand. in consilio septuagesimoquinto, quis dicitur proprie. secunda columna, secundo volu. ¶ Sic itaqꝫ stantibus istis, sequitur loquendo pro nunc tantū de primo modo, ꝙ predicti Benedictus, ꝛ Franciscus dicuntur incole territorij Mātuani, ꝛ in eo iam per multos annos habuisse domicilium, cuꝫ (vt dictum est) in eo larem constituerint se, ꝛ eorum familiam alendo, ꝛ ibidem negociando, ꝛ maxime cum postea matrimonium in ciuitate Mātue contraxerint ibidem cuꝫ uxoribus, ꝛ tota familia habitando cum animo perpetuo remanendi, prout verosimile cuilibet erit, ꝛ res ipsa apertissime demonstrauit. ¶ Et vbi super isto incolatu, vel domicilio posset aliqua dubitatio apud aliquem scrupulosuꝫ nasci de animo predictorum fratrum ab initio, dico ꝙ ex longa habitatione supra decem annos in districtu, ꝛ territorio Mantuano acquisierunt incolatum, ꝛ domiciliuꝫ iuxta tertium modum supra dictuꝫ, prout est textus in dicta

7 l. secunda. vbi doctores notant. C. de incolis. † ¶ Et licet ille textus loquatur in scholaribus, tamen procedet etiaꝫ in alio quolibet, vt per glosam secundam in fi. ꝛ quidem fortiori ratione, vt ibi dicit Joan. de plat. ꝛ ꝙ decennio quis presumatur habere domicilium, post alios firmat Felynus in capitulo dilectus. il secundo, decima columna, versiculo

8 tertius casus. de rescrip. ¶ † Et notandum est ꝙ quis dicitur habere domicilium in aliquo loco etiam ꝙ domunculam tantum, vel etiam armarium in eo haberet, secundum Joannem andream in additio. Speculat. in titulo de competen. iudic. adit. §. j. in additione incipien. si dicas ꝛc. vt refert, ꝛ sequitur Matthe. de affli. in capitulo primo. quinta columna, versiculo his itaqꝫ premissis. de controuer. inter vasal. ꝛ ali. de benefic. ¶ Et hec vera sunt etiam si isti fratres haberent alibi bona, vel etiam habitationeꝫ, licet hoc

9 de eis non audiam. † Potest enim quis habere duas habitationes, ꝛ duo domicilia, vt inquit Baldus in consilio ducētesimotrigesimoquarto. decretū magnifici. secūda columna, primo volumine. pro quo videtur text. quem ipse allegat in. l. eius. §. celsus. ff. ad municip. est etiaꝫ textus in. l. assumptio. §. iuris. eodem titulo, vbi Bart. ꝛ tradit Abb. in. c. ex parte. B. in tertia oppositione, de foro competen.

10 quod non prosequor, quia non est necessarium. ¶ † Si igitur isti Benedictus, ꝛ Franciscus dicuntur habere domicilium sub iurisdictione Mantuana, iā nō possunt dici forenses, seu extranei, sed potius dicuntur ciues, vel incole, prout declarat Beltran. in consilio nonagesimosecundo. si verum est. in principio, tertio volumine. ꝛ voluit Alexander in consilio vigesimo. viso processu. prope finem. secundo volumi. dum dicit ꝙ incola venit appellatione ciuis.

11 ¶ † Et cum domicilium habeant, ꝛ dicantur incole, claruꝫ est ꝙ tenentur ad onera vniuersitatis, ꝛ grauari possunt iuxta tradita per Baldum in consilio quadragesimoseptimo. ad euidentiam. prope finem. tertio volumi. ꝛ consilio centesimotrigesimonono. vbi quis. eodem volum. prout re vera onera subeunt, ꝛ grauedines, quemadmodum ꝛ alij habentes domicilium, immo quemadmodum ciues, vt in

12 puncto presupponitur. † Et propterea sequitur qđ debent dici subditi, cum onera non subditis non imponantur, iuxta. l. primaꝫ. ff. ad municip. ꝛ dixit Baldus in consilio trecentesimoquadragesimoquinto. quatuor ad propositum. secunda columna. quarto volumine. Sequitur ergo ex predictis, ꝙ isti fratres non possunt dici incapaces acquisitionis immobilium, nec in eis verificatur statutum, de quo in puncto, cum solum excludat non subditos, ꝛ non subeuntes onera, quod in eis non reperitur. ꝛ istud sit primuꝫ principale fundamentum pro cōclusione supra posita, quod (ni fallor) est concludentissimum. ¶ Secundo predicta cōclusio probatur, quia negari nō potest, quin primi illi tres fratres, Marcus scilicet, Antonius, ꝛ Franciscus non subierint munera dum vixerunt, cum bona immobilia possederint, ꝛ post eos similiter subierunt munera, ꝛ hodie subeūt filij Marci, ꝛ Francisci, si qui superuixerunt, qua stante dico ꝙ isti Benedictus, ꝛ Franciscus, etiam quando per se non subirent munera, debent tamen haberi pro subeuntibus, quia sunt filij Antonij, qui onera subibat, sunt nepotes ex fratre illorum Marci, ꝛ Francisci suorum patruorum, ꝛ sunt patrueles filiorum predicti Marci, ꝛ Francisci, nam ex persona illorum patris, patruorum, vel etiā patruelium subeuntium munera ipsi pro subeuntibus haberi debent, vt in predicto statuto cauetur circa medium, in versicu. intelligimus autem quantum pro presenti statuto ꝛc. dum dicitur ꝙ filij, fratres, nepotes, propinqui, ac omnes, ꝛ singuli descendentes ex subeuntibus debēt haberi ꝛ ipsi pro subeuntibus, ꝛ sic dicuntur habiles ad acquisitionem

immobilium. Clarum autem est istos Benedictum, et Franciscum esse tales, et ad minus contineri sub verbo propinquorum, ergo etc. et istud est notissimum, [13] †cum propinqui dicantur sanguine coniuncti agnati, vel cognati, vt colligitur ex. l. prima. vbi per omnes doctores. C. vnde vir et vx. et dixit Bald. in consilio. cccxxxiiij. in questione que vertitur. secunda columna, tertio volumine (si tamen est consilium Bal.) [14] † Nec enim maritus, et vxor, nec qui per eos coniunguntur (qui dicantur affines) veniunt appellatione propinquorum, quia non sunt sanguine coniuncti, vt tradunt doctores in. d. l. prima. qui etiam idem dicunt in. l. fi. C. de verborum significatio. sed isti Benedictus, et Franciscus sunt coniuncti sanguine predictis, et dicuntur eorum agnati, et consortes, prout est notum, ergo etc. ¶ Et pro isto secundo fundamento adduco in terminis decisionem patrui, et domini mei Socini in consilio. ccxcij. visis statutis magnifice ciuitatis Mantue. tertia colum. secundo volumi. in versicu. prima responsio colligitur. [15] † vbi loquens de hoc statuto concludit, quendam dominum Paulum Florentinum, et per se onera non subeuntem in ciuitate Mantue potuisse succedere cuidam Bernardino filio fratris eius predefuncti etiam respectu bonorum immobilium, quia satis est quod munera subiret ille Bernardinus, qui decesserat, qui erat ipsi do. Paulo propinquus, et agnatus. et ponderat pro hoc predictum verbum, intelligimus autem etc. et inquit ibi Soci. meus, quod hoc solum fundamentum sufficeret ad victoriam, licet etiam ex alio fundamento moueatur, vt ibi per eum. et per hanc pulchram decisionem (vt puto) determinatur in indiuiduo questio nostra. ¶ Tertio principaliter predicta conclusio probatur, quia (etiam vbi predicta non procederent) isti fratres dicuntur capaces acquisitionis immobilium, mediante decreto felicis recordationis Francisci illustrissimi Marchionis Mantue, seu priuilegio per eum concesso illis tribus fratribus, scilicet Marco, Francisco, et Antonio, prout in puncto dicitur. nam cum predictis cum eorum familiis fuerit concessum inter cetera, vt possent immobilia acquirere in iurisdictione Mantuana, et domino concedentis, etiam isti Benedictus, et Franciscus dicuntur tali priuilegio gaudere vti filii, et de familia predicti Antonii patris eius, prout egregie, et per multa fundamenta concludit predictus excellentissimus Consultor, ad quem me refero. ¶ [16] † Addendo quod pro isto fundamento, et fere omnibus, que per dominum Consultorem in eo dicta fuerunt plurimum faciunt, que tradit vberrimus doctor, Andre. barba. in consilio quadragesimoquarto. sapienter scripsit psalmista. secundo volumi. per totum, vbi ex multis concludit quod priuilegium quibusdam fratribus concessum his verbis. s. vos cum familiis vestris etc. transit ad filios illorum priuilegiariorum vti de eorum familia, et (vt credo) super eodem casu in indiuiduo emanauit consilium domini mei Soci. numero octuagesimoquarto. tertio volumine, allegatum supra per dominum Consulentem. ¶ Et vltra considerata per eum, facit pro isto fundamento, [17] † quia quando priuilegium continet liberationem ab aliquo onere, seu dicitur liberatorium, debet dici perpetuum, et reale, vt voluit Baldus in. l. beneficium. tertia colum. ff. de constitution. principum. prout refert, et sequitur Barba. in dicto consilio quadragesimoquarto. secunda columna. Sed in proposito nostro decretum, et priuilegium predictum dicitur liberatorium, quia dum concedit facultatem acquirendi bona immobilia dicitur in effectu liberare a pena in quam incurrerent non subditi acquirentes immoblia iuxta statutum predictum, ergo debet dici perpetuum, et reale, et per consequens transitorium ad filios, et sic ad istos Benedictum, et Franciscum. ¶ Quinimmo Bald. in loco predicto, post Bartol. et alios, vult quod in dubio priuilegium, siue beneficium dicatur esse reale, vt per eum. ¶ Et preterea quod ita debeat predictum priuilegium, et decretum interpretari suadetur, quia sic interpretando magis reuertimur ad ius commune, quo permittitur cuique vbilibet immobilia acquirere, et sic fit vt statutum predictum minus offendit ius commune, quo ad effectum, quia facultatem acquirendi immobilia sub iurisdictione Mantuana, alias de iure communi cuilibet competentem nedum habuerunt illi primi tres fratres in priuilegio nominato, sed etiam nunc habent eorum filii. [18] † Semper enim accipienda est illa interpretatio, que nos magis reducit ad antiquum statum, iuxta. l. si vnus. §. pactus ne peteret. versiculo, quod et in specie dotis. ff. de pactis. et ita ibi Baldus et alii not. et Iaso. ibi vltra alios, in quarto nota. allegat plures decisiones concordantes, que singule possent ad propositum allegari, sed quia ibi videri [19] possunt, non referam. ¶ † Facit elegans glos. in verbo, numerandum. in. c. statutum. de prebend. libro sexto. dum laudat interpretationem per quam reditur ad ius commune, et vult fieri extensionem, vt res de facili redeat ad naturam suam antiquam. allegat. c. ab exordio. trigesimaquinta distinctione, et dictum. §. pactus. et subdit hoc presertim fieri, quando statuens contra se statuit, vt per eam, quod multum seruit in proposito nostro, cum istud priuilegium solum sit contra dominum illud concedentem, vt de se notum est.

¶ Quarto principaliter comprobatur conclusio supra firmata, [20] † quia predicti Benedictus, et Franciscus sunt in quasi possessione ciuilitatis Mantue, seu capacitatis acquirendi bona immobilia in dominio Mantuano, cum nonnulla bona talia ipsi possideant, et fortasse ipsimet acquisiuerunt, vnde debent in hac quasi possessione conseruari, et pro eis propterea in dubio est presumendum, iuxta. l. siue possidetis. cum materia. C. de probationibus. cum similibus.

¶ Et siue hoc proueniat quod ita importet priuilegium eorum patri, et fratribus concessum, [21] † siue quod sic consuetudo sit interpretata, que dicitur optima legum interpres. l. si de interpretatione. ff. de legibus. Siue etiam dicamus hoc contingere, quia illi iam supra decennium habuerunt domicilium, onera, et grauedines subierunt (vt supra dictum fuit) pro nunc non est curandum, [22] † sed satis est eos esse in predicta quasi possessione, ex qua presumitur quod ius habeant, cum tale ius deducant in iudicium per viam exceptionis, nec in aliquo reperitur fundata intentio aduersarii, iuxta elegantem doctrinam Barto. in. l. quidam in suo. ff. de conditionib. institu. cum qua communiter transeunt doctores.

¶ Quinto facit, quia statutum predictum, et omnis questio inde proueniens debet arbitrio boni viri intelligi, et determinari, prout important verba dicti statuti, prope finem. in versiculo, et super presenti additione, et precedenti statuto etc. nam dum statutum vult omnia debere arbitrio potestatis terminari intelligitur in potestatem omnia remittere [23] vti in bonum virum, † tum quia verbum, arbitrari, intelligitur de arbitrio boni viri, iuxta tradita per Bartolum in. l. si sic. in principio. ff. de legatis primo. tum etiam quia potestas ipse, siue iudex dicitur bonus vir, et eque bonus vir dicitur iudex, vt probatur in. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatio. et est glo. in. l. penultima. ff. de procuratoribus. et glo. fina. in capitulo, statutum. in principio, de rescriptis. libro sexto. et declarant doctores in. l. societatem. [24] §. arbitrorum. ff. pro soc. † Qui bonus vir, id est iudex varie ex personis causisque constituere debet, vt inquit textus in. l. in fundo. ff. de rei vendicatio. et in capitulo primo. post principium, in titulo, hic fin. lex, deinde consuetu. reg. incip. in vsibus feudorum. Dico autem nunc, quod nunquam bonus, et rectus vir arbitrabitur istos Benedictum, et Franciscum fore incapaces bonorum immobilium in hereditatibus suarum vxorum eis delatis contentorum, cum illi iam supra decem annis habitauerint, onera subeant, et alia etiam immobilia bona possideant, et plus etiam debeant, vt districtuales, et ciues originarii tractari mediante decreto illustrissimi tunc Marchionis Mantue. ¶ Sed potius omnibus predictis consideratis, declarabit eos fore capaces, et non esse in predictis bonis molestandos, prout declarari debet, vt ex predictis. ¶ Sexto et vltimo facit pulchra decisio Alexandri in consilio centesimoquinquagesimoseptimo. viso instrumento. tertia columna. libro secundo, in versiculo, nec etiam predicte donationi habet obstare etc. dum [25] concludit, † quod statutum Ferrariense prohibens alienari immobilia in forensem, et non subiectum statutis etc. non habet locum contra eum, qui vti ciuis receptus ibi sortiebatur forum, et onera sustinebat, etiam quod Ferrarie

non

non habitaret vt ibi per eum. Sic ergo ꝛ in casu nostro dicendũ est de istis fratribus, cum possint dici ciues, onera subeant, ꝛ forum sortiantur in ciuitate Mantue, vt supra dictum fuit, ꝛ fortius cum etiam habitent, ꝛ domicilium habeant, ꝛ iam habuerint per multos annos, ꝛ quod plus est etiam alia bona immobilia possideant, secundum quod supra dictum fuit.

¶ Et ex iam dictis multifariam, multisq; modis firmata est conclusio supra posita. ¶ Qui modi, seu que fundamenta, si forte singulatim apud aliquem non vrgeant, licet iudicio meo concludant, saltem simul iuncta rem ma-

36 nifestam reddunt, ꝛ indubitatam, †iuxta illud, singula que non prosunt, multa collecta iuuant, vt notatur in. l. si stipulatus. in principio. ff. de vsuris. ꝛ in. l. instrumenta. C. de probationibus. ꝛ in. l. secunda. §. primo. in glos. super verbo, legitimis. ff. de excusationibus tutorum.

¶ Sic itaq; vna cum excellentissimo Consultore de sui consilij subscriptione requisitus concludo predictos Benedictum ꝛ Franciscum fuisse, ꝛ esse capaces hereditatum de quibus agitur, ꝛ bonorum immobilium in eis contentorum. Et consequenter, quod propter illa non inciderunt in penam statuti, nec in eis possunt aliquo modo molestari. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens in prima sede vespertine lectionis.

SVMMARIVM

¶ De statuto de lucranda dote, vtrum procedat si mulier sine mentione dotis nubat, cui tamen a patre in testamento certa dos erat relicta, si nupserit.

¶ Et si presumatur constituta dos, an ob statutum ꝙ minor sine certa solennitate non obligetur.

Et an vbi dos nulla esset constituta possit aliquo modo habere locum statutum de lucranda dote.

1 Statutum de dote lucranda an habeat locum, quando dos non fuit constituta, sed mulier dedit amplius patrimonium. ꝛ. i. numero. 25.
2 Mulier, cui pater in testamento dotem reliquit, dotata dicitur.
3 Verba legis, ꝛ statuti vbi non conueniunt, nec etiam dispositio locum habet.
4 Legatum heredi a semetipso legari non potest, declara vt infra numero. 26.
5 Hereditatis aditione omne ius inter heredem, ꝛ defunctum confunditur. vide tamen infra numero. 29. vbi declaratur.
6 Qualitas in pcedenti oratione posita in sequenti non censetur repetita.
7 Statutum de dote lucranda est fauorabile, licet sit contra ius commune, quia est factum in recompensationem onerum matrimonij.
8 Repetitio qualitatis posite in precedenti oratione, non fit in statutis de lucranda dote.
9 Verbum omne etiam minimum debet dici positum esse, vt aliquid operetur.
10 Arguere licitum est a ratione statuti ad eius ampliationem.
11 Statutum loquens in casu, qui frequentius contingit, non excludit casum minus frequentem, in quo sit ratio statuti.
12 Dispositio loquens in vno casu, pcedit etiam in alio, quando in eo verisimiliter disponens idem statuisset, si de eo fuisset interrogatus.
13 Dos per patrem filie constituta, si nupserit, iuris interpretatione dicitur constituta marito futuro, ꝛ ad eius commodum.
14 Dos datur ad onera matrimonij supportanda.
Maritus onera matrimonij subiturus dotem habere debet.
15 Argumentum a verisimili procedit.
16 Mulier solet curare, ne sit indotata.
Et eius interest dotem habere, vt melius per virum tractetur, ꝛ ne ab eo tanq̃ indotata expellatur.
17 Argumentum a solitis, ꝛ communiter accidentibus, validum est.
An autem procedat etiam inter contrahentes matrimonium.
18 Mulier quando primo viro dedit certam dotem, nubendo postea secundo dicitur eandem dotem constituere.
19 Confessioni facte in partis presentia in preiudicium confitentis standum est, ꝛ dicitur efficacissima probatio.
20 Confessioni geminate in absentia partis facte standum est.
21 Actus quilibet ex precedentibus ꝛ sequentibus declaratur.
22 Statutum ꝙ minor non possit contrahere sine certa solẽnitate, non habet locũ in constitutione dotis facte mulieri minori.
23 Statutum, ꝙ mulier sine certa solẽnitate non posset obligari, non includit mulierem promittentem dotem pro alia muliere.
24 Ex proemio statuti mens, ꝛ ratio eius declaratur.
26 L. ꝛ quidem. ꝛ. l. legatum. ff. de legatis primo. quomodo procedant.
27 Coheres hereditatem repudians habere debet totum legatum.
Et hereditatem restituere rogatus integra predia prelegata retinet.
28 Dos filie legata semper eius precipua est.
30 Filia heres grauata restituere, non faciendo inuentarium dotem sibi legatam non amittit.
31 Voluntas testatoris ex actu etiam nullo declaratur.
32 Ex legato inutili, ꝛ nullo propter existentiam heredis, ꝛ aditionem hereditatis coheredis voluntas testatoris declaratur.
33 Maritus debet lucrari dotem vigore statuti de dote lucranda in expensarum ꝛ onerum matrimonij recõpensationem, licet nulla dos constituta sit, quando mulier passa est maritum possidere bona sua, ꝛ dos constituetur arbitrio boni viri pro modo facultatum, ꝛ dignitate personarum.
34 Pater pro filijs creditur optimum capere consilium, cum eos plusquam se ipsum diligat, ꝛ eo melior amicus non inuenitur.
35 Statuta confidentia de patris affectione in filiam, disponunt, quod filia sit contenta dote sibi per patrem assignata.
36 Singula que non prosunt, multa collecta iuuant.

CONSILIVM VIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie.

¶ In presenti consultatione late scriptum fuit per excellẽtissimos aduocatos Mantuanos, ꝛ latius postea per clarissimum Consultorem omnes mihi vti fratres honorandos. Ego autem breuiter instando substantialia tantum tangam.

¶ Conclusio ergo predictorum, quod nobilis dominus Hercules de Gastaldis debet lucrari dotem triũ millium ducatorum ex morte domine Diane de ramo eius vxoris sine liberis, iuxta dispositionem statuti Mantuani sub rubrica, de dote per maritum lucrãda ꝛc. mihi videtur verissima ꝛ equissima. omnia enim cõcurrunt, que ad tale lucrum videntur requiri. siquidem dominus Hercules onera matrimonij sustinuit, ꝛ circa illud plurimas expensas fecit, put mihi in facto presupponitur. Item dña Diana vxor eius (iam per plura tempora carnali copula cõsumato matrimonio) sine liberis dcessit, merito debet dominus

Hercules lucrari dotem in recompensationem expensa-
rum, et onerum predictorum, ut in dicto statuto dicitur.
¶ Sola igitur difficultas est, quia non videtur, quod tem
pore contracti matrimonij inter predictos fuerit per do-
minam Dianam, vel alium pro ea domino Herculi consti
tuta, data, seu promissa aliqua dos, prout videtur statutũ,
de quo agitur, requirere, ut patet ibi, lucretur, et lucrari de-
beat totam dotem sibi ab uxore constitutam, seu a quouis
alio pro ea eius nomine constitutam, datam, seu etiã pro-
missam. Nam domina Diana quando predictum matri-
monium contraxit, simpliciter dedit bona sua marito, aut
patri eius, seu passa est eum sua bona tenere, et possidere,
1 nulla dotis habita mentione, †adeo quod videmus esse in
casu questionis Bartoli incipientis, mulier habens ma-
gnum patrimonium. et sicut Bartolus ibi concludit non
habere locum statutũ de lucro dotis in casu suo, quia nul-
la dos apparet cõstituta, ita videt̃ dõm in casu nostro do-
minum Herculẽ nihil lucrari posse, mediante statuto pre-
dicto, cum nulla dotis constitutio videatur facta. ¶ Sed
quia contrarium de iure verius, et equius arbitror (ut dixi)
pro resolutione predicte difficultatis aduertendũ est, quo-
niam mihi videtur, quod immo in casu isto possit dici dos
constituta in ducatis tribus millibus, taliter q̃ in eis tan-
quam in dote procedat statutum predictum de lucro do-
tis. Et istud probatur ex testamento patris dicte domine
Diane, in quo ipse eidem filie sue pro dote, et dotis no-
mine, si nupserit, legauit ducatos. 3000. ut ex eius le-
ctura appet. ¶ Nec obstat q̃ ipsa domina Diana quan-
do nupsit talem dotem marito expresse non promiserit in-
quantum appareat, quoniam satis est, quod pater illã do-
tem pro filia constituerit. etenim statuto satisfit etiã si alius
pro muliere dotem constituat, ut constat in verbis statuti
2 ibi, seu quouis alio pro ea eius nomine &c. † Et non est du
bium, quod illa mulier, cui pater in testamẽto dotem reliq̃t
dicitur dotata, et adeo ut comprehendatur in statuto exclu
dente filiam dotatam a successione patris, ut per Barto-
lum in. l. titio centuz. §. titio genero. ff. de conditioni. et de-
monstrationi. cum quo magis communiter transeunt do-
ctores ibi, et alibi, maxime in rubrica. ff. soluto matrimo-
nio. ut ibi plene scribit Jas. ita firmando in prima lectura,
ita et ibi tenuit patruus, et dominus meus Socinus, et ego
super hoc plene ibi scripsi. ¶ Sic igitur dicendũ est in ca-
su nostro, ut scilicet ista domina Diana dicatur fuisse dota
ta, seu dotem habuisse, ita ut vir eius eam lucrari possit ex
forma statuti predicti. et ita in terminis nostris firmat egre
gie Carol. rui. in dicta rubrica, soluto matrimonio. secun-
da, et tertia colum. versiculo, et ista seruiunt nobis ad aliud
statutum. per multa fundamenta, de quibus ibi per eum.
¶ Sed huic fundamento duo videntur urgenter obstare.
¶ Primo, quia ex hoc legato non videtur constituta dos
ipsi domino Herculi marito, nec id fieri potuisse videtur,
cum tpe facti dicti testamenti nondum esset maritus domi
ne Diane, et illa nondum esset nubilis, quia erat impubes,
ut in facto presupponitur, sed dicta summa fuit simpliciter
relicta domine Diane pro sua dote, et non fuit marito eius
constituta, cum tunc maritum non haberet, nec habere po
tuisset, sed in statuto predicto videtur requiri, quod dos sit
ipsi marito constituta, ut sonãt illa verba, lucrari debeat to
tam dotem sibi ab uxore constitutam, seu quouis alio pro
3 ea &c. ergo videtur, quod nõ sit locus dicto statuto, † quia
ubi non conueniunt verba legis, vel statuti, nec etiam di-
spositio locũ habet. l. iiij. §. totiens. et ibi summat Paulus
de castro. ff. de damno infecto. c. indẽnitatibus. de electio-
ne. libro sexto. cum similibus. ut per Alexandrum consi-
lio secundo. Ex narratis in themate. secũda columna. ver
sicu. secundo principaliter probatur. et consilio quinqua-
gesimo quarto. Uiso puncto. post principium. libro quar-
to. ¶ Secundo videtur urgere, quia videtur quod lega-
tum predictum sit nullum, cum in effectu dicat̃ factum ipsi
Diane a se ipsa, attento quod illa tandem habuit omnia
bona patris sui, quia soror eius domina Faustina decessit
4 impubes, cui domina Diana erat substituta. † Unde lega
tum ab initio pro parte non valuit, cum illa pro parte esset
heres, et a se ipso sibi legari non possit. l. et quidem. et l. le-
gatuz est. §. primo. de legatis primo. ¶ Pro alia vero par
te fuit extinctum, quando Diana adiuit hereditatem soro
5 ris, † cum omne ius inter heredem, et defunctum confun-
datur aditione. l. stichum. §. aditio. ff. de solutionibus. et l.
debitori tuo. ubi doctores tradunt. C. de pactis. cum simi-
libus. et ita firmat Raphael fulgos. in consilio centesimo.
Quidam A. veniens ad mortem. in primo dubio. Si igi-
tur legatum redditur inualidum, ergo et constitutio dotis
videtur reddi nulla, cum in tali legato consisteret.
¶ Sed tamen istis non obstantibus puto fundamentum
predictum de iure subsistere, et esse verissimum. ¶ Et ad
primum argumentum in contrariuz respondetur, et primo
dici posset, quod immo quando dos cõstituitur per alium
q̃ per uxorem, sufficit dotem simpliciter constitui pro tali
muliere, nec necessario requiritur, quod talis constitutio
fiat marito, cum de eo in verbis statuti in ea parte non fiat
mentio, sed simpliciter dicitur, seu quouis alio pro ea eius
nomine constitutam, datam, seu etiam promissam. que ver
ba impersonaliter sunt prolata respectu recipientis, et ideo
videtur quod non sit cõsideranda persona mariti, cui dos
per alium, q̃ uxorem cõstituatur, arg. auc. si quando. C. de
constituta pecunia. ¶ Nec dicas q̃ debet subaudiri sibi,
scilicet marito, ut superius exprimitur. Quoniam primo
dici potest, quod talis subauditio, seu repetitio fieri nõ de-
6 bet, cum sint diuerse orationes. † etenĩ pro regula dicitur,
quod qualitas posita in precedenti oratione non dicitur re
petita in sequenti. l. iiij. §. eritq̃ hec differentia. et ibi hoc
not. Barto. ff. vi bonorum raptorum. cuz similibus. ut per
Alexandrum in consilio ducentesimo vigesimo septimo.
Ponderatis narratis. tertia columna, versicu. et quod ita
sit verum etiam probatur. libro sexto. ubi per hoc determi
nat quod verba, in viduitate viuens. posita in precedenti
oratione statuti non dicuntur repetita in sequenti, ut per
eum. ¶ Et istud multo magis videtur dicendum in casu
isto, quia ex tali repetitione dispositio statuti restringere-
7 tur, quod dici non debet, † ex quo statutum dicitur fauora-
bile, licet sit contra ius commune, cum sit factum in recom
pensationem onerum matrimonij, et expensarum circa il-
lud factarum, ut expresse dicitur in statuto, et etiam ut inui
tentur homines ad matrimonia, ut declarat egregie pa-
truus, et dominus meus Socinus in. l. cui fuerit. ff. de con-
ditioni. et demonstrationi. et Decius in consilio. cccliij. In
casu proposito. secunda colum. versicu. et ulterius compro
8 bando. † ubi proprie loquens de statuto de lucro dotis cõ-
cludit non fieri repetitionem qualitatis posite in preceden
ti oratione, quia ex ea statuti fauorabilis dispositio restrin
geretur, ut per eum. sic ergo, et in casu isto videtur conclu-
dendum. ¶ Ad quod etiam facit, quia si talis repetitio
esset facienda, utiq̃ verbum illud, constitutam. positum in
sequenti oratione esset superfluum, cum iam supra fuisset
positum, quod dici non debet. iuxta. l. si quando. ff. de lega
9 tis primo. et c. si papa. de priuilegijs. libro sexto. † Etenim
omne minimum verbum debet dici positũ, ut aliquid ope-
retur, prout per dicta iura, et alia declarat Bald. in rubri-
ca. C. de contrahenda emptione. in nona questione. sed nõ
repetendo illud verbum sibi, non stabit superflue, quia im
personaliter intelligetur, ut dixi. ¶ Secundo etiam dici
potest (posito quod quis vellet repetere illud verbum sibi)
q̃ adhuc idem dicendum est in casu nostro, et in quolibet
simili, in quo reperiretur facta constitutio dotis, licet non
sit facta ipsi marito, et hoc propter identitatem rationis,
nam cum lucrum per statutũ detur marito propter expen-
sas, et onera matrimonij, ut clare in eo dicitur, et illa ratio
vigeat, dato quod illi non fuerit facta dotis cõstitutio, mo
do tamen facta fuerit, quando vere expensas fecit, et one-
ra sustinuit, sequitur arguendo ex identitate rationis idem
dicendum esse. l. fina. C. ad legem falcidiam. l. illud. ff. ad le
10 gem aquiliam. cum similibus. ¶ † Quinimmo potest dici,
quod argumentum sit a ratione larga, et generali huius
statuti. ab ea enim licet arguere ad ampliationem statuti,
et dicti eius. l. regula. §. finali. ubi Bart. et Bal. nota. ff. de
iuris et facti ignoran. est bonus tex. in. l. ij. §. si mater. versi.
quid si

quid si curatores.ff.ad senatusconsultum tertullianum, cum similibus. Licet ergo statutum in suis verbis loquatur, quando dos marito fuit constituta, tamen quia ratio expensarum et onerum generalis est etiam in alio casu debet procedere dispositio statuti propter generalitatem rationis, unde cum in casu nostro dos fuerit constituta per patrem domine Diane in tribus millibus ducatis, et maritus eius expensas magnas fecerit, et onera matrimonij substinuerit, non video cur non debeat lucrari dotem predictam. ¶ Nec obst. quod statutum in suis verbis loquatur de dote constitu-

11 ta ipsi marito, † quia illud fuit factum a statuentibus ratione frequentioris usus, etenim clarum est in facto, quod constitutio dotis ut plurimum, frequentius, et quasi semper fit ipsi marito, ex eo tamen non excluditur casus minus frequens, in quo sit ratio statuti, glo. est singularis in versiculo presidentes. in fine. in clementina prima, de rescriptis. et ibi nota. docto. cum similibus ad hoc allegatis per Alexandrum qui ita arguit, et firmat in cõsilio sexagesimoquinto. Quoniam omne datum. prope finem. libro sexto. ita etiam firmat, et quamplurima allegat Barba. in consilio sexto. Scriptum est preclare primo Regum. sexta columna, in fi. cum sequenti. versiculo et licet iura prefata. et cõsilio sexagesimo quarto. Scribitur libro Hester. columna decima, versiculo et si opponatur quare ita etc. primo volumine, in consilio trigesimo. Sacro scriptum est euangelio, tertia columna, versiculo preterea dico forte. secundo volumine. et in consilio sexagesimo septimo. Illud afferam in medium. columna septima, versiculo et si opponatur. quarto volumine. sic etiam docent Jas. in consilio. clxvj. Punctus presentis cõtrouersie. in fine, quarto volumine. et Curt. iunior in. l. iubere cauere. prima columna sub numero sexto. ff. de iurisdic. omnium iudicum. Sic itaque dicendum est in proposito, quod statutum nostrum exprimens de dote constituta marito illud faciat ratione frequentioris usus, et propterea nõ excludatur casus noster in quo a patre in testamento pro filia sua constituta fuit dos, licet impersonaliter ex parte eam

12 postea recepturi. ¶ † Et ad predicta optime facit communis illa conclusio, quod dispositio loquens in uno casu procedit etiam in alio, quando in eo verosimiliter disponens idem statuisset si de eo fuisset interrogatus glo. est singularis, licet vulgata. l. tale pactum. §. fina. et ibi tradunt omnes docto. ff. de pactis. Dico enim quod si statuentes fuissent de casu isto interrogati, utique verosimiliter idem respondissent propter identitatem rationis ergo etc. ¶ Preterea et tertio dici et respõderi potest, quod immo in casu nostro dos predicta dicitur ipsi marito constituta ab ipsius domine Diane patre

13 in testamento, licet tunc maritus esset incertus, † nam cum reliquerit filie dictam dotem sub expressa conditione, si nupserit, dicitur habuisse respectum ad futurum maritum, licet tunc incertum, et ideo iuris interpretatione dicitur etiam ipsi marito futuro, et ad eius cõmodum dotem predictam constituisse, iuxta tradita per Barto. et alios in. l. titio centum. §. titio genero. ff. de conditione et demonstratione. Et quia super hoc plene per alios excellentissimos doct. scriptum est non curo ulterius instare gratia breuitatis. hoc ergo stante dicimus esse in terminis statuti, quia scilicet per alium hoc est per patrem domine Diane videtur constituta dos ipsi marito, qui postea cum ea matrimonium contraxit. ¶ Quinimo dici potest, quod tempore contracti matrimonij fuerit predicto domino Hercule constituta dos per ipsam dominam Dianam, aut alios, qui eam illi nuptui tradiderũt, tam et si de hoc nihil expresse appareat, et istud sit secundum principale fundamentum in hac consultatione in fauorem domini Herculis. Et ad hoc demonstrandum presuppono in facto unum, quod omnibus est notissimum videlicet matrimonia a cõmuniter accidentibus non contrahi sine dote, quinimo primum quod petitur est dos quanta sit, et (ut ille inquit) de moribus ultima fit questio. Et consuetudo ista ut sine dote matrimonia cõmuniter non fiant habet secum ra-

14 tionem, † quia cum dos detur propter onera matrimonij supportanda. l. si is qui. §. ibi dos. et. l. si pater mulieris. in fi. ff. de iure dotium. et. l. pro oneribus. C. eodem, conueniens videtur et honestum, ut qui matrimonij onera subiturus est dotem habeat, ex qua vel eius redditibus dicta onera sub-

stinere possit, et ita videtur arguere iurisconsul. in. l. dotis fructus. in principio. ff. de iure dotium. ¶ Hoc ita stãte, et presupposito legato predicto trium millium ducatorum pro dote facto vero simile omnibus fiet, quod tractãtes de tali coniugio de tali dote meminerint, et quod propter illam dominus Hercules, aut pater eius cõsenserint tali matrimonio, et cum de ea extaret testamentum non curauerunt fieri aliam scripturam, aut aliter expresse apparere. Et in facto sepe videmus quando dos iam est aliquo modo constituta, et declarata, quod de ea in tractando matrimonio nulla fit consideratio, aut discussio, sed ea pro firma presupposita de alijs agi solet, prout experientia quottidiana docet, que dicitur efficax rerum magistra. c. quam sit. de electio. libro sexto. Verosimile ergo est, et ita credendum est, quod ipsi marito, aut eius patri fuerit ex parte mulieris cõ-

15 stituta dos in predictis tribus millibus ducatis. † Argumentum enim quod a verosimili sumitur in iure validum, et frequens est. l. cum res. in principio. ff. de legatis primo. c. sollicite. de restitutione spoliatorum. cum vulgaribus. ¶ Et ista verosimilitudo nedum est ex parte viri, ut scilicet

16 sine dote quis uxorem nõ capiat. † Sed etiam ex parte mulieris, a qua semper curari solet, ne sit indotata. l. cum pater. §. pater certam. ff. de legat. ij. Interest enim etiam ipsius mulieris dotem habere, ut melius per virum tractetur, et ne ab eo tanquam indotata expelletur, ut tradit patruus et dominus meus Socinus in consilio octuagesimo. Pre-

17 sens consultatio. secunda colũna, quarto volumi. ¶ † Ad idem facit etiam argumentum a solitis, et cõmuniter accidentibus, iuxta. l. certi conditio. §. si nummos. cum ibi traditis per Bartolum. ff. si certum petatur. et est glo. in. c. litteras. de desponsatione impuberum. cum multis similibus. Unde cum in matrimonijs cõmuniter soleant constitui dotes, sic videtur dicendum in casu nostro, quod inter predictos coniuges, vel eorum matrimonium tractantes fuerit constituta dos. ¶ Et licet predicta duo argumenta, scilicet a solitis, et verosimili forsitan generaliter non procederent inter quoslibet matrimonium contrahentes propter ea que tradit Bartolus in dicta septima questione incip. mulier habens magnum patrimonium. Tamen in casu nostro videntur urgentia stante constitutione dotis facta a patre domine Diane in suo testamento propter quod ipsa dicitur fuisse dotata saltem matrimonio postea secuto secundum quod supra deductum fuit. Ad illam enim cum

18 certa esset videtur per partes habita relatio † sicut in simili dicitur, quando mulier primo viro dederat certam dotem nubendo postea secundo dicitur eandem dotem constituere. l. dotem que in prius. ff. de iure dotium. cum similibus. Etenim ad eam ipsa, et maritus secundus dicuntur habere relationem cum habeat certam formam siue in certa quantitate, vel rebus consistat, et ita ut in ea habeat locum statutum de lucranda dote, ut per Bartolum in dicta septima questione quem docto. magis communiter sequuntur. Pari enim ratione idem dicendum est in casu nostro cum iam domina Diana certam dotem haberet, que in cõtrahendo matrimonio dicatur viro suo cõstituta, et ita propter iter cetera arguit in terminis nostris Caro. rui. in preallegata rubrica soluto matrimonio. ¶ Et quod inter predictos cõiuges, aut agentes pro eis fuerit facta predicta dotis constitutio de tribus millibus ducatis satis videtur cõstare per confessionem predicte Diane factam pluries, et in diuersis locis, et inter cetera presente, et acceptante parte, idest socero eius, et patre domini Herculis, qui etiam pluries talem constitutionem dotis asseruit etiam ipsa domina Diana presente, et assentiẽte, ut hec omnia (ut mihi asse-

19 ritur) legitime in processu probantur. † Siue enim attendamus confessionem presente parte factam ei standum est in preiudicium confitentis et dicitur efficacissima probatio. l. cum te. C. de transac. l. fi. C. de fideicom. et. l. generaliter. C. de non nume. pecu. et ita per ista iura tradit Alex. in consilio. cxlvij. Ponderatis his. iij. col. versi. super tertio cap. libro secundo. et traditur per doc. in. c. si cautio. extra de fide instru. maxime per Fely. qui plenissime materiam confessio-

20 nis declarat. † Siue etiam attendamus eam que absente parte facta fuit similiter ei standum est cum fuerit multi-

plicata, iuxta tradita per Bartolum in.l.cum scimus.C. de agricolis ⁊ censi.libro decimo.⁊ late declarat Felyn. in dicto.c.si cautio.columna decima. versicu. fallit vltimo in confessione ⁊c. ⁊ tradit etiam Alexander in consilio.cxv. Viso themate.secunda columna. versiculo accedit tertio. libro quarto.⁊ dominus Marianus socinus auus meus in consilio decimoquinto.Visis predictis.columna vndecima,versiculo tertius vero tractatus, cũ concordantibus multis qui ad hoc allegari possent. Sic itaq; videtur ꝙ ex his, que precesserunt matrimonium valet ex legato, ⁊ constitutione dotis facta a patre. ¶ Item ⁊ ex his que secuta sunt matrimoniũ.s.ex predictis assertionibus ⁊ ꝯfessionibus facile credi dẽat, ꝙ in ipso matrimonio ꝯhendo fuerit inter coniuges, aut agentes pro eis facta dotis cõstitutio in predictis ducatis. 3000.

21 † etenim notissimum est actum quemlibet ex precedẽtibus, ⁊ sequentibus declarari.l.qui filiabus.in principio.⁊.l.si seruus plurium.§.fina.ff.de legatis primo. ¶ Nec istis obstat, ꝙ minor esset ista domina Diana, ⁊ non seruauerit in hac constitutione dotis solẽnitatem requisitam a statuto Mantuano in obligatione minorum.

22 † Quoniam ad hoc respondetur egregie per patruum ⁊ dominum meum Socinum in preallegato consilio.lxxx.libro quarto. vel quia statutum non intelligit procedere in ista obligatione tacita, ⁊ p̃sumpta, seu legali, vel quia sumus in actu vtili ⁊ proficuo ipsi mulieri, vel q̃ ista dotatio erat quodãmodo necessaria cum ipsa ad se dotandum per maritum cogi poterat, si nolebat expelli, vel etiã quia ista obligatio, seu dotis constitutio veniebat quasi in necessariam ꝯsequentiam actus permissi, idest matrimonij in quo contrahendo solẽnitas aliqua non dicitur a statuto requiri, prout hec omnia singulatim declarantur per Socinum nostrum in dicto consilio.lxxx.per totũ, super quibus aliter non insisto, quoniam ibi videri possunt, atq; etiã quia per prefatos excellentissimos Aduocatos, ⁊ consultores de his plene dictũ fuit.

23 ¶ † Et ad predicta, ⁊ vt valeat constitutio dotis per ipsam dominam Dianam facta etiam ꝙ sit minor, ⁊ fecisset eam sine solẽnitate statuti optime faciunt, que tradit Bal.nouel.in tract. dotiũ in.xlviij. speciali sexte partis dum concludit, ꝙ statutum, ꝙ mulier sine certa solẽnitate non possit obligari nõ includit mulierem promittentem dotem pro alia muliere vt per eũ. Fortius ergo ita dicendum est si pro se ipsa promittat. Et si id esset quando mulier expresse pro se dotem promitteret nulla precedente declaratione dotis facta per patrem, vt recte intuenti vult ibi Bald. Fortius ita dicendum est in casu nostro cum precesserit de dicta dote dispositio paterna, ex quo aperte constat cessare deceptionẽ domine Diane, cum nihil vltra patris ordinationem dicamus eam p̃ sua dote constituisse, ⁊ sic totaliter cessat ratio statuti, q̃ solum dicitur factum ne minores circũueniantur, vt pꝫ ex p̃emio ipsius,

24 † etenĩ ex proemio statuti mens, ⁊ ratio eius declaratur.l.fina.⁊ ibi not.Barto.⁊ alij.ff.de heredi. instituen. cum concordantibus, vt per Alexan. in consilio septimo. Visis ⁊ diligenter.secunda columna, versicu. verba enim posita.libro secundo. Per dominum meum Socinum in consilio.clxiij. Visis inuestituris.tertia columna, versiculo secundo probatur.secundo volumine, ⁊ per Decium in cõsilio.cccxxxiiij. Agitur de hereditate.secũda columna.versiculo ex tali enim proemio, ⁊ hoc tollit omnem difficultatem ex dicto statuto prouenientem.

25 ¶ † Et ex predictis apparet clara responsio ad decisionem Barto.in dicta sua septima questione.s̃.in contrarium allegatam, quoniam posito, ꝙ sit vera procedit quando matrimoniũ nulla precessit dotis constitutio a patre facta in testamento, nec etiam secuta est mulieris ꝯfessio de aliqua dotis datione, seu constitutione facta marito, prout hec cõcurrunt in casu nostro s̃m ꝙ supra deductum fuit. ¶ Et quoniam precipuũ fundamentum huius consultationis consistit in predicto legato ducatorum trium millium ex causa dotis per patrem in testamento facto ipsi domine Diane. Non obst. ꝙ secũdo loco cõtra illud supra allegabatur de inualiditate, seu nullitate eius, quoniem recte considerando nihil penitus ob.

26 licet prima facie videtur coloratum fundamentũ. ¶ † Et in primis dico, ꝙ licet non valeat legatum factum coheredi a se ipso quo ad obligationem, q̃ nemo sibi ipsi obligari potest, iuxta.l.vranius.ff.de fideius.⁊ ita p̃cedit.l.⁊ quidem.cum similibus in contrarium allegatis. Tamen tale legatũ alio respectu valet, ⁊ operatur, ꝙ illud quod ita legatur debeat apud talem coheredem conseruari in omnẽ euentum, ꝙ ille non fiat heres, aut alio modo debeat hereditatem restituere, ita probatur in.l.qui filiabus.§.fi.cũ.l. seq. que est.d.l.⁊ quidem.de legatis primo.

27 † vbi coheres repudians hereditatem totum prelegatum habet. Idem etiam probatur in.l.titia.ff.ad legem falcidiam. vbi rogatus restituere hereditatem integra predia prelegata retinet, ⁊ ita memini me declarasse in.l.in quartã. circa sextã oppositionem Barto.ff.ad legem falcidiam.⁊ eo respectu semper consideratur tale legatũ, vt scilicet ex testatoris voluntate dicatur quid precipuum eius cui relinquitur vt dictis iuribus.

28 † Et ita in p̃posito nostro de ista summa pro dote legata dicendũ est, vt scꝫ semper ꝯsideretur vti precipua ipsius dñe Diane ex voluntate testatoris, ⁊ ita vt eam oĩno sit habitura dato ꝙ hr̃ditas sit alteri restituẽda, p̃ut etiam contingit in casu isto, cum ex causa fideicommissi hereditas restituenda veniat. ¶ Et vltra predicta in specie in legato dotis hoc videtur probari in.l.a filia. ⁊ ibi ita dicunt Barto.⁊ alij scribentes.ff.ad trebellianum. arguẽdo de dote data inter viuos, de qua loquitur ille tex. ad dotẽ legatam, vt ibi per Barto.⁊ Alex.

29 ¶ † Et licet alias dici soleat, ꝙ per aditionem hereditatis cõfunduntur iura heredis aduersus auctorem suum, vel eius hereditatẽ, vt in contrarium arguebatur. Illud tamen in effectu non procedit in damnum adeuntis, vbi enim aliquod damnum ei resultaret non fit talis confusio, vt declarant Barto. Pau. de castro, ⁊ Innocen.in dicta.l.stichum.§.aditio.ff.de solutionibus.sed tunc dicitur extingui ius per quandam imaginariam solutionem, vt per doctores in dicto.§.aditio. ⁊ in.l.debitori tuo.maxime Deci.post alios.C.de pactis. ⁊ fuit dictum Barto.in.l.si is qui pro emptore.in sexta questione principa.ff.de vsucapio. vbi etiam idẽ sequit̃ Crot. columna.lviij.⁊ p̃batur in dicto.§.aditio.versicu. aliquando pro solutione cedit.videtur enim creditor adeũdo sibi soluisse, quod ei debebatur, ⁊ ideo illud postea in omnem euentum pro suo retinebit ad quod etiã est tex. opti.in.l.si ei.§.i.ff.de euictio.ibi, quoniã cum debitor creditori ⁊c. vnde cum in proposito damnum fuisset domine Diane in totum confundi illud legatum dotis attento ꝙ hereditas erat fideicõmisso subiecta cuius postea dies venit dicitur tale legatum in effectu conseruatum, ⁊ illa videtur sibi ipsi vti legatarie soluisse, ita vt semper illud tanq̃ quid separatum ab hereditate consideretur, ⁊ per eam in restitutione fideicõmissi retineri debeat.

30 ¶ † Nec ei obstat si adeundo non fecit inuentarium, q̃ ex eo non minus retinebit, iuxta singularem doctrinam Pau.de cast.in.l.ita tamen.§.si ex trebelliano.ff.ad trebellianum. ⁊ ante eum ita etiam dixit Bal.in dicta.l.debitori tuo.C.de pactis.prout ibi refert, ⁊ sequitur, ⁊ concordantes allegat Deci.in primo notabi. in versicu.⁊ dicit Bald.hic.licet Pau.de castr.vbi supra de Bal.non faciat mentionẽ, imo dicat ꝙ non reperit doctorem tangentem. ¶ Sed quicquid sit de ista cõfusione, extinctione, seu solutione, ⁊ retentione dicti legati satis nobis est, ex tali legato ostendi voluntatem patris testantis in ordinanda ⁊ constituenda certa dote pro ipsa filia, vt sic illa dicatur dotata, ⁊ ita nubendo dicatur postea virtualiter dotem predictam suo viro constituisse s̃m ea que supra dicta sunt. ¶ Et plus dicam, quod etiam si quis vellet dicere predictum legatum in se esse nullum adhuc tamen predicta voluntas patris testantis in dotanda filia esset ostensa, ⁊ probata,

31 † quia etiam ex actu nullo voluntas declaratur.l.fina.ff.de rebus eorum.⁊ dixit Barto. in.l.fideicommissa.§.primo.de legatis tertio. ⁊ in.l.in testamento.ff.de fideicõmis.liber.cum concordantibus, vt per Iasonem in consilio.ccxxvij. Carolus olim.colum.xij.ad finẽ. secundo volumi.⁊ per Deciũ in consilio.ccccvij. Visis ⁊ diligenter consideratis.in fine.

32 † ⁊ in specie, quod ex legato inutili, ⁊ nullo propter existentiam heredis, ⁊ aditionem hereditatis coheredis declaretur voluntas testatoris, ⁊ sic declarata attendatur firmat Fulg. in dicto consilio decimo.

in contrarium

in contrarium supra allegato, secunda columna, versiculo licet nanq; legatum nullum sit &c. Ex quo constat, ꝙ eius auctoritas supra in contrarium allegata non obst. sed potius facit pro nostra conclusione cum dicat etiam ex nullo legato voluntatem testantis declarari, & declaratam seruari debere. Cum igitur in casu isto voluntas patris vt filia sua certam dotem habeat manifesta sit, negari non potest factam dotis constitutionem, & per ipsum patrem, & postea etiam per ipsam filiam iubendo ſm ꝙ supra fuit ostensum ita ꝙ in ea locum habet statutum de lucranda dote, de quo agitur. ¶ Demum conclusio supra firmata, vt scilicet locus sit statuto de lucranda dote tertio principali fundamento ostenditur vera (etiam quando predicta non vrgerent, que tamen pro veritate concludunt.) 33 † Nam cum in persona domini Herculis vigeat ratio statuti, quia scilicet onera matrimonij substinuit, & magnas expensas in eo, seu propter illud fecit, honestum est, & menti statuentium congruum, & conueniens, vt lucretur dotem in recompensationem predictarum expensarum, & onerum etiam vbi nulla dos constituta reperiretur, iuxta regularem decisionem Bal. in consilio centesimo, Mulierem maritus duxit. quarto volumine. vult enim ibi Bald. ꝙ si mulier nupsit non facta certa constitutione dotis, sed solum permisit maritum possidere bona sua (prout etiam contigisse videtur in casu nostro) ea postea decedente vir debet habere lucrum dotis ex forma statuti delatum, cum in eo vigeat ratio statuti, sed quia dos nulla fuit constituta debet arbitrio boni viri declarari certa quantitas dotis, & in ea procedet lucrum ſm formam statuti. Et mouetur ex pluribus pulchris rationibus, vt per eum. Et inter alias rationes dicit ꝙ cum ex generali consuetudine matrimonia non contrahantur sine dote omnino credi debet, & firmari dotem fuisse constitutam, quod intelligam inter partes presumi actum de dote, & quia dos remanet incerta debet arbitrio boni viri certificari pro modo facultatum, & dignitate personarum, iuxta legem cum post. §. gener. & l. quero. ff. de iure dotium, cum similibus allegatis per Alexandrum in consilio. clxix. Visis instrumentis. ad finem libro septimo. ¶ Et licet ista opinio Bald. posset dici dubia quando mulier non tradidisset bona sua marito, seu non fuisset passa eum sua bona possidere, in quo casu intelligo loqui eundem Baldum in l. nulla lege. in versiculo sed pone ꝙ simpliciter. C. de iure dotium. vt sic Baldus sibi ipsi non sit contrarius. Tamen quando interuenit bonorum traditio, vel saltem patientia, quod maritus bona possideat, prout fuit in casu nostro predicta opin. Bal. videtur probabilis, & equa, & ita illam simpliciter refert, & sequitur Ias. in rubrica. ff. soluto matrimonio. mihi in quinta columna, versiculo adde ꝙ Bald. & secundum eam etiam dicit determinandum Iacobin. de sancto Georgio in l. mulier bona. ff. de iure dotium. vbi ad partes examinat, & tandem sequitur decisionem Baldi predictam licet alleget consilium Baldi in alio numero, & alio volumine, sed id est, propter diuersas impressiones. Sic itaq; in casu isto dicendum videtur, vt scilicet dos veniret declaranda arbitrio boni viri, & certe alia declaratio conuenientior fieri non posset illa, quam fecit pater in testamento, & sic de tribus millibus ducatis, 34 † cum pater credatur optimum consilium pro filia cepisse argumento. l. nec in ea. §. finali. ff. ad legem iuliam de adulterijs. Nam pater plus diligit filium quam seipsum. l. isti quidem. in fine. ff. quod metus causa. & patre melior amicus non inuenitur. l. quidam cum filiumfamil. & ibi not. ff. de heredibus instituendis. 35 † Et hinc est, quod sepe statuta confisa de paterna affectione, & prouidentia in filias disponunt, ꝙ filia sit contenta dote sibi a patre constituta, prout constat ex traditis per Alexandrum in consilio. cxxi. Consideratis verbis, libro sexto. & alibi sepe, & hoc est notissimum. ¶ Et si quis de predicta opinione Bal. etiam in casu predicto dubitaret propter ea que tradit Barto. in dicta sua septima questione. & Alexander in consilio. cxxij. Viso processu cause. tertia columna, versiculo deniq; sic videmus. libro septimo. quamquam mihi videatur equissima ne maritus remaneat sine lucro dato ei per statutum in recompensationem onerum, que substinuit, & expensarum, quas fecit. Tamen concurrentibus alijs, de quibus supra maxime legato, & constitutione dotis facta a patre. Item & confessione domine Diane vna cum equitate decisionis Bald. in predicto consilio puto aperto iure concludendum esse in proposito nostro dominum Herculem lucrari debere dotem predictam de tribus millibus, vt sic si cui singula fundamenta separatim non vrgeant, saltem omnia simul iuncta concludant, 36 † iuxta illud singula que non prosunt multa collecta iuuant, iuxta. l. si stipulatus. in principio. iuncta glo. ff. de vsuris. & nota. in l. instrumenta. C. de probationibus. & c. cum causam. & ibi doctores, extra eodem titulo tradit Specul. in titulo de instrumentorum editione. §. nunc vero dicendum restat. versiculo regulariter ergo &c. cum concordantibus, vt per Alexandrum in consilio primo. Viso processu. decima columna, versiculo concurrit alia coiectura. libro tertio, & per Matheum de afflictis in decisionibus neapolita. decisione decima tertia. Vertitur in dubium. columna octaua, versiculo & ex istis presumptionibus. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent, quos gratia breuitatis omitto. Laus Deo.

Socinus nepos Padue.

SVMMARIVM

¶ De statuto vocante agnatos ad exclusionem feminarum an intelligatur tantum de masculis.

¶ Et de argumento a contrario sensu qualiter in statutis sumatur.

1. Decedenti ab intestato sine liberis, & parentibus, succedunt primo fratres, & sorores, & ipsorum premortuorum filij, nulla habita differentia sexus & cognationis.
2. Representatio persone patris & matris solum conceditur inter transuersales filijs fratris, aut sororis, quando ad hereditatem patrui vel similium vocantur vna cum fratribus, aut sororibus defuncti.
3. Quod non reperitur immutatum, stare non prohibetur.
   Casus a statuto omissus dispositioni iuris communis dicitur relictus.
4. Argumentum de iure presentandi ad ius succedendi non procedit.
5. Statuti vna pars aliam declarat.
6. Dicta in lege interpretata censentur relata in lege interpretante.
   Idem iudicatur de additione ad statutum facta, quod de ipso statuto.
7. Agnationis honor per feminas non conseruatur.
8. Statutum excludens feminas propter agnatos debet intelligi de agnatis masculis.
9. Statuto si caueatur, ꝙ coniuncti ex linea patris excludant matrem, non excludetur per feminam coniunctam ex linea patris, & agnatam.
10. Statutum excludens matrem propter patruum debet intelligi de patruo, per quem agnatio conseruetur, & non de fratre vterino patris, licet etiam ipse sit patruus.
    Idem si per fratres excluderetur, quia restringeretur ad fratres agnatos, qui sunt consanguinei, licet etiam ipse vterinus sit patruus.
11. Statutum si in sensu directo & expresso operatur, non potest ex eo argui a contrario sensu ad correctionem iuris communis.
12. Argumentum a contrario sensu regulariter in statutis sumitur, quando ex eo non resultat iuris communis correctio.

CONSILIVM IX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Viso themate proposito in quo queritur quis succedat ab intestato nobili domine Thomasie de sancta sophia, vtrum scilicet domina Clara filia sororis dicte domine Thomasie. An domina Antonia filia domini Danielis de sancta Sophia, qui fuit filius domini Gasparis fratris eiusdem do-

mine Thomasie nuper defuncte. Visis etiam statutis inclite ciuitatis Padue de materia loquentibus, nec non etiam viso elegantissimo, ac sapientissimo consilio excellentissimi iurisconsulti domini Bernardini de bonmartinis mihi vti fratri honorandissimi, & olim acutissimi discipuli mei pro decisione predicte questionis cōposito, de subscriptione dicti consilij requisitus omnibus mature cōsideratis, menteq; predictorum statutorum vna cum regulis iuris diligentissime introspectis, q̃ prōptissime in sententiaȝ predicti Consultoris deueni vti iuridicam optimis rationibus roboratam, & a nostris doctoribus approbatam, vt scilicet predicte domine Thomasie, que nuper itestata decessit succedat domina Clara filia sororis eius, vti proximior coniuncta exclusa predicta domina Antonia vti remotiori, & in longiori gradu existente prout plene, & docte per dominum Consultorem ostensum fuit, & certe ita copiose omnia discussit, ꝙ satis esset simpliciter & pura subscriptione consilium eius approbare prout suȝ requisitus. Verūtamen vt rem ipsam degustasse videar, & ne inconsulte ad talem approbationem deuenisse iudicer, prout plurimos sepe fecisse noui paucula quedam subijciam substantialia tantum tangendo, & non vagādo vbi non expediat, iuxta solitum morem meum. ¶ Dico itaq; quod domina Clara predicta habet fundatam intentionem suam de iure cōmuni, quo inspecto res caret omni scrupulo, 1 † q2 decedenti sine liberis, & sine parentibus, ex transuersalibus succedant primo fratres, & sorores, & ipsoruȝ premortuorum filij nulla habita differentia sexus, & agnationis, vt in.§.reliquum.in auc.de heredi.ab intesta.ven.& in aucte. cessante.C.de legiti. heredi. Cum ergo domina Clara sit filia sororis dicte domine Thomasie, & proximior coniuncta, q̃ sit dicta domina Antonia, vt est notissimum absq; aliqua dubitatione debet eidem succedere, domina Antonia exclusa. ¶ Nec dicat aliquis, ꝙ etiam domina Antonia debeat admitti representans personā domini Danielis patris eius, qui par erat in gradu dicte domine Thomasie cum dicta domina Clara, ex quo erat filius fratris. 2 † Quoniam istud in proposito nō procedit, nec talis representatio admittitur, quia priuilegium, vt quis representando personam patris, vel matris admittatur cum proximiori in gradu, inter transuersales solum conceditur fratris, aut sororis filijs, & quādo ad hereditatem patrui, vel similium vocantur vna cum fratribus, aut sororibus defuncte persone vt clare dicitur in dicto.§.reliquum. in versic. huiusmodi vero priuilegium &c. quod nō contigit in casu nostro, quia respectu domine Antonie non agitur de hereditate amite, aut matertere, nec illa pretendit succedere cum fratribus, aut sororibus defuncte, ergo &c. & quoniam ista sunt in iure clarissima super eis non est sistendum. ¶ Cum igitur domina Clara de iure cōmuni habeat fundataȝ intentionem videndum est, vtrum a tali intentione, & sic ab hereditate dicte domine Thomasie excludatur per statuta Patauina que in contrarium allegant.: Et certe si recte omnia allegata statuta considerentur nullum est per qđ predicta domina Clara excludat, aut dicta domina Antonia in presenti casu vocetur ad hereditatem predicte domine Thomasie nuper defuncte. Quo stante (prout infra verissimum ostenditur) sequitur, ꝙ stare debemus dispositioni iuris communis ſm q̃ apertissimi iuris est dominam Claram solam etiam admittendam, vt supra dictum est. 3 Et hoc ex duplici regula. † Prima est, quia ꝙ non reperitur immutatum stare non prohibetur, vulgata.l.precipimus.in fine.C.de appellatio. &.l.sancimus.C.de test. cum similibus. Secunda est, quia casus per statutum obmissus dicit relictus dispositioni iuris cōmunis.l.cōmodissime.ff. de liberis & posthumis.l.si cum dotem. in principio.ff.soluto matrimonio.& ibi tradunt doctores qui etiam idem dicunt maxime Jas.in.l.si extraneus.ff.de conditione causa dat.in primo notabili. ¶ Quod autem per allegata statuta domina Clara non dicatur exclusa ostenditur, nam duȝ primo allegabat statutum, quod incipit si quis de cetero, sub rubrica quibus liceat acquirere bona &c.post mediuȝ in versicu.si autem nullus masculus &c.quatenus ibi dicitur, ꝙ deficientibus agnatis masculis admittuntur agnate femine ad presentandum vt in eo dicitur, sicut enim illud ius presentandi quod fauore agnationis dicitur concessum post agnatos masculos conceditur agnatis feminis, ita similiter, & ius succedendi, quod fauore agnationis masculis cōceditur, eis deficientibus debet concedi agnatis feminis. 4 † Respondetur & de plano ꝙ de iure presentādi, ad ius succedendi non debet argui, cum sint diuersa, & diuersitatem rationis habeant, vt plene per dominuȝ Consultorem dictum fuit, ad quem me refero, & vltra eum ꝙ tale argumentum de iure non procedat euidentissime ostenditur, quia si procederet vtiq; vicini post agnatos, & agnatas deberent vocari ad successioneȝ exclusis cognatis, cuȝ illi admittantur ad presentandum in dicto statuto si quis de cetero in eodem ver.ibi & ipsis non existentibus, quod tamen falsum esset, & ridiculosum, quia nullibi reperitur vicinos admitti ad successionem vicinorum presertim exclusis sanguine coniunctis, & per istam considerationem (nisi fallor) apertissime constat statutum predictum de presentādo non posse aliquo modo allegari in materia nostra.

¶ Nec etiam obst.allegatum statutum, mulier aliqua habens filios &c. sub rubrica de successionibus mulierum, quoniam vt sapienter per dominum Consultorem dictum fuit predictum statutum non facit ad casum nostrum, & impertinentissime allegatur, cum loquatur, & disponat quando mulieri defuncte, de cuius hereditate agitur, supersunt descēdentes quomodo, scilicet inter eos debeat diuidi hereditas, & licet in ea dicatur, quod femine, & descendentes ex eis non debent habere vltra dimidiuȝ eius, quod ab intestato de iure essent habiture, tamen loquitur de feminis descendentibus ex defuncta persona & in casu, quo ex eadem supersint filij masculi, vel ex eis descendentes masculi, prout expresse sonant verba dicti statuti, & sic manifeste constat predictum statutuȝ omnino esse alienum a casu nostro, merito ex eo argui non debet.l.naturaliter.§.nihil cōmune.cum similibus.ff.de acquirenda possessione. ¶ Nec etiam domine Clare obst.statutum, cum satis honestū &c. cum sequenti statuto, sub eadem rubrica de successionibus mulierum in reformationibus in eo, quod statuta illa fauent agnatis, & agnatos proximiores simpliciter vocant, vt in ver.si vero mater non extaret, in illo sequenti statuto quod incipit, similiter seruetur &c. videtur enim ex illo statuto, quod domina Antonia sit vocata, cum proximior agnatus non extet, quia non est dubium, quod ipsa dicitur agnata licet femina, & alias masculinum concipit femininum.l.quisquis. &.l.iusta.ff.de verborum significatione. &.l.qui duos.in fine cum similibus.ff.de legatis tertio.

¶ Quoniam respondetur & de plauo, ꝙ totum statutum predictum in qualibet sui parte, dum loquitur de agnatis debet intelligi de masculis, quod patet. ¶ Primo, quia vt plurimum id exprimitur dum in statutis illis sepissime dicitur de filijs, & descendentibus masculis ipsorum fratrum. Dico enim quod ex istis locis declarantur quedam alia loca, vbi de agnatis simpliciter fit mentio, vt scilicet de masculis intelligatur, 5 † quia vna pars statuti aliam declarat argumentum.l.qui filiabus.ff.de legatis primo.&.l. si seruus plurium.§.finali.eodem titulo.& declarat Barto.in.l.pretor ait.§.erit.ff.vi bonorum raptorum. Paulus de castro in consilio decimoquinto. Pro clariori. columna prima. Patruus & dominus meus Socinus in cōsilio nono. Viso statuto secunda columna, tertio volumine, cum concordantibus, vt per Decium in consilio vndecimo. Quoniam iudicantium.tertia columna. ¶ Secundo hoc idem probatur, quia dum statutum tales agnatos vocat licet simpliciter illud facit vt plurimum ad exclusionem sororis, vel filie fratris, & sic agnatarum feminarum, ex quo necessario infertur, quod đ masculis agnatis debet intelligi, vt notissimum est, ne alias dicamus, quod agnata femina vocetur ad exclusionem sui ipsius. ¶ Tertio euidenter patet ex declaratione ipsorummet statuentium, naȝ in statuto primo de successionibus mulierum rubrica decimaseptima, in fine. expresse dicitur, ꝙ vbicunq; in presenti statuto fit mētio de agnatis debet semper, & in quolibet casu intelligi de masculis, & sic per talem declarationeȝ tollitur omnis difficultas. Et licet ista declaratio non reperiatur in dicto

tur in dicto statuto cuz satis honestum, z sequentibus, tamen etiam ibi censetur repetita, cum sit in effectu idem statutum quo ad rubricam, eadem enim rubrica preponitur. scilicet de successionibus mulierum, z dicitur reformatio antiqui statuti, z cum antiquum statutũ in ea clausula non sit reformatum remanet in suo robore per iura vulgaria. ¶ Quinimmo cum reformatio videatur quedam interpretatio illa clausula omnino dicitur repetita, †quia dicta in lege interpretata censentur relata in lege interpretante, vt tradit Bart. in. l. pretor. §. eritq; differentia. ff. vi bono. raptorum, cum multis concordantibus, quos gratia breuitatis obmitto, z ꝙ reputetur vnum, z idem statutum voluit ad aliud propositum Bartol. quem alij sequuntur in rubrica. ff. de noui operis nunciatione. prope finem. duz loquitur de additione facta ad statutum, idem de ea disponens, quod de ipso statuto. ¶ Quarto z vltimo hoc pbatur ex ratione ipsius statuti, nam cum sit factum fauore cõseruande agnationis debet intelligi de illis agnatis, per quos honor agnationis conseruari potest, z consequēter de masculis, z non de feminis, †quia p eas familie, z agnationis honor conseruari non potest. l. pronũciatio. §. fina. ff. de verborum significatio. z est notissimum. Et ex ista ratione per nostros docto. solet in terminis nostris concludi, †ꝙ statutum excludens feminas propter agnatos debet intelligi tantum ppter agnatos masculos, vt p Bal. in consilio. ccccl xxiij. Circa questionem precedentem. ij. colum. v. volumi. cum alijs adductis supra per dominuz Cõsultorem, z vltra eum idem firmat Curt. senior in consilio xliiij. Statuto, seu consuetudine. v. colum. Barba. in consilio. xlvij. Illud in medio afferam. iij. volumin. per totum. Corne. in consilio. ccxxiij. Non sequendo. ij. colum. ij. volumi. z Deci. in. l. femine. columna. xiiij. ff. de regulis iuris. ¶ Ad quod etiam facit decisio Corne. post plures per eũ relatos in consilio. lxxxiij. Videtur in hac. in princi. primo volumi. z in consilio. cclxxi. De hac. iiij. colum. iij. volumi. †dum vult ꝙ stante statuto, ꝙ cõiuncti ex linea patris excludāt matrem non excludetur per feminam coniunctam ex linea patris, z agnatam, quia per eam non potest cõseruari honor agnationis, ad quod solum tendebat statutuz. Idem etiam dicit idem Corne. si statutum vocaret proximiores ex parte patris, vt per euz in consi. cclxxvj. Constat matrem. iiij. volumi. ¶ †Accedat etiam, ꝙ si per statutum mater excludatur propter patruum debet intelligi de patruo, per quem agnatio conseruetur, z sic non de fratre vterino patris, licet etiam ipse sit patruus. l. iuriscõsultus. §. tertio gradu. ff. de gradi. ita determinat per rationez predictam Bal. in consilio. ccxvij. Statuto ciuitatis Florentie. ij. volumi. Et idem si propter fratres excluderetur, quia restringeretur ad fratres agnatos, qui sunt cõsanguinei per rationem predictam, licet vterinus proprie sit frater, vt per Bal. in consilio. lix. De iure cõmuni. in fine. iiij. volumi. Ange. in consi. cxix. Statuto. circa med. z Pau. de cast. in consil. ccclxviij. In puncto. post prin. refert, z sequitur Alex. in. l. ex facto. xj. col. ver. ex his que hic dixit Bar. ff. de vulga. z pupil. ¶ Et ex his tollitur generalitas verborum statuti, z similiter ꝙ dicebatur, ꝙ masculinuz cõcipit femininum, quoniam illud pcedit per interpretationem ex verosimili mente loquentis, vt. d. l. iusta. z ibi tradunt docto. de verbo. signi. sed in casu nostro verosimilis, imo clarissima mens loquentis est, vt tantũ de agnatis masculis loquat vt ex predictis pz ergo zc. ¶ Concludatur itaq; ex predictis solum agnatos masculos per statutum vocari. Merito ergo sequitur ꝙ dña Antonia licet agnata, cum sit femina non dicitur vocata ad exclusionem dicte dñe Clare. ¶ Non obst. demum illud statutum, quod incipit similiter seruetur. ppe finem, in ver. alie vero psone zc. in quo videbatur coloratum argumentum pro dña Antonia sumendo. s. argumentũ a ɔtrario sensu, z dicendo, ꝙ si agnate excludũtur existentibus agnatis masculis vsq; ad tertium gradum, vt ibi dr ergo a ɔtrario eis non existentibus debet admitti. Qm̃ rñdetur absolute, ꝙ tale argumẽtuz saltem eo modo sumi non debet, qm̃ ex eo resultaret iuris cõmunis correctio, z quoniam hoc plene per dñm Cõsultorem deductum fuit. non instabo super eo ad ipsuz meremittẽdo. ¶ †Ex quo. n. tale statutum in sensu directo, z expresso multum operatur, vt est notissimuz non põt ex eo argui a ɔtrario sensu ad correctionem iuris, vt per docto. maxime Moder. in. l. i. §. huius rei. ff. de off. eius cui man. est iurisdi. z supra per Consultorem dictuz fuit. ¶ Sed vlterius dico, ꝙ etiam si quis velit sumere argumentũ a contrario sensu, nõ tñ necessario sequitur ꝙ dña Antonia debeat in casu isto admitti. Argumentuz. n. sic sumi dz, ergo agnatis masculis in tali gradu non existentibus non excludentur, non tñ ex hoc sequitur ꝙ omnino admitti debeat, sed hoc proueniet ex eo, an illa sit proximior persona defuncte vel ne, si sit proximior vti talis admittetur, si autem non sit proximior cedet proximiori vt sic seruetur regula iuris cõmunis, z sic non excludi dicitur medium quoddaz inter excludi, z admitti. Et pro ista declaratione, que videt̃ verissima videatur Deci. in. l. i. iiij. et. v. col. in versi. vltimo nota. ff. de officio eius cui mãda. est iurisdi. qui egregie hāc materiam declarando firmat pro regula ꝙ ex tali argumẽto si aliud non appareat non inducitur dispositio, sed tantum reijcitur expressa decisio, z eo modo, si illud ita importat, potest induci dispositio, vt per eum, quem, cum omnes videre possint, aliter non referam, sed audacter ex dictis per eum concludo, ꝙ in casu nostro etiaz ꝙ arguatur a cõtrario sensu non debet inferri, ꝙ dña Antonia in casu isto excludat dñam Claram, sed totum contrariuz, vt ex predictis constat. Sed quid plura? quod dña Clara in casu nostro sit admittenda ad hereditatem, z successionez domine Thomasie, z non dña Antonia (ni fallor) dicitur manifeste dispositum per illud statutum, qđ incip. Mulier, z descendens. sub rubri. xvij. in ver. idem similiter obseruet̃ zc. Nam dum ibi disponitur, ꝙ soror, vel ex ea descendentes non succedant ab intestato fratri, vel sorori (intellige sine liberis decedentibus) ex talibus fratribus. vel ex eis descendentibus masculis, vel extãte aliquo masculo agnato vsq; ad tertium gradum de iure canonico, infertur necessario a ɔtrario sensu, ꝙ predictis personis non extantibus soror, aut ex ea descendentes succedere debeant. †Regulariter enim etiam in statutis sumitur argumentum a ɔtrario sensu quando scilicet ex eo non resultat iuris communis correctio, vt per doctores omnes in dicta. l. prima. de officio eius cui manda. est iurisdic. Unde cum in casu isto ex tali argumento nedum non inducatur iuris correctio, sed potius decisio iuri communi conformis, sequitur, quod tale argumentum sumi debet, vt modo sumebam, z sic quod in dicto statuto habemus presentis casus decisionem. ¶ Et notandum est, quod etiam sumendo tale argumentum secundum declarationem Decij in dicta. l. prima, in vltimo notabili, vt scilicet solum inferatur reiectio expresse decisionis in statuto posite. Adhuc omnino sequitur dominam Claram sororis filiam in presenti casu succedere. Naz expressa decisio est, quod filius, vel filia sororis non succedat ex talibus personis de quibus ibi, z supra retuli, ideo si sensus contrarius est reiectio talis decisionis sequitur quod dictis personis non extantibus succedat, quod quidem est secundum ius commune, si alij proximiores non adsint propter quod sequitur, quod tale argumentuz (vt dixi) omnino fieri debet, sed quando aliquid contra ius commune ex tali argumento, resultaret, fortasse non sic dicerem per ea que supradicta fuerunt. ¶ Et certe, vt verum fatear non possuz vehementer nõ admirari quod in presenti casu fiat, aut facta vnquam fuerit aliqua difficultas, cum per predictum statutum, vt supra consideratum assumatur clarissima decisio in fauorem domine Clare. Illam ergo succedere domine Thomasie predicte exclusa penitus domina Antonia ex iam dictis vna cum adductis supra per dominum Consultorem indubitanter cõcludo. Laus Deo.

Marianus Socinus iunior Padue legens ius ciuile in prima sede vespertine lectionis.

SVMMARIVM

¶ Statutum excludens matrez propter consanguineos ex parte patris, an excludat propter amitam.

Masculinum an z quando concipiat femininum.

Statuto

Statuto si caueatur, q consanguinei ex parte patris matrem excludant, an propter amitam excludet.

2 Ratio statuti feminas ppter masculos excludentis, videt vnica & indubitata, licet per statuentes non exprimat.

3 Agnatio per amitam non cōseruatur, nec per eius filios, qui eorum patris agnationem sequuntur.

4 Mulier dicitur finis eius familie.

5 Consanguineorum appellatione ex parte patris non femine, sed masculi includuntur per quos conseruatur, & agnatio perpetuatur, & maxime in statuto correctorio, vide.j.nume.8.& seq.

6 Statutum vocans pximiores ex parte patris ad matris exclusionem si concurrit amita in tertio gradu, & masculus in quarto ille prefertur, & amitam excludit.

7 Statutum indefinite loquens non procedit in persona, in qua non sit eadem ratio.

9 Statuta in eorum verbis sm communem vsum loquendi sunt intelligenda.

10 Dubitandi locus non est, vbi habemus casum legis.

11 Masculinum in statutis femininum concipit.

12 Verba legis aliquid operari debent.

13 Verba generalia generaliter intelligenda sunt.

14 Consanguineorum appellatione veniunt femine, siue accipiamus pro fratribus, qz etiā sorores veniunt, siue accipiamus stricte pro agnatis, qz et agnate ɔtinentur.

15 Nomen consanguineus quot modis accipiatur.

16 Argumentum ab absurdo optimum, & concludens est.

17 Qui vincit vincentem te, fortius vincet te in eodem genere vincendi, seu certandi.

18 A verisimilitudine recedendum non est.

19 Statutum vocans ad exclusionez matris consanguineos proximiores ex paterna linea dr̄ vocare ēt amitam.

20 Statutum etiam iuris correctorium proferens proximiores consanguineos ex parte patris feminas etiam consanguineas includit.

21 Verba illa statuti, li parēti dal lato del padre posita ad exclusionem matris cōprehendunt ēt amitam defuncti.

22 Masculinum semper concipit femininum in legali vel statutaria dispositione, si materia sit indifferens.

23 Successionis materia inter masculos, & feminas est indifferens.

24 Agnatio, per feminam de agnatione dum viuit, conseruatur.

25 Masculinum in statutis non comprehendit femininum, nisi de contraria statuentium mente appareat.

CONSILIVM X

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Abunde, & subtiliter presens consultatio absoluta est per prestantissimos iuriscōsultos primo cōsulentes, & ita vt additioni locus non videatur relictus, & si quid supererat per eximium doctorem primo subscribentem relatuz fuisse videtur. Mihi ergo pariter de subscriptione requisito soluz superest, vt ad instar euntis post terga optimorū messorum spiculas aliquas recolligam. ¶ 1 † In presenti itaqz difficultate, que leuis non videtur vtrum, scilicet in statuto inclite ciuitatis Esine excludente matrem a tribus quartis propter consanguineos ex parte patris vsqz ad tertium gradum includatur amita, licet sit femina, vt sic etiaz ipsa matrem a tribus quartis excludat. An vero tale statutum restringatur ad consanguineos masculos tantum? Ego vt verum fatear aliquantisper dubitaui, & hinc inde animus voluebatur. Et in secundam partez, scilicet q ad masculos restringeretur, & sic q mater per amitā in nullo excludatur multum videbatur vrgere ratio ɔseruande agnationis, ob quam statuentes moti videntur, vt etiam alij supra dicebant, prout declarat Paul. de castro in consilio cccxxxvj. Presens casus. post principium, & Roma. in cōsilio.ccccxj. Quattuor sunt. per totum, † vbi dicit, q ista ratio 2 in istis statutis dicitur vnica & indubitata, licet per statuentes non exprimatur, ad quod plures allegari possunt, qui videri possunt citati per Albertum brunum in suo tractatu de statut. femi. excludent. in tertio articulo principali. † Etenim ista ratio videtur cessare in amita, quoniam in 3 ea, seu per eam agnatio perpetuari nō potest, cum filij eius patris eorum, & non matris familiam, & agnationem sequantur, instituta de patria potestate, in fine. & l. familie. in fine. ff. de verborum significatio. † Et ideo dicimus, quod 4 mulier dicitur finis sue familie. l. pronunciatio. in fine eodem titulo. Videbatur ergo dicendum amitam, licet agnatam non debere admitti ad exclusionem matris, † & conse5quenter, q appellatione consanguineorum ex parte patris non includantur femine, sed tantum masculi per quos conseruatur & perpetuatur agnatio. Et sic q masculinum in isto statuto femininum non comprehendat, & maxime cum simus in statuto correctorio, & a iure communi exorbitanti, vt per doctores maxime Ias. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdictione omnium iudicuz, cum alijs adductis supra per excellentissimos Cōsulentes, qui etiam plures decisiones maiorum nostrorum allegant, in quibus in similibus statutis masculinum non concipit femininum vt per 6 eos. ¶ † Et vltra illos videtur multū in terminis decisio Corne. in consilio. cclxxvj. Constat matrem. quarto volumine. vbi determinat, q statutum vocans proximiores ex parte patris ad matris exclusionem, si concurrat amita in tertio gradu, & agnatus masculus in quarto ille prefertur, & amitam excludit, quod ex alio non est, nisi quia illa verba proximiores ex parte patris, solum de masculis intelliguntur, sic ergo videtur dicendum in casu nostro, vt scilicet appellatione consanguineorum vocatorum ad exclu7sionem matris solum masculi dicantur vocati. ¶ † Ad quod etiam facit, quia statutum indefinite loquens non procedit in persona in qua non sit eadem ratio, vt est doctrina Barto. communiter approbata in. l. omnes populi. in tertia questione sexte questionis principalis, versiculo quandoqz in statuto sunt verba indefinita. ff. de iustitia & iure. Vnde cum statutum, de quo agitur, indefinite loquatur de consanguineis non debet verificari in amita, in qua non videtur considerari eadem ratio, que in masculo. Et ego memini per predicta, & alia quedā iam annis duodecim vel circa me consuluisse apud Rauennam, q statutum excludens matrem propter proximiores propinquos non excludebat propter amitam. Et hec sunt, que mihi in fauorez matris in presenti casu prima fronte vrgere videbantur. ¶ Sed tamen eis minime obstantibus, prout vere casum nostrum non tangentibus diligentius, & maturius omnia intuendo contrariam partem vti veriorem amplector, & concludo, quod immo amita dicatur vocata ad exclusionem matris (excepta tamen quarta parte matri per statutum reseruata) prout etiam per predictos excellentissimos Patres, & vt puto cum summa iustitia conclusum fuit per iura, rationes, & auctoritates per eos deductas, quos omnes seriatim referre non expedit. Solum 8 ergo tangam substantialiora. † Dico igitur verissimuz esse, quod in presenti statuto sub verbis illis consanguineo, vel consanguineis, & infra etiam consanguinei, & similibus, licet sint prolata in voce masculini generis debet omnino comprehendi etiam sexus femininus, & per consequens amita vna vel plures, si plures adsunt. ¶ Primo quia ita dictat regula iuris communis vulgata. l. qui duos. ff. de legatis tertio. & l. si ita scriptum. in principio, de legatis secundo, cum similibus, & videtur id fieri secunduz proprietatem sermonis, vt videtur importare verbum continet, de quo in dicta. l. qui duos. iuxta doctrinam Bartoli in l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postula. ¶ Secundo quia in dicta ciuitate extat communis vsus loquendi, vt mihi presupponitur, quod appellatione consanguineorum ve9niunt omnes de agnatione ita femine sicut masculi. † Est enim tritissima iuris regula, q statuta in verbis suis sunt intelligenda secundum communem vsum loquendi argumento. l. liberorum. §. quod tamen cassius. iuncta glosa de legatis tertio. & declarat Barto. in. l. labeo. ff. de suppellectili lega. Fulgo. in consilio. cxix. Proponitur quod Federigus. columna fina. Cumanus in consilio. cxlvj. Simō Delias. quarta columna. & patruus & dominus meus

Socinus

Soci.in consi.ccxxxv.visa contingentia.ij.colū.ij.vol.& in
ꝯsi.cij.visis scripta.iij.col.iij.vol.cum multis alijs, que alle
gari possent. ¶ Tertio, quia si aliunde res dubia esset, omnis
dubitatio dicitur sublata ex forma alterius statuti in eo-
dem libro secundo, sub rubri. quod masculinum concipiat fe-
mininum.nume.lj.ibi enim expresse disponitur, quod vbicūque
in statuto cōmunis Esij reperitur verbum in masculino ge
nere, quod intelligatur etiā in feminino, vt sic etiam amita di-
catur comprebensa. & cum in hoc verba statuti sint clara,
non debet admitti questio voluntatis.l.ille aut ille.§.cum
10 in verbis.ff.de legat.tertio. †Cum itaque pro presenti diffi-
cultate decidēdi habeamus casum legis municipalis, non
remanet locus dubitationi.l.illam.versicu.de modo.C.de
collatio.&.l.ancille.C.de furt. prout hec iura ad hoc alle-
gat Corne.in consilio.xiij.ad huius consultationis euiden
11 tiam.secunda colum.secundo volumi. †voluerunt ergo sta
tuentes in isto statuto.lj.tollere disputationem, que sepe fit
per nostros docto.vtrum.s.in statutis masculinum conci-
piat femininum, & concludere, quod absolute concipiat, prout
de similibus statutis sic arguit, & concludit Alexan.in con
sil.lxxxv.animaduersis optime.secunda colum.vers. secun
do moueor.libro quarto. Cum igitur per istud statutū cla-
ra mens statuentium appareat, quod etiam consanguinea vo
cetur, non est vlterius super hoc dubitandum, quia in claris
non est opus coniecturis.l.continuus.§.cum ita.ff.de ver-
borum obli.& ita quasi in terminis arguit, & concludit De
ci.in consi.cccccl xiij.duo dubia.tertia colum.versic. his ta
men non obstantibus. ¶ Et si quis dixerit quod statutum il-
lud sub rubri.lj.non videtur adaptandum ad statutum sub
rubri.cxiij.de quo agitur, quoniam si adaptaretur, siue at-
tenderetur, superflue in eo in plerisque locis adderetur, de se
xu femineo.quia satis esset loqui tantum de masculino, cum
sub eo postea etiam femininus sexus cōtineretur, & tamen
videmus, quod in eo statuto sepe fit expressio etiam sexus fe-
minini, vt in princ.ibi, cum filio, vel filia, filijs, vel filiabus,
& ibi, aliquo, seu aliqua ipsorum, vel ipsarum. Et.§.ibi, de
bonis dictorum filiorum, vel filiarum.& ibi, pupillo, vel pu
12 pille.& alibi etiam. †vnde videtur quod ne in predictis locis se
xus feminini expressio sit superflua, & nihil operetur, (iu-
xta.l.si quando.ff.de legatis primo.&.c.si papa.de priuile.
libro sexto.& no.per Bal.in rub.C.de contrahenda emp.
in nona quest.) dicere debeamus, quod vbi talis expressio non
fit, statutum debeat tantum intelligi de masculis, prout ver
ba sonant, quasi dicamus, quod statuentes, vbi voluerūt etiam
de sexu femineo intelligere, id expresserunt, & vbi non ex-
presserunt, noluerunt de eo loqui, cum facile erat eis expri-
mere, sicut in alijs locis expresserūt, iuxta.l.primā.§.finau
tem ad deficientis.C.de caduc.tollen.&.c.ad audientiam.
de decim.cum simi. In proposito autem ad exclusionē ma
tris solum in voce masculina vocantur consanguinei, er-
go &c. ¶ Ad hoc facile respondetur, dicendo quod immo sta
tutum illud.lj.est omnino attendendum, etiam in hoc sta-
tuto centesimodecimotertio. cum generaliter dicat, vbi-
cunque in statuto communis Esij &c. sub qua generalitate
13 non est dubium et hoc statutum.cxiij.comprebēdi. †Gene
ralia enim verba generaliter sunt intelligenda.l.quique.§.
parentes.ff.de in ius vocā.l.item apud.§.generaliter.ff.de
iniur.&.c.si romanorum.circa medium.vbi glo.not.xix.di
stinctio. cum vulgaribus.& quod ita sit, probatur manifeste,
quia licet sepe in eo statuto fiat expressio sexus etiam femi
nini, & id quidem ad maiorem expressionem, tamen sepe etiam
solum exprimitur sexus masculinus, vbi etiam de feminino
statuentes intelligunt loqui, vt patet in princi.ibi, post mor
tem aliorum suorum.& in vers.idē dicimus de filio maiore.xiiij.
ann.&.§.ibi, vel maioris predicti, & etiā alibi. In his enim
locis absque aliqua dubitatione sexus masculinus concipit
femininum ex mente statuentium, vt recte consideranti to-
tum statutum patebit. Et sic in his locis verificabitur sta-
tutum illud quinquagesimum primum.& ita etiam dicen-
dum est verificari in verbo, consanguinei, vt sic etiam femi
nas consanguineas contineat, saltem mediante dicto sta-
tuto quinquagesimoprimo. quod certe factum fuit, quo-
niam cum statuentes vellēt disposita per eos procedere in
vtroque sexu, propter quod sepissime vtrunque sexum expres-

serunt, considerantes tamen quod poterat aliquando contin-
gere non esse factam talem expressionem, posuerunt illud
generale statutum sub rubri. quinquagesimaprima, quod ma
sculinum in eorum statutis concipiat femininum. ¶ Quin-
immo ad eundem finem addiderunt etiam, quod genus femi
ninum concipiat masculinum, si cōmode adaptari possit.
Ex quo clara mens eorum (que modo dixi) manifesta colli
gitur. Et allegata in contrarium procederent in dubio,
quando in nulla parte statuti nostri constaret masculinum
concipere femininum. Arbitror itaque proculdubio appel
latione consanguineorum in presenti statuto venire etiam
14 consanguineos.& sic in casu nostro amitam. †Sicut etiam
in iure nostro sub nomine consanguineorum veniūt etiam
femine, siue accipiamus strictissime pro fratribus, quia etiam
sorores veniunt.l.prima.§.post suos.&.l.secūda.ff.de suis
& legitimis, & in auctenti.de consangui.& vteri.frat.per to
tum. Siue etiam accipiamus stricte pro agnatis (prout ca
pitur in nostro statuto) nam & agnate continētur.l.prima.
iuncta glo.C.de legitimis heredibus.&.c. coniunctiones.
15 trigesimaquinta, questione secunda. ¶ † Et licet hoc no-
men, consanguineus, alijs duobus modis quandoque acci-
piatur, scilicet large, & largissime, tamen proprie solum ca-
pitur predictis modis, vt voluit Corneus in prealleg. con
silio decimotertio.sexta colum.& clarius dixit in consilio se
xagesimoseptimo.in hac consultatione.post principium, se
cundo volumine. ¶ Immo dico, quod etiam in hoc eodē vo-
lumine statutorum, alibi sub nomine consanguineorum, si
materia patitur, continentur etiam femine, vt constat sub
rubrica centesimaquinta. in secundo libro. vbi pluries fit
mentio de proximioribus consanguineis. et, si recte quis
aduertat, etiam femine comprehendi possunt. & idem pa-
tet etiam sub rubrica decimatertia. in tertio libro. ibi, vel
alius consanguineus.nam etiam in femina potest verifica
ri. ¶ Et quando statuentes noluerūt feminas comprehen
di, expresserunt qualitatem masculinitatis, vt constat sub
rubrica quadragesimaseptima. in libro secundo.ibi, duo-
rum proximiorum consanguineorum masculorum &c. Cum
igitur in proposito non fiat expressio masculinitatis, cre-
dendum est, quod etiam femina consanguinea contineatur, ar
gumento dicte.l.prime.§.finautem ad deficientis.C.de ca
ducis tollen.cum similibus. & presertim attenta generali-
tate illius statuti, quod masculinum concipiat femininum, per
quod, vt dictum est, tollitur omnis dubitatio. ¶ Et licet pre
dicta satis superque sufficere videantur ad probationē pre-
posite conclusionis, tamen ex alio etiam efficacissime osten
ditur, quod sub nomine consanguineorum veniunt etiam fe-
16 mine in statuto, de quo agitur. †Et hoc est per locū ab ab-
surdo remouendo, qui est optimus, & concludens modus
arguendi.l.heredes mei.§.cum ita.ff. ad trebellianum.l.
nam absurdum.ff.de bonis libertorum.&.l.consulta diua-
lia.C.de test.cum similibus.& tradit Abbas per illum tex.
in.c.iniustum.de rerum permutatio.& Jas.in.l.diuortio.in
quinto notab.per illum textum.ff.soluto matrimonio. Di-
co enim quod si agnate femine non essent comprehense, seque
retur quod soror defuncti per matrem in totum excluderetur,
quoniam si illa non veniret sub nomine consanguineorum,
& alij non essent consanguinei vsque ad quintum gradum,
essemus in terminis, in quibus loquitur hoc nostrum statu
tum, in fi.in versicu.si vero dicti consanguinei &c. dum di-
sponitur, quod mater in omnibus bonis filij sui succedat, & ita
soror, si extaret, excluderetur. Nullibi enim reperitur voca
ta existente matre, si non vocatur sub nomine consangui-
neorum.nam in statuto de successione ab intestato, sub ru
brica centesimadecima, soror vocatur matre non existente.
Ipsa vero existente remaneret omnino exclusa, si non veni
ret appellatione consanguineorum, vt dixi. Hoc autem re
puto absurdum, ergo &c. ¶ Absurditas autem ostēditur,
quia si agnatus masculus, & sic cōsanguineus in tertio gra
du excludit matrem a tribus quartis, vt clare dicitur in isto
statuto centesimodecimotertio, fortius debet eam exclude
re soror, cum ipsa predictum agnatum excludat, nisi sit fi-
lius fratris, vt clare probatur in dicto statuto centesimode
cimo. Si enim soror vincit agnatum, fortius debet vincere
ipsam matrem in illis tribus quartis, in quibus ab agnato

17 vincitur, † quia qui vincit vincentem te, fortius vincit te in eodem genere vincendi, seu certandi, vt. l. de accessionibus. cum ibi notatis per glosam, Bartolum, ⁊ alios. ff. de diuersis ⁊ tempor. prescrip. ⁊ tradit Bartolus in. l. claudius. ff. qui potior. in pignore habeantur. Et potest dici ꝙ in proposito sit argumentum a fortiori. naz si agnatus predictus a tribus quartis excludit matrem, minus a statuto dilectus q̄ꝫ soror, fortius debet matrem ipsam eodem modo excludere soror magis dilecta, auct. multo magis. C. de sacrosanctis ecclesijs. l. prima. in principio, ⁊ ibi notat Bartolus. C. de rei vxo. act. dicto. c. si romanorum. in principio, decimanona distinctio. ⁊. c. per venerabilem. vbi doctores notant. qui filij sint legitimi. cum similibus. ¶ Siue etiam velis ꝙ sit argumentum a verosimili mente statuentium, quia verosimile est, ꝙ statuentes voluerint matrem ita excludi, vel etiam magis per sororem, q̄ꝫ per consanguineum, siue agnatum predictum, cum ipsaz sororē ipsi agna

18 to pretulerint. † vnde a tali verosimilitudine nō est recedenduz. l. non est verosimile. ff. quod metus causa. ⁊. c. solicite. de restitutione spoliatorum. ⁊ est glo. ⁊ ibi tradunt doctores, per illum textum in. l. tale pactum. §. fina. ff. de pactis. cum multis alijs, qui ad hoc allegari possent. Ut igitur verosimili menti statuentium, ⁊ argumento a fortiori seruiamus, ⁊ remoueatur absurduz, de quo supra, dicamus sororem comprehendi sub nomine consanguineorum excludentium matrem a tribus quartis, ⁊ sic necessario sequetur, ꝙ in hoc statuto sub masculino genere comprehendetur etiam genus femininum, etiam per consequens in proposito nostro comprehendetur etiam amita, ⁊ ista cōsideratio (ni fallor) vltra cōsiderationes prestantissimoꝝ. d. consulentium est concludentissima in fauorem amite vnius, vel plu-

19 rium. ¶ † Et pro eis in terminis fortioribus adducitur decisio Baldi in consilio quadragesimoquinto. si tenemus. quarto volumine, vbi concludit, ꝙ statutum vocans ad exclusionem matris proximiores consanguineos ex paterna linea, dicitur vocare etiam amitam, si sit proximior. ita ergo dicamus in casu nostro de illis verbis, consanguinei ex parte patris, vt scilicet etiam istas amitas contineāt, ⁊ quidem fortius propter illud statutum, ꝙ masculinum concipiat femininum, quod in casu Bald. non reperiebatur.

20 ¶ † Et similiter etiam in fortioribus terminis facit decisio Cornei in consilio ducentesimoquadragesimooctauo. videtur in prima facie. secunda columna, versicu. nec etiam obstat. tertio volumine. dum in effectu concludit, ꝙ statutum etiam iuris communis correctorium preferens proximiores consanguineos ex parte patris, includit etiaz feminas consanguineas, vt per eum, qui etiam idem voluit in consilio nonagesimoquinto. in hac cōsultatione. quinta colum.

21 secundo volumine. † dum vult, ꝙ illa verba statuti in casu suo, videlicet, lo parente da lato del patre, posita ad exclusionem matris, comprehendāt etiam amitam defuncti, vt per eum. Sic itaqꝫ ex predictis remanet firma conclusio, ꝙ in casu nostro etiam amita dicitur per statutum vocata

22 ad exclusionem matris. ¶ † Et eo maxime, quia semper in legali, vel statutaria dispositione, si materia sit indifferens, masculinum concipit femininum, vt per doctores in. l. prima. ff. de verborum significatio. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdictione omnium iudicum. in. c. si quis suadente. decima septima questione quarta, ⁊ in. c. generali. de elect. libro sexto. cum concordantib. vt per Deci. in consilio. cccccxxvij. in ciuitate Rauenne. secunda columna, versiculo, secundo principaliter respondetur. ⁊ supra etiam per alios tactum

23 fuit. † Nulli enim dubium est materiam successionis, de qua agimus, esse indifferentem inter masculos, ⁊ feminas l. maximum vitium. C. de liberis preteritis. ⁊ in auctentica de hered. ab intesta. veni. per totum, ⁊ declarat Decius in loco proxime allegato. ¶ Et tanto magis istud in casu nostro debet attendi inspectis predicto statuto quinquagesimoprimo, ⁊ consideratione, q̄ꝫ supra fecimus de sorore. Etestim ex illis duobus principaliter ego inclinaui in hāc sententiam. ¶ Et ex predictis omnibus, (vbi recte considerentur) apparebit responsio clarissima ad allegata in contrarium. Illa enim procedere possent, quando ex alio non appareret contraria mens statuentium. At in casu nostro constat, ꝙ statuentes sub nomine consanguineorum etiam feminas comprehendunt, tum ex illo statuto quinquagesimoprimo, tum etiam ex argumento supra facto de sorore, ergo ⁊c. In incertis enim, ⁊ non super certis, locus est coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatio. Contraria igitur coniecturaliter procedūt, ⁊ in dubio, nos vero, vt dixi, sumus in certa, ⁊ clara mente statuentium.

¶ Et stante tali mente posset dici, ꝙ statutum sit benefactum fauore agnationis, non dicam perpetuāde, sed vt bona ad agnatos perueniant, vt indicant illa verba ex parte

24 patris. † sed non est dubiū amitam esse agnatam, ⁊ per eaz dum viuit, agnationem conseruari, vt tradit Alexand. in consilio quinquagesimoquinto. ponderatis. secunda colū. versicu. preterea etiam. libro tertio, in consilio quinto. consideratis. secunda colum. versicu. preterea posito. ⁊ in consilio octuagesimonono. circa primum. columna fina. versicu. non obstat statutum. libro sexto. Curt. senior in consilio sexagesimotertio. antiquissima. columna decimaseptima, versicu. quid plura afferre oportet. Ias. in consilio centesimoquadragesimosecundo. venerabilis. sexta columna, versicu. sexto facit. secundo volumine, Deci. ꝯsil. ccccclxiij. duo dubia. tertia columna, versicu. non obstat ratio. ⁊ Curtius iunior in consilio quadragesimonono. habita diligenti. tertia columna. versiculo accedit ad confirmationem. ⁊ ideo sequitur menti statuti satisfactum esse, etiam ꝙ bona

25 veniant ad amitam. ¶ Et ꝙ dici solet in statutis correctorijs, masculinum non concipere femininuz, procedit nisi de contraria mente statuentium appareat, cui ante omnia seruiendum est, per iura vulgaria. ¶ Ad quod etiaz alijs modis responderi potest, vt supra per alios excellentissimos Consulentes dictum fuit. ¶ Non obstat consil. Corn. ducentesimoseptuagesimosexto in contrarium allegatum, qr posito ꝙ eius decisio sit vera, respōdetur ꝙ ibi poterat de mente statuentium dubitari, nec clare apparebat, ꝙ masculinum deberet concipere femininum, ideo potest argui, qđ tantum de masculis intellexerint. ¶ Et ita etiam procedat quod ego alias consului super statuto Rauēn. Sed in casu nostro exploratam habemus mentem statuentium, ꝙ etiam femine vocentur, dūmodo sint agnate, seu cōsanguinee ex parte patris, vt supra dictuz fuit, ergo ⁊c. ¶ Sic itaqꝫ ex predictis, ⁊ alijs pluribus deductis supra per excellentissimos Consulentes, vna cum eis concludo in presenti casu, amitam vnam, vel plures admittendas ad hereditatez pupilli nuper mortui pro tribus quartis, alia quarta parte matri eius reseruata. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De precepto ex forma statuti faciendo de debito liquido de quo constet per confessionem partis.

¶ An fieri possit, si confessio sit ficta, ⁊ per contumaciam.

¶ Et vtrum habitus pro confesso quandam scripturaz esse sua manu, dicatur confiteri debitum, de quo in illa scriptura, ita vt sit locus dicto statuto si expresse neget se dbitorē.

☞ Fictio idem operatur in casu ficto, quod operatur veritas in casu vero.

2 Confessio ficta ex contumacia resultans post sententiaz declarantem contumacez pro confesso haberi habet effectum confessionis vere, ⁊ ad heredem transit.

3 Sententia quo ad effectum pro veritate habetur.

4 In confessum nulle partes sunt iudicis, nisi in condemnando, vel in precipiendo, vt soluat.

5 Confessio extra iudicium, vel lite iam contestata facta executionem paratam non habet, sed requiritur sententia.

6 Statutum dans confessioni executionē dicitur a iure communi exorbitans, ⁊ stricte interpretanduz est, vt minus quam possit, ius cōmune ledat.

7 Statutum loquens de confessione habente paratam executionem debet intelligi de vera, ⁊ non de ficta, cum statuta debeant intelligi in casu vero, ⁊ non ficto.

8 Res negatione dubia efficitur.

9 Statuti verba si non ꝯueniunt, nec eius dispositio ꝯuenit.

10 Compensatio a lege fit de quantitate ad quantitatem.
11 Confessio ficta, vt habeat effectum, non inducitur ipso iure, sed requiritur quod super ea sententietur, quod talis fuit contumax, puta non iurando, vel non respondendo.
12 Condemnatus per contumaciam, veluti ficte confessus, non comprehenditur in statuto faciente mentionem de confessione.

CONSILIVM XI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Presentis cõsultationis resolutio non videt modice difficultatis, quod vel ex eo apparet quod duo excellentissimi doctores (quorum, & cuiuslibet auctoritati non parum defero) contrarias sententias protulerunt. ¶ Et prima fronte videbatur cõcludendum, quod preceptum factũ magnifico do. Joanne paulo de aueroldis, debeat executioni mandari, prout per excellentissimum secundum consultorem iudicatũ fuit. Nam cum statutum sub rubrica de preceptis fiendis ad quindecim dies. in capitulo duodecimo. tale preceptum fieri permittat, si de debito constat per instrumentum publicum, vel per confessionem. & in casu isto videatur constare per confessionem, videtur posse dici tali precepto locum fore. Hoc autem, quod per confessionem constet, videtur probari, quoniam magnificus dominus Joannes paulus iussus vt respõdere debeat, an allegate scripture sint propria eius manu scripte, alias habebit pro cõfesso, vt constat ex sententia domini Vicarij, non respondit quicquam, & sic ex forma predicte sententie fuit habitus pro confesso. ¶ Et licet dicta confessio sit ficta inducta vigore dicte sentẽtie, tamen debet tantum operari, quantum vera confessio fuisset operata, †cum pro regula dici soleat, quod idem operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero. §. sponsalibus. cum glosa, in auctentica de sancti episcopis. & l. si is qui pro emptore. cum sua materia. ff. de vsucapio. cum similibus. ¶ Et maxime hoc dicendum videtur, attento quod per sententiam predicti domini Vicarij fuit expresse dictũ quod si magnificus dominus Joannes paulus fuerit contumax in respondendo, habebitur pro confesso, nam propter talem sententiam videtur, quod eiusmodi confessio, licet per contumaciam habeat effectum vere confessionis, vt voluit Bald. in. l. prima. tertia columna. C. ne ex delict. defunct. †Concludens quod quando per sententiam declaratur quod contumax habeatur pro confesso, ficta confessio ex contumacia resultans, secuta tali sententia transit ad heredem, vbi alias non transiret, quod etiam voluit Paulus de castro in. l. fina. §. quod si actor. prima columna. C. de iureiuran. propter calum. dan. & Jas. post alios per eum allegatos in. l. manifeste. circa finem. ff. de iureiuran. & illud in eo videtur fundari, †quia sententia pro veritate habetur quo ad effectum. l. ingenuum. ff. de statu hominum. & l. res iudicata. ff. de regulis iuris. & tradit Curtius iunior alios allegando in consilio centesimoseptuagesimoseptimo. habita diligenti consideratione. columna penultima, sicut ergo ficta confessio, que oritur ex contumacia, ad heredem per se non transitoria, transit si de ea secuta sit sententia, ita in casu nostro debet ista confessio virtute predicte sententie operari effectum vere confessionis, & consequenter quod ea stante potuerit fieri preceptum, de quo ad presens agitur. & (vt audio) in istis precipue se fundauit secundus consultor.

¶ Sed tamen istis non obstantibus, maturius omnia considerando, verius esse arbitror preceptum predictum fieri non potuisse, & factum omnino reuocandum esse, prout sapienter, & cum summa iustitia, vt puto per excellentissimum primum consultorem, seu per iudicem, ex consilio eius iudicatum fuit. ¶ Et pro veritate huius cõclusionis apertius demonstranda, presuppono quod statutum volens, quod fiat preceptum de debito liquido, de quo constat per confessionem partis (retenta tamen vi, & virtute probandi, vt in eo) non potest loqui de confessione solenni facta coram iudice ante litem contestatam, nihilo in contrarium allegato per confitentem, de qua loquitur regula illa, †qua dicitur in cõfessum nulle sunt partes iudicis, nisi in condemnando, vel precipiendo vt soluat, iuxta. l. primam. & ibi tradunt Paul. de castro, & alij. ff. de confessis. & l. si debitori. cum his, que ibi traduntur. ff. de iudicijs. & videtur textus, iuncta glosa, in. l. proinde. la secũda. §. fina. ff. ad legem acquiliam. & habetur in decisionibus Rote, numero. ccccclxj. vtrum precep tum de soluendo. in antiquis. Si enim tale statutum de tali confessione loqueretur, non conuenienter in eo diceretur retenta vi, & virtute probandi. quia stante tali confessione, cum nihil ei opponatur, non cadit aliqua consideratio faciende probationis, que tamen in statuto reperitur habita. Sic itaque remanet predictum statutum loqui de alia confessione, contra quam aliquid opponi possit, puta si fiat extra iudicium, vel lite iam contestata. † Et cum illa de iure communi non habeat paratam executionem, sed est opus sententia, vt declarat Alexander in. l. secunda. secũda columna, prope finem. ff. de iureiurando. † sequitur quod statutum dans tali confessioni executionem dicitur exorbitans a iure communi, & per consequens debet stricte interpretari, vt minus ius commune ledatur, iuxta tradita per doctores per illum textum in. c. cum dilectus. de consuetud. cum concordantibus, vt per Corneum in consilio centesimodecimoquinto, in hac cõsultatione. tertia columna, primo volumine, & per Decium in consilio quinquagesimosecundo viso eleganti. secunda columna, & in consilio centesimononagesimosexto. in casu. secunda columna, cum multis alijs, qui ad hoc allegari possent. ¶ Hoc ita stante, sequitur quod statutum istud, dum de confessione loquitur, debet intelligi de vera, & propria confessione, & non de ficta, prout est illa, que sumitur ex contumacia, vt sic minus ledatur ius commune, & hoc puto esse indubitatum. ¶ Sed vlterius dico, quod absque aliqua consideratione exorbitantie, † & sic posito quod statutum istud loquatur respectu confessionis, que de iure habet executionem paratam, adhuc debet intelligi de vera confessione, & non de ficta, put est regulare in omnibus statutis, vt scilicet intelligantur in casu vero, non in ficto, iuxta tritissimam. l. tertiam. §. hec verba. cum his, que ibi tradunt doctores. ff. de negocijs gestis. cum concordantibus multis, vt per excellentissimum aduocatum magnifici domini Joannis pauli in suis primis allegationibus, ad quas gratia breuitatis me refero. ¶ Et hoc absque dubio procedit in casu nostro, cum de iure communi ficta confessio sumpta ex contumacia multum differat a vera, & proprio ore facta, vt similiter in predictis allegationibus deductum fuit. ¶ Preterea (& hoc est bene notandum) quod non sumus in casu statuti, incõuincibili ratione ostẽditur. nam statutum loquitur, quando debitum est liquidum, & de eo constat per instrumentum publicum, vel per confessionem partis, vt clare sonant verba eius, sed in casu nostro non potest dici debitum liquidum aliquo ex dictis modis, ergo &c. Non quidem per publicum instrumentum, vt est notum. ¶ Nec etiam per confessionem, cũ magnificus dominus Joannes paulus nedum debitum non confiteatur, sed expresse in iudicio asserat, se in aliquo non esse debitorem, & ita debitum expresse negat, vt in actis apparet, quo stante ego non video, quomodo quis velit dicere debitum esse liquidum, †cum negatione fiat res dubia. l. finali. & ibi glosa & doctores. C. quibus ad libert. proclam. non li. cum concordantibus ibi per glosam allegatis, & not. glo. in versicu. deportandi. in. l. prima. ff. nil noua. appel. interpo. & videtur textus in. l. post rem iudicatam. ibi, si negetur. ff. de transactionibus. ¶ Et posito etiam quod esset liquidum certe non constaret de eo, nec per instrumentum publicum, nec per confessionem, vt dixi, merito sequitur quod nõ potest habere locum statutum.

¶ Nec confessio ficta, que allegatur, facit ad propositum, quia illa non est de debito, vt scilicet fateatur se debere, sed

est quod scripturas illas manu propria fecerit, et quamuis per dictas scripturas videatur apparere debitor, non tamen potest dici quod debitum sit liquidum per confessionem, cum ista in se sint diuersissima, vt de se notum est, et ex diuersis non infertur de vno ad aliud. l. finali. ff. de calumniatoribus. et l. inter stipulantem. §. sacram, versiculo sed hec dissimilia. ff. de verborum obligationibus. cum simili. et vt hoc clarius appareat pone quod extat scriptura priuata, quam ego non nego. Sed nego me debitorem dicemus ne esse locum statuto, certe non, quia debitum non confiteor, nec de eo apparet per instrumentum publicum, non enim statutum vult preceptum, de quo in eo posse fieri de quocunque debito etiam liquido, sed tantum quando de

9 eo constat altero de duobus modis. †Unde cum isto casu verba statuti non conueniant, non conueniet etiam dispositio. l. si seruum. §. non potest. ff. de acquirenda hereditate. cum similibus, et tradit Baldus in l. secunda in quarta oppositione. C. si quis omissa causa testamenti.

¶Et sicut in casu predicto statutum non procederet, ita etiam non debet procedere in casu nostro. Et tanto minus, quanto in casu nostro confessio scripture non est vera, sed ficta, et ista consideratio (ni fallor) est ipsa veritas, ad quam excellentissimus iudicare debens, diligenter aduertat.

¶Et stantibus predictis, prout ego verissima arbitror, apparet manifesta responsio ad allegata in contrarium, nam cum dicamus debitum non esse liquidum, et de eo non constare per confessionem etiam fictam, cum ad illud non tendat, sequitur quod sumus extra terminos statuti.

¶Et allegata in contrarium, dum dicebatur quod tantum operatur fictio, quantum veritas, possent militare, si aliud non obstaret, quando ex allegata contumacia induceretur ficta confessio debiti, et de eo postea esset facta sententia, quod certe non est in casu nostro, quia dicta confessio, vt dictum est, solum dicitur quo ad scripturas illas, vt scilicet videatur confessus fuisse eas propria manu fecisse, quod vt dixi non est confiteri debitum, attento maxime quod magnificus dominus Joannes paulus expresse debitum negauit, vt dictum est.

10 ¶†Et istud potest suaderi, quia non valet consequentia, scripsi manu mea me recepisse mutuo centum, ergo eorum sum verus debitor, cum ego habere possum exceptionem non numerate pecunie, vel forte etiam debitum sit sublatum per aliquam compensationem, que de quantitate ad quantitatem fit per legem saltem habitura, si opponatur. l. cum aliter. et l. sequenti. ff. de compensationi. vel ad minus vtranque exceptionem considerando non poterat dici debitor, cum ab eo inuito non poterat extorqueri. l. debitor. ff. de verborum significatione.

¶Et si dicatur quod in casu nostro circa lapsum tempus ad opponendam exceptionem non numerate pecunie, iuxta. §. finalem. instituta de litter. obliga. Dicam quod fortasse infra debitum tempus fuit opposita, seu petitum fuit, vt declaretur non debitor.

¶Et si hec negentur per aduersarios, non est curandum, quoniam satis est in proposito nostro non constare debitum esse liquidum ex ista ficta confessione magnifici domini Joanis pauli, quod scripture sint propria sua manu scripte. Si enim verum debitum esset (quod tamen negatur) de eo solum constaret per scripturas priuatas, et ideo absque dubitatione, concludendum est non esse locum statuto, de quo agitur, sed via ordinaria tale debitum petendum erit, quod si fiet, vt mihi narratur, ostendetur quod magnificus dominus Joannes paulus non poterat ad aliquid condemnari.

¶Preterea ad id quod de sententia dicebatur in contrarium, potest alijs modis responderi, vt per excellentissimum aduocatum in suis secundis allegationibus. Et inter alia illa responsio videtur clarissima, quod allegata in contrarium procedunt quando post contumaciam, per quam quis debet haberi pro confesso subsequitur sententia illius de-

11 claratoria, †quoniam talis ficta confessio, vt effectum sortiatur, non inducitur ipso iure, sed tantum per sententiam de eo postea subsecutam, vt probatur in l. eius qui delatorem. et ibi tradit Bartolus in secundo notabili. ff. de iure fisci. et ibi Alexander in appostillis, allegat concordantes, et idem Alexander ita concludit plures allegando in consilio centesimo vigesimooctauo. ponderatis narratis. prope finem, libro secundo, et intelligit Bartolus, quod sententia debet proferri declaratoria quod talis fuit contumax, puta non iurãdo, vel non respondendo, vt per eum. Exemplum erit, si statutum disponat, quod contumax in respondendo habeatur pro confesso. Nam si quis infra tempus sibi statutum ad respondendum non responderit, non habebitur pro confesso, nisi per sententiam declaretur eum fuisse contumacem infra prestitutum tempus non respondendo. Dico modo in casu nostro, quod sententia talis nõ fuit prolata post lapsum temporis prestituti magnifico domino Joanne paulo ad respondendũ, ergo sequitur quod non potest haberi pro confesso, et sententia illa, que precessit non fuit talis, quia nondum tempus preterierat, immo per illam prestituebatur.

¶Et licet in ea diceretur, quod nisi infra tempus statutum responderet, habebitur pro confesso, tamen istud non sufficit, et in hoc ista sententia equiparatur statuto, de quo supra, in quo expresse dicitur quod contumax habeatur pro confesso, sicut dicitur in predicta sententia, et tamen postquam preterierit tempus illud requiritur sententia declaratoria eum fuisse contumacem, vt per doctores preallegatos, ita ergo et in casu isto dicendum est.

¶Immo plus dici posset, quod etiam si talis sententia postea lata fuisset, per quam in effectu deberet haberi pro confesso, et ita in aliquibus equipararetur vere confitenti, vt est, quod transeat ad heredes, et in alijs quibusdam. Adhuc tamen non haberet locum istud statutum loquens de confessione, quia vt dictum fuit statuta sunt intelligenda in casu vero non ficto, vt post alios per eum allegatos, declarat Jason in l. si is qui pro emptore. mihi columna quadragesimaquinta, versiculo item adde quod fictio denotat improprietatem. ff. de vsucapionibus. ibi, hinc est quod casus fi-

12 ctus &c. ¶†Et in specie ad casum nostrum, quod condemnatus per contumaciam, veluti ficte confessus non comprehendatur in statuto, habemus in simili doctrinam Baldi in l. transigere, in nona oppositione. C. de transactionibus. Paulus de castro, in consilio quadrigentesimo sexagesimoseptimo. super hoc puncto. primo volumine, secundum nouam impressionem, et Alexander in l. omne debitum. ff. de re militari. in appostillis ad Bartolum, prout has doctrinas extense inducit dominus aduocatus predictus, ad quem in hoc me refero. Nec curo super eo instare, quia non est necessarium. Etenim conclusio preposita satis superque ex alijs supra deductis clarissima redditur, et indubitata.

Marianus Socinus iunior Padue.

LAUS CHRISTO REDEMPTORI NOSTRO.

SUMMARIUM

¶De iuramento suppletorio, quando debeat prestari.
¶De statuto requirente pleniorem probationem in debito certe summe.
¶Utrum procedat etiam in causa dotis.
¶Et de testibus, qui dicantur idonei.
¶Et an consanguinei, et affines.
¶Item et mediatores possint esse testes.
¶Et quando.
¶Et an ista depositio, depono, vt alias dixi, sit admittenda.

1 Uoluntatis questio non est admittenda, cum verba statuti sunt clara.
2 Dubitatio nulla est, quando pro decisione alicuius questio. habemus

benius casum legis.

3 Testes duo de iure cōmuni in contractibus sufficiunt.
4 Lex municipalis omnino seruanda est.
5 Facto vbi opus est, verba non sufficiunt.
6 Offerre non sufficit se paratum iurare, nisi re ipsa, & cum effectu iuretur.
7 Iuramentum in qua parte iudicij prestari debeat.
8 Testis idoneus dicitur ille cui nil opponi potest, & qui dicitur omni exceptione maior.
9 Nihil in lege debet dici positum sine effectu operandi.
10 Testes consanguinei vel affines non dicūtur integri, nec omni exceptione maiores.
11 Testis consanguineus, & multum amicus non facit semiplenam probationē, nec dicitur omni exceptione maior.
12 Statuta generalia etiam causam dotis, si aliud non appareat, comprehendunt.
13 Dispositio generalis comprehendit etiam causam, siue personam priuilegiatam, nisi specialiter reperiatur priuilegiata in eo, de quo dispositio generalis loquitur.
14 Dotis causa quando non reperitur habere speciale priuilegium in eo specialiter, de quo loquitur statutum, dicitur includi in statuto generali.
15 Dotis causa ꝓbationes legitimas habere debet, & testes super ea deponentes debent esse idonei.
16 Regule standum est.
Priuilegia multiplicanda non sunt.
17 Proxenete seu mediatores non sunt idonei testes etiã volentes nisi vtraqꝫ parte consentiente, secundum magis communem & veram opinionem.
18 Proxeneta in crimine simonie specialiter etiam parte inuita testificatur.
19 Testis quando non legitime fuit examinatus, ita ꝙ eius depositio sit nulla, si postea legitime examinatus dicat se deponere vt alias deposuit, talis depositio sic relatiua nil probat.
20 Testis debet expresse, & explicite dictum suum deponere, vt sic iudici appareat quo vultu, & trepidatiōe deponat.
21 Testimonium per testem non potest per scripturam prestari, sed viua voce deponere.
22 Negatiua loco, & tempore coarctata probari potest.

CONSILIVM XII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ In occurrenti dubitatione in ciuitate Bergomi, vtrum scilicet legitime, & vt requiritur sit probatum, ꝙ nobilis do. Jo. de alexandris ꝓmiserit pro dotibus domine Sabine filie do. Fabritij de alexandris, & nomine ipsius do. Fabritij domino Bernardino botagisio marito dcē dñe Sabine libras 4000. ducatos, 50. ita ꝙ ad dictas quantitates soluēdas cogi possit, luculenter, abunde, & cum summa diligentia scriptum fuit per clarissimos Iurisconsultos do. Ludouicum bossonum, & Joannem mariam rotam mihi maiores honorandos, & rei conuenti diligentissimos Aduocatos, qui sapienter & iuridice, vt puto omnibus mature discussis concludunt promissionem predictam minime esse probatā saltem, ita vt ad ꝯdemnationem deueniri possit. ¶ Quorꝫ ꝯclusionem ego etiam vti verissimam amplector, & substantialia duntaxat tangendo, dico in primis de hac conclusione esse casum in. l. municipali in. iij. colla. c. xxj. sub rubri. de ꝯfessionibus, solutionibus &c. de cuius validitate, & ꝙ in loco debeat obseruari non est dubitandū iuxta. l. omnes populi. cum his, que ibi tradunt Bar. & alij. ff. de iusti. & iu. Ibi etenim cauetur, ꝙ debitum a centum libris. s. per testes non probetur, nisi de eo deponant quatuor testes idonei, vel saltē tres cū sacramēto partis. In casu autem isto neutrum adest, ergo &c. non primum, qꝛ de asserta promissione facta per do. Joannē non deponunt quatuor testes, vt est notum. ¶ Nec etiam scdm, qꝛ lꝫ tres testes talē promissionem factam fuisse testificentur, non tamen dr̄ statuto, seu municipali legi predicte satisfactum ex duobus quorum alterum per se sufficeret. ¶ Primo qꝛ cum ipsis testibus non interuenit sacramentum partis prout statutum requirit, non enim reperitur in toto processu, ꝙ predictus Bernardinus assertam promissionē suo iuramento asseruerit interuenisse, siue sibi factaꝫ fuisse, merito sequitur eaꝫ non esse legitime, & vt statutum requirit probatam. † Et cū in hoc verba statuti sint clara, non est admittenda questio voluntatis. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. cuꝫ concord. de quibus ibi per glo. † Nulla enim dubitatio remanet, qñ pro decisione alicuius questionis habemus casum legis. l. illam. versi. de modo. C. de colla. & l. ancille. C. de fur. & ita ista iura ad hoc allegat Corne. in consi. xiij. ad huius ꝯsultationis. ij. col. in. ij. vol. ¶ Et licet hoc statutū videaẜ alienū a regula iuris cōis, † qua inspecta duo testes sufficerent. l. vbi numerus. ff. de testi. & ꝯtra id quod dicit, in ore duorꝫ, vel trium stat omne verbum, vt habeẜ Mathei. xviij. & Deuteronom. xvij. & est tex. in. c. relatū. de testamē. & in capitulo, nouit. de iudicijs. cuꝫ similibus. † Tñ cuꝫ de hoc sit aperta lex municipalis, seruāda oīno est vt. l. prospexit. in prin. ff. q & a quibus ma. lib. nō fi. ꝗꝗ si opus esset posset ista municipalis lex optimis rōnibus iustificari, sed cū nō expediat, & angustia tēporis id nō patiaẜ, sup eo nō instabo, concludendo quod cum statutum cum tribus testibus requirat iuramentū partis, qđ isto casu prestitū nō fuit, nō dicitur sufficienter probata asserta promissio dotis. ¶ Et licet fortasse predictus Bernardinus actor aliquādo petierit sibi tale iuramentum deferri, tamen pro veritate illud nō prestitit. † & vbi opus est facto verba nō sufficiūt l. si procuratoreꝫ. §. si ignorantes. ff. manda. & c. j. de eo qui mit. in possessionē causa rei seruan. tradit Bartolus in. l. iam tamen. §. nunc videamus. ff. iudica. solui. & Alexand. in consilio vigesimoprimo. viso processu. prope fineꝫ. libro primo. vbi concordantes allegat. † Non enim sufficit offerre se paratum iurare, nisi re ipsa, & cum effectu iurauerit, alioquin facile esset deludere predictum statutum, vt in simili arguit, & cōcludit Alexander in dicto consilio vigesimoprimo. ¶ † Et cum iam diu & longo interuallo sententia prima lata fuerit, iuramentum predictum amplius prestari non potest, cuꝫ in principio litis, vel in medio, vel in ipsa diffinitiua sententia, id est, parum ante vel parum post prestari debeat, vt. l. generaliter. versi. omne igitur iuramentum. iuncta glo. & doctrina Bartoli ibi. C. de rebus creditis. tradit Bartolus in. l. cum iudex. in prima oppositione. C. de sen. & interlo. omnium iudicum. & Alexander in cōsilio. cxxviij. ponderatis narratis. in fine. libro secundo. & dictuꝫ fuit per vnum ex clarissimis Aduocatis. & ad istud fundamentum non inuenio fuisse particulariter responsuꝫ (prout vere responderi non potest) nisi quatenus generaliter ad statutum predictum respondetur quod non procedit in causa dotis. de quo tamen infra plene dicam responsionem illam totaliter reprobando. ¶ Secundo ex alio non dicitur satisfactuꝫ predicto statuto, quia scilicet in eo requiritur quod illi tres testes sint idonei, at illi tres testes, qui testificantur promissionē dotis factam fuisse, non sunt testes idonei, vt nunc ostendetur. ergo &c. ¶ Illud autem ostenditur sic, † testis idoneus dicitur, cui nihil opponi potest, & qui dicitur omni exceptione maior. ita voluit glo. illa notabilis licet vulgata in. §. item verborum. super verbo, idoneos. instituta de inutili. stipulationib. quam ibi docto. communiter sequuntur aut expresse, vt Pore. & Jas. aut tacite, & non contradicentes, vt Joannes faber, Baldus, & Joannes de platea & Aret. hoc & voluit glo. & ibi sequuntur Alberi. & Preposi. in capitulo primo de cōsanguinitate, & affinitate, cū ꝯcordātibus, vt p Alex. in ꝯsi. septuagesimo, viso consilio. columna quarta, in fine cuꝫ princip. sequen. libro secundo. & per patruum & dominum meuꝫ Socinuꝫ in consilio quinquagesimoquarto. visis testibus. tertia columna. tertio volumine. & per Stephan. bertrand. in consilio decimoquarto, etiam si non esset. numero tertio. & in consilio. cclxxxij. viso processu. numero sexto, secundo volumine. & Curtius tracta. de testibus, trigesimaquarta cōclusione, & dictū fuit per clarissimos Aduocatos in eorū allegationibus quicquid dixerit Pau. de ca. in. l. fin. C. de proba. si contrarium voluit, qꝛ cōtra eū est cōis opin. licet fortasse, nec ipse ab ea dissentiat, vt in predictis allegatio-

nibus dicitur. ¶ Et istud dictum, ⁊ sic ista communis opinio, probatur in.d.§.item verborum iuncta.l.optimam.C. de contrahen. ⁊ committen.stip. nam ibi per illa verba per testes idoneos, Imperator demonstrat testes omni exceptione maiores prout in casu illo requirūtur, vt clare dicitur in.d.l.optimam, ⁊ certe ita intelligi debet statutū, de quo agitur, alioquin satis fuisset dicere p tres testes absq illo verbo idoneos, vnde ne verbum illud superflue sit additum, ⁊ sine effectu aliquid operandi debet intelligi, vt dictum est.

9 † Nihil enim debet dici positū sine aliquo effectu.l.si qñ ff.de legatis primo, ⁊.c.si papa.de priuile. lib.vj.⁊ tradit Bal.in rub.C.de contrahen.emptio.in.ix.q. ¶ Nec obst. ꝙ in.c.j.eadem tertia collatione, in casu de quo ibi loquitur, dicatur idoneos esse testes, qui in totū a iure cōmuni non repelluntur, quoniam ex eo non est inferendum ad statutum nostrum.in.c.xxj.cum non veniat ad illius interpretationem, ⁊ non loquatur per viam regule, sed particulariter in casu illo qui est modici p̄iudicij iuxta doctrinā Bar. in.l.iiij.§.eritq differentia.ff.vi bo. rapt. cum alijs adductis per dominos Aduocatos. ¶ Immo ex eo capitulo primo potest argui pro predicta opinio.nam si in.c.xxj.statuentes intelligerēt idoneos testes, qui in totū nō repelluntur, cū hoc non sit de iure cōmuni, vt dixi certe sicut in.d.c.j.dixerunt ⁊ declarauerunt, ita etiā dixissent, ⁊ declarassent in capitulo.xxj.vnde cū non fecerunt credendum est ꝙ noluerunt.l.j.§.sin autem ad deficientis.C.de cadu.tollen.⁊.c.ad audientiam.de decim.⁊ bene facit.c.inter corporalia circa medium in ver. vnde si circa translationem.de translatio.epis. ¶ Hoc sic stāte dico ꝙ illis tribus testibus potest opponi qd̄ sint consanguinei vel affines producentis,

10 † ex eo enim ꝙ sunt consanguinei vel affines non dicunt integri, aut omni exceptione maiores, sed multū de ipsorū fide diminuitur, iuxta not.per glo. in.l.etiam matris.ff.de proba.⁊ per illam glo.ita dixit Bar.in.l.admonendi.col. viij.ver.venio ad tertium.ff.de iureiuran.

11 † volens ꝙ consanguineus vel multum amicus testis non facit semiplenam probationem, ⁊ non dicitur omni exceptione maior, vt etiam dixit Alex. plures concordantes allegando in cōsilio.xiij.ex his, que in themate col.v.versi.item non est integer, ⁊ in consilio decimo octauo viso processu scd̄a colū. versi.constat autem libro primo cum concordantibus adductis in predictis allegationibus, ⁊ vltra eos dico, quod hoc fuit dictum Specul. in tit. de testib.§.j.versi.sed nunquid frater, ⁊ ver.generaliter oppo.refert, ⁊ sequit Albe. de rosa.in tracta.de testibus quarta colum.cum alijs multis qui allegari possent, sed gratia breuitatis, ⁊ quia hoc est clarū dimitto. ¶ Similiter etiam potest opponi quod aliquis ex eis magnam affectionem habet ad causam, vt in predictis allegationibus ostendit. ¶ Item etiam opponi potest, quod fuerunt prosenete, siue mediatores propter quod nedum fides eorum diminuitur, sed etiam in totum videntur repellendi, vt modo dicam. Si igitur predicta eis opponi possunt sequitur eos non esse idoneos, siue omni exceptione maiores, merito ergo non dicitur statuto predicto

12 satisfactum. ¶ † Non obst.modo quod per partem aduersā allegatur quod statutum predictum quamuis generariter loquat non procedit in cā dotis iuxta tradita p Saly. in.l.fi.in prin.C.de iur. dot. ⁊ per Jaso.in.l.prima in quinto notabi.ff.soluto matrimonio. Quoniam respondetur ꝙ hoc simplr̄ positū falsum est, ⁊ vera est ista conclusio quod immo statuta generalia si aliud non apparet etiam causam dotis comprehendunt per regulam.l.in fraudē.§.fina.ff.

13 de mili.te. † vbi pro regula probat ꝙ in generali dispositione comprehenditur etiam causa siue persona priuilegiata vt ibi not.Bal. ⁊ alij sequūtur, ⁊ ita per regulam.d.§.fin. firmat Deci.in.l.j.ij.not.ff.de regu.iur.⁊ in.l.ij.in vlti.notabi.C.vnde libe.nisi tamen causa aut persona reperiatur specialiter priuilegiata in eo de quo loquitur generalis dispositio, ⁊ in his terminis intelligit doctrinam Saly.in. dicta.l.finali.C.de iur.dotium ⁊ istud declarat, vt per eum constat in suo consilio quinto in causa domine Marie vbi aperte, ⁊ iuridice concludit, quod generale statutum causam dotis comprehendit si in eo de quo loquitur statutum non reperiatur spetialiter.d.habere priuilegium, ⁊ secundū consilium suum fuit iudicatum vt ipse asserit in dicta.l.secunda in fine, qui etiam idem consuluit in ciuitate Ferrarie, vt patet in suo consilio xxxj. in causa que Ferrarie vbi in tertia columna versiculo non obstat ergo dictū

14 Saly. † cōsiderando duos casus dicit quod quando causa dotis non reperitur habere priuilegiū in eo de quo loqtur statutum dicitur includi in generali statuto, per regulā dicte.l.in fraudem.§.finali cum ibi traditis per Bald. ⁊ alios. Et istud ego credo verissimum prout alias tenui legendo dictā.l.primā.soluto matrimonio, nam in quarto notabili, ita hanc materiā declaraui, ⁊ vt ibi dixi glo.in.l. sciendum in prin.ff.qui satisda.cogantur cum similibus allegatis per Jaso.in dicta.l.prima procedit, quando circa id, quod noua lege generaliter statuitur reperitur aliquo casu specialiter contrarium dispositum.prout etiam declarat Deci.in dicto consi.cccj. ¶ Immo etiam in dicta.l.j. tentaui quod opinio Saly.in casu suo non procedat considerando, quod etiam illo casu dos non reperitur specialiter habere priuilegim in eo de quo noua lex disponit dicēs quod aliud est donationem ex causa dotis non indigere insinuatione, in quo dos reperitur specialiter priuilegiaria, ⁊ aliud est instrumentum non registrari in publico archiuo, de quo statutum loquebatur disponēs generaliter, vt instrumenta non probent, nisi sint in publico archiuo registrata. Sed hoc non est presentis speculationis. ideo dimitto. ¶ Et pro verissima conclusione firmo ꝙ generale statutum etiam causam dotis comprehendat, si in eo particulariter non reperitur priuilegiaria per predi

15 cta. † Sed in proposito nostro in materia probationis causa dotis non reperitur habere speciale priuile., sed sicut in ceteris cāis requirunt legittime probationes ergo ⁊c. illud autem probatur ex traditis per Alexand.in preallegato consilio.xiij.libro primo in secundo dubio vbi aperte vult in causa dotis probationes debere esse legittimas, ⁊ testes super ea deponentes debere esse idoneos, ⁊ istud absolute presupponunt Bar. ⁊ alij in dicta.l.prima soluto matrimonio.vbi aliquando dixi, ⁊ ita Bartolum ⁊ alios ibi allegando firmat Baldus nouel.in tracta.dotium in.xij. speciali.ix.partis, ⁊ vbi hoc nullus expresse diceret sa

16 tis esset non reperiri contrarium. † quia regule standum est iuxta notata in.l.omnis diffinitio.ff.de regulis iuris.⁊ priuilegia non sunt multiplicanda.l.quod vero.ff.de legib. iuncto capitulo priuilegia.tertia distinctio. ¶ Et licet predicta sufficiant ad probationem asserte promissionis dotis inualidandam, tamen vlterius, ⁊ ex abundanti dico predictos tres testes omnino repellendos, ⁊ nihil probare ex duobus. ¶ Primo quia illi fuerūt mediatores circa matrimoniū, ⁊ assertam promissionē dotis, vt ex ipsorummet depositione, ac etiam ex depositione aliquorum testiū pro parte rei conuenti examinatorum constat. ¶ Quo stante nulla fides illis est adhibenda, vt de hoc extat iudicialis sententia que transiuit in rem iudicatam, ⁊ vbi etiam talē sententiam non haberemus ita de iure dicendum esset, qr

17 lꝫ doc. videant aliqualiter variare † tñ magis cōis, ⁊ verior opi. vr̄ ꝙ mediatores, siue prosenete non sunt idonei testes ēt volētes, nisi vtraq p̄te ꝯsentiēte, ita in primis voluit gl.in ver. ꝙ si ēt adnumeratorē in.§.in his vero in auc. de instru.cau. ⁊ fi.qd̄ ēt vr̄ sentire Jo.and.in.c.dilectorū de test.cogē. vt ibi dicūt doc, ⁊ ibi expresse ita firmāt Imol.ij. col.ver.sed an tūc poterit sponte testificari dicēs hāc opi. esse veriorē Car.j.col.ver.in glo.in fi. ⁊ Fely.in.j.col. post princip.idem voluit Alex.in dicto consilio decimotertio. quinta col.ver.item per.d.rationem, ⁊ ita etiā firmat Stepha. aufre. in tracta. de reprobatione testium in ver. mediator, ⁊ demū post alios plures quos allegat ita lꝫ Joan. crot.in tractatu de testibus car.decima quarta columna in versiculo vigesimo queritur dicēs ꝙ ita cōmuniter tenetur.

18 ¶ † Et pro ista communi opi.quasi per oēs allegatur.c.j. cum glo.penul.de testi.lib.vj.per locū a speciali, nā si speciale est in crimine symonie, vt mediator ēt vna parte inuita testificet, vt ibi dr̄, sequit ꝙ in ꝯrīu est cōis regula. ¶ Et nihil obst. ꝙ isti mediatores salariū non haberent, qr ex eo nihilomagis sunt admittēdi cū remoueant rōne affectiōis

quam

q̃z habent ad causam, vt scilicet impleatur, ⁊ firmum sit, q̄ ipsi sua mediatione curarūt fieri, vt tradit Alex. post alios quos refert in.d.consi.xiij.v.col. ⁊ ita etiam volunt doc. in. d.c. dilectorum, ⁊ fere omnes alij supra allegati, quod etiā voluit Bartho. cassea. in ɔ̄s.xviij. viso pcessu.v.col.nu.xi. ¶ Secundo etiam vr̄ predicti testes repellendi, seu nihil probare ex eo quia ipsi in scd̄o eorum examine se referunt ad ea que deposuerunt, in primo in quo illorum dicta, ⁊ attestationes fuerunt nullius momenti, prout postea per sententiam fuit declaratum, que transiuit in rem iudicatam. ¶ Quo stante succedit pulchra, ⁊ nobilis decisio doctorū cōiter recepta, sc3 q̄ qñ testis fuit nō legitime examinatus ita q̄ eius depositio sit nulla si postea legitime examinatus dicat se deponere, ⁊ testificari, vt alias deposuit, talis depositio sic relatiua nihil pbat, ita recte intuēti voluit Bal. in.l. iusiurandi.in.j.q. ⁊ in.l.fi. in vltima.q.C.de testi. duz in vtroq3 loco ɔcludit nihil pbare eos, qui dicunt dpono, vt in alia testificatione dixi, si enim tunc non probant, ⁊ prima testificatio fuit nulla sequitur, q̄ dictis testibus nulla fides debet adhiberi, ⁊ ita tenet subtilis Are. in.l. legata inutiliter.j.col.ff.de lega.j. ⁊ in.c.cum in tua. de testib. vbi etiam Fely. sequitur in.ij.col.ver. scd̄o limita, ⁊ sequitur etiam patruus ⁊ do. meus Soc. in ɔ̄si.xcviij. al's ɔsului. mihi.ix.col. in fi. ⁊ in prin. sequentis.iij.vol. ⁊ videtur velle Corn. in cō-

20 sil.lvj. vr̄ prio aspectu.col.fi.j.vol. ¶ † Pro quo facit fortis ratio, nam testis debet expresse, ⁊ explicite dictum suuz deponere, vt sic iudici appareat, quo vultu, quo colore, ⁊ qua mentis trepidatione deponat iuxt.l.de minore.§.tormenta.ff.de quest. ⁊ bene facit.l.iij.§.j. ver. tu magis scire

21 potes.ff.de testi. † ⁊ propterea testimonium non potest prestari per testem, per scripturam puta testificor, ⁊ depono prout in ista scriptura manu mea facta continetur, s3 debet viua voce dponere, vt est tex. in.c. testes.iij.q.ix. ⁊ in.c.a nobis. vbi per docto. de testi. habetur per Imo. Abb. ⁊ Fely. in.c. testibus.eod.titu. ⁊ tradit Stepha. aufre. in.d.tracta. de reproba. testium in verbo testis, sic igitur vr̄ q̄ non probet ista depositio, depono vt alias deposui, q2 tūc iudex nō potest cognitionem predictam suscipere, aut animum suuz informare, ⁊ ita per hanc rationem in hanc opi. dicit se inclinare Fely. in.d.c.cum in tua. ¶ Fateor tamen plerosq3 docto. tenere ɔtrarium, ⁊ propterea in hoc non facio capitale fundamentuz. ¶ Sed q2 satis rationabile vr̄ placuit illud cum alijs, de quibus.s̄.retulisse, ⁊ si cui non placeat, ⁊ velit eorum depositiones sic relatiuas considerare, vel forte etiam dicat, q̄ immo non sunt ita relatiue vt sit locus predicte opinioni, negare tamen nō poterit eas vti nouas depositiones ɔsiderandas esse, q2 alias essent nulle si solum ɔsiderarentur, vt prius facte, cum ille per sniam fuerit declarate nulle, eo q̄ ante litem motam facte fuerūt. ¶ Et si noue sunt iam verum est, q̄ ex nouis constat illos testes fuisse mediatores, ⁊ hoc vltra depositionem reuerendi Prepositi ⁊ aliorum testium per reum productorum, merito ergo sequetur eis nullam fidem prestandam, vt in snia declaratum fuit, in qua dr̄ si ex alijs constabit ⁊c. Non q2 ex depositis per eosdem non constaret, sed q2 ille tales depositiones erant nulle, ⁊ ita eis fides non erat adhibenda, vt in predictis allegationibus plenius deducitur. ¶ Concludat itaq3 ex predictis assertam promissionem dotis legitime probatam nō esse per predictos tres testes. ¶ Et tanto magis hoc dicēdum est, q2 ex parte rei ɔuenti iuridice, ⁊ legitime probatur promissionem predictam factam non fuisse per testes di-

22 gnissimos, ⁊ qui sint omni exceptiōe maiores. ¶ † Et l3 super negatiua deponant, tñ q2 deponunt de ea cobartata loco, ⁊ tpe dicentes promissionem predictaz fieri non potuisse, quin ipsi qui presentes erant non audiuissent eorum depositio ita est admittenda sicut si super affirmatiua deponerent iuxta tradita p Cur. senio. in.d.trac. de testi. i ɔclu.ccxxvij. ¶ Et quamuis pars aduersa aliqua alleget ad predictam depositionem eneruandam tamen re vera parum, aut verius nihil obstant vt plene, ⁊ sapienter per dominos Aduocatos in eoruz allegationibus ostenditur. ⁊ ego libenter super eis me extendissem, nisi temporis angustia cum multitudine occupationuz fuisset impedimento, etenim maxima consultantis instantia mihi quodammodo calamuz de manu eripuit. Et similiter etiam non nulla tetigissez circa assertam confessionem domini Joan. rei conuenti, ⁊ etiam circa pretēsam famam de asserta promissione dotis in quibus pars aduersa se fundat cum in veritate neutra sit legitime probata, vt per excellētissimos Aduocatos efficaciter ostēditur, sed causa predicta cogor finem imponere vna cū predictis Aduocatis concludēdo assertam promissionem dotis minime probatam esse legitime, ⁊ vti oportuisset, ⁊ consequenter dominum Joan. de Alexandris reum cōuentuz omnino esse absoluendum a petitis. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior Jurisconsultus Padue legens.

CASVS

¶ Petrus matheus de Sauorinis de Fauentia habens tres filios, v3 Scipionem, dominam Letam, ⁊ dominam Constantiam tradidit nuptui dominam Letam cum dote librarum.300. Bononeorum ex post cu3 vellet nuptui tradere dominam Constantiā aliam eius filiaz, decreuisset q3 ei pro dote dare lib.400. bononeo. volens equiparare dictas eius filias circa dictas lib.400. promisit predicte domine Lete lib.100. bononeo. per publicum instrumentu3, ⁊ per infrascripta verba v3, predictus Petr. matheus non vi, non dolo, aut metu, sed sponte ⁊c. fuit confessus, ⁊ contentus per se, suosq3 heredes se esse verum, purum, ⁊ legitimum debitorem dicte domine Lete in lib.100. bononeorum pro equiparatione cum alia eius filia promittens. D. Petrus matheus dicte domine Lete presenti pro se, ⁊ suis heredibus, ⁊ cum consensu eius mariti stipulanti dictas libr. centum bononeorum dare, ⁊ soluere, quando potuerit, ⁊ habebit commodum, ⁊ cum omni sua commoditate.

¶ Et in eodem publico instrumento ipsa domina Leta, cū eius mariti consensu, simul ⁊ domina Constantia altera filia dicti Petri mathei volentes erga eorum patrem agnoscere bonam fidem pro dictis lib.400. pro qualibet earum fecerunt finem, ⁊ quietationem dicto earum patri promittentes vlterius nihil petere de bonis hereditatis dicti earum patris, vel matris earum, cum pacto tamen, quod si Scipio filius dicti Petri mathei, ⁊ frater ipsarum decederet sine filijs masculis predicte domine Leta, ⁊ Constantia habeant regressum, ⁊ petere possint partem sibi tangentem in hereditatibus earum p̄ris, ⁊ matris, put hec omnia latius in publico instr̄o constant, cuius copia transmittitur.

¶ Post predicta superuixit dictus Petrus matheus circa annos vigintiquinq3, ⁊ postea decessit superstite Scipione eius filio, ⁊ hr̄de vniuersali iam sunt anni.viij. vel circa.

¶ Deinde iam annis duobus elapsis decessit Scipio predictus sine filijs masculis, supstitibus tribus eius filiabus ⁊ heredibus, v3 domina Andrea domina Isabeta, ⁊ domina Helena, quarum due iam ɔdigne, ⁊ ɔdecēter nupserūt.

¶ Et cum vsq3 in hanc diem libre centum, vt supra promisse domine Lete nunq̄ fuerint solute, ipsa volens ius suum prosequi pro executione predicti instrumenti publici iuxta formam statutorum Fauentinorum petit a predictis filiabus Scipionis, ⁊ per mediam personam eius heredibus in effectu dicti Petri mathei predictas lib. centum.

¶ Contra quam plurima opponuntur, vt in processu desuper facto apparet, cuius etiam copia transmittitur.

¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris. Et petitur ab excellentia vestra tanquam a sapientissimo viro, vt suo consilio declaret, que sint future partes magnifici domini Potestatis Fauentie in iudicando in predicta causa.

SVMMARIVM

¶ Donatio inter patrem, ⁊ filiam causa dotis valet.

¶ Juramentum confirmat donationem inter patrem, ⁊ filium in potestate.

¶ Promissio certe quantitatis pro augmento dotis vni filie eo q̄ tantum intendebat alteri dare non habet conditionem si alteri detur.

¶ Promissio dotis facta filie cum pater potuerit, ⁊ commodum sibi erit heredem eius obligat simpliciter.

¶ Prescriptio in actione psonali nō fit p debitorē sciētē.

1 Promissio & donatio inter patrem & filiam licet alias non valeant, ex causa tamen dotis valent.
2 Donatio iuramento firmata inter patrem & filiam valida dicitur.
3 Interpretationi locus non est, cum verba satis clara sunt.
4 Promissio per patrem vni filie facta in augmentum dotis vt equiparetur alteri filie habet conditionem si alteri filie tantum sit in dotem datum.
5 Promissio si pro dote & parafrenalibus habet conditionem si matrimonium sequatur.
6 Dispositio seu promissio conditionalis conditione non impleta non sortitur effectum.
7 Nemo sine actione experitur.
8 Causa proprie est de futuro.
9 Argumentum a verisimili mente disponentis valet.
Et falsitatis habet imaginē, quod a verisimili remotū est.
10 Verba illa in instrumento promissionis posita, quando potuerit, habebit cōmodum, & cum omni sua commoditate, quid importent.
11 Donator quando conuenitur virtute donationis facte es alienum deducitur, licet in alijs habentibus priuilegium ne conueniantur vltra q̄ facere possint, nō deducatur.
12 Dignitatis persone ratio semper haberi debet in obligatis in q̄tum facere possint.
13 Heres heredis primi defuncti est heres.
14 Priuilegium, ꝙ quis teneatur inquantum facere potest, nō transit ad heredes.
15 Verisimile est, quem non minus diligere filiam, q̄ neptem.
16 In promissionibus inspicitur id, quod actum est, siue expresse, siue verisimiliter.
17 Prescriptio non valenti agere non currit.
18 Malefidei possessor s̄m communem opi. non prescribit.
19 Debitoris mala fides in actionibus personalibus prescriptionem impedit.

CONSILIVM XIII

DIrigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ In casu predicto ad me transmisso per magnificum Potestatem Fauentie requirentem suis litteris, vt consulere velim, que sint future partes sue Magnificentie in iudicādo, viso prius instrumento promissionis librarum centum bonon. facte do. Lete per patrem eius, ac deinde processu in presenti causa facto omnibusq; mature cōsideratis pro presentis consultationis vera resolutiōe quatuor veniunt discutiēda. ¶ Primo vtrum talis promissio de iure valuerit. ¶ Secundo qualis sit. ¶ Tertio an venerit dies eius, vt sic peti possunt dicte libre centum. ¶ Quarto an contra talem petitionem obstet exceptio prescriptionis. ¶ †1 Circa primum parum est insistendum, & concludendum est predictam promissionem de iure tenuisse, nam licet alias donatio inter patrem & filiam in potestate constitutam non teneat. l. donationes. C. de dona. inter vir. & vxo. tamen quando ex causa dotis pater aliquid filie donat, vel promittit, talis donatio, vel promissio de iure tenet & conseruatur speciali fauore dotis, vt est tex. & ibi omnes docto. dicunt in. l. pomponius philadelphus. ff. fami. herc. prout sapiēter in casu isto scripsit clarissimus dominus Andreas seuerolus aduocatus domine Lete predicte. Et vltra eum ita in terminis declarat Bal. nouel. in tracta. dot. in vlti. priuilegio concernente tempus ante contractum matrimonium, & est in fine quinte partis principa. ¶ Preterea ex alijs etiam predicta promissio dicitur valida, & obseruanda, vt per prefatū clarissimum Aduocatum maxime propter vinculum iuramenti, quod per patrem prestitum fuit, †2 nam propter iuramenti vires etiam inter patrem, & filiā donatio valida redditur, vt plene per Aduocatum predictum deducitur. Et vltra eum ita tenet Roma. in repetitione rubrice. ff. de iureiuran. in. iij. q. Marcus anto. baue. in tractatu de viribus iuramenti in. xxxv. speciali. Corne. in consi. cccvj. oportunū secunda & . iij. col. iij. vol. patruus & dominus meus Soci. in consi. xcj. visa & diligenter ponderata. iiij. colum. versi. et quo ad primum. & Deci. in consi. xxx. ex. xl. nouiter impressis, cum sit ꝙ Almericus prima & . ij. col. cum multis concordantibus, que ad hoc allegari possent. ¶ Circa secundum similiter non videtur dubitandum, verba etenim predicte promissionis directa ad obligandum important presentem & puram obligationem, nam in instrumēto dicitur, ꝙ Petrus Matheus pater predictus confessus & contētus fuit se esse verum purum & legitimum debitorem domine Lete eius filie in libris centum bononeorum &c. †3 vnde cum verba sint satis clara non est locus alicui interpretationi iuxta. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. cum similibus. Et sic concludendum est obligationem predictam (prout verba sonant) esse puram. ¶ †4 Sed contra hoc nō parum videtur vrgere, q2 dicta promissio que fuit facta in augmentum dotis dicte domine Lete, dicitur facta, vt illa in dote sua equiparetur domine Constantie alteri filie dicti Petri Mathei cui ipse pater intendebat dare pro dote libras. 400. cum dicte domine Lete solum dedisset libras. 300. vt clare dicitur in instrumento, & ꝯsequenter videt̃, ꝙ talis promissio habeat conditionē, vz si dicte domine Constantie dentur libre. 400. pro dote sua, nam videtur necessarium prius illud impleri, vt sic detur extremū cui dos domine Lete equetur, alias dicta conditione non impleta, & sic illo extremo deficiente nō videtur, ꝙ talis equiparatio sit considerabilis, cum non entis nulle sint qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. & c. ad dissoluēdum de despō sa. impub. †5 sicut in simili dicimus, ꝙ si fiat promissio pro dote, & parafrenalibus habet conditionem si matrimoniū sequatur, & dos fiat iuxta quam parafrenalia considerari possent, vt per Corne. in. d. consi. cccvj. colū. pen. †6 Sed sic est, ꝙ in processu non constat dicte domine Constantie esse datas dictas libras. 400. immo nec ꝙ matrimonium cōtraxerit, ergo dicta promissio tanquam eius conditione nō impleta non videtur posse sortiri aliquem effectum. l. cedere diem. ff. de ver. sig. & sic nō vr̃, ꝙ Petrus matheus, vel eius heredes possint dici obligati, merito non videt̃, ꝙ habeat locum statutum contra obligatos ex publica scriptura, & sic etiam ꝙ nulla aduersus eos competat actio, & propterea videtur domina Leta a sua petitiōe repellenda †7 cū nemo sine actione experiatur. l. si pupilli. §. videamus. ff. de ngo. gest. & in hoc videtur fieri maximum fundamentū per excellentissimum dominum Achilem beccaluua aduocatum heredum. d. Petri mathei, & (vt verum fatear) pulchrum est fundamentum, & primo aspectu videt̃ multum applaudere. ¶ Sed tamen hoc non obstante verum esse arbitror obligationem predictam esse puram, & pro resolutione difficultatis considero, ꝙ predictus pater fecit dictam promissionem domine Lete ea causa q2 scilicet volebat dare lib. 400. domine Constātie, & volebat filias predictas esse equales, vt clare dicitur in instrumento. Quo stāte dico, ꝙ si bene consideretur dicta promissio, & mens Petri mattbei patris donātis, vt supra cognoscetur (& ita ego arbitror verum) ꝙ causa. d. donationis non dicitur actualis numeratio librarum. 400. facienda domine Constantie. †8 quia cum illa sit futura non potest dici causa, que solet dici de preterito, vt. l. si ita legatum sit. ff. de condit. & demon. sed causa dicitur decretum & deliberatio ipsius patris, vt ꝓbatur in dicto instrumento in ver. & cum sit ꝙ. d. Petrus matheus &c. dum subditur, & eidem domine Constantie intendit, & vult dare &c. quod certe tēpore promissionis iam erat, & sic dicetur causa de preterito secundum sui naturam & hoc demonstrāt etiam illa verba cum sit, que exponuntur vulgariter conciosiacosa, vt per Bar. in. l. demonstratio. §. quod autem. ij. questione. ff. de conditio. & demonstratio.

¶ Capiendo ergo pro causa huius promissionis talem animi deliberationem certe dico ꝙ causa fuit vera, quia vere ita decreuerat, vt ipsemet asseruit, ex qua cōsideratione tolluntur penitus omnia in contrarium adducta.

¶ Et licet illa deliberatio tenderet ad numerationem domine Constantie facienda, & illa forte facta non fuerit seu facta non probetur, tamen causa propria dicte promissionis residet in illa deliberatione, que vera fuit, & qua stante Petrus matheus pater voluit vti liberalitate in. d. dominam Letam de. d. libris centum. ¶ Et ꝙ ista consideratio

ſideratio ſit veriſſima in propoſito oſtẽditur ſic. Ponamus ꝙ poſt factam iſtam promiſſionem domina Conſtantia ſtatim innupta deceſſiſſet ita ꝙ ei dos illa dari non potuiſſet, num iſto caſu dicemus hanc promiſſionem euanuiſſe. Certe nemo ſani capitis illud diceret, ſed valuiſſet, ꝛ multo magis, qꝛ ſcꝫ vbi non eſſet ille pater daturus dotem do. Conſtantie facilius illas libras centum. d. Lete ſoluere potuiſſet, quam facilitatem, ꝛ commoditatem ſoluendi dicit̃ conſideraſſe in. d. promiſſione exequenda, vt modo dicas, ſi .n. voluit eſſe obligatus quando libras. cccc. domine Conſtãtie dediſſet, fortius videt̃, ꝙ voluerit teneri in illo caſu mortis eius propter maiorem commoditatem, auten. multo magis. C. de epiſ. ꝛ cleri. cũ ſimilibus, ꝛ (ni fallor) qui contrarium illo caſu reſponderet longe erraret, ꝛ cõtra veroſi-

9 milem mentem ipſius donantis loqueretur. † a qua veroſimili mẽte licita eſt argumẽtatio. l. non eſt veroſimile in princip. ff. qđ met. cau. cum ſimilibus, ꝛ tradit Bal. in. l. j. tertia colum. C. de ſeru. fugi. dicens ꝙ imagineꝫ falſitatis habet quod eſt remotum a veroſimili, tradit etiam Alexan. in conſil. xxvij. in cã ꝛ lite. in fi. ij. vol. ꝛ Iaſ. in. l. ſi extraneus. ij. colum. ff. de condi. ob cauſam, ꝛ ad iſta optime faciunt dicta per patruum, ꝛ do. meum Soci. in conſi. c. ſuper controuerſia. iij. colum. ij. volu. Cum itaqꝫ cauſa promiſſionis fuerit predicta animi deſtinatio, que vere iã preceſſerat non eſt dicendum illam promiſſionem habere aliquam conditionem vel dependentiam ex futuro quantum ad obligationẽ, ſed fuit pura, vt verba inſtrumenti ſonãt, ꝛ. ſ. dixi. ¶ Nec ob. quod dicebatur non eſſe cui fiat illa equiparatio, ſi non fuerit data dos. cccc. librarum do. Conſtantie qꝛ nõ entis ꝛc. ¶ Quoniam reſpondetur, ꝙ argumentuꝫ procederet, quãdo pater ſimpliciter nulla expreſſa quantitate promiſiſſet equiparare dotem. d. Lete. doti domine Conſtantie, ſꝫ non ſic eſt in caſu noſtro, nam promiſſio facta fuit de certa quãtitate ꝛ ſic non expectat aliq̃d ſui declarationem, ꝛ certe totũ id eſt, qꝛ cauſa ipſa. i. deliberatio animi. d. patris iaꝫ erat certa. ſ. de dandis libris. cccc. pro dote. d. Conſtantie ꝛ ſic equiparatio dotis. d. Lete. iam habet cui fiat, vꝫ doti domine Conſtãtie iam in mente patris deliberate. ¶ Et ex his circa ſecundum dubium concludo ꝙ obligatio fuit pura, vt. ſ. dixi. ¶ Fateor tñ, qđ ipſius obligationis executio dilata fuit in tempus quo ipſe pater potuiſſet ſine eius icõmoditate ſoluere. d. libras centum vt clare dicitur in inſtrumento. ¶ Nec dicatur, ꝙ ex illis verbis, quando potuerit, ꝛ habebit commodum ꝛc. reddatur obligatio conditionalis qꝛ vt ex fine inſtrumenti apparet nõ adijciũt̃ ad qualificandam obligationem, que dicit̃ pure facta, vt. ſ. eſt demõſtratũ, ſed tãtũ adijciuntur executioni ipſius, obli. que p illa verba dicitur (vt modo dixi) dilata in tẽpus, quo ipſe pater commode ſoluere potuiſſet, preſupoſita tamen ſemp firma, ꝛ pura obligatione de dãdis aliquando. d. centum

10 libris. ¶ † Circa tertium dubiũ pro eius reſolutione opꝫ videre quem ſenſum habeant illa verba, quando potuerit, habebit commodum, ꝛ cuꝫ omni ſua commoditate, de quibus in inſtrumento, ꝛ certe importãt ꝙ pater ſoluere tenebitur ꝛ illam obligationem exequi cum ere alieno deducto ꝛ ſalua digni tate ſua potuiſſet, vt eſt tex. in. l. nepos proculo. ff. de verbo. ſignifica. ꝛ in. l. auus neptis in fi. ff. de iur. dotium ꝛ vtrobiqꝫ notatur ꝛ loquũtur illa iura in terminis noſtris, quando. ſ. promiſſio fit ex cauſa dotis, ꝛ in hoc cõcordant clariſ. Aduocati vtriuſqꝫ partis. ¶ Et vltra ego dico ꝙ tantum iſta verba videntur importare quantum donatori conceditur a. l. vꝫ vt ab eo exigatur ſolum in quantũ

11 facere poteſt. † Nam lꝫ in alijs habentibus priuilegium ne conueniantur vltra quam facere poſſint non deducatur es alienum vt. l. ſunt qui in id. ff. de re iud. tñ in donatore ſecus eſt, qñ. ſ. conueniẽt ex promiſſione cã donationis facta, quia

12 tunc et es alienum deducitur. l. inter eos. §. fi. eo. titu. † ꝛ in omnibus obligatis inquãtum facere pñt pro regula dicit̃ ꝙ ſp debet haberi ratio dignitatis pſone put poſt Imo. ꝛ Cu. voluit Alex. loquens in marito in. l. ſi maritus in fi. ff. ſolu. ma. ꝛ refert (ꝛ generaliter loquẽdo) ſeqt̃ Deci. in. l. diuus ppe fi. ff. de reg. iur. ¶ Sic ergo ꝯcludit̃. ꝙ donator ex tali cã conuentus qui vltra q̃ facere poſſit non dꝫ conueniri deducit es alienum, ꝛ dꝫ in eo haberi rõ dignitatis.

¶ Quo ſtante ſequit̃, ꝙ in caſu nr̃o promiſſio facta de ſoluendo p predictum Petrum mathcũ cũ ſine incõmodita te potuiſſet facit eũ equalẽ donatori in priuilegio qđ habet ne cõueniat̃ vltra quã facere poſſit, cũ ꝛ in caſu nr̃o ſit es alienũ deducẽdũ ꝛ dignitatis ratio habẽda prout. ſ. dictũ fuit. ¶ His ſic ſtãtibus dico, ꝙ ſi viueret ipſe Petrus matheus, ꝛ ex cã. d. promiſſionis conueniretur oporteret forte probare, ꝙ ipſe comode ere alieno deducto, ꝛ ſalua eius dignitate ſoluere poſſet, ꝛ in eo caſu poſſent pcedere q̃plura eleganter p clariſſimũ dominũ Achillẽ prefatum allegata, ſed iſte non eſt caſus noſter, Nam non ipſe (q iam per aliquot annos deceſſit) conuenit̃, ſed eius neptes, q̃ ex pſona ſcipionis pr̃is eaꝝ cui ſunt hẽdes dicunt̃ heredes. d.

13 Petri mathei eaꝝ aui † cum his hẽdis ſit et his primi defuncti. l. fi. C. de here. inſti. in quo caſu dico ceſſare illã diſ-

14 putationem an cõmode ſoluere poſſint, vel ne. † Om̃ illud priuilegium ſolũ ipſi promittenti cõpetebat nõ aũt tranſit in hẽdes et ſi ſint de liberis vt. l. ſciendũ. ff. de re iudi. ꝛ ibi notatur ꝛ (ni fallor) propria, ꝛ veroſimilis mẽs. d. pet. mat. non fuit vt reſpectu hẽdum ſuoꝝ maxie in occurrenti caſu debeat conſiderari, an cõmode ſoluere poſſint ad dãnum. d. dñe Lete filie, cũ iſte filie ſcipionis hẽdes predicte

15 ſint eius neptes † veroſimile eteniꝫ eſt quẽ non minus diligere filiam, q̃ neptem. l. ſi viua mr̃e. C. de bon. mater. ꝛ traditur in. l. i. C. de condi. inſti. tradit et Fulgo. in conſi. xviij. ſolumutia fecit teſtm̃. ꝛ patruus ꝛ do. meus Soci. in. l. cum auus. xlv. col. cum multis ſequentibus. ff. de condi. ꝛ demõ. cum multis cõcordantibus, que allegari poſſent. Quo ſtãte ab ipſius Pet. mat. veroſimili mente arguẽdo iuxta no. cõiter. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de poſt. dõm eſt, qđ predicte

16 hẽdes ad dictas libras cẽtũ oino teneant̃. ¶ † Ad quod facit. d. l. nepos proculo de ver. ſignifi. in ver. proculus putat ꝛc. vult. n. ibi tex. ꝙ in huiuſmodi promiſſionibus inſpicitur id qđ actum eſt, quod intelligo ſiue expreſſe, ſiue vero ſimiliter per not. in. d. l. tale pactum. §. fi. ¶ Et ꝙ iſto caſu mens predicti Pet. mat. fuerit vt iſte hẽdes ſimpliciter teneant̃ ꝯſtat et qꝛ ipſe voluit, ꝙ et partem ſue hẽditatis, ꝛ et mr̃ne. d. dña Lera petere poſſit cum defecerit linea maſculina vt patet in. d. inſtrumẽto in ver. ſed cum hoc ꝛc. Ex quo arguitur, quod in perſona ſuarum neptum, vbi maſculi deficerent nõ ꝯſiderauit hẽri aliquem reſpectũ ad cõmoditatem, vel incommoditatẽ ſoluendi, ꝛ ita ex predictis cõcludendum eſt. ¶ Licet et ſi cõmoditas eſſet ipſarum neptũ attẽdẽda poſſet dici, ꝙ poſſint cõmode. d. libras cẽtũ ſoluẽ cũ ille ſint qd minimũ in hẽditate valoris ad minus librax q̃tuor miliũ. ꝛ ipſe cũ ſint nupte, vl̃ nupturꝫ, ꝛ apđ eaꝝ viros pmãſure poſt dotes eaꝝ paꝝ aut nihil egere poſſunt. Sic igitur ex predictis concludo diem iam diu veniſſe, vt d. libre cẽtũ ſolui debeãt ꝛ p. d. dñaꝫ Letaꝫ iuſte eas petitas eſſe pro executiõe dicti inſtrumẽti ſm formaꝫ ſtatuti Fauẽtini ſub rubrica q̃liter pcedat̃ ꝯ obligatos ex publica ſcriptura. ¶ Nec dicat̃, ꝙ ñ ſumus i pſona ipſius pmittẽtis, ſed in pſona hẽdum eius, ꝛ per mediã pſonã alterius. Om̃ nulli dubiũ eſt in caſu iſto et ꝯ tales hẽdes hẽre locuꝫ dictũ ſtatutũ iuxta ea que tradunt Bar. ꝛ alij maxime Alexan. in. l. poſtulante in priñ. ff. ad trebel. ꝛ hec circa tertium.

¶ Circa quartum ꝛ vltimum abſqꝫ aliqua heſitatiõe concludendum eſt petitioni predicte nullam preſcriptioneꝫ opponi poſſe. Nam aut volumus, ꝙ Petrus matheus viuens non habuerit cõmoditatem ſoluendi ꝛ ſic ꝙ aduerſus

17 eum agi non potuerit. † ꝛ non eſt dubium, ꝙ preſcriptio non potuit currere, qꝛ non valenti agere non currit preſcriptio. l. i. in. fi. C. de anna. excep. aut volumus ꝙ habuerit dictam cõmoditatẽ ꝛ tunc ipſe non ſoluens, cum commode poſſet, dicitur fuiſſe in mala fide, merito non potuit aliquo modo preſcribere. c. poſſeſſor mal. fidei de regu. iur. lib. vj. ꝛ c. fi. de preſcrip. cũ ſimilibus, ꝛ traditur in. l. celſus. ff. d vſucapio. quicquid in ꝯtrium dixerit Bar. in. l. ſeqtur. §. viaꝫ.

18 ff. de vſucap. † Nam eius opi. cõiter reprobat̃, ꝛ concluditur per oẽs vt. ſ. ꝙ malefidei exiſtens non poteſt preſcribere vt per Imo. ꝛ Fely. in. d. c. fi. de preſcrip. cum alijs adductis per clariſſimum dominum And. aduocatum. d. domine Lete, ꝛ vltra eum ita contra Bar. firmat Cuma. in cõſil. cxlvij. domina Comitiſſa. ij. colũ. ꝛ plene tradit inſignis

doctor do. Jo.fran.balbus in tract. de prescrip.in.ij. parte tertie partis principalis in.xiij.q. vbi lz aliquos referat tenentes cum Bart.tamen finaliter concludit fm verã, & cõmunem opi.† q mala fides debitoris impedit prescriptionem in actionibus personalibus ꝯ opi. Bar. & sequatiuz. si igitur viuente.d. Petro matheo nulla cucurrit prescriptio post eius mortez, vbi currere potuisset non preterijt tm̃ tpis, quod ad prescribendũ sufficiat, & sic remanet conclusio q predicta domina Leta nulla ei prescriptione obstante pót vt.s.dictũ est petere.d. libras centũ bonoꝝ. ¶ Et sic ex predictis omnibus refero partes Magnifici potestatis in presenti causa esse in condemnando illas neptes, & heredes.d. Petri mathei ad.d.libras centũ, prout petitũ fuit, & easdẽ velut iniustã causam fauentes in expensis legitimis condemnando iuxta.l. properandũ.§. sin autem alterutra.C.de iudi. ¶ Et licet ad iustificationem eoꝝ, q.s. conclusa sunt plura adduci potuissent predictis tñ paucis volo esse contentus attento, q absq aliqua allegatione satis erat decisionem presentis cause conclusiue ponere iuxta cõmuniter tradita per doc. maxime Jo.and Jmo. Cardi. & Abb.in.c.sicut de re iudi. & tradit Ang. Are.in quodam eius consilio incipien.ego Ang. de gãbilionibus, impresso inter consilia Pet.de ancha.nu.cxij. Laus Deo.

Soci.nepos, Padue legens.1530.

SVMMARIVM

¶ Legitimatio non preiudicat non citatis circa bona de quibus pater legitimationem petens non poterat libere disponere, sed ad illos erant non facta legitimatione omnino peruentura.

1. Conditio si sine heredibus decedat, semp intelligitur idest si sine liberis, & dicti liberi debent esse heredes.
2. Donator in rebus a se donatis potest, quancunq legem vult adijcere.
3. Legitimatio filij in vita patris lz nõ reqrat citationẽ agnatoꝝ patri debẽtiũ ab itestato succedere fieri debere, tamẽ qñ pater non pót libere disponere, sz post eius mortez ad aliũ eius bona erãt puẽtura, si sine liberis decederet requiritur citatio, aut quod eis in legitimatiõe fiat mentio, & dat exempla.
4. Citatio agnatoꝝ non requirit in legitimatione filij ad petitio .patris facta, quando pater libere potest de bonis de quibus agitur, disponere.

CONSILIVM XIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Viso tenore priuilegij concessi a serenissimo Jmpatore Reuerẽdo episcopo vasionensi, & qbusdã fratribus eius ac etiã dño Matheo, & alijs qbusdã vti cõsanguineis eiusdẽ Reuerẽdi epi.viso ẽt instro legitimationis facte de quibusdã Alex. & Vlixe p.d. dñz Matheũ, q psupponit nõesse d ꝯsanguineis pdicti Reuerẽ.epi.ac ãt viso ꝯsilio excelẽtissimi ꝯsultoris mihi vti patris bonorãdi cõcludẽtis legitimationem pdictã de iure nõ tenere, nec vllo modo valere, ex eo psertiz q pdictus dñs Matheus nõ dz hẽre talẽ potestatẽ legitimandi qua vsus fuit. Attento q nõ ẽ de ꝯsanguineis pd. reuerẽdi epi, de subscriptione reqsitus qz facillime in eãdez sñiam cõcurro. Et qm̃ sup hoc satis abunde p do.cõsultorẽ res est dilucidata, alr super eo nõ insistã, rei.n. plene demõstrate frustra qs sup addẽ pbationẽ rẽtat.l.j.in fi.ff.de dot. plega. vna ergo cũ dño cõsultore verã, & iuridicã arbitror hãc cõclusionẽ, q talis legitimatio de iure nõ valeat ex defectu ptãtis predicti dñi Mathei prout plene p consulentem ostẽsum fuit. ¶ Addo insup q ex alio predicta legitimatio nõ valet in piudiciũ Antonij fratris do. Caroli patris predictoꝝ Alex. & vlixis saltẽ respectu bonoꝝ que ipsi dño Carolo a communi eoꝝ matre fuerãt donata, Nam talia bõa si do. Carolus sine liberis decessert debebãt oĩno puenire ad.d. Antoniũ fratrem tanq̃ in proximũ masculũ mris donãtis vt clare cõstat ex instro donatio. ibi in v. hac tñ declaratiõe &c. ¶ Nec dicat q nõ dr sine liberis, sz sine heredibus, q hoc ĩ iure est clarissimũ, q talis cõditio si sine hẽdibus decedat sp itelligit.i.sine liberis casus ẽ clarus in.l. ex facto.§.fi. & ibi tradũt oẽs doc.ff.ad trebel.est bñ verũ q debent .d.liberi esse hẽdes vt voluit ibi Bar. & magis cõiter doc.vt ibi per Alex.quicquid dixerit ibi glo.in contrarium. & lz ad hoc possent plura adduci tñ gra breuitatis obmitto. ¶ Et stante hoc sequit, q predita bona apó Carolum predictum non erant cum plena libertate, vt de eis libere disponere potuisset, sed si liberos hẽdes nõ haberet debeant.d.bona puenire ad.d. Antoniuz vt pz ex.d. instro.† & non est dubium, q illa mater donãdo potuit quãcunq legem voluerit adijcere bonis a se donatis arg.l.legem.C.de pac. & in tex.quasi in terminis in.l. quotiens.C.d de dona.q̃ sub.mo. dz ergo oĩno seruari q in instro cõtinetur, & maxime q illi legi seu voluntati donatricis dz consensisse ipse Carolus dõatarius. Hoc igit sic posito vz q.d. Carolus nõ hñs liberos hẽdes nõ posset de dictis bonis libere disponere, sed eo casu essent puentura ad.d. Antoniũ dico in proposito q legitimatio facta de.d. Alexã. & vlixe esto q alias de iure valeret, qd tamẽ est falsum, non dz preiudicasse.d. Anto.in ea non reqsito nec citato q̃tum ptinet ad predicta bona.† Nã lz alias soleat magis cõiter cõcludi, q in legitimatiõe facta de filio ad instãtia pris viuẽtis nõ reqratur citatio agnatoꝝ, q patri ab intestato succedere potuissent ea rõne quia pater poterat ex arbitrio tales agnatos priuare bonis suis, alteri ea relinquendo, vel vt qdam dicunt in mare proijciendo cũ de eis haberet liberam dispositionem vt concludunt magis communiter doc.in.l. gallus.§. & quid si tantum.ff.de libe. & postu.cum concordantibus vt per patruũ & do. meum Soci.in consil.xlvij. in presenti consultatione.ix.col.ver.ad scdam rõnem.iiij. vol.per And.Barb.in consi.xlix.scribitur sapientie.ij.co. ij.volu. & excellentissimum dñm Dec .in consi.cccvij. viso puncto.j.col. Tamen si que bona pater haberet de quibus libere disponere non posset sed post eum absq filijs legitimis decedentem erant ad aliquez puta ad fratres eius, peruentura, nisi ille frater fuerit citatus, aut de eo fuisset facta mentio in legitimatione, legitimatio illa respectu illoꝝ bonorum sibi non preiudicat, puta si essent bona feudalia, & feudum fuisset paternum. Nam tunc talia bona non dicerentur esse in libera potestate patris legitimantis q post eũ si filij legitimi non extarent deberent peruenire ad fratrem eius, vnde si de eo in legitimatione non sit facta mentio & non fuerit citatus legitimatio sibi in.d.bonis non preiudicat, ita signanter concludit Are. post multos per eũ allegatos in consi.pen.magnifici & excelsi dñi.col.fi. ¶ Sic etiã dicendum esset si essent bona aliqua subiecta fideicom.ex dispositione alicuius iam defuncti si ille pater sine legitimis hẽdibus decesserit nã nec isto casu legitimatio facta absq mentione illius cui sic fideicommissum debebatur, & eo nõ citato sibi respectu illorum bonorum preiudicabit, vt clare concludit Pet.de ancha.in consi.ccccxxvij.circa primũ quesitum, & eum refert, & sequitur Alex.in consi.lxvij.consideratis his.iij. & .iiij.col.j.vol. & sentit dominus meus Soci.in.d.consi.xlvij.ij.col. sic igitur dicendum est in casu isto, nam cũ.d.dominus Carolus bona a matre sibi donata libera non haberet, sed subiecta restitutioni si sine filijs heredibus decesserit ad istar fidecommissi.erant.n.in.d.casu ad fratrem eius Antonium peruentura vt.s.dixi legitimatio ad instantiam predicti domini Caroli facta non debet respectu illorum bonorum preiudicasse predicto anto.nõ citato, & de quo in legitimatio nulla mẽtio fit. ¶ Et rõ videtur ĩ promptu, q si sciuisset dominus Matheus legitimãs talia bona sic illi fratri debita esse, non est verosimile q in eis voluisset ipsi Anto.preiudicare, & ita forsasse prefatus dominus Matheus respõderet si de hoc esset interrogatus. ¶ † Et ad predicta adduco decisionem excellentissimi domini Philip.decij in consi.lxxxv. & diligenter pro tenui.co. fi.vbi. clare concludit, q tunc & eo respectu citatio agnatorum non requiritur in legitimatione facta de filio ad petitionem patris, quando pater libere de bonis de quibus agit potest disponere, secus si non habeat illorum dispositionez, q tunc

qr tūc citatio requiritur vt per eū qui plures ita tenere allegat ad quem me remitto. ¶ Possent alie plures tum rationes, tuz auctoritates ad predictorum cōfirmationē adduci, sed breuitas tēporis cū maxima instantia consultātis de expeditione nō patitur me vltra prosequi, quare finē faciens his paucis concludo legitimationē de qua agitur esse totaliter nullam ex defectu ptātis legitimantis, ⁊ maxime hoc esse verū in preiudiciū. d. Antonij respectu bonorum a matre eius donatorum predicto Carolo p predicta. Laus Deo.

Marianus Socinus Junior iuriscōsultus patritius Senensis, Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De filio ⁊ eius vxore non habitantibus cuz patre. Utrū scilicet possint ipsi dotem repetere.

¶ Et qd pater non teneatur ad aliquid extra domum si ei nihil imputari possit.

¶ Et φ debeat habere apud se integram dotem, paratus onera realia subire.

¶ Filius in potestate patris in dubio esse presumitur.

2 Pater paratus subire onera realia mrīmonij nō tenet dotē reddere filio ⁊ eius vxori nollētibus secū habitare.

3 Pater non tenet filio ⁊ eius vxori alimenta extra domuz prestare si absqz legitima causa nolunt cum eo habitare.

4 Pater ⁊ socer pōt exigere reliquuz dotis nurus, qd superest, dato quod ipsi iugales cum eo non habitent absqz rationabili causa.

5 Fructus ⁊ interesse dotis non solute pro oneribus matrimonij debentur.

6 Fructus ⁊ vsure quedam loco interesse debentur a die, quo dos solui debuit.

7 Dies statuta pro homine interpellat.

CONSILIVM XV

Dirigat dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Uisa contingentia facti cū suis quatuor qōnibus, nec nō etiā viso elegātissimo ɔ̄silio p ipsarū qōnum resolutiōe, reddito per excellentissimū Juriscōsultū dnm Leonardū uallatū mihi vti fratrē honorandū, habitaqz sup rn̄sis eius natura aiaduersiōe facile condescendo in predicti excellentissimi Cōsultoris opiniōes vti iuridicas. ¶ Igit in. j. q. vna cū eo arbitror Illustri. do. Joan. frācisc. comitē pitigliani minime teneri ad restituēdam illā q̄titatē pecunie quaz pro parte dotis Illustri. sue nurus recepit, lz ipsa vna cū viro eius ipsius Illustrissimi comitis filio secū nō habitēt, tribus scz in facto presupositis pro veris. ¶ † Prio φ cā nulla talis separate habitatiōis possit imputari Illustrissimo comiti pr̄i. ¶ Itē φ filius sit in ptāte, qd etiā in dubio presumit vbi ɔ̄riū nō p bet vt. l. si emancipati. C. de collat. cū similibus. ¶ Item ⁊ tertio φ Illustrissimus comes sit paratus subire oia onera realia mrīmonij honorifice, put ipsis iugalibus, ⁊ eoꝝ digni tati ɔ̄ueniret, istis. n. sic presupositis clara est p̄dicta ɔ̄clo p ea, q̄ tradūt doc. maxie Pau. d ca. i. l. ij. C. fa. her. q Pau. idē clare dixit i. l. q dā cū filiū co. iij. ff. d vb. ob. ⁊ p ea q̄ post alios pl'es tradit insignis doc. Jo. cāpeggius aliqn̄ pceptor meus in suo tractatu dotiū in. xvj. q. iij. partis cum alijs deductis. s̄. per excellentissi. ɔ̄sultorē. ¶ † Siīr i. ij. q. put ēt do. ɔ̄sultor ɔ̄cludēdū puto Illustri. comitē paratū alimenta in sua domo prestare filio, ⁊ nurui, non teneri extra domuz ea prestare posito prout presuponitur p vero φ nulla subsit ltima cā ob quā ipsi velint seorsuz a pr̄e ⁊ socero respectiue habitare, ita ɔ̄cludit Pau. d ca. i locis p̄dictis. ⁊ Jmo. in. l. si cū dotē. §. trāsgrediamur ppe fi. ff. so. ma. vt. s̄. p ɔ̄sultorē dcm̄ fuit ad quē me refero. ¶ † Plz ēt eiusdē cōsultoris ɔ̄clo in. iij. q. vt. s. Illustrissim. comes exigere possit qd de dote sue nurus supest soluēduz quatenus tn̄ tpa soluēdi fint pterita nō obstāte φ p̄dicti iugales nō habitēt cū eo, posito vt dcm̄ ē qd id faciāt absqz rōnabili cā ⁊ p φ Illustr. comitem non stet quominus subeat onera realia mrīmonij. qr his statibus q̄tū ad ipz pinde ē ac si onera subiret, eo pserti qr negari nō pt φ Illustr. d. Jo. Ant. nō sit in aliqua culpa cur Illustri. d. Liuia eius filia simul cū eius marito nō habitet cū p̄dicto Illustr. comite, vt sapiēter, ⁊ egregie p. d. ɔ̄sultorē ostēsū fuit. Cū itaqz Illust. d. Jo. Ant. pmissori, ⁊ obligato possit iputari cur realr Illustr. comes nō subeat. d. onera ad q̄ subeūda paratus ē. hoc dz hēri p impleto ad dānū eius, q erat obligatus ex quo ei aliqd iputari pt ēt φ iplemētū ipedire p tertiū vt colligi pt ex traditis p Jas. i. l. j. ij. col. C. de insti. ⁊ substi. sub ɔ̄di. fa. cū alijs traditis. s̄. p do. ɔ̄sultorē docte ⁊ sapiēter ad quē me refero. ¶ † Circa q̄rtā ⁊ vlti. q. lz plusculū dubitatiōis hr̄e videat, qm̄ lz Illust. comes ex pte sua ab initio ipleuit tn̄ postea cessauit implere ⁊ p ɔ̄ns fructus ⁊ interesse nō solute dotis vr̄ φ nō debeāt ex quo debentur p oneribus mrīmonij iuxta. c. salubiter ⁊ q̄ ibi tradūt doc. extra de vsur. ⁊. l. p oneribus. C. de iur. dot. cū silibus. ¶ † Attn̄ ēt in ea ɔ̄clo excellētissi. ɔ̄sultoris iuridica vr̄ vt. s. p reliquo dotis qd peti pt, ab illo tpe quo solui debuit debeant fructus seu vsure q̄dā loco iterēē obite qm̄ cū verū sit id reliquū lapso eius tpe fuisse debitū ⁊ solui debuisse negari nō pt Illustrissi. d. Jo. Anto. nō fuisse in mora saltē irregulari p iplemētū ex parte Illustrissimi comitis iuxta ea, q̄ cōiter tradūt doc. in. l. de diuisione. ff. so. ma. ⁊ p Alex. in ɔ̄si. cxlvij. pspectis instrīs. j. col. v. vol. ¶ Quinimo ēt p iterplōnē a lapsu diei facta †. Qm̄ vt vulgo dr̄ dies interpellat p hoie vulgata. l. mag. C. de cōtr. ⁊ cōmi. sti. vbi in fi. ponit, rō facit. l. si duo in fi. ff. d ɔ̄sti. pecu. ⁊. l. ij. circa mediū. C. de iur. emphy. ⁊ est bonus tex. in. c. fi. extra de loca. Et q̄uis Illu. comes desierit subire onera mrīmonij de q bus. s̄. tn̄ ex eo nō minus p̄dicta debent qr ɔ̄ eius volūtatē, ⁊ sine aliqua sua culpa id euenit cū pluries se obtulerit ⁊ de nouo se offerat oia onera subire, ⁊ vt credo hoc mirū in modū desiderat vt filio ⁊ nuru cū eorū ple fruat ⁊ letet eoruz p̄ntia ⁊ ɔ̄uersatione ɔ̄tinua vti faciūt cōiter parētes. ⁊ Illu. do. Jo. Ant. de hoc cōqueri nō pt cū debeat id sibi imputare q in culpa est ne p̄dicti iugales redeant ad habitādū cum Illustri. comite. Itaqz ex p̄dictis oibus sequor in totū s̄nias ⁊ opiniōes p̄dicti excellētissimi ɔ̄sultoris, q oia ita egregie ⁊ sapiēter deduxit vt additiōe non egeāt, ⁊ ppea sine alia additiōe placuit sic hr̄ p̄dictas eius decisiōes discurrere ⁊ approbare qd ēt a me fcm̄ fuit qr d simplici subscriptiōe fuz reqsitus ⁊ etiā qr propter cōtinuas lectiōes ⁊ alias plurias occupationes aliter facere minime potuissem. Laus Deo.

Socinus tertius Padue legens.

CASVS

¶ Palma d ciuitate Carbari cū hr̄et bona coia cū Joāne, ⁊ Urbano fratribus decessit derelictis post se Nicolleta, ⁊ Dn̄ica filiabus ipuberibus, q̄ i domo remāserūt sub cura, ⁊ regimine patruorū, qui etiā put prius faciebant semper bona omnia communia cum dictis pupillis administrauerūt.

¶ Quarū pupillarū mr̄ dn̄a Franciscbina nunq̄ petijt pui deri eis de tutore, s; trāsiuit ad scda vota ⁊ postea decessit superstite inter ceteros dn̄a Caterina mr̄e, q̄ est auia mr̄na p̄dictarū pupillarū, ⁊ q̄ iā a. x. annis citra laborauit, ⁊ ad p̄ns ēt laborat quadā ɔ̄tinua, ⁊ irreparabili infirmitate, vt se loco mouere nō possit, ⁊ penitus dr̄ effecta inutilis, ⁊ vltra corporis inutilitatē cū ea ēt concurrere vr̄ quedā mentis offuscatio a continuis languoribus causata saltez presumptiue.

¶ Ista dn̄a Caterina similiter nunq̄ petijt (vt asseritur) p uideri de tutore predictis suis neptibus impuberibus.

¶ Decessit postea Nicolleta adhuc impubes.

¶ Modo queritur: vtrum domina Caterina auia predicta a successione eius sibi de iure debita dicatur excludi ex eo, φ tutorem illi dari non petierit.

SVMMARIVM

¶ De auia materna, que tutorez non petijt dari neptibus.

¶ Extāte patruo, ⁊ bona pupillarū de facto administrāte. Nunquid scz priuetur successione ipsarum pupillarum.

¶ Et plura de materia.

1 Mater si fuit negligens petendo tutorē filijs dari, licet alias successura esset, a filiorum successione excluditur.
Idem in auia dicendum est.
Idem de alio quocunque, qui pupilli successionem sperat.
Et ratio assignatur.
2 Lex, que priuat aliquē hereditate propter aliquod extrinsecū, procedit etiam si per statutum hereditas deferatur.
3 Mater vti proximior tenetur, licet auia pupillorum viuat, tutorem filijs pupillis petere.
4 Auie mortua matre onus petendi tutorem nepotibus spectat.
5 Auia non excusatur a pena non petiti tutoris, si pupillorū bona cum decreto iudicis administrentur.
6 Tutele datiue locus est, quando cessat testamentaria vel legitima.
7 Mater vel auia debent petere tutorem filijs dari, quando non reperitur testamentarius vel legitimus, secus si repe riatur, quia si non petant, non priuabuntur eorum successio ne. & I. numero decimotertio.
8 Argumentum ab ordine rubricarum valet.
9 Lex quare onus petendi tutorem filijs matri vel auie iniunxerit.
10 Tutor minoribus tunc dandus est, si non habent eos, qui ex legibus sunt defensores.
11 L. sciāt omnes. C. de legitimis heredi. quando procedat, & habeat locum.
12 Tutela legitima, proximioribus agnatis defertur.
14 Mater, & auia excusantur a pena non petiti tutoris, quan do subest aliqua probabilis causa, ex qua ignorātia pos sit excusari. & nume. sequen.
16 Auia prefertur omnibus tutoribus legitimis, intellige ta men si vult, quia non cogitur tutelā suscipere, vt infra nu mero decimonono.
17 Pupillo parum prodest tutorem habere, si tutelam legiti me non administret. & nume. sequen.
19 Tutores legitimi licet cogantur tutelam suscipere, in ma tre tamē, & auia secus est, sed in eius arbitrio remittitur.
20 Tutela est onus.
21 Matris taciturnitas in non petendo tutorez filijs dari, de notat quod non intendit esse tutrix.
Et non dicitur tutrix legitima velit nolit, sed ita demum si petat, & dum est in mora, dicitur nolle.
22 Mater quod possit esse tutrix, introductum hoc est in eius fa uorem, & ante auc. matri & auie. nō poterat esse tutrix.
23 Mater, & auia a tutela excusantur, quando sunt inhabiles & infirme.
24 Absurdum est vt qui rebus suis superesse non potest, alio rum tutelam gerat.
25 Tutor quis esse non potest ob malam corporis valitudi nem.
26 Negligens nemo dicitur in eo, quod nullo modo imple re potest.
27 Obligatio vbi non datur, ibi non potest dari mora, vel ne gligentia.
28 Mater, vel auia non tenetur curare, vt legitimus, vel testa mentarius tutor administret, vel faciat ea, que tutori cō ueniunt, quia ad illud solum tenetur respectu tutoris ab ea petiti.
29 Tutele datiue quā locus est, lex iubet matri, & alijs, vt cū effe ctu detur tutor, & faciat eum administrare.
30 Mater in testamentario vel legitimo tutore non se habet intromittere.
Nec est excludenda ab hereditate filij luctuosa.
313 Pena priuationis a iure nostro locum nō habet, nisi in iure exprimatur.
32 Tutele obnoxius remanet, qui tutor reperit, si debito tem pore non se excuset.
33 Mater q̄ tutrix esse potest, sufficit quod patiatur legitimū ad ministrare. & I. nu. 36.
34 Dispositio, quod quis ob non petitum tutorem successione pri uetur, est rigorosa, & penalis, ideo interpretatio in benignio rem partem est accipienda.
Et si in loco consuetudo est, quod talis pena a matre non exi gatur, illa seruanda est.
35 Infirmitas, & mentis offuscatio matris vel auie, eam excu sat a pena non petiti tutoris.

CONSILIVM XVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Uiso themate suprascripto, & facti cōtin gentia bn̄ cōsiderata nō modice difficultatis visa est presens consultatio. ¶ Nam vide batur prima consideratione predictam dn̄am Caterinam auiā oio esse exclusaz a successione. d. sue neptis. † Nemini enim dubium est, matrem, que alias successura esset, excludi a successione filij pupilli, si fuit negligens in petēdo ei dari tu torē, vt est tex. in. l. ij. §. si mater. & §. cōfestiz. ff. ad senatucōs. tertul. in. l. omnē. C. eo. tit. in. l. ij. §. sunt autem. ff. qui petā. tut. vbi per Bar. & alios, & in. §. fi. vbi tradunt doc. insti. de senatusconsulto tertul. cum similibus. Et qd̄ in matre dictū est per iura predicta, etiam in auia dicendū est, vt est tex. in d. l. ij. ff. ad tertul. §. qm̄ & magistratibus. ver. & qd si nepoti bus &c. & ita per illū tex. dixit Bar. in. l. ij. col. vij. ff. de vul ga. & pupilla. in ver. vlterius quero an tacita pupillaris &c. & in. l. iij. in fin. ff. de testa. tute. ¶ Immo idē dicendū est de quocunque, qui successionem pupilli sperat, semper enim qui cunque sit, priuabitur successione pupilli, si fuerit negligens in petendo eidem tutorē dari, vt est de hoc gn̄alis tex. in. l. sciāt omnes. C. de legiti. hered. Et huius gn̄alis decisionis ratio est, quia lex voluit, quod sicut matri, & alijs, qui successionem spe rant, dedit cōmodum successionis, ita mater ipsa, & alij de beāt ipsis pupillis consulere petēdo prouideri de tutore, prout hāc rōnē tradit tex. in. d. §. fi. insti. de senatuscōsul. tertul. cum igitur. d. dn̄a Caterina auia nunquā petierit dari tutorez predictis pupillis, sed fuerit in eo negligens, sequitur quod dz excludi a successiōe. d. Nicolete per iura predicta. Nec quo ad hoc distinguitur quo iure persona vocetur ad successionē an scz iure cōmuni, an iure aliquo municipali. semper enim & vtroque casu pp negligentiā in non petendo tutorem perso na repellitur a successione, quomodocunque iure municipali delata. † lex enim que priuat aliquē hereditate propter aliquod extrinse cū, procedit etiam si per statutū hereditas deferatur. ita voluit insignis doctor. d. Albe. bru. in suo solēni tract. de statutis femin. & cognat. linea. excludent. in quinto articulo princi pali. in. xxx. questio. secunda columna versicu. ex predicta cō clusione. &c. & ponit proprie exemplū in casu nostro, quan do quis priuatur hereditate propter non petitum tutorem, & dicit ita tenere Petr. de ancha. in. c. canonum statuta. de constitu. versi. queritur etiam si statuto &c. & dominum Be nedictum capram in consi. cxlviij. &. cliij. vt per eum. ¶ Et ex hoc in proposito infertur, quod nō videtur dictam dominaz Caterinam auiam posse se tueri dicendo, quod intendit succede re non de iure cōmuni, sed ex forma statuti. ¶ Nec preter ea videtur ista auia excusanda ex eo, quod filia eius, & mater d. pupillarum tempore quo remanserunt pupille, precede bat, & ad eam onus petendi tutorem spectabat iuxta gloss. communiter approbatam in. l. nepotibus. C. qui pet. tutor. vel cur. & doctrinā Baldi similiter communiter approbatā in. l. precibus. columna quinta. versiculo, sed quid si impu bes &c. C. de impuberum & alijs substitutionib. Quoniam istud haberet locum, quando mater vixisset, ad quam ve lut ad proximiorem tale onus petendi tutorem, sicut & spes successionis spectabat. † Non autem procederet hoc, quan do mater iam esset mortua, quia tunc spes succedendi per tinet ad auiam, & similiter onus petendi tutorem. Ita decla rat Baldus in dicta. l. precibus. columna sexta. versiculo si antez mater esset mortua &c. hoc idem voluit Corneus in dicta. l. sciant omnes. secunda columna. C. de legitimis here dibus. & Benedictus capra in consilio lxix. incipiente. cir ca que. vnde cum in casu proposito mater. d. pupillarum iaz per prius esset mortua, & postea domina Caterina auia fue rit negligens in petendo tutorez dari, vt in themate dicitur, videtur omnino concludendum illam a successione dicte Nicolete debere excludi. ¶ † Nec demuz videtur ista do mina Caterina excusanda, si alleger, quod non erat opus petere dari tutorem, cum bona pupillarū administrarentur

cum decreto

cum decreto iudicis, iuxta doctrinam Baldi in dicta.l. precibus.columna quinta.versiculo sed quid si mater non administrauit. Hec sunt, que primo aspectu quemlibet in hanc sententiam cótra dictam dominam Catherinam inclinare possent. ¶ Uerumtamen diligentius animaduertendo contrariam sententiam, predictis non obstantibus, & equiorem, & de iure probabiliorem arbitror secũdum ea, que preponuntur more Sceuole iurisconsulti respondendo. & sic concludo predictam dominam Catherinã auiam non debere excludi a successione dicte Nicolette, licet ei nunquam petierit de tutore prouideri. ¶ Et pro declaratione presuppono, quod onus petendi tutores pupilli solum dicitur habere locum, quando est locus tutelle datiue, hoc est, quando cessat testamentaria, vel legitima tutella. 6 † Nam cum pupillo non reperiatur prouisum de tutore, nec per patrem eius in testamento, nec per legem, quia non extat aliquis ex his, qui per legem vocantur ad tutellam, deueniendum est ad tutellam datiuam, vt institu de attili.tuto.in principio. 7 † Et eo casu iniunctum est certis personis, vt petant pupillo de tutore prouideri, vt constat ex toto titulo qui pet.tuto. & C. & ff. inter quas est mater, & auia, vt traditur in.l.secunda.ff.qui petãt tuto. cum alijs supra allegatis. ¶ Et ista prouisio solum procedit, quando a iudice dandus est tutor, & sic vbi non reperitur aliquis tutor, nec testamentarius, nec legitimus, 8 † vt constat ex ordine rubricarum tam in.ff. quam in.C. a quo solet valere argumentum, prout eo vtitur Bartol. in.l.cum filio.columna finali.ff.de legatis primo. Nam illi titu. qui petant tutores. &c. vna cum alio titulo de tutoribus dandis ponuntur post tractatum, & testamentarie, & legitime tutelle. ¶ Solum igitur quando est locus datiue tutelle, matri, & auie, & alijs sperantibus successionem pupilli iungit lex sub pena perdende successionis, quod petant prouideri pupillo de tutore, iuxta superius deducta, & cuz fuerit sic petitum, iudex dabit tutorem, qui proprie dicitur datiuus. Hoc etiam ratione comprobatur. 9 † Nam ideo lex tale onus petendi tutorem predictis iniunxit ne pupillus cum suis bonis deseratur, & tutore careat. Que ratio cessat, quando reperitur alius tutor, vel testamentarius, vel legitimus, idest quem testator, vel lex vocet ad tutellam. eo enim casu pupillus non dicitur tutore carere, & ideo non indiget, quod ei petatur sumpto argumento a cessante ratione, iuxta legem adigere.§.quamuis.ff.de iure patronatus. & capitulo cum cessante.de appellationibus.

10 ¶ † Et predicta probantur per textum in.l.secunda. in principio.ff.qui petant tutores vel curatores. in eo quod vult tunc demum petendum esse tutorem minoribus, si nõ habent eos qui ex legibus sunt defensores, & ita ibi tradunt Bartolus & alij. & clarius hoc probatur in.l.secunda.§.his illud.C.quando mulier tutel.offici. fung. potest. vbi formaliter dicitur, quem habere ius petendi tutorem, cui tutor, vel testamẽtarius vel legitimus defuerit. Et hoc in longo discursu voluit dominus Marianus socinus auus meus in consilio vigesimo.incipiente, Uisis actis. quarta, & quinta columna. 11 † Semper enim ipse concludit. l.sciant omnes, preallegatam, & quod per illum textum dicitur, quod sperantes successionem debere petere dari tutorem pupillo sub pena &c. solum procedere & habere locum, quando est locus tutori datiuo, non si legittimus tutor adesset, vt ibi per eum, quod videri potest, & fuit ista opinio glose communiter approbate in.l.tertia.C.ad senatusconsultum tertullianum.

12 ¶ † Ex his infertur in proposita questione, quod (ex quo illis pupillis extabant Joannes, & Urbanus patrui, quibus tanquam proximioribus agnatis legitima tutella dicebatur delata, vt instituta de legitima agnatorum tutel. in principio. & §.primo.cum similibus) non dicitur habere locum dicta.l.sciant. nec alia supra in contrarium allegata in eo, quod matri, auie, & alijs imponunt onus petendi tutorem pupillis cum propter existentiam dictorum pa-13 truorum non erat locus tutori datiuo. † Et propterea concludendum est auiam predictam non habuisse onus petendi tutorem, & consequenter, quod si non petijt in nullo dicitur peccasse, & propterea non debet excludi a successione dicte Nicolette. Ita egregie voluit Bartolus in dicta.l.secunda.ff.qui petant tutores vel curatores.secunda columna. & in consilio vigesimo secundo. incipiente. Homo accursuli de rocha. prope finem. in versiculo secundo contra predicta. Et expresse hoc dicit dominus Alexander in consilio centesimo octuagesimo quinto, incipien. In causa et lite.tertia columna, sexto volumine. Corne. in consilio octuagesimo quarto, incipien. In hac consultatione. columna finali, quarto volumine. & auus meus predictus in dicto consilio vigesimo. & ita est communis opinio.

¶ Et maxime hoc dicendum est in casu nostro, quia illi patrui continue, & pupillas predictas gubernarunt, & bona earum semper administrauerunt, vt in puncto narratur.

14 † Propter quod animus dicte auie poterat quiescere, credens, quod ipsi tanquam tutores, & cum omni solennitate predicta facerent, ita vt si non petierit tutorem iuste iudicatur excusata, iuxta singularem decisionem patrui & domini mei domini Bartholomei socini in consilio centesimo quinquagesimo tertio.incipi. Pulchra, & subtilis &c. columna penultima, & fina. vbi generaliter vult, quod ille, qui propter non petitum tutorem veniebat excludendus a successione dẽat excusari, quando subest aliqua causa probabilis, maxime ex qua causari poterat ignorantia, vt per 15 eum qui videri potest, † & inter cetera dicit, quod si mater in casu illo gessit se pro tutrice bona pupilli administrando patruus vel patruelis, ad quem peruentura erat hereditas, si tutorem non petijt excusatur ratione iuste credulitatis, vc3 quia non credebat pupillum carere tutore, ex quo mater eius, tanquam tutrix omnia gubernabat. Sic igitur econtra dicendum est in casu nostro, vt scilicet ista auia iuste debeat excusari, cum credere potuit dictas pupillas tutore non carere, ex eo quod videbat Joannem & Urbanum patruos tanq̃ tutores omnia gerere. Posuit etiam dominus meus ibi quasdam alias rationes, que recte cõsiderate plurimum faciunt ad casum nostrum in fauorem auie predicte, quas placeat domino iudicare debẽti videre. ego enim ad ibi dicta, cum videri possint, breuitatis gratia, me remitto, concludendo dominam Catherinam auiã predictam a pena non petiti tutoris esse excusatam.

16 ¶ Sed aduertendum est, quia contra predicta. † Primo videtur vrgere, quoniam non videtur verum extare legitimos tutores vltra ipsam auiam post mortez matris dictarum pupillarum, licet eniz extent patrui predicti, tamen ex quo extabat ipsa auia, que oĩbus legitimis tutoribus prefertur, vt in auc.matri, & auie.C.quando mulie.tutel.offic. fung.potest.non potest dici, ꝙ dictis patruis fuerit delata tutella, & per consequens ꝙ extarẽt legitimi tutores oportebat ergo, ꝙ ipsa auia repudiaret tutellam alias non potest dici, quod patruis fuerit tutella delata propter precedentiam ipsius auie, ita in terminis declarat Bartolus in dicta.l.tertia.C.ad tertullianum. et in dicta.l.secunda, secunda columna.ff.qui petant tutores, vel curatores. & declarat etiam dominus Petrus philippus corneus in dicta.l.tertia. cum similibus.

¶ Secundo etiam videtur contra predicta vrgere, quia esto, quod auia non debeat puniri propter non petitum tutorem, & pretextu, q2 isti patrui extabant. Ex alio tamẽ videtur priuata successione, q2.s. non curauit dictos patruos cogi administrare, & omnia facere, que ad bonum fidumq3 17 tutorem pertinent, † quia parum prodest pupillo tutorem habere, si tutellam non legitime administret, ita videt probari in.l.secunda.§.quid ergo.versiculo, ꝙ si non compulit &c.ff.ad tertullianum. vbi dicitur, ꝙ non sufficit matri tutorem esse datum, sed oportet vt se tutelle immisceat, & propterea cum plenum officium a matre desideretur dicit ibi text. quod ei hoc etiam curandum est, ne ei postea in he-18 reditate obsit, † & ita per illum textum determinat Baldus in consilio.cccclxxxix.incipiente, Proponitur in facto.quinto volumine.dicens, quod non sufficit ei, qui sperat successionem, quod pupillo sit datus tutor, vel a lege, vel a testatore, nisi curret, vt talis tutor legitime administret, nec debet ille tex.restringi, vt loquatur respectu

tutoris ab ipsa matre petiti, ꝛ non respectu testamentarij, vel legitimi. Alioquin inquit Bal. in dicto cōsilio sequeretur, ꝙ mater que tutorē petijt, ꝛ iam in hoc fuit diligēs, si non petat eum cogi administrare puniref, esto, ꝙ in aliquo fuerit diligens, ꝛ illa qui nihil egit, (prout in casu nostro fuit ista auia) non puniretur, quod videtur absurdum, argumen. l. seruus. ff. ꝙ vi aut clam. igitur non dicendū. l. nam absurdum. ff. de bon. libe. ¶ Sed tamen nec istis obstantibus in proposito themate veram arbitror supra firmatam conclusionem. Et ad primum responderi potest. Primo, ꝙ immo existentia patruorum facit, vt dicantur extitisse legitimi tutores ad excusationem auie predicte.

19 † Nam licet auia esset eis preferēda in tutella, hoc tamen debet intelligi, quando ipsa voluerit, qꝛ ꝙuis alij tutores a lege ordinati cogantur tutellam suscipere, tamen in matre, ꝛ auia non ita est, sed reponitur hoc in eius arbitrio, vt. d. auctenti. matri, ꝛ auie. ꝛ ista facultas, vt contra naturam feminei sexus, quelibet earum possit esse tutrix, dicif eis concessa in earum fauorem, nec aliquo modo debet interpretari in earum odiuꝫ. l. quod fauore. C. de legi. Unde dicendum est, ꝙ non dicitur preclusa via legitimis tutoribus nisi ipsa mater, vel auia dixerit se velle tutellam susci-

20 pere, † quia in dubio cum tutella sit onus, vt institu. de excusatione tutorum. post principium. ꝛ instit. de legi. patro. tut. prope finem. ibi, ꝛ tutelle onus ꝛc. Credi debet matrē,

21 vel auiam nolle tale onus suscipere. † saltem cum pro aliquot dies appareat illam tutellam non petere, vt sic taciturnitas eius demonstret, ꝙ non intendit esse tutrix, ita si bene aduertatur voluit Cy. in aucten. matri, ꝛ auie. preallegata. iij. colum. in. vj. q. dum sequendo opinio. Odofr. dicit, ꝙ mater nō dicitur tutrix legitima velit nolit, sed ita demum si petat, ꝛ cum est in mora, dicif nolle. Et hoc modo intelligendo glo. in dicta. l. iij. erit simpliciter, ꝛ generaliter vera, dum dicit, ꝙ excusatur mater a pena non petiti tutoris, si pupillus habeat agnatuꝫ, qui dicatur legitimus tutor, nec videtur conueniens illi glos. addere, vcꝫ quando mater repudiet, ꝛ ita etiam videtur de intentione Bal. in consilio. lxxj. incipien. Angelus mascioli. scdo volumine. dum in casu suo dicit ea maxima ratione matrem non excludi a successione, propter non petitum tutorem, quia scilicet extabat patruus, ꝛ in veritate pro ista declaratione

22 plurimum facit. d. l. quod fauore. † Nam ante prouisioneꝫ d. auctē. matri, ꝛ auie. hoc non habebat dubium, cum mater non posset regulariter esse tutrix. Hoc autem ꝙ possit esse tutrix, ꝛ alijs preferatur, si velit, dicif inductum in eius fauorem, vt est clarum. nam si in fauorem pupilli compelleretur, quod non est, igitur hoc nō debet posse allegari ad eius damnum, quod profecto esset, si ex eo induceretur, ꝙ non excusaretur a pena nō petiti tutoris. Et hanc partem multum signanter defendit Saly. in dicta. l. sciant omnes. prima colum. versicu. vel forte ꝛ isto casu. ¶ Et quia ista opinio simpliciter intellecta habet aliquos cōtradictores (vt dixi arguendo) procedat restricta ad casum, in quo loquitur Saly. ꝛ qui ꝑprie est casus noster, vcꝫ quando mater permiserit legitimum administrare quasi ex eo clarius appareat, ꝙ ipsa non vult esse tutrix. Et doctores contrarium tenentes loquantur, quādo non interuenit realis administratio legitimi. Unde cum in casu nostro ꝑdicti patrui administrauerint, ꝛ auia permiserit, ꝛ sic demonstretur eam noluisse tutellam subire, sequitur, ꝙ vere erat locus alijs legitimis, ꝛ sic dictis patruis, ꝛ ideo debet excusari, si tutorem non petijt, quicquid dixerit Bal. in dicta. l. precibus. quinta colum. versicu. sed quid si mater non administrauit. cuius opinio non videf tuta per predicta contra quam de directo tenet Salyc. in dicta. l. sciant. vt modo retuli. ¶ Uel secundo responderi potest, ꝛ apertissime, quia dico, ꝙ dicta in argumento procedere possent, quando ista domina Catherina auia potuisset esse tutrix, ꝛ ad

23 tutellam fuisset habilis. † Quando vero fuisset inhabilis omnes doctores communiter dicunt esse apertā viam legitimis tutoribus, ꝛ consequenter illam debere excusari, ita declarant omnes doctores sine contradictione in locis predictis, sed in proposito ipsa auia ad tutellam erat penitus inhabilis. ergo ꝛc. ¶ Inhabilitas autem ostenditur, quia vt in puncto narratur, illa iam per annos multos tali infirmitate laborauit, ꝛ ad presens etiam laborat sine aliqua spe sanitatis, vt totaliter dicatur inutilis, ꝛ perpetua infirmitate detineri, ꝛ ita vt rebus suis supesse nō pos-

24 sit. Quo stante sequitur, ꝙ tutrix esse non possit, † absurdum etenim esset, vt illa, que rebus suis superesse non potest, aliorum tutellam gerat. Hoc expresse determinaf in. l. vnica. C. qui morbo. ꝛ licet ibi dicatur, ꝙ excusationem habet, id tamen improprie dicitur, quia etiam si velit, nō potest esse tutrix, vt ibi post gl. declarant Saly. ꝛ omnes scribentes. Et de hoc est tex. in. l. ij. §. his illud. C. quādo mu-

25 lier tute. offi. fun. potest. ꝛ ibi not. Saly. † concludens propter malam corporis valitudinem quem tutorem esse non posse, ꝛ alijs viam propterea aperiri. Et ista respōsio tollit omnem difficultatem in primo argumento positam. ¶ Et ex his infertur, ꝙ non potest objici auie predicte, ꝙ saltem puniri debet, eo ꝙ fuit negligens non petendo sibi tutellam decerni. naꝫ ex quo erat inhabilis ad tutellam frustra

26 illam petijsset. † Nemo enim dicif negligens in eo, ꝙ nullo modo implere potest, vt est notissimū vltra etiam ꝙ ad illud responderi posset, ꝙ non erat ad illud obligata, cum

27 tutella matri, ꝛ auie volētibus tantum deferatur. † Et vbi non dabatur obligatio non poterat dari etiam mora, vel negligentia, iuxta. l. si pupillus. cum ibi nota. ff. de verbo-

28 rum obligationibus. ¶ † Ad illud autem, ꝙ secundo loco allegabatur respondetur negando, ꝙ mater, vel auia teneatur curare vt tutor testamentarius, vel legitimus realiter administret, faciat inuentarium, aut alia, que tutorem respiciunt. Illud enim solum matri, aut auie iniungitur respectu tutoris ab ea petiti. ꝛ ita ꝑprie loquitur tex. in contrarium allegatus, prout signanter declarat Barto. in dicta. l. secunda. ff. qui pet. tute. ij. colum. versicu. nec puto, ꝙ matri imputetur. ꝛ ibi alij sequuntur, sequitur etiam Salyce. in dicta. l. tertia. C. ad tertullianum. ꝛ est cōmunis opinio, vt per Corne. in dicta. l. sciāt omnes, quicquid dixerit Bald. in dicto consil. cccclxxxix. quam cōmunem opinionem ipsemet Bal. sibi contrarius sequitur in consi. ccccij. incip. Uidetur prima facie. quarto volumine. ꝛ in. l. precibus. C. de impube. ꝛ alijs substitu. v. colum. in princi. ꝛ ab ista opinione consulendo, ꝛ iudicando recedendum nō est

29 per iura vulgaria. ¶ † Et pōt ista cōmunis opi. iustificari, qꝛ qñ est locus tutelle datiue lex iniungit matri, vel auie, ꝛ alijs, vt tutorem pupillo petāt, ꝙ debet intelligi cum effectu, arg. l. i. in prin. ff. ꝙ quisqꝫ iur. ꝛ ideo eidē etiam iniungitur onus, vt faciat tutoreꝫ realiter, ꝛ ltime administrare,

30 alias non diceref petijsse cum effectu vt tenebaf, † que ꝯsideratio cessat respectu tutoris testamentarij, vel legitimi, cum non reperiaf iure cautum, ꝙ circa eos, mater, ꝛ similes se habeant intromittere, ꝛ istud est, ꝙ voluit Bart. in dicta. l. ij. ij. colum. versic. nec ꝙ dicitur ꝛc. ¶ Et si dicatur videri conueniens, ꝙ mater etiam circa alios se intromittat, vt bona pupilli sui recte administrentur. Respōdetur, ꝙ hoc non reperitur iure cautum, ꝛ propterea non dicendum, maxime vt mater, vel auia excludātur a luctuosa hereditate filij, vel nepotis argumento tex. in auc. de non eligen. secundo nub. §. cum igitur. colla. prima. † vbi proba-

31 tur, ꝙ pena priuationis ab aliquo iure nostro, non habet locum nisi in iure exprimatur, ꝛ ad hoc illum text. allegat Bald. in auct. ex testamento. C. de secun. nup. refert, ꝛ sequitur Alexan. in. l. etiam. §. primo. secunda colum. ff. soluto matrimonio. ¶ Et vltra etiam pro ratione diuersitatis dici potest, ꝙ quo ad testamentarium, vel legitimum nihil est matri, vel simili persone imputandum, si non legitime administrat, cum circa eum se non intromisit, ꝛ pupil-

32 lo satis consultum videri potest, † quia si ille, qui reperitur tutor debito tpe non excusetur, remanet tutelle obnoxius. vt vf ꝑbari in arg. in. §. fi. iuncto. §. qui eniꝫ. insti. de excus. tut. ꝛ ibi dñt doc. sed in eo, quem mater petijt, vf ꝙ possit qd ei imputari, cur talem petierit, cū aliuꝫ petere poterat, ꝛ etiam de ea aliqd suspicari, ꝙ noluerit pupillo ꝯsulere, ꝛ eius ꝯsilium venit puniēdum, nisi cum effectu fecerit a se petitū tutorē, ꝛ a iudice datum, realr ꝛ ltime administrare, iuxta. §.

iuxta.§.quid tamen si dedit in dicta.l.secunda.ff.ad tertul. ¶ Et ex his patet nõ obstare rationem Bal.in dicto cõsil.ccccl xxxix.quia recte intuendo nõ dicitur mater respectu testamentarij,vel legitimi in aliquo negligens,cum ad aliquid nõ teneatur.nam cum a testatore,vel a lege iam sit datus tutor non est a matre petendus.Et licet non legitime administret,hoc non est matri imputãdum, sed potius iudici.In eo vero tutore,quem ipsa mater petijt semper dicetur negligens,quousq; non faciat petitionem suam sortiri plenum,& iuridicum effectum per predicta.Ex quibus concluditur auiam predictam in occurrenti casu excusandã esse,nec posse excludi a successione Nicolette eius neptis,propter non petitum tutorem.¶ Cui cõclusioni non obstant,que primo loco allegata fuerunt,quia sunt omnia aliena a presenti discussione,vt de se patet preter vltimum, quod declaratum est in proposito nostro non obstare,quia immo in casu nostro satis fuit auie predicte, ꝙ illi patrui administrarent,& maxime attento,ꝙ illa nõ potuit esse tutrix etiam si vellet,vt plene supra deductum fuit,& hoc est etiam de intentione Bal. in dicta.l.precibus . quinta colum.in allegato versicu.sed quid si mater non administrauit.si bene omnia verba eius inspiciantur. nam cum Bal. loquatur,quando mater poterat esse tutrix,& ita presupponat quando dicit, ꝙ debet renunciare,intendit aliud esse,

33 quando tutrix esse nõ posset. ¶ † In eo autem ꝙ vult matrem que tutrix esse potest,nõ sufficere pati legitimum administrare videtur male loqui cum cõtrarium teneat Saly.in dicta.l.sciant,& supra dictum fuit. ¶ Non obmitto, ꝙ licet ex predictis apertissima appareat conclusio supra posita,ex alio etiam prudentia iudicare debentis in eã de-

34 bet inclinare.† Nam cum dispositio illa,qua quis propter non petitum tutorem successione priuat sit rigorosa, & penalis,vt de se constat,semper in dubio debet fieri interpretatio in benigniorem partem,& sic ꝙ ista auia nõ excludatur,& maxime,quia (vt mihi narratur) nunq̃ fuit auditum in ciuitate Catari,ꝙ talis rigorosa pena fuerit obseruata, vnde minime mutanda sunt,que diutinam habuerunt in-

35 terpretationem.l.minime.ff.de legib. ¶ † Accedat etiam, quia cum ista auia tali perpetua infirmitate sit detenta, vt etiam in aliquo mentis offuscationem patiatur,vt in puncto narratur,vbi alia ratio non esset,hoc solum videretur sufficiens, vt deberet excusari a pena nõ petiti tutoris per text.in dicta.l.secunda. ad tertullianum.ff.in.§.confestim. ibi,nisi forte infirmitate &c. ¶ Preterea etiã cum patrui dictarum pupillarum diligẽter bona omnia cõmunia administrarent,si fuisset alius tutor petitus fuisset opus bona illa distinguere,& verosimiliter patruos illos indignare,vt sic omnibus cõsideratis facile dici posset,ꝙ talis petitio fuisset potius dictis pupillis damnosa, q̃ vtilis, & ꝙ magis earum intererat bona earũ eo modo a patruis gubernari cum earum bona gratia,q̃ cum eorum verosimili indignatione ab eis separari,& alteri gubernanda tradi.

36 † Quod etiam vltra alia debet isti auie prebere excusationem a pena nõ petiti tutoris,vt voluit glo.cõmuniter approbata in dicta.l.tertia.C.ad tertullianum. ibi,item si interesse filij &c. ¶ Hec pauca ex abundanti dicta sint, non quidem ꝙ prius dicta non sufficiant ad excusationẽ istius auie.(sufficiũt enim & sine dubio) sꝫ vt iustus iudex promptius,& (vt ita dixerim) pedibus in hanc sententiã procurrat,que iustitie,equitati,& pietati cõsentanea est,vt ex predictis constat. Laus Deo.

Marianus Socinus iunior Padue.1526.

SVMMARIVM

¶ Prescriptio contra hypothecariam actionem,que in fauorem tertij possessoris currit contra creditorem,an ab initio currat quo qs possidere icipit,an võ non,priusq̃ facta fuerit excussio rei pͥncipalis,& reptus nõ soluẽdo.

2 Non valenti agere prescriptio non currit.
Limita,vt.j.numero.5.

3 Prescriptio est inducta ob hoies desides & negligentes.

4 Creditor post obligationem contractã & hypothecariam potest agere cõtra principalem debitorem, vel eius heredem actione personali & excutere,an sit soluendo.

5 Creditor agere potest,postq̃ venit dies obligationis , licet nemo inuitus agere compellatur.

6 Prescriptio impedito agere non currit.

7 Qui facere potest,vt aliquid possit,illud posse dicitur.

8 Impedimentum allegans non excusatur,si illud remouere potuit.
Et ei,qui impedimentum non remouet,imputandum est.

9 Paria sunt,quem impeditum non fuisse, & impedimentũ tollere potuisse.
Et qui illud , si potest, non remouet, pro non impedito habetur.

10 Diligentia quando prodest ad tollendum impedimẽtum, & quis ea non vtatur, currit tempus , ac si impedimentum nullum fuisset.

11 Eligendi tp̃s eis currit,qui sine superioris licentia eligere non poterant,si in mora fuerint talem licentiã petendi.

12 Actio hypothecaria ꝙ non exerceatur anteq̃ bonorum discussio fiat,dicitur inducta fauore illius tertij.

13 Interpretatio semper fieri debet ne sequatur alicuius legis elusio.

14 Impedimentum, quando impedito imputari non potest, cursum temporis non tollit.

15 Lex licet sit dura,tamen seruanda est.

16 Prescriptio bono publico dicitur inducta,vt litium sit finis,& ne dominia non sint in incerto.& nu.seq.

18 Iurans stare sententie arbitri,si fuit negligens in faciendo se absolui,tempus petende reductionis ad arbitriũ boni viri currit ante petitam absolutionem, postquam illam petere potuit.

CONSILIVM XVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie.

1 ¶ Dubitatur in presenti consultatione, † vtrum pscriptio rei hypothecate que in fauorem tertij possessoris currit cõtra creditorem,iuxta totum titulum.C.si aduersus creditorem.in septimo libro.currat ab ipso initio, quo quis possidere cepit : An vero nõ, prius q̃ facta fuerit excussio rei principalis , & repertus fuerit non soluendo : ¶ Et profecto

2 videtur,quod secunda pars sit de iure vera . † nam regula est, quod non valenti agere non currit prescriptio, vt.l. prima.in fine.C.de annal.exceptio. & in auctenti. nisi.C.de bonis maternis.cum similibus.sed creditor hodie nõ potest agere hypothecaria contra tertium possessorem , nisi prius per diligentem,& legitimam excussionem reus principalis, & verus debitor fuerit repertus non soluendo , vt in auctenti. hoc si debitor.C.de pignoribus . & in corpore vnde sumitur. ergo sequitur,quod antea non potest currere prescriptio , alioquin prescriptio curreret ei , seu contra eum , qui nullo modo agere poterat , & sic non poterat dici negligens in non agendo , quod absurdum videretur,

3 † & ꝯtra naturam prescriptionis, que dicitur inducta contra desides homines,& sui iuris contemptores, vt.l.finali. in fine.C.de annali exceptione . Et ita per hanc rationem in terminis consuluit dominus Alexand.in consilio quinquagesimo octauo. incipiente. Viso & perlecto &c. prope finem. quinto volumine. cuius auctoritas presertim tali ratione munita magni ponderis est , & videtur obseruanda, maxime cum per eam odiose prescriptionis remedium diminuatur. ¶ His tamen non obstantibus contrariam opinionem probabiliorem de iure arbitror , & dico , quod de ea est casus in dicta.l.prima, & secunda.C.si aduersus creditorem.in generalitate illarum.ll. Non enim ibi consideratur , an fuerit facta excussio contra principalem nec ne, sed tantum consideratur , an ille tertius possessor longo tempore iusto titulo possederit. ¶ Sola ergo difficultas est respondere ad fundamentum supra factum pro parte

4 contraria. ¶ † Unde pro responsione presuppono , quod in casu de quo agimus , prout ordinarium est creditor ex arbitrio potuisset , quandocunq; voluisset post contractam obligationem principalem , et hypothecariam

agere contra principalem debitorem, vel eius heredem actione personali, atq; etiam bona ipsius excutere, ⁊ perquirere an soluendo esset, vel ne. [5] † Nam licet inuitus nemo agere cogatur, volens tamen quandocunq; potest creditor agere, postq̃ venit dies obligationis. l. vnica. C. vt nemo inuit. ager. iuncta. l. cedere diem. ff. de verborum significatio. ¶ Et ex hoc infertur, ꝙ licet hypothecaria contra istum tertium possessorem, non potuisset cum effectu exerceri antequam esset facta excussio rei principalis, tamen in potestate creditoris erat talem excussionem facere, ⁊ per consequens tollere impedimentum hypothecarie.

¶ Modo hoc ita posito, ⁊ declarato dico, ꝙ ad argumentum [6] de facili respondetur. † nam regula, ꝙ impedito agere non currit prescriptio, ꝓcedit nisi in arbitrio eius sit impedimentum remouere, ⁊ in eo remouendo fuerit in mora. Nam tūc contra eum prescriptio ita currit, sicut si impeditus non fuisset. nam cum in eius arbitrio fuerit, tollēdo impedimentum facere, vt possit agere, dicitur iam posse, vt. l. qui potest facere. ff. de regulis iuris. [7] † Qui enim facere potest, vt aliquid possit, iam illud posse dicitur, vt ibi dicit text. Et ideo non dicitur quis ad aliquid impeditus, si ipse potest impedimentum remouere. vt signanter dixit Bald. in. l. sed ⁊ si per pretorem. §. secundo. ff. ex quibus causis maior. in versic. sed nec ad eos. ⁊ idem Bal. ⁊ post eum patruus ⁊ dominus meus Socinus in. l. quibus diebus. in principio. in tertio notabili. ff. de conditio. ⁊ demō[8]strationi. vbi allegat. d. l. qui potest. † Cum his concordat glo. in ver. suspensionis. in. c. quia diuersitatem. de concessio. preben. volens quem non excusari allegando impedimentum, si illud impedimentum potuit remouere, ⁊ in hoc illa glosa approbatur vt ibi per Canonistas, maxime per Abbatem circa finem, in versiculo, in eadem glossa ⁊c. Et ſm illam glossam firmat Bal. in. c. primo. in fine. extra de prescrip. Est enim imputandum ei, qui impedimētum non remouit, cum facile posset. Idem sequendo illam glos. dixit Fely. in. c. cum inter. columna vndecima. de exceptio. in versicu. limita primo ⁊c. Et ibi concludit post Bal. in di[9]cto. c. primo. † ꝙ paria sunt, quem non fuisse impeditum, ⁊ potuisse impedimentum tollere. ⁊ idem tradit elegās doctor, ⁊ dominus meus Deci. in. c. cum sit romana. in tertio notabi. ⁊ in. c. ex ratione. penultima columna. versicu. tertius casus. extra de appellatio. concludens eum nō dici impeditum, qui potuit impedimentum remouere, ⁊ non [10] fecit. ⁊ allegat ibi Bald. in locis preallegatis. ¶ † Facit etiam quod voluit idem doctor in. l. prima. circa finem. C. de bonorum possessio. ſm tabu. dum considerat, ꝙ quando diligentia prodesset ad tollendum impedimentum, et quis ea nō vtatur currit tempus, ac si nullum subesset impedimentum. Ex quo enim ipse poterat impedimentū remouere, ⁊ sic agere, si non facit, habetur pro non impedi[11]to, ⁊ ei currit tempus agendi. ¶ † Et vltra predicta hoc probatur in. c. fina. de electio. vbi dicitur, ꝙ currit tempus eligendi etiam eis, qui sine licentia superioris eligere non poterant, si fuerunt in mora talem licentiam petendi. ⁊ ad hoc possent plura cumulari, de quibus per Felynum in. c. ex transmissa. decima columna. de prescrip. que causa breuitatis dimitto. Unde cum in proposito nostro iste qui allegat impedimentum nō facte excussionis rei principalis, ⁊ propterea vult, ꝙ ei tanquam impedito vti hypothecaria non currat contra eam prescriptio, potuerit ex arbitrio talem excussionem facere, ⁊ ita tollere impedimentum, si nō fecit sibi imputet, ⁊ de iure haberi debet, ac si potuisset tali hypothecaria vti, ⁊ propterea contra eam dicitur de[12]cursa legitima prescriptio per supradicta. ¶ † Ad quod etiam facit, quia ꝙ hypothecaria non exerceatur, anteq̃ fiat discussio bonorum rei principalis, dicitur inductū fauore illius tertij possessoris, vt de se constat, vnde sequitur, ꝙ hoc non debet redundare in eius damnum, ⁊ detrimētum, iuxta regulam. l. quod fauore. C. de legib. ⁊. c. quod ob gratiam. de regulis iuris. libro sexto. Quod profecto esset, si antequam talis excussio fieret (loquendo postquam fieri potuit) non curreret legitima prescriptio. ergo ⁊c.

¶ Preterea, si illud diceremus, daretur in potestate creditoris ex sola taciturnitate impedire prescriptionē, ⁊ ita quodammodo eludere prouisionem, tam iuris cōmunis, q̃ municipalis de prescriptione loquētem, qđ esset omni[13]no absurdum. ergo ⁊c. † Semper enim fieri debet talis interpretatio, ne sequatur alicuius legis elusio, vt. c. si ciuitas. de senten. excommunica. libro sexto. ⁊ nota. in. c. q̃q̃. de vsuris. eodem libro. ¶ Nec obst. auctoritas Alexan. in dicto consilio. lviij. quoniam licet nō leuis sit, tamen non est in proposito tenenda, cum iuribus, ⁊ rationibus predictis contrarium sit probatum. ¶ Et vltra etiam decisionē illam Alexan. in terminis reprobat compater meus Deci. in dicto. c. cum inter. de exceptio. colum. viij. in versicu. predicta conclusio limitatur. ibi, ⁊ per ista videtur, ꝙ non recte loquatur Alexan. ⁊c. ¶ Eam etiam, ⁊ per plura reprobat insignis doctor dominus Franciscus balb. in suo solenni tractatu prescriptio. in quarta parte quarte partis principalis, in tertia questione principali. in versiculo, sexta conclusio ⁊c. ⁊ ibi in fine dicit, ꝙ iudicando, ⁊ consulendo tenendum est omnino contra opinionem Alexan. ⁊ eam dixit esse falsam, idem doctor in eodem tracta. in prima parte sexte partis principalis. in vigesimo secūdo casu. quarta columna. in versicu. ⁊ per hoc infero, ꝙ non est vera, sed aperte falsa decisio Alexan. in dicto cōsilio. lviij. Et ita ego omnino arbitror eam esse falsam. ¶ Et maxime, quia inter cetera dominus Alex. se fundat in dicto. c. quia diuersitatem. volens per illud ꝓbari, ꝙ tempus non currat impedito, etiam ꝙ impedimentū proueniat ex culpa sua, ⁊ ei possit imputari, vt ibi per eū. Nam istud fun[14]damentum est falsum, q2 vt ex supradictis constat, † quando impedimentum potest ipsi impedito imputari, non tollit cursum temporis, vt voluit glo. in dicto. c. quia diuersitatem. que est cōmuniter approbata, vt supra dixi. ¶ Et ex hoc patet in casu nostro nihil fieri contra naturam prescriptionis. nam ⁊ isto casu dicetur currere cōtra desidem, ⁊ sui iuris contemptorem in eo, ꝙ iste creditor nō curauit facere excussionem, ⁊ ita tollere impedimentum hypothecarie. ¶ Nec ratio tollēde odiose prescriptionis debet attendi, quia cum ista prescriptio in his terminis clare currat ex dispositione legis illa seruāda est, nec nos debemus [15] esse clementiores ipsa lege. † cum enim lex scripta sit (q̃uis dura videatur) seruanda est. l. prospexit. ff. qui ⁊ a quib. ⁊c. [16] ¶ † Et maxime hoc dicendum est, quia talis prescriptio bono publico dicitur inducta. vt. l. prima. ff. de vsucapio. vt scilicet sit litium finis, ⁊ ne dominia rerum sint in incerto, iuxta. l. fina. ff. pro suo. ⁊. c. finem litibus. de dolo ⁊ con[17]tumacia. ¶ † Et ob eam causam dicitur prescriptio principaliter inducta propter publicam vtilitatem ſm Bart. in. l. nemo potest. colum. fina. ff. de legatis primo. Uel saltem secundario ſm Alexan. ⁊ alios ibi, propter quod adiuuari debet interpretatione, argumen. l. hoc modo. ff. de conditio. ⁊ demonstratio. ⁊ eorum que dicit Barto. in. l. secunda. §. exercitum. ff. de his qui notantur infami. ⁊ Deci. in. l. in testamentis. ff. de regulis iuris. ¶ Ex predictis igitur cōcluditur tempus prescriptionis contra hypothecariam cucurrisse, non obstante, ꝙ nunq̃ fuerit facta excussio bonorum principalis debitoris, attēto ꝙ illam creditor potuisset (quandocunq; voluisset) facere, vt iam di[18]ctum est. ¶ † Que conclusio nouissime cōfirmatur per solennem decisionem Ludoui. de roma in consilio. ix. incip. ꝙ pars condemnata ⁊c. vbi vult ꝙ si quis iurauerit stare sententie arbitri, ⁊ per consequens non possit petere reductionem ad arbitrium boni viri propter vim iuramēti, nisi prius ab eo petat se absolui, tempus petende reductionis ei dicitur currere etiam ante petitam absolutionem, postquam illam petere potuit. debet enim sibi imputare, cur eam non petierit, ⁊ sic remouerit impedimentum iuramēti, cum posset, vt ibi per eum. quem refert, ⁊ seq̄tur predictus dominus Franciscus balb. in dicta tertia questione. vbi ad hoc etiam alia plura congerit.

¶ Sic igitur in casu nostro dicendum est, de tempore prescriptionis predicte, vt scilicet cucurrisse dicatur, attēto ꝙ creditor excussionem facere potuit, ⁊ ita impedimentum hypothecarie remouere ſm qđ supra declaratum est.

Laus Christo Redemptori.

Socinus nepos Padue. 1526.

Casus

CASVS

¶ Emit Antonius aurifex Tridentinus fundū bona fide a quodam Gregorio, et soluto precio eiusdem fundi possessionem liberam, et pacificā ingressus fuit ex causa emptionis, eamq́ sic pacifice, et quiete per aliquot annos possederat sciente, et patiente quodam Matheo vidalis fabro de Tridento. ¶ Modo d. Matheus asserens eundem fundum per prius a Bartholomeo auctore eius emptū fuisse, et statim ab eodem fuisse datum in emphiteosim Gregorio venditori, obtinuit a iudice mādatū, vt in possessionē dicti fundi induceretur non vocato, sed penitus inscio d. Antonio possessore.

¶ Et deinde nocturno tempore, et armata manu fundū predictū intrauit, et plurima sata per do. Antonium possessorem deuastauit, et subtraxit, atq́ ibidem permansit per se, vel per alios vsq́ hodie, ita vt Antonius pdictus hec audiens timore ductus, et suspicans se posse repelli non curauit ad locum de cetero accedere, sed volens ciuiliter, et mediā iustitia omnia agere egit contra d. Matheum petens eum condemnari ad restitutionem possessionis dicti predij, et ad fructus, quos deuastauit, et abduxit, ac etiā petijt declarari eundem Matheum ab omni suo iure cecidisse tanquam violentum inuasorem, et sic eum suo iure priuari. ¶ Queritur nunc vtrum sit audiendus.

SVMMARIVM

¶ De quodam inuadente fundum per alium possessum, vtrum incidat in penam l. si quis in tantam. C. vnde vi.
¶ An vero excusetur pretextu certarum causarum, vt in consilio.

1. Clausula constituti posita in instrumento venditionis an operetur dominij et possessionis trāslationē in emptorē.
2. Emptorū plurium licet potior sit ille cui primo res tradita fuit, tamen hoc non procedit quando venditor cōstituit se emptoris nomine possidere.
3. Recognitio in emphiteosim per emptorē factā operat traditionem, sicut reseruatio vsufructus.
4. Possessio iunior clandestina reputatur respectu antiquioris possessionis.
5. Iuste possidet, qui de iudicis licentia possidet, vide infra numero. 28.
   Et quod lege permittente fit penam non meretur.
6. Vis requiritur q̄ sit illata ad hoc, vt quis ob violentiam suo iure priuetur.
7. Causa quelibet etiam iniusta a dolo excusat.
8. Possidere eandem rem eodem tempore duo non pñt.
9. Mandatum iudicis de ingrediendo possessionē alicuius fundi denotat, q̄ possessio non erat apud mandatum impetrantem.
10. Precibus frustra petitur, quod iure cōi conceditur.
11. Inuadens possessionem ab alio possessam possessorem expellen. vim expulsiuā committit, et ad que teneatur ob talem inuasionem.
12. Possessio ciuilis perditur, quando quis non audet ad fundum accedere suspicans inde repelli posse.
13. L. j. in §. siue autem. ff. de vi et vi ar. procedit etiam in eo q suspicatur posse a possessione expelli.
14. Remedium l. si quis in tātam. C. vnde vi cōpetit ei qui suspicatur a possessione expelli.
15. De possessione quis tribus modis expulsus dicitur.
    Et in dictis tribus modis competit remedium l. si quis in tantam.
16. Vis a principio quādo est armata manu facta omnia a tali vi sequentia regulabuntur.
    Et principium cuiusq́ rei spectandum est.
17. Vis expulsiua probatur per asserentem se possidere, et restituere negantem.
18. L. si quis in tantam. C. vnde vi, an locum habeat in alia violentia q̄ expulsiua.
19. L. si quis in tantam, an procedat in terminis l. si quando. C. vnde vi.
20. Remedium l. si quando. C. vnde vi. qñ locum habeat.
21. Predones de facto spoliati ante omnia restitui debent, et infra nume. 35.
22. Pena l. si quis in tantam. C. vnde vi. que sit.
23. Possessio que non est, continuari non potest.
24. Hereditatis aditione licet dominium acquiratur possessio tamen rei hereditatis, cum sit facti, non acquiritur, nisi actualiter apprehendatur.
25. Dominium nihil commune habet cum possessione.
26. Possessori, etiam si sit predo, non debet per dominum violentia inferri.
27. Actio realis dominis rerum competit.
28. L. iuste possidet. ff. de acqui. pos. quomodo procedat.
29. Licentia inualida, et sine iuris ordine concessa de ingrediendo fundum, non facit, q̄ euitetur pena intrantis fundū alterius per statutum ordinata.
30. Licentia, seu decretum de intrando possessionem alicuius non valet, nisi possessore citato.
31. Citatio per Imperatorem tolli non potest, et gesta per eū, parte non citata, non valent.
32. Inuadens rem alterius non excusatur a pena l. si quis in tantam. C. vnde vi. licet in ea resistentē nō inuenerit.
33. Vis publica armis infertur.
34. Violentia, et non dolus, consideratur, vt quis incidat in penam l. si quis in tantam. C. vnde vi. et simi.

CONSILIVM XVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. ¶ Viso themate suprascipto, vr̄ prima consideratione dictum Antonium nullatenus audiendum esse, et q̄ Matheus predictus potuerit, et ei licuerit fundum predictū ingredi prout fecit. 1 ¶ † Et pmo q2 ipse Matheus dicit̄ successor illius Bartholomei, qui primo emit fundum, de quo agitur, in quem Bartholomeum emptorem predictum videtur q̄ fuerit translata possessio, et dominium dicti fundi mediante clausula constituti, que dicitur apposita in instrumento venditionis sibi facte, vt declarat Bar. in l. ab emptione. ff. de pac. iniunctis his que traduntur communiter in l. quod meo. 2 in prin. ff. de acqui. pos. ¶ † Et hinc est, q̄ licet alias ex duobus emptoribus eiusdem rei ille potior sit (etiam si sit vltimus emptor) cui primo res tradita fuit, vt l. quotiēs. C. de rei vend. tamen non procedit illud quando primi emptoris nomine venditor constituerit se possidere, q2 per talē clausulam constituti ille primus emptor erit potior, eo q̄ videtur eo modo in eum translata possessio, et per consequens dominium, ita singulariter tradit Guido de suza. in l. fi. C. de sac. san. eccle. et in d. l. quotiens. Ioan. and. in addit. Spec. in titu. de emp. et vend. §. sciendum versi. et not. Bald. in rub. C. de contrahen. emp. in. xvj. q. do. Abb. in c. ij. col. fi. de consue. cum simi. allegatis plene per Ias. in d. l. quotiens. in. v. limita. Vnde cum Matheus dicat se successorem predicti Bartholomei, et sic in eum fuerint translata omnia iura hereditatis dicti Bartholomei, et per cōsequens possessio dicti fundi, sequitur, q̄ ipse tempore quo in fundū ingressus fuit, et fructus collegit nō dicitur alicui vim intulisse, sed suo iure vsus, et suam possessionem quodammodo continuasse. ¶ Quibus sic stantibus videtur, q̄ saltem a pena l. si quis in tantam. C. vnde vi debeat omnino excusari iuxta notata ibidem per glo. magnam circa principium in versic. octauo 3 quid si credens &c. ¶ † Comprobatur hoc q2 venditor predictus, quando vendidit dicto Bartholomeo vltra clausulam constituti preallegatam statim recognouit ab ipso emptore in emphiteosim dictum fundum propter quod dicit̄ de iure facta traditio sicut cōtingit per reseruationem vsufructus, vt l. si quis argentum. §. sed si quidem. C. de dona. ¶ Nec huic fundamento videtur obstare, si dicitur, q̄ im- 4 mo dictus Antonius erat in possessione dicti fundi † q2 respōdetur, q̄ possessio dicti Antonij fuit iunior, et reputatur clādestina respectu antiquioris possessionis dicti Mathei et suorum auctorum iuxta doctrinam Bart. in l. si de eo. §. fi. ff. de acqui. pos. ¶ Secundo principaliter videtur, q̄ dictus Matheus defendi possit, q2 non videtur fecisse (quicquid fecit) propria auctoritate, sed cum Iudicis licentia, et

mandato, vt in puncto narratur, vnde si possessionem dicti fundi fuit ingressus †cum iudicis licētia dicitur id iuste fe-
5 cisse, ⁊ sic iuste possidere, vt. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. ⁊ ita vt propterea dicatur ab omni pena excusatus, illud enim quod fit lege permittente penam non meretur. l. gracchus. C. ad leg. iul. de adul. ⁊ in terminis hoc videtur probari in. d. l. si quis in tantam. ibi ante euentū iudicialis ⁊c. videntur enim illa verba importare, ꝙ si quis post iudicis licentiā, ⁊ auctoritatem bona etiam ab alijs possessa ingrediatur, non incidat in penam violenti inuasoris de qua in.
6 d. l. si quis in tantaꝫ. ¶ †Tertio pro defensione dicti Mathei videtur facere, quia vt quis priuetur propter violētiā iure suo requiritur ꝙ vim intulerit, vt. d. l. si quis in tantā. quod non videtur verificari in casu isto, ex quo in fundo nullus fuit contradicens suo ingressu, ⁊ sic non inuenit resistentem propter quod cum defecerit persona vim passura videtur ꝙ vis non fuerit illata. ¶ Quarto ⁊ vltimo ex predictis videtur sumi clara defensio ipsius Mathei a pena predictā, quia non debet eam pati, nisi fuerit in dolo, at in
7 dolo nō videtur, †quia ex rationibus predictis videtur, a dolo excusandus cum ab eo quelibet causa excuset etiam non iusta. l. igitur. §. j. ff. de lib. cau. ⁊. l. sed si lege. §. scire. ff. de peti. here. cum simi. ¶ Hec sunt, que in presenti consultatione videntur facere in fauorem dicti Mathei.

¶ Sed tamen diligentius animaduertendo predictis nō obstantibus contrariam opinionem probabiliorem de iure arbitror, ⁊ consequenter concludendum censeo Antonium predictum in suis petitionibus audiendum esse, ⁊ sic Matheum predictum ab omni iure (si quod in fundo habebat) cecidisse, ⁊ sic priuari deberi. ¶ Et pro fundamento presuppono in facto, ꝙ dictus Antonius tempore quo Matheus illum fundum inuasit, eundem pacifice possidebat, ⁊ iam per tres annos continue possederat, ⁊ ex iusta causa, ⁊ quod plus est sciente, ⁊ patiente dicto Matheo vt in pūcto narratur. ¶ Ex quo infertur necessario, ꝙ tūc
8 dictus Matheus nullo modo illum possidebat, †cuꝫ duo eandem rem eodem tempore possidere non possint. l. iij. §.
9 ex contrario cum sua materia. ff. de acqui. po. ¶ †Et ꝙ ipse Matheus non possideret ex alio concludenter probat quia scilicet ipse (vt dicitur in puncto) perijt licentiam, ⁊ mandatum iudicis de ingrediendo possessionem talis fundi cuius iudicis auctoritate ipse allegat se postea in fundū intrasse. Ex hoc enim (ni fallor) clare ostenditur ꝙ ipse nō possidebat quoniam tunc vanum prorsus, ⁊ inutile fuisset adire iudicē, ⁊ talem licentiā petere, cū ipse velut possessor per se ipsum, ⁊ suo iure, si possedisset, potuisset accedere ad fundum, in illum ingredi, ⁊ egressus ad eum reuerti ad ar-
10 bitriū suum. †Et alias frustra precibus petitur ꝙ iure cōmuni conceditur. l. fi. in fi. ff. ad municipi. l. imperatores. ff. de priui. cre. ⁊. l. j. C. de thesaur. lib. x. cum similibus.
11 ¶ †Secundo presuppono in iure, ꝙ quando aliquis rem ab alio possessam possessorem expellendo inuadit, ⁊ sic illū sua possessione spoliat dicitur commisisse vim expulsiuam, ⁊ vltra ꝙ tenetur ad restitutionem oblate possessionis per interdictum vnde vi, vt. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊. C. vnde vi. per totos, ⁊ est regula in. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. leg. iuli. de vi. ⁊ in. c. in litteris. ⁊ per totum titulum extra de restit. spo. patitur penā priuationis, ⁊ amissionis ipsius rei, si sua erat, sin autem penam eius estimationis, vt de hoc est tex. in. d. l. si quis in tantam. ⁊ in. §. sed nedum talia in fi. instit. vi bon. rap. ⁊ in. §. recuperande insti. de interd. ¶ Et adeo verum est hoc saltem, vt talis inuadēs priuari debeat omni suo iure, vt procedat etiam, si talem inuasionem precesserit sententia in fauorem inuadentis, vt est tex. in. l. meminerint. C. vnde vi. ⁊ ibi glo. ⁊ docto. ¶ Modo his positis dico, ꝙ ſm ea, que proponuntur in themate, more Sceuole iureconsulti respondendo casus presentis decisio redditur clara in fauorem dicti Antonij actoris, nam cum ille vt est dictum possideret dictum fundum, ⁊ quidem pacifice, bona fide, ⁊ ex iusta causa, ⁊ Matheus possessionem dicti fundi armata manu inuaserit, de quibus in puncto, dicitur ipsum Antonium spoliasse sua possessione, ⁊ in effectu vi eum de ipso fundo expulisse, vt sic merito pati debeat
12 penas iurium predictorum, †nam cum ipse Antonius nouerit armata manu, ⁊ per vim Matheum predictum intrasse fundum, ⁊ fecisse alia, que fecit non fuit ausus ad ipsum fundum amplius accedere suspicatus se per viꝫ repellendum propter quod ipse perdidit etiam ciuileꝫ possessionem, vt. l. clam possidere. §. fi. cum. l. seq. ff. de acquir. pos. ⁊ ibi per doc. ¶ Et licet ciuilis illa solo animo retineretur, vt. l. licet. C. de acqui. pos. tamen ab ea potest dici per vim
13 expulsus, vt. l. j. §. siue autem. ff. de vi ⁊ vi ar. † Et licet ille tex. loquatur de eo qui rediens non fuit admissus, tamen procedit etiam si quis non audeat reuerti, quia suspicatur se posse per vim repelli, vt salteꝫ vtile interdictum vnde vi sibi detur, vt ibi per glo. post Jo. ⁊ Azo. quam opinioneꝫ Bart. ibi sequitur dicens ꝙ est vera ⁊ ab omnibus tenet.
14 ¶ †Et ꝙ in pposito nostro iuste Antonius sic per talem suspitionē expulsus habeat remediuꝫ. d. l. si quis in tantā. ⁊ similium iurium voluit in terminis glo. in. d. l. in versicu. decimo si possessionem ⁊c. vbi allegat. d. §. siue autem, ⁊ eā sequitur ibi Bal. iij. col. in ver. decimo queritur ⁊c. conclu-
15 dens, †ꝙ quis tribus modis dicitur expulsus de possessione. ¶ Primo quando in fundo erat, ⁊ deiectus fuit. ¶ Secundo quando non erat, sed rediens non fuit admissus. ¶ Tertio quando timore ductus, ⁊ suspicans se vi repellendum non reuertitur, nam inquit Bal. ⁊ iste dicitur vi expulsus, ⁊ in quolibet ex dictis casibus habet locuꝫ remedium, ⁊ pena. d. l. si qs in tantā, vt per eū, p queꝫ in proprijs terminis deciditur casus noster quod etiaꝫ dixit Saly. ibi col. v. ver. sed addo ꝙ etiam si possidens. ¶ Et licet idem Saly. ibi in tertia col. versi. quero. xiiij. ⁊c. eam opi. restringat, quando ille, qui ingreditur habeat animū deijciendi reuerteteꝫ, vt sic concurrat animus vtriusqꝫ vt per eum. Tamen opinionem illam glos. ⁊ Bal. alij simpliciter sequuntur, vt per Corne. in consil. ccvij. incip. de pluribus hereditatibus col. pe. in fi. ij. vol. vbi ipse multū cōmendat ⁊ sequitur predictam declarationem Bal. simpliciter posi-
16 tam, †⁊ potest hoc ratione suaderi, quia cum vis fuerit in ingrediendo, eo quia armata manu factum est (vt in casu nostro) omnia sequentia a tali vi, ⁊ malo principio regulabuntur iuxta illud principium cuiusqꝫ rei spectanduꝫ, vt. l. iij. §. scio. ff. de mino. ⁊ tradit plene Albe. in dictionario in verbo argumentum in ver. a virtute princip(ij), ⁊ in simili cōsiderat Jo. fab. insti. de exhe. lib. in prin. an in aliquo fuerit
17 bonum, vel malum principium, vt per eum. ¶ †Preterea ex alio etiam clare probatur dicta expulsio, qꝛ in presenti iudicio Matheus dicit possessionem esse apud se, ⁊ ad se pertinere, ⁊ ita restituere negat, quod sufficit ad probandā expulsionem, quando probatur, ꝙ agens tempore ingressus rei possidebat, nam tunc absqꝫ alia probatione super hoc obtinebit actor in illo interdicto vnde vi, tanquam vi expulsus, ita singulariter dicūt Joan. and. Inno. ⁊ Anto. de but. in. c. suborta. de re iudi. loquentes de episcopo, qui intendebat remedium recuperande contra clericum, nam dicunt, ꝙ ex negatione clerici dicitur probari spoliatio, si de quasi possessione episcopi constabat, vt per eos. Si igitur (vt ex predictis constat). d. Anto. potest dici, vi expulsus per dictum Matheum sequitur aperte, ꝙ ei competit remedium. d. l. si quis in tantam, ⁊ similium prout ipse pro-
18 posuit. ¶ † Nec est opus disputare in proposito nostro vtrum. d. l. habeat locum in alijs violentijs de quibus per docto. maxime Bal. in. l. extat. ff. quod met. cau. ⁊ per Jaso. in. l. si quando. in prin. C. vnde vi, quia cum simus in casu isto in violentia expulsiua, de qua proprie loquitur ille
19 tex. ⁊ nemo dubitat, cessat omnis disputatio. ¶ Nec etiā ⁊ minus conuenit disputare, an termini. d. l. si quis in tantam. procedāt in terminis. d. l. si quando, vel econtra, licet vt audio quidam iudex plurimum super hoc institerit. Dico enim ꝙ est questio aliena prorsus a decisione nostri casus, ⁊ quando esset opus istud disserere diceremꝫ quamlibet
20 ex. d. ll. posse habere locum in terminis alterius. † Nam si quando per vim expellor (quo casu est locus. l. si quis) habet in loco bona, que subtrahantur, erit etiam locus remedio. d. l. si quando, ⁊ de hoc non credo quemqꝫ sane mētis hesitaturum, non tamen vltra prosequar, qꝛ penitus extra propositū. Sed ex predictis clarissime concludo. ¶ Primo ꝙ Matheus debet omnino restituere possessionem dicti fundi quo dictum Antonium spoliauit, ⁊ de hoc etiam ignorās nō arbitror dubitare, cum vulgo dici soleat de facto spoliatus

cto spoliatus, de facto induatur, et ei possessio restituatur. 21 †Et adeo ista regula in iure est potens, vt etiam predones de facto spoliati debeant ante omnia restitui, vt in c. in litteris. de resti. spo. et tradunt docto. in l. si quis ad se fundũ. C. ad leg. iul. de vi. et in d. l. si quis in tantam. ¶ †Secundo dico, quod iudex debet priuare ipsum Matheum omni iure, si quod habuisset in tali fundo iuxta remediũ d. l. si quis in tantam, et l. meminerint. eo. ti. prout positum fuit.

¶ Nec his conclusionibus sic iuridice firmatis obstant allegata. s. in contrarium in quibus videtur consistere tota difficultas presentis consultationis. Nam ex predictis, vbi recte considerentur colligitur responsio fere ad omnia, vt tamen veritas clarius elucescat singulatim omnibus respõdetur, et clare, vt infra. ¶ Ad primum itaque fundamentũ, dum dicitur, quod Matheus fecit, vt possessionem suam continuaret respondetur. Hoc non posse considerari, cum ille vere non possideret, vt. s. est probatum. 23 †Nec potest continuari possessio, que non est, vt verba ipsa demõstrant, et voluit Bar. in l. celsus. col. fi. ver. quando dicitur continuata. ff. de vsucap. et quod d. Matheus non possideret tempore inuasionis probat ex multis clariss. dominus Petrus aduocatus in suis allegationibus, ad quas me refero.

¶ Nec obst. asserta prima venditio facta Bartholomeo auctori dicti Mathei cum clausula constituti, et cum receptione per venditorem in emphiteosim, quoniam in primis dici potest, quod non est idem fundus, quem emit d. Bartholomeus cum isto, de quo est lis (vt audio) constare ex dictis testium si bene ponderentur. ¶ Secundo respondetur, quod esto, quod Bartholomeus predictus acquisiuisset possessionem, et dominium dicti fundi, quod non affirmo, non tamẽ sequitur, quod in Matheum eius successorem primum vel secundum fuerit possessio translata, dato quod adierit hereditatem, 24 †quoniam cum possessio sit facti per aditionem hereditatis, licet acquiratur dominium tamen possessio rei hereditarie non acquiritur nisi actualiter apprehendatur, vt est tex. apertus vbi ita declarant doc. in l. cum heredes. ff. de acqui. posses. vnde cum iste Matheus nunquam istum fundum corporaliter apprehenderit ante istam inuasionẽ non dicitur vnquam fuisse eius possessionem adeptus, et istud est reale fundamentum ad probandum quod d. Matheus nunquã possedit, et per consequens non potest dicere se continuasse possessionem. ¶ Et si dicatur quod per talem contractum cum predictis clausulis vna cum aditione d. Mathei dicitur ei quesitum dominium, et consequenter ratione dominij dicatur habere vis super possessione, vt sic illã licuerit ei quo 25 modocunque accipere. †Respondetur hoc esse omnino falsum, cum nihil commune habeat dominium cum possessione. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. possess. et ibi 26 tradũt doc. et ego aliquando dixi. †Debet enim dñs omnino abstinere a violentia inferenda contra possessorem, et si possessor fuisset predo, iuxta c. in litteris. de restit. spol. et. s. etiam dixi, et est proprie tex. in d. l. si quis in tantam. inductus ad puniendas tales violentias que a dominis circa 27 res suas inferuntur. ¶ †Nec domini rerum debẽt conqueri cum eis a iure sit proditum remediũ realis actionis, vt. ff. et C. de rei vend. per totos, et hoc in iure est exploratissimũ.

¶ Non ob. secundum fundamentum, quod fit de iudicis licentia etc. et per regulam l. iuste possidet. ff. de acquir. pos. 28 †Quoniam respondetur, quod ea procedũt, quando licentia, et auctoritas iudicis iuridice, et valide, ac iuris ordine seruato interueniunt prout post glo. declarat Bar. in d. l. iuste possidet. vbi etiam dicunt alij maxime Jas. ij. col. ita etiã post alios dixit Bal. in d. l. si quis in tantam. col. v. versi. et scias quod interdum, vbi etiam Saly. in v. col. idem dixit. 29 †Hinc est, quod qui iudicis auctoritate, et licentia in validis, et sine ordine iuris concessis ingreditur fundum alienum nõ euitat penam intrantis rem alterius per statutum ordinatam, ita singulariter concludit do. Alexan. in consi. cxix. incip. titulus questiõis. vj. col. ver. et quod hoc, et fuit ista decisio Bar. in cons. xcj. incip. in questione vertente in curia. ij. col. et in d. l. iuste possidet, vbi etiam idem tenet Alex. vt 30 ibi refert, et sequitur Jas. in iiij. col. ver. extra gl. etc. †Modo in proposito dico, quod decretũ, auctoritas, et licentia que asseritur concessa (vltra quod non loquitur de fundo, de quo agimus) dicitur concessa iuris ordine non seruato, et sic inualide, quia scilicet ad eam d. Antonius verus possessor, et quem Matheus sciebat possidere (vt in puncto narratur) non fuit aliquo modo citatus prout requirebatur, vt sic eo comparente, et iura sua allegante iudex potuisset de causa cognoscere, et sic statuere prout ei visum fuerit iustum, vel eo non comparente tanquam contra contumacẽ procedere, iuxta ea que traduntur in l. prolatam. C. de sen. et interlocu. et in l. de vnoquoque. ff. de re iudic. Quicquid igitur in casu isto iudex decreuerit, aut d. Matheo concesserit non citato dicto Antonio possessore nulliter, et iniuste dicitur 31 fecisse, et iuris ordine non seruato. †Nec mirũ, quia cum defensio iure nature sit inducta, ac nemini neganda (que per non citatum fieri non potest, vt de se constat) nõ potest nec per ipsum Imperatorem tolli, et gesta per ipsum parte non citata sunt nulla, vt est text. in cle. pastoralis prope fi. de re iudi. et ibi plene tradunt doct. ¶ Et ex his sequitur, quod dictus Matheus sub pretextu predicte asserte licentie non potest se tueri, et excusari a pena d. l. si quis in tantam et d. l. meminerint. vt per doc. in locis predictis clare ostẽditur.

¶ Immo dicam fortius, quod dato millies, quod decretum iudicis ab initio valuisset, cum illud per annum, et vltra precesserit inuasionem, si postea Matheus volebat tali decreto vti, et ingredi possessiõem debebat nouiter citate d. Antonium verum possessorem, et non per vim armata manu inuadere fundum, quod cum non fecerit debet nedum restituere fundum, sed etiam omni suo iure priuari circa talem fundum, vt de hoc est tex. apertus in d. l. meminerint, et ibi tradunt doc. per quem tex. deciditur casus noster etiam quod decretum predictum fuisset legitime concessum, quod tamẽ 32 non fuit vt ex predictis constat. ¶ † Tertio non obstat, quod dictus Matheus non inuenerit resistentem, vt in tertio argumento dicebatur. Quoniam respondetur hoc nihil esse, nec ex eo quis dicitur excusari a pena dictarum ll. cum in proposito sufficiat, quod d. Antonius suspicatus se per vim repellendum non ausus fuerit ad fundum accedere, vt dixi .s. fundando conclusionem nostram, et ita in terminis declarat Cor. in d. consi. ccvij. col. pe. ij. vol. qui in indiuiduo in casu suo ita arguebat, et vt. s. reñdit, ad quem cum videri possit causa breuitatis me remitto. ¶ Demum non ob. quod dicebatur Matheum debere excusari a dolo, et sic a pena dictarũ legum, ex quo videbatur adesse aliquam causam etc. quoniam respondetur nullam adesse causam propter quã a dicta pena excusetur. ¶ Non quidem quod crediderit fundum ad se pertinere, quia vt in dictis iuribus dicitur proprie contra dominos sunt inducte ad refrenandas violentias. Non ex causa decreti obtenti, aut eo quod crediderit continuare possessionem suam, quia eis iam responsum est circa primum et secundum argumentum. ¶ Nec etiam potest defendi si dicat, quod cause predicte saltem a dolo excusant, vt in argumento dicitur, quia in primis potest dici, quod procederent ista, quando sine armis illud fecisset, vel alia violentia 33 †sed vtendo armis, et sic vim publicam inferendo iuxta. §. item lex iulia. insti. de publi. iudi. non dicitur carere dolo, quia semper in delictis presumitur. l. si non conuicij. C. de iniur. 34 et c. primo. extra de presumptio. ¶ † Preterea et aliter respondetur, quod in dictis iuribus, vt eorum pena locum habeat nõ consideratur dolus, sed violẽtia, que apparet simpliciter punitur, vt tradunt Bal. Saly. et alij in d. l. si quis in tantam. post gloss. ibi in ix. q. et ita communiter tenetur prout refert, et sequitur Cor. in dicto consi. ccvij. in vltimis verbis. ¶ Concluditur igitur ex predictis partes iudicare debentis esse. ¶ Primo vt faciat, et iudicet possessionẽ dicti fundi oĩno restitui d. Antonio iniuste spoliato, et hoc 35 caret probabili dubitatione, † cum ante omnia spoliatus quicunque sit etiam predo debet restitui, vt. l. si quis ad se. C. ad legem iuliam de vi. l. cum fundus. et l. colonus. ff. de vi et vi arma. et d. c. in litteris. ¶ Secundo vt per suam sententiam priuet dictum Matheum inuasorem omni iure, quod in dicto fundo haberet iuxta dictam l. si quis in tantam. et d. l. meminerint. et cum hoc simpliciter fuerit petitum dicitur vtriusque, vel alterutrius ex dictis legibus remedium intẽtatum, et ẽt omnium similium. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior Jurisconsultus Padue legẽs. 1526.

SVMMARIVM

¶ Filia pro parte heres matris potest pro sua rata vti petitione hereditatis etiam contra rei hereditarie venditores.

¶ Et cū a patre dotaī, cēsetur de bonis pr̄is dotata, licet dictum fuerit, ꝙ etiam de bonis matris dotabatur.

¶ Et neutrum dicitur habere ex causa lucratiua.

1 Petitio hereditatis in bonis maternis filie competit, etiā contra rei hereditarie venditores.

2 Heres ꝛ petitor potest eligere hereditatis petitionem ad precium rei vendite contra venditorē, ꝛ pro herede possessorem quatenus est locupletior.

Vel realem actionem contra emptorem intentare quatenus venditor teneri potest.

3 Precium potest esse apud aliquem, non vt precium rei, sꝫ vt quantitas separata.

4 Pater vel administrator bonorū filie habentis bona materna, licet dotando dicat expresse, ꝙ dotē mixtim dat, tam de suis, q̄ꝫ de filie bonis, eo tamen non obstante, si idoneus sit facultatibus, de suo tantum dotasse dicit.

5 Cause due lucratiue respectu diuersitatis personarum, tēporum, ꝛ rerum possunt concurrere.

6 Matris bona iure nature filijs debentur.

Quibus testando iure institutionis tenetur aliquid relinquere.

7 Pater filiam etiam nuptam dotare compellitur.

8 Filia non dicitur habere dotem a patre constitutam ex lucratiua causa.

Et in necessitatibus nemo liberalis existit.

9 Hereditas parentum, ꝛ dos ab eis constituta non subiacent legibus de causa lucratiua disponentibus.

Et lex, vel statutum grauans causas lucratiuas, non procedit in casibus predictis.

10 Presentia non arguit intelligentiam, ꝛ dato ꝙ intelligentia probaretur, in actu damnoso non preiudicat.

11 Ius adeundi hereditatem spatio. xxx. anno. tollitur, ꝛ ita de consuetudine seruatur.

12 Filius exclusus vt filius ab adeundo hereditatem ob triginta annorum lapsum, an ꝛ quando vt coniunctus admitti potest.

13 Filius ꝛ filia presumitur hereditatem maternam iussu patris adiuisse ex longo tempore, quo pater ea vti administrator tenuit.

Item hoc procedit non solum in infante, sed etiam in maiori, vt. ī. nu. 16.

14 Pater retinendo bona materna filiorum presumitur ea vti vsufructuarius, ꝛ administrator retinere.

15 Via in dubio illa eligenda est, per quam dicitur quis fecisse actum permissum, ꝛ non per quam dicitur fecisse actum prohibitum.

CONSILIVM XIX

Irrigat dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Viso eleganti consilio excellentissimi Cōsultoris, ꝛ comprobatione clarissimi subscribētis mihi de subscriptione requisito satis esset simpliciter, eorum conclusionem confirmare. ita eniꝫ per eos res discussa diligenter fuit, ꝛ abunde veritas demonstrata, vt aliam insuper demonstrationem superaddere tentans videar velle solem facibus illustrare, ꝛ frustra id ipsum contendere, iuxta. l. j. in fi. ff. de dote prelegata. ꝛ c. bene quidem. xcvj. distin. Verum vt consultanti morem geram, ꝛ ne impremeditatus comprobasse videar, paucula quedam subijciam, ꝛ veluti post terga optimorū messorum procedens spiculas quasdam recolligam.

1 ¶ † Verissima igitur, ꝛ iuridica est conclusio per excellentissimos patres firmata, vt scilicet domina Blanca possit, vt heres matris eius domine Helisabet pro tertia parte petere dictam tertiam parteꝫ hereditatis, seu estimationis ipsius a fratribus suis, apud quos reperitur, ꝛ in quorum vtilitatem hodie cōuersa est. ipsi enim predium illud, quod fuit domine Helisabet matris pro h̄ede in totum possidebant, ꝛ vt heredes vniuersales vendiderunt, seu a magnifico Comite Jacobo eoruꝫ patre vendi passi fuerunt, ita vt precium dicti predij in vtilitatem eius conuersum fuerit, ꝛ sic hodie reperiatur penes. d. fratres, apud quos paterna hereditas reperitur, ex quo conuenienter sequitur, vt petitione hereditatis pro. d. tertia parte conueniri potuerint, vt. l. si possessor. §. j. ꝛ. §. bone fidei. ꝛ. l. si ꝛ rem ꝛ precium. ꝛ. l. sequen. ff. de peti. here. iuncta. l. regulariter. ꝛ. l. pro herede. eo. titu. ꝛ est bonus tex. quem allegat primus consulens in. l. item veniunt. §. simili modo. in eo. titulo.

2 ¶ † Et licet predicta domina Blanca potuisset fortasse vti reali actione contra possessorem, ꝛ emptorem dicti predij pro sua rata iuxta. l. sed ꝛ si lege. §. item si rē. iunctis ibi dictis per Barto. ij. ꝛ. iij. col. ff. de peti. heredi. tamen potuit etiam precium ex venditione extractum (in quo. d. fratres reperiūtur locupletiores) petere ab eis, vt iuribus preallegatis, ꝛ. d. l. sed ꝛ si lege. §. si minori. Verus eniꝫ heres ꝛ petitor potest eligere. Et petitionem hereditatis ad precium contra venditorem, ꝛ pro herede possessorem, quatenus est locupletior, vel realem actionem contra emptoreꝫ, quatenus tamen venditor teneri potest, vt per Bartolum clarius per Pau. de castro in dicto. §. item si rem.

¶ Nec predicte cōclusioni ob. ꝙ. d. tertia pars predij, seu precium inde sumptum reperiatur apud ipsam dominam Blancam, vel eius maritum dominum Bartholomeum barrotinum ex causa dotis, ꝛ consequenter dicatur, ꝙ ipsa petat quod apud eam, vel eius maritum pro ea reperitur.

3 † Quoniam respondetur, ꝛ in primis dico ꝙ predium de quo agitur apud eum reperitur ex causa emptionis, vt ex instrumento ipsius constat, precium vero quod apud eum ex causa dotis videtur esse non reperitur apud eum, vt precium dicti predij, sed vt quantitas per se considerata. nam breui manu dicitur. d. Bartholomeus precium dicti predij soluisse prefato Comiti, ꝛ filijs eius, ꝛ postea ab eis ꝑ dotibus domine Blance dicitur recepisse libras. 6850. ꝛ sic quantitatem illaꝫ simpliciter, ꝛ non vt preciū dicti predij, arg. l. nuptura. ꝛ. l. licet. §. j. ff. de iure dotium. ꝛ. l. singularia. cum materia. ff. si certum petat. Precium ergo dicti predij dicitur virtualiter esse penes. d. fratres, vt heredes magnifici Comitis Jaco. eorum patris, ꝛ consequenter in eo dicuntur effecti locupletiores, ꝛ propterea recte ꝯcluditur pro dicta tertia parte eos peti. heredi. fuisse conuētos.

¶ Nec predictis ob. si dicatur, ꝙ quādo magnificus Comes dedit summam predictam pro dote dicatur computasse in eam predictam tertiam partem debitam domine Blance eius filie.

4 † Quoniam respondetur hoc non posse dici, quia (vt per excellentissi. Consulentem, ꝛ subscribentē dictum est) esset contra tex. in. l. fin. cum sua materia. C. de do. promiss. Nam si debitor filie, ꝛ administrator bonoruꝫ eius eam dotando dicat expresse ꝙ dat dotem mixtim taꝫ de suis, q̄ꝫ de filie bonis, eo nō obstante dicitur, tantum de suo dotasse, si idoneus sit facultatibus, vt. d. l. fi. vbi doctores dicunt, ꝛ ita communiter tenent doct. in. l. j. ff. solu. ma. vt ibi per dominum ꝛ patruum meum Soci. ꝛ per Jaso. ꝛ tradit Bal. nouellus in tracta. dotis in sexto priuil. vj. partis principalis. j. ꝛ. ij. col. prout ipsum allegat primus subscribens. quanto magis hoc dicendum est in casu nostro in quo magnificus Comes pater domine Blance nihil expꝛi sit, sed simpliciter pro filia dotem promisit, ꝛ soluit, ꝛ profecto non video probabilem dubitationem super hoc.

5 ¶ † Nec ratio duarum causarum lucratiuarum simul non concurrentium quicq̄ꝫ facit, quia vltra responsiones plene traditas. s. per predictos patres, vcꝫ vt regula illa in ꝑposito casu non procedat propter diuersitatem personarum, temporum, ꝛ rerum, iuxta communiter tradita per docto. in. l. meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. cum alijs supra per eos allegatis. Potest addi alia responsio, vt scilicet dicamus virtualiter, ꝛ quo ad iuris dispositionem in casu nostro nō concurrere causas lucratiuas, saltem vt pro lucratiuis habeantur.

6 † Nam cuꝫ bona matris quodammodo filijs debita videantur iure quodam nature, vt. l. scripto. in fine. ff. vnde libe. ꝛ. l. cum ratio. in prin. ff. de bonis damnatorum.

propter

propter quod compellitur ipsa mater testando aliquid filie iure institutionis relinquere, vt in.§.aliud quoq; capitulum.in auc. vt cum de appel.cogno.collati.viij.nõ videtur ꝙ do.Blanca succedendo pro sua rata matri eius quicquam lucrari dicatur, saltem quo ad hoc, vt pro causa lucratiua quo ad iuris effectus habeatur.† Similiter, ⁊ fortius dicẽdum videtur respectu dotis pro ea a patre date, qm̃ cum ipse pater teneatur, ⁊ compelli possit dotare filiã, vt.l.qui liberos.de ri.nup.⁊.l.fi.C.de do.promis.(etiam si iaz nupta esset) vt.s.per predictos patres dictũ est, ⁊ vltra alleg.per eos, idem voluit patruus, ⁊ dñs meus Socin. in consi.lvij.incip.in causa restitutionis.ij.col.iiij.volu. ⁊ dñs Franc.cur.in consi.xxvij.incip.magnificus vir. colũ.xv.in fi.⁊ consi.xcix.incip.visis, ⁊ diligenter.col.fi.† non videtur ꝙ dña Blanca recipiens dotem a magnifico comite Jacobo patre eius ɔstitutam, dicatur eam habere ex causa lucratiua, saltem quo ad iuris dispositionem, cũ alias in necessitatibus nemo liberalis existat.l.rem legatam.ff.de adimen.lega.hanc rationem in vtroq; dicto probat text. in.l. vnica.C.de impon.lucr.describ.lib.x.† vbi clare dicitur ꝙ hereditas parentum, atq; etiam dos ab eisdem constituta non subiacent legibus de lucratiua causa loquentibus, qr his casibus sub liberalitatis appellatione debitum nature persoluitur, ⁊ propter illum tex.inferunt ibi doct. vltra casum illius legis, ꝙ lex, vel statutum grauans causas lucratiuas non procedet in dictis casibus. Sic igitur, ⁊ nos in casu isto dicemus ꝙ lex prohibens duaꝝ causarum lucratiuarum ɔcursum (qđ est ad grauamẽ cause lucratiue, cum vna extinguat) non procedit in dote a patre constituta, nec in hereditate matris, vel saltem in altera, qđ sufficit. ⁊ ista consideratio (ni fallor) cadet in caput cuiuslibet sensati hominis, ⁊ per eam de plano tolli potest difficultas tacta per Barto.in.l.cum pater.§.pater filie.de leg.ij.aliter q̃z ipse, ⁊ alij ibi dicant. ¶ Nec predictis obst. ꝙ predicta domi. Blanca dicatur fuisse presens ⁊c.† qm̃ esto ꝙ eius presentia interuenerit, non arguitur intelligẽtia iuxta cõmuniter tradita per scriben.in.l.ij.§.fi.ff.solu.matri.cum simi.s.per Consulentem adductis, qđ ẽt vltra.s.alle.tradit dñs Cardi.in.c.fi.in ver.presentium.de maio.⁊ obed.⁊ idem plurima ɔgerens voluit Andr.barb.in consil.xxix.incipi. illud afferam in medium.col.xj.in fi.cum seq.j.volu.⁊ in ɔsil.iij. incip.clemẽtis Dei.vj.col.ij.volu. ¶ Et esto preterea ꝙ ẽt intelligentia probaretur, non tñ sequitur ꝙ illa preiudicauerit sibi in aliquo, ⁊ ɔsenserit actui eidem damnoso, iuxta singulare dictum Inn.in.c.cũ ingeniosi.de elec.cũ alijs adductis.s.per Cõsulẽtem, ⁊ subscribentẽ, ⁊ vltra eos plene prosequendo declarat And.barb.in ɔsi.xj.incip.illud afferam in medium.col.xvj.ij.volu. vbi ad hoc de more plurima cumulat. ¶ Sed ɔtra predictam conclusionẽ restat scrupulus non tactus.s.per predictos patres.† Nam (vt audio) a morte dñe Helisabet matris dñe Blance, de cuius hereditate agit̃, lapsi sunt anni.xxx.⁊ vltra, de quo tñ, qr precise nõ affirmatur, remitto me ad veritatem. Sed eo posito loquor, propter qđ videt̃ ꝙ dña Blãca amiserit facultatẽ adeũdi hereditatẽ matris, iuxta tradita per Bar. Bal.⁊ alios magis cõiter in.l.licet.C.de iu.delibe. ⁊ dixit Corn.in ɔsi.ccij.incip.circa presentem.vij.col.in fi.ij.volu. ⁊ in consi.xvj.incip.in presenti.in prin.iij.volu. vbi dicit ꝙ ista opi.seruatur de consuetudine, ⁊ in decisiuis habet̃ pro indubitata. ¶ † Nec defendi potest dña Blanca, si dicat, ꝙ lz sit exclusa tanq̃z filia per lapsum.xxx.annoꝝ, potest tñ admitti vt coniuncta, iuxta.l.j.§.sed videndum.ff.de successi.edi.⁊ vt videt̃ in simili determinare Bar.in ɔsi.cxxix. inci.quidam habuit vxorem ⁊c. qm̃ respondetur (posito ꝙ illa opinio sit vera) ꝙ procederet qñ non extarent alij filij, quibus ex capite filiationis hereditas deferatur. nam si extant, sunt impedimẽto illis qui tanq̃z coniuncti simpliciter venire volunt, ⁊ sic in ꝓposito nostro, cum extent alij filij.d. dñe Helisabet, non potest.d.dña Blanca exclusa tanq̃z filia, venire tanq̃z quelibet ɔiuncta.ita est gl.sing. ⁊ cõmuniter approbata in.d.§.sed videndum.⁊ in terminis declarat Cor.in.d.ɔsil.xvj.iij.colũ. ¶ Veruntñ hoc quoq; non obstante veram arbitror prepositam ɔclusionem per allegata.s.pro ea. Et ad predictam difficultatem respondendo, dico ꝙ predicta dña Blanca non petit dictam tertiaz partem quasi eam nunc adeat, sed eo ꝙ olim, ⁊ debito tempore ex patris voluntate adierit.† ⁊ q̃q̃z hoc directo probare non possit, tñ ita iura presumunt factum fuisse, attento ꝙ magnificus comes Jacobus pater eius longo tempore totum illud prediũ tenẽdo, ⁊ possidẽdo dicit̃ etiam partẽ dicte dñe Blance eius filie, vt pater, ⁊ legitimus administrator tenuisse, ꝓut poterat, iuxta.l.j.⁊ per totum.C. de bon.mater.⁊ ex dicta longa possess.(vt sic loquar) inducitur presumptio ꝙ omnia solenniter precesserint, ⁊ consequẽter ꝙ ipsa dña Blanca ex iussu, ⁊ volũtate patris adierit, prout ipsa alleg. ⁊ ita dictam suam tertiam partem sic aditam apud patrem vti legitimum eius administratorem reliquerit. ⁊ pro hoc est tex. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij declarant in.l. qui in aliena.in fi.prin.in versi.sed si non adierit.ff.de acq. heredit.⁊ post alios ita ponit ibi Jas.in.iiij.nota. ⁊ de hoc est ibi cõmunis opi.⁊ ita in terminis nostris per illũ text. ⁊ alia quedam determinat Bar.in.d.consi.cxxix.versi.sed in questio.predicta.† ⁊ pro hoc ſm Bar.ibi facit ratio, qr ita presumendo magnificus comes Jacobus pater domi. Blance iuste, ⁊ lege permittente dicitur dictam tertiã partez retinuisse velut vsufructuarius, ⁊ legitimus administrator. vbi vero non ita presumeretur, diceretur dictã tertiam partem iniuste, ⁊ sine ratione detinuisse. quibus stantibus dicẽdum omnino est, ꝙ ita presumatur, vt sic ipse pater iuste, ⁊ permittente lege dicatur detinuisse, ⁊ sic non deliquisse iniuste retinẽdo argu.l.merito.ff.pro soc.† Semper.n.in dubio via illa eligenda est, per quã quis dicitur fecisse actũ permissum, ⁊ non per quam diceretur fecisse actum prohibitum. ⁊ ita in simili declarat Bar.in sua questio. que inci. debitor in diem. ⁊ tradit Cor.in.d.ɔsil.ccij.vij.colũ. ⁊ in.l. non hoc.C.vnde cogna.vbi etiam hoc tradit Alexã.in.ij. colum.versi.tertio mouetur.vbi hanc rationem defendit a quibusdam contra eam allegatis ibi per Paul.de castro. ¶ † Et licet in locis predictis doctor.loquantur, qñ filius erat infans, ⁊ sic in casu quo pater solus potest adire, iuxta l.si infanti.C.de iure delib.tñ idem est etiam in maiore concurrente longi temporis cursu, qui (vbi filius esset infans) non requiritur. Et differentia est, qr eo casu presumitur pater (qui poterat) solus adiuisse. In casu vero nostro presumitur ex longi temporis cursu, ꝙ filia iussu patris adierit, vt.s.dictum est. Laus Deo.

Socinus nepos Padue. 1526.

CASUS

¶ Philippus Parmensis ex dña Catherina eius prima vxore suscepit filiam quandam nomine Presediam, decessit dña Catherina, relicta predicta Presedia eius filia, ⁊ herede vniuersali, ⁊ successiue decessit Jacoba mater dicte Catherine, ⁊ auia Presedie similiter relicta dicta Presedia eius nepte, ⁊ herede pro tertia parte. Deinde.d. Presedia nupsit Angelo de Castro plebis cum omnibus suis iuribus. ⁊ sic in eum transtulit omnia bona materna ⁊ auita. Et illa predictus Angelus iam prope triẽnium, vt maritus dicte Presedie, ⁊ velut bona dotalia tenuit, ⁊ possedit pacifice, ⁊ quiete, ⁊ ad presens tenet, ⁊ possidet.

¶ Accidit, ꝙ quidam Franciscus maria Perusinus pretendens Philippum predictum sibi debere certam quantitatem grani occasione cuiusdam damni sibi iam dati (vt asserit) per dictum Philippum, ⁊ cum Philippus sit absens, vult ꝙ dña Presedia, ⁊ Angelus sibi de dicta quantitate grani satisfaciant, dicens ꝙ omnium bonorum dicte Presedie debet̃ Philippo patri vsufructus, de quo vsufructu intendit sibi satisfieri, ⁊ ita litem contra eos mouit.

¶ Queritur an sit audiendus.

SVMMARIVM

¶ Pater tenetur dotare filiam.

¶ Pater ɔsentiendo bona aduentitia esse apud geneꝝ, credit̃ dotasse filiaz in eoꝝ vsufructu, si aliã dotẽ non dederit.

2 Fructus dotis debent esse apud maritũ pro oneribus matrimonij.
3 Consuetudini standum est.
4 Nemo plus iuris in alium transfert, q̃ ipse habeat.
5 Pater de iure filiam dotare tenetur.
Pater permittendo vsumfructum bonorum aduentitiorum esse apud filiam ꝛ generum, censetur pro explendo eius officio, talem vsumfructum tacite in dotem dare.
Tacitum operatur sicut expressum.
6 Actio personalis personam sequitur, etiam non fundum, nulla bonorum facta hypotheca.
7 Pignoris obligatio ẽ accessoria ad psonalẽ obligationẽ.
8 Debitor actione personali obligatus si sit ꝯdemnatus, executio sententie in eius bonis fieri potest.

CONSILIVM XX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ In presenti consultatione paucis agam, tum q: res caret omni difficultate, ꝛ veritas ipsa per se splendet verborum non indigẽs adminiculo, vt.l.j.C.si mino.ab her.se absti.cum etiã ꝛ maxime, q: sum hic Citonij excelse reip. Senẽsis cõmissarius absq; aliquo libro, ꝛ ideo loquar conclusiue, ꝛ sine allegationum copia. dico igitur, ꝛ concludo predictam Presediam, ꝛ Angelum eius maritũ ex causa predicta nullo modo molestari posse, ꝛ quidem ex duplici capite. ¶ Primo q: nõ videtur verum ꝙ ad presens, Philippus predictus debeat habere vsumfructum dictorũ bonorum, † q̃m licet alias bonorum aduentitiorꝫ filio quesitorum pater sit vsufructuarius, vt.l.j.ꝛ per totum tit.C.de bon.mater. ꝛ in.l. cum oportet.C.de bon.libe.ꝛ institu.per quas perso.nob. acqui.§.j.tñ in casu nostro ad presens nõ potest ita dici, q: cum bona, de quibus agimus, teneãtur per.d.Angelum, ex causa dotis, ꝛ velut dotalia, † debẽt illorum fructus esse apud euz pro oneribus matrimonij, prout est de natura dotis.l.dotis fructus.in prin.ff.de iu.do.ꝛ.l.pro oneribus.C. eo.cum simi.ꝛ tradunt doc.in.l.j.ff.solu.mat. ¶ Et si dicatur ꝙ non fuerunt expressim data pro dote, respondetur ꝙ hoc inter tales personas rusticales non est de ꝯsuetudine. sed ꝯsuetudo est ꝙ iste mulieres, que proprium aliquid habent, tradant se nuptui cum suis iuribus, ꝛ ita iura sua censentur data pro dotibus. † cui ꝯsuetudini stãduz est, vt.l.ij. .C.que sit lon.consue.ꝛ.l.de quibus.ff.de legi.cum similib. ¶ Sed dicet aliquis, (ꝛ in hoc videtur difficultas) esto qd̃ sint apud Angelum ex causa dotis, ꝛ ita voluerit Presedia in eum trãsferre, non videt̃ ꝙ sit trãslatus vsusfructus illorum bonoꝝ, qui erat Philippi patris, † cũ nemo plus iuris transferat, q̃ ipse habet.l.nemo plus iuris.ff.de reg. iur.ꝛ.l.traditio.ff.de acq.rer.do.cum simi. Sed ad hoc respondetur, † ꝛ ꝯsidero ꝙ Philippus pater de iure tenebatur dotare.d.Presediã filiam eius, vt.l.fi.C.de do.ꝓmis. vnde cũ pater matrimonio filie predicte ꝯsenserit, ꝛ passus fuerit bonoꝝ illorum vsumfructũ esse apud ipsum Angelum eius generꝝ, dicitur pro eius officio explendo hoc fecisse, vt talẽ vsumfructũ pro dote ꝯcedat. alioquin filia eius a patre nihil pro dote diceret̃ habere. ꝛ cũ hoc tacite videatur actum, tantũ debet operari, quantũ si fuisset expressum. l.cũ quid.ff.si cer.pet.ꝛ multo magis ita dõm esset si pater hoc expresse aliquo modo declarasset. si igitur (vt ex predictis pꝫ) vsusfructus.d.bonorũ nullo modo pertinet ad.d. Philippũ, sequit̃ ꝙ.d.Franciscus maria nullo modo dꝫ audiri. † Scd̃o ex alio hoc clare ostenditur, q̃m si quod ius Franciscus maria hꝫ contra Philippũ, illud in primis dꝫ in ius deducere, ꝛ facere ita, vt Philippus eius debitor declaret̃, cum ad illud Philippus personaliter teneat̃, iuxta.§.j.insti.de ac.ꝛ nõ sint ꝓ tali debito obligata eius bona, cũ de tali obligatione nulla reperiatur ꝯuentio, nec simus in casu, in quo tacite pignus ꝯbatur, iuxta ea que hñr .C.in quib.casib.pig.taci.ꝯba.per to.ꝛ postq̃ fuerit declaratus per viã iuris debitor in aliqua quantitate, dꝫ contra eũ agi, ꝛ non ꝯtra bona sua existẽtia apud tertiũ possessorẽ, cuz super illis nullũ ius reale sit quesitũ predicto Francisco marie. vnde cũ nondum sit declaratus debitor predictus Philippus in aliqua quãtitate, durꝫ ꝛ iniustum vr̃, ꝙ Franciscus maria procedat ꝯtra predictũ vsumfructũ veluti sibi obligatũ, † cuꝫ pignoris obligatio sit accessoria ad psonalẽ obligationẽ per iura vulgaria. ¶ † Bene fateor ꝙ postq̃.d.Philippus fuisset declaratus debitor, ꝛ condẽnatus, posset pro executione sñie ꝓcedi ꝯtra bona eius, iuxta.l.a diuo pio.§.j.ꝛ.ij.ꝛ per to.ff.de re iudi. Sed prius cõtra bona procedi non põt, ꝛ sic male procedit̃ ꝯtra predictũ vsumfructũ. Et hec ꝓcedunt ẽt ꝙ ad presens vsusfructus pertineret ad.d.Philippũ. ¶ Sed tñ cuꝫ ad eũ non pertineat, vt.s̃.dictũ est, presens disputatio non est necessaria. Igitur omnibus bene ꝯsideratis concludo predictum Franciscum mariã nullo modo audiendũ, per.s̃.deducta.

Marianus Socinus iunior, iurisconsul. Citonij.

SVMMARIVM

¶ Donatio omniũ bonoꝝ presentiũ, ꝛ futuroꝝ regulr̃ non vꝫ, valet tñ vbi per eã non auferat̃ libera testamẽti factio.
¶ Donatio potest dici causa mortis, etiam ꝙ nõ sit dictuz, nec res sit tradita.
¶ Hereditas per pactum dari non potest, ꝛ quõ intelligat̃.

1 Donatio omnium bonorum presentium, ꝛ futurorum, non valet, nil reseruato. ꝛ.ĩ.nume.8.
Etiã si sit facta per hec verba, vbicunq; reperient̃, lꝫ non sit dictum, omnium bonorum presentium, ꝛ futurorum.
2 Donatio causa mortis an dicatur, q̃n in ea est appositum, ꝙ nullo modo reuocari possit.ꝛ.ĩ.nume.5.
3 Pactum de hereditate viuentis nõ valet. ꝛ vide.ĩ.nu.10.
4 Donatio vt dicatur causa mortis facta, sufficit ꝙ fiat sub mortis cogitatione, licet in ea nõ dicatur causa mortis.
Nec traditio in hoc casu est necessaria.
6 Que postea fiunt, prioribus derogant.
7 Donatio cã mortis non reuocata suum sortitur effectum.
9 Donatio omnium bonorum quare non valeat.
11 Argumentum a sufficiẽti partium numeratione procedit.
12 Donatio causa mortis quinq; testes requirit.
13 Donationem faciens cum duobus testibus, censetur facere donationem inter viuos.
Et quis non censetur eligere viam, per quam sua volũtas impugnetur.
14 Donatio inter viuos duos testes requirit.
15 Donatio in qua fit mentio mortis donatoris, an dicat̃ donatio causa mortis.
16 Donatio debet interpretari, vel causa mortis, vel inter viuos, vt valere potest.
17 Donatio que nõ potest stare vt donatio causa mortis propter aliquid ꝯtra eius naturã, dr̃ donatio inter viuos.

CONSILIVM XXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Presens casus modicam hꝫ dubitationem, ꝛ ob eam cãm breuibus rẽ absoluam, qd̃ eo maxime faciam, q: ad presens oĩbus libris careo degens in terra Citonij excelse reip. Senensis cõmissarius. Procedã ergo ꝯclusiue, ꝛ omni fere postposita allegatione. ¶ Et lꝫ parum ꝯsideranti videat̃ fortasse donationẽ factam de oĩbus bonis Andree, Mariani, Lini, ꝛ certis alijs psonis p Bernardinũ fratrẽ eius germanũ non valere, † eo q: vr̃ donatio omniũ bonoꝝ presentiũ, ꝛ futuroꝝ, nihil dẽpto, que de iure non subsistit, iuxta.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta.cũ materia.ff.de verb.ob. ¶ Et lꝫ non dicat̃ in donatione ista expresse oĩa bona presentia, ꝛ futura. tñ satis hoc vr̃ dictũ, cum dicat̃ vbicũq; reperientur, que verba sunt tp̃is futuri, ꝛ satis vr̃r impedire validitatẽ donationis, cũ s̃m talia verba videat̃ Bernardinus priuari libera testãdi facultate, cũ referant donationẽ ad tp̃s mortis donantis, quo tp̃e nihil ei remaneret, vt testari posset, ergo ꝛc. iuxta not.in.d.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta. ¶ † Et si dicatur ꝙ vr̃ donatio causa mortis, ꝛ nõ inter viuos,

ter viuos,cum dicatur facta post mortem. Respõdetur ꝙ immo non põt dici causa mortis,cũ in ea dicatur, ꝙ nullo modo valeat reuocari,vt tradit̃ in.l.vbi ita donat̃.ff.de do na.cã mor. ℭ 3 †Item ⁊ ex alio,q̃ recte ꝯsiderando per istã donationem vr̃ dispositum de hereditate viuẽtis Bernar dini,⁊ ea vr̃ data per pacta inter viuos,que iure non tole rãtur,vt.l.fi.C.de pac.⁊.l.lз inter priuatos.C.eo.ti. ℭ Re ctius tñ,⁊ diligentius aiaduertendum ꝯriam opin.de iure esse veriorem arbitror,vcз donationẽ predictam in quali bet sui parte valere,⁊ ꝯñr ꝙ hodie mortuo predicto Ber nardino non facta alia dispositione bonoꝝ suoꝝ detractis in vna manu flor.50.pro duobus filijs Martini,⁊ in alia manu floren.lxxx.pro filijs Antonij iuxta formã predicte donationis oĩa alia bona,quecunqз fuerint.d.Bernardi ni donatoris de iure pertinent ad predictũ Andream do natariũ. ℭ 4 †Et pro intelligentia,⁊ declaratione huius cõ clusionis aduertendũ est,ꝙ predicta donatio põt duplici modo interpretari.primo vt sit donatio cã mortis,⁊ lз non interuenerit traditio,nec ẽt fuerit expresse dictum ꝙ dona bat̃ causa mortis,prout sepe in.d.donatione ꝯtingere so let,tñ sufficit ꝙ fiat sub mortis cogitatione,vt.l.senatus.§. mortis cã.⁊.l.mortis cã capitur.ff.de don.cau.mor. ⁊ tra ditio non est necessaria,vt.l.ij.in fi.eo.ti.⁊ in eis tradũt cõ muniter doc. ℭ 5 †Nec hoc tenendo obstaret ꝙ in hac do natione dicat̃ tit.⁊ causa donationis inter viuos , nec ẽt ꝙ dicat̃ irreuocabiliter,ita vt nullo mõ valeat reuocari , que sunt ꝯria donationi cã mort.vt.l.vbi ita donat̃.ff.de dona. cau.mor.qm̃ responderi põt ad primum,ꝙ cũ fuerit facta post mortem donantis,⁊ sic cũ mortis cogitatione,⁊ cũ fa cultate reuocandi(vt modo dicã)que proprie ꝯueniunt do nationi cã mortis,⁊ non simplici donationi inter viuos, iu xta.§.j.iuncto.§.alie.instit.de donat.dici dз,⁊ denominari potius a natura,⁊ qualitate eius,q̃ꝫ a nomine expresso, ar gu.l.insulã.ff.de prescrip.ver.cũ simi. ℭ Ad scðm rñdetur ꝙ lз dicat̃ irreuocabiliter ⁊c. tñ paulo post,expresse sibi re seruat donator facultatem reuocandi,qñ voluerit, ⁊ aliter quolibet disponendi,vt pз in versic.cũ hac ꝯditione,⁊ pa cto ꝙ ipse Bernardinus reseruauit sibi arbitriũ,⁊ ptãtem posse disponere,⁊ voluntatẽ suã mutare,⁊ cuilibet sibi pla cuerit dare,⁊ donare tã in vita,q̃ꝫ in morte.Si ergo dona tor poterat qñcũqз,⁊ per quãcunqз dispositionem reuoca re donationẽ predictam,sequit̃ ꝙ non erat donatio irreuo cabilis. ℭ Et lз antea dictũ fuerit irreuocabilr̃,tñ postea 6 ab eo recessum est.†Ea.n.que postea fiunt,derogant prio ribus per iura vulgaria. ℭ Et ex his vr̃ ꝙ ista opi.de iure defendi possit,vcз ꝙ donatio, de qua agit̃, dẽat appellari 7 donatio cã mortis,⁊ ꝫз eius naturã debeat regulari. †quo posito seqtur ꝙ cũ.d.Bernardinus donator,nunq̃ꝫ illã re uocauerit,nec aliter aliquo mõ disposuerit,sed tacitus,⁊ in testatus decesserit.d.donatio dз sortiri plenissimũ robur, ⁊ effectũ,⁊ irreuocabiliter,iuxta.l.non vr̃.cum sua gl.ff.de don.cã mor. ℭ Nõ ob.que in ꝯriũ allegata fuerunt, q̃ nõ procedũt respectu donationis cã mortis.⁊ ratio est,q̃ per cã non tollitur libera facultas testãdi,ex quo ad arbitrium donatoris põt reuocari per.s̃.dicta.sed bene procedunt in donatione inter viuos facta de oĩbus bonis presentibus,⁊ futuris.q̃ ex quo si valeret,sumeret vires,⁊ effectũ irreuo cabilẽ ab initio donatori diceret̃ ablata libera testamẽti fa ctio,qð esset ꝯtra bonos mores,⁊ propterea iure statutum est,vt nõ valeat,iuxta not.ꝑ Bar.⁊ alios in.d.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta.ff.de ver.ob.⁊ ista puto de iure clarissi ma. ℭ Potest tñ ⁊ scðo modo.d.donatio interpretari, vt sit donatio inter viuos,collata post mortẽ, vt.s.tũc sortia tur effectum,sit tñ ab initio valida,⁊ irreuocabilis,ꝑut pri ma verba donationis exprimere vñr,quo posito vr̃ ꝙ alle gata.s̃.in ꝯriũ ꝯclusioni.s̃.facte obstent,vt mõ dixi. ℭ Ve runtñ eis non obstan.eam ꝯclusionem verissimã arbitror, 8 ẽt ꝙ donatio ista possit dici inter viuos.†nam qð dicit̃, ꝙ donatio oĩum bonoꝝ, presentiuз,⁊ futuroꝝ,de iure nõ va let,procedit nisi donator reseruauerit sibi aliqd,de quo pos sit testari.nã tunc propter reseruationẽ predictam ꝯseruat̃ valida donatio,cũ per eam non dicat̃ ablata libera testi fa ctio.ita declarat Bar.in.d.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta. (si recte memini)in ver.idẽ puto ⁊c.⁊ ibi cuз sequunt̃ cõiter doc.maxime do.Ias.qui per hanc decis.Bar.infert deter minationẽ ad plures casus,super qbus dicit se ꝯsuluisse,vt 9 per eum.†Sola ergo ratio ꝙ donatio oĩum bonoꝝ ⁊c. nõ valet,ea est q̃ ea data valida,donatori auferr̃ libera testa menti factio,vt est dictũ.vbi aũt talis ratio cessat, donatio (sicut ceteri ꝯctus)vз,⁊ seruari dз,vt in.d.§.alie.isti. de do na.facit reg.l.sicut ab initio.C.de ac.⁊ obl. valet.n.arg. in iure a cessante rõne.vt.l.adigere.§.q̃ꝫuis.ff.de iu.patr.⁊.c. cũ cessante.extra de appel.cũ simi.Sed sic est in casu nr̃o, ꝙ per hãc donationẽ non dr̃ sublata donatori libera testa mẽti factio,imo fuit expresse reseruata, ⁊ de oĩbus bonis, vt pз in ꝯctu donationis in.d.ver.cum hac tñ ꝯditione ⁊c. 10 ergo clare seqtur talem donationẽ valere. ℭ † Nec demũ ob.ꝙ dicebat̃ hereditatẽ non posse dari inter viuos,per.l. lз inter priuatos.C.de pac.qm̃ rñdetur illud procedere,qñ disponitur vt de hereditate,⁊ qs vult sibi facere successorẽ per ꝯctũ.Illud.n.fieri non põt, sed qñ fit dispositio oĩum bonoꝝ per viã donationis,aliud est,vt ibi per doc.q̃ si fa cultas testandi quoquo mõ dr̃ reseruata,dispositio,seu do natio de iure subsistit,per ꝑdicta.Cũ igit̃ in casu nr̃o dispo sitio sit facta per viã donationis, ⁊ facultas testandi ẽt de oĩbus bonis sit reseruata,Concludẽdũ est dispositionem, ⁊ donationẽ,de qua agit̃,omni iure valere,⁊ per ꝯñs bona oĩa.d.donatoris ptinere ad.d.Andreã exceptis florẽ.50. ⁊ ẽt.lxxx.vt.s̃.dixi,⁊ prout in donatione exprimit̃. ℭ Siue ergo velimus donationẽ istaз fuisse cã mortis,siue inter vi uos,cũ aliter īterpretari nõ põt,semp,⁊ quolз casu de iure 11 subsistit,vt ex predictis ꝯstat. ℭ † Arguendo igit̃ a suffi ciẽti partiũ enumeratione,iuxta tradita per Bar.⁊ alios, in.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui,vel alie.iur. Conclu dendũ est hanc donationẽ omni iure valere,vt.s̃.dictũ est.

Marianus Socinus iunior iuriscon.Citonij.

ADDITIO

ℭ Post redditum ꝯsil. in fauorẽ donationis fuit ostensum statutũ,quo cauetur in qualibet vltima voluntate reqri ad minus quatuor testes, ꝑꝑ qð satis clare ꝯstat, donationẽ, de qua agimus non potuisse valere,vt donationẽ cã mor tis,attẽto ꝙ in donatiõe ista solũ duo testes interuenerũt, prout nuꝑ demõstratũ fuit. ℭ Et vbi illud statutũ nõ esset, 12 ita ẽt de iure cõi idez dðm esset,†q̃ regulr̃ in donatione cã mortis reqruntur qnqз testes.vt.l.fi.⁊ ibi per oẽs doct.C. de dona. cã mor. ℭ Et ex his infert̃ ꝙ vera interpretatio predicte donationis est,vt dicat̃ donatio inter viuos colla ta post mortẽ,prout.s̃.in ꝯsil.dixi in scðo mõ interpretandi 13 dictã donationẽ. ℭ † Nã cũ donator tm̃ duos testes adhi buerit,credit̃ voluisse eaз donationẽ facere,in qua duo tm̃ testes sufficiãt,vt sic potius dicat̃ fecisse actũ validũ,q̃ꝫ in validũ,iuxta reg.l.quotiẽs.ff.ð reb.dub.cũ simi.⁊ ne alias dicat̃ elegisse viã ad impugnandã eius voluntatẽ,iuxta.l.si 14 miles,qui destinauerat.ff.de mili.testa.†Vñ cum in dona tione inter viuos,sicut in ceteris ꝯctibus sufficiant duo te stes.vt.l.vbi numerus.ff.de testi.⁊ in ꝑposito casu fuerunt tm̃ adhibiti duo testes,seqtur ꝙ de intentione Bernardi ni predicti fuit facere donationẽ inter viuos,⁊ non cã mor tis.ita eꝯ arguit Cor.in ꝯsi.cxxvj.incip.lз in hac.ij.col.v. tertio q̃ fuerũt adhibiti qnqз testes.j.volu. dicẽs in casu suo donationẽ quandã ideo dẽre interpretari cã mortis, ⁊ non inter viuos,q̃ donator adhibuit qnqз testes, prout in 15 donatione cã mortis reqritur,vt mõ dixi. ℭ † Nec ob. qð in pñti donatione fiat mẽtio mortis ipsius donatoris,dum dr̃, post mortẽ,ꝑꝑ qð vr̃ argui ꝙ dicat̃ donatio cã mortis, ⁊ nõ inter viuos,iuxta.l.seia.ꝑpe fi.cũ ibi no.ff.de do. ple. qm̃ in primis rñdetur ꝙ si verba attẽdimus, clariora sunt vba ꝙ sit donatio inter viuos, cũ expresse dicat̃,titulo ⁊ cã donatio.inter viuos ⁊c.vñ cũ circa hoc simus in re clara, ⁊ vbis expressis,nõ est opus ꝯiecturis, vt.l.ꝯtinuus.§.cuз ita.ff.de ver.ob.nec disputationi dз dari locus ꝑꝑ expressa verba,sed eis acqescendũ est,vt.l.ille, aut ille.§.cũ in ver bis.ff.de leg.iij.Illud aũt ꝙ dicat̃ donatio cã mortis,eo ꝙ de morte mẽtio fiat,procedit per ꝯiecturas,⁊ iuris presum ptiones,qbus(vt dictũ est)in re clara nõ est locus. ℭ Pre terea,⁊ scðo,rñdet̃ ꝙ arg. ꝑcedere posset,qñ donatio pos

set valere, vti facta inter viuos, & et vt mortis causa donatio. nã tunc fortasse, q2 sit facta mentio mortis, posset dici
16 donatio cã mortis. † sed qñ vt donatio cã mortis, non põt valere, sed tñ valere potest, vt donatio inter viuos, non est dubiũ, q eo modo dz interpretari, quo valere põt, vt. d. l. si quotiẽs. & c. si papa. de priuil. li. vj. Alioqn diceretur donans elegisse viã ad impugnãda sua iudicia 3. d. l. si miles. qui destinauerat. & §. dixi. & pro hoc in fortioribus termi-
17 nis, vñ. l. vbi ita donat. ff. de don. cã mor. † nam ibi nedũ facta erat mẽtio mortis, sed dictũ erat q mortis cã donabatur. & tñ q2 illa stare non põt propter pactũ, de quo ibi, dicitur donatio inter viuos. & repio q ita in terminis nostris arguit, & 2cludit Cor. in 2si. ccxxiij. incip. in hac 2sultatione. ij. col. j. vol. vbi plura ad ppositum 2gerit, que dñs iudicans videre poterit, & iõ aliter non referã. Concluditur ergo donationẽ, de qua agit, omnino esse interpretandã inter viuos, vt in 2sil. dictuz fuit. Et per 2ñs nihil obstare q in ea nõ interuenerint quatuor testes, qui a statuto in vltimis voluntatibus reqrunt per predicta, & predictã donationẽ inter viuos valere, & tenere, vt. §. in consil. dixi, & declaraui.

Marianus Socinus iunior, iurisconsult. Senis.

SVMMARIVM

¶ Bona immobilia sine cause cognitione, & iudicis decreto alienari non possunt.
¶ Gesta per tutorem, ante 2fectũ inuentariũ sunt inualida.
¶ Tutor debet expresse promittere q suscipiet defensionez minorum, alias tutela non valet.

1 Veritas per se splẽdet, & verborũ adminiculo non indiget.
2 Alienatio predij minoris sine cause cognitione, & iudicis decreto non valet.
3 Tutor ante inuentarij confectionem nil gerere potest.
4 Tutor si non promittit expresse suscipere defensionem pupillorum, tutela est nulla.

CONSILIVM XXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Ista consultatio caret probabili dubitatione, & plene discussa, & declarata est p precedentẽ Consultorẽ, doctorem qdem excellentissimũ, & mihi vti fratrem boñ. & ob eam cãm non puto
1 insistendũ. † veritas. n. per se splendet, & verbo2 non indiget adminiculo, vt. l. j. C. si mino. ab her. se absti. & rei abunde demõstrate frustra qs addere demonstrationẽ tentat. l. j. in fi. ff. de do. prele. & vbi vellem multũ insistere, nequaq possem, cũ hic Citonij existens penitus libris careã, & publicis occupationibus 2tinue sim implicitus. ¶ Igit 2cludendo siue loquendo placet mihi 2clusio. §. firmata per clarissimũ Consultorẽ, vcz q alienatio molẽdini pro rata predicto2 mino2 facta per dñam Ludouicam eo2 matrem, vt tutricẽ, & curatricem ipso2 de iure non subsistit, & ab initio fuit ipso iure nulla, & 2ñr non impedit, quin per predictos minores vti dños molendini predicti pro eo2 rata possint dictã eo2 ratam vendicare per fundamẽta, & rõnes per pre-
2 dictũ Cõsultorẽ allegata. ¶ † Presertim q2 fuit talis alienatio facta sine cãe cognitione, & absq3 iudicis dcreto, que in alienatione prediorum minoru3 sunt necessaria, vt. l. ob ea. & l. si prediũ. C. de pred. min. & tradit auus meus, & dñs Mari. soci. in 2si. xxij. incip. sequẽdo ordinẽ. prope fi. cum
3 simi. §. per Consultorẽ allegatis. ¶ † Preterea vltra adducta per Cõsultorẽ probatur predicta 2clusio, q2 de iure est, q omnia gesta per tutorẽ ante 2fectum inuentariũ sint inualida, vt. l. legitimos. vbi tradit Bar. ff. de legi. tu. & plenius tradit idẽ Bar. (si recte memini) in. l. tutor, qui repertoriũ. iij. col. ff. d admi. tu. vbi per illũ tex. dicit q anteq tutor 2ficiat inuentariũ, nihil pro pupillis gerere potest, nec tutelã administrare. & cum Bar. transeunt cõmuniter docto. in locis predictis. Sed sic est in proposito casu q dña Ludouica, tutrix, & curatrix, nullum 2fecit inuentariũ bono2, que tunc erant ipsorum mino2 (vt mihi presupponitur) ergo seqtur q gesta per eam, & per 2sequens alienatio predicta dicit fuisse ipso iure nulla. & per hoc (si recte recolo) videtur tex. clarus in. l. fi. C. arbit. tu. & ibi dicunt docto.
4 ¶ † Confirmatur 2clusio. §. posita ex alio, q2 si recte acceptio tutele, & cure facta per dictam dñam Ludouicam inspiciatur, apparebit q non fuit iuridice facta ex eo saltem, qm dicta dña Ludouica non pmisit suscipere defensionem ipsorum mino2, iuxta. l. fi. §. defensionem. C. de admini. tuto. Reqritur enim q hoc per tutorem expresse promittatur, vt tradit Bar. in. l. legitimos. ppe fin. (ni fallor) ff. de legi. tuto. vbi dicit q propter talem defectũ fecit annullari multas tutelas. & ibi eũ sequuntur alij docto. Si igitur illa non dicit legitime tutelam assumpsisse, seqtur q omnia gesta per eã, velut tutricem, de iure non subsistant, & sic q alienatio, de qua agitur, pro rata dicto2 minorum diciturfuisse nullius momenti, vt. §. conclusum fuit. Laus Deo.

Soci. nepos Citonij. 1524.

CASVS

¶ In facto narratur, q quidam Laurentius cum iam emerit a Constãtino de clanciano vnum prediũ expost, & ex interuallo promisit eidem Constãtino illud predium reuendere intra certũ tp̃s, & pro certo precio inter eos conuẽto, & intra illud tẽpus ad omnem petitionem dicti Constãtini, sub pena floreno2 centum, quotiens ipse Laurentius p missis per ipsum 2trafaceret, & in promissione adest clausula illa, qua pena soluta &c. & fuit dicta promissio iuramento firmata, vt ex instrumenti inspectione apparet. Cuius copia transmittitur.
¶ Fuit Laurẽtius intra tempus constitutum interpellatus, & fuit in mora, & sic dicitur suis promissionibus contrafecisse, & per consequẽs incidisse in dictam penam floren. cẽtũ.
¶ Demum dictus Laurentius reuẽdidit dictum predium, nulla facta mentione pene, in quam ipse iam inciderat, & instrumẽti huius reuenditionis copia transmittitur, tã originalis, q etiam sumpti postea, & publicati per notarium, qui de ea reuenditione fuerat rogatus.
¶ Queritur modo, & dubitat, vtrum mediante predicta reuenditione, & clausulis in ea positis Constantinus predictus dicatur predicto Laurentio remisisse. d. penam cẽtuz floreno2um, vel alias in ea sibi aliquo modo preiudicasse, ita vt eam petere non possit.

SVMMARIVM

¶ Recipiens sortem, vel principale debitum an, & quãdo dicatur penam remittere.
¶ Iniquũ vñ, q quis rem, & penam 2sequat, & qñ pcedat.
¶ Iuramentũ habet vim clausule, rato manẽte pacto. idem operatur clausula, qua pena soluta &c.
¶ Originale, & protocollum ceteratum debet extendi scdm consuetudinem notariorum.
¶ In dubio stãdum est originali, si contradicit trãsumpto.
¶ Limitata dispositio limitatum producit effectum.
¶ Non debet qs cum aliena iactura ditari, qñ intelligat.

1 Sortem recipiens, an penam in contractu appositam censeatur remittere. & j. nume. 4.
2 Locupletari quis non debet cum aliena iactura.
3 Conuentio etiam penalis iuro vallata obseruari debet.
5 Iuramentum qd sine dispendio eterne salutis seruari potest, seruari semper debet.
6 Iuramentum habet vim clausule, rato manente pacto.
7 Cl'a, rato manẽte pacto, operatur, vt vtrunq peti possit.
8 L. fi. ff. de eo quod cer. loco. quomodo procedat.
9 Clausule, quam penam &c. & qua pena soluta &c. apposite in instr̃is idẽ operantur qd clausula, rato manẽte pacto.
10 Clausula, renunciantes &c. debet secundum notariorum consuetudinem extendi.
11 Instr̃i originalis, & trãsũpti, qñ est diuersitas originali stat.
12 Renunciatio generalis in instrumento apposita, restringitur ad ea que occasione illius cõtractus competebant, non respectu iurium aliunde obuenientium.

13 Limitata

13 Limitata causa limitatum producit effectum.
14 L.nam hoc natura.ff.de cdi.inde.quomodo procedat.
15 Culpa sua aliquid patiens sibi imputare debet.
16 Cap.suam.extra de penis.quomodo procedat.
17 Pena adiecta obligationibus dandi de iure canonico nō debetur,secus in obligatione faciendi.
18 L.rescriptum.in.l.si pacto.ff.de pac.τ.l.apud celsum.in.§.labeo.ff.de excep.dol.quomodo procedant.

CONSILIVM XXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis τ iustitie. ¶ Dubia primo aspectu visa est pñs consultatio, ex duobus.n.videbatᷓ predictam penam per Cōstantinū predictū ipsi Laurētio remissam. ¶ † Primo, qꝛ qñ alicui debetᷓ aliqđ principalr, τ accessorie pena, si simplr ille recipit illud, qđ principaliter debebatᷓ,non reseruato iure ad penam, dicitᷓ penā remittere, vt.l.fi.vbi gl.Bar.τ alij doc.plene tradūt.ff.de eo qđ certo lo. τ tradit Abb.in.c.suā. extra de penis. τ in cōsi.xc.incip.Circa primū.j.col.j.vol. facit.l.post diē.ff.de leg.cōmis.τ videtᷓ bonus tex.in.l.celsus. in prin.ff.de arbi.Unde cum Constantinus recepit reuenditionē dicti predij,que ei per Laurentiū principalr debebatᷓ, τ non reseruauerit sibi ius aliqđ ad penam, videtᷓ penam predicto Laurētio remisisse. τ per cōñs videtᷓ ꝙ Cōstantinus illam penā petens debeat exceptione taciti pacti repelli. ¶ Secūdo hoc vr̄ ꝓbari per expressā renūciationē,quā in cōctu reuenditionis fecit dictus Cōstantinus, vt pꝫ in illa clausula,renūciantes dicte ptes τc.ibi dum dicitᷓ, τ oibus alijs, τ singulis iuribus ipsis partibus qūocūqꝫ, τ ad quecunqꝫ cōpetentibus τc. Nam cum inter cetera ipsi Constantino cōpeteret actio,τ ius ad penā petendā,in quam ille Laurentius inciderat,sequitᷓ ꝙ dicto iuri dicitᷓ renunciasse, cū omnibus iuribus renūciauerit, τ alias,q omne dicit, nihil excludit.l.iulianus.in prin.ff.de leg. iij.τ.l.a ꝓcuratore.C. man.τ.c.si romanoꝝ.circa mediū.xix.distin.τ.l.cum qdā.§.in tacito.ff.de vsur.cū simi. Nec cuipiā dubiū est, talem renūciationem valere,τ obseruandā esse,cum quilibet(velut rei sue moderator,iuxta.l.in re mādata.C.man.) possit iuribus suis renunciare.vt.l.si quis in conscribendo.C.de pac.cum simi. Nedum ergo exceptione taciti pacti videtᷓ repellendus Constantinus a petitione pene predicte, sed etiam expresse renūciationis. ¶ † Et cōtra eum facit,qꝛ cū iam habeat,qđ sibi principalr debebatᷓ,videtᷓ petēdo penam inhonestis questibus anhelare, τ velle ditari cum iactura aliena,cōtra.c.suam.in fi. extra de pen. τ cōtra regulā l.nam hoc natura.ff.de cōdicti.indeb. ¶ Facit ēt lex rescriptum.§.si pacto.ff.de pact. τ.l.apud celsum.§.labeo.ff.de excep.dol.quibus dicitᷓ,ꝙ non cōuenit quem cōsequi τ rem principalem,τ penā. ¶ His tñ non obstantibus diligēter, τ mature oibus animaduersis cōtriam sniam de iure ꝓbabiliorem arbitror,vt.s.Cōstātinus, vel eius heres penam predictā petere possit. † Et fundamentum est,qꝛ cum ex legitima cōuentione,solenni stipulatione,τ iuramento vallata illa pena ꝓmissa fuerit,si in aliquo Laurētius cōtuenerit, conuenit,τ iustum est,talem cōuentionē seruari.l.j.ff.đ pac. τ.l.iurisgentium.§.pretor ait.eo.titu.l.j.de cōstitut.pecu.ff. τ.§.per traditionē.insti.de reꝝ diui.vnde cum.d.Laurentius(vt mihi presupponitᷓ)venerit cōtra promissa per eum, sequitᷓ,ꝙ ad penam debet teneri. ¶ Solum ergo remanet difficultas in rn̄dendo his,que supra in cōtrīu adducta fuerūt.Eis.n.resolutis cōclusio predicta remanet clarissima,τ sine scrupulo. Ad ea igitᷓ vt.j.τ qdē clarissime rn̄deri pōt. ¶ † Nam ad pmū dico ꝙ tunc demū receptio sortis, vel alterius rei,que principalr đbetᷓ,inducit tacitā pene remissionem,qñ simplr aliqđ ꝓmittitur,τ in eius defectū,pena simplr ꝓmittitᷓ,sed qñ vltra simplicē ꝓmissionē pene interuenerit iuramentū de obseruātia ꝓmissoꝝ,dꝫ tūc, qui cōfecit,τ ad rē pncipalr ꝓmissam, τ ad penā teneri ex virtute iuramēti. † qñ.n.illđ pōt seruari sine dispēdio salutis eterne,semp seruari debet,vt in.c.cum cōtingat. de iureiurā.cū simi.τ in terminis nostris ita cōcludit Bar.si recte cōsidere tur in.l.si quis maior.C.de transact.vbi ēt Roman.τ Ias. τ hoc ibi clare post Roma.dicit insignis doctor do.Thomas parpal.in sua repe.xix.not. ¶ † Et ratio est,qꝛ vt ibi dicit Bart.iuramentū habet vim clausule, rato manente pacto,ꝓut etiam idē Bar.τ alex.dicūt in.l.cum ꝓponas. eo.tit.τ.d.do.Thomas in.d.l.si qs maior.xxv.not. † Illa aūt clausula,rato manente pacto,opatᷓ vt vtrūqꝫ peti possit.vt.l.qui fidē.τ ibi per Bar.τ oēs.ff.de transac.vnde cū in casu nostro Laurentius predictus suas ꝓmissiones iuramento firmauerit,sequitᷓ,ꝙ cōuenienter ad vtrūqꝫ teneri debet. ¶ † Preterea τ scđo rn̄deri pōt ad.l.fi.cum ibi not.ff.de eo qđ cer.loco.vt ꝓcedat,qñ accessorie quid debetᷓ,τ ad illud non est inducta particularis obligatio, mediante stipulatione,vt ibi per oēs doc.maxime Ias.in glo. super verbo,videatᷓ.τ ibi de rōne diuersitatis videndū est. Sed in casu nostro Laurentius per stipulationē penā istā ꝓmisit,τ ad eam ex stipulatu actio cōpetit,ergo non videtᷓ remissa per receptionē eius, qđ pncipalr debebatᷓ. ¶ Vel τ tertio,τ apertissime rn̄deri pōt,ꝙ in casu nostro fuit cōuentum,ꝙ totiens pena cōmittatᷓ,quotiens cōuentū fuerit, τ ꝙ semp pena soluta,vel non soluta, reuenditio fieri debeat,vt pꝫ ex illis clausulis,quā penam τc.τ,qua pena soluta τc. † Nam iste clausule,ꝓut cōmuniter ex cōsuetudine notarioꝝ extēdūtᷓ,istud importāt,τ sic operantᷓ idem, qđ illa clausula,rato manente pacto, (vt voluit Bald. in.l.si pacto,quo penā.C.de pac.τ clare hoc dicit Are. in consil. cxxxviij.incip.Uiso themate.ij.col.)cōcludens expresse, ꝙ vbi clausule predicte apponuntᷓ,vtrunqꝫ peti pōt. Cōcluditur ergo,ꝙ licet Constantinus receperit istius predij reuenditionē,non tñ dicitᷓ renūciasse pene, quam iure actionis petere poterat. Et ex his est rn̄sum ad primū argumentū. ¶ Nō obst.modo scđm de expressa renūciatione, † qm̄ pro rn̄sione aduertēdū in primis est, ꝙ ista clausula, renūciantes τc.pōt dici diuersimode repiri in originali, τ matrice notarij,q̄ʒ reperiatᷓ in copia,τ publico istrō partibus dato.nam in originali solū dicitur,renūciantes τc.τ debet fieri tūc extensio illius clausule fm̄ cōsuetudinem notarij in similibus cōctibus,iuxta tradita per doc. in.l.gallus.§.idē videndum.ff.de liber.τ posthu. cuius consuetudo(ni fallor)in talibus contractibus nunq̄ʒ fuit ita istam clausulam extendere,ꝓut nec alij notarij ita extendunt,vt millies ego vidi. † Cum ergo cōsideretur diuersitas inter originale, τ transumptum, sine dubio standum esset originali, vt per. Barto.τ alios,in.l.sempronius proculo.ff.de legat.ij. Et tradit Alexan.in consi.lxxix.incipien. Eleganter,τ subtiliter.ij.colum.v.volu.cū simili.in originali autem extenso fm̄ cōsuetudinem notarioꝝ in talibus cōtractibus non reperientᷓ illa verba,omnibus iuribus, quomodocunqꝫ, τ ad quecūqꝫ cōpetentibus τc.vt ex mille similibus instrumentis extensis cōstare pōt,ergo non potest ex tali renūciatione argui,ꝙ Constantinus dicatᷓ pene,de qua agimus, renunciasse. ¶ Scđo etiam aduertendū est, posito, ꝙ dicta clausula debeat extendi,vt patet in transumpto (absqꝫ tamē preiudicio veritatis)τ sic ꝙ debeat stari illi clausule sic extense.Rn̄detᷓ adhuc,τ dico,ꝙ si recte talis clausula pōderetᷓ,non dicitᷓ renunciasse dictus Constantinus pene, de qua agitᷓ. † Nam lꝫ generalr renunciauerit oibus iuribus ad quecunqꝫ,τ qūocunqꝫ sibi competentibus, tñ ista generalitas statim limitatᷓ,τ restringitᷓ ad ea iura,que illi cōpetebant occasione venditionis dicti predij. nō ergo talis renūciatio dꝫ hr̄e locum respectu iurium aliunde ei obuenientium. † limitata enim dispositio limitatū ꝓducit effectum.l.in agris.ff.de acquir.reꝝ domi.l.ij.vbi Bald.ff.de ser.expor.τ tex.in.l.in rōne.§.fi.ff.ad leg.falc.τ alias dicimus, ꝙ inclusio vnius est exclusio alterius.l.cū pretor. in prin.ff.de iudi.τ.l.maritus.cū cōcor.ibi p glo. allegatis.C. de ꝓcu.sꝫ ius cōpetēs.d.Cōstantino,vel eius hr̄di ad hāc penā nō dr̄ cōpetere occasione vēditiōis, vel reuēditionis (legantᷓ.n.τ cōsiderentᷓ cōctus pdictaꝝ vēditiōis, τ reuēditiōis,nūq̄ʒ ex eis colligetᷓ,ꝙ Cōstātino debeatᷓ aliqđ noīe pene)sꝫ dr̄ ei.d.pena dēri occasiōe cōuētiōis.d.Laurē. quā fecit his,q̄ iā ꝓmiserat in illo cōctu,q̄ se obligauit ad reuēdēdū,qñcūqꝫ in.x.annos.d.Cōstāti.redimere voluerit.nā cū ea q̄ i.d.cōctu ꝓmiserat,nō fuauerit(vt mihi ꝓsupponitᷓ)

dicitur incidisse in istam penam centum florenoꝝ. ius.n. ad hanc penam cópetit.d. Cōstantino, vel eius heredi ꝑpter ꝯuentionem predictá, ⁊ non occasione dictaꝝ venditionis, ⁊ reuenditionis, ergo sequit̄, ꝙ nō dr̄ huic pene, vel iuri ad eá cópetenti renunciatū. Cōcludit̄ itaqꝫ Constātino ꝑdicto, vel eius hr̄di penā petenti, nec expsse, nec ēt tacite renūciationis exceptionē obstare, vt ex predcis ꝯstat.

14 †Nec ꝑdictis obstat regula.d.l.nā hoc nā. de ꝯdi.indebi.⁊.d.c.suam.ō penis.qꝛ quo ad.d.l.nā hoc nā.rn̄det̄, ꝙ ꝓcedit, qn̄ hoc nō ꝓueniret ex culpa illius, q iacturam allegat, nec ꝯsensus eius adest, put ꝓprie sunt termini illius legis, qn̄ quis ignoranter indebitū soluit.si.n.scienter solnisset, nō repeteret, qꝛ ꝯsensus eius adest, vt iacturā illam

15 patiat̄. vt est tex.in.l.cuius per errorem.ff.de reg.†⁊ vbi ēt ex culpa sua quis patitur, sibi dꝫ imputare. vt.l.qd̄ qs ex culpa.ff.de reg.iur. Sed in ꝓposito.d. Laurentius expresse hanc penam ꝓmisit, ⁊ sic ei ꝯsensit. Item ex culpa sua in

16 eā incidit, cum ꝯuenerit ꝓmissis per eū. ergo ⁊c. ¶†Quātum vero ad.d.c.suam. rn̄det̄, fm aliquos, ꝙ loquit̄ specialr̄ in clericis. ¶Vel aliter rn̄det̄, ꝙ ibi fuerat ꝯuentum in parua quātitate, ⁊ sic pro maiori pte fuerat debitū persolutum. vt ibi voluit Inno. ⁊ refert, ⁊ sequit̄ Alb. in scd̄o

17 no. ¶†Vel ⁊ tertio rn̄deri pōt, ꝙ ille tex. loquit̄ in obligationibus dandi. Nam pena illis adiecta de iure canonico nō debet̄ in terminis illius tex. secus est si adijciat̄ obligationi faciendi, qꝛ tūc pena in totum cōmittit̄, si factū promissum non impleat̄. vt.l.eadē.§.cato.cum mā.ff.de verb. obli.⁊ not.per glo.⁊ alios in.d.c.suam. ¶Possunt etiam ad.d.c.suam.applicari rn̄siones (si recte ponderent̄) quas

18 modo dedi ad.d.l.nam hoc natura. ¶†Nec demum obstant.l.rescriptū.§.si pacto.ff.ō pac.⁊.l.apud celsum.§.labeo.de excep.dol. vltimo loco allegate. Qn̄ ex dictis supra colligit̄ clara rn̄sio. Nam illa iura ꝓcedūt, qn̄ in promissione pene non esset apposita clausula illa, rato manente pacto ⁊c. vel nō interuenisset iuramentū, aut ēt non esset illa clausula, qua pena soluta ⁊c. tunc.n.fateor, ꝙ nō dꝫ qs ꝯsequi rem, ⁊ penam, vt dictis iuribus. Sed in casu nostro interuenit iuramentū. Itē ēt est illa clausula, qua pena ⁊c. ergo ꝯuenit vtrunqꝫ haberi posse, iuxta superius allegata, maxime ea, que per Bar. ⁊ alios, de quibus supra ponunt̄ in.d.l.si quis maior.C.de transac.⁊ per Areti.in dicto consilio.cxxxviij. Laus Deo.

Socinus nepos Senis.1524.

CASVS

¶Martinus philippi de valdilugan dum eēt in cōmunione bonoꝝ paternoꝝ cū Baptista eius fratre ꝯsanguineo discessit de terra sue originis, ⁊ venit in partes Hetrurie, in qbus ex ꝓpria idustria plurima lucratus fuit. Et postea rediēs in terram suā emit ꝓprio noie, ⁊ ex ꝓpria pecunia, ⁊ ꝓprio noie parauit sibi quedam noia debitoꝝ ex cā mutui. Interim etiam domina Maria vxor eius emit ꝓprio nomine quoddam prediolum.

¶Modo Baptista predictus frater dicti Martini petit omnium predictorum partem, dicens ea esse communia, ⁊ viriliter diuidenda.

¶Queritur, an sit audiendus?

SVMMARIVM

¶De acqsitis per fratrē ꝓpria idustria, ⁊ emptis ꝓprio noie, vtrum sint cum fratribus cōmunia, vel cōmunicāda, cum quibus bona paterna possidebātur cōmuniter.

1 Frater si acquisiuit de ꝓpria pecunia aliquid, vel sibi noia debitoꝝ parauit, id est ꝓprium, ⁊ nō cōe cū fratribus.
2 Emptio ab aliquo in dubio nomine proprio, ⁊ ex sua pecunia presumitur facta.
3 Res illius est, q eā ꝓprio noie emit, ⁊ traditionē accepit.
4 Fratres tenentes cōia bona, an dicant̄ socij oium bonoꝝ.
5 Societas inter fratres nō ꝯbit̄, qn̄ alter coꝝ est pupillus.
6 Societas inter fratres non contrahitur, quādo eorum alter negociatur, ⁊ alter non.
7 Societas contracta inter fratres dici non potest, quando lucra non communicant.
8 L.si patruus.C.cōmu.vtri.iud. qūo ꝓcedat ⁊ intelligat̄.
9 Pecunia ꝓpria dicitur illa, que est quesita ex propria industria sine adminiculo bonorum communium.
10 Peculiū aduentitiū dr̄ illud, quod filius viuente pr̄e acquisiuit, quod cum alijs fratribus communicandum nō est.

CONSILIVM XXIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶Presens consultatio, iuxta thema prepositum non vr̄ habere difficultatē. †Nā

1 si Martinus de ꝓpria pecunia, ⁊ proprio noie emit nemus illud, ⁊ noia debitoꝝ sibi parauit, non est dubium, ea nō esse cōmunia, sed sunt ꝓpria ipsius Martini. vt.l.si patruus.C.cōmu.vtri.iudi. ⁊ ibi hoc clare dicūt Barto. Salyce. ⁊ alij, in distinctione, quam ibi ponunt.

2 ¶†Quinimo etiam, si non presupponeret̄ ꝯstare predicta facta esse a Martino ꝓprio noie, ⁊ ex ꝓpria pecunia, sed dubitaret̄, vtrunqꝫ in dubio presumeretur, vcꝫ ꝙ emisset, ⁊ noia debitoꝝ sibi parasset ꝓprio noie. argu.l.⁊ magis.ff. de solu. ⁊ etiam ex ꝓpria pecunia. argumē.l.defunctus.ff. arbi.tutel. ita in terminis declarat Bar. in dicta distinc. in versi. aut dubitatur, ex qua pecunia ⁊c. cum versic. seq. Et cum Bar. trāseunt ibi cōmuniter doc. ¶Ex his igit̄, que in themate presupponunt̄, procul ab omni difficultate cōcludendū est predictum nemus, ⁊ noia debitoꝝ ꝓpria esse ipsius Martini. ⁊ ex his nihil esse ꝯcedendum.d. Baptiste. ¶Et minus aliqd̄ ius habet.d. Baptista sup illo prediolo empto per dictā dn̄am Mariam ꝓprio noie. Illud etenim est predicte dn̄e Marie, que suo ꝓprio noie emit, per ea que tradunt docto. in.d.l.si patruus. ⁊ supra dicta sunt. Et ꝓ hoc est casus in terminis in.l.multū interest.C. si quis alteri, vel sibi. in versi. nam siqdem ⁊c. ¶Per quē tex. ēt dici posset in casu nostro nec ipsum Martinū maritum eius ius aliquod habere sup dicto prediolo. †Hec

3 siquidem regula in iure est clarissima, ꝙ illius res sit, qui eā ꝓprio noie emit, ⁊ rei traditionem recepit, per illum text. vnde in casu nostro loquendo respectu omnium predictoꝝ cum ꝯtractus predicti sint celebrati noie vel Martini, vel vxoris eius, ⁊ in eis de Baptista ꝑdicto non fuerit habita mētio, sequit̄ Baptistam predictū petentem illoꝝ bono-

4 rum partē non esse audiendū, ⁊ hoc clarissimū est. ¶†Et si quis dixerit, ꝙ Martinus, ⁊ Baptista, tenentes cōmunia bona vident̄ fuisse socij oium bonoꝝ, ⁊ ꝓpterea dicantur ista bona cōmunicāda esse, etiā ꝙ fuerunt empta noie ꝓprio. iuxta.l.si qs societatem ꝯtraxerit.ff.pro socio. ⁊ ea que tradit Bald. in.l.j.C.si quis alteri, vel sibi. ⁊ in.l.si socius.ff.si cert.peta. ⁊ Ang. in ꝯsil.lx.incip. Morte dicti filij. Petr. de ancha. in consil.ccj.incip. Materia de qua. ⁊ Pau. de cast. in ꝯsi.clxxxv.incip. Ex die, quo iste, in antiqs. ¶Vel saltē dixerit, ꝙ.d. Baptista possit petere ptem ꝑcij reꝝ predictaꝝ, quasi fuerint empte de pecunia cōi inter eū, ⁊ Martinū ꝑdictū. iuxta tex. vbi vr̄ casus in.d.l.si patruus. Rn̄debit̄ tuēdo ꝑdictā ꝯclōnē, ꝙ ista nō tāgūt casum nostrū. nā dū ꝑmo dr̄, ꝙ isti fr̄es vn̄r fuisse socij oium

5 bonoꝝ, dicimus, ꝙ hoc est falsum, †qꝛ lꝫ aliqn̄ talis societas tacite ꝯbi possit, vt tradūt Bar. ⁊ Bal. in trac. ō duobus fratri. ⁊ Bar. Saly. ⁊ alij, in.l.si patruus. cū si. vt plene scribit And. barb. in ꝯsi.lxxvij. icip. scribit̄ sap. in.j. dubita.ij. vol. Tn̄ nunqꝫ dr̄ ꝯbi, qn̄ ex duobus fratribus alter erat pupillus, put in casu nr̄o erat.d. Baptista, post mortem Philippi patris eoꝝ, vt aperte voluit Bar. in.l.si pa-

6 truus.ij.col.ver.si vō vterqꝫ ⁊c. ¶†Itē ⁊ scd̄o nunqꝫ ꝯbitur, qn̄ ex duobus fratribus alter negociat̄, alter nō, vt silr̄ dixit Bar. in.d.ij.col.ver.si vero vnus negociat̄ ⁊c. vn̄ cū in ꝓposito nr̄o Martinus ꝑdictus negociaret̄, ⁊ nō Baptista, q a principio fuerat minor, vt est dictū, sequit̄ ꝙ inter eos, nō pōt dici ꝯcta societas oiuꝫ bonoꝝ. ¶Qd̄ ēt ex alio demonstrat, qꝛ.s.d. Martinus, pecunias, quas in sua negociatiōe acqrebat, nō ponebat i cōi, sꝫ sibi reseruabat, ⁊ pro se aliqd emebat, vel noia debitoꝝ parabat. †Qn̄ aūt

7 lucra

lucra non cõmunicantur, non põt dici societas talis ɔtra- cta, vt per Bar. ⁊ alios, in loco predicto. Si igit̃ non põt dici, ꝙ inter istos fratres fuerit ɔ̃cta societas omnium bo- noꝝ, non põt dici cõmunicanda ea, que ꝓprio noie empta fuerũt. ❡ Et hoc maxime, ⁊ sine ꝑdictis rationibus ꝓce- dit respectu predioli empti per. d. dñam Mariã, qꝛ esto, ꝙ inter. d. fratres fuisset talis societas ɔ̃cta (qđ tñ est euiden- ter falsum) bona tamẽ dñe Marie non essent cõmunican- 8 da, cum qua nulla erat societas. ❡ † Et ex his pꝫ non ob- stare ẽt que secũdo loco dicta sunt de parte precij petenda, iuxta. d. l. si patruus. Qm̃ cũ. d. l. procedat tñ, qñ de pecu- nia cõmuni fuerat res empta, ⁊ in casu nostro talia nõ fue- rint facta de pecunia cõmuni, sed de ꝓpria ipsius Marti- ni, vt presupponit̃, ergo sequit̃, ꝙ Baptista ẽt sub isto pre- 9 textu nihil petere põt. ❡ † Et ꝙ illa pecunia fuisset ꝓpria Martini, satis patet, qꝛ ex propria industria, ⁊ laboribus absqꝫ adminiculo bonoꝝ cõmunium per dictũ Martinũ fuerat acqsita, vt ꝓbatur ex his que habent̃ per glos. in. l. cum apparet. C. de bon. que lib. vbi ẽt per Bar. Bald. ⁊ alios, ⁊ per Azo. in sum. illius tituli, quatenus ibi ɔcludi- tur, ꝙ si qs eo modo aliqđ acquisiuisset viuente pr̃e, ⁊ sic dum erat filiusfa. tale sic acquisitum diceret̃ peculium ad- uentitium, ⁊ post mortem patris nõ veniet cum fratribus cõmunicandum, vt per eos. Si igit̃ illud est in acquisitis, viuẽte patre, vt eo postea mortuo nõ sint cõmunia, minus dõm est in casu nostro pecuniam per. d. Martinũ ex pro- pria industria acqsitam post mortẽ patris fore cõmunem cum. d. Baptista fratre eius. Cõcludit̃ itaqꝫ ex oĩbus pre dictis Baptistã predictũ in eius petitione minime audiẽ- dum esse. Laus Christo Redemptori.

Marianus Soci. iunior Iurisconsul. Senis. 1524.

CASVS

❡ Angelus mancini de Istia accepit iure ɔductionis a re- uereñ. Cardinali ponzetta ep̃o grassetano plura, ⁊ diuersa bona, ⁊ terrena eiusdẽ Cardinalis ꝓ certa annua pẽsione.

❡ Deinde. d. Angelus locauit, seu potius ad terraticũ cõ- cessit qđam ex dictis terrenis, qbusdam Ioãni baptiste, ⁊ Benedicto fratribus de tacti, simplr̃, ⁊ nullo facto pacto tam respectu tp̃is, q̃ respectu mercedis, ꝓut vt plurimum fieri solet in terra Istie.

❡ Modo dictus Angelus, seu ser Ioannes eius heres lapsis, ⁊ ꝑfectis, vno, duobus, vel tribus annis non intẽdit dictã locationẽ amplius durare, sed alteri eadẽ terrena lo- cauit, eisdẽ Ioãni baptiste, ⁊ Benedicto significãdo men- tem suã, ⁊ ꝓtestando, ne vltra se intromittant in culturam dictoꝝ terrenoꝝ, q̃ hoc nõ obstãte asserentes eis dicta ter- rena (volẽtibus ad terraticũ tenere) auferre nõ posse, ꝓꝓo arbitrio, dicta terrena ad ea colenda ingressi fuerunt.

❡ Queritur quid iuris?

SVMMARIVM

❡ Locatio, vel sil'is ɔcessio facta de predio rustico intelli- git̃ per vnũ annũ. Statutũ volens ɔductori licere terrã colere inuito dño finito primo anno, intelligit̃ tãtum ꝓ sequenti anno, ⁊ sic restringitur ad primum annum tñ.

❡ Plures casus, in qbus dispõ restringit̃ ad primũ actũ.

❡ Statutum predictũ non ꝓcedit in rebus ecclesiasticis.

❡ Infinitas est euitanda.

❡ Consuetudo, ⁊ practica, dicuntur optima statutorũ in- terpretatio, ⁊ ab eis sumitur.

❡ Ingrediens, ⁊ colens alienum fundum domino probi- bente, dicitur vim inferre.

1 Contrahere nemo de re sua cõpellitur, nec alteri locare.
2 Locatio consensu contrahitur.
3 Locatio facta nõ presinito tp̃e per annũ vnũ intellr̃ facta.
4 Conductor ad rem conductam relaxandam cogit̃ reme- dio. l. si quis conductionis. C. loca.
5 Statutũ laicoꝝ clericos non ligat, nec bona ecclesiastica.
6 Cõcessio a statuto facta dꝫ intelligi tantum de p̃mo actu.
7 Licentia alicui concessa de veniendo ad ciuitatem, de pri- mo tantum aduentũ intelligitur.
Rescriptum intelligi debet de primo tantum actu.
8 Promittẽs molendinum si destructur reaptare, intelligi- tur tantum pro prima vice promissionis.
Et si testator relinquat fratribus in festo sancti Frãcisci pitantiã, intelligit̃ semel tñ, ⁊ pro primo anno relig̃sse.
Et licentia concessa alicui ingrediendi clausuram mo- nialium, intelligitur pro prima vice tantum.
9 Concessio exorbitans est restringenda, ⁊ de primo actu tã- tum intelligi debet.
Statutũ inducens relocationem finita prima, de vna tan- tum relocatione intelligi debet.
10 Infinitas a iure reprobatur, ideo euitanda est.
11 Cõsuetudo loci, vt optima legum, ⁊ statutorum interpres, seruanda est.
12 Interpretationi, quam dedit ɔsuetudo, standum est, etiam si opus esset verba statuti impropriare.
13 Ab obseruantia consuetudinis interpretantis statuta nõ est recedendum.
14 Uim facit, qui contra prohibitionem ei factam alterius fundum ingreditur.
15 Possessio vera fundi locati ad locatorem remanet.

CONSILIVM XXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ❡ Uiso themate suprascripto, habitaqꝫ su per eo diligenti ɔsideratione, duo veniunt in presenti ɔsultatione videnda. ❡ Pri- mum (de quo principaliter agit̃) est, vtrũ liceat. d. ser Ioã- ni alteri locare dicta terrena, vel ad terraticũ ɔcedere, ⁊ di ctis Ioãni baptiste, ⁊ Benedicto inuitis auferre. ❡ Se- cundum est, vtrum. d. Io. baptista, ⁊ Benedictus dicant̃ vim intulisse. ❡ Circa primũ breuiter, ⁊ ɔclusiue loquen- do dico absqꝫ aliqua dubitatione licere predicto ser Ioã- ni primis ɔductoribus dicta terrena auferre, ⁊ alteri loca- re, si velit, seu ad terraticum ɔcedere, vel per se retinere co- lenda. Nam aut p̃mo ɔsideramus dispositionem, ⁊ regu- las iuris cõmunis, ⁊ hoc est clarissimum, quia dicere, ꝙ ser Ioannes non possit auferre predictis Ioanni baptiste, ⁊ Benedicto volentibus ɔducere, seu ad terraticum retine- re, nihil aliud esset, q̃ dicere, ꝙ ser Ioannes inuitus eisdẽ eo modo locare compellatur, qđ quidem non est dicendũ, 1 † cum nemo compellatur de re sua ɔtrahere, per regulã. l. sicut. C. de actio. ⁊ obligat. facit. l. nec emere. C. de iure de- liberan. ⁊ quod ibi dicit Ias. in vltima fallentia, nam cum dicat speciale esse, ꝙ quis compellat̃ locare domum scho- laribus, demõstrat pro regula, neminem cõpelli rem suam 2 locare. ⁊ hoc est expeditum, † cum locatio ɔsensu ɔtraha- tur, vt. l. j. ff. loca. ⁊ institu. de obliga. ex cõsen. in principio. ❡ Nec obst. ꝙ alias pro tempore nunc preterito Ange- lus auctor. d. ser Ioannis predictis Ioanni baptiste, ⁊ fratribus locauerit modõ predicto, vt in themate narra- 3 tur. † Quoniam dicta locatio, cum non habuerit tempus presinitum, intelligitur solum facta per vnum annum. ar- gumen. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loca. vbi dicit̃, ꝙ si ex tacito consensu partium dicatur facta locatio predij rustici, ex quo de tempore non constat, erit locatio tantum per annum, etiam ꝙ per prius eadem res fuisset eidem locata per quinquennium. ❡ Concludo igitur s̃m ius cõ- mune dictum ser Ioannem in capite cuiuslibet anni posse dicta terrena locata, vt supra, ɔductoribus auferre, ⁊ de 4 eis ad libitũ disponere, † ⁊ qñ. d. Ioãnes baptista, ⁊ Be- nedictus nollent relaxare, possunt, ⁊ debent ad relaxandũ cõpelli per remedium. l. si qs ɔductionis. C. loca. ⁊ qꝛ ista in iure sunt clarissima vltra nõ insistam. ❡ Aut ⁊ scdo ɔsi- deramus ius municipale, qđ reperit̃ in terra Istie sub ru- bri. in fol. lxij. quod forte in loco illo ser- uandum est, iuxta tradita per Bar. ⁊ alios, in. l. oẽs ppl'i. ff. de iust. ⁊ iur. Et tũc aduertẽdũ est, qꝛ in p̃mis dici põt, ꝙ inquãtũ illud statutũ in fine dat facultatẽ talibus ɔducto- ribus, seu accipiẽtibus ad terraticũ terrena, que semel co- luit denuo colere ẽt inuito domino nõ ꝓcedit in casu nr̃o.

5 †nam cum illud sit statutum laicorum, nõ põt ligare manus clericis, et sic non procedit in terrenis ecclesiasticis, per text. in.c. que in ecclesiarum. de constitu. et que ibi dicunt doc. qui oẽs concludũt per illum tex. quod cõstitutiones, et statuta laicorũ bona ecclesiastica, et clericos nõ astringũt. de quo etiam plene tradunt Bar. et alij in.d.l. omnes populi. et in l.j.C. de sum. trinita. et fide catho. et in auc. cassa, et irrita. C. de epis. et cleri. vbi post alios plene scribit excellentissimus Deci. Cum igitur terrena, de quibus agimus, sint reuerẽdissimi Cardinalis, seu episcopatus Grassetani, sequit̃, quod tale statutum (in eo, quod contra ius cõmune astringit dños rerum) vz vt vltra primam culturam patiant̃ scdo anno eosdem colonos colere, non procedit quo ad casum nostrũ, et sic non obstãte dicto statuto concludendum est dicta terrena de anno in annum reuocari posse, put .s. dictum fuit sm ius cõmune. ¶ Scdo posito, non tñ concesso, quod dictũ statutum debeat seruari etiam in casu nostro, dico quod istud statutum solum concludit his, qui primo anno coluerunt, vt scdo anno volentes colere, nõ possint expelli, non aũt vult quod in infinitum semp colere possint. Et hoc est, quod important illa verba statuti, Et si alcuno coltara terra altrui, con licentia de colui, de cui la terra sarra, essa terra possa coltare etc. hoc est dicere, possit in sequenti anno eãdem terram laborare, et nõ vltra, inuito dño. Et quod ita tale statutum debeat

6 intelligi, probatur, †quia talis concessio a statuto facta debet intelligi tantum de primo actu, per regulam. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signi. cũ simi. ibi allegatis. vnde post primum annum, et culturam primam, de qua fuit partium compositio, statutum concedẽs, quod colonus possit colere, intelligitur tantum de primo anno seq. ¶ Pro quo facit elegans doctri. Bar. in. l. j. in ver. quarto quero etc. ff. ad. l. iu

7 liam maie. †vbi voluit, quod si cui concedatur licentia veniendi ad ciuitatem, debet hoc intelligi de primo aduentu tãtum. hoc etiam voluit Bartho. veronẽ. alias el Cepolla, in cõsilio. lxvij. incip. Circa primum. ij. col. vbi etiam voluit, quod rescriptum debet intelligi tantum de primo actu. ¶ Facit

8 etiam, quod dixit Bal. in. l. licet. in. iiij. q. C. loca. volens, †quod qui promisit molendinũ, si destruet̃, reaptare, intelligit̃ tantum pro prima vice promisisse. ¶ Cõprobat̃ ista conclusio, quia si testator relinquat fratribus minoribus in festo sancti Frãcisci pitantiam, intelligitur semel tñ, et pro primo anno reliquisse. Ita inquit eleganter Bar. in. l. cum quidam. ff. de annu. leg. ¶ Accedat etiam, quia si cui concedatur licentia ingrediendi clausuram monialium, intelligitur concessa tantũ pro prima vice, et non vltra. Ita sing. determinat Albe. de rosa. in scda parte statutorum, in. q. clxxxj. inci. per dñm fratrem Ubertum etc. sicut ergo in casibus istis dispositio tãtum intelligit̃ pro primo actu, sic in proposito nostro ista facultas colendi denuo per statutum concessa debet intelligi, et

9 restringi tantum ad primum annũ. ¶ †Et maxime hoc dicendum est, quia sumus in concessione exorbitãti, et contra regulas iuris cõmunis, et per cõns restringenda, quo casu semp debet fieri interpretatio de primo actu tñ. vt voluit Alb. de ros. in loco preallegato. et do. Alex. in cõsil. xvj. incip. Breuiter in casu premisso. iiij. vol. in pn. vbi per predicta, et alia quedã determinat in casu suo, quod statutũ inducens relocatione finita prima locatione dz itelligi tñ de vna relocatione, et sic restringit̃ ad primũ actũ, vt per eũ videri põt, per quẽ determinat̃ in terminis casus nr̃, si bene põderet̃. Nã et nos agimus de statuto, per quod finita prima locatione, seu concessione ad terraticũ inducit̃ quedam relocatio ad arbitriũ coloni inuito dño, intellr̃ igit̃ pro prima relocatione, et sic pro primo anno tñ. ¶ Que conclo ex alio cõprobat̃, quia nisi tale statutũ, ad primũ annũ restringeret̃, et sic procederet in. ij. et. iij. procederet ẽt in. iiij. v. x. et. xx. et deinceps in infinitũ, quod qdẽ

10 nõ est aliquo modo dõm, †tum quia iura inquãtũ pñt abhorrent infinitatẽ, et eã euitandã dñt. vt. l. qui bona. §. fi. cũ mã sua. ff. de dã. infe. et. l. si finita. §. postea aũt. eo. tit. et. l. fi. post pn. et ibi no. C. de sac. san. eccl. cũ simi. tum ẽt, quia sic dños diceret̃ priuatus quodãmodo dñio rei sue, et in ea liberã dispositionẽ amplius nõ hr̃et, quod est absurdũ. et pro. l. in re mãdata. C. mand. et. §. sed et maior. insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. ¶ Et maxime hoc dõm in casu nr̃o ex quo sumus in rebus ecclesiasticis p. s. dicta. esset. n. valde incõueniẽs, quod reuereñ. Cardinalis, vel alius ecclesie prepositus teneret̃ tenere firmã in perpetuũ locationẽ ab illo Angelo factã simplr̃ et sic per vnũ annũ, per dicta supius. Ut igit̃ ista incõuenientia cesset, concludendũ est statutũ predictũ solum debere intelligi, quod coloni non possint expelli post primum annũ. s. per vnũ tñ sequẽtẽ, vt iam est dictũ. ¶ Sed in casu nr̃o predicti Joãnes baptista, et Bñdictus iam per illũ annũ a statuto concessum tenuerũt, ergo, sequit̃ quod dictus ser Joãnes põt eos expellere, et concessionem eis factã reuoca-

11 re. ¶ †Nouiter ista conclo, et statuti illius interpretatio demonstrat̃ vera ex eo, quia ita cõis consuetudo in loco seruata iterpretat̃. Est. n. consuetudo optima. ll. et statutorum iterpres, vt. l. si de interpretatione. ff. de legi. et. c. cũ dilectus. de cõsue. vbi Card. not. in cõsi. nor. et Abb. not. in. vij. et post eos ẽt alij notãt. tradit Ang. in cõsi. xcix. incip. Uiso themate. iij. col. Bal. in cõsi. xlviij. icip. sup vnitate. in fi. iij. vol. Are. in cõsi. clix. incip. Uiso puncto. in fi. et patruus et dñs meus Soci. in cõsi. ccix. incip. Licet nulla. col. fi. ver. nono cõpro-

12 bo. vbi dicit sm Ant. de but. in. d. c. cum dilectus. † quod stãdum est iterpretationi, quã dedit consuetudo, ẽt si opus esset verba statuti impropriare. et dixit Bal. in. c. j. de feu. sine cul. nõ amit. in princ. quod vera interpretatio a practica, et cõi obseruantia sumit̃. Refert, et sequit̃ dñs meus Dec. in cõsil. xj. incip. Qm̃ iudicantiũ. viij. col. et quod ita seruet, et interpretata fuerit consuetudo, patet ex pluribus depositionibus quorũdã testiũ mihi exhibitorum maxime quatuor vltimorum, vz Cataldini, Aldelli, Jacobi, et Thome, q oẽs deponũt in terra Istie esse consuetudinẽ, quod qui accipit terrã dissodãdam, vel aliter colendã, põt ẽt in anno sequenti eandẽ terrã colere, et vt testes dicũt ristoppiare, sed lapso scdo anno non pñt in terrã illam ingredi sine licentia veri dñi. Et hoc idem, (vt mihi asserit̃) deponerent fere oẽs hoies Istiani.

13 †Cum itaqz statutũ predictũ a predicta consuetudine fuerit (vt supra) interpretatũ non est a tali interpretatione, et obseruãtia recedendũ. vt. l. minime. ff. de legi. Et p hec sit satisfactũ. j. q. de qua principalr̃ querebat̃. Concludendo, quod dictus ser Joãnes in fine cuiuslibet anni põt predictã affictationẽ tollere, et reuocare (put verum credo) vel saltẽ lapso scdo anno a die prime concessionis per. s. dicta. ¶ Uenio mõ ad scdam. q. sup qua breuiter instãdo, quia res caret probabili difficultate, et ẽt, quia sup hoc consultans principalr̃ non petijt

14 consiliũ. †Dico, et concludo quod pdicti Joãnes baptista et Benedictus post prohibitionẽ ingredientes ad colendum dicta terrena dicunt̃ vim intulisse, eo quia ita faciẽtes nõ pmiserũt ipsum ser Joãnẽ, illis terrenis, que possidebat, vti, arbitrio suo, vt est tex. in. l. vim facit. ff. de vi et vi arma. merito dicta vis debet coerceri, et puniri sm formam iuris, et statutorum. ¶ Nec dicat̃, quod ipsi nõ potuerũt inferre vim circa terrena predicta, que ipsimet possidebãt. Qm̃ rñdet̃, quod imo illi nõ possidebãt, sed pro dño durãte affictatione tenebãt, et nõ possidebãt, sed ẽt post primũ, vbi assit ea finita, et sic nõ post scdm annũ, vel forte ẽt primũ, vbi assit

15 pdictio dñi. ¶ †Quinimo dico, quod ẽt tpe affictationis, et locationis pdicte vera possessio dr̃ pmãsisse apud ipm Angelũ, et successores, noie tñ reuereñ. Cardinalis, et nõ apud ipsos Joãnem baptistã, et Bñdictũ, q vt coloni nullã possessionẽ habuerũt, vt. l. nõ solũ. §. j. ff. de vsuc. ibi, vllã possessionẽ hz. et. l. certe. §. is q. ff. de prec. cũ si. vt scribit Corne. in cõsi. cxxxvij. incip. Licet multas etc. in pn. iij. vol. ¶ Cõcludit̃ igit̃ (pluribus dimissis pp instantiam consultantis) sm ea, que pponunt̃, predictos Joãnem baptistã, et Bñdictũ in pdictis terrenis vim et molestiã intulisse, ipamqz vim refrenandã et puniendam esse sm formam iuris, et statutorum, vt modo dixi. Laus Christo Redemptori.

Socinus nepos Jurisconsul. Senis.

SUMMARIUM

¶ De bonis decedentis supstite patruo et (vt asserit) fratre eius absente, de cuius vita dubitat̃, ad quem pertineant? et de probatione vite, aut mortis eius, qui incepit per orbem vagari cui incumbat.

1 Bonorum possessio competit fratri defuncti vti proximiori, auunculo excluso. et. j. nu. 6.

2 Negoc

2 Negotiorum gestor dicitur, qui gubernationem alterius suscipit, & de iure tolerandus est.
3 De hereditate viuentis tractandum non est, quia hereditas tunc nulla dicitur.
4 Alleganti mortem alicuius incumbit onus probandi.
5 Succedere volens vagabundo, si non potest eum esse mortuum probare, per quinquennium expectare debet, postquam de vita eius dubitari cepit.
7 Hereditas an per procuratorem vel alium heredis nomine adiri possit, licet sit dubium, bonorum tamen possessio potest, maxime cum cautione de rato.
8 Allegans aliquem viuere, an debeat illud probare.
9 Heredi dicenti non esse in bonis vltra per eum expressa creditur. vide .j. nu. 11.
10 Succedere volens ab intestato tanquam coniunctus, debet plene probare nedum se coniunctum, sed etiam esse proximiorem coniunctum.
11 Glo. in .l. cum de lege. ff. de proba. quomodo procedat, & an sit vera.
12 Quemlibet vsque ad centum annos, nisi contrarium probetur, viuere presumendum est.
13 Probare debens aliquid, id sola assertione probat, quotiens contrarium non probatur.
14 Presumptiones sunt euidentissime probationes.
Et presumptio iuris onus probandi in aduersarium transfert.
15 Mors alicuius sicut per publicam famam probari potest, ita & vita.

CONSILIVM XXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Quatenus dubitatur in presenti casu, mortuo nuper domino Ottauiano, superstite Ascanio fratre eius absente, & per orbem vagante, ita quod ignoratur vbi sit, quid de bonis .d. domini Ottauiani agendum sit, vtrum .s. tradi debeant eius auunculo asserenti illius hereditatem ad se spectare, an vero debeant tradi ei qui negocia .d. Ascanij absentis gerit, qui velut gestor negotiorum eius & ipsius nomine petit sibi decerni bonorum possessionem vnde agnati. † Nam cum .d. dominus Ottauianus decesserit intestatus & sine liberis ac etiam sine ascendentibus, non est dubium predicto Ascanio eius fratri vtrinque coniuncto debitam fuisse bonorum possessionem predictam vt. ff. vnde legi. & vnde agnati, per totum. & C. eo. per tot. omnibus bene consideratis mihi videtur quod casus iste parum dubitationis habere videatur, maxime stantibus his de quibus .j. dicam. quia ergo huius questionis decisio satis clara videtur, & etiam propter temporis angustiam, quia consultans instat pro celeri expeditione, paucis agam. & omisso argumentorum conflictu conclusiue loquar, illud firmando quod mihi clarius de iure videtur. ¶ Concludendum igitur arbitror predictum auunculum omnino excludendum, & predictum negociorum gestorem esse audiendum. & ante omnia presuppono in facto quod ex bonis, que .d. dominus Ottauianus tenebat tempore sue mortis dimidia pars spectabat & hodie spectat iure proprio ad .d. Ascanium absentem ipsius fratrem, prout omnibus clarissimum est. † Quorum bonorum respectu istius dimidie partis, qui gubernationem, & administrationem suscepit, dicitur negotiorum gestor, & de iure tolerandus est, vt. ff. & C. de neg. gest. per totos. immo illi gratie nomine absentis agende sunt, cum suis laboribus rebus illius absentis amici vel coniuncti sui velit consulere iuxta l. j. ff. eo. & l. tutori. C. eod. ¶ Nec de ista parte bonorum ipsius Ascanij absentis quicquam petere potest predictus auunculus asserens eum decessisse, & sibi dominum Ottauianum fratrem successisse, & ita per eam viam ad se tanquam ad heredem .d. domini Ottauiani pertinere, † quoniam tunc diceretur agi de hereditate viuentis, quod omnino reprobatur. l. quod superstitis. ff. de acquiren. here. cum his que ibi dicunt doc. & traditur in .l. fi. C. de pac. & ratio est, quia hereditas tunc nulla dicitur, vt .l. j. ff. de here. vel actio. vendit. & ita in proposito dicit Ang. Are. in §. actionum. insti. de actio. colu. fi. ver. & aduertas. ¶ Et si ex parte auunculi dicatur, quod immo .d. Ascanius decessit, ex quo non reperitur, † dico, quod non est audiendus, tum quia ille presumitur viuus, & etiam probatur, vt .j. dicam, tum etiam quia illi auunculo sic dicenti incumbit onus probandi mortem .d. Ascanij iuxta tradita per Bart. in .l. si quidem. C. solu. mat. & in .l. ij. §. si dubitetur. ff. quemadmo. test. aperian. tradunt Abb. & alij in .c. in presentia. de spo. † & in specie si quis velit succedere alicui iuueni vagabundo asserens eum mortuum (vt est casus iste) si aliter mortem probare non potest, debet expectare quinquennium postquam de vita vagabundi dubitari cepit, prout declarat Bar. in tractatu, quomodo, & qualiter probetur mors .j. col. versi. sed si per mundum cepit vagari. pro quo in argumentum facit §. sed etiam captiuitatis. in auc. de nup. col. iiij. quem Bar. ibi allegare sentit, licet non exprimat. vnde cum mors dicti Ascanij aliquo modo non probetur, nec lapsum sit quinquennium, postquam de vita eius dubitatum fuerit, quinimo nunquam de eius vita fuerit dubitatum, sed semper habitus fuit, & nunc etiam habetur pro viuo, vt .j. dicetur, satis clare patet, quod bona eius, tanquam hereditas mortui nulli sunt deferenda, & ita auunculus predictus nullo modo ad ea debet admitti, sed debent remanere nomine ipsius Ascanij sub cura, & gestione, seu administratione alicuius coniuncti, vel amici sui, qui eius negocia gerat. ¶ His sic declaratis & formatis absque aliqua dubitatione respectu partis dicti Ascanij † dico quod Auunculus predictus repellendus est, etiam respectu alterius dimidie partis, que pertinebat iure proprio ad .d. dominum Ottauianum nuper defunctum, sed ad bona eius admittendus est .d. Ascanius frater eius vtrinque coniunctus tam iure ciuili, vt .l. j. §. posthumos. ff. de suis & leg. here. cum simili. quam etiam de iure pretorio, vt. ff. & C. vnde legiti. per totos, & supra dictum fuit. vnde cum ille, qui negocia ipsius Ascanij absentis gerit, petat ipsius absentis nomine bonorum possessionem, omnino audiendus est, iuxta .l. iij. §. acquirere. ff. de bon. posses. & .l. bonorum. ff. rem ratam haberi. cum his que vtrobique traduntur. ¶ † Nam licet dubium sit vtrum hereditas per procuratorem, vel alium nomine heredis adiri possit, de quo in .l. per procuratorem. alias incipienti, Paulus respondit. ff. de acquiren. hered. tamen exploratissimum est, & procul ab omni dubitatione per alium nomine alterius bonorum possessionem peti posse, vt declarat Bal. in .l. j. in .xxix. oppo. & in .xxx. C. qui admitti ad bon. posses. & traditur per doc. in .d. l. per procuratorem. & clare probatur in iuribus preallegatis, & maxime in casu nostro ita dicendum est, quia vt audio ille negociorum gestor vult cauere dictum Ascanium ratum habiturum, licet etiam sine tali cautione id fieri possit, & tunc acquiretur bonorum possessio absenti, cum ipse petitionem illam ratam habuerit. vt .d. l. tertia. §. acquirere. & dicta lege, bonorum. vbi gloss. fina. in declarando text. illum et materiam eius clare loquitur de negociorum gestore bonorum possessionem nomine domini petente. ¶ Sed aduertendum est, quia videtur restare scrupulus, nam videtur quod respectu hereditatis domini Ottauiani .d. auunculus debeat admitti. nam cum se illi nuper defuncto proximiorem asserat, & alium nullum superesse, qui se proximior sit, videtur, quod ei sit credendum absque eo, quod debeat probare mortem .d. Ascanij. † & videtur quod qui dicto auunculo contradicit, asserendo .d. Ascanium viuere, debeat illud probare, cum in eius vita facere videatur fundamentum, iuxta doct. Bar. & aliorum in dicta .l. si quidem. C. sol. mat. & in dicta .l. ij. §. si dubitetur. ff. quemadmodum testamen. aperian. ¶ Facit glo. in .l. cum de lege. ff. de proba. † Nam sicut ibi heredi dicenti non esse in bonis vltra per eum expressa creditur, & dicenti contrarium incumbit probatio, ita huic auunculo asserenti proximiorem se non superesse, videtur credendum, & quod probatio incumbat contrarium asserenti. ¶ Verumtamen hoc non obstante in presenti casu (secundum ea, que mihi in facto proponuntur, respondendo more Sceuole Iurisconsulti) verius esse arbitror, secundum quod supra conclusum fuit per iam dicta. Et ad primum responderi potest. † primo quod immo qui succedere vult ab intestato tanquam proximior coniunctus, debet probare nedum se coniunctum, sed etiam proximiorem coniunctum, & quidem plena probatione id ostendere debet, secundum quod significanter voluit Ang. Aret. in .d. §. actionum. institu. de actio. co-

lumma fina.versi.si autem abintestato. ¶ Sola autem assertio ipsius auunculi in proposito casu non videtur probare se esse proximiorẽ, nisi etiã ostendatur q̃ dictus Ascanius non superuiuat, cum ille vti frater defuncti proximitatem ipsius auunculi omnino impediat, & stante vera opinione Ang. dicitur sublata penitus ois difficultas. ¶ 11 † Nec illi obst. glo. in. l. cum de lege. de probatio. Nã põt intelligi qd ibi heres erat reus secundum Imol. in rubri. ff. de ope. noui nuncia. & ideo actore nõ probante quod intendebat, venit absoluẽdus, iuxta reg. in. l. qui accusare. C. de eden. vel secundo q̃ ibi illud procedit specialiter ꝓpter presumptionẽ ortã ex solẽni inuentario, prout illam glo. intelligũt Imo. & Alex. in. d. rub. de operis noui nun. ¶ Vel tertio, q̃ illa glo. non videtur vera, quia videtur contra. d. l. cum de. l. Nam fm illam glo. non dabit̃ heredẽ non posse probare, cum facile sit dicere & asserere, vt in gloss. quod certe est contra illum tex. in fi. qui presupponit heredem posse non probare & ita condemnari, & ita ego semper tenui circa. d. glo. vt dixi in. d. rub. de ope. no. nun. vbi etiam quidam nouissime ita dicunt, & per illam opinionem Angeli Are. dicitur sublata doc. Bar. in. d. l. si quidem. & in. §. si dubitetur. q2 in proposito nostro in effectu ille Auunculus dicitur fundare intentionem suam in morte dicti Ascanij, alias se proximiorẽ probare non posset, merito ergo illam probare d3. 12 † Vel secundo vbi de opinione Ang. qs dubitaret respondetur q̃ iste negotiorum gestor qui in vita d. Ascanij videtur se fundare, illud probare dicitur allegãdo presumptionem iuris, que est q̃ quilibet vsq3 ad centũ annos presumatur viuere, vt. l. an vsusfructus. & ibi docto. dicunt. ff. de vsufruc. & cum nihil in contrarium alleget̃ iuris presumptioni standum est, saltem vt ex ea transferat onus probandi in aduersarium argu. notatorum maxime 13 per Bald. in. l. siue possidetie. C. de proba. † Nec est nouum quid probari per probare debentem sola assertione quotiens contrarium non probatur. sic. n. in simili dixit glo. in. l. si tutor. C. de peric. tut. in. l. in testamẽto. C. de mili. testa. in. l. ij. C. qui test. face. pos. & in. l. interesse. ff. de acq. posses. & plene tradit And. barba. in consi. suo incipiẽ. preclare scripsit apost. iij. col. in fi. quod reperitur inter consi 14 lia Calcanei nu. lxiiij. ¶ † Facit quod dici solet iuris presumptiones & cõiecturas esse euidentissimas probationes. l. licet imperator. & ibi no. ff. de leg. primo. tradit Cor. in cõsil. ccij. pluries. iij. col. in prin. iij. volu. vbi ẽt dicit q̃ presumptio iuris transfert onus probandi in aduersarium, prout ẽt ipsemet dixit in consi. cvij. visa inquisitione. post princi. j. vol. ¶ Vel & tertio responderi potest quod immo iste negotiorum gestor dicitur probare de vita. d. Ascanij ꝑ publicam famam, que de eius vita est, vt mihi asseritur.

15 ¶ † Nam sicut aliquando per famam probat̃ mors alicuius, vt per Bar. in. d. l. si quidem. & in. d. §. si dubitetur. cum similibus, sic etiam per contrarium vita hominis potest ꝑ famam probari, vt sic contrariorum eadem sit disciplina, iuxta no. in rub. ff. de acqui. posses. Et predicta omnia adiuuantur & potest dici quarta responsio ex assertione & cõfessione predicti auunculi. ipse. n. in quadam cessione quam fecit post mortem dicti d. Ottauiani satis clare fateri videtur. d. Ascanium non esse mortuũ, s3 superuiuere, vnde non videtur nunc quod audiatur asserendo contrarium eius quod iã fassus fuit argu. l. cum precum. C. de libe. cã. cũ similibus. Et ex predictis remanet firma ↄclusio q̃ ꝑdictus auunculus nec etiam ad bona. d. d. Ottauiani nuper defuncti admitti debet. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue legens. 1532.

CASVS

¶ Magnificus dominus Ambrosius de Florẽtia existẽs Venetijs orator christianissimi Regis accepit (vt vulgo dicitur) ad cambium Marchas. xvij. auri a domino Lud. de affaitatis mercatore in ciuitate VENETIARVM, remittendas Lugd. & fecit literas cambij do. Ludo. bonuisi mercatori Lugduni tenoris ĩ. scripti vc3. a tergo domino Ludo. bonuisi &c. de Leone &c. intus autẽ pagate ꝑ q. j. de cambio a bernardo & Anton gondi in fiera proxima di tutti sancti mar. xvij. doro per la valuta hauuta qui cõtanti da mes. Lud. de lo affaita, & ponete a cõto mio tolti per il christianissimo Re Ambrosio da Fiorẽza Ambasciator del christianissimo in Venetia. ¶ Et q2 creditor nõ confidebat vsquequaq3 de dicto domino Ambrosio magnificus vir Thomas soderinus reqsitus a predicto domino Ambrosio, vt illi tanq̃ amico morem gereret, subscripsit tertiam literam cambij que erat eiusdem tenoris, & se obligauit ad cambia & recambia vt moris est. ¶ Dominus Ludouicus de bonuisis receptis literis predictis voluit soluere. d. marc. xvij. & sic litere fuerunt remisse VENETIAS, cum protestatione fm consuetudinem mercatorum, propter qd Thomas soderinus vigore sue subscriptiõis fuit coactus soluere. d. marchas. xvij. auri. ¶ His sic stantibus queritur nunquid Thomas predictus, aut eius heredes possint agere contra predictum dominum Ambrosiu3, vel eius heredes ad. d. marc. xvij. auri & alia pro sua indemnitate conseruanda.

SVMMARIVM

¶ De ambasciatore, qui sumit pecunias ad cambium pro suo rege an. f. et quãdo teneatur tam principali creditori, q̃ ei, qui pro eo literas cambij subscripsit.

1. Procurator si mutuo ꝓcuratorio nomine pecunias accepit, an principalis obligetur vel procurator. & ĩ. nume. 9. et. 13. et. 20.
2. Nuncius epistole vicem gerit & est velut pica, organum, & vox domini mittentis ipsum. Et non proprie, & stricte, s3 largo modo est procurator.
3. Contrahentes cum nuntio non ipsum, sed dominum obligant, sicut etiam nõ ipsi nuncio, sed domino obligãtur.
4. Ambasciator habens mandatum negociandi pro domino an videatur habere virtualiter mandatu3 ad omnia que erant necessaria pro mandato expresso exequendo prout est mutuo pecuniam accipere.
5. Actio omnis actiue, & passiue pro hereditaria portione in heredes transit.
6. Subscribẽs literas cambij, & se pro alio obligãs ad eius instantiam dicitur pro eo fideiussisse, & cum eo mandatum contraxisse, & sic mandati actione3 pro interesse suo habet. & ĩ. nu. 14.
7. Cessionarius dicitur procurator cedentis. Et efficitur creditor eius, contra quem fit cessio.
8. Fideiussor soluẽdo presumitur pro sua obligatiõe soluere. Cessio potest fieri ex post facto quando actio aduersus debitorem non est sublata.
9. L. si pupilli in. §. j. ff. de nego. gest. quomodo procedat. & ĩ. numero. 13. et. 20.
10. Qualitas sine subiecto esse non potest.
11. Fideiussio sine principali obligatione dari non potest.
12. Lex presumit in dubio ↄtrahentem cu3 procuratore procuratorio nomine habere animum obligandi procuratorem & dominum. & ĩ. nu. 18.
13. Fideiussori ex quo a domino est factum mandatum de fideiubendo videtur etiam virtualiter factum de soluendo, cum illud sit quedam consequentia fideiussionis. Et vigore talis mandati potest a domino repetere.
16. Fideiussor debet per principalem indemnis conseruari.
17. Amicitia fideiussoris arguit contemplatione amici obligationem suscepisse.
19. Tutor si mandat emi seruu3 pupillo tutorio nomine oritur actio ex tali mandato respiciens tutoris personam actiue & passiue.
21. Rationes due vna sola fortiores sunt.
22. Consuetudo, & stylus debet attendi in actibus mercatorũ sicut statutum.
23. Argumẽtum de statutis ad consuetudinem procedit, cu3 sint paris potentie.
24. Actum inter partes id tacite dicitur quod ex consuetudine venit. Argumentum de pacto ad consuetudinem procedit.
25. In causis mercantilibus ex bono et equo procedit, & iuris apices

ris apices non attenduntur.

CONSILIVM XXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Et si presens consultatio modicam videatur habere dubitationem (vt ex .i. dicendis apparebit) tñ aliquibus fortasse videri poterit prima fronte predictos hẽdes domini Ambrosij non teneri ad predictas marchas .xvij. auri, nec ad aliquid aliud. † Nam quando procurator alicuius procuratorio nomine accipit pecuniam mutuo pro suo principali ipse dominus principalis obligatur & non procurator contra quẽ nulla cõpetit actio, vt .l. si pupilli .§. j. ff. de neg. gest. & ibi declarat Bar. Sed dominus Ambrosius predictus Ambasciator christianissimi Regis videtur vti pcurator & procuratorio nomine .d. Regis accepisse Marchas auri predictas ad cãbium vt videtur probari ex litteris cãbij, de quibus in puncto dum dicit̃ tolti p il christianissimo Re, &c. & dum in subscriptione dicit̃, Ambrosio de Fiorẽza Ambasciator del christianissimo &c. Nam ex his verbis argui videtur, ꝙ ipse erat procurator predicti Regis & ꝙ tanꝙ procurator, seu procuratorio nomine eiusdẽ cõtraxit, merito videtur posse concludi, quod non ipse, sed solum predictus Rex ex tali mutuo fuerit obligatus. Et vbi velimus ipsum Ambasciatorẽ cõsiderare non vt procuratorem, sed vt nuncium, prout ei magis videt̃ eius officium conuenire † si quidem nuncius est qui vicem gerit epistole, estq; velut pica, organum, & vox domini mittentis ipsum vt declarat Specu. in titu. de procura. §. vt autẽ, ꝗ ver. & no. quod proprie videtur considerari in Ambasciatore, intelligo tñ ꝙ nuncius nõ sit procurator stricte & proprie, nam large omnis nuncius dicitur procurator cum mandatuz habeat non autem per contrarium, vt no. in gl. penulti. in .l. multum interest .C. si quis alteri vel sibi. tradit speculator in .d. ver. & not. & declarat Pau. de ca. in .d. l. si pupilli .§. primo in secunda columna. de nego. gest. & adhuc videtur ꝙ predictus dominus Ambrosius ex tali mutuo, seu receptione ad cãbiuz nullo modo obligatus fuerit & similiter ẽt nec ex fideiussione facta per .d. Thomam soderinum. † Quoniam qui contrahũt cum nuncio, nõ ipsum sed dominum obligant, Sicut etiam non ipsi nuncio, sed Domino obligãtur, vt voluit glo. fi. post prin. in .d. §. j. vbi eã in hoc sequuntur Bar. Pau. de ca. & alij & videtur hoc probari in .l. si ex contractu iuncta glo. C. quod cũ eo. & in .l. fi. ff. quod iussu cum alijs alle. p gl. in .d. §. j. ¶ Nec videtur obstare predictis ꝙ dominus Ambrosius nõ habuerit speciale mandatum ad accipiendam pecuniam mutuo. Quoniam satis videtur esse ꝙ habuerit generale mandatum a christianissimo Rege permanendi, & negotiãdi p ipso in ciuitate VENETIARVM. † Nam ex eo infertur ꝙ virtualiter dicit̃ habuisse mandatũ ad omnia, ꝗ erant illi necessaria pro eius mãdato expresso exequendo arg. l. ad legatum, & .l. ad rem mobilem .ff. de procurat. & .l. ij. cum mã. ff. de iuris. om. iudi. Unde cum illi Ambasciatori fuerit necessariũ, vt ibi permanere posset & p christianissimo Rege negociari, accipere pecuniam mutuo sub fenore vel ad cambium, & illud fecerit perinde est ac si ad illud habuerit speciale mãdatũ, qr virtualiter dicitur tacite illud habuisse, ita singulariter declarat Pau. de ca. in .d. §. j. ij. col. versi. & aduerte qr glo. &c. dicens, ꝙ ẽt in tali casu potest ille tex. intelligi, & concludens, ꝙ etiam in tali casu solus dominus & non procurator vel nuncius tenebit, fecit ipse quod rex ipse facturus fuisset vt dixit Alb. de rosa. in .d. §. prio. volens & ipse hunc casum equiparari casui, in quo interuenisset expressum, & speciale mandatuz. ¶ Et si nec vt procuratorẽ nec vt nunciũ circa pecuniam receptam volumus considerare .d. dominum Ambrosiuz considerabimus eũ vt negociorꝫ gestor. ¶ Quo posito adhuc idez vr̃ dõm vt. s. ipse aut eius heredes, non teneãtur, per tex. in .d. §. j. cum his que ibi dicunt doc. quando considerãt casuz qñ quis nulluz habebat mãdatuz vt ibi p bar. Alberi. Pau. de cast. Jas. & alios ¶ Hec sunt que in fauorem heredum predicti domini Ambrosij cõsiderari possunt ex quibus prima fronte parum considerantibus videbitur fortasse eos in aliquo non teneri. ¶ His tamen non obstãtibus que vere casuz ppositũ non attingunt arbitror de iure verius ac ẽt summe eqtati consentaneũ, ꝙ hẽdes predicti dñi Ambrosij oĩno teneant̃ predicto Thome soderino, vel eius heredibus ad marchas .xvij. auri de qbus agitur, & ẽt ad alia omnia p indẽnitate ipsius Thome, & eius hẽdũ, & qr ꝙ de ipso domino Ambrosio, & de ipso Thoma si viuerent dicendum esset, idem de eorum heredibus hodie illis defunctis dicendum est, † cum in eos oĩs actio actiua, & passiua pro hẽditaria portione translata sit iuxta .l. i. C. si cer. pe. cũ simili. hẽs. n. & defunctus eadem psona reputãtur, vt in auc. de iureiurã. a moriẽ. presti. in pricip. colũ. v. solum de ipsis principalibus loquar. ¶ Dico ergo & ɔcludo predictũ dñm Ambrosiũ stãtibus his que in puncto narrant̃ omnino & absq; dubitatiõe obligatum esse predicto thome, vt .s. & hoc ex pluribus, & maxiẽ .i. scriptis. Et ɔsiderãdũ est pro demonstratiõe veritatis ꝙ duplex fuit celebratus ɔctus cũ dño Ambrosio. ¶ Primus fuit ɔctus mutui, seu dationis ad cãbiũ quẽ cũ eo iniuit ille mercator dñs Ludo. de affaitatis. ¶ Scd̃s fuit ɔctus mandati quẽ (passiue recipiẽs mandatũ) cuz eo iniuit predictus Thomas soderinus. † Nam cum ipse pro dño ambrosio subscripserit lr̃as cãbij, & p eo se obligauerit, & ad eius instantiã & ɔñter dicatur pro eo fideiusisse dr̃ cũ eo ɔtraxisse mandatũ vt sic pro suo interesse actionem mãdati habeat aduersus .d. dñm Ambrosiũ iuxta .l. qui fidẽ & .l. q patitur .ff. man. & .l. si fideiussor .C. eo. & in qualibet eaꝝ doct. dicunt, & illa iura faciunt in fortioribus terminis. Nã si illud pcedit qñ fideiubeo p te tm̃ presente & paciente. vt .d. iuribus fortius in casu nostro vbi Thomas predictus subscripsit, & se obligauit & ita fideiussit requisitus a domino Ambrosio, vt in puncto narrat̃. ¶ Istis sic positis dico, ꝙ dominus Ambrosius triplici via seu fundamento, & qdem quolibet per se principaliter considerato potest cogi ad soluendas predictas Marchas .xvij. auri pdicto thome soderino. ¶ Et prio rõne cessionis ipsi Thome facte per dñm Ludoui. de affaitatis principalẽ creditorẽ de oĩbus iuribus & actiõibus sibi cõpetẽtibus ɔ. d. dñz ambrosium. † Nã .d. thomas cessionarius dicit̃ pcurator cedẽtis & in rẽ suaz, vt declarat specu. in titu. de cessio. act. §. ij. ver. & no. ꝙ supra in forma &c. tradit An. in consi. lxxxix. cessionarius in prin. dixit Bal. in .l. q stipendia .C. de procura. & voluit idem Bal. in .l. i. C. de actio. & obliga. iij. & iiij. co. & dici solet ꝙ cessionarius efficit̃ creditor debitoris ɔ quẽ fit cessio, vt voluit Jaco. bu. in .l. i. ff. si cer. peta. quem refert & sequitur ibi Alex. & ƺ Deci. ibi in fi. prie lec. ita tƺ cõis opi. & ita clare firmat Ro. in consi. cxlij. qd̃ cessionarius &c. vbi hoc pbat bõis rõnibus potest ergo .d. thomas, vt cessionarius & pcurator in rem suã, & ẽt vt creditor omne ius pponere ɔ dñz Ambrosiũ, quod ipsi principali creditori competebat. ¶ Et hoc dico, siue cessio iam facta fuerit tẽpore quo .d. thomas fuit coactus soluere, siue ẽt ex post facto, & ẽt qñcũq; in futuꝝ fieret si nõdũ facta esset † naz cũ ad .d. Marcas .xvij. essent duo obligati, vƺ dñs Ambrosius principaliter, & dñs thomas accessoriẽ, dñs thomas soluẽdo presumit̃ soluere pro sua obligatione .l. si stichũ .§. si mãdato .ff. de solu. & iõ seqt̃ ꝙ ex quo vere actio aduersus principalem nõ est sublata põt fieri cessio ẽt ex post facto, vt declarat Bar. & oẽs sequnt̃ in .l. Modestinus .ij. col. ver. ij. casu &c. ff. de solu. & ita p hanc primã viã erit plene ɔsultum dño thome aduersus dñm Ambrosiuz ¶ Et si dicat̃ ꝙ hec procederet qñ dñs Ambrosius fuisset principali creditori obligatus, qd̃ vr̃ falsum p ea q. s. in contrarium deducta fuerunt. Videt̃ ꝙ imo ille dominus Ambrosius absq; dubio erat obligatus domino Ludo. principali creditori cui contra ipsum actio cõpetebat. ve. competit quam cedere potuit vel posset, si nondum cessit. Nam lƺ dominus Ambrosius fecisset mẽtionez christianissimi Regis & se, p eo pecuniã dixerit accepisse tñ qcqd ẽ ipso Rege sit dõz an. s. ex tali receptiõe pecunie ad cãbiũ sit obligatus dõm oĩo ẽ ꝙ ipse dñs ambrosius remãserit ex tali ɔctu oblr̃atus duplici rõne. Pria ẽ, qr i le spãlr, & nominatiƺ se oblr̃auit dũ dixit ponete a ɔto mio ꝗ vba sonãt hoc vcƺ & ð tali pecunia faciatis seu scribatis me debitorẽ

vt est notissimum. Sic ergo patet q̃ ille voluit fieri debitor
9 ⁊ ita se obligare † quo stante regula allegata in contrariũ
de qua in.d.l.si pupilli.§.j.de nego.gest. limitatur. Nam
regula procedit, quãdo ille qui pro alio accipit se nõ obli
gauerit. Ita declarant ibi Bar. Albe. Bal. Pau.de ca.
⁊ alij,⁊ tradit Bal.in.l.si quis seruo.ij.col.C.quod cũ eo.
¶ Secunda ratio est, q: predictus dominus Ludo. ha-
buit animum obligãdi ipsum dominum Ambrosiũ reci-
pientem, ⁊ eius contemplatione pecuniam numerauit.
Esto q̃ ẽt id fecisset contemplatione cristianissimi Regis
de quo an sit verum, non curo disserere. ¶ Hoc autẽ pro
batur primo ex eo, q: dominus Ludouicus nõ plene con
fidens de ipso domino Ambrosio voluit q̃ alius subscri-
beret litteras cambij,⁊ ita pro domino Ambrosio fideiu-
beret. Nam si creditor non dedisset pecuniam contempla
tione domini Ambrosij recipientis,⁊ eum noluisset obli-
gare, non conueniebat de eo confidere, vel non confidere,
vt de de se patet. Confidentia.n. vel difidentia in propo-
sito nostro sunt accidentia ad debitorem, ⁊ creditorẽ,⁊ si-
10 ne eis esse non possunt † sicut nec qualitas sine subiecto.l.
eius qui in prouincia,⁊ ibi tradunt doc.ff.si cer.peta.dixit
Bal.in.l.certũ.e. tit.⁊ tradit Deci.in.ꝯsi.ccxxij.viso pun
cto.ij.col. ¶ Hoc idem secundo apparet ex eo, q: domi-
nus Thomas in effectu fideiussit pro domino Ambrosio,
⁊ consequenter presupponit illum obligatum, cuius obli-
gationi principali tanq̃ accessorium quoddam accesse-
rit obligatio.d. Thome fideiussoris.l.j.⁊ ibi docto.ff.de
fideiuſ.⁊ insti.eo.in prin.in.§.j.⁊ clarius in.§.fideiussores.
Nam vt ibi dicit obligatio fideiussoris accessio est obliga
11 tionis principalis † ⁊ ideo sequit, q̃ sine principali obliga
tione dari non potest fideiussio, cum accessorium non detur
sine principali, vt ibi.⁊.l.ij.ff.de pecul.lega.cũ similibus.
¶ Preterea, ⁊ tertio q̃ dominus Ludouicus habuerit
animum obligandi.d.dominũ Ambrosiũ, probat presum
12 ptione legali. ¶ † Nam ẽt si nulle extant coniecture lex in
dubio presumit contrahentem cum procura. alicuius pro
curatorio nomine habuisse animum obligandi vtrũq; do
minum.s.⁊ procuratorem, vt declarat signanter Albe.
de rosa.in.d.l.si pupilli.§.j.ff.de neg.gest.in fi. vbi ẽt idẽ di
cit Pau.de cast.col.fi.in v̄.in dubio ceteris paribus ⁊c.
qui etiam dicit q̃ forte quis dicit contrahere contempla-
tione procuratoris tantum cum quo contraxit. ¶ Sed si-
ue hoc, siue aliud qd̃ contemplatione vtriusq; contraxerit
teneamus in casu isto, res de plano procedit, q̃ dominus
Ambrosius qui pecuniam suscepit, fuerit obligatus, cum
eius contemplatione,⁊ animo eum obligandi presumatur
13 dominus Ludoui.contraxisse. ¶ † Nec obst.d.§.j. ⁊ que
ibi dicunt Bar.⁊ alij, q: ille tex.clare loq̃, q̃n contractus
fuit celebratus cõtemplatione domini ⁊ nõ procura. Nec
procurator aliquo modo se obligauit,⁊ in his terminis ꝓ
cedit conclusio Barto.⁊ aliorum in contrarium allega.
¶ At in casu nostro mutuum fuit datum contemplatiõe
recipientis domini Ambrosi,⁊ ipse etiam se obligauit, vt
ex predictis constat, quorum duorum alterum solum ꝑ se
sufficeret, vt concludunt doc.oẽs in.d.§.j. ¶ Et ex his ostẽ
ditur nõ esse necessarium ingredi illam disputationẽ, vtrũ
s. allegata in contrarium procedant solum quando datum
erat speciale mandatum, in qua Bar.⁊ pleriq; alij tenue
runt q̃ sic, vt per Bar.ibi.ij.col.in versi.predicta vera ⁊c.
licet alij pleriq; ꝯriũ dixerunt, vt supra in ꝯrium allegaba
tur. Nam quicquid in eo articulo sit dicendũ de quo ad
presens non disputabo dico, quod ex altero ex duobus
fundamentis predictis, ⁊ ex quolibet sequitur veris-
sima ista conclusio, q̃ dominus Ambrosius ex recep-
tione dictarum Marcharum.xvij.auri ad cambium fuit
obligatus predicto domino Ludouico, quo stãte sequit
q̃ dominus Thomas soderinus, vigore cessionis eidem
facte per predictum dominum Ludouicum potest iure
optimo a gere contra predictum dominum Ambrosium.
14 ¶ † Secundo principaliter (vbi predicta cessio facta non
probaretur) per aliã viã potest dominus Ambrosius agi
ad soluẽdas.d. Marchas.xvij.auri dño Thome predicto
vz ratione promissionis, ⁊ fideiussionis ab eo facte ad in
stantiam ⁊ reqſitionẽ.d.dñi Ambrosij ⁊ solutionis iñ se-
quute ex illa.n.orit actio mãdati aduersus eũ pro oi iteres

se dicti domini Thome fideiussoris vt.l. fideiussorem.C.de
15 fideiuſ.⁊.l.qui fidẽ.ff.eod.cum simili.⁊.s̃.dictum fuit. † nã
licet nõ sit factũ speciale mandatum ipsi domino Thome
q̃ solueret, tamẽ cum dicatur factum q̃ promittat ⁊ fide-
iubeat dicit etiam virtualiter ⁊.l.interpretatione factũ, q̃
soluat, cum illud sit quedam consequentia fideiussionis, de
hoc est tex. ⁊ ibi Bar.⁊ alij dicũt in.l.indebitam.ff.de cõ
di.inde.⁊ vigore huius mãdati, quicquid dominus Tho-
mas soluerit recipere potest actiõe mãdati a domino Am
brosio, pro quo soluit, vt.l.titius in fi.⁊ ibi no.ff.de procu.
voluit gl.in.l.ij.⁊ ibi doc.ff.de neg. gest. tradit speculator
in titu.de procura.in prin.ver.sed nunquid defensor vbi al
legat inter alia.d.l.titius.⁊ idem Specula.in titu.de iudi.
deleg.§.superest videre prope finẽ,⁊ est tex.clarus,⁊ ibi di
16 cunt Ang.⁊ alij in.l.ij.C.mand.⁊ in.c.ij.de fideiuſ.† vbi ẽt
clare probatur q̃ fideiussor debet totaliter conseruari in-
demnis per principalem debitorem,⁊ tradit Lauren. cal-
ca.in consi.xxxiiij.q: propter mortem.j.col.⁊ q: hec in iu-
re sunt clarissima non insistam super eis. ¶ Solum autem
stat dificultas in allegatis supra in contrarium ex q̃bus vr̃
q̃ dominus Thomas repetere, quod soluit, debeat, nõ a
domino Ambrosio sed a cristianissimo Rege pro quo do
minus Ambrosius, vt eius orator dr̃ se suscepisse.d.mar-
chas.xvij.auri,⁊ sic ẽt vr̃ q̃ dominus Thomas solũ pro
christianissimo Rege fideiusserit, eũq; habeat obligatũ ⁊
ab eo repetere possit. ¶ Ueruntamen ad hec,⁊ alia in con
trariũ allegata de facili respondet ⁊ dico q̃ (quicquid de
rege christianissimo sit dicendũ, vtrum.s.ipse teneat domi
no Thome vel non) dominus Ambrosius omnino actio
ne mandati (vt supra dictum est) tenetur predicto domi-
no Thome eius fideiussori in omne illud qd̃ pro eo solue-
rit,⁊ hoc per illas duas rationes de quibus in primo prin
cipali fundamento dictum fuit. ¶ Prima.s. q̃ dominus
Ambrosius ad.d. Marchas auri se obligauit, vt supra
fuit ostensum,⁊ quemadmodum obligauit se principaliter
ad eas restituendas principali creditori, vt ei qui pro eo.d.
marchas erat soluturus iuxta tenorẽ lr̃a⁊ cãbij, ita ẽt dici
tur virtualiter se obligasse fideiussori velut accessorio, si qd
pro eo soluerit vigore mandati quod eidem de soluendo
dicit in effectu fecisse per predicta. ¶ Secunda ratio est q:
dominus Thomas predictus dicitur fideiussisse,⁊ ita mã
datum de soluendo virtualiter recepisse,⁊ postea re ipsa
soluisse contemplatione,⁊ intuitu domini Ambrosij q̃ eũ
velut amicũ de tali fideiussiõe reqſiuit, vt in pũcto dicitur.
17 ¶ † Ex qualitate.n. personarum perpendit cuius contem
platione fiat ⁊ amicitia arguit cõtẽplatione amici contra-
ctum celebratum,⁊ obligationem susceptam ſm Pau.de
cast.in.d.l.si pupilli.§.j.col.fi.ver.sed quid in dubio de ne
go. gest.qui allegat tex.vbi hoc bene probatur in.§.ſʒ si
18 ego ibi quod si amicitia ⁊c.e.l. ¶ † Et subdit Pau.de ca
stro. q̃ in dubio ceteris paribus qui cum procuratore con
traxit dicit id fecisse vel contẽplatione vtriusq;.s. domini
⁊ procura. (prout ẽt ibi dicit Albe.de rosa.) vel contem-
platione procuratoris solũ cũ quo psonaliter celebratur
contractus. ¶ Quancunq; autem partem predicte disiun
ctiue teneas, verũ est in proposito q̃ dominus Thomas
fideiubendo ⁊ se obligando dicit recepisse mandatũ a do-
mino Ambrosio,⁊ ita cum eo contraxisse ipsius contẽpla
tione vt sic dicamus animum domini Thome fuisse obligã
di dominum Ambrosiũ ⁊ hoc posito sequit q̃ aduersus
eum dicit hẽre actionem ad.d. Marchas.xvij. auri ⁊ ꝓ
eius indẽnitate ar.l.cumqui.C.si cer.peta.⁊ tradunt doc.
19 in.d.§.j. ¶ † Et pro istis allego optimum tex.in.l.si procu
ratorem.§.si tutores.ff.man.vbi si tutor mandat emi fũuʒ
pro pupillo ⁊ sic id faciat tutorio nomine oritur ex tali mã
dato actio respiciens psonã tutoris actiue ⁊ passiue, ille.n.
tutor obligat ⁊ obligatur ⁊ ita habet actionem mandati
directã ⁊ tenetur cõtraria,⁊ ita illũ tex. dclarat Are.sic cõ
cludendo in consilio.xxiiij.diligenter.iij.colum. Sic ergo
in casu isto concludẽdũ est q̃ lʒ dominus Ambrosius dica
tur pro rege recepisse pecuniam, ⁊ nomine administrato-
rio videat mãdasse dño Thome, q̃ promitteret,⁊ sic etiã
q̃ solueret tamen ipse ex tali mãdato obligatur ⁊ contraria
actione mandati cõueniri potest pro indẽnitate dñi Tho-
20 me ſm qd̃ supra dictum fuit. ¶ † Ad allegata autem in cõ
trarium

trarium respondetur ꝙ procedunt, nisi ille, qui alterius nomine ꝯͬxit se obligauerit, vel etiam nisi ille, qui secum ꝯͬxit, ꝯtraxerit ꝯtemplatione ipsius, vt per Bar. Alb. ⁊ Pau. de cast. ⁊ alios in. d. §. i. ⁊ supra etiam dictum fuit, ⁊ alterū istoꝝ sufficeret de per se, vt per doc. ibi. Vñ cū in casu isto, vtrūqꝫ ꝯcurrat res sine dubio ꝓcedit, ⁊ de plano ꝯcludendum est, dñm Ambrosium teneri, vt supra. 21 † Due etenim rationes sunt, vna fortiores. auc. itaqꝫ. vbi Bart. ⁊ alij. C. cōmu. de succes. ¶ Tertio principaliter ex alio (vltra iam dicta) predictus dominus Ambrosius dicit̃ obligatus domino Thome restituere dictas marchas. xvij. auri, ⁊ ipsuꝫ oino indemneꝫ ꝯseruare. nam (vt mihi narratur) ex stilo, ⁊ ꝯsuetudine mercatoꝝ clarissimum est, ⁊ indubitatuꝫ, ꝙ dominus Ambrosius tenetur, vt. s̃. Sic enim omnes mercatores asserunt vbiqꝫ obseruari quando similis casus contingit. 22 ¶ † Quo stante dico, ꝙ cum casus iste sit casus mercantilis debet in eo attendi, ⁊ seruari stilus mercatoꝝ ⁊ cōsuetudo, quicqd alias esset sm iuris subtilitatem, sicut ēt de statutis mercatoꝝ dicitur per glo. ⁊ doc. maxime Bal. ⁊ Saly. in. l. ij. C. de cōsti. pecu. ⁊ per Bal. in sua Margarita. in verbo statutum. mihi in. iiij. col. 23 ¶ † Nam valet argumen. de statutis ad ꝯsuetudinem, cum sint paris potentie. l. de quibus. ff. de legi. §. ex non scripto. insti. de iure natu. gent. ⁊ ciui. ⁊ vtrobiqꝫ tradunt doct. ⁊ plene etiam traditur in. l. ij. C. que sit longa ꝯsuetudo. Sicut ergo mercatorum statuta in causis istis mercantilibus seruari debent. ita etiam seruari debet eoꝝ ꝯsuetudo, ⁊ stilus. Et consuetudo ista dicit̃ fundari in iure cōmuni, qꝛ. s. sic fideiubens pro vno, vel aliter ꝯtrahens cum aliquo nomine alterius ꝯtrahente credit̃ in dubio illud fecisse ꝯtemplatione eius, cum quo ꝯͬhit, vel pro quo fideiussit, vt est in casu nostro, sm quod supra dictum fuit. 24 † Et nimirum, si ꝯsuetudo ista seruanda est, qꝛ id, quod venit ex ꝯsuetudine dicitur tacite actum inter partes. l. qđ si nolit. §. quia assidua. ff. de edili. edic. ⁊ sic dicit̃ (vt ita dixerim) tacitum pactum, vt recte intuenti ꝓbatur in. d. l. de qbus. in fi. ⁊ in. l. sed ea. ff. de legi. Et voluit Joan. andre. in. c. sacrosancta. in princ. de elect. dum dicit pactum, ⁊ ꝯsuetudinem equiparari. Et certe si in casu isto fuisset pactum factum, ꝙ dominus Ambrosius teneretur nulli dubium esset eum teneri. ita ergo est dicendum ꝓpter ꝯsuetudinem predictam arguendo de pacto ad ꝯsuetudinem, iuxta nota. per glo. in verbo, officiali, in. c. ij. de consuetu. lib. vj. cum simi. ¶ Et hoc eo maxime dicendum videt̃ qꝛ summa equitas est, ⁊ naturali ratione ꝯueniens ꝙ dñs Thomas qui requisitus a domino Ambrosio, ⁊ ad eius instantiam promisit, ⁊ soluere postea coactus fuit, ab eodem repetere possit, ⁊ non habeat necesse peregrinari in Galliam, ⁊ a christianissimo Rege petere. Deus enim scit quando sibi esset per eam viam satisfactū, ⁊ forsitan Rex ipse non ratificaret, ꝓpter quod forte in eū nulla actio cōpeteret, vt videtur probare in simili. l. si cum venderet. §. diuisione. ff. de euictio. Bono ergo ⁊ equo conuenit dominum Ambrosium esse obligatuꝫ domino Thome predicto. 25 ¶ † Quo stante sequitur quod talis equitas in ista causa mercantili debet omnino attendi, quia in causis similibus ꝓceditur ex bono, ⁊ equo, vt inquit Bartol. in. l. si fideiussor. §. quedam. ⁊. l. quintus. ff. manda. Bald. in. l. si pro ea. iij. colum. C. eo. in consil. cccc. In libris. colū. penul. ⁊ in consil. cccclxvj. Ad intelligentiam. ij. colum. qnto volu. Et nō attendunt̃ ea que sunt de apicibus iuris, vt in locis predictis tradit̃, ⁊ dicaꝫ de apicibus iuris esse hoc ꝙ dominus Ambrosius non teneatur, qꝛ pecuniam recepit pro Rege, ⁊ nō fuit expresse dictum, ꝙ ipse obligaret̃, satis ergo est sm bonā equitatē istis reiectis, ꝙ dñs Thomas ꝓmiserit, ⁊ soluerit pro ipso dño Ambrosio, ⁊ eius ꝯtemplatione, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Hec que de tertio isto principali fundamento dixi, vcꝫ, de ꝯsuetudine mercatoꝝ, ⁊ de bona equitate in causis eoꝝ seruāda sint dicta ex abundāti. Procederent. n. ēt si forte ex aliqua iuris subtilitate dñs Ambrosius posset defendi. ¶ Verū necessaria in ꝓposito non sunt, qm̃ veritas est, ꝙ dñs Ambrosius ex omni iuris, ⁊ rigoris dispositione, ⁊ subtilitate dr̃ obligatus dño Thome ꝓut supra in primo, ⁊ scđo fundamento abunde demōstratū fuit. Sic ergo stat firma ꝯclusio ipsum dñm Ambrosium teneri vt supra, nedum mercantiliter loquendo, sed etiam sm rigorem, ⁊ dispositioneꝫ iuris cōis. ¶ Et qđ de dño Ambrosio, ⁊ dño Thoma principalibus dictum est. hodie eis defunctis dđm est de eoꝝ heredibus. ¶ Nec est opus in allegatis in ꝯtrariuꝫ vlterius insistere. Qm̃ ex predictis sunt clarissime sublata. naꝫ siue dicamus dñm Ambrosium oratorem christianissimi Regis, ꝓcuratorem, siue nuncium, siue negocioꝝ gestorem eius fuisse in illa pecunia accipienda, semꝑ ⁊ quolibet casu tenebit̃, cum ipse se obligauerit, ⁊ etiam, qꝛ eius ꝯtemplatione cū eo fuerit ꝯtractum, vt ex predictis constat, ⁊ ꝓut est magistralis ⁊ cōis doctrina Bar. ⁊ alioꝝ in. d. §. i. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens. 1532.

CASVS

¶ Spectabilis dñs Jacobus de Malchiauellis nobilis Ferrariensis in suo testamēto inter cetera reliquit dñe Lucie eius vxori pro dotibus ab ea per ipsuꝫ testatorē iam receptis, ⁊ pro augmento dotis q̃daꝫ predia longe maioris estimationis q̃ꝫ esset quantitas debita, que predia per eam teneri voluit donec vixerit, ⁊ ea mortua voluit, ꝙ heredes eius teneant̃ illa restituere Magnifico dño Thome filio, ⁊ hr̃di ipsius testatoris, vel ipsius dñi Thome ltimis descēdentibus, ⁊ hr̃dibus soluentibus eisdem hr̃dibus dñe Lucie sūmam, quā eideꝫ debebat, vcꝫ, libras qnqꝫ millia marche. ⁊ hoc in amplissima forma, vt ex ipso testō apparet in quo testō in alio caplō ꝓhibuit predictū Thomā filium, ⁊ hr̃dem oia ⁊ singula bona, ⁊ iura sibi relicta alienare in forma amplissima. Et hoc qꝛ voluit, ꝙ iure fideicōmissi post dictū dñm Thomā deuenirēt ad eius ltimos descēdentes masculos in infinitū, ⁊ illis deficiētibus ad quosdā đ agnatione sua de Malchiauellis simil̃r in infinitum, ⁊ post eos ad quasdā ecclesias, ꝓut hec oia ex tenore testamēti latius videri possunt cuius testamenti copia transmittitur.

¶ Mortuo testatore dña Lucia eius vxor vixit per multos annos. ⁊ illa predia sm ordinē testatoris, tenuit, ⁊ possedit, ⁊ eis vsa ⁊ gauisa fuit, ⁊ tandem decessit.

¶ Nunc dñs Thomas ꝑdictus vellet dicta predia redimere pro libris qnqꝫ millibus, iuxta formā testamēti, ⁊ hoc ex eo maxime cupit, qꝛ re ipsa, ⁊ cōi estimatione dcā ꝑdia sūt circa duplū maioris estimatiōis dcis libris qnqꝫ millibus.

¶ Vex non hꝫ vnde ꝑdctas libras soluat, nisi aliqd de bonis eidē a pr̃e relictis vēdat, vnde talem pecuniā recipiat. Et inter cetera sunt q̃dam valles, que sunt parui fructus, ex quibus eas vēdendo posset talem pecuniam suscipere, ⁊ predia predicta redimere, ex qbus fructus maiores quasi in triplum percipiuntur q̃ꝫ ex dictis vallibus.

¶ Queritur modo nunqd nō obstantibus ꝓhibitione alienationis, ⁊ fideicōmisso, de quibus in testō predicto, possit dictas valles vēdere, ita vt valeat vēditio omni iure, ⁊ emptor sit securus. Attēto, ꝙ illa predia que redimenť erūt, fideicommisso supposita, sicut alia eius bona. Et fideicommissum, ⁊ hereditas dicti testatoris pinguis, seu pinguior efficietur, et in euidentem eius vtilitatem erunt predicta venditio, ⁊ redemptio, ⁊ etiam ex alijs causis, prout per dominum Consultorem cōsiderari poterit, ⁊ petitur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM

¶ Grauatus per fideicommissum, vel prohibitus alienare, ꝙ in ceteris casibus alienare potest, maxime pro legitima ⁊ trebellianica.

1. Filius potest bona fideicommisso supposita vsqꝫ ad suam legitimam ⁊ trebellianicam alienare.
2. Trebellianica per patrem in filijs primi gradus prohiberi non potest, ⁊ est communis opinio.
3. Bona subiecta fideicōmisso, si non sint alia bona, possunt alienari pro satisfaciendo creditoribus illius, qui fideicommissum fecit.
4. Bona alienari prohibita possunt alienari pro restitutione dotis facienda vxori testatoris.

5 Bona subiecta fideicommisso possunt alienari ex voluntate prohibentis inherendo menti, et rationi prohibitionis sue, licet videatur fieri contra testatoris verba.

Menti testatoris magis quam verborum cortici est inherendum.

6 Volens vnum censet velle omne aliud, sine quo istud vnum esse non pot in necessarium antecedens sue dispositionis.

7 Dispositio testatoris sic debet interpretari, prout verosimiliter ipse disponens interrogatus verosimiliter respondisset.

8 Bona fideicommisso subiecta alienari possunt quando talis alienatio foret ad vtilitatem fideicommissi.

9 Bona dotalia licet alienari non possint mulieris fauore, tamen si alienatio ei esset vtilis, valeret, non obstante prohibitione.

10 Bona ecclesie licet alienari non possint, tamen si fiat ad ecclesie vtilitatem, quia vendatur fundus vilis pro emendo vtiliori, valet.

11 Actus quando alicuius fauore prohibetur, si actus geritur, et illius, cuius fauore prohibetur, interest potius actum valere, quam annullari, actus eo casu prohibitione non obstante valebit.

12 Vincula duo vno sunt fortiora.

CONSILIUM XXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. ¶ Quia difficultas, de qua in presenti consultatione non pendet in aliqua curia, neque sup ea pro nunc expectatur aliqua iudicis sententia, sed solum petitur a me pro vera informatione, vt dicam, quid de iure sentiam, non vtar vicissitudine argumentorum ad partes, sed conclusiue loquendo paucissimis verbis vtar non instando in copia allegationum, sed solum in demonstranda veritate. ¶ Inspecto itaque testamento predicto, in capitulis, de quibus in puncto, considerata etiam facti contingentia, prout mihi presupponitur, indubitanter arbitror, et ita de iure esse concludo, quod Magnificus dominus Thomas predictas valles vendere poterit, et venditio perpetuo valebit, securumque reddet emptorem non obstantibus, fideicommisso, et prohibitione alienationis, de quibus in dicto testamento. Et hoc ex pluribus fundamentis distincte et principaliter consideratis. ¶ † Et primo dico, quod predictus dominus Thomas de bonis sibi relictis a patre pot alienare, quantum eius legitima patitur, quam ipse de rebus hereditarijs habere debet, vt l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. test. et inmunem ab omni onere, iuxta l. quoniam in prioribus. cum similibus eo. tit. et quia in iure hoc est clarissimum, vt per doc. in dictis locis. et in l. in quartam. ff. ad l. falci. in l. filium quem habentem. C. famil. hercis. et in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. i. super eo aliter non insisto. ¶ Verum quia possibile est ex causa legitime predicte aliqua esse alienata, hoc posito pro vero (sine preiudicio veritatis) dico, quod poterit alienare pro sua trebellianica, vt tradunt doc. in locis predictis, et videtur probari in l. marcellus. §. resque. ff. ad trebel. ¶ Et si dicatur, quod in casu isto trebellianica non videtur posse detrahi, quia videtur a testatore prohibita, per illa verba dum in testamento dicitur, in totum, et sine aliqua detractione etc. respondetur (posito, quod talia verba importent prohibitionem, † et posito etiam quod regulariter trebellianica prohiberi possit, de quibus tamen posset dubitari) et dico, quod regula ista fallit in liberis primi gradus, et sic in filijs (prout erat iste dominus Thomas) in eis enim fauore filialis coniunctionis, iure cautum est, ne pater prohibere possit detractionem trebellianice, vt voluit Bal. per illum tex. in l. iubemus. C. ad treb. vbi etiam ita volunt Saly. Fulg. et Corn. et hodie de hoc videtur communis opi. vt tradit Jas. in d. l. marcellus. col. xj. vbi hanc opi. sequendo dicit, quod est communis, et eam tanquam communem, et veram sequitur Deci. in consi. lxxxi. In casu proposito. ij. col. et in consil. cclxix. Consultus ab illustr. col. fi. et in consi. ccxxviij. In casu ad me transmisso. in ij. col. et eam etiam tenuerunt quamplures alij excellentissimi doctores, quos si opus esset, seriose referrem, et secundum istam opi. alias consului, et ita fuit iudicatum apud Veronam, et in dicto consilio apertissime demonstraui, ex pluribus rationibus, quod ista opinio, vltra id, quod est communis, est etiam equissima, et in puncto iuris vera, nunc autem aliter non prosequar, sed concludo, quod alienationes, que per dictum dominum Thomam fierent, non obstante fideicommisso conseruarentur, nedum pro sua legitima, quodam iure nature debita, sed etiam pro trebellianica, que tempore fideicommissi restituendi detrahenda esset. ¶ † Secundo principaliter ex alio dico,

3 quod alienatio predicta fieri pot, et facta erit omnino conseruanda, quia quando testator, qui alienationem prohibuit, et fideicommissum fecit, est debitor in aliqua summa vt creditori satisfiat, pot alienare de rebus prohibitis, et fideicommisso subiectis, et alienatio perpetuo valet, vt est tex. in d. l. filiusfa. §. diui. ibi, sed hoc neque creditoribus etc. et ibi tradunt omnes doct. modo tamen non sint in hereditate bona alia non subiecta fideicommisso, ex quibus creditori possit satisfieri, vt est tex. apertus in l. pater filium. §. i. seu in fi. prin. ibi, si non erit aliud in hereditate. ff. de lega. iij. et tradunt omnes doc. in d. §. diui. vbi aliquando dixi. et ista in iure est conclusio vera et indubitata. Sed in proposito testator erat debitor in dicta summa librarum quinque millium sue vxori pro suis dotibus, (vt in puncto) ergo pro illis exsoluendis pot alienari de bonis ab ipso testatore relictis, licet sint fideicommisso subiecta, attento (prout in facto presupponitur) quod aliud non sit in hereditate ex quo dicta quantitas exsolui possit, quod non sit fideicommisso subiectum, et ita est communis opi. vt scribit Corne. in consi. xxxviij.

4 Placet mihi. iiij. col. in fine. i. volu. † concludens, quod pro restitutione dotis facienda vxori testatoris pot alienari de rebus alienari prohibitis, ab ipso testatore, vt per eum. Et licet in casu isto testator videatur ipse satisfecisse sue vxori, et creditrici relinquendo ei dicta predia, et sic videatur, quod hodie non sit amplius debita quantitas predicta, nec est, qui eam petat, immo heredes predicte vxoris dicunt eis plene satisfactum, et nollent predia ipsa restituere. Tamen attento, quod testator ordinauit post mortem vxoris predia illa redimi potest adhuc dici debitum perdurare, et illa predia videntur relicta loco pignoris cum pleno vsufructu, et cum hoc, quod redimi non possint durante vita vxoris, sed solum ea mortua, vt in testamento dicitur. Cum igitur illa mortua sit, venit tempus quo testator voluit predia illa redimi, et de debita quantitate satisfieri, merito ergo dicendum est, quod pro dicta quantitate possint vendi aliqua bona de hereditate, licet fuerint fideicommisso subiecta, cum in ea aliud non sit, vnde dicta quantitas extrahi possit pro predicta. ¶ Preterea dici potest, quod attenta dispositione testatoris hereditas sua sit quodammodo debitrix iuri fideicommissi, vt scilicet post mortem dicte vxoris predia illa redempta fideicommisso subijciantur, et dicantur prohibita alienari, quod est ad pinguedinem, et augmentum illius fideicommissi, vt infra etiam dicetur. Unde vt huic debito ab ipso testatore ordinato satisfieri possit, conuenit vt de hereditate aliqua bona vendantur, licet sint fideicommisso subiecta, cum aliter satisfieri non possit, per iam dicta. ¶ Tertio ex alio similiter principaliter moueor. †

5 Nam quando res fideicommisso subiecta, et alienari prohibita, alienatur, si alienatio fiat ex voluntate prohibentis inherendo menti, et rationi sue in prohibitione considerate, debet tunc alienatio valere, et conseruari, licet videatur fieri contra verba testatoris alienationis prohibitiua. Mauult enim lex menti, et voluntati testantis inherere, quam corticibus verborum, vt l. tertia. C. de liberis preteri. l. quoniam indignum. C. de testame. l. cum virum. C. de fideconmis. cum multis similibus. Ita in pulcherrimo casu consuluit Ange. in consil. clxix. Super puncto suprascripto. prima et secunda colum. maxime in prima ratione, vt ibi per eum, et hanc regulam in prohibitione alienationis, tradit Jas. in dicto. §. diui. in septima limitatione regule affirmatiue mihi colum. xj. versicu. septimo rationabiliter limita. Sed sic est in proposito, quod voluntas, et mens testatoris prohibentis, et ratio propter quam prohibuit alienationem non repugnant alienationi, que fit de dictis vallibus, pro dictis predijs redimendis, vt nunc ostendam. ergo etc. ¶ Hoc autem probatur primo, quia testator ea mente, et ea ratione alienationem prohibuit, vt sua hereditas predicto domino Thome relicta, et fideicommisso subiecta plenior, et vberior sub tali fideicommisso remaneret, et eueniente casu ad fideicommissarios perueniret. Sed ista ratio, et mens testantis per venditionem dictorum vallium, et redemptionem prediorum predictorum ampliatur, et vberius obseruatur. ergo etc. Nam redempta predia

predia erunt sub fideicommisso sicut alia bona domino Thome relicta a testatore que ut in puncto presupponit sunt longe maioris precij, et maioris fructus, quam sint .d. valles, merito igitur fideicommissum fiet uberius, et ita voluntati, et menti testatoris magis inseruietur. ¶ Secundo, quod ista venditio fieri possit ex volũtate testãtis euidentissime, ostenditur. 6 † Nam tritissima regula est in iure, quod qui in sua dispositione vult vnum quid, censetur velle omne aliud, sine quo istud vnum esse non potest in necessarium antecedens sue dispositionis. vt. l. nec is. §. i. et l. illud. ff. de acquir. heredi. l. si iter legatum. ff. de serui. l. veteres. et ibi notatur. ff. de itine. actuque priua. et in. §. idemque iuris. insti. qui et ex qui. ca. man. non poss. cum multis similibus. et tradunt docto. per illum tex. in. l. ij. ff. de iurisdi. omni. iudi. Sed in proposito testator voluit, quod dicta predia mortua vxore per dominum Thomam redimantur, et quod per eum soluantur libre quinque mille, vt in testamẽto dicitur, ergo voluit, quod de sua hereditate predicte libre assumi possint. Illud autem fieri non põt, nisi vendatur aliquid de bonis fideicõmisso subiectis, cum alia non sint. Igitur necessarie voluit aliquid vendi, cuius aliter redemptio prediorum predictorum fieri nõ posset per predicta, et in hoc apud me nulla est dubietas. Maxime attento, quod valles predicte ea de causa vẽdende (vt est dictũ) sunt longe minoris precij minorisque fructus, quam sint predia redimẽda. ¶ Et ex his sumitur tertia probatio presumpte voluntatis testantis. nam non est dubium, quod si testator viueret, et interrogaretur, an vellet fieri venditionẽ .d. vallium, vt predia predicta redimi possint, rñderet omnino, quod ita vellet, et quod ita faciendo nihil fiet contra eius voluntatẽ sumpto argumẽto ab vtilitate fideicõmissi, et a necessario antecedẽti sue dispositionis. 7 † Sed in iure est vulgata regula, quod dispositio testatoris, et cuiusque sic debet interpretari, et declarari, prout verosimiliter ipse disponens interrogatus rñderet, vt est vulgatissima glo. cõiter approbata in. l. tale pactũ. §. fina. ff. de pac. ergo talis vẽditio debet posse fieri, ex quo sic testator verosimiliter interrogatus rñderet, vt dixi. 8 ¶ † Quarto principaliter hanc venditionẽ fieri posse (etiam quod de redemptione predicta testator nihil disposuisset) videtur probari, ex eo, quia vt supra dictum fuit, fiet ad finem vt bona fideicõmisso subiecta, plura sint pinguiora, et maioris precij, prout erunt, facta postea redemptione prediorum, que nunc tenentur per heredes predicte dñe Lucie vxoris testatoris, erit. n. hoc in effectu quedam permutatio vnius rei in aliam ad cõmodum, et vtilitatem fideicõmissi, et consequenter eorum, quibus fideicõmissum relictum est, quorum contemplatione dicitur facta prohibitio alienationis, quo sic posito, videtur quod talis venditio (vt inde fiat redemptio predicta, et sic ista permutatio) fieri possit. Non obstãte prohibitione in testamento facta, alioquin sequeretur, quod prohibitio ista sic in fauorem fideicõmissi, et eorum, quibus fideicõmissum relinquitur facta, operaretur eorum detrimentũ contra reg. l. quod fauore. C. de legi. l. si mancipia. ff. de fun. instruc. et l. si iudex circũuento. ff. de mino. facit. l. iij. §. oue. in fi. ff. de carbonia. edic. l. non eo minus. C. de procura. et l. in ratione. la. ij. §. tam et si. in fin. ff. ad legẽ falci. et tradunt Bal. et alij in dictis locis, maxime in. d. l. quod fauore. Et hoc fundamentũ comprobatur primo. 9 † Nam licet res dotalis alienari prohibeatur. vt. ff. de fundo dotali. per totũ. et instit. quibus alien. licet vel non. in prin. cum similibus. et hoc fauore mulieris, ne. s. illa ex tali alienatione aliquid detrimenti patiatur. Tamen quotiẽs alienatio esset vtilis ipsi mulieri, puta quia emeretur statim res vtilior, et sic videretur fieri permutatio in vtilitatẽ ipsius mulieris, talis alienatio, siue permutatio fieri potest, et facta valet, et non obstante prohibitione generali in iure facta ne res dotales alienentur, tex. est clarus, et ibi doc. dicunt in. l. ita constante. ff. de iure dotiũ. facit lex mutus. §. manente. eo. titu. et l. quãuis. ff. solu. matrimo. dum in eis iuribus dicitur, vt fundũ idoneũ emat etc. et ita egregie concludit insignis doc. do. Bald. nouel. in suo tractatu de dotib. in. vij. parte principali, in primo priuilegio, in scda et tertia fallentia. et sequuntur docto. in. l. i. ff. solu. matri. Sic igitur in proposito nostro videtur dicendum, vt scilicet non obstante generali prohibitione alienationis per testatorem facta, possit in casu isto Magnificus dominus Thomas .d. valles alienare pro redimẽdis predictis predijs, quod (vt supra dictum est) erit in euidentẽ vtilitatẽ fi-

10 deicõmissi, et eorum quibus fideicõmissum debetur. ¶ † Secundo facit, quod de rebus ecclesie dicitur, vt scilicet dicantur prohibite alienari generaliter, vt in toto titu. extra de reb. eccle. alie. vel non. et in auc. hoc ius porrectum. et ibi per doct. C. de sacrosan. eccle. et tamen si quid alienetur de rebus ecclesiasticis pro vtilitate ecclesie, puta vt ei vtilior fundus ematur, talis alienatio valet, et de iure conseruatur, nõ obstante generali prohibitione alienationis, vt tradit Cardi. in clemẽ. i. in prin. de reb. eccle. non alienan. et dixit Bald. in. l. cum hij. §. eam. ff. de trans. Refert et sequitur Andre. barb. in rub. de rebus eccle. alien. vel non. col. iiij. versic. tertio limita. et in dies videmus, quod ecclesie, vel in eis prelati alienãt, si in ecclesie vtilitatẽ alienatio fiat, prohibitio. n. alienatiõis que dicitur facta fauore ecclesie non attenditur, quando ex alienatione maior vtilitas ecclesie resultat per predicta. Sic ergo videtur dicendum in proposito, scilicet quod prohibitio alienationis facta fauore fideicõmissi, seu eorum, quibus fideicõmissum relinquitur non debet attendi, quando ex alienatione resultat maior ipsorum vtilitas, prout in 11 casu isto continget secundum quod supra dictum est. ¶ † Faciat, et quod generaliter dicit Imo. in. l. cum lex. prope finem. ff. de fideius. dum declarando tex. et glo. in clemẽ. prima. de iure patrona. dicit quod quãdo actus prohibetur fauore alicuius, si actus geritur, et illius, cuius fauore prohibebatur, interest potius actum valere, quam annullari, actus eo casu valebit, non obstante prohibitione, et ita dicendum erit in casu nostro, venditio enim dictarum vallium cũ redemptione aliorũ prediorum valebit, quia fideicõmissariorum, quorum causa prohibita erat magis intererit eam valere, quam esse nullam. ¶ Possent ad hoc plura alia similia allegari, sed gratia breuitatis, et quia hec sufficiunt, vlterius non insisto. Sed ex iam dictis quolibet ex preallegatis fundamentis principaliter distincto, et per se considerato, concludo. quod pro redemptione prediorum predictorum ab heredibus domine Lucie per Magnificum dominum Thomam omni iure permittente fieri potest venditio dictarum vallium, et quod earum emptor securus perpetuo erit, non obstante prohibitione alienationis, neque fideicõmisso, de quibus in testamento.

¶ Et hoc ipsi domino Thome permittitur, vel pro sua legitima (vt dicũt) iure nature debita, et pro trebellianica vt in primo fundamento dictum fuit, si modo tantum importẽt nec earum equiualẽs hucusque alienatum fuerit, prout saltem de trebellianica mihi asseritur. ¶ Vel pro exsoluẽdo ere alieno, aut dotis domine Lucie cum eius augumẽto secundum quod testator erat obligatus, aut redemptionis dictorum prediorum debite quodãmodo predicto fideicõmisso, vel his quibus relinquitur, prout dixi in scdo fundamento. ¶ Vel tertio, quia sic dicitur fuisse de voluntate testatoris prohibentis alienationem, et fideicõmittentis, et quia alienatio predicta menti, et rationi testatoris in ipsa prohibitione non repugnat, sed potius ei adheret secundum quod in tertio fundamento dictum fuit. ¶ Vel et quarto et vltimo, quia ista alienatio vallium cum redemptione predicta redundabunt in euidentem, et maximam vtilitatem, et augmentum fideicõmissi predicti, et eorum quibus taliter fideicõmissum relinquitur, vt dixi in quarto fũdamento. ¶ Et licet quodlibet ex predictis fundamentis (si vera sunt in facto, vt presupponuntur) per se sufficeret ad validandã alienationẽ de dictis vallibus faciendam, vt constat ex predictis. Itẽ oĩa simul iuncta, et considerata, saltẽ vltima tria, rem ipsam ponũt procul ab omni difficultate, et omnino in12 dubiam constituunt. † Plura. n. vincula sunt vno fortiora. auc. itaque. cum simi. C. cõia de suc. et ibi no. Bar. ¶ Faciat tritũ illud dictũ, singula, que non prosunt, multa collecta iuuant. vt no. glo. per illum text. in. l. si stipulatus. in princip. ff. de vsur. et in. l. ij. §. etas. ff. de excusa. tuto. facit. l. instrumenta. C. de probatio. et tradunt doct. in. c. fina. de successio. ab intestato. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens in prima sede iuris ciuilis de sero. 1533.

CASVS

¶ Nobilis, et speciosa virgo domina Anna Belinger filia Excellentissimi iuris vtriusque doctoris domini Jo. belinger, Augustensis asserit se contraxisse matrimoniũ cum egregio

adolescente dño Jacobo ollor, ⁊ ita asserens coram iudi-ce competente, petit sic declarari, ⁊ illum adolescenté cogi ad eam tanq̃ legitimã vxorem suscipiendam ⁊ tractandã. Et ad hoc ꝓbandum dicit, ꝙ adolescens predictus post multas litteras ad eã missas, ⁊ post multa verba hincinde habita mediante quadã internũcia misit ad eam lr̃as per quandã mulieré, que inter eos erat nũcia, que optime tenorem lr̃aꝝ sciebat, in qbus adolescens dicebat, ꝙ si illa vellet illum in maritũ ipse volebat eam in vxorem, ⁊ ita illam per illas lr̃as, seu per verba de presenti in lr̃is ꝯtenta accipiebat ꝑ sua lrima vxore. Et hoc idem habebat. d. nuncia in mãdatis, ꝓut ipsa retulit. Quibus lr̃is receptis, ⁊ bene intellectis, ostensisq̃ matri sue, ⁊ qbusdã eius sororibus de qbus voluit confidere, decreuit illum accipe in suum virũ. ⁊ ita nuncie rñdit, ꝙ erat ꝯtenta, ⁊ illum adolescentẽ accipiebat in suum lrimum maritum. Et cum ista rñsio fuisset per nunciam adolescenti relata, letissimum se ostẽdit, ⁊ oĩa comprobauit. Et hincinde isti adolescentes, tanq̃ vir, ⁊ vxor munera sibi inuicem more patrie trãsmiserunt. Et ita per aliqđ tp̃s in hac mutua voluntate permanserunt secrete tamen, expectantes occasioné eam ipsam propalandi.

¶ Deinde virgo bona mente ducta, ⁊ de fide adolescentis ꝯfisa ad bonum finem lr̃as illas restituit eidem, donaq̃ repetijt remittens ea, que ab eo receperat.

¶ Et ad probationem predictoꝝ adducit in testes matré, ⁊ sororem, item illam nunciam, que omnes apertissime, ⁊ explicite deponũt, ⁊ concordant tenorem litterarum fuisse, vt supra ⁊ virginem, (vt dictum est) statim consensisse, iuuenemq̃ consensum virginis acceptasse, vt supra, ⁊ ita inter predictos adolescentes matrimonium contractum fuisse, ⁊ hincinde munera missa esse, vt supra.

¶ Ex parte adolescẽtis negat̃ ꝯctum fuisse matrimonium. Sed ille dicit lr̃as illas fuisse amatorias, quas ipse fatetur, scripsisse, ⁊ sibi esse remissas, ⁊ asserit se eas lacerasse.

¶ Istis sic stantibus querit̃ nunquid matrimonium predictum dicatur legitime probari?

SVMMARIVM

¶ De causa matrimonij quomodo, scilicet ⁊ per quos testes probetur matrimonium, ⁊ an per litteras contrahi possit, ⁊ pulchra quedã, an per matrem, ⁊ sorores puelle probetur matrimonium.

1. Matrimonium per litteras cõtrahi potest, dũmodo recipiens litteras suum consensum significet scribẽti in eadem voluntate illuc vsq̃ permanenti.
2. Matrimonium consensu perficitur.
3. Verba in matrimonio ẽm opinio. cõmu. non sunt necessaria, sed solus sufficit consensus.
4. Matrimonium per nuncium ⁊ epistolam contrahi potest.
5. Littere vbi interueniunt, vel nuncius, dr̃ quid verbis fieri. Et nuncium mittere, ⁊ litteras scribere, ⁊ presentialiter loqui equiparantur, vbi auditus non requiritur.
6. Testes an debeant esse rogati in matrimonio contrahendo, vel dissoluendo.
7. Testes regulariter in actibus hominũ non debent esse rogati, casibus quibusdam exceptis.
8. Femina põt esse testis, qñ agitur de matrimonio ꝓbando.
9. Secus si ageretur de separatione federis.
10. Causa criminalis ⁊ matrimonialis in hoc equiparantur, quia testibus in dictis causis examinatis non defertur iuramentum in defectum probationis.
11. Mater ⁊ soror possunt esse testes in causa matrimoniali.
12. Frater ⁊ soror a testificãdo pro fr̃e, ⁊ sorore nõ repellunt̃.
13. Familiaris an in testé admittat̃ maxime in mr̃moniali cã.
14. Testes masculi debent esse annis quattuordecim, ⁊ femine duodecim in causa ciuili.
15. Testimonium matris, fratruꝫ, ⁊ soroꝝ in causa matrimoniali an sit suspectum, data disparitate sponsi, ⁊ sponse.
16. Nuncius, seu mediator, vel prosoneta an possit esse testis parte contradicente in causa matrimoniali, vbi late.
17. Testis vnius fides suppletur per alios.
18. Testes dicẽtes eadé verba formalia, an ⁊ qñ sint suspecti.
19. Testium numerus superabundans defectũ alioꝝ supplet.
20. Testes deponentes eundem premeditatumq̃ sermonem an sint suspecti, statur arbitrio iudicis.
21. Testes, vbi agitur de probanda verborum formalitate, si deponunt eundem premeditatumq̃ sermonem non repelluntur, ⁊ si non sic deponerent, non probarent.
22. Testis vnus si dicat Titium ꝓmisisse duo solidos, ⁊ alius testis dicat, ꝙ promisit. xxiiij. denarios, non probant, quando de verbis formalibus interrogantur.
23. Testis vnus si dicat, quod testator dixit titius heres esto, ⁊ alius quod dixit, Titium heredem instituo, sunt singulares, ⁊ non probant, quando de forma verboruꝫ testatoris interrogantur.
24. Testes in causa matrimoniali debent esse omni exceptione maiores, ⁊. j. nu. 27.
25. Testis ille dicit̃ omni exceptione maior, qui nulla exceptione remoueri potest.
26. Testis qualitas, videlicet, ꝙ sit omni exceptione maior, cũ sit intrinseca, ⁊ in quolibet presumpta, in quo non probatur contrarium, non est alleganda, nec deducenda,
28. Testes in comparatione litterarum debent deponere, ꝙ viderunt scribere, nec sufficit dicere, ꝙ cognoscunt litteras alicuius ex pluribus alijs scriptis per eum.
29. Quos deus coniunxit, homo non separet.
30. Anima est cunctis rebus preferenda.
31. Culpa vbi non est, fauore anime timenda est. Delictum in dubio melius est presumere, vt aie ꝯsulatur.
32. Abstinere tutius est q̃ celebrare.
33. Pro anime salute eligẽda est via etiã ꝯtra regulas iuris.
34. Copulatos melius est aliquos remanere, qui forte ab initio nõ essent iugales, q̃ legitime coniunctos contra precepta domini separare.

CONSILIVM XXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Circa presentem consultationem, licet res non parum dubia primo aspectu esse videat̃. Attamen facti contingentia bene considerata, diligenterq̃ ac mature animaduersis his, que in quibusdam perdoctis, ⁊ elegantissimis allegationibus mihi ostensis deducuntur, omnibusq̃ in facto veris presuppositis, que in dictis allegationibus presupponuntur, in sententiam in dictis allegationibus contentam, tanquã de iure veriorem, ⁊ animarum saluti magis consentaneam procliuior sum, videlicet, quod inter predictos adolescentes contractum fuerit matrimonium, atq̃ quod idipsum ita legitime probatum fuerit, vt sanctius, securiusq̃ sit ita iudicare. ¶ † Et pro hoc demõstrando presuppono, quod matrimonium per litteras contrahi potest, ⁊ de hoc non est dubitandum, dummodo recipiens litteras consensum suum significet scribenti in eadeꝫ voluntate illuc vsq̃ perseueranti, immo sufficit, quod etiam alteri recipiens litteras exprimat consensum eius, vt tradit Archydiaconus in. c. nec illud. trigesima questione quinta. prope finem. ⁊ Philippus francus in. c. fina. colum. penultima. versicu. in glos. in verbo contraxerit ⁊c. de ꝓcuratoribus. libro sexto. cum alijs multis, de quibus in predictis allegationibus, cum in epistola cõtineantur verba dispositiua, † ⁊ matrimonium consensu perficiatur. l. nuptias. ff. de regulis iuris. per ipsam epistolam consensus ostenditur, ⁊ ex parte scribentis matrimonium dicitur contrahi, iuxta doctrinaꝫ Bartoli in. l. non epistolis. C. de probationibus. ¶ Nec quicquam obst. quod dici solet matrimonium requirere verba in valentibus loqui, vt videtur voluisse glos. in. c. tue. ⁊ videtur sequi Innocen. ibi de sponsalibus. † Quia respondetur primo, quod illud dictum non est verum. nam magis communiter tenent doctores verba non esse necessaria, sed sufficere ꝯsensum posse quomodocunq̃ probari, vt tradit Abbas in. c. si inter. prope finem. ⁊ in dicto. c. tue. de sponsalibus. vbi istud probat ex pluribus. vt tradit Arc. in ꝯsi. xix. Viso diligenter. in primo dubio cum ꝯcordanti. adductis in predictis allega. ⁊ ita hanc opinionem tanq̃

tanq̃ cõmunem sequunt̃ Ioã.crot.iij.col.⁊ Lancel.gulia. col.pen.in.l.j.in prin.ff.de verbo.oblig. ⁊ ibi Gulia.infert ad ꝓpositum nostrum,† ꝙ per epistolam matrimoniũ con trahi potest,⁊ per nuncium,vt per eū,⁊ ꝙ in matrimonio verba non sint necessaria,firmat Andre.barba. in ꝯsil.vj. Scriptum est.xj.col.in fi.j.vol.dicẽs,ꝙ de hoc est tex.for malis in.c.cum apud.de spõsal.vt per eū. ¶†Scdo etiã rñderi potest,ꝙ vbi littere interueniunt,vel nuncius,dicit̃ qd verbis fieri,sepe.n.in iure dr̃,epistole verba sũt hec ⁊c. vt.l.iij.§.j.⁊.§.ij.ff.de testi.⁊.l.solent.in fi.ff.de offi. ꝓcõsul. ⁊ leg.cum simi. Nam qui scribit,vel mittit nuncium,⁊ qui recipit dicunt̃ inuicem loqui mediantibus litteris,vel nun cio,⁊ alias habemus,ꝙ mittere nuncium,scribere litteras, ⁊ presentialiter loqui(vbi auditus non requirit̃)equiparã tur,vt in.c.vbi periculum.§.nulli.de elec.lib.vj. Et maxi me hoc ꝓcedere debet in casu nostro. In quo si vex̃ sit ver ba requiri,id solum est,vt manifesta voluntas ꝯhentiũ ma trimonium appareat,que ita clare ꝑ nuncium,vel lr̃as ostẽ ditur,si presentialiter loquerent̃.Sola igit̃ difficultas pre sentis ꝯsultationis videt̃ ꝯsistere circa personas testiũ pre dictoꝝ.nam(ꝓut mihi in facto presupponit̃)ex depositio nibus dictoꝝ testium iunctis presumptionibus iuris, que ex attestationibus oriunt̃,ꝯstat per lr̃as perlatas a nũcia ex speciali mandato,⁊ eius verba de presenti oblatum ma trimoniũ predicte virgini,⁊ ab ea acceptatũ adolescẽte ad huc in eadem volũtate ꝑmanẽte,⁊ ex post hincinde munera illis decentia ex pr̃ie ꝯsuetudine transmissa velut inter vi rum,⁊ vxorem.ita qdem vt si depositionibus fides prestan da sit,satis ꝯstet matrimoniũ inter predictos adolescẽtes ꝯctum fuisse.Uidimus itaq̃,an ea que ꝯtra testes obijciũ tur sint talia,que de iure tollant fidem depositionibus eoꝝ, vel per contrariũ,sint talia,que iuridice remoueri possint.

¶†Primo ergo obijcit̃,q̃ in ꝯhendo matrimonio testes debent esse rogati,sicut in eo dissoluendo requirit̃,vt ꝓba tur in.l.nullum. ⁊ ibi glos.ff.de diuor. ⁊ ita vr̃ notare glos. per illum tex. in.c.nostrates.xxx.q.v. ⁊ ꝯcludit Roma. in singu.mihi.dccxxxv.an ad solẽnitatem matrimonij,sed pre dicte mulieres non fuerunt rogate, ergo ⁊c. Sed ad hoc rñdetur,ꝙ imo veritas est in ꝯctu matrimonij testes nõ re quiri rogatos,sed satis est eos veꝝ nouisse,⁊ de eo depo nere,sicut ẽt regulariter ꝯtingit in alijs actibus,iuxta regu lam.l.ad fidem.ff.de testi.†⁊ ꝙ regulr̃ testes in actibus bo minũ nõ debeant esse rogati,firmãt Cy.Bal.Saly. ⁊ alij post gl.ibi in auc.rogati.C.de testi.¶Excipiunt̃ tñ ab ista regula,qdam casus,de qbus ibi,inter quos non est matri monium,sic igit̃ erit vera ꝯclusio,ꝙ in ꝯhendo matrimo nio,seu in eo ꝓbando standũ est regule.d.l.ad fidem,vz, ꝙ testes sufficiunt ẽt non rogati,⁊ hanc opi. tenet ẽt Ant. de but.in.c.ex parte.in fi.de spons.Are.in ꝯsi.xiij.Uiso di ligenter.v.col.Andr.barb.in ꝯsi.xl.A Ioue principium. ix.col.iij.vol. ⁊ excellentissimus etate nostra Deci. in ꝯsil. clxiij.In causa matrimonij.iiij.colum.⁊ plene dr̃ in predi ctis allegaionibus vbi rñdet̃ ad fundamenta ꝯria,ad que etiam rñdet Are.⁊ barb.in.d.ꝯsilijs. ¶†Scdo opponit̃, ꝙ testes sunt femine,que alias in cã criminali non testificã tur,vt tradit glo.(sic tex.illum intelligendo)in.c.mulierem. xxxiij.q.v.⁊ in.c.forus.§.testes.sup verbo,non femina. de verbo.signi.nam sic ẽt non debẽt admitti in cã mr̃imonia li,que tanq̃ grauis,⁊ ardua,(iuxta.c.i.de ꝯsangui.⁊ affin. ⁊ not.per Abb.in.c.si pro debilitate.iiij.nota.de offic.de le.)vr̃ equiparari cãe criminali,vt vr̃ ꝯcludere Alex.in cõ sil.cxliij.Qm̃ abũde.alias est.cclxxxvj.circa mediũ.ij.vol. ⁊ Deci.in ꝯsi.cxxxiij.Uiso ꝓcessu.ij.col.Uerũtñ rñdet̃,ꝙ imo in cã mr̃imoniali femine admittunt̃ in testes, saltem qñ agit̃ de matrimonio ꝓbãdo(ꝓut est casus noster)ita ꝓbat̃ in.c.sup eo.el.ij.de testi.⁊ ibi tradit Abb.in.iij.nota. ⁊ se quunt̃ omnes , tradit ẽt Henric.bohic.in.c.qm̃.de testib. ꝯcludens.ꝙ mulieres in causis matrimonialibus pñt esse testes ẽt de iure canonico,⁊ ista est cõis opinio,⁊ ita quot tidie videmus seruari.¶†Non obst.allegata in ꝯrim , q̃ ꝑmo dici põt, ꝙ ꝓcedunt , qñ agit̃ de separatione federis matrimonij,ꝓut loquit̃.d.c.j.de ꝯsan.⁊ affini.⁊ videt̃ velle Alex.in ꝯsi.cxliij.nã tunc strictius est ꝓcedendum,q̃ si de matrimonio ꝓbando agat̃,cum dissolutio matrimonij sit ociosa,ꝯctio vero(vt sic dixerim) fauorabilis, ⁊ ita si recte ꝯsideret̃ vr̃ velle Deci.in ꝯsi.clxiij.In causa matrimonia li.v.col.⁊ Io.crot.in tracta.de testi.in.ix.carta.iij.col.ver. tertia fit ꝯclusio.¶Scdo ẽt rñderi põt negando simplr̃ in ꝓposito nostro equiparationẽ cause matrimonialis,⁊ cau se criminalis,q̃ verissimũ est mulieres in causa matrimo niali in testimoniũ recipi.d.c.sup eo.d testi.⁊ in.c.videtur. xxxv.q.vj.apertissime dr̃,ꝙ ꝯiuncti vtriusq̃ sexus in testi ficationẽ cause matrimonialis admittunt̃, ⁊ tñ nõ sic est in causa criminali.† Et illa equipatio,si in aliquo ꝓcedit,to lerat̃ in eo,qd non deferat̃ iuramentũ in defectũ semiplene ꝓbationis,ꝓut isto casu loquunt̃ glo.⁊ doc.in.c.mulierem. de iureiur.⁊ in.c.fi.eo.tit.⁊ Bal.in.l.bonefidei.C.de reb. cred.j.col.ver.item in causis matrimonialibus.quos alle gat Alex.in.d.ꝯsil.cxliij.nã eo respectu põt dici causa gra uis,vt declarat Deci.in.d.ꝯsil.clxiij.v.col.ver.non obstat ꝙ causa matrimonialis.⁊ ibi dicit ex eo nõ esse inferendũ, ꝙ ordinaria ꝓbatio nõ sufficiat,⁊ ꝙ equiparatio predicta non sit vera optime in predictis allegationibus deducitur, ad quas me remitto.¶†Tertio obijcitur ꝯtra matrem,⁊ sorores dñe Anne actricis,ꝙ rõne affectionis materne, ⁊ sororie sunt suspecte,iuxta.l.parentes.cũ ibi no.C.de testi. ⁊.l.testis vnicus.ff.eo.⁊ maxime q̃ sorores predicte dicũt se esse minores.xx.annoꝝ.Nã minor talis etatis nõ videt̃ admittẽdus in testẽ.l.in testimoniũ.ff.de testi.⁊.c.fi.§.item in testimoniũ.iiij.q.iij.⁊ ẽt perhabitant simul cum dña An na,nam lz alias frater in cã fratris possit esse testis, tñ non sic qñ habitant in eadem familia,vt declarat Bal. in.d.l. parentes.in prin.C.de testi.Sed ad hoc ẽt rñdetur,ꝙ qc quid sit in alijs causis in ꝓposito nostro ad ꝓbationẽ ꝯcti matrimonij,⁊ mater,⁊ sorores admitti debẽt,vt est text.in d.c.videt̃.xxxv.q.vj.vbi generalr̃ admittunt̃ oẽs ꝯiuncti, ⁊ ꝓbatur etiam in.d.c.sup eo.de testi.⁊ ibi Abb. ⁊ alij tra dunt.nam si id tolerat̃ in matre,vt est ibi text.ſm ꝙ Abb. ⁊ alij declarant, que tñ regulariter remouet̃ a testificando pro filio,vt.d.l.parentes.⁊ declarat Io.crot.in dicto tra ctatu de testi.car.vij.col.iiij.versi. fallit ⁊ qnto. ⁊ Andre. barba.in ꝯsi.liiij.Illud afferam in mediũ.x.col.i.volu. for tius tolerat̃ in sororibus, †cum regulariter frater , ⁊ soror a testificando pro fratre,vel sorore non repellant̃,vt voluit glos. in.d.l.parentes.⁊ ibi sequunt̃ cõiter doct. ⁊ declarat Bar.in.l.qui testamento.§.quecũq̃.ff.de testa. colũ.fina. ¶†Nec obs.ꝙ simul habitẽt,⁊ sint in eadẽ familia,q̃ for te dici põt,ꝙ ex eo nõ debet repelli a testimonio , cum hoc non reperiat̃ cautum,⁊ regulariter testes omnes admittã tur,qui non reperiunt̃ ꝓhibiti,vt.l.j.post prin.ff.de testi. ⁊ ideo forte Inn.simpliciter,⁊ absq̃ aliqua distinctiõe in.c. insinuante.de offi.deleg.dicit fratrem in ciuili causa pro te ste admittẽdum.Et idem ẽt dicit Bald. in.l.fi.ij.col.C.de ꝓba.⁊ ꝙ non operat̃ fraterna,vel sororia affectio, que est naturalis non dz operari existentia in eadem familia, que est accidẽtalis.¶Uel scdo posito,ꝙ dictũ Bal.in.d.l.pa rentes.de iure ꝓcedat . rñdet̃ ꝙ illud dz limitari in causa ꝓbandi matrimonij.nam si materna affectio ẽt cum habi tatione nõ impedit in tali casu testimoniũ , vt ex predictis pz.Minus hoc erit dicendũ in sororibus. in casu.n.ꝓban di matrimonij ꝓpter eius fauorẽ admittunt̃ testes,qui al̃s non essent idonei,vt.s̃.dictũ fuit.¶Nec obst.ꝙ iste soro res dixerint se minores.xx.annoꝝ, q̃ primo dici posset in eo per ꝑtem aduersam nõ posse fieri fundamentũ, cum sit per eã expresse negatũ,iuxta.c.ex eo. de reg.iur. lib.vj.cum simili.¶†Scdo ẽt ⁊ clarissime rñdet̃,ꝙ imo sufficit quem esse supra.xiiij.annos in maribus,in feminis supra.xij. cum respectu etatis solũ impuberes repellant̃ a testimonio.l.te stium.§.l.iulia.ff.de testi.⁊ allegata in ꝯrium procedunt in causa criminali,ita voluit glo.in.d.l.in testimonium. de te sti.⁊.l.inuiti.que illam precedit,⁊ in.c.primo, quarta que stione tertia.⁊ dixit Crot.in tractatu de testibus. carta.v. secunda colum.in fi.⁊ de causa criminali ad causam ꝓban di matrimonij non valet argumentum,vt supra dictũ fuit. ¶†Nec predictis potest obijci,ꝙ saltem ratione dispari tatis inter iuuenem,⁊ virginem testimonium matris,⁊ so rorum reddatur suspectũ,puta q̃ iuuenis sit ditior, ⁊ eta te iunior ipsa virgine. Quoniam respondetur , ꝙ respectu

etatis si qua est differentia, parua est, ⁊ de paruo tempore, ⁊ sepe ɔtingit maritum esse iuniorem vxore, vt experientia docet. Maxime quando in vxore sunt qualitates compensantes, prout isto casu est, vt modo dicaꝫ. ¶ Item respectu diuitiarum, rñdetur hoc non esse ꝓbatum, ⁊ vbi etiaꝫ ꝓbaretur, excessus esset in parua quantitate, ⁊ preterea cõpensaretur iste excessus cum maiori nobilitate, ⁊ insigni, speciosaqꝫ forma virginis. iuxta. d. per doct. in. d. c. super eo. vt sic nulla inter predictos reperiat̃ disparitas sic considerabilis, vt testimonium matris, ⁊ sororuꝫ reddat suspectũ. Maxime cum ille met iuuenis paritatem non negauerit, imo etiam fassus fuit honestatem, ⁊ dignitatem personarũ dictarum, matris, ⁊ sororuꝫ virginis, per quod tollitur oĩs suspitio, addito etiam ꝙ ipse plurimũ exardebat in ipsam virginem. Et licet etiam mutuo amarẽtur, tamen non erat alia spes voti nisi mediãtibus nuptijs, ⁊ matrimonio, istis enim concurrentibus testimonium matris, ⁊ sororum non esset suspectum etiaꝫ data disparitate, vt per Imo. ⁊ alios in. d. c. super eo. ⁊ tradit Crot. in dicto tracta. de testi. vij. car. col. iiij. ⁊ qꝛ hec ⁊ alia plura, ad hoc propositum in predictis allegationibus plenissime deducuntur, vlterius super eis non insistam.

16 ¶ † Quarto opponitur contra aliam testem, ꝙ est nuncia, seu mediatrix, ⁊ ideo non debet admitti, nisi de voluntate vtriusqꝫ partis, vt inquit Bart. in. d. l. deferre. prope finem prin. ff. de iure fisci. ⁊ videtur tex. queꝫ ibi allegat Bart. in. §. quoniam. in auc. de testi. colum. vij. Sed ad hoc etiam rñdet̃, ꝙ dictus Bart. debet intelligi respectu probationis plene per ipsum solum faciende. naꝫ illam facit, quando de voluntate vtriusqꝫ partis examinatur. Item etiam intelligitur, vt inuitus etiam testimonium dicat, qꝛ ad id compellitur vtraqꝫ parte volẽte. Sed si ab vna tantum parte productus velit testificari, probabit pro vno teste, ⁊ sic admittendus est, ita videtur tenere glos. in d. §. quoniam. in auc. de testi. vbi etiam tenent Jac. de belui. ⁊ Ange. ita etiam tenent Cyn. Bald. Saly. ⁊ alij in. l. omnibus. C. de testi. ⁊ idem tenet Ange. areti. in. §. pater. ij. col. in ver. quid de prosoneta: instit. de testa. vbi pleriqꝫ Moder. sequũtur, ⁊ licet quidam tenuerint ɔtrarium, tamen ſm Bal. in. d. l. omnibus. ista opi. est vera, ⁊ eã etiam tenet Corne. consil. xxxiij. Uisa copia processus. v. col. versic. nec obst. ij. volu. Alex. in ɔsi. clxxxvj. Uiso ꝓcessu cause. ij. col. versi. non obstat etiam. vij. vol. ⁊ in ɔsi. cxxvij. Uiso processu cause. col. fi. versic. non obstat etiam si aliquis. eo. volu. sic etiam tenet Albe. in tracta. de testi. in. iiij. parte. col. x. versi. videndũ est ergo quid de prosoneta. ⁊ Cur. senior in tracta. de testi. xliij. conclu. ⁊ Albe. in loco predicto hanc opinionem defendit, respõdendo ad ɔtraria, maxime ad. c. j. de testi. lib. vj. qꝛ allegabatur in ɔtrariũ per locum a speciali, ⁊ hanc opinionem asserendo esse cõmuneꝫ, sequitur Andre. sicu. in dicto consil. xl. iij. volu. x. col. versicu. octauo licet ista. vbi plurimos allegat concordantes. Stante igitur ista opinione, ꝙ prosoneta volens possit testificari, etiaꝫ vna parte ɔtradicẽte, oppositio dicitur penitus resoluta, ⁊ ista opinio lꝫ forte in alijs causis posset reddi dubia, qꝛ pleriqꝫ tenent ɔtrarium, tamen in casu isto de facili videtur admittẽda, ex quo fauore matrimonij admittuntur testes, qui alias non admitterentur, vt ex predictis constat. ⁊ maxime quia ista mulier internũcia est testis superabundans, cum regulariter duo testes sufficiant. l. vbi numerus. ff. de testi. ⁊ hic quattuor adsint,

17 † vnde siqd fidei ei, vel etiam alijs aliqua ratione deesset, suppleri debet per numerum. iuxta glo. in versic. numerus. in. l. iij. §. i. ff. de testi. vbi ita dixit Jac. but. ⁊ tradit Imo. in. l. qui testamẽto. in prin. j. col. ff. de testa. ⁊ Alex. in consil. v. In casu inquisitionis. iij. col. versicu. scđo rñdeo. j. vol. ¶ Preterea vltra ꝑdicta dici põt (⁊ sit scđa solutio) ꝙ ista mulier ꝓprie, non potest dici ꝓsoneta, seu mediatrix, sed simpliciter nuncia, seu mandataria, nihil enim ipsa faciebat, nisi ꝙ mandato iuuenis litteras portabat, ⁊ mentem ipsius iuuenis etiam verbis, ⁊ ex ꝓprio mandato referebat, ⁊ ita etiaꝫ per contrarium, ⁊ ita per hanc aliam viam allegata in ɔtrariũ remouentur que loquunt̃ in prosoneta. Remanet igitur cõclusio, ꝙ ista nuncia potest testificari, vt supra. Et licet cõtra eam quedam alia opponantur, tamen qꝛ leuia sunt, ⁊ in predictis allegationibus bene remouẽtur aliter non referam ad predictas allegationes me remittẽdo.

18 ¶ † Quinto opponitur contra omnes testes, ꝙ videantur suspecti, ex eo, quod per eademmet formalia verba deponunt, ⁊ ita epistole tenorem ad verbum referunt quod videt̃ alienum a verosimili, cum per lapsuꝫ biennij, videat̃ ꝙ de memoria formalia verba ceciderint, vnde hoc videtur ꝙ eorum testificatio non sit admittẽda, iuxta tex. in. l. iij. §. j. ff. de testi. ⁊ ibi not. Bar. dixit Spec. in titu. de testi. §. nunc tractandum. versi. cautioneꝫ quoqꝫ. ⁊ tradit Abb. post alios in. c. nihil obstat. de verbo. signifi. Sed etiam ad hoc respõdetur, ⁊ tripliciter. ¶ Primo, qꝛ istud dictum non procedit, qñ testes sunt persone digne, integre fame, ⁊ optime opinionis. nam tunc etiam ꝙ per eundem sermoneꝫ deponãt, dicuntur probare. Ita singulariter declarat Bald. in titu. de pace constan. in versi. fina. post prin. allegans ad hoc Jo and. in. d. c. nihil obstat. ita etiam declarat Curt. in tracta. de testi. in. xiiij. ɔclu. ⁊ quidam Moder. in additionibus post tractatum de testi. Jo. crot. in. iiij. q. in fi. sed non est dubium testes isto casu, maxime matrem, ⁊ sorores atricis esse integre fame, ⁊ opinionis optime, vt etiam pars aduersa non diffitetur, ergo ⁊c. ¶ Secundo rñdetur, ꝙ allegata in ɔtrarium procederent, quando solum duo testes ad ꝓbationem necessarij deponerent. sed quando eẽnt tres, aut quattuor, (prout sunt in casu nostro) non ita est,

19 † qꝛ tunc numerus superabundans supplet talem defectũ. Ita declarat Jaco. but. in. l. iij. §. j. ff. de testi. refert ⁊ sequit̃ Alex. in ɔsil. clix. Uiso ꝓcessu. ij. col. versi. posset etiã respon-

20 deri. in fi. v. vol. † ⁊ pro vtraqꝫ solutione allegat̃ ratio, qꝛ. s. an deponentes per eundem premeditatũqꝫ sermoneꝫ sint repellẽdi, vt suspecti, ponit̃ in iudicis arbitrio, qui ɔsiderare debet, an fuerunt subornati, ꝓut probat. d. l. iij. §. j. si recte intelligat̃, declarat Bal. in. l. testiuꝫ. ij. col. versi. venio ad examinationẽ. C. de testi. ibi tertio iudex instruitur, ⁊ dixit etiaꝫ Curt. in. d. ɔclu. xiiij. Sed qñ testes sunt ꝑsone optime opinionis, vt in prima solutione, vel qñ sunt plures, vt in scđa, iudex non dꝫ credere subornationẽ aliquam

21 merito repellendi non sunt. ¶ † Tertio etiã rñdetur, ꝙ allegata in ɔ̃rium ꝓcedunt, nisi agitur de ꝓbanda aliqua formalitate verboꝝ, qꝛ tunc neduꝫ ꝓpter depositionẽ per eadem verba non repellunt̃, sed vbi non sic deponerent non ꝓbarent. ita voluit Bal. in. c. bone. el. j. iiij. col. ver. si aũt.

22 de elec. dicens, † ꝙ si vnus testis dicat Titiũ ꝓmisisse duos solidos. alius dicat, ꝙ ꝓmisit. xxiiij. denarios, non ꝓbant, qñ de verbis formalibus interrogabant̃, idẽ ẽt volũt An-

23 to. de but. ⁊ Abb. in. d. c. nihil. de verbo. signi. † Dicentes, ꝙ si vnus testis dicat, ꝙ testator dixit, Titius heres esto. alius, ꝙ dixit, Titiũ instituo heredeꝫ sunt singulares, ⁊ nõ ꝓbant, qñ de forma verboꝝ testatoris interrogabantur, ⁊ vtrunqꝫ dictũ sequendo hanc ɔclusionem refert Alexã. in ɔsil. cliij. Uisis narratis. ij. colũ. versi. ⁊ potissime hec ꝓcedunt. v. vol. hanc declarationem ẽt sequit̃ Andr. sicu. in dicto ɔsil. xl. xiij. col. ver. accedat ẽt. iij. vol. ⁊ ita ẽt voluit insignis doc. Bernar. de landria. in addi. magna circa mediũ in addi. ad Abba. in. c. lꝫ ex quadã. de testi. sed in ꝓposito nostro, testes volunt ꝓbare formaꝫ verboꝝ ɔtentoꝝ in epistola, ideo oportuit eos, per eadẽ verba deponere. Nec est alienũ a verosimili, ꝙ oẽs ita memoria verba retinuerint, qꝛ cũ de re magni ponderis ageret̃, ⁊ de matrimonio filie, vel sororis, verba illa essent, verosimile est, ꝙ sepius inuicẽ de talibus verbis ɔferrent, ⁊ memoria retinerent, ẽt supra cursum biẽnij, ⁊ qꝛ de hoc plene tradit̃ in predictis allega-

24 tionibus, vlterius non insistã. ¶ † Sexto opponit̃ ɔtra testes predictos, qꝛ lꝫ in totũ repellendi nõ sint vt ex ꝑdictis ɔstat, tñ non vr̃ posse dici, ꝙ sint oĩ exceptione maiores, ⁊ omni careãt suspitione. ex his. n. que supra ɔtra eos obiecta sunt, vr̃ ꝙ nõ possit dici illos esse vsquequaqꝫ, ⁊ vndiqꝫ fideles, lꝫ in causa matrimoniali vr̃ reqri, ꝙ testes sint exqsite fidei, ⁊ oĩ exceptione maiores, vt in. c. j. đ ɔsan. ⁊ affi. ⁊ ibi no. abb. ⁊ tradit gl. in. c. in lr̃is. de testi. ergo ĩ casu nr̃o (vbi de matrimonio agitur) non videtur istis testibus credendum. Sed tamen huic obiectioni respondetur. ⁊ primo dici potest, ꝙ immo mulieres predicte in testes allegate, ⁊ producte dicũtur optime opinionis, ⁊ omni exceptione maiores.

ne maiores. Cum nihil iuridice ad eas remouendas alle- 25 getur, vt ex predictis patet, †ille enim dicitur testis omni exceptione maior, qui nulla exceptione remoueri potest, vt inquit glo. in verbo, maiores. ꝛ docto. ibi sequuntur in dicto. c. primo. de consanguinita. ꝛ affinita. Tradit Alexan. in consil. xviij. Uiso processu. ij. colum. j. vol. ¶ Et si dicatur, ꝙ debet ista qualitas allegari, dico, ꝙ forte in processu allegata est. Sed posito ꝙ non dici potest, ꝙ imo nõ sit necessariũ eam allegare, aut probare, q2 cum quilibet pre- 26 sumatur idoneus, nisi ↄtrarium probet. †Ista qualitas, ꝙ testis sit omni exceptione maior dicit intrinseca, ꝛ in quolibet presumpta, in quo ↄtrarium non probatum. Merito non est necessarium deducenda, ita tenuit Joã. de ligna. ꝛ Franc. de ramponi. vt refert ꝛ sequi videtur Imo. in. l. j. §. si quis neget. ff. quemadmo. testa. aperi. ꝛ licet aliqui contrariuz tenuerunt. Tñ hanc partem tenet, ꝛ dicit sibi semper placuisse Curt. in trac. de testi. in. xxxv. conclu. ¶ Sed q2 de predicta opi. Curt. posset dubitari ꝓpter auctoritatem tenentium ↄtrarium, respondetur aliter, vcz, ꝙ allegata in ↄtrarium (vbi essent vera) procederẽt, quando duo tantum testes producerentur, sed in casu nostro sunt quatuor, ꝛ sic per numerum supplet, si aliquis defectus ↄsiderari posset, vt dixi supra in rñsione ad precedentem oppositionẽ, ꝛ ita in terminis nostris in indiuiduo declarat De- 27 ci. in. d. ↄsil. clxiij. v. col. in fi. ibi, tertio rñdetur ꝛc. ¶ †Uel etiam ei rñdetur, ꝙ allegata in ↄtrarium non procedunt, qñ agitur de ꝓbatione ↄtracti matrimonij (put in casu nostro.) Sed tantum, qñ agitur de separatione matrimonij, put loquit ꝓprie tex. in. d. c. j. ita in ꝓposito declarat Andre. barb. in ↄsi. xl. A Joue principium. v. col. in princ. iij. volu. ꝛ ꝓsequere hanc rñsionem, ꝛ rõnem diuersitatis dicas, vt p Deci. in. d. ↄsil. clxiij. v. col. ver. scdo rñdet ꝙ tex. quem q2 publice habet, ꝛ ab oibus videri potest, aliter nõ referam. loquitur enim ibi Deci. in fortioribus terminis, vcz qñ agitur de ꝓbatione matrimonij in preiudicium alterius matrimonij, tñ ↄcludit simplicem, ꝛ ordinariam ꝓbationem sufficere. magis ergo sufficiet in casu nostro, in quo nõ queratur ꝓbatio matrimonij ad preiudicium alterius matrimonij. auc. multo magis. C. de sac. sanc. eccle. cũ 28 simi. ¶ †Ultimo ↄtra dictos testes, seu testium depositiones opponitur. q2 vr̃ ꝙ in depositione isti testes se fundent tantum in cõparatione litterarũ. nam videnẗ dicere epistolam, de qua agit fuisse scriptam manu adolescẽtis rei conuenti, eo ꝙ bene lr̃as eius cognouerant ex pluribus alijs litteris ab eodẽ scriptis, sed hoc non vr̃ sufficere, sed debẽt testes deponere se vidisse litteras scribi, vt ꝓbatur in. §. si quis igit. ꝛ ibi tradunt doc. in auc. de instru. fide. ꝛ cau. col. la. vj. ꝛ tradit Alex. in ↄsi. cl. In causa ꝛ lite. v. col. ver. deponit etiam ꝙ littere. v. vol. ꝛ ideo alias dixit Alex. in cõsil. clxxxiiij. In causa ꝛ lite. alias est nu. cccxxvj. ij. col. ij. volu. ꝙ volens ꝓbare scripturam manu alicuius scriptã nõ ꝓbat per simplicem cõparationem litterarũ, dicẽdo, ꝙ ita sit, q2 eius litteras bene notas hz, vt per eum. Sed etiam ad hoc rñdet, ꝙ allegata in ↄrium videnẗ loq in alio casu, ꝙ̃ sit casus noster. Procedunt. n. ea qñ q̃stio est de aliqua scriptura, an sit per me scripta, vel ne, me absolute negãte, ꝙ a me scripta sit. Sed in casu nostro hoc non videt ↄtingere fatetur. n. adolescens se epistolam scripsisse. tanq̃ per illam nunciam ad virginem transmisisse, eandemq3 epistolam ex post per virginem sibi remissam, put hec omnia, et virgo, ꝛ testes affirmãt. Sed questio est de ↄtentis in dicta epl̃a, nam virgo asserit verba matrimonialia ↄtineri, ꝛ ita testes affirmant. Adolescẽs vero dicit, ꝙ erat simplex epistola amatoria. Cum igit allegata in ↄriuz in casu valde diuerso loquanẗ de eis ad casum nostrum argui non debet, cum ex diuersis non bene arguatur. l. papinianus exul. in prin. ff. de mino. l. si. ff. de calum. ꝛ. l. inter stipulantem. §. sacram. versi. sed hec dissimilia. ff. de verbo. obliga. cum simi. ¶ Sed videt adhuc restare scrupulus, q2 ex aduerso forte dicetur, ꝙ non eadem est epistola, de qua virgo, ꝛ testes loqunẗ, cum illa, quam adolescens fateẗ scripsisse, misisse, ꝛ ex post recepisse, sed erat forte alia per aliquem supposita illius tenoris, quem testes asserũt, cuius non erat, quam ipse fatetur a se scriptam, vt. s̃. Uerum licet in hoc (vt verum fatear) videtur non parua difficultas, tñ vr̃, ꝙ in ꝓposito nostro non obstet his, que supra deducta sunt. Et pro resolutione difficultatis aduertendũ est, q2 si talis epistola fuisset dolose supposita, certe illud emanasset ab ipsa virgine, que nunc asserit per dictã epistolam matrimoniũ ↄctũ, cum de eius intereẽ agaẗ, vel a matre, vel a sororibus eius, ꝓpter affectionẽ in ipsam virginẽ. Sed dico, ꝙ hoc nullo modo dici, aut allegari põt, tum q2 regulr̃ dolus non presumit, iuribus vulgaribus, tum etiam, ꝛ maxime quia virginis predicte, matris, ꝛ sororum dignitas, honestas, ꝛ integra fama, ꝛ opinio notissima est, etiam ex cõfessione aduersarij, prout in predictis allegationibus deducit. Et ꝓpterea si lex ↄfidit de ipsa matre, ꝛ sororibus in ꝓbatione matrimonij recipiendo eas in testes, vt tradit in. c. sup eo. de testi. ꝛ supra dictum fuit, ꝛ sic earũ testimonio cũ iuramento credit, nõ obstante materna, aut sororia affectione, similiter ẽt dicemus, ꝙ eis credere debet isto casu asserentibus epistolaz fuisse missam virgini adolescenti, nec suspicari debet, ꝙ ab eis talis epistola fuerit dolose supposita. ¶ Preterea, ꝙ nec ipse, nec etiam virgo talem epistolam supposuerunt, suadetur, q2 si id aliqua earuz fecisset, verosimile est, ꝙ in illo dolo permansissent vsq3 ad iudiciũ, vsure postea tali epistola sic supposita in iudicio cum ad eum finem presumerent tale quid cõmisisse, cum quicquid agimus (vt dicebat philosophus) agamus ꝓpter finez, sed sic est ꝙ virgo epistolam illam adolescenti remisit confisa solum de eius fide, ergo sequitur alienum ab omni verosimilitudine esse, ꝙ virgo, aut mater, vel sorores talem epistolam aliquo modo, falsam supposuissent. Et ↄsequenter illud dicendum non est. l. non est verosimile. ff. quod metus causa. c. sollicite. de restitutio. spolia. ꝛ alias inquit Bald. in. l. j. iij. colum. C. de seruis fugi. habere imaginem falsitatis, quod est remotum a verosimile, prout refert, ꝛ sequitur Alexan. in consil. xxvij. In causa ꝛ lite. alias est nu. clxix. in fine. ij. volu. ꝛ Jas. in. l. si extraneum. ij. colum. ff. de conditio. ob causam. ꝛ hoc bene consideret dominus iudicaturus. nam (ni fallor) plurimũ ex eo fundatur veritas matrimonij, de quo agitur. ¶ Plurimum etiam vltra predicta facit, nobilitas, honestas, ꝛ speciosa forma virginis, que (vt mihi asseritur) ex consuetudine patrie alium virum nobiliorem, ꝛ forte ditiorem inueniret. Ex quibus arguitur, ꝙ ipsa, ꝛ pater eius ea sola ratione instent, quia illa, quo ad deum iam isti adolescenti reperitur legata matrimonio, et alteri nubere non potest, ꝛ sic tollitur omnis suspitio suppositionis epistole ex parte ipsius virginis. ¶ Nec etiam dici potest, quod illa epistola ab illa nuncia fuerit supposita, quoniam hoc est alienum ab omni verosimili, tum quia eius non intererat, tum etiam, quia breuissimum temporis interuallum (a traditione epistole facta ei ab adolescente ad consignationem eiusdem epistole factam per ipsam nunciam ipsi virgini) non patitur ita suspicari, sed inducit presumptionem, quod nuncia eandem epistolam virgini presentauerat, quam ab adolescente acceperat. argumento. l. si ventri. §. fina. ff. de priuileg. credito. cum ibi nota. per Barto. prout eam cuz alijs pluribus in simili casu breuitatem tẽporis ponderãdo allegat Alexan. in consilio. cxlvj. Uiso themate. in fine. sexto volumi. ¶ Preterea suspicio aduersus nunciam istã tollitur, quia vt mihi narraẗ illa inexpers litterarũ, ꝛ analphabeta est, ita vt non potuerit illam epistolam scripsisse, et supposuisse. ¶ Nouissime ꝙ in proposito casu debeat declarari matrimonium predictum cõtractum, optima ratione suadetur, nam posito absq3 veritatis preiudicio, ꝙ ex predictis, res non ita clara appareat, ꝙ in eis mens cuiusq3 absolute quiescat. Negari tamen non potest, quin res valde dubia sit, cum per excessiuum numerum testium concorditer matrimonium videaẗ probatum, quo stante dico, quod in dubio illa via eligenda est, que fauet matrimonio. Et propter ipsius matrimonij fauorem, ꝛ specialem prerogatiuam, que certe maxima est, quam tamen nunc ostendere dimittam studendo breuitati. Et etiam propter euitanduz anime periculum. Nam si declaraẗ matrimoniuz esse contractum, nullum sequitur anime periculum. Dato millies, ꝙ veritas esset in contrarium, neq3 etiã aliquod inconue-

niens inde proueniret. sunt enim adolescentes, vel pares, vel tanquam excedentes, ꝛ excessi, ita ꝙ pro paribus reputari possunt, dos dabitur vtriusqꝫ dignitati cōdecentissima, ꝛ beniuolentia, prout fuit, ita in futurum mutua sperari potest. ¶ Uerum si per contrarium fieret, scandalum facile sequi posset, vt quilibet prudens per se intelliget, ꝛ quod peius est, sequi posset animarum vtriusqꝫ dispendium, si vere matrimonium inter eos esset ꝯtractum, prout

29 rei veritas ex predictis videt̄. † Nam fieret separatio coniunctorum contra expressam iuris prohibitionem, qua dicitur, quos Deus ꝯiunxit, homo non separet. c. inter corporalia. de transla. episcopi. c. an quod. ꝛ. c. si quis cū matre. cum sequen. xxxiij. q. ij. ꝛ in. c. ebron. in fi. xiij. q. ij. cum simi. vnde esto, ꝙ essemus in dubio presumi ꝛ iudicari debet matrimonium contractum, cum ex eo periculum peccati fugiatur, ꝛ animarum vtriusqꝫ saluti consulatur. Semper enim pars illa, in dubio accipienda est, que magis ten-

30 dit ad veritatem, ꝛ salutem animarum, † cuꝫ anima hominis cūctis rebus preponenda sit. c. cuꝫ infirmitas. de peniten. ꝛ remissio. c. solite. de maiorita. ꝛ obedien. ꝛ. c. precipi-

31 mus. xij. q. j. cum simil. † ꝛ ideo alias dicimus timendā esse culpam, etiam vbi non est pro salute anime. c. fina. in fine. qnta distinctio. ꝛ. c. consilium. de obseruatio. ieiu. Et propterea aliquando in dubio melius est presumere delictum, ꝙ̄ aliter, vt anime saluti consulatur, vt singulariter voluit Petr. de anchara. in consil. clxxix. Prima facie videtur. prope finem. in versi. tertio hoc probat. refert, ꝛ sequit̄ Fely. in. c. dudum. iiij. colum. versi. fallit tertio. de presumpti. ꝛ in. c. auditis. colum. xx. versi. limita secundo. de prescrip.

32 vbi plura ad ꝓpositum ponit. ¶ † Facit optime text. in. c. significasti. prope finem. de homici. dum dicitur, ꝙ in dubio tutius est abstinere, ꝙ̄ celebrare, pro eo, ꝙ in abstinentia nullum, in celebratione vero magnum timeatur anime periculum. Concor. c. penul. eodem titu. abstinendo enim in dubio quis semitam tutiorem eliget, ꝓut debet, iuxta. c.

33 ad audientiam. eod. titu. † Et ꝙ semper pro salute anime sit eligenda via, etiam ꝯtra regulas iuris tradit Barba. in tracta. de prestan. Cardi. vij. qō. prime partis. prope finem. Fely. in. c. in presentia. colum. xxiij. versi. quarto quero. de probatio. Corne. in consil. lxxj. Ad euidentiam. iij. colum. versi. ꝛ maxime. iiij. volumi. ꝛ patruus, ꝛ dominus meus Soci. in consil. cxcj. Licet difficultates. vij. col. versicu. tertio ex eo. cum pluribus alijs, qui allegari possent.

34 ¶ † Et in proposito nostro videt̄ optimus tex. in. c. licet ex quadam. in fine. de testi. dum dicitur, ꝙ melius est copulatos aliquos remanere, q forte ab initio non essent iugales, ꝙ̄ legitime coniunctos contra precepta domini separare, ꝛ totum id fundatur ꝓpter periculuꝫ anime. Et si illud ibi est eo casu, in quo etiam posset considerari periculum in tolerando male coniunctos, prout etiam videtur dicere Fely. in. c. exceptionem. in prin. de except. allegando dictū. c. licet ex quadam, fortius in casu nostro cōcludi debet inter istos adolescentes matrimonium esse contractum, cum in eo nullum consideretur anime periculuꝫ quod certe maximum esset si contrarium declararetur, vt ex predictis constat. Et ad hanc sententiam pro matrimonio inclinandum est etiam propterea q̄ iam semel a doctissimis, ꝛ grauissimis viris ita iudicatum extitit. Nam licet non sit necessario iudicandum exemplis. Tamen in dubio pro sententia presumendum est, vt not. in. l. herennius. §. gaia. in glos. fina. ff. de euictio. Laus Deo.

Marianus Socinus iunior iurisconsul. Padue legens, in prima sede vespertine lectionis. 1532.

CASVS

¶ Bastianus dominici maciotti (prout ipse in verbo veritatis, ꝛ ad eius cōscientie onus asseruit) requisitus a quodam religioso, ꝙ quandam dominam Elisabetham vellet accipere in vxorem. Respondit, ꝙ parentes eius non consentirent, at vbi pater eius moreretur, si ille vellet vxorari, non caperet aliam, ꝙ̄ dominam Elisabet. Et post dictus Bastianus ad instantiam patris eius contraxit sponsalia cum domina Gabriela. Paulopost domina Elisabeth mouit litem predicto Bastiano corā episcopo Aretino, vel eius vicario, ꝛ petijt ipsum in maritum, ꝛ post multa acta, ꝛ actitata per dictum vicarium fuit lata sententia aliter, ꝙ̄ veritas esset, videlicet, ꝙ inter predictos Bastianum, ꝛ Elisabet erant contracta sponsalia per verba de futuro. Et sic dictus Bastianus fuit condemnatus ad tenendam, ꝛ tractandam predictam Elisabeth, vt sponsam, vt latius in sententia apparet.

¶ Ex post Bastianus predictus similiter ad instantiam patris eius contraxit matrimonium per verba de presenti, ꝛ carnalem copulam cum dicta Gabriella.

¶ Quibus sic stantibus, queritur quid iuris, ꝛ an dictus Bastianus possit dimittere dictam Gabriellam, ꝛ accipere dictam Elisabeth.

SVMMARIVM

¶ Sponsalia cum vna muliere contracta, an impediant matrimonium contrahi cum alia. Et si sequatur, an ille possit a secunda muliere sibi matrimonialiter copulata recedere propter primam.

1 Sententia pro veritate habetur, ideo illi standum est.
2 Promissa adimplere iustum est, vide. j. nu. 10.
Et fidem fallere graue est.
Et humane fidei conuenit pacta seruare.
3 Sponsi ad mr̄imonium ꝑ censurā ecclesiasticā cōpellunt̄.
4 Sponsalia prima attendi debent, ꝛ valent, ꝛ. j. nu. 2.
5 Sponsalia sunt principium ad matrimonium.
6 Matrimonium cum secundo stante primo non tenet.
7 Sponsalia per verba de futuro cum prima resoluūtur per matrimonium de presenti, cum secunda contractum, licet de fide mentita penitentiam agere possit, ꝛ nu. 9.
8 Matrimonij vinculum est fortius, ꝙ̄ sponsaliorum.
Et quos Deus coniunxit, homo non separet.
Maius vinculum tollit minus forte.
10 Impossibilium nulla est obligatio.
11 Sponsalia secunda de futuro valent.
Sponsalia secunda cōtrahens a primis recedere videtur.
12 Matrimonium sine sponsalibus contrahi potest.

CONSILIVM XXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Licet presens consultatio clarissima sit, vt infra dicam. Quibusdam tamen fortasse videbitur primo aspectu dicendum, ꝙ Bastianus predictus, nedum possit dimissa dicta Gabriella accipere predictam Elisabet in vxorem, verum ad illud de iure compelli debeat. nam quicquid ipse asserat,

1 † sententie contra eum late standum est, cum illa pro veritate habeatur, vt. l. ingenuum. ff. de statu hominum. posito ergo pro vero, ꝙ Bastianus contraxerit sponsalia per verba de futuro cum domina Elisabeth, vt in sententia continetur, ꝛ per consequens, quod promiserit illam acci-

2 pere in vxorem. † Iustum est, ꝛ equum videtur, quod ipse promissa impleat, vt in. c. qualiter in sardinia. extra de pactis. Graue enim est fidem fallere, vt. l. prima. ff. de constituta pecunia. Et nihil est humane fidei conuenientius, ꝙ̄ que placuerunt seruare, vt. l. prima. in principio. ff. de pactis. facit. l. iurisgentium. §. pretor ait. eodem titulo. C. de

3 action. ꝛ obligatio. cum similibus. † Et in terminis videtur text. in. c. ex litteris siluani. de sponsalibus. vbi dicitur, in effectu, quod sponsi compelluntur ad matrimonium per censuram ecclesiasticam.

¶ Nec videtur obstare, quod ex post Bastianus contraxerit sponsalia cum domina Gabriella, vt in puncto narrat̄.

4 † Quoniā respōderi potest dicta sponsalia non valere. Sed prima tantum valent, ꝛ debent attendi, vt determinant do. Uinc. ꝛ Cardi. in. c. i. de sponsa. duorum. quorum opinionem sequitur ibi Alexandrinus, quicquid in cōtrarium dixerit ibi Anto. de but. ¶ Posito igitur ꝙ sponsalia cum dn̄a Gabriella contracta non tenuerint, videtur similiter,

militer, ꝙ non valuerit matrimonium postea cum ea contractum tanꝗ descendens ex invalido principio. 5 † Nemini enim dubium est sponsalia ordinari, ⁊ esse principiū ad matrimonium, vt. l. i. ⁊ ij. ff. de sponsal. ⁊ per totum illum titulum. ¶ Et hoc eo precipue videtur dicendum, q2 Bastianus predictus matrimoniū contraxit, postꝗ lata erat sententia contra eum, pro dña Elisabeth, ⁊ sic postꝗ fuerit condemnatus tenere, ⁊ tractare eam, vt sponsam. quo stante, ideo sciebat sibi non licere aliam accipere, vt in c. i. de sponsa. duorum. 6 † ⁊ per consequens contrahendo cum dña Gabriella, dicitur mala fide contraxisse, ⁊ dolose. merito videtur ꝙ tale matrimonium non tenuit, arg. l. ⁊ eleganter. post princ. ff. de dolo. ¶ Hec sunt, lꝫ levia, que pro dña Elisabeth contra dñam Gabriellam facere videntur, ⁊ allegari possunt. ¶ Verũtamen recte considerando, ⁊ inherendo veritati, que clara est, predictis, ⁊ alijs quibuscunqꝫ non obstantibus, ſm ea que proponuntur contrariam opinionem de iure veram, ⁊ apertissimam arbitror, vcꝫ ꝙ dictus Bastianus teneatur inherere dñe Gabrielle, tãquam eius legitime vxori, ⁊ ꝙ ab ea nullo modo discedere possit non obstantibus assertis sponsalijs per eũ contractis cum dña Elisabeth. 7 ¶ † Et pro hac cõclusione (breviter instando) dico ꝙ est casus apertus in d. c. i. de sponsa. duorū. secundo responso, vbi dicitur ꝙ qui contraxit sponsalia per verba de futuro cum prima, lꝫ aliam accipere non debeat, si tñ cum effectu aliam acceperit, ⁊ realiter cum ea contraxerit matrimonium, debet scđe mulieri inherere, que dicitur legitima vxor, ⁊ sponsalia per verba de futuro contracta viciantur, ⁊ reddũtur inefficacia, licet ipse de fide mentita penitẽtiam agere debeat, vt ibi dicitur. ¶ Et ratio est, 8 vt ibi declarant docto. maxime Cardi. Alexan. † q2 vinculũ matrimonij, maius, ⁊ fortius est, ꝗ sponsalium, qđ (multis posthabitis) ex eo probatur, q2 matrimonium cũ fuerit perfectum, separari non potest. amplius iuxta illud, quos Deus coniũxit homo non separet, vt in c. ebron. in fi. xxij. q. ij. c. an qđ in subditos. ⁊ c. si quis cum matre. cuꝫ sequẽ. xxxiij. q. ij. ⁊ in c. inter corporalia. circa prin. extra de translat. episc. sponsalia vero sepissime dissolvuntur, vt experientia docet, que dicitur rerum magistra, vt in c. ꝗ sit. de elect. lib. vi. quottidie enim videmus spõsalia per verba de futuro dissolvi, ⁊ iure toleratur, vt probatur in c. ij. ⁊ in c. de illis. de sponsa. ⁊ in l. i. ff. de sponsa. ⁊ in l. ij. C. de repud. cum simi. maius autem, ⁊ fortius vinculum prevalet, ⁊ tollit minus forte, vt est clarum, facit arg. l. fi. C. de ordi. iud. ⁊ ita in proposito arguit gl. in c. pe. de sponsa. quam sequuntur 9 doc. ⁊ Alexã. in d. c. i. de sponsa. duorum. ¶ † Hec eadem conclusio probatur ẽt in d. c. pe. prope fi. de sponsal. vbi clare dicitur ꝙ sponsalia per verba de futuro contracta cum vna muliere extinguũtur postea per matrimoniū contractum cum alia, per rationes predictas, vt etiam ibi docto. omnes, post glo. declarant. Valebit ergo in casu nostro matrimonium cum dña Gabriella contractum per dictum Bastianum, ⁊ illam nullo modo relinquere potest, ⁊ per tale matrimonium dicẽtur extincta, ⁊ annihilata sponsalia per verba de futuro, que dicunt᷑ contracta per eũdeꝫ cum dña Elisabeth, ⁊ cum de hac conclusione sint casus, ⁊ iura clarissima, vt. s. est dictum, non vlterius disputandum, vt. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. de leg. i. facit. l. prospexit. ff. qui, ⁊ a quibus. ¶ Et ex his recte consideranti constat allegata. s. in contrarium non obstare, ⁊ licet ex predictis responsio ad ea de facili colligi possit, vt tñ veritas clarius 10 elucescat, singulis particulariter respondetur, vt. i. † nã duꝫ primo dictũ fuit, esse equum, ⁊ conveniens implere promissa. Respondetur posita illa sententia pro vera, ⁊ iusta (licet de ea disputari posset,) ꝙ illud procedit, qñ promissa de iure impleri possunt, ⁊ nullum subest impedimentum. cum alias impossibilium nulla sit obliga. c. impossibilium de regu. iur. lib. vj. ⁊ hoc modo respondetur, ad. c. ex litteris. ⁊ ista responsio ponitur ibi in tex. si recte advertatur in versi. nisi rationabilis causa obstiterit ⁊c. sed in proposito iustum subest impedimentum, ⁊ rationabilis causa obstat ⁊ impedit promissa impleri, ergo ⁊c. causa autem, ⁊ impedimentum est matrimonium ex post contractum cum dña Gabriella, qđ nullo modo potest separari, vt. s. dictum est.

solum ergo d. Bastianus penitentiam agere debet de fide mentita, q2. s. noluit prima sponsalia implere, ⁊ matrimonium cum dicta dña Elisabeth contrahere, vt dicitur in d. c. i. de sponsa. duorum. ⁊ in d. c. pe. de sponsa. ¶ In quantum postea dicebatur sponsalia cum dña Gabriella non valere, ⁊ per consequens, nec matrimoniū inde sequutū, 11 velut ex malo principio proveniens. † Respondet᷑ ⁊ primo dici potest ꝙ immo secunda sponsalia etiam per verba de futuro valuerunt, prout etiam dicit Ant. de bu. in d. c. i. de sponsa. duorum. ⁊ suaderi potest ratione, q2 qui post prima sponsalia, contrahit scđa dicitur a primis voluisse recedere, argu. l. cum pretor. in prin. ff. de iud. ⁊ c. nõne. de presumptio. vnde cum liceat sponsalia dissolvere, vt iam est dictũ, presumitur ita voluisse, dum ad secunda sponsalia ꝯdescendit. ¶ Posito tñ (absqꝫ veri preiudicio) ꝙ per se sponsalia cum dña Gabriella non tenuerunt. Adhuc dico matrimonium cum ea contractum omni iure tenuisse, cum nihil 12 ei fuerit impedimento. ¶ † Nec obstat ꝙ sponsalia, velut eius peincipium non tenuerint, q2 sponsalia non sunt necessaria ad matrimonium, potest enim matrimonium ex abrupto, ⁊ sine sponsalibus contrahi, vt est notissimum, ⁊ in proposito nostro est casus in d. c. i. ⁊ in d. c. pen. ¶ Nec obst. ꝙ matrimonium fuerit contractum post latam sententiam pro dña Elisabeth, ⁊ per consequens videatur contractuꝫ per dictum Bastianum mala fide. qm̃ respondetur ꝙ sententia, nec in ea contenta quicꝗ obstãt predicto matrimonio, q2 illa sententia solum continet ꝙ inter Bastianum, ⁊ Elisabeth dicantur contracta sponsalia per verba de futuro, ⁊ ꝙ Bastianus eam debeat tractare vt sponsaꝫ, que non sunt impedimento matrimonio, cum alia postea contracto, vt est casus in iuribus preallegatis. ¶ Et si dicatur ꝙ hoc modo non poterit Bastianus implere sententiam, seu illam mandare executioni, respondetur hoc veruꝫ esse, non tñ propter hoc potest impediri matrimonium iaꝫ contractuꝫ per predicta, sed tantum debet ipse Bastianus de inobservantia sententie, ⁊ sue promissionis penitentiã agere, vt supra est dictum. Laus Deo.

Socinus nepos Senis. 1523.

CASVS

¶ Dominus Hieronymus de scholainis, nobilis Veronẽsis cum iam fuisset matrimonio coniũctus dñe Clare eius prime vxori, ⁊ ea defuncta ad secunda vota transisset, secũda vxore postea mortua contraxit matrimonium tertio loco, cum dña Laura, que erat in tertio gradu consanguinitatis dñe Clare prime vxori, sciẽtibus tñ ambobus hanc coniunctionem, ⁊ cum dicta dña Laura per copulam carnalem matrimoniū consumavit, que coniunctio pro vero fuit incestus, cognoscentes predicti iugales se nõ matrimonium, sed incestas nuptias contraxisse, supplicaverunt summo Pontifici, vt cum eis vellet super tali matrimonio dispensare, vt simul in matrimonio vivere possent, ⁊ tandem fuit facta dispensatio, iuxta eorum petitionem, cum hac tamen declaratione inter cetera, ꝙ alteri eorum superviuens perpetuo remaneat absqꝫ spe coniugij, prout hec latius apparent in dicta dispensatione.

¶ Vixerunt expost isti iugales in matrimonio pluribus annis, ⁊ certos filios susceperũt. Decessit do. Laura ꝑdicta.

¶ Dominus Hieronymus postea ex quadam Pasqua vilissima persona, quam sepissime, ⁊ pro maiori parte domi sue retinebat suscepit quosdam filios, ex post illam desponsavit per verba de presenti, ⁊ sic cum ea matrimoniuꝫ quarto loco contraxit.

¶ Et allegatur ꝙ dña Pasqua predicta, anteꝗ a do. Hieronymo cognosceretur, contraxerat matrimoniuꝫ per verba de presenti cum quodam Paulo marãgono hoc sciente, ⁊ bene intelligẽte dicto dño Hieronymo, qui Paulus vivebat adhuc tempore quo dñs Hieronymus cuꝫ Paula matrimonium contraxit, ⁊ etiam postea per aliqua tempora supervixit, ⁊ hec allegantur, ⁊ affirmãtur, prout ⁊ ſm quod in processu probatur, cuius copia transmittitur.

¶ Decessit ex post dñs Hieronymus intestatus. Queritur vtruꝫ ei successerint solum, ⁊ dũtaxat filij, quos suscepit ex

domina Laura eius legitima vxore, videlicet Leonardus, & Bartholomeus, an simul cum eis successerunt, etiam alij filij per eundem suscepti ex predicta Pasqua, vz Antenor, & fratres, quasi ipsi dicātur legitimati per illam dispensationem, & sic per subsequens matrimonium cum eorum matre contractum. Et petitur consilium pro ista iustitia.

SVMMARIVM

¶ De legitimatione per subsequens matrimoniū, an fiat si mulier dicatur tunc habere alium maritum, & an sufficiat ignorantia viri.
¶ De probatione matrimonij per testes, & plura in materia testium.
¶ Item an talis legitimatio fiat si maritus per sedem apostolicam erat prohibitus matrimonium contrahere.
¶ Et an incestuosus contrahens matrimonium valide contrahat, maxime si specialiter a Papa erat prohibitus.
¶ Et de intellectu.c.transmisse.qui filij sint legitimi.

1 Filij legitimantur per subsequens matrimonium.
Et quid si matrimonium non valeat.
2 Filij legitimi efficiuntur si matrimonium in casu prohibito ignoranter fuerit contractum, vide.j.nu.73.
Et sufficit ignorantia alterius coniugum.
3 Papa an per suam prohibitionem possit libertatem matrimonij impedire.&.j.nume.63.
Matrimonium prohibitum per Papam contrahi, si tamen contrahatur tenet, & indissolubile est.
4 Incestum cōmittens perpetuo sine coniugij spe remanere debet, &.j.nu.60.& seq.& nume.70.
5 Testes duo regulariter sufficiunt ad quodlibet probādū.
6 Testium dicta coadiuuanda, & concordanda sunt.
7 Probatio dubia attendenda non est.
8 Notario, & eius scripture non creditur in depositione testis, in eo, quod ipse testis negat se dixisse.
9 Testis deponēs de fama, dicens se audiuisse a maiori parte debet intelligi, scilicet eorum qui poterant illud audire, & cognoscere.
10 Mulier sicut in causa criminali testificari nō potest, an ita nec in causa matrimoniali, vide.j.nume.16.
11 Prosoneta, vel mediator de vtriusqꝫ partis consensu testificari potest.
12 Testis falsum in vno deponēs in omnibus falsus dicitur.
13 Mulier in causa matrimoniali, de iure canonico potest esse testis.
Coniuncti vtriusqꝫ sexus in matrimoniali causa in testes admittuntur.
14 Equiparatio cause matrimonialis, & criminalis procedit in eo, qꝫ non defertur iuramentum in semiplene probationis defectum.
15 Matrimonij causa dicitur esse grauis.
16 Mulier an admittatur in testem, quando agitur de separatione matrimonij, &.j.nume.18.
17 Inspiciendum est id, ad quod principaliter tendit, & dictum testis dirigitur.
19 Prosoneta etiam de consensu vnius partis, sicut alius testis admitti debet.
20 Falsitas dꝫ clare, & ɔcludēter pbari, qr in crimialibus &c.
21 Dolus in falsitate requiritur.
22 Mulier vidua que dicatur.
23 Infames, falsarij, notorij adulteri, & cōcubinarij testes esse non possunt.
24 Infamis ifamia etiam facti non potest esse testis, maxime in causa matrimoniali, etiaꝫ si non sit per sententiā damnatus.&.j.numero.26.
25 Iuri canonico in causa matrimoniali standum est.
Uitiosus quilibet potest a testimonio repelli.
Et vitiosus de presenti presumitꝰ, qui fuit de preterito, nisi aliter probetur.
27 Falsitas testis, super hijs que extranea sunt a negocio principali, eius dictum super negocio principali non viciat.
28 Iuramentum simpliciter per testem prestitum ad impertinentia, & extranea referri non debet.
29 Testium dicta suppleri, & non calumniari debent.
30 Testis in sacerdotali dignitate constitutus dicitur maioris fidei, qꝫ alij testes.
31 Testes singulares non probant.
32 Certa accipienda, & incerta dimitenda sunt.
33 Testi soli de facto suo deponenti credendum est.
34 Causa matrimonialis nō requirit meliores probationes, qꝫ criminales.
35 Testis vnus de veritate, duo de fama cum alijs cōiecturis in causa criminali concludenter probant.
36 Habitantes in aliquo loco presumuntur scire id, quod publice scitur.
37 Presumitur scientia eius, de quo est publica vox, & fama.
38 Mala fides, & scientia alicuius rei probatur, si constat euꝫ coram aliquibus dixisse, se id scire.
39 Filij nati ex scientibus matrimonij impedimentum nō sunt legitimi.
40 Lex qui contra.C.de incest. nup.quomodo procedat.
Capitulum ex tenore. qui filij sint legitimi, quomodo intelligatur.
41 Legitimatio que fit per matrimonium subsequens procedit per fictionem translatiuam.
42 Fictio requirit duo extrema, & sic duo tempora habilia.
43 Legitimatio non fit per matrimonium subsequēs filiorū iam natorum, quando parentes tempore conceptionis matrimonij coniungi non poterant.
44 Spurij per subsequens matrimonium legitimari non pñt.
45 Glo.in.c.tanta.qui filij sint legitimi, an sit vera.
46 Filij non legitimantur per subsequēs matrimonium, quando matrimonium non fuit in facie ecclesie contractum.
47 Matrimonium dicitur in facie ecclesie contrahi, quando fiunt banna, & proclamationes.
48 Item, quando fit coram consanguineis, & amicis nullo excluso.
49 Dolus contrahentium ex clandestinitate arguitur, & impedimenti scientia presumitur.
50 Papa in spiritualibus est supra omnes, & supra ius, & omnia potest.
Et potest permittere, & prohibere matrimonia.
51 Papa quicquid agit, tanquaꝫ Deus agit, cum eius potestas ex Deo sit.
52 Papa quin possit ꝯ potestateꝫ clauiū, non est disputādū.
53 Nullum esse dicitur, quod lege prohibente fit.
54 Papa ex causa matrimonium prohibere potest.
55 Lex vel princeps, quādo aliquid prohibet, quod validitatem, & effectum non sortitur a iure, tunc prohibitio talis actus secuti nullitatem non operatur.
Quid quando a iure sortiri debet effectum, & causa prohibitionis est temporalis, & quid quando causa prohibitiua est perpetua, &.j.nu.57.
56 Regula.l.patre furioso.cum glo.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur.quomodo procedat.
58 Matrimonium contra interdictum ecclesia contractuꝫ dicitur nullum.
59 Matrimonij prohibito per sedem apostolicam, facta impedit contrahendum.& contractum dirimit.
61 Prohibitio illa dicitur perpetua, que ad tempus certum non est restricta.
62 Papa in certis gradibus dispensare potest.
64 In matrimonijs tanta est sedis apostolice auctoritas, qꝺ per eam possunt induci impedimenta, que & contractus matrimonium dirimant.
65 Deus non dicitur eos coniunxisse, qui contra prohibitionem apostolice sedis contraxerunt.
66 Papa ex cā dispensat, vt incestuosus matrimoniuꝫ ɔ̄hat.
67 Declaratio ad.c.transmissa. de eo qui cog. consang.vxo. sue, & nume.sequen.
68 Incestuosus non habet sponsam, vel vxorē, sed illa hꝫ illū.
70 Termini semper habiles presupponuntur.
71 Pape prohibitio qꝫ sit vana, dicendum non est.
72 Prohibitio expressa hominis, quando concurrit cū prohibitione legis de non alienando operatur, vt facta alienatio non valeat.
74 Cap.ex tenore.qui filij sint legiti.quomodo procedat.

Consilium.xxxi.

CONSILIVM XXXI

DIrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Themate predicto considerato perspectis etiam processu, ⁊ dispensatione, de quibus in themate fit mentio, videtur prima fronte dicendũ filios predicti dñi Hieronymi ex Pasqua predicta tanꝗ̃ legitimos succedere debuisse vna cum alijs filijs eiusdem dñi Hieronymi. 1 † Nam lꝫ ipsi nati fuerint ex coitu non matrimoniali, tñ cum postea pater eorum dñs Hieronymus cum Pasqua eius matre matrimoniuꝫ contraxerit, vt de eo constat publicum instrumentum, dicũtur per subsequens matrimoniuꝫ legitimati, vt. l. cum quis. C. de nat. libe. in. §. fi. insti. de nup. in auc. quib. mod. na. effici. legitimi. in prin. colum. vj. ⁊ in. c. tanta. vbi plene per Canon. qui filij sint legitimi. ¶ Nec huic conclusioni vidẽtur obstare duo, que in themate narrantur. ¶ Et primo dum dicitur ꝙ illud subsequens matrimonium non tenuit, eo ꝙ tunc temporis ipsa dña Pasqua habebat alium virum. Quñ ad hoc primo videtur posse responderi illud absolute negando, naꝫ falsum videtur ꝙ illa vnꝗ̃ habuerit aliuꝫ virum, nec videtur in processu concludenter probari de aliquo matrimonio dicte Pasque, presertim tempore quo, eam in vxorem accepit dñs Hieronymus. ¶ Scdo etiam responderi potest, qꝛ dato ꝙ aliquo modo probaretur, ꝙ Pasqua habuisset alium virum, tñ illud ignorabat dñs Hieronymus, quo stante, lꝫ inter eos matrimonium nõ valuerit, tñ suscepti filij dicuntur legitimi de iure ciuili, saltem quo ad ipsum dñm Hieronymum eorum patrem propter eius ignorantiam, vt est glos. singularis cõmuniter approbata, in. l. qui contra. super verbo accerrimi. in fi. C. de incest. nup. de iure vero canonico dicuntur simpliciter, ⁊ absolute legitimi, etiam ꝙ solus dñs Hieronymus impedimentum matrimonij ignoraret, 2 † sufficit enim alterutrius ignorantia, vt proles legitima dicatur, text. est in. c. ex tenore. vbi omnes docto. tradunt, qui filij sint legitimi. ¶ Et licet in themate allegetur scientia dñi Hieronymi, tñ cuꝫ sit facti, debet probari, ⁊ non videtur ꝙ in processu recte probetur. ¶ De rationibus autem, cur allegatum primuꝫ matrimonium Pasque predicte, non videatur probari, vt in prima responsione. Vel saltem scientia domi. Hieronymi, vt in scda responsione inferius apparebit. ¶ Scdo videtur obstare cõclusioni predicte, qꝛ ex alio dictus subsequẽs matrimonium non videtur fuisse validum, qꝛ. s. fuit contractum per dñm Hieronymũ prohibente sede apostolica, qꝛ in dispensatione, que facta fuit, ꝙ ipse remaneret in matrimonio cum dña Laura tertia eius vxore, cuꝫ qua incestas nuptias contraxerat, fuit expresse dictum ꝙ quicunqꝫ illorum superuixerit alteri, remaneat perpetuo sine spe coniugij, ⁊ sic videtur dñs Hieronymus expresse per Papam prohibitus contrahere matrimoniũ post mortem dñe Laure. Igitur videtur ꝙ matrimonium cum. d. Pasqua contractum contra prohibitionem sedis apostolice non valuerit. ¶ 3 † Veruntñ videtur ad hoc posse respõderi. primo ꝙ Papa non debet per suam prohibitionem impedire libertatem matrimonij fauore publico, iuxta. l. i. cuꝫ materia. ff. solu. mat. lꝫ enim forte satis condecẽs, ⁊ honestum esset abstinere propter prohibitioneꝫ Pape, si tñ contrahatur, videtur ꝙ valeat, ⁊ sit indissolubile, iuxta illud, quos Deus coniunxit, homo non separet. ¶ Et maxime hoc dicenduꝫ in proposito, qꝛ prohibitio videtur facta ſm formam iuris cõmunis. 4 † nam qui cõmittit incestuꝫ dicitur perpetuo remanere sine spe coniugij, vt in. c. transmisse. in fi. de eo qui cogno. consan. vxo. vnde sicut de iure communi sic prohibitus, si contrahit, valide contrahit, vt in. d. c. transmisse. in prin. ⁊ ibi dicunt docto. ⁊ est glo. in. c. i. eod. ti. cum simi. ita videtur dicenduꝫ respectu istius prohibitionis facte in predicta dispensatione. ¶ Scdo etiam videtur ꝙ responderi possit, qꝛ ista prohibitio non debet nocere filijs ex tali matrimonio natis, nam ipsi videntur posse dici simpliciter legitimi propter ignorantiam. d. Pasque. Illa enim prout verisimile est talem prohibitionem ignorabat, vnde videtur ꝙ sola eius ignorantia sufficiat ad faciendos filios legitimos per tex. in. d. c. ex tenore. cum his, que ibi dicũt docto. qui filij sint legiti. ¶ Hec sunt, que in fauorem filiorꝫ dicte Pasque allegari possunt, que certe plurimum videntur vrgere, ⁊ quemlibet prima facie in hãc sententiaꝫ trahere possent. ¶ Veruntñ eis non obstantibus maturius, ⁊ diligentius omnia considerando arbitror contrariam opin. de iure veriorem, vt. s. predicti filij ex dicta Pasqua non possint dici legitimi, ita vt patri eorum dicantur, cuꝫ alijs filijs successisse, ⁊ hoc duplici fundamento, quolibet eorum per se, ⁊ distincte, ⁊ principaliter considerato. ¶ Et primũ fundamentum est ex nullitate matrimonij causata ex persona dicte Pasque, qꝛ. s. illa (vt in pũcto allegatur) habebat alium virum tunc superuiuentem, vcꝫ magistrum Pauluꝫ fabrum lignarium, alias marangonum, hoc ipsum sciente dño Hieronymo predicto, ⁊ totũ hoc (si recte aduertatur) concludenter probatur in processu, vꝫ. ¶ Primo ꝙ Pasqua predicta erat coniuncta matrimonio cum dicto magistro Paulo. ¶ Secundo ꝙ hoc erat notũ etiam ipsi do. Hieronymo. ¶ Primum autem multum concludenter probatur, primo per duos testes, qui explicite, ⁊ clare deponunt de ipso ꝯtractu matrimonij asserentes se fuisse presentes, ⁊ audiuisse inter predictos matrimonium contrahi per verba de presenti per interrogationeꝫ, ⁊ responsioneꝫ, prout moris est. Testes autem sunt venerabilis don Hieronymus de caliarijs in ordine quartus testis, ⁊ dña Lucia vxor Hieronymi de Placentia in ordine quintus testis, vnde cum satis aperte isti testes de tali matrimonio deponãt cum concludenti causa scientie, nõ videtur dubitandum. 5 † Regulariter enim duo testes sufficiunt ad quodlibet probandum, iuxta illud in ore duorum, vel trium, stat omne verbuꝫ. vt legitur Deuteron. c. xvij. Mattei. c. xviij. ⁊ ad Corinthios. c. xiij. ⁊ in. c. in omni negocio. extra de testi. ⁊ probatur hoc in. l. vbi numerus. ff. de testi. cum simili. ¶ Nec isti probationi obstant quedam, que (vt audio) per partem aduersam allegantur contra predictos testes, seu eorum depositionem, quñ (vt verum fatear) pro maiori parte leuissima sunt, ⁊ facillime tolluntur, vt eleganter ostẽdit insignis, ⁊ excellentissimus aduocatus. Dico enim in primis, ꝙ don Hieronymus quartus testis, deponẽs ꝙ Pasqua tanꝗ̃ vxor, ⁊ matrimonio coniuncta stetit, ⁊ habitauit cum dicto magistro Paulo in domo eius habitationis, iam de matrimonio deponit, ⁊ statim cõcludenteꝫ causam scientie allegat, qꝛ. s. dictus magister Paulus se presente despõsauit, ꝙ omnia debet intelligi per verba de presenti, cum statim dicat ꝙ inter predictos facta fuerunt verba, contractus matrimonij, que non sunt de futuro, qꝛ tunc dicerentur verba sponsaliorum, vt est notissimum, 6 † ⁊ alias dicta testium sunt adiuuanda. ⁊ concordanda, iuxta. c. cuꝫ tu. ⁊ ibi per doct. extra de testi. Scit ergo dictus testis, qđ Pasqua contraxerit cum magistro Paulo matrimoniũ, ⁊ tanꝗ̃ vxor, ⁊ sic non tanꝗ̃ ancilla, vel concubina, cuꝫ eo habitabat, quia ipse fuit presens despõsationi de ea facte per verba. s. de presenti, ⁊ sic contractui matrimonij inter predictos celebrato, ex quo ipse scit, ꝙ simul cuꝫ magistro Paulo habitabat, vt eius vxor dicens etiam, ꝙ suo iudicio (hoc est si bene recordatur) ipse fecit inter predictos iugales verba contractus matrimonij, ⁊ lꝫ dicat ꝙ nõ recordetur precise, quibus verbis vsus fuerit, non tñ ex hoc est inferendum, ꝙ verba potuerint esse de futuro, 7 † ⁊ sic ꝙ probatio sit dubia, ⁊ sic non attendenda, iuxta. c. in presentia. cum materia. de proba. quñ hoc repugnaret menti dicti testis, ⁊ alijs suis verbis. Ipse enim de matrimonio intendit deponere, ⁊ in hoc explicite dicit ꝙ fuerũt facta verba contractus matrimonij, sed cum illa fieri possint diuersa in sono tendentia, tñ semper ad idem, ipse non recordatur precise, que verba precise ipse protulerit, sed bene scit ꝙ fuerunt verba in similibus contractibus fieri solita, ⁊ importantia contractum matrimonij, prout ipsemet testis clare exprimit, cuius depositio (ni fallor) est satis clara, ⁊ explicita cum concludentissima causa sciẽtie, nec debet cauillari, sed potius adiuuari, vt dixi, ⁊ que deposuit cuꝫ explicite, ⁊ desolute deposuerit, presumendum est ꝙ recte memoria tenuerit a die, quo facta fuerunt, vsqꝫ ad diem depositionis. cum sit sacerdos, ⁊ vir optime conditionis, ⁊ fame, ⁊ de co

non cadit sinistra suspicio. ¶ Et licet in eius examine scriptum sit, ꝙ ipse dixit non recordari an fuerit citatus, tñ illud non est attendendum, qꝛ est inaduertenter scriptuȝ, cuȝ ipse testis (vt mihi presupponit) expresse id dixisse neget, ⁊ ꝯtriuȝ expresse dicat, vcȝ ꝙ citatus fuit, ⁊ ꝙ nõ iuisset ad testificandũ, nisi fuisset citatus, qđ ẽt in dubio ꝑꝑ religionẽ, ⁊ integritatem eius credendũ esset, † ⁊ alias credendum non

8 vr̃ notario, ⁊ eius scripture in depositione alicuius testis in eo, qđ ipse testis negat se dixisse, vt tradit Alexan. in consil. lxxiiij. viso testamento. iiij. colum. j. volu. ¶ Et preterea ex eo qđ scriptum est non esset inferendum, ꝙ de matrimonio non bene recordari potest, cum contrarium appareat ex explicita eius depositione, nec enim valet ista consequentia, ego non sum memor eius, qđ his diebus contigit, ergo non possum recordari eius, qđ iam annis. xx. accidit, qꝛ in particularibus non arguitur de vno ad aliud, nec ex diuersis bene infertur per iura vulgaria, ⁊ quottidie hoc videmus ꝙ aliquis est recte memor facti antiquissimi, ⁊ tñ non recordatur, quid nudius tertius cõmederit, ⁊ id sepe contingit propter factorum diuersitatem, ⁊ mentis applicationem, que magis vni facto, q̃ȝ alteri applicatur, ⁊ hoc satis est ad propositum, qꝛ ꝙ duo contrahant matrimonium, est actus maximi momẽti, ⁊ cui verosimiliter quilibet presens mentem applicet, ⁊ in memoria collocet, qđ non sic est de quadam simplici citatione, que vno verbo, ⁊ transeũter fieri solet. ¶ Ulterius etiam dico ꝙ ista argumẽtatio que fit in contrarium posset procedere in dubio, sed in casu nostro sumus extra omnem dubitationem, cum ipse testis deponat clare, ⁊ explicite, ⁊ non sub dubio circa matrimonium contractum se presente, vnde cum simus in claris nõ est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. oblig. Concludendum ergo est istum don Hieronymuȝ quartuȝ testem, optime, ⁊ explicite de matrimonio deponere cum concludenti ratione. ¶ Qui etiam subdit ꝙ de tali matrimonio erat publica vox, ⁊ fama in contrata sancti Zenonis, vbi dictus magister Paulus habitabat, ⁊ in ciuitate Verone, qđ debet intelligi apud illos, qui de predictis notitiam habebant, non autem indistincte apud omnes ciues Veronenses, seu in dicta ciuitate habitantes. † nam qñ te-

9 stis deponit de fama, ⁊ dicit se audiuisse a maiori parte ⁊c. debet intelligi. s. eorum qui poterant illud audire, ⁊ cognoscere, ſm qđ singulariter dixit Anto. de but. in. c. quid per nouale. v. colum. de verbo. signi. prout refert, ⁊ seqtur Alexan. in. l. de minore. §. plurium. ff. de questio. in appostil. ad Bar. super verbo quero, quid si ⁊c. ⁊ Fely. in. c. cum oporteat. colum. viij. versi. adde dñm Ant. de accusat. ¶ Et ex his recte aduertenti dicũtur sublate omnes oppositiones, que per partem aduersam fiebant ꝯtra depositioneȝ istius quarti testis, vna tantum excepta, que etiam respicit dñaȝ Luciam quintum testem, de qua. ĩ. tangam. Illa enim sola videtur prima facie habere aliquem colorem, alie vero omnes sunt leuissime, ⁊ cauillose, ⁊ facile tolluntur, vt ex predictis patet, ⁊ etiam ex allegationibus excellentissimi aduocati, qui sigillatim omnes apertissime remouet. ¶ Depositio vero, seu attestatio domi. Lucie predicte clarissima est, ita vt tergiuersari non possit, attestatur enim matrimoniuȝ predictum per verba de presenti, ⁊ annuli dationem contractum fuisse inter predictos Paulum, ⁊ Pasquam, cuȝ concludentissima causa sciẽtie, vt ex lectura depositionis eius cognoscitur. ¶ Sed videtur ꝙ dicta attestatio nõ sit

10 attendenda ex pluribus. ¶ Et primo qꝛ mulier est, † nam sicut mulier nõ solet posse testificari in causa criminali propter eius grauitatem, iuxta glo. in. c. mulierem. xxxiij. q. v. ⁊ in. c. forus. §. testes. in ver. non femina. extra de verbo. signi. ita videtur ꝙ nec in causa matrimoniali testificari possit, cuȝ ⁊ ipsa causa dicatur grauis, iuxta. c. i. de ꝯsang. ⁊ affini. ⁊ no. Abb. in. c. si pro debilitate. iiij. nota. de offi. delega. ⁊ propterea equiparari debet cause criminali, vt videtur concludere Alex. in consil. cxliij. qm̃ abunde, alias est. cclxxxviij. circa medium. ij. volu. ⁊ Dec. in consi. cxxxiij. vi-

11 so processu. ij. colum. ¶ † Secundo qꝛ illa dicit se fuisse mediatricem predicti matrimonij. quo posito eius testificatio non videtur iuridica, nisi deposuerit de consensu vtriusq; partis, iuxta doc. Bar. in. l. deferre. prope fin. prin. ff. de iurisi. ⁊ videtur tex. quem ibi allegat Bar. in. §. qm̃. in auc. de testi. colum. vij. ¶ Tertio qꝛ dicta dña Lucia reperitur in suis dictis deponere falsuȝ, primo in eo qđ asserit, ꝙ Pasqua remanserat vidua ex quodam coadiutore cãcellarie, quod tñ non erat verum, qꝛ ille habebat aliam vxorem, secundo dum asserit ꝙ predicti contractui matrimonij inter Pasquam, ⁊ magistrum Paulum, erat presens quidam Sanctus vulpatus, nam ⁊ hoc videtur falsum, cum ille di-

12 cat se non fuisse presentem tali matrimonio, † vnde cũ ista dña Lucia in predictis falsa deponat, non dicitur testis fidelis, qꝛ falsus in vno censetur falsus in omnibus, ⁊ dictis eius credi non debet, iuxta. l. qui falsa. cum glo. ff. de testib. ¶ Quarto qꝛ illa videtur sibi quodãmodo contradicere. asserit enim nuptias factas in cena satis laute, ⁊ tñ dicit ꝙ non interuenit, si igitur non fuit presens, videt̃ ꝙ de tali cena, ⁊ nuptijs illis nihil testificari possit. ¶ His tñ non obstantibus, dico ꝙ attestatio dñe Lucie attendi debet, ⁊ ei

13 tanq̃ȝ fideli credendum est. ¶ † Nec obst. dum primo dicitur ꝙ ratione sexus muliebris debet repelli ⁊c. qm̃ respondetur, ꝙ allegata in contrariuȝ non sunt vera, qꝛ immo clarum est mulierem in causa matrimonij esse testem idoneũ, vt est tex. in. c. super eo. el. ij. de testi. ⁊ ibi tradit Abb. in tertio nota. ⁊ sequuntur cõmuniter docto. tradit etiam Henric. boic. in. c. qm̃. de testi. concludens ꝙ in causa matrimoniali etiaȝ de iure canonico mulier potest esse testis, ⁊ ita est cõmunis opinio, vt quottidie seruari videmus. Non ergo est verum, ꝙ in hoc causa matrimonialis equiperetur cause criminali. ¶ Et vltra predicta ꝙ in causa matrimonij femina admittatur in testem etiam si sit coniuncta, probatur clare in. c. videtur. xxxv. q. vj. vbi dicitur ꝙ etiam coniuncti vtriusq; sexus in testificationeȝ cause matrimonialis ad-

14 mittantur, quod tñ non est in causa criminali. ¶ † Et allegata equiperatio si in aliquo procedit, est in eo, ꝙ non deferatur iuramentum in defectum semiplene probationis, ꝑut isto casu loquuntur glo. ⁊ doc. in. c. mulieri. de iureiuran. ⁊ in. c. fi. eo. ti. ⁊ Bal. in. l. bonefidei. j. colum. versi. item in causis criminalibus. C. de reb. credit. quos allegat Alexã.

15 in dicto cõsil. cxliij. eo enim respectu † causa matrimonialis potest dici causa grauis, vt declarat Deci. in consi. clxiij. in causa matrimonij. v. colum. versi. non obst. ꝙ causa matrimonialis. ⁊ ibi dicit ex eo non esse inferendum, ꝙ in causa

16 matrimonij ordinaria probatio non sufficiat. ¶ † Preterea dici posset ꝙ allegata in contrariũ procederent qñ mulier adhibetur in testeȝ ad separationẽ federis matrimonij directe, prout loquitur. d. c. j. de consangui. ⁊ affini. ⁊ videtur velle Alex. in. d. consi. cxliij. nam tunc strictius procedendum est, q̃ȝ si de probando matrimonio agatur, cũ probatio matrimonij sit fauorabilior, ⁊ ita si recte cõsideratur videtur velle Dec. in. d. consi. clxiij. ⁊ Jo. crot. in tracta. de testi. car. ix. iij. colum. in versi. tertia sit conclusio. ¶ Nec dicatur ꝙ in presenti casu videatur agi de separatione matrimonij, qꝛ dico ꝙ principaliter depositio testium tendit ad probandum matrimoninm inter magistrum Paulum, ⁊ Pasquam, lȝ ex eo resultet nullitas alterius matrimonij per Pasquam contracti cum dño Hieronymo predicto.

17 † Solum ergo inspici debet id, ad qđ principaliter tendit, ⁊ dirigitur dictum testis, argu. l. si quis nec causaȝ. ff. si certa peta. ⁊ ita etiam concludit Deci. in dicto consil. clxiij. v. colum. versi. secundo respondetur, ꝙ text. vbi proprie loquitur qñ agitur de probatione matrimonij in preiudicium alterius matrimonij. ¶ Et vltra etiam dico, ꝙ cum. d. dñs Hieronymus iam sit mortuus, non potest dici ꝙ agatur aliquo modo de separatione matrimonij, qꝛ etiam ꝙ tale pretensum matrimonium tenuerit, iam morte fuisset dissolutum. ¶ Hec tñ dicta sint ex abundanti, qꝛ prima responsio ad allegata in contrarium sufficit, ⁊ optime concludit,

18 a qua non intẽdo recedere. † Et maxime qꝛ multi sunt, qui tenent ꝙ femine in causa matrimoniali possunt esse testes, etiaȝ ꝙ de separatione agatur, vt dixit Dec. in ꝯsil. cccxlij. in casu partus. j. colum. ¶ Non obst. scđo ꝙ de mediatrice dicebatur, qm̃ respondetur ꝙ allegata in contrariuȝ debent intelligi respectu probationis plene per soluȝ mediatorem, seu prosonetam faciende, nam illam faceret, qñ de voluntate vtriusq; partis examinaretur, ⁊ non aliter. item

⁊ secundo

⁊ secundo debent intelligi, vt .s. inuitus testimoniũ dicere
19 non cogatur, nisi vtraq; parte volente, †sed si ab vna tãtũ
parte pductus velit testificari admitti dz sicut alius testis,
ita voluit glo. in .d. §. qñ. de testi. in contrarium allega. vbi
etiam ita tenent Jaco. de beluis. ⁊ Ange. ita etiam tenent
Cy. Bal. ⁊ Saly. in .l. omnibus. C. de testi. vbi Bal. asse-
rit istam opinionem esse veram, quam etiaz tenet Abb. in.
c. pen. de testi. cogen. cum alijs allegatis per clarissimũ ad
uocatum, ⁊ vltra eum ita tenet Alberi. in tracta. de testib.
in quarta parte. x. colum. versi. videndum est ergo quid de
prosoneta. vbi hanc opinionẽ defendit ab allegatis in con
trarium, maxime a. c. i. de testi. li. vj. quod allegabatur per
locum a speciali, hanc opinionem etiam sequitur Alexan.
in consi. cxxvij. viso processu cause. ij. colum. vers. non obst.
etiam. vij. volu. Ange. aret. in §. pater. ij. colum. versi. quid
de prosoneta. insti. de testa. Corne. in consil. xxxiij. visa co-
pia processus. v. colum. versi. nec obstat. ij. volu. ⁊ Curt. se-
nior in tracta. de testi. in. xliij. conclusione, ⁊ eandem opinio
nem asserendo eam esse cõmunem, sequitur Andr. barba.
in consi. xl. a Joue principium. x. colum. versi. octauo licet
ista. iij. volu. sic ergo ex his concluditur, ẜm cõmunem, ⁊ ve
ram opinionem, q prosoneta, siue mediator, ⁊ ita in casu
isto ista dña Lucia, esto q fuerit mediatrix, potest si velit
etiam vna tantum parte instante, ⁊ altera contradicente te
stificari, ⁊ eius dicto, sicut ⁊ alterius testis credendum est
per predicta. ¶ Posset ⁊ alijs medijs ista secunda oppo-
sitio tolli, sed q2 quod dictum est sufficit, ⁊ tollit omnez diffi
cultatem gratia breuitatis aliter non insisto. ¶ Non obst.
modo q tertio loco opponebatur, q2 primo responderi po
test, q immo non dicitur in aliquo dixisse falsum, q2 non di
citur iuridice probatum contrarium eius, qđ illa deponit.
Et discurrendo vtrunq; dictum, circa principium, dum di-
xit q Pasqua remanserat vidua ex quodam coadiuto-
re ⁊c. dico q hoc non est probatum etiam falsum, nam ex
quo simul cum illo habitabat tanq̃ vxor, potest verosimili
ter dici q fuisset vxor, ⁊ ita ex eo postea remansisset vidua.
¶ Et lz probetur q ille habebat aliam vxorem (posito tñ
q ita pbetur sine veri preiudicio) non tñ sequitur q Pa
squa non fuerit retenta tanq̃ vxor. Nam lz de iure duas
vxores quis habere non possit, de facto tñ sepe videmus
cõtrarium, ⁊ in hac possibilitate, ⁊ verosimilitudine, de qua
20 supra fundatur dictum istius testis, †⁊ qui vult dicere hoc
esse falsum, ⁊ ita de crimine istam testem redarguere, debet
hoc concludenter probare. cuz in criminibus probationes
debeant esse luce meridiana clariores. l. fina. ⁊ ibi per om-
nes docto. C. de probat. vnde cum possibile sit, q fuerit vt
vxor retenta, nõ potest dici q ista testis in hoc dicto falsũ
deposuerit, ⁊ maxime hoc dicendum est in proposito, q2 in
ista teste in hoc dicto, non videtur q possit cadere falsitas,
21 †q2 cum in falso requiratur dolus. l. nec exemplum. C. de
fals. non potest dici, neq; excogitari aliqs dolus circa istud
dictum, cum in se nihil releuet, sed testis ita dixit ex sui cre
dulitate, ⁊ consequẽter si falsum in se esset illa dicitur igno
ranter dixisse, quo posito non procedit regula in cõtrariũ
allegata, vt declarat Bal. in. l. si ex falsis. in fi. C. de trans.
vbi etiam concludit Joã. Maria Riminal. in vlti. colum.
¶ Maxime cum in. d. teste caderet probabilis dubitatio,
q2. s. videbat illam Pasquam habitasse cum illo coadiuto
re, vel forte etiaz illud, qđ deposuit intellexerat ab illa Pa
squa, qñ. n. cadit probabilis dubitatio dictum Bal. in. l. si
ex falsis. procedit sine scrupulo, vt declarat ibi Alex. in vl-
tima colum. ⁊ Fely. in. c. fraternitatis. colum. fin. versi. sed
primo fallit, de heret. ¶ Preterea testis non dixit q Pa
squa fuisset vxor illius coadiutoris, sed q remanserat vi-
dua ex eo, quod quidem stare potest etiam, q nõ fuerit ma
22 ritus eius, †cum vidua ẜm propriam significationem dica
tur que est sine viro, vt declarat Abb. in. c. ex tenore. in fi.
de foro compet. ¶ Et maxime illa Pasqua poterat dici
vidua ex dicto coadiutore, q2 post eius mortem remanse-
rat destituta omni auxilio, vt eadem testis deponit, nã mu-
lier terreno auxilio destituta potest dici vidua, vt declarat
Alberic. de rosat. in dictionario suo, in verbo vidua. xiij.
¶ Circa scđm, dum ista testis dixit q matrimonium predi
ctum fuit celebratum in presentia Sancti vulpati, similiter

dico q non probatur falsum, credi eniz debet q fuerit pre
sens, prout testis ista asserit, ⁊ maxime q2 ipsemet Sãctus,
vt ferret testimonium super dicto matrimonio ad instãtiaz
filiorum legitimorum dicti dñi Hieronymi scolaini iura-
mentum suscepit, lz postea (non sine sinistra suspitione) no-
luerit vnq̃ examinari pro dictis filijs, prout etiaz dicit cla
rissimus aduocatus. ¶ Nec obst. q ipse Sanctus postea
pro dicta Pasqua examinatus, neget se fuisse presentem
matrimonio, de quo agitur, qñ illi in hoc credendum non
23 est, nec eius testificatio videtur admittenda, †q2 dicitur in-
famis, ⁊ falsarius, ⁊ velut talis fuit a quodaz officio remo
tus. Item etiam dicitur notorius adulter, ⁊ cõcubinarius,
vt deducitur per clarissimum aduocatũ, hi enim qui istis,
⁊ similibus maculis notãtur, non sunt idonei testes, vt per
Specu. in titu. de testi. §. i. versi. item excipitur q est fur, in
versi. item excipitur q est infamis. ⁊ versi. item q est concu
binarius. ¶ Et ista procedunt etiam si sola infamia facti
24 notaretur. d. Sanctus, †naz cum simus in causa matrimo
niali, ⁊ sic in causa graui, iuxta not. per glo. primam, ⁊ do-
cto. ibi in. c. mulieri. de iureiuran. etiam sola infamia facti
notatus non dicitur testis integer, vt not. in. l. cassius. ff. de
senat. ⁊ per glo. ⁊ Bar. in. l. iij. §. due cause. ff. de carb. edic.
cum simi. vt scribit Alex. in consi. clij. viso processu cause.
ij. colum. v. volum. qui proprie loquitur in causa matrimo
niali. ¶ Qui etiam subdit, q de iure canonico hoc non vi-
detur dubium, cuz in eo vt testis repellatur, sufficit q sit ve
re criminosus, lz non sit per sententiam damnatus, iuxta.
25 c. super eo. el primo, de testi. †in causa autez matrimoniali,
de qua agitur, non est dubium q iuri canonico standuz est,
vt in. c. fi. de secun. nup. ⁊ dixit Alexã. in loco preallegato,
ergo ⁊c. ¶ Immo videtur generalius posse dici, q quili-
bet vitiosus potest a testimonio repelli, vt per Specu. in ti
tu. de testi. §. fi. prope fi. ibi ⁊ generaliter. sic ergo debet iste
Sãctus, qui viciosus probat, a testimonio repelli. ¶ Nec
dicatur q lz fuerit, non tñ est ad presens viciosus, q2 im-
mo etiam de presenti est talis, vt ex processu constat, ⁊ vbi
non ita probaretur, de iure presumeretur, vt per Spec. in.
d. §. j. versi. item q olim fuit criminosus. ⁊ ibi hoc sequitur
26 Joan. and. in additione parua. ¶ †Et in specie q infamis
infamia facti in causa matrimoniali non sit idoneus testis,
determinat Jaco. de sancto Georgio in. l. testiuz. §. l. iulia.
iij. colum. ff. de testi. ¶ Et maxime isto casu dictum predi-
cti Sancti non est attendendum in fauorem. d. Pasque,
q2 dicitur fuisse eius concubina, ⁊ adhuc durat affectio in-
ter eos, iuxta no. per Bal. in. l. ij. in vltimis verbis. C. de te
stib. ⁊ per Ange. in. l. sed si quis. §. j. in fi. ff. si quis cautio. ⁊
tradit excellẽs aduocatus. ¶ Et si quis velit q iste San-
ctus in totũ non repellatur, negari tñ non potest quin pro
pter predicta plurimum de eius fide diminuatur, vt tradit
Crot. in trac. de testi. car. ix. in. iiij. colum. quo posito sequi
tur q magis attendi debet dictũ istius dñe Lucie, que om
ni caret suspitione. ¶ Vel saltem q solum dictuz predicti
Sancti non sufficiat ad redarguendam dñam Luciam de
falso, cum hoc esset facere illam criminosam, ad qđ proba
tiones luce meridiana clariores requiruntur, vt. s. dictum
27 fuit. ¶ †Scđo principaliter ad illam tertiam obiectionem
responderi potest, q allegata in ea procedere possent, qñ il
lud, in quo testis dicitur dixisse falsum respiceret substan-
tialia negocij, super quo examinatur, non autem qñ illud
tale esset aliquid alienum, ⁊ extraneum a negocio princi-
pali, ⁊ sic extrinsecus venisset considerãdum, nec ex eo qua
lificaretur fides ipsius testis. Nam tunc falsitas super eo,
⁊ minus varietas nõ viciaret dictum testis in negocio prin
cipali recte, ⁊ concludenter deponentis, q2 ex tali falsitate
28 testis non dicitur periurus, †cum sit q iuramentum simpli
citer prestitum per testem non debet referri ad impertinen
tia, ⁊ extranea, ita singulariter declarat Bald. in. d. l. si ex
falsis. in fi. C. de transac. vbi etiam Saly. in fi. ⁊ alij sequun
tur, maxime Jas. ⁊ Riminal. ⁊ fuit hoc dictum Specu. in
titu. de teste. §. j. versic. item q aliquid de suo addit. tradũt
Inno. ⁊ alij Cano. in. c. fraternitatis. de hereti. maxime Fe
lyn. colum. fina. docto. maxime Alex. ⁊ Moder. in. l. i. §. si
quis simpliciter. ff. de verbo. obli. ⁊ Dec. in consi. cv. ⁊ pro
tenui. iij. colum. ⁊ in. d. consil. clxiij. vj. colum. tradit etiam

Corne.consil.cxlix.visis nõnullis.colum.fina.ij.volumi.&
est de intentione Bar.in.l.eos.ij.colum.ff.ad.l.cornel.de
fals.dum dicit varietatem testis non circa principale nõ vi
ciare testimonium,prout etiam dixit Alexan.in consi.v.in
causa inquisitionis.iij.colum.j.vol.Sed sic est ꝙ ea in qui
bus ista testis redarguitur de falso non respiciunt negociũ
principale,sed aliena ab eo, & extranea sunt, & extrinsecus
veniunt consideranda, ergo ex tali falsitate, posito qđ ita
esset,non debet dictum eius super negocio principali re-
probari.¶ Istud autem de se notissimum est, nam ꝙ Pa
squa remanserit vidua ex illo coadiutore, vel nõ, nihil per
tinet ad matrimonium contractum cum ea per dictum ma
gistrum Paulum marangonum,similiter etiam ꝙ dictus
Sanctus fuerit presens tali matrimonio,vel non,nihil ad
illud pertinet, si aliunde, ꝗ̃ ab eo legitime tale matrimo-
niũ probatur,prout vere,& ꝯcludenter probatur per duos
testes predictos.¶ Demum non ob.quarta obiectio,qꝛ le
uissima est,& nullius momẽti,in primis.n.tollitur per scđaꝫ
responsionem.s.dictã ad tertiam obiectionem, qm̃ ꝙ in ce
na illa fuerint facte nuptie satis laute, vel ne, non pertinet
ad veritatem matrimonij,qđ concludenter probatur, & de
quo principaliter agitur,sed ab eo est quid separatum,& ex
trinsecus considerandum venit.¶ Scđo etiam dico ꝙ li-
cet dña Lucia nõ fuerit presens tali cene,& nuptijs, de qui
bus testificatur,tñ testificatio eius intelligi debet de audi-
tu,& quatenus illi relatum fuit,& eo modo potest de illis te
29 stificari,licet non interuenerit.† Debent enim dicta testiũ
adiuuari,& suppleri,non autem calumniari, ſm Bald. in.
l.de quibus.colum.fina.ff.de legibus.& in.c.preterea.de te
sti.tradit Alexan.in consi.cxlix.viso processu.secunda co-
lum.quinto volum.& in consilio.cj.super primo dubio.vj.
colum.iij.volumi.& Deci.in consil.cclxxj.viso processu.j.
colum.cum multis alijs,qui ad hoc allegari possent.¶ Et
ex his defendit totaliter depositio istius do.Lucie. ¶ Et
vbi quis pertinaciter vellet, ꝙ per allegata ꝯtra eaꝫ fides
eius esset in aliquo diminuta(quod tñ est omnino falsum)
dicendum est ꝙ suppletur ex integerrima fide alterius te-
30 stis.s.don Hieronymi de caliarijs.† Ipse enim cuꝫ sit opti
me conditionis,& fame,& in sacerdotali dignitate constitu
tus, dicitur maioris fidei ꝗ̃ sint alij testes, iuxta nota. per
Abb.in.c.ad nostram.de probat.cum concordan.vt scri-
bit Alex.in consil.xliij.ex his que prope fin.vij.volu. eius
ergo fides integerrima supplere dicitur defectum dñe Lu
cie si quis esset,ita vt per hos duos testes plena probatio
dicatur fieri,vt per illum tex.no.Bal. & Ang. in.l.si quis
ex argentarijs.§.i.ff.de eden.& tradit Cor. in consil.cxlvij.
viso processu.iiij.colum.ij.volu.& in consi.xciiij.viso proces
su.iij.colum.iij.volu.¶ Sed aduertendum est, qꝛ videtur
per istos testes non fieri plenam probationem,eo qꝛ viden
tur varij,& singulares in eorum depositione,nam don Hie
ronymus dicit ꝙ ipse fecit verba matrimonialia iter Pa
squam,& Paulum predictum. At dña Lucia dicit ꝙ ta-
31 lia verba fecit quidam dñs Righetus notarius,† quilibet
enim eorum in suo dicto videtur singularis, & ideo non vi-
detur ꝙ probet.l.iurisiurandi.C.de testi.cum simili. immo
videtur ꝙ tanꝗ̃ varij sint repellẽdi,arg.l.qui falsa.ff.de te
sti.¶ Uerumtñ ad hoc etiam de facili respõdetur, & ex pre
dictis colligitur responsio,dico enim in primis ꝙ isti duo
testes,in eo,de quo probando agitur sunt contestes, & con
cordes,vcꝫ ꝙ magister Paulus cõtraxerit matrimoniuꝫ
cum Pasqua,nam quilibet ipsorum testiuꝫ deponit de ip
sis verbis matrimonialibus factis de presenti inter illos,&
ꝙ erant presentes,& in eodem loco,vt ex eorum depositio-
ne constat,sunt ergo contestes,& cõcludenter matrimoniuꝫ
predictum(de quo solo probando agitur) probant ,& hoc
sufficit,varietas autẽ super eo,qui fecerit verba matrimo
nialia non debet depositionem testium viciare in eo,in quo
sunt concordes,cum illa respiciat aliud,ꝗ̃ essentiam matri
monij,& iam.s.dictum est,nedum varietatem,sed nec falsi
tatem in extrinsecis viciare testificationeꝫ.¶ Et hoc ex eo
maxime dicenduꝫ est in casu isto,qꝛ predicti testes in eo, in
quo varij videntur,non se firmant,qꝛ nullus eorum de hoc
recordatur,ita vt precise afferat,qđ dicit,nam ille don Hie
ronymus,dicit ꝙ iudicio suo(ꝙ est dicere,si bene recorda-
tur)ipse fecit verba contractus matrimonij,& sic non om-
nino illud affirmat,dña autem Lucia dicit ꝙ non recolit,
quis fuit sermonis istius matrimonij celebrator, sed cre-
dit fuisse dñm Righettum notarium, & sic etiam ipsa non
omnino affirmat,sed dubitatiue deponit super eo, & iuxta
suam recordationem,de qua tñ non confidit,& sic recte in-
tuendo, vterqꝫ eorum vult dicere, lꝫ ita mihi videatur , tñ
non omnino firmo,sed remitto me ad veritateꝫ,sic igit̃ seq
tur ꝙ varietas ista alleg.non est certa, iõ non dꝫ ex ea vi-
32 ciari istoꝝ testiuꝫ depositio clara,& certa.† certa.n.sunt ac-
cipienda , & incerta dimitenda,iuxta.c.iuuenis.cũ ibi not.
de sponsa.maxime attento ꝙ non respicit substantialia ma
trimonij,qꝛ siue vnus,siue alter ea verba fecerit, verum est
33 ea facta fuisse,& matrimonium contractuꝫ.¶ † Et qñ don
Hieronymus precise assereret se illa verba fecisse, ei lꝫ soli
in hoc esset credendum,cum deponat de facto proprio,ꝑ-
ut singulariter determinat Salyc.in.l.si quis decurio.iiij.
opposit.C.de fals.cum concordantibus,vt per Alex. con-
si.clxvij.in causa vertente.colum.fin.vij.volu.¶ Reiectis
itaqꝫ omnibus, que contra predictos testes opponeban-
tur,remanet eorum testificatio iuridica,& omnino attẽden
da per predicta,& sic remanet firma conclusio ꝙ predictuꝫ
matrimonium inter Pasquam,& Paulum marangonuꝫ
legitime dicitur probatum per predictos duos testes, qui
clare,& explicite de veritate ipsius deponunt.¶ Immo di
co,ꝙ si etiam esset vnus solus testis de veritate in casu isto
ꝓbaret, attento ꝙ cum eo ꝯcurrerent depositiones multo
rum testium de fama dicti matrimonij, & plures alie conie
cture,seu presumptiones predicti matrimonij, vt ex proces
34 su constat.† Nam in casu matrimonij non est dicenduꝫ, ꝙ
requiruntur meliores probationes, ꝗ̃ in causa criminali,
cum in ea requirantur probationes luce meridiana clario-
res.l.fi.C.de proba.& .s.dictum fuit, sed vel pares proba-
tiones sufficiũt,si velimus ꝙ cause criminali equiparetur,
vel faciliores negando illam eqparationeꝫ,prout certe ne
35 ganda est,vt superius dictũ fuit.† sed sic est ꝙ in causa cri-
minali vnus testis de veritate,duo de fama cum alijs con-
iecturis,puta cũ aliquo indicio legitime probato probant
concludenter delictum,vt per Bal.in.l.si quis ex argenta
rijs.§.j.in.iiij.nota.ff.de eden.& per Are.in.c.veniens.vij.
colum.ff.de testi.vbi etiam tradit Felyn. plura congerens,
in.v.colum.versi.sed limita primo.& per Crot. in tract. de
testi.car.ix.colum.iij.versic.quarta conclusio. ergo multo
fortius hoc dicendum est in causa matrimonij,& sic in casu
isto,in quo(vt dixi)nedum vnus,sed duo testes sunt de ve-
ritate,& multi de fama,& etiam plures,& diuerse estant con
iecture legitime probate,vt constat ex processu,& eas pro-
sequtur clarissimus aduocatus,ita in proposito arguit Are
ti.in consi.xiij.viso diligenter.vj.colum.& Dec.in ꝯsi.clxiij.
in causa matrimoniali.colum.fina.¶ Hoc tñ ex abundan
ti dictum sit.Cuꝫ per dictos duos testes de perse perfecta
probatio habeatur.Et propterea breuitati ꝯsulendo, non
prosequar,nec instabo super probatione fame , & plurium
coniecturaruꝫ,seu presumptionis predicti matrimonij tan
quam super non necessario,sed de his remitto me ad pro-
cessuꝫ,& ad clarissimũ aduocatum qui diligẽter omnia con
siderat, satis enim est in proposito matrimoniũ predictum
per prenominatos duos testes concludenter probari,vt ex
predictis cõstat.¶ Scđm autem,de quo.s.vcꝫ ꝙ do.Hie
ronymus sciret predictum matrimonium etiam satis dici-
tur probatuꝫ,vt elegãter deducit insignis aduocatus, & ex
pluribus,& maxime ex eo,ꝙ de tali matrimonio in loco,in
quo habitabat cõuersabatur,& viuebat do. Hieronymus
erat publica vox,& fama,prout per multos testes clare de-
36 ponitur.† Est enim in iure cõmunis, & verissima conclusio
ꝙ eius,qđ publice scitur,& cognoscitur,presumitur scien-
tia,& cognitio apud eos qui in loco conuersantur, & habi-
tant, vt voluit gl.in ver.ostenderis.in.l.si tutor petitus.C.
de peric.tu.& ibi illam glo.not. & sequuntur Barto.Bal.
Ang.& Saly.& alij docto.cõmuniter,idem not.gl. in ver.
cognouerint.in.§.qui enim excusare.insti.de excusa.tu.vbi
etiam hoc sequuntur doc.maxime Ang.are.est etiam glo.
in verbo allegans.in.c.j.de postul.prela.vbi etiam docto.
tradunt.¶ Facit etiam glos.cum multis concordantibus
in ea

37 in ea allegatis in.c.qđ dicitis.xvj.distin.†& ꝙ presumatur scientia eius,de quo est publica vox,& fama,ↄcludit Barto.in.l.quidam decedens.§.fi.ff.de admi.tu.in.l.is potest. mihi in.v.colum.ff.de acqui.her.dum querit,qualiter scientia probetur,in.l.absenti.j.colum.ff.de donati. in.l.celsus. iiij.colum.ff.de vsucap.in.l.qui rome.§.duo fratres. in.iij. q.ff.de ver.obl.& in.l.si cui.§.hisdem.ff.de accusa.idem voluit Bal.in.l.vnica.in fi.prin.C.de cadu.tollen.vbi etiam idem dixit Jaco.de sancto Georgio,Bal. in.l.quicūq3.j. colum.C.de ser.fugiti.& in consi.ccccxxxiiij. premittendu3 est.v.volu.Ang.in.l.& si scisses.C.de admi.tu.Saly.in.l. ea quidem.colū.xxix. & in.l.qui de crimine.iij.colum.C.de accusat.& in.l.j.C.de his qui latron.in fi.hoc etiam tradūt Jmo.Alex.& alij in.d.l.is potest. maxime Jas. colum.xij. ver.extra istas fallentias.qui etiam idem scribit in.l.si per errorem.iij.colum.ff.de iurisdi.om.iudi.versi.sexto limita. dñs Alex. in consi.xxxvj.visis his.ij.colum.j.volu.domi. meus Soci.in consi.xlix.capio primum.vij.colum.And. barba.in consil.xvij.a Joue principium.v.colum.iij.volu. Hippoly.de Marsil.in consi.cvij.post redditū consilium. iij.colum.& Deci.in consi.cliiij.casus de quo queritur.post medium.cum concordantibus,de quibus in locis predictis,& tradit etiam hoc insignis doc.dñs Joā.franc.balb. in repe.d.l.celsus.de vsucap.colum.xx.in ver.septima conclusio &c. Ex his ergo concluditur,ꝙ dictus dñs Hieronymus sciebat predictam Pasquam coniunctam esse matrimonio cū dicto magistro Paulo,vel saltem ꝙ scire presumebatur.¶Et licet aliqñ ṡm aliquos ignorantia per iuramentum probetur,tñ illud non potest procedere in casu isto ex multis,maxime cū ia3 ille sit mortuus,& de sua ignorantia iurare non possit,imo si esset viuus non iuraret,cum alias fassus fuerit se scire predictum matrimonium, vt in processu cōstat,& tangit clarissimus aduocatus.¶Et predicta ↄfessio,seu assertio etiam ꝙ fuisset facta absente parte in proposito sufficeret ad probandam malam conscientiam dicti dñi Hieronymi,cum istud pendeat ab eius solo

38 animo.†Mala enim fides,& scientia alicuius rei, probatur si constet eum coram aliquibus dixisse se id scire, scdm Bar.in.d.l.celsus.de vsucap.loco preallegato,refert,& in pulchro casu sequitur Alex.in cōsi.clxxxvij. in hac causa. iij.colum.ij.vol.vbi etiam ad hoc plures alleg.vt per eum, & And.barba.in consi.lij.illud in medium afferam.vij.colum.iij.volu.

39 ¶†Stante igitur matrimonio predicto,cum scientia dñi Hieronymi,sequitur ꝙ liberi nati ex ipsa Pasqua,& dño Hieronymo,non possunt aliquo modo dici legitimi,cu3 inter eos matrimoniū fieri non potuerit vtroq3 eorum sciente impedimentum, & sic existente in mala fide, iuxta not.in.l.qui contra.C.de inces.nup.& in.c. ex tenore. qui filij sint legiti.cum simi.¶Non omitto ꝙ vbi scientia dñi Hieronymi non fuisset probata,posset dici filios eius, & dicte Pasque non fuisse legitimatos per assertum subsequens matrimonium,

40 †nam illud qđ dicitur in.l.qui contra.C.de incest.nupt.& in.c.ex tenore. qui filij sint legiti. de ignorantia alterius coniugum,vt.s.propter eam filij legitimi dicantur,videtur ꝙ debeat intelligi respectu filiorū qui ex tali putatiuo matrimonio nascuntur postꝗ̄ contractu3 fuerit,l3 inualide,nam cum ipsi nascantur in figura matrimonij,satis conuenit bonam fidem parentu3 eis prodesse, & ita proprie loquitur.d.c.ex tenore.vbi hoc clare videtur probari,dum dicitur,& dum ipsa coniux legitima putaretur,filium ex eadem suscepit &c.non autem videtur ꝙ procedere possit,qñ filij per prius erant nati ex coitu damnato,prout in casu nostro ex adulterio, nam cum ipsi iam ex adulterio nati fuerint,& sic extra figurā matrimonij, & tempore quo de matrimonio non cogitabatur, nec etiam aliquo modo contrahi poterat,non videtur rationi cōsonu3, ꝙ ex asserto postea subsecuto matrimonio(nullo iure valido)legitimētur,etiam posito ꝙ dñs Hieronymus ignorasset impedimentu3,

41 †nam legitimatio que fit per subsequēs matrimonium procedit per fictionem translatiuam, q2.s. matrimonium,qđ sequitur retrotrahit ad tempus conceptionis filiorum,& sic per talem fictionē3 illi videntur nati ex legitimo matrimonio,ita tradunt Albe.Bal.Ange.& alij in.l.paulus.alias incipit eum qui.ff.de sta.homi.& tradunt Cano.in.c.tanta.extra qui filij sint legit.

42 †ista autem fictio requirit duo extrema,& sic duo tempora habilia, vc3 extremum,a quo habile essentialiter, & vere, & extremum, ad quod habile potētialiter,put declarat Bart.& omnes sequuntur in.l.si is qui pro emptore.mihi colum.xxj.ff.de vsucap.sed in casu isto nullum extremum esset habile, ergo &c.Extremum enim a quo, vc3 tempus quo assertum matrimonium de contractu non potest dici habile essentialiter,& vere,q2 matrimonium tale fuit omnino inualidum propter impedimentum,de quo.s.& extremu3, ad qđ etia3 non potest dici habile potentialiter,q2.s.tempore quo dicti filij fuerunt concepti,tale matrimonium inter dñm Hieronymum,& Pasquam contrahi non poterat, cum illa iam esset alij nupta,

43 †pro regula enim dicitur,& omnes consentiunt,ꝙ per subsequens matrimonium non fit legitimatio iam natorum, qñ parentes tempore conceptionis matrimonio non poterant coniungi,vt est text.in.§.fi. institu. de nup.& in.l.cum quis.in prin.C.de natu.lib.& probatur etiā in.d.c.tanta. & hoc propter inhabilitatem extremi, ad qđ vt declarat Cur.post multos ab eo relatos, in consi.lxxiij. super memorata.colum.xxvij.& Cardi.Alex. in.d.c. tanta.in pluribus locis,maxime in.vij.q.merito ergo non videtur ꝙ ista fictio translatiua possit in casu isto adaptari,& per consequens videtur ꝙ per istum modum isti filij Pasque,non possent dici legitimati,cum essent spurij,

44 †& alias dicitur per rationem predictam, ꝙ spurij per subsequens matrimonium non possunt legitimari,prout post Ricard. malumb.Guil.& Cy.dixit Bal.in.d.l.paulus. de sta. homi.vbi etiam alij sequuntur,& tradit Bal.in.l.ex libera.C. de suis,& legit.& est verissimum dictu3,pro quo videtur casus in.d.c.tanta.ibi spurius erit filius,& ab hereditate repellendus &c.& ibi tradit Alex.in.iij.not. dicens ꝙ natus ex coitu adultero non legitimatur per sequens matrimonium.

45 ¶†Et l3 glo.scđa ibi hoc videatur velle ꝙ ignorantia alterius sufficit etiam tempore conceptionis, & doctor. videantur glo. illam sequi, tñ forte de iure opi.gl.non procedit per predicta,vel saltem debet intelligi, qñ ex post matrimonium de iure tenuit,prout glos.loquitur relata ad illum text. non autem qñ,nec ab initio contrahi potuit, nec ex post contractum valuit,prout est casus noster. Tunc.n. duo adsunt impedimenta,que sine dubio magis obesse debent,ꝗ̄ vnum solum,vt in casu glo.super hoc tñ non curo insistere,neq3 de veritate eius vltra querere, q2 in proposito non est necessarium,tum q2 vt est dictum,scientia domi. Hieronymi dicitur satis probata,tū etiam per ea que.j.dica3.

46 ¶†Posset etiam dici in proposito,& probabiliter ꝙ ignorantia dñi Hieronymi(posito ꝙ affuisset)non potest operari legitimationem filiorum predictorum,q2.s.matrimonium assertum inter eum,& Pasquam non fuit publice,& in facie ecclesie contractum,sed potius clandestine, & ideo filij non debent dici legitimi,vt in.d.c.ex tenore.& ibi tradunt docto.& est tex.in.c.fi.de clande.despons.¶Et ꝙ ita fuerit probatur,

47 † nam matrimonium dicitur contrahi in facie ecclesie,ṡm vnam opinionem qñ seruātur bāna, & solēnitates,de quibus in.d.c.fin.prout ibi voluit glo. & ita etiam tenent Host.& Inno.in.d.c.ex tenore. prout ibi refert Aba.& idem etiam tenet ibi Joan.and.dicens ꝙ hoc est verius,& ita etiam tenet Anto.rosel.in trac.de legitim. car.viij.iij.colum.cum prin.iiij. & hanc opinionem vti meliorem videtur sequi Alex.in.d.c.fi.& in.c.qđ nobis.ij.colum.qui filij sint legitimi.

48 ¶†Uel ṡm aliam opinionem,qñ fit publice coram consanguineis,& amicis,nullo seriose excluso,prout hanc opinione3 refert Abb.in.d.c.ex tenore. & Anto.rosel.& Alex.in locis preallegatis,& videtur ea3 sequi Abb. in.d.c.fi.dicens ꝙ in facie ecclesie dicitur contrahere,qui contrahit coram multitudine, ṡm patrie consuetudinem.Modo dico ꝙ nullum istorum in casu isto interuenit, ergo matrimonium videtur clandestine contractū. ¶Et si dñs Hieronymus ignorabat impedimētum, videtur ignorantiam illam affectasse, & ideo non debet filijs prodesse,vt in.d.c.fi.& ibi Alexan.in.xj.nota.

49 ¶†Immo ex clandestinitate arguitur dolus contrahētium, & presumit scientia impedimēti,vt declarat Bal. in ↄsi.cccclj. visis statutis.colum.fin.v.volu.¶Et ꝙ in casu isto asser-

tum matrimonium non fuerit contractum in facie ecclesie, quacunq; opinionem teneas, ex predictis probatur, nam de prima opinione non est dubium eam non fuisse seruatam, q2 nulla bāna in ecclesia facta fuerunt. ¶ Scd'a autem opinio similiter non fuit seruata, q2 nullus consanguineus interuenit, immo seriose filijs, & alijs eius coniunctis exclusis, seu non vocatis, fuit tale matrimonium contractum, in domo vilis hominis, & coram paucis hominibus similis cōditionis, solum pro testibus adhibitis, & secrete, nec fuit seruata consuetudo patrie, s'm quam homo nobilis, prout erat dñs Hieronymus solet coram magno numero nobilium contrahere, & ideo videtur optima ratione concludendum matrimonium fuisse clandestinum, si enim publice iuxta patrie consuetudinem fuisset contractum, certe fuisset ab aliquo oppositum impedimentum alterius matrimonij dicte Pasque, cū de eo esset publica vox, & fama. Et istud fundamentum (ni fallor) est concludentissimum, quod tñ sit dictum ex abundanti, & super eo vltra non instabo tanquā super non necessario. Sed ex predictis ɔcludo ex hoc principali, & clarissimo fundamento, vz q2 do. Pasqua erat ɔiuncta matrimonio predicto Paulo, filios eius nō posse dici legitimatos per assertum subsequens matrimoniu3 inter eam, & dñm prefatum Hieronymum, & consequenter illos dño Hieronymo eo2 patri succedere non posse. ¶ Et stante isto fundamento, cum concludentissimu3 sit, & per se solum sufficiat ad victoriam non esset vlterius laborādu3. Ex abundanti tñ ponam, & aliud fundamentu3. ¶ Scd'm igit' principale fundamentum est, q2 dictum assertu3 matrimonium fuit nullum ex persona dñi Hieronymi, q2.s. ipse per sedem apostolicam prohibitus fuerat matrimonium contrahere post mortem Laure eius tertie vxoris, cu3 qua incestas nuptias contraxerat, prout hoc expresse patet in dispensatione super talibus incestis nuptijs facta, dum in ea dicitur, ita tñ q2 eorum alter superuiuens perpetuo remaneat absq; spe coniugij &c. nec videtur dubitandum de

50 potestate Pape circa hoc, † q2 cum simus circa spiritualia, in qbus Papa dicitur.s. omnes, &.s. ius, & omnia potest, vt inquit Egid. bellam. in consi. xl. factu3 est tale anno a natiuitate Dñi &c. vj. colum. in prin. & probatur in.c. proposuit. & ibi tradunt docto. cum multis simi. de conces. preben. Papa potest regulariter qdcunq; voluerit ordinare (& prohibēdo, & permittendo matrimonia) s'm qd ei visu3 fuerit iustas causas expostulare modo non peccet, vel faciat contra fidem, vt plene declarat Pet. de ancha. in consi. ccclxxiij. reuocatur in dubium. per totum, & in ɔsi. ccccix. viso. ij. colum. & idem dicit Alex. in.d.c. qui nobis. ij. col. q2 de matrimonio disponere spectat solum ad Romanum Pontificem, cum igitur prohibuerit predictum do. Hieronymum post mortem tertie vxoris contrahere matrimonium, debet talis prohibitio omnino seruari, & quicquid in contrarium actum est, debet dici nullum tanq2 factu3 contra

51 tra prohibitione3 Dei, † q2 quicquid agit Papa, agit tanquam Deus, cum eius potestas ex Deo sit. c. nouit. & ibi per Dec. de iudi. & in.c. inter corporalia. de transla. episco. cum simi. & declarat Cardi. Alex. in.c. per venerabilem. §. j. colum. cxxj. qui filij sint legit. facit.c. vt cōstitueretur. l. di

52 stin. ibi alioquin contra claues &c. † vult enim ibi lex q2 contra potestatem clauium, quin Papa omnia possit, disputandum non est, non enim his que a Papa fiunt, vel ordinantur resistendu3 est, aut contradicendū, sed oīno acquiescendum, & seruari debent. c. si papa. xl. distin. c. aliorum. & c. cuncta per mundum. ix. q. iij. cum simil. & tradit Spec. in ti. de leg. §. nunc ostendendum. ver. lxxxix. & Petr. de anchara. in.d. consi. ccclxxiij. colum. ij. & procedit hoc etiam si quid graue, & quasi intollerabile iusserit, aut ordinauerit, iuxta.c. in memoria3. xix. distin. & c. contra morem. c. distinctione. ¶ Faciat ad propositum. l. non dubium. C. de leg.

53 &c. que contra ius. de regu. iuris. lib. vj. † nam si qd fit lege prohibēte dicitur nullū, vt ibi fortius, qd fit Deo, seu eius vicario prohibente, debet dici nullum. cum ipse (presertim in spiritualibus) dicatur lex animata in terris, dicitur eni3 omnia, & supra omnia, vt per Bal. in. l. barbarius. j. lect. in fi. ff. de offi. pretor. & per Barbat. in.c. nouit. xix. colum. de iudic. & potest per omnia facere quicquid placet, vt per

dñm Maria. soci. auum meum in consi. xiij. presens consultatio. v. colum. vbi plura congerit de auctoritate Pape. ¶ Et cum Papa fecerit hanc prohibitionē ex certa scientia, non debet in dubium reuocari, sed ad vnguem seruari, vt in simili scribit Dec. in consi. cccclxiij. in causa que nomine. iij. colū. ¶

54 † Facit etiam q2 Papa certis personis, maxime ex causa potest prohibere matrimoniū, vt scribit Alexan. in consi. j. circa primum dubium. iij. colum. in princi. ij. volu. & intelligi debet q2 possit prohibere cum effectu, idest vt si contrahatur sit nullu3, s'm tñ ea que.j. dicam. ¶ Stāte itaq; valida prohibitione ista per sedem apostolicam facta, de quo non est dubitandum per predicta, & etiam q2 talis prohibitio fuit facta sic iure cōmuni dictante, iuxta.c. transmisse. in fi. de eo qui cogno. consan. vxo. sue. Immo a iure cōmuni diceretur facta prohibitio per illum tex. etia3 q2 Papa expresse illam non fecisset. Dico q2 assertum matrimonium cum dicta Pasqua contractum per dictū do. Hieronymum, vt.s. prohibitum dicitur fuisse ipso iure nullum, & ita per iudicem declarari debet per regula3.d.l. non dubium. &.d.c. que contra ius. & per.s. dicta, & etia3 per ea que statim dicam. ¶ Solum ergo difficultas videtur consistere in his, que.s. in contrarium allegata fuerunt, quapropter pro eoru3 resolutione, & pro ipsa veritate apertius demonstranda plenius materiam attingendo aduertēdu3

55 est. ¶ † Nam aliqñ aliquid prohibetur a lege, vel principe, vel alias a legis ministro, qd validitatem, & effectū non sortitur a iure, & tunc talis prohibitio non operatur actus sequuti nullitatem, l3 fiat lege prohibente, vt clare constat in homicidio, in adulterio, & alijs criminibus, l3 enim prohibeantur fieri, si tñ fiant, etiam q2 contra legem fiant, sunt tñ homicidia, adulteria, & similia, & suum producunt effectum, q2.s. eorum validitatem, & effectum non sortiuntur a iure, sed a seipsis potius, hoc est dicere q2 ius talia non inducit, non approbat, neq; eis tanq2 actibus iuridicis prebet aliquem iudicis effectum. ¶ Aliqñ vero prohibetur aliquid, q2 a iure effectum sortiri debet, tanq2 q2 alias iure permittente fieri soleat, vt emptio, & vēditio, donatio, & similia. inter que est etiam matrimonium, & tunc aut causa prohibitionis dicitur temporalis, & non impeditur quin actus factus etiam lege prohibente valeat, licet enim fieri non debuisset propter legis prohibitionem, tñ si fiat valet,

56 q2 causa prohibendi non erat perpetua, sed tēporalis. † dicemus enim tunc, q2 procederet regula illa, qua dicitur q2 multa impediuntur fieri, que tñ iam facta tenēt. l. patre furioso. & ibi glo. cum concordan. in ea allegat. ff. de his, que sunt sui, vel alien. iur. & est tex. in.c. ad apostolicam. de regula. Est bene verum q2 potest aliqñ eo casu dici q2 quatenus

57 causa prohibitionis durat, suspendatur effectus. ¶ † Aut causa prohibitionis dicitur perpetua, & tunc actus qui geritur contra prohibitionem legis, vel sedis apostolice dicitur esse omnino inualidus propter perpetuum impedimentum, vel perpetuam causa3 prohibitionis a prohibēte considerata m, & in materia matrimonij erit exemplū in.c. contradicimus. in priu. xxxv. q. iij. dum dicitur q2 separari debent, qui sunt coniuncti contra prohibitionem legis, hanc pulchram, & elegātem doctri. post dñm Hugo. tradit Archid. in.c. vides. x. distin. & fuit ex intentione glo. ibi. & glo. Vinc. Tancr. & Goffre. in.c. tua. in gl. fi. de sponsa. duo2. prout Archid. in.d.c. vides. & hanc doctrin. in effectu se-

58 quuntur Abb. & alij in.d.c. tua. maxime Alex. ¶ † Et propterea egregie concludit Abb. & alij sequuntur in.c. j. de matrimo. contrac. contra interdic. eccle. in vltimo nota. q2 matrimonium ɔtum contra interdictum iudicis dicit' nullum, & debet dirimi, si causa propter quam fuit factum interdictum erat perpetua, & alleg. nota. in.d.c. tua. & ita limitat.d.c. j. & (vt ibi in primo nota. declarat Alex. & etiam in. c. fi. eod. ti. in primo nota.) illud non fit simpliciter propter talem interdictionem, sed propter impedimentum perpetuum, qd fuit causa interdictionis, hanc doctri. sentit etia3 Abb. in.c. ad apostolicam. colum. fin. de regu. in ver. ideo soluo contrarium. & eam etiam voluit glo. in ver. inhibentes. in fi. & ibi Imo. & alij sequuntur in clem. j. de iure patrona. & iuxta hanc doctri. in hoc vltimo membro, procedit re

59 gula.d.c. que contra ius. &.d.l. nō dubium. † & in terminis

in prohibitione

in prohibitione matrimonij facta per sedem aplicam q̄ impediat 9hendū, ⁊ ēt dirimat iā 9ctū 9 talē3 ꝓhibitione3, qñ illa habebat cām ppetua3 reiectis alijs opi. 9cludit Abb. in. c. ad dissoluēdū. in fi. de despō. impu, refert ⁊ seq̄r Fely. in. c. ex pte. vj. col. xv. quartus casus. de 9stit. ⁊ exéplificat si Papa ꝓhibeat alicui m̄rimoniū ad euitādū pctm̄, erit. n. tūc m̄rimoniū nullū si 9haꝛ 9 iterdcm̄ Pape, hoc idē seq̄r Alex. in. d. c. ad dissoluendū. in fi. Et s̄m p̄dictos in his teris d3 intelligi opi. Hosti. ⁊ alioꝝ, qui simpl'r volebāt m̄rimoniū 9ctū 9 ꝓhibitioné Pape esse ipso iure nullū, ꝓcedit. n. talis opi. qñ cā ꝓhibitiōis erat ppetua. Modo his stantibus dico, q̄ in ꝓposito n̄ro cā pp quā a sede aplica p̄dictus dñs Hieronymus fuit ꝓhibitus 9here quartū m̄rimoniū dr̄ esse ppetua, ergo m̄rimoniū per eū 9ctū cū. d. Pasqua sp̄reta tali ꝓhibitione d3 dici nullū, ⁊ si viuerēt ambo essent oio sepandi p p̄dicta.

60 Et q̄ cā esset ppetua ostendiꝛ. † Nā pp cómissu3 incestū dñs Hieronymus ⁊ dña Laura eius tertia vxoꝛ erāt effecti indigni m̄rimoniali 9iunctōe, iuxta. c. q dormiuerit. xxvij. q. ij. ⁊. c. q̄da3. cum pluribꝰ seq. xxxij. q. vij. ⁊ in. c. in lectū. cū quatuoꝛ seq. xxxiij. q. ij. ⁊. c. i. ⁊. ij. cum multis simi. de eo q cogno. 9san. vxo. su. Et hāc indignitaté, ⁊ incestū, vnde illa oriꝛ, 9siderans sedes aplica eius cā p̄dictā ꝓhibitioné fecit, que cā sine dubio dr̄ ppetua, q2 ppetuo erit vex talē3 incestū fuisse cómissum, ⁊ ppetuitatem p̄dicte cause ꝓbant quasi oia iura palle. dum in eis dr̄, vsq3 ad morte3 ⁊c. vel quādiu vixerint ⁊c. vel nunq̄ 9iugio copulenꝛ. vel nullo vnquam tpe ⁊c. vel ppetuo, vel i eternū 9iugio priuenꝛ. vel silia xba, vt ex

61 ipsoꝝ iuriū lectura clarebūt. † Probaꝛ ēt hoc, q2 illa dr̄ ppetua cā, que nō dr̄ restituta ad certū tp̄s, vt declarat Abb. in. d. c. tua. de spon. duo. sed cā ista ad tp̄s aliqđ non restringiꝛ, vt in iuribus p̄dictis, ergo ⁊c. Et q̄ crimen incestus, ⁊ sic ea in casu isto 9siderata sit cā ppetua, ⁊ ppetuū impedimentū matrimoniū ipediens, ⁊ ēt dirimens magr̄aliꝛ declarat Alex. in. d. c. tua. ij. col. versi. sed ope preciū est. in q̄nto impediméto, ⁊ de hoc nō vr̄ in ꝓposito dubitandū, q2 vltra p̄dicta ex xbis ipsius ꝓhibitionis, de qua agiꝛ 9stat de ppetuitate cāe cu3 exp̄sse in ea dicaꝛ, perpetui remaneant absq3 spe 9iugij, put ēt silia xba ponunꝛ in. c. transmisse. in fi. de eo qui cog. 9san. vxo. sue. Nec dicaꝛ non videri cām ppetuā attēto q̄ sup eo pōt dispensari. iuxta not. in. c. si qs cū duobus. xxxiij. q. ij. Qm̄ hoc potius arguit 9triu3 quasi dicamus pōt dispensari, ergo sine dispēsatione nō valebit, sicut videmus circa gradus ꝓ

62 hibitos. † Nā in certis gradibus pōt Papa dispēsare. iuxta gl. xxxv. q. viij. in sūma ⁊ tñ sine dubio cā ꝓhibitionis est ppetua, ⁊ 9ctum sine dispensatione non valet, vt. d. c. p̄dicimus. xxxv. q. ij. Sic igiꝛ 9cludendū vr̄ ex p̄dictis, q̄ assertū m̄rimoniū 9ctum cū d. Pasqua per prefatū dñm Hieronymū fuerit ipso iure nullum pp exp̄ssam ꝓhibitione3 ipsi dño Hieronymo factā a sede aplica, ⁊ per 9ns q̄ filij ex p̄dictis per prius nati per illud nō fuerunt

63 ltimati. Et ppea seq̄r q̄ p̄ri eoꝝ succedere nō potuerūt. ¶ † Nō ob. mō allata i 9triū, q2 r̄ndeꝛ ⁊ ad p̄mū dū dicebaꝛ q̄ Papa nō pōt ipedire libertaté m̄rimonij, r̄ndeꝛ q̄ illđ posset ꝓcede, si Papa oibus ꝓhiberet m̄rimoniū, vel aliquo mō 9nalr̄ disponēdo libera m̄rimonia al's ō iure p̄missa nō p̄mitteret, vel ēt sine iusta cā m̄rimonia ꝓhiberet, l3 ex iusta cā Papa pōt m̄rimonia ꝓhibē. put videmꝰ sedé aplicā fecisse vsq3 ad q̄rtū gradū iclusiue, vt ex ō

64 9san. ⁊ affi. p tot. † ⁊ in m̄rimonijs tāta est sedis aplice auctas, q̄ p eā p̄nt iduci ipediméta. Ex qbꝰ ēt 9cta m̄rimonia dirimanꝛ, vt

65 plene decla. Pe. ō anch. in. d. 9si. ccccix. ij. col. † nec dr̄ eos 9iūxisse Deus q 9iunxerūt 9 ꝓhibitōe3 sedis aplice, ⁊ iō in eis nō ꝓcedit illud dcm̄, quos Deus 9iūxit hō nō sepet. ō quo in. c. ebrō. in fi. xxij. q. ij. ⁊ in. c. iter corpalia. de trāsla. epi. cū fi. ⁊ legiꝛ Matth. c. xix. ⁊ Mar. x. ¶ Nec ob. q̄ ista ꝓhibitio velut 9formis ꝓhibitiōe3 iuris cōis nō d3 ipedire validitaté 9secuti m̄rimonij, iux. d. c. trāsmisse. in p̄n. put in 9triū allegabaꝛ, i quo (vt vex fatear) stat ois difficultas, vr̄. n. p hoc 9fūdi doctri. ⁊ dispō Archi. ⁊ alioꝝ, de qua. s̄. in vlti. mébro q̄tenus de m̄rimonio in eafit métio ad ꝓpositū n̄r3. Qm̄ ad istō r̄ndeꝛ p̄ negādo, q̄ icestuosus p se simpl'r possit validū m̄rimoniū 9here ex pte sua p oia iura. s̄. allata qbꝰ

66 aptissime icestuosis ibibeꝛ m̄rimoniū ppetuo. † Est bñ vex, q̄ ex cā (maxie rōne iuuētutis) pōt dispēsari, vt. s̄. dicebā, ⁊ est tex. in. c. ij. de eo, q cogn. 9san. vxo. sue. ⁊ ibi, ⁊ ēt in. c. i. eo. ti. tradūt doc. ⁊ tali dispēsatiōe sibi p̄stita, ex ea p̄t m̄rimoniū 9here. vt. d. c. ij. qm̄ tex. si recte pōderet multū clare vult, q̄ sine tali dispēsatiōe m̄rimoniū nō 9haꝛ valide, alioqn frustra ō dispēsatōe ageꝛeꝛ si absq3 ea m̄rimoniū valide 9hi posset. Et vltra ēt si illđ p̄mittereꝛ vana p̄sus redderenꝛ iura, de qbꝰ. s̄. qbꝰ exp̄sse, ⁊ ppetuo ꝓhibentur

67 m̄rimonia icestuosis. ¶ † Nō ob. d. c. trāsmisse, qđ solū vr̄ ꝓbare 9triū, ⁊ p qué tex. solū doc. passim vnr̄ 9triū tenere. Qm̄ ille tex. pōt euitari altero de duobꝰ modis. Pria q̄ ibi nō dr̄ q̄ ex pte ⁊ fauore icestuosi m̄rimoniū teneret, l3 fauore vxoꝛ. p eū suscepte, quā pp eiꝰ ignoratiā nō 9uenit suo iur̄ p̄uari. ⁊ ppea ibi dr̄ q̄ illi dént oia necia subministrari, ⁊ ēt reddi debitū, si petat, l3 cū doloꝛe cordis id facere dēat icestuosus, l3 ipse debitū exigere nullo mō pōt, nec

68 ab illa d3 in talibus ꝓ marito h̄ri ad cōmodū ipsius icestuosi. † ⁊ iō doc. ibi maxie Host. Jo. an. Henri. boic, ⁊ Alex. dñt q̄ ille incestuosus nō h3 illā sp̄osā vel vxoré, l3 bñ illa h3 illū. Uel scđo ⁊ melius dōm est, dū dr̄, q̄ ille icestuosus accepit aliā vxoré, q̄ intelligi d3 eo mō, quo de iure poterat, v3 ex dispēsatōe supioris, iux.

69 c. ij. eo. ti. Et l3 de dispēsatiōe ibi nō fiat mctio, tñ nō est mirū, † q2 sp p̄supponunꝛ termini habiles. arg. l. q testō. i p̄n. ff. ō testa. ⁊ i. c. i. in fi. de eta. ⁊ quali. ⁊ dixi in. l. cū filio. in. ij. col. fe ptis. ff. de le. i. Nec fuit opus de dispēsatōe facere métioné, q2 qđ, q̄ ibi fit, nō respiciebat eā. Dico ergo q̄ post 9ctū m̄rimoniū (intelligo. s. ltime put de iure poterat, ⁊ sic p dispēsationé) itex ille icestuosus redijt ad illā p̄uignā, ⁊ sic itex cōmisit icestū, ⁊ ab illo nouo incestu ois fuit dubitatio, qđ. s. agendū esset sup qua dubitatiōe sūmus Pōtifex 9sultus rūdit, vt in illo tex. ⁊ 9cludit tria, ve3, q̄ ltimū m̄rimoniū nō dissolutiuū, scđo q̄ incestuosus p̄uaꝛ facultate exigēdi debitū. tertio q̄ si vxori supuiuat incestuosus ppetuo p̄maneat sine spe 9iugij, ⁊ ista vr̄ 9siderare ibi Abb. dū ex illo tex. no. q̄ incestus nō dissoluit m̄rimoniū post 9ctū, l3 p̄uet facultate exigendi debitū. ⁊ ni falloꝛ iste est v̄issimus intell's ad illū tex. l3 doc. nō aduerterint p qué oia de plano ꝓcedūt, ⁊ s̄m qué ibi nō ꝓbaꝛ matrimoniū p incestuosu3 p se, ⁊ simpl'r posse 9hi, l3 solu3 dr̄ q̄ fuit 9ctū, ⁊ ltime, vñ d3 intelligi s̄m q̄ alia iura volūt, ⁊ sic p dispēsationé, ⁊ ita remanet firma r'la in multis iuribꝰ posita, q̄ incestuosus p̄uaꝛ facultate 9hendi, ⁊ ppetuo, ⁊ si 9hat iualide 9hit p p̄dcā.

70 ¶ † Scđo p̄ncipal'r ad argm̄ r̄ndeꝛ, q̄ illud posset forte ꝓcedere respcū simplicis ꝓhibitōis ex iure cōi emanātis, vt. s. vbi aliud nō iteruenerit, icestuosus ex eo solū, q̄ incestū cōmiserit non ipediaꝛ 9here m̄rimoniū, ita vt 9ctu3 nō valeat, l3 melius faceret nō 9hē, ⁊ in his teris posset itelligi. d. c. trāsmisse. in prin. si qs ptinacitēr vellet, q̄ ibi m̄rimoniū tenuerit sine dispēsatōe. Uex si de incestu cognitū fuerit, ⁊ iudicatū cū iposítiōe pene, ⁊ vltra ꝓhibitioné iuris cōis fuerit particul'r p sedé aplicā inhibitū m̄rimoniū, tunc si de fcō 9haꝛ, nō valebit, ⁊ ita ꝓcedat q̄ ita. s̄. dcm̄ fuit de ꝓhibitiōe sedis aplice ex cā ppetua, vt. s. tūc m̄rimoniū 9ctū sit ipso iure nullū. iuxta doctri. Abb. in. d. c. ad dissoluendū. cū 9coꝛ. s̄. alle. ⁊ h̄ mō itelligaꝛ. d. c. trāsmisse. in fi. ⁊ ita p̄prie est in casu n̄ro, na3 de icestu fuit cognitū iposita p̄nia, ⁊ sp̄al'r postea ꝓhibitū m̄rimoniū supuiuenti, vt p3 in dispēsatione desup fcā. Sic igiꝛ 9cludēdū est, q̄ assertū m̄rimoniū ex post p dñm Hieronymū, 9ctū ipso iu

71 re fuerit nullū. † Et ista opi. ꝓbaꝛ q2 al's illa ꝓhibitio, sic sp̄aliter p sedé aplicā facta nihil opareꝛ, ⁊ vana fuisset, qđ nō est dōm. argu. l. si qñ. in p̄n. ff. de leg. i. ⁊. c. si papa. de p̄ui. lib. vj. ⁊ eius qđ dixit Bal. in rub. C. de 9hen. emp. in. ix. q. dum dicit q̄ ois c'la, imo omne xbu3 d3 sic intelligi, vt aliqđ opereꝛ. ¶ Preterea pro ista

72 opi. optime facit, † q2 qñ cum ꝓhibitione legis de nō alienando 9currit exp̄ssa ꝓhibitio hominis operaꝛ vt fcā alienatio iam ꝓhibita non valeat, ēt in casibus in qbus valeret, si sola adeseret ꝓhibitio legis, vt ꝓbatur in. §. sanctissimas. in auc. de alienatio. ⁊ emphyteoti. colum. ix. ⁊ ita per illu3 tex. dicunt cum Jmo. Alexan. Jaso. ⁊ Caro. rui. in. l. filiusfamilias. §. diui. in scđa oppositione Barto. ff. de lega. primo. dicētes ita esse de intentione Barto. ibi. Sic ergo erit dicendū in casu isto, vt scilicet ꝓhibitio hominis, idest summi Pontificis 9currens cum ꝓhibitione. l. operetur, q̄ matrimoniu3 aduersus eam 9ctum sit nullu3 esto q̄ non sic eēt si sola adesset legis ꝓhibitio. Et hec dicta sint si qs vellet, q̄ incestuosus matrimoniū valide 9hat, non obstāte ꝓhibitione. Ego tñ 9triu3 arbitroꝛ, vt. s̄. dixi, ⁊ ad dcm̄. c. transmisse. placet responsio. s̄. scđo loco tradita. Hec sufficiāt, quo ad id, qđ p̄mo loco

73 in 9trium dicebaꝛ 9 istud scđm p̄ncipal'r fundamentū. ¶ † Non obst. modo qđ scđo loco dicebaꝛ, ve3 q̄ saltem ꝓpter ignorantiā d. Pasque p̄dicta ꝓhibitio, non d3 ipedire, qn filij p̄dictoꝝ dñi Hieronymi ⁊ Pasque dicanꝛ ltimi, iuxta. c. ex tenoꝛe, q fil. sint legi. Qm̄ ad istud r̄nderi pōt primo negādo q̄. d. Pasqua illa3 ꝓhibitioné ignoranerit, q2 cū de tali ꝓhibitione in loco esset publica vox ⁊ fama (vt mihi narraꝛ) seq̄r q̄ ēt dña Pasqua illā sciuerit saltē p̄sumptiue, p ea que dcā fuerūt supra circa p̄mū p̄ncipale fundamentū. Sup hoc tñ nō facio magnam vim, q2 cum in facto consistat deberet ꝓbari, ⁊ in ꝓcessu non reperio hoc probatum. ¶ Quare scđo r̄nderi potest q̄ allegata in 9trarium (⁊ sic ea, que habentur in dicto. c. ex tenoꝛe.) procedunt respectu filioꝝ, post 9ctum putatiuum matrimoniu3 nascunꝛ in figura m̄rimonij,

nō aūt respcū eo℞,q iaꝫ sunt nati ex iprobato coitu ex̄ figurā mr̄imonij,ꝭm ea q̄ dixi.s̄.circa p̄mū p̄ncipale fundamentū in ꝟ.non omitto,ꝙ vbi ⁊c. ¶ Uel ēt tertio rn̄deri pt, ꝙ clādestinitas mr̄imonij ꝯcti iter dn̄m Hiero. ⁊ Pasquā tollit ltimatōeꝫ filio℞ causatā ex ignorātia alteri⁹ ꝯiugū,ꝭm ꝙ dixi.s̄.circa p̄mū fūdamētū i fi.i ꝟ.possꝫ ēt dici. ¶ Preterea si q̄rto rn̄deꝛ ⁊ clarissime,nā esto ꝙ dn̄a Pasqua p̄dcāꝫ ꝓhibitōeꝫ ignorauerit nō tn̄ i casu nr̄o filij p̄nt dici ltimati,nec pt h̄re locū.d.c.ex tenore.†nā decisio illius cap.fūdaꝛ i bōa fide alteri⁹ ex ꝯiugib⁹,q ignorās ipedimētū mr̄imonij,credidit d̄ iure mr̄imoniū valē,vt ibi doc.decla.ſꝫ vbi mala fides vtriusqꝫ ꝯiugū adesset,q̄r.s.qlꝫ sciebat mr̄imoniū nō valere absqꝫ dubio nō dꝫ h̄re locū ille tex.p locū a cessāte rōne.iux.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iure p̄ro.c.cū cessante.de appel.⁊ no.i.§.illis.insti.de mili.test.⁊ h̄ in teris vr̄ ꝓbari in.c.referēte.q fil.sint le.vn̄ in casu isto dn̄a Pasqua nō erat i bōa fide p̄dicti mr̄imonij,ſꝫ in mala,q̄r sciebat illud nō valē cū sciret se h̄re aliū vi℞,ḡ seqꝛ,ꝙ lꝫ ignoraret ꝓhibitōeꝫ p̄dictā,nō tn̄ filij eius p̄nt dici ltimati,q̄r satis ē eā nouisse mr̄imoniū,d̄ iure nō valē,lꝫ ex alia cā,q̄ eēt.d.ꝓhibitio.ve℞ ē.n.illā nō ignorasse inualiditatē p̄dicti mr̄i.ꝙ suffic̄ ad ipediēdā ltimatōeꝫ filio℞ ex pte sua p iura p̄dcā. Et ex his ifero ad ꝯfirmatōeꝫ p̄mi fūdamenti.s̄.p̄ncipal.alle.q̄r dato millies,ꝙ dn̄s Hiero.ignorasset Pasquā h̄re aliū vi℞,ꝙ tn̄ est falsuꝫ,vt.s̄.fuit dcm̄,nihilominꝰ nō poterat dici in bōa fide,cū ex alio sciret mr̄imoniū nō valē pp ꝓhibitōeꝫ sedis ap̄lice,adeo ꝙ filij p̄dicti,nec p p̄ris ignorātiā p̄nt dici ltimi. Cōcludaꝛ itaqꝫ ex oib⁹ predictis assertū mr̄imoniū de iure nō tenuisse tā ex p̄mo,q̄ ēt ex ꝯo fūdamēto. Et iō p illud filios ex illis pus natos ltimatos nō fuisse. Et h̄ saltē p vtrūqꝫ fūdamētū simul iūctū,nā p p̄mū sine dubio ꝓbaꝛ mala fides dn̄e Pasque,p scd̄m ꝟo sil̄r absqꝫ dubio ꝓbaꝛ mala fides dn̄i Hierony.ꝭm ꝙ.s̄.dcm̄ fuit. Et h̄ ex abūdāti sit dictū,cū sit,ꝙ qōlibet ex p̄dictis fundamētis p se,maxie p̄mū sufficeret ꝭm qō supra demonstratum fuit. Laus Deo.

74 (margin)

Socinus nepos Padue legens.1533.

CASUS

¶ Magnifica dn̄a Clara dolphina nobilis veneta vidēs marituꝫ suū Mag.D.Jo.mariā pasqualigū ꝯtinue tenere amasiā quādā noie Jsabellā,⁊ adulteriū cōmittē siue fornicatōeꝫ cū illa. De domo ei⁹ recessit,⁊ corā iudice aduersus maritū egit ad sepatōꝫ thori,⁊ ꝯsecutiue,vt sibi dos sua restituaꝛ. Fact⁹ fuit pcessus,⁊ multi testes examinati sūt ad ꝓbādā itentōeꝫ p̄dicte actricis,q̄℞ testiuꝫ depōnes trāsmittunꝛ. Quib⁹ sic stātib⁹ q̄riꝛ,nūq̄d dēat ꝓnūciari iux̄ petitōeꝫ p̄dcē.d.Clare,an ꝟo eꝯ dēat illa marito suo restitui.

SUMMARIUM

¶ De separatōe thori,vtx possit peti pp adulteriuꝫ,vel fornicatione mariti. Et de ꝓbōne fornicatōis qn̄o fiat,⁊ plura de mā testiū,maxie an repellāꝛ,q̄r illo āno nō sūpserūt eucharistiā ⁊c.

1 Uxor ob mariti adulteriū pt thori sepatōꝫ,vt dotis restōnē petē.
2 Maritus debet vxorem adulteram dimittere.
3 Uxor criminaliter virum adulterum accusare non potest.
4 Thori separatio ob adulterium pmittitur,sicut de iure ciuili permittebatur matrimonij dissolutio.
5 Adulterium cum coniugata proprie cōmitti dicitur.
6 Adulteriū per ꝯiugatuꝫ cōmittitur cum muliere soluta.
7 Coitus vni⁹ ex ꝯiugib⁹ cū quacūqꝫ psona fiat ꝯiugiū coinqnat.
8 Uxor ob mariti fornicationem thori sepationem petere potest.
9 Uir ⁊ vxor ad imparia iudicari non debent.
10 Probatio alicuius actus dicitur sufficiens,que ad eius credulitatem animum iudicis inducit.
11 Probationis materia arbitrio iudicis cōmittitur.
12 Probatio directa vbi h̄ri nō pt,sufficit p ꝯiecturas ⁊ p̄sūptōes. Et probationes alias imperfecte ꝯiungunꝛ ad ꝓbationeꝫ plenā.
13 Probatio presumptiua sufficit ratione difficilis probationis.
14 Copula carnalis directo probari non potest.
15 Probatio in carnali copula fit ex actibus propinquis.
16 Testes si dicant vidisse solum cum sola cum muliere eam deosculantem,vel tangentem dicitur probatuꝫ adulterium. Et si quis deprehēsus sit in domo pulchre mulieris induciꝛ adulterij probatio,⁊ quomodo hoc intelligatur.
17 Cōfessio extraiudicialis absente pte facta facit indiciū veritatis.
18 Confessio talis de iure canonico probat,⁊ est cōmunis opi.
19 Judex vni testi dignissimo credere an possit.⁊ nu.20.
21 Fama in causa ciuili probationem semiplenam inducit.
22 Fama verisimilis cum vno teste plenam facit probationem.
23 Fama sola sufficit,qn̄ d̄ carnali copula agiꝛ,q̄ ē difficilis ꝓbōnis.
24 Probatio plena ex pluribus p̄sumptiōibus ⁊ ꝯiecturis resultat.
25 Testis qui omni anno non ꝯfiteꝛ nec eucharistiam sumpsit, an sit idoneus,⁊ concluditur ꝙ sic,⁊ nu.seq.
26 Testis qlibet idoneus dr̄ nisi specialr̄ reperiaꝛ ꝓhibit⁹. ⁊ nu.27.
28 Testis non ꝯfitens peccata nec sūmens eucharistiā non dicitur excōmunicatus,sed tantum ecclesie ingressus interdicitur. Et est suspensus.
29 Suspensus pretextu suspensionis a testimonio non repellitur.
30 Nec infamis dicitur saltem infamia iuris.
31 Infamia facti testem non repellit.
32 Testes nō ꝯfessi peccata sua,⁊ qui sacr̄m nō sumpserūt a testimonio nō repellunꝛ de ꝯsuetudine maxie in ciuitate Uenetiaruꝫ.
33 Testis quando vt infamis repellitur debet nedum infamia ꝓbari,sed etiam ꝙ pro tali habetur et reputatur.
34 Testes inhabiles,qn̄ cum habilibus concurrunt, plene probant.
35 Testes ifames si h̄nt ꝯtestes fide dignos,nil eis de fide detrahiꝛ.

CONSILIUM XXXII

Dirigat Dn̄s ꝟba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Ut p̄ntis ꝯsultatōis ꝟba resolo heaꝛ. Duo vidēda sūt. ¶ Primū est, vtrū vxor pp adulteriū,vl̄ fornicatōeꝫ mariti possit petere sepatōeꝫ thori,⁊ dotis restōnē. ¶ Scd̄m est, vtx sufficiēter sit ꝓbatū,ꝙ maritus p̄dictus cū p̄dcā Jsabella fornicatus fuerit,postq̄ cū dn̄a Clara mr̄imoniū ꝯtrerat. ¶ Circa p̄mū parū est insistēdū,qm̄ iura de h̄ sūt apta.†Cōcludendū ē.n. pp adulteriū mariti vxorē petere posse separationē thori,⁊ ꝯr̄iter ēt restōneꝫ dotis,put de hoc est tex.in.c.i.vt lite nō ꝯtest. ⁊ ibi tradūt doc.maxime Jmo.in.iiij.no. Abb.in.ij.⁊ Barb.in.v.dn̄t.n. ibi esse tex.ꝙ sicut maritus de adulterio vxorē accusare pōt ad separationē thori,⁊ ad lucrū dotis.iuxta.c.plerūqꝫ.de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ dot.post diuor.restituēda.cū simi.ita ēt p ꝯr̄iū,vxor pōt accusare maritū ad eosdē effectus,put ēt dixit Abb.in.c.fi.in.iij.not.de adul.⁊ stupr.allegādo.d.c.i.⁊ alia iura, vt p eum in vtroqꝫ.n.pari rōne dānaꝛ a religione xp̄iana.vt in.c.fi.xxxij.q.v. †Et ppea sicut vir p̄cipiꝛ vxorē adulterā dimittere. ita ecōuerso vxor p̄cipiꝛ adulte℞ virū relinq̄re,vt in.c.p̄cepit dn̄s eadē,q.non enīꝫ in hoc ad imparia iudicari dēnt.c.si qs vxorē.el.i.xxxij.q.i. facit.c.ois.xxxij.q.i.cū simi.⁊ istud in iure nostro est indubitatū, †lꝫ respcū pene crialr̄ imponēde mulier vi℞ adulte℞ accusare nō possit,vt inqt Barb.post alios in.d.c.i.in.v.not.⁊ ita voluit gl. ꝭm qō ibi egregie declarat Salyce.in.ij.⁊.iij.oppo.in.l.i.C.ad.l.iul.de adul. ¶ †Et ista sepatio thori pp adulteriū cuilꝫ ex ꝯiugibus iure canonico pmittiꝛ,sicut d̄ iure ciuili pmittebaꝛ dissolutio mr̄imonij.iuxta.l.ꝯsensu.§.si qua igiꝛ.⁊.§.si ꝟo iam.C.de repud. ⁊.§.q̄r ꝟo plurimos.ꝟ.si de adulterio.⁊ ꝟ.si qs in sua domo. in auc.vt lic.mr̄i,⁊ auie.col.viij. Potuit ergo magnifica dn̄a Clara petere sepatiōnē thori,⁊ ꝯsecutiue ēt sibi dotē suā restitui posito ꝙ vir eius cū p̄dcā Jsabella habuerit carnale cōmerciuꝫ, put p̄supponiꝛ ꝓbatū,vt.s̄.diceꝛ p p̄dicta. Et ꝙ p adulteriū suū maritus teneaꝛ restituere dotē,firmat ēt Bologn.in ꝯsi.xxiij.maritus ꝗdaꝫ.ij.col.post multos alios, quos allēat. ¶ Nec p̄dicte ꝯclōni obstat,si dicaꝛ,ꝙ predicta pcedūt, qn̄ maritus cōmitteret adulteriū,†ꝙ ꝓp̄e dr̄ cōmitti cū femina ꝯiugata.vt.l.iter liberos.§.lex iulia.ff.ad.l.iul.d̄ adul.⁊ ita vn̄r loq oia iura.s̄.allēata,hoc aūt nō ꝟificaꝛ in casu isto cū Jsabella nō sit mr̄imo. ꝯiūcta alicui,ſꝫ soluta.†Qm̄ rn̄deꝛ ꝙ imo ēt cū soluta muliere vir mr̄imonio ꝯiūctus fornicādo dr̄ adulteriū cōmittere saltē largo mō,seu de iure canonico,vt vr̄ tex.in.c.puto. in p̄nci.xxxij.q.v.ibi,alteri cōmissus est femine. Nā cū ille tex.ḡnalr̄ de femina loquaꝛ dicēs cū ea maritū alterius adulteriū cōmittē,dꝫ ḡnalr̄ itelligi,siue sit soluta, siue nō.l.i.§.ḡnalr̄.ff.de leg.p̄stā.nō.n.est nr̄uꝫ de feminis illis distinguere cū lex nō distinguat.l.de p̄cio.ff.d̄ pub.cū si. Ad idē clarior est tex.in.c.nemo.xxxij.q.iiij.dū dr̄,ꝙ nō solū est adulteriū cū aliena peccare ꝯiuge,ſꝫ oē,ꝙ nō hꝫ p̄tāteꝫ ꝯiugij. Et ita quālꝫ fornicatōeꝫ mariti cū alia femina vocat adulteriū Pau.de ca. in ꝯsil. cccxcij.viso quodā libello.iij.col.dicēs,ꝙ ea de cā vxor pōt agere ad sepatiōeꝫ thori,⁊ dotis restōneꝫ. Et istud.vt.s.adulteriū dicaꝛ itellr̄ respcū ipsi⁹ viri,q mr̄i.dr̄ ꝯiūct⁹,ispecto.n.suo mr̄i.ꝙ ledit ⁊ offēdit dr̄ adulte.cōmittē ēt ꝙ mlierē solutā cognoscat sic ex̄rio mulier dr̄ adultera,lꝫ cū soluto cōmisceaꝛ.†nā coitus vnius ex cōiugib⁹,cū q̄cūqꝫ p̄sōa fiat ꝯiugiū coinqnat.⁊ ita recte iuēti voluit pau.de

(margin numbers 1–7 in text above)

pau.de ca.in ɔ̃si.cxxviij.hec mulier.ita ẽt ꝛ egregie firmat Guid. pap.i ɔ̃si.clix.ꝙ ɔ̃iugatꝰ.ꝓ to.Dico ḡ ꝙ imo,ꝛ cũ soluta maritꝰ alterĩꝰ dr̃ adulteriũ cõmittẽ,vt decla.isignis doc.d.Boníf.de vi tel.i tra.ſup male.in rub.de adul.iceſt.ꝛ ſodo.i p̃n.ꝛ in hac larga ſignatóe adulterij itelligi dẽnt iura palle.qbꝰ dr̃ ꝙ vxoꝛ pp adulteriũ viri,illũ relinq̃re põt,petẽdo ſepatóez thoꝛi ꝛ dotis reſtõnẽ ſm ꝙ.ſ.dcm̃ fuit. 8 ¶†Vel ſo r̃ndeť ꝙ imo ex ſola fornicatóe ma riti,ſi cã nõ vis appellare adulteriũ,põt vxoꝛ eũ relinq̃re,ꝛ petere ſepatóez thoꝛi ꝛ dotis,vt.ſ.ita in teris firmat Barb.in ɔ̃ſi.lxv.ſcribiť libro Heſter.x.co.i.vo.ſic.n.marito ex cã fornicatóis pmittiť ſepatio thoꝛi.vt i.c.dñs.xxxij.q.vij.ꝛ in.c.p̃cepit eadẽ cã.q.vj.cuz ſi. 9 ita ꝛ ꝑ ɔ̃riũ dz pmitti ẽt vxoꝛi,†qꝛ nõ dẽnt in h̃ ad ĩparia iudicari d.c.p̃cepit.cũ alijs ſeq.alle.Ad ꝙ bñfacit.c.gaudemꝰ.circa me. de diuoꝛ.put ad hoc alle.Barb.in loco p̃dcõ. Et iſta r̃nſio vltra p̃dictũ doc.ꝓbať in.c.aplš.ꝛ i.c.vxoꝛ a viro.xxxij.q.vij.ex qbus apte ɔ̃ſtat vxorẽ ex cã fornicatóis viri ſui poſſe ab eo ſepari ꝛ ita ẽt ɔ̃cludit Cuma.in ɔ̃ſi.clxxv.dña Andriola.in fi. Eſto ergo ꝙ coitus p̃dicti dñi Jo.marie cũ Jſabella ſoluta nõ ſit adulteriũ,lz ſimplex fornicatio.Tñ põt magnifica dña Clara eiꝰ vxoꝛ pp fornicationẽ p̃dcãz petere thoꝛi ſepatiõez cũ dotis reſtõ.put petijt. Hec quo ad p̃mũ.¶Circa ſcdm̃ lz quo ad iuris rigoꝛem videať p̃mo aſpectu nõ parua difficultate,tñ recte oĩa ɔ̃ſiderando,ꝛ ipſi Ꝟitati iherẽdo arbitroꝛ ſatis ſufficiẽter ꝓbatũ,ꝙ ẽt poſt ɔ̃ctũ mr̃imoniũ do.Jo.mar.carnalr̃ cognouerit p̃dictã Jſabellã ſaltẽ ita, vt qlz ꝓbus,ꝛ ſapiẽs vir inducať ad ita credendũ.De tpe aut añ ɔ̃ctũ mr̃imoniũ cũ dña Clara nõ cadit aliq̃ dubitatio,vt ex lectura ꝓceſſus aptiſſime ɔ̃ſtat,de hoc tñ in ꝓpoſito nõ eſt curandũ,cũ dña Clara ɔ̃queri nõ poſſit,neq̧ virũ ſuũ accuſet.Solũ ergo eſt diſputandũ de tpe poſt ɔ̃ctũ mr̃i.vtꝝ.ſ.do.Jo. maria carnalr̃ cognouerit.d.Jſabellã de quo dña Clara eius vxoꝛ ɔ̃q̃riť. Et certe ſi dicta teſtiũ diligẽter põderenť dõm erit carnalez copulã p̃dictã ſufficiẽter ꝓbatã,ſaltez ad hũc finez vt fiat ſepatio thoꝛi,cum agať de modico p̃iudicio attento ꝙ de facili p̃nt recõciliari,qđ q 10 dez Dei benignitate ſperãdũ eſt.¶†Et ad hoc demõſtrãdũ premitto vnã r̃laz in mã ꝓbõnis ꝙ illa dr̃ ſufficiẽs ꝓbõ alicuius actꝰ q̃ iducit iudicẽ ad eius credulitatez,ꝛ ad iudicandũ talez eſſe Ꝟitatẽ ſuo iudicio,qꝛ ꝓbõ ad aliud nõ tẽdit.l.teſtiũ.§.eiuſdẽ.ff.de teſti.dũ dr̃,ꝙ iudex nõ dz ad vnã ꝓbõniſpẽm cognitiõe ſuã alligare,ſed ex ſnia animi ſui eũ extimare opz,ꝙ aut credat,aut parũ ꝓbatũ opineť.Et ita firmat Coꝛne.in ɔ̃ſil.lxj. Viſa copia.vj. col.ꝛ hãc r̃laz in mã ꝓbõnis tradit ẽt patruus,ꝛ dñs meus Soci.in ɔ̃ſi.xj.in cã dñe Catherine.ij.col.ꝟ.illa aũt.iij.vol.ꝛ in ɔ̃ſi. xcviij.iuſtiſſime iudex.ij.col.iiij.vol.q.ꝑ hoc alle.l.qnq̃ginta.ff.d ꝓba.ꝛ Bar.i.l.admonẽdi.ff.de iureiu.ꝛ alia plura vt ꝑ euz,ꝛ ita ẽt hãc r̃laz tra.Deci.in ɔ̃ſi.ccccc.x.i caſu d q̃ agiť.ij.col.ꝟ.ꝛ ſuffi 11 ciẽs dr̃ illa ꝓbõ †Hic dicimꝰ ꝙ tota mã ꝓbõnis dr̃ arbitrio iudicis ɔ̃mitti,ita qdẽ vt poſſit ex animi ſui motu fidẽ adhibẽ teſtibꝰ ẽt inhabilibꝰ,ſeu clare ꝛ apte nõ ꝓbãtibꝰ,ſicut ẽt ꝑ ɔ̃riũ lz teſtes videanť in eoꝝ dcis ꝓbare,põt tñ iudex eis nõ adhibere fidẽ,ita inqt Bar.in.l.lucius.ff.de his qui no.infa.voluit Pau.de ca.in d.l.admonendi.col.pe.idez voluit Bal.in.l.fi.in p̃n.C.cõmina. vel epiſto.ꝛ Ant.de but.in.c.ex lr̃is.in.vj.not.de pba.q dñt,ꝙ oẽs ꝓbõnes ſũt arbitrarie,put refert ꝛ ſeqť Deci.i ɔ̃ſi.ccccxlviij. vis tota.iij.col.ꝟ.mõ his oibꝰ ꝛc.ꝛ.iiij.col.ꝓpe fi.ꝛ i ɔ̃ſi.cccclxiij. in cã q̃ noie camere.iiij.col.ꝟ.cogitabã.ꝛ alibi ſepe,put ẽt tradũt Coꝛne.do.Soci.in ɔ̃ſilijs.ſ.alle.ꝛ Jo.bap.caccialup.in.d.l.ad monẽdi.col.xvj.Et ſm oẽs ꝑ h̃ eſt tex.in.d.l.teſtiũ.§.i.ꝟ.tu ma 12 gis ſcire potes ꝛc.¶†Et iſta r̃la foꝛtius ꝓcedit in his q̃ ſũt difficilis ꝓbõ.ꝛ multo magis,qñ aliqđ diciť ꝓbari nõ põt,tũc.n.ꝓbõ admittiť ꝑ ɔ̃iecturas ꝛ p̃ſumptiões,ꝛ lex ɔ̃tentať eo caſu illis pro batõibus q̃ h̃ri p̃nt,ſm Bar.ꝛ Jmo.in.l.in illa.in fi.ff.de ꝟ.ob. ꝛ ꝓbõnes levioꝛes admittunť imo ꝓbõnes alr̃s ipfecte ɔ̃iungunť ad plenã ꝓbõnez,vt declarat do.Ant.de bu.in.c.veniens.el.i.in fi.de teſti.Ang.in ɔ̃ſi.ccxviij.viſa narratiõe.iiij.col.in p̃n.ver.ex his ergo ɔ̃iecturis.ꝛ Alex.in ɔ̃ſi.xxiiij.aiaduerſis.ij.col.ij.volu. tradit Coꝛne.in ɔ̃ſi.xxxv.circa p̃mũ.vj.co.ver.ꝛ in caſibus.i.vo. ꝛ in ɔ̃ſi.ccxxiij.multũ diffuſe.ij.col.in p̃n.ij.volu.patruus ꝛ dñs meus Soci.in ɔ̃ſi.xcvj.ɔ̃ſiderata.ij.col.iiij.vol.ꝛ Curt.ſenioꝛ.in ɔ̃ſi.lxxvj.ſup motiuis.ij.col.ꝟ.facit.qꝛ in iſtis.cũ ɔ̃coꝛ.vt ꝑ Deci.in ɔ̃ſi.dlxxvij.Viſo copioſo.v.col.ꝟ.ꝛ p̃dcã maxime.ꝛ ꝑ Jaſ. in.l.ſi qs ex argẽtarijs.§.p̃toꝛ ait.iij.col.ff.de edẽ.ꝛ ꝑ Guid.pap. 13 in.q.ccclvij.quo.poſt p̃nci.†q d̃t,ꝙ rõne difficilis ꝓbõnis ſufficit ꝓbõ p̃ſũptiua,,put ẽt volũt alij.ſ.alle.ꝛ tra.ẽt Hipp.i ɔ̃ſi.lxj.pꝰ redditũ.v.col.ꝟ.cui obiectõi.ꝛc.Jn caſu aũt nr̃o nedũ ꝓbõ adulterij ſiue copule,vl̃ fornicatióis do.Jo.ma.cũ Jſabel.ẽ difficilis 14 †lz ẽt vr̃ q̃ſi ꝙ nllõ mõ directe fieri poſſit,ꝫ bar.i.l.ij.§.fi.ff.ad.l. iul.d adul.cũ ɔ̃coꝛ.vt ꝑ Hypp.in ɔ̃ſi.i.nõ auferas.vj.col.ꝟ.ꝑ qbꝰ ẽt facit,qꝛ ẽt ſi qs viderit eũ.ſ.coꝛpꝰ mulieris,nõ ſeqť necio,ꝙ iter eos copľa iteruenerit.qꝛ ipe poterat eẽ frigidꝰ,aut maleficiatus,aut alia rõne tc̃ ipotẽs,ꝛ ẽt mľier poterat eẽ arcta,put dcla.i 15 teris Fely.i.c.p̃terea.i.col.d teſti.†volẽs i ꝓpoſito ſufficẽ ꝓbõnẽ p̃ſũptiuã,ꝛ põt tũc fieri ꝓbõ ex actibꝰ ꝓpiqs,vt iqt Dec.i.d.ɔ̃ſi. 16 dlxxvij.ꝛ tradit Coꝛ.in ɔ̃ſi.cclxv.lz alr̃s.col.fi.lib.i.†Et adeo,vt dixerit bar.i.l.capite qnto.ff.ad.l.iul.de adul.ꝙ ſi teſtes dicãt,ꝙ viderũt aliquẽ ſolũ in camera cũ muliere,vel oſculãtẽ,vel tãgẽtez eã dr̃ ſufficiẽs ꝓbõ adulterij.imo ſi qs fuerit dephẽſus i domo alicuiꝰ pulchꝛe mulieris,iduciť ꝓbõ adulterij,ꝫ bar.in.l.ij.in p̃n.ff. de fur.Et lz h̃ dcm̃ bar.ſic ſimplr̃ poſitũ nõ ꝓcedat niſi reſpcũ animi ipſiꝰ dephẽſi,qꝛ.ſ.oñdiť aius eius adulterij cõmittẽdi,nõ ãt ꝓcedat reſpcũ copule carnalis,qꝛ poľe eẽt,ꝙ igreſſus fuerit domũ ſine ɔ̃ſenſu illiꝰ mulieris,put decla.abb.are.ꝛ Fely.i.c.p̃terea.de teſti.Tñ ſi ɔ̃currãt alia admicula,vl̃ mulieris ɔ̃ſenſus oñdiť,dcm̃ bar.ꝓcederet ſimplr̃,put ipſimet ſentiũt,ſi recte põderenť eoꝝ dicta.Stãtibꝰ mõ p̃dictis,ꝛ r̃la p̃miſſa vidẽdũ ẽ nũqđ in p̃nti cã ex ꝓceſſu appeat talis ꝓbõ q̃ prudẽtiſſimũ virũ iducẽ poſſit ad credendũ copulã carnalẽ,de q̃ agiť iteruenifſe,ꝛ certe mihi vr̃ abſq̧ dubio talẽ ꝓbõnẽ fcãz eẽ. Nã in p̃mis ꝓbať ꝑ multos teſtes,ꝙ do.Jo.maria poſt ɔ̃ctũ mr̃imoniũ cũ p̃dcã dña Clara iuit ad domũ p̃fate Jſabelle ꝑ ſpaciũ tpis nõ modicũ ibidẽ cũ illa pmanendo cũ ɔ̃ſenſu.ꝛ volũtate illiꝰ,ꝛ iſtud deponũt,ſi recte eoꝝ dcã ɔ̃ſiderenť,ꝟ Baptiſta.iij.teſtis,dñs Aureliꝰ.xij.teſtis,ꝟ Andreas xiiij.d.marietta.xv.d.Sãmaritana teſtis.xix.ꝛ dña Angela.xx. teſtis,ꝛ qdã alij,ꝛ oẽs p̃dci teſtificanť de viſu ꝓpo.dñt.n.ꝙ viderũt.d.Jo.mariã i domũ.d.Jſabel.ire,ꝛ idẽ poſtea lapſo aliq̃ ſpacio tpis exire,ꝛ lz expſſe ipſi nõ dicãt d ɔ̃ſenſu Jſabelle Ꝟtualr̃ tñ id dicẽ vr̃r cũ dicãt,ꝙ familiariter ꝛ freq̃nter ibat,ꝛ ꝙ pulſato ꝑ euz hoſtio ſtatiz apiebať,ꝛ ꝙ iã p̃us ꝑ plura tpa carnalis copula cũ filioꝝ ſuſceptione iter eos iteruenerat. Et hoc abſq̧ dubio ẽt ſi aliud nõ ɔ̃curreret induceret nedũ magnã,lz ẽt violentã preſũptõez copule,ꝑ ea q̃ dcã ſũt,multo ḡ fortiꝰ ɔ̃currẽtibꝰ alijs adminiculis.vt.J.diceť.¶Jtẽ ꝛ ſo ꝓbať,ꝙ ipſemet dñs Jo.maria faſſus eſt ſe ire ad ſcoꝛtũ ꝛ velle ẽt ita facẽ i futuꝝ,put dpõit.xxj. teſtis.ſ.clariſſ.do.Marcus molino,ꝛ abſq̧ dubio itelligebat de 17 dcã Jſabella attẽtis alijs ɔ̃iecturis ꝛ ꝓbõnibꝰ ſup eo,†hec ãt eiꝰ aſſertio,ſiue ɔ̃feſſio,lz extiudiciũ fcã ſit,ꝛ ab ñte pte fac maximũ indi.Ꝟitatis ẽ eũ cũ d h̃ ẽ eũ lis mota eẽt.iuꝝ gl.fi.i.d.l.capite qnto de adul.ꝛ tradit Ro.in ɔ̃ſi.clxvij.Antoniꝰ accuſatꝰ.ij.col.eo ſaltẽ fac ſemiplenã ꝓbõnẽ,ꝫ bar.ꝛ alios in.l.admonẽdi.ff.d iureiu. cũ ɔ̃coꝛ.ibi ꝑ moder.alr̃is.ꝛ ꝑ Fely.in.c.ſi cautio.col.viij.ver.fallit qnto.d fi.iſtru.ꝛ tradit Math.de affli.in deciſ.regni.deciſ.xij. 18 †Quinimo cũ p̃ns cã tracteť i foꝛo eccľiaſtico,in q̃ ius canonicũ ſuať dici põt,ꝙ illa ɔ̃feſſio ſufficiẽter ꝓbet,cũ ita videať ſuare canonica eqtas.iuꝝ.gl.in ꝟ.pmitto.i.c.q̃tiẽs.i.q.vij.qđ multũ no. Jmo.poſt Ant.de bu.i.d.c.ſi cautio.Et lz Abbas ibi videať dubitare.de h̃ dcõ tñ ſm illud vr̃ magis cõis opi.put ita ſeq̃ndo,ꝛ p̃res allãndo aſſerit Fely.ibi in.vij.col.ꝟ.fallit ſo. Nec ob.ꝙ de 19 iſta ɔ̃feſſiõe ſolꝰ ſit vnꝰ teſtis.†qm̃ ex q̃ eſt pſona nobiliſſima,ꝛ digniſſima,ꝛ eſt ꝓcuratoꝛ diui Marci,ꝛ ſp i ciuitate Venetiaꝝ fuit ſũme fidei.ꝛ integritatis,ei iudex p̃t fidẽ adhibẽ.ꝛ de ſingularitate nolle curare vt ſinglr̃ iqt Pau.de ca.i.d.l.admonẽdi.ꝛ ita ibi refert ꝛ ſeqť Caccialup.in.xvj.col.ꝟ.pz igiť tibi ſtudioſe.ꝛ Franc. bru.in trac.de indi.ꝛ toꝛt.ij.col.ꝟ.ꝛ ego puto.ꝛ hos oẽs refert ꝛ ſeqť Hipp.in ſing.cxiiij.Hoc tñ a iudicis arbitrio pẽdet.iuꝝ.ea q̃ .ſ.dcã fuerũt,dũ dixi totã mãz ꝓbõnũ eẽ arbitrariã.Et facile iſte caſu huic teſti tã celebꝛi,ꝛ ita digno credere poterit pp alia pluri 20 ma admicula.†fateoꝛ.n.ꝙ alr̃s an iudex credẽ dẽat teſti ſingulari ẽt ſi ſit pſona digniſſima ẽ alicuiꝰ dubitatõis.vt ꝑ Jaſ.i.d.l.admonẽdi.col.mihi.lxxvj.i fi.¶Jtẽ ꝛ tertio ꝓbať famã eẽ i vicinia ſci Raph.vbi habitat.d.Jſabella,ꝙ ipa retineť ibi ꝑ.d.do.Jo.mari.ad eiꝰ reqſitõez,ꝛ vt vulgo dr̃,ꝛ teſtes dponũt,ſtat ad poſtã eiꝰ, ita.n.deponũt multi teſtes,maxie.ij.vij.x.xj.ꝛ.xiij.cũ tribꝰ ſeq.vt ex eoꝝ lec.ɔ̃ſtabit.Et ſilr̃ ẽt ꝓbať famã fuiſſe,ꝙ ipa Jſabella tpe depõnis teſtiũ erat p̃gnãs ex.d.do.Jo.maria,ꝙ certe eẽ nõ poterat,niſi ex carnali copula iter eos,poſtq̃ȝ dñs Jo. maria mr̃imoniũ ɔ̃xit cũ dña Clara,nã mr̃imoniũ fuit ɔ̃ctũ de mẽſe February. 1536.ꝛ Jſabella erat p̃gnas mẽſe Mai,vel circa.1537.q̃ tpe teſtes d p̃dcã fama dpoſuerũt,illõ ãt iter alios dpoſuert.iij.xj.xiij. ꝛ.xxxiiij.teſtes. Sic itaq̧ ɔ̃ſtat famã ꝛ pub.vocẽ fuiſſe,ꝛ eẽ i illa vicinia,ꝙ pꝰ ɔ̃ctũ p̃dcm̃ mr̃i.dñs Jo.ma.carnalr̃ cognit,ꝛ vt ita 21 dicã ad poſtã ſuã tenuit.d.Jſabella†ex q̃ fama iduciť i ciuili cã,ꝛ ſic in caſu nr̃o ſemiplena ꝓbõ,ita ꝙ cũ alijs adminiculis,vel alia ſemiplena ꝓbõne ſufficiat,iuꝝ tradita ꝑ doc.i.c.veniẽs.d teſti.tra Conſil.do.Maria.ſoci.ij.volu.

dit Jas.i.d.l.admonédi.col.mihi.xcij. Mathesi.in fin. clxxxviij. ꝓbationes diuersi gñis.ꝛ Alex.in ꝯsi.cxliij. qm̄ abũde.col.i.li.ij. cum ꝯcor.vt per Hipp.in ꝯsi.v.Jn noie dñi amé. in cã Jo.col.fi. 22 ver.ꝛ facit optime.†facit pulchra doctr.Bal.in.l.ꝓprietatis.C. de ꝓba.dũ vult ꝙ fama ꝟosilis iũcta cũ vno teste faciat plenã ꝓ bationé,qð refert ꝛ seqꝛ Barb.in ꝯsi.xiiij. Deũ iuocét.iij.col.iij. vol.ꝛ ideo dñt bonũ esse iustificare famã ꝑ aliquas ꝯiecturas,in ꝓposito aũt nr̃o fama ꝑdicta est ꝟosilis ꝛ iustificaꝛ pluribus ꝯie 23 cturis.ꝰ ꝛc.¶†Quinimo dici posset,ꝙ sola fama sufficeret,cum agamus de ꝓbóne copule carnalis,que a cóiter accñtibus est diffi cilis ꝓbónis,vt.s̃.dcm̃ fuit,solet.n.dici, ꝙ vbi a cóiter accñtibus ꝓbatio solet esse difficilis fama facit plenã ꝓbónẽ,ꝓut post mul tos ab eo relatos firmat Jas.in.l.si qs ex argentarijs.§.ꝑtor ait. col.fi.ver.hinc est ꝙ vbi ꝛc.ff.de edé.¶Stantibus itaqꝫ ꝑdictis oibus posito ét,ꝙ eoꝝ aliqd ꝑ se nõ sufficeret ad plenã ꝓbónem, negari tñ nõ pót qn simul iũcta ꝑfecte ꝓbẽt intentioné magnifice dñe Clare. Maxime attẽto ꝙ ante ꝯctũ mr̃imoniũ cũ ipsa predi ctus dñs Jo.maria ꝑ plures annos ꝯuersatioñe habuit,ꝛ carna lẽ copulã cũ.d.Jsabella ꝛ ex ea filios suscepit,vt plures testes de ponũt,ꝛ qlꝫ eoꝝ dcã legendo facile ꝑ se intelliget,ꝛ ꝑ indubitato habebit. Dicemus ꝰ in ꝓposito posse ꝟificari illud dcm̃,singula q̃ nõ ꝓsunt multa collecta iuuãt.de quo ꝑ gl. in.l.si stipulatus. in ꝑn.ff.de vsur.ꝛ in.l.instra.C.ꝺ ꝓba.facit.l.ij.§.etas.ꝛ ibi no.ff.de excu.tu.ꝛ tradũt cano.in.c.fi.de succes.ab intest.Cũ.n.tot,tãteqꝫ sint ꝓsumptiões,ꝛ ꝯiecture simul ꝯcurrẽtes ad ꝑdictã copulã car 24 nalẽ dꝫ dici cã sufficienter ꝓbari.†Cũ ét ex pluribus ꝓsumptiói bus,ꝛ ꝯiecturis fiat plena ꝓbatio,vt firmat Roma. in ꝯsi.vij. vi sis necessarijs.i.col.cũ ꝯcor.vt ꝑ Hippo.in ꝯsi.cxvi. splẽdore gr̃e iij.col.ꝛ vbi ét de rigore iuris qs dubitaret an ꝑdcã copula carna lis post ꝯctũ mr̃imoniũ,vt.s̃.est dcm̃,ꝯcluderẽt ꝓbareꝛ,saltẽ hoc nõ inficiabiꝛ.s.ꝓbónes ꝑdcãs tales esse,q̃ prudentissimũ quẽlꝫ,ꝛ bene circũspectũ vnũ inducere dẽant ad credulitatẽ ꝑdicte copu le,tꝑe de quo agiꝛ,qs.n.crederet veꝝ amãtẽ pulchrã iuuenẽ(quã sepissime carnalr̃ cognouerat,ꝛ quã suis sumptibus alebat, vt ali qui testes deponũt)in domũ eius pluries intrãtẽ,ꝛ cũ eo ꝑ tꝑis spaciũ ꝑmanentẽ ab eius carnali ꝯiũctóe abstinuisse. Maxie at tẽto,ꝙ ꝺ eo est publica vox,ꝛ fama in vicinia,ꝛ ꝙ ipẽmet ꝯfessus fuit,ꝭm ꝙ.s̃.deductũ fuit,certe nullus.Hoc aũt solũ sufficit,vt.s̃. demóstratũ fuit,ergo ꝛc.Et ꝑfecto, qñ ꝑdicta oĩa ꝯsidero quẽ admodũ aĩus meus induciꝛ,ad firmiter credendũ,copulã,ꝺ qua agiꝛ interuenisse.Jta ét mihi ꝑsuadeo,ꝙ ꝯtinget dño iudicare de bẽti,ꝛ ꝯñter ꝯfido,ꝙ mediãte iustitia iudicabit thori sepatiói, ac 25 ét restõne dotis locũ fore.†Nec ꝑdictis ob.duos ex testibus,qui ꝑdicta deponũt vꝫ.iij.ꝛ.x iij.hoc anno tꝑe pascatis nõ assumpsis se sacr̃m eucharistie,nec ét fuisse ꝯfessos pctã sua,ꝑp ꝙ vr̃,ꝙ non sint idonei testes,quasi videanꝛ excóicati,ꝛ infames,cũ ab ingres su ecclesie arceri dẽant viuẽtes,ꝛ morientes xp̃iana sepultura ca rere,iuxta.c.ois vtriusqꝫ sexus.de pen.ꝛ remis. ꝛ in hoc vt audio ꝑ ꝑteꝫ aduersaꝫ fit magnũ fũdamentũ.¶Qm̃ rñdeꝛ ꝛ de plano. 26 †Et prio dico,ꝙ mã testiũ ꝯsistit i r̃la ꝑmissiua,qꝛ qlꝫ dr̃ idoneus nisi specialiter repiaꝛ ꝓhibitus.vt est tex.in.l.i.post ꝑnc.ꝛ ibi tra dũt doc.ff.de testi.ꝛ in spẽ Saly.dicit,ꝙ edictũ de testibus dr̃ ꝑ missoꝛiũ,qꝛ qlꝫ dr̃ habilis,ꝛ cuilꝫ ꝑmittiꝛ testificari,nisi repiaꝛ ꝓ hibitus,ꝛ inspecto hoc,ꝙ reqriꝛ ꝑticularis ꝓhibitio Bal. ibi, ꝛ Jac.de.s.geoꝛ.dñt edictũ illud appellari ꝓhibitoꝛiũ,/vt ꝑ eos, ſꝫ 27 qũo velis appellare veritas est,†ꝙ qlꝫ dr̃ idoneus testis, q spãlr̃ nõ ꝓhibeꝛ,vt ꝑ oẽs ibi,per Alex.in ꝯsi.clvi.Uiso ꝓcessũ.iij.col. lib.v.ꝛ ꝑ Hipp.in ꝯsi.lxxxiiij. vias tuas.i.col. ꝑpe fi. sed sic est ꝙ 28 in mã testiũ,nõ repiꝛ ꝙ qs ꝓhibeaꝛ ex cã ꝑdcã.ergo ꝛc.†Nec est veꝝ,ꝙ aliqs eoꝝ possit ex tali cã dici excóicatus,ſꝫ tm̃ illis inter dicit ingressus eccl̃ie,vt dicit Abb.in.d.c.ois vtriusqꝫ sexus.i.v. no.bñ est veꝝ,ꝙ dr̃ suspẽsus,vt est gl.cóiter approbata sup ꝟ.su 29 spẽsi.in cle.cupientes.de peni.†Suspensus aũt solius suspẽsiõis ꝑtextu a testimonio nõ repelliꝛ,qꝛ iure cautũ nõ repiꝛ ꝭm Abb. in.c.olim.ij.col.ꝺ accu.ꝙ ét vr̃ seq ibi Fely.in.i.col.ꝛ ideꝫ firmat Steph.de auf.in trac.de reproba.testi.col.pe.in ꝟ. vbi ꝑ hꝫ alle. Spe.ꝛ Jo.an.vt ꝑ eũ.Nec ꝑterea qs dr̃ infamis ex cã ꝑdcã,sal 30 teꝫ ifamia iuris,q̃ in ciuili cã repellit a testimonio.†Si.n.qs dice ret,ꝙ saltẽ infamia facti notaꝛ,q ꝓceptóeꝫ sacri ꝛ ꝯfessióeꝫ suoꝝ pctoꝝ dimittit,qꝛ apud graues viros fama eius nõ vr̃ oĩno inte gra. Rñdebo ꝑmo ꝙ forte hꝫ nõ est veꝝ,cũ potuerit ea ꝑtermitte 31 re ex aliq̃ cã q̃ secũ infamiã nõ hr̃et.Et posito ꝙ ita sit.†Scdo di co,ꝙ ifamia facti nõ repellit teste in cã ciuili,iuxta gl.i.l.ij.§.due aũt.ff.de carb.edi.ꝛ in.l.i.in ꝟ.diuina.C.de sum.tri. ꝛ tradit bar. in.l.cassius.ff.de sena.cũ ꝯcor.vt ꝑ Alb.iunioꝛe i trac.de testi.sub rub.qñ testes repelluntꝛ róne cris,vel ifamie.iij.col.ꝛ tradit Cro. in trac.de testi.in.iiij.ꝑte.in.xij.q.Et lꝫ aliq tenuerũt ꝯriũ,tñ ista vr̃ magis cóis opi.vt ꝯstat ex his,q̃ scribit Fely.in.c.testimoniũ. iiij.ꝛ.v.col.ꝺ testi.vel saltẽ equũ est,vt totũ iudicis arbitrio remit taꝛ,ꝓut ibi post Abb.vr̃ firmare Fely.Et nõ dubito,ꝙ isto casu iudici videbiꝛ fidẽ ꝑdictis testibus adhibere,cũ sint ꝑsone bone 32 ste,ꝛ bone fame.†Maxie,qꝛ ex ꝯsuetudine,ꝑsertiꝫ i ciuitate Ve netiaꝝ (vt audio)testes ex ꝑdcã cã nõ repelluntꝛ a testimonio,ꝛ ét qꝛ in eoꝝ dcõ nõ sunt soli,ſꝫ illud ideꝫ alij plures dñt. vt.j. dicam. 33 †Tertio ét dici pót,ꝙ qñ testis velut ifamis repellẽdus ẽ dꝫ nedũ infamis ꝓbari,ſꝫ ét,ꝙ ꝑ tali teneꝛ,ꝛ reputaꝛ ꝭm ꝑdictũ Albe.in d.trac.sub rub.qñ testes repelluntꝛ róne defectus ꝑsone.iij.col.in ꝑn.vbi alle.ita dixisse Bar.in.l.i.C.ꝺ testa.¶Scdo ꝑncipalr̃ di co ad ꝑdictã obiectioñe,ꝙ si qd aduersus illos duos testes (q nõ seruarũt ꝑceptũ.d.c.ois vtriusqꝫ sexus)dici posset illud esset non simplr̃ ex eo,ſꝫ qꝛ ab eoꝝ peccatis nõ fuerũt emẽdati,ſꝫ vñr in eis ꝑseuerasse,quo stãte dico,ꝙ fuisset opus ꝓbare, ꝙ postq̃ alio an no seruarũt.d.c.ois ꝛc.cómiserũt aliqð pctm̃,ꝑp ꝙ deberẽt a te stimonio repelli,qð ꝭcm̃ nõ fuit,merito ꝛc. dicemus.n.ꝙ ipsi non sũt in aliquo pctõ habili ad remouẽdos eos a testimonio,ꝛ ꝯfes sioneꝫ ꝛ cóioneꝫ ꝑtermiserũt ex ꝓbabili aliq̃ cã,puta qꝛ aĩus eoꝝ non erat qetus,ſꝫ maximis anxietatibꝰ ꝑturbatus,qꝛ forte nõ po terãt pleno aĩo parcere his q eis iniuriã fecerãt,vel qd sil̃e, vt se pe hoibus ꝯtingit.¶Tertio ꝑnci.eidẽ obiectói rñdeꝛ,ꝙ illa ꝓce deret,qñ tm̃ illi duo testes ꝑdcã deponerẽt,ſꝫ cũ in ꝑñti cãu multi alij testes(q sunt oi exceptóe maiores)idẽ deponãt ex fide alioꝝ, 34 ét illis fides est ꝑstãda,seu illi vna cũ alijs plene ꝓbare dñr.† Nã qñ testes inhabiles ꝯcurrũt cũ habilibus plene ꝓbãt ꝭm bal. An ge.ꝛ alios in.l.si qs ex argentarijs.§.i.ff.ꝺ edé.cũ ꝯcor.vt ꝑ Ale xã.in ꝯsi.xxiiij.aiaduersis.v.col.ver.scdo rñ.ꝛ in ꝯsi. lvj.viso,ꝓces su.col.pe.ꝟ.scdo pót rñderi.ij.vol.ꝑ Hypp.in ꝯsil.cxij.illumina q̃so.iiij.col.ꝟ.ꝑterea dico.ꝛ in ꝯsi.cxxvij.spũs sci gr̃a.iiij.col. ver. iteꝫ circa dictos testes.ꝛ ꝑ Corne.in ꝯsil.xxvij.in ꝑñti.ij.col.post ꝑn.ꝛ ꝯsi.lxj.visa copia.iiij.col.circa me.ij.vol.cũ multis alijs q 35 ad hoc allari possent,†ꝛ in spẽ in testibus q dicerenꝛ infames, ꝙ nihil ex tali cã eius fidei detrabiꝛ si hẽant ꝯtestes magne fidei tra dit Cro.in.d.trac.in.d.q.xij.in fi.ꝓut ét dixerat Bal. in.d.§.i.ꝑ Cro.ibi vna cũ qbusdã alijs alle.¶Quarto ꝛ vltimo rñdeꝛ ꝙ ét si ꝑdicti duo testes ex cã ꝑdcã reicerenꝛ(qð tñ nullo mõ fieri pót) adhuc remanẽt tot testes q sufficiũt ad ꝓbandũ illud, qð ꝑ illos duos ꝺponiꝛ.nihil.n.ipsi dñt ex his,q̃.s̃.ꝯsiderata sũt, qð ꝑ alios plures nõ deponaꝛ saltẽ duos,vt ex ꝑdictis ꝯstat ꝛ nõ est dubiũ, ꝙ qlꝫ,ꝓbõ(regulr̃ loquẽdo)duoꝝ testiũ numero ꝯtentaꝛ.l.vbi nu merus.ff.de testi.cũ simi.Hec aũt dcã sint ex abũdãti,qꝛ ꝟitas est ꝙ ꝑdicti duo testes nõ sũt repellẽdi,vt ex ꝑdictis ꝯstat. Ex qbus oibus ꝯcludo rectũ quẽlꝫ iudicẽ induci debere ad credulitatẽ co pule,de qua agiꝛ,ꝛ per ꝯñs debere separationem thori declara re,ꝛ ꝯsequutiue,ét dotẽ restituẽdã eẽ magnifice dñe Clare, prout ab ea,vel eius nomine petitum fuit. Laus Deo.

Maria.soci.iurisco.patritius Senẽs.1537.Padue.

SVMMARIVM

¶In casu valde dubio potest eligi media via.

Potest iudex cogere partes ad concoꝛdiam,quando partes diu litigarunt et causa est valde dubia.

Judex in casu dubio valde apud Deũ ꝛ hoĩes excusaꝛ,q eligit il lam opi.quam ꝭm suam bonam ꝯscientiam credit esse veram.

Judex in re dubia,qñ eius animus magis ad vnam ꝑtem, q̃ ad aliam non inclinaꝛ,dꝫ vnicuiqꝫ ꝑtem dimidiam assignare,vt in simili casu fecit Tyberius imperatoꝛ.

2 Uiã mediam iudex debet eligere quando iura non magis ꝑpon derant pro vna parte,q̃ pro alia.

3 Judex potest partes ad concoꝛdiam cogere,quando res est du bia,ꝛ valde intricata,ꝛ diu litigatum est.

CONSILIVM XXXIII

DIrigat Dñs verba mea in viã veritatis ꝛ iu stitie.¶Qm̃ articulus,de quo agi tur(vtrũ stãtibus ꝑmissis lꝛimatio ꝑdictoꝝ filioꝝ ꝺ iure sit valida in ꝑiudiciũ iuris iaꝫ q̃siti agnatis tã ꝑ aditioñe hr̃ditatis, q̃ realẽ apprehẽsioñe bo noꝝ hr̃ditarioꝝ,q̃ ét ꝟtute sniaꝝ,ꝑ qs,ꝓnũciatũ ẽ dcõs filiós eẽ spurios i q̃ꝝ sniaꝝ executóeꝫ agnati fuerũt missi i possỹoñe bono rũ,de qbꝰ agiꝛ ꝛ ea aliquo tꝑe possiderũt,ꝛ de ꝑsenti possident, est multum

est multum dubius adeo, vt p vtraq3 pte sint rõnes valde efficaces, quos si referre vellemus, nimis i lõgũ nos ptraherẽt. Cõsiderãtes ẽt, q iter istas ptes tractaꝛ de lucro, decreuim⁹ seq illã opi. quã ꝯsulendo tradũt Ant. de but. ⁊ Pet. de ancb. in ꝯsi. ccx. nec 1 pria. † vbi dñt q in casu valde dubio excusaꝛ apud Deũ, ⁊ homines ille iudex qui in illa dubietate eligit illã opi. quã b3 bonã eius ꝯsciam credit esse veraꝫ, ⁊ in tali casu ꝯcludunt, q qñ rõnes hinc inde animũ dubium faciunt, ⁊ magis ad vnã ptem q̃ ad allaꝫ iudicis animus non inclinaꝛ d3 iudex vnicuiq3 ptem dimidiam assignare. vt no. in. c. l3 cãm. de pba. ⁊ in simili casu hoc fecit Tiberius Imperator in. l. ⁊ hoc Tiberius. ff. de her. insti. ⁊ tradiꝛ. in. l. sed si lege. §. adeo. in fi. ff. de peti. here. ⁊ in. l. titius. ff. ad treb. vbi 2 Alex. in. ij. not. † Idem dicit ꝯcludendo, q si iura, ⁊ rõnes non magis preponderant pro vna pte, q̃ pro alia media via eligi d3 per illum tex. alle. etiam Pet. de ancb. in. d. ꝯsi. ccx. ⁊ Bal. q idẽ dicit in. ij. not. in. l. si paterfami. ff. de here. insti. Ad idem facit. l. filio. ff. vt in pos. leg. ⁊. l. non sine. C. de bonisq3 libe. ⁊ in simili no. in l. si duo. in prin. ff. vti possi. ⁊ tradit Deci. in ꝯsi. lxvij. Pro resolutione. ⁊ plenius in ꝯsi. clxxvj. Uiso themate. col. pen. ⁊. ccccxlv. in prin. ⁊ in. c. i. col. xj. de ꝯsti. Sic etiam in simili in casu valde dubio ꝯcordiam suaserunt Jo. bap. caccialup. ⁊ Barth. soci. mihi Mariano patruus ⁊ preceptor in quodã eoꝝ ꝯsil. incip. sup premissis q̃onibus. ppe fi. impresso in lecturis Soci. post titu. de except. rei iudi. ⁊ reperio q. d. Jo. caccialup. ꝺ hoc plene scribit suadendo ꝯcordiam ⁊ diuisionem in casu dubio in suo trac. de transact. in. xj. q. ij. ⁊. iij. col. vbi ad verbum refert ꝯsil. Ant. de but. ⁊ Pet. de ancb. de quo. s. ¶ Et ista ꝯclu. vꝛ maxime pcedere in casu isto in quo lis longo tpe durauit, quo casu qñ ptes diu litigarũt, ⁊ res intricata est, ⁊ valde dubia, put isto casu ꝯtingit, potest iudex ptes ad ꝯcordiam cõpellere. c. placuit. xc. dist. ⁊ per illum tex. hoc dicit Panor. in rub. de treu. ⁊ pace. in. c. fi. iiij. not. de maio. ⁊ obedi. ⁊ in. c. cum pridem. vlti. not. de pac. ⁊ multa ad hoc cõgerit Fely. in. d. rub. ij. col. ver. fallit tertio. qui ẽt idem dixit in. c. que in ecclesiaꝝ. col. xix. ver. sed in hoc pñt. de ꝯsti. ⁊ voluit Roma. in ꝯsi. cxxvj. Considerabo. in prin. ⁊ Steph. aufr. in tract. de pote. ecclesiasti. in laicos, in casu. cxix. Accedat etiam q causa ista agiꝛ inter ꝯiunctos, inter quos nobis visum fuit suadere concordiam. iuxta. l. ꝯgruentius. de patri. pote. quapropter nos.

Franciscus curtius iunior, ⁊c.

Marianus socinus iunior. Jur. vtri. doc. ⁊c. in presenti casu mediam viam eligentes iudicamus ⁊c. Padue. 1532.

¶ Hec sunt que excellentissimus dñs Francis. curt. iunior. Et ego simul adduximus in quadam snia per nos lata vigore cõmissionis in nos facte per illustrem dñm Ludouicum de Gonzaga, in qua dimidiam partem cuilibet parti assignauimus, ad qꝺ tñ per prius ad nr̃aꝫ exoneratõeꝫ habuimus ptiũ ꝯsensuꝫ. Laus Deo.

SVMMARIVM

¶ De clerico in minoribus ordinibus ꝯstituto de delicto accusato, vtꝝ p se, ⁊ cõplicibus possit declinare iudicem secularem.

¶ Quando quis in delictis per pcuratorem debeat audiri.

¶ Et que pena imponatur marito vxorem, ⁊ adulterum simul repertos interficienti.

1 Clericus coram seculari iudice citatus põt declinare forum, ⁊ petere remitti ad suum iudicem ecclesiasticum.

Idem dicitur de socijs, qui de eodem crimine impetuntur.

2 Clericus vti dignior trahit socios criminis ad forum suum.

3 Reus p pcuratorẽ nõ audiꝛ vbi sanguinis pena venit iponenda. Quid si alia venit imponenda pena.

4 Homicida capitali pena feriendus est.

5 Maritus, si vxorem in adulterio deprehensam interficiat, pena capitali puniendus non est.

6 Maritus, si adulterum cũ vxore repertum occidat, ratione iusti, ⁊ irrefrenabilis doloris penam capitalem non patietur.

7 Maritus quos adulteros impune occidere potest.

8 Adulteria de consuetudine per iudices non puniuntur, sed solent de talibus maritis truffari.

9 Maritus hodie reputatur villissimus qui proprijs manibus de adulterio vxoris se vindicare non curat.

10 Qñ agiꝛ ꝺ dãno irrepabili, licitũ est se, ⁊ honorem suũ defendere.

11 Honor familie mariti per adulterium vxoris denigratur.

12 Qñ aliquid alicui conceditur, potest ille ad illud faciendum ꝯuocare amicos, qui eodeꝫ iure cum principali iudicari debent.

13 Auxilium prestantes eandem penam expectãt, quam ille qui est principalis, ⁊ sepe etiam minorem.

14 Notoria probatione non indigent.

15 Paria sunt duos repertos in lecto iacentes, ⁊ repertos in adulterio, seu adulteriũ pbari ⁊ simul in lecto iacentes probari.

CONSILIVM XXXIIII

Dirigat Dñs verba mea in via veritatis ⁊ iustitie. ¶ In causa nobilis viri dñi Joã. böromei, qui inquiriꝛ, ⁊ citaꝛ, q comppareat corã Magnifico, ⁊ clarissimo Ptãte Padue, eo q asseriꝛ q cũ duobus socijs eius vxoreꝫ ⁊ cũ ea repertũ adulteruꝫ interfecit, ⁊ cum eo ẽt citanꝛ, ꝗdam, qui asseruntur secuꝫ interuenisse. De duobus queriꝛ. ¶ Primo vtꝝ ipse dñs Jo. cum sit clericus possit declinare foꝝ, ⁊ cũ eo ẽt idem possint, qui asseruntꝛ in eodem actu interuenisse, ita vt oẽs ad iudicem ecclesiasticũ dimittendi sint. ¶ Scd̃o vbi Magnificus dñs Ptãs nollet eos, vel eoꝝ aliquos dimittere, ⁊ pati declinationeꝫ 1 fieri, ꝗriꝛ, vtꝝ pdicti possint se defendere per pcuratoreꝫ. ¶ † Circa pmum puto breuiter ꝯcludendũ in primis q ipse dñs Joannes cũ sit clericus absq3 aliqua dubitatione d3 posse declinare forum, ⁊ oino debet remitti ad iudiceꝫ ecclesiasticũ vt est tex. in. c. si iudex laicus. de sen. excõmu. lib. vj. Sed vlterius dico, qꝺ ideꝫ dicenduꝫ est, ⁊ de his qui socij in negocio fuisse asseruntꝛ, ⁊ sic de eodem delicto impetuntꝛ, ⁊ hoc ea rõne fieri debet, q2 cuꝫ omnes habeant eãdem cãm, ⁊ pro eodem crimine requiranꝛ, ne cause continentia diuidaꝛ, iuxta. l. nulli. C. de iudi. ⁊ ne sequaꝛ absurduꝫ, q ferantur ꝯtra eos aduersis iudicibus diuerse, ⁊ forte ꝯrie snie, iuxta not. in. l. i. ff. de qbus reb. ad eundeꝫ iudi. ⁊ dẽnt omnes eẽ sub 2 eodeꝫ iudice. Et cum dñs Jo. clericus nõ possit esse sub laico iudice. c. si diligenti. de fo. cõpe. † et cum rõne clericatus sit dignior trahit suos ꝯsocios criminis, vt sic oẽs ad eũdem iudicem ecclesiasticũ debeãt remitti. Ista est notabilis decisio dñi Maria. socini aui mei in. c. fi. in. xj. arti. in. vij. fallen. de mutu. peti. vbi expresse dicit, q si plures sint de aliquo crimine inquisiti a iudice seculari, quoꝝ aliqs sit clericus, ⁊ alij oẽs laici sunt oẽs remittẽdi ad iudicem ecclesiasticum rõne illius clerici. Nam iudex eius. i. ecclesiasticus velut maior. ⁊ dignior. (vt no. in auc. qño opor. epis. ⁊ facit. l. cum nouatione. C. de sacrosan. eccle. ⁊. c. solite. de maiori. ⁊ obe.) trahit ad se minus dignos. iuxta. l. per minoreꝫ. ff. de iudic. ⁊. c. quanto. de iudi. ad qꝺ allegat ẽt decisio. dñi Anto. de prato vete. in. l. i. in fi. ff. que snie sine appel. rescin. ⁊ alios plures doc. vt per eum hãc eãdem decisionem posuit ideꝫ auus meus in ꝯsil. xj. incip. Qm̃ in presentiaꝝ. vj. col. idem tenuit patruus dñs meus, ⁊ dñs Bartho. soci. in. l. cum senatus. ff. de reb. dub. in fi. vbi dicit fuisse ita iudicatum, ⁊ Fely. in. c. i. in. iiij. col. de prescrip. ⁊ Crot. in. l. i. in. v. col. de verbo. obli. Ex his ergo ꝯcludiꝛ omnes istos reqsitos ad iudiceꝫ ecclesiasticũ remittendos. ¶ Circa scd̃am. q. p eius resolõne necesse est videre, q̃ pena veniret pdictis iponen3 da. † Nã si pena sanguinis, ⁊ capitalis esset iponenda, certe non possent audiri p pcuratoreꝫ. vt. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. ⁊ c. in crialibus. v. q. iij. si vo alia pena, non tñ maior relegatione, ⁊ tunc per pcuratoreꝫ deberent audiri, vt plene tradiꝛ in. l. seruum quoq3. §. publice. ff. de pcu. in gl. magna, vbi etiã Bar. ⁊ alij, ⁊ est gl. in. c. si qñ. ij. q. vj. vt pleue etiaꝫ declarat Arch. in. d. c. in criminalibus. Uideamus igiꝛ qua pena essent puniendi crimine pbato. ¶ Et pma fronte vꝛ q debeant pati penã capitalem, cũ de du4 plici homicidio regranꝛ. † Nemini. n. dubiũ est homicidas capitali pena feriendos. vt. ff. ⁊. C. ad. l. corne. de sicca. p totos, ⁊ cum tale homicidiũ sit certũ, non vꝛ vlterius disputandũ. Sed tñ hoc non obstãte, ⁊ de plano dico, q nullo mõ aliqs istoꝝ venit capitali pena puniendus, per ifrascripta, ⁊ per ꝯs sequiꝛ q per pcuratoreꝫ audiri dẽant. Et q ita sit vt clarius oia pateãt, pmo loquar de psona dñi Joãnis. Scd̃o de psona alioꝝ, qui asseruntꝛ cum eo interuenisse. ¶ Igiꝛ circa ipsuꝫ do. Joãneꝫ, q capitali pena puni5 ri non dẽat, sunt iura clara. † Nã respectu vxoris ab eo interfecte est casus in. l. si qs in graui. §. si maritus. ff. de sena. ꝯsul. sill. ⁊. l. i. in fi. ff. ad. l. corne. de sicca. ⁊. l. si adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. ad. l. iul. ꝺ adul. i qbus clarissime dꝛ, q si maritus vxoreꝫ in adulterio dephensaꝫ interfecerit nõ est capitali pena puniẽdus, s3 ei ignoscẽdũ est, q iustũ doloreꝫ tempare nõ potuit, ⁊ si psona nobilis sit d3 ad tps relegari, ⁊ hoc ideꝫ voluit gl. i. l. nec in ea. in fi. ff. ad. l. iul. de adul. cũ multis siſi. ⁊ declarat do. Alex. in consil. lxvj. incip. Uisa inqsitione. ij. col. i. volu. cuꝫ infinitis ꝯcordan. super quibus non insisto, cum de hoc sint iura clara, vnde non est

6 disputandum.l.ille, aut ille.§.cum in vrbis.ff.de lega.iij.† Respectu vero adulteri cum ea deprehensi est text. in terminis in.l.gracchus.in fi.C.ad.l.iul.de adul. vbi similiter dr̃ q̃ rõne iusti, z irrefrenabilis doloris, si maritus deprehensuz cuz vxore in adulterio occiderit non patieł penaz capitalem, in eo.n. sibi rõne predicta ignoscitur, z debet in exilium mitti qd̕ doc.ibi declarant. vt.s.debeat ad tp̄s relegari, argumen.d.§.imperatores.z.d.l.i.in fi. ❡Cũ igitur iste dñs Joannes sit digna, z notabilis persona, z predicta homicidia cõmiserit, ꝓpter maximum, z iustum dolorem, quez refrenare non potuit, z vltra etiam ꝯcurrerit nox, put videł ſm aliquos requirere.d.l.gracchus.sequitur apertissime ipsum non posse pati maiorem penam relegatione per predicta. ❡Quinimo videtur dñm, q̃ nullam penam pati debeat quasi fecerit actum sibi

7 libere ꝑmissum † ad quod ostendenduz presuppono, q̃ de iure scripto marito ꝯceditur certos adulteros libere occidere, z impune, vt.l.marito.ff.de adul.i.ꝑsonas viles, vt ibi dicił. Alios vo adulteros, z ẽt ipsam vxorem, dicił iure scripto eidem ꝑmitti, vt deprehensos in adulterio occidat quantuz ad penam capitalez tamen et si aliter puniri dẽat per p̄dicta. Et cur non ita impune sit ꝑmissum, pòt allegari illa ratio, q̃.s.ei dał ius accusandi, vt sic per eaz

8 viam vindictã suam ꝓsequał, z adulteria puniant̃, † hoc ita posito, dico, q̃ cũ hodie adulteria ex ꝯsuetudine per iudices non puniant̃, vt magr̃a rex experientia docet, imo si qs maritus de adulterio vxorem, vel adulteꝝ accusaret faceret se cornutuz, z magna infamia notatus omnibus fieret ludibrio, z iudices super tali negocio aditi solent truffari cachinari, z ridere de talibus maritis,

9 † quo factũ est vt vulgo reputeł vilissimus, z ridiculus, z infamis, qui nõ curat ꝓpriis manibus de adulterio se vindicare, sed iudicẽ adit. Ita singlr̃ dicit Pau.de ca.in ꝯsi.cclxxvij.inci. In cã carceratoꝝ.iij.col.ver.iteʒ q̃ fecerunt.ij.vol. Hinc vsu euenit q̃ nullus q non sit vilissimus hõ, q̃rat adulteros accusare, pp q̃ veniũt vt dixi adulteria ipunita, z sine aliquo timore pene legalis adulteri q̃runt adulteria cõmittere, solũ aliqualr̃ retinent̃ timore maritoꝝ pp quẽ refrenał, z cohercet̃ icõtinẽtia luxuriãtis animi, vt sic istis ꝯsideratis dici possit, q̃ ꝯcessio iure scripto data maritis, de qua.s.ex quadã vsu vt castitas (q̃ p̄dita est irrecusabilis) ꝯseruet̃, z ne nobilitas tali nota deturpeł recipiat istã extensionez, vt.s.fiat libera hodie facultas occidẽdi adulteros in flagranti crimine deprehensos, hoc eteniʒ maritis ipune ꝯcesso pterriti adulteri abstinebũt, z ita cohercita ꝯtinẽtia castitatis thesaurus ꝯseruabit̃. ita p has ꝯsiderationes vr̃ determinare insignis doc.do.Jo. neuiza.in suo pulcherrimo trac. qui inscribit̃ silua nuptialis.in.ix.col.v.

10 ꝯfirmo attento zc. ❡† Nõ ẽt rõne alia ꝯfirmat, q̃ qñ agit̃ de dãno irreparabile licitũ est se z honorẽ suũ defendere ẽt ꝯ iudicez.l.ꝓhibitũ. cũ.l.seq.C.de iur.fis.li.x.z tradũt doc.in.l.vt viʒ.ff.de iusti.z iur.ſʒ in ꝓposito agebał, ipsi dño Jo.de dãno irreparabili.i.

11 de dedecore eius, imo z totius familie sue, † que p adulteriũ dicereł denigrata, vt inqt Bal.in ꝯsi.ccccxxvij.incip.Quedã mulier.v.vol. ergo vr̃ q̃ ei impune fuerit licitũ ambos adulteros occidere ita in adulterio deprehẽsos, sic eteniʒ dr̃ honori suo ꝯsuluisse, z adulteriũ punitũ fuisse rõne igił p̄dicte lnie, rõne p̄dicta sibi ꝯcesse, nullã penã pati dʒ, vt est tex.in auc.si qs ei quẽ.C.de adul.z ibi tradũt oẽs doc. Pòt ẽt dici q̃.d.adulter sit vilis ꝯsiderata ꝑsona do.Jo.iuxta theo.Ang.are.in trac.malefi.in gl.in v. che hai adulterata la mia dõna.z per ꝯñs ex hoc ẽt sequił q̃ nullã penaz pati dʒ, vt.d.l.marito.ff.de adul. ❡Quantũ vo ptinet ad ꝑsonas eoꝝ, q simul cũ dño Jo.requirunt̃, aduertẽdũ in ꝑmis est, q̃ audio q̃ vere tales ꝑsone nõ interuenerũt, put ꝓbare pñt, z fiet cuz per suos ꝓcuratores lrime defendent̃. Posito tñ q̃ aliqs cũ do.Jo. fuerit, z ita ꝓbareł, dico q̃ si nõ minorẽ, saltez nõ maiorez penam passuri eẽnt q̃ de dicto.d.Jo.dcm̃ fuerit, vñ tenendo, qd̕ mõ dixi, eũ nullã penaz pati debere, nec ẽt q cuz eo ꝓbareł interuenisse, aliqua pena esset puniẽdus si vo tenemus, q̃ do.Jo.dẽat puniri, nõ tñ maiori pena relegationis ſm p̄dicta, idem ẽt de aliis dõm est.

12 Probał aũt ista ꝯclu.† q̃ qñ aliqd alicui quoquo mõ ꝯcedit̃ (ẽt si ad vidictã sit) pòt ille ad illd̕ peragẽdũ ꝯuocare ꝯiũctos, z amicos, z amici ꝯgregati dẽnt eodem iure cũ p̄ncipali iudicari. iuxta reg.illam q̃ ꝑstans opem z auxiliũ, pari pena dẽat puniri, si non minori.l.si quẽq̃.C.de episc.z cleri.z.l.qsquis.ꝓpe fi.C.ad.l.iul. maie.cuz si.z tradit̃ per Ang.are.in trac.malefi.in gl.z Andreã auxiliatorem.z hoc quasi in teris nr̃is tradit Pau.de ca. in.l.refectionis.ff.com.pred.ponderãdo ad hoc illũ tex.in ver.ego fabriq̃ mei zc.z idem voluit in.l.raptores.ij.col.C.de epis.z cle.v. sed qui si ꝑmittit zc.z in ꝯsi.prealle.cclxxvij.z fuit dictuz Bal.in repe.l.i.C.vnde vi.col.viij. ver.sed qd dicamus zc.idẽ dixit Jas. in.l.ij.ij.col.ver.scdo adde.ff.de iuris.om.iud.cuz multis ꝯcor. de quibus per Hipp.de marsi.in no.clxxv.qd̕ incip. ꝯcesso vno zc. qui inter alios alle.Barth.veroñ.al's cepol.in ꝯsi.iiij.inci. Uisa inq̃sitiõe.ꝓpe fi.vbi dicit q̃ liberauit aliquos ꝯgregatos p quendaʒ ad occidendũ adulterantẽ sororẽ suã, put q̃ occidere in stat. ꝑmittebał, vidit.n.ille frater hoiem illum cum sorore, z q̃ solus accedere timuit, ꝯuocauit amicos, z ita illuz interfecerũt, z postea fuerunt oẽs liberati.

13 † Semp.n.eãdem sniam expectant ꝑstantes auxilium z opem, quã ille, qui est p̄ncipalis per predicta. Eandem dico.i.non maiorez, sepe tñ minorez penã subeunt, iuxta doctri.Saly.in.l.i.C.de rap.vir.z tradit Cepol.ꝯsi.xxvij.inci.Requisitus zc.col.fi. ❡Cuz igił in ꝓposito dñs Joãnes maritus, z p̄ncipalis in illo negocio, vel nullam penã sit passurus, vel saltem non maiorez relegatione ſm preallegata sequił, q̃ idem dõm est de aliis qui cum eo ꝓbarent̃ interuenisse. ❡Cõprobał ista ꝯclu. q̃ (vt nemo negabit) si qs ꝓbabił cum do.Joãne interuenisse, dr̃ tanq̃ accessoria ꝑsona accessisse, quo stante succedit regula, q̃ accessorium dʒ sequi nãm principalis.c.accessoriũ.de reg. iur.li.vj. z.l.iij.ff.de pecul.leg.z hanc rõnez in ꝓposito vr̃ ꝯsiderasse Bal. in.d.l.i.C.vnde vi. Et clarius idem dixit in.l.vt vim.iij.col.ver.ſʒ an vbi est licita.ff.de iusti.z iur. ❡Cum itaq̃, vt ex p̄dictis ꝯstat isti requisiti non possint pati maiorem penã relegatione. Sequił q̃ sicut z dñs Joãnes, ita z illi sint audiendi per ꝓcuratorẽ. Nec dicał, q̃ ꝯstat predictos interfectos fuisset deprehensos in adul-

14 terio. Qm̃ dico, † q̃ imo clare ꝯstat, z oia necessaria notoria sunt, ideo aliqua ꝓbatione non egent, iuxta gl. in.l.ciues.C.de appel. z tradit Bar.in.l.emptorẽ.in p̄n.ff.de act.emp.cum simi. Cõstat enim in primis illam dñam Ludouicam fuisse matrimonio ꝯiunctam cum dño Joãne, z cũ illo adultero fuisse interfectã dum simul, z nudi in lecto iacerent, q̃ sufficit ad ꝓbandũ adulteriũ, cum eniʒ illud per ꝯiecturas ꝓbeł inter cetera hec ꝯiectura sufficiens

15 dr̃, † z ideo dicimus, q̃ paria sũt duos repertos in lecto iacentes, z repertos in adulterio, seu adulterium ꝓbari, z ꝓbari simul in lecto iacuisse, vt inqt Bal.in.c.i.in p̄n.iiij.col. qbus modis feudũ amittatur.ver.quero nunqd sit idem zc.z hoc dictuz Bal.refert z sequitur Alex.in ꝯsil.lxxvij.inci. In causa z lite.i.col.vij. volu. ❡Ex predictis ergo sequił q̃ isti, qui cum dño Joãne inquirant̃ possunt etiam ipsi per ꝓcuratorez cõparere. Nõ dico, non q̃ ipsi vnq̃ fuerunt in tali negocio, z vt dixi ita sunt parati ꝓbare, sed solum, q̃ ꝯtra veritatem eis imputał, q̃ fuerit cum dño Joãne, naz cum velint se defendentes ostendere innocentiã suam petunt eoꝝ ꝓcuratorez audiri, attento q̃ delictũ, de quo inquirit̃, non est talis, ꝓpter qd̕ veniat imponenda pena maior relegatione, ſm predicta. Hec pauca scripsisse volui ad iustitie ꝯseruationez ea libenter subiiciens suppletio.z correc. magnificoꝝ, z excellentissimoꝝ Judicum qbus me plurimũ cõmendo. Laus Deo.

Maria.soci.Senensis patritius Padue legens.1526.

CASVS

❡Titia Lucensis nupsit Gaio cui fratres Titie noie dotis mille aureos tradiderũt a die ꝯsumati inter Titiã, z Gaium matrimonii.s.octo menses, seu octauo mense Titia epidimie morbo decessit Gaio marito eius eodem morbo, eademq̃ die predefuncto. Et cum illa esset p̄gnans exsecto ventre eius fuit extractus filius (vt asseritur) viuus qui tñ nulla emissa voce, quasi incontinenti (.i. per spaciũ, quo bis dici posset, Credo in deum zc.) apparuit mortuus, supersunt autem fratres Titie, z pater Gai, z sic auus paternus illius sic extracti inter quos ꝯtentio est de dote seu hereditate predicte Titie.

❡Queritur, quid iuris?

SVMMARIVM

❡Partus ottimestris an possit naturalr̃ viuere, an satis sit quẽ nasci viuum, vt rumpat testamentum patris, z succedat.

❡Regula.l.qui in vtero de statu homi.quomodo intelligatur.

❡Lex ꝑsumit quid esse ſm q̃ frequentius esse solet.

❡Pulchra declaratio circa.l.iura constitui.z duas sequen. fiue eius materie.ff.de legi.

❡Exctus ex vẽtre secto mr̃is mortue, an z qñ equipareł nato.

1 Partus ottimestris ex ventre matris extractus, z statim mortuus, an hereditatem ad auum transmittat.

2 Partus ottimestris statim mortuus, z qui breuissime vixit, an matri succedat.

3 Casus rari z quasi miraculosi in iure ꝯsiderantur, vide.j.nu.26.

4 Mulier

4 Mulier quinquagenaria ⁊ sexagenaria, licet raro, ⁊ quasi per miraculum pariat, nubere potest, vide. j. nu. 33.
5 Partus natus in. 5. et. 6. mense qui nullo modo viuere potest si illico decedat an matri succedat.
6 Mulier potest portare ad plus per decem menses ⁊ duos dies, ⁊ plusq̄ȝ sex mensibus oportet, ꝙ portet.
7 Partus qui est in vtero, an ꝓ nato, quo ad eius commodum, habeatur. ⁊. j. nu. 18.
8 Partus ottimestris ſm medicos nāl'r viuere non pōt, ⁊. j. nu. 12.
9 Opinio inter doctores illa est tuenda, que a pluribus, ⁊ illustrioribus pro vera reputatur.
10 Auctas Hypocratis apud iurisc͞osultos tāq̄ȝ iuridica recepta ē.
11 Judicio peritorum standum est.
13 Tempus legitimum pariendi est in. vij. ix. et. x. mense. ⁊ num. seq.
15 Partus nō sufficit ꝙ viuus nascaꝛ̄, sed opȝ ꝙ eo tpe nascaꝛ̄ quo nāliter viuere possit licet illico ex accidenti moriatur.
16 Partus natus debilis quo ad iuris effectus monstruoso equaꝛ̄.
17 Partus mōstruosus q꞉ inter liberos nō numeraꝛ̄, non succedit.
18 Regula. l. qui in vtero. ff. de statu homi. quomodo procedat.
19 Tutor datus posthumo, si interim administrauit, si nascaꝛ̄ posthumus, vsq; ab initio tenetur actione tutele.
20 Partus natus, qn̄ nāliter viuere non pōt, pro mortuo habetur.
21 Partus in vtero exn̄s non natus nō succedit, nec testm̄ rumpit.
22 Lex dicens, ꝙ natus viuus rumpit testamentum, ⁊ succedit, quomodo intelligatur.
23 Jura adaptanda sunt ad ea, que facile, ⁊ frequēter accidunt.
24 Argumentum a solitis procedit.
25 Partus si dubiteꝛ̄, quo mense natus sit, per locum a cōmuniter accidentibus in nono mense natus presumetur.
27 Filiū ex quinquagenaria natum sicut alios lex recipit.
28 Similiter in nato in octauo mense, licet sit ꝯ̄ cōiter accidentia, ⁊ ad eum iura adaptantur, ⁊ patris testamentum rumpit.
29 Jus disponendo an respiciat id, quod esse potest etiam de raro, si dubium est an ita futurum sit.
30 Lex presupponit ꝙ in vtero p̄gnantis possint esse septeȝ, ideo disponit eligendo viam mediam, ꝙ natus habeat quartaȝ pteȝ, ac si tres in vtero essent, ⁊ nati fuissent.
31 Casus, ꝙ tres in vno partu nascantur, nō est admodū rarus.
32 In lege condenda quid agendum est, si venit casus, circa queȝ ratione rare contingentie dictetur vnum, ⁊ ratione frequentis cōtingentie dictetur aliud.
34 Mr̄imoniū nedū ꝯ̄hiꝛ̄ pp sobolem, sed ⁊ pp seipsuȝ, q꞉ sacr̄m est.
Et ob fornicationem euitandam.
¶ Et bona eius sunt tria, fides, proles, ⁊ sacramentum.
35 Matrimoniū ꝯ̄here pn̄t spadones, dūmodo non sint castrati.
Matrimonium contrahere non possunt castrati.
Nec mulier arctissima.
Quid autem in sene, qui coire non pot est.
36 Partus ottimestris extractus ex vtero matris exsecto, ⁊ sic violenter absq; eo ꝙ aliqua pariendi signa appareant, nullo modo viuere posse dicitur, ⁊ vti abortiuus non succedit.
37 Partus dum est in ventre, portio viscerum matris dicitur.
38 Partus ottimestris quare nunq̄ȝ vel rarissime viuat.
39 Partus ottimestris ex virtute sua naturaliter natus, non violenter, possibile est ꝙ viuat.
40 Partus abortiuus dr̄, qui non ꝓpria virtute, sed violenter egreditur, quantocūq; tpe in vtero matris stetisset.
41 Partus abortiuus an succedat, ⁊ testamentum rumpat. l. quod dicitur. ff. de libe. ⁊ posthu. quomodo intelligatur.

CONSILIVM XXXV

Dirigat Dn̄s verba mea in via veritatis ⁊ iustitie. ¶ Uisa ac diligēter cōsiderata ꝯtingentia facti. Conclusio per Magnificum, ⁊ excellentissimum Cōsultorem mihi maiorem honorandum firmata, ⁊ per clarissimos subscribentes cōprobata, videꝛ̄ primo aspectu dubitabilis. 1 † Nā videtur ꝙ ille ita in octauo mēse extractus successerit matri eius, ⁊ postea moriens in auum paternum hereditatem transmiserit, q꞉ cum totus, ⁊ viuus, vt presupponiꝛ̄ in lucem venerit, ad nulluȝ declinans mōstrum, vel ꝓdigium rupisset testm̄ patris, vt est tex. in alleg. l. pe. C. de posthu. here. insti. 2 † ⁊ lȝ statim decesserit, tamen vr̄ satis esse, ꝙ aliquo tpe, q̄ȝuis breuissime vixerit, per. d. l. pe. vt voluit Bal. ꝓprie loquens de nato in octauo mēse. in ꝯsi. cxxviij. Ad intelligentiā quoꝝ dubioꝝ. primo volu. repetito in ꝯsi. cxiij. Proponiꝛ̄ ꝙ qdam meꝭ Simon. v. vol. ſm impressionem meaȝ, lȝ ſm aliam impressionem alio numero reperianꝛ̄ ſm ꝙ Cōsultor allegat. Sicut ergo testm̄ patris rupisset, ita videꝛ̄ ꝙ debeat matri eius successisse, ꝓut talem succedere, ⁊ ꝯditionem implere voluit Bal. in predictis ꝯsilijs, ⁊ hoc maxime dōm videꝛ̄, q꞉ licet nati in octauo mense rarissime viuant, tn̄ aliqn̄ reperti sunt viuere ſȝ aliquos, vt etiam per Consultorem adducebaꝛ̄, 3 † vnde cum ēt casus rari, ⁊ quasi miraculosi in iure ꝯsiderenꝛ̄. vt. l. si maior. C. de legi. here. cuȝ simi. allr̄atis ꝑ gl. in. l. ex his. ff. de legi. vr̄ ꝙ etiā istius in octauo mense nati, seu extracti sit talis hn̄da ꝯsideratio, vt matri eius successerit, attento, ꝙ vt dixi aliqn̄ tali tpe nati viuere possunt, ꝓut etiam clarissimus Cōsultor fateri vr̄ dum in articulo de nato in sexto mense rn̄dendo ad tertium argm̄, vult tollere inductionem. d. l. maior. 4 † Sic in simili videmus ꝙ mulier quinquagenaria, imo ⁊ sexagenaria, lȝ raro, ⁊ quasi per miraculum paritura nubere pōt. vt. l. sancimus. la. ij. iuncta glo. C. de nup. ⁊ hoc attento eo ꝙ euenire potest, q̄ȝq̄ȝ rarissime, qȯ tn̄ non ꝯcederetur mulieri, quam exploratum est nullo mō naturalr̄ parere posse ex vicio nature, puta q꞉ sit arctissima, iuxta p̄dicta per patruū, ⁊ dn̄m meum Soci. in. l. i. ij. no. ff. solu. matri. ¶ Et lȝ sup raro ꝯtingentibus iura poni non soleant, qnimo eos casus soleant ꝯtēnere legislatores. l. naȝ ad ea. ff. de legi. q꞉ in his que raro fiunt miraculū diciꝛ̄ in auc. de ꝯsul. ij. col. circa med. col. iiij. ⁊ de miraculosis non soleat esse lex, vt inquit Bal. in. l. iura ꝯstitui. ff. de legi. tn̄ etiaȝ illi casus si ꝯtingant sunt aliquo modo, ꝓut melius pōt per iuris regulas terminandi, vltra qȯ etiam super eis aliqn̄ lex ꝯstituitur. iuxta not. in. d. l. ex his. ⁊. l. seq. ⁊. j. dicetur. ¶ Et ꝙ iste ita in octauo mēse natus dicatur successisse matri, ⁊ fortius videꝛ̄ dōm, 5 † q꞉ etiā si in qnto vel sexto mēse natus fuisset, quo casu ſm oēs ꝯcorditer nullo modo viuere potuisset mr̄i diceret̄ successisse, lȝ illico decesserit, ſm ꝙ videꝛ̄ voluisse Ang. in. l. quod diciꝛ̄. ff. de liber. ⁊ posthu. per tex. in. d. l. pen. C. de posthu. her. vbi ēt ita voluit Corne. ⁊ supra per Cōsulentem tactum fuit. Unde si ita est in nato in sexto mense, qui oium ꝯsensu viuere non pōt, fortius dōm erit in nato in octauo mense, (⁊ sic in casu isto) quem possibile est ſm aliquos viuere lȝ difficile, auc. multo magis. C. de sacrosanc. ecclesi. ¶ Preterea pro ista opinione ⁊ ꝯtra ꝯclusionem clarissimi Consultoris videꝛ̄ virtualiter glo. in. l. septimo mēse. ff. de statu homi. ibi. ergo in sex mensibus, ⁊ vno die potest nasci, ⁊ vsq; ad decimū mensem finitum ⁊c. videntur. n. velle ista verba ꝙ toto illo medio tpe, ⁊ sic etiam in octauo mense poterit nasci ꝑfectus partus, ⁊ vitalis. 6 † Et idem etiam videꝛ̄ sentire glo. in verbo perfecto. in. §. fi. in auc. de resti. ⁊ ea q̄ par. ⁊c. col. iiij. dū dr̄ ꝙ mulier pōt portare ad plus per decem menses, ⁊ duos dies, ⁊ plus q̄ȝ sex mensibus oportet ꝙ portetur. ¶ Demum pro ista opinione facit. 7 † q꞉ cum istum succedere matri sit sibi cōmodum, videꝛ̄ ꝙ eo respectu debuerit haberi pro nato, etiam dum in vtero erat. vt. l. qui in vtero. ff. de statu homi. ⁊ ꝯsequenter, ꝙ ita habitus pro nato matri successerit, ⁊ sic etiam post natus, ⁊ moriens ius suum in auuȝ paternum transmiserit. ¶ His tamen non obstantibus diligentius omnia pensitando verissimam, ⁊ iuridicam arbitror in ꝓposito casu ꝯclusionem iam ab alijs firmatam in fauorem fratrum predicte Titie, hoc, scȝ presupposito vt mihi in facto presupponitur, ꝙ ille extractus (vt in puncto dicitur) esset in octauo mense sue conceptionis, ⁊ licet ista ꝯclusio satis abunde ꝓbata sit per clarissimum Cōsultorem. Tamen vt clarius demōstretur, ⁊ iustitia apertius innotescat, dico, ꝙ ista ꝯclusio triplici via, ⁊ earum qualibet de per se de iure ꝓcedit. ¶ 8 † Prima via est, q꞉ dico, ꝙ licet aliqui ex naturalibus, aut philosophus senserint natum in octauo mense viuere posse, q̄ȝuis rarissime, vt Auerois libr. iiij. de gene. animalium. sanctus Thomas in opusculo de Fato. c. xxviij. ⁊ alij allegati per Consultorem, ⁊ vltra euȝ, ita voluit frater Egidius romanus in libro de formatione corporis humani. c. xvj. Tn̄ in ꝓposito tenenda vr̄ opi. ꝯ̄ria, vcȝ, ꝙ imo partus ottimestris non viuat nāl'r loquēdo. Tū q꞉ vr̄ apud illustres medicos, ⁊ ph̄os, pro veriori recepta, vt attestaꝛ̄ Aulus Gellius in. c. xvj. lib. iij. Dum dicit, hoiem rarenter. vij. mense gigni. viij. nunq̄ȝ. ix. sepe ⁊c. vt. s. per Cōsultorem referꝛ̄. 9 † Nam sicut apud nr̄os doc. si qua sit disputatio, ⁊ ꝯtrouersia, illa opi. tenenda est, que a pluribus, ⁊ illustrioribus ꝓ vera est recepta, iuxta. c. i. ⁊ fi. ⁊ que ibi doc. dn̄t extra de his q̄ fiūt a maio. par. cap. ⁊. c. in canonicis. ix. dist. cuȝ si. vt scribit Corne. in cōsil. clxxxv. q̄ȝq̄ȝ presens ꝯsultatio. i. col. iij. volumi. ita etiam in hac disputatione an ottimestris partus naturaliter viuere possit, ista negatiua opinio tenenda est cum a pluribus, ⁊ illustrioribus auctoribus pro vera videaꝛ̄ recepta. Tum etiā q꞉ inter alios nāles, ⁊ grauissimos auctores hāc opinionem

firmauit summus ille medicorum Hypocrates, vt per consultorem deductum fuit. 10 † Quam in hac materia a nostris iurisconsultis ipsius auctoritas allegata, et recepta est tanquam iuridica. vt in.d.l.septimo mense, et in.l.intestato.§.fi.ff.de suis et legit.heredi. 11 † Semper enim in hac materia medicorum iudicio velut in ea peritorum standum est. vt.d.l.septimo mense. et ibi omnes notant, et per illum text. ita inquit Albe.de rosa.in.l.qui in vtero.ij.col.eo.titu. cum alijs adductis supra per Consultorem. Et vltra etiam dico, quod in specie per nostros 12 Iurisconsultos ista opi. videtur recepta. † Nam Bal.in predictis consi. cxxviij. et cxiij. affirmat natum in.viij.mense viuere non posse. Ita etiam vult Pau.de cast.in.l.vxoris abortu.seu in.l.seq.C.de posthu.her.instit. Dum primo dicit quod paria sunt quem non nasci viuum, et nasci viuum eo tempore, quo certum est viuere non posse, puta quia non sit 13 natus legitimo tempore, † et statim postea dicit quod legitimum tempus pariendi, potest esse in.vij.mense, in.ix.et in.x. et intelligit octauum mensem non esse legitimum tempus pariendi, et per consequens eo tempore natum viuere non posse. Et ideo etiam vult ibi Alex. per eadem verba, qui etiam idem sentit in.l.cum quidam.§.suum.ff.de acqui.her. dum dicit quod mulier potest parere in vij.mense.in.ix.et.x. Hoc etiam ante illos fuit de intentione Albe. de rosa.in.d.l.septimo mense. dum dicit posse edi partum. vij.ix. et.x.mense. et Bar.in.l.gallus.in prin. de libe. et posthu.ff.ij.col. 14 † vbi similiter dicit quod triplex est perfectum tempus partus. vz.vij.ix.et.x. mensis, vt per eum. Et ex his patet, quod glo.in.d.l.septimo mense. et in.d.§.fi.in contrarium allegate, si sentiunt in octauo mense posse partum perfecte nasci, male sentiunt. Sed ego credo, quod non ita voluerint.d.glo. sed tamen habuerunt respectum, et voluerunt demonstrare, quando breuiori tempore, et longiori quis nasci possit perfecte. Sed ex eo non est inferendum, quod quolibet medio tempore possit perfecte nasci, et detur legitimum tempus pariendi, cum contrarium, et a naturalibus, et a doctoribus nostris magis communiter determinatur de nato in octauo mense, per 15 predicta. ¶ † Stante modo ista opi. pro vera prout teneri debet, vz quod ottimestris partus naturaliter viuere non possit, sequitur quod nec testamentum rumperet, nec succedet, nam (prout est communis opi. docto. in.d.l. quod dicitur. et in.d.l.pe.) non sufficit quem nasci viuum, sed oportet, quod eo tempore nascatur, quo naturaliter viuere possit, licet ex aliquo accidenti illico decedat, et ideo natus in quinto, vel sexto mense, nec rumperet testamentum, nec succederet, quia naturaliter viuere non potest, quicquid Ange. in d.l. quod dicitur. et Corne.in.d.l.penul.in contrarium dixerint, et male, communiter enim omnes alij ita determinant, vt per patruum, et dominum meum Soci. in .l.cum auus mihi col.xxx.ff.de condi.et demon. Jas.in.d.l.quod dicitur. et Deci.in.l.posthumo.in.ij.no.C.de bon.pos.contab. cum alijs adductis per clariss. Consultorem. Et vltra eos ita etiam tenuit Fulg. in consi.lxix. Punctus talis est Marianus..aut ea quoque ratione. vnde per identitatem rationis. idem dicendum est de nato in.viij.mense, cum nec ille (vt est dictum) naturaliter viuere posset, et ex his constat, quod male loquitur Bal.in.d.consi.cxxviij. dum dicit ottimestrem succedere, quem tamen 16 fatetur secundum phisicos viuere non posse. ¶ † Et ista opi. Bal. vltra adducta per Consultorem, probatur quia, qui nascitur debilis, quo ad iuris effectus equatur monstruoso.l.queret aliquis.ff.de verbis.sig. et intelligitur debilis, qui non debito tempore nascitur, puta in.v.vj.vel.viij.mense, prout sic intelligit illum tex. patruus et dominus meus Soci.in.d.l.cum auus.loco palle. dicens 17 (prout rei veritas est.) quod aliter melius ille tex. intelligi non potest, † sed monstruosus non succederet, quia inter liberos non posset numerari.l.non sunt liberi.ff.de stat.bo. idem ergo dicendum est de debili, et sic in proposito, vel nato in.viij.mense, qui statim decessit, (prout isto casu contingit,) creditur.n. decessisse non ex aliquo accidenti, sed quia naturaliter, (vt est dictum) viuere non poterat. Et ista sit prima via, seu primum fundamentum in fauorem fratrum predicte Ticie, quod solum, et de per 18 se, absque his, que.j.subijciam, sufficeret eis ad victoriam. ¶ † Cui non ob.reg.d.l.qui in vtero.de stat. bo. vltimo loco allegata in contrarium, quia respondetur quod regula illa procedit, vt.s. quis pro nato habeatur tempore quo est in vtero, postea quam natus est, vt sic postea natus proinde succedat, ac si natus fuisset dum erat in vtero non autem procedit, quod tunc dum est in vtero simpliciter habeatur pro nato, ita post Jac.de are. declarat ibi illum tex. Albe.de rosa.in prin. et etiam in.ij.col.in ver. 19 oppo.d.l.pe.j. vnde agna.etc. † Et ista responsio probatur in.l.cum pater.ff.de neg.gest. ibi.n. quando tutor datus posthumo interim administrauit, si nascitur posthumus, vsque ab initio tenetur actione tutele, quia postquam natus est, habetur perinde, ac si natus fuisset ab initio, sed si non nascatur, vel nascatur, sed non viuus (quo casu habetur pro non nato.l.qui mortui.ff.de verbo.sig. et voluit gl. in.d.l.cum pater.) non habebit locum, actio tutele, sed negociorum gestorum, quia ex quo iuris consideratione non fuit natus, nunquam dicitur habitus pro nato, et ita 20 si recte ponderetur voluit ibi Bart. ¶ † Et si dicatur quod in casu isto fuit natus viuus. ergo etc. Respondetur quod imo ex quo tempore illegitimo, et sic debilis, et imperfectus extractus fuit, ita quod naturaliter viuere non poterat, non dicitur natus viuus, sed potius mortuus, ex quo certum erat eum de proximo moriturum, prout accidit, vt declarat Lancel.Deci.in.d.l.quod dicitur. et ille abortiuo similis dicitur, et sic patet, quod isto casu non potest considerari regula.d.l.qui in vtero. et hoc 21 in proposito puto indubitatum, † alioquin etiam si nec quis natus, nec etiam secto ventre extractus fuerit matri morienti diceretur successisse, et testamentum patris rupisse ex eo tantum, quod in vtero fuit, quod ridiculum esset, et contra.d.l.pe.C.de posthu.here. insti. et.l.ij.§.ex his.ff.de iniust.rup.testa. et hanc declarationem ad.d.l.qui in vtero sentit do. Jo.maria riminal.in.l.posthumo.ij.not.C.de bono.poss.contabu. Alia que.s.in contrarium allegata sunt, vel iam sublata sunt, vel non respiciunt hanc primam viam. ¶ Secunda principalis via, seu secundum fundamentum fit in fauorem predictorum fratrum Titie posito, absque veritatis preiudicio, quod natus in octauo mense viuere naturaliter possit, licet rarissime et quasi miraculose, et sic denegato fundamento 22 omnium predictorum, † quam dico, quod lex dicens, quod natus viuus qui naturaliter viuere potest, rumpit testamentum, et succedit, licet statim decedat intelligitur de his, qui a communiter accidentibus, et vt in pluribus naturaliter viuere poterant, in eis.n. licet mors superueniat incontinenti presumitur ex aliquo accidenti contigisse, et non naturaliter, attento, quod secundum naturam ipsi viuere poterant, vt in pluribus, puta si septimo, vel nono mense nascantur. Non autem procedit, nec debet intelligi, in his, qui vt in paucioribus, quam rarissime, et quasi per miraculum viuere possent, sed vt in pluribus naturaliter viuere non possunt puta in natis quinto, sexto, vel octauo mense. Tunc.n. si contingat, aliquem viuum nasci, et statim decedere credendum est, quod decesserit non ex aliquo accidenti, sed naturaliter, et hoc quia naturaliter viuere non poterat inspecto eo, quod in talibus frequentius. et quasi semper contingit, vz eum viuere non posse. ¶ Et ad hanc considerationem bene adaptantur.l.iura 23 constitui.l.ex his.et.l.non ad ea.ff.de legi. † vt sic dicamus iura in sui prescriptione adaptanda esse ad ea, que facile et frequenter accidunt, non ad ea que raro accidunt, et ita voluit Pau.de ca.in.d. l.iura constitui. dum dicit quod illa presumptio, quod quis presumatur viuere, nisi probetur mortuus non procedit.s.centum annos, quam raro post illam etatem, quis reperitur viuus, vt per eum. et sic in proposito nostro dicendum est, vt iste ita in octauo mense extractus, qui statim decessit, dicatur decessisse eo quod naturaliter viuere non potuisset. Cum illud vt plurimum contingat, non autem ex aliquo accidenti tanquam naturaliter victurus 24 cum illud in talibus rarissimum esse possit. † Et quod ita sit dicendum probatur etiam quia valet argumentum a solitis communiter accidentibus.in.l.certi conditio.§.si nummos.ff.si cer.peta. et ibi not.doc.in.l.si prius.§.i.ff.de aqua plu.arcen. cum simi. ita.n. quidem presumitur contigisse sicut frequenter, et communiter solet accidere, vt voluit gl. et ibi sequuntur doc. maxime Bal.in.l.neque natales.C.de probatio. et glo.in.l.i.C.de arb. cum simi. vt per Corne. in consi.clxxj.incip. Videtur in hac consultatione.iij.col.i.volu. Vnde cum frequentius, et magis communiter contingat natum in octauo mense naturaliter non viuere, ita de tali extracto in casu nostro presumendum est, et consequenter sequitur quod non dicitur matri sue successis- 25 se per predicta. ¶ † Accedat predictis elegans doc. Bal. in.d.l. septimo mense. vbi si dubitetur an quis in septimo, vel nono natus fuerit dicit post Jac.de bel. quod presumetur natus in nono per locum a communiter accidentibus, et alle.l.neque natales.C.de proba. sic igitur in proposito dicendum est ratione frequentioris vsus, et per locum a communiter accidentibus quod iste sic in.viij.mense extractus naturaliter viuere non potuisset, et ideo licet apparuerit per aliquod momentum temporis viuus, tamen perinde est ac si nunquam viuus fuerit, loquor quo ad succedendum, et consequenter abortiuo 26 similis est per predicta. ¶ † Nec predictis, et huic secunde vie obst. quod supra dicebatur, etiam casus raros, et quasi miraculosos considerari per d.l.si maior.C.de legi.here. Quam respondeo et aduertendum est. Nam aliquando et primo queritur, vtrum si contingat casus aliquis, qui tam raro solet contingere, sit ad eum ius adaptandum. Ita vt iure terminetur, et dico quod adaptari debet lex iam in alijs generaliter facta non quod noua fiat, et ita loquitur, et procedit.d.l.si maior. et ita allegando.d.l.voluit Deci.in.l.ea que raro.ff.de reg.iur. et sensit Bar. in.d.l.iura constitui. 27 in ver.tu vero plenius. † Nam licet rarissimum sit quod quinquagenaria pariat, si tamen parit, et sic casus euenit. Jura ad eum adaptantur, et sic lex ipsum ex quinquagenaria natum recipit, sicut alios filios recipere solet, vt ibi, et hoc summa ratione, quia postquam ille natus est, et vere filius est, iniquum 28 esset eum a successione patris, vel aliorum excludi, vt de se notum est, † et ideo diceremus, quod si quis in.viij.mense natus viueret, licet hoc esset quod rarissimum, et contra communiter accidentia, tamen non esset respuendus, sed ad eum iura adaptarentur, et patris testamentum rumperet, et succederet, arg. d.l.si maior, que solum ad talem casum prestat argumentum. sed iste non est 29 casus noster, cum iste extractus non viuat. ¶ † Aliquando et secundo queritur, vtrum ius disponendo respiciat id, quod esse potest etiam de raro, est tamen dubium an ita sit futurum, et tunc licet dici soleat, quod non, regulariter

gulariter vt.d.l.nam ad ea.& in auc.vt sine prohib.matres debi- tri.§.qr vero.col.vij.Aliqñ tñ secus fit,vt dixit gl.in.d.l.ex his. ¶Et tunc aliquando disponit lex quid futurum sit, si casus ille contingat,vt in.§.insulam.insti.de re.diuis.Aliqñ considerando, qd quid esse posset,non simpliciter, sed mediocritatẽ amplecten- do disponit interim,dum in dubio res est, ac si illud esset. Sed nisi postea ɔtingat,ita dispositum reuocat,& ad euenientem casum ada ptat,vt.l.antiqui.ff.si pars here. peta.&.l.sed & si restituatur.§.fi. ff.de iudi.& vtrobiq traditur per gl.& doc.† Nam lex ɔsideran- do,ꝙ in vtero pregnantis pñt esse vsq ad septem, lz a cõiter acci dẽtibus vnus esse soleat,eligendo mediocritatem,disponit,ꝙ iam natus filius pro quarta parte interim admittatur,ac si tres in vte ro essent,& nati fuissent,sed si postea,non tres nascantur,sed pau- ciores dispositio illa reuocatur,idẽ si plures nascerentur,qui pri- mus erat natus pro virili cum vno, vel pluribus natis admitte- tur,vt.d.l.antiqui.cum.l.seq.& illud statuit lex, qr non est magni preiudicij,imo fere nullius,cum cito veritas expectetur, ſm quam res procedet.Sic & alias minus frequens presumitur gratia eui tande sinistre suspitionis,vt per Pau.de cast.in.d.l.iura ɔstitui.

31 †Ultra etiam qd dici potest casum illum, ꝙ tres nascantur, non esse admodum rarum,vt dr̃ in.d.l.antiqui.prope fi.¶Sed nec iste est casus noster,nam hic non sumus in dubio,an iste sit victurus, cum iam decesserit, & qdem naturaliter iuris presumptione, vt.ſ. dictum fuit.¶Et si dicas in dubio res fuit,tunc,& illo breui tem pore, quo dicitur fuisse viuum, igitur debet dici ꝙ lex disposuerit illum succedere,ɔsiderando ꝙ viuere poterat. Respondetur ꝙ si ita velles,arg.d.l.antiq.cum simil.ex quo casus vite non euenit,qr statim decessit,talis dispositio esset reuocata,sicut reuocatur in ca su.d.l.antiq.vt modo dicebam.Ueruntñ dico,ꝙ isto casu lex non sic disposuit,sed presumens talem ɔctum viuere non posse,hñs il- lum pro non viuo,& pro abortiuo disposuit potius ɔ̃rium, vz ꝙ matri nõ successerit,sed ꝙ ei,velut sine filijs morienti successerint fratres eius,per predicta.¶Nec arg.de.d.l.antiq.cum simil.est ad ꝓpositum,qm̃ ibi illa dispositio fit quasi ex necessitate,vt.ſ.in- terim iam natus sciat pro qua parte heres fiat,& ex ea,vt dixi nul lum fere generatur preiudicium,ꝙ in casu nostro non potest ɔsi- derari,cum incontinenti ille extractus decesserit,& si lex dispone- ret inspecto eo,qd poterat viuere,lz raro,magnum inferretur pre iudicium predictis fratribus titie,qr essent priuati eius successio- ne,qd nõ est dõm.¶Nec preterea isto casu illa dispositio posset dici facta ꝓpter euitandam sinistram suspitionem,sicut in casu de quo per Pau.de cast.in.d.l.iura ɔstitui. vñ remanet in casu no- stro regula, vz ꝙ lex presumat id euenisse, qd frequentius ɔtin-

32 gere solet,ſm qd.ſ.dictum est.¶†Aliqñ,& tertio,& vlti.emergit aliqs casus,circa quem rare ɔtingentie dicetur,vnum,frequenti autem ɔtingentie dicetur aliud, & queritur in.l.ɔdenda sup tali casu,qd sit attendendum,& certe dõm est illud qd dictatur ex fre- quenti ɔtingentia,ita inqt Jac.de are.in.d.l.iura ɔstitui. dicens, ꝙ in hoc stat ꝓprius,& verus intellectus illius legis, & ita ibi eum refert,& vr̃ sequi Albe.de rosa.Et intelligo hoc regulariter,& qñ contrariũ in aliquo particulari casu, aliqua particulari rõne non reperitur statutum,ſm qd ex predictis colligi põt.¶Et huic ter tio casui ꝓprie aptatur,& similis est casus noster,nam emersit ca- sus natiuitatis,seu extractionis istius ottimestris,circa quem in- specta frequentiori ɔtingentia dictat̃ eum nãliter viuere nõ posse, sed inspecta rara ɔtingentia dictatur ɔ̃rium. Unde lex super tali casu disponens,dr̃ attendere id,qd dictatur ex frequenti ɔtingen tia,& ɔ̃nr ꝙ viuere non possit, merito sequitur ꝙ lex dicat̃ dispo- suisse,ꝙ matri nõ successerit,sicut ẽt non rumpit testm̃ patris, cum ad ista,vt.ſ.dictum fuit,non sufficiat quem nasci viuũ, sed opor- tet ꝙ ita viuus nascatur,ꝙ nãliter in vita sit pseueraturus, vt.ſ. circa primam viam ɔclusum fuit.¶Et hoc eo maxime in casu no stro dõm est,attento ꝙ vere,& realiter statim decessit, & ita euenit illud,qd ex frequenti ɔtingentia dictabatur, ſm qd.ſ.declaratum

33 fuit.¶†Nec predictis ob.ꝙ.ſ.in ɔ̃rium dicebatur, ꝙ ẽt sexage naria põt nubere inspecto eo,qd possibile est illam parere, lz raris sime,vt de Helisabeth matre Joãnis baptiste, sacra testatur pa- gina. Qm̃ respondetur ꝙ illud specialiter statuitur in matrimo- nio,tum qr per illud nulli fit preiudicium,vt de se notũ est, tum ẽt

34 & maxime fauore ipsius matrimonij.†Nã vt inquit Bal.in.d.l. sancimus.la.ij.C.de nup.matrimoniũ nedum ꝓpter sobolem con trahit̃,sed etiam ꝓpter seipsum,qr sacramentum est, adde ꝙ etiam ad euitandã fornicationem fit,vt in.c.sicut.ꝑpe fin. & in.c. solet. xxxij.q.ij.cum simil.& ideo matrimonij bonum triplex ɔsideratur, vz sacramentum,fides,& proles,vt.d.c.sicut.vñ cum asserit alia duo,fides.ſ.& sacramentũ circa prolem sufficit,qualis qualis spes

35 etiam,ꝙ rarissimũ sit habitura effectum.¶†Et hinc est ꝙ etiam spadones modo non sint castrati matrimonium ɔ̃hunt.l.si seru a §.fi.de iu.dot.¶Fateor tñ ꝙ si ɔstaret,exploratũq esset, ꝙ ali- quis, vel aliqua nullo modo nãliter generare posset, non ɔ̃heret matrimonium,vt est castratus,vt.d.§.fi.& mulier artissima,vt per patruum,& dñm meum Soci.in.d.l.i.sol.mat.vel et ita senex, qd clarum sit eũ cohire non posse,ſm qd singulariter determinat dñs Christ.porc.insti.de nupt.in fi.pñ.de hoc tñ posset dubitari, ideo pro nunc nõ disputo,nec affirmo.De casu igitur.d.l.sancimus.& simi.non dz argui ad casum nostrum,in quo nulla specialitas repe ritur,& maximum inferret preiudicium,vt est dictum. Ex diuersis enim non fit illatio per iura vulgaria.¶Et ɔ̃nr remanet, ꝙ ſm re gulam,& per locum a cõiter accidentibus iste ottimestris non de- buit presumi nãliter in vita perseueraturus, & ɔ̃nr non ɔ̃r succes- sisse matri,attento maxime ꝙ mortuus fuit incõtinenti per.ſ.de- ducta.¶Et ista scda via,sicut etiam prima per se sola ab alijs se- parata dicitur sufficiens ad victoriam predictis fratribus Titie. ¶Tertia etiam via principalis est,seu tertium fundamentum sit in fauorem dictoꝝ fratrum,posito absq preiudicio veritatis, qd nulla ex predictis vijs illis ꝓdesset, & sic posito ꝙ natus in octa- uo mense,aliqñ viuere possit nãliter cõtra ea,que dicta sunt in pri ma via.Item etiam posito ꝙ talis sit natus inspecto eo,qd esse po terat,lz raro dicatur succedere contra scdam viam. Qm̃ licet hec presupposita falsa arbitrer,per iam dicta, tñ adhuc dico ꝙ in ca su nostro iste sic extractus,& statim mortuus,ſm qd in puncto nar ratur,non dr̃ matri eius successisse,dico enim ꝙ omnia ista presup posita,vbi essent vera ꝓcederent,& intelligi debent solum, & dũta xat,qñ quis in octauo mense pro se,& propria virtute nasceretur, & sic qñ mulier pregnans in tali tpe a dolore partus pro se indu- cta pareret,& ita puer ille,quasi ꝓprijs viribus matris ventrẽ exi ret,nã tunc admitti potest,ꝙ aliqñ viuere possit,licet rarissime,qr etiam tunc,vt in pluribus nascerent̃ non victuri, & in tali casu ꝓ- cedat qd plerīq sentiunt, ottimestrem.ſ. posse nasci victurum, lz

36 raro,†non autem ꝓcederent predicta presupposita,qñ extractus esset puer,ex secto vẽtre matris ex vulnere,puta vel ex aliquo par ticulari morbo defuncte,absq eo ꝙ in ea appuerint aliqua signa pariendi,tunc.n.qr ɔstat eum nõ ꝓpria virtute in lucẽ venisse, sed violenter,& sic nõ nãliter absolute dõm est, ꝙ nullo modo viuere posset, & ɔ̃nr, ꝙ ita extractus tanq̃ abortiuus nullo modo rum- peret testm̃ patris,neq succederet per ea que.ſ.deducta sunt, vn de cum in casu ꝓposito nullis apparentibus signis pariendi mu lier ista epidimie morbo,& qdem citissime perierit, & ex secto ven tre eius iam mortua puer iste fuerit extractus, & ita non nãliter, sed violẽter in lucem deductus fuerit absq dubio dõm est ꝙ non erat nãliter in vita perseueraturus,sed omnino moriturus,prout etiam re ipsa statim ostensum fuit,cum quasi incontinenti decesse rit, & ɔ̃nr dõm est ꝙ matri succedere non potuit, per.ſ.dicta. Et ista ɔsideratio(ni fallor)est verissima, & iuridica,& cadere dz in qd- libet sensatum caput,& ita mihi a qbusdam excellentissimis artiũ, & medicine doctoribus,quos in re ista consului, datis absq veri preiudicio pro veris predictis presuppositis responsum fuit, & pre sertim in casu isto,in quo ſm eos facile credi potest,ꝙ venter ipse idest puer existens in ventre materni morbi qualitate esset affe-

37 ctus.†Cum interim matris eius,vel ipsius viscerum portio esset. l.i.§.ex hoc rescripto.ff.de ven.inspi.¶Probatur etiam predi-

38 cta ɔsideratio,†nam cur natus in octauo mense,nunq̃,vel rarissi me viuat rõ magis cõiter per nãles allegatur,qr in eo mense non est illi virtus,qua pasci possit,& nutriri, eo ꝙ illo mense solet cura ri existens in vtero a languore, & turbatione sibi accidentibus, & ad nãles vires restitui,quas amisit,dum in septimo mense exire, (put omnes faciunt)tentauit,& ꝓpter virtutis debilitatem egre di non potuit,put ex intẽtione Hipocra.in lib.de defectibus scri bit Aly abbas.vij.theorice.c.xxxiiij.&.ſ.per clarissimum Cõsul-

39 torem refert.¶†Modo hoc posito, dico ꝙ lz difficillimum, & q̃ rarissimum sit,tñ possibile est ꝙ aliqs fortior ceteris citius curre- tur,& vires acqrat,& ita iterum in octauo mense ꝓpria virtute ten tans exitum egrediatur in vita pseueraturus, & ita verificari po- test,ꝙ quidam nãles sentiunt.ſ.ottimestrem partum viuere posse, lz raro,non autem potest illud verificari, vel ꝓcedere in casu no- stro,vel simili.qm̃ non sua virtute veluti curatus, & refectus, sed violenter dr̃ in lucem venisse, anteq̃ vires eius essent idonee, vt victurus nasceretur.Cum vt in pluribus, & a cõiter accidentibus totus ille octauus mẽsis sit necessarius ad illã refectionem, & nul la virtus eius in nascendo appareat,propter quam ɔ̃rium presu- mi possit.¶Cũ igitur possibilitas illa, vt.ſ.ottimestris victurus nascatur,videat̃ fundari in ꝓpria virtute,quam ipse exitum natu-

raliter faciens, ostendit, sequitur ꝙ in casu isto non sumus in tali possibilitate, ⁊ sic stando regule dicemus istum sic ex ventre secto extractũ non fuisse nãliter in vita perseueraturum, ⁊ per ɔ̃ns euꝫ matri non successisse. ¶ † Comprobatur ista conclusio, qꝛ qñ aliquis preter nature ordinem exit de ventre matris, hoc est vbi constat ꝙ non ꝓpria virtute, sed violẽter egressus fuit, dr̃ abortiuus, seu mulier illa dr̃ abortum fecisse nulla habita distinctione temporum ɔceptionis, ⁊ sic quantocũqꝫ tempore stetisset in vtero, vt in. c. Moyses. xxxij. q. ij. ibi abortum fecerat. ⁊ in. c. sicut ex litterarum. de homi. ibi abortiuit. ¶ Probatur etiã in. l. diuus. ff. de extraor. cri. ibi abegerit. ⁊ in. l. si mulierẽ. ff. ad. l. cor. de siccar. ibi abigeret iunctis earum gl. dum exponunt, abortum fecerit, vel faceret, ⁊ sic seqtur ꝙ in ꝓposito nostro, ex quo iste extractus non ꝓpria virtute, sed violenter in lucem venit, dr̃ abortiuus, merito seqtur, ꝙ non succedit, qꝛ nec testm̃ rumperet, vt. d. l. vxoris abortu. ⁊ ibi per doc. C. de posthu. here. instit. ¶ Nec obst. ꝙ viuus extractus fuerit, qꝛ quo ad hoc perinde est, ac si mortuus fuisset extractus, cum incontinenti decesserit, ⁊ nãliter victurus non esset, vt. s̃. dictum fuit. ¶ † Nec predictis obst. ꝙ dici solet etiam ex secto ventre susceptum rumpere testm̃, vt. d. l. qd̃ dicitur. de lib. ⁊ postbu. ⁊ etiam succedere matri, vt. l. i. §. ⁊ si matris. ff. ad tertul. ⁊. l. postbumus. in fi. prin. ff. de inoffi. testa. ⁊. s̃. per Consultorem ɔclusuꝫ fuit in prima difficultate, qꝛ respondetur ꝙ illud intelligitur, qñ venit tempus pariendi, ⁊ signa apparuerint, ⁊ mulier in puerperio ante eiectionem filij decedit, tunc enim qꝛ cõiter in vita sunt perseueraturi, ⁊ rumpunt testm̃, ⁊ succedunt, vt. s̃. ¶ Et idem ẽt dici potest, si in debito, ⁊ legitimo tpe pariẽdo mulier casu aliquo decederet, ⁊ ex secto eius ventre, viuus puer extrahatur. Cum etiam iste (vt in pluribus) esset in vita perseueraturus, non aũt procederet hoc, si extraheretur extra legitimũ tempus pariendi, ⁊ sic tpe, que nunquã, vel rarissime qs victurus est (etiãꝫ ꝙ pro se ex viua matre nasceretur), put contingit in casu isto, in quo etiam per hanc tertiam viam, posito ꝙ alie non ꝓcederent, arbitror iustitiam esse in fauorem fratrum predicte Titie. ¶ Et ex istis omnibus ɔcludit̃, qualibet ex dictis tribus vijs de per se ɔsiderata, vel saltem ex omnibus simul iunctis predictũ sic extractum, ⁊ incontinenti mortuuꝫ Titie matri sue non successisse, sed ei velut sine liberis mortue dicunt̃ fratres eius successisse, sic enim de iure interpretandũ est per ea que. s̃. dicta sunt, ⁊ ita in sniam magnifici, ⁊ clarissimi Consultoris, animoqꝫ promptissimo, ⁊ absqꝫ alia hesitatione ɔdescẽdo.

Soci. nepos, Padue legens. 1531.

¶ Istud consilium subscribendo comprobauit Cur. Junior.

CASVS

¶ Ex processu ad me transmisso cum infrascriptis litteris sumitur in effectu talis casus.

¶ Quidam Paulinus cum esset, ⁊ loqueretur cũ quodam Francisco nigri in strata publica, ⁊ lata, cepit ipsuꝫ Frãciscum per cappam, ⁊ de strata publica, ⁊ lata, duxit illuꝫ in andronã, seu in stratam remotam, ⁊ strictam, ⁊ (vt ipse Paulinus (vt qdam testes dicunt) aliqñ confessus fuit) dixerat ipsi Francisco, ꝙ volebat ei fodere oculos, vel qd similiter, ⁊ cuꝫ fuissent in andronam, seu in dicta stratella fuerunt visi inuicem, strictis, ⁊ denudatis ensibus rixantes, ⁊ Franciscus primo fuit vulneratus in facie, cui de manu cecidit ensis, ⁊ tunc quodam dño Nicolao se interponẽte Paulinus stetit, ⁊ ɔtra Franciscum non ꝓcedebat vlterius tenebat tñ adhuc manibus eius nudatum ensem, tũc Franciscus qui videbatur velle fugere, ⁊ de eo signa fecerat, hoc videns enseꝫ suuꝫ collegit, ⁊ incepit admenare (vt sic dixerim) ɔtra Paulinum, qui ẽt admenando, ⁊ quasi se defendẽdo retrocedebat, ⁊ tandeꝫ cecidit in terram, ⁊ illum tunc Frãciscus vulnerauit. s̃. genu. Franciscus postea coraꝫ pretore tridẽtino, ⁊ sic in loco delicti accusauit Paulinũ de insultu, ⁊ vulnere sibi illato in faciẽ, ⁊ in illo iudicio Paulinus fuit condemnatus, ⁊ sententia transiuit in rem iudicatam.

¶ Nunc in presenti iudicio, idest coram vicario Archi, ⁊ sic in loco originis predictorum Paulinus accusat ipsum Franciscum de insultu, ⁊ vulneribus sibi illatis, ⁊ maxime de vulnere. s̃. genu, dicens, ⁊ ꝓponens Franciscum predictum ex mente, ⁊ appẽsate insultum ɔtra se fecisse, ⁊ ꝙ contra eum cum ense admenauit dolose, ⁊ animo eum interficiendi, ⁊ male tractandi, ⁊ sic eum vulnerauit, ⁊ petit. d. Francisc. ɔdemnari, ƀm formã iuris, ⁊ statutorum ⁊c.

¶ Et super ista accusatione formatus est ꝓcessus longissimus cartarum. ccc. in circa, ⁊ examinati fuerunt testes. s̃. lx.

¶ Dñs vicarius Archi decreuit causam istam ɔsilio sapientis terminandam, vt in ꝓcessu apparet, vnde illust. Comes Alexander, ⁊ dñs Archi ad me has lr̃as ɔdit transmittẽs totũ ꝓcessuꝫ.

COPIA LITTERARVM A TERGO

Magnifico, ⁊ excellentissimo Juris vtri. consulto. domino Mariano Soci. tanquam fratri honorañ.

INTVS

Magnifice, ⁊ excellẽtissime Jur. vtr. cõsulte, tanqꝫ frater hoñ. ⁊c. Coram vicario nostro agitatus est vnus ꝓcessus per, ⁊ inter partes, ⁊ super causa, ⁊ lite, de qbus in eo ɔtinetur, quam qdeꝫ cãm, ⁊ liteꝫ, vicarius noster cuꝫ ɔsilio sapientis dirimendã declarauit. Cõsiñ itaqꝫ in integritate, ⁊ sufficiẽtia, magnificẽ. vestre transmittere procurauimus. d. ꝓcessum cum allegationibus vtriusqꝫ partis, in eo inclusis magnificentie vestre, eandem rogantes, quatenus viso, ⁊ diligenter ponderato dicto ꝓcessu ꝓpter magnas expensas, superinde factas ɔsilium in scriptis, qd iuris super eo sententiandũ sit, formare velit, cui pro mercede sua scutos. xxv. aureos per presentium latorem mittimus. eãdem iterum rogantes, vt q̃citius poterit, cum cõmoditate tñ excellentie vestre pro studio superinde habendo, consilium expedire velit, qꝛ nuncius istic morabitur recepturus dictum processum cum cõsilio, cui nos offerimus, atqꝫ cõmendamus.

Datum Archi, die. xix. Junij. 1534.

Alexander Comes, ⁊ dominus Archi ⁊c.

SVMMARIVM

¶ Qualitas doli, ⁊ appensamenti posita in accusatione debet probari, alias accusatus absolui dꝫ, lꝫ simpliciter factum ꝓbetur.

¶ Vulneratus percutiens aduersarium eius aggressorem, nõ potest vt dolosus puniri, ẽt ꝙ excesserit modũ inculpate tutele.

1. Qui in iudicio vnum deducit, ⁊ illud cum suis qualitatibus non probat succumbere debet, ⁊ reus absolui. Et hoc procedit tam in ciuili, q̃ in criminali causa.
2. Qualitas in accusatione ɔducta si nõ probetur absolutio seq dꝫ. Accusatus de insultu cuꝫ armis, vel de percussione cũ sanguinis effusione, si hec qualitates non probẽtur, venit absoluendus.
3. Qualitas doli in accusatione proposita probari debet.
4. Sententia facit ius inter partes. ⁊ pro veritate habetur.
5. Insultato licitum est pro sui defensione insultantem vulnerare.
6. Agressor, ⁊ auctor rixe si in dubio fuerit, presumit̃ ille qui est fortior, ⁊ audatior, ⁊ rixosus.
7. Presumptio vna fortior aliam debiliorem tollit.
8. Insultatus, seu vulneratus quicquid fecit, ad sui necessariaꝫ defensionem fecisse presumitur.
9. Calor inconsultus vitio caret.
10. Vulneratus, etiam si modum excessit in se defendendo, nõ potest vt dolosus puniri.
11. Dolus non presumitur in eo qui excessit modum sibi permissum.
12. Vulneratus, si vulnerantem, ⁊ fugientem vulnerauit, non potest vti dolosus puniri.
13. Ignorantia in facto proprio non presumitur.
14. Victus victori in expensis debet condemnari taꝫ in ciuilibus, q̃ in criminalibus.
15. Judex semper equitatem pre oculis habere debet.
16. Justa causa litigandi a condemnatione expensaruꝫ excusat, etiaꝫ si liti quis cesserit, vt. j̃. nume. 20.
17. Factum alienum quis in dubio ignorare presumitur.
18. Testes debent examinari saluo iure opponendi.
19. Testis de fama deponẽs, debet aliquam dicti sui reddere rõneꝫ,
21. Causa in consilio decisiuo exprimenda non est.

CONSILIVM XXXVI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Illustrissime dñe Comes dñe mi honorañ. visis litteris illustrissime dominationis tue, ⁊ eis, qua decuit reuerentia acceptatis libẽti animo me accinxi, ⁊ ei iuxta vires meas, lꝫ tenues, morem gererem. ¶ Quare viso primuꝫ libello accusatorio corã vicario tue illustr. dñationis producto pro parte magistri Paulini chirurgi accusantis, visa ẽt responsione pro parte facta cisci nigri se defendentis exhibita, cum replicationibus,

tionibus,duplicationibus,et triplicationibus inuicem factis,et cum omnibus aliis hincinde productis,et allegatis,et maxime sententia in ciuitate Tridenti lata,in qua magister Paulinus predictus, condemnatur de vulnere predicto Francisco illato in facie, que transiuit in rem iudicatam. ¶ Visis et omnibus hincinde in presenti causa actitatis,et presertim capitulis,et positionibus vtriusque partis vna cum infinitis testibus,tam in Archo,quam tridenti examinatis, et per quamlibet partem productis,seu eorum depositionibus,que vt verum fatear pro maiori parte nihil, aut parum faciunt ad causam,et certe non parum doleo quod partes in eis inanes sumptus fecerint.

¶ Visis etiam,ac diligentissime consideratis allegationibus in iure,seu consiliis excellentissimorum iurisconsultorum pro qualibet parte productis sibi inuicem pro maiori parte aduersantibus, et contraria concludentibus,propter quod apud me res in se difficilis difficilior primo aspectu apparuit, cum pro qualibet parte vberrime, ac doctissime scriptum inuenerim,et ita vt nihil eis deesse videatur.

¶ Visis et omnibus videndis,et consideratis considerandis, Deum semper preoculis habens,et ipsum humillime supplicans, vt veritatem promat ex ore meo, arbitror, vt.I.iudicandum fore in presenti causa. ¶ Et pro clariori resolutione presentis dubitationis, et vt euidenter appareat, que debeant esse partes,iudicare debentis.

¶ Presuppono quod in libello accusatorio,pro parte magistri Paulini,producto Franciscus nigri accusatur,de insultu ex mente, et appensate facto,et de vulneribus dolose,et animo interficiendi illatis,vt ex lectura ipsius libelli,seu accusationis constat. ¶ Quo stante sequitur quod vbi in processu non constet de huiusmodi qualitatibus, videlicet quod d. Franciscus ex mente,et appensate insultum fecerit, et dolose,et animo interficiendi vulnerauerit,non potest in aliquo in presenti iudicio condemnari,sed debet absolui.† Est enim tritissima iuris regula,quod qui in iudicio vnum deducit, et illud postea non probat succumbere debet,et reus absolui,vt.l.habebat.ff.de instito.et ibi doctores tradunt, et debet aliquid probari cum qualitatibus in libello deductis,et affirmatis,vt voluit gl.fin.et ibi tradunt doc.in.l.eum actum.ff.de neg.gest.et dixit Signor.in consilio.x.in.q.vertente.iij.colu. dicens istud esse verum,tam in ciuili,quam in criminali.†Et in specie si in accusatione deducatur aliqua qualitas, quod illa non probata debeat sequi absolutio,voluit Cy.post Jac.de are.in.l.ij.in fi.C.de probati.concludens quod accusatus de insultu,cum armis, vel de percussione,cum effusione sanguinis venit absoluendus,si qualitas illa cum armis,vel effusione sanguinis non probetur,etiam quod alias probaretur simplex insultus,vel percussio,quod etiam voluit Jo.and.in additi.Specu.in rub.de accusa.et inquisiti.in prima additio. ¶ Et hoc maxime procedit quando qualitas non probata faceret cessare propositam accusationem, vel alteraret factum in accusationem deductum,seu crimen,vel saltem non fuisset talis qualitas detracta ex accusatione pendente iudicio,vt signanter tradit Bar. in.l.denunciasse.§.quid tamen.i.colu.ff.ad.l.iul.de adult.et ibi super hoc est copiosa allegatio in quadam apposti.ad Bar. ¶ Et quod qualitas proposita in accusatione,vel inquisitione debeat probari, alias inquisitus, et accusatus veniat absoluendus,voluit et Bartbol.veron. alias el Cepolla,in consilio.lxiij.esto quod in actis.ij.col.et Fely.in.c.licet causam.col.xxij.ver.gl. in ver.astrinxit.de probati.et est comune dictum. ad quod plura cumulari possent,de quibus per insignem moder. Hypp. de marsil.in sing.clxxviij.qualitas apposita et cetera in.l.si quis ne quod.mihi col.xxvj.versi.vlterius antequam exeam.ff.de questio.et sepe in eius consiliis,maxime in consi.xlviij.non confundentur.ij.col. et consi. lvij.spiritus sanctus.ij.col.†et in specie in qualitate doli proposita in accusatione, quod ea non probata accusatus debeat absolui, licet factum probetur,voluit idem Marsil.in consil.vij.summi celi Deus.pe.col.ver.et licet ipse Jo.vbi ad propositum plurima congerit. ¶ Et idem voluit Franc.de albergo.in quodam suo consilio.quod refert, et sequitur Cor.in consilio.cxxxiiij.in causa magistri Pauli.ij.col.iiij.vol.Sed sic est quod discutiendo totum processum, et omnia dicta testium non est probatum, quod Franciscus ex mente,dolose,et appensate insultum fecerit, vel vulnera intulerit,ergo concludendum est quod mediante isto iudicio,et accusatione proposita non potest condemnari, et presertim quia qualitas doli,et appensamenti alterat crimen, seu factum, de quo agitur. ¶ Et preterea,quia nunquam talis qualitas fuit ex accusatione detracta,iuxta prealle.doc.Bar.in.d.§.quid tamen. Istud autem quod qualitas predicta non fuerit probata,sed potius probatum fuerit contrarium ostenditur. Nam in primis clare probatum est, quod Paulinus cepit per cappam Franciscum,et duxit in andronam, ex quo actu presumitur,vel saltem suspicari potest quod habuerit malam mentem erga.d.Franciscum,trahendo eum de via publica in stratam remotam, in qua homines reperiri non solent. Item et secundo probatum videtur quod Paulinus verbis iniuriosis rixam incepit,dicendo, che gli voleua cauar gli occhi et cetera nam istud deponit Bartholomeus francisci vassalli,dicens se hoc audiuisse nedum a Francisco, sed etiam ab ipso Paulino,et ab eodem Paulino se audiuisse et cetera idem testificatur magister Andreas barbitonsor,dicens quod Paulinus dixit dum erat in strata publica,che si fosseno stati fora de li, che li hauería cauato vnocchio. Et ista verba iniuriosa a Paulino dicta fuisse, et Franciscus afirmauit,dum seriem facti narrabat,vt deponunt plures testes, videlicet magister Leo. dum secundo loco fuit examinatus,et sex testes pro parte Paulini examinati, videlicet primi quinque, et nonus,et licet in hoc non sit credendum assertioni.d. Francisci negari tamen non potest,quin talis assertio sepius facta adiuuet deposita per alios testes,qui de confessione Paulini deponunt, cui contra se standum est. ¶ Et ex hoc etiam potest colligi aliqua presumptio de malo animo Paulini, quando Franciscum duxit in andronam per cappam. ¶ Item et tertio,probatum est, quod in rixa illa Franciscus fuit primo vulneratus in facie,prout deponunt duo testes, qui rixe interfuerunt,videlicet domina Barbara,et dominus Nicolaus boninus, et ita etiam confessus fuit Paulinus, prout deponunt Bartholomeus vassalli, magister Jacobus aromatarius,dominus Philippus saracenus,et magister Leo, dum fuerunt examinati tridenti, in prima accusatione pro parte Francisci,producta coram tridentino pretore. ¶ Istis sic stantibus, quamquam ex dictis testium clare non appareat quis eorum primo ensem euaginauerit, tamen videtur induci presumptio contra Paulinum, vt sic ille dicatur fecisse prouocationem ad rixam,et habuisse vsque ab initio animum offendendi Franciscum saltem tunc, quando ipsum inuenit,verba iniuriosa protulit, et duxit per cappam in andronam,et primo eum vulnerauit.sumpto arg.a verosimili, iuxta.l.non est verosimile.ff.quod me.cau.cum simi. Cuilibet enim verosimile fiet,quod qui primo vulnerauit,primo euaginauerit, presertim aliis predictis concurrentibus coniecturis, et vt dixi quod animum habuerit offendendi,prout etiam videntur importare verba ipsius Paulini post rixam,dum narrabat ipsum factum, videlicet non haueua voIunta de farglie altro,per che gliene haueuo data vna, e si lo haueua signato,prout ista verba deponit se audiuisse a Paulino magister Leo vnus ex testibus,et in effectu idem videtur deponere magister Andreas alius testis,illa enim verba demonstrant, quod contentabatur de illo vulnere in faciem Francisci illato,nec aliud volebat facere contra eum,et sic fatetur quod illud vulnus inferre voluit, et sic Franciscum offendere, vt sic quilibet rectus iudex arbitrari debeat ipsum Paulinum fuisse prouocatorem,et rixe authorem. ¶ Et vbi ex alio res posset dici in dubio,tamen videtur tolli omnis dubitatio ex sententia, qua ipse Paulinus fuit tridenti pro vulnere illo condemnatus, † que sententia fecit ius inter partes,et pro veritate habetur per iura vulgaria et habet secum presumptionem iustitie,vt.l.herennius.§.gaia.ff.de eui.et.c.in presentia.de renunciati.cum simi.et consequenter presupponit, ipsum Paulinum sic condemnatum fuisse insultatorem, alias non fuisset iuste condemnatus,†si enim Paulinus fuisset a Francisco insultatus licuisset ei pro sui defensione insultatorem vulnerasse,et sic condemnari non potuisset,sed veniebat absoluendus,iuxta tradita per doc.in.l.vt vim.ff.de iusti.et iu.et in.l.i.C.vnde vi.et alibi sepe. cum ergo fuerit condemnatus necessario presupponitur aggressor, et insultator. ¶ †Et licet vbi predicta non sic vrgerent,posset in dubio cognosci saltem presumptione iuris quis fuerit aggressor,et auctor rixe ex qualitatibus personarum,vt.l.sed audacior,fortior,et persona magis rixosa presumatur insultasse,et rixam incepisse,iuxta tradita per Cepol.in consilio.xxviij.magister Jacobus.ij.col.ver.octauo quia et versi.seq.et in consilio.xxix.viso processu.iiij.col.ver.septimo exeo.et vers. octauo subest.et per insignem moder.Jo.de amicis de Venafro.in consi.xxiij.in inquisitione.ij.col.ver.quarta conclusio.cum seq. super quo in presenti processu multa sunt hincinde dicta, et plures testes ab vtraque parte examinati. Tamen arbitror nos non esse in tali dubio,in quo coniectura sumenda sit ex qualitatibus personarum, quia per predicta in dubio inducitur quasi violenta presumptio contra Paulinum,vt quasi simus in certo,ita vt non sit locus coniecture predicte.l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.obl vel saltem quod presumptiones omnes.s.posite sint fortiores illa sola,que posset sumi ex qualitate personarum.†Vna enim presumptio,que sit fortior, tollit aliam debiliorem.l.cum de indebito.ff.de proba.l.diuus. et ibi gl. ff.de in integ.resti.c.in nostra.de testi.et.c.tuam.de sponsa.cum simi. tradit Azo.in sum.C.de probat.ij.colum.et Alexan.in consil.cxxiiij.quando aliunde.ij.col.vj.vol.Et maxime quando sunt plures contra vnam, arg. eius quod dicit quod duo vincula sunt vno fortiora, vt in auct.itaque.C. comu.de success.cum ibi no.per Bar.et tradit Deci.in consi.dcxix. licet in casu.col.fin. ¶ Stante modo conclusione predicta, videlicet quod Franciscus saltem iuris presumptione dicatur fuisse insultatus, et quod Paulinus fuerit auctor rixe, sequitur quod Franciscus iam primo

8 †vulneratus quicquid fecit dicitur fecisse, vel ad sui defensionem timens iterum repercuti, cũ Paulinus adhuc staret cum nudo ense in manibus, iuxta cõiter tradita per doct. in. d. l. i. C. vnde vi. ⁊ in. l. vt vim. ff. de iustit. ⁊ iu. maxime per Mod. in. l. i. §. cuȝ arietes. ff. si quadr. paup. fecis. dica. ⁊ in. l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad. l. aql. ⁊ multa ad istud tradit Bald. in ɔsi. mihi. cccxij. visis actis, ⁊ diligenter. iiij. vol. cum multis que ad hoc cumulari possent. ¶ Uel saltem, si quis velit ꝙ in aliquo excesserit modum inculpate tutele, ꝙ dr̃ fecisse calore iracũdie, ⁊ iusto dolore motus, queȝ ipse non potuit temperare, vidẽs se ita in facie vulneratum. etenim vt inqt tex. in. l. si adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. ad. l. iul. de adulte. difficillimum est iustum dolorem temperare,

9 †⁊ alibi dr̃ ꝙ calor inconsultus vitio caret, vt. l. i. §. queri possit. ff.

10 ad senat. con. turpil. ⁊ in. c. si quẽ. §. notandum. ij. q. iij. †Tunc eniȝ licet forte posset dici ꝙ Frãciscus fuerit in aliqua culpa, si moduȝ excessit, tñ non potest dici dolose id fecisse, neqȝ ex mente, ⁊ appensate, nec potest vt dolosus puniri, put sing. dixit Jac. de are. queȝ refert Ant. de bu. in. c. olim. el. i. de resti. spol. ⁊ ibi post euȝ Abb. multum no. in. vj. col. vers. aduerte tñ ad vnum, qđ etiam refert, ⁊ seqtur Fely. in. c. dilecti filij. vj. col. in fi. in ver. dixit ẽt Jac. de are. de exce. admonẽs, ne huius dicti obliuiscaris, qꝛ vix posset eẽ notabilius, ⁊ voluit hoc idem Jo. and. in addi. Spe. in ti. de homic. super rub. ꝓpe fi. addi. sue, put eum refert, ⁊ sequitur Are. in consi. xxxiiij. visis diligenter. col. fi. ⁊ ɔsi. lxxx. sicut decet. col. fi. ⁊ Corne. in ɔsi. cciiij. ꝓ decisione. in fi. i. vol. ⁊ Alex. ɔsi. lxxvj. visa inquisitione. i. col. versi. hoc ẽt voluit. i. vol. ⁊ ista est cõmunis opi. apud nostros docto. ad quã possent multa cumulari, vt per Hippol. de marsil. in ɔsi. xxv. vltra ea que. iiij. col. in fi. cũ seq. in ɔsil. lxxiij. altissimum refugiũ. vj. col. in ɔsi. cxiiij. diuino inuocato. per tot. ⁊ in consi. cxix. stãte pace. ij. col. que gratia breuitatis omitto, cũ in dictis locis videri possint. ¶ Sic ergo sequit̃ ꝙ Franciscus ex his, que in ꝓcessu deducta, ⁊ probata sunt, esto ꝙ in aliqua culpa fuerit, ⁊ de ea possit aliqualiter puniri (sine tñ preiudicio veritatis) non potest dici dolosus, seu ꝙ dolose, appensate, ⁊ mala mente vulnerauerit. d. Paulinum, ⁊ per ɔñs non potest dici ꝓbata qualitas doli, ⁊ appensamenti, ⁊ ideo non potest in presenti iudicio in aliquo condẽnari, sed venit absoluendus, ⁊ ita arbitror in proposito esse partes iudicare debẽtis per predicta. ¶

11 † Pro qbus facit doctri. Saly. in. l. gracchus. C. de adulte. dũ dixit ꝙ non presumitur dolus in eo, qui excessit modũ sibi permissum, qđ etiam sequendo Saly. dixit Augusti. de arimi. in addi. ad tracta. Ange. de malefi. super ver. ⁊ d. Titius se defendẽdo in prima addi. put vtrunqȝ refert, ⁊ seqtur Hippo. predictus in ɔsi. cxxxvij. illumina

12 queso. v. col. †⁊ ibi vr̃ proprie casum istuȝ, ⁊ qdem in terminis fortioribus determinare, ẽm qđ modo dixi ɔcludens, ꝙ prouocatus, ⁊ vulneratus, qui se vulnerantem ẽt fugientem vulnerauit, de tali vulnere nõ potest tanq̃ dolosus puniri, qꝛ non presumitur fuisse in dolo, vt per eum. ¶ Arbitror etiam Comes illustr. et ita tue illustr. dñationi refero partes iudicare debentis esse victuȝ victori in expensis legitime taxãdis condẽnare, nam cuȝ magister Pau

13 linus sciret facti veritatem, † qꝛ proprij facti non admittit̃ ignorantia. l. fi. ff. ꝓ suo. cum gl. temere dr̃ egisse, seu accusasse Franciscum de vulneribus sibi dolose ex mẽte, ⁊ appensate illatis, merito venit in expensis condẽnandus. l. eum quem temere. ff. de iudi. §. hoc aũt. insti. de pen. temer. litig. ⁊. l. qui solidũ. §. etiam. ff. de le

14 ga. ij. cuȝ simi. †⁊ alias pro regula dici solet victũ victori in expensis condẽnandum. l. properanduȝ. §. sinaũt alterutra. ⁊ ibi per docto. C. de iudi. que regula ꝓcedit nedum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, vt vr̃ probari in. l. fi. C. de fruc. ⁊ li. expen. ẽm vnam lect. put illum tex. alle. Bar. ita determinando in. l. i. in prin. in fi. cõmẽ. ff. ad turpil. dicẽs ꝙ ita coiter tenet̃, tradũt Abb. ⁊ alij Cano. in. c. finem litibus. de do. ⁊ ɔtu. ⁊ ita etiam firmat Ang. areti. in. d. §. hoc aũt. insti. de pen. teme. litig. cuȝ multis ɔcordantibus, vt scribit Hippol. in ɔsi. xxxvj. nuper mihi relatum est. circa medium, vbi similiter concludit quẽdam accusatorem non ꝓbanteȝ crimen, de quo accusabat esse in expensis condẽnandum. ¶ Ab hac tñ condẽnatione excipit omnes expensas factas pro habẽdo isto ɔsilio nostro, cuȝ in eis faciendis vtraqȝ pars ɔsenserit, ⁊ propterea dico eas a qualibet parte pro sua rata soluendas esse. ¶ Et hoc potius ex benignitate, ⁊ eqtate quadam, ⁊ alijs quibus

15 dam causis animum meũ mouentibus, q̃ ex rigore iuris. † Sem per eniȝ preoculis eqtatẽ habere tenemur. l. ꝙ si ephesi. in fi. ⁊ ibi tradunt doc. ff. de eo qđ cer. lo. da. opor. ¶ Circa vero expensas, in quibus Franciscus fuit per sententiam ɔdemnatus, ⁊ a sententia appellauit, cum ẽt super tali difficultate requiratur consilium meũ, in primo dico ꝙ sententia illa hȝ duo capita, primum est de expensis factis occasione testium non admittendoꝝ pretextu asserte inimicitie, scđm est de expensis factis Tridenti in ɔtumacia Francisci. Ad ambas enim expensas Franciscus nigri condemnatur, vt ex lectura sn̄ie apparet. Quare ante omnia dico ꝙ circa scđm caput sententia transiuit in rem iudicatam. naȝ eo respectu non fuit interposita appellatio, vel saltem non fuit legitime interposita, vt debuit, ⁊ hoc ɔstat qꝛ de expensis illis factis Tridenti, nulla vnq̃ fit mentio in appellatione ꝓducta coram iudice a quo nec ẽt in libello appellatorio ꝓducto coram iudice, ad quẽ, ⁊ maxime ɔsiderando causas, quibus Franciscus mouebatur, ad appellandũ expresse insertas in libello appellatorio, que nullo modo respiciunt scđm caput dicte sententie. Ex quo seqtur ab illo secundo capite, vel nõ esse appellatum, vel si appellatuȝ fuit, ⁊ sic dicat appellans ꝑpter generalia verba appellationis, ꝙ appellatio fuit in ea parte nulla, cũ nullam haberet cause expressioneȝ, iuxta tradita per doc. in. c. i. de appel. lib. vj. ⁊ in clement. appellãti. eo. ti. Igitur de dicto scđo capite amplius non est tractanduȝ, sed rei iudicate standum est per iura notissima. ¶ Quantũ vero pertinet ad primum caput sententie, vcȝ circa expensas factas sup articulo de inimicitia ꝓbanda, respectu cuius capitis appellatio interposita est, ⁊ legitime dico fuisse male iudicatũ, ⁊ bene appella

16 tum, †⁊ ɔñr ab illis expensis Franciscus venit absoluendus, tanq̃ ille qui habuerit iustam causam litigãdi, iuxta no. per gl. ⁊ docto. maxime Jas. in. l. ꝑperandum. §. sinaũt alterutra. C. de iudi. Ipse

17 enim allegat se taleȝ inimicitiã ignorare, † ꝙ in dubio presumitur tanq̃ factum alienum. l. fi. ⁊ ibi per doc. ff. ꝓ suo. cum simi. ⁊ etiaȝ allegat cõem praticam, que est, vt omnes testes examinent̃, ⁊ postea opponatur ɔtra personas, ⁊ dicta eoꝝ, qđ eo maxime sibi videbatur in casu isto ꝓcedere, ꝙ illi testes iurauerũt presente parte, ⁊ nihil de asserta inimicitia dicẽte, vt patet ex ꝓcessu, ⁊ maxime qꝛ inimicitia erat orta nõ ex causa criminali, vt per testes fuit

18 probatum, †quo casu testes examinãtur saluo iure opponẽdi ⁊c. vt per Bal. in auc. si dicat̃. i. col. C. de testi. ¶ Nec ob. ꝙ iudex a quo in sn̄ia dicat, ꝙ non potest talem ignorantiaȝ pretendere, qꝛ oibus in territorio Archi talis inimicitia nota est, qm̃ istud ego non inuenio bene ꝓbatum in processu. Soluȝ. n. inuenio ꝙ vnus testis, vcȝ Angelus richadone dicit, che lo sa tutta la vicinanza, ⁊ Isepus alius testis dicit ꝙ omnibus est notorium de villa clarani, ⁊ certe ex his verbis non inducit̃ probatio talis cõis scientie, ⁊ publice fame, vt sequatur ꝙ etiam Franciscus illud sciret.

19 ¶ † Nam primo dico ꝙ ex predictis depositis publica scientia, ⁊ fama publica non dicit̃ ꝓbata ex pluribus, ⁊ maxime qꝛ non reddunt dicti testes aliq̃ rationem, vel causam, per aliqđ, qđ sensu percipiat̃, iuxta doctri. Bart. cõmuniter approbatam in. l. de minore. §. pluriuȝ. iiij. col. ff. de qđ. ¶ Preterea non inuenio ꝓbatum, ꝙ Franciscus tunc tp̃is esset de illa vicinãza, seu de villa clarani, quo ad habitationem, si enim ibi nõ habitaret, non presumitur ex eo aliqđ nouisse, qđ ibi publice sciat̃. ¶ Preterea posset dari, ꝙ aliqua inimicitia publica intelligeret̃, non tñ talis que repellit a testimonio. ¶ Insup etiam ex predictis duobus testibus, Angelus richadone nõ est omni exceptione maior, qꝛ est coniunctus, seu affinis magistri Paulini, ⁊ ẽt inimicus Francisco accusato, vt deponunt alij testes super hoc examinati, maxime Hieronymus nigri, dñа Lucia, ⁊ dña Catherina. Naȝ omnes isti dicunt ꝙ cum ipso Francisco erat Angelus predictus inimicus, ⁊ non fuit reconciliatus. ¶ Nec obst. etiã cessio litis, quam iudex a quo in sua sn̄ia allegat. Qm̃ respondetur ꝙ per actum. d. Francisci, seu eius ꝓcuratoris non dr̃ facta simpliciter cessio litis, tanq̃ ꝙ ius, ⁊ causam litigandi non habuerit, quo casu posset ꝓcedere condẽnatio expensarum, sed dr̃ obtulisse alios testes vt citius lis

20 finiat̃, ⁊ vt tollat̃ omnis suspitio, put ex actis ɔstat. ¶ † Et si volumus ꝙ cesserit ex cognitiõe inimicitie, dico ꝙ istud facit postquaȝ nouit testes super tali inimicitia examinatos illam ꝓbasse, quasi iusta cã litigãdi, quam ab initio habuerat, tunc ea de causa fuerit sublata, in quo casu ẽt, ꝙ libere liti cessisset non potest in expensis condẽnari, vt tradit signãter Bal. in. l. postq̃ liti. col. fin. ver. qnto quero. C. de pac. quẽ refert, ⁊ sequitur Jas. in. d. §. finautem alterutra. i. col. C. de iudi. ¶ Fateor tñ ꝙ subtiliter, ⁊ distincte ɔsiderando põt. d. Franciscus condẽnari in. d. expensis, quas ex causa predicta fecit magister Paulinus post allegatã inimicitiam illoꝝ testium cum oblatione eam ꝓbandi per testes, ⁊ denegatam ipsoꝝ testium receptionem per partem. d. Frãcisci, vsqȝ ad ꝓnunciationem iudicis, ꝙ testes tales recipi debeant. Ueruȝ Comes illustr. qꝛ arbitror tales expẽsas paucissimas esse, aut forte nullas, cuȝ minima non soleãt ɔsiderari remitto hoc ad sapientissimum arbitrium tue illustr. dñationis. ¶ Arbitror insuper, ⁊ ita eidem

sta eidem iudicandum refero, ꝙ expense omnes, quas fecerit dictus Franciscus nigri super predicto articulo de ꝓbanda inimicitia ei nullo modo sint reficiēde. Cuz in eo puncto magister Paulinus habuerit iustam causam litigandi, ꝛ ꝗñr dico, ꝙ in generali condēnatione expensarum, de qua. s. non dꝫ includi, ꝙ Frāciscus expēderit in predicto articulo. Nec ēt ꝙ ille soluere dꝫ magistro Paulino vigore scdi capitis sententie, ſm qḋ. s. dictū fuit. Hec sunt illustr. dñe Comes, que tanꝙ iuri, ꝛ equitati ꝯsona per iudicare debentez, mihi proferenda vīr. ¶ Circa que, ꝛ eoꝝ qḋlibet potuissez latius instare in probatione eoꝝ, tñ breuitatis causa predictis ꝯtentus esse volui. 21 † Presertim cuz in ꝯsilijs decisiuis, non teneamur causas cōmunes allegare, iuxta tradita per Jo. and. ꝛ alios in. c. sicut de re iudi. ꝛ ꝓut dixit Ange. areti. in quodaz eius consilio, qḋ incipit ego Angelus ꝛc. inserto inter consilia Petri de ancbara. nume. ccxij. Laus Christo Redemptori nostro.

Maria. Soci. iunior Senensis, Padue legens. 1534.

CASVS

¶ Formata fuit inquisitio ꝯtra eximiū. J. U. D. dñm Jo. francis. scaramiccinum ciuem Brixiensem, ꝙ scienter, dolose, tractate, ꝛ pensate, ꝯsultor, ꝛ auctor fuit cuiusdam falsitatis, vt in ipsa inquisitione, cuius copia transmittitur.

¶ Fuit etiam occasione talis pretense falsitatis factus certus processus, tam ante formatam inquisitionem, ꝙ̄ post.

¶ Et tandem fuit lata sententia condemnatoria, prout in fi. d. processus, cuius etiam copia transmittitur.

¶ Transmittuntur etiam plura statuta Brixiensia in materia criminum sub diuersis rubricis.

¶ Queritur modo stantibus predictis, vtrum predicta sententia condemnatoria contra predictum doctorem iuridice sic proferri potuerit: ꝛ de iure teneat.

SVMMARIVM

¶ De quadam sententia condemnatoria pro crimine falsi, ꝙ fuerit iniqua, ꝛ ꝙ ipsa inquisitio, ꝛ totus ꝓcessus fuerint nullius momenti ex defectu forme, iuris cōis, ꝛ statutoꝝ non seruate.

1 Pro sententia presumitur, nisi contrarium probetur.
2 Inquisitioni debet publica diffamatio precedere.
Et si statutum diceret, ꝙ iudex de quolibet crimine libere inqrat.
3 Inquisitio sine diffamatione non procedit, ēt si delictū probaretur.
4 Judex quis non pōt dici, nisi sit talis, qualis a statuto requiritur.
5 Statuentium mens ex rubricis, ꝛ prefationibus ostenditur.
6 Statutum si quid in modo procedendi statuit, quod non est de iure communi, dicitur statuere pro forma. ꝛ. j. nume. 11.
7 Statutuz disponens ꝙ aliquid fieri debeat, tale quid dicitur esse de substantia.
8 Substantia eius nature est, vt ea omissa actus fiat nullus.
Et non est differentia, an aliquid sit de substantia, vel de forma.
9 Forme omissio reddit actum nullum.
10 Forma adeo seruanda est, vt etiam in tempore seruari debeat.
12 Statutum disponens aliquid fieri, si vlterius procedit annullando actum, si contra fiat, dicitur tradere formam.
13 De minimis non curat pretor.
Omissio leuis solemnitas non vitiat.
14 Forma specifice adimpleri debet, ꝛ si quid etiam minimum omittatur vitiat.
15 Statuta ad litteram in eorum forma seruanda sunt.
16 Statuta formam inducentia, an possunt per equipollēs impleri.
17 Papa si mandat aliquam vniuersitatem absolui, si eius digitum ad celum eleuauerit, talis forma, lꝫ sit sine cā posita seruari dꝫ.
18 Dicto vnius non creditur, quia dictum nullius.
19 Condemnari nemo potest, nisi conuictus, aut sponte confessus.
20 Credens bono, ꝛ honesto viro debet excusari.
21 Delictum sine dolo non committitur.
22 Jn crimine falsi, quis sine dolo puniri non debet.
23 Condemnari quis non potest, qui passus est in testem describi in instrumento de quodam contractu inito cum quadam persona supposita, de qua sibi a persona digna fuerat facta fides, ꝙ erat talis, de quo in instrumento.
24 Falsum nil aliud est, ꝙ̄ veritatis immutatio.
25 Criminosus non debet de alieno delicto interrogari.
26 Socio criminis in alterius preiudicium credi non debet.
Nec indicium ad torturam facit.
27 Dolus manifestissimus indicijs probari debet.
28 Nemo de falso puniri potest, etiam ꝙ falsitas in se reperiatur, nisi in eo fuerit dolus, ꝛ mala mens.
29 Falsarius in dubio nemo presumitur.
30 Dolus in eo non presumitur, qui facit actum, de quo nulluz commodum recipit.
31 Metum non sufficit probare, sed requiritur ꝙ probetur emolumentum ad inferentem metum de eo peruenire.
32 Testi varianti credendum non est.
33 Causa quelibet etiam iniusta a dolo excusat.
34 Qualitas inqsitionis probari dꝫ, alias sequi ꝯdemnatio nō pōt.
35 Dissuadens amico fieri delictum, si amicus facit delictum, ꝛ dissuasor eum associat, an possit condemnari.
36 Confessio facta non precedētibus indicijs, nec seruata forma statuti non preiudicat.
37 Sententia continens errorem per relationem ad acta est nulla, ꝛ perinde est, ac si in ea error expressus fuisset.
38 Statutum probibens dici de nullitate sententie locum nō habet, quando falsitas est euidens.
39 Sententia lata vigore inquisitionis, que formari non poterat, licet de facto seruetur, non infamat.

CONSILIVM XXXVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Presens cōsultatio mature ꝯsideratis his que in facto ꝯtigerunt, seu que in ꝓcessu continentur, non est multe difficultatis, ꝛ ideo eam breuibus absoluam substantialiter, ꝛ ꝯclusiue loquendo. ¶ 1 † Dico ergo ꝙ lꝫ alias pro sententia soleat presumi, vt. s. iusta sit, vt. l. herēnius. §. gaia. cū gl. fi. in fi. ff. de euic. ꝛ. c. in presentia. cū ibi no. de renunc. tñ in proposito casu ꝯcludendum est sniam predictaz non potuisse sic ferri, ſm formam iuris, ꝛ statutoꝝ Brixiensium, que transmissa fuernnt, ꝛ ꝗñr eam fuisse, ꝛ esse iniustam, ꝛ iniquam, imo nullaz, ꝛ nullius roboris, vel momenti, ꝛ ꝗdem pluribus fundamentis, ꝛ maxime. j. scriptis, ex qbus cōclusio ista clarissima, ꝛ indubitabilis ostendiꝉ. Allegata aūt presumptio pro snia procedit in dubio, qñ. s. ꝯrium euidenter nō ostenderetur, vt traditur in locis predictis. ¶ Prima ergo potest dici, ꝙ predicte snie deficiat principale fundamentum, fuit. n. lata pretextu inqsitionis formate, 2 † que inquisitio non vr̄ iuridice formata, cuz nulla precessisset diffamatio aduersus inquisitum de aliquo crimine, ꝛ maxime pretēse falsitatis. Est enim in iure firma ꝯclusio inqsitionem nō posse fieri, nisi eam precesserit infamia, seu diffamatio publica ꝯtra inquisitum, vt. c. cū oporteat. ꝛ. c. qualiter ꝛ qñ. el. ij. ꝛ ibi per doct. extra de accusat. tradit Specu. in ti. de inqsi. §. i. in prin. ꝛ Bar. in. l. congruit. ff. de offic. presid. ꝛ Fulgos. in cōsil. clxxij. in causa inquisitionis. i. colum. in consil. cvij. super eo. i. colum. ꝛ Cuma. in ꝯsil. cxxxv. ad primum. in princi. vbi loqtur de inquisitione de crimine falsi, sicut est casus noster, ꝛ per Dec. in ꝯsil. clxxv. in causa falsitatis. ij. col. vbi similiter loqtur in crimine falsi, cum multis ꝯcordan. vt per eū, ꝛ per Hippol. de marsil. in ꝯsil. xxxv. misericordia dñi. ij. col. versic. alia etiam ratione. ꝛ in ꝯsi. xlviij. non ꝯfundētur. ij. col. versi. scdo non potuit formari, ꝛ adeo verum est hoc, vt ꝓcedat etiam si ex forma statuti caueretur, ꝙ iudex de criminibus libere inqrat, vt per eum, in. d. ꝯsil. 3 † qui etiam dicit ꝙ inqsitio non precedente diffamatione non ꝓcedit, nec quicꝙ̄, qḋ eam sequitur valet etiam qḋ per testes ꝓbaretur delietū, de quo facta fuisset dicta inqsitio, al leg. Spec. ꝛ Bal. in locis, de qbus per eum. Cū igitur non appareat, ꝙ aliqua fuisset diffamatio ante inqsitionem contra predictum inqsitum, sed potius publica esset fama sue legalitatis, laudabilis vite, ꝛ bone cōditionis, ꝓut etiam fuit ꝓbatum, sequitur ꝙ non potuit ꝯtra eum talis inqsitio formari, ꝛ minus ꝓpter eaz condēnari. ¶ Et maxime hoc dōm est in casu isto, qꝛ non reperitur ꝙ iudex maleficioꝝ prestiterit iuramentū. ꝙ ei videreꝉ iusta, ꝛ verosimilis causa inqrendi, prout requiritur ex forma statuti, sub rub. de officio iudicis maleficioꝝ, qua forma statuti non seruata, actus corruit, vt est notū, ꝛ. j. etiaꝫ diceꝉ. Nec est mirandum, qꝛ vt mihi presupponiꝉ, iudex maleficioꝝ est homo parum ad tale officiuz idoneus, ꝛ nō bene peritus, ꝓpter qḋ non bene in tali officio resedit, ꝛ ꝯtra formam predicti statuti, vbi in principio aperte dr̄, 4 ꝙ iudex maleficioꝝ dꝫ esse idoneus, et bene peritus. † Et forte ēt hac de causa potest dici sniam ab eo lataz non iure ꝓlatam, eo ꝙ non vr̄ eum posse dici iudicem maleficioꝝ, cum non fuerit talis, qualem statutum reqrit, iuxta. l. herēnius. ff. de decur. ꝛ gl. ibi no.

illum tex. ꝯtra eos, qui non recte in ecclesijs constituũtur. ¶ Sed
vlterius ꝓcedendo posito millies (absq₃ tñ preiudicio veritatis)
ꝙ iudex fuerit idoneus, ⁊ potuerit formari inq̃sitio, prout forma-
ta fuit, adhuc dõm est condemnationem per iudicez factaz male,
⁊ inique ꝓlatam fuisse, ac etiam de iure esse, ac fuisse nullius mo-
méti. ¶ Et primo hoc manifeste ꝓbatur ex defectu ordinis, ⁊ for
me a statuto req̃site, que in multis seruata non fuit, in primis eniz
non fuit seruata forma in citatione req̃sita, nam ex forma statuti
sub rub. de modo, ⁊ forma ꝓcedendi in maleficijs, iudex dʒ delin-
quentem req̃rere, ⁊ citari facere per ministralem, seu nunciuz com
munis Brixie, ita ꝙ talis nũcius portet secum cedulam, in qua
contineatur nomẽ accusati, vel inq̃siti, ⁊ etiam maleficiuz, de quo
contra eum intẽdit ꝓcedere, ⁊ ipsam cedulam dʒ nuncius dimit-
tere apud eũ, vel super hostio habitationis eius, ⁊ in cedula etiaz
dʒ contineri terminus delinquenti statutus ad comparenduz non
minor triũ dierum, que omnia tanq̃ʒ forma per statutum inducta
sunt seruãda in causa, ⁊ iudicio criminali, qđ probatur euidentissi-
me, primo ex verbis rubr. dum dr̃ de forma ꝓcedendi ⁊c. pollicen
tur enim statuẽtes sub illa rub. se posituros formam, qua procedi
5 debeat, † ⁊ non est dubium, ꝙ ex rubr. ⁊ prefationibus ostenditur
mens statuentiũ, arg. l. regula ibi initium ꝯstitutionis ⁊c. ff. de iu.
⁊ fac. igno. ⁊ l. fi. ff. de her. instit. vbi per illum tex. ita dñt Bal. ⁊
Imo. facit. l. impatores. ⁊ qđ ibi dicunt doc. ff. de in diẽ adiec. vn-
de dicebat Bar. in. l. admonẽdi. ix. col. ver. nõne qđ in libro. ff. de
iu. iur. ꝙ rub. facit presumptionem eoꝵ, que sequi debent, qđ re-
fert, ⁊ seq̃tur Dec. in. l. i. ij. col. ꝓpe fi. ff. si cer. pet. ⁊ ibi Ias. ⁊ alij,
plene tractãt de viribus rubr. ⁊ in specie ꝙ per rub. declaretur ni
grum, seu statutũ, dixit Cor. in ꝯsi. cxxxviij. visis articulis. ij. colũ.
in fi. i. volu. ⁊ in ꝯsi. xxxiij. visa inq̃sitione. iij. col. circa med. iiij. co-
lũ. do. Alexã. in ꝯsil. ccxxv. ponderatis. i. col. vj. volu. patruus, ⁊
dñs meus Soci. in ꝯsi. xxiiij. abunde, ⁊ elegãter. ij. col. iiij. volu. ⁊
est gl. in ver. tractare. in. l. i. C. ne lice. tertio ꝓuoc. quam ibi Bal.
not. ⁊ predicti allegãt, cum ꝯcordan. vt per Ias. in ꝯsi. cxcix. con-
sului supioribus diebus. ij. col. in fi. ij. volu. ⁊ per Hippol. de mar
sil. in ꝯsi. xix. inuocato diuino presidio. iij. col. in prin. ¶ Scđo ꝓ-
batur q₂ istud statutum circa predicta ꝯtinet id, qđ non est de iure
6 cõmuni, vt de se notũ est. † Semper enim qñ per statutum in mo-
do, ⁊ ordine ꝓcedendi statuitur aliquid, qđ non sit de iure cõmu-
ni dr̃ tradita forma, ꝓut signanter declarant Pe. de anch. in con
sil. mihi. xxxvj. visa quadã petitione. post prin. ⁊ in ꝯsi. ccxlj. ex te-
nore. in fi. ꝓut refert, ⁊ sequitur Hippol. in ꝯsi. lxv. in nomine ma
tris. ij. col. in prin. in ꝯsil. cxxi. illumina queso dñe. ij. col. in fi. ⁊ in
cõsi. cxxxiij. omnipotens eterne Deus. iij. col. ꝓpe fi. ⁊ fuit dictuz
Io. and. in. c. q̃ʒq̃ʒ. de vsur. lib. vj. in nouel. ꝓut refert, ⁊ seq̃tur Ia
so. in ꝯsi. xcvij. statutum Bononiense. iij. col. in fi. iiij. vol. ¶ Pre
terea, ꝙ predicta sint pro forma seruãda, vel saltem dicantur sub
stantialia, ita ꝙ eoꝵ omissione processus, ⁊ inde sequuta vicient̃,
probatur q₂ in prin. statuti dr̃ ꝙ dñs potestas, ⁊ iudex maleficio
rum, ⁊ quilibet eoꝵ teneatur, ⁊ debeat omnia, que sequuntur fa-
7 cere, vel fieri facere, † qñ enim statutum vult, ꝙ aliq̃d fieri debeat,
dicit̃ tale quid esse de substantia, ꝓut voluit Bal. in. l. que supp.
.C. de preci. imperat. offer. ⁊ Archid. in. c. quorũdam. xxiij. dist.
⁊ hoc dictum refert, ⁊ seq̃tur Hippo. in predictis tribus ꝯsilijs, ⁊
8 etiam in ꝯsil. cxvij. illumina queso dñe. iij. col. † ⁊ vt ipse vbiq₃ di-
xit substantia est eius nature vt ea omissa actus fiat nullus, vt vo
luit Bar. in. l. cum q̃d. ff. si cer. pe. ⁊ traditur in. l. i. §. i. ff. de verbo.
obli. ⁊ in hoc nõ est differentia, an aliq̃d sit de substantia, an de for
9 ma, † nam ⁊ forme omissio reddit actum ipso iure nullum. l. iulia-
nus. §. sed ⁊ si q̃s. ff. ad exhib. l. i. C. de pred. cur. lib. x. ⁊ tradũt do
cto. in. l. cũ hi. §. si pretor. ff. de transa. maxime Ias. col. xj. ⁊ in. l. i.
vbi ẽt Ias. plenissime. ff. de libe. ⁊ posthu. qui Ias. idem dixit in. d.
consi. xcvij. col. pe. Alex. in ꝯsi. xlij. super premisso. vj. col. ver. pre
terea statutũ. i. vol. ⁊ Dec. in ꝯsi. xj. qm̃ iudicantium. viij. col. ⁊ di-
10 xit Bal. in. l. ordo. ij. col. C. de execu. rei iudi. † adeo formã a lege,
vel statuto req̃sitam seruandam esse, vt etiam in tꝑe debeat serua
ri, ꝓut hoc dictum refert, ⁊ seq̃tur Hippol. in quattuor ꝯsil. s̃. pro
xi. allegat. qđ plurimum seruit in ꝓposito. Nam ẽt statuta predi-
cta loquunt̃ de aliqua forma respectu temporis, ⁊ Hippol. in. d.
quattuor ꝯsil. pulchra, ⁊ plurima dicta maioꝵ nostroꝵ, alleg. ad
hoc ꝓpositum generaliter ꝯsideratum, vcʒ ꝙ omissio forme red-
dit actũ ipso iure inutilem, ⁊ inualidum, que cũ per euz videri pos
sint, aliter nõ refero. ¶ Cũ igitur in ꝓposito casu forma predicta
seruata nõ fuerit, vt mihi in facto presupponit̃, ⁊ ẽt ex lectu. ꝓces
sus apparere vr̃, concludendum est ꝓcessum illum, inq̃sitionem, ⁊
omnia inde sequuta, ⁊ per ꝯñs etiam ꝯdemnationem de iure fieri
nõ potuisse, nec facta tenere. ¶ Scđo dico, ꝙ nõ fuit seruata for-
ma requisita in ꝓcedendo contra delinquentem post citationem,
⁊ presentiã eius, seu detentionez. Nã ex forma alterius statuti sub
rub. qũo quis pro maleficio detineri possit, ⁊ qũo contra detẽtum
procedi debeat. Cauet̃ ꝙ postq̃ʒ de delicto inculpatus venerit in
manus curie, ⁊ sic fuerit detentus non possit interrogari, ⁊ ꝓcedi
contra eũ, nisi post vnam diem detentionis eius, qđ tñ non fuit in
proposito casu obseruatũ, q₂ imo statim, ⁊ nulla sibi data dilatio-
ne, iste do. Io. franciscus fuit interrogatus, vt mihi presupponit̃,
propter qđ sequitur ꝓcessum contra illum factum, ⁊ omnia inde
sequuta ẽt ex hoc minus iuridice, facta fuisse forma statuti nõ ser
uata per ea que. s̃. dicta sunt, ⁊ ẽt. j. dicẽtur. ¶ Item in eodẽ statu-
to cauetur, ꝙ qñ contra detentum ꝓceditur post eius responsio-
nem dʒ semper ipse citari, ⁊ debent sibi dari nomina testiũ exami-
nandoꝵ contra ipsum cuʒ nomine, ⁊ cognomine eoꝵ, ⁊ postea fa
ctis ꝓbationibus contra eum dʒ offerri copia ipsi reo ipsarũ pro
bationuʒ, ⁊ volenti ẽt dari, ⁊ de oblatione, vel datione dʒ in actis
apparere, que certe nõ fuerunt obseruata, vt in facto mihi narra-
tur, ⁊ colligit̃ ex lectura processus, in quo de talibus nihil dr̃. Me
rito ergo omnia ꝯtra. d. do. Io. franciscũ facta fuerũt, ⁊ sunt non
iuridice facta, sed cõtra formam statutoꝵ, ⁊ ideo nullius debent
esse momenti, ⁊ iniusta, ⁊ iniqua reputari tanq̃ʒ facta non seruata
forma statuti per predicta. ¶ Et si dicat̃ ꝙ in hoc statuto non di-
citur tradi forma, rñdetur, ꝙ imo apertissime ꝯstat esse traditam
11 formam. ¶ † Primo ex eo, q₂ in predictis aliq̃d disponit̃, seu ad
ditur vltra regulas iuris cõis, vt est notum, iuxta dictuz Io. and.
in. c. q̃ʒq̃ʒ. de vsur. lib. vj. ⁊ Pet. de anch. in. d. ꝯsi. ccxlj. cum con-
cordan. s̃. alleg. Scđo ex eo, q₂ prope fi. d. statuti ponitur clausu-
la annullatiua, dr̃ enim nec aliter, nec alio modo ꝓcedi possit con
tra reum, nec condẽnari possit, nisi seruatis predictis, ⁊ aliter sñia
non valeat, nec teneat ipso iure, ẽt si reus millies in ꝯfessione per-
seuerauerit, ⁊ statutum plus dicit, vcʒ ꝙ vltra annullationem pro
cessus, ⁊ sñie, iudex cadat in certam penam, ⁊ in eo dr̃, ad qđ me
12 remitto. ¶ † Qñ autem statutum disponit aliq̃d certo modo fie-
ri, ⁊ vltra ꝓcedit annullando actum, si ꝯ̃fiat non est dubium, ꝙ di
catur tradere formam, vt tradũt doc. in. d. l. i. ff. de libe. ⁊ posthu.
vt per Ias. in. d. ꝯsi. xcvij. col. pe. vbi plures allegat, ⁊ per alios, in
alijs locis. s̃. allega. ¶ Sed q̃d est opus tunc ꝯsiderare, an forma
tradat̃, cum satis sit nobis habere expressam nullitatem ꝓcessus,
⁊ sñie per expressa verba statuti, que cuʒ sint clara in hoc nõ reci-
piunt disputationem aliq̃ʒ. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de le.
iij. ⁊ l. ꝓspexit. ff. qui, ⁊ a q̃b. cum simi. ¶ Et si q̃s dicat, ꝙ omis-
sio predictoꝵ, ⁊ etiam eoꝵ, que per aliud statutuʒ. s̃. proxime con
sideratuʒ req̃runtur, non dʒ viciare ꝓcessum, aut sñiam, q₂ viden
13 tur quedam minima, de q̃bus iura curare non solent, † iuxta illud
de minimis nõ curat pretor. l. scio. ff. de in integ. resti. l. omnino. ff.
de impens. in re. do. fac. ⁊ l. i. §. sed sciendum. ff. de edil. edic. cuʒ si-
mi. maxime q₂ dici solet, ꝙ omissio leuis solẽnitatis non viciat. l.
i. §. fi. vbi ita sũmat Bar. ff. de vẽt. inspi. Rñdetur primo negan-
do ꝙ predicta sic a statutis req̃sita sint minima, vel leuia, q₂ imo
sunt maximi momẽti, ⁊ sũma ratione inducta, vt bonus vir recte
considerando cognoscet. ¶ Scđo respondetur ꝙ alleg. in con-
14 trarium non procedunt, qñ aliquid pro forma est inductum. † naz
tunc forma specifice dʒ impleri, vt per docto. in. l. qui rome. §. fla-
uius. ff. de ver. obli. ⁊ in d. l. i. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ si q̃d omittatur
etiam minimũ vitiat actum, vt signãter dixit Ant. de but. in. c. fi.
ij. col. ver. nota septimo ꝙ maritum. de restit. spoli. quem refert, ⁊
15 seq̃tur Hippol. in. d. quattuor ꝯsil. s̃. alleg. ¶ † Hinc dicimus sta
tuta in eoꝵ forma seruanda esse ad litteram, vt scribit Bal. in. l.
ij. iij. col. C. de patri. qui fili. distrax. ꝓut eum refert, ⁊ seq̃tur Ale-
xan. in ꝯsi. cxxxvij. in causa ⁊ lite. iij. col. versic. ⁊ dicit Bal. ij. vol.
vbi ẽt Paulo ante dicit statutoꝵ formam in specie, ⁊ ad vnguez
seruandam esse, ꝓut etiam dixerat in. d. ꝯsi. xlij. vj. colũ. i. volu. vt
per eum, qui etiam alios alleg. ⁊ idẽ etiam dixit alios alleg. Hip-
pol. de marsil. in. d. ꝯsi. cxxxj. i. col. ⁊. cxxxiij. ij. col. ⁊ ẽt in alijs. s̃. al
leg. ad quos me remitto. ¶ Nec ẽt dicatur ꝙ requisita per statu-
ta predicta fuerũt impleta, saltem per equipollens, qđ videtur suf
ficere, iuxta tradita per doc. in. l. gallus. §. ⁊ q̃d si tantuʒ. ff. de lib.
⁊ posthu. qm̃ totum arg. in ꝓposito negatur. In primis eniʒ dico
ꝙ ordinata per statuta predicta, nec per eq̃pollens fuerunt imple
16 ta. ¶ † Et preterea dico ꝙ tale implementum per eq̃pollens non
sufficeret, ex quo sunt omnia inducta pro forma, que nõ per equi-
pollens, sed in forma specifica dʒ impleri, vt per docto. in locis. s̃.
pluries alleg. ¶ Et ideo dicimus, ꝙ lʒ expressio nominis proprij,
qđ sit singulare, vt Gallopressus eq̃polleat expressioni nominis,
pronominis, ⁊ cognominis, ⁊ soleat pro eis sufficere, tñ non pro-
cedit illud, qñ tales expressiones req̃runtur pro forma, cũ illa per
equipollens

equipollens impleri non possit,ita firmant Bal.τ Ang. in.d.l.i. de libe.τ posth.vbi et alij tradunt,maxime Jas.Ang.τ Imo. in. l.quotiẽs.§.si quis nomen.ff.de her.insti.Ro.τ alij in.l.hac ꝯsultissima.C.qui testa.face.pos.cũ alijs ꝯcor.de qbus per Hippoly. in.d.quattuor ꝯsil.ſ.alle. ¶ Et si dicat ꝙ forma in predictis per predicta statuta inducta nõ videatur rõnabilis, nec vř ꝙ esset sic regrenda. Rñdetur primo hoc negãdo,qꝛ vt dixi recte ꝯsiderãti appebunt cum sũma rõne reqsita. ¶ Scõo etiaʒ eo posito, rñdetur illud nõ esse attendendũ. Nam postq̃ pro forma aliqd requiritur,dʒ illud omnino,τ in specie impleri,et ꝙ esset tale, qd nõ debuisset apponi,vt declarat Ant.de bu.in.d.c.fi.col.fi.ver. potes

17 ponere aliã.de restitu.ſpoli.†Inferẽs ex hoc, ꝙ si Papa mãdat vniuersitatem aliq̃ absolui,si eius digitũ ad celum eleuauerit,vel si lapidem proiecerit,dʒ omnino talis forma seruari,lʒ sit apposita sine causa,alias absolutio nõ valeret,τ ita et ꝯcludit Hippol. in.d.ꝯsil.maxime in.cxxxi.τ.cxxxiij. ¶ Et ex predictis oibus remanet firma,τ clara ꝯclusio,ꝙ ꝓcessus,inqsitio,τ omnia inde sequuta,τ ipsa snia non potuerunt sic fieri,put facta fuerunt ꝯtra. d.Jo.frãcis.nec de iure valere pñt,nec illi in aliquo preiudicare,τ hec sola sufficerẽt ad demonstrandã iniustitiam,quaʒ a iudice maleficioꝝ passus fuit. ¶ Verũ ex abundanti,τ ad maiorem iniustitiam,τ iniqtatem snie ostendendam,non tñ a predictis recedendo,sed in eis insistẽdo,placet aliqd tangere et circa merita cause. Circa que breuiter instando ꝯcludendũ est,ꝙ.d. eximius doctor nullo modo debuit de iure sic ꝯdẽnari,τ sic ꝙ iniuste sic ꝯdemnatus fuerit,posito millies ꝙ omnia bono ordine, τ ẽm formaʒ per statuta inductã facta fuissent, τ sic non paterent in aliquo defectũ forme nõ seruate. ¶ Et vt hoc euidẽtius appareat ꝯsiderandum est,ꝙ inqsitio ꝯtra eum formata de tribus illũ asserit culpabilem, τ sic dř habere tria capita. ¶ Primo ꝙ dolose,τ pẽsate fuit auctor,ꝯsultor,τ executor illius falsitatis, ꝙ Apollonius mutato nomine,se carceribus presentauerit pro Sãdrino fratre suo, dicens se esse Sandrinũ. ¶ Scõo ꝙ fuit ꝯsultor,τ auctor, τ instructor falsitatis deposite per testes,hoc est ꝙ operatus fuerit testes sic falsa deposuisse. ¶ Tertio ꝙ similiter dolose, τ appẽsate presentauerit curie maleficioꝝ quẽdam Joãneʒ barberiũ sub nomine cuiusdã Bernardini fratris quondã presbyteri Nic.interfecti, de cuius morte imputabat Sandrinus frater.d. Apollonij, qui Joã.barberius,tanq̃ Bernardinus frater interfecti leuauit querelam,que erat formata contra Sandrinũ,seu ei renunciauit. ¶ Modo discurrẽdo singula capita inqsitionis,ꝓcedendo tñ ordine retrogrado a ſupiori. ¶ Dico in primis ꝙ vigore tertij capitis non potuit in aliquo ꝯdẽnari,eo ꝙ in eo non ꝓbatur deliqsse,ipse.n.ignorabat,siue non cognoscebat,tã Bernardinuʒ predictum,q̃ et.d.Jo.barberium,put ipse do.Jo.franc. asseruit in suo ꝯstituto,non potest ergo dici,ꝙ in eo fuerit aliquo mõ culpabilis,τ cũ asserta in inqsitione nõ sint aliquo modo ꝓbata,veniebat inqsitus omnino absoluẽdus,vt.l.qui accusare.C.de eden. τ ibi per doc.cũ simi. ¶ Nec ob.ꝙ Bernardinus asserat se cogni

18 tũ ab ipso dño Jo.franc.τ se hospitari in eius domo, †qꝛ ei non creditur,cũ in hoc sit solus,nam dictũ vnius,dř dictum nullius.l. iurisiurãdi.τ ibi tradunt doc.C.de testi.τ est et text. in.c.veniens. el.i.in fi.extra eod.τ presertim hoc dõm est in ꝓposito, vt.s.dicto eius nõ sit standum,vt per illud possit do.Jo.frãc. puniri tanquã criminosus,τ delinquens,put proprie loqtur.d.c.veniens.qm̃ in causis criminalibus ꝓbationes debẽt esse luce meridiana clario-

19 res,vulg.l.fi.τ ibi plene per doc.C.de ꝓb.†τ est regula tritissima neminẽ.s.de mundo condẽnari posse,nisi legittime conuincat,aut sponte,τ ltime fuerit ꝯfessus,tex.est in.c.nos in quẽq̃.in.c.prima tes.τ in.c.prohibent.§.fi.ij.q.i. τ per totã illã.q. tradũt doc.in.l. i.C.de ꝯfes.τ in.l.qui sniaʒ.C.de pen.voluit Bonifa.de vitelinis in trac.de malefi.sub rub.de pen.ꝯdemnatio.mihi in.ij.col.versi. item nota,ꝙ nullus,τ est dictũ vulgatum, τ indubitatuʒ, qd sepissime allega.Hippoly.in suis ꝯsil.maxime in ꝯsi.xiiij. clemẽtissimi Dei.in princ.in ꝯsil.xxviij.in Christi noie,in causa inqsitionis.in prin.in ꝯsi.xlviij.non ꝯfundent.iiij.col.in fi.in ꝯsi.lxij.in noie sancte,τ indiuidue.ij.col.ꝓpe fi.τ in ꝯsil.cxxx.ꝯditor orbis.prope fi. Cũ igitur in ꝓposito do.Jo.franc.ꝯfessus non fuerit hoc tertiuʒ caput inqsitionis,nec ltime fuerit ꝯuictus,sequit clarissime,ꝙ eo pretextu ꝯdemnari nõ potuit. ¶ Nec ob.ꝙ ipse cũ illo Joã. barberio pro Brrnardino veniẽte accesserit ad bancũ maleficioꝝ,τ dixerit ꝙ acciperet eius renũciationem τc.qꝛ illud fecit ignoranter,credẽs eum vere esse Bernardinũ prestans in eo fide Nicolao de cõsi. ꝙ sibi ita asseruit, ꝓpter qd omnino venit excusandus cũ.d.Nicolaus esset homo ꝓbus, fide dignus, τ bone opinióis

20 τ fame.†Nã qui credit bono,τ honesto viro dʒ excusari, glo.est sing.in ver.actiones.ꝓpe fi.in.l.titius fundus.ff.de ꝯdi. τ demõ. quã ita appellando no.Bal.in.c.sanctoꝝ.de prescrip.Sic et dixit Ang.in.l.i.ff.de eo per quẽ fact.erit.Bal.in.l.indicia.in fi.C. de rei vẽd.τ Alex.in ꝯsi.xxviij.visis,τ accurrate.ij.col.i.vol.cum ꝯcor. multis,de qbus ibi per eum,τ per Hippol.in ꝯsil.lxij. sũmi Dei inuocato suffragio.iij.col.ꝓpe fin.τ in ꝯsil.cxxij.munda cor meũ.col.pe.in prin.Sic igit do.Joã.franc.credens honesto viro dř excusandus,τ non dř fuisse in aliquo dolo, τ ꝯñr non dř aliqd

21 delictum cõmisisse,†cuʒ sine dolo nullum delictũ cõmittat saltem punibile,put declarat Bal.in.l.data opera.iiij.col. ver.itẽ si statutũ punit.C.qui accusa.non pñt.voluit Bar. in.l.diuus.ff.ad.l. cor.de siccar.τ tradit Pau.de ca.in.l.i.C.vbi senat.vel claris. cũ ꝯcor.vt scribit Hipp.in.d.ꝯs.cxxviij.iiij.col.ver.τ premi tto.τ in.

22 d.ꝯs.lxij.in pñ. ¶ †Et presertiʒ ꝓcedit hoc in crĩne falsi, vt.s.sine dolo qs puniri non debeat.l.nec exemplũ. vbi per omnes.C.ad leg.cor.de fals.τ.j.plenius dicet. Non ergo potuit aliquo modo puniri do.Jo.franc.vt dixi. ¶ Ad qd bene ꝯfert decis. Hippol.

23 in.d.ꝯsi.lxij.†vbi ꝯcludit non posse ꝯdemnari quẽdaʒ qui passus fuit se describi in testem in instro de quodam ꝯctu inito cuʒ quodam supposito noie cuiusdaʒ Aloysij, qꝛ ei a persona fide digna dictũ fuerat,ꝙ erat Aloysius,lʒ vere non esset,τ ibi plus erat, qꝛ ille testis alias cognoscebat.d. Aloysiũ,τ cum suppositus homo esset in lecto,credidit eũ esse Aloysiũ, qꝛ sic a persona fide digna dicebat,cui credens vltra nõ quesiuit,vt ibi per Hipp.fortius ergo in casu isto nõ potuit ꝯdemnari dñs Jo.franc.qui.d.Bernardinũ non cognoscebat. ¶ Quo ad scõm caput inqsitionis,similiter dõm,τ sine dubio est.d.do.Jo.frãc. nõ potuisse in aliquo condemnari,qꝛ de eo nihil est ꝓbatum. Cũ igitur nõ fuerit ipse tale delictuʒ ꝯfessus,nec de eo ltime ꝯuictus non poterat eo pretextu in aliquo ꝯdemnari per predicta. ¶ Nec ob.ꝙ Apollonius videat dicere ꝙ do.Jo.frãc.erat presens,qñ fuit datus ordo circa testes τc.τ ꝟba sua videatur innuere,ꝙ sciebat,τ ꝯsentiebat dicto ordini,qm̃ rñdetur ꝙ ei tanq̃ criminoso,τ socio criminis non est credẽdum,vt.j.dicet.circa primum caput inqsitionis. ¶ Et preterea in suo dicto est solus,merito eius dictuʒ tanq̃ dictum nullius est reiciendũ,vt.l.iurisiurãdi.C.de testi.τ.s.et dictum fuit ad aliud ꝓpositum. Non potuit ergo dñs Jo.franc. aliquo mõ condẽnari pretextu istius scdi capitis in inqsitione ꝯtenti, sicut nec et condẽnari potuit occasione tertij capitis,vt.s.dictũ fuit. ¶ Superest,vt de primo capite videamus, circa qd fortasse videbitur alicui,ꝙ potuerit ꝯdemnari,attẽto ꝙ ille cognoscebat.d.Apolloniuʒ,τ ꝯsensisse vř tali mutationi nominis,ex quo sciebat ꝙ ita sub noie Sandrini presentabat,τ postea eius expeditionẽ sollici

24 tauit,in quo vř posse dici ꝙ crimẽ falsi cõmiserit,† cũ nil aliud sit falsuʒ,q̃ mutatio veritatis,vt est tex.in auc.de instru.caut. τ fid. in prin.col.vj.cũ simi.vt scribit Hipp.in ꝯs.lxx.scientiaꝝ omniuʒ elargitor.ij.col. Negari.n.non põt fuisse mutatã, seu occultatam veritatem,cũ Apollonius dixerit se esse Sandrinũ contra ipsaʒ veritatẽ,τ ita pretextu huius primi capit s, vř ꝙ condemnatoria snia possit iustificari. Sed tñ his non ob. verius esse arbitror, qd talis snia non potuerit de iure ꝓferri ꝯtra.d.dñm Jo. franc. τ ꝙ ita ꝓlata fuerit iniusta,τ iniqua. ¶ Et pro fundamẽto presupponο,ꝙ iste eximius doc.inspectis his,que in ꝓcessu leguntur, non põt dici ꝯsultor,aut auctor predicte mutationis nominis,sed potius fuit dissuasor,τ ꝯdictor,put sonant ꝟba ipsius in eius examinatione,τ cum ꝯriuʒ eius,qd ipse asseruit,non sit ꝓbatum,tali assertiõi standũ est. ¶ Nec dicat ꝙ vř probari ꝯsultor,τ auctor, per ea que Apollonius sup hoc examinatus affirmauit,qm̃ illi in hoc non est credendũ. Tum qꝛ vnus,τ dictũ vnius non ꝓbat, vt dictuʒ fuit,tum et qꝛ ipsemet dř talis mutationis auctor, τ in hoc

25 delicto principalis,†nã cum iam ex ꝓpria eius ꝯfessione ꝯstaret eum esse criminosuʒ,nõ debuit de alieno delicto interrogari,vt est

26 tex.vulg.in.l.fi.τ ibi doc.tradũt.C.de accusa.† τ interrogato respondẽti tanq̃ socio criminis in alterius preiudiciũ non dʒ credi, vt ibi dicũt doc.τ tradit et per illũ tex.in.c.veniẽs.el.i.extra de testi.cũ simi.vt per Hipp.in ꝯsi.xij.cor mundũ crea.vj.col. ver.modo vltra predicta.τ in ꝯsi.xxij.gratia dñi.ij.col.in princ.τ et in.v. post prin.τ per Jas.in ꝯsi.xxij.accusat Joseph.ij.col.in prin.i. volu.τ in ꝯsi.cxliiij.statutũ quartum.col.fi.iiij.vol. τ per Cur. iuniorem,in ꝯsi.clxx.habita diligẽti.ij.col.post med.cũ multis ꝯcord. que per predictos allegã. ¶ Et non solũ non creditur quo ad faciendã probationeʒ,sed nec et dř facere legitimuʒ indiciũ ad torturã,vt per doc.in locis preallег. ¶ Cum igit nulla esset ꝓbatio saltem ltima ꝯtra.d.do.Jo.franc.nisi quatenus ipse ꝯfessus fuit eius ꝯfessioni standũ erit,super eo.n.ꝙ ipse, nec ꝯfessus fuit, nec etiam ltime ꝯuictus non põt de iure fundari aliqua ꝯdemnatio,

sed potius absolutio per regulam.d.c.nos in quenꝗ.ij.q.i. pro⸗
ut.s̄.plene diximus. ¶ Hoc ita posito,dico ꝙ nō potuit iste doc.
condēnari iuridice,ꝓut fuit ↄdemnatus,⁊ ↄn̄r,ꝙ talis ↄdemna⸗
tio iniqua,⁊ iniusta fuit. ¶ Et primo qꝛ in eo non pōt dici aliquo
modo crimen falsi,de quo facta est inqsitio saltē punibile, ipse.n.
non fuit auctor,aut ↄsultor falsitatis,si qua per Apolloniū com⸗
missa fuit,sed eꝫ dissuasor,⁊ ↄ̄dictor,sed qꝛ non potuit illā dissua
dere, ⁊ impedire non est qd ei imputandū, si postea Apollonius
se presentauit mutato noīe pro Sandrino. Nā in do.Jo.franc.⁊
in ore eius nō fuit mēdaciū,nunꝗ.n.dixit,ꝙ sic presentatus esset
Sādrinus, sed solū dixit ꝙ hēret illū de verola ꝓ presentato pro
morte presbiteri Nic.qd̄ totum veꝝ erat,qppe erat homo de ve⸗
rola,⁊ pro morte.d.presbiteri erat presentatus. ¶ Postea vero
querendo,⁊ sollicitādo expeditionē cause,dicebat,⁊ rogabat, qd̄
illum de verola presentatū,vt.s̄.vellent expedire ↄdemnando,vel
absoluēdo eum,ꝓut iustitia exigebat. ¶ Nec reperitur ꝙ ipsum
vocauerit vnꝗ Sandrinū,qd̄ quidem(vt credi dꝫ) ↄsulto facie⸗
bat,ne falsitas in ore eius repiri posset,⁊ sic semper a falsitate ab
stinuit,ita qdem ꝙ in eo non pōt dici fuisse dolū,qui pendet a ma
27 lo animo,† ⁊ manifestissimis indicijs ꝓbari dꝫ.l.dolus.C.de re⸗
scin.vē.⁊.l.dolū.C.de dolo. Cum igit̄ mens,⁊ animus eius fuerit
alienus ab illa mutatione nois,nec quicꝗ fecerit,aut dixerit, pro
pter qd̄ ↄ̄riuꝫ manifeste appareat,seqtur ꝙ quicqd ab eo factum
fuit,caruit dolo,⁊ ꝓpterea non poterat in aliquo de falso puniri.
28 †cum iuris regula clarissima sit neminē de falso posse puniri ēt ꝙ
falsitas in se reperiat̄,nisi in eo fuerit dolus,⁊ mala mēs, vt.l.nec
exemplū.C.ad.l.cor.de fals.⁊ ibi per doc. ⁊ in.c.hoīes. ⁊.c.is au
tem.xxij.q.ij.cū simi.tradit Bartho.veroñ.alias Cepolla in con
si.xxi.ego Bartholomeus cepolla.mihi in.ix.col.in ↄsi.xxij.ↄsul
tationis casus.iij.col.⁊ in ↄsi.xxiiij.visa accusatione.ij.col. Ludo
ui.bologni.in ↄsi.xxx.ser sauius.col.fi.Hipp.in ↄsi.cxj.clementis
simi Dei.iij.col.ver.ad ↄfirmationeꝫ.⁊ Jas.in ↄsi.cliij. in causa in
quisitiōis.ij.col.vbi alios plures alle.imo hoc est generale in quo
libet delicto,vt.s.non det̄ saltem punibile sine dolo, vt per Hipp.
qui multos alle.in ↄsi.cxxviij.mūda cor meum.iiij.col.ver. ⁊ pre⸗
mitto. ¶ Et ꝙ iste doctor nō inciderit in crimē falsi, nec fuerit in
29 aliquo dolo,⁊ sic ꝙ puniri de falso nō potuerit, † ꝓbatur per re⸗
gulam,qua dr̄ in dubio neminēꝫ presumi falsariū,iuxta gl. primā,
⁊ ibi doc.dicūt in.accedens.de crimi.fals.⁊ dixit Hipp.in ↄsi.lj.lꝫ
nedū plene.col.viij.in ver.⁊ facit gl. ¶ Iteꝫ ēt probatur, qꝛ ad ip
sum nullū cōmodū, seu emolumentū peruenit, nec peruenturum
30 erat.† Nam qñ quis ex actu,quē facit,non est recepturus cōmo⸗
dum aliqd̄ non presumit̄ in eo dolus,nec dr̄ deliquisse,salteꝫ vt de
tali delicto teneat̄,vti voluit Bart.in.l.si cū exceptione.§.in hac.
31 per illū tex.ff.ꝙ me.cau.†dū vult non sufficere ꝓbare aliqueꝫ pas
sum fuisse metū,sed requiritur ꝙ ꝓbetur emolumentū de eo per⸗
uenire ad inferentem metū,⁊ ita in specie ↄcludit Dec. in ↄsi.xlij.
⁊ pro facultate mea.vj.col.ver.scd̄o principaliter. ⁊ plura in hoc
congerēs,ita firmat Hipp.in ↄsi.lxxvij.in causa asserte falsitatis.
ij.col.versi.scd̄o ↄcurrit.vbi ꝓpter hoc in ꝓposito nostro dicit in
casu suo quēdam serParideꝫ esse imunem a falsitate, nec de fal
so puniri posse,cū nullum ex actu suo cōmodū esset habiturus,sic
igit̄ in proposito dōm est de isto eximio doctore, vt.s.sit imunis a
falsitate saltē iuris presumptione,⁊ ita de falso nō potuerit puni⸗
ri,cum nullū emolumentuꝫ esset habiturus. ¶ Nec ob.ꝙ Apol⸗
lonius aliqñ dixerit,ꝙ ei ꝓmiserat.xx. aureos; qꝛ ei in hoc nō est
credendū,qꝛ solus.item qꝛ ꝭm eū esset particeps, ⁊ socius crimi⸗
nis,per ea que.s̄.dicta fuerūt.item ēt qꝛ in hoc varius est,cū con⸗
trariū ipsemet affirmauerit,dum rñdit inquisitioni ↄtra se forma⸗
32 te.†varianti.n.non est credendū.l.qui falsa.ff.de testi.⁊.c.cū eccle
sia.circa med.⁊ ibi gl.super ꝟ.vacillasse.extra de causa pos. ⁊ ꝓ⸗
prie.cū simi.vt per Hipp.in ↄsi.lxxxviij.Christi noīe premisso, in
causa inqsitionis.post prin.vers.istis mō premissis. vbi ad hoc al
leg.Spec.Bar.⁊ alios,vt per eū. ¶ Preterea ꝙ do.Jo. franc.
non potuerit sic ↄdemnari,sed ↄtra iuris normā fuerit ↄdemna⸗
tus,ꝓbatur qꝛ in inqsitione ↄtra eum formata, dr̄ ꝙ ipse spiritu
diabolico ductus dolose,⁊ appensate ↄsuluit,⁊ ꝑsuasit.d. Apol⸗
lonio ⁊c.que oia aliena sunt a veritate,non.n.ↄsuluit,aut persua⸗
sit,sed dissuasit potius,nō dolose,⁊ malo aīo motus fuit, nec dia⸗
bolico spiritu,sed ab omni dolo alterius,sola amicitia ductus(⁊
si tale qd fieri dissuaserit)voluit quodāmodo.d. Apolloniū comi
tari tanꝗ amicus,petēdo,⁊ sollicitando expeditionem. ¶ Nec
aliud quicꝗ ei pōt imputari,nisi ꝙ nō manifestauerit illaꝫ nomi⸗
nis mutationem,ad qd̄ non vr̄ ꝙ teneret̄,ne amico iniuriam face
ret,⁊ pararet sibi cās inimicitie,⁊ rixe,presertiꝫ cū de eo nō fuerit
interrogatus,spōte.n.se offerens grauē iniuriaꝫ amico fecisset, ⁊
ei ignominiā.⁊ penam parasset,⁊ vt dixi,de amico inimicū prouo
casset,rixāqꝫ sibimet parasset nedū cuꝫ Apollonio,sed ēt cuꝫ fau
toribus eius,qui sunt magni viri,⁊ nō parum timēdi, vt est notū.
Si aūt fuisset iterrogatus,velut amator veritatis, ꝓut semꝑ fuit
(ne in ore suo esset mendaciū) omnia aperuisset, prout fecit ime⸗
diate,ꝙ de eo fuit interrogatus. Et ista cā,cur a principio tacue
rit talis,qualis sit,dr̄ omnino excusare eū a dolo, ⁊ ne tanꝗ dolo
33 sus puniat̄,†quelibet.n.causa ēt iniusta excusat, quē a dolo.l.igi⸗
tur.§.i.ff.de lib.cā.cuꝫ multis simi.vt per Cepol.in ↄs.vij.dōm est
breuiter.mihi in fi.iij.co.ver.qnta ratio ⁊c.⁊ per Hipp.in ↄs.lxij.
34 sūmi Dei inuocato.ij.col.in fi. ¶ †Et ex his ēt infert̄ ꝙ cum non
sit ꝓbatus dolus,⁊ ↄsil.istius doc.ꝓut presupponit̄ in inqsitione,
non potuit aliquo mō ipsius inqsitionis vigore ↄdemnari, qꝛ vl⸗
tra.s̄.dicta est claꝝ in iure,quē non posse mediante inqsitione con
dēnari,nisi omnes qualitates in ipsa inqsitione expresse verificen
tur,⁊ ꝓbate fuerint,maxime si tales sint,super qbus in ipsa inqui
sitio principalis fundat̄,ꝓut erāt predicte in casu nostro,iuxta no
ta.per Cy.post Jac.de are.in.l.ij.in fi.C.de ꝓba.⁊ per Signoro.
de homod.in ↄsi.x.in qōne vertente.iij.col. vbi dicit ꝙ hoc ꝓce⸗
dit,tā in ciuilibus,ꝗ in criminalibus,voluit Jo.an.in add.Spe.
in rub.de accusa.⁊ inqsi.in prima addit.Cepol.in ↄsi.lxiij. esto ꝙ
in actis.ij.col.Fely.in.c.lꝫ cām.xxij.col.ver.glo.in ꝟ.astrinxit.de
ꝓba.cū alijs ↄcor.vt per Hipp.in ↄsi.vij.sūmi celi Deus.col.pe.
ver.⁊ lꝫ ipse Jo.⁊ in suo sing.clxxvij. qualitas apposita.⁊ ꝑ Ale
xā.in ↄsi.ccxxiiij.viso ꝓcessu.post princ.ij.vol. ¶ Ulterius ꝙ iste
doctor,qui sic dissuasit talem nois mutationē,lꝫ postea tanꝗ ami
cus sollicitauerit expeditionē,non potuerit ↄdemnari de falso, al
lego in simili pulchrā doctri.Inn.Anto.de bu.Abb.Jo.andr. ⁊
35 alioꝝ in.c.sicut dignū.circa fin.de homic.†vbi volūt,ꝙ si qs dis⸗
suadeat amico fieri delictū,tñ postꝗ amicus ille vult delinquere
dissuasor associat amicū,⁊ sic aliqualiter videat̄ prestare opeꝫ, nō
poterit iste talis teneri,nec ↄdemnari,nisi in quātuꝫ eius associa
tio ꝓfuisset,lꝫ secus esset,si ↄsiliuꝫ dedisset,⁊ ideo dñt ꝙ si volens
delinquere fuerit impeditus,nec ad effectū deduxerit suaꝫ volun
tatem,ille dissuasor in nihilū tenetur,ēt in foro anime, vt per eos,
ex qua doctri.dico in simili decidi casum nostrū, nā iste doctor dis
suasit delictuꝫ,tñ vt amicus(postꝗ Apollonius voluit illud ꝑse
qui)dr̄ quodāmodo eū comitatus,sollicitādo eius expeditioneꝫ,
vñ non dꝫ teneri,nisi quatenus in tali sollicitatione ꝓfuerit,quare
cū nihil ꝓfuerit,qꝛ dtecta veritate Apollonius fuit impeditus,⁊
voluntatē suā nō deduxit ad effectū,non debuit iste doc.in aliquo
potuisse ↄdēnari. ¶ Preterea posito,nō tñ ↄcesso, ⁊ sine preiudi
cio veritatis,ꝙ potuerit in aliquo ↄdemnari,adhuc dico, ꝙ non
sic,ꝓut fuit ↄdemnatus,nam non est dubiū bānuꝫ esse ↄdēnatio⸗
neꝫ personalē,afficit.n.personaꝫ,vt cogat̄ carere patria, quo posi
to dico talē sniaꝫ ꝓferri nullo mō potuisse,⁊ ꝓlataꝫ fuisse ↄ̄ formā
statuti,sub rubr.nullus corporaliter puniat̄ ⁊c. nā aperte ibi dr̄ in
personā,quē puniri non posse,nisi expresse sit municipali lege cau
tuꝫ. At in ꝓposito non reperit̄ pro eo,qd̄ fecit iste doctor, cautuꝫ
quē puniri personaliter,ergo ⁊c. ¶ Nec dicat̄ ꝙ imo satis cautū
reperit̄ per statutū sub rub.de pena cōmittentis falsuꝫ ⁊c. qm̄ cla
36 re rñdetur non fuisse in casu isto crimē falsi cōmissuꝫ per istū doct.
vt ex predictis manifeste ↄstat. ¶ † Addatur ēt predictis,qꝛ non
improbabiliter dici posset,nō potuisse procedi ↄtra eum ēt occa⸗
sione sue ↄfessionis,vt sic illa habeat̄ pro non facta, ⁊ ibi non pre
iudicat,eo ꝙ fuit facta nō seruata forma statuti, ꝓut ex predictis
ↄstat,nec precedētibus indicijs, nā in tali casu ↄfessio non dꝫ at⸗
tendi,vt per Hipp.in.d. ↄsi.xiiij.ij.col.ꝟ. ↄstat ēt alio modo,⁊ in
ↄsi.cxxiij.in noīe sūmi.post prin.ver.⁊ primo dico.vbi alios doc.
alle. ¶ Preterea iniustitia,⁊ nullitas snie predicte,ex alio osten⸗
dit̄,qꝛ in ea asseritur ex ꝓcessu,⁊ ↄfessione do.Jo.franc.ↄstare,ꝙ
ipe fuit auctor,⁊ ↄsultor predicte falsitatis,⁊ in tribus capitibus,
de qbus in inqsitione,⁊ ego ēt.s̄.dixi,qd̄ quidem est falsissimū, vt
ex iam dictis apparet.ꝓpter qd̄ seqtur ꝙ talis snia nedū iniqua,
sed ēt nulla fuerit,qm̄ qñ in snia dr̄ aliquid ꝓbatum, seu ↄstare in
37 processu,⁊ ꝓpterea iudex mouet̄ ad iudicandū,si tale qd in pro⸗
cessu nō reperitur snia dr̄ ipso iure nulla,†qꝛ cuꝫ errorem ↄtineat
per relationem ad acta,est perinde,ac si expressus fuisset error in
snia,ita volunt Bart.Bal.⁊ alij in.l.i.C.de error.calc. Anto.de
bu.Abb.⁊ alij,maxime Fely.in.c.inter ceteras.de re iudi.fuit di
ctum Inn.in.c.cū bertoldus.in gl.in ꝟ.ↄcessimus.eo.ti cum con
cor.vt per Alex.in ↄs.xcj.in causa,⁊ lite.ij.col.vj.vol.⁊ per insig.
moder.Jo.de amicis,in ↄsi.xxvi. presupposito ꝙ negari non po
38 test.vj.col. ¶ †Ex predictis ↄstat multipliciter sniam predictaꝫ,
nedū iniustam,⁊ iniqꝫ,sed ēt nullā ipso iure fuisse, ⁊ esse, ⁊ qdem
euidenter,ꝓpter qd̄ facile dici posset de tali nullitate ita patēti, ⁊
euidenti

euidenti posse quandocunq; opponi etiam q estaret statutu; p/hibés dici de nullitate snie, q: illud deberet intelligi, nisi nullitas sit euidens, & clara, vt post multos ab eo allegatos, voluit Abb. in ssil. lv. In causa que ad presens vertit. ij. col. ver. preterea statutum. ij. volu. & Jas. in ssil. xliiij. Ex sola inspectione. in princ. iij. vol. super quo tamen vltra non instabo, q: super eo non sum ssultus.

39 ¶ † Demum placet vnu; addere, v;, q cum inquisitio pcessus, & snia fuerint nullius momenti non est dubitandum ex eis nullam sequi infamiam predicti eximij doctoris, imo etiam dici posset, q ex quo inquisitio formari non potuit, similiter, nec alia fieri potuerunt saltem eo modo, quo facta fuerunt, etiam q de facto talis snia sseruaretur. Non tamen ex eo debet dici notatus infamia iste doct. per ea que singulariter determinat Jo. calde. in consil. i. in tit. de accusa. & inquisi. ad quem breuitatis cã me remitto.

Maria. soci. iunior iurisconsul. Padue legens. 1535.

SVMMARIVM

¶ De eadem materia, & est subscriptio ad precedens ssilium.

1 Mutatio nominis pena falsi punitur.
2 Mutatio veritatis dolosa largo modo falsum dicitur.
3 Consulens falsum in penam falsi incidit.
4 L. si quis obrepserit. ff. de fal. quomodo procedat.
5 Licitũ est sanguinem suum qualitercũq; redimere.
6 Trãsactio licita est in crie capitali p redemptione sanguinis.
7 Accusato, si quis dicat, quid vis mihi dare, si do operã, q iudex te liberet ab accusatione, non punit, sicut nec accusatus.
8 Frater potest esse pro fratre testis ad eum defendendum. Sanguinis questio multum operatur.
9 Magistratus, si a sobrinis pecuniam accipit, non incidit in. l. iul. repetundarum.
10 L. si quis obrepserit. ff. de fals. non procedit, vbi quis obrepsit p redemptione sui sanguinis.
11 Mentiri licitum est pro reo.
12 Falsi pena non punit, & ex falsitate emolumentu; non ssequitur.
13 Falsum quis sine dolo non incurrit.
14 Verba vbi trahi possunt ad falsum & non falsum, fit interpretatio, vt non trahantur ad falsum.
15 Falsitas nulli nocens non est punibilis.
16 Actus geminatus multum operatur.
17 Consiliu; dans illi, qui delictum erat cõmissurus, non tenetur.
18 Mandatarius dicens, q delictum erat facturus sine mãdato cõcurrente aliqua presumptione, excusat mandantem.
19 Iniuria sine iniuriandi animo non cõmittitur.
20 Inquisitio formari non potest ob dictum socij criminis.
21 Inquisitionis nullitas omnia corruere facit.
22 Fama bona inquisiti facit inquisitionem corruere.
23 Locus cõmissi delicti in inqstione ponendus est, alias non valet.
24 Inquisitio vbi est formata super delicto qualificato, si reus confitetur simpliciter, ex tali confessione condemnari non potest.
25 Sententia lata sine cause cognitione est ipso iure nulla, vel salte; euidenter iniqua. Et iniquitas euidens nullitati equiparatur.
26 Snia euidenter iniusta vix potest dari, quin sit nulla.
27 Sententia sine probationibus lata an valeat.
28 Snie presumptio qd sit iusta cessat, vbi in ea falsa cã exprimitur.
29 Probationes in causis criminalibus sunt de substantia. Et iuramentum in supplementum probationis non defertur. Et requiruntur testes omni exceptione maiores. Et probationes imperfecte non coniunguntur.
30 Snia retractari debet, quando de innocentia rei constat.

CONSILIVM XXXVIII

1 In casu premisso copiose & elegantissime ssultatiõis difficultate; facit, † q: mutatio nois falsi pena cohercet. l. falsi nois. ff. ad leg. corne. de fal. & tradit per omnes in. l. i. de muta. no. & per Fely. qui alios refert & in proemio decre. in. vj. col. ergo videtur q Apollonius qui coram Pretore dixit se nominari Sandrinum, & eodem modo Joan. barberius qui se Bernardinum appellauit hoc citra penam falsi facere non

2 potuerint † q: omnis mutatio veritatis dolosa large falsum dicitur, vt Bar. & ceteri dicunt in. l. quid sit falsum. ff. de fals. & tradit Cuma. consil. xciiij. colum. ij. cum simi. de quibus per Felyn. in. c.

3 cum olim. colum. ij. de offi. delega. † cum ergo spectabilis dñs Joannes franciscus ssuluerit dictis Apollonio & Joanne barberio q potuerunt nomen mutare, & sic iudici obrepserint ipso ita consulente, & eos coram iudice pro Sandrino & p Bernardino presentare, videt q & ipse inciderit in crimen falsi, vt pbat in. l. si qs correpserit. ff. de fal. iuncta reg. q quis tenet de ssilio vbi qs aliter falsum non erat cõmissurus, iuncta etiam reg. glo. in. l. si rẽ. §. tignum. ff. de rei vend. & l. i. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. & l. nihil

4 interest. ff. ad legem corneliã de sicca. † & illa. l. si quis obrepserit. habet etia; locum non solum in eo qui obrepsit presidi, sed etiam eius vices gerenti, ita voluit do. Abb. in consil. xxj. incip. Viso. in ij. vol. & tradit sciuis meus do. Paris de put. in trac. de sindica. in. xxiij. car. in. ij. col. & Hippo. de marsil. in. d. l. si quis obrepserit, ¶ Verũ tñ predictis non obst. verior vr opi. prefati excellentiss. ssulentis ssideratis diligẽter pcessu & vbis snie, q prefatus do. Jo. fran. nõ fuerit rite, imo nec recte eo modo sdẽnatus, cũ nullã fecerit sfessione;, ex qua possit fundari dicta snia. Et p fundamẽto ssidero q ex sfessione pfati. d. Jo. frãc. nõ sstat q ipse induxerit Apolloniũ, vt sibi nomen mutaret, nã in scdo sstituto fcõ per dcm. d. Jo. fran. interrogatus an de hoc negocio, q Apolonius cõpareret p Sandrino, & noie Sandrini pticipauerit cũ aliquo, rñdet q sic, v; cũ quodã. C. B. cuius nomẽ ibi nõ ponit, s; q ipse dixit, che p suo comesso non voleua q ipse Apollonius aliquo mõ cõpareret p Sãdrino sub noie Sãdrini, quo cãu magnificus ptor Brixie nõ potuit fũdare suũ iudicatũ sup aliq sfessiõe dicti do. Jo. frã. nõ qde; sup isto sstituto. Minus sup eo q pñtauerit Jo. barbe. p Bern. dotto, q: credebat q esset Ber. ex relatione Nic. corsi. cui debuit credere, vt. j. demõstrabo aptissime per iura & rõnes. Scdo ssidero q ex depõnib' tã. d. Apol. q. d. Jo. barbe. fuerat ia; sclusu; & tractatũ inter dictos Apol. & Jo. barbe. ac Sandri. de sandrinis inqsitũ, q ipse Apol. cõperet tanq Sãdri. & Jo. barbe. tanq Bern. vt posset. d. Sandri. a banno libe-

5 rari. † & siue dubio istud licuit ipsi Apol. vt sanguine; suũ, qualitercũq; posset redimeret. l. i. ff. d bo. eo. q mor. sibi sci. hoc. n. suadet rõ sanguinis, vt ẽt dicit tex. exprssus in. l. si. ff. de pua. adeo q l; inqsitus iurauerit de calũnia, l; sibi citra reatũ piurij deierare, si ergo ipse Sandri. potuisset ipune fraudare ipm mag ptorẽ Brixie potuit ẽt ipse Jo. barbe. & longe magis ipse Apol. q: Jo. barb. acce

6 pit iurm licitũ, † alias sequeret q. l. transigere. C. d tran. que vult q pro redẽptione sanguinis possit transigere in capitali crie, non hret locũ in alio trãsigente noie accusati vel inqsiti, q nõ est dõm, & in teris terminãtibus vr decis. Bar. in. l. qui explicãdi. C. de ac

7 cu. nã ibi vult bar. † q si qs dicat accusato, qd vis mihi dare, & impendã omnẽ opam vt iudex te liberet ab accusatione, nã dicit ibi Bar. q iste nõ punit, sicut nec accusatus. Et l; Ang. & Saly. videant Bar. sriari, tñ in casu nro illa decisio vr in teris, q: nõ apparet q isti Apol. & Jo. barbe. fuerint corrupti vt obripent iudici, minus appet q. d. do. Jo. fran. aliqd emolumentũ, seu cõmodu; accepit, imo vt dixi, q ei aliqd ssiliũ dederit, si. n. ego possu; per pbas & nepbas redimere sanguine; meũ, quare non d; posse alius noie meo: q: tex. in. d. l. si. ff. de pua. & in. l. i. ff. de reb. eo. volunt q qs possit qualitercũq; redimere sanguinẽ suũ, potuit ẽt lõge magis ipse Apol. qui erat fere alter Sandri. iuxta tex. in. l. ij.

8 vbi gl. & oẽs. ff. de recepta. † hinc est q frater põt esse testis p fratre ad eũ defendendũ vt Bal. dicit in. l. parẽtes. C. de testi. & Alexã. ssi. iij. col. vlt. vol. ij. & Hipp. in ssi. lxviij. in. iiij. col. qstio. n. sanguinis multum opat. l. pcula. ff. de pcu. & plene Fely. vbi scor. refert in. c. qdam. in. v. col. de iureiu. & vltra eũ dicit pulcher tex. in

9 l. i. ff. ad. l. iul. repet. † q exñs in magrãtu accipiens pecuniã a sobrinis nõ incidit in penã. d. l. iul. repetun. qũo ergo potuit dãnari eo modo quo fuit dãnatus. d. do. Jo. fran. qñ qdem, vt. j. demõstrabit, nõ fuerit nec in dolo, nec aliqd sfessus fuerit, q sibi hẽat obesse. Immo dixit in scdo sstituto. d. comiti Brunoro, che per suo ssiglio nõ si doueua psentar Apollonio per Sandrino, & ssidero q tex. in. d. l. si qs obrepserit. loqt sñaliter, siue qs obrepsit

10 iudicis p libellũ, siue p acta, siue alio mõ, † & tñ Hip. ibi, l; pdicta nõ viderit limitat illu; tex. vt non pcedat vbi qs obrepsit ptori vt sanguinẽ suũ redimeret, q text. vr sñaliter loq, siue qs obrepsit p libellũ, siue p acta, ergo siue p se, siue p aliũ, q: q per aliũ facit p se ipsum facere vr. l. i. §. deiecisse. ff. de vi & vi ar. Et si non punit mãdans nõ d; puniri mandatarius, & p veritate est decisio Bart. in d. l. q explicãdi. vbi ille q instetit vt accusatus corrumpet eum, & ipse pmisit dare opa; apud pretore; vt absolueret, quãto fortius debuisset absolui. d. do. Jo. fran. cũ nõ appeat q aliqd emolumẽ

11 tũ habuerit ex ista ssulta. l; nõ appeat, vt dixi de aliquo ssil. † Et psupposito q apperet, potuit vislr existimare q liceret put lice-

bat mentiri ipsi reo.l.i.ff.de recepta. & tradit Deci. in.l.nemo ex his.ff.de reg.iur. Quo casu se offerunt due vulgares decisiones. ¶ Prima est vbi ex falsitate qs nõ ꝯsequit̃ aliq̃d emolumentum non dz puniri pena falsi, vt ꝓbatur in.l.i.ff.de fur. & in.l.si cum exceptione.§.in hac.ff.quod met.cau.que iura inducit Hippoly.in ꝯsi.lxxvij. Quod est primum.in.ij.vol.vbi Bal.& Ang.& Deci. 13 ac plerosq; alios inducit, & dixi plene in ꝯsil. meo.xvj. ¶ †Scðo succedit alia vulg.regula ꝙ ex quo potuit domi.Jo.fran.verisimiliter putare ꝙ liceret Apollonio, & Jo.barberio ad istãtiã Sãdrini inq̃siti sanguinẽ Sandrini redimere, nõ põt dici in dolo (presupposito ꝙ ꝯsuluerit, ꝙ tñ negat̃) sine quo ꝗspiaz falsuz nõ icurrit.l.nec exemplum.C.de fal.quo casu succedit ẽt dictum vulgare gl.in.l.si igit̃.ff.de lib.cau.ꝙ q̃libet cã ẽt temeraria quempiaz eximat a dolo ad quã multa scribit Jas.in ꝯsi.cliij.in.ij.col.ij.vol.facit bonus tex.in.l.sepe.ibi, si ꝯsilium malignũ.ff.de vbo.sig.& plura alia iura põderat Albe.in.l.lege cornelia.ff.ad.l.corne.de fal. 14 cũ simi.de q̃bus per Hipp.in ꝯsi.ij.col.iij.† Et in terminis ꝙ vbi vba pñt trahi ad falsuz, & ad nõ falsuz, est fienda interpretatio, ꝙ nõ trahit̃ ad falsuz.gl.in.l.iurisgentiũ.§.qð fere.ff.de pac. Bald. in.l.impator.ff.de sta.ho.& Hipp.in ꝯsi.xxj.col.ij.post Alexã. in ꝯsi.lxxiiij.col.i.vol.i.& est tex.in.l.qð adhibitus.C.de his qui sibi ascrib.& ꝑfecto cui nocuit ista falsitas? (si falsitas dici põt) certe vr̃ ꝙ nemini, attento ꝙ ꝯsilio maligno nõ fuit ꝑpetrata, vr̃.n.fal- 15 sitas largissime ꝯsiderata, que vr̃ cõmissa sine dolo, † quo casu succedit illud vulgare ꝙ falsitas nulli nocens nõ est punibilis, vul.l. dãnis.C.de fal.& plene tradit Alex.ꝯsi.cxlv.vol.vj.& plene insignis doc.do.Barth.soci.in ꝯsi.lxij.&.ciiij.& nouissime per Jas.in d.ꝯsi.cliij.& dixi in ꝯsil.meo.xvj. Et si dicat̃ nocuit ꝑtori cui obrepruz est.d.l.si qs obrepserit, nego istud, qꝛ potuisset ipse hoc casu pecunia corrũpi.d.l.i.& fi.ff.de ꝑuari. Item nõ põt censeri pretori iniuriatũ sine dolo & ꝯsilio maligno ꝑfati.d.Jo.fran. sed nos sumus extra has difficultates, qꝛ de aliquo ꝯsilio nõ ꝯstat, vt apparet ex dicto suo scðo ꝯstituto. ¶ Scðo ꝑncipaliter ꝯsiderãdo diligenter dicta dicti Apollonij, & Jo. barberij, & vr̃ ꝙ nullo mõ potuerit dictus do.Jo.fran.eo mõ ꝯdemnari, nã in eoꝝ depõnibus, ꝙ.d.Apollonius ꝑ agiutar suo fratello Sandrino se voleua presentar in cãbio suo, & che il spettabel meꝫ Jo.frã.li dice va & presentate, chel nõ sera male alcuno, & sic appet ꝙ iam deliberauerat Apollonius sibi mutare nomẽ, & ꝙ ita iaz deliberasset, pꝫ, qꝛ idez 16 repetijt in vtraq; depõne, † & actus geminatus multũ opat̃.vulg. 17 l.balista.ff.ad treb.& ideo se offert vera ꝯclo, † ꝙ ille q dat ꝯsiliuz alicui q erat delictũ cõmissurus non tenet̃, vt ꝓbat̃ in.l.sepe.§.fi. ibi, & ꝯsiliũ malignũ habuerit.ff.de vb.sig.& pulchre Bar.in ꝯsi. clxv.& ꝯsi.cxlv.incip. Jn q̃one que vtit̃. vbi loquit̃ in crie falsi, & ꝙ istud sit veꝝ appet in scðo ꝯstituto dicti.d.Jo.fran.vbi interrogatus qd sibi rñsum fuit per dictũ comitẽ Brunoꝝ, rñdit ꝙ eidẽ dixit ꝙ Apollonius iaz deliberauerat se ꝑntare sub noie Sandrini, & facit dictũ Bal.in.c.i.§.iniuriã.in.viij.col. ver. q̃ro qd si ti- 18 tius.de pa.tenen.† ꝙ mãdatarij depositio asserentis, ꝙ erat facturus homicidiũ sine mãdato ꝯcurrente aliqua ꝑsumptiõe excusat mãdãtez, & idẽ dixit Cepol.in ꝯsi.xlj.inci. Mãdauimus. cũ ergo isti Apollonius & Jo.barberius iaz deliberassent sibi mutare nomẽ nõ vr̃ ꝙ.d.do.Jo.fran.potuerit eo mõ ꝯdẽnari, attento maxime qꝛ, vt dixi, nõ appet d aliquo ꝯsi.dicti.d.Jo.frã. sup quo tñ fũdat̃ snia magnifici.d.ꝑtoris. Et ꝑsupposito ꝙ ipse.d.Jo.fran.nõ ꝑpalauerit hoc magnifico.d.ꝑtori, ex quo ꝓbatũ est, ꝙ est vir bone ꝯditionis & fame, dico ꝙ in eo non hꝫ locũ pena celantis veritatez, vt dixi i palle.ꝯsi.meo.xvj.vbi adduco Riminal.& plerosq; alios. ¶ Tertio ego ꝯsidero ꝙ snia lata ꝑ magnificũ.d.pretorez vltra adducta ꝑ prestantissimũ.d.ꝯsulentem vr̃ ex alijs capitibus nulla, vel saltiꝫ iniqua, & ꝑmo qꝛ tale iudicatũ fundat̃ ꝑncipaliter sup ꝯfessione dicti.d.Jo.fran.spõte & iudicialiter facta, sed in primo ꝯstituto dicti.d.Joã.fran.nõ appet de aliqua ꝯfessione, nã in ꝑmo ꝯstituto, meꝫ Jo.frãcesco rispose ad Apolonio, chel sarebbe ben fatto, chel venesse, & facesse venir Sandrino. si.n.dñs Jo. fran.volebat ꝙ Sandrinus eius frater veniret, nolebat ꝙ Apollonius compareret tanq̃ Sandrinus, subiungit postea, ꝙ dictus Apollonius, se voleua ogni modo ꝑsentare. Et tunc dixit, veden do Apollonio di tal dispositione, che se voleua presentare, che lo ꝑsentaria al iudice. Et lꝫ appeat, ꝙ ꝑsentauerit vnũ de la varola, tñ nõ appet, ꝙ pñtauerit.d.Apolloniũ, qꝛ soluz dixit, ꝙ vnus de la varola se voleua ꝑsentare, & chel se hauesse per ꝑsentato. Et ꝑp hoc nõ põt dici, ꝙ cõmiserit nec falsitatẽ, nec ꝙ fuerit iniuriatus ipsi ꝑtori, minus ꝙ.d.Apolloniũ subornauerit, & iduxerit ad hoc faciendũ, tũ qꝛ nõ fuit in dolo, & falsuz non cõmittit̃ sine dolo.d.l. 19 nec exemplũ.† Jtẽ iniuria sine aio iniuriãdi.l.qui iniurie.ff.de fur.

& l.qui reipub.ff.de iniur. & q̃libet cã ẽt temeraria excusat a dolo iuribus vulgaribus, tuz et qꝛ multũ recipit emolumentum, & sine emolumento qs nõ incurrit, vt plene per Hipp.vbi ꝯcordãtes refert in ꝯsi.pal.tuz ẽt (qꝛ vt dicit ꝑfatus excell.ꝯsultoꝛ) fuit inq̃sitũ ꝑ.d.do.Jo.fran.nõ diffamatũ de aliquo crimine, q̃ not.in.l.congruit.de offi.ꝑsi.cũ ꝯcor.tuz ẽt, qꝛ nõ fuit seruata forma statutoꝝ 20 Brixie circa inq̃sitiones formãdas. † tuz ẽt qꝛ fuit formata ꝑp dictũ Apollonij, q̃ est socius cris (si crimen dici põt in.d.Jo.fran.) de cuius ꝯsilio nõ appet, q̃ formari nõ põt, vt voluit sing. Raph. in ꝯsi.cvij.incip. Sup eo.& ꝯcordantes refert Hipp.in ꝯsil.lxvij. 21 † ergo succedit illud vulgare, ꝙ data nullitate inq̃sitionis cetera q̃cunq; ab ea depẽdentia reddunt̃ nulla, vt plene ꝑ Hipp.in ꝯsil. xxviij.nu.viij.& ꝑ eũdẽ in ꝯs.cxxx.col.iij.vol.ij.vbi adducit Ang. 22 & plerosq; alios cuius dicta nõ trãscribo, † attento maxime ꝙ est ꝓbatũ de bona fama ꝑdicti dñi Joan.fran.quo casu inq̃sitio corruit, vt per Cuma.in ꝯsi.cxxxv.in.ij.col.& sequit̃ Hippo. etiaz in ꝯsi.cxxxv.in.iij. col. volu.ij. Si ergo inq̃sitio his attentis fuit nulla, & ꝯfessio nulla certe & snia magnifici dñi Pretoris erit nulla. ¶ Cõsidero etiaz ꝙ ex alijs capitibus reddit̃ nulla dicta snia, vel saltez iniqua iniq̃tate euidenti. Primo qꝛ fuit lata sine cause cognitione, ꝓbo qꝛ dñs Pretoꝛ fundat eã ex triplici capite. Primo ex ꝯfessione dicti do.Joan.fran.de qua vt dixi, non ꝯstat, nisi qualificate, nã lꝫ ꝑsentauerit Joã.barberiũ ꝑ Bernardino dotto, tñ credidit Nicolao corsino, qui ei dixit, ꝙ erat Bernardinus dottus corã dñis Antonio de luzago, & dño Jo.fran.gãbaro, & cum sit ꝓbatũ ꝙ.d.Nicolaus corsinus sit bone vocis ꝯditionis & fame, potuit viro ꝓbo credere, iuxta glo.in.l.titio fundus.ff.de con di.& demõ.cum ꝯcor. Et presupposito, ꝙ ꝯstaret, dico ꝙ ex ea nõ 23 potuit hãniri.d.dñs Joã. fran.† Et ꝯsidero ꝙ in inq̃sitione contra eũ formata apponit̃ locus in quo fuit tractatum, ꝙ Apollonius sibi mutaret nomen, sed in ꝯfessione dicti dñi Joan.franci.si mereret̃ dici ꝯfessio, vt supra dixi, nõ ꝑsumit̃ locus aliq̃s quo casu dico, ꝙ est nulla, vt voluit Bar.in ꝯsi.ccxxix.in.ij.col. quez sequit̃ Are.in.l.pantonius.§.rei ꝑduellionis.ad fi.de acq̃rẽ. here. 24 † Hinc est, ꝙ ibi format̃ inq̃sitio ꝑ delicto qualificato, & reus ꝯfitet̃ simplr̃ ex tali ꝯfessione ꝯdẽnari nõ põt, vt voluit Rom.in ꝯsi. clxvij.col.fi.& Signo.i ꝯsi.cx.col.fi.& in casu nr̃o fuit formata inquisitio ꝙ ꝑsentauerit Apolloniũ ꝑ Sãdrino de quo non ꝯstat qꝛ ꝑsentauit vnũ de la varola, vt dixi.s.item ꝑsentauit Joã. barberiũ ꝑ Bernardino dotto, qꝛ eidem fuit dictũ per Nicolaũ corsinũ, ꝙ erat Bernardinus dottus, & sic credidit bono viro, vt sic cuz inq̃sitio sit simplex, & eius ꝯfessio qualificata, vr̃ ꝙ ex ꝯfessione qualificata nõ potuerit ꝯdẽnari ꝑ ꝑdicta. Scðo fũdat̃.d.snia ex illo capite, ꝙ ipse dñs Joã. fran.instruxit falsos testes, & tñ de ista instructione verbũ nullũ i ꝑcessu, cũ ipse Apollonius, & Jo. barberius iaz deliberassent mutare eoꝝ noia, & sic ad hoc nõ fuerũt nec inducti, nec istructi, ergo appet ꝙ fuit lata snia sine cause cognitione. Et si dicat̃ ꝙ ipse dñs Joan.franciscus induxit alios testes, q obmittunt̃ in albo.i.quendã magnificũ Comitẽ. Nõ apparet in ꝑcessu, imo dictus Apollonius i suo ꝯstituto facto.xiiij. Februarij dicit, ꝙ ꝑfatus dñs Jo.frã. ꝑmisit eidẽ cũ.d.Comite, q ibi nõ noiat̃, ꝙ testificaret̃ ꝑ eo, ergo nullibi apparet, ꝙ ipse induxerit aliquos testes ad imponendũ falsum, sed ipse Apollonius dicit, ꝙ eidez ꝑmisit testificari ꝑ eo cũ dicto magnifico Comite. Qð ẽt appet, qꝛ magnificus Pretoꝛ in rñsiõe, quã facit supplicatis ꝑdicti dñi Jo.fran.exprimit soluz ita iudicasse ob ꝯfessionem dicti dñi Joã.frãcisci, & tñ in snia exprimit tres causas, ergo non iudicauit ob solam ꝯfessionem, & sic ex sua ꝯfessione apparet 25 ꝙ nec vidit, nec inspexit acta, & sic de causa non cognouit, † ergo succedit trita regula ꝙ snia lata sine cause cognitione ẽ ipso iure nulla.l.ex stipulatione.& l.platam.cum ibi nota.per Bart.C.de senten. Et presupposito ꝙ nõ esset nulla, est saltem euidenter iniqua, que euidens iniquitas nullitati equiparat̃, vt est casus, quez 26 ibi Ange.dicit singularez in.l.si pars.de inofficio.testamen. † Et ideo dixit singulariter Joan.de ligna.in clemen.i.§.fina.in.ij. colũ.de foro compe. ꝙ vix dari potest snia euidenter iniusta, que nõ sit nulla, & ꝯcordantes refert Fely.in.c.inter cetera. col.i.de re iu 27 dic. † Et si quispiam diceret, dato ꝙ dicta snia lata fuerit sine probationibus, tamen de iure valet, & Barto.tradit in.l.prolatam. C.de senten.vbi cõmuniter Modernis. & tradit Fely.in.c.ecclesie sancte Marie.de ꝯstitu.& Alex.in ꝯsil.cv.incip. Põderatis. col.ij.lib.v. Replicari potest, ꝙ illa opinio est valde dubia, & contrariũ tenuit Fely.post alios per eũ relatos in.c.inter cetera. col. 28 pen.de re iud. † Scðo dico ꝙ licet valeat snia lata sine ꝓbationibus, qꝛ pro iudice presumitur respectu iustitie.l.aurelius.§.gaia. ff.de euictio. & l.ij.C.de offici.ciui.iudic.dico ꝙ ista presumptio

cessat, vbi in sententia exprimitur causa falsa. c. sicut. de re iudica.

29 ¶ †Tertio dico, quod in causis criminalibus probationes sunt de substantia, quia probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores, et ideo in criminalibus non defertur iuramentum in supplementum probationis, et in criminalibus requiruntur testes omni exceptione maiores, vt Cuma. dicit in consi. xvij. et in criminalibus probationes imperfecte non coniunguntur, vt tradit Deci. in. c. cum causam. col. pen. de proba. Et ideo dixit sing. Bar. in. l. diui fratres. ff. de pen. quod tex. nunquam est tradendus obliuioni secundum eum, et in. l. i. ad si. de questio. rei vt apertissime constat in casu nostro vbi non apparet de aliquo consilio et vbi confessio rei fuit qualificata, quia presentauit Jo. barberium cum crederet esset Bernardinum, prout eidem dixerat Nicolaus corsinus, quod sententia potest quandocunque retractari, licet transierit in rem iudicatam. ¶ Concludo ergo quod vera est consultatio prefati excelentiss. consulentis. ¶ Primo quia perperam fuit formata dicta inquisitio ex triplici capite. Et primo nullis precedentibus inditijs. Secundo nulla precedente diffamatione de. d. crimine. Tertio contra formam statutorum Brixie, et cum fuerit talis inquisitio nulliter formata, omnia que ab ea dependent, nulla redduntur. ¶ Secundo dico, quod fuit formata contra dictum dominum Joannem franciscum hominem bone conditionis et fame, prout deductum, et probatum est, quo casu licet inquisitio predicta fuisset formata precedente aliqua diffamatione de dicto crimine ob eius bonam famam erat absoluendus ab obseruatione iudicij. ¶ Tertio dico dato quod non esset probatum de bona fama adhuc fuisset absoluendus, quia non apparet, quod aliquam falsitatem comiserit. Tum quia ei licuit patrocinari in causa ista ex duplici capite. Primo quia Apollonius volebat redimere sanguinem fraternum, prout sibi licebat qualitercunque, et quomodocunque, et licuit etiam predicto dno Jo. francisco qui ex hoc nullum comodum consecutus est adeo quod cessat in eo omnis suspitio fraudis, et doli, sine quibus falsitas comitti non potest. ¶ Ex secundo capite dico, quod Apollonius, et Jo. barberius iam deliberauerunt eorum nomen mutare, quo casu predictus dominus Jo. paulus non tenetur de consilio dato, quod eius consilium fuisset malignum, sed in casu nostro fuit consilium sine dolo, et sic falsum improprijssime. vt Bar. dicit in d. l. qd sit falsum. Non falsum non est punibile, tum quia sine dolo, tum etiam quia nemini nocuit. item quia presentauit. d. Jo. barberium pro Bernardino, quia credidit. d. domino Nicolao corsino. ¶ Quarto dico, quod illa sententia ex pluribus capitibus redditur nulla, vel saltem euidenter iniqua ex alijs capitibus. Et primo quia in confessione. d. domini Jo. francisci (si meretur dici confessio) non exprimatur locus, in quo predictus dominus Joan. franciscus consuluerit fieri huiuscemodi tractatum, immo non apparet de aliquo consilio, quo casu ex ea non potuit condemnari. Secundo, quia dicta sententia fundatur ex tribus causis, et tamen contrarium asserit Magnificus dominus Pretor in suis supplica. ergo apparet, quod acta non inspexerit, et sic quod sententia est lata sine cause cognitione.

30 †Tertio dico quod saltem redditur iniqua iniquitate euidenti, quo casu venit, et est nulla declaranda, vel saltem retractanda, iuxta praticam Bar. in. d. l. diui fratres. ff. de pen. et in. l. i. in fi. ff. de questio. vbi vult quod debeat retractari, quando constat de innocentia rei, etiam quod transiuerit in rem iudicatam.

Ego Jo. antonius rubeus Alexandrinus, Padue legens.

❧ SVMMARIVM ❧

¶ De eadem materia et est alia subscriptio.

58 Testis vnus de veritate facti ad torturā non sufficit, sed debent cum eius dicto alia concurrere, puta diffamatio.
59 Testis ad torturam habilis esse debet omni exceptione maior.
60 Testis ille dr̄ oi exceptōe maior, cuius fides i aliquo nō vacillat. Et cui nulla etiam friuola exceptio opponi potest.
61 Testis de quo index aliquo modo dubitat, non dicitur esse omni exceptione maior.
62 Qualitas ista, ꝙ testis sit omni exceptione maior, debet articulari, ꝛ probari.
63 Qualitas ista ꝙ non fuerit probata potest opponi causa tā ꝯtra accusatorem, q̄ꝫ ꝯtta iudicem qui loco accusatoris succedit.
64 Testis qui asserit mandato alicuius falsum deposuisse non facit inditium ad torturam.
65 Fama bona inditia ad torturam debilitat.
66 Doctor torqueri non debet.
67 Inquisitio an possit formari ad assertionem socij criminis, nisi ēt vltra assertionem precedat infamia.
68 Acta iudicialia quare describantur. Et statur his, quem ex actis apparent.
69 Probatio que fit per euidentiam rei, seu per inspectionē oculoꝝ censet̄ adeo priuilegiata, ꝙ oibus alijs ꝓbationibus prefert̄.
70 Confessio ambigua debet in fauorem confitentis interpretari. L. si qs intentione ambigua. ff. de iud. hꝫ ēt locū in criminalibus. Et in respondente inquisitioni.
71 Confessio rei in criminalibus in mitiorem partem, ꝛ prout magis facit pro confitente, interpretari debet.
72 Consulentis verba semper debent in bonam partem interpretari, vt consulens non teneatur.
73 Reus ꝯdemnari non dꝫ ꝓbatione, seu ꝯfessione non precedente.
74 Negatiua a lege prolata formam inducit, qua non seruata actus redditur nullus.
75 Snia referens se ad acta per moduꝫ cause si constat de errore est nulla, ꝛ nunq̄ꝫ in rem transit iudicatam.
76 Inquisitio, vbi non est delictum, formari non potest.
78 Opiniones qñ adinuicem sunt ꝯrie, tenenda est illa, q̄ distinguit.
79 Non entis nulle sunt qualitates.
80 Dicere non sufficit, nisi id, quod dicitur, probetur.
82 Interrogato de se plus credit̄ sine tormentis, q̄ꝫ cum tormentis.
83 Falsitas vt dicatur cōmissa requiritur dolus, mutatio veritatis, ꝛ vt alteri noceat.
84 Falsitas non cōmittitur nisi animus mentiatur.
85 Crimen stellionatus sine dolo non cōmittitur.
86 Causa quelibet etiam fatua a dolo excusat.
87 Pena criminali tūc demū qs tenet̄, qñ ciuiliter de dolo tenetur. Et vbi de dolo ciuilr̄ pōt agi, ibi pōt de crimine criminaliter agi.

CONSILIVM XXXIX

In Dei nomine Et eius matris virginis gloriose. Amē. ¶ Perspectis his, que accurate, ꝛ eleganter scripta sunt per excellentiss. dños supra cōsulentes super causa criminali, ꝓcessu, ꝛ ꝯdemnatione secuti ꝯtra clariss. Iuris vtriusqꝫ doc. dñm Ioan. franciscū scaramuccinum nobilem Brixiensem, qd̄ per eos mature, ꝛ ꝓ veritate, vt arbitror ꝯclusum est, ipse etiam sequēs iuridicam puto ꝯclusionem formatam per ea, que copiose in medium attulerunt, ita ꝙ quicqnid satis superqꝫ demonstrare rei adijcitur frustra est, vt dicebat Vlpia. in. l. i. in fi. ff. de dot. preleg. ¶ Eoꝝ tamen vestigijs inherendo, ꝛ ad ptes arguendo vt veritas clarius elucescat, iuxta tex. in. l. munerum. §. iusta. ff. de mune. ꝛ hono. l. cum qdam. vbi Ias. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Calca. ꝯsi. vij. col. i. paucis additis, aliqua in medium adducam. ¶ 1 † Videbat̄ enim pͥma facie dōm dictum doct. bene fuisse ꝯdemnatum cum in crimine falsi incurratur per mutatōeꝫ veritatis auc. de instru. cau. ꝛ fid. circa prin. no. Azo. in sum. de fals. in prin. habetur in. c. ex conscientia. extra de fals. ꝛ. ij. q. ij. eo. titu. not. doc. in. l. nec exemplum. per illum tex. C. de fals. ꝛ in. l. diuus. ꝛ in. l. quid sit falsum. ff. de fals. 2 † Sicut enim veritas falsum excludit. c. cū humilitatis. xxij. q. ij. ꝛ ibi gl. q̄ dicit, ꝙ veritas ꝛ falsitas ꝯria sunt, ita ēt falsum veritatē excludit, vno posito alterū remouet̄. c. cum renunciat̄. xxij. q. ij. not. in. l. i. C. de fur. ꝛ. l. fi. C. de codic. vt dicit Deci. in ꝯsi. clxxxix. Letatus. col. x. vol. i. 3 isto. n. casu falsitas cōmissa ē ꝑ mutationē nominū, † Vnde plus est falsum dicere, q̄ꝫ veritateꝫ tacere, vt eleganter tradit Verosi. ꝯsil. vlti col. xij. ꝯsil. ciuil. istud. n. crimen inter alia specialia, que hic videt̄, solam suspitionem pro ꝯcludenti ꝓbatione habet voluit hoc Archi. in. c. in memoriam. xix. distin. per tex. in. l. iubemus. ibi, tanq̄ꝫ falsarios. C. de ꝓba. Io. de ana. in rubri. de crimi. fals. ꝛ Bal. in. l. si veritas. col. i. C. de fideicō. sequitur Alex. ꝯsil. lxxvij. in. col. penul. volu. i. vbi per euꝫ, ꝙ sola suspitio falsi pro veritate habetur, not. Abb. in. c. porrecta. iij. not. de ꝯfirm. vtili vel inuti. ꝛ Host. in sum. de crimi. fal. §. qualiter ꝓbatur. in princi. Ex his. n. iustificari videtur snia, que non tm̄ validatur ꝓbationibus presumptionū, sed euidentissimaꝝ ꝓbationum cum fundet̄ super testibus examinatis, vt in snia sit mētio, ꝛ habet̄ in ꝓcessu. 4 † Quo casu (ꝓbato per testes crimine) iudex ad ꝯdemnationem etiaꝫ capitalem deuenire pōt non expectata ꝯfessione rei, est pulcher text. in. l. qui sniam. de pen. C. ꝛ. l. si quis in hoc. ibi, ꝯuictos, seu ꝯfessos. C. de epis. ꝛ cler. vbi Paul. de cast. Bal. in. c. ad nr̄am. circa fi. per illum tex. extra de ꝓba. ꝛ multum not. per Barth. vero. in ꝯsil. xxxij. Quidam rustici. col. viij. vbi per eum, 5 † ꝙ male facit iudex qui habet plenas ꝓbationes, ꝛ posuit reum ad torturam, cuꝫ per torturam debilitent̄ ꝓbationes, hoc idem not. Ange. in. l. ꝛ si certus ad sille. ꝛ Hipp. in sua pratica. §. quoniam. col. vij. ꝛ in suo singu. nu. cviij. cum allegatis ibi per eum. Et hoc presertim habere locum videt̄ in casu nostro, in quo testes recepti sunt cum tortura, quoꝝ dicta validiora, ꝛ fortiora reputant̄. 6 † Ex quo tortura fidem testis auget, lꝫ fidem ꝯfitentis minuat ſm Bald. ꝯsi. clxxxij. Presupposito. vol. quem allegat, ꝛ sequit̄ Caccialup. in repeti. l. admonendi. nu. lxxxiij. de iureiur. 7 † Eo enim maxime vr̄ istud ꝯcludendum attento ꝙ crimen falsi est adeo abominabile, sicut aliquod aliud crimen, quod reperiri possit ſm Ioannem de ana. in rubri. de fal. ꝛ est detestabilius homicidio, ꝛ veneficio ſm Ange. in auc. de nup. §. minorē, quē sequit̄ Affli. deci. reg. nea. in ordine vlt. 8 † Et ex quo delictū est, qd̄ occulte cōmittit̄ in quo iudex facilior, ꝛ pronior esse dꝫ ad torturam, ꝓut voluit Bal. in. l. iij. de epis. audi. ꝛ Afflict. ꝯstit. qui literas. in ꝯstitu. reg. col. iij. Faciunt que habent̄ per Brun. de ind. ad tort. q. viij. car. xv. ꝛ ita etiaꝫ facilior esse debet ad ꝯdemnationeꝫ ad quam ex presumptionibus deuenitur per ea que. s̄. dixi. ¶ Non obstante, ꝙ non fuerit seruata forma statutoꝝ ciuitatis Brixie, 9 † qꝛ ex quo crimen istud falsi dicit̄ enorme ſm Hippo. singu. suo. clxiij. ꝛ in pratica criminali. §. attingam. col. ij. volu. i. Hippoly. ꝯsil. cv. circa. col. ij. volu. ij. Clara est iuris ꝯclusio ꝙ ꝓpter enormitatem criminis licitum sit iura, statuta, ꝛ ꝯsuetudines transgredi. not. Innoc. in. c. i. de ꝯstitu. Bald. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui notan. infam. Bald. col. vij. qui feudum dar. pos. ꝛ Bal. in. l. ꝛ si seuerior. ij. colum. ex qbus causis cum allegatis plene per Hippoly. singu. nume. ccxliiij. Tu scis. ꝛ. l. qui cum telo. ad. l. corne. de sicca. ꝛ in pratica. §. diligenter. col. xxvij. ¶ 10 † Et isto casu non vident̄ obstare ea que adducunt̄ in fauorem prefati dñi Ioan. frācisci, ꝙ socius criminis non potest de socio interrogari, iuxta tex. in. l. fina. C. de accusa. cum ibi not. quinimo videtur ꝯtrarium verius in mandante per ea que not. Ang. in. l. ꝛ si certus. in fi. prin. ad sille. vbi per eum, 11 † ꝙ principali factori inculpanti alium de societate standum est, eum allegat ꝛ sequit̄ August. arimi. in additio. ad Ang. mihi col. iij. sub add. inci. sed addatis sub glo. semproniū mandatoreꝫ. Et similiter, ꝙ prefati pͥncipales falsarij eēnt alias facturi, 12 † quia licet isto casu prefatus dñs doctor ſm cōmunem opi. non veniret puniendus pari pena, qua pͥncipalis delinquens per not. per Ange. de malefi. ver. sempronium mandatorē. in fi. cum allegatis ibi in addi. ad eum. ꝛ que not. per Deci. in. l. consilij. de reg. iur. omni modo ꝛ tali casu ꝯsulens punitur, lꝫ mitius ꝓbatur in. c. sicut. §. qui vero. de homici. ꝛ. l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. cū allegatis ibi per Deci. Et ꝙ mitius q̄ꝫ principalis fuerit ꝯdemnatus, patet ex snia alioꝝ delinquentium. ¶ Preterea ꝙ debuisset puniri pari pena, ꝓbatur ex his, que allegant̄ per Deci. in. d. l. cōsilij. col. ij. vꝫ ꝙ in dubio presumitur, ꝙ principalis delinquēs motus sit ex ꝯsilio, vnde cum ex ꝓcessu apparere non videatur predictos alias facturos, presumendum vr̄ ꝯtra dictum docto. igitur. 13 ¶ † Quibus addendū puto in fauoreꝫ Lucie, ꝙ isto casu, in quo de facili ꝓbationes haberi non possunt, cum crimen cōmittatur occulte per ea que dixi. s̄. ꝓbationes videntur posse ꝯiungi, quatenus perfecte non essent ad plene ꝓbandum per not. per Abb. Fely. Deci. in. c. cum cām. de ꝓba. ꝛ ibi Deci. col. pe. ver. ꝛ ista cōclusio. ꝛ que habentur per Iasonem in repetitione. l. admonendi. de iureiurando. 14 † plura enim adminicula operantur plenam ꝓbationem. iuxta nota. per Bar. in. l. i. §. idem cornelio. ff. de questio. ꝛ glo. in. l. ij. §. i. ff. de excusatio. tuto. facit tex. in. c. de testibus. extra de testi. 15 † vbi vnus testis cum alijs adminiculis plene probat cum allegatis per Hippol. in dicta. l. pͥma. §. idem cornelio. ꝛ per Brun. in tracta. de indic. ad torturā. ¶ Ex quibus videt̄ dicendum ꝙ aut

dum ꝙ aut volumus dicere,ꝙ ꝯtra dominū Joanem franciſcum fuerit, ⁊ ſit plene probatum,put videtur ſtantibus teſtibus duobus contra eū examinatis, de quibus in proceſſu.iuxta tex. in.l. vbi numerus.ff.de teſti.c.in omni negocio.de teſti.c.cum eſſem.⁊
16 c.relatum.de teſt.†quod procedit etiam in criminali, in quo crimen probatur per duos teſtes ſm Caccialup. conſil.cix. colum. prima.quia locum habet etiam contra Pontificem, put voluit Abb.in.c.at ſi clerici.de iudic.vbi Deci.in prin.⁊ curia.videtur habere intentum,ꝙ tanꝗ contra conuictum potuerit ſententiare per ea,que ſuperius dixi,⁊ que nota. Deci.in.c.at ſi clerici. de iudi.¶Aut ꝙ non ſit plene probatum per teſtem,conteſteꝫ,⁊ ſimiliter ex quo probationes coniunguntur ad plene probanduꝫ, idem videtur dicendum,quod tanto fortius procedit, cum iſtud crimen,qđ occulte cōmittitur per ſupius allegata,⁊ voluit Auguſt.in additio.ad Ange.colum.xij.ſub ver.hec eſt quedam inquiſitio.⁊ Hippoly.conſil.xx.colum.ij.volumi.pmo.in quo proceditur ex ſolis ſuſpitionibus,in quo etiaꝫ proceditur ppter eius enormitatem omiſſa forma ſtatutorum per ſuperius allegata.
17 ¶†Non obſtantibus adductis in contrarium. ꝙ vꝫ inquiſitio formari non potuit non precedente diffamatione,qꝛ iam iſto caſu preceſſerunt probationes non fuit opus diffamatione vt elegāter tradit Ange.in verſi.fama publica precedente. in princi. vbi etiam Auguſti.de arimino.⁊ per eos,ꝙ ſi ſint inditia contra delinquentem formatur inquiſitio etiaꝫ abſqꝫ diffamatione que tanto fortius procedit ſtante vera pbatione delicti.aucē.multo ma-
18 gis.cuꝫ ſimi.de ſac.ſan.eccle.¶†Quibus omnibus addendo in fauorem curie,predicta habere locum videntur ſine replica.ſtante confeſſione prefati domini Joan.franciſci de qua ſit mentio in ſententia,que tanꝗ ſpōtanea,⁊ in iudicio facta nocet ei.l.ſi reus. de cuſto.reo.Barto.in.l.prima.de confeſ. facit text. in.d.c.at ſi clerici. de iudi.tex.in.c.ſina.c.veſtra.vbi glo.de cohabita. cleric. cum not.per Deci.in.d.c.at ſi clerici.colum.ij.verſi.quarto nota. ⁊ poſt eum ibi per Hippoly.in repetitio.d.c.at ſi clerici. nundum impreſſa,que in dubio ſemper preſumitur vera,argumen.l.fina. arbitr.tut.C.Et facit tex.in.l.generaliter.C.de non numer. pecu. ⁊ ſuperat omnes alias probationes,vt habetur in.l.prima.C.de confeſ.⁊ ideo non dicitur proprie probatio,ſed ab onere probandi releuatio,vt dixit Innocen.in.c.bone.de electio.⁊ in confeſſuꝫ nulle ſunt partes iudicis niſi in condemnando.l.proinde.§.ſi. ad
19 legem acquiliam.¶†Et licet alias probationes facte in iudicio inordinato vitientur,non vitiatur tamen cōfeſſio, ſeu probatio ex confeſſione reſultans.c.piſanis. de reſtitutio. ſpoliato.c.primo ⁊ ſecundo.de accuſatio.Bar.in.l.ſi confeſſus.de cuſto.reo.cum ſimi.de quibus per Deci.in.d.c.at ſi clerici.iiij.nota. de iudic. vbi etiam Hippoly.⁊ per Hippoly.in ſua pratica.§.cōſtante. col. ix.
20 ⁊ in ſingul.nume.cccj.incip.tu ſcis.†Et in crimine falſi qui ꝯdemnatur ex confeſſione etiam incidenter facta ſm Petr. de ancha. conſil.clxxij.circa primum.colum.ij. quem ſequitur ⁊ allegat Deci.in.c.at ſi clerici.colum.ij.verſi. ſed iſta limitatio.extra de iudic. ¶Et predictis non obſtan.ꝙ inquiſitio formata fuerit non ſeruata forma ſtatutoruꝫ Brixie,⁊ ſic nulliter,qꝛ dato, ꝙ inquiſitio fuerit nulla, ⁊ inepta vltra ſuperius allegata omnimodo confeſ-
21 ſio preiudicat,†⁊ confeſſus non poteſt opponere de ineptitudine libelli,inquiſitio. vel de alio ordine iudiciario non ſeruato,tex. eſt in.c.fina. de reſtitutio.ſpoliato.⁊ ibi Anto.de but. cum not. per illum tex.⁊ idem Bal. in.l.ſed ⁊ ſi dolo.§.item exigit. alias eſt.l. item exigit.ff.de dolo.quos omnes ſequitur,⁊ cum iſta opi. tranſit Deci.in preallegato.c.at ſi clerici.col.iij. verſi.ſeptimo limitatur.extra de iudi.⁊ not.Bald.in margarita ſua. in verſicu. confeſſio.nume.ccclj.Nec ſimiliter obſtare reſpondetur ea,que opponuntur.ꝙ confeſſio predicta nō preiudicat, ex quo habita eſt non precedentibus inditijs.Quia dupliciter reſpondetur.Et pmo ꝙ ex dictis teſtium examinatoruꝫ contra prefatum dn̄m Joan.franciſcum non ſolum habenť inditia, ſed vere probationes delicti.
22 †Vel ⁊ ſecundo nam ea que allegant in ꝯtrarium locum ſibi vendicant in ꝯfeſſione habita in tormentis, quo caſu tanꝗ metu exacta,⁊ ad tormenta nulliter proceſſum non precedentibus inditijs non preiudicat,ſecus eſt in confeſſione ſpontanea,⁊ in iudicio facta,prout videtur in caſu noſtro,ita loquuntur iura,⁊ auctoritates in ꝯtrarium allegata. Et hoc ſuadetur eſſe verum ex generalitate omniū legum concludentium confeſſioneꝫ ſpontaneaꝫ preiudicare,que generalitas debet intelligi.l.de precio.cum ſimi. de publi.⁊ probatur in terminis per allegata per Deci. in.d.c.at ſi clerici.colum.xl.verſi.octauo nota.de iudi.vbi limitando ea que firmauit.ſ.confeſſionem preiudicare concludit predicta non habere locuꝫ in confeſſione habita in tormentis non precedentibus inditijs,per quod clare infert,ſi habita ſit extra torturaꝫ, licet inditia non preceſſerint,dum ſic verita. indiſtincte preiudicare, vt ibi per eum in predicto not.iunctis his,que not.in.iiij.nota.⁊ ibi col.iiij.ver.poſtremo.⁊ per Bal.in margarita ſua in ver.confeſſio.nume.xxij.iuncto.ver.xxix.Per que videtur bene ſniatum cōtra prefatum dominum Joanem franciſcum. ¶Quibus tamen non obſtantibus ſequendo,⁊ approbando ꝯcluſionem per prefa-
23 tos excellentiſſ.doct.ſupra conſulentes. †Premitto,ꝙ bona fama eſt theſaurus ineſtimabilis,⁊ ſicut liliuꝫ dans ſuauitatem odoris ſm Bal.in.l.i.col.v.de confeſ.⁊ ſicut corpus noſtruꝫ illuſtrat ſol.ita ⁊ bona fama ſm eundem Bal.in.c.in alias. ⁊.c.veniens. de teſti.quem allegat Corſet.in.c.grandi.col.xiiij. de ſupplen. ne-
24 gli.prela.†corruit enim inquiſitio,ſi conſtat de bona fama inquiſiti,vt voluit Fulg.conſil.cxxxv.Ad primuꝫ.col.xxvij. queꝫ ſequi-
25 tur Hippol.in ſua pratica criminali.§.conſtante.colum.iiij.† Et probata bona fama purgatur inditium ad torturaꝫ, prout voluit Ang.in.l.milites.de queſtio.C.quem ſequitur Alex.in.d.l.fina. apoſt.iij.ff.de queſtioni.faciunt not.per Bald.in.l.fina.colum.vlti.de probatio.⁊ tex.in.l.non omnes.§.a barbaris. de re mili.cuꝫ allegatis per Hippo.in ſua pratica.§.diligenter. ſub nume.cxcv. ⁊ Hippoly.in conſil.cxx.col.penul.In cauſa.volumi.ij.cum quo etiam ego conſului,prout ipſe refert in princ.d.conſil. in materia falſit.vt ibi patet,⁊ que not.Corne.conſil.lviij.Viſa. in colum.ij. volu.ij.⁊ per Deci.ad ppoſitum in conſil.clxxxix.Letatus.colū. penulti.⁊ Brun.in ſuo tracta.de indi.colum.ij.not. etiam Hippoly.in.l.qui falſam.de falſ.Bona enim fama tollit inditia contra inquiſitum,cum vna preſumptio falſam tollat.c.abſit.ij.q.iij. eum qui.C.de epiſ.⁊ cle.c.quorūdam.xxxiiij,diſt.habetur in.c.cū iuuentute.de preſump.⁊ nota. Corne.in conſil.lviij.Viſa.ij.col. volu.ij.cum ꝯcor. de quibus per Hippo.in pratica crimi.§.dili-
26 genter.nu.cxciij.¶†Item premitto,ꝙ pro nobilibus multuꝫ preſumitur glo. eſt in.c.illud.iiij. diſtin.not.Ange. in.l.ſi a bonefidei per illum tex.ff.de rei vendi.cum not.per Gerar.de petra ſanc.ſingul.ſub nume.xxx.incip.pro nobilibus.⁊ per Corſe.in.c.grandi. de ſupplen.negli.multa adducuntur per Veronen.ad propoſituꝫ in ſuo tracta.de Imperatore militie eligendo.col.xij.cum ſequē. ⁊ per Joan.lupum in repetitio.rubri.de donatio.inter vir.⁊ vxo.
27 col.xvj.¶†Et premittendum eſt tanꝗ notorium,ꝙ prefatus doctor fuit ⁊ eſt nobilis generis,quā nobilitatem ꝯſecutus fuit etiaꝫ medio ſcientie legalis, vt dicitur in.l.prouidendū.C.de poſtula. vnde Vlpia.dictus eſt nobilis.l.ij.§.ſi.ff.de excuſa.tut. ⁊ nobiliſ-
28 ſimus.l.dicemus.in ſi.ff.de excuſa.tut.†⁊ iuriſperitis princeps reuerentiam habet.l.quicquid.C.de aduo.diuer.iudi. ⁊ habeť per Afflic.in proem.feud. Et ꝙ doctor nobilis dicatur not. Corſet. c.grandi.nume.xxvij.de ſupplen.negli.⁊ Alexan. conſil.xiiij.colum.vlti.in ſi.volumi.i.quem allegat Bologni.in auc. habita.colum.xij.C.ne fili. pro patre.que omnia latiſſime cumulantur per Caſſaneum in ſuo catalago glorie mundi.parte.viij.conſideratione.x.⁊ not.Bauer.inſtitu.de teſta.milit.§.ſciendum. cum ſimili.
29 †Quibus addendum puto , ꝙ pro doctore multum preſumitur ſm Abb.⁊ Jmo.in.c.in noſtra.de procur. ⁊ adeo procedit hoc, ꝙ licet alias quilibet preſumatur bonus.c.ſi.extra de preſump.l.
30 merito.ff.pro ſocio.†⁊ licet in aliquo non preſumatur vitiuꝫ,neqꝫ peccatum iuribus preallegatis,tamen minus preſumitur in doctore pro quo ſemper melior eſt preſumptio ſm Bologni.in auc. habita.col.xv.C.ne filius pro patre,vbi per eum, ꝙ ſi delictuꝫ imputatur duobus,quorum alter ſit doctor,preſumitur ab illo perpetratum qui doctor non eſt,allegat Abb.in.c.cum in iuuentute.extra de preſumptionibus.⁊ ſubdendo Bologni.vbi ſupra di-
31 cit,†ꝙ actus geſtus a doctore,qui iuſtus, ⁊ iniuſtus haberi pōt, preſumitur iuſtus propter eius perſonam,faciunt nota. per Guidonem papam in ſuo tractatu de preſumptionibus . colum.iij. ⁊ hoc quia in preſumendo,vel excludendo delictum qualitas perſonarum multum attenditur, vt in proprijs terminis in crimine falſi dixit Afflic.in ꝯſtitu.qui literas.lib.iij.ꝯſti.reg.neapo.⁊ per eundem lib.eodem.conſtitu.adulte.§.qualitas.⁊ idem Afflictus ex quibus cauſis feud.amitta.columna quarta,libro tertio feud.
32 ¶†Quibus etiam addo,quod in ciuitate , ⁊ loco celebri, ⁊ inſigni non preſumitur,nec eſt veriſimile cōmitti falſitatem,vt habetur in.l.non eſt veriſimile, ⁊ ibi Barto. qui arguit de vrbe Romana ad quemlibet locum,vbi ius redditur, quod metus cauſa. Item etiam ſumendo argumentum de loco ad perſonam , iuxta text.in.l.prima.§.officius.ff.ne quis eum qui in ius voc.eſt vi exi. l.ij.eodem titulo.⁊ bonus tex.in.c.peruenit. iuncto.c.cum eccleſia.de immunita.ſicut enim non preſumitur falſitatem cōmitti in
33 ciuitate celebri, ita ⁊ fortius nec a ciue ciuitatis celebris,†cuꝫ ci-

neo ciuitatum celebrium babeant gradum preeminentie, q̄ prefe runtur alijs ciuibus ẜm Barto. in.l.prima.C.de alexan.princi. li bro.xij. ꝛ sequitur Deci. in.c.clerici.colū.quinta.de iud.ꝛ sic cer tam presumptionem dignitatis, ꝛ veritatis babent pro seipsis, iu xta notata in dicto.c.clerici.pro quibus melior est presumptio, q̄ pro alijs per supradicta, ꝛ per ea, que voluit Joan.de platea in di cta.l.prima.dicto lib.xij.ꝛ Roma.in.§.de viro.l.si vero. decima fallentia.ff.soluto matrimonio.ꝛ que nota. Joan.de venafro con

34 silio.xxv.colum.septima.† vbi q̄ testes celebrioris ciuitatis alijs

35 preferuntur.¶†Quibus etiam addo in fauorem domini Joan cis francisci, q̄ maximum inditium sue innocentie est, q̄ positus in libertate sponte se posuit in carcerem ẜm Hippoly. in sua pra tica criminal.§.diligenter.colum. penulti. versicu. aliud est indi tium. Unde ex bis concludendum videtur, q̄ attenta bona fa ma predicti eximij doctoris, de qua in processu, attenta nobilita te familie, ꝛ quod fuit, ꝛ est Juris vtriusq̄ doctor, attenta insigni tate ciuitatis Brixie, ꝛ q̄ ciuis fuit, ꝛ est illius ciuitatis, ꝛ q̄ spō te se posuit in carceribus, nec fuit nec est presumendum, nec fuit, nec est verisimile ipsum commisisse falsitatem, de qua imputatur, ꝛ ideo illud, quod verosimile non est falsitatis imago est, secundū Bald.in.l.scripture.colum.secunda.C.de fide instrumentorum. Alexand.consilio.lij.Circa banc.colum.secunda. volumine.iiij. Experimentum enim verorum sermonum est, vt concordet cum rebus sensatis, ꝛ verisimilibus ẜm Bald.in.l.prima.colum. secū

36 da.C.de seruis fugiti.†ꝛ sermo quilibet verificari debet ẜm com munem opinionem babentium intellectū est text.in.l.si ita quis. in fine.ibi quod nemo sanus probauerit.ff.de euictio. vnde Fely.

37 in.l.quia verisimile.colum.secunda.de presumptioni.†q̄ dicta te stium que repugnant verisimili non sunt admittenda, idem ibi vo luit Abb.ꝛ Alexan.in consil.secundo, colum.quarta.volumi. se primo.ꝛ Ange.in.l.cognitionaliter.ꝛ in.l.milites.C.de questio nibus.vbi per eum, quod licet duo testes, contra quos nihil op poni possit, faciant regulariter indicium ad torturam, boc non ba bere locum dixit in testibus deponentibus non verisimile, notat Brun.de indicio ad torturam.in princi.colum.ij.ꝛ Alexand.in consilio.xcix.in fine.libro tertio. vbi q̄ dictum testis non verisimi le est suspectum de falso, sequitur Hippoly.de probationibus in rubrica columna. xxiiij. vbi ad propositum multa cumulat.

38 ¶†Ex quibus infero, q̄ ad probandum id, quod verosimile nō est, clariores probationes requiruntur, que alias non requireren tur.c.quia verisimile. de presumptionibus. Specul. in titulo. de probationibus.colum.fina.versicu.quintum. Alexā.consil.xcix. Jn casu predicto. colum. fina. libro tertio.ꝛ in.l.transactionem post Bald.ibi.C.de transactionibus.not. Abb.in.c.quia verisi mile.de presumptionibus.ꝛ facit tex.in.l.fina.ff.quod metus cau sa.ꝛ.c.super boc.de renunciatio.cum nota.per Deci.consil.cxcv. Studendo breuitati.colum.tertia.volumine primo. ꝛ in consilio ccccxxxviij. Accurrate.in principio.volumine tertio.¶Elicioq̄ ex bis conclusionem banc, q̄ licet alias in crimine falsi presum ptiones sufficerent ad condemnationem, ꝛ q̄ dictum Archidya co.supra allegatum fuisset, ꝛ esset verum, q̄ tamen falsum esse in ferius apparebit, quod omnimodo locum non baberet in casu, de quo agitur, in quo attentis predictis longe concludentiores, clariores, ꝛ potentiores probationes requiruntur contra perso nam similem, q̄ generaliter contra personam non munitam tot qualitatibus per predicta, que clara sunt. ¶Quibus omni bus sic premissis, ꝛ presuppositis antequam vlterius procedam aduertendum puto, q̄ licet sententia lata contra prefatum exi mium doctorem non contineat, nisi bannum duorum annorum a ciuitate Brixie, ꝛ sic non penā sanguinis, q̄ omnimodo dicitur casus iste plusq̄ criminalis cum condemnatio falsi licet bomine non interimat, vel penam sanguinis non ingerat, tamen immuta

39 biliter vituperat, †quia non est crimen in mundo ẜm veros mo res ita obrobriosum, ꝛ ideo in illo ratio eadem est, que in crimina libus ingerentibus pena capitalem secundum Ugo. in.l.transi gere.C.de transactionibus. quem allegat Barto. in dicta.l.tran sigere.colum.penulti.C.de transactionibus.sequitur Jo.de ana.

40 in rubrica de crimine falsi.colum.ij.adducens rationem, †q̄ per ditio bonoris, ꝛ fame similis morte est.l.isti quidem.ff.quod me tus causa.l.testamento.ff.de manumis.testa.ꝛ not.Jas.ad propo situm in.d.l.transigere.quo nota.C.de transact.ꝛ vbi supra sub dit Ana.q̄ bomo iudicatus de falso non est amplius iudicandū

41 bomo, cum amodo sit sine fide, †propter enim crimen falsi perdi tur nobilitas ẜm Lucam de pena in.l.mulieres.colum.ij.C.de di gni.libro.xij.sequitur Afflict.decisio.reg.Neapo.vlti.ꝛ super cō stitu.qui literas.libro.iij.constitu. ꝛ i.l.c.fina.colum.fina. quibus modis feud.amit.ꝛ istud crimen bominem deducit ad nibilū ẜm nota.per Cy.in dicta.l.transigere.ꝛ Ana.in dicta rubri.de crimi ne falsi.quem etiam sequitur Afflict.quibus mod. feu.amit. vbi supra.colum.fina.Cū igitur in causa falsi de amissione bonoris

42 tractetur, ardua, ꝛ grauissima reputatur, †cum bonor cunctis re bus preferendus sit.l.iulianus.vbi not.ff.si quis omis.causa testa men.quem tex.allegat Jas.in.l.reprebendenda.vbi idem not.C. de institu.Barba.consil.xlvij.col.xix. volumi.i.ꝛ Bald. in.c.ex tenore.colum.ij.de appella.q̄ vbicunq̄ questio bonoris est cau

43 sa dicitur ardua, †ꝛ q̄ pro tuitione bonoris licitum sit duellum, voluit Bald.in.c.i.circa princi.colum.v.de pace tenenda.sequit Jas.in.l.transigere.C.de transactio.cum simili.late allegatis per Cassaneum in preallegato catalogo glorie mundi.in princ.Cum igitur causa falsi de qua agitur censeatur plusq̄ capitalis non vi detur dubitandum, q̄ probationes debeant esse tales, quales re quiruntur in criminalibus, iuxta text. in.l.sciant. de probationi.

44 ¶†Ex quibus iustificari videtur opinio tenentium in crimine falsi probationes debere de necessitate concludere, prout tenuit glo.quam ibi not.Bal.in.l.iurisgentium.§.quod fere.ff.de pact. que incip. ꝯtrarium probetur, sequitur Cardi.consil.lvi.Jn eluci datione.colum.fina.ꝛ Alex.consil.lxx. Uiso processu inquisi.li bro.i.ꝛ in consil.lxxiiij.eo.lib. cum concor.allegatis per Deci.cō sil.clxxv.Jn causa falsitatis.colum.iiij.ꝛ in consil.cj. Reuocatur in dubium.colum.i.ꝛ consi.clxxxix.Letatus.colum.i.ꝛ.ij.ꝛ De ci.in.l.singularia.colum.penul.vbi purpura.colum.xxv.ff.si cert. peta.ꝛ Ricar.in.c.cum ecclesia sutrina.colum.xvij.extra de cau sa posses.ꝛ ꝓprieta.banc etiam opi.tenuit Bartbo.veronen.con sil.xxj.Ego Bartbolomeus.ꝛ Jas.in.d.l.iurisgentium.§.fere.ff. de pact.ꝛ Alex.in consil.cxc.Uisis.colum.ij.volu.vij.ꝛ Afflict. multum nota.in constitu. qui literas.colum.ij.in.iiij.nota. lib.iij. constitu.post Andre.de iser.ibi per que omnia manifeste appa ret istam esse veriorem, ꝛ cōmuniorem opinionem, melioribusq̄ rationibus munitam, vt ex predictis, ꝛ per Deci.ꝛ Afflic. vbi su pra.ꝛ Deci.latissime in.c.porrectam.iij.nota. extra de confirma. vtili vel inuti.qui optime respondet adductis in ꝯtrariū per Do mi.ꝛ alios. ¶Iterumq̄ aduertendum puto, q̄ in casu isto non tentatur de reuocando sententiam, nec per viam appellationis, vel recursus alicuius tanq̄ latam in arengo, ꝛ sic inappellabilē vigore statutorum Brixie, sed tantūmodo ista fiunt per prefatū eximium docto.destitutum omni alio remedio, vt omnibus pa teat de eius innocentia, ꝛ de iniquitate iudicantium, ea propter emanatis, sublatisq̄ ꝓbationibus contra ipsum, boc sat erit con tra ipsum pro ꝯseruatione bonoris prefati ꝛ vtamur verbis Ni co.de lyra.in glo.super Euangelio Joan.viij.c.in fi.ibi, tulerunt ergo lapides, ꝛ ꝓiecerunt in eum.dicens q̄ iudei qui tulerunt la pides non mouebantur amore iustitie, sed liuore inuidie, quia ad lapidationem requiritur debitus processus, scilicet testium deposi tiones, ista verba not. Afflic.in.c.i.de feud. sine culp.non amit. coll.v. ¶Tria ergo capita clare demonstrando, vꝫ q̄ vigore te stium examinatorum non potuerit condemnatio sequi, q̄ testes non solum babiles non erant ad ꝯdēnationē, imo neq̄ ad tortu ram, ꝛ q̄ fortius est, nec ad inquisitionem formandam, res erit in tuto.¶Quapropter descendendo ad laborantia ꝯtra prefatum eximium doctorem, in processu duo sunt tantū, q examinati fue re, vꝫ Bernardus, ꝛ Apollonius, qō autem.d.testes non fuerint

45 sufficientes ad condemnationem, patet ex pluribus.†Tum q̄ sin gulares, ꝛ ideo non ꝓbant.c.bone.c.cum dilectus. de electio.c.li cet causam.de probatio.ꝛ plures testes singulares minus ꝓbāt, q̄ vnus, vt not.Bald.in.l. iurisiurandi.C.de testi. ꝛ in.l.de qui bus.colum.antepenul.versi.sed nunquid testes.ff.de legi. ꝛ Ful go.in consil.cxxxvj.in fi. Alex.consil.lxxiiij.Uiso.colum.v.lib.i. ꝛ Deci.in causa falsitatis.consil.clxxxix.Letatus. colum.v. vo lu.i.Deci.consil.cxxxiij.Uiso.colum.iiij.volumi.i.ꝛ Deci. consi.

46 cccx.colum.fi.in fi.volu.ij.†Jn omni enim negocio duo testes re quiruntur.l.iurisiurando.C.de testi.c.licet vniuersis.extra de te sti.not.Specu.in titu.de testi.§.restat.ꝛ Deci.in.c.at si clerici.de iud.colum.i.ꝛ colum.ix.cum plene not.per doct.omnes in.l.ad monendi.de iureiuran. cum ergo isto casu testes sint singulares, ergo non sufficientes ad condemnationem, q̄ nullo modo pro

47 bant aliquid factum.d.l.iurisiurandi.cum simili.† Et testes sin gulares non coniunguntur ad plene probandum ẜm docto.in re petitione.l.admonendi.vbi Caccialup.colum.lvi.ff.de iureiurā. Tum quia variat vnus eorum, vt patet ex processu, ꝛ in consilio prefati excellentissimi Consulentis, vbi late discutitur, quo ca su dato, ꝛ non concesso, quod posset reduci ad concordiam, quod fieri debet, quando potest, vt ꝯcludit Jaco.butri.in.l.opti mam.C.

mam.C.de ꝯtrahē.emptio.Anto.de but.⁊ Abb.in.c.ex literis.
de sponsali. hoc fieri potuisset,vt falsum euitaret, non autem , vt
probarent, vt late hoc per plura iura concludit preceptor meus
48 domi.Joan.crot.in tractatu de testib.nume. cccxxvij. ¶†Et qd
operetur varietas in teste late habetur per Hippol. sing.nu.ciij.
⁊ in sua pratica.§.diligenter.colum.xxvij.Tum quia Bernardi-
nus asserit falsum in ea parte,in qua testatur quod hospitatus est
in domo prefati doctoris,⁊ cū prefatus dominus doc.in suo con
stituto hoc negauit esse verum,debuit a iudice admitti ad ꝓban-
dam negatiuam hanc coarctatam loco,⁊ tempore,prout proba-
ri potest,iuxta notata lata per doctores in.c.quoniam contra fal
sam.extra de ꝓbatio. ⁊ per Bald. in.l.actor.C.de probationi.⁊
49 not.Signoro.ꝯsil.liij.col.fina.†Et eo maxime criminalibus,vbi
iudex debet ad vnguem examinare,inuoluere testem suspectuꝫ, si
potest ſm Bald.in.c.i.colum.i.de constitu.⁊ in.c.ij.in fi.de con-
fessi.Alex.consil.cliij.Uisis colum.iij.volu.v.cum nota. per De
ci.in.c.licet causam.colū.v.de ꝓbatio. ⁊ in.l.ea est natura.col.v.
50 de regu.iur.not.Fely.in.c.cuꝫ tua.de testi.†que interrogationes
debebant fieri a iudice etiam ꝙ a prefato doctore non fuissent la
ta interrogatoria ſm Abba.in.c.licet causam.de ꝓbatio. ⁊ Do
mi.in.c.ij.§.testes.col.ij.de testi.quos sequit̃ Deci.in.d.c.lꝫ cām.
col.iiij.de ꝓbatio.iudex enim qui non admittit admittenda facit
litem suam,⁊ punit̃ si debitam, ⁊ licitam ꝓbationē non admittat
Bal.per tex.ibi in.l.ij.ff.si ꝯtra ius vel vtilita. publi. ⁊ in.l.man-
cipia.C.de seruis fugiti.Bald.in.l.sancimus.C.de iudi. ⁊ Curt.
in.l.admonendi. col.xiij.ff.de iureiuran.debuit enim iudex puni-
ri,qui omisit predicta,vel cum tractat̃ isto casu de honore ꝯseruā
do,dicendū videt̃,ꝙ cum falsitas illa potuerit , ⁊ possit manifeste
51 ꝓbari,†ꝙ dictum testis reddatur nullum ꝓpter iuramentuꝫ , qd̓
indiuisibile est ſm Bald.⁊ Alex.in.l.ex falsis.C.de transac. ⁊ est
cōmunis opi.vt habet̃ in tracta. Crot.de testi.nume. ccclxxxviij.
¶Preterea posito,⁊ nō ꝯcesso,ꝙ.d.duo testes fuissent, ⁊ essent
ꝯformes omnimodo illis mediantibus nō potuit doctor ille sen-
52 tentiari,†qr cum ad creandā plenam ꝓbationem in criminalibus
requirantur testes omni exceptione maiores,vt voluit Paul. de
cast.in.d.l.sciant.C.de ꝓbatio.Deci.in ꝯsil.xxx. In causa. colū.
iiij.⁊ in.c.at si clerici.col.xix.de iudic.⁊ inferius demonstrabitur,
non videt̃ dubitandum,ꝙ isti duo testes tanq̄ falsarij non debue
runt admitti per ea que not.Inno.in.c.i.de ꝯfes.⁊ sequit̃ Aufre
53 rius in tracta.de reproba.testi.versi.falsitatis.†No.etiam An-
na.in rubri.de crimi.falsi.col.ij.vbi ꝙ licet alijs criminosis creda
tur,solis falsidicis non creditur,⁊ subdit , ꝙ peior est eoꝝ vita,q̄
mors.Pet.de ancha.in terminis fortioribus.ꝯsil.xxiiij.⁊ Deci.
late ꝓsequit̃ ꝯsi.clxxxix.Letatus.col.ij.iij.⁊.v.volu.i.vbi per eū.
54 †ꝙ testi asserenti se falsum testimonium tulisse precibus, vel man
dato alterius, fides non adhibetur.Et adeo verū est,ꝙ testi fal-
sario non credit̃,ꝙ licet sniam egerit,non admittentur ad testifi-
candum ſm allegata per Baueri.insti.de testa.milit.nume.xxiij.
Patet igitur ex his,ꝙ attenta grauitate cause, qualitate ꝑsone
predicti eximij doctoris,⁊ infamia dictoꝝ , singularitate , ⁊ alijs,
de qbus supra,ꝙ ad ꝯdemnationem deueniri nō potuit. ¶Mo
do videndū est,an saltem ad torturam potuerit ꝓcedi,si iudex vo
luisset , qui tamē non ꝓcessit.Et similiter ꝯcludendum est ꝙ non.
¶Et in primis aduertendū est,ꝙ sicut ꝓbationes debent esse lu
ce meridiana clariores ad ꝯdemnandum.l.sciant. vbi etiam do-
55 cto.C.de ꝓbatio.l.absentem.ff.de pen.† Ita etiam inditia in ge-
nere suo debēt esse clara ⁊ ꝑfecta,⁊ talia que de iure subsistant ſm
Bald.in ꝯsil.cclix.Uerba inquisitionis. volumi.i.col.ij. vbi per
eum,ꝙ inditia debent esse luce clariora , quem sequitur Hippo.
licet eum corrupto alleget in sua pratica.§.eleganter. nume.xxx.
56 ¶†Iterumqꝫ aduertendum puto,ꝙ inditium ad torturā minus
esse non potest,q̄ semiplena ꝓbatio ſm ꝙ voluit Alexan.consil.
lxxxix.Uiso themate.colum.ij.versicu.certum.volumi.iij.Pau.
de cast.in.l.fina.famil.herciscun.⁊ Barto.in.l.fina. de in liteꝫ iu
ran. cum allegatis per Hippoly. in.§.diligenter . colum.i.in sua
pratica.¶Et licet indicium sit minus,q̄ semiplena probatio ſm
glo.in.l.cum probatio. vbi Saly. ⁊ Bald.ff.de probatio. ⁊ An
ge.in.l.fina.colum.ij.de probatio. ⁊ in.l.cum cognitionaliter.C.
de questioni.colum.i.Caccialup.in.l.admonēdi. numero. lxxxij.
de iureiuran.⁊ Bald. in consil.cclvj. Quāquam.in fi. volumi.ij.
⁊ in.l.non hoc.colum.fina.C.vnde legi.Paris de puteo.c.cxvj.
sub verbo aduertendum. colum. prima. ⁊ Bald. in.l.ordinarij.
vbi hoc sentit.colum.penulti.C.de rei vendicatio. quem allegat
Iaso.in.l.non hoc.colum.penulti.C.vnde legiti. Corne.consilio.
ccxxxiiij. Constat.volumi.tertio. ⁊ Ias. in repetitione.l.admonē
57 di.colum.liiij.ff.de iureiuran.† Tamen quando mentio habetur
de inditio ad torturaꝫ,semper intelligitur de semiplena probatio
ne,vt per Alexan.⁊ alios vbi supra,⁊ per Joan. baptistam cac-
cialup.in preallegata.l.admonendi. colum.xxix.nume.lxxij. cir-
ca medium.de iureiuran. vbi per eum,ꝙ verbum istud, ꝙ scilicet
semiplena probatio non reperitur in criminalibus , ⁊ quod pro
batio vnius testis appellatur inditium,⁊ allegat alios, vt ibi per
eum, hoc idem not. Ange.in.l.cognitionaliter.C.de questioni.
58 ¶†Et fortius dōm est,qd̓ nō sufficit testis vnus de veritate facti
ad torturam,sed alia cum eius dicto debent concurrere,vt mira-
biliter tradit Alexan.consil.lxxxiij.Uiso.colum.ij.versic.tamen.
volumi.iij.sequitur Ias. in rubrica.d.l.admonendi. colum.lxxix.
versicu.predicta. ⁊ Hippoly. in sua pratica.§.diligenter.nume-
ro.v.hoc idem voluit Ange.licet docto.eum non allegent.in di-
cta.l.cognitionaliter.ibi.colum.prima.dum dicit semiplena pro-
batio inducitur ex vno teste,ex quo deuenitur ad torturam diffa-
mati , ⁊ sic vltra testem vnum presupponitur diffamationem.
59 ¶†Et testis habilis ad torturam debet esse omni exceptione ma
ior,Barto.in.l.prima.§.idem cornelia.ff.de questionibus. Bal.
in.l.sacramentum.de cognitio. de restitu. feud. Angel.in.l.fina.
colum.fina.de questionibus.⁊ in.l.si quis alicui. ad legem iuliam
maiesta.Brun.in suo tractatu de indic.ad torturam. colum.ij. ⁊
Barba.in additio.ad Bald. in.l.ij. in apostil.⁊.C.quorum ap-
pella.Caccialup.in repetitio.d.l.admonendi.colū.xxxiij.⁊ Hip-
60 poli.in sua pratica.§.diligenter.i.⁊.ij.colū. ¶†Subinferoqꝫ , ꝙ
ille dicitur omni exceptione maior,cuius fides in aliquo vacilla-
re non potest,Alexan.in ꝯsil.xviij.Uiso processu.volu.ꝑmo.⁊ cō
sil.lxx.Uiso.colum.iiij.volu.ij.⁊ consil.cij.Uiso.in fi.volumi.v. ⁊
consil.clxxxiij.In causa.colum.iij.volu.vj . vbi ꝙ testis vt sit suf-
ficiens ad torturam debet esse omni exceptione maior,⁊ ille dici-
tur talis, ꝯtra quem nulla potest opponi exceptio etiam friuola,
idem hoc voluit consil. clxxx. In causa. colum.ij.vj.volu. Abb.
in.c.at si clerici.de iudic.Deci.in consil.cxxxiij. In causa. colum.
qnta.volu.ꝑmo.⁊ consil.cccx.Uisis.colū.ꝑma.in fine,volumi.ij.
signāter per Caccialup. in repetitione.d.l.admonendi.col.xxvij.
61 versi.circa secundū.vbi per euꝫ†ꝙ testis,de quo iudex aliquo mo
do dubitat,non dicit̃ omni exceptione maior,not.etiā Fely. in.c.
cum ioānes heremita.colū.xv.de fide instrumen.vbi per eum , ꝙ
ille dicit̃ omni exceptione maior , qui superat omnem friuolā ex-
ceptionem,⁊ Barba.ꝯsil.xxxij.Scribitur. colū.viij. volu. ꝑmo.
62 ¶†Iterumqꝫ aduertendū est , ꝙ qn̄ requirunt̃ testes omni exce-
ptione maiores,qualitas ista ꝙ sint tales debet articulari,⁊ ꝓba-
ri ſm Barto.in.l.ꝑma.§.si quis neget.colū.fina.quemadmo. te
sta.aperian.sequit̃ Deci.consil.cccxxj. In causa.colū.iiij. volu.ij.
Alexā.consil.lxxxij.In causa.volu.ꝑmo.⁊ Barba.consil.lx.Il-
lud.colum.iiij.volumi.iiij.⁊ consil.xxxij.Scribitur.colū.viij. vo-
lu.ꝑmo.Jaco. de sancto Geor.in sua inuesti.sub ver.dictiqꝫ vas-
salli ꝓmiserunt non cōmittere felloniā. colū.xiiij. ⁊ Deci. consil.
62 xxxvij. In causa.colum.iiij.volu. ꝑmo. ¶†Et ista ꝙ nō fuerint
ꝓbata,facile possent opponi ꝯtra accusatorem per predicta,ita ⁊
ꝯtra iudicem inquirentē cum succedat loco accusatoris,ſm Bar
to.in extrauagan.ad reprimen. in ver.per inquisitionem, ⁊ in.l.ij.
§.si publico. colum.iiij. de adulteri. Alexan. consil.lxiiij. Uiso.
scd̓a volū.volu.ꝑmo.⁊ Deci.in.c.de quo vult scd̓a lectura, colū.
prima.de iudic.not.hoc idem Hippol. in sua pratica.§.constan-
te.colum.xvij.¶Ex quibus sic premissis clare constat testes exa
minatos per superius dicta non fuisse , nec esse omni exceptione
maiores,nec tales quibus mediantibus potuerit deueniri ad tor
64 turam.¶†Que etiam magis specifice in terminis corroborādo,
⁊ approbando facit,quod voluit Alexan. consilio.lxxxviij. volu
mi.iij.⁊ Alexan.consilio.cxxviij. Quoniam abunde. lib.iij.cum
allegatis per Deci.consilio.clxxxix.Letatus.colum.v.versicu. se
cundo principaliter. ⁊ versicu. ꝑmo quia.volumi. ꝑmo. vbi not.
ꝙ qui asserit se falsum deposuisse mandato alicuius,non facit in-
ditium ad torturam.Hoc idem voluit Ange.in.l.⁊ si certus. ad
65 sillenianum.†Et quia predicta clara sunt stante etiam bona fa-
ma,que tollit,⁊ debilitat inditia ad torturam per ea que dixi su
pra, ⁊ que nota.Hippoly.in sua pratica.§.constante. colum.iiij.
⁊.§.diligenter.colum.xxxiij. Et stantibus alijs qualitatibus , de
66 quibus supra in presuppositis, † ⁊ maxime quia doctor , contra
quem non deuenitur ad torturam, prout concludit Brun.in suo
tractatu de inditione ad torturam. colum. xxviij.aliter non insi-
sto.¶Modo videndum restat,an saltem potuerit inquiri. Et vi
debatur dicendum,ꝙ sic,per ea que voluit Ange. in terminis in
dicta.l.si vt certus. ad sillenianum.⁊ Angel. hec est quedam in-
quisitio.colum.quarta.Et Brun. in dicto suo tractatu de indi-
67 tione ad torturam mihi colum. xiij. † vbi per eum quod si quis

confiteatur delictum dando socium, ꝯtra quem non extat aliqua presumptio ꝙ non facit indicium ad torturam, sed ad inquirendum. ¶ Quibus non obstantibus ꝯrium verius est cum ad assertioné socij criminis inquisitio formari nó potuit, nisi etiaꝫ ꝑcedat infamia vltra assertionem predictã. ita voluit Fulgo. ꝯsil. clxxiij. In causa. ⁊ multos alios allegat Deci. i ꝯsi. ccxxxiiij. In effectu. volu. ij. ad quem breuitatis causa me remitto. Et ꝯria ꝑcedunt cõtra hoiem male fame, ⁊ opinionis, vt dixit Fulgo. vbi. s. vnde ex his videre possunt dñi qui iudicarũt ꝯtra prefatuꝫ dñm Joánem franciscũ tot bonis qualitatibus munitũ sup re nó verisimili, que ꝓbationes precesserunt eoꝝ sniam, ⁊ si fuerunt testes tales, quales oportet esse ſm Fulgo. ꝯsi. clxxiij. Ubi per eũ ꝙ in causis criminalibus, ⁊ maxime criminũ publicorum, quale est crimen falsi requirunt ꝓbationes liquidissime, ⁊ luce meridiana clariores, ⁊ alleg. text. in. l. sciant. de ꝓba. vt dictum fuit. s. ¶ Ueniendo igit ad caput ꝯfessionis prefati dñi Joánis francisci sup qua vr snia
68 fũdari, † ⁊ isto cãu bene quadrat dispositio. c. qm̃ ꝯtra falsaꝫ assertionem iudicis. extra de ꝓba. que cũ introduxit acta debere scribi per Notariũ, vt veritas habeat locũ, ⁊ falsitas aboleat, cũ in iudicijs debeat esse veritati locus. l. fin. ff. de ꝓba. ⁊ stat his, que appent ex actis, ⁊ ꝓcessu. d. c. qm̃ ꝯtra falsam. ⁊ facit tex. in. l. illi-
69 citas. §. veritas. ff. de offi. presi. † illa enim ꝓbatio, que fit per euidentiã rei, seu per iuspectioné oculoꝝ adeo censet priuilegiata, ꝙ oibus alijs ꝓbationibus ꝑfert, ita dixit Rom. ꝯsi. xiij. ⁊ Bal. in rub. de ꝓba. cum multis ꝯcor. de qbus per Hippo. in. d. rubri. de ꝓba. colũ. xxxij. Ex inspectio. n. actus, vbi ꝯtinet rñsio predicti dñi doctoris appet totum ꝯrium eius, qd̃ presupponit a iudicibus, qꝛ predictus doctor expresse negat delictũ ꝙ asserit cõmisis-
70 se. ¶ † Et posito nó ꝯcesso, ꝙ staret aliqua ꝑplexitas. d. ꝯfessiõis deberet ambiguitas eius in fauoré ipsius ꝓferentis interpretari. l. si qs intentione. ff. de iud. que regula locum hꝫ etiã in criminalibus, vt ꝯcludit Alex. in. l. diuortio post eos, quos ibi allegat. ff. solu. matr. in ꝓn. iij. col. ⁊ sequit Deci. in regula semp in obscuris. col. fi. ff. de regu. iur. ⁊ in rñdente inquisitioni, ita in terminis dicit
71 Alex. in ꝯsi. cxv. In causa inqsitionis. post prin. lib. iij. † vbi etiaꝫ subdit, ꝙ citra aliquã declarationé dꝫ ꝯfessio rei in criminalibus intelligi in mitiorez ꝑtem, ⁊ ꝓut magis facit pro ꝯfitente per not. per Bal. ⁊ Imo. in. d. l. diuortio. in ꝓn. ⁊ est regulare, ꝙ ꝯfessio interpretat in fauorem ꝯfitentis, ꝓut magis fieri pót, vt dicit nota. Ant. de but. in. c. ex literis. el. i. in fi. de sponsa. per not. per Bar. in. l. inter stipulanté. §. i. ff. de vbo. obli. ⁊ sequit Alexã. in ꝯsil. liij. Uiso. col. ij. lib. ij. Et ꝑsertim hoc ꝓcedere dꝫ in casu, de quo agi-
72 tur in quo tot sunt ꝑsumptiones pro ꝑte prefati doctoris. † Et maxime qꝛ in dubio verba ꝯsulentis semp debét ad bonuꝫ interpretari, vt ꝯsulens non teneat, vt not. Bal. in. l. i. iiij. col. ver. ⁊ nota. C. de seruis fugi. sequit Alex. in ꝯsi. cxxviij. Qm̃ abunde. lib. iiij. facit tex. in. l. merito. ff. pro soc. ⁊ qd̃ not. Bart. in. l. nó solum. §. sed. ff. de noui oper. nun. cum allegatis per Deci. qui prefatos allegat in causa falsitatis, ⁊ in terminis longe fortioribus in ꝯsil. clxxxix. Letatus. colũ. ij. volu. i. Que tñ ⁊ alia multa dicta sint ex abundanti, attento ꝙ negatio cõprehensa in rñsione per se clara sit, ⁊ nulla indigeat interpretatione. ¶ Sublatis igit ꝓbationibus, ⁊ asserta ꝯfessione non videt dubitandũ, ꝙ predicti iudicãtes ꝑperam, ⁊ inique iudicarunt, ⁊ sic ꝙ prefatus dñs Joan. franciscus tanꝗ̃ innocens, ⁊ iniuste ꝯdénatus fuerit, ⁊ sic remaneat absqꝫ aliqua lesione honoris sui per predicta, que clara sunt stante ꝙ snia prefata tanꝗ̃ lata non seruata forma statutoꝝ ciuitatis Brixie (ꝓut multum elegáter scripsit Excellétissimus ꝓfatus Cõsulens) fuerit, ⁊ sit nulla ꝯtineatqꝫ notoriam iniustitiã non existétibus ꝓbationibus tanꝗ̃ substantialibus de iure, ꝓut signanter
73 deduxit excellentiss. scõs Consulens. ¶ † Et facit tex. ꝓ ista opi. in. l. qui sniam. de pen. ⁊ in. l. si qs. de episco. ⁊ cler. vbi ꝙ non debet reus ꝯdemnari non ꝑcedente ꝓbatione, seu ꝯfessione, ⁊ ibi in
74 tex. l. qui sniam. ꝑdero, † ꝙ verba negatiue ꝓlata sũt a legislatore, ibi, non prius capitalem sniam, ꝗ̃ ꝯfessione ⁊c. facit tex. in. l. ⁊ si non defendat. ff. de pen. ibi, non vtiqꝫ statim. quo casu inducta censet forma per not. per Bar. in. l. fi. in fi. C. de vendic. rer. ciuitat. sequit Fely. in. c. cum dilectus. col. ix. ver. octauum signuꝫ. de rescrip. ⁊ not. pulchre Alex. in. l. qd̃ si nominatim. ver. sed vbi lex ꝓhibitiue loquit. ff. de libe. ⁊ posthu. Deci. in. c. In noie Christi. col. i. in fi. de testi. ⁊ doc. in. l. non dubium. C. de legi. Qua non seruata actus reddit nullum not. hoc late ibi in. d. c. cuꝫ dilecta. per Fely. col. x. ver. Gessit ꝯtra formam. extra de rescri. ⁊ doc. vbi. s. Unde cuꝫ ꝓbationes censeant pro forma substãtiali in causis criminalibus illis cessantibus sententia reddit nulla, ⁊ notorie iniu-
75 sta. † Que videnť tãto clarius ꝓcedere in casu, de quo agit, in quo

iuxta morem Venetũ ſm quem iudices referũt causas, qbus mediantibus moti sunt ad sniandũ. Retulit ergo dñs iudex eo mõ. sniasse, qꝛ predictus dñs Joánes franciscus ꝯfessus fuit delictuꝫ. vnde cum se refert ad ꝯfessionem per modum cause, ⁊ sic ꝯstat de errore iudicis, snia nulla ⁊ nunꝗ̃ transitũ facit in rem iudicatam Et maxime qꝛ de errore iudicis apparet etiam in snia. Faciũt ad hoc late notata per Deci. in. c. qm̃ ꝯtra falsam. col. xvij. ver. primus est. ⁊ col. xviij. in ver. tertius casus. extra de ꝓba. ad queꝫ me refero breuitatis causa, per que clarissima reddit ꝯclusio. s. dicta. non ob. que in ꝯrium alleganť, qꝛ ex predictis pꝫ rñsio. Et vt cla-
76 rius rñdeat. ¶ † Nõ obst. primo ꝙ falsitas cõmittať per mutationem veritatis, qꝛ hoc fateor esse veꝝ in illo, qui mutauerit veritatem. In casu aũt nostro nullibi apparet predictum doctoré mutasse veritatem, igitur vbi non est delictum, ibi inquisitio formari
77 nõ potest. not. Hippo. ꝯsil. cxx. In hac. colũ. iiij. ¶ † Nec obst. ꝙ suspitio in crimine falsi habeat pro ꝯcludenti ꝓbatione qꝛ vt visum fuit, ꝯrium est verius de iure per allegata per Deci. in ꝯsi. cj. ⁊ ꝯsil. clxxxix. de qbus. s. ⁊ per Afflic. de ꝯsti. qui literas, per que
78 videť istum esse magis cõmunem. ¶ Preterea vt per Afflic. et Deci. vbi. s. distinguit, ⁊ saluat opi. ꝯria quo ad retentionem inter duas ꝯrias opiniones tenenda est opi. distinguens. l. adeo. §. cum quis. ff. de acqr. reꝝ domi. ⁊ ita inquit glo. in. c. querenti. de offi. delega. ⁊ in. c. scienti. de censi. not. Roch. de cur. in. c. fi. de cõsuetu. col. xxij. preterea vt dictum fuit nulla presumptio extat con-
79 tra prefatũ dñm Joánem frãciscum. ¶ † Nec obst. ꝙ crimé istud falsi censeať enormissimum, ⁊ ꝙ licitũ fuit iura ⁊ statuta transgredi, cum nulla falsitas fuerit cõmissa, non entiuꝫ. n. nulle sunt qualitates, ⁊ cause. l. eius qui in ꝓuincia. ff. si cer. peta. c. ad dissoluendum. de despõsa. impube. Preterea prefata locum non habere in potestatibus qui iurarũt seruare statuta, habeť late per Hipp. in sua pratica. §. diligenter. nu. clxxvj. ad quem me remitto breui-
80 tatis causa. ¶ † Nec obst. etiã ꝙ sumus in his, que occulte cõmittunť, in qbus iudex dꝫ esse facilis ad torturam, qꝛ vt sepius dictũ est, non sufficit dicere, nisi id qd̃ diciť, ꝓbeť, vt dixit glo. in. l. i. ff. si quadru. pauper. fecis. dica. ⁊ glo. in. l. ij. de fer. ⁊. l. magis puto. §. illud. de reb. eoꝝ. cum simi. isto enim casum nulla extat ꝓbatio de delicto, ea ꝓpter dicendũ vt. s. Et maxime qꝛ ad sniam fuit ꝓcessum, nõ ad torturã, ad quã ẽt ꝯcurrentibus tot qualitatibus non
81 potuisset ꝓcedi. ¶ † Nec ob. ꝙ ꝓbationes deberent ꝯiungi, qꝛ nulle extãt ꝓbationes. Preterea predicta non hr̃e locũ in criminalibus voluerũt doc. vt alle. Deci. in. c. cãm. de ꝓba. col. fi. ⁊ no. in. l. admonẽdi. de iureiur. ⁊ per Hippo. in sua prati. §. diligenter. col. ij. vbi ẽt ꝙ testes singulares non ꝯiunguntur. Per que pꝫ etiaꝫ rñsum ad id, qd̃ ꝓbato crimine reus non dꝫ torqueri, sed ꝯdemnari, qꝛ vt dictum est crimine cuꝫ solũ non est ꝓbatum, sed nec est in ditiatũ. ¶ Nec ob. ꝙ testes recepti fuerint cum tortura, quo casu dicta eoꝝ videť esse fortiora, qꝛ rñdeť, vt dixit Deci. in ꝯsil. clxxxix. Letatus. colũ. vij. volu. i. vbi per eũ de mente Barto. ⁊
82 Are. † ꝙ qñ qs interrogatur de se plus credit sine tormentis, ꝗ̃ cum tormentis. Preterea vt dictũ fuit stante bona fama ⁊ alijs qualitatibus, vt. s. ⁊ non verisimilitudine, ⁊ alijs obiectis datis testibus, vt. s. res ista non vr̃ hr̃e difficultatem. ¶ Nec simlr ob. ea que dicta sunt de ꝯfessione qꝛ. s. clare rñsum fuit, attento, ꝙ imo potius appellare potuit, ⁊ debuit in casu nr̃o negatio, ꝗ̃ ꝯfessio.
83 ¶ † Ex qbus pꝫ oibus rñsuꝫ eẽ breuiterqꝫ discurrendo, ⁊ ꝯcludédo vissimã etiã puto cõem illam falsitaté sine dolo non cõmitti. l. qd̃ sit falsum vbi Bar. ff. de fal. l. nec exemp. C. eo. ti. cũ alijs alle. ⁊ tria requirunť ad hoc, vt falsitas dicať cõmissa. dolus, mutatio vitatis, ⁊ ꝙ alteri noceat, vt voluit Anch. ꝯsi. xxij. quem sequit
84 ⁊ alle. Afflic. decis. reg. neapo. vlt. † Et nunꝗ̃ cõmitit falsitas, nisi aius mentiať, vt ingt Bar. in. l. i. ver. modo sequit. C. de confes. ⁊ est bonus tex. in. c. onmé falsum. xxij. q. ij. no. Jo. de venafro
85 consil. cxxxviij. col. antepe. † Similiterqꝫ crimen stellionatus sine dolo non cõmitit. l. iij. §. i. ff. de crimi. stelliona. per quem text. ita dixit Corne. ꝯsil. clxxj. Videť ꝓma facie. col. fi. lib. iiij. ⁊ per predictos do. Cõsulentes declaratum est dolum non ꝯstare isto ca-
86 su ad quem excludendum, vt late deducunt † quelibet causa etiaꝫ fatua operatur, vt ipsi dicunt per. l. sed si lege. §. scire. ff. de petitione here. not. Ang. de malefi. ver. falsario. ⁊ Uincen. palleo. inter consil. Alex. cxxvij. Uisa. colum. iij. volu. iiij. Alex. in. l. pretor. §. hac actione. vi bono. rapto. Fely. c. i. versi. limitatur tertio. extra de iureiur. ⁊ in. l. qui iurasse. ff. de iureiuran. cum enim de dolo nõ ꝯstat, quis nullo modo puniendus est pena falsi, aut alias crimi-
87 naliter. † nam tunc demum tenetur qs pena criminali, qñ ciuiliter teneť de dolo. d. l. iij. §. i. ⁊ ibi glo. de crimi. stellio. per quam ita dicit Deci. ꝯsi. clxx. Uiso themate, col. iij. ⁊ ꝓ regula generali hoc ponit

ponit gl.in.d.l.iij.§.i.ꝙ vbi potest agi ciuiliter de dolo, ibi potest agi criminaliter de crimine.l.si legatarius.ff.de dolo.Qua ratione attenta indubitatum est per predicta, ⁊ per allega. per prefatos do.Consulétes istuz doctoré nullo modo teneri, nec ciuiliter, nec criminaliter, ⁊ sic nec pena falsi, nec crimine stellionatus, ⁊ honorem prefati fuisse, ⁊ esse illesum, ⁊ intacto sine macula, sententiamq; iudicantium,iniq;,indiscretaz,incautáq; locutioné tãq; latam non precedéte deliberatione appellandã,iuxta no. per Domini.quem alle.Fely.in ꝓhe.decret.sub gl.i.in prin.Laus Deo.

¶Ego Joan.iacobus de leonardis,de Pisauro.J.U.D.⁊ ad presens orator illustr.Ducis Urbini apud senatum Uenetum.

CASVS

¶Nobiles dña Ludouica, ⁊ Catherina filie.q.nobilis dñi Hectoris baroni de Mãtua minores.xxv.anno. fuerunt ꝯdemnate per quendã iudicem delegatuz ab illustr.Duce Mãtue ad quandam sũmam pecuniarum,item ⁊ bestiarum vaccinarum, ⁊ equinarum,vt in sententia constat.

¶Ista snia fuit lata pretextu depositionũ,⁊ testificationum factarum per quosdã ꝫtestes, qui cũ de pluribus deposuerint in certis eoꝝ depositionibus falsum deposuerũt, ⁊ ita ꝓ vero presupponit̃.

¶Nunc petitur executio predicte sententie condemnatorie aduersus dictos minores,opponunt ipse de nullitate sentẽtie ex pluribus capitibus, et maxime q: fundamentum sententie est super dictis falsorum testium,vt in processu constat.

¶Et vbi snia fuerit aliqua,quod non credunt, petunt se aduersus eam in integrum restitui tanquam lese, ⁊ quidem enormissime.

¶Queritur vtrum sint audiende,ita vt executionem impediant.

SVMMARIVM

¶De quadaz sententia contra minores lata, ⁊ in dictis falsoruz testium fundata,an scilicet sit ipso iure nulla: vel per restitutionem in integrum rescindatur.

¶Et testis in vno falsus,an sit in oibus falsus, ⁊ quõ id ꝓcedat.

1 Sententia,que in rem iudicatam transiuit,pro veritate habetur.
2 Sententia,que aliquo modo potest dici nulla,nunq̃ in rem iudicatam transit,etiam si ab ea.j.tempora debita non appelletur.
3 Sententia nulla non meretur nomen sententie habere.
Idem si valeret,sed per restitutionez in integ.veniret retractãda.
4 Falsitas in vno capitulo, qñ capitula sunt separata, non inducit falsitatem in alio,vide.j.nu.15.et.16.
5 Exceptio rei obstat petenti id,quod iam per sententiã decisuz est.
6 Executio iudicati suspenditur, ⁊ impeditur, si sententia ex falsis instrumentis lata fuerit.
Appellatione instrumentorum veniunt testes.
Testes, ⁊ instrumenta equiparantur.
7 Executio sententie ob falsos testes impeditur,siue per viaz restit. in integrum,siue per viam nullitatis.
8 Res iudicata reuocatur,si iudex fidem instr̃i falsi secutus est.
9 Falsitas testiuz hoc casu sufficit probare absq; eo qõ probetur,ꝙ pecunia corrupti fuerint ꝼm opinionem communem.
10 Testis falsum dicentis testificatio est nullius momenti.
11 Testis falsus non est testis.
Probatio falsa non est probatio.
12 Testis si falsum dixit in vno,lex presumit ꝙ etiam in alio dicat, ⁊ sic ꝙ sit periurus.
13 Juramentum est quid indiuiduum.
14 Testis deponens falsum fide dignus non est,siue sciens siue ignorans dixerit.
Siue in eadem examinatione,siue in diuersa falsum deposuerit.
16 Instrumentum an in totum vicietur,si in vno capitulo est falsum.
17 Testes falsos iudex debet punire.
18 Sententie late contra minores ex falsis testibus,executio an impediatur per viam nullitatis,an per viam restitutionis in integrum aduersus talem sententiam.
Limitatio ad.l.diuus.ff.de re iudi.⁊.j.nume.20.
19 Sententia ex falsa causa lata contra minores est ipso iure nulla.
21 L.i.C.si ex fals.alleg.an procedat in decreto,⁊ non in sententia.
22 Minor lesus aduersus sententiam per restit.in integ. restituitur.
23 Restitutio in integrum aduersus sententiam delegati a principe coram ipso principe peti debet.
Delegatus a principe,an hodie restituere in integrum possit aduersus sententiam,quam ipse tulit.

CONSILIVM XL

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis,⁊ iustitie. ¶†1 Licet alias sententia,que in rem iudicatã transiuit, pro veritate habeat̃.l.ingenuuz.ff.de sta.homi. ⁊.l.res iudicata.ff.de reg.iur.cũ simi.vt per Alex. in ꝯsi.xxxix. stantibus his.ij.col.vj.vol.⁊ ius faciat inter partes.c.cũ inter.ꝑpe si.de re iudi.⁊ ibi per doct.tradit patruus meus Soci.in consi.xxix.visis pũcto.post prin.iij.vol.cũ multis alijs,qui alleg.possent. ¶Item lz pro snia tali presumat̃, hoc est ꝙ iusta fuerit.l.herénius.§.gaia.cũ ibi traditis per doc.ff.de euict.⁊ in.c. in presentia.extra de renũc.⁊ per do.meuz Soci.in ꝯsi.xcvj.ꝯsiderata contingentia facti.col.fi.iiij.vol. ¶Et lz ét alia plurima dici possent in fauorem snie transac. in rem iudicatam,maxime ex defectu appellationis,tñ qñ de eius nullitatez doceret̃,ꝓut in presenti factũ asserit̃,vt.s̃.dicet̃ oia predicta cessarent,†2 qm̃ snia que aliquo modo põt dici nulla,nunq̃ trãsit in rem iudicatã, ét si ab ea infra debita tpa non appellet̃,semper.n. excipiendo ꝯtra sniam põt dici de eius nullitate,ita voluit Spe.in ti.de sent.§.iusta.ad fi. Imo.in.c.dilecto.x.col.⁊ ibi Mode.sequunt̃ de appel.ꝼm qõ refert, ⁊ seqtur patruus meus Soci.in ꝯsi.xlvj.elegãter,⁊ subtiliter.x.colũ.ver.sed clare.iiij.vol. ¶Ad qõ plura cumulari possent, sed q: arbitror istud clarissimũ breuitati ꝯsulendo alterius,sup hoc non instabo,sed concludo in ꝓposito nostro,ꝙ si de nullitate predicte snie ꝯstare põt predictis presumptionibus non obstantibus,snia de qua agit̃ non põt mandari executioni, †3 cũ si nulla ꝓbetur sententia dici nõ possit,seu nomen snie hr̃e,non debeat.l.iiij.§.ꝯdemnatũ.⁊ ibi per doc.ff.de re iudi. sicut de testõ dr̃ in.l.ij.§.i.ff.quemadmo.testa.aper. ¶Et idem ét dõm est,si snia aliquo modo valeret,sed ex aliqua causa per in integ.restitu. veniret retractanda, vt.C.si aduer.ré iud.per to. ⁊ ibi per doc. ¶Tota igit̃ difficultas est videre, vtruz snia ꝯdẽnatoria,cuius executio ad presens petit̃, possit aliqua rõne dici nulla,vel saltem tolli per in integ.restituti. ¶Et pro nũc omittẽdo alia,que ꝯtra. d.sniaz alllegant̃,cũ super eis principaliter nõ sim ꝯsultus,instabo tm̃ super falsitate testiuz opposita,in quoꝝ dictis fundat̃ snia, cetera oia ad prudẽtiaz iudicare debentis,remittendo,cum ét angustia tp̃is non patiat̃, vt de omnibus diligenter,⁊ accurrate discutiã,⁊ de iure respondeã. ¶Itaq; circa.d.falsitatem instãdo videbit̃ fortasse alicui primo aspectu,ꝙ ex ea non possit impediri executio sententie predicte. ¶Et primo, q: lz per.d.mulieres minores talis falsitas alleget̃, tñ non vr̃ ꝙ sit vera,attento ꝙ testes de tali falsitate accusati fuerũt in criminali iudicio absoluti,⁊ snia illa absolutoria trãsiuit in ré iudicatã, ⁊ ideo ius facit inter partes,⁊ pro veritate haberi dz per.s̃.dicta iura,quo stante vr̃ sequi ꝯclusio eos testes falsuz non deposuisse,ergo aliqua falsitas contra sniam allegari non potest. ¶Scdõ q: allega.falsitas nõ respicit illa dicta testiuz, in quibus fundata est predicta snia,fundat̃.n.snia super depositionibus circa gregem pecudũ, ⁊ armẽtũ bouuz,⁊ equoꝝ, sed allega.falsitas est circa ꝑdia, ⁊ possessiones, ⁊ sic circa diuersa, merito vr̃, ꝙ de vno ad aliud instari nõ debeat,cũ vt vulgo fertur ex diuersis non fiat illatio.l.papinianus exuli.in prin.ff.de mino.l.fi.ff.de calũ.⁊.l.inter stipulanté.§.sacram.ver.sed hec dissimilia.ff.de ver.ob.cuz multis similib.†4 ⁊ ideo in ꝓposito nostro dicimus, ꝙ qñ capitula sunt separata,falsitas in vno nõ inducit falsitatem in alio, vt not. Bar.per illũ tex.in.l.si ex falsis.in.iij.no.C.de trãsac. ¶†5 Tertio q: vr̃.ꝙ amplius de tali falsitate opponi nõ possit,cnm iã coraz iudice de ea fuerit oppositũ,⁊ disceptatũ anteq̃.d.minores ꝯdemnarent̃,⁊ tali oppositione nõ obstante fuerũt ꝯdemnate, quasi ꝙ iudex cognouerit talé oppositionem nõ debere admitti. Etenim post latam sniam non ꝯuenit de eis opponi, que antea in ꝓcessu deducta,⁊ cognita fuerũt,quasi tunc obstat exceptio rei tacite iudicate,arg.l.si qs cum totũ.in prin.⁊ per totũ illum ti.ff.de exceptio.rei iudi. ¶Ueruz tñ istis non obst. maturius omnia ꝯsiderando arbitror ꝯ̃riam sniam verioré,vt.s.ꝓpter allega.testiũ falsitatem executio predicte snie impediat̃,⁊ hoc clare deduci põt ex pluribus maxie.j.scriptis. ¶†6 Et primo de hoc vr̃ text. in.l.fi.C.si ex fal.instru.iũcta.l.notioné.§.instr̃oꝝ.ff.de ver.sig.nam in.d.l.fi.dr̃,ꝙ executio iudicati suspendit̃,⁊ impedit̃, si snia ex fallis instrumẽtis ꝓlata fuerit,instr̃oruz aũt nomine ét testes veniunt, vt.d.§.instr̃oruz.facit.l.in excercẽdis.C.de fi.instr. vbi testes, ⁊ instr̃a eqparantur,⁊ eandé viz habere dñr, prout ét dixit gl. in.l.iij.C.si ex fals. instru. ¶†7 Scdõ in specie circa falsos testes, ꝙ executio snie in effectu ipediat̃,est tex.aptus in.l.diuus.vbi plene per omnes doc.ff.de re iudi.Siue vellimus id ꝯtingere per viã in integ.

restitui.vt in e.a.l.dicitur.⁊ est regulare in omnibus,siue etiã per viam nullitatis snie speciali fauore minoꝝ,vt multi dixerunt, de quo.j.dicã,⁊ pro nunc non curo,qꝛ quãcunqꝫ opinio. teneas, satis est,ꝙ vna,vel alia via predicte sententie executio impediatur.

8 ¶†Accedat ⁊ tertio.d.l.iij.C.si ex fals.instru. vbi recte intuenti probaᷣ causam iudicati in irritũ reuocari, si ꝯstiterit iudicem secutum fidem instrũi falsi,nam ꝙ ibi dᷣ de instrõ procedit ẽt in testibus,vt ibi per glo.sic ergo ex his ꝯcluditur executionez predicte snie posse impediri, eo ꝙ fundata fuit in dictis falsorum testium.

9 ¶†Et not.est,ꝙ in ꝓposito sufficit ꝓbare testium falsitatẽ absqꝫ eo qḋ probenrur pecunia,vel alio modo corrupti, ꝓut concludit glo.ij.circa med.in.c.lꝫ causam.de ꝓbat.¶Et lꝫ aliqui tenuerint ꝯtrarium,tñ cum gl.est cõis opi.vt ibi per Abb.⁊ alios,maxime Fely.col.mihi.xviij.in ver.sexta ꝯclusio.¶Ex quo tollitur, si qs diceret in casu nostro, ꝙ testes predicti in eoꝝ falsa depositione non fuerũt dolosi, nec pecunia corrupti, vel ꝙ ex parte agentiũ non appareret aliqua mala mẽs,aut dolus in corrũpendo dictos testes.Qm̃ esto sine veri preiudicio, ꝙ ista sint vera, nihil refert, satis.n.est,vt dixi ꝯstare,ꝙ testes falsum deposuerint, vltra ꝙ circa personas agentium põt dici aliquo modo eos esse in dolo,saltem ex presumptione statuti Mãtuani,sub rub. de crimine ⁊ pena falsi,cũ ipsi interrogati dixerint se velle vti testium depositionibus,vno dicto dũtaxat excepto,vt in ꝓcessu constat,de quo tñ ad presens nõ disputabo,nec quicꝗ̃ formabo, qꝛ non est necessariũ, vt ex predictis ꝯstat.¶Non ob.modo allega.in ꝯrium, nam ad primum rñdetur,ꝙ ex predicta absolutione nõ tollitur, quin testium depositio in se falsa sit,⁊ istud clarissime ꝯstat,⁊ de hoc fuerunt testes ꝯuicti,nec ad illud tendit.d.absolutio, imo illud omnino presupponit,solum.n.talis absolutio operaᷣ,⁊ ad hoc tendit,vt.s.tales testes sint imunes a pena falsi,tanquã falsum dixerint non per dolũ, sed per errorẽ,vt ex lectura snie illius apparet. Sed ex hoc nõ impeditur , qn probata falsitate depositionis testium,in quoꝝ dictis fundatur cõdemnatoria snia, debeat senten

10 tie executio impediri per predicta.¶†Qḋ quidem sũma ratione iustificatur,qꝛ.s.cũ testes falsum dixerint,eoꝝ fides, ⁊ testificatio redditᷣ nullius momenti,nec testificatio,nisi falsa appellari põt, sicut in simili de falso tutore dᷣ in.l.paulus.ff.de ver.sig. ⁊ ibi Mo

11 der.plura similia ꝯgerunt,†⁊ ideo dicit Bal.in.l.i.col.xvij.vers. item falsus titu.C.qui accuſ.nõ poſ.ꝙ falsus testis non est testis, ⁊ generaliter,ꝙ falsa ꝓbatio non sit probatio,dixit idem Bal.in rub.C.de ꝓbat.mihi.ij.col. dum declarat suam diffinitionem ꝓbationis, vnde si ꝓbatio per falsos testes facta nõ est probatio, seqtur in proposito,ꝙ predicta snia remanet sine fundamẽto,merito stare,⁊ effectũ habere non dꝫ,arg.l.egl.in fi.prin.ff.de excep. rei iudi.⁊.c.cũ paulus.i.q.i.iure ergo dicimus, ꝙ ex causa predicte falsitatis dꝫ impediri executio predicte snie.¶Ad scḋm vero rñdetur,ꝙ lꝫ falsitas testiũ predictoꝝ,non sit detecta circa pecudes,boues,⁊ equos,⁊ eoꝝ fructus,tñ talis depositio ita redditur suspecta ꝓpter falsitatem in alijs detectã,⁊ apparentez,vt nec

12 ei sit adhibẽda fides,†nam qñ in vno testis apparet falsuꝫ dixisse sic lex credit,⁊ de alio,vel saltem sic suspicaᷣ,vt in nullo eius dicto velit ei credendũ esse,⁊ hoc ex eo, qꝛ periurus dᷣ, nam cũ iurauerit dicere veritatẽ super tota causa, ⁊ in aliquo falsum dixerit,iã periurus est,merito dictũ eius non est in aliquo recipiendũ. c.testimoniũ.⁊ ibi doc.de testi.ita vult Jnn.in.c.fraternitatis de hereti.Saly.in.l.si ex falsis.C.de trãsa.vbi ẽt idez dicit Bal. cuꝫ multis qui allega.possent,de qbus per Alexã.in ꝯsi.xliiij. viso, ⁊ discusso.iij.col.ver.nam ex quo.lib.ij.⁊ ibi in ꝯsi.seq.ij.col. versic. modo si dictũ testis.⁊ in ꝯsi.cxiiij.in causa,⁊ lite.ij.col.ver. quarta ratio.lib.iiij.repetito in li.vj.nu.xlvij.in ꝯsil.xciiij. in causa ⁊ lite.col.fi.ver.preterea.lib.v.⁊ in ꝯsi.cl.in causa appellationis.lib. vj.⁊ alibi sepe,qui semp post plurimos per eum relatos, ꝯcludit ꝙ testis,qui in vno est falsus in oibus reputaᷣ falsus ratiõe periurij,qḋ etiam voluit patruus meus Soci.in ꝯsil.lvj. viso ꝓcessu.

13 col.pe.ver.scḋm vᷣ obstare.iiij.vol.†vbi clare hoc dicit, dicẽs ꝙ totũ procedit ratione iuramẽti,qḋ est quid indiuiduũ, vt per euꝫ, ⁊ ad hoc plures allega. possent,quos gratia breuitatis obmitto.

14 ¶†Et bene facit.l.qui falsa.ff.de testi.ꝯsiderando ꝙ si puniri dꝫ falsum deponens dᷣ indignus fide. ¶Facit ẽt.c.pura. iij.q.ix. ⁊ qḋ dixit Spe.in ti.de instru.edi.§.instrã.verſ.quid si aliqḋ.¶Et notañ.est,ꝙ istud est verum,siue scienter,siue ignoranter falsuꝫ deposuerit,vt plene per Alex.in ꝯs.xlv.visis attestationibus. lib.ij. preallega.in.d.verſ.mõ si dictum testis.¶Ex quo in ꝓposito sequitᷣ,ꝙ nihil releuat,ꝙ testes dixerint se per errorẽ dixisse falsuꝫ, ⁊ ꝓpterea fuerint a pena absoluti.¶Jtem ẽt procedit, qḋ dictuꝫ est,siue testis falsus,vel ꝯrius in eadem examinatione, siue in diuersa sic deposuerit,nam ẽt ꝙ diuersis temporibus in oibus tanquam falsus reiiciendus est,ꝓut firmat Cor.in ꝯsi.cxcvij.visa denuncia sindici.in fi.post Spec.⁊ Ant.de but.per eum alleg.ij.vo

15 lu.¶†Nõ ob.ꝙ capitula videanᷣ separata, vt in ꝯrium allegabatur,qꝛ qualiacũqꝫ fuerint,ẽt penitus diuersa testes in oibus,velut falsi repellẽdi sunt,vt signanter post Oldra. ꝯcludit Saly. in. d.l.si ex falsis.col.fi.in fi.⁊ põt dici ꝙ tunc capitula,lꝫ videãtur separata,tñ habentur pro cõnexis rõne indiuiduitatis iuramenti.

16 ¶†Nec ob.ꝙ dicit Bal.in.d.l.si ex falsis.iij.not. qꝛ non loquiᷣ in testibus,sed in instrõ,in quo non ꝯsideratur aliqḋ iuramentuꝫ, propter qḋ capitula,alias separata videanᷣ habita pro cõnexis. ¶Vel ẽt potest dici ꝙ opi.Bal.non est tenenda,nam ꝯrium, ꝙ imo totũ instrm̃ vitietur,si in vno.c.est falsuꝫ.tꝫ ibi Bar.⁊ sequuntur cõiter doct.vt ibi per Jaſ.col.fi.⁊ idem ibi dicit insignis moder.do.Jac.de.S.Georgio.col.pe.in fi.reprobãs opi. Bal. retorquendo auctoritatẽ Jnn.in.c.fraternitatis.de heret.in qua se fundabat Bal.ꝯtra eum,⁊ ibi ẽt ponit rõnem huius opi.ꝯtra Bal. vt per ipsum,retorquẽdo ergo arg.dõm est,ꝙ sicut instrm̃ in vno capitulo falsuꝫ in totum vitiaᷣ,ita ⁊ in depositione testium ꝯcludi dꝫ,vt.s̃.ẽt ꝙ capitula sint separata.¶Non ob.mõ, ꝙ tertio loco allegabaᷣ,qꝛ verum est,ꝙ lꝫ de tali falsitate fuerit oppositum, tñ iudex noluit cognoscere,sed eius cognitione dimissa ꝓcessit ad

17 liqdationem,vt mihi in facto narraᷣ. ¶† Et ꝗ̃uis iudex in hoc male fecerit,qꝛ debebat de tali falsitate cognoscere, ⁊ testes punire,vt.l.nullũ.⁊ ibi per doc.C.de testib.tñ veruꝫ est, ꝙ de ea non fuit cognitum,merito ẽt non põt dici super ea aliqḋ iudicatum ẽt tacite,iuxta.l.de qua re.in prin.cũ sua materia.ff.de iudi.⁊ ꝓpterea non ꝯuenit tractare aliquo mõ de exceptiõe rei iudicate. Sic itaqꝫ sublatis ꝯrijs remanet firma ꝯclusio, ꝙ occasione predicte falsitatis põt, ⁊ dꝫ impediri executio ꝯdemnatorie snie per.s̃.dicta.

18 ¶†Verum est,ꝙ põt dubitari,an istud fieri possit per viam nullitatis.d.snie,an vero per viam restõnis in integ.aduersus eã, naꝫ si inspicimus regulã.d.l.diuus.ff.de re iudi.dicemus,ꝙ istud dꝫ fieri per restõnez in integ.vt in fi.illius.l.dᷣ.¶Sed tñ vᷣ, ꝙ illa regula limiteᷣ,si snia in falsis testibus fundata, lata fuerit ꝯtra minores,nam tunc vᷣ,ꝙ snia possit dici ipso iure nulla,per tex.in. l.i.C.si ex fals.alleg.⁊ ita vᷣ velle gl.fi.in.d.l.diuus.quam ibi sequitur Bar.in.iij.oppo.⁊ ibi ẽt alij vᷣr sequi, maxime Ang. Alex.

19 ⁊ Pau.de cast.†qḋ ẽt in simili,qñ snia fertur ex falsa causa contra minores,vt.s.sit ipso iure nulla,voluit Bar. in.l.si is ad quẽ. ff.de acq.her.vbi alleg.d.l.i.C.si ex fals.allega .⁊ cũ eo transeunt Alex.⁊ Areti.ibi,⁊ Areti.dicit,ꝙ cũ Bar. est cõis opi. ſm qḋ ibi refert Jaſ.in.iij.col.verſ.scḋo fallit.⁊ idem refert ẽt in.d.l.diuus.i.col.ver.tertio limita,⁊ tenendo istaꝫ opi.ꝯcludenduꝫ esset, ꝙ iudex deberet ꝓnunciare sniam predictam,velut in falsis testibus fundataꝫ,⁊ ꝯtra predictas minores fuisse,⁊ esse ipso iure nullam fauore minoris etatis, ⁊ ita a predictis minoribus petitum

20 fuit.¶†Sed si aliam opi.qs amplecti velit,dicẽdo ꝙ ex falsis testimonijs lata snia etiam ꝯtra minores valeat, sed per in integruꝫ restitu.dꝫ retractari per regulã.d.l.diuus.quã opi.firmauit Cu. in.d.l.diuus.⁊ in.d.l.si is ad quẽ.cum quo in vtroqꝫ loco vᷣ pertransire Jaſ.lꝫ asserat aliã opi.esse cõez,dicunt.n.predicti, ꝙ stan

21 dum est regule.d.l.diuus.ẽt ꝯtra minores.†⁊ ad.d.l.i.C.si ex fal. alleg.rñdet ꝙ loqtur in decreto,non in snia, vt per eos, tenendo itaqꝫ istaꝫ opin.in presenti casu snia valuit, sed tñ dꝫ per in integ.

22 resti.retractari,⁊ hoc ẽt ab ipis minoribus fuit postulatũ.¶†Et ista via ex alio ẽt vᷣ secura,⁊ absqꝫ dubio ꝓcedere,attẽto.s.ꝙ predicte minores fuerũt enormissime lese per taleꝫ sniam,eo.n. stãte, prout mihi presupponiᷣ,debent aduersus predictam sniam in integruꝫ restitui,ẽt ꝙ non fuisset fundata in falsis testibus, vt.l.i.⁊ per totũ tit.C.si aduerſ.rẽ iudi.Cum igiᷣ ipsemet petierint sniam declarari nullã,vel si qua est aduersus eam in integrũ restitui tum pretextu falsoꝝ testium,tum ẽt pretextu enormissime lesionis eis per predictaꝫ sniam illate, non video,cur nõ sint audiende ad im

23 pediendã predicte snie executionez,ꝓut petierunt.¶† Puto tñ in ꝓposito aduertendum,qm̃ si talis snia lata fuit a delegato illustriss.principis Mãtue Ducis.põt dubitari,coram quo sit petenda talis in integrum restitutio,nam vᷣ ꝙ ab ipso illustr.Duce illud peti debeat,per tex.vbi vᷣ casus in.l.aduersus.C.si aduer.reꝫ iudi.⁊ lꝫ gl.ibi videaᷣ velle,ꝙ hodie ẽt ipse dẽlegatus posset in integrum restituere,qui sniam tulerit,qcquid dicatur in.d.l.aduersus.per.l.vlti.C.vbi ⁊ apud quem.qḋ ẽt secutus fuit Pet. tñ Jaco.but.⁊ alij cõiter tenuerunt ꝯrium,vt refert, ⁊ seqtur Saly.in. d.l.aduersus.qui ad ꝯria plene respondet. Et ꝓpterea sint.d. minores caute,vt ab illustr.Duce talẽ restitu.fieri petant,si hucusqꝫ non petierint,qui postea poterit cause,cui placuerit delegare.

¶Et istud

¶ Et istud procedat, nisi quis velit, q̄ d.l. aduersus. procedat so lum in supremo principe, vt sunt Papa, & Imperator, de quo tñ ego nihil firmo, sed dubitans ɔsulo predictis minoribus, vt ab ipso principe petant, vt dictũ est. ¶ Hec dicta sint tenendo, q̄ sit necessaria in integrũ restitutio. ¶ Verũ si teneremus sñiam dici posse ipso iure nullam, velut platam ex falsis testibus ɔtra mino res, vt dictũ est, hec superflua sunt, qr nullitas predicta per quẽli bet declarari põt, sed quãcũq; opi. amplectamur, verissima est ista conclusio executionez. s. predicte sentẽtie impediri posse altero de predictis modis, & ita concludendum puto. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legẽs in prima sede vespertine lect. 1535.

SVMMARIVM

¶ Testium dicta in totum sunt reiicienda, quo ad effectum proba tionis, si in aliquo capitulo reperiuntur dixisse falsũ, lz per er rorem, & siue falsa depositio precedat, siue sequatur.

¶ Pena ꝟo falsi nõ iponit, nisi doloso, & qñ falsuz alicui nocet.

¶ Testis si falsum erranter, aut ignoranter dixit, an pro falso habea tur. & ꝟ. nume. 6. et. 8.

2 Testis si in aliquo falsuz dixit, in aliquo eius dicto non est creden dum, quomodo intelligatur hec regula. & ꝟ. nu. 13.

3 Testis sibi ipsi contrarius, an sit reiiciendus.

4 Instrumentum sm cõmunem opi. in totum vitiatur, si in vno ca pitulo falsum ostenditur. lz in instrumento sint capitula sepata. Instrumentum a fide notarij auctoritatem recipit.

5 Testis non debet deponere, nisi id, quod vere nouit, & vidit.

6 Iuramentum testis est veritatis. Testis deponens aliter q̄ iurauerit, est periurus. Iuramentum testis, in quo differat a iuramento calumnie.

7 Credulitas in iuramento veritatis non excusat.

8 Testis dolose falsum dicens periurus est, & in penam falsi incidit.

9 Testis per errorem falsum dicens, licet pena falsi non puniatur, tamen quo ad effectum probationis dicitur dixisse falsum, & vti falsum considerari debet.

10 Falsitas que nemini nocet non punitur.

11 Testis dicens falsum circa ea, que non respiciunt substantiaz cau se, vel negocium principale non debet repelli.

12 Doctoris dictum debet intelligi sm iura, que allegat.

13 Testis dictum, siue precedat, siue sequatur aliud dictum quod est aperte falsum in totum vitiatur.

14 Testis dictum propter vnum iuramentum dicitur vnicum, ideo si in parte est falsum in totum reprobari debet.

15 Testis in vno, & eodem iudicio, & sub eodem iuramento cõtraria deponens debet vti varius reiici, & puniri.

16 Testis deponens contraria super duobus dictis separatim iura tis, an conuincatur de periurio.

17 Sententia, que est lata per probationes reprobatas, non mere tur executionem.

18 Sententia lata pretextu pacti inualidi valere non debet, qr vitiuz quod est in pacto, perseuerat in sententia.

19 Sententia lata pretextu conuentionis a iure reprobate nõ valet.

20 Minor lesus debet in integrum restitui.

CONSILIVM XLI

Dirigat Dñs verba mea in viam verita tis, & iustitie. ¶ Consului supio ribus mensibus, q̄ sñie late ɔ̃ Ludouicuz, & Ca therinã minores, & filias. q. dñi Hectoris baroni executio possit, & dẽat impediri, vel per viaz nulli tatis ipsius sñie, vel saltem per viam restõnis in integ. put in ipso ɔsil. ɔtinetur. Ad qd me refero, idem ẽt nunc firmando, & ɔsulen do. ¶ Verum, qr sentio ɔtra predictam ɔclusionez aliqua moti ua nouiter, & satis ingeniose excitari, videndũ est, nunqd talia sint hec motiua, vt predictam ɔclusionez subuertant? An vero talia, vt eis iuridice rñderi possit? sic vt eis remotis, ɔclusio in ɔsil. meo firmata firma, & vera permaneat? ¶ Quapropter vt rẽ ipsaz ag grediar. Presuppono inter cetera me in d. ɔsil. firmasse, ideo exe cutionem predicte sñie ɔtra minores late impediri debere, qr ta lis sñia fundabat super dictis quorũdam falsoꝝ testium, qr cum de pluribus fuerint examinati in certis eoꝝ depositiõibus falsuz dixerunt, put pro vero in facto tũc presuppositũ fuit, & nunc ite rum presupponit. ¶ Sed ista ɔcluũo nunc redditur dubia ex ꝟ. scriptis. ¶ † Et primo, qr videt̃ q̄ dictuz testis non dicat̃ falsum

1

neq; falsitatis effectus operetur, qñ fuit dictum per errorẽm, iu xta tradita per Fel. in c. fraternitatis. col. fi. ver. sed primo fallit. extra de hereti. ingr. n. ibi Fely. post Bal. quẽ alleg. in l. si ex fal sis. C. de trãs. q̄ si testis ignoranter falsum dicat, non hr̃ testis pro falso, cũ in falso regratur dolus. l. nec exemplũ. C. ad. l. cor. de fal sis. sed in ꝓposito testes per errorẽ falsum dixerunt, vt ex sñia ab solutoria ɔstat, ergo vr̃, q̄ non possint dici falsi testes, cũ in eis vi deat̃ defuisse dolus. ¶ Scdo, qr esto, q̄ testes falsum dixerint, & falsi reputent̃, ex eo tñ non vr̃, q̄ debeat vitiari eoꝝ dictum, qd in examine precesserat, † nã regula illa, qua dr̃ testi, qui in vno falsuz dixerit, non esse in aliquo eius dicto credendũ, fundatur rõne per iurij ipsius testis, qd cõmisit dicendo falsum, ꝑpter qd vr̃, q̄ soluz illa regula ꝓcedat in his, que ipse testis deposuit, postq̄ falsuz di xerat, & sic postq̄ fuit periurus, nõ aũt in his, que prius deposue rat, illa. n. dicta, cuz nõ a periuro deposita fuerint, non vñr reiicien da, ita vr̃ determinare Alex. in ɔsi. lxxxviij. qñ omne datum. ver. scdo rñdeo, per ea que dixit Bal. v. vol. sed in ꝓposito casu testes de qbus agitur, prius dposuerũt circa pecudes, & vaccas, & alias bestias, q̄ falsum dixissent, & sic priusq̄ fierent periurij, merito vr̃ eoꝝ dicta in prima testificatione nõ esse reiicieda. & sic vr̃ q̄ in eis fundata sñia debeat executioni mandari. ¶ † Tertio ẽt allegat̃, qr stante depositione duplici eiusdez testis sibi inuicem ɔtraria, vt in casu isto reperit̃ de Bernardino cerigario, si prima depositio valet de se, & fuit vtilis, scda postea prime ɔ̃ria non valet, prima valida perdurãte, si vero prima fuit inutilis, & inualida de se, va let scda, & sic non reiiciunt̃ dicta testis simpliciter, & indistincte tan quaz falsarij, lz videatur necessario in vna depositione falsum di xisse, cum ɔ̃rie depositiones simul vere esse nõ possint, vt est notuz, ita declarat, & firmare vr̃ Henric. boic. in. c. veniẽs. il. ij. ver. super eo. c. extra de testi. quo stante vr̃, q̄ testificatio. d. Bernardini nõ possit, vt falsa reiici, sed q̄ valeat, vel pma testificatio, vel scda sibi ɔ̃ria, sm distin. predictam, & ɔ̃nr vr̃, q̄ depositio eius facta sup pe cudibus, & armentis nõ sit reiicienda, tanq̄ per falsuz testez facta, sed potius admittẽda, vt sic sñia postea lata, & super. d. depositio ne fundata nõ debeat sua executione carere, tanq̄ lata pretextu falsorum testium, cuius ɔ̃rium firmatum fuit in predicto consilio. ¶ Istis tñ non obstan. ɔ̃riam sñiam, & put in predicto ɔsil. firma tũ fuit, ꝓbabiliorem de iure arbitror per ea, que in ipso ɔsil. dedu cta fuerũt, ad que breuitatis causa me refero, ɔcludendo q̄ dictũ testium, de qbus agitur in totũ redditur falsum, seu saltem reiicien dum, sic vt nulla fides ei sit adhibẽda, ẽt q̄ falsitas appeat in vno capitulo ab alijs separato, vt dixi in ɔsil. ¶ Et ibi dictis nunc ad do, q̄ ad no. per Bal. in. l. si ex falsis. iij. no. que in ɔ̃rium allega bant̃. C. de transa. aliter, & melius rñdetur, vcz negando eius do ctri. qr ɔtra euz tz ibi Bar. & sequunt̃ alij magis cõiter, vt ibi per Ias. col. fi. & per insignẽ moder. do. Iac. de. s. Georgio. col. pe. in fi. † nã qcquid dixerit Bal. veritas est, sz cõez opi. q̄ instrm̃ in to tũ vitiatur, si in vno caplo ostendit̃ est falsuz, lz in instrõ sint capl'a inuicẽ separata, & ratio est, qr instrm̃ recipit auctoritatẽ ex fide no tarij. l. si qs ex argentarijs. §. i. ff. de edẽ. cui iam ex falsitate vnius capituli detractũ dr̃, etenim ꝓpter illud se infidelẽ ostendit, quẽ admodũ ergo instrm̃ in omnibus suis partibus, & capitulis vi tiatur, lz capitula sint separata, si in vno repitur falsum, ita ẽt & de testibus dõm est, vt. s. non obstãte sepatiõe capituloꝝ, seu deposi tionum ipsoꝝ testium, tota depositio vitiet̃, si in vno capitulo te stes reperiant̃ falsum dixisse, put isto casu ɔtingit, vt in facto pre supponit̃. ¶ Nõ ob. mõ tria fundamenta nouiter ɔtra predictaz ɔclusionez deducta, de qbus. s. nam ad primuz rñdetur q̄ immo dictũ testis reddit̃ falsum, seu indignum fide in oĩbus, si in aliquo falsuz dixerit, ẽt si per errorem illud fecerit, & hoc ex eo, qr dr̃ per iurus, put ẽt dixi in ɔsi. † & ratio est, qr testis non dz deponere, nisi illud, qd vere nouit, vel vidit, & in eo ignorantiam pretenderi non põt, iuxta. c. hortamur. iij. q. ix. & c. cũ in iure. de offi. dele. sm In no. in. c. fraternitatis. de hereti. & ita in terminis refert, & sequitur Alex. in ɔsi. xlv. visis attestationibus. ij. col. ver. mõ si dictum te stis. ij. vol. ¶ † Et ꝓcedit hoc ex eo, qr cum iuramentũ testis sit de veritate dicẽda, & sic appellatur iurm̃ veritatis, vbi falsum dicit, lz per errorem credens se dicere verum, non põt negari, qn aliter deponat, q̄ iurauerit, & ideo dr̃ periurus, vt egregie declarat bal. in. l. ij. §. q̄ obseruari. C. de iura. ꝑpter calũ. dand. in. iij. nota. vbi vult, q̄ in hoc iurm̃ testis differat a iuramento calũnie, qd non ve ritatis, sed credulitatis dr̃, & ꝓpterea qui per errorẽ iurat non dr̃ periurus, qr sic credebat, sed in teste non sic est. qr ille iurat dicere veritatem, & vbi illã vere non nouit, non dz quicq̄ asserere, si ergo secus facit asserendo q̄ ignorat, dr̃ assertio temeraria, & dr̃ periu rus, & falsum deposuisse, ẽt q̄ per errorem illud deposuerit, nam

debet id sibi imputari, qui sciens sibi non liquere, & de quo poterat habere plenā informationē, voluit temerarie asserere, & istud in effectu voluit et Fely.in.d.c.fraternitatis.in loco.s.in p̄rius allega.dū q̄cordat opin. 7 †vt per eum, qd̄ et recte intuendo, voluit Ias.in.l.si qs maior.in fi.in.i.not.C.de transac. dū ibi simpliciter refert, & sequtur Bal.in.d.§.q̄ obseruari. & est de intentione Inn. in.c.fi.in prin.de iura.calū.dum dicit, q̄ in iure veritatis creduli tas nō excusat. ¶ Et maxime in casu nostro hoc p̄cedit, qz ipsi te stes falsuz dixerūt super eo, in quo nō cadebat p̄babilis error, qd̄ in dubio credendū est, vt q̄cludit Are.in.c. in nostra. extra de testi.& in.l.i.§.pe.vj.col.ff.de ver.ob. ¶ Non ob. q̄ falsum non cōmittit sine dolo, & similiter periuriū, qui dolus in testibus, de quibus agitur, non vr̄ fuisse, cū falsum non dolose, sed per errorē deposuerint, vt in p̄rium allegabaf, qz pro r̄nsione aduertendu3 est.

8 ¶ †Nam aliqn̄ querit, an testis falsum deponēs, vel peierās possit tanq̄ falsarius, vel periurus de crimine falsi, vel periurij condēnari, & tunc p̄cedant alleg.in p̄rium, vt.s.puniri non possit, nisi in falsi depōne, vel periurio interuenerit dolus, sed de hoc ad pn̄s non agit.

9 ¶ †Aliqn̄ vo querit, vtrū qs vere falsuz dixerit, & vtrū dictū eius vti falsum q̄siderer in se, vt sic quo ad effectū p̄bōnis dicat testis dixisse falsum, vel et quis vere dicat peierasse, & tunc et q̄ quis in suo dicto errauerit, & oi dolo caruerit, d3 attendi ipsa veritas, vt.s.falsum vere dixerit, & tanq̄ falsum dictum eius in p̄batione debebit q̄siderari, & similiter et quis vere dicet peierasse, & pro periuro habebit quo ad sui effectū, & ita p̄cedant que dicit Bal.in.d.§.q̄ obseruari.cū alijs.s.pro parte nr̄a alle. & istā disti. posuit signāter Ias.ita p̄rias opin.q̄cordando in.d.l.qui iurasse, ij.col.ver.puto pro q̄cordia posse dici.ff.de iu.iur.qd̄ et voluit in.d.l.si qs maior.in loco p̄alleg.dū in hoc articulo se remittit ad dicta per se in.d.l.q iurasse. Dicemus ergo in p̄posito testes predictos vere falsum dixisse, & p̄pterea in eoꝝ dictis nullaz fidē mereri, l3 in penā falsi non inciderint p̄pter defectum doli, nō.n.do-

10 lose, sed per errorē falsum dixerunt. ¶ †Nec nouū est aliquez falsum dixisse, vel fecisse, non tn̄ eum posse pena falsi puniri, puta si illud tale falsum nemini noceat, nam tunc l3 quis pena falsi non pu niatur, tn̄ falsum vere dr̄ cōmissum, vt tradūt glo.Bar.& alij in.l. damus.C.ad.l.cor.de fal.tradit Bal.in q̄si.xiiij. filiusfami.liberauit.i.vol.post prin.& in.l.fi.ff.q̄ fals.tuto.auct.& pro regula, ita inqt Jo.de ana.in.c.i.de cri.fals.refert, & sequtur Ias.in q̄si.cliij. in causa inqsitionis.iij.col.ver.septimo facit.ij.vol.& dixit Corne.in q̄si.clxxxj.vr̄ prima facie.col.fi.ver.& maxime.iiij.vol. & Angel. aret.in trac.malefi.sup ver.falsario.ij.col.ver. habeas tn̄ pro fun damento.& ita respectu sui falsum aliqd̄ erit, & vt falsum q̄siderabitur, l3 pena falsi non imponat, sic igitur erit in casu nostro, vt.s. depositio testiū, vti falsa, put vere est falsa, operet vt omnia eoꝝ dicta reiciant, & snia in eis fūdata dicat fundata in dictis falsoꝝ testiū, & ideo executionem non mereat, vt in q̄sil. firmatur, esto q̄

11 tales testes nō inciderint in penam falsi. ¶ †Non obst. mō scōm fundamentū ex dictis per Alex.in p̄alleg.q̄sil. lxxxviij.qm̄ primo r̄nderi pōt q̄ illa decisio p̄cedit, qn̄ testis dixerat falsum circa ea, que non respiciūt substantiā cause, & factū principale, prout ipse Alex.satis aperte dicit, & vbi non diceret, illud colligeret ex doctri.Bal.in rub.de q̄trouer. inuestit.ij.col.versic.x.nota &c. in vsib.feu.quā doctri. Alexā.ibi pro suo fundamēto, alleg. & ponit exemplū Bal.si testis interrogef super vestibus, vel sup nubibus celi, vel similibus, vt per eū, falsitas.n.testis super talibus non facit eum repelli, vel dictū eius reici, qd̄ antea deposuerat super substantialibus, & sup facto principali, vt per eum, ita.n. & in his ter-

12 minis d3 intelligi doctri. Alexā.in.d.q̄si.lxxxviij.† q̄ semper dictu3 cuiusq3 doctoris d3 intelligi f̄m ea, que alleg. vt docet Bar. in.l.non solū.§.si liberationis verba.s.de libe.lega.& in.l.cū quidam.ff.de his, qb.vt indig.& Saly.in.l.si ex cautione.C.de nō nume.pec.cum q̄cor.vt per Ias.in.l.i.col.mihi.xij.ff.de lega.i. & per Deci.in.c.i.in.ij.lectu.extra de q̄stitu. Sed in casu nostro non sic est, qz isti testes deposuerunt falsu3 super facto principali, & in respiciētibus substantiā cōe3, ergo &c. ¶ Vel & scōo potest r̄nderi, q̄ in arg.presupponit vnum, qd̄ forte non est verum, v3 q̄ isti testes prius deposuerint sup armentis, & gregibus, q̄ falsum deposuerint, nā ex litteris ad me trāsmissis, & ex alijs scripturis vr̄, qd̄ immo falsa depositio precesserit, & si hoc est veꝝ totum illud arg. retorquerer, & faceret pro q̄clusione in q̄silio iam edito firmata, su per hoc tn̄ non facio magnā vi3, qz non sum omnino certus de ordine depositionum predictoꝝ testium, & ad veritatem facti me re-

13 mitto. ¶ †Scōo, & tertio r̄ndeur, q̄ imo quicqd dixerit Bal. & Alex.in locis predictis verior, & magis cōis opi.est in p̄rium, vt sc3, siue precedat, siue sequat dictum testis, de quo dubitat, aliud

dictum, qd̄ sit aperte falsum in totum vitiat depositio testis per regulam, quā.s.& clarius in.d.q̄sil.firmaui, nam cū in veritate testis iurauerit dicere veritatē super tota causa, & in tali causa falsu3 dicat, iam demonstrat periurus, & testis reprobus circa.d.causam, etiā q̄ in aliquo dixisset veritatem, vt sic ei in aliquo suo dicto, et q̄ veꝝ fuisset, non deat in.d.cā prestari fides, non qdem, vt dicamus verā depōnem vitiari per falsa3, sed dicimus excludi oēm p̄bationez per testē falsum, & reprobū factā, vt in si mili de instrō in parte falso, dixit Bal.in q̄si.cccc v.qd̄ est.iiij.vol. Et istam opi. q̄ non adhibita distinc.de qua in arg.sed simplr̄ testis in vno falsu3 deponēs sit in totū reiciēdus, firmat Bal.sibi p̄rius in.l.fi.iiij. colū.in.iiij.oppo.ver.tn̄ in teste secus.C.de edi.di.adri.tol.inqt eni3 ibi Bal. q̄ si testis in vno falsus est, in tota causa dr̄ falsus, vel saltem sic suspectus, vt nihil p̄bet, qz periurus est, siue pius deponat falsum, postea veꝝ, siue primo verum, & postea falsu3 sub eiusdem iuramēti vinculo, na3 totū, vt indiuisibile vitiat, & dicit q̄ ita et tenuit Oldr.& ibi idē firmat Alex.in appostil.dicens, q̄ aliter dixit idem Bal.sed nō bene in.d.rub.de q̄trouer.inuesti.idē voluit Saly.si recte ponderet in.l.si ex falsis.in fi.C.de trāsa. attento q̄ multū generaliter firmat testem in vno capitulo falsum deponentem in totū esse reiciendum, & solū excipit casum, qn̄ falsum deponit super impertinentibus fidē testis non qualificantibus. primo ergo vult distinguere, an precesserit, vel sequat falsa depositio, & maxime et attento, q̄ mouet eo, q̄ testis qui est periurus in tota causa nullā meretur fide3, hoc idē voluit Alex.in p̄alle.q̄si.xlv.

14 ij.col.ij.vol si bene mens eius q̄sideretur, †nā inquit, q̄ qz dictu3 testis p̄pter vnum iurm̄ dr̄ vnicum, si in parte falsum est in totum d3 reprobari rōne predicte vnitatis, ex quo aperte colligit nō esse distiam, an falsa depositio precesserit, vel sequat, qz vtroq3 casu viget predicta ratio vnionis, sed hoc expresse, & apertissime dixit in q̄si.xliiij.viso, & discusso.ij.col.ver.nā ex quo iurauit eodem.ij.volu.vbi reprobat opi.Bal.in.d.rub.de q̄trouer.inuesti.idem est et de intentione Ias. in.d.l.si ex falsis.in fi. dū circa hoc se remittit ad bal.in.d.l.fi.iiij.opp.C.d edi.di.adr.& ad Alex. in.d.q̄.xliiij. & idem et audacter firmat insignis moder.Jac.de.s.Georgio, in. l.testiū fides.§.lege iulia.ij.col.ver.sed iuxta predicta quero.ff.de testi.vbi reprobat, & ipse Bal.in.d.ru.de q̄trouer. inuesti. & et aliquos doct.hāc opi.tenentes, alleg.vt per eū, & eandem opi.sentit alius moder.s.do.Beltrad.gallus in q̄sil.clxxxiiij.viso p̄cessu.v. col.in prin.dū gn̄aliter, & simplr̄ q̄cludit testē in vno caplo falsu3 dicente, in totu3 repellendū, & q̄ ita sentiat, vltra id, qd̄ gn̄aliter, & indistincte loqtur, q̄stat tum ex eo, qz alleg.multos ex.s.allega. maxime Bal.in.l.fi.iiij.opp.C.de edi.di.adri.tol.& Alex. in con si.xliiij.tum et ex ratione qua mouet, inqt.n.eam esse rōnem, qz dictum testis semp est vnicum, vtpote fundato super vnico fundamento.s.iuramēto, iuxta.l.iurisiurādi.C.de testi.cū simili.per eu3 adductis, que ratio ita p̄cedit, si falsu3 dictum sequat, sicut si precedat, vt de se q̄stat, & istam rōnem ita omnino sentiens, adducit et Oldra.(a quo ipse habuit) in q̄si.mihi.xxxiij.ad primā.q. qua queritur in p̄riū, l3 Beltrād.in alio numero allegauerit. ¶ Et ex his q̄stat hanc opi.& veriore3, & magis cōem esse, & ideo ab ea recedendū non est. ¶ Demum nō ob.tertium fundamentū, qd̄ fiebat de doctri.Henric.boic.in.c.veniēs.de testi. Qm̄ r̄ndetur primo, q̄ imo si recte ponderent verba ipsius Henric.ipse tenet totum dictū testis, seu in omnibus eius partibus esse reiciendū, put tenuerat Spe.in loco per eū alleg.& et quidam magister suus, vt ipse dicit, cuius fundamentū est, qz talis testis cū primū in aliquo falsum dixit, efficit periurus, & ideo indignus fide, & istud eo maxime d3 esse in casu isto, in quo ille testis in scōo dicto, vel aliter nullam facit excusationē, q̄ aliud dixerit nō bene informatus per ea, que dicit ibi predict. Henric.post Hostien.& alios per eum alleg.

15 ¶ †Vel scōo respondetur, & clarius, q̄ qcquid ibi senserit Henric.predic.qn̄ in eodem iudicio, & sub eodē iuramento testis deponit p̄ria, nullum eius dictum potest, aut d3 attendi, sed ipse d3 veluti varius reici, imo et puniri posset.l.qui falsa.ff.de testi.& ibi gl. clare dicit, q̄ illi nō creditur, & l3 in casu isto fuerit ille testis a pena absolutus rōne, de qua in absolutoria snia, tn̄ ex eo non est ei, aut dictis suis data fides. Remanet ergo q̄ cū sub eodem iuramento pro aliqua parte dixerit falsum, in nullo ei tanq̄ periuro credi d3 per ea, que.s.dicta fuerūt, maxime attenta indiuiduitate iuramenti, & istā opi.magis cōiter approbari vltra predicta reperio scriptum post trac.de testi.do.Jo.crot.in.ix.q.ex his, que predicto tracta.addit.fuerunt, inqt.n.auctor ibi, q̄ magis cōis conclusio est, q̄ dictū testis vitietur in totum p̄pter falsitatem vnius capituli, & hoc p̄pter iuramentu3, qd̄ est indiuisibile. Stāte igitur ista cōi opi.non est curandū de opi.do.Henric.boic.predic. Esto q̄ contrarium

q contrarium ipse voluerit, cum a cõmuni opinio. presertim con sulendo, et iudicãdo non sit recedendũ per iura vulgaria, eius aũt opi. posset forte procedere respectu diuersorum iudicio., et vbi sub diuersis iuramentis testis sic deponeret, prout ibi glo. super ver. pars. in fi. format questionem, lz ipsa teneat etiaz eo casu dictum 16 testis non valere, † de quo tñ videatur Abb. in. c. per tuas. prope fi. extra de pbatio. qui dicit, q qñ qõlibet dictum fuit separatim iuratũ testis ille necessario conuincitur de periurio ponendo se inter duo iuramenta cõtraria, vt per eum, sup quo non insisto, nec quã firmo, qz non est ad casum nostrũ, loquimur. n. nos, qñ sub eodem iuramẽto cõtraria deposita fuerunt, et in vno capitulo falsa est depositio, et in alijs non cõstat, nam pculdubio tenendũ est, sm cõmunez opi. de qua. s. et ẽt in cõsil. iam edito dictũ talium testiuz omnino, et in totuz reiciendũ, velut a falsis testibus emanatũ, ita quidez, vt recte diceremus sniaz, de qua agit executionem nõ mereri tanq̃ latam pretextu falsorum testium, put in dicto cõsilio firmaui.

17 ¶ † Ad cuius corroboratioñe facit pulchrum dictũ Jo. and. in. c. qm̃ contra falsam. pp̃e fi. de pba. dũ dixit q snia non dz valere aut executioñe habere, que lata sit per pbationem a iure improbatam, qõ dictum refert, et seqtur Bal. in. l. libertorum. C. de testib.

18 † Et ppterea Fulg. in cõsi. lxxiij. paterfamilias bñs filium. col. iij. in princi. cõcludit, q snia quedã lata pretextu pacti inualidi valere non dz, qz vitium, qõ erat in pacto perseuerat in snia, et ita Fulgo. refert, et seqtur Deci. in cõsi. ccccl xxv. in causa, que Mantue. iij. co

19 lũ. ver. et breuiter cõsiderandum. † vbi ẽt dicit in casu suo sniam latam pretextu cuiusdam cõuentionis a iure reprobate, non debere sortiri effectũ, lz de Jo. and. et Bal. in locis predictis nõ meminerit, cum igitur in pposito nostro snia aduersus illas minores lata fuerit pretextu pbationis per predictos testes facte, que a iure dr reprobata, seqtur q non dz habere aliq̃ executionez, vel per viaz nullitatis eius, vel per viã restitu. in integ. prout in primo cõsil. di

20 ctum fuit. ¶ † Et si sup predictis qs dubitaret predictis minoribus non põt deesse restitutio in integ. tanq̃ enormissime lesis per. l. i. et per to. C. si aduer. rẽ iudi, put dixi in. d. cõsil. super quo tñ non insistam, tum qz clarum est, cũ et maxime, qz predicta arbitror iuridica, et neminem recti iudicij super eis hesitaturum. Laus Deo. Mar. Soc. iunior iurisconsul. patritius Senen. Padue legens.

CASVS

¶ Magnificus comes Joã. franciscus maphens de Mantua, de ann. M. cccclxxviij. vẽdidit nobili viro Antonio de Crema quedam predia numero quattuor exprimẽdo numerum bubulcarũ, et tabularum, et fines dictorum prediorum, puta vnam petiã terre aratorie vineate etc. bubulcarum. xv. et tabularũ. lxv. ad mensuram Mãtuanam sitã in tali loco, et designantur cõfines, cũ clausula postea posita, vcz cum omnibus, et singulis, que. s. predictos, et cuiuslibet predictorum prediorum venditorum continent cõfines, vel alios si qui forent veriores etc. in totum pro precio ducatorum. 800. put latius ex instrumentovenditionis constat, cuius copia transmittitur.

¶ Fuerunt predicta predia emptori tradita iuxta fines designatos absq; aliqua mensuratione.

¶ Decesserunt venditor, et emptor.

¶ Nunc heres creditoris iã decursis annis, circa. xlviij. vel. s. asserens predia predicta esse supra mẽsuram in instro designata (put vere sunt) petit ab herede emptoris, qõ supra illã mensurã est sibi reddi, tanq̃ non venditũ, eo q predicta venditio fuit per expressam mensuram limitata, qõ negat reus conuentus, dicens omnia intra designatos fines vendita fuisse.

¶ Queritur modo quid iuris? Super quo puncto plura per viam allegationum scripsit excellentissimus doc. dñs Nico. aliprãdus, concludens in fauorem rei conuenti.

SVMMARIVM

¶ Venditio facta de predio tot iugerum cũ finiũ appositione, an et qñ dicatur facta ad mensuram, vel ad corpus plenissime.

¶ Et si reperitur plus q̃ mensura fuerit expressa, an dicatur venditum, et an pro eo emptor ad aliquid teneatur.

1 Propositum in proposito idem operatur, quod oppositum in opposito. vide. j. nume. 22.

2 Venditio si sit facta de fundo tot iugeruz, si minus reperiatur, an debeat per venditorem refici, vide tamen. j. nu. 19.

3 Donatio si sit facta alicui vnius fundi tot iugeruz, et tot non repeiantur, an debeat suppleri, vsq; ad summam donatam ex fundo donantis adherenti, vide. j. nu. 20. 21. et. 23.

4 Quid si reperiatur plurium, vt. j. nu. 24.

5 Venditio si sit facta de. x. iugeribus terre, de existentibus in tali fundo dicitur venditio ad mensuram facta.

6 Quid si est facta venditio predij. j. tales confines, quod. x. iugeruz tunc dicitur facta ad corpus.

7 Integritas rei vendite consistit in re ipsa, et non in mensura.

8 Demonstratio, que per adiectionem mensure fit, licet falsa sit, non alterat dispositionem.

9 Venditio petie terre cum confinibus designate. x. iugeruz dicitur facta ad mensuram, et nil vltra. x. iugera debetur.

10 Venditio petie terre si sit facta, expressa imediate mensura, et successiue finibus designatis, lz mensura exprimatur ante designationem cõfinium dr venditio facta ad corpus, et nõ ad mẽsurã.

11 Verba exemplificatiua non restringunt regulam.

12 Voluntas cõtrahentium nedũ verbis, sed ẽt ipsis factis demonstrat.

13 Mens, et intentio qualis fuerit a principio declaratur ex his que paulopost sequuntur.

14 Mentis declaratio dr fortior, que aliquo facto fit, q̃ que verbo.

15 Contractus pacis, et contrahentium mens, debet ex consuetudine interpretari.

16 Venditio ad corpus dicitur facta, quando alias pacta in ea apposita, et clausule essent inutiles.

17 Argumentum ab inconuenienti valet.

18 Clausula illa posita in venditio. vcz cum omnibus, et singulis, que infra predictos, et cuiuslibet rerũ predictaruz etc. qd importet.

22 Regula. l. et si cõ tabu. ff. de vulga. et pup. substit. quõ intelligatur.

25 Doctor tunc dicitur tenere aliquam opi. quando eam firmat.

26 Venditio quando facta ad corpus, id quod est supra mensuram per emptorem venditori non debetur, quando vnum precium simpliciter est constitutum, et. j. nu. 28.

27 Secus si precium sit constitutum respectu mensure, puta decẽ pro quolibet iugere.

CONSILIVM XLII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Abunde satis, et luculenter circa presentẽ dubitationez scripsit clarissimus aduocatus mihi vti maior frater hon. et iuridice qdem ita, vt mihi de subscriptione requisito satis esset simpliciter eius cõclusionem vti verã approbare, ne tñ impremeditatus id fecisse videar, et vt cõsultanti morem geram aliqua, q̃ breuissime subdã, put temporis angustia patitur, ad instar recolligentis spicas, post terga optimi messoris. Et substantialia attingendo duo vidẽda sunt. ¶ Primo vtrum, qõ. s. mensuram est, dicat fuisse venditum. ¶ Scdo posito q sic, vtrum pro eo ad aliqd heres emptoris teneat habito respectu ad preciuz, et mensurã expressam. ¶ Circa primũ videbitur fortasse cuipiã prima cõsideratione superfluũ non fuisse venditum, qõ vltra cõsiderata per clarissimũ aduocatum vr sic probari, † nã idez operatur ppositum in pposito, qõ operaretur oppositũ in opposito. l. et si con tra tab. ff. de vulg. et pup. et ibi per Bar. et oẽs, et. l. fin. §. fin. vbi ita sũmat Bart. et sequunt alij. ff. de leg. iij. facit. l. si ex toto. de lega. i. et. l. si vt pponis. C. de nup. et fuit dictũ philosophi, in. iiij. topico.

2 † sed si mẽsura reperta fuisset minor cederet ad dãnum vẽditoris, et teneret ipse, vel heres eius, vsq; ad expressam mensurã reficere, prout vr casus in. l. si seruũ. §. si modus. ff. de act. emp. et lz gl. ibi intelligat id pcedere, qñ precium pro singulis iugeribus fuerat statutum, tñ hoc vr. j. generalitatem illius tex. et sic eius gñalitate attenta, vr dõnrillud pcedere, ẽt si precium vnum pro omnibus iu

3 geribus fuisset statutũ. ¶ † Jmmo, q est fortius, idem vr si essemus in donatione, et sic in causa lucratiua, etiã q fuerit inceptum ab expressione corporis rei donate, ita in terminis cõcludit Alex. in cõsi. vij. vr fortasse super dubitatione. iiij. vol. sm librum meum, erat. n. in casu suo donatũ prediũ. j. certos fines iugerum. ccl. et cuz infra dictos fines nõ reperirent tot iugera, cõclusit ipse q de adherente alio fundo donatoris dz suppleri, vsq; ad sũmaz iugerum. ccl. et pro tali decisio. alleg. c. per tuas. de dona. l. si qs cuz fundũ. et. l. si in qualitate. ff. de act. emp. et alia plura, vt per eũ videri põt. Si igit expressio mensure, qñ plus exprimit, q̃ expressi fines comprehendãt, regulat cõtum, et sic cedit ad dãnum venditoris, ita et per contrariũ dici dz in casu nostro, vt. s. expressio mẽsure in minus facta regulat cõtum, et illud plus, qõ intra fines reperit, cedat cõmo

4 do venditoris. ¶ † Scdo cõfirmari põt in ista opi. qz esto q si dono tibi fundũ certis finibus designatũ, tot iugerum qui postea repe

ritur plurium iugerum totus debeatur, vt voluit Oldrad. in con-
sil. cxcvij. in cessione cuiusdā donationis ꝛc. ꝛ alij, de qbus. s̃. per
dñm Cōsulentem, vt. s̃. dicam, tñ vr̃ ꝙ illud precise ꝓcedat in cau
sa donationis, ꝛ titu. lucratiuo, ꝓut proprie loqtur Oldra. in quo
non hr̃ aliqua ꝯsideratio precij, secus vr̃ in causa venditionis, que
est onerosa, ꝓut est casus noster, qꝛ tunc censet̃ precium ꝯstitutum
habito respectu ad numeruꝫ bubulcaꝝ expressaꝝ, ꝛ propterea vr̃
ꝙ a tali numero debeat talis vēditio declarari, ita vr̃ de intentio-
ne Jo. de imo. in. d. c. per tuas. ij. col. ꝓpe fi. in versi. forte tñ posset
dici ꝛc. ¶ Sed his nō obst. verior omnino est, vt arbitror ꝯclus. s̃.
firmata per Consulentē, vt. s. non obstante numero bubulcaruꝫ ex
presso, totum qcquid. s̃. designatos ꝯfines reperit̃ dicatur vendi-
tum, ꝛ sic ꝙ venditio de qua agimus fuerit facta ad corpora pre-
dioꝝ, seu petiarum terre, non aūt ad mensuraꝫ per allega. per euꝫ,
ꝛ aliqua obiter pro clara resolutione tangēdo ex iam dictis, dico
5 ꝙ ꝯsiderandi sunt aliq casus. ¶ † Aliqñ. n. ꝛ primo vendunt̃. x.
iugera terre de existētibus in tali fundo, ꝛ sine dubio venditio dr̃
facta ad mensurā, ꝛ soluꝫ. x. ꝛ precise dñr vendita, ꝛ iste non est ca
6 sus noster, ꝛ ita loqtur. d. c. per tuas. de donati. ¶ † Aliqñ ꝛ scd̃o
vendit̃ prediuꝫ, seu petia terre. s̃. tales fines, ꝛ dr̃ ꝙ est. x. iugeruꝫ,
ꝛ ēt iste casus non hꝫ dubitationem, omnes. n. ꝯcordant, ꝙ dr̃ fa-
cta venditio ad corpus, ꝛ sic qcquid intra fines ꝯtinetur, dr̃ ven-
ditum, ꝛ totū cedit cōmodo emptoris, ꝛ ꝙ de mensura dictuꝫ est,
videtur dictuꝫ gratia demōstrationis, sic est de intentione Bar-
to. in. l. iulianus. §. si titius. ff. de actio. emp. vbi ita expresse dicit
Alexā. in appostil. ad Barto. cū alijs. s̃. per Cōsulentem addu-
7 ctis, ꝛ vltra eū, † ita ēt voluit Saly. in. l. ij. C. de ꝯhen. emp. dicens
ꝙ integritas rei vēdite ꝯsistit in se ipsa non in mēsura, ꝛ de hoc est
casus in. l. si duoꝝ. ff. de ac. emp. in versi. an nō faciat dolo. ꝛ ibi in
terminis declarat Pau. de cast. ita ēt voluit Fabianus de monte
in trac. de emp. ꝛ vēdi. in. vj. par. prin. vj. col. ver. circa quartū ꝛc.
And. barb. in rub. de emp. ꝛ vēdi. in fi. ꝛ in. d. c. per tuas. ij. colū.
8 ver. ꝙ si reperiat̃ plus ꝛc. † ꝛ ratio per oēs alleg. qꝛ demonstratio
que per adiectionē mensure dr̃ fieri, lꝫ falsa sit nō alterat disposi-
tionē. l. demonstratio falsa. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ ibi Bar. hoc etiaꝫ
hanc rōnem allegando, determinat Alb. de rosa. magnus prati-
cus in. l. cū comprehensum. ff. de ꝯhen. emp. ꝛ vendi. cū ꝯcordan.
multis, quos ita tenēdo alleg. Jas. in. l. cūctos populos. i. colū. C.
de sū. trini. ꝛ fi. catho. in ver. qnto limita ꝛc. ꝛ vltra eū ideꝫ firmat
Fely. in. d. c. significāte. ix. col. ver. ꝛ dū Alex. ꝛc. de rescri. Corn.
in ꝯsi. lix. lꝫ videat̃ in presenti. i. ꝛ. ij. col. iiij. vol. ꝛ excellentissimus
etate nostra do. Philip. deci. venerandus cōpater meus in con-
sil. cccxlvij. prima facie in casu ꝓposito ꝛc. in princ. ꝛ iste ēt non vr̃
casus noster quo ad verboꝝ corticem, qꝛ mensura non ponit̃, post
9 confiniū declarationem, vt hoc scd̃o casu fuit dictuꝫ. ¶ † Aliqñ,
ꝛ tertio vendit̃ pars predij, seu petia terre certis finibus designa-
te. x. iugoꝝ, ꝛ isto casu dr̃ facta venditio ad mēsuraꝫ, ꝛ nihil vltra.
x. iugera debet̃, voluit eniꝫ venditor ex suo predio partē vendere,
ꝛ de qua parte senserit, declarauit per appositionē mensure, ꝛ ita
loqtur patruus, ꝛ dñs meus Soci. in ꝯsi. xxxij. placet ꝯclusio. iiij.
volu. vt per eum. Nec ēt iste est casus noster, qꝛ non pars petie ter
re vendita fuit, sed certe petie terre designate finibus, in isto. n. ter
tio casu fines nō sunt appositi rei vēdite, sed ei rei, cuius pars ven
10 ditur, qd̃ non est in casu nostro. ¶ † Aliqñ, ꝛ quarto, ꝛ vlti. vendi
tur certa petia terre, expressa imediate mensura, ꝛ finibus successi
ue designatis, puta prediū. x. iugerum, cui certi fines designantur,
prout fuit factū in casu nostro. Et tunc lꝫ mēsura comprimat̃ ante
designationē finiuꝫ, ꝓpter qd̃ videat̃ fortasse, ꝙ nō fines, sed men
sura deberet attendi, cū prius ad eam decursum sit, arg. l. si cōmu
nis seruus. in fi. ff. de stip. ser. ꝛ ꝯhr ꝙ aliud sit in isto casu, q̃ꝫ in se-
cūdo. s̃. posito, tñ quantū pertinet ad ꝓposituꝫ omnino ideꝫ est di
cendū, qd̃. s̃. dictum est in scd̃o casu, vt. s. venditio dicat̃ facta ad
corpus, ꝛ non ad mensuram, quo stante seqtur ꝙ omnia, ēt. s̃. ex-
pressaꝫ mensurā, censent̃ vendita que. s̃. designatos fines ꝯtinent̃,
ꝛ iste est ꝓprie casus noster, ita est de intentione Jo. and. in addit.
Spec. in ti. de emp. ꝛ vendi. §. i. Oldr. in. d. ꝯsil. cxcvij. ꝛ alioꝝ su-
pra in. d. scd̃o casu allegatoꝝ, nam cū ipsi simpliciter dicant ꝯside
randū esse quo modo disponentes incipiāt mentis ꝯceptum expri
mere, aut a nominibus designantibus mensurā, ꝛ venditio dicat̃
facta ad mensurā, vt in primo casu dictū est, aut a nominibus desi
gnātibus corpus rei vēdite, ꝛ venditio tūc sit facta ad corpus, vt
per eos, solū igitur ipsi principium inspiciūt, ex quo dubia mens
ꝯtrahentiuꝫ colligit̃, pro quo optime facit. d. l. si cōis seruus. §. fi.
vnde cum ēt in isto casu inceperint ꝯhentes a noibus corpus desi
gnantibus (dixerunt. n. vnam petiā terre aratiue) seqtur ex mente
omniuꝫ docto. preallegato. ꝙ venditio dicat̃ facta ad corpus, nec

facienda est dr̃ia, an expressio mēsure fiat post fines designatos, an
prius, sꝫ satis est ꝙ fiat post expressionē corporis, seu nominis cor
11 pus designātis cum sit eadem rō, † ꝛ lꝫ doct. in locis predictis, vt
plurimū exemplificēt, qñ de mensura fit mētio, in fine tñ cuꝫ exem
plificatiue loquant̃, non restringunt regulā per eos datā, cū exem
pla regulā non arctent. l. regula. §. fi. ff. de iur. ꝛ fac. ignor. l. damni
infecti. la. ij. in fi. ff. de dā. infe. ꝛ. c. i. ne cler. vel mona. cū similibus.
¶ Quinimo dico ꝙ Bal. in rub. C. de ꝯhē. emp. in. xxij. q. loqtur
qñ mensura statim ponit̃ post expressionem nois designantis cor-
pus, vtputa vendo predium, qd̃ est. xx. iugeꝝ, ꝛ cuꝫ ipse in fi. illius
qō. ꝯcludit fines debere apponi, demōstrat non esse curanduꝫ, qñ
ponant̃, an ante expressionē mensure, vel post, ideꝫ ēt, ꝛ clarius vo
luit Jmo. post Pet. de anch. in. d. c. per tuas. de don. qui sic exem
plificat, ꝯcedo tibi hanc rē tot modioꝝ sub certis finibus ꝛc. ideꝫ
etiā voluit patruus, ꝛ dñs meus Soci. in ꝯsil. vlti. duo videbant̃.
iij. volu. loqtur enim qñ venditur res tot tornaturarū. j̃. certos fi-
nes ꝛc. ꝛ Alexan. in ꝯsil. cxxxiij. viso ꝓcessu cause vertentis inter
Marcū ꝛc. v. colū. i. volu. vbi presupponit in instr̃o dici, vendidit
vnā petiam terre tornaturarū. xxj. iuxta certos cōfines ꝛc. ꝛ tñ si
reperiant̃. xxx. tornature, vult oēs esse venditas, qꝛ inceptum fuit
a noie designante corpus, sic igit̃ patet ex predictis non differre,
an de mēsura fiat mentio ante designatos fines, vel post, modo tñ
sit inceptū a noie corpus designante, semꝑ enim tunc dr̃ fieri ven-
ditio ad corpus, ꝛ qcquid intra fines ꝯtinetur, dr̃ vénditū per pre
dicta. ¶ Et ista ꝯclusio absq; dubio verissima est in casu nostro vl
tra predicta (ēt, vbi alias dubiū fieret) sic. n. mens ꝯhentium inter
pretari dꝫ multiplici rōne, vt. s̃. per Consulentem ostendit̃, ꝛ pre-
sertim illa, quā ipse quarto loco posuit, vt. s. sequens factū decla-
rauerit mentē venditoris, cū enim post venditionem, ꝛ preciū re-
ceptū tradiderit emptori quicqd. j̃. designatos confines ꝯtinetur,
ostendit̃ ꝙ id totum vēdere ipse voluit, ꝛ emptor emere, ꝓut hāc
12 rōnem plene deduxit dñs Cōsulens loco predicto. ¶ † Pro qua
vltra eū facit regula. l. paulus rñ. ff. reꝫ ra. ha. ꝛ qd̃ per illū tex. ibi,
ꝛ alibi dicūt docto. vt. s. mēs, ꝛ voluntas ꝯhentium nedū verbis,
sed ēt ipsis factis demōstrat̃, vt scribit Alex. in ꝯs. xciiij. qm̃ omne
datū ꝛc. viij. col. ꝛ in ꝯsi. ccxxxv. post redditū. ij. col. vj. vol. ꝛ ma-
xime cū imediate traditio dictarum petiaꝝ terre sequuta fuerit.
13 † Ex his. n. que paulopost sequunt̃, declaratur que mēs a princi-
pio fuerit, iuxta doctr. Bar. per illū tex. in. l. si ventre. §. fi. ff. de pri
uil. credi. cū simi. vt tradit Alex. in ꝯsi. clxxxiiij. viso ꝓcessu cause.
14 ij. col. vij. vol. ¶ † Et fortior dr̃ declaratio mentis, que facto ali-
quo fit, q̃ꝫ que verbis, vt per dñm meum Soci. in ꝯsil. cxcij. capio
difficultatē. iij. col. ꝛ per Jas. in. l. de qbus. col. ix. vers. quarto no-
ta. ff. de legi. ¶ Optime ēt faciunt alie rōnes. s̃. per Consulentem
alleg. ¶ Et pro illa ꝙ ex ꝯsuetudine debeat talis ꝯctus interpre-
tari vltra eū facit elegās decis. Cor. in ꝯsi. xl. in hac ꝯsultatione. ij.
15 col. ij. vol. ꝛ in ꝯsi. ccxlviij. decisioneꝫ qdem. ij. colū. iiij. volu. † vult
enim in vtroq; loco, ꝙ pax, seu pacis ꝯctus, ꝛ ꝯhentium mens ex
ꝯsuetudine dꝫ interpretari. ¶ Item pro alia rōne, qua dr̃ vendi-
tionē, ideo in casu nostro factā ad corpus, qꝛ alias pacta quedaꝫ,
ꝛ clausule plene in eiusmodi vēditione penitus forent inutiles, vt
16 per Cōsulentem, † facit vltra eū qd̃ dicit Soci. meus in. d. ꝯsi. fin.
tertij vol. in. iij. col. ver. ꝛ pꝫ qꝛ omnis ꝛc. vbi quasi in terminis no
stris dicit ꝯctum perfectum esse, ꝛ sic non simpliciter venditioneꝫ,
de qua ibi factā ad mensuram, ne alias pactum in ꝯctu appposituꝫ
inutile reddat̃, vt per eum. ¶ Et ꝙ venditio in casu nostro fuerit
facta ad corpus, ꝛ non ad mensurā, ꝛ sic ꝙ totum. j̃. designatos fi-
nes comprehensum dicat̃ venditum, comprobat̃ duplici ratione.
17 ¶ † Primo per locū ab inconuenienti, ꝛ absurdo, iuxta. l. nā ab-
surdum. ff. de bo. lib. l. in pecuniā. ff. de vsur. ꝛ. l. diuortio. in princ.
vbi no. Jas. in. v. no. ff. so. ma. cū simi. dico. n. ꝙ absurdū, ꝛ incōue
niens cuilibet videbit̃ dicere ꝯctum hunc venditionis esse adhuc
imperfectū, vel fuisse vsq; ad mensurationem, cuꝫ de certo precio
fuisset ꝯuentum, ꝛ illud solutū, ꝛ res tradita, ꝛ per tot annos libe
re ex causa tali retenta, sed si ad mēsuram ꝯctus fuisset celebratus
hoc necessario, sequeret̃ cum tunc fuisset ꝯditionalis, vt per Bar.
in. l. iulianus. §. si titius. ff. de ac. emp. ꝛ est cōe dictuꝫ, vt plene ꝓse
quit̃ Alex. in ꝯsi. xxxiij. viso ꝓcessu cause vertētis inter aromani-
cium ꝛc. ij. col. vj. vol. ꝛ est tex. in. l. ꝙ sepe. §. in his. ff. de ꝯhen. em
ptio. vbi per Bald. ꝛ alios, ergo ne tale incōueniens inducamus
18 dōm est venditionē fuisse ad corpus celebratā. ¶ † Scd̃o compro
batur hoc ex illa clausula posita in fine ꝯctus, vcꝫ cum omnibus,
ꝛ singulis, que. j̃. predictos, ꝛ cuiuslibet predictarum reꝝ vendita
rum ꝯtinentur ꝯfines ꝛc. ex qbus verbis apertissime ꝯstat omnia
esse vendita, ēt si qd. s̃. expressam mensurā reperiatur, ꝛ cū verba
clara sint, nō est opus interpretatiōe. l. ille, aut ille. §. cū in verbis.
ff. de lega. iij.

19 ff.de lega.iij.cũ simi.¶ † Nec predictis obst.q.s.in contrarium adducebam,qr rñdetur,& qdem clarissime.¶ Nam ad primum, primo rñdetur retorquendo arg.in ɔ̃riũ,qr dico q imo si minus infra designatos ɔ̃fines reperiatur q fuerit expressa mensura cedit ad dãnũ emptoris,qñ res dr vẽdita ad corpus,ita est de mẽte omniũ doc.quos.s.in scdo casu allegaui,loquunt enim virtualiter tam qñ reperit minus,ꝙ qñ plus,vt per eos,& ita in specie post multos per eũ alleg.determinat Cor.in.d.ɔ̃sil.lix.iiij.volu.& hoc propter identitatem rõnis,& cum per eũ videri possit non referam gratia breuitatis.¶ † Et hoc stãte non ob.decis.Alex.in.d.consi.vij.qr illa pcedit specialiter in illo casu pp̃ter omnimodam mentem ɔ̃hentium,qui voluerunt terrã venditam esse ẽt vallinas,put erat expressum q nõ foret,si precise expressi fines attenderent,vt per eũ qui totam suã decis.fundat sup hoc,ex quo infert ex mente Alex.ibi,q vbi tã vrgens ɔ̃iectura non appareret,staret finibus designatis,lz minus ɔ̃tinerent,put tenet Cor.in loco predicto,& est ex mente oium,& sic pz q decis.Alex.ex mente eius,& totũ ar-

21 gu.retorquet in ɔ̃riũ.¶ † Potest & scdo modo rñderi,si qs ex decis.Alex.vellet facere regulã,prout dictat arg.põt itaq respon deri q nõ valet tale argu.& sic dici potest,q qñ minus ɔ̃tinetur.j.fines vẽditor teneat,non sic econtra,qñ plus dz remanere ipsi venditori vtrunq pbari vr per tex.sing.in.l.si duoꝝ.ff.de actio.emp. nam lz in casu illius tex.ex eqtate compenset plus in vno cum minori in altero,cuius ɔ̃riũ fuisset de rigore,vt ibi omnes dicunt,tñ vult ille tex.q si casus illi ɔ̃tigissent in diuersis psonis,si quid minus esset vẽditor tenebit si quid vero plus cedet cõmodo emptoris.¶ Facit.l.si in qualitate.&.d.l.si seruũ.§.si modus.eo.ti.& ita declarat Pau.de cast.in.d.l.si duoꝝ.dicens,q vtrunq veꝝ est non solũ de rigore,sed ẽt de equitate,idem ẽt voluit Fabianus de monte in.d.trac.de emp.& vẽdi.in.vj.col.sexte ptis,ver.insup attẽdas.cũ seq.¶ Et põt hoc ratione iustificari,qr si ɔ̃tinet minus non dz emptor pati tale dãnum,qui forte rei ignarus per expressam mensurã fuit ductus ad emendũ,& precium ɔ̃stituendum,sed si qd plus imputet sibi venditor,qui cum sue rei presumat habere

22 notitiã minus expressit,ꝙ esset.¶ Et pro hoc pz.† non ob.regulam.d.l.& si ɔ̃ tab.cum simil.qr illa procedit qñ reperitur identitas rõnis per ɔ̃rium,vt ibi per doc.& plene tradit in rub.ff.de acqren.

23 pos.vbi plenissime dixi.¶ † Nõ ob.modo qd scdo loco allegabatur,qr rñdetur q imo procedit regula doct.de qbus.s.in scdo casu,& in venditione,& sic in causa onerosa,& vr q a fortiori hoc sit, qm si illud est in donatione,in qua ɔ̃sideratur quedã dilapidatio sui,& in dubio non presumit,iuxta.l.cũ de indebito.ff.de pba.& pp̃terea vr stricte interpretãda,vt.s.minus dicat donatum,argu.l. nũmis.ff.de leg.iij.cũ nihil inde donator ɔ̃sequatur,fortius dõm in venditione,in qua nulla dr iactatio patrimonij,cũ venditor precium capiat,igit &c.auc.multo magis.C.de sac.sanc.ec.cum simi. ¶ Nec est verũ in casu nostro,vel simili,q preciũ maxime respectu cõmodi venditoris,dicat appositum respectu mensure expresse,sed simpliciter dr appositum respectu corporis,in quo principaliter ɔ̃sistit venditio,mensura aũt dr expressa gratia demõstratio-

24 nis,ẽm qd.s.dictũ fuit.¶ † Et lz Oldr.loquat in ɔ̃cessione,& donat,& illud est,qr sic ei casus ɔ̃tigerat,tñ alij doc.alleg.s.in scdo,& quarto casu pro maiori parte loquunt in venditione,vt per eos,& si veꝝ amamus inspiciendo rõnem ɔ̃cludentem oportet fateri,q nõ sit rõ diuersitatis,cũ in vtroq casu ɔ̃ueniat inspicere,quõ vendens,vel ɔ̃cedens incipiat mentis sue ɔ̃ceptum exprimere,ẽm predicta.¶ Et q idẽ sit in vtroq casu ex mente alioꝝ,dclarat in terminis And.barb.in.d.rub.de emp.& vẽd.in si.per rõnem predictã,lz sentiat dubitationẽ Jmo.in.d.c.per tuas.& Fabia.de mõte in.d.vj.col.in si.dicens ita voluisse Joan.and.& Bal.in locis per eũ alleg.¶ Nec quẽꝙ perterreat,q ita dixerit Jmol.in.d.c.per tuas.qr cum dubitatiue per verbũ forte loquatur,nõ est inde eius

25 auctoritas sũmẽda,† tunc.n.dici dz doctorem aliquẽ tenuisse aliꝙ opin.qñ examinando ita firmaret,vt voluit Abb.in.c.bone.el.ij. col.si.ver.sed mihi plus &c.de postu.prela.& tradit Fulg.in consi. cij.presupposito statuto &c.iij.co.¶ Et posito ẽt q Jmo.ita firmiter tenuisset,ɔ̃tra eum est cõis opi.& vera,& optima rõne fundata, vt ex predictis ɔ̃stat,a qua nõ est in iudicando recedendũ per iura vulgaria,vt scribit Corne.plura ɔ̃gerens in ɔ̃si.clxxxvj.quãꝙ presens ɔ̃sultatio.i.col.iij.vol.¶ Ex his itaq ɔ̃cluditur venditionem,de qua agit factam fuisse ad corpus,& omnia.j.designatos fines cõprehensa vẽdita esse.¶ Nec huic ɔ̃clusio.ob.plurima per partem aduersam allega.qr eis optime.s.per clarissimũ aduoca-

26 tum rñsum est,& ideo super eis aliter non insistã.¶ † Circa scdam dubitationem paucis instabo,tanꝙ super re clara,dico.n.& ɔ̃cludo q venditori,vel eius heredi nihil debet ab emptore,vel eius herede,pp̃ter illud qd.s.expressam mensurã reperiretur.¶ Et ad hoc demonstrandũ ɔ̃sidero,q qñ predium vendit ad corpus re-

27 spectu venditionis.i.vt totum qcquid est dicat venditum.† Aliqñ preciũ ɔ̃stituitur respectu mensure,ɔ̃stituendo puta.x.p quolibet iugere,& tunc lz totum veniat,dz precium suppleri ẽm iugera reperta.s.expressam mensurã,vt est casus in.l.qui fundũ.§.qui

28 agrũ.ff.de ɔ̃hen.emp.cũ simi.& iste non est casus noster.¶ † Aliqñ vero ɔ̃stituitur precium simpliciter nõ respectu iugerũ,sed simpliciter vnũ preciũ respectu fundi venditi,put fuit in casu nostro, fuit.n.ɔ̃stitutum preciũ.800.ducato.pro oibus petijs terre venditis nõ habito respectu ad numeꝝ bubulcarũ.& isto casu lz plus reperiat nihil vltra precium ɔ̃stitutum,dz emptor,vt est text.in.d.l. si duoꝝ.ff.de ac.emp.& ibi Pau.de cast.& alij tradũt hanc distin. ponũt doc.oẽs.s.alleg.vt per Barba.& Fabia.in locis,de qbus supra.& est fundata in dictis iuribus,& ẽt in rationibus,de qbus per eos,maxime per Bal.in.d.ru.de ɔ̃hẽ.emp.per Saly.in.d.l. ij.e.ti.& per Fely.in.d.c.significãte.de rescri.& qr sup hoc neminẽ puto hesitare vlterius nõ insistã.Sed ex oibus.s.dictis per me,& per clarissimũ aduocatum,ɔ̃cludo vna cum eo venditionẽ istam factam fuisse ad corpus,& ita omnia esse vẽdita,que.s.designatos fines ɔ̃tinẽtur,lz.s.expressam mensuram aliqd reperiatur,& q emptor,seu heres eius,propter illud ad aliqd non tenetur,& per ɔ̃ns concludit reum ɔ̃uentum libere absoluendũ esse.¶ Quam ẽt vltra predicta defenderet longissima prescriptio,cum lapsi sint nedum. x.vel.xx.anni,sed etiã.xxx.&.xl.& prope.l.q aliter nõ prosequar, velut non necessariam,cum ex predictis euidens iustitia in fauorem rei conuenti appareat. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens.1527.

SVMMARIVM

¶ De materia preceden.ɔ̃sil.& an & qñ ex quantitate precij declaret venditio,& qñ subueniatur decepto in ꝙtitate rei vendite.

1 Venditio an dicatur facta ad corpus,vel ad mensuram,qñ in ea est inceptũ a corpore certo,sed a numero iugeꝝ.& j.nu.3.et.4.
2 Precij ꝙtitas denotat quid sit venditũ.vide.j.nu.8.9.10.et.11.
4 Quando duo exprimuntur,que sunt diuerse virtutis,quod primo loco exprimitur,attenditur.
5 Fundus centum camporum,qui est in tali loco,si sit venditus,& ponuntur confines,dicitur venditio facta ad corpus.
6 Etiam si non esset constitutum vnum preciũ,sed pro numero iugerum,siue camporum.
7 Venditio si sit facta vnius petie,tot camporum posite.j.tales confines,dicetur inceptum a corpore determinato,saltem de mẽte contrahentium ob confinium appositionem.
11 Deceptus vltra dimidiã iusti pcij hz remediũ.l.ij.C.de rescin.vẽ.
12 Deceptio in quantitate rei.j.dimidiam,an sit permissa.
13 Glo.in verbo inuenerunt.in.c.per tuas.de dona.an sit vera.

CONSILIVM XLIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis,& iustitie.¶ Memini elapsis diebus me ɔ̃suluisse,q venditio,de qua agit fuit facta ad corpus,& nõ ad mensuram,& per ɔ̃ns q in ea dr venisse omne,& totũ illud q intra fines designatos cõprehenditur.¶ Nunc per clarissimũ,& integerrimũ iud.elegantiss.& subtiliter alique dubitationes in ɔ̃rium excitant, ẽm quas vr ɔ̃cludendũ,q imo.d.venditio dr facta ad mensurã, circa quas pro veritate,& ꝙ breuissime dicam,qd sentiã,put cum maxima modestia a nobili,& magnifico eqte dño Federico de cremа reqsitus sum.¶ Et lz omnibus dubitationibus predictis doctissime luculenter,& iuridice rñderint ambo magnifici patroni,vt ex coꝝ allegationibus abũde ɔ̃stare potest,nihilominus nõ q sit necessariũ,sed vt omnia degustasse videar allegationes predictas cõprobando,& vt ɔ̃sultanti moreꝫ geram,paucula quedã veritatem pergrendo subijciam.¶ Et ɔ̃sidero q in effectu motiua clarissima iudicicis reducunt principalr ad duo fundamenta.¶ † Pri-

1 mum est,q ex quo in ista venditione dictũ est,q fuit vendita petia terre,tot bubulcarũ posita.j.tales fines,non vr inceptum a corpore determinato,& certo,sed potius a numero bubulcarũ,& postea sit corpus certũ,& determinatum demonstratũ per appositionem finiũ,ante.n.finium appositionem non põt dici,q verba illa petia terre &c.certum,& determinatũ corpus ostendrẽt,sic ergo vr q prius sit posita mẽsura,& pp̃terea vr q non simus in casu Ol-

dra.in consi.cxcvij.τ Specu.in titu.de emp. τ vendi.§.sciendum. cum q bus est cóis opi. put in alio ɔsil.dixi. Ipsi.n.loquuntur, qñ vendit̃ prediū,τ statim ponunt̃ fines,τ ita corpus determinat̃,τ postea ponit̃ mensura,eo.n.casu vere dr̃ inceptuз a corpore determinato,in casu igitur isto vr̃ aliter dóm,ꝗ̃ dicat Old. τ illa cóis opi.cū simus in alijs terminis,τ per ɔ̃ns vr̃,ꝙ illud qđ reperit̃.s. mensurā expressaз(tanꝗ̃ ꝙ ab ea sit inceptū)non dicatur esse venditū,vt in specie determinare vr̃ Abb.in.c.per tuas.in fi. de donat. ℭ Scđm fundamentū est,ꝙ ex correspondentia precij,dóm est hāc venditionez nó ad corpus,sed ad mensurā factā esse,cū.n. tūc quelibet bubulca valeret.x.duca,τ plus, τ oés petie terre fuerint védite pro.800.ducatis, certe tale precium non correspódet oibus illis petijs terraꝝ, iuxta fines eius assignatos cū facta mensura reperiant̃ bubulce vltra.cxx.τ vbi vellemus omnia fuisse inclusa in maxima quátitate fuisset deceptus véditor. ℭ Sed dicendo venditioné factam ad expressum numeꝝ bubulcaruз, τ sic ꝙ illud,qđ.s.talem mensuraз reperit̃,non dicetur venditū, preciū predictum videt̃ ɔstare,τ esse ɔdignum venditis bubulcis,τ véditor non dicet̃ saltem tā enormiter deceptus,† τ ad hec allega. regula dictās,ꝙ ex quantitate precij dignoscitur,qđ dicatur venditū,iuxta.l.i.§.i.cū gl.τ traditis ibi per Bar.τ alios.ff.de supsi.τ in specie alle.Cor.in ɔsi.lix.lз vere.col.ij.iiij.vol.τ patruus,τ do.meus Bartho.soci.in ɔsi.xcviij.visis instr̃is.col.fi.ver.ɔfirmantur predicta.τ ēt auus meus do.Maria.socin.in ɔsi.xlvij.in primo presentis ⁊c.col.iij.ver.preterea si pbabitur. ℭ Et lз plurima alia adducat excell.iudex,tñ ad hec duo principaliter reducunt̃, τ in his duobus vr̃ consistere omnis difficultas. ℭ Sed his nó ob. verissimam arbitror in ꝑposito casu ɔclusionem in alio consil.firmata.

3 ℭ †Et quantū ad primum si recte,que in.d.ɔsil.dixi ɔsiderentur, apparebit illud penitus sublatū,dico enim,put ibi dixi ꝙ si in venditione sit inceptū a corpore rei vendite(put vere fuit in casu nostro)nó refert,an mensura postea ponat̃ ante ɔfinium declarationem,an postea,nam semp dicitur véditio facta ad corpus, τ totū, qđ.s.signatos fines cóprehenditur dr̃ venditum, qñ etenim prima verba,circa rē venditā sunt significatiua corporis ipsius rei,τ non mésure aperte ostendit̃ mens ɔ̃hentium, qđ voluerunt celebrare ɔtractuз ad corpus,τ non ad mensurā, lз statim de mensura meminerint,†nam qñ duo exprimunt̃,τ sunt diuerse vnitatis illud attendit̃ ꝙ primo loco exprimit̃,vt clare ꝑbatur in.l.si cóis seruus.la.ij.in fi.ff.de stip.ser.τ ibi per omnes tradit̃, τ hanc opi. in terminis tradunt Pe.de ancha.τ Imo.in.d.c.per tuas.dicunt.n. ꝙ si dicatur ɔcedo tibi hunc fundū tot modioꝝ sub suis finibus,dr̃ facta concessio ad corpus, τ tñ mensura ibi est expressa ante fines.

5 ℭ †Hoc idé voluit Pau.de cast.in.l.ij.in fi.C.de pericu.τ cō. rei ven.vbi dicit ꝙ si vendo fundū centum campoꝝ,qui est in tali loco ⁊c,τ sic ponant̃ fines,dr̃ venditio facta ad corpus, lз mensura ponat̃ ante finium demonstratioé,vt per eum,quem ēt alleg. magnificus do. Alipradus. ℭ Et lз Pau.de ca.ibi velit pro superfluo preciū debere suppleri,tñ loqtur, seu dз intelligi, qñ precium erat statutū pro quolibet cápo,ita enim loqtur.l.qui fundū.§.qui agrum.ff.de ɔ̃hen.emp.in quo ipse se fundat,semp enim dicta docto.sunt intelligenda,ꝯm.l.quā alleg.iuxta doctri.Bart.in.l.non solū.§.si liberationis verba.ff.de libe.leg.

6 ℭ †Et vbi Paulus loqueretur,qñ vnicum fuit statutū preciū eius dictuз in hoc nó esset veꝝ,q̃ esset ɔtra tex.in.l.si duoꝝ.ff.de ac.emp. vbi ipsemet Pa. de cast.τ alij declarát,τ Fabia.de móte tradit in tracta. de emp.τ vendi.in.vj.par.prin.vj.col.ver.circa quartū ⁊c.cū alijs,quos ad hoc allega.in alio ɔsil.in scđa dubitatione, ad que nūc me remitto. ℭ Hác eandeз opi.voluit Alex.in ɔsi.cxxxij. viso ꝑcessu cause.v.col.i.volu.vbi in casu suo presupponit ꝙ in instr̃o dicebatur, védidit vnam petiā terre.xxj.tornaturaꝝ iuxta certos fines, τ sic mensura ponebat̃ ante fines,τ tñ ipse vult ꝙ si tornature fuerunt reperte.xxx.oés dicantur védite,τ sic véditio dr̃ facta ad corpus. ℭ Hoc ēt voluerūt alij plures,τ est cóis opi. τ quasi ó méte oiuз, vt dixi in alio ɔsil.in pma dubōne in quarto casu. ℭ Ex qbus apparet ꝙ dictū Abb.in.d.c.per tuas. non est veꝝ,τ in primis deficit in salutari suo,ná ipse fundat se in.d.c.p tuas.qđ nihil facit,on eniз isto casu loqtur ille tex.sed qñ est inceptuз a mensura,puta qñ cócedunt̃ quattuor modia terre ⁊c. put est ꝑprie casus illius.c.τ ego dixi in alio ɔsil.in.j.dubi.in prio casu. ℭ Preterea si auctoritatibus certandū est,tam τ si Abb. auctoritas sit magna, maior tñ est Pe.de anch.Imo.Pau.de ca.Alex.τ alioꝝ simul,τ cóis opini.a qua in iudicādo nephas esset recedere per iura vulgaria. ℭ Si aūt rationibus sit disputandū iam.s.ostensum fuit, ꝙ rōne principij ista véditio fuit facta ad corpus,ergo ⁊c. ℭ Nec ob. ꝙ non videat̃ determinatū corpus anteꝗ̃ ponat̃ mensura,in quo fit

7 totū fundamentum per magnificuз,τ clarissimū iudi.† qm̃ respondetur ꝙ imo quantū pertinet ad ꝑpositum dr̃ corpus determinatum saltē in mente ɔ̃hentiuз,τ id ɔstat,q̃ statim posuerunt fines, τ in ꝑposito solum inspicit̃,vnde ɔ̃hentes incipiunt mentis conceptum exprimere,vt Old.τ Spe.in locis predictis,τ alij oés tradunt,τ certum est,ꝯm eoꝝ distinct.ꝙ qñ corpus exprimit̃ simul,τ mensura,ꝙ ab vno illoꝝ dr̃ ceptum,τ ita in casu nostro fatendū est,ꝙ ab alterutro fuit ceptū,sed nemo dicet ceptū fuisse a mensura,sed fateri debemus ꝙ fuit ceptū a corpore,τ qdeз in mēte contrahentiū determinato,lз ante finiū positionem posita fuerit mensura. Illud.n.principium cū sua virtute non dз mutari per.d.l.si cóis seruus.de stip.ser.τ ꝙ ita sit in terminis illius.l.presupponamus ꝙ seruus hēat quattuor dños,Titiuз,τ Seiū rubeos,τ Titium,τ Seiū nigros,τ stipulet̃ Titio,τ Seio dñis nigris, nunqd isto casu pro virili,an pro dñica portione queret̃, principiū arguit pro virili,q̃ a ꝑprijs noibus est inceptū.Sed dicet qs ꝑpria nomina nó sunt certa anteꝗ̃ ponant̃ appellatiua, q̃ anteꝗ̃ subderet nigris poterat intelligi de rubeis,τ sic dз dici inceptum a noie appellatiuo , τ ita pro dñica portione dicatur facta stipulatio. ℭ Sed tñ absit hoc a vera decis.iuris,nemo.n.sani capitis(ni tñ fallar)hoc diceret,credo ergo indubitatum stipulanteз a proprijs nominibus incepisse,τ ꝑpterea pro virili acqri,τ non pro dñica, per illū text.cum sufficiat ꝙ mentis ɔceptus incipiat exprimi per nomina ꝑpria,negari.n.non pót quin Titius,τ Seius sint nomina ꝑpria dñoꝝ,τ lз anteꝗ̃ diceretur nigris,nó essent certi dñi, ad expressionem,tñ vsq; ab initio fuerunt certi in mēteз serui stipulātis,ex quo statim dixit nigris.Sic igitur dóm est in casu nostro negari siqdem non pót,quin petia terre a qua est inceptū, sit corpus venditum,τ qdem determinatū in mente ɔ̃hentium,cum statim ponant̃ fines,maxime cū dixerint vnaз petiā terre aratorie vineate,casamētiue,pratiue,vallatiue,nemorose,τ similia,ex qbus certa mens ɔ̃hentium demonstrat̃,ꝙ de certo corpore,τ determinato senserunt,τ postea oino apparet per appositioné finiū, que cuз sit facta ad declarandas petias terre,velut ipsaꝝ qualitas ɔsideratur,iuxta no.in.l.si qs in fundi vocabulo.ff.de leg.i.τ trahit̃ ad expressionem.d.petiarū,ita vt cum ea dicatur facta ēt expressio finium,iuxta.l.hr̃des palam.§.si qd post.cū ibi traditis per Aret. τ alios.ff.de testa.τ q̃ super hoc plene per alios scriptū fuit, amplius non insisto. ℭ Et vltra ɔsiderari pót, ꝙ cum in venditione sit dictū vnam petiā terre aratorie,pratiue ⁊c.vt mó dicebam tot bubulcarū ⁊c. si ꝙ.s.illas bubulcas reperit̃ esset non venditū,facile esset ꝙ non remaneret in petia terre oés qualitates in ɔ̃ctu expresse,qđ non esset aliquo modo dóm,per ea que tradit Alexā.in ɔsi.vij.ꝯm librū meum,vr̃ fortasse super dubitatione.iiij. volu.sed q̃ nūc non vidi instr̃m,nec ēt noui situз.d.petiarū terre,vltra non insisto,nec facio certū fundamentuз,sed volui tñ tetigisse, vt si ita esset integritas iudicis possit ad hoc aduertere, τ ex his cum alijs per clarissimos aduocatos adductis oino sublatum est primū fundamentū. ℭ Quantum vero ad scđm,de quo per Cósulenteз, qñ alias ɔsului non fuit habita métio,forte q̃ nódum erat processuз in causa,breuiter instanduз est,q̃ per clarissimos aduocatos plurifariam,τ ɔcludenter rn̄sum est,† τ inter cetera illa rn̄sio est clarissima,ꝙ tunc ex quátitate precij fit ɔiectura,qđ dicatur venditū qñ sumus in dubio,τ verba pñt se habere ad duplicé sensum,tunc bene pót procedere ꝙ ɔiectura illa attendat̃,vt ex quantitate precij fiat terminatio,τ ita ꝑcedit qđ traditur in.d.l.i.§.i.ff.de supsi. cum alijs in ɔ̃rium alleg.vt voluit Are.in ɔsi.vj. viso instr̃o diuisionis.col.pe.quem ēt alleg.clarissimus aduocatus dñs Carolus malatesta,vbi aūt clarum sit qđ fuerit venditū talis ɔiectura non attenditur alioquin vana prorsus esset ꝑuisio.l.ij.C.de rescin.vē. τ alie multe in fauorem deceptoꝝ ordinate, q̃ semper diceremus non esse venditū,nisi quatenus precij quátitas pateretur, qđ esset ridendū. ℭ Et totū hoc fundatur in cói regula,que dictat tūc ɔiecturis locū esse,cū simus in dubijs,τ in certis, alias in casu certo, τ claro cessant ɔiecture.l.ɔtinuus.§.cum ita.ff.de verb.obl.sed in casu nostro iā claruз est venditū fuisse quicqd intra designatos fines ɔtinetur,τ verba in hoc casu sunt clara,ꝯm cóes doctri. vt ex predictis apparet,igit̃ coniectura ista oino cessat,τ vbi secus diceremus,prout ēt excellentissimus Alipradus dicit,illa distinc.Oldra.τ alioꝝ,ꝙ dз inspici a quo ɔ̃hentes mentis ɔceptū inceperūt exprimere ⁊c.de qua.s.diximus,τ late ēt in alio ɔsil. penitus destrueret̃,τ vana fieret,nam non illud,sed ɔiectura sumpta ex quátitate precij esset inspicieda,ex qua facile dignosceretur, vtrū venditio sit facta ad corpus, an ad mensurā ⁊c. ꝙ nullo mó est dóm, τ maxime q̃ infinite sunt ɔiecture pro ɔclusione.s.posita.s.ꝙ venditio sit facta ad corpus,ēt vltra,ꝙ ab eo est inceptuз, τ sic ꝙ oia intra designatos

intra designatos fines cõprehensa dicant̃ vendita vt per clarissimos aduocatos sapientissime deductum fuit, ꝓpterea super eis non insistam ad eos me remittendo ⁊ aliquas posui in alio ꝯsilio que videri possunt, ⁊ ꝓpterea aliter non refero. ¶ 9 †Nec pdictis obst. tria ꝯsilia in ꝯrium allegata. Nam pmo Corne. in. d. cõsil. lix. fundat se in eo ꝙ illa venditio fuerat inepta a corpore, ⁊ propterea ꝯcludit esse factam venditionem ad corpus, sic enim verba importabant, ⁊ ad illud ex abundanti allegat ẽt ꝯiecturas ex quantitate precij que cum expressis verbis ꝯcurrebat, vt per eũ, sed in casu nostro ista ꝯiectura esset expressis verbis, ⁊ alijs ꝯiecturis ꝯria. ergo ⁊c. ¶ 10 †Similiter auus meus in dicto ꝯsil. xlvij. in primis fundat se, qꝛ nemora de qbus agebat̃ non ꝯtinebant̃ in verbis, qꝛ illa per venditorem cũ alio pro indiuiso possideban tur vbi venditio erat facta tm̃ de his que pro diuiso per venditorem tenebant̃, ⁊ per hoc erat clarum nemora illa non esse vendita, ⁊ ad idem postea allegat ꝯiecturam ex quantitate precij ꝯcurrentem cum alijs rõnibus, vt per eum non sic est in casu nostro vt ex pdictis ꝯstat. ¶ 11 †Similiter ẽt patruus meus in. d. ꝯsi. xcviij. vult pascua ⁊ velles de qbus agitur esse in parte illius Leonis, qꝛ ẽt intra ꝯfines ei assignatos ꝯtinebant̃, lꝫ etiam intra fines alteri assignatos ꝯtinerent̃, ⁊ sic ex eo res erat dubia, sed in fauore Leonis plurima ibi allegant̃, ⁊ inter cetera ꝯiectura ex quãtitate precij, que merito põt ꝯsiderari, qꝛ nulli rei repugnabat ⁊ ratione dubitationis erat opus ꝯiecturis ꝓut etiam dicit clarissimus Aliprandus, at in casu nostro non sic est, qꝛ casus noster ex verbis suis redditur clarus per predicta, ⁊ ista ꝯiectura expressis verbis repugnaret, ideo non debet attendi. ¶ Hec dicta sint posito ꝙ preciũ ꝓbetur, vt presupponit magnificus ⁊ integerrimus Judex, at vbi non ꝓbetur, ꝓut clarissimi Aduocati arbitrãtur oĩa de plano ꝓcedunt, vt per eos sup quo aliter non insisto, qui ẽt ad alia multa per Judicẽ ꝯsiderata abũde rñdet ad quos me refero, ⁊ ꝯcludo (prout in alio ꝯsilio dixi) venditionem fuisse ad corpus, ⁊ ideo cõprehendere qcquid intra signatos fines ꝯtinetur. ¶ Nec obst. ꝙ ẜm hoc videat̃ venditor fuisse deceptus in magna quantitate, qꝛ in primis hoc negatur, sed posito ꝙ ita sit rñdetur ꝙ hoc non sufficit ad inducendum vt non dicat̃ venditum, qḋ intra fines ꝯtinetur si venditio facta sit ad corpus, opinio enim Oldra. ⁊ cõmunis ita ꝓcedit si ex ea resultat magna lesio sicut vbi non resultet cum ꝯñaliter ponat̃. l. de precio. ff. de publi. cum simili. ¶ Bene verum est ꝙ si deceptio sit vltra dimidiã iusti precij succurrendum esset venditori remedio. d. l. ij. C. de rescin. vendi. lꝫ nec illud presupponat qd non venditum, sed datur tantum vel vt ꝯtractus rescindatur, vel vt precium suppleat̃, vt d. l. ij. cum sua materia. ¶ 12 †Nec est in ꝓposito nostro facienda dĩa an ꝯsideretur deceptio in quantitate precij, ⁊ illa infra dimidiam permittat̃, an in quantitate rei, ⁊ illa non ꝑmittatur per nota. in. d. c. per tuas. in glo. in ver. inuenerũt. ꝓut excellentissimus Judex facit in suis dubitationibus allegando dictã glos. Nã in casu nostro vna deceptio dicit̃ resolui in aliam. imo solum ꝯsideratur in quantitate precij cum vnicum fuerit statutum precium oium petiaꝝ terre ⁊ mensura censet̃ apposita gratia demonstrationis, que lꝫ falsa sit non vitiat, nec alterat ꝯctũ, vt plene dixi in alio ꝯsilio in prima dubitatione in ſcḋo casu. Jmmo vbi ẽt ꝯsideraret̃ deceptio in quantitate rei si sit intra dimidiaꝫ dicit̃ ꝑmissa, qꝛ dꝫ sibi venditor imputare qui de iure presumit̃ hr̃e rectam notitiaꝫ suaꝝ reꝝ. vt. l. quisquis. vbi doc. C. de rescin. ven. ¶ 13 †Nec obst. glo. preallegata qꝛ (vt dicit vnus ex excellentissimis Aduocatis) illa potest intelligi in terminis illius tex. in quo precesserat obligatio de quatuor modijs terre, vnde si postea traditur terra pro quatuor modijs que non sit ꝯuenit vt recipienti decepto succurratur non sic in casu nostro in quo venditur petia terre ꝑ certo precio, ⁊ dicitur ꝙ est tot bubulcaꝝ, nam lꝫ sit plus non tñ minus dicit̃ vendita, vt ex predictis ꝯstat, ⁊ ita illam glo. declarat, ⁊ vbi aliter senserit eam reprehendit Jo. de imo. ibi. ij. col. ⁊ refert ⁊ sequitur ibi Andr. barb. in. iij. not. ¶ Preterea illud posset habere locum vbi deciperetur recipiens vt ꝓprie loquitur illa glo. non sic si decipiatur tradens, qꝛ ei imputandum est per. d. l. qsqs. ⁊ ea que supradicta sunt ex quibus conclusio supra firmata optima defenditur. Laus Deo.

Maria. socinus iunior iurisconsultus ⁊ Senensis patritius Padue legens. 1527.

CASVS

¶ In transactione quadam inita inter ser Hieronymuꝫ, ⁊ ser Nicolaum de ripa Brixiẽses, ⁊ fratres, inter cetera hmõi pactum continetur, vꝫ, ꝙ si vnus ipsoꝝ fratrum decederet sine filijs masculis ex se legitime descendentibus eo casu alius superuiuens, seu eius filij ⁊ heredes habere ⁊ succedere debeant in dimidiam omnium bonoꝝ suoꝝ dicti defuncti, que reperientur esse penes ipsum fratrem tpe eius mortis, ac ipso iure ⁊ facto. d. dimidietas bonoꝝ, vt supra deueniat, ⁊ deuenire intelligatur in aliuꝫ fratrem, seu filios eius superuiuentes. Excepto ⁊ reseruato ꝙ ipsi fratres possint ⁊ valeant relinquere in vltimo testamento vxoribus eoꝝ vsumfructum omnium bonoꝝ suoꝝ toto tpe vite sue ipsis stantibus castis, ⁊ sine marito. Et si videbitur ⁊c.

¶ Et paulopost subditur aliquibus interpositis quam transactionem ⁊ pacta ꝓmiserunt dicte partes perpetuo attendere ⁊ obseruare ⁊c. obligando se personalr̃ ⁊c. ⁊ multis postea interpositis subditur. Et iurauerunt predicti fratres ad sacra Dei euangelia, manibus tactis scripturis in manibus mei Notarij deferentis predicta omnia attendere ⁊ obseruare, ⁊ non contrafacere ⁊c. prout hec omnia latius in instrumento transactionis predicte continentur, cuius copia transmittitur.

¶ Decessit postea dictus ser Hieronymus sine liberis masculis superstite vna filia femina quam vniuersalem heredem instituit reuocando ⁊ cassando omnia alia testamenta, codicillos, ⁊ vltimas voluntates retro per eum factas ⁊c.

¶ Nunc dictus ser Nicolaus, seu eius filij masculi, ⁊ heredes petunt (vigore pacti in dicta transactione contenti) dimidiam partem bonoꝝ omnium que reperiebantur penes ipsum ser Hieronymum tempore mortis eius.

¶ Quibus opponitur de inualiditate predicti pacti.

¶ Quibus sic stantibus, queritur quid iuris? An. s. pactum predictum valuerit, ⁊ ita vt pro eius obseruantia heres dicti ser Hieronymi teneatur ad dimidiam bonoꝝ, ꝓut petitur, ⁊ ꝙ non valeat dictum pactum, ⁊ sic ꝙ heres ser Hieronymi ad aliquid non teneatur. Consuluit excellentissimus dñs Camillus buzius cuius consilij copia transmittitur, ⁊ si iustitia patiatur petitur ab excellentia vestra, vt illud sua subscriptione probare dignetur.

SVMMARIVM

¶ De pacto de succedendo an firmatur iuramento plene.
¶ Similiter ⁊ de pacto de non succedendo de iuribus iuramenti super contractu iualido, ⁊ boni mores qualiter ꝯsiderent̃.

1 Successio, ⁊ hereditas per pactuꝫ dari non potest, ⁊. j. nu. 12.
2 Juramentuꝫ, qñ potest seruari sine salutis interitu, seruari dꝫ.
3 Pactum iuratum de succedendo per quod tollitur libera facultas testandi, an valeat. ⁊. j. nu. 15.
4 Donatio omnium bonorum presentium ⁊ futuroruꝫ valet, quando donans sibi aliquid reseruat.
5 Regula nõ est obligatoriuꝫ. de reg. iur. in. vj. quomodo ꝓcedat.
6 Donatio inter virum ⁊ vxorem, licet probibita sit, tñ iuramento firmatur. vide. j. nume. 33.
7 Donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum an firmetur iuramento. vide. j. nu. 35.
8 Pactũ iuratũ de succedẽdo an repugnet iuri naturali ⁊ gentiũ.
9 Hereditas ex cõtractu fauore pie cause dari põt, vide. j. nu. 45.
10 Pactum ꝙ filia patri non succedat iuramento firmatur.
11 Jurm̃ operatur, vt actus valeat omni meliori mõ, vide. j. nu. 47.
13 Hereditatis pars ex pacto dari non potest.
Et hoc casu ẽt procedit. l. stiplo hoc mõ ꝯcepta. ff. de vbo. obli.
14 Pactum de re particulari non valet, quando solum in pactum obuentio illius rei post mortem deducitur.
16 Pactum iuratum de non succedendo an valeat.
17 Contractus, quando omnino est nullus, iuramentuꝫ non potest illum validare, ⁊. j. nu. 20.
18 Confirmatio dr̃ ipossibilis, nisi repiat aliqḋ subiectũ ꝯfirmabile.
19 Actus, qui contra prohibitionem legis celebratur, iuramento non fit validus.
21 Juramentum interpositum super contractu, licet euꝫ non firmet tamen debet illud per iuranteꝫ seruari sub pena periurij, si seruari potest sine interitu salutis eterne.
22 Juramentum quo ad periurij reatum ad heredes nõ transit, sed quid personale dicitur.
23 Legem a qua recedere non liceat, nemo sibi põt iponere in actibus liberis, ⁊ variabilibus ex mero arbitrio disponentis.
24 Per iurm̃ de aliquo obseruando, vel non reuocando qs non dicit̃ sibi legem imposuisse, a qua non liceat recedere.
25 Jurm̃ de nõ reuocando testm̃, eius reuocationeꝫ non impediat.

CONSILIVM XLIIII

Dirigat Dn̄s verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Tenore transactionis de qua in puncto cū suis capitulis diligēter inspecto viso deinde ac mature ꝯsiderato ꝯsilio clarissimi Consultoris mihi tanq̄ͣ patris honorandi verissimā arbitror ꝯclonem ab eo firmatā,ꝛ cū per eius excellentiā abunde oīa tacta videant̄,ꝛ satis aperte veritas demōstrata sit satis p̄fecto fuisset simplici ꝛ pura subscriptione cō filiū eius approbare(put his diebus cum maxima instātia ꝛ celeritate reqsitus idipsum feci)nam qcqd demōstrate rei adicit̄ frustra est,vt inqt tex.in.l.i.in fi.ff.de dote pleg.ꝛ supuacuis laborat impendijs qui solem certat facibus adiuuare.c.si omnia.vj.q.j. Veꝫ cū ad p̄ns spaciolum tp̄is lꝫ breuissimū ꝯcedat̄ ne impremeditatus ad comprobationē deuenisse videar,ꝛ vt ꝯsultāti morem gerā,qui hoc ipsum a me petit paucula q̄dā pro tp̄is angustia subijciam. ¶ Et vr̄ prima ꝯsideratione ꝙ ꝯclusio per clarissimū Cōsultorē firmata dubitationē non mediocrem patiat̄,†nā cū ꝙ qn̄ in pactū sola obuentio bonoꝝ post mortē deducit̄ pactuꝫ nō valeat per se q̄r successio ꝛ hereditas pacto dari nō pōt. l.hereditas.C.de pac.ꝯuen.ꝛ.l.ex eo.C.de inuti.stip. cū alijs per Cōsulentē allegatis.Tn̄ cū in casu isto interuenerit iur̄m sup obseruantia pacti de quo agimus vr̄ ꝙ iuramēti vigore tale pactū fuerit validatum,ꝛ seruari dēat. ¶ † Pro regula.n.dici solet ꝙ qn̄ iur̄m pōt seruari sine dispendio salutis eterne semp seruari dꝫ vt est tex.in.c.cū ꝯtingat.de iureiur.ꝛ in.c.q̄uis.de pac.lib.vj.ꝛ vtrobiqꝫ plene tradit̄ per doc.ꝛ tradit Ias.in auc. sacra pubeꝝ. col.pe.C.si aduer.vendi.ꝛ Deci.in ꝯsil.xxxj. Et pro tenui.i.col. cum multis qui allegari possent,sed in casu isto ꝙ frater supstes, aut eius filij succedant in dimidiā ptem bonoꝝ decedentis sine filijs masculis iuxta eoꝝ pactum,ꝛ ꝯuentionem iur̄o firmatam , ꝛ sic obseruatio iuramenti nō tendit ad dispendiū anime, ergo ꝛc. †Nec vr̄ obstare si dicat̄ ꝙ obseruantia illius pacti,ꝛ sic ipsuꝫ iuramentū videt̄ ꝯ̄ bonos mores eo ꝙ vr̄ auferre liberā testamenti facultatem,iuxta.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta.ꝛ que ibi doc. tradunt.ff.de v̄bo.obli.ꝛ ēt ex eo, q̄r per tale pactū vr̄ induci votum captande mortis,iuxta.l.fi.cū ibi traditis per doc.C.d̄ pac. ꝛ per ꝯ̄ns non dꝫ tale iur̄m esse obligatorium.c.non est obligatorium.de reg.iur.lib.vj. Qm̄ ad hec vr̄ posse r̄nderi p̄mo, ꝙ imo non vr̄ auferri libera testandi facultas ex quo pactū est tm̄ circa dimidiā bonoꝝ,in alia.n.dimidia remanet libera facultas testandi,hoc si qdem vr̄ sufficere,vt per Bart.ꝛ alios maxime Ias. in d.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta, vbi doc.nolūt ꝙ donatio oīum bonoꝝ presentiū ꝛ futuroꝝ (que alias generaliter facta non valet,q̄r per eā videt̄ auferri testandi facultas) valebit si aliqua res vel quantitas reseruet̄ de qua libere testari donator possit,vt per eos ibi. ¶ †Scd̄o etiam aliter videt̄ r̄nderi posse ꝙ reg.d.c.non est obligatorium p̄cedit solum qn̄ qd est ꝯtra bonos mores aliter q̄ͣ sola iuris ciuilis ꝯsideratione,puta q̄r turpitudinem cōtineat eo ꝙ sit ꝯtra ius naturale vel gentium, naꝫ talibus iuribus ꝯueniens videt̄ peccare,vel etiam si aliter qd̄ p̄mittitur induceret peccatuꝫ,his.n. casibus iuramentū non est obligatorium , q̄r ꝯtra bonos mores iuris naturalis,vel gentium,ꝛ canonici iuris censura dr̄ prestitum,nunq̄ͣ.n.iure canonicū,in hac materia obseruandi, dr̄ aliqd ꝯtra bonos mores nisi cuius obseruatio turpitudinem quandā ꝯtineat,seu nutriat peccatum,ꝛ ita vergat in dispendiū salutis eterne,ꝛ sic.d.c.non est obligatoriū.p̄cedit qn̄ quid est ꝯtra bonos mores inspecto iure canonico, ꝛ nō si soluꝫ esset ꝯ̄ bonos mores de iure ciuili,put voluit Bal.post Cy.in.l. si qs inquilinos.§.fi.ff.de leg.i.sequit̄ Deci.in.d.l.pacta que ꝯ̄.ꝛ in.l.pactū qd̄ dotalē.C.de pact.ꝛ Ias.in.l.ex ea p̄te.§.mulier.ff. de verb.obli.ꝛ tradit Corn.in auc.sacra pubeꝝ.C.si aduer.ven. col.xv.v̄.viij.itaqꝫ q̄ro. ¶ †Et p hāc rōnē Aret.in ꝯsi.lxxxiiij. Diligenter ꝛ mature.in scd̄o dubio ꝯcludit ꝙ licet donatio inter viruꝫ ꝛ vxorē sit p̄hibita eo ꝙ videat̄ ꝯ̄ bonos mores,iuxta.l.i. ff.de dona.inter vir.ꝛ vxo.tn̄ q̄r in se turpitudinē aut peccatū nō ꝯtinet iur̄o firmatur,ꝛ dicit ꝙ ita est cōis opi.put ēt dicit Ias.in d.l.pacta que ꝯ̄.vbi istam opi.tuet̄. † Sic ēt in simili de donatione oīum bonoꝝ presentium ꝛ futuroꝝ ꝙ iuramento firmet̄ ꝯcludit Corn.in ꝯsi.cclij. Primo videndū.iij.col.ver.ēt ista pars.iij. vol.nā lꝫ videat̄ ꝯ̄ bonos mores iure ciuili inspecto,non tn̄ dr̄ ꝯ̄ bonos mores s̄m ius canonicū,vt per eū.Sic igit̄ vr̄ in casu isto dōm ꝙ lꝫ pactum de succedendo iure ciuili sit reprobatū tn̄ dꝫ iuramento firmari cum iuri naturali,vel gentiū non repugnet, aut iuri canonico,ꝛ sic turpitudinē,aut peccatū non ꝯtineat. ¶ †Et ꝙ iuri n̄ali vel gentiū nō repugnet,ꝛ sic turpitudinem nō ꝯtineat vr̄ p̄bari,q̄r alias nec inter milites valeret, nec ēt fauore pie cause cum nec p̄pria cā,aut inter milites turpitudo,aut aliqd ꝯ̄ ius n̄ale vel gentiū tolleret̄,ꝛ tn̄ in dictis casibus tale pactū vr̄ valere,vt de militibus vr̄ casus in.l.lꝫ inter priuatos.C.de pac. quā legē ad pactū factū fauore pie cause extendit Bal. in.l.fi.v.col. C.de pac.†Et vtrūqꝫ dixit Bart.in.l.tale pactū.§.fi.ff.de pact. ꝯcludens ꝙ fauore militū ꝛ pie cause ex ꝯ̄ctu pōt hereditas dari,put ista refert, ꝛ sequit̄ Alex.in ꝯsi.clij. In cā ꝛ lite. iij.col.vj. vol.cum multis ꝯcor. qui allegari possent. ¶ †Preterea p̄ ista opi.facit.d.c.q̄uis.de pac.lib.vj.vbi pactū factū de h̄rditate viuentis vꝫ ꝙ filia non succedat patri in quo videt̄ in ꝯsequentiā includi ꝙ succedat filius,firmat̄ iur̄o sola illa rōne,q̄r pactuꝫ illud ꝛ iuramentuꝫ pōt obseruari absqꝫ dispendio salutis eterne, sic igit̄ dōm vr̄ in casu isto cum illa ratio vigere videat̄ vt ex predictis patet. ¶ Et istā opi.ꝙ pactum de succedēdo (vt est in casu nostro)firmet̄ iur̄o expresse firmauit Bal.post Petr. de cor. in.c.i.§.moribus.si de feu.fuer.ꝯtro.inter do.ꝛ agna. dicens ꝙ meri canoniste ita tenerent quos ipse ibi sequitur, ꝛ inducit.d.c. q̄uis.vt.s̄.ꝛ opi.Bald.dicit esse sustentabilem ꝛ veriorem. Deci.in.l.pactum qd̄ dotali.in p̄mo not.C.de pac. ¶ Nec vr̄ obstare ꝙ dictū est de voto captande mortis, q̄r vr̄ posse r̄nderi ꝙ p̄pter mutuum ꝯsensum illoꝝ fratrū sic paciscentium de quoꝝ successione agebat̄ in tali pacto cessat de tali voto sinistra suspitio, iuxta.d.l.fina.versicu.nisi ipse forte ꝛc. ꝛ ibi tradunt doct.C.de pact. ¶ †Ultimo ex alio videt̄ ꝙ p̄pter iuramentum debeat illud pactū seruari,vꝫ,q̄r operat̄ vt actus valeat omni meliori modo ꝛc.ꝛ habet vim clausule,si quod ago non vꝫ vt ago ꝛc.l.cuꝫ pater.§.filius matrē,ꝛ ibi dicunt doc.ff.de lega.iij.tradit Bar. in.l.si quis pro eo.col.iiij.ver.ad vnum tn̄ aduerte.ff.de fideiuss. Et ex his primo aspectu redditur dubia ꝯclusio.s̄.per consulentem firmata. ¶ Uerum istis non obstantibus vlterius cogitando ꝯclusionem supra firmatam per clarissimum Consultorē iuridicam,ꝛ oīno tenendā arbitror. Et non est dubiuꝫ ꝙ ꝯuentio, seu pactum de quo agitur fuit pactū de succedendo,ꝛ in illud dr̄ deducta solum obuentio dimidie partis bonoꝝ, que reperirent̄ tp̄e mortis eius qui sine filijs masculis decederet,vt supra per cōsultorem abūde deductū fuit,ꝛ per ꝯ̄ns per tale pactū dicit̄ data h̄rditas seu successio pro dimidia parte,ꝛ ideo de iure tale pactū valere non pōt†cū pacto,ꝛ ꝯuentione inter viuos successio, vel hereditas dari de iure non possit.d.l.hereditas.C.de pact.ꝛ concludit Barto.in consilio.ccxij. Premisso tibi etiam tu mihi. Alex.in consil.xxviij. Ponderatis v̄bis. iij.vol.ꝛ Deci. in ꝯsi. ccxxv. In causa quondam,cum multis alijs ꝯcordan. allegatis supra per

supra per consulentem. Qđ etiam vltra eum voluit Ang. in ꝯsi. clxxix. Uisis ꝑdictis instrīs. ij. ⁊ v. col. Fulg. ꝯsi. lxxij. Paterfamilias. iij. col. ⁊ doc. in ꝯs. ccccłxxxviij. In causa ⁊ lite que vertit. col. fi. cū pluribus qui allegari possent. ¶ † Et ꝙ nec pars hereditatis pacto irreuocabili dari possit (ꝓut ꝯtigeret in casu isto si pactū de quo agit valeret) tenet Claud. de seysel. ꝑ illū tex. in. l. pactū dotali. i. col. C. de pac. dū dicit ꝙ. l. stip̄lo hoc modo ꝯcepta. ff. de vbo. obli. ꝓcedit ēt si de parte hereditatis sit ꝯuentum vt per eum, qđ ēt voluit Deci. in ꝯsi. clxxxiiij. Et ꝓ tenui facultate. col. fi. in p̄n. ⁊ in. d. l. pactū qđ dotali. ꝓpe fi. ver. Scđo limitatur. idē voluit Pet. de anch. in rubri. de testa. in fi. vbi ēt Imo. ⁊ Alex. in. d. l. fi. col. fi. C. de pac. ⁊ tradit insignis Moder. d. Hiero. cagno. in. d. l. fi. col. xj. x. ⁊ ꝙ nec tota ⁊c. C. de pac. † ⁊ elegās doct. do. Andr. alzia. in. d. l. pactū qđ dotale post med. vbi fortius dicit, ꝙ nec de re particulari valeret pactū qñ soluꝫ in pactū obuētio illius rei post mortē deducit, ꝓut ēt voluit Bar. in. d. cōsil. ccxij. Et dictū fuit. s. per ꝯsulenteꝫ. est ergo cōis ⁊ vera opi. in casu nr̄o ꝙ pactū de quo agit (cum in illud sola obuētio dimidie ꝑtis bonoꝝ que reperirent̄ tp̄e mortis deducta fuerit) non vꝫ, sꝫ ꝙ supra per ꝯsulentē ꝯclusuꝫ est. ¶ Nec huic opi. ⁊ ꝯcłoni. s. firmate ob. iuṙm vt. s. per me in ꝯtrium ꝯsideratum. Qm̄ rn̄det vt. i.

¶ † Et in p̄mis ꝓ resolutione difficultatis, dico ꝙ apud nr̄os docto. est cōis opi. fere oīuꝫ ꝙ pactū de succedēdo, ⁊ sic ꝙ sola obuētio bonoꝝ deducit nō firmet iuro (qcqd in ꝯtrīu dixerit Bal. in. d. §. moribus. ⁊ Deci. i. d. l. pactū ꝙ dotali) ita. n. ꝯcludit bar. in. l. si qs ꝓ eo. ij. col. ver. p̄mo dixi qñqꝫ reprobat. ff. de fideiuſ. ⁊ in. l. stip̄lo hoc mō ꝯcepta. i. col. ver. facio aliā. ff. de ver. ob. ⁊ ibi Alex. ij. col. ver. ex his ēt infert. vbi dicit ꝙ opi. Bar. cōiter approbat vbi ēt idem dixit ⁊ defensauit Hiero. butigel. in. vj. colū. ver. pseqre vt ꝑ Bar. vbi ēt idē sequit Cro. in. i. no. ⁊ ideꝫ dixit Alex. in. l. pactū ꝙ dotali. in p̄n. C. de pac. ⁊ do. Deci. in. d. ꝯsi. ccxxv. ij. ⁊. iij. col. ⁊ ita obiter istos allegādo dixit. s. eximius ꝯsulēs, ⁊ vltra eū hanc opi. tenuit Bar. in. d. ꝯsi. ccxij. x. eadē rōne. ⁊ i. l. pactū ꝙ dotali. vbi ēt idē tꝫ Cy. Ang. Saly. ⁊ alij maxime Iaſ. q dicit ꝙ (excepto Bal. in. d. §. moribus. q solus fuit ibi in ꝯtria opi.) oēs tenēt istā ꝑteꝫ, ꝙ pactū de succedendo non firmat iuro vbi ēt ideꝫ tenent insignes moder. do. Iacobi. de. s. Geor. ⁊ Andre. alzia. idē ēt ꝯ Bal. ipsius rōnibus rn̄dendo tenet Iaſ. in. d. l. stip̄lo hoc modo ꝯcepta. iiij. col. ⁊ ante alios ita voluit gl. in ver. grauari. in. l. si qñ. §. i. C. de ioffi. testa. ⁊ in. l. pactū dotali. in ver. ip̄robauit. C. de colla. ⁊ in. l. qui supstitis. in gl. fi. ff. de acq. here. † ⁊. h. d. glo. loquant ꝯnalr̄ taꝫ in pacto de succedēdo q̄ ēt de nō succedēdo, ⁊ forte in pacto de nō succedendo hodie nō ꝓcedāt per. c. q̄uis. de pac. li. vj. tn̄ in pacto de nō succedēdo hn̄ ꝓcedit dcm̄ illaꝝ gl. vt per doc. ibi ⁊ in locis pallatis, ⁊ ita vr̄ declarasse Corn. in. d. l. pactū dotali. post p̄nc. in versi. opi. aūt glo. ⁊ ita inter pactū de nō succedendo, ⁊ de succedēdo, distinguit in effectu Bar. in. d. l. stip̄lo hoc modo ꝯcepta. vt. s. scđm iuro firmet p̄mū vero nequaq̄. Hāc opi. ēt sequit Iac. alua. in. d. §. moribus reprobās ibi Bal. ⁊ dicēs ꝙ Bal. met sibi ꝯtrius seqt istā cōem opi. in locis de qbus ibi ꝑ eū ⁊ vltra eū dico hanc opi. seqt ipse Bal. in ꝯsi. cxlviij. In casu ꝓposito. in p̄n. i. vol. ⁊ in consil. ccccxlj. Uisis statutis. in p̄n. v. vol. sic ēt tꝫ Ant. de but. in. c. cum ꝯtingat. iij. col. de iureiur. ⁊ Gemi. in. d. c. q̄uis. Fulg. in. d. ꝯsil. lxxij. Pau. de cast. in ꝯsi. cccclxviij. Non est dubiū. in p̄n. i. vol. ⁊ in ꝯsi. ccccxx. Uiso pūcto, post p̄n. ij. vol. in nouis. Pet. de ancha. in ꝯsi. cccciij. Uiso diligenter. Alex. in ꝯsi. xxviij. Pōderatis vbis. ij. ⁊. iiij. col. ij. vol. Corn. in ꝯsi. lx. q̄q̄ p̄ma facie. per totū. ij. vol. ⁊ do. Deci. sepissime hoc firmauit, qcqd disputando dixerit in ꝯtrīu in. d. l. pactū ꝙ dotali. Nā ita tenuit in ꝯsi. xxxj. Et ꝓ tenui facultate. ij. col. in ꝯs. clxxxiiij. Et pro tenui facultate. iij. col. in ꝯsi. cciij. Ut vera resolo. i. col. in ꝯsi. ccxxxvj. Nō parua difficultas. vij. col. in ꝯsi. ccc. Uisa petitione. ij. colum. in. d. ꝯsil. ccccłxxxviij. col. fi. ⁊ in ꝯsi. ccccciij. Ex duobus ꝯsilijs. col. fi. Hoc idē ēt voluit Riminal. in. d. l. pactū ꝙ dotali. in p̄n. de pact. ⁊ in. d. l. pactū dotali. ij. col. ver. tn̄ aduerte de colla. Ex qbus euidenter ꝯstat cōem opi. fere oīum esse ꝙ pactū de quo agit ex quo est de succedendo nō firmat iuro, imo pōt dici absolute oīum cum Bal. ⁊ Deci. s. in ꝯtrīu alleg. crebrius hanc ꝑtem tenuerint, vt ex predictis ꝯstat. Hoc ita posito nō esset opus vlterius insistere cum ab opi. tā cōi, ⁊ ita ab oībus approbata iudicando ⁊ ꝯsulendo nō sit aliquo modo recedendū per iura vulgaria. ¶ Sed vlterius instando (ex abundāti tn̄) pro clariori veritatis demōstratione, ⁊ ꝓ iustificatione ꝑdicte cōis opinionis, dico ꝙ illa de iure ꝓcedit, ⁊ ꝙ per punctū nois iuṙm in casu nr̄o non pōt opari, ꝙ actor aliquo modo sit audiendus. † Et in p̄mis hoc ꝓbat, qꝛ ꝓ regula dici pōt, ꝙ qñ ꝯctus est oīno nullus iuṙm nō pōt illud firmare ꝓut voluit Bulga. in auc. sacra pubeꝝ. seu in. l. i. C. si aduer. vendi. quē ibi sequit Cy. ⁊ Ultramōta. ⁊ dicit ibi Iaſ. in. iij. col. ꝙ ista opinio est de iure verioꝛ lꝫ q̄ plures eā reprobent vt ꝑ eum qui pro ea refert sex pulchra fundamenta que dicit esse fortiora q̄ ea que fiunt pro ꝯtria ꝑte qbus ipse ibi rn̄det vt per euꝫ, ita ēt ꝯcludit Ang. in ꝯsi. clx. Dn̄a Catherina. ij. col. dicens ꝙ qñ ꝯctus est ipso iure nullus non pōt firmari iuro, † qꝛ dr̄ impossibilis ꝯfirmatio nisi presupponat aliqđ subiectuꝫ ꝯfirmabile, vt ꝓbat in. c. auditis. de elec. ⁊ in. c. prudentiā. vbi ita dicit Inn. de offi. delega. cū simi. allatis per Barba. in ꝯsi. xxj. Et qdem viso puncto. v. col. ver. facit ēt ⁊c. i. vol. vbi per hāc rōnem ideꝫ tenet. ¶ † Et pro hoc vr̄ tex. in. l. non dubiū. in fi. C. de legi. ⁊ in. l. si qs inqlinos. §. fi. ff. de leg. i. qbus clare dr̄ ꝙ actus qui ꝯtra legis ꝓhibitionē celebrat iuro non fit validus, ⁊ istā partē plurimos allegans firmat insignis doc. dn̄s Hippo. de marsi. in ꝯsil. cxxv. In p̄nti causa inter ꝯsi. crimi. iiij. col. x. qꝛ rn̄deo illud. ¶ † Et lꝫ ista opi. simplr̄ posita non sit multū secura in pratica, qꝛ ꝯtra eā multi tenent tn̄ restringendo eam qñ ꝯctus esset oīno inualidus de iure cōi vr̄ ꝙ de iure ꝓcedat, ⁊ sit magis cōis, ita. n. tenuit Bal. in l. i. C. si aduer. vēdi. ⁊ Saly. in. d. auc. sacra pubeꝝ. ꝓut ibi refert ⁊ sequit Iaſ. in. vij. col. ver. tu rn̄de melius ⁊c. vbi dicit veraꝫ esse resolutionē ad. d. l. nō dubium, vt. s. ꝓcedat qñ ꝯctus de iure cōi est reprobatus, qꝛ tunc iuro nō validat secus si actus esset inualidus de iure spāli, vt per eum ibi, ⁊ ita fuit decisuꝫ in capella Tolosana, vt refert do. Stepha. aufre. in decisionibus. d. capelle in q. ccclxxxij. Itē fuit quesitū ⁊c. ¶ † Et ista opinio ꝓcedere vr̄ de plano declarando eā, vt. s. iuṙm interpositū sup ꝯctū nullo de iure cōi lꝫ eum nō firmet tn̄ dꝫ illud per iurantē obseruari sub pena piurij, si tn̄ sine dispendio salutis eterne seruari pōt vt alias dicebat Cuma. in. l. si qs pro eo. in. iij. col. ff. de fideiuſ. ⁊ Christopho. por. in. §. extraneus. instit. de here. insti. ꝓut refert ⁊ sequit Iaſ. in. d. vij. col. ver. qd tenendū, vbi ēt dicit ꝙ credit ita tenuisse subtilitatū principem Christopho. de castel. ⁊ ita respectu obseruantie iuramēti regula. d. c. cum ꝯtingat. cuꝫ alijs. s. allega. in ꝯtrium ꝓcedit nō aūt respectu validitatis ⁊ obseruantie ꝯctus per ꝑdicta. His sic stantibus dico ꝙ in casu nr̄o pactū istud de succedendo dr̄ de iure cōi reprobatum. vt. d. l. hereditas. C. de pac. ꝯuen. cum simi. ⁊. s. per ꝯsulentē plura deductū fuit, ergo iuṙm illud firmare nō potuit, ⁊ per ꝯñs heres. d. ser Hieronymi ad eius obseruantiā cōpelli nō pōt. ¶ † Et lꝫ dictus ser Hieronymus illud pactū reuocando (dū aliter de bonis suis in testō disposuit) forte fuerit periurus, qđ tn̄ nō admitto vt ex. i. dicendis appebit, tamē quo ad periurij reatū iuṙm nō transit in hr̄des, sed dicit qd personale vt tradūt doc. in. c. veritatis. de iureiur. maxime Inno. ⁊ sic qñ iuṙm non ꝯfirmat ꝯctū non transit aliquo modo in hr̄des vt declarat Bal. in ꝯsi. cccclxiij. Quedā scriptura. ij. col. i. volu. tradit Fulgo. in ꝯsi. clxxxix. Uisis suprascripto. ij. col. cum ꝯcordan. vt scribit Alex. in ꝯsi. cxxix. Uideret p̄ma ꝯsideratiōe. col. fi. vj. vol. ¶ † Scđo hoc idē ꝓbatur, qꝛ in actibus liberis, ⁊ variabilibus ex mero arbitrio disponētis nemo pōt sibi legē imponere a qua nō liceat recedere. l. si qs in ꝑncipio testamēti. ff. de lega. iij. ⁊ ibi Bar. ⁊ oēs tradūt, ⁊ tradit Bar. in. l. cū precario. ff. de precar. refert ⁊ sequit patruus ⁊ dn̄s meus Soci. in ꝯsi. lviij. Sup ꝓposita. q. ij. col. ver. ꝯfirmant ꝑdicta. ⁊ Curt. in ꝯsi. lxviij. col. pe. ver. quarto vltra Alex. ¶ † Et adeo veꝝ est hoc ꝙ nec ꝑ iuṙm de aliquo obseruando vel nō reuocādo qs dr̄ sibi talē legē iposuisse a qua nō liceat ex libito volūtatis recedere ꝑ doc. vt in d. l. si qs i p̄n. † Inferentes ꝙ si qs ꝯdito testō iurauerit illud nō reuocare nō ꝓpea ipedit qñcūqꝫ voluerit illud reuocare, ita inqt ibi Bar. ⁊ oēs sequunt, tradit bal. i ꝯsi. xxij. qdā fecit testm̄. ꝓpe fi. i. vol. vbi ēt dicit ꝙ reuocādo testm̄ nō fit piurus, lꝫ aliqui ꝯ teneāt vt ꝑ eū. Et ꝙ p iuṙm nō ipediat reuocatio testamēti tꝫ etiaꝫ Fulg. in ꝯsi. xxxix. ad p̄mū vr̄. in p̄nc. ⁊ in ꝯsi. xciij. ad id de quo p̄mo. circa med. Pau. ꝯ ca. in ꝯsi. cxxij. qđ dicta dn̄a. in p̄n. ⁊ in ꝯsi. cccxxxix. dico nō ob. iuro. in p̄n. i. vol. in nouis. ⁊ est cōe dcm̄ vt ꝑ do. meū Soci. in. d. ꝯsi. lviij. ⁊ tradit Curt. in ꝯsi. lij. sup articulo. iij. col. ver. scđo qꝛ faciēs testm̄. ⁊ in. d. ꝯsi. lxviij. dn̄s Ioannes. col. an̄pe. x. scđo mouet Alex. cū infinitis ꝯcoꝛ. vt ꝑ Alex. in ꝯsil. xviij. visis capitulis. post p̄n. alias est. clx. ij. volu. ¶ † Sic ēt ex his infert, ꝙ iurans se nō reuocaturū ꝓcuratoreꝫ nō impedit eū reuocare vt per doc. in locis ꝑdictis ⁊ plura tradit Ang. in ꝯsi. ccxxv. Sup quo dubio. ⁊ fuit dictū glo. in ver. reuocatus. in. c. fi. de ꝓcura. lib. vj. quē ita firmādo alle. Barba. in rubri. de reb. eccle. nō alie. col. viij. ⁊ Alex. in dicto ꝯsilio. xviij. p̄ma colū. ¶ Plura etiam alia similia inferuntur, vt in locis predictis vi-

27 deri potest. †Et inter cetera multũ signanter concludit patruus meus Soci. vbi supra ꝙ princeps gratiã ex mera eius voluntate pendentem alicui ↄcessam reuocare qñcunq; poterit non obstante iuramento, vt per eum per quez, ⁊ per alios in locis predi
28 ctis firmat̃ ista ↄclusio, †ꝙ iuramentum sup actu alias libero, ⁊ variabili prestitum non facit eum necessariũ, ⁊ imutabilez quasi tunc videat̃ prestitũ ↄtra substantiã actus, iuxta dicta per Bar. in. d. l. cum precario. ⁊ per Barb. in. d. rub. de reb. eccle. nõ alie. ⁊ hanc ↄclusionem posuit etiam Jas. in. l. si mihi. ⁊ tibi. §. in legatis. iij. col. ver. addo fortius. ff. de leg. i. Sed non est dubiũ ꝙ hr̃e quem successorem in totum, vel in partem pendet ex mero arbitrio decedentis, q; põt in testõ quẽcunq; voluerit instituere, ⁊ in
29 eo qñcunq; variare, †cuz ambulatoria sit testantis volũtas. l. qȯ si iterum. ff. de adim. leg. ⁊. l. cum hic status. §. ait orõ. ff. de dona. inter virũ ⁊ vxo. cum simi. ergo sequit̃ ꝙ nemo in hoc sibi legem imponere põt (etiam per iuramentũ) a qua non liceat recedere. Alioqn iuramentũ sup actu libero, ⁊ variabili redderet eũ necessarium ⁊ imutabilem ↄtra naturam ⁊ substantiã eius. Sic igitur in ꝓposito clare sequit̃ ꝙ pactũ de succedendo de quo agit̃, nec etiam cum iuramento dicit̃ imposuisse necessitatem vt ab eo recedi non potuerit, ⁊ per ↄ̃ns sequit̃ ꝙ dictus ser Hieronymus (non obstante predicto pacto, nec ẽt iuramento) vniuersaliter filiam suaz hr̃dem instituere potuit, ⁊ illa ad aliqd occasione dicti
30 pacti nõ tenet̃. ¶ †Tertio hoc idez ⁊ ↄclõ. s̃. firmata ꝓbatur, q; negari non põt pactũ de succedendo de quo agit̃ esse ↄ̃ bonos mores, vt. d. l. ex eo. C. de inutil. stipul. ⁊ in. d. l. stiplõ hoc modo ↄcepta. de verbo. obli. ergo videt̃ sequi ꝙ iuramento non firmet̃ per. d. c. non est obligatoriũ. de regu. iur. lib. vj. ⁊ auc. quod eis. C. de nup. ⁊ cum ille tex. in. d. c. non est obligatoriũ generaliter, ⁊ indistincte dicat ↄtra bonos mores iuramentũ non ligare d; simpl̃r, ḡnaliter, ⁊ indistincte intelligi quõcunq; aliquid sit ↄtra bonos mores. l. i. §. ⁊ ḡnaliter. de lega. prestan. ⁊. l. de precio. ff. de publi. cum simi. Nunq̃. n. iure cautum reperit̃ ꝙ iuramentũ cõtra bonos mores prestitum obliget quicqd inↄ̃rium. s̃. allegauerim.
31 ¶ †Nec obst. in primis. d. c. q̃uis. de pac. lib. vj. q; rñdetur ꝙ si recte ↄ̃sideretur pactum de quo ibi ⁊ prestitum iuramentum non põt dici ↄtra bonos mores. non. n. ex tali pacto auferet̃ libera testamenti factio cum pater in eo casu posset filiam illam instituere, ⁊ illa ex testõ succedere non ꝓhiberet̃, vt ibi magis cõiter ↄcludunt doc. ⁊ tradit Deci. in. l. pactum dotali. C. de colla. ij. colum. ver. ⁊ predicta ↄclusio limitat̃ pmo ⁊c. Item nec ex tali pacto inducit̃ votum aliqȯ captande mortis, q; cum sit pactum de non succedendo qui non est successurus verosimil̃r non optabit
32 mortem, †sic ergo fieri d; dr̃ia inter pactum de succedendo, vt. s. illud dicat̃ ↄtra bonos mores, ⁊ pactum de non succedendo, ⁊ illud non sit ↄtra bonos mores nimirũ igit̃ si tunc firmat̃ iuramento, ⁊ ita ꝓcedit. d. c. q̃uis. ita notabilit̃ voluit Bart. in. l. fi. C. de pac. in. ij. q. in fi. in. d. l. stipulatio hoc modo ↄcepta. ⁊ in. l. si quis pro eo. ꝑpe fi. ff. de fideiuſ. Si recte aduerſat̃. Semp. n. presupponit ⁊ vult ꝙ in. d. c. q̃uis. iuramentũ non sit prestitũ ↄtra bonos mores, ⁊ vult esse dr̃iam inter pactum de succedendo, ⁊ pactũ de non succedendo, sic ẽt voluit Bal. in. d. l. fi. ⁊ videnť velle omnes, ⁊ legentes, ⁊ ↄsulentes quos. s̃. allegaui tenere ꝙ pactum de succedendo non firmat̃ iuramẽto. Nec placet dicere vt dicebat Bal. in. d. §. moribus. ꝙ in. d. c. q̃uis. virtualiter erat ẽt pactũ de succedendo, q; hoc negat̃, nullibi. n. ibi apparet ꝙ adesset filius, aut ꝙ de eo in pacto fuerit habita ↄ̃sideratio, ⁊ pater posset in testẽ eum nõ instituere. ¶ Et preterea id qȯ dicit Bal. esset non ꝑncipaliter, sed in ↄ̃ñam. Et ꝑpterea non esset attendendum (posito ꝙ esset vex) iuxta. l. si quis nec cãm. cum his que ibi dñt doc. ff. si cer. peta. ⁊ ita declarat Alex. in. d. ↄ̃si. xxviij. ij. vol. iiij. col. in ver. nec obst. ꝙ per pactum ⁊c. ¶ Preterea posset ẽt dici, ꝙ. d. c. q̃uis. non ꝓcederet qñ renunciatio simpliciter esset facta fratri, vt abunde defendit Jas. in. d. l. stipulatio hoc modo ↄcepta. v. ⁊. vj. col. in versi. reperio ꝙ idem Bal. sup hoc tñ non firmo qcq̃, q; non necessarium cum satis ↄ̃stet. d. c. q̃uis. nõ ob
33 stare ex p̃dictis. ¶ †Scḋo nec ob. ꝙ donatio inter virũ ⁊ vxorẽ firmet̃ iuramento, ⁊ tñ videt̃ ↄtra bonos mores, vt p Are. in. d. ↄ̃si. lxxiiij. cuz aliis. s̃. allegatis, q; rñderi põt. Primo ꝙ opi. illa Are. ⁊ socioꝝ forte non est tuta q̃m tenendo ꝙ talis donatio sit ↄtra bonos mores videt̃ tenendũ esse in ↄ̃ñam ꝙ non firmet̃ iuramento per. d. c. non est obligatoriũ. ⁊. d. auc. ꝙ eis, ⁊ ita tenet Bar. in. l. i. ff. de dona. iter vir. ⁊ vxo. Bal. in ↄ̃si. cccxcviij. que stio talis vertit̃. ij. col. ver. sed salua reuerẽtia. i. vol. Pau. de ca. in ↄ̃si. lxi. Notandũ est pmo. i. col. ij. vol. in nouis. ⁊ hanc op. defendendo plene ꝓsequitur Barba. in quodaz ↄ̃si. incip. Sapienter optimus predixit psalmista. ij. col. cum. iiij. seq. impresso inter ↄ̃silia Curt. no. lxvj. ⁊ patruus ⁊ dñs meus Soci. in ↄ̃si. lxv. Circa pmam. q. vj. ⁊. vij. col. versi. superest ⁊c. Scḋo rñdet̃ posito ꝙ opi. Are. sit vera, ⁊ sic ꝙ talis donatio iurõ ↄ̃firmet̃, ꝓut vr̃ magis cõis, q; negat̃ ꝙ sit ↄ̃ bonos mores, nullibi. n. illud dicit̃,
34 † ⁊ d. l. i. de dona. inter vir. ⁊ vxo. que ad illud allegat nihil ꝓbat. nõ enim ibi dr̃ talem donationẽ esse ↄtra bonos mores, sed tm̃ dr̃ ꝙ moribus apud nos receptũ est ne valeat, ⁊ d; itelligi moribus. i. ↄ̃suetudine, ⁊ iure non scripto. iuxta. §. ex non scripto. insti. de iure natu. gen. ⁊ ciui. ⁊ vr̃ velle glo. in. d. l. i. ita ẽt illum tex. declarat Jmo. in. c. cum ↄtingat. ꝑpe fi. de iureiur. in ver. circa tertium an valeat donatio. ⁊ Jas. in. l. pacta que ↄtra. col. ij. ver. vltra alios. C. de pac. lʒ de Jmo. mentionem nõ faciat allegat in simili. l. moribus. in prin. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊. l. more. ff. de acquirẽ. here. cum his que in eis dicunt doc. ⁊ alia qdam, vt per eum, ⁊ ita etiã declarat subtilis Moder. do. Fort. hispa. in tracta. de vltimo fine iuris canonici ⁊ ciuilis car. xx. ij. col. ver. si tñ aliquis opponeret.
35 ¶ †Tertio non obst. qȯ de donatione omniũ bonoꝝ presentium ⁊ futuroꝝ dixit Corne. in. d. ↄ̃sil. cclij. q; rñdetur eisdem modis. Primo. s. ꝙ forte opi. Corne. non est tenenda, nam si volumus donationẽ talem nõ valere ea rõne, q; sit ↄtra bonos mores iam ↄ̃stat ꝙ iuramento non d; ↄ̃firmari. d. c. non est obligatoriũ ⁊ distinctio illa inter bonos mores canonicos, ⁊ ciuiles nõ est iuridica, vt infra dicam, ⁊ credo ꝙ ↄtra opi. Corne. sit cõis opi. si recte ↄ̃sideret̃, mens doctoꝝ, nam ꝙ iuramento non firmet̃ voluit Bar. in. d. l. si qs pro eo iunctis his que ipse dixit in. d. l. stipulatio hoc modo ↄcepta. dicit. n. in. l. si qs pro eo generaliter, ꝙ qñ ↄ̃ctus reprobat̃, q; sit ↄtra bonos mores, ⁊ inter alia exemplificat̃ qñ per eum aufertur libera testãdi facultas non firmat̃ iurõ, sed in. l. stipulatio hoc modo ↄcepta. voluit istã donationẽ reprobari, q; per eam aufert̃ testãdi facultas, ⁊ per ↄ̃ns, q; sit ↄtra bo
36 nos mores, ergo satis aperte noluit eam firmari iurõ, †⁊ ita etiã virtual̃r volunt oẽs doc. q post Bar. tenent talem donationez nõ valere, ⁊ reperio ꝙ ita necessario vult Alex. in. d. l. stipulatio hoc modo ↄcepta. in. vij. col. ver. subdit ibi Pau. de ca. vbi post Pau. per eum allegatũ vult ꝙ si dono oĩa mea bona presentia ⁊ futura post mortem, ⁊ ꝓmitto non reuocare cum iuramento talis donatio valebit, ⁊ erit donatio causa mortis ꝓpter illa xba post mortẽ. Sed qñ illa xba non fuissent, vult Alex. ibi talẽ donationẽ non valere, ⁊ tñ interuenerat iurm̃, ⁊ idem Corne. in. d. auc. sacra pubex. col. xvj. dicit ꝙ in pratica seruat̃, ꝙ talis donatio non ↄ̃firmet̃ iuramento. ¶ Scḋo rñdet̃ posito ꝙ opi. Corn. in. d. ↄ̃si. sit vera ꝙ illa non ꝓcedit per suam rõnem, sed ex eo, q; negari põt ꝙ sit aliquo modo ↄtra bonos mores, ⁊ ita negando q̃ plures doc. tenuerũt talẽ donationẽ simpl̃r factaz valere ẽt sine iurõ, vt tradit Alex. in. d. l. stiplõ hoc modo ↄcepta. vj. colũ. ver. ↄ̃riam sñiam ⁊c. vbi ẽt Jas. col. x. in ver. ↄ̃riam opi. ⁊c. ⁊ istaz opi. sequit̃ ⁊ defendit Ange. in. d. ↄ̃sil. clxxix. Et insignis Modre. Andr. alziat. in. d. l. fi. C. de pac. in glo. fi. ver. sed qd in donatione inter viuos. vbi aperte ostendit per eam non auferri testãdi facultatẽ, nec qd ↄtra bonos mores induci merito, ergo vale
37 re d;, vel saltem ↄ̃firmari iurõ. ¶ †Sed vlterius dico ꝙ decisio Corn. nihil ad casum nostrũ esto ꝙ ꝓcederet per viam suam, q; dico ꝙ in casu nr̃o, pactũ dr̃ ↄtra bonos mores ẽt canonico iure q;. s. inducit votum captãde mortis, vt ꝓbat̃ in. d. l. fi. ibi, ⁊ periculosi euentus. qȯ ẽt illo iure fugiendum est. c. detestanda. ⁊. c. ne
38 captãde. de ↄcef. preben. lib. vj. ¶ †Nec obst. ꝙ istud pactũ fuerit mutuũ, ⁊ sic interuenerit ↄ̃sensus eoꝝ de quoꝝ successione agitur, ergo d; valere per. d. l. fi. C. de pac. q; rñdet̃ ꝙ illud ꝓcederet qñ ille qui sic ↄ̃sensit perseuerasset vsq; ad mortem in eadem voluntate vt ibi dicit̃ qȯ non fuit in casu nostro, q;. d. ser Hieronymus recedens a tali pacto vl̃r totam suam hereditatem reliquit sue filie in testõ cassando oẽm aliam dispositionem suã pre
39 cedentem. ¶ †Preterea tale pactum ex alio videt̃ ↄtra bonos mores, q;. s. in eo expectat̃ mors libere hoĩs qȯ neq; ciuile, neq; naturale est. l. inter stipulantem. §. sacrã. ff. de verb. obli. ⁊ hoc est qȯ dr̃ in. d. l. fi. tale pactum esse plenum tristissimi euentus, ⁊ hoc videt̃ etiam ↄtra ius gentium, vt videt̃ tex. in. l. quidam. §. fin. ff. de dona. ibi, q̃m aduersus bonos mores, ⁊ ius gentium festinasset ⁊c. negari enim non põt tale pactum aliqd turpe ↄ̃tinere, q; illi fratres ex eo facti erant inuicem solliciti de hr̃ditate alterius eiusq; mortem expectabant ad quod est bona glo. in. l. nec nos. in verbo transigi. C. de postli. reuer. ⁊ tradit dñs meus Soci. in consil. lxxiiij. Super controuersia. i. col. in fi. ij. vol. ↄcludens talia pacta turpe continere, ⁊ inducere votum captande mortis, ⁊ propterea non firmari iuramento, vt per eum qui ad hoc allegat Anton.

gat Anton. de butrio, et Caccialuppum in locis per eum alle-
40 gatis, allegat et alios plures, ut per eum videri potest. ¶ † Faciunt ad hec pulchra verba Salyce. in l. pactum quod dotale. C. de pac. ij. colum. in versi. sed attende, dicit enim quod pactum de succedendo reprobatur et dicitur contra bonos mores quadruplici ratione. Prima quia necessitas ad id quod liberi arbitrij esse debuit. Secunda quia invitat ad captandam mortem alterius. Tertia quia nedum invitat, sed etiam de facto parat insidias vite. Quarta quia contra ius sanguinis, ut per eum inferentem quod tale pactum dicitur contra ius divinum naturale, gentium, et civile nutriens peccatum, et ideo dicit quod non validatur iuramento, et ita etiam dixit Alex. referendo Sa-
41 ly. in dicto consil. xxviij. iij. vol. iij. col. ¶ † Et ex his sequitur quod pactum istud dicitur contra bonos mores aliter quam sola iuris civilis consideratione, quia etiam iure gentium et naturale, et per consequens etiam iure canonico quod nunquam a naturale dicitur separatum. c. sane. §. cum ergo. contra distin. cum sim. et istud etiam voluit Fort. hispa. in d. tracta.
42 de ultimo fine etc. car. xx. in ij. col. ¶ † Preterea videtur etiam per istud pactum auferri libera testamenti factio, quia eo stante valido cogeretur decedens sine masculis supstitem pro dimidia instituere, et sic eum habere heredem quem forte nollet, nec hoc tollitur ex eo quod possit libere de alia dimidia testari, quia illud tolleraretur quando de dimidia esset depositum inter vivos, nam tunc talis dispositio non vitiaretur, tanquam auferens liberam testamenti factionem, quia de his que haberet tempore mortis libere testari posset licet essent pauca, et ita procedat opinio Bar. et aliorum in d. l. stipulatio hoc modo concepta.
43 † Sed quando pactum vel dispositio tendit ad successionem, ut in casu nostro, et vult quod quis de eo quod tempore mortis habebit etiam pro parte certum habeat successorem non valet, quia in eo quod mortis tempore reperitur non posset decedens libere testari, sed certum cogeretur habere successorem, et libertas testandi esset constricta contra. l. si fratres alias. l. cum duobus. §. idem respondit. ff. pro soci. est ergo istud pactum in casu nostro etiam ex hoc contra bonos mores. iuxta. d. l. stipulatio hoc modo concepta. Et per consequens iuramento non debet firmari. ut. d. c. non est obligatorium. Super hoc tamen non insisto ulterius, quia non est necessarium cum ex aliis supra dictis iam constet pactum de quo agitur iu-
44 ramento non firmari. ¶ † Preterea etiam negari potest ista distinctio bonorum morum iure canonico, vel iure civili de qua per Bal. in d. l. pacta que contra. C. de pac. cum aliis supra in contrarium allegatis, nam boni mores videntur hi qui iustitie equitati, ac naturali rationi conveniunt, et quod sit contra iustitiam equitatem, et naturalem rationem potest dici contra bonos mores, hoc autem convenit pariter et semper ita iuri canonico sicut civili, imo ut dixi, ius canonicum a naturali ratione nunquam dicitur separatum, ergo sequitur quod cum quid dicitur contra bonos mores intelligi debet, utroque iure inspecto, et sic illa distinctio Bal. et sequacium non dicitur vera prout eam elegãter reprobat predictus do. Fortu. in d. trac. de ult. fine. etc. car. xx. col. i. et satis hoc videtur probabile, quia iura simpliciter et absolute dicunt quid esse contra bonos mores, et iuramentum adversus bonos mores prestitum non esse obligatorium simpliciter et absolute, et sic nulla habita distinctione, ut ex predictis constat. Et ad. c. quamvis. de pac. lib. vj. propter quod Bal. et alij eum sequentes posuerunt illam distinctionem iam supra patet responsio quia s. ibi pactum non dicebatur contra bonos mores ut iam dictum fuit. Verum etiam super istis non puto ulterius instandum, quia etiam quod illa distinctio procederet adhuc vera est conclu. supra firmata, quia pactum de quo agitur si irrevocabiliter obligasset esset contra bonos mores etiam iure gentium et
45 naturali ratione, et per consequens etiam iure canonico, ut ex predictis constat. ¶ † Nec predictis obstat quod tale pactum inter milites et favore pie cause tolleretur, ergo non videtur quod sit contra bonos mores, ut supra arguebatur in contrarium. Quoniam respondetur quod etiam dictis casibus tale pactum non obligat irrevocabiliter, ut tradunt doc. maxime Alex. et Jas. in d. l. l3. C. de pac. possunt enim illi milites sic paciscentes, ut ibi dicitur, illud pactum revocare, et aliter disponere, sed si nihil contra dixerint illud pactum habet iura ultime voluntatis, et supremi iudicij, et ibi vult tex. et declarant doc. Et recte considerando cum ille tex. dicat illud esse speciale in militibus pro loco cum a speciali potest pro ista parte induci, ut. s. in aliis quam in militibus pactum illud nullas habet vires. Et ex predictis omnibus satis superque et multifariam ostensum fuit pactum istud cum fuerit de succedendo irrevocabiliter non obligare, imo nullius esse momenti nec iuramento confirmari, et ita esse communem omnium doc. opi. que ex predictis efficaciter iustificatur. ¶ Superest nunc respondere ad illud quod ultimo loco
46 in contrarium allegabam. † Unde pro eius clara resolutione, dico quod iuramentum solum addit religionis vinculum, et divinum, ut ita dixerim, robur respectu. s. eius quod est deductum in obligationem, sed obligationem ipsam nullo modo auget, quia semper refertur ad contractum, et ad eius qualitates, ut declarat Old. in consi. ccxxxviij. Cum mulier donatrix. Egidi. belleme. in consi. xxiiij. Ex facto quodam. ij. col. ver. secundo eo quod in hoc. et Deci. in consi. clxxx. Visa renunciatione. in fi. cum concord. per eundem Deci. allegatis in consi. ccccviij. In presenti consultatio-
47 ne. ij. col. ver. ultimo non obst. † Unde ad propositum dum dicitur quod iuramentum habet vim clausule, si quod ago non valet ut ago etc. et quod actus valeat omni meliori modo etc. ut dicebatur in argumento debet intelligi respectu eius quod partes egere voluerunt, et fuit forte peccatum in solenitate, prout proprie loquitur. d. §. filius matrem. in contrarium allegatus. non autem potest iuramentum operari quod actus va-
48 leat aliter quam partes agere voluerint, † quia per iuramentum non suppletur deficiens consensus, nec etiam si deficeret substantia. Ita singulariter declarat Rom. in consi. cccccxvij. In casu proposite consultationis.
49 vj. col. ver. sed certe respondeo. † ubi expresse dicit quod. d. §. filius matrem loquitur quando iuramentum adicitur actui in quo est defectus solemnitatis, non autem quando adicitur actui qui non potest valere ex defectu substantie vel deficientis consensus, Nam tunc iuramentum non fa-
50 cit actum valere ut potest. † Sed standum est eo casu regule dicenti quod una species conventionis in aliam ex seipsa transire non potest. l. si ego. et quod ibi dicunt doc. ff. si cer. peta. et ibi Roma. hoc probat ad quem me remitto, et istud dictum Roma. refert et sequitur do. Marcus anto. baue. in trac. de virtute et viribus iuramenti. i. colum. in fi. et fuit hoc dictum Bar. in d. l. si quis pro eo. in. viij. membro.
51 ver. predicta que dixi etc. † Dum ipse dicit quod quando consensus deficit, vel est certo modo limitatus sic debet intelligi iuramentum, nec se extendit nisi usque quo consensum fuit ut per eum, et ita etiam concludit Curti. in consi. lxxv. Dominus ludovicus. vj. col. ubi plures allegat concordantes et ultra eum sic referendo Barto. declarat insignis Moder. dominus Vincen. hercula. perusi. in. l. i. §. si quis ita. colum. xxiij. versicu. solum restat declarare. ff. de verborum obligation. ¶ His sic stantibus dico quod in presenti casu partes voluerunt pacisci solum de succedendo in invicem, et sic solum in pactum deduxerunt obventionem bonorum que tempore mortis reperirentur et ad illud consensus eorum erat directus, non autem ad donationem aliquam inter vivos ut ex his que per consulentem dicta sunt apertissime probatum fuit unde cum circa donationem, et eius substantia simul cum forma defecerit in eamque partes non consenserint, non potest dici quod vigore iuramenti pactum de succedendo ab eis initum valeat ut donatio inter vivos, et ita de una specie conventionis ex seipso in aliam transeat. Alioquin iuramentum operaretur ultra consensum et voluntatem partium contra predicta, et contra regulam illam vulgatam videlicet quod actus agentium nihil preter eorum intentionem operari debent. l. non omnis. cum his que ibi dicunt docto. ff. si certum petatur. et etiam iuramentum obligationem augeret ultra deducta in pactum quod esset alienum a iuramenti natura ut superius dictum fuit. Laus Deo.

Maria. socinus iurisconsultus iunior Padue legens. 1531.

SUMMARIUM

¶ An affictualis post latam sententiam quod bona omnino restituantur domino remaneant affictualis.
¶ Qui vult unum dicitur velle omne eius antecedens necessarium.
¶ Sententia facit ius inter partes et pro veritate habetur.
¶ Sententia ius non transfert, sed declarat ius esse.

1 Qui vult unum vult necessario omne eius antecedens necessarium.
2 Dominium per sententiam non transfertur, sed per traditionem, sed quando sententia est super actione reali, declarat ius esse apud agentem.
3 Res loco pignoris retineri potest, quousque satisfiat de eo quod debetur.

CONSILIUM XLV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. ¶ Consideratis his que in facto narrantur super presenti difficultate videlicet scilicet Laurentius Brusatus tanquam affictualis teneatur, et capi potuerit ut debitor pro affictibus et residuis decursis post latas duas sententias conformes que transierunt in rem iudicatam, seu postquam ipsarum virtute possessiones de quibus agitur erant omnino relaxande illis de Nogaria solventibus tamen prius ducentos ducatos istis de Brusatis iuxta sententiarum tenorem placet mihi conclusio negativa, quam etiam post excellentiss. Advocatum uberrime firmavit clariss. do. Marcus Mantua mihi uti frater honor. Et sic una cum eis arbitror quod Laurentius predictus affictualis non sit, et sic quod ex causis predictis debitor dici non possit, et consequenter quod

male ꝛ iniuste ea de cā in carceribus detineatur. Et istud ni fallor euidētissime ostendit̄. Nā isti ḋ Nogaria in iudicio reali petierūt posſiones ṗdictas eis relaxari ṗtēdētes affictū apḋ istos ḋ Brusatis amplius non debere ꝑdurare quacūq; de cā, de qua nūc nō est curandū, ꝛ ꝓut petierunt obtinuerunt per sniam duplicataʒ, ꝛ sic in effectu in ṗdicta snia virtualiter ꝯtinet̄ non durare amplius affictū, nam cū snia ꝯdēnet istos de Brusatis ad relaxādas possessiones necessario importat affictū non ꝑmanere, qꝛ alias durante affictu nō essent illi de Brusatis suo iure priuādi. hoc ergo diffinito affictu in necessariū antecedēs oīno in snia ꝯtinetur. †Qui enim vult vnū vult necessario omne eius antecedēs necessariū. l. nec is. §. i. ff. de acqui. here. l. si inter legatā. ff. de serui. l. veteres. ꝛ ibi not. ff. de itine. actuq; priua. ꝛ in. l. ij. vbi tradunt doct. ff. de iurisdi. omni. iudi. cū multis simi. ¶ Et cuʒ ista snia in his que continet fecerit ius inter ꝑtes, ꝛ pro veritate habeant̄ oia in ea ꝯtenta vt. l. ingenuuʒ. ff. de statu homi. l. papinianus. §. si ex causa. ff. de inoffi. testa. ꝛ in. l. res iudicata. ff. de reg. iur. sequit̄ clara ꝛ manifesta ꝯclusio istos de Brusatis, ꝛ sic hodie istum Laurentiū nō posse dici affictualem, ꝛ sic etiaʒ ex ea causa nō potest dici aliquo modo debitor. ¶ †Nec est ad ꝓpositum dicere ꝙ per sniam ius, seu dñium non transfert̄, sed per traditionem, iuxta. l. traditionibus. cum materia. C. de pac. Qm̄ dico ꝙ per sniam veꝝ est dñiuʒ ꝛ ius non transferri, sed qñ snia est suꝑ actione reali, prout fuit in casu isto, declarat ius esse apud agentē. iuxta. l. sicuti. §. sed si querat̄. ff. de serui. vendi. ꝛ ibi tradunt doc. ¶ Unde non dicaʒ isto casu per hanc sniam fuisse translatum ius de istis de Brusatis in illos de Nogaria, sed fuisse declaratū ꝙ tale ius apud eos de Nogaria erat, ꝛ ꝓpterea istis de Brusatis ꝯdemnati fuerunt ad relaxandas possessiones, vt sic posſiones ipse redeāt actualr̄ ad eos qui ius, seu dñium presupponebant̄ hr̄e sicut semꝑ ꝯtingit in iudicio reali vt habet̄ in toto titu. ff. ꝛ. C. de rei vendi. ꝛ tradit̄ in. d. §. sed si querat̄. ¶ Nec dicat̄ ꝙ snia videt̄ ꝯditionalis vʒ, si isti de Nogaria soluāt ducentos ducatos, vt in ea (qꝛ ex hoc predicta nō remouent̄, qm̄ lʒ executio snie, ꝛ actualis relaxatio possessionū penderet ab illa ꝯditione, ꝛ ꝓpterea qꝛ ꝯditio nunq̄ fuit impleta nō debuit fieri posſionuʒ relaxatio, ꝓut etiā facta non fuit tñ snia in eo, ꝙ declarat virtualiter ius, seu dñium (de quo tūc agebat̄) esse apud illos de Nogaria actores, ꝛ sic affictū in ꝑsonis istorum de Brusatis esse finitum nō dicit̄ pendere ab illa ꝯditione, sed esse pura ꝛ simplex, ꝛ dicit̄ fundata in iuribus ꝛ rōnibus, que tūc per illos de Nogaria in iudicio allegate fuerūt, †ꝛ videt̄ iudex in dicta snia quodāmodo velle ꝙ isti de Brusatis pro eoꝝ securitate, ꝛ quasi loco pignoris pro dictis ducatis. cc. posſiones retinerent quousq; de eis fuerit illis satisfactuʒ. iuxta. l. vnicā. C. etiā ob chirogra. pecu. pig. ret. pos. ꝛ ideo illi de Nogaria debēt sibi imputare si posſiones nō fuerunt relaxate, qꝛ per eos stetit qui nō soluerūt dictos ducatos. cc. nō aūt stetit per istos de Brusatis, qui se obtulerūt paratos recipere dictos ducatos. cc. ꝛ relaxare possessiones, vt plene per excellentissimū aduocatū, ꝛ clarissimū Consultorem dictū fuit suꝑ quo non puto vlterius insistendū, sed vna cum eis ꝯcludo ꝙ pro affictibus, ꝛ residuis decursis, vt. s̄. predictus Laurentius nō dicit̄ aliquo modo obligatus cum affictualis non sit, ꝛ ideo ob eam cām detentus debet ipsa velut iniustissima detentus relaxari. ¶ Et si dicat̄ ꝙ saltem dʒ teneri ad fructus. Dicam ꝙ ista erit alia questio, ꝛ forte ꝙ nec ad fructus erit obligatus, vt per ṗdictos clarissimos viros deducit̄. Sed ex posito ꝙ aliquo respectu sit ad fructus obligatus. (De quo ad presens ꝓpter tpis angustiam) ꝛ qꝛ lectionū quotidianaꝝ studio plurimū impedior, aliter non disputabo) dico ꝙ illi ab eo petendi, ꝛ liquidandi essent, ꝛ postquam in aliqua quantitate appareret debitor ꝓpter fructus potuisset ꝑpea fieri executio, sed antequam liquidetur an ad eos teneatur, ꝛ in quo teneatur, nō potest ꝑsona eius detineri vt est plusquā notissimū, debet igitur dictus Laurentius relaxari cum ex causa iniustissima, imo falsa detineatur. ¶ Nec quenquā offendat ꝙ in predicta snia dicit̄ reseruatis iuribus illis de Nogaria in reliquis sibi cōpetētibus ꝯtra dictos de Brusatis, quoniā ex tali reseruatio. in nullo alteratur snia in his, que in ea clare ꝛ necessario continent̄, sed reseruatio illa, vt verba sonant dicit̄ facta in reliquis vʒ si vltra ꝯtenta in snia isti de Brusatis ad aliquid illis de Nogaria tenerentur, sit eis ius reseruatum, ꝛ posset forte considerari ꝙ vsq; ad tempus illud ratione affictus, vel reliquorum in aliquo isti de Brusatis tenerentur, nam in eo ius dicitur reseruatū esse in omnibus alijs separatis ab his que in sententia continentur, in ea autem contenta semper firma permanere debent. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens. 1531.

SVMMARIVM

¶ De liberatione vtrum secuta fuerit ex quibusdam verbis per creditorem prolatis postquam audiuit obligatum petere liberationem.

1. Tacens an dicatur ꝯsentire si ꝯdicendo potuit impedire actuʒ.
2. Uerba sunt intelligenda ſm mentem proferentis.
3. Dispositio, seu liberatio si sit facta sub conditione, cessante conditione cessat dispositio, et liberatio.
4. Inducta ad fauorem non operantur damnum.
5. Intentio alicuius ex eius verbis arguitur.
6. Uerba debent contra creditorem interpretari, cum in eius potestate fuerit legem apertius dicere.
7. Uia, quam quis sibi elegit, illa sibi pateat.

CONSILIVM XLVI

D Irigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ In presenti cōsultatione paucissimis agam, tamen qꝛ veritas ipsa per se splendet, ꝛ verboꝝ adminicula non desiderat. l. i. C. si min. ab heredi. absti. cum etiam, qꝛ breuissimum tempus, seu vt verius loquar fere nulluʒ ad hoc peragendum mihi dat̄. Uiso igitur ꝓcessu, testiuʒ depositionibus, ꝛ reliquis in facto ꝯtingentibus, ꝓut in puncto narrant̄. Perlecto etiam ac bene ꝯsiderato eleganti ꝯsilio excellentissimi iuriscōsulti dñi Camilli Balioni mihi maioris honorandissimi, de sola subscriptione requisitus facile in eādem sniam ꝯcurro per iura ꝛ rationes de quibus in ꝯsilio. †Posset tamen snia ꝛ ꝯclusio consulentis in dubiuʒ reuocari per ea que magistraliter voluit Bar. in l. que dotis. colū. fina. ff. solu. matri. vbi dicit ꝙ quando queritur an tacens sibi preiudicet si ꝯsentire videat̄ ꝙ si preiudiciuʒ, quod ei poterat generari ꝯsistebat in iure personali non dicit̄ tunc ꝯsentire in sui preiudicium etiam ꝙ ꝯtradicendo potuisset actum impedire, ꝛ istud dictum Bart. ab omnibus videt̄ approbari. Sed iste Antonius in casu nostro, quādo Job fideiussor petijt se liberari tacuit circa eius petitionē nihil dixit, ergo nō debet dici ꝯsensisse, qꝛ alias sibi ṗiudicasset in iure ꝑsonali, idest in actione ex stipulatu ex fideiussione descendente, vt. l. potest. in fi. l. cum fideiubeat. ꝛ. l. si ita stipulatus. ꝛ per totum. ff. de fideius. ¶ Preterea ꝛ scḋo videt̄ ꝙ predictus Job non sit liberatus, qꝛ si quod fundamentuʒ pro ꝑte sua ꝯsideretur sunt illa verba ab Antonio creditore prolata vʒ, o lui mi dia vnaltra ricolta, o voi lo rimetete in prigione. †Tunc sic verba in dubio sunt intelligenda ſm mentem ꝓferentis, iuxta. l. si de intentione. ff. de iudic. sed de intentione dicti Antonij fuit ꝯditionaliter loqui, videlʒ, ego nolo liberare euʒ nisi detur nouus fideiussor, vel debitor detrudatur in carceribus, vt scilicet mihi satisfiat. †Unde cum alius non fuerit datus fideiussor, nec Māfredus principalis debitor fuerit carceribus detrusus videtur conditio liberationis cessare, ergo etiam ipsa liberatio cessare videtur. l. hec venditio. ff. de ꝯtrahen. emptio. l. meuius. ꝛ. l. qui heredi. §. plaucius. ꝛ ibi Bart. ꝛ patruus meus Soci. tradunt. ff. de ꝯditio. ꝛ demōstra. facit. l. cedere dieʒ. in ver. vbi sub ꝯditione. ff. de verbo. signifi. ꝛ maxime hoc videt̄ dicenduʒ, qꝛ dictus creditor videt̄ ꝓtulisse illa verba in sui fauorem, scʒ vt sibi magis esset succursum pluribus remedijs. iuxta. l. iij. §. fina. cum simi. ff. de libe. lega. †inducta enim in fauorem non operant̄ damnum ꝛ diminutionem. l. legata inutiliter. ff. de adim. lega. l. quod fauore. C. de legi. ꝛ. c. ob gratiam. de reg. iur. lib. vj. cum simi. His tñ non obst. credo iuri ac rationi ꝯsentaneum predictum Job esse liberatum ꝛ debere a iudice absolui per ea que. s̄. per do. consultorem deducta fuerunt. ¶ Nec obst. predicta ꝯtraria, qm̄ rñdetur, ꝛ ad primuʒ dico ꝙ illud esset veruʒ qñ oīno tacuisset, qḋ non fuit in casu nostro, nam cum Antonius creditor audiuisset predictum Job petere se liberari non tacuit, sed ꝓtulit verba de qbus supra qbus sibi ꝯstare potest eum petitioni dicti Job ꝯsensisse vt ex fundamentis per dñm Consulentem adductis euidenter apparet, que non repeto. †Preterea ex verosilī intētione eius sumpta ex ꝟbis iuridice arguit̄. l. nō alr̄. in ṗn. ff. de leg. iij. ꝛ. l. i. §. si is q naue. cū si. ff. de exer. act. ꝟba aūt p Antoniū ꝓlata iportabāt saltē ꝟosilr̄ ipm̄ Job liberare, sʒ volebat sibi dari aliū fideius. ꝛc. ¶ †Ad scḋm rñdetur ꝙ imo verba debēt interpretari ꝯtra creditorem arg. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verb. obli. cum fuerit in eius potestate legē apertius dicere vt dicit tex. in. l. veteribus. ff. de pact. ꝛ maxime qꝛ illa verba vīr clara ꝙ voluit

ipsum Job

ipsum Job liberare, vt ipse petijt vnde nō est tūc locus ꝯiecturis. l.ꝯtinuus.§.cū ita.ff.de verb.obli.⁊.l.ille aut ille.§.cum in vbis. ff.de leg.iij. Jlla enim verba, o lui mi dia vnaltra ricolta ⁊c. Ad Māfredum debitorem sunt referenda non ad Job fideiussorem quem creditor intendebat liberare prout ipse petebat Manfredum debitorem presentando. ¶Preterea esto ꝙ ꝯditionaliter debeant intelligi, quod tamen non fatemur. Dico adimpletam fuisse ꝯditionem, ⁊ per hoc qđ me principaliter induxit ad ꝯsulendū, tollit̄ oīs difficultas. Dico.n.ꝙ fuit datus alius fideiussor.s. Sigismūdus vt ipsemet in suis depositionibus ꝯfitet̄, nec veꝝ vī ꝙ Antonius illa vba ꝓtulerit simpliciter in eius fauorez, sed iaz
7 ex eis sumpta liberat̄.d.Job. Petijt vt in verbis ꝯtinet̄, † vnde cum viam illam sibi elegerit illa sibi patere dz.l.si mulier. in fin.ff. qđ met.cau. ⁊ cum ita factum fuerit vt ipse petijt, res caret difficultate, vt dixi. Laus Deo.

Socinus nepos Senis legens.1515.

CASUS

¶Decessit vltimo loco de anno.1507.dña Anna, apud quā erat tota hrēditas pr̄is eius Matthie de ciuitate Castelli. Et ipsi Anne supstites fuerūt dña Marietta mr̄ ⁊ dña Arcangela auia paterna. Dña Marietta mr̄ vt hrēs filie missa fuit imediate i possessionē corpalē p publicū nunciū ex cōmissiōe ptoris, reꝝ hrēditariaꝝ, ⁊ psertiz vnius domus de q̄ nūc agit̄, vt.j. Sed tunc orta fuit magna disputatio lis ⁊ ꝯtrouersia iter ipaz dñaz Mariettā ⁊ pdictā dñam Arcangelā auiā pr̄nā dicte Anne, nā ⁊ illa certis suis rōnibus ptendebat se hrēdem sue neptis pro dimidia pte. Duz lis iter eas agerēt fabrica, seu canonica.s. Floridi per suos auctores petijt sibi satisfieri ab hrēdibus pdicti Matthie de eo, ꝙ ipse Mathias remāsit debitor dicte fabrice tpe quo fuit eius camerarius. Et facto calculo inuentus fuit debitor in florenis.ccxl. in circa. Quapp dña Marietta vt hrēs Anne filie sue, ⁊ sic ēt.d.Mathie per se ⁊ suos hrēdes iure ꝓprio ⁊c. dedit ⁊ cessit.d.fabrice ⁊ eius administratoribus in solutuz ⁊ pagamentū pro dimidia pte dicti debiti florenoꝝ.ccxl.in circa dimidietatē domus predicte, de qua nunc agit̄, ⁊ hoc fecit de anno.1509.die.vj. Septembris, cuz pacto tñ, ꝙ dicta domus per certos electos estimari debeat, ⁊ si dimidia pars predicta fuerit pluris vel minoris dimidia parte dicti debiti hincinde fiat refectio, vel restitutio, ꝓut hec latius constant publico instr̄o, in quo etiam est clausula, constituens ⁊c.

¶Eodez anno ⁊ die.xj. Octob. dña Arcāgela pdicta vt hrēs ꝓ dimidia sue neptis psupponēs domū pdictā datā in solutū ēt ꝓ sua dimidia pdicte fabrice ꝓ.d.debito florenoꝝ.ccxl.in circa, ⁊ ipsa elegit certos estimatores, q vna cū estimatorib⁹ electis p.d.fabricā, seu eius administratores suā dimidiā ptem debeant estimare.

¶Et ab ipso tpe fabrica pdicta p suos admistratores icepit possidere pdcāz domū. Uerūtñ ē ꝙ estimatio pdicte domus nō repit̄ fcā, nec fieri de cetero pōt, qꝛ electi ad estimandū mortui sunt.

¶Fabrica pdicta paucis elapsis diebus vz, die.xxiiij. Octobris eiusdē anni.1509.p suos administratores vēdidit.d.domū cuidā magr̄o Petro lōbardo fabricatori.d.fabrice, ⁊ in eum trāstulit possessionē.d.domus ⁊ omne ius eius p bonas c̄as, ⁊ hoc, ꝓ pcio ⁊ estimatōe faciēda p estimatores electos p administratores.d.fabrice ex vna ⁊ p hrēdes hrēdum pdicti Mathie ex alia, ⁊ lz (vt dictum est) estimatio non reperiat̄ facta, tñ repit̄ in quodam libro dicte fabrice auctentico ⁊ fide digno talis partita.

¶Magistro Pietro lōbardo fabricator de la fabtica di.s.Floridō die dare fiorini. ccxlv. di moneta corrente, sono per vna casa data a lui in pagamento, quale fu gia di Matthia di ghinilo, ap pare contratto di mano di ser Antonio migliara.

¶Iste magr̄ Petrus ab illa die bōa fide ex cā pdcā pacifice ⁊ quiete tenuit ⁊ possedit domū pdcāz vsq3 ad annū.1528. ⁊ in ea plurima melioramēta fecit. Deide de anno.1528.die vlt. April̄. vēdidit ⁊ tradidit ipaz domū d̄ Jo.baptiste d̄ vbertis emēti, stipulāti, ⁊ acceptāti ꝓ se ⁊ Joāne, ⁊ Sāte suis fr̄ibus ⁊ ꝓ eoꝝ hrēdibus ꝓ pcio florenoꝝ.780. ꝓut latius ꝯstat publico instr̄o desup ꝯfecto. Et ita ab illa die fr̄es pdicti ex cā ⁊ titu.emptōis pdcāz domū bonafide, pacifice, ⁊ qete (⁊ dña Marietta pdcā pn̄te.i.in.d.ciuitate habitāte) tenuerūt, ⁊ possederūt, ꝓut ēt hodie tenēt ⁊ possidēt.

¶Modo dña Marietta de anno.1534.die.7.Feb. petijt.d.domū a pdictis possessorib⁹ vt ex eius libello ꝯstat. Cui p reos ꝯuētos facte fuerūt multe exceptōes, ⁊ hincinde postea replicatiōes, duplicatiōes, triplicatiōes ⁊c. capl'a hincinde ꝓducta, testes examiati, ⁊ fact⁹ fuit magn⁹ ꝓcessus, ⁊ cā ꝓlata fuit vsq3 i pn̄tē diē.

¶Et inter cetera dña Marietta ꝓduxit ꝓcessuz quēdā ⁊ sniaz sup eo latā, ⁊ trāsactionez ide scutā inter ipsaz dñaz Mariettā ⁊ dominā Arcāgelam pdictam. Jn quo ꝓcessu inter cetera ꝯtinetur.

¶Primo ꝙ d̄ anno.1510.vel parū ante fuit iter ipsas mulieres fcā trāsactio ꝙ dña Marietta de pdcā hrēditate ꝓ suis dotibus ⁊ ornamētis, ⁊ ꝓ ltima suaꝝ filiaꝝ ɔtraheret certā sūmā. Et ꝙ dña Arcangela, qꝛ fuit tutrix filiaꝝ dñe Mariette, ⁊ ad manus suas reduxit plurima bona mobilia.d.hrēditatis ea omnia poneret in cōmuni, ⁊ postea oīa pro rata inter ipsas mulieres diuiderentur.

¶Scđo repit̄ qꝛ dña Arcāgela nō seruauit trāsactōez, ⁊ ppea iterū noua ⁊ lōga lis iter eas facta fuit, ⁊ tandē facta fuit alia trāsactio in qua dña Marietta certā quātitatē pecuniaꝝ ⁊ qđā bona de dicta hrēditate reliqt ⁊ ꝓmisit dñe Arcāgele, ⁊ alia plurima ad eius ⁊ sui filij vtilitatē fecit ⁊ ꝓmisit ex vna. Et ipsa dña Arcangela ex alia cessit liti cause ⁊ oībus iuribus sibi cōpetentibus sup dcā hrēditate, vt latius ista apparent publico instr̄o desup ꝯfecto.

¶Modo stantibus predictis omnibus querit̄ nunqd predicti rei ꝯuenti debeant ad restitutionē predicte domus ꝯdemnari, an vero possint aliquo modo iuste se tueri.

¶Et cū in cā pdicta sit petitū ꝯsiliū sapiētis, ⁊ s̄m formā statuti dicte ciuitatis fuerit ꝯcessuz trāsmittit̄ ad excellētiā vr̄az, i quā ptes ꝯcordauerūt cā ipa cū toto ꝓcessu, vt ipa suo maturo ꝯsilio iusto ⁊ legali dterīet qd iuris, ⁊ q̄ sint future ptes iudicis in iudicādo.

SUMMARIUM

¶De prescriptione longi temporis, que in ea requiruntur.
De datione in solutum facta pro certa summa cum pacto ꝙ res estimetur, ⁊ hincinde fiat refectio si pluris vel minoris estimetur, an estimatione non facta valeat.

1 Possessio auctorum quo ad prescriptionem debet accedere possessionem eorum qui possident.
2 Prescriptio requirit tps, bonam fidem, ⁊ ꝯtinuatā possessionez.
3 Bona fides ex titulo ⁊ possessione presumitur.
4 Alienatio rei litigiose nulla dicitur.
5 Res vitiosa, sicut res furtiua, ⁊ vi possessa est imprescriptibilis, vide.j.numero.13.
6 Emptio rei an si nulla sit eius extimatio remissa est arbitrio tertij eo non arbitrante.
7 Prescriptio proprie pro alienis rebus est inducta.
8 Emptor ⁊ venditio si fuerit facta cum pacto, ꝙ res empta extimetur, ⁊ si pluris vel minoris fuerit reperta, hincinde fiat refectio, licet extimatio non fiat, contractus non vitiatur, sed potest recurri ad iudicem.
9 Datio in solutum est similis emptioni, ⁊ dicitur quedaz venditio, quando res datur in solutum pro pecunia.
10 Res quando est vendita seu in solutum data ⁊ tradita que nō potest repeti ratione extimationis non facte, venditori seu in solutum danti actu in factum competit, inquantum sit equum, ⁊ iudici videbitur ei esse dandum.
11 Precij incerti declaratio ad iudicem pertinet.
12 Qui vult, aut dicit vnum, vult, ⁊ dicit omne id, sine quo illud esse non potest, ⁊ sic etiam eius necessarium antecedens.
13 Prescriptio rei litigiose nō ipedit i psona singularis successoris.
14 Uitium litigiosi est personale ⁊ rem aliquo modo non afficit.
Et nō ipedit pscriptionē icohoari in psona singularis successoris.
15 Relatio semper fit cum omnibus suis qualitatibus.
16 Omnia, que sunt in relato, in referente repetita censentur.
17 Jus tertij quando allegari possit.
18 Actor excluditur si non probet, etiam ꝙ reus nil probet.
19 Petitio hereditatis solum spacio.xxx.annorum tollitur.
Et similiter interdictum recuperande.
20 Actio realis vel publiciana spacio.x.vel.xx.ann.tollitur.
21 Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.
Sed datur contra possidentem pro herede vel possessore.
22 Petitio hereditatis quando aliquo casu contra titulo possidentem datur, tunc.x.vel.xx.annis tollitur.
23 Petitio hereditatis nō datur respectu rei quam heres vt heres post mortem defuncti aliquando possedit.
24 Remedium.c.reintegranda.iij.q.i.nō cōpetit ei, qui ex facto suo a possessione cecidit.
25 Remedium dicti.c.reintegranda non datur contra eum, qui bona fide, ⁊ iusto titulo possidet, ⁊ habuit causam in re non vitiosa ab auctore non vitioso.
Ex conclusione libelli cognoscitur remedium intentatum.
26 Judicandum est s̄m acta ⁊ probata.

CONSILIVM XLVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Uiso predicto pũcto ac etiam longo ꝛ laborioso ꝓcessu cum oibus in eo ꝯtentis ad me transmissis oibusqꝫ hincinde per litigantes adductis ꝛ allegatis, inspectis, ac mature ꝯsideratis, cum a me petatur, que sint future partes iudicis in presenti causa, Deum preoculis hñs, eiusqꝫ maiestatez suppliciter deprecans vt iustitiã ipsam ꝓferat ex ore meo, pretermissa disputatione loquar ꝯclusiue substantialia solum tãgendo, ꝓut similem ꝯsulentem decet. ¶ Quare in primis cũ reperiam allegatam peremptionez instãtie, ꝛ ei replicatum de statuto loci sup hoc cum tale statutũ in ꝓcessu non inuenerim nõ possum qcq̃ ꝓferre, sed me refero ad illud ꝛ verba sua, ꝛ ad ꝯsuetudinem loci in similibus obseruatã, ꝛ vbi instantia esset perempta nõ esset ꝑ nunc vlterius ꝓcedendũ, sed ptes essent ab obseruatione iudicij absoluende per iura vulgaria. ¶ Uez si perempta nõ sit, prout facile ꝛ ex pluribus mihi suadere possuz, ꝛ sic sit opus iudicem pñtem cãm ꝛ litem per suam diffinitiuã sniam terminare arbitror ptes eius esse in ꝓnunciando in fauorem reoꝝ ꝯuentoꝝ illos a petitis absoluendo. ¶ Et licet plurima ac diuersa pro hac ꝯclusione allegare possem ex qbus ad ita ꝯsulendum motus sum. Hoc tñ solum referaz q̄ vr̃ clarissimũ ꝛ solidissimũ fundamentũ, nam cum ipsi ser Joã. bapti. ꝛ fratres possederint domum de qua agitur ex titulo emptionis ꝛ bona fide ꝑ annos sex vel circa, ꝛ magister Petrus a quo illi cãz habuerũt ex sili titulo, ꝛ bona fide possederit ꝑ annos

1 xix. vel circa, †cuius possessio dꝫ accedere possessioni istoꝝ reoꝝ ꝯuentoꝝ. vt. l. de accessione. in ꝑn. ff. de diuer. ꝛ tempo. prescrip. ꝛ ibi tradunt doc. ꝛ plene tradit̃ in. l. pomponius. §. cuz qs. ff. de acquir. pos. sequit̃ q̄ isti rei dicunt̃ gaudere possessione. xxv. ann. vel circa, ꝛ per ꝯñs in eoꝝ fauorem dr̃ inducta longi tpis prescrip. x. ann. inter presentes (ꝓut videt̃ casus noster) ꝛ etiam. xx. inter absentes. vt. l. l. pe. ꝛ. l. fi. ꝛ per totũ titu. C. de prescri. lon. temp. x. vel xx. ann. ꝛ insti. de vsuca. in fi. prin. ꝛ in. d. l. pe. expresse determinat̃ de adijciendo tpe prioris possessionis. Si igitur ꝯiuncta possessione sui auctoris, ꝛ sua isti rei ꝯuenti legitime prescripserunt, nõ video quid obstet, quin tali exceptione tuti debeant absolui cũ de ea ma-

2 nifeste ꝯstet in ꝓcessu, †qꝛ tps, bona fides, ꝛ possessio ꝯtinuata, que ad prescriptioné requirunt̃, iuxta plene tradita per Bar. ꝛ alios in. l. celsus. ff. de vsuca. ex deductis in ꝓcessu apertissime ostendunt̃. ¶ Titulus. n. tam istoꝝ reoꝝ q̄ magistri Petri eoꝝ aucto-

3 ris apparet per publica instra. Bona fides satis dicit̃ ꝓbata, †ꝛ preterea presumit̃ ex titulo ꝛ possessione, vt per Bar. in. d. l. celsus. in. iij. col. Possessio aũt ꝯtinuata per testes dr̃ ꝓbata. Et plus dico etiam q̄ videt̃ ꝓbata presente sciente ꝛ patiente predicta dña Marietta vt testes reoꝝ dicunt, ꝛ. j. etiam dicet̃ in fi. ad aliud ꝓpositum, ꝓpter qd̃ possumus dicere solo cursu decennij pscriptionem inter pñtes ꝑfectam. Sed qcqd de eo sit satis est q̄ etiã possessio per. xx. ann. ꝓbatur, ꝛ sic etiã ꝯtra abñtes dr̃ ꝑfecta prescriptio, pp quam pncipaliter motus sum ad reoꝝ absolutioné vltra alia fundamenta, nec qdem leuia, que ꝑ eis allegari potuissent, vt dixi. Solum itaqꝫ remanet difficultas in remouendis his que in ꝯtrium facere vr̃. Quapp vt oia clarissime resoluant̃ aduertendum est, qꝛ plura ꝑ pte dñe Mariette tam in ꝓcessu, q̄ et̃ in marginibus eius reperio in ipsius fauorez ꝯtra istos reos ꝛ ꝯtra fundamentũ pscriptionis allegata. Et pmo allegat̃ q̄ datio in solutum facta per do. Mariettã pro dimidia tm̃ facta fuit, ꝛ non pro tota domo, ꝛ et̃ q̄ illa fuit nulla, qꝛ sub ꝯditione estimationis faciende, que postea secuta non fuit. ¶ Scd̃o allegat̃ q̄ dña Arcãgela nunq̄ dedit in solutũ aliã dimidiaz, ꝛ si dedisset nihil transtulisset, qꝛ in ea ius aliqd̃ nõ habebat, sed tota domus spectabat ad dñam Mariettã, ꝛ vltra et̃ q̄ ꝛ talis datio dr̃ fuisse sub eadẽ ꝯdi-

4 tione estimationis minime secute. ¶ †Tertio allegat̃ q̄ datio in solutũ, ꝛ sic alienatio si quo modo valeret de per se non tñ in casu isto valuit, neqꝫ ius aliqd̃ trãstulit, qꝛ fuit facta de re litigiosa, quo

5 posito alienatio dr̃ nulla, vt. l. fi. ꝛ ꝑ to. C. de litig. †ꝛ adeo vt ex eo videat̃ res ipsa affici vitio reali, ꝛ fuit imprescriptibilis sicut res furtiua vel vi possessa, iuxta. §. furtiue. insti. de vsuca. ꝛ ita repio dixisse Fabianũ de mõte. s. sauini in suo trac. de empt. ꝛ ven. in. iiij.

6 q. ꝑn. in. xiij. q. ver. ꝛ aduertẽdũ ẽ ꝛc. ¶ †Quarto allegat̃ q̄ venditio fcã magistro Petro absqꝫ dubio fuit ꝯdõnalis, qꝛ simplr̃ fuit facta pro ꝑcio ꝛ estimatiõe facienda per quosdã estimatores, ꝛ dr̃ q̄ estimatio nõ fuit postmodũ facta, ꝛ ideo emptio dr̃ nulla, nec põt deueniri ad bonũ viꝝ, iuxta. l. fi. cũ sua mã. C. de ꝯhen. emp. ꝛ ven. quo stãte vr̃ q̄ magister Petrus nullũ habuerit tit. ꝛ ꝯsiter q̄ nõ potuerit tpe sue possessionis currere pscr. x. vel. xx. an. cũ ipsa vt dixi, titu. inter cetera regrat, ꝛ ita rei ꝯueti vr̃r remanere cũ sola eoꝝ possessione annoꝝ sex vel circa, q̃ absqꝫ dubio nõ sufficit ad pscriptioné. ¶ Quinto ꝯ fundamentũ pscriptiõis allegat̃ vbi alia nõ obstarent q̄ illa pscriptio non dr̃ ꝑfecta, qꝛ de iure in casu nr̃o nõ pscribit̃ spacio minori. xxx. ann. ꝛ cuz in ꝯtrium fuerit allegatũ statutũ de pscri. c. xlvij. pro pte dñe Mariette fuit dcm̃ q̄ ista allegatio ꝯtinet somnia vigilantiũ, cũ ergo non ꝯcurrerint anni. xxx. nec et̃ ꝑ nos alleget̃ nisi possessio. xxv. an. seqt̃ q̄ nõ pñt se tali pscriptione tueri. ¶ Uerũtñ ad ista oia tuẽdo ꝯclu. ꝛ fundamentũ de qbus. s. clarissime ꝛ iuridice r̃ndet̃ vt ex. j. scriptis appebit. ¶ Et dũ pmo dr̃ q̄ dña Marietta solũ dedit in solutũ dimidiã ptẽ. d. domꝰ hoc nõ negat̃, sꝫ alia dimidia dico q̄ puenit ad fabricã seu canonicã. s. Floridi. qꝛ dña Arcãgela silr̃ illã dedit in solutuz, de quo. j. dicam. Et vltra et̃ dico, q̄ vndecũqꝫ. d. canonica habuerit nõ est curandũ, sꝫ satis est q̄ totã domũ possidebat, ꝛ vti suã propriã illã vendidit magrõ Petro bona fide ementi. ꝛ q̄ expost ꝑ eũ ꝛ successores in. d. domo fuerit tãto tpe possessa vt sufficiat ad pscri. ꝓut ita fuisse. s. ꝯductũ fuit, nã et̃ si. d. cano. nullũ ius habuisset, q̄ tñ negat̃, ꝛ sic magister Petrus diceret, emisse rẽ alienã, tñ

7 pscriptio dr̃ cucurrisse, †cũ ꝓprie illa ꝑ rebus alienis sit inducta, vt in toto trac. de vsuca. ꝛ de pscri. insti. C. ꝛ. ff. ꝛ qꝛ hoc est expeditũ vlterius nõ insisto sup eo, satis nãqꝫ est q̄ iteruenĩat tria illa de qbus. s. vꝫ. tit. bona fides, ꝛ possessio ꝯtinuata, eis. n. ꝯcurrentibus pscriptio in rebus alienis inducit̃, vt est notissimũ, ꝛ tradũt Bar. ꝛ alij in. d. l. celsus. ff. de vsuca. ¶ Dũ aũt dr̃ q̄ datio in solutũ pdicta velut ꝯdõnalis ꝯdõne nõ ipleta dr̃ nulla. R̃ndet̃ pmo, q̄ imo talis datio valuit tanq̄ fcã pncipalr̃ ꝑ certa quãtitate vꝫ, ꝑ dimidia pre flore. ccxl. in circa, quos Matthias debebat pdicte fabrice, nec dꝫ dici ꝯdõnalis, sed ꝑ se pura ꝛ ꝓ certo ꝑcio, vt dixi cũ habuerit sua subalia. i. de debito ꝯstabat, ꝛ de re data in solutũ, ꝛ ꝑ

8 quo ꝑcio, †ꝛ lꝫ factũ fuerit pactũ q̄ estimet̃, ꝛ si pluris vel minoris fuerit domus illa repta hincinde fieret refectio, tñ si talis estimatio nõ fuit facta nõ vitiat̃ ꝯtus, seu datio in solutũ d̃ qua agimus, sicut in sili diceremus in ꝯtu emptionis quasi istud pactum fuerit sup re iam subata quodãmodo sup accidentalibus, eo pser sertim qꝛ ꝑciuz expssũz. i. dimidia ps flore. ccxl. in circa absqꝫ dubio excedit dimidiã iusti ꝑcij dimidie pris. d. domus, qnimo creditur ꝑciũ tunc ꝯuenietissimũ, aut in paucissimo pluris vel minoris vt de se notũ est, ita in effectu ꝛ multũ signãter determinat Bal. in. l. fi. in. iiij. op. N. sed dubitat̃ de tali casu. C. de ꝯhen. emp. volẽs q̄ ꝑ estimatione, seu arbitrio nõ pstitis possit recurri ad iudicem, vt ꝑ cũ, q subdit q̄ ista opi. hꝫ satis eqtatis ꝛ iustitie nãlis, ꝛ eius opi. sequit̃ ibi Saly. ꝛ alij oẽs, ꝛ dicit Saly. q̄ ꝑciũ non est incertuz, neqꝫ ex mente ꝯhentium, neqꝫ ex legis dispõne. ꝛ q̄ illud pactũ dr̃ potius accidentale q̄ subale, ꝛ hãc opi. refert ꝛ ꝓ notabili sequit̃ do. Fab. de mon. in trac. de emp. ꝛ ven. in. v. q. pñc. mihi in vij. col. ver. vltimo sciendũ est q̄ incertitudo, dicẽs q̄ ꝑ ea vr̃ tex.

9 in. l. hec venditio. §. fi. ff. de ꝯhen. emp. ꝛ ven. † Et lꝫ doc. predicti loquant̃ in ꝯtu emptionis ꝛ venditionis, tñ idem est dõm in datione in solutũ, que silis est emptioni, ꝛ dr̃ quedaz venditio. l. fi. ff. quib. ex cau. in pos. ea. ꝛ. l. libera. C. de sen. ꝛc. ꝛ vtrobiqꝫ tradunt doc. dixit Bar. in. l. si pupilloꝝ. §. si emptor. ff. d̃ reb. eo. ꝛ in. l. i. §. cum pdium. post med. ff. de pig. ꝛ vr̃ tex. in. l. eleganter. in prin. ff. de pig. act. ꝛ ibi no. Pau. de ca. ꝛ bonus text. in. l. si pdium. C. de euic. duz ibi dr̃ q̄ datio in solutuz vicem venditionis obtinet. Et sine dubio hoc est veꝝ qñ res dat̃ in solutum ꝓ pecunia, vt in casu nr̃o ꝯtingit, vt voluit gl. in. d. l. elegãter dixit Bar. in. d. l. libera. ꝛ declarat Bal. in ꝯs. cclxxxix. Antonia de maijs. ij. vol. cũ ergo datio in solutuz de qua agit̃ sit silis venditioni, imo possit dici vẽditio, q̄ et̃ vltra pallegata firmat Deci. ꝛ plures alios alle. in ꝯsi. cccccclxxxvj. In cã que Mantue. ij. col. ver. sꝫ dato q̄ ꝛc. ꝛ in ꝯsi. cccccclviij. In cã magnifici. in ꝑn. sequit̃ q̄ qcqd dñt Bal. in. d. l. fi. ꝛ alij. s. alle. circa venditionẽ ꝓcedit et̃ in casu nr̃o in ista datione in solutuz. ¶ Et si itez dicat̃ q̄ ipsi loquunt̃ qñ dcm̃ sit, vendo pro. x. ꝛ ꝑ illo pluri q̄ Titius arbitrabit̃ ꝛc. in casu autẽ nr̃o fuit et̃ habita ꝯsideratio si minoris illi electi arbitrarent̃, domũ eẽ ꝛc. R̃ndet̃ q̄ hoc non refert, cuz vigeãt semp ꝛ vtroqꝫ casu rõnes de qbus per Bal. ꝛ alios in locis palleg. ꝛ de qbus. s. ꝛ ista pma solutio ad argm̃ de nullitate istius dationis in solutũ est realis ꝯclu-

10 dens, ꝛ tollit omnez difficultatem. † Põt tñ ꝛ scd̃o r̃nderi, esto q̄ de se talis datio in solutum vt talis sit nulla (sine tñ preiudicio veritatis) qꝛ ex quo domus realiter tradita fuit dicit̃ translatu ꝫius in canonicam recipientẽ, ita vt pretextu nõ facte estimationis nõ possit repeti, sed ipsi dñe Mariette succurri dꝫ per actionez in factũ iquãtũ sit equũ ꝛ iudici videbit̃ ei eẽ dandũ, ꝓut in sili in ꝯtu emptionis

emptionis, declarat Bal. post Nic. de matta. in. d. l. fi. in prin. qui alleg. l. si tibi pollicēda. in fi. ff. de prescri. verb. & ita refert, & sequitur do. Fabia. predi. in. d. v. q. vj. col. in fi. vers. circa quartū quod &c. ¶ Et hoc omni ratione videtur cōuenire, maxime in casu nostro qr cū traditio interuenerit, & ipsa Canonica, & successores ab ea causam habentes longo tpe pacifice, & qete possederint, satis durum esset nūc omnia retractare. ¶ † Et si qua incertitudo pōt considerari ꝓpter non factam estimationem ꝯuenit, vt illa per bonū virum. i. per iudicem declaret̄, ad quē semp solet pertinere declaratio precij incerti, vt. l. i. & ibi declarat Bal. C. de cōi ser. manu. & dixit Fabia. predictus in. vij. col. vers. & no. ꝙ vbi preciū est incertum, & tali declaratione facta, si pluris, aut minoris inuenta fuerit domus hincinde fiet refectio ẜm formā pacti, & ita in sim ilī in datione in solutū facta pro iusta estimatione, tradit patruus, & domi. meus Soci. in ꝯsi. xxxvij. quidā Nicolaus. iij. col. post prin. iiij. volum. ¶ Preterea, & tertio rñderi potest, ꝙ non dꝫ queri quomodo, & a quo Canonica domū illā habuerit, sed satis est ꝙ magister Petrus ab ea bona fide emerit, & possessionē habuerit, & postea similiter ab eo habuerint isti rei conuenti, posito millies quod Canonica rem non suam vendiderit, prout supra ostensum fuit. ¶ Non obst. modo scdm, qr dum dicitur ꝙ do. Arcangela nunquā dedit in solutum &c. potest rñderi, ꝙ satis dr̄ dedisse iuris presumptione, nā cum ipsa eligat estimatores. d. domus, dicēs eā dataꝫ in solutū predicte canonice pro eo, qd sibi debebat Mathias eius filius, satis possumus dicere dationē presumi factam, cū do. Arcangela illā factam fateat̄, cui vr̄ standum arg. l. cū precuꝫ. C. de libe. cau. & l. cū precibus. C. de ꝓbat. Et maxime qr datio talis erat antecedēs necessarium ad estimationem, quā fieri per electos do. Arcāgela ꝓcurabat. † Etenim pro regula dr̄, ꝙ vult, aut dicit vnuꝫ, vult, & dicit omne id, sine quo illud vnū esse non potest, & sic etiā eius antecedens necessariū. l. nec is. §. i. ff. de acq. her. l. si iter. ff. de serui. §. ideoq3 iuris. insti. qui & ex qb. cau. man. nō po. & l. veteres. & ibi no. ff. de itine. actuq3 priua. cū alijs vulgari. ¶ Quū autem dr̄ ꝙ si in solutum dedisset nullū ius transtulisset &c. lꝫ fortasse dici posset, ꝙ imo ius habebat pro dimidia, vt ex prima transactione postea apparuisse vr̄, in qua & ipsa dimidiā partē illius hereditati habuit, qd quidē ex vltima trāsactione postea secuta non vr̄ ꝙ potuerit alterari ad preiudiciū. d. Canonice, cui iā eius erat quesitū, cum res inter alios acta alijs nō noceat. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & C. res int. alios ac. per to. cū simi. tn̄ super hoc pro nūc non insistendo, rñdetur de plano, ꝙ hoc nō est curanduꝫ, qr ēt si nulluꝫ ius habuisset, satis est ꝙ. d. Canonica bona fide accepit. ¶ Immo ēt plus dicam satis esse in ꝓposito nostro ꝙ magister Petrus, & post eū isti rei ꝯuenti bona fide emerint domuꝫ, receperint, & bona fide per lōga tempora possederint, vt ex predictis cōstat. ¶ Ad id aūt quod dr̄, ꝙ similiter datio in solutū per do. Arcāgelam facta, fuit ꝯditionalis, & ꝯditione non implета dr̄ annullata, rñdetur tribus modis, ꝓut dixi. s. respectu dationis in solutū facte per do. Mariettā pro sua dimidia. ¶ † Tertio loco non ob. ꝙ allegabat̄ rem fuisse litigiosā &c. qr rñdet̄ ꝙ ex eo non impedit̄ prescriptio in persona singularis successoris, casus est in. l. i. C. de prescri. lon. tēpo. vbi Bar. & alij no. & est gl. circa mediū eius in. l. vitia. C. de acq. pos. ¶ † Nec ob. qd dicebat̄ vitium litigiosi esse vitiū reale, qm̄ cū omni supportatione illius do. Fabiani, illud absolute negat̄, & dico ꝙ imo est vitiū personale, & rē nullo mō afficit, vt dixit gl. in. d. l. vitia. & recte intuēti, probat̄ in. d. l. i. & ita voluit Cy. in. l. fi. C. de litig. Bar. & alij in. d. l. i. & in. l. pōponius. §. cū quis. in pe. q. ff. de acq. pos. & ita refert, cōmendat, & sequtur insignis moder. do. Io. frāc. balb. in suo pulchro tract. de prescri. in. ij. par. iij. par. prin. in. q. xij. ver. circa predicta no. duas conclusiones. vbi ēt alios alleg. & post omnes ꝯcludit vitium litigiosi personale esse, & nō reale, & ꝓpterea non impedit prescripti. longi tēporis inchoari in persona singularis successoris, vt per eum, & hoc est verum, & cōe dictum, ꝗcquid in ꝯtrium dixerit do. Fabian. predictus, de quo in hoc lꝫ alius sit magne auctoritatis, nō est curandū, maxime qr alleg. per eū non faciunt ad ꝓpositum, alle. n. l. fi. C. de rei vēdi. que nihil ad rem facit, & Cy. in. d. l. fi. vbi similiter nihil inuenies ad rē. ¶ Et si dicas voluit allega. Cy. in. l. fin. C. de litig. quā. l. s. allegat, dico ꝙ ibi Cy. totum ꝯtrium dicit, vt. s. retuli, ꝓpter qd non parum veritus sum corruptā esse impressionē. d. do. Fabia. qui forte voluit ꝯtrium eius, qd impressum legit̄, quod mihi persuaditur tn̄ ab allegat. Cy. tū & maxime, qr in tanto viro non facile talē errorem crediderim, cum in ꝯtrium sit tex. apertus, & cōis opi. sed hoc Deus viderit. ¶ Nō obst. mō, ꝙ quarto loco dicebat̄ de vēditione facta magistro Petro &c. qm̄ primo rñderi pōt, ꝙ cū in instr̄o predicte venditionis dicat̄ pro estimatione facienda per estimatores iā ad id electos per economos. d. Canonice ex vna, & per hr̄des heredū. d. Mathie ex alia, vr̄ ꝙ ad primā illā cōmissionem habeat̄ relatio, & per ꝯñs ꝙ virtualiter, sicut illi electi erāt estimaturi, an pluris, vel minoris domus esset ꝗtitate illa flor. ccxl. in circa, pro qbus domus data erat illi Canonice in solutū, ita ēt fuerit de intentione dñorum economoꝝ vendēntiū, & magistri Petri emptoris, vt sic dicat̄ magister Petrus emisse per. d. quantitatē floreno. ccxl. in circa, & pro illo pluri, vel minori quo fuerit estimata, † cū relatio semper fiat cū omnibus qualitatibus. l. a filio. §. testōr. ff. de adim. leg. l. si prior. vbi Bar. & Bal. ff. sol. mat. Bar. in. l. sanctio legū. iiij. col. ff. de pen. & in. l. si quis seruū. §. fin. ff. de leg. ij. cū concor. vt per dñm meū Soci. in ꝯsi. xxvij. visis instr̄is. ij. col. ver. ꝯfirmatur hoc. iiij. volu. & in ꝯsi. cclj. qm̄ in presenti. iij. col. ver. quinimo. ij. vol. & per Cur. seniorem in ꝯsi. lix. dux Philippus. col. xv. ver. & ꝙ plus est. † & ideo dici solet ꝙ omnia que sunt in relato cēsent̄ posita, & expressa in referēte. l. in summa. ff. de re iudi. Bal. in. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interro. ac. & Dec. in ꝯsi. xlvij. & pro viribus. ij. col. ver. sed predictis non ob. vt sic in ꝓposito nostro per interpretationē dicatur facta vēditio ꝓ certo precio, cū illo tn̄ pacto, ꝙ fiat estimatio rōne pluris, vel minoris, vt. s. dictū fuit de illa datione in solutū. ¶ Vel secundo rñdetur, & melius, & dico ꝙ imo expost, vel dr̄ fuisse facta estimatio, vel alias partes fuisse in ꝯcordia de quantitate precij, & istud ostendit̄ ex partita existente in lib. d. Canonice, in qua. d. magister Petrus ꝯstituitur debitor. d. Canonice in flore. ccxlv. pro precio. d. domus sibi vēdite, seu date in solutū, stante aūt tali partita in predicto lib. cui vt presupponit̄, prestatur indubitata fides in ciuitate Castelli, seqtur necessario ꝙ expost precium. d. domus non fuit incertū, sed certum, & taxatū in. d. quantitate. ccxlv. flore. & illud dicā euenisse, vel qr sic partes ꝯcordauerunt, vel ꝓut forte verius est, vel saltē verisimilius, qr tanti fuit domus estimata per estimatores, vt. s. ad id electos, nisi. n. alterum duoꝝ presupponeret̄, partita illa non ꝓcederet, nec posset stare, vnde cum ꝓcedat, & ei standū sit, vt predixi, seqtur precium iam fuisse certificatū altero de duobus modis, cum qn̄ vnum dr̄, presupponat̄ omne eius antecedens necessariū. l. illud. ff. de acq. here. & s. dixi, rñdendo ad scdm. ¶ Vel & tertio rñdetur, esto ꝙ de precio certitudo nō appareret, qm̄ ex quo ipsi magistro Petro res tradita fuit, & bona fide recipienti, non pōt dici ius nō esse translatū, & dꝫ traditio conseruari, & si alicuius intersit poterit agere actiōe in factū, vt sic ꝯsequat̄ quatenus iudici equum videatur, prout dixi. s. in scda rñsione ad primū fundamentū. ¶ † Mitto ꝙ posset quarto loco dici, ꝙ in ꝓposito do. Marietta actrix nō possit opponere, seu allegare ius cōpetens. d. Canonice, & sic ius tertij penitus extranei, cuꝫ istud ius Canonice volenti cōpetat, iuxta not. per Barr. in. l. ij. ff. de excep. rei iudi. & tradit do. meus Soci. in ꝯsil. xiij. insignis doc. v. colū. in prin. iiij. volu. cū alijs multis qui allegari possent, & maxime hoc casu, in quo preiudicaret̄ reis ꝯuentis, & eis auferretur domus per eos bona fide possessa, & ex iusto tit. nā si quo casu tolleret̄ allegari ius tertij vr̄ illud tolerandū fauore possidentis, & rei conuēti ad exclusionē actoris, † qui pro regula excludit̄, nisi suam intentionem ꝓbauerit, ēt ꝙ reus nullum ius habeat. l. fi. C. de rei ven. cum ꝯcor. ibi alleg. & in his terminis loqtur Bart. in. d. l. ij. & alij in diuersis locis eū sequētes, super hoc tn̄ non instabo, qr non est necessariū, cum ex predictis remota sit ois difficultas, sic ergo ꝯcludo non obstātibus alleg. in ꝯtrium, ꝙ possessio magistri Petri omnino dꝫ iungi cum possessione istoꝝ reoꝝ, vt. s. dictum fuit. ¶ Demū non ob. vlti. fundamentū, duꝫ dicebat̄ non sufficere prescrip. xx. nec. xxv. annoꝝ, sed reqri cursum. xxx. anno. Qm̄ pro resolutione aduerten. est, qr hoc fundamētum pōt intelligi altero de tribus modis. ¶ † Primo ꝙ non sit intentatū reale remediū, ꝓuta directe rei vēdicationis, vel vtilis per publicianā, sed sit intentata petitio hereditatis, que solū tollitur spacio. xxx. ann. l. hereditatis. & ibi no. C. de peti. her. cū simil. vel interdictū recuperande, seu integrāde possessionis, qd similiter solū. xxx. ann. tollitur, vt per dñm meū Soci. in. l. rem que nobis. in. viij. q. ff. de acqr. poss. ¶ Scdo ꝙ sit intentata realis actio directa, vel vtilis, sed nō sufficit prescri. xx. ann. allegādo ꝙ magister Petrus emerit a mala fide vēdente, iuxta auc. malefidei. C. de prescri. lon. tēpo. ¶ Vel & tertio ꝙ illud expresso iure municipali caueat̄, quicqd aliter de iure cōi disponat̄. ¶ † Quare resoluēdo, dico primū non posse dici, qr verum est intentatā fuisse actionē realem directā, vel publicianā, ꝯtra quas absq3 dubio sufficit prescrip. x. an. inter presentes, & xx. inter absentes per ea que. s. dicta sunt, & ꝙ ita sit primo appellatione ex ꝯclusione libelli, a qua colligit̄, que actio proponat̄, scdo qr alia remedia preallega. vē3 peti. hr̄dita. & interdictū rein

tegrãde do. Mariette de iure non competunt, ꝛ quis in dubio presumit illam actionem ꝓposuisse, que sibi cõpetebat, ꝛ quã de iure poterat intẽtare. ¶ †Istud aũt probatur primo loquẽdo de petitione heredi. nã vt est clarissimũ illa non datur ꝯtra tit. possidentem, vt. d. l. hꝛditatis. ꝛ ibi doc. tradũt, solum. n. datur ꝯtra possidentem pro hꝛde, vel pro possessore. l. regulariter. cũ duabus seq. ff. de peti. her. sed isti rei ꝯuenti titu. emptionis possident, ergo ꝛc.

21

22 †Et si aliquo casu in iure toleraꝛ, vt detur ꝯtra titu. possidentem, tunc ẽt disponitur, vt. x. vel. xx. ann. tollatur, cũ enim tunc illa excedat suos terminos, exceditur ẽt a non suis terminis, ꝑut singu. voluit gl. fi. in. l. fi. C. de edi. di. adri. tol. ꝛ tradũt doc. ibi, ꝛ in. d. l. hereditatis.

23 †Preterea ꝙ do. Marietta non potuerit intẽtare petitio. hꝛditat. manifeste ex alio ꝓbatur, nã illa non datur respectu rei, quã heres, vt heres post mortẽ defuncti aliqñ possedit, vt post gl. ibi declarat Bar. in. l. fi. ff. de fideicõ. her. peti. Pau. de cast. in ꝯsi. xcvj. viso quodam ꝓcessu. i. col. in fi. Alex. in ꝯsi. clij. in causa, ꝛ lite. in prin. vj. vol. Cor. in ꝯsi. ccliiij. principalis difficultas. col. fi. iiij. vol. ꝛ do. meus Soci. in ꝯsi. cxxij. in causa dñe Jacobe. ij. colũ. iiij. volu. cũ alijs multis, vt per Jas. in ꝯsi. cxij. viso longo. colũ. pen. in fi. sed dña Marietta domũ, de qua agitur post mortẽ filie possedit, ꝛ vt hꝛs auctore pretore, vt ipsamet alleg. ꝛ satis ex deductis in ꝓcessu est probatũ, ergo ꝛc.

24 ¶ †Similiter ẽt scdo loco dico, ꝙ ei non cõpetebat possessoriũ. c. reintegranda. iij. q. i. lꝫ illud sit vtilius, ꝛ plenius remediũ, vt per do. meũ Soci. in. d. l. reꝫ que nobis. in prin. ꝛ istud ꝓbatur primo ex pte dñe Mariette, qꝛ cum illa ceciderit a possessiõe. d. domus, saltẽ pro dimidia ex facto suo, ꝛ ex iusta causa, qꝛ. s. ipsa dedit in solutum, ꝛ tradidit, non dꝛ posse vti remedio. d. c. reintegrãda. vt per Soci. in. d. l. rẽ que nobis. in. v. q. ij. q. prin. ꝛ Alber. bru. in ꝯsi. xxj. circa motiuũ. i. col. versi. tertio ex qualitate amissionis.

25 †Scdo hoc ꝓbatur ex parte istoꝝ reorum ꝯuentoꝝ, ꝛ hic loquor respectu totius domus, nã cuꝫ ipsi bona fide, ꝛ iusto tit. possideãt, ꝛ habuerint cãm in re non vitiosa ab auctore nõ vitioso, ꝯtra eos tale remedium non põt intentari, vt voluit Bart. in. d. l. rẽ que nobis. in. ij. q. que plurimi sequunꝛ, vt per dñm meum Soci. ibi in. iiij. q. prin. ꝛ in qnto, ꝛ vlti. casu, vbi ẽt ipse hãc opini. veriorem seqtur, qui ẽt idem firmat in ꝯsil. xxxix. in qõne que vertiꝛ. ij. col. ij. vol. ꝛ in ꝯsi. cvij. in causa mota. in fi. eo. volu. dicens ꝙ pro ea vꝛ casus in. l. siue aũt. §. si duobus. de publicia. ¶ Et vltra eũ in dictis locis idẽ firmat Calcan. in ꝯsil. cxv. in causa dñi Betsalui. ij. col. ꝛ insignis moder. Albe. bru. in ꝯsi. xix. in causa comitatus. col. fi. ꝛ in. d. ꝯsi. xxj. i. col. vers. quarto ex persona magnifici. qui dicit ꝙ ista est verior opi. ꝛ plures alleg. eã tenentes, vt per euꝫ. ¶ Et hec dicta sint, casu quo dicereꝛ tale remediũ ꝓpositũ, sed pro vero dña Marietta non dꝛ tale remediuꝫ intentasse, sed solũ directam realẽ actio. vel publicia. cũ in conclusione petat declarari. d. domũ ad se pertinere iure dñij, vel quasi, ꝛ alias ex cõclusione libelli cognosciꝛ remedium intentatũ, vt dixi, hec quo ad primũ. ¶ Circa scdꝫ similiter dico illud nõ posse dici in casu nostro, primo qꝛ Canonica, que vẽdidit, nõ erat, neqꝫ dici poterat in mala fide, sed in bona, cũ domuꝫ illam pro suo credito habuisset, ꝛ ab illis mulieribus, quas credebat dñas, ꝛ sibi obligatas. Scdo etiam, qꝛ dña Marietta sciuit, ꝛ cognouit trãsferri domũ in. d. magistrum Petrũ, ꝛ postea in istos reos ꝯuentos, vt satis bene probaꝛ per testes reoꝛuꝫ, ꝛ ẽt suaditur, qꝛ illamet tradidit Canonice, ꝛ tanꝙ vicina, vt testes dicunt presumiꝛ nouisse qd postea de. d. domo secutũ fuerit, illa aũt auc. malefidei. in ꝯrium allega. non ꝓcedit dño sciente, vt ibi dꝛ, ergo ꝛc. ¶ Circa tertiuꝫ vero nihil dicã, qꝛ nullum vidi allegari statutum, nec aliqd est productum, in quo cursus. xxx. anno. reqratur ꝯtra directam, vel vtilem realem actionẽ. ¶ Et si adesset ad illud me remitterem, sed cũ non

26 sit productũ, neqꝫ allegatũ, ego non possum illud attendere, †cum ꝫm acta, ꝛ ꝓbata sit iudicandũ. l. illicitas. §. veritas. ꝛ ibi per doc. ff. de offi. presi. ¶ Cõcludo itaqꝫ ex predictis omnibus partes iudicis futuras esse, sicut ẽt. ꝫ. dixi in absoluẽdo istos reos ꝯuentos a petitis, ꝛ victũ victori in expensis ꝯdemnãdo taxatiue eaꝝ, cui cõpetit reseruata, ꝛ hoc solũ pro dimidia parte, pro alia vero dimidia absoluendo ex iustis causis animum meum mouentibus.

Soci. nepos iurisconsul. Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De remedio. c. reintegranda. iij. questio. i. simul cum petitorio intentato, quando non procedat,

¶ In petitorio non solum possessio ex parte rei conuenti probanda est, sed etiam dominium ex parte agentis.

2 Remedium. c. reintegranda. iij. q. i. est magis latum, ꝛ pinguius, ꝙ sint alia remedia.

3 Remedium. c. reintegranda. solum illis cõpetit, qui aliqñ possiderunt, ꝛ ex iniusta causa a possessione ceciderunt, ꝛ. j. nu. 6.

4 Testis dictum a ratione eius regulatur.

5 Testis dictum cum ratione mala, ꝛ non probabili nedum nõ probat, sed nec presumptionem inducit.

7 Cadens a possessio. an presumatur ex iniusta causa cecidisse.

8 Qui vult vnum, vult eius antecedens.

9 Confirmatio, ꝛ ratificatio ex longo tempore presumitur.

10 Ratificatio contractus inducitur per cursum longi temporis.

11 Argumentum procedit ab his que cõmuniter fiunt.

12 Illud quod est verissimile, in tantum presumitur ꝙ onus probandi in eos transfertur, qui contrarium asserunt.

13 Remedium. c. reintegrãda non datur, quãdo constat de iure possidentis, ꝛ si datur remoueri debet.

CONSILIVM XLVIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Uisis ꝛ bene ꝯsideratis omnibus in facto ꝯtingentibus iuridicum, ac sũme equitati ꝯsonum arbitror reum ꝯuentuꝫ, omnino esse absoluendum a petitio. cõitatis saxi, vel agẽtium pro ea, ꝑut per excellentissimũ. J. U. D. do. Marcellum beringucciũ vti fratrem hoñ. ꝛ olim acutissimmũ discipulum meũ in suo elegantissimo ꝯsil. ꝯclusum est, quo ꝯsil. diligenter animaduerso, vt verũ fatear plurimum letatus sum, cũ ex eo plane intellexerim predictũ Egr. consultorem, nedũ expectationi, quaꝫ de se ꝯcitauerat rñdisse, sed ẽt eam longe superasse, etenim oia in presenti ꝯsultatione occurrẽtia, adeo accurrate, ꝛ diligẽter per eũ discussa sunt, ꝛ ita euidẽs, ꝛ clarissima iustitia in fauorem rei ꝯuenti demonstrata est, ꝛ qdem ex pluribus capitibus ẽt separatis, vt certe nihil amplius desiderãdum videaꝛ, ꝛ ideo mihi de subscriptione reqsito, satis videretur esse si simpliciter eius ꝯclusioneꝫ approbarem, qppe nihil, aut parũ addi põt. ¶ Uerum vt rẽ ipsam degustasse videar, ꝛ ꝯsultanti morem gerã aliqua, lꝫ breuia pro temporis angustia subijciã. ¶ Et in primis hesitaudũ non est, ꝙ predicta cõitas saxi in petitorio, ꝙ cũ possessorio cumulauit obtinere

1 non põt, †qꝛ lꝫ probeꝛ possessio ex parte rei ꝯuenti, tñ non ꝓbatur dñium ex parte cõitatis agentis, qd in petitione dꝛ necessariuꝫ, iuxta. l. in rẽ. in prin. ff. de rei vẽ. tradiꝛ in. l. i. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. ꝛ est gl. sup ver. possideat. in. §. i. insti. de ac. ꝛ ibi tradũt doc. vnde ex regula qua dꝛ actore non ꝓbante, reus ẽt si nihil probet absolui dꝫ. l. fi. C. de rei vẽ. l. qui accusare. C. de edẽ. ꝛ. l. actor. C. de ꝓbat. cũ simi. seqtur ꝙ in casu isto Jo. baptista de placidis reus ꝯuentus a petitorio oino absolui dꝫ, ꝛ qꝛ hoc est expeditum nõ instabo vlterius, sed solum dicã ꝙ in terminis nostris ita determinãt patruus, ꝛ dñs meus Soci. in ꝯsi. xxxix. in. q. que vertitur. in prin. iij. volu. ꝛ Laurẽ. calcan. in ꝯsi. cxv. in causa do. Betsalui. in princ. ¶ Et ex dictis per istos doct. in istis ꝯsil. apparebit ꝙ in casu nostro nedũ in rei vendicati. sed nec ẽt in publicia. põt predicta cõitas obtinere, ad quos me remitto.

2 ¶ †Scdo etiã dõm est, ꝙ nec in possessorio obtinere põt etiam ex remedio canonis reintegranda. iij. q. i. lꝫ illud videatur magis latũ, ꝛ pinguius, vt cõiter dicũt doc. in. l. rem que nobis. ff. de acq. pos. ꝛ alibi sepe, ꝛ tradit do. meus Soc. in. d. ꝯs. xxxix. ij. col. ¶ Et ꝑpter hãc cãm alia remedia possess. omittẽdo solum super hoc instabo, si enim ostendetur cõitatem non posse, nisi ex remedio. d. c. reintegrãda. qd facilius ꝯceditur, minus poterit vti alijs remedijs, de qbus in veritate in casu isto nulla est dubitatio, certũ. n. est ea dicte cõitati nõ cõpetere. ¶ Dico itaqꝫ nec ex predicto remedio cõitatẽ saxi obtinere posse, primo ex nõ iure eius, scdo ex iure possidẽ. rei ꝯuẽti. ¶ Circa primũ ꝙ desit ius agentis, ꝛ sic ipsius cõitatis, ꝓbatur primo qꝛ si ꝓcessum, ꝛ dicta testiũ in presenti causa recte ꝯsideremus ꝯstabit non probari ꝯcludenter, ꝙ. d. cõitas possederit vnꝙ prediũ, ꝛ terrena, de qbus agitur, prout abunde, ꝛ diligẽtissime deducit eximius cõsultor dicta omniuꝫ testiũ sigillatim ponderãdo,

3 ad quẽ gratia breuitatis me remitto, †quo posito clarisꝛ. est dicte cõitati remedium predictũ non competere, cũ illud solum competat eis qui aliqñ possidebant, ꝛ a possessione ex iniusta causa ceciderunt, vt expꝛimiꝛ in. d. c. reintegranda. ꝛ ibi doc. tradunt, ꝛ traditur ẽt per doc. maxime moder. in. d. l. rẽ que nobis. ꝛ alibi sepe. ff. de acq. pos. ¶ Nec possessio. d. cõitatis dꝛ concludẽter ꝓbari ex eo, ꝙ aliq forte dixerint ꝙ viderunt eam possidere ante reum conuentum, qm̃ nullam cãm scientie allegãt, vel non ꝯcludentem.

4 †Est

4 †Est.n.regula ꝙ dictũ testis a causa, seu a rõne eius regulatur, vt in.§.⁊ licet.⁊ ibi per doc.in auc.de testi.col.vij.post gl. in ver.cau sam.in fi.⁊.c.fi.vers.item solã.iiij.q.iij.⁊ in.l.solã. vbi per doct.C. de testi.cũ simi.⁊ magistraliter declarat Bal. in.l.ꝯuenticulaꝫ.v. col.C.de epis.⁊ cler.ꝯcludens ꝙ tota virtus ꝓbationis stat in ra-

5 tione.¶†Et hinc est,ꝙ dictuꝫ testis cum causa, seu rõne mala,⁊ non ꝓbabili nedum non ꝓbat,sed nec presumptionem inducit,vt tradit Spec.in ti.de teste.§.i.vers.sed qd si causam inseruit, ⁊ ad

6 hoc multa ꝯgeri possent, que breuitatis gratia dimitto.¶†Se cũdo esto ꝙ pos.d.cõitatis posset dici aliquo mõ probata,adhuc tñ dõm est,ꝙ ius non hꝫ vtendi remedio.d.c.reintegranda.eo qꝛ, vt illud remediũ alicui competat, non sufficit ꝙ aliqñ possederit, sed requirit ẽt ꝙ a possessione ceciderit,seu illã perdiderit ex iniu sta causa,vt ibi ꝓbatur in ver.per quascũqꝫ iniustas causas.⁊ de- clarat Abb.in.c.cũ ad sedem.col.mihi.xj.de resti.spol.versi. hoc etiã sentit hic Calde.qõ etiaꝫ ante eũ ibi voluit Jo.and. ⁊ Anto. de bu.⁊ Jmo.in.c.accedens.il.ij.vt li.non ꝯtest.Lap. alleg.lij.le- tatus sum.ij.col.do.meus Soci.in.d.ꝯsi.xxxix.iij.col.⁊ in.d.l.reꝫ que nobis.in.v.q.ij.q.prin.vbi dicit,ꝙ ita cõiter tenetur,qõ etiaꝫ firmat Alb.bru.in ꝯsi.xix.in causa comitatus.iij.col. ⁊ in ꝯsi.xxj. circa motiuũ.i.colũ.sed sic est ꝙ predicta cõitas saxi, si vnqꝫ ha- buit poss.terrenoꝝ,de qbus agitur eam ꝑdidit non ex iniusta cau

7 sa,imo ex iusta,ergo ⁊c.¶† Et si dicaꝛ ꝙ imo presumitur perdi- disse ex causa iniusta,vt sepe doct.dicunt, ⁊ vr̃ velle Abb. in.d.c. cũ ad sedem. Rñdetur posito eo pro vero, ꝙ illud ꝓcedit in du- bio,vel vbi presumptio aliqua nõ sit in ꝯriũ, sed isto casu nõ su- mus in dubio,qꝛ satis clare de iusta causa ꝯstat,cum respubli.Se nensis ex publica causa,⁊ pro publica vtilitate tanquã superior, ⁊ dña dictoꝝ terrenoꝝ ea alienauit excellentissi.q. do. Antonio de Venafro, put de alienatione ꝯstat ex ꝯtractu venditionis illi fa- cto per spectabili. ciues , ad illud,⁊ similia deputatos a collegio Balie,⁊ de causa iusta ꝯstat ex deliberatione Balie,super hoc,⁊ simul ex cõmissione illis sex ciuibus facta, put per Consultorẽ.s̃. deductũ fuit, super quo tanqꝫ claro non est insistendũ. ¶ Si igi- tur ꝓpter publicam vtilitateꝫ predicta bona alienata fuerũt, ⁊ sic in dictũ do. Antoniũ translata tã respectu posses.qꝫ dñij,sequitur ꝙ.d.cõitas possess.d.terrenoꝝ,si quam habebat ꝑdiderit non ex iniusta causa,sed ex iusta,⁊ iure approbata,iõ iure merito seqtur, ꝙ dicte cõitati non põt competere remediũ.d.c. reintegranda. ⁊ ni fallor istud fundamentum est euidentissimum,⁊ inconuincibile. ¶Et multo magis hoc ꝓcedit in casu nostro,qꝛ.d.cõitas ex post ꝯsensit,⁊ ratificauit predictam alienationẽ, qꝫqꝫ istud non fuisset necessariũ.Decreuit.n.cõitas ipsa alienationem illã virtualiter,⁊ in effectu cõprobando,ꝙ tres oratores,seu sindici, ⁊ ꝓcuratores ab ea electi ꝯctum predicte alienationis ratificare debeant ipsius cõitatis nomine,atqꝫ ẽt cedant do. Antonio predicto omnia ip- sius cõitatis iura,si que habuisset sup.d.terrenis, vt ꝯstat ex dlibe ratiõe facta in ꝯsi.d.cõitatis,⁊ ex mãdato predictis tribus orato ribus dato.¶Et ꝗuis ratificatio per eos fcã hodie in specie non reperiaꝛ, tñ dubitandum non est,qn interuenerit.Et presumiꝛ fa- cta.Primo ex eo, qꝛ illimet tres oratores nomine cõitatis eme- runt a.d.do.Antonio partem dictoꝝ terrenoꝝ,⁊ in ꝯctu specia- liter fuit reseruata pars,de qua hodie est qõ, que tunc per eũdem do.Antoniũ vendita fuerat magnifico Pandulpho petruccio,a quo,siue ab eius hrẽdibus emit postea Jo. baptista de placidis, vt

8 per Cõsulentem.s̃.ostensum est.¶†Et vltra eũ pro hoc facit, qꝛ qui vult vnuꝫ,dr̃ velle eius antecedens.l.ad legatũ.ff.de ꝓcur.l.si iter.ff.de serui.l.nec is.§.i.ff.de acq.her.cũ simi.⁊ tradiꝛ per doct. in.l.ij.ff.de iur.om.iudi.vñ si illi oratores a do. Antonio emerũt, velut a dño,qui non habebat aliud ius, nisi vigore emptionis fa- cte ab illis sex ciuibus Balie,seqtur ꝙ illi oratores quantũ in eis erat,dñr confirmasse,⁊ approbasse per predictã alienationem fa-

9 ctam in do.Antoniũ,cum de omnibus haberent notitiã.¶† Se cundo predicta ꝯfirmatio,⁊ ratificatio presumiꝛ ex longo tpe,iu- xta ea que traduntꝛ in.l.si filius.C.de pe.her.cũ simi. prout ẽt opti me deduciꝛ per Consultorem,⁊ vltra eũ alle.Saly. in.l.siue possi detis.v.col.ver.itẽ ex diuturnitate.C.de pb.auum meũ do. Ma ria.soc.in ꝯs.xv.visis predictis.col.xx.⁊ patruũ meũ in ꝯs.lxxxix.

10 in cã agitata.col.iiij.†⁊ in specie ꝙ ratificatio ꝯctus inducaꝛ per cursum longi tẽporis,dixit do.meus Soci.in ꝯs.xlvj.in causa ma gnifici.col.fi.ij.volu.⁊ insignis doc.do. Jac.de.s.Georgio in.l.si cũ seruum.ff.si cer.pe.alleg.not.per Jmo.in.c.peruenit.iij.col. de

11 empt.⁊ vendi.¶†Tertio ẽt potest dici ꝙ ratificatio interuenerit arguẽdo ab his que cõiter fiunt, iuxta.l.certi ꝯditio.§.si nũmos. ⁊ ibi tradũt Bart.⁊ alij.ff.si cer.pe.⁊ tradit Bal. in.l.neqꝫ nata- les.C.de ꝓba.⁊ est tex.⁊ ibi no.Cardi.Jmo.Abb.⁊ alij in.c.i.de cler.non resid.cũ simili. ¶Jtem ⁊ arguendo a verisimili, iuxta.l. non est verosimile.ff.ꝙ me.cau.⁊.c.sollicite.de resti.spol.⁊ est glo. ⁊ ibi doc.in.l.tale pactũ.§.fi.ff.de pac.Jllud enim qõ a verosimili est remotum,dr̃ habere falsitatis imaginẽ.ẜm Bald.in.l.i.ij.co- lũ.C.de ser.fugi.⁊ tradit Alex.in ꝯsi.xxvij.in cã, ⁊ lite. in fi.ij. vo-

12 lu.⁊ Jas.in.l.si extraneus.ij.colũ.ff.de ꝯdi.ob cau.cũ simi.†Jllud ergo qõ verosimile est,⁊ ꝙ cõiter ꝯtingit presumendũ est per pre- dicta,⁊ ita vt transferaꝛ onus ꝓbandi in eos,qui ꝯriũ asserunt, vt tradũt Saly.⁊ alij in.d.l.neqꝫ natales.C.de ꝓbat. sed sic est ꝙ a cõiter accidentibus oratores cõitatis adimplent mandatũ eis factuꝫ,⁊ verisimile est sic semp fieri, ne alias ab eoꝝ superioribus reprehendi possint,ergo presumendũ est in casu isto, ꝙ illi orato- res mandatũ de ratificando expleuerint, donec ꝓbetur ꝯriuꝫ per predicta,ad quoꝝ corroborationem plurima adducerẽ, nisi tem- poris angustia me ab hoc abstraheret.Non tñ est de alijs curan- dum,tũ qꝛ hec pauca sufficiunt,tũ etiam qꝛ arbitror predictã rati ficationem,seu ꝯfirmationem non fuisse necessariã.¶Concluda- tur itaqꝫ ex predictis remediũ.d.c.reintegranda.cõitati non com petere isto primo,⁊ solidissimo fundamẽto, veꝫ ex non iure eius. ¶Ad qõ etiam non parũ facit negligentia eius, iuxta declarata per do.meũ Soci.in.d.l.rem que nobis.in.v.q.ij.q.princ. ⁊ in.d. ꝯsi.xxxix.iij.col.cũ simi.put per Consulẽtem sapientissime dedu-

13 citur,super quo tñ non insisto tanqꝫ super non necessario.¶†Se cũdo principaliter,posito millies ꝙ cõitati tale remediũ simplici- ter ꝯsiderando competeret,qõ tñ est omnino falsuꝫ, dico ꝙ ex iu- re possidentis omnino deberet excludi,nã Jo.baptista reus ꝯuen tus possidet ex iusto titu.rẽ non vitiosam,nec habitã a vitioso,sed a bonefidei possessore qui etiam similiter ab alio bonefidei posses sore habuerat, quo stãte dico ꝙ verior opin.est, ꝙ remedium pre di.capituli reintegranda. contra eum non potest exerceri,vel sal- tem ꝙ exceptione predictoꝝ dꝫ remoueri si ꝓponatur, vt firmat do.meus Soci.in.d.l.rẽ que nobis.in.iiij.q.princ.cũ alijs ꝯcord. egregie adductis per Cõsultorem,⁊ vltra eũ hanc opi. tenẽt An dre.de baru.⁊ Jo.de plat.in.l.si coloni.C.de agri.⁊ censi.li.xj.do. meus Soci.in.d.ꝯsi.xxxix.iij.vol.Lauren.calcan.in.d.ꝯsil.cxv.⁊ Alber.bru.in.d.ꝯsi.xix.Et põt dici ꝙ ista opi. sit nedũ verior, vt quasi oẽs dicunt,ẽt qui tenent ꝯriũ, sed ẽt magis cõis, maxime apud nostros legistas,vt ẽt affirmat do.meus Soc.in.d.ꝯ.xxxix. iij.colũ.⁊ ideo vr̃ omnino seruanda. Maxime cũ in casu isto vna cũ predicto remedio sit intentatum ẽt petitorium, iuxta doct. dñi Lãfran.de oria.in rub.de cau.pos.⁊ ꝓprie.iij.col.in vers. quarta ꝯclusio ⁊c.cũ alijs per Cõsultorem adductis,⁊ ꝯsideratis ad hoc ad quẽ me remitto,sup hoc vlterius nõ instãdo, qꝛ vt ẽt Cõsultor dicit super eo nõ fit ius,qꝛ non est necessariũ, cum ex alijs.s̃.addu ctis euidẽs iustitia appareat in fauorem rei ꝯuenti. Et certe non possuꝫ nisi valde admirari,ꝙ excellentia primi iudicis ita animo- se ꝯtra eum ꝓnunciauerit,cum ex predictis manifeste ꝯstet ꝯriũ oĩo debuisse iudicari,⁊ ideo illa sñia per excellentissimos,⁊ inte- gerrimos iudices Rote , ⁊ appellationis retractari debet, ⁊ ita preuia iustitia sperandũ est,⁊ ita his paucis ꝯtentus suꝫ pp angu stiaꝫ tpis,tum ẽt qꝛ multis alijs impedior vna cũ eximio Consul- tore,⁊ cũ excellentissimo subscribente do. Philip.decio cõpatre, ⁊ dño meo obseruandissi.ꝯcludo in fauorem predicti rei cõuenti.

Soci.nepos Padue.1543.

SVMMARIVM

¶De quadã protestatione ne qs audeat arbores incidere, vtruꝫ scꝫ per ea ꝓtestans dicatur ꝯuenisse pactis iuratis, qbus caue- batur aduersario licere ad eius placitũ arbores incidere, ⁊ ꝙ verbuꝫ si obtineatur,positum in ꝯditione potest intelligi respe- ctu iuris dispositio.⁊ non respectu declarationis iudicis.

1. Protestatio fit gratia iuris sui ꝯseruãdi,⁊ non causa ꝯueniendi. Et quid sit protestatio.
2. Protestatio facta a non habente ius nil operatur. Nec in mala fide constituit.
3. Protestatio sine causa inanis est.
4. Clausula si senseris te grauatum,quid in protestatione operetur.
5. Uerba ad eius placitum important arbitrium boni viri.
6. Donatio potest fieri,vt si quid factuꝫ fuerit,resoluatur,⁊ pro non facta habeatur,⁊ vide.j.nume.15.
7. Protestatio prohibitoria facta per donatarium donanti,dicitur prouocatio protestati ad iudicium.
8. Nunciatio noui operis dicitur protestatio prohibitiua.
9. Adimplere nollens,quod promisit, dicitur pactis contrauenire.

10 Protestationi facte iudicis auctoritate, etiam ꝙ causa protestationis non fuerit ostensa, obediendum est.
11 Per protestationem factam alicui existenti in possessionem dicitur turbari, ⁊ quasi vim pati.
12 Clausula si senseris te grauatum operatur, ꝙ preceptum iudicis in citationem resoluitur.
13 Per citationem dicitur quis pactis contrauenire.
14 Uerbum aliquas dicitur vniuersale.
Et facit vt terminus, cui adijcitur de quolibet intelligatur.
15 Uerbum, qđ importat arbitriũ boni viri ratione adiuncti recedi tur ab eius significatione, ⁊ importat liberam voluntatem.
16 Ea que arbitrio boni viri fiunt sui natura sunt permissa, cuꝫ ꝓm iuris regulas concedantur.
17 Interpretatio semper illa est capienda, vt verba aliqđ operentur.
18 Dictio nisi ad futura relata conditionem importat.
Maxime si sit posita post dictionem negatiuam.
19 Donatio, seu dispositio sub conditione facta, ea deficiente, nulluꝫ sortitur effectum.
20 Traditio, seu translatio possess. per aspectum ex donationis causa sufficit.
21 Possessio, ⁊ dominium transfertur, si donator nomine donatarij constituat se possidere.
Et maxime si donator sibi vsufructum reseruauit.
22 Instrumenti pars vna per aliam declaratur.
23 Instrũm si recipit ab alio declarationem multo magis a seipso.
Et vnum instrũm magis debet secum concordare, ꝙ̃ cum alio.
24 Sententia lata contra donanteꝫ donatarijs ignorantibus, ⁊ non citatis non preiudicat.
25 Sententia lata contra venditorem, emptori litem ignoranti non preiudicat.
Idem in debitore, ⁊ creditore.
26 Exceptio rei iudicate, vt obstet personarum identitas requiritur.
27 Rem iudicatam non obstare in re dubia pronunciandum est, cuꝫ hoc minus sit partibus preiudiciale.
28 Appellatio in dubio admitti debet cum respectu veritatis illud sit partibus minus onerosum.

CONSILIVM XLIX

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Inspectis his que in pũcto narrantur, viso ẽt elegantissimo ꝯsilio recolende memorie excellentiss. Ruini mihi vti patris semper boñ. lꝫ plurimum super eius ꝯclusione dubitauerim, ⁊ hincinde animus volueretur, tñ inspirante Deo, ac iustitia ipsa, quam semp amplecti debemus decidi tandẽ in eandem sniam cum Cõsultore, ⁊ vt omnis dubietas tollat̃, considerandũ est, ꝙ in tribus pricipaliter ꝯsistit difficultas presentis ꝯsultationis. ¶ Primo vtrũ prima donatio facta Antonio, stantibus pactis, ⁊ ꝓmissionibus iuratis, de qbus in ea dicat̃ extincta, ⁊ annullata per ꝓtestationeꝫ ab ipso Antonio factã quasi ipse dicatur ꝯuenisse. ¶ Scđo posito ꝙ sic vtrũ scđa donatio de iure valuerit ab initio, ita vt in donatarios fuerit ius translatũ. ¶ Tertio posito ꝙ sic, vtrũ istis scđis donatarijs nunc agẽtibus obstet exceptio rei iudicate ꝯtra donatorem post factam scđam donationem. ¶ Circa primũ prima fronte videbat̃ non fuisse ꝯuentum, ⁊ ita primã donationem nõ fuisse annullatam, †nam illa protestatio vr̃ facta bona fide. ⁊ non animo ꝯueniendi, sed soluꝫ gratia iuris sui ꝯseruandi, ꝓut est de natura ꝓtestationis, vt declarant Bart. ⁊ alij in. l. non solũ. §. morte. ff. de no. oper. nunc. ¶ Hinc ꝓtestatio definit̃, ꝓm Cardi. in clem. i. xiij. q. de ꝓcurat. vt sit denũciatio publice facta causa iuris ꝯseruandi, qđ protestanti competit, aut competere põt, aut igitur in casu nostro ille Antonius ius habebat, qđ sibi ꝯseruare studebat, ⁊ non dꝫ ex illa protestatione damnũ pati, cum ei sit a lege permissa. l. graccus. C. ad. l. iul. de adulte. †Aut nõ habebat ius, ⁊ tunc vr̃ ꝙ nihil potuerit operari, ⁊ ꝙ potuerit sperni, iuxta. l. tutor. in prin. cũ ibi no. per Bart. ff. de mino. inqt. n. ibi Bal. ꝙ ꝓtestatio facta a non habente ius nihil operatur, ⁊ ibi ẽt dicit Bar. ꝙ non ꝯstituit in mala fide, ⁊ ꝙ talis ꝓtestatio nõ valeat, docet Bal. in. l. pacta nouissima. iij. col. ver. item nõ valet ꝓtestatio eius qui non hꝫ ius. C. de pac. qđ ẽt voluit Alexã. in. l. item veniunt. §. petitã. in apostil. ad Bar. ff. de peti. hered. †Hinc dr̃ ꝙ protestatio sine causa inanis est, vt tradit Bal. in. l. fi. col. vj. ver. ergo oppono. C. de edi. di. adri. tol. cũ concor. vt per Hippo. de marsi. in. l. i. §. preterea. col. xiij. ver. ⁊ vltra predicta. ff. de questio. Sic ergo non vr̃ posse dici, ꝙ per talem ꝓtestationem Antonius dicatur ꝯuenisse suis ꝓmissionibus iuratis, sed tñ ꝙ illam fecerit pro suo iure ꝯseruando, si ꝙ habebat. ¶ †Qđ etiaꝫ ostẽdi vr̃ ex clausula in fi. ꝓtestationis posita, vcꝫ si senserit se grauatum cõpareat ⁊c. ex qbus verbis satis colligit̃ ꝙ non simpliciter voluit ꝓhibere incisiones arborꝫ, sed solum quatenus ius sibi permittebat, ⁊ satis sibi permitti videbat̃, qꝛ cum incisio arboruꝫ esset donatori reseruata ad eius placitũ, non poterat libere, ⁊ ex sola volũtate incidere, sed solũ arbitrio boni viri, †ꝓut important illa verba ad eius placitũ, vt tradit Abb. in. c. verũ. in vlti. not. de foro cõpe. cum ꝯcor. vt per Ias. in. l. si sic. ij. col. ff. de leg. i. ¶ Et lꝫ in ꝓtestatione fuerit dictũ generaliter, ꝙ non audeat aliquas arbores incidere, tñ vr̃ ꝙ illa generalitas debeat intelligi quatenus haberet ius ꝓhibendi, tũ propter nãm protestationis, tum ẽt propter illã clausulam, si senserit se grauatũ ⁊c. ¶ Et pro predictis facit, qꝛ ille Frãciscus donator non obstante ꝓtestatione votũ suuꝫ impleuit, ⁊ arbores quos volebat incidit, ꝓpter qđ non vr̃ posse dici eũ in aliquo fuisse turbatum, aut impeditũ, nec in aliquo contrauentum ꝓmissionibus per. d. Antonium, ⁊ ꝯñr videtur ꝙ donatio ei facta in suo robore perduret. ¶ †Sed predictis non obstañ. vna cũ excellentissi. Cõsultore ꝯriam opi. de iure veriorem arbitror, ⁊ ꝯcludo primam illã donationem de iure esse annullataꝫ, ⁊ extinctã, eo ꝙ Antonius donatarius pacta, ⁊ ꝯuentiones iurõ firmatas nõ seruauit, sed eis ꝯuenit per predictam ꝓtestationem, erat enim illa donatio sic facta, vt sub ꝯditione veniret resoluenda, vcꝫ si donatarius pacta non seruauerit, ⁊ eis ꝯuenerit, vt clare ꝯstat ex instrõ ipsius donationis, ver. ⁊ ꝙ si. d. Antonius ⁊c. ⁊ iure permissum est donationẽ sic fieri, vt si qđ factum fuerit resoluat̃, ⁊ pro non facta habeat̃, vt. l. i. ⁊ ibi tradunt doc. ff. de donati. queãdmodum ẽt de venditione dr̃ in. l. ij. ff. de in diẽ adiec. ¶ Qđ aũt pacta, ⁊ ꝯuẽtiones nõ seruauerit. d. donatarius, ⁊ ꝙ eis ꝯuenerit ostẽditur hoc mõ, nam ꝯuentum erat, ꝙ lꝫ predia, ⁊ alia bona de qbus agit̃ essent donata ipsi Antonio, tñ Frãcis. donatori, qui sibi vsufructũ reseruauit, liceret serere, plãtare, edificare sup dictis terris ꝗcquid voluerit, ⁊ plãtata, edificata, ac soli natura nata, ⁊ existentia sup eis incidere, excauare, extirpare, demoliri, ⁊ fodere ad eius placitũ, ⁊ sine aliqua licẽtia. d. Antonij donatarij impune, ⁊ sine aliquo periculo ⁊c. ⁊ ꝙ si. d. Anto. donatarius predicta non seruauerit, imo in aliquo eorꝫ ꝯuenerit ipsa donatio penitus euanescat, ⁊ nullius sit roboris, vel momẽti. ¶ Cum aũt postea donator predictus vellet certas arbores incidere Antonius promissioni sue ẽt iurate ꝯueniens voluit eũ impedire, ⁊ ꝓpterea ꝓtestatus fuit per viã iudicij, ⁊ iudicis auctoritate, quatenus ipse Franciscus donator, nõ audeat, nec presumat incidere, nec incidi facere aliquas arbores existẽtes, super dictis predijs, alias eũ accusabit de furto, ⁊ possessione turbata ⁊c. vt latius ꝯstat ex ipsa ꝓtestatione, quã. d. Franciscus in ptibus pro se faciẽtibus acceptauit, in alijs vero ꝯdixit, vt in actis curie apparet. ¶ †Et ꝙ per illam ꝓtestationem dicat̃ pactis, ⁊ ꝓmissionibus iuratis ꝯuentum, probat̃ primo qꝛ ꝓtestatio ꝓhibitoria, ꝓut illa fuit, dr̃ ꝓuocatio protestati ad iudiciũ, sicut dicimus de nunciatione noui operis, vt tradit̃ in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. ff. de no. oper. nũc. ⁊ tradit Bal. in. l. nõ cogendũ. §. fi. ff. de procura. †nã ⁊ ipsa nunciatio dr̃ protestatio quedã prohibitoria, vt ꝓbatur in. l. i. in pñ. ⁊ ibi docto. tradũt. ff. de no. oper. nũci. sed sic est ꝙ per aditionẽ iudicis, ⁊ partis citationẽ, ⁊ sic ad iudiciũ prouocationem dr̃ ꝯueniri, vt tradunt Bal. ⁊ alij in. l. si qs maior. C. de trãsa. ergo ⁊c. ¶ Scđo ꝓbatur, qꝛ cũ incisio arborꝫ donatori esset permissa ꝓꝫ formã pactorum, †⁊ donatarius per illam ꝓtestationem, quãtum in eo fuit, voluit ꝓhibere ne talis icisio fieret, ⁊ ita ꝙ ꝓmiserat noluit implere negari nõ põt, quin dicat̃ pactis illis ꝯuenisse, iuxta. d. l. si qs maior. ver. non implendo ꝓmissa. ⁊ ibi doc. tradũt. ¶ Facit qꝛ ꝓtestãdo, ⁊ ꝓhibẽdo, ꝓut fecit, dr̃ fecisse ꝙ facere non dẽbat, merito dr̃ fecisse aduersus ea, que facere ꝓmisit, ⁊ ita suis ꝓmissionibus ꝯtrauenisse, iuxta. l. ꝙ nõ facit. ⁊ ibi per doc. ff. đ reg. iur. ¶ †Tertio ꝓbatur, qꝛ lꝫ predicta ꝓtestatio prohiberet id fieri, qđ protestato de iure esset permissum, tñ cum facta fuerit per iudicem, seu iudicis auctoritate debuit illi obedire, ẽt ꝙ causa ꝓtestationis nõ fuisset allegata, siue ostẽsa, iuxta doctri. Bar. ⁊ aliorꝫ in. l. non solũ. §. morte. dum tractãt de protestatione ꝓhibitoria. ff. de no. op. nũ. ⁊ tradit Alex. in ꝯsi. lxxviij. viso, ⁊ diligenter. ij. colũ. versi. ⁊ ꝙ hoc sit verꝫ. v. vol. si ergo Frãciscus debuit parere ꝓtestationi, vel corã iudice comparere ad ꝯdicendum, seqtur ꝙ ei non licebat vti volebat arbores incidere, ⁊ ꝯñr per talem ꝓtestationem dr̃ ꝯuentum pactis, ⁊ ꝓmissionibus iuratis. ¶ Demũ hoc idem ꝓbatur, nã. d. Franciscus mediantibus illis pactis, ⁊ ꝓmissionibus, ⁊ aliquo eius vsu erat in quasi possessione incidẽdi arbores ad eius libitum,

21 bitum in qua possess. dicitur per dictam protestationem turbari, et quasi vim pati, cũ per eam protestans nõ velit sinere euz uti libere qd possidebat, iuxta. l. vim facit. ff. de vi, et vi ar. ¶ Et qd per protestationem qs dicatur turbari, vr probari in. l. non cogendũ. §. fi. ff. de pcura. dum ibi dr dari interdictũ, ne vis fiat ei, vel uti possidetis, fm variũ modum intelligendi, glo. ibi, et ita voluit ibi Joã. de pra. et est de intẽtione Bal. si ergo Frãciscus fuit turbatus, seqtur qd pacta, et pmissiones non fuerũt per. d. Antonium donatarium seruate, et qd eis fuit per talẽ protestationem ɔuentum. ¶ Hoc ita stante seqtur donationem predictã esse totaliter extinctã, et Antoniũ ab omni suo iure cecidisse, tũ ex forma ipsius donationis, vt dictũ est, tum et vbi non fuisset sic expressum ex forma iuris cõis, attento qd predicta ɔuentio fuit pactis iurõ firmata, put est casus in. d. l. si qs maior. et ibi doc. tradũt. C. de trãsa. ¶ Nec predictis ob. allega. in ɔriũ, naz dũ primo dicebat, aut Antonius ius habuit ptestandi, aut non rc. rñdetur, et dico qd nõ habebat ius aliqd prohibendi incisionez arborũ, prout phibuit. ¶ Et lz alias ptestatio facta sine cã a nõ habente ius sit inutilis, non tñ dz sperni, qñ fit iudicis auctoritate, vt dictũ est. ¶ Nec obst. illa clausula si senserit se grauatũ rc. qr ex ea nõ impeditur, qn protestatus dicat turbatus, et impeditus quousqz compareat, et ɔdicat, prout ppie

22 contingit in casu nostro, vt ex predictis ɔstat. ¶ † Et preterea illa clausula hz vim citationis, seu operat, qd omne preceptum iudicis resoluitur in simplicẽ citationem, vt dixit Bal. in. l. ij. iij. col. vers. venio ad citationẽ. C. de epis. aud. et recte intuenti voluit Bar. in. l. de pupillo. §. meminisse. in. i. q. et in. l. non solũ. §. sed vt pbari. in fi. ff. de no. oper. nũci. et tradũt Jmo. et alij in. d. §. meminisse. maxi

23 me Jas. ibi. iij. col. ver. quarto habes ex ista gl. † et non est dubium qd per citationem qs dicitur pactis ɔuenire, vt. d. l. si qs maior. et ibi Bal. C. de trans. et. s. dictũ fuit, ergo rc. ¶ Nõ obst. qd incisio arborũ dicatur reseruata ad eius placitũ, et sic videat solum ad ar

24 bitriũ boni viri importari. † Qm rñdetur primo qd generalia verba ptestationis prohibent quoscuqz arbores incidi, et sic et illas que boni viri arbitrio incidi possent, dr. n. in ea, qd non audeat aliquas arbores incidere, et verbũ illud aliquas dr vniuersale, et facit vt terminus arbores, cui adijcit, de qualibet intelligat, vt per gl. in ver. aut eaz parte. et ibi tradũt doc. in clem. i. de fo. cõpe. cuz simi. adductis. s. per Cõsulentem, et tradit et Bal. in. l. i. co. pe. C.

25 de inoffi. dona. et Cor. in ɔsi. xlj. vr in bac. ij. col. i. volu. ¶ † Scdo etiam rñderi potest, qd imo verba illa ad eius placitũ, non debent restringi ad arbitriũ boni viri, sed vñr importare liberum placitũ, et put ipse donator voluerit, put ex verbis illis qcquid voluerit, pauloante positis inui vr, vt sic rõne adiũcti recedat a ppria eius importantia, et vbi alias boni viri arbitriũ importaret importet liberã voluntatem, iuxta nota. per Jaso. in. l. si sic. iiij. colũ. ff. de legatis. i. ¶ Et maxime qr non vñr partes ɔsiderasse illaz subtilem dñiam verborũ, qd recte ɔsiderãti patebit ex illa inculcatio. verborũ, incidere, excauare, extirpare, demoliri, et fodere ad eius placitum, et sine aliqua licẽtia rc. et hoc sine dubio credi dz, qm si ad arbitriuz boni viri restringerent verba ad eius beneplacitũ, certe superflue, et inutiliter subderet sine aliqua licẽtia donatarij impune,

26 et sine aliquo periculo rc. † Nã ea que arbitrio boni viri fiunt sui nã erant ei permissa, cũ sint ea que fm iuris regulas, et eis seruatis ɔceduntur, vt voluit Bar. in extrauag. ad reprimẽ. in versi. videbit. cum ɔcor. vt per Alex. in ɔsi. xxxiij. viso themate. ij. col. ver. et vbicunqz aliqd rc. i. vol. et per Jas. in. d. l. si sic. iiij. col. in fi. in ver. scdo principaliter aduerte. impune ergo sine periculo, et absqz aliqua licẽtia ea potuisset donator facere et qd nihil fuisset dictum, ne igit verba illa sine aliqua licẽtia rc. supflua sint, et vt aliqd operentur, dz permissio predicta intelligi ad liberã voluntatez donatarij,

27 † semper. n. capienda est illa interpretatio, vt verba aliqd operentur. l. si qñ. ff. de lega. i. et c. si papa. de priuile. lib. vj. et tradit Bal. in rub. C. de ɔben. emp. in. ix. q. dicens qd qdlibet minimũ verbum censet appositũ, vt aliqd operetur. ¶ Nec predictis ob. qd Franciscus donator postea inciderit eas arbores quas voluit, qm ex eo nõ impedit, quin donatarius suis pmissionibus iuratis, quantum in eo fuit ɔuenerit, et donator satis põt dici phibitus, qr aliqbus diebus abstinuit ab incisione, maxime donec ptestationi rñdisset. Et preterea si postea incidit id fecit tanqz in re ppria, qr iaz annullata donatione per predictam ɔuentionem omne ius rerum donatarũ ad donatorem reuersum fuerat. ¶ Hec quo ad primaz questio. in qua fit ɔclusio, qd donatio predicta extincta fuit, et tenuit ppter. d. ptestationem. ¶ Circa scdm vr non mediocris dubitatio, nã primo aspectu vr qd scda donatio non fuerit sortita aliquẽ effectum, qm in ea dr qd non debeat sortiri effectuz, nisi obtineatur instrm prime donationis infringi posse in ɔdictorio iudi-

18 cio, que verba reddunt illam scdam donationem ɔditionalẽ, † qr dictio nisi ad futura relata ɔditionem facit, fm Bar. in. l. i. ij. colũ. ff. de ɔdi. et demon. maxime cũ sit posita post orationem negatiuam, iuxta. l. qbus diebus. §. quidam titio. co. ti. et tradita per Al

19 ber. de rosa. in dictionario, in ver. nisi. † vñ cuz ɔditio illa non videat impleta, sed potius videat defecisse, qr iudicatũ, et obtentuz fuit in iudicio primã donationem validã permanere, et Antonius primus donatarius ea de causa fuit absolutus, seqtur instrm scde donationis nõ fuisse sortitum effectũ eius cõditione deficiente. l. qui hrdi. §. plautius. vbi Bar. et alij. ff. de ɔdi. et dem. l. thais. §. sticus, et damas. ff. de fideicõ. lib. et. l. vnica. §. sinaũt aliquid. C. de cadu. tol. cũ simi. et tradit Dec. in ɔsi. ij. et pro tenui. iij. col. Si igitur scda donatio eius ɔditione deficiente non fuit sortita effectuz, sequit qd in scdos donatarios nulluz ius põt dici translatũ. ¶ His tñ non obstañ. mentem ɔhentiũ, et verba ɔctus diligẽter inspiciendo ɔriam opin. de iure veriorem, ɔcludendo qd imo scda donatio fuit sortita effectum, et ɔñr qd ius in scdos donatarios fuit translatum, ita vt dñi rerum donatarũ fuerint effecti, prout et voluit pri-

20 mus Consulẽs, † nam ex causa donationis fuit facta traditio, seu trãslatio possessionis per aspectũ, vt patet ex instro in ver. et ad firmiorẽ valitudinem, qd sufficit, vt. l. i. §. si iusserim. et. l. qd meo. §. si

21 venditorẽ. ff. de acquir. poss. ¶ † Et plus et vbi illud nõ fuisset, satis donator ɔstituit se possidere nomine donatariorũ, propter qd dr transferri possessio, et et dñium, vt tradit Bar. in. l. ab emptione. ff. de pac. et in. d. l. qd meo. in princ. vbi et alij doct. dicunt. ¶ Et maxime hoc est verũ in casu nostro ppter reseruationẽ vsufructus quã fecit donator, iuxta. l. qsquis. C. de donat. et dixit Bart. et alij in. d. l. qd meo. ¶ Solũ ergo stat difficultas in rñdendo ad ɔriuz, et certe pro rñsione vr omnino dõm, fm dñm Consulentem qd ɔditio scde donationis non fuerit, qd in ɔdictorio iudicio obtineat, qd instrm prime donationis possit infringi, vt sic de eo regrat sentẽtia iudicis, sed qd obtineat, idest preualeat, et de iure sit illud infringi posse in ɔdictorio iudicio, vt sic nulla regratur iudicis declaratio, sed sufficiat ita de iure esse, et istud soluz dr esse positũ in conditione, qd vere interuenerat tpe scde donationis, vt patet ex dictis. s. in. i. q. et ɔñr ɔditio erat impleta, ergo rc. ¶ Et qd vba predicta ita sint intelligẽda optime demonstrat dñs Consulens, arg. l. pe. in ver. obtinuit. ff. de leg. i. et per doctri. Ang. Jmol. et Alex. in. l. ita stipulatus. la grãde. ff. de ver. obl. quã ponũt ad declarationẽ illius. l. in ver. nec ante cõmittet stipulatio, qz fuerit declaratum reũ promittendi sisti nõ posse, et ibi ego dixi in. ix. no. ¶ Probat et hoc idem dñs Consulẽs per alia plura, vt per eũ. ¶ Et vltra eũ comprobatur ex verosimili mẽte donantis, naz inter cetera scdis donatarijs cessit, et ɔcessit, et in illos trãstulit iura, et actiones cõpetentia, et competentes pro ɔsecutione, et retentione reũ donatarum, et agendi, et experiẽdi et sese defendendi ɔtra. d. Antoniuz primũ donatariũ, et intẽtanti specialiter remediũ. l. si quis maior. C. de trãsa. et vigore. d. l. defendendi rc. vt in instro legitur, qd certe inutiliter esset factum si snia iudicis fuisset necessaria, solũ ergo donator ɔsiderauit, seu voluit qualificare, et ɔditionare, vt ita dixerim scdam donationẽ, si veritas sit, et de iure obtineat. i. preualeat instrm prime donationis in ɔdictorio iudicio infringi posse, et pro firmo tenẽs ita esse ppter predictam ptestationẽ cessit, et transtulit, vt in instro dicitur, et mõ dixi, alioqn implicaret magna ɔdictio, nã si ante declarationem de potẽtia infringendi per iudicem faciendam scda donatio nullũ posset sortiri effectum, qño possent scdi donatarij vti remedio. d. l. si qs maior. cũ tali remedio vti necessario presupponat ius in vtentẽ translatum, et donationem iam sortitã effectum, vnde si donator voluit donatarios tali remedio posse vti, voluit necessario in eos ius esse trãslatum, lz nulla esset facta declaratio a iudice de infringendo instro prime donationis, dũmodo de iure verũ sit illud infringi posse, qui. n. vult vnum, dr velle omne eius antecedẽs necessariũ. l. illud. ff. de acq. her. l. ad legatũ. ff. de pcur. et. l. veteres. et ibi no. ff. de itine. actuqz pri. cũ simi. ¶ Facit et pro predicta declaratione, qd in precedẽtibus verbis continet, incipiendo a verbo illo, premissa ptestatione rc. nam ibi dr qd donator nõ intendit recedere a primo instro, nisi prout iuris fuerit, et si et quatenus a iure permittat, et quatenus. d. ɔctus quocunqz mõ, et quacunqz rõne, vel causa infringi possit, per que verba scda donatio recipit ɔditionem, et non est dubiũ qd verba illa, et sic ɔditio per ea importata referunt solum ad iuris dispositionem, et nõ ad aliquem iudicis declarationẽ, vnde idem dz dici de verbis imediate seqũtibus, vcz nolens hoc instrm effectũ sortiri, nisi obtineat rc. exponendo, vt. s. illa. n. verba nolens rc. dñr posita, vt magis mẽs donatoris ostendat, sed tñ a precedẽtibus dẽt declarari cũ vna pars instri per aliã declaret, arg. l. si seruus plu-

22 rium.§.fi.τ.l.qui filiabus.in prin.ff.de leg.i.†τ arg. eius qd dicitur q vna pars statuti per aliã declaratur,ƀm Barto. in.l.pretor ait.§.erit.ff.vi bo.rap.cum ɔcor.vt per Cor.in ɔsi.clxxxiij.presupponitur statutũ.ij.col.ij.vol.τ per do.meũ Soci.in ɔsi.ix.viso statuto.ij.col.iij.volu.¶†Facit qr si vnum instrm recipit declarationem ab alio,vt per eundẽ Soci.ɔsi.xxvij.visis instris.i.col.iij.volum.fortius dz recipere declaratioẽ a seipso.i.ab alia parte eiusdem instri,qr vnum instrm magis dz secum ɔcordare,q̃ cum alio ergo τc.auct.multo magis.C.de sac.san.eccles.¶Ex his itaqz,τ alijs pluribus adductis per Cõsulentem, ɔcludendũ est in hac.ij.q.scdam donationẽ fuisse sortitam effectũ,τ ex ea fuisse translatuz ius in scdos donatarios,ƀm qd.s.dictũ fuit.¶Circa.iij.q. paruz est insistẽdum,qm̃ res satis clara vr̃,vt.s.ɔcludatur sniam illã contra Franciscũ donatorem latam nullo mõ preiudicare istis scdis donatarijs,τ sic q eis nũc agentibus non obstet exceptio rei iudicate ɔtra Franciscum donatorem,lz ab eo cãm habuerint,† nam cum cãm habuerint ab eo,τ ius in eos translatũ fuerit antequaz lis illa moueret̃,in qua ɔtra Franciscum fuit iudicatũ non potuit ex snia illa ɔtra Franciscum lata aliqd illis preiudicium generari presertim ignorãtibus,τ non citatis,tũ per regu.tit.C.res int.ali.acta τc.†tum ẽt per text.vbi vr̃ casus quasi in terminis in.l.sepe.ff.de re iudi.dum ibi dr̃ sniam latam ɔtra venditorem emptori litem illã ignoranti non preiudicare,τ ita in simili de debitore,τ creditore ɔcludit Bar.in.l.si superatus.ff.de pignor. pront ẽt alleg.do.Cõsulens.¶†Facit regula.l.cũ queritur. cum.l.seq.τ seq.ff.de exceptio.rei iudi.quatenus inter cetera ad hoc, vt exceptio rei iudicate obstet,reqritur identitas personaȝ,prout ibi declarat gl.¶Et lz isti scdi donatarij dicãtur singulares successores.d.Francisci,propter qd debet videri eadem persona cũ ipso,vt ibi per gl.τ doc.tñ cum successerint ante illam litem motã,τ sic prius ius habuerint,q̃ ɔtra Franciscum snia ferretur non pñt dici eadez persona cũ ipso litigante,cũ ius super quo litigabat.i. predia illa donata iã essent translata in istos donatarios,τ illud qd dicit gl.predicta procedit,qñ post rem iudicatã, aut motam litem qs in re, τ iure succumbẽtis succederet.¶†Et demũ pro ista opi.facit, qr si res esset dubia,dz pronunciari rẽ iudicataz non obstare,qr hoc est minus preiudiciale partibus,cũ de iure cuiusqz recte discutietur, arg.l.i.in fi.ff.si qs cau.vbi Pau.de cast.per illũ tex.in simi.determinat,†q in dubio appellatio dz admitti,cum respectu veritatis sit illud partibus minus onerosum,qr de ea iteȝ,τ plenius discutiet̃,τ ita in terminis nostris in excep.rei iudicate,firmat Deci. in ɔsi.ccccxlv.in casu ad me trãsmisso.col.xj.ver.τ in dubio dz pronunciari τc.¶Ex omnibus itaqz.s̃.dictis ɔcluditur istos scdos donatarios agere posse,vt agũt,non ob.snia lata ɔ̃ Francis.donatore,τ eos ita agẽtes dẽbere obtinere. Laus Deo,ac mr̃i eius pijsime,necnõ beate Justine,cuius festiuitas hodie i ecclia celebrat̃.

Soci.nepos Padue legens.1536.

SVMMARIVM

¶Transactio in qua frater fratri legitimaz suam renunciat etiaz patre viuo,τ consentiente valet,τ seruari debet, τ quando.

¶Renunciatio per filium facta paterne hereditati,etiaz ipso patre viuente cum iuramento valet,etiam si nihil filius receperit.

¶Renunciatio generalis cum iuramento includit etiam legitimam iure nature debitam,si in ea sit consensus generalis.

¶Juramentum habet vim expressi,τ specifici consensus.

¶Exceptio in vno firmat regulam generaliter in omnibus alijs.

1 Frater expresse renuncians fratri legitimam sibi in bonis patris debitam,ad eam amplius regressum non habet.
2 Priuilegio pro se indulto,quisqz renunciare potest.
3 Renunciatio legitime,an valeat ante mortem patris.
Et an,τ quando iuri de futuro renunciari possit.
4 Pactum,τ transactio de futura successione valet,quando ille,de cuius successione agitur, consentit, τ in tali consensu vsqz ad mortem perseuerat.
5 Transactio cũ patre facta in legitima ipsi filio,qñ non preiudicet.
Et declaratur.§.illud.in.l.si quando.C.de inoffi.testa.
Et quomodo dicatur patrez consentire trãsactioni inter suos filios circa eorum legitimam.
6 Filius consentiens exheredari potest,τ exheredatio tenet.
7 Actus sepe validatur,qui alias non valeret,ob mutuam, τ correspectiuam renunciationem.
8 Renunciatio hereditatis patris viuentis iuramento firmatur.
9 Cap.q̃uis.de pac.quomodo procedat.
10 Juramenti inobseruantia in anime detrimentum tendit.
11 Legitime nunq̃ dicitur renunciatũ,nisi de ea expressa mẽtio fiat.
12 Exceptio de vno facta in aliqua transactione firmat regulam in omnibus alijs.
13 Mandatum si datum sit ꝓcuratori ad agendum cum clausula,q posset facere omnia,que posset ipse constituẽs, excepto q non possit iurare de calumnia,nec iuramentuz deferre, hec exceptio operatur, q potest expedire omnes casus, in quibus requiritur mandatum speciale.
14 Juramentum in renunciatione legitime iuterpositum,supplet specialez mentionem de ea fiendã in renunciatione,τ eius vim hz.
Et quam aliam vim habeat iuramentum.
15 Promittens generaliter cum iuramento non venire contra contractum dicitur renunciare beneficio.l.ij.C.de rescin. ven.
16 Renunciatio generalis per filium facta cum iuramento includit etiam legitimam.
17 Renunciatio,τ finis patri factus cum iuramento excludit filium a iure legitime.
18 Juramentum non operatur,vbi deest consensus.
19 Juramentum habet vim expressionis particularis,quando saltez in genere de eo est cogitatum.
20 Per renunciationem generalem iuramento firmatam, censetur renunciatum etiam.l.si vnquam.C.de reuoc.donat.
21 Renunciatio duplicata plus dz operari,q̃ si vna sola facta esset.

CONSILIVM L

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis,τ iustitie.¶Uiso elegantissimo ɔsi.do.Camilli buzij vti fratris maioris,τ ho norañ. τ presuppositis in facto veris oĩbus, que in.d.ɔsil.presupponunt̃,iuridicam arbitror ɔclusionem in eo firmatã,vt.s.do.Annibal nullũ ius habere dicat̃ ad petendã legitimã de bonis patris,aut eius supplementũ,sed stare debeat ɔtentus his que iã habuit,τ transactionem per ipsum factam oĩno seruare debeat,per ea que sapienter,τ copiose deducta sunt per predictũ excellentissi.Cõsultorem,qui adeo diligẽter omnia discussit,vt mihi de subscriptione reqsito nullus adendi locus relictus videat̃.¶Quam breuissime igit̃ rem ipsam absoluam,τ presertim qr quotidianis lectionibus,τ alijs qbusdam negocijs mirum imodũ sum impeditus.¶1 †Et nõ instando vbi non expedit,τ ɔcludenter loquendo,vr̃ mihi q res careat difficultate, naz cũ do.Annibal predictus expresse,τ particulariter fratri suo renunciauerit legitimã sibi debitam in bonis patris,non dz ad eam amplius habere regressum,vt est tex.aptus in.l.si qñ.§.τ generaliter.C.de inoffi.testa.ibi,nisi hoc spãliter τc. τ notañ. est,q ibi in indiuiduo dr̃,qñ quis in transactione ltime sue renunciauit,prout fecit.d.Annibal,τ de volũtate ipsius non est in ꝓposito dubitandũ, q voluit carere legitima, τ eam ɔcedere fratri suo ex causis, de qbus in.d.transactione,cũ illud expressis verbis dixerit,τ hoc solũ sufficit,vt ad eam amplius nõ habeat regressum, vt declarãt Pau.de cast.τ alij in.d.§.τ gñaliter.2 †τ ratio notissima est, qr scz quisqz qñ vult,potest iuri,τ priuilegio pro se inducto renunciari, vulg.l.si qs in ɔscribendo.C.de pact.cũ simi.¶3 †Et si dicatur qd predicta,τ.d.§.τ gñaliter.vñr procedere,qñ talis renunciatio fieret post mortẽ patris,τ sic de iure iã quesito,sed in casu nostro ista renũciatio facta fuit viuo patre,τ sic de iure querẽdo, τ de futura successione,quo posito vr̃ q non valuerit, maxime qr talis transactio vr̃ facta ẽt cum patre,qd vr̃ lege prohiberi,vt in.d.l.si qñ.§.illud.τ ẽt qr iuri de futuro non fit renũciatio.l.si ita scriptũ.§.si sub ɔditione.ff.de le.ij.cũ simil.Et preterea ẽt generaliter dici solet q pactũ de hr̃ditate viuente,τ sic de futura successione non valet.l.pactũ dotali.C.de coll.τ.l.pactũ q dotali.τ.l.fi.C.de pact. τ per doc.tradit̃ in dictis iuribus.¶Ad ista omnia rñdet̃,nã primo dico q lz iuri de futuro non renunciet̃ per simplicẽ renunciationez, tñ si renunciatur per viã pacti,τ trãsactionis valet renũciatio, vt.l.i.τ ibi per doc.maxime Moder.C.de pac.tradit Cor. in ɔsi.lj.lz in hac ɔsultatione.col.pen.ij.vol.τ in ɔsil.cclix.viso.s̃.scripto.col.iiij.ij.vol.¶4 †Et dum dr̃ q non dz talis transactio valere,qr in futura successione,τ de hr̃ditate viuentis,rñdetur istud verum, qñ non adesset volũtas,τ ɔsensus illius,de cuius hr̃ditate agitur perdurãs vsqz ad mortez,sed si ɔuentioni,τ pacto de bonis, τ hereditate alicuius ille ɔsentiat,τ in tali ɔsensu,τ voluntate perseueret,vsqz ad eius mortem talis ɔuentio,transactio,vel pactũ de iure valet,τ seruari dz,vt est casus singularis,lz vulgatus in.d.l.fin.C.de pac.τ ibi plene doc.declarãt,sed in presenti casu transactio,

de qua

de qua agitur,& sic renunciationi legitime debite Annibali de bonis patris eius ipse pater ꝯsensit,& in ꝯsensu tali semper perseuerauit, vt in facto presupponit,ergo &c. ¶†Nec ob.d.§.illud.quatenus ibi filius ex pacto cũ patre inito nõ priuaẽ iure ltime, & non impedit,quin possit venire aduersus patris testm̃.qꝛ rñdetur ꝙ illud ꝓcedit,qñ cum solo patre,& per simplicẽ viaꝫ pacti filius conueniret per rõnẽ,de qua ibi in tex.sed in casu nostro neutrũ adest, qꝛ non est transactum cũ patre,sed cum fratre,vt in facto presupponitur,ꝓpter qd̃ cum tali transactioni pater ipse ꝯsenserit perseuerando vsqꝫ ad mortem dꝫ seruari,vt.d.l.fi.C.de pac. ¶Et quatenus patrẽ transactio respiceret,hoc est quatenus pater ei ꝯsensit non dr̃ fuisse per viam simplicis pacti initi cũ filio,sed pater dr̃ consentire per viam codicilloꝝ,& sic vltime voluntatis in quo casu non ꝓcedit.d.§.illud.alioqn non daretur valida exhr̃datio filij ipso ꝯsentiente.eo ꝙ diceretur qd̃dam pactũ cum patre initũ,qd̃ tñ est falsum,†est.n.exploratissimuꝫ in iure filiũ consentientẽ posse exhr̃dari,& exhr̃dationẽ omni iure valere,iuxta.l.nõ putauit.§.si qs sua manu.cũ simi.ff.de bo.pos.ꝯtab.tradũt doc. in auct.nõ licet.C.de lib.preter.& in.d.l.si qñ.§.& ꝯnaliter.C.de inoffic.testa. & hãc declarationem ad.d.§.illud sentiũt Cy.Alb.& Saly.ibi, seu in.§.seq.& voluit si recte ponderef Dec.in.l.posthumo.vij.col.x. quarto arguiẽ.C.de bo.pos.ꝯtab.&.s.per clarissi. Consultorẽ deductum fuit plenissime.Cũ igitur transactio predicta,& sic expressa renũciatio facta per do.Annibalem fuerit facta cũ do.Baptista eius fratre,& ei prestiterit ipsoꝝ pater ꝯsensum per viã vlti. voluntatis pseuerando in eo,vsqꝫ ad extremũ vite exituꝫ, non video quã rõne possit nunc do.Annibal ꝯtra.d.transactionem veniendo legitimã petere.¶Et maxime attẽto ꝙ.d.transactio fuit multum correspectiua,qꝛ ẽt ex parte do.Baptiste fuit renunciatũ quibusdã suis iuribus,vt in facto presupponiẽ,&.s.per Consultorem tactũ fuit,†qñ enim fit mutua,& correspectiua renunciatio sepissime actus validaẽ,lꝫ alias non valeret.l.de fideicõ.& ibi per doct. C.de trãsa.& ꝓpterea indubitatam arbitror ꝯclusionem per dñm Cõsultorem firmatã,vt.s.do.Annibal predictus omnino sit repellendus a petitione legitime vigore predicte transactionis, cui omnino stare dꝫ.Et qꝛ do.Cõsultor plenissime omnia discussit,vt iaꝫ dixi vlterius non instando super hoc ad eius dicta me remitto.

¶Placet tñ vnum addere ꝙ ꝯclusio predicta plurimũ coadiuuaẽ,ex quadaꝫ alia trãsactione inita de ann.M.D.xxix. de mẽse Iunij,naꝫ in ea do.Annibal predictus cũ fratribus,& patre eius trãsigendo renũciauit omni,& cuilibet iuri sibi qũolibet spectanti, & pertinenti in bonis,& hr̃ditate patris eius do.Frãcisci,ita & taliter ꝙ ipse do.Frãciscus possit,& valeat de omnibus eius bonis disponere ad libitũ sue voluntatis,& prout sibi videbiẽ,& placuerit absqꝫ eo, ꝙ ipse do. Annibal aliqd petere possit ex quacunqꝫ causa,& hoc ea rõne fecit,qꝛ ex aduerso eidẽ do.Annibali per patrem,& fratres fuit renunciatũ iuri qd̃ habebat pater,& fratres habere poterãt super vsufructu bonoꝝ multoꝝ ipsius do. Annibalis,& ẽt alijs iuribus eoꝝ,vt in.d.trãsactione apparet. ¶† Et licet ista renũtiatio hereditatis patris viuentis per se non subsisteret,tñ dicitur validata vigore iuramẽti,qd̃ in ea prestitũ fuit,prout de hoc est casus clarus in.c.ꝙuis.de pac.lib.vj. & ibi doc. tradunt,& tradunt ẽt in.l.pactum qd̃ dotali.C.de pac. & in.l.pactum dotali.C.de collat.¶†Et si dicaẽ ꝙ illud.c.ꝙuis. loqtur in filia, que dotẽ receperat,& ꝫm aliquos non ꝓcedit,si nihil accepisset,vt ibi per Pe.de ancha.rñdetur primo,ꝙ multi alij tenent illũ text. procedere ẽt ꝙ filia nihil accepisset,& in quolibet sic renũciante, & iurante ꝓpter vinculum iuramenti,qd̃ semper seruari dꝫ, nisi vergat in dãnationem anime,† cũ inobseruantia iuramenti in ipsius anime dispendiũ tendat.c.cum ꝯtingat.de iureiur.cũ simili. & per alias rõnes,vt per Imo.qui ita firmat in.d.c.ꝙuis.qui ẽt ideꝫ tenuit in.l.qui superstitis.ff.de acq.her.& in.l.stipulatio hoc mõ concepta.ff.de v.ob.vt ibi refert,& sequi vr̃ Alex.in.iij.co. & Claud. etiaꝫ ibi vr̃ ita firmare,& hoc idem seqtur Domi.de.s.Gemin. in. d.c.ꝙuis.vbi etiam hoc vr̃ sequi Phili.Fran.ij.col.in.iiij.limi. & idẽ voluit Io.crot.in.d.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta.in.iiij. limita.saltẽ in casu qñ renuncians scit vires hr̃ditatis, prout in casu isto sciebat do.Annibal,& si recte doc.ita tenentes ꝯsiderentur cõparatione ad tenentes ꝯtrꝫ,vr̃ ꝙ ista sit cõis opi. quaꝫ ẽt ante predictos voluit Bal.in.d.l.si qñ.§.i.in.i.q. dũ simpliciter dicit, ꝙ filius renunciãs cũ iuramento non põt contra illud venire per. d.c.ꝙuis.¶Scdõ etiam rñdetur ꝙ in casu isto do.Annibal satis dr̃ habuisse cum ei maximus vsufructus relictus fuerit,& etiaꝫ alia quedam,vt in instro transactionis apparet.Quo stante ꝯsiderato ẽt ꝙ do.Annibal erat maior.xxv.ann.& persona prudens,& sagax,ac ẽt vt dixi,habebat plenam notitiam bonoꝝ paternorũ cessat rõ tenentiuꝫ ꝙ.d.c.ꝙuis.non ꝓcedat in filia nihil recipiẽte dũ dicunt id esse dõm,qꝛ filia nihil habẽs dolose creditur decepta sexus imbecillitate nõ bene intelligens qd agat, paterna ẽt reuerentia sic impellente, que plurimũ in feminis maxime iuuenibus potest,& ne sic exclusa cogatur mẽdicare. Hec.n.omnia cessant in persona.d.Annibalis,tũ ex qualitate sue psone,quam modo dixi,tum ẽt,qꝛ tempore trãsactionis predicte iã erat satis locuples, & ditior erat ipse tũc,ꝙ aliqs ex suis fratribus sperare posset post mortem patris eoꝝ,ẽt stante valida trãsactione, & renunciatione predicta.¶Sic itaqꝫ vr̃ absqꝫ aliqua dubitatione dõm, predictã trãsactionem,& renunciationem in ea factã valere, & obseruanda esse, & ideo repellendũ est ipsum do. Annibalẽ a petitione legitime,qꝛ omnino per eius petitionem dr̃ venire ꝯtra transactionem predictã,vt de se paret.¶†Et si dicatur ꝙ imo non dr̃ venire contra trãsactioneꝫ,qꝛ cũ illa sit specialiter facta de hr̃ditate, & bonis patris non dꝫ intelligi respectu legitime,cui nunqꝫ dr̃ renunciatuꝫ nisi specifice,& expresse de legitima sit facta mẽtio,iuxta.d.l.si qñ. §.& ꝯnaliter.C.de inoffi.testa.& ibi no.doc.Ad hoc in quo vr̃ stare omnis difficultas,rñdetur,primo ꝙ imo in casu isto nõ fuit simpliciter renunciatũ hereditati,sed ꝯnaliter, & per amplissima verba omnibus,& qbuscũqꝫ iuribus sibi cõpetentibus in bonis, & hereditate &c.in qua generalitate cõprehenditur ẽt legitima,cum sit vnũ de dictis iuribus,& qui omne dicit,nihil excludit.l.iulianus. in prin.ff.de leg.iij.c.si romanoꝝ.xix.distinc.cũ simil. & maxime qꝛ vltra dictã renunciationem dictũ fuit, ꝙ ita illam fecit vt patri liceat qũo voluerit disponere,nolens.d.do. Annibal aliqd petere posse ex quacũqꝫ causa,& occasione,nã ex his vbis euidẽter ostenditur,ꝙ noluit ẽt occasione legitime posse venire ꝯtra patris dispositionem.¶†Nõ etiam demonstratur,dũ ab ista generalitate excipiẽ causa dotis vxoris eius,ius.n.ad dotẽ predictã de bonis patris ꝯsequendam,sibi spãliter reseruauit,vt in trãsactione legitur,dico.n.ꝙ ex hoc arguiẽ ꝙ in omnibus alijs, & sic ẽt in legitima nihil sibi reseruare voluit, qꝛ exceptio facta in vno firmat regulã in omnibus alijs.l.quesitũ.§.deniqꝫ neratius. & ibi gl.& bar. no.ff.de fun.instru.&.c.dñs.& ibi gl.no.xxxij.q.vij.cũ multis simi. & tradit Dy.in rub.de reg.iur.lib.vj.¶†Facit qd̃ pulchre ꝓpter hoc dixit Gemi.post Lap.in.c.qui ad agendũ.§.fi.ad fi.de ꝓcur. lib.vj.dixit.n.ꝙ si do ꝓcuratori mandatũ ad agendum cũ clausula,ꝙ possit omnia facere,que ego possem,excepto ꝙ nõ possit iurare de calumnia,nec iurm̃ deferre,ista exceptio operaẽ, ꝙ potest expedire oẽs alios casus ẽt requirentes speciale mandatũ, vt per eũ,quem referr,& seqtur Fely. in.c.qm̃ frequenter.in princi. vt li. non ꝯtesta.vnde sic dicã in casu isto ꝙ exceptio ista de dote operatur omnia alia includi in renunciatione, ẽt si reqrerent specialem renũciationeꝫ,& sic etiã includitur legitima.¶Et predicta in casu nostro debent eqparari expresse, & speciali renunciationi legitime,attẽto ꝙ si recte verba in renũciatione posita ꝯsiderentur, animus,seu intellectus noster non laborat in intelligẽdo ꝙ do. Annibal voluit oibus suis iuribus,& qbuscunqꝫ carere, & eis renunciare excepta causa dotis,& per ꝯns etiaꝫ dr̃ renunciasse ẽt iuri ad legitimam,qꝛ illud ẽ expresse dictum,qñ ita de voluntate cõstat, vt intellectus non laboret in eo intelligẽdo vt signanter declarat Bal.in auc.hoc inter liberos.in prin.C.de testa.¶†Scdõ etiam rñdetur ꝙ speciali renũciationi,que solet reqri in legitima per.d. §.& ꝯnaliter.dr̃ esse satisfactũ ex virtute iuramenti in ampla forma prestiti per do.Annibalẽ predictum,nã iuramentuꝫ dr̃ habere vim illius clausule,ꝙ actus valeat omni meliori mõ &c.l.cũ pater.§.filius matrẽ.ff.de leg.ij.& ibi no.doc.tradit Bart.in.l.si qs. in prin.in antepe.q.ff.de leg.iij.patruus meus Soci.in ꝯsi.liij.mi- ror ꝙ in presenti.ij.col.iij.vol.& Cor.in ꝯsi.ccxciiij.egregie.prope fi.iiij.vol.item ẽt hꝫ vim illius clausule.si ꝙ ago non valet,vt ago valeat,vt valere põt per.d.§.filius matrẽ.vt per Alex.in ꝯ.xxxij. in causa.in fi.iiij.vol.per Cor.in ꝯsi.cxcij.lꝫ videatur.iij.col.i.vol. & in ꝯsi.ij.in hac ꝯsultatione.col.fi.ij.vol. & per Soci. meũ in consi.c.super ꝯtrouersia.iij.col.post prin.iij.vol.Quarto interpretando istã renunciationem valere omni meliori modo, ẽt vltra modũ expressum,dõm est eam valere, ẽt quoad legitimã perinde, nisi ei expresse fuisset renunciatũ.¶Quinimo magis ad ꝓpositum dico ꝙ iuramentũ predictum post illam renũciationem sic amplissimis verbis factam dr̃ habere vim specifici ꝯsensus,& specialis renunciationis,quatenus specialis renunciatio reqrebatur, vt not.tradit Bal.in.l.i.ij.col.ver.scdõ queriẽ.C.cõmo. Ro.in.l.i.§.si qs ita.ff.de ver.ob.sentit Ang.in.l.senium.C.qui testa.face.pos.& colligiẽ hoc ex no.per gl.& Bar.in.l.ij.C.de rescin.vẽ. & per gl. & doc.to.in.c.pe.de emp.& vẽ.†dum volunt ꝙ ꝯnaliter promittẽs non venire ꝯtra ꝯctum cum iuramento dr̃ renunciare beneficio.d.l.ij.

Et ita ponderat Alex. in consi. cxxxiij. super quesitis. iij. col. v. vo lu. dicens expresse iuramentum hʒ vim specialis ꝯsensus, sic et fir mat do. meus Soci. in ꝯsi. cxlvij. visa facti ꝯtingentia. in fi. Curt. senior in ꝯsi. xliiij. super ꝯtingentia. v. col. ꝛ Dec. in ꝯsi. ccccciij. viso eleganti ꝯsil. iij. col. cū multis alijs que ad hoc allegari possent. ¶ Quo stante dico ꝙ lʒ de legitima nō sit facta expressa mētio in hac prima transactione, nec videat̃ ei specialiter renunciatum, tñ generalis renūciatio predicta cum iuramēto hʒ vim specialis renūciationis respectu legitime, vt pinde sit, ac si ei nominatiʒ, ꝛ spe

16 cialiter fuisset renunciatū, † ꝛ ita in terminis ꝙ gñalis renunciatio per filiū facta, cū iuramento includat et legitimam, voluit Ro ma. in. d. §. si qs ita. ppe fin. ꝛ ita et voluit Bald. in. d. l. si qñ. §. illud. de inoffi testa. dū dicit ꝙ filius cū iuramento renunciās, non pōt venire ꝯtra renunciationem, sic et voluit Alex. in ꝯsil. clxxxj. perspectis. i. col. ꝟ. ꝛ per hoc est rñsum. v. vol. Jas. in. d. l. si qñ. §. ꝛ gñaliter. ij. col. ver. limita predicta. ꝛ dixit Deci. in ꝯsi. xxvj. ꝛ diligenter. ij. col. vers. preterea et renunciatio. vbi et pro hoc allegat Bal. in. l. ꝗuis. in fi. C. de fideicō. ꝛ Pau. de cast. in. l. in rōne. la.

17 ij. in prin. ver. qd si inuita. ff. ad. l. falc. † qui dicūt ꝙ renunciatio, ꝛ finis patri. factus cū iuramento excludit filium et a iure legitime, sic etiam, ꝛ clarius dixit Deci. in ꝯsi. clxxx. visa renūciatione. co lum. iij. versicu. scdo specialiter. ꝛ istā opinio reperio, qd̄ sequit̃ in signis doc. Jo. cāpeg. aliqñ preceptor meus in. l. si qs maior. co lum. xj. fm librum meū. C. de transac. in ver. quarto iuramentum hʒ vim ꝛc. ibi. n. enumerat. xl. virtutes iuramēti, ꝛ istam ponit in quarto loco, ꝛ qꝛ cōiter non habetur, ista sunt formalia ꝟba eius. Quarto iuramentuʒ hʒ vim clausule specialis, fm Bal. in. l. i. ʃ. cō mo. ꝛ do. Ant. in. c. i. extra eo. vnde lʒ alias renunciatio generalis facta per filium in bonis patris non extendat̃ ad legitimaʒ, nisi de ea sit facta mētio specialis. l. si qñ. §. ꝛ gñaliter. s̄. de inoffi. testa. tñ fallit si in. d. renūciatione generali interuenerit iurm̄, qꝛ tunc exten ditur et ad legitimaʒ ꝛc. ꝛ sic ibi in terminis decidit̃ casus noster, ꝛ idē dixit Marcus anto. baur. in suo tract. de iuribus, ꝛ virtute iuramēti. iij. col. ver scdo infertur decis. ¶ Et lʒ ibi videat̃ dubitare, put et facit Jas. in. d. §. ꝛ gñaliter. tñ dubitatio eoꝝ non proce dit in casu isto, vt mō dicam, ꝛ demū hanc opin. seqtur, ꝛ dicit esse cōeʒ excellentissi. moder. Frāc. de ripa in lib. suo de legibus in. vj. rñso. iiij. colū. ꝛ clarius in lib. de dona. in. v. rñso, in fi. ¶ Et lʒ qñ fuisset simpliciter renūciatū hereditati, aut bonis patris posset du bitari ex eo ꝙ tunc non vr̃ per filium renunciantem cogitatū de le

18 gitima aliquo mō, † ꝛ alias iuramentū non operatur, vbi non sit consensus, vt volūt Bar. ꝛ qui eū sequunt̃ in. l. sed ꝛ si qs. §. quesitum. ff. si qs cau. ꝛ post alios tradit ibi Jas. ꝛ in hoc stat dubitatio eius in. d. §. ꝛ gñaliter. ꝛ Bauer. in. d. tracta. de viribus iuramenti. tñ in casu isto cessat predicta dubitatio, qꝛ non fuit renunciatū simpliciter hr̃ditati, siue bonis, sed omni, ꝛ cuilibet iuri quō libet spectāti ꝛc. ꝛ ita ꝙ liceat patri, quō voluerit disponere, cum pmissione expressa de non ꝯueniendo, aut de aliquo petendo generaliter ex quacūqꝫ causa excepta tñ causa dotis, vt iam dixi, vt in instro legi potest. Ex qbus verbis ita vberibus, ꝛ amplissimis apparet cogitatū fuisse et de legitima saltem in gñe, vt sic et ei sub illa gñalitate voluerit renunciare, ꝛ simul oibus iuribus simul facientibus ꝯtra predictam renunciationem, maxime cū subdat̃ ꝙ renunciauit oibus, ꝛ singulis iuribus multa examinādo cum clau sula postea, ꝛ omni alteri iuri, ꝛ legū auxilio facientibus cōtra. d.

19 renūciationem sibi quōlibet competenti. ¶ † Hoc ita stante indu bitata est ꝯclusio, ꝙ iuramentū operatur vim expressionis parti cularis, qñ. s. saltem in gñe de eo est cogitatū, prout voluit Alex. in. d. §. si qs ita. iij. col. sic intelligēs dictum Ro. ibi, ꝛ ita voluit Ja so. in. l. si ꝯuenerit. iij. col. ver. vlti. facit. ff. de iur. om. iud. ꝛ in. l. san cimus. ij. col. ver. pro hñda. C. de testa. ꝛ ita cōiter solent dicere do cto. vt per Alex. in ꝯsil. xxix. visis, ꝛ accurate. iiij. col. ver. non ob. ꝙ interuenerit. i. vol. in. d. ꝯsil. cxxxiij. loco preallе. ꝛ in ꝯsi. xj. viso, ꝛ vt oportet. ver. pōt ꝛ tertio rñderi. ij. volu. ꝛ tradit Jacob. de. s. Geor. in. d. §. quesitū. col. fi. insignis moder. do. Bartho. cassenē. in ꝯsi. iij. stat statutū. iij. col. ver. ꝛ ad id qd̄ dictum est, ꝛ And. bar ba. in ꝯsi. xxv. scribit̃ sapientie. vij. col. ver. preterea adduco. i. volu. ꝛ alij multi, quos referre longū esset, ꝛ istud est in effectu, qd̄ vo luit Bal. in. d. l. i. cōmo. ꝛ alij oēs, quos. s̄. deduxi, ꝛ ita et conclu dit Ant. corse. in rub. de iu. iur. in. xxxvj. priuilegio. ¶ Licet ergo legitima reqrat specialem, ꝛ expressam renūciationem, ꝛ non suffi ciat gñalis, tñ sufficit iuramentum, qd̄ hʒ vim expresse, ꝛ specifice

20 renunciationis per predicta. ¶ † Facit in simili pulchra decis. pa trui mei Soci. in. d. ꝯsi. cxlvij. in fi. dum ꝯcludit ꝙ per gñalem renunciationeʒ iuramento firmatā censet̃ renunciatum et. l. si vnqꝫ. C. de reuocā. donatio. solum ppter illam rationem, qꝛ iuramentum hʒ vim specifice, ꝛ expresse renūciationis, vt per eū. Et ex his omnibus ꝯstare satis vr̃ ꝙ per hanc primā transactioneʒ, ꝛ renun ciationem in eo ꝯtentam do. Annibal predictus dr̃ exclusus et a petitione legitime, qꝛ credit̃ illi voluisse omnino renūciare saltem in genere, qd̄ sufficit ppter iuramēti virtutē, fm ea que dicta sunt. ¶ Et ꝙ ita voluerit, ꝛ in tali volūtate perseuerauerit, suadetur ex alia transactione, in qua expresse, ꝛ noiatim predicte legitime re nunciauit, ex quo recte ꝯsideranti apparebit, ꝙ semper illam men

21 tem habuit, † ꝛ ista duplicata, ꝛ iterata renūciatio dʒ plus operari, ꝗ̄ si vna sola facta fuisset, iuxta singulariter tradita per Jas. in. l. i. v. col. ver. quarto ꝯsidera ꝛc. C. de pac. ¶ Hec aūt omnia, que circa primā istam transactionē dicta sunt ex abundanti sint dicta, qꝛ satis clarum arbitror do. Annibalem predictū omnino exclusum esse ex scda transactione, vt. s̄. dixi, ꝛ plenissime per do. Consultorem deductum fuit. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iurisconsl. Padue legens. 1533.

SVMMARIVM

¶ De iure patrona. ecclesie, ꝙ non transeat per ꝯfiscationeʒ bonoꝝ patroni, saltem qñ non transibat ad heredes extraneos.
¶ Et qñ ꝯfiscatio in specie fit de bonis mobilibus, ꝛ imobilibus.
¶ Et si transeat pro quanto tempore.
¶ Et an prescribatur.

1 Jus patronatus an in fiscum transeat per bonoꝝ confiscationeʒ.
2 Jus patronatus regulariter etiaʒ ad heredes extraneos transit.
3 In fiscum non transeūt ea, que ad extraneos hr̃des non trāseunt.
4 Appellatione bonorum mobilium, ꝛ imobilium non veniunt iura, ꝛ actiones, quia sunt tertia species separata.
5 Bona mobilia, ꝛ immobilia delinquentis, si ex forma statuti sunt publicanda, iura, ꝛ actiones delinquentis non publicabuntur.
6 Jus patronatus quod in fiscum transit, apud eum debet durare vita condemnati durante.
7 Fiscus quando est actor non potest allegare ius tertij.
8 Jus patronatus fm cōem opin. aduersus patronuʒ prescribitur.

CONSILIVM LI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Reqsitus a magnifico, ꝛ clarissimo do. Nicolao mocenico potestate Padue dignissimo, ꝛ dño meo hoñ. nomine Illustrissimi dñij Venetiarū, vt stante ꝯtingentia facti mihi exhibita de iure rñdeam, vtrum per ꝯfiscationem omnium bonoꝝ mobilium, ꝛ imobilium Ensclmini ob delictuʒ qualificatū rebellionis erga Illustrissi. dñium ius patronatus transiuerit in fiscum Illustrissi. dñij, ita vt hodie tali iure patronatus vti possit, visis ꝯfiscatione predicta, ceterisqꝫ in facto ꝯtingētibus be ne ꝯsideratis omni qua decet reuerētia, vt. j. subijciam, de iure esse

1 arbitror, ꝛ ita sue magnificentie rñsum duxi. ¶ † Licet magna sit dubitatio, qñ fit ꝯfiscatio bonoꝝ omnium eius qui ius patronatus hʒ, vtrum. s. transeat in fiscū cum vniuersitate bonoꝝ, qñ simpliciter loquerentur, ꝛ varie sint doc. opi. vt per gl. ꝛ doc. in cle. pa storalis. de re iudic. ꝛ in. c. quāto. de iudi. ꝛ alibi sepe, vt per Ro chū de curte in trac. de iure patro. in ver. ipse vel is a quo. in. xxix. q. ¶ Tñ in presenti ꝯtingentia facti arbitror Illustrissi. dñiuʒ occasione predicte ꝯfiscationis nulluʒ ius habere. ¶ Et ad hoc demonstrandū, in primis ꝯsidero, qꝛ potest dici, ꝙ nec ab initio in fi scum transierit et posita vera opin. illoꝝ qui simpliciter loquendo

2 cōtrarium tenuerunt, † naʒ illoꝝ opi. inter cetera fundatur, qꝛ ius patronatus regulariter transit et in extraneos hr̃des, vt per Deci. in. d. c. ꝗto. v. col. de iudi. qd̄ in casu isto non reperitur, qꝛ ex ordine sue fundationis sic fuit qualificatū, vt ad extraneos heredes

3 non trāsiret, sed solum ad descendentes fundatoris, † ꝛ alias regula est ꝙ in fiscum vigore ꝯfiscationis nō transeūt ea, que ad he redes extraneos nō sunt transmissibilia, cū ille pro extraneo hr̃de habeatur, iuxta tradita per Bar. Bal. ꝛ alios in. l. i. C. de bon. liber. ꝛ maxime qꝛ in pposito nostro istud ius patronatus prouenerat illi Enselmino a gñe, ꝛ in genus erat transiturum, iuxta dicta per Saly. in. d. l. i. ¶ Preterea ꝛ scdo illa opi. ꝙ ius patronatus veniat in ꝯfiscationem dʒ intelligi, qñ in verbis potest cōprehendi, puta qñ simpliciter omnia bona ꝯfiscarētur, sed si verba aliud

4 vellent aliud dōm vr̃, quod vr̃ in casu isto ꝯsiderari, † nam ꝯfiscata fuerūt nō simpliciter oia bona, sed in specie omnia bona mobilia, ꝛ immobilia, quoꝝ appellatione nō veniunt iura, ꝛ actiones, quia sunt

quia sunt tertia species sepata a bonis mobilibus ⁊ imobilibus, vt ꝓbaṫ in.l.quā tuberonis.§.in peculio.ff.de pecu.⁊ in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iud.⁊ vtrobiqꝫ tradūt doc.no.Bar. post Jaco.de are.in.l.mouentiū.ff.de verb.sig.Bart.in.l.pōt.ff. de aucto.tuto.⁊ in.l.i.C.si aduer.transf.vbi ēt Fulg.Card.in ꝯsi. lxxij.Titius nūc sunt.iij.col.patruus ⁊ dn̄s meus Soci.in ꝯs.ci. Viso testō.col.fi.cū ꝯcor.vt per Corne.in ꝯsi.ciiij.Circa pͥmuꝫ. 5 iij.col.ij.vol.⁊ in ꝯsi.clxxiij.Circa primū.in fi.iij.volu. ¶†Et in specie reperio ꝙ Fulg.in.d.§.in peculio.dicit ex hoc determinari ꝙ si ex forma statuti sint publicanda bona mobilia ⁊ imobilia delinquentis nō publicabunṫ, iura ⁊ actiones delinquentis, sic ergo in ꝓposito dōm est, ꝙ ius patronatus in dicta ꝯfiscatione non cōprehendaṫ, qꝛ non pōt dici mobile nec imobile, sed tertia q̄dam species bonoꝝ. ¶Scđo principal̄r ꝯsidero ꝙ posito, ꝙ ab initio in p̄dicta ꝯfiscatione ius patronatus de quo agiṫ fuisset cōprehensum, nunc tn̄ ea de cā Jllustrissimū dn̄ium sup eo nul 6 lum ius habet. ¶†Primo qꝛ illa opinio ꝙ in fiscuꝫ transeat videṫ itelligenda vt apud eū ꝑduret durante vita ꝯdemnati vt voluit do.Rochus in.d.xxix.q.in fi.⁊ Deci. in.d.c.quanto. de iudi.sed ille Enselminus ꝯdemnatus iaꝫ per annos.lxx.⁊ vltra decessit.ergo ⁊c. ¶Et si dicaṫ ꝙ ſm opi. p̄dictoꝝ ius patronatus mortuo ꝯdemnato debuisset extingui, ⁊ ecclesia libera remanere vt ꝑ eos, rn̄deṫ ꝙ de hoc alias fuit qō, ⁊ iudicatū fuit ꝯtra ecclesiam. ¶Et preterea pn̄t dicere illi qui ex successione pro patronis se gerunt, ꝙ ad fiscum non ꝑtinet q̄rere de iure ecclesie, ⁊ quo ad ipsum fiscum optimū ⁊ liberum ius hn̄t arg.l.loci corpus.§. 7 cōpetit.in fi.ff.si serui.vendi. ¶†Nec fiscus de iure tertij in ꝓposito pōt allegare qualecūqꝫ sit, cum fiscus in ꝓposito videatur, actor ꝓpter longeuā quasi possessionē iuris patronatus quā hn̄t isti patroni, iuxta tradita per patruum ⁊ dn̄m meū Soci. in.l.ij. ij.col.ver.notabis tn̄ ꝙ actor.ff.de excep.rei iud. ¶Scđo qꝛ isti patroni vel iuris patronatus possessores longa ipsius quasi possessione tale ius (si eoꝝ fuisset) quasi prescripsisse dicunṫ, ita vt ab eis auferri nō possit, nā a die ꝯfiscationis predicte, que fuit de anno.1440.cucurrerunt anni.96.⁊ semꝑ qn̄ hospitale de quo agiṫ vacauit, descēdētes dicti Enselmini pn̄tauerūt, ⁊ p̄sentatio eoꝝ sortita fuit effectū, ⁊ sic ipso iure patronatus vsi fuerunt, ⁊ illud quasi possederūt, ex qua taꝫ longa posſione dicunṫ prescripsisse, cū ꝯstet ecclesiā esse patronatā, ⁊ agaṫ de prescriptione ꝯtra patronum. ¶Nam lꝫ aliqui voluerint ius patronatus ecclesie non posse prescribi, ⁊ q̄dam ꝙ requiraṫ tp̄s, cuius initij memoria nō 8 existat, †tn̄ cōis opi.est in ꝯ̄rium, ꝙ imo prescribi pōt aduersus patronū, vt tradit Fede.de sen.in ꝯsi.ccxxiiij.Sup primo.in.ij. dubio.Jo.and.in.c.querelam.in ver.populus.de elec.⁊ in.c.qō alicui.de regu.iur.lib.vj.in mercu.cuꝫ multis ꝯcor. de q̄bus per do.Rochum predictū in.d.ver.in.q.xxxvj.per Pau.de cittadinis in tracta.de iure patro.in.iij.parte in q̄nta cā acquirendi ius patronatus in.i.q.⁊ per insignem moder.Jo.fran. balbuꝫ in tracta.prescriptionū.in.ix.q.prime ꝑtis q̄nte partis p̄nci. maxime in.ij.ꝯclu.ꝙ oēs post plurimos ab eis relatos ꝯcludunt ius patronatus prescribi, vt dixi, ꝯtra patronum, ⁊ ꝙ ista opi.est verior ⁊ cōiter, ⁊ ꝙ talis p̄scriptio saltem [c]ursu.xl.annoꝝ ꝑficiṫ, vt per eos quoꝝ iura ⁊ rōnes breuitatis cā dimitto, cuꝫ per oēs videri possint. ¶Ex p̄dictis ergo ꝯcludendū vr̄ Jllustr.Dn̄iuꝫ saltē de pn̄ti nullum ius hr̄e sup iure patronatus de quo agiṫ. ¶Nec est opus intrare arduā illaꝫ ⁊ difficillimā.q.vtꝝ.s.simpl̄r loquendo, ⁊ in terminis simplicibus per ꝯfiscationē oium bonoꝝ ēt ius patronatus ecclesie dicaṫ ꝯfiscatū, de qua ꝑ doc.in locis predictis. Licet ēt tūc equior sit opi.negatiua ſm Rochū in.d.xxix.q.non eniꝫ ea est opus discussione, qm̄, ēt tenendo ꝑtem affirmatiuā, vel non habuit locū in casu isto vt fuit dictum in p̄ma ꝯsideratione, vel saltē si locū habuit euanuit illud ius apud Jllustris.Dn̄iuꝫ vt in scđa consideratione dictum fuit. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens iura ciuilia in prima sede lectionis vespertine.

SVMMARIVM

¶ Officiū iudicis implorari pōt vt ꝯ̄ctus nullus declareṫ ⁊ oia secuta rescidanṫ, qn̄ ꝯ̄ctus est nullus ob defcm̄ forme nō ſuate.

2 Officium iudicis potest implorari, vt nullitas snie declaretur.

3 Officium iudicis in equitate fundatur, ⁊ est eius mater.

4 Officium iudicis est in rem scriptum, quatenus illa eq̄tas repiṫ. Et datur ꝯtra tertium bonefidei possessorem, si sit eadem equitas, quo est contra principalem.

5 Officium iudicis datur contra singularem successoreꝫ ob nullitatem contractus cum minore celebrati, vt res restituatur, contractu declarato nullo.

6 Officium iudicis datur aduersus posſionem illi, qui a posſione rei sue cecidit culpa, vel negligentia sua.

7 Officium iudicis, quod datur ratione rei, debet exerceri in eo loco, vbi est res, ⁊ in quo res vendicari potest.

8 Argumentum de personis ad locum, ⁊ econtra valet.

9 Officiū iudicis sicut sapit naturā actionis in hoc vt in eo in liteꝫ iuretur, ita ꝯtra singularem successorem debet dari.

10 Nil equius est q̄ꝫ rem domino suo restitui.

11 Appellatione pendente quando aliquid attentatur debet retractari per officium iudicis.

12 Officium iudicis seu remedium attentatorum an detur ꝯtra euꝫ qui non attentauerit, vel non spoliauerit, ⁊ nu.seq.

14 Dn̄ium, ex ꝯtractu nullo forma statuti non seruata nō transferṫ.

15 Dn̄ium in rei vendicatione probari dꝫ, quod aliqn̄ difficile est. Jn offō āt iudicis sufficit possedisse, ⁊ ex inutili ꝯ̄ctu tradidisse.

16 Offm̄ iudicis ꝓ restōne in integrū an deṫ ꝯ̄ singularē successorē.

CONSILIVM LII

Dirigat Dn̄s ꝟba mea in viā veritatis ⁊ iustitie. ¶Jn presenti dubitatione vtrū.s.offm̄ iudicis quo pōt peti nullitas ꝯtractus celebrati nō seruata forma in eo req̄sita possit iplorari aduersus singularē successorem ēt bonefidei hn̄tem tn̄ titulū ⁊ cām ab eo qui nulliter ꝯtraxit, vidi elegantissimas allegationes hincinde factas a prestantissimis iuriscōsultis, ⁊ req̄situs q̄d mihi de iure videaṫ, lꝫ articulus valde dubius sit, ⁊ plura ad vtranqꝫ ꝑtem adduci possint tandē inclinaui in ꝑtem affirmatiuā ꝓut pro ea elegātissime, ⁊ cū sūma doctrina 1 scripsit excellētissͥ.do.Ant.queta mihi vti frater hon̄. ¶†Et insistendo tm̄ in necessarijs in primis non est dubiū ꝙ qn̄ ꝯ̄ctus est nullus ex d̄fectu forme per statutū req̄site, ꝓut isto casu ꝯtingit, pōt implorari iudicis offm̄ vt ꝯ̄ctus nullus declareṫ, et oia que ex eo secuta sunt rescindanṫ, ⁊ in pristinū reponanṫ, vt determinat Bart. in.l.que sub ꝯditione.§.fi.ff.de ꝯdi. insti.Rapha.fulgo.in ꝯsi.lxxx.Quidā ser ventura.col.fi.ver.vel simulauerit ipse curator ⁊c.⁊ Curt.iunior in ꝯsil.lj.Post expedituꝫ.ꝓpe finem. 2 †quēadmoduꝫ ēt dicimus ꝙ talis iudicis offm̄ pōt implorari vt nullitas snie declareṫ, vt tradit Spec.in titu. de offi. omni. iudi. §.i.ver.item cū petiṫ snia ⁊c.Jnno.in.c.fi.de off.iudi. quē refert ⁊ sequiṫ Bar.in.l.si expressim.col.penul.ver.q̄nto quo iure agitur.ff.de appel.⁊ est cōe dictū vt per Cardi.in.c.ij.in.x.q.ad fin. 3 de offi.iudi. ¶†Et istud iudicis offm̄ totum fundaṫ in equitate, quā iudex preoculis semꝑ hr̄e debet.l.quod si ephesi, cuꝫ simi.ff. de eo qō cer.loco.⁊ ideo dici solet ꝙ offm̄ iudicis matreꝫ habet ipsam equitatē, vt inq̄t Signorol.in ꝯsil.c.Primo dubitabilis. iiij.col.⁊ ꝙ ex mera equitate cōpetit vbi nulla sit obligatio dixit Bal.in.l.fi.§.sed cū in scđa.post p̄n.C.de furt.per iura ibi ꝑ euꝫ 4 allegata. ¶†Et istud offm̄ iudicis sic ab equitate descēdēs.⁊ in ea fundatum dꝫ dici in rem scriptū quatenus.s.eq̄tas illa repiṫ, vt sic ēt ꝯtra tertiū posſoreꝫ lꝫ bonefidei possit exerceri si sit eadem eq̄tas que eēt ꝯtra principalē ꝓut determinat Bar. quem doc.cōiter sequunṫ in.l.si tertius.§.si q̄s prius.ij.col.ver.ſꝫ qua5 liter poteris cognoscere.ff.de aqua pluuia.arcē. ¶†Tota ergo vis ꝯsistere vr̄ vtrū in p̄senti casu eq̄tas patiaṫ, vt ꝯtra istuꝫ emptorem ēt si sit bonefidei istud iudicis offm̄ exerceri possit, vt sic declarato illo ꝯtractu nullo domus de qua agiṫ huic minori tanquā ꝓprio domino restituaṫ. ¶Et certe ꝯcludendū videṫ oino equitatem talem subesse, nam cū domus ista reperiaṫ extra manus ⁊ posſionē ꝓprij domini absqꝫ aliqua iusta cā ex quo ꝯ̄ctus per eum celebratus fuit nullus, ꝯuenit equūqꝫ est illam sibi restitui a quocunqꝫ posſore, ⁊ ꝙ in hoc implorari possit iudicis offm̄ 6 argu.notatoꝝ in.c.cum ad sedem.de resti. spo. ¶†Pro quo facit qō voluit Host.in.c.accedens.primo, vt lit.non ꝯtest. ⁊ in.c. dilecti.de maio.⁊ obe.⁊ alibi ēt ꝓut refert ⁊ sequiṫ Alex.in consil.ciij.Sup eo dubio.post p̄n.vij.volu.dum ꝯcludit dari officiū iudicis aduersus posſorē illi qui a posſione rei sue cecidit culpa vel negligētia sua, ita.n.⁊ de hmōi minore dōm est, qui ex nullo ꝯtractu domum tradidit, nam ⁊ in eo culpa vel negligentia consideratur. Et licet Alex.paulo.j.in.d.ꝯsi.restringit illud dictum ad ecclesiam, absentem, vel minorē, vt ꝑ eum, tn̄ adhuc ꝓcedit in casu cum ista mulier fuerit ⁊ sit minor vt in facto presupponitur. ¶Preterea pro ista opi.facit, nam habemus ꝙ officium iudicis quod daṫ rōne rei dꝫ exerceri in eo loco vbi res est, ⁊ in quo

res pot vendicari vt vr tex.in.l.sed & si susceperit.§.fi.ff.de iudi. & ibi tradunt Bar.Bal.& alij,& maxime insignis Moder. Iacobi.de.s.Georgio qui hoc in terminis notat ex illo tex. Sic igitur videt dom respectu psone,vt.s.officium iudicis, quod datur pro re recuperanda rone nullitatis ꝯtractus possit ꝯtra illa personam exerceri apud qua res sit,& ꝯtra quam daret rei vendicatio,†cum valeat argumentu de psonis ad locum vel ecotra,vt recte intuenti pbatur in.l.i.§.fi. cum.l.seq.ff.ne qs eum qui in ius voca.est vi exim.& in.c.pueni.de imu. eccle.iucto.c.cu ecclesia. in fi.eo.tit.seu iunctis ijs que post alios dicit ibi Abb.in.iij.nota.vbi in fi.vtitur hoc argumento. ¶†Facit etiam qr sicut officium iudicis sapit natura actionis in hoc vt in eo in litem iuret, qn iuraret si ageret,vt tradit Cardi.in.c.ij.q.xxv.de offi.iudi.dicens q ita comuniter tenet,sic etiam dom videt q det ꝯtra singularem successore,cuz et realis actio que in pposito casu potuisset intentari ꝯtra singulare successorem cpeteret,vt est notu , vt sic istud officiu iudicis equitate sic exposcente dicat in re scriptu vt.s.dictum fuit,†nihil enim equius est q rem sua ppio dno restitui,ad qd p regula posset officiu iudicis implorari tali eqtate ꝯsiderata firmat Guido pap.in.q.ccclxij. Utru officiu iudicis, dicens q ita fuit iudicatu in parlamento delphinali. ¶†Facit et qr qn pedente appone aliqd attentat qd velut nulliter factu dz reponi in pristinu statuz ad illud offm iudicis implorando, iuxta tradita per glo.magna & doc.maxime Francu in.c.no solum.de appel.lib.vj. & per Bart. in.l.chirographis.§.i.ff.de admi.tut. si ꝯtingat attentata esse apud singulare successore et ꝯtra euz dabit tale offm iudicis velut in rem scriptuz sic exigente eqtate fm q voluit Imo.in.c.ex parte ade.in.iij.col.ver. item not. q remedium attentati.extra de testi.& voluit Oldra.in ꝯsil.cxcix. Pro fundamento.post prin.l.du dicit dari remediu attentatoꝝ, & sic offm iudicis et q aduersarius ꝯtra quem pponit non attentauerit seu spoliauerit,puta,dicam ego,qr alteri successit in attentatis,& clare hoc dixit Deci.in.c.bone memorie.in.vj.nota.de ap. vbi alle. Oldr.in.d.ꝯsi.& alios,vt per eu. ¶†Sic igit dom est in pposito,vt.s.aduersus istum singulare successorez & possessorem dns det istud offm iudicis pter nullitate ꝯtractus gesti per minorem,vt sic ꝯctu nullo declarato,domus isti minori vti proprio domino restituat per possessore etia q ille ꝯctum illum nulluz no fecerit,sic equitate dictante. ¶†Et si dicat q ea que dicta sunt de attentatis & alia.s.dicta solu pcedunt qn successor singularis & possessor ꝯ quez pponit offm iudicis habuit cam & titulum ab auctore vitioso vt aliq volunt in.d.c.bone.& in.d.c.non solu, ad qd bene facit doctri. Bar.in.l.rem que nobis.ff.de acquir. pos. Dicam,non disputando nunc vtrum illud sit verꝰ,q & iste est casus noster,nam iste possessor emit ab illo qui nulliter cum minore ꝯtrit,& qui pot dici auctor vitiosus,nam cum sciret formam statut no seruari sciebat vel scire debebat ꝯctunullius esse momenti,& ꝯnter in eum domum non fuisse iure dnij translatam,iuxta.l. si prediu.cum simi.C.de predi.mino.& ita illam domum cu vitio malefidei a minore accepat. ¶Et istud vt saltez.p.successor singularis ita teneat,sicut ipse auctor vitiosus suma cum rone, & magna eqtate pcedit,qr si alias diceremus, auctor ille vitiosus subito rem venderet,& successor ille singularis non posset molestari per huiusmodi offm iudicis,& ita daret vitioso auctori occasio,& facultas malignandi & fraudandi,quod non est ꝯcedendu per iura vulgaria. ¶†Et si dicatur q ex hoc no posset tolli, quin dns vti possit rei vendicatione,rndetur q ex eo non releuatur,na in rei vendicatione oportet pbare dnium cuius pbatio sepe & difficillima,sed in isto officio iudicis satis est pbare se possedisse,& ex inutili ꝯctu rem tradidisse,annullato enim ꝯtractu,seu declarato nullo omnia debent per iudicis officiu in integrum restitui. ¶Et istud officium iudicis in hoc dicit esse vtile & necessarium,qr non valenti de dnio docere per illud succurret. ¶Et vt dixi,satis erit pbare possessionez,put declarat Bar.in.l.de vsu. in ver.tertius casus. ibi,vel dic q istud officium.ff.de vari. & extraordi.cogni.refert & sequit Guido pap.in.d.q.ccclxij.ver.& sequit vnus talis effectus,& in hoc ꝯsistit maxima equitas que est fundamentum officij iudicis,vt supra dictum fuit. ¶†Nec predictis obst.quod dicit de officio iudicis pro restitutione in integrum,vt.s.non detur ꝯtra singularem successorem bonefidei,nisi auctor suus,& qui cuz minore ꝯtraxit non sit soluendo vt est tex. in.l.in cause.la prima.§.fi.cum.l.seq.ff.de mino. Quoniam posito q reus ꝯuentus in casu nostro sit bonefidei(sine tn preiudicio veritatis)rndetur q nos sumus in casu valde diuerso, & diuersa rone determinando,& ideo de eo ad casum istuz non dz argui cu ex diuersis minime arguat.l.si.ff.de calum.&.l.inter stipulantes. §.sacram.ver.sed hec dissimilia.ff.de vbo.obli.cum simi. naz ibi ꝯtractus valuit & dnium translatuz fuit,& sic rei vendicatio non competebat,nec vigebat equitas,vt dno res sua restituatur, sed solu minor qui ꝯtraxit veluti deceptus volebat in integruz restitui,qd solum ꝯtrahentem secum respiciebat,& ideo ꝯtra singularem successorem bonefidei non dat nisi in subsidium. Sed in casu nostro ꝯtractus ab initio fuit nullus traditio inutilis,& sic dominium no fuit translatuz,& ideo rei vendicatio cpetebat,& viget equitas rei ppio dno restituende,merito officium iudicis de quo agitur potuit ꝯtra istum possessorem habentem causam & titulum ab eo qui nulliter ꝯtraxit pponi per predicta. ¶Ex quibus & alijs multis deductis per excellentissimum Aduocatu ita concludendum puto. Laus Deo.

Maria.socinus iunior Padue.1537.

CASUS

¶Michael rochette diocesis Tridentine ex causa plurium bnficioꝝ receptoꝝ titulo donationis iter viuos dedit & donauit quedam bona Marco de salauorna recipienti & acceptanti, pro se & suis filijs masculis tantu & non feminis cum multis pactis et conditionibus,& cum pluribus clausulis,vt latius cstat ex ipso donationis instrumento cuius copia transmittitur.

¶Marcus predictus cum diu res donatas tenuisset decessit superstite sibi quodam filio masculo,ac etiam alia femina.

¶Qui masculus cuz & ipse pluribus annis ipsas res donatas habuisset & possedisset sine liberis decessit,& de rebus,vt supra donatis in filium sororis sue disposuit.

¶Ueniunt nunc heredes aut heredu heredes.d.Michaelis donatoris asserentes bona per eum olim donata eis esse restituenda resoluta,& de cetero inualidata dicta donatione per defectuz linee masculine predicti Marci donatarij. ¶Querit qd iuris.

SUMMARIUM

¶Donatio facta alicui pro se & filijs masculis tantum & non feminis resoluitur qncunq defecerit linea masculina.

1 Rex si dedit militi castrum,ita q illud ipse & sui heredes ex suo corpore descendentes habeat si miles decessit cum filijs sat est & ipsi habebunt & eorum heredes,vide.I.nu.14.
2 Filiorum appellatione proprie nepotes non veniunt.
3 Donatio si facta sit alicui pro se & eius filijs masculis tantum illa verba importat vt solum ipse,& post eum filij masculi habeant,& non alie persone.
4 Quod vni aut pluribus certis personis tantum tribuitur, omnibus alijs censetur denegatum.
5 Dictio tantum & similes taxatiue quado affirmatiue ponuntur omnes alias personas excludunt.
6 Dictio taxatiua non excludit casus similes.
7 Filioꝝ appellatione largo modo veniunt nepotes,et.I.nu. 18.
8 Donatio facta alicui & filijs masculis videtur facta causa cseruandi agnationem donatarij.
9 Statutum feminas ob masculos excludens factum videtur causa conseruande agnationis.
10 Omnis dispositio a mente disponentis regulatur.
11 Dispositio vel statutum excludens matrem pter masculos intelligi debet,dummodo sint agnati.
12 Statutum excludens matrem pter patruuz debet intelligi de patruo qui sit agnatus.
13 Uerba illa & heredes eius de suo corpore descendentes debent intelligi vniuersaliter de omnibus descendentibus.
15 Uerba illa instrumenta,& suis heredibus masculis placuerit faciendum in casu de quo hic,quid importetur.
16 Heredum appellatione nedum primi, sed alij cprehenduntur.
17 Uerba illa si no remaneret heres de quodam &c. qd importent.

CONSILIUM LIII

Dirigat Dominus verba mea in vias veritatis & iustitie. ¶Uidebit fortasse alicui in presenti ꝯsultatione dom donationem non posse dici resolutaz,qr satis videtur pro eius perpetua validitate q ex predicto Marco donatario supfuerit filius masculus in que transiuerint bona donata,†p quo vr pulchra decis.Cy.& Bal.in auc. sz & si qs.C.de secun.nup.

secun.nup. vbi concludunt, ꝙ si rex dedit militi castrum ita, ꝙ illud habeat ipse, ⁊ heredes eius de suo corpore descendentes, similes decessit cum filijs satis est, nam ⁊ ipsi habebunt, ⁊ qcunqꝫ coꝝ hr̃des ēt si fuerint extranei, puta qꝛ ipsi sine liberis decesserunt, qm̃ satis est ꝙ primi heredes fuerint descēdentes de corpore donatarij, qcqd de eis postea ꝯtigerit. Sic igit̃ videt̃ dn̄m in casu nostro, ꝙ sufficiat Marcū decessisse supstite sibi filio masculo, qcqd post eum postea ꝯtingat. Et precipue qꝛ illa vba pro se ⁊ suis filijs masculis non vident̃ respicere alios descēdentes, ꝙ̃ 2 filios in primo gradu. † qꝛ filioꝝ apprōne non veniunt nepotes ꝓprie loquendo, ⁊ minus alij descendentes. l. qd̄ si nepotes. ff. de testa.tute. cum simi. lꝫ ergo non sint alij descendentes masculi, tn̄ videtur sufficere ꝙ iaꝫ fuerit vnus, per cuius defectū ēt sine prole non vr̃ resolui predicta donatio, ⁊ ꝯn̄r videt̃ ꝙ heredes donatoris nullum ius hēant in pdictis boniꝫ donatis. Et in eo maxime hoc vr̃ dn̄m qꝛ in ipsa donatione agnati ⁊ cognati donatoris ex causa per eum vn̄r excludi, qꝛ.s.nullus eoꝝ erga ipsum donatorem fuit opatus in eius necessitate, ⁊ per ꝯn̄s videt̃ ꝙ eos velut impios dixerit indignos suoꝝ bonoꝝ, ⁊ cū causa illa ēt hodie sit ita vera sicut erat tunc, sicut tunc fuerunt exclusi, eadeꝫ ratione subsistente vr̃ ꝙ etiam nunc admitti nō debeant per locum ab identitate rōnis, iuxta. l. a titio. ff. de verbo.obli. ⁊ l. fi. C. ad. l. falci. cum simi. ¶ His tn̄ non obstantibus ꝯrium de iure verius esse arbitror, vt.s. heredes predicti donato. iuste bona predicta 3 petant eo ꝙ predicta donatio resoluta fuerit. ¶ † Et ista ꝯclusio apertissime ꝓbat̃ ex verbis ipsius donationis, fuit. n. facta predicto Marco pro se, ⁊ eius filijs masculis tm̄ ⁊c. que vba importat vt solū ipse, ⁊ post eum eius filij masculi hēant ⁊ non alie psone, est. n. illa dictio tm̄, taxatiua ⁊ excludit oēs alias personas, arg. l. ob es. C. de predi.mino. ⁊ l. ij. in fi. C. de iurisdi.om.iud. cū 4 simi. alle. per Bal. in. l. cū mulier. colū. xvj. ff. solu.matri. † Unde dicimus ꝙ illud qd̄ vni, aut pluribus certis psonis tm̄ tribuitur oibus alijs censet̃ denegatū vt inqt Bar. in. l. i. in prin. ff. si quis sus dicen. nō obtem. ⁊ in. l. cum ita legatuꝫ. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊ 5 plene tradit Jas. in. d. l. i. vbi in. ij. col. in fi. ponit regulaꝫ, † ꝙ ista dictio, tm̄, ⁊ similes taxatiue qn̄ ponuntur affirmatiue excludunt omnes alias psonas, ⁊ oēs alios casus, vt per eum, merito ergo in ꝓposito ab ista donatione dn̄r excludi oēs excepto ipso Marco donatario ⁊ suis filijs masculis, cum qbus ipsa donatio dicit̃ 6 extincta. ¶ † Nec obst. qd̄ dici solet dictionē taxatiuā non excludere casus similes, ⁊ hn̄tes eandē rōnem, iuxta not. in. d. l. ob es. ⁊ tradit Jas. in. d. l. i. qꝛ ex hoc in ꝓposito nr̄o nō pōt dici ꝙ includat̃ femina, aut descendens ex ea qꝛnon sunt psone similes expressis, nec in eis est eadē ratio vt est plus ꝙ̃ notum, sed bene posset ex pdicto dicto inferri ꝙ dicant̃ inclusi nepotes, ⁊ alij descendentes masculi per lineā masculinam ipsius donatarij, qꝛ in eis esset eadeꝫ ratio ⁊ essent similes psone, vt de se patet. ¶ Et preterea pro predicte ꝯclusionis veritate clarissime demonstranda ꝯsiderandū est, qꝛ aut volumus verba illa, ⁊ suis filijs ⁊c. stricte intelligere pro filijs ꝓprie ⁊ stricte sumptis, ita vt alij descendentes non cōprehendant̃ appellatione filioꝝ, ꝓut sonare vn̄r vba maxime attēto illa dictione taxatiua, tm̄, ⁊ tunc res clarissima est ꝙ cuꝫ filio masculo dicti donatarij finita, ⁊ resoluta fuit donatio 7 per pdicta. † Aut volumus ꝙ illa vba latius capiant̃, ita vt appellatione filioꝝ veniant nepotes ⁊ alij, iuxta. l. iusta interpretatione. ⁊ l. filij apprōne. ff. de vbo.sig. vt credo verius per ea que in simili firmat Bal. in. c. que in ecclesiaꝝ. col. pen. ver. sed pone ꝯcessum est. de ꝯsti. cum multis simi. que cumulari possent, ⁊ tūc opꝫ ꝙ sint masculi cum talis qualitas fuerit expressa in tali do8 natione cuꝫ dicat̃, ⁊ suis filijs masculis ⁊c. ¶ † Et si qs dicat, ꝙ isti apud quem reperient̃ bona donata de qbus agit̃ est masculus ⁊ nepos. d. Marci donatarij, ⁊ ita dicat̃, ꝙ videt̃ comprehēsus in vbis donationis dicendo ꝙ in ea appellatione filioꝝ veniant nepotes, ⁊ alij. Rn̄ditur ⁊ aduertendū est, qꝛ cum donatio facta fuerit ipsi Marco ⁊ filijs eius masculis tantum apparet satis clare, ꝙ in ea fuit habitus respectus ad ꝯseruandā agna9 tionem. d. Marci, † sicut in simili dicit̃ de statutis excludentibus feminas ꝓp masculos, vt.s. dicant̃ facta fauore ꝯseruande agnationis ſm Jo.and. in addi. Specu. in titu. de succes. ab intest. super rub. Cy. in. l. i. C. ad. l. iul. de adulte. ⁊ Bal. in. l. maximuꝫ vitium. C. de libe.preteri. tradit Pau. de cast. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu.matri. ⁊ in ꝯsil. cccxxxvj. Presens casus. auus meus do. Maria.soci. in ꝯsil. xxxj. Prosequendo ordinem. iij. colū. ⁊ filius eius in ꝯsil. xxviij. Circa primū. ij. ⁊ iij. colū. iiij. volu. Corne. in consil. lxxxij. Licet in hac secunda ⁊ tertia colū. iiij. volumi. cum infinitis quotis, que ad hoc cumulari possent. ¶ Hoc ita

stante sequit̃ ꝙ debent illa verba, ⁊ filijs masculis ⁊c. intelligi de talibus masculis qui sint agnati ipsius Marci, vt sic per eos di10 cti Marci agnatio ꝯseruetur. † cum vex sit omneꝫ dispositionem regulari ⁊ restringi a ratione eius ⁊ mente disponentis. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. ⁊ l. credenduꝫ. in prin. ff. qui pet. tut. vel cura. dixit Bal. i. l. oēs populi. viij. col. ver. dico ergo ⁊c. ff. de iusti. ⁊ iure. sequit̃ Barba. in. l. is cui bonis. colū. xxv. ff. de verbo.obligatio. ⁊ in ꝯsil. xxix. Altissimi optimi Dei. ij. colum. ij. volumi. Sed iste nepos dicti Marci nō est talis, qꝛ est nepos ex filia, ⁊ sic est alterius agnatiōis. l. familie. in fin. ff. de verbo.si11 gnifi. cū simi. ergo ⁊c. ¶ † Facit ad hoc nota. dictū Bald. in. c. i. queadmo. feud. ad fil. pertin. dum vult ꝙ dispositio excludens matrem ꝓpter parentes masculos debet intelligi dūmodo sint agnati, ⁊ ita refert ⁊ sequit̃ recolende memorie auus meus dn̄s Maria.soci. in ꝯsil. xxxj. Prosequendo ordinē. iij. colum. ver. 12 vndecimo facit. † Sic etiam si statutum excludat matrem ꝓpter patruū debet intelligi de patruo qui sit agnatus, vt determinat Bal. in ꝯsi. ccxviij. Statuto ciuitatis. ij. volu. ¶ Et in simili etiā si ꝓpter fratres mater excludatur intelligit̃ de fratibus qui sint agnati, vt ꝯcludit Bal. in ꝯsil. lix. De iure cōmuni. in fi. iiij. vol. Idem firmat Ange. in ꝯsi. cxix. Statuto Tudertine. circa med. Pau. de cast. in ꝯsil. cccxlviij. In puncto querit̃. post princ. ⁊ refert ⁊ notando sequit̃ Alex. in. l. ex facto. in prin. xij. col. ff. de vulga. ⁊ pupil. ver. ex his que hic dixit Bart. ¶ Et preterea ꝙ iste qui nūc possidet nō sit talis de quo senserit donator patet, qꝛ natus est ex femina, ⁊ sic ex psona exclusa, vnde tanꝙ̃ ꝓueniens a radice isecta, nec ipse debet admitti. Sic itaqꝫ ꝯcludendū est donatoris heredes admittendos esse ad res donatas de qbus agitur, eo ꝙ ipsa donatio dicit̃ nunc resoluta per defectū linee masculine dicti Marci donatarij per pdicta. ¶ Ex qbus recte intuenti apparebūt sublata que in ꝯrium deducta fuerunt, sed vt veritas magis appeat particulariter ad illa rn̄detur, vt infra.

¶ Nam pmo ad decisionē Cy. ⁊ sequaciū in. d. auc. sed ⁊ si qs 13 potest rn̄deri illam negando, † qꝛ imo videt̃ ꝙ verba illa, ⁊ heredes eius de suo corpore descēdentes intelligi debeāt, vniuersaliter de oibus descendentibus, vt post Bal. quē ipse allegat videt̃ velle Alexan. in ꝯsil. xliij. Cōsideratis his. ij. colum. ver. ⁊ vltra eos in ꝓposito ⁊c. iij. volu. qd̄ postea reperit̃ duplicatū. in. vi. volu. nume. liij. ⁊ ita per hanc rōneꝫ illam decisionē Cyn. reprobat Saly. in. d. auc. sed ⁊ si qs, ⁊ videt̃ sequi Alex. in ꝯsi. liiij. d. ij. colū. ver. quoad secundū dubiū. ¶ Sed puto ꝙ decisio illa Cy. ⁊ sequaciū sit vera. scd̄o loco rn̄detur ⁊ qdeꝫ clarissime, ꝙ imo per eam si recte ponderet̃ decidit̃ casus noster in fauorem. d. heredū donatoris, nam decisio illa fundatur. qꝛ in casu suo erant expressa verba ex quibus apparebat solum ⁊ dūtaxat esse ꝯsideratum tēpus mortis illius militis donatarij, fuerat enim dictum, ⁊ si decesserit sine liberis ex suo corpore reuertat̃ castrum ad ꝯcedentem, merito ergo si ipse cum liberis talibus decessit euanuit tota 14 liter dispositio per defectū sue ꝯditionis. ¶ † Ueruꝫ si vba non ita tempus mortis respicerent, puta, ꝯcedo tibi castrum, ⁊ nolo ꝙ deferatur nisi heredi de corpore suo nato ⁊c. dixit Cyn. ꝙ eo casu cum primū defecerit heres de suo corpore nedum in primo gradu, sed in scd̄o vel tertio, aut deinceps donatio dicit̃ resoluta vt per eum, ⁊ ita declarat ⁊ sequit̃ Alex. in dicto ꝯsil. liij. colū. penul. ⁊ fina. Sed in casu nostro verba non respiciūt particulariter tempus mortis, sed simplr̃ sunt ꝓlata, pro se ⁊ pro suis filijs masculis tantū ⁊c. ergo non sufficit ꝙ Marcus habuerit filiuꝫ pro ꝯseruanda donatione, sed opus erat ꝙ de sua ꝓle masculina remaneret, vnde cum defecerit donatio debet dici resoluta. ¶ Et ꝙ in casu nostro fuerit ꝯsideratum vt donatio solum ꝯseruaret̃ apud posteros masculos dicti Marci nedum primos, sed etiaꝫ 15 sequentes, ⁊ eis deficientibus extingueretur, ꝓbatur, † qꝛ in alijs partibus instrumenti dicit̃, ⁊ suis heredibus masculis perpetuo placuerit faciendū ⁊c. ⁊ in alia dicit̃, ⁊ sui heredes masculi in perpetuum ⁊c. ¶ Ex quibus verbis clare constat quod etiam post primos filios consideratum fuit quod extarent alij descendentes masculi qui appellatione heredūꝫ dicebantur comprehensi, 16 iuxta. l. ex facto. §. fina. ff. ad trebellianum. ¶ † Et sicut appellatione heredum nedum primi, sed etiā alij comprehenduntur, vt supra dictum fuit ⁊ probatur in. l. in annalibus. C. de legatis. ⁊ in. l. heredis appellatio. ff. de verboꝝ significatio. ita descēdentes masculi intelliguntur considerati nedū primi filij dicti Marci, sed etiam alij post eos, ita vt eis deficientibus donatio dicatur resoluta. Una enim pars dicti nstrumenti declarat aliam, argumento lege si seruus plurium. §. finali. ff. de legatis secun17 do. cum similibus. ¶ Et pro predictis bene facit, et quidem in

fortioribus terminis decisio Alex.in.d.ɔsil.liij. dum ɔcludit ꝙ vba illa si non remaneret heres de quodã Barto.per lineã masculinam ꝛc.important vt non sufficiat pmum heredem fuisse talem,sed successiue omnes debẽt esse illius qualitatis, ita vt quãdocunq; deficiat linea masculina possessio de qua ibi agitur debeat redire ad heredes testatoris,ꝛ ɔsiderat Alex. verbum hetes,quod dicitur habere tractum successiuum , vt per eum. Sic ergo ꝛ in casu nostro verba illa,ꝛ suis filijs,seu heredibus masculis,debent importare vt deficiente linea masculina bona donata redeant ad donatoris heredes,ꝛ fortiori ratione,qꝛ in casu Alexandri verba illa remaneret ꝛc.magis videbantur respicere tempus mortis illius Barth. ꝗ̃ illa verba pro se ꝛ suis filijs siue heredibus masculis.ergo ꝛc.per distin. quã facit Cy.in.d.auc.sed ꝛ si quis. ¶†Non ob.quod dicebatur ꝙ appellatione filioꝝ nõ veniant nepotes ꝛc. Ꝛñ rñdetur ꝙ imo in casu nostro veniunt vt iam dictum fuit,maxime attento ꝙ pluries in eodem instrõ loco filioꝝ fit mentio de hrdibus masculis,vt supra ostensum fuit. ¶Et vbi vellemus ꝙ non venirent nepotes argumentuz retorqueretur,qꝛ si non venirent certe finita fuisset donatio in persona filij.d.Marci etiam si cum filijs masculis decessisset vt.s.dictuz fuit. ¶Fateor tamen alium sensum,vt.s.nepotes veniant,esse veriorem per illam doctri.Bal.in.d.c.que in ecclesiarum.col. penul.de constitu. ¶Demum non obst.ꝙ dicebatur de causa propter quã agnati ꝛ cognati donatoris,ꝛ sic qꝛ hodie sunt eius heredes fuerunt exclusi. Ꝛñ vere nihil facit, nam donator dixit ꝙ nullus eorum fuit ita operatus in eius necessitate sicut.d.Marcus ꝛc.nõ tamen dixit eos ingratos aut impios , sed ꝙ.d.Marcus plus eis operatus fuit ,ppter quod in rebus donatis voluit ipsum Marcum ꝛ eius filios masculos tantum preponere , nec ad feminas.d.Marci aut earum descẽdentes voluit donata bona posse pertinere , sed tunc linea masculina donatarij deficiente voluit donationem resolui, ꝛ cõsequenter reuerti ad suos heredes . ¶Ex quo manifeste apparet, ꝙ eos odio non habuit , ita vt perpetuo ꝛ in omnem euentum excluderentur, sed tantum ,ppter.d.Marcum ꝛ eius descendentes masculos,alioquin nõ sic restrinxisset donationem,sed simplr ꝛ libere ipsi Marco , ꝛ suis heredibus donasset. ¶Et plus etiam si ita illos qui fuerunt heredes eius odio habuisset non fecisset eos heredes, si ex testamẽto venerint, vel si ab intestato non fuisset passos eos sibi succedere alios faciendo heredes.sed cum passus fuerit dicitur voluisse eos sibi fore successores.l.ɔficiuntur.post prin.ff.de iure codicil. ¶Et ɔñter ẽt voluit eos admitti ad ius circa bona donata ad ipm ꝛ suos hrdes reuersuꝝ per defectuz linee masculine dicti donatarij, iuxta tenorẽ ꝛ iportantiã pdicte donatiõis. Laus Deo.

Maria.soci.iunior iurisconf.patritius Senen. Padue.

CASVS

¶Reuerendissimus camerarius sedis aplĩce de voluntate summi Pontificis ꝛ ipso ẽt expost ɔfirmante ɔcessit cuidam Salomoni hebreo,ꝛ suis ministris ꝙ eoꝝ libris fides prestet̃ his verbis,item che a tutti loro libri bastardelli,vachette ꝛc. de tutti loro traffichi sia data indubitata,ꝛ piena fede quanto fossero publici instrumenti non obstantibus ꝛc.

¶Et cum eodem inniuit capitula quedam cõmunitas Ancone ꝛ inter cetera istud,itẽ che in tutto ꝛ per tutto li loro libri sieno creti,ꝛ datole piena fede quanto a publico instrumento ꝛc.

¶Dubitatur nunc nunquid ostenso libro.d.Salomonis ɔtinẽte aliquem esse debitorem posset illud debitum exigi.

¶Super quo puncto emanarunt consilia quedam, quorum comprobatio petitur si iustitia patiatur.

SVMMARIVM

¶De qbusdam capitulis ꝛ ɔcessionibus factis cũ quodam hebreo,vt.s.eius libris det̃ fides ẽt in eius fauorem vtꝝ valeat: ꝛ an procedant etiam respectu magne quantitatis.

1. Pape obediendũ est, etiam si preceptum eius graue videretur. Limita,nisi inducatur peccatum,ꝛ Dei offensio.
2. Concessio si sit per Papam facta hebreo vt eius libris in omnibus ꝛ per omnia plena adhibeatur fides,an habeat locum in magna quantitate,ꝛ concludit ꝙ sic.vt.ĩ.nu.8.
3. Actio ois nedum penalis,sed etiam conditio furtiua,ꝛ rei vendicatio,dicitur denegata per illa verba iudicium dabo.
4. Actio omnis contra furem degenerare solet.
5. Priuate scripture in fauorem scribentis non creditur.
6. Instra publica in eo ꝙ continetur sunt indubitata probatio.
7. Cõcessio alicui facta sic debet,vt fuit petita,interpretari.
9. Cõsuetudo vt stricti iuris tm̃ hꝫ de potẽtia ꝛ effectu ꝗ̃tũ de vsu.
10. In prescriptione stricte proceditur vt tantũ sit prescriptũ, quantum fuerit possessum.
11. Consuetudo est tante potentie,sicut lex.
12. Hebreo contra christianum regulariter non creditur.
13. Specialia plura ex eodem fonte oriri possunt.
14. Ex datis receptiõe p maritũ orit̃ pͥuilegiũ stiplõnis ꝛ hypotece.
15. Spãlia duo aut plura sunt tolleranda qñ sunt compatibilia.

CONSILIVM XLIIII

Dirigat Dñs vba mea in viaꝫ veritatis ꝛ iustitie. ¶Uiso elegantissimo ɔsilio excelĩ.iurisconsulti dñi Octauij ferri mihi vti boñ.ꝛ olim acutissimi discipuli mei mirum in modũ vt verũ fatear letatus sum,cuꝫ ex eo aperte nouerim ipsuꝫ nedũ maxime expectationi,quã de se scholaris ɔcitauerat rñdisse,verum ẽt illam superasse,siqdem oĩa in presenti ɔsultatione occurrentia adeo diligenter,ꝛ cum sũma doctrina discussit,atq; ẽt ita euidenter demõstrauit iustũ ac rõni ɔgruum esse libris predicti Salomonis fidem esse pstandaꝫ,vt certe nihil vlterius desiderari posset. ¶Et ideo mihi de subscriptione reqsito ꝛ in eandẽ sniam itrepide ɔcurrenti satis videret̃,ẽt si simplr eius ɔclusionẽ approbarẽ, ꝛ psertim cũ per alios tres excellentissimos iuriscõsultos subscribentes veluti post terga optimi messoris ,pcedẽtes spice oẽs collecte fuerint si que remanserãt. ¶Ueruntamẽ vt rem ipsaꝫ degustasse videar,ꝛ ɔsultanti morẽ geraꝫ aliqua lꝫ breuia pro tpis angustia subijciã. ¶Et nõ instãdo vbi nõ expedit non puto dubitandũ de validitate ɔcessionis, seu priuilegij pdicto Salomoni per Reuereñ.Camerariũ ɔcessi ꝛ capituloꝝ cum eo initoꝝ per cõmunitatẽ Ancone vꝫ.ꝙ libris eius fides indubitata adhibeat̃, cũ oĩa hec de volũtate sanctissimi dñi nr̃i Pape emanauerint,ꝛ per eundẽ postea fuerint confirmata, ,put in facto presupponit̃,si.n. Papa supremã hꝫ ptãtem, ꝛ ɔdẽ absolutã a regulis artatiuis,ꝛ gestis p eũ nihil põt opponi in terris ecclesie per eius subditos, vt.s.per Cõsulentẽ ꝛ subscribẽtes ostensum fuit non video cur possit qs dubitare de validitate predictoꝝ.†Est.n. Pape obediendũ ẽt si preceptum eius graue videret̃.c.in memoriã.xix.dist.ꝛ.c.ɔtra morem.c.dist.cum simi. vt plene tradit Egid.belleme.in ɔsi.xvj.Factuꝫ est tale. iij.col.ver. quarto ,pbat̃.vbi post Host.per euꝫ allegatũ dicit semp obediendũ Pape,eiusq; ordinationi standũ nisi iducat̃ peccatũ , ꝛ Dei offensio clara sit. Ubi aũt dubiuꝫ esset de peccato dicit esse Pape obediendũ. In ,pposito ergo sine dubio standũ est ɔcessioni,ꝛ caplĩs predictis,qꝛ sic Pape placuit tam et si in casu isto voluntas,ꝛ ɔcessio summi Pontificis equissima fuerit ꝛ optima rõne fundata vt statim dicet̃. ¶Presupposita itaq; validitate ɔcessionis ꝛ capituloꝝ de qbus in puncto videndũ est nunqd ita generalr libris ꝛ scripturis predicti Salomonis sit fides adhibenda,,put in ɔcessione ꝛ capitulis predictis ɔtinet̃, vt casum pñteꝫ ꝛ quẽcunq; aliũ ẽt maioris sũme cõprehendant,†Et ,pculdubio dõm est ẽt in magna quãtitate fidẽ predictis libris esse adhibendam attenta ɔñalitate vboꝝ illoꝝ in tutto ꝛ per tutto, de qbus in caplĩs Anconitanoꝝ,ꝛ illoꝝ de tutti loro traffichi ꝛc.d qbus in ɔcessione Reuereñ.Camerarij,si.n.fides adhibẽda est,de tutti li traffichi,ꝛ in tutto ꝛ p tutto,necessario dr̃ cõprehendi ẽt casus iste,ꝛ quilibet alius maioris sũme,alioquin a verboꝝ generalitate incederemus ɔtra mentẽ loquẽtis,ꝛ ɔtra regulas iuris, qbus cauet̃ in generali sermone oĩa cõprehendi.l.i.§.ꝛ ɔñaliter. ff.de leg.pstan.ẽt si in aliquo ex cõprehensis sit minor ratio ꝗ̃ in alio,vt.s.per alios dictũ fuit.†Pro quo vltra eos est optimus tex.in.l.i.§.qd aũt.ff.de alee lus.ꝛ alea. vbi per vba illa iudiciuꝫ non dabo dr̃ denegata ois actio nedũ penalis sed ẽt ɔditio furtiua ꝛ vendicatio,lꝫ in eis minor ratio videatur,cũ de re sua recipienda qs agat.†Et notandum est ꝙ ibi sumus in dispositione odiosa ꝛ exorbitanti cum deneget̃ actio ɔtra furẽ aduersus quẽ solet ois actio degenerare.l.i.in fi.ff.de triti.l.i.ff.de vsufru. quẽad.caue.ꝛ.§.sic itaq;.ver.plane odio furũ insti.de act.† Sic igit̃ in ,pposito lꝫ capitula ꝛ ɔcessiones de qbus agit̃ videant̃ ɔtra iuris regulas cũ priuate scripture in fauorẽ scribentis non credat̃. l.rationes.l.instra.ꝛ.l.exemplo.cũ simi.C.de ,pba.debent tñ generalr intelligi etiã in magna quãtitate ,ppter vboꝝ generalitateꝫ ẽt ꝙ minor ratio videretur in magna quantitate ꝗ̃ in parua.

¶Hoc etiam

¶ Hoc etiam euidenter ostendit̃, qꝛ equiparant̃ libri ꝛ scripture Salomonis predicti publicis instr̃is qbus nulli dubium est etiã 6 in maxima quantitate fidem adhiberi, † cum instr̃a publica in eo quod ꝯtinent sint indubitata ꝓbatio. vt. l. cuȝ precibus. ꝛ ibi per doc. C. de ꝓbatio. ꝛ. s̃. per alios dictum fuit. ¶ Facit etiam quia predicta ꝯcessio fundata fuit in publica vtilitate, que resultabat ex negociatione ꝛ mercatura dicti Salomonis. arg. l. i. C. de excusa. artifi. lib. x. ꝯiũcta ipsius fide ꝛ legalitate cognita, ꝛ approbata per ꝯcedentes, que ratio ita ꝓcedit respectu magne quantitatis sicut respectu parue, ergo idem in vtroqȝ casu statuenduȝ 7 per locum ab identitate rationis per iura vulgaria. ¶ † Preterea hoc ꝓbatur qꝛ predicta ꝯcessio ꝛ capitula debent sic interpretari, ꝓut fuerunt petita per dictum Salomonem attenta maxime eoꝝ generalitate argu. l. i. C. de diuer. rescrip. cum his que ibi tradũt doct. sed dictus Salomon simpl'r talia petijt pro quacunqȝ quantitate etiam magna, ꝓut erat negociaturus, seu saltẽ sic verisimiliter censet̃ petijsse. ergo ꝛc. nulli enim fiet verosimile illum sic petijsse solum respectu parue quantitatis, maxime qꝛ in ea ex ꝯsuetudine fides solet adhiberi, sed credendum oĩno est, vt etiam respectu magne quantitatis id petierit sumpto argumento a verosimili, iuxta. l. non est verisimile. ff. quod met. cau. ꝛ. c. sollicite. de resti. spolia. cum sim. vt per Alex. in ꝯsi. xxvij. In causa ꝛ lite. in fi. ij. volu. ꝛ Deci. in ꝯsi. dcxliiij. Uiso ꝛ perlecto. ij. colũ.

8 ¶ † Et ꝙ predicta capitula ꝛ ꝯcessiones indistincte valeãt ꝛ seruari debeant etiã in magna quantitate clare voluit Alex. in consil. liij. In causa vertente. i. col. i. volu. alleg. s̃. per dñm ꝯsulentẽ, ipse enim loquitur in magna quãtitate si bene ꝯsideretur, nec verosimile est pro parua quantitate, puta quinqȝ, vel sex libraꝝ illud ꝯsilium emanasse, ꝛ vltra Consulentem ipsemet Alex. idem presupponit in ꝯsil. clxxx. Uiso ꝓcessu. post prin. vij. volu. ¶ Et licet ibi Alex. in illo casu ꝯcludat debituȝ non esse exigibile, non tñ id est qꝛ libris hebrei etiam in magna quantitate non sit adhibenda fides ꝓpter Principis generalem ꝯcessionem, sed ex eo quia sola erat interpretatio creditoris et ex alijs rationibus, vt per eum ibi, quibus cessantibus sentit Alexan. simpl'r talibus libris fidem adhibendam etiam in magna quãtitate, ꝛ ita est oĩno ꝯcludendum in casu nostro, cum rationes qbus ibi Alex. mouetur omnino cessent. ¶ Nec predicte ꝯclusioni obst. quod qdam dicunt ꝯsuetudinem de adhibenda fide talibus libris soluȝ ꝓcedere respectu parue quantitatis, qm̃ rñdet̃ non valere argumentũ de ꝯsuetudine ad sũmum Pontificeȝ vt plene per Consulentem dictũ fuit, ꝛ vltra ẽt dico ꝙ illud dictum solum ꝓcederet qñ 9 ꝓbaret̃ ꝯsuetudo seruata solum in parua quantitate. † ꝛ tunc ratio est, qꝛ ꝯsuetudo vt stricti iuris tantum hȝ de potentia ꝛ effectu quantum de vsu, ꝛ ꝓprios terminos non excedit vt signãter inquit Bal. in. l. fi. ver. vnuȝ aliud scias. C. cõia vtri. iud. ꝛ videt̃ tex. in. c. qð ad translationem. vbi Abb. in vlt. not. de offi. leg. cũ simi. vt per Curt. iuniorem in ꝯsi. lv. Pro bñda. ij. col. ver. ꝛ pro 10 ista opinione. sub nu. v. † Sicut in simili dr̃ de prescriptione, vt. s. tm̃ sit ꝑscriptum, quantum fuerit possessum, iuxta. l. i. §. si qs hoc interdicto. ꝛ ibi Bar. ff. de iti. actuqȝ pri. tradit Arc. in ꝯsi. xliiij. In ꝓposita ꝯsultatione. in prin. ꝛ alias ego dixi in rub. ff. de acq. posses. in. i. q. in fi. ¶ Et predicta firmat idem Curt. ita arguendo in ꝯsi. clxxj. Materia presentis. iiij. col. sub nu. xj. ꝛ seq. Sed si ꝯsuetudo ꝓbaretur seruata ẽt in magna quantitate absqȝ du-11 bio illud esset attendendum, † ꝛ ꝯsuetudo inducere potest, cuȝ sit eiusdem potentie cuius est lex. l. de qbus. ff. de legi. ꝛ. §. ex nõ scripto. insti. de iure nat. gen. ꝛ ciui. ꝛ ita voluit Bal. in. l. i. col. xiiij. 12 C. de sum. trini. cum alijs. s̃. per alios adductis. ¶ † Non ob. ꝙ iste Salomon sit hebreus cui ꝯtra christianuȝ regulariter nõ creditur, iuxta. c. iudei. de testi. cum simi. vnde non debet dici ꝙ duo specialia ꝯcurrant ꝯtra not. per doc. in. l. i. C. de dot. ꝓmis. Unũ scȝ ꝙ iudeo ꝯtra Christianum credat̃. Alterũ ꝙ priuata scriptura ꝓbet in fauorem scribentis. Qm̃ optime rñdetur ẜm excellentissimũ Cõsultorem, ꝙ imo isto casu ꝯcurrent, qꝛ sic reperit̃ exp̃s 13 suȝ in capitulis ꝛ in ꝯcessione de qbus agitur. † Et vt Consultor dicit possũt induci plura specialia ex eodem fonte vt per eum. Et vltra euȝ istud aperte ꝓbatur in. l. i. §. ꝛ vt plenius. C. de rei vxo. 14 actio. † vbi ex receptione dotis facta per maritum oritur priuilegium stipulationis ꝛ hypothece, ꝛ ita ego soleo dicere in. l. i. ff. soluto matrimo. ꝛ dixi etiam in. l. ita stipulatus. col. xxv. in fi. ff. de verbo. obli. ¶ Nec dicatur ꝙ illud speciale sit in dote eius fauore, ꝓut reperio dixisse Crot. in. l. si is qui pro emptore. col. mihi. xlix. ff. de vsuca. non per illum. §. sed vt plenius. sed per. l. fi. C. ad velleia. Qm̃ si ita esset etiã in. d. l. i. C. de dot. ꝓmis. deberent duo specialia ꝯcurrere cum simus ibi in dote quod tñ doct. negant ꝛ in eo tex. in dote loquente fundant eoꝝ regulam, qui in veritate 15 illam non ꝓbat vt dixi in. d. l. ita stipulatus. † Et ꝓut ibi dixi, dico ꝙ toleranda sunt duo aut plura specialia si sunt compatibilia qñ disponens illud voluisset ostendere ex verborũ importantia. Unde cum in casu isto istud apertissime verba importent, qꝛ de priuata scriptura loquunt̃, ꝛ ab hebreo facta. ergo ꝛc. ¶ Ex predictis ergo ꝛ alijs plene adductis. s̃. per excellentissimum Consulentem ꝛ alios subscribentes vna cum eis concludo libris predicti Salomonis in occurrenti casu fidem indubitatam esse adhibendam. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens in p̃ma sede vespertine lectiõis.

CASVS

¶ Magnifica ꝛ Illustrissima Respublica Ragusina declarauit ex certis causis nobiles viros do. Michaeleȝ ꝛ Paulũ de bucignolis fratres de dicto loco ipsius reipu. hostes ꝛ vt vulgo dr̃ rebelles ꝛ illos ab omni suo dominio exules seu bãnitos fecit, ꝛ omnia eorum bona publicauit saluis tamen dotibus vxoruȝ predictorum dominorum Michaelis ꝛ Pauli.

¶ Deinde bona predicta sic publicata, siue ꝯfiscata vendidit.

¶ Nunc nobiles ꝛ honeste mulieres dña Paula vxor p̃dicti dñi Michaelis ꝛ dña Francisca vxor predicti dñi Pauli volũt sibi restitui suas dotes a p̃dicta Magnifica Republica Ragusina, vt exinde se suosqȝ filios alãt, q̃libet. n. hȝ filios ex viro suo p̃dcõ.

¶ Querit̃ nũqd p̃dicta Magnifica Respublica siue Cõitas Ragusina dẽat tales dotes soluere ꝛ absqȝ suo p̃iculo soluere possit.

¶ Et posito ꝙ possit ꝛ debeat queritur, qũo ꝛ qua forma talis restitutio fieri possit vt predicta Cõmunitas sit secura, ne vnqȝ occasione dictarum dotium patiatur aliquam molestiam.

SVMMARIVM

¶ Dos constante matrimonio marito bãnito cum publicatione bonorum peti potest.

¶ Senatuscõsultum velleianum ꝛ macedonianũ declarant̃ ꝛ

¶ An actio ad dotem ꝯstante mr̃imonio cõpetens cedi possit.

1 Dos constante matrimonio restitui non potest. Nisi maritus ad inopiam vergat.
2 Maritus dicitur vergere ad inopiam qñ est bannitus.
3 Dantes mulierum ꝯfiscatis bonis maritoꝝ sunt salue. Solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio.
5 Exceptio solutionis litis ingressum impedit.
7 Senatusconsultũ velleianũ mulieribus fideiubẽtibus ꝓ aliquo, vel aliquo modo alienã obl'onem suscipientibus succurrit.
8 Exceptio velleiani cessat qñ mulier rem suam gerit, lȝ ꝓ alio intercedat, si talis intercessio ad vtilitatem mulieris fiat.
9 Senatusconsul. macedo. quando filijsfami. succurrat, ꝛ nu. seq.
11 Actio dotis mulieri ꝯstante matrimonio competens marito ad inopiã vergente ẜm cõmunem opinionem alteri cedi nõ põt.
12 Dos qũo a fisco petatur confiscatis bonis mariti.
13 Dotis solutio ꝯstante matrimonio etiam a marito si mulieri fieret ex iustis ꝛ necessarijs causis maritus est liberatus, etiam si postea mulier dotem perdiderit.
14 Modus soluendi per fiscum talem dotem. ꝛ. j̃. nu. 21.
16 Et an sit necessariũ d̃cretũ iudicis in q̃stiõe talis ꝓcuratoris.
15 Procurator ad exigendum dotem qualiter, ꝛ quibus verbis, ꝛ clausulis onstituatur.
17 Mulier maior regul'r restitutionem in integrum non habet.
18 Mulier qñ etatis veniam imperrare possit.
19 Dotis conditio non fit deterior si soluatur mulieri vt ex ea fiat quod per iura ordinatur, etiam si illam perdiderit.
20 L. de die. ff. de pac. dot. quomodo procedat.

CONSILIVM LV

Dirigat Dñs xba mea in viã ṽitatis ꝛ iustitie. ¶ Ut p̃senti ꝯsultationi, ꝛ sic magnifice Ragusine cõitati satisfiat primo ꝛ añ oĩa videndũ est vtꝝ p̃dictis mulieribus dẽat 1 fieri restõ suaꝝ dotiũ. † nã cũ adhuc matrimoniũ ꝯstet inter eas ꝛ caꝝ maritos regula est ꝙ dos restitui non dẽat, ꝛ vbi restituat̃ nõ valeat restitutio que solum matrimonio soluto fieri solet. l. ij. ꝛ per totum titulum. ff. soluto matrimonio. ꝛ est tex. clarus in. l. vnica. C. si dos ꝯstan. matri. solu. fue. ¶ Sed ta

men in casu isto arbitror dotem predictis mulieribus posse ⁊ debere restitui etiam ꝙ matrimonium adhuc duret, qñ regula predicta limitatur pluribus modis, ⁊ inter alios limitatur, qñ maritus diceret̃ vergere ad inopiam. l. si ꝯstante. in prin. ff. solu. matrimo. l. vbi adhuc. C. de iure doti. ⁊ §. illud. in auc. de equali. dot. ⁊ in quolibet ex predictis iuribus tradũt doc. maxime in. d. l. si cõstante. ¶ 2 †Et inter alia exempla quãdo maritus dicatur vergere ad inopiam vnum est indubitatum qñ inciperet exulare, ⁊ (vt aiunt) esset bannitus de ciuitate presertim si etiam bona eius fuerint publicata, seu ꝯfiscata vt est de hoc doctr. Bar. in. l. si ꝯstante. v. q. pme partis. quam ibi ⁊ alibi sequuntur cõmuniter doct. vt per Alex. Jaso. ⁊ Crot. in dicta. v. q. ad quod ꝗ̃plurima allegari possent, sed non puto expedire, q꞉ clarissimum ⁊ nullus negat. Sed sic est in ꝓposito ꝙ predicti dñi Michael ⁊ Paulus de bucignolis mariti predictaꝝ mulierum sunt exules, seu bãniti a ciuitate ꝓpria cum ꝯfiscatione omnium bonoꝝ suoꝝ, ergo sequit̃ ꝙ venit casus faciende restitutionis dotiũ predictis mulieribus non obstante ꝙ adhuc duret matrimonium inter ꝑdictos. Quo sic posito sequit̃ ꝙ predicta cõmunitas Ragusina, que mediante ꝯfiscatione ꝑdicta sibi appropriauit oĩa bona predictoꝝ maritoꝝ oĩno satisfacere predictis mulieribus de ipsaꝝ dotibus. 3 †Et tanto magis qñ in ꝯfiscatione predicta fuit expressum ꝙ reseruarent̃ dotes predictis mulieribus tam et si ex dispositione iuris debebant dotes esse salue etiam si nihil fuisset expressum l. si marito. in prin. ff. solu. matri. ⁊. l. i. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. tradunt. C. de repudi. possent enim iste mulieres agere pro suis dotibus aduersus magnificam cõmunitatem Ragusinam siue eius fiscuꝫ ẽt nulla facta reseruatione, qñ nec equitatis ratio, nec iustitia pateret eas remanere indotatas vt dr̃ in. d. l. i. ⁊ est bonus tex. in. l. ij. C. sol. mat. Concludo ergo ex predictis dictam cõmunitateꝫ ad istas dotes teneri, ⁊ istud est indubitatum, ꝓut ⁊ ipsa fatetur. Et eo posito successiue dico ꝙ potest eas soluere absq꞉ sui periculo, q꞉. s. illas ltime soluendo liberabitur totaliter ab omni obligatione. 4 †solutione enim eius ꝙ debet̃ omnis tollitur obligatio. insti. quib. mod. tolli. obli. in prin. ⁊ ita ꝙ si post solutionẽ predicte dotes peterent̃, iterum a predicta cõmunitate, erit secura, ⁊ poterit se tueri exceptione solutionis. iuxta. l. si vnus. §. sed si stipulatus. ff. de pac. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. ⁊. l. exceptiones opponuntur. ff. de excep. facit. l. i. C. eo. tit. 5 †Et talis exceptio dicet̃ intentionis, ⁊ facti ⁊ impediet litis ingressum. ¶ Solum itaq꞉ remanet difficultas quõ talis solutio fieri possit, vt in perpetuum ⁊ a quacũq꞉ persona predicta cõmunitas Ragusina tuta ⁊ secura ꝑmaneat, ⁊ de cetero occasione predictaꝝ dotium quas soluerit molestari nullo modo possit. ¶ Et circa hoc aduertenduꝫ est, q꞉ in scripturis ad me transmissis video fieri difficultatem respectu filioꝝ predictaꝝ do. Paule. ⁊ do. Francesce, quoꝝ aliq sunt puberes, aliqui impuberes, ⁊ disputat̃ quõ eoꝝ nomine debeat fieri predictaꝝ dotium petitio ⁊ exactio, ⁊ sub qua forma per eos 6 debeat ad hoc ꝯstitui ꝓcurator. †De quo certe non parum sum admiratus, cum in iure nr̃o nõ reperiam hoc ꝯsiderandum viua matre ad quam ꝓprie dos pertinet, ⁊ que illaꝫ per se, aut per suũ ꝓcuratorẽ petere ⁊ exigere põt in casibus a iure ꝑmissis, loquor de mulieribus matribus famil. i. non subiectis patrie potestati, si enim tali potestati essent subiecte per se id facere non possent, iuxta. l. ij. §. qd̃ si in patris. cum seq. vsq꞉ in fi. l. ff. solu. matri. ⁊ que per docto. ibi declarant̃ ad que me remitto, q꞉ iste non est casus noster, cuꝫ ambe mulieres predicte sint sui iuris, ⁊ ita libere a patria potestate ꝓpter mortem patris earuꝫ, iuxta tex. institu. quib. mod. ius pat. pote. sol. in prin. Sint ergo filij ipsaruꝫ in quacũq꞉ etate velint ⁊ quotcunq꞉ sint in hac petitione, ⁊ exactione dotis ꝯsiderandi non sunt de iure nostro cõmuni, nisi forte extaret aliquod statutum in predicta ciuitate illud requirens, quo casu seruandum esset, iuxta. l. omnes populi. ⁊ que ibi Bart. ⁊ alij tradunt. ff. de iusti. ⁊ iure. sed cum mihi de tali statuto x̃buꝫ nõ fiat, nec etiam in scripturis transmissis inueniam fieri mentionem nõ credo ꝙ reperiatur, ⁊ ꝓpterea loquẽdo ꝭm ius cõmune, dico ꝙ iste mulieres cum sint sui iuris, ⁊ maiores. xxv. ann. vt mihi presupponitur dotes sibi debitas per se, aut per legitimũ ꝓcuratorẽ petere ⁊ exigere poterunt. l. ij. in prin. ⁊ per totum titu. ff. solu. matri. ⁊. C. eo. tit. Et licet ibi agatur de repetitione dotis soluto matrimonio, tñ quantum pertinet ad ꝑsonam mulieris petentis idẽ est dicendum, etiam qñ ꝯstante matrimonio dos peti potest, ꝓut ꝯtingit in casu nostro, q꞉ eo modo peti potest vt potuisset si matrimonium solutũ fuisset, vt dicit̃ in. d. l. vbi adhuc. C. de iure dotium. Et ꝙ possint per se non habito aliquo respectu filioꝝ, cum vt dixi sint sui iuris videt̃ tex. in. d. §. illud. in auc. de equali. dot.

col. viij. ibi, siquideꝫ sue potestatis ⁊ perfecte etatis mulier est sibimet culpam inferat ⁊c. ¶ Item ⁊ secundo inuenio in predictis scripturis fieri aliquam dubitationem per senatusconsultuꝫ velleianum, quod mulieribus subuenit ⁊ per senatusconsultum macedonianum, quod dicunt subuenire minoribus distrahentibus res suas. Sed certe de hoc etiam valde sum admiratus, naꝫ qui ita dubitat parum videtur nouisse vim ⁊ dispositionem vtriusq꞉ 7 senatusconsulti. †Nam loquẽdo de velleiano illud subuenit mulieribus fideiubentibus pro aliquo, vel aliquo modo directe vel indirecte alienam obligationẽ in se suscipientibus. vt. l. i. ⁊ per totum titulũ. ff. ⁊. C. ad senatuscõsul. velleia. qd̃ nullo modo potest ꝯsiderari in ꝓposito nostro, siqdem iste mulieres dotes ꝓprias recuperando non alienaꝫ obligationẽ suscipient, aut pro alio intercedere dicent̃, sed ꝓpria negocia gerent, ⁊ rem suam vtiliter pertractabunt, qd̃ nullam habet cõmunionem cum velleiano se- 8 natusconsulto. ¶ †Quinimo qñ mulier rẽ suam gerit lꝫ pro alio intercedat, puta, q꞉ talis intercessio fit ad ꝓpriam vtilitatem mulieris cessat exceptio velleiani senatusconsulti, vt voluit Bald. post Nico. de neapo. in. l. fina. C. ad senatuscon. velleia. sup quo tñ non insisto, q꞉ non est ad ꝓpositum, cum in casu isto iste mulieres dotes suas petentes ⁊ exigentes non dicentur aliquo modo intercedere, aut pro alio obligationem suscipere, sed qd̃ eis debetur suscipiendo dicent̃, negocia sua vtiliter gerere. ¶ Et sic cõcludo non esse quoquo modo dubitanduꝫ de beneficio predicti 9 senatuscõsulti, ꝙ omnino est extra ꝓpositum. ¶ †Similiter etiã dico, ⁊ de senatusconsulto macedoniano, illud enim nõ subuenit minoribus res suas distrahentibus, qbus solum datur remediũ restitutionis in integrum si fuerint lesi in ꝯtrahendo loquor regulariter. vt. l. i. ⁊ per totũ titu. ff. de mino. xxv. ann. ⁊. C. de in integ. 10 resti. mino. †sed factum est tale senatusconsultũ aduersus eos, q filijsfamilias, idest subiectis p̃rie potestati pecunias mutuo dant scientes eos esse tales. l. i. ⁊ per to. ff. ⁊. C. ad senatus. mace. ꝙ certe ad ꝓpositum non est, etenim respectu mulieruꝫ claꝝ est q꞉ ille sunt nedũ maiores, sed ẽt sui iuris, vt dixi, nec pecuniã mutuo recipient, sꝫ dotes suas exigent. Nec ẽt respectu filioꝝ ipsaꝝ mulierum, q꞉ esto ꝙ ipsi sint in p̃tate suoꝝ parentũ, tñ nedum eis nõ dabit̃ pecunia mutuo, sed nec qcq̃ aliud cuꝫ eis geret̃, sed cũ solis mulieribus, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Et si quid gereretur, q꞉ forsasse de eis fieret mentio si statutũ loci ita requireret, de macedoniano tñ senatuscõsulto ⁊ eius remedio ⁊ subuentione, siue exceptione tractandum non esset cum termini non patiantur qñ illi non susciperent pecuniam mutuo se ad restituendum obligantes in quo casu ꝓcedit dictum senatuscõsultum, sed solum ꝯsentirẽt exactioni dotium per eoꝝ matres faciende. ¶ Item ⁊ tertio aduertendum est, q꞉ ex quo in scripturis transmissis inuenio, ꝙ dicte mulieres faciunt ꝓcuratores in rem suam nobiles dominum Sigismundum arnel. Anglicũ, ⁊ Martinum formosaꝫ Hyspanum eis in effectu cedentes actionem ad suas dotes, ⁊ omne ius earum circa ipsas dotes aduersus dictam cõmunita- 11 tem Ragusinam. †Uidendum est nunquid mulier ꝯstante matrimonio actionem sibi cõpetentem ad dotem ꝓpter inopiam viri possit alteri cedere faciendo illum ꝓcuratorem in rem suam? Et certe lꝫ articulus sit dubius, ⁊ repiant̃ doctores hinc ⁊ inde. Tñ equior ⁊ cõmunior opi. videtur ꝙ talis cessio fieri non possit, nam cuꝫ restitutio dotis in tali casu fieri debeat mulieri ad sustentationem sui mariti ⁊ filioꝝ, vt dicitur in. d. l. vbi adhuc. ⁊ declarat Bar. in. d. l. si ꝯstante. in. vj. q. scd̃e ꝑtis. certe si omne ius cedatur, ⁊ in alterum transferatur, talis effectus sequi nõ potest, ⁊ ita per hanc rationem ⁊ per alias firmat Bald. expresse in. l. i. in. iiij. col. versi. modo ego quero ⁊c. C. de priui. dot. ⁊ ibi idem tenet Salyc. in. ij. col. ver. nunc quero de questione hic formata. ⁊ inter alia dicit cessionem fieri non posse, q꞉ ꝙ ꝯstante matrimonio dos illo casu peti possit dicitur priuilegium mere personale, cum dos debeat deseruire oneribus matrimonij, ⁊ deputata dicatur in substentationem ipsius mulieris ⁊ liberoꝝ vt per eum, ⁊ hanc opi. ꝙ cessio fieri non possit firmat Cur. senior in ꝯsi. lvij. Sũma totius. q. per to. vbi r̃ndet ad ꝯtraria, ⁊ dicit se eam semper tenuisse tanq̃ veram, ⁊ qd̃ ita firmauit legendo in auct. qd̃ locũ. C. de collatio. quicquid ibi dixerit Bal. in ꝯtrium in. ix. q. ¶ Eandem opinionem (qñ cessio fieret ad vtilitatem cessionarij) firmat Bald. nouel. in suo solẽni tractatu de dot. in. xij. ⁊ vltima parte mihi colum. xviij. versicu. sed tunc ꝯgruenter applicatur. quam etiam nouissime firmat Jas. in. d. l. si ꝯstante. in vlti. col. solu. matri. vbi plura dicit ad ꝓpositum, ad queꝫ me refero. ¶ Et stante ista opinione videt̃ ꝙ predictis dñis Sigismũdo ⁊ Martino vti cessionarijs aut eoꝝ ꝓcuratoribus secure nõ possint in casu

sint in casu isto restitui dotes predictaꝝ mulierum. ¶Et quãuis plura possent dici in ꝯriũ, qꝛ tamen, vt dixi, predicta opin. videtur cõmunior non puto hãc viam securam Magnifice cõmunitati Ragusine, vel saltẽ ꝙ erit alia via securior vt statim dicã. ¶Itaqꝫ omnibus bene ꝯsideratis videndum est quõ possit fieri predictaꝝ dotium solutio vt dicta cõmunitas sit ꝑpetuo secura? Et stando in terminis iuris cõis, ⁊ ſm illud loquendo arbitror plures eẽ modos ⁊ vias vt talis sequat̃ effcũs maxie.j.scriptos.

12 ¶†Et primo põt ipse per se vel per suum ltimum ꝓcuratorẽ coram cõpetẽti iudice cõparere, ⁊ declarare indigentiã suã ⁊ filioꝝ simil̃r ẽt ⁊ maritoꝝ, ⁊ ꝙ iure ꝓuisum est vt ipse sibi ⁊ suis succurrant in eoꝝ necessitatibus ẽt de dotibus suis, cũ nihil aliud habeant, ⁊ ꝑpea petant cõmunitatẽ ꝑdictã vt possessorẽ suaꝝ dotiũ ⁊ ad illas sibi obligatã ꝯdemnari ad dotes ꝑdictas, ⁊ ita cõdẽnatã cogi ⁊ cõpelli ſ̃cd̃m iuris remedijs opportunis, ⁊ tunc cõitas facta vna ꝯ̃nali r̃nsione ⁊ negatiõe, ꝓut moris est petat se absolui, ⁊ tũc iudex sũmarie, ⁊ sine dilatione re cognita iudicabit ſm petitionẽ mulieꝝ, attento ꝙ postea cõitas in executionẽ dicte sñie soluere poterit illas dotes ipsis mulieribus, vel h̃ntibus ad illud ſpãle mandatũ, ⁊ arbitror ꝙ eo modo securissime poterit soluere, attento ꝙ soluet vigore ⁊ auctoritate sñie, ⁊ ẽt ꝙ solutio fiet ex iustis causis, ⁊ qdem necessarijs, ⁊ nõ ꝑdituris mulieribus. iuxta.l.si cũ dotem.§.i.cũ his que ibi tradunt Bart. ⁊ alij

13 solu.matri.†Uult.n.ibi Bar. ꝙ si ſ̃cd̃o dotis ꝯstante m̃rimonio ẽt a marito fieret mulieri ex iustis ⁊ necessarijs causis maritus sit oĩno liberatus ẽt si postea vxor dotẽ illã nõ t̃n dolo, sed casu perdiderit, fortius ergo erit oĩno liberata cõitas ꝑdicta q̃ oĩno erat obligata ⁊ euitare solutionẽ nullo modo põt, ⁊ iste sit p̃mus mo

14 dus. ¶†Itẽ ⁊ ſcd̃o modo poterit.d.cõitas soluere etiã secure ⁊ absqꝫ periculo suo faciendo ꝙ agentes ꝓ dicta cõmunitate habita notitia totius facti ꝙ in instr̃o debeat declarari vꝫ, rebellionis ⁊ ꝯfiscationis bonoꝝ predictoꝝ dñoꝝ Michaelis ⁊ Pauli cũ reseruatione dotiũ eoꝝ vxoribus, item ẽt indigentie predictarum vxoꝝ, filioꝝ, ⁊ maritoꝝ ipsoꝝ, ⁊ ꝙ ipse mulieres, vt se ⁊ suos alant intendunt dictas dotes exigere a dicta cõmunitate, ꝓut apparet ex instr̃o ꝓcurationis ⁊ mãdati facti dño. N.⁊c. volentes ꝓ dicta cõmunitate, ⁊ eius noĩe recognoscere bonã fidẽ, ⁊ debito iustitie satisfacere soluerunt dictas dotes, ⁊ istud pote-

15 rit fieri Uenetijs, ⁊ in quolibet alio loco.†Et notandũ est ꝙ mãdatũ per dictas mulieres fiat simpl̃r, vt.s. ꝓcurator noĩe ipsarũ mulierũ, ⁊ ad ipsarũ vtilitatem ⁊ cõmodũ debeãt dotes petere ⁊ exigere, ⁊ tale mandatũ fiat in forma cõi, ⁊ cũ clausulis amplissimis ⁊ ꝯsuetis, ⁊ in specie dicat̃, ad petendũ ⁊ exigendũ, ⁊ recipiẽdum dotes ꝑdictas nedũ Ragusij, sed ẽt Uenetijs, ⁊ in quocũqꝫ loco dicti ꝓcuratori videbit̃ opportunũ ipsaꝝ mulierũ ꝯstituentiũ noĩe, ⁊ pro eaꝝ vtilitate, vt.s. ex ipsis dotibus se suosqꝫ filios alere possint ipsorũqꝫ ⁊ maritoꝝ necessitatibus valeãt subuenire. Item ⁊ ad fidẽ de receptione dictis dotibus faciendã ⁊ finẽ, ⁊ liberationẽ faciendã cũ pacto de vlterius nõ petendo, ⁊ ad renunciandũ iuri hypothece oĩum bonoꝝ que vnq̃ fuerint maritoꝝ suoꝝ in fauorẽ cuiuscũqꝫ ꝑsone collegij, vel vniuersitati ipsa bona quocunqꝫ nunc ⁊ in futuꝝ possidentiũ, item ad iurandũ in aĩam ipsaꝝ ꝯstituentiũ de non veniendo ꝯtra predicta per se vel suos h̃des, certiorent̃ t̃n prius dicte mulieres qd importet hypothece b̃nficiũ, ⁊ quãtũ illis ꝯferat, necnõ ẽt de viribus dicti iuramenti, ⁊ cũ alijs clausulis ꝯsuetis in similibus, ꝓut prudenti tabellioni videbit̃, item ad transigendũ, ⁊ ad cõpromittendum in vnũ vel plures, ꝓut dicti ꝓcuratori videbit̃ expedire, ⁊ maxime cum potestate substituendi in vnũ vel plures semel ⁊ pluries quoties sibi videbitur, ⁊ istud mandatũ seruiet tam in p̃mo, q̃ ẽt in ſcd̃o modo de qbus.s. ⁊ vtrunqꝫ modũ puto esse securissimũ ipsi

16 cõmunitati. ¶†Nec qs miret̃ si in tali mandato non dico adhibendũ ꝯsensum, aut decretũ alicuius iudicis, vel alterius ꝑsone, non enim illud iure cautum reperio cũ ille mulieres sint maiores xxv.ann. ⁊ sui iuris, vt.s. dixi, simil̃r ẽt non video tenendũ esse de aliqua restitutione in integrum, cum tales mulieres, vt dixi, sint maiores, nec ꝯsiderari possit aliqs casus ꝓpter quẽ maiores aliq̃n in integꝝ restituant̃ de qbus in.l.i. ⁊ per totũ titu.ff.ex qbus cau.maio. ¶Si t̃n de hoc.d.cõitas, lꝫ supstitiose aliquo modo dubitet ad abundantẽ cautellã in predicto mandato mulieres predicte renũciabũt b̃nficio restitutionis in integrum certificate prius de ipsius b̃nficio, ⁊ in hac renũciatione apponãt ipse mulieres particulare argumentũ ipsius renũciationis ꝯfirmatoriũ, qḋ plurimũ qdem opabit̃ argu.l.i.in fi.C.si minor se maio.dixe.

17 ¶†Fateor t̃n hanc renũciationẽ supfluã fore, q̃m exploratissimũ est maiores ẽt ꝙ sint mulieres regul̃r non h̃re in integrũ restitutionẽ, qꝛ in hoc non differũt a masculis, vt.ff.de mino.per totũ ex quo in eo.titulo nunq̃ quo ad restitutionẽ in integrũ regul̃r ꝯcedendam fit dñia inter masculos ⁊ feminas, ⁊ hoc in specie voluit glo.ij.ad fi.in.l.si ex causa indicati.§.i.eo.titu. ⁊ videt̃ tex.in l.i.C.de in integ.resti.mino.loquit̃ enim ille tex.in muliere, vt patet ex eius inscriptione, ⁊ in fi.denegat̃ restitutio minoribus ꝯcessa, eo.s.qꝛ illa, que plociana vocabat̃, erat maior, ⁊ ita mihi videtur ille tex.intelligendus qcqd in ꝯriũ dixerit ibi glo.facit etiam d.l.iij.C.si minor se maio.dixe. ⁊.l.i.eo.titu.que iura loquunt̃ in mulieribus, ⁊ solum ꝑsupponũt h̃re locum restitutionẽ in integꝝ

18 si fuerint.j.xxv.ann. ¶†Quinimo aliq̃ mulier eiusdẽ etatis cuꝫ viro reputat̃ sagacior ⁊ prudentior puta si ambo sint in.xix. anno, naꝫ mulier potuit obtinere veniã etatis vir aũt non.l.ij.C.de his qui ven.eta.impe. ¶Sic itaqꝫ ꝯcludo mulieribus istis vti maioribus.xxv.annoꝝ restitutione in integꝝ fore denegandã nõ minus q̃ masculis denegaret̃, ⁊ qꝛ hoc clarissimũ reputo nõ in-

19 stabo amplius sup eo. ¶†Nec preterea dꝫ dubitari ex eo ꝙ dici solet mulierem nõ posse facere ꝯditionem sue dotis deteriorẽ iuxta.l.de die.cum tribus seq.ff.de pac.dota. quasi fiat isto casu ꝯditio deterior attento ꝙ poterũt predicte dotes perdi ⁊ dilapidari per.d.mulieres. Nã ad hoc clarissima est r̃nsio, ꝙ imo nullo modo fit dotis ꝯditio deterior, sed dotes ille accipiunt̃ per.d. mulieres vt ex eis fiat ꝙ per iura ordinat̃, vꝫ, vt inde mulieres se suosqꝫ alant, ⁊ eoꝝ necessitatibus subueniãt, iux.d.l.vbi adhuc. C.de iure dot. ⁊ iuxta tradita per doc. in.d.l.si cũ dotẽ.§.i.solu. matri. ⁊ cum tales dotes accipiant mulieres ꝑdicte ex causa predicta, que dr̃ causa ꝓbabilis ẽt necessaria non est verendum de omissione et dilapidatione eaꝝ, sed credendũ est ꝙ ex causa predicta t̃m ꝑterita, vel futura expendent̃. ¶Et si ẽt casu illas perdiderint, de quo t̃n suspicandũ non v̄r, nõ ꝓpterea.d.cõitas remaneret ad aliqd obligata per doctri. Bar.in.d.§.i. ⁊.s.etiã di-

20 ctũ fuit. ¶†Posset ẽt dici ꝙ.d.l.de die.cum seq.loquit̃ q̃n pactum a muliere factũ in sui forma ⁊ essentia facit ꝯditionẽ dotis deteriorẽ, puta vt longiori die restituat̃, ꝓut ibi illa iura ꝓprie loquunt̃, qḋ in casu nostro non ꝯtingit, qꝛ dotis repetitio, ⁊ receptio nõ ꝯtinet deteriorationẽ ꝯditionis dotis maxime cum fiat ex ordine ⁊ ꝑmissione iuris. Et ex hoc solũ ꝙ.d.cõitas lege sic iubẽte.d.dotes soluit, vt veꝝ fatear, reddit̃ ipsa securissima ne alr̃ diceret̃ ledi ⁊ circũscribi auctoritate ⁊ ꝑcepto.l.ꝯtra.l.i.in fi.C. de his qui ven.eta.impe. Facit regula.l.gracchus.C.ad.l.iul.de

21 adulte. ⁊ regula.l.meminerint.C.vnde vi. ¶†Hoc vnũ addam predictis ꝙ si.d.cõitas aut pro eo agẽtes vellent soluere dictas dotes occasione sñie que de eo lata fuisset, ⁊ ꝓcurator dictaꝝ mulierũ non possit aut nolit ire Ragusiũ, poterit ipse vna cuꝫ augentibus pro.d.cõitate facere sup isto negocio cõpromissum in aliquem ꝓbum virũ quem cõiter elegerint cũ auctoritate, vt possit de facto, ⁊ absqꝫ iuris ordine ꝓcedere, ⁊ de iure t̃m iudicare, ꝙ postea re bene intellecta infra paucos dies ꝓferat sñiam siue laudum ꝯdemnando dictã cõmunitatẽ, ꝓut in veritate ita ius expostulat. ¶Et postea per agẽtes ꝓ dicta cõmunitate fiat solutio in executionẽ predicti laudi, siue sñie, sicut etiã.s.dictũ fuit in p̃mo modo. ¶Et iste sit tertius modus que solutio dotiũ fieri poterit per dictã cõmunitatẽ vel agentes pro ea absqꝫ aliquo periculo ipsius cõmunitatis. ¶Et ex his tribus modis cum libet sit tutissimus ille eligatur qui vtriqꝫ parti magis placebit, ⁊ semp ⁊ in quolibet modo mandatũ de quo supra erit sufficiens. ¶Demũ facta solutione quocũqꝫ modo fiat ex dictis tribus, ille qui eas dotes receperit faciet fidẽ de receptis per publicũ instrumentũ nomine mulierũ liberando dictã cõmunitatem nomine dictarũ mulierũ ⁊ heredum suoꝝ faciendo finem ⁊ pactũ de vlterius nõ petendo ⁊c. Item eodẽ nomine renũciet iuri hypothece si quod dictis mulieribus, vel suis heredibus cõpeteret aduersus bona maritoꝝ suoꝝ in fauorem cuiuscunqꝫ ꝑsone collegij, aut vniuersitatis ipsa bona nunc ⁊ in futuꝝ quoquo modo possidentiũ ⁊c. Eodem noĩe etiam ⁊ in animã ipsaꝝ mulierum iurent predicta omnia firma rata ⁊ grata habere, ⁊ ꝯtra ea nunq̃ venire per se, vel alium directe, vel indirecte cum alijs clausulis plenissimis, ⁊ in similibus opportunis, vt prudens tabellio de suo more sciet apponere cum obligatione suaꝝ principalium, ⁊ eoꝝ heredum, ⁊ omnium ipsoꝝ bonoꝝ presentium ⁊ futuroꝝ. ¶Non preter-mittendo ad abũdantem cautellam ꝑmissionem de raro, hoc est ꝙ dicte mulieres ⁊ earum heredes omnia per eum facta ratificabunt in forma ꝯsueta, ⁊ ad hoc ipse ꝓcurator seipsum ⁊ heredes eiusqꝫ bona omnia presentia ⁊ futura etiam cum iuramento obliget. Laus Deo.

Maria.soci.iunior iurisccon. Padue legens.1538.

CASVS

¶ Reperitur q̃d de anno. 1474. Rector ecclesie de Thieno dio-cesis Tridentine locauit qbusdam de Fottagnis quedã predia pro annis. xviij. pro certa annua pensione, non tñ interuenienti-bus his q̃ alias requirunt in alienatiõe rer ecclesie. Deinde de an no. 1492. Reperit eisdem factã fuisse inuestiturã de eisdem bo-nis cum simili pensione in ppetuũ reuocandã tñ per annos. xix. vt latius in instrõ desup cõfecto ꝯtinet, ⁊ in hoc sifr non interue-nerunt requisita ad alienationẽ rei ecclesie, ⁊ talis inuestitura si-mir sine debita solẽnitate repit postea renouata de anno. 1497. ⁊ de anno. 1516. Petitur modo per illos de Fottagnis, vt alia fiat reuocatio, recusat hoc facere Modernus ecclesie predicte rector asserens ad illud non teneri. ¶ Queritur quid iuris?

SVMMARIVM

¶ De locatione vel emphyteosi ppetua ꝙ sine solẽnitate nõ vꝫ.
¶ De locatione tpali, lꝫ sit ad longum tempus, an ⁊ quando in-ducat presumptionem ꝙ omnis solẽnitas interuenerit.
¶ Et de restitutione in integrum, ꝙ datur ecclesie aduersus pre scriptionem. xl. annorum.

1 Ecclesia an possit ꝯcedere rem in ppetuũ cũ pacto de renouãdo.
2 Ecclesia an teneatur de nouo concedere reꝫ alicui, qui longo tpe per se ⁊ suos antecessores possedit, ⁊. ĩ. nu. 14.
3 Prelatus solus an possit concedere in emphyteosim res con-suetas sic concedi.
4 Solẽnitas debita presumit ꝙ iteruenerit ex temporis diuturni-tate, ⁊ antiqua possessione, ⁊ si enunciatiue nullum verbum de tali solẽnitate sit facta mentio, ⁊. ĩ. nu. 21.
5 Prelatus ⁊ ecclesia non põt locare ad longum tps, nec in em-phyteosim concedere non seruata solẽnitate requisita.
Et que solẽnitas interuenire debeat.
6 Conductori ad longuꝫ tps nullum ius acquirit finita locatione.
7 Cõductor sicut locatõis tpe finito nõ cogit in conductiõ. rema-nere, ita etiam locator non cogitur in locatione perdurare.
Limita nisi locator finito tpe pmiserit colonũ i re locata pmanẽ.
8 Dñij questio non potest per conductorem locatori referri.
Nec res locata alio iure retineri potest.
Locatio ad longum tps an locationi perpetue equiparetur.
10 Locans per certum tps finito illo tpe locationem dr denegare.
11 Locatione ad longum tempus facta pro eo tempore in condu-ctorem dominium transferri dicitur.
12 Alienare prohibitus non potest ad longum tempus locare.
13 Actus non debet operari vltra agentis intentionem.
15 Memoria hominis labilis est.
16 Conductioni perpetui videtur renunciatum per conductionem temporaliter factam, ⁊. ĩ. nume. 18.
17 Dominus rei libere ⁊ allodialis ꝓprie eam in feudum recipien-do sibi, ⁊ suis heredibus preiudicat, ita vt apud eos amplius allodialis dici non debeat.
19 Tempus centum annoꝝ dicit antiquum tempus, ƒm cõem opi.
Quid in tempore ann. xl.
20 Quid in tempore. xxx. annorum.
22 Probatio nulla efficacior est, q̃ que per facti euidentiaꝫ ꝯstat.
23 Solẽnitas ex temporis antiquitate vbi de modico preiudicio agitur presumitur interuenisse.
Secus vbi de magno ageretur preiudicio.
24 Episcopi consensus ex tpis antiquitate non presumitur interue-nisse in alienatione rei ecclesiastice, nisi data ⁊ patientia eius.
25 Consensus vel auctoritas alicuius, vt ex temporis diuturnitate presumatur, eius scientia requiritur.
26 Prescriptio. xl. ann. an ecclesie preiudicet.
27 Prescriptio contra ecclesiaꝫ non currit ex defectu tituli prescri bentis, ⁊ solẽnitatis non seruate.
Et recipiens rem sine solẽnitate dicitur esse in mala fide.
Et prescriptio contra prelatum in vita sua non currit.
28 Ecclesia vel prelatus contra prescriptionem. xl. annorũ destituit.
Que minoris iure vtitur.
29 Restitutio in integrum an competat laico vel ꝯiugato ex capite ignorantie aduersus prescriptionem. xl. annorum.
30 Restitutio in integruꝫ datur laicis aduersus. x. xx. vel. xxx. anno-rum prescriptionem.
31 Ecclesia habet tempus quadriennij ad restitutionem in integruꝫ petendam, a die lesionis que est a die prescriptionis finite.
32 Restõnis in integrum petende tps ƒm cõem opini. in eius prin-cipio esse vtile dicitur, ⁊ solum scienti se lesum currit.

CONSILIVM LVI

Dirigat Dñs verba mea in viaꝫ veritatis ⁊ iustitie. ¶ Uiso puncto ⁊ scri-pturis ad me transmissis, vr in psenti ꝯsultatione primo aspectu dõm petitam renouationem istis de Fottagnis faciendã oĩno esse, vt sic pro futu-ro tpe illi bona ⁊ predia de qbus agit eodeꝫ mõ tenere possint, ⁊ cũ eadẽ annua pensione, ꝓut hucusqꝫ fecerunt, ⁊ ꝓut per excell. dñm Uirgilium de syluestris ꝯsultum fuit. ¶ Etenim vr ꝙ ha-beant intentionẽ fundatam in p̃cedentibus inuestituris, ex qbus vr tale ius acqsitum, vt auferri eis non possit. 1 † Potuit. n. ecclia ista ⁊ in ppetuũ ꝯcedere cum pacto illo de renouando, vt tradit Spec. in tit. de loca. §. nũc aliqua. ver. septimo. ⁊ ver. seq. ⁊ hr p doc. in. l. i. C. d iur. empby. 2 † Quinimo vr ꝙ si quo modo ius pre dictũ ex predictis inuestituris ortũ esset finitũ deberet eisdẽ reno uari siue de nouo ꝯcedi attento, ꝙ ꝓbant longo tpe per se ⁊ eoꝝ antecessores tenuisse bona siue p̃dia p̃dicta, ⁊ hoc p eqtatẽ. l. i. §. pmittit, ⁊ qd̃ ibi tradunt Bar. ⁊ alij. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. Nec istis vr obstare si dicat ꝙ tales inuestiture nõ fuerũt ltime. i. cum d̃bita solẽnitate facte, nec de cã in iure pmissa ꝯstat. 3 † Qm̃ vr pos se rñderi ꝙ pro cã sufficere dꝫ ꝯsuetudo locandi bona de qbus agit, iuxta dicta p Alex. ꝯsi. xiiij. Uiso ⁊ ꝯsiderato. col. fi. ij. vol. dum dicit ꝙ solus prelatus põt ꝯcedere in emphyteosim res cõ suetas sic ꝯcedi, ⁊ ideꝫ vr velle in ꝯsi. lxxix. Circa p̃ncipiũ. in. iij. col. in fi. i. vol. ¶ Cõsuetudo aũt vr ꝓbari ex pluribus instris lo cationũ de qbus in puncto, ⁊ cũ talia instrã sint antiqua saltẽ pri mũ, ⁊ ꝓbet istos ꝯductores longo tpe possedisse ẽt ante predicta instrã, 4 † Ex tpis diuturnitate ⁊ antiqua possessione presumit, ꝙ ab initio interuenerit debita solẽnitas, vt tradit Alex. in. d. ꝯsil. lxxix. ij. col. ver. sed pmissis oĩbus. Fely. in. c. sicut. col. xvj. versi. fallit tertio. de re iudi. patruus meus Soci. in ꝯsi. cclxvj. In cã q̃ vertit. col. xvj. ver. pmũ aũt ꝙ. in. ij. vol. ⁊ Deci. in ꝯsi. ccccix. Ui so ꝯsilio. in p̃n. Nec ẽt vr obstare ꝙ in ipsis instris xbum nullũ fiat de tali solẽnitate, nec ẽt enũciatiue, ita vt ex ipsoꝝ lectura vr ꝯstare ꝙ solẽnitas nõ interuenerit, qm̃ rñdetur, ꝙ ẽt tũc ex tpis diuturnitate p̃sumit solẽnitas ƒm Petr. de anch. in ꝯsil. cxxxvj. Ex ꝯsilijs excellentiũ. ⁊ Alex. in. d. ꝯsi. lxxix. Qd̃ putat esse sub-stẽtabilius, Fely. in. d. c. sicut. col. xix. ver. septimo ⁊ vltimo d̃cla ra. lꝫ aliq ꝯriũ tenuerint, vt per eum, qd̃ ẽt vr velle auus meus Maria. soci. in ꝯsi. xv. Uisis p̃dictis. col. pen. dicens ꝙ tunc vr plus actũ, seu dictum q̃ sit scriptũ, arg. l. cũ auus. ff. de ꝯdi. ⁊ de-mon. vt per eũ, qd̃ ⁊ voluit Deci. in ꝯsi. ccccix. Uiso ꝯsilio. ij. col. ⁊ maxime hoc vr dõm in isto casu eo, qꝛ isti ꝯductores dñt ꝙ fue runt ꝯfecta ẽt antiquiora instrã que asserũt esse deꝑdita incẽdio, qd̃ ꝓbare nitunt, ⁊ ad ista pauca in effectu reducunt virtualr oĩa que in fauorẽ istoꝝ de Fottagnis repio allegata. ¶ Uerũtñ istis ⁊ alijs qbuscũqꝫ que allegari possent nõ obstantibus ꝯriuꝫ de iu re verius ẽt arbitror, ꝓut per clarissi. do. Anto. quetam mihi vti fratrẽ maioreꝫ ⁊ honor. ꝯclusum ⁊ firmatũ fuit, ⁊ qꝛ per eum ple nissime, ⁊ cum sũma diligentia scriptũ est tam in p̃dicta ꝯclusio-ne ꝓbanda, q̃ ẽt in remouẽdis ꝯrijs, ⁊ ita qdem vt nihil fere cõ siderari possit, qd̃ p eum nõ fuerit cogitatũ, ⁊ egregie deductuꝫ, ego parũ instabo substãtialia tm̃ tangendo. 5 † Et p euidentia di-cendoꝝ presuppono ꝙ illud instrm̃ locationis ad annos. xviij. ⁊ sic ad longũ tps, ⁊ minus alia postea facta ad emphyteosim ppe tuam p se non p̃iudicauerũt predicte ecclesie de Thiono, eo ꝙ in eis nõ interuenerunt debite solẽnitates a iure reqsite in aliena-tione rei ecclesiastice, vt est tractatus ꝯsensus epi, ⁊ alia q̃dã, nec ẽt de iusta cã ꝯstat vt decl'at Alex. in ꝯsi. xvij. Uiso instrõ locatio nis. iiij. vol. ⁊ Deci. in ꝯsi. cxlij. Et pro tenui. ij. ⁊. ij. col. cuꝫ simi. vt plene fuit dictũ p clarissi. ꝯsultorẽ Quetã ⁊ in. i. ⁊ in. ij. ꝯsi. Et qꝛ hoc est claꝝ, nec aduersarij negãt non instabo sup eo, sed ꝯclu do ꝙ vbi aliud nõ appeat impedimentũ rector ecclesie p̃dicte iu ridice denegare põt reinuestitionẽ petitã, qꝛ ad obseruantiã pre dictoꝝ instroꝝ non tenet eo ꝙ fuerũt ipso iure nulla per rõnes p̃dictas. ¶ Sed ista ꝯclusio vr difficultari ex his, que. s. in ꝯriuꝫ deducta fuerũt, vꝫ, pp antiqtatẽ tpis ꝯtinuatã possiõneꝫ, ⁊ alia de qbus. s. in quoꝝ resolutione ꝯsistit tota vis p̃ntis ꝯsultatiõis. 6 ¶ † Quare p xa ⁊ clara resolõne, ipsoꝝ aduertendũ in p̃mis est ꝙ ex pma locatiõe fcã per annos. xviij. ⁊ sic tpalr, nullũ ius põt dici q̃situꝫ ipsis ꝯductoribus finito tpe locationis, qm̃ lapso di-cto tpe resoluta, seu finita locatione debebãt relaxari p̃dia loca-ta locatori,

ta locatori, qui ex arbitrio poterat cuicunq; alteri volebat loca-
7 re, vt.l.ne cui.ꝛ.l.seque.C.de loc.†Et sicut conductor finito tem-
pore locationis non cogitur in coductione permanere.l.inuitus.
C.eo.ti.ita et per ꝯrium non dz cogi in locatione perdurare, nisi
passus fuerit colonū, aut inqlinū in predio locato pmanere post fi
nitū tps locationis, qꝛ tunc tacito ꝯsensu vr prediuz illud iterū lo-
8 casse.iux.l.ite qrit.§.qui impleto.ff.loc.ꝛ.l.lege.in fi.C.eo.†alias
vt dixi predia locata sunt omnino relaxanda locatori volenti, ita
vt nec questio dnij per ꝯductorem referri possit, vt.l.si quis ꝯdu-
ctionis.cū sua materia.C.de loc.ꝛ minus alio iure retineri potest
res locata, vt per Curt.iunio.in ducat.cxxij.viso, ac diligenter. in
9 prin.¶†Nec dicat ꝙ imo isto casu, qꝛ locatio est ad longū tem-
pus eqparatur perpetuali locationi, vt vr velle Dec. post multos
quos alleg.in ꝯsi.cccxij.ꝛ pro tenui.in princ.ꝛ ꝙnr finito tempore
dz iterum fieri per doctri.Bar. in.d.l.i.§.permittitur.ff.de aqua
quotid.ꝛ esti.put hoc reperio ꝯtra predicta allegari, qm de facili
rndetur, prout et dicit excellentissi.dns Queta.dicimus.n. ꝙ imo
regula predicta de tepozali locatione pcedit generaliter et si fue-
rit facta ad longū tempus, cum iura preallega. gnaliter loquant,
10 ꝛ vigeat eadem †ratio.s.qꝛ de certo tempore ꝯbunt, vt.s.rali tem-
pore duret locatio, dnr illam locationem denegare finito illo tem-
pore, arg.l.impator.ff.de postul.l.sicut.§.pe.ff.qb.mod.pigno. vel
11 hypo.sol.ꝛ.l.pater filiū.§.fundum.ff.de leg.iij.cū simi.† Est bene
verū, ꝙ qꝛ est ad longum tempus pro illo tempore dr transferri
vtile dnium in ꝯductorem, ꝛ in hoc soluz eqparatur locationi per
12 petue, put dixit Deci.in.d.ꝯsil.cccxij.†ꝛ ppterea qui prohibetur
alienare non pot ad longum tempus locare, vt voluit Alex.in.l.
codicillis.§.instituto.de leg.ij.in appostil.ad Bar.ꝛ in.l.i.§.ꝙ au
tez.ff.de superfi.similiter in appost.ad Bar.sed ꝙ finito tempore
duret locatio, aut necessario sit renouāda Dec.nō dicit, nec est ve
rum, solum.n.illud ius vtile durat durāte tempore, de quo ꝯuen-
tum fuerat et ꝙ fuisset longum, vt est tex.iuncta gl.in.l.i.fi.ff.si ager
vectig.vel emphi.pet.ꝛ tradūt Guiel.de cu.ꝛ Bal.in.l.male agi
tur.C.de prescri.xxx.vel.xl.ann. voletes ꝙ finito tepore possit ex
pelli, et si tempus fuisset.xl.ann.ꝛ istud ego reputo indubitatum,
13 †aliogn actus, ꝛ conuentio illa tpalis operaret vltra, imo et con
tra intetionem agentium, ꝯtra.l.non omnis.in prin.ff.si cer. peta.
14 †hec doctri.Bar.ꝛ alioꝝ in.d.§.permittit.quidqꝫ facit in ꝯriuz,
qm vt sapienter per excellentissi.d.Quetam rnsum fuit, illa proce
dit qn empbiteosis esset finita per ꝯnationem, prout ppie loqtur
ibi Bar.non aūt procederet in locatione tēporali cuz nō ad aliud
certū tempus fuerit adiectū, nisi vt eo elapso, tam locator, ꝙ con
ductor esset in sua libertate, vt ex predictis ꝯstat. Sic itaqꝫ ex pre
dictis infertur clarissima ꝯclusio, ꝙ ex predicto instro locationis
tēporalis, neqꝫ illo tempore durante pot fieri aliqd fundametum
per istos de fottagnis, sed ius eoꝝ si qd habent dr incepisse a pri-
ma locatione ppetua, de anno.M.ccccxcij. vna cū alijs, que po-
stea sequute fuerūt, ꝛ a possessione ab eo tempore citra, naz cū an-
tea vigore locationis tēporalis tenuissent nullum ius finito tēpo-
re erat eis acquisituz, vt.s.deductū fuit, nec dicat ꝙ illi predia, de
quibus agit possiderunt per multa tēpora ante.d. locationē tem
poralem, vt aliqui testes videnť probare, soluendo semper eundez
affictum, quē postea soluerunt. qm pro rnsione duoꝝ, alterum di-
cendū est, vel ꝙ hoc non sit verum, seu tanqꝫ non verisimile nō sit
credendū, nam predictum instrm ex sui facie vr, primum ꝙ inter
partes interuenerit, qꝛ si aliud precessisset, ꝙ tunc renouaret verisi
militer de eo facta fuisset mētio, sicut fit in illa renouatione vlti.fa
cta, anno.M.D.xvj.ꝛ sic vr posse dici ꝙ isti nō possederint ante
dictā locationem, ꝛ lz ex dictis aliquoruz testium vr innui ꝯrium,
tn̄ non videtur in ꝯns sic dicta eoꝝ intelligi.s.ꝙtuz labilis memo
ria teneat, maxime qꝛ quasi omnes dnt pro suo recordatu, vel pro
15 sua memoria, vel similia verba, †dico.n.ꝙ in homine magne eta-
tis, vt sunt.d. testes tempus annoꝝ.lxij. vel circa facile tollet me-
moriam omniū precedentium ppter labilitatem memorie huma-
ne, arg.l.peregre.in prin.ff.de acq.pos.vt sic illis videnť toto tem
pore sue vite, recordationis, siue memorie illud fuisse, qd ꝯtinuate
per annos.lxij. vel circa antea ꝯtingit, presertim qꝛ testes predi-
cti quasi omnes ante.d.tēpus erant in etate iuuenili, ꝛ hoc si recte
consideret, ni fallor quadrabit intellectui bene sensato, cuz illud in
dies experiamur, est.n.experientia efficax reruz magistra.c. ꝙ sit.
de elec.lib.vj.¶Vel scdo si de hoc qs dubitet, dōm est ꝙ si posse
derunt ante predictā locationem, ꝛ volumus ꝙ precesserit aliqua
afficatio, talis afficatio oino fuit temporalis, ꝛ ea mediante po-
tuerunt possidere, ꝛ non mediāte perpetua locatione, ꝛ istud osten
dit violenta quadam presumptione, nā vt etiaz dixit clarissi. Con
sultor, si precessisset ppetua afficatio renouanda ꝛc.vt isti de Fot-
tagnis pretendūt, certe nulli vnqꝫ sensato viro persuaderi poterit
ꝙ voluissent illam ꝯuertere in temporalē, ꝛ ita euidenter ius eoꝝ
diminuere, ꝛ suū iactare, arg.l.cum de indebito.ff.de pb. si igitur
locatio si qua precessit, illā de anno. M.ccccl xxiij. ppter quaz isti
dicant se possedisse, dr fuisse temporalis, seqtur ꝙ per eam, vel in
prouenientem possessionē nullum ius potest dici quesituz, vt nunc
16 petere possint inuestiturā sibi renouari.†Quinimo dici potest ꝙ si
vere precessisset afficatio perpetua illi de Fottagnis cōducentes
temporaliter dicerenť iuri perpetue afficationis, seu ꝙ illis ex ea
erat acqsitum renunciare, ꝛ in eo sibi preiudicare, cū verosimiliter
scirent ius suū, arg.doctri.Bar.coiter approbata in.l.si aliquam
rem.ij.col.ver.habui in hac ciuitate qonem.ff.de acq. poss.nā at-
tento ꝙ in casu isto nō tractaretur de translatione dnij, ꝛ sic tradi
tio non ꝯsideraretur, sed tm̄ ageretur ꝙ Fottagni ꝯducentes tem
poraliter dicant amisisse omne ius, qd habuissent ex perpetuali af
ficatione, cui sola voluntate renūciare poterant per dicta Bar.
17 ibi, ꝛ in.l.cū falsa.C.de iu.ꝛ fac.ign.†sicut in simili dns rei ppie,
ꝛ allodialis recipiendo eā in feudum, ꝛ ita pro feudali recogno-
scēdo preiudicat sibi, ꝛ hrdibus suis, ita vt amplius apud eos nō
debeat dici allodialis, sz feudalis, vt tradit Dec.post alios, quos
alleg.in ꝯsi.cccccxvj.qm causa ista.col.pe.ver.subsequēter queri-
18 tur, †ꝛ in specie ꝙ per ꝯductionem temporalem qs preiudicet si-
bi in perpetua, quā habere pretendebat alleg. pulchrā decisionez
Cur.iunio.in ꝯsi.xvij.lz per celeberrimos.iij.col.ver. sexto princi
paliter.¶Ex his itaqꝫ clarissime ꝯstat ante an.M.ccccxcij. quo
tempore facta fuit prima afficatio perpetua poss.istoꝝ de Fotta-
gnis non esse in pposito ꝯsiderandam, vt in ea se fundare possint.
¶Quo stante, put credo verissimum, videndū superest vtruz ab
illo tempore citra ꝯtinuata poss.eoꝝ, ꝛ multiplicata afficatio eis
facta illis seruiat, ꝛ patrocineť, ita vt omnino debeat fieri renoua
tio afficationis, ꝛ inuestiture, prout isti de Fottagnis petunt? Et
certe ꝯcludendum est ꝙ non, eo qꝛ illud instrm afficationis per-
petue de dicto anno.M.ccccxcij.ꝛ et sequentia carent iusta cau-
sa, ꝛ debitis solēnitatibus, vt.s.dictū fuit, nec vr posse allegari an
tiqtatem poss.qm ab illo tempore, vsqꝫ ad motam ꝯtrouersiā de-
19 currerunt solū anni.xliij.†qui non videnť tempus antiquū, qd so
let dici annoꝝ centum, vt per doc.maxime Alex.ꝛ Jas.in.l.cum
aliqs.C.de iu.delib.ꝛ dicit idem Jas.in ꝯsi.lxxxj. factum sic se hz.
ij.col.ꝙ cōis opi.est, ꝙ regruntur centū anni, vt simus in antiqs,
lz aliqui aliter tenuerint, vt per eum, nec et tempus imemorabile,
seu cuius initij memoria nō existit, vt est plusqꝫ notissimum, cū infi
niti sint homines, qui lōge vltra tempus illud optime recordanť,
ꝛ ex hoc virtualiter, ꝛ satis clare sunt sublata omnia deducta per
illū do.Virgilium cōsultorem in ꝯrium, cū totum eius fundamen
tum sit, qꝛ sm eū hic sumus in tempore imemorabili, vt per eū, qd
20 apertissime falsuz est, vt ex predictis ꝯstat.¶† Et si dicať ꝙ imo
in pposito aliqua possessio, siue tps antiquū sit per spaciū.xxx. an
no.vt voluit Pet.de anch.in.d.ꝯsi.cxxxvj.ꝛ Maria. soci.auus
meus in.d.ꝯsi.xv.vbi et alios alleg.Rnderi potest primo, ꝙ ista
opi.non vr tenenda, eo ꝙ cōis opi.sit de centū annis, vt modo di
cebam, ꝛ plene dictū fuit per clarissimū do.Quetā, in primo, ꝛ se-
cūdo suo ꝯsil.ꝛ vltra eum ita firmat Alex.in ꝯsi.vj.viso themate.
prope fi.i.vol.ꝛ Jas.in.d.ꝯsi.lxxxj.ꝛ ita et concludit Jacob.de.s.
Georgio in.d.l.cū aliquis.ij.col.C.de iu.delib.ꝛ in.l.testiū fides.
21 §.eiusdem.iij.col.ff.de testi.¶†Scdo etiam rndetur ꝙ regula di
ctans ex antiqtate temporis presumi omnia solēniter acta et re-
spectu extrinsece solēnitatis, posito ꝙ sufficerent.xxx.anni, dz in-
telligi qn ex lectura instroꝝ non ꝯstaret solēnitatem non inter-
uenisse, puta ꝙ in instris de solēnitate fiat mentio enunciatiue, se-
cus si nulla fiat mētio, prout egregie firmat Pau. de cast. in con-
sil.i.in cā que vertiť inter reuerendum patrē. iij.col. v. ꝛ si dicať.
22 †nam tunc per euidentiaz facti ꝯstat non interuenisse solēnitatez,
qua nulla est efficacior probatio, vt per eum, quem refert, ꝛ seqtur
Alexā. in ꝯsil.i.ponderatis his.in fi.primi quesiti in pen. colum.
ver.preterea ex inspectione instri.iiij.vol.idē firmat predictos al-
leg.Jas.in.l.i.v.col.ver.qnto limita.C.qui admi.in ꝯs.cxl.coitas,
ꝛ homines charij.iij.co.ver.itē ex inspectione instri.ꝛ in ꝯs.cxlviij.
viso pcessu.iiij.col.ver.scdo rndetur.iiij.vol.hoc et voluit Joā.de
imo.in ꝯsi.cx.in causa que vertiť.i.col.ver.nec obst.si dicať.quem
refert, ꝛ seqtur Dec.in ꝯsi.cccccl xiij.in causa magnificoꝝ.iiij. co
lū.ver.non ob. ꝙ ppter antiqtatem.lz errore alleget ꝯsil.cj. ꝛ ibi
Dec.alleg.Pau.de cast.ꝛ Alexā.in locis predictis, idem et fir-
mat idem Dec. predictos allegādo in auc.si qs in aliquo.vi. col.
ver.septimo fallit.C.de edē.ꝛ quasi in terminis nostris, idem ꝯclu
dit Mat.de afflict.in decis.regni Neapo.decis.cvij.in causa dne
Motie.iij.colū.Et lz aliqui ꝯrium tenuerint, vt in ꝯrium argue-

batur, tamen predicta opin. est magis cõmuniter recepta, plures enĩ sunt, ꝛ numero, ꝛ põdere, qui eam tenuerunt, q̃ ꝯrij, vt ex pre dictis patet, ꝛ ex his que per excellẽtis. d. Quetã deducunt, qui ẽt plerosq; alleg. vltra preallega. vt per eũ. Cum ergo in ꝓposito ex inspectione instrũ. d. affictationis perpetue facte, anno. M.cccc. xcj. ꝛ ẽt aliarum postea sequentiũ appareat solẽnitates reqsitas nõ interuenisse, sequitur q̃ dr̃ sublata presumptio, que ex antiqui tate tẽporis potuisset insurgere per predicta. ¶ Et maxime hoc dõm est in casu isto, cũ agatur de magno preiudicio ecclesie, vt ex 23 processu ꝯstat, † nã vbi alias vellemus admittere presumptionem predictam ex tpis antiquitate, solũ illud esset tolerãdum, qñ esset modicũ preiudicium, ꝓut loquit̃. l. si filius. C. de pe. her. in qua vr̃ probari, illa presumptio, secus esset vbi agerẽt de magno preiudi cio, ita declarat Bar. in. q. mulier hñs amplum patrimoniũ. col. fi. ꝛ tradit Alex. in ꝯsil. cxlviij. col. pe. ver. itẽ predicta iura proce dunt ꝛc. ꝛ hoc sit loco tertie rñsionis ad alleg. in ꝯrium. ¶ Sed ꝛ quarto rñdetur, ꝛ tollitur ois difficultas, posito millies q̃ aliqua 24 ex predictis solutionibus non ꝓcederet, † nam cũ inter cetera in proposito reqreretur ꝯsensus Epi, talis ꝯsensus ex tpis antiqui tate non presumit̃, nisi presupponat̃ scientia, ꝛ patiẽtia eius, tunc enim data sciẽtia ex tolerantia, tam longo tpe presumit̃ q̃ cõsen tiat, sed vbi scia eius nõ probat̃, non põt dici q̃ ex patientia presu matur ꝯsensisse, ita in simili de reqsito ꝯsensu Pape, firmat mul tum egregie Alex. in ꝯsi. ix. viso thẽmate col fi. ij. volu. ꝛ ita vo luit Bar. in. d. sua. q. col. fi. ꝓut refert, ꝛ seqtur Alex. ꝯnaliter lo 25 quẽs in. d. ꝯsil. xij. ij. col. iiij. vol. † ꝛ fuit hoc de intẽtione Bal. in. d. l. si filius. C. de pet. her. dũ ibi semper presupponit debere inter uenire sciam patris, vel alterius, de cuius ꝯsensu presumendo agi tur, ꝛ alibi sepe idẽ voluit, ꝓut refert, ꝛ seqtur Afflict. in. d. decis. cvij. sic ẽt firmat multa; not. Fely. in. d. c. sicut. col. xix. ver. bene fa teor ꝛc. de re iudic. vbi dicit q̃ hec decis. nunq̃ dꝫ mandari obli uioni, ꝛ hoc vr̃ sentire Balb. in trac. prescrip. mihi car. xij. iij. col. dũ de hac materia in totũ se remittit ad dicta per Felyn. in. d. c. si cut. ꝛ ita clarius voluit ẽt Barb. in ꝯsi. xxxiij. scripsit psalmista. ij. colũ. in pluribus locis, dũ semper presupponit q̃ in presumendo cõsensu, aut auctoritate alicuius ex tpis antiquitate reqritur scia eius, ꝛ pro vero huic opi. nõ inuenio ꝯdictores, quam ẽt tanq̃ cla ram in iure firmat Dec. in ꝯsi. ccccix. viso ꝯsil. ij. col. ver. ꝛ pro ve ra resolutione. vñ cũ in ꝓposito nostro sciẽtia, ꝛ tolerantia Epi non interuenerit, ꝛ qui dicit illã interuenisse, probare dꝫ q̃ in pro cessu non est factũ, sequitur q̃ non põt induci presumptio ꝯsensus eius ex tpis antiquitate, ꝛ hoc puto indubitatũ, ꝛ euidentissimum fundamentũ in fauorem predicte ecclesie ad tollendũ argu. qδ fit de presumptione solẽnitatis ex tpis antiquitate. ¶ Ex quo, ꝛ ẽt ex alijs predictis ꝯstat non obstare aliqua ex alle. s. in ꝯrium, hoc addito, q̃ dũ dicebatur prelatũ ecclesie sine solẽnitate posse dare in emphiteosim ea, que dari solita erant. Rñdetur istud nõ esse ad propositũ presentis casus, q; nos agimus de illa donatione facta anno. M.ccccxcj. anteq̃ nulla fuerat ꝯsuetudo bona, de quibus agit̃ dandi in emphiteosim ꝑpetuam, vt ex predictis ꝯstat, nec ex illa, aut sequentibus põt dici inducta talis ꝯsuetudo, cum oẽs fue rint nulle. nec quicq̃ obst. allegatio, seu ꝓbatio incendij, q; ex ea non infert̃ interuenisse instra concessionis ꝑpetue antiquiora, nisi aliud ꝓbetur, iuxta. c. cũ olim. ꝛ tradita ibi per doc. de priuileg. vt etiam dictũ fuit per alium Cõsultorem, ꝛ preterea si alia precesse runt instra, vel fuerunt tpalia, vel si perpetua illis fuit renunciatũ, 26 vt ꝯstat ex. s. deductis. ¶ † Sed vr̃ superesse vnus scrupulus, na; vr̃ q̃ isti de Fottagnis sint tuti, saltem remedio prescrip. xl. anno. que vr̃ finita iam per duos annos, vel tres ante motã litem, nam quicqd sit de alijs prescriptionibus minoribus vr̃ satis expeditum talem prescrip. xl. an. predicte ecclesie preiudicasse, cũ non sit Ro mana, neq; in hoc eius priuilegio gaudeat, vt est lex, ꝛ ibi tradũt doct. in auct. quas actiones. C. de sac. sanc. eccle. cũ multis que ad 27 hoc allegari possent. ¶ † Veruntñ tuendo predicta ad hoc facile rñdetur, ꝛ primo dici posset q̃ imo prescrip. non dr̃ cucurrisse ad uersus ecclesiã, tum ex nullitate titu. ꝓpter defectum solẽnitatis, tum ꝓpter scientiam istoꝝ de Fottagnis, q; s. sciebãt ab ecclesia recipere, ꝛ recipientes sine debita solẽnitate dñr fuisse in mala fi de, iuxta tradita per Bar. in. l. ij. §. si a pupillo. circa med. ff. ꝓ em pto. ꝛ tradũt doc. in. c. de quarta. de prescri. ꝛ in. l. celsus. ff. de vsu cap. vbi post alios, quos alleg. ita firmat Balb. in. viij. col. ꝛ seq. ꝛ istud sine dubio ꝓcederet, si prelatus ille qui primo loco locauit perpetuo, vixisset per quattuor, aut. v. annos, q; tpe sue vite non dr̃ cucurrisse prescriptio, iuxta. c. si sacerdotes. cũ gl. xvj. q. iij. cum sum. vt tradit Balb. in trac. prescriptio. car. xlj. iij. col. vers. nũc li mita. ꝛ Ludo. bologn. in ꝯsil. xxxiij. cor mundũ crea in me Deus.

col. fi. versi. vel ꝛ tertio. super hoc tñ non curo instare, q; posito q̃ 28 aliqua prescriptio cucurrerit ꝯtra. d. ecclesia;. † Scdo loco rñde tur q̃ aduersus talẽ prescriptio. danda est in integrũ restitutio, si cut ẽt daretur restitutio minori leso, cũ ecclesia vtatur iure mino ris. c. i. ꝛ ibi per doc. de in integ. resti. ꝛ tradit Spec. in ti. de restit. in integ. §. ij. ver. porro. ꝛ in terminis nostris q̃ ecclesie det̃ in inte grũ restitu. aduersus prescriptionẽ firmat Alex. ꝛ dicit cõiter te neri in ꝯsi. lxxxj. reuocatur in dubiũ. col. fi. ver. posito ẽt. s. vel, ꝛ tra dũt doc. in. d. auct. quas actiones. vt ibi per Jas. videri põt in. ix. col. vr̃. scda est opi. que dicit ita tenendũ esse, q; ita se hꝫ cõis opi. ibi. n. plurimos sic tenentes, alleg. vt per eũ tradunt ẽt Canoni. in clem. i. de restit. in integ. ꝛ ita cõiter teneri asserit, ꝛ ita seqtur pa truus meus Soci. in ꝯsi. lxvj. viso cõpromisso. col. fi. ver. bene fa cit. iiij. vol. idem ẽt firmat, ꝛ dicit cõiter teneri Dec. in ꝯsi. xxxvj. ꝛ pro tenui. vij. col. ver. iij. ꝛ vlti. ꝛ in ꝯsil. cclxxxij. viso puncto. ij. co lũ. ver. non ob. ꝛ hanc opi. vti veriorẽ, ꝛ ecclesie fauorabilem, seq tur, ꝛ defendit Roma. in ꝯsi. cxxiij. circa prin. iij. ꝛ. iiij. col. cũ mul tis ꝯcor. qui allega. possent, quos gratia breuitatis obmitto, ꝛ vi deri põt per Balb. in trac. prescrip. in. i. par. v. par. prin. in. ij. qõ. 29 ¶ † Et lꝫ alias in laicis, ꝛ priuatis personis magna sit dubitatio, vtrũ aduersus prescrip. xl. anno. det̃ in integ. resti. ex capite igno rantie, vt patet ex traditis per Balb. in predicto tract. in. iiij. par. iiij. par. prin. in. xxix. q. ij. col. ver. primo limitat̃. vbi cõcludit etia; tunc dari restõnem, lꝫ plurimi tenuerint ꝯrium, quoꝝ opinio. ego alias ꝯsulendo sum sequutus, tñ in casu nostro in ecclesia non sit talis dubitatio, sed oino tenendũ est dari restit. in integ. aduersus prescrip. xl. anno. alioqn ecclesia aduersus prescriptionẽ nunqua; 30 restitueret̃, cum ꝯtra eã non curret breuior prescriptio, † qδ non est in laicis, qui bene restituunt̃ aduersus prescript. x. vel. xx. ann. ꝛ ẽt. xxx. fm magis cõem opi. Dicemus ergo in ecclesia istud esse ex prerogatiua, ꝛ priuilegio eius, ꝛ ẽt ratione predicta, vt restitua tur aduersus prescrip. xl. anno. esto q̃ secus sit in laicis, ꝛ ita recte intuẽti, voluit do. meus Soci. in ꝯsi. cxciiij. subtiliter, ꝛ eleganter. iiij. col. ver. quarto ista opi. ij. vol. ꝛ idẽ voluit Deci. in. d. ꝯsi. xxix. iiij. col. ꝛ ante eos voluit Ro. in. d. ꝯsi. cxxiij. colũ. pen. maxime in ver. vlti. q; si nõ duceremus. ꝛ hec sint dicta, tenẽdo q̃ laicis talis restitutio non det̃, prout ego solitus sum tenere, sed si teneremus ꝯriu;, ꝓut firmat Balb. in loco predicto asserens ita cõiter teneri ꝯclusio nostra ꝓcedit absq; dubitatione, na; si talis restitutio dat̃ laicis multo magis dabit̃ ecclesie, auct. multo magis. C. de sacro 31 san. ecclẽ. ¶ † Cum aũt ecclesia habeat tp̃s quadriẽnij ad peten dam restitu. in integ. a die lesionis, ꝛ sic a die quo finita fuisset pre scriptio, iuxta. c. i. cũ ibi traditis per doct. de restit. in integ. lib. vj. cũ simi. ꝛ in casu isto post. xl. ann. presupponat̃ non fuisse lapsum. d. quadriẽnium, res trãsit sine difficultate. ¶ Et non est opus in trare illã difficultatem, vtrũ illud quadriẽniu; qδ in eius cursu est 32 continuũ, sit ꝯtinuum, vel vtile in eius princ. † tam ꝛ si qñ ea dispu tatione esset opus vera, ꝛ cõis cõclusio sit, qδ dicitur tp̃s vtile in eius prin. ꝛ non dr̃ currrre, nisi scienti se lesum, vt tradit Bal. in. l. falsam. C. si ex fals. instru. cum ꝯcor. vt per Alex. ꝯsi. lxxj. vr̃ pri ma facie. col. fi. i. volu. ꝛ Jas. in. d. auc. quas actiones. ix. col. vers. vnum tñ perpetuo tene mẽti. per Dec. in ꝯsi. ccciij. in casu occur renti. iij. col. ver. nõ ob. ꝛ per Balb. in. d. ij. q. in. i. par. v. par. prin cip. ꝛ non est dubiũ q̃ in ꝓposito ecclesia, seu eius modernus pre latus, vsq; ad presentẽ litem ignorauit lesionem predictã, cu; cre diderit omnia semp fuisse solẽniter acta, ꝛ istos de Fottagnis ha bere veꝝ ius perpetue ꝯductionis, siue emphiteosis, super hoc tñ non est insistendũ, cum nõ sit necessariũ, ex quo vt iã dixi quadrien niũ predictum tpe presentis litis incohoate non erat elapsum. Ex his itaq;, ꝛ alijs per excellentissi. do. Quetã deductis, ꝯcludo ec clesiã de Thiono, siue eius prelatũ non teneri ad aliq̃ renouatio nem inuestiture faciendã istis de Fottagnis, sed bona, de quibus agit̃ predicte ecclesie libere debere relaxari, ꝛ per ꝯñs per iudice; appellationis iudicandũ esse male iudicatum fuisse in primo iudi cio, ꝛ bene ab eo fuisse appellatum. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens in prima sede vespertine lecti. 1537.

CASVS

¶ Dñs Bernardinus perulus de Vrbino primo procuratorem ꝯstituit do. Lucantoniũ ad recipiendum pro eo, ꝛ eius nomine a do. Ludouica ipsius ꝯstituentis sorore in depositũ, vel alias, put ipsa dandos duxerit quãcunq; pecuniarum sũmam, vsq; ad sum mã. 600. duca. vel circa, ꝛ hoc de ann. M.D.xxij. die. ix. Maij. ¶ Deinde seq. anno fecit eidem ꝓcuratori aliud mandatũ magis generale ad emendum, vendendum, ꝛ hypothecandum, vt in eo.

¶ Postea

¶ Postea de anno. M.D.xxv. procurator predictus procuratorio nomine.d.do.Bernardini,vt cõstat ex primo mandato ad qđ se retulit,cõfessus fuit se recepisse a do.Ludouica predicta,vel alio pro ea florenos.675.prout in publico instrumẽto apparet, cuius etiam predictorum mandatorum copia transmittitur.

¶ Et in dicto instrumento cõfessionis procurator predictus nomine quo.s̃.obligauit.d.do.Ludouice vnũ podere.d. do Bernardini, cum auctoritate quando voluerit propria auctoritate ingrediendi, τ retinendi τc.

¶ Decessit postea dñs Bernardinus,τ do.Ludouica accepit possessionem dicti poderis,petijtq; illud subbastari,iuxta formam cuiusdã statuti. Cuius copia transmittitur,vt sic ei satisfiat pro quantitate predictorum florenorum.675.

¶ Ex aduerso dr̃ id fieri non posse,q: obligatio,siue hypotheca dicti poderis fieri nõ potuit,τ facta non valuit. eo presertim q: ille procurator cũ habuisset mandatũ specialiter ad recipiendũ non dicitur habuisse ad confitendum,τ sic q̃ cõfitendo,τ podere illud obligando non potuit suo principali preiudicare.

¶ Sed pro alia parte allegatur generalitas scđi mandati,item allegantur nõnulle littere do.Bernardini,ex quibus pars vult probare do.Bernardinum pecuniam recepisse,τ predicte hypothecationi consensisse,seu eam mandasse.

¶ Ad hec tñ ex aduerso respondetur generale mandatũ non seruire in casu isto, τ litteras illas nullo mõ obstare, τ non fuisse per do.Bernardinum scriptas,nec illud esse probatum, lz aliqui testes videantur affirmare q̃ illius manu sunt scripte.

¶ Quibus sic stantibus,queritur quid iuris?

SVMMARIVM

¶ Confessio procuratoris de recepto,vtrum obliget dñm, qui solum pecuniam recipi mandauerat.
¶ Et vtrum differat in hoc mutuum ab alijs actibus.
¶ Epistola quam fidem habeat, τ quomodo probetur, qđ quis eam scripserit.

1 Confessio de recepto quando veram numerationem probet,τ infra nume.7.et.15.
2 Mandatum habens ad recipiendum dño preiudicat, τ illũ obligat,τ per confessionem de recepto.
3 Scripture alicuius contra scribentem statur.
4 Procurator habens mandatũ ad recipiendum pecuniã nomine mandantis si confiteatur se recepisse, ex tali confessione domino mandanti non preiudicatur,licet vere pecuniam receperit,nisi probetur vera numeratio.
5 Pecuniã actualiter recipe aliud est,τ aliud est cõfiteri se recepisse.
6 Mandatum procuratoris stricte interpretandum est.
Et eius fines sunt diligenter obseruandi.
7 Confessio domini probat numerationem, non aũt procuratoris, vt domino preiudicet.
8 Exceptio non numerate pecunie.ĩ.biẽnium datur confitenti pecuniam recepisse.
9 Confessio tendens ad liberandum numerationem probat.
10 Confessio habet vim pacti de non petendo,quando agitur de obligatione tollenda.
11 Mandatum,an per equipollens impleri possit.
12 Elligens malum procuratorem sibi imputet,quomodo intelligatur,τ nume.sequen.
14 Actus a procuratore factus.an presumatur eo modo factus, vt in mandatis habuit.
16 Mandatũ si alicui sit factum ad recipiendum solutionem nõ poterit ex sola confessione de recepto debitorem liberare.
17 Veritas gestorum errore,aut alia ratione non vitiatur.
Et veritas attendi debet non obstante quacunq; alia verborum assertione.
18 Scriptura vt probetur de manu alicuius scripta , necesse est vt testis dicat vidisse illam scribere.
19 Et requiritur etiam litterarum comparatio.
20 Scripturam esse de manu alicuius non probatur ex eo, q̃ dicatur alias vidisse eum scribere,quia ob litterarum similitudinẽ de facili decipi possunt.
21 In comparatione litterarum multa requiruntur.
22 Comparatio litterarum sola non probat.
Et quomodo intelligãtur illa verba in instrumento posita ad obligandum,τ alia sub obligatione τc.
23 Accessoria semper a suo principali regulantur.

CONSILIVM LVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, τ iustitie. ¶ Pro resolutione presentis cõsultationis,videndũ est vtrum cõfessio do.Luce antonij de recepto preiudicauerit.d. Bernardino perulo vigore mãdati primi, vel secundi,ita vt ipse dicatur obligatus ad restõnem floren.675.quos eius ꝓcurator do.Lucãtonius predictus cõfessus fuit se recepisse, cũ vere numeratio(vt mihi asserit̃)facta non fuerit,nã si do. Bernardinus ex tali cõfessione obligatus fuit, valuit ẽt obligatio, seu hypothecatio.d.poderis,siue predij de quo agitur,alias secus,vt infra dicet̃. ¶ Et certe primo aspectu vr̃ dõm, predictũ.d. Bernardinũ fuisse obligatum ex cõfessione predicti sui ꝓcuratoris,lz ei tm̃ fecerit mandatũ de recipiendo,nam vr̃ satis impletũ mandatum predictũ,τ sic receptionem actualiter factã fuisse,†q: confessio de recepto verã numerationem vr̃ probare,ita vt ei standũ sit, vt vr̃ lex in.l.pecunie.vbi Bal.τ alij.C.de soluti.cũ simil. τ tradit Pau.de cast.in cõsi.cccxcvj.queri vtrum fideiussori. post prin. τ ita per istam rõnem,τ quasdã alias voluit Dec.in.l.ij.§.creditũ. v.τ.vj.col.ff.si cer.pe.†cõcludens q̃ habens mandatũ ad recipiendũ preiudicat dño, τ illum obligat ẽt per cõfessionem de recepto, dicens q̃ ista opi.de iure vr̃ verior,vt per eũ, τ idẽ vñr tenere ibi qdam alij Modern. Sic igitur vr̃ in casu isto dõm, q̃ ex predicta confessione de recepto facta per ꝓcuratorem do. Bernardinus fuerit obligatus,cũ videatur ꝓbari per eam vera numeratio, maxime attẽto q̃ in.d.cõfessione.d. procurator asserit receptã pecuniam dedisse, τ soluisse do.Bernardino, sine eius mandatis, qđ certe stare nõ posset,nisi eam vere recepisset. ¶ †Et hoc eo maxime vr̃ dõm,q: vltra predictam cõfessionem ꝓcuratoris vr̃ probari vera receptio per quasdam assertas lr̃as.d.do. Bernardini, que talem receptionẽ actualem presupponere vñr,τ quibus cõtra scribentem vr̃ standum,arg.l.cũ precum.C.de lib. cau. τ in specie tradit Spec.in ti.de instru.edi.§.nunc dõm restat.vers.illud ẽt nota. Bar.in.l.nuda.in fi.ff.de dona.cũ concor.vt per Jas. in cõsi.xlvij. ex facto.ij.col.i.vol. ¶ Nec vr̃ obstare si predicte littere negẽtur scripte manu.d.do.Bernardini,qm̃ p̃rium vr̃ probatum per aliquos testes asserẽtes eas lr̃as scriptas fuisse manu illius, τ stante hoc q̃ do.Bernardinus fuerit per talẽ assertam receptionem, τ cõfessionem sui procuratoris obligatus clare vr̃ sequi q̃ valuit hypothecatio poderis,de quo agit̃. ¶ Veruntñ istis non obst. p̃riaz opi.ꝓbabiliorem de iure arbitror,ſm ea que in facto mihi presupponũtur,rñdendo vt erat mos sceuole maximi iuriscõs.vt.s. asserta hypothecatio minime valuerit in preiudiciũ do. Bernardini predicti,aut hodie hr̃dum suoꝝ. ¶ Et hoc ex eo q: stantibus his que in facto mihi presupponunt̃ non puto ipsum Bernardinum fuisse ad.d.sũmam obligatum. ¶ †Et pro veritate huius cõclusionis apertissime demõstranda assumo mihi verã illam, τ cõẽ opi. Bar.τ alioꝝ in.d.l.ij.§.fi.ver.τ ista sunt vtilia.ff.si cer.pe.vbi concludit,q̃ si ꝓcurator habens mandatũ ad recipiendam pecuniã noie mandantis cõfitetur se recepisse ex tali cõfessione dño mandãti non preiudicatur,lz vere pecuniam receperit, nisi ꝓbetur vera numeratio,τ ita post Bar.cõcludunt ibi Bal.Fulgo.Pau.de cast. Alexã.τ Jas.cũ multis alijs in diuersis locis,quos ibi Jas.alleg. qui tandem cõcludit q̃ ista opi.Bar.est vera,τ cõis,τ vltra alleg. per eũ,cum eadem opin.transeũt ibi patruus,τ do.meus Soci.τ Thom.parpal.ita ẽt tenent Pet.de ancha.τ Gemi. in.c.qui generaliter.§.fi.de ꝓcurat.lib.vj.τ alij quidã relati per Fely. in.c. si cautio.mihi col.xxv.et.xxvj.de fi.instru.qui ẽt hanc opi. sequitur ibi,τ in.c.cũ olim.el.i.ij.col.ver.si procurator cõfessus.de offi. deleg.illam ẽt sequitur Cor.in cõsi.cxciij.viso.s̃.scripto.iij.col. iiij.volu.τ eãdem opi.tanq̃ cõem seq̃tur Dec.in cõs.ccccxciij.viso tenore.ij.col. ¶ Et lz plura iura pluresq; rõnes pro hac cõi opini. per doc.in locis predictis allegẽtur,tñ q: per eos videri pñt, τ gratia breuitatis,ceteris dimissis vnam tm̃ rationem referam,τ est talis, †nã apud omnes exploratum est aliud esse pecuniã actualiter recipere,aliud cõfiteri se recepisse.l.i.τ.l.fi.C.de dote cau.non num. τ.l.si ex cautione.cũ gl.C.de non nume.pec.cũ simi. adductis per Fely.Jas.τ Dec.in locis predictis. ¶ †Quo stante cũ mandatũ sit stricte interpretandũ.c.cui.de nõ sacerdotali.de prebẽ.lib.vj.si nesq; eius diligenter sint obseruãdi,vt ibi,τ est tex.vulgatus in.l. diligenter.ff.mand.cũ simi.sequitur q̃ mandatũ ad vnum ex predictis vz ad recipiendũ non trahitur ad cõfitendũ,τ isto arg. vtuntur fere oẽs,maxime Fely.Jas.τ Deci. ¶ Et per istud arg. τ hac cõem opin.deciditur presens cõsultatio,q: cum do.Bernardinus solũ dederit mandatũ ad pecunias recipiendas,non dz obligari

ex confessione sui procuratoris, q2 in ea dicitur excessisse fines sui mandati, ⁊ cū de hoc sit cōis opi. non est dubitandū quin debeat in ꝯsulendo, ⁊ iudicando seruari per iura vulgaria. ℭ† Non ob. 7 alleg. in ꝯriuꝫ, q2 duꝫ vr̄ ꝙ ꝯfessio probat numerationem, rn̄detur ꝙ illud esse posset respectu dn̄i qui pro se recepisse ꝯfiteretur, non aūt procedit respectu ꝯfessionis procuratoris, vt preiudicet dn̄o, qui mandatū fecerat de recipiendo, ita rn̄dēt doct. tenentes cōem opi. maxime dn̄s meus Soci. in. d. §. fi. ⁊ Deci. in. d. ꝯsil. ccccxcij. ℭ Et hoc absq3 dubio ꝓcedit in casu nostro cum agat̄ de obliga 8 tione inducēda. ℭ† Licet ēt non sit omnino verū, ꝙ propria confessio dn̄i ad ipsuꝫ obligandū probet veram numerationē, cuꝫ ei. ꝯ. biēnium detur exceptio non nume. pecu. vt. C. de nō nu. pecu. per 9 tot. ℭ† Qn̄ autem ageretur de liberatione, ⁊ obligationis dissolutione bene ꝓcederet, vt ꝯfessio numerationem ꝓbet, ⁊ in proposito hāc distinc. inter ꝯfessionem tendentem ad obligandū, ⁊ tēdentem ad deliberandū, tradit Barb. in ꝯsi. liiij. a Joue principiū. vj. 10 col. ver. nec ēt obst. iiij. volu. † In quo casu qn̄. s. agitur de tollenda obligatione potest ēt dici, ꝙ ꝯfessio hꝫ vim pacti de non petendo, ⁊ liberationis, fm̄ qd̄ dicit Calca. in ꝯsi. lxxvj. primo est videndū. 11 in fi. ℭ† Nec ob. l. fi. §. fi. ff. mād. ⁊ l. si qs mihi bona. §. sed si mandauit. ff. de acq. he. qbus ꝓbatur mandatum per eqpollens posse impleri, vt dicebat Deci. in. d. §. fi. l. ij. si cer. pe. qm̄ clara est rn̄sio, q2 negat̄ ꝙ in ꝓposito ꝯfessio equipolleat numerationi, vt ex predictis ꝯstat. ℭ Procedit. n. arg. qn̄ ad vnguem in beneficiū mandantis, sequr idem effectus, vel ēt fiat eius ꝯditio melior, vt in iuribus predictis, qd̄ non est in casu nostro, q2 si pecunia realiter fuisset numerata multū profuisset negocijs do. Bernardini, qd̄ non potuit operari sola ꝯfessio, vt est notum. ℭ Et lꝫ procurator asseruerit se dedisse do. Bernardino, vel eius mandatis sūmam predictam, tn̄ ei in hoc non est credendū, cum veritas sit in ꝯriū, vt mihi in facto presupponit̄. Cum. n. ille ꝯfessus fuerit se recepisse, qd̄ vere non receperat, voluit ēt in alio mendax esse ad cōmodum illius. d. Ludouice, eius tn̄ assertioni standum non est in preiudi- 12 ciū do. Bernardini, nisi aliter de eius veritate ꝯstet. ℭ† Nec ob. ꝙ dn̄s dꝫ sibi imputare ꝙ talē elegerit procuratorem, in quo Deci. se multū fundat in. d. l. ij. §. fin. qm̄ rn̄detur ꝙ illud posset dici si vere pecuniam recepisset, ꝓut habuit in mandatis, ⁊ forte illā po- 13 stea ꝯsumpsisset, † ⁊ ita in simili ꝓcedit. l. i. §. non aūt. iuncta. l. fi. ff. de exercitor. non. n. ibi fuit simplex ꝯfessio, sed interuenit vera numeratio, ⁊ ita ille prepositus fecit recipiendo illud ad qd̄ erat prepositus, sed cum ꝓcurator in casu isto excesserit fines mādati non potuit dn̄o preiudicare, alioqn nunq̄ haberet locum regula. d. l. diligēter. ff. manda. cū simil. q2 semper dici posset si ꝓcurator fines mādati excedat, imputetur dn̄o, qui talem elegit, qd̄ certe esset ridiculū, eligit. n. quis ꝓcuratorem ad aliqd, ⁊ si illud fiat qd̄ cōmittit̄, ⁊ non ea diligētia, neq3 cum illo effectu, vt credidit mandans sibi imputet ꝙ tale cōmisit, non sic dōm est si procurator ille fines mandati excedendo, aliud fecerit. q̄ꝫ sibi fuerit cōmissum, q2 tunc, 14 vt ex predictis ꝯstat, dn̄o non pōt in aliquo preiudicare. ℭ† Nec etiā ob. alia ratio Dec. dū dicit ꝙ actus a procuratore factus, presumit̄ eo modo factus, vt habuit in mandatis, per. l. qui negociationem. in prin. ff. de admi. tut. ꝓut voluit Bal. in. l. cū oportet. in prin. in. iij. col. ver. si aūt vnus. C. de bonisq3 lib. Qm̄ rn̄detur nihil facere ad ꝓpositum, si. n. iste procurator pecuniā recepisset, ⁊ dubitaretur quō presumeretur nomine mandantis, ⁊ ad hoc tendit arg. sed si non recepit, sed ꝯfessus fuit se recepisse, excedendo fines mandati, nō video in quo seruiat illud arg. seu presumptio, de qua in eo, fateor bene ꝙ seruiret si habuisset mādatum ad recipiēduꝫ, ⁊ recepisse ꝯfitendum, ꝙ tunc ꝯfessio forte presumeret̄ facta de vera receptione, vt habuit in mandatis, sed cū in casu nostro de confitendo non habuerit mandatū, arg. vr̄ extra propositum, vt dixi. ℭ Et lꝫ non sit tanta ratio in ꝓcuratore, vt fateat̄ se recepisse, qd̄ non recepit, ꝓut vr̄ in eo qui pro se recepturus erat, tn̄ negari non pōt, quin ⁊ illud ꝯtingere possit, vt. s. rem gratā fiat ei qui daturus erat, sperās cito pecuniam sibi numerari, vnde cū in casu isto vere nō fuerit numerata, vt presupponit̄ satis clare constat ꝯfessionem non esse factā respectu vere numerationis, ⁊ ex predictis recte ꝯsideratis apparent sublata omnia, que ꝯtra istam cōem opi. adducunt̄ per Dec. in. d. l. ij. §. fi. ff. si cer. pet. ℭ Et preterea qcquid rationibus, vel in iuris subtilitate disputādo dici posset satis nobis est in actu pratico cōem opin. esse, vt est dictū, a quo in iudicando nephas esset recedere, qcquid dixerint Deci. ⁊ qdam alij Mod. in. d. §. fi. ⁊ maxime cū ipsemet Dec. sibi ꝯriꝰ, cum cōi opi. trans- 15 ierit in. d. ꝯsi. ccccxcij. ℭ† Nec ob. si dicat̄ ꝙ cōis opi. procedit, vbi agit̄ de mutuo, ⁊ de mandato ad mutuuꝫ recipiendū, ⁊ de confessione mutui, non aūt procedit in alijs casibus, ꝓut vr̄ velle Deci. in. d. §. fi. ⁊ ēt in. d. ꝯsi. ccccxcij. col. pe. in princi. Qm̄ rn̄detur ꝙ immo ꝓcedit ēt in alijs casibus, ꝓut recte intuendo voluit Bart. 16 in. l. si debitorē. ff. de noua. ⁊ in. l. nō abstulit. C. eo. tit. † in qbus locis ꝯcludit ꝙ si mando tibi, vt recipias solutionē non poteris ex sola ꝯfessione de recepto liberare debitorem, ⁊ ita ꝯfitendo mihi non preiudicabis, ⁊ tn̄ non sumus ibi in mutuo, hoc ēt sentiūt dō- cto. in. d. l. ij. §. fi. ⁊ alibi. s̄. relati, presertim qui in rōne, quaꝫ. s̄. deduxi se fundant, cū illa ita in alijs casibus, sicut in mutuo ꝓcedat, semper. n. verum est per ꝓcuratorem excedere fines mandati, igitur ⁊c. sumpto argu. ab identitate rōnis per iura notissima. ℭ Et preterea qn̄ quis vellet tolerare dr̄iam, adhuc in casu nostro idem esset dōm, ꝙ in mutuo, q2 vere, ⁊ in effectu mandatū tendebat ad recipiendū mutuo, cum sic vellet recipi pecuniaꝫ, vt illa vti posset, ⁊ in propria negocia eum ꝯuertere. ℭ Nam lꝫ dictum esset in depositū, ⁊ nomine depositi, tn̄ cum nō sit dictū pecuniaꝫ accipi obsignatā, ⁊ sic volebat mandans in se transferri pecuniā, ⁊ ea posse vti, vbi sic factū fuisset, prout ꝓcurator sic factum fuisse confessus fuit diceret̄ ea res egredi notissimos terminos depositi et quasi in mutuū transire, iuxta. l. lucius. ⁊. l. die sponsalioꝝ. §. fi. cuꝫ his que in eis not. gl. ⁊ doc. ff. deposi. ℭ Demū non ob. ꝙ per assertas litteras vr̄ probari ꝙ pecunia fuerit numerata, qm̄ respondetur super predictis lr̄is non posse fieri iuridicum fundamentū. ℭ Et primo vr̄ ꝙ etiam si littere predicte probarent̄ scripte per do. Bernardinum, multa ꝯtra eas dici possent, ⁊ maxime q2 multe ex illis sunt que non loquunt̄ de materia, de qua agit̄ saltem, vt ꝯcludenter ꝓbent, prout sunt. iiij. vj. ⁊. vij. fm̄ ordineꝫ registrationis in processu facte. ℭ Quinta vero similiter non ꝯcludit, tum ꝓpter verboꝝ obscuritateꝫ, cum ēt q2 non valet ꝯsequentia, ho receuuto le partite, mādatime ⁊c. ergo pecunia vere fuit numerata, q2 facile procurator potuit scribere se recepisse, prout ēt confessus fuit, qd̄ 17 tn̄ veritati obesse non dꝫ in preiudiciuꝫ do. Bernardini, † veritas enim errore gestoꝝ, aut ēt alia ratione non viciat̄. l. illicitas. §. veritas. cum ꝯcor. ibi in gl. alleg. ff. de offic. presi. facit optime. l. cum falsa. ⁊ ibi plene tradit̄ de hoc. C. de iu. ⁊ fac. igno. vnde cū in casu nostro presupponat̄ ꝙ pecunia nō fuit numerata, hec veritas omnino dꝫ preualere, ⁊ attendi nō obstante quacūq3 alia assertione, iuxta. l. fi. in fi. ff. de ꝓba. ⁊. l. fi. C. si pig. pigno. da. sit. ℭ Et quantum ad tres primas lr̄as, posset dici similiter, ꝙ non cōcludenter ꝓbant, qm̄ debent littere referri ad normā mandati, seu ab eo regulari, vt. s. d̄beat fieri securatio do. Ludouice, de li denari hauuti da lei ⁊c. i. postq̄ꝫ vere fuerint recepte pecunie, vnde cū presupponat̄ ꝙ non fuerint recepte, non vr̄ ꝙ in. d. litteris possit fieri fundamentuꝫ in ꝯriū, vt dictū est. ℭ Super his tn̄, ⁊ alijs pluribus que dici possent non puto insistendū, q2 non est necessariuꝫ, qm̄ ex his que in ꝓcessu legunt̄ non probat̄, ꝙ asserte littere sint scripte per. d. do. Bernardinū. ℭ Quare scd̄o loco ad illas rn̄detur, negādo, prout in puncto dr̄, ꝙ sint littere scripte manu do. Bernar- dini. ℭ Nec ob. ꝙ aliq testes deponant, ꝙ imo sunt scripte ma- 18 nu eius, † qm̄ rn̄detur eis in hoc non esse credendum, q2 non deponunt fuisse presentes, ⁊ vidisse eū illas scribere, vt est necessarium ad hoc vt per testes fiat talis ꝓbatio, iuxta. §. si qs igitur. in auct. de instru. cau. ⁊ fi. col. vj. ꝓut firmat Jac. butrig. in auct. ⁊ si ꝯtractus. C. de fi. instru. Bart. in. l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. ⁊ Alex. in ꝯsi. lxxx. viso ꝓcessu. ij. col. ver. iteꝫ non ꝓbat. iiij. vol. cuꝫ 19 ꝯcor. vt per Beltr. in ꝯsi. cxl. locatio. in prin. ij. vol. † Immo plus dixit Bar. in. d. l. scripturas. ꝙ ēt tunc non fieret plena probatio, nisi ēt per comparationem coadiuuaret̄, vt per eum de quo tn̄ ad presens non curo, q2 non expedit, ex quo isti testes nō deponunt se fuisse presentes, ⁊ vidisse do. Bernardinū assertas litteras scribe- 20 re. ℭ† Nec ob. ꝙ ipsi dicāt ꝙ alias viderunt eū scribere, ⁊ ꝙ habent notitiā de eius scriptura, q2 facile decipi pn̄t propter similitudinem scripture, iuxta tradita per Bar. in. d. auc. ⁊ si ꝯctus. ij. colū. ⁊ per Cano. in. c. ij. de fi. instr. ⁊ ita in terminis dicit Beltran. in. d. ꝯsi. cxl. Alex. in ꝯsi. lxxvj. ponderatis. lib. iij. Cor. ꝯsi. lviij. in hac. ij. col. iij. volu. cum ꝯcor. vt per Dec. in ꝯs. ccccccxv. visa inqsitione. ij. col. ℭ Nec dicat̄ ꝙ ex dictis istoꝝ testium vr̄ facta comparatio litteraꝝ, ex quo ipsi dicunt ꝙ viderunt do. Bernardinuꝫ scribere, ⁊ habuerūt, ⁊ habent notitiā de scriptura eius, ⁊ ordine scribendi, ⁊ ꝙ plures epistolas ab eo receperūt ⁊c. q2 dico ꝙ hoc est falsum, non. n. pōt dici facta aliqua cōparatio litteraꝝ, saltēꝫ ta- 21 lis, vt ex ea inducat̄ probatio, † nam ad talem cōparationem multa reqruntur, vt per Bal. Salyc. ⁊ alios in. l. cōparationes. C. de fi. instru. que in casu isto nō interuenerunt, ⁊ q2 hoc est notissimum 22 nō curo super eo instare. ℭ† Et vbi ēt facta fuisset cōparatio non est tutū, ꝙ sola sufficeret ad ꝓbandum, per ea que tradit Jas. in. l. admonendi. in col. lvij. ff. de iu. iur. post multos per eū ibi relatos,

super

super quo etiã non insisto, cum sit necessariũ, vt ex predictis constat, ex qbus remanet ꝯclusio ꝙ cum pecunia vere nõ fuerit numerata, do. Bernardinus non põt dici obligatus ad restõnẽ, ⁊ ꝯñr ꝙ nõ valuit hypothecatio facta per d. ꝓcuratorem de predio, de quo agit, nam clausula illa ad obligandũ ⁊c. ⁊ alia sub obligatione ⁊c. de qbus in primo mãdato debent intelligi absq; dubio, iuxta principale mandatũ, velut ad illud accessorie, ⁊ sic solũ qñ pecunia fuisset vere recepta, ꝑut mandabatur, †semp enim accessoria regulant a suo principali. l. nihil dolo. §. cũ principalis. ff. de reg. iur. ⁊ c. accessoriũ. eo. ti. lib. vj. cum simi. ¶ Nec huic ꝯclusioni ob. scõm mandatũ, de quo in puncto, qr primo põt dici ꝙ mandatũ generale ad obligandũ, de quo ibi dz intelligi respectu, ⁊ occasione alioꝝ ꝯctuum in eodẽ instrõ. s. mandatoꝝ, tanq̃ quid ad eas accessoriũ per regulã. d. c. accessorium. cũ simi. ¶ Ex illis autem ꝯctibus nullus in casu isto interuenit, merito ⁊c. ¶ Uel scdo, ⁊ clarius rñdetur ꝙ in dicto gñali mandato ad obligandũ ⁊c. dicitur pro eo ⁊c. ⁊ sic pro ipso do. Bernardino mandãte, hoc est dicere quatenus ipse esset obligatus, sꝫ sic est ꝙ in ꝓposito do. Bernardino ex illa ꝯfessione sui ꝓcuratoris non fuit ad aliqd obligatus, vt. s. deductũ et probatum fuit, ergo pro eo obligatio, seu hypothecatio fieri nõ potuit, ⁊ facta minime valuit, cum in ea procurator excesserit fines mandati, merito seqtur ꝙ non est locus statuto, de quo in presenti iudicio. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1537.

CASVS

¶ Nobilis do. Jacoba ꝑpter obsequium, ⁊ obedientiã cuiusdã do. Laurẽtij filij sui erga eam, ⁊ maxime qr ad eius instantiã ꝯtrerat matrimoniũ titu. ⁊ causa donationis inter viuos per se, ⁊ suos heredes, ⁊ successores dedit, ⁊ donauit predicto. d. Laurẽtio eius filio presenti, ⁊ pro se hrẽdibus, ⁊ successoribus suis stipulãti, ⁊ recipienti quedã bona, prout latius in instrumento desuper confecto constat, cuius copia transmittitur.

¶ Decedit postea Laurentius donatarius predictus magno ere alieno grauatus.

¶ Queritur vtrũ eius creditores possint ꝓcedere pro eoꝝ satisfactione aduersus predicta bona donata, vt. s. tanq̃ fuerint bona libera ipsius Laurentij: an vero per filios ipsius dici possit ea bona ad eos omnino peruentura occasione predicte donationis, vt sic impedire possint creditores, ne sup. d. bonis ei satisfieri obtineãt.

SVMMARIVM

¶ Donatio facta per matrem filio recipienti pro se ⁊ heredibus, vtrum filijs donatarij queratur ex propria persona.

¶ Et clausula illa pro heredibus, quomodo capiatur, ⁊ quando debeat exponi, idest pro filijs ⁊c.

1. Donatio alicui facta pro se, ⁊ heredibus suis, intelligitur idest filijs ordine tamen successiuo.
2. Donatio alicui facta pro suis filijs, filij ex persona sua capiunt.
3. Mater donans filio presumitur donasse materno amore, ⁊ mota non solũ propter ipsum, sed ob eius filios, ⁊ sic nepotes donatricis, in quos eadem est affectio, que in filios, immo maior.
4. Creditores pñt aduersus bona debitoris procedere, mõ tñ iuridico, si non sit hrẽs, qui vti personaliter obligatus ei satisfaciat.
5. Donatione dominium queritur.
6. Uerba illa, ⁊ pro heredibus, ⁊ successoribus suis in contractu posita, quemlibet heredem etiam extraneum comprehendunt. Jmmo etiam singularem successorem comprehendunt.
7. Uerba illa, ⁊ pro hrẽdibus ⁊c. qñ sumus in materia indifferenti, ⁊ ad hrẽdes extraneos transitoria, non debent restringi ad filios, sed simpliciter de quolibet herede etiam extraneo intelligi.
8. Empbiteosim si quis a priuato stipuletur pro se, ⁊ heredibus intelligitur etiam pro extraneis heredibus.
9. Heredes pro hereditaria portione defunctum representant.
10. Empbiteosim si quis recipit pro se, ⁊ heredibus ad filios, nisi sint heredes non transit. Jdem si recepta sit pro se, filijs, ⁊ heredibus.
11. Uerbum heredes, quando capiatur pro filijs. Jtem capitur pro descendentibus in materia sui natura ad extraneos transitoria, vt in feudo.
12. Uerboruẽ proprietati standũ est, cũ de alia mente non appareat.
13. Clausula illa ementi, stipulanti, ⁊ recipiẽti pro se heredibus, ⁊ successoribus suis, ponitur ad abundantem cautelam. que si non apposita fuisset subintelligeretur.
14. Clausula talis quando apponitur, censetur posita, vt omnis dubitatio tollatur. Non tamen operatur vltra verborum significationem.
15. Uerba illa, ⁊ heredibus in contractibus posita, nil in illis operatur, que sui natura ad extraneos non sunt transmissibilia.
16. Empbiteosim si qs recepit ab ecclesia pro se, ⁊ heredibus filij empbiteote non possunt illam habere separatã ab alijs bonis hereditarijs eorum patris, quin etiam de ea teneantur.

CONSILIVM LVIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Licet presentis ꝯsultationis resolutio apud me sit admodũ clara, ⁊ probabili dubitatione carere videatur, tñ vt audio, non desunt qui arbitrent predictos filios donatarij fouere iustitiã, ⁊ ita posse impedire me aduersus. d. bona (vt in themate narrat) donata ꝓcedatur in fauorem creditoꝝ. d. Laurẽtij. ¶ †Et mouẽtur, vt arbitror, qr fortasse credũt ꝙ bona donata fuerint nedũ Laurentio eoꝝ patri, sed ẽt post eius mortem ipsis filijs eius, qui cum eo vñr vocati ordine successiuo, iuxta cõiter tradita per doc. in. l. gallus. §. i. ff. de li. ⁊ posth. naz cũ Laurentius receperit pro se, ⁊ heredibus ⁊c. vñr dicta verba interpretanda. i. pro filijs ⁊c. sicut in simili dr̃ in. l. ex facto. §. si. ff. ad trebe. †qsi autem fuisset dictũ pro filijs expresse res nõ haberet difficultatẽ, qr illi ad res donatas venirent ex ꝓpria persona, vt filij, non vt hrẽdes, iuxta doctri. Bart. in. l. vt iusiurãdi. §. si liberi. ff. de ope. lib. cũ multis simi. qui ad hoc alleg. possent, vt per Alexã. in consil. xxvj. põderatis his. iiij. col. v. volu. ⁊ per Dec. in ꝯsil. cccxcv. in causa magnifici. iij. col. ¶ Et ꝙ in ꝓposito verba illa pro heredibus, ⁊ successoribus exponi debeant. i. pro filijs, ⁊ descẽdentibus, vñr suaderi, †tum ex presumpta mente donatricis, qr cum esset mater donatarij presumit eam donationẽ fecisse amore materno, qr mota nedum ꝑpter ipsum Laurentiũ, sed ẽt propter eius descendentes, qui erãt futuri ipsius donatricis nepotes, ꝓnepotes, ⁊ deinceps, in quos solet esse eadẽ affectio que in filios, iuxta. l. liberorum. in fi. ff. de ver. sig. ¶ Jmmo maior iuxta illud, ⁊ pignora cara nepotes, ⁊ dixit Lud. bolog. in suo ꝯsil. incipi. inuocato diuino suffragio. col. pe. vers. preterea dato ⁊c. impresso inter ꝯsil. Alex. nu. liij. iiij. vol. ⁊ Cassan. in ꝯsi. xiiij. christianissimus. iij. col. tum ẽt ex causa precipue expressa in. d. donatione dr̃. n. facta, qr. d. Laurentius ad instantiã sue matris matrimonio ligabatur, ⁊ ꝯñr cum de matrimonio eius mẽtio haberet, ⁊ pro causa donationis vr̃ ꝙ fuerit habitus respectus ad ꝓlez ex tali matrimonio peruenturã, faciendo itaq; predictã expositionem, vt sit perinde, ac si datũ fuisset pro se filijs, ⁊ descẽdẽtibus, seqtur ꝙ isti filij Laurẽtij dicũtur bona donata proprio iure habere, ⁊ sic vr̃ ꝙ aduersus creditores audiri debeant. ¶ Ueruntñ predictis non ob. ⁊ casum nostrũ pro veritate non tãgentibus ꝯrium de iure esse arbitror, ⁊ qdẽ absq; probabili hesitatione, vt dixi, ⁊ ita ꝯcludendum puto creditores impediri non posse ius suũ prosequi ẽt aduersus bona donata, vt in themate narrat tanq̃ illa fuerint predicto Laurẽtio libere acquisita, ⁊ absq; aliquo onere post eius mortem. ¶ Et ꝯclusionis istius fundamentũ est plusq̃ clarissimum, † qm̃ pro satisfactione eris alieni creditores pñt ꝓcedere aduersus bona defuncti si non sit hrẽs, qui vti personaliter obligatus eis satisfaciat, debẽt tñ procedere mõ iuridico, iuxta tit. ff. ex qb. ca. in pos. ea. ⁊ aliũ ti. ff. ⁊ C. de bo. auc. iudic. poss. per totos, ⁊ iuxta. l. a diuo pio. §. i. ⁊. ij. ⁊ ibi per doc. ff. de re iudi. ⁊ hoc in ciuitate Venetiarũ, vbi causa agit, est plusq̃ notissimũ, ⁊ quotidie seruatur, certo tñ sui stilo, † vnde cũ bona de qbus agitur fuerũt ipsi Laurentio quesita ex tit. donationis, de qua in pũcto, iuxta. l. in edibus. §. fi. ⁊ to. illũ ti. ff. de don. ⁊ tradit gl. in. l. i. in prin. ff. pro dona. ⁊ est tex. in. §. per traditionem. in fi. instit. de rer. diui. cũ simi. seqtur ꝙ aduersus ea creditores. d. Laurẽtij pro eo, qd illis debet procedere pñt, ⁊ istud reputo apertissimi iuris. ¶ Nec predicte ꝯclusioni ob. que. s. in ꝯrium deducta fuerunt, in qbus, vt arbitror, faciunt fundamentũ ꝯrium asserentes. Qm̃ clarissime rñdetur, negando ꝙ filijs. d. Laurentij fuerit facta donatio, nec de eis in illa fuit habita aliqua ꝯsideratio, nisi ꝙ quatenus essent hrẽdes Laurẽtij donatarij ad eos iure hereditario, sicut ad alios quoslibet hrẽdes possent bona donata transire, qñ. s. de. d. bonis per ipsum donatariũ viuentem dispositum non fuisset. †Jlla. n. verba, ⁊ pro hrẽdibus, ⁊ successoribus suis ⁊c. important quẽlibet heredem, ⁊ successorem ẽt extraneum modo sit successor iuris vniuersalis, iuxta. l. quedã. §. is aũt. ⁊ ibi doct. ff.

de eden. ¶ Immo propter illud verbum, ꝛ successoribus etiã sin gularis successor cõprehenditur ƨm quosdã, vt per Alex. qui ita firmat in ɔsi. cxcij. ex themate. i. col. ij. volu. ꝛ tradũt Moder. in. l. hrdis appellatione. ff. de ver. sig. ¶ † Et ex quo sumus in mate/

7 ria indifferenti, idest que ẽt ad extraneos heredes est transitoria, nõ debent illa verba restringi ad filios, ꝛ alios descẽdentes, sed vt dixi intelligi debẽt simpliciter de quolibet herede ẽt extraneo, vt tradũt Bar. ꝛ alij in. l. gallus. §. ẽt. ff. de lib. ꝛ posth. Ant. de but. Abb. ꝛ alij, maxime Deci. in. c. in presentia. de ꝓb. qui Deci. idez firmat plura ad hoc alleg. in ɔsi. ccxciiij. in testamẽto comitis. post prin. Et vltra deducta per eũ, idem firmat Alex. in ɔsi. xxxvj. viso themate. ij. col. iij. vol. cũ multis alijs qui ad hoc allegari possent, sed gratia breuitatis dimitto, cũ istud apud nostros doc. sit plusꝗ

8 clarissimũ. ¶ † Hinc videmus ꝙ si qs stipulet̃ emphiteosim a priuato pro se, ꝛ heredibus, intelligitur ẽt de heredibus extraneis, vt tradit Imo. in. l. ꝙ dr̃. ff. de ver. obl. ꝛ ibi ẽt Alex. col. xxiiij. ꝛ. xxv. in ver. tangit ẽt Imo. asserens ita cõiter teneri ea rõne, qꝛ tunc talis emphiteosis sui natura est trãsitoria ẽt ad extraneos hrdes, vnde cũ in proposito bona donata, de qbus agitur vna cum ipso tit. donationis sint in dñia, ꝛ transitoria ẽt ad extraneos hrdes absqꝫ aliqua dubitatione ɔcludendũ est ꝙ verba illa, ꝛ pro hrdibus ꝛc. nõ sunt restringenda ad filios, ꝛ descẽdẽtes, ꝛ istud puto indubitatũ. ¶ Hoc ita posito, dico ꝙ lꝫ donatio ista transierit ad filios. d. Laurẽtij si sint eius heredes, non tñ transit, vt ad filios, ꝙ eis dicatur particulariter facta post Laurentiũ, sed solum transit vti ad alios quoslibet hrdes transiret iure hereditario, sicuti, ꝛ alia que libet bona ipsius Laurentij, trãseunt tñ omnia cũ onere suã, ꝛ si

9 cut erant apud ipsum Laurentium, † qꝛ heredes ipsius personam representant pro rata hrditaria, vt in auct. de iu. iur. a morie. presti. in prin. col. v. ꝛ. l. cum a matre. C. de rei vend. cũ simi. merito ergo seqtur, ꝛ ita ɔcludendum puto ꝙ isti filij, ꝛ heredes Laurentij non pñt aliquo modo impedire creditores, ne ius suũ prosequantur aduersus bona predicta, ꝛ multo minus pñt si non sunt here

10 des, qm̃ tunc ad eos predicta bona non transeũt per predicta, † sicut ẽt contingit in emphiteosi accepta pro se, ꝛ heredibus, qꝛ non transit ad filios, nisi sint hrdes, vt declarat Bal. in. l. filiusfam. §. cum qs. ff. de leg. i. cum ɔcor. vt per Alex. in ɔsi. cxxiij. ɔsideratis his. i. col. in fi. v. volu. ¶ Immo idẽ dicitur ẽt si fuerit accepta pro se, filijs, ꝛ hrdibus, vt plene scribit Alex. in ɔsi. ix. visis. d. themate. iij. ꝛ. iiij. col. in. ij. vol. minus ergo in casu isto, cũ de filijs nõ fiat

11 mentio. ¶ † Nec obst. predictis, ꝙ aliqñ verbum hrdes. pro filijs ponatur, qm̃ illud procedit spãliter in casu. d. l. ex facto. §. fi. ff. ad treb. ea rõne, qꝛ alias illa cõditio si sine hrdibus decesserit, nunꝗ impleri posset, ex quo qlibet cõiter loquendo heredem aliquez hꝫ saltem fiscũ, vt ibi dicunt doct. de mente aũt testatoris apponentis illaz ɔditionem fuit ponere ɔditionem que haberet se ad esse, ꝛ non esse, ꝛ ꝓpterea creditur voluisse loqui de descendentibus, ꝛ ita lex interpretat̃, vt. d. §. fi. ¶ Que ɔsideratio cessat in casu isto, cum illa verba pro heredibus ꝛc. non sint probata ɔditionaliter. ¶ Item ẽt tale verbum capit̃ pro descendentibus in materia sui natura nõ transitoria ad extraneos, vt si feudum ɔcedatur pro se, ꝛ hrdibus ꝛc. ꝛ in similibus casibus, vt per Imol. ꝛ Alex. in. d. l. ꝙ dr̃. cum ɔcor. vt per Alex. in ɔsil. cvij. in causa Nicolai. ꝓpe fi. iiij. volu. qḋ non est in presenti casu, vt ex predictis ɔstat. ¶ Nec ob. ꝙ donatio fuerit facta illi Laurentio a matre eius, ꝛ pro causa precipua allegetur, qꝛ ipse matrimonio ligabat̃ ad instantiam matris ꝛc. vt in ɔrium arguebatur, qm̃ ex istis nihil aliud põt inferri ɔtra predicta. ¶ Ego. n. fateor matrem motã fuisse, qꝛ filius fuerat illi obediens, ꝛ spãliter in ɔbendo matrimonium, ꝛ ꝙ ꝓpterea plurimuꝫ ipsum filium diligebat rõne materne affectionis inerga eum, ac ẽt in recompensatione obsequij sibi prestiti donationẽ fecit, vt in instro donationis dr̃, tñ ex hoc non seqtur ꝙ ipsa voluerit post Laurentiũ donare filijs eius, nisi quatenus essent hrdes, qꝛ si ita voluisset facile ei erat dicere pro se, ꝛ filijs, ꝛ descendenti

12 bus, † vnde cũ dictum fuerit pro hrdibus ꝛc. stabimus verborum ꝓprietati, cũ de alia mente non appareat, arg. l. nõ aliter. in prin. ff. de leg. iij. facit. l. i. §. si is qui nauẽ. ff. de exercito. cum ɔcord. ibi per gl. alleg. ꝛ certe si volumus recte ɔsiderare, dicemus illa verba prolata ex ɔsuetudine quadam notarioꝝ, qui semp in quolibet instro cuiuscunqꝫ ɔctus ita dicere solent, puta ementi, stipulanti, ꝛ recipienti pro se, ꝛ hrdibus, ꝛ successoribus suis ꝛc. vt experientia

13 docet que dr̃ efficax rerum magistra. c. ꝗ sit. de elec. li. vj. † Et ponit illa clausula ex quadã exuberantia, ꝛ ad abundantem cautelam, si qdem ẽt si posita non fuerit, debet tñ subaudiri ex legali interpretatione, vt est tex. ꝛ ibi tradũt doc. in. l. veteris. C. de ɔben. ꝛ cõmit. stip. facit ẽt. l. si pactum. ff. de ꝓba. ꝛ. l. sicut. §. pe. ff. qb. mo.

14 pig. vel hypo. sol. ꝛ. l. si necessarias. §. pe. ff. de pign. ac. † ꝛ qñ talis clausula apponit̃, vt in casu isto censet̃ posita, vt tollatur prorsus omnis dubitatio, de qua in. d. l. veteris. ꝛ in. l. iurisgent. §. pactoꝝ. ff. de pac. non tñ debet quicꝗ operari vltra ꝓpriam verboꝝ signi

15 ficationem, illud tñ vt dixi, ẽt sine ea locum habuisset, † ꝛ ideo dici solet ꝙ in ɔctibus illa verba, ꝛ hrdibus, nihil operant̃ in his que sui nã sunt transmissibilia ẽt ad extraneos heredes, ƨm Bart. in. l. stipulatio ista. §. si qs ita. q. si. ff. de ver. ob. ꝛ tradit Bolog. in consi. lxiiij. qdam Io. quondam Ray. ꝛc. ꝓpe fi. ꝛ Afflic. in. c. i. colũ. penul. in fi. de duob. fratrib. a capit. inuesti. Et ꝓpterea ex predictis omnibus ɔcludenduꝫ puto, ꝛ absqꝫ aliqua dubitatione, ꝙ isti filij Laurentij non pñt impedire creditores, ƨm qḋ. s̃. dictum est, siue sint hrdes, siue ẽt esse nolint, nã altero casu ad eos predicta bona nõ transirent, primo aũt casu transirent cũ onere suo. ¶ Et idez debent posse creditores aduersus ipsos filios Laurentij eius here

16 des, ꝙ possent aduersus eũ si viueret, vt ex predictis ɔstat. ¶ † Et pro ista ɔclusione alle. in terminis multũ fortioribus pulchram decis. Cur. iunioris in ɔsi. clv. pulchra, ꝛ subtilis oblata est dubitatio per to. maxime in. ij. col. ver. premissis tñ non ob. nam ɔcludit ibi, ꝙ filij emphiteote qui pro se, ꝛ hrdibus susceperat emphiteosim ab ecclesia non pñt illam habere separatã ab alijs bonis hereditarijs eoꝝ patris, quin ẽt de ea teneant̃, non obstãte, ꝙ de nã emphiteosis ecclesie sit, vt nõ transeat ad extraneos heredes, ꝛ mouetur sola illa rõne, qꝛ cum talis emphiteosis sit hereditaria non dꝫ, nec põt peruenire ad filios, nisi sint heredes, ꝛ non ɔuenit postea ꝙ hereditas diuidatur, vt per eũ. Fortius ergo in casu nostro si isti filij volunt esse hrdes, ꝛ sic habere bona Laurentio eoꝝ patri donata, non pñt ea ab alijs bonis hrditarijs separare, ꝛ de eis, sicut de alijs debẽt creditoribus satisfacere, seu pati, vt aduersus dicta bona per creditores procedatur, ƨm qḋ. s̃. conclusum fuit, ꝛ dico fortius, qꝛ donatio predicta sui natura est transitoria etiam ad extraneos heredes, vt. s̃. fuit ostensum. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior iurisconsul. Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De iuramento calumnie, vtrum. s. ꝛ quando eius omissio vitiet processum, ꝛ sententiam.

¶ Et ꝙ consuetudine, vel statuto remitti non possit.

1 Iurm̃ calumnie lꝫ tacite remitti possit, tamen si petatur a parte, ꝛ non prestet̃ totus ꝓcessus, ꝛ sententia inde secuta annullatur.

2 Quis non creditur ꝙ aliquid velit, nisi dicat.

3 Consuetudo, nec statutum non possunt tollere ꝙ iuramentum calumnie non prestetur.

4 Princeps supremus per suũ rescriptuꝫ põt tollere iurm̃ calũnie, si in eo dicat̃ non obstãte. l. ij. in. §. sed qꝛ. C. de iu. iur. ꝓ cal. dã.

CONSILIVM LIX

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Viso processu agitato inter Iacobũ, ꝛ fratrem. q. do. Christofori de patella agentes, ꝛ do. Franciscũ de Venetia reum ɔuentuꝫ ex altera, ꝛ omnibus in. d. processu actis, ꝛ actitatis diligenter ɔsideratis, p̄sertim petitione, ꝛ libello actoꝝ principaľ porrectis exceptionibus rei ɔuẽti, replicationibus actoruꝫ, ꝛ triplicationibus rei cũ protestatione de nullitate, ꝛ oĩbus alijs hincinde per dictas ptes actitatis, deductis, ꝛ allega. ¶ Viso ẽt consil. excel. do. Marci de Mantua primi Consultoris, mihi vti fratris boñ, ac ẽt visa sñia desuper lata per magnificũ Potestatem Rhodigij. ¶ Visa insup reclamatione predicti do. Frãcisci ab illa sñia, in qua reclamatione dicit sñiam predictaz fuisse, ꝛ esse nullã, ꝛ ita petit debere dici nullã, ꝛ nullius valoris, ꝛ inquantũ sit aliqua, ꝙ nõ credit, ab ea ꝓuocat, ꝛ appellat, ꝛ dicit eaz fuisse, ꝛ esse iniqꝫ, ꝛ hoc ex causis, ꝛ rõnibus, de quibus in scriptura, ꝛ reclamatione predicta. ¶ Visa demũ electione de nobis facta ad ɔsulendũ de iure, que partes debeant esse magnifici Potestatis Rhodigij circa predictã causam. ¶ Christi nõie inuocato, a quo cũcta recta prodeunt iudicia, ego Maria. soci. Senen. I. V. D. electus vt. s̃. omnibus predictis, ꝛ similiter forma iuris, ꝛ statutoꝝ. d. terre, mature, ac diligenter ɔsideratis, Deum soluꝫ, ac iuris regulas preoculis hñs, dico, ꝛ refero partes magnifici, ꝛ clarissimi domi. Hieronymi zeno dignissimi Potestatis, ꝛ Capitanei Rhodigij esse in ꝓnunciando, ꝛ declarãdo sñiaꝫ per eius magnificũ precessorem latã fuisse, ꝛ esse nullam ꝓpter nullitatem

processus,

processus, super quo lata fuit, et in absoluendo partes ab obseruatione presentis iudicij, reseruato tñ cuiq; litigantiū suo iure, ac et in absoluēdo ipsas partes ab expēsis ex iustis causis animū meuz mouētibus, et ex benignitate sui officij. ¶ Et lz de iure non tenear causas allegare, qbus ad ita dōm, et referenduz mouear, iuxta tradita per doc. in c. sicut. extra de re iud. tñ vt ꝯsuetudini satisfaciaz omnibus alijs postbabitis principalem causam suppona. ¶ Dico igit processum, et ꝯñr sniam super eo latam fuisse, et esse nullius valoris ex eo, qr ex parte actoris non fuit prestitū iuramentuz calumnie, qd ex parte rei fuit manifeste, et expresse petitū, †naz lz tale iurm partibus tacentibus possit omitti, nec ex eo pcessus inualidetur, vt est tex. et ibi gl. et doct. declarāt in c. i. de iura. calū. lib. vj. tñ si pars illud petierit prestari, et non prester in aliqua parte iudicij pcessus totus, et snia inde secuta annullatur, qr tunc dr omissuz vnū de substantialibus iudicij, put signanter determinat Bar. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de oper. no. nūc. vbi et dicunt idez Alex. et alij, et fuit solēne dictum Jac. but. in l. ij. §. sed qr veremur. C. de iu. iur. propter calū. dan. vbi est apertus tex. ꝙ tale iurm remitti non pōt, qr propter publicā vtilitatem prestari dz, quod tñ, vt dixi intelligit per doc. magis cōiter qñ per partē fuerit petitum tam et si aliqui voluerint, nec et tacite remitti posse per illū tex. generaliter loquentē, sed vt dixi cōis opi. est in ꝯtrium, qr s. tacite remitti tur, et per eius omissionē processus non vitiat, nisi per partem petitū fuerit, vt dictum est. Et ꝙ qñ fuerit petitum si nō fuerit prestitum processus, et snia sint nullius valoris, tenēt Jo. de imo. et Alex. in l. qui bona. §. si alieno. ff. de dā. infe. Pau. de cast. et Areti. in d. §. sed qr veremur, et pro singulari tradit Mathesil. in singu. lxiij. fm ordinem meū, no. aliam cautelā, et ideo cauti pcuratores, et aduocati solēt in fine exceptionis petere per actorē prestari iuramentū calumnie, nā postea eius omissio vitiat totū processum, vt egregie ita firmās, dicit Jas. in l. iusiurandū et ad pecunias. §. qui iusiurandū. post prin. ff. de iu. iur. et fuit dictū Jac. but. in loco prealleg. et hāc opi. pro vera, et indubitata presupponit ex ea sumendo cautelā ad irritandum processuz, insignis doc. do. Tho. ferratius in sua cautela. xij. vbi oēs predictos, et quosdā alios allegat. ¶ Et vltra allega. per eū, ita voluit Cor. in ꝯsil. lxxxvj. ꝯtra conclusionē. ij. et iij. col. ij. vol. Philip. frāc. in d. c. i. ppe fi. de iuro calum. lib. vj. Jo. maria riminaldus in apostil. ad Salyc. in d. §. sed qr veremur. et Deci. si recte ponderet in l. edita. in vij. col. ver. successiue Bar. psequitur. C. de edē. et est de hoc decis. Rote in antiquissima decis. cccccclx. vbi dr ꝙ ita seruat sacrū pallacium, et cuz ista opin. non babeat ꝯdictorem dz absq; dubio seruari. ¶ Nec ob. si forte dicat ꝙ per statuta Rhodigij videat iuramentum calūnie remissuz, attento ꝙ de eo in eis nulla fit mentio, nisi qñ pars petit sibi progari terminuz ad pbandū, quasi dicat si statutū velet prestari iurm calūnie ꝯnaliter sup tota causa ita expressisset, sicut fecit qñ petit d. progatio, †vnde cū non dixerit non credit voluisse, arg. l. vnica. §. finaūt ad deficientis. C. de cad. tollen. et c. ad audientiam. in fi. de decimis, cū simil. ¶ Et forte et dicatur ꝙ de consuetudine tale iurm non prestatur, que pōt tollere legem scriptam. l. de qbus. cum simi. ff. de legi. Aū rndetur, et in primis dico, ꝙ de hac ꝯsuetudine nihil ꝯstat, et ego eam non credo, cū esset expresse ꝯtra iura, de qbus. s. ¶ Et similiter dico ꝙ statutum non vr illud velle, qr ideo nihil de tali iuramento dr in statuto, qr illud satis ex iure cōi babetur, et non est dubiū ꝙ statuta recipiūt interpretationem a iure cōi, et sunt intelligenda vt ius cōe minus ledāt, ꝗ fieri pōt, arg. l. si serui vestri. et ibi dicunt doc. C. de noxa. et l. fina. §. in cōputatione. vbi et doc. tradunt. C. de iu. deli. tradit Barto. in l. oēs populi. in vj. q. prin. ff. de iusti. et iur. Bal. in l. si defunctus. C. de su. et legi. Cor. in ꝯsil. i. pro decisione. col. fi. ij. vol. et consi. xxxvij. circa prin. col. pe. iij. vol. et patruus, et do. meus Soci. in ꝯsi. x. ꝯsideratis. ij. col. iij. volu. cū multis ꝯcor. qui allega. possent. ¶ Loquitur aūt statutū de iuro calum. qñ petitur prorogatio termini ad pbanduz, qr in eo casu voluit pticulariter interponi, vbi forte alias de iure cōi suffecisset ꝯnale iuramentum, ex eo tñ non dz argui ꝙ statutū noluerit in ipsa lite tale iurm prestari, cuz illud iure cōi sit clare statutum, vnde cū de iure cōi prestari debeat si sit petitū, vt dictum est, et per statutuz non imutetur, dōm est in eo ius cōe seruandum iuxta illud, qd non mutatur, cur stare pbibeat. l. sancimus. C. de testa. et l. precipimus. in fi. C. de appel. ¶ †Secundo ad hāc obiectionem rnderi potest, posito ꝙ ꝯsuetudo probaret, et statutum et ita sentiret, vt arguebatur, nā dico ꝙ neutruz valeret, nec seruari deberet, eo qr essent ꝯtra publicam vtilitatem, et irrationabilia, cū enim tale iurm sit inductum fauore veritatis, et ad excludendā calūniam hominum ꝯtra talez dispositionem consuetudo nō valeret, vt est tex. in terminis, et ibi doct. dicūt in c. ceterum. de iura. calū. et in c. ꝯstitutus. de fideiuſ. et tradit Jo. petr. de ferra. in sua solēni practica Papiensi in libello, seu eius forma in actione reali, in ver. per sacramentū calumnie. ppe fi. vbi et plures alleg. et Lud. de ro. in sing. ccccxxvj. tu babes in l. rē non nouam. ¶ Et ꝙ in locis predictis dr de consuetudine et de statuto dōm est, vt dicit Mathesil. in sing. lxiiij. no. ꝙ statutum volens ꝙ etiā si exprimeret illud in statuto eo nō obstante pcessus esset nullus, si iurm tale fuerit petitum, et non prestitū, vt in casu isto, idem voluit Jas. in d. §. qui iusiurandū. et predictus Thom. ferra. in d. cautela. xij. ¶ Et si ita est qñ statutum expresse ita disponeret multo magis ita dōm est in casu isto, vbi nedum statutū hoc non exprimit, sed forte et noluit, vt. s. dictuz fuit. ¶ †Facit qr lz princeps supremus ex suo rescripto tollere possit istud iurm, tñ illud soluz procedit qñ in tali rescripto expresse dr non obstāte. d. l. ij. §. sed qr veremur. vt ibi dixit gl. et sequunt Saly. et alij, et tradit Abb. in d. c. ceterū. in fi. de iura. calū. dico enim ꝙ multo minus per eiusmodi statutum, aut ꝯsuetudinem potest dici tale iurm sublatuz, cuz non reperiat derogatuz expresse. d. l. ij. §. sed qr veremur. Laus Deo. Soc. nepos Padue iura ciuilia legēs in prima sede vespȓtine lec.

CASVS

¶ Magnificus, et nobilis Joā. antonius saracenus de Bononia petijt a nobili viro Camillo pānilino eiusdem ciuitatis se ꝯseruari indēnem a quadam pmissione quam fecit ad d. Camilli instātiaz pro Baptista criuello, qua mediāte fuit coactus soluere marcos. clxij. auri, et istud petijt qr ipse Camillus simul cū Alexandro boratij, et qlibet eoꝝ insolidum predictaz indēnitatem pmisit, vt constat ex quodam scripto manu dicti Alexandri facto, et subscripto manu dicti Camilli.

¶ Plura opponūtur per d. Camilluz, et inter cetera ꝙ d. scriptuz fuit per d. Jo. antonium alteratū, et fuit mutatuz vnū verbuz, naz cū diceretur in eo, per la fiera de pasqua presente, reperit nunc dicere per la fiera di pasqua pxima, et propterea dr ꝙ Jo. anto. debet puniri de falso, et ita in suis exceptionibus petijt Camillus.

¶ Negat illud totaliter Jo. antonius actor affirmans cassationez et mutationē illius verbi factam fuisse ab eodem Alexādro boratij imediate vt intentio ꝯhentium melius appareret, et ita esse veritatem, et se imunem ab obiecta falsitate offert se paratum pbare, et qr inter cetera dicit se babere testes pro sua intentione extra iurisdictionem ciuitatis Bononie, vt Venetijs, Mediolani, Placentie, et in alijs locis petit litteras remissorias ad iudices dictorum locorum pro examinandis testibus predictis.

¶ Queritur nunquid tales littere concedi debeant.

SVMMARIVM

¶ De litteris remissorijs ad examinandos testes, vtrum et qñ in causis criminalibus, seu qñ de crimine agitur sint concedende.

¶ Et de consuetudine, vtrum s. probetur per docto. famosos asserentes in suis lecturis sic de consuetudine seruari.

1. Testes debent coram iudice comparere, et ab eo examinari, vt videat, an vacillent et c. vide. j. in discursu.
2. Testium examinatio in causis ciuilibus, licet per litteras remissorias alij cōmitti possit, in criminalibus tamen secus est.
3. Veritas non debet destrui per probationum subtractionem. Et vbi veritas impeditur, ibi et Christus qui est veritas impedit.
4. Veritas semper adiuuāda est, et probationibus restringi non dz.
5. Probatio qñ est difficilis, tunc licitum est recedere a regulis iuris, et rigorosis, et sufficit probare eo modo quo potest.
6. Probationes per coniecturas debent admitti, quando sumus in his, que sunt difficilis probationis.
7. Testium examinatio per litteras potest alij cōmitti, qñ agitur de purganda innocentia alicuius de aliquo crimine impetiti. Item quando de crimine ciuiliter agitur. Item si consuetudo ita disponat etiam in causa criminali.
8. Consuetudo non est minoris auctoritatis, ꝗ sit lex scripta.
9. Doctoribus attestātibus de ꝯsuetudine esse, ꝙ pro examinandis testibus ratione dimissorie concedantur etiam in criminali causa, an sit standum.
10. Doctori in lecturis affirmanti aliquid esse de cōsuetudine, an standum sit saltem presumptiue, vt onus probandi in contrarium dicenti incumbat.
11. Testiū examinatio qñ sunt extra prouinciā, et in criminalibus pōt cōmitti alteri iudici, qui rescribet vacillationes testium.

12 Provincia quomodo capiatur.
13 Testium examinatio alteri committi potest, quando de crimine per viam exceptionis agitur.

CONSILIVM LX

Irrigat Dñs verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Videbitur fortasse cuipiã prima facie q̃ nõ sint littere predicte ↄcedende, q2 cum videat agi de causa criminali, vtrũ sc3 Jo. antonius falsauerit dictũ scriptu3, et ita an 1 veniat pena falsi puniendus, †vr̃ q̃ testes debeant psonaliter corã iudice iudicaturo cõparere, et ab eo examinari, vt sic ipse cognoscat, et videat, an vacillent, et possit eos torture, si res exigat subijcere, vt dr̃ in auc. apud eloquentissimũ. in fi. C. de fi. instru. et in corpo. vnde sumit, et ita testibus terrore iminente veritas melius habeat, iuxta. §. illud. in auc. vt defunc. seu fun. eoꝝ &c. et ita iudex possit dare fidem, et vti testibus, et non testimonijs, vt dr̃ in. l. iij. §. 2 idẽ diuus. ff. de testi. † et per ista iura solet dici, q̃ l3 in causis ciuilibus testiũ examinatio per litteras remissorias alteri cõmitti possit, vt. l. iudices. C. de fi. instru. cũ simi. tñ non sic est in causis criminalibus, q2 in eis talis cõmissio fieri non d3, sed testes debẽt in presentia iudicis examinari, ita inqt gl. i. in. d. §. idẽ diuus. et idem dixit gl. pe. in. c. ↄstitutus. de fideius. et ibi Cano. eam sequunt, ita ẽt firmat Spec. in ti. de teste. §. qualiter. ver. sunt aũt testes pducendi, et Host. in sũma titu. de testibus. ver. qñ sunt pducendi, et hanc opi. vident tenere doc. maxime Saly. in. d. auc. apud eloquentissimum. ¶ His tñ non ob. ↄ̃rium in presenti casu intrepide tenẽdu3 arbitror, et sic ↄcludendum puto per iudices Bononieñ. omnino concedẽdas esse litteras remissorias ad iudices locoꝝ non subiectoꝝ Bonoñ. iurisdictioni, put egregie, et sapienter, vt puto, concludit excellẽtissi. Consultor, mihi vti frater maior, et boñ. in suo elegãtissimo ↄsil. in. iij. arti. super quo tñ pro nunc, vt celerius me expediã, ego sum consultus, vt qd de iure sentiam scribere velim, et ita faciam super ceteris postea rñsurus vti requiror. ¶ Quare omnibus in facto ↄtingentibus, et simul ẽt predicto ↄsil. in. d. iij. articulo, mature, ac diligenter ↄsideratis, vt tñ temporis angustia, et multitudo occupationũ vltra continuas lectiones passe sunt, arbitror ↄcludendum, vt dictũ est per ea que abũde, et iuridice fuerunt 3 alleg. per do. Cõsultore3. ¶ † Et vltra dicta per eum vr̃ mihi ista conclusio in ppõsito ↄcludentissime probari fauore inueniẽde veritatis, et ne ipsa subtractis pbationibus celetur, et obruat, quod esset ↄtra. c. error. lxxxiij. dist. et ↄtra. c. quisqs. cum seq. xi. q. iij. cu3 simi. ¶ Jmmo ẽt contra Jesum christũ saluatorem nostrum. nam cũ ipse sit ipsa veritas, vt legit Jo. xiiij. vbi veritas impediret, et ex defectu pbationu3 celaret, ipse do. noster Jesus xp̃s celaret, et im 4 pediret. ¶ † Hinc dicimus q̃ veritas semp est iuuanda, et pbationibus non d3 restringi, vt inqt Inn. in. c. q̃ ad ↄsultationem. ij. col. de re iudic. refert, et seqtur Bal. in sua marga. in ver. veritas. Dico ergo q̃ cũ asseratur in casu isto veritatẽ esse, q̃ Jo. anto. saracenus nõ falsificauerit aliquo modo dictũ scriptum, sed q̃ illa mutatio xbi de presente in pxima, cũ sua interlineatura facta fuerit per Alexandrũ horatij, a quo totum illud scriptũ factum fuit, et qdem imediate eo tempore quo fecit illud scriptũ, et cum ista veritas quãtum pertinet ad pbationem per testes faciendã non possit haberi nisi mediantibus qbusdam testibus, qui reperiunt Mediolani, Venetijs, aut in alijs locis nõ subiectis iurisdictioni Bononieñ. nec sedi apostolice, equũ, iustum, ac omni rõni ↄgruum arbitror, vt veritas ipsa in lucẽ veniat, et nõ celetur, petitas lr̃as remissorias cõcedi debere, esto q̃ de crimine falsi aliqualiter agat. ¶ Alioqn si tales lr̃e denegarent, denegaret in effectu predictoꝝ testiũ examinatio, et sic veritas diceret realiter impediri, et ita sublatis pbationibus celari ↄtra predicta. ¶ Et ista ↄclusio admittenda est, q̃ facillime in casu isto, et in quolibet simili, qñ. s. agere tur de pbanda inocentia eius qui de aliquo crimine impeteretur, prout hic ↄtingit in psona do. Joã. antonij saraceni viri profecto integerrimi, fidissimi, ac legalissimi mercatoris vti notissimum est, nam si volenti inocentiam suam pbare, et se ab iniecta nota purgare littere predicte denegarent, nihil aliud esset, q̃ velle veritatem opprimere, et eu3 qui vt ait inocentissimus est velle posse condẽnare. vbi ↄ̃rium potius fieri deberet, cũ sanctius sit nocentẽ absoluere, q̃ inocente3 condẽnare, vulga. l. absentem. in fi. ff. de pen. Et ita per hanc viã vltra deducta per do. Consultore3 potest vno verbo rñderi ad allegata in ↄ̃rium, nam posito q̃ regulariter vera sint, absq3 tñ preiudicio veritatis, non tñ debent procedere qñ aliter veritas haberi nõ potest, put contingit in casu nostro, vt. s. dictum fuit. ¶ Et ↄsiderandum etiam est, q̃ scriptũ illud, de quo agitur non fuit factũ palam, et in plateis corã populo, sed in loco remoto, et corã certis, et particularibus personis, ex quo seqtur q̃ veritas illius facti non põt aliter haberi, q̃ per personas que tũc erant presentes, et sic attento q̃ tales persone sunt in diuersis locis, et diuersis iurisdictiõibus, et ↄsequẽter potest dici q̃ sumus in casu, in quo probatio eius qd̃ asseritur potest dici valde difficilis, 5 † quo posito dõm est, q̃ pro eo probando recedi possit aliqualiter a iuris regulis ordinarijs, et rigorosis, et sufficit pbationem fieri eo modo quo põt, fm Bar. et Jmo. in. l. in illa. in fi. ff. de verb. obliga. Sic ergo potest ↄueniẽter dici litteras predictas concedendas, ẽt q̃ aliqualiter recederet a rigorosa iuris regula, l3 ego istud 6 non admittere3. ¶ † Et plus ẽt dici potest q̃ ratione difficilis probationis, iudex d3 admittere pbationes per ↄiecturas, et presumptiones, vt per Bar. et Jmo. in loco preallega. tradit Ant. de bu. in. c. veniẽs. el. i. in fi. de testi. Ang. in ↄsi. ccxviij. visa narratione. iiij. col. ver. ex his ergo ↄiecturis. Alex. in ↄsi. xxiiij. animaduersis. ij. col. ij. vol. et patruus, ac dñs meus Soci. in ↄsi. xcvj. considerata. ij. colũ. iiij. volu. cum ↄcordan. vt per Deci. in ↄsi. cccccxxix. viso copioso. iij. colũ. versi. et predicta. et per Guido. pap. in qõne. ccclvij. quomõ. post princ. ¶ Sed q2 hoc non pertinet ad presentem speculationẽ super eo pronunc vlterius nõ instabo, erit enim hoc ↄsiderandum post finitum pcessum, vt sc3 probationes etiam presumptiue, et per ↄiecturas debeant admitti, vt forte alias di7 cam. ¶ † Non displicent preterea tres rñsiones ad allega. in contrarium tradite per dñm Consultorem, vt sc3 non procedant qñ sunt examinandi testes ad purganda3 inocentiam impetiti de aliquo crimine, prout isto casu agitur, vt in scd̃a responsione, put in terminis ↄcludit Salyc. in auctẽ. apud eloquentissimum. prope finẽ. C. de fide instru. ¶ Jtem q̃ non procedant qñ de crimine ciuiliter dr̃ agi, iuxta tradita per Jo. and. in. c. romana. ppe fi. de foro compe. in. vj. vti ↄtingit in casu isto, vt in tertia rñsione per ea que per ipsum Cõsultorem deducuntur. ¶ Jtem, et tertio quicqd sit alio respectu, q2 etiam simpliciter loquendo de causa criminali de consuetudine seruat, vt littere remissorie ↄcedantur, ita dicunt, et attestant Jo. andr. Anto. de butr. Petr. de anchar. et alij pleriq3 in. c. ↄstitutus. de fideiusso. et Bal. et qdam alij in. d. aucten. apud eloquẽtissimum, vt plene per do. Consultore3 deducit in prima re8 sponsione, † vnde stante tali ↄsuetudine non video, cur etiam hoc casu tales littere ↄcedende non sint pro obseruantia. d. ↄsuetudinis, que nõ minoris auctoritatis est, q̃ sit lex scripta. l. de qbus. ff. de legib. l. i. C. que sit lon. ↄsuetu. et. §. ex non scripto. institu. de iure natu. gẽ. et ciui. et. c. cum dilectus. et. c. cum tanto. de ↄsuet. cum simi. minime enim mutãda sunt que certam obseruantiã semper habuerũt. l. minime. ff. de legib. ¶ Et maxime in casu isto d3 consuetudo predicta seruari, in quo nõ de pbando crimine agimus, sed de probanda inocentia ab iniecto crimine. Eo etiã attento q̃ de tali crimine nõ criminaliter, sed ciuiliter agitur, vt sic ↄiungamus, simul omnes tres solutiones ad ↄ̃ria traditas. s. per do. Consultorem, et de qbus. s. et ita etiam temporibus nostris, vr̃ mihi q̃ obseruet saltem in terminis predictis, vt sic dicamus ex hac ↄsuetudine sũmi interpretationem illius regule si vera est, vt sc3 in causis criminalibus non ↄcedantur littere remissorie pro testium examinatione, vt in ↄ̃rium allegabatur. Dicimus enim talẽ regulam solum procedere, qñ criminaliter de crimine agit, et testes sunt examinãdi ad probationem delicti cõmissi, secus si ad pbandam inocẽtiam, et si de crimine criminaliter non agat, et ita dicimus interpretatam fuisse ↄsuetudinem que seruanda omnino est veluti optima. ll. interpres. d. c. cũ dilectus. et. l. si de interpretatione. ff. de legi. ¶ Et hoc sit dictũ vbi quis pertinaciter ↄsuetudinem predictã nolit generaliter admittere. tam et si doc. prealleg. illam gene9 raliter asserant ẽt in causis capitalibus. ¶ † Et si dicat q̃ ista consuetudo cum sit facti, pbari debet iuxta docti. Bar. in. l. labeo. ff. de supplẽ. leg. et in. d. l. de qbus. de. ll. nec videt standum doctori. prealleg. attestãtibus de ↄsuetudine has litteras remissorias concedi ẽt in causis criminalibus, q2 eis non videt credendu3, vt egregie firmat Alex. in. l. post dotem. xiij. colũ. versi. et iuxta hoc queri posset. ff. solu. matrimo. cum ↄcordan. de qbus. s. per do. Consul10 tore3, † ↄcludit enim ibi Alex. q̃ ẽt si plures, et plures doc. in lect. affirmant aliquid de ↄsuetudine seruari eis credi non debet per rationes, de qbus ibi per eum, et per Areti. in consi. cxxxiij. in causa que vertit. mihi in. iij. colum. versi. sed tñ his non obstantibus. respondet in primis, q̃ vt credo consuetudo, de qua agit, et in terminis nostris de facto legitime pbaretur, si testes ad hoc idonei examinent, et processus in similibus casibus facti inspicerẽtur, de quo tñ ad veritatem me remitto. ¶ Et posito q̃ nõ ita probetur forte, quia super

quia super eo nulla fiet inquisitio. ¶ Scđo dico ꝙ imo predicta ꝯsuetudo satis dr̃ ꝓbata per assertionem tot ⁊ tam excellentissimoꝝ doctoꝝ. Dico enim ꝙ imo (quicqd dixerint Alex. ⁊ q cuꝫ eo sunt) doctoribus excellentissimis aliqd de ꝯsuetudine seruari attestantibus credi debet saltem presumptiue ita vt onus ꝓbandi ꝯ̃rium incumbat talem ꝯsuetudinem neganti, put egregie determinat iuris illuminator, ⁊ auriga omniū Bar. in. d. l. de quibus. col. mihi. xj. ver. quarto principaliter querit̃. ⁊ cum ista opinio. Bar. transeūt q̄ꝫ plures docto. relati. s̃. per do. Cōsultorem adeo vt dixerit Deci. in. l. ij. §. mutui datio. ꝓpe fi. ꝙ opi. Bart. videt̃ magis cōis, ⁊ allegat fere omnes doc. qui. s̃. per Consultorem allegant̃. ¶ Et q̄ si ista opi. Bar. est vera seu (omissa disputatione de veritate) est cōmunis, absq̄ꝫ dubio ꝯclusio predicta dꝫ attendi, cum in dubio cōi opinioni sit inherenduꝫ per iura vulgaria, placuit diligenter perqrere vtꝝ per doctores nostros recipiatur vltra allegatos. s̃. per Cōsulenteꝫ, ⁊ repio ꝙ ita voluit Bal. in. c. cum dilectus. circa. i. ⁊. ij. col. ver. ibi ꝓbata ⁊c. de ꝯsue. inquit enim ꝙ allegans ꝯsuetudinem ꝓbare dꝫ, subdens tamen ꝙ eam ꝓbare pōt auctoritate solius glo. ordinarie allegans nota. in. l. dos a patre. C. solu. matr. ¶ Idem firmat Christopho. por. Instit. de his qui sunt sui vel alie. iur. ij. col. siue sit Jas. in additionibus, inquit enim ibi ꝙ ex eo erit ꝓbata ꝯsuetudo si vnus doctor attestatur ita seruari de ꝯsuetudine. ¶ Idem voluit Guido pap. in ꝯsil. xij. Ex facti narratione. col. fi. dicens ꝙ ꝯsuetudo de qua ipse loquit̃ dr̃ veluti notoria obseruanda attento ꝙ quidam doctores famosi in iure scribentes de ea attestant̃, qui etiaꝫ idem dixit in. q. sua. cxxxix. ꝫm cōem. i. col. ꝯcludens ꝯsuetudinē quandam pro ꝓbata haberi debere, q̄ Arch. doc. famosus de ea attestatur. ¶ Sequit̃ hoc Preposi. in. c. i. §. preterea ducatus. i. col. de ꝓhi. alie. feu. per Fede. ver. ⁊ nota. nam dicit ꝙ doctori alleganti ꝯsuetudinem damus fidem, ⁊ cū eo acquiescimus vt per eum. ¶ Hoc idem firmat Ludo. bologni. in sua repe. auc. habita. C. ne fil. ꝓ patre. col. xj. ver. superest aūt. dicit. n. ꝙ vbi doctor excellens dicit aliud esse de ꝯsuetudine ei stat̃, ⁊ ita inquit se tenere. ¶ Et istud pro claro habet Andre. barba. inter ꝯsilia Curt. senior nu. lxvj. Sapienter optimus. col. xij. ver. pro qua ꝯsuetudine, dicēs claꝝ esse ꝙ statur dicto doctoris excelleñ. dicētis ita de ꝯsuetudine seruari donec ꝓbet̃ ꝯ̃rium. ¶ Idem firmauit Deci. vltra locum ꝑallegatum in ꝯsil. cccccli x. In casu venerabilis. vbi etiam dicit ꝙ non est recedendum a dicto Bar. in. d. l. de q̄bus, qđ est cōmuniter approbatuꝫ. ¶ Et idem nouissime firmāt duo isignes moder. nationis gallice, vꝫ Bartholomeus cassan. in ꝯsi. lxiiij. Uiso ꝓcessu. nu. viij. ⁊ Beltran. in ꝯsil. ccclxij. Nihil opponit̃. nu. v. i. volu. Cum itaq̄ꝫ tot ⁊ taꝫ excell̃. doc. sic vnanimiter ꝯcludāt nephas esse putarem recedere a predicta opi. que absq̄ꝫ dubio est cōis. ¶ Et licet pleriq̄ꝫ non leuis auctoritatis viri ꝯ̃rium voluerint, tñ tenentes cum Bar. sunt num. plures ⁊ in magno excessu. Et ideo puto ꝯcludendum, iuxta cōem ꝯsuetudinem ꝯcedendas esse lr̃as remissorias sepe petitas in presenti casu. ¶ Et predicta cōis opi. ꝙ credat̃ doctoribus de ꝯsuetudine attestantibus loquor presumptiue, vt. s. transferat̃ onus ꝓbandi in asserentem ꝯ̃rium, multuꝫ bene iustificatur. Et ad rōnes ꝯ̃rias rñdetur per Deci. in. d. ꝯsi. cccccli x. ⁊ in. d. §. mutui datio. ad quē q̄ per oēs videri pōt me remitto. ¶ Addendo ꝙ cū doc. de cōsuetudine attestantes pro ipsa sola veritate ostendenda moueantur, ⁊ non vt testes ab aliquo in iudicium ꝓducti, vt sic dicant̃ ꝓ interesse amici ꝓducentis testificari, quo casu ꝓcedit id qđ dr̃ testi absq̄ꝫ iuramento non est credenduꝫ, ⁊ ēt q̄dam alia requiri in eius examinatione, vt fidem faciat, de q̄bus per Alexan. in. d. l. post dotem. solu. matri. inspecta magna auctoritate ⁊ legalitate talium excell̃. doctoꝝ in q̄bus nulla cadit suspitio ꝯuenit eis in hoc saltem credi vt ꝓ̄sumptionē inducant donec ꝯ̃rium ꝓbetur, vt. s̃. dictuꝫ fuit, ⁊ ita ēt per hanc viā tollunt̃ fundamenta Alex.

11 in. d. l. post dotem. ¶ † Et principalis ꝯclusio nr̃a vꝫ, ꝙ predicte litere oino ꝯcedi debeant vltra iam dicta egregie firmat̃ de iure, etiam ꝓhibita ꝯsuetudine de qua. s̃. per vberrimum doct. ac sua tempestate primarium inter cano. Fely. sande. in. c. cum causam. col. mihi. xv. ⁊. xvj. de testi. in ver. fallit quinto. inqt enim ꝙ regula ⁊ ꝯclusio, ꝙ in criminalibus examinatio testium alteri non est cōmittenda fallit qñ testes essent extra ꝓuinciam, q̄ tunc potest talis examinatio cōmitti. ¶ Nec obst. ꝙ iudex dꝫ videre an vacillent, ⁊ si opus fuerit torquere, vt. s̃. in ꝯ̃rium allegabat̃. Quoniam omnia hec fieri poterunt per iudicem cui cōmittit̃ examinatio mediantibus literis eum sic reqrentibus vtendo tñ sua iurisdictione. Et ipse postea poterit rescribere examinatoꝝ testiuꝫ vacillationem, ⁊ vultus eoꝝ qualitatem, ⁊ dicit Felyn. ibi, ꝙ ita tenuerunt Jac. but. Bal. ⁊ Imo. in. d. auc. apud eloqueutissimuꝫ Jo. de ana. in. c. in tantū. ij. col. extra de collu. deteg. Jo. an. post Jo. mona. c. romana. §. ꝯ̃hentes. de foro compe. lib. vj. ⁊ Bald. in. c. si qui testium. in princi. de testi. ¶ Et licet pleriq̄ꝫ tenuerint ꝯ̃rium, quos ibi Fely. refert, ipse tñ asserit predictam opi. sibi placere, subdens ꝙ tunc non dr̃ officium cōmitti, sed exigi potius, vt per eum. Cum igitur in casu nostro testes pleriq̄ꝫ examinandi

12 sint extra ꝓuinciam, sequit̃ tales literas ꝯcedendas fore. † Capit̃ enim ꝓuincia in ꝓposito nostro quatenus subest iurisdictioni eiusdeꝫ Principis seu reperit̃ sub eodem regimine, vt volūt doc. post glo. ibi in ver. idest in vna ꝓuincia. in. l. fi. C. de prescrip. long. tempo. x. vel. xx. ann. ⁊ tradit Bart. in extrauag. qm̄ nuper in ver. Lombardie. Mediolanū aūt, aut Venetiaꝝ ciuitas non subest iurisdictioni Pontificis cui ciuitas Bononiensis subest,

13 ⁊ sub eodem regimine non reperitur. ergo ⁊c. ¶ † Preterea inquit Fely. pauloante locum preallegatum in ver. fallit scđo, ꝙ regula ⁊ ꝯclusio de qua. s̃. fallit etiam qñ ageretur de crimine per viam exceptionis, nam tunc examinatio testiuꝫ cōmitti pōt, ⁊ sic veniunt ꝯcedende litere remissorie, ⁊ dicit ꝙ ita etiā tenuit Pe. de ancha. in. c. ij. §. testes. in prin. de testi. lib. vj. vt per eū ad queꝫ te remitto, sed in casu nostro de crimine falsi agit̃ per viam exceptionis, vt ex themate constat, ergo ⁊c. ¶ Ex predictis itaq̄ꝫ, ⁊ alijs adductis per do. Consultorem saltem oibus simul iunctis intrepide ⁊ absq̄ꝫ aliqua dubitatione concludendum puto literas remissorias, prout petitum fuit omnino concedendas esse. Laus Deo, ⁊ beate Marie virgini.

Maria. socinus iunior iurisconsultus Padue legens in primo loco vespertine lectionis. 1539.

CASVS

¶ Reperitur quedam scriptura priuata stilo mercantili sub prescriptis verbis die. xv. Januarij. 1535.

¶ Noi Camillo pannolini ⁊ Alexandro di horatio ꝓmettemo a voi Gioan antonio saraceni, che tutto q̄llo che farete dare a cābio per la fiera di pasqua presente, questa parola presente fu cassa, ⁊ scritto proxima, a Battista criuello sopra di noi siamo contenti esserui tenuti ⁊ obligati di ꝯseruarui senza danno, perche di nostra cōmissione, ⁊ ad instantia nostra lo fate, ⁊ vogliamo esserui obligati insolido, ⁊ per vostra chiarezza si e fatta questa polizza di mano di me Alexādro di Horatio quale sara sottoscritta di mano del detto Camillo pannolini.

¶ Et ita predictus Camillus subscripsit manu propria.

¶ Expost. j. paucos dies diuersis vicibus ⁊ diebus, ⁊ a diuersis mercatoribus ordine ⁊ mandato dicti dñi Jo. antonij saraceni Baptista predictus accepit ad cābium Venetijs vbi scriptura ꝑdicta facta fuerat marcos. clxij. auri soluēdos siue restituēdos Lugduni in nundinis pascatis ꝑdicti anni. 1535. Et ꝓ eo direxit lr̃as cābij Baptiste pānolino ⁊ fr̃ibus mercatoribus Lugduni cōmorantibus, quas lr̃as subscriptas manu dicti dñi Jo. antonij vti principalis dedit illis mercatoribus a q̄bus predictos marcos ad cambium acceperat.

¶ Deinde anteq̄ꝫ nūdine pascatis venirēt Baptista criuellus ex aduersa eius fortuna in ꝑtibus orientalibus visus est bona diminuere, ⁊ quasi pro fallito (vt sic dixerim) habebat̃, ⁊ idem dici ceperat de Alexandro horatij mercatore in ciuitate Venetiarum similiter ex mala eius fortuna.

¶ Propter qđ Baptista pānolinus ⁊ socij Lugduni noluerūt i ꝑdictis nūdinis pascatis lr̃as sibi directas đ q̄bus. s̃. acceptare.

¶ Et sic reuerse fuerunt cum solitis ꝓtestationibus ⁊c. Adeo vt Jo. antonius saracenus ꝓ suo honore ꝯseruando fuerit coactus soluere predictis mercatoribus illos marcos. clxij. auri.

¶ Nūc aūt ꝑdictus Jo. anto. petit a ꝑdcō Camillo de pānolinis vigore ꝑdicte scripture sua manu subscripte se ꝯseruari indēneꝫ ꝓducēs ad hoc libros suos regulatos in ciuitate Bononie.

¶ Plura ex aduerso opponunt̃, ⁊ inter cetera ꝙ dicte scripture priuate nulla est adhibenda fides pp illā cassationē ⁊ interlineaturā dū ꝑmo loquebat̃ ꝑ la fiera di pasqua pñte, ⁊ nūc legitur di pasqua ꝓxima, maxime stāte quodā statuto Boñ. i curia mercatoꝝ sub rub. de li notarij. in ꝟ. ⁊ detti notarij non possano ⁊c.

¶ Opponit̃ ēt ꝙ cassatio ⁊ interlineatura ꝑdicta non caret suspitione falsitatis, q̄ presumit̃ facta ꝑ do. Joā. anto. penes quē fuit dicta scriptuta ⁊ cuius interest vt legat̃ ꝓxima, ⁊ non pñte, ⁊ ita do. Jo. anto. imputatur de falsitate, ⁊ vt falsarius petitur puniri.

¶ Qui de ꝯsensu rei ꝯuenti, ⁊ cōi voto, vtriusq̄ꝫ partis predictam priuataꝫ scripturaꝫ ex ꝓcessu extraxit ꝯfidens satis superq̄ꝫ suf-

ficere predictos libros regulatos, non tñ dicte scripture renũcia uit, sed voluerũt ambe ptes pinde haberi ac si nõ fuisset pducta.

¶ Sed ex aduerso quantũ ad libros predictos opponit q͂ ẽt eo pretextu Jo. antonius põt dici falsarius cum in eis nulla fiat mẽ tio predicte scripture puate, ⁊ ad hoc allegat quoddam aliud statutum in eadem curia in additionibus sub rubrica de le letere di cambio quod incipit. Et perche alcuna volta occorre. cuius statuti ⁊ etiam alterius de quo supra copia transmittitur.

¶ Ipse aũt Jo. antonius predicta negãdo asserit in primis q͂ cassatio illa, ⁊ interlineatura, que in scriptura priuata reperit̃ facta fuit per Alexandrum horatij, qui totam scripturam fecit ⁊ quidez statim ⁊ incontinenti videns se errasse in illo verbo presente, seu potius non clare expressisse mentem contrahentium, ⁊ asserit Joan. antonius se hoc legitime ostensurum.

¶ Et quantum ad suos libros regulatos replicat q͂ non est in terminis statuti sibi oppositi, ⁊ vltra ẽt q͂ statutũ illud nõ est in vsu, ⁊ viridi obseruantia, presertim in terminis, in qbus reperiuntur scripti sui libri regulati in partita que in presenti casu pducitur.

¶ Quibus sic stantibus de pluribus contingit dubitari.

¶ Et pmo vtrũ do. Jo. anto. dẽat admitti ad pbõnẽ sue inocẽtie ⁊ illius qd̃ asserit sup illa cassatiõe, siue emẽdatõe pdicte scripture.

¶ Secundo vtrum pro dicta probatione facienda ⁊ pro testibus examinandis qui sunt extra iurisdictionẽ Bononiensem debeãt ipsi concedi litere remissorie ad alienos iudices.

¶ Tertio vtrum Alexander horatij, ⁊ Baptista criuellus circa predicta examinari possint vt fidem faciant.

¶ Quarto vtrũ stantibus narratis in pũcto ẽt vbi testium pbatio nulla haberi posset presumat̃ emendationẽ predictã factaz fuisse vt Jo. antonius asserit, an vero q͂ ipse sic emẽdauerit, ⁊ sic (vt ita dicam) falsificauerit dictam scripturam.

¶ Quinto ⁊ vltimo vtrũ Jo. ant. attẽta partita suorũ librorũ regulatorũ de qua agit̃ possit dici falsarius. ⁊ ita dcã ptita reddat̃ nulla pretextu statuti in curia mercatorum vltimo loco. s̃. allegati.

SVMMARIVM.

¶ De imputato de falsificatione scripture vtrum sit audiendus si de sua innocentia docere velit,

¶ Et vtrum ex suspitione falsitatis quis possit damnari, an vero requiratur plena probatio.

¶ Et plura pro excusatione imputati de falso.

¶ Nundine apud mercatores que sint ⁊ quo nomine vocentur.

1. Probatio in crimine falsitatis contra imputatuz de falso debet de necessitate concludere, ⁊ j̃. nume. 8.
2. Instrumentum aut scriptura debet quocũqz modo interpretari, si fieri potest, vt falsitate careat.
3. Suspitio falsitatis an pro falsitate habeatur, ita vt condemnari possit, ⁊ j̃. nume. 8.
4. Scriptura falsa apud aliquẽ repta presumit̃ per eum falsificata.
5. Scripturã aliquam in iudicio producens si postq͂ ei oppositũ q͂ sit falsa si eam extrahit de processu quasi nollens ea vti, an videatur confiteri eam esse falsam, ⁊ j̃. nu. 13.
6. Confitẽti falsitatẽ non est danda pbatio innocentiam pbandi. Et in ꝯfessum nulle sunt partes iudicis nisi in exequendo.
7. Iudex ex offõ põt recipe defensione ad pbões inocentie reorũ.
9. Qñ aliqd põt haberi pro falso, ⁊ non falso, p nõ falso dz accipi.
10. Falsarius pdit honorem ⁊ amplius homo non dicitur.
11. L. iubemus. C. de proba. quomodo procedat.
12. Falsitatis suspitio pro falsitate hr̃, nisi veritas probetur.
13. Scriptura seu instrm̃ si dicatur q͂ sit suspectuz de falso ob interlineaturam vel cassationẽ aliquam, nõ põt ille de falso puniri, sed scriptura carebit viribus, nisi de eius veritate ostendatur.
14. Fallitus in ciuilibus in testem admittit̃, sed non in criminalibus contra aliquem accusatum.
15. Falliti admittuntur ad probandam innocentiam inculpati. i. ad probandum factum ex quo innocentia resultat. Et similiter domestici ⁊ familiares.
16. Falliti ⁊ infames possunt in testes recipi super his que ab ipsis gesta sunt, licet alias repellantur.
17. Testes alias inhabiles admittuntur in subsidium quãdo rei gesta aliter probari non potest.
18. Infamis infamia facti in subsidium in testem admittitur, etiam vbi alias non admitteretur.
19. Dictum vnius testis non omni exceptione maioris sustinet̃ per aliud dictum alterius testis fidei integre. Idem si concurrant alie probabiles coniecture.
20. Lex non presumit aliquem deierare velle aduersus fratrem multo minus aduersus seipsum, ⁊ ad eius damnum.
21. Cassatio seu interlineatura aliqua si reperitur in aliqua scriptura existente penes aliquem presumitur per eum facta.
22. Dispositio pro certo tempore facta in alio tempore non pcedit.
23. Nũdine quot celebrent̃ inter mercatores quo ad pecunias permutandas, seu de loco ad locum transferendas.
24. Dispositio qñ in vno tm̃ verificari potest valet in eo dispõ ac si de eo noiatim mentio facta fuisset, etiam q͂ essemus in odiosis.
25. Epiphanie festũ ñ dr̃ pasca, sz simplr̃ epiphanie, seu dies ephie. Sed pasca appellat̃ resurrectionis dies.
28. Cõis vsus loquẽdi, ⁊ applõne pascatis vẽiat epipha. pbari dz.
27. Cõis vsus loquẽdi mercatorũ dz attẽdi i gestis iter mercatores.
28. Fcm̃ grã decl'ationis sensum nõ alterat, nec aliqd nouũ inducit.
29. Viginti milliaria dant̃ p qualz die de iure ad aliqd iter faciẽdũ.
30. Cõtrahentes non censentur velle aliquid, qd verosimile non est.
31. Actus suos validos ⁊ nõ frustratorios qs p̃sumit̃ facere velle.
32. Stiplõ ẽ inutil' si qs stipl'et rome aliqd sibi hodie cartagini dari. Et stipulationi si non est expressum tẽpus censetur id tacite adiectum quo promissum cõmode expleri possit.
33. Argm̃ valet ab eo quod est solitum fieri, vt sic id factuz credat̃.
34. Factum esse presumitur id, quod fieri consuetum est.
35. Quod verisimile est, pro vero haberi debet. Et quod verisimile non est, credendum non est.
36. Intentio ꝯhentium declarat̃ ex his que post ꝯtum sequuntur. Et voluntas etiam facto declaratur. Et posteriori euentus a tituli primordio formatur.
37. Actus secutus declarat intentionem actus precedentis.
38. Interlineatura seu cassatio fcã in aliq̃ scriptura p̃sumit̃ q͂ incõtinenti fuerit facta, cum sit scripture vnita, ⁊ connexa.
39. Falsitas dici non potest, in qua veritas non mutatur.
40. Fama bona alicuius in genere ltime pbata omnem suspitionez, ⁊ etiam omne indicium criminis ⁊ male fame purgat.
41. Fama bona innocentie presumptionem inducit. Et iterptatio illa capi dz, etiaz in crie falsi, que excuset a delicto.
42. Rationem naturalem allegare sufficit.
43. Dictum naturale ita debet iudicem mouere sicut lex.
44. Intell's infirmitas est q̃rere legem, vbi aliqd naturalr̃ sentimus.
45. Presumptio maior aliam minorem excludit.
46. Probões oẽs arbitrarie sunt, ⁊ iudicis arbitrio relinquuntur.
47. Allat̃ suffic̃ q͂ iudicẽ ad credẽdũ iducat talẽ suo iudi. cẽ vitatẽ.
48. Debitor his cogi non debet soluere.
49. Scriptura dicitur sub ꝯditione facta, quando habet dilationez vel relationem in futurum euentum, maxime incertum.
50. Verba enunciatiua in actu obligatorio per se non disponunt.
51. Statutum qd non est in vsu per desuetudinem dicit̃ abrogatuz.

CONSILIVM LXI

Dirigat Dñs vba mea in viã vitatis ⁊ iustitie. ¶ Inspectis ⁊ diligẽter ꝯsideratis his q̃ in themate narrant̃, necnõ ẽt inspecto elegãtissimo ꝯsil. excell. Cõsultoris mihi vti fr̃es hon. q tñ non oẽs pdictas. q. tetigit visa est pñs ꝯsultatio pmo aspectu aliqual'r dubia ꝯtra predictũ Joan. antoniũ, tam et si postea maturius cogitãdo senserĩ ipm̃ Joan. antoniũ plenissimã iustitiã fouere, vt ex infra dicẽdis in qualibet qõne ex themate excepta apertissime ostẽdet̃. ¶ Capiẽdo itaqz pmã. q. p eius resolutione aduertendũ est, qz vr̃ indubitãter concludendũ do. Jo. antoniũ admittendũ ad pbationẽ sue innocentie si ipse velit in se tale onus suscipe. ¶ Quinimo vr̃ q͂ innocentia eius dicat̃ pbata eo ipso q͂ ꝯriuz non pbat̃, ⁊ sic p solã negatione falsitatis, †[1] nã in crimine falsitatis ꝯ imputatũ de falso pbatio de necessitate ꝯcludere dz vt declarat Bal. in. l. iurisgẽtiũ. §. qd fere. ff. de pac. †[2] subdens q͂ quocunqz ⁊ quacũqz interpretatione instrm̃ aut scriptura possit tolerari ⁊ adiuuari vt careat falsitate id fieri dz, ⁊ istud pcedit ẽt ex regula generali qua dicit̃ q͂ in criminalibus pbões ad ꝯdẽnandũ debẽt esse luce meridiana clariores. l. fin. ⁊ ibi tradunt oẽs. C. de pba. ¶ Et certe aliqd maioris claritatis videt̃ in crimine falsi reqri ex itentione Bal. in. d. §. quod fere. cum videat̃ aliquam specialitatem ponere in crimine falsi. ⁊ ita mentez Bal. vr̃ declarare Deci. in cõsi. clxxv. In causa falsitatis. iiij. col. ver. qbus tamen non obstantibus. ⁊ in ꝯsil. dcxv. Visa inquisitione. i. col. qui ẽt ꝯcludit q͂ in crie falsi probationes concludere debent de necessitate, alias reus ⁊ qui de falso

de falso imputatᷣ,venit absoluendus,⁊ ad hoc plures doc.ꝯcor-
des allegat vt per euꝫ.Et ad hoc facit regula.l.qui accusare.cū
sua materia.C.de eden.l.qui sniam.C.de pen.⁊.d.l.fi.C.de ꝓba.
cum simi.Et vbi sola negatio non sufficeret attento ꝙ Magnifi
cus vir Jo.antonius saraceno de pretenso crimine falsitatis non
pōt ꝯuinci saltem posset admitti ad purgandū se canonice,iuxta
c.i.⁊ per totū.extra de purga.cano.⁊ ita sua innocentia demon-
strata veniret a quacūqꝫ nota ⁊ imputatione falsitatis absoluen
dus vt per totū illum titulū,si igiᷣ sola negatione saltem cū cano
nica purgatione veniret absoluendus,fortius ei ꝯcedendū est,vt
ēt alijs ꝓbōnibus de sua innocentia doceat si tale onus in se assu
3 mere velit.¶†Sed aduertendū est qr duo vñr dubiā facere pre
dictam ꝯclusioneꝫ.¶Primū qr in crimine falsitatis dici solet,
ꝙ suspitio falsitatis ꝓ falsitate habeᷣ, ita vt ꝯdēnari possit , ꝓut
voluit Arch.in.c.in memoriā.xix.dist. alle.l.iubemus.C.de pro
ba.ibi,quasi falsarios,ad qō etiaꝫ vrᷣ tex.in.c.porrecta.ibi,tanꝗ
falsitatis actores.⁊ ibi not.Abb.de ꝯfir.vti.vel inuti. ⁊ dictum
Arch.refert ⁊ sequiᷣ Alex.ꝯsi.lxxvij.In causa accusationis.co
lū.fi.ver. corroboranᷣ predicta.lib.i.cum ꝯcord. vt per Deci.in
ꝯsil.dcxv.Uisa inqsitione.in prin.⁊ per Curt.iunio.in ꝯsil.lxiiij.
Presupponiᷣ in facto.iij.col.sed isto casu adest falsitatis suspi-
tio,ꝑꝑ dictā cassationē ⁊ interlineaturā , iuxta tradita per Bal.
in.l.si vnus.post mediū. ver.non tamē nego.C.de testa. ergo ⁊c.
4 †Maxime attento ꝙ dicta scriptura sic cassata ⁊ interlineata re
periebaᷣ apud.d.do.Jo.anto.per ea que ibidem Bal.subdit in
5 ver.querit hic Petr. ¶†Scōm qō ꝯtra predicta videᷣ facere
est,qr predictus do.Jo.anto.scripturam illā priuatā per se ꝓdu
ctā postꝗ ei de suspitione falsitatis fuerat oppositūꝫ extraxit ex
ꝓcessu ⁊ secum portauit , ex quo vrᷣ ꝙ noluerit amplius ea vti, ⁊
quasi fassus fuerit illā falsitatis notā pati,seu falsaꝫ ēt ꝓut ei op-
positū fuerat,ꝓut vrᷣ ꝓbari in.l.si aduersarius.C.de fide instru.⁊
ibi ita tradūt post glo.Cy.Bar.Saly.Paul.de cast.⁊ alij,⁊ ita
etiam vrᷣ firmare Ang.in.l.si falsos.post gl.in ver.astrinxerit.C.
6 ad.l.corne.de fals. ¶†Si igiᷣ suspitio falsitatis preallegata dꝫ
haberi pro ltīma ꝓbatione falsitatis,⁊ plus ēt ipse do.Jo.anto.
visus est talem falsitatē fateri non vrᷣ ꝯueniens dare ipsi faculta
tem ꝓbandi suā innocentiā,cuius ꝯ̃rium drᷣ ꝯstare per suam ꝯfes
sionem,in cōfessuꝫ.n.nulle sunt ꝑtes iudicis nisi in ꝯdemnando,
seu in exequendo.l.i.⁊ ibi tradunt Pau.de cast.⁊ alij.ff.de con-
fes.⁊ habeᷣ in.l.proinde.in fi.ff.ad legem aquili.cum simi. vt per
Hippo.in ꝯsil.xij.Cor mundum crea.nu.xxij.⁊ in ꝯsi.xciiij. Au
xilium dñi.nume.vj.¶Predictis tñ non obstantibus veram ⁊
ꝓcul ab omni dubitatione arbitror ꝯclusionē.s̃.positā, vt.s.oīno
sit admittēdus ꝑ̄dictus Jo.anto.ad ꝓbōneꝫ sue innocētie ꝑ ꝑ̄di
7 cta.¶†Et plus ēt dico ꝙ ibi Jo.anto.id nō peteret,deberet tñ
iudex ex suo officio recipe ꝓbōnes pro innocētia ⁊ defensione ip
sius sic de falso imputati,sicut istud est gñale fauore cuiuslibet rei
accusati vel inqsiti,vt.l.si nō defendaᷣ.in fi.ff.de pen. ⁊ ꝑ illū tex.
tradit Bar.in.l.i.§.si quis vltro.in ver.nota tria mirabilia.ff.de
questio.in.l.iiij.§.hoc autem iudiciū.in.iiij.q.ff.de dam. infect.⁊
in ꝯsi.c.A dño Cyno de castro.col.fi.ver.ad idem vbicūqꝫ.i.vo
lu.cum multis ꝯcor.allegatis per Hippoly.in.d.§.si quis vltro.
in.ij.colum.in prin.⁊ in ꝯsil.lxxxi.Salus omniū in te ꝯfidentiū.
col.viij.sub nume.liiij.Si ergo absqꝫ partis petitione pōt ⁊ de-
bet iudex ex officio suo perquirere,⁊ recipere defensiones ⁊ ꝓba
tionē innocentie reoꝝ,multo magis in casu nostro debet admit-
tere ipsum do.Jo.anto.ad docendū de sua innocētia si tale onus
in se suscipere velit,⁊ ita alias arguit Bart.in ꝯsi.cvij.Uisis om
8 nibus statutis.post prin.i.volu.¶†Nec huic ꝯclusioni obstant
duo in ꝯ̃rium allegata,nam ad primū rñderi pōt pͫmo, ꝙ imo so
la suspitio falsitatis non sufficit,sed requiriᷣ ꝙ ꝓbatio de necessi
tate ꝯcludat ſm Bal.in.d.l.iurisgentium.§.qō fere.s̃.de pac. ⁊
Deci.in dicto ꝯsil.dcxv.vt supra dictū fuit,quicqd dixerint Ar
chi.⁊ alij in ꝯ̃rium allegati.⁊ istā opinionē virtualiter sensit glo.
fi.in.d.§.qō fere.vt ibi voluit Bald.⁊ clarius Jas.ibi qui etiam
hoc sequiᷣ.ij.colū.versi.⁊ ex hoc habes.v.notare. dicens ꝙ hoc
tenet etiam Ang.ibi,⁊ Saly.in.l.de tutella.C.de in integ. resti.
mino.Hoc idem recte intuenti voluit Petr.de ancha.in consil.
xxiiij.Uisa inquisitione.per totū.loquiᷣ eniꝫ in eo ꝯsilio in causa
falsitatis,⁊ vult de crimine esse ꝯcludenter ꝓbandum, vt accusa
tus ꝯdemnari possit,vt per eū,hoc idem sepe firmauit Alexā. in
ꝯsilijs suis maxime in ꝯsil.lxx.Uiso ꝓcessu inqsitionis.ij.colum.
ver.accedit qr vbi xba.⁊ in ꝯsil.lxxiiij.Uiso testō Joannis. iiij.
col.ver.nec etiam videᷣ ꝙ teneaᷣ.lib.i.⁊ in ꝯsi.cxc.Uisis attesta
tionibus.i.col.ver.pro hoc facit.lib.vij.etenim in oibus his lo-
9 cis inquit Alex.ꝙ ꝓbatio falsi dꝫ esse ꝯcludens ⁊ necessaria,†⁊

ideo qñ aliqd potest se hr̄e ad falsum ⁊ non falsum accipi dꝫ pro
non falso,vt per eum,qui semꝑ allegat glo.Bal. ⁊ alios in.d.§.
qō fere.istud idē determinat do.Bartho.cepol.veronen.in con
sil.suo.xxi.Ego Bartholomeus cepolla mihi.col.viij.xv.⁊ ideo
in casu nostro.⁊ col.ix.ver.circa scdam falsitatem.ibi, ⁊ maxime
in crimine falsi,moueᷣ auctoritate glo.⁊ Bal.in.d.§.qō fere. vt
per eum firmat hoc idem Deci.in dicto ꝯsil.clxxv.in loco preal-
legato in ꝯsi.clxxxix.Letatus sum.ij.col.ver.⁊ hoc saltem videᷣ
hr̄e locuꝫ in isto crimine falsi ⁊c.⁊ in.d.ꝯsi.dcxv.ſm ꝙ supra de-
duxi ideꝫ dixit in ꝯsi.ci.Et pro tenui facultate.i.col.ver. nō ob.
ergo ꝙ duo.⁊ clarius ac plenius hoc posuit in.d.c.porrecta . in
tertio nota.de ꝯfirma.vti.vel inuti.qui etiā idem dixit in.l.singu
laria.col.pen.ver.⁊ adde ꝙ ꝓbatio falsitatis.ff.si cer.pet. vbi ēt
idem dixit insignis moder.do.Fran.purpuratus.col.xxv.⁊ ideꝫ
dixit etiam alius egregius moder.vꝫ.do.Fran.de ripa.in.c.cum
ecclesia sutrina.col.xvij.ver.sed aduertite qr ꝯ̃riuꝫ.de causa pos
ses.⁊ ꝓprie.⁊ demū idem voluit Matthe.de afflic. in ꝯstitu. re-
gni in ꝯstitu.ꝙ lr̄as.lib.iij.sub quarto nota.post Andre.de iser.
ibi ſm ꝙ ipse refert.¶Et sic ex his auctoritatibus ꝯstat magis
cōmunes opi.esse vt ꝓbationes in causa falsitatis ad ꝯdemnan
duꝫ dēant de necessitate ꝯcludere,⁊ non sufficere solā suspitionē,
10 †esset.n.satis durū ⁊ iniquū quem de falso dānari ex sola suspi-
tione,attento maxime grauissimo preiudicio qō ex tali ꝯdemna
tione homini inferᷣ,perdit.n.honoreꝫ efficiᷣ infamis,⁊ amplius
homo non vrᷣ esse cuꝫ sit sine fide,ꝓut hec ⁊ alia plura ad ꝓposi-
tū tradit Jo.de ana.in rub.extra de crīe fal.in ver.est ēt sciendū,
ꝙ crimen falsi est adeo abominabile ⁊c.⁊ Matthe. de afflict.in
decis.regni neapo.decis.ccccliij.fuit per illustrem.ꝓpe fi.sub nu-
me.xxiij.Et sicut ista opi.videᷣ magis cōis ita etiā vrᷣ de iure ve-
11 rior rōne predicta.¶†Non obst.d.l.iubemus.C.de ꝓba.qr lo-
quiᷣ quoad retentionē ꝑsone,vt pꝫ ibi,quasi falsarios eē detinē-
dos,⁊ de sili detentione loquiᷣ ēt tex.in.c.in memoriā.xix.distin.
vt dclarat Deci.in.d.c.porrecta.¶Nec ob.ꝙ in.d.c.porrecta.
dicaᷣ,punias tanꝗ falsitatis actores,qr illud intelligi dꝫ si legiti
me ꝓbaᷣ qr intelligiᷣ prehabita cause cognitiōe,vt egregie ibidē
declarat deci.¶Scdo ēt ad argm̄ rñderi pōt ꝙ dictum Archi.
⁊ socioꝝ(si veꝝ sit)ꝓcedit nisi ꝯ̃rium ꝓbareᷣ,⁊ sic de falso impu
tatus se a tali crimine imunē esse ostenderet ⁊ ꝯtra suspitionem
veritas demonstreᷣ,vt dclarat Host.in sum.de crimi.fal. in ver.
qualis ꝓbatio in ea requiraᷣ.Immo ipsemet Archi.ita dixit in
d.c.in memoriam.ita ēt dixit Jo.de ana.in rub. de crimi.fal. ꝓ-
12 pe fi.†Et similr̄ ita tradit Alex.in.d.ꝯsi.lxxvij.in ꝯ̃rium allega-
to ⁊ fere omnes vbiqꝫ,qui dñt falsitatis suspitionem pro falsita-
te haberi imediate dñt nisi veritas in ꝯ̃rium ostendatur,vel simi
lia xba,ex quo manifeste colligiᷣ imputatū de falso oīno admit
tendum ad ꝓbandum de sua innocentia,vt sic veritatem ꝯtra su
spitionem ostendere possit,⁊ ita ꝓprie dōm est in casu nostro de
13 Magnifico Joā.antonio saraceno. ¶†Non obst. modo scōm
ꝯ̃rium qr rñdeᷣ ꝙ recte intelligendo nihil facit,⁊ in primis dico
ꝙ illud ꝓcedit tantuꝫ qñ tractareᷣ an possit qs vti illa scriptura
quā ex ꝓcessu extraxit,⁊ ꝯcluditur ꝙ non loquendo tñ in termi-
nis.l.⁊ doctrine in ꝯ̃rium allegate,non aūt ꝓcedit si queraᷣ vtrū
de falso sit puniendus,⁊ pro falsario hn̄dus, illud enim dici non
pōt,vt per glo.⁊ doc.determinaᷣ in.d.l.si aduersarius.C.de fide
instru.in ꝓposita aūt.q.pro nunc solum disputaᷣ vtꝝ.d.do.Jo.
anto.admittaᷣ ad docendū de innocentia sua respectu criminis
falsitatis eidem obiecti,si.n.talis extractio non sufficit ad ꝯdem
nandū,vt ibi tradiᷣ non video si de tali delicto tractetur cur nō
debeat admitti ad ꝓbandū se ab ipso delicto innocentissimū esse.
¶Preterea ⁊ melius scdo loco rñdeᷣ ꝙ allegata in ꝯ̃riuꝫ ꝓce-
dunt solū qñ ille qui extraxit id fecit expresse dicendo se amplius
nolle vti instro aut scriptura extracta,sed ei renūciauerit vt aper
te ꝓbatur in.d.l.si aduersarius,⁊ ita docto.ibi intelliguntᷣ loqui,
hoc auteꝫ non ꝯtingit in casu nostro qr dñs Jo.antonius nec di
cte scripture renunciauit , nec etiam dixit aut protestatus fuit se
amplius nolle ea vti veluti non vera sed falsa , illud enim nunꝗ
confessus est,sed vt in puncto dicitur cum aduersario suo conue
nit vt extraheretur dicta scriptura,⁊ perinde habereᷣ ac si pro-
ducta non fuisset.Ex hoc tamen non debet inferri ꝙ non possit
do.Joan.anto.de nouo eaꝫ ꝓducere ⁊ illa vti quatenus iustitia
patiatur si sibi visum fuerit modo de veritate scripture doceaᷣ.
¶Et hoc eo maxime dōm est qr in ꝓposito nō obijciebaᷣ de fal
sitate illius scripture in se,qr verā eā esse ⁊ ab Alexādro horatij
scriptā ⁊ ꝑ Camillū pānolinuꝫ,⁊ Baptistam crinellū subscriptā
fuisse aduersarij ꝯfessi sunt,sed tñ dixerūt eam suspectā de falsifi
catione in illa interlineatura ⁊ cassatione.Dico.n.ꝙ in eiusmodi

casu non pōt de falso damnari,sed scriptura careret viribus nisi de eius veritate doceat᷑ per ea que egregie tradit Alber.gādi.in suo trac.de malefi.in ti.de falsar.i.col.ꝑpe fi.in ꝟ.ſ3 pone inſtrm̄ simpl'r ꝑductū.nā cū loquat᷑ qn̄ ſup euidenti ſuſpitiōe falſitatis ſit lata ſnīa vt p eū,fortius idem dōm eſt in caſu iſto vbi ſolū3 illa ſcriptura fuit de ꝯſenſu partiū extracta vt.ſ.⁊ iſtud fundat᷑ in eo ꝙ ſcriptura non ꝓbat᷑ falſa,ſed tm̄ de falſo ſuſpecta ſicut in caſu Gandini ꝯtingebat de inſtrō ⁊ eius doctrinā in hoc v᷑ approba re Fely.in.c.ꝑñtium.iij.col.in.ij.ꝯclu.in fi.vbi in ver. ⁊ adde ꝙ not.Gandi.extra de teſti. Et qꝛ de his plene ſcripſit excellentiſſi mus Cōſulens vlterius nō inſiſtā,ſed ꝯcludo abſq3 aliqua heſi tatione.d.Jo.anto.oīno admittendū eſſe ad ꝓbōnem ſue inno centie,⁊ ſic ꝙ caſſatio ⁊ interlineatura de qbus agit᷑ nō ab eo fa cte fuerunt,ſed ab Alexandro Horatij,qui ſcripturā illā fecit,⁊ īmediate poſtq̄3 illā fecerat.Hec de.i.q. ¶ Circa ſcdā3.q ꝯclu dendū puto vna cū excellentiſſimo Conſultore lr̄as remiſſorias oīno eſſe ꝯcedendas ꝑdicto do.Jo.antonio,ꝓut alias iā3 mēſis eſt,vel circa ſup iſto particulari articulo plene ſcripſi,⁊ ita ꝯſului ꝯſiliū meū ſignatum ꝑtibus tradidi,ideo ad ibi dicta me refero. ¶ Capio mō tertiā.q.in qua breuiter ⁊ ꝯcluſiue loquendo arbi troꝛ ꝙ ꝑdicti Alexāder horatij ⁊ Baptiſta criuellus poſſit cir ca ꝑdicta ꝓhibere teſtimoniū,ita vt fidē faciāt nō obſtāte ꝙ repu tent᷑ falliti,ꝓut plene ⁊ iuridice,vt puto,per do. Cōſultorē oſten

14 ſum fuit.†nā l3 ex eo ꝙ pro fallitis habeant᷑ videant᷑ apud gra ues hoīes aliqua infamia laborare,ſeu dicant᷑ notati infamia fa cti.⁊ ꝑp illud forte repellant᷑ a teſtificando in cā c̄riali aduerſus accuſatos,vt per Bar.⁊ alios in.l.i.C.de ſum.trini.⁊ fide cath. ⁊ tradit Jo.Crot.in trac.de teſti.in.iij.car.ver.circa infamiā fa cti ⁊c.tm̄ nō repellunt᷑ in cauſis ciuilibus,ꝓut eſt cā de qua agi mus l3 aliqd de fide diminuat᷑,vt vult glo.in.l.ij.§.due cauſe. de carbo.edic.⁊ tradit᷑ per Bar.in.l.ij.ff.de ſenato. per Jaſ. in.l.i. col.fi.ver.ꝑmus eſt.C.de ſum.tri.⁊ fide catho.in.i.lect.⁊ ēt in.ij. col.xj.ver.circa ſcōm,⁊ per cano.in.c.teſtimoniū. de teſti. ⁊ ꝓ re gula tradit Crot.in.d.tract. de teſti.car.ix.in ver.xij.queritur. ⁊

15 Stepha.aufre.in deciſ. capelle Toloſane.in.q.clxxij. ¶ †Et l3 videat᷑ aliquo modo agi in caſu iſto de crimine falſi.ſ.per viā ex ceptionis,tm̄ ex quo ꝑdicti teſtes ꝓducunt᷑ nō ad ꝓbandum cri men ꝯ imputatū de tali crimine,ſ3 ex aduerſo ad ꝓbandā inno centiā inculpati.i.ad ꝓbandū factū ex quo talis innocētia reſul tat,dēnt oīno admitti,cū ad tale3 finē ēt teſtes alias ihabiles ad mittant᷑ veluti domeſtici,ſeu familiares ⁊ ꝯcubicularij,iuxta do ctri.Spec.in tit.de inqſi.§.i.ver.ſed nunqd reus.⁊ tradit Alex. in ꝯſi.xxiiij.Animaduerſis his.col.pe.ver.⁊ fortius dicit Spe. lib.ij.cum ꝯcoꝛ.alleg.per dn̄m Cōſultorem. Et vltra eum ita fir

16 mat Crot.in.d.tracta.de teſti.car.ij.col.iiij.ver.iiij.fallit. ¶ †Et maxime hoc dōm eſt in caſu iſto,qꝛ predicti Alexāder,⁊ Bapti ſta examinandi ſunt ſup his, que ab eis geſta ſunt, eo enim caſu etiā infamis infamia iuris,qui oīno a teſtimonio ſolet repelli eſt admittendus,⁊ fidem facit vt egregie firmat Pau. de caſt.in.l. ij.§.ſi abſens.ff.ſi ex noxa.cau.aga.⁊ in hoc caſu cum Pau.trā ſit ibi Alex.⁊ ſequit᷑ Jaſ.in.l.i.colum. pe.in ver.ſcōo fallit.C.de ſum.trini.⁊ fide catho.in ꝑma lect.⁊.ſ. per Cōſultorem dictum fuit. ¶ Et l3 hoc in infame infamia iuris apud aliquos hēat du bitationē. Tn̄ ſi ſit infamia facti tm̄,vt in caſu nr̄o de plano ꝓce dere d3,cum oīno alias admittat᷑,⁊ hoc ꝙ de ſuo facto deponat faciet vt nihil de fide eius diminuat᷑,vt aliqd plus fidei in ſe ha beat,ꝓut ꝯuenit,iuxta tradita per Pau.de caſt.in.l.quicūq3. in fi.C.de ſer.fugi.cum ꝯcoꝛ.vt per patruū ⁊ dn̄m meū Soci. in cō ſil.xxviij.Uiſis teſtibus.ij.col.ver. tertio qꝛ illi ſacerdotes.iij.vo lu.⁊ per Deci.in ꝯſi.cccxlij.Jn cauſa partus.ij.col.ver.⁊ alterca tio dictaꝝ mulieru3. ¶ Preterea ēt ꝙ predicti teſtes dēant ad mitti ⁊ fidem hr̄e ſuadet᷑,qꝛ ſunt examinandi ſup eo, qō fere nul lis alijs pōt eſſe notum , ⁊ qō ex ſui natura habitu ⁊ actu plures teſtes hr̄e non poterant,v3,vtrū caſſatio ⁊ interlineatura de qua agitur fuerit facta ſtati3,⁊ incōtinenti facta ipſa ſcriptura, ⁊ per eum qui eam ſcripſit. Ad id enim teſtes nō fuerunt aliqui voca ti,nec veroſimil'r ſolent vocari,cum talis ſcripture fides ⁊ proba tio ꝯſiſtat in ſubſcriptionibus ꝓꝑia manu illoꝝ qui obligabant᷑

17 factis. ¶ †Dico enim ꝙ etiā alias inhabiles in ſimili caſu ad mittunt᷑,qꝛ dicunt᷑ in ſubſidium admitti,ita voluit Bar.⁊ ſequū tur a'ij in.d.l.i.C.de ſum.trini.⁊ fide catho. vt ibi per Jaſo.in.ij. lectu.col.xj.ver.item no. ꝙ dicit Bar.⁊ in ſpecie loqūtur ibi do cto.de infamibus,vt per eos,idem firmat in ſimili ⁊ alios alle gat per Deci.in dicto ꝯſil.cccxlij.ij.colū.ver.ad hoc rñdetur di

18 cens,ꝙ de hoc eſt cōmunis regula. ¶ †Et ꝙ infamis iſamia fa cti in ſubſidium admittat᷑ in teſtem etiam vbi alias non admitte retur firmat etia3 Crot.in dicto tracta.de teſti.car.iij.ij.col.ver. ſcōo fallit in ſubſidium. ¶ Et ꝯcluſio predicta eo magis ꝓcedit in ꝓpoſito , qꝛ vt ſperatur teſtes predicti deponent id qō eſt ve roſimile,⁊ pluribus coniecturis, ⁊ qdem vrgentiſſimis compro bat᷑,vt patebit ex dicendis.ĵ.in ſeq.qōne,v3, ꝙ cancellatio ⁊ in terlineatura de qua agit᷑ fuerit facta per Alexandrū horatij,qui totam ſcripturā illam ꝓꝑia manu fecit ita vt ceſſet omnis ſuſpi

19 tio aduerſus do.Jo.antoniū.†nam qn̄ cum teſte qui alias nō eſt omni exceptione maioꝛ,ſeu de cuius fide aliqd diminuit᷑ ꝯcurrit alia ꝓbatio digna omni fide puta alius teſtis note ⁊ ſpectate fi dei aufert᷑ ab eo omnis dubitatio,⁊ eius dictu3, ſeu fides ſupple tur per ſupabundantiā fidei alterius teſtis , vt eſt doctri. Bald. in.l.ſi qs ex argentarijs.§.cogent᷑.ff.de eden.cum ꝯcoꝛ. vt p Ja ſo.in.d.l.i.ij.lectu.col.xij.ver.ite3 inquantū dicūt doc.C.de ſum. trini.⁊ fide catho.⁊ per Crot.in dicto tracta. de teſti. car.ij.col. iiij.ver. tertio limita. ⁊ car.ix.col. iiij.ver. nota tamen ꝙ ſi teſtis infamis. ¶ Et quod dicit᷑ de ꝯteſte ſūme, ac ſpectate fidei dicen dum eſt etiam de ꝯiecturis pluribus ꝓbabilibus, ⁊ maxime vr gentibus per locum ab identitate rationis,iuxta.l.illud.ff.ad le gē aquil.l.fi.C.ad.l.falci.⁊.c.ꝯſtitutionem.de regula.lib.vj.cum ſimi. ¶ Ex his itaq3 ⁊ alijs deductis per dn̄m Cōſultorē vna cū eo ꝯcludo ꝙ Alexāder,⁊ Baptiſta ꝑfati poterunt in ꝑn̄ti cauſa examinari,⁊ eis erit adhibēda fides. ¶ Qō ēt vel ex eo ſuadet᷑, qꝛ deponēdo vt ſperat᷑ ſ3 ꝙ.ſ.dixi dicent᷑ deponere ꝯtra ſeipſos maxime Alexander,nā ſi vnq̄3 venerit ad melioꝛē fortunam te nebit᷑,⁊ ipſe vigoꝛe ſue ꝓmiſſionis inquantū facere poterit argu. l.iiij.in prin.ff.de ceſſ.bono.⁊ coꝝ que tradunt doct. in.l.i.C.qui bon.ced.poſ.ꝓpter quod veroſimile cuilibet fieri d3 ꝙ ita depo

20 nendo ſolum pro ipſa ꝟitate(que oīa vincere d3) deponet,†ne mo enim deierabit ⁊ falſum deponet ad dānum ipſius veroſimi liter loquendo, nam ſi hoc lex nō preſumit aduerſus fratres , vt in.c.literas.circa med.ibi preſertim in fratres,de preſump.⁊ tra dit Deci.in dicto ꝯſil.cccxlij.ver.ſcōa ratione ⁊c.minus aduer ſus ſeipſum arg.notatoꝝ per glo.⁊ doc.in.l.preſes.C.de ſerui.⁊ aqua. ¶ Capio modo quartā.q.in qua v᷑ prima frōte dōm pre dicta3 caſſatione ⁊ interlineaturā,(que nunc in ſcriptura de qua agit᷑ reperit᷑,)factā fuiſſe per predictū do.Joan.antoniū ex eo qꝛ

21 apud eum reperit᷑,⁊ ꝑmanſit a tpe quo facta fuit, † nam ſemp ſi qua caſſatio reperit᷑ in aliqua ſcriptura preſumit᷑ facta per eum apud quē erat talis ſcriptura,vt voluit Bal.in.l.ſi vnus. in ver. querit hic Pet.qd ſi neſcitur.C.de teſta. cum ꝯcoꝛ. vt ibi tradit Jaſ.col.fi.ver.limita doctrinā Bar.Et maxime hoc videt᷑ dicē dum qꝛ predicta caſſatio cu3 ſua interlineatura videt᷑ valde vti lis ꝑdicto Jo.antonio,nā ſi legeret᷑ di paſqua ꝑn̄te,vt prius erat ſcriptum,⁊ ſic intelligeret᷑ de nundinis paſcatis epiphanie, que tunc inſtabant nullum ius haberet aduerſus ipſos Camillum,⁊ Alexandrū pro pecunijs de qbus agit᷑ cum ſint date pro nundi

22 nis reſurrectionis,†nā diſpoſitio pro certo tpe facta non ꝓcedit in alio tpe.l.impatoꝛ.ff.de poſtu.⁊.l.ſi ita qs ſubſtituerit cu3 cō coꝛ.de qbus ibi per Jaſo.in.ij.nota.ff.de vulg.⁊ pup.ſubſti.Ue rum cū modo vigoꝛe caſſatiōis ⁊ interlineature legat᷑,di paſqua ꝓxima,⁊ ita ꝟba ſonent de nūdinis reſurrectionis abſq3 dubio predicti Camillus,⁊ Alexander eſſent obligati ſi ſcriptura talis eſſet attendenda pro dictis pecunijs ſic pro nūdinis reſurrectio nis receptis, attento ergo intereſſe predicti Jo.antonij vna cum eo ꝙ talis ſcriptura fuit apud ipſum ſemp v᷑ dici poſſe preſum ptionē eſſe ꝙ ipſe fecerit talē caſſationē cū ſua interlineatura ad ſui vtilitatē,⁊ ad dānu3 predictoꝝ Camilli, ⁊ Alexandri. ¶ Et iſtud v᷑ foꝛtaſſe ꝑſumere ſtatutū de quo in puncto ſub rub.Delli notarij in illo ver.⁊ detti notari nō poſſano ⁊c.nā cū ꝓhibeat no tarios recipe ſcripturas cācellatas aut interlineatas in qbus ca dere poſſit ſuſpitio fraudis,aut falſitatis v᷑ ꝑſupponere cancel lationē,vel interlineaturā factā fuiſſe per ꝑtē ꝓducentē, qꝛ alias de falſitate ⁊ fraude non ꝯuenienter ſuſpicaret᷑, ita ergo videt᷑ in ꝓpoſito dicendu3 ꝙ caſſatio ⁊ interlineatura predicta videatur, ſeu preſumatur facta per ipſum Jo.antoniū qui ſcripturam illā ꝓduxit. ¶ His tamen non obſtantibus ꝯtrarium abſq3 dubita tione de iure verius eſſe arbitroꝛ,⁊ ita ꝯcludo ſtantibus his que in facto narrant᷑ caſſationem ⁊ interlineaturā factā fuiſſe p Ale xandrū horatij,ꝓut ipſe totā ſcriptura3 ſua manu fecit, ⁊ ita oīo preſumendū eſſe,vt ſic oīs tollat᷑ ſuſpicio aduerſus ꝑdictū Joā.

23 antoniū.Et hoc ex pluribus euidenter oſtēdi pōt. ¶ †Et in pri mis ꝑſupponendū eſt in facto ꝙ iter mercatoꝛes celebrant᷑ quo ad pecunias ꝑmutādas,ſeu trāſferēdas de loco ad locū,hoc ē di cere quoad cābia,⁊ ut vulgo d᷑ ql3 anno ꝗtuoꝛ nūdine. ¶ Pri me de mēſe Januarij poſt feſtū epiphanie, que cōiter appellātur nundine

nundine apparitionis, q2 sc3 tunc apparuit stella magis illis ab oriente venietibus ec. vt legit Matthei. ij. ¶ Scde post festũ resurrectionis dñi nři Jesu xpi, ꝛ iste appellant nũdine resurrectionis, seu planiori vocabulo pascatis, cũ ẽm ortodoxã ecclesias in toto christiano orbe festũ tale cõiter pasca vocet. ¶ Tertie vero celebrantur de mense Augusti circa festum ascensionis Marie virginis, ꝛ ab illo mense vocantur, nundine mensis Augusti. ¶ Quarte ꝛ vltime post festũ omniũ sanctoꝝ, ꝛ a tali die appellant nundine omniũ sanctoꝝ, ꝛ sic vulgari sermone si dimandano, fiera di apparitione, fiera di pasqua, fiera di agosto, ꝛ fiera de tutti i santi. Et iste mos cum vbiq3 reperiat pcipue seruatur in ciuitate Lugduni ꝛ in ciuitate Venetiaꝝ. ¶ Et sciendũ est etiã q nundine apparitionis incipiũt Lugduni celebrari statim post festum epiphanie, ꝛ sic die. vij. Januarij, ꝛ durant. xv. dies continuos, ꝛ non vltra, put hec mihi in facto presupponunt. ¶ His ita positis dico q cum in scriptura illa per manum Alexandri Moratij scripta diceret prius per la fiera di pasqua presente (ni fallor) clarũ erat q intelligebant partes loqui de nundinis pascatis, q2 sic verba illa per la fiera di pasqua sonant, qñ eni3 vba per se clara sunt nõ cadit questio voluntatis. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. cum 3cor. de qbus ibi per glo. Si igit de nundinis pascatis intellexerũt, ergo sequit q de nundinis resurrectionis cum nulle alie nũdine sint que sub noie pascatis demonstrant, vt dictũ est, †qñ eni3 dispositio, seu eius verba in vno tantũ verificari possunt valet in eo dispositio perinde ac si de eo nominatim facta fuisset etiã q essemus in odiosis. l. ij. ꝛ ibi tradunt doc. ff. de lib. ꝛ postbu. ¶ Et dicere q imo etiã nundine apparitionis vulgariter appellant la fiera di pasqua, intelligendo de la pasqua di epipbania, put in allegatis supra in 3riũ videt presupponi mihi videt q sit somniũ vigilantiũ, quoniã nullibi reperitur q festum epiphanie dicatur, aut aliquo modo appelletur pasqua, sed simplr dicit epipbania, siue dies epbiphaniaꝝ, vt est tex. ꝛ ibi gl. in. l. omnes. C. de fer. ¶ †Et notandu3 est q in ea. l. fit etiã mentio de pascate p die resurrectionis ex quo colligi potest q epiphania non appellat pasca, nam si id esset sicut ibi Imperator appellauit pasca diẽ resurrectionis, ita pfecto fecisset de die epiphanie non fecit ergo intendit illam diem non dici pasca. argu. l. vnice. §. finaũt ad deficientis. C. de cadu. tol. ꝛ c. ad euidẽtiam. extra de decimis. cũ simi. ꝛ istud (ni fallor) in iure est plusq̃ clarum. ¶ †Et si dicat si non de iure saltem de facto, ꝛ ex cõmuni vsu loquendi dicit ꝛ appellat pasca rñdetur q qui istud asserit cũ sit facti debet pbare, vt voluit Bar. in. l. labeo. ff. d suppel. lega. dum ibi dat modum quo cõmunis vsus loquẽdi pbari debeat, ꝛ tradit Alex. in 3si. xxxvij. Viso themate. v. col. ver. xij. nõ obst. lib. vj. ꝛ Curt. senior in 3sil. ix. Ticinensi statuto. viij. colũ. in fi. ver. ad aliud q vsus loquendi. cum multis 3cord. qui allegari possent, sed iste cõis vsus loquẽdi (vt credo) nec articulatus, nec pbatus est, nec etiã vt arbitror pbari posset. ergo ꝛc. ¶ Et plus dico q non sufficeret pbare apud vulgares epiphaniam appellari pasca, sed oporteret pbare apud mercatores in dandis, ꝛ recipiendis pecunijs ad cãbia esse cõmune3 vsum loquendi, q nundine apparitiõis appellent la fiera di pasqua, qd (ni fallor) nusq̃ fiet cũ cõmunis vsus apud oẽs mercatores sit in 3rium, vt. s. dictum est, †ꝛ in gestis per mercatores cõmunis vsus loquẽdi mercatoꝝ attendi d3, vt tradit Deci. in 3si. vij. Et p tenui. iij. col. in ver. modo põderanda sunt vba. ¶ Sit itaq3 firma 3clu. q vba illa per la fiera di pasqua nũdinas resurrectionis importabant, ꝛ nõ alias. ¶ Quo stante dico q ex sequẽti illo vbo pñte, put p̃mo erat scriptũ non alterabat recte intuentibus sensus pdictus, nam vbum pñte, d3 intelligi rõne pꝑinquitatis, nec est sermo reprehensibilis, nec insolitus, nã si nunc de mense Junij dixero, faciã hoc q̃sto Luglio pñte, non arbitror sermonẽ reprehensibile3, ꝛ credo q oẽs intelligent de pximo, q2 mensis pñs non Julius, sed Junius appellat, ꝛ vbu3 illud pñte, tolerabit rõne instantie, q2 instat ꝛ erit pmus mensis post istũ, ꝛ ẽt ad driam alioꝝ mẽsiu3 Julij qui in futuris annis venient. Sic igit in pposito cũ alie nõ sint nundine pascatis q̃ ille resurrectionis op3, vt verbum illud pñte, intelligat scriptũ rõne instantie nundinaꝝ pascatis, q2 instabant ꝛ erãt prime nundine post illas apparitionis quaꝝ tpe fuit facta predicta scriptura, ꝛ sic mihi videt q si adhuc legeret, presente, nõ fuisset illa scriptura aliter intellecta, q̃ pro nundinis pascatis resurrectionis tunc instantibus, ꝛ quodãmodo psentibus rõne pꝑinquitatis, ꝛ ita arbitror q apud mercatores talis scriptura oino intelligeret, si sup hoc examinarent. ¶ Unde fateor q non sonabat vbum illud, psente, expresse ꝛ clare mentẽ ipsoꝝ 3bentium. Unde vidẽs hoc Alexãder qui scriptura fecit volẽs magis pprijs vbis vti ꝛ re3 claram facere fecit illã cassationẽ ꝛ interlineaturã, vt sic legat, per la fiera di pasqua pxima, †que cũ sit facta gratia declarationis, ꝛ clarioris intelligentie non d3 alterare sensum, nec nouũ qd inducere arg. l. hẽdes pala3. §. sed si non tam ꝛ eoꝝ que ibi dñt doc. ff. de testa. ¶ Et vt mihi fit verosimile cassatio ꝛ interlineatura fuit facta de 3bentium omniũ 3sensu, ꝛ voluntate si nouerũt prius aliter fuisse scriptũ, vel si non nouerũt dicã q illam fecit ipse Alexander, vt clarius ꝛ expressius voluntas 3bentium repiret scripta. vt dcm̃ est. Et ex his sequit q ide3 importaret ꝛ eundẽ sensum hẽnt illa vba, originalia si non fuisset facta cassatio ꝛ interlineatura dum legebat, per la fiera di pasqua psente, qd important ꝛ quẽ sensum hñt nunc cũ cassatione ꝛ interlineatura dum legit, per la fiera di pasqua pxima. ¶ Preterea ꝛ scdo q ptes oino intellexerint de nũdinis resurrectionis vulgariter nũcupatis, la fiera di pasqua, ꝛ non de illis que dicuntur, la fiera di apparitione, ostendit multũ clare ex eo q scriptura facta fuit Venetijs. xv. Januarij, quo tpe de nũdinis apparitionis ẽm 3suetudine3 mercatoꝝ Lugduni cõmorantiũ vt mihi narrat superant tm̃. vj. aut. vij. dies. s. quos esset impossibile accedere de Venetijs Lugdunũ ad suscipiẽda, siue exigenda cãbia, seu pecunias ad cambiũ datas pp maximã locoꝝ predictoꝝ distantiam vt est notu3, nisi more auiũ qs volare voluisset, vel vt aiunt mutatis eqs iter facere pcurasset, ꝛ adhuc n escio an tps suffecisset. ¶ Sed posito q ita fieri potuisset, †tñ non sic dcm̃ est, sed d3 intelligi tps habile ad iter pdictũ ẽm q a lege declarat. s. p quibuslibet. xx. milliaribus d3 vna dies cõputari, iuxta. l. i. ff. si quis cau. l. scire op3. §. aliud. ff. de excu. tut. ꝛ. §. qui. n. insti. eo. ꝛ tradũt cano. in. c. nõnulli. in prin. de rescri. ꝛ in. c. statutũ. §. cũ aũt. eo. ti. lib. vj. Vel forte d3 tps habile reputari ẽm 3suetudinem regionis ꝛ ipsoꝝ mercatoꝝ, vt p gl. ꝛ doc. in. d. c. nõnulli. ꝛ in. d. §. cu3 aũt. Sed neuter ex modis predictis accipiendo illis paucissimis diebus potuisset qs ire Lugdunũ pro dictis cambijs exigendis vt dcm̃ est. Et maxime, q2 tũc tpe facte scripture non fuerũt date tales pecunie ipsi Baptiste criuello, sed solũ fuit pmissum de indẽnitate Jo. antonij p illis pecunijs, quas ipse faciet supra se dari ad cãbiũ pdicto Baptiste. Ex quo 3stat q post dictã scripturã erãt dãde pecunie, put veritas fuit, q2 postea diuersis diebus fuerũt date diuerse sũme pecuniaꝝ ad pdcã cãbia vigore. d. scripture, ꝛ sic ex clara intẽtione 3bentium ẽt pauciores dies q̃ sint vj. aut. vij. remansuri erãt de nũdinis apparitionis ꝛ forte nulli. †Et 3nter sequit, nisi qs velit seipm admodu3 decipe q predicti 3bentes nõ potuerũt intelligere de ipsis nũdinis appitionis, q2 tunc dicerent voluisse q̃si impossibile, q nõ est dcm̃, iuxta. l. lucius. §. pe. ff. ad muni. cũ simi. ¶ Et plus ẽt dico q si eo mõ intellexissent viderent voluisse gerere actũ inutile3 ꝛ nullius mometi, q2 si Camillus, ꝛ Alexãder nõ fuissent obligãdi nisi p pecunijs q̃ ad cãbia darent recipiende, seu exigẽde in nũdinis apparitionis in ciuitate Lugduni, ꝛ illud tam breui tpe fieri nõ poterat, vt dixi, sequit q nullo mõ potuissent obligari, ꝛ ita dicerent, actũ nullu3 fecisse, q non 3uenit dicere, †q2 semp qlibet in suis actibus credunt eos voluisse gerere validos ꝛ nõ frustratorios p reg. l. quoties in stiplonibus. ff. de vbo. obli. ꝛ. l. quotiẽs. ff. de reb. dub. facit. l. iij. in pñ. ff. de mili. testa. ꝛ. c. cũ olim. ppe fi. ibi in elusionem apls donatõis ꝛc. de sen. ꝛ re iudi. †Et ad hoc q si de tali tpe intellexissent pp impossibilitate3 dicerent eoꝝ actus ꝛ oblo nullius momenti facit. l. iij. §. si qs ita. ff. de eo qd cer. loco. dũ ibi dicit q si Rome existens stipulet hodie dari Carthagine inutilr stipulatur pp impossibilitatẽ. ¶ Hinc est q si in tali stiplone nõ esset expressum tps censeret tacite adiectũ illud tps quo cõmode pmissu3 expleri posset, vt. d. §. si qs ita. ꝛ. l. interdũ. in pñ. ꝛ. l. 3tinuus. §. cũ ita. ff. de vbo. obli. ꝛ hoc ne alias si presens tps intelligeret per regulã. l. in oibus oblonibus. ff. de reg. iur. ꝛ. l. eũ qui. §. quotiens. ff. de vbo. obli. stipulatio redderet inutilis 3tra verosimilẽ mentem 3bentium, sic itaq3 sequit ex istis in pposito nr̃o q vbi alia non vrgerent ptes non possent dici intellexisse de nundinis apparitionis, que tũc currebãt, merito ergo 3cludi debet quod oino intellexerũt de nundinis resurrectionis tũc prime futuris. ¶ Tertio istud idem demõstrat ex 3suetudine cambiãdi vt sic dixerim, nam inter mercatores stilus est ꝛ 3suetudo q pecunie ad cambia recipiant, de nũdinis in nundinas, verbi grã, accipiã. x. marcos auri in nũdinis Augusti restituendos in nũdinis oium sanctoꝝ, vel quid simile, non aũt est de more q nundinis Augusti accipiam eisdem nundinis restituturus. ¶ Et ista consuetudo habet secum naturalem rationem, siquidem ista cambia fieri solent pro vsu ꝛ commoditate recipientiũ, nã interim pecunijs receptis vtuntur pro suis necessitatibus ꝛ negocijs oppoꝛtunis.

¶ Et licet fortasse aliquã fuerit visum ɔtrarium, tñ illud ꝓcedere potuit aliqua particulari rõne, ⁊ expresse apparere debuit ex verbis, ex qbus apparebat recessum a cõmuni ɔsuetudine cãbiandi. 33 † At vbi ita expresse nõ appareat ɔ̃rium valere dz argm̃ a tali ɔsuetudine, vt sic id factum credatur qd̃ fieri solitum est. l. certi ɔditio. §. si nũmos. ⁊ ibi tradunt Bar. ⁊ alij maxime Jas. in tertio nota. ff. si cer. pet. not. glo. ⁊ ibi tradunt doc. in. l. i. C. de arbi. ⁊ in. l. neq; natales. vbi Bald. C. de ꝓba. cum simi. de qbus per Hippo. de marsi. in singu. suo p̃mo. argumentũ a cõiter accidentibus, ⁊ per Jaso. in. d. §. si nũmos. ¶ Unde cũ in ꝓposito reducat in dubiũ pro qbus nũdinis essent accipiẽde pecunie de quibus indẽnitas ꝓmittebat̃ predicto Jo. antonio saraceno ex quo accipiebant̃ tpe nũdinũ appitionis credendũ est si ex alio res eẽt dubia ꝙ veniebãt accipiẽde pro futuris nundinis, vt. s. pro futuris nũdinis venirent restituende, ⁊ ɔ̃ter pro nundinis pascatis resurrectionis, q2 sic cõiter inter mercatores fieri solet, ⁊ ita hoc modo arguendi in simili vtit̃ Bal. in. l. cũ in te. C. de dona. ante 34 nup. in ver. modo hic occurrit alia dubitatio. ibi, tu dic ⁊c. † illud enim qd̃ est ɔsuetum fieri presumit̃ esse factũ vt inqt Bald. in. l. neq; la. i. C. de nup. vbi ẽt in simili ita arguit., ⁊ istud argumentũ in ꝓposito nostro vbi recte ɔsideret̃ (ni fallor) ɔcludentissimũ videbit̃. ¶ Attento maxime ꝙ Baptista Criuellus erat mercator de lapidibus ꝓciosis, ⁊ carẽs hic pecunia eã querebat, vt circa p̃dictos lapides se exerceret, put mihi asserit̃, esse notissimum oibus eum cognoscẽtibus, qd̃ certe facere minime potuisset, si in nũdinis apparitionis pecunie per eũ recipiẽde fuissent restituende, q̃m quasi incõtinenti fuissent restituẽde, ita vt nec ei date viderent̃ arg. l. qui sic. ff. de solu. ¶ Quarto veritas p̃dictoꝝ ꝓbat̃ ex eo ꝙ post dictã scripturã secutũ fuit, nã diebus imediate sequentibus accepit p̃dictus Baptista plures marcos auri ad cãbiũ exp̃sse pro nũdinis pascatis resurrectionis hoc est dicere, ad restituirli per la fiera di pasqua in Leone, ⁊ ita de hoc facte fuerunt lr̃e solite mercatoribus Lugduni cõmorãtibus directe ꝙ soluerent in p̃dictis nũdinis pascatis ⁊c. Et totum id fiebat predicto Jo. antonio sic ordinãte ⁊ se obligante, qui id faciebat ɔfisus in p̃missa eidẽ sua indẽnitate per p̃dictos Camillũ ⁊ Alexandrũ. ¶ Et plus ẽt vt mihi asserit̃ in libris Uenete rõnis ⁊ societatis p̃dictoꝝ Camilli, Alexandri, ⁊ socioꝝ reperiunt̃ scripte ⁊ distincte partite de qualibet quãtitate quã. d. Camillus accipiebat ad cãbiũ per Leone ⁊ p la detta fiera di pasqua. Et ita de istis in talibus libris fit exp̃ssa mentio tanq̃ ꝙ predicti Camillus Alexãder ⁊ socij sup tali re p̃tenderẽt interesse, ꝙ ex eo solũ erat, q2 de indẽnitate ꝓmiserant p̃dicto Jo. antonio, ⁊ ita sciebant se teneri ꝙ certe nõ fuisset si noluissent obligari in talẽ casum, sed solũ q̃n pecunie recipent̃ ꝓ nundinis appitionis, nã tũc ad eos nihil pertinuisset de receptis per la fiera di pasqua, ⁊ ita verosimilr̃ de eis nõ fecissent aliquã mentionẽ in eoꝝ libris. Unde cũ exp̃sse sic sentirent, cuilibet sane mẽti v̇isimile fiet eos sciuisse se teneri, ⁊ ɔ̃r ꝙ scriptura de quo agit̃ loq̇bat̃ de pecunijs, ita per la detta fiera 35 di pasqua recipieñ. ¶ † Et qd̃ v̇isimile est dõm ⁊ ɔcludendũ est, ⁊ ꝓ v̇o haberi dz. l. cũ res. in p̃n. ff. de le. i. l. iulianus. §. preterea. ff. de act. emp. ⁊. c. solicite. de resti. spol. sicut per ɔ̃rium ꝙ nõ est v̇isimile nõ est credendũ aut recipiendũ. l. nõ est v̇isimile. ff. qd̃ met. cau. cũ simi. imo ꝙ est remotum a v̇isimili dr̃ hr̃e imaginez falsitatis, vt inqt Bald. in. l. i. iij. col. C. de ser. fugi. Alex. in ɔsil. xxvij. Jn cã ⁊ lite. in fi. ij. vol. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de cõdi. ob cau. ⁊ Deci. in ɔsi. dcx liij. Uiso ⁊ plecto. ij. col. ¶ Et non est dubiũ libris p̃dictis fidez esse dandã ɔtra ipsuz Camillũ ⁊ socios, ꝓut tradũt Bar. ⁊ alij in. l. admonendi. ff. de iureiur. ⁊ cano. in. c. i. de fide instru. ⁊ fuit dc̃m glo. l. qdã. §. nũmularios. ff. de eden. in ver. decurrit̃. ⁊ Bar. in. l. nuda. ij. col. ver. circa scd̃m. ff. 36 de dona. ¶ † Ex his ergo que secuta sũt ipsaz scripturã declarat̃ qualis fuerit in ipsa intentio ɔ̃hentium cũ voluntas ⁊ intentio ẽt facto declaret̃. l. paulus. ff. rez rat. hab. ⁊. l. reprehẽdenda vbi gl. ⁊ doc. tradunt. C. de insti. ⁊ substi. sub ɔdi. fac. cũ simi. ⁊ talis presumitur origo cause qualis sequit̃ effectus f̃m Bal. in. l. si certis annis. iij. col. C. de pac. q ẽt paulopost dicit ꝙ posterior euentus format̃ a p̃mordio tituli, iuxta. l. i. C. de iponen. lucra. descr. li. x. ¶ Et sic in ꝓposito nr̃o ispectis his que secuta sunt, de qbus. s. aperte arguit̃, ⁊ ɔcludendũ est ꝙ in illa scriptura ɔ̃hentes oino 37 intellexerunt de nundinis resurrectionis, † actus eniz qui sequit̃ declarat intentionẽ in actu p̃cedenti, vt inqt Bar. in. l. cetera. §. si. ff. de lega. i. ⁊ tradit Deci. in ɔsi. clxxxix. Letatus sum. iij. colũ. in ɔsi. cccclxxj. Plene ⁊ subtiliter. iij. col. ver. non obst. si dicatur, ⁊ in ɔsi. cccclxxvj. Cõclusionem. post princ. qd̃ est subscriptio ad vnum ɔsiliuz meũ. Et dr̃ istud argumentũ a posteriori vt in simili declarat Bal. in. l. multũ interesse. i. col. v̇. venio ad scd̃az partem. C. si qs alte. vel sibi. hoc est dicere posteriora declarant p̃cedentia. ¶ Si igit̃ predicti ɔ̃hentes voluerunt loqui de nũdinis resurrectionis. Et ideo dixerunt, per la fiera di pasqua. vt iam dixi sequit̃ ꝙ in aliquo illa scriptura non dr̃ alterata ex eo ꝙ nunc legit̃, di pasqua ꝓxima, sed potius magis declarata mens ɔ̃hentiũ q̃s prius esset dũ legebat̃, di pasqua p̃nte, tam et si arbitror ꝙ ẽt si eo mõ legeret̃, eũdez sensuz hr̃ent illa v̇ba f̃m ꝙ. s. deductũ fuit. ¶ Et ex istis oibus inferendũ est ꝙ cassatio ⁊ interlineatura p̃dicta p̃sumit̃ fcã nõ aio falsificãdi aut fraudãdi quẽpiã, sed aio magis ɔclarãdi, ⁊ clarius exprimẽdi ɔ̃hentiũ itentiõez a quo 38 cũq; fcã fuerit, † sz vt. s. dc̃m est credendũ est, ꝙ fcã fuerit p illuz Alexãdrũ Horatij, q totã scripturã illã ꝓpria manu fecit, ⁊ p̃sumendũ est ꝙ incõtinenti fcã fuerit cũ sit ɔnexa, seu vnita cũ ipsa scriptura, siue ps eius tm̃ ꝙ in fili ɔcludit Bal. i. l. i. in fi. ff. d his q in test. delen. ¶ Et statibus p̃dictis ꝓut de iure ꝓcedere vnr̃ ⁊ ego v̇issima arbitror infert̃ cessare oẽm suspitionẽ alicuius falsitatis ɔ̃ p̃dictũ do. Jo. antoniũ saracenũ ẽt si ipse talez cassationẽ 39 fecisset, qd̃ tñ absolute est falsum. Nã falsitas dici nõ põt, in qua v̇itas subalr̃ loquẽdo nõ imutat̃. l. qd sit falsuz. ff. ad. l. corne. de fal. ⁊ in auc. de istru. cau. ⁊ fi. in p̃n. Jn qua dolus nõ est. l. nec exẽplũ. C. ad. l. cor. de fal. cũ ɔcor. vt p Hippo. in ɔsi. cxj. Clementissimi Dei. iij. col. v̇. ad ɔfirmatiõez. Et q nulli nocere põt, nec facienti ꝓdest. l. damus. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. dñt. C. ad. l. cor. de fal. ⁊ declarat Bal. in rub. C. de fide istru. v. col. v̇. ⁊ ɔfirmat̃ q2 cũ nõ dicat̃ falsa. ⁊ tradit Alex. in ɔs. liij. Jn cã ⁊ lite. iij. col. v̇. p̃terea falsuz nõ cõmittit̃. vij. vol. ⁊ plene ꝓseqt̃ Hipp. d marsi. i ɔsi. lxxvij. Dñs labia mea apiat. ij. col. v̇. scd̃o ɔcurrit alia ɔiectura. ¶ Ex iaz dictis. n. appet in casu isto v̇itatẽ nõ fuisse mutatã p illã cassatiõez ⁊ iterlineaturã respcũ subẽ ipsius scripture, sz potius declaratã, itez dolũ nullũ interuenisse eius q cassauit, nullũ inde emolumentũ ad eũ ꝓuenire posse, nec alteri dãnũ inferri ex tali cassatõe ⁊ iterlineatura, ergo in ꝓposito nulla põt falsitas p quẽq̃ cõmissa ɔsiderari, ⁊ p̃sertiz p. d. do. Jo. antoniũ p quez ẽt (vt credo) nõ fuit facta dicta cassatio ⁊ interlineatura vt iam dc̃m est. ¶ Et ꝙ per eũ nõ sit facta aliqua falsitas manifeste suadet̃ ex legalitate 40 ⁊ bona fama ipsius ltime vt mihi asserit̃ ꝓbata, † nam bona fama alicuius etiã in genere ltime ꝓbata purgat omnẽ suspitõez si qua esset, imo ẽt purgaret omne indiciũ criminis ⁊ male fame si qd̃ eẽt ɔ̃ dc̃m do. Joã. anto. vt voluit Gandi. in suo ope malefi. f̃m ꝙ refert ⁊ sequit̃ Bal. in. l. ea qdem. col. pen. ver. itez quero an infamatus. C. de accusa. ⁊ ita etiã p̃dictos referendo vult do. Bartho. veronen. in ɔsi. xl. Lucius ciuis ɔsiliarius, mihi. xix. colũ. ver. sed vnũ aliud est qd̃ posset, nisi tñ mala fama in specie aliquibus exterioribus circũstantijs esset iustificata. put etiã ⁊ preallegati dixerũt qd̃ certe nõ reperit̃ in casu nr̃o, q2 nihil est ꝙ cõtra ipsuz Joã. antoniũ vrgeat, sed potius oĩa suadent cassatiõez cũ sua interlineatura factã fuisse per Alexãdrũ predictũ solũ ea rõne, vt sic clarius volũtas ɔ̃hentiũ exprimeret̃, vt. s. deductum 41 fuit. ¶ † Et ꝙ bona fama ipsius inducat p̃sumptiõez sue inocentie etiã ꝙ aliqua ɔ̃ eũ facere viderent̃ faciũt plura cumulata per Hipp. in ɔsi. xxxiij. Sũmi numinis. iiij. col. ver. opat̃ etiã. ¶ Et maxime hoc dõm est, q2 etiam si qua esset dubitatio in dubio semper capi dz iterpretatio que facit quẽ imunẽ a delicto, ⁊ in specie circa crimen falsitatis de quo nũc agit̃, vt voluit Bal. in. l. iurisgentiũ. §. qd̃ fere. ff. de pac. Alex. in ɔsil. lxx. Uiso ꝓcessu. ij. colũ. ver. accedit q2. i. volu. cuz ɔcor. plene cumulatis p Hippo. in cõsil. xxj. Uocẽ meã exaudi. ij. col. ⁊ de his plura dicta sunt. s. p do. Consultorem, ideo vlterius non insisto, sed ad eum me remitto. ¶ Hoc demũ addito ꝙ prudenti, ac sensato viro nunq̃ fiet verosimile ꝙ Joã. antonius p̃dictus vir ꝓfecto prudẽtissimus ⁊ in mercatura optimi iudicij si falsitatẽ aliquã cõmisisset, vel cõmittere decreuisset sub clipeo tm̃. d. falsitatis suo piculo fieri fecisset exbursationẽ tã magne quãtitatis, attento maxime, ꝙ si falsitas illa fuisset euidens ⁊ oibus apperet, vel saltez cito fuisset detegenda, ꝓut plurimũ in falsitatibus ɔtingit, vt experiẽtia efficax rerũ magistra demõstrat. c. quam sit. de electio. lib. vj. non enim tunc prudens, ac sagax mercator debuisset dici, sed potius fatuus, ⁊ sui patrimonij iactator ɔtra p̃sumptionẽ iuris, iuxta. l. cuz de indebito. ff. de ꝓbatio. ⁊ ita naturaliter ɔsiderando arbitror quẽlibet virum bonũ, ac iudicem circunspectũ existimaturũ nullam 42 falsitatẽ cõmissaz fuisse per p̃dictũ Joã. antoniũ, † eteniz satis est allegare nãlem rõnem vt videt̃ text. in. l. scire oportet. §. sufficit. 43 ꝓut eum ibi põderat Bald. ff. de excusatio. tuto. ¶ † Hinc dixit egregie Jsern. in ꝓemio feud. col. pen. ꝙ nãle ac rõnabile aliqd 44 dictum dz ita mouere iudicem sicut ipsa. l. ¶ † Et alias dicebat Aristo.

Aristo. ꝙ infirmitas intellectus est querere legem vbi aliqd naturalr̃ sentimus, ꝓut eũ refert ⁊ sequit̃ Ang. in ɔsi. cclxxiiij. Thema sup quo ꝓpe fi. ver. ⁊ eodem modo rñdet̃, ⁊ alibi ẽt vt tradit Jas. in auc. si qua mulier. in. iij. col. ver. ⁊ per Bal. facit. C. ꝺ sac. san. eccle. ¶ Ex p̃dictis ergo (multis aliȷs pretermissis gr̃a breuitatis) ɔcludendũ est nullã falsitatẽ cõmissaȝ esse ꝑ dñm Jo. antoniũ ẽt si ꝑ eũ fuisset facta cassatio p̃dicta cũ sua interlineatura, ꝙ tñ absolute negat̃ ⁊ ɔcludit̃ ꝙ saltẽ p̃sumptiue fuerũt p̃dicta facta ꝑ Alexandrũ Horatiȷ clarioris itellectus ⁊ maioris exp̃ssionis ẜm ꝙ. s̃. deductũ fuit. ¶ Nõ ob. modo allegata. s̃. in ɔ̃rium qm̃ ex p̃dictis vbi recte oĩa ɔsiderent̃ clara resolutio fere oium ɔ̃rioꝝ ꝑcipiet̃. Nã dũ p̃mo dicebat̃ ꝙ cassatio p̃sumit̃ facta per eũ penes quẽ scriptura repit̃. Rñdet̃ illud ꝓcedere p̃sumptiue, ⁊ sic vbi ɔ̃rium non appeat, sed in ꝓposito nr̃o ɔ̃rium satis ꝓbabiliter appet, vt. s̃. est dictũ, ergo ⁊c. ¶ Et si dicat̃ ꝙ ẽt ɔ̃rium soluȝ p̃sumptiue est ostensuȝ rñdet̃ p̃mo, ꝙ imo vt mihi asserit̃ ɔcludẽter ꝓbatur per depositionẽ testiũ ⁊ presertim ipsius Alexandri Horatiȷ qui (vt audio) asserit se talẽ cassationẽ ⁊ iterlineaturã fecisse.

45 ¶ † Scd̃o ẽt rñdet̃ posito ꝙ solũ p̃sumptiue ꝓbaret̃, ⁊ dico ꝙ talis p̃sumptio vti maior ⁊ potẽtior tollit ⁊ extinguit aliã presumptionẽ in ɔ̃rium allegatã. l. diuus. ⁊ ibi glo. in ver. estimari. ff. de in integ. resti. ⁊ ibi ẽt doc. tradũt, facit. l. cuȝ de indebito. ff. de ꝓba. ⁊. c. tua. de sponsa. tradit Alex. in ɔsil. cxxiiij. Qm̃ abũde. ij. col. lib. vj. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. in. iiij. nota. ff. de ɔdi. ob cau. ⁊ Hippo. in sua pratica criali in. §. diligenter. sub nu. cxcj. ⁊ fuit dcm̃ Azo. in sum. C. de ꝓba. ij. col. ¶ Et vltra ẽt posito non tñ ɔcesso, qꝛ est oĩno falsum, ꝙ Jo. antonius talẽ cassationẽ fecisset dico ꝙ ex eo non dr̃ crimen falsi cõmisisse, nec ex eo scriptura diceret̃ falsificata, sed potius ꝺclarata, vt ex p̃dictis ɔstat. ¶ Et qꝺ dicebat̃ ꝙ cassatio ⁊ interlineatura in scriptura reperta videbat̃ valde vtilis do. Joã. antonio nihil obstat, qꝛ iam ex p̃dictis ɔstat illud nõ esse verũ cũ idẽ iportaret scriptura ẽt si ꝑmãsissent ꝟba illa, di pasqua p̃nte. vt. s̃. est demõstratũ. ¶ Nõ ob. statutuȝ in ɔ̃rium allegatũ in ꝟ. ⁊ detti notari ⁊c. qm̃ rñdet̃ p̃mo, ꝙ illud statutũ si bene põderet̃ loquit̃ solũ de scripturis iudicialibus, vt est petitio, exceptio, replicatio, positio, ⁊ ꝓtestatio, vel q̃libet alia similis scriptura iudicialis, vt ibi clare ⁊ exp̃sse dr̃, sed scriptura de qua agit̃ nõ est talis, vt est notũ ergo ⁊c. ¶ Scd̃o ẽt rñdet̃ ꝙ statutuȝ loquit̃ qñ ex cãcellatione aut interlineatura ꝟosimiliter insurgit suspitio fraudis, vt ibi exp̃sse dr̃ in fi. ſȝ in casu nr̃o ex cassatione, ⁊ interlineatura p̃dicta nulla fraudis suspitio oriri põt, ſȝ bñ clarius ex ea exprimit̃ intentio ɔ̃hentiũ, vt. s̃. ostensuȝ fuit, ergo ⁊c. Si. n. ideȝ virtualr̃ importabat p̃dicta scriptura sine aliqua cassatiõe ⁊ iterlineatura qꝺ hodie iportat cũ illis vt plene. s̃. deductũ fuit, seq̃t̃ ꝙ cassatio p̃dicta cũ sua interlineatura nõ põt dici hr̃e suspitionẽ fraudis cũ nulli partiũ ꝓsit aut noceat, ⁊ ɔ̃ñr sequit̃ ꝙ nõ sumus in casu p̃dicti statuti, sic itaqȝ ex oĩbus. s̃. deductis idubitanter ɔcludendũ puto p̃dictã scripturã, aut. d. Jo. antoniũ ꝺ falso redargui nullo mõ posse. ¶ Et vt veꝝ fatear, cũ in p̃nti ɔsultatione intellexerim sic de falsitate opponi, nõ paruȝ suȝ admiratus, qñqdeȝ si recte recolo iaȝ bienniũ est, ⁊ vltra, ⁊ sic vt credo ante motã litẽ ꝙ reqsitus fui pro ꝑte. d. Camilli pãnolini de subscriptione ad qꝺdã ɔsiliũ cuiusdã excellr̃. doc. factuȝ in eius fauorẽ quo tꝑe de falsitate nulla fiebat q̃stio, sed exhibebat̃ copia p̃dicte scripture, in qua de plano legebat̃, ꝑ la fiera di pasqua ꝓssima, veꝝ ɔ̃ eã ille excellr̃. cõsulens defendebat Camilluȝ p̃dictũ, qꝛ nõ erat in ea exp̃ssa certa quãtitas, ⁊ qꝛ videbat̃ q̃daȝ ꝓmissio sine cã, ac ẽt in tertio, qꝛ nõ ꝟosilr̃e ꝙ Camillus voluisset ad tã magnã quãtitatẽ obligari, que rõnes mihi tũc vise sunt valde dubie, ⁊ ɔ̃ eas videbat̃ tex. in. l. si ita stipulatus a seio. ff. de fideius. ⁊ ꝑpea recusaui p̃dictũ ɔsiliũ subscribere, ad rõnes predictas in scriptis rñdendo ⁊ ɔsultãti tradendo. ¶ Et cuȝ ista mea admiratiõe elicio optimũ argm̃ ꝙ Camillus semꝑ ⁊ vsqȝ ab initio nouit scripturã p̃dictã ɔtinere illa ꝟba, per la fiera di pasqua ꝓxima, ⁊ ꝙ in cassatione ⁊ interlineatura nõ faciebat fundamentũ, ⁊ vt mihi fit ꝟosilr̃e apud eũ ⁊ societatẽ illã Venetã sꝑ fuit copia. d. scripture attento ꝙ erat tã magne iportãtie, ꝓut est ꝺ more prudẽtũ mercatoꝝ in sil̃ibus casibus, vt arbitror, ⁊ p̃dicta copia erat ꝟosimilr̃ cũ illis ꝟbis, di pasqua ꝓxima; ẜm ꝙ in originali scriptura fuerat vsqȝ ab initio emẽdatũ. ¶ Et ſȝ in hoc solo non faciã magnũ fundamentũ tñ placuit ita referre, nã ex eo vna cũ aliȷs. s̃. deductis nõ dubito prudentissimos iudicare debentes induci ⁊ declinari ad credendũ ex ꝑte Joan. antoniȷ nullã fraudeȝ aut falsitatẽ iteruenisse. ¶ Et hoc sufficit vt ita iudicare debeãt

46 † cũ ꝓbationes oẽs dicant̃ arbitrarie seu dicant̃ arbitrio iudicis cõmisisse, vt voluit Bar. in. l. lucius. ff. de his qui not. infa. cum ɔcor. vt per Deci. in ɔs. ccccxlviij. Vis tota. iij. col. ver. modo his oibus. ⁊ in ɔsi. cccclxiij. In causa que noie. iiij. col. ver. cogitabã,

47 † satis ergo est qd deduci ⁊ allegari ꝙ inducat iudicẽ ad credendũ talẽ esse veritatem suo iudicio arg. l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. ⁊ declarat egregie Corn. in ɔsi. lxj. Visa copia. vj. col. iij. volu. patruus ⁊ dñs meus Soci. in ɔsi. xj. In cã dñe Catherine. ij. col. ver. illa aũt. iij. vol. ⁊ Deci. in ɔsi. cccccx. In casu de quo agitur. ij. col. ver. ⁊ sufficiens dr̃ illa ꝓbatio ⁊c. Sed que. s̃. deducta fuerũt sunt talia que sicuti me inducũt ad ita oĩno credendũ, sic ẽt arbitror ꝙ inducent circũspectos prudentissimos, ac etiã excellentissimos iudicare debẽtes, ergo ⁊c. ¶ Supest qnta ⁊ vltima q̃stio circa quã breuiter ⁊ ɔclusiue ꝓcedã, qꝛ arbitror reȝ clarissimã esse ⁊ ipsius resolutionẽ facillimã. Dico itaqȝ ⁊ ita ɔcludendũ oĩo puto ꝙ Jo. antonius ex partita suoꝝ libroꝝ regulatoꝝ de qua agit̃ non dȝ quoquo mõ dici falsarius, nec partita ipsa põt dici nulla, sed indubitatã fideȝ facit, ꝓut de talibus libris regulatis cõiter obseruat̃ in ciuitate Bononie, non obstãte ꝙ in dicta partita nõ fiat mentio illius scripture priuate de qua supra locuti sumus, nequaq̃ȝ obstãte statuto de quo vltimo loco in pũcto fit mentio sub allegata rubrica. delle lettre di cãbio, nã ad illud rñdet̃ p̃mo ꝙ statutũ loquit̃ de lr̃is cãbiȷ ⁊ priuatis scripturis, in qbus qs clare apperet debitor certe sũme, vel rei ita vt solũ ꝑꝑ tales lr̃as, vel p̃uatas scripturas nihilo extrinsecus ɔsiderato possit ille debitor ɔueniri ⁊ cogi ad soluendũ, ⁊ hoc ostenditur ex illis ꝟbis statuti dũ dicit̃, de qualche beni, o quãtita de danari, che lui ha dato al tale, che le ha fatto il scritto ⁊c. ⁊ tũc ratio statuti vr̃ esse ne si in libro crearet̃ iteꝝ debitor nõ facta mentione p̃me scripture debitor cogi posset his ideȝ soluere ɔ̃ omne

48 debitũ iuris ⁊ nãleȝ rõnem, † cũ. n. vere vna sit obl̃o ex p̃ma solutione esset sublata, vt insti. qbus mod. tolli. obli. in p̃n. vnde non ɔueniret ꝙ iteꝝ soluere cogeret̃, facit. l. qꝺ his ideȝ. cuȝ sua materia. ff. de ꝟbo. obli. Hec aũt nõ ɔtingunt in casu nr̃o, cũ ex illa scriptura priuata nõ appareãt Camillus ⁊ aliȷ debitores alicuius certe rei vel quãtitatis, sed solũ ꝓmittũt ɔseruare indemnem Jo. antoniũ ꝺ omni eo qꝺ ipse faciet dari ad cãbiũ Baptiste criuello ⁊c. nec ex illa sola (nihilo extrisecus ɔsiderato) possent Camillus ⁊ sociȷ ad aliqd ɔueniri, aut cogi ad soluẽdũ, merito ergo sequit̃ ꝙ nõ fuit necessariũ ꝙ in libris Joan. antoniȷ fieret mentio talis scripture, cũ enim cesset in casu isto ratio dicti statuti cessare dȝ etiã eius dispositio. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure patro. l. per retentioneȝ. C. de vsu. ⁊. c. cum cessante. de appel. cum simili.

49 ¶ † Scd̃o ẽt rñdet̃ ꝙ statutũ loquit̃ de scripturis in qbus ꝺ presenti hoc est tꝑe quo ɔfecte sunt, apparet aliqs debitor, ⁊ nõ qñ hñt dilationẽ, ⁊ relationẽ in futurũ euentũ maxime incertũ, qꝛ tũc dicerent̃ ille scripture sub ɔditione facte, iuxta. l. dies incertus. ff. de ɔdi. ⁊ demõ. ⁊ tradita per Bart. in. l. i. eo. titu. ⁊ istud patet per illa ꝟba statuti, che lui ha dato ⁊c. nã importãt illa verba ꝙ cã obl̃onis iam precessit, ⁊ sic obligatio ɔstituit̃, de presenti. sed in casu nostro nõ sic est, qꝛ scriptura de qua agit̃ tꝑe quo facta fuit non ɔtinebat obl̃oneȝ nisi ꝑ relationeȝ, ⁊ dilationeȝ in futuꝝ euentũ, vt qdeȝ incertũ vȝ, si Joã. antonius faceret dari ad cambiũ Baptiste criuello vt in ea dr̃, ⁊ si nihil dari fecisset, ⁊ ita ɔditio obl̃onis cessasset ex dicta scriptura nullus secutus fuisset effectus, merito sequitur ꝙ non sumus in terminis dicti statuti. ¶ Tertio ẽt dici põt ꝙ statutũ loquit̃ qñ in libris regulatis creatur debitor ideȝ homo qui ꝑ scripturã priuatã debitor appebat ⁊ ex eadeȝ causa, alias tale statutũ nõ haberet rõneȝ ɔtra. c. erit aũt. lxiiij. distinc. sed in casu isto in libris regulatis Joan. antoniȷ creat̃ debitor principalr̃ Baptista criuellus vbi in illa priuata scriptura fiebãt debitores (licet ad incertã, ⁊ sub ɔditione) Camillus ⁊ Alexãder predicti ergo ⁊c.

50 ¶ † Et ſȝ in partita libroꝝ vbi Baptista creat̃ debitor dicat̃, sopra di Camillo pannolini, ⁊ Alessandro di Horatio, tñ illa ꝟba sũt enũciatiua, ⁊ ꝓpterea per se nõ disponerent cũ simus in actu obligatorio, iuxta doctri. Bart. cõmuniter approbatã in. l. ex hac scriptura in. iij. q. vbi aliquando dixi. ff. de donatio. ⁊ fuerunt talia verba scripta vt veritati satisfieret, etenim ex cõmissione predictoꝝ Camilli, ⁊ Alexandri, Joan. antonius fecit dari ad cambiũ sũmas pecuniaruȝ de qbus in dictis libris predicto Baptiste. ¶ Quarto etiã respõderi potest, quod (vt audio) statutum predictum non est in vsu, et viridi obseruantia saltem in terminis nostris, quando enim precedit scriptura, vt ita dixerim conditionata cum dilatione, ⁊ dependentia a futuro aliquo euentu, et que videtur in effectu quedam commissio, prout accidit in casu isto, si postea casus eueniat, ⁊ per mercatores in libris regulatis fiat aliquis debitor secundum quod casus euenit non est necessarium facere

in eis mention: prime scripture. Et si nulla mētio eius fiat nunq̄ȝ fuit visum aut obseruatū q̄ ꝯtra tales mercatores ꝓcedatur veluti ꝯtra falsarios, vel q̄ cadant in aliquā penaȝ, ꝛ istud ꝓuenit, vt credo, qꝛ pro v̄bo non est intentio statuentiū loqui in similibus casibus, vt ex alijs rn̄sionibus.s.datis ꝯstare pōt. Et arbitror q̄ si de hoc mercatores examinarent̄, ita ꝑfecto intelligerent predictum statutū, vt.s.casuȝ nostrū ꝛ similes nō respiciat. ¶†Sed posito q̄ intentio statuti, aut ēt v̄ba eius ēt casum istū ꝛ similes cōprehenderent, dico q̄ ex quo amplius non est in vsu dr̄ in hoc statutū illud abrogatū per desuetudinē, iuxta.l.de qbus. in fi. ꝛ ibi plene tradunt Bar. ꝛ alij.ff.de legi. ¶Et cum scimus in iure municipali non est dubium q̄ potuit per desuetudinem, ꝛ sic tacito ꝯsensu populi tolli ꝛ abrogari.§.sȝ naturalia.in fi.insti.de iure natu.gen. ꝛ ciui.cum simi. ¶Sit itaqȝ ex predictis in hac vltima q̄ōne ꝯclusio q̄ Joānes antonius saracenus ꝓpter partitaȝ in eius libris ꝯtentam de qua agit̄ non pōt dici falsarius, nec in aliquo venit puniendus. Sed partita talis ita facit fidem ꝛ probat, sicut alia quelibet in predictis ꝯtenta. Laus Deo.

Maria.soci.iunior Senē.patritius Padue legēs.1539.

SVMMARIVM

¶De consuetudine vnius familie q̄ masculi excludant feminas an valeat.

¶De contractu meticuloso an.s.impediatur rescindi ex eo, q̄ in eo dicatur, libere, ꝛ sponte non vi, dolo, metu ꝛc. ꝛ an per renunciationem exceptionis quod metus causa.

1. Consuetudo vnius familie q̄ certo modo succedant vȝ.
2. Consuetudo q̄ femina in certis bonis non succedat valet.
3. Transactio iusto ꝛ probabili metu facta non valet.
   Et si in transactione sit dictuȝ sponte ꝛ motu proprio non vi, nec dolo, quia talia verba non tollunt metum.
4. Metu sicut q̄s ad ꝯhēdū inducit̄, ita iducit̄ ad ea v̄ba ꝑferēda.
5. Renunciatio exceptionis, vel actionis quod metus causa metum facit multiplicare.
   Contractus si quis dicitur simulatus, simulata etiā dicetur simulationis renunciatio.

CONSILIVM LXII

DIrigat Dn̄s verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶Diligenter ꝑfecto abūde ꝛ q̄ȝ doctissime absoluta est p̄sens cōsultatio per prestantissimū iuriscon.do. Nicolaū guicciardinum mihi vti fratrem hon̄. ꝛ ita q̄deȝ vt mihi de subscriptione reqsito locus addendi minime relictus videat̄, ꝛ ob eam cām paucissimis agā. Eo etiā addito q̄ si vellē multa dicere, nec multitudo occupationum nec angustia tp̄is paterent̄. Etenim breuissimum tp̄s vnius diei mihi concessum est. ¶Breuiter itaqȝ ꝛ ꝯclusiue loquendo plȝ mihi ꝯclusio per dn̄ȝ Cōsulentē firmata in fauoreȝ nobilis ac magnifici dn̄i Vbertini vt.s.ius habeat, ꝛ de iure esse dēat dn̄s totius castri Britignani de quo agit̄ cum oībus ꝯnexis, vt in ꝯsilio dr̄ veluti solus masculus supexistens ex descendentibus per lineā masculinam ex dn̄o Antonio de vbertinis p̄re illoꝝ Nicolai antiquioris, ꝛ Leonardi, quoꝝ noīe castruȝ predictū fuit recomendatū Illustriss. dn̄io Florentino exclusis ꝓrsus dn̄a Maria antonia, ꝛ qbuslibet descendentibus ex ea. ¶Et hoc per tria illa fundamenta, de qbus supra in ꝯsilio, ꝛ qꝛ p̄mum fundamentū de capitulis factis in recomendatione dicti castri, ꝛ scd̄m de cōpromisso ꝛ laudo inde secuto satis suꝑqȝ iustificant̄ ꝛ ab obiectis defendunt̄ per excellentiss. Consultorem nihil dicaȝ suꝑ eis. ¶Circa tertiū vero de cōsuetudine istius nobilis familie de Vbertinis qd̄ plurimuȝ mihi vrgere vr̄ ꝛ ꝑꝑ q̄ precipue motus sum ad ita tenendū vltra deducta per dn̄m Cōsultoreȝ dico q̄ ꝓ isto fundamento habemus in terminis decisionē Jo.and.post Vber.de hob. in addi. Spe. in tit.de instru.edi.§.cōpendiose.ver. sed nunqd in parua addi. incip.interposuit Vbertus. †vbi ꝯcludit ꝯsuetudinē vnius familie q̄ certo mō succedat̄, puta q̄ agnati excludant feminas, ꝓut est ꝯsuetudo de q̄ agit̄, seruandā esse, ꝛ ita illū referūt ꝛ sequunt̄ Ang. ꝛ Imo.in.l.iij.ff.de testa. ꝛ plene tradit Jas.in.l.oēs ppl̄i. col.x.v̄.an aūt vna ꝓgenies.ff.de iust. ꝛ iur. ꝛ in.l.si q̄s a filio.§. fi.i.col.ver. adde fortius.ff.de lega.i. ꝛ Guid.pap.in ꝯsil.cxxxj. Circa ꝓcessum.col.viij.in p̄nci. ¶Et maxime hoc dōm est si ista nobilis familia de Vbertinis hēat in dicto loco iurisdictionē statuendi ſm Alex.in.l.si non spāli.ij.col.C.de testa.sed ꝛ si talē iurisdictioneȝ non hēat idem tn̄ dōm est, vt expresse tȝ Jas. in.d.l. oēs ppl̄i. ¶†Facit ēt q̄ dicit Cy.in.l.ij.C.de legi. here. ꝛ Bal. in auc.cessante.eo.tit.dn̄t.n.q̄ vȝ ꝯsuetudo q̄ femina nō succedat in certis bonis q̄ ēt voluit Alex.predictos referēdo in ꝯsi. lxxv. Visis ꝛ diligenter.v.col.i.volu. ¶Nec ob.p̄dicte ꝯclusioni q̄daȝ transactio in ꝯ̄rium allegata facta per quondā Bernardinū de vbertinis qui tūc erat dn̄s dicti castri, in qua trāsactione (vt audio) fit precipuū fundamentū per ꝑtem aduersaȝ. Qm̄ per do. Cōsulentē duobus modis optime ꝛ ꝯcludenter rn̄det̄ vt per eū. ¶†Et dū p̄mo dicit transactionē predictaȝ non valuisse nec debere sortiri effectū eo q̄ fuit iusto ꝛ ꝓbabili metu facta per.l. interpositā.C.q̄ met.cau. ꝛ.l.i.ff.eo. ꝛ ꝑ totos illos titu.cuȝ alijs per Cōsulentē deductis, addo q̄ huic prime solōni nō obst. si in instr̄o trāsactionis esset scriptū, q̄.d.Bernardinus sponte ꝛ ꝓprio motu ꝛ libere nō vi, dolo, vel metu, vel sil̄ia ꝛ ampliora v̄ba, vt solēt poni in instr̄is. Qm̄ rn̄det̄ q̄ ex istis sil̄ib᷒ v̄bis metus nō dr̄ cessare, qn̄ ex alijs est ꝓbatus, sed potius auget̄ seu germinat̄, vt notanter inq̄t Bal.in trac.scismatis qui imprimit̄ in eius lec. post tit.C.si q̄s aliqueȝ test.ꝓhi.in.vj.col.ver. ꝛ si dicat̄.alle.in argu.l.doli.§.diuersuȝ.ff.de noua. †Et hoc dcm̄ Bal.refert ꝛ seq̄t̄ Alex.in ꝯsi.clvj. Viso ꝓcessu.i.col.lib.v. ꝛ ꝓbatur istud rōne qꝛ quēadmodū q̄s metu inducit̄ ad ꝯhendū, ita ēt inducit̄ ad v̄ba predicta ꝑferenda, que ad instantiā inferentis metū censent̄ ꝓlata. ¶†Et simil̄r ēt ꝛ per eandē rōneȝ dico q̄ nō obstaret si in dicto instr̄o fuisset renunciatū exceptioni, vel actioni q̄ metus cā, qꝛ cū illa renūciatio fuerit facta tp̄e metus, ꝛ cā metus ꝑdurāte talis renūciatio ipsum metū dr̄ multiplicare, ꝛ apertius demonstrare ſm Bal. ꝛ Alex.in locis p̄dictis. ¶†Et ad p̄dicta bene facit doctri.Bar.in.l.nemo pōt.col.ij.in ver.quero an renūciatio.ff.de leg.i.dum ꝯcludit q̄ si ꝓbat̄ ꝯ̄ctus aliq̄s simulatus dicetur simulata ēt renūciatio simulationis, qd̄ ēt firmauit in ꝯsil.lxj. Petrus nicola.in fi. ꝛ tradit dn̄s Bartho.veronen.in tract. de simula.ꝯ̄c.in.xxvj.presump.ij.col.ver.sed circa predictas p̄sumptiones. ¶Ex his ergo ꝛ alijs adductis per do.Cōsulenteȝ remanet firma ꝯclusio.s.relata. ¶Ad cuius corroborationē alia plura adducere potuissem, ꝛ fortasse aliqua obstantia remouissem, nisi tp̄is angustia simul ꝛ maxima ꝯsultantis instantia ab eo me retraxisset, itaqȝ pro nūc his paucis ero ꝯtētus. Laus Deo.

Soci.nepos iurisconsultus Padue legens.

CASVS

¶Magnificus Comes dn̄s Marcus de Thienis nobilis Vincentinus de anno.1445.inuestiuit quendā Jo.vincentij de bertapaia, ꝛ Bartholomeū, ꝛ Joānem pauluȝ fratres quondā Rigi de quadā petiā terre vsqȝ ad an.xij.tm̄ ꝛ vltra ad bn̄ placitū conductoꝝ, vt latius patet publico instr̄o cuius copia transmittitur.

¶Decesserunt omnes predicti conductores, ꝛ eoꝝ heredes ꝑ aliqua tempora continuarunt dictam terram tenere ꝛ possidere vt faciebant eorum auctores vsqȝ ad annum.1480.

¶Quo tp̄e.d.Ludouicus filius, ꝛ heres p̄dicti dn̄i Marci mouit litē ꝯ̄.d.hr̄des conductoꝝ, ꝛ cū esset diu litigatū cum vno ex hr̄dibus conductoꝝ ꝓ sua tertia ꝑte fuit facta q̄dam trāsactio, vna alia tertia suꝑ qua nihil fuit transactū iure hr̄ditario ꝑuenit ad moniales oiuȝ scōꝝ, q̄ soluerūt annuā pensionē vsqȝ ad annū. 1509. Magnifico dn̄o Jo.galeatio filio, ꝛ hr̄di p̄dci.d.Ludo.

¶Sed post illud tp̄s, ꝛ ipse, ꝛ post eū eius filij, ꝛ hr̄des recusarūt d.pēsionē recipe, q̄ tn̄ plenā notitiā p̄dictoꝝ oium nō habebāt.

¶Nūc aūt venerūt i lucē scripture d̄ p̄dcis, ꝛ vellēt isti filij.d.Jo. gale.recupare p̄dictā petiā terre ꝓ.d.iij.ꝑte a p̄dcis monialib᷒.

¶Et obmissis ml̄tis, d̄ qb᷒ possȝ dubitari d̄ his trib᷒ ad p̄n̄s q̄rit̄.

¶Primo vtrum vigore illius prime inuestiture, petia terre potuerit transferre in heredes conductorum.

¶Scd̄o posito q̄ nō vtꝝ p̄dictas moniales tueat̄ exceptio p̄scri.

¶Tertio vtꝝ agere volentibus aliquo mō obstent Bullete q̄dā de receptione pēsionis aliquoꝝ annoꝝ facte ꝑ do.Jo. galeatiū.

SVMMARIVM

¶De locatione ad certum tempus, ꝛ vltra ad bene placitū cōductorum, quomodo intelligatur.

¶Et an bene placitum transeat in heredes.

¶Et an si lōgo tp̄e tenuerit soluēdo pēsionē aliq̄d p̄scripserint.

¶Et an tacita relocatio, de qua in.l.item queritur.§.qui impleto.ff.loca.dicatur fieri per heredes mortuo locatore.

Inuestiture

Inuestiture tenor attendendus est.
2 Per locationem temporalem nullum ius in heredes conducto ris transfertur, sed ea finita omne ius extinguitur.
3 Verba ista τ vltra ad beneplacitum conductoꝝ in locatione posi ta, an ad hrdes transeāt, sicut cetera iura hrditaria, τ.ȷ.nu. 10.
4 Verba ista ad beneplacitum non liberam voluntatem, sed arbi trium boni viri important.
Idem de verbo placuerit.
5 Qualitas in precedentibus posita in sequētibus repetita censeť.
6 Temporis prorogati mensura non debet esse maior, ꝗ mensura temporis principalis.
7 Potestas data prorogandi compromissum pro eodem tempore intelligitur, pro quo primo factum erat.
Et talis prorogatio semel tantum fieri potest, nisi semel, τ pluries dictum fuerit.
8 Officium, vel beneficiuȝ aliquod, si alicui sit concessum per certuȝ tempus, τ deinde ad beneplacitum, tale beneplacitum ad tem pus quod in principio expressum erat, restringitur.
9 Prorogatio qñ pluries fieri potest bis, aut ter solum fieri potest.
Et ꝙ ab initio tēporaliter disponitur, in infinitum deduci non dȝ.
11 Voluntas, τ beneplacitum morte finitur.
Locatio facta quoad locator vellet morte finitur.
12 Beneplacitum quando ponitur ad demonstrandum perseueran tiam antique voluntatis morte eius, ad quem refertur finitur.
13 Arg. a sufficienti partium enumeratione in iure validissimum est.
14 Possidēs rē alterius sciēter vti malefidei possessor nō prescribit.
15 Prescriptio tpe etiam longissimo, vbi est mala fides, non currit.
16 Dominium vtile conductoribus ad longum tempus acquiritur, quod finitur locatione finita.
17 Leges quilibet scire presumitur.
18 Conductor sicut rem ꝯductam, nec ius retinendi prescribere non potest, nec etiam eius heredes, nec heredes heredum.
19 Oblatio sola pensionis ad euitandam caducitatis penam sufficit ꝭm opinionem communem.
20 Cōductor, vel eius heres finito anno remanēs in possessione per annuȝ conducta tacite videtur de anno in annum recōduxisse.
21 Heres locatoris si patiť conductorem in fundo remanere ex eius tacito consensu relocatio fieri censetur.
Et que ex tacito cōsensu procedunt in persona heredis tacite con sentientis, tacite etiam procedunt.
22 Factum ad vnum finem eius contrarium operari non debet.

CONSILIVM LXIII

Irigat Dominus verba mea in viam ve ritatis, τ iustitie. ¶ Viso puncto, τ eo vna cū omnibus, que ad causam faciunt, ma ture ꝯsiderato pro resolutione presentis ꝯsultatio nis sequēdo ordinem ꝓpositarum qōnum. capio primā. ¶ Et circa eam breuiter instando, qꝛ mibi vr̄ res satis cla ra in iure, ꝯcludo ꝙ predicta petia terre de iure non potuit, nec de buit trāsferri in heredes illoꝝ conductoꝝ, attento tenore locatio nis, τ inuestiture, de qua in pūcto, † qui tenor, vt omnibus est no tum, ante omnia inspiciēdus, τ attendendus est, vt tradit per illuȝ tex. Bal. in. c. i. in fi. de duob. frat. a capi. inuesti. Ro. in ꝯsi. xxxiij. viso. in fi. τ Dec. ꝯsi. ccccxxxv. in causa mibi cōmissa. ij. col. cuȝ in finitis ꝯcordan. qui allegari possent, vt per Jas. in ꝯ. cxiiij. ad ob iecta. col. iij. ppe fi. i. vol. ¶ † Primo ergo dico ꝙ in. d. inuestitu ra, seu in instrō locationis dr̄ ꝙ fiebat locatio tēporalis per ann. xij. tm̄, τ illi fuerunt decursi in vita tempore ipsoꝝ conductoꝝ, me rito nullum ius dr̄ ex eo translatum in eoꝝ heredes, sed cursu an noꝝ. xij. fuit extinctum, quātum ad ipsam principalem locationeȝ, vt. l. si. ff. si ager vectig. vel emphi. pe. cū simi. Attento maxime ꝙ posita est illa dictio taxatiua tm̄, que vr̄ omne aliud tempus exclu dere, iuxta doctri. Bar. in. l. i. post prin. ff. si qs ius dicen. non ob tempe. ¶ † Scdo dico ꝙ non obst. si dicatur ꝙ verba predicti in strumenti ꝯtinent, ꝙ locatio duret etiaȝ post predictos. xij. annos, dum in eo dr̄, τ vltra ad beneplacitum. s. scriptoꝝ conductoꝝ τc. vt sic dicamus ꝙ beneplacitū illud, τ ius prorogandi locationem conductoribus quesitū transierit in hrdes sicut τ cetera iura tran seunt, cū hereditas sit successio in vniuersum ius, qd defunctus ha buit. l. hrditas. ff. de reg. iur. τ. l. nihil aliud. ff. de verb. sig. ¶ Qm̄ rñderi potest, primo ꝙ illa verba non debent sic intelligi, vt ipsam locationē possint facere perpetuam, qꝛ istud repugnaret ipsi loca tioni, que in principio sui baptizať, vt ita dicam temporalis, vt pa tet in instrō eius, dum in princi. dr̄ iure locationis temporalis τc. Alioquin instrm̄ predictum videretur sibiipsi ꝯdicere, τ quasi in continēti se corrigere, qd non est tolerandū, arg. l. vbi repugnan tia. ff. de reg. iur. l. i. C. de fur. τ. l. non ad ea. ff. de ꝯdi. τ demon. Et ergo talia verba perpetuitatem locationis nō dicantur importa re, videnť sano modo intelligenda, vt scȝ dicamus, τ vltra τc. vcȝ pro alijs. xij. annis, τ ad tale tempus vr̄ ꝙ debeat extendi benepla 4 citum conductoꝝ. † Maxime attento ꝙ verba ista ad beneplaci tū τc. non liberam voluntatem, sed arbitriū boni viri videnť im portare, sicut de verbo placuerit, tradit Bar. in. l. si sic. in princ. ff. de leg. i. τ vr̄ tex. quem Bar. ibi alleg. in. l. thais. §. sorore. ff. de fi deicō. lib. τ in terminis nostris tradit Cor. in ꝯsi. xcij placet mibi. ij. col. ij. vol. nulli aūt dubiuȝ arbitror, ꝙ bonus vir nunꝗ arbitra reť, ꝙ locatio que in eius principio vocať temporalis, debeat ex 5 voluntate ꝯductorum, vel hrdum fieri perpetua, ergo τc. † Dum ergo dr̄, τ vltra ad beneplacitum τc. dȝ intelligi dūmodo sit tem poralis, ꝭȝ qd principaliter, τ de directo facta erat, quasi qualitas illa temporalitatis, τ ann. xij. censeať repetita, arg. l. scie. §. gaio. ff. de fun. instru. τ ꝙ ibi tradit Bar. ꝯsiderando ꝙ per illa verba co pulatiua, τ vltra τc. non adijciť oratio perfecta, vt de se notuȝ est, ꝭm ꝙ Bar. ibi declarat in scdo casu, in ver. sed hoc verum qñ τc.
6 ¶ † Facit qꝛ mensura temporis prorogati non dȝ esse maior, regu lariter loquendo, ꝗ mensura tēporis principalis, vt signanter de clarat Bal. in ꝯsi. cj. nobiles viri. col. fi. versi. venio ad qntum. in.
7 iij. vol. † vbi per hoc ꝯcludit ꝙ potestas data prorogandi cōpro missuȝ, intelligiť pro eodem tempore, pro quo primo erat factū, vt per eū, τ talis prorogatio si non sit dictū semel, τ pluries semel tm̄ fieri posset, vt per eūdem Bal. in ꝯsi. ciiij. dilatio prorogatoria. in prin. eo. volu. vnde cū in casu isto locatio fuisset facta pro. xij. an nis, τ per illa verba, τ vltra ad beneplacitum conductoꝝ τc. esset in effectu data facultas ꝓgandi. d. locationem, certe non vr̄ ꝙ
8 potuerit ꝓgari vigore illoꝝ verboꝝ, vltra alios. xij. annos. † Et quasi in terminis ita firmat Mathe. de afflic. in. c. i. col. fin. qbus mod. feu. ꝯsti. pot. dicēs ꝙ si in ꝯcessione alicuius officij, vel benefi cij fuerit expressum certū tempus, puta per vnum annū, τ deinde ad beneplacitū τc. tale beneplacitum restringiť ad tempus, qd in prin. erat expressum, τ sic ad aliū annum, sic ergo τ in ꝓposito no
9 stro ad alios. xij. ann. ¶ † Et si qs vellet ꝙ ēt vltra vnā vicem pos set fieri ꝓgatio, puta qꝛ fuisset dictum semel, τ pluries, aut ēt si simpliciter velles id fieri posse, tm̄ solum bis, aut ter posset fieri ꝓ rogatio, vt per Bal. in. d. ꝯsi. ciiij. non enim ꝯueniret deduci ad in finitatem, qd ab initio disponiť tēporaliter, vt voluit in simi. Bal. in. l. i. ver. τ hic est argm̄ ad qōnem. C. vt in pos. lega. τ tradit Ale xā. in. l. qui bona. §. fi. ij. col. vers. facit ēt ad id qd singu. ff. de dam. infe. Cū itaqȝ in proposito. xij. anni, post primā locationem neduȝ semel bis, τ ter ꝺcurrerint, sed ēt quinqȝ, τ septies, τ vltra sequiť ꝙ beneplacituȝ predictū fuit finitū, τ extinctuȝ iaȝ per multos, τ
10 multos annos. ¶ † Scdo etiaȝ rñdetur ꝙ illud beneplacitū erat personale in persona ipsoꝝ conductoꝝ, τ sic non transitoriū ad he redes, iuxta. l. qꝛ tale. cum simi. ff. sol. matrimo. sed dr̄ expirasse per
11 mortem ipsoꝝ conductoꝝ, † nam voluntas, τ beneplacitū cuiusqȝ eo mortuo finiť. c. si gratiose. de rescrip. lib. vj. τ in materia locatio nis est text. in. l. iiij. ff. loca. vbi locatio facta quo ad locator vellet, eo mortuo dr̄ finita, sola illa ratione, qꝛ voluntas eius morte fini tur, τ per eandem rōnem idem dōm est in casu nostro de benepla cito predictoꝝ conductoꝝ, vt. s. eorum morte dicať finitum, τ per
12 ꝯñs locatio que in eoꝝ beneplacito videbať posita. ¶ † Et ꝙ be neplacitū finitur morte eius, ad quē refertur, qñ. s. ponitur ad de mōstrādam perseuerantiā antique volūtatis, declarat patruus, τ do. meus Soci. in ꝯs. lxxvij. super predicta difficultate. i. col. ver si. aliqñ apponitur clausula. iij. vol. voluit ēt Cor. in ꝯsil. xcij. i. col. τ in ꝯsi. ccxxxv. de pluribus. iij. col. ij. vol. τ Jac. de. s. Georgio in. l. more maioꝝ. ij. col. in. i. lectu. ff. de iurisdi. om. iudic. idem tradit Fely. in. c. ex litteris. iiij. col. ver. scdo casus. de ꝯstitu. idem ēt dixit Dec. in ꝯsi. cviij. ista vr̄ quedam societas. i. τ. ij. col. τ per to. ¶ Et no. est, ꝙ Deci. ibi loqtur de beneplacito ꝯductoris, prout est ca sus noster. Et lȝ ipse in. d. ꝯsil. videatur in casu suo firmare nō esse finitam locationem, tm̄ id facit propter alias rōnes, maxime qꝛ be neplacitū nō fuerat simpliciter ꝯsiderandū, sed cū qualitate ꝙ de beret ꝯdici, vt per eum. Sed si simpliciter fuisset dictum ad bene placitum conductoꝝ, vult omnino Dec. ꝙ eoꝝ morte esset finita locatio, τ ita puto ꝯcludendum in casu nostro, τ per ꝯñs remanet cōclusio ꝙ in heredes conductoꝝ petia terre, de qua agiť non po tuit dici translata vigore prime locationis, seu inuestiture, que ex hibeť, nec quo ad primam qōnem. ¶ Circa scdaȝ similiter breui ter instando, τ ꝯclusiue loquendo, dico, τ ꝯcludo ꝙ predicte mo
13 niales non pñt aliqua prescriptione se tueri, † τ istud ni fallor con

cludenter, & clare ostenditur arguendo a sufficienti partium enumeratione, quod arg. a iure validissimum est, iuxta. l. patre furioso. & ibi no. per Bar. & alios. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & c. cum dilectus. vbi no. Abb. de iu. patro. cum simi. & dicit Ang. are. insti. de oblig. que ex quasi male. nasci. per illum tex. iuncta glo. quod argumentatio a partium enumeratione est optima in iure. Dico itaque quod aut volumus quod iste moniales prescripserint per se, vel suos auctores dominium directum, & hoc certe dici non pot propter eorum malam fidem, cum omnes tenuerint non vt domini, sed vt conductores, & annuam

14 mercedem soluentes, & sic pro alio, † qui enim eo modo, vel alio possident, scientes rem alterius esse, veluti malefidei possessores non possunt prescribere. §. furtiue. insti. de vsucap. c. malefidei. de reg. iur. li. vj. & c. vigilanti, & si diligenti. de prescr. cum simi. nec ipse moniales istud dicunt, & de hoc est tex. & ibi omnes doct. tradunt in. l. male agitur. C. de prescrip. xxx. ann. tradit et Jas. in. l. ij. C. de iu. emphi. col. mihi. lviij. ver. tertio quero. cum concor. vt per Balb. in trac. de prescrip. in. iiij. par. iiij. partis prin. q. xj. in princi. ¶ Aut & secundo volumus quod prescripserint fictum, seu annualem recognitionem hoc est quod de cetero non teneantur soluere mercedem, & similiter istud dici non pot, nec ipse hoc asserunt cum semper fuerint, & sint parate soluere pro preteritis annis, & pro futuris, & sic ipse fateri videntur se non dominas directas, & et se obligatas ad annuam mercedem, & quando etiam istud secundum dicere vellent non essent audiende propter suam, & suorum auctorum malam fidem et si vltra. xxx. an. non soluissent, & hoc inspecto

15 iure canonico in hac materia attendendo propter peccatum, † nullo enim tempore et longissimo prescriptio currit, vbi sit mala fides. d. c. malefidei. de reg. iur. & c. fi. vbi omnes not. de prescript. quicquid alias de iure ciuili dici posset, vt declarat Balb. in. d. q. xj.

16 post prin. ¶ † Aut & tertio volumus quod dicatur prescrip. vtile dominium prout acquiritur conductoribus ad longum tempus, iuxta. l. i. §. fin. cum duabus seq. ff. si ager vecti. vel emphit. pet. iuncta gl. ibi in. l. fi. & prout videtur velle gl. mag. in fi. in. l. ij. C. de iu. emphit. cum qua transeunt ibi doc. magis communiter, vt ibi per Jas. col. lvij. concluditur enim ibi per longam solutionem pensionis dicitur acquisitum ius emphiteoticum iuris presumptione. Et similiter hoc dici non pot, cum titu. locationis, seu conductionis fuerit finitus. ex quo erat lapsum tempus locationis, & illud vtile dominium, quod ex locatione ad longum tempus transfertur, durat durante tempore, vt. d. l. fi. ¶ Et post tempus in casu nostro prescriptio non pot dici aliquo modo decurrisse propter malam fidem possessorum, que in eis fuit a lapsu temporis citra cum scirent, aut scire deberent ius amplius non durare. ¶ Nec obstaret si diceretur quod istud

17 ipsi ignorabant, & sic non videntur fuisse in mala fide. † Quoniam respondetur primo, quod imo lex presumit quod scierint, cum quilibet presumatur scire leges. l. leges sacratissime. C. de legi. & l. pen. C. de iur. & facti igno. cum simi. ¶ Et si adhuc presupponatur quod ignorauerint, dico quod talis ignorantia cum sit iuris, non proderit quo ad assertam prescriptionem, vt est tex. in terminis, & ibi gl. & doct. tradunt in. l. iuris igno

18 rantia. ff. de iur. & fac. ignor. ¶ † Et quod dictum est de ipsis conductoribus procedit et in eorum heredibus, & heredum heredibus, ita vt et iste moniales comprehendantur per. l. neque. C. de vsu, & habi. & ea que ibi no. tradit Pa. de cast. vt refert, & sequitur Balb. in. d. xj. quest. ¶ Nec ob. longa solutio pensionis, quia respondetur quod non fuit facta eo pretextu, sed alio, vt. j. dicam in seq. casu. ¶ Et preterea mala fides tollit omnem difficultatem, doctri. n. gl. in contrarium alleg. procedit cum bona fide, alias nulla prescriptio admittitur, vt. s. dixi, & prescriptio, de qua per illam gl. in casu nostro non procedit, tum propter malam fidem, tum et quia non eo pretextu soluerunt, vt statim dicam. ¶ Aut & quarto, & vlti. volumus quod prescripserint facultatem retinendi iure conductionis ad ipsarum beneplacitum, prout habuerunt primi conductores, & prout eorum successores, & auctores istarum monialium videntur tenuisse, attento maxime quod per multos annos auctores monialium, & ipse moniales et soluerunt annuam mercedem, seu pensionem pro petia terre de qua agitur. ¶ Et licet a nonnullis annis citra non soluerint, tamen non stetit per eas, quia vt asseritur semp fuerunt, & nunc etiam sunt parate soluere, & sic non pot dici quod propter non solutionem ce-

19 ciderint a iure suo, iuxta. l. ij. cum sua materia. C. de iu. emphit. † Et enim quo ad adendam penam caducitatis videtur sufficere sola oblatio pensionis secundum magis communem opin. vt tradit Jas. in. d. l. ij. in glo. fi. in princ. mihi col. lxv. & lxvj. & licet ibi Jas. dicat in puncto iuris contrarium posse teneri, tamen asserit predictam esse communem opin. & tenendam, vt per eum, & respectu istius vlti. casus videbatur maior dubitatio. ¶ Sed tamen nec isto respectu arbitror posse dici prescriptionem aliquam decurrisse. Et primo expeditum est locationem primam fuisse temporalem, & finitam, vt. s. fuit ostensum. Et similiter expeditum est, quod beneplacitum illud conductorum, de quo in instro locationis non transiuit in heredes, vt fuit conclusum in precedenti questione. His ita positis, dico

quod mala fides auctorum ipsarum monialium nedum sibiipsis, sed et. d. monialibus dicitur esse impedimento, ne quicquam scripserint, vt ex predictis constat. ¶ Et si dicatur quod videntur fuisse in bona fide, credentes illud beneplacitum transiuisse in heredes, respondetur quod istud est allegare ignorantiam iuris, que vt dictum est in prescriptione non prodest. ¶ Nec quicquam ob. quod longo tempore post mortem conductorum heredes tenuerint petiam terre, de qua agitur, & pro ea per quamplures annos soluerint annuam pensionem, in quo videtur facere omnis difficultas, quoniam responderi pot, primo quod mala fides impedit prescriptionem et quod longo tempore res possideatur, vt in iuribus. s. allegatis.

20 ¶ † Secundo etiam respondetur, & satis clare quod illud fecerunt, non vt ex proprio beneplacito continuarent in conductione, sed ex tacita quadam reconductione, & eis facta relocatione de anno in annum per primum locatorem, & successiue per heredes eius, iuxta. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loca. nam cum heredes conductorum continuarent tenere iure conductionis. d. petium terre, & ita soluerent annuam pensionem, & locator, & et post eum heredes eius ita patientes perciperent predictam pensionem oriebatur inter partes tacita quedam locatio,

21 & conductio de anno in annum, vt dicitur in. d. §. qui impleto. ¶ † Et si dicatur quod hoc non videtur procedere mortuo locatore, vt ibi probatur in. l. seq. que incip. qui ad certum, & videtur etiam idem velle gl. pen. in. l. lege. C. eo. ti. Respondetur quod illud procedit, nisi heres mortui locatoris pateretur, scienter conductorem in fundo vti prius permanere, nam tunc ex tacito consensu heredis censetur fieri relocatio de anno in annum, nam que procedunt ex tacito consensu, etiam in persona heredis tacite consentientis procedunt, vt. l. plane. ff. pro soc. & ita in terminis nostris, arg. d. l. plane. firmat expresse Bart. Bal. & Paul. de cast. in. d. l. qui ad certum. & ideo dicit ibi Paul. de cast. quod dum in tex. illo dicitur, vel decesserit &c. debet addi, & nullus heres appareat, alioquin si appareret, & patiatur colonum remanere in fundo, idem esset in herede, quod in defuncto, & alleg. d. l. plane. vt per eum, vnde cum in casu nostro heredes locatoris nedum paterentur conductores, & eorum heredes esse in fundo, sed et annuam mercedem reciperent, sequitur quod dicebantur tacite de anno in annum relocare, & similiter et heredes conductoris in fundo permanentes dicuntur tacite de anno in annum reconduxisse. Et isto modo, seu respectu tenentes. d. petium terre non possunt dici prescripsisse vt de cetero inuitis dominis, & sic heredibus locatoris possint fundum illum iure conductionis tenere. Sic itaque ex omnibus predictis sequitur per argumentum a partibus sufficienter enumeratis istas moniales non posse vti aliqua exceptione prescriptionis, hec de secunda questione sufficiant. ¶ Capio modo tertiam & vlti. q. que si recte aduertatur ex iam dictis remanet resoluta. Dico enim breuiter, & conclusiue loquendo quod receptio affictus, seu annue pensionis facta per magnificum quondam do. Jo. galeatium per aliquot annos, vel et per alium ex successoribus primi locatoris non inducit aliquod preiudicium pro futuris temporibus, nedum quo ad eius successores, sed nec quo ad se ipsum si viueret. ¶ Fuit. n. facta non vt ex ea induceretur, quod locatio deberet durare ad beneplacitum heredum, & successorum eorum, qui primi conduxerunt, & hodie istarum monialium. quoniam hoc absolute negatur, sed fuit facta respectu illius tacite relocationis, que de anno in annum censetur facta, secundum quod. s. deductum fuit. Et sic receptio predicta solum probat, quod pro illis annis per ipsos recipientes fuit concessum tacite relocationi, de qua in precedenti. q. dictum fuit,

22 † & cum fuerit facta in beneficium, & fauorem recipientium non debet eis, aut eorum successoribus preiudicare, quia que fiunt ad vnum finem eius contrarium non debet operari. l. legata inutiliter. ff. de leg. i. & de adim. lega. facit optime regula. l. quod fauore. C. de legi. & c. quod gratiam. de reg. iu. lib. vj. cum his que per docto. traduntur in dictis locis. Laus Deo.

Maria. Socin. iunior iurisconsul. Padue legens in prima sede vespertine lectionis. 1539.

CASVS

¶ Jo. franciscus zaccarotus duobus fratribus heredibus institutis, videlicet Jacobo, & Petro antonio omnium bonorum suorum vsumfructum reliquit domine Margarite matri sue, & fratribus inuicem substitutis si sine liberis decederent, substituit do. Jo. antonium zaccarottum, vt in testamento constat.

¶ Mortuo testatore fratres eius instituti heredes simul cum matre vixerunt vti prius omnes faciebant, nec mater actum vnquam fecit, propter quem constet quod illa acceptauerit dictum vsumfructum, aut bonis. d. Francisci vti eorum vsufructuaria vsa fuerit, imo filij eius, & fratres, & heredes testatoris omnia gubernabant, vt moris est.

¶ Decessit postea Petrus antonius vnus ex heredibus, & fratribus testatoris sine liberis, & ita omnia bona remanserunt Jac. alteri fratri, deinde decessit domina Margarita mater ipsi Jacobo filio instituto herede

tuto herede in testamento in dote, & alijs omnibus suis bonis iuribus, & actionibus, vt ex testamento constat.

¶ Demū decessit Jacobus sine liberis instituta quadam filia sororis vniuersali herede in eius vltimo testamēto, vt in ipso constat, & ita factus est locus fideicōmiss. relicto per Franciscum testatorem do. Jo. antonio zaccarotto.

¶ Queritur modo nunqd heres Jacobi, & sic per mediam personam eius heres do. Margarite ex persona eius possit detrahere ltimā de bonis. d. Francisci testōris tanq̄ debitā matri iure nāe.

SVMMARIVM.

¶ De legitima debita matri in bonis filij, vtrum alter filius eius heres possit eam detrahere.

¶ Et an impediatur ex eo q̄ matri per filium relictus erat vsusfructus bonorum.

¶ Vel ex aliquo cursu temporis prescribatur.

1. Legitima ita debetur parentibus in bonis filiorum, sicut econtra. Et debet relinqui titu. institutionis, ſm cōmunem opi. ɔtra Bar.
2. Legitima debetur parentibus de substātia, & bonis hereditarijs. Nec fructus eam diminuunt. Idem in filio. ī. nume. 5.
3. Mater cui legatus est vsufructus per filium legitimā petere non impeditur, q2 talis vsufructus debet intelligi ddducto prius ere alieno, prout est legitima debita.
4. Mater, cui debet̄ legitima in bonis filij, si instituatur in sola omnium bonorum proprietate, potest pro legitima bona cum vsufructu petere, & proprietas nuda in legitimam non imputatur.
5. Filius institutus heres in vsufructu non impeditur de bonis patris petere pro legitima etiam quo ad proprietatem.
6. Legitima sine onere, & dilatione debetur.
7. L. papinianus. in. §. vnde si quis. ff. de inoffi. testa. quomodo procedat, & loquatur.
8. Filius, vel alia psona cui legitima debetur heres institutus, & grauatus si sine liberis decesserit, si veniat dies fideicōmissi heres eius ex illius persona poterit legitimam detrahere.
9. Legatum factum illi, cui legitima debetur, quando censeatur factum animo compensandi cum legitima.
10. Per aditionem hereditatis factam per creditorem confusio non fit, quando ex ea aliquod damnum adeunti oriretur.
11. Mater in legitima sibi non preiudicat, licet testamentum filij in legatum ei factum fuerit approbauerit.
12. L. si quis filium. C. de inoffi. test. quomodo intelligat̄, & procedat.
13. Petitioni legitime per. xxx. annos prescribitur. Idem in petitione eius supplementi.
14. Jus petendi legitimam ad suos heredes transmittitur.
15. Prescriptio non est vbi non est petitio, nec negligentia.

CONSILIVM LXIIII

Dirigat Dn̄s verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Resolutio ppōsite qōnis facilis est, & absq3 dubio r̄ndendum est, q̄ possit, †[1] nam non est dubiū q̄ ita legitima debetur parentibus in bonis filiorum, sicut econtra, iuxta. §. i. insti. de inoffi. testa. & §. i. in auc. de triē. & semis. col. iij. cum ibi no. & tradit̄ in. l. nā & si parētibus. ff. de inoffi. testa. ¶ Et adeo verum est hoc, q̄ d3 relinqui iure institutionis quemadmodū, & filijs, iuxta. §. aliud quoq3 capitulū. iuncto. §. & hec qdem. & §. causas. in auc. vt cū, de appel. cogno. col. viij. & ita se h3 cōis opi. licet aliud senserit Bar. in auc. nouissima. C. de inoffi. testa. vt ibi plene per doc. maxime per Jas. col. x. & xj. qui dicit q̄ Bart. in sua opi. solus erat, & q̄ omnes alij tenēt legitimam relinquendā esse iure institutionis ēt parentibus. ¶ Et l3 ipse Jas. disputando conetur defensare opi. Bar. tñ a cōmuni opi. non est recedendū, quam vltra alle. ibi per Jas. seqtur Alex. in ɔsi. l. in causa, & lite. post prin. vij. vol. & cū in proposito matri predicte legitima relicta nō fuerit nedū iure, seu titu. institutionis, sed nec alio titu. non v̄r dubitandum, qn ei suisq3 successoribus pro tali ltima ius competat aduersus bona predicti Frācisci eius filij, & testōris, vt. s. ¶ Nec conclusioni predicte primo ob. si dicat̄ q̄ illa satis d̄r habere, seu habuisse legitimam, q2 ei fuit a filio relictus vsufructus omniū bonorum, qui apud eā per multos annos perdurauit, vc3 donec vixerit, vnde v̄r q̄ fructus sic per eam percepti debeant in. d. ltimam computari per. l. papinianus. §. vnde si qs. ff. de inoffi. test. †[2] Ad q̄ respondet̄ primo q̄ non probatur q̄ vnq̄. d. do. Margarita acceperit dictū vsumfructum. Scd̄o etiam r̄ndetur q̄ esto q̄ fructus accepisset, non d3 eius legitimam minuere, cū legitima debeat̄ de substantia, & rebus h̄rditarijs. l. scimus. §. repletionē. C. de inoffi. test. & tradunt Bar. & alij in. l. in quartā. ff. ad. l. fal. & in. l. filium quem habētem. C. fam. her. & est cōe dictum. ¶ †[3] Fructus aūt si quos illa percepisset non d̄ñr de rebus h̄rditarijs, vt est notū, & probatur in. l. iubemus. C. ad treb. ergo &c. ¶ Et pro ista opi. q̄ per legatū vsusfructus omniū bonorum mater non impediat̄ petere legitimā, facit, nā talis vsusfructus d3 intelligi omnium bonorum. s. deducto per prius ere alieno, vt plene per Barb. in ɔsi. lxij. illud referā in mediū. ij. col. iij. volu. ergo seqtur q̄ intelligitur aliorum bonorum superextantiū detracta ex eis prius ltima, cum sit q̄ illa tanq̄ es alienū detrabitur, vt per doc. in. d. l. in quartā. ¶ Et pro his facit qd̄ dixit Dec. in ɔs. cccclxxxv. casus super quo repetito. nu. cccccxxxvij. & cccccxx. ppe fi. in vers. sed tñ ex abundanti, si igit̄ prius d3 legitima detrahi anteq̄ sciamus quorum bonorum sit vsusfructus relictus, seqtur q̄ talis vsusfructus nullo modo legitimā minuere pōt, que vsq3 ab initio mortis. d. Francisci fuit debita matri, & ab initio detrahenda fuit de rebus, vt. s. ¶ †[4] Facit etiam qñ si persona cui legitima debet̄ sit honorata, puta per institutionem in sola proprietate omnium bonorum talis persona non impedit̄ quin debeat habere pro ltima sua bona cum vsufructu, & reliquorum bonorum ppriētas nuda in legitimā non imputatur, vt per Ro. in consi. cccxij. circa ppositam. ij. col. in. iiij. q. & ita per ɔ̄rium dicendum v̄r q̄ solus vsusfructus omnium bonorum, non d3 huic matri in legitimā imputari, quin ipsa vsq3 ab initio potuerit de bonis ipsis pleno iure sumēdis percipere legitimā suam, & ita ēt debent posse facere hodie eius h̄rdes ex ipsius persona. ¶ †[5] Et pro ista opi. allegat̄ decis. Pet. de ancha. in ɔsi. cxxviij. si huic Francisco. vbi vult q̄ si filius instituat̄ heres in vsufructu ex tali relicto non impedit̄ pro legitima petere de bonis patris, ēt quo ad proprietatem, & sic pleno iure ea rōne, q2 legitima d3 dari de rebus, & substantia bonorum defuncti, vt per eum, & istam decis. refert, & seqtur And. barba. in. d. ɔs. lxij. ij. col. iij. vol. ¶ Et v̄r hoc idem velle Cor. in consi. cclxv. circa primū. ij. col. ver. cū itaq3. i. vol. ¶ Sicut ergo predicti ita ɔcludunt in filio. vt. s. relictum vsusfructus nō impediat qn legitimā habere possit, ita in casu isto dd̄m est de matre. ¶ †[6] Et decisio. huius clara ratio est, q2 cum legitima debeat haberi de substantia, & bonis defuncti, vt. d. §. repletionē. & sine onere, vel dilatione, vt. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffic. testa. ab initio mater ista nihil d̄r habuisse, cum vsusfructus erat in spe, & nō poterat dici de bonis defuncti filij, nec poterat ɔsiderari q̄ per multos annos poterat ipsa percipere, q2 tunc diceret̄ mater in legitima habere dilationē vltra q̄ non diceretur habere de substantia, & bonis filij, & istam rōnem alleg. Cor. in. d. ɔsi. cclxv. loco preallег. ¶ †[7] Nō ob. d. l. papini. §. vnde si qs. q2 potest r̄nderi ſm aliquos, q̄ loqtur de iure antiquo, quo nō erat cautum ltimā deberi de bonis ipsius, prout fuit expost inductū per. d. §. repletionem. put ibi doc. videntur cōiter tenere, & ēt in. l. iubemus. C. ad treb. put tradit Cor. in. d. ɔsi. cclxv. i. col. vbi ēt alios alleg. ¶ Vel ēt dici potest q̄ ille tex. loquitur qñ vsusfructus erat relictus per certum tp̄s. i. heres erat grauatus post certum tp̄s, puta. xv. ann. restituere, nam tunc cum per tale tp̄s certum sit illum percepturū fructus, & sic recte computando fructus illius tp̄is certi, vsq3 ab initio apparere pōt q̄ habebit ltimā, & fructus eius de dictis fructibus lex tollerabat fructus illos imputare in ltimam, hoc aūt non potest ɔsiderari in casu isto, cū vsusfructus viua matre tm̄ duraturus erat, & incertum erat quanto tp̄e viuere debebat. l. i. ff. de ɔdi. & dem. & istā sol̄o. voluerūt glo. in. d. §. vnde si qs. & in. d. §. repletionem. & multi secuti sunt, & eam ēt ponit Cor. in. d. ɔs. cclxv. col. ij. ¶ †[8] Et ppterea concludit̄ per omnes in. d. locis, q̄ persona cui ltima debetur, puta filia vliter instituta, & grauata si sine liberis decesserit, si veniat dies fideicōmissi heres eius (l3 multo tp̄e vixerit) poterit ex persona illius detrahere ltimam non obstāte q̄ plurimos in vita percepisset fructus, attēto q̄ ab initio erat incertū quanto tp̄e erat perceptura. ¶ Si igit̄ mater ista fuisset vere h̄rs filij, & post eius mortē grauata per multos annos pcepisset fructus illi nō diminuerent legitimā, que ex eius persona detrahi posset, idem & fortius dd̄m est isto casu, vbi solus vsusfructus fuit relictus, cū fuerit relictū incertum. ¶ Et l3 magis cōis opi. teneat primam solutionē, & velit fructus non imputare, ēt q̄ persona esset post certū tp̄s grauata, tñ pro nunc super eo nō aliter disputando satis pro nobis est, q̄ non sumus in casu, in quo fructus sint per tp̄s certum percipiēdi, quo stante omnes ɔsentiūt eos non imputari aliquo modo in ltimā. ¶ †[9] Scd̄o non ob. ɔclusioni predicte, si dicatur q̄ legatū vsusfru-

eius factum a filio dicatur factum animo compensandi cum legitima, cũ illa sit debitum necessarium, iuxta auc. preterea. in fi. ꝛ ibi dñt doc. C. vnde vir ꝛ vxor. ꝛ tradũt Bart. ꝛ alij in. l. si cũ dotem. §. si pater. ff. sol. mat. qm̃ responsio colligit̃ ex predictis, argm̃ enim procederet, vbi cõpensatio caderet, ꝛ relinqueret̃ res que posset in ltimam imputari, sed hoc nõ cadit in vsufructu, vt. s. dictũ fuit. 10 ad qd vide Alex. in fini. in ɔ̃s. vij. viso instrõ. in fi. vj. vo. ¶ † Sed tertio dicet aliqs, ꝙ ius, seu actio ad legitimaꝫ competens matri cõtra hr̃des filij dr̃ confusa aditione, iuxta. l. stichũ. §. aditio. ff. de solu. Attento ꝙ Jacobus hr̃s testatoris, ꝛ sic ad ltimam obligatus successit matri, cui legitima debebat̃. Uerum ad hoc rñdetur. ꝙ predicta ɔ̃fusio per aditionem non fit in effectu, qñ ex ea dãnuꝫ aliqd adeunti orireт̃, vt per Bar. Pau. de cas. ꝛ Jmo. in. d. §. aditio. sed hic dãnum fieret. d. Jacobo, ꝛ eius hr̃di, ergo ꝛc. ¶ Dam num aũt esset, qꝛ cum ille sine liberis decedẽs sit grauatus, veniret plus restiturus, ꝙ̃ si vere ltimam soluisset matri, tũc enim illam postea habuisset, vt hr̃s matris, ꝛ non restitueret, ꝛ ius est in eo, qꝛ dicta ɔ̃fusio fungitur iure solutionis, sed si solutio esset facta preci 11 pua retineret̃ dicta legitima, ergo ꝛc. ¶ † Quarto dicet aliqs omnia predicta tolli, qꝛ mater predicta per quinquẽnium tacuit post mortẽ filij, ꝛ quieta fuit de relicto vsusfructus sibi facto, ꝓpter qd videt̃ sublatum omne ius ad legitimã suam. Cũ ex cursu qnquennij, vt. l. si qs filium. in fi. C. de inoffi. test. ꝛ ibi dicũt doct. cum ẽt ex approbatione testamẽti, quam vr̃ fecisse percipiendo fructus, ꝓpter qd vr̃ ꝙ nec ipsa, ꝛ minus hr̃s eius possit amplius ltimaꝫ petere. ¶ Sed põt rñderi, ꝛ primo vt in casu narrat̃, negatur ꝙ illa mater vnꝙ̃ accepit, seu acceptauerit. d. vsũfructuꝫ, nec talis vsusfructus fuit illi vnꝙ̃ traditus, cuꝫ nunꝙ̃ ipsa cauerit de vtendo arbitrio boni viri, ꝛ de rebus restituendis finito vsufructu. ¶ Quo stante tollit̃ ꝙ de approbatione testamenti per ipsaꝫ factã dicebatur. ¶ Et preterea non vr̃ ꝙ illa in legitima sibi preiudicauerit, cũ non cõstet ꝙ illi expresse renũciauerit, iuxta. l. si qñ. §. ꝛ generaliter. C. de inoffi. test. ¶ Posito ergo ꝙ aliqua interpretatione videretur approbasse testm̃, non tñ videtur seq̃ ꝙ ltime sue, aut iuri 12 ad eã competenti sibi renunciauerit per d. l. si qñ. ¶ † Scdõ dico ꝙ non ob. lapsus qnquẽnij, qꝛ respõdetur ꝙ illa. l. si qs filiuꝫ. procedit respectu simplicis querele preponẽde, naꝫ illi bene per quinquẽnium prescribitur, vt ibi dr̃, sed in casu isto non agit̃ de querela 13 preponẽda, † sed de petitione ltime cui quinquẽnio nõ prescribit̃, sed tm̃ cursu. xxx. an. sicut de alijs actionibus personalibus dr̃ in. l. pe. post prin. C. de ɔ̃sti. pec. ꝛ. l. sicut. C. de prescri. xxx. ann. cũ simi. ¶ Et ꝙ petitioni legitime non prescribat̃ ante lapsum. xxx. anno. voluit Bal. in. d. l. si qs filium. cũ multis ɔcord. vt refert, ꝛ sequit̃ Alex. in ɔ̃s. viij. visis subtilissimis. col. fi. vol. iij. vbi dicit hãc esse cõem opi. quam ẽt tꝫ Jas. post Saly. ꝛ alios ibi in. d. l. si qs filium. ij. col. versi. idẽ tenet Salyc. ꝛ de ipsa petitione ltime quo ad hoc idem dõm est ꝙ diceret̃ de petitione supplementi ltime, neutri enim prescribit̃, nisi spacio. xxx. ann. vt per doc. excepto Bart. in. d. l. si qs filium. ꝛ tradit Jo. franc. balb. in trac. prescript. in. iiij. par. iiij. partis prin. in. xxij. q. ¶ Sed in ꝓposito non sunt lapsi an 14 ni. xxx. vt mihi dr̃, ergo ꝛc. ¶ † Nec quicꝙ̃ facit ꝙ do. Margarita decesserit, anteꝙ̃ illam ltimam petierit, qñ clarum est ꝙ ius suũ in hoc transmisit ad hr̃des suos, vt declarat Alex. ɔ̃s. clxxviij. ɔ̃sideratis verbis. in prin. vj. vol. ¶ Quinimo forte dici posset ꝙ ẽt ꝙ lapsi essent. xxx. an. non posset dici sublatũ tale ius, naꝫ prescriptio illa dr̃ inducta in odiũ negligentis ius suũ proseq̃, que negligentia recte intuenti non vr̃ cadere in dicta matre, aut Jacobo eius hr̃de. ¶ In primis. n. ipsa mater non petijt. d. ltimaꝫ, non quidẽ vt negligeret, sed iure cuiusdã familiaritatis, quasi apud se habeas, nã cum filij sui vt hr̃des. d. Francisci oia tenerẽt, quibus ipsa omnia sua relictura erat ex cõi voto parentũ, iuxta. l. scripto. in fi. ff. vnde lib. ab illis petere nõ curauit, quasi haberet, cũ filij haberent, et hoc tñ non dꝫ credi ꝙ vbi apud filios, ꝛ hr̃des eoꝝ non esset remãsura, voluisset iuri ltime renunciare, arg. l. si qñ. §. ꝛ generaliter. C. de inoffi. test. ¶ Et maxime illa rõne, ne ꝙ ipsa faciebat in fauorem filioꝝ redundaret in eoꝝ odium, ꝛ detrimentuꝫ, ɔtra. l. ꝙ fauore. C. de legi. ꝛ. l. legato inutiliter. ff. de adim. leg. cũ simil. ¶ Ipsa aũt matre mortua apud Jacobũ eius filium, ꝛ heredem, ius. d. legitime remãsit, qui a se, nec petijt, nec petere poterat, cum ipse esset debitor, ꝛ creditor, ꝛ cum ɔuenienter non caderet peti 15 tio non põt dici ꝙ tũc curri prescriptio aliqua, † cũ vbi nulla petitio ibi nulla negligẽtia sit, ꝛ ɔ̃r nulla prescriptio. l. i. in fi. C. de anna. excep. ꝛ. l. si. in fi. eod. ti. Quantũ enim pertinet ad petitionem omne ius ltime petende, dici põt fuisse confusum Jacobo adeũte hr̃ditatem matris perinde, ac si ltima soluta esset. ¶ Cum aũt Jacobus predictus esset grauatus per fideicõ. a testõre fratre eius, ꝛ venerit dies fideicõ. põt ipse, aut hr̃s eius dicere, ꝙ legitima que matri debebat̃ non sit restituenda, ꝛ ꝙ in eo ɔ̃fusio illa non operatur, qꝛ id esset ipsi Jacobo dãnosum, iuxta doctri. Bar. Pau. de cast. ꝛ Jmo. in. d. l. stichũ. §. aditio. de solu. prout ẽt. s. dictum fuit. Cũ igitur tpa non videantur cucurrisse saltẽ post mortem matris iam clarũ est, ꝙ non potest dici decursa aliqua prescrip. xxx. anno. merito ergo vr̃ ꝙ heres. d. Jacobi, nũc ipsum representans ex persona matris eius do. Margarite possit retinere legitimaꝫ illi debitam in bonis. d. Francisci eius filij. Laus Deo.

Mar. Soc. iunior Padue legẽs, in pria sede vespertine lec. 1535.

SVMMARIVM

¶ De legitimatione in amplissima forma, vtrũ. s. possit facere, vt legitimatus succedat, si ex forma testamenti solum vocabãtur nati ex legitimo matrimonio.

1 Spurius legitimatus, an possit succedere testatori vocanti natos ex suis filijs legitimos, ꝛ naturales, ꝛ ex legitimo matrimonio natos stante priuilegio, ꝙ legitimandi ab eo comprehendãtur in qualibet dispositiõe loquente de nato ex ltimo mr̃imonio.
2 Filius legitimatus non est vere filius, sed per fictionem.
3 Princeps etiam supremus sine causa non potest dispositionem testatoris tollere.
4 Causa in principe non intelligitur, qñ contra ius gentiũ disponit. Princeps cum sit animal rationale, est rationis naturalis dictamine legatus.
5 Potestas cum sit de genere bonoꝝ in malis versari non potest.
6 Clausula de plenitudine ptãtis non operatur, qñ resultaret iniquitas, qꝛ tunc non esset de plenitudine potestatis, sed tẽpestatis.
7 Causa in principe presumitur quando ipse particulariter, ꝛ in specie disponit contra ius gentium.
8 Causa in principe presumitur, qñ verisimilis imaginari potest.
9 Causa in principe, quando disponit contra ius gentium debet vtilitatem publicam respicere.
10 Lex disponens iniqua seruari non debet.
11 Imperatorem velle tollere dispõnem testatoris verisimile non est.
12 Interpretatio illa capi debet, que minus captiosa est. Et ꝙ verisimilius est, ꝛ plerunꝙ̃ fieri solet.
13 Clausula motu proprio non tollit, quin dicatur rescriptuꝫ, seu priuilegium ad preces factum.
14 Concessio principis, ꝛ expressio legitimantis, vcꝫ vt ltimatus habeat̃, ac si de ltimo matrimonio natus esset, intelligit̃ quãtũ ad ea que ab ipso principe pueniũt, sed nõ in ꝓuenietibus aliũde.

CONSILIVM LXV

1 Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ † In casu occurrenti sacratissimo collegio Patauino, vtruꝫ. s. valeat ltimatio Ludouici spurij. i. nati ex ɔiugato, ꝛ soluta facta in amplissima forma per reuerendum Epm̃ parentinũ vigore amplissimi priuilegij apostolici, ꝛ imperialis, vt in ea, ita inꝙ̃ valeat, vt ille admittat̃ ad fideicom. ex auito testõ, quo ipse vocauit nepotes natos ex filijs suis ltimos, ꝛ nãles, ꝛ ex legitimo matrimonio natos, paucis agam, qꝛ veritas ɔ̃sistit in paucis, ꝛ ẽt qꝛ. i. scripta tm̃ sunt ad demonstrandũ menteꝫ animi mei, ꝛ quare cũ alijs relatoribus non senserim etenim quattuor de more collegij eramus electi ad referẽduꝫ, quoꝝ ego solus retuli, vt. i. seqt̃ur alij vero ɔ̃rium. ¶ Quare dico ꝙ attento ꝙ testator vocauit natos ex ltimo matrimonio, referẽdo se ad tp̃s natiuitatis, vr̃ ꝙ nõ debeat admitti, cũ vere nõ sit natus ex legitimo 2 matrimonio. ¶ † Et lꝫ vigore legitimationis, seu potius dispensationis habeat̃ pro tali, tñ vere non est talis, sed per fictionẽ, ꝛ testator locutus est, sm̃ nãm, seu veritatem, ꝛ non per fictionem, ꝛ de hoc sunt iura clara, ꝛ doctrine note, super qbus non insisto, sed videat̃ Deci. in ɔ̃s. ccccxxv. in casu ꝓposito. iiij. col. ꝛ Cur. iunior in ɔ̃s. lxiiij. presupponit̃ in facto. vj. col. ad fi. qui alios alleg. ¶ Sed difficultas orit̃, qꝛ in amplissimo priuilegio predicto Epo cõcesso, dr̃ ꝙ legitimandi ab eo comprehendant̃ in qualibet dispõne, siue inter viuos, siue in vltima voluntate loquẽte, seu disponente de nato, ꝛ ꝓcreato de legitimo mr̃imonio. ¶ Sic ergo vr̃ ꝙ iste Ludouicus debeat comprehendi in illa dispõne testamentaria auita vocãte natos ex ltimo matrimonio, ꝛ maxime qꝛ reuerẽ. Episco 3 pus in sua ltimatione illud specialiter exprimendo repetit. † Sed ad hoc puto posse rñderi, ꝛ primo dici põt ꝙ princeps etiã supremus non

premus non potest tollere voluntatem testatoris sine probabili
causa.l.si testm̃.cum materia.C.de testamen. hic aũt nulla subest
4 causa, ergo ⁊c. ❡† Nec dicat̃ ꝙ in principe presumitur causa, q2
potest dici ꝙ non procedit, qñ disponit ꝯtra ius gentiũ, vt per Ja
so.in.d.l.si testm̃. ❡ Facit q2 princeps dr̃ animal rõnale, ⁊ propte
rea dr̃ legatus dictamine rationis nãlis, vt inquit Bal.in.l.ij. vj.
col.C.de ser.⁊ aqua.dicẽs ꝙ a tali ligamine nullus põt eum ab/
5 soluere. ❡† Preterea cũ potestas sit de genere bonoꝝ, iuxta tex.
cũ gl.in.c.principiũ.§.caritas.in gl.in ver.posse.de penitẽ. distin.
scđa non potest versari in malis, q2 posse malũ nõ est posse, vt ibi
dicit gl.merito ergo cum tollere testm̃, seu expresse volũtati testa/
toris aduersari sit malũ, ⁊ peccatum, q2 id est ꝯtra ius gen. vt di/
cebat Bal.in.d.l.si testm̃.in fi.C.de testa. seqtur ꝙ in eo non stat
6 ptãs. ❡† Licet ergo ipse dixerit de plenitudine ptãtis, tñ in hoc
valere non dꝫ, ne resultet iniquitas, alias non bene diceret̃ pleni/
tudo ptãtis, sed iniqtatis potius, ⁊ vt qdam dicũt plenitudo tem
pestatis.ita patruus meus Soci.in ꝯsi.clxiiij.visa bulla.ix.col.ij.
vol.⁊ in ꝯsi.cxx.memini.col.pe.iij.vol.post Cardi.in clem. pasto
ralis.de re iudi.vbi ergo de causa non ꝯstat, non põt tolli volun/
7 tas testãtis, ⁊ sic ius gentium ẽt per principem. ❡† Vel scđo po
test dici ꝙ in principe causa presumitur, qñ ipse particulariter, ⁊
in spetie disponit ꝯtra ius gent.i.qñ ipse in specie derogasset testa
mẽto de quo agitur, qđ non est in casu nostro, sed tm̃ videtur ꝯce
dere ptãtem derogandi, qđ intelligi dꝫ si causa aderit legitima, ne
alias plus ꝯcedatur Comiti, ꝙ̃ possit ipse Jmpator. Jn ipso aũt
Comite causa non presumit̃, sicut in principe, q2 hoc cautum non
8 reperit̃. ❡† Tertio ẽt rñdetur ꝙ causa tunc presumitur, qñ vero/
similis imaginari põt, vt per Soci.d.ꝯsi.cxx.viij.col.alioquin qđ
dr̃ sine causa principem non posse, nunꝙ̃ haberet locũ, seu inutile
esset, q2 semper diceremus causaꝫ presumi, hic aũt etiaꝫ nulla ido
9 nea potest ꝯsiderari, ergo ⁊c. † Et id ꝓbatur q2 causa dꝫ respicere
publicã vtilitatem, Bar.in.l.fi.C.si ꝯtra ius.vel vtil.pub. cũ con
cord.vt per Jas.in.l.barbarius.ff.de offi.preto.⁊ per Felyn. in.c.
que in ecclesiarum.x.col.de ꝯsti.⁊ per Alex.in ꝯsi.clxxxij.matu/
re digestis.iij.col.vol.ij.⁊ per Dec.in ꝯs.cclxix.iij.col.⁊ ꝯs.cclxxj.
iij.col. Hoc aũt non solum nõ fauet publice vtilitati, sed ei aduer
sat̃, cum publice expediat suprema hominũ iudicia exitũ habere.
l.vel negare.ff.queád.test.aper. ❡ Nec dicat̃ ꝙ Jmperator vo/
luit tale priuilegiũ habere pro lege cõi, ⁊ scripta in corpore iuris,
q2 rñdetur primo id dici solum ꝑpter eius firmitatem, ⁊ vt reuo/
10 care nõ possit, vt apparet ex lectu priuilegij. ❡ † Scđo ꝙ si illud
vellet cũ sit iniquũ lex talis non valeret, ẽm Bar.in.l.fi.C.si con
tra ius, vel vti.pub. Butr.⁊ Jmo.in.c.nam ꝯcupiscentiaꝫ.de con
sti.facit.c.erit.aut lex.iiij.distin. ❡ Scđo principaliter dico ꝙ im
mo in casu isto princeps illud noluit, ⁊ dũ in ver. ⁊ comprehenda
tur ex statuto ⁊c. dr̃ siue inter viuos, vel in vlti. voluntate ⁊c. non
vult dicere ꝙ cõprehendantur in testamentaria dispõne loquen/
te ⁊c. sed ꝙ cõprehendantur in qualibet volũtate, taꝫ imperiali, ꝙ̃
alia quacũꝙ, intelligo.s.simili, puta regali, ducali, ⁊ simili, que so
lent pro.ll.haberi cõprehendantur inꝙ̃ in qualibet tali volũtate,
siue inter viuos, vel in vlti.volũtate loquente, seu dispõnẽte de na
to, ⁊ ꝓcurato de ltimo matrimonio hoc est dicere, que loquat̃ de
nato ex ltimo matrimonio, siue inter viuos, vel in vltima volun/
tate inter viuos, puta ꝙ nati ex ltimo matrimonio admittant̃ ad
honores in vltima volũtate, puta ꝙ in testõ debeant sic nati insti
tui in dimidia, vel duabus tertijs bonoꝝ patris, alias testm̃ nõ va
leat, vel qd simile. ❡ Et ista declaratio istoꝝ verboꝝ suadetur pri
mo ex parte ipsoꝝ, q2 si aliter intelligeret̃, vt aduersarij dicunt re/
ctior sermo fuisset, siue inter viuos, vel testamẽtaria ⁊c. ⁊ non in
quacũꝙ voluntate, tã imperiali, ꝙ̃ in vlti. volũtate, hꝫ enim ne/
scio qd incongrui dicere in volũtate in vltima volũtate, sed bene
11 sonaret testamẽtaria sine illa prepositione in. ❡† Scđo suadetur
ex parte loquẽtis, q2 non est verosimile Jmpatorem voluisse tol/
lere dispõnem expressam testatoris, cũ ille semper dicat vnicã esse
suã intentionẽ, vt vota testantiũ impleantur, vt in auct.de iu.iur.a
12 mor.presti.in pñ. ❡† Tertio ex parte dispositi vna cũ legali inter
pretatione, nã in dubio dꝫ capi interpretatio illa, que minus hꝫ ca
ptionis.l.quotiẽs.ff.de reg.iur.⁊ vitio caret.l.in ambigua.ff.de le
gi.itẽ in re dubia benignior interpretatio fieri dꝫ.l.ea que.§.in re
dubia.ff.de reg.iur.itẽ ꝙ verosimilius est, ⁊ plerunꝙ fieri solet.l.
in obscuris.e.ti. sꝫ ista interpretatio caret vitio, hꝫ minus captio
nis, benignior est, itẽ verosimilior, ⁊ vult id qđ plerũꝙ fieri solet,
vꝫ vt dispositioni testõꝛuꝫ non derogetur, neꝙ ꝯtra eam expres/
se veniat̃, ergo ⁊c. ❡ Hec aũt omnia satis per se nota sunt, igitur
nõ curabo aliter ꝓbare. ❡ Dico ergo in ꝓposito tale priuilegiuꝫ
nõ obstare, primo ex defectu potentie, scđo ex defectu volũtatis,
vt ex predictis ꝯstat. ❡ Tertio principaliter dico, ꝙ dato ꝙ prin
cipes illi, vꝫ Papa, ⁊ Jmpator potuissent, ⁊ ẽt voluissent, tñ di/
co non posse seq talem effectũ, q2 Comes non debuit hoc facere
non subsistẽte iusta causa respiciente publicã vtilitateꝫ per ea que
dicta fuerũt, ⁊ hoc eo maxime q2 in.d.priuilegio legit̃, ꝙ priceps
ptãtem talem ꝯcessit confisus de rõne moderamine cuiusꝙ actus
faciẽdi, ac honestate per Comitẽ habenda. ❡ Nec possumus di
cere ꝙ in eo presumat̃ causa, primo q2 iure non cauetur. ❡ Scđo
q2 illud ꝓcederet ẽt in principe, qñ motu ꝓprio ⁊c. sꝫ iste Comes
13 ad preces patris ltimari fecit, ergo ⁊c. † Et lꝫ dicat aliqñ motu ꝓ
prio ⁊c. illud non tollit, qn dicatur ad preces ⁊c. cum expresse pa/
teat, vt per Vitalem in trac. clausulaꝝ, super clausula motu pro/
prio. ❡ Tertio q2 causa nõ põt presumi idonea, q2 nulla imagina
ri põt, vt.s.dictuꝫ fuit, ⁊ ẽt q2 causa multiplex exprimit̃, cui expres
sioni standũ est, vt per Soci.in ꝯsi.clxiiij.prealle.⁊ causa nulla ex
primit̃ respiciens publicam vtilitatem, ꝑpter quam ꝯueniat vo/
14 lũtatem testantis expressam subuerti. ❡† Addebã nouissime, ꝙ
concessio principũ, ⁊ expressio ltimantis, vt.s. legitimatus habea
tur perinde, ac si de ltimo mr̃imonio natus esset, dꝫ intelligi quan
tuꝫ ad ea que ab ipsis principibus ꝓueniunt, puta in eo ꝙ iure cõi
cauet̃ non legitime natos nõ succedere, succedet.n.taliter legiti
matus, ac si de ltimo matrimonio esset natus, q2 in eo tm̃ est habe
ri pro tali, quantũ esset tale sed non in prouenientibus aliunde per
doctri.Bar.in.l.si maritus.§.legis iulie.ff.de adulter. sed in casu
isto ꝙ nõ succedat non legitime natus, seu nõ excludat substitu/
tum ꝓuenit a testatore qui sic ordinauit, circa cuius dispõnem iste
legitimatus nihil poterat disponere illam alterando, ergo ⁊c.

Maria. Soci. iunior iurisconsul. Padue.

SVMMARIVM.

❡ De pacto ꝙ emptor, cui dilata est solutio certum quid soluat singulis annis, quãdiu fuerit satisfactum de precio, an ⁊ quando possit dici vsurarium.

❡ Et vtrum sit seruandum ẽt post tempus datum ad solunduꝫ.

1. Vsura est qcqd sorti accedit, ẽt si illud accedẽs nõ sit in pecunia.
2. Venditor propter dilatam solutionem precij fundi venditi reci/piens aliquid annuatim, an videatur precium breui manu re/cepisse, ⁊ mutuo emptori tradidisse, ⁊ sic contractum simula/tum, ⁊ feneratitium fecisse.
3. Vsura dicitur lucrum ex mutuo debitum ex pacto.
4. Vsura regulariter in contractu emptionis non committitur, sed solum in mutuo.
5. L.singularia.ff.si cer.peta.quomodo intelligatur.
6. Ablatiui absolute positi faciunt conditionem.
7. Venditor qñ sibi dñium rei vendite reseruat, donec preciũ ei sol/uatur, lꝫ ex pacto solutio differatur, põt per pactũ pro pensio/ne, ⁊ dñij recognitione aliquid annuatim recipere.
8. Venditor pro suo damno, ⁊ interesse potest aliquid percipere.
9. Mercator solitus lucrari potest aliquid vltra sortem ratione lu/cri cessantis recipere.
10. Vsura recompensatoria est omni iure permissa.
11. Emptor iurans sine aliqua conditione aliquid annuatim vendi/tori soluere, debet id vigore iuramenti soluere, ⁊ demum pro/bando esse vsuram repetere poterit.
12. Contrahentium voluntas normam dat ꝯctibus, ⁊ eos regulat.
13. Vox est nota voluntatis, ⁊ passionis in animo existentis.
14. Mentis nostre testimonium nullum maius est, ꝙ̃ qualitas inspe cta verborum.
15. Dictio quandiu conditionem extinctiuam importat.
16. Dispositio conditionalis, nisi impleta conditione, effectum suum sortiri non potest.
17. Dies pro homine interpellat, ⁊ in mora constituit.

CONSILIVM LXVI

Dirigat Dñs verba mea in viam verita/tis, ⁊ iustitie. ❡ Elapsis mẽsibus ꝯsului in fauorem magnificoꝝ dñoꝝ Andree, ⁊ Marci de maurocenis nobiliuꝫ Venetoꝝ, circa plura dubia, ꝓut tunc cõsultus fui, nunc aũt due noue excitant̃ difficultates, ꝓut ex oppõnibus aduersarioꝝ inter cetera colligit̃. ❡ Opponunt.n. inter alia ꝙ ꝯctus inter eoꝝ pa/rentes initus fuit, ⁊ est illicitus, ⁊ sapit vsurariã prauitatem in eo ꝙ ꝓmissuꝫ fuit singulis annis stadiũ vnuꝫ, ⁊ vna quartarola fru/

menti pro ſingula toꝛnatura,iuxta formam.d.contractus. ¶ Et
poſito ꝙ talis ꝯctus in eo non poſſet dici vſurarius,opponunt, ⁊
dicūt ſe non teneri ad.d.frumentū,niſi pro ſeptēnio,qꝛ tanto tem
poꝛe,⁊ nō vltra durabat dilatio ad ſoluendū pꝛecium, cū eſſet in
ducat.4179.in circa,⁊ ſingulis annis eſſent ſoluēdi duca.600.vt
ex lectu.d.ꝯctus apparet. Queriť modo nunqd pꝛedicte oppoſi-
tiones,ſeu exceptiones, aut aliqua illaꝝ de iure pꝛocedat. ¶ Et
capiendo pꝛimā dicet foꝛtaſſe aliqs pꝛima fronte, ꝙ illa ſit iuridi
ca,⁊ ꝯñr ꝙ ꝯtractus pꝛedictus videať vſurarius, nā cum magni
ficus do. Petrus maurocenus eſſet habiturus pꝛo pꝛecio pꝛe-
dioꝝ venditoꝝ duca.4179.ꝯuenit eius ſolutionem fieri in diuer
ſis tpibus,⁊ ratione retardate ſolõnis,voluit ſibi dari illas men-
ſuras frumēti,vt in ꝯtractu dr̃,vt ſic tale frumentū ſoꝛti ſibi debi-
te videatur accedere,merito vr̃ vſura,† qꝛ quicquid accedit ſoꝛti
vſura eſt,ēt ꝙ non ſit in pecunia illud ſic accedens,tex.eſt in.c.ple
riqꝫ.⁊ ſeq.xiiij.q.iij.⁊ tradit glo.i.in fi.in.l.rogaſti.§.ſi tibi. vbi ēt
doc.ff.ſi cer.pe. ¶ †Et vr̃ ꝙ venditoꝛ differendo ſolutionē.d.pꝛe
cij ſibi faciendā quedam bꝛeui manu illud acceperit, ⁊ mutuo tra
diderit emptoꝛi,iuxta text.⁊ tradita ibi per doc.in.l.ſingularia.ff.
ſi cer.pet.⁊ poſtea illud frumentū annuum ex pacto debitū dica-
tur ꝓmiſſum pꝛo vſura.d.pꝛecij, ita mutuo quodāmodo dati, vt
ſic in caſu iſto videať verificari diffinitio vſure tradite per Hoſt.
in ſūma de vſur.in pꝛin.relata,⁊ appꝛobata per Pau.de caſt. in
ꝯſi.xix.pꝛeſens dubiū.poſt pꝛin.†dicunt.n.pꝛedicti ꝙ vſura dr̃ lu
crū ex mutuo debitum ex pacto,vt per eos,qđ etiam dixit Laur.
de rodulph.in trac.de vſur.in pꝛin. ¶ Sed tñ his non obſt.arbi-
troꝛ pꝛedictum ꝯctum nullo modo eſſe,aut poſſe dici vſurarium,
⁊ ꝯñr pꝛedictaꝫ pꝛimā exceptionem friuolā eſſe,⁊ omnino reicien
dam,⁊ vt verū fatear,maxime cū de tali exceptione admiratus ,
neminem.n.recti ſenſus puto illā admiſſuruꝫ,†qm̄ vſura regula-
riter in ꝯctu emptionis non cōmittitur,ſed tm̄ in mutuo,naꝫ quic
quid ſoꝛti mutuo date accedit vſura eſt, ⁊ qdem pꝛohibita, iuxta
illud mutuū date,nihil inde ſperātes,vt legitur Luce.c.vj. ¶ Et
ꝙ in mutuo tm̄ regulariter vſura cōmittať, tenuerunt Goffred.
Ray.⁊ oēs antiqui,vt tradit Hoſt.in ſūma in ti. de vſu.in pꝛin.⁊
Laur.de rodulph.in.d.trac.de vſu.v.col.⁊ clare Cardi. in clem.
i.in pꝛin.in.ix.q.de vſu.vbi in caſu in quo loqtur,dicit vſuraꝫ non
eſſe,qꝛ ēſt emptio non mutuum,cū ſine mutuo vſura non cōmitta
tur,vt per eū,⁊ ita ēt nos dicemus in caſu iſto,cum ſimus in ꝯctu
venditionis,⁊ nō mutui. ¶ Nec ob.ꝙ dicebať bꝛeui manu cele-
bꝛatū mutuum,qꝛ hoc abſolute negať, cum inter partes nullum
verbū dictum fuerit de tali mutuo ꝯhendo, ſeu ꝙ pꝛecium debi-
tum ex cauſa emptionis ꝯuertatur in pecuniaꝫ creditam,† ⁊.d.l.
ſingularia.cū ſua materia ſolum pꝛocedit,qñ conſtat partes vo-
luiſſe,vt mutuū fiat,vt patet ibi in ver.⁊ ꝯuenerit vt credite nomi
ne ⁊c.⁊ ita ſi recte aduertať,intelligūt ibi doc. ¶ Preterea ēt ille
tex.pꝛocedit qñ pecunia erat parata ſolutioni,ſm̄ Bar.⁊ magis
cōiter doc.ibi,dū eo modo remouent difficile ꝯtrium.l.qui nego-
cia.in pꝛin.ff.mand.ſed in caſu noſtro tpe venditionis nō erat pa
rata pecunia ſolutioni, ergo non potuit ꝯuerti in pecuniā credi-
tam,ēt ꝙ ita partes ꝯueniſſent. ¶ Sic igiť emptoꝛ in caſu noſtro
ſimpliciter remāſit debitoꝛ pecunie pꝛo pꝛecio rei empte,non au-
teꝫ ex cauſa mutui,merito ergo non cadit aliqua ꝯſideratio vſu-
re. ¶ Nec ob.ꝙ illud frumentū ſingulis annis ſoluendum vide-
reť pꝛomiſſum rōne retardate ſolutionis.d.pꝛecij. ¶ Qm̄ reſpon
detur ꝙ imo frumentuꝫ illud veniebat ſoluendū pꝛo affictu,⁊ re-
cognitione pꝛedioꝝ venditoꝝ,ſeu coꝛpoꝛalis poſſeſſionis eoꝝ in
emptoꝛē tranſlate,voluit.n.venditoꝛ virtualiter ſibi reſeruare do
miniuꝫ pꝛedioꝝ pꝛo toꝛnaturis illis, quarum pꝛeciū non eſſet ſo-
lutum,⁊ eas in effectu poſtea locare emptoꝛi,vt ei pꝛo mercede,⁊
affictu tm̄ frumentum ſoluať pꝛo qualibet toꝛnatura, ⁊ iſtud im-
poꝛtant illa verba rōne recognitionis,ſiue rñſionis ⁊c. ⁊ illa que
recognitio,ſeu rñſio frumenti ⁊c.de quibus in inſtrō. emptoꝛ eniꝫ
eo mō recognoſcet venditoꝛem pꝛo dño, ⁊ ei rñdebit in illa quan
titate frumēti pꝛo ſingulis toꝛnaturis quādiu pꝛo eis pꝛeciū ſolu-
tum non fuerit,quaſi eas venditoꝛ emptoꝛi locauerit. ¶ Et ꝙ ita
debeamus mentem ꝯhentium interpꝛetari,vt.ſ. pꝛedicta reſerua
tio facta dicať,donec pꝛecium fuerit ſolutū clare colligitur ex plu
ribus clauſulis eiuſdeꝫ inſtrī,in quibus ſemper dr̃ facta tñ pꝛius,
⁊ ſecuta integra ſatiſfactione pꝛecij.ſ.dicti ⁊c. vt eſt in fi. clauſule
illius ad habendū,tenendū ⁊c.lꝫ in.d.inſtrō hec clauſula per alia
verba legatur,que tñ in idem ſonant,item in fi. illius clauſule ce-
dens ex nūc ⁊c.ponenſqꝫ ipſum emptoꝛem in locū ſuum ⁊c. ac ēt
in fi.alterius clauſule.ſ.cōſtituens.d. venditoꝛ pꝛecario noie ⁊c.
¶ Si.n.venditoꝛ tradit, ⁊ vendit emptoꝛi ad habendum ⁊c. ei-
dēqꝫ cedit omnia ſua iura,ponens eū in locum ſuum ⁊c.ac pꝛeca-
rio nomine eius ꝯſtituit ſe poſſidere ⁊c.facta pꝛius integra ſolu-
tione ⁊c.vt in inſtrō dicitur,ſeqtur ꝙ ſolutione non facta,nihil ex
his facit,cū illa verba facta tñ pꝛius ſolō. ⁊c.†cū ſint ablatiui ab
ſoluti faciant ꝯditionem.l.a teſtatoꝛe.ff.de ꝯdi.⁊ dem.⁊ tradunt
doc.maxime Moder.vbi aliqñ plene dixi in ru.ff.ſolu.ma.ſi igiť
ante perfectā ſolutionem pꝛedicta non fecit,ſatis aperte ſequitur
ꝙ ius,⁊ dñium in rebus venditis ſibi reſeruauit,ſaltē pꝛo illis toꝛ
naturis,quarū pꝛecium ſolutum non fuerit,merito ergo pꝛo illis
veluti locatis pōt recipere illud annuum frumentū abſqꝫ labe vſu
rarū,†nam qñ fit talis dñij reſeruatio,donec pꝛeciū ſoluatur ēt ꝙ
ex pacto ſit dilata ſolutio,pōt licite fieri pactū,vt pꝛo penſione, ⁊
recognitione pꝛedicti dñij aliquid venditoꝛi ſoluať, vt plene tra-
dit Abb.in ꝯſi.lxvj.duo ad clarā deciſ.in pꝛimo dub. in.i.vol. re
fert,⁊ ſeqtur patruus,⁊ do.meus Soci.in ꝯſi.lxxxviij.abunde, ⁊
elegāter.iij.col.in ver.octauo,⁊ vlti.in.iiij.vol.⁊ not.eſt,ꝙ Abb.
ibi loquitur qñ pꝛomittiť certa quantitas pecunie,⁊ ſimpliciter re
ſpectu totius tēpoꝛis,quo caſu non vr̃ habitus reſpectus ad fru-
ctus pꝛedioꝝ,vnde foꝛtius ita dōm eſt in caſu iſto, in quo ꝓmit-
tiť certa quantitas frumenti,qđ pꝛopꝛie colligiť ex pꝛedijs vendi
tis,⁊ annuatim,vt ſic dicať pꝛopꝛie habitus reſpectus ad fructus
pꝛedioꝝ venditoꝛuꝫ, qbus emptoꝛ eſt gauiſurus, ⁊ vēditoꝛ cari-
turus,vt ſic ꝯuentio talis dicať facta, non vt vēditoꝛ ex pecunia
non ſoluta lucreť,ſed potius ne dānum patiať ex traditione pꝛe-
dioꝝ pꝛecio non ſoluto, ꝓut ſonāt verba inſtrī in dicta ꝯuentio-
ne, dum ibi dr̃, ne ex hoc ipſe magnificus venditoꝛ nimiū patia-
tur diſpendiū,ac poſſeſſionibus,⁊ illarum vſufructu in totuꝫ pꝛi-
uatus remaneat,†⁊ non eſt dubiū ꝙ pꝛo ſuo dāno,⁊ intereſſe qs
poteſt aliqd percipere licite,iuxta.l.curabit.cū ſua materia.C.de
ac.emp.⁊ tradūt doc.maxime Abb.⁊ Jo.de ana.in.c.ꝯqueſtus.
de vſur.†qui ēt plus dicūt ꝙ imo aliqñ ratione lucri ceſſantis,po
teſt.aliqd vltra ſoꝛtem licite peti,qñ.ſ.quis eſſet ſolitus mercari,⁊
ita negociādo lucrari,ar.l.iij.§.fi.ff.de eo qđ cer.lo.vt per eos,qđ
etiam ſeruiret in ꝓpoſito noſtro,qꝛ vt audio, venditoꝛ pꝛedictus
erat homo diligēs,⁊ induſtrioſus,⁊ ſolitus negociari, ⁊ lucrari,
ſuper quo tñ non vltra inſiſtam,qꝛ alia pꝛedicta ſufficiunt ad de-
fendendū.pꝛedictum pactum a nota vſurarie pꝛauitatis, non.n.
illa quātitas frumenti ſic annuatim pꝛomiſſa dꝫ dici vſura ſaltem
pꝛohibita, cū vt dixi pꝛo intereſſe vēditoꝛis pꝛeſteť, ⁊ ne in dāno
moꝛereť. ¶ †Vel ſi qs velit vſuram appellare,diceť vſura recom
penſatoꝛia que dr̃ omni iure permiſſa, vt ſignāter declarat Bal.
in.l.ij.C.de vſu.qđ ēt eſt ex intētione gl. ibi poſt Azo. ⁊ Hugoli.
idē dixit bal. in.l.hac edictali.§.his illud.ij.col.C.de ſecū.nup. ⁊
inuenio ꝙ quaſi in indiuiduo.q.noſtrā,determinat Fabi. de mō.
in trac.de emp.⁊ vē.in.vij.q.pꝛin.col.pe.in verſ.ſeqtur tertiuꝫ de
alijs pactis,vbi multos alios alleg.ꝯcludit eiuſmodi pactum lici
tuꝫ eſſe. ¶ †Sed vlterius eſt aduertendū,qꝛ poſito ꝙ in caſu iſto
eſſet aliqua dubitatio,tñ ex quo pꝛedictus emptoꝛ pꝛedictā quan
titatem frumenti ꝓmiſit ſoluere ſine aliqua ꝯditione, ⁊ ita iura-
uit,dꝫ omnino pꝛo obſeruantia iuramenti illā ſoluere,⁊ ſi pꝛeten-
dit in.d.quantitate ꝯſiſtere vſuram illā pꝛobando poterit poſtea
repetere,text.eſt in terminis in.c.debitoꝛes.⁊ ibi tradūt doct.ex-
tra de iureiuran. Sed nec ēt ſuper hoc puto inſiſtendū, cum pꝛo
vero pactū illud non ſapiat aliquo modo vſurariā pꝛauitateꝫ,ſed
ſit omni iure licitū per pꝛedicta. ¶ Qđ eo pꝛeſertim dōm eſt, qꝛ
illa quātitas frumenti ſoluenda eſt non rōne pecu. nec pꝛecij, ſed
rōne rei,vcꝫ cuiuſlibet toꝛnature,pꝛopter qđ vltra pꝛedicta faci-
lius dōm eſt ꝯuentioneꝫ illaꝫ licitā fuiſſe,iuxta ea que tradit Lau
ren.de rodulph.in trac.de vſur.q.xviij.in verſ.ſint ergo cauti con
tractus tales ineūtes ⁊c.iunctis ibi pꝛecedētibus,vſura.n.ex pe-
cunia dr̃ percipi non ex fundo,⁊ ꝙ percipiť ex fundo dr̃ licituꝫ,vt
per Archid.in.c.eiciēs.lxxxviij.diſtin.vbi ponit rōnem diuerſita
tis. ¶ Nec pꝛedicte ꝯcluſioni obſ.deciſ.do.mei Soci.in.d.con-
ſi.lxxxviij.ſi in ꝯtrium allegareť,qꝛ poſito ꝙ talis deciſ. ſit vera in
multis differt a caſu noſtro,in qbus ſtat illius deciſio. fundamen
tū. ¶ Naꝫ pꝛimo ibi nulla pꝛeſupponiť facta reſeruatio dñij, ſed
fuit tranſlatū in emptoꝛem. ¶ Scđo non fuit aliqd pꝛomiſſum
reſpectu rei vēdite,ſed certū quid ſimpliciter reſpectu ſolutionis
dilate,⁊ ſic vr̃ pactum illud appoſitū ſub ſpe lucri. ¶ Tertio in eo
caſu pactū non fuit appoſitum ab initio tempoꝛe celebꝛati ꝯctus
ſed ex interuallo. ¶ Quarto emptoꝛ amplius iā non erat debitoꝛ
ex ꝯctu emptionis,ſed ex noua ꝓmiſſione erat debitoꝛ certe pecu
nie,⁊ iō vltra ſoꝛtē non potuit aliqd pꝛomitti licite,⁊ in iſtis pꝛin
cipaliter fundať illa deciſ.vt ex dictis ibi per Soc.col.fi.apparet
que oia ceſſant in caſu noſtro,vt ꝯſtat ex.ſ.dictis, ergo ex illa de-
ciſ.non pōt ſumi argu.ad caſum noſtrū, ⁊ ex omnibus pꝛedictis
conſtat pꝛimā illam exceptionem vti non iuridicā non eſſe aliquo
modo

modo attendendam. ¶ Quantum vero pertinet ad aliam exceptionem scdo loco .s. relatam, et absq; aliqua dubitatione, concludo quod nō sit attēdenda, sed tanq̄ friuola omnino reiici debeat, naz cum pactū illud licitum sit, et seruari debeat, vt .s. ostensum fuit,
12 vtiq; seruari dz, sm qd partes voluerunt. † etenim voluntas contrahentium dat normam contractibus, et eos regulat. l. legem. C. de pact. et l. contractus. et ibi tradit Dec. ff. de reg. iu. cū simil. facit. l. iurisgēt. §. pretor ait. ff. de pac. voluntas aūt sumitur ex verbis a qbus in dubio recedendū non est. l. i. §. si is qui nauē. ff. de exer. ac. et l. nō aliter. in prin. ff. de le. iij. et illud in eo fundat, † qr cum vox sit nota voluntatis, et passionis in aio existentis, sm Philo. vt refert Bal. in. l. i. §. vbi aūt. col. iij. C. de cadu. toll. nemo presumit dicere, nisi quod prius in mente agitauerit. l. labeo. ppe fin. ff. de suppellec. lega.
14 † hinc signāter dixit Bal. in. l. gnaliter. post prin. C. de nō nu. pec. quod nullum est nostre mentis maius testimoniū, q̄ qualitas inspecta verbo₂, et alias inquit. s. Tho. in scda. ij. q. lxxij. artic. primo quod verba obtinēt principatū significandi, que animo concipiuntur, et omnia alia signa verbis cōparata paucissima sunt, sed in pposito verba contractus apertissima sunt, quod frumentū illud annuū prestetur non per septēnium tm̄, sed quādiu steterint emptor, aut sui heredes ad faciendā satisfactionem precij rerum venditarum, vt in dicto pacto exprimitur, et clarius etiam repetitur, dū fit pactum de remissione propter inundationem aquarū, ibi quandiu satisfactuz fuerit de precio, et amōtare ipsarum possessionū &c. vnde cuz verba sint adeo clara, vt in eis nulla sit ambiguitas talis dz dici voluntas contrahentium qualē verba ipsa sonant, et alia. q. voluntatis fieri non dz. l. ille, aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. iij. cū simi. de quibus ibi per gl. ¶ † Et quod ita verba illa importent, ostendit qr verbū illud quandiu &c. in pposito nostro dr importare conditionem.
15 iuxta. l. pater seuerinā. §. fi. ff. de cdi. et dem. et declarat Bart. in. l. i. mihi in. ij. col. in ver. scdo principaliter quero. eo. ti. et quatenus verba illa quādiu steterint &c. importāt satisfactionez non fieri dicunt posita ad inchoationem illius annue prestationis frumēti, et ita faciunt conditionem, vt. s. si non sit integre satisfactum frumētuz illud prestet, quatenus vero importāt satisfactionem fieri dnr posita ad limitationem, seu extinctionē illius annue prestationis, et sic important conditionem extinctiuam, vt. s. si integre fuerit satisfactū annua illa prestatio frumenti amplius non fiat, et ita pprie, et multū not. declarat Bart. in loco predicto, vnde cū in proposito post. vij. annos nō fuerit satisfactum, dr verificari conditio prestationis frumēti, et nondum impleta conditio extinctiua talis prestationis, merito sequitur quod dz talis prestatio fieri et post. vij. ann. et tandiu, quādiu fuerit venditori, aut eius hrdibus integraliter de precio satisfactū, sicut verba sonant, et istud ego reputo in iure clarissimum. ¶ Pro quo et facit, qr dum in instrō fit pactum defalcatiōis dr quod talis defalcatio fieri debeat, si ex parte emptoris fuerit facta exbursatio precij pro rata de tempore in tpe, iuxta eoruz conuentionē, erat ergo defalcatio facienda sub cōditione, si rata precij suo tpe soluta fuerit, hec conditio defecit, seu nōdum impleta fuit, merito defalcatio fieri aliquo tpe non debet et quod simus. s. se
16 prēnium, † dispositio enim conditionalis non pōt sortiri effectum, nisi demuz impleta conditione. l. qui heredi. §. plautius. et ibi Bar. et do. meus Soci. declarant. ff. de cd. et dem. facit. l. i. §. finaūt sub conditione. C. de cadu. toll. et l. thais. §. sticbus. ff. de fideicō. lib. cuz simi. Sic itaq; concludo hanc scdam exceptionē friuolaz esse, et omnino reiiciendā, et vt verum fatear nō video, in quo illam faciēs se possit fundare. ¶ Et si dicat quod post. vij. annos non erat amplius concessa dilatio ad soluendū, et sic poterat emptor, aut eius heres cogi ad soluendū quasi sit imputandū parti venditoris, si non petijt. ¶ Rndetur primo quod imo ex parte venditoris fuit facta sepissime petitio, et instātia, vt ei satisfiat, vt mihi in facto narrat. Vel scdo posito et quod nihil petijsset, dico quod predicta consideratio retorquet, † nam negari non pōt partem emptoris statuto tpe non sol-
17 uente fuisse in mora, cū dies interpellet pro homine. l. magnā. cuz sua materia. C. de contrahen. et cōmit. stip. quo stante dico quod illa quantitas frumēti annua, que prestat pro interesse venditoris, fortius prestari dz post morā emptoris, q̄ tpe quo erat dilata solutio, vt pz ex his que plene scribit do. meus Soc. in. d. consi. lxxxviij. iiij. volu. post doc. quos ipse alleg. et qr publice hr, et per oēs videri pōt gra breuitatis nō curabo referre, sz ad eū me remitto, concludēdo ex oibus predictis nullā ex predictis exception. admittendā esse.

Maria. Soci. iunior iurisconsul. Padue. 1539.

CASVS

¶ Dña Cornelia de lari ciuis Pisarum, cū iam esset heres matris eius, et et aui, et auie materne per mediā personam matris existens in ptāte eius patris nomine Petri cupiēs nubere, et asserēs se congrua dote contentari renūciauit in manibus. d. Petri patris eius hrditati materne, et auite iam ei acqsite, et eas hrditates quatenus esset opus eidem patri donauit, et similiter et renūciauit bonis, et hrditati paterne et respectu legitime sibi iure nature debite, et oia predicta iuro confirmauit, existens tn̄ tunc minor. xviij. anno. licet tm̄ dies. xxxviij. ei decessent ad talem etatem, ppter qd iuramentum illud ex forma iuris municipalis vr presumi dolosum.

¶ Eadē Cornelia expost iā facta maior ann. xviij. nupsit, et in domo mariti existens corā iudice ordinario loci cum consensu mariti, et propinquo₂ requisito₂ ex forma statuti in contractibus mulierum predictā renunciationem, et donationē alias per se factam approbauit, et confirmauit, et de nouo asserēs se contentam dote marito suo per eius patrē promissa renunciauit predictis hrditatibus, et legitime in bonis patris, et quatenus opus esset donauit cū iuro, put latius in instrō desuper confecto apparet, cuius copia trāsmittitur, do. Cornelia cū diu superuixerit, et nihil vnq̄ contra suā renunciationē, et donationem dixerit ei totaliter acqescens, decessit postea supstitibus ei duobus filijs masculis, et vna femina, et predicto Petro eius patre, qui Petrus postea decessit, et in suo testamēto relictis certis rebus iure institōnis filijs predicte do. Cornelie eius nepotibus, cum qbusdam conditionibus, vt in testamento legit suum heredem vniuersalez instituit Angelū de lari eius fratrez, qui si Petrus intestatus decessisset, nō successisset solus, sed simul cū prefatis filijs do. Cornelie vti nepotibus ex filia sm formā statuti illius ciuitatis, cuius, et et pdicti testi copia trāsmittit.

¶ Stantibus predictis, qr nunc filij predicte do. Cornelie intendunt venire contra predictuz Angelum, et ab eo multa petere de aliquibus dubitari contingit.

¶ Et primo vtrū predicti filij, et heredes do. Cornelie psonaz eius representantes, vel et ex eo₂ persona propria possint venire contra predictas renūciationes, et donationes ppter enormem lesionem, quā asserunt matrem eorum passam fuisse vltra dimidiū hereditatum, et bonorum, quibus renunciauit, seu que donauit, vel ex quacunq; alia ratione.

¶ Scdo posito quod non, vtrum possint predicti filij vti nepotes. d. Petri petere ex ppria persona legitimaz in bonis. d. Petri non obstante renunciatione per dictam do. Corneliam facta.

¶ Tertio posito sine preiudicio veritatis quod sic dubitat quanta sit eo₂ ltima, attēto quod ab intestato ipsi Petro vna cū. d. nepotibus successisset pdictus Ange. pro dimidia ex forma. d. statuti pisani.

SVMMARIVM.

¶ De renunciatione filie minoris, et donatione facta patri cū iuramento, an et qn̄ possit retractari per eum, vel per filios eius.
¶ De ltima, vtrum. s. debeat nepotibus ex filia predefuncta, que renunciauit, et quanta sit, et an dos matris in eam imputetur.

Renunciatio per filiam factam patri omnium bonorum maternorum, et paternorum, ac etiam legitime dote sola contenta, si fuerit iurata, an pretextu enormis lesionis retractari possit, et infra nume. sequen. maxime nume. 21. et. 22.

2 Dolus re ipsa qui dolo ex proposito equiparatur, videtur interuenire quando quis enormiter leditur.
Nec tunc iuramentum obligat.
3 Dolus contra minorem cōmissus presumitur ex enormi lesione.
4 Juramentum non extenditur ad heredes iurantis.
Limita, vt. j. nume. 36.
5 Filia patri omnia bona renuncians, presumitur ob metum reuerentialem renunciare, vide. j. nu. 39. et. 45.
6 Lesio enormis in iuro, an videat sp excepta, vide. j. nu. 46. et. 47.
7 Donatio per superuenientiā liberorum an, et quando reuocatur.
Limita vt. j. nume. 51.
8 Donans si in vita donationem non reuocauerit, an eius heredes eam reuocare possint.
9 L. si vnq̄. C. de reuoc. donat. fauore filiorum est inducta.
10 Donatio etiam iurata ob liberorum superuenientiaz reuocatur.
11 Pactum iuratum per filiam de non succedendo patri dz seruari.
12 Donatio dicitur doni datio, et sic dominij translatio.
13 Donatio intelligitur, quando in persona eius, cui donatur dominium transfertur.
14 Donatio dz obseruari, etiam si pacto nudo quis donare promiserit, etiam si fuerit in magna quantitate, vt. j. nu. 17.
15 Donatio dicitur actus perfectus, et irreuocabilis.

16 Donatio in dubio intelligitur in ꝯctu inter patrem, ꝛ filiaz facta.
18 Donatio vltra summam.ccccc. aureorum insinuationem reqrit.
Et ducati.ccccc. aurei legales bodie ad sūmam ducat.cccccclxx. in circa ascendunt.
19 Insinuatio donationis fit, quando donatio coram iudice in scriptis redigitur.
20 Insinuationis defectus ſm magis cōem opini.per iurm̄ tollitur.
Et donatio vltra.ccccc.aureos legales iurata valet, ſm veram, ꝛ communem opinionem.
23 In donatione non ꝯsideratur lesio aliqua, cū ex liberalitate fiat.
24 Beatius est dare, ꝗ̄ accipere.
25 Venditor qui minus dimidia iusti precij rē vendit, si sciēter id, qḋ de pluri valebat, donauit non bꝫ remediū.l.ij.C.de rescin. vē.
26 Nemo volens, ꝛ sciens decipitur.
27 In donatione cā non reqritur, sed sufficit pro ratione voluntas.
28 Restitutio in integ.ad heredes transit infra tempus illā petendi.
29 Restōnis in integ.petende tempus.j.quantuz tempus preterea.
30 Restitutionis in integrum petende, quod minori.xxv.ann. competit eo mortuo non currit eius filio minori.
31 Restitu.in integ.mulieri minori non competit aduersus ꝯctum, in quo ex forma statuti propinquorum presentia interuenit.
Et quis decipi non debet sub.l.vel statuti auctoritate.
32 Restitutionis in integ.remedium per iuramentum tollitur.
Et auc.sacrā puberum.C.si aduer.ven.loquitur ēt in donatione.
33 Jurans deliberatissime iurare presumitur.
34 Fragilitate qua quis inductus est ad contrahendum, an eadem fragilitate ad iurandum inductus dicatur, ꝛ nume.seq.
35 Salutis sue immemor nemo esse creditur.
37 Dolus, ꝛ metus non presumitur, sed probari debet, ex quo est quid facti.
38 Dolus, ꝛ metus non presumitur in actu gesto coraz iudice, ꝛ consanguineis.
39 Reuerentia paterna non sufficit ad presumendum metuz in filio, nisi mine precesserint, ſm cōmunem opinionem.
40 Metus presumptio cessat, etiā quando interuenerint mine, quando contractus est coram consanguineis gestus.
41 Metus reuerentialis patris in filia cessat, quando nupta est.
42 Vir, ꝛ vxor sunt vnum corpus, ꝛ vna anima.
43 Filia que dote contenta renunciauit omnia patri suo, si viuēs longo tempore tacuit renunciationem ratificare videtur.
44 Probibitum vsq; ad certum tempus videtur post tp̄s ꝑmissuz.
45 Donatio geminata cum temporis interuallo maiorem deliberationem arguit, ꝛ.j.nu.49.
Et geminatio actus multum ad eius validitatem operatur.
48 Renunciatio facta per mulierem minorē pro duc.ccccc.de bonis que valēt duc.5000.virtute iuramenti tꝫ, nec pōt absolutio a iuramento peti, etiam si non fuerit seruata solemnitas statuti.
50 Donatio facta per mulierem minorem marito suo non obstante lesione valet ob iuramenti vinculum, ꝛ ob presentiam matris, ꝛ amicarum, non obstante reuerentiali metu.
52 Donator quādo de liberis cogitauit, beneficio.l.si vnquaz.C.de reuocan.donat.renunciare videtur.
53 Remedium.d.l.si vnꝗ̄.an ad heredes transmittatur.
54 L.si vnꝗ̄.predicta non procedit quando filia donat patri.
55 Donatio non pōt dici inofficiosa, qn̄ legitima filijs remanet.
56 Donatio facta extraneo quando est in officio re, ꝛ consilio in totum reuocari potest, ſm magis cōmunem opinionem.
Sed vbi est re ipsa, ꝛ non cōsilio non potest reuocari, nisi vsq; ad legitimam.
57 Reuocari de facili id non pōt, qḋ pluribus annis effectū babuit.
58 Donatio inter patrem, ꝛ filium, ſm communem opinionem iuramento confirmatur.
59 Filia dote contenta, si iuramento bonis paternis, ꝛ maternis renunciauit eius filij, an possint ex eorum persona in bonis predictis auitis legitimam petere.
60 In legitima que imputari debeant.
61 Legitima est quota illius portionis bereditatis, seu bonorum quam quis ab intestato esset babiturus, ꝛ sic a causa intestati initium summit.
62 Legitima solum debetur ab intestato venientibus.
63 Legitima an debeat deduci de tota hr̄ditate, in qua quis de iure cōmuni succedere debet, an de ea bereditatis solum parte, in qua de iure municipali successurus sit.
64 Statutum in sua ciuitate iure cōmuni potentius est.
65 Qui per statutū excluditur, ꝛ sic ab intestato non admittitur, nec admitti speratur non facit partem in legitima.

CONSILIVM LXVII

Dirigat Dominus verba mea in viaz veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Prima presentis ꝯsultationis dubitatio pulchra est, ꝛ subtilis, circa quā in varias sententias venerūt maiores nostri. ¶ Immo ijdē iurecōsult. videtur aliqñ variasse. Sed tn̄ subtiliter ꝯsiderando varietatē facti pro maiori parte reducētur ad ꝯcordiam, ipsa.n.facti varietas est, que modo vnā decis.modo aliam reqrit. ¶ In presenti aūt casu videretur primo aspectu dn̄m Nicolaum, ꝛ Jacobū filios, ꝛ hr̄des do. Cornelie audiēdos esse, ꝛ posse venire ꝯtra renunciationes, ꝛ donationes factas per ipsam do. Corneliā Petro de lari eius patri, tā ex persona ipsius do. Cornelie, ꝛ vt eius heredes, ꝗ̄ ēt ex persona ꝓpria eoꝝ. ¶ †Et primo ex persona.d.do. Cornelie, qm̄ illa si viueret, vr̄ ꝙ posset tanꝗ̄ enormiter lesa predictas renunciationes retractare non obstāte iuramento, naz lꝫ dici soleat renunciationē a filia patri factam vigore iuramenti seruandā esse, vt in.c.ꝗ̄uis.ꝛ ibi per doct.de pact.lib.vj. tn̄ illud non procedit, qn̄ talis filia enormiter fuisset lesa, ſm qḋ in terminis dicit Pet. de ancba.in.c.accessoriū.de reg.iur.lib.vj.in ver.pro declaratione predictoꝝ.dicens ꝙ ita consuluit in ciuitate Senarū, ꝛ eandem opi.tenet in ꝯsi.xxxix.pro clariori decisio. ꝛ in ꝯsi.lxxxiij.vi- sis diligenter. †qn̄.n.quis enormiter leditur vr̄ interuenisse dolus re ipsa qui solet eqparari dolo ex ꝓposito, vt.l.si qs cuz aliter.ff. de ver.ob.ꝛ ibi doc.tradūt, ꝛ non est dubium, ꝙ qn̄ dolus interuenit iuramentū non obligat, vt clare dr̄ in.d.c.quāuis.ꝛ ꝙ ex viribus iuramenti non tollat̄ rescissio ꝓueniens ꝓpter enormissimaz lesionem, dicit cōiter teneri Cur.iunior in ꝯsi.cxli.babita diligenti.ij.col.ver.ꝯsideratis.vbi ꝗ̄ plurimos doc.alleg. ¶ †Et maxime hoc vr̄ dicendum in casu nostro, cū ipsa do. Cornelia esset minor.xxv.an.ꝓpter qḋ cum reperiatur enormiter lesa, vr̄ posse dici ꝙ simplicitate etatis fuerit inducta ad sic renunciandū dolo patris, iuxta tradita per Bal.in.c.i.§.itē sacramenta. col.iij.in.iiij. q.de pace teneu.inter subd.ꝛ iuro firma.dum dicit ꝙ presumitur dolus ꝯtra minorem cōmissus ex enormi lesione, vt ibi per eum, ꝛ est de intētione Bar.in.l.fi.ff.de preto.stip.ꝛ sicut eius facilitate, ꝛ dolose renūciauit, similiter ēt iurauit, merito ergo vr̄ ꝙ ipsa viuēs potuerit venire ꝯtra.d.renunciationes. ¶ Et similiter hodie eius filij, ꝛ heredes ex ipsius persona. ¶ †Quinimo vr̄ ꝙ ipsi facilius sint admittendi, cū iuramentum non soleat extendi ad heredes iurantis, vt ingt Bal.in predicta.iiij.q.in fi. ¶ †Et hec in casu nostro vr̄r facilius admittēda, qꝛ potest facile credi ꝙ dicta Cornelia motu quodā reuerentiali inducta fuerit ꝓpter reuerentiam paternā, cui non ausa fuit ꝯdicere, arg.l.i.§.que bonorāde. ꝛ qḋ ibi gl.ꝛ doc.dicūt.ff.quaꝝ rer.ac.non def.ꝛ.l.pen.ff.de furt. ¶ Eo ēt addito ꝙ iuramentum predictū in prima renunciatione prestitū presumptione statuti fuit meticulosum, dolosum, ꝛ fraudulentū, cum illa tunc esset minor.xviij.an.ex quo vr̄ posse argui, idē de iuramento prestito postea in scḋa renunciatione cuz fuerit idem iuramentū, ꝛ super eadem renūciatione, ꝛ pauco interposito tp̄e prestitum. ¶ Qḋ autez ipsa do. Cornelia fuerit enormiter lesa, in quo stat totū fundamentum predictoꝝ satis vr̄ probari, qꝛ illa renūciauit nedū paterne bereditati, sed ēt materne, ꝛ vtriusq; aui materni pro eo qḋ ei datum fuit.s.pro sūma ducat.ccccc. pro dote, ꝛ.cl.pro corredis, que sūma absq; dubio non ascendit ad dimidiū extimationis eius, qḋ ipsa renunciauit, vt sic illa dicat̄ lesa vltra dimidiam, ꝛ ꝯñr enormiter, iuxta.l.ij.cuz sua materia.C.de rescin.vē. ¶ Et pro hoc facit ꝙ in casu suo inqt Pe.de anch.in. d.ꝯsi.xxxix.duz dicit mulierē fuisse enormiter lesam, que pro vna dote renunciauit multis bereditatibus, prout ēt fecit in casu nostro.d.do. Cornelia. ¶ Et pro his vr̄ optima decis.do.mei Soc. in ꝯsi.cclxij.capio primū.in.iij.q.ij.volu. vbi ꝯcludit in simili casu mulierē quandaz fuisse enormiter lesam, ꝛ posse que fecit retractare, vt per eū. ¶ †Nec predictis vr̄r obstare vires iuramēti, iuxta.d.c.ꝗ̄uis.ꝛ.c.cum ꝯtingat.de iu.iurā.ꝛ iuxta auc.sacrā puberū.C.si aduer.ven.qꝛ semper vr̄ a iuramento excipi casus enormis lesionis, ſm Ant.de but.in.d.c.cum ꝯtingat.col.viij.ꝓut refert, ꝛ seqtur Dec.in ꝯsi.clxxx.visa renūciatione.v.col.ꝛ prout ēt dixit Pe.de anch.in.d.c.accessoriū.ꝛ in.d.ꝯsilijs, ꝛ.s̄.etiā dictuz fuit. ¶ Et pro ista opi.vr̄ quasi in terminis decis.Dec. in.d.consi.clxxx.per totū.nā in casu suo mulier minor pro vna dote renunciauit multis hr̄ditatibus cuz iuro, ꝛ eo non obstante ꝯsuluit Deci.tales renūciationes posse retractari ꝓpter enormem lesionez, quā illa mulier passa fuerat, vt ibi latius per eū, qui plurimos doctores, ꝛ plures rōnes pro sua opi.adducit, que omnia facile possent

allegari

Margin numbers (right column): 1, 2, 3, 4, 5, 6

allegari in casu nostro contra predictas renunciationes, contra quas vr͂ q̄ filij do. Cornelie ex eius persona, ꝛ vt eius hr͂des venire possint eo q̄ ipsa si viueret ita facere posset, per ea que .s. deducta fuerũt. ¶ † Preterea, ꝛ scd̄o ex alio vr͂ q̄ possint predicti filij predictas renũciationes rescindere, q: s. cum facte fuerint et per viã donationis, vt expresse dr͂ in instr̄o renunciationis ad me trãsmisso, sequit̄ q̄ donatio dr͂ reuocata per superuenientiã filiorũ d. do. Cornelie donatricis per dispõnem. l. si vnq̄. C. de reuo. dona. ꝛ q̄dem ipso iure, vt dicunt ibi Bar. ꝛ alij post gl. ¶ † Nec vr͂ obstare q̄ do. Cornelia decesserit nulla declaratione facta, q̄ voluerit donationẽ esse reuocatam, q: vr͂ q̄ illud qd̄ non fecit ipsa possint facere eius filij, ꝛ hr͂des, cum in eos videat̄ tale ius translatum, s̄m Alb. de rosa. ꝛ Ang. in d. l. si vnq̄. ¶ † Et istud videtur tenẽdum, q: dispositio. d. l. dr͂ facta fauore filiox, ne. s. ex effusa, ꝛ larga liberalitate parentũ filij paterna substãtia priuetur, s̄m qd̄ declarant Oldr. ꝛ Alb. ꝛ pleriq̄ alij doct. ibi. ¶ Et hac rõne attenta vr͂ q̄ in casu nostro isti filij, ꝛ hr͂des do. Cornelie possint venire c̄tra predictam donationẽ, nedũ ex persona eox matris, sed et ex propria cũ vt dixi filiox fauore videat̄ inducta dispositio. d. l. si vnq̄. ¶ † Nec remedio p̄dicte. l. vr͂ obstare iurm̄, q: reuocatio ꝑpter superuenientiã liberox fit et q̄ donatio fuerit iuramẽto firmata, vt firmat Alex. post plures per eũ alle. in c̄s. lxxj. c̄sideratis. in fi. volu. iiij. ¶ Sed vlterius, ꝛ tertio vr͂ q̄ isti filij ex persona ꝑpria habeant aliud remediũ. s. vt dicant donationẽ ab ipsa do. Cornelia eox matre factã fuisse, ꝛ esse inofficiosam, ꝛ veluti talẽ petant eã retractari, iuxta totũ tit. C. de inoffi. dona. ꝛ. l. titia. §. impator. ff. de leg. ij. cũ simi. ꝛ tradunt Bar. ꝛ alij in d. §. imperator. ¶ Istis tñ non ob. c̄riam opi. vti veriorem, amplector, ꝛ c̄cludo q̄ predicti filij, ꝛ hr͂des do. Cornelie, neq̄ ex persona matris, nec et ex propria possint aliquo modo venire c̄tra predictas renũciationes, ꝛ donationes, sed ille firme, ꝛ rate pmanere debẽt. ¶ Et pro huius c̄clusionis clariori demonstratione aduertẽdum est, q: do. Cornelia in predicto instr̄o duo dr͂ fecisse. ¶ † Primo renũciauit paterne hereditati et respectu sue legitime, ꝛ sic in effectu fecit pactũ de non succedendo patri, ꝛ cũ illud fecerit propter dotẽ honestam, ꝛ c̄ditionis sue honorifice c̄gruentem, quã pater ei, vel viro suo ꝑmisit, ꝛ realiter postea soluit vna cũ honorificentissimis corredis, s̄m c̄suetudinem ciuitatis d; omnino illud pactũ obseruari ꝑpter vinculũ iuramenti prestiti per ipsã do. Corneliam sup obseruãtia dicti pacti, put de hoc est casus in d. c. q̄uis. de pac. lib. vj. ꝛ ibi plene declarãt doc. ¶ Et in tali pacto non cadit proprie c̄sideratio donationis, cũ ipsa viuo patre vere nihil potuisset dicere sibi acq̄situ; in bonis patris, sed tm̄ habebat spe; succedẽdi tanq̄ filia. † Donatio aũt dr͂ doni datio, vt. l. senatus. §. donatio. ff. de dona. cau. mor. ꝛ sic translationem dn̄ij operatur, qñ illam faciens est dñs. §. per traditionẽ. insti. de rer. diui. si autem transfert̄ vsucapiendi c̄ditio, vt. ff. pro donato. per totũ, ꝛ vtrunq̄ probat̄ in. l. i. C. eo. ti. † hinc dicebat Alex. in c̄si. ccxlviij. ponderatis narratis. in prin. vol. vj. q̄ donatio intelligitur, qñ in persona eius cui donat̄ transfertur. ¶ Et dñs meus Soci. in c̄sil. xcj. casus. vj. col. in fi. iij. volu. dicit donationẽ non fieri sine translatione dn̄ij, q: dicitur doni datio, vt per eum. ¶ Scd̄o renunciauit patri eius, seu tit. donationis inter viuos dedit, ꝛ donauit maternã hereditatem, ac et hereditate; aui, ꝛ auie materne, que hr͂ditas, ꝛ earum bona veluti materna, ꝛ aduentitia iã spectabant, ꝛ iure dn̄ij pertinebant ad ipsam do. Corneliam, l; vsusfructus esset patris eius, iuxta. l. i. ꝛ totũ ti. C. de bo. mater. ꝛ. l. cũ oportet. C. de bon. que lib. ꝛ in istis ꝑprie ꝛ vere interuenit donatio respectu nude ꝓprietatis, quã ipsa do. Cornelia habebat, illa;. n. dr͂ transtulisse in patrẽ, ꝛ ita interuenit doni datio, iuxta. d. §. donatio. ꝛ cũ ipsa fecerit hanc donationẽ non vi, dolo, vel metu, sed ex spontanea pura, ꝛ mera voluntate, ac et sciens, ꝛ certa de extimatione, ꝛ valore rex donatarum, prout clare dr͂ in instr̄o, debet merito talis donatio c̄seruari. §. alie. insti. de dona. † ꝛ fauorabile in iure reputat̄, vt donatio obseruet̄, ꝛ ob eã causa;, et si pacto nudo q̄s donare promiserit tenet̄ ad obseruantia; donationis, vt. l. si q̄s argentum. §. pe. C. de dona. cũ enim in arbitrio cuiusq̄ sit donare, postq̄ donauit d; oĩno donatione; seruare, put ista ratio ibi allegat̄. ¶ Pro qua facit regula. l. sicut ab initio. C. de ac. ꝛ obli. cũ simi. † donatio enim dr͂ actus perfectus, ꝛ irreuocabilis. l. vbi ita donat̄. ff. de dona. cau. mor. ꝛ ita per illũ tex. inquit Bal. in. l. fin. C. si qd in fraudem patro. ꝛ in hoc differt a testõ, vt ibi per eu;, quẽ refert, ꝛ sequitur patruus, ꝛ do. meus Soci. in c̄si. ccxxvj. qd̄ presentis. ij. col. volu. ij. † Et eo magis in casu nostro ista donatio d; conseruari, q: facta per filiam patri ꝑpter maximũ mutuumq̄ amorẽ inter eos, ꝛ propter sanguinis c̄iunctionẽ, ob quã iura et vbi res dubia esset, presumũt donationem, vt. l. vtrũ. ꝛ ibi not. ꝛ. l. si seruus cõis. ff. de donat. int. vir. ꝛ vxo. ꝛ est gl. in. l. sed si ego. in fi. ff. ad vellei. ꝛ in. l. qui patit̄. ff. man. cũ multis c̄cordan. que allega. possent. ¶ † Et licet ista donatio videat̄ alicuius notabilis quantitatis, tñ debet conseruari ꝑpter expressa; donatricis voluntatẽ, potuit. n. de rebus suis libere disponere. l. in re mãdata. C. mand. §. sed ꝛ maior. insti. de his qui sunt sui, vel alie. iur. ꝛ. l. ij. ff. si quis a parẽ. fuer. manu. cũ simi. ¶ Et maxime q: vt dixi fuit ducta filiali amore in eius patrem, ꝛ vt credi d;, forte mota fuit et causa sue agnationis, ꝛ eius honoris c̄seruandi, ad quam et femine sepissime dedităssime sunt, vt sic honorabilior, ꝛ ditior sit familia, ꝛ agnatio ex qua nate sunt vt pluries re ipsa videmus, vt sic dicamus q̄ ista do. Cornelia fecerit patri suo talẽ donationem c̄templatione filiox masculox, si quos vnq̄ pater habuerit, sinaũt contemplatione Angeli patrui eius, qui cum patre eius cõiter viuebat, remittendo tñ hoc in patrẽ eius cui libere, ꝛ absolute donauit. ¶ Et q̄uis hoc verosimili causa, ꝛ c̄sideratione talis donatio videat̄ magis iustificari, de ea tñ non est necessario curandum, cũ satis sit habere claram, ꝛ expressa; voluntatẽ do. Cornelie volentis donare, vt in instr̄o continet̄. ¶ † Et si dicatur q̄ ista donatio excedit sũmam. ccccc. ducatox, ꝛ propterea indigebat insinuatione, vt vltra illam sũmam valeret, iuxta. l. sancimus. in prin. iũcta. l. pe. in fi. C. de dona. ꝛ dicũt doc. in dictis locis. ¶ Rñdetur primo, ꝛ aduertendum, q: tales. ccccc. aurei legales hodie ascendunt ad sũmam aureox. dclxx. in circa, ꝛ quousq̄ valeret sine insinuatione, put egregie declarat patruus, ꝛ do. meus Soci. in c̄si. xlviij. in presenti c̄sultatione. in secũda dub. in prin. i. volu. ꝛ forte in casu isto donatio non ascendit ad sũmam predictam, vel si ascendit, ꝛ et excedit saltem vsq̄ ad illam sũmam absq̄ aliqua insinuatione valuit, vt. d. iuribus, ꝛ clare dr͂ in. l. si quis argentum. §. si aũt donator. C. de dona. ¶ Scd̄o dico q̄ immo et in eo, q̄ donatio sũmam predictam excessit, valuit, ꝛ c̄seruanda est. ¶ Primo q: dr͂ fuisse insinuata, cũ facta fuerit corã iudice ordinario, ꝛ in scriptis redacta cũ ipsius iudicis auctoritate, ꝛ decreto. † Nã insinuatio nihil aliud est q̄ facere donationem redigi in scriptis corã iudice, vt vr͂ probari in. l. donatio. in fi. C. de dona. ꝛ ita no. ibi doc. ꝛ per illũ tex. ita declarat Bart. in. l. modestinus. in. iij. q. ff. eo. tit. ꝛ ita et firmat Alex. alios doct. allegando in c̄si. clvij. viso instr̄o. in prin. vol. ij. ꝛ in c̄sil. xx. ponderatis his. ij. col. volu. iij. c̄cludens q̄ pro insinuatione sufficit donatione; factã esse, ꝛ in scriptis redactã corã potestate, vel alio habente ordinariã iurisdictionem. ¶ † Preterea, ꝛ scd̄o dico q̄ omnis defectus insinuationis si quis fuisset, qd̄ tñ negat̄, supplet̄ per iuramentũ, nam l; articulus sit valde dubius, ꝛ plura hincinde dici possent, videtur tñ magis cõis opi. apud nostros docto. q̄ iuramentũ suppleat defectum insinuationis, siue dicere velis q̄ donatio iuramento firmata et. s. ccccc. aureos legales valeat sine insinuatione, put egregie firmat Alex. in c̄si. iij. circa primum quesitũ. vj. col. ver. quinimmo virtute iuramenti. ꝛ in c̄s. xij. viso instr̄o. ij. colũ. ver. preterea et stante iuramento. vol. i. in. d. c̄si. clvij. volu. ij. in fi. ꝛ in c̄si. xxj. attentis his. colũ. pen. volu. iij. ꝛ egregie, ꝛ plene disputando, ita concludit et patruus, ꝛ do. meus Soci. in consil. lxxvij. in presenti c̄sultatione plura. in scd̄a dubitatione, volu. i. vbi dicit q̄ ista opi. verior est, ꝛ q̄ semper pro ea c̄suleret, ꝛ iudicaret, ꝛ eam esse cõem illam sequendo, ꝛ plures c̄cord. allegã. asserit Jas. in c̄si. lj. tota dubitatio. col. fi. i. vol. ꝛ Dec. in c̄si. ccxxxix. primo non vr͂. ij. col. ꝛ in cõsi. cccccxxxj. cũ sit. ij. ꝛ. iij. col. hanc opi. et sequtur egreg. moder. Jo. franc. de ripa in lib. iij. respons. rñso. xj. Jacobus in lecto. in fi. ꝛ Matt. de afflic. in. c. i. in. xij. fal. ad. d. c. q̄uis. de pac. in tit. de feu. da. in vicẽ. l. cõmis. ¶ Super hoc tñ non curo multũ instare, q: posset hoc reseruari in dubium propter multos qui c̄rium tenuerunt, ꝛ propter eox rationes, ac et q: eo isto casu nõ indigemus, cum ista donatio pro vero fuerit insinuata, vt dictũ est. Sic itaq̄ ex predictis omnibus vr͂ vera conclusio, q̄ nec do. Cornelia si viueret, nec hodie eius filij, ꝛ hr͂des possunt venire c̄tra renunciationes, ꝛ donationes predictas, sed debent rate, ꝛ firme haberi. ¶ † Tota aũt difficultas consistit vt tollãtur adducta. s. in c̄rium. Quare pro contrariox resolutione dico, qd̄ precipuũ fundamentum factu; in c̄rium, in proposito negatur. s. q̄ do. Cornelia fuerit enormiter lesa, ꝛ minus enormissime, ꝛ hoc satis clare demonstrat̄, na; in eo q̄ renunciauit hr͂ditati paterne, ꝛ specialiter et legitime eidem in ea debite pro sũma. dcl. ducatorum eidem, vel viro suo ꝑmissa, ꝛ soluta pro dotibus, ꝛ corredis, vt. s. non potest c̄siderari ista enormis lesio, nã fuit ista quantitas plusq̄ honestissima dos, s̄m dignitatem parentu;, ꝛ facultatis, vt mihi in facto presupponit̄, ꝛ hoc sufficit vt valeat talis renunciatio adiecto vinculo iuramẽti, vt ꝓbatur in. d. c. q̄uis. ꝛ ibi omnino

docto. tradunt, de pac. lib. vj. ¶ Quinimmo vt assequor coniectu ris patrimoniũ propriũ ipsius patris parũ excedebat talẽ sum mã, adeo ꝙ do. Cornelia nullo modo põt dici enormiter lesa, saltem vt retractari possit. d. renunciatio, qm̃ pro ea conseruanda est casus in. d. c. ꝗuis. qui tex. multũ restringeretur si in casu nostro, vel simili non ꝓcederet ɔtra eius generalitatem. ¶ Et si dicatur ꝙ satis dicitur enormiter lesa, ɔsiderando ꝙ renunciauit ẽt materne, ⁊ auite hereditati, vt in ɔ̃rium arguebatur. Rñdetur ꝙ hec non sunt ɔiungenda. In istis enim dr̃ facta donatio in qua nõ consideratur, an qs ledatur. vel ne, vt statim dicã, sed respectu paterne hereditatis dr̃ facta renunciatio, ⁊ vt. s̃. dixi pactum de nõ succedendo iuramento firmatũ per do. Corneliam dotem ɔgruam, ⁊ etiam vltra recipientem merito dꝫ tale pactuꝫ, ⁊ renunciatio seruari per. d. c. ꝗuis. de pac. vbi est casus. ¶ Et certe si talis renunciatio fuisset sola, ⁊ non fuisset ɔuentuꝫ ẽt de hereditate materna, ⁊ auita, casus noster ni fallor esset indubitatus. ¶ Verũ ego dico ꝙ predicta sunt separatim ɔsideranda, ⁊ in effectu sunt separate, disponens vt. s̃. dixi, ⁊ ex his ɔstat non obstare decis. Pet. de ancha. ⁊ alioꝝ. s̃. in contrarium allega. qꝛ esto ꝙ iuramentuꝫ non liget, vbi sit enormis, ⁊ grauissima lesio in casu nostro hoc non ɔsi-

22 deratur, qꝛ talis lesio nõ adest, vt dictũ est. ¶ † Preterea illa opi. Pe. de ancha. ⁊ ɔcor. potest negari ⁊ dici, ꝙ imo. d. c. ꝗuis. procedit ẽt data enormi lesione, dũmodo non interuenerit verus dolus ex ꝓposito, cum in hoc non equipparetur dolus re ipsa propter iuramentum, ꝓut egregie post Imo. ⁊ alios firmat Alex. in consi. xlij. super premisso. col. pe. ⁊ fi. vol. i. dicens ꝙ ita tenet cõis opinio ɔtra Pet. de ancha. ⁊ socios, ⁊ idem ẽt alibi dixit Alexã. vt refert, ⁊ sequitur Deci. in ɔsil. clxxxj. satis nota. ij. col. vbi ẽt allegat alios ita tenẽtes. Sed non curo super hoc instare, qꝛ vt credo in hoc nõ interuenit enormis lesio, ⁊ hec vt dixi quãtuꝫ ad renuncia

23 tionem paterne hrẽditatis de plano procedunt. ¶ † Quantũ vero pertinet ad renũciationem hereditatis materne, ⁊ auoꝝ materno rum, in quo vr̃ difficultas, dico ꝙ cum in eis fuerit ɔ̃ctus vere donationis non cadit ɔsideratio enormis, vel grauissime lesionis, qꝛ illa ascribitur liberalitati, ⁊ volũtati sic donandi, potest eniꝫ quis ex arbitrio de rebus suis disponere. l. in re mãdata. C. man. cũ si-

24 mi. ẽt donando, vt in toto tit. ff. ⁊ C. de donati. † qd̃ solet dici beatius est dare, ꝗ̃ accipere, vt not. in. c. i. extra eo. ¶ Quinimo posset qs, vt sepe dicunt doc. nostri ꝓicere bona sua in mari, qui ergo liberalitate vrẽdo donat non potest dici sum lesus enormiter, aut vltra dimidium ⁊c. qꝛ non ɔsideratur obiectum aliqd̃, cuius respectu fiat, propter qd̃ possit lesio vltra dimidium ɔsiderari, sicut cadit in ɔ̃ctu venditionis, in quo precium propter rem, ⁊ res ꝓpter precium daẽ, iuxta. l. ij. cũ sua materia. C. de rescin. ven. sed vt dixi sola liberalitas ɔsideratur, in qua semper adest dãnum, qꝛ donare est perdere, sed hoc non ɔsideratur ad eius rescissionem, alioqn quelibet minima donatio rescinderetur, cũ in qualibet sit dãnum

25 nedum in dimidia, ⁊ vltra, sed ẽt in totuꝫ. ¶ † Et hinc est ꝙ si venditor qui minoris dimidio iusti precij vendit, qd̃. s̃. res pluris valebat, scienter donauit nõ habebit remedium. d. l. ij. vt ibi Barto. ⁊ alij cõiter tradunt, tradit etiam Alex. in ɔsil. liij. visis, ⁊ considera tis. colũ. vij. lib. iij. patruus, ⁊ do. meus Soci. in ɔsi. xlviij. viso instrumẽto. col. fi. iiij. vol. ⁊ Dec. in. d. ɔsil. clxxxj. ij. coi. ¶ Cum igitur do. Cornelia sciens, ⁊ recte intelligens predictarũ hereditatuꝫ valorẽ, ⁊ extimationeꝫ sponte, ⁊ ex libera voluntate patri suo donauerit, vt clare dr̃ in instrumento, ⁊ de obseruantia iurauerit, non põt dicere se enormiter lesam, ita vt ratione enormis lesionis

26 venire possit ɔtra predictã donationem, † qꝛ nemo volens, ⁊ sciẽs decipiẽ, aut leditur. l. cum donationis, ⁊ ibi tradũt gl. ⁊ doct. C. de trãsa. ¶ Facit in arg. l. i. in fi. ff. de act. emp. ⁊ tradũt doc. in. d. l. ij.

27 de rescin. ven. ⁊ dixit Alex. in. d. ɔsi. liij. in pluribus locis, † vnde dicimus in donatione causam non reqri, qꝛ sufficit pro ratione voluntas. l. i. ff. de dona. nec dꝫ donatio rescindi ratione enormis, vel etiaꝫ enormissime lesionis, qꝛ in ea vt dixi non ɔsideratur, ⁊ sic melius est dicere non rescindi eam ratione damni ẽt grauissimi, vt plene scribit Beltrã. in consi. cclviij. donatio quã olim. iiij. col. in fi.

28 i. vol. vbi Bar. Ang. ⁊ alios plures alleg. vt per eũ. ¶ † Et si dicatẽ ꝙ illa si viueret cũ tempore donationis esset minor, posset petere restitutionẽ in integ. velut a seipsa circũuenta fragilitate etatis, iuxta to. ti. ff. de mino. ⁊ C. de in inte. rest. mi. ⁊ C. si aduer. dona. ⁊ hodie ita debẽt posse eius filij, ⁊ heredes, cũ in integ. restitu. transeat ad hrẽdes. l. non solum. vbi Bal. ⁊ aly no. ff. de in inte. re-

29 stitu. cum ɔcord. de qbus ibi per gl. ¶ † Rñdetur primo ꝙ tẽpus petende restõnis in integ. dr̃ preteritum, nam do. Cornelia iã maior ann. xviij. donauit de anno. M. D. xvj. ⁊ tempus ei cõcedebatur, vsqꝫ ad quadriẽnium finituꝫ post eius annũ. xxv. ⁊ sic vsqꝫ

ad annum. xxix. sue etatis, iuxta. l. superuacuã. C. de temp. in inte. restitu. quã etatem ipsa do. Cornelia viuens, vt credo excessit, merito ergo fuit extinctum beneficiũ restitu. in integ. in persona sua. ¶ Et posito ꝙ illã etatem non excesserit, tñ in heredes non transiuit tale beneficiũ, nisi. ɟ. suuꝫ tempus, vt. d. l. non solũ. ibi non vltra tempus statutũ ⁊c. ⁊ declarant doc. maxime Alb. de rosa. in. l. ea

30 que. C. de tẽpo. in integ. resti. ¶ † In hoc vltimo tñ non facio fundamentum, qꝛ forte filij, ⁊ heredes do. Cornelie sunt adhuc minores. xxv. ann. quo stãte eis non cucurrisset tempus, qd̃ eorũ matri supererat, vt declarãt Albe. ⁊ alij in. d. l. ea que. Ista ergo prima responsio vr̃ procedere solum si ipsa do. Cornelia viuens excessit

31 etatem. xxix. annoꝝ. ¶ † Secundo rñderi potest ꝙ cessat beneficium restõnis in integr. propter obseruatam formam statuti Pisani in ɔtractibus minoꝝ, etenim interuenit ɔsensus propinquorum, ⁊ presentia, ⁊ decretũ iudicis, ⁊ plus etiam presentia, ⁊ ɔsensus mariti, qd̃ ego magnifacio, vt. ɟ. dicam. Quibus sic stantibus vr̃ ꝙ non remaneat beneficium restõnis in integ. eo qꝛ videtur ꝙ ipsa nõ possit dici decepta propter predictoꝝ presentiam, iuxta. l. transactionẽ, ⁊ tradita ibi per doc. C. de trãs. ac etiam qꝛ vr̃ ꝙ statutum velit ɔ̃ctum firmissimuꝫ esse seruata sua solẽnitate, que non videẽ induci ad aliud, nisi vt actus cum illa gestus valeat, ⁊ rescin di non possit, ne alioqn quis videreẽ auctoritate. l. ⁊ statuti quo-

32 dãmodo circũueniri ɔtra. l. i. C. de his qui ven. eta. impe. ¶ † Vel ⁊ tertio clarissime rñdetur, ⁊ tollitur omnis difficultas, dico enim ꝙ beneficiũ restitutio. in integ. fuit sublatum propter vinculũ iuramenti, ꝓut est text. in auct. sacramenta puberũ. ⁊ in corpore vnde sumiẽ. C. si aduer. ven. nam auct. illa, vt ibi gl. ⁊ doc. volunt, procedit ẽt in donatione, nam cuꝫ ratio ipsius sit obseruantia iuramẽti, cum seruare possit sine interitu salutis eterne, iuxta. d. c. ꝗuis. de

33 pact. lib. vj. ⁊. c. cum ɔtingat. de iureiur. † ac ẽt qꝛ cum quis iurat, crediẽ deliberatissime iurare, vt tradũt ibi doct. ⁊ iste rationes vigeant, ẽt si minor donat, ⁊ iuret, ideo dispositio illius auct. procedit ẽt in donatione per locum ab identitate rõnis. l. illud. ff. ad. l.

34 aquil. ⁊. l. fi. C. ad. l. fal. cũ simili. ¶ † Nec ob. ꝙ dicebatur ꝙ qua fragilitate fuit inducta ad donandũ, dicitur inductã ẽt ad iurandum, qꝛ rñdetur ꝙ iura hoc non admittunt propter reuerentiam iuramẽti, cum enim qlibet sciat, vel scire debeat iuramentũ omnino seruanduꝫ sub reatu periurij, qñ eius obseruatio non vergit in

35 dispendiũ salutis eterne, vt. d. c. ꝗuis. ⁊. d. c. cum ɔtingat. † Et ne mo credatur immemor sue salutis, sed ad eã semper intentus. c. sancimus. i. q. vij. cũ simi. ⁊ tradit Spec. in ti. de excep. ⁊ repli. §. ij. N. quid si probatur. qñ quis iurat creditur id cum matura deliberatione facere, ⁊ cũ resoluta, ⁊ firmissima opi. seu volũtate obseruandi veluti maior, cũ iuramentuꝫ faciat ꝙ pro maiori habeatur, ⁊ ꝙ arg. illud ꝙ qua fragilitate ⁊c. non admittaẽ respectu iuramenti, declarat egregie Alex. in ɔsi. xxj. attentis his. iiij. col. ver. nec ob. etiã ꝙ eadem. volu. iij. ¶ Nec predictis ob. si dicaẽ ꝙ vires iuramenti non transeũt ad heredes, cum sit personale, vt in ɔ̃rium arguebatur, ⁊ ɔ̃nr dicatur ꝙ possint filij, ⁊ heredes do. Cornelie con

36 trauenire, lꝫ ipsa non posset propter eius iuramentuꝫ, † qm̃ respondetur ꝙ imo vires iuramẽti trãseunt ad hrẽdes quo ad obseruantiam ɔtractus pro iurament. validitate, lꝫ non transeant quo ad penam periurij, nã eo respectu fateor ꝙ dr̃ personale, ita probatur in. l. cum qs decedens. §. codicillis. ⁊ ibi dicit Bar. ff. de lega. iij. ⁊ ita ẽt quedam alia allegando, firmat Alex. in ɔsi. xxvj. cumulatissime. in fi. vol. vij. ⁊ ideꝫ voluit ẽt do. meus Soc. in ɔs. xxxviij. in causa dñorum. post prin. iij. vol. ⁊ ibi alleg. rõnem, vt per eum. Quarto ẽt dici potest ꝙ in casu isto do. Cornelia, cuꝫ esset in scda renũciatione, ⁊ donatione maior. xviij. annis habebaẽ pro maiore ex forma statuti dicte ciuitatis. Caueẽ enim in eo ꝙ maior. xviij. an. possit omnia facere, sicut maior. xxv. ⁊ sit perfecte etatis. ¶ Non ob. ẽt ꝙ dicebatur do. Corneliã dolose, ⁊ metu reuerentiali fuisse inductã ad renunciandum, ⁊ donandũ ⁊c. in quo etiam

37 vr̃ non parua difficultas. † qm̃ rñdetur ꝙ dolus, ⁊ metus nõ presumitur, sed probari dꝫ. l. dolus. C. de rescin. vendit. ⁊. l. dolũ. C. de dolo. cum alijs ɔcor. ibi alleg. que iura loquanẽ de dolo, ⁊. l. si cuꝫ exceptione. §. in hac. cũ simi. loquentibus de metu. esse. n. adhibitum dolũ, vel illatum metum, cũ sint facti, merito probari debet, qꝛ que sunt facti non presumunẽ, nisi probenẽ, pro quo vulgo allegaẽ. l. in bello. §. facte. ff. de capti. ⁊ postli. reuer. lꝫ parũ, aut nihil

38 faciat, sed bene facit. l. si emãcipati. C. de col. ¶ † Et maxime hoc dõm est, cum oia gesta fuerint corã ɔsanguineis, ⁊ iudice, iuxta. l. transactionẽ. cum sua materia. C. de trans. ⁊. s̃. dictuꝫ fuit. ¶ Ad qd̃ etiã facit in arg. l. fi. ff. ꝙ me. cau. in prin. ¶ Et preterea claruꝫ est dolũ, aut metuꝫ non interuenisse, sed oia facta fuerunt ex pura, libera, ⁊ spõtanea voluntate ipsius do. Cornelie, prout clare dr̃ in instrumento

instrumento,z ita considerat,z arguit Alex.in dicto consi. sed in
39 pluribus locis maxime in.vj.col. ¶ †Nec predictis ob.paterna
reuerētia ad presumendū metū in personā filij illatum,nisi ēt pro
bet φ de eo interuenerint,seu precesserint mine, vt dclarat Bar.
z alij in.d.l.i.§.que onerande.ff.qua. re.act.non def. cum multis
ɔcor.quos refert,z seqtur Alex.in ɔsi.lxxxiij.viso processu.ij. co
lū.ver.nec ēt.vol.vj.z in.l.si cum dotē.§.eo aūt tempore.iij.col.
z.iiij. ver.in tex.ibi,qd enim zc.ff.sol.mat. z dicit φ ita se hꝫ cōis
opi.z plura alia circa hoc declarat notatu digna, z ita ēt firmat
Dec.in ɔsi.ccxxxij.dura admodū.iij.col. versi.nec ob. si dicatur.
40 ¶ †Et inter cetera dicit φ etiam qñ interuenerint mine, z ɔtra-
ctus fuisset gestus coram ɔsanguineis cessat presumptio metus,
prout voluit Bar. in.d.l.transactionē.C.de trans.ēt si filius con
trahat cū patre,quicquid in ɔ̄rium dixerit Saly.vt ibi per Ale-
xā.qui eum reprobat,prout ēt facit in.d.l.transactionē.vnde cū
in casu nostro interuenerit ɔsanguineoꝝ presentia,z ɔsensus,z vl
tra ēt mariti,z iudicis qui suā auctoritatem,z decretū interpo-
suit absqꝫ dubio dꝫ cessare omnis suspitio metus, ēt si probare-
tur φ interuenissent mine patris in do. Corneliā filiam, qd tñ est
41 falsum,qz nulle mine interuenerūt. ¶ †Preterea z scdo ego con
sidero φ si qua suspitio metus reuerētialis posset ɔsiderari, certe
id esset solū,dū do.Cornelia apud patrē erat,z sub eius regimi-
ne,z cura viuebat cū eo habitando,sed postea φ̄ nupta fuit, z in
domo mariti reperiebat̄,prout erat qñ fecit predictā renuncia-
tionem,z donationē,cessat omnis suspitio metus reuerentialis,z
cū vir,z vxor sint duo in carne vna.c.debitū. de biga. z cōem for
42 tunā sequi debeāt.l.si cum dotē.§.si maritus.ff.sol.mat.†z ibi gl.
dicit φ vir, z vxor vnum corpus,z vna anima sunt, z voluit hec
Bal.in.l.vbi adhuc. iij.col.C.de iu.dot. verosimile est φ si metu
paterne reuerētie id fecisset illa marito suo predixisset,qui cogni-
to metu vxoris nunφ̄ consensisset,cū de preiudicio ēt proprio, z
cōmunium filioꝝ futuroꝝ tractaretur,vnde cū consenserit,verosi
mile est φ cognouerit vxorē suā sponte,z ex libera volūtate vel-
43 le donare. ¶ †Nō etiam suadet, qz illa post donationem predi-
ctā pluribus annis superuiuens,z iā facta maior,nihil vnφ̄ dixit
aduersus predictā donationē,aut de patre ɔquesta fuit,sed sem
per cū his que fecerat acqescens, nō obstāte φ.iij.filios suscepis
set,ostēdit omnia per eā facta fuisse libere,z sponte facta, alioqn
verosimiliter viua,aliqñ ɔtradixisset saltem post filioꝝ natiuita-
tem,vnde ita tacens vr̄ denuo talem donationē,z renunciationē
ratificasse,put in simi.ɔcludit Dec.in.d.ɔsi.ccxxxij.ij.col. ad fin.
¶ Et iste ɔiecture,presumptiones,z verosimilitudines, vt verū
fatear,potissime me induxerunt in hanc sniā, ab eis enim in iure
optimū est arg.l.non est verosimile.ff.φ met.cau.z.c.sollicite. de
resti.spoli.cū mille simi. Attentis maxime viribus iuramenti, de
quibus.s̄.dixi,potest.n.iuramentū isto casu seruari sine dispēdio
salutis eterne,ergo omnino seruari dꝫ,vt.d.c.cum ɔtingat. de iu
reiur.cū simi. ¶ Nec quicφ̄ ob.φ in prima renunciatione, z do
natione,quā fecit do.Cornelia iuramentū presumatur dolosum,
z meticulosum ex forma statuti. Qm̄ ex eo non dꝫ argui ad illud,
φ postea in scda renunciatione,z donatione prestitū fuit, cū ces
set ratio presumptionis,statutū enim sic presumit ratione mino-
ris etatis,qz.s.ipsa erat minor annoꝝ.xviij.vt in eo dr̄ φ cessat in
scdo iuramento,cum tunc illa iā predictam etatem excesserit,vn-
de a cessante rōne arguendo,iuxta.l.adigere.§.φuis.ff.de iu.pa-
tro.cū simi.dōm est iuramentum de quo agit̄ non presumi dolo-
44 sum,vel meticulosum. ¶ †Quinimo vr̄ argui posse ex mente sta-
tuti scdm iuramentū omnino seruandum,qz φ prohibet̄ vsqꝫ ad
certū tempus censetur post tps permissum.l.imperator.z ibi no.
doc.ff.de postu.facit.l.pater filiū.§.fundum.ff.de lega.iij. z tradit
Alex.in ɔs.lv.pōderatis his.iij.col.vol.iij. ¶ Et plus ēt dico,φ
ex illa pma renūciatione, z donatiōe,lꝫ si sola fuisset nō valuisset,
pōt pbabiliter argui de spōtanea, z deliberata volūtate do. Cor
45 nelie in renūciatione,z donatione postea alio tēpore factis, †nā
fuit geminata,z cū temporis interuallo,ex quo arguit maior de-
liberatio,arg.l.similiter.C.ad vellcia. geminatio.n.actus pluri-
mum operat̄ ad eius validitatē,put docet Bar.in.l.cū scimus.
ad fi.C.de agri.z cēsi.lib.xj.apparet.n.in proposito φ do.Corne
lia diu antea fuerat in.d.opinione donādi,z renunciandi,z cū pri
ma nō valuisset ex defectu etatis iā facta maior in eadē volunta-
te persistens,iterū illam fecit iā nupta, z in domo viri, z sub eius
cura,z protectione existens,z sic in loco, in quo omnis suspitio ti-
moris cessabat,vnde rōne geminationis dꝫ fortius valere,qz ces-
sat erroris presumptio,z adest vt dixi presumptio maioris delibe
rationis,iuxta gl.fi.in.c.si qs iratus.ij.q.iij. cū multis ɔcord. vt
scribit Dec.in.d.ɔsi.clxxxj.ij.z.iij.col.ver.scdm est φ in casu isto,
qui pter hanc rōnem in terminis nostris dicit renunciationem
quādam,z donationē scdo loco factam debere oino conseruari,
attento maxime φ aderat iuramentū, prout ēt est in casu nostro,
in cuius virtute stat precipuū fundamentū.s̄.firmate ɔclusionis,
cū presumptionibus,z verosimilitudinibus, de qbus.s̄. ¶ Et ex
tali precipuo fundamento tollit̄,seu remouetur a casu nostro illa
decis.do.mei Soci.in.d.ɔsi.cclxiij.nā in casu suo non interuene-
rat iuramentū vltra alias plures differentias, quas qs per se ɔsi
derabit,z maxime qz in casu illo precesserunt mine,z filia illa pre
stata fuerat,φ nō intendebat ita donare, vt ibi do. meus Soci.
46 pōderat,que omnia cessant in casu nostro. ¶ †Nec ob.ēt decisio
Dec.in.d.ɔsil.clxxx.posito φ in casu illo sit vera, de ea.n. potest
dubitari pter ea que dixi.s̄.ɔtra opi. Pe.de anch. z per ea que
scribit plene Beltrā.in ɔsi.clxxxviij.casus sup quo.i. z.ij.col.iij.
vol.vbi relata opi. Pet.de anch.z socioꝝ, z etiā ɔ̄ria vr̄ adhe-
rere opi.ɔ̄rie,nā in casu suo ad inualidā donationem,solū se fun-
dat sup prodigalitate donatoris, vt per eū, sed vt dixi, posito φ
decis.Dec.sit vera in casu suo ad illam rñdetur φ de ea ad casū
nostrū non pōt argui propter maximā diuersitatē terminoꝝ, z
rōnum,est.n.vulgare,z tritissimum dictū φ ex diuersis non fit il-
latio,nec argui pōt.l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acq.pos.l.inter
stipulantē.§.sacram.ff.de ver.ob.z.l.si.ff.de calū.z.c.dilectus.de
47 offi.ordin.cū simi. ¶ †Differt aūt casus ille a nostro in multis, z
inter cetera differt,primo qz ibi mulier illa fuit decepta ignoran-
ter,credidit.n.se a patre cōpetenter dotatā fuisse,z sic occasione
dotis credidit de bonis patris nihil petere posse,lꝫ vere posset,z
ita credēs,z in tali errore existens pro eo,qd frater ei vltra dedit,
renūciauit hereditatī patris,matris,fratrū,z alterius cuiuscūqꝫ
ascēdentis,descendētis,z collateralis, z in hoc precipue fundat̄
illa decis.eo addito φ fuit ibi renūciatio vl'is,z sic indiscreta. At
in casu nostro do.Cornelia fuit cōpetenter,z ēt vltra dotata a pa
tre suo,z particulariter tribus tm̄ hereditatibus renūciauit nomi
natiꝫ sciēs eas ad se spectare,z ēt quanti valebant, vt in instrō di
cit̄. ¶ Immo pōt dici φ vni tm̄ hereditati.s.materne renuncia-
uit,cū auoꝝ maternoꝝ hereditates iā fuissent effecte ipsius ma-
tris,si illis supuixisset per eius aditionē.l.sed z si plures.§.filio.ff.
de vulg.z pup. Magna aūt est dĩa,vtrum mulier sponte renun-
ciet, z donet,an vero ignoranter decipiat̄, vt per Deci.ibi, z per
Alex.in.d.ɔsil.liij.col.vij.vol.iij. ¶ Scdo qz ibi mulier illa vere
fuit lesa,z enormiter,z qdem ignoranter,vt dixi,in quo Deci. ibi
se fundat,sed nō sic in casu isto,qz ex certa sciētia donans,z remit
tens non pōt dici lesa, vt.s̄.dictū fuit. ¶ Tertio qz in casu Dec.
fuit vnica renūciatio, sed in casu nostro fuit duplex, seu gemina-
ta, pter qd de maiori deliberatione pōt constare, vt.s̄.dixi, z in
hoc ēt inter cetera se fundat Dec.in.d.ɔsi.clxxxj. dicēs φ in hoc
differt casus ille a casu precedē.ɔsi.clxxx.vt per eū. ¶ Quarta est
alia dĩa multum ɔsiderabilis,qz in casu isto interuenit presentia,
z ɔsensus mariti consanguineoꝝ, z iudicis, qui ēt suum decretū
interposuit,ex qbus cessat omnis suspitio deceptionis, z doli, vt
supra dictū fuit,que solēnitas nō interuenit in casu Dec.ergo zc.
Et sic remanet ɔclusio φ nec do. Cornelia si viueret, nec eius fi-
lij,z hr̄des ex illius psona possunt venire ɔtra predictas renūcia-
tiones,z donationes vigore alicuius lesionis per ea que.s̄.dicta
fuerunt. ¶ Ex qbus si recte consideretur facile rñderi poterit ad
plura alia que in ɔ̄rium adduci possent vltra.s̄.deducta, z remo-
48 ta,que gra breuitatis dimitto. ¶ †Et pro predicta ɔclusiōe pos-
sent plures decis.alleg.z inter alias,primo loco alleg.decis. Ale-
xā.in.d.ɔsi.liij.volu.iij.vbi defendit̄ renunciatio,z donatio facta
per mulierē minorem de bonis valētibus.5000.floren.pro.500.
pter vim iuramenti,z ɔcluditur φ non pōt peti absolutio a pre
dicto iurō,lꝫ illa mulier videatur grauissime lesa, z dānificata, vt
per eū. ¶ Scdo facit pulchra decis. Cor.in ɔsil.xxxvj.vr̄ prima
facie.vol.i.per to.vbi defendit̄ donatio facta a minore ēt sine so-
lēnitate statuti pter vinculū iuramenti, nō obstante φ in ea ille
maxime fuerit dānificatus. ¶ Tertio allego decisio.patrui,z do.
mei Soc.in ɔsi.cclxxix.visa donatione.circa prin.vol.ij. vbi simi
liter defendit̄ donatio facta per minorē cum iurō, non obstante
φ solēnitas a statuto reqsita non interuenerit,z ibi p sua opi.plu
res doc.alle.vt per eū. Fortius ergo in casu nrō dꝫ ista renūcia-
tio,z donatio defendi,z ɔseruari,cū in ea vltra iurm interuenerit
49 solēnitas p statutū reqsita,vt.s̄.dixi. ¶ †Facit ēt z quarto decis.
Dec.in.d.ɔs.clxxxj. vbi quasi in terminis nostris defendit̄ renun
ciatio,z donatio facta per mulierē minorē,attēto vinculo iura-
menti non obstāte lesione,z dānificatione,quā ipsa passa fuit, z
maxime mouet,qz renūciatio fuit geminata, prout ēt fuit in casu
50 nostro,vt ēt.s̄.dixi. ¶ †Itē,z qnto eiusdē Dec.decis. in pcalle.

consi.cccxxxj.ij.z.iij.col.vbi defenditur donatio facta per mulierem minorē viro suo non obstāte lesione,siue dāno eius, z hoc pp vinculū iuramenti,z pp presentiā matris,z amicoꝝ, z nō obstāte ꝙ poterat allegari metus reuerētialis,vt ibi per eū.Sic ergo, z in casu isto dici dꝫ cū presentia ꝯsanguineoꝝ mariti, z ēt iudicis interuenerit,z simul ēt iurm̄,vt.s.dictum fuit.¶ Sexto ēt predictaꝫ ꝯclusionem sentit Beltrā.in.d.ꝯsi.clxxxviij.i. z.ij.col.iij. volu.put ēt.s.dixi.¶ Et eadeꝫ ēt firmat Jo.ant.alexādri.in ꝯsi.xij. visis,z diligēter.v.z.vj.col.in versi.quarto pōt probabiliter dici. ¶ Possent ēt alie plures decis.alleg.quas grā breuitatis dimit

51 to,z studiosus facile per se inuenire poterit.¶ † Non obst.mō ꝙ scdo loco allegabaꝛ de superueniētia filioꝝ.d.do.Cornelie, qm̄ rn̄detur,z omissis multis que dici possent grā breuitatis, dico ꝙ aptissima est rn̄sio,vt dicamus ꝙ tunc per supuenientiaꝫ filioꝝ reuocaꝛ donatio per.d.l.si vnq̄.C.de reuo.dona. qn̄.s.donatoꝛ de filijs futuris nō cogitauit verosimilter nō donaturus,si de eis cogitasset,put declarant Bart. z alij magis cōiter in.d.l.si vnq̄.z vt doct.dicunt in eo stat vera rō illius decis.qn̄ aūt cogitasset donans se habiturū filios,z eo non obstāte donauit, non pcedit ille tex.vt ibi per doc.z tradit ēt Bar.z alij sequunꝛ in.l.titia.§.imperatoꝛ.ff.de leg.ij.z plene ita firmādo declarat do.meus Soci. in ꝯsi.cxlvij.visa facti ꝯtingentia.vij.col.versi.z primo moueoꝛ.i. vol.z in ꝯsi.lvij.viso instrō.iij.col.ver.scdo rn̄detur.iiij.volu.cum multis ꝯcoꝛ.que allegari possent,vt per Jas.in ꝯs.cxxv. Barth.

52 balb.ij.z.iij.col.i.vol.† vr̄.n. donatoꝛ qn̄ de liberis cogitauit renūciare beneficio.d.l.si vnq̄.prout pōt, vt firmat Jas. vbi.s.dicens ita cōiter teneri,qcquid in ꝯriū tenuerit Jo.and. Oldra.z qdā alij, vt per eū.¶ Et istud indubitatū est,s̄m eū qn̄ interuenit iurm̄ qcqd tenēdū sit, vbi nō adesset iurm̄,in quo casu pūctus vr̄ valde dubius,dico igiꝛ in ꝓposito ꝙ in casu isto de filijs.d. Cornelia cogitauit,z eis nō obst.voluit donationē valere, z sic dr̄ beneficio.d.l.si vnq̄.renūciasse,z qdem cum iurō,vt pꝫ in predicto instrō in clausula illa ꝑmittensq; insuper.d.do.Cornelia zc.ibi ēt ꝙ ipsa do.Cornelia liberos haberet,merito ergo ꝯcludenduꝫ est per superueniētiam filioꝝ suoꝝ donationeꝫ nō fuisse reuocataꝫ, z ꝓpterea seqtur ꝙ nec ipsa viuēs potuit, nec eius filij pn̄t hanc

53 donationē reuocare,nec ex psona matris,nec ēt ex ꝓpria.¶ † Et hoc stāte non est opus disputare,vtrū remediuꝫ.d.l.si vnq̄. trāsmittaꝛ ad filios,z hr̄des per donatoreꝫ,qui susceptis filijs in vita sua per aliquot annos durāte non fecit signū ꝙ vellet donationeꝫ esse reuocatā,in qua difficultate multi tenuerūt ꝙ non transmittatur ꝯcquid in ꝯriū tenuerit Alb.z Ang.in.d.l.si vnq̄. vt Bal. in.l.i.col.fi.C.de inoffi.dona.Cuma.in.d.§.impatoꝛ.z Jas.in auctē.ex causa.col.fi.C.de lib.preter.cū alijs plerisq;,prout referūt nouissimi in.d.l.si vnq̄.q.lvij. per quos,z alios ibi videnduꝫ est,

54 ego.n.nō ꝓsequoꝛ qꝛ nō expedit.¶ † Posset ēt rn̄deri ad.d.l. si vnq̄.qd̄ non pcedit in renūciatione facta per filiā patri,iuxta. d.c.ꝙuis.de pac.lib.vj.put firmat Dec.in.d.ꝯsi.clxxxj.in fi.sed qꝛ non est necessariū non ꝓsequoꝛ.¶ Demū z tertio nō obst.ꝙ de inoffi.dona.dicebaꝛ qꝛ omissis pluribus que dici possent,rn̄detur ꝙ in casu nostro donatio non pōt dici inofficiosa,cū filijs dn̄e Cornelie remāserint.dcl.aurei, qui ei in dotē,z corredа dati fue-

55 runt,que sūma sufficit ad ltimaꝫ.d.filioꝝ,vt mihi persuadeo,†etenīꝫ donatio non pōt dici inofficiosa,qn̄ filijs remanet ltima.l.i. in fi.z ibi doc.tradūt.C.de inoffi.don.z tradūt ēt doc.in.d.§.imperatoꝛ.z ita explicite declarat patruus,z do.meus Soc. in consil. cxxvj.visuꝫ fuit.i.col.ij.vol.¶ Et stāte hoc non est opus intrare illā arduā difficultateꝫ in quātuꝫ.i.inofficiosa donatio sit reuocanda,qm̄ si in casu isto nō fuit inofficiosa frustra de eo disputaretur, z vbi esset de eo disputandū multa certe hincinde dici possent, vt

56 per Bar.z alios in.d.§.impatoꝛ.z in.d.l.i.C.de inoffi.don.† Et vr̄ ꝙ in magno ꝯflictu opi.ista ꝯclusio sit magis cōiter approbata,ꝙ vbi donatio inofficiosa sit extraneo,z est inofficiosa re,z ꝯsi. pōt reuocari in totuꝫ,sed vbi tm̄ re ipsa,z non ꝯsil.non pōt reuocari nisi vsq; ad ltimaꝫ,vt per doct.in locis p̄dictis,z voluit Jas. in.d.ꝯsi.cxxv.ad fi.z Joā.de amic.in ꝯs.xxj.ad demōstrādū.in.j. ꝯclusio.In casu aūt nostro si donatio fuisset inofficiosa,certe non posset dici ꝙ talis fuisset ꝯsilio,z sic animo fraudādi filios ltima sua,cū de hoc in ea nihil appareat,z per ꝯn̄s soluꝫ esset reuocāda vsq; ad ltimaꝫ.Uerū super hoc non est insistendū,veluti nō necessario,cū vt dixi donatio non fuerit inofficiosa.¶ Et sic ex oibus supra deductis pꝫ,ꝙ renūciatio,z donatio per do.Corneliaꝫ fa-

57 cta nullo mō reuocari pōt.¶ † Et maxime hoc dōm est, cum per plures annos habuerit effectū suū,id.n.qd̄ pluribus ann. hꝫ esse ctū de facili retractari non dꝫ.c.ꝯtingit.de trāsl.z ita per illuꝫ tex. in donatione,dicit Dec.in ꝯsi.cccclxviij.vis tota.iij.col.ver.sexto

58 z vlti.¶ † Nec predicte donatiōi ob.ꝙ do.Cornelia erat eo tpe in ptāte patris, qꝛ cōis est opi.ꝙ inter patreꝫ,z filiū donatio ꝯfirmaꝛ iurō,vt per Alex.in ꝯsi.vij.viso instrō.iij.col.vo.vj.z per Jaso.in ꝯsi.cxviij.ꝯtra donationem.in prin.iiij.vol.cū multis ꝯcoꝛ. qui allega.possent.¶ Et dico ꝙ ꝯfirmaꝛ non vt seruetꝛ iurm̄,sed vt ipsa valeat zc.vt declarat Guido papa. in consil.xxv.viso facto.iiij.col.x.z si forte.¶ Hec de prima.q. in qua lōgius insteti, ꝙ̄ a principio cogitauerīꝫ,z ꝓpea in sequentibus parū instabo,z ꝯclusiue loquar,maxime qꝛ super eis nō expedit multuꝫ insistere.

59 ¶ † Capio igiꝛ.ij.q.in qua ꝯclusiue loquendo,vr̄ ꝙ filij do.Cornelie nō possint petere ltimaꝫ in bonis.d.Petri eoꝝ aui materni ex ꝓpria eoꝝ persona,nā cuꝫ mater in sua renūciatione vocauerit se ꝯtentaꝫ dote recepta,seu ꝓmissa,quā postea accepit,z ita bonis paternis, z ltime sibi debite renunciauit,non debēt postea eius filij aliqd posse petere,put sing.firmat Ro.in.l.qui superstitis.ff.de acq.her.cuius opi.egregie ostēdit Dec. in.d.ꝯsil.clxxxj. in.iij.z.iiij.col.ver.scdo non ob.qd̄.s.primo dicebaꝛ. ad queꝫ me

60 remitto.¶ † Et vbi qs vellet eos posse petere taleꝫ ltimaꝫ, nō est dubiū ꝙ in eā debēt imputare quecūq; eis ab ipso auo materno in eius testō relicta fuerunt, iuxta.l.omnimō. z.l.scimus.cū si.C. de inoffi.testa.z tradūt doc.in.l.filiū queꝫ habentē.C.fa.hercis. z in.l.in quartā.ff.ad.l.fal.vbi aliqn̄ dixi. ¶ Similiter ēt deberent imputare doteꝫ eoꝝ matris,s̄m Bar.in.d.l.in quartā.z ista opi. ꝙuis sit apud nostros docto. valde dubia,qꝛ sup hoc vario modo loquunꝛ,quidaꝫ.n.hoc negāt,z qdaꝫ distinguūt,vt per docto. in.d.locis,tn̄ vr̄ magis cōiter approbari,vt tradit ita ꝯcludendo Dec.in.d.ꝯsi.clxxxj.iiij.col.ver. tertio rn̄deri pōt.Fabia.de mō. in auc.nouissima.C.de inoffi.test.z Paul.picbus in.d.l.in quartā.¶ Et tanto magis hec dicenda vn̄r in casu nostro,qꝛ.d. Petrus auus maternus in suo testō ita disposuit,z istas imputationes expresse ordinauit.¶ Capio mō.iij.q.in qua pari modo concludenter loquēdo,dico ꝙ posito sine preiudicio veritatis, ꝙ filijs do.Cornelie nepotibus.d.Petri ltima in bonis eius debeaꝛ cū imputationibus predictis dico,z ꝯcludo ꝙ eoꝝ ltima erit tertia portio illius partis hr̄ditatis,quā ipsi ab intestato fuissent ꝯse-

61 cuti,†nā tritissima regula est ltimaꝫ esse quotā illius portionis hereditatis,seu bonoꝝ,quam qs ab intestato esset habiturus, vt sic ltima dicaꝛ initiū sumere,z regulari a causa intestati, vt est gl.no. z cōiter approbata per illū text.in.l.papinianus.§.vnde si qs. in ver.sextās.ff.de inof.test.facit.l.posthumus.§.i.eo.ti.l.cū queritur.z.l.parētibus.C.de inoffi.test.cū multis ꝯcoꝛ.qui alleg. possent,tradit Are.in.l.neptē.C.e.ti.z Can. in.l.illud.C.de collati.

62 ¶ † Hinc dr̄ ꝙ ltima solum debeꝛ his qui ab intestato veniūt, vt tradūt doc.in.d.auc.nouissima.z in.d.l.papinianus.§.quarta. z in.§.si qs non mortis.z alibi sepissime facit.§.i.in auc.de triē.z se mis.z declarat Ang.in ꝯsi.cj.statuto caueꝛ. circa fi.Cu. in consi. xxxv.stāte statuto.z Cur.senioꝛ in ꝯs.xxxv.statuto, seu capitulis. viij.col.versi.ltima.n.non debeꝛ.z Coꝛ.in ꝯsi.vij. qd̄ est pulchra. iiij.col.ij.vol.cū multis alijs qui alleg.possent.In casu aūt nostro filij predicte do.Cornelie,z nepotes Petri testōris, si ille intestatus decessisset,successissent ei in dimidiā partē totius hr̄ditatis ex forma iuris municipalis,sub rub.de succes.ab intest. z in aliā dimidiā successisset Angelus frater testōris,vt clare dr̄ in.d. statuto,in x.sed si pater,vel auus pr̄nus. merito ꝯcludeñ. est ꝙ ltima ipsoꝝ filioꝝ do. Cornelie dr̄ tertia ps dimidie, z sic sexta totius

63 hr̄ditatis.¶ † Nec dicaꝛ ꝙ imo dꝫ esse tertia totius, attento qd̄ ipsi soli ab intestato de iure cōi fuissent successuri in totū,vt in auctē.in successione,z in corpore vn̄ sumiꝛ.C.de su.z legiti. quasi sit inspiciēda successio ab intestato de iure cōi, per cuius dispōnem ltima debeꝛ,z non de iure municipali,vt in casu suo vr̄ cōcludere Alex.in ꝯsi.cxcvij.pspectis xbis.vol.vj.qm̄ rn̄detur ꝙ imo simpliciter dꝫ inspici ius succedēdi ab intestato, vn̄cunq; sit ēt de iure

64 municipali,†qd̄ certe in sua ciuitate dr̄ parificari iurī cōi, imo est potētius,qꝛ ius cōe tollit.l.oēs populi.cū sua mā.ff.de iusti. z iu. Dico ergo ꝙ regula preelleg.vt.s.ltima dicaꝛ tertia pars bonoꝝ que qs ab intestato cōsecuturus esset,intelligiꝛ simplr̄ quocunq; iure inspecto,qd̄ tn̄ sit seruādū in loco,in quo casus ꝯtingat per.

65 d.l.oēs populi.cū si.† Hinc dicimus ꝙ qui per statutū excludiꝛ, z sic ab intestato non admittiꝛ,nec admitti speraꝛ,non faciat partem in ltima.l.plane.§.si duobus.z.l.si duobus.§.fi.ff.de leg.i.cū ꝯcoꝛ.vt per Alex.in.d.ꝯs.cxcvij.i.col.x.tertio qꝛ q nō admittiꝛ. ¶ Nec ob.decis.Alex.in.d.ꝯsi.qꝛ dico ꝙ Alex.moueꝛ ex eo ꝙ in statuto de quo ipse loqtur(ꝙ matri ltimaꝫ ꝯseruabat)satis clare ꝯstabat haberi respectū ad ltimaꝫ de iure cōi debitaꝫ, vt ibi pꝫ ex discursu do.Alex.qui hoc pluries repetit, z in eo potissimū se fundat.¶ Ex quo recte intuēti apparebit illaꝫ decis.Alex.retoꝛ queri

queri quātū ad mentē eius, vult. n. ipse ꝙ nisi statutū illud nec io bēret respectū ad ltimam iure cōi debitā, deberet inspici ius muni cipale, ꝛ sic ltima deberet esse portio portionis ab intestato debi te ex forma statuti. ꝛ qñr in casu nostro ex mēte Alex. ibi ꝯcluden dum est ltimam predictoꝝ nepotum esse tm̄ tertiā partē dimidie portionis, quā illi ab intestato consecuturi fuissent, cū ad aliaꝫ di midiaꝫ Angelus frater testatoris fuisset admissus ꝛc. Laus. D. Soci. nepos Padue legens in prima sede vesptiue lectio. 1540.

SVMMARIVM

¶ De ꝯcessiōe doganaꝝ, seu gabellarū Romane curie ꝑ qnquē nio ꝑ certo ꝑcio singl'is ann. soluēdo, vtrū. s. sit ēptio, vl' locati.
¶ An vna, vel plures.
¶ Et an per augmentū redditū fiat augmentū mercedis, ꝛ qñ.

¶ Locatio potius debet iudicari qñ quantitas annua venit soluen da, licet in contractu verba venditionis inueniantur scripta.
2 Locatio gabell. curie Romane, minus triēnio, q̄re fieri nō dēnt. Remissio mercedis rei, licet fit ob sterilitatē, ꝛ ex abundantia al terius anni fiat compensatio.
3 Stipulatio quando fit de aliquo annuo dando pro alio tempore limitato, puta quinquennio dicitur vna tantum.
4 Stipulatio sequitur naturam contractus, super quo interponit'.
5 Ecclesia Romana, an possit petere restitutionem in integruꝫ ad uersus cōtractus celebratos per officiales camere apostolice.
6 Conductores gabellarum curie Romane, vel alij, an possint com pelli ad maiorem solutioneꝫ ob maximum augmentuꝫ reddi tuum, q̄ꝫ fuerint tempore conductionis celebrate. ꝛ. i. nu. 10.
7 Emptio fructuum non alteratur quanticunqꝫ fructus recolligen tur, ex quo dubius euentus est emptus.
8 Cōduct. vt possit cogi ad maio. pēsi. q̄tū ōbeāt fruct⁹ excreuisse.
9 Remissio fit conductori quando detractis expensis non superest ei de fructibus vsqꝫ ad dimidiam partem pensionis.
10 Augmentum mercedis qñ fiat si fructus, ꝛ redditus augeant.

CONSILIVM LXVIII

Irrigat Dñs verba mea in viā veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Inspectis his, q̄ ele gāter, abūde, ꝛ sapiēter deducta sunt per clarissi. Cōsultoreꝫ mihi vti fratrē hon. ꝛ simul ēt, ꝛ in pri mis viso tenore instrī per camerā apostolicā cele brati cū istis mercatoribus, ꝛ oibus diligētissime ꝯsideratis, non possuꝫ, vt ita dicā, manibus, ꝛ pedibus nō approbare ꝯclusiones per do. Cōsultoreꝫ firmatas vti iuridicas, ꝛ ni fallor pro maiori parte ꝑbabili dubitatione carētes. ¶ † Et circa primā dū firmat videri ꝯctuꝫ locationis, potius q̄ꝫ emptionis, dico ꝙ vltra alleg. per eū, istud apte firmat Jo. bertachi. in suo pulcherrimo trac. ga bellarū, sub ti. de locatione gabellarū, qui ēt scđa ps in princ. vbi plura alle. ꝛ maxime Bar. in. l. coté ferro. §. q maximos. ff. de pu bli. ꝛ in. l. i. C. de iu. emphi. ꝛ ibi ēt Saly. in. ij. opp. ꝛ dicit predi ctus do. Jo. post illos, ꝙ vbi annua quātitas venit soluēda, dꝫ in dicari ꝯctus locationis, dato ꝙ ēt vēditionis verbū reperiret' scri ptū, q: tunc tale verbū dꝫ exponi ꝑ locatiōe, ꝛ sic impropriari, vt per eū, sic itaqꝫ dōm vr̄ in casu nostro, lꝫ verba vēditionis repian tur, cū annua quātitas veniat soluēda. ¶ Non omitto tn̄ ꝙ Jo. de imo. ꝛ Ang. de peru. in. d. §. q maximos. post Bal per eos al leg. voluerūt ꝙ possit dici emptio, vt ibidē, idē Jo. bert. ponit in. ij. col. in v. ad. q. vero ꝓpositā redeūdo. vt per eū, qđ si esset veruꝫ clariorē rē redderet in tertia ꝯclusio. quā. i. ponā, seu in eo qđ post eū dicaꝫ, per. l. si iactū retis. ff. de ac. emp. sed nō est de hoc curan dū, q: ēt in locatione illud ꝓcedit, vt. i. dicet'. ¶ Circa scđaꝫ, vt. s. in predicto ꝯctu nō fuerint qnqꝫ, aut alio mō plures locationes, sed vna tm̄ pro toto tpe, puto ꝙ illa, vt ita dicā sit verior vero per plurima, que sapiēter per do. Cōsultoreꝫ deducta sunt, que de ne cessitate cuilibet recte sentienti ꝯcludūt, ad que gr̄a breuitatis me refero. ¶ † Et vltra euꝫ pro dicta ꝯclusione facit, q: de iure cōi locatio gabellarū, de qua agit', non dꝫ fieri pro minori tpe triēnij, vt. l. penes illū. ꝛ ibi Bal. Saly. ꝛ alij. C. de vectig. ꝛ cōmis. ꝛ rōneꝫ alle. ibi Saly. q: cū pp sterilitatē vnius anni fiat remissio. l. lꝫ. C. loc. cū simi. ꝛ ex vbertate alterius anni fiat cōpēsatio, vt ibi, ꝛ. l. si vno. in prin. ff. e. ti. opꝫ ꝙ locatio sit facta pro pluribus annis, vt sic accedēte vno anno sterilitate possit alterius anni vbertas ꝯsi derari, que cū illa cōpēset', vt per eū, ꝛ ita hoc dictū cū sui rōne, refert, ꝛ seqtur Jo. belt. in. d. trac. de gabel. in. d. ij. par. iij. col. sub nu. xvi. ¶ Quo stāte seqtur ꝙ in casu nr̄o non pn̄t dici plures lo cationes, q: ꝑ vno anno fieri nō potuissent, ꝛ sic nō pn̄t esse qnqꝫ si diceret' facta pro tribus nō pn̄t dici due integre locationes, ꝛ si militer si qs diceret ꝙ dicat' facta ꝑ duobus annis nō essent tres integre. Igit' vr̄ necessario ꝙ fuerit vna pro toto tpe, prout ēt ra tiones do. Cōsulētis aptissime demōstrāt. ¶ † Ad qđ ēt facit do ctri. Bar. cōiter approbata in. l. si seruus cōis meuij, ꝛ castrensis peculij. §. fi. ff. de stipu. ser. dū in fi. sue distin. ꝯcludit ꝙ qñ fit stipu latio de aliquo annuo dādo pro certo tpe, puta pro qnquēnio dr̄ vna tm̄, siue per stipulantē nihil sit implendū, siue ēt sit aliqd im plendū, si tn̄ illud nō coheret ꝑsone, vt per eū, vn̄ cuꝫ in casu nr̄o stipl'o per officiales camere facta ꝑ qnquēnio, de. xlviij. millibus duca. ꝑ quolibet anno sit talis, seqtur ꝙ vna tm̄ dr̄ fuisse stipl'o, ꝛ qñr vr̄ posse inferri, ꝙ pari mō fuerit vna locatio, † vt sic stipl'o di cat' sequi nām ꝯctus, sup quo fuit interposita, iuxta. l. si stipula tus. ꝛ que ibi dn̄t doc. ff. de vsur. cū si. de qbus per Jas. ꝛ Mod. in rub. ff. de v. obli. ¶ † Ponit' in ꝯsil. tertia ꝯclusio ꝙ fiscus, seu respubli. ecclesiastica nō pōt petere in integ. resti. aduersus ꝯctuꝫ per officiales camere solēniter celebratū cuꝫ istis magnificis mer catoribus, nisi tn̄ ꝓbauerit se enormiter lesaꝫ respectu tpis cele brati ꝯctus, ꝛ alia quedā ad talē restōneꝫ reqsita, de qbus p Ab ba. ꝛ alios in. c. i. ij. no. de in integ. resti. ꝛ tradit Dec. in ꝯs. ccccc lxiij. in cā. col. fi. cū multis alijs, de qbus. s. per excellētissi. Cōsul torē, qđ tn̄ nō credit' posse fieri, vt ex multis egregie per do. Con sultorē deducit', qui circa istū artic. plurima firmat, que vr̄ proce dere fm̄ cōes opi. doct. sup eis tn̄ pro nūc aliter insistendū nō pu to, cuꝫ oia videant' habere depēdentiā ab his que in facto ꝓba bunt', put ēt ipse excellentiss. Cōsulēs dixit. ¶ † Sed vltra Cōsul torē, ꝛ ꝯsiderata per eū, videbit' fortasse alicui, ꝙ ēt absqꝫ aliqua restōne in integ. possit ecclesia Romana, seu camera aplica in ali quo molestare istos mercatores haꝝ gabellaꝝ emptores, seu con ductores, presupponēdo ꝙ in eis sit maximū augmētū redditū cū plures merces trāsportate fuerit, q̄ꝫ sperarent' tpe celebrati ꝯ ctus, nā sicut si redditus fuissent valde diminuti, quasi ex sterilita te agri esset faciēda remissio mercedis, iuxta. l. si vno. in prin. ff. lo. ꝛ. l. lꝫ. C. e. cū si. ꝛ ita dixit Saly. in. d. l. lꝫ. ꝛ de hoc in casu isto fuit facta quēstio inter ꝯhentes, vt clare legit' in instr̄o, ita si valde au geant', videbit' ꝙ similiter deat fieri augmētū mercedis, vt sic, idē operet' oppositū in opposito, qđ opat' ꝓpositū in ꝓposito. l. ꝛ si ꝯ. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ. l. fi. ff. de le. iij. ad qđ ēt facit regula qua dr̄ ꝙ ꝯrioꝝ eadē est disciplina, vt tradit' in rub. ff. de acq. pos. vbi aliqñ de hoc plene scripsi plenius illā regulā dclarādo. Et in specie, seu in mā ꝯctus locationis, vr̄ tex. in. l. si merces. §. vis maior. ibi cui modicū lucrū non aufert'. ff. loc. inuit. n. text. ille a ꝯrio, ꝙ lucrum nō modicū, ꝛ sic maximū posset auferri, puta per augmentū mer cedis, vt ibi doc. post gl. vr̄r dclarare, sed in ꝓposito camera apo stolica vr̄ presupponere lucrū per istos mercatores fieri maximū, ergo ꝛc. ¶ Sed tn̄ hoc nō obstāte ꝯriū in ꝓposito casu verius de iure arbitror, ꝛ ꝯcludo nullū augmentū mercedis fieri debere, ēt ꝙ in aliquo fructus, seu redditus gabellaꝝ sint vberiores, q̄ꝫ essent tpe ꝯctus. ¶ † Et in primis dico ꝙ si teneremus opi. Joā. de imo. ꝛ Ang. de peru. s. ꝙ in casu isto sit emptio, fm̄ qđ. s. retuli essemus ex predictā ꝯsideratione reficiēde, seu augmētande mer cedis, nā cū dicerent' empti fructus recolligēdi, ꝛ sic futurus euen tus, ꝛ incertus q̄ticūqꝫ colligent' nō alterat' emptio, seu eius pre ciū, vt. l. si iactū retis. ff. de ac. emp. ꝛ cur in hoc differat emptio a locatione, declarat Cy. in. d. l. lꝫ. C. loc. ¶ † Sed posito ꝙ in casu isto fuerit locatio, vt. s. in prin. dicebamus ad arg. s. factuꝫ, rn̄det pluribus modis. ¶ Et p̄ dici pōt ꝙ oporteret ꝓbare reddituꝫ ita excreuisse, vt dtractis oib⁹ expēsis redditus supesset de. xcvj. vel. xcvij. millibus duca. vt sic camera posset dici lesa. s. dimidiā iuste mercedis, † sicut p ꝯriuꝫ ꝯductori fit remissio, qñ dtractis expēsis nō supest ei de fructib⁹ vsqꝫ ad dimidiā ꝑtē pēsiōis, put egregie declat bar. in. d. l. lꝫ. C. loc. dicēs se hoc amplius nō dixisse, cuius opi. seqtur, ꝛ cōꝫ asserit Are. in ꝯsi. lvij. visa ꝯsultatione. ij. colū. sed tale tanq̄ꝫ magnū augmentū, vt audio nūq̄ꝫ ꝓbabit', imo nec forte asserit', ergo ꝛc. ¶ † Scđo dici, ꝛ rn̄deri pōt, ꝙ qcquid dn̄t gl. bar. ꝛ seq. in. d. §. vis maior. verior opi. vr̄ ꝙ imo pp augmētū redditus nō dꝫ fieri augmētū pēsiōis, q: lꝫ iure cautū nō repit', ꝛ ad. d. §. ius maior. rn̄det ibi fulg. dicēs ꝙ ille tex. vl' nō ꝓbat ꝯriā lniaꝫ, vel ꝓbat hāc suā, vt per eū, ꝛ no. est ꝙ ipe legit in tex. cui in modicū lucrū ꝛc. lꝫ mlti codices hēant, cui modicū lucrū ꝛc. ꝛ ita repio scriptū in pādectis, seu in libris qui ad exēpluꝫ pādectaruꝫ asserunt' impressi, ꝛ ita ēt vr̄ habuisse gl. vn̄ aut prepositio, in, stat negatiue, vt sic exponat' in modicū. i. nō modicū, ꝛ sic magnum, ꝛ tūc ibi erit casus pro ista opi. Fulg. aut stat augmētatiue. i. valde

modicum,ꝛ tunc ꝯrius sensus erit ergo non valde modicum au-fertur,qđ tñ est falsum,vt sic dici possit ibi nõ posse sumi arg. a ꝯrio sensu,cũ ex eo resultet absonũ. vel esset ꝯ iura,ꝛ hoc est qđ vo-luit ibi Fulg.q hãc opi.cõprobat alijs rõnibus,vt per eũ,ꝛ illã ẽt egregie firmat Saly.ꝯcludẽti rõne,inqt.n.ꝙ siue ex vbertate fru ctuũ,siue ex augmẽto redditũ fieret augmentũ mercedis nõ pos set postea fieri cõpensatio,si sequaꝛ annus sterilis,ꝛ esset facien-da remissio mercedis,hoc tñ est falsũ,qꝛ si hoc anno est sterilitas talis,vt mereaꝛ remissionẽ mercedis,nõ tñ fit si anno precedenti fuit vbertas,vel erit in anno seq.sed fit cõpensatio,vt.d.l.lz.ꝛ.d. l.si vno.ꝛ in eis ðclarãt doc.ergo seqtur ꝙ in anno vbere,ꝛ in au gmẽto redditus nullũ fit augmentũ mercedis tali anno per se ꝯsi derato,ꝛ ista rõ si recte pondereꝛ plurimũ vrget pro ista opi. quã etiã ante predictos pro indubitata,ꝓsupponit Bal.in.d.l.lz. in. j.opp.assignãs rõnem dñe inter sterilitatẽ,cur.s.illa opereꝛ remis sionẽ mercedis,ꝛ vbertatẽ que per ꝯriũ nõ operaꝛ eius augmen tũ.Dicit.n.ꝙ vbi est fertilitas ibi est cõe gaudiũ,ꝛ iõ bona fortu na ꝓspera,ꝛ felix ꝓcedit,sed vbi est sterilitas,ibi meror,ꝛ luctus, vt per eũ.Sic ergo vr̃ in ꝓposito posse dici ꝙ ꝗtricunqꝫ sint red ditus,nõ debet fieri augmẽtũ mercedis,ꝛ in hãc partẽ debemus inclinare,attẽto ꝙ qui emũt,aut ꝯducunt istas gabellas faciunt aio lucrãdi,vt est notissimũ,non.n.se supponerẽt tot laboribus,ꝛ tãto periculo,nisi magna spes lucri eos ad illud iduxisset.¶Ter tio ẽt rñderi põt,ꝙ alleg.in ꝯriũ ꝓcedere forte possent,qñ vber tas,seu augmentũ redditũ ꝓueniret ex aliquo casu inopinato, exemplũ si aliquo anno venisset ad habitandũ Rome,Impator, vel alius magnus princeps,ꝛ tũc forte posset fieri augmentũ mer cedis,sicut eꝯ ꝯuentũ fuerat,vt per recessũ sũmi Põtificis a cu ria diminutis redditibus fieret diminutio.¶Sed ex eo qđ creue rint redditus,eo ꝙ plures merces fuerint portate,õn dꝫ fieri au-gmentũ,qꝛ nõ dr̃ casus inopinatus,facile.n.ꝯhẽtes poterãt cogi tare ꝙ vno anno plẽs merces,ꝗ̃ alio portarent vti videmus se-pissime ꝯtigere.¶Hoc aũt ꝙ nõ fiat augmẽtũ,si redditus nõ au geaꝛ casu penitus iopinato,voluit in effectu Bar.ꝛ ibi dicit Ale xã.in appost.in.d.§.vis maior.ꝛ ita ẽt tenent magis cõiter doct. vt multos refert,ꝛ seqtur Jo.bertachi.in.d.trac.de gabel.in.xxj. q.ij.par.prealleg.ꝛ fuit ẽt opi.Inn.Jo.and.Ant.de bu.ꝛ Imo. in.c.pp sterilitatẽ.de loca.put refert,ꝛ seqtur insignis Moder. Alb.bru.in solẽni trac.de augmẽto.in.xiiij.ꝯclusione,ꝛ ex dictis ibi per eũ ꝯstat istã esse cõem opi.maxime qñ augmentũ redditũ nõ fit in tm̃,vt redditus dicant pinguiores solito vltra dimidiaꝫ, vt per eũ,qđ in casu nostro,vt audio,nunꝗ̃ ꝓbabiꝛ.¶Ubi aũt casus oino inopinatus,ꝛ de quo verosimiliter cogitari nõ pote-rat euenisset,ꝛ ppea redditus mirũ imodum fuissent aucti, pos-set forte tũc dici fieri augmentũ mercedis,ꝺm docto.predictos,ꝛ Bar.ꝛ alij ponũt exemplũ,si tribus molẽdinis destructis aqua-rũ impetu ex molẽdino tibi locato,collegeris maiores redditus, vt per eos in locis predictis,sed in casu isto nihil tale euenit, er-go ꝛc.¶Sit itaqꝫ ex predictis,ꝛ alijs plene deductis per clarissi mũ Consultoreꝫ,ꝯclusio,magnificos istos mercatores molestari non posse,si aliud non appareat. Laus Deo.

Maria.Socin.iunior iurisconſ.comes,ꝛ eques Padue.1541.

SVMMARIVM

¶De quadam fideiussione,seu promissione indemnitatis,an.s. vitietur,qꝛ opponitur de incertitudine,ꝛ ꝙ sine causa dicit fa cta,ꝛ quia nimis magna summa credita fuit.

1 Homines facile in diuersas trahuntur sententias.
2 Promittens mihi quantã pecuniã titio credidero, ꝛ pro hoc fi-deiussores dederit,nedum ipse,sed etiam eius fideiussores te-nebuntur in omnes sũmas etiam sepius titio traditas.
3 Infinitas tolleratur quando obligationis verba ad infinitatem sunt apta.
4 Promissio facta sine causa non valet.
5 Fideiussor qñ pro altero se obligat respectu eius alia causa non requiritur,nisi vt aliene obligationi accedat.
6 Promissio incerte quantitatis per relationem ad certam sum-mam valet.
7 Obligatio omnium bonorum,an comprehendat ea que verisimi liter obligasset,puta vestem,vel suppellectilia. Et quomodo procedat.l.obligatione generali.ff.de pignor.
8 Obligans se quasi fideiubendo ad omne id,ad qđ titius obliga-bitur ex aliqua certa causa,puta mutui,talis obligatio gene-ralis in omnem quantitatem valet.

Dirigat Dñs verba mea in viaꝫ veritatis, ꝛ iustitie.¶Licet apud me maxi-ma sit excellẽtiss.do.Cõsulentis auctoritas,simi-liter ẽt,ꝛ excellentissi. subscribẽtis. Nihilominus plus põt ꝯscientie stimulus, quo tñ remoto mo-ris mei est ꝯsulere,vel subscribere,ꝛ lz hoc idem de alijs credam, 1 † tñ qꝛ facile hoies in diuersas eunt snias.l.iteꝫ si vnus.§.pen.ff. 2 de arbi.qsqꝫ ꝺm propriã moueꝛ cõscientiã.¶†Mihi itaqꝫ vr̃ ꝙ ꝯclusio excellẽtissi.Cõsultoris repugnet tex.in.l.si ita stipulatus. ff.de fideiuſ.vbi clare dr̃ ꝙ si seius ꝓmiserit quãtaꝫ pecuniã, qñ-cunqꝫ titio credidero,ꝛ pro hoc ẽt dederit fideiussores, tenebitur postea in oẽs sũmas,ẽt per me sepius titio creditas, ꝛ nedũ ipse, sed ẽt eius fideiussores,ꝛ ita ibi volunt omnes doct. nõ obstante 3 ꝙ ex eo videaꝛ induci quedã infinitas obligationis,†dicũt.n. ibi Bar.ꝛ alij,ꝙ qñ verba obligationis sunt apta ad infinitatẽ tolle raꝛ infinitas,vt per eos.sic ergo vr̃ in casu isto ꝙ do.Camillus,ꝛ do.Alexã.ꝛ qlibet insolidũ debeant dici obligati ad quantitatẽ, de qua agiꝛ,lz satis magna sit,cũ ꝓmiserint omne illud ꝛc. ꝛ hoc est dicere oẽm quantitatẽ,quaꝫ do.Jo.anto.crediderit,seu dede-rit ad cambiũ ꝛc.ꝛ fortius qꝛ in casu isto nõ induciꝛ infinitas, ex quo prescriptũ erat tp̃s dandi ad cambiũ post qđ, si qđ datũ fuis set predicti nõ veniebant obligati.¶Et nõ parũ admiror ꝙ ex-cellentissi.Cõsultor nedũ huic tex.non rñdeat,sed eũ alleg. ꝓ sua ꝯclusione,in primo eius fundamẽto de ðfectu cause,lz ego nesciã 4 videre quõ ad suũ propositũ voluerit inducere. ¶†Nec predi-ctis ob.vñr tria fundamẽta excellentissi.Cõsultoris,qm̃ vr̃ de fa-cili posse rñderi,ꝛ ad primũ duꝫ dicit eiusmodi ꝓmissione esse fa-ctã sine causa,ꝛ iõ non debere hẽre vim.l.ij.§.circa.ff.de excepti. dol.vt per eũ,rñdeꝛ,ꝛ vr̃ ꝙ imo ista promissio, ꝛ obligatio hẽat cãm.qꝛ.s.iã ipsi mandauerat.d.do.Jo.anto.sic fieri,vt importa-re vñr illa verba,per che de nostra cõmissiõe,ꝛ instãtia lo fate ꝛc. itẽ ꝛ aliaꝫ cãm.s.vt indẽnem ꝯseruẽt ipsum, vt clare dr̃ in chiro-grapho.ipsi.n.vñr facti fideiussores indẽnitatis,ꝛ illa est sufficiẽs causa ad illos efficaciter obligãdos,quatenus do. Jo.anto. esset in dãno,qui vt credi põt,non alias credidisset,seu ad cambiũ de-disset illi Criuello,nisi de sua indẽnitate istos accepisset fideiusso res.de fideiussore aũt indẽnitatis,velut ad illud obligato, loqtur Bar.in.l.i.C.de ꝯuen.fisci debito.lib.x.ꝛ in.l.quero.vbi ẽt Ful-5 go.ff.loc.¶†Preterea dici põt,ꝙ causa satis nota est in fideius soria obligatione,vt.s.pro altero,veluti fideiussor obligeꝛ, nec vt credo,reqriꝛ tunc alia cã respectu ipsius fideiussoris, nisi vt alie-ne obligationi accedat,ꝛ creditorẽ securiorẽ faciat,vt insti. de fi-deiuſ.in prin.vñ cuꝫ nulli dubiũ sit illũ de Criuellis esse obligatuꝫ pro sũma recepta,seqtur ꝙ isti fideiussores dẽnt pro eo dici obli-6 gati,nec pñt dicere se sine causa fideiussisse.¶†Ad scõm funda-mentũ de incertitudine quãtitatis fundatũ,in.l.ita stipulatus. la grãde.ff.de ver.ob.Rñdeꝛ ꝙ non vr̃,facere ad ꝓpositũ, cũ cer-titudo sumaꝛ per relationẽ ad aliud,veꝫ ad sũmaꝫ illã, ꝛ quanti-tateꝫ,quã ipse do.Jo.anto.in nũdinis pascatis dabit ad cãbiuꝫ, prout postea dedit certã sũmaꝫ,ꝛ sic de certa sũma nũc agiꝛ,alio-quin nec in.d.l.si ita stipulatus.valuisset illa ꝓmissio, cũ non ha-7 buisset in sui priuilegio expressaꝫ,ꝛ certã aliꝗ̃ quãtitatẽ.¶†Ad tertiũ vero ꝙ in arg.sumiꝛ ex.l.obligatione gñali.ff.de pig. cũ si. ꝛ ꝙ videbaꝛ habere maiorẽ coloreꝫ.Rñdeꝛ ꝙ nos sumus extra terminos.Aliud.n.est querere,vtrũ si qs oia bona sua hypothe cet ista obligatio, que gñaliter vꝫ,cõprehendat ẽt ea que ille ve-rosimiliter nõ obligasset,puta vestẽ suã,vel suppellectilia, vel alia bona,ꝛ tũc ꝓcedit regula.d.l.obligatione gñali.ꝛ simi. ꝛ iste non 8 est casus noster,vt de se pꝫ.¶†Aliud est querere,vtruꝫ qs obli-gãdo se ad omne id,ad qđ titius obligabiꝛ ex aliqua certa causa, quasi pro eo fideiubẽdo,ꝛ tunc cũ non agaꝛ de obligatione rex, quas verosimiliter qs non sit obligaturus,sed tñ de obligatione personali pro quãtitate incerta tũc certificanda tñ per relationeꝫ ad aliud,puta ad mutuuꝫ ꝙ titius accipiet,ꝛ tũc talis obligatio valet simplr̃ pro quacũqꝫ quãtitate,cũ obligatio sit gñalis, ꝛ om nẽ quantitateꝫ cõprehendat,vt est tex.ad lraꝫ,in.d.l.si ita stipula tus.de fideiuſ.ꝛ iste est ꝓprie casus noster.nã do. Camillus, ꝛ.d. Alex.vti fideiussores obligauerũt seipsos ꝓsonaliter ad omneꝫ quãtitateꝫ,qua do.Jo.anto.dabit ad cãbium illi de Criuellis in nũdinis pascatis,vñ cũ certũ sit ꝙ ei dedit sũmaꝫ,de qua agitur, vr̃ ẽt certuꝫ ꝙ ad.d.sũmam debent isti fideiussores dici obligati, vt.l.non queadmodũ.ff.de iudi.ꝛ in.d.l.si ita stipulatus. cũ simi. ¶Nec dicaꝛ nõ fuisse verosimile ꝙ voluissent ad tã magnã sum mã obligari que ascendit ad sũmaꝫ ducato.vndecimillii.¶Quia

respondetur

respondetur quod hoc negatur, quoniam ex quo se obligauerunt ad omnem summam &c. nulla quantitas videtur excepta, iuxta regulam qua dicitur, qui omne dicit, nihil excludit, vt. l. iulianus. in prin. ff. de leg. iij. cum simi. ¶ Nec. d. l. obligatione generali. que loquitur respectu certarum rerum, de quibus ibi propter ipsarum rerum qualitates, et quia homini sunt ad modum necessarie, os trahi ad summas pecuniarum, quia in eis non viget ratio, de qua ibi. ¶ Et preterea inter mercatores magnos, vt erant hi, de quibus agitur facile est dare similem, et etiam maioris summe obligationem, vt experientia docet, que dicitur efficax rerum magistra. c. quam sit, de elec. lib. vj. ¶ Et sicut rei veritas est, quod d. summa, licet magna fuit data ad cambium tempore prestituto illi de Criuellis, ita etiam conuenire videtur quod isti fideiussores ad talem summam teneantur, cum sic promiserint, et do. Jo. anto. in tale eorum promissione confisus predictam summam crediderit, merito ergo ab illis debet indemnis conseruari, iuxta eorum promissionem a qua recedere non debent, iuxta. l. sicut. C. de acti. et oblig. cum simi. ¶ Hec pauca sunt que me pro nunc a conclusione excellentissi. Consultoris remouent, quibus si bonum responsum inuenero, aut per alium dari intellexero libenti animo ab hac opinione recedam, et in sententiam Consulentium condescendam. Laus Deo.

Soc. nepos iuriscō. Padue legēs in prima sede vespt. lec. 1537.

SVMMARIVM

¶ De statuto deferente marito lucrum certe partis dotis vxore sine filijs predecedente, vtrum. s. habeat locum, si ex ea supersunt filij ex alio matrimonio.

1. Statutum deferens certum lucrum dotis marito, si vxor ei premoriatur sine liberis, procedit etiam si decedit cum filijs primi matrimonij. Limita vt. j. nume. 2.
3. Argumentum ab identitate rationis in statuto expressa valet.
4. Statutum deferens lucrum dotis marito vxore sine filijs decedente, intelligitur sine filijs communibus.
5. Dos remanet filijs, etiam si vxor patrem habeat.
6. Pater dum viuit habet administrationem bonorum vxoris peruentorum in eius filios post mortem vxoris.
7. Lex quantumcunque generalis per eius dictum restringitur.
8. Consuetudo si sit in ciuitate quod illa verba statuti absque filijs intelligantur de communibus illa est seruanda.
9. Mutanda non sunt que certam interpretationem semper habuerunt. Nec a pratica est recedendum, que dicitur vera legum intellectrix.

CONSILIVM LXX

1 Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ † Placet mihi supra modum conclusio firmata per excellentissi. consultorem do. Andream saxum, mihi vti fratrem maiorem, et bonum. et postea per claris. Beroum in sua subscriptione comprobata, vt. s. statutum Forliuiense dans marito lucrum in tertia parte dotis, si contingat vxorem alicuius premori viro suo absque filijs procedat, et locum habeat, etiam quoniam vxor sic premoriens haberet filios ex aliquo precedenti matrimonio, vt sic maritus lucretur non obstantibus filijs primi matrimonij, dummodo tamen ex eo non alteretur dispositio. l. hac edictali. C. de secun. nup. per ea que copiose, et docte per do. Consultorem deducta fuerunt, tam in suo elegantissimo consil. quam etiam in allegationibus, quas postea fecit pro resolutione quorundam motiuorum contra conclusionem in. d. consil. firmatam excitatorum, que omnia ni fallor, videntur mihi abundantissime, et multum iuridice resoluta. Et vt verum fatear, non parum sum admiratus in proposito casu fieri aliquam dubitationem, quoniam ex tribus fundamentis, et ex quolibet eorum separatim considerato, conclusio predicta redditur indubitata. ¶ † Primo

2 quia apud doc. nostros communis, et verissima extat sententia quod statutum deferens lucrum marito in parte dotis vxore predecedente sine filijs, procedit etiam in preiudicium filiorum vxoris ex alio matrimonio, modo maritus plus non consequatur, quam vnus ex filijs predictis, iuxta dispositionem. d. l. hac edictali. ita. n. voluit Pau. de cast. in auct. preterea. in. iij. q. C. vnde vir et vxor. vbi dicit quod ista opi. communiter tenetur, quod etiam voluit patruus, et do. meus Soc. in consil. lv. super hac difficultate. i. col. in fi. iij. vol. et in consil. xxxv. visa narratione. ij. col. versi. et punctaliter Bal. &c. iiij. vol. cum multis alijs concor. in diuersis locis, de quibus. s. per do. Consultorem, et vltra eum ita in effectu voluit bart. in. d. l. hac edictali. vers. pro hoc dixi semel. vbi etiam Bal. in. ij. col. vers. modo hic incidunt tres. q. qui etiam idem dixit in. l. i. C. de inoffi. dot. Ang. in. §. quia vero. vers. sed tunc potest dubitari. in auc. de nup. col. iiij. et Ro. in consil. xliiij. ex. s. narrato. col. fi. vers. et hoc si non extantibus. dicit enim predicti quod statutum non impediet dispositionem. d. l. hac edictali. quia vir secundus non plus ex lucro habebit, quam vnus ex filijs primi matrimonij sit habiturus, lucrabitur tamen, et sic filij primi matrimonij non impediunt lucrum dotis delatum viro supstiti per formam statuti, dummodo non fiat contra. d. l. hac edictali. et idem concludit etiam Raph. cum. in consil. c. do. Joāna. in. ij. q. idem etiam voluit Pau. de cast. in. l. codicillis. §. matre. in ver. et iste tex. alleg. ad quod. ff. de le. ij. et in consil. ccxxxvij. suprascriptus do. Consultor. circa med. in antiquis, in nouis autem est in nu. ccclix. ij. vol. in consil. cccxxxix. in fi. et in consil. cccclxiij. nu. ij. eo. ij. vol. Alex. in consil. cxliij. circa primum. col. fi. nu. ix. et in consil. clviij. circa primum. col. i. vol. v. hoc idem voluit Cur. senior in consil. lxxviij. do. Francescbina. iij. col. et inuenio etiam quod ita in terminis firmat insignis doc. Jo. campeg. aliquando preceptor meus in trac. dotium. in. x. q. i. par. prin. ita etiam voluit Dec. in consil. xix. et pro tenui. colum. i. in consil. cclxxxiij. et diligenter. col. i. et in consil. cccliij. in casu. col. i. vers. et vlterius. et in. d. auct. preterea. in. iiij. not. vbi etiam plures alij idem tenent, quod etiam voluit Beltram. gal. in consil. cccv. si transactio. col. pe. vers. ad quod bene facit in. iij. vol. et elegans doc. zasius germanus in consil. v. ex facto deducitur. sub nu. lxv. i. vol. et nouissime eandem opi. firmat Jo. de amic. in consil. xj. redemptoris &c. facti series talis est. v. col. in vers. sed predictis non ob. et licet fere omnes predicti doc. dicant quod per statutum in dubio non dicitur derogatum. d. l. hac edictali. et hoc respectu statutum non dicatur preiudicare filijs primi matrimonij, tamen salua. d. l. hac edictali. lucrabitur maritus tamen quantum ex statuto sibi defertur non obstantibus filijs mortue vxoris ex primo matrimonio, dummodo non sit plus quam peruenturum sit ad vnum ex predictis filijs, quod etiam in casu isto nos fatemur, sed cum vt audio duo extent filij, et statutum tamen. iij. partem det in lucrum marito, sequitur quod habebit locum statutum prout loquitur in. iij. parte, cum due alie tertie sint viriliter ad. d. filios peruenture, et sic optime procedet dispositio. d. l. hac edictali. absque aliqua restrictione statuti. ¶ Et cum predicta procedant secundum communem, et indubitatam doc. opi. ab eis nullo pacto recedendum est. l. i. ibi, et sane arbitror &c. et ibi doc. no. ff. de offi. questo. et ita in terminis in statuto simili firmat Signor.

3 bomod. in consil. xxxvij. col. fi. et. lxix. per to. ¶ † Secundum fundamentum est, quia quando alias in statuto simpliciter loquente sine expressione rationis, quis vellet contrarium dicere, et recedere a predicta communi, et verissima opi. tamen in casu nostro conclusio predicta necessaria erit propter expressam rationem in statuto a qua non est dubium valere arg. inquit. n. statutum hoc lucrum deferri marito in recompensationem expensarum per maritum factarum in, et pro ipsa vxore &c. vnde cum maritus tales expensas faciat, siue vxor habeat filios ex alio matrimonio, siue non, et ita proprie euenit in casu nostro, cum Marculinus secundus maritus do. Cornelie multas, et varias expensas fecerit, sequitur quod debet habere locum lucrum per statutum delatum per locum ab identitate expresse rationis, iuxta. l. a titio. ff. de vers. ob. l. fi. C. ad. l. fal. et. c. consultationem. de regular. lib. vj. cum vulg. et vt dicunt doc. non fit hoc per aliquam extensionem, sed per comprehensionem, hoc est dicere vt omnis casus dicatur in lege, vel statuto comprehensus, in quo omnino ratio eius reperitur, iuxta. l. his solis. ad fi. C. de reuoc. donatio. ibi satis etiam tacite cautum putamus &c. et tradit Dec. in consil. ccclxxij. visis, et diligenter consideratis. iiij. col. vers. et quando in pluribus casibus. cum alijs pluribus. s. alleg. per do. Consultorem, et vltra eum, et alios doc. ego pro hoc soleo ponderare tex. in. l. fi. ff. de cloac. ibi, quia eadem vtilitas fit pretorem. n. sic intellexisse ait &c. ¶ Et vltra alle. per Consultorem, ita etiam dixit Pau. de cast. in consil. cccxxxij. presens casus. ij. col. et Alex. in consil. lxxxix. circa primum. iiij. col. ver. preterea quando in pluribus. vol. vj. et Cur. senior in consil. lxxx. sepe prefatus. post princ. ¶ Preterea dico quod in casu isto non cadit illa dubitatio, an sit extensio, vel comprehensio, quia illa procedit, quando volumus quod statutum procedat in casibus non comprehensis in verbis statuti, sed in ratione, quod non est in casu nostro, quia casus videtur vltra quod hic rationem in statuto expressam, dicitur etiam in verbis

4 eius comprehendi, † nam cum statutum dicat maritum lucrari tertiam partem dotis, vxore eius sine filijs decedente, debet intelligi. s. communibus, vt ex pluribus egregie demonstrat do. Consulens, ad quem me refero. ¶ Et cum ex aduerso dicatur quod imo debet intelligi de quibuscunque filijs etiam ex alio matrimonio remanet dubium, quis intellectus sit capiendus, quare dico primum intellectum capiendum, attenta ratione in. d. statuto expressa, nam cum expensas faciat maritus, etiam quod vxor eius habeat filios ex alio matrimonio, et eorum superexistentia in aliquo non releuet maritum, neque re, neque spe a predictis expensis, sequitur quod illi non fuerunt habiti in consideratione, sed tamen filij communes, quorum existentia pa-

5 tres eorum, et maritum mortue mulieris, dicitur releuare ex eo, † quia dos apud eum remanet pro filijs, etiam si vxor eius haberet patrem, secundum opi. Mart. que de consuetudine seruatur, iuxta tradita per doc. post glo. ibi in. l. dos a patre. C. solu. matr. licet plerique teneant quod dicta opin. Mart. etiam de iure sit vera, vt per auum meum do. Marian. socin. in Consil. do. Maria. soci. ij. volu.

6 consi.ix.prosequendo ordinem.fere per totum,† & dum viuit di- citur habere vsumfructũ,& administrationẽ.d. dotis, vt.l.i.& ibi per doc.cũ simi.C.de bo.mater.& ẽt spem hz q̃ si filij decedãt om nia apud eũ remaneant,& vltra ẽt rõne paterne affectionis in fi- lios equo animo tollerabit bona filijs acqri,put in terminis ↄsi- derat Dec.in ↄsi.cclxxxiij.& diligẽter.i.col. ¶Verũ vbi cões fi- lij non sint maritus ex iuris cõis dispõne nihil esset habiturus ab intestato,nisi fuisset locus bonoꝝ possessioni,vñ vir & vxor que ra rissime hz locũ,nec letabit̃ acquisitione facta ꝓprijs filijs, cũ non extẽt,& his ↄsideratis statuentes voluerunt in expensaꝝ recom- pensationẽ q̃ maritus lucret̃.iij.partez dotis,si vxor sine filijs de cesserit.s.cõibus, hec.n.expositio ex rõne predicta vr̃ necessaria.

7 ¶†Et pro isto scdo fundamento optime facit,qd dici solet legez quantũcunq̃ ↄnales in suis verbis restringi per rõnem eius,si cla ra sit,vt sic magis attendat̃ ratio,q̃ verba,vt voluit Bar.in.l.§. ff.de legi.& dixit aptius Bal.in.l.si qs seruo.ij.col.ver.ex his ap paret.C.de fur.& pro hoc sunt iura clara, vz.l.cũ pater.§.dulcissi mis.ff.de leg.ij.l.q̃uis.§.adigere.ff.de iu.patr.& l.milites agrũ. in prin.ff.d re mil.cũ simi.& ad hoc plura cumulari possent,vt per Dec.in ↄsi.lxiiij.& diligẽter pro viribus.iij.col.versi.cõprobatur etiã hoc.& in ↄs.ccxxvij.in casu ad me trãsmisso.ij.col.ver.& stãte premissa ↄclusione.& per Cur.iun.in ↄsil.cxv.mirandũ est sũmo- pere.circa fi.Dico.n.ad ꝓpositũ nostrũ,q̃ lz statutũ, de quo agi tur loquat̃ de vxore premoriente viro absq̃ filijs ltimis &c. & sic illa verba simpliciter ꝓlata videantur referenda ẽt ad filios alte- rius matrimonij,tñ per rõnem in statuto expressam dz limitari, & restringi ad filios cões vxoris mortue,& mariti supuiuentis, ſm qd.s.fuit ostensum.

8 ¶†Tertiũ,& vltimum fundamẽtum est,qd ẽt de se sufficeret,& tollit oẽm difficultatez,qr.s.semp in ciuitate For liuij predictũ statutũ fuit sic interpretatũ,vt in facto mihi presup ponit̃, q̃ verba illa absq̃ filijs intelligãtur de cõibus, & ita vsus, & ↄsuetudo dicte ciuitatis obseruauit,vñ tali vsui, & diutine con- suetudini stãdum est,cum ↄsuetudo sit optima legũ, & statutoꝝ in terpres.c.cũ dilectus.de.ↄsue.& l.si de interpretatione.ff.de legi.

9 †& minime mutãda sunt,que certam interpretationẽ semper ha- buerũt.l.minime.eo.ti.& ideo dicebat Bal.in.c.i.in prin. de feu. sine culp.nõ amit.q̃ a pratica non est recedendũ,que dr̃ vera in- tellectrix legũ,quez refert,& alia ↄgerit Dec.in ↄs.xj.qm̃ iudican tiũ.col.viij.ver.& ideo cũ verba statuti.cum ↄcordã. vt.s.per do. Consulentẽ,& vltra alleg.per eũ firmat Andre.barba.inter ↄsil. Alex.nu.lxiiij.supremi Del.ad fin.volu.iiij.patruus, & do.meus Soci.in ↄs.lxxxiiij.accuratissime.circa fi.iij.vol.Dec.in ↄs.xlviij. & mature,ac diligẽter.i.col.& Beltrã.in ↄsi.cclxxvj.visa ↄcessio ne.i.col.& insignis moder.do.Ludo.gozadi.in ↄsi.xxv. prima fa cie.iij.col.in prin.cũ multis alijs qui allega.pñt. ¶Cum itaq̃ ex quolibet ex his tribus fundamẽtis distincte, & per se tm̃ conside- rato aperta iustitia appareat in fauorẽ.d.mariti,vt dictuz est, for tius ita dõm est omnibus simul ↄcurrentibus,cũ duo, aut plura vincula vno sint fortiora,iuxta auc.itaq̃.vbi no.Bar.C.cõia de succ. ¶Faciat q̃ dici solet singula que non ꝓsunt multa collecta iuuãt,vt not.in.l.instrã.C.de prob.& voluit gl.j.in.l.si stipulatus. ff.de vsu.& glo.in.l.ij.§.etas.ff.de excu.tuto.& tradũt Canon.in. c.fi.de success.ab intest.cũ simi.prout scribit Jaso.in.l.re ↄiuncti. in.vj.no.ff.de lega.iij.& Beltrand.in ↄsil.xxvj.adijcio q̃ cum di- ctus.iij.col.sub nu.xv.iij.volu. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens.1542.

SVMMARIVM

¶De auct.ex testamento.C.de secũ.nupt. vtrum s.in eo q̃ vult proprietatem remanere apud filiũ, procedit in bonis patris, que fuerũt publicata per verba futuri temporis, sed nunq̃ in- corporata,& an ius fisci possit allegari ↄtra heredes filij, & simi liter an procedat si filius intestatus decesserit &c.

1 Mater ad secunda vota conuolans excluditur a proprietate bo norum filij,& quorum tantum vsumfructum habet, & talis pro prietas vadit ad eius heredes.

2 Filia in vita non conquerens de iniuria sibi per matrez illata per eius transitum ad secunda vota, an videatur remisisse talem iniuriam,& j.nume.11.

3 Proprietas bonorum filij,que ad eius heredem transit ob tran situm matris ad secunda vota ad filios dici heredis trans- mittitur.

4 Verba sententie futuri temporis sunt potius ferende sententie, q̃ late.

5 Omne ius fisci per quinquẽnium extinguitur. Idem in crimine heresis. Quod crimine lese maiestatis equiparatur.

6 Jus tertij exclusiuum iuris agentis, nisi tertius voluerit, opponi non potest.

7 Jus tertij per actorem obligari non potest,etiam si sit exclusiuum iuris aduersarij,etiam illo tertio volente.

8 Mulier transiens ad scda vota tria offendere dicitur.

9 Anima mariti defuncti,& similiter eius soboles ob secundas nu ptias vxoris contristatur.

10 Filius cuius mater ad secunda vota transiuit,nil tenetur ei relin- quere de proprietate in qua succedit.

11 Successionis prima causa est filiorum.

CONSILIVM LXXI

Dirigat Dominus verba mea in viam ve- ritatis,& iustitie. ¶Licet excellen- tissimus Cõsultor do. Anton. torellus, mihi vti frater honorañ.& olim acutissimus, & charissimus discipulus meus,plura in presenti causa discusse- rit in duobus,tñ vt mihi asseritur,sit maior difficultas,super qui- bus reqsitus sum,vt dicam,quid de iure sentiam, omnibus alijs

1 pretermissis. ¶†Primum est,qr videt̃ q̃ bona que Galassinus tempore sue mortis habebat,nõ possent dici apud eum fuisse,seu ꝓuenisse de substãtia olim patris eius Matthei galassi,sed aliun de ad eum ꝓuenerint,attento q̃ bona omnia.d. Matthei,vt asse ritur fuerunt publicata,& ↄfiscata,cum ergo fuerint in fiscuz tran slata,non põt dici q̃ de Mattheo peruenerint in Galassinũ eius filium,si igitur ad eũ peruenerunt non ex substantia paterna, vi- det̃ q̃ non simus in terminis auctẽ. ex testamento.C.de secũ. nu- pti.in qua stat totũ fundamentum predicti eximij Cõsultoris vo- lentis q̃ dña Leonora mater.d.Galassini,& do. Julie, que mor- tuo.d.Galassino filio ad partez bonoꝝ eius,vti mater fuerat ad- missa,iuxta auctẽ.defuncto.C.ad tertull.trãseundo postea ad se- cũda vota priuata fuit proprietate dictoꝝ bonorum, & duntaxat

2 vsufructuaria remanserit,vt dicit̃ in.d.auc.ex testamẽto. ¶†Se cundũ est,qr posito q̃ dicta auctẽti.potuisset habere locũ ab ini- tio, & sic posito q̃ bona illa possent dici ad Galassinũ peruenisse de paterna substantia.Tñ videtur q̃ hodie illa auctẽ.non proce- dat in casu isto,attento q̃ dña Julia filia dicte dñe Leonore, que per transitum matris ad scda vota iniuriam passa fuerat, nunq̃ dum vixit de eo ↄquesta fuit,videtur enim talẽ iniuriam remisis- se,argu.l.fin.C.de reuocã.donat.& ita per illum tex.videt̃ firma- re Bal.in dicta auct.ex testamẽto.in ver.sed statim quero pone. tradit Alexã.in consil.lxiij.in dubitatione premissa. post mediũ, ver.item qr filius.volu.v.& Deci.in ↄsi.ccvj.queritur.ij.colum.& in rubr.C.de secũ.nup.colum.fin.versi.& in tali casu, cũ alijs alle- gatis supra per dñm Consulentem. ¶Ego aũt super his duo- bus habita matura ↄsideratione,arbitror ea minime obstare con clusioni per excellẽtissimũ Consultorem firmate, vcz q̃ bona, de quibus agitur sint ↄsideranda vti bona dicte Julie quo ad pro- prietatem,& non dñe Leonore matris eius, qr vt dictum est, fuit priuata dictoꝝ bonorum proprietate per transitum ad secunda vota,& apud eam solum remãsit vsufructus,vt dicta auctẽ. ex te stamento.prout plene per dñm Consultorem deductum fuit, ad

3 quem me refero. ¶†Et talem ꝓprietatem dña Julia dicitur trãs misisse ad Tiberium eius filium, & heredem.§.prospeximus. in fi.in auctẽ.de non eligen.secũdo nuben.& §.venient.in aucten.de nupt.cum alijs allegatis.s.per dñm Consultorem. ¶Et ad pre- dictas difficultates respondet̃ vt infra. ¶Et primo quo ad pri- mam respondet dñs Consultor pluribus modis in suis additio-

4 nibus ad ↄsilium, & satis iuridice,vt per eum.†Et vltra eũ potest dici q̃ bona dicti Matthei nunq̃ fuerunt publicata, attento q̃ verba sentẽtie sunt temporis futuri,& sic sunt,vt ita dicam canon ferende sentẽtie non autem late,iuxta glo. in verbo priuet̃. ita il lum tex.declarãtem in.l.iubemus nulli.§.iconomus.C.de sacro- sanc.eccles.vbi etiam Barto.Bal.& alij cõmuniter,est etiam gl. in versi.afficeretur.in.l.prima.C.ne lice.poten.& glo.in versi. ha- beatur.circa medium,vbi etiam Barto.Bald. Angel. & alij in. l.in criminali.C.de iurisdictione omniũ iudicum. & glos.in verbo suspendatur.in.c.quisquis.vbi Abba.extra de electio.cum infi- nitis similibus que ad hoc allegari possent,vt per Alexã.in con- sil.xcij.perspectis diligenter.iiij.colum.versi.nisi qñ vassallus. nu me.i.& per Deci.in.l.posteaq̃. circa med.C.de pact. Dico enim q̃ ex quo non reperitur postea aliqua snia que bona publicauerit non potest

non pōt dici ꝙ fuerint publicata. ¶ Preterea ēt ꝓbatur, q2 predicta publicatio vř facta, seu faciēda sub ꝯditione si pſone de qbus loqř ſnia venerint vnq̄ in fortiā cōis Forliuij, ⁊ corpalr fuerint punite, vt sonāt xba ſnie, sed pdicta ꝯditio in pſona Matthei nunq̄ fuit impleta, ergo ⁊c. p iura vulgaria. ¶ Scdo ēt pōt rńderi, ⁊ ni fallor tollit ois difficultas, nā esto ꝙ publicatio bonorū fieri potuerit, ⁊ re ipsa ēt facta fuerit, tñ veritas est, ꝙ bona de qbus agiř venerūt ad Galastenū filiū velut ex substantia pŕna, ⁊ ita ille ea bona semp tenuit cū aliud ius in eis non haberet nisi q2 erat filius ⁊ hřs Matthei patris eius, ⁊ ita vt talis ea habuit ⁊ possedit, ⁊ ita interrogatus ipse, ⁊ alius qlibet rńdisset. ¶ Et qñ ꝯ hoc allegař in pñtiaꝝ ꝙ desierūt esse dicti Matthei per ꝯfiscationē, ⁊ sic allegař ius fieri, ⁊ ꝯñter ius tertij rńdeř tali allegationi nō esse deferendū quoquo pacto, † pmo q2 oē ius fieri, dř fuisse

5 extinctū p cursum qnquenij. arg. l. ij. C. de vecti. ⁊ cōmis. ⁊ eius qd dixit Bar. in. l. cōmissa. in fi. ff. de publica. dū vult ꝙ lȝ res q̄ incidunt in cōmissuȝ efficianř de iure fisci, ⁊ in eius dñium transeāt tñ lapso qnquennio non pñt amplius peti, ⁊ fiscus omni suo iure priuař. idem ergo dōm est in casu nr̄o cum nedū qnquenniū, sed anni. xxv. xxx. ⁊ vltra ptransierint. ¶ Et hoc maxime dōm vř q2 sic videmus fieri in crimine heresis, put egregie declarat Abb. in. c. cū nobis. col. fi. ver. idem dico in bonis. de prescrip. ⁊ refert ⁊ sequtur Balb. in trac. de prescrip. in. ij. parte qnte ptis pn. in. i. q. ver. idem dicit Panor. nā crimen heresis, ⁊ crimen lese maiestatis videnř equipari. c. quero ergo. ad fi. vj. q. i. ⁊ est glos. in ver. dȝ. in. l. manicheos. C. de here. ⁊ mani. ⁊ voluit Alexā. in. l. ij. C. de apostat. in apostilla ad Bar. ¶ Et si qs de hoc dubitet ꝓpter. l. quāuis. ff. de vsuca. ⁊. l. in oibus. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. in qbus videř longius tp̄s reqri. Dicā ꝙ in casu nostro cessat ois difficultas cū lapsi fuerint anni. xv. xxx. ⁊ forte. xl. ⁊ sic longius tp̄s q̄ in aliqua ex dictis legibus requirař, ⁊ per qd non dȝ dubitari ius fisci esse sublatuȝ, vt patet ex doctri. Abb. in. d. c. cum nobis. in sua distinctione incipiendo in ver. quedā. n. sunt bona ⁊ iura pariter

6 possessibilia ⁊c. ⁊ Bald. in predicta qōne sub nu. iij. ⁊. iiij. ¶ † Secūdo dico ꝙ non est deferēdū predicte allegationi, q2 allegař ius tertij, qd esto ꝙ esset exclusiuū iuris heredū Tiberij filij. d. dñe Julie, ⁊ ꝯñter ēt heredū ipsius Julie cum hřs hŕdis primi defuncti dicař hřs. l. fi. C. de here. insti. tñ non dř ita exclusiuū nisi tertius, ⁊ sic i ꝓposito nr̄o filius voluerit quo casu nō pōt opponi de iure tertij, vt declarat magr̄alr Bar. in. l. ij. ver. qñq̄ ius tertij. ff. de excep. rei iudi. queȝ sequunř cōiter doc. vt ibi per patruū ⁊ dominū meū Soci. in. ij. col. in ver. scda ꝯclusio sumiř. qui huius dicti ponit rōnem post Bal. per eū allegatuȝ. ¶ † Et hoc fortius in casu

7 isto ꝓcedit in quo ius fisci non allegař per reū ad exclusionē actoris, seu iuris eius in quo casu loquunř Bar. ⁊ alij. ş. alleg. sed allegař per actorē ꝯ reum ꝯuentū in quo casu cōis ꝯclusio est, ꝙ ius tertij allegari nō possit ēt ꝙ esset exclusiuū iuris aduersarij ipso iure, ⁊ etiā illo tertio nolente, vt voluit Bal. in. l. cū mulier. mihi. x. col. ver. scdo sic ꝓbo. ff. solu. matri. dicens ꝙ quo ad hoc dřia est inter reum ⁊ actorē, vt per eum quem refert ⁊ sequiř rōnem pulchrā allegando patruus meus in. d. l. ij. ij. col. ver. notabis tamen ꝙ actor. ¶ Ex quo seqř ꝙ si qs vellet ꝙ in casu nostro istud ius fisci qd allegař esset exclusiuū iuris predictoꝝ hŕdum ēt fisco nolente, non tñ per actoreȝ poterit allegari, seu eius allegationi non erit deferendū. ¶ Quantum xo ptinet ad scdam difficultatē eximius Consulens tripliciter rńdet, ⁊ quelibet rńsio iudicio meo vi-

8 deř bona. † Et ego puto tolli omnem difficultateȝ sic declarando qñ mulier trāsit ad scda vota dř tria negligere Deum. s. defuncti mariti memoriā, ⁊ filioꝝ charitatem, vt inqt Impator in. §. finautem tutelā. in auc. de nup. † Et in. §. que vero nunc sequiř. eo. titu.

9 dř ꝙ per scdas nuptias ꝯtristatur aia mariti defūcti, ⁊ similr etiā ꝯtristatur eius soboles, vt dř in. §. soluto igiř matrimonio. eo. tit. Et ꝓpter eiusmodi iniuriā, vt ita dicam illatā mortuo marito, ⁊ filijs multa statuunř ꝯtra viduam sic ad scdas nuptias transeuntem, ⁊ inter cetera in ꝓposito nr̄o disponiř ꝙ illa priuař ꝓprietate bonoꝝ in qbus successerat filio que ad eū puenerant ex paterna substantia, ⁊ illa acquiriř filijs qui supsunt ex pmo matrimo-

10 nio, vt. d. auc. ex testō ⁊ in corpore vnde sumiř. ¶ † Et plus etiaȝ fm vnam opi. statuiř ꝯtra eam vt filius qui supest, ⁊ ad quē peruenit ꝓprietas possit ei in testō nihil de talibus bonis relinquere etiā extraneos instituēdo, ⁊ hoc ꝓpter pecuniam quaȝ ipsi passus

11 fuit ex trāsitu matris ad scdas nuptias. ¶ † Modo si ꝯtingat filium predictū mori intestatū, ⁊ sic nihil disponere ꝯtra matreȝ dř quodāmō ei iniuriā remisisse, ⁊ sic voluisse vt sibi serueř ius succedendi ab intestato, ⁊ hoc si volumus aliquo modo vti arg. ⁊. l. fi. C. de reuo. dona. quo vtitur Bal. in. d. auc. ex testō. ⁊ simlr al qui eum sequunř. Sed ex eo non dř redijsse ad eam ꝓprietas qua iam priuata fuerat principalr ꝓpter iniuriā illatā marito defuncto, seu anime, ⁊ memorie eius, ⁊ hinc est, qd illud restringitur ad bona que mediante filio habuit de substantia paterna, ⁊ non ꝓcedit in alijs bonis in qbus filio predefūcto successerat, vnde filius sic intestatus postea decedens in ꝓprietate illa habebit eos heredes qui per. l. ab intestato vocanř, ⁊ si talis est ipsa mater illa succedere poterit in predicta ꝓprietate. At vbi mater ab intestato non vocareř in totum vel in ptem certe nec tūc admittereř, licet filius moriens cōtra eam nihil disposuerit, ⁊ istud est quod voluit Bal. si recte ꝯsideretur in loco in ꝯrium allegato, ⁊ similr alij qui sequunř eum. ¶ Applicando modo ista ad casuȝ nostrū, dico ꝙ dña Leonora fuit in priuata ꝓprietate bonoꝝ de qbus agiř pp transitū ad scda vota, q2 ꝯtristauit aiam mariti defuncti, ⁊ puenit dicta ꝓprietas ad. d. Juliam que postea moriēs intestata, ⁊ nihil ꝯtra matrē disponendo dř illatā sibi iniuriā remisisse declarando vt. ş. sed nō iniuriā illatā patri eius defuncto, ⁊ ideo ꝓprietas illa ad dñam Leonorā non dř redijsse, sed tm̄ dř reseruatū ei ius suc-

12 cedendi ab intestato. ¶ † Unde cū dñe Julie non esset successiua, q2 illa habebat filios quoꝝ est pma cā in successione, auct. in successione, ⁊ in corpore vnde sumiř. C. de suis ⁊ legit. merito sequiř ꝙ non ad matrem, sed ad filios. d. proprietas puenit. i. ad masculos exclusis feminis ex forma statuti Forliuij. Et per hanc declarationem ni fallor tollitur apertissime decisio Bal. ⁊ sequaciū in ꝯriū allegata, ⁊ istud virtualiter voluit do. Consulens in sua tertia solutione qñ dicit ꝙ in casu nr̄o mater inuenit obiceȝ, seu obstaculum quod non est in casu Bal. Laus Deo.

Maria. soci. iunior iuriscon. eques ⁊ comes, Padue.

SVMMARIVM

¶ De vsufructuario qui non prestita cautione de vtendo arbitrio boni viri fructus percepit.

¶ An ⁊ quando eos suos fecerit vel restituere teneatur.

1 Usufructuarius ante prestitam cautionem, an ⁊ quo casu faciat fructus suos, ⁊. ꝭ. nu. 4. 5. et. 9.
2 Morosus debet fructus restituere.
3 Cautio de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri non est de substantia vsufructus.
Secus in cautione de extimatione reꝝ, vel de pecunia restituenda, quando vsufructus est in rebus, que vsu consumuntur.
5 Usufructuarius si adeptus sit possessionem sine vitio, nec fuerit in mora prestandi cautionem, facit fructus suos.
6 Bona relicta iure institutionis possunt capi propria auctoritate per eum cui relinquuntur.
7 Uerba ista posita in testō libere, seu ad eius voluntatis libitū important, vt quis possit propria auctoritate capere.
8 Usufructuarius rerum que vsu ꝯsumuntur cautioneȝ offerre non tenetur, sed solum si ab eo petatur.
10 Usufructuarius a mora excusatur si ex aliqua causa cautionem non prestitit.
Et causa iusta a mora excusat.
11 Ignorantia iuris in muliere, ⁊ quibusdam alijs pſonis toleratur.
12 Remissio cautionis vsufructuario fm cōmunem opinionem fieri non potest.
13 Ignorantia iuris excusat ne quis damnum patiatur.
14 Ignorantia iuris excusat a mora, ⁊ contumacia.
15 Libellus generalis ⁊ incertus in iudicijs singularibus non procedit, ⁊ processum nullum reddit.
16 Libello generali non declarato reus respondere non tenetur.
17 Libelli verba illa generalia peto iustitiam administrari non sunt admittenda.
18 Generalitas ⁊ incertitudo obscuritatem parit, parte maxime opponente.
19 Respondere obscure ⁊ incerte dicitur, qui respondet se facturuȝ quod de iure tenetur.
20 Actor ⁊ reus ad imparia iudicari non debent.
21 Procurator alicuius non constituit aliquem in mora nisi de eius mandato ad illud constet.
Et si de tale mandato procurator postea doceat.
22 Qualitas que est fundamentum alicuius debet probari.
23 Titulus cum errore etiam iuris facit ꝙ quis non teneatur restituere fructus quos percepit.
24 Usufructuarius si non cauit putans non teneri cauere, talis ignorantia eius quo ad fructuum acquisitionem prodest.

CONSILIVM LXXII

DIrigat Dñs vba mea in viã veritatis & iustitie. ¶ Querit̃ in presenti ꝯsultatione nũqd dña Jacoba relicta in testõ dñi Benedicti sui mariti vsufructuaria oium bonoꝝ eius fructus quos ipsa pcepit anteq̃ caueret de vtendo & fruẽdo arbitrio boni viri teneat̃ restituere cuidam dño Jo. francisco de Alexãdria qui postea per amplissimũ senatum Ducis Mãtue declaratus fuit fideicõmissarius vĩis ex testõ predicti dñi Bñdicti quo tpe illi ipsa dña Jacoba pdictã cautionẽ im

1 mediate prestitit. ¶ †Et qdem pma facie vr̃ ꝙ ipsa ante pstitaȝ cautionẽ nõ fecerit fructus suos vt vr̃ tex. in. l. vxori. la. i. ff. de vsu fru. lega. & ita expresse dicit glo. in v. possit. in. l. si homo. ff. de vsu cap. & in. l. si cuius in glo. i. ff. de vsufr. cũ simi. de qbus per Bart. in. d. l. vxori. & ita voluit Fulg. in ꝯsi. xciij. Ad id de quo pmo loco. in fi. & Corn. in ꝯsi. ix. In hac ꝯsultatione. ppe fi. ij. volu. Et si nõ fecit fructus suos vr̃ ꝙ eos restituere teneat̃. ¶ Et eo maxime q̃ illa vr̃ fuisse negligens & morosa in tali cautione prestanda, attento ꝙ predictus Joã. fran. vr̃ eam petijsse sibi pstari qñ quidam de Paradisis eius noie petijt, ꝙ si dña Jacoba acceptabat legata in dicto testõ sibi facta adimplere debet omne id ad qd̃ de iure teneret̃, & sic vr̃ reqsiuisse, vt talẽ cautionẽ pstaret, q̃ eã presta re de iure tenebat̃, iuxta. l. i. in pn̄. & per totũ titu. ff. de vsufr. quẽ

2 ad. cau. & l. vsufructu. C. de vsu & habi. cum simi. † Nam vt mora illa in nõ cauendo postq̃ de eo fuit reqsita sibi sit dãnosa non dȝ lucrari fructus quos sic morosa pcepit, sed dȝ eos restituere, vt in sua distinctione firmat Saly. in. l. i. in. iiij. q. C. de vsu & habi. & refert & sequit̃ Ang. are. insti. de vsufru. in prin. ij. col. ver. aut querit̃ de pceptis a seipso. ¶ Istis tñ non obst. ꝯriam opi. vti, pbabiliorẽ, & equiorẽ in pñti casu amplector ꝯcludendo, ꝙ imo dña Jacoba fecit fructus suos quos ante prestitã cautioneȝ pcepit, & ꝙ eos pdicto Jo. frãci. restituere nõ teneret̃, put ẽt egregie & sapiẽter per excell̃. Aduocatos Mãtuanos in eoꝝ subtilissimis allegationibus ꝯcludit̃ & his stãtibus in facto veris que in. d. allega-

3 tionibus presupponunt̃, & de qbus infra. ¶ †Et pro hac ꝯclusione apertius demõstranda psuppono pmo ꝙ cautio ista de vtẽdo arbitrio boni viri de qua agit̃ nõ dr̃ de substantia vsusfructus cũ fine ea sepe det̃ vsusfructus, vt est glo. cõiter approbata. instit. de vsufru. sup ver. salua reꝝ substantia, put ibi tradunt Jo. de plat. Aret. & alij scriben. & alia glo. in verb. remittenda. in. l. si vsusfructus. §. plane. ff. vsufruc. queãd. cau. & tradit idem Are. in tract. de testa. in glo. xciij. in fi. & de hoc est cõis opi. licet aliud sit in illa cautione de extimatione reꝝ, vel de ipsa pecunia restituẽda quãdo vsusfructus est in rebus que vsu ꝯsumunt̃ de qua in. §. ꝯstituitur. insti. de vsufru. & in. l. ij. & per totum titu. ff. de vsufruc. eaꝝ re. que vsu. ꝯsu. put declarãt doc. in locis prealle. & ita voluit Bar. post Jaco. butri. in. d. l. i. C. de vsu. & habi. in. iij. q. nam tũc cuȝ ppꝛie vsusfructus nõ possit induci, q̃ reꝝ substantia non ꝯseruatur induciť impꝛopꝛie mediante illa cautione. vt in. d. §. i. & ideo nimirum si tunc cautio dicit̃ de substãtia illius vsusfruc. & de eo loquit̃

4 d. l. vxori. la. i. ff. de vsufruc. leg. ¶ †Et ex ista dñia infert̃, ꝙ licet fructuarius vtendo rebus que vsu ꝯsumunt̃ cautione illa nõ prestita nõ faciat fructus suos, q̃ deficit substãtia vsusfructus tamẽ vtendo alijs rebus puta predijs rusticis, vel vrbanis etiã cautione nõ prestita dr̃ facere fructus suos cũ vere substãtia vsusfru. nõ

5 deficiat, ita signãter declarat Are. insti. de vsufru. in prin. ver. †ex his sequit̃ in pratica, qd̃ dicit eẽ perpetuo notandũ, qd̃ ẽt ante eũ ibi dixit Christopho. por. in ver. ex qbus inferunt doc. presupponendo hoc esse cõe dictũ doct. vt per eũ, & ita ante oẽs voluit ibi Jo. fab. dicens ꝙ si vsufructuarius adeptus sit possessionẽ sine vitio, nec fuerit in mora prestãdi cautionẽ, pculdubio facit fructus suos, attento ꝙ cautio nõ est de substantia, vt per eũ. In ppꝛosito ergo casu dõm ẽ ꝙ dña Jacoba absq̃ dubio fecerit fructus suos ẽt ꝙ cautionẽ non prestiterit cũ simus in rebus que vsu nõ consumunt̃, & sic in casu in quo cautio non dr̃ de substãtia vsusfructus. ¶ Est bene veꝝ ꝙ aliqñ talis vsufructuarius tales fructus cogitur restituere vt declarat Christopho. prealleg. & de hoc solũ querit̃ in casu nostro. ¶ Et licet aliqñ doc. nostri alio modo loquẽdi vtant̃ dicẽtes euȝ nõ facere fructus suos tñ loquunt̃ largo modo habito respectu ad effectũ, q. s. sunt tales fructus restituendi in certis casibus, & predictã distinctionẽ iter vsumfructũ reꝝ que vsu ꝯsumunt̃, & aliaꝝ reꝝ voluit si recte ꝯsideretur Alexã. in. d. l. vxori. in appostil. ad Bar. & licet dicat ab alio nõ reperijsse dictũ

6 tñ vides ꝙ alij dixerũt & clarioribus verbis. ¶ †Scdo presuppono ꝙ ista dña Jacoba potuit ppꝛia auctoꝛitate accipere possessionẽ bonoꝝ

na testatoris, & eis vti frui, tũ q̃ tale relictum fuit factũ iure institutionis, iuxta doctri. Bar. in. l. ex facto. la grande. in versi. quid ergo dicemus. ff. de here. insti. cum alijs allegatis per excell̃. dñm Traianũ vnũ ex aduocatis pdictis, tum ẽt pp alia vba in pdicto

7 legato posita, put per eundẽ excell̃. Aduocatũ ponderant. † Et vltra eũ pondero ẽt ꝙ in. d. relicto dr̃ ꝙ ipsa dña Jacoba de dicto vsufructu, & fructibus per eaȝ pcipiendis possit libere, seu ad libitũ eius voluntatis disponere, dico. n. ꝙ etiã per ista vba data fuit ei potestas ingrediẽdi ppꝛia auctoꝛitate arg. c. de multa. ibi, libere ꝯferat, cum his que ibi not. Abb. extra de pben. cum alijs que ad hoc alleg. insignis moder. Ludo. goza. in ꝯsi. xcj. Quidaȝ Hieronymus. in ver. quarto põdero illa vba. vbi in ppꝛijs termi

8 nis ita firmat. ¶ †Tertio ẽt psuppono, ꝙ lȝ vsufructuarius rerũ que vsu nõ ꝯsumunt̃ dẽat pstare ppꝛietario cautionẽ de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, & de rebus restituẽdis finito vsufructu, vt. s. est dictũ, & plene tradit Corn. in ꝯsi. cclxvij. In hac ꝯsultatione. in pn̄. iiij. volu. tñ hoc intelligit̃ si talis cautio petita fuerit, tunc. n. si petenti nõ fuerit pstita dr̃ esse in mora, sed eã offerre non tenet̃, put declarat Bal. in ꝯsi. xxij. Sup pmo pũcto. ij. vol. & in. l. vsufructu. ad fi. C. de vsu & habi. Et p hoc vr̃ text. in. l. hac edictali. §. si aũt vtraq̃. C. de secũ. nup. quẽ ad hoc ita ꝯcludendo põderat Saly. in. d. l. i. in. iiij. q. C. de vsu & habi. refert & sequitur Are. insti. de vsufru. in pnc. & firmat Alexã. in ꝯsi. cxx. Quia oppoꝛtune. ij. col. sub nu. v. vol. vj. istud ẽt voluit Pau. de ca. in. l. peto. §. fi. in fi. ff. de leg. ij. refert & seqt̃ Fely. in. c. si aũt. in ver. negligentia pbatur. ad fi. ibi, & dicit Pau. de cast. in. l. petere. de rescr. idem ẽt voluit Pau. de cast. in ꝯsi. cclxxix. Sup pmo quesito. in vltimo dubio. i. col. fm nouam impressionẽ qd̃ ẽt dictũ ꝯsiliũ subscribendo voluit Floꝛ. de. s. Petro, vt ibi patet & etiã Roma. idẽ ꝯsulendo vt ibi statim sequit̃ in ꝯsi. cclxxx. in fi. ¶ Et ita etiã ante alios per. d. §. sinaũt vtraq̃, voluit Bar. in. l. si homo. de vsuca. & Bal. in. d. l. hac edictali. §. his illud. ij. col. in ver. ibi dissimulãte. C. de secũ. nup. qd̃ ẽt voluit aliquos ex pdictis allegãdo Beltrã.

9 in ꝯsil. xl. Ponit̃ in facto. in scdo dubio. ij. vol. ¶ †Et ex hoc tertio premisso sequit̃ quartũ vȝ ꝙ nunq̃ fructuarius tenet̃ restituere fructus quos ante prestitã cautionẽ pcepit nisi qñ ille fuerit in mora cauendi, puta q̃ de eo requisitus noluit cauere nullam hñs cãm recusandi, & sic dicat̃ fuisse ꝯtumax, & in mala fide. At quãdo nõ esset in mala fide quacũq̃ rõne non ꝯuenit vt ad restitutionem fructuũ bona fide pceptoꝝ teneat̃, qñ ẽt bona fide, & sine aliqua mora, vel ꝯtumacia cautionẽ nõ prestitisset, ita voluit Azo. & post eũ glo. sup ver. in cautionẽ. in. d. l. vxori. la. i. ff. de vsufruc. lega. sic ẽt dixerũt Guil. de cun. Petr. & Cy. in. l. vsufructu. C. de vsu & habi. put eos refert & sequit̃ Bart. in vlt. q. idem aperte dixit Bal. in. d. l. i. in pen. q. eo. titu. & ita ẽt referendo, & sequendo Bar. dixit Ange. are. in prealleg. tracta. de testa. in. d. glo. xciij. & firmat Alex. in ꝯsil. cxx. Quia oppoꝛtune. ij. col. sub nu. v. lib. vj. Et idem voluit etiã Beltrã. in. d. ꝯsi. xl. in scdo quesito, & fuit ẽt

10 opi. Ray. vt refert & sequit̃ Bal. insti. de vsufruc. in pnci. ¶ †Et istud sũma rõne pcedit, q̃ cum vsufructuarius aliqua iusta causa cautionem nõ prestiterit dicit̃ a mora excusari cum pro regula tradatur iustam cãm excusare a mora, iuxta glo. in ver. cum petitũ esset. in. l. vinũ. & glo. in ver. detrimento. in. l. quod te. ff. si cer. pet. & in vtroq̃ loco plene traditur per docto. maxime Moder. Facit bonus tex. in. l. si quis solutioni. in princip. ff. de vsur. tradit Alex. in consil. cxix. Queritur ergo. iij. colum. nume. xiij. volu. ij. Et Joan. bapti. caccialup. inter ꝯsilia Soci. nume. cvij. Coꝛ mũdum crea. iiij. col. versi. quis etiam negaret. cum ꝯcoꝛdan. multis qui allegare possent, vt per Hippo. in. l. pateret marito. iiij. col. in ver. item facit glo. in. l. qd̃ te. ff. de questio. ¶ Istis ita premissis dico nunc ad casuȝ nostrũ deueniendo pmo ꝙ dña Jacoba non minus dr̃ fuisse vsufructuaria, q̃ cautionẽ non prestiterat cũ non sit de substantia vsusfructus, vt in pmo premisso. ¶ Et sic ẽt dico ꝙ pp iustũ titulũ, & bonã fidem illa dr̃ fecisse fructus suos, vt simil̃r dictũ fuit in pmo premisso. ¶ Scdo ẽt dico ꝙ illa non peccauit, nec cũ vitio igressa fuit possessionẽ bonoꝝ in qbus habitura erat vsumfructũ ex eo ꝙ ppꝛia auctoꝛitate illud fecit si qdẽ hoc ei pmissuȝ fuit, vt in scdo pmisso dictũ fuit. ¶ Subsequenter & tertio dico ꝙ ipsa nõ debuit offerre cautionẽ de qua agit̃, sȝ expectare, ꝙ ab ea peteret̃ p ppꝛietariũ, vt dr̃ in tertio pmisso. ¶ Et demuȝ dico ꝙ dña Jacoba fuit semp in bona fide nedũ quo ad pceptionẽ fructuũ, sȝ ẽt quo ad cautionẽ p eã certo tpe nõ prestitã, & ꝙ in eo non põt dici ꝯtumax vel moꝛosa, merito ergo sequit̃ ꝙ nõ põt teneri ad restõneȝ fructuũ p eã bona fide oi respectu pceptoꝝ, vt fuit dcm̃ in quarto & vltio pmisso. ¶ Hoc aũt in quo stat tota difficultas ostendit̃ multipliciter, & ita ẽt multipliciter apparebit responsum

sponsum oibus his q̃ in ɔtriũ deducta fuerunt. ¶ Et pmo dico ꝙ ista dña Jacoba ignorabat se teneri ad cauendũ. † Et si dicat ꝙ istud est ignorare iura ꝙ nõ toleratur. l. leges sacratissime. C. ð legi. Rñr ꝙ fallit in muliere, ⁊ qbusdã alijs psonis, in ea. n. pp sex⁹ fragilitatẽ psumit ignorãtia. l. rẽa. in pn. ibi, ꝙ ⁊ in feminis. ff. de iur. ⁊ fac. igno. facit. l. cũ de idebito. ff. ð pba. in. §. i. ⁊ ita voluit Bar. in. l. fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ tradit Alex. in ɔsi. liiij. Circa pmũ. col. fi. sub nu. viij. vol. vj. ⁊ Dec. in ɔsi. ccclj. In casu ꝑposito. in fi. vbi et allegat Pau. de cast. in ɔsi. cxxxj. vt per euz. Et isto casu facilius hoc tolerandũ est, qꝛ per testatorẽ fuerat expresse ordinatũ, ꝙ ipsa nõ teneretur cauere, seu dare fideiussores, cui facile potuit

12 credere. ¶ † Et lz fm opi. cõem talis remissio cautionis per testatorem fieri nõ possit vt per illũ tex. tradunt glo. ⁊ doct. in. l. i. C. de vsu ⁊ habi. Tñ ipsa sic credidit istius cõis opi. ignara ɔfisa de testatoris ꝑuisione. Sic igit̃ ɔcludo ꝙ cautionẽ nõ pstitit ignorãs

13 se ad illã teneri. † Et lz fuerit ignorãtia iuris, tñ ei non nocebit in casu isto cũ agat de dãno vitando, nã cum vt dictũ est fecerit fructus suos si nũc teneretur restituere pateretur maximũ dãnum, vnde ne dãnum tale patiat̃ excusat̃ ꝑpter ignorantiã etiã iuris. l. iuris ignorantia. ⁊. l. error. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ibi tradũt doc. ⁊ traditur etiã in. l. fi. C. eo. ti. ⁊ hoc est cõmune dictum, put illud tenendo psupponit Beltrã. in ɔsi. cxlj. Uiso casu. ij. col. ver. ⁊ hoc ma-

14 xime debuit. ij. volu. cum multis alijs qui allegari possent. † Ista ergo ignorãtia licet iuris excusat dñam Jacobã a mora, ⁊ ɔtumacia cum illa agat de dãno vitando, idest ꝙ non teneat̃ restituere fructus quos pcepit, ⁊ suos fecit, ⁊ vt vosimile est, etiã ɔsumpsit. ¶ Et si dicat̃ ꝙ ꝓcederent predicta nisi ab ea fuisset talis cautio petita quasi post eius petitionẽ non possit amplius dicere ignorare se teneri ad cauendũ. Rñdetur ꝙ imo talem ignorantiaz semp diceret̃ extendisse etiã ꝙ ab ea talis cautio petita fuisset, qꝛ suam credulitatẽ fundabat in dispositione testatoris que non diceretur sublata per dictã petitionẽ. ¶ Uel scdo rñdet̃, ⁊ est scda ꝓbatio bonefidei dñe Jacobe, ⁊ ꝙ illa nõ fuerit in mora, nam dici põt ꝙ nulla fuit facta petitio pdicte cautionis saltẽ taliter, vt per eam dña Jacoba dicat̃ in mora ɔstituta, etenim ab ea petitũ fuit per illũ de Paradisis noie. d. Joãnis frãcisci, ꝙ ipsa adipleat omne id ad qđ de iure tenetur, ⁊ nihil fuit expressum de cautione prestãda, certe lz dña Jacoba cautionẽ illam non prestiterit non tñ põt dici ɔuenisse petitioni, seu prestationi sibi facte, aut in aliqua mora prestande cautionis fuisse, qñ illa non tenebat̃ de iure talẽ cautionem prestare nisi ꝓprietarius eam sibi prestari petierit, vt fuit dictũ supra in tertio pmisso, cũ ergo eaz nõ petierit sequit̃ ꝙ dña Jacoba eã prestare non tenebat̃ postq̃ sine vitio erat in possessio

15 ne igit̃ ⁊c. ¶ † Pro quo facit ꝙ dici solet libellũ generalẽ ⁊ incertũ non esse admittendũ in iudicijs singularibus, vt per gl. in. c. ij. de libel. obla. quam sequunt̃ doct. vt ibi per Fely. in. viij. col. ver. ⁊ q̃uis in iudicijs singularibus iunctis precedentibus, ⁊ tunc vr̃ ꝙ incertitudo, ⁊ ɔnalitas libelli reddat ꝓcessum nullum vt videt̃

16 velle gl. i. in fi. in. l. ij. §. circa. ff. de excep. doli. † ⁊ ɔnali libello non declarato reus nõ tenet̃ rñdere, argumento eoꝝ que dicit Bald. in. l. fi. iij. col. ver. scdo oppo. C. de codi. ⁊ Alex. in. l. i. circa princ.

17 ff. de eden. ¶ † Et tũc et est ꝙ nõ sunt admittenda illa ɔnalia verba, peto iustitiã ministrari, fm Jmo. in. c. cũ dilectus. de ordi. cogni. put refert ⁊ sequit̃ patruus ⁊ dñs meus Soci. in ɔsi. xcv. In

18 cã cõis. col. viij. ad fi. iij. vol. ¶ † Et ratio omniũ est, qꝛ ɔnalitas ⁊ icertitudo parit obscuritatẽ, vt de se pz ⁊ inqt Bald. in. l. illud. in iiij. q. C. de sac. san. eccl. ⁊ sic reus nõ posset bene deliberare an vellit cedere vel ɔtendere, ideo ⁊c. arg. d. l. i. in pn. ff. de eden. Et hec maxime va sunt si pars opponat, iuxta not. ꝑ gl. ⁊ doct. in. l. fi. C. de anna. exce. Sic igit̃ ista ꝑstatio, seu petitio illius de Paradisis noie illoꝝ de Alexãdria cũ sit ɔnalis, ⁊ incerta, dz reijci saltem quo ad hoc, vt nõ ɔstituat in mora dñaz Jacobã attento ma

19 xime ꝙ ei virtualr̃ per eã fuit oppositũ, vt in ꝓcessu ɔstar. ¶ † Facit et qꝛ als dicimus ꝙ qui rñdet se facturũ ꝙ de iure tenet̃ dr̃ obscure ⁊ incerte rñdere, ita vt rñsio eius pro nihilo sit hñda qñ verosimilr̃ sciebat ad qđ tenebat̃, vt signanter declarat Are. in ɔsi.

20 cxliij. Ex facto ꝑponit̃. in vltimo dubio. † Unde sicut illud est in rñsione rei, ita dz dici in petitione actoris cũ nõ debeat ad imparia iudicari regula nõ licet actori, de reg. iur. lib. vj. ⁊. l. fi. vbi per docto. C. de fruct. ⁊ lit. expen. ¶ Immo fortius cũ iura magis faueant reo q̃ actori. l. arrianus. ff. de act. ⁊ obli. c. fi. de re iudi. ⁊. l. fauorabiliores. de regu. iur. ¶ Tertio ꝓbatur bona fides dñe Jacobe, ⁊ ꝙ illa nõ põt dici ɔstituta in mora per illã petitionẽ quaz noie illoꝝ de Alexãdria fecit Jo. de Paradisis. Quia ipse non fecit fidem de eius mãdato ad talem petitionem, ⁊ vt ita dicã in-

21 terpellationẽ. † Nã nunq̃ per ꝓcuratorez alicuius ɔstituitur aduersarius in mora nisi de eius mãdato ad illud ɔstet vt vr̃ ꝓbari in. l. si qs inficiatus. in prin. ff. depositi. cum his que ibi dñt Bart. ⁊ alij, tradit Paul. de ca. in. l. de pupillo. §. qui ꝓcuratorio. ad fi. ff. de ope. no. nun. cum alijs allegatis per insignẽ moder. do. Franc. de ripa in. l. qđ te. xvij. col. sub nu. lvj. ⁊. lvij. ff. si cer. pet. vbi etiam dicit ꝓcedere hoc et si postea de tali mãdato ꝓcurator doceat, vt per eũ ibi post alios quos allegat. ¶ Quarto ad idẽ facit, qꝛ posito ꝙ cetera nõ obstarẽt, obstaret tñ qꝛ ille Joã. fran. ⁊ frater nõ ostenderũt se tales quales se fecerũt, vz se esse ꝓximiores defuncto testatore. Nã cũ isti nõ fuerint expsse noiati in testõ, sed fuerunt vocati ꝓximiores ipsi debebant docere se esse proximiores.

22 † Nam qñ ius aliqđ alicui cõpetit rõne alicuius qualitatis dz ꝓbare illam qualitatẽ in qua stat suum fundamentũ arg. c. i. cũ his que ibi tradit Joã. and. ⁊ alij, de homi. lib. vj. ¶ Possent ⁊ alijs modis predicta ꝓbari, ⁊ ita allegata in ɔtrium tolli, vt ex dictis excellẽtissimoꝝ aduocatoꝝ predictoꝝ in eoꝝ allegationibus colligit̃ ad quas gr̃a breuitatis me remitto. ¶ Unũ pdictis addendo. s. ꝙ difficultas de qua. s̃. ꝓcedit solũ respectu dimidie ptis fructuũ per dñam Jacobã pceptoꝝ, qꝛ solũ ꝑ dimidia declaratum fuit ptinere hr̃ditatem ad istos de Alexandria, seu eis pro dimidia in effectu restituendaz fore. Etenim ltima ⁊ trebellianica que detrahende sunt ascendũt ad aliã dimidiã cuius respectu non est dubiũ fructus nõ esse restituendos, put de hoc iura ⁊ decisiones notissime sunt. ¶ In illa aũt dimidia fructuũ de qua dubitabat̃ mihi de iure dõm vr̃ ꝙ dña Jacoba eã restituere non teneat̃ per

23 pdicta. ¶ † Que ɔclusio vltra ea cõprobat̃ per ea q̃ tradit Curt. iun. in ɔsi. xxviij. In causa vertente. ij. col. in fi. cuz seq. dũ ɔcludit ꝙ titulus cum errore et iuris facit, ꝙ qs non teneat̃ restituere fructus quos pcepit per plura que ibi ipse alle. nu. vj. Nam ista dña Jacoba habuit titulũ, qꝛ vere erat vsufructuaria ꝑ illa dimidia, ⁊ posito ꝙ esset obligata satisdare id non fecit errore lz iuris ducta vt. s̃. est dictuz, ergo ⁊c. ¶ Sed qd plura ꝑ ɔclusione predicta vr̃ quasi in terminis decisio Bal. cui non inuenio ɔdictorem in pallegata. l. i. ad fi. C. de vsu ⁊ habi. post Cy. ⁊ Odoff. quos allegat.

24 † nam inqt ibi ꝙ si vsufructuarius nõ cauet errans in iure, qꝛ non putãt se teneri ad cauendũ talis ignorantia ei ꝓdest quantum ad acqsitionẽ fructuũ qñ adeptus fuit possessionẽ sine vitio, vt ꝑ eũ. Unde cũ isto casu dña Jacoba sine vitio adepta fuerit possessionẽ, ⁊ pp iuris errorẽ nõ cauerit nõ dz aliquo mõ teneri ad restitutionẽ fructuũ et qñ alijs rõnibus de qbus. s̃. non iuuaret. ¶ Concludendũ itaq͂ ex pdictis oibus est eã oĩno absoluendã esse, ⁊ cõtrariam sniam iniuste latam fuisse. Laus Deo.

Marianus socinus iunior Padue. 1542.

CASUS

¶ Aloisius de forcatura de Basciano de anno. 1508. tũc mino. xxv. annoꝝ vendidit quoddã prediuz cuidã ser Bartholomeo ⁊ fribus de Cuxinis ad rõnem duca. xiiij. pro cãpo, ⁊ in rõne cãpi.

¶ Nũc cognoscẽs, ꝙ fuit in dicta vẽditione deceptus vltra dimidiã iusti pcij volẽs vti remedio. l. ij. C. de resci. vẽ. mouit litẽ pdcis emptorib⁹ narrãs errorẽ, ⁊ dceptiões suã, ⁊ petit vl̃ pciũ iustũ ei suppleri, vl̃ pdiũ pdcm̃ sibi restitui oblato pcio, quo venditũ fuit.

¶ Super qua lite factus est ꝓcessus, ⁊ multi testes hincinde ⁊ sup varijs capitulis fuerunt examinati quoꝝ oium copia trãsmittit̃.

¶ Et stante tali ꝓcessu, ⁊ alijs. s̃. narratis, queritur que sint future partes iudicis in iudicando.

SUMMARIUM

¶ De remedio. l. ij. C. de rescin. ven. qñ competit, que in eo dẽant ꝓbari, ⁊ quanto tpe tollatur, ⁊ plura de materia testium.

1 Uenditio qñ dicatur esse facta citra dimidiam iusti precij.
2 Et sufficit ꝙ testes deponãt, si res fuit vendita ꝑ. x. ꝙ deponãt ꝙ valebat. xx. ⁊ plus, lz non declarent illud plus.
3 Testis dicens predium tãti valere pro cõi extimatione, si in causa scientie dicat, ꝙ ipse tanti emeret, probat, ⁊. J. nu. 6. vbi idem si dicit, ꝙ predia conuicina ita venduntur.
4 Testi ɔponẽti sine redditõe rõnis, si ð ea ñ fuit iterrogat⁹, credit̃.
5 Ea que incontinenti fiunt inesse videntur.
7 Dicta vnius testis varia reducuntur ad ɔcordiam et vt ꝓbent.
8 Effectus vbi consideratur sufficit quid per equipollens impleri.
9 Salutis sue nemo creditur immemor.
10 Alienatio quelibet continetur appellatione emptionis.
Testis dictum, ne sit mendax, intelligi debet.

11 Testis dictum per alios testes suppletur.
12 Ea q̃ sunt in terio ad quę fit relatio censent̃ esse in terio referente.
13 Testis dicens contenta in capitulo esse vera ea dicitur probare. Limita vt ibi.
14 Inimicitia que sit capitalis, vel orta ex lite omnium, vel maioris partis bonorum testem a testimonio repellit.
15 Testium defectus ꝓpter numerum suppletur per alios testes.
16 Quod pluris est tanti vtiqꝫ est.
17 Emptor rem emptam possidens per decem annos inter presentes quomodo eam intelligatur prescribere. ꝛ.j.nu.seq.
18 Remediũ.l.ij.C.de rescin.ven.spacio.xxx.annorum tollitur.
19 Remedium.d.l.ij.nõ cõpetit scienter vẽdenti.ĩ.dimidiã iusti pcij. Quilibet presumit̃ scire precium rei sue, vide tñ.ĩ.nu.21.
20 Minor in magna quãtitate qñ ðcept⁹ ẽ,ex hoc solũ cernit̃ error.
22 Idẽ in maiore vẽdẽte qñ est deceptus vltra dimidiam iusti precij.
23 Venditor sufficit ꝙ in libello dicat se ꝑ errorẽ vẽdidisse, ꝛ ðceptũ eẽ vltra dimidiã iusti pcij,qꝛ error dr̃ ꝓbatus ex iuris ꝑsũptõe.

CONSILIVM LXXIII

Dirigat Dñs xba mea in viã veritatis ꝛ iustitie. ¶In hac ↄsultatõe. Primo videndũ est, vtrũ recte ꝓbatũ sit, venditionẽ, de qua agit̃ fuisse factã minoris quã sit dimidia iusti pcij, ita vt pp illud cõpetat remediũ.l.ij.C.ð rescin.ven.qð ꝑsupponit̃ intẽtatũ. Scðo posito ꝙ ita sit, videndũ erit, vtrũ aliqua pticulari rõne sit actor a tali iudicio repellendus.

1 ¶†Circa pmũ ꝓ eius ingressu ꝑsupponendũ est, ꝙ cũ pdiũ pdictũ fuerit vẽditũ ad rõnez duca.xiiij.ꝓ quolꝫ cãpo, opꝫ ꝓbari, ꝙ tpe vẽditiõis cõi estimatione valebat, ꝛ cõiter vendi potuisset ad rõnez duc.xxviij.ꝛ aliqd vltra ꝓ quolꝫ cãpo, sic.n.appebit venditionẽ fuisse citra dimidiã iusti pcij iuxta ea, que tradũt Bar.ꝛ alij oẽs post gl. ibi in.d.l.ij.

2 †Et in hoc sufficit, si testis deponat ð pluri.ŝ.duplicatũ pciũ, lꝫ nõ exp̃mat de quãto puta, si res.x.sit vẽdita, ꝛ testes dñt, ꝙ valebat.xx.ꝛ plus, lꝫ illud plus nõ declarẽt, ita singlr̃ declat Saly.dicẽs esse notãdũ in.d.l.ij.vij.col.in x.ſꝫ circa pdicta qro ꝛc.cuius opi.put xissima est, ita ab alijs post eũ recepta est, qcqd ante eũ dixerit ibi Bal.in ↄriũ. Hoc ita posito cõcludenter loquẽdo dico, ꝙ nedũ sufficienter, ꝛ quãtũ oporteat in casu nr̃o ꝓbatũ est, ſꝫ ẽt vltra, est.n.plus q̃ ltime ꝓbatũ, ꝙ pdiũ, de quo agit̃ tpe venditõis cõi estimatiõe valebat, ꝛ vẽdi potuisset ad rõnẽ ꝓ cãpo, ꝛ in rõne cãpi.xxviij.duc.cũ dimidio, ꝛ ẽt plus, vt statiꝫ deducã, ergo seq̃t ꝙ ex quo fuit venditũ solũ ad rõnez duc.xiiij.ꝓ cãpo, fuit venditũ citra dimidiã iusti pcij, ꝛ per ↄñs dꝫ hr̃e locũ remediũ.d.l.ij.itẽtatũ. Hoc aũt ex multis testibus examinatis nõnullis dimissis ltime ꝓbãt.ĩ.scripti. ¶Et primo Simeon trenti qntus testis, nã sup tertio capl̃o examinatus deponit pmo ↄtẽta in capl̃o eẽ xa, in quo ↄtinet̃, ꝙ petiũ terre, ð qua agit̃ tpe venditõis eius, ꝛ parũ ante vel post erat pcij, ꝛ valoris cõi estimatione duc.xxviij.cũ dimidio ꝓ cãpo ꝛc.ꝛ ita statiꝫ dictus testis, ꝑ puꝭ xbis declarauit dicens, ꝙ sic cõiter estimata fuisset. ¶Et lꝫ sup alio capl̃o ipse dicat, ꝙ ipse emisset precio duc.xxx. ꝛ plus, tñ istud credere deposuisse pp cõez estimationẽ, ꝛ nõ ex singulari affctiõe separata a cõi estimatiõe, attẽto, ꝙ ita de cõi estimatiõe iã deposuerat exp̃sse. ¶Et hoc pfertiꝫ isto casu ꝓcedit cũ nõ ↄstet, ꝙ d.testis aliquã pticularẽ affectõeꝫ hr̃et ad.d.petiã terre, credit̃.n. ipm testẽ velle ꝙ cõiter oẽs hoĩes vellẽt, ꝛ iõ in ꝓposito singlr̃ dicit Bal.in.d.l.ij.col.pe.ꝛ ibi seq̃t Saly.in.xx.q.

3 †ꝙ testis dicens tãti pdiũ valere ꝓ cõi estimatiõe, ꝛ in cã scie dicat, qꝛ ipsi tãti emeret recte ꝓbat vbi nõ ꝓbet̃ aliqua pticularis affectio. ¶Nec ob. ꝙ iste testis nõ videat̃ reddere cãm, seu rõnez sui dicti. Quia rñderi põt pmo, ꝙ ex eo nõ vitiat̃ eius testimoniũ attento, ꝙ ð cã scie

4 nõ fuit interrogatus, †testi.n.ẽt sine redditione rõnis deponenti credit̃, si de rõne nõ fuit interrogatus, qꝛ ꝑ se nõ tenet̃ reddere rationẽ, cũ nõ dẽat esse xbosus, ita tradũt Bar.ꝛ alij post glo.in.l.solã.C.de testi. Bar.Roma.ꝛ alij in.l.i.in pn̄.ff.de no.oper.nun. ꝛ cano.cõiter in.c.cũ cãm.extra de testi. Vel scðo posito ꝙ in casu nr̃o ẽt non interrogatus testis dẽat rõnes sui dicti ponere, put qdaꝫ volũt, rñdet̃ ꝙ si bene oĩa dicta, ꝛ testificata per istũ testem ↄsiderent̃ ipse dr̃ reddere cãm, ꝛ rõnez sui dicti, lꝫ nõ ponat eã super tertio capl̃o examinatus, ꝙ ex eo fecit, qꝛ de ea nõ fuit interrogatus, sed sup alijs ꝛ similibus capitulis in eadẽ cã, ꝛ incõtinẽti examinatus virtualr̃, ꝛ in effectu cãm sui dicti deposuit. Et hoc dꝫ sufficere cũ iudici ipsa xitas appeat, ꝛ quare testis sic deposuerit, ꝛ perinde dꝫ hr̃i ac si sup dicto tertio capl̃o, ꝛ cũ suo dicto ra-

5 tionẽ allegasset, †ea.n.que incõtinenti fiũt dñr inesse.l.lecta.versi. dicebã.ff.si cer.pet.vbi ꝑ doc. Dico igit̃ ꝙ sup dicto tertio capl̃o examinatus iste testis testificat̃, ꝙ petia terre de qua agit̃ cõi estimatione tpe vẽditõis eius valebat ad rõnez duc.xxviij. cũ dimi-

6 dio ꝛ.ŝ.pro campo. † Et paulo post examinatus sup tertio capl̃o additionario reddit rõnez in effectu sue depõnis, qꝛ dicit ꝙ ipse illas terras ꝓ dicto pcio, ꝛ maiori emisset si habuisset notitiaꝫ de eaꝝ venditione, que rõ sufficit ad ꝓbandũ valorẽ fundi, vt in terminis dñt Bal.ꝛ Salyc.in.d.l.ij.ꝛ.ŝ.dixi. ¶Immo ẽt sup scðo capl̃o additionario dr̃ aliaꝫ rõnez reddidisse in effectu, qꝛ.ſ.deponit pdia ↄuicina, ꝛ eiusdẽ qualitatis, imo ẽt peioris fuisse vẽdita ad rõnez pdictã, ꝛ ẽt.ŝ.vt ex eius lectura appet, ꝙ sufficit ꝓ rõne dictoꝝ in tertio capl̃o ex pmis, iuxta dcã ꝑ gl. Bar. Bal.ꝛ alios in.d.l.ij.C.de rescin.ven. ¶Et ꝙ ista dicta istius testis lꝫ non sup eodẽ capl̃o dẽant sic ↄsiderari, ꝛ ↄiungi, vt inde inducat̃ recta, ꝛ ↄcludẽs eius dispositio faciũt, q̃ cõiter tradunt̃ ꝑ doc. in.c.cũ tu. de testi.

7 †si.n.dicta vnius testis q̃ varia videbant̃ reducunt̃ ad cõcordiã ẽt vt ꝓbet vt ibi per Fely.in.i.col.ver.nihilominus verius puto ꝛc.post multos per eũ relatos, ꝙ ẽt voluit Alex.in.l.iter sti pulantẽ.§.si stichũ.ff.de ver.obli.ꝛ Are.in.d.c.cũ tu. ꝙ ẽt sequit̃ patruus ꝛ dñs meus Barth.soci.in ↄsi.lvj. Viso ꝓcessu ꝛc.in fi. iiij.vol.ꝛ ibi alios allat, ꝛ tradit Jo.crot.in trac. de testi. car.xx. ij.ꝛ.iij.col.ꝛ hoc ne testis videat̃ sibi ↄtrarius, sed ad vnũ ſp itentus, ꝛ sibi ipsi ↄcors, qꝛ vna scriptura reducit̃ ad vnũ ꝛ ↄcordem sensuꝫ, vt ꝓbat̃ in.c.inter dilectos.de fide instru. vt dñt oẽs in locis pdictis. Fortius in casu nr̃o dẽnt ista dicta ↄiungi, vt testis ad vnũ intentus videat̃, illudqꝫ ꝓbet, ꝛ cãm sui dicti allegasse dicat̃. ¶Ad qð ẽt facit, qꝛ si isto casu exigit̃ rõ ẽt a teste nõ interrogato de ea ↄ rñaꝫ doc.in.d.l.solũ.C.de testi.certe ex eo tñ est, ne videat̃ de valore rei deponere absqꝫ aliquo prehabito discursu, ꝛ intellectuali ↄsideratiõe, put dñt doc.ita tenẽtes, iudex.n.nõ dꝫ tũc credere testi nisi cognoscat, ꝙ ita reꝫ ipsaꝫ existimat ex aliqua rõne, ſꝫ sic est, ꝙ iaꝫ ↄstat iudici ꝙ iste testis de valore pdij de quo agit̃ prehabito aliquali discursu deponit, ꝛ ex bona ↄsideratiõe, qꝛ.ſ. pdia ↄuicina ẽt peioris qualitatis tãti, vel pluris ꝑ illa tpa vẽdebant̃, ꝛ ẽt qꝛ ipse tãti, ꝛ pluris tũc emisset, qð vt.ŝ.dixi intellr̃ pro cõi estimatione, ergo dr̃ in effectu sue dispõnis reddidisse cãm, ita vt ei credi dẽat, seu ꝑ eũ dr̃ satisfactũ illi opinioni, q̃ vult cãm debuisse reddi cũ idẽ oĩno sequat̃ effectus, iuxta.l.illud.ff.ad.l.aql.

8 cum vulga. ¶†Facit ꝙ tradit Bar.ꝛ sequunt̃ alij in.l.gallus.§.ꝛ qd si tñ.ff.de lib.ꝛ posthu.dũ volũt ꝙ vbi ↄsiderat̃ effectus sufficit qd impleri per eqpollens per.l.iij.C.de insti.ꝛ substi. cũ alijs adductis ibi ꝑ doc. Dicamus igit̃ in casu nr̃o, ꝙ iste testis vel reddidit cãm, ꝛ rõnez sui dicti, vt.ŝ.deduxi, vel saltẽ qd ei equipollẽs fecit ꝙ ꝑ pdicta dꝫ sufficere, cũ solum fuerit effectus ↄsideratus. ¶Ex his ergo ostẽdit̃ ꝑ hũc testẽ optime ꝓbari, ꝙ ꝑ actorẽ ꝓbãdũ erat. Et lꝫ aliqñ ipse videat̃ facilis ad loquendũ, seu curriuus, vt aliq testes dñt. Nõ tñ ex hoc dꝫ vitiari, eius testimoniũ, tũ qꝛ ipse dr̃ habuisse bonã notitiã, ꝛ praticaꝫ de pcio, ꝛ valore pdioꝝ, put est ꝓbatũ, tum ẽt qꝛ ipse cũ iurõ deposuit pp qð absqꝫ dubio credẽdũ est, ꝙ ꝓ sola ṽitate, ꝛ cũ maxĩa ↄsideratõe deposuerit, ne

9 al's piurus aiam suã illaquearet, †cũ nemo credat̃ inmemor sue salutis.c.sancimus.i.q.vij.ꝛ tradit Spe.in tit.de excep.§.i.x.qd si ꝓbat̃.item nõ est ꝑsumendũ, ꝙ deierando deliquerit.l.merito.ff. ꝓ soc.cũ simi.vt in sili casu tradit Corn.in ↄs.cj. In causa vertente.iiij.col.ij.vol.loquẽs de teste aliqualr̃ inimico eius ↄtra quem deponit, qð nõ est in casu isto. ¶Scðo idẽ ꝓbat Joãnes mercatellus sextus testis, nã sup tertio capl̃o ex pmis deponẽdo dixit, ꝙ petia terre, ð qua agit̃ tpe eius vẽditionis fuisset cõiter estimata duca.xxx.ꝛ pluris ꝓ cãpo, ꝛ in rõne cãpi, ꝛ idem repetit idem testis sup pmo capl̃o additionario, dicens ꝙ tunc de dicta petia terre fuissent reperti duc.xxx.pro cãpo, ꝛ plus, ꝛ sic cõiter estimaret̃ referendo se ad tps venditionis facte ð dcã petia terre, vt ex eius lectura appet. ¶Nec obstat ꝙ iste testis sup dicto tertio capitulo nõ reddat rõnez sui dicti, qm̃ rñdet̃, put supra fuit rñsuꝫ circa aliũ testem, nã ꝛ ipse sup scðo capl̃o additionario deponit, ꝙ predia ↄuicina fuerunt vẽdita pro simili precio, ꝛ sup tertio additionario deponit ꝙ plures ꝑsone, ꝛ ẽt ipse testis dedisset dictum pciũ si.d. Aloisius tũc ꝓpalasset se velle dictã petiã terre vẽdere ꝑ q̃, vel dr̃ caꝫ sui dicti reddidisse, vel pinde hr̃i dꝫ, ac si exp̃sso mõ cãm reddidisset cũ idẽ sequat̃ effcũs, put.ŝ.fuit dictũ circa aliũ testem, qð alr̃ nõ repeto. ¶Nec ipse testis dr̃ deposuisse de precio de quo supra ex aliqua particulari affectione, sed solũ ex cõi estimatione, put ipse his. ¶Nec ob. ꝙ in tertio capl̃o addit.ipse dicat, ꝙ ðdisset duc.xxx.ꝓ cãpo ꝛ.xl.ẽt si fuisset sibi cõmoda.pp ꝙ vr̃ rõne pticularis affectõis, si eẽt, sic estimasse put ps aduersa opponit.qm̃ rñr, ꝛ aduertẽdũ est, qꝛ iste testis in illis xbis duo dicit.

¶Primo

¶ Primo, ꝙ ipse dedisset ducatos .xxx. pro cāpo. Et hoc dʒ intelligi ꝓ cōi estimatione ēt si nō fuisset cōmoda, ꝓut in ꝟitate nō est, ⁊ sic dʒ hoc dcm̄ p̄mū intelligi necessario ꝑ ea, q̄ .s̄. dicta sūt, ⁊ ēt ↄstat ex scđo dcō imediate seq. ¶ Scđo ergo dicit, ꝙ si fuisset dcā terra sibi cōmoda dedisset ēt duc. xl. ꝓ campo, ⁊ ita excessisset cōem estimationē, ⁊ hoc fateor esse dcm̄ rōne ꝑticularis affectionis, ⁊ iteresse, ꝙ tūc ↄsiderabile esset, ⁊ sic bene ista dcā ↄsiderādo clarissime appꝫ, ꝙ qn̄ dixit, ꝙ dedisset .xxx. ꝓ cāpo nō habuit respectū ad aliquā cōmoditatē, sed solū id dixit ꝓ cōi estimatione, si .n. ꝑticularē cōmoditatē ↄsiderauit tm̄ in exbursatione .xl. duc. ꝓ cāpo, ⁊ tñ nō posuit in exbursatiōe .xxx. duc. ꝓ cāpo, seq̄r apertissime, ꝙ .xxx. ipse dedisset solū ꝓ cōi estimatione. arg. l. vnice. §. sinaūt ad deficiētis. C. de cadu. tol. ⁊ c. ad audientiā. de deci. cum vtrobiqȝ traditis per doc. ¶ Nec demū obst. ꝙ in scđo capitulo addit. dixerit, se emisse ⁊c. cū accepit ad liuellū, ⁊ sic videaṫ mendax ꝑꝑ qđ ei i aliquo nō vr̄ dāda fides, ꝓut opponiṫ. Quia rn̄deṫ ꝙ ipse testis locutus est largo mō, qꝛ qn̄ accepit dictā terrā ad liuellū ↄuenit cū ser Bartholomeo a quo accepit, ꝙ daret ei qnqȝ quolʒ anno ad rōnē qnqȝ ꝓ cētenario, ꝓut ipsemet ser Bartho. deponit, ⁊ sic dr̄. d. terrā estimasse .c. duc. ⁊ ita quodāmō eaʒ ꝓ dictis centū emisse, ⁊ sic iste testis deponēdo se emisse ꝓ centū intellexit, ꝓut ēt vulgares, maxime rustici sic dicere solēt. 10 † Jmmo ēt de iure sub ver. emptiōis. oīs, ⁊ q̄lʒ alienatio dr̄ ↄtineri. vt. l. statu liberi a ceteris. §. i. ff. de stat. lib. est gl. in. l. ij. C. de vsuca. ꝓ empto. ⁊ tradūt cōiter doc. maxīe Alex. ⁊ Jas. in. l. filiusfa. §. diui. ff. đ le. i. circa. viij. q. Bar. ⁊ ita dʒ dcm̄ istius testis itelligi, ne al's sit mendax. iuxta. d. c. cū tu. cū mā đ testi. si igiṫ nō est mēdax, nihil est, ꝙ eius dcm̄ tollat. ¶ Et lʒ isti duo testes sint satis ad ꝓbandū intentionē actoris. iuxta. l. vbi numerus. ff. de testi. cū simi. Tñ idē ⁊ tertio ꝓbat Gherardus de la Jacoma nonus testis, q ēt deponit, ꝙ petia terr e de qua agiṫ tꝑe, quo fuit vēdita per. d. Aloisiū cōiter estimata fuisset duc. xxviij. cū dimidio ꝓ cāpo, ⁊ ita in hoc est ↄtestis duobus alijs, de qbus .s̄. ¶ Et qđ ꝑ ꝑteʒ aduersam huic testi opponiṫ, ꝙ est mēdax in eo, ꝙ dicit se emisse a ser Barth. cāpos tres ꝓ duca. c. cū nō emerit, sʒ accepit in frācatione liuelli de qnqȝ q̄ annuatim sibi debebat. d. ser Bartho. facile tolliṫ ꝑ ea que mō dcā sunt circa sextū testē, naʒ ex quo solēt dari qnqȝ ꝓ centenario ipse testis liberādo. d. ser Barth. a qnqȝ singulis annis dr̄ v̄tualr̄ dedisse ei centū duc. ⁊ tali ꝑcio estimasse illos tres cāpos, ⁊ sic largo mō dr̄ eos emisse ꝓ. d. centū duc. ⁊ ita eius dictū est accipiēdū, sicut .s̄. dixi circa aliū testē, ⁊ ita nō dr̄ mendax. ¶ Nec ob. ꝙ iste testis nō videaṫ reddere rōnē sue depositionis, qꝛ primo rn̄deṫ ꝙ de ea nō fuit interrogatus. Scđo ēt dico, ꝙ imo virtualr̄, ⁊ iste vr̄ reddere rōnē si sua dicta bene ↄsiderenṫ, nā ipse deponit, ꝙ emit, ⁊ ēt vēdidit terras siles, ⁊ peiores ꝓ sili ⁊ maiori ꝑcio, ⁊ ꝙ terre de qb⁹ agiṫ tꝑe vēditōis eoꝝ repissent emptores ꝓ ꝑcio duc. xxx. pro cāpo, ꝙ dʒ intelligi ꝓ cōi estimatione per ea, q̄ .s̄. dcā fuerunt, que oia idoneā rōnē vr̄r iportare, quare ipse deposuerit, ꝙ dicta terra tꝑe, quo fuit vendita cōiter estimata fuisset duc. xxviij. cū dimidio ꝓ cāpo. ¶ Jmmo dici pōt posito, ꝙ ex eius dictis rō, ⁊ cā sue depōnis nō colligereṫ, adhuc tñ lʒ forte ꝑ se nihil ꝓbaret, dʒ in ꝓposito facere fidē supplendo dcm̄ eius cū dicto alioꝝ testium de qbus .s̄. 11 † est .n. regula ꝙ vnus testis, seu dcm̄ eius suppleṫ per alios testes, vt inqt Bal. in. l. ij. col. fi. C. de bon. pos. ẜm tab. ⁊ tradit patruus ⁊ dn̄s meus Soci. in ↄsi. xcij. Jn cā dn̄i Antonij. iiij. col. in. iij. vol. vt sic recta depositio qnti, ⁊ sexti testiuʒ suppleat, ⁊ corroboret istā impfectā depositionē noni testis, qđ tñ intelligo dictū ex abūdanti, qꝛ in ꝓposito bene legitime, ⁊ ↄcludenter ꝓbata est intētio. d. Aloisij per ꝑdictos qntū, ⁊ sextum testes, vt .s̄. plene ostensuʒ est. ¶ Et vltra ēt (silr̄ ex abūdanti) ad maiorē iustificationē ꝟitatis, idē ⁊ quarto pōt dici, ꝙ ꝓbet Vincētius canesius primus testis, nā cū in caplo tertio ex p̄mis dicaṫ, ꝙ petia terre, de qua agiṫ tꝑe, quo vendita fuit erat precij, ⁊ valoris cōi estimatiōe duc. xxviij. cū dimidio ꝓ cāpo ⁊c. ⁊ ipse testis dicat ↄtenta in dcō caplo esse vera, certe dr̄ deponere de cōi estimatione, lʒ statim in verbis suis nō fuerit recordatus dicere de cōi estimatione, ⁊ in veritate nō fuerat necessariū, cū iaʒ ↄtenta in caplo affirmauerit esse vera, 12 ⁊ ↄn̄r ita esse cōem estimationē. † semꝑ .n. q̄ sunt in termino ad quē fit relatio censenṫ in termino referēte ẜʒ Bal. in. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. 13 † ⁊ ex dictis Bal. ibi satis colligiṫ, ꝙ testis dicens ↄtenta in caplo esse ꝟa, ea dr̄ ꝓbare, ꝓut ēt voluit Roma. in. l. celsus. in fi. ff. đ vsuca. ⁊ dn̄s meus Soci. in. d. ↄsi. lvj. iij. col. iiij. vol. Nisi tñ resultaret aliqua impossibilitas, vt ibi per dn̄m meuʒ. ¶ Et iste testis statim cām sue depositionis assignat, qꝛ .s. sic ipse appreciabat, ⁊ exbursasset, qđ intellr̄ ꝓ cōi estimatione per ea que .s̄. dicta fuerūt. ¶ Nec obst. ꝙ obijciṫ huic testi, ꝙ est inimicus illoꝝ de Cuxinis ꝑꝑ litem, quā cū eis habuit ⁊c. Quia clare rn̄deṫ, ex lite nō iferri necessario inimicitiā maxime in casu nr̄o, in quo ꝓbatū est, ꝙ post illā litē frequēter cū illis de Cuxinis ↄuersabaṫ. Et posito, ꝙ ex dicta lite aliqua inter eos indignatio fuisset orta, nō tñ dr̄ talis, q̄ repellat eū a testimonio, cū fuerit lis pecuniaria, ⁊ đ parua re. s. đ quadā seruitute vie, vel itineris vt in ꝓcessu dr̄, ita clare ꝓbaṫ in auc. si dicaṫ. in fi. ⁊ in 14 corpore vnde sumiṫ. C. de testi. ⁊ ibi tradunt oēs doc. † Non enim q̄libet idignatio, seu inimicitia dr̄ idonea ad repellendū testē a testimonio, sed illa tm̄, que sit capitalis, vel orta ex lite oiuʒ bonoꝝ, vel maioris ꝑtis, vt ibi tradūt doc. ⁊ tradūt Host. ⁊ Jo. an. in. c. cū oporteat. post glo. ibi. de accusa. ⁊ cano. in. c. per tuas. extra de simo. do. Alex. in ↄsi. xcix. Jn cā inq̄sitionis. in p̄n. i. vol. ⁊ Corn. plene in ↄsi. cj. Jn cā vertente. iiij. col. ij. volu. cum ↄcor. ꝑ istos doctor. allegatis. ¶ Nec obst. ꝙ videaṫ deponere sup tertio addit. ex affectione, ꝓut dr̄ per ꝑteʒ aduersam. Quia respondeṫ, ꝙ hoc est veꝝ respectu eoꝝ, que ibi deponit. s. ꝙ dedisset ēt duca. xl. pro cāpo. Hoc .n. fateor, ꝙ ex ꝑticulari cōmoditate fecisset, sed vt apparet lōge tunc egrediṫ cōem estimationē, quā supra dixerat esse in duc. xxviij. cū dimidio pro cāpo, ⁊ tādem circa hoc dōm est, vt dixi supra circa sextū testē, qui ēt simili modo vr̄ đposuisse. ¶ Ex his itaqȝ ↄcludiṫ plene, ⁊ ltime ꝓbatā intentionē actoris per qntū, ⁊ sextū testes, ⁊ eoꝝ ltimaʒ ꝓbationē, ex abūdanti tñ, coadiuuari per nonū, ⁊ p̄mū testes ẜʒ qđ .s̄. dcm̄ fuit. ¶ Et lʒ in istis duobus nō videaṫ fortasse, ꝙ per se ↄcludenter ꝓbent, ⁊ sic eoꝝ dcm̄ 15 remaneat inhabile per se, qđ tñ non firmo, † tñ ꝑꝑ testiū numeruʒ ois eoꝝ defectus suppleṫ per alios testes. iuxta gl. in. l. iij. §. eiusdeʒ. ff. de testi. cum simi. vt tradit Alex. in ↄsi. lxvj. Visa facti narratione. iiij. col. vj. vol. Et per ↄn̄s sequiṫ ꝓbatum eē petiā terre, de qua agiṫ, fuisse venditā minoris, quam sit dimidia iusti precij, ⁊ sic ꝙ ꝑdicto Aloisio iure cōpetat remediū. d. l. ij. C. đ rescin. ven. ꝓut illud intentauit. ¶ Et lʒ ex his testibus aliqui deponāt, ꝙ terra valebat duc. xxviij. cū dimidio pro cāpo aliq. xxx. ⁊ plus ꝑꝑ ꝙ vr̄r varij tñ recte ꝓbant, ⁊ oēs ↄsentiunt saltem de. xxviij. cū dimi 16 dio, † qꝛ qđ pluris est, vtiqȝ tāti est. vt. l. cū furti. ff. de i lit. iur. facit l. diē ꝓferre. §. vnde queriṫ. ff. de arb. ⁊ ita ad ꝓpositū nostrū declarat Saly. in. d. l. ij. pe. col. ver. vlterius q̄ro. ⁊ plene tradit Jmol. in. c. pen. de emp. ⁊ ven. col. pe. Hec quo ad p̄mū. ¶ Circa scđm duo videnda sunt. Primo vtꝝ actor ꝑdictus ex aliquo tꝑis cursu possit a tali remedio dici exclusus, attēto ꝙ lapsi sūt anni. xviij. 17 vel. xix. in circa, † ⁊ al's emptores rem emptā possidētes inter presentes spacio. x. annoꝝ dicanṫ rem illā (loquor de imobili) prescripsisse, vt insti. de vsuca. in fi. prin. ⁊. l. fi. ⁊ per totū titulū. C. de prescrip. lon. tēp. cum simi. Sed breuiter circa hoc ⁊ ↄclusiue loquen 18 do, ⁊ absqȝ aliqua hesitatione, † ↄcludo hūc actorē ex tꝑe nō debere excludi aliquo mō, nā remediū. d. l. ij. C. de rescin. vend. cū sit actio ꝑsonalis, vt ibi declarāt oēs doc. nō dr̄ sublatū nisi lapsum fuerit spaciū. xxx. anno. sicut regulr̄ de alijs actionibus ꝑsonalibus dr̄ in. l. ij. C. de ↄsti. pecu. ⁊ in. l. sicut. C. de prescri. xxx. vel. xl. ann. ⁊ ita in terminis ↄcludit Corn. in ↄsi. xvij. Circa p̄ntem ↄsultationē. in. vj. q̄sito. iiij. vol. refert, ⁊ sequiṫ insignis doctor Fran. balbus in trac. de prescri. in. iiij. ꝑte. iiij. ꝑtis prin. in. q. xxvj. ⁊ hoc nō hʒ difficultatē. ¶ Jllud aūt ꝙ dr̄ emptorem ꝑscribere spacio. xxx. ann. inter p̄ntes intellr̄ respectu iuris, ⁊ actionis realis, ⁊ sic rōne dn̄ij, ꝙ aliqs extraneus pretēderet in re vēdita, vt in illis iu 19 ribus ↄstat. ¶ † Scđo videndū est nunqd a dicto remedio excludaṫ eo ꝙ dicaṫ minoris vendidisse nō per errorē, sed sciēter, quo casu tale remediū nō cōpetit, vt vr̄ tex. in. l. q̄sqs. vbi ꝑ doc. C. de rescin. ven. ⁊ hoc vr̄ hr̄e difficultatē, qꝛ qlʒ ꝑsumiṫ hr̄e notitiā rei sue, ⁊ scire eius ꝑciū, vt clare dr̄ in. d. l. q̄sqs. Sic ergo vr̄, ꝙ dict⁹ Aloisius sciēs valorē. d. terre illā ꝓ illo ꝑcio vēdere voluerit non errore ductus, sʒ qꝛ sic voluit quasi videaṫ reliquū emptorib⁹ donasse, ⁊ ꝑ ↄn̄s vr̄ ꝙ ꝑ hoc a remedio. d. l. ij. excludaṫ, ꝙ tm̄ cōpetit ijs, q ꝑ errorē minori ꝑcio vendiderūt, vt cōiter tradūt ibi doc. ¶ Sed tñ hoc non obstāte ↄ̄rium in proposito est verius, vt. s. d. Aloisius in dcā venditione errauerit, ⁊ ꝑ errorē deceptus fuerit. 20 † Et hoc trāsiret sine dubitatiōe aliqua, si ipse tꝑe venditōis fuisset minor. xxv. ann. vt in puncto narraṫ, ⁊ aliq testes vr̄r illud ꝓbare, nā ex eo tm̄ argueret error, vt tradit Bal. in. d. l. ij. in. iiij. q. post Nico. de matta. ⁊ hoc sequunṫ omnes. ¶ Sed posito, ꝙ iste Aloisius tꝑe venditionis fuisset maior. xxv. anno. adhuc dico, ꝙ in ꝓposito dr̄ talem venditionē per errorem fecisse. j. dimidiam iu 21 sti precij. † Jllud .n. ꝙ dr̄ in. d. l. q̄sqs. ꝙ q̄libet presumiṫ scire valorem sue rei, ⁊ minoris vendens retractari non pōt, ꝓcedit quādo paulo viliori precio vendidit, vt ꝓprie sūt ꝟba illius. l. ⁊ sic ꝓ 22 cedit, qn̄ deceptio est in parua quantitate, † sed qn̄ venditor fuit

deceptus in magna quantitate, ita vt sit vltra dimidiã iusti precij ex eo solũ presumit error, ita declarat glo. in. d. l. qsqs. quã ibi sequit Bar. dicẽs, q cũ ea tenẽt alij doc. ⁊ ratio est i prõptu, qꝛ nõ est vosile, q si venditor sciuisset verũ valorem rei, vendidisset pro tã paruo pcio, ⁊ suũ iactare, ⁊ ita enormiter ledi voluisset. arg. l. cuz de indebito. ff. de pba. ⁊ ita in terminis declarat Pet. de bel. pti. in. d. l. ij. quẽ sequunt Nic. de matta. ⁊ Cy. vt refert, ⁊ sequit Saly. ibi in vlt. q. q ẽt tradit Imo. in. d. c. pe. de emp. ⁊ ven. i. col. v. item aduerte. ⁊ ẽt in. x. col. ver. circa scõm ⁊c. †vbi 9cludit, put ⁊ 23 alij in locis palle. volũt, q sufficit, q venditor in libello dicat se p errorẽ vendidisse, ⁊ deceptũ esse vltra dimidiã iusti precij, nã talis error ex ipsa deceptione dr pbatus ex iuris psumptione, ⁊ alleg. gl. ⁊ Bar. in. d. l. qsqs. ¶ Unde cum in pposito. d. Aloisius in libello narrauerit se per errorem tpe facte venditionis fuisse deceptũ, vt. s. ⁊ pbauerit ipsam deceptionẽ fuisse vltra dimidiam iusti pcij sequit de eius errore ltime pbatũ esse. ¶ Et ex his oibus cõcludit ipsum actorem in sua petitione fouere iustitiã, ⁊ sic ptes iudicis fore in pnunciando, put per ipsum petitũ fuit. Laus Deo.

Marianus socinus iunior. Padue. 1529.

SVMMARIVM

¶ De pluribus sententijs quando dicantur conformes vt in aliquo faciant rem iudicatam.
¶ De societate quomodo scilicet censeatur inita.
¶ Et quomodo lucrum eius diuidi debeat.

1. Snie due lz sint in multis capitibus diuerse, si tñ in aliquo sint cõformes, satis est vt illud dicat sopitũ, in quo sunt 9formes.
2. Snie 9formes dicuntur ille, quarũ est idem finis, ⁊ effectus
3. Damna ⁊ lucra debent equaliter socios tangere.
4. Societas si tacite 9trahat pro equalibus partibus dr 9tracta.
5. In gñali societate nõ attendit, vt aliqs plus lucri hẽat rõne industrie, ⁊ laboris, q̃ alius, sed oia lucra sunt equaliter diuidẽda.
6. In diuisione inter fratres nõ hr ratio maioris industrie vnius q̃ alterius, vide tñ. i. nu. 11. vbi dicit q opi. 9traria est cõmunis.
7. Societas tacita in dubio presumit 9tracta equis portionibus.
8. In diuisione lucri inter socios dz haberi rõ, vt qui plus capitalis, ⁊ industrie posuit, plus capiat.
9. Consuetudo seruat, vt dimidiuz lucri pecunie attribuatur, ⁊ dimidium industrie, etiam quõ hoc intelligi debeat. vide. i. nu. 14.
10. Lucri ptes nõ debent esse equales, qñ ex eo resultaret iniquitas.
12. Arbitrio boni viri remittendũ est, que pars lucri sit capitali attribuenda, ⁊ que industrie.
13. Filius aliquo respectu patri operari tenetur.
14. Doctri. Bar. in. l. i. in. §. nec castrense. ff. de coll. bo. quõ itelligat.
15. Assertioni alicuius contra se standum est.

CONSILIVM LXXIIII

Dirigat Dñs vba mea in viã veritatis ⁊ iustitie. ¶ Hieronymus, Franciscus, ⁊ Tadeus fratres, ⁊ filij quõdã ser Bernardini de la Bella de Basciano post mortem eorũ patris indiuisa bona oia tenentes in cõione vixerunt, ⁊ insimul habitãtes, ⁊ viuentes ad vnũ panẽ, ⁊ vnuz vinum cõi noie circa plures ⁊ diuersas merces mercabantur, ⁊ se exercebãt p eorũ habilitate, vt in mercatura merzarie, lignaminũ, pãnorũ, cuiusdam fornacis, ⁊ aliarũ rerũ, put eis occurrebat. Questus oẽs, ⁊ lucra cõiter faciẽtes, ⁊ sic sicut bona oia, ⁊ pris hrditatem, cõiter, ⁊ indiuisa tenebãt, ⁊ ptractabãt. ¶ Decessit postea Hieronymus relictis duabus filiabus pupillis, ⁊ Frãciscus, ⁊ Tadeus pseuerauerũt in eadẽ cõione cũ. d. filiabus Hieronymi cũ eis silr habitãtes simul, ⁊ ad vnũ panẽ, ⁊ vnũ vinum viuẽtes, ⁊ mercaturas pdictas exercẽtes nihilo imutato, q appeat. ¶ Ex post Frãciscus pdictus p annos duos, vel circa accepit vxorẽ, ⁊ noie dotis recepit duc. ccc. auri. ¶ In isto tpe predictus Frãciscus fecit multas oblones diuersis psonis in diuersis sũmis aliquas pprio noie, ⁊ aliquas ẽt noie Tadei fris. itẽ ẽt plura bõa imobilia emit noie suo, ⁊ Tadei fris, tacito sp noie. d. filiarũ Hieronymi, cuz qbus tñ simul habitabant, ⁊ viuebant vt. s. in cõione pseuerantes. ¶ Nõ deuenerũt pdicti ad diuisionẽ bonorũ, ⁊ Frãciscus, ⁊ Tadeus pfati nõ intẽdũt, q bona empta, ⁊ acqsita pprijs noib⁹ post mortẽ. d. Hieronymi sint cõia, sed dñt esse eorũ pcipua, sicut eorũ noie sunt acqsita asserentes, q ppria eorũ idustria, ⁊ absqz bonis cõibus sunt acqsita. Ecõuerso. d. filie Hieronymi, vel q pro illis interueniunt, dñt oia esse cõia, vel saltem cõicanda, ⁊ q ẽt de talibus acqsitis ipse dẽnt hre suã tertiã ptem sicut de ceteris bonis cõibus, ⁊ super hoc formatus est pcessus, ⁊ multi testes hincinde sunt examinati, vt in pcessu appet. ¶ Fuit tandem lata pma snia ex 9silio sapientis, ⁊ fuit declaratuz virtualr bona q̃cũqz acqsita post mortẽ Hieronymi esse cõia, vel cõicanda pdictis filiabus sicut cetera alia bona, ⁊ expssuz fuit pdictas filias Hieronymi debere hre tertiã ptez ẽt bonorũ pdictorũ. Nõ obstãte q fuerint acqsita noie pdicti Francisci, ⁊ Tadei, detractis tñ prius ex oibus bonis duc. ccc. quos Frãciscus in dotẽ acceperat ab vxore sua, ⁊ in cõionem posuerat cuz certis alijs capitulis vt in. d. snia, seu in 9silio sz qd lata fuit 9tinet. ¶ Ab ista pma snia fuit appellatũ, ⁊ lata fuit scda snia silr ex 9silio sapiẽtis, et fuit iudicatũ, q bona pdicta lz fuerint pprio noie Frãcisci, ⁊ Tadei acqsita debent esse cõia cũ pdictis filiabus Hieronymi, vel saltẽ, q eis dẽnt cõicari, ⁊ in hoc scda snia dr 9formis pme, ⁊ sic in eo in scda snia dr q in pn. bene fuit iudicatũ, ⁊ male appellatũ. ¶ Itẽ in. d. scda snia dr, q in pma fuit male iudicatũ, ⁊ bene appellatũ i eo q taliũ sic, vt supra acqsitorũ tertia pars dat filiabus Hieronymi, nã fuit reformata snia, ⁊ iudicatũ, q ipse filie solũ debeãt hre sextã ptem bonorũ acqsitorũ, vt supra post mortẽ eorũ patris, detractis tñ prius ex. d. acqsitis duc. ccc. p dote vxoris. d. Frãcisci cum eorũ 9uenienti lucro, iuxta cõputationẽ de qua in. d. snia. ¶ A qua fuit appellatũ p ptem pdictarũ filiarũ Hieronymi, ⁊ sic agit cã scde applonis, ⁊ tertie instãtie, ⁊ cũ ea debeat silr per 9siliũ sapientis terminari, mihi cõmissa fuit p lras magnifici viri. d. Aloisij salomonis patritij Veneti ptãtis ⁊ capitanei Bassani, de volũtate tñ, ⁊ cõi 9sensu litigantiũ. ¶ Quare visis i pmis lris ad me directis, ⁊ deinde viso toto pcessu cũ multorũ testiũ depõne hincinde examinatorũ. Visis insup pma ⁊ scda snia, seu 9silijs sapientũ fm q̃. d. snie plate sunt eisqz diligenter in oibus eorũ capitibus consideratis. Visis ẽt statutis terre Bassani. ¶ In pmis aiaduerti iaz sopitã, ⁊ terminatã esse illã q. vtrũ. s. bona acqsita p Frãciscũ, ⁊ Tadeuz ẽt pprijs noibus post mortẽ Hieronymi eorũ fratris sint cõia, vel cõicari dẽant cũ filiabus pdicti Hieronymi, nã 9clusuz, ⁊ terminatũ est, q sic p ambas snias hucusqz latas, q̃ in hoc dñr 9formes, vt ex lectura earũ, seu 9siliorũ sapientũ fm q̃ late sunt, 9stat, ⁊ hoc est, q in scdo 9silio dr, q male appellatũ, ⁊ bene iudicatũ fuit. Et posito, q ambe snie in eo sint 9formes, put rei vitas est, sequitur qõnez esse sopitã, ⁊ vlterius appellari nõ posse, ⁊ applonẽ interpositã (si qua interposita est) nullius esse momenti, ⁊ p nihilo hri, vt expsse cauet p statutũ sub rub. de appel. ⁊ nul. in fi. dũ dr, ⁊ ita tñ q sup vna ⁊ eadẽ cã nõ possit appellari nisi semel p qualibet pte, ⁊ si appellaret p nihilo habeat. Cũ itaqz a pma snia virtualr 9tinente bona oia pdicta debere cõia esse fuerit semel per ptẽ Frãcisci, ⁊ Tadei appellatũ, ⁊ scda snia idez postea in eo capite in effectu 9tineat, sequit, q amplius appellari nõ possit, ⁊ si casu applo fuerit pposita, q dz p nihilo hri, vt sunt expssa vba statuti predicti, de quorũ interptatione nõ est disputãdũ, iuxta. l. ille aut ille. §. cũ in vbis. ff. de leg. iij. ¶ †Et lz pdicte snie, seu 9silia sapientum 1 sint in multis capitibus diuersa, tñ satis est in pposito, q in aliquo sint 9formia, vt illud dicat sopitũ, ⁊ terminatum, in quo sunt 9formia, iuxta cle. i. de re iudi. vbi glo. in v. alicuius. ⁊ ibi tradit Cardi. post Zenze. ⁊ plene scribit copiosus Barba. in 9si. x. Clemẽtissimi Dei. iij. col. i. vol. vnde cũ in hoc, q bona acqsita, vt. s. dẽant esse cõia, vtrũqz 9siliuz sit 9forme, sequit in eo qõnez esse sopitã. ¶ Et q̃uis vba pdictarũ sniarũ, seu 9siliorũ predictorũ non sint forte 9formia quo ad sonũ, nec illud ipsum aperte exprimãt, tñ exploratissimũ est, vtrũqz 9siliũ ad illud tendere, ⁊ finẽ vtriusqz esse talem cõionez firmare, ⁊ hoc satis est, †qꝛ dñr conformia ea quorũ est idem finis, ⁊ effectus, vt. l. qui sniam. C. de pen. ⁊. c. nihil obstat. extra de vbo. signi. facit. l. in sũma. ff. de re iudi. l. qd tñ. §. si arbiter. ff. de arb. ⁊. l. i. §. si qs ita. ff. de vbo. obli. cũ simi. ⁊ ita in sentẽtijs sentit Corn. in 9si. xiiij. In hac 9sultatiõe. in pn. iiij. vol. ¶ Et q̃q̃ articulus predictus sit in se valde dubius, ⁊ plurima hincinde dici possent tñ ad presens non est amplius locus disputationi, nec meũ est iam sopitas lites suscitare, ⁊ ideo sup eo nihil scribam, sed (vt predixi) 9cludo iam sopitã, ⁊ terminatã esse questionem predictã, ⁊ snias 9tinentes, q bona acqsita, vt. s. debent esse cõmunia in rem iudicatã transiuisse, debent igit predicte filie Hieronymi etiam de bonis acqsitis post mortem patris eorũ habere aliquam ptem. ⁊ ambe predicte snie in hoc 9formes omnino important. ¶ Sed eo posito dubitatur quam ptem debeant habere. Et primo videt q debeant habere tertiam ptem, sicut etiam ad eas pertinet tertia pars reliquorũ bonorũ cõmuniuz, ex qbus; seu qbus mediantibus dr facta talis acquisitio. Maxime

attento, q

attento, ꝙ in societate q̃ inter ꝓdictos vr̃ tacite ꝯtracta, ⁊ renouata, saltē virtualr̃, vt ambo ꝓdicta ꝯsilia sapientū ꝯcludunt ꝓdicte filie Hieronymi repn̄tant ꝑsonā eax ꝑr̃is, ⁊ nō appet facta aliqua

3 ꝯuentio portionū lucri, ⁊ dāni, † quo posito debent lucra, ⁊ dāna equalr̃ oēs socios tāgere, vt. l. si nō fuerint. in pn̄. ff. ꝑ soc. cū simi. ⁊ ita vr̃ voluisse Ric. put ꝯfert, ⁊ approbat Bar. in. l. titiū, ⁊ me

4 uiū. §. altero in vltimis vbis. ff. de admi. tuto. † Nā q̄rit ibi Barto. si societas tacite ꝯbat̃, put ꝯtigit inter fratres patruū, ⁊ filios fratris simul habitātes, ⁊ put ꝓprie est casus noster, ꝑ qbus partibus dicat̃ ꝯtracta, ⁊ ſm Ricar. rn̄det ꝙ dicet̃ ꝯtracta pro partibus equalibus, ⁊ alle. d. l. si nō fuerint. ¶ Nec huic opinioni vr̃ obstare, ꝙ Frācīscus, ⁊ Tadeus erāt ꝑsone industriose, ⁊ plus laborabant corpore, ⁊ mente in acqrendis his, que acqsita fuerūt, quā filie Hieronymi, que cū pupille essent nullā opam, aut industriā ꝓstabāt, vnde vr̃, ꝙ illi plus lucri dēant hr̃e rōne industrie, ⁊

5 laboris ipsox arg. l. ſm nām. ff. de reg. iur. † Qm̄ vr̃ rn̄deri posse, ꝙ illud in gn̄ali societate non attendit̃, nā in ea lʒ tunc plus lucretur, quā alius, tn̄ lucra sunt equaliter diuidenda, put signāter inquit Bal. in. l. si patruus. col. fi. C. cōia vtri. iudi. in ver. item non ꝯsidero in predictis an vnus plus lucret̃. ⁊ hanc opin. vr̃ firmare Ang. in ꝯsi. lxxxv. Pater hn̄s plures filios. in fi. si bene aduertatur, nā ibi determinat lucra obuenīētia post mortē ꝑr̃is equaliter diuidi debere inter fratres, ⁊ tn̄ presupponit, ꝙ ex fratribus illis qdam erāt industriosi, ⁊ in mercaturis laborabāt, ⁊ vnus erat, q non laborabat, nec ꝓpria industria aliqd lucrabat̃ vt in themate

6 illius ꝯsilij apparet. † Idē voluit Pet. de ancb. in ꝯsil. mihi. ccccij. Materia de qua querit̃. iij. col. ver. circa dubiū tertiū ꝯcludens, ꝙ in diuisione inter frēs, ⁊ siles ꝑsonas non dʒ hr̄i rō maioris industrie vnius, q̃ alterius, ⁊ alle. Bal. in. d. l. si patruus loco preal legato. ¶ Hoc ēt sentit Alex. in ꝯsi. xxxvj. Cōsideratis his. que in ꝓcessu. col. fi. iiij. vol. nā ibi in ver. q subdit ꝙ intellr̃ ⁊c. ꝯcludit

7 post Bal. ꝑ eū allegatū, † ꝙ tacita societas in dubio ꝑsumit̃ ꝯtracta equis portionibus, ⁊ alle. d. l. si nō fuerit. Et ſm hanc opi. in casu nr̄o lata fuit ꝑma sn̄ia, sic etenim visum fuit ꝑmo ꝯsultori, lʒ non ita distincte in suo ꝯsilio ꝓcesserit. ¶ Sed in ꝯriū vr̃ ꝙ non debeāt iste filie Hieronymi hr̄e tertiā ptē acqsitox post mortē dicti Hieronymi, sed tn̄ sextā. Et hoc ex eo q̄ totū lucrū, seu oīa acqsita per predictos Frācīscū, ⁊ Tadeū post mortē Hieronymi vn̄r attribuenda ptim capitali, ⁊ bonis, qbus mediātibus sunt acqsita, ⁊ ptim ope, ⁊ industrie ꝓdictox Frācīsci, ⁊ Tadei qui in dictis mercibus se exercebāt, ⁊ hoc ſm quantitatē dictox bonox, ⁊ ſm

8 qualitatē industrie, ⁊ ope ipsox fratrū. † Semp. n. in diuisione lucri in societate dʒ hr̄i rō ꝓdictox, vt q plus capitalis, vel idustrie posuerit plus capiat, vt tradit̃ per illū tex. in. d. l. si nō fuerint. ff. ꝑ soc. in ver. si mō aliqd plus ⁊c. ⁊ vr̃ ꝓbari in. l. si societatē mecum coieris. in fi. ⁊ in. l. qd. n. si nerua. in fi. eo. ti. tradit Bald. in. l. i. in iiij. q. C. ꝑ soc. vbi ēt Saly. in. vij. q. cum ꝯcor. vt scribit Corne. in ꝯsi. xxiiij. Visis nōnullis actis. ij. col. in pn̄. ⁊ in ꝑsin. ij. i. vol. ⁊ voluit ēt Ang. in ꝯsi. lx. Morte dicti filij. in ver. sup scdō. ⁊ refert, ⁊ seqt̃ Corn. in ꝯsi. lxj. Nicolaus, ⁊ Petrus. ij. col. i. vol. qd ēt voluit idem Corne. in ꝯsil. xxvij. In hac ꝯsultatione. iij. col. ⁊ in ꝯsil. cxxj. Circa pn̄tem. ij. col. in. ij. vol. ꝯcludens vbiqʒ, ꝙ semp dʒ hr̄i rō capitalis, ⁊ industrie, vel ope sociox, vt sic q plus posuerit, vel plus opatus fuerit hēat maiorē ptem lucri, vt ꝑ eū, q ad hoc multa allegat. Hoc ita stāte, cū in ꝓposito nr̄o nō appeat, an plus fuerit opa, ⁊ industria Frācīsci, ⁊ Tadei q̃ capitale, vel ecōuerso vr̃

9 ꝯueniens vt dimidiā lucri tribuat̃ idustrie ꝓdictox fratrū, † ⁊ ita ipsaʒ dimidiā ptem illi hn̄t ꝑcipuā, aliud vo dimidiū tribuat̃ capitali, put in simili vr̃ velle Bar. in. l. i. §. nec castrense. ff. de colla. bon. ⁊ Pau. de ca. in. l. illud. col. fi. C. de colla. qui dn̄t ꝙ cōis cōsuetudo ita seruat, vt. s. dimidiū lucri tribuat̃ pecunie, ⁊ dimidiuʒ industrie, ⁊ labori ꝑsonax, ⁊ per ꝯn̄s sequit̃ in ꝓposito nr̄o, ꝙ cū capitali, cui tribuēdū est dimidiū lucri sit pro tertia pte predictarū filiax Hieronymi facta tn̄ detractione de qua infra, ille debēt hr̄e tertiaʒ ptem illius dimidij, ⁊ per ꝯn̄s sextā ptem totius lucri, seu acquisitox post morteʒ ꝑr̃is eax. Et hanc opi. amplexus fuit scd̄s ꝯsultor, vt in fine eius ꝯsilij appet, qui ēt aliqua alia allegat vt per eū, ⁊ ita postea iuxta tenorem dicti ꝯsilij lata fuit scd̄a sn̄ia. ¶ Ego aūt his nō obstātibus Deū preoculis hn̄s, ⁊ vitatē ꝑ intellectus mei capacitate ꝑquirens, aliud in ꝓposito iudicandū cēseo, nam primā opinionē, a qua in totū recedo, arbitror nō ꝓcede

10 re ꝑ ea que dixi circa scd̄am opinio. † nā regula. d. l. si nō fuerint. quatenus vult in dubio ptes lucri debere esse equales limitat̃, vt nō ꝓcedat qn̄ ex eo resultaret iniqtas, qd̄ esset qn̄ vnus plus pecunie, vel industrie q̃ alter posuerit, q̄ tūc in diuisione lucri illius

11 pluris dʒ hr̄i ratio, vt ex ꝓdictis ꝯstat. ¶ † Ad allegata pro ꝑma opi. rn̄det̃ ꝑmo ꝙ ꝓcederet forte, qn̄ oēs socij laborarēt, sʒ vnus plus, q̃ alter, sʒ in casu nr̄o nō sic est, q̄ pupille ꝓdicte nihil laborabāt, ⁊ istā dn̄iam ꝯsiderauit Saly. in. l. i. vij. q. in fi. C. ꝑ soc. Vel scd̄o rn̄det̃, ꝙ allegata in ꝯriū nō obstāt, q̄ nō sunt attēdenda eo ꝙ ꝯ ea sit cōis opi. vt ꝑ Cor. in palleg. ꝯsilijs. ¶ Scd̄a aūt opi. q̄ magis adheret veritati nō in totū satisfacit, non. n. plʒ, ꝙ sic ꝑcise dimidia ps lucri tribuat̃ capitali, ⁊ dimidia idustrie, ⁊ ꝯn̄r, ꝙ iste filie Hieronymi dēant hr̄e sextā ptem, put ꝯtinet scd̄a opi. maxie nō ꝑcedente aliquo boni viri arbitrio a quo oīa regulari dēnt vt statiʒ dicā, ⁊ sic nulla prehabita cāe cognitione sup eo. s. quantuʒ fuerit capitale, quātitate industria predictox fratrū, ⁊ quantū fuerit lucrū. Facile. n. ꝯtingere posset, ⁊ bonus vir habita cāe cognitione, ⁊ oibus hn̄ isformatus iudicaret plus esse in capitali, quā sufferat industria, vel ꝑ ꝯriū plus esse industriā dictox fratrū, quā capitale, ⁊ sic nō eq̄liter lucrū esse tribuendū, sʒ vel plus capitali,

12 vel pl⁹ idustrie, put ex cāe cognitiōe ꝑcepisset. † Quapp arbitror ⁊ ꝯcludo ꝙ arbitriū boni viri totū hoc sit remittendū, q ꝑhabita cāe cognitōe, ⁊ oibus bene ꝯsideratis dēat dclarare, q̄ ps lucri sit tribuēda capitali, ⁊ q̄ ps industrie, ⁊ ita ex ꝑsonis, causisq̄ variis ꝯstituere poterit, vt in sili dicit text. in. l. si fūdo. ff. de rei ven. ⁊ in. c. dn̄o guerra. §. i. hic finit̃ lex deinde ꝯsue. reg. inci. ⁊ istud in ꝓposito ꝓbat̃ in. l. si societatē mecū ibi, viri boni arbitrio. ⁊ in. l. qd. n. ibi, viri boni arbitrio. ff. ꝑ soc. ⁊ vtrobiqʒ tradūt doc. ⁊ dixit Bal. in. d. l. i. in. iiij. q. C. ꝑ soc. ⁊ in sili tradit idē Bal. in auc. ex testō. in x. caplo. C. de colla. dicēs, ꝙ bon⁹ vir, seu iudex estimare dʒ ex q̄litate lucrātis, ⁊ quātitate pecunie, ita ēt elegāter ꝯcludit Cor. i ꝯs. cclxxxv. Thema istud est iplicitū. ij. ⁊. iij. col. i. vol. dicēs, ꝙ totū ē remittēdū arbitrio iudicis, q hʒ ꝯsiderare quātitatē pecunie, ⁊ q̄litatē idustrie, vbi ēt dicit, ꝙ ita voluerūt Ange, ⁊ Pau. de ca. i. l. cū opʒ. in pn̄. C. de bo. q̄ li. vbi Corn. idē tʒ, ⁊ dicit, ꝙ fuit opi. Jabut. ¶ Et lʒ ꝓdicti loquant̃ de filijs negociātib⁹, ⁊ lucrātib⁹ cū pecunia ꝑr̄na, tn̄ idē est dōm in ꝓposito nr̄o d istis fratrib⁹ negociātibus cū pecunia cōi ex idētitate rōnis. iuxta. l. fi. C. ad. l. falc. ⁊. l.

13 a titio. ff. de ver. ob. cū vul. ¶ † Quinimo vr̃ fortior rō, nā filius tenet̃ aliquo respectu opari ꝑr̄i. arg. l. sicut. ff. de ope. lib. ⁊ ita in ꝓposito not. Spec. in tit. d iudi. §. seqt̃. v. qd si alter filiox. vt refert Bal. in. d. §. cū opʒ. iij. col. v. qro pr̄ assignauit filio. ⁊ Corn. i. d. auc. ex testō. in. iij. col. vbi ēt tʒ opi. predictā. Nō tn̄ sic est in fratre

14 q̄ nec fratri, nec filijs fratx opari tenet̃. ¶ † Et si iudex oibus bene ꝯsideratis, ⁊ inspecta ꝯsuetudine loci in ꝓposito nō cognouerit excessuʒ inter capitale, ⁊ industriā, vel opam istox fratrū poterit tūc iudicare, ꝙ dimidiū lucri tribuat̃ capitali, ⁊ dimidiū industrie, ⁊ sic ꝓcedet scd̄a opinio de qua. s. ⁊ ita dʒ intelligi doctrina Bar. in. d. l. i. §. nec castrense. de colla. bon. put signāter declarat Corn. in. d. auc. ex testō. iij. col. ⁊ clarius in. d. ꝯsil. cclxxxv. ij. col. in pn̄. ¶ Et ex his appet nō obstare ea, que supra ꝑ scd̄a opi. allegata sunt. ¶ Et facta postea declaratione iudicis dico, ⁊ ꝯcludo ꝙ illius lucri ꝙ ei visuʒ fuerit tribuere capitali, ⁊ sic bonox acqsitox, vt. s. de qbus agit̃ tertiā ptem hr̄e debent ꝓdicte filie Hieronymi facta tn̄ ꝑ prius deductione, de qua. j. ¶ Supest nūc vt dicā qd sentiā, ⁊ iudicandū sit de ducatis. ccc. receptis ꝑ dote vxoris ꝓdicti Frācīsci, quos cū eox ꝯueniēti lucro ꝑma sn̄ia dicit detrahendas ex toto cumulo bonox cōiuʒ si ltima ꝓbatio de eo fieret. ¶ Scd̄a vo sn̄ia, si recte ꝑōderet̃, vult eos dduci ex bonis acqsitis post mortē Hieronymi silr̃ cū ꝯueniēti eox lucro. ¶ Circa qd̄ breuiter dico, ꝙ dēnt dtrahi ex bonis acqsitis, vt. s. ⁊ nō ex toto cumulo bonox cōiuʒ, ⁊ ꝯn̄r dico, ꝙ in hoc ꝑ scd̄am sn̄iam fuit hn̄ iudicatū ⁊ male in ista pte appellatū. ¶ Et moueor potissime, q̄ ipsimet frēs in ꝓcessu asserūt, ꝙ. d. Fran. de ꝓdictis duc. ccc. simul cū alijs pecunijs ꝓpria idustria acqsitis emisse bona sic, vt. s. acqsita, q̄ ob eā cām dicebāt esse eox ꝓpria, ⁊ nullo modo spectare ad ꝓdictas filias Hieronymi, ⁊ ꝯn̄r ipsi vn̄r ꝑsupponere, ꝙ dicti duc. ccc. nō fuerūt versi simplr̃ in cōe patrimoniū, ⁊ idem ipse Fran. vr̃ ꝑsupponere qn̄ in alio ꝓcessu se remouet a petitione ꝓdi

15 cte dotis saltē respectu ꝓdictax filiax Hieronymi, † vn̄ predictis eius assertionibus ꝯtra eū standū est. l. cum preců. C. de libe. cau. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. notāt cū simi. ¶ Quantū aūt ptinet ad lucruʒ ex dictis duca. ccc. arbitror ꝯueniens lucrū cum ipsis detrahendum esse, sicut ⁊ alie sn̄ie dicūt. Sed dico detrahendū esse, ⁊ cōputatioñē eius fieri, put in scd̄a sn̄ia ꝯtinetur per quam similiter arbitror ēt in hoc bene iudicatū. ¶ Quātū vo ptinet ad libras. cccclxxxi. ß. vi. quas Frācīscus habuit ꝓ augmēto dotis in bonis mobilib⁹ nō est meum qcquam loqui, q̄ ambe sn̄ie reperiuntur cōformes, attento ꝙ in secunda sn̄ia dicitur post reformationem prime sententie in aliquibus ptibus, quod in reliquis partibus dʒ declarari fuisse bene iudicatum per ea que supra diximus circa princi.

¶ Et vt supra cõclusum est arbitror partes magnifici potestatis, & capitanei esse in iudicãdo, & ita sua magnificentia iudicet, & partes hincinde ab expensis absoluat ex iustis causis. Laus Deo.

Soci. nepos Padue.

SVMMARIVM

¶ Libellus in executiuis non reperitur.
¶ Et an tacite solennitati libelli possit renunciari.

1. Libellus in executiuis sm cõem opi. necessario dari non debet.
2. Statutum generaliter loquens de petitione debet intelligi de petitione etiam verbotenus.
3. Libellus in causis ordinarijs dari debet.
4. Statutum a iure communi declarationem recipit.
5. Libelli productionis tacite renunciari põt, si nũq̃ petitus fuerit.
6. Iuramento calumnie tacite renunciari potest.
7. Interptatio, que rẽ ad ius cõe reducit, facilius tollerari debet.

CONSILIVM LXXV

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis & iustitie. ¶ Quia coraз doctissimo viro res agit paucis instabo. Quatenus ergo excell. dñi Cõsultoris dubitat ꝙ illustrissimã dñaз Cõstantiã Rangonã, & dicit videri aduersarium eius debere absolui ab obseruatione iudicij eo ꝙ nulla fuit porrecta petitio in scriptis ex pte dñe Cõstantie pdicte, put vr, ꝙ esset necessariũ iuxta formã statutoꝝ ciuitatis Adrie maxime sub rubri. de modo & forma ꝓcedẽdi in causis excedẽtibus sũmã. xxv. librarꝝ. ¶ Pro cuius dubitationis vera resolõne aduertendũ est in pmis ꝙ ex quo in pñti cã agit de executione snie iam late liquide, & clare, & que trãsiuit in rem iudicatã, & ad q̃ pars pdicte dñe Cõstantie implorat offm iudicis vigore lraꝝ Illustr. Ducis dñij Venetoꝝ, & illius dñi Machabruni qui dictã sniaз ꝓtulit † de iure cõi stat clara cõclusio, & cõis opi. ꝙ non dз necessario dari libellus vt tradit Spec. in ti. de execu. sen. §. breuiter. in prin. vbi etiaз Bal. sequit & idem Spec. in tit. de libel. cõcep. §. nũc dõm est. ver. xxv. vbi ẽt idem tз Jo. an. in addi. hoc ideз voluit Abb. in. c. i. de libel. obla. col. fi. vbi ita cõiter doct. tenẽt vt ibi per Fely. in. ij. col. Et huius cõis cõclõnis rõnes multe allegant, tum qꝛ alias nõ esset litiũ finis, sз lites ex litibus in infinitũ oirent, tum qꝛ sumus in causis sũmarijs, tum ẽt qꝛ sumus in notorijs, & ẽt per alias rationes, vt p doc. in locis pdictis ad quos me remitto. ¶ Hoc ita posito dico, ꝙ in casu nro agit neduз de executione snie, sed ẽt de executiõe executiõis, merito seqt ꝙ sm formã iuris cõis libellus in scriptis non fuit necessarius. ¶ Quinimo dico, ꝙ ẽt ex forma statuti Adrie idẽ dõm est. Nã sub rub. de exec. snie dr, ꝙ satis est executionẽ peti in bonis cõdẽnati. & eũ citari ad ꝓdicẽdũ &c. sз nõ est dubiũ, ꝙ talis petitio saltẽ verbotenus facta fuit, vt in ꝓcessu cõstat, & ẽt aduersarius citatus fuit ad cõdicendũ merito dr satisfactũ forme statuti pdicti. ¶ Nec dicat ꝙ illud statutuз loquat de petitione in scriptis porrecta per formã libelli. † Quia dico, ꝙ cuз simplr statutũ de petitione loquat ꝙ gñaliter de qualibet petitione intelligi ẽt verbotenus facta. l. i. §. & gñaliter. ff. de leg. prestã. l. de precio de publici. ¶ Nec obstat statutũ sub rubri. de modo, & forma ꝓcedendi in causis excedentibus summã libraꝝ. xxv. preallegatã. † Quia rñdetur ꝙ loquit de causis ordinarijs vз qñ quis ab initio aliqd sibi dari oportere ptendit, vel rem aliquã petit, nã tunc verũ est dandũ esse libellũ, sicut ẽt de iure cõi dari dз regulr, iuxta auc. offerat. cũ materia. C. de lit. cõtest. & d. c. i. de libel. obla. cum ibi not. Nõ sic est in causis executionis sniaꝝ, † sic. n. dз tale statutũ intelligi, & recipere declarationẽ a iure cõi, iuxta plene nota. per doc. in. l. ij. C. de nox. in. l. fi. §. in cõputatione. post gl. ibi. C. de iure delibe. & tradit Jas. in. l. ꝓperandũ. in pn. ij. col. C. de iudi. ¶ Scdo principalr dico posito, sed nõ cõcesso, ꝙ in casu nostro libellus in scriptis fuisset a statuto requisitus. † Tñ dico, ꝙ ex quo per ptem aduersaз nunq̃ fuit petitus vr tacite tali solẽnitati renũciatũ, put eo modo renunciari põt sm ꝙ voluit Petr. antiquus doctor, vt refert Cy. in. d. auc. offerat. idem voluit Jo. and. in. d. c. i. de libel. obla. & in cle. sepe. de vbo. signi. & Ant. de butr. in. d. c. i. idem ẽt voluit glo. vbi qdam eaз sequunt in. d. auc. offeratur. ¶ Et lз plures teneãt nõ posse tali solẽnitati renũciari per ptes, & illud forte ꝓcedat quo ad exp̃ssam renunciationẽ. Tñ in tacita renũciatione vr tolerandũ, vt id fieri possit, hoc est, ꝙ ꝓcessus de iure valeat, si nunq̃ libellus fuit petitus. † queadmodũ videmus in iurõ calũnie, nã illud requirit vt ꝓcessus teneat, & ei nõ põt pacto renũciari, & tñ si non petat (quasi tacite dicat remissuз) ꝓcessus tз, vt tradit in. l. ij. §. sed qꝛ veremur. C. de iura. calũ. & est text. iuncta glo. in. c. i. de iura. calũ. lib. vj. cum simi. vt scribit insignis doc. do. Tho. ferrarius in cautella. xij. incip. si qs mouet tibi litẽ. ¶ Et maxime hoc dõm erit in casu nro, in quo si libellus requiritur non requirit de iure cõi, cũ simus in executiuis, vt est dictũ, sз tantũ ex forma statuti derogantis in hoc iuri cõi, nam tali statuto si verꝝ est, ꝙ ita requirat dabit talis interpretatio, vt. s. eius defectus annullet ꝓcessuз, qñ per ptem aduersam petitus fuit, † sic. n. interpretando res inducit ad terminos iuris cõis, & ideo dз talis interpretatio facilius tolerari arg. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ver. qđ & in specie dotis. ff. de pac. cum ijs, que ibi tradũt doc. Cũ igit, vt est dictũ ex pte rei cõuenti nunq̃ fuerit petitus talis libellus vr, ꝙ ex eius defectu ꝓcessus nõ debeat annullari. ¶ Preser tim qꝛ quo ad ptem ipsam iam ex alijs cõstabat qd peteret vз executio snie, & postea expeditio tenute, ita vt sibi esset facultas deliberãdi an velit cedere, vel cõtẽdere. ¶ Itẽ quo ad iudicem silr qđ actor peteret cõstaret, & sic scire posset, quõ sit formaturus sniam cõcedendo. s. vel negãdo expeditionẽ tenute, & p hec puto sublatã primã difficultatẽ ab excell. Cõsultore excitataз. ¶ Sed vlterius diligẽtius pscrutãdo ꝓcessuз dico, ꝙ res clara reddit, & ois difficultas remouet. Quia dico, ꝙ vltra petitionẽ vbotenus virtualr factaз ex pte actoris fuit porrectus pticularis libellus, & in scriptis i quo iter cetera petit a magnifico potestate Adrie eius offm implorãdo tenutã expediri, & seqstra releuari, & iste libellus fuit oblatus curie die. xj. septẽbris, vt pз in actis in fol. xiij. in. ij. facie, & eius copia repit in fol. cxxxj. cũ seq. & seq. in illa. n. scriptura ꝓpe fi. in ver. & ideo stãte &c. exp̃sse fit talis petitio, & illius scripture & petitionis copia data fuit parti aduerse, que ẽt ei rñdit ꝙ sibi visuз fuit. ¶ Et lз nõ fuerit talis petitio ab initio post acceptã tenutã facta, tñ satis in tpe facta fuit, qꝛ infra duos mẽses a die accepte tenute facta fuit, vt statutũ reqrit. Et hoc solũ sufficiebat ꝓ resolõne pme difficultatis qđ (vt de se pз) clarissimum est. Volui tñ & alia. s. scripta trãsmittere postq̃ per pus scripta erãt anteq̃ pdictã scripturã, & petitionẽ in ꝓcessu legerẽ. ¶ Circa scdaз difficultatẽ mihi vr, parũ insistendũ, qꝛ vt reos, nec ipsi clarissimo Cõsultori difficultatas vr, naз cũ octo sint pdia que fuerũt Comitis Borsij simul, & sub vna cõfinatione inter illa sunt iste tres possiones, de qbus ex pte illustr. dñe Cõstantie Rãgone est accepta tenuta qbus dati sunt pticulares fines, put in rei vitate illos hñt qui oẽs fines sũt intra fines illaꝝ octo possionũ. Et qñ dr, ꝙ iste tres possiones sunt dñi Alexãdri a pinea dñe Lucretie malaspine, & dñi Caroli de stragis, istud ex pte dicte dñe Cõstantie nõ negat quantũ ptinet ad vsum quendaз, seu ius qđdã vtile qđ in eis hñt, qꝛ pdicti sunt singulis annis recepturi certũ qd donec pdicte possiones, vt ita dixerim, franchent oblata eis illa sũma q̃ pdicti soluerũt. Sed tñ dr, ꝙ ius directũ spectat ad magnificũ comitẽ Herculẽ successorẽ comitis Borsij, & p iure ꝙ pdictus mag. comes Hercules hз dr accepta tenuta absq̃ preiudicio pdictoꝝ vel vlterius cuiuscũq; ius aliqd anterius in eis hñtis. ¶ Et bene discurrẽdo ꝓcessuз neduũ nõ inuenio sup hoc fieri difficultatẽ, sed sp psupponi ꝙ tales possiones sunt in tenutaз accepte, & hoc ab vtraq̃ pte. ¶ Vez est, ꝙ ex pte rei cõuẽti dr, qd si qd in. d. possionibus supest vltra iura pdictoꝝ dз seruari qbusdã dñabus Mariette, & Heleonore, & alijs qbusdã mulierib⁹ tanq̃ hñtib⁹ potiora iura quã hẽat illustr. d. Cõstãtia. ¶ Ex cuius pte sup hoc ẽ replicatũ in ꝓcessu, & qd iuris i eo sit nõ ẽ mee speculatõis, sз claris. dñi Cõsul. ad cui⁹ correctionẽ h̃ ꝓ iustitie tutamine scripsisse placuit cetera suppleat eminẽs doctri. ipsi⁹ cui me plurimũ cõmẽdo.

Socinus nepos Padue. 1519.

CASVS

¶ Cõsuluit excell. do. Frã. curtius iter mag. Gãbaros Brixien. patruũ. s. & filios fris als nepotes, ꝙ in quadã diuisione iter eos fcã murus qdã coherẽs curie ptis meridiane assignate nepotib⁹, & p quẽ murũ diuidit illa ps curie a via publica specter ad ipsos nepotes. Nõ obstãte, ꝙ de eo i diuisiõe nõ fiat exp̃ssa mẽtio, & nõ obstãte ẽt, ꝙ dicat, ꝙ totũ residuũ sediminis, & melioramẽtũ spectet ad ptẽ septẽtrionaleз, & hoc ex eo qꝛ murus ille in nullo parti septẽtrionali seruire põt, ad meridiane sic, & iõ cõueniẽs est, vt eaз ptem sequat, qm semp in dubio dз fieri interpretatio respectu cõueniẽtie argn. notatorum per Soci. in. l. i. iiij. nota. ff. de reb. dub. ¶ Allat ẽt not. p Bar. i. l. sp in stipu. ff. d reg. iur. vbi dicit ꝙ vbũ dubiũ declarat ex qualitate precij, & sic inspici dз, qđ est cõueniẽs.

¶ Tertio

¶ Tertio alleg. l. patronus. §. sempronio. & quod ibi dicit Bart. in. ij. sũma. de leg. iij. & ẽt in doctri. sua Bar. ibi, dũ declarat ꝙ di ctio vsq; ponit͛ aliq̃n inclusiue ↄtra nãm suam pp cõiecturas &c. ¶ Ad qd ẽt alleg. Are. in ↄsi. vj. col. pe. ¶ Dicit ẽt ꝙ isti nepotes non dẽnt ꝓhiberi vti illo muro faciẽdo in eo portã, vel aliter, q2 id cu3 nullũ incõmodũ afferat patruo dr̃ fieri posse, alias ad emu lationẽ fieret prohibitio, qd non est admittendũ, arg. no. per Cy. Ray. & Saly. in. l. altius. C. de ser. & aqua. & per Ang. & Pau. de ca. in. l. cũ eo. ff. de ser. vrb. pred. & Jmo. in. l. si in fundo. ff. d aqua plu. arcẽ. ¶ Ad qd etia3 adduxit no. per Bal. in. l. i. pe. q. C. qui test. fac. pos. & per Bar. in. l. cũ allegas. vbi ẽt Mod. C. ne fis. vel resp. q̃tenus dñt ꝙ fr̃ de pte sua nõ dispõit ad emulatio. alterius.

SVMMARIVM

¶ Tractat de quoda3 pariete, cui parti cedat, si de eo in diuisio ne non sit specialis mentio.

¶ Et diuisio d3 semp interpretari iuxta ↄuenientiã, & ↄdecentiã.

¶ Et quis potest facere quod sibi prodest, & a'teri non nocet.

1. Edificium solum sequitur, & domino soli cedit.
2. Edificium cum solo transit, etiam si tradatur solum sine edificio.
3. Edificium natura solo coheret.
   Etiam si sit edificium sine calce fabricatum.
4. Solo vendito, murus etiã siccus in eo existens venditioni cedit.
5. Diuisio in dubio intelligitur facta iuxta decentiam, vt ↄuenien tiam quandam, vc3 vt res non cõsiderate, de qbus non fit men tio, intelligantur assignate illi parti, cui conueniunt.
6. Ex quantitate, & conuenientia precij cognoscitur quid in vendi tione contineatur.
7. Domo legata, vel vẽdita, q̃n cedat ortus legato, vel venditioni.
8. Res in diuisione cedit illi parti ex qua sequitur equalitas por tionis inter fratres.
9. Clausula generalis declaratur a qualitate casuum expressorum.
   Clausula generalis sequens aliqua specialiter expressa restringi tur ad ea que sunt similia expressis.
10. Qualitas circa vnum adiecta, dicitur ad omnia referri in eadem oratione posita per copulam.
11. Interpretatio semper debet fieri, ne a sapientibus reprehẽdatur.
12. Edificare quis libere potest in re sua, vsq; ad celum.
13. Prohibere quis non potest, ne stercus per fundum suum fera3, aut iter faciam, si ei non sim damno.
14. Pati quis debet fieri in suo, quod sibi non nocet.
15. Facere quis debet, quod alteri prodest, & sibi non nocet.

CONSILIVM LXXVI

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, & iustitie. ¶ Quatenus dubitatur in presenti ↄsultatione, vtrũ murus, de quo agitur dicat͛ esse de parte meridionali, saltẽ vt filij. q. ma gnifici comitis Joã. galeazij de gãbara, ad quos illa pars meridionalis puenit in diuisione, quã cu3 magnifico co mite Jo. fran. eoꝝ patruo fecerunt, pñt eo vti ad ꝓpriu3 eoꝝ cõ modũ. Uiso pũcto, eoq; cũ alijs ↄsiderãdis bene ↄsideratis, pla cet mihi ↄclusio firmata per clarissi. do. Consultorẽ mihi patrem boñ. vt. s. isti filij magnifici. q. comitis Jo. galeazij nullo mõ pro hiberi possint pariete, vel muro predicto vti faciendo ibidẽ por tã, vel aliter, vt eis visum fuerit ad cõmodu3 eoꝝ, & habitationis predicte partis meridionalis, & istud põt procedere duplici fun damẽto quolibet per se principaliter ↄsiderato. ¶ Primo nãq; dici põt ꝙ iste paries pleno iure ad istos filios ptineat, merito er go tanq̃ de re ꝓpria debent posse ad libitũ disponere. ¶ 1 † Illud aũt primo probat͛, q2 cu3 locus vbi situs est sine ↄtrouersia sit isto rũ filioꝝ, tanq̃ de pte meridionali, seq̃tur ꝙ eorũdem d3 esse ipse paries per tritã illam regulã, ꝙ edificiũ sequit͛ solu3, & dño soli ce dit. l. ij. C. de rei vẽdic. & l. qui domũ. ff. ad. l. aql. cũ simil. vt tradit 2 Alex. in. l. i. §. nũc videamus. ff. de no. oper. nũc. ¶ † Que regula adeo vera est, ꝙ si qs dixerit in traditione soli se tradere sine edi ficio nihil ꝓficit, quin ẽt edificiũ transeat, vt est tex. in terminis in. 3 l. obligationũ fere. §. placet. ff. de ac. & obl. † & rõ est ex ṽbis illius tex. q2 edificiũ natura solo coheret, & hinc est qd dicit iuriscõ. in. l. fi. ff. de supfi. ꝙ ciuili, & nãli iure eius dr̃ esse superficies, cuius est so lũ. ¶ Et adeo ẽt hec regula obseruat͛, vt procedat ẽt si sine calce edificatũ eẽt, quo casu dici solet murus siccus, ꝓut de hoc est tex. cũ gl. ij. & ibi ita põderat Bal. in. l. si precario. ff. cõia pred. & ibi ẽt

4 pro hoc exclamat Pau. de ca. † Et id ẽm Bal. ibi, si vẽdis mihi solũ, in quo sit murus ẽt sine calce ↄfectus ille murus venditioni cedet, & tu nõ poteris eũ inde tollere, & hãc decis. Bal. refert, & se quit͛ Alex. in. d. §. nunc videamus. in fi. que oia plurimũ faciunt 5 ad propositũ nostrũ, vt qsq; per se intelliget. ¶ † Scdo illud ide3 ostendit͛ ex alio, q2. s. diuisio predicta d3 in dubio intelligi facta iu xta ↄdecentiam, & ↄuenientiã quandã hoc est dicere, ꝙ res parti culares, & de per se non ↄsiderande, & de qbus in diuisione nõ fit expressa mẽtio intelligant͛ assignate illi parti, cui ↄueniunt, cui ser uiũt, & cui a quolibet bono viro assignarent͛, & non illi cui, nec con neniũt, nec in aliquo seruire pñt, & per ↄñs iste paries qui per se ↄsiderandus nõ est parti meridiane, cui oino ↄuenit, & seruire põt d3 dici assignatus, non aũt parti septẽtrionali, cui nec ↄuenit, nec in aliquo seruire põt, tã & si verba diuisionis expresse hũc sensum 6 nõ haberent, & ad hoc tendũt fere oia alleg. s. per clariss. Consul torem, ad quẽ me remitto. ¶ † Et quatenus alleg. illud de quan titate, & ↄuenientia precij, vt. s. ex ea cognoscat͛, quid in venditio ne ↄtineatur, adde doctri. Bar. in. l. patronus. §. i. de le. iij. & An ge. in. l. quicq̃d astringende. ff. de ver. ob. ¶ Ad qd tertio loco fa cit, qd voluit Jo. and. in. c. raynucius. de testa. & Bart. per illum 7 tex. in. l. predijs. §. balneas. & §. seq. ff. de leg. iij. † dũ in effectu vo lunt, ꝙ vendita, vel legata domo ẽt hortus cedat legato, vel ven ditioni si ad eũ per domũ erat aditus, & sic domui seruiebat, l3 in dispõne de horto nõ sit facta mẽtio, & ita ẽt voluit Alex. in con si. xxv. ↄsideratis verbis. iiij. volu. ita. n. in casu nostro dõm est, ꝙ ↄcessa, & assignata illa parte curie, cui iste paries seruit, dicatur ẽt 8 ipse paries assignatus, l3 de eo nõ sit expressa mẽtio facta. ¶ † Fa cit ẽt ꝙ dicit Alexã. in. d. ↄsi. xxv. in fi. dũ vult ꝙ curia quedã, de qua in casu illo allegabat͛, cui. s. in diuisione, inter fratres facta ce deret vni parti, dicat͛ illi cedere si ex eo talis ps non efficiat͛ melio ris ↄditionis alia parte ad fratrẽ pertinente, sed potius ex tali cu ria illi pti cedẽte, seq̃tur equalitas portionis inter fratres, vt per eum, sic ergo in ꝓposito nostro dõm est de isto pariete, vt. s. cedat parti meridiana, & sequat͛ curia3 cui seruit, attento ꝙ ex hoc ma gis inducit͛ equalitas, & ↄuenientia portionum, q̃s cõ, prout mihi in facto presupponit͛. ¶ Nec ↄclusioni predicte ob. ꝙ in diuisio ne dr̃. tutto el resto del sedume, & melioramenti &c. si applica a la parte di mõte, que est ps septẽtrionalis, & spectat ad predictũ ma gnificũ comitẽ Jo. frãc. qm̃ vt ẽt dixit clariss. Cõsultor paries, de quo agit͛ non põt dici cõprehensus pp indecentiã, & inconuenien tiã, que inde sequeret͛, vt ex predictis ↄstat. ¶ Et preterea ẽt vl tra eũ dico, ꝙ ex quo. d. paries non seruit ad aliq̃d particulare, non vr̃ ꝙ sub verbo melioramentoꝝ ↄtinuat͛ saltem ex ṽosimili intẽtione diuidentis, illud. n. ex eius mente vr̃ debere dici melio ramentũ, qd est alicui vsui particulari applicatũ, & hoc satis pro bari vr̃ attenta qualitate expressoꝝ melioramentoꝝ in. d. diuisio ne, & caplo predicto, du3 dr̃, canoua ponte ṽso lara con la colum baria, & altri melioramẽti. Canoua etenı3 pone, & colũbaria par ticularẽ vsum, & cõmoditatẽ hoiu3 ↄtinent, sic ergo vr̃ ꝙ debeant ↄsiderari alia melioramẽta sub illa ↄnalitate inclusa, argu. c. q ad 9 agendũ. cu3 ibi traditis per doc. de ꝓcur. lib. vj. in eo, † qd ibi pro bat͛ clausula3 ↄnalem declarari a qualitate casuum expressoꝝ, sic ergo vr̃ ꝙ debeat exponi, & alia melioramẽta. s. similia expressis, semp. n. dici solet ꝙ clausula ↄnalis seq̃ẽs aliqua spãliter expres sa restringit͛ ad ea que sunt similia expssis, vt in. c. sedes. vbi Ab bas, & Mod. late tradũt, de rescri. & per Jas. in. l. si ↄuenerit. col. pe. ff. de iur. om. iudi. ṽ. scdo intellige. ¶ Preterea ꝙ iste paries non includat͛ in illis verbis, & alia melioramenta, suadet͛ q2 talia verba vñr importare tm̃ ea melioramenta, que sunt circa pte3 se ptẽtrionalem versus arã, vt verba sonare vñr, dum dr̃ verso lara. vt sic illa qualitas respiciat oia ibi descripta iuxta tradita per do cto. in. l. seie. §. gaio. ff. de fun. instru. & tradit Alex. in ↄsi. c. visa in 10 quisitione. i. col. vj. vol. † dũ dñt ꝙ qualitas circa vnũ adiecta dr̃ ad oia referri in eadẽ oratiõe posita per copulã, vt per eos, & ma xime hoc vr̃ dõm, q2 illud caplm sequitur imediate post aliud, in quo disponit͛ de re existẽte circa illã parte3 septẽtrionalẽ, prius. n. incepit parti istoꝝ filioꝝ assignare, que sunt a meridie, & postea as signat͛ dimidiũ granarij, qd est circa pte3 septẽtrionale3, vñ cũ se quit͛ imediate tuttol resto &c. fit ṽosimili ꝙ tm̃ intendit loq respe ctu illius loci circa septẽtrionẽ, sic ergo per locũ a verosimili dõm est, iuxta. l. nõ est verosimile. ff. ꝙ me. cã. & c. sollicite. de resti. spol. facit. l. tale pactũ. §. fi. cũ ibi no. per gl. & doc. ff. de pac. ¶ Demũ predicta interpretatio, vt. s. iste paries non ↄtineat͛ sub illa ↄnali tate alioꝝ melioramentoꝝ, sed dicat͛ ↄcessus pti meridiane, sua det͛, q2 si secus diceremus potuisset illa diuisio tanq̃ incõueniens 11 a sapiẽtibus, & merito reprehendi, qd in iure nõ tolerat͛, † semper

enim dz fieri interpretatio, ne a sapientibus possit dispositio repre hēdi, ar. l. saluius aristo. ff. de leg. prestā. quā. l. sepe Bal. in ɔsi. so lebat ad hoc alleg. vt inqt Cor. in ɔs. lxxxv. plura dubia. ij. col. iij. vol. ⁊ in ɔsil. xliij. deueniendo ad primū. ij. col. iiij. vol. ¶ Si igit, vt ex predictis ɔstat, paries de quo agit, dr̄ pertinere ad istos fi lios comitis Jo. galeazij, sequtur q̄ in eo tanq̄ in re ppria pn̄t fa cere portā, vel aliter eo vti, s̄m q̄d eis visuz fuerit, cū rei sue qs sit

12 bonus moderator, ⁊ arbiter. l. in re mādata. C. mā. † ⁊ tunc dr̄ q̄ in re sua qlibet pōt vsq̄ ad celū libere edificare. l. fi. in fi. princ. ff. de ser. tit. gnāli. ⁊ l. altius. cū ɔcor. ibi per gl. adductis. C. de ser. ⁊ aqua. ⁊ hoc sit primū fundamentū principale. ¶ Scdo principa liter idē pbat, posito q̄ xba diuisionis nō importarēt, vt iste pa ries sit ptis meridiane, lz h̄ sit falsuz ꝫ pdicta, nā dico q̄ dn̄i par tis meridiane, ⁊ sic filij predicti comitis Joā. galeazij potuerūt in eo facere portā, vel aliter eo vti ad ppriuz cōmodū presupposito (put mihi in facto narrat) q̄ talis vsus in nullo preiudicare pos

13 sit comiti Jo. frāc. eoꝝ patruo, si q̄d ius hēret in tali pariete. † Et pro hoc vr̄ bo. text. in. l. fi. §. si stercus. ff. q̄d vi aut clā. vbi clare dr̄ q̄ qs non pōt me phibere, ne stercus per fundū suū ferā, aut iter faciā, ⁊ ei nihil dāni sim facturus, put labeo iurisconf. dixit, cuius snīa ibi approbat, lz trebatius ɔ̄ senserit. ¶ Et lz ibi gl. videat ali

14 ter sentire, tn̄ vr̄ describere clara xba illius tex. ¶ † Pro hoc ēt scdo facit. l. in creditore. ff. de euic. iūctis no. ibi per gl. ⁊ doc. dixit eniz ibi gl. inter cetera, q̄ qs dz pati fieri in suo q̄d sibi nō nocet, ⁊ alij pdest, alle. l. in sūma. §. itē varus. in fi. ff. de aqua plu. arcē. vbi tex. satis pbat, in x. q̄d factuz qdez mihi pdesse pōt ipsi aūt nihil nociturū est ⁊c. vn̄ in pposito esto q̄ comes Jo. frā. ius aliqd ha beret in. d. pariete, nō tn̄ pōt impedire istos filios fratris eius illo pariete vti, cū talis vsus sit illi maxime vtilis, ⁊ ipsi in nullo sit no

15 citurus. ¶ † Ad q̄d ēt facit. l. ij. in prin. x. nec cogit. ff. sol. mat. ⁊ q̄d ibi no. gl. Bar. ⁊ alij, dū gnāliter dn̄t, q̄ qs dz facere q̄d alteri pdest, ⁊ sibi nocere nō pōt. ¶ Faciūt ēt que nouissimo loco dixit clariss. Cōsultor, q̄ nō dz qs audiri, qn̄ vult facere ēt in suo aliqd ad emulationē, ⁊ dānuz alterius, vt per eū. ¶ Si igit qs ēt in suo nō pōt qd ad solū dānuz alterius facere, itē non pōt phibere, ne qs re illa vtat ad ppriū cōmodū, si nullū ei dānuz inferat, minus in pposito nostro poterit magnificus comes Jo. frācis. impedire istos filios magnifi. comitis Jo. galeazij vti. d. pariete ad eoꝝ vti litatē, cū ipsius nulluz sit dānuz, ex quo iste paries, vel dr̄ eoꝝ, vt supra fuit ɔclusum, vel saltē in dubio est cuius sit. Cōsentio itaq̄ ɔclusioni. s. per clarissi. Cōsultorē firmate, ⁊ ita iuris esse dico ⁊c.

Maria. Soci. iunior Padue. 1530.

SVMMARIVM

¶ Bona relicta filiosa. a patruo, an dicatur profectitia.
¶ Et an aduentitia publicentur confiscatis bonis filijffa. etiam quando vsufructus non esset patris.

1 Bona relicta per patruū nepoti existente in patris potestate, an sint profectitia, vel aduentitia, quo ad patrem, ⁊. ɉ. nu. 4.
2 Quid de bonis relictis nepoti ab auo paterno.
3 Opinio glose in. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acquirenda he reditate, an sit vera.
5 Bona relicta filiosa. qn̄ dicantur patris contemplatione relicta.
6 Bona pfectitia non censent ɔfiscata per ɔfiscationē bonoꝝ filij.
7 Bonis publicatis patrifamil. venit proprietas, licet vsufructus sit alterius.
8 Bonis filij publicatis peculium aduentitium non censetur publi catum, quando patri debetur vsufructus.
9 Quid si patri non queratur vsufructus, sed filius sit plene domi nus, ⁊ nume. sequen.
10 Filiussamil. non potest testari de peculio aduentitio, in quo pater non habet vsufructum.
11 Bona alienari prohibita per viam testamenti non veniūt in con fiscatione bonorum.
12 Bonis patris publicatis, non venit peculium profectitium ad eum plene spectans.
13 Bonis filijffam. publicatis, an veniat peculium aduentitium, in quo patri non prohibetur vsufructus, tn̄ de presenti non ha bet, q̄ alteri est relictus, potest inde pater illum acqrere vsum fructum per mortem vsufructuarij, ⁊ concludit q̄ tale peculiuz non venit in publicationem bonorum.
14 Filiusfa. ēt si non delinquat non pōt sine patris consensu alienare peculiū, in quo pater non habet vsufructū, sed sperat habere.
15 Dictio taxatiua casus similes non excludit.

CONSILIVM LXXVII

Dirigat Dn̄s verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Jā qnq̄, vel. vj. mēsibus elapsis (si bn̄ memini) per curiā illustr. Marchio nis Mātue dn̄i mei obseruan. cū maxima mode stia reqsitus fui, vt in fauorē curie, ⁊ camere fisca lis aduersus istos de Catabenis ɔsulerē, si iustitia pateret. ¶ Et q̄ tūc absolute visuz fuit iustitie nō esse ɔsonū bona, de qbus age bat eē ɔfiscata, seu publicata abstinui a ɔsulēdo ratus, nō minus q̄ si ɔsuluissem illustr. do. Marchioni me satisfecisse, cū ipse ob eius integritatē, ⁊ animi sinceritatē in iustitie obseruātiā, nil aliđ, q̄ q̄ iustitia ipa exposceret. pergreret. ¶ Nūc aūt cū a mag. do. Ludouico de catabenis, cū eadē modestia reqrar in eadē opin. persistēs pro iustitie obseruātia nō duxi denegandā in pn̄ti cā sen tentiā meā, quapp arbitror itrepide bona, que Nic. marie, ⁊ Ca tabeno filijs, ⁊ in ptāte ɔstitutis predicti dn̄i Ludo. relicta fuerūt a. q. do. Frācis. eoꝝ patruo nō venire in publicationē, seu ɔfisca tionē factā de bonis predictoꝝ Nic. marie, ⁊ Catabeni, put ple nissime ɔcludit per claris. do. Nic. alipzā. mihi vti frēm hon. ⁊ in suis alle. ⁊ ēt per excel. iuriscō. ⁊ mihi pře semp obseruan. d. Ca

1 rol. ruy. in eius ɔsil. ¶ † Et prio ista ɔclus. vr̄ pbari, qm̄ bona pre dicta vn̄r indicāda potius pfectitia, q̄ aduētitia, attēto q̄ predi cti Nic. maria, ⁊ Catabenus ea habuerūt a frē patris eoꝝ, ⁊ ita de hoc vr̄ tex. in. l. s̄z ⁊ si plures. §. in arrogato. ff. de vul. ⁊ pup. ibi arrogatoris amicus, vel cognatus. ⁊ ita ex illo tex. no. ibi Bart. ⁊ alij doc. maxime Jas. in. ij. col. x. vlti. diligēter no. ¶ Et lz in ɔ̄ riū videat, q̄d post gl. tradūt doct. in. l. qui in aliena. §. interdū. ff.

2 de acq. her. † tn̄ vr̄ posse rn̄deri, prio q̄ illud pcedit in relictis ne poti ab auo pr̄no, vt. s. dicant aduētitia, quo ad patrē, nos aūt lo quimur in relictis a patruo, ⁊ rō dr̄e ɔsiderari pōt, q̄ qn̄ auus te stat p validitate testi hz necesse filiū instituere saltē in lrīma, ⁊ sic in testō de filio in eū disponēdo meminisse dr̄, quo posito si qd pti culariter nepoti relinquat, nō vr̄ habuisse aiuz, vt illud filio suo, ⁊ patri illius nepotis qrat, cū sepauerit ab eo, de quo in ipm dispo suit, ar. l. cū pretor. in prin. ff. de iudi. q̄d nō ɔsiderat qn̄ disponēs est trāsuersalis, ⁊ talis qui nec tenet disponere, nec qcq̄ disposuit in psonā patris eius cui bona religt, put est casus noster, nā dn̄s Frāc. testōr, nec tenebat disponere, nec ēt expresse disposuit de bo nis suis in psonā do. Ludo. pris istoꝝ Nic. marie, ⁊ Catabeni, vn̄ simplr̄ disponēdo in ipsos vr̄ ɔtēplatione frīs sui illoꝝ patris disposuisse, ⁊ hoc mō defendet simplex, ⁊ gnālis dcis. d. §. in arro

3 gato. ¶ † Uel scdo rn̄deri pōt, q̄ imo opi. gl. in. d. §. interdū. non vr̄ vera, put vr̄ ɔ̄ eam loquēdo in dubio tenuisse Bart. in. l. dedit dotē. ff. de col. bo. ⁊ in auc. ex testō. C. de secūd. nup. ⁊ ita ēt tenuit insignis do. Jo. de riccis in quodā ɔsi. inci. ad istud dubiū. q̄d re perit inter ɔsil. Ang. nu. lxxviij. q̄d ibi in seq. ɔsil. subscribēdo ipe Ang. cōprobauit, ⁊ idē vr̄ velle Alex. in ɔsi. clxxv. ɔtingit dubi tari. ij. col. in. vj. vo. ¶ Et maxime hoc vr̄ verū ex terminos. d. §. interdū. put ibi voluit Jmo. ⁊ sequi videt Alex. in. d. ɔsil. clxxv.

4 ¶ † Uel ⁊ tertio, ⁊ de plano rn̄deri pōt, q̄ illud pcedit qn̄ ɔiectu ra aliqua in ɔ̄riū nō existeret, q̄ esto q̄ in dubio filia relicta dican tur aduētitia, put multi tenuerūt, vt p Alex. in ɔsi. cxxxviij. pōde ratis his. in pn̄. v. vol. in. d. §. interdū. ⁊ in. d. §. in arrogato. illud tn̄ pcedit, nisi aliquo mō ɔ̄ria volūtas disponētis ostēdat saltez per ɔiecturas, put dicit alex. in. d. §. in arrogato. ⁊ sentit ēt in. d. ɔsi. cxxxviij. cū dicat illā opi. q̄ dicant aduētitia hēre locū in du bio, q̄ psumunt relicta fcā pp merita eius, cui relinquunt p. l. nec adiecit. ff. p so. sed dico in pposito q̄ satis ɔstat Frā. testōrez solū habuisse respectū ad psonā. d. Lud. ⁊ eius ɔtēplatiōe dr̄ reliqsse

5 eius filijs, igit dēnt talia relicta iudicari pfectitia. † Hoc aūt ostē dit, q̄ isti Nic. maria, ⁊ Catabe. nō sūt in testō noiati, nisi sub ap pellatiuo noie. s. filioꝝ. d. Lud. ex quo resultet in iure clara ɔclus. q̄ ipsius. d. Lud. ɔtēplatione dn̄r bona, de qbus agit relicta, iu xta. l. cū aliqs. cū ibi no. p doc. C. d iu. dli. ¶ Et hoc euidētius in casu nr̄o ostēdit, q̄ testōr vocauit sub vno appellatiuo noie filios frīz suoꝝ eoꝝ noia exprimēdo, vcz. d. Lud. Alex. ⁊ Jo. frāc. sen tiēs, tā de futuris, ⁊ nascituris, quā de pn̄tib⁹, cū sit q̄ tūc Alex. ⁊ Jo. frāc. nō hērent filios. ¶ Et lz ēt postea nō habuerint, tn̄ po terāt hēre, ⁊ dicerent vocati vna cū filijs. d. Lud. vn̄ cū in eiusmo di relictis testōr senserit ēt de his, q tūc nō erāt, ⁊ in quos nō po terat cadere aliqua affectio, sequtur q̄ nō dn̄r facta ipsoꝝ ɔtēpla tione, sed frīz testōris, quos ppriо noie nūcupauit, ⁊ in terminis hāc rōnē ɔsiderat. d. Jo. de riccis in pdicto eius ɔsil. ¶ Et lz isti Nic. maria, ⁊ Cataben. eēnt tūc nati, tn̄ idē de eis est dōm, tn̄ q̄ nō fuerūt noiati, tn̄ ēt q̄ sub vna determinatōe fuerūt vocati, cuz

alijs si

alijs si nascerent, vñ dēnt eadē iuris cēsura, et pariter determinari sup reg.l.iā ħ iure.cū si.ff.ð vul.et pup. ¶ Probat ēt q testõr nō ad filios frūz, s3 ad ipsos frēs dr̄ hūisse respectū, q2 filios frūz vocauit i stirpes, et nō in capita, q pfecto nō fuisset, si simplr̄ 9templatiōe.d.filiorū eos vocasset, q2 tūc quēl3 virilr̄, et p capita vocasset, 6 et ista tertia rñsio i pposito nr̄o, ni fallor va, et falis ē. ¶ † Et stāte mō ista 9clus. q talia relicta dicant pfectitia, expeditissimū est q nō veniūt in 9fiscationē bonorū pdci Nic.marie, et Catabeni, cū ipsa tanq pfectitia spectarēt ad.d.Lud.eorū prēz, et ð ħ est clara, et idubitata doc.cōis opi.i.l.si finita.§.si de vectigalib⁹.ff.ð dā.in fec. ¶ Scđo pncipa.pbat 9clu.pposita, q2 esto sine piudicio veritatis, q talia relicta dicant aduētitia, et sic pdci Nico. maria, et Catabe.dicerēt hūisse nudā ipsorū pprietatē, adhuc tñ 9cludeñ. est i casu nr̄o, q nullo mō cōprehēdunt in tali 9fiscatōe, put ēt excel. Cōsultor, et clarif.aduocatus, 9cludūt q ambo adeo copiose, et iuridice oia discusserūt, vt nullus addit. locus videat relictus. ¶ Et ex plib⁹ p eos adductis, q oia recte, et iuridice 9cludūt plurimū mihi pl3 pmū fundamētū clariss.aduocati, qđ ve est reale, et pōit gladiū ad radices pñtis difficultatis, ð q ad dcā p eū me remito, q optie loqt, et ita ēt i alijs satis eēt simplr̄ dcā sua, et excell. Cōsultoris approbare. ¶ S3 vt mihi satisfaciēdo rē aptius de 7 mōstrē aliq subijciā, et dico q 9siderādi sūt aliq casus. ¶ † Primus sit, qñ prf̄a.h3 pprietatē, et alius h3 vsūfru.tūc si bōa eius publicant, pōt dici q ēt illa pprietas publicet, cū de ca oi respcū, et libere potuerit disponē, et ad ħ fac.l.si postulauerit.§.iubet.ff.ad leg.iul.ð adult. et nō est casus nr̄, q2 isti Nic.maria, et Catabe. nō 8 sūt p̄ressa.s3 in ptāte.d.Lud.prīs eorū. ¶ † Scđs sit casus, qñ filiussa.h3 pecul.aduētitiū, et prī de pñti est qsitus vsufru. et iste casus nō h3 dubiū, q2 publicatis bōis filij tale peculiū nō publicat, vt p bar. et oēs i.d.§.si de vectigalib⁹.cū 9cor. vt scribit Curt. in 9s.lix.dux philippus.col.x.v.venio ad scđm. s3 nec iste est casus nr̄, q2 i casu nr̄o prī de pñti.i.tpe 9fiscatōis nō erat qsitus vsufru. 9 ¶ † Tertius casus sit, qñ prī pbibet vsufruc.iup auct. excipit.C. de bo.q lib. et tūc pōt dubitari, an publicatis bonis filij tale peculiū veniat i publicatōez, et l3 p pte affirmatiua faciat, q2 filius tūc dr̄ plene dñs, et pōt alienare, et prī non dr̄ qsitū ius aliqđ. Attñ ēt 10 eo casu pōt teneri ps negatiua, † attēto q filius nō pōt de tali peculio testari, iup.l.pe.cū ibi traditis p doc.C.q testa.fac.pos. et sic nō pōt tale peculiū trāsferri ad exneos hr̄des, nā ex eo seqt q nō venit i publicatiōnē bonorū, iup.l.iura.cū ibi no.p bar. et alios.ff. de bo.lib. et ita p istud fundamētū plura 9gerēs, 9cludit excellē. Ruy.i suo 9s.in scđo pncipa.fundamēto. ¶ Ad qđ vltra eū allego patruū, et do.meū Soc.i 9s.cxxj.pmittēda est.iiij.col.v.tertia 11 rō.iiij.vol. † vbi apte 9cludit q phibita alienatiōe p viā testi bona nō veniūt i 9fiscatiōnē, vt p eū. Pro ista opi. ēt facit.l.iij.C.ð bo.pscri.pōderādo illā dictiōnē negatiuā, nec, put ēt idē Cōsultor, et clariss. aduocatus 9siderāt, l3 nō ita distincte applicent ad istū casuz, nec ob.rñsio quā aliq tradūt, q illud pcedit in castrēsi peculio, qđ spāli iure ad filiū ptinet, put ēt memini vidisse rñderi per aduocatū fiscalē.qm̄ ista rñsio vr̄ facē i 9riū, q2 rr̄a est, q facilius tollunt ea, q spāliter 9cedunt, quā q iure cōi.l.eius militis.§.militia missus.ff.ð mili.test.si g̃ castrēse peculiū nō publicat, ð q filius libere testari pōt, et q h3 de iure spāli min⁹ publicabit aduētitiū, ēt q prī nō possit qri vsufruc.cū de eo filius nō testet, et illō 12 bēat de iure cōi, auc.multo magis.C.de sac.san.ec. ¶ † Facit ēt, q2 videmus q peculiū pfectitiū plene spectat ad prēz, et de eo libere pōt disponē, et tñ publicatis bonis prīs nō publicat.l.iij.§.s3 vtrū.ff.de mino. et tradit in.d.§.si de vectigalib⁹.sic g̃, et fortius nō d3 publicari aduētitiū publicatis bonis filij, cū vt dixi de eo testari nō possit. Et l3 ista opi.satis pbabilis videat p pdicta, eā tñ nō pono p 9stāti, nec alr̄ de eius vitate discutio, q2 nō est neciuz, cū et iste nō sit casus nr̄, q2 testōr nō phibuit vsūfruc.acqri do.Lu 13 do.prī istorū Nic.marie, et Catabe. ¶ † Quartus, et vlt.casus sit, qñ prī nō pbibet vsufruc.tñ cū pr̄ de pñti nō h3, q2 alteri p testatorē relict⁹ est, put ē pprie casus nr̄, i q vsūfruc.testōr reliqt mag. do.Leonelle eius vxori.pōt tñ pr̄, et sic i casu nr̄o do.Lud.acqrere vsūfruc.si 9tingat do.Leonellā pdictā pdecedē, vel als pdictū vsūfru.dimittere, iup.§.finit.isti.de vsufru.nā tūc statī3 fcā ipsius vsūfru.9solidatōe cū pprietate acqret prī, velut de bonis aduentitijs filiorū, iup.l.cū op3.C.de bo.q li. et sic i pposito l3 do. Lud. de pñti vsūfruc.nō hēat, dr̄ tñ hēre ius aliqđ, et spe3 ad illū. ¶ Et isto casu reo sine dubio eēt, si i pcedēti casu teneremus peculiū illud nō publicari, i q pr̄ nullū ius, et nullā spe3 h3, minus.n.publicaret isto casu pp ius, et spe3 qđ, vel quā do.Ludo.h3, vt mō dixi. ¶ S3 tñ posito q i.iij.cāu peculiū illō publicaret adhuc i isto qr 14 to casu, et sic i casu nr̄o firmissime teneo peculiū nō publicari, † nam

nulli dubiū est, q isti Nic.maria, et Catabe. añ cōmissū3 delictu3 nō poterāt bona pdcā alienare ēt iter viuos absq prīs 9sensu pp predictū ius, et spe3 ad vsūfruc. q̃ ipse h3, vt est tex. in.l.fi.§.filijs aūt.C.ð bo.q lib.iūcta gl.i v.dūtaxat.i pn.dū vult q filius alienet, qñ prī, nec vsufru.nec qd aliud acqrit. ¶ Et l3 tex. dicat in qbus vsufruc.9stitutus est, tñ cū id fundet, ne prī piudicet d3 intelligi, vel re ipsa, vel spe, cū sp prī piudiciū fieri posset, et sic pp identitatē rōnis vtroq casu d3 eē idē ius.l.fi.C.ad.l.fal.cū vulg. put ēt dic.clariss.aduocatus i.v.car. ¶ Qui ēt pbat alr̄ pōderādo q filius nō remittit pignus, vt p gl. et saly.i.d.§.filijs aūt.de quo ad 15 eū me remitto, † et l3 ille tex.vtat taxatiua, dūtaxat, tñ nō dr̄ excludi casus filijs, et eadē rōne hñs, iup.l.ob ea.C.ð pd.min. ¶ Stāte mō ħ p firmo, q isti filij do.Lud.nō potuissent añ delictū alienare, seqt q nec deliquēdo pñt prī circa talia bona aliquo mō piudicare, et ita i 9fiscatiōnē nō veniūt, iup no.doctri.bar.in.l.impator.ff.ð fideicō.li.quā ibi, et alibi doc.cōiter sequunt, et tradit do. meus Soc.i.d.9s.cxxj.cū alijs adductis p excel.Cōsulēte, et istō fundamētū est i pposito plus q̃ clariss. ¶ Cui nō ob.q als vidi rñderi, v3 q imo illa spes ñ d3 attēdi, ex q pp 9dēnatiōnē filij isti pdūt iura ciuitatis, et tollit pria ptās, et iō nō vr̄ q de cetero possit amplius acqri ille vsufru.d.Lud.esto q illa do.Leonella pdecesserit, qm̄ de facili rñdet, q ħ pcederet qñ aliqd noui supueniret pdcis filijs, et nihil prī eorū pprius eēt acqsitū, q2 tūc ispiceret eorū 9ditio pñs.S3 in casu nr̄o nō sic est, q2 cū ista bona iā fuerit acqsita eis añ delictū, et statī3 ēt prī eorū ius illud, et spes, de q.s. acqsita fuerit, d3 ipsorū filiorū 9dō 9siderari añ cōmissū delictū. et hr̄ 9cludēdo, dico q i ħ pūcto, an bona aliq publicent p delictu3 9siderari d3, an deliquēs tpe delicti posset libere de eis dispone, an vo aliq rōne phibeat fauore alterius, ne.s.illi piudicet, q2 tūc nec p delictū qsi alienās poterit illi piudicare, s3 qđ volūt doc. in locis pdcis. ¶ Cū igit isti filij.d.Lud.tpe cōmissi dlicti nō potuerit ð.d.bonis dispone i prīs piudiciū, vt.s.est ostēsū, seqtur q deliquēdo ēt ei piudicare nō pñt, et 9ñr q talia bona nō veniunt publicāda, et ita per pdicta, et alia multa allegata p clariss. aduocatū, et excellentissimū Consultorem oino 9cludendum puto. L.B. Maria.Soci.iunior Padue.1530.

CASUS

¶ In locati.ð q agit iter cetera sic 9uētū fuit, itē ch̄ il locatore sia oblˡato 9seruare il 9ductor da guērre tēpeste, et rotto ð olio, et se p caso i dtti casi hauesse dāno ð piu ð duc.cc.ch̄ il locator sia oblˡato di qllo ch̄ sara dānificato ð piu di ricōpēsarlo, ma ch̄ il 9duct. sia oblˡato a notificar tal dāno in termie ð.viij.giorni da poi il dāno, et nō lo notificādo i.d.termie ch̄ piu il locator nō sia oblˡato. ¶ Cōtigit q flumē olei erupit, et ipsi 9ductori vltra.cc.duc.dānu3 dedit itolerabile, q viso.s.viij.dies fuit locatori fcā notificatio per 9ductorē iup formā 9uētiōis. ¶ Quib⁹ sic stātib⁹ qrit. ¶ Prio vtrū locator teneat ad restaurationē, et recōpēsationē dāni pdci. ¶ Scđo posito q teneat, qrit vtrū teneat isolidū, vl p aliq rata.

SUMMARIUM

¶ De pacto quodam, q locator teneatur, si conductor damnificetur.s.cc.ducatos, quomodo intelligi debeat.
¶ Utrū.s.habito respcū ad pēsionē, an ad fruct⁹ q pcipi possent.

1 Damni mentio si in aliquo contractu fiat de patrimonij diminutione intelligitur, vide.j.nume.22.
2 Damnum pati, et lucrum capere diuersa sunt.
3 Cōductori ob sterilitatē in hoc tm̄ pspicit, vt ei pensio pro rata remittatur, ne dānu3 patiat, non aūt vt ei detur lucrū cessans.
4 Promissio fcā p locatorē de dāno 9ducto.ð quo dāno itelligat.
5 Cōductor si paucos fructus pcipiat, si tñ deductis expēsis ascendunt ad debitā pensionem non d3 recompensari, vide.j.nu.31.
6 Remissio nō fit ex defectu vsufructus, puta vini, si alij fructus fuerunt recollecti, vide.j.nume.31.
7 Locatio legem summit a partium conuentione.
8 Conuentio q casus fortuiti ad locatorem pertineant, valet.
9 Uerba 9uentionu3 a vulgaribus prolata maxime in materna lingua debent intelligi, fm cōmunem, et vulgarem vsum loquēdi.
10 Idem in verbis statutorum. Idem in verbis testatorum.
11 Cōductor an dicatur pati dānum magnū statur vulgi opinioni.
12 Uerba conuentionū sic sunt accipienda, put accipi 9sueuerunt. Uerba contrahentium ex consuetudine interpretari debent.
13 Consuetudo est attendenda in materia restauri, et remissionis.
14 Damnum in iure consideratur etia3 alio respectu, q̃ diminutio

nis patrimonij realiter acquisiti.

15 In actione.l.aquilie.venit damnum spei corporis adherentis.
16 Fructuum deuastationes damna appellantur.
17 Partes creduntur voluisse quod verisimile est.
18 Contractus verba,prout verisimilius est capi debent.
19 Dispositio omnis ad possibilia aptanda est.
20 Promittens aliquem indénem conseruare,qui promisisse dicaᵗ.
21 Fruct⁹ si ob rupturā fluminis sint depditi,ꝑ rata pēsio diminuiᵗ.
23 Lucrum in esse deductum damno equiparatur.
24 Hereditas ɔiunctoꝝ delata,lꝫ realiter nō fuerit acqsita dr̄ debita.
25 Frumentū in herbis si deperdatur,dꝫ in casu suo dānuꝫ resarciri.
26 Qui in vno grauatur in alio releuari debet.
27 Conuentio partium ius commune tollit.
28 Partes id creduntur voluisse quod verba exprimunt.
29 Contrahentium mens semper attendi debet.
30 Compensationis natura,que sit.

CONSILIVM LXXVIII

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis,⁊ iustitie. ¶Uiso tenore instrī loca tiōis,⁊ bñ pspecta iportātia capti pdci prio aspe ctu anceps aliquātisp fui sup pñti ɔsultatione, ve rū postea mēte ɔbētiū intēsius ɔsiderata rē satis de iure aptā arbitror in fauorē ɔductoris,put clariss. aduocatus in suis alleg.ɔcludit. ¶Et vt h̄ oīa appeāt, capiēdo primā dubi tationē ꝑ eius igressu,psuppono ꝙ ꝟba illa ɔuētiōis vꝫ.Hauesse dāno de piu de duca.cc.⁊c.⁊ alia seq.vꝫ di qllo che sara dānifi cato de piu ⁊c.pñt intelligi duob⁹ modis. ¶Prio ꝙ tale dānuꝫ ɔtingat habito respcū ad pēsionē in ɔctu ꝑmissaꝫ,puta si.cccccc. aurei sint ꝑmissi,put sic eē audio,ꝙ ex pdījs locatis nō perciplat ɔductor,nisi duca.ccc.nā tūc dr̄ dānificatus habito respcū ad pē sionē in duc.ccc.⁊ sic locator isto casu.s.dānuꝫ.cc.oblatus tenere tur ad.c.duca.tm̄. ¶Scđo mō pñt.d.ꝟba intelligi simplr̄ nō ha bito respcū ad pēsionē,sꝫ ad fructus,⁊ vtilitates,q in pdījs loca tis erāt,⁊ ꝑ ipsuꝫ ɔductorē tūc pcipi potuissēt,nisi casus aliqs de cōprehēsis in ɔuentione interuenisset,⁊ ita in.d. fructib⁹ ɔducto rē dānificasset,vt.s.tūc si ꝙdo ɔductoris deteriorata fuerit, ⁊ dā nificata.s.cc.duca.locator teneaᵗ nō ɔsiderato,an ꝑmissa pensio percepta fuerit,vel ne. ¶Et si p̄ mō ꝟba h⁹ ɔuētiōis intelligant, certe locator ad aliqd nō tenebiᵗ in casu nr̄o,nisi ɔductor ita fue rit dānificatus,vt nō recepit ex fructib⁹,vsqꝫ ad.cccc.duca. ⁊ ita in fcō sit,put in allega.pdcis psupponiᵗ res caret oī difficultate. ¶Uerꝫ si pēsio ex fructib⁹ sit pcepta saltē.s.ducat.cccc.fm istuꝫ primū modū intelligēdi locator ad aliqd nō teneᵗ. ¶Sꝫ si scđo mō.d.ɔuētio itelligaᵗ bñ tenebiᵗ fꝫ pdcā. ¶Uidēdū igiᵗ est, qs modus itelligēdi ꝟior sit. ¶Et,pfecto nō ambigo ples eē,q pri mā ɔsiderationē credāt primū modū intelligēdi ꝑbabilē esse,⁊ se cūduꝫ ēt reiciēdū,put ⁊ mihi prima facie visuꝫ fuit, † nā cū in.d. ɔuētione fiat mētio de dāno,dꝫ intelligi ꝑprie,⁊ sic de diminutōe p̄rimonij,put dānuꝫ in iure ɔsideraᵗ,vt.l.ij.ff.de dā.infe. tūc.n.dr̄ qs dānū pati,cū eius p̄rimoniū diminuiᵗ,nō qn̄ aliqd nō acqrit, † vñ vulgo dici solet aliā,⁊ diuersaꝫ eē rōnē dānuꝫ pati,⁊ aliaꝫ lu crū nō cape,vt.l.fi.C.đ codicil.⁊.l.ꝑculus.in fi.cū ɔcor.ibi in gl. alle.ff.de dā.infe. ¶Hoc aūt in ꝑposito casu solū ɔtigere posset, fꝫ primū modū intelligēdi,qr cū ɔductor teneaᵗ noīe pēsiōis ad duc.cccccc.si ex pdījs locatis eos nō suscipit,ꝑprie dr̄ pati dānū in eo,qđ minus.d.cccccc.duca.suscipet,qr in eo p̄rimoniū suū di minueret,sꝫ si itegros.cccccc.aureos ex fructib⁹ pdioꝝ pcipet,lꝫ nō tm̄ pcipet,q̄tū alījs annis solebat,nō dr̄ in aliq pati dānū,sed potius nō facere lucrū,⁊ nouiter nō acqrere,q̄ valde differūt per pdcā,merito ḡ cū ɔuētio de dāno loquaᵗ,vr̄ fꝫ hūc primū modū intelligēda. ¶Cōprobaᵗ scđo loco ista opi.qr talis ɔuētio vr̄ fa cta gr̄a ɔseruādi ipsuꝫ ɔductorē indēnē a locatiōe vltra duc.cc.si ɔtigerit in pdījs locatis sterilitas ex aliq̄ ex causis in ɔuētione ex pressis,⁊ vr̄ fcā in locū dispōnis iuris cōis,ꝑ quā in silib⁹ casibus ɔductori ɔsuliᵗ,⁊ q̄q̄ apud doc.in eo sint varie opi.qn̄ dicaᵗ ta lis sterilitas,vt ɔductori sit pspiciēdū,aliq.n.dicebāt id intelligen dū fꝫ vulgi opi.alij qn̄ nō pcipiᵗ ex fructib⁹ đductis eoꝝ expēsis, tm̄ ꝙ sufficit ad dimidiā pēsiōis,alij ēt dñt id eē qn̄ nō pcipiᵗ di midia ps eius,qđ pcipi ɔsueuit,⁊ alij ēt alr̄, put qnqꝫ opi.in h̄, ⁊ eaꝝ auctores,refert Cor.in ɔs.cxxviij.vr̄ p̄ aspectu.vij.col.ij. vo. varias ēt opi.refert,⁊ nouā addit Barb.i.c.ꝑp sterilitatē.iiij.co. de loca.⁊ ibi añ cū Jmo.refert sex opin.vt p eū. ¶† Tñ in h̄ oēs ɔcordāt,ꝙ i eo tm̄ pspiciᵗ ɔductori, vt ei pēsio ꝑ rata remittaᵗ, ne aꝉs dānū patiaᵗ,nō aūt vt ei deᵗ lucrū cessans,vt ꝑ illū tex.tra

dūt doc.i.d.c.ꝑp sterilitatē.in.l.lꝫ.C.lo.⁊ i.l.si vno.ff.lo. cū ɔcor. de qbus p Cor.vbi.s. ¶Nisi i vno casu qn̄.s.sterilitas careᵗ cul pa,⁊ fcō locatoris,vt elegāter tradit Alex.i ɔs.lxxxiiij. pōdera tis bis.i.col.vj.vol. Are.in ɔs.cxl.qr ɔsultatio.in pn̄.⁊ Cor.i cō si.xij.lꝫ diffuse.iij.col.iiij.vol.⁊ fuit dcm̄ bar.p illū text.i.l.si mer ces.§.culpe.ff.lo.⁊ i.l.cotē ferro.§.q maxios.ff.de pub. sicut ḡ de iure cōi,qn̄ ꝑp sterilitatē ɔductori ꝑspiciᵗ solū id fit respcū pēsio nis,⁊ ne ꝑprie dānū patiaᵗ,ita ēt vr̄ iterptādū istud pactū in eo, qđ vult.s.cc.duca.dānū restaurari,vt sic istud pactū recipiat iter pretationē a iure cōi,sicut aꝉs dicim⁹ de statutis,vt p doc.i.l.ij.C. de noxa.cū si.⁊ p ɔñs vr̄ ꝙ ꝟba h⁹ pacti solū recipiāt primū mo dū intelligēdi,de q̄.s.nō aūt scđꝫ. ¶†Tertio hāc opi.q̄si in termi nis nr̄is vr̄ firmare bal.i ɔs.clxxxij.locata fuit qdā posēio.i.col.i. vol.vbi vult ꝙ ꝑmissio in casu suo fcā p locatorē de dāno ɔducto ris nō ꝑcedit,neqꝫ intelligiᵗ respcū eius qđ ɔductor ex pdījs pci pere potuisset,⁊ sic nō ꝑcedit respcū cessantis lucri, sꝫ tm̄ respcū dāni ꝑprie sūpti,put dr̄ diminutio p̄rimonij,iux̄.d.l.ij.de dā.ife. ¶†Quarto accedat pdcis dcīs.Cor.in.d.ɔs.cxxviij.col.vij.ꝟs. ex aduerso aūt ⁊c.vbi đt ꝙ si ɔductor pcipiat paruā q̄titatē fru ctuū ēt.j.dimidiā eoꝝ q pcipi ɔsueuerāt,si tñ ipsi đductis expēsis ascēdūt ad q̄titatē đbite pēsiōis ñ dꝫ tūc i aliq recōpēsari ɔduc. ita.n.rō suadet,đt ipe cū ille ɔduc.ꝑp sterilit.re ipa magnū dānū nō patiaᵗ† Hoc idē vol.Calc.i ɔs.xxij.capio pmū dub.i.ij. ⁊.vj. col.ɔcludēs ꝙ ex đfectu vnius fruct⁹ puta vini ñ fit remissio mer cedis,si alij fruct⁹ fuerūt recollecti,sic ḡ vr̄ dđꝫ in casu nr̄o,posito sine veri pıudicio,ꝙ fruct⁹ p ɔductorē ɔcepti, seu eoꝝ estimatio ascēdat ad duc.cccccc.p pēsiōe debita,lꝫ plurimi fruct⁹ fuerit de perditi. ¶Hec sunt q pñtem ɔsultationē difficultare videbanᵗ. ¶Predcis tñ nō ob.in ꝑposito casu ɔriā opi. ꝑbabiliorē de iu re arbitror,vꝫ ꝙ imo ꝟba pdcē ɔuētiōis recipiāt intellm̄,fꝫ aliuꝫ modū itelligēdi.s.scđo loco positū,⁊ ɔñr ꝙ locator teneaᵗ ad oē dānū,ꝙ ɔductor.s.cc.duc.passus fuerit ex pdcā ruptura olei nul lo habito respcū ad pēsiōeꝫ,sꝫ simplr̄ intelligēdo ēt respcū fructuū, q tūc i pdījs erāt maxie ex.j.scriptis. ¶†Et psupponꝫ ꝙ h̄ nō est agēdū,qd simplr̄ iura coia velit,sꝫ solū qd ptes in eoꝝ ɔuētione voluerit,a qua nō est dubiū ꝙ locatio inita dr̄ sumē legē.⁊ est re gulāda.l.legē.C.de pac.l.ɔctus.ff.đ reg.iur.⁊.l.i.§.si ɔueniaᵗ.ff. depo.cū si.†⁊ ista ɔuētio,p quā casus fortuiti saltē.s.cc.duc.pti nēt ad dānū locatoris oīno valuit,⁊ equa fuit,vt i silī tradit An ge.i ɔs.cccxj.put pꝫ ⁊c.in pn̄.⁊ Ful.i ɔs.cxciij.fcm̄ sup q̄ ⁊c. i pn̄. ¶Et ex h̄ psupposito aliq̄ ex adductis in ɔriū remouenᵗ,vt.j.di cā. ¶†Hoc ita posito.s.firmata ɔclu.ꝑbaᵗ,p̄ qr ꝟba ɔuētionū presertiꝫ si mr̄na ligua ineanᵗ,⁊ a.vulgar.put fuit i casu nr̄o dēnt intelligi,⁊ iterptari fꝫ cōeꝫ,⁊ vulgarē vsū loquēdi, ar.l.libroꝝ.§. qđ tñ cassius.cū ibi no.de leg.iij.⁊.l.cū delanionis.§.asinā. cū ibi no.ff.đ fū.istr.⁊ ita dixit Ro.i ɔs.v.viso pūcto ⁊c.i pn̄. ⁊ late ale xā.in ɔs.cij.viso themate.col.fi.vj.vol.⁊ i ɔs.lxxvj.in cā,⁊ lite.co lū.fi.vij.vol. ¶†Prout ēt dicimus de ꝟbis statutoꝝ, vt p bart. in.l.i.i pn̄.ff.de su.⁊ leg.⁊ in rub.ff.de no.op.nū.vbi plene doc.tra dūt,cū si.de qb⁹p Fel.i.c.p tuas.i vlt.no.in.ij.ɔclu.đ.pb. ¶Sic ēt,⁊ in ꝟbis testōris,vt p p̄iuū,⁊ do.meū Soci. in ɔs.xxxvij.viso testō.v.col.iij.vol.fꝫ sic est i ꝑposito ꝙ ex cōi,⁊ vulgari mō loquē di dānū,qđ p belloꝝ ipetū p tēpestatē,⁊ p viꝫ fluminis iferᵗ,itelli giᵗ respcū fructuū q in pdījs repiebanᵗ, ⁊ nō alio respcū,ḡ eo mō ꝟba h⁹ ɔuētiōis dēnt iterptari,solet eniꝫ vulgo dici cū aliqs ex. d.casibus euenerit,dedit dānū in tāta q̄titate ⁊c.⁊ ita hoc anno publice,⁊ vulgo dcm̄ fuit de ruptura predicti fluminis olei, ꝙ.s. damnificauit in dictione mātuana in maxima q̄titate,nō habito alio respcū q̄ ad fruct⁹ q ꝑp talē casuꝫ fuerūt depditi,† ad h̄ fac qđ đt Are.i ɔs.lij.visa ɔsultatiōe.col.fi.dū dicit ꝙ an ɔductor di caᵗ pati magnū dānū iudicabiᵗ fꝫ vulgi opi. ¶Et ɔsideraū.ē, ꝙ isto dānū dicanᵗ passi ita dñi i ꝑprījs pdījs nō locatis alteri, sicut ēt coloni,⁊ ɔductores,⁊ tñ i ipis dñis nō pt ɔsiderari alius respe ctus,q̄ fructuū depditoꝝ,⁊ p hāc ɔsiderationē redditᵗ istud fun damētū claꝝ,⁊ icōuicibile. ¶Et hic iducta fuit ɔsuetudo man tuana i iterptādis ɔctib⁹locatio.in silib⁹ ɔuētōib⁹,vt.s. ꝑmissuꝫ restaurū ꝑp dānū ⁊c.itelligaᵗ de dāno respcū fructuū depditoꝝ, ⁊ nullo habito respcū ad q̄titatē pēsiōis debite,,put hāc ɔsuetu dinē extare mihi assertū fuit. ¶A q̄ in ꝑposito nr̄o sūmaᵗ scđm fūdamētū ɔclu.s.posite,put ēt clariss.aduoca.ɔsiderauit,† sꝫ.n. ꝟba ɔuētionū sic accipiēda,,put aꝉs accipi ɔsueuerūt,ar.l.minie. ⁊.l.si de iterpratiōe.ff.đ le. ¶Ad qđ optie facit dcīs.Cor.i ɔs.xl. in hac ɔsultatōe.ij.col.ij.vol.⁊ i ɔs.ccxlviij.dcīs qdē.ij.col.iiij.vo. vult.n.i vtroqꝫ loco ꝙ ꝟba ɔct⁹,⁊ mētes ɔbētiū in eis ex ɔsuetu dine dēnt iterptari. ¶†Et i mā restauri,⁊ remissiōis,de qb⁹ agi mus,ꝙ ɔsuetudo sit attēdēda no.Saly.in.l.lꝫ in.j.not.C.de lo.

¶Nec

¶ Nec illic cõis, ꝛ vulgaris modus loquẽdi, ꝛ predcã ꝯsuetudo
14 sũt admodũ ꝯ̃ iura, † nã ꝛ i eis sepe dãnũ ꝯsiderat̃ et alio respcũ, q̃ ꝯ̃ diminutiõis pr̃imo. realr̃ acq̃siti, vt. l. ij. §. merito. v. dãnũ āt ꝛc. ff. ne qd i lo. pub. ꝛ ẽ gl. sing. i. l. ñ ãpli⁹. §. i. ff. õ le. i. ꝛ dr̃ tũc qs pa
15 ti dãnũ respcũ spei ꝓbate. † Sic et videm⁹ i act. l. aql. i q̃ venit dã nũ spei corpi cohẽrẽtis, vt. l. piñ. la. i. §. fi. ff. ad. l. aql. cũ. l. seq. ꝛ tñ illa simplr̃ ꝓpõit̃ q̃ dãno iiuria dato, vt. l. i. illo ti. cũ si. vt i alleg.
16 clariss. aduocati. † Immo ĩspiciẽdo iura i mã ista loq̃ntia iuenim⁹ q̃ q̃ sepissime has pditões, ꝛ fructuũ ꝯuastatões appellãt dãna, vt ẽ. l. si merces. §. vis maior. ibi modicũ dãnũ ꝛc. ꝛ. l. ex ꝯducto. §. ſ3 ꝛ si labes. ibi dãnũ coloni ꝛc. ꝛ ibi dãnũ dñi ꝛc. ff. lo. q̃ iura in alleg. õducũt̃, qb⁹ adõ. §. si vis tẽpestatis. i fi. i ea. l. ex ꝯducto. ibi dãna colono ẽẽ ꝛc. ꝛ. l. si vno. i pñ. ibi in vectigali dãno, i. e. ti. ꝛ. l. l3. ibi dãna accidissẽt. ꝛ. l. dãnũ. C. õ lo. Et sic pt̃ i sui ꝯ̃nalitate itel ligi. l. ſ3 ꝛ si dãno. ff. lo. sic et pt̃ intelligi ru. ex̃ õ iiur. ꝛ dã. dat. i eius ꝯ̃nalitate, ꝛ sic capit̃ i. c. si leserit. ꝛ i. c. si egress⁹. e. ti. i antiq̃s, ꝛ ita p̃la alia iura studiosus iueniet. si igr̃ i ꝓposito nr̃o, q̃ ad ip3 ꝯdu ctorẽ dãnũ appellat̃ ipa pditio, ꝛ ꝯuastatio fructuũ i pdijs existẽ tiũ, si sic et dicim⁹ in cõi, ꝛ vulgari mõ loq̃ndi, ñ video cur eo mõ pactũ, ꝛ ꝯuẽtio õ q̃ agit̃, ñ dẽat iterptari, maxie cũ ex ꝯsuetudine mãtuana, sic sil̃es ꝯuẽtões soleãt iterptari, ꝛ h̃ sola sufficerẽt ꝓ iu stificãda ꝯclu. s̃. posita. ¶ Sʒ vlteri⁹, ꝛ tertio, q̃ ꝯuẽtio iux̃ ſ3 mo dũ. s̃. positũ itelligi dẽat, ꝛ q̃ ita ꝯ̃hẽtes itellexerit, ꝓbat̃ sumpto
17 arg. a ꝟbis, † illõ. n. credũt̃ ptes voluisse, qõ ꝟbis ẽ eas voluis se, ꝛ ñ q̃ ẽ a ꝟbis alienũ. l. iulian⁹. §. p̃terea. i fi. ff. õ ac. emp. ꝛ. l. si is cui. ꝓpe fi. ff. õ sol. l. ſ3 ꝛ si vnius. §. filio. ff. õ iiur. ꝛ. l. cũ pr̃. §. pr̃ certã. ff. õ le. ij. cũ vul. ꝛ al's inq̃t bal. i. l. i. iij. col. C. õ ꝟ. fugi. q̃ ima ginẽ falsitatis h3, qõ ẽ r̃motũ a ꝟbis, ꝛ ita et dixit alex. i ꝯs. xxvij.
18 in cã, ꝛ lite. col. fi. ij. vo. ꝛ ſ3 nouas ipressiões repit̃, ñ. clxix. † Et in spẽ q̃ ꝟba ꝯct⁹, put ꝟbis ius ẽ capi dẽnt, tradit alex. i ꝯsi. xj. al's ꝯsului. vj. col. vij. vo. ꝛ pruus, ꝛ do. meus Soc. i ꝯs. cxxiij. circa p̃ sentẽ. col. fi. iiij. vol. ꝛ ẽ tex. i. c. ispicim⁹. õ reg. iur. li. vj. cũ mã, l3 il le scõs modus intelligẽdi ꝟbis ẽ, pm⁹ ꝟo alien⁹ a ꝟbis, g̃ ꝛc.
¶ Illõ āt sic ostẽdit̃, nã si itelligim⁹ dãnũ habito respcũ ad õbitã pẽsivnẽ dũtaxat, put dictat pm⁹ modus itelligẽdi sequet̃, q̃ ex ta li pacto ꝯductori nũq̃ dr̃ ꝓspectũ eẽ respcũ sui iuris ꝯseruãdi in dãnis, ꝛ depditiõib⁹ fructuũ, nisi tm̃, ꝛ eo casu dũtaxat, q̃n prius passus fuiss3 diminutionẽ sui pr̃imo. i. cc. duc. vt sic ipse videat̃ ex tali pacto ꝯsentire se velle amittẽ duc. cc. absq3 aliq̃ spe in alio sui iuris ꝯseruãdi, qõ ꝓfecto vr̃ absonũ, ꝛ alienũ a ꝟbis, cũ sp ꝯuen tiões fieri soleãt, vt ex eisdẽ ita sit spes cõmodi, sic dãnũ ꝯtigẽ pt, ar. l. ſ3 nãm. ff. õ reg. iur. Sʒ si scõs modus itelligẽdi capiat̃, put capi d3, l3 illõ possit ꝯtigẽ, q̃ ꝯductor õ suo pr̃imo. patiat̃ diminu tionẽ i duc. cc. puta si talr̃ fuerit depditi fruct⁹, vt ex oibus pdijs, nec. cccc. duc. pcipi potuerit, tñ pt et ꝯtigẽ q̃ i aliq̃ pr̃imo. ñ dimi nueret̃, ꝛ ꝑ pactũ illõ ꝯseruaret̃ i aliq̃ ius eius i fructib⁹ depditis puta si aliũde õbita pẽsio solui possit, put forte ꝯtigit i casu isto, ꝛ dãnũ sit datũ i. d. fructib⁹. s̃. cc. duc. ꝛ sic pactũ illõ ñ eẽt cõprehẽ siuũ certi dãni ipsius ꝯductoris, l3 hẽret se ad vtrũq3, vt dixi, ꝛ ꝓ pterea cuil3 recte sentiẽti verosilius fiet, ita ptes sensisse, ergo ꝛc.
¶ Quarto ꝓbat̃ ex ꝟbis, q̃ statĩ3 i ꝯuẽtiõe ista sequunt̃, dũ dr̃ q̃ ꝯductor teneat̃. ĩ. octo dies a die dãni dati illõ notificare, nã si pri mus modus itelligẽdi eẽt ꝟus, ꝛ sic q̃ istud dãnũ ñ diceret̃ datũ, nisi respcũ õbite pẽsiõis, certe ñ posset. ĩ. octo dies notificari, l3 de beret expectari, vt cognoscat̃, an õbita pẽsio ex alijs fructib⁹ pci pi poss3, ꝛ iterĩ3 laberent octo dies, ꝛ sic ista ꝯuẽtio i se i illis ꝟbis
19 ꝯtineret qõdã3 ipossibile, merito ille sẽsus ẽ reiciẽdus, † cũ oĩs di spositio ad possibilia sit aptãda. l. lucius. §. iperator. ff. ad muni. ꝛ. l. si qs ita. ff. õ ꝯd. isti. cũ si. h̃ aũt ñ seq̃t̃ ex scõo intellu, nã si solu3 ꝯsiderãdũ ẽ dãnũ respcũ depditõis, ꝛ ꝯuastatiõis fructuu3 nullo habito respcũ ad pẽsionẽ q̃ pmũ sit dãnũ datũ pt notificari, put et i casu isto fcm̃ fuit. ¶ Quito cõprobat̃, q̃ locator exceptis. cc. duc. ꝓmisit ꝯductorẽ ꝯseruare a bellis, tẽpestatib⁹, ꝛ ruptura flu minis olei, vñ put et i alleg. õt clariss. aduoca. põderãdũ est ꝟbũ ꝯseruare. qõ nil aliõ vr̃ iportare, q̃ reddere ꝯductorẽ saluũ, ꝛ se curũ a talib⁹ casib⁹, exceptis tñ. cc. duc. ꝛ penitus idẽnẽ, ac si ca sus illi, vel ipor̃ aliq̃s nõ euenisset, ꝛ cũ ista oĩo idefinite ꝓlata sit eq̃pollet vl̃i. l. q pl'ib⁹. õ le. ij. cũ si. qõ ꝓfecto ñ seq̃ret̃, si pmus mo dus itelligẽdi attẽderet̃, ꝛ sic solũ ꝯsideraret̃ dãnũ respcũ debite
20 pẽsiõis, vt de se notũ ẽ, g̃ ꝛc. ¶ † Et ꝓ ista rõne fac̃, q̃ q̃n qs pro mittit aliquẽ ꝯseruare idẽnẽ, dr̃ ꝓmisisse eũ ꝯseruare a dãno, h̃ est periñ face, ac si dãnũ ñ euenisss3, ꝛ iõ tenet̃ ei ad oẽ iteresse, vt tra dũt doc. maxie saly. i. ij. q. i. l. ij. C. õ sen. q̃ sine cer. q̃ti. sic igit̃ i ꝓ posito dõ3 ẽ, vt teneat̃ locator ita ꝯseruare ꝯductorẽ, vltra tñ du ca. cc. a pdcis casib⁹, vt piñ fit, ac si ñ euenissent, ꝛ iõ ꝯuenierer d3 teneri ad resarctionẽ fructuũ ex vi fluminis depditor̃, excepta tñ

sũma pdcã, sic g̃ dãnũ i ꝯuẽtõe, õ q̃ agim⁹, itellr̃ simplr̃ respcũ fru
21 ctuũ depditor̃ ñ respcũ pẽsion. ¶ † Et ista opi. vj. loco cõprobat̃ aucte bal. i ꝯ. ccccxxxiiij. pactũ iter locatorẽ, ꝓpe fi. i. vo. vbi vult in casu suo, q̃ si ꝯtigat flumẽ padi rũpi, ꝛ ita fruct⁹ depdi, ꝛ ꝯdu ctorẽ dãnificari eaten⁹ de pẽsiõe diminuet̃, q̃ten⁹ depditi sũt fru ctus, ñ ꝯsiderato, an ex alijs fructib⁹ itegra pẽsio colligeret̃, vl̃ ne
22 ¶ Et ex pdcis recte iuẽti appebit solõ ad alle. i ꝯriũ, † nã ad pri mũ dõ3 ẽ, q̃ l3 illa sit vna significatio h⁹ ꝟbi dãnũ, tñ et alr̃ accipit̃, vt ex pdcis p3, d3 g̃ i casu nr̃o capi ñ ſ3 illã strictã significationẽ, sed ſ3 cõe3 vsũ loquẽdi, ꝛ put et iura i ista mã solẽt accipe, ſ3 qõ. s̃. di ctũ fuit. Et maxie cũ illi fruct⁹, q̃s ruptura olei abstulit iã maturi
23 eẽnt, ꝛ ꝓpe diẽ recolligẽdi, ita vt i eis spes q̃si certa eẽt, † ꝛ q̃dãmõ dici poterat lucrũ i eẽ õductũ, q̃ casu put et i alle. dr̃ eq̃pat̃ dãno, ꝛ vti dãnũ ꝯsiderat̃, vt inq̃t Calc. i ꝯs. iij. q̃ do. Bartbol. ꝛc. col. viij. ꝟ. facit et alia ro. ꝑ gl. i. l. ñ amplr̃⁹. §. i. õ le. i. quã. s̃. alle. ꝛ ita et alle. clariss. aduoca. ꝛ tradit alex. i ꝯ. clxiiij. ꝓsuppono ꝑ. ij. col.
24 v. vol. ꝛ Dec. i ꝯs. lxiij. ꝛ ꝑ tenui. v. col. ¶ † Ad qõ et facit. l. fi. C. de codic. vbi õlata hr̃ditas ꝯiũctor̃, õ q̃b⁹ ibi, l3 realr̃ ñ fuerit ac q̃sita dr̃ õbita, ꝛ põit̃ ad dr̃a3 lucri, eo q̃ iure nãe õbita dicebat̃, sic i ꝓposito iure ꝯct⁹, vt ex cultura pdior̃ fruct⁹ in eis existẽtes poterãt dici obiti ꝯductori, ita vt eor̃ amissio dicat̃ dãnũ, ꝛ meri to differat ab eo, qõ dr̃ lucrũ nõ capi ꝛc. ꝛ ista ꝯsideratio iudicio
25 meo ẽ mltũ ad ꝓpositũ, ꝛ tollit oẽ3 difficultatẽ. ¶ † Ad idẽ et fa cit dcis. bal. i. d. ꝯs. clxxxij. s̃. i ꝯriũ alle. ij. co. v. nisi spes eẽt forma ta de pñti, vult. n. ibi q̃ si frumẽtũ eẽt i herbis, ꝛ ita i eo spes esset foꝛata de pñti, si depdat̃ d3 i casu suo velut dãnũ resarciri, ꝛ pro prie loq̃t̃ i ꝯductore, sic g̃, ꝛ i casu nr̃o dõ3 est, cũ fruct⁹ depditi iã ꝓpe diẽ recolligendi eẽnt, vt. s̃. dixi. ¶ Et ex h̃ appet rñsu3 ad. iij. arg. fcm̃ i ꝯriũ, q̃ dico q̃ imo auctas Bal. retorq̃uet̃, ꝛ est ꝓ nr̃a ꝯclu. vt. s̃. dixi, ꝛ q̃ ipse ibi õt i. i. col. d3 oĩo itelligi ſ3 ea, q̃ statĩ3 subdit i scõa, nec añq̃ totũ ꝯsil. legat̃, sũmẽda est firma eius dcis. ar. l. i ciuile. ff. õ le. ¶ Nõ ob. q̃. ij. alle. q̃m rñr, vt. ĩ. ꝛ aduertẽñ. ẽ, q̃ dũ dr̃ q̃ talis ꝯuẽtio dr̃ fcã i fauorẽ ꝯduc. ñ ẽ ver̃ simplr̃, l3 dr̃ fcã fauor̃ vtriusq3, nã fauo. loca. q̃ten⁹ ꝓ dãno. cc. duc. i nihilũ vo luit teneri, vbi potuiss3 õ iure cõi ꝓ rata teneri ad remittẽdã pen sionẽ, iux̃ tradita ꝑ doc. maxie Imol. i. d. c. pp sterilitatẽ. Fauore aũt ꝯductoris erit fcã respcũ dãni, qõ. s̃. cc. ducat. pateret̃, ꝛ ꝓpea ꝯuenit, q̃ iste fauor itelligat̃ talr̃, q̃ ꝯductor. i aliq̃ releuet pp gra
26 uamẽ, qõ patit̃ respcũ. cc. duc. † q̃n si vno grauat̃ i alio solet rele uari, vt i auc. õ fideiu. §. q̃ āt co. i. l. i suor̃. §. fi. ff. õ pen. ꝛ. l. qd g̃. §. pena ꝯuior. ff. õ his q̃ no. ifa. cũ vul. merito g̃ d3. d. ꝯuẽtio itelli
27 gi õ dãno simplr̃ respcũ fructuũ depditor̃, ꝛ ñ respcũ pẽsio. † In eo āt qõ dr̃ in arg. q̃ ꝯuẽtio dr̃ succedẽ i locũ dispõnis iuris cõis fateor, itelligẽdo. l. vt ius cõe tollat, cũ ꝓuisio hois faciat cessare ꝓuisionẽ. l. l. fi. C. õ pac. ꝯuẽ. ꝛ. l. pe. ꝛ fi. i pñ. C. õ iu. empbi. cũ si. ꝛ cũ eo mõ a iure cõi dicat̃ recessu3, seq̃t̃ q̃ nõ illõ attẽdẽdũ est, sed
28 solũ qd ptes voluerit, vt dixi i ꝓsupposito, † ꝛ id voluisse credũt̃ q̃ ꝟba exp̃mũt. l. ñ alr̃. i pñ. õ le. iij. l. i. §. si is q̃ naue. ff. õ exer. ꝛ. l. labeo. õ suppel. leg. cũ si. ſ3 ꝟba oĩo iportãt, vt scõs modus itel ligẽdi capiat̃, ꝛ sic dãnũ ꝯsideret̃ simplr̃ respcũ fructuũ depditor̃ vt. s̃. ẽ demr̃atu3, g̃ ꝛc. Et ista sit p̃ia rñsio ad id, qõ dr̃ hãc ꝯuen
29 tõe3, ſ3 ius cõe iterptãdã. ¶ † Scõo et rñdet̃ q̃ illõ poss3 ꝓcedẽ, nisi talis iterptatio r̃pugnaret mẽti ꝯ̃hẽtiũ, q̃ sp, ꝛ añ oĩa ĩspici d3. l. i ꝯuẽtõib⁹. ff. õ ꝟ. sig. l. sp i stipl'onib⁹. ꝛ. l. i ambiguis orõnib⁹. ff. õ reg. iu. fac. l. iij. C. õ li. pte. cũ si. l3 mẽs ꝯ̃hẽtiũ fuit ea, quã. s̃. de duxi, igit̃ ea attẽdat̃. ¶ Tertio et rñderi pt̃, q̃ illud ꝓcederet, nisi cõis, ꝛ vulgaris vsus loquẽdi, ꝛ ꝯsueta iterptatio ꝯriũ vellet, ꝓ ut. s̃. ita eẽ plene ostẽsu3 fuit. ꝛ l3 iste tres rñsiões videant̃ virtualr̃ idẽ ꝯtinere, tñ placuit ad vberiorẽ demõstrationẽ, ita eas distincte ponẽ. ¶ Posset et q̃rto mõ rñderi q̃ imo iste scõs modus itelli gẽdi dr̃ sũpta iterptatõe ꝟbor̃ ꝯuẽtiõis a iure cõi, nã i mã ista lo catiõis, ꝛ ꝯductõis, cũ de dãno iura loquũt̃, solẽt sp accipe ꝓ ipa pditõe, ꝛ ꝯuastatõe fructuũ, put. s̃. multis iurib⁹ id demõstraui mus. ¶ Preterea iste ꝯductor ñ q̃rit aliõ, nisi q̃ ei r̃mittat̃ pẽsio in recõpẽsationẽ fructuũ depditor̃. s̃. estimationẽ. cc. duca. put ei in ꝯuẽtiõe fuit ꝓmissũ, vt p3 i ea q̃n õt, sia oblato di q̃llo che sara dãnificato di piu di ricõpẽsarlo, ꝓmisit. n. locator illud dãnũ, qõ
30 erit. s̃. cc. duc. cõpẽsare, qõ intellr̃. s. cũ sibi õbita pẽsiõe, † vt sic iter eos fiat õbiti, ꝛ crediti ꝯtributio, put ẽ õ nã cõpẽsatiõis, iux̃. l. i. ꝛ to. ti. ff. ꝛ. C. õ cõpẽ. ¶ Ex q̃ ꝯsideratiõe ꝯclu. s̃. firmata plurimu3 adiuuat̃, ꝛ ostẽdit̃, q̃ õ pẽsiõe d3 diminui itegralr̃ estimatio dãni
31 in eo, qõ sũmã. cc. duc. trãscẽdit. ¶ † Nec demũ obs. q̃rtũ omisso tertio, q̃ ei. s̃. est rñsu3, q̃ rñdet̃ q̃ dcis. Cor. ꝛ Calc. p alle. posito q̃ sint ꝟe, ꝓcedũt õ iure cõi, vbi nulla iteruenisss3 ꝯuẽtio, l3 i casu nr̃o aliõ est pp exp̃ssu3 pactũ, qõ necio d3 iterptari, put. s̃. õductũ fuit, ꝛ circũscripta iuris cõis dispõne i ꝓposito id solũ ẽ perq̃ren

duz qd partes in eorz quentione senserint per.s̃.dicta. Cuz igitur locator pcise, clare, z expsse pmiserit resarcire dañu, qd.s̃.cc.duc. repiet̃ datu, nõ video dubitãdu esse, qn illud simplr deat, vt dixi, cu debita pẽsiõe cõpẽsare. ¶ Et ex pdcis ẽt tollit̃ difficultas, q̃ fieri possz, si forte annus pcedẽs fuerit vberior solito, vl̃ foret ita annus sequẽs, vt sic vbertas illa cu ista sterilitate cõpẽsari deat, iux. l.si vno.ff.loc.z.d.c.pp sterilitatẽ.cu vtrobiqz no.qm̃ illo pcederet, vbi eẽmus i mera iuris cõis dispõne, nõ.n.põt h̃ i casu nr̃o dici, qz q̃uẽtio alio ipoztãs oino euada est p.s̃.dducta. z h̃ in spẽ ẽt ostẽdit̃, qz si ita fieri deret, certe data tali vbertate zductor nullaz recipet cõpensationẽ ab ipso locatore, sz potius a se ipso, qd oino xbis q̃uẽtionis repugnaret vti notissimu arbitror, z ppea nõ insisto. ¶ Et ex his dr̃ resoluta ẽt scda questio. apparet.n.ex predictis, qd illud dañum, qd.s̃.cc. ducatos euenit integraliter, z non pro aliqua rata est recõpẽsandu, prout ẽt clariss.aduoca.zcludit.

Soci.nepos Padue.1527.

CASVS

¶ Do. Andreas gãdulfus nobilis Sarxañ.ex zstructione, z dotatiõe cuiusdã capelle, cuius annui fruct⁹ nõ excedut sumã.xxiiij. duc.hẽbat eiusdẽ capelle ius pr̃onatus, z in suo testõ predicte capelle pr̃onos istituit, z reliqt Frãcisc̃u gãdulfuz eius filiu, z heredẽ vl̃ez do.Leonardu d̃ parẽticellis, z capl̃m Lunẽse p v⁹ voce. ¶ Decessit post do. Leonar.pdict⁹, supstite sibi Dñico eius filio, z hr̃de vl̃i, quo viuẽte, z his vacãte.d.capella ad pñtatiõez pdicti Frãc.gãdulfi solius ipso Dñico abñte p capl̃m Lunẽse fuit sp institutus q p.d.Frãc.pñtatus fuit, z institutio sortita fuit effectuz. ¶ Deide decessit Dñicus pdictus supstite sibi Anton. eius filio, z hr̃de vl̃i, q agẽs annu.xix.hñs bona, z pr̃imoniu estimatiõis sex milliu duc.vel circa, z nullos hñs filios tit. donatiõis iter viuos, cu aucte reuereñ.do.vicarij eps Luneñ.Sarxaneñ.vocẽ q̃ habebat in iure pr̃onatus.d.capelle donauit pdicto Frãcisco gandulfo cõpatrono suo, ex causis de qbus in instr̃o donatiõis predicte, cuius tenor transmittit̃, z predictã donationẽ iur̃o zfirmauit. ¶ Deide iste Anto.supuixit p ann.xvj.vl̃ circa, z nõ nullos filios pcreauit, z du vixit, nihil vnq̃z dixit aduersus pdictã donationẽ, demu decessit supstitib⁹ sibi Leonar. Dñico, z Bernardino filijs ltimis, z hr̃dibus vl̃ib⁹. ¶ Decessit ẽt pdcus Frãc.gãdulfus, superstite sibi ser Anto.eius nepote ex pdefuncto filio, z hr̃de vl̃i. ¶ Vacat nuc capella pdicta, z qrit̃ vtru pdci filij Anto. donatoris hẽant aliq̃z vocẽ in pñtatione noui rectoris. Et p pte ser Anto.gãdulfi dr̃ q nõ, eo q ipsi filij Antonij, seu ipse Anto.eã pdidit p donationẽ, quã de ea fecit, ex aduerso rñdet̃ q illa donatio. d.filijs nõ preiudicauit, z ex pl̃ibus. Prio qz illa fuit fcã a minore.xxv.an. Scdo qz Anto.pdicto donatori in testõ pr̃is eius interdicta erat alienatio bonorz imobiliu. Tertio qz in.d. donatiõe nõ fuit euata forã, z solẽnitas reqsita in zctu minoris ex forã statuti sub rub.qbus modis minor, mulier, z filiussa.zhere valeant. Quarto qz in testõ pr̃ie.d.donatoris Frãc.donatarius erat scriptus curator ipsius Anto.z zctus facti p minorẽ, cu eius curatore nõ valẽt ex forã statuti pdicti. Quito qz esto, q illa donatio aliqua fuissz ab initio, tñ dz dici reuocata p supueniẽtiã predictoruz filiorz.d. donato. Querit̃ qd iuris. ¶ Iste casus cu.j.scriptis lr̃is ad nos trãsmissus fuit p mag.capitaneu, z cõmissar.Sarxa. ¶ Copia lr̃arum. ¶ Magnifice, ac excellẽtiss. dñe zc. qm̃ in hac ciuitate xtebat̃ lis, z qd iter filios, z hr̃des.q. Antonij de parenticellis ex vna, z ser Anto.nepotẽ.q.Frãc.gãdulphi ex altera, de quadã donatiõe fcã p.d.Ant.d.Frãc.vnius vocis pñtãdi cappellanu sup quadã cappellania in iure pr̃onatus, in qua qdez cã p bono pacis, z zcordia fuimus assumpti p arbitrio ad.d.cãm decidẽdã zsil. iuris piti ptib⁹ nõ suspecti. ¶ Et qz mag.v. repta fuit in nũero zfidẽtiu datorz p ptes pdcãs, id.d.cãm vna cu iuribus.d.ptiu, z casus figurationẽ mittimus decidẽdã cu scut.xiiij. auri solis p salario, nobis referẽdo q̃ nã sint, z esse dẽant ptes nostre in iudicãdo, z pnunciãdo sup.d.cã, z lite, ac ẽt die, qua.d.cã fuerit pñtata. M.V.z diẽ expeditiõis nũcij, hñdo sp Deu poculis, z i mẽte p iustitia, nec pl̃a, nisi q. M.V.meoffero sp paratissi.que bñ valeat. Datu Sarxane.die.v. Junij.1531.E.M.V. Vincentius Sauli de Rapallo, capitaneus, z cõmiss. Sarxane.

SVMMARIVM

¶ Donatio iuris patronatus ecclesie, an z qñ fieri possit.
¶ L.si vnq̃z.C.d̃ reuo.don.vtru, z qñ renũciari pos.saltẽ cu iur̃o.
Donatio vocis in iure patronatus valet.
2 Contractus ab initio sunt voluntarij, ex post facto necessarij.
3 Jus patronatus cum diocesani consensu laico donari potest.
4 Heres non potest venire contra factum defuncti.
5 Juramentum per minorem prestitum in donatione tollit beneficium minoris etatis, z talis donatio debet obseruari.
6 Beneficium etatis minoris prestat remedium restitutio.in integ. quod durat per.iiij.annos, post.xxv.ann.
7 Jmmobiliu appellatiõe, an veniãt iura, seu noia, z.j.ñ.11.et.13.
8 Prohibitio alienatõis bon.imobiliu ñ cõprehẽdit ius pr̃onat⁹.
9 Jura, z actiones dicuntur tertia species separata.
10 Filius institutus in rebus mobilibus, z imobilibus dicitur in rebus certis institutus.
11 Testator disponens de bonis mobilibus, z immobilibus nõ comprehendit iura, z actiones.
Vsufructu bonorum mobilium, z immobilium relicto non venit vsufructus incorporalium iurium, z actionum.
12 Dispositio auferens liberam testamenti factionem dicit̃ odiosa.
14 Copula ponitur inter diuersa.
15 Juramentum debet seruari qñ non vergit in dãnationem anime.
16 Statutum non potest tollere virtutem iuramenti.
Nec tale statutum valeret.
Quid si per statutum presumeretur dolus.
17 Donatio facta per minorem cum iuramento valet.
18 Minor hñs curatorem non põt sine eius auctoritate ztrahere.
Limita nisi minor iurauerit.
19 Jur̃m ẽt zctus de se iualidos firmat, ẽt si iualiditas ex alio, q̃ ab etate pueñiat, maxie qñ minor iurat nõ zuenire rõne min. etat.
20 Curator testõ non datur, licet datus possit a iudice confirmari.
21 Curator a iudice non confirmatus, si in administratione se ingerat, dicitur vt negociorum gestor.
22 Statutum loquens de curatore debet intelligi de legitimo.
23 Minor venia etatis impetrata libere sine curatore zhere potest.
24 L.si vnq̃z.C.d̃ reuo.don.ñ hz locu qñ donator de filijs cogitauit.
25 L.si vnq̃z renũciare põt per donatorẽ eius.l.bñficiu intelligentez.
26 L.si vnq̃z predicta non habet locum, si est talis donatio, quaz donator fecisset, etiam si de liberis cogitasset.
27 Filio creditur dicenti fecisse donationem de patris consensu.
Heredi creditur asserenti defunctum, cui erat delata hereditas fecisse aliquem actum non adeundi.
28 Donatori asserenti benemerita donatarij, creditur quando illa particulariter exprimit
29 L.si vnq̃z.C.de reuoc.dona.in donatione ob cãm locum non hz.
30 L.si vnq̃z.habet locum in donatione rei particularis, si est notabilis extimationis, secus si minima res sit.
31 L.si vnq̃z.an pcedat, nisi sit donatio circa dimidiã bon.donãtis.
32 Jurz appositu in gñali renũciatiõe vim spãlis renũciationis hz.
33 Cõfirmatio donationis iuris pr̃onat. dz fieri cu cãe cognitione.
34 Judex h̃m allegata, z probata non h̃m conscientiam iudicare dz.
35 Jn donatione iuris patronatus sufficit consensum diocesani ex post facto interuenire.
36 Consensus diocesani in cofirmatione iuris patronatus debet cuz aliqua cause cognitione prestari.
Et in quo dicta cause cognitio versetur.
37 Consensus donantis ius patronatus per eum ab initio prestitus trahitur ad tempus confirmationis.
38 Donat.iuris pr̃onat.facilius tollerat̃, q fiat cõpr̃ono, q̃ ex̃neo.
Et an in hac donatione requiratur consensus episcopi.
39 Ecclesia aliq̃ plurimu patitur ob discordiam pluriu patronorz.
40 Laici solent ecclesiam grauare, z eis sunt infesti.

CONSILIVM LXXIX

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, z iustitie. ¶ Perspectis oib⁹, q̃ in casu trãsmisso narrant̃, cũctisqz diligẽtissima aiaduersiõe pẽsatis reqsitus a mag.Capitaneo Sarxane, vt referre velẽz, q̃ i pñti casu future sint ptes eius in declãdo, z iudicãdo, iux̃ tenorẽ lr̃arz sue magnificẽ. breuitati studẽdo, vti Cõsulẽtẽ decet, maxie cui totius rei sũma cõmissa est zclusiue loq̃r. ¶ Et lz pũctus iste nõ leuis dubita. prio aspectu visus fuerit, ex eo pserti q vtriqz offerunt̃ zsil.seu rñsa p viã zsil.excel.iurecõs.z qlz ps videat̃ pbabilib⁹ rõnib⁹ munita, vt i exhibitis zsil.videri põt, q̃ xe sumã doctri.auctorz demrãnt, tñ cu vna sit xitas, z ego eã hz zsciaz meã, relatã tñ ad mihi psuposita, sz electur⁹ Deu sp poculis hñs, quẽ enixe rogaui, vt mihi xitatẽ ipsaz apire dignet̃ xius de iure eẽ arbitror, vt stati apparebit.

1 rebit. ¶ † Concludo itaq; fm ea, que pponuntur in figuratione casus ad me trāsmissa, ⁊ ex ɔsensu ptiuz fcā, ⁊ ab eisdē subscripta more Sceuole iurisco. rn̄dēdo donatione pdicte vocis in iure patrona. de qua nūc agit, firmā, stabileq; eē, ⁊ obseruādā per filios, ⁊ hr̄des. d. Antonij donatoris. ¶ Et q̄q̄ satis esset ita firmare absq; aliqua iuriū, ⁊ rōnū allatione, put dn̄t doc. maxie Jo. and. Jmo. Car. ⁊ Abb. in. c. sicut. de re iudi. ⁊ tradit Ang. are. in quo dā eius ɔsil. ici. ego Ange. ꝯ gābiliōib⁹ impsso iter ɔsil. Pet. de anch. n̄. cxij. tn̄ vt mihiipsi satisfaciā p solito more meo ad iustificationē pposite ɔclus. s. scripta, q̄ breuissime subijciā. ¶ Fundamētū igit ɔclus. est, † qr ɔctus ab initio sunt voluntarij ex post fcō necēij. l. sicut. cū si. C. ꝯ ac. ⁊ obli. ⁊ in spē, ⁊ p rr̄a dicimus, q̄ donatio iter viuos postq̄ fcā est temere reuocari nō pōt. §. alie. insti. de don. ⁊ ista rr̄a pcedit ēt in casu nr̄o respcū iuris pr̄ona. si suato iuris ordine donet, lz videat qd spūale, seu spūali annexū, vt in. c.

3 q̄to. de iudi. ⁊. c. de iure. ꝯ iu. pro. † nā lz ea rōne vēdi nō possit, tn̄ vera, ⁊ magis cōis ɔclus. est, q̄ possit ti. donationis trāsferri ēt in laicū accedēte ɔsensu diocesani, vt p Abb. ⁊ alios in. c. illud. de iu. pro. ⁊ tradit Roch. de cur. in trac. de iur. pro. in vsi. p eo q̄ de diocesani ɔsensu. in. q. q. vbi clare dicit, q̄ ista opi. est eqor, ⁊ magis cōis, ⁊ iō eā in iudicādo seq dēmus per iura vulgar. Cuz igit in pposito ista donatio fcā fuerit cū ɔucte reuereñ. do. gn̄alis, vicarij, epatus Luneñ. Sarxañ. vt psupponit in figuratione casus

4 ad me trāsmissa ex ptiuz cōi ɔsensu, † seqtur q̄ pdcā donatio de iure vz, ⁊ suāda est ēt p filios, ⁊ hr̄des. d. donatoris, cū iure nō tolerer, vt veniāt ꝯ fcm̄ dfuncti. l. cū a mr̄e. C. ꝯ rei vē. cū si. ¶ Nec predicte ɔclu. ob. plurima, q̄ ꝯ eā allant in figuratiōe casus, ⁊ per excel. Cōsulētes p filijs. d. donatoris, in qbus vr̄ aliqua difficultas, qm̄ rn̄det, vt. s. Et pmo nō ob. q̄ donator tpe donatiōis esset

5 minor, † qm̄ iurm̄ prestitū per donatorē p ɔfirmada. d. donatiōe, substulit ei bn̄ficiū minoris etatis, ⁊ dz talis donatio ita iuro firmata inuiolabiliter obleruari, vt est tex. in auc. sacra pube. C. si aduer. vē. q̄ pcedit ēt in donatione fz gl. ibi bar. ⁊ alios magis cōiter, put plene p clariss. Cōsultores in fauorē donatiōis deducit, ⁊ tradit egregie pr̄uus, ⁊ do. meus Soci. in ɔsil. cclxxix. visa donatiōe facta Mattheo. in pn̄. cū multis alijs q ad hoc alle. possent.

6 ¶ † Et pterea ex alio bn̄ficiū etatis minoris dr̄ sublatū, qr. s. illa solū prestat remediū resti. in integ. vt in to. ti. ff. ꝯ min. ⁊. C. ꝯ in integ. resti. min. qd remediū hodie durat tn̄ post cōpletos an. xxv. per quadrieniū, vt. l. fi. C. de tēpo. in inte. resti. at in casu isto predictuz tps, ⁊ vltra ēt lapsuz fuit, nā cū donator esset tpe donationis ann. xix. satis erat q̄ laberent an. x. fz vt in figuratiōe casus dr̄, vixit donator post factā donationē per ann. xvj. ⁊ vltra, ⁊ nihil vnquā dixit aduersus donationē predictā. igit sequit satis apte, qd bn̄ficiuz minoris etatis ex tpis cursu fuit oīo sublatū. ¶ Scdo nō ob. q̄ pr̄. d. donatoris in eius testō, phibuerit ei alienationem quorūcunq; bonoꝝ imobiliū, pp qd vr̄ phibitus alienare ēt hoc

7 ius pr̄ona. † cū iura, seu noīa videant venire apploe imobiliū,

8 fz gl. in. l. mouētiū. ff. de x. sig. † qm̄ rn̄det q̄ imo sub tali phibitiōe nō cōprehēdit ius istud pronatus, vel ius pn̄tādi, de quo agitur, qr nō venit applone bonoꝝ imobiliū, neq; ēt mobiliū, sed dr̄ quedā spēs sepata ab eis, mobilia. n. vel imobilia bona dn̄r, que corpalia sunt, oculisq; nr̄is corpalibus subijciunt, nā q de loco ad locū trāsferri pn̄t, dn̄r mobilia, que x solo sunt affixa dn̄r imobi

9 lia, fz inter ista nō cadūt iura incorpalia, vt de se pz, † ⁊ iō, vt dixi, iura, ⁊ actōes dn̄r tertia qdā spēs sepata, vt. l. a diuo pio. §. in venditiōe. ff. ꝯ re iudi. ⁊. l. q̄ tuberonis. §. in peculio. ff. ꝯ pecul. ⁊ vtrobiq; tradūt doc. ⁊ ita p illa iura tradūt Jac. de are. ⁊ Bart. in. d. l. mouētiū. Bar. in. l. pōt. ff. ꝯ auc. tu. ⁊ in. l. i. C. si aduer. trāsa. vbi

10 ēt ita dicit Fulg. † allerēs pp hoc se al's ɔsuluisse, q̄ filius institutus in bonis mobilibus, ⁊ imobilibus dr̄ institutus in rebus certis, put ēt voluit Bar. in. l. cēturio. mihi col. ix. vsi. secus si dicat

11 peruenire volo ⁊c. ff. ꝯ vul. ⁊ pup. ⁊ ibi eū sequunt doc. † Et q̄ iura nō veniāt sub noie mobiliū, vel imobiliū, fz sint tertia spēs sepa rata dicit esse xius, ⁊ tenedū, Card. in ɔs. lxxij. titius nūc sunt. iij. col. pr̄uus, ⁊ do. meus Soci. in ɔs. cj. viso testō Antonij. col. fi. ⁊ iō al's, ⁊ pluries ɔsuluit Bar. q̄ in dispōne testōris de bonis mobilibus, ⁊ imobilibus fcā nō cōprehendunt iura, ⁊ actiones, put refert, ⁊ seqtur Cor. in ɔsi. ciiij. circa primū. iij. col. ij. vol. vbi plures sites decis. alleg. ⁊ alibi ipse idē Cor. in ɔs. clxxij. circa primū. in fi. iij. vol. determinat q̄ si cui relinquat vsufructus oiuz bonoꝝ mobiliū, ⁊ imobiliū nō hēbit vsūfructū iuriū incorpaliū, ⁊ actionuz, ⁊ ita ēt ego al's ɔsului. ¶ Sic igit ex his firmat, q̄ istud ius

12 pn̄tādi nō venit bonoꝝ imobiliū applone. † ⁊ iō phibitio alienatōis de imobilib⁹ fcā, ad tale ius nō extēdit, maxie cū sit aliqualiter odiosa, ⁊ restrigēda, eo q̄ auferat liberā reꝝ suaꝝ dispōnez, qd in iure reputat iniquū. l. vsq; adeo. ff. si qs a pa. fu. ma. ⁊. l. du

13 dū. ⁊ vtrobiq; dn̄t doc. C. de ɔhē. emp. ¶ † Nec ob. gl. in. d. l. mouentiū. qr vt ex pdictis pz nō bene loqtur, vel dz intelligi qn̄ iura sunt ad bona imobilia, ⁊ necesse sit q̄ vel inter mobilia, vel inter imobilia cōnumerent, iuxta doctr. Bar. in. d. l. mouētiū. sed hoc nō est in casu isto, qr ɔstat testōrez habuisse bona sua imobilia pro diuersis ab alijs suis bonis, cū dūtaxat de imobilibus alienationē phibuerit. ¶ Et in pposito q̄ iura nō veniāt sub noie imobiliū ostendit ex volūtate testōris, q nō solū phibuit alienationē bonoꝝ imobiliū, fz ēt locoꝝ ciuitatis Janue, q̄ loca dn̄r qdā iura incorporalia hēndi, vt ita dixeriz singulis annis certū qd, hec. n. in mente testōris fuerūt habita pro sepatis a bonis imobilibus, cuz

14 de eis faciat pticularē expssionē per copulā, † de cuius nā est poni inter diuersa, iuxta no. in ru. ff. ꝯ iu. ⁊ fac. ign. ⁊ pfecto ex hoc manifeste colligit testōrem noluisse phibere alienationē istius iuris pn̄tandi, nā cū iura habuerit pro sepatis a bonis imobilibus, p ut de iure est, ⁊ ex iuribus tn̄ phibuerit alienationē locoꝝ ciuitatis Janue, de alijs iuribus noluit phibere, ar. l. cū ptor. in pn̄. cuz si. ff. ꝯ iudi. si. n. ꝯ iure pr̄ona. ēt sensisset phibere, sicut de locis Janue expssit, ita ēt de eo expssisset, vn̄ cū nō fecerit, noluit phibere. l. vnica. §. finaūt ad deficiētis. C. de cad. tol. ⁊. c. ad audiētiā. ꝯ deci. ¶ Posset ad hāc scdāz obiectionē ēt aliter rn̄deri, vt pz ex ɔsilijs excel. Cōsulētiū pro ista pte, fz qr pdicta rn̄sio sufficit aliter cā breuitatis nō insistā. ¶ Nō obst. tertia obiectio, duz dr̄ q̄ in hac donatione nō fuit suata forma statuti, qm̄ rn̄det, ⁊ pro declaratione aduerteñ. est, qr statutū predictū quātuz ad ppositū hz duo capita. ¶ Unū est q̄ scdo loco ponit, in x. predicti. x minores, vz masculus minor an. xvij. ⁊c. in quo annullat ɔctus gestus sine auctoritate tutoris, vel curatoris, ⁊ capitanei ⁊c. vt in eo, ⁊ istud caput nō facit ad casuz nostrū, loqtur. n. statutū in. d. capite de minore. xvij. ann. ⁊ iste Antonius donator agebat tūc ann. xix. vt ex cōtractu donationis, et ex testō ɔstat, vnde qcquid de isto capite statuti sit de iure dōm, an. s. valeat aduersus ɔctū minoris iuro firmatū aliter nō discutiā, cū nō loquat in casu nr̄o. Aliud caput statuti est pmo loco positū in prin. statuti, qd loqtur de maiore. xvij. ann. ⁊ minore. xxv. an. put erat in casu nr̄o Antonius donator, ⁊ hmōi statutū disponit, q̄ ɔctus taliū minoꝝ gestus cū iuro minoris, ⁊ cū ɔsil. duoꝝ propinquoꝝ iurantiū, vt in statuto dr̄, vz, ⁊ tz, ⁊ subdit q̄ ɔctus aliter factus nō valeat ipso iure, ⁊ sic vult in effectu statutū, q̄ si minor. xxv. maior. xvij. ann. ɔhat ēt cū iuro contractus nō valeat, nisi adsit ēt ɔsensus duoꝝ propinquoꝝ iurantiū, vt in eo, hec aūt solēnitas in donatione, de qua agit nō interuenit, ergo ipso iure videt nulla, ⁊ in hoc stat ista tertia obiectio.

15 ¶ Uerūtn̄ ei rn̄det, q̄ imo ista donatio fuit valida virtute iuramēti per donatorē prestiti, † semp. n. ⁊ pro regl̄a dicimus q̄ iurm̄ dz obseruari qn̄ eius obseruātia nō vergeret in dānatione anime, vt. c. si x. ⁊. c. cuz ɔtingat. de iu. iurā. ⁊ in. c. q̄uis. de pac. lib. vj. ⁊ in. d. iuribus tradūt oēs doc. ¶ Nec ob. q̄ statutū ɔctuz annul

16 lādo videat tollere virtutē iuramēti. † Qm̄ rn̄det q̄ in hoc statutū non valet, nec virtutē iuramenti tollere pōt, eo q̄ nō sit de sua messe, put voluit Bart. in. l. oēs populi. in. ij. q. iij. q. prin. xsi. aut cā legis, vel statuti nō excludit peccatū. ff. de iustit. ⁊ iu. cū ɔcord. multis, vt scribit Alexā. in ɔsil. xviij. viso statuto, ⁊ tit. ij. colū. vj. vol. ⁊ plene per clarissi. Cōsulētes pro hac pte deducit, ad quos grā breuitatis me remitto. Et ita talia statuta nō valere, pculdubio tenedū esse, dicit Jas. in. d. auc. sacra pubeꝝ, co. xix. ver. extra gl. pro cōplemēto. ¶ Et adeo vr̄ hoc veꝝ, vt pcedat ēt si per statutū presumeret dolus, fm̄ qd singulr̄ voluit Cor. in ɔsi. vij. q̄stio pulchra est. vj. col. ij. vol. maxime qn̄ ex ɔiecturis appeat dolum nō iteruenisse, vt in suo casu loqtur Cor. sup hoc tn̄ dubitari posset, ⁊ ego nihil firmo, nec in pposito est necessaria eius discussio, cū per istud statutū nō inducat aliqua psumptio doli, solū eteniz, ⁊ simplr̄ annullat ɔctū certa forma nō seruata, q̄ annullatio non pcedit aduersus vires iuramēti per pdicta, ⁊ ita se hz cōis opin.

17 † Et ita in indiuiduo loquēs de hoc statuto Sarxane, ⁊ de donatione a minore facta cū iuro, determinat pr̄uus, ⁊ do. meus Soci. in. d. ɔsil. cclxxix. in. i. colū. ⁊ ita dr̄ reiecta ista tertia obiectio. ¶ Que ēt alia via tolli posset, vt per Cōsultores pro hac parte deducit, sed grā breuitatis aliter nō refero. ¶ Nec rn̄sioni huic obst. septē replicationes, quas facit excel. do. Benedictus cōsulēs ꝯ donationē, qr parū faciunt. ⁊ oia, que in eis dn̄r sunt aliena a casu nr̄o, ⁊ ex his que dicta sunt, ⁊ q. s. dicent recte intuēti apparebit ad oia per eū alleg. rn̄sio, ego vero hic grā breuitatis singulatim aliter non rn̄debo. ¶ Ad quartaz vero obiectionē in figuratione casus positā, duz dr̄ q̄ ista donatio nō dz valere, qr facta fuit curatori suo a minore, qui veniā etatis non fuerat ɔsecutus.

Nam in predicto statuto clare dicitur cōtractus a minore tali ge stos cū curatore nō valere et ꝙ minor iurauerit, ⁊ vr̄ hoc habere

18 ꝯformitatem cū iure cōi,†q2 qn̄ minor h3 curatores sine eius au ctoritate non pōt ꝯbere.l.ij.C.de in integ.resti.⁊ alias dr̄, ꝙ non d3 quis auctor fieri ad sui cōmodū.l.pupillus. in prin.ff.de auct. tu. Rn̄det primo ꝙ non ꝓcedunt ista, qn̄ minor iurauit, vt in ca

19 su nostro,†q2 cōis est opi. Bar.⁊ alioꝝ, ꝙ iurm̄ etiā ꝯctus de se inualidos firmet, esto ꝙ inualiditas ꝓueniret aliūde, quā a sola etate, maxime qn̄ minor iurat se non ꝯuenire rōne minoris etatis vel alia qualibet rōne, vel causa, put fuit in casu isto, fm̄ qd̄ decla rant Bar.⁊ alij in.d.auc.sacra puberū.C.si aduer.vē. ⁊ nouissi me tradit ibi Jas.mihi col.xj.x.primo limitat Bar. ¶ Nec ob. ꝙ statutū expresse reprobet iurm̄, q2 in hoc statutū non valet per predicta. ¶ Scḋo etiā, ⁊ satis clare rn̄detur, ꝙ casus noster non comprehendit in.d.statuto, q2 non est verū ꝙ Francisc. donata rius esset curator donatoris, nam l3 in testō per patrem.d. dona toris fuisset relictus curator, ex eo tn̄ solo non dr̄ effectus cura

20 tor,†q2 curator testō non dat, l3 si de facto det, possit a iudice con firmari.§.i.insti.de cura.cū si.⁊ vbi aliqs sic ꝯfirmaretur, ⁊ admi nistrationē susciperet, posset dici curator. Uerum in casu isto iste Frāciscus nullā suscepit administrationē, nec fuit vnꝙ̄ ab aliquo iudice ꝯfirmatus, igit ex eo solum, ꝙ in testō reperit scriptus cu

21 rator non d3 dici curator, †imo si se administrationi ingessisset a iudice non ꝯfirmatus, non diceret, vt curator gerere, sed vt nego cioꝝ gestor.l.curatorē.C.ḋ neg.ges. Sic ergo sumus in casu, quo iste donator curatorē nō habebat, ⁊ sic non dr̄ curatori donasse.

22 †statutū iterum predictū d3 intelligi de vero, ⁊ ltimo curatore, ar gu.l.iij.§.ꝯdemnatū.ff.de re iudi.⁊.l.nō putauit.§.nō queuis.ff. de bo.pos.ꝯtabu.⁊ recte intuēti apparebit ratio, qm̄ statutū illud induxit rōne suspitionis cuiusdā, ne.s.curatores gerētes, ⁊ admi nistrātes bona, ⁊ curantes personā minoris ipsum aliquo mō de

23 cipiant,†⁊ ꝓpea excipit casum, qn̄ minor veniā etatis esset ꝯsecu tus, q2.s.tūc desinit esse sub curia, ⁊ administratione curatoris, ⁊ libere per se ꝯbere pōt, vt.C.de his qui vē.eta.impe. per to. Jlla aūt suspitio cessat in eo, qui nō administrat, nec pōt dici curator, put in casu nostro, in quo sine dubio dico, ꝙ nō h3 locū statutū per predicta. ¶ Posset ēt ista quarta obiectio aliter remoueri, vt per Cōsultores pro hac pte deducit, ad quos gr̄a breuitatis me remitto. ¶ Ulti.nō obs.superuenientia liberoꝝ, vt in qnta, ⁊

24 vlti.obiectione dr̄,†solet.n.donatio facta a carēte filijs, si postea ei filij supueniāt, reuocari.l.si vnꝙ̄.C.ḋ reuo.don.⁊ tradit Bart. in.l.titia.la.ij.§.impator.ff.ḋ le.ij.qm̄ rn̄det, ⁊ omissis multis, que dici possent pro veritate, dico ꝙ.d.l.si vnꝙ̄.ꝓcedit ex verosimili mēte donantis, q2.s.credit, ꝙ nō donasset, si de futuris liberis co gitasset, ⁊ ideo qn̄ ꝯstaret, ꝙ de liberis cogitauit donatio pp eoꝝ supuenientiā non reuocat, put declarat post multos ab eo rela tos, patruus, ⁊ do.meus Soc.in ꝯsi.cxlvij.visa facti ꝯtingentia.

25 in.vj.col.⁊ in ꝯsi.liij.viso instrō donationis.iij.col.iij.vol. ¶ †Et hinc est, ꝙ si donator bene intelligēs beneficiū.d.l.si vnꝙ̄. ei ex presse renūciauerit, v3 talis renūciatio, ⁊ tollit remediū.d.l.vt idē Soc.meus declarat in.d.ꝯsi.cxlvij.in fi.⁊ l3 hoc dictū sit dubita bile, qn̄ simplr̄ fit renūciatio per ea que als̄ memini me dixisse in quodā ꝯsil.iā ann.xvij.vel circa, tn̄ qn̄ interuenisset iurm̄, vr̄ hoc dcm̄ posse teneri pp vim iuramēti, sed tn̄ nec sup eo quicꝙ̄ firma bo, q2 ēt tunc multi tenēt ꝯriū, ⁊ q2 in casu isto nō est necessariū illud disputare pp alia ꝯcludentia fundamēta, quicqd ergo super

26 eo dōm fit. ¶ †Ex pdictis bene infert, ꝙ si donatio talis sit, quā donator xosimiliter fecisset, ēt ꝙ de liberis cogitasset, nō hr̄et lo cū.d.l.si vnꝙ̄.sumpto arg.a cessante rōne.d.l.iuxta regu.c. cum cessante. extra ḋ app.⁊.l.adigere.§.ꝙuis.ff.de iu.pron. ¶ Qui bus sic stātibus dico, ꝙ donatio, de qua agit, non est talis, quam donator nō fecisset verosimiliter loquendo, ēt ꝙ de liberis cogi

27 tasset, ergo in ea non h3 locū.d.l.si vnꝙ̄. ¶ †Et istud probat pri mo ex eo, ꝙ talis donatio facta fuit per ipsū Anton. q2 sic fuit de volūtate sui patris, put ipē asseruit, ⁊ ei vr̄ in hoc credēdū tan quā filio, ⁊ hr̄di, ar.l.octaui.in fi.ff.vn̄ cog.⁊ eius qd̄ dicit Bart. in.l.gerit.ff.de acq.her.dū vult, ꝙ stet hr̄di asserēti defunctū, cui

28 erat delata hr̄ditas fecisse aliquē actū aio adeūdi, vel ne. ¶ †Fa cit ēt ꝙ dici solet credendū esse donatori asserēti benemerita do natarij, qn̄ illud pticulariter exprimit, vt voluit Bal.in.l.illud.in. iiij.q.in fi.C.de sac.san.ec.maxime si ēt iurat, iuxta auct. qd̄ obti net.C.de pb.vt per Bal.in.l.si donatiōe.i.col.x.sed qd si pater. C.de coll.⁊ tradit ista Cepol.in trac.de simula.ꝯc.in.vij. presum ptione. Jn casu.n.nr̄o iste donator expressit cām, q2.s.pater eius ita voluit, ⁊ iurauit oia ꝯtenta in instrō esse vera, merito ei creden dū est. ¶ Et presertim, q2 pater eius dū vixit, nunꝙ̄ se ingessit in

tali iure pr̄onā.nō obstante ꝙ bis vacauerit capella, semp.n. pas sus fuit, ꝙ Frāc.donatarius solus presentaret, vt in casu narrat, stāte ergo hoc, ꝙ ita fuisset volūtas patris donatoris verosimiliter credendū est, ꝙ illā donationē fecisset ēt ꝙ de filijs cogitasset pp

29 illā cām, vt.s.ꝯdecens pr̄num votū impleret,† ⁊ hinc dici solet ꝙ.d.l.si vnꝙ̄.non h3 locū in donatio.ob cām, vt ibi per Ang. ⁊ alios, ⁊ tradit Alex.in ꝯsi.mihi.xxxix.sup primo dubio.in.iij. du bitatiōe.iiij.vol.⁊ Cor.in ꝯsi.iiij.dubia satis.iiij.col.ij.vol. cū si. vt per Cōsultores pro hac pte deducit. ¶ Scḋo ꝙ eā donatio nē fecisset ēt si de liberis cogitasset, pbat ex qualitate eius, fuit.n. donatio de paupe regno.i. de vna ex tribus vocibus in pn̄tando in bn̄ficio cuius annui redditus nō excedūt sūmā.xxiiij.aur. ⁊ ab eo qui tunc tpis hēbat latissimū pr̄imoniū, v3 sex milliū ducator. vel.ꝯ.vt in pūcto narrat, ex quo quilibet bonus vir facile iudicabit ꝙ pp modicitatē donationis, donator nō minus eā fecisset, dato

30 ꝙ de liberis cogitasset,†nā posito ꝙ opi. Bar.in.d.l.titia.§.im perator volētis.d.l.si vnꝙ̄.hēre locū ēt si res pticularis donet, vera sit, d3 tn̄ hoc intelligi qn̄ erat res notabilis estimatōis, vt ple ne declarat do.meus Soci.in.d.ꝯsi.cxlvij.⁊ Corn.in.d.ꝯsil.iij.⁊ tradit ēt per predictos Cōsultores pro hac pte. Et maxime hoc dōm est in casu isto iūgendo simul cām, ⁊ paucitatē donationis, de qbus.s.vt sic duo vincula plus operent, iuxta auc. itaqꝫ. ⁊ qd̄

31 ibi no. Bar.C.cōia de suc.†Jmmo Soci.noster in.d.ꝯsi.liij. dicit posse teneri ꝙ.d.l.si vnꝙ̄.nō ꝓcedit, nisi donatio sit circa dimi diā bonoꝝ donātis, vt per eū ibi.iiij.⁊.v.col.qd̄ tn̄ pro nūc nō fir mo, nec sup eo insisto, q2 nō est necessariū. ¶ Preterea ēt dr̄ in ca su isto remotū remediū.d.l.si vnꝙ̄.per renūciationē ipsius dona

32 toris, qui oibus legibus veniētibus ꝯ donationē renūciauit,† ⁊ l3 renūciatio videat ḡnalis, tn̄ cū postea sit appositū iurm̄ h3 vi spālis, ⁊ operat remotionē.d.l.si vnꝙ̄.vt in terminis nostris con cludit do.meus Soc.in.d.ꝯsi.cxlvij.in fi.sup hoc tn̄ non me fun do, nec vlterius sup eo insisto, q2 dēpta auctoritate dn̄i mei Soc. sup eo non parū dubito, q2 multi tenent ꝯriū, sed que.s.dcā sunt, satis supqꝫ sufficiūt. ¶ Et ex his iustificata est ꝯclu.s.per me po sita, ⁊ defensata ēt ab oibus, que in trāsmisso casu ꝯ eā objjcieban tur. ¶ S3 vlterius aduerto, ꝙ clariss do. Barth. de prato cōsu lens ꝯ donationē predictā aliud ei objjcit, v3 ꝙ in ea deficit ltima auctoritas diocesani, nā in ipsa donatione nō interuenit, ⁊ ex post per an.xj.vicarius epi vr̄ donationē illā ꝯfirmasse minus ltime,

33 q2.s.absēte, ⁊ nō citato donatore, de cuius preiudicio agebat,†⁊ cū talis ꝯfirmatio dēret fieri cā cognita reqrebat citationē.d. do natoris, iux.l.de vno quoqꝫ.ff.ḋ re iud.⁊ tradita p bar.⁊ alios in. l.platā.C.ḋ sen.⁊ iterlo.oi.iud.s3 ad hec ego posse rn̄dere, ꝙ in casu ad me trāsmisso psupponit, ꝙ donatio fuit fcā aucte reuerē. vicarij epatus ⁊c. ⁊ ego h3 mihi in fcō presupposita sū rn̄surus, put ēt lr̄e mag. Capitanei me admonēt attēto maxie ꝙ figuratio

34 casus ad me trāsmissa est subscripta ab vtraqꝫ pte, † iudex.n. fm̄ acta, ⁊ alleg. iudicare d3 nō, h3 ꝯsciā.l.illicitas.§.xitas.ff.ḋ offi. psi.⁊ ista sit vna rn̄sio. ¶ Pōt tn̄, ⁊ scḋo rn̄deri ꝙ imo pdcā com probatio reuerē.vicarij fuit ltime fcā, ⁊ si veꝝ est, ꝙ imo donator tpe.d.ꝯfirmatōis fuerit pn̄s, ⁊ nō ꝯdicēs, put qdā in fcō psuppo nūt, ⁊ forte ipoztat illud x.pn̄s.positū in.d.ꝯfirmatiōe res caret difficultate, ⁊ cessat fundamētū pdci Cōsulto. Si aūt fuerit abn̄s ēt ꝙ nō fuerit citatus adhuc dō3 est, ꝙ illa ꝯfirmatio fuerit ltime

35 fcā, tenēdo cōē opi.†ꝙ h3 ꝙ sufficit ꝯsensū diocesani ēt ex post fcō iteruenire, iux.c.cura.⁊ qd̄ ibi tradūt doc.de iu.pro. put dter minār dn̄i ḋ Ro.in decis.antiq.in dcis.dccclxxiij.⁊.d.Roc.ḋ cur. in trac.ḋ iu.pro.in v.p eo ꝙ de diocesani ꝯsensu.in.iiij.q.cū alijs

36 alle.p Cōsulto.p hac pte. ¶ †Et fateor ꝙ iste ꝯsensus d3 pstari cū aliq̄ cognitōe, vt p Abb.in.d.c.illō.ḋ iu.pro.⁊ p Roch.in.d. trac.in.e.v.in.iij.q.⁊ cognitio d3 verti sup hoc, an.s.donatio sit in fraudē, ⁊ simulate fcā, ⁊ an piudicet eccl̄ie, puta si donet potētio ri, vt predci declant, q̄ cognitio solū respicit iteresse, ⁊ ius ipsius epatus, vel eccl̄ie, de qua agit, ⁊ ꝓpea dico, ꝙ in ea nō erat necīa citatio pdicti donatoris, q2 de eius piudicio nō agebat, qui sibi in ipsa donatione, quā fecit, ⁊ iurō firmauit iā preiudicauit. ¶ Et l3 forte illa donatio nō fuerit valida, ⁊ efficax, nisi tpe prestiti con sensus p reuerē.vicariū, ⁊ nō trahit retro.d.ꝯsensus, vt qdā dn̄t.

37 †Tn̄ posito eo p xo sine piudicio vitatis, dico ꝙ ex quo viuebat donator tpe.d.ꝯfirmationis cēset pmanere in eodē ꝯsensu, vt sic ꝯsensus p eū prestitus ab initio trahat ad tps pdcē ꝯfirmatiōis, attēto ꝙ viuebat, si.n.p prius dcessisset forte aliō dici poss3, ar.l. fi.C.cō.pd.⁊ ita in ꝓposito p illū tex.vr̄ ꝯsiderare.d. Abb.in sua disputa.inci. Augerio pr̄onatū in Basilica.vij.colū.v.itē, ⁊ ter tio ⁊c. ¶ Jlla aūt cognitio dr̄ interuenisse saltē presumptiue, tum q2 ꝯfirmatio interposita fuit, ⁊ pro ea presumit, maxime cū in ea

dicatur

dicatur prefate reqſitioni tanq̄ȝ iuri conſone annuētis ⁊c. non.n. fuiſſet iuri ꝯſona, ſi donatio fuiſſet fraudolenta, vel potētiori fcā. Tum etiam ex ipſa veritate, q: donatio vera fuit, ⁊ facta pari, ita ꝙ nullū pōt ꝯſiderari ꝑiudiciū eccleſie, ⁊ dicere ꝙ erat vtile eccleſie hr̄e plures patronos, vt per plures poſſet ꝓhiberi bonoꝝ eius dilapidatio, q̄ fieret ꝑ rectoreȝ qḋ vr̄ ad onus p̄roni, vt in.c. filijs. xvj.q.vij. ⁊ tradit Roch.in.d.trac.in v̄.oneroſuȝ.in p̄n. nō facit, ꝙ ex eo p̄dicta ꝯfirmatio nō fuerit lr̄ime fcā, alioqn ſequeret̃, ꝙ nunq̄ȝ donatio facta cōpatrono poſſet ꝯfirmari, qḋ tñ eſt falſum,

38 † imo facilius tolerat̃ ꝙ cōp̄rono, quā extraneo, q: tūc non vr̄ noua acqſitio ſibi fieri iuxta gl. ⁊ alios in.c. inſinuatione. de iure patro. Et ideo eo caſu qdā tenēt, ꝙ nō reqrat̃ ꝯſenſus ep̄i, licet eoꝝ opinio nō ſit bene tuta, vt per doc. in.d.c. ex iſinuatione. ⁊ tradit Roch.in.d.trac.in.d. v̄ſi. ꝑ eo ꝙ de dioceſani conſenſu.in.ij.qō.

39 ¶ † Preterea plura ſpectāt ad onus p̄roni, q̄ facilius fieri ꝑ vnū p̄nt, vt eſt p̄ntare idoneū, ſepe.n. ꝯtigit ꝙ ſi plures ſunt p̄roni ꝑꝑ eoꝝ diſcordiā eccleſia plurimū patit̃, vt in.c.i.⁊.ij.⁊ ibi tradūt do

40 cto. de iure patr. † Et inde ēt dici ſolet, ꝙ layci ſolēt aggrauare eccleſias, ⁊ eis eē infeſti.c. laycos.⁊.c. layci.ij.q.vij. ⁊ tradit Abb. in.d.c. illud. ꝑꝑ ꝙ dici pōt, ꝙ magis expediat eccleſie hr̄e vnicuȝ p̄ronū laycū, q̄ȝ plures vt ſic minus ꝑ vnū, q̄ȝ ꝑ plures aggrauet̃. Et ideo pōt dici, ꝙ reuerē. Vicarius in ſua ꝯfirmatiōe oia ꝯſiderauerit, ⁊ vidēs vtile eſſe, vel ſaltē nullū dānum afferre eccleſie illā donationē valere illā ꝯfirmauerit aſſerendo petitionē ꝯfirmatōis iuri ꝯſonā eſſe, vt.ſ. dixi. ¶ Et ex p̄dictis ꝯcluſio.ſ. poſita remanet v̄a, ⁊ iuridica, ⁊ ab oibus ꝯ̄rijs defenſata. Qua ꝑꝑ ea ſtāte refero ꝑtes Magnifici dn̄i Capitanei ⁊ cōmiſſarij velut arbitri in p̄nti cā eſſe in declarādo, ⁊ iudicādo p̄dictā donationē, ⁊ tranſlationē vocis preſentandi validā, ⁊ ſeruandā eſſe ēt per filios ⁊ heredes.d. donatoris. ¶ Itē in abſoluendo quamlibet ꝑteȝ ab expenſis ex iuſtis cauſis aīūȝ nr̄uȝ mouentibus. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue. 1531.

CASVS

¶ Magnificus dn̄s Jo. antonius ſaracen⁹, q habebat tres filios vnā feminā noīe Thorā iaȝ ꝑ p̄res annos nuptā ⁊ dotatā, ⁊ duos maſculos, vȝ dn̄m Marcellū eqtē Hieroſolymitanū, ⁊ Juliū, cōuenit cū p̄dcō dn̄o Marcello p̄nte, ⁊ ꝯſentiente Julio ꝙ ipſi dn̄o Marcello detur certa quantitas pecuniaꝝ ꝓ emenda quadaȝ domo, ⁊ ita poſtea factum fuit cum pactis infraſcriptis.

¶ In primis che la detta caſa da comprarſi dopo la morte di eſſo meſ Marcello ſia, ⁊ eſſer ſe intenda de li hr̄di di detto meſer Jo. antonio, cioe Julio ſuo figliuolo, ⁊ ſuoi deſcendenti.

¶ Iteȝ ꝙ.d. Marcellus nō poſſit.d. domū alienare, ⁊ ꝯ̄facēdo caſchi ipſo iure da ogni ſua ragione, ⁊ intēdaſi eſſere, ⁊ ſia di detto meſ Jo. ant. o ſuoi hr̄di, cioe Julio, o ſuoi deſcēdēti, q̄le Julio detto meſ Jo. ant. ꝯſtituiſſe ſuo hr̄de vīe ex nūc ꝓut extūc, ⁊ ecōtra.

¶ Itē.d. do. Jo. anto. dedit vnā aliā domū p̄dicto dn̄o Marcello cō patto, che dopo la morte di detto meſ Marcello ſia, ⁊ eſſer ſe itēda ꝺ li hr̄di di.d. meſ Jo. ant. cioe Julio.ſ. detto ⁊ ſuoi ꝺſcēdē.

¶ Itē ꝯuenerūt ꝙ.d. do. Marcellus nō poſſit redire ad ꝑteȝ hr̄ditatis.d. dn̄i Jo. anto. aut dn̄e Virginie ſue mr̄is, q̄ iaȝ deceſſerat, neq̄ȝ iure reſtōnis in integꝝ, neq̄ȝ quocūq̄ȝ alio remedio iuris, aut ſtatutoꝝ, nec poſſit petere lr̄imā, aut trebellianicā, q: de eis vocat ſe ꝯtentuȝ, ⁊ ſatiſfactū, ma ſe itēda declarato, che tutto q̄llo ſi troua ꝯtenere nelle heredita p̄dette ſia, ⁊ eſſer ſe itēda di Julio ſuo fratello, ⁊ figlio di detto meſ Jo. antonio, ⁊ de ſuoi deſcēdenti, ⁊ coſi ſe intenda fatta quitanza gn̄ale, ⁊ particulare per detto meſ Marcello, ⁊ renūcia a ogni ragione, actione per qualūche cauſa hauer poteſſe ⁊c. ſi che in effecto volſe.d. meſ. Marcello che.d. Julio hr̄de del.d. meſ Jo. antonio, ⁊ di madōna Virginia, ⁊ ſuoi figli poſteri, ⁊ deſcēdenti in infinito poſſino tener, ⁊ godere oia bona, q̄ reperient̃.d. dn̄i Jo. antonij, ⁊ dn̄e Virginie ſine aliqua exceptiōe, vel moleſtia cū multis alijs clīs, ⁊.d. dn̄s Jo. anto. oia p̄dicta ratificando iur̄o ꝯfirmauit, ⁊ data eſt licentia notario, ꝙ predictam ꝯuentionem, ⁊ omnia eius capitula extēdere poſſit ad ſenſum ſapientis.d. dn̄i Jo. antonij, ⁊ predicti Julij.

¶ Cui ēt oia acceptāti.d. do. Mar. oia p̄dcā ꝓmiſit, ⁊ renūciauit, vt.ſ. ꝓut hec oia clari⁹ appent i ipſo iſtr̄o, cuius copia trāſmittit̃.

¶ Deceſſit poſtea.d. dn̄s Jo. ant. nō fcā aliā diſpōne bonoꝝ ſuoꝝ.

¶ Deinde deceſſit Julius p̄dcūs ſupſtitib⁹ ſibi Camillo, Portia, ⁊ Artemiſia filijs, q i teſtō ſuo dotauit dictas Portiā, ⁊ Artemiſiā, ⁊ vniuerſaleȝ heredē inſtituit Camillū filium ſuum maſculuȝ, ⁊ ei ſubſtituit hoſpitale quandocunq̄ȝ deceſſerit ſine liberis.

¶ Deiñ deceſſit.d. dn̄s Marcel. iteſtat⁹, ⁊ demū ꝺceſſit.d. Camillus ipubes, ⁊ ita dr̄ fcūs loc⁹ pupil. ſubſtōni cōphēſe i cōpēdioſa.

¶ Querit̃ modo nunqd bona, que peruenerunt ad.d. Juliuȝ vigore ꝯ̄ctus, ⁊ ꝯuētōis de qbus.ſ. veniāt ad hoſpitale iure pupilaris ſubſtōnis, an v̄o ꝑtineāt ad Portiā, ⁊ Artemiſiā filias.d. Julij.

¶ Et ꝙ nō veniant ad hoſpitale, ſed debeāt remanere ad p̄dictas Portiam, ⁊ Artemiſiam conſultuȝ fuit per.d. Raynaldū petrucium, ⁊ idem (ſi iuſtitia patiatur) petit̃ ab excellentia veſtra.

SVMMARIVM

Conuentio inter aliquos facta, ꝙ bona cuiuſq̄ȝ eoꝝ ad ſupuiuētē ꝑueniāt poſt mortē vnius, vȝ, ⁊ nō dr̄ pactū de ſuccedēdo, ſed q̄daȝ donatio ſtatim valida, lȝ executionē poſt mortē expectet.

2 Vocati noīe collectiuo dicuntur vocati ordine ſucceſſiuo.

3 Subſtitutio pupillaris dicitur teſtamentum pupilli.

4 Poſteroꝝ ⁊ deſcendentium appellatione veniunt femine.

5 Diſpō p̄ris de ſucceſſiōe fcā ꝺclarat̃ ꝑ ſtatutū loquēs de ſucceſſiōe.

6 Statutum ſi ſit ſtantibus maſculis femine non ſuccedant, ſi maſculi non ſuperſint, ſed ſolum femine, ipſe admittentur.

7 Diſpoſitio conditionalis deficiente conditione effectū nō ſortit̃.

8 Verbum heredes capitur pro deſcendentibus.

9 Conceſſio feudi facta pro heredibus ſi poteſt ex ꝯiecturis conſtare, ꝙ verbum heredibus ſit acceptum pro liberis feudum non poteſt dici hereditarium.

10 Dictio ideſt nedum eſt declaratiua, ſed etiam reſtrictiua.

11 Rerum ſuarum cuilibet libera facultas eſſe debet.

12 Teſtamenti libera factio vnicuiq̄ȝ remanere debet.

13 Verbum heredibus intelligitur de primis.

14 Verbū heredes in plurali numero verificatur in vno, ⁊ econtra.

15 Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia dȝ equalr̄ determinare, non ꝓcedit hec regula vbi eſt diuerſitatis ratio.

16 Verbum heredes verificat̃ etiam ſi in certa re ſint heredes,

17 In feudo licet quis non poſſit ſuccedere niſi ſit heres, non tamen ſequitur ꝙ ſuccedat vt heres.

Querela inofficioſi teſtamenti non preparata tranſmittitur in filium vti filium non tanq̄ȝ heredem.

CONSILIVM LXXX

DIrigat Dn̄s v̄ba mea in viā veritatis ⁊ iuſtitie. ¶ Viſo, ac diligenter plecto, elegāti, copioſo, ac diſtincto ꝯſilio Magnifici equitis, atq̄ȝ clariſſimi doctoris dn̄i Raynaldi petrucij ꝯciuis mei, ac vti fratris honor̄. vna cum inſtr̄o ꝯuentionis, de qua agit̃, eiſq̄ȝ, ⁊ oibus in facto ꝯtingentibus mature ꝯſideratis mihi de ſubſcriptione reqſito placet, ⁊ iuridica vr̄ iſta ꝯcluſio ꝙ bona oia, que ad p̄dictū Juliuȝ ꝑuenerūt occaſione ꝯuentionis, ⁊ ꝯ̄ctus per p̄dictū dn̄m Marcellum initi cū ipſo Julio, ⁊ eoꝝ p̄re hodie vigore eiuſdē ꝯ̄ctus ꝑtineāt, ⁊ ſpectent ad p̄dictas Portiā, ⁊ Artemiſiā filias dicti Julij, nō obſtāte teſtō ipſius, ⁊ pupillari ſubſtōne in eo ꝯtenta, eo ꝙ p̄dictus Julius nihil potuit diſponere, aut ordinare circa dicta bona in preiudiciū p̄dictaꝝ Portie, ⁊ Artemiſie, ꝓut ſupra per clariſſimuȝ Conſultorem dictū, ⁊ ꝯcluſum fuit. ¶ Et lȝ per eum oia que veniebant diſcutienda fuerint ita docte, ⁊ abūdanter diſcuſſa, ⁊ examinata vt nulla penitus additione idigere videant̃, rei eteniȝ demonſtrate fruſtra alia querit̃ demonſtratio.l.i. in fi.ff. de dote prelega. iuxta illud ſupuacuis laborat impendijs qui celū certat facibus adiuuare.c. ſi oia.vj.qō.i. Tñ vt in aliquo mihi ſatiſfaciam, ⁊ pro clariori demōſtratione veritatis nōnulla ſubijciam tangendo aliquas ex ꝓpoſitis.q. ſpiculas quaſdā recolligendo, velut incedēs poſt terga optimi meſſoris. ¶ Et circa.ij.q. omiſſa.i. vr̄, ꝙ non ſit neceſſariū diſputare, an pactū de futura hr̄ditate tota, vel ꝑte valeat, vel iuramēto firmetur, qm̄ ex parte dicti dn̄i Marcelli nō vr̄ ſimplr̄ factū tale pactuȝ, ſed ille vr̄ mediante illo ꝯ̄ctu velut ex ꝯuentione inita inter viuos donaſſe Julio, ⁊ eius deſcēdentibus ius oē, qḋ ipſe hēbat, vel hr̄e poterat in bonis p̄ris, ⁊ mr̄is eius, ⁊ ſuꝑ qbuſdā bonis ei ꝑticulariter ꝯſignatis q̄ dōatio, lȝ tūc fuiſſet valida, ⁊ ꝑfecta, tñ hēbat dilatā executiōeȝ in diuerſa tpa. Nā circa ius, qḋ hēbat, vel hr̄e poterat i bonis p̄ris executio donatōis erat dilata poſt mortē p̄ris. Circa bōa ei ꝑticulr̄ aſſignata erat dilata poſt mortē ſuā, ⁊ circa bōa mr̄is ab initio dōatio ſortita fuit effcm̄, ⁊ hec quo ad ꝑſonā.d. Julij, vt.ſ. bona, ⁊ iura.d. dn̄i Marcelli ad eū ꝑtineāt cū effcū in dictis tpibus. Sȝ quo ad deſcēdētes ei⁹ dr̄ donatio reſpcū effcūs dilata in tp̄s mortis.d. Julij dr̄ tñ dicta donatio fuiſſe inter viuos, ⁊ ab initio valuit irreu-

cabiliter, lȝ in tp̄s futuꝝ esset dilata executio arg.l.vnice.cuȝ mā. C.vt act.ab here.†Et ꝙ eiusmodi q̄uētio valuerit p se,ꝛ nō fuerit pactū de succedēdo.ſȝ potius donatio vt dixi facit pulchra de cis. Oldr.in ꝯſ.cxxix.ad hūdā aliqualē notitiā.vbi vult, ꝙ si inter aliquos q̄ueniat,ꝙ bona cuiusq; eoꝝ ad supuiuētē pueniant post mortē vnius,talis q̄uentio valebit,ꝛ nō dicet pactū de succedēdo,ſȝ qdā donatio statim valida,lȝ executōeȝ expectet post mortē vt p eū,ꝛ hāc decis. Old.solēt seq doc.ꝛ eaȝ post plerosq; alios referr,ꝛ sequit Jas.in.l.stipło hoc mō ꝯcepta.ix.col.ꝟ.scdo hoc ꝑuenit.ff.de ꝟ.ob.ꝛ in.l.lȝ inter ꝑuatos.iiij.col.ver.scdo habes. C.de pac.ꝛ excel.etate nr̄a do.Fran.cur.iunior in ꝯſi.i.Facti cōtingētia.col.viij.ꝛ idem qd̄ p Oldr.repio determinari p Ange. in.l.sancimus.ꝟ.sed hic videndū.C.de dona.ꝛ p Saly.in.l.fi.colū.iij.ꝟ.iuxta hoc.C.de pac.lȝ de Oldr.metionē nō faciāt.Sic ḡ sequit,ꝙ in casu isto nō sumus in pacto de succedēdo, vt.s.p hoc pactū fit ꝓmissa obuētio bonoꝝ post mortē iure hrditario,sed dr̄ q̄uentio inter viuos inita importās donationē ſm ꝙ.s̄.dcm̄ fuit. ¶Et si dicat, ꝙ saltē vr̄ pactū, ꝛ donatio sup bonis, ꝛ hrditate dicti dn̄i Jo.antonij,tollit oīs difficultas p ꝯsensum eius vt pseuerantiā vsq; ad mortē, iuxta.d.l.fi.cum mā, ꝓut ēt.s̄.per Cōsultorem dcm̄ fuit. ¶Circa.iij.q. ꝯclusio Cōsultoris est verissima.s.ꝙ Julius,ꝛ descēdētes dn̄r ordine successiuo vocati, attento.ꝙ verbū illud,suoi descēdenti,sepius repetitū in p̄dicta q̄uentiōe,nedū dr̄ collectiuū nomē,vt inqt dn̄s Cōsultor,sed dr̄ collectiuū pluriū ꝑsonaꝝ in diuersis gradib⁹ exn̄tiū†quo casu in dubia est ꝯclusio, ꝙ tali noīe collectiuo vocati dn̄r vocati ordine successiuo, vt declarat patruus ꝛ dn̄s meus Soci.in.l.gallus.§.i.iiij.col.ver.circa.iij.q.ff.de lib.ꝛ posth. ¶Circa.v.q.iiij.obmissa.nō puto dubitandū,ꝙ Julius p̄dictus nō potuerit suis descēdētibus in aliquo circa dicta bona in suo testō p̄iudicare,ꝓut per Cōsulentē abūde ꝯclusuȝ fuit. Et ꝑcederet ista ꝯclusio ēt ꝙ.d.Julius exp̄sse, ꝛ specialr̄ de dictis bonis disposuisset p allegata.s̄.p Cōsultorē. Et h̄ sine dubio ꝑcedit in casu isto,vbi nō agit de aliqua dispōne,q̄ ꝯsideret tanq̄ dispō.d.Julij,sed agit de pupillari substōne,que ꝯsideratur tanq̄ dispō Camilli,solū ergo pupillaris substō cōprehensa in cōpendiosa de qua agit pōt hr̄e locū respcū bonoꝝ, q̄ puenerūt ad Camillū ipuberē libere,ꝛ de qbus ipse si maior fuisset libere testari potuisset,†cū pupillaris substō sit testm̄ pupilli.l.p̄ris ꝛ filij.ꝛ.l.ij.ff.de vulg.ꝛ pup.ꝛ.§.liberis.insti.de pup.substi. ſȝ nulli dubiū est,ꝙ Camillus,si maior fuisset nō potuisset de istis bōis libere disponere ergo in pupillari substōne talia bona cōprehēdi nō p̄nt ēt loquendo de his,q̄ ad.d.Camillū viuentē veluti vnū ex descēdentibus.d.Julij spectabāt. ¶Jd aūt ꝓbat,q̄ cū ex forma ꝯctus bona ad dscēdentes.d.Julij in infinitū deuētura eēnt apō d.Camillū erāt quasi restōni subiecta,vt.s.si sine liberis decesserit dēant alijs descēdentibus.d.Julij restitui,ꝛ sic p̄dictis Portie,ꝛ Artemisie,ꝓut p ꝯsultorē dcm̄ fuit,ꝛ cū hoc nō ꝑueniret ex aliq̄ ꝓuisione.d.Camilli,ſȝ suoꝝ maioꝝ, vt est notissimū nō est dubiū Camillū d̄.d.bonis(si maior fuisset)disponere nō potuisset.Et p hāc viā vltra alla.p ꝯsulentē tollit doctr.Bal.in auc.si quas ruinas.iiij.col.ꝟ.iuxta hoc qro.C.d̄ sac.san.eccl.quē multi sequunt, vt p ꝯsultorē,ꝛ vltra eū p Corn.in ꝯſi.lj.vr̄ p̄io.ij.col.iij.vol.naȝ Bal.loqt de dispōne eius p cuius ꝓuisionē, ꝛ stipłoneȝ q̄sitū eēt ius posteris,qd̄ vt ex istis pȝ est oīno alienū a casu nr̄o.De bonis aūt,q̄ suo iure ēt viuo Camillo spectabāt ad Portiā ꝛ Artemisiā,veluti descēdentes.d.Julij nulla est dubitatio,quia de talibus ip̄e Camillus,si maior fuisset testari nō potuisset.l.ꝯficiunt.§.i.ff. de iure codi. merito in pupillari substōne sibi facta non p̄nt cōprehendi. ¶†Circa.vi.q.an.s.ꝟba illa,ꝛ suoi descēdenti,sepius repetita,ꝛ ēt illud ꝟbuȝ posteri,includāt ēt istas feminas Portiā, ꝛ Artemisiā,an ꝟo solū masculos,placet mihi,ꝛ verissimū arbitror,ꝙ ēt iste femine in p̄dictis ꝟbis dicant cōprehense, ꝛ qdem ex ꝓprietate sermonis cū ꝟba illa,posteri,ꝛ descēdenti, sint verba cōia vtriq; sexui,sicut de ꝟbo,liberoꝝ,dr̄ in.l.cognoscere.§.fin.ꝛ in.l.liberoꝝ.de ver.sig.ꝛ in ꝟbis ꝯctus declarat Bal. in.l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius voc.cū ꝯcor.alleg.per Jas.in.l.si qs id qd̄.mihi col.v.in fi.ff.de iurisdi.om.iudi.ꝛ supra per Cōsultorem dcm̄ fuit. ¶Et circa allegata in ꝯriuȝ placēt mihi rn̄siōes per eū date. Et vltra ip̄m circa primū fundamentū allegatū in ꝯriuȝ duȝ dr̄,ꝙ sicut institutio filioꝝ intellr̄ tm̄ de masculis in loco vbi p statutū masculi excludūt feminas,ita ēt dōm vr̄ in ꝯctu,de quo agimus. ¶Pōt dici ꝙ argumentū nō ꝑcedit ex diuersitate rōnis, nā in instōne facta a patre de filijs tolerari pōt, vt de masculis intelligat,sicut p statutū succederent,q̄ per p̄rēȝ in testamento de successione sibi per filios facienda disponit sicut ēt per statutū disponebat,†non.n.vr̄ mirū,ꝙ per statutum loquēs de successione declaret dispositio patris de successione facta,iuxta not.p Bar. ꝛ alios in.l.hr̄des mei.§.cum ita.ff.ad trebel.ꝛ illud opat identitas subiecti,vȝ successio de qua vtraq; dispositio loquit, que ꝯsideratiō nō viget in donatione ab alio,q̄ a patre facta d̄ qua agitur,illa.n.dȝ ſm vim,ꝛ nām ꝟboꝝ suoꝝ interpretari, ꝛ nō ſm statutū de alia mā loquens. ¶Et lȝ in ꝯctibus nō fiat lata interpretatio,sed stricta tn̄ hoc nihil obstat, sed potius adiuuat predicta. Quia hoc fatēdo dicā,ꝙ stricta fiet iretpretatio, ꝛ iuxta ꝓpriam nām ꝟboꝝ si femine cōprehendant sub illis cōibus ꝟbis, posteri,ꝛ descēdenti. ¶Et p hoc ēt recte rn̄det ad scdm̄ fundamentuȝ allegatū in ꝯriuȝ,vt p Cōsultorē dcm̄ fuit.Et attento,ꝛ ꝯsiderato hoc,ꝙ sumus in donatione,ꝛ sic in ꝯctibus iter viuos in qbus ꝟba ſm sui ꝓpriā nām sunt accipiēda.Etiā tertiū argm̄ totalr̄ dr̄ sublatū,q̄ in isto ꝯctu nulla est facta mētio de dn̄a Thora filia dicti do.Jo.antonij neq; facta est aliq̄ dispō restāria,vt puta instō, vel substō in qbus cadat illa iterptatio ex ꝯiecturata mēte testantis,de qua p Pau.de ca.in.l.i.C.de ꝯdi. inser. cū alijs alle. in.d. tertio fundamēto fcō.s̄.in ꝯriū p Cōsulentē.Vn̄ cū ꝟba illa,posteri,ꝛ descēdenti,ſm ꝓpriā signatiōnē ēt feminas cōprehendāt, nō video cur ēt in eoꝝ fauorē nō debeamus hāc donationē interpretari,nulla etenim ꝟba in ea ꝓlata sunt,ex qbus ꝯiectura capi possit in ꝯriū,ꝓut ēt p ꝯsulētē dcm̄ fuit ad quā vltra p̄dcā in rn̄sionib⁹ ad.iij.ꝛ.iiij.fundamentū i ista.vj.q.me remitto. Ubi aūt qs vellet,ꝙ in ista donatione Camillus filius Julij tanq̄ masculus censeat ꝑpositus Portie,Artemisie sororib⁹ suis velut feminis interpretationē sumēdo a statuto Senēsi,ꝓut in p̄io fūdamēto facto in ꝯriū p Cōsultorē dicebat. ¶Lȝ istud falsū arbitror p p̄dicta,tn̄ posito eo ꝑ ꝟo absq; p̄iudicio ꝟitatis credo esse ꝟissimū, ꝙ talis ꝓlatio masculi,ꝛ femiaꝝ exclusio dr̄ fuisse tp̄alis q̄diu.s. masculus supfuerit,vel cū ltimis hr̄dib⁹ decesserit, ſȝ eo sine liberis decedēte femine nō dēnt amplius dici exclusē,sed dn̄r ad p̄reȝ eaꝝ reintegrāde,ꝛ ita admitti dēnt,naȝ ita ꝯtigisset ab itestato ex forma statutoꝝ Senensiū,nā in statuto sub rub.ꝙ mulier dotata nō succedat frātibus masculis,femina excludit quādiu sup̄sit masculus,ꝛ in alio statuto sub rub.ꝙ mulier dotata ad successionē, vel diuisionē nō veniat cū fr̄ibus,excludit femina,si de fr̄e,vel fratribus ltimi hr̄des remāserint.†Vn̄ cū amplius.d.Camillus masculus nō sup̄sit,nec ex eo remanserint ltimi heredes absq; dubio Portia,ꝛ Artemisia essent ab itestato admittēde.ita.n.stāte primo statuto decla.Bar.in.l.fi.in.i.q.ff.ad tertul.tradit Bal.in.l. in qbus.C.de secū.nup.i.col.ꝟ.ꝛ intelligo hoc.cū infinitis, q ad hoc allari possent. Est.n.cōis opi.ꝛ lōgo tp̄e obseruata,vt tradit Are.in ꝯſi.cxliiij.Uisa ꝯsultatione.in p̄nc.patruus ꝛ dn̄s meus Soci.in ꝯſ.xcij.Circa p̄mū.x.col.ꝟ.circa q̄rtā dubitationē.ꝛ etate nr̄a iurisconsultoꝝ p̄nceps ꝛ cōpater meus hon̄.do.Phil.deci. in ꝯſi.lxxxvij.Pro resołone casus.in p̄n. ¶De scdo aūt statuto nō est dubitādū cū loquat ꝯditionalr̄,vȝ,si de fr̄e ltimi hr̄des remāserint,ꝛ in casu nr̄o ꝯditio nō sit ipleta,ſȝ defecerit, q̄ de Camillo nullus remāsit ltimus hr̄s descēdēs ex eo,vt statutū reqrit. †Dispō.n.ꝯditionalis,ꝯditione deficiēte, nō sortit effcm̄.l.cedere diē.ff.de ꝟ.sig.l.meuius.ꝛ.l.q hr̄di.ꝛ p totū ti.ff.de ꝯdi. ꝛ demō.Si igit attentis statutis p̄dictis in casu nr̄o Portia,ꝛ Artemisia oīo eēnt admittēde ab itestato pp defectū masculi, vt.s̄.silr ꝛ in ꝓposita donatōe si volumus,ꝙ recepit iterptationē a p̄dcis statutis,dōȝ est,vt.s.Camillus in hac donatiōe tāq̄ masculus exclusertit eas tp̄alr,vȝ q̄diu ille supfuit,vel si ex eo descēdēs aliqs supfuisset,vn̄ cū ipse sine descēdentibus dcesserit nō video cur sorores eius Portia,ꝛ Artemisia nō dēant admitti vigore p̄dicte donatōis,ꝛ p hāc viā vltra ꝯsultoreȝ (ni fallor)tollit oīs difficultas in ista.vj.q. ¶Circa.vij.ꝛ vlt.q.an.s.iste filie.d. Julij sint repellēde eo ꝙ nō fuerūt in testō p̄ris institute hr̄des vr̄es, sed solū in certa quātitate,q̄si ex forma p̄dicti ꝯctus reqrat,ꝙ descēdētes d.Julij sint vr̄es hr̄des, vt ex eis aliqd̄ ius querat. Certe oībus bn̄ ꝯsideratis mihi vr̄ absq; aliq̄ dubitatiōe p̄dictas filias Portiā.s.ꝛ Artemisiā dēre in ꝓposito admitti ſȝ ꝙ.s̄.ꝯclusuȝ fuit,nō obstāte,ꝙ non fuerint vr̄es hr̄des institute, ꝛ qdam ex pluribus. ¶†Prio ꝙ illa ꝟba,de li hr̄di di.d.mes Jo.anto.de qbus in dicto ꝯctu capiunt,iuxta vulgarē modū ꝓ descēdentibus, ꝓut etiā capiunt illa verba,sine hr̄de,in.l.ex facto.§.fi.ff.ad treb.ꝛ hoc in casu isto euidenter appet per sequētia verba,vȝ, cioe Julio, ꝛ suoi descēdenti,q̄ sunt expositiua ꝑcedentiū,cū.n.esset dubium quō illa verba,de li heredi ꝛc.capi deberēt,fuit statim p illa verba expositiua declaratū.s.ꝙ capiant ꝓ descēdētibus,vȝ ꝓ Julio, ꝛ eius descendentibus,vt plenissime supra per Cōsulentē deductuȝ fuit. ¶Et vltra eum magis declarādo dicemus,ꝙ bona, de qbus.s̄. dixi in ꝯclusione respectu descēdentiuȝ.d.Julij nō dicunt hereditaria,sed

taria, ſʒ ad eos puenire dēnt, vt ad eius deſcēdētes ex gra, ⁊ pui 9 ſione ꝯbentiū pdictoꝝ, †ſicut in ſili ɓ feudo poſt multos ab eo re latos deteriat excel. Deci. in ꝯſi. clxxxv. In cā iſtoꝝ. ij. ⁊. iij. col. ⁊ i ꝯſ. cccxcv. in cā magnifici. ij. ⁊. iij. col. vult. n. ipſe ibi, ꝙ lʒ in ꝯceſ ſione feudi ſit dcm̄, ꝑ hrdib⁹ ſi tñ ꝯſtare pōt ex aliqb⁹ ꝯiecturis, ꝙ vbū, hrdib⁹, ſit acceptuʒ ꝑ liberis, vt in exēplis ab eo poſitis, nō pōt dici feudū hrditariū, ſʒ ſepatū ab hrditate, ⁊ trāſibit in de ſcēdentes ex ꝯctu, ⁊ ꝯceſſiōe feudi abſqꝫ eo ꝙ ſint hrdes, vt p eū. Sic ġ ⁊ clarius in caſu iſto ɓ pdcis bonis dōm eſt, cū nedū ex ꝯie cturis appeat vbū illud, de li hrdi ⁊c. capi dēre ꝑ liberis, ſʒ hoc in. d. ꝯctu eſt expſſuʒ p' vba illa expoſitiua, cioe Julio, ⁊ ſuoi deſcē denti. ℂ Et vlterius ēt ꝯſiderādū eſt, ꝙ iſta vba expoſitiua ſūt ēt reſtrictiua ad Juliū, ⁊ ſuos dſcēdentes, ex quo ēt dclaraƭ ꝙ vbū illud, de li hrdi, ſolū in mēte ꝯbentiū capiebaƭ ꝑ liberis, nā cū ita acceptū gnalr iportaret oēs liberos. d. dñi Jo. antonij ſtatiʒ illaʒ gnalitatē reſtrinxerūt ad Juliū, ⁊ eius poſteros, ⁊ deſcēdentes, vt 10 ſic excludanƭ alij liberi dñi Jo. antonij, †illa. n. dictio, cioe, latine, id eſt, nedū dr̄ declaratiua, ſʒ ēt reſtrictiua, vt p Bar. in. l. i. in pn. ff. ad. l. aql. tradit Are. in. l. plane. §. ſi tale. in vlt. no. ff. ɓ leg. i. vbi ēt Jaſ. ⁊ ipſe Jaſ. in. l. i. §. iteʒ acqrimus. viij. col. ff. de acqr. poſ. ſi igiƭ alij liberi dñi Jo. antonij in illa gnalitate videbanƭ incluſi, qꝛ alſ vana fuiſſet reſtrictio illa, ⁊ alij liberi nō erāt futuri hrdes re ſpectu iuris hrditarij oñdiƭ, ꝙ illud vbū, de li hrdi, ſolū ꝑ libe ris acceptū erat in mēte ꝯbentiū. ℂ Scdo dici poſſet, ⁊ nō ipro babilr, poſito ꝙ vbū illud, de li hrdi. dēat capi ēt reſpcū iuris he reditarij ɓ eſt, ꝙ deſideret ius hrditariū in eo, ad quē bona pueni re dēant abſqꝫ tñ piudicio vitatis, ꝙ iſtud ꝑcedit tm̄ reſpcū Ju lij q ve fuit hrs vlis. d. dñi Jo. antonij pris eius, qſi ipſi dño Jo. antonio, ⁊ eius arbitrio totū ɓ eēt remiſſuʒ, nā cū eēt dñs oiuʒ ve roſiƚe ſit, ꝙ noluerit inſolubilr ligari, ſʒ ſibi ius diſponēdi reſerua 11 re, †tū p regulā illā ꝙ cuilʒ reꝝ ſuaꝝ dʒ eſſe prās, ⁊ ius diſponēdi illibatum. §. ſed ⁊ maioꝛ. inſti. de his q ſūt ſui vel alie. iur. ⁊. l. vſqꝫ 12 adeo. ff. ſi qs a pa. fue. ma. facit. l. in re mādata. C. man. † Tū ēt p aliā reg. q̄ dr̄ ꝙ libera dʒ cuiqꝫ remanere teſtamēti factio. l. ſtipſo ɓ mō ꝯcepta. ff. de ver. ob. cū his, q̄ ibi dñt doc. Vñ ſumpto arg. a veriſi. iuxta. l. nō eſt veriſiƚe. ff. ꝙ me. cā. ⁊. c. ſolite. de reſti. ſpol. cū ſimi. vr̄, ꝙ reſpcū Julij tolerari poſſit, ꝙ debuerit eſſe hrs vlis ſeu ꝙ vbū illud, ɓ li hrdi, ēt ius hrditariū iportet reſpcū. d. Julij, maxime attēto, ꝙ in eo dē ꝯctu. d. do. Jo. anto. ipm̄ Juliuʒ vlem hrdeʒ ꝯſtituit. Veꝝ hoc nullo mō eſt dōm reſpcū deſcēdentiū. d. Julij, nā cū itentio ꝯbentiū fuerit in fauorē deſcēdētiū. d. Julij di ſponere, veriſiƚe ſit, ꝙ noluerint dare Julio, aut alijs libertatē di ſponēdi, ſʒ potius eos ligare, vt iuxta formā ꝯctus eius deſcēden tibus ſimplr relinquaƭ, ſeu iure cuiuſdā oblɵnis reſtituat ad iſtar fideicōmiſſi, cū. n. ad. d. Juliū, ⁊ eius deſcēdētes, ⁊ poſteros in in finitū bona eēnt puētura ex puiſione, ⁊ ꝯceſſione pdictoꝝ. d. Jo. antonij, ⁊ dñi Marcelli rōne ꝯuenit, ꝙ ipſe Julius, ⁊ dſcēdentes ligati, vt ita dixerim, eēnt alijs deſcēdētibus vnus poſt aliū bona reſtituere abſqꝫ alia ꝯſideratōe iuris hrditarij, ne alſ ſequaƭ ꝙ in arbitrio cuiuſqꝫ, vʒ Julij aut deſcēdentium ſit alios deſcēdentes ꝑuare dictis bonis nō faciēdo eos vles hrdes, qd̄ qdeʒ abſurdū eēt, ⁊ oino alienū a mēte pdictoꝝ ꝯbentiuʒ, vt de ſe notiſſimū eſt. 13 ℂ † Cōfirmaƭ iſta itelligētia, qꝛ vbū illud, de li hrdi. tūc ꝑprie ſta bit ꝑ hrdib⁹ dñi Jo. ant. pncipalr, ⁊ directe, ⁊ nō p mediū aliqd, qd̄ nō caderet in deſcēdentib⁹. d. Julij, ⁊ ſic ēt itelligeƭ ɓ pmis, iu xta. l. boues. §. ɓ ſmone. ff. de v. ſig. ℂ Pro q̄ ēt facit, qꝛ in vlt. c. d. ꝯctus dr̄, de detto Julio hrde di ſopradetto meſ Jo. ant. ⁊ ſuoi figli ⁊c. Et ſic ſit mētio hrdis explicite, ⁊ clare ſoluʒ reſpcū pſone d. Julij. ℂ Et lʒ in alijs capƚis dicaƭ, de li hrdi, numero plurali tñ cū claꝝ ſit, ꝙ vnū tm̄ habuerit dñs Jo. anto. hrdē vlem, vʒ Juliū 14 pdcm̄ in eo verificabiƭ verbū. † Nec eſt nouū, ꝙ de hrdib⁹ fiat mē tio numero plurali, ⁊ tñ vnus tm̄ ſit hrs, ſicut p ꝯriū ſepe fit mētio in ſingulari, ⁊ tñ plures ſūt. l. ſi plurib⁹. in pn. ff. de leg. ij. ⁊. l. ſi plu res. de leg. iij. cū ſimi. ⁊ mos eſt in teſtamētis, ⁊ ſilib⁹ diſpōnibus dicē, p ĩ. ſcriptos hrdes ⁊c. ⁊ tñ ſepe vn⁹ ſolus ſit hrs. Et maxie ɓ vr̄ dōm in caſu iſto vbi illud vbū, de li hrdi. ſtatiʒ exponiƭ, cioe, detto Julio, q̄ expō ꝯcordat cū vlt. ca. dū dr̄, detto Julio hrde di 15 meſ Jo. anto. ℂ † Nec dicaƭ, ꝙ idē dʒ dici ɓ deſcēdētib⁹, ꝙ ɓ Ju lio p reg. q̄ dr̄ vna deteriatio ⁊c. vt. l. iaʒ ɓ iure. §. i. cū ſi. ff. ɓ vulg. ⁊ pup. Qm̄ dici pōt, ꝙ vbū de li hrdi, ſm hāc declarationē nō re ſpicit niſi pſonā Julij, ⁊ nō ſuos deſcēdētes, ⁊ ſic ſumus ex terios illius reg. Et pterea ēt illa regula tolliƭ p diuerſitatis rōnem, q̄. ſ. eſt demōſtrata, vbi. n. rō diuerſitatis eſt, nō ꝑcedit reg. pdicta, vt poſt multos a ſe relatos declarat Deci. in. l. in teſtō. in. iij. not. C. de teſt. mili. ⁊ ad aliō ꝑpoſitū dictū fuit. ſ. p Cōſultorē. ℂ Tertio poſito ꝙ ēt reſpcū deſcendentiū Julij reqraƭ, ꝙ ſint hrdes, qd̄ tñ eſt oino falſuʒ vt ex predictis ꝯſtat, dici pōt, ꝙ ſatis eſt, ꝙ iſte filie Portia. ſ. ⁊ Artemiſia fuerint i aliquo fcē hrdes, put fuerūt in 16 certis quātitatib⁹. † Nā cū vigore dicti ꝯctus bona pdcā ad eas puētura ſint tāqꝫ ad deſcēdentes. d. Julij, eſto ꝙ dēant eſſe hrdes ſufficit, ꝙ ēt in re certa ſint hrdes, vt voluit elegāter Bar. in ꝯſi. lx. qd̄ iſta hʒ duo dubia. ⁊ in. l. vt iuriſiurādi. §. ſi liberi. ff. de oper. lib. cū alijs alle. ſ. p Cōſultorē. ℂ Et vltra eū ita voluit Alex. in ꝯſi. cxxviij. ꝯſideratis vbis. col. fi. v. nec pdictis ob. i. vol. ⁊ in cō ſil. ix. alſ. clj. viſis dicto themate. col. i. vel. ij. ver. ad idē ēt addiƭ. ij. vol. Et rō vr̄, qꝛ ex quo in ꝑpoſito nr̄o iſtis Portie, ⁊ Artemi ſie eſt q̄ſitū ius ſup. d. bonis tāqꝫ deſcēdētib⁹. d. Julij nō ꝯſideraƭ in quo ſint hrdes, ſʒ ſatis ſit, ꝙ in aliquo hrdes ſint, qꝛ lʒ dēant eē hrdes (ſi id veꝝ ſit, qñ tñ. ſ. negatū fuit) nō tñ ad. d. bona veniunt 17 vt hrdes, ſʒ vt deſcēdentes. d. Julij. ℂ † Ad qd̄ facit ſingularis, ⁊ magralis doctri. Pau. de ca. in auc. poſt fratres. la. ij. C. de leg. bere. vbi dicit, ꝙ lʒ qs in feudo ſuccedere nō poſſit, niſi ſit hrs nō 18 tñ ſeqƭ, ꝙ ſuccedat, vt hrs, †, put in ſili videmus in qrela iofficioſi teſtamēti nō ꝑparata, q̄ i filiū hrdē trāſmittiƭ nō tñ tanqꝫ in hrdē, ſʒ tanqꝫ in filiū, vt idē Pau. de ca. decla. m. l. ſi qs filiū. in. ij. not. ver. ſed dubiū eſt. C. de inoff. teſt. ⁊ ideo in vtroqꝫ loco infert, ꝙ in feudo, vel in. d. qrela filius nō ſuccedit ꝑ rata hrditaria, ſʒ ſimplr tanqꝫ filius ſi ſolus eſt in totū, ⁊ ſi fr̄es hʒ ꝑ virili, vt p eū, lʒ ergo reqraƭ, ꝙ ſit hrs nō tñ ꝯſideraƭ in quo ſit heres poſtqꝫ in aliquo heres eſt. Sic igitur dicendum eſt in propoſito de iſtis Portia, ⁊ Artemiſia ſm ꝙ ſupra dictum extit. Laus Deo.

Maria. ſoci. iunioꝛ, Paduc. 1511.

CASVS

ℂ Antonius bertini ciuis Fauētinus dedit in ſoccidā plures be ſtias cuidā Vitali de madaraſſis, ⁊ paulo poſt ēt dedit quaſdam alſ beſtias ſilr in ſoccidaʒ Mattheo de madaraſſis fratri pdicti Vitalis cū pacto, ꝙ certo tpe beſtie pdicte ipſi Antonio reſtitue rentur ⁊ lucruʒ diuideretur. Et pro iſtis conductoribus fideiuſſit, ⁊ etiam ſe principalem debitorem conſtituit per publicum, ſolēne, ⁊ guarentigiatum inſtrumentum quidam Ventura de venturis. ℂ Infra tps reſtōnis faciēde dceſſit. d. Antonius ſupſtitib⁹ poſt ſe Rogerio ifāte ei⁹ vnico filio, ⁊ hrde vli ab iteſtō. Itē. d. Antonia ei⁹ vxoꝛ, ⁊ mr̄e. d. Rogerij necnō ⁊ Nic. fr̄e ei⁹ ⁊ ſic patruo Rog. ℂ Iſte Nic. tpe faciēde reſtōnis. d. beſtiaꝝ fec̄ eas ſibi reſtitui, put ⁊ hʒ ꝙ i ꝑceſſu ꝑbatū fuit nullo tūc dato tutoꝛe Rogerio pupillo. ℂ Expoſt mater eius tuteliam aſſumpſit. Et ille nūc factus pubes curatoris auctoritate petit ab hrdibus Venture pdicti fideiuſſo ris, vt. ſ. ⁊ ꝑ exceptione pub. ⁊ guarentigiati inſtrī reſtōnem pdi ctaꝝ beſtiaꝝ cum oibus eaꝝ fructibus, vt in petitione conſtat. ℂ Opponiƭ p reos ꝯuētos exceptio reſtōnis iā facte p ꝯductores pdcō Nic. tāqꝫ admiſtratori bonoꝝ. d. Rogerij, palā ⁊ bōa fide. ℂ Replicaƭ, ꝙ poſito, ꝙ talis reſtō facta fuerit non releuat, qꝛ ille Nicolaus nō erat tutoꝛ, nec aliqd̄ mādatū hēbat de eis recipien dis, nec potuit talis reſtō fieri in piudiciū. d. Rogerij tūc pupilli, ℂ Rei aūt ꝯuenti dicunt, ꝙ imo ex illa bona fide, ⁊ ex iuſta cauſa, qua illi conductores ducti fuerunt ad credendum Nicolauʒ pre dictum eſſe veꝝ adminiſtratorem, ⁊ ei ſolui, ſeu reſtitui poſſe, dēnt dici liberati, maxime qꝛ illi conductores erant ruſtici. ℂ Queritur modo ſtantibus predictis quid iuris: Et queritur ꝯſi lium pro iuſtitia, vt. ſ. excellentia veſtra ſuo ſapientiſſimo conſilio referat, que ſunt future partes iudicaturi in preſenti cauſa. ℂ Hūc punctū cū ſuis lrīs, ⁊ toto ꝑceſſu inter pdictas ptes agita to trāſmiſit ad me magni. Gubernatoꝛ Fauētie ſeu ei⁹ locū tenēs.

SVMMARIVM

ℂ De quibuſdam debitoribus pupilli in certis beſtijs. An eas ſoluendo patruo pupilli non tutori liberentur.

1 Debitoꝛ pupilli ſoluens quam ſecuritatem conſequatur.
2 Debitoꝛ pupilli ſoluens ſine tutoris, nec iudicis auctoritate nul lam conſequitur liberationem.
3 Debitoꝛ ſoluens non hñti mādatū de exigendo non liberatur.
4 Debitoꝛ ſoluens non hñti mandatum a creditore, an libereƭ ce dendo creditori actionem contra eum cui ſoluit. ⁊. ĩ. nu. 8.
5 Debitoꝛ tradens ſeruos ei cui debere exiſtimabat non liberaƭ, ſed per conditionem indebiti eos repetere poteſt.
6 Debitoꝛ pupilli qñ ſoluit neceſſaria eſt tutoris auctoritas.
7 Mater tacens non dr̄ tutelle renunciare, vt illa legitimo deferaƭ, niſi publice apud acta ante annum tutelle renunciaſſet.

9 Iudex nõ tenet seq qualitatẽ nõ deductã, nec allegatã in iudicio.
10 Inanis est actio quam inopia debitoris excludit.

CONSILIVM LXXXI

Dirigat Dñs v̾ba mea in viaz v̾itatis & iustitie. ¶ Que dũtaxat a me in p̃nti cã postulant̾. Uiso pcessu cum alijs scripturis a me trãsmissis, oibusq3 in fcõ ɔtingẽtib⁹ bñ ɔsideratis, ac ẽt his, q̃ hĩcinde in pcessu p ptes deducunt̾ diligẽter aiaduersis, lectis insup & plectis, ac mature ĩtrospectis elegãtissimis, doctissimisq3 alle. exce. aduocatoꝝ vtriusq3 partis. Dubia pfecto appuit p̾io aspectu p̃ntis ɔsultatiõis resoꝛo, & hincide vrgẽtissimas rões se offerebãt. †Nã ĩ fauorẽ actoris v̾r facẽ, q2 p magr̃ali doctrina dici solet, q̃ debitoꝛ pupilli soluẽs, q̃ debat. Aliqñ ɔseq̃t̾ plenissimã securitatẽ, si soluit tutoris, & iudicis aucte ĩteruenĩẽte. Aliqñ v̾o pleniorẽ, si solũ tutoris auctas ĩteruenĩat. Et aliqñ plenã, qñ. s. sine iudicis, nec ẽt tutoris aucte ipsi pupillo soluit, s3 soꝛo in eius vtilitatẽ v̾tit̾. iux. no. in. l. ait ptoꝛ. §. i. ff. ð min. & i. l. i. C. si aduer. sol. & vtrobiq3 doc. hãc doctri. sequunt̾, idẽ ẽt voluit gl. & sequunt̾ doc. i. §. at ĩ ɔ̃rio. insti. qb. alie. l3 vel nõ. ¶ †Ex q̃ doctri. ĩfert̾, q̃ vbi nec iudicis, nec tutoris auctas ĩteruenit, nec ẽt, q̃ soluit̾ ipsi pupillo saluũ est debitoꝛ nullã ɔseq̃t̾ securitatẽ aut liberatiõnẽ, s3 in p̃nti casu nullũ p̃dictoꝝ ĩteruenit, imo nec ipsi pupillo d̾r fcã soꝛo, ğ v̾r q̃ ðbitoꝛi, aut eius fideiussoꝛi nulla sit oꝛta liberatio, nec securitas, & v̾r, q̃ q sic soluit seu restituit bestias, de qb⁹ agit̾, q̃s sciebat se dẽre pupillo, dẽat sibi ĩputare, q̃ cautius negociat̾ nõ fuerit, & cur nõ sic soluerit p̃dictas bestias, vt aliquã ex p̃dictis securitatib⁹ ɔseq̃ret̾, put si voluisset, facẽ poterat. ¶ Nec v̾r obstare, q̃ bestie p̃dicte fuerint solute Nicolao patruo. d. pupilli creditoris q videbat̾ ei⁹ negocia administrare, †qm̃ cũ vere tutoꝛ nõ eẽt, nec aliqd mãdatũ de exigẽdis dictis bestijs hr̃et res satis clara v̾r, q̃ q ei dcãs bestias soluit nõ dicat̾ liberatus, vt v̾r tex. in. l. q boiem. §. si nullo. ff. ð sol. & i. l. q aliena. §. q̃s q̃. ff. de neg. ge. & vtrobiq3 doc. tradũt, & tradit bar. & alij in. l. si vrbana. ff. de ɔdi. inde. Et maxie h̃ v̾r vex, q2 dicte bestie debebant̾. d. Rogerio pupillo ex ɔ̃ctu locationis p Antoniũ eius pr̃ez inito, nõ aũt ex aliq fcõ illius Nicolai asserti administratoris, tũc. n. forte aliud dici posset p. l. filie ĩtestato. ff. de sol. cũ bis q̃ ibi p bar. & alios tradunt̾. Si igit̾ ex passerta soꝛone, seu restõne bestiaꝝ, de qb⁹ agit̾, nõ d̾nr soluentes liberati v̾r posse ɔcludi, q̃ hodie fideiussoꝛ, aut eius hr̃des dẽant ad ipsaꝝ bestiaꝝ restõnez, v̾l ad iustã estimationẽ ɔdenari vigoꝛ publicoꝝ & guarẽtigiatoꝝ ĩstroꝝ de qb⁹ in pcessu. ¶ †In ɔ̃riũ v̾o v̾r, q̃ imo. d. hr̃des cõdẽnari nõ dẽant, s3 dicant̾ ipsi, & pncipales debitores liberati, vel saltẽ, q̃ liberent̾ cedẽdo actionẽ ɔ̃ p̃dcm̃ Nicolaũ, aut ei⁹ hr̃des, nã cũ ipsi eẽnt obligati ad certas spẽs, v3 ad illas bestias, q̃s i soccidã suscepant, & illas p̃dcõ Nicolao velut patruo, & administratori p̃dicti Rogerij, & bonoꝝ eius soluerint, & restituerint palã, & bona fide, hodieq3 dcẽ bestie nõ repiebant̾, s3 ia3 p multos annos mortue sint, v̾nr desijsse hr̃e facultatẽ dictas bestias restituẽdi p̃dicto Rogerio absq3 dolo, vel culpa eoꝝ. Et p ɔ̃ns v̾nr liberati, iuxta. l. si ex legati cã. ff. de v̾. ob. & ibi not. oẽs maxie Jas. in. i. not. q h̃ ampliat, & limitat, vt p cũ. & ita ẽt tradũt oẽs doc. i. l. qd te. ff. si cer. pet. Uñ qcqd dõm sit in oblõne gñis puta ad certã quãtitatẽ, in q̃ v̾nr pcedere all'ata. s. in ɔ̃riũ, in oblõne certe spẽi (put v̾r casus nr̃) v̾r ɔcludendũ q̃ soluẽs spẽm debitã bona fide gestoꝛi, aut administratori creditoris sit liberatus, vel saltẽ, q̃ liberet̾ cedẽdo actionẽ, quã h3 aduersus recipiẽtes. arg. l. q̃ sepe. §. si res. ff. ð ɔ̃bẽ. emp. cũ multas ɔcoꝛ. q̃s ego al's allegaui plene hãc mã3 declarãdo in repe. mea. §. cato. in. l. iij. ff. de ver. ob. in fi. vj. not. & est in. ij. col. Et ita in ppositio respcũ eius, q soluit administratori creditoris ɔcludit Pau. de ca. in. l. q boie3. §. si nullo. ff. de sol. & in. l. debitores. ff. eo. ti. vbi ponit rõne3 d̾rie iter oblõne3 gñis, & oblõnẽ spẽi, idẽ voluit Alex. in. l. si pcuratori. col. pe. v̾. itẽ circa quartã. ff. de ɔdi. ob cau. vbi ẽt Jas. col. fin. in fi. cũ alijs adductis p excel. Aduocatũ p̃dictoꝝ hr̃dũ fideiussoris, & put ipse dt fũdamẽtũ p oẽs fit in. l. cũ fũdus. §. seruũ tuũ iprudẽs. in fi. ff. si cer. pe. vbi ẽt ita tradũt alex. col. pe. Jas. in. iiij. no. & Deci. i. vj. no. ¶ Ex bis itaq3 hincide all'atis, & alijs ẽt, q̃ p clariss. Aduocatos ptius deducunt̾ aliquãtisp anceps fui in quã pte3 p iustitia declinare3 sũme õpcãs diuinã maiestatẽ, vt ipsa3 v̾itatẽ poneret in oꝛe meo. Et tãdẽ toto pcessu ad me trãsmisso diligẽtissime põderato, & oibus q̃ in eo ɔtinent̾ mature ɔsideratis vt Sceuola iurisɔ. faciebat, fm ea q̃ pponunt̾ r̾ndendo iustioꝛẽ arbitroꝛ, & de iure amplectẽdã p̃mã opi. v3 q̃ rei ɔ̃ueti possint, & dẽant ɔdẽnari ad restõnẽ bestiaꝝ in soccidã receptaꝝ p illos vitalẽ, & Mattheũ de mada-rassis ɔductores ab illo Antonio locatoꝛe pr̃e, & auctoꝛe. d. Rogerij, v̾l ad ipaꝝ ɔdignã estimationẽ ĩspecto tpe, quo erãt restituẽde fm formã ɔ̃ctuũ de eis celebratoꝝ, saluis sp pactis inter ptes ɔ̃uẽtis circa lucrũ qd tũc ex dictis bestijs puenerat. Et hoc ex plurib⁹, & maxie ex bis, q̃. s̃. p ista pte deducta fuerũt. Nã cũ debitores pariter, & eoꝝ fideiussoꝛ scirẽt se eẽ obligatos ad dcãs bestias Rogerio tũc pupillo dẽbãt pcurare, q̃ ei daret̾ tutoꝛ cui⁹ aucte, ac ẽt iudicis dcreto ĩteruenĩẽte vt cautius agerẽt postea p̃dictas bestias restituẽ potuissent, vel saltẽ curare debebãt p̃dcãs bestias sic restituẽ, vt. d. Rogerio salue eẽnt, & i eius vtilitatẽ ɔuerterent̾, bis. n. modis aliquã securitatẽ ɔsecuti fuissent, vt ia3 est dcm̃, s3 cũ neutrũ fecerint, quãtũ ex pcessu appeat, seq̃t̾ q̃ nullã sunt assecuti securitatẽ, & ideo merito tanq̃ obligati ɔdẽnari dẽnt. †Facit p hac ɔcl. l. si mãdauero. §. fugitiu⁹. ff. mã. vbi vẽditoꝛ ð quo ibi tradẽs seruos, quos dẽbat bona fide ei, cui se debere existimabat nõ liberat̾, s3 eos p ɔdõne3 idebiti repetẽ põt, nec ibi d̾r, q̃ cedẽdo illã actionẽ liberet̾ ab eo, cui v̾e dẽbat, s3 simpl̾r d̾r, q̃ illos seruos tradẽ tenet̾ v̾o creditori, nõ obstãte, q̃ alteri bona fide ia3 tradidisset, & ita ẽt v̾r in pposito casu dõm, nã sicut ibi ille, q seruos recepit nullã hẽbat auctez recipiendi, & id qdẽ sciebat, ita ẽt ille Nicolaus i casu isto sciebat nullã hr̃e auctẽ recipiẽdi dictas bestias. †Et p ista ɔclu. v̾r casus in. §. at ɔ̃rio. insti. qb. ali. l3 vbi clare d̾r q̃ qñ ðbitoꝛ pupilli soluit necessaria est tutoris auctas alioqn, vt ibi dicit text. debitoꝛ nõ liberabit̾, & ita est dõm in casu isto cũ tutoꝛ nullus fuerit. ¶ Nõ obstãt mõ ea, q̃ in ɔ̃riũ. s̃. ðducta fuerũt, & q̃ ingeniose. & subtil̾r p excel̾. Aduocatũ reoꝝ allegant̾ in qb⁹ stat ois difficultas, qm̃ multis modis r̾nderi põt. ¶ Prio qcqd sit in debitorib⁹ maioꝝ, in qbus forte all'ata in ɔ̃riũ (si nihil aliud obstaret) pcedẽ possent in debitorib⁹ pupilloꝝ nõ v̾nr posse pcedẽr vt ex p̃dictis ɔstat fauore pupillaris etatis, cui iura sp fauẽt, & i q̃tũ potuerũt idẽnitati ei⁹ pspexerũt, vt sũt iura vulgaria. Et i pposito dicã h̃ ea rõe fcm̃, q2 cũ ex oꝛdie iuris pupillus dẽat regi tutoris aucte, q soluit ñ tutori, esto q̃ credat eũ eẽ ltimũ administratorẽ, seu negocioꝝ gestorẽ h3 qd sibi iputet cũ sciret, v̾l scire ðbuerit nõ p simplicẽ administratorẽ, s3 p tutorẽ bõa pupilli eẽ gubernãda. Nec dicat̾, q̃ illi ðbitores tãq̃ rustici istõ ignorabãt, v̾l q̃ crediderũt dcm̃ Nico. eẽ tutorẽ. Qm̃ r̾nr, q̃ si p se ignorabãt dẽbant ɔsulẽ pitiores, iux. l. in bonoꝝ. ff. de bo. poss. & ille vẽturus fideiussoꝛ q ẽt ĩteruenit in restõne bestiaꝝ cũ ageret ẽt de se liberãdo nõ erat rusticus, & restõ p̃dcã (attẽtis bis, q̃ in pcessu ɔtinent̾, nõ allegat̾ fcã Nic. tãq̃ tutori. d. Rogerij, s3 tãq̃ administratori bonoꝝ eius, & ei⁹ negocioꝝ gestori, sic igit̾ v̾r, q̃ q. d. bestias restituerũt, vt. s̃. nõ careãt culpa, & ɔ̃nr ɔcludendũ est isto casu nõ hr̃e locũ regulã, de q̃ in. d. l. si ex legati cã. ð v̾. ob. s̃. in ɔ̃riũ alle. ¶ Scdo ad all'ata in ɔ̃riũ r̾nr, q̃ in pcessu nõ pbat̾ bona fides illoꝝ restituẽtiũ circa eoꝝ assertã credulitatẽ, seu nõ pbat̾ iusta cã, vt sic crediderint, vt asserit̾ q̃ eẽ i pposito necessariũ fatet̾ excel. Aduocat⁹ reoꝝ in. v. & vltio reqsito. nã si recte testificata sup h̃ ɔsiderent̾ nõ pbat̾ q̃. d. Nic. tpe, quo d̾r dictas bestias recepisse aliqd ð bõis Rogerij pupilli administraret, seu p pus administrasset, vt sic soluẽtes ab eius administratõe dcipi potuerint, s3 qcqd in pcessu de tali administratõe pbat̾ illud fuit post restõnẽ p̃dictaꝝ bestiaꝝ, vt recte ĩtuẽti patebit, v̾n administratio, q̃ nõdũ erat nõ poterat restituẽtes d. bestias iducẽ ad credẽdũ, q̃ administratori restituerẽt, & sic cessat iusta cã credẽdi, q̃ illi solui dcẽ bestie potuerint. ¶ Nec ob. q̃ eẽt patru⁹ Rogerij, ad quẽ tutella eius spectabat post mr̃e3, qm̃ pmo r̾nr, q̃ ex quo mr̃ extabat ad eũ ñ spectabat tutella, & l3 mr̃ nõ petijsset eã, nõ tũ repudiauerat ita, vt dubiũ eẽt, an vellet eẽ tutrix, & euẽtus dclarauit, q̃ volebat, cũ postea tutellã assũpserit, †& p bis facit elegãs doctr. Bal. in. l. pcib⁹. mihi i. v. col. v̾. s3 qd si mr̃ nõ administrauit. i fi. C. ð ipub. & ali. sub. dũ vult, q̃ mr̃ tacẽs nõ d̾r tutellã renũciare, vt sic illa ltimo deferat̾, nisi publice apud acta añ annũ tutelle renũciasset, vt p Bal. ibi. ¶ Scdo ẽt r̾nr, q̃ nõ sufficit soluẽ ei, q posset eẽ tutoꝛ, nisi realr̾ tutellã assũpserit, alioqn facillime pupilli pderẽt noia debitoꝝ, si illi pximiori agnato pupilloꝝ nõ tñ tutellã suscipiẽti soluerẽt, q̃s eẽt absurdũ. Preterea administratio. d. Nic. ẽt post restõne3 bestiaꝝ nõ v̾r ɔcludẽter pbari, q2 aliq actus, p q̃s rei ptẽdũt talẽ administratõe3 pbare, nõ fuerũt gesti p. d. Nic. solũ, s3 cũ ɔsensu cuiusdã Joãnini castellani, & restõ bestiaꝝ fuit fcã solũ. d. Nic. put h̃ clare ɔstat ex. d. testiũ i pcessu exaiatoꝝ, & sic p3, q̃ i. d. rest. restituẽtes fuerũt i culpa. †Tertio & vlt. r̾nr ad ðducta i ɔ̃riũ, q̃ illa pcedẽ forte posset, vbi aliõ ñ obeẽt, qñ isti rei ɔ̃uẽti cessiõe3 fecissẽt aut facẽ eã se obtulissẽt, & ita pp cessiõe3 p eos oblatã petijssẽt se absolui, q̃ cũ ñ fecerint, q̃ ex pcessu appeat, dõm ẽ eã cessionẽ nõ eẽ ɔsiderãdã p iudicare obentẽ q nõ tenet̾ ipartiri offm̃ suũ nisi petẽti. Facit, q2 si v̾a essent deducta per

1 2 3 4 5 6 7 8

cta p clariss. Aduocatũ reoꝝ ꝯsꝉo sua in hoc videret̃ fundari, vt
scz rei ꝯuẽti liberent̃ cedẽdo actionẽ ꝯ͂ hr̃des.d. Nicolai, ⁊ sic li-
9 beratio ꝓcederet stãte ista q̃litate cessionis,† vñ seq̃t̃, ꝙ talis qua
litas debuerit deduci, ⁊ allegari ⁊ ꝓbari.arg.c.i.⁊ ꝙ ibi dñt doc.
de homi.li.vj. aliogn iudex nõ vidẽs qualitatẽ ad liberationẽ req
sitã nõ põt, nisi reos tanq̃ꝫ obligatos ꝯdẽnare. ¶ Nec ob. ꝙ ad-
uocatus eoꝝ ita dicat in ꝯsilio suo, qꝛ illud nõ est de ꝓcessu in quo
nõ appꝫt ꝙ ps reoꝝ fecerit aliq̃d ỽbũ de tali cessione, ⁊ alias iu-
dex dꝫ iudicare ẽm acta ⁊ actitata in ꝓcessu.l.illicitas.§.ỽitas.⁊
ibi doc.tradũt.ff.de offi.p̃si. ¶ Et forte isti rei in ꝓcessu de cessiõe
nihil dixerũt, qꝛ forte hr̃des Nicolai nõ sũt soluẽdo quo dato ces
10 sio redderet̃ nulla, ⁊ inanis,† qꝛ inanis est actio quã inopia debi-
toris excludit.l.nã is.ff.de dolo.c.olim.el.i.de resti.spo. vt in.§.il
lud.ỽ.illa ỽo.in auc.de equali.dot.col.viij. Et hoc stãte nõ vr̃, ꝙ
remediũ cessionis ꝓcedat.arg.l.filie itestato. in fi.ff.ꝺ sol.⁊ tetigit
excell. Aduocatus actoris in.iiij.sua rñsione. Ex q̃libet itaq̃ꝫ ex
his tribus roꝛonib⁹, vel saltẽ ex oibus simul iũctis, ⁊ ex alijs etiaꝫ
animũ meũ mouentib⁹ ꝯcludendũ puto, vt.s̃. ¶ Hoc addito ex
magna, ⁊ iusta rõne aiuꝫ meũ mouẽte, ꝙ si qd rei ꝯuẽti, aut illi cõ
ductores, ⁊ p̃ncipales debitores ꝓ fructib⁹, ⁊ accessiõib⁹ dictaꝝ
bestiaꝝ a die allegate restõnis citra petere possent ab hr̃dibus.d.
Nicolai id totũ cedat ad vtilitatẽ.d. Rogerij, ⁊ ꝑpea equũ arbi-
troꝛ, vt oẽ ius, ⁊ ois actio ad fruct⁹, ⁊ accessiões p̃dictas ipsi Ro
gerio cedi dẽat ꝑ p̃dictos reos, ⁊ ad aliud cã dictoꝝ fructuũ, ⁊ ac
cessionũ nõ teneant̃, nõ.n. placuit rigorẽ iuris, quo eos ad bestiaꝝ
receptaꝝ restõnẽ, vt.s̃. ꝯdẽnãdos iudicaui, hr̃e locũ ẽt respcũ fru
ctuũ, ⁊ accessionũ. ¶ Et ꝑꝑ litis dubietatẽ, ⁊ ex alijs iustis causis
ꝑtes ipsas hincinde ab expensis absoluendas puto. Laus Deo.

Mar. soci. iunior Senensis patritius, Padue. 1532.

SVMMARIVM

¶ Oblato rescripto delegatorio, eiq̃ꝫ factis oppõnibus, an ⁊ qñ
sit ꝓnunciandũ sup meritis cãe, vel sup rescripti subiectione.
¶ Et qñ nõ sit subreptitiũ, lꝫ nõ vera narrent̃, vel vera taceãtur.
¶ Et de clausula pro expressis habentes ⁊c. quid operetur.

1 Rescriptum an ⁊ quando habeat vim libelli, seu petitionis.
2 Rescripti de validitate p̃us tractandũ est cũ ꝯtra illud opponit̃.
3 Rescriptũ impetrãs, si ei opponat̃ de eius subreptione ob falsaꝫ
assertionẽ abñtie, ⁊ minoris etatis an dẽat ꝓbare in eo ꝯtenta
eẽ ỽa vide.j.nu.11. vbi dt ꝙ re⁹ excipiẽs ꝯ͂ rescriptũ dꝫ ꝓbare.
4 Probõnes qñ hicide ꝯcurrũt reoꝝ ꝓbõnes magis attẽdẽde st̃.
5 Judices de facili probationes actorum preponere non debent.
6 Rescriptũ an vitiet̃ ex qualibet exp̃ssione falsitatis, an ex ea tan-
tum qua non facta non ita de facili princeps concessisset.
Rescriptũ reddit̃ nullũ ex exp̃s. mioris eta. a sciẽte, ⁊ ex dolo fcã.
7 Factum ex certa scientia non potest reuocari vti factum per erro
rem cum de proprio facto agatur.
8 Ignorantia in facto proprio non est probabilis.
9 Omissio alicuius qualitatis in impetrationibus que fiunt a prin-
cipe dolose fieri presumitur.
10 Dolus ex presumptionibus probatur.
12 Etatem is debet probare qui in ea se fundat.
13 Dolum alleganti onus ꝓbandi incumbet.
14 Probationes ad elidendum rescriptum debent esse plene.
15 Rescriptũ inualidũ nõ redditur si in eo asserui Titium rem meaꝫ
occupare, si Titius neget ⁊ offerat contrarium probare.
16 Dolus non presumitur in impetrationibus rescriptoruꝫ ad lites,
secus in beneficialibus, vel gratijs.
17 Fcm̃ ꝓp̃uꝫ nõ vr̃ saltẽ ꝺ q̃ qs dẽat recordari qñ agit̃ ꝺ eta. alicui⁹.
18 Impubes, quod videt, ignorat.
19 Rescripto qñ opponitur aliquid qꝺ respiciat merita cause in vim
excep. peremptorie non debet talis exceptio admitti.
20 Cl̃a pro expressis hñtes in rescripto posita qd opet̃, ⁊ qd qñ agit̃
de tollenda lege hñte cl̃am derogatoriam ad futura.j.nu.21.
22 Cõsultor cui cã ẽ ꝯmissa nõ tenet̃ cãs, ⁊ iura per q̃ mouet̃ all̃are.
23 Justa causa litigandi qñ excuset a condemnatione expensarum.

CONSILIVM LXXXII

Dirigat Dñs ỽba mea in viã veritatis ⁊ iustitie. ¶ Cũ satis inepte, ⁊ inor
dinate agitatus fuerit ꝓcessus p̃ntis cause vt co-
gnoscat̃, que sint ꝑtes iudicare debentis, est prius
videndũ, sup quo sit ꝓnunciandũ, an. s. sup meri-
tis p̃ncipalis cãe, vel tm̃, an dñs Gubernator sit iudex cõpetens
¶ Et p̃mo aspectu vr̃ ꝓnũciandũ esse sup negocio p̃ncipali. Fue
rũt nãq̃ꝫ per actorẽ multa gesta, q̃ respiciũt p̃ncipale negociũ, vt
fuit ꝓductio preparatorioꝝ ad p̃ncipalẽ cãm, qbus petijt rñderi ꝑ
reos ꝯuẽntos. Productio quorũdã capl̃oꝝ ad idẽ tẽdentiũ, nec
nõ oblatio cuiusdã quãtitatis pecuniaꝝ, q̃ pariter respiciebat p̃n
cipalẽ cãm. ¶ Nec obstare vr̃ huic opinioni, si dicat̃, ꝙ nõ põt ꝓ
nũciari sup meritis p̃ncipalis cãe, cũ libellus nõ sit oblatus parti
1 nec litis ꝯtestatio fcã, ẽt ꝙ rescriptũ fuerit p̃ntatũ.† Rescriptũ.n.
nõ hꝫ vim libelli, siue petitiõis, vt tradit Abb. post Hosti.in.c.ij.
de dila.col.iij. snia aũt, vbi libellus nõ est oblatus, nec litis ꝯtesta
tio fcã sit, est ipso iure nulla, vt no. Bal.in.l.i.C.qñ libel.p̃n. dat.
in.i.no. Tuẽdo.n. p̃dictã opi. vr̃ posse rñderi, ꝙ cũ ẽm formã re-
scripti, vt ex eo pꝫ, cã sit sũmarie tractãda, rescriptũ hꝫ vim libelli
si fuerit petituꝫ a iudice, ꝓut in rescripto ꝯtinet̃, ita firmat Abb.
post alios, de qbus ibi ꝑ eũ in.c.ij. de dila. Imol.in.l.si qs filio.§.
hi aũt.ff. de iniust.rup. Alex.in ꝯsi.ccj. In cã ⁊c.ij.vol. in p̃mis ỽ
bis, post alios, de qbus ꝑ eũ, ⁊ ponit Deci.in ꝯs.cccclxxxiij. Pro
resoꝛone litis.col.ij. sed in casu nr̃o fuit p̃ntatũ rescriptũ iudici, ⁊
ꝓut in eo ꝯtinet̃, petitũ vt ex actis pꝫ ergo ⁊c. ¶ His tñ nõ obst.
arbitror nullo mõ sup meritis cãe p̃ncipalis ꝓnũciandũ esse, sed
dũtaxat sup iuribus rescripti. Ad qꝺ moueor, qꝛ lꝫ in sũmarijs,
vt.s̃. dcm̃ fuit. Rescriptũ hẽat vim petitiõis, id tñ ꝓcedit ẽꝫ Inn.
in.c. dudũ.el.ij. de elec. ⁊ alios de qbus ꝑ Abb.in.d.c.ij. de dila.
qñ p̃nte ꝑte fuit ablatũ ⁊ petitũ, ꝓut in eo ꝯtinet̃, ꝙ nõ repio fcm̃
2 in casu nr̃o, vbi p̃ntatio rescripti fuit fcã ꝑte abñte. ¶† Preterea
cũ ꝑ reos ꝯuẽtos fuerint multa opposita rescripto, asserẽdo illꝺ
eẽ subreptitiũ, ⁊ nullũ ius tribuere merito iuxta vulgatas rl̃as dꝫ
p̃us tractari de validitate rescripti, vt exp̃sse deteriat tex. in.c. su
ꝑ lr̃is. de rescri. ꝓpe fi. ibi. A delegato nõ est aliquatenus ꝓcedẽ-
dũ, ⁊ hoc eo maxie est in ꝓposito nr̃o, cũ iudex amiserit oppõnes
reoꝝ, vt ex actis pꝫ. ¶ Ex qbus ẽt paulo infra video ꝑ ip̃m iudi-
cẽ assignatũ terminũ ad ꝓbandũ rescriptũ eẽ subreptitiũ, vel nõ,
⁊ paulo post ꝯcessas eẽ actori quasdã lr̃as dimissorias ad exami-
nãdos testes ꝓ ỽitate p̃cũ tm̃, nõ aũt in meritis cãe, ꝑꝑ quã ꝓnũ
ciationẽ, vt ex ipsis actis pꝫ testes nõ fuerũt sup oib⁹ capl̃is exa-
minati, ⁊ ex his duab⁹ ꝓnũciatõib⁹ (ni fallor) apte coll̃r iudicãdũ
nõ eẽ sup meritis p̃ncipalis cãe, cũ nũdũ sit ꝓnũciatũ sup validi-
tate rescripti. ¶ Et huic opi. nõ obstat, ꝙ dcm̃ est de p̃paratorijs
qꝛ nõ seq̃t̃ ex eis litẽ esse ꝯte. cũ, vt notũ est, eiusmodi p̃paratoria
p̃cedãt litis ꝯtesta. q̃ eo magis nõ dẽnt ꝯsiderari, ꝙ eis nũq̃ꝫ fuit
ꝑ reos ꝯuẽtos rñsuꝫ, nec ꝺclaratuꝫ ꝑ iudicẽ hr̃i ꝓ rñso in fauoreꝫ
actoris, vt petebat̃. ¶ Nõ ob. ẽt, qꝺ.s̃. dcm̃ fuit de ꝓductiõe ca-
pituloꝝ, qꝛ ꝑ iudicẽ fuit ꝯcessuꝫ testes examinari tm̃ sup ỽitate p̃
cũ, vt.s̃. dixi. Minus ẽt ob. qꝺ dcm̃ fuit de oblatõe pecunie, qꝛ nõ
negat̃ actorẽ habuisse itentionẽ, ꝙ ad vlteriora ꝓcederet̃, ⁊ iõ fe-
cisse p̃dictã oblationẽ, id tñ nõ dꝫ hr̃i in ꝯsideratiõe ꝑ ea q̃.s̃. dixi
mus, ⁊ maxie cũ.d. oblatio nõ fuerit admissa ꝑ iudicẽ. Concludo
igit̃ ex p̃dcis ꝓnũciãdũ eẽ sup subreptõe rescripti, nõ aũt sup me
ritis p̃ncipalis negocij. ¶ Sup hꝺ aũt diu anceps fui, q̃ forẽt iudi
cis ꝑtes in iudicãdo, ⁊ isistendo sup eo de quo in maiori ꝑte ꝓces
sus video fieri difficultatẽ, an. s. sit ꝓnũciãdũ subreptitiũ eẽ, ex eo,
ꝙ actor in p̃cib⁹ asseruerit se fuisse minorẽ, ⁊ abñteꝫ q̃ ꝑ reos cõ
3 uẽtos negant̃ fuisse ỽa. Pria facie videbat̃ dõꝫ ꝙ sic.† Cuꝫ.n. ꝑ
reos ꝯuẽtos fuerit oppositũ rescripto ꝺ subreptõe ꝑꝑ falsaꝫ asser
tionẽ abñtie, ⁊ minoris etatis, debuit ꝓbare ꝯtenta in p̃cib⁹ fuis-
se ỽa ẽm Cor.in ꝯsi.ccj. vĩs nonnullis.ij.vol.col.iij. ⁊ p̃sertim cũ
ĩ p̃ncipali negocio sup hmõi absentia, ⁊ minori etate faciat fun-
damentũ actor, quo casu idẽ tenuit Imo.in.c. sup lr̃is. mihi col.
pe.ỽ. ⁊ sic pꝫ post alios de qbus ꝑ eũ qꝺ ẽt vr̃ seq Fely. in.c.iij. ꝺ
ꝓba. mihi col. ⁊ in.c. ꝯstitutus. de rescr. in p̃n. in qb⁹ locis seq̃t̃
Imo.in.c. p̃alle. loco, lꝫ specifice id nõ dicat, sꝫ actor p̃dcã nõ ꝓba
uit ergo ⁊c. ¶ Et si dicat̃ imo absentia ꝓbata est per ꝓductioneꝫ
actoꝝ illius cãe agitate de anno. 1520. minor ỽo etas ꝑ plures
testes ꝑ ip̃m actorẽ ꝓductos, ⁊ maxime ꝑ Jo. baptistã ⁊ dñaꝫ Ce
ciliã vr̃ pariter ꝓbatã saltẽ semiplene, ꝓut sufficit ẽm Imo.in p̃al
le. loco. Rñderi põt, ꝙ missis his, q̃ possent dici sup illa ꝓbatiõe
abñtie, minor etas nõ vr̃ ꝓbata, qꝛ lꝫ testes actoris facerẽt de per
se, saltẽ semiplenã ꝓbõnẽ cũ tñ ꝑ plures ex testib⁹ reorũ ꝯuentoꝝ
4 videat̃ satis ꝓbata maior etas† ⁊ sic ꝯcurrãt ꝓbõnes hicinde ma
gis vñr attẽdende ꝓbõnes reoꝝ.c.iij. de ꝓba. ⁊ dici solet ꝓbõnes
rei fauorabiliores eẽ, q̃ꝫ ꝓbõnes actoris, ꝓ quo allegat̃ gl. singu
5 laris in.c. clerici. lxxxi. dist. ⁊ ponit Abb. ⁊ Fely.in.d.c.iij.† vbi ẽt
subdit abb. ꝙ iudices nõ debẽt de facili p̃ponẽ testes actoris. Fa
cit ẽt, ꝙ al̃s dici solet, vnã p̃suptiõem ꝑ aliã tolli.l. diuus.ff. de in
integ. resti. vbi gl.c. lr̃as. de p̃sump. ⁊.c. tue. q filij sint legi. vbi no.

¶ Nec ēt ob. ſi dicať, φ ꝛ ſi vex eēt actoꝛē ñ fuiſſe minoꝛē, nō tñ p
6 h̃ reddiť inualidū rſcriptū, †cū ñ ex q̃lʒ exp̄ſſiōe falſitatis inualideť, ſʒ ex ea tñ, q̃ nō fcā pnceps nō ɔceſſiſſʒ, vel nō ita d̄ facili, vt ē tex. ꝛ ibi tradūt oēs i. d. c. ſup līis. ꝛ tradit Coꝛ. i. d. ɔſ. ccj. col. iij. Mā rñr, φ iſtud pcederet, ſi agerem⁹ de exp̄ſſione falſitatis fcā ex ſim plicitate, vel igñātia, ſʒ cū hmōi exp̄ſſio minoꝛis etatis ſit fcā a ſcié te, ꝛ ex dolo nō cadit illa diſtictio, aut pnceps ea exp̄ſſe nō fcā cō ceſſiſſet, aut nō, ſʒ idiſtincte in ſue puerſitatis penā reddiť inualidū; vt exp̄ſſe dř i. d. c. ſup līis. vbi Abb. i. i. not. Jmo. i. viij. poſt Jnn. ibi Card. zab. in. xj. ꝛ. in. iiij. op. Barb. in. iiij. ꝛ ceteri ſcribētes, ꝛ Pau. d̄ ca. in. l. pſcriptōe. C. ſi ɔ̄ ius vel vti. pub. col. ij. Mō aūt in ppoſito talis exp̄ſſio falſitatis nō ſit fcā ex erroꝛe, vľ ſimplicitate,
7 ſʒ ex dolo vř pbari, qꝛ ſcia erroꝛē excludit, †vñ alꝰ dicebat Bal. in. l. ij. in. vij. q. in fi. C. de reſcin. vē. ꝛ refert Deci. in ɔſ. cccc viij. Jn pñti ɔſult. col. ij. φ fcm̄ ex certa ſcia nō pt̄ reuocari tāq̄ fcm̄ p er roꝛē, ſʒ ſcia pſumiť in h̃ caſu, cuʒ agať de fcō ppo ipſius ipetrātis quo caſu nō pſumiť qs ignoꝛare. l. cū falſuʒ. ff. de acq. her. ꝛ. c. ab
8 excōicato. d̄ reſcr. vbi abb. in vlt. no. †ꝛ ignoꝛātia ſi eo caſu iterue niat nō dř pbabilis. l. ſi. ff. p ſuo. iūc. gl. ꝛ. l. q̄ſq̄. ff. ad velle. tradit patruus ꝛ. d. me⁹ i ɔſi. xxv. pſequēdo oꝛdinē. i pn̄. vol. iiij. ꝛ Dec.
9 in ɔſi. cccclxxiiij. viſo iſtro. i fi. Et φ pſumiť h̃ caſu dolus facit† qꝛ in ipetratōib⁹, q̃ fiūt a pncipe omiſſio alicui⁹ q̃litatis, pſumiť fieri doloſe fm̄ Rot. deci. dlxxxij. circa me. in antiqs. ꝛ h̃ arg. no. p Jn no. in. c. dilect⁹. d̄ reſcr. Cū igiť ex pdcis pateat dolū in h̃ caſu p
10 ſumi, ſatis dř d̄ eo ɔſtare, †cū dolus ex pſūptōib⁹ pbeť, iux. no. in l. dolū. ff. d̄ dol. ꝛ in. c. ij. de renū. in. vj. tradit. d. meus Soci. in ɔſi. xcij. viſo iſt̄o. col. ij. vol. iiij. Et φ in teris nr̄is ita pbeť dolus tra dít abb. in. d. c. ſup līis. col. vj. ꝛ. vij. ẍ. in gl. in xbo poꝛi. ꝛ Dec. i v. col. ẍ. in gl. in xbo poꝛi. Et iſta opi. eo marie videbať tenēda, attēto φ ex foꝛa ſtatuti in ciuitate Fani cāe. in. j. ꝛ. ij. inſtātia dēnt ibi p oꝛdinarios iudi. expediri, ꝛ nō p reſcriptū pncipis dlegari, ꝛ in eo ſtatuto exp̄ſſe annullať qcqd in ɔ̄riū fuerit attentatū. Sic ḡ videbať p reis iudicādū reſcriptū eē ſubreptitiū, cū in eo d̄ ſta tuto pdcō nō fiat exp̄ſſa mētio. ¶ Sʒ lʒ ex pdcis rei ɔuēti videāť iuſtas ptes fouere, iclino tñ in ɔ̄riā ſniaʒ φ. ſ. reſcriptū nō poſſit di ci ſubreptitiū, ꝛ ſic ptes iudicis ſint in pnūciādo ſe iudicē cōpetē
11 tē, ꝛ ad vlterioꝛa pcedēdū eē. †Pꝛio qꝛ qcqd dixerint doc. d̄ qb⁹ .ſ. vř φ onus pbādi icūbat ipſis reis, ꝛ nō actoꝛi vt voluit barꝛ, poſt Guil. d̄ cu. i. d. l. pſcriptōe. C. ſi ɔ̄ ius vľ vti. pub. col. pe. vbi ēt idē vř tenē Saly. i pe. q. ꝛ voluit Car. i. d. c. ſup līis. col. xj. ẍ. gl. vj. dt̄. vbi vult dolū ipetrātis pbādū eē p excipiētē, ꝛ alij idē tradi
12 derūt i alijs locis. †Pꝛo q̃ facit, qꝛ is teneť pbare etatē, q i ea fa cit fūdamtū ſue itētōis. l. ſi mioꝛ. C. d̄ i ite. reſ. p quā ita trad. bar, i. l. d̄ etate. ff. d̄ min. i. iij. q. mihi. col. v. ꝛ abb. i. c. i pn̄tia. co. xij. vbi vř velle id ēt pcedē ēt φ qs hr̄et pſūptōeʒ p ſe, ſʒ rei ɔuēti oppo nētes reſcripto faciūt fūdamētū i falſa aſſertiōe mioꝛis eta. ḡ ꝛc. Ad φ ēt faċ, qꝛ cuʒ p reos ɔuētos dicať pdictā exp̄ſſionē mioꝛis
13 etatis fuiſſe fcāʒ ab actoꝛe ex dolo, ipſi teneñť pbare, †cū allegāti dolū icūbat onus pbādi vulga. l. quotiēs. §. q dolū. ff. d̄ pba. Sʒ rei ɔuenti nō vñr pbaſſe maioꝛē etatē, ꝛ ſi aliq mō pbauerūt. vi
14 deanť eox pbōnes debilitate ꝛ eliſe ex pbōnib⁹ ipſi⁹ actoꝛis, †ꝛ marie, qꝛ pbōnes ad elidēdū reſcriptū dēnt eē plene, vt p bal. i. d. l. pſcriptōe. col. ḡ reſcriptū pp illā exp̄ſſionē minoꝛis etatis nō dʒ dici ſubreptitiū, ſup h̃ tñ fūdamēto nō facio magnā viʒ, tū qꝛ nō itēdo aliqd firmare ſup eo, an fuerit pbata maioꝛ etas p nos ɔuētos, vel mioꝛ p actoꝛē, tū ēt qꝛ dubiū apō me ē, cui icūbat on⁹ pbādi, ꝛ q̃ pbōnes ſufficiāt. Vñ ſcdo moueoꝛ, qꝛ poſito p ɔſtāti, φ actoꝛ falſo aſſeruiſſet ſe minoꝛē, nō tñ ex eo dʒ eſt reſcriptū in ualidū, ꝛ ſubreptitiū, qm̄ pnceps ad illud ɔcedēdū nō fuit ea rōe motus, φ actoꝛ aſſeruit ſe minoꝛē, ſʒ vt terminareť lis q̃ erat iter
15 ptes, †put in ſili dt̄ Pau. d̄ ca. i. d. l. pſcriptōe. in. ij. col. vbi dt̄, φ ſi i pcib⁹ aſſerui Titiū occupare rē meā, vel φ ſpoliauit me poſſio ne, q̃ titi⁹ neget, offeratq; ſe patū pbare ɔ̄riū, nō tñ reſcriptū red diť inualidū rōne pdcā. ¶ Nec ob. ſi dicať, put. ſ. dcm̄ fuit φ h̃ p cederet, qñ ex ſimplicitate, vel ignoꝛātia fuiſſʒ fcā hmōi falſa exp̄ſ ſio nō qñ doloſe. Qꝛ rñdeť negādo dolū i hac exp̄ſſiōe iteruenisse φ ſuadeť, qꝛ i meritis cāe, cū i mioꝛi etate faceret fūdamētū irēde bat illā pbare, ſuadeť ēt, qꝛ talis exp̄ſſio nō fuit cā otinēdi reſcri
16 ptū, vñ nō video, φ hmōi dolo vti voluiſſet, †ꝛ φ dolus in ſpē nō pſumať in hmōi ipetratōib⁹ reſcriptū ad lites voluit Jnn. p illuʒ tex. in. c. accedēs. de cri. fal. vt refert, ꝛ ſeqť Fely. in. d. c. ſup līis. mihi col. iij. ẍ. limita. v. ꝛ Deci. col. v. ẍ. in gl. ibi, in ẍ. poꝛi. ꝛ ple ne tradit abb. ibi dicēs eē ex itētōe gl. in. d. c. ſup līis. mihi col. vj. ẍ. in gl. in ẍ. poꝛi. Et rō eſt fm̄ Dec. in pallē. loco, qꝛ reſcripta ad lites facile ipetrañť, ſec⁹ tñ eēt i līis bñficialib⁹, vel ḡre, ꝛ ita pce dit, φ dcm̄ fuit. ſ. arg. not. p Jnn. i. c. dilect⁹. de reſcri. Mō ēt, pce

dit fcā exp̄ſſiōe alic⁹ q̃litatis pp quā pnceps facilius ɔceſſit, vt p Rot. i deci. dlxxij. in fi. φ tñ nō iteruenit in caſu nr̄o, cū (vt dixi)
17 minoꝛ etas, nullo mō fuerit in cā ɔceſſionis. ¶ †Nec ob. φ dcm̄ fuit d̄ fcō ppo, qꝛ lʒ agamus d̄ etate ipſi⁹ actoꝛis, ꝛ ſic de tpe nati uitatis ſue, id tñ nō vř dici poſſe fcm̄ ppriū ſaltē tale, d̄ q̃ qs oino dēat recoꝛdari, cū id fiat tpe, q̃ qs nihil ſciat, vt pʒ ad ſenſū. Et fa
18 cit φ dici ſolet† ipuberē ignoꝛare qcqd videt. l. i. ppe ſi. C. de falſ. mo. ꝛ put docet expiētia (rex efficax magrā. c. quē ſit. d̄ ele. i. vj.) mlťi ſūt, q neſciūt certū tpꝰ, aut certā rōnē hr̄e ſue natiuitatis. Et eo magis vř id tolerādū i pſona, d̄ q̃ agimus, cū ipſe Ceſar pr̄e re māſerit oꝛbat⁹ in tenella etate, a q̃ filij ſolēt hr̄e notitiā ſue etatis. ¶ Tertio ꝛ vlt. i eādē ſniaʒ iclino, qꝛ poſito (ſine veri piudicio) φ actoꝛ falſo, necnō doloſe aſſeruiſſet ſe minoꝛē, nō tñ iudex dʒ nō p
19 cedē ad vlterioꝛa, ſʒ miſſa hmōi oppōne dʒ in cā pcedē. †Dēo. n. φ qñ oppōiť reſcripto aliqd, φ reſpicit merita cāe i viʒ exceptōis pēptoꝛie, put ē i ppoſito nr̄o nō dʒ hmōi exceptio admitti ēt ſi di cereť tale qd fuiſſe exp̄ſſuʒ, q̃ nō exp̄ſſo pnceps nō ɔceſſiſſet ita de teriat tex. i. c. i. de lit. ɔte. in. vj. nec diſtiguit iter dolū ꝛ ſimplicita tē ſiue ignoꝛātiā, φ ēt exp̄ſſe ꝛ multū ad ppoſitū dteriat Jo. an. in reg. exceptionē. d̄ reg. iur. li. vj. poſt Gof. φ refert ꝛ ſeqť Pau. d̄ ca. i. d. l. pſcriptōe. mihi col. iij. ¶ Nec pdcē ɔclōni obſtāt alia, q̃ p ipſos reos fuerūt oppoſita, dū. n. dř, actoꝛē rōe piurij nō potuiſ ſe ipetrare reſcriptū. Rñr, qꝛ poſito, φ illud eēt vex, nullibi tñ vi deo, vbi d̄ ipō piurio ɔſtet i actis. Et piter d̄ cōpꝛomiſſo, ꝛ laudo d̄ q̃ fit mētio i. ij. ꝛ. iiij. opp. ipſox reox, q̃ ſi fuiſſet pbata, ſicut fue rūt dducta. reſcriptū foꝛte eēt iudicādū ſubreptitiū. ¶ Nec dmū ob. φ p ipſos reos oppōiť d̄ ſtatuto ciuitatis Fani, put. ſ. dicebā qꝛ poſito φ illō exp̄ſſiſſʒ, potuiſſet foꝛtaſſe ꝛmouē pncipē a ɔcedē do ex eo tñ i ppoſito nō dʒ dici reſcriptū ſubreptitiū, qꝛ d̄ eo ſaltē i ḡne fuit fcā mētio ſūmo pōtifici, vt pʒ ex fine ſupplicatōis ibi, p miſſis ɔſtōnib⁹, ꝛ oꝛdinatōib⁹ aplicis, dcēq; ciuitatis ſtatu. Nec dʒ hr̄i i ɔſideratōe, φ illi⁹ ſtatuti faciēda eēt foꝛte ſpecifica mētio,
20 †qꝛ ſatis ē, φ fuerit adiecta illa cl'a, d̄ q̃ i vltis v̄b. ſupplicatōis, vʒ pmiſſox oiuʒ, alꝰs hoc foꝛte lati⁹ exp̄mēdox tenoꝛē, ꝛ foꝛaʒ p ſuf ficiēter exp̄ſſis hn̄tes ꝛc. q̃ cl'a idē opať, φ ſpecifica mētio, vt vo luit ang. i. l. oēs. i pn̄. C. d̄ pſcr. xxx. an. put refert ꝛ ſeqť Jaſ. i. l. ſi. C. ſi ɔ̄ ius vel vti. pub. i vltis xbis cū multis ɔcoꝛ. ibi p eū alleg. Et vltra eū ita firmat Jo. d̄ ana. i ɔſi. lvj. bis q̃ in fcō. dicēs φ ita ſe hʒ cōis opi. φ ēt firmat alex. i ɔſi. ccxvj. habito ſup caſu. col. v. ẍ. octauo foꝛtificanť. ij. vol. Et tāto magis h̃ dōm arbitroꝛ in cāu iſto, qꝛ vt audio d̄ ſtilo curie ē, φ ita reſcripta ipetreñť ſub iſta ipli cita mētōe, qm̄ pp talē ſtilū ita eēt dōm ēt ſi i ſtatuto pdcō exp̄ſſe dicereť, φ ei nō poſſet drogari, niſi d̄ eo eēt fcā ſpecifica mētio de xbo ad xbū, vt tradit Fely. i. c. accedēs. iiij. col. ẍ. ſoleo tñ ɔ̄riaʒ opl. ibi, ſcōs caſus. d̄ pſcr. Et φ ita ſit d̄ ſtilo curie atteſtať Ant. d̄ bu. i ɔſi. ij. viſis līis. circa fi. refert, ꝛ ſeqť Dec. i. l. certū. iij. no. ff. ſi
21 cer. pe. ¶ †Et lʒ alꝰs magna ſit iter doc. diſpu. vtx mētio pdcā ſic iplicita ſufficit qñ agť d̄ tollēdo puilegio hn̄te cl'aʒ drogatoꝛiā ad futura, ꝛ tūc opi. pdcā a q̄plurib⁹ reꝓbeť, vbi ſtilus curie nō p bareť tñ ſi agiť d̄ tollēda lege hn̄te cl'aʒ drogatoꝛiā ad futura ſuffi cit mētio ſic iplicita, ꝛ i ḡne vt. ſ. ꝛ tolliť illa. l. ſiue p nouā. l. ſiue p reſcriptū, ꝛ i h̃ vñr oēs ɔcoꝛdare, vt p Fely. i. c. nōnulli. i. co. xj. ẍ. ſcōa dclara. d̄ reſcr. refert ꝛ ſeqť Cur. iun. i ɔſi. c. p hn̄da clara re ſoꝛone. col. fi. ẍ. pterea ꝛ ſo. ſʒ i caſu iſto agiť d̄ tollēdo ſtatuto, ꝛ ſic. l. municipali, ḡ ꝛc. ꝛ pp h̃ reddiť i ppoſito nr̄o iſta opi. clara, ēt φ negareť ſtil⁹ curie d̄ quo. ſ. Sic itaq; ex pdcis ɔcludēdū puto ptes iudicare dēntis. i. reuerē. d. Gubernatoꝛis eē in pnūciādo re ſcripto eē obediēdū, ꝛ ita ſe eē iudicē cōpetētē, ꝛ ad vlterioꝛa i cā
22 pcedēdū eē. †Et lʒ pdcāʒ ɔclu. potuiſſē ex plurib⁹ alijs cōpꝛobaꝛ volui tñ his paucis eē ɔ̄tēt⁹ cū ſatiſfuiſſʒ abſq; cāx, vel iuriū allā tiōe φ iuris mihi videbať, firmare cū cāe dciſio mihi ſit cōmiſſa, ꝛ iudi. offō fūgar iux̄ tradi. p doc. i. c. ſic. ex̄ d̄ re iu. ꝛ p bar. ꝛ alios i. l. ppandū. §. illo, pculdubio. C. d̄ iud. ꝛ trad. ang. d̄ are. i q̃dā ſuo ɔſi. dciſiuo ici. ego ang. d̄ caſtel. are. φ repiť ipꝛeſſū iter ɔſi. Pe.
23 d̄ anc. nu. cxij. ¶ †Circa expēſas vō lʒ miſta dici poſſent hic, ꝛ ide marie ɔſiderādo, φ ſum⁹ i ſnia iterlocu. iux̄ trad. p Jaſ. i. l. ppan dū. §. finaūt alſutra. C. d̄ iud. iij. col. ẍ. iiij. lita. tñ ex iuſtiſſimis cāis aiuʒ meū mouētib⁹ arbitroꝛ victū eē ab expēſis abſoluēdū, niſi ex ſtilo curie ɔ̄riū ſuari pbeť, qm̄ illō φ dt̄ Jaſ. i loco pdcō nō ē ſim pľr vex, ſʒ tñ reſpcū cāe pncipalis, ſʒ reſpcū articuli ſup q̃ ferť in terlocutoꝛia bñ diſtiguiť an hūerit iuſtā cām litigādi, vel nō vt tra dit Jnn. in. c. finē litib⁹. i. col. d̄ dol. ꝛ ɔtu. ꝛ Spe. in ti. d̄ expē. §. i. ẍ. ſʒ nūqd dficiēs. ꝛ i. §. nūc d̄ expēſis. ẍ. h̃ aūt ſcias, ꝛ nō curabo pticulariť cām alr̄ exp̄mē, tū cā breuitatis, tū ēt pp cōeʒ vbiq; ſer uatā ɔſuetudinē i ſilib⁹ abſolo. lʒ foꝛte d̄ iure cāe fuiſſet exp̄mēde.

Socinus nepos Padue. 1537.

Caſus

CASVS

¶ Magnificus Lupus rossus de litio mercator olei fidelis, ⁊ boni nois cū hñret maximā quātitatē olei, ꝙ tenebat, vt iuxta eius cōsuetudinē alio tpe postea vēderet, vel (ꝓut plurimū faciebat) illud trāsmitteret Venetiā, Ferrariā, ⁊ ad alia loca, in qbus cū magno lucro illud vēdere solebat, ⁊ in .d. locis postea alīs merces emere, in qbus ēt in Apuliā trāsductis plurimū lucrabat̄, fuit reqsitus a cōitate ⁊ hoībus de Vgēto, vt vēderet eis certā quātitatē olei, q̄bus rñdit, ꝙ nolebat tūc ibi vēdere, sꝫ alio tpe postea, vel ad loca ꝓdicta portare pp lucrū de quo .s. Tandē die .xiij. Janua. 1535. ꝯuenerūt vt vēderet eis staria .900. olei ꝓ ꝑcio granatoꝝ, siue solidoꝝ .lxxv. ꝓ quolꝫ stario soluēdo, ⁊ numerādo ꝑ totū mēseꝫ Augusti tunc futuri, lꝫ tpe ꝯctus oleū cōiter minoris venderet̄, qꝛ, vt dicit̄, vendebat̄ solidis .lvj. vel circa pro quolibet stario.

¶ Et iteꝝ postea de mēse Maij vēdidit eodeꝫ mō staria .655. olei pro ꝑcio solidoꝝ .lxx. ꝓ stario soluendo de mense Decēbris tunc futuri, ⁊ asseritur, ꝙ tpe venditionis oleum cōiter non tanti vendebatur, sed bene iudicabatur, ꝙ tanti, vel pluris erat valiturum ď dicto mēse Decēbris, qꝛ non sperabat̄ bonus redditus oliuaꝝ.

¶ Deinde anno seq. 1536. ď mēse Septēb. d. vniuersitas, ⁊ hoīes Vgenti vendiderūt ꝓdicto Lupo staria .cciij. olei ꝯsignādi, ⁊ mēsurādi ꝑ totū mēseꝫ Jañ. tūc ꝓxime futuri ꝓ ꝑcio solidoꝝ .xxxiiij. ꝓ stario, qđ ꝑciū tūc tpe dictus ꝯctus ipsa vniuersitas actualr̄ recepit, lꝫ eo tpe oleū cōiter nō ita vēderet̄, sꝫ pluris qñ tūc actualr̄ tradebat̄. Appebat tñ, ⁊ ita spabat̄ maximus redditus oliuarū.

¶ Et ꝯtigit postea, ꝙ in ciuitate Galipoli facta fuit vox, siue precium olei ad granas, siue solidos .xxxvj. pro stario.

¶ Et ꝑsupponit̄ ꝙ .d. Lupus illo tpe nō erat empturus oleum, qꝛ sp solebat illud emere tpe, quo nouū oleū collr̄, qꝛ cōiter minoris vēdi solet, ꝓut ēt est de more oiuꝫ ꝓboꝝ mercatoꝝ, ⁊ illud sic emptū postea solebat alio tpe vendere, vel trāsportare, vt .s. dcm̄ est, ⁊ inde tā in vēditione olei, quā merciuꝫ, quas ex ꝑcio olei emebat oibus detractis expensis solitus erat lucrari ad rōnem .xxv. xxx. xxxv. ⁊ .xl. pro quolibet centenario ſm tempoꝝ varietatem, ꝓut de predictis venditionibus constant publica instrumenta ⁊c.

¶ Et ꝑsupponit̄ ēt, ꝓut clarissimū est, ꝙ tpe predictaꝝ venditionū nō poterat sciri, neqꝫ intelligi quāti oleū esset valiturū tpe faciēde solōnis ꝑcij .d. olei respectu duoꝝ ꝯctuū, ꝑmo celebratoꝝ, vel tpe ꝯsignatōis olei respcū vltimi ꝯctus, quo tpe spabat̄ bonꝰ redditꝰ oliuaꝝ, ⁊ sic erat icertū, quāti oleum esset valiturū dictis tpibus.

¶ Stātibꝰ mō ꝑdcis qrit̄, nūqd .d. Lupꝰ dēat reputari vsurarius ita vt penas vsurarij patiat̄ ex eo, ꝙ carius oleū vēdidit in ꝑmis duobꝰ ꝯctibꝰ, ⁊ viliꝰ emit i alio ꝯctu habito respcū ad tps ꝯctus.

SVMMARIVM

¶ De vsura an ⁊ quando dicatur cōmitti quando quis vendidit oleuꝫ carius ad tempus, vel emit vilius dilata traditione olei.

¶ Et quando pena vsurarijs imposita locum habeat.

1. Vsurarius an dici possit vendens rem maiori ꝗ̄ valeret tpe venditionis ob dilatam solutionem in aliud tps, ⁊ .j. nu. 8. 9. et. 10.
2. Quid eꝯ, si emat longe minori ꝑcio rem ꝗ̄ tūc valeret ꝑciuꝫ tunc soluendo ꝓ oleo vel frumento alio tpe recipiendo. ⁊ .j. nu. 10.
3. Homo qlibet presumitur bonus nisi contrarium probetur.
4. Actus cuiusqꝫ potius presumitur factus modo licito ꝗ̄ illicito.
5. Vsurarius in dubio nemo presumitur.
6. Contractus quilibet in dubio tam in emendo, ꝗ̄ in vēdendo presumitur licitus ⁊ non vsurarius.
7. Vsura nō est si qs merces vēdat maiori ꝑcio ꝗ̄ nūc valeāt dilata solo. ad aliō tps si tūc erat icertū ꝗ̄ti valiture erāt res tpe ꝑcij soluēdi dūmō q vēdidit ñ fuisꝫ tūc vēditurꝰ ꝓ ꝑcio tūc currēti.
11. Vsurarius non dicit̄ omnis qui peccat ⁊ lucrum turpe facit.
12. Interpretatio stricta fit in penis.
13. Vsurarius vltra restitutionem nulla pena puniri potest.
14. Dispositio puniens vsurarium vltra restitutionem solum in vero vsurario procedit, ⁊ stricte interpretari debet.
15. Contractus licitus dicitur ob incertitudinem precij, ⁊ si contrahens tunc non erat empturus, vel venditurus.
16. Cōtractus non dr̄ illicitus si frumentū vendat̄ in herba vilius ꝗ̄ tūc valeat in foro, si frumentū in herba non pluris valebat.
17. Cōtractus dr̄ licitus ēt in foro aie nō solū ꝯsiderata incertitudine ratione loci, sed etiam qñ ibidem res vēdebat̄ alio tpe quo res poterat plus valere, nisi intentio sit deprauata.
18. Contractus dr̄ licitus respectu lucri quod ex diuersitate loci fieri posset dūmodo non plus accipiat̄ ꝗ̄ verisimiliter sit accipiendum facta transportatione ad destinatum locum.
19. Lucrum sperare licitum est in venditione non autem in mutuo.
20. Cōtractus nō dr̄ vsurarius eo ꝙ res ex necessitate ematur.
21. Vsurarius qs non pōt dici nec vt vsurarius ꝯdemnari nisi probetur ꝙ tales contractus pro vsurarijs reputentur.

CONSILIVM LXXXIII

Dirigat dñs xba mea in viā veritatis ⁊ iustitie. ¶ [1] Circa ꝑñtē ꝯsultatiōnē vr̄ ꝑmo aspectu dōm ꝑdictū magnificū Lupū posse dici vsurariū, ꝓut ď hoc vr̄ tex. in .c. ꝯsuluit. xv. ⁊ an negociator ⁊c. ex̄ ď vsur. ⁊ ibi tradūt doc. maxie Jo. ď ana. i. v. no. nā cū ipe vēdiderit ꝓ maiori pretio oleū quā tpe vēditōis valeret pp dilatā solu. ad aliud tps, vr̄ i effcū ex pecūia cū tpis cursu velle aliqd lucrari, vñ vr̄, ꝙ vsurariꝰ dici possit p .d .c. ꝯsuluit. [2] Et sĩr ēt vr̄ respcū alterius ꝯctꝰ, q̄ lōge minori ꝑcio emit oleū, ꝗ̄ tūc valeret ꝑciū tūc soluēdo ꝓ oleo alio tpe postea recipiēdo, nā ēt tūc vr̄ velle ex pecūia quā tūc nūerat aliqd lucrari, ⁊ sic vr̄ ꝙ dēat dici vsur. ⁊ istō i vtroqꝫ casu vr̄ clare voluisse Lau. ď rod. i tra. ď vsur. i .ij. p. i. q. xliij. i ꝑn. dū dt, ꝙ tūc ē pctm̄, si qs emit rē viliꝰ ex eo qꝛ tūc nō tradit̄ ēptori, lꝫ tūc det pecuniā, vr̄ vēdidit cariꝰ qꝛ differt solu. ꝑcij, ꝓut vtrūqꝫ ꝯsideraꝰ i ꝑsona ꝑdci mag.[ci] Lupi vt ex themate ꝯstat, ⁊ ita i vtroqꝫ cāu fieri vsurā, si vēdit̄ res, q̄ ꝯsistit i ꝑōdē, nūero, vl̄ mēsu. firmat bal. i rub. C. ď vsur. col. i. i. ij. ⁊ .iij. q. Nec vr̄ ꝑdcis obst. si dicat̄ respcū ꝑmoꝝ ꝯctuū ꝙ .d. mag. Lupꝰ nō erat alīs vēditurꝰ, qꝛ volebat oleū Venetias, ⁊ ad alia loca cū maxio lucro trāsmittē. ⁊ respcū vltimi ꝯctꝰ ꝙ nō erat tūc ēpturꝰ, vt i themate narrat̄. qm̄ ex hꝫ nō vr̄ tolli, qn cōmittat̄ vsura, cū nō sit hita aliq̄ rō laboꝝ, ꝑiculi, ⁊ expēsaꝝ itineris, ꝓut hr̄i dꝫ, iux. c. magne. ex̄ ď vot. ⁊ qꝛ ēt illa cōitas Vgēti nō vr̄ ita emisse, aut vēdidisse nisi vrgēte maxia necītate, ꝓut p has rōes firmat host. i .c. fi. ď vsur. Et ista opi. vr̄ xa. saltē, qñ nūeratio ꝑcij, vl̄ traditio merciū differt̄ ad aliō tps, ꝓut fuit i cāu nr̄o sꝫ ꝙ dñt Jo. an. ⁊ Cal. i .d .c. fi. ¶ Istis tñ nō ob. ꝯctibꝰ, ď qbꝰ agit̄ mature ꝯsideratis, ⁊ sil̄ ēt diligēter iſpectis capl̄is, ⁊ ꝓbōnibꝰ ꝑdci mag. Lupi vna cū suis rñsionibꝰ ad capl̄a ⁊ iterrog. ꝑtis aduerse, ꝯriū ď iure vr̄ ē arbitror, vt .s. i foro iudiciario nō possit dici ꝯuictꝰ ď vsuraria prauitate, ita vt ad penas vsuraꝝ ꝯdēnari possit, sꝫ vēit oio absoluēdꝰ a petitōibꝰ, ⁊ iqsitōibꝰ ꝯ eū fcis. Et ꝑ fūda. hꝰ ꝯclu. ꝑmitto, ꝙ qlꝫ hō ꝑsumit̄ bonꝰ, ⁊ dtestabili vitio carē, nisi euidēter ꝯriū ꝓbet̄. [3] c. fi. ⁊ ibi doc. tradūt ď ꝑsūp. ⁊ c. fi. ⁊ ibi ēt no. ď scruti. i ord. faci. cū fi. ⁊ adeo vt xba aliq̄ mō iꝓpenē̄, vt qs ꝑsumat̄ bonus. iux. gl. i. ꝓpe fi. i .c. ne qs arbitret̄. xxij. q. ij. ⁊ ita ꝑ illā gl. dixit Hip. i ꝯsi. ij. altissimū refugiū. ij. col. [4] Hic dicimꝰ, ꝙ actꝰ cuiusqꝫ ꝑsūit̄ potiꝰ factꝰ mō licito, ⁊ ꝑmisso, quā illicito, ⁊ cū pctō. l. merito. ⁊ ibi doc. tradūt. ff. ꝓ soc. Et hic pono hāc ꝯclu. ꝙ mag. Lup. ꝑsūit̄ vbi ꝯriū nō ꝓbet̄, bonꝰ, ⁊ realis mercator, ⁊ ꝯsr carē dtestabili vitio vsuraꝝ. [5] Nēo. n. i dubio ꝑsūit̄ vsurariꝰ, vt iqt Hip. i .d. ꝯsi. ij. ij. col. allando ꝓ hꝫ gl. i .c. fi. ď vsur. ⁊ idē dixit i ꝯsi. cxxxij. In noie. s. trini. ij. col. Et plꝰ dico ꝙ nedū hꝫ dꝫ ē ꝑ ꝑsūptōes iuris, sꝫ ēt ꝑ vitatē, ꝗ̄ qdē i ꝓcessu ꝓbatū ē illū eē hoieꝫ bone opi. ⁊ fame, ⁊ ꝙ ē fidus, ⁊ realis mercator, ⁊ solitꝰ facē licitos ꝯctꝰ, nō āt fenerari, aut vsurarios ꝯctꝰ celebrare. ¶ Stātibꝰ itaqꝫ ꝑdcis seq̄t̄, ꝙ ꝑdictꝰ mag. d. Lupꝰ hꝫ itētōeꝫ fūda. i sui fauorē, vt .s. oio absoluat̄ ea rōne, qꝛ nō dr̄ fecisse aliquē ꝯctū vsurariū, ⁊ vbi ď hꝫ possꝫ oiriri aliq̄ dubitatio, dico ꝙ i dubio ꝯctꝰ qlꝫ ꝑ eū celebratꝰ tā emēdo, ꝗ̄ vēdēdo oleū dꝫ ꝑsūi licitꝰ, ⁊ nō vsurarius ꝑ ꝑdcā. ⁊ ita i spē dixit bal. i .l. rogasti. §. si tibi i noua lec. cir. fi. ff. si cer. pe. rfert ⁊ seq̄t̄ ale. i ꝯsi. cc. ꝑspectis narratis. ij. col. xv. accedit ēt. vj. vo. vbi hac rōne dt, ꝙ qnqꝫ ꝑ .c. i casu suo, ꝑmissa i dubio dñr, nō ꝓ vsura, sꝫ ꝓ itereē ꝑmissa, qꝛ i dubio ꝯctꝰ nō dꝫ cēseri vsurariꝰ, vt ꝑ eū, ita ꝗ̄ i sĩli dōꝫ ē i casu isto, ꝯctꝰ, ď qbꝰ agit̄, nō eē vsurariꝰ. [6] [7] Et ꝑ ista opi. i teris vr̄ tex. i .c. i ciuitate, ď vsur. dū ibi dr̄, ꝙ vsura dici nō pt, si qs merces vēdat maiori ꝑcio, quā tūc valēt dilata solu. ad aliō tps, imo nec pctm̄ aliqđ icurrit, si tūc erat icertū, ꝗ̄ti valiture erāt merces tpe soluēdi ꝑcij, ⁊ idē dr̄ i .c. fi. e. ti. dūmō q sic vēdidit, ñ fuisset alīs vēditurꝰ ꝓ ꝑcio tūc currēti. ⁊ ita ꝯcla. doc. i .d. iuribꝰ maxie abb. i .d .c. fi. i. iiij. ⁊ .vj. no. ⁊ i .d .c. i ciuitate. i ꝑn. ⁊ .iiij. no. sꝫ in casu isto mag. d. Lupꝰ nō erat tūc vēditurꝰ oleū, qñ vēdidit, nec ēt empturus, qñ emit, ⁊ tpe ꝯctuū, de qbꝰ agit̄ erat icertū, quāti eēt valiturū oleū tpe traditioīs eiꝰ, vel solōnis ꝑcij, vt i pūcto narrat̄, ⁊ i ꝓcesſ. ē ꝓbatū, ꝗ̄ ñ pñt dici ꝯctꝰ vsura. Solū rmāet difficul. vt rñdeat̄ allatis .s. i ꝯriū, qbꝰ vr̄ ꝙ ex ꝑdcis ď facili rñderi possit vt .j. [8] In ꝑmis ꝗ̄ nō ob .d .c. ꝯsuluit, qꝛ rñdet̄ ꝙ ille tex. nō ꝓcedit qñ ꝯcurrūt ꝑdcā duo. s. icertitudo ꝑcij tpe dilate solōnis, vel traditionis,

⁊ ꝙ ꝯtrahens non erat tūc venditurus, vel empturus, istis.n.cō currentibus ꝯctus est licitus.et.d.c.in ciuitate. vt.d.c.fi.⁊ ibi tra dunt doc.⁊ modo dictū fuit, ita ēt voluit glo. quā ibi sequit̃ Ar chi.⁊ alij in.c.ꝗcunq̄.xiiij.q.iiij.⁊ Ant.but.in.c.ad nostrū.vj.co

9 lum.de emp.⁊ vendi. ¶† Preterea.d.c.ꝯsuluit procedit, quo ad foꝝ ꝯscientie,⁊ iudiciū anime, nam si mentē quis hꝫ deprauatam pro exoneratione ꝯscientie dꝫ restituere vt ibi dr̃, non autē quo ad iudicium ecclesie, si enim ꝯhens negat habuisse mentē deprauatā sed dicat se fecisse bona mente intendens facere ꝯctū licitū, put in casu isto asserit predictus magnificus Lupus, nō pōt velut vsu rarius ꝯdemnari, put voluit ibi glo.fi.⁊ declarāt ibi omnes doc. maxime Abb.post vltimū notabile,⁊ Laurē.de rodulphis in.ij. col.ver.oppo.quarto.cuius repetitionē ad.d.c.reperies ꝑ scda pte sui tract.de vsur. Et ita ēt voluit ibi Jo.de ana.super glo.fi.q ēt ponit p̄mam solutionē supra positā ⁊ vtraq̄ sequit̃ ēt ibi Hen ric.boic.

10 ¶† Non ob.ēt doctri.Lauren.de rodul.in.q.xliij. in cō trariū allegata, q̄ illa dꝫ intelligi s̄m p̄dicta videlꝫ nisi ꝯcurrat, ꝙ dubiū ⁊ incertū erat, quanti mox vendita esset valitura tpe tra ditionis eius. vel solutionis p̄cij, ⁊ ꝙ ꝯhens non erat alias tunc empturus, aut venditurus, nā illis ꝯcurrētibus ꝯctus erit licitus, lꝫ res carius vendat̃, vel vilius emat̃ quā tunc valeat, vt.s̄.dictū fuit. Dubitatio.n.p̄dicta facit licitū, qd̄ alias erat illicitū, put in quit Jo.de ana.in.d.c.in ciuitate.in.iij.not. vbi hanc opi. aperte sequit̃. ¶ Preterea.d.Laurentius nō dicit cōmitti vsurā, sed ꝙ

11 peccat, qui eo modo ꝯhit, †sed nō vꝫ ꝯn̄a, quis peccat ⁊ turpe lu crum facit, ergo dꝫ dici vsurarius, vt recte intuenti ꝑbat̃ in.d.c. in ciuitate.de vsur. ¶ Ad idē.c.eiciens.lxxxviij.dist. dū ibi mer catores vti peccātes reprobant̃, ⁊ oium plus est maledictus vsu rarius. Sic ergo non ois qui morando peccat, dicitur vsurarius. ¶ Esto ergo, ꝙ magnificus Lupus aliquo mō peccasset in predi ctis ꝯctibus, ꝙ t̄n non negat̃ non t̄n pōt dici vsurarius, ⁊ ideo pe na vsurarioꝝ puniri nullo mō pōt, cū illa debeat itelligi t̄m in ꝓ

12 prio vsurario, †q̄n̄ in penis strictioꝛ fieri dꝫ interpretatio, vt mi nus ꝑcedat.l.pen.ff.de pen.⁊.c.odia.de reg.iur.lib.vj.cum simi. ¶ Et p̄sertim in casu isto, q̄(vt audio) pena, de qua agit̃ est exor

13 bitans a iure cōi ⁊ admodū dura. †iure.n.cōi vltra restōnem vsu rarius nulla pena puniri pōt s̄m Bal.⁊ Saly.in.l.improbū.C. ex quib.cau.infa.irrog. Et lꝫ Jac.but.ibi aliter dixerit. t̄n opinio Bal.⁊ Saly.de iure est verioꝛ put egregie ita asserendo illā de fendit, ⁊ cōprobat Deci.in ꝯs.clxx. Uiso themate.ij.col.ver.scdo

14 p̄ncipalr̃. †Rōne ergo exorbitātie dispositio puniēs vsurarios vl tra restōnem dꝫ strictissime interpretari, vt ꝑcedat solū in vero, ⁊ ꝓprio vsurario, vt sic minus ledat ius cōe, iuxta tradita per doct. in.c.cum dilectus.de ꝯsue.⁊ hoc sepissime ꝯsulendo in similibus terminis dixerūt maiores n̄ri, ita.n.inq̄t Fulgo.in ꝯsi.l.Quidam Ramōdinus.ij.col. Petr.de ancha.in ꝯsi.ccclxj. Uisa plena. in p̄n. Patruus ⁊ do.meus Soci.in ꝯsi.xxxj. Nō est dubiū.iij.co lū.iij.volu. Coꝛn.in.d.ꝯsi.cxv. Jn hac ꝯsultatione.iij.col.ij.volu. cum ꝯcoꝛ.vt per Deci.in ꝯsi.lij. Uiso eleganti.ij.col. ⁊ in consil. clxxxvj. Jn casu ꝓposito.ij.colū. Et adeo hoc est verum vt ea de cā liceat x̄ba impropriare, ⁊ restringere modo aliq̄d dispositio il la operet̃ vt per Coꝛn.in.d.ꝯsi.cxv. Barba. in ꝯsi.l. Clementissi mū Deū.ij.col.iiij.vol.⁊ per Laurē.calca.in ꝯsi.lxxiiij. Quod.d.

15 filiabus.v.⁊.vj.col. ¶† Et ex p̄dictis r̄ndet̃ ēt ad doctri. Bald. in rub.C.de vsur.s̄.in ꝯrium allegata. Nā posito, ꝙ in se sit vera dꝫ intelligi, nisi ꝯcurreret incertitudo precij tpe faciende solutio nis, vel traditionis, ⁊ ꝙ ꝯhens tūc non erat alias empturus, vel venditurus s̄ꝫ ꝙ.s̄.deductū fuit. ¶ Si.n.illa duo ꝯcurrūt ꝯctus dr̃ licitus per tex.in.d.c.in ciuitate.⁊ in.d.c.fina. cum his que in vtroq̄ loco tradunt̃.extra de vsur. Sed in casu isto ꝯcurrūt vt di ctū est, ergo ⁊c. ¶ Preterea illa doctri.Bal.non vr̃ in totū sim pliciter x̄a, q̄ ꝯtra eā multa dicit Saly.in auc.ad hec.C.de vsur.

16 in.ix.q. Et inter cetera dicit, † ꝙ si vendat̃ frumentū in herba vi lius, quā tunc valeat frumentū in foro nō dr̃ ꝯctus illicitus si fru mentū in herba nō pluris valebat, vt per eū quē refert, ⁊ sequitur Jo.de ana.in.d.c.in ciuitate.in.i.not. ⁊ dn̄s Lauren. in.d.tract. de vsur.in.d.q.xlv.qd̄ in ꝓposito multū seruit respectu emptiōis olei, quā fecit.d.Lupus, etenim emit oleū in oliuis, qd̄ tūc tpe vē ditionis ita in oliuis erat illius p̄cij, vel circa, vt mihi in facto nar rat̃, ⁊ ita postea ꝯtigit, ꝙ Galipoli fuit facta vox, ꝙ oleū valebat

17 xxxvj.granis, siue solidis pro stario, vt in pūcto narrat̃. ¶† De mū nō obst.qd̄ vltimo loco dicebat̃ de doctri.Hosti.in.d.c.fi. de vsur. Quī r̄ndet̃ p̄mo ꝙ dn̄s Lupus nō fundat se simplr̃ in eo, ꝙ erat oleū transmissurus ad alia loca, vt sic t̄m ꝯsideret̃ icertitudo rōne loci, sed ēt q̄ aliq̄n vendebat ibidē alio t̄n tpe, quo tpe pote rat oleū pluris valere, ⁊ sic est ꝯsiderāda ēt incertitudo rōne tpis, quo dato, oēs fere ꝯsentiunt ꝯctum esse licitū in foro iudiciali, ⁊ ēt in foro anime, nisi sit deprauata intentio cuius solus Deus est

18 ꝑscrutatoꝛ, vt ex his, que dicta sunt, clare ꝯstat. ¶† Scdo r̄ndet̃, ꝙ imo ēt habito respectu ad lucrū, qd̄ ex diuersitate loci fieri pos set dr̃ licitus ꝯctus, dūmodo nō plus accipiat̃, quā verosimilr̃ sit accipiendū facta trāsportatiōe in locū destinatū ita firmat Inno. canonistarū p̄nceps in.d.c.fin.⁊ Ray.in sum.titu.de vsur.in ver. item aliq̄s.in fi.quā opi.q̄cq̄d dixerint Host.⁊ sequac.sequuntur ibi Ant.de but.⁊ Abb.ēt q̄n̄ preciū tūc nō numerat̃, q̄ s̄m An to.de but.pōt dici, ꝙ nō vendit carius pp dilationē precij, sed q̄

19 alio portādo plura recepturus esset. ¶† Nec sumus in mutuo, sꝫ in ꝯctu venditionis, qui ꝯctus nō ꝑcedūt a pari, nam lꝫ in mutuo nō sit licitū plus sperare, t̄n in venditione licitū est sperare lucrū ex eo ꝙ plus esset ꝯsecuturus ad alia loca portando, ⁊ qd̄ pluris vendidit, cū hoc sperato lucro compensat̃, vt ibi dicit Abb.⁊ ita ꝓprie ꝯtigit in casu isto, nā cū magnificus dn̄s Lupus sperasset maximū lucrū, vt in puncto narrat̃ cū eo cōpensat̃ illud, quo plu ris vendidit oleū predictū, ⁊ ista opi. vbi de fraude ⁊ mēte depra uata non ꝯstet, est accipienda in foro iudiciario tanq̄ benignioꝛ, lꝫ fortasse in foro anime tutius fuisset abstinere a talibus ꝯctibus iuxta not.per Abb.in.d.c.fi.sup.ij.gl.in ver.in eadē glo.ibi sunt

20 in talibus ⁊c. ¶† Non ob.rōnē Host.q̄ dum dr̃, ꝙ ex cā neces saria dr̃ illa cōitas emisse ⁊c. R̄ndet̃ ꝙ ista necessitas non ꝑbat̃. ¶ Et preterea necessitas emendi non vr̃ in ꝓposito ꝯsiderabilis vt ex eo ꝯctus dicat̃ vsurarius, facile.n.esse poterat, ꝙ cōitas illa oleo indigeret ꝑ victu suo, siue suoꝝ hominū, ⁊ sic tūc ex cā neces saria diceret̃ emisse, sed q̄d ad vsurā inducendā: certe non video. ¶ Ad illud aūt, qd̄ dicebat̃, ꝙ non fuit habita ratio itineris ⁊ ex pensarū, nec periculi. R̄ndet̃, ꝙ imo dr̃ virtualr̃ habita. Nam vt mihi narrat̃ in transportādo, ⁊ cū alijs mercibus redeūdo, detra ctis oibus expensis ēt ꝙ ꝑ assecuratione expendit̃ x̄osimilr̃ plus lucri capere potuisset, quam in p̄dictis ꝯctibus lucratus fuerit, ⁊ istud ēt, vt mihi p̄supponit̃, articulatū, ⁊ ꝑbatū est. ¶ Et ex his oibus stat firma ꝯclusio ꝙ p̄dictus magnificus Lupus nō dr̃ ꝓ batus vsurarius, nec penas vsurarioꝝ pati dꝫ, q̄ in foro iudiciali ꝯctus per eum gesti liciti reputant̃. ¶ Sed vlterius, ⁊ ex abundā ti dico, ꝙ dato millies sine p̄iudicio x̄itatis, ꝙ illi ꝯctus in iuris

21 subtilitate possent dici vsurarij. † Non t̄n poterit ipse velut vsura rius ꝯdemnari, nisi esset ꝑbatum, ꝙ ꝯctus p̄dicti cōiter pro vsu rarijs reputarent̃, facile.n.poterat ab ipso dn̄o Lupo, ⁊ etiam ab oibus alijs reputari liciti, ista est notabilis doctri. Bar.in.l.quis sit fugitiuus.§.apud labeonē.ff.de edil.edic. quā ibi sequit̃ Alex. in apostil.⁊ plures ita tenentes allegat, ⁊ idē ēt sequit̃ Jo.crot.in trac.de testi.col.mihi.lxviij.in fi.ver.tertio adduco ⁊c.est sub nu me. cclxxxvj. ⁊ in ꝓposito (vt ego audio) nedū nō fuit illud ꝑba tū, sed ecōuerso asserit̃, ꝙ ab ipso dn̄o Lupo, ⁊ ab oibus tales cō tractus liciti reputant̃, ⁊ ꝙ sunt in illis locis in frequētissimo vsu, ⁊ ꝙ nūq̄ fuit aliquis similis ꝯtractus damnatus, aut reputatus tanquam vsurarius, ergo ⁊c.

Socinus nepos, Padue. 1537.

❧ CASVS ❧

¶ Martinus, ⁊ q̄dā alij de Bonhomis anno. 1519. emerūt qd̄ dā prediū vocatū, la Breda, situ inter q̄dā bona venditoris in loco detto, Ragusia, a magnifico dn̄o Hieronymo de madijs no bili Brixiensi, seu directū dn̄iū, ⁊ ius qd̄dā exigendi annuū li uellū ꝑ dicto predio ab Andrea de bonalibus ipso sciente, ⁊ cō sentiente, ac ēt liuellū soluere ꝓmittente.d. emptoribus.

¶ Ex post de anno. 1526. idē magnificus dn̄s Hieronymus ven didit oia illa p̄dia, ⁊ bona de Ragusia includendo ēt illud p̄diū de la Breda, Reuerendis fratribus ⁊ cōuentui.s.Barnabe de Brixia pro certo inter eos conuento precio nullam faciens men tionem de venditione facta illis de Bonhomis.

¶ Qd̄ illi scientes, ⁊ vidētes in.d.Reuerēdos fratres ēt p̄dium p se emptū, siue illius directū dn̄iū translatū esse, seu ꝙ ab istis fra tribus iam quasi possidebat̃ volentesq̄ sua iura ꝑsequi conquesti sunt cū dicto dn̄o Hieronymo, qui tenebat̃ illos indēnes ꝯserua re, seu ad eoꝝ interesse p̄diū eis vēditū manutenēdo, ⁊ ꝯseruādo.

¶ Propter qd̄ cū p̄dicti Reuerēdi fratres adhuc essent debito res dn̄i Hieronymi predicti de aliqua quātitate precij bonoꝝ p eos emptoꝝ, venit dn̄s Hieronymus p̄dictus cū illis ō Bonbo mis ad conuentionem, ꝙ pro omni iure illoꝝ satisfieret eis per d.Reuerendos fratres.

¶ Et eadē cā illemet anno. 1526. inter eos celebratū fuit qd̄dam instr̄m cōpositionis, transactionis, ⁊ pacti interuenientibus ēt.d. Reuerendis

Reuereñ. fratribus, in quo cum do. Hieronymus vellet q̄ illi de Bonbomis ꝯsequerētur, quod suū erat, prout ēt volebant. d. Reuereñ. fratres ꝯuenerunt, q̄. d. frēs de speciali mādato. Hieronymi pro omni eo, qđ illi de Bonbomis petere, aut pretēdere possent sibi deberi occasione. d. predij de la breda per prius per eos empti, ꝛ postea vēditi. d. fratribus illis darēt insolutū, ꝛ ita dederunt duo directa dñia, ꝛ ius exigendi certa liuella a q̄busdam de Calinis, ꝛ alijs de Cegulis cum q̄busdam pactis, ꝛ cōuentionibus, vt latius in instro desup facto ꝯtinet, cuius copia trāsmittit.

¶ Et inter cetera pacta ꝯtinetur, q̄ Reuereñ. fratres ꝓmiserunt, ꝛ se obligauerunt, q̄ illi de Calinis, ꝛ de Cegulis soluēt singulis annis liuellum, ꝛ. ꝗ. tps debitum se affrancabūt ad vtilitatē istoꝝ de Bonbomis, ꝛ nisi faciāt, liceat illis de Bonbomis ꝓpria auctoritate ingredi in tenutā, ꝛ possessionē illius predij de la breda.

¶ Postea de anno. M. D. xxx. vel circa mota fuit lis Reuereñ. fratribus sup omnibus bonis per eos emptis, vt. s. a do. Dionisio filio. d. do. Hieronymi ex causa fideicōmissi ab auo suo ordinati, qua lite pēdente Reuereñ. fratres receperunt a predictis de Calinis, ꝛ de Cegulis preciū affrancationis illoꝝ liuellariorum bonoꝝ, quoꝝ directū dñiuꝫ ia dederāt insolutū illis de Bonbom.

¶ Qui hoc vidētes petierunt litteras de intrando in tenutā predij de la breda, sed tandē. d. littere fuerūt reuocate, cū reseruatione tñ iuriū istoꝝ de Bonbomis aduersus quoscūq̄ sibi obligatos.

¶ Querit modo nunquid isti de Bonbomis habeāt ius aliqđ aduer. Reuereñ. frēs, attēto q̄ postea do. Dionisius predictus ex cā fideicōmissi obtinuit aduersus. d. frēs, ꝛ vnā ptē predictoꝝ bon. ab eis auocauit, sed apud frēs remāserūt bona ꝓ libr. circa. xxij. millibus, put in veritate totidē, vel circa exbursarūt, vltra ꝑdicta duo directa dñia insolutū data, vt. s. q̄ sūt valor. lib. 2000. i circa.

SVMMARIVM

¶ De quadam datione in solutum facta pro alio recipienti, qđ sibi debetur, an. s. possit retractari ex eo, q̄ causa propter quā ille dedit, reducitur ad non causam.

¶ Electio vnius remedij, an ꝛ quando tollat aliud.

¶ Et de restitu. in integrum danda ecclesie, an ꝛ quando competat, ꝛ qualis dicatur enormis lesio.

1 Quē de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio.
2 Litis extimationē recipiēs, an de euictiōe teneat, ꝛ. ꝗ. ñ. 20. et. 25.
3 Dans in solutum de euictione tenetur.
4 Contractus an debeant claudicare, ꝛ. ꝗ. 27. vbi late.
5 Euictio an prestari debeat in contractu do vt des.
6 Actionē cui damus, an multo magis ei cōpetat exceptio, ꝛ. ꝗ. 29.
7 Heres soluens legatū hereditate euicta pōt vti retentione rerū hrditariarū, cedendo actionē vero hrdi ꝯ legatariū, ꝛ. ꝗ. ñ. 31.
8 Electione vnius ex remedijs incōparabilibus, an aliud perdatur etiā qñ per remediū electū quis nō obtinuit. ꝛ. ꝗ. nu. 33. ꝛ seq.
9 Ecclesia in ꝯtrahendo lesa iure minoris in integrum restituitur.
10 Ecclesia enormissime lesa restituitur etiam post quadriēnium.
11 In dubio pro ecclesia iudicandum est.
12 Venditor tenetur emptori ad conseruationem vēditionis, vel ad interesse re euicta.
13 Soluere promittens nomine alterius, tenetur soluere saluo ei iure aduersus eum, cuius nomine soluit, ꝛ. ꝗ. nu. 16.
14 Soluēs nomine alicuius effecti non debitoris creditori recipiēti nomine debitoris non potest repetere.
15 Soluens mandato alterius perinde est, ac si mandans soluisset.
17 Actionem cedens, si solōne recipit cessionario restituere tenetur.
18 Cedens quicqđ post cessionē recipit ad suū cōmodū nō recipit.
19 Venditor de euictione tenetur.
21 Precium in venditione requiritur.
22 Venditioni consentire aliud est, ꝛ aliud est vendere.
23 L. quidam ex parte. ff. de euic. quomodo procedat.
24 L. litis extimatio. ff. pro empto. quomodo procedat.
26 Fundū retinens, ꝛ aliū ex causa transactionis tradēs de euictione traditi tenetur ei qui a lite recessit, sed econtra tenet de euictione fundi quem dimisit, nisi de facto suo non tenetur.
28 Conuentiones partium seruari debent.
30 Retentio non datur ei qui vitio possidet.
32 Solutum debite ex parte recipientis repeti non potest.
37 Remedia plura habere maxime interest.
38 Victus in petitione pecunie vti inter viuos sibi debite ex causa fideicōmissi eam petere potest.
39 Iudiciū defuncti iprobās priuādus est oi cōmodo testamētario.
40 L. fi. C. de codicil. quomodo procedat.
41 Sententia que in rem iudicatam transiit ius inter partes facit.
42 Ecclesia vt possit in integ. restitui, que requirantur, ꝛ. ꝗ. nu. 44.
43 Lesio enormis quando dicatur, vbi late.
45 L. ij. ꝛ totus tit. C. si aduer. solut. quomodo procedat.
46 Restitutio in integrum tollitur per quadriennium.
47 Ecclesia dicitur cultrix iustitie, ideo in sui fauorem non debet pati iustitiam fieri.

CONSILVM LXXXIIII

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Viso puncto cum alijs scripturis ad me trāsmissis huius ꝯsultationis resolutio visa est admoduꝫ dubitabilis, ꝛ hinc inde multa se offerebāt. ¶ Et prima quidem ꝯsideratione inclinabam ꝯtra istos de Bonbomis, vt. s. nullū ius, saltem cū effectu exactionis cōpeteret aduersus Reuerē. fratres sancti Barnabe de Brixia, ꝛ substātialia tm̄ tangēdo. ¶ Primo pro dictis fratribus facit, q̄ vr̄ q̄ isti de Bonbomis ipsis fratribus teneantur de euictione illius predij de la breda, quo posito sequi vr̄, q̄ ipsi nunc aliquid a predictis fratribus petētes debeant exceptione repelli, iuxta regu. illam, qua dr̄, † quem de euictione tenet actio eundē agentē repellit exceptio. l. vendicantē. ff. de euic. facit. l. si ob cau. ꝛ. l. exceptione. ꝛ ibi gl. no. C. e. ti. cū simi. ¶ Qđ aūt illi de euictione teneantur, ipsi Reuereñ. fratres, vel qui pro eis scripserunt, conantur ꝓbare multis modis. ¶ Primo q̄ cū illi de Bonbomis haberent dñium directū illius predij de la breda, ꝛ scirent illud venditū per do. Hieronymū, ac ēt pro eius precio receperint in solutū illa duo dñia directa a Reuerē. fratribus vr̄ ipsimet tale prediū vendidisse, ꝛ ita de euictione se obligasse, prout vr̄ tex. in. l. quidā ex parte. ff. de euic. facit. l. litis estimatio. ff. pro emp. † nā sicut recipiens litis extimationem vr̄ vendere, vt ibi dicitur, ꝛ ꝯr de euictione tenetur ita de istis de Bonbomis dōm vr̄, qui recipiendo illa duo directa dñia in solutū a. d. Reuereñ. fratribus videntur quasi litis estimationē recepisse. cū de. d. predio litem facere viderent, vel facturi essent pro eoꝝ iure consequendo. ¶ † Scđo q̄ ſm eos negari non pōt Reuereñ. fratres teneri istis de Bonbomis de euictione. d. duoꝝ directoꝝ dñioꝝ datorum in solutū, cum ipsi fratres pro ea se obligasse videantur, lꝫ in eo rñdeant excessisse mādatū. d. do. Hieronymi, prout vr̄ casus in. l. ꝓcurator qui pro euictione. ff. de ꝓcur. ꝛ tradit patruus, ꝛ do. meus Soci. in ꝯsi. cliiij. ꝯsultationem. ij. vol. qđ certe, ꝛ nos fatemur. ¶ Quo posito dicunt ꝯueniens, ꝛ iustū esse, q̄ ēt isti de Bonbomis eꝯ teneātur de euictione predij de la breda, pro quo dicti fratres illa duo directa dñia in solutū dederunt, † alioquin ꝯtractus diceretur claudicare, qđ non vr̄ tolerandum per. l. i. ꝛ. l. si id qđ. §. fi. ff. de rescin. ven. ꝛ. l. si cū dies. §. pe. in fi. ff. de arbi. cū simi. ¶ Tertio ad idē adducunt. l. si id qđ. ff. de euicti. ꝛ subtiliter ſm eos inducunt, nā dicunt q̄ in casu nostro cū illa datio in solutū facta fuerit de voluntate do. Hieronymi censet per prius illa duo directa dñia data ipsi do. Hieronymo, a quo postea debēt dici ad fratres ꝓfecta, ꝛ postea istis de Bonbomis data, vt sic dici possit. d. Hieronymū de euictione eoꝝ fratribus teneri, ꝛ fratres postea istis de Bonbomis. ¶ Quo dato absurdum esset ēt istos de Bonbomis fratribus nō teneri de euictione predij de la breda, q̄ nisi tenerent resultaret claudicatio nō toleranda, vt dictum est, ꝛ rōne huius claudicationis euitande dñi Consulentes pro Reuereñ. fratribus, q̄ sicut ex pacto licebat istis de Bonbomis intrare tenutā, ꝛ possessionē predij de la breda, ita ecōuerso dꝫ licuisse Reuereñ. fratribus ꝓpria auctoritate accepisse, seu retinuisse illa duo directa dñia in solutū data, seu liuella, que pro eis soluebantur, ꝛ sic ēt pecuniam pro illoꝝ affrancatione. ¶ † Quarto idem ꝓbant, q̄ ſm eos in casu nostro fuit ꝯctus do, vt des stipulatione vallatus, in quo necessario venit translatio dñij, ꝛ ꝯr debet prestari euictio, vt est casus in. l. fi. ff. de ꝯdi. ob cau. ¶ Si igitur Reuereñ. fratres haberent actionē de euictione, ꝯtra istos de Bonbomis, vr̄ q̄ ab eis ꝯuenti possint exceptiōe se tueri, † ꝛ quidem fortius, q̄ cui damus actionē eidē multo magis cōpetit exceptio. l. i. §. is aūt. ff. de superfic. ¶ Quinimo sepissime dat exceptio vbi nulla daret actio, vt est notissimū, ꝛ probat in. l. si in arca. in fi. ff. de ꝯdi. indeb. ¶ † Scđo principaliter pro. d. Reuereñ. fratribus allegat. l. q̄ si possessor. in fi. ff. de pe. her. nā sicut ibi heres, seu qui se hrdem putabat, soluens legatū, lꝫ in aliqua culpa fuerit, vt ibi dr̄, si postea euincatur hrditas, pōt vti retentione rerum hrditariarū, cedēdo vero heredi actionem ꝯtra legatariū,

ita etiaꝫ isti fratres debent posse dicta directa dominia, siue quod ex eis habuerūt retinere, ꝛ satis sit istis de Bonhomis, ꝙ eis cedāt fratres actionem ɔtra do. Hieronymū, vel eius heredes, lꝫ in aliqua culpa fuerint in dādo in solutum pro predio qđ poterat euinci, vel ab initio in illo emēdo. ℭ Tertio allegaꝛ, ꝛ istud vꝛ ſm allegātes valde vrgere, nam cū isti de Bonhomis potuissent vti ɔtra fratres remedio comprobatiuo ɔctus agendo ad precium affrancationis illoꝝ bonoꝝ liuellarioꝝ, put in effectu nūc agere vꝛ. ℭ Item, ꝛ remedio resolutiuo intrādo in possessionē predij de la breda, que remedia dr̄r incompatibilia, ex quo vꝛ fuerunt remedio resolutiuo, qꝛ.s. voluerūt intrare in possessionem.d. predij, censeꝛ renunciasse remedio cōprobatiuo, vt sic nunc ab eo exceptione tacite renūciationis repellēdi sint, tū qꝛ dici solet via,

8 quā elegisti tibi pateat.l.si mulier.§.fin.ff.ꝙ me.cau.† Tum ēt qꝛ per electionē vnius ex remedijs incōpatibilibus aliud perdiꝛ.l.fi na.C.de codic.ꝛ vꝛ tex.quasi in ꝓposito nostro in.l.post diē.ff.de lege cōmiſſ.ꝛ in.l.cōmiſſorie.C.de pac.inter empt.ꝛ vēdi. facit.l. si filius emācipatus.ff.de min.ꝛ.l.filiū.§.omnibus.ff.de lega.prestā.cū multis simi.que allegari possent. ℭ Et adeo hoc vꝛ veruꝫ, vt procedat ēt ꝙ quis per remediū electum non obtineat, qđ petebat, vt voluit gl.in ver.restitui.in.l.emilius.ff.de min. per illum tex.ꝛ voluit ēt gl.recte intelligēdo in.d.l.post diem.dū alleg.d.l. emilius. que hoc probare vꝛ in ver.dicebā posse magis ꝛc. ℭ Et lꝫ Pau.de cast.ɔ̄rium dicat in.d.l.cōmiſſorie, tñ eius opi.nō videtur tenenda, tū qꝛ est ɔtra iura prealleg.in quibus non vꝛ considerari aliud, quā sola electio quicqđ inde sequatur, tuꝫ ēt qꝛ contra Pau.de cast.pro dictis gl. vꝛ cōmunis opi.ſm Aret.in consil.cl.visis diligēter.ix.col.ver.sed queritur ɔ̄ñr.ꝛ videtur etiā ita velle Alex.in.l.cū procurator.§.si dñs.ij.col.ff.de no.oper.nunc. ꝛ post eū Jas.in.l.si ex legati causa.col.fin.versi.tertio, ꝛ notabilius.ff.de ver.obli. ℭ Et ex hoc vꝛ nihil obstare, si dicaꝛ ꝙ isti de Bonhomis in tali remedio nō potuerunt obtinere, qꝛ satis videtur, qđ illud elegerint, quicqđ inde secutum fuerit, vt dictum est. ℭ Quarto pro istis fratribus, vt cū effectu nō teneantur, nec possint ɔdemnari, plurimum facit, qꝛ omnibus alijs eoꝝ defensionibus circūscriptis, vꝛ ei succurrendum per restitu.in integ.† Eccle

9 sia enim si in ɔ̄hendo leditur iure minoris in integrū restituitur.c. i.ꝛ ibi per doc.de in integ.resti. vꝛ ergo ꝙ aduersus illam dationem in solutū restituenda sit, cum in ea valde fuerit lesa, dedit.n. illa directa dñia in solutū pro illo predio de la breda, qđ erat sub iectum fideicōmiſſo, ꝛ ea de causa euincendū, prout postea contigit, ꝛ istud ignorabāt Reuereñ.fratres, vnde cū illa datio in solutū ecclesiam valde, ꝛ enormiter leserit, aduersus eum dꝫ restitui

10 in integ.iuxta.l.ij.ꝛ totū ti.C.si aduer.sol. ℭ † Et lꝫ alias talis in integ.restitu.sit petenda.ꝯ.quadriēnium a die lesionis.c.i.de resti. in integ.li.vj.tñ qñ ecclesia enormiſſime leditur, pōt restitutio concedi ēt post illud tp̄s, ſm Ant.de bu.in.c.ex litteris. de in integr. resti.tradit Cor.ɔ̄si.clxxxj.visis nōnullis.col.xxj.in fi. lib.ij. ꝛ Jaso.in ɔ̄si.lv.omiſſis prefationibus.ij.col.i.vol.ꝛ vt ipsi dñt de hoc

11 est gl.fi.in fi.in.d.c.i.de resti.in integ.lib.vj. ℭ † Demū pro fratribus, ꝛ coꝝ ecclesia facit, qꝛ in dubio iudicandum vꝛ pro ecclesia, ꝛ pia causa, iuxta.l.sunt psone.ff.de relig.ꝛ sump.fun. ℭ Et maxime qꝛ in casu isto isti Reuereñ.fratres sunt rei ɔuenti, ꝛ ꝓpterea etiā fauorabiliores, cum iura prōptiora sint ad absoluendū, quaꝫ ad ɔdemnandum.l.fauorabiliores.ff.de regu.iur.l.arianus.ff.de ac.ꝛ oblig.ꝛ.c.ex litteris.de proba.cū simi. ℭ Jstis tñ non obst. diligentius omnia ɔsiderando ɔ̄riam opi. probabiliorem de iure arbitror, ꝛ ɔcludo ꝙ Reuereñ.fratres tenentur istis de Bonhomis ad omne, ꝛ totū illud, qđ ex causa illorum directoꝝ dñiorum acceperūt ab illis de Calinis, ꝛ de Cegulis, tā pro affrancatione, quā pro liuellis ante.d.affrācationem decursis. ℭ Et pro veritate huius ɔclusionis demōstranda, presuppono ꝙ cū do. Hieronymus, cū possessione illa de Ragusia vendidisset ēt predium illud de la breda Reuereñ.fratribus, ex eo vꝛ voluisse tale prediuꝫ respectu iuris, qđ iam in eo habuerat, ꝛ in istos de Bonhomis trāstulerat quodā modo eisdem auferre, ꝛ fratribus ɔcedere, pro

12 ut vere, quantū in eo fuit, fecit, † propter qđ istis de Bonhomis remāsit obligatus ad ɔseruationem vēditionis eisdem prius facte, vel saltem ad eoꝝ interesse actione ex empto, quasi re euicta. ℭ Et maxime cū ex facto ipsius ipsi Bonhomi predio illo videanꝛ quodāmodo priuati, iuxta.l.i.in prin.l.ex empto. in princ. ꝛ quasi per to.ff.de ac.emp.ꝛ per to.ti.ff.ꝛ.C.de euict. ℭ Quo sic stante, cū Reuereñ.fratres adhuc essent debitores domi. Hieronymi de parte precij illius possessionis de Ragusia, do.Hieronymus mādauit eis, vt illis de Bonhomis suo noie satisfacerent pro summa, quā ipsi erogauerāt pro illo predio de la breda, ꝛ ita dicti Reuereñ.fratres noie do.Hieronymi vti eius debitores dederūt istis de Bōhomis in solutū illa duo directa dñia, vt eis satisfieret pro oi eoꝝ iure, qđ pretēdere poterāt occasione illius predij de la breda per prius empti a.d.do. Hieronymo, prout clare dꝛ in.d.instr̄o, vnde videtur ꝙ Reuerē.fratres vti debitores do. Hieronymi fuerint ab eo delegati istis de Bonhomis pro eo qđ eis do.Hieronymus debebat. ℭ Quo sic posito seqꝛ ꝙ Reuereñ.fratres, qđ ea causa soluerūt repetere non potuerint, ēt ꝙ postea ꝓpter secutam euictionē viderenꝛ non debitores do.Hiero

13 nymi, seu aduersus eū fuissent tuti exceptione. † Quinimo si non soluissent omnino soluere tenerenꝛ, saluo eoꝝ iure aduersus dñm Hieronymū, casus est in.l.si qs delegauerit.in fin.ꝛ in.l.seq.ff.de nouat.ꝛ ratio est.vt ibi dicit tex.qꝛ isti de Bonhomis suū ius receperunt, ɔcordat.l.si donaturus.§.fi.ff.de ɔdi.ob cau.ꝛ.l.cuꝫ in

14 fundo.§.fi.ff.de iu.dot. ℭ † Et vbi ēt non fuisset facta ꝓpria delegatio, adhuc Reuereñ.frēs nō potuerūt repetere, qđ pro.d. do. Hieronymo, ꝛ eius nomine soluerunt ēt ꝙ ipsi ꝓpter euictionem videanꝛ effecti non debitores do.Hieronymi, ꝛ ita respectu ipsorum fratrū videantur indebitū soluisse, qꝛ satis est ꝙ isti de Bonhomis, qđ sibi vere debebatur, receperint, ꝛ nomine veri debitoris, vt est tex.in.l.repetitio nulla.iūcta gl.ff.de ɔdi.inde. ℭ Licet forte aliud dici posset, si fratres ꝓprio noie soluissent, vt.l.si pene. §.i.ꝛ ibi per gl.ꝛ doc.eo.ti.tametsi istud nō habeaꝫ pro firmo, qꝛ. d.§.i.cum ibi no.vꝛ procedere, qñ soluens tēpore solutionis non erat debitor, qđ isto casu non esset, cū Reuereñ.fratres tp̄e dationis in solutū essent veri debitores do.Hieronymi, cū nonduꝫ fuisset secuta euictio. ℭ Super eo tñ non insisto, qꝛ non est necessa

15 riū, † cum Reuereñ.fratres noie do.Hieronymi soluerint, siue in solutū dederint, ꝛ de speciali eius mandato, vt expresse dꝛ in predicto instr̄o, ꝛ sic pinde, ac si do.Hieronymus soluisset.l.qui, mandat.ff.de solu.cū simi. ℭ Si igitur postꝗ dederunt in solutū nul

16 lo modo potuerūt Reuereñ.fratres repetere, † imo si solum promisissent in solutū dare, ꝛ nundum dedissent, dare cōpellerentur, vt.d.l.si qs delegauerit.in fi.cū.l.seq.ꝛ.d.l.cum in fundo.§.fi.de iu.dot.cū alijs.ꝯ.alleg.seqꝛ ꝙ iniuste receperunt ab illis de Calinis, ꝛ de Cegulis liuella decursa, ꝛ fortē, siue precium affrancationis. Et absqꝫ dubio vꝛ dolose fecisse, cum scire debuerint eis non licere, qđ in alterum transtulerūt quasi ꝓpria auctoritate accipere per iura vulgaria, ꝛ voluit Ang.in.l.ex asse.in fi.ff.ad trebel. ℭ Sed qcquid sit postꝗ talia receperunt ɔtra omnem iustitiā, tenentur omnino illa restituere istis de Bonhomis, in quoꝝ vtilitatē fecerunt.d.insolutum dationem, ꝛ cesserūt ius omne, qđ habebāt aduersus predictos de Cegulis, ꝛ Calinis occasione illoꝝ duorum directoꝝ dñiorum sic in solutum datoꝝ, vt recte intuenti ꝓbatur in.l.apud celsum.§.ꝙ si is.ff.de excep.dol.presupposito ꝙ Reuereñ.fratres non sint parati, nec ēt possint predium de la breda restituere istis de Bonhomis, qđ mediante persona do.Hieronymi videaꝛ ab illis recepisse, seu qđ ab eis sine mole

17 stia dimiſſum fuerat. ℭ † Et ꝙ cedens actionē, si solutionem recipit, teneaꝛ cessionario restituere, dixit Bal.in.l.ex legato. col.fi. ver.quarto querꝛ.C.de lega.ꝛ pro hoc dicit esse tex.in.l.si culpa. ff.de rei vēd.vbi cedens actionem teneꝛ cessionario ad possessionem rei, ad quā cesserat actionem, si ad eū peruenerit, ꝛ sic cessionario ex cessione cōpetit ius ēt contra cedentem, qđ ſm Bal. ibi est valde no.sic ꝯ, ꝛ isti Reuereñ. fratres teneri debent, restituere

18 quicqđ post cessionem ab illis factā acceperunt, † quicqđ enim cedens post cessionē recipit modicū, vel magnū non recipit ad suuꝫ cōmodū, vt inquit Ang.in.l.iij.C.de nouat.sed restituere dꝫ cessionario, vt dictū est. ℭ Quinimo in casu nostro posset forte dici, ꝙ istis de Bonhomis cōpeteret ius ēt aduersus illos de Cegulis, ꝛ Calinis, attēto ꝙ Reuereñ.fratres nō acceperunt liuella, ꝛ preciū affrancationis ad cōmodum istoꝝ de Bonhomis, ꝛ vt eorum negociū gererent, iuxta doctri.Bar.cōiter ibi approbatam in.l.facta.§.si hr̄s.in fi.ff.ad trebel.super hoc tñ non insisto, qꝛ super eo nō sum ɔsultus. ℭ Nec predictis ob.que.ꝯ.in ɔ̄rium deducta fuerunt, in quoꝝ resolutione stat ois difficultas. ℭ Et lꝫ ex predictis appareat recte ɔsideranti r̄nsio fere ad omnia, tñ vt veritas clarius appareat singulatim oibus r̄ndetur, vt.ꝯ. ℭ Et quo ad primū negatur absolute assumptū arg. ꝛ dꝛ ꝙ isti de Bonhomis nullo modo teneñ, nec vnꝗ fuerunt obligati Reuereñ.fratribus pro euictione predij de la breda, qꝛ illud nō vendiderunt, sed ipsius vēditor fuit do.Hierony.a quo fratres vna cū reliquo

19 possessionis de Ragusia emerūt pro vno, ꝛ certo precio, † vñ ipse do.Hierony.vti vēditor erat de euictione obligatus.l.i.ꝛ per to. ff.de euic.ꝛ.l.nō dubitaꝛ.ꝛ per to.C.e. isti aūt de Bonhomis solū fuerunt ɔtenti non molestare Reuereñ. fratres in tali predio respectu

respectu emptionis, quam ipsi de eo per prius fecerant a do. Hie
ronymo, et ita iuribus suis renūciauerūt, et tale prediū dimiserūt.
d. Reueren. fratribus, sm qd a do. Hieronymo emerāt. ¶ Et pro
predictis dimissione, et renūciatione pro oī eorū iure, et pro omni
eo, q ipsi de Bonbomis potuissent pretēdere circa d. prediū, et
eis potuisset deberi a do. Hierony. eius noīe, et de eius spāli man
dato acceperūt in solutū a d. Reuereñ. fratribus illa duo directa
20 dnia, prout clare dr in predicto instrō. ¶ † Et ex his cstat nō ob.
primū fundamentū, quo dicebat eos de euictiōe teneri, quasi ipsi
videant vendidisse per precij, vel estimationis litis receptionē, qr
dicta in arg. pcedunt, qñ quis talia recipit vti de re ppria inten
dens illā vendere, vt in iuribus in criū alleg. tradit, qd non con
tigit in casu isto, non. n. intētio hoz de Bonbomis fuit illud pre
diū vendere fratribus istis Reuereñ. sed solū procurabāt ius suū
conseq a do. Hierony. vt dictū est, et ni fallor impossibile est dice
re, q per Bonbomos fuerit prediū venditū Reuerē. fratribus,
21 † cū de aliquo precio certo nō appareat cuentum, put in vendi
tione reqritur. §. preciū. insti. de emp. et vē. cum simi. sed totū pre
diū de Ragusia incluso. d. predio de la breda fuit p certo precio
venditū per do. Hierony. et talis venditio fuit cseruata per predi
ctuz cctum, cū isti de Bonbomis pmiserint predictos fres non
22 molestare et c. † et eo tm respectu dnr venditioni csentire, qd certe
aliud est a vēditione. l. aliud est vēdere. ff. de reg. iur. Merito er
go solus do. Hierony. dicebat illis fratribus de euictione obliga
tus, cū ipse solus fuerit venditor, vt dictū est, et hoc (vt reor) omni
bus recte intuētibus clarissimū apparebit. ¶ Posset et particu
23 lariter rñderi ad iura in criū alleg. † Nā primo ad d. l. qdaz ex
parte. de euic. posset dici q non pcedit ille text. nisi tpe venditio
nis dns rei fuisset presens, et non cdixisset, atqz et precium rece
pisset, put recte intuēti vult ibi Bar. in sua distin. quā ibi sequun
tur doc. Et rō tunc est, qr pter eius presentiā, et precij receptio
nem, emptor ab ipso initio eū in venditorez recognoscere, et ita et
eū pro euictione obligare vr, qd non contigit in casu nostro, cum
isti de Bonbomis nō fuerint presentes venditioni, imo eaz igno
rabant. Et Reuereñ. fratres solū do. Hieronymū in venditorem
cognouerūt, et similiter eū solum pro euictione obligari voluerūt,
non ergo cuenit q isti de Bonbomis ex post facto pro euictio
ne obligent, cum ad illud ipsi nunq csenserint. ¶ Et pterea non
reperit q isti de Bonbomis receperint preciū. d. predij, maxime
cū illud in venditione per do. Hierony. facta nō habuerit certum
preciū, qd Bonbomi dicant recepisse, sed simul tota possessio de
Ragusia vna cū d. predio de la breda fuit vēdita pro certo pre
cio, vt in puncto dr, et si Reuereñ. fres illa duo directa dnia dedis
sent pro precio illius predij de la breda, tanquā per eos empti ab
istis de Bonbom. vtiqz proprio noīe soluissent, prout hec omnia
interuenisse presupponunt in terminis. d. l. qdam ex pte. Recepe
runt isti de Bonbomis illa duo directa dnia nomine do. Hiero
nymi, et pro omni eoz iure, qd aduersus eū illis competebat, me
rito ergo de illo tex. ad casum nostrū argui non pōt, cum ex diuer
sis non bene arguat. l. nāliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. pos. cū vul
24 ga. ¶ † Similiter et ad d. l. litis estimatio. ff. p empt. pōt respon
deri q non procedit, qñ aliquid recipit non pro estimatione litis,
sed ex alia causa, put hic fuerunt recepta. d. duo directa dnia, vt
25 dictū est. ¶ † Et preterea illud, qd ibi dicit gl. q de euictione te
neat litis estimationem recipiens, non procedit qñ fieret transa
ctio, vel alia cuentio vim trāsactionis habens, vt ibi. d. gl. cōiter
approbata per l. si pro fundo. C. de trās. in casu aūt nostro sumus
in trāsact. vel simili cuētione, vt statim dicā, ergo et c. ¶ Non ob.
scda probatio primi arg. qm rñdetur, et de plano fatendo q Re
uerē. fratres fuissent istis de Bonbomis obligati de euictione il
loz duorum directoz dnioruz, sed dico q ex hoc nō sequit q isti
de Bonbomis de euictione predij de la breda teneant, et dico q
26 de hoc est tex. in d. l. si pro fundo. C. de trās. † vbi retinēs fundū,
et aliū tradens ex causa trāsactionis de euictione traditi tenent ei
qui a lite recessit, et tm ille cō de euictione fundi, quē dimisit, nisi ex
suo facto non tenet, et ratio est, vt ibi per doc. qr qui dimittit solū
ius, qd in eo fundo habebat, intēdit relaxare, et nō ad aliqd vltra
obligari, nec dr vt suum tradere, sed soluz ius suum relaxando a
lite recedere, sed cō, qui fundum retinet aliū, vti suum tradit pro.
d. relaxatione, et dr inter eos iteruenire in effectu cctus do, vt fa
cias. Ille. n. dat suū fundū, vt alter a lite recedat, et ideo vnus de
euictione tenet, alter nō, et ita pprie dōm est in casu nostro, in quo
Reuereñ. fratres dederūt illa duo directa dnia, noīe tm do. Hie
ronymi, vt isti de Bonbomis a lite moueda abstinerent, et omne
ius coz, tā aduersus do. Hierony. q aduersus Reuerē. fres re
laxarēt. ¶ Nec obst. q de claudicatione dr, qr primo pōt dici q

non dat claudicatio, nā sicut Reuereñ. fres de euictione teneban
tur pro eo, qd pro do. Hierony. alijs dederunt in solutū pro par
te precij possessionis de Ragusia, ita cō do. Hieronym. erat ipsis
fribus de euictiōe. d. possess. et sic et predij de la breda obligatus,
27 vt. s. dictū fuit. ¶ † Preterea regula claudicationis euitāde non
est semp vera, vt pz in l. iulianus. §. si qs a pupillo. ff. de ac. emp. et
ibi gl. not. non. n. procedit qñ non est eadē ratio, vt in d. §. si qs a
pupillo. cū si. de qbus ibi per gl. et doc. et ita posset dici in casu no
stro, vt. s. alleg. claudicatio tolleret, qr est diuersa ratio, sicut et ex
diuersitate rōnis tolerat in d. l. si p fundo. vt ex predictis cstat.
¶ Et ex his est rñsum et ad tertiaz pbationem, dū alle. l. si id qd.
ff. de euict. cū et ipsa fundet in rōne euitāde claudicationis. ¶ Et
similiter tollitur, qd dicebat licuisse Reuereñ. fratribus ppria au
ctoritate accipere illa duo directa dnia, seu eoz precium ratione
euitāde claudicationis, qm dico q claudicatio illa (si sic dici pos
set, qd ego non admitterē) ex diuersitate rōnis procedebat, nam
istis de Bonbomis illud erat licitū, qr sic expresse partes cuene
28 rant, † equū. n. est partium cuentiones seruari. l. i. in princ. l. iuris
gē. §. pretor ait. ff. de pact. et §. per traditionē. insti. de rez di. cū si.
sed Reuereñ. fratribus nō licebat, qr de eo nulla cuentio, et qr re
gulariter nemini et ius habenti, lz propria auctoritate sibi ius di
cere. l. si qs in tantā. C. vnde vi. cū si. ¶ Et preterea Reuereñ. fra
tribus post predictā in solutuz dationē, et iuriuz suoz cessionē nul
lū ius remansit circa illa duo directa dnia, vt. s. plene ostēsuz fuit.
¶ Nō ob. quarta pbatio, qr negatur q in casu nostro fuerit con
tractus do, vt des, sed potius fuit do, vt facias, vt dictū est, lz prin
cipaliter isti de Bonbomis non cerint, cū d. fratribus, sed cum
do. Hierony. pro quo postea d. Reuereñ. fres fecerunt dationez
in solutū, vt. s. dictū fuit. ¶ Sic itaqz ex iam dictis cstat istos de
Bonbomis, nō esse aliquo mō obligatos de euictione, merito er
go eis nō ob. regula, quē de euictione tz actio et c. de qua in primo
29 arg. s. in criū facto. ¶ † Et lz aliqñ detur exceptio, et retētio, vbi
non dat actio (qd de plano fateor) tm dico q istud non pcedit in
casu nostro, cū de eo nulla sit ratio, imo rōnes sunt in criū, vt. s.
Reuereñ. fribus nulla det exceptio, qn restituant, qd iniuste acce
perunt ab illis de Calinis, et de Cegulis, sm qd. s. demonstratum
30 fuit, † et iuxta ea que tradūt doc. post gl. in v. retinebit. in l. si non
sorte. §. si centū. ff. de cdi. inde. dū in effectu volūt non dari reten
31 tionē ei, qui cū vitio possidet. ¶ † Non ob. mō sm principale fun
damentū, qr ex illa. l. q si possessor. ad casum nostrū arg. nō pro
cedit, sunt. n. diuersi termini, et et est diuersa ratio, nā ibi qui se he
redē putabat res hrditarias, quas retinere volebat sine vitio pos
sidebat, et legata soluens tanq heres, et pprio noīe soluit, merito
cuenit, vt per ipsam hrditatez satisfiat, et sic res hrditarias retine
bit, sed in casu nostro Reuereñ. fres non dederūt in solutum pro
prio noīe, sed nomine do. Hierony. et nō sine vitio liuella, et pre
ciū affrancationis acceperunt, cū de iure eis nō liceret, vt. s. dictū
fuit, saltez qn teneantur restituere istis de Bonbomis vti nūc pe
tit. Preterea ibi possessor hrditatis soluit legatū indebite, sed he
reditatis noīe, vnde cū legatum sit repetendū dimittit petitio ve
32 ro hrdi, et res hrditaria retinet, † sed in casu nostro qd fuit solutū,
fuit debite solutū, saltez ex pte recipientis, et iō repeti non pōt. l.
repetitio. ff. de cdi. inde. et. s. dictū fuit, et damnū qd soluentes iaz
receperunt, dz eis resarciri per do. Hierony. pro quo soluerunt,
non aūt retinere pñt, qd iniuste deduxerūt ad manus suas de per
tinentibus ad Bonbomos, qui per illā dationez in solutū, quod
suū erat, receperūt. Concludit ergo ex tāta diuersitate facti, et ra
33 tionis argui nō posse. l. si. ff. de calū. cū si. ¶ † Ad tertiū argu. qd
videbat vrgere, rñdetur q in casu nostro non pcedit, qr regula
riter dicimus q nunq per electionē vnius remedij, seu per vnius
actus gestionez, dr quis cū effectu alteri iuri sibi cōpetenti renun
ciare, nisi actus quē gerit, et remediū quo vti cepit, sortiat effectū
sm eius voluntatē. l. si iure. ff. de le. ij. et l. nihil. §. si cū filius. ff. de
inoffi. test. et tradūt doct. maxime Alex. et Jas. in l. nāliter. §. nihil
cōe. ff. de acq. pos. circa. ij. lec. vbi aliqñ dixi, et istud vr esse, qd vo
luit Pau. de ca. in l. cōmissorie. C. de pac. int. empt. et vē. dū alle.
d. §. si cū filius. sed in casu nostro impetratio litteraz per istos de
Bonbomis facta de intrādo tenutā, et possessionē pdij de la bre
34 da nō potuit opari effectū, sm volūtatez illoz, ergo et c. ¶ † Non
ob. q dicebat c Pau. de cas. esse cōem opi. qr cstuz pertinet ad
casuz nostrū illud pōt negari, vñ pro declaratione csidero, q ali
qñ, et primo, qui vnū eligit ex eo effectū habuit, et tunc oēs ccor
dant alteri iuri esse renunciatū. l. de lege. §. si. ff. de leg. cōmis. et iste
35 nō est casus noster. ¶ † Aliqñ, et scdo non fuit csecutus effectuz,
iuxta electionē, puta in terminis. d. §. si. nō recepit preciuz, sed tm
recipere pōt, et pars aduersa vult dare, verū ipse penitētia ductus

vellet redire ad aliud remedium, et tunc licet aliqui voluerint, quod possit, placet tamen mihi, quod non sit audiendus sed ei dicatur in effectu renunciatum, cum electa via sit paritura effectum designatum, et ita intelligo. l. post diem. ff. de leg. comis. et l. emilius. ff. de minor. et earum glo. et ita etiam procedat quod dicunt By. Cy. et Saly. in d. l. commissorie. C. de pac. inter empt. et vendi. in omnibus. n. d. iuribus et in casu By. et Saly. quod fuerat petitum offerebatur alioquin satis iniquum foret, ubi petitum consequi non posset, quod alio remedio esset privatus, et in hoc secundo casu procedit etiam, quod dicit Jas. post Alex. in. l. ei ex legati cau. ff. de ver. ob. qui. s. in contrarium allegabatur, nam et in illo casu, qui precium petijt illud consequi poterat. ¶ Et sic in hoc secundo casu Pau. de cas. contrarium sentit, arbitror quod male senserit, et in hoc casu procedat communis opi. in contrarium alle. et iste similiter non est casus noster, quia hic non presupponitur quod ille litere possint sortiri effectum, cum fuerint expresse revocate. ¶ † Aliquando, et tertio, et ulti. electum remedium non potest aliquem effectum sortiri, et iste est proprie casus noster, cum ut dixi, litere fuerint expresse revocate, et tunc arbitror absque dubio quem posse uti alio remedio, per. d. §. si cum filius. cum si. et ubi contrarium quis diceret maximam iniquitatem foveret, ut modo dicebam, nam quis sibi prospicit de pluribus remedijs, † cum maxime intersit plura remedia habere, arg. l. iij. in fi. ff. de lib. lega. et inter alia in hoc interesse versatur, ut in uno succumbens alio uti possit, iuxta. l. si actor. et ibi per doc. ff. de in. iur. et tradit patruus, et do. meus Soc. in rub. ff. de verbo. obli. mihi col. viij. dicens quod ita dixit Jo. andr. in addi. Spec. in ti. de obl. et sol. §. sequitur. ¶ † Et pro hoc ultra eum bene facit. l. aurelius. §. fi. ff. de lib. leg. ubi victus in petitione pecunie, ut sibi debite inter vivos potest eam petere ex causa fideicomissi. ¶ Non ob. quod dixit Are. in consi. cl. in contrarium allega. quia dum ipse dicit esse communem opi. dico quod si loquitur in tertio casu male dicit, quia ut dictum est illa communis opi. procedit in secundo casu. s. considerato. ¶ Et licet ipse Are. videatur loqui in tertio casu, tamen de eius opi. non est curandum, cum non sit de intentione doc. et videatur contra equitatem, et iura, de quibus. s. et forte etiam posset dici, quod Are. non loquatur ita in tertio casu, quia forte ille, qui petijt in casu illo rationem reddi, non erat omni spe destitutus, ne reddatur, super quo tamen non insistam. ¶ † Non ob. iura in contrarium allega. nam ad illam. l. post diem. et d. l. commissorie iam. s. responsum est, quod loquuntur in secundo casu. Similiter etiam respondetur ad. l. si filiusfa. emancipatus. de min. et etiam ad. l. filium. §. omnibus. de leg. presta. quatenus loquitur de petente legatum, et quatenus loquitur de intentante contrab. potest etiam dici illud esse, quia qui iudicium defuncti visus est improbare, priuandus est omni commodo testamentario. l. papi. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. cum si. etiam quod in iudicio contra testamentum succumbat, ut ibi clare dicitur. ¶ † Non ob. l. fi. C. de codicil. quia nisi fallor casus noster valde diversus est ab illo, et ideo propter diversitatem non valet arg. de illo tex. ad casum nostrum, cum ex diversis non inferatur. l. inter stipulantem. §. sacram. ver. sed hec dissimilia. ff. de ver. ob. cum si. et s. dictum fuit, et maxime cum illa. l. fi. sit noua, et sing. et ideo non trahenda ad consequentiam. l. ius singulare. et. l. quod vero contra. ff. de legi. Diversitas autem ostenditur primo, quia in d. l. fi. illa duo remedia sunt contraria origine, et effectu, ut ibi dicunt doc. et originalis causa unius non stat simul cum causa originali alterius, quia validitas, et invaliditas testamenti non stant simul, item, et tertio proveniunt illa duo remedia ex facto alterius. s. ipsius testatoris, sed in casu nostro remedia non sunt origine contraria, sed unum oritur successive post aliud, et utriusque causa originalis stat simul, nam remedium, quo nunc isti de Bonbomis utuntur, oritur ex datione in solutum, et ex cessione illis facta contra illos de Calinis, et de Cegul. ut. s. dictum fuit, aliud vero de intrando in possessionem predij de la breda, oritur ex inobservantia promissionis, licet mediante pacto particulariter super eo facto, et sic unum oritur successive ad aliud data mora non servantium promissionem, et ita dicitur in effectu oriri ex diversis causis, que invicem se compatiuntur. ¶ Et quod in istis terminis non procedat. d. l. fi. tenent ibi omnes doc. ut per eos, maxime Cor. iij. col. ¶ Item etiam isto casu isti de Bonbomis habuerunt illa duo remedia ex propria provisione, et ideo debent apud eos esse stabiliora, et utiliora, arg. l. si filius. §. erit. ff. de fideicom. lib. et tradunt in simi. Bar. et alij in. l. si insulam. in. vj. opp. ff. de ver. obl. ¶ Preterea potest dici, quod in casu isto ista duo remedia non sint contraria, hoc est quod unum sit ad observationem dationis in solutum, alterum ad resolutionem contractus, quia imo intrare in possessionem ipsi voluerunt sibi licere, ut ea via, et tedio affecti Reverendi fratres observarent, aut observari facerent Bonbomis, que illis promissa erant, resolutio autem contractus diceretur quando fuisset conventum dationem in solutum pro non facta haberi. ¶ Et maxime hoc videtur dicendum, quia illud predium de la breda Reverendi fratres non habuerunt ab istis de Bonbomis, sed a do. Hieronymo, ut. s. dictum fuit. ¶ Preterea etiam dici potest istis de Bonbomis parcendum esse, quia iusto errore facti voluerunt uti illo primo remedio nescientes iminere evictionem, ubi enim talis error intervenit erranti omnino succurrendum est, et non procedit in effectu. d. l. fi. ut ibi dicunt doc. ¶ Et ex his satis plene, et nisi fallor iuridice sublatum est tertium fundamentum, in quo pars adversa plurimum se fundat. ¶ Ad quod posset etiam aliter responderi, videlicet quod non possunt allega. in contrarium in casu isto procedere, propter expressam reservationem, que fit in sententia primi intentati remedij extinctiva, etenim in ea, ut in puncto narratur, reservantur omnia iura istis de Bonbomis, tam adversus Reverendi. fratres, quam etiam adversus illos de Calinis, et de Cegulis, † et cum illa sententia in rem iudicatam transierit, facit ius inter partes. l. i. et ibi doc. ff. de re iudi. l. ingenuum. ff. de sta. homi. et l. res iudicata. de re iudi. et ibi gl. et doc. tradunt. ¶ Non obs. quartum fundamentum de resti. in integ. quoniam facillime respondetur nos non esse in casu, quod Reverendi. fratres contra istos de Bonbomis habeant remedium resti. in integ. circa dationem in solutum, illa. n. venit in consequentiam primi contractus, quo domini fratres emerunt a do. Hieronymo universaliter possessionem illam de Ragusia, pro cuius precio erant obligati do. Hieronymo, et ut ei pro eorum debito satisfacerent ex eius commissione, et speciali mandato solverunt partem. d. precij istis de Bonbomis, qui in effectu erant creditores do. Hieronymi, ut supra dictum fuit, a qua solutione non veniunt in integrum restituendi, quia in ea nulla consideratur lesio ipsorum fratrum, nam si istis de Bonbomis non solvissent omnino solvere debebant do. Hierony. aut alij, cui ipse voluisset, † et non est dubium quod non datur in integ. resti. adversus aliquem actum, nisi in eo ecclesia ledatur, sicut etiam de minore dicitur, qui solum restituitur, si leditur, sed non simpliciter, sed facilitate sui, vel dolo adversarij. l. i. in prin. l. ait pretor. in prin. et l. vel ex. §. si locupleti. et per to. ti. ff. de min. et de ecclesia est tex. in. d. c. i. de in integ. resti. et ibi Abb. in. ij. not. dicit quod ad hoc, ut ecclesia restituatur, inter alia requiritur quod sit lesa, et lesio sit enormis, et quod de tali lesione manifeste appareat, ut per eum, et dicit etiam oportere lesionem provenire ex illo actu, vel contractu, adversus quem ecclesia petit restitui, sed ex datione in solutum, de qua agitur, ecclesia non potest dici lesa, ut dixi, ergo etc. ¶ Et ubi ista ecclesia vellet restitui in integ. oporteret eam restitui adversus contractum quem gessit cum do. Hieronymo emendo ab eo possessionem illam de Ragusia, quam ignorabat esse subiectam fideicomisso, deberet tamen tunc probare evidenter se lesam enormiter in illo contractu sui facilitate, vel dolo do. Hieronymi, quod certe ut asseritur difficillimum foret, nam et si alia forte probari possent, enormis tamen lesio nunquam probaretur, nam cum de presenti teneat de predijs emptis pro summa libr. 22000. in circa, et exbursatio non fuerit ultra libr. 24000. in circa, computatis etiam illis duobus directis dominijs in solutum datis istis de Bonbomis, prout in facto presupponitur, non potest dici enormis lesio, sed modica. † Nam enormis secundum aliquos dicitur, quando est in dimidia, vel saltem in tertia, ut per Alex. in consil. xcij. viso, et discusso. ij. col. ver. pro hoc, quia ut alias etc. li. ij. et secundum Abb. in. d. c. i. de resti. in integ. iij. col. ver. sed quero est, si ex. xx. lesio sit in. x. vel in. viij. et loquitur proprie in ecclesia, aliqui vero dicunt quod saltem in. vi. parte debet esse lesio, ut dicatur enormis, iuxta dicta Bart. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. ut per Dec. in consi. xxxix. iuridicam. col. fi. et per Guid. pap. in. q. cccccxix. licet renunciatum. prope fi. ¶ Est et alia opi. ut. s. modica lesio, et non enormis dicatur, si de. xx. quis ledatur in duobus, puta quia rem valentem. xx. vendat pro. xviij. et ultra potest dici enormis, prout declarat Jo. and. in addit. Spec. in parua addi. incip. non datur. in ti. de restitu. in integ. §. i. ver. et scias pro hoc beneficium. in pe. col. ¶ Sunt etiam qui dicunt hoc remittendum iudicis arbitrio, ut per Dec. in. d. consil. xxxix. sed non arbitror quemquam egressurum opi. predictas, sed arbitrium eius inter eas versari debere, ut sic ad minus lesio excedat proportionem de. xx. ad. xviij. ¶ Dico igitur quod quamcunque opi. teneamus in casu isto non potest dici ecclesia lesa enormiter, quia proportio d. xxiiij. ad. xxij. est minor, quam de. xx. ad. xviij. merito si illa non dicitur lesio enormis minus ista. ¶ † Et forte etiam quod lesio ista posset dici enormis non esset ecclesia restituenda, cum talis lesio non intervenerit in ipso contractu, sed ex post extrinsece apparuerit a casu propter evictionem, et litem super ea factam, iuxta tradita per Dec. in consi. cccclxiiij. in causa magnificorum. col. fin. ¶ Hec tamen sunt dicta incidenter, et extra propositum, nam veritas est, quod in proposito nostro adversus solutionem, seu dationem in solutum factam istis de Bonbomis Reverendi. fratribus nulla competit restitutio, cum in ea nulla fuerit lesio, ut ex predictis constat. ¶ † Non obst. l. ij. et to. ti. C. si adver. solut. quia procedit quando solutio fieret de eo, quod non erat debitum, vel non debito modo fieret, que non considerantur in casu isto, ergo etc. ¶ † Posset etiam dici quod restit. in integ. sit sublata per cursum quadriennij, iuxta. c. i. de in integr. resti. li. vj. attento quod lesio nedum non est enormissima, sed nec etiam enormis, ut dictum est, tamen quia. s. dicta sufficiunt, non curo insistere super hoc. ¶ Demum non obstat quod de favore ecclesie, et rei quesiti dicebatur.

Quoniam

quoniã respondetur illa procedere in casu dubio, sed vt ex predictis cõstat nos sumus in claro, nã ex his que .s. deducta fuerũt euidentissima est iustitia in fauorem istorũ de Bonhomis. ¶ † Et preterea ecclesia, que dr cultrix iustitie et in sui fauorem non patitur iniustitiã fieri. c. i. §. sed diuersum. de alie. feu. & alias dr quod sic ecclesie sumus iustitie debitores, & alijs fauorabilibus psonis, ne alijs iniustitia fiat, iuxta. c. nup. de don. int. vi. & vxor. cũ simi. vt scribit Dec. in. d. cõsi. ccccclxiij. in prin. ¶ Et ex his remanet firma, & verissima cõclusio istorum Reuerend. fratres teneri ad omnia, que post datione in solutum predictã receperunt ab illis de Calinis, & de Cegulis. ¶ Et quãuis ex his pleraque per clarissi. aduocatos istorũ de Bonhomis, & et plura alia, & quidẽ ingeniose scripta fuerint. Placuit tñ pro clariori veritatis demõstratione in predictum ordinem redigere, quod plurima addendo, vt curiosus lector animaduertere poterit. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1538.

CASVS

¶ Magnificus do. Petrus maurocenus patritius Venetus, de anno. M. D. xxj. vendidit Antonio rathe ciui, & habitatori Rauẽne tornaturas. ccccxviij. terre in territorio Rauẽne positas pro precio duca. 4179. quos emptor soluere pmisit hoc modo, videlicet quolibet anno in festo. s. Martini de mense Nouẽbris, incipiendo de anno. M. D. xxij. duca. dcxc. & ita sequẽdo de anno in annũ, vsque ad integrã satisfactionem, & has solo. pmisit. d. emptor facere in ciuitate Venetiarum, vbi etiã fuit celebratus cõtractus.

¶ His pactis.

¶ Et primo quod. d. emptor rõne recognitionis, & quodãmodo affictus quãdiu steterit ad faciendam satisfactionẽ predictam teneatur, & ita libere pmisit dare, & consignare vẽditori Venetijs quolibet anno de mẽse Augusti stariũ vnum, & vnam quartarolam frumenti pro vnaquaque tornatura incohoando ab anno. M. D. xxij.

¶ Scdo quod si, & prout. d. emptor ratas solutionis precij. s. dicti de tempore in tps fecerit, & exbursauerit predicta recognitio in solutione frumenti pro rata cassari, siue defalcari debeat.

¶ Tertio quod si pro tempore faciẽde rñsionis, & recognitionis in solutione frumenti, vt. s. ex possessionibus emptis ppter aquarum inundationẽ non collegerit tantum fumenti, qd sufficeret pro predicta recognitione tũc, & illo anno detracto semine illo anno exposito quicqd supererit dare debeat predicto vẽditori, & ad aliud pro illo anno nõ teneat emptor pro. d. recognitione &c. prout hec oĩa latius patẽt in instrõ. d. venditionis, cuius copia transmittit.

¶ Contigit quod iã an. xvij. vel circa non fuerunt soluti predicto venditori, siue eius hrdibus, nisi ducat. 1200. in circa, & illi minutatim, puta vno anno. 100. alio. 200. alio forsitã. 300. vel qd simile.

¶ De anno. M. D. xxviij. emptor, vel eius hrdes miserunt Venetias ad domũ venditoris certam quãtitatem frumẽti, puta staria. clxx. in circa nihilo penitus per eos dicto, vel dclarato, quare tale frumentũ mittebant, nec tunc, aut aliquo tempore fuit. d. venditori, aut eius hrdibus dictum ante hac quod in. d. possessionibus fuerit aliqua inundatio aquarũ, vel quod ex eis non potuerit colligi tantum frumenti, quod ad recognitionem predictam sufficeret.

¶ Nunc aũt heredes venditoris volentes iura sua prosequi, petunt reliquũ precij, & quod superest de affictibus, & recognitione predicta eis solui.

¶ Hrdes emptoris dicũt primo, quod pro anno. M. D. xxviij. M. D. xxxj. & M. D. xxxij. non tenentur pro aliqua recognitione, asserentes illis. iij. annis, nihil percepisse propter inundationem aquarum, quod tamen ex aduerso negatur.

¶ Dicunt etiam quod de. d. recognitione, & affictu debet defalcari de tempore in tempus pro rata precij soluti.

¶ Addentes quod staria illa. clxx. in circa debent poni ad computum capitalis, & precij possessionum, & non pro aliquo affectu.

¶ His sic stantibus de infrascriptis dubitatur.

¶ Primo vtrũ pro illis tribus ann. M. D. xxviij. xxxj. & xxxij. aliqd debeat hrdibus vẽditoris pro affictu, & recognitione pdicta.

¶ Scdo vtrum heredes venditoris teneantur ad computum capitalis, & precij ponere dicta staria. clxx. in circa.

¶ Tertio vtrum defalcatio de affictu debeat fieri quolibet anno pro rata precij soluta, licet sit parua quantitas, an vero nõ prius, quãm fuerit facta solutio ducatorum. cccccc.

¶ Quarto, & vlt. dubitat in quo loco deant, vel possint pcedere heredes venditoris cõtra heredes emptoris, vtrũ s. Venetijs, & sic in loco destinate solutionis, an Rauẽne vbi debitores hñt originem, & domicilium. Et in quolibet rñdeatur fm iuris determinationem.

SVMMARIVM

¶ Pro summario legas prepositas questiones, ex eis enim habebis quid in hoc consilio contineatur.

CONSILIVM LXXXV

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, & iustitie. ¶ Prosequẽdo ordinem propositarum. q. capio primã, in qua sicut etiam facio in ceteris omissa longa disputatione loquar cõclusiue. ¶ Dico itaque in pmis, quod ita de illis. iij. annis, sicut & de alijs dz emptor, vel heres eius soluere cõdecẽtem frumẽti quantitatem habito respectu ad precium, qd illis temporibus non erat solutum pro afficto, & recognitione possessionũ sibi venditarũ, & hoc si aliud non appareat, quam dicatur in themate.

¶ No ob. quod illi asserant fuisse illis annis aquarũ inundationem, ita vt nihil ex. d. possessionibus fuerit recollectum, † quñ primo respondet quod non cõstat, & quod non est standũ simplici assertioni eorũ. l. i. & per to. C. de pba. & l. ij. & per to. ff. eo. ¶ Scdo et respondetur, posito quod probaret fuisse inundationem aquarũ, quod non sufficit, quia oportet talẽ fuisse inundationẽ, vt propter eam nihil sit perceptum, qd certe vr impossibile, vel saltem difficillimũ, etenim vt audio, nunquam fit inundatio talis, vt nihil frumenti ppter eã percipiat, sed semper solet aliqd percipi, lz non tm, quantum si inundatio nõ interuenisset, & ita vñr contrahentes presupponere in eorũ cõuentione, dum volũt quod data diminutione frumenti ppter inundationem aquarũ, ita quod non possit venditori solui, & dari debita recognitio ad rõnem vnius sextarij, & vnius quartarole pro tornatura respectu precij tũc non soluti debeat dtrahi seminis quantitas, & reliquũ dari. d. venditori. In his. n. verbis vñr clare presupponere pro necessarijs terminis. d. cõuentionis, aliquid ex predijs percipi solere nõ obstante aquarũ inundatione, iuxta illam regulam, † qui vnum dicit oĩa presupponit ad illud necessaria. l. nec is. §. i. & l. illud. ff. de acq. her. l. veteres. & ibi no. ff. de itine. ac. priua. & l. ij. vbi tradũt doc. ff. de iur. om. iud. ¶ Et ni fallor multum

conueniebat honestati, ⁊ bonefidei, ac etiam conuentioni predi-
cte, ꝙ si aliquo ex predictis annis vere inũdatio interuenisset, fuis
set vẽditori denunciatum, vt sic ipse per se, vel suos agẽtes facile
intelligere posset in facto ipso, quãtum frumẽti perceptuꝫ fuisset,
⁊ ꝯñr sciret quantuꝫ sibi pro illo anno per emptorẽ fuisset prestan
dum loco recognitionis, iuxta formam ꝯctus, qđ quidem cũ non
fuerit factum, illis enim annis, aut eoꝝ aliquo nihil de tali re fuit
venditori, aut eius hr̃dibus significatuꝫ, certe inducit presumptio
nem, ꝙ veritas aliter se habuerit, ⁊ sic ꝙ nulla fuerit aquaꝝ inun
datio, vel saltẽ non talis, de qua in ꝯctu sit mentio. ¶ Et maxime
hoc suaderi põt, q: de illo anno. M.D.xxviij. fuit transmissa cer
ta quãtitas frumenti predicto venditori nihilo dicto, cur mittere
tur, nã ex hoc facile sumi põt, ꝙ illo anno predia non fuerũt steri-
lia, etenim verosimile est ꝙ trãsmissum fuerit frumentũ ex. d. pre-
3 dijs emptis illo anno collectũ, prout solitum erat fieri, † ⁊ ꝙ vero
simile est in dubio credendũ est. l. cum res. in prin. ff. de leg. i. l. iu-
lianus. §. preterea. ff. de ac. emp. ⁊ c. sollicite. de resti. spoli. cũ vul-
gari. solet. n. dici, ꝙ imaginem falsitatis hꝫ, qđ est remotum a ve-
rosimile, ſm Bal. in. l. i. C. de ser. fug. iij. col. Alex. in ꝯsil. xxvij. in
causa, ⁊ lite. in fi. ij. volu. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de ꝯdit. ob
cau. ⁊ Dec. in ꝯsi. dcxliiij. viso, ⁊ perlecto. ij. col. sumpto ergo arg.
a verosimili ꝯcludendum videt̃, vbi aliud non appareat, frumen-
tum illud fuisse illo anno collectũ ex predijs emptis, ⁊ ꝯñr inun-
dationẽ in illis predijs non fuisse saltẽ talẽ, vt nihil inde perceptuꝫ
fuerit, vt asserit̃. ¶ Similiter, ⁊ de alijs duobus annis dõm vide
tur, attẽto ꝙ nihil venditori, aut suis hr̃dibus fuit de tali inunda
tione significatũ. ¶ Fateor tñ ꝙ si heredes venditoris dilucide, ⁊
clarissimis ꝓbationibus ꝓbarent illis annis fuisse inundationem
aquaꝝ talem, prout ipsi asserunt, vel aliã, ita vt euidenter appare
ret nihil perceptũ, aut paruꝫ (lꝫ hoc arbitrer difficillimũ) debebit
attendi, qđ per eos clare probatum fuerit, naꝫ tunc tali ꝓbationi
4 clare, ⁊ euidenti cedent presumptiones, de qbus. s̃. † nam cũ sint
presumptiones hominis, vel facti ꝯtra eas dimittitur ꝓbatio, iu-
xta gl. in. c. is qui fidẽ. ⁊ ibi plene tradunt doc. extra de sponsali. ⁊
tradit Cor. in ꝯsi. cxxxv. visis articulis. ij. col. in prin. i. vol. dicens
ita cõiter teneri. ¶ Hoc tñ est valde notañ. nam cũ presumptio-
nes predicte sint maxime, ⁊ valde vrgentes, ꝯtra eas non dꝫ ad-
mitti ꝓbatio, nisi precedat cause cognitio, ⁊ testibus ꝯtra eas de-
ponẽtibus non facile est credendũ, q: presumi potest ꝙ deponant
falsuꝫ, nisi sint tãte fidei, vt ꝯtra eos non cadat talis presumptio,
arg. c. q: verosimile. extra de presump. ⁊ simi. ꝓut in simili firmat
Alex. in ꝯsi. xcix. in casu p̃dicto. in fi. iij. vol. ⁊ ad hoc diligẽter ad
uertat iudicare debens. ¶ Hec ꝓcedunt ſm regulam iuris cõis.
¶ Sed audio in ciuitate Rauẽne esse statutum, vel ꝯsuetudineꝫ,
ꝙ obligatus ad certũ affictum volens ab eo liberari ꝓpter aqua
rũ inundationem, vel aliam similẽ causam dꝫ suis temporibus in-
timare dño, ⁊ damnum suũ legitimis testibus probare, ꝓut. s̃. di-
cebam de iure cõi esse conueniens, ⁊ honestum, qđ cum emptor,
aut eius hr̃des non fecerint sine dubio vr̃, ꝙ non sint audiendi, ẽt
si nũc probare vellent inundationem, ⁊ dãnuꝫ, qđ asserunt. ¶ Cir
ca. ij. q. dicet fortasse aliqs, ꝙ isti heredes emptoris possint dice-
re, ⁊ declarare, ad quẽ computum velint, ꝙ ponat̃ quantitas fru
5 menti iã soluta, † cuꝫ pro regula dici soleat, ꝙ ei, qđ soluimus pos
sumus certã. l. dicere. ⁊ declarare, pro qua obligatione solutũ ve-
limus. l. i. in prin. ff. de sol. ⁊ qñ soluentes nõ declaramus, recipiẽs
põt ipse declarare, sed dꝫ sic declarare, vt ipse faceret, si soluisset,
vt sic non videatur dr̃ia, vtrum soluens, an recipiẽs declaret, sem
per enim in eo vr̃ fauendum soluenti, vt sic quãtitas dicatur solu-
ta in causam grauiorẽ, ⁊ pro illo debito, qđ magis expedit ipsi sol
uẽti, ⁊ pro quo erat ei vtilius soluere, vt. d. l. i. in fi. cũ. l. seq. de so-
lu. vnde cũ heredes emptoris, ⁊ sic debitores dicãt eis magis ex-
pedire, vt. d. staria. clxx. frumẽti in circa ponant̃ ad capitale, vide
tur ꝙ sint audiendi. ¶ Sed tñ his nequaꝗ̃ obst. que vere ad ca-
sum nostrũ non attingunt, ꝯ̃riuꝫ de iure verius esse arbitror, ⁊ qui
dem absqꝫ ꝓbabili dubitatione, ⁊ sic ꝯcludo ꝙ. d. staria frumẽti.
clxx. in circa nõ debent dici soluta pro precio venditoꝝ predioꝝ,
⁊ ita ad predictũ capitale poni non debent, sed ad cõputũ obliga
tionis affictus, siue eius, qđ pro recognitione singulis annis ve-
6 niebat soluendũ, iuxta tenorem instr̃i. ¶ † Et pro hoc demõstran
do presuppono ꝙ emptor, ⁊ eius hr̃des dicebãtur debitores pre
dicti magnifici vẽditoris, vel suoꝝ hereduꝫ, primo in certa quan
titate pecunie pro precio vẽditionis predicte, ⁊ erant obligati sol
uere singulis ann. cccccc. ducat. in pecunia numerata, prout in in-
strumento clare dr̃, item ⁊ scd̃o erant debitores in certa ꝗ̃titate
frumẽti similiter singulis annis soluẽdi, siue tradendi pro quodaꝫ
affictu, siue recognitione, donec integruꝫ preciũ soluissent, vt in

dicto instr̃o continetur. ¶ Dico igit̃ nunc, ꝙ solutio, traditio, seu
transmissio illoꝝ. clxx. starioꝝ frumenti, cũ nihil circa eã dictũ fue
rit, dꝫ dici facta pro p̃te illius frumenti, qđ erat debitũ, vt sic tradi
tio, ⁊ solr̃o frumẽti pro sua quãtitate oblr̃oneꝫ ad frumentũ tollat,
siue diminuat, iuxta tex. insti. qb. mod. tol. obli. in prin. non aũt po
test poni ad cõputum capitalis primi, hoc est, vt dicat̃ transmis-
sum, ⁊ solutũ tale frumentũ ad tollendam, vel minuendã obliga-
tionẽ in certa quantitate ꝯstitutaꝫ pro precio venditoꝝ predioꝝ.
Nam cũ obligatio ipsa sit in pecunia numerata, ⁊ ita pecunia de
beat̃, magnificus do. Petrus venditor, aut eius hr̃des in. d. pe-
cunia creditores, nõ pñt, nec poterant tũc cogi accipere pro pecu
7 nia frumentũ. † est. n. tritissima regula ꝙ inuitis creditoribus aliud
pro alio solui non põt. l. ij. §. i. ⁊ ibi tradũt omnes doc. ff. si cer. pe.
⁊ quẽadmodum tempore solutionis. d. frumenti creditores in pe
cunia nõ poterant cogi frumentũ pro pecunia accipere, ita ẽt ho-
die non pñt cogi, vt illam quantitatẽ frumenti ponant ad compu
8 tum capitalis precij, ⁊ debite pecunie, † cũ aliud sit frumentum, ⁊
aliud pecunia, nec inuicẽ functionem recipiant per se, per regu. d.
§. i. ¶ Et lꝫ regula illa recipiat plures limitationes, cũ in multis
casibus cogat̃ quis aliud pro alio accipere, vt ibi tradũt doc. ma
xime Jas. qui ponit. xix. vel. xx. limitationes, tñ in casu nostro illa
regula non reperit̃ limitata, si. n. oẽs predictas limitationes bene
intuearis cognosces, ꝙ nulla potest ad casum nostruꝫ applicari.
9 ¶ † Quinimo Bart. ⁊ alij in. d. §. i. inter alia firmat ꝯclusionem
istã in specie, ꝙ debitor certe quãtitatis, vt est casus noster, nõ po
test soluere aliud pro alio, per. l. eũ a quo. C. de sol. ⁊ per reg. d. §.
10 i. ¶ † Et preterea pro ista ꝯclusione in terminis nostris, ⁊ ꝙ fru-
mentũ sit alia res, quã sit pecunia numerata, est tex. opti. in. l. si ita
fideiussorẽ. ff. de fideiuss. vbi fideiussor promittens frumentũ pro
obligato ad pecuniã non obligatur, dicit ibi text. q: alia res est, ⁊
alias fideiussor in alia re obligari non dr̃. l. grece. §. si qs stichum.
eo. tit. ¶ Sic itaqꝫ arbitror in casu nostro ꝓcul ab omni dubita-
tione esse, vt predicta staria frumẽti. clxx. in circa non ad compu-
tũ capitalis, ⁊ pecunie debite poni debeat, sed ad cõputum debiti
frumenti, quãquam ab initio de hoc nihil fuerit dictũ. ¶ Nõ ob.
alleg. in ꝯ̃rium, q: vt dixi casum istũ non attingunt, procedũt eniꝫ
qñ vnus est debitor plurium quantitatuꝫ ex diuersis causis, puta
centũ ex mutuo, centum ex empto, centum ex ꝯducto, vel ex alia
causa, ⁊ postea soluit centũ simpliciter, vel aliã quantitateꝫ nihilo
11 dicto. † Tunc. n. cũ quãtitas illa possit cuicũqꝫ dẽbito accõmoda-
ri, ⁊ pro quacunqꝫ obligatione creditor cogi poterat accipere, q:
aliud pro alio non soluit̃, procedit. d. l. i. cũ. ll. seq. ff. de sol. qđ isto
12 casu nõ cadit, vt ex predictis ꝯstat. ¶ † Circa. iij. q. arbitror equi
tatem rigori ꝯ̃dicere, nam cũ pro vero venditor, vel eius heredes
acceperint vno anno centũ ducat. alio. cc. ⁊ sic de similibus nõ vi
det̃ conueniens, ꝙ pro illis tornaturis quarũ precium dr̃ solutuꝫ
in predicta quantitate ducat. centũ, vel. cc. debeat emptor facere
aliꝗ̃ recognitionem, seu soluere affictum, alioqn venditor re ven
13 dita, ⁊ precio frueretur, qđ non vr̃ equum, nec toleranduꝫ, † sicut
per ꝯ̃rium non toleratur, vt emptor re sibi tradita, ⁊ precio frua-
tur, sed dꝫ precij vsuras vẽditori impẽdere, vt. l. iulianus. §. ex ven
dito. ⁊. l. emptorẽ. §. ibidem. ff. de ac. emp. cũ simi. ⁊ sic vr̃, ꝙ sem-
per pro qualibet quãtitate soluta a tp̃e quo soluta fuit, debeat fie
ri defalcatio, ⁊ cassatio affictus, seu recognitionis pro rata precij
soluti. ¶ Sed in ꝯ̃rium videtur rigor iuris vrgere, nã inter par-
tes ꝯuentuꝫ fuit tunc fieri defalcationẽ recognitionis, ⁊ affictus,
si ⁊ prout emptor ratas solutionis precij. s̃. dicti de tp̃e in tempus
fecerit, ⁊ exbursauerit, ⁊ sic defalcatio fieri dꝫ sub ꝯditione, si ex-
bursauerit emptor ratas precij ⁊c. que coditio dꝫ impleri vere, ⁊
in solidum, cum implementum ꝯditionis non scindat̃. l. cui fun-
dus. §. fi. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊ prout ꝯditio prolata est in sua speci
fica forma dꝫ impleri. l. meuius. ⁊. l. qui hr̃di. §. plaucius. eo. titu.
14 sed in ꝓposito hoc non est factum, ergo ⁊c. ¶ † Hoc aũt proba-
tur, q: rata solutionis precij faciende erat ducat. cccccc. quolibet
anno vsqꝫ ad integrã satisfactionem, ⁊ ꝯñr conditio erat, si quoli
bet anno soluti fuerint duc. cccccc. que ꝯditio non fuit impleta er
go defalcatio, veluti ꝯditionalis dispositio non dꝫ aliqueꝫ sortiri
effectum ꝯditione non impleta, vt declarant Bartol. ⁊ patruus
meus Soc. in. d. §. plautius. ⁊ facit. l. thais. §. stichus. ff. de fidei-
15 cõ. lib. ⁊. l. vnica. §. sinaũt sub conditione. C. de cadu. tol. ¶ † Fa-
cit ad hoc, q: ꝯditio in aliqua dispositione apposita inducit for-
mã, vt egregie d̃clarat Bal. in auc. matri, ⁊ auie. i. col. C. qñ mul.
tu. offi. fung. po. facit. l. pretor ait. §. i. ff. de colla. bono. tradit Jas.
in. l. ij. §. prius. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ Dec. in rub. extra de ꝓba. xviij.
16 col. ꝓpe fi. ⁊ in ꝯsi. xj. qm̃ iudicantium responsa. col. viij. † sed for
ma dꝫ omnino impleri, cum det esse rei, vt. l. iulianus. §. si qs. ff. ad
exhiben.

exhiben. et ea non seruata actus corruit, et vitiatur, vt ibi, et l. i. C. de predi. decurio. li. x. et l. non dubium. C. de legi. tradūt doc. maxime Jas. in l. cū hi. §. si pretor. col. xj. ff. de trāsacti. et plene tradit vberrimus doc. Fel. in c. cū dilecta. col. xj. ver. gesta contra formā. de rescri. Unde cum forma, et conditio defalcationis, et cassationis affictus, et recognitionis esset, si de tēpore in tempus fecerit emptor ratā solutionis precij, hoc est quolibet anno duca. cccccc. exbursauerit, et id factū non fuerit, videtur quod nulla debeat fieri defalcatio, vel saltē non prius, quam fuerint soluti. cccccc. duc. ¶ Nec videtur considerāda illa solutio centum, vel. cc. duc. vel similis, quia per eā non impletur forma, et conditio, cuius implementū pro parte fieri nō potest, vt dixi, † et quicqd remansit soluendum de. cccccc. duca. dicit sufficiens, vt non fiat defalcatio predicta, arg. l. v. §. fi. ff. de ver. ob. et eorum, que ibi doc. dicunt, vt. s. sicut ibi paruum quid de sorte non solutū facit cōmitti totam penā, ita hic qd de. cccccc. duca. nō fuit solutum fecit vt defalcatio recognitionis, et affictus fieri nō debuerit. ¶ Nec videt obstare equitas in contrium conside rata, quia negari potest, sed potius videt esse pro ista parte, vt. s. emptor nō veniat defraudatus, qui ex receptione. cccccc. ducat. quolibet anno, et sic totius quātitatis per septēnium rē suam valde vtilem fecisset, qd facere minime potuit ex receptione ducatorum centum, aut. cc. et etiam interpellatis annis, ita vt per ann. xvij. et vltra, vix acceperit duc. 1200. quos solo primo triēnio recepturus fuisset, si conditio defalcationis fuisset vti promissum erat impleta.

17

¶ Et preterea illi eqtati videtur derogatum fuisse per formā conuentionis, que fuit, vt defalcatio fiat facta solutione rate, pmisse, et sic. cccccc. duca. quolibet anno, † et nō est dubium standum esse conuētioni partium, que dat legem pctui. l. contractus. ff. de reg. iur. cū simi. nihil est enim congruentius, quam conuentiones hominum ratas haberi. §. per traditionē. insti. de rer. di. et l. i. ff. de pac. cū simi. ¶ Fateor tamen quod contra hanc opi. et huiusmodi rigorē videtur obstare, quod vēditor, vel heredes eius consenserunt solutioni illius parue quātitatis, prout soluta fuit totiēs, quotiens soluta fuit, † cum enim ipsi cogi nō poterant recipere partem. cccccc. iuxta. l. tutor. §. lucius. ff. de vsur. et quod ibi per illū tex. not. oēs docto. recipiētes modo centū, modo. cc. ducat. videntur consentire, quod talis receptio pro sua rata tamen operetur, quantum operaretur receptio. cccccc. pro ipsis. cccccc. cū idem iuris sit de parte respectu partis, qd de toto respectu totius, cū simus in diuiduis. l. que de tota. ff. de rei vēdi. et declarat Bar. in l. stipulationes non diuidunt. ff. de verb. obliga. in multis locis, maxime in. ij. q. † vbi concludit quod obligatio quantitatis dicit diuidua, et ita solutio partis affert liberationem in parte. l. ij. §. i. eo. ti. et vbi essemus in iure cōi satis videretur pro rata soluti precij fieri debere defalcationē, arg. no. per Bar. in l. iulianus. §. offerri. ff. de ac. emp. et per Salyc. in l. curabit. in fi. C. eo. ti. † dū volunt quod si emptor partem precij soluerit, poterit postea reliquo soluto petere fructus rei vendite pro rata precij soluti, vt per eos, vnde sicut ibi solutio ptis precij operat pro sua rata cōmoditatem soluentis in parte fructuum, ita in casu isto dz operari in relaxatione partis affictus, siue recognitionis, de qua agitur. ¶ Huic tamen iuris cōmunis dispositioni videtur derogatū per conuētionem conditionalem, de qua. s. ¶ Stante itaque difficultate in hac. iij. q. de qua. s. arbitror eius decisio. cōmittendam prudentie, ac circūspectioni iudicare debentis, qui multis consideratis, que in facto contigisse nouerit, et consuetudine loci inspecta poterit animū suum informare, et ita qd ei iustum fuerit visum iudicare.

18

19

20

21

¶ † Circa. iiij. et vlti. q. non est dubiū, quod Venetijs, et sic in loco destinate solutionis possent isti heredes emptoris cōueniri, iuxta. l. heres absens. §. fi. ff. de iudi. et procederet hoc et quod ibi non fuisset celebratus pctus, cum eo loco quis dicatur contraxisse, in quo se soluturū promisit. l. contraxisse. ff. de ac. et obli. et l. iij. cū simi. ff. de bon. auc. iudi. possi. ¶ Sed cum in casu isto et contractus fuerit Venetijs celebratus, multo magis hoc dōm est, † cum dici soleat, quem ratione pctus sortiri forum, et in loco pctus conueniri posse, vt. d. l. heres absens. §. at si quo. et §. seq. et ibi gl. no. ¶ Notan. tamen est, quod lz hoc possit forte pcedere quantum ad vocationē, siue citationem faciendam, et et quo ad coactionem, si in loco illo quis reperiatur. † tamen si alibi sit, et nolit comparere realiter cogi non potest propter defectum iurisdictionis iudicis, cum extra iurisdictionem suā nullus possit se extendere, et si voluerit potest sperni eius auctoritas. l. fi. ff. de iur. om. iudi. et plene declarant doct. in c. i. §. contrahentes. maxime Gemi. et Modernio. de fo. compe. lib. vj. et docto. maxime Pau. de cast. in d. §. at si quo. siue in §. i. illius. l. heres absens. † traditur enim per omnes regulas in locis predictis, quod in pctibus non habet locum remissio debitoris ad locum contractus per. d. §. contrahentes, vt etiam dicunt doctor. maxime

22

23

24

25

Modernio. in l. prima. ff. si qs in ius voc. non ie. et Cur. iun. in l. cum quedam puella. ij. colū. in fi. ff. de iurisdi. om. iud. ¶ Cum autem in casu nostro heredes. d. emptoris Venetijs non reperiantur, sed Rauēne, vbi originem, et domicilium habere dicūtur, et iudices Venetiarum nullam habeant iurisdictionem in ciuitate Rauēne, cum illa sit de iurisdictione, et territorio sūmi pontificis, vt est notum, seqtur quod Venetijs frustra posset agi contra predictos heredes. ¶ Oportet ergo quod Rauēne, vbi solum reperiuntur, agatur aduersus eos, nō obstante quod alibi sit locus cōtractus, et destinate solutionis, et hoc suadente eqtate, quia si aliter diceremus, sequeretur quod isti magnifici Mauroceni heredes venditoris de facili possent impediri ius suum consequi, et sic defraudari, et deludi heredibus emptoris nunquam accedentibus ad vrbem Venetiarum, qd iniquum esset, et contra omnem equitatem, et iustitiam, et ita de hoc est tex. cū predicta ratione in l. prima. et per totum titu. ff. de eo qd cer. lo. da. opor. ¶ † Uerum quia ex hoc isti magnifici Mauroceni plurima patiunt damna, et expensas, et sic maximum pretendunt interesse, tā extrinsecum, quam intrinsecum, et qdem propter culpam, et moram predictorum heredum emptoris iustissimum, et equissimum est, et iura ita apertissime disponūt, quod predicti heredes emptoris teneant ad totale interesse heredum venditoris ipsis resarciendum, et ita iudex qui in hac re adhibere debebit predictos heredes emptoris condemnare, quatenus heredum venditoris interesset pecunias eis debitas, et similiter frumentū eis debitum recepisse Venetijs, iuxta formam contractus, hec est clara, et apta decisio iurisconsul. in l. ij. et in l. iij. §. pen. et per totum. ff. de eo quod cer. loco. † quemadmodū enim si actor conueniret reum alibi, quam ipse soluere pmisisset, dēberet haberi ratio interesse ipsius rei, quatenus. s. eius interesset soluere in loco, in quo se soluturum promiserat, vt. d. iuribus, ita etiam per contrarium debet haberi ratio interesse actoris, si cogatur alibi reum conuenire, quam vbi erat facienda solutio, vt habet in predictis iuribus. ¶ Et ppter hoc quod in actione que in alio loco intētatur, dz haberi ratio interesse vtriusque partis ratione loci, et totum videt remissum ad arbitrium iudicis, appellat talis actio arbitraria, vt. l. ij. in prin. et l. iij. in fi. cum. l. seq. illo titu. de eo qd cer. lo. et ibi declarāt doc. maxime Salyce. in l. ij. ¶ † Concludendū ergo est, quod isti emptoris heredes debēt condēnari heredibus venditoris in quātum ipsi sua interesse probauerint, et nō solum respectu interesse damni, qd eis emerserit, sed etiam respectu lucri cessantis, et hoc est precipuum in ista actione arbitraria, vt probatur in. d. l. iij. §. fi. cū l. seq. vbi Saly. et alij declarant, et quoniam hec clarissima sunt, et habent pro se iura expressa non instabo amplius super eis, sed concludo, vt. s. Laus Deo.

26

27

28

Socinus nepos Padue.

ADDITIO

¶ Placet vnum predictis addere. s. quod imo si isti magnifici Mauroceni vellent, possent hrdes emptoris realiter, et cū effectu conuenire Venetijs, et illius ciuitatis iudices possent petere a iudice Rauēne, vt predictos emptoris heredes ad se remittat, † nam regula illa quod in contractibus non habet locum remissio ad locum contractus, de qua. s. limitatur, et non procedit, quando debitor renunciauit priuilegio fori, vt est gl. sing. et comuniter approbata in l. prima. in. ij. gl. ff. si quis in ius voc. non ier. et tradūt docto. Moder. maxime Curt. iun. in l. si quis in conscribēdo. i. colum. C. de pac. Sed in casu isto emptor renunciauit priuilegio fori, vt constat in fi. contractus, ad quē finem post finitum consilium animaduerti, ergo et c. ¶ Concludo ergo quod poterunt, vbi velint magnifici Mauroceni petere ius sibi reddi, et vbi petāt Rauēne vltra omne aliud interesse eorum poterunt petere etiam interesse ratione loci, secundum ea que. s. dicta sunt. Iterum Laus Deo.

29

Idem Soci. nepos Padue. 1539.

SVMMARIVM

¶ De probatione matrimonij, et qui testes in eo requirantur.

¶ Similiter, et de probatione filiationis,

¶ Et quale dicatur clandestinum matrimonium, vt sic proles non dicatur legitima, etiam aliquo ignorante, si tale matrimonium de iure contrahi non poterat.

1. Testes duo concordes probant matrimonium.
2. Testium numerus superabundans supplet defectum eorum.
3. Fama de per se facit semiplenam probationem, sed cum alijs iuncta plene probat.

Fama iuncta vni testi probat.

4 Matrimonium dicitur res fauorabilis, ita ꝙ eius fauore a communi opinio. receditur, vide tamen. j. nu. 31.

5 Matrimonium alleganti onus probandi incumbit.

6 Testes in causa matrimoniali vti causa graui debent esse omni exceptione maiores, siue agatur de matrimonio dissoluendo, siue probando, ⁊. j. nume. 10. et. 12.

7 Causa matrimonialis quare dicatur grauis.

8 Matrimonium non debet iudicari inter aliquos contractum ex leui probatione, vel presumptione.

9 Dictio precipue quid denotet.

11 Testes infames infamia facti in causa matrimoniali a testimonio repelluntur, ⁊. j. nume. 18.

13 Testes idonei, ⁊ omni exceptione maiores, qui dicantur.

14 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati, vt faciant fidez, que requirantur.

15 Testes senes, in quibus est timor mortis sunt maioris fidei.

16 Falsitatis imago dicitur, quod a verosimili remotum est. Testes contra Susannam ex vna sola contrarietate fuere reiecti.

17 Vincula plura vno sunt fortiora.

19 Nobilitas non transit in bastardos.

20 Bastardi non dicuntur de domo, neqꝫ in fauorabilibus, neqꝫ in odiosis.

21 Consanguinei data disparitate matrimonium contrahentiū non sunt idonei testes in causa matrimoniali, licet alias secus, ⁊ infra numero. 24.

22 Honor lucro preferri debet.

23 Testes ad inuicem contradicentes repelluntur.

25 Testis deponens falsum non soluz caret fide, sed ēt debet puniri.

26 Probatio efficacior requiritur, quando id, qđ non est verisimile probandum est.

27 Testium depositiones non verisimile continentes dicūtur habere falsitatis imaginem.

28 Testes in causa matrimoniali debent esse rogati a contrahētibus matrimonium.

29 Imperfecta plura in specie non iunguntur, vt pro vno perfecto operentur.

30 Testes de fama deponentes, quomodo debeant dicere, vt eam probent

32 Filius illegitime natus patri non succedit.

33 Natus ex coniugata, licet probetur eam commisisse adulterium presumitur filius mariti, vide. j. nume. 44.

34 Filiationem allegans eam probare debet.

35 Testes de auditu non probant ea que in auditu non consistunt.

36 Testes de credulitate regulariter non probant.

37 Testis dicens credo ꝙ Titius cognouerit Bertam, qꝛ vidit eos confabulantes non probat.

38 Testis singularis non probat.

39 Filiatio ex parte patris ita difficilis probationis est, vt reputetur impossibilis.

40 Filiatio qualiter probetur.

41 Pater tenetur filios qualescunqꝫ sint alimentare.

42 Argm̄ negatiue valet ab eo, quod non est verisimile.

43 Filiatio presumptiue probata non sufficit quando agitur de auferenda hereditate alicui.

44 L. miles. §. defuncto. ff. de adulter. quomodo procedat.

45 Cohabitatio viri, ⁊ mulieris, lꝫ probetur, si tn̄ probaretur ꝙ mulier ex illo viro non potuisset concipere, qꝛ octuagenarius presumptio ex cohabitatione resultans non admitteretur quando agitur de successione alteri auferenda.

46 Filij nati ex nuptijs ignoranter prohibitis sunt legitimi.

47 Matrimonium clandestinum dicitur quando cum duobus tantum testibus fit, vide. j. nume. 52.

48 Matrimonium dicitur clandestinum quando ꝯtrahitur sine denunciatione publice in ecclesia.

49 Matrimonium tribus modis clandestinum dicitur, ⁊ nu. 50.

51 Nati ex matrimonio contracto in conspectu ecclesie, si parentes ignorant impedimentum matrimonij sunt legitimi.

53 Clam fieri quando dicatur. Et matrimonium quando clandestinum dicatur, ⁊. j. nu. 65.

54 Matrimonium quando dicatur clandestinum, vt impediatur legitimitas filiorum natoꝝ etiam ex ignorantibus impedimentū.

55 Matrimonium quando dicatur in faciem ecclesie contrahi.

56 Matrimonium in facie ecclesie, quomodo dicatur contrahi.

57 Matrimonium contractum in facie ecclesie tantum importat, quantum si publice contrahabatur.

58 Facta publice dicuntur bona fide facta.

59 Matrimonium debet fieri publice, vt ex eo proles sit legitima, etiam detecto impedimento, ⁊. j. nume. 63.

60 Parentum ignorantia non prodest proli quando matrimoniuz non publicauerunt.

61 Iugales vltra alia requisita debent in ecclesia benedici.

62 Matrimonia contrahenda de consuetudine Italie, quomodo publicentur.

64 Matrimonium potest dici in facie ecclesie contractum, licet non fiant bāna, si solemnis benedictio fiat in ecclesia, ⁊ alie solemnitates interueniant.

CONSILIVM LXXXVI

DIrigat Dn̄s verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Disputatur in p̄senti consultatione, vtrum Nicolaus filius do. Lucretie possit quōdam do. Marco tusco nobili Vincentino vti filius legitimus, ⁊ naturalis, prout vt se talem asserit, ab intestato succedere, seu contra eius testamētuz vti preteritus venire. Inquit enim, ⁊ ēt pro ea do. Lucretia eius mater, ꝙ iam multis annis, vꝫ de anno. M. D. iij. dn̄a Lucretia predicta ꝯtraxit matrimonium per verba de presenti cū predicto do. Marco, ⁊ ꝙ postea ex talibus ita matrimonio ꝯiunctis natus est do. Nicolaus de anno. M. D. xij. vnde cū postea. d. domi. Marcus decesserit intestatus, seu pro intestato haberi dꝫ, impugnato eius testamēto per Nicolaum eius assertuz filium in eo preterituz, seqtur ꝙ ipse vti vnicus filius debet patri suo in totuz succedere, iuxta auct. in successione. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de suis, ⁊ legit. ¶ Sed ex aduerso negatur predictum matrimonium, iteꝫ similiter negatur, ꝙ. d. Nicolaus sit filius. d. do. Marci. ¶ Et vltra ēt dicitur, ꝙ si pretensum matrimoniuz aliquo modo possit dici ꝓbatum, ⁊ pariter etiaꝫ dicatur probata filiatio predicta, quod tn̄ omnino negatur, fuit, ⁊ dici debet predictum matrimonium clādestinum, saltem quo ad impediendaꝫ legitimitatem asserti filij, presupposito, ꝙ inter predictos do. Marcum, ⁊ do. Lucretiam esset prohibitum matrimonium ꝓpter coniunctionem sanguinis in gradu ꝓhibito. ¶ Et super predictis factus est magnus processus, ⁊ multi testes hincinde fuerunt examinati.

¶ Quibus sic stantibus de infrascriptis dubitari contigit. ¶ Et primo vtrum matrimonium pretensum dicatur legitime probatum. ¶ Scđo vtrum sit probata filiatio. ¶ Tertio posito, ⁊ non concesso vtrūqꝫ esse probatum, vtrum matrimonium predictum possit dici clādestinum ad finem, vt filius dicatur non legitimus, stante impedimēto matrimonij, de quo. s. ¶ Circa quas. q. cum plenissime, ⁊ sapiētissime fuerit scriptum per excellētissimuz aduocatuz ego breuiter insistā substantialia tantuz tangendo pro more meo. ¶ Itaqꝫ circa primā. q. videtur posse prima facie concludi matrimoniū pretensuz esse sufficienter probatum, ⁊ sic veritatem esse, ꝙ inter predictā do. Lucretiam, ⁊ nobilem do. Marcuz fuerit ꝯtractum matrimoniū, nam per quattuor testes ꝯcorditer deponitur, ꝙ inter predictos per verba de presenti habilia fuit legitime ꝯtractuz matrimonium, vꝫ per do. Iacobū de mollado Venetijs primo loco examinatū ad perpetuam rei memoriā per do. Polixenam, per do. Florēgentileꝫ de plouenis, ⁊ per do. Hieronimum de plouenis, ⁊ cū sint quattuor non videtur dubitandum,

1 quin plene probent, †cum alias duo tantum sufficerent ꝯcordes, seu contestes, iuxta. l. vbi numerus. ff. de testi. ⁊. l. iurisiurādi. ⁊ ibi tradunt doct. C. eo. etenim in ore duoꝝ, vel trium stat omne verbum. c. lꝫ. ⁊. c. in omni negocio. extra de testi. ⁊ legit̄ deuterono. c.

2 xvij. ⁊ Matthei. c. xviij. cū simili. ¶ †Et cum numerus sit superabundans videt̄, ꝙ ratione numeri suppleatur omnis defectus, si quis in aliquo predictoꝝ testium posset cōsiderari, iuxta. l. iij. §. eiusdem. iūcta gl. super ver. numerus. ff. de testi. cum concordant. vt scribit Alex. in ꝯsi. lxvj. visa facti narratione. iiij. col. mihi, sub nu. xx. lib. vj. ¶ Facit etiam, qꝛ vt plures deponunt, de predicto matrimonio videt̄ probari publica vox, ⁊ fama, ꝓpter quā etiam si ex alio plena probatio non sumeretur, sed semiplena inducere-

3 tur legitima ꝓbatio, †cum illa faciat semiplenam ꝓbationem, ⁊ cum alijs adminiculis iuncta plene probat per ea, que tradit glo. in ver. confirmat. in. d. l. tertia. §. eiusdem. ⁊ ibi doctores. ff. de testib. ⁊ tradunt Canoniste in. c. veniens. eodem titu. Mathesilla. in singula. ccclxxxv. probationes. Alexand. in consil. cxliij. quoniam abunde. colum. prima, libro secundo, ⁊ Iaso. in. l. admonendi. colum. mihi. xcij. ff. de iureiurando. cuꝫ concordantibus, vt per Hyppolitum in cōsilio quinto. In nomine domini amen in causa

Ioannis.

Joannis.col.fi.ver.ꝛ facit optime.ꝛ ista fama ꝓbaret iuncta tm̄ vni testi, vt in locis prędictis. Fortius ergo ita dōm videt̃ in casu isto, cum sit iūcta quatuor testibus de ipso matrimonio deponen-
4 tibus. ❡ † Et demum pro matrimonio vr̄ facere, qꝛ matrimoniuꝫ dr̄ res fauorabilis, ita vt in dubio sit pro eo iudicandū.c.fi.de sen ten.ꝛ re iudi.cum simi. In tantū vt fauore matrimonij recedatur a cōi opi.vt voluit Hosti.ꝛ alij sequunt̃ in.c.ij.de cogna.spiri.tradit Andr.barba.in ꝯsi.vj.Scriptum est preclare.ij.col.lib.i.ꝛ in ꝯsil.xl.A Ioue ꝑncipiuꝫ.col.iiij.lib.ij.Fely.in rub.de spon. col. pen.ver.nono in causa matrimoniali.ꝛ Ias.in.l.i.ij.not.ff.sol.ma tri.ꝛ in ꝯsil.clxxviij.In causa matrimoniali.in fi.ij.vol. ❡ His tn̄ non obstantibus ꝯria opi.vr̄ ꝓbabilior, vt.s.inter predictos matrimoniū non dicat̃ legitime, ꝛ ꝯcludenter ꝓbatum, put ad onus ꝯscientie sue, vt audio, predictus dñs Marcus in articulo mortis asseruit se nunq̄ȝ tale matrimoniū ꝯtrxisse, qđ certe ego magnifacio. ❡ Et fundamentū huius opi.est, qꝛ predictus dñs Marcus vsqꝫ ad extremum sue vite vt dixi, semp totaliter, ꝛ absolute negauit eiusmodi matrimonium, ꝛ cum facti sit an fuerit ꝯtum, vel ne, sufficit negare, nisi per aduersariam ptem ꝯcludenter ꝓbe-
5 tur, † cum ꝓbatio incumbat ei, qui affirmat.l.ij.cum ꝯcor. ibi per glo.allegatis.ff.de ꝓba.ꝛ in causa matrimoniali in specie ita firmat do. Alex.in ꝯsi.cl.In causa, ꝛ lite.in prin.ꝛ in ꝯsi.cliiij.Viso themate.in prin.lib.v.ꝛ Deci.in ꝯsi.cccx.Visis diligenter.in ꝑn. ❡ Tota ergo pendet difficultas ab his, que in ꝯriuꝫ allegata fuerunt, an.s.iuridice refelli possint. Et certe vr̄, ꝙ oībus possit ꝯuenienter, ꝛ iuridice rn̄deri, nam dum ꝑmo dr̄ matrimonium ꝓbari per quatuor testes de eo deponentes rn̄detur, ꝙ nullus ipsoꝝ in ꝓposito dr̄ idoneus, aut dignus fide, sed vn̄r reijciedi, vt suspecti,
6 siue velis dicere, q̄ȝ eis non sit credendum ita vt per eos pretensum matrimonium dicat̃ ꝓbatum. ❡ † Et ad hoc demonstrandū ꝑsuppono, ꝙ in causa matrimonij testes dēnt esse omni exceptione maiores tanq̄ȝ in causa graui, ꝛ maxime importantie.c.i. ꝛ ibi not. Abb.post glo.de ꝯsangui.ꝛ affi.tradunt doc. per illum text. in.c.in lrīs.de testi.ꝛ ita hoc inter alia priuilegia matrimonij ponit Fely.in rub.de spon.v.col.ver.quarto in cā matrimonij.ꝯcludens, ꝙ in tali causa non sufficit testes esse simplr̄ idoneos, sed requirit̃, ꝙ sint omni exceptione maiores, vt p euꝫ. ❡ Et lꝫ.d.c.i.ꝛ doc.ibi loqui videant̃, qn̄ agit̃ de dissoluendo matrimonio, tn̄ Fely.in loco predicto loquit̃ simplr̄ in causa matrimonij, ꝛ sic vr̄ lo-
7 qui etiam, qn̄ agit̃ de ipso matrimonio ꝓbando, † cum causa matrimonialis semp dicat̃ grauis, cum in ea agat̃ de maximo sacro, ꝛ quodāmodo etiā de statu hoīs, iuxta glos.i.ꝛ ea que ibi dicunt doc.in.c.mulieri.de iureiurā.ꝛ tradit Deci.in dicto ꝯsi.cccx.post prin.vbi plura deducit ad ostendendam grauitatem cause matri-
8 monialis, ꝛ loquit̃ ipse, qn̄ agit̃ de ꝓbatione mr̄imonij. ❡ † Hinc dicimus, ꝙ non dꝫ iudicari matrimonium inter aliquos ꝯtuꝫ ex leui ꝓbatione, vel presumptione, vt declarat Alex.in dicto ꝯs.cl. iiij.col.ꝛ istud si recte ponderet̃ voluit glo.fin.in.d.c.in literis. in prin.dum dicit, nota ꝙ in matrimonio precipue separando dēnt adduci testes, qui sint ꝓbate vite, ꝛ opinionis. Etenim in illo ver.
9 precipue intendit illud esse gn̄ale in matrimonio, q̄ȝq̄ȝ maiori ratione si de separatione agat̃, † dictio.n.ꝑcipue, exprimit casum minus dubitabilem, sed implicat casus magis dubitabiles, ꝛ in eis vult idem esse.l.fi.C.de his qui ven.eta.impet.l.ꝯsulta. ꝓpe fi.C. de testa.ꝛ.c.i.§.i.de cleri.egrot.lib.vj.cum simi.sicut dr̄ de dictione, maxime, vt per gl.in.l.illud.ff.ad.l.aql.ꝛ in.l.i.§.vel maxime. ff.de colla.bono.ꝛ vr̄ text.in.l.qui se patris.C.vnde libe. ꝛ tradit
10 Corne.in ꝯsi.lxix.Visis nōnullis in lrā.C.i.vol. ❡ † Et hāc opi. ꝙ ēt in matrimonio ꝓbando requirant̃ testes ꝓbate vite, ꝛ omni exceptione maiores firmat egregie Andr.barb.in ꝯsi.xlv.Scribitur bellissime.post prin.ver.capio ꝑnum.ꝛ in ꝯsil.liiij. Illud afferam.in medi.iij.col.ver. tertio premitto.i.volumi. pōderans in
11 vtroqꝫ loco glos.in.d.c.in literis. ❡ † Hinc est, ꝙ etiā testes sola infamia facti notati repellunt̃ a testimonio in causa matrimoniali, qꝛ reputatur causa ardua, vt per Iaco.de.s.Geor. in.l.ij.§.lege iulia.col.fin.nu.xxj.ff.de testi.cum alijs ibi per eum allegatis.
12 ❡ † Et ꝙ in cā matrimonij reqrant̃ testes omni exceptione maiores post Ant.de but.per eum relatum voluit Alex. in ꝯsil. cxliij. Qm̄ abunde.ij.volu.put eum refert, ꝛ sequit̃ Hippo.de marsi.in ꝯsil.cxxviij.Munda cor meum.iiij.col.in prin.vbi etiam allegat
13 in terminis Bal.in auc.si dicat̃.in fi.C.de testi.vt per eū. ❡ † Testes aūt omni exceptione maiores, ꝛ oīno idonei dicunt̃ hi, qbus nihil opponi pōt, ꝛ quoꝝ fides est indubitata, vt per glo.ꝛ doc.in d.c.i.de ꝯsan.ꝛ affini.ꝛ in.§.item verboꝝ.institu.de inuti.stipula. cum ꝯcordan.vt per Barba.in preallegatis cōsilijs. ❡ Hoc ita posito dico, ꝙ quatuor testes de isto pretenso matrimonio deponentes nō sunt omni exceptione maiores, quinimo plurima ꝯtra eos obijci possunt ita, vt coꝝ fides nedum sit diminuta, sed etiam nulla videat̃, ergo ꝛc. ❡ Istud autem ꝓbat̃ discurrendo eos singulatim. Et primo circa dñam Iacobam primo loco examinataꝫ ad ꝑpetuam rei memoriam claꝝ est, ꝙ ei nulla est fides adhiben-
14 da, qꝛ non fuit legitime examinata, † testis.n.ad ꝑpetuaꝫ rei memoriam examinatus, vt faciat fidem, requirit̃ primo, ꝙ examinet̃ a suo iudice.i.ab eo, qui in causa ꝑncipali, qn̄ moueret̃ esset futurus iudex, vt per Bar.ꝛ alios in.l.societatem.§.arbitroꝝ.iiij.colū.ff.pro soc.ꝛ in.l.cum bi.§.transactiones.ff.de transac. tradunt doc.in.c.significauit.de testi.ꝛ Alex.in ꝯsil.ciij.Cōsideratis his. i.col.lib.v.ꝛ patruus, ꝛ dñs meus Soci.in ꝯsi.ccxliij.Cōsiderata facti ꝯtingentia.iij.col.ver.quarto ꝯ eundem.ij.vol. ❡ Secundo requirit̃, ꝙ subsit causa, vꝫ timor mortis, vel absentie ꝫ Bar. in.l.fi.C.de vsur.pupil.loquēdo ex parte actoris, vt ꝯtingit in casu nostro allegat.l.in lege aqlia si deletum.ff.ad.l.aquil.ibi etiam idem dicit col.fi.tradit Fely.in.c.significauit.iij.col.de testi.ꝛ Deci.ꝯsi.ccciij.Et pro tenui.ij.col.ver.nec obst.ꝙ quatuor testes. ❡ Tertio requirit̃, ꝙ in examinatione tali pars aduersa citet̃, vt tradunt doc.in auc.si quis.C.de testi.in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dā. infec.ꝛ in.c.qm̄ frequenter.vt lit.non ꝯtest. ❡ Quarto etiam requirit̃, ꝙ iudex bene de causa informatus prius interloquatur, ꝛ ꝓnunciet testes examinandos esse valitudinarios, ꝛ sic in timore mortis, vel diu absfuturos, ꝛ ꝓpterea esse examinādos, put Specu.voluit si recte ꝯsideretur in titu.de offi.omni.iud.§.postremo. ver.item si testes petunt̃.iunctis precedētibus, ꝛ expresse ita vult glo. quam Bart.ibi dicit notabilem, ꝛ singularem in.d.l.in lege aqlia.sequit̃ do.meus Soci.in.d.ꝯsi.ccxliij.iiij.col.ver. vlterius ꝛ qnto.ꝛ dñs Guid.pap.in ꝯsi.ccxxxj.Absolui debent. in versi. sic etiam in simili. ❡ Requirunt̃ ꝛ alia vt per doc.in.d.c.qm̄ frequenter, ꝛ in.d.auc.si quis ꝛ alibi sepe, sed non curo. ❡ Dico autem in ꝓposito, ꝙ nullum istoꝝ quatuor interuenit.ergo ꝛc. Fuit enim dñā Iacoba predicta examinata Venetijs, cum in cā futurus esset iudex reuereñ. Eps Vincentinus, vel eius vicarius. Et cum esset iuuenis, ꝛ non recessura nō suberat causa. ❡ Pars nō fuit citata, nec fuit facta inquisitio aliqua, ꝛ minus ꝓnūciatio, ꝙ in ea esset timor mortis, vel absentie, vt ex lectura ꝓcessus ꝯstare pōt. ❡ Sic ergo ꝯstat primam hanc testem nullam fidem facere, ꝯtra quam etiam plura alia vrgent, vt qꝛ est mulier pauperrima, vilissima, male, ac turpis vite, ꝯditionis, ꝛ fame, ꝛ alia quedā, put per excellentissimum Aduocatum plene declaratur in suis elegātissimis allegationibus, ad queꝫ me remitto, nec aliter prosequor, qꝛ non necessaria sunt, cum supradicta satis, supqꝫ sufficiāt. Non tamen pretermittam, ꝙ dꝫ etiam depositio.d.Iacobe reijci ꝛ dñe Lucretie non prodesse veluti dolose examinate, vt ēt in dictis allega.plene demonstrat̃. ❡ Quibus addo, ꝙ dolositas satis ostendit̃, qꝛ si bona fide ꝓcessisset dñā Lucretia ad talem examinationem vtiqꝫ ēt alios testes seniores dicta dñā Iacoba fecisset examinari, ꝛ presertim Reuereñ.fratrem Christophoꝝ de Speronella ꝯuentus.s.Laurentij guardianū in anno.1503. qui adhuc viuebat tpe.d.examinis, lꝫ senio ꝯfectus quem cū alio fratre asserunt fuisse presenteꝫ ꝯtui matrimonij, de quo agitur. Dicunt.n. testes, ꝙ aderat guardianus.s.Laurentij cum alio fratre eiusdeꝫ ꝯuētus, ꝛ ꝙ guardianus fecit verba matrimonialia tam et si oīa hec videantur cōmētitia falsitas. ❡ Dico.n.ꝙ si veritas esset de tali matrimonio, qđ asseritur. Certe verosimiliter dñā Lucretia debuisset ad ꝑpetuam rei memoriam examinare predictos reli-
15 giosos, maxime guardianum, † cum esset senex, ꝛ sic in eis esset timor mortis, ꝛ fuissent etiaꝫ maioris fidei, iuxta tradita per Cur. seniorem in tracta.de testi.in.x.ꝯclusione. Unde cum non fecerit sumpto argumento a verosimili facile quisqꝫ cognoscere potest, ꝙ non existente veritate matrimonij pretensi dolose, ꝛ fraudulen-
16 ter fuit facta examinatio.d.Iacobe. † id enim qđ est remotum a verosimili dicit̃ falsitatis imago ꝫm Bald.in.l.i.C.de ser. fugiti. iij.col.ꝛ tradit Alex.in ꝯsil.xxvij.In causa, ꝛ lite.ad fi.lib.ij.Iaso.in.l.si extraneus.ij.colū.ff.de condi.ob cau.ꝛ Deci. in consilio dcxliiij.Viso, ꝛ perlecto.ij.col. ❡ Similiter etiam secunda testis dñā Polixena nullā fideꝫ facit, qꝛ mulier pauperrima, vilissima, ꝛ male vite, ꝯditionis, ꝛ fame, vt in ꝓcessu ꝓbatum est. Venit ēt reijcienda.d.testis vti falsa, ꝛ ꝯria nedum alijs testibus, ꝛ in pluribus, sed etiam sibi ipsi, vt plene ꝓsequitur, ꝛ declarat Aduocatus ꝑdictus. ❡ Et si apud Danielem ex vna sola ꝯrietate testes illi senes ꝯ Susannam deponentes fuerunt reiecti, ꝛ falsitas eoꝝ attestationis aperta fuit, vt legit̃ Danielis.c.xiij. Quanto magis dꝫ ipsa Polixena, ꝛ silr̄ alij testes reijci, ꝛ coꝝ dcm̄ falsuꝫ reputari, cū multiplices ꝯdictiones inter eos reperiant̃, ꝛ maxime inter

alios, et istam Polixenam, vt plene per excell. Aduocatum in predictis
17 alleg. deductum fuit. †plura.n. vincula vno sunt fortiora. iuxta auc.
itaq; et ibi tradita per Bar. C. cōia de succes. facit. l. si et milites.
in prin. cum ibi not. ff. de excusa. tuto. tradit Jas. in. l. re piūcti. in
vj. not. de leg. iij. et Deci. psi. dcxix. Licet in casu pposito. col. fin.
18 vbi plura alle. ¶ †Facit et ptra istam Polisenam, et et p Jacobā,
q cum pbate fuerint turpis, ac inboneste vite dñr infames infa-
mia facti, merito dēnt repelli a testimonio in causa matrimoniali,
veluti ardua, et graui, vt scribit Alexā. in psi. clij. Viso pcessu. iij.
col. lib. v. refert, et sequit Jac. de. s. Geor. in. l. iij. §. lege iulia. iij. co
lū. ff. de testi. vbi et allegat glo. in. c. i. de psan. et affini. vt per eum.
¶ Tertia vero testis dña Flosgentilis sitr non est digna fide, sed
repellenda, q est matertera dñe Lucretie, et ideo rōne piunctiōis
sanguinis non dr idonea testis, attento q inter pdictā dñam Lu-
cretiā, et nobilē dñm Marcū erat maxima disparitas, put hoc no
tissimū est toti ciuitati Vincentie, et in pcessu est pbatum. Etenim
dñs Marcus nobilissimus, et ditissimus erat, Lucretia vō erat il
19 legitime nata, vt in pcessu apertissime pbat, †et pñter vilis, q no
bilitas nō transit in bastardos, vt sic loquar fm Bar. in. l. i. C. de
20 digni. lib. xij. et dixit Bal. post Bar. in. l. fi. C. de vbo. sig. †q ba-
stardi non dñr de domo neq; in fauorabilibus, neq; in odiosis, et
idem vr velle Pet. de ancb. in. c. canonū statuta. in ver. dubitat.
de pstit. put refert, et sequit Alex. in apostil. ad Bal. in. d. l. fi. de
ver. sig. cū alijs adductis in pdictis alleg. ¶ Jtem est et pauperri-
ma, vt per innumeros testes deponit, et ex eo et euidentissime co-
stat, q dotē non h3, nec asserit et se dotē aliquā pmisisse, ex quo et
facile conijci pōt pretensū hoc matrimoniū fuisse, et esse cōmenti
tium, et oino falsitatem ptinere, attento, q mrīmonia cōiter sine do
te non pbunt, vt quotidiana experientia (efficax rex magistra. c.
quā sit. de elec. lib. vj.) demōstrat sumpto ergo argumēto a cōiter
accidentibus p iura vulgaria vr pcludi posse nō fuisse pctum ali-
qd matrimoniū, ex quo nō dr facta aliqua dotis pstitutio. Mit-
to hic alias inequalitates inter pdictos gra breuitatis, et q eas
21 ponit excell. Aduocatus. ¶ †Stante itaq; tāta disparitate non
sunt ad pbandū matrimoniū inter eos admittēdi testes alias su-
specti, vt sunt psanguinei, iuxta tradita per gl. et doc. in. c. sup eo.
el. ij. de testi. Et l3 alias specialr in cā mrimonij eius fauore psan-
guinei admittant p reg. de qua per Spec. in ti. de testi. §. i. ver. ge-
neralr ergo excipit ptra testem, q est psanguineus, qñ. s. ex alio nō
reddunt suspecti, nisi ex eo, q sint sanguine piuncti, tñ si addatur
aliud puta affectio honoris, et eius incremēti tunc psanguinei re-
pellunt vt egregie tradit Fely. in. d. c. sup eo. col. fi. Sed ista dña
Flosgentilis dr habere affectionem ad honorem, et vtilitatem dñe
Lucretie neptis, vt aiunt, ex sorore, q honor ei resultaret si eam
vilem, et pauperrimā in vxorem accepisset vir nobilissimus, et ditis
simus, vt erat dñs Marcus et c. ¶ Et eo maxime isto casu d3 pre
dicta Flosgentilis repelli a testimonio, seu ei fides adhiberi non
d3. Qm dñs Marcus carnalr cognouit dictā Lucretiam vt ipsa-
met testis, et alij deponunt, et et ipsa Lucretia in suis actis fatet,
pp qd dr agi de honore Lucretie, et totius psanguinitatis eius, q
est q matrimoniū fuerit pctum. ¶ Et si pp qualitatem nobilita-
tis, aut diuitiarum tm simile testes dñr affectare matrimonium, et p-
pterea repelluntur, vt dictum est. A fortiori isto casu ita dicendū
22 est, †q ppter honorem pseruandum credendum est, q omnia qs
diceret, cum honor lucro preferri debeat, iuxta not. per glo. fina.
in. l. iulianus. ff. si quis obmis. cau. testa. ita arguit Deci. in precalle
gato consi. ccx. i. col. ver. et hoc maxime in casu isto, dicens, q ista
ratio dicitur efficax, et debet mouere iudicem, vt aliter credere nā
debeat, vt per eum. ¶ Debet preterea predicta dña Flosgentilis
repelli, aut fide carere, q falsum deposuit, et alijs testibus priatur,
put in predictis allegationibus apertissime demonstratur. ¶ Et
iter alias prietates notabilis est illa, qñ illa dicit q Hieronymus
eius filius remansit in illo loco post pctum matrimoniū cum ille di
cat se in ptinenti pcto mrīmonio recessisse. ¶ Jtē et illa, qñ illa de-
ponit, q qñ accessit ad domū Lucretie, seu matris eius ibi aderat
dñs Marcus, cū dña Polixena deponat, q imo prius venerat
dña Flosgētilis, cū dicat, q qñ dñs Marcus accessit ad. d. domū
iam in ea erat dña Flosgētilis. ¶ Ex his ergo pdictoib iter ipos
testes inuentis, et ipsa Flosgentilis, et alij et sunt reijciendi, put cō
23 tingit illis senibus p Susannam deponentibus fm q. s. retuli, †et
q testes inuicem pdicentes repellant firmat Arc. per illum text.
in. c. l3 causam. iiij. col. ver. tertia causa est. de testi. ¶ Patitur ista
Flosgentilis et alias oppositiones, vt legit in predictis alle. ¶ Et
quēadmodum reijciendum est testimonium dicte dñe Flosgenti-
lis sibi mō, et depositio dñi Hieronymi de plouenis eius filij quar
24 ti testes reijcienda est, †cum et ipse sit Lucretie in scdo gradu cō-

sanguinitatis fm ius canonicum, et in eo pcurrat affectio in dñam
Lucretiā, et desideriū honoris, et vtilitatis eius, et ne ipsa honore
pprij corporis deperdito in infamia pmaneat. Merito ei in ali-
quo nō est danda fides per tradita per doc. in. d. c. sup eo. de testi.
et per Deci. in. d. psil. ccx. cum alijs deductis per excell. Aduoca
tum. ¶ Reijcitur etiā iste testis, q puincit de falso in eo, q depo
nit magnificū equitē dñm Vincentiū capra fuisse psentem ptenso
matrimonio, qd tn est falsum, vt ex deposito ipsius dñi Vincentij
25 appet. †ex quo nedum d3 iste testis omni fide carere, sed etiam pu-
niri, iuxta. l. qui falsa. ff. de testi. ¶ Facit et ptra hunc testē, q fuit
excōicatus, nec de absolutione aliquid pstat. Et q erat inimicus
dñi Marci saltem presumptiue, put hec psequit Aduocatus in
predictis allega. qui et quedam alia p eundem testem psiderat, s3
gratia breuitatis dimitto, et q nō sunt necessaria. ¶ Patet itaq;
predictis quatuor testes, qui de pretenso matrimonio deponunt
multas pati exceptiones, et sic in pposito non esse idoneos ad pre
dictū matrimonium pbandū per pdicta. ¶ Et tanto magis eorum
attestatio d3 reijci, et pro nihilo haberi, q deponunt id, qd nullo
26 modo est verisimile. ¶ †Etenim iuris regula est, efficaciorem re-
quiri pbationem, qñ pbandū est illud qd non est verosimile. text.
est vulgatus in. c. q verosimile. et ibi tradunt doct. de presump. et
Jnno. signanter ibi dicit, notandū esse, q vbi aliqs vult pbare ali
quid, qd non est verosimile, non d3 eius pbatio admitti, nisi aliqd
interueniat, qd psumptionem ex vosimili sumptam elidat. Jn ca-
su aūt nostro nihil tale reperit, ergo et c. ¶ Et q pretensum matri
monium non sit verosimile satis ostendit inspecta qualitate pso-
narum, non est. n. verosimile, q dñs Marcus nobilissimus, et ditissi
mus ceperit in vxorem Lucretiā illegitime natam pauperrimam,
et penitus indotatā. ¶ Et si id fecisset minus est vosimile q pmi
sisset eam semp seorsum a se habitare, et inhonestā vitam ducere,
put hec omnia latissime psequt excell. Aduocatus in suis allega.
27 cum quo ego dicā depositiones horum testium. † cum verosile non
ptineant hre secum falsitatis imaginē, vt dicebat Bald. in. l. i. iij.
col. C. de ser. fugi. quem refert, et sequit Alex. psi. xxvij. Jn cā, et li
te. in fi. lib. ij. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de pdi. ob cau. Andr.
barb. in psil. Calca. in. l. si extraneus. ij. col. et Deci. in psi. dcxliij.
Viso, et plecto. ij. col. et. s. et dcm fuit. ¶ Demum p testes predi-
28 ctos, et eorum quēlibet, et ad eos remouendos facit, †q testes in cā
matrimonij dēnt esse rogati ab ipsis matrimoniū pbētibus, vt vo
luit Andr. barba. in psi. liiij. Jllud afferam in mediū. iiij. col. ver.
quinimo plus dico. i. vol. alleg. gl. in. §. de his. ij. q. ix. et Spec. in
ti. de test. §. i. x. itē q nō fuit rogatus. ibi, tertius in mrīmonio et c.
allegat et alia, vt per eum. sed in casu isto non reperit, q aliquis
istorum testium fuerit rogatus, ergo et c. ¶ Et vltra eum ita et voluit
Roma. in singu. mihi. dcccxxv. an ad solēnitatem mrīmonij. et idē
Barb. in psi. xlv. Scribit bellissime. ij. col. et. i. vol. ¶ Et l3 aliqui
tenuerint priun, et de hoc forte dubitari possit simplr loquendo,
vt per Anto. de but. in. c. ex parte. in fi. de sponsa. tñ in casu isto
puto valde psiderandum pter alia, que ptra testes istos faciūt,
de qbus supra, vt. s. eos nō fuisse rogatos augeat eorum suspitionē,
ita vt eis nulla sit adhibenda fides. ¶ Et ex predictis omnibus
vr pcludendum pretensum, et cōmentitium hoc matrimoniū legi
time non esse pbatum. ¶ Nec predicte pclusioni videnr obst. al-
legata. s. in priun, nam dum pmo diccbat de mrīmonio esse qua-
tuor testes apparet rñsio ex predictis, q imo dr, q nullus testis
legitimus, et qui de iure admitti debeat reperit de mrīmonio pre-
dicto deponere, illi. n. quatuor, et qlibet eorum nullam fidem habere
debent, nec idonei testes in presenti casu dici possunt, vt ex predi-
ctis pstat. ¶ Et ex hoc sequit, q l3 sint quatuor (et sic in numero
maiori, quā oporteat. iuxta. l. vbi numerus. ff. de testi. tamen nihil
29 pbant, q qlibet eorum per se dr minus idoneus, †plura. n. imperfe
cta in sua specie nunq; iungūtur, vt pro vno perfecto operentur.
l. i. C. qui num. [illegible] ¶ Et hoc maxime est dicendum, quia sumus
in causa [illegible] quia matrimonialis, vt supra dcm fuit, tum q
[illegible] opulentissima hereditate agitur, et ita quasi in terminis vide-
tur [illegible] nare Bald. in. c. ad nostram. in versicu. in text. ibi testibus
fide dignis. extra de testibus. cum concordantibus. vt per dñm
Aduocatum in [illegible] alleg. ¶ Non obst. etiam qd de publica vo
ce, et fama allega[illegible]r, qm rñdetur, q talis fama nō dr legitime
30 pbata, †nam testes [illegible] ea deponentes debent dicere prius inter-
rogati a qbus per[illegible] audiuerint, vt sic cognoscatur, an fama
habuerit origine[illegible] nis fide dignis, et non suspectis, vt post
Jnno. tradit Ba[illegible] de minore. §. si plurium. iiij. col. ver. qro si
testis interrogatu[illegible] de qstio. Bal. in psil. cccclxxxij. Primo vr
dōm. in ver. nec ob. id qd d fama. v. vol. cū pcor. vt scribit Alex.
i psi. cliiij. visis narratis i the. col. fi. x. ptcrea vt testis pbat fama.
lib. v. et in

lib.v. ⁊ in ꝯsil.clv. alias consultus respondi.ij.col.ver.item non probat, q2 non fuit.eo.lib. ⁊ per Iaso. in ꝯsil.lxxviij. Bernardinus Iacobi.iiij.col.ver.scdo q2 dicti testes.iij.col.ſʒ testes, qui vident de tali fama deponere, vel non nominãt particulares personas a qbus audiuerint, vel si nominãt, nominãt psonas suspectas .s.ipsam Lucretiã, dñam Catherinã matrẽ eius dñam Flosgentilem materterã, aut alias psonas ei aliquo modo attinẽtes, vel si nominãt alias psonas appet, ꝙ ille tales psone audiuerũt a predictis, vel ab aliqua psona suspecta, ita vt vere fama dici nõ possit; sed potius vana vox, vt per doc.in locis pdictis. ¶ Preterea fama ltime non dr̃ pbari, nisi et non interrogati testes dicãt se audiuisse a maiori pte populi, vt per Bar. in.d.§.si pluriuʒ.iiij.col. ver.quero qualiter pbabit fama. Alex. in ꝯsiijs preallega. tradit patruus, ⁊ dñs meus Soci.in ꝯsi.liiij. Uisa breui narratione. col.pen.ver.sed circa hoc voluissem.iiij.vol. Curt.senior in cõsil. lxxxij. Deus pius.col.vij.in ver. tertio q2 ⁊ si aliqui. ⁊ Ias.in.d. ꝯsil.lxxviij.iiij.col.ver.pmo q2 nõ deponũt.cum ꝯcor.multis, qui per predictos alleganf, hoc aũt in casu isto non ꝯtingit, vt ex lectura pcessus apparet, ergo ⁊c. ¶ Demuʒ non obst. ꝙ de fauore matrimonij in ꝯriũm allegabaf, vt.s.in dubio pro eo sit iudicandum, qñ rñdetur nos non esse in dubio, sed re clara vr̃ matrimo-

31 niũ non fuisse ꝯctum per pdicta. ¶ † Preterea rr̃a in ꝯriũm allegata, vt.s.fauore matrimonij recedendũ sit a cõi opinione, pcedit, qñ agitur de matrimonio iam ꝯcto dissoluendo, ⁊ de separandis his, qui simul vti matrimonialr̃ ꝯducti aliquo tpe vixerũt. Et tũc ratio est, q2 tolerabilius est aliquos ꝯtra statuta hoium dimittere copulatos, quam ltime ꝯiunctos ꝯtra Dei statuta separare, vt inquit sũmus Põtifex in.c.lʒ ex quadam.in fi.de testi. ⁊ ibi doc.dicunt, ⁊ in his terminis loquif Hosti.in.d.c.ij.de cog.spir. ⁊ in eisdem terminis sunt intelligendi alij doc.qui euʒ sequunf, ⁊ ita alr̃s declaraui in.l.i.in.iij.not.ff.solu.matri. ¶ Non aũt pcedunt allegata in ꝯriũm, qñ agif de pbãdo matrimonio ab initio inter aliquas psonas, que nunꝙ̃ simul vti matrimonialr̃ ꝯiuncte habitauerũt, ⁊ altera pars matrimoniũ absolute negat, put pprie est casus noster. Naʒ isto casu dʒ de matrimonio ꝯcludẽter, ⁊ ltime cõstare, alias ꝯtra matrimoniũ iudicari dʒ, ne qs inuitus certo copuleť matrimonio. Hec sufficiant quo ad primã qõneʒ. ¶ Circa scdaʒ non vr̃ insistendũ, stante ꝯclusione, de qua.s.naʒ si inter predictos non fuit matrimoniũ ꝯctum, quo ad successionẽ dñi Mar-

32 ci nõ est curandũ, an ex eis natus fuerit ille Nicolaus, vel ne, † q2 et ꝙ filius eius pbaref non succederet, cum esset illegitime natus ⁊ vt vulgo dr̃ bastardus. Et maxime, q2 dñs Marcus cum testõ decessit, in quo dicto Nicolao nihil reliqt, imo de eo nullaʒ mentionem fecit, iuxta.l.humanitatis, ⁊ auc.lʒ cum his, que ibi tradũt doc.C.de natu.lib. ⁊ credo etiã, ꝙ ex forma statuti Uicentini ita caueaf, vt stante prño testõ filius bastardus nihil petere possit ꝯtra ipsum testm̃ maxime vt heres fiat, ⁊ ita oino ꝯcludenduʒ est stante resolutione.i.q.de qua.s. ¶ Sed posito (non tñ ꝯcesso, ⁊ absqʒ veritatis piudicio) ꝙ diceref inter predictos pbatũ matrimoniũ videndũ est, vtrum dictus Nicolaus sit pbatus filius prefati dñi Marci. Et videf, ꝙ nõnulli testes ita deponãt. Et p

33 eo etiam vr̃ esse legis psumptio. † nam qñ aliqs nascif ex muliere ꝯiugata etiam, ꝙ ipsa pbaretur adulterium cõmisisse presumitur filius mariti, vt.l.miles.§.defuncto. ⁊ ibi tradunt doct.ff.ad legeʒ iul.de adulte. put illum tex. ad hoc allegat Bal. in.l.filium.col. fin.ff.de his qui sunt sui vel alie. iur. ⁊ Bal. ⁊ Abb. in.c.p tuas. extra de pba. ⁊ tradit Alex.in ꝯsil.lxxxviij. Obmissis tribus.ij. colũ.ver.circa octauũ dubium, vbi ꝯcordantes allegat libro.vij. ¶ Uerũtamen his nõ obstantibus ꝯriũm videf verius, ⁊ sic videf ꝯcludendum nõ esse pbatuʒ, ꝙ Nicolaus sit filius dñi Mar-

34 ci, † non.n.est dubiũ, ꝙ ad eum, vel ptem eius spectat pbare talẽ filiationẽ, cum per eũ veluti filium in effectu petaf hereditas dñi Marci, quaʒ magnificus dñs Anto.nicolaus frater eius, ⁊ hr̃s ex testõ possidet, ⁊ illum esse filiũ est fundamentũ sue intentionis, ꝙ ex aduerso negaf, merito ei incũbit pbatio per regulã.l.ij.ff.de pba.cum simi. ⁊ in terminis ita firmat Ang.in.l.liberoꝝ.in pnc. in ver.finalr̃ ꝯclude.ff.de his qui not.infa. refert, ⁊ sequif Deci. in ꝯsi.liiij. In causa dñi Antonij.in princ. Et vltra eum ita inquit Bal.in ꝯsil.clxxx. Mortuo filio.iij.vol. Sed certe nullo mõ põt dici pbata filiatio pdicta saltem ltime, nã testes qui de ea deponere videnf nihil ꝯcludens adducũt, sed quasi omnes de auditu deponunt, vt Polixena, dña Flosgentilis, frater Io.petrus, ⁊ domina Lucretia casolina, ⁊ alij qdam put late psequif, ⁊ declara-

35 dñs Aduocatus in suis allegationibus. † Claruʒ est autem, ꝙ testes de auditu non pbant ea, que in auditu non ꝯsistũt, puta si dicant se audiuisse per alios sic dici, vt.l.testium.cum ibi nota.C.de testi. ⁊ tradif in.c.tam lr̃is.eo.titu.cuʒ ꝯcor.vt per Alex. in consil.i.Uiso pcessu.iij.col.ver.Thomas Iacobi.lib.iij. ⁊ per Deci. in ꝯsi.lxxxij. Uiso pcessu.i.col.ver.sed his non obstãtibus. ⁊ fuit dictum Spec.in titu.de test.§.i.versi.testimonium aũt de auditu. ¶ Quidã vero deponunt de sua credulitate vt dña Francis.tonsi

36 fornarij, ⁊ ideo non pbat, † q2 testis de credulitate non pbat regulariter, vt.d.l.testium.cum ibi not.maxime per Cy.C.de testi. ⁊ p cano.in.c.quotiens.de testi.cum ꝯcor.vt per Alex.in ꝯsi.cxlviij. In causa appellationis.iij.col.ver.quintus ⁊ vltimus testis.li.v. ⁊ tradit Deci.in ꝯsi.cccclxv. In casu ad me transmisso. colũ.xij. ver.vnde qnto obijcif. ¶ Nec ratio, quam ista testis allegat ꝯcludit.s.q2 dñs Marcus illo tpe praticabat cum dña Lucretia, naʒ (posito ꝙ esset verũ, cum absolute negef, ⁊ videf pbari ꝯriũm) dico, ꝙ non sequif, ergo ex eo fuit facta pregnans cum plures alij, ⁊ frequentissime cum ipsa carnalr̃ ꝯuersarenf, vt in pcessu pbaf, ⁊ bene deducif in predictis allegationibus, talis.n.credulitas dr̃

37 remota a sensu, per quem veritas percipif, † sicut si testis diceret, credo, ꝙ Titius carnalr̃ cognouerit Bertam, q2 vidi eos simul ꝯfabulantes, vel credo Titium interfecisse Semproniũ repertuʒ mortuũ in mare, q2 vidi in sero pcedenti eum cũ armis. Certe sicut istis casibus testis ille non pbat rõne predicta. vt declarat Fely.in.c.inqsitionis.ix.col.versi. ⁊ in hoc articulo ⁊c.de accusa.ita etiã nec in casu nr̃o qcꝙ̃ pbat. Et maxie q2 negaf, vt dixi, ꝙ illo tpe, quo fuit ꝯceptus dictus Nicolaus p.d.Lucretiã dñs Marcus cum illa ꝯuersaretur, nec per multos annos antea, vt satis ve-

38 rosimiliter vr̃ pbatum, † ⁊ ista dña Franc.in hoc dr̃ testis singularis, ⁊ ideo non pbat pdictam ꝯuersationem vulgata.l.iurisiurandi.cum simi.C.de testib. ¶ Nec etiam qcꝙ̃ pbãt, qui de publica fama filiationis predicte deponũt, qñ istam famã non bene probant, cum non dicãt a qbus audiuerint, ⁊ si quos nominant sunt psone suspecte. ¶ Nec etiã dñt se audiuisse a maiori pte populi, siue ciuitatis ḃm ꝙ supra dictũ fuit in prece.q. ⁊ in dictis allegationibus demõstratur, ⁊ non puto queꝙ̃ dubitare super predicta

39 pbatione filiationis.s.ꝙ facta nullo modo dicaf, † cum filiatio ex parte patris sit ita difficillime pbationis, vt reputef impossibilis iuxta.l.lucius.cum sua materia.ff.de ꝯditio. ⁊ demon. ¶ Est bene verum, ꝙ saltem presumptiue pbari põt quem esse filium alicuius, ⁊ in hoc Bar.dat nobis modum, ⁊ praticaʒ talis pbatio-

40 nis. ¶ † Inquit.n.ꝙ pmo pbari debet matrimonium precessisse puta inter Titiũ, ⁊ Bertam. ¶ Scdo ꝙ erant habiles ad matrimoniũ ꝯhendum. ¶ Tertio ꝙ predicti vti vir, ⁊ vxor insimul assidue habitabant, ⁊ pro talibus se inuicẽ tractabant. ¶ Quarto ꝙ filius sit natus in domo ex dicta Berta. ¶ Quito ꝙ sit in quasi possessione filiationis. ¶ Sexto ꝙ Titius, ⁊ Berta euʒ tractauerunt vti filium, ⁊ hodie tractãt. ¶ Et tandem ꝙ ita tenef, ⁊ reputaf pro filio ab eis, ⁊ ab alijs eum cognoscẽtibus. Ita signãter docet Barto.in.l.filium eum diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. ¶ Et licet fortasse nõ oia copulatiue requiranf vt p Deci.in preallegato ꝯsil.liiij.ad finem.tñ cuʒ matrimonio ad minus requirif cohabitatio tpe ꝯceptionis, ⁊ tractatus pro filio quoruʒ neutrum reperif in casu nostro. Non enim tpe ꝯceptionis, imo nunquam simul vti vir, ⁊ vxor publice cohabitauerunt Lucretia, ⁊.d.Marcus, ⁊ particulariter tpe ꝯceptionis, ⁊ per aliquod tempus ante nedum cum ipsa non ꝯuersabaf, sed eius inimicus erat, ⁊ eam odio habebat, vt per aliquot testes deponitur. ¶ Similiter etiam nunꝙ̃ dñs Marcus vti filium habuit, tenuit, aut tractauit dictum Nicolaum nec in vita, nec etiã in morte, vt ex eius testamento ꝯstat ergo ⁊c. ¶ Et istud ꝙ in morte dico puto valde ꝯsiderandum, nam dñs Marcus cum multos haberet filios naturales ex alijs mulieribus, eosqʒ semper palam in ppria domo tenuerit, ⁊ aluerit, de eis postea in testamento meminit plurima illis relinquendo, vt ex lectura sui testamenti cõstat, de isto autem Nicolao verbum nullum vltra ꝙ nunquã illũ in domo aluit, nec tenuit. ¶ Ex quo vbi quis recta mente pensare voluerit luce clarius cognoscet dictum Nicolaũ non esse ipsius filium, quoniã si eius fuisset, verosimiliter domi aluisset, ⁊ de eo in testamẽto meminisset eidẽ saltem alimenta relinquendo pro exoneratione con-

41 scientie sue, † cum ad alimenta esset obligatus, qualiscunqʒ filius fuisset, iuxta.c.cum haheat.in fi. ⁊ ibi dicunt doctores. de eo qui duxit in matrimonio quam polluit per adulterium. ¶ Et multo magis de eo meminisset, ⁊ in aliquo instituisset, si fuisset filius legitimus, tum propter maiorem affectionem, ꝙ̃ cõmuniter parentes habent ad legitimos, vt omnes sciunt, tum etiam, vt eius testamentum filij preteritione non rumperetur.iuxta.l.inter cetera. cum similibus.ff.de liberis ⁊ posthu. Unde cum nihil dicto Nicolao reliquerit, imo de eo nullam mentionem fecerit omnibus

recte iudicātibus nedum fiet verosimile, sed verissimuꝫ videbitur
42 cum non esse filium dñi Marci, † ab eo enim ꝙ non est verosimi-
le valet argumentū negatiue, qm̄ id quod verosimile non est dicit̄
habere falsitatis imaginem ꝺm Bald. in. l. i. iij. col. C. de ser. fugi.
⁊. s̄. etiam dictum fuit. Sic itaq̄ꝫ constat eum nō fuisse a domino
Marco tractatū vti filium, ⁊ sic nunquam fuisse in quasi posses-
sione filiationis saltem tpe mote litis, ⁊ mortis domini Marci.
¶ Concurrit etiā, ꝙ non fuit natus in domo eius, immo ꝙ dñs
Marcus, ⁊ Lucretia nunq̄ꝫ simul vti vir, ⁊ vxor cohabitauerunt
presertim tpe ꝯceptionis. d. Nicolai. Merito ꝯcludenduꝫ est nō
43 esse ꝓbatam filiationem p̄dictam. ¶ † Posset ēt dici, ꝙ si aliqua
presumptiua filiatio esset ꝓbata non tn̄ sufficeret isto casu. cū aga
tur de auferenda hereditate dño Anto. nico. eaꝫ possidenti vt he
redi testamentario dñi Marci fratris eius, iuxta ea, que signāter
tradit Corn. in ꝯsi. lxxviij. Viso ꝓcessu. iij. col. ver. his tn̄ nō ob-
stantibus. iij. vol. Super eo tn̄ nō curo insistere, qm̄ vt ex p̄dictis
44 ꝯstat, nec presumptiue ꝓbata est ista filiatio. ¶ † Nec qcq̄ꝫ facit
illa. l. miles. §. defuncto. de adul. cum sua p̄sumptione, ꝓut in con
trarium allegabat̄, qꝛ allegata in ꝯ̄riū ꝓcedunt, qn̄ in domo mari
ti nascit̄ filius ex vxore, iuxta. d. l. filiū eum diffinimus. ⁊. l. si vici-
nis. C. de nup. vel saltem qn̄ in domo simul cū marito vxor habi-
tabat tpe ꝯceptionis, vt per doc. in. d. l. filium. vt in. d. l. si vicinis.
maxime per Bal. ⁊ Saly. ⁊ tradit Deci. in. c. per tuas. in. i. no. d
ꝓba. ¶ Et notandū est ꝙ p̄sumptio in ꝯ̄riū allegata nō vr̄ ꝓbari
in. d. §. defuncto. ꝓut subtilr̄ declat Deci. in. d. i. no. in ver. ⁊ vlre-
rius circa tex. Sed vtrūq̄ꝫ sit circa illū tex. qꝛ per doc. talis p̄sum-
ptio solet acceptari dꝫ itelligi, vt. s̄. ꝓut ex dictis doc. in locis pre-
dictis collr̄, ⁊ ex his q̄ tradit And. barb. in ꝯsi. xxvij. Scripsit do
ctissimus. ij. col. in ver. mō his p̄missis. i. vol. cū multis alijs q ad
hoc allr̄ari possent, oēs. n. doc. vbiq̄ꝫ de tali p̄sumptione loquētes
p̄supponūt filiū natū in domo viri ex muliere, q̄ secū tpe ꝯceptio-
nis habitabat, vel saltē ꝙ ista cohabitatio iteruenerit, ꝙ certe nō
45 reperit̄ in casu nr̄o, ergo ⁊c. ¶ † Quinimo ēt si ꝓbaret̄ habitatio,
⁊ ꝯ̄ illā p̄sumptionē ꝓbaret̄, ꝙ a cōiter accidētibus ex illo viro il-
la mulier nō potuit ꝯcipe, puta qꝛ erat octuagenarius, ⁊ qd sile, p̄
sumptio illa nō eēt attēdenda, qn̄ agit̄ de successione, ⁊ bonis de-
functi alteri auferendis, vt egregie ꝯcludit patruus, ⁊ dñs meus
Soci. in ꝯsi. lxv. Sup ꝓposita. q. post p̄n. iij. vol. Cū itaq̄ꝫ in casu
isto nō interuenerit cohabitatio, nec ēt ꝓbet̄ ꝯuersatio saltē legiti
me tpe ꝯceptionis, ⁊ ꝓbet̄, ꝙ cū alijs Lucretia se imiscebat, ⁊ ma
xime cū quodā Alexādro de prato ad cuius postā, vt dūt stabat,
vt in ꝓcessu ꝯstat, ⁊ p̄sequit̄ excellr̄. Aduocatus in suis allega. se-
quit̄ luce clarius, ⁊ ꝓ verius eē p̄dictā filiationē nō eē ltime ꝓba
tā, vt sic ea mediāte possit venire ille Nicolaus ꝯ̄ testm̄ dñi Mar
ci, ⁊ eius hereditatē auferre de manu magnifici dñi Anto. nico.
fratris eius, ⁊ hr̄dis testamētarij. id. n. facere nō pōt. Hec d. ij. q.
sufficiāt. ¶ Circa. iij. ⁊ vlti. q. stātibus p̄dictis nō esset isistēdū, qꝛ
si mr̄imoniū nō est ꝓbatū, vt in. i. q. fuit ꝯclusuꝫ, nec ēt filiatio, vt
in scd̄a frustra disputat̄ de clādestinitate ad ipediendā legitimita
tē eius, q filius nō ꝓbat̄. ¶ Verūtn̄, vt ēt in hoc ꝯsultāti morē ge
rā aggredior illā. iij. q. Et vr̄ p̄ma facie dōm. d. assertū filiū posse
dici ltimū dato, ꝙ parētes eius ꝑꝑ gradū ꝯsanguinitatis ꝓhibe-
rent̄ mr̄imonio ꝯiūgi, qꝛ illi fortasse ignorabāt se ꝯiūctos sangui-
46 ne. † Data. n. ignorātia ꝯ̄hētiū ꝓhibitas nuptias, q ex illis nascū
tur dñr ltimi, ⁊ adeo vt sufficiat vnius tm̄ ex ꝯ̄hentibus ignoran-
tia. c. ij. ⁊. c. ex tenore. ⁊ in eis tradūt doc. q fil. sint leg. Nec vr̄ pos
se dici fuisse mr̄imoniū clādestinū, vt sic ꝑꝑ clādestinitatē impedia
47 tur ltimitas filij, iuxta. c. vel inhibitio. de clande. despōs. † qꝛ clan-
destinū mr̄imoniuꝫ vr̄ solū dici qn̄ secrete sine testibus, vel cū duo
bus testibus tm̄ fit ꝺm doctri. Bar. in. l. ij. C. de his q ex pub. rō.
lib. x. q̄ꝫ refert, ⁊ vr̄ seq Barb. in ꝯsi. xxvj. Clemētissimū Deuꝫ. i.
col. iiij. vol. sed in casu isto interuenerūt quatuor, q sunt examina-
ti, ⁊ ēt duo religiosi ꝓut illi deponūt, ergo ⁊c. ¶ Sed tn̄ his non
obstātibus ꝯ̄riam opi. vti veriorē amplector, ⁊ ꝯcludo, ꝙ. d. Ni-
colaus posito ꝙ esset filius dñi Marci, ⁊ natus ēt esset ex preten
so matrimonio, lꝫ vtrunq̄ꝫ falsum sit, vt ex p̄dictis ꝯstat, non dr̄ fi
lius legitimus, sꝫ illegitimus eo ꝙ natus sit ex icestu potius, quā
ex matrimonio, cū inter dñm Marcū, ⁊ Lucretiā mr̄imoniuꝫ eēt
ꝓhibitum velut existentes in gradu ꝓhibito, prout hoc in ꝓcessu
ꝓbatur, ⁊ bene declarat dñs Aduocatus in suis allega. ad queꝫ
in hoc (gratia breuitatis, ⁊ qꝛ claꝝ arbitror) me remitto. Cū igi-
tur dictus Nicolaus ex illegitimo ⁊ incestuoso coitu sit natus, si
ex illis natus est, sequit̄, ꝙ ēt ipse dr̄ illegitimus, ⁊ incestuosus fi-
lius. ¶ Nec obst. si dicat̄, ꝙ ambo, vel saltem vnus ex eis ignora
bat talē ꝯiunctioneꝫ, ⁊ parentelā inter eos esse. Qm̄ rn̄det̄, ꝙ ta-
lis ignorantia in casu nr̄o non releuat, nec subsidiū aliqd̄ pōt pre-
dicto Nicolao afferre, attēto ꝙ p̄dictuꝫ mr̄imoniuꝫ dr̄ fuisse claꝫ
ꝯ̄ctum secrete, ⁊ nō in facieꝫ ecclesie, ⁊ sic parētes eius dicant̄ fuis
se talis ignorantie affectatores, ꝓut dicit̄ in. d. c. cum inhibitio. in
ver. si qs vero. de clāde. despons. vbi est casus, ⁊ exp̄ssa decisio pre
48 sentis difficultatis maxime iuncta expositione gl. ibi. † Naꝫ dicit̄
in eo tex. ꝙ qn̄ ꝯ̄hbuntur matrimonia dꝫ in ecclesia publice ꝓponi,
vt liceat cuiq̄ꝫ de iusto ipedimēto opponere, sed si clādestine ma-
trimoniuꝫ ꝯ̄hat̄, ⁊ postea appeat impedimentū, filij inde nati non
dñr legitimi, ⁊ si ꝯ̄hentes dicant se ignorasse tale ipedimētū, qꝛ vt
dixi videnẗ fuisse illius ignorātie affectatores. Et gl. ibi dicit clā-
destinum matrimoniū in ꝓposito isto esse, qn̄ ꝯ̄hitur nō premissa
denūciatione publice in ecclesia, de qua loquit̄ ille tex. post princ.
49 † ⁊ idē etiā voluit alia glo. iij. in ordine in p̄nc. illius. c. dū dicit, ꝙ
tribus modis mr̄imoniuꝫ pōt dici clādestinum, ⁊ inter alios mo-
dos tertio loco dicit, ꝙ dicit̄ clādestinum, qn̄ fit ꝯtra tenorem il-
lius decretalis. s. denunciatione, de qua ibi nō premissa inferens,
ꝙ lꝫ tunc matrimoniū, si alias fieri posset de iure teneret, tn̄ dete-
cto impedimēto filij inde nati dicunt̄ illegitimi, ⁊ sic ibi est tex. iun
ctis illis glo. ꝙ in casu nostro matrimoniuꝫ, qd̄ pretendit̄ ꝯ̄ctum
fuit clādestinuꝫ cum nō fuerit factū premissa denūciatione de qua
ibi, ⁊ ꝯñter, ꝙ Nicolaus si inde natus fuit dicit̄ illegitimus. ⁊ cū
predictis glo. trāseunt ibi cōiter doc. post Inno. Hosti. ⁊ Jo. an.
qui audacter ita tenuerūt, ⁊ in specie Ant. de but. in. v. q. ponens
50 multos modos, qbus matrimoniū dr̄ clandestinū. ¶ † Tertio lo
co dicit̄, ꝙ dicit̄ clandestinū, qn̄ fit ꝯtra solēnitateꝫ, de qua in illo
c. ⁊ sic non p̄missa denūciatione, ⁊ postea subdit, ꝙ oibus his mo
dis filij nati dicunt̄ illegitimi, detecto impedimēto, vt per euꝫ qui
idē voluit, ⁊ dicit esse verius in. d. c. ex tenore. in fi. qui fil. sint legi.
ita etiā volunt Cardi. in. d. c. cū inhibitio. in fi. ⁊ Pet. de ancha.
in. vij. not. hoc etiā voluit aperte Hosti. in sum. de clandesti. despō
sa. in. §. quā penā patiant̄. in ver. si qs vero in solo quarto. cū ver.
seq. inqt enim ꝙ si qs hmōi clandestina matrimonia inire presum
p̄serit in gradu ꝓhibito etiā ignorāter soboles inde suscepta erit
illegitima, ⁊ absq̄ꝫ dubio loquit̄ de clandestinitate, que ꝯsideratur
ꝓpter omissaꝫ denunciationē, de qua loquit̄. d. c. cuꝫ inhibitio, vt
appet ex dicto ver. si qs vero in solo quarto. iūcto ver. quarto qꝛ
licet. in. §. quot modis dicant̄ clandestina in eadē sūma, ⁊ ideꝫ vo
luit etiā Henric. boic. si recte ꝯsideret̄ in. d. c. ex tenore. ij. col. ver.
si ꝯ̄xerunt in casu ꝓhibito, ⁊ in effectu hoc voluit etiā Abb. ibi in
fi. si bene aduertat̄, ⁊ idem voluit in. d. c. cum inhibitio. in. iij. not.
51 † Inqt eniꝫ ꝙ nati ex mr̄imonio ꝯ̄cto in ꝯspectu ecclesie si paren-
tes ignorabāt impedimentū matrimonij sunt ltimi, ⁊ intelligit in
ꝯspectu ecclesie, qn̄. s. fuit ꝯ̄ctum premissa denunciatione, de qua
in eo tex. cuꝫ illud notet ex illo tex. secus subdit esse si matrimoniū
fuisset ꝯ̄ctum clandestine, idest solennitate premissa non seruata.
52 ¶ † Nec p̄dictis obst. allegata supra in ꝯ̄rium, qꝛ licet verū sit. ꝙ
dicit̄ clandestinū matrimoniū, qn̄ sine testibus, vel etiā duobus fit
vt per Bar. ⁊ Barba. in locis in ꝯ̄rium allegatis. Tn̄ nō sequit̄,
q̄n etiā aliter possit dici clandestinū, ꝓut per p̄dicta dicit̄ nō serua
ta solēnitate denūciationis de qua in. d. c. cuꝫ inhibitio saltē quo
53 ad impediendā legitimitatē filioꝝ. † ⁊ sicut Bart. in. d. l. ij. dicit,
ꝙ clam dicit̄ fieri, ꝙ ita fit vt non possit venire in notitiā eius, cu-
ius interest, ita in ꝓposito dicit̄ fieri clandestinū mr̄imoniū, qd̄ ita
fit, vt nō veniat in notitiā eoꝝ, qui ei possint opponere impedimē
ta qd̄ qdem de iure canonico reputatū est, si fiat sine denūciatio-
ne, de qua in. d. c. cum inhibitio. per illū tex. ⁊ ita magis cōiter vo
lunt doc. in locis, de qbus supra. ¶ Et ista opinio de iure scripto
nō habet dubitationē, qm̄, vt dixi, ꝓ ea est tex. apertus in. d. c. cuꝫ
inhibitio. i quo sine dubio itellr̄ mr̄imoniū clādestinuꝫ, in quo de-
nūciatio de qua. s̄. in illo tex. fit mētio, nō interuenit. ¶ Sed qꝛ in
multis locis, vt ibi inqt Abb. col. fi. solēnitas predicte denuncia
tionis de ꝯsuetudine nō seruat̄, ⁊ forsitan hoc ꝯtigit etiā in ciuita
te Vincētie, vt. s. predicte denūciationes de ꝯsuetudine non fiāt,
54 videndū est † qūo matrimoniū dicat̄ clandestinū ad fineꝫ, vt impe
diat̄ legitimitas filioꝝ etiā natoꝝ ex ignorātibus impedimenta.
Et nō est dubiū ꝙ requirit̄ saltē, ꝙ matrimoniū sit ꝯ̄ctum in facie
ecclesie, vt inqt tex. in. d. c. ex tenore. qui fil. sint legi. ⁊ ibi tradunt
55 doc. maxime Pet. de anch. in. ij. not. ¶ † Et dicit ibi Abb. in. i.
q. ꝙ in facie ecclesie dicit̄ ꝯtrahi matrimoniū qn̄ coadiūctis ami
cis nullo seriose excluso ꝯ̄hitur allegādo post hoc. l. si vicinis. C.
de nupt. ¶ Quo stante videt̄, ꝙ in casu nostro matrimoniū non
fuerit clandestinuꝫ, seu ꝙ fuerit ꝯ̄ctum in facie ecclesie cum in eo
viderent̄ coadiūcti amici, ⁊ nullus videat̄ seriose exclusus, ⁊ ꝯñr
vr̄, ꝙ data alterius ignorātia filius, q inde dr̄ natus, fuerit legiti
mus, ⁊ hoc est quātū pōt ꝓ. d. p̄tenso filio, ⁊ eius ltimitate allr̄ari.
¶ Verūtamē eo non obstāte in ꝯ̄rium est pura veritas, vt. s. p̄di-
ctum pretensum

ctũ ptensuz mrimoniũ in pposito nro dicat fuisse clandestinũ, seu q nõ fuerit cctum in facie ecclesie, & sic q dictus Nicolaus asser tus filius nullo modo possit dici legitimus etiã posito q in ciui tate Vincẽtie ex csuetudine nõ fierent denunciationes, de qui-

56 bus in.d.c.cum inhibitio.† Nam qd dr, q matrimoniũ debet cõ trahi in facie ecclesie, debet intelligi, idest coram multitudine fi delium, cũ ecclesia dicat fideliũ collectio, & declat Card.in.c.cõ stitutus.in.i.q.de cuer.coniug.& ita in mã ista debere capi docet Abb.in.d.c.cũ inhibitio, lz als vbũ ecclesie multiplr sumat, vt p

57 eũ.† Et tñ vr iportare in pposito mrimoniũ cctũ in facie ecclesie, quatũ q publice, & corã multitudine cbat, ita signãter voluit Jo. an.in addi. Spe.in ti.de clãde.despõ.sup rubr.ita et dixit Car.in d.c.cstitutus.& in.d.c.cũ inhibitio.in.iiij.q.& et in.q.fi. Et p hoc

58 bñ facit.c.ij.q fil.sint leg.ibi, publice sine cdictione.† & ibi Anch. in pposito not.in.iiij.no. q ea, q publice fiũt dñr fieri bona fide, & loquit de mrimonijs, put d eis logr ille tex. Et istud publice che re dz intelligi bm csuetudinẽ prie, put voluit Abb.in.d.c.cũ inhibitio.col.fi.dicẽs, q ille nõ dr clãdestine chere, sz in facie ecclesie,

59 & sic publice q cbit corã multitudine bz prie csuetudinẽ.† & q de beat fieri publice mrimoniũ, vt ples ex eo sit ltia et dtecto postea ipedimẽto, voluit et Preposi.in.d.c.cũ inhibitio.iij.col.in v. no

60 ta ibi illtima cẽset† oñ dt q ignorãtia parentũ nõ pdest pli, qñ nõ publicauerũt mrimoniũ, qz talis ignorãtia vr affectata, idẽ et vo-

61 luit i.c.ij.in.iiij.no.q fil.sint leg.in.c.ex tenore.i.q.eo.ti.† Et vltra et vr reqri, q parẽtes csentiãt, & filiã ccedãt, & dotẽt, pluraqz interueniãt, vt hr in.xxx.q.v.c.i.cũ multis seq. Et spãlr, q iugales in eccl'ia bñdicent, vt ibi, & dixit Jo.an.in add. Spe.in pdcã rub. de clãde.despõ.& ita et voluit Gemi.in cs.xxvij. Xpi noie iuocato

62 sup dubijs.col.fi.v.quo ad scdm dubiũ.† Et d csuetudine ciuita tũ Jtalie est (vt ego in multis iudi.& de Senẽsi, & Veneta ciuitati bus testat Pe.d anch.in.d.c.ex tenore) q pmo coadunatis ciũ ctis, & amicis publicant mrimonia cbẽda dos, & donatio, deinde cbunt mrimonia, & fiũt festiuitates nuptiaz palã, ita q oẽs scire

63 pñt, & ita, vt audio, vel qd sile seruat Vincẽtie, † & tũc fatendũ est, q ples nascet ltima et ex illicito mrimonio, si qs iugaliũ ignorabat ipedimẽtũ, tã et si nõ iteruenerit denũciatio, & solẽnitas, de q i d.c.cũ inhibitio, qz lz nõ seruet, quo ad vboz corticez, tñ seruat quo ad mẽtẽ, cũ mrimoniũ cbẽdũ veniat in publicã notitiã, ita vt sciẽter ipedimentũ possint illud oppone, & h i effcũ voluit Jo.an.

64 in rub.palle.& decla. Pet.d anch.in.d.c.ex tenore.† Et ita et vo luit Old.in csi.cclvj. Clemẽs eps.ad finẽ dicẽs, q lz de iure scri pto cẽnt necessaria bãna, seu denũciatões, d qb9 in.d.c.cũ inhibi tio, tñ & sine eis põt dici mrimoniuz cctũ in facie eccl'e, si solẽnis bñdictio i eccl'ia fiat, & alie solẽnitates iteruẽiãt, de qb9 in.d.c.i.

65 & seq.xxx.q.v.& ita et voluit Gemi.i.d.csi.xxvij. ¶ Jstis mõ sic stãtib9 vbis in iure dico, q i pposito ptensuz mrimoniũ nõ põt dici cctũ publice, nec in facie ecclesie, neqz corã multitudine ciũctoz, & amicoz bm prie csuetu.qz asserit cctũ corã paucissimis psonis, & suspectis, & sine aliq bñdictiõe eccl'e absqz pñtia, vel scia pris.d. Lucretie, neqz alteri9 ex sua agnatõe de Feramoschis. Jtem sine pñtia, & scia magci dñi Ant.nic.fris dñi Marci, aut alteri9 de to ta sua cognatõe, & plus et fuit dcm q ñ publicaret, sz teneret secre tũ p aliquot dies, vt testat dña Flosgẽtilis ex qb9 luce clari9 cstat ptẽsuz mrimoniũ fuisse clãdestinũ p pdcã, & ita et firmat Barb. i palle.csi.liiij.vj.col.v.pmitto et, q hmõi mrimoniuz.i.vol. Et lz ex eo nõ min9 valuisset tale mrimoniũ, si iugales nõ fuissent phibi ti chere, tñ vbi mrimoniũ iter eos erat phibitũ, vt fuit in casu isto ex tali clãdestinitate ipedit ltimitas filij p pdcã, & istd apud me est idubitatũ. Si.n.sciuissent ipsoz ciũcti, & maxime pr.d. Lucretie vtiqz de impedimẽto opposuissent, vt fecit pr pdictus cũ pmũ au diuit loq de pdicto ptenso mrimonio, vt in pcessu cstat. ¶ Nec obst.doctri. Abb.in pdicto.c.ex tenore.qñ rñdet pmo q illa dz declarari dũmodo publice fiat bm pdicta, put ipsemet declarat in.d.c.cũ ibibitio.ad que dicta se remittit in.d.c.ex tenore. ¶ Se cũdo et põt dici, q imo in casu isto dñr oẽs qui nõ aderãt quodãmodo seriose exclusi attẽto q fuit dictũ, q eiusmodi ptensuz ma trimoniũ teneat secretũ. Et ex eo, & ex disparitate maxime. Et qz nulla dos est cstituta. Et ex eo etiã, q nunq.d. Marcus cum ea vti cũ vxore cohabitauit. Et qz amore ductus fecit qcqd fecit po test presumi, q eã nõ accepit ea deliberatione, vt eẽt vxor, cũ sem per eã sibi esse vxorẽ et in mortis articulo negauerit, sed vt votuz suũ carnalr cũ ea impleret, & sic posset dici, q vex inter eos non fuisset matrimoniũ etiã q alias nõ essent impediti iuxta decisionẽ.d. Maria.soci.aui mei in csi.xlviij. Circa primũ.in.i.q. Sed sup hoc nõ instando, qz nõ est necessariũ absqz dubitatione ex om nibus pdictis ccludo in hac.iij.q.pretẽsum matrimoniũ nõ fuisse publice, & in facie ecclesie contractum, sed potius fuisse clandestinuz, & consequenter, q Nicolaus qui ex eo natus asseritur dicitur illegitimus. Laus Deo clementissimo.

Maria.soci.iunior iurisconsul. Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De sententia arbitri ipso iure nulla, an & quomodo per partes comprobetur.

1. ¶ Laudum latum vltra contenta in compromisso non tenet.
2. Traditio rerum facta an det robur laudo.
3. Traditio de qua in.l.ij.C.cõmu.vt.iudi.quare confirmet laudu3.
4. Successio pacto dari non potest.

CONSILIVM LXXXVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Viso eleganti cõ silio clariss. iurisconsul. & mihi vti patris honorã di dñi Augustini beroi cum subscriptionibus excellentissimoz doc.do. Enee de vbaldis, & do. Lelij taurelli vti fratrum honor. Visis etiã laudo eius approbatione, & diuisione cum alijs scripturis ad me transmissis oibusqz ma ture csideratis facillime ccurro in sniam predictoz iurisconsultoz, eamqz vti iuridicã amplector, vz, q non obstante laudo cum suis approbationibus, & alijs que i criũm allegant. Licuerit pdi cto Zãnotto libere de suis bonis disponere in suo testõ, & cnter q schola.s. Andree ab eo litteris instituta ad aliqd non teneat occasione.d.laudi et per ipsum Zãnottum approbati per ea que copiose, & cum sũma doctrina diligentissime per prefatos excell. doc to.deducta fuerunt. Jpsi.n.adeo plene oia tetigerunt, vt non sit opus alia additione, quinimo et addere volẽti non vr relictus lo cus. ¶ Et cuz tota difficultas pendeat ex illa approbatione, & nõ

1 ex ipso laudo, vtpote ipso iure nullo.† Jn eo q de mõ succedendi inter.d.Zãnottũ & fratrẽ eius disponit, tanqz lato extra ctenta in cõpromisso.iuxta.l.nõ distinguemus.§.de offõ.ff.d arb.vbi bart. & alij tradũt, & scribũt et cano.per illũ tex.in.c.cuz dilectus. extra

2 eo.ti.† videbat q ex tali approbatione cuz traditione rex postea subsecuta daret robur ipsi laudo, lz de se nullo, iuxta.l.ij.cuz his q ibi dñt doc.C.cõi.vtri.iudi.satis.n.in casu nro vr traditio rex interuenisse cuz pdicti fratres diuidendo iuxta formã.d.laudi particulariter cuilibet bona distribuerũt. ¶ Sed ad hoc plene, & plu ribus modis.s.per pdictos excell.doc.rñsuz fuit, ad quos in eoz dictis me refero. Sed vltra eos vr et alr & de plano posse rñderi, & q tollat ois difficultas, qñ dico q si recte itueri voluerimus ap parebit in pposito nro non interuenisse aliquã traditionẽ ex qua

3 cfirmet laudũ in ea pte in qua dr nullũ, † naz traditio de qua in.d.l.ij.ideo d cfirmare laudũ, qz illud in effectu implet, seu exequit, fit.n.eo mõ, put in laudo ctinebat, lz de se laudũ nõ valeret, & istud puto clarissimũ, non tñ dicimus, q eo casu laudũ nullũ, seu snia nulla vti snia cfirmet, sed diuisio ibi cualescit, & dr fieri ex ptium csensu, qz ita tradiderũt, bm q declarant doc.in d.l.ij.& Bar.in.l.i.in.i.op.C.q p sua iurisd.at in casu nro hoc nõ interuenit, naz traditio facta per istos fratres p executione laudi fuit facta respectu ptis eius in qua laudũ valebat.s.respectu diui sionis bonoz, & nõ fuit facta respectu modi succedẽdi in quo lau dũ nõ valebat, nec qcq cũ eo cõe habuit, nihil.n.p.d.fratres factũ, aut dcm fuit per q pticulr appeat, aut aliquo mõ colligi pos sit, eos voluisse inter se cuenire de tali modo succedendi. Merito ergo seqt q nõ sumus in csideratiõe aliqua questionis, & pacti vt bona alterutrius ex ipsis fribus sine filijs decedentis deueniãt ad aliũ, vel ad eius filios. Nõ qdẽ ex laudo, qz nullũ fuit in hac pte. Nec et ex approbatione cũ in ea nihil dcm, aut factũ psupponat, q particulr ad illud tendat. ¶ Et ex hoc ni fallor res clarissima

4 appet, & tollit ois difficultas.† Tam et si vbi et.d.fratres illud vo luissent, nõ potuisset eoz cuentio valere cũ tẽderet ad dandã successionẽ post mortẽ, que pacto dari nõ põt.vt.l.hrditas.C.d pac. cuen.& l.lz inter puatos per locũ a spãli.C.de pac.cuz simi.& tra dit signanter Bar.in csi.ccxij. Promitto tibi, & tu mihi. cum cõ cor.adductis.s.per pmũ Cõsultorẽ, ad quẽ & alios in ceteris me remitto, tuz pp maximã instantiã csultantis de expeditione, tum et ob alias multas occupationes. De subscriptione igit reqsitus ita vt suprascriptum est vna cum predictis excell. docto. de iure esse arbitror. Laus Deo.

Ego Mar.soci.Senen. J.V.D. Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De causa matrimoniali q̄ sit grauis, ꝛ qui testes in ea regrantur, ꝛ de testibus quomodo repellantur.

1 Testes duo sufficiunt ad probandum matrimonium.
2 Fama bona alicuius in genere probata purgat suspitionem criminis, vide infra nume. 21.
3 Sollicitator an ꝛ quando a testimonio repellatur, ꝛ. j. nu. 23.
4 Confessio alicuius dicentis se esse vxorem talis an attendenda sit.
5 Matrimonium est fauorabile, ideo in dubio pro eo est iudicandum, vide. j. nume. 31. et. 32.
6 Facta non presumuntur nisi probentur.
7 Actore non probante reus absolui debet.
8 Testes in causa matrimoniali debent esse oi exceptione maiores.
9 Matrimonij causa quare sit grauis.
10 Infamis infamia facti repellitur a testimonio nedum in causa criminali, sed etiam in causa ciuili qn̄ causa est grauis. vt. j. nu. 15.
11 Testis criminosus etiam si non sit per sententiam damnatus de iure canonico in testem non admittitur.
12 Jus canonicum in causa matrimoniali est inspiciendum.
13 Uitiosus qlibet a testimonio repellit̄ nisi in criminibus exceptis.
14 Infamis infamia canonica a testimonio repellitur.
16 Uitiosus de preterito presumitur etiam nunc vitiosus.
17 Infamis etiam emendatus a testimonio repellitur.
18 Probatio spālis male fame p̄fert̄ gn̄ali ꝓbationi de bona fama.
19 Testibus duobus deponentibus affirmatiue de delicto, ꝛ sic de infamia magis credendum est, q̄ pluribus generaliter deponentibus de bona fama.
20 Testibus duobus affirmantib⁹ magis credit̄ q̄ multis negātib⁹.
22 Dictum vnius, dictum nullius.
24 Sollicitator non habens salarium magis redditur suspectus.
25 Testis hn̄s magnam affectionem ad cām repellitur a testimonio.
26 Testibus de loco discordantibus non est credendum.
27 Matrimonium per verba enunciatiua non probatur.
28 Matrimoniū iudicari non debet esse ex nominatione vxoris in presentia ꝛ ēt ex tractatu nisi aliud ꝓbet̄ ꝛ cū eo ꝯcurrat fama.
29 Confessio facta in iudicio absente parte non preiudicat confitenti minus, si sit extraiudicialiter facta.
30 Confessio an reuocari possit.
33 Matrimoniū non presumit̄ per filiam ꝯtum sine patris ꝯsensu.
34 Argumentum a verosimili validum est.

CONSILIVM LXXXVIII

Dirigat Dn̄s vba mea in viā ṽitatis ꝛ iustitie. ¶ Circa p̄ntem ꝯsultationē in cā mr̄imoniali vr̄ prima frōte mr̄imoniū ltime ꝓbatū fuisse inter Jo. frā. riccium ꝛ nobilem ꝛ honestissimā dn̄am Laurā moranzanam, ꝛ ꝯn̄r q̄ illa debeat cogi ad hn̄dum ꝛ tractandū predictū Jo. fran. pro suo marito, ꝓut per ip̄m petit̄, nam per duos testes deponit̄ ꝯcorditer, q̄ inter p̄dictos per vba de p̄nti fuit ꝯtum ltimum matrimonium vz p p̄sbyterum Baptistā, ꝛ Aloisiū ricciū ꝓductos ꝛ examinatos pro pte. d. Jo. fran. †Et cū sint duo ꝛ ꝯtestes vr̄ qd sufficiāt, ꝛ plene ꝓbent. l. vbi numerus. ff. de testi. l. iurisiurandi. C. eo. ꝛ ibi tradūt doc. In ore. n. duoꝝ vel triū stat omne vbū. c. in oi negocio. ꝛ. c. lz. ex̄ de testi. ꝛ legit̄ Deuter. c. xvij. ꝛ Matt. xviij. ¶ Nec vr̄ obstare q̄ illis testib⁹ ꝛ illoꝝ p̄sonis opponunt̄, q̄m opposita vr̄ tolli. Nā q̄ p̄sbytero Bapti. opponit̄ q̄ sit multis delictis notatus, ꝛ sic infamis vt in ꝓcessu, vr̄ tolli ex eo, q̄ p plures testes ꝓbat̄, q̄ imo est hō bone opi. ꝛ fame, †nā bona fama alicuius i gn̄e ꝓbata purgat suspitionē cris, vt voluit Gand. in suo trac. malefi. ḃm q̄ refert ꝛ seqt̄ Bal. in. l. ea qdem. col. pe. v. item qro. C. de accu. ꝛ ita ēt p̄dictos allr̄ando voluit Bar. veron̄. detto el cepolla in ꝯsi. xl. Lucius ciuis. in col. ix. in ver. sed vnū aliud est. ad qd ēt faciunt plura cumulata p Hipp. de marsi. in ꝯsi. xxiiij. Sūmi numinis. iiij. col. v. opat̄ ēt. Qd aūt opponit̄ Aloisio riccio q̄ fuit sollicitator vr̄ sir̄r nō obstare, q̄ nō ꝓbat̄ q̄ ipse de tali sollicitatione habuerit salariū, †ꝛ vbi salariū non hēat vr̄ q̄ sollicitator non repellat̄ a testimonio, vt firmat Rom. in ꝯsi. ccccxx. ꝓposita. q. p to tū. ¶ Accedit p̄dictis duobus testibus, ꝛ eoꝝ depōni q̄ ip̄a dn̄a Laura vr̄ hoc ꝯfessa, cū videat̄ ꝓbari q̄ mittebat salutos, ꝛ se cōmendabat. d. dn̄o Jo. frā. riccio marito suo, †ꝛ q̄ aliqn̄ dixit se eē vxorē eius, vr̄. n. q̄ talis ꝯfessio multū sit attēdenda, iuxta tradita p Dec. in ꝯsi. clxiij. in cā mr̄imoniali. ij. col. v. hoc idem ꝯfirmat̄ ex ꝯfessione. ¶ Demū ꝓ ista opi. facit† q̄ mr̄imoniū dr̄ fauorabile, ꝛ in dubio p eo est iudicandū. c. fi. de sen. ꝛ re iu. ꝛ adeo vt fauore mr̄imonij dēat recedi a cōi opi. iuxta tradita p Host. ꝛ alios cano. in. c. ij. de cog. spi. ꝛ ita ꝯcludit And. sic. in ꝯsi. vj. scriptū est p̄clare. ij. col. i. vol. ꝛ in ꝯsi. xl. A Joue p̄n. iiij. col. ij. vol. cum ꝯcor. vt per Jas. in ꝯsi. cxxviij. In cā mr̄imoniali. in fi. ij. volu. ꝛ in. l. i. in iij. no. ff. sol. ma. vbi aliqn̄ dixi, ꝛ dixit ēt Fely. in rub. de spons. col. pe. ver. ix. in cā mr̄imoniali. ¶ His tn̄ non obst. ꝯrium de iure verius arbitror. s. nō esse aliquo mō ꝓbatū p̄tensum mr̄imoniū, ꝛ ꝯn̄r p̄dictā. d. Laurā esse a petitione Jo. frā. absoluēdā, ꝓut ēt in suis doctis. ꝛ copiosis alle. ꝯcludit Reuer̄. ꝛ eximius doc. d. Jo. maria bucella mihi vti fr̄ hon̄, ꝛ olim acutis. discipulus meus. Et hoc p̄suppositis in facto v̄is que in dcis alle. p̄supponunt̄, vt sic more Sceuole iuriscō. ḃm ꝓpositā mām. Et fundamētū huius ꝯclu. est q̄ p̄dicta. d. Laura totalr̄, ꝛ absolute negat tale mr̄imoniū nedum quo ad ip̄m, sz ēt quo ad oēs sermonē de eo, inqt. n. q̄ nunq̄ audiuerit de tali mr̄imonio fieri vbum, ꝛ cum facti sit an ꝯtum fuerit, vel ne sufficit illd̄ negare, †facta. n. nō p̄sumunt̄ nisi ꝓbent̄ p quo vulgo allegat̄. l. in bello. §. facto. ff. de cap. ꝛ postli. re. sed mihi ille tex. non ꝓbat, ꝛ iō soleo allegare. l. si emācipati. C. de coll. Et vbi mr̄imonium ex pte. d. Fran. non sit ꝓbatum, ꝓut nō esse ꝓbatum. j. patebit, †sumus in reg. q̄ actore non ꝓbante. d. Laura vti rea cōuenta dēat absolui. l. qui accusare. C. de eden. l. fi. C. de rei ven. c. i. vt eccle. benefi. ꝛ. c. fi. de iureiur. ꝛ ita in cā mr̄imonij dixit Alex. in ꝯsi. cl. In cā ꝛ lite. in p̄n. lib. v. ꝛ in ꝯsi. cliiij. Uiso themate. i p̄n. eo. lib. ¶ Tota ergo difficultas est in allr̄atis in ꝯrīū quare ꝓ eoꝝ resolr̄one aduertendū est, nā dū p̄mo p̄tensum mr̄imoniū allegat̄ ꝓbari p illos duos testes. Rn̄r p̄mo q̄ neuter ipsoꝝ est dignus fide, sz vt suspecti sunt reijciēdi, seu eis credēdū nō est. †Memini. n. dubiū est, q̄ in cā mr̄imonij testes dēnt esse oi exceptione maiores veluti in cā graui ꝛ magne ip̄ortātie. c. i. d̄ ꝯsan. ꝛ affi. tradūt doc. p illū tex. in. c. in lr̄is. de testi. ꝛ scribit Fely. in rub. de spon. v. col. ver. quarto in cā mr̄imoniali. dicens q̄ in cā mr̄imoniali nō sufficiūt testes idonei, sz reqrunt̄ testes oi exceptōe maiores, vt p eū, ꝛ lz. d. c. i. ꝛ doc. ibi loquunt̄ qn̄ agit̄ de dissoluēdo mr̄imoniū tn̄ Fely. loqt̄ simplr̄ in cā mr̄imo. ꝛ sic vr̄ loq ēt, qn̄ agit̄ de ꝓbādo mr̄imonio, †cū cā mr̄imonialis, sp sit cā grauis cū i ea agat̄ d̄ maxio sacr̄o, ꝛ q̄si de statu hois. iuxta gl. i. ꝛ tradita ibi p doc. in. c. mulieri. de iureiur. ꝛ iō nō dz iudicari mr̄imoniū ꝯtū ex leui ꝓbōne, vel p̄sumptōe, vt voluit Alex. in. d. ꝯs. cl. iiij. col. sz testes p̄dicti nedū nō sūt oi exceptōe maiores, sz in se q̄litates hn̄t pp quas oīno sūt a testimonio repellēdi ꝑ ꝛc. Illud aūt ꝓbat̄, nā p̄io loquēdo de p̄sbytero Bapti. dico q̄ dr̄ multis cribus notatus, adeo vt dicat̄ ifamis saltē ifamia facti, vt ex ꝓcessu ꝯstat, ꝛ p̄supponit̄ in p̄dcis alle. †sz talis ifamis repellit̄ a testimonio nedū in cā criali, sz ēt in ciuili si cā sit grauis, vt est cā mr̄imonij, iuxta tradita p gl. ꝛ Bar. i. l. ij. §. due cause. ff. de car. edi. ꝛ tradit do. Mar. soc. auus meus in ꝯsi. xvij. Supradicta. iiij. col. cū ꝯcor. ꝛ scribit Alex. in ꝯsi. clj. Uiso ꝓcessu. ij. col. li. v. q ꝓprie loqt̄ in cā mr̄imo. ꝛ in terris nr̄is qn̄. s. agit̄ de ꝓbādo mr̄imonio, †q ꝛ subdit ꝛ multū seruit in ꝓposito q̄ istud d̄ iure cano. nō hz dubiū, q̄ eo iure attēto, vt testis repellat̄ sufficit q̄ sit ve criosus q̄uis p sniam nō sit dānatus, iux. c. sup eo. el. i. de testi. †in cā aūt mr̄imo. nō est dubiū ius cano. eē inspiciendū tū rōne ip̄si⁹ mr̄imonij, q̄ dr̄ sacrm̄ sctissimū cum ēt rōne fori in talis cā agitat̄, ꝛ in hoc iter cetera mr̄imoniū dr̄ p̄uilegiariū vt in eo ius canonicū attendat̄, ꝛ p̄ualeat ēt in terris nō subditis ecclesie Romane, vt est tex. ꝛ ibi no. Arch. in. §. hinc collr̄. ij. q. ij. ꝛ tradit Fely. in. d. rub. de spon. col. pe. ver. octauo in cā mr̄imonij. †imo vr̄ gn̄alius dici posse q̄ qlibet vitiosus dz a testimonio repelli, vt tradit Spe. in ti. de testi. §. i. ꝓpe fi. ibi, ꝛ gn̄alr̄, ꝛ vr̄ ita velle Inn. in. c. cū oporteat. in p̄n. d̄ accu. dū inqt q̄ nullus eriminosus admittit̄ ad denūciādū, vel testificandū nisi in cribus exceptis vt p eū, †idē voluit Cor. in ꝯsi. lv. vr̄ in cā. ij. col. i fi. vol. iiij. dum dt q̄ q est in pctō dr̄ ifamis ifamia cano. ꝛ a testimonio repellit̄ iure cano. †Et q̄ ifamis ēt sola ifamia facti repellat̄ a testimonio ēt in cā ciuili si sit cā grauis firmat ēt Bal. in. c. ad nr̄as. i p̄n. de ꝓba. cū ꝯcor. vt scribit ꝛ firmat Hipp. in ꝯsi. lxxiij. Sūmi numinis. ij. col. in fi. ꝛ in ꝯs. cj. Illumina qso. ij. col. ad fi. ꝛ Stepha. aufr. in dci. capelle Tolos. nu. clxxij. in fi. addi. ꝛ in spē q̄ repellat̄ a testimonio in cā mr̄imoniali tradit Jac. de. s. Geor. in. l. testiū. §. lege iulia. iij. col. ff. de testi. sic itaq; ex his seqt̄, q̄ iste p̄sbyter Baptista oīno a testimonio in casu nr̄o est repellēdus. ¶ †Et si dicat̄ q̄ lz fuerit olim vitiosus ꝛ ifamis nō tn̄ est hodie. Rn̄r q̄ imo ēt d̄ p̄nti est talis, vt ex ꝓcessu ꝯstat, ꝛ dr̄ in p̄dictis alleg. ꝛ vbi nō ita ꝓbaret̄ d̄ iure talis p̄sumeret̄, vt tradit Spe. in. d. §. i. v. itē q̄ olim fuit criosus. ꝛ ibi hoc sequit̄ Jo. and. in parua addi. ꝛ qui ꝯrium

dicit debet

dici debet pbare ⁊ pbatio requirit purgationem canonicā cum precedenti emendatione,⁊ satisfactione, vt per Alex. in.d.ꝯsilio clij.iiij.col.⁊ per pdictū Reuereñ.doc.in suis alle. ¶ †Quinimo dicit Hippo.in.d.ꝯsi.cj.ij.col. ꝙ infamis ēt emendatus a testimonio dꝫ repelli allegando ꝓ hoc multos doc.vt per eū. ¶ Nec predictis obst. ꝙ pleriq̄ testes deponāt de bona fama in gñe predicti presbyteri Baptiste. ¶ Qm̄ rñdeť ꝙ eoꝝ testificatio nō dꝫ attēdi cum in casu nr̄o ꝓbeť irretitus particularibus delictis , ⁊ ob eā cāꝫ dr̄ ifamis. † Hec aūt ꝓbatio vt spālis pferť gñali ꝓbationi de bona fama,iuxta illud gñi per spēm derogať.l.in toto iure. ff.de regu.iur.⁊ ibi per Deci.⁊ tradit Bar. in.l.q̄situm.§.si quis fundū.ff.de fund.instruc.†⁊ magis credendum est duobus testibus deponētibus affirmatiue de aliquo delicto , ⁊ sic de infamia ex eo resultāte q̄s.x.aut etiā pluribus gñaliter de bona fama deponentibus fm̄ Inn.in.c.inq̄sitionis.in fi.de accusa.⁊ tradit Roma.in ꝯsil.clxij.Antonius accusatus.in fi. cum alijs deductis in predictis alleg. ¶ †Faciat ꝙ not.glo.quam ibi sequunť doct. in .l.diem pferre.§.inde querit.ff.de arbi.dum dicit ꝙ magis creditur duobus affirmantibus q̄s multis negantibus. Ideꝫ dixit Fulgo.in ꝯsi.clxxiiij.Sup eo qd̄ queritur.ij.col.⁊ tradit Fely. in.c.in nostra.ij.col.ver.preferunť ēt testes affirmātes.de testi. cum ꝯcordan.vt scribit Hippo.in ꝯsi.cxiij.Illumina queso.vj.col.Qui.n. de bona fama deponūt dr̄r in effectu negare illū esse vitiosuꝫ,aut criminibus irretitum . ¶ †Non obst.allegata in ꝯriū, q2 pcedunt qñ ꝯtra bonam famā gñaliter ꝓbatam nihil ꝓbatuꝫ fuit in particulari,vel speciali delicto,q2 tunc ꝓbatio illa pticularis ꝯria bone fame preualet per pdicta,⁊ ita ēt voluit Jo.de amicis in cōsil.lxxviij.Sup inq̄sitiōe.ꝓpe finē.Reiecto ergo presbytero Baptista ⁊ eius testificatu remanet sola depositio Aloisij alterius testis qui cū sit solus ēt(ꝙ in se esset testis idoneus)nihil ꝓbat,† q2 dictum vnius,vt vulgo dr̄,reputať dictum nullius.l.iurisiurandi. C.de testi.⁊.c.lꝫ.extra eo.cuꝫ simi.⁊ in cā mr̄imonij ita firmat patruus ⁊ dñs meus Soci.in ꝯsi.cxx.Circa pmū.ver.scd̄a ꝯclu.iij. vol. ¶ Et hoc sufficit ad excludendā ꝓbationē ptensi mr̄imonij. ¶ Sed vlterius,⁊ ex abūdanti dico ꝙ nec iste Aloisius dr̄ idoneus testis,qm̄ vt in pcessu ꝯstat,⁊ in pdictis allegationibus presupponiť dr̄ presentis cause sollicitator,†sꝫ qui cause est sollicitator repelliť a testimonio. vt.l.fi.ff.de testi.tradunt docto. maxime Phil.fran.in.ij.col.⁊ Gemi.in.i.col.in.c.fi.de testi.lib.vj. ⁊ tradit Alex.in ꝯsi.cliij.Uisis narratis.ij.col.lib.v. ⁊ in ꝯsil. seq.i.colū.cum concor.de quibus ibi per eum, ⁊ per predictuꝫ Reuereñ. Aduocatum in suis allega.Et vltra eum ita ꝯcludit Ang. in cōsil.ccxxxiij.In causa predicta.ij.col.quem allegat Fely.in loco.s̄. allegando licet alleget nu.ccxxxj.sed vt dixi est.ccxxxiij.idem etiā dixit Fulg.in ꝯsi.ccxix.Uisis binis processibus.iij.col. ⁊ Jo.cro. in suo tracta.de testi.in.iiij.pte.in.viij.q. ¶ Nec ob. ꝙ Aloisius de sua sollicitatione non habebat salariū,ꝓut dicebat Roma. in ꝯsil.s̄.in ꝯriū alle.⁊ vr̄ ita voluisse Rot. in decis.cliiij. sollicitator in causa.in nouis. ¶ †Qm̄ rñdeť ꝙ imo hoc ꝙ non habuerit salariū facit eū magis suspectum,qm̄ cum sollicitator ideo repellatur,q2 presumiť habere affectionē ad cām ⁊ psonā pro qua sollicitat,vt per docto.in locis.s̄.allega.certe maiorem affectionem ostendit habere qui sine premio sollicitat cum tunc non rōne premij moueať,sed sola affectione cause ⁊ psone,⁊ ita si recte aduertatur voluit Fely.in.c.cuꝫ a nobis.ꝓpe fi.de testi. quicqd in ꝯriū dixerit Roma.in dicto ꝯsil.ccccxx. Et istud per istam rōnem videť mihi de iure verissimum. ¶ †Et vbi hoc solum non remoueret predictum testem additur aliud vꝫ ꝙ magnam habet affectionem ad cām ꝓpter qd̄ etiam venit repellendus,vt tradit Deci.in ꝯsil.cccx.Uisis diligenter.i.colū.in fi.ibi,vlterius etiam ꝯcurrit. ⁊ dixit in suis allegation. Reuereñ. Aduocatus . ¶ Et si apud aliquem aliqd̄ istoꝝ singulatim non sufficeret, debet tamen sufficere ambo simul iuncta,iuxta illud singula que non psunt multa collecta iuuant,de quo per gl.in.l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur. ⁊ in.l.instrumēta.C.de ꝓba. ¶ Ultra predicta etiā ad eneruandam testificationem predictoꝝ testium ꝯcurrit ipsoꝝ varietas, ⁊ ꝯtrarietas in multis vt in predictis allegationibus clare deducitur merito eis nō debet credi iuribus vulgaribus. ¶ Et maxime ꝯsideranda est ꝯtrarietas istoꝝ testium in loco,in quo dicunť fuisse Joan.franciscus. ⁊ dña Laura qñ asseruntur ꝯtraxisse matrimonium per ỳba de presenti,nā presbyter Baptista dicit ꝙ Jo. franciscus erat sup scd̄o,vel tertio gradu schale,⁊ dña Laura descenderat de paro schale. Aloisius aūt dicit ꝙ Joan. franciscus erat ad pedem schale,⁊ dña Laura erat sup paro schale, ⁊ ibi stetit.†Et sic dicunť discordes de loco merito eis non credendum, sed ex eo arguitur coꝝ falsitas, vt in simili legiť Danie.c.xiij. de illis duobus presbyteris qui innocentem Susannā accusauerūt, vnde sicut dixit illis Daniel ita ⁊ istis potest recte mentiti estis in caput vestrum. ¶ Qui testes etiam de falso ꝯuincunť per locum ab impossibili,per locum ab absurdo a nō verosimili,⁊ per euidētiam facti,ꝓut hec omnia sapientissime demōstrat Reuereñ. Aduocatus in dictis allegationibus.Et ideo non curo referre,sed dico quod qui iudicaturus est,debet omnia ista diligenter ꝯsiderare,⁊ locum ꝓprijs oculis videre,quod faciendo manifeste cognoscet cōmentitiam istam falsitatem. ¶ Non obst.modo que supra de ꝯfessione dñe Laure allegabātur,quoniaꝫ rñdetur omnia esse falsa,ipsa enim vt asserit nedum talem ꝯfessionem non fecit, aut verba illam importantia dixit,sed nec vnquam de tali re cogitauit.Et forte ipsum Joānem franciscū non cognoscebat. Nec allegata in ꝯtrarium ꝓbantur, q2 qui ea testificantur sunt singularis in suo dicto,⁊ preterea patiunť alias oppositiones,vt per Reuerendū Aduocatum in suis allegationibus deducitur. ¶ Preterea qñ etiam vera ꝓbarentur verba illa,ꝙ scꝫ aliqn̄do de Joāne francisco loquendo vocauerit eum maritū , vel se eius vxorem. †Dico ꝙ fuissent verba enunciatiua ex q̄bus nullo modo debet inferri ad veritatem matrimonij per ea que tradit Alex. in dicto ꝯsil.cl.iiij.colū.lib.v.†vbi plus dicit,quod ex nominatione vxoris in presentiā,⁊ etiam ex tractatu non debet iudicari matrimonium si aliud non ꝓbetur etiam q̄ de eo cōcurreret fama , vt per eum. Minus ergo in casu isto vbi nec fama, nec tractatus aliqs presupponiť,⁊ illa ỳba si qn̄do ꝓlata fuerunt , (qd̄ tñ negatur) fuerunt ꝓlata absente Jo.frācisco. ¶ Et ꝓpterea dico vlterius, vꝫ,ꝙ si etiam dña Laura expresse ꝯfessa fuisset se ꝯtraxisse matrimoniū cum eo,⁊ id fecisset in iudicio,non tñ sibi preiudicasset ꝓpter absentiam.d.Jo.francisci,vel pcuratoris eius qui pro eo acceptaret.†Est enim tritissima iuris regula,ꝙ ꝯfessio facta in iudicio absente parte non preiudicat ꝯfitenti.l.certum.§.si quis absente.ff.de ꝯfes.⁊ ibi tradunt doc.maxime Pau.de cast. ⁊ tradit Fely.in.c.capitulum sancte crucis.col.mihi.xiiij.ver.scd̄o ꝓ opi. Bar.⁊ ver.seq.de rescrip.⁊ traditur etiam per docto. in.c.si cautio. de fide instru. Minus ergo in casu nostro preiudicarent illa verba que expressam ꝯfessionem non habent , ⁊ extraiudicialiter fuissent ꝓlata,iuxta dicta per Pau.de cast.⁊ per Fely .in dictis locis † posset etiam dici ꝙ si fuisset vere sic confessa posset suam confessionem reuocare iuxta tradita per Felyn.in rubri.de sponsali.col.pe.versi.xi.licet confessio,sed super istis non est insistendū quia veritas est ꝙ domina Laura nunq̄ talia verba protulit , ⁊ omnia que aduersus eam deducuntur sunt mera somnia seu potius mere falsitates vt ex processu aperte constat,que omnia diligentissime per Reuerenduꝫ aduocatum sunt considerata,⁊ deducta in predictis allegationibus,⁊ ideo ego particulariter non tangam . ¶ Ex quibus patet non ob.quod dixit Deci. in dicto ꝯsi. clxij.in ꝯtrarium allegato,posito enim quod vera sit eius opinio ibi dico ꝙ nihil facit ad casum nostruꝫ ex magna diuersitate terminoꝝ,vt per se quisq̄ facile percipit,⁊ ideo ego gratia breuitatis non prosequor. ¶ †Demum non ob. fauor matrimonij, ⁊ qd̄ in dubio pro eo iudicandum est,quoniam rñdetur ⁊ de plano qd̄ hic non sumus in dubio,sed res clara apparet ꝙ nullum fuit cōtractum matrimonium,⁊ allegata in ꝯtrarium possent pcedere, quando pro matrimonio multa concurrerēt que tamen nō de necessitate ꝯcluderent,sed rem dubiam facerent , prout contingit in casu Dec. in dicto consil.clxij. Quod non est in casu nostro, etenim omnia que pro matrimonio allegantur falsa demonstrantur. ¶ †Preterea illa regula pcedit quando ageretur de matrimonio iam ꝯtracto ⁊ pro tali cōmuniter habito dissoluendo,⁊ ratio tunc est,q2 tolerabilius est aliquos ꝯtra statum hominum dimittere copulatos q̄s ꝯiunctos ltime ꝯtra statum domini separare,vt inquit tex.in.c.licet ex quadam.in fin. de testi. ⁊ ibi tradunt docto.ibi enim matrimonium iam ꝯctum dissolueretur ꝙ nō posset sine aliquali scādalo fieri,q2 vtriusq̄ vel alterius honoꝝ,⁊ honestas lederetur.Et in his terminis loquitur Hostien.in dicto.c. scd̄o.de cog.spiri.Et in his terminis sunt intelligendi omnes alij in contrarium allegati,⁊ ita memini me aliquando dixisse in dicta.l.prima.in tertio nota.ff.soluto matrimonio.non autem procedunt quando agitur de probando matrimonio ab initio inter personas que nunquam fuerunt simul,⁊ altera pars illud totaliter negat,prout in casu nostro facit domina Laura asserēs,quod prius mori vellet, q̄s esse vxor illius vt mihi narratur. Hoc enim casu debet de matrimonio cōcludenter constare, ⁊ si res dubia sit iudicari ꝯtra matrimonium , q2 scandaluꝫ maximuꝫ sequi posset, ꝙ qs inuitus certo copuletur matrimonio, vnde sicut in casu precedenti rōne euitandi scandali ꝓ mr̄imonio debet iudicari eadem

ratione in casu nostro ɔtra matrimonium est iudicandum. Sed vt ex p̄dictis ɔstat istis nō indigemus cum clarissime oia falsa appareant que ɔtra dn̄am Laurā deducta fuerunt, ꝛ ideo vna cum reuerendo Aduocato ɔcludo nullum ꝓbari matrimonium, ꝛ ita
33 ipsam dn̄am Lauram absoluendā esse. ¶ † Ad qđ ni fallor vrgētissime facit, ꝙ dn̄a Laura prudens ꝛ honestissima iuuenis verosimiliter nō quesiuisset matrimoniū sine pr̄is ɔsensu, cū aliter faciēs diceretur fecisse ɔ̄ bonos mores, ꝛ ɔtra se prouocasse patrem ad odiū capitale, iuxta pulchrā doctri. Bal. in. l. oēs. C. ad tertul. ꝛ tradit Alexā. in ɔsi. xcvij. Principalis dubitatio. in fi. i. vol. Qđ non est tradendū de dn̄a Laura pp eius prudentiā ꝛ honestatez, ꝛ qr maxime patrē diligebat sicut ecōtra per eū vehementer diligebat. Et eo maxime qr cum p̄mū de hoc falso cōmento ipsa notitiā habuit oino negauit, ꝛ in sua negatione et̄ semotis arbitris, ꝛ omni timore, ꝛ suspitione remota semp perstitit, qđ non faciunt que ꝟe, ꝛ amore ducte clādestina matrimonia ɔ̄hunt, vt experientia rerū magistra docet. ¶ Et preterea falsitas manifeste pōt colligi, qr non est ꝟosimile, ꝙ si verū fuisset matrimoniū nō fuissent vocati plures testes, ꝛ psone fide digne cum in arbitrio Jo. frā.
34 esset deducere quos volebat, † vnde per locū a non ꝟosimili ɔcludendū est. vt. s̄. l. nō ꝟosimile. cum simi. ff. qđ met. cau. ꝛ alias dici solet ꝙ imaginem falsitatis hʒ qđ est remotuʒ a ꝟosimili, vt inqt Bal. in. l. i. ij. col. C. de ser. fugi. tradit Alex. in ɔsi. xxvij. In causa ꝛ lite. in fi. lib. ij. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de ɔdi. ob cau. ꝛ Deci. in ɔsi. dcxliij. Uiso ꝛ perlecto. ij. colū. cum alijs multis qui allegari possent quos (finez faciendo) gratia breuitatis dimitto.

Socinus nepos, Padue legens.

CASVS

¶ Clarissimus dn̄s Uincen. capellus nobilis Uenetus duxit in vxorem Magnificā dn̄am Mariettā Albertam in p̄ntia triū testium, ꝛ ex illa (cum ambo simul per annos. s̄. xxx. ꝛ vsqꝫ ad mortem dn̄e Mariette matrimonialr̄ in eadē domo ꝛ mensa religiose ꝛ ɔtinue vixissent) filios suscepit, sepeqꝫ interim, ꝛ pluribus personis, ꝛ precipue ꝓprijs sacerdotibus, vterqꝫ tam vir, q̄ꝫ vxor cōfessi sunt inter eos ltimum fuisse matrimonium contractum in presentia. d. trium testium, prout ipsi sacerdotes testificant̄, ꝛ de hoc etiam erat, ꝛ est fama publica.

¶ Ipse tn̄ dn̄s Uincen. in suo testō filios sic natos instituendo naturales vocauit, sed ex post pluries ꝛ pluribus psonis fide dignis dixit, ꝛ ɔfessus fuit, ꝙ filij in ꝟitate erant legitimi, sed iusta de causa, ꝛ certo suo respcū eos in testō nāles vocauit, ꝛ postea decessit.

¶ Mortui et̄ sunt illi tres testes qui p̄ntes fuerunt ɔ̄ctui matrimonij, sunt tn̄ plures psone fide digne que testificantur se ab illis tribus testibus dum viuerēt audiuisse predictū matrimoniū affirmari, ꝛ qualr̄ ad illud fuerūt vocati in testes, ꝛ ita illi fuerunt p̄ntes.

¶ Querit̄ modo stantibus predictis vtrū predictum matrimoniū dicatur sufficienter probatum, ita ꝙ filij ex eo nati dicantur suscepti ex vero legitimo matrimonio. Jta vt ad nobilitatez, ꝛ eius honores admitti debeant.

SVMMARIVM

¶ De matrimonio qualiter probetur, vel presumatur, an. s. per diutinam cohabitationem religiose viuentiū, ꝛ per ɔfessionem eorum factam sacerdotibus, ꝛ alijs personis.

1 Matrimonium presumit̄ si senator honestā ꝛ liberā mulierez in domo retinuerit. ꝛ cum ea lōgo tpe ɔuersatus fuerit, ꝛ. j. nu. 4.
2 Matrimonium non faciunt tabule testamenti, sed consensus.
3 Bonus quilibet presumitur.
5 Matrimoniū presumit̄ ex cohabitatione per decēniū qn̄ semel se maritum ꝛ vxorem ɔfessi sunt, ꝛ de hoc erat fama in vicinia.
6 Matrimonium dr̄ ɔtractum si vir ꝛ vxor inuicē fidez thori seruaturos promiserunt, ꝛ vsqꝫ ad mortem sic permanserunt.
7 Legitimitas alicuius filij presumitur ꝛ ɔ̄ eā obijciens dʒ ꝓbare.
8 Matrimoniū ꝓbatur factis, ꝛ signis vbi non sunt testes qui matrimonio interfuerunt vbi de legitimatione filioꝝ agitur.
9 Matrimonium probatur per confessionem iugalium.
10 Matrimonium solo consensu conficitur.
11 Confessio sepe reiterata magis denotat aiuʒ ꝛ voluntatē p̄cisaʒ.
12 Cōfessores in causa matrimonij propalare veritatem debent.
13 Salutis sue nemo presumitur immemor.
14 Confessioni proprie facte sacerdoti statur.
15 Testes ō auditu i factis antiqs, maxime in cā m̄rimoniali ꝓbant.
16 Pater in suo testamento vel denominatione non potest preiudicare filio, nec matrimonio.
17 Judices non tenentur credere dictis in testamento in preiudiciuʒ filij cum de contrario appareat.
18 Abraam negauit Sarram esse suam vxorem.
19 Filij ab initio dn̄r legitimi licet iugales aliquo tpe celauerint matrimoniū, ꝛ si id postea fateantur, eis credendum est.
20 Ratio nālis f̄m Senecam dicitur arbiter bonoꝝ ꝛ malorum.

CONSILIVM LXXXIX

Dirigat Dn̄s ꝟba mea in viaʒ veritatis ꝛ iustitie. ¶ Uiso themate suprascripto ɔsideratisqꝫ oibus que in eo narrant̄, presentem ɔsultationem facillime resolutionis sum arbitratus, vt. s. veritas ꝛ iustitia sint in ɔspicuo in fauorem legitimitatis predictoꝝ filioꝝ dn̄i Uincētij capelli ob que cām libenti p̄ptoqꝫ animo ɔsultationē sum amplexus. Et eo et̄ libentius, qr a Serenissimo Principe Jllustrissimoqꝫ Uenetoꝝ Dn̄io, cui iam annis. xvij. ɔtinuis sūma fide exactissimaqꝫ diligētia seruio, causa ista determinari dʒ. A quo nihil nisi iustissimum sanctissimūqꝫ expectari pōt, vt iam per secula ex infinitis rerum argumentis toti orbi notissimū est. Studendo igit̄ breuitati, ꝓut tanto iudici ɔuenire sum arbitratus. Jtem ꝛ veritati ꝛ iustitie, iuxta illud dn̄i diligite iustitiā qui iudicatis terras, dico ꝛ ɔcludo legitimū ɔ̄ctum fuisse matrimoniū inter predictos clarissimuʒ dn̄m Uincentiū. ꝛ Magnificā dn̄am Mariettā, ꝛ per ɔ̄s Magnificū dn̄m Uincentiū iuniorē eoꝝ filiū, qui solus supest fuisse natuʒ ex ꝟo ꝛ legitimo matrimonio, ꝛ ita debere ad nobilitatē admitti queadmodū clarissimus eius pater admissus fuit queʒ (vt audio) effigie, virtute, ꝛ morū grauitate rep̄ntat. ¶ Et ista ɔclusio pluribus dimissis quatuor optimis, ꝛ ɔcludentibus medijs apertissi-
1 me demonstrat̄. ¶ † Et p̄mo hoc ꝓbat̄ per leges Romanoꝝ ꝛ iurisconsultoꝝ per quas exp̄sse decisum est, ꝙ si aliqs patritius liberam aliquā mulierē honeste vite in domo detinuerit cū eaqꝫ lōgo tpe fuerit ɔuersatus matrimoniū inter eos ab initio p̄sumenduʒ est, ꝛ hoc qr credendū est Senatores ipsos ꝛ patritios cuʒ essent integre fame, ꝛ vite, tam longo tpe in delicto vitā suaʒ ducere noluisse, vt dicebat Modestinus iure cōsultus in. l. in libera. ff. de ritu nup. Et Papinia. grauissimus ille iure cōsultus in. l. donationes. ff. de dona. vbi hec verba posuit. An maritalis honor ꝛ affectio pridē precesserit psonis cōparatis, vite ɔiunctione ɔsiderata
2 perpēdendū esse rn̄deo. ꝛ ibi pulchrā assignat rōnem. † Quia non tabule instr̄i matrimoniū faciunt, sed ɔsensus, idemqꝫ attestatus est Jmperator Probus in. l. si vicinis. C. ō nup. Si igit̄ ipsi Romani ignari legū Redēptoris n̄ri Jesu Christi ex lōga ɔsuetudine, ꝛ retentione in domo, iuncta honestate, ꝛ integritate vite, tam viri, q̄ꝫ mulieris voluerunt matrimoniū per p̄dicta ꝓbatum esse, quanto magis in casu isto Sereniss. Princeps illudqꝫ sapiētissimū ꝛ Christianissimū Collegiū dʒ matrimoniū iudicare, ne al's ipse clariss. dn̄s Uincentius presumat̄ per annos. xxx. ꝛ vltra vixisse semp in peccato mortali. Nūq̄. n. capi dʒ illa p̄sumptio per
3 q̄ꝫ qs diceret esse in delicto, † cū qlibet presumat̄ bonus ꝛ alienus a delicto, vt voluit iuriscōsultus in. l. merito. ff. ꝓ socio. ꝛ summus Pōtifex in. c. fi. de p̄sump. ꝛ in. c. i. vbi et̄ glo. not. de seru. in ordi. fac. ꝛ ita in terminis in p̄sumendo matrimonio arguit insignis ꝛ elegans moder. Jasi. in ɔsi. xij. Nobilis de. A. nu. lxxxviij. lib. i. ꝛ istis accedat pulchra decisio iuriscōsulti, iuncta glo. in. l. in cōcu-
4 binatu. ff. de ɔcubi. † Dicit. n. ille tex. ꝙ qs honestā ꝛ ingenuā mulierem q̄ꝫ domi retinet non dr̄ hr̄e in ɔcubinam, nisi ab initio talē animū declarauerit, sed vel erit sibi vxor, vel cum ea dicet̄ stupruʒ cōmittere, hoc vltimū in casu isto dici nō ɔuenit in tanto viro attenta et̄ ɔ̄nali presumptione bonitatis ō qua. s̄. ergo dʒ in casu nostro ɔcludi ꝙ fuerit vxor, ꝓut et̄ p̄sumit glo. ibi. ¶ Scđo moueor per apertissimas decisiones iuris canonici in hac m̄a attēdendi. Et in primis per tex. in. c. illud. de p̄sump. vbi per sūmuʒ Pōti-
5 ficem Alexandrū tertiū decisum fuit, † ꝙ stante cohabitatione p decēniuʒ, ꝛ qr semel se maritū, ꝛ vxorem ɔfessi sunt, ꝛ qr et̄ de hoc erat fama in vicinia matrimoniū clare dr̄ ꝓbatum. Non obstāte ꝙ ex post vnus eoꝝ hoc negauerit, ꝛ nō obstāte ꝙ nulli adessent testes. ꝛ non obstāte et̄ ꝙ vnus illoꝝ esset seruilis ɔditionis, quāto magis ergo idem in casu n̄ro dōm est, vbi non decē annoꝝ, sed xxx. ꝛ vltra est cohabitatio, vbi adest fama in vicinia, ꝛ totius domus, vbi nō semel, sed pluries se maritū, ꝛ vxorē appellauerūt sepeqꝫ ꝛ sepius matrimoniū inter eos ɔ̄ctum esse ɔfessi sunt, ꝛ am-
6 bo sunt liberi ꝛ ingenui, ꝛ honestissime ɔditionis. ¶ † Scđo adduco tex.

duco tex.in.c.solet.xxxij.q.ij.vbi ponuntur verba diui Aug.in libro de bono ꝯiugali,dicitur enim ibi ꝙ si masculus,ꝛ femina soluti inuicē copulantur,non tñ procreandoꝝ liberoꝝ, sed potius gratia ꝯcubitus,non tñ prolis ratione vitauerint, si fidē thori se inuicem seruaturis ꝓmiserunt,ꝛ vsq; ad mortem alterius eoꝝ sic permāserunt,dicitur inter eos legitimum matrimonium ꝯctum. Sic igitur dōm est in casu nostro,cū soluti essent,ꝛ simul vsq; ad mortem do. Mariette in eadē domo,mēsa,ꝛ lecto ꝑmansissent. ¶ Immo fortius cū(vt pium est credere)non sola ꝯcubitus causa,sed liberoꝝ procreandoꝝ gratia se copulauerint, ꝛ nedū fidē thori inuicem ꝓmiserint,sed inuiolabiliter seruauerint, presertim ipsa do. Marietta,que semp fuit reputata itegre honestatis mulier,ꝛ valde religiosa,vt ēt.j.dicetur. ¶ Tertio alle.tex.in.c.lator. qui filij sint legi.vbi Alexāder tertius pontifex maximus,ꝛ conciuis meus,determinat † ꝙ si.q.fit de legitimitate alicuius filij, qui ꝯtra eā obijcit,dꝫ ꝓbare alioquin pro ea presumi dꝫ, ꝛ facilius id fit,cū de sola legitimitate agitur,que si ēt inter dissentientes iugales ageret de matrimonio,put not.declarat ita firmādo Bal. in ꝯsi.cxcv.in causa de qua queritur.iij.vol.† Inquit.n.ꝙ vbi nō sunt testes qui interfuerunt ꝯctui matrimonij,ꝛ precipue vbi non agitur de federe matrimonij,sꝫ de legitimitate filioꝝ factis, ꝛ signis matrimonia ꝓbantur,ꝛ ideo cōcludit ꝙ si mulier ducta fuerit in domū,ꝛ vt vxor fuit tenta,ꝛ vocata presumitur fuisse matrimoniū, vt per eū. ¶ Sic ergo in casu nostro ꝯcludendum est per cohabitationem,ꝛ tractatū presumi debere matrimonium,nisi probetur ꝯtrarium cum non amplius de matrimonio,sed solū de legitimitate filij agatur. ¶ Et eo magis hoc dōm est, qꝛ alia plurima ad hoc ꝯcurrunt,de quibus in themate,ꝛ de quibus etiā.j.dicetur. ¶ Tertio principaliter pro hac parte facit cōis,tam theologoꝝ, ꝙ canonistaꝝ,ꝛ iuristarum opi.volentiū,† ꝙ per ꝯfessionem istorum iugaliū plene probetur matrimoniū, vt voluit glosator in.c. sup eo. de eo qui cogno.ꝯsan.vxo.sue. ꝛ glosat. iuris ciuilis in.l. pe.C.de fideiuss.quā ibi sequitur Bal.ꝛ doc.oēs,ꝛ Bar.ꝛ Bal. in.l.i.C.de ꝯfess.ꝛ Abb.in.c.ij.de clādesti.desponſ.in.xj.not.per illū tex.ꝛ Cardi.hosti.in sūma de matrimo.ꝛ spōsalib.ꝛ sequitur Roman.in singular.cccccxxiij.ꝛ Dec.in ꝯsi.cxxxij. viso processu. ¶ † Et hoc ꝓbant manifesta ratione, nam matrimonium solo consensu perficitur,vt dicebat iurecōsul.in.l.nuptias.de regu.iur.ꝛ traditur per Nicolaum pontifi.in.c.sufficiat.ꝛ per beatū Ioā. chrisost.in.c.matrimoniū.xxvij.q.ij.sed in dependentibus a solo consensu statur ꝯfessioni partiū tanꝙ plenissime ꝓbationi, vt voluit Bar.in.l.si forte.de castrē.pecul.ꝛ volunt omnes doc. in.l.si donatione.C.de colla.ꝛ facit tex.in.l.cum te.C.de trāsac.ꝛ tex.in.c. cū ad sedem.§.nos.de restit.spolia.ergo ꝛc.put ratio nos docet. ¶ At in casu nostro non solū est vna,sed plures adsunt cōfessiones facte successiuis tēporibus,tam sacerdotibus,ꝙ alijs personis,vt per testes fide dignos plenissime probatū dicitur,† nā sepe reiterata ꝯfessio magis denotat animum,ꝛ precisam ipsoꝝ iugalium volūtatem,vt no.Bar.ꝛ omnes in.l.balista.ff.ad trebelli.ꝛ in.l.in ꝯctibus.C.de non nume.pecu. Igitur hac sola ratione dicendū esset matrimonium per ipsoꝝ reiteratam,ꝛ sepius replicatam confessionem ꝓbatum esse. ¶ Quarto probatur hoc aperte, ꝛ clare per testificationes multoꝝ sacerdotum,quibus tam clarissimus do. Vincētius,ꝙ ipsa do. Marietta,dū peccata sua confiterentur ꝯfessi sunt inter eos,anteꝙ ipsa do. Marietta discederet de domo matris sue matrimonium ꝯctum fuisse per verba de presenti,quibus sacerdotibus plena fides est adhibenda,† nā lꝫ sacerdotes nō possint ea que sibi in cōfessione dicta sunt manifestare,tñ in causa matrimonij debēt veritatem propalare,vt est gl. singu.in.c.tua nos.in ver.qualiter.extra de spōsa.quam docto.sequuntur,ꝛ precipue Roma.in.l.si non speciali.C.de testa.ꝛ Ias.in. l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iur. ꝛ in.l.ij.§.huius studij.ff.de iusti.ꝛ iur. ¶ Neq; credendū est ꝙ proprijs sacerdotibus,ꝛ ꝯfessoribus,tā do. Vincentius,ꝙ ipsa do. Marietta voluissent dicere mendaciū,ꝛ seipsos confessores,ac Deū ipsū decipere voluisse cū iura dicant,† neminē presumi imemorem salutis eterne,vt.l.fi.C.ad.l.iul.repet. ꝛ.c. sancimus.i.q.vij. ꝛ tradit Cy.post Pe.in.l.generaliter.C.de nō nume.pec.† hinc est ꝙ statur proprie ꝯfessioni facte coram sacerdote,vt not. in.c.tua nos. de homic.cū simi. ¶ Et tanto magis in casu nostro, qꝛ per testes dr̄ probatum,ꝙ ipsa do. Marietta, que reuerentia mariti, ꝛ respectu illius volebat matrimonium ipsum occultare, cū se videret a ꝯfessoribus interrogari Deū representantibus de veritate dicēda ipsam veritatem ꝯfitebatur. ¶ Accedat ꝙ et extra ꝯfessionem sacramentalē ipsi iugales confessi sunt aliqbus sacerdotibus,vt per eoꝝ testimoniū ꝓbatur,quo casu testimoniū sacerdotum plenissime ꝓbat,vt no. Abb. in.c.omnis vtriusq;. de penitē.ꝛ remis. ¶ Vlti.ad hec oia accedat ꝙ sunt plures testes qui audiuerūt ab illismet testibus qui erāt nobiles,ꝛ qui matrimonio fuerūt presentes,qualiter in rei veritate.d. matrimonium ꝯctum fuit in presentia.d.testium. ¶ Nō maxime cōprobatur per ꝯfessionem fratris ipsius clarissi.do. Vincentij,qui dicebat se certum esse de tali matrimonio ꝯcto,ꝛ presentibus eisdē testib. ¶ † Nā lꝫ testes de auditu plenissime non probent,tñ in factis antiqs probant,vt no.per Archi.in.c.qd dictum.xxij.q.v. Roma. singula. cccl.Fely.in.c.tā litteris.de testi.ꝛ in.c.lꝫ ex quadā.eo.tit. ¶ Nō maxime dōm est in causa matrimoniali,in cuius fauorē semp est iudicandū.c.fi.de re iud.ꝛ stāte ēt publica fama diceretur ex hoc solo capite plene ꝓbatum matrimoniū. ¶ Non obst. ꝙ in testamento clarissi. do. Vincentius vocauerit hūc filium naturalem, † qꝛ non potest pater in suo testō,vel denominatione preiudicare filio,nec matrimonio,vt in tex.in.l.neq; asseueratio.C.de ꝓbati. in.l.fi.in fi.ff.de ꝓbatio.in.l.i.§.si qs.in fi.ff.de carbo.edi.ꝛ.c.per tuas.de ꝓba.cum simi.vnde dicebāt Bar.ꝛ alij doc. ꝙ cū quedā Regina Vngarie dixisset filio suo successuro in regno, ꝙ non erat natus ex ltimo matrimonio,ꝙ stultus fuisset si matri credidisset,† cū credere ipsi testō stantibus predictis in ꝯriū ſm iura iudices non teneantur,nec debeant,vt ipsi doc.no.in.l.filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iur. ¶ Nō maxime dōm est in casu nostro,cū ipse clarissi.do. Vincentius post testm̄ conditū reuocando,qđ in eo testamento dixerat attestatus est eum legitimū ex legitimo matrimonio natū esse,ꝛ eum nālem in ipso suo testamento appellasse ꝑpter quosdam suos respectus,ꝛ sic vr̄ ipsū testm̄ quo ad hoc reuocasse, cui vltime ꝯfessioni coram testibus, sic iuramēto suo deponentibus standum est,tum qꝛ vlti. voluntas preualet,tum qꝛ ēt in confessione sacerdotali(in qua omnes veritatem magis ꝑpter reuerentiā Dei dicere presumuntur)eum natū ex legitimo matrimonio affirmauerit,vt per testes post dr̄ probatū. ¶ Nec reprehendendus est clarissi.do. Vincētius si aliquo suo respectu voluit celare matrimoniū,ꝛ sic filium nālem vocare, † cū ꝛ sanctissimus ille patriarcha Abraā illud aliqñ fecerit,qñ scꝫ ingressus fuit Egyptū,negauit enim Sarrā esse eius vxorem, ꝛ eā sororem vocauit ex iusta causa,ꝛ ita et voluit vt Sarra affirmaret,put legitur Genes.c.xij.non tñ mentitus fuit Abraam,qꝛ certo modo Sarra erat illi soror, qđ etiam in do. Vincentio dicā,qꝛ nec ipse mentitus fuit,cū vere filius esset nālis,qꝛ.s. naturaliter illi natus,licet ēt esset legitimus. licuit ergo suis respectibus ita facere,† ꝛ istud ꝯtingere posse in iure ēt consideratur, vt habetur in.c.ij.de clādesti.despon.vbi si placuit iugalibus aliquo tempore matrimoniū celasse,ꝛ postea id fateantur credendū est eis,ꝛ ita no.ibi Abb.in.ij.not.dicēs ꝙ ex eo nati vsq; ab initio dicuntur ltimi,vnde cum in casu isto appareat ꝙ isti iugales ꝯfessi fuerūt matrimoniū eis credendū est,vt sic ex eo nati dicantur legitimi. ¶ Accedat ēt ꝙ qdā alius nobilis noie,ꝛ ipse Vincentius manrocenus non obstante ꝙ pater in suo testō eum non legitimū asseueraret,ꝛ nō semel,sed bis,ꝛ ter, ꝛ in processu ēt adessent testes, qui dicebant ipsum fama nālem esse,tñ qꝛ veritas omnibus preualet,fuit per excellent. Consil.de.xl. per suffragia.xxx. duobus tantum in ꝯriū non obst.approbatus pro ltimo filio, ꝛ ad nobilitatem admissus. Fortius ergo dꝫ hoc iudicari de isto magnifico do. Vincētio cappello,qui nihil aliud hꝫ in ꝯriū, quam solā illam vocationem in testō. ¶ Ex his igitur omnibus, vꝫ ex cohabitatione.xxx.anno.ꝛ vltra,ex publica fama in vicinia, in domo, ꝛ in ciuitate ex mutua ipsoꝝ confessione,ꝛ ex attestationibus illorum testiū,qui a testibus qui presentes fuerunt,audiuerūt non solū clare,ꝛ plene,sed clarissime,ꝛ plenissime matrimoniū probatū esse dōm est. ¶ Ad que oia accedant honestas,ꝛ integritas vite, ꝛ mores ipsius do. Mariette,que semp,vt fertur,religiose,ꝛ sancte vixit ter,ꝛ quater in anno ꝯfitendo peccata sua,ꝛ sacratissimā Eucharistiā accipiēdo,quā in peccato mortali assumere voluisse credere impiū,ꝛ iniustum,ac crudelem esset. ¶ Accedat, ꝛ ipsius clarissi.do. Vincentij inocentia,pietas,ꝛ religio,de quo simili modo presumendū non est,ꝙ tā longo tpe in mortali peccato vitā ipsā ducere voluisset sacerdotes decipere,ac deniq; animā propriā interficere,ꝛ maxime cū semper candē do. Mariettā honore,ꝛ amore ꝓsecutus sit,vt ēt in funere,ꝛ in morte eius clarissime demōstrauit. ¶ Hac igitur naturali ratione(que dr̄ arbiter bonorum,ꝛ maloꝝ,ſm Senecā)ac equitate,ꝛ pia ꝯsideratione debet illustr. Princeps,illudq; excel.ꝛ iustissimū collegium moueri ad iudicandum eundem do. Vincentiū filium legitimū ex ltimo matrimonio natū,ꝛ dignum nobilitate ipsius reipub.quā pater eius etiā senio ꝯfectus vltro offerens se varijs, ꝛ maris, ꝛ fortune, ꝛ

preliorum periculis defensauit, cuius animam si dicta respubl. filiũ hunc, vt ⁊ iura, ⁊ rõnes, ⁊ equitas suadent in ordinẽ suorũ nobiliũ cooptauerit credendum est sũma letitia affectã iri, coramq; Deo pro ipsius reipubl. salute, ⁊ felicitate, preces ꝯtinuas effusuraꝫ, ab eoq; sic cooptato tanq̃ patri similem beneficium, ⁊ commoda excel. ipsum dominium consecuturum. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iuriscon. Padue legens. 1542.

SVMMARIVM

¶ De partu supposito qñ presumatur de testium singularitate ꝙ non ob. qñ concordãt in genere, ⁊ in eũdem finẽ, ⁊ de ꝓbatione vt illa sufficiat, que iudicem inducat ad ita credendum.

1. Partus presumitur suppositus si asserens se pregnantem nõ patiatur ventrem inspici, nec venter fuit custoditus, nec tempore partus fuerint persone requisite adhibite.
2. Rusticitati, ⁊ imperitie solet pretor parcere.
3. Verba non sufficiunt vbi facto opus est.
   Oblatio realis vbi requiritur, verbalis non sufficit.
4. Confessioni facte in articulo mortis pro exoneratione conscientie standum est.
   Confessioni facte parte absente statur in his que ꝯsciaꝫ stimulãt.
5. Confessioni sponte facta standum est, nisi contrarium ostẽdatur.
6. Confessio extraiudicialis de crimine concurrentibus alijs coniecturis probationem inducit.
7. Testes in dictis singulares non probant.
8. Testes plures singulares tantum probant, quantum vnus.
9. Testes probantes aliquid in genere, puta confessionem per aliquem facta probant, licet sint singulares respectu loci, vel temporis, ⁊ nume. sequentibus.
10. Testium singularitas quotuplex sit.
12. Testis vnus si dicat ꝙ vidit me per vnum annum possidere, alij vero per alium annum, probant meam possessionem.
13. Testes si deponant de diuersis confessionibus debiti, dicitur probatum debitum, licet circa confessiones dicantur singulares.
14. Testes nunquam tãquam singulares repelluntur, quando ratio concordie eorum eadem est veritas.
15. Testes non possunt dici singulares, si de actu reiterabili deponãt.
16. Fama per se probat in his que sunt difficillime probationis.
17. Probatio alias imperfecta admittitur, vbi est difficilis ꝓbatio.
18. Probatio sufficiens que dicatur.
19. Probationes omnes arbitrio iudicis committuntur.
20. Partus post. x. menses post mortem mariti est contra communem consuetudinem.
21. Filius solet esse similis patri.

CONSILIVM XC

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Abunde, ⁊ subtiliter absoluta fuit presens ꝯsultatio per magnificum, ⁊ excellentissi. iurisconsl. do. Jo. iacob. oratorẽ illustr. Ducis Vrbini apud illustrissim. Venetos, mihi vti fratrẽ maioreꝫ, ⁊ hoñ. ⁊ ita qdeꝫ vt mihi de subscriptione reqsito nullus fere locus addendi relictus videaꝛ, ⁊ ob eã causam rẽ ipsam breuibus absoluam, Omnibus itaq; mature, ⁊ diligenter ꝯsideratis, ⁊ presuppositis in facto veris, que in narratione facti mihi presupponunꝛ verissimum arbitror assertũ Camillum pretẽsum filium. q. Camilli de ballantis de Pisauro omnino excludendũ ab hereditate predicti Camilli, eo ꝙ nedũ nõ est probatũ ipsum esse filium eius, sed ẽt dicitur probatum euꝫ fuisse suppositũ per do. Juliam quondã vxoreꝫ. d. Camilli de ballãtis, prout. s. per excellen. Cõsultoreꝫ firmatũ fuit. ¶ Et breuiter perstringendo, mihi vꝛ res clarissima, stantibus his que in facto narraꝛ, †naꝫ ipsa do. Julia postq̃ asseruit se pregnãtem nunq̃ passa fuit vẽtrem eius inspici, nec ẽt fuit venter eius custoditus, nec post ea tpe asserti partus fuit adhibita presentia personaꝝ, prout a iure reqritur, quinimo nõ apparet ꝙ aliqua persona interfuerit. ¶ Quoꝛuꝫ aũt omissio cum sit grauis solemnitatis omnino nocet asserto filio, ⁊ inducit presumptioneꝫ ꝯtra eum, ita clare ꝓbaꝛ ex discursu. l. i. per to. ff. de vẽtr. inspi. custo. par. maxime a. §. de inspiciẽdo, vsq; in fi. ⁊ expresse hoc dꝛ in. §. si cui. ¶ Et ꝙ predicta sint grauis solẽnitatis, no. gl. ⁊ sequunꝛ oẽs in. §. fi. eiusdem. l. ¶ † Et si dicaꝛ hoc prouenisse nõ ex malitia, sed ex impitia, vel rusticitate predicte do. Julie, quo casu pretor solet remittere, vt inquit iuriscons. in. l. ij. e. ti. maxime attẽto ꝙ illa per suum ꝓcuratoreꝫ in iudicio petijt mitti obstetrices ad inspiciendũ eius ventrem, ꝓpter qd vꝛ ꝙ ipsa sedulo, ⁊ bona fide ꝓcesserit, ⁊ ꝙ sibi nõ sit imputandũ, si predicta facta non fuerunt. Rñdetur, ⁊ de plano, ꝙ imo illud totũ processit ex malitia sua, nõ. n. erat ipsa rustica, sed nobilis, nec ẽt imperita taliter, vt ignoraret predicta debere interuenire, qd satis suadeꝛ, saltem ex eo ꝙ ipsa petijt vẽtrem eius inspici, qd non fecisset mulier impita, vt. d. l. ij. ¶ Nec tñ illud, ⁊ eã ita petijsse ipsam releuat, aut ꝓdest asserto filio, cũ illa postea re ipsa sua malitia non fuerit passa posse vẽtrem inspici, aut custodiri, vt mõ dicam. †Etenim vbi opus est facto vba non sufficiũt. l. si procuratorẽ. §. si ignorantes. ff. man. ⁊ c. i. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. tradit Bar. in. l. si qs. §. nunc videamus. ff. iudic. sol. vbi in simi. dicit vbalem oblationeꝫ non sufficere, sed oꝫ realiter fieri qñ factũ requiritur puta in casu suo satisdari, ⁊ idẽ plura allegã. tradit Alex. in ꝯsi. xxj. viso processu. ꝓpe fin. i. volu. ad qd ẽt plura alia alle. possent, sed gratia breuitatis dimitto. Dico itaq; ꝙ ipsa do. Julia nolẽs ventrem suũ inspici bis, aut ter de loco ad locũ se transtulit, vt ex ꝓcessu ꝯstat, ⁊ ꝙ plus est prima vice se transtulit in domuꝫ do. Federici auũculi sui, in qua tũc erant omnes habitãtes in ea clausi ꝓpter pestẽ, hoc. n. fecit do. Julia, ne aliqua persona timore pestis perterrita, auderet accedere ad eius ventrem inspiciendũ, ꝓut re ipsa euenit, qꝛ ꝓpter timoreꝫ pestis nulla persona accedere voluit ad domũ predictam, ⁊ ex hoc ꝯstat, q̃ solerte, ⁊ animose do. Julia facinus hoc suppositionis perpetrabat, cũ non dubitauerit ea de causa ponere se in discrimine vite intrando in domũ predictaꝫ. ¶ Que solertia ẽt postea apparuit, qñ illa fingebat de suis vberibus lac exhibere, iuxta testificationẽ Pauli antonij de pozo. ¶ Et vltra ẽt cum timeret, ne tãdem reperiretur aliqua psona, que propter lucrum auderet, ad ipsaꝫ, ⁊ vẽtreꝫ eius inspiciendũ accedere recessit de. d. domo, ⁊ de ciuitate Pisauri, ⁊ se ꝯtulit (vt postea apparuit) ad ciuitatẽ Vrbini, lꝫ tunc ignoraretur, ⁊ adeo vt nescireꝛ vbi illa reperiretur, ⁊ ita precludebaꝛ via, ⁊ facultas mittẽdi obstetrices ad vẽtrem inspiciendũ. ¶ Et preterea cũ ipsa do. Julia forte suspicaretur, ne scireꝛ, vbi esset, aut forte, qꝛ iam prope erat tps quo dixerat, se pariturã, ⁊ fingere volebat se parere aliũq; partuꝫ supponere recessit de Vrbino, ⁊ in villam q̃dam se ꝯtulit, vbi postea fingens se angi a doloribus partus misit quãdam mulierem noie Bonifaciam, tũc ibi presenteꝫ ad ciuitatẽ Vrbini, vt vocaret aliquas psonas, vt ei in partu auxiliarenꝛ, ⁊ ante redditum. d. Bonifacie fuit facta suppositio partus, qꝛ cũ ipsa redierit, vidit puerũ, quẽ dicebant natũ ex ipsa do. Julia. ¶ Et not. hic est, ꝙ nõ reperitur, aut ꝓbatur ꝙ aliqua persona fuisset presens pretẽso partui, que veritatem facti apire possit, ⁊ auferre fraudis, ⁊ suppositionis suspitionem. Quibus omnibus recte ꝯsideratis absq; alia ꝓbatione facile põt dici psumptionẽ violentam, ⁊ iuridicã contra predictuꝫ Camillũ, vt. s. dicatur fuisse suppositus, ⁊ ꝓpterea debeat omnino excludi a bonis, ⁊ hrditate Camilli de ballãtis, per. d. l. i. §. de inspiciẽdo. ⁊ per totã ipsam. l. ff. de vẽtr. inspi. vt. s. dictũ fuit. ¶ Sed vlterius procedẽdo, dico ꝙ si recte que in facto ꝯtigerũt, inspicianꝛ, ⁊ deducta in ꝓcessu recte põderentur, dꝛ probatuꝫ Camillũ predictuꝫ fuisse suppositũ, ⁊ sic non esse filium do. Julie, ⁊ minus illius Camilli de ballãtis, de cuius hereditate agiꝛ, nam probatũ est per plures testes ipsam do. Juliã confessam fuisse pluries se fecisse talẽ suppositionem, ⁊ ꝙ Camillus prefatus nõ erat filius eius, sed suppositus, ita. n. attestatur do. Faustina Paulus anto. de puteo, ⁊ reuereñ. pater frater Sebastianus, †cui ꝯfessioni vꝛ omnino standum, attẽto presertim ꝙ aliqñ facta fuit in articulo mortis, ⁊ pro exoneratione ꝯscientie, nam tunc ẽt absente parte facta preiudicat, vt egregie tradit Fely. in. c. olim. iiij. col. ver. fallit septimo. de rescrip. ⁊ Marsil. in sing. ccij. tu scis regulã illaꝫ ibi est, ⁊ alius casus, cũ ꝯcor. adductis. s. per do. Cõsultoreꝫ, ⁊ istud ẽt sentit Alexã. in appostil. ad Bar. in. l. capite qnto. ff. ad. l. iul. de adulte. in. iij. appostil. ibi, fallit in delictis ⁊c. ⁊ Lãfran. in. c. qm̃ ꝯtra. in ver. confessiones. mihi in. x. col. vers. vnum est tñ menti tenendũ, dum inqt de equitate canonica, maxime in his que stimulant ꝯsciẽtiaꝫ statur ꝯfessioni ẽt parte absente facte, vt per eum. ¶ † Et qñ confessio ista facea fuit spõte presumitur ꝯtinere, veꝝ, ⁊ ei standũ est, nisi ꝯ̃riũ ostendatur, qꝛ non est presumendũ ꝙ do. Julia contra seipsam, ⁊ propriũ filium, si talis fuisset mẽtita fuerit, vt idẽ Lanfrã. declarat in eo. ver. ꝯfessiones. in. ij. col. ver. in scdo casu in criminalibus. ¶ Et predicte ꝯfessioni eo maxime in casu nostro omnino est standũ, qꝛ fuit sepius repetita, ⁊ cũ ea concurrunt multe ꝯiecture, vt plene. s. per do. Cõsultorem dictũ fuit, †qñ enim cum ꝯfessione criminis extraiudiciali alie ꝯiecture ꝯcurrũt, inducitur

plena

plena probatio,vt no.tradit do.Tynda.in suo dialogo de testiu3 varietate,vt refert,z sequitur Fely in.d.c.olim.v.col.x.fallit octa

7 uo.de rescri.¶†Sed ɔtra ista facere vr,qr nõ vr ꝙ predicta con fessio sit ltime ꝓbata,cũ pdicti testes de ea deponẽtes videant in suis dictis singulares,qr de diuersis locis,z tpibus deponũt,me rito vr ꝙ eis credi nõ deat,iuxta.l.iurisiurãdi.C.de testib.z ꝙ ibi tradit per Bal.qui inter cetera.ij.col.ver.deinde no.rõne3.dicit

8 †ꝙ plures testes singulares ẽt in magno numero non ꝓbãt,plus ꝙ̃ vnus solus,imo minus,qr dictũ vnius sepe debilitat fidem al terius,ſm Bal.in.l.de qbus.col.antepe.ff.de legi.x.sed nunqd testes.tradit Alex.in ɔsi.xxj.repetitio.post prin.li.iiij.z Deci.in ɔsi.cxxxiij.viso ꝓcessu.iij.col.ver.scda testis.¶Veruntñ ad ista rñdetur ꝙ imo dr legitime probata predicta ɔfessio,dico.n.ꝙ de hoc solũ queritur,vtrũ do.Julia ɔfessa fuerit se fecisse suppositio ne3 partus,z ꝙ vere predictus Camillus nõ sit eius filius,nõ re

9 stringendo hoc ad aliquẽ certum locũ,vel ad certum tps,†z cer te vr per testes predictos talis ɔfessio probari,qr oẽs ita dicunt, z ita sunt ɔcordes in hoc,de quo agit,l3 sint singulares respectu loci,z tpis,de quibus non querit,agitur.n.vt dixi de probando simpſr,z in genere,ꝙ illa sic ɔfessa fuit,z qr talis ɔfessio est actus reiterabilis pluries fieri potuit,z ita vere accidit,vt ex testiũ de positione ɔstat,qui oẽs dicunt eã sic fuisse ɔfessam,ergo zc.¶Et pro hoc,z ꝙ testes predicti ltime probent,adduco doctri.Bal.

10 in rub.de ɔtrouer.inuesti.in.i.col.xi.est ergo duplex.†vbi inquit ꝙ quedã est singularitas testiũ obstatiua,qñ.s.agitur de proban do aliquo actu in specie,z instãtaneo,quedã vero est adminicu latiua.s.qñ agitur de ꝓbando actu aliquo in gñe,qui sit reiterabi lis,z hoc scdo casu dictũ vnius testis,l3 sit aliquo respectu singu laris adminiculat alteri,z cum eo ɔiungitur ad ꝓbandũ,qñ con cordant in gñe,z sic in eo,de quo agit.¶Et hanc doctri.cõiter se quunt doc.vt scribit Barb.in ɔsi.xxix.illud afferam in mediũ.vij. col.ver.mõ in proposito nostro.i.vol.in ɔsi.xxv.preclare scripsit Plato.ij.col.x.premitto ẽt ꝙ probata.z in ɔsi.lxx.preclare scri bit primo Regũ.viij.col.ver.z si quisq3 opponat.ij.vol.z tradit Crot.in trac.de testi.sub nu.cccxxv.ver.octaua sit ɔclus.z Curt. iunior post alios per eũ alleg.in.l.admonẽdi.col.xix.sub nu.lx.z.

11 lxj.ff.de iu.iur.†cũ igitur in casu nostro agat de probanda predi cta ɔfessione in gñe,que est actus reiterabilis,seqtur ꝙ singulari tas predictoꝶ testium respectu loci,z tpis,dr inuicem adminicu latiua,z debent ɔiungi eorum dicta ad probandu3 per predicta. ¶Ad qõ ẽt accedit auctoritas Cor.in ɔs.xxxiiij.circa principa

12 le.ij.col.ver.tñ qr quilibet.ij.vol.qui in effectu idẽ vult.¶†Facit etiã doctri.Bart.z alioꝶ,post gl.ibi in.l.ob carmẽ.§.si testes.ff. de testi.ɔcluditur.n.ibi,ꝙ si dicã me possedisse talẽ fundũ,z vnus testis dicat ꝙ vidit me possidere per vnũ annũ,alius xo per aliũ annum dñr probare mea3 possessionẽ,z attenditur eoꝶ testimo nium,qr in eo ɔcordant ꝙ possederim,de quo solum querit,l3 in tpe varient,ita ergo dõm videt in proposito nostro,vt iam dixi. ¶Possent ad hoc plures similes decis.allega.quas grã breuita

13 tis dimitto,†mõ vnam dixero,que vr quasi in terminis,inqt.n. Pau.de cast.in ɔs.ccciiij.iudex est minister.ꝙ si testes deponant de diuersis ɔfessionibus debiti dr probatu3 debitum,l3 testes cir ca ɔfessiones dicant singulares ɔsiderãdo eas particulariter,qr dicit Pau.de ca.testes non inducunt ad probanda3 aliq3 parti cularem ɔfessionem,sed ɔfessionem in gñe,seu debitũ ipsu3,qõ ex ipsa ɔfessione probat,vt per eu3,z idem vr velle in ɔsi.cclxxx.vi so ꝓcessu.iij.col.z in ɔsi.cccxxxiij.visa petitione.ij.col.z istã opi. Pau.de cast.refert,z seqtur Cur.iun.in ɔsi.lxiiij.presupponit in facto.iiij.col.in prin.z idẽ facit in.d.l.admonẽdi.sub nu.lx.z.lxj. sic ergo z in casu isto dõm est,nam agit de probanda ɔfessione in gñe,siue suppositione partus,que per ɔfessionem ꝓbatur,merito

14 per predictos testes ad eundẽ finẽ ɔcordãtes d3 probari.¶†Et ɔfirmantur predicta pulchra rõne,nam testes nunq3 repelluntur tanq3 singulares,qñ ratio ɔcordie eoꝶ est eade3 veritas,l3 diuer sis medijs ab illis percepta,put sing.dclarat Bal.in.l.actor.iij. col.in prin.C.de ꝓb.refert,z seqtur Cor.in.d.ɔs.xxxiiij.ij.vol.sed in ꝓposito ita est,qr ɔfessio.d.do.Julie in gñe,siue suppositio par tus,quã illa probat dr ratio ɔcordie istoꝶ testiu3,hoc est dicere,in eã omnes ɔcordant,z sic dr eadem veritas,l3 per diuersa media percepta,merito predicti testes nõ debent in effectu dici singula res,sed potius dici d3,ꝙ probent,si non oĩo directe,saltem rõne signoꝶ,seu significatoꝶ,vt dicunt Bal.z Cor.in predictis locis.

15 ¶†Hinc dicebat Alex.in ɔsi.liij.in cã vertente.col.fi.lib.i.ꝙ te stes non pñt dici singulares,si de actu reiterabili deponunt,satis enim est,ꝙ ɔcordant in eũdem rei finem,l3 in particularibus non ɔcordent,z ita ẽt firmat plura ɔgerens Jo.de annic.de Venafro in cõsi.i.in causa,z lite.col.xxvj.Stepha.beltrã.in ɔsil.ccxxxvij. prouidi viri.ij.col.ij.vol.Lud.bologn.in ɔsi.xxxvj.cor mundum crea.iiij.col,ver.itẽm mãdamus.z Marsil.in ɔsi.v.in causa Jo. i.col.ꝓpe fin.¶Et ex his recte intuenti patebit nõ obstare id qõ in ɔtrium ɔsiderabatur.¶Et predicta in casu nostro eo maxime procedere debet,attentis alijs multis ɔiecturis,vt.s.dictũ fuit.

16 ¶†Et precipue qr cum.d.ɔfessione ɔcurrit publica vox,z fama, per ꝙ̃plurimos testes ltime probata.attẽto ꝙ sumus in his que sunt difficillime ꝓbationis,in quibus fama vr per se plene ꝓbare l3 alias sit ꝓbatio imperfecta,iuxta tradita per Bart.in.l.si qui dem.C.sol.ma.z per Roma.ɔsi.xxvj.in causa nobilis viri.ij.col. ver.tertio ad hoc qõ no.Jnn.cum ɔcor.de quibus.s.per Consu

17 lẽtem,†z gñaliter ꝙ vbi est difficilis ꝓbatio admittatur ꝓbatio etiã alias imperfecta voluit Ang.in ɔsil.ccxviij,visa narratione. iiij.col.tradit Cor.in ɔsi.ccxxiiij.multũ diffuse.ij.co.in prin.iij.vo lu.patruus,z do.meus Soc.in ɔsi.xcvj.considerata ɔtingentia. ij.col.iiij.vol.z Cur.senior in ɔsi.lxxvj.super motiuis.iij.col.in fi. ver.facit qr in istis.cũ multis alijs qui ad hoc allega.possent,de quibus per Dec.in ɔsi.cccclxxvij.viso copioso.iij.col.ver.z pre

18 dicta maxime zc.¶†Demum pro ɔclusione.s.posita facit,nam cõis,z vulgata regula est in materia ꝓbatiõis,ꝙ illa dr sufficiẽs probatio alicuius actus,que inducit iudicẽ ad eius credulitate3, z ad iudicandũ talem esse veritatem suo iudicio,cũ probatio ad aliud non tendat.l.testiũ.§.eiusdem.ff.de testib.dum dr ꝙ iudex non d3 ad vnam ꝓbationis speciem cognitionẽ sua3 alligare,sed ex snĩa animi sui extimare d3 quis,aut credat,aut parũ probatu3 opinet,prout egregie sic firmando declarat Corn.in ɔsi.lxi.visa copia.vj.col.iij.vol.idem ẽt firmat patruus,z do.meus Soci.in ɔsi.xj.in causa do.Catherine.ij.col.ver.illa aũt.iij.volu.z in con si.xcviij.iustissime iudex.iij.col.iiij.vol.z hãc regulam tradit etia3 Dec.in ɔsi.cccccx.in casu de quo agit.ij.col.ver.z sufficiens dicit

19 illa ꝓbatio.¶†Hinc dici solet ꝙ omnes ꝓbationes dñr arbitra rie,seu arbitrio iudicis cõmittunt,vt voluit Bart.in.l.lucius.ff. de his qui not.infam.Bal.in.l.fi.in princi.C.cõmina.vel episto. Pau.de cast.in.d.l.admonendi.col.pe.vbi ẽt do.Jo.bapt.cac cialup.col.xvj.z Ant.de but.in.c.ex litteris.in.vj.not.de ꝓbati. idem ẽt post predictos tradit Deci.in ɔsil.ccccxlviij.vis tota.iij. col.ver.mõ his omnibus.z in ɔsi.ccccl xiij.in causa que noie ca mere.iiij.col.ver.cogitabã.z ſm omnes pro istis est tex.in.d.l.te stiũ.§.i.de testi.in ver.tu magis scire potes zc.S3 sic est ꝙ in pre senti casu tot,z tãta simul ɔcurrunt,vt ni fallor,quẽlibet pruden tissimũ virum,z circũspectum iudicẽ inducere debeant ad creden dum prefatũ Camillũ non esse verũ filium do.Julie,z minus pre defuncti Camilli,s3 fuisse per do.Juliã suppositũ,ergo zc.¶Jn primis.n.ɔsideretur ꝙ do.Julia post mortem mariti nunq3 dixit se pregnãtem per menses.vij.cũ dimidio,qõ certe verosimile non est,si fuisset vere pregnãs,attẽto maxime ꝙ interim fuit in lite cũ fratribus.d.Camilli,z passa fuit eos mitti in possessionẽ,ac si Ca millus maritus eã pregnante3 non reliqsset,mulieres.n.vt ex cõi vsu videmus,multo citius cognoscunt se pregnãtes,saltem post duos menses a die ɔceptionis,z ꝙ̃ citissime signa ɔceptionis ap parent,vt.s.per do.Consultorem dictũ fuit.¶Adest ẽt tota ste rilitas per multos annos do.Julie.¶Jtem maritũ de tali ꝓgna

20 tione nunq3 cogitasse.¶†Dilatio pretensi partus post.x.meses a die mortis.d.Camilli ɔtra cõem ɔsuetudinem,que est,vt in.ix. mense mulieres pariãt,tametsi ex hoc solo partus nõ reprobare tur per ea que hñr in.l.gallus.in prin.ff.de lib.z posthu.¶Jtem nullũ fuisse presentem tpe quo ipsa asseruit se peperisse.¶Jtẽ ip sius Camilli pretẽsi filij omnimoda dissimilitudo,cũ do.Julia,z

21 marito eius,†iuxta illud sepe solet filius similis esse patri,de quo per gl.in.l.ꝙ si nolit.§.qui mãcipia.ff.de edil.edic.vnde dicimus ꝙ natura dr vis insita rebus ex similibus similia ꝓcreans,vt legi tur apud Philosop.in lib.i.de gñatione,z corruptione.¶Con sideretur ẽt,ꝙ do.Julia nunq3 passa fuit vẽtrem inspici,aut custo diri,s3 qõ.s.dictũ fuit,nisi a quadã do.Helisabeth per ipsa3 do. Juliã adhibita,que postea pro parte.d.Camilli,vt testis exami nata deposuit illã suo iudicio non fuisse pregnante3.¶Accedat etiã testificatio illoꝶ duoꝶ testium,qui cũ do.Julia tractauerunt de inueniẽdo puero supponendo.¶Et ẽt depositio filie,z generi illius ciauattine,que asserit fuisse mediatrix in tali suppositione, dũ deponũt ita ab ea pluries audiuisse,cũ quibus ɔcordat dictu3 illius Pau.anto.dũ dicit ꝙ plures sũmas denarioꝶ dedit noie do.Julie marito.d.ciauattine ex.d.causa.¶Jtẽ z publica vox,z fama de tali suppositione ltime probata.¶Vna cum ɔfessione do.Julie pluries facta,z demũ in arti.mortis in exoneratiõe con sciẽtie sue,ſm qõ.s.deductũ fuit.¶Dico.n.ꝙ l3 pleraq3 ex pre

dictis etiam per se suaderent predictam suppositionem, tñ omnia simul iũcta, ꝛ ad vnam veritatẽ tendentia, ꝛ ꝯcordantia absqꝫ ali quã dubitatione talẽ suppositionẽ oĩno demonstrant, ita vt mẽs, ꝛ animus cuiuslibet recti iudicis induci debeat ad credendũ eam factam fuisse, merito ita iudicari debet per predicta. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De petita quadam separatione vnius castri a dominio Mediolani, an sit per Imperatorem concedenda, qui omni respectu dicitur dominus Mediolani, ꝛ illius castri soluꝫ directus.

1. Concessio generalis particulari concessioni non preiudicat.
2. Nunciatio noui operis duplici ratione fit.
3. Inuestitura an probet ius directum, ꝛ. j. nu. 22.
4. Imperatoris est proprium castra vnire, ꝛ vnita separare.
5. Impator de duabus prouincijs vnam, ꝛ de vna duas facere põt.
6. De Impatoris potestate, dum ex certa sciẽtia disponit disputare sacrilegium est.
7. Imperator castroꝝ separationes facere de ptãte ordinaria põt.
8. Episcopus vnionem ab alio factam separare potest.
9. Imperator vti lex animata naturam imitari debet.
   Territoria, ꝛ iurisdictiones per flumina diuidi solent.
10. Territoriorum, ꝛ iurisdictionũ termini debent esse notabiliores, ꝛ clariores.
11. Reditus ad antiquiorem statum facillime conceditur.
12. Quod nobis non nocet, ꝛ alijs prodest, de facili concedẽdum est.
    Et equum est hominem ab homine beneficio affici.
13. Quod congruum est, licet sit contra iuris regulas fieri debet.
14. Uendere volens potius coniunctis, vel vicinis vendere debet.
15. Benemeritus ille dicitur, qui aliquid insigne beneficium fecit.
16. Imperatorem benefacere benemerentibus congruum est.
17. Alienari prohibita ob meritoruꝫ remunerationem alienari põt.
    Imperator ꝯ̃ iuris regulas presumitur qd fecisse motu proprio, vt conseruetur, qδ fecit in remunerationem benemeritorum.
18. Prelatus si viuente feudatario aliquem ob benemerita inuestiat moriente feudatario successor prelati confirmare tenetur.
19. Prelatus suis coniunctis de ecclesia benemeritis feuduꝫ, vel emphiteosim concedere potest.
20. Edicta prohibitiua non sunt prodita contra valde meritos.
21. Cõmendatio, aut suscepta protectio alicuius castri non arguunt castrum fieri subiectum.
23. Inuestitura licet soleat a dño fieri, tñ possibile est ꝙ fiat a nõ dño.
24. Feudum morte oĩum feudatarioꝝ ad dñm directum reuertitur.
25. Moderator quilibet est in re sua.
26. Damna extrinseca proprie damna dici non possunt.

CONSILIVM XCI

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Circa petitionẽ illustriss. don Ferdinandi de gõzaga pro Regis Sicilie. s. ꝙ Cesarea maiestas velit castruꝫ guastalle pronũciare separatũ. ꝛ vbi sit opus separare a iurisdictione, ꝛ omni supioritate Ducis Mediolani, ꝛ eius status, si q̃ haberet, ita ꝙ. d. castrũ, ꝛ dñs eius in nullo recognoscat in superiorẽ predictum statũ, siue eius ducem, sed dicat imediate subiectus imperio Romano, veluti eius feudatarius immediatus. ¶ Aduerteñ est, qꝛ primo põt queri vtrum de presenti dici possit, ꝙ. d. castrũ imediate subijciat Romano impio, ꝛ de iure nõ debeat Ducẽ Mediolani in superiorẽ recognoscere aliquo mõ, super quo plene, ꝛ elegãtissime scripsit excel. primus Consultor do. Carolus malatesta, mihi vti frater hoñ. ꝛ post eum vr̃ ẽt scripsisse clariss. do. Hieronymus de medicis, mihi vti pater hoñ. in eorum ꝯsil. ꝛ iõ ego super eo nihil dicã. ¶ Et presertim, qꝛ non videtur necessariũ, cum ẽt per aliaꝫ viã iustificet petitio illustr. do. don Ferdinãdi. ¶ †1 Hoc tñ vnum placet addere scriptis per alios circa istam. i. q. vꝫ ꝙ cum ꝯstet castrũ guastalle fuisse ꝯcessum specialiter cũ sola recognitione Imperatoris. lꝫ postea vlr̃r loca illius puincie fuerint supposita Duci Mediolani, non tñ ex eo vr̃ preiudicatũ particulari ꝯcessioni, ꝛ eius nature, put signanter declarãt Host. ꝛ Abb. post alios in. c. minus. ij. col. v. sed circa predicta. de iu. iur. tuꝫ qꝛ ꝯ̃nalis illa ꝯcessio vr̃ facta sine preiudicio tertij, tuꝫ ẽt qꝛ ꝯ̃nalitati derogat species, vt per Abb. ibi refert, ꝛ sequit Dec. in ꝯsi. ccccl xix. superiori, nu. xix. ꝛ in ꝯsi. ccccxcviij. viso

pũcto. nu. xv. ¶ Scdõ queri põt posito sine veri preiudicio, ꝙ. d. castrũ guastalle aliquo mõ, saltem de facto possit dici subiectũ statui Mediolani, ꝛ Duci eius, vtrũ debeat Cesarea maiestas petitioni illustr. do. Ferdinãdi annuere, ꝛ ita facere petitã separationẽ. ¶ Et circa hoc videbit fortasse alicui primo aspectu predictã separationẽ fieri non posse, ꝛ minime ꝯcedendã esse, prout amplissimus senatus Mediolani, vr̃ Cesaree maiestati ab eadem ꝯsultus rñdisse. ¶ †2 Et hoc vr̃ probari principaliter duplici rõne, scꝫ ratione iuris ꝯseruandi, ꝛ rõne dãni depellendi, put inter cetera his duabus rõnibus solet fieri nũciatio noui operis. l. i. §. nũciatio fit. ff. de oper. no. nũ. ¶ Et prima ratio vr̃ probari, qꝛ illustriss. dñium Mediolani, seu qui illi per tpa prefuit vsus est in multis iurisdictione, ꝛ supioritate in predictũ castrũ guastalle, seu in guastalẽses causas eoꝝ ciuiles terminãdo, ꝛ in criminosos aiaduertẽdo. ¶ Et preterea tanq̃ supior, ꝛ directus dñs. d. castri inuestiturã de eo iã. s̃. centũ ann. fecit nobilibus de taurellis, ꝛ ita de tpe in tps asseritur facta per successores in Ducatu Mediolani predictis de taurellis successoribus primo inuestitoꝝ, †3 nam per tales inuestituras vr̃ pbari ius directũ Ducis Mediolani, si aliud non pbetur, cũ tales inuestiture per veros dños fieri soleant. c. i. in prin. qd sit inuest. cũ simi. vt igit ius istud superioritatis, ꝛ iurisdictionis ꝯseruetur illustr. dñio, ꝛ Ducatui Mediolani vr̃ ꝙ petita separatio ꝯcedi non possit. ¶ Scda vero ratio. s. dãni depellendi vr̃ probari, qꝛ alleg. ꝙ in. d. castrũ guastalle, vbi esset separatũ a predicto Ducatu possent ꝯfugere rebelles, ꝛ bãniti ex. d. Ducatu, possentqꝫ ibi noua vectigalia imponi, ꝛ plus ẽt posset talis castri dñs inimicus fieri presidẽti in predicto Ducatu, que omnia tenderẽt in graue dãnum ipsius, ꝛ totius status Mediolani, ꝛ ideo vr̃ ne tale dãnum ꝯtingat, sed depellat ꝙ petita separatio non sit ꝯcedenda. Et ad hec pauca reducunt omnia que per amplissimũ senatuꝫ Mediolani, ꝛ eius relationẽ deducũtur. ¶ His tñ non ob. ꝯ̃riaꝫ opi. vti veriorẽꝫ amplector, ꝯcludendo ꝙ immo Cesarea maiestas de iure possit, ꝛ ꝯgrue, ꝛ ꝯuenienter debeat nullo iure refragãte, sed potius omni iure pmittẽte petitã separationem facere, prout ẽt. s̃. per predictos excell. Cõsulentes ꝯclusum fuit. ¶ Et prima ps istius ꝯclus. s. ꝙ sua maiestas possit talẽ separationẽ facere est pcul ab omni dubitatione, †4 cũ vnire aliqua, ꝛ vnita separare sit pprium Impatoris, vt post gl. tradit Bar. in. l. i. ver. sed quero an vna puincia. C. de metropol. ber. lib. xj. ꝛ dixit. s̃. clariss. scdõ Consulẽs, ꝛ vltra eũ tradit Paul. de cast. in. l. ex hoc iure. iiij. col. ver. capio scdm. ff. de iustit. ꝛ iu. †5 dicẽs ꝙ Imperator de duabus puincijs vnã, ꝛ de vna duas facere põt, qδ ẽt voluit Jas. in. l. si eadẽ. in. i. no. ff. de offi. asses. ꝛ expressius hoc ponit insignis moder. Alb. bru. in ꝯsi. liiij. in causa, ꝛ lite. i. col. ad fi. ꝯcludens dubiũ non esse, qn vnio, ꝛ separatio puinciarũ, ꝛ ciuitatuꝫ, itẽ submissio vnius patrie alteri, ꝛ sic ẽt exemptio fit in voluntate, arbitrio, ꝛ ptãte principuꝫ, ꝛ alleg. bona iura, vt per eũ, †6 cuꝫ enim Impator aliqd disponere vult, seu disponit ex certa sciẽtia de tali dispõne, an valeat, seu de ptãte Impatoris disputare sacrilegiuꝫ vr̃, vt inquit tex. in. l. ij. C. de cri. sacri. cũ alijs adductis per predictuꝫ s̃m Consultorẽꝫ, ꝛ vltra eũ plura ad hoc ꝯgerit Deci. in ꝯsi. cccccl xxxviij. viso pũcto. post prin. †7 ꝛ cũ facere petitaꝫ separationẽ dependeat ab arbitrio Impatoris s̃m regulas iuris cõmunis, vt est dictũ, non est opus ꝙ in ea vtat plenitudine ptãtis, sed ex ordinaria ptãte illam facere põt, vt etiã dixit scdõ Consulens, ꝛ aperte hoc colligit ex his que scribit Jas. in ꝯsil. i. presuponit in facto. col. pe. ꝛ fi. i. vol. omnis. n. iurisdictio, ꝛ districtus vr̃ esse apud Impatorem, vt inqt Alex. post Bal. ꝛ alios per eũ alleg. in ꝯsil. i. põderatis his. nu. xxvj. li. v. ꝛ in specie loqtur ibi respectu ciuitatũ, ꝛ castroꝝ Lombardie, prout est castrũ guastalle. Et eo magis hoc facere põt, qꝛ status Mediolani imediate reperit sub sua iurisdictione, †8 sicut videmus in Epo qui vnionem ab alio factaꝫ, potest ppria auctoritate sepаre, qñ beneficiũ, cui erat facta vnio, erat sub sua iurisdictione, vt post gl. ibi dclarat Ant. de but. in. c. sicut vnire. ad fi. ver. querit gl. de excess. prela. ꝛ ita ẽt ibi sequunt alij, ꝛ maxime Abb. ꝙ pro hoc alle. c. ij. de precar. ꝛ alia quedã, vt per eum. ¶ Scda aũt pars ꝯclusio. vt. s. per Cesareã maiestateꝫ petita sepatio sit ꝯcedenda, s̃m qδ. s̃. dictum fuit, pbatur multiplr̃. ¶ Et primo rõne nãlis situs, qꝛ. s. magno, ac regio flumine Padi separ a toto statu, ꝛ dñio Ducatus Mediolani, quantũ. s. istis tpibus teneat, ꝛ possideat, vñ attenta predicta nãli, ꝛ taꝫ egregia separatione ꝯueniens vr̃, vt. d. castruꝫ, sicut est vltra flumẽ ita sit extra oẽm iurisdic. predicti Ducatus, cum nihil vltra predictũ flumen in presentiaꝝ ad predictũ Ducatum Mediolani ptinere noscat, †9 ꝛ. n. ꝯueniẽs vr̃, vt Impator, ꝛ sic lex animata in terris nãm imitet, arg. §. minorẽ. insti. de adop. ꝛ solitum est etiam

est etiam territoria,ꝛ iurisdictiones diuidi inter cetera per flumina,vt.l.q̄ magis.ff.fi.regū.ꝛ dixit Jo.and.post Goffre.in.c.cuz cām.in prin.de proba.vt refert,ꝛ seqtur Bal.in ꝯsil.ccccxx.verba principis.post prin.i.vol. ¶ †Et eo magis hoc vr̄ faciendū,

10 q̄ ad terminationē territorioꝝ,ꝛ iurisdictionis termini dēnt esse notabiliores,clariores,ꝛ firmiores,vt inqt Pau.d̄ cas.in.d.l.ex hoc iure.vij.col.in ver.seqtur verbū in tex.agris termini positi. ¶ Scdō rōne vtilitatis.d.castri guastalle,ꝛ dñi eius,nō.n.est dubiū eis vtilius esse,vt solū Cesareā maiest.in supiorez,ꝛ imediate recognoscerēt,q̄ꝫ si mediate,ꝛ statū Mediola.imediate,vt de se notū est,ꝛ vel ex eo pꝫ,q̄ sic fieri petūt,sed sic est ꝙ vnio pōt reuocari pp vtilitatez vniti,vt egregie declarat Pet.de perus.in trac.de reuocatione vnionis.in prin.ergo dꝫ fieri petita sepatio,ēt qd̄ vere posset dici hoc castrū vnitū predicto statui Mediolani.Qd̄ tñ per predictos Cōsultores,maxime primū expresse denegatur.

11 ¶ †Tertio rōne reditus ad antiquorez statū,q̄ semp fauorabilis reputaꝛ,ꝛ facillime ꝯcediꝛ per tex.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.ver.qd̄ ēt in specie.ff.de pac.ꝛ ibi tradūt doct.maxime Jas.ꝛ per no.in.c.statutū.in gl.maiori.de preb.li.vj.cū ꝯcor.vt per predictos do.Cōsultores,sed posito sine veri ꝑiudicio,ꝙ saltē de facto.d.castrū reperiaꝛ vnitū statui Mediolani,negari tñ non pōt quin antiqtus,ꝛ in primo eius statu fuerit separatū,vt ex antiqs inuestituris per Jmpatores factis comitibus de corrigia manifeste ꝯstat,ꝛ per prefatos excellē.Consultores dictū fuit,ergo ꝯuenit petitā separationez fieri,vt sic castrū istud redeat ad pristinam nām,ꝛ ad eius antiquū statum. ¶ Quarto rōne nullius inferēdi preiudicij realis.ꝛ ꝯsiderabilis ꝑdicto Ducatui Mediolani,naꝫ vt ipsemet senatus fateꝛ fiscus Mediolani nullā vtilitatē,aut pecuniariū cōmodū suscipit,nec vnq̄ꝫ suscepit,aut suscipere pōt ex.d.castro guastalle,cū datia,ꝛ ꝯfiscationes,ꝛ silia emolumēta pertineāt ad feudatarios.d.castri,ꝛ ꝙ plus est nū q̄ꝫ guastallēses fuerūt ab illustr.Ducibus,aut alijs gubernatoribus status Mediolani in aliquo grauati quacūq̄ꝫ necessitate ꝑmereꝛ status ille,tamꝛ si oēs subiectos ꝺm indigentiā onerassent,vt ēt senatus ipse fateꝛ.sic igiꝛ status Mediolani,ꝛ qui ei preest nullā percipit vtilitatez ordinarie,neq̄ꝫ extordinarie de.d.castro guastalle,ꝛ ppea non vr̄ honestū,ꝙ ad instantiā predicti status petita sepatio impedia

12 tur.†qn̄.n.nobis aliqd nō nocet,ꝛ alijs ꝓdest illud ꝯcedere debemus,vel pati,qd̄ id fiat,vt.l.in sūma.§.itē varus.in fi.ff.de aqua plu.arcē.cuꝫ ꝯcor.de qbus per gl.fi.que ita no.in.l.in creditore.ff.de euic. ¶ Et fundaꝛ hoc in magna eqtate,ēt vbi strictū ius deficiat,vt vr̄ in.d.§.itē varus.etenim equū est hoiem ab hoie beneficio affici.l.seruus ea lege.in fi.ff.de ser.expor.Hac igiꝛ equitate inspecta dōm est petitā separationez ꝯcedendā esse. ¶ Et si dicatur ꝙ imo talis separatio predicto statui noceret,vt.s̄.in ꝯrīū arguebaꝛ.Rn̄detur,vt.j̄.diceꝛ. ¶ Et ex predictis quattuor rationibus oritur qnto loco ratio ꝯgruitatis,dicimus.n.ꝙ cōsideratis quattuor rōnibus prepositis ꝯgruū oino vr̄,ꝛ sūme rōni ꝯuenire,ꝙ petita sepatio ꝯcedatur,ita vt talis ꝯcessio possit dici facien

13 da de iure ꝯgrui,†id.n.qd̄ ꝯgruū est fieri dꝫ,taꝫ ꝛ si videaꝛ alias ꝯtra iuris regulas,sicut in sili videmus in.l.vnica.C.d̄ iure ꝑthomiseos.qd̄ sonat de iure ꝯgrui,naꝫ lꝫ alias nemo cogaꝛ vendere vni magis q̄ꝫ alteri.l.nec emere.C.de iu.deli.l.ij.ff.si qs a par.fu.

14 ma.ꝛ.l.dudū.C.de ꝯhen.emp.†si tñ quis vēdere velit,cogiꝛ suis ꝯiunctis,vel vicinis vēdere,vt.d.l.vnica.ꝛ ibi plene scribit Mat the.de affli.ꝛ hoc sola illa rōne,q̄ ꝯgruū est,vt talibus ꝯiunctis,vel vicinis,magis q̄ꝫ alijs vēdanꝛ.Et hinc est,ꝙ dispositio illius legis appellaꝛ ius ꝯgrui,vt ibi per Afflic.ita ergo dicamus in casu nostro,vt.s.sepatio petita ex ꝯgruo,ꝛ honesto oino ꝯcedi debeat. ¶ Predictis accedat alia,ꝛ sexta rō,vt.s.fieri debeat predicta sepatio rōne benemeritoꝝ illustr.do.Ferdinandi eā petētis erga suaꝫ Cesareā maiestatē.Que.n.quot,ꝛ qualia fuerint seruitia predicti illustr.do.Ferdinādi,ꝛ q̄ꝫ egregie fuerit de sua maie

15 state benemeritus ipsa bene intelligit,ꝛ toti orbi inotescit,†si igiꝛ benemeritus vr̄ qui insigne aliqd̄ beneficiū fecit,vt inqt glo.i.in.c.si quos.xj.q.ij.tradit Alex.in ꝯsi.lv.ꝯsideratis ver.sub nu.iiij.lib.i.ꝛ refert Bartho.cassan.in ꝯsi.vij.visis themate.sub nu.xij.q̄to magis do.Ferdinādus dꝫ dici benemeritus de Cesarea maiestate,cū eidē plurima,ꝛ insigniora bñficia ꝯtulerit,vt est notissimū,nec per aduersantes negaꝛ.Dico ergo ꝙ cū predictis rōni-

16 bus ꝯcurrētibus ipsius petētis benemeritis multo magis ꝯgruit honestū est,ac rōnabile,vt.d.sepatio ꝯcedaꝛ,†etenim ꝯgruū,ꝛ dignū est Jmpatorē benefacere benemerētibus,vt inqt Jo.de amicis in ꝯsi.cj.in cā mota.iiij.col.ꝛ ita pn̄t,ꝛ operanꝛ benemerita,

17 ꝙ pro eoꝝ remuneratione recediꝛ a iuris regulis. ¶ †Hinc videmus ꝙ lꝫ res prohibita alienari reguꝛr alienari non possit,pōt tñ alienari q̄cq̄ꝫ pro remuneratione benemeritoꝝ,put post aliquos ab eo relatos,inqt Jas.in auc.res que.ij.col.vers.qnto limita.C.cōia de le.lꝫ postea dicat sup hoc cogitandū. ¶ Hinc ēt dicimus ꝙ pro.d.cā Jmpator licite aufert ius tertio,vt scribit Deci.plures ad hoc allegā.in ꝯsil.cccccl xxxviij.viso pūcto.iij.col.nu.xiiij. ¶ Hinc est,ꝛ tertio ꝙ ꝯ̄ iuris regu.ꝑsumiꝛ princeps ꝓprio motu qd fecisse,vt ꝯseruet,qd̄ fecit in remuneratione benemeritoꝝ,vt declarat Claud.de seisel.in.l.ex hoc iure.col.xv.nu.lxxvij.ff.d̄ iu

18 sti.ꝛ iu. ¶ †Siliter,ꝛ quarto si prelatus ecclesie viuēte feudatario aliū inuestiat pp benemerita successor prelati teneꝛ ꝯfirmare moriēte feudatario.ēt ꝙ prelatus inuestiēs predecessisset,lꝫ alias vbi nō fuissent ꝯsiderata benemerita,aliud sit seruandū,put declarat Matthe.de affli.in.c.i.viij.no.qui succes.feu.da.teneant.

19 ¶ Qui in eo.c.col.pe.x.quarto fallit.† aliud simile ponit,vꝫ qd̄ lꝫ alias suis ꝯiūctis prelatus,emphiteotꝫ,vel feudū ꝯcedere non possit,tñ poterit si fuerint de se,ꝛ ecclesia benemeriti. ¶ Plura alia silia ponit Claud.in.d.l.ex hoc iure.xiiij.ꝛ.xv.col.ꝛ alia plu

20 ra studiosus per se inueniet,†hinc pro regula dici solet ꝙ ꝯ̄ valde meritos nō sunt ꝓdita edicta prohibētia,q̄.s.in eoꝝ fauorez oia limitāda sunt,ꝺm qd̄ inqt Bal.in ꝯsi.liij.itē prouiderūt.ad fin.ij.vol. ¶ Ex istis ergo sex rōnibus saltē simul iunctis,iuxta illō singula que non ꝓsunt multa collecta iuuāt,vt per glo.in.l.instra.C.de ꝓba.cū si.ꝯcludendū est ꝯgruū esse rōni ꝯdecens,ac ꝯuenientissimū separationē petitaꝫ fieri debere,ꝛ hoc vltra simplicē,ꝛ indubitatā sue maiestatis potentiā,de qua.s̄.primo loco dcm̄ fuit. ¶ Nec predictis ob.alle.in ꝯrīū,q̄ recte intuēti ex predictis,ꝯsi ad oia colligiꝛ rn̄sio.Sed pro maiori declōne pticulariter rn̄deꝛ. ¶ Et ad primā rōnez.s.iuris ꝯseruandi ꝛc.pōt forte dici ꝙ talis iurisdictio,ꝛ supioritas non ꝓbatur,ꝛ ꝙ vr̄ per presidētes statui Mediolani fuisse exercitata iurisdict.in guastallēses pōt negari,cū non videaꝛ ltime probari. ¶ Et vbi aliqn̄ illud ꝯtaret in aliquo casu pticulari potuit illud ꝯtingere non rōne iurisdictionis,ꝛ supioritatis,sed ex volūtate guastallēsiuꝫ,vel eoꝝ dñi,vel ēt q̄ vt pleriq̄ꝫ dn̄t.d.castrū erat Duci Mediolani cōmendatū,seu eidem ex ꝯuentione,ꝛ federe quodā adherebat,vt sic esset in eius

21 ꝓtectione.†Cōmendatio aūt,aut suscepta ꝓtectio,ꝛ similes conuentiones nō arguunt castrū fieri subditū,aut sua libertate priuatū,nec vr̄ per eas trāsferri iurisdictio ꝯ̄ se cōmendātes,siue in ꝓtectione receptos,vt tradit Mar.soc.auus meus in ꝯsi.vij.nunc quesitoꝝ.ij.ꝛ.iij.col.ꝛ Barthol.eius filius,patruus,ꝛ preceptor meus in ꝯsi.lxxiiij.in presenti ꝯsultatione.ij.ꝛ.iij.col.i.vol.ꝛ Alexā.in ꝯsi.xiij.ꝯsideratis his.iij.col.ad fi.sub nu.xv.lib.vj.cū concor.alle.s̄.per excel.Cōsultores. ¶ Et dū postea allegant inuestiture facte per Duces Mediolani,ego certe vnas tñ vidi,sed po

22 sito ꝙ fuerūt facte plures,†pōt dici ꝙ ex illis quotcūq̄ꝫ fuerint,non probaꝛ aliquo mō ꝙ inuestiēs habeat dñiuꝫ,vt tradit egregie Cur.iunior in ꝯsi.clviij.presupponiꝛ in facto.ij.col.vs̄.ꝓ eius

23 fundamēto.cū ꝯcor.adductis.s̄.per primū Consultorē,†ꝛ lꝫ veruꝫ sit inuestiturā solere fieri a dn̄o,tñ possibile ēt est ꝙ fiat a non dn̄o,vt in rub.ꝛ in tex.de inuesti.de re alie.fa. ¶ Uel scdō rn̄deꝛ,ꝙ ex quo inuictissimus Jmpator modernus repitur dn̄s status Mediolani,nedū directo,sed vtiliter,sicut est dn̄s aliaꝝ ciuita-

24 tuꝫ impialiū,que alicui in feudū ꝯcesse nō sunt,† naꝫ lꝫ fuisset feuduꝫ domus sforziade,q̄ tñ illa defecit,reuersus est ille status ad dn̄m directū,ꝛ sic ad ipsum Jmpatorem,vt est notissimū,ꝛ hr̄ de hoc in.c.i.§.i.de feu.cogni.in.c.i.de bñfi.feu.ꝛ in.c.i.§.i.de succ.fruꝫ.cū si. ¶ Quo stāte allega.iurisdictio,ꝛ supioritas ꝯsiderari non pōt,nisi quatenus est ad ipsuꝫ Cesarē,nō tāq̄ꝫ dn̄m Mediolani tñ,sed tanq̄ꝫ Jmpatorē,qui sit inter cetera dn̄s guastalle directus,sicut est oī respectu do.Mediolani,ꝛ multaꝝ aliaꝝ ciuitatuꝫ,vt.s̄. ¶ Quare cū ex oibus predictis ꝯueniat ꝯgruūq̄ꝫ sit castrū illud esse sepatuꝫ a statu Mediolani rōni ꝯdecens,est,ꝙ ita Jmpator declaret,ꝛ cū de nulllus preiudicio agaꝛ,aut saltē solū de ipsiusmet talis declōtio cū oī iustitia,ꝛ de ordinaria ptāte dicetur facta nullis legibus repugnātibus,qnimo totaliter sic ꝑmittētibus,attento ꝙ apud ipsuꝫ est ois ptās circa ꝑdicta,vt ex pre-

25 dictis ꝯstat. † Ultra qd̄ qlibet de re sua vr̄ bonus moderator,ꝛ arbiter,vulga.l.in re mādata.C.mā.ēt in abutēdo.l.sed ꝛ si lege.§.ꝯsuluit.ff.de pe.her.ꝛ qlibet ēt pōt cōmodis,ꝛ bñficio renunciare.l.si qs.C.de pac.cū si.Si.n.sua Cesarea maiestas,put ꝯuenienter,ꝛ ex ꝯgruo dꝫ,petitā separationē fecerit,vt speraꝛ ois lex oisq̄ꝫ iustitia ipsaꝫ ꝓbabit. ¶ Ad scdām aūt rōnez.s.dāni depel-

26 lendi ꝛc.vt.s̄.in ꝯrīuꝫ deductā.Rn̄deri pōt primo †ꝙ dāna alle.nō sunt in ꝓposito ꝯsiderabilia,cū veniant extrinsecus,ꝛ proprie dāna nō vr̄ posse dici,cū dānuꝫ sit primonij diminutio.l.ij.ff.de dā.infe.ꝛ eo respectu ex ꝑdicta sepatione nullū pōt inferri dam-

num,cum status predictus nullam penitus vtilitatem percipi it, nec pcipe possit ex.d.castro guastalle,vt.s.dcm fuit in quarta ratione. ¶ Et pterea ɔsiderare bánitos ex dñio Mediolani posse ɔfugere in predictū castrū separatū vectigalia noua posse imponi,ꝛ dñm eius posse fieri inimicū Ducis Mediolani,vt in ɔrium dicebaṫ,non arguit.d.castrū esse de iurisdictione status Mediolani,ná eadé ɔtigere possent in ciuitate Mátue,vel alio loco cuicino,quaꝫ tñ ɔstat esse alienā ab oi iurisdic.d.status,vltra ꝙ in veritate non ɔuenit.nec dꝫ suspicari talia euenire posse in.d.castro guastalle,tū pp indefessaꝫ fidé illustr.do. Ferdinádi erga suá maiestaté,quaꝫ fidé,ꝛ obseruantiá in eius posteros ɔtinuari omnino sperandū est,tuꝫ ét pp ea ꝙ sub eodé dño reperieṫ,cuꝫ ipso dñio, seu statu Mediolani,hoc est sub Cesarea maiestate,si.n. illustris. Ferdinádus,ꝛ successores eius recognoscét imediate.d. castrum guastalle a Cesarea maiestate,que ét dr̃ dña predicti status, nihil in.d.castro timeri dꝫ ɔ̃ Cesareaꝫ maiesta.ꝛ sic ɔ̃ dñm status Mediola.cū nó sit credédū ꝙ aduersus ꝓpriū dñꝫ directū,qcq̃ ɔtingat i.d.castro, ne als ɔtigeret vassallū tali feudo ꝑuari, vel vt inimicū,vel vt amicū inimici dñi, iux̃ ti.qb.mo.feu.amit.q̃ fue.pria cā bñfi.amit.ꝛ quot testes sunt neces.ad ꝑbá.feu.in gra.ꝛ iux̃ tradita per Cur.iun.in tract.feu.in.iiij.par.in.xv.xviij.ꝛ.xxviij.causa priuat. feud. Uel scdo rñdetur,vt ét.s.scdo loco fuit rñsum ad primá rónez,ná cū sua Cesarea maiest.repiaṫ dña oi respectu status Mediolani,ꝛ directū dñiꝫ habeat castri guastalle nó pót dici ꝙ dánuꝫ aliqd ex.d.sepatióe patiaṫ,vt ex predictis ɔstat, nulli enim de tali sepatione redditura erit róné,nisi sibijpsi,que vt est dictū,veluti de rebus ꝓprijs ex arbitrio pót disponere. ¶ Ad qd bene facit doctri. Ant.de but.ꝛ Abb.post gl.in.c.sicut vnire. de exces.plat.quá ét.s.allegaui,circa primá parté nostre ɔclu. ¶ Ex oibus itaqꝫ.s.dictis,ꝛ alijs pluribus sapiétissime deductis ꝑ predictos excel.Cósultores,ɔcludendū est modernū Imperatorem inuictissimū, neduꝫ posse,sed etiam ɔuenienter,ꝛ ex ɔgruo debere petitam sepationem ɔcedere,ꝛ qdem iure ordinario omnibus iuribus tali separationi suffragantibus. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior Padue legens.1534.

CASVS

¶ Quidá magnus,ꝛ sapientissi.princeps hñs in suo dñio ius supremū,ꝛ oia potens,que Impator in vniuerso,per suū decretum deputauit quédaꝫ.N. ad qddaꝫ officiū circa cás criminales, qd offm̃,vt aiūt,dr̃ sindicatus, seu ꝑdictū.N.appellauit sindic.suū. ¶ Deide cū.d.N.tali officio aliquot annis functus esset, ꝑnceps fecit ei,seu ɔcessit certa decreta diuersis tpibus facta, ꝛ ordinata in fauoré.d.N.comprobátia omnia gesta per eū in.d.officio eundemqꝫ in totū absoluentia a talis officij administratione cum amplissimis clausulis. Quoꝝ decretorum copia substátialiter,ꝛ effectualiter sumpta transmittitur.

¶ Dubitatur modo si ɔtingeret.d. principem mori, vtrum.d.N. officialis, siue sindicus predictus posset aliquo modo accusari, aut aliter molestari,seu contra eum inquiri occasione gestoꝛuꝫ in administratione dicti officij sindicatus.

SVMMARIVM

¶ De quodam decreto principis in fauorem sui iudicis, an illuꝫ defendat pro gestis in officio suo.

1 Appellari non potest a sententia a principe lata.
2 Assertioni principis de facto proprio credendum est.
3 Dux Mediolani in suo ducatu iura imperij habet.
4 Princeps si in cósciencia sua aliquem delinquenté scit,potest euꝫ facere suspendere absqꝫ processu.
Et officialis illam exequendo non peccat.
5 Leges transgredi licitum est ob delicti atrocitatem.
6 Sacrilegij species est dubitare de auctoritate principis.
7 Princeps potest dicere iudici,vt sic iudicet,ꝛ ita iudicare debet.
8 Officialis exequendo mandatum principis,est dignus venia.
9 Princeps ordinem iuris seruare non tenetur.
10 Princeps contra formam iuris potest iudicare penam excedendo ad aliorum terrorem,vel intuitu pietatis minuende.
Et iuri positiuo sine causa derogare potest.
11 Posita in conditione non sunt in dispositione.
Princeps ex certa sciétia,ꝛ de plenitudine potestatis potest iuri alterius derogare.
12 Facta ex particulari cómissione principis ab ipso facta videtur.
13 Pena peccatum non transgreditur.
14 Uerbum ab omni molestia quid importet.
15 Princeps subscribendo se alicui scripture,non presumitur in eo contenta ignorare.
16 Subscribens videtur confirmare,ac si totaꝫ scripturá scripsisset.
17 Rescripta plura,seu decreta,qñ inueniunṫ, ꝛ in sequétí. fit métio de primo cessat ois suspitio falsitatis,subiectionis,vel erroris.

CONSILIVM XCII

Dirigat Dñs verba mea in viá veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Uiso pácto ꝑdicto, ꝛ simul ét decretoꝝ copia, quatenus mihi videre licuit,oibusqꝫ mature ɔsideratis,vr̃ ꝛ ɔclusiue loquédo,vti Consulenté decet, arbitror predictuꝫ. N.officialé ad criminalia,siue sindicū nó posse aliquo mō molestari ex his,vel pp ea que gessit in.d. officio, quo pluribus annis functus est. ¶ Et si de facto molestareṫ,aut ɔ̃ euꝫ aliqua inqsitio formareṫ,deberet oino absolui a predicta inqsitione, necnó ét ab alijs pticularibus querelis,ꝛ imputationibus,si que ɔ̃ eū porrigerenṫ occasione eoꝝ que ipse in tali officio,vti sindicus, ꝛ sindicario noie fecerit. ¶ Et in primis ɔsiderandū est,ꝙ officiū ꝑdictuꝫ vr̃ extraordinariū,pendés totū a volūtate,ꝛ arbitrio principis, cuius ꝑsona ptás,ꝛ auctoritas in.d.officio representaṫ quo ad totū dñiuꝫ,ꝛ statū eius,quatenus tñ ipsi principi placuerit, ꝛ adeo qd gesta per predictū officialé in.d.officio dñr gesta ex pticulari,ꝛ expressa cómissione principis,put hec recte intuéti ꝑbanṫ in decreto electio.d.N.ad predictū officiū,ꝛ maxie in cl'a illa cū oi arbitrio,ptáte ꝛc.ibi ac si de ipsis arbitrio,facultate,ꝛ cómissióe mentio spális facta foret,ꝛ inferius ét illa cl'a,sibiqꝫ in oibus, ꝛ singulis,statū,ꝛ honoré nr̃m ɔcernétibus,pariát,ꝛ obediát,veluti nobis ꝛc.sic igiṫ gesta per talé sindicū, vñr per ipsuꝫ principé gesta, vt ét.i.dicet,ꝛ ppea vr̃ ꝙ de eis nó debeat sindicari,† quéadmodū ét ab eius snia vti a principe lata nó pót appellari.l.i.ff.a qb. appel.nó li.cū si.ꝛ totū hoc fundaṫ in eo ꝙ actus gesti per principeꝫ ꝑsumunṫ ex iustissima cá gesti,cū cá semp in principe ꝑsumaṫ, ꝛ talis qualis sufficiat ad actus ɔseruationé,vt tradiṫ ꝑ Cy. bal. ꝛ alios in.l.rescripta.C.d pci.iper.offe.per Bal. ꝛ Mod. in.l.si testiū.C.d testa.per Ant.de bu.ꝛ alios Cano.in.c.cū inter. d renūc.ꝛ in.c.q in ecclesiaꝝ.de ɔsti.ꝛ per Alex. in ɔsil.ij.visis codicillis.col.fi.li.j.ꝛ in ɔsi.i.circa primū.ij.colū.ad fi.lib.ij.cū multis ɔcor.que alle.possent. ¶ Hoc ita státe vr̃ in casu isto,ꝙ.N. officialis predictus nó possit inqetari,aut molestari,magis q̃ posset ipse princeps si per euꝫ oia gesta essent. ¶ Et ista ɔclus. vlterius ɔsideranda est indubitáter ꝓcedere,attéto ꝙ post administrationé.d.officij.d.princeps in alio decreto expsse declarauit oia, ꝛ quecūqꝫ gesta per.d.N.officialeꝫ,ꝛ sindicū suū fuisse gesta de ipsius principis scia,ꝛ cómissione. Siue ergo.d.officialis cū accusatis corá se de crimine,aut cū his ɔ̃ quos inqsitio facta erat cóposuerit,siue eos ɔdénauerit ét vsqꝫ ad morté, siue ét executioné aliqñ fecerit absqꝫ snia id totū dr̃ fecisse principe sic pticulariter cómittéte,put ipsemet princeps asserit,ꝛ fateṫ in.d.decreto,† cuius assertioni,cū sit de facto ꝓprio oino est credendū,ꝛ ita ꝙ ꝑbatio in ɔriꝫ nó admittaṫ,iuxta clem.i.ꝛ q̃ ibi tradūt doc.de ꝑba.ꝛ tradit Fely.in.c.cū a nobis.i.ꝛ.ij.col.de testi.† Maxime qꝛ vt dr̃ in pūcto predictus princeps dicebaṫ habere in suo statu iura impij, ꝛ in suis terris ea oia poterat,que pót Impator in vniuerso, put de Duce Mediolani dici solet,vt inqt Ias.post plures per eū al leg.in ɔsi.cj.imunitas fuit ɔcessa.iij.col.iiij.vol.ꝛ Cur.iun.in consi.lxi.habita diligéti.iiij.col.ꝛ in ɔsi.c.presupponiṫ in facto. circa mediū,vbi ét ɢñalius loqtur de oibus Ducibus,ꝛ Marchionibus,ꝛ silibus,qui ꝑpetuo sunt inuestiti,vt per eū.dico.n.ꝙ in tali principe,qui in suo dñio supm̃us reputaṫ ꝑdicta ɔclus.ꝙ eius assertioni standū sit,ꝓcedit de plano,vt per Fely.in loco prealleg. ¶ Nec quisq̃ admireṫ de qualitate istius decreti, dū in eo inter cetera dr̃ ꝙ.d.N.aliqñ ɔ̃ formá iuris cóis,vel municipalis processit ɔdénationes faciédo ét ad vltimū suppliciū, faciédo ét similes executiones,ét absqꝫ snia,qd non vr̃ iuri ɔsentaneū,iuxta.l.i. C.de execu.rei iud.cū si.ꝛ tradiṫ in.l.prolatá.C.de sent.ꝛ interlo. oi.iud.nec ét vr̃ ɔuenire iustissimo,ꝛ sapiétissimo principi qualis, vt dr̃,erat princeps,de quo agiṫ,† qm̃ ad hoc rñdeṫ ꝙ imo cuilibet optimo,ꝛ ꝑbatissimo principi ɔuenire pót, qñ cá iusta subest, que vt dixi presumiṫ,pót.n.delictū esse notissimū principi, ꝛ delinqués publica,ꝛ multiplicata infamia notatus, ita vt in ɔscia sua princeps nouerit talé delinquenté debere mori cū sūma iustitia,ꝛ ió pót mandare suo officiali,vt eū suspédat absqꝫ ꝓcessu, vel aliqua cause

qua cause cognitio. ꝛ talis officialis ita exequendo non peccat, q̄ꝛ pro principe, p̄sertim optio, sapiētissimo, ꝛ iustissimo qualis erat iste, p̄sumit̄ vt.s. ex iusta cā illō faciat, ita signāter voluit Cy. post Jac. dē raué. in.d.l. rescripta. dē pci. impa. offe. refert, ꝛ seq̄r, ꝛ mul tū no. Abb. in.c. cū olim. col. pe. de sent. ꝛ re iudic. ꝛ Curt. senioꝛ in ꝯsi. xlix. memoꝛie recolēde. col. xxi. vꝰ. presumit̄. n. in pncipe ꝛc. ꝛ ibi ad hoc plures alleg. vt per eū. † Pōt ꝛ cā esse atrocitas de licti pp illā. n. l3 trāsgredi leges, vt per Inn. in.c.i. de ꝯstitu. ꝛ per Bal. in.l. qđ ergo. §. pena grauioꝛ. ff. de his qui no. infa. cū ꝯcoꝛ. vt per Hypp. in sing. ccxliij. tu scis q̄ fere. ꝛ in ꝯsil. lxxxvj. l3 iam diu. in prin. hac igit̄ cā, vel p̄cedēti, vel ēt quacūq3 alia motus fue rit p̄dictus princeps ad sic cōmittendū nō est querendū, cū ex iu stissima cā motus presumat̄, † ꝛ vltra querere, ꝛ de gestis per eū, ꝛ eius auctoꝛitate dubitare esset spēs sacrilegij. l.ij. ꝛ ibi per doc. C. de cri. sacril. tradit Jas. in.d.l. p̄scripta. ꝛ in.l.fi. col. pe. C. si ꝯ ius, vel vtil. pub. cū multis alijs ꝯgestis ad hoc per Dec. in ꝯsi. ccccc lxxxvij. viso pūcto. post prin. † satis. n. nobis est principē predi ctū aliqñ sic cōmisisse, cū possit iudici suo dicere sic iudica, ꝛ ita iu dicari d3, vt post alios per eū alle. tradit Matthe. de afflic. in.c. inuestitura. in.ij. no. de foꝛ. fideli. ꝛ ppea predictus. N. officialis, ꝛ sindicus eius nō dr̄, iuxta cōmissa iudicādo, ꝛ exequēdo deliq̄s se per predicta. ¶ † Quinimo ēt q̄ princeps nō fuisset iuste mo tus, qđ tñ in casu isto minime credi d3, p̄dictus officialis exequen do cōmissionē, ꝛ mandatū principis esset dignus venia, iuxta tra dita per Parid. de put. in trac. de sindicatu in vꝰ. familiaris. col. xij. in vꝰ. miles ptātis qui eius mādato. sed sup hoc nō est insisten dū, q̄m vt dixi cā iustissima presumēda est oīno in tā optimo, ꝛ iu stissimo principe. Nec cuiq3 videat̄ nouū, q̄ꝛ credo vbiq3 gētium aliqñ ꝯtingere, ꝛ ego memini in patria mea Senēsi sepe per supe rioꝛes magr̄atus illius ciuitatis capitaneo, siue barigello cōmis su3 fuisse, vt delinquentē aliquē perq̄rat, ꝛ inuētū imediate suspen dat, dicemus ne hoc iniuste factū, absit in tā celebri repub. fuit er go iuste factū, ꝛ cā iustissima presumit̄, si aliter nō ꝯstat, ꝛ ita certe est dōm in casu nostro, sicut. n. princeps predictus in ceteris, vt au dio, sapiētissime, ꝛ laudabiliter se gerebat, ita presumendū est qđ fecerit in p̄dictis cōmissionibus. Nec ob. q̄ aliqñ fecerit eas pre ter, vel ēt ꝯ foꝛmā iuris ꝛc. q̄m loquēdo respectu oꝛdinis iudicia rij, † dico q̄ princeps eū seruare nō tenet̄, vt tradit̄ per Matthe. de affli. in.c.i. §. qđ ergo. x. col. de inuesti. de re. ali. fa. ꝛ pbat̄ hoc rōne, q̄ꝛ cū oꝛdo talis sit iuris positiui, nō est dubiū q̄ ius positi uū pōt imutare. l. oēs populi. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ. §. sed nālia. ꝛ vtro biq3 tradit̄ per doc. insti. de iu. nā. ¶ Et per hanc rōne3 idē dōm est, si loq̄mur respectu iudicij, seu snie ferende, † nā ꝛ in eo pōt prin ceps ꝯ foꝛmā iuris iudicare penā. s. excedēdo ad alioꝝ terroꝛe3, vel ēt minuendo intuitu pietatis, iuxta. §. s3 q̄ principi. vꝰ. plane. insti. de iu. nā. cū si. ¶ Immo ēt sine cā pōt princeps iuri positiuo derogare, iuxta tradita in.d.l.fi. si ꝯ ius, vel vtil. publ. cū si. vt per Cur. iunio. in ꝯsil. cviij. circa ꝯtrouersiā. ij. col. ꝛ per has vias rñ detur, ēt si q̄s in.d. decreto ꝯsideret ꝯtineri q̄ aliqñ in toꝛmentis fuit excessus modus, ꝛ foꝛte idicijs nō apparētibus fuit p̄cessu3, nā totū illud cōmisit princeps, vt ipsemet asserit, qui ex sua aucto ritate poterat iuri scripto derogare, ꝛ ita faciēs ex iustissima cā fe cisse presumit̄ per p̄dicta, ꝛ p̄sertiȝ p̄o eruēda veritate foꝛte aliun de ipsi principi nota, vt ēt in.d. decreto dr̄. ¶ Nec ēt vr̄ ob. q̄ in. d. decreto dr̄, ēt si gesta per.d. N. essent in graue, ꝛ grauissimū dā nu3 alterius ꝛc. q̄m in primis dico q̄ istud esset p̄bandū, cū in de creto nō affirmet̄, sed ꝯditionaliter ponat̄, † ꝛ alias posita in ꝯdi tione nō sunt in dispōne. l. si q̄s sub ꝯditione dādoꝝ. x. ff. si q̄s ob. cā testa. ꝛ deinde dici pōt, vbi p̄baret̄, q̄ pnceps ex cā, que in eo, vt est dcm̄ presumit̄, pōt iuri alterius p̄iudicare, ꝛ maxime ex cer ta scia, ꝛ de plenitudine ptātis, iuxta. l. itē si vberatū. §.i. ꝛ ibi tra dit Ang. ff. de rei vē. Alex. in ꝯsi. cciij. p̄spectis his. iij. col. vꝰ. se xto q̄ prefatus. ibi, ꝛ l3 supremus. li. vj. vbi plura alle. ꝛ Jas. in cō si. cc xxvij. Carolus olim. col. x. ver. xij. facit. ij. vo. ad qđ ēt plures alleg. possent, sed gr̄a breuitatis omittunt̄. ¶ Et si in aliquo casu q̄s dixerit principē non potuisse alijs p̄sonis p̄iudicare, ꝛ ipse p̄ hent se dānificatas, † certe cū oīa fuerint facta ex p̄ticulari cōmis sione pncipis ab ipsomet facta, ꝛ gesta vnr̄ mediāte p̄sona illius officialis, q. n. per aliū facit per seipsu3 facere vr̄. l. ita aūt. §. gessis se. ff. de admi. tu. facit. l. ij. in fi. ff. de don. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ no. glo. in vꝰ. testōne3. in.l.fi. C. vbi, ꝛ apud quē. ꝛ ppea non vr̄ q̄ ipse of ficialis ex tali cā possit in aliquo ꝯdēnari, maxime attēto q̄ om nis pecunia, ꝛ alia vtilitas predicti officij peruenit ad manus pn cipis, vt ipse in.d. decreto fatet̄, sed sup hoc non puto insistendū, q̄ꝛ non arbitroꝛ quē posse probare se dānificatū, cui princeps cu3 omni iustitia preiudicare nō potuerit subsistēte iuxta causa, que

vt dixi in principe semp presumit̄. ¶ Ex his ergo cōstat nihil in predicto decreto ꝯtineri, qđ honeste, ꝛ iure p̄mittente fieri nō po tuerit ex iusta causa, put eam semp adfuisse credendū est, maxime attenta p̄bitate, ꝛ bonitate predicti principis, ꝛ per ꝯn̄s ēt q̄ di ctus officialis nō dr̄ in aliquo peccasse, exequēdo que sibi per pn cipem cōmissa fuerūt, † ꝛ ideo nullā pena3 meret̄, cum illa pecca tū non transgrediat̄. l. sancimus. C. de pen. nec penā meretur qui iure p̄mittente, facit. l. graccus. C. ad. l. iul. de adulter. ¶ Et si q̄s pertinaciter voluerit predictū officialem in aliquo errasse, ꝛ termi nos iustitie trāsgressum fuisse in gerēdo predictū officium, qđ tñ per predicta negat̄, dica3 q̄ ab omni erroꝛe, ꝛ peccato suo dr̄ ple ne, ꝛ integre absolutu3 per.d. principē in predicto decreto, dū in eo dr̄ q̄ ipsum officialē ex certa sciētia motu p̄prio, ꝛ de plenitu dine ptātis liberat a quacūq3 molestia, lite, ꝛ ꝯtrouersia, que sibi dari posset ꝛc. † Illa. n. verba a quacūq3 molestia ꝛc. pp̄ter eoꝛu3 ḡnalitatem impoꝛtāt liberationē ab omni molestia, ēt si alias de iure fieri, seu inferri potuisset, arg. tex. in auc. de fideiuſ. in prin. ꝛ. l.i. cū ibi traditis per Bal. C. de nūd. ꝛ eius, qđ dixit Bar. in.l. lu tius. §. tres hr̄des. ff. ad treb. put ita per predicta inq̄t Alexan. in ꝯsi. xj. circa primū dubiu3. ij. col. ver. nec ēt debuit. lib. i. ꝛ clarius hoc dixit Hyppo. in.l. vnius. §. cognituru̅. ix. col. ff. de q̄ó. ¶ Ad qđ faciūt plura, que idē Hyppol. cumulat in ꝯsi. lxxx. qui cuncta moderat̄. iij. col. dum ponit impoꝛtantiā verbi ḡnalis, puta quo quo modo, qūocunq3, q̄buscunq3, vel simili. cū itaq3 dictus offi cialis fuerit semel absolutus, ꝛ liberatus, ꝛ q̄dem ab eo qui tale3 ptātem habebat, vlterius ea de causa molestari nullo mō potest, quasi sit tutus exceptione rei iudicate. ¶ Et maxime ita dōm est, q̄ꝛ ita expresse ipse princeps disposuit, vt. s. dictū est. ¶ Stāte igi tur predicto decreto in virtute, ꝛ substātia, prout mihi videre li cuit, nō est dubitañ. p̄dictu3 officialē nō posse de cetero molestari ex his que in suo officio gessit, q̄ꝛ oīa gessit ex cōmissione pncipis, ꝛ per eūde3 fuerūt expost facto cōpꝛobata, ꝛ ꝯfirmata, vt ex ipso decreto apertissime ꝯstat, s̄m qđ. s. deductū fuit, nec ratio sue ad ministrationis pōt ab aliquo peti, cū abūdātissime fuerit reddita ipsi principi, vt in p̄dicto decreto ꝯstat. ¶ Nec ꝯueniret dubita re, vtrū p̄dictu3 decretū veꝝ sit, seu vere ab ipso principe emana uerit quasi bonitati, ꝛ p̄bitati eius non ꝯueniat, q̄m ni falloꝛ, nisi vere emanasset ab ipso principe non adesset scriptura p̄pria prin cipis manu facta, nec p̄prium sigillū, nec ēt consiliarioꝝ audito ris, ꝛ secretarij subscriptio adesset, put hec oīa adsunt, ꝛ pro cer to tollūt omnē suspitionem, ꝛ vltra ēt tollitur oīs dubitatio, q̄m ex post aliq̄bus annis interpositis, fecit quedā alia decreta, in qui bus nulla cadit dubitatio de ipsoꝝ veritate, ꝛ in eis p̄ticulariter de hoc decreto princeps meminit illud ꝯfirmando, ꝛ de nouo ēt illud faciēdo, volēs q̄ in oibus, ꝛ per omnia in predictis alijs de cretis habeat̄ pro repetito de vꝰbo ad verbū, qūo enim hoc fieri potuisset, si primū istud decretu3 absolutoꝛiū princeps non fecis set, ꝛ de eo notitiā non habuisset, certe nō video. Dicamus ergo q̄ dictus princeps vere tale decretū fecit, ꝛ q̄dem ex certa scien tia, vt in eo dr̄, ꝛ in eadem volūtate perseuerauit, put per alia de creta euidentissime ꝯstat. ¶ Nec admittendū est eiusmodi decre tum p̄bitati eius non ꝯuenire, q̄ꝛ vr̄ q̄ imo cuilibet sapiētissimo, ac iustissimo principi ꝯuenire possit, capiendo semp quālibet eius parte3 in melioꝛem sensum vti fieri d3, vt. s. dicamus q̄ oīa prin ceps fecerit ex iustissima cā sibi nota, ꝛ que per alios presumi d3, per ea que. s. deducta fuerūt. ¶ Ex quibus ēt ꝯstat nihil ob. si cā su talē decretu3, siue eius minuta nō fuerit facta in cācellaria, vel q̄ nō fuerit lingua materna ipsi principi magis nota, put alie mi nute fieri solent, † q̄m cū ipse princeps subscripserit, seu. s. scripse rit nō est p̄sumendū q̄ ignoꝛauerit in eo ꝯtenta, iuxta doctr. bar. cōiter approbatam in.l.i. §. fi. ff. queād. testa. aperi. ꝛ tradit Ale xā. in.l. si ita stipulatus. §. grisogonus. v. col. vers. quātū ad id qđ dr̄. ff. de ver. oblig. † Etenim q̄s subscribendo perinde dr̄ scriptu ram approbare, ac ꝯfirmare, ac si totam p̄pria manu fecisset, vt egregie tradit Bar. in.l. emptoꝛ. §. lutius. ff. de pac. cū ꝯcoꝛdā. vt scribit Alex. in ꝯsi. clxvij. pōderatis his. ij. col. ver. ad hoc osten dendū. li. ij. qui postea in. iij. col. magis ad p̄positum nostrū, dicit idē in. s. scribente, put ꝯtingit in casu nostro, q̄ꝛ vt dictū est, prin ceps sua. s. scriptione iuxta moꝛē suum dr̄.d. decretū cōpꝛobasse. ¶ Preterea oīs vt dixi, tollit̄ dubitatio per alia sua decreta, in quibus amplissime decretū istud ꝯfirmatur, vt. s. dictū fuit. † nam qñ reperiunt̄ plura decreta, seu rescripta, ꝛ in sequētibus fit men tio de primo, cessat tunc oīs suspitio falsitatis subiectionis, vel er roꝛis, s̄m Bal. in.l.ij. C. de peti. bon. sub. lib. x. refert, ꝛ seq̄tur Ja so. in.l. nec dānosa. in fi. C. de preci. impera. offe. declarans sic de bere intelligi dictū Bal. ibi in prima opposi. ¶ Et adeo hoc est

verū ⁊ vt procedat etiā si in primo non esset clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, seu cl'a non obstantibus, ꝓut tradit Fely. in c. nōnulli. in prin. xxiij. col. ver. fallit ergo hec regula, de rescri. tā ⁊ si in decreto, de quo agit̃ adsint predicte clausule, vt dictū est. ❡ Stante itaq; predicto decreto firmo, ⁊ valido, prout est, ac ēt cuilibet optimo principi conueniēti, declarando, vt. s. est dictum, concludendum est predictum. N. de gestis in dicto officio molestari, aut condemnari nullo modo posse. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens in prima sede vespertine lec.

SVMMARIVM

❡ De vnione quando dissoluatur.
❡ De castro duobus diuersis temporibus concesso, cuius sit, ⁊ consensus requisitus quando debeat interuenire.
❡ Et an sufficiat ex interuallo, ⁊ quando quis possit venire contra proprium factum.

1 Vnio beneficij quando per Papam est facta eius effectus non tollitur, nisi de vnione iam facta mentio habeatur.
2 Cōsensus in aliquo actu reqsitus, an post iteruenire possit, ⁊. j. 4.
3 Facto proprio, an quis contrauenire possit, ⁊. j. nu. 15.
5 L. quotiens. C. de rei vendi. in quibus casibus procedat.
6 Dispositio generalis tantum operatur quo ad comprebensa sub gn̄alitate quantū particularis, quo ad particulariter expressa. Dispositio generalis generaliter intelligi debet. Generalitas in singularitatem resoluitur.
7 Clausula volentes eorum tenores, ⁊ formas habere pro sufficienter expressis, quid operetur.
8 Rescripta de stilo curie fiunt sub hac implicita mentione volentes eorum tenorem ⁊c.
9 Traditio ex iusta causa, sine iusto titulo precedenti dominij translationem operatur.
10 Dominium queritur ei, cui primo res traditur prioritate tituli non obstante.
11 Consensus non liber, si interuenit in aliquo actu perinde est, ac si non sit prestitus.
12 Consensus ex interuallo prestitus firmat actum, quando res est integra, ⁊ interim nulli ius est quesitum.
13 Cōsensus patris requisitus in donatione causa mortis facta per filium ex interuallo prestitus, quando eam validet.
14 Concedens secundo loco rem, qua primo alijs concesserat prima concessione recedere videtur.
16 Emācipatio de qua in. l. si post mortē. ff. de ado. quare nō valuit.
17 Vendens, ⁊ tradens, licet transferat dominium in secundum emptorem, non tamē a primo liberatur, sed ei ad interesse tenetur.

CONSILIVM XCIII

Dirigat Dn̄s verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. ❡ Cōclusio firmata per clarissi. doctor. Bononie legentes in eoꝝ elegantissimis ꝯsil. in fauorem illustr. do. Rodulphi campegij, vltra ꝯsiderata in predictis ꝯsil. videt̃ reddi dubia ex his que tradit Jo. and. in addi. Spec. in titu. de preben. in prima additio. ꝓut eum referunt, ⁊ sequuntur dn̄i de Rota in decis. clx. nota ꝙ beneficiū vnitum in antiquis. ⁊ tradit Jo. bapt. caccialup. in trac. de vnionibus. in. ix. articulo, 1 † volūt enim predicti ꝙ qn̄ est facta vnio alicuius beneficij per ꝓuisionem Pape, postea de tali beneficio factā non tollitur effectus vnionis, nisi de vnione iam facta fiat expressa mētio, eam sc; dissoluēdo. ❡ Dico enim ꝙ cum in casu de quo agit̃ in priuilegio, seu gratia facta nobilibus illis de Maluetijs sit facta vnio castri Ducie, cum castro Guelphi, qđ per prius eisdem fuerat ꝯcessum, vt patet in ea, dum dicitur, vnimus, annectimus, ⁊ incorporamus ⁊c. non debet pronisio de dicto castro facta Campegijs post dictā vnionem, ipsam vnionem, ⁊ eius effectum tollere, nisi de ea fiat expressa mentio, ⁊ ipsius vnionis dissolutio, sed in bulla gratie ꝯcesse Reuerendissimo Cardinali cāpegio, ⁊ successoribus non fit predicte vnionis dissolutio, nec de ea fit aliqua mentio, ergo ⁊c. ❡ Nec videt̃ obstare, si dicat̃ ꝙ predicta procedunt qn̄ vnio valuisset, ⁊ effectum sortita fuisset, qđ non videtur in casu isto ꝯtigisse, q2 non interuenerat ꝯsensus Jmolensiū, prout requirebatur, vt in gratia facta Maluetijs in fi. dicit̃ in ver. volumus etiam ꝙ quo ad premissa Jmolensiū expressus accedat assensus, qm̄ videtur posse responderi primo, ꝙ satis videt̃ esse ꝙ ex post talis cōsensus interuenerit, q2 videt̃ requiri tanꝗ illorum, de quoꝝ preiudicio agitur, vt etiam inquit vnus ex do. Consulentibus in. v. car. in ver. ꝯfirma2 tur hoc etiam ex arg. ⁊c. † Quo casu sufficit etiam ex post ꝯsensū interuenisse, q2 non dicitur exigi pro forma, ⁊ solēnitate actus, vt videt̃ probari in. c. cura. de iure patro. ⁊ in. c. ꝗ̄ sit. de electio. lib. vj. prout ista iura ita firmādo ad hoc alleg. Jas. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. colū. fina. ver. scđo limita. ff. de acquiren. heredit. dicens ꝙ ita etiam tenent Jmol. ⁊ Alexād. post Bald. in locis per eum allegatis, licet in hoc predictus dn̄s Consulens contrariū in loco predicto firmauerit, sed in casu isto ex post accessit consensus 3 Jmolēsium, ergo ⁊c. ❡ † Vel secundo respōderi potest, ꝙ licet actus, seu gratia facta Maluetijs non tenuerit, non videtur ꝙ Papa, qui illam fecit, possit cōtra eam venire, cum dici soleat quē non posse venire ꝯtra proprium factum, etiā ꝙ nō tenuerit, vt. l. post mortem. ff. de adoptio. ⁊. c. diuersis. in fi. de cleri. ꝯiuga. cū simi. vt per Joā. andre. qui ita firmat post Roffre. in predicta addit. Specu. in ti. de prebē. in prin. ❡ Hec sunt que primo aspectu me dubiū reddebant aduersus cōclusionem per excellentissi. Consultores firmatā. ❡ Sed tn̄ eis non obst. ⁊ vt. j. remotis maturius ꝯsiderando verissimam, ac iuri ꝯsonam puto ꝯclusionem predictoꝝ dn̄oꝝ Consulentiū, v; ꝙ illustr. do. Rodulphus campegius nō possit a predictis nobilibus de Maluetijs molestari in sua pacifica possessione castri ducie, ⁊ iura sua in. d. castro preferenda esse aduersus predictos de Maluetijs, per ea que eleganter, ⁊ copiose per predictos Cōsulētes deducta fuerūt. ❡ Et maxime attento ꝙ gratia primo loco Maluetijs ꝯcessa pendebat a ꝯsensu Jmolensiū, quem expressū reqrit, ⁊ ipsi Jmolen. primo de tali ꝯsensu requisiti, nedum ꝯsentire noluerunt, sed ēt dissenserūt, 4 vt in facto presupponit̃, † ⁊ propterea eoꝝ ꝯsensus ex post prestitus talis qualis fuerit nō sufficit, vt. d. gratia sortiat̃ effectum, iuxta tradita per Gemin. Phil. frāc. ⁊ alios, post antiquos in. c. si pro te. de rescri. li. vj. vt ēt per Consulentem dictū fuit. ❡ Et hoc eo presertim ꝓcedit in casu isto, q2 anteꝗ predictus cōsensus ab Jmolensibus prestaret̃, fuit idem castrū, ⁊ ex iusta causa ꝯcessum Reuereñ. Cardinali cāpegio, ⁊ successoribus, cui ēt fuit tradita. d. castri possessio corporalis, quā ipse, ⁊ successores eius in hanc, 5 vsq; diē pacifice tenuerūt, ⁊ adhuc ēt tenent. ❡ † Propter qđ sequit̃ ꝙ ipsi in iure. d. castri sunt potiores, ⁊ omnino ꝯseruādi per reg. l. quotiens. cū sua materia. C. de rei vē. que nedū loquitur, ⁊ procedit in vēditione, sed ēt in donatione, vt ibi est tex. in fi. ⁊ omnes doc. tradunt, ⁊ ēt in datione in solutū, que loco vendit. hr̄. l. si prediū. C. de euic. ⁊. l. fi. ff. q. ex cau. in pos. ea. ⁊ ita tradūt doct. in. d. l. quotiens. ❡ Et si ad istud opponat̃ ꝙ sumus in ꝯcessione supremi principis. s. sūmi Pontificis, ⁊ in rebus ecclesiasticis, quo casu pleriq; dicunt ex solo titu. ius, seu dn̄ium transferri Rn̄deñ. est, vt per predictos Cōsulentes plene rn̄sum fuit, ad quos gratia breuitatis me refero. ❡ Non obst. itaq; alle. s. in ꝯrium, q2 dum ꝯsiderabatur vnio in gratia facta Maluetijs, que non reperitur dissoluta in ꝯcessione facta Campegijs. Nā primo posset forte dici ꝙ imo virtualiter predicta vnio dicat̃ sublata, ⁊ sic gratie facte Maluetijs dicatur derogatū, q2 in clausula nō obstātibus ⁊c. posita in ꝯcessione facta Reuereñ. Cardinali cāpegio, ⁊ successoribus sunt verba multū pregnantia, ⁊ que hoc in eoꝝ generalitate vr̄ importare, dum inter cetera dr̄, non ob. priuilegijs indultis, ⁊ litteris apostolicis, tā sub plūbo, ꝗ̄ in forma breuis cōitati Jmole, ⁊ qbuscunq; alijs per nos, ⁊ quoscūq; alios Roman. Pōtifices, ⁊ sedē apostolicā ꝯcessis, ⁊ de Cardinaliū ꝯsilio ēt consistorialiter habito. Et ex qbusuis ēt magnis, ⁊ vrgentissimis causis, etiam motu proprio ex certa scientia, ⁊ de ptātis plenitudine sub quibuscūq; tenoribus, ⁊ formis, ac cū quibusuis ēt derogatoriarū derogatorijs, alijsq; efficacioribus, ⁊ insolitis clausulis irritantibus ⁊c. Ex his. n. xbis, ⁊ alijs que sequutur, cū generalia, ⁊ amplissima sint vr̄ derogatū predicte gratie Maluetioꝝ perinde, ac 6 si expresse dictū fuisset, † q2 tm̄ operatur gn̄alis dispositio quo ad cōprehensa sub generalitate quantū particularis quo ad pticulariter expressa. l. si chorus. in prin. ff. de le. iij. cū si. ❡ Facit qđ dicit generale; dispōne; gn̄aliter intelligendā esse. l. i. §. ⁊ gn̄aliter. ff. de leg. prestā. cū si. ❡ Ite;, ⁊ illud qđ dr̄ generalitatē resolui in suas singularitates. l. falsa. §. fi. cū si. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ❡ Nec tūc ob. si dicat̃ ꝙ in predicta gratia Maluetioꝝ sunt clausule derogatorie 7 ad futuras gratias, nisi de ipsa specifica mētio fieret, † qm̄ rn̄detur ꝙ sufficit ꝙ in ꝯcessione facta Cāpegijs dr̄ ꝙ sūmus Pontifex in derogatione precedentiū, vult eoꝝ tenores, ⁊ formā habere pro sufficiēter expressis, ⁊ perinde, ac si de xbo ad xbū inserta oia forēt, ⁊ expressa, talis. n. cl'a idē operat̃ ꝙ specifica mētio, vt voluit signāter Ang. in. l. oēs. in pn̄. C. de pscr. xxx. an. quē refert, ⁊ sequitur

⁊ sequitur Jas. in. l. si. in vltimis verbis. C. si ꝯtra ius vel vtili. publi. cum multis ꝯcord. ꝑ eum alle. ⁊ vltra eum ita firmat Jo. de ana. in consil. lvj. Dis que in facto. dicens ꝙ ita tenet cōmunis opin. Idem etiam firmat Alex. in ꝯsil. cc.xvj. Habita super casu. v. col. in ver. fortificantur. lib. ij. ¶ †Et eo magis hoc videtur dicendū, qꝛ de stilo curie est, ꝙ fiant grē, ⁊ rescripta sub illa implicita mentione, vt attestatur Ant. de but. in ꝯsil. ij. Visis literis. circa finē, ⁊ tradit Deci. in. l. certum. iij. not. ff. si cer. peta. ¶ Stante enī talī stilo. Ita dicendū est etiam ꝙ precedens dispositio expresse cōtineret ei derogari non posse nisi de ea specifica mentio de verbo ad verbum fieret, vt egregie tradit Felyn. in. c. accedens. iiij. col. ver. soleo tamen ꝯtrariam opinionem ibi, secundus casus. de prescrip. ¶ Vel secundo respondet ꝙ dicta in ꝯtrarium ꝓcederent quando illa vnio sortita fuisset effectum, prout. s. dicebat, tunc. n. talis vnio cū suo effectu non videret remoueri, seu tolli nisi de ea aliquo modo mentio fieret, ⁊ euidenter ꝯstaret de mente Pontificis esse, vt illa tollatur. ¶ Sed in ꝓposito non fuit sortita effectum anteꝗ̄ illud castrum ꝯcederetur Campegijs. ergo ⁊c. ¶ Illud autem satis aperte demonstrat, attento ꝙ gratia facta Maluetijs, ⁊ sic vnio predicta pendebat a consensu Imolensium quē expressum pro eius ꝯfirmatione robore ⁊ stabilitate requirebat, vt in fine eius dicitur in ver. volumus etiam ⁊c. ꝑut etiam. s. dicebatur, qui ꝯsensus ante ꝯcessionem factam Campegijs nullo modo interuenit. ¶ Quinimo predicti Imolenses dissenserunt vt in facto presupponitur, ⁊ supra etiam dictum fuit. Unde cum tēpore predicte ꝯcessionis nullum ius esset quesitū Maluetijs, potuit summus Pontifex predictum castrū Campegijs ꝯcedere, ⁊ cū ꝯcessio fuerit pura, ⁊ simplex, statī valuit nullā hñs dependentiā ex futuro. Et eo posito cum castrum illud fuerit realiter traditū Campegijs, ⁊ ita possessionem eius acceperint sequit ꝙ etiā dominium, ⁊ omne ius fuit in eos translatum. †Traditio enim ex iusta causa siue iusto titulo precedenti operat iuris ⁊ dñij translationem. l. nunꝗ̄ nuda. in prin. ff. de acquir. rerum domi. ⁊. §. per traditionem, ⁊ ibi glo. nota. institu. de reꝝ diuisio. facit. l. traditionibus. cum glo. i. C. de pact. ¶ Et hoc adeo verum est, vt procedat etiam si alius ad eandem rem habuerit titulum, seu causam anteriorem, †semper enim ei dominium, ⁊ ius queritur cui primo res tradita fuerit non obstante prioritate tituli alterius, vt. d. l. quotiens. C. de rei vendi. cum concor. de quibus ibi in. iij. gl. ¶ Non ob. modo due responsiones, que supra ad hanc responsionem date fuerunt, quoniam replicatur, vt infra. ¶ Et dum primo dicebatur sufficere consensum Imolensium etiam ꝙ ex post interuenerit ex interuallo, prout isto casu interuenit. ¶ Respōdetur primo posito ꝙ illud dictum in se esset verum, ꝙ procedere posset quando prius non constitisset de eorum dissensu, nam cum primum illi dissenserunt dicit euanuisse gratia facta Maluetijs secundū quod supra dictum fuit. ¶ Quando autem a principio, seu a prima requisitione non contradixisset, ⁊ de eorum voluntate nihil ostendissent posset forte admitti, ꝙ eoꝝ consensus ex interuallo sufficeret nisi aliud obstaret, ⁊ ita ꝓcedant allegata in ꝯtrarium. ¶ †Scdo etiam rñderi pōt, ꝙ ꝯsensus qui ex post interuenit (vt mihi narratur) non fuit liber ⁊ simplex, qꝛ Maluetij ꝓmiserūt Imolensibus retrodare, ⁊ sic videt prestitus ꝯsensus reuocabilis, ⁊ sic resoluendus cū ipsi voluerint quo stāte vr perinde, ac si nō fuisset prestitus arg. l. qui sic soluit. ff. de solu. ⁊ eoꝝ que tradit Bar. in. l. ꝓ diuersas. in. vij. q. C. man. cum alijs addu. per vnum ex ꝑdictis Consulentibus in fi. sui ꝯsi. ¶ †Sed ⁊ tertio vbi ꝑdicta non ꝓcederent rñdet, ꝙ tūc ꝯsensus ex interuallo interueniens stabiliret ꝑdictā vnionem, qñ res fuisset integra, ⁊ alteri interim ꝗ̄situm ius nō fuisset, iuxta preall. c. si pro te. de rescri. li. vi. ꝙ non fuit in casu isto, qꝛ anteꝗ̄ talis ꝯsensus prestaret iam erat ꝗ̄situm ius Campegijs vt. s. fuit ostensum, ⁊ sūmus Pontifex iam mutauerat opi. qꝛ in effectu recedens ab illa vnione, ⁊ gratia facta Maluetijs ꝯcessit dictum castꝝ Campegijs ex iustissima, ⁊ onerosa cā vt pꝫ ex bulla desuper ꝯfecta. Hoc. n. posito ꝯsensus ex interuallo ꝑstitus nihil operat in ꝑiudicium Campegioꝝ per. d. c. si pro te. Ad qd optime facit doctr. Bar. cōiter approbata in. l. tā is. §. filiusfa. in vlti. q. ff. de dona. cau. mor. †dum ꝯcludit ꝙ patris ꝯsensus requisitus in donatione causa mortis facta per eius filium, iuxta tex. illū ex interuallo superueniens tunc donationē ꝑcedentē validat cū filius ꝑstitit in eadem volūtate, ⁊ sic nihil noui superuenit, sed si mutauerit volūtatē secus erit. Sic ergo dōm est de vnione predicta, ⁊ gratia facta Maluetijs, vt ꝯsensus Imolensiū ad eam reqsitus ex interuallo ꝑstitus nihil agat cū noua superuenerint. ⁊ sum. Pontifex in eadem volūtate non ꝑstiterit. ¶ Et si dicatur ꝙ Bart. ⁊ alij loquunt de donatōe causa mortis reuocabili, ⁊ ideo nimirum si variatio voluntatis donantis filij facit ꝙ sequens ꝯsensus patris non validat donationē in qua filius nō ꝑseuerauit. Secus videt in casu nostro in quo gratia ꝯcessa Maluetijs sui natura non erat reuocabilis. Rñderi pōt, ꝙ imo etiam predicta gratia in terminis nostris poterat dici reuocabilis ẜm ꝙ dicam. ī. Rñdendo ad scdām rñsionem. ¶ Preterea etiam dicam ꝙ non ea sola ratione in casu Bar. ꝯsensus patris non operat si ex interuallo prestetur, sed ex eo, qꝛ per prius donatio illa erat nullius valoris cū in ea talis ꝯsensus, qui necessario requirebat, defecit, ⁊ ibi non dicet donatio reuocata, sed semp inutilis, ⁊ istud etiam cadit in casu nostro, qꝛ vnio ⁊ gratia facta Maluetijs non dicit simpliciter reuocata, sed semp inutilis. Primo ex defectu ꝯsensus Imolensium qui necessario requirebat, postea vero qꝛ summus Pontifex non ꝑseuerauit in eadem voluntate, ⁊ istud satis clare ostenditur, nam cum ipsemet castrum illud Maluetijs ꝯcessisset, ⁊ de recenti presumendum est, ꝙ bene illud sciebat cum in facto proprio non cadat ignorantia. l. si. cum glo. fin. ff. pro suo. ⁊ maxime in facto ita recenti, ⁊ ita notabili. †vnde cū illud idē paulo post Campegijs ꝯcessisset dicitur in ꝯsequentiam velle a prima ꝯcessione recedere cum duo eandem rem insolidum habere non possint. l. si vt certo. §. si duobus. ff. cōmo. cum simi. Et qui vult vnum vult etiā omne antecedens necessarium ad illud. l. illud. ff. de acquir. here. cum vulga. ¶ Non obst. demum illa secunda rñsio dum dicebat ꝙ Papa non potuit venire ꝯtra ꝓprium factū ⁊c. †qꝛ rñdetur ⁊ primo dici potest, ꝙ hoc vtrum quis possit venire ꝯtra ꝓprium factum dicit qddam Broccardum, aliquando enim reperitur, ꝙ possit aliquando ꝙ non possit ẜm varietatem casuum, ⁊ ita appellat Broccardum Abb. in. d. c. diuersis. de cleri. ꝯiu. ⁊ inter suas qōnes Broccardicas nu. xij. posuit do. Bartho. brixiensis, ⁊ in specie ꝙ quis possit venire ꝯtra ꝓprium factum, qñ non valuit est tex. in. c. nosti. de elec. ⁊ in. c. certe. xij. q. i. vbi glo. not. ⁊ in. c. ꝙ qs cōmisit. xxxv. q. ix. vbi similiter glo. not. ⁊ in. l. si cū pater. C. si aduer. rem iudic. cum multis simi. non ergo in tali Broccardo pōt fieri fundamentum. ¶ Secundo etiam rñdetur posito ꝙ regula in ꝯtrarium allegata ꝓcederet saltem ẜm distin. Bar. in. l. si post mortem. ff. de adop. ⁊ Bartho. brixien. in. d. xij. broccardo. nō tamen debet attendi qñ factum per nos non valet ex defectu eius qd nos in eo requiri voluimus adeo ꝙ causa inualiditatis dr per nos considerata, vel potius ordinata, nam tunc si causa illa adest ⁊ sic actus non valet qꝛ nō interuenit qd voluimus debere interuenire certe non video cur ꝯtra tale factum venire non possimus, qꝛ tunc ꝓprie non venimus ꝯtra factum nostrum, sed illud ꝓ non facto habentes cum sit inualidum ex nostro ordine aliter disponimus, ⁊ ita ꝓprie contingit in casu nostro, qꝛ vnio, ⁊ gratia facta Maluetijs requirebat ad sui robur, ⁊ stabilitatem ꝯsensū Imolensium, ⁊ hoc ex voluntate, ⁊ ordine summi Pōtificis. Unde cū talis ꝯsensus deficeret, ⁊ sic gratia ⁊ vnio illa viribus careret summus Pontifex castrum illud Campegijs ꝯcedens non dr venire ꝯtra factū suū, sed illud ꝓ infecto hñs ex defectu ꝯsensus Imolensium de. d. castro aliter disposuit. ¶ Et ex his ꝯstat iura que in ꝯrium allegata fuerunt, ⁊ plura alia que allegari possent, nō obstare qꝛ non loquunt in his terminis, sed qñ inualiditas aliunde ꝓueniebat. ¶ †Et in specie ad. d. l. si post mortem. rñdendo dico ꝙ ibi emancipatio non valebat, qꝛ defuerunt testes, aut qd aliud a iure requisitū, non aūt ex eo ꝙ defuerit aliqd ordinatū per ipm patrem emancipantē. ¶ Et preterea ad illum tex. datur etiā alia ⁊ clara rñsio, vꝫ ꝙ ꝓcedat ille tex. qꝛ nedū aderat factū patris, ſꝫ ēt longo tpe vixerat filia vt emancipata, prout ibi glo. ij. declarat quam Bar. ⁊ alij ibi sequunt. Et per eū modū rñdet ad. d. l. si cū pater. C. si aduer. rē iud. que ꝯtra illū videbat vrgere. ¶ Ad. c. aūt diuersis de cleri. ꝯiuga. in ꝯrium allegatū seruit ēt illa ꝯnalis rñsio, qꝛ ibi collatio non valebat ex defectu ꝑsone recipientis, qꝛ erat matrimonio ꝯiūcta, vt ibi dr, ⁊ sic non ex defectu alicuius requisiti per ipsum Epm ꝯferentem. ¶ Pōt tñ etiam ꝑticularius ad illum tex. rñderi ꝙ illud ibi est, in penā epi qui scienter ita inhabilibus ꝯtulit, vt ibi dicebat Laur. ⁊ ibi glo. refert que ꝯsideratio nullo modo pōt casui nr̄o adaptari. ¶ Pōt ēt ⁊ tertio ad illā scdā rñsionē replicari ꝙ papa in casu nr̄o nō dr ita venire ꝯ ꝓpriū fcm, vt nō teneat ꝯseruare indēnes Maluetios, qꝛ ex quo cū illis vr quodāmodo ꝯtraxisse ēt ipse ꝯctu illo fuit obligatus. Et lō vr ꝙ si aliud nō obstaret, nō euitasset sūmus Pontifex talem oblōnem ex eo ꝙ alteri idem castrū postea ꝯcessit. Sed ex eo ꝙ Maluetijs remaneret obligatus nō impedit quin castrū illud, ⁊ ius ⁊ dñium transierit in Campegios mediante traditione, sicut hec omnia ꝓbant in preal. l. quotiens. cum materia. C. de rei ven. †Nā qui scdo vendidit ⁊ tradidit transfert dñium in secundum

emptorem, non tñ liberatur a primo etenim ei tenetur ad omne suum interesse. Et hoc respectu nõ dr venire ꝯ factũ suum. Et si aliqua ꝯsideratione diceretur venire a iure toleratur, vt ibi, ꝛ ita ẽt in casu nostro dici põt vt mõ dicebaz. ¶ Et ex oibus supra deductis ꝛ alijs plene ꝯgestis per excell. Cõsulentes ꝯcludo illustrem dñm Rodulphũ Campegium habere potiora iura in dicto castro Ducie, ꝛ in eius pacifica possessione conseruandum esse. Laus Deo.

Maria. soci. iunior iuriscon. Padue legens. 1539.

SVMMARIVM

¶ De duabus ꝯcessionibus eiusdem castri diuersis temporibus, ꝛ diuersis psonis factis, que preualeat, qñ pma erat ꝯditionalis, ꝛ ꝯditione pendente fuit facta scda cum traditione rei.

1 Datio in solutum venditionis vim habet.
2 Princeps ex contractu obligatur sicut priuatus.
3 Cõcessio pma p pncipẽ fcã pualet ꝯcessioni scde de eadẽ re fcã.
4 Concessio per viam ꝯtractus facta non dicitur per secundaz sublata non facta de prima mentione.
5 L. quotiens. C. de rei ven. an pcedat in principe. vt. j. nu. 16.
6 Traditio a non domino facta dominium non transfert.
7 Actione reuocatoria tenetur q scienter recipit alteri prio ꝯcessam.
8 Cap. si pro te. de rescrip. an habeat locuz quando gratia esset ad certum corpus beneficij. ꝛ. j. nu. 22.
9 Conditio qñ impletur, dispositio perinde hr ac si pure fcã fuerit.
10 Beneficiatus ab aliquo tenetur ad eum remunerandum quodaz naturali instinctu.
11 Homines nãli quodã instinctu ad benefaciendum mouentur.
12 Donatio remuneratoria que sit.
13 Donatio remuneratoria non dicitur mera donatio.
14 Grã remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non potest.
15 Concessio ꝛ traditio de aliquo castro alicui per Papaz facta valet non obstante prima concessione alteri facta.
17 Dominium rei legate sub ꝯditione ante impletam conditionem in legatarium non transit.
18 Concessio conditionalis alicui facta per principem an probibeat in aliam translationem dominij.
19 Dolus ꝛ fraus cessat in his que fiunt a summo Pontifice. Et dolus cõmitti non potest vbi est princeps.
20 Papa si vtit motu ppo nõ iputatur ei i quẽ effcũs dispõnis ꝯfert. Motus pprius excludit omnem subreptionem. ꝛ. j. nu. 27. Et excludit retorsionẽ iniqui iuris alicui concessi.
21 Scia vel ignorãtia recipientis bona fides, vel mala fides eius nõ curatur, qñ ei fit ꝯcessio alicuius rei alteri prius concesse.
23 Effectus cum animi destinatione in consideratione habetur.
24 Cap. ex parte el primo. de offi. deleg. quomodo procedat.
25 Doctoris dictum fm iura que alleg. intelligi debet.
26 Doc. Abb. in c. capl'm sancte crucis. de rescrip. dum dicit ꝙ negligentia primi sibi preiudicat ꝛc. quomodo intelligatur.
28 Ius ex facto oritur.
29 Priceps qñ possit ꝯcedere castrũ nouo dño iuito pplo. ꝛ nu. seq.

CONSILIVM XCIIII

Irrigat Dñs verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Consiliũ anno pterito In fauorem illustr. dñi Rodulphi Campegij, vt. s. ipse in castro Ducie potiora iura babeat, ꝙ̃ nobiles de Maluetijs, ꝛ sic ꝙ ipse erat in sua pacifica possessione dicti castri ꝯseruandus, put etiam plures excell. doct. ante me ꝯsuluerunt per ea que in pdictis ꝯsilijs p alios, ꝛ per me deducta fuerunt. ¶ Nunc vero ꝯtra ꝯclusionem in cõsilio predicto firmatam vñr excitari dubia qdam subtilia colorata ẽt primo aspectu ꝯcludẽtia. ¶ Et lz plurima videntur ibi deducta virtualiter tñ ad infrascripta duo reducuntur, pmo. n. dicitur ꝙ ꝯcessio facta Maluetijs dr fuisse qdam ꝯctus ꝛ non grã, ꝛ hoc ex eo ꝙ ideo summus Pontifex ꝯcessit illud castrum Ducie pdictis nobilibus de Maluetijs, qꝛ vice versa illi liberauerũt ipsum, seu se dem apficam, a magna summa pecuniarũ ipsis debita, vt in bulla ꝯcessionis predicte dicitur, ꝛ sic videtur tale castruz ipsis nobilibus pro eoꝝ credito quasi datum in solutuz, ꝛ ꝯsequenter videtur quodãmodo initus ꝯctus vẽditionis, 1 † qꝛ datio in solutũ hz vim venditionis. l. si predium. C. de euic. l. eleganter patri. ff. de pig. actio. qui tex. fm Pau. de cast. ibi semper ad hoc allegatur. ꝛ. l. fi. ff. qb. ex cau. in pos. ea. cum simi. Sic igitur summus Pontifex videtur dictum castrum vendidisse, ꝛ pro precio percepisse remissionez crediti a predictis nobilibus factam ex quo videtur ꝙ illa ꝯcessio non gratia, aut priuilegium fuerit, sed potius, vt dixi ꝯtractus venditionis ẽt si in ea esset vsus summus Põtifex vbo indulgemus. vt dclarat Bal. in. l. qui se patris. col. pen. ver. hoc scias. C. vnde libe. refert ꝛ sequitur Deci. in ꝯsi. ccxcij. Et p tenui. col. pen. ver. superest tertia ꝯclusio. quo stante vr necessario inferendũ ꝙ Papa non potuerit postea talem ꝯctum reuocare, seu illi ꝯtrauenire aliquo modo. 2 † Qm̃ princeps ita ex ꝯtractu obligatur, sicut priuatus, vt pbatur in. c. i. de pba. ꝛ ibi aliqui doc. notant in ver. seruare deberet. ꝛ tradũt Cy. ꝛ alij in. l. digna vox. C. de legi. Quinimo etiam Deus ipse ex sua promissione obligatur, vt inquit Bal. in. l. i. in prin. ff. de pac. Et si secus diceremus, ꝛ vellemus Principem non obligari ex ꝯctu ipsi Principi esset dãnosum, qꝛ sic priuaretur quodãmodo hominũ ꝯsortio, seu cõmercio, qꝛ nullus reperiretur, qui secuz ꝯtrahere vellet qd certe illi esset graue, ꝛ quasi penale arg. l. hi qui sanctam. C. de apost. ꝛ ita per illum tex. inquit ꝛ declarat Roma. in ꝯsi. ccclij. Queritur pmo. col. fi. in fi. Sic itaqꝫ videtur ꝙ scda ꝯcessio in casu nr̃o facta Reueren. Cardinali Campegio de dicto castro Ducie, non debeat attendi, sed prima illa facta nobilibus de Maluetijs vti irreuocabilis debeat oino preualere. 3 † Et maxime qꝛ sumus in concessione a Papa facta, ꝛ sic a persona ecclesiastica, iuxta pulchram decisionem Jo. andre. in. c. continebatur de his que fiunt a prela. in nouella quam refert ꝛ sequitur Roma. in consil. ccxcvij. Circa premissam. ij. col. ver. vltimo videtur predicta questio. qui Roma. in dicto consil. per totuz firmat ꝛ ꝯcludit primã quandam ꝯcessionem factam per Principem preualere secunde ꝯcessioni facte de eadem re per eundem vel eius successorem, ꝛ loquitur ibi in fortioribus terminis. s. qñ prima illa ꝯcessio erat facta ex causa donationis, fortius ergo ita dicendum videtur in casu nostro in quo prima ꝯcessio videtur facta virtualiter per viam ꝯtractus per supra dicta. 4 ¶ † Et ad hoc facit pulchra decisio Abb. in consil. xciij. In questione heredum. in tertio dubio. ij. volu. dum ꝯcludit ꝙ prima ꝯcessio per viaz contractus facta non dicitur sublata, nec ei preiudicatum per secundã factam per summũ Pontificem non facta mentione de pma, vt per eum, ꝛ fuit hoc dictũ Bar. in. l. fi. C. de loca. predi. ciui. lib. xj. prout refert ꝛ sequitur Alex. in ꝯsil. iij. Ex his que. ij. col. ver. sexto accedit. lib. v. cum alijs adductis per Deci. in ꝯsi. cccij. Et pro tenui facultate. iiij. col. in prin. ꝛ plenius in preallegato ꝯsil. ccxcij. col. fi. Sic igitur videtur isto casu dicendum cum in scda ꝯcessione facta Reueren. Campegio nõ fiat mentio de prima facta Maluetijs per viam ꝯtractus. ¶ Nec predictis videtur obstare si dicatur ꝙ predicta non debent pcedere in casu nostro attento, ꝙ vigore secunde ꝯcessionis Reueren. Cardinalis fuit adeptus possessiones dicti castri ꝙ̃ Maluetij nunꝙ̃ habuerũt, ꝛ p hoc allegatur regula. l. quotiens. C. de rei vendi. cum simil. prout ego dicebam in consil. alias per me edito in presenti causa. Quoniam videtur posse responderi duobus modis. 5 ¶ † Et primo ꝙ. d. l. quotiens. cum sua regula non pcedit in cõtractu principis ex eo qꝛ princeps per suum contractum dicitur transferre dñium sine aliqua traditione prout voluit Bald. in preludijs feudoꝝ fm ꝙ refert Jas. in. d. l. quotiens. ij. col. ver. secundo infero ex predicta ratione. ibi, ꝛ pro parte supra dicta, vbi etiam allegat alios doc. qui propter hoc cõmuniter ꝯcludunt regulam. d. l. quotiens. non habere locuz in cõtractu principis, ꝛ dicit ibi Jas. ꝙ huic opinioni non inuenit contradicentem, vt per eum. ¶ Si igitur mediante illa prima cõcessione facta Maluetijs cũ sit facta a principe dicamus in eos fuisse translatum ius ꝛ dñium dicti castri. 6 † Sequitur ꝙ postea non potuit transferri in Campegios licet traditio interuenerit, quia diceretur facta a non domino. l. traditio. in princi. ff. de acquiren. reꝝ domi. ꝛ. l. nemo plus iuris. ff. de regul. iur. Ac etiam qꝛ duo domini eiusdem rei in solidum esse non possunt. l. si vt certo. §. si duobus. ff. commoda. cum simi. Merito ergo videtur predictos nobiles de Maluetijs preferendos. ¶ Et istud sine dubio procedere videretur, si teneremus concessionem illam primaz nõ fuisse contractum, sed gratiam, seu priuilegium, qꝛ tunc facilius admittendum videtur, vt per Principem dominium transferatur sine traditione, vel possessione, prout post Bald. ab eo allegatuz firmat Jas. in dicta. l. quotiens. tertia colum. versicu. quid dicendum. 7 ¶ † Secundo etiam ad regulam. d. l. quotiens. videtur posse responderi ꝙ non procedit in casu isto ex eo, quia Reuerendissimus Cardinalis cui facta fuit secunda concessio cum translatione possessionis, vt asseritur, sciebat primam ꝯcessionem factam Maluetijs, pter ꝙ videtur de fraude participasse, ꝛ ideo videtur ꝙ reuocatoria quadã actione teneatur, vt sic in effectu mediante

tali reuocatoria

tali reuocatoria actione preferantur predicti nobiles de Maluetijs, ita signanter post Alb. Bal. ꝛ Saly. per eum allegatos firmat Jaſ. in. d. l. quotiens. col. vj. ver. nono principaliter limita. ꝛ in. §. item ſi qs. col. xxiiij. ver. extra glo. inſtitu. de actio. ¶ † Scdo principaliter ɔtra ɔcluſionem in ɔſilio iam edito firmatam quatenus pro ea allegať cum ibi traditis per doc. text. in. c. ſi ꝑ te. de reſcrip. lib. vj. Allegať ꝙ deciſio illius. c. non hȝ locuȝ qñ gratia, ꝛ reſcriptū eſſet ad certum corpus beneficij, put multū ſingulariter videť ɔcludere Gemi. in ɔſi. cvij. Super pmo dubio. rationibus ꝛ iuribus, vt per eum. Unde cum in caſu noſtro, iſte due ɔceſſiones ſint ad certū corpus dicti caſtri vř ꝙ prima preualere debeat poſtq̃ ɔditio eius fuit impleta, q2. ſ. Jmolenſium acceſſit cōſenſus, non obſtante ꝙ interim pendente ɔditione, idē caſtrū fuerit ɔceſſum Reueren. Cardinali Campegio. Qñ implementum illud ɔditionis videť retrotrahi ad tempus ɔceſſionis facte dictis nobilibus de Maluetijs, iuxta. l. ſi filiusfamil. in prin. cuȝ ibi traditis per doc. ff. de verbo. obli. † Qñ enim ɔditio impletur diſpoſitio perinde habetur, ac ſi pure facta fuerit, vt ibi tradiť ꝛ vř tex. in. l. fina. §. titius. ꝛ ibi etiam doc. tradunt. ff. de vulg. ꝛ pupil. ſubſti. ¶ Et ad predictam deciſionem Gemi. accedat qđ dicunt Abb. ꝛ Fely. in. c. capl'm ſancte crucis. de reſcri. duȝ dicunt illud, qđ diciť ꝙ negligentia primi ſibi preiudicat, ꝛ facit vt ſecundus preferať debere limitari, qñ agitur de eodem corpore beneficij, q2 tunc tale dictum non ꝓcedit, vt per Fely. ibi in. vj. col. ver. limita fallentiam hanc. ¶ Ex his ergo vř in ꝓpoſito ꝙ conceſſio facta Maluetijs veluti prima, ꝛ iam purificata preferať, ꝛ ita in terminis noſtris in indiuiduo, vt credo, lȝ tacitis nominibus videť determinare Deci. in ɔſil. dclxxxix. Viſo puncto. per totum vbi nō nulla ex predictis ɔſiderat, ꝛ alia quedam vt per eum. ¶ Ad qđ etiam facit deciſio Jaſ. in ɔſil. xxix. Ad eruendam in primo dubio. i. volu. Dum ɔcludit ɔceſſionem a Principe factam nō tolli per ſcđam factam alteri per eundem Principem. ¶ Hęc predictis minime obſtantibus arbitror ɔ̃riam opinionem de iure veriorem, put in alio ɔſilio per me poſt alios firmatū fuit, a ɔcluſione. n. in eo poſita per pđcta non puto recedendum, lȝ prima fronte videantur vrgentia. ¶ Et q2 in predicto ɔſilio meo, ꝛ latius in alijs antea editis predicta ɔcluſio ſatis abunde ꝓbata ꝛ iuſtificata fuit ſuper eo ad preſens non inſiſtam gratia breuitatis, ad ibi dicta me remittendo. Solum itaq3 inſtabo in reſolutione ɔ̃rioꝝ de quibus. ſ. in quo ſtat ois difficultas preſentis conſultationis. ¶ Et pro reſolutione eius qđ pmo loco allegatum fuit, aduertendum eſt, q2 nobiles iſti de Maluetijs non liberauerunt ſedē apoſtolicam, inſimul tpe facte eiuſdeȝ ɔceſſionis dicti caſtri, ſed id fecerunt per prius ex eoꝝ liberalitate, ꝛ nihilo pro dicta liberatione, ſeu in eius cōpenſationeȝ recepto, vt ſic dici non poſſit talem liberationem factā fuiſſe pro precio dicti caſtri cum de eo illis ɔcedendo nihil tunc dictum fuerit, ꝛ ɔ̃ter ſequiť ꝙ non pōt dici, ꝙ dictum caſtrum eis videať venditum, ſiue datum in ſolutum ꝓ eo qđ illis debereť cū tunc ſedes apoſtolica nihil eis deberet iaȝ per prius liberata, put clare in predicta ɔceſſione ɔtinetur. Et ex hoc clare apparet ruere ꝙ primo dicebať eſſe virtualiter per ſūmum Pontificē factā venditionē dicti caſtri, hoc. n. vt dixi in facto falſum eſt. ¶ † Bene tñ fateri poſſum ꝙ ſedes apoſtolica, ꝛ ſūmus Pontifex pro tali liberatione poterant dici quodā inſtinctu naturali obligati antidotaliter. i. ad remunerandū, iuxta. l. ſed ꝛ ſi lege. §. ɔſuluit. ibi, ɔ̃uis ad remunerandū. ff. de peti. here. ꝛ. c. illud. cum glo. in ver. cōpellitur. viij. q. ij. cum ſimi. vt per Deci. in. l. cuȝ amplius. §. is natura debet. ff. de reg. iur. † omnis. n. creatura naturali quodam inſtinctu moueť ad benefaciendū ei qui illi bene fecit, vt per glo. ꝛ doc. in. d. §. ɔſuluit. ꝛ tradunt etiam docto. in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ꝛ iur. Hec tñ obligatio ad bñfaciendū benefacienti, ꝛ ſic ad remunerādū, nec actionē ꝓducit ſicut nec alia que uis ſola nālis, nec ēt hȝ effectum retention s ſi iuris vel facti errore qd tradať, ꝛ in hoc differt ab illa nāli que oriť ex ɔuentione, ꝓ ut hec plene traduntř per Bart. ꝛ alios in. d. l. ex hoc iure. non. n. dř redacta ad precepta iuris ciuilis, nec certe rei, vel facti preſtationem reſpicit, vt ibi per doc. Et vlterius etiam fateor in facto, ꝙ ſūmus Pontifex ad ɔcedendū dictū caſtrum Maluetijs inter alias rōnes ēt aio remunerandi motus fuit, vt in dicta cōceſſione exprimiť, lȝ ad id nulla iuris neceſſitate cōpelli poſſet. ¶ † Et ꝓpterea facile teneri poſſet, ꝙ pđicta ɔceſſio pōt dici ſimplex donatio, lȝ remuneratoria cum ex ſola ipſius Pape libera voluntate ꝓceſſerit nullo iure cogente. iuxta. l. donari. ff. de reg. iur. ꝛ. l. donari. ff. đ dona. ꝛ ɔ̃ter poſſet dici ꝙ dicta ɔceſſio fuerit mera grā ꝛ dicať liberalitatē, ꝛ donationē ɔtinere, put vř firmare Deci. in d. l. donari. de reg. iur. poſt plures quos alle. Jn hoc tñ nō inſiſto neq3 facio fundamentū, † q2 magis cōiter teneť, ꝙ imo antidotalis donatio, ſiue remuneratoria non ſit mera donatio, vel mera liberalitas, put videť tex. in. l. aquilius regulus. ibi, non merā donationē ꝛc. ꝛ ibi glo. ꝛ alij ita tenent. ff. de don. ꝙ ēt voluit Abb. in rub. extra de dona. put eum refert ꝛ ſequi vř Alex. in apoſtil. ad Bar. in. l. i. ff. de dona. ideȝ etiam voluit patruus ꝛ dñs meus Soci. in ɔſil. ccxcv. Jn cauſa ɔtra filios. in. ij. difficultate. ij. volu. ꝛ Jaſ. poſt alios per eū allegatos in. d. l. ex hoc iure. ¶ † Et hinc vř ſequi ꝙ cum ſit gratia remuneratoria, ſeu priuilegiū remuneratoriū non fuiſſet reuocabile ex cauſa ingratitudinis, prout poſt Areti. tradit Fely. in. c. nouit. col. xj. ver. limita tertio. extra de iudi. ¶ Sed eſto ꝙ non fuerit mera gratia, ꝛ liberalitas cum fuerit facta etiam intuitu recepti beneficij illius liberationis ſedis apoſtolice quā predicti nobiles de Maluetijs per prius fecerant, vt dictum eſt. Non tñ puto ꝙ tranſiuerit in ɔ̃ctum, vt in ɔ̃rium arguebať, ita vt Papa ex ea veluti ɔ̃ctu fuerit obligatus. diceť ergo talis ɔceſſio, ꝛ vnio in ea ɔtenta remuneratoria, accedens magis ad grām ꝛ liberalitatem, q̃ ad oneroſum ɔ̃ctum cum pro vero a libera volūtate ſūmi Pōtificis nulli neceſſitati ſubiecta emanauerit, ꝛ nihil eo pretextu ɔſequutus fuerit. Maxime q2 ſubditis facta fuit, iuxta eleganteȝ doctri. Bal. in. l. qui ſe patris. mihi col. vij. ver. hoc ſcias. C. vnde libe. tam et ſi videať qdam quaſi cōtractus quodāmodo celebratus inſpecta dicta remuneratione, ꝛ hoc modo pōt intelligi, ꝙ in alio ɔſilio ad eius finē dicebaȝ attenta maxime doctri. Areti. ꝛ Fely. in. d. c. nouit. de iudic. ſ. relata. ¶ † Dicemus ergo ꝙ in caſu noſtro licuit ſūmo Pontifici caſtrū illud nouiter Campegijs ɔcedere eo modo, put ɔceſſit cum tranſlatione poſſeſſionis, ꝛ ɔ̃ter dñij, iuxta. l. ex empto. in pn. ibi, que res ꝛc. ff. de act. emp. ꝛ. l. clauibus. ff. de ɔ̃hen. emptio. ibi, quo facto ꝛc. Et talis ɔceſſio ꝛ dñij tranſlatio debet valere, ꝛ ɔſeruari, non obſtante prima illa ɔceſſione ꝛ vnione in ea ɔtēta que Maluetijs facta fuit cum in eos dñium tranſlatum non fuerit, ꝛ ꝓ hoc ſtat regula. d. l. quotiens. C. de rei vendi. ſm ꝙ in alijs cōſilijs per alios, ꝛ per me dictum ꝛ declaratum fuit. ¶ Nec obſtat ꝙ ſimus in diſpoſitione ꝛ conceſſione principis ex qua ſolet trāſferri dñiȝ ſine traditione, ꝛ ſic dicatur, ꝙ fuit per prius tranſlatum in Maluetios, put in ɔ̃rium arguebatur. † Quoniam primo poſſet illud negari, put in pūcto iuris aſſerit poſſe teneri Jaſ. in. d. l. quotiēs. volens ꝙ circa tranſlationem dñij, ita requirať traditio in diſpoſitione principis ſicut priuati, vt per eum ꝙ tñ intelligerem niſi de clara voluntate principis cōſtaret in ɔ̃rium ꝙ in caſu iſto nullibi apparet. ¶ Sed poſito ꝙ ſit vera opinio in ɔ̃rium allegata, put multi tenent, q̃ ſaltem ꝓcedit qñ diſpoſitio principis remanet gratia vel priuilegium, put in caſu iſto videť dōm per predicta ſm ꝙ etiam in ɔ̃rium allegabať, Rñdetur ſcđo loco, ꝛ per hoc tollitur ois difficultas, ꝙ predicta opinio ꝓcedere poſſet, qñ cōceſſio vel gratia principis pura ꝛ ſimplex fuerit, ꝛ ſic imediate quo ad principis intentionē ſortiri debeat effectum ſuum, tunc. n. vt illud impleatur, ꝙ princeps voluit lex, ſpecialiter ꝛ fauorabilior inducit tranſlationē dñij etiam ſine traditione ɔ̃ reg. l. traditio. C. de pac. ꝛ. d. l. quotiens. cum ſimi. Sed qñ ex inten. principis nō debebat ſtatim ſortiri effectū, ſed pendebat ex euentu alicuius cōditionis non pōt dici ꝙ lex ab initio tranſlationē dñij inducat, q2 id eſſet cōtra ipſius principis intentionē, lȝ illud poſſet cōtingere poſtea impleta cōditione ſi aliud nō obſtaret, † ſicut in ſimili dř ꝙ dñium rei legate ſub cōditione ante impletam cōditionē nō tranſit in legatariū, lȝ alš ꝓ regula tranſire ſoleat. l. a titio. ff. de fur. put hec traduntř per doc. in. l. v. ff. ſi leg. i. vbi poſt alios plene dixi. Quinimo etiaȝ ſi traditio interueniſſet pendente cōditione non poſſet dici dñium tranſlatum, q2 per cōditionis pendentiam diſpoſitio adhuc nō dicebať validata, ſeu pfecta. l. cedere diem. ff. de vbo. ſigni. ꝛ. l. hec vēditio. in prin. ff. de ɔ̃hen. emp. ꝛ. c. ſup eo. ꝛ ibi tradunt doct. de conditio. appo. cū ſimi. ꝛ alias traditio nuda, ꝛ ſine cauſa dñium non tranſfert. l. nunq̃ nuda. in prin. ff. de acquir. rex domini. cum itaq3 in caſu noſtro vnio predicta ꝛ conceſſio facta Maluetijs non fuiſſet pura ꝛ ſimplex, nec ſtatim ex intentione Pontificis debebat ſortiri effectum, ſed pendebat ex conſenſu Jmolenſiū ſub cuius conſenſus conditione in effectu voluit Papa predictam cōceſſionem ꝛ vnionem in ea cōtentam ſortiri effectū vt in eius fine dř in ver. volumus ēt ꝛc. ſequiť ꝙ pendente predicta cōditione, ꝛ ſic anteq̃ cōſenſus predictus interuenerit non pōt dici dñium in Maluetios aliquo modo tranſlatum ex principis priuilegiaria diſpoſitione, quia illud eſſet contra intentionem Pape. Merito ergo infertur ꝙ cum dominium adhuc eēt ſedis apoſtolice, et fuerit dictum caſtrum ex iuſta, ꝛ rationabili cauſa pure, et ſimpliciter traditum Campegijs debet dici in eos

18 translatum dñium per iura vulgaria, ꝛ. s. dictum fuit. ¶ † Nec dicatur ꝙ ex prima illa ɔcessione facta Maluetijs, licet ɔditionali videat̃ resultare q̃dam ꝓhibitio alienationis saltē vt facta alienatio eueniente ɔditione rescindat̃ argu. l. fina. §. finaũt. C. cõmu. delega. Quia rñdetur ꝙ talis ꝓhibitio lȝ resultaret, de quo non dispuro, cum esset inter viuos, ꝛ per viam ɔuentionis facta non impediret translationē dñij, iuxta cõem opin. doct. de qua in. l. ea lege. C. de ɔdi. ob cau. ꝛ in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obli. ꝛ in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. i. Concludo ergo dñium dicti castri in Campegios fuisse translatum, et ɔñter ꝙ apud eos ɔseruari debet per regulam. d. l. quotiens a cuius. l. fundamento iam est sublata prima respõsio data. s. in allegatis in contrarium. ¶ Non obstat etiam illa scđa rñsio fundata in scientia reuerẽdis.

19 Cardinalis cui facta fuit scđa ɔcessio dicti castri. † Quia replicatur ꝙ cum simus in his que fiunt a summo Pontifice, ꝛ sic a supremo Principe excluditur omnis dolus ꝛ fraus, vt signanter dixit Bald. in. l. rescripta. ij. colũ. ver. no. ergo hic aliqua de principis ꝛc. inquit enim Bal. ibi inter multa singularia in Principe ꝙ vbi est Princeps non potest cõmitti dolus allegat. l. ꝓbatorias. cum ibi nota. dicam in glo. super ver. dolus. C. de diuer. offi. lib. xij. Non potest ergo in ꝓposito dici, aut opponi de aliquo dolo vel fraude Reueren. Cardinalis recipientis cum ista in eo dicantur cessare presentia ꝛ auctoritate summi Pontificis sic operante, posito millies ꝙ asserta scientia Cardinalis ꝓbetur, quod fortasse non ɔtinget. Et maxime hoc dõm est in casu nostro cum sũmus Pontifex scđam istam ɔcessionem fecerit motu proprio, ꝛ non ad petitionem vel instantiã Cardinalis. Dico. n. ꝙ Reueren. Cardinali nihil petenti non potest imputari dolus vel fraus cum dicta ɔcessio ex ꝓprio motu summi Pontificis emanauerit ꝛ q̃dem ex iustissimis ꝛ ꝓbabilibus causis, vt in dicta concessione apertissime legitur. Ad ꝙ videt̃ bonus tex. in. c. si motu ꝓprio. cũ

20 sua materia. de preben. lib. vj. † Et ibi in specie. Gemi. in. ij. not. dicit ꝙ si Papa vtit̃ clausula, motu ꝓprio, non est ꝙ imputet̃ ei in quem ɔfertur dispositio, seu dispositionis effectus sicut etiaȝ predicta clausula, motu ꝓprio, excludit vitium subreptionis, vt per doc. in. d. c. si motu ꝓprio. ꝛ tradit Corne. in ɔsil. ccc xij. Alias p me. iiij. col. iiij. vol. cum multis ɔcor. qui ad hoc allegari possent. Et sicut etiam dicta clausula excludit retorsionem iniqui iuris alicui ɔcessi, iuxta. l. iij. in prin. cum ibi traditis per doct. ff. q̃d quisq̃ iur, ꝛ idem est, q: tale ius obtinenti ex ꝓprio motu principis non est quid imputetur in quo possit se fundare qui tale ius velit retorquere. si igitur Reueren. Cardinali nihil imputari potest sequit̃

21 ꝙ dolus ꝛ fraus eius minime desiderari põt. ¶ † Scđo etiaȝ ad predictam scđam rñsionem replicat̃, ꝛ tollitur oĩs difficultas, q: dico ꝙ cum ɔcessio Reueren. Cardinali Campegio fuerit facta per sũmum Põtificem de dicto castro tanq̃ de re sua, siue sedis apostolice, scientiã, vel ignorantia Cardinalis non debet attẽdi, eo enim casu talis scientia, vel ignorantia recipientis, siue bona fides, vel mala fides eius non curat̃, vt multum notabiliter per illũ tex. dicit Bal. in. l. omnes. in prin. in vltimis ɤbis. C. de quadriẽ. prescri. dum glo. ibi reprobat que illum tex. intelligere tẽtabat in accipiente ignorante, ꝛ vere dictum Bal. ꝙ ɔdictorem non habet ꝓbatur in. d. l. omnes. ꝛ ẽt in. l. seq. dum gñaliter ꝛ amplissimis ɤbis dicunt nullum ius nullãue actionẽ dari aut exerceri posse ɔtra eum in quem princeps alienauit ẽt si id fecisset ex titulo lucratiuo, cum. n. illa iura sic gñaliter loquant̃, nec distinguant inter scientẽ ꝛ ignorantem, ita ꝛ nos gñaliter. ꝛ indistincte debemus intelligere. l. iij. in fi. ff. de offi. prefi. ꝛ. l. item apud. §. gñaliter. ff. de iniur. cum vulga. ¶ Et ex his remanet sublatum p̄mum fundamẽtum supra factũ ɔtra ɔclusionẽ in alio ɔsilio firmatã. Quatenus enim in eo dicebat̃ Papam non potuisse ɔtra p̄mam ɔcessionē factã Maluetijs venire, alteri dictum castꝝ ɔcedendo. Dicimus ꝙ illud posset forte ꝓcedere si eis fuisset plene ius quesitũ ꝛ ɔcessio fuisset pura, ꝛ ab initio plene valida, vt ẽt. J. dicam, vel q̃n prius non fuisset tradita possessio Campegijs, qua mediante ẽt dñium fuit in eos translatũ per. s. dicta que cessant in casu isto, q: ɔcessio Maluetijs facta non fuit pura, nec plene valida, ꝛ Cãpegijs fuit dñium dicti castri acquisitum, vt supra dictum fuit. Merito ergo debet eis ɔseruari. Nec dicatur ꝙ Papa non debuit posse venire ɔtra factum suum, quoniam ad hoc plene fuit respõsum in alio ɔsilio, ad quod me refero. ¶ Non ob. modo scđm principale fundamentum deductum supra in ɔ̃rium, quoniaȝ rñdetur, ꝙ immo fundamentum, q̃d alias fecimus de. d. c. si pro te. de rescrip. libro. vj. cum ibi traditis per Gemin. ꝛ alios optime ꝓbat ɔclusionem alias firmatam, nam sicut ibi scđa prouisio facta pendente cõditione prime, idest anteq̃ capitula de quo ibi ɔsensus interuenerit

qui in prima ꝓuisione pro ɔditione requirebatur debet omnino preferri prime ꝓuisioni, etiam ꝙ ex post predictus assensus intercesserit, ita etiaȝ in casu nostro scđa ɔcessio castri Ducie facta Campegijs presertim cum translatione possessionis ꝛ dñij debet preferri prime ɔcessioni facte Maluetijs cum tpe secũde ɔcessionis predicte ɔsensus Jmolensium in prima ɔcessione pro ɔditione requisitus non fuisset prestitus, posito milies, ꝙ postea prestitus fuerit, de quo tamen potest ꝓbabiliter dubitari, ꝛ dici saltem ꝙ non fue

22 rit legitime prestitus, vt in alio ɔsilio dictum fuit. ¶ † Nec tunc obst. ꝙ simus in concessione certi castri, ꝛ sic rescriptum Pontificis esset ad certum corpus, ꝑpter quod videt̃ in terminis obstare decisio Gemin. in dicto ɔsilio. cvij. s. in ɔ̃rium allegata. Quoniam rñderi potest primo ꝙ illa decisio non transit sine difficultate, cum ɔtra eam tenuerit Cardinalis in clemen. vnica. in. ix. q. de ɔcessio. preben. vt ipsemet Gemi. refert. ¶ Et maxime q: videtur eadem ratio de qua in. d. c. si pro te. vt dicebat Cardinalis vbi. s. Et lȝ in vi comprehensiua q̃si rescriptuȝ non est specifice ad certũ corpus videant̃ plura cõprehendi, vt Gemi. dicebat tñ negari nõ potest quin solum vnum comprehendatur quantuȝ ad animi de

23 stinationem, ꝛ quo ad effectum, † qui effectus cum animi destinatione, vñ hñdus in ɔsideratione. l. iij. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ ibi tradũt doc. in. c. nup. vbi ẽt doc. tradũt de biga. ꝛ ita p. d. c. nup. inq̃t Spec. in titu. de calum. in fi. ꝛ tradit Deci. allegando ɔcor. in. l. si

24 pascenda. colum. i. in fi. C. de pac. ¶ † Vel secundo posito ꝙ decisio Gemi. in casu suo possit ꝓcedere. Dico ꝙ de ea ad casum nostrum non debet argui, quia sunt casus valde diuersi, ꝛ diuersa ratione sunt terminandi ex diuersis enim, vt vulgo dicitur non bene infertur. l. fina. ff. de calum. cum similibus. Et diuersitas ostenditur, nam Gemi. loquitur quando Papa dum fecit scđam ɔcessionem erat imemor prime, ꝛ si memor fuisset secundã non fecisset saltem presumptiue, adeo ꝙ in secũda non dicit̃ adesse certus cõsensus Pape ꝑpter dictam presumptionem, ꝛ in his terminis loquit̃ tex. in. c. ex parte. el primo. de offic. delega. in quo Gemin. se

25 fundat fm illum tex. debet intelligi eius decisio. † Cum dictuȝ doc to. fm iura per eum allegata debeat intelligi, iuxta vulgarem illam doctri. Bar. in. l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de lib. lega. tradit Jas. in. l. i. colum. xij. ff. de leg. i. ꝛ Deci. in. c. i. in. ij. lectu. de ɔstitu. ꝛ fuit dictum Jo. andre. in. c. cum nuncius. de testi. ¶ Sed in casu nostro summus Pontifex tpe secũde ɔcessionis erat optime memor prime facte Maluetijs vt mihi in facto presupponitur ergo apparet in casu nostro cessare rationem. d. c. ex parte, ꝛ ɔsequenter etiam rõnem decisionis Gemi. igit̃ argumentum de ea totaliter cessat per locum a cessante ratione. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. ꝛ. c. cum cessante. de appella. cum simi. Cum enim in casu nostro Papa sciret se alias ɔcessisse dictuȝ castrum Maluetijs, ꝛ talis ɔcessionis memor esset, ꝛ tñ voluerit illud ɔcedere Reueren. Cardinali Campegio, ꝛ q̃dem motu proprio ex certa scientia, ꝛ de plenitudine sue potestatis, sequitur ꝙ necessario dicitur recessisse ab illa ɔcessione prima facta Maluetijs. Maxime attenta gñali ꝛ amplissima clausula, non obstantibus ꝛc. ꝛ cum derogatione precedentium, ꝛ obstantium exprimendo, ꝙ vult tenores eorũ haberi pro sufficiẽter expressis. Hec enim omnia non minus operant̃ q̃ si fuisset expresse dictum, non obstante alia ɔcessione eiusdem castri iam per annum facta Maluetijs, vt in alio ɔsilio diximus. Et potuit sũmus Põtifex ita facere cum grã prius facta Maluetijs non fuisset sortita aliquem effectũ pp pendentiã ɔditionis eius, imo quasi inutilis esset ɔstituta ex defectu sue ɔditionis, q: s. Jmolenses a quoꝝ ɔsensu talis grã pendebat iam dissenserant, vnde sũmus Pontifex vti de oĩbus plene informatus videns patriã illã gratiam, seu ɔcessionẽ non sortiri effectum, ꝛ q̃dem ex defectu eius q̃d ipse in ea requiri voluit hñs illaȝ pro non facta voluit ab ea oĩno recedere, ꝛ sic castruȝ illud Campegijs ɔcedere, ꝓut in alio ɔsilio declarauimus. ¶ Nec quicq̃ obst. ꝙ postea Jmolenses dicantur ɔsensisse, ꝛ sic ɔditio concessionis facta Maluetijs dicatur ex tali consensu impleta, ꝛ debeat retrotrahi, vt in ɔtrarium arguebat̃. Quoniã respõderi ad hoc potest tribus modis, vt in alio ɔsilio dixi, ideo nõ

26 repeto. ¶ † Nec predictis ob. quicq̃ doctr. Abb. ꝛ Fely. in. d. c. capl̃m sancte crucis. in ɔ̃rium allegata. Quoniam rñdetur ꝙ illa ꝓcedit quando litere Pape erant impetrate ad idem corpus beneficij pure, ita quod prima concessio ex intentione Pontificis statim poterat sortiri effectum, ꝛ executioni mandari, quod non est in casu nostro, quia vt sepe dictum est concessio facta nobilibus de Maluetijs non fuit pura, sed conditionalis, ꝛ ex intentione Pontificis non poterat immediate sortiri effectum, sed pẽdebat ex ɔsensu Jmolensium quem summus Põtifex voluit interuenire

uenire,⁊ eo deficiente noluit talem concessionem habere effectũ, ⁊ cum postea Imolenses non consensissent Pontifex memor talis concessionis uti adhuc inualida eam pro ualida habẽs, ⁊ intendens aliter de dicto castro disponere ex certa scientia, ⁊ motu proprio pure,⁊ simpliciter dedit Campegijs ex causa onerosa in eos possessionem,⁊ dominiũ transferendo, propter quod omnino concludendum est eos in sua pacifica possessione,⁊ ueluti ueros dominos conseruandos. ¶ †Nec potest dici ɔtra secundã istam concessionem, ꝙ fuerit aliquo modo subreptitia cum fuerit proprio motu Pontificis facta ex quo omnis subreptio tollitur c.si motu proprio.de preben.libro.vj.cum traditis ibi per doctores, ⁊ supra fuit dictum. ¶ Posset etiam dici ꝙ doctrina prealegata ex alio in casu nostro non debet quicꝗ̃ obstare, qꝛ posset procedere,si alia non obstarent,quãdo ageretur quis ex duobus debeat admitti cum nemo reperiatur admissus, sed utercꝙ se admitti contendit,at in casu isto iam Reuerendissimus Cardinalis Campegius fuit ad dictum castrum admissus, ⁊ cum possessione fuit in eum translatum dominium,⁊ utrũcꝙ per multos annos retinuit,⁊ decedens in illustrem dominum Rodulphum filium trãsmisit qui similiter usꝙ nunc uti uerus dominus dicit̃ fuisse in pacifica possessione dicti castri,⁊ ratio diuersitatis sumitur,ex predicta.l.quotiens.cum sui ratione.C.de rei uendi.ex.l.qui tibi.C.de heredi.uel actio.uendi.⁊.l.siue autem.§.si duobus.ff.d publicia. Facit.c.si a sede.de prebend.libro.vj.⁊.c.in pari.de regu.iur.eodem libro,cum similibus. ¶ Non obst. modo consilium Decij. dclxxxix.in ɔtrarium allegatum,quod ut dixi uidetur specialiter factum in isto casu ad instantiam istorũ nobilium de Maluetijs. Quoniam responderi potest,p̃mo ꝙ eius auctoritati stari nõ debet contra iura ⁊ rationes de quibus supra. ¶ Et licet ipse fuerit uir supremus tamen eius auctoritati ⁊ doctrine obijci potest, ut aiunt,ꝙ bonus quandocꝙ dormitat Homerus. ¶ Uel secundo si quis auctoritati eius deferendũ putet,respondetur ꝙ recte intuenti,non facit ad casum nostrum,⁊ licet,ut dixi,credaꝫ ꝙ super isto casu consuluerit,tamen non fuit de contingentia facti bene informatus. †Et cum ex facto ius oriatur.l.si ex plagis.§.in cliuo. ff.ad legem aquil.cum simi.⁊ tradit Bart. in.l.i.in.ij.q.C.de lit. contest.decisio super facto sibi proposito facta nõ debet trahi ad casum nostrum in quo in aliquibus,⁊ quidem substantialibus factum aliter se habet ꝗ̃ presupponat Deci.in.d.ɔsil. Et in primis diuersitas est in eo, qꝛ Deci.presupponit ꝙ prima ɔcessio facta nobilibus fuit ex causa onerosa, ⁊ ꝙ in ea interuenit pecunia ex parte illoꝝ nobiliũ quam Deci. uidet̃ interpretari dataꝫ pro precio castri illis nobilibus concessi,⁊ sic intendit fuisse celebratũ cõtractum uenditionis. Et in eo precipue se fundat Deci.quod certe in casu nostro non interuenit,ut ex supra deductis ɔstat. ¶ Secundo diuersitas est,in eo ꝙ Deci.presupponit sũmum Pontificem tempore secunde ɔcessionis fuisse immemorẽ prime,⁊ sic ignorasse se illam primam fecisse,⁊ in eo maxime etiam Deci.se fũdat ꝙ tamen omnino est falsum,qꝛ imo ipse Pontifex nedum poterat presumi memor prime ɔcessionis,ut dixi in alio ɔsilio meo, sꝫ etiam ꝓbatum est,⁊ ita mihi in facto presupponitur, ꝙ illius concessionis optimam habebat memoriam,ut supra etiam dixi in eo faciendo non leue fundamentũ. ¶ Et ex hoc oritur tertia diuersitas,naꝫ Deci.in predicta ignorantia se fundando dicit, ꝙ Papa noluit prime ɔcessioni quam ignorabat se fecisse preiudicare, nos uero per ɔ̃rium dicimus,ꝙ imo attenta scientia eius, ⁊ optima memoria illius prime ɔcessionis faciende scd̃am uoluit oĩo a prima recedere uelut nũdum ualidata,⁊ eam habere pro nõ facta,attenta maxime amplitudine clausule,non obstãtibus ⁊c. ꝑm ꝙ supra,⁊ in alio ɔsilio dictum fuit. ¶ Item ⁊ quarto est diuersitas,qꝛ Deci.uidet̃ presupponere ɔcessionem p̃mam puram fuisse,uel saltem purificatã anteꝗ̃ scd̃a fieret per interuentum ɔsensus ciuitatis a Pontifice requisiti,ut ipse in suo ɔsilio ad finẽ inquit in uer.accedit ꝙ in prima ⁊c.⁊ ante dictum uersicu.semp loquitur de prima ɔcessione tanꝗ̃ de pure, ⁊ simpliciter facta, ⁊ ꝙ ita ipse presupponat,⁊ sic ꝙ ɔcessio secunda fuerit facta non precedente aliqua ɔditione prime,sed prima ab initio pure facta cũ ɔsensu illius ciuitatis,uel saltem per dictũ ɔsensum purificata cõstare potest,qꝛ si aliter intellexisset cum esset excell. cano.certe uidisset sue decis.obstare.d.c.si pro te. de rescri.lib.vj. ⁊ ei conatus fuisset r̃ndere sicut nixus fuit r̃ndere.d.l.quotiens.C.de rei uend. Uel(ut magis credo)si in hoc,⁊ alijs de quibus.s̃.habuisset uerã facti informationẽ non ita ɔsuluisset. ¶ Sed qcqd sit de eius intentione cum in hoc nos presupponamus,ꝙ scd̃a ɔcessio fuit facta anteꝗ̃ Imolenses ɔsensissent qnimo postꝗ̃ iam reqsiti dissenserant ostendit̃ etiam in hoc magna diuersitas facti. Et qꝛ in ista ⁊ in alijs predictis diuersitatibus facti ɔsistit totũ fundamentum nostrũ,ut ex predictis,⁊ ex dictis in alio ɔsilio euidenter apparet sequit̃ ꝙ decisio Decij nostre ɔclusioni nihil obstat cũ ut dixi.s̃. ex diuersis non bene arguat̃. ¶ †Nec obst. ꝙ non interuenerit in ista scd̃a ɔcessione facta Campegijs consensus populi dicti castri Bucie quo populo inuito non uĩ ꝙ Papa potuerit dictũ castrũ nouo dño subijcere,ut uoluit Hosti.⁊ sequunt̃ alij in.c.dilecti. de maio.⁊ obe.cum alijs alle.per Deci.in fi.dicti ɔsi.in hoc faciente non leue fundamentũ,qui idem dixit in.c.i.iij.col.uer.retenta cõclusione.extra de ꝓba.⁊ tradit Ias.in.l.debitoꝝ.post medi.C.de pac. Qm̃ r̃ndetur primo,ꝙ predicta ubi uera sint ꝓcedunt nisi ex ɔsuetudine ɔtrarium seruatur,ut dixit Abb.in.c.auditis. col.v. uer.in secularibus uero.de prescrip.refert ⁊ sequit̃ Fely.in.d.c.dilecti.iij.col.in prin.sed ut audio sũmus Põtifex solitus est sic facere,ergo ⁊c. †Uel scd̃o r̃ndetur ubi talis ɔsuetudo non adesset ꝙ predicta ꝓcedũt,qñ populus ab initio ɔ̃dixit, sed si passus fuerit nouum dñm presumitur ɔsentire,⁊ postea reclamare non põt, put ex multis per eum deductis firmat Andre.barba. in ɔsil.xj. Illud afferam in mediũ.iij.col.ij.uol. Sed in casu isto hoĩes dicti castri ab initio non ɔ̃dixerunt,imo iam per plures annos equo,⁊ libenti animo passi sunt in dñm p̃mo Reueren. Cardinalẽ Campegium,⁊ eo defuncto illustrem dñm Rodulphum eius filium,ergo ⁊c. ¶ Quinimo dico,ꝙ ut mihi narrat̃, nec hodie ɔ̃dicunt, sꝫ ei libenter obediũt ex quo ponit̃ ad obiectuꝫ. Tertia r̃nsio qꝛ argumentum ɔ̃rium ꝓcedit qñ de ɔditione populi ɔstaret ꝙ nõ datur in casu nostro. ¶ Non obst.demũ decisio Ias.in.d.ɔsil.xxvij. in ɔ̃rium allegato. Qm̃ ipse loquitur qñ ex prima ɔcessione ⁊ donatione fuerat etiam facta traditio rei donate,⁊ licet inter alia in primo fundamento dicat ꝙ ẽt si non fuisset tradita,idem esset, qꝛ per donationem a Principe factam transfert̃ dñium sine traditione,⁊ ꝓpterea ẽt dicit ꝙ non obstaret si ex scd̃a concessione res fuisset tradita ut per eum qui alle. Roma. in ɔsi.cccxcviij. Nõ etiã supra in ɔ̃rium allegaui. Tñ nihil ob.ɔclusioni nostre,qꝛ loquitur in casu quo prima donatio fuerat pure, ⁊ simpliciter facta, ita ꝙ pendentiam aliquam non habebat,prout etiam loquitur Rom. in.d.ɔsil.cccxcviij. At in casu nostro prima ɔcessio, uel erat nulla ex defectu ɔditionis,uel saltem pendebat a ɔditione in ea requisita,⁊ interim fuit facta ɔcessio castri de quo agit̃ Campegijs cũ trãslatione possessionis ⁊ dñij,merito dñr hr̃e potiora iura. ¶ Et ex predictis recte intuenti apparebit r̃nsio ad doctr. Bar.in.l.fi. C.de loca.predi.ciui.lib.xj.cum ɔcor.s̃.in ɔ̃rium alleg. Aut.n.allegata in ɔ̃rium loquunt̃ qñ ex prima donatione facta erat traditio,uel saltem erat pure facta,pp ꝙ ex principis priuilegio transfert̃ dñium sine traditione. Aut saltem neutri erat facta traditio ut ex eoꝝ lectura cognosci poterit. At in casu nostro p̃ma ɔcessio erat ɔditionalis,⁊ ea pendente uel forsan iam deserta fuit facta scd̃a ɔcessio cum traditione rei,⁊ sic cum trãslatione dñij,merito ergo debet preferri ut ex predictis constat. Laus Deo.

Maria.soci.iun.iuriscõ.⁊ Senen. patritius Padue.

CASVS

¶ Reuerẽdus dñs Zutpheldus unãdenberg nobilis Germanus in suo testõ Rome ɔdito inter cetera dñm Gasparẽ hoper nepotem ex sorore p̃mo instituit hr̃dẽ in certis rebus,⁊ deinde cũ una cũ tribus alijs hr̃des ul̃es instituit uꝫ Joachin frẽꝫ Margaritaꝫ ⁊ Catherinã sorores ei⁹,⁊.d.dñꝫ Gasparẽ filiũ p̃dcẽ Catherine.

¶ Et disposuit ẽt ut per predictos heredes ul̃es satisfieret oĩbus eius creditoribus. Et inter cetera sic in testõ legitur. Iteꝫ asseruit dictus dñs testator,ꝙ uenerabilis uir dñs Dauid ꝑpositus Colbergensis debet hr̃e ab eo summã.600.ducatoꝝ auri de camera pro antiquis causis officij notariatus causarum sacri palatij apostolici,quod dñs Gaspar hoper eius nepos possidet.

¶ Ideo casu quo summa predicta.600.ducatorũ soluta non esset dicto domino Dauid uoluit ⁊ mandauit ꝙ eidem per suos heredes soluatur,quia dixit se non aduisatum de solutione uel non solutione dicte summe ⁊c.

¶ Et illud erat quia dicta summa erat soluenda in partibus Germanie,⁊ testator quid esset actum ignorabat.

¶ Post mortem testatoris frater eius, ⁊ sorores tanquam proximiores ab intestato dicunt se audiuisse hereditatem testamentumcꝙ prefatum fuisse ⁊ esse falsum,uel saltem inualidum,quia in eo nõ fuit seruata forma in patria dicti testatoris requisita ex forma iuris municipalis.

¶ Et ubi testamentum ualeat dicunt ꝙ predictus Gaspar nepos tenetur cohr̃dibus pro rata restituere pecunias per.d.testatorem

erogatas pro illo officio notariatus empto per ipsum testatorem ad commodum ꝛ in personam domini Gasparis nepotis.

¶ Gaspar vero omnibus contradicit.

¶ Quare de quibusdam contingit dubitari.

¶ Primo vtrum prefatum testamentum de iure subsistat.

¶ Secundo vtrum aditio facta per predictos fratres ꝛ sorores testatoris ab intestato fieri potuerit, ita vt valeat in preiudiciū Gasparis nepotis.

¶ Tertio vtrum dictus Gaspar teneatur coheredibus ad preciū sui officij pro eorum rata hereditaria.

SVMMARIVM

¶ Falsitas allegata probari debet alias non presumitur qꝛ instrumento standum est.

¶ Locus testamenti cōditi attendi dꝫ circa solēnitatē testamenti.

¶ Hereditas ab intestato qñ dicat̄ delata, ꝛ eo iure adiri possit.

¶ De expensis factis in officio curie Romane per auunculuꝫ ꝓ nepote ex sorore vtrum sint per eum heredibus auunculi restituende, an vero in eis presumatur donatio.

1. Asserens aliquid agendo vel accusando illud probare debet.
2. Instrumentum ꝙ sit verum presumitur.
   Notarium falsum commisisse non presumitur.
   Et falsitas non presumitur.
3. Statuta preter ius cōmune clericos non ligant.
   Statutum laicoꝝ requirens certā solēnitateꝫ clericos non ligat.
4. Solēnitas loci in quo conduntur testamenta est seruanda.
5. Causa intestati cessat quandiu est locus cause testati.
6. Aditione testamentum confirmatur.
7. Errans hereditatem adire non potest.
   Et an liceat repudiare ex testamento vt adeatur ab intestato.
8. Aditio ab intestato est nullius momenti si testamentū ignoretur.
9. Commodum sentiens de re aliqua debet etiam pati expensas, vide infra numero. 23.
10. Casus omissus in iuris dispositione remanet.
11. Debitor si succedit debitori debitū ꝑ aditionē ꝓ sua rata ꝯfūdit.
    Aditio an vim solutionis habeat.
    Creditor pro parte succedens debitori a coheredibus pro eorum rata petit.
12. Emens aliquid presumitur de suis pecunijs emere.
13. Emere nomine proprio ꝛ non alieno quis presumitur.
14. Non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.
15. Auunculus si quid emit pro nepote presumitur illud fecisse animo donandi.
16. Pater emens noīe filie an videatur emisse animo donandi.
17. Res empta nomine filij si ei emancipato tradat̄ dicit̄ ei donata.
18. Coniunctus emens pro ꝯiuncto aliquid si eum in suis rōnibus debitorem ꝯstituat non videt̄ hr̄e animū donādi, sed repetēdi.
19. Mulier soluens pro coniuncto presumitur soluere aīo donandi.
20. Donatio presumitur ob diuitias nobilitatem ꝛ magnā amicitiā.
21. Ius idem reddi debet vbi ratio diuersitatis reddi non potest.
22. Precedentia per sequentia declarantur.

CONSILIVM XCV.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Presens consultatio pro maiori parte clarissimam habet resolutionē absqꝫ aliqua ꝓbabili dubitatione, ꝛ ideo breuis ero, ꝛ conclusiue loquar vbi dubitatio fieri non debet. ¶ Capiendo ergo ꝑmam dubitationem dum querit̄ an testm̄ reueren. dn̄i Zutpheldi de iure valeat arbitror indubitāter predictum testm̄ de iure subsistere cum videam illud solēniter factum corā septem testibus, ꝛ de eo reperiatur instrm̄ publicum manu publici, ꝛ auctentici notarij. ¶ Non obst. quod ex aduerso allegatur illud esse falsum, qꝛ non sufficit sic allegare, sed oportet probare alioquin facillimum cuiqꝫ esset omnia testamenta falsa redarguere cum facile esset ita dicere, ꝙ tamen falsissimum est. vt omnibus est notum. †[1] Qui enim aliquid asserit agendo vel accusando debet illud ꝓbare. l. qui accusare. C. de eden. ꝛ ad hoc facit totus titu. de ꝓba. maxime. l. actor. cum sua materia. C. ꝛ. l. ij. ꝛ. l. verius. ff. eo. cum simi. Et super hoc non est insistenduꝫ, qꝛ nulla est difficultas nisi allegata falsitas legitime ostendat̄. †[2] Etenim pro instro, ꝛ ꝙ sit verum presumitur. l. cum precibus. vbi Bald. Saly. ꝛ aly. C. de ꝓbatio. ꝛ per illum tex. inquit patruus ꝛ dominus meus Soci. in consil. ccxij. Cum in presenti. iiij. colum. versi. secunda conclusio. vbi plures allegat, ꝛ tradunt Alex. ꝛ Jas. in. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pact. ꝛ non est presumendum predictum notarium qui semper fuit maxime fidei, falsitatem cōmisisse argumento. l. merito. ff. pro socio. Et in specie ꝙ falsitas nō presumatur, docet Bald. in dicto. §. quod fere. Alex. consil. lxx. Viso processu. ij. colum. versi. accedit quia. i. volu. cum multis cōcor. vt per Hippol. de marsil. in consil. xxj. Vocem meam exaudi. ij. colum. ¶ Nec obst. ꝙ in predicto testamento non fuerit seruata forma, ꝛ solennitas requisita per ius municipale in patria dicti testatoris, quia satis est seruatam fuisse solēnitatem iure cōmuni requisitam, vel in vrbe Romana vbi testamentum conditum fuit. tum quia Reuerend. testator erat clericus, †[3] ꝛ alias statuta preter ius cōmune non ligant clericos. iuxta. c. que in ecclesiarū. ꝛ. c. ecclesia sancte Marie. de constitutio. ꝛ que ibi docto. tradunt, ꝛ in specie, ꝙ statutum laicorum requirens in actu certam solēnitatem non liget ecclesias, neqꝫ clericos, siue personas ecclesiasticas firmat Fulgo. in consil. cv. Quedam domina Lucia. colum. fina. ver. superest videre. tum etiam et secundo posito ꝙ clericos ligarent, qꝛ non procedit tale statutum respectu testamentorum alibi conditorum, †[4] quia in testamentis illa solēnitas seruanda est, que reperitur in loco in quo conduntur, ꝛ non in patria testatoris ſm Bart. cōmuniter approbatum in. l. ij. C. quemadmodū testamen. aperian. cum concordantibus multis, vt scribit Alexan. in consilio. xliiij. Videretur prima facie. colum. fina. versi. postremo non obst. v. volu. sed vt dixi testamentum fuit conditum Rome cuꝫ solennitate ibi sufficienti, ergo ꝛc. Debet itaqꝫ testamentum predictum valere, ꝛ publico instrumento de eo confecto fides adhiberi, iuxta totum titulum. ff. ꝛ. C. ꝛ extra etiam in aucten. de fide instrumētorum. Et ꝙ dicitur in statuto patrie testatoris, ꝙ publicis instrumentis in iudicio non adhibeatur fides procedit, ꝛ locum habet respectu instrumentorū ibidem confectoruꝫ, ꝛ inter personas subditas in quibus non interuenerunt solennitates per statutum requisite vti notissimum est, ſm ꝙ mihi asseritur, ꝛ istud cōmittat ratio. Esset enim satis impium statutuꝫ si generaliter publicis instrumentis fidem denegaret. Cum ergo in proposito testamentū, ꝛ de eo confectum instrumentum publicum solēnitatibus illis nō indiguerit, vt dictum est, sequitur ꝙ de eo non loquitur statutum denegans fidem publicis instrumentis. ¶ Capio modo secundā dubitationem qua queritur vtrum aditio hereditatis facta per fratrem ꝛ sororem testatoris tanquam proximiores ab intestato succedentes de iure valeat in preiudicium domini Gasparis hoper nepotis testatoris qui vltra particulares quasdam institutiones erat etiam institutus cum illis heres vniuersalis. Et breuiter respondendo arbitror rem clarissimam esse, ꝙ ei in aliquo non sit preiudicatum, nam aut predicti frater ꝛ soror sciebant conditum testamentum, aut ignorabant. Primo casu clarum est, ꝙ ab intestato adire non potuerunt, †[5] quia quandiu locus est cause testati cessat causa intestati. l. quandiu. la. ij. ff. de acquiren. heredita. ꝛ. l. anteqꝫ. C. cōmu. de succes. cum simi. cause autem testati iam erat factus locus, qꝛ dominus Gaspar pro sua rata hereditateꝫ ex testamento adierat, †[6] ex cuius aditione testm̄ iam fuit affirmatuꝫ. l. si nemo. ff. de testa. tute. institu. de here. que ab intesta. l. fi. in prin. ꝛ. l. si legato. §. fi. de manu. testamē. cum multis simi. Aditio ergo quam predicti fecerunt ab intestato fuit inutilis cum ab intestato eis non esset delata hereditas, ꝛ istud ipsi scirent. ¶ Et si dicatur adiuimus ab intestato reputantes testm̄ falsum, aut alias inualidum. Respondet̄ ꝙ in hoc errabant cum testm̄ omni iure subsistat, vt dictum est. †[7] Et ita errantes adire non potuerūt. l. nec is. in prin. iuncta. l. seq. ff. de acquir. here. maxime ab intestato cuꝫ eo modo eis non esset delata hereditas, vt dixi. ¶ Et si iterum dicāt repudiauimus ex testō. ꝛ ita potuimus ab itestato adire, iuxta. d. l. nec is. §. i. ꝛ ꝙ talis repudiatio inducat̄ ex eo. ꝙ voluerūt ab intestato adire, vt. l. illud. in fine. ff. de acquirenda hereditate. Respondetur ꝙ si volunt ex testamento repudiasse, non ꝓpterea potuerunt ab intestato adire quia cum iam ex testamento fuisset adita hereditas pro parte domini Gasparis portiones per predictos repudiate ad eum pertinerent iure accrescendi, iuxta. l. i. §. his ita. C. de caducis tollendis. ꝛ. l. prima. cum sua materia. quādo non peten. partes peten. accres. ꝛ hoc ne alias testator diceretur pro parte testatus, ꝛ pro parte intestatus decessisse contra. l. ius nostrum. ff. de reg. iur. cum simi. ꝛ iura in contrarium allegata procedunt quando quis esset solus institutus, vel si plures si oēs repudiarēt ex testō vel si vnus ex institutis adeat per repudiationem alioꝝ non aperitur via succedendi ab intestato per predicta. †[8] ¶ Secundo vero casu si ignorabant testamentum eoruꝫ aditio ab intestato

ab intestato nullius momenti fuit cum ꝓpter eorum ignorantiã.
iuxta.d.l.nec is.§.si.de acquiren.heredi.cum.l.sequen.tum etiã
ꝓpter regulam.d.l.quandiu.la.ij.eo.titu.etenim eorum ignoran
tia non tollit testamentum aut cãm testamenti,cum testamentum
pleno iure valeat vt dictum fuit.Remanet ergo firma & indubi-
tata conclusio ꝙ domino Gaspari in nullo est preiudicatum per
illoꝝ aditionem ab intestato que nullo modo valide fieri potuit.
¶Aggredior nunc tertiam & vltimã dubitationem in qua que-
ritur stante valido testõ vtrũ dñs Gaspar teneatur coheredibus
pro rata hereditaria restituere precium officij sui qđ dicit ei fuisse
emptum de pecunia testatoris,& ideo videt aliqualis dubitatio.
9 Nam prima facie videret dñm predictum Gasparẽ teneri, †nã
cũ ipse Gaspar potiatur,& gaudeat dicto officio ꝯuenit vt onus
dicti officij eundem respiciat,& ita teneatur ipse pati impensas in
tali officio factas,iuxta regu.c.qui sentit. extra de reg.iur. lib.vj.
& l.ꝺm naturam.ff.eo.titu.facit.§.cũ aũt.in ver.sed & si post em-
ptionem.institu.de emp.& vendi.cum simi. ¶Et hoc eo maxime
dñm videt q2 testator qui pro dño Gaspare precium predicti offi
cij soluerat.Et ita predictũ Gasparem sibi debitorem ꝯstituerat
ex negocio vtiliter gesto,iuxta.l.pomponius scribit si negociũ.ff.
de nego.gest.& l.i.iuncta glo.fi.§.si quis alteri vel sibi.in suo testõ
nihil de tali precio disposuit in fauorem dñi Gasparis.Non enĩ
illi tale precium reliquit,nec ipsum in eo precio sibi debitorẽ libe
10 rauit, †ꝓpter qđ videt ꝙ casus iste velut omissus remaneat sub
regula iuris cõis,iuxta.l.cõmodissime.ff.de libe. & posthu.l.si ex-
traneus.& ibi Bar.& ceteri doc.ff.de ꝯdi.cã da.& l.si cum dotẽ.
11 in prin.ff.solu.matri.†Regula autẽ cõis videt ꝙ qñ debitor suc
cedit creditori ꝯfundit pro sua rata debitũ per aditionem, sed co
heredibus pro eoꝝ rata tenet de eo qđ debebat satisfacere,iux.l.
stichum.§.aditio.& ibi tradita per Barto.ff.de solutioni. & l.si ei
cui.§.fiis qui.ff.de euictio.Et melius faciunt dicta Bartol. in.l.
heres a debitore.§.fina.ff.de fideiuſ. & in.l.si is qui pro emptore.
in.vj.q.princip.ff.de vsuca.dum vult ꝙ aditio non habet vim so-
lutionis qñ per illud heres esset in lucro,q2 non ꝯuenit aliũ dam
nificari.¶Et pdicta regula bene ꝓbat in.l.ij.C.ad.l.fal.& in.l.i.
C.de here.act.nam sicut ibi creditor pro pte succedens debitori
a coheredibus pro eoꝝ rata petit qđ sibi defunctus debebat, ita
per ꝯriũ dñm est si debitor creditori pro pte succedat, vt modo
dicebam,vnde cum predictus Gaspar debitor testatoris sit ei he
res pro pte teneri dꝫ cohrdibus pro eoꝝ rata hrditaria. ¶Sed
tñ his non obstantibus diligentius oia ꝯsiderans ꝯriam sniã vti
de iure veriorem amplector,& ꝯcludo pdictum Gasparem ea de
causa ad aliqd non teneri vltra suam ratam hrditariam quã cre
ditoribus psoluere debet, ꝓut etiam ad id se paratũ offert. ¶Et
in primis negatur ꝙ testator de sua ꝓpria pecunia tale officium
emerit pdicto Gaspari,nec vnꝗ͂ poterit hoc ꝓbari,nam solũ re
perit ꝙ sũmus Pontifex proprio motu ꝯcessit,& ꝯtulit predicto
Gaspari officium predictũ, ꝓut illud iã per annos.xij.& vltra pa
cifice tenuit,seu quasi possedit,nec ꝯstat ꝙ aliqd pro dicto officio
12 fuerit datum summo Pontifici.†Et si datũ, aut erogatũ aliqd
fuit dici põt, ꝙ ipse Gaspar siue pr eius erogauerit, & ita(vt pu-
to)est in dubio presumendũ,& qui dicit ꝙ alius pro eo erogauit,
dꝫ illud ꝓbare vt recte intuenti ꝓbatur in.l.ad ꝓbationem.la.i.
C.de ꝓba.dum ibi in ver.nam res vendicantẽ,presupponitur ꝙ
si in casu illo expediret fuisse rem emptam de pecunia sic asserẽtis
deberet illud ꝓbari quasi in dubio credat empta de ꝓpria pecu-
13 nia emptoris.†Queadmodum et presumit quis ꝓprio noie eme
re non alieno arg.l.& magis.ff.de sol.vt egregie firmat Fabia. de
monte in tracta. de emp.& vendi. in vlti.q.prin.i.col.ver. item ꝙ
emens in dubio &c. ¶Et si dicatur ꝙ ꝯstat ex ipso testõ ꝙ testa-
tor voluit pro dicto Gaspare vel eius officio teneri ad.600. au-
reos dño Dauid,& ex eo arguat, ꝙ etiã reliquum precij a testato
re fuerit erogatum. Rñdet & de plano ꝙ tale argm non ꝯcludit
cum possint ista simul stare ꝙ voluerit ad.d.600.aureos teneri,&
14 non ad aliud,seu ꝙ aliud non erogauerit vt est notissimũ,†& al's
pro regula dr ꝙ non ꝓbat hoc esse qđ ad hoc ꝯtingit abesse.l.ad
ꝓbationem. la.ij.& l.neqꝫ natales.C.de ꝓba.l.non hoc.C.vnde
15 legi.& c.in presentia.de ꝓba.cum simi. ¶†Vel scđo posito mi-
lies ꝙ vnꝗ͂ ꝯstaret testatorem pro dicto officio aliqd etiam.ẽ.il-
los.600.aureos erogauisse adhuc dico ꝙ predictus Gaspar ad
16 aliqd ea de causa non tenet,q2 id totum dicit testator auunculus
eius fecisse animo donandi, & donatio vsqꝫ ab initio valuit. † Et
pro hoc primo allego.l.filie.C.famil.herc. vbi pater emens noie
filie dicit habuisse animũ donandi filie,& ideo post mortẽ patris
filia rem emptam precipuam habebit vt donatã, & licet donatio
propter patriam potestatem ab initio non valuerit tamen confir
matur morte patris si non reuocauit,& in hoc cõcordant ibi om-
nes docto.Et si fuisset filia illa emancipata valuisset donatio ab
initio,vt ibi per Salyc.& alios.Sic igitur in casu nostro dici de-
bet ꝙ si auunculus pro domino Gaspare & eius nomine emit of-
ficium de quo agitur dicitur voluisse ei donare,& cum non esset in
eius potestate valuit donatio ab initio. ¶Et licet in dicta.l.filie.
sit controuersia inter docto.vtrum requiratur ꝙ res empta no-
mine filie ei tradita sit,Bart.enim & sequaces volunt traditionẽ
requiri Saly.vero & alij pleriqꝫ id negant vt ibi per eos.Tamen
in proposito cessat illa difficultas ex quo ab initio officium,vt ita
dicam traditum fuit domino Gaspari,qui illud semper possedit,
prout etiam tempore testamẽti possidebat, vt ipsemet testator in
testamento fatetur,& sic ꝺm vtranqꝫ opinionem in casu nostro fa-
17 tendum est,donationem interuenisse.¶†Ad idem & secundo fa
cit.l.ij.C.si quis alteri vel sibi, vbi similiter ꝓbatur ꝙ res empta
nomine filij,si ei emancipato tradatur sua erit,& dicitur ei donata
q2 emancipatio remouit impedimentũ patrie potestatis, & ita no
ta.ibi Saly.in casu autem nostro debuit ab initio valere cũ non
esset in potestate,& fuerit ita res tradita,vt.d.Gaspar semp fue-
rit in possessione,vel quasi dicti officij. ¶Et licet si essemus inter
penitus extraneos res habere posset difficultatem per id qđ tra-
dit Bar.in.l.que dotis.iij.col.ff.solu.matrimo. Tamẽ q2 sumus
inter ꝯiunctos videtur ꝙ predicta procedant ratione ꝯiunctio-
nis eo presertim,q2 magna erat affectio testatoris auunculi in.d.
Gasparem nepotem,nõ enim secus q̃ꝫ si filius fuisset diligebat vt
ex multis ostendi potest,vt mihi asseritur,& per ꝯrarium non mi
nor reuerentia,& obseruantia Gasparis in auunculũ erat,q̃ꝫ si pa
ter esset, ꝓut similiter,vt audio,ex multis ꝯstat.¶Et licet Bart.
in.d.l.que dotis loquatur de ꝯiunctis ratione descendentie tamẽ
quidam tenent,illud etiam latius,& ad id facit.l.procula.ff.de ꝓ
batio.Et licet ibi ꝯcurrant quedam alia vltra ꝯiunctionem,tamẽ
18 etiam in casu nostro etiam alia ꝯcurrunt,vt dictum est. ¶†Et ꝓ
ista opinione facit q2 si auunculus ille non habuisset animũ donã
di,sed repetendi vtiqꝫ verosimiliter in aliquo demonstrasset puta
ipsum Gasparem debitorẽ in suis rationibus ꝯstituendo argu.l.
nensennius.ff.de nego.gest.qđ certe non reperitur factum, meri-
to videt dicendum ꝙ si quid erogauit fecit animo donandi tam
charo & obseruantissimo nepoti, nam pro eo soluendo preciũ di-
cti officij ratione ꝯiũctionis,& maxime affectionis dicit id animo
19 donandi fecisse.†Sicut de muliere pro alio ibi cõiuncto soluen-
te inquit Bald.in.l.i.ꝓpe finẽ.ver.nunqd mulier.C.ad velleia.
Si enĩ illud est in muliere aliogn generis auarissimi.l.sed si ego.
in fi.iuncta glo.ff.eo.titu.& glo.in.d.l.i.fortius dicendũ est in ca
su nostro in illo auunculo nobilissimo ditissimo, & liberalissimo fa
20 uore.d.Gasparis nepotis,& valde dilecti.¶†Et ꝙ etiã ratio-
ne diuitiarum,& nobilitatis,& simul etiam ratione magne amici-
tie donatio presumatur firmat idem Bal.& multum nota. in di-
cta.l.prima. ¶Sed quid vltra vbi predicta apud aliquem du-
bia viderentur omnis dubitatio dicitur sublata ex testamentaria
dispositione predicti auunculi dum grauat omnes heredes,vt sol
uant illos.600.aureos ad quos pro causa dicti officij dicebat se
teneri,ex eo enim arguitur,vel quod nihil aliud pro dicto officio
erogauerat, vl si quid erogauerat,ꝙ volebat esse ad onus totius
21 hereditatis quemadmodum etiam & de illis.600.disposuit,†nec
potest reddi ratio diuersitatis,& ideo debet idem ius esse.l.a ti-
tio.cum similibus.ff.de verbo.obligatio.¶Preterea si eius in-
tentio fuisset ꝙ expense in dictum officium facte pertinerent ad
dominum Gasparem profecto non disposuisset.d.600. aureos
soluendos esse per omnes heredes, sed simpliciter reliquisset, ꝙ
onera dicti officij siue expense eius respiciant ipsum Gasparẽ ta
li officio gaudentem, sed quia vt dixi intendebat si quid in illud
erogasset esse donatum domino Gaspari,ideo disposuit, vt dictũ
est.¶Ex qua dispositione velut subsequenti declarat qualis fue
rit intentio eius si quid per prius pro domino Gaspare in tale of
22 ficium expenderat,†cum precedentia per sequentia declarentur.
l.si seruus plurium.§.fina.cum similibus.ff.de legatis primo.
¶Et ex predictis recte considerantibus patebit clara responsio
23 ad allegata in contrarium.†Nam dum primo arguebatur de re
gula illa,secundum naturam.cum similibus.Respondetur illam
procedere in dubio,in casu autem nostro apparet contrarium,q2
testator dicitur predicto Gaspari donasse, quicquid pro eo ero-
gasset ex causa dicti officij,vt dictum est.¶Vel potest dici quod
regule illi dicitur satisfactum,vel quia presumitur quod Gaspar
de suo ꝓprio erogasset,vt primo loco dicebam,vel q2 dicit ei pe-
cunia expensa donata,& ita interpretatiue, & breui manu argu.l.
singul.ff.si certũ peta.dicitur illã met talem pecuniam expendisse.

¶ Ad illud autem qd scdo loco dicebat, rndetur negando q in aliquo Gaspar esset debitor testatoris ppter presumptam donationem, iuxta superius dicta. ¶ Et vbi ante testm res fuisset aliquo modo dubia ex testamentaria dispositione reddita est clarissima, vt s. testator noluerit. d. Gasparem ppter dictum offm in aliquo esse sibi debitorem. Et possumus dicere q virtualiter casus iste non fuit in testo omissus, nam sicut declarauit onus. 600. aureor respicere omnes heredes, ita necessario inferendum est, eum voluisse de reliquis expensis si quas pro dicto Gaspare in. d. officium fecisset sm q deductum fuit. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens in pma sede vesptine lectio.

SVMMARIVM

¶ De codicillis cuius loci solénitas in eis attendatur, & an insolennes valeant inter liberos.

1 Solennitas loci conditi actus attenditur.
Notarius tantam fidem facit in testamento, quantam presbyter parochianus. & ij. nume. 3.
2 Notarius cum sit publica persona legalis presumitur.
4 Neptis dicitur esse de liberis.
5 L. hac gsultissima. §. ex imperfecto an procedat in legato.
6 Et an pcedat etiaz si pater inter filios inequaliter disponat.
7 Heres naturaliter obligatus soluere legatuz si soluit non repetit.

CONSILIVM XCVI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ In causa istorum fratrum & filior dñi Petri burgesij lz multū egregie, & abunde scriptū sit in fauorem Alphonsi, & Julij gtra Jo. franciscū siue eius filiaz per excell. Cōsultorem & mihi vti fratrem honor. dñm Ludouicū burghesium, tñ mihi res multum dubia vr, tū q codicilli vñr posse sustineri & dici validi, tum ēt q vbi secus esset vr q Julius & Alphōsus sibi in hoc preiudicauerint soluendo, aut se obligando siue bona sua. ¶ 1 † Et pmum vr pbari, q cum in solénitate attendat locus gditi actus, & sic in pposito ciuitas Romana attendi dēat in qua codicilli gditi fuerunt, vr q sufficiat disposuisse sm ius cano. in eo loco seruandū, vt sic duo testes cū notario sufficiāt, cū in ore duor vel triū &c. vt s. tm faciat notarius qtū faceret psbyter parochianus, iuxta. c. cū esses. d testa. & sic vt quēdmodū id est in tali psbytero pp maximā eius fidē & legalitatē q in eo psumit. † 2 Ita ēt pcedat in notario q ēt psumit magne legalitatis, & fidei, cuz sit publica psona, iuxta gl. in &. tabularij. in. d. §. si &o absūt. in auc. de here. & fal. quam glo. multū no. Bal. in auc. sed cū testōr, iij. colum. ver. quero pone q tres. C. ad. l. falci. & vr hoc aliqualr sentire Barb. in. d. c. cum esses. ij. col. ver. nota casum in quo &c. dū allegat glo. & Bal. in locis predictis, † 3 vr. n. ipse fidem notarij equiparare fidei presbyteri, vt per eam. preterea idem videt in pposito pbari per tex. in. l. hac gsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. dum dr valere inter liberos imperfectā patris voluntatez, posito ergo q isti codicilli possint dici impfecti, tñ vr q valeant maxime 4 in tali legato fauore dñe Francisc. neptis testatoris, † cuz & ipsa de liberis sit. l. liberor. ff. de &bo. sig. ¶ Nec vñr obstare tres solutiones date in gsilio. Nam pma solutio pōt negari pp gñalitatez d. §. ex impfecto maxime cū agamus de particulari legato, & non de institutione. & Jas. ibi in scdo not. nihil dicit p dicta solutione. 5 ¶ † Et si dicat q talis dispositio nō pcedit in legato, vt dr in tertia solutione pōt similiter negari attenta eius gñalitate, non. n. loquit ille tex. magis de institutione q de legato. sed simplr & gñaliter de voluntate patris inter liberos. Nec ēt vr secura scda solutio, lz videat magis pbabilis ppter auctoritatē quorūdam qui illam vñr velle. Qm & illa negari pōt eadē rōne inspecta. s. gñalitate. d. §. ex imperfecto, & ēt q si equalitas oino esset attēdenda nō esset opus volūtatē patris gsiderare, & illā tueri, q oēs equaliter absq tali voluntate vacarent facit auc. qd sine. que ibi sequit dū 6 loquit de numero vnciarū, & de signis rer singulariū. † Naz ex dictis &bis si recte ponderent pōt inferri, vt pcedat dispositio, ēt si pater inter filios inequaliter disponat, & non aliter sentiunt doct. in. d. §. ex imperfecto. & ita expresse dicit ibi Jo. maria riminal. in ij. col. ver. preterea cū hodie. nam inqt q ratio illius tex. nō fuit illa, q. s. filij oino habituri essent hrditatem patris ab itestato, qm ex ea sequeret q non pcederet ille tex. si pr filios inequaliter institueret gtra dispositionem. l. fi. cū simi. C. famil. here. que lex bene videtur pbare istam opi. vltra gñalitatē. d. §. ex imperfecto. & istā opi. post multos ab eo relatos tenet Rube. in gsi. vj. Viso & diligenter, nisi tñ esset magna & notabilis inequalitas, vt per eum.

¶ Scdm &o dictum de quo. s. vr pbari, qm (esto q codicilli predicti tanq insolēnes nō valerent) vr q predicti Julius & Alphōsus sibi preiudicauerint obligando se, vel bona eor, ac etiaz soluēdo, seu disponendo, qd p solutione vr haberi. † 7 Qm cū voluntas pris codicillantis sit clara in tali legato pro eius obseruatione di cunt heredes naturaliter obligati, & obligatio talis impedit solu ti repetitioné, ac ēt requirit pmissionis implementū, seu executionem, iuxta. l. fi. cū materia. C. ad. l. falci. cum simi. & tradit Bar. & alij sequunt. l. i. ff. de gdi. indebi. ¶ Nec vr ob. qd allegat talia facta fuisse per errorē facti, vel iuris dubij cum sint facta gtemplatione illor codicillor, qm vr posse dici, q imo nullus facti error presumit cum ipsi de codicillis meminerint, & notitiam hēre de illis asserere videant. ¶ Nec video istum errorē iuris dubij talr q dēat eqpari errori facti in pposito nro. Et fateor q facta fuerūt oia ptextu codicillor, seu relicti facti in codicillis, put rei veritas est, sed dicam q postq ipsi nouerunt per dictos codicillos patris voluntatē eam voluerūt implere simplr alio non gsiderato, qd eo maxime pōt credi, q ad illud oino in foro gscientie erant obligati. ¶ Ista sunt que me dubiū reddunt circa gclusionē excell. Cōsultoris, & maxime primū fundamentū de. d. §. ex imperfecto. Et qūuis me non lateat gtra predicta multa posse adduci presertim gtra vltimū fundamentū, ex qbus gclusio Cōsultoris videtretur defensata, tñ apud me talis gclusio non transiret sine aliquo scrupulo, & pp hanc cām, eo ēt addito q omnes isti fratres sunt mihi pari cognatione giuncti, & a me pariter dilecti, placuit oino abstinere a gsulendo, vel subscribendo. Desiderarem. n. inter eos litez hanc amicabiliter, & gcorditer finiri, & non per punctuz iuris, put bonos fratres decet, & vt ita faciant omnes rogo. Deum orando vt eis modum aperiat cui soli sit laus & gloria.

Soci. nepos Padue legens in pma sede vesperti. lectio.

CASVS

¶ Ser Berardus Philippi de berardis cū esset matrimonio cōiunctus suscepit filiū ex quadā muliere soluta noie Philippum.
¶ Quo adhuc existēte in infantili etate fuit facta de ipso legitimatio per collegiū scriptor archiuij Romane curie, & fuit habilitatus ad succedendū, tā ex testō, q ab intestato, tā ipsi ser Berardo pri eius, q alijs giunctis. Cuius ltimatōis copia transmittit.
¶ Et creditur q talis legitimatio fuerit impetrata ad instantiam ser Berardi patris, & eo sic procurante.
¶ Cui legitimatiōe anteq fieret Joā. petrus frater ser Berardi, & due eius sorores gsenserunt gstituendo pcuratorem ad illaz petendam, illi gsentiendum, & illam approbandam, & ratificandam cum amplissimis clausulis, & obligationibus de non gueniendo. Cuius instrumenti etiam copia transmittitur.
¶ Et ita legitimatio predicta postq facta fuit p pcuratorē pdcm fuit ratificata nomine predictor fratris & soror ser Berardi.
¶ Qui pcurator inter cetera dictis noibus dicto ser Berardo p dicto Philippo eius filio sic legitimato recipienti pmisit ipsi legitimationi non guenire, & ipsi Philippo, & suis heredibus litez aut gtrouersiā nō mouere de bonis hrditarijs dicti ser Berardi. Est silr huius ratificationis, & pmissionis copia transmittitur.
¶ Et post dictā ltimationē dictus ser Berardus semp ipm Philippū vti suum filiū ltimatum tenuit, reputauit, & tractauit, & ecōtra ab eo pro patre legitimante, & in ptāte ipsum hñte tractabat.
¶ Et in suo vltimo testamento eundem filium suum Philippum vniuersalem heredem instituit pleno iure si & inquantum voluerit vel capere potuerit eius hereditatem.
¶ Et casu quo dictus Philippus nollet, seu non posset esse heres ipsius testatoris tunc instituit Stanghelinū de sancto Marino.
¶ Et statim in testō subdit. Et q testator desiderabat eius hereditatem deuenire in filios masculos dicti Philippi eius filij si extarent; sinaūt in filias feminas, ad quos voluit, & mādauit. d. eius hered. deuenire & deuolui post pmam institutionem, & ideo dicto Philippo eius filio, & heredi, & alijs heredibus idem testōr phibuit, & vetuit alienationē, venditionē, donationē, & cuiuscunq generis gcessionem ad longū tps in totū, vel in ptem oium bonor imobilium. d. testatoris, & hoc q vt. s. voluit dicta eius bona oia & singula pmanere, & deuenire q primū fieri poterit ad filios dicti Philippi & eius testatoris posteros, & deinde in eius familia permanere &c. Ut hec latius in dicto testamento legi possunt. Cuius etiam copia transmittitur.

¶ Mortuo

¶ Mortuo dicto ser Berardo Philippus eius filius iam factus maior habens omnium predictorum notitiam, vti verus, et legitimus heres patris bonis, et hereditati eius se immiscuit, et ea pacifice, et quiete tenuit, et possedit toto tempore sue vite.

¶ Qui tandem moriens sine liberis eius heredes in testo instituit do. Camillam eius sororem vterinam, et do. Petrum eius fratrem amitinum cum onere, vt inuicem matrimonium contraherent, vt latius in testamento apparet. Cuius copia transmittitur.

¶ Qui do. Petrus, et do. Camilla hereditatem adiuerunt, et possessionem acceperunt bonorum. d. Philippi, seu ab eo possessorum tempore mortis, et per iudicem competentem fuerunt sententialiter in dicta possessione conseruati, et quatenus esset opus ad cautelam de nouo in dictam possessionem inducti, secundum formam iuris, et onus matrimonij eis iniunctum impleuerunt.

¶ Modo Stanghellinus institutus, vt in. d. testo. d. ser Berardi, dicens se vulgariter substitutum. d. Philippo in casum noluntatis, et impotentie, asserens Philippum vti spurium nunquam fuisse capacem, vti substitutus vulgaris petit se mitti in possessionem bonorum. d. ser Berardi, ostendens eius testamentum non delatum et c.

¶ Et si, et quatenus constaret de capacitate. d. Philippi mediante aliqua asserta ltimatione, vti cessionarius filiorum. d. Joa. petri fratris. d. ser Berardi, petit sibi restitui bona. d. ser Berardi ex causa fideicommissi, ad quod ipsi filij Jo. petri dicunt se vocatos vigore illius prohibitionis, alienationis, de qua in testamento predicto, ex quo Philippus sine liberis decessit, et non sunt alij masculi ex familia, seu agnatione dicti ser Berardi.

¶ Opponitur per heredes. d. Philippi primo, quo ad primum caput petitionis, et dicunt quod immo dictus Philippus, voluit, et potuit esse heres, et sic adiuit, seu se immiscuit, et ideo cessauit penitus vulgaris substitutio.

¶ Et preterea dicunt quod de hoc ad presens non est disputandum, quia cum ipsi sint in possessione bonorum, que tenebat Philippus per remedium. l. fi. C. de edi. di. adri. toll. debent in ea conseruari per testamentum. d. Philippi. Et quod opponitur de eius incapacitate, vltra quod est falsum, est longioris, seu altioris indaginis, vnde si de eo est disputandum, debebat proponi petitorium, maxime cum Philippus vixerit, et decesserit, existens in quasi possessione capacitatis, et sic bene, et iuridice legitimati.

¶ Quantum vero ad secundum caput, primo respondet quod imo ex illa prohibitione alienationis non dicitur inductum aliquod fideicommissum in fauorem filiorum. d. Jo. petri cedentium, vt asseritur.

¶ Secundo posito quod sic dicunt vigore asserte cessionis nullum ius competere Stanghellino, tum quia si qua cessio probetur, illa fuit simulata, tum etiam quia sine licentia principis facta de bonis immobilibus non potuit ius transferre in ipsum cessionarium.

¶ Istis sic stantibus, queritur quid iuris.

SVMMARIVM

nis,⁊ partim ex causa donationis.

72 Actio competens ad bona immobilia censetur ēt ipsa imobilis.

73 Obligatio,vel actio iudicatur mobilis, vel imobilis, ſm res ad quas competunt.

CONSILIVM XCVII

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Viso puncto, inspectisq; omnibus,de qbus in eo fit mentio pro resolutione presentis ꝯsultationis,de duobus principaliter est tractandū,prout duo sunt capita petitionis Stāghellini,disiunctim tñ proposita. ¶ Primo.n. videndum est,vtrū ipse sit audiendus, dum tanq̄ vulgaris substitutus petit se mitti in possessionez bonoꝝ, ⁊ hereditatis ser Berardi testatoris,iuxta.l.fi.C.de edi.di.adri.toll.Et posito ꝙ non. ¶ Secundo videndum est, vtrum tanq̄ cessionarius filioꝝ fratris dicti ser Berardi possit petere fideicommissum aliqđ, prout petit. ¶ Circa primum ne separata ꝯfundantur,duo veniunt discutienda. Primum est vtruz fuerit locus vulgari substitutioni de ipso Stanghellino, vt asseritur facte. Scđm erit, vtrum in proposito remedio audiri debeat,posito ꝙ predicte substitutioni fuerit locus absq; tñ preiudicio veritatis. ¶ Capiendo igitur primuz, dico primo aspectu videri,ꝙ predicta vulgaris substitutio locū habuerit,illa eniz facta fuit,si Philippus testatoris filius noluerit, 1 vel non potuerit esse heres, vt ex lectura testamenti apparet, † ⁊ prout etiam cōmuniter talis substitutio fieri solet, vt.l.cum proponas.C.de hered.insti.⁊ ita etiā intelligeretur facta substitutio, si simpliciter dictum fuisset,si heres non erit, vt traditur in.l.prima.ff.de vulg.⁊ pupilla.⁊ in.§.fina.institu.de vulga.substitut.sed predictus Philippus non potuit esse heres dicti ser Berardi 2 testatoris,ergo ⁊c. ¶ Illud autem videtur clare probari,† qꝛ dictus Philippus natus fuit ex.d. ser Berardo vxorato, ⁊ quadaz alia muliere,⁊ sic ex adulterio, ⁊ damnato coitu fuit procreatus,propter qđ dicitur inhabilis ad succedendum patri, taz ex testamento,q̄ ab intestato,nec filij nomen meretur, vt in.§.fina. in aucten.quibus mod.natu.effi.sui.colum.vij.⁊ ibi per doctoꝛ.⁊ qꝛ hoc est notissimū,non insisto aliter in eius probatione. ¶ Nec videtur obstare,ꝙ dñs Philippus fuerit legitimatus per officiuz, seu collegium scriptoꝝ publici archiuij Romane curie, qm̄ videtur ꝙ talis legitimatio ex pluribus non valuerit. ¶ Et primo qꝛ in dicta legitimatione non apparet de consensu predicti ser Berardi patris,immo videtur eo inscio facta,propter qđ non vide- 3 tur valida,†qꝛ non conuenit vt quis insciꝰ,⁊ forte inuitus filiuz habeat in potestate,⁊ suum heredem,argumē.§.licet autem. institu.de adopti.ibi,vt eo inuito suus heres agnoscatur. ¶ Et ꝙ in legitimatione sit necessariꝰ consensus patris,firmat patruus, ⁊ dñs meus Socin.in consil.xlj.viso indulto.in princip.iij.volumi. 4 ¶ Secūdo qꝛ dictus Philippus erat infans,†⁊ regulariter per inferiores a principe,qbus conceditur potestas legitimandi infans non potest legitimari,nisi specialiter hoc ei fuerit per principem concessum,vt voluit Ang.in.l.fina.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur.⁊ in disputatio. nobilis qdam genere. in primo dubio, ⁊ tradit Anto.rosel.in tracta.de legitimatione, in scđo lib. in.xvj. colum.dum loqꝛ de causa materiali.i. colū.versic. vnde comites habētes potestatem ⁊c. sed predicto collegio scriptoꝝ archiuij talis potestas non reperitur cōcessa,ergo ⁊c. ¶ Tertio vr̄ in- 5 ualida predicta legitimatio ex dfectu cause iuste, ⁊ ꝓbabilis,† qꝛ in dicta legitimatione non videtur allegata aliqua causa, que in iure approbetur pro iusta causa ad legitimationem, ꝓpter quod videtur ꝙ legitimatio non valeat,argu.eius qđ dixit glo.penult. prope fin.in.l.barbarius.ff.de offi.pretoꝛ.⁊ presertim cum ista legitimatio facta si per inferiores a principe,put determinat Anto.rosel.in dicto tracta.legitimationum,in dicto secundo lib. duz de causa formali tractat.ij.colū.versic.sed dubitatur an in legitimatione debeat inseri causa.in fi.dicens hoc esse notandū,qꝛ pro- 6 pter illud multe legitimationes destrui poterunt. ¶†Et maxime etiam isto casu sic videtur dicendū,cum non simus in pura, ⁊ simplici legitimatione naturalium,sed filij adulterini que videtur appellanda dispensatio quedam,⁊ ꝓpterea sicut in alijs dispensationibus causa reqritur,vt in.§.nisi rigoꝛ.qui est in.c.requiritis.prima questio.vij.cum ibi nota.per glo.⁊ docto.cū similibꝰ,de quibus per Alexā.in consi.clxxxvij.perspectis verbis.ij.colum. versi.septimo qꝛ in dicta legitimatione.v.volumi.⁊ per Coꝛ. in consil.primo,in presenti ardua.ij.colum.versi.scđo dicta legitimatio.iij.vol.q ui ambo ita arguūt contra ltimationem, super qua con- 7 suleḃant. ¶ Quarto contra predictam legitimationem facit,†qꝛ non reperitur qđ ad eam fuerint citati frater, ⁊ sorores dicti ser Berardi patris dicti Philippi,qui sperabant illi succedere tali legitimatione non interueniente,⁊ ꝓpter talem spem eorum interrerat illam legitimationem non fuisse factam,argu.l.nec ei.§.preterea.ff.de adoptio.ibi diminuatur spes ⁊c.ceterum in vnoquoq; actu ad eius validitatem citandus est,ꝙ ex eo aliquo modo ledi potest.l.nam ita diuus.ff.de adoptio.d.l.de vnoquoq;.ff.de re iu 8 dica.cum similibus. ¶†Sic in simili videmus ꝙ quando libertus restituitur natalibus,debet fieri citatio patronoꝝ,quoruz intererat id non fieri.l.scđa.l.penulti.⁊ fina.ff.de natal.resti. ¶ Immo, vt in dictis iuribus probatur, requiritur ꝙ patroni consentiant,sic igitur videtur dicendum in proposito ꝙ predictoꝝ fratris,⁊ soroꝝ dicti ser Berardi debuerit interuenire cōsensus, vel 9 saltem citatio,†cum legitimatio videatur quedam restitutio natalibus antiquis,iuxta.§.si quis vero non habens.versic.neq; eniz a principio.in aucten.quibus mod.nat.effi.leg.⁊.§.natura si quidem.⁊.§.illud tñ a nobis,versicu.⁊ sicut in liberis.in aucten.quibus mod.natu.effi.sui. ¶ Et maxime hoc videtur dicendum, cuz simus in dispensatione, in qua vt dixi requiritur cause cognitio, 10 †nam vbi cause cognitio debet inrteruenire,requiritur partis citatio,vt tradunt docto.in.d.l.de vnoquoq;. Ex his itaq; videtur legitimationem predictam inualidam fuisse, ⁊ ꝯsequenter ꝙ fuerit locus vulgari substitutioni facte de dicto Stanghellino,secūduz quod supra dicebatur. ¶ Sed istis non obstātibus contrariam opinionem de iure probabilioꝛem arbitroꝛ,vez ꝙ immo legitimatio predicta tanq̄ iure valida effectum suum soꝛtita fuerit,⁊ sic fecerit ipsum Philippū habilem ad succedendum patri suo,⁊ per 11 consequens ꝙ extincta fuerit vulgaris substitutio predicta, †cuz dictus Philippus adierit paternam hereditatem,seu ei se immiscuerit.l.post aditam.cum materia sua.C.de impube.⁊ alijs substituti. ¶ Et in primis non est dubium legitimationem predictaz fuisse factam ab habēte auctoꝛitatem,etenim collegium scriptorum archiuij publici,qđ talem legitimationem fecit amplissimam a sede apostolica habet auctoꝛitatem, vt ex bulla, seu priuilegio ipsis concesso apertissime constat,super hoc igitur non puto insistendum.Sed tota difficultas consistit in allegatis supra in contrarium.Eis enim resolutis conclusio predicta clarissima, ⁊ iuridica remanebit. ¶ Quare ad ipsoꝛum resolutionem veniendo,dico ꝙ non obstat primum fundamentum allegatuz in contrariuz. ¶ Qm̄ respondetur ꝙ immo dicta legitimatio fuit facta de voluntate, ⁊ consensu dicti ser Berardi patris. ¶ Et istud probatur primo ex instrumento illo mandati facti a Ioā.petro, ⁊ dicta Marsubilia fratribus dicti ser Berardi(de quo infra subijciaz) nam in dicto instrumento narratur qualiter ser Berardus pater dicti Philippi carens legitima sobole, desiderat, ⁊ vult dictum eius filium legitimari,⁊ habilitari.s.ad succedendum, ⁊ ab eo geniture maculā aboleri,seu tolli. ¶ Ex quibus verbis aperte ostenditur,ꝙ legitimatio que postea de ipso Philippo facta fuit dicitur facta de voluntate patris,⁊ ſm eius desiderium. ¶ Nec dicatur ꝙ de tali voluntate non constat in ipsa legitimatione, ex quo in ea nihil de patris consensu,aut desiderio dicitur. ¶ Qm̄ dico non referre,quomodo de tali voluntate cōstet,sed satis est ꝙ con- 12 stet,†quemadmodum dicimus ꝙ legitimatio que fit post moꝛtez patris,si de patris consensu appareat,iuxta auctent.item si quis. la prima.C.de natu.libe.fieri potest,quomodocunq; talis voluntas probetur etiam per actum inter viuos,⁊ etiam per priuatam scripturam,vt colligit̄ ex dictis Bar.in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum.ff.de liber.⁊ posthum.tradit Curt. senioꝛ in consilio.xvj. clarus vir.scđa colum.⁊ insignis moder. Lancell. galiaula in dicto. §.⁊ quid si tantum.colū.xv.versicu.secunda cadit dubitatio.⁊ in proposito nostro ita voluit patruus,⁊ dñs meus Socin. in dicto consil.xlj.post princip.iij.volumi. ¶ Secundo probatur voluntas,⁊ consensus predicti ser Berardi,qꝛ ille fuit qui procurauit, ⁊ sollicitauit fieri predictam legitimationē. ¶ Et hoc primo suaderi potest,qꝛ sic est verosimile,nam cum Philippus filius tunc esset infans.vt asseritur,non potuit ipse de se legitimando supplicare,nec verosimile est alium pro eo sic petijsse preter eius patrez, qꝛ alioꝛum non intererat talem legitimationez fieri,sed patris intererat,vt scꝫ proprium filium,⁊ ex sanguine eius genitum in successorem habere posset, prout est cōmune, ⁊ naturale votum pa- 13 rentum,vt.l.scripto.in fi.ff.vnde liberi.†⁊ in proposito dicitur in. §.ergo sanciendu;.in aucten.quibus modis natu.effi.sui. ꝙ nihil legalius est, q̄ proprium filium ad paternam successionem admitti.Sumpto ergo argumē.a verosimili ꝙ in iure validissimuz est.l.non est verosimile.ff.ꝙ metus cau.⁊.c.sollicite.de restitutio. spoliato.

spoliato.cum similibus,dicendum est solum patrem eius procurasse legitimationem predictam fieri, et supplicationem de ea facienda fecisse, quod enim alius supplicauerit ab omni verosimilitudine dicitur remotum,et ideo quasi falsitatis imaginem habere videtur,vt inquit Bald.in.l.prima.C.de ser. fugiti.iij. colum. refert, et sequitur Alexād.in consilio.xxvij. in causa,et lite.in fi.ij. volumi.Jaso.in.l.si extraneus.scda colum.ff.de conditio. ob causam.et Deci.in consilio.ccccccxliiij.viso, et perlecto. scda colum.

14 ¶ †Facit qr si reperitur facta citatio,et non apparet,ad cuius instantiam presumitur facta,seu commissa ad instantiam partis, vt concludit Aretin.in cōsilio.xxxvj.casus talis est.in fi.ita videtur in proposito dicendū,q ista legitimatio presumatur facta ad instantiam partis,cuius interest,et sic patris. ¶ Secundo euidēter ista paterna procuratio,q filius legitimetur,probatur per dicta, et testificata per testes examinatos in presenti causa,nam Franciscus marini secūdus testis,et dñs Baptista mellinus octauus testis examinati pro parte reorū conuentorum illud deponunt, primus enim deponit q de cōmissione dicti ser Berardi Bononiam petijt cum dño Ludouico borgerio pro obtinenda legitimatione predicta,et q ea obtenta redijt,et illam dedit predicto ser Berardo,secūdus vero deponit qualiter dicta legitimatio facta fuit cum consensu, instantia, et ratificatione ser Berardi patris dicti Philippi, ex quibus sic depositis apertissime patet dictum ser Berardum procurasse,et desiderasse dictam legitimationem fieri,et sic illi consensisse. ¶ Tertio multum clare probatur dicti ser Berardi consensus,nam quando dñs Ludouicus borgerius nomine fratris,et sororū dicti ser Berardi ratificauit legitimationem predictam,de quo.j.dicetur,dictus ser Berardus pater erat presens ipsam ratificationem nomine legitimati filij recipiens, et eidem dicto nomine recipienti promisit dñs Ludouicus predictus nomine predictorum fratris,et sororum predicte legitimationi nullo modo contrauenire,ex quo clare constat patrem ser Berardum legitimationi filij sui iam facte apertissime consensisse, et illam ratificasse. Prout etiam constat ex eo, qr semper post dictam legitimationem pater, et filius inuicem se habuerunt, et tractauerunt pro patre,et filio legitimo,et naturali,vt deponunt predicti duo testes.

15 ¶ Nec obstat q iam legitimatio facta fuerat,† qr sequens ratihabitio retrotrahitur,et facit perinde esse,ac si ab initio consensum fuisset.c.ratihabitionem.de regul.iur.libro sexto,et.l.hoc iure.§.deiecit.ff.eodem titu.cum similibus. ¶ Et maxime hoc dicendum est,cum consensus patris solum in proposito requiratur ne eo inuito quicquam fiat propter preiudicium, qd ei fieri posset,vt.S.arguebatur in contrarium.

16 † Tunc enim sufficit consensum etiam ex post facto interuenire,,put post Andr.de isern.tradit Aluarot.in.c.primo.in princip.in colum.vij.versic. quero an

17 consensus.de probibi.alie.feu.per Federi.† vbi concludit alienationem feudi valere vti consensu dñi factam, etiam si consensus

18 ex post facto interueniat,vt per eum.†Differt enim cōsensus ab auctoritate,inter cetera,vt licet auctoritas debeat in ipso negocio interuenire.§.tutor autem.institu. de auctoritate tuto. tamen consensus potest ex post facto interuenire.l.si autē plures.in princip.ff.de aqua pluuia arcen. et declarat Alexād. in consilio. cvj. quo ad presens.scda colum.versi.et differentia est.primo volumi.

19 †et in proposito q in materia legitimationis sufficiat ratificatio etiam tacita,voluit Barto.in.l.gallus.§.forsitan.de liber. et posthum.cum concordātibus,vt per Curt. iuniorem in consil.clvij.

20 presupponitur in facto.viij.columna. ¶ †Demum consensus patris predicti probatur ex diuturnitate temporis. Ipse enim sciēs legitimationem predictam esse factam,patiens fuit ei non cōtradicens,immo vt dixi tractauit semper ipsum Philippum pro filio naturali,et legitimo, seu legitimato vsq ad tempus sue mortis,et sic per annos.xv.vel circa,propter qd presumitur q cōsensus eius omnino interuenerit vsq ab initio, per ea que per illum tex.tradūt doctores in.l.si filius.C.de petitio.heredita.et in.l.qui in aliena.§.sed et si non adierit.ff.de acquiren.heredita. Alexan. in consilio.xciij.repetitus in causa.secūda colum.versicu.nec obstat.vij.volumi.et in simili tradit Jas. in consilio.lxxxix. magnificus,et excelsus.colum.fina.versicu.secundo,et fortius.primo volumi. ¶ Et maxime etiam hoc dicendum est,attento q postea ipsum filium sic legitimatum heredem instituit, nam et ex eo arguitur consensus patris sic instituentis,cum alias non potuisset instituere valide loquor,vt est notum. ¶ Secundo non obstat, q de

21 infante secundo loco allegabatur,† qsi primo tērari posset q immo infans per habentem auctoritatem a principe legitimari possit,etiam q de infante specialiter nihil dicatur in eius priuilegio, et sic in proposito nostro collegium scriptorum. Et hoc attenta generali, seu indefinita illa concessione facta per sedem apostolicam predicto collegio,dum dicitur q possit legitimare notos,manse-

22 res,bastardos,et illegitime conceptos natalibus restituere,†nam indefinita illa oratio equipollet vniuersali,iuxta regulam.l.si pluribus.ff.de legatis secūdo.et.l.si plures.de legatis tertio. cum similibus,vt per Dyn.et alios,in rubri.de regu.iur.libro sexto, ita in generali,seu vniuersali concessione facta per principem,licet de infante mentio specialis non fiat,concludit Bald. in consi.cciij. super primo articulo.scdo volumi. idem voluit Corne. in consil. clxxvij.egregie discussa.prima colum.primo volumi.et Jas.in consilio.cxxv.pondus presentis consultationis.quinta colum.iiij.volumi.vbi plures alios allegat,et in consilio.clvj.qm per eximium. iiij.colum.versi.nam ad hoc vltra.eodem volumi. idem etiam voluit Dec.in consilio.lv.et pro tenui facultate. quinta colum. versicu.primo ergo non obstat.vbi etiam multos concordes allegat, et idem firmat in consilio.cccxvj.in casu proposito.iij.colum.versicu.secundo non obstat. vbi dicit istam esse cōmunem opinionem, et recte intuenti hoc videtur velle Bar.in.l.iubemus.C.de eman-

23 cipatio.libero.†dum concludit q licet alias in legitimatione requiratur consensus legitimati,tamen secus est in infante cum consentire non possit,ponderādo pro hoc.d.l.iubemus. vt per eum, et ita etiam per rationem predictam concludit Fulgo.in consilio. xvj.casus talis est,a,decessit.scda colum.versicu.nec ad rem pertinet.et Pau.de cast.in consilio.ccxxix.viso testamento reliquiani.versicu.sed certe istud magis prodest.et eandem rationem ponit etiam Corne.in dicto consilio.clxxvij.loco preallegato. ¶ Se-

24 cundo etiam respondetur,,et tollitur omnis difficultas, qr posita vera opinione in contrarium allegata,dico q illa procedit,nisi infans legitimatus factus postea maior ratam habuerit legitimationem de se factam,nam si opinio in contrarium allegata,procedit ea ratione,idest qr deest consensus infantilis,vnde si postea factus maior legitimationi de se facte consentit, et illam ratificat, cessat ratio predicta,ergo etc. per locum a cessante ratione.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patrona.et.c.cum cessante cum similibus,de appellatio. ¶ Et q sufficiat ratificatio legitimati, probatur in.§.generaliter.ibi,et filij hoc ratam habuerint. in auctentica quibus modis natu.effi.sui.et ita firmat Roman. in consil.cxliiij. in proposita consultatione.ij.colum. versicu. quarto dubitatur. prope finem. ¶ Immo plus dixit Bald.in consilio.cxlvj.titulus principis Achaie.iij.colum.versicu.et aduerte. primo volumine,

25 † videlicet q legitimatio infantis valet, vt ipse fiat legitimus, et sic in eius fauorem,sed non redigitur in patriam potestatem, nisi factus maior consentiat,vt per eum,quem refert,et sequitur Jas. in dicto consilio.cxxv.quinta colum.quarto volumi. ¶ Et q ratificatio sufficiat,conclud t Deci.in dicto consilio.lv. quinta colum.versic.tertio respondetur.dicens q ita etiam consuluit Alexand.vt per eum, qui idem dixit etiam in dicto consilio.cccxvj. tertia colum.versic.et vlterius.hoc etiam voluit Salyce.in dicta. l.iubemus.versicu.et adde.C.de emancipatio.libero.et eum refert, et sequitur Deci.in consilio.ccclxvij.viso puncto.scda colum. versicu.sed tamen his non obstantibus.vbi plures alios alleg. et ista opinio est vera,et communis,immo non inuenio illi contradicentem. Sed in proposito dictus Philippus factus maior legitimationem de se factam approbauit,et ratificauit, ergo etc. ¶ Istud autem probatur primo,qr vt per testes probatur ipse semper vti legitimatus, et patrie potestati subiectus patri suo obediebat, et

26 eum vt patrem legitimum tractabat. ¶† Secundo, qr sciens de se legitimationem factam tacuit, seu ei non contradixit, propter quod dicitur illi consentire saltem presumptiue,prout videtur de intentione glo.fina.in.l.in adoptionibus.ff.de adoptio.dum allegat dictum.§.generaliter.et ita in terminis dixit Dec.in dicto consilio.lv.quinta colum.et in dicto consilio.ccclxvij.secunda colum.

27 ¶†Tertio apertissime probatur ex eo,q post mortem patris tanquam filius legitimatus eius hereditati se immiscuit bona hereditaria possidendo pacifice,et quiete,et fructus ex eis recolligendo toto tempore sue vite,quod certe facere non potuisset, nisi mediante legitimatione per eum ratificata,et ita in terminis concludit Deci.in dicto consilio.cccxvj.tertia colum.in dicto versicu. et vlterius.quod etiam firmat Jas.in consilio.clxxxiiij.circa legitimationem.quinta colum.versic.sed Cesar ratificauit. secūdo vo-

28 lumi.†dicens q legitimatus acceptans sibi relicta a patre legitimante dicitur legitimationem ratificare,cum alias relicta illa habere non posset,vt per eum. ¶ Nec dicatur q nulla verba ratificantia probantur prolata ab ipso Philippo. Quoniam respondetur primo,q immo veritas est in contrarium,et ratificatio probatur expresse facta per dictum Philippum,vt mihi presuppo-

29 nitur. Et vbi hoc non probaretur. † Secundo respondetur ꝙ ratificatio necessario non requirit verba, sed potest etiam facto fieri. l. paulus. ff. rem ratam habe. ⁊ ita in terminis nostris plurima allegando firmat Deci. in dicto consilio. cccxvj. ⁊. ccclxvij. in locis preallegatis, super quo tanquam super re clara vlterius non insistam. Nec etiā dicatur ꝙ tempore predicte ratificationis iaʒ erat mortuus predictus ser Berardus pater, qꝛ hoc nihil impedit,

30 † cum etiam post mortem patris ratificatio fieri possit, vt per Decium, ⁊ Jasonem in predictis consilijs, maxime in dicto consilio Jason. centesimo octuagesimo quarto, quinta columna, versicu. nec obstat si diceretur. ¶ Nō obstat modo que tertio loco allegabantur de defectu cause, quoniam responderi potest, primo ꝙ quicquid allegati docto. in contrarium dixerint non videtur iure probari, ꝙ causa aliqua in legitimatione requiratur vltra voluntatem supplicantis, ⁊ principis legitimantis, seu habentis ab

31 eo facultatem, † nam principis, vel habentis ab eo potestateʒ voluntas sufficit, ⁊ pro lege habetur. §. sed ⁊ ꝙ principi. institu. de iu

32 re natura. gentium, ⁊ ciui. † Et licet videamur esse in dispensatione que sine causa fieri non solet. Tamen si facta fuerit a principe, vel eius vice fungente valebit, qꝛ iure non cauetur eam sine causa

33 factam non valere. † Sic in simili dicitur ꝙ sententia sub conditione fieri non debet prolata tamen valet, ⁊ tenet, vt. l. prima. §. biduum. in fi. ff. quando appella. sit. ⁊ tradunt docto. in. §. curare. institu. de actio. istam solutionem, licet hoc simile non alleget, tradit in terminis Corne. in dicto consilio primo, septima columna, versicu. nec obstat secunda ratio. tertio volum. ⁊ ibi respondet ad gl. in. l. barbarius. supra in contrarium allegatam. ff. de officio pretoris. ⁊ ad alia quedam, vt per eum, ad quem cum videri possit gratia breuitatis me remitto. ¶ Vel secundo, vbi quis hanc solutionem simpliciter non admitteret, respondetur ꝙ saltem ista solutio procedere debet in casu isto, in quo predicta legitimatio quo ad veritatem facta fuit de voluntate, ⁊ consensu patris, vt superius

34 ostensum fuit, † quando enim patre viuente, ⁊ consentiente fit legitimatio non requiritur alia causa, vt recte intuenti voluit Alexander in consilio centesimo octuagesimo octauo. colum. fina. versiculo non obstat septimum argumentum. quinto volumine, ita respondens ad argumentum de defectu cause, quod ipse supra fecerat, in secūda colūna, prout supra in contrarium allegaui. ¶ Tertio etiam respondetur ꝙ immo ista legitimatio dicitur facta ex iusta, ⁊ probabili causa, videlicet qꝛ dictus ser Berardus pater carebat legitima sobole, ⁊ ideo desiderabat dictum Philippuʒ habilitari. s. ad ei, ⁊ alijs succedendum, prout hoc constat ex preallegato instrumento mandati facti per fratrem, ⁊ sorores dicti ser Berardi in dictum Ludouicum borgerium, ⁊ socium, de quo instrumento etiam infra meminero, in eo enim aperte dicitur ꝙ dictus ser Berardus pater sic legitima sobole carens, desiderabat dictum filium suuʒ legitimari, ⁊ ad succedendum, ⁊ ad alia plura habilitari. ¶ Et plus dici potest ꝙ etiā si nullibi istud appareret expressum adhuc tñ ista eadeʒ causa presumenda esset, attenta ve

35 ritate, qꝛ scilicet legitima sobole carebat, † ⁊ naturale votum parentum est habere sibi filios successores. l. scripto. in fi. ff. vnde liberi. attento maxime ꝙ quicquid factum fuit circa ipsam legitimationem patre sic procurante, ⁊ ad eius instantiam factum fuit,

36 vt supra plene diximus, † nam cum sola illa ratio possit cōsiderari, vt quilibet bonus vir facile arbitrabitur, ⁊ sic sit vnica debet haberi pro expressa, ⁊ ab illa argui potest, iuxta nota. per glosam,

37 ⁊ alios in. l. quamuis. C. de fideicommiss. † Ista autem causa, scilicet carentia legitime sobolis in iure iusta, ⁊ probabilis reputatur, vt probatur in. §. illud tamen a nobis. in auctenti. quibus modis natu. effic. sui. ibi, si quis ergo filios legitimos non habet, ⁊ infra ibi legitimis, sicut prediximus non extantibus, ⁊ ibi si pater non habuerit legitimam prolem ⁊c. ⁊ in. §. si quis vero non habens filios legitimos, in auctenti. quibus modis natu. effi. legiti. ⁊ infra in versicu. liceat igitur patri si legitimam non habeat soboleʒ ⁊c. ¶ Et adeo talis causa consideratur, vt dixerit Dy. in. l. ex facto.

38 in princip. ff. de vulga. ⁊ pupilla. † ꝙ si post legitimationem filij patri (qui tunc carebat legitima sobole) superuenerit filius legitime natus legitimatio illa, saltem quo ad effectum succedendi dicitur extingui per argumentum a causa cessante, prout ibi refert Barto. mihi in secunda colum. versic. vltimo hec. l. inducitur per Dynum. ⁊ licet Barto. ibi post Rayn. non sequatur opinio Dy. tamen hoc absolute intendit, vt scilicet carentia legitime sobolis sit bona, ⁊ iusta causa legitimandi spurium, ⁊ in proposito nostro ita concludit Jas. in consilio centesimo vigesimo septimo, dubitatur in concurrenti casu. sexta colum. versi. ⁊ in quantum est ⁊c. quarto volumi. dicens ꝙ carentia predicta dicitur iusta causa, taʒ respectu patris, quaʒ etiam respectu legitimantis, vt per eum. ¶ Demum non obstat ꝙ quarto loco dicebatur fratrem, ⁊ sorores ser

39 Berardi non fuisse citatos. † Quoniam respondetur primo ꝙ ex eo non vitiatur legitimatio, presertim quo ad hoc, vt legitimatus patri succedat, nam cum ipsi non potuerint pretendere probabile interesse ex eo, qꝛ non debent esse solliciti de hereditate viuentis. l. secunda. §. interdum. in fi. cum concordantibus, de quibus ibi per glosam. ff. de vulgari ⁊ pupillari. ⁊ sic eoruʒ spes non erat considerabilis, iuxta. l. post emancipationem. in fi. ⁊ ꝙ ibi dicit Barto. ff. de libera. lega. eorum citatio non fuit necessaria, pater enim ser Berardus potuisset vno verbo eos excludere, ⁊ quemcunqʒ

40 etiam extraneum vocare ad eius successionem. † ⁊ hanc opinionem, vt scilicet agnatorum citatio non requiratur, quando legitimatio patre viuente, ⁊ consentiente fit, firmant Barto. ⁊ communiter docto. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de liberis ⁊ posthumis. cum multis concordantibus, vt ita firmando scribit Corne. in dicto consilio primo, tertio volumi. in sexta columna, versiculo nec obstat secunda ratio. Curt. in consilio sexagesimo quinto, super premissa narratione. columna decima quinta in fi. patruus, ⁊ dominus meus Socin. in consilio tertio, in causa domini Guidi. tertia columna, versicu. quinto quia nos. tertio volumi. ⁊ in consilio nonagesimo quinto, nulli dubium. prima colum. in fi. versicu. non tamen declarat. quarto volumine, ⁊ Decius in dicto consilio quinquagesimo quinto, secunda colum. ⁊ in dicto consil. ccclxvij.

41 columna fina. versiculo quarto, ⁊ vltimo. † ⁊ procedit ista opinio etiam ꝙ legitimatio fieret de spurio, seu adulterino filio, ⁊ sic posset dici dispensatio, qꝛ scilicet semper viget ratio illa ꝙ pater posset ad libitum agnatos priuare, ⁊ ꝙ ipsi non dicuntur pretendere interesse probabile, nec habent spem considerabilē, ⁊ ita recte intuenti volunt doctores in locis predictis. ¶ Secundo etiam respondetur, ⁊ tollitur omnis difficultas, nam Joan. petrus frater ser Berardi, ac etiam sorores predicte legitimationi consenserunt, antequam ipsa fieret, vt constat ex supra allegato instrumento mandati facti dicto Ludouico borgerio, ⁊ college, nam in eo clare dicitur ꝙ dictus Ludouicus predictus ipsorum nomine legitimationeʒ ipsam fieri petat, ⁊ factam quandocunqʒ cōfirmet, vt latius in ipso legi potest, ⁊ ita ipse do. Ludouicus predicto nomine ex post legitimationem predictam ratificauit, confirmauit, ⁊ approbauit, promittens nullo modo contrauenire in amplissima forma, vt constat in instrumento ratificationis per predictuʒ dominum Ludouicum facte de ipsa legitimatione. Et cum scirēt talem legitimationem factam fuisse, ⁊ ei nunquaʒ contradixerint, sed in eoruʒ mandato predicto perstiterint, dicuntur etiaʒ ex post facto illam approbasse, per ea que dixi supra in resolutione primi argumenti in fi. Cum igitur consenserint ab initio, ⁊ ex post ratificauerint. sequitur ꝙ legitimatio predicta non debet minus valere ex eo, ꝙ frater, ⁊ sorores ser Berardi non reperiuntur ad eam citati, cum talis citatio si fieri debuisset, soluʒ fieri debebat, ne predictis inscijs preiudiciuʒ inferretur, ⁊ forte inuitis, vt supra in contrarium arguebatur. Cum enim ipsi sciuerint, ⁊ cōsenserint, sequitur ꝙ nihil contra eam dicere possunt, argumento. l. non putauit. §. si quis sua manu. cum glo. sua. ff. de bonorum possessi. contra tabul. ¶ Sed dicet aliquis, adhuc restat scrupulus, nam esto ꝙ legitimatio predicta de iure valeat, tamen non videtur ꝙ per eam fuerit aliquo modo preiudicatum iuribus predictorum Joan. petri fratris, ⁊ sororum dicti ser Berardi, attento ꝙ in dicta legitimatione expressa dicit̃ ꝙ dictus Philippus possit succedere ⁊c. absqʒ tamen preiudicio illorum qui ab intestato succedere deberent, vnde cum ipsi fratri suo ab intestato succedere deberēt, non

42 videtur ꝙ eis fuerit in aliquo preiudicatum. ¶ † Veruntamen, ⁊ ad hoc respondetur, ⁊ de facili, ⁊ primo posset dici ꝙ illa verba, absqʒ tamen preiudicio illorum ⁊c. non sunt simpliciter intelligenda de quibuscunqʒ venientibus ab intestato, sed tantum respectu filiorum legitimorum, si quos haberet ille, cuius filius legitimatur, seu cum eo dispensatur, alioquin nunquam talis legitimatio, vel dispensatio posset sortiri effectum, vel rarissime, cum semper, vel vt plurimum cuicunqʒ morienti supersint, qui ei ab intestato succedere possunt, ⁊ ita in terminis in quadam dispensatione de quodam spurio facta, concludit Angelus in consilio ducentesimo sexagesimo tertio, viso puncto. quod etiam multi alij sequuti sunt, vt per Alexand. in consilio centesimo octuagesimo octauo, perspectis. quarta colum. quinto volumine, per patruum, ⁊ dominum meum Soci. in consilio quadragesimo primo, viso indulto, quarta, ⁊ quinta columna, tertio volumi. per Corneum in consilio trigesimo quarto, in hac quidem. quinta colum. primo volumine, ⁊ per Joannem crotum in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantuʒ. mihi

columna quadragesima septima, in principio.ff.de liberis & posthumis.qui omnes vltra allegatos per eos videntur firmare, quod illa verba absque preiudicio venientium ab intestato nõ debent vniuersaliter intelligi respectu quorũcunque coniunctorũ, sed tantum respectu descendentium illius, cuius filius spurius legitimatus fuit. Veruntamen est, quod aliqui tenent contrarium, & ideo sup hoc vltra non insistendo. Secũdo loco dico quod si contraria opinio est vera, vt scilicet illa verba intelligantur simpliciter de venientibus ab intestato saltem vsque ad quartum gradum intelligitur, & procedit, prout verba sonant, quando scilicet ageretur de causa intestati, & sic in proposito nostro, si ser Berardus decessisset intestatus, nam tunc dici forte potuisset, quod Philippus legitimatus non successisset, nec exclusisset predictum Joannem petrum, & sorores ab intestato fratri succedentes. 45 †Secus autem est quãdo sumus in causa testati, prout est casus noster, quia ser Berardus in testamento expresse Philippum filium suum heredẽ instituit, & noluit decedere intestatus, quo casu non dicitur fieri preiudicium predictis fratri, & sororibus, quoniam ser Berardus testando poterat quẽcunque voluisset instituendo eos a bonis suis excludere, ita voluit Baldus in consilio ducentesimo sexagesimo quarto, verba autem succedere, valeas. inter consilia Angeli, Paul. de cast. in consilio centesimo secundo, videndum est primo. columna finali, versiculo quarto videndum. secundo volumine, secundum nouam impressionem Ludouic. de sardis in tractatu legitimationum, in quinta questione, septime questionis principalis, Ludouicus bologninus in consilio quinquagesimo octauo, dominus Antonius. columna octaua in fi. patruus, & dominus meus Socinus in consilio ducentesimo duodecimo, prima consultatione. tertia, & quinta columna, & est communis opinio, prout illam sequendo attestatur Curtius in consilio septuagesimo tertio, super memorata. columna decima, & ita etiam firmat Decius in consilio.cccxxxviij. in casu proposito. prima columna in fi. in consilio.cccxciij. consului. in principio, in consilio.cccccl xxvj. pro resolutione. secũda columna, & in consilio.ccccccx. viso themate. in principio, qui in omnibus his locis dicit, quod secundum communem opinionem illa verba intelliguntur, quod licet sit quis habilitatus ad succedendum ex testamento tamen ab intestato non succedit, vt per eum. Cum igitur in casu nostro dictus Philippus sit expresse in testamento vocatus, sequitur quod clausula illa, absque tamen preiudicio &c. nihil ei dicitur obesse. ¶ Et maxime hoc dicendum est, quia dictus Joan. petrus frater, & sorores dicti ser Berardi voluerunt, & consenserunt quod dictus Philippus legitimaretur, & ad succedendum habilitaretur in eorum preiudicium, propter quod amplius cõqueri non debent, vt ex predictis constat. ¶ Ex quibus concludit vulgari substitutioni facte de dicto Stangbellino non esse locum, sed eam expirasse per aditionem factam per dictum Philippum, qui & voluit, & potuit ex testamento patris heres fieri per predicta. ¶ Et ex his redditur vana questio secunda in primo capite proposita, 44 †quoniam si substitutio non habet locum, clarum est quod ipsi Stangbellino non competit remedium possessorium, de quo habetur in.l.fina.C.de edi.di.adr.tollen. & ideo super tali questione non esset vlterius instandum. ¶ Verum vt consultanti morem geram, etiam in ea dicam breuiter quid de iure sentio conclusiue tamen loquendo. 45 ¶ †Et primo dico, quod Stangbellinus vbi alias tale remedium possessorium tanquam vulgaris substitutus posset intentare deberet ad victoriam probare, & liquidare, quod casus substitutionis euenerit, vt per Bartolum, & omnes in dicta.l.fin. maxime per Decium ibi columna nona, per Jacobum de sancto Georgio columna quarta, qui dicit quod in pratica oportet probare euenisse casum substitutionis, quod etiam ibi dicit Cur. columna nona, versicu. quarto querit Bart. & est hoc plusquam clarum, sed pro veritate ex parte Stangbellini illud non est probatum, ergo sequitur quod in tali remedio audiri non debet. ¶ Preterea, & secundo dico, quod in proposito de remedio dicte.l.fina. in fauorem Stangbellini non potest tractari, nã mortuo ser Berardo, Philippus eius filius, & heres institutus mittendus erat in possessionem bonorum que per testatorem possidebantur per remedium dicte.l.fina. & ita in veritate missus fuit, idest realiter possessionem accepit nemine contradicente. ¶ Nec potuisset tunc Stangbellinus contradicere allegando incapacitatem dicti Philippi, quia illud requirebat altiorem indaginem, quia cum de legitimatione appareret dicere, quod erat inualida, & velle illud probare longam disputationem requirebat, immo nec de iure id dici, aut probari poterat, vt ex predictis constat. 46 ¶ †Ex quo ergo talis oppositio incontinenti probari non poterat, sed requirebat altiorem indaginem non potuisset per eam impediri, quin Philippus mitteretur in possessionem, vt heres scriptus, vt tradunt omnes doctores in dicta.l.fina. prout vere missus fuit, & pacifice, & quiete possedit toto tempore vite sue. ¶ Quo stante dico, quod questio adipiscende possessionis bonorum, & hereditatis dicti ser Berardi per remedium dicte.l.fina. sopita fuit, & habuit effectum.d.l.fina. realiter in fauorem dicti Philippi, per quem omne ius eius translatum est in eius heredes, non ergo potest Stãgbellinus predictus vti tali remedio nunc, cum nec ab initio vti potuisset. Sed si ius aliquod pretẽdit debet vti petitorio, & probare de iuribus suis, quo non probãte Philippus si viueret, & nunc eius heredes gaudentes cõmodo possessionis venient absoluendi. Nunc igitur nõ est agendum de possessione bonorũ ser Berardi, de quo omnis questio iam fuit sopita, vt dixi, sed agitur de possessione bonorum, & hereditatis dicti Philippi, que certe ad dictum Petrum, & dominam Camillam heredes institutos pertinere debet, prout etiam ad eos realiter peruenit remedio dicte.l.fina. & per sententiam iudicis competentis ita fuit iudicatum, vt in puncto narratur.

47 ¶ †Et licet per prius ipsi possiderent ante declarationem iudicis predicti, ex hoc tamen non impeditur quin potuerint vti remedio dicte.l.fina. vt scilicet eorum possessio sibi confirmetur, vt voluerunt Cyn. Barto. & alij in dicta.l.fina. & Guido pape in questione ducentesima decima nona, edictum diui. in principio, cum concordantibus, vt per Modernios in dicta.l.fina. maxime Deci. columna decima septima, versiculo & ad supra dicta.

¶ Et ex his apertissime concluditur Stangbellinum predictum nullo modo audiendum esse in predicto remedio possessorio, sed debet vti petitorio, si quod ius pretẽdit, & probare sibi incumbentia tam & si ei, & vere nullum ius competat, vt ex predictis cõstat, que sufficiant circa primam principalem questionem. ¶ Circa secundam questionem supra formatam, vt clarius omnia intelligantur, de duobus tractandum est. Primo vtrum filijs dicti Joãnis petri ius aliquod competeret ex causa fideicõmissi, seu fideicommissum aliquod petere possent ex testamento dicti ser Berardi eorum patrui. ¶ Secundo vtrum illud dicatur translatum in predictum Stangbelliunm vigore cessionis per eos facte, & sic vtrum ipse vti cessionarius ad fideicommissi petitionem admittatur.

¶ Circa primum primo aspectu videtur dicendum, quod dicti filij Joãnis petri sint vocati per fideicommissum ad bona testatoris, nam testator prohibuit ea alienari per Philippum filium, & heredem institutum, quia voluit bona sua imobilia sic alienari prohibita in eius familia permanere, quod videtur intelligendum, idest in eius agnatione, iuxta.l.pronunciatio.§.secundo.ff.de verborum significatio. 48 †Ex qua prohibitione cum non sit nuda, sed appareant persone, cuius contemplatione facta fuit inducit fideicommissum in fauorem talium personarum, saltem in casu contrauentionis, vt.l.filiusfamil.§.diui.cum ibi notat. per Bartol. & alios. ff.de legatis primo. vnde cum de familia, & agnatione ser Berardi solum supersint filij dicti Joannis petri, videtur quod ipsi vocentur ad fideicommissum, 49 †maxime postquam Philippus alienare prohibitus videtur contrafecisse instituendo in suo testamento extraneos, & qui ei ab intestato non erant successuri, iuxta doctrinam Barto. in.l.peto.§.fratre.ff.de legatis secundo. & in.l.cum pater.§.cum inter. eodem titulo, & in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verborum obligatio. & tradunt doctores in dicto.§.diui. maxime Jas. mihi columna vigesima secunda, versiculo nunc teneo cõtrarium. ¶ Veruntamen hoc non obstante potest nullum probabiliter dici contrarium, & concludit quod immo dicti filij Joannis petri non dicuntur vocati ad aliquod fideicommiss. cum in veritate de eis nulla sit facta mentio, nec ad aliquid sint vocati. Et in istis fideicommissis, & dispositionibus testamẽtarijs dici solet, hoc non reperitur scriptum, ergo dici non debet, etiam quod forte de eo cogitauerit testator, 50 †quia non sufficit aliquid testatorem cogitasse, aut voluisse, nisi illud disposuerit.l.quidam cum filium. & ibi doctores tradunt.ff.de heredibus instituen. Ad quod bene facit.l.si sponsus.§.si quis rogatus.ff.de donatione inter virum, & vxorem. tradit Alexander in.l.tertia.ad fin.C.de liberis preteritis. & Jas. in consilio nonagesimo sexto, dominus Joannes. tertia columna, quarto volumine. ¶ Non obst. allegata in contrarium, in quibus stat omnis difficultas, quoniam responderi potest duobus modis. 51 ¶ Et pro declaratione prime responsionis premitto, †quod quando ex prohibitione alienationis inducitur fideicõmiss. illud regulariter non inducitur simpliciter post mortem prohibiti, sed tantum in euentum contrauentionis hoc est, quando prohibitus contra testantis prohibitionem alienauerit, ita declarant doctores, maxime Alexãder in.l.qui rome.§.coheredes.ff.de verborum obligati. & ibi etiam plene scribit patruus, & dominus meus

Socin. quinta, & sexta columna, vbi in indiuiduo ita firmat quan
do probibitio simpliciter fit, vt bona in familia remaneant.
52 ¶ † Et licet quando esset facta probibitio alienationis extra fa-
miliã eo addito, vt bona in familia remanerent, posset forte aliud
dici, vt ibi per eum loquentem ex intentione Barto. tamen vbi in
probibitione non sit dictum extra familiam, sed solum sit dictum,
vt in familia bona remaneant, prout isto casu contingit, vera vi-
detur conclusio predicta, vt scilicet fideicommiss. solum induca-
tur in casu contrauentionis, vt per eum ibi, & ita videtur com-
munis opinio, vt scribit Decius in consilio. ccccxxij. & pro tenui.
secunda, & tertia columna. ¶ Hoc ita posito ad argumentuȝ con
trarium respondetur, dicendo q Philippus filius, & heres testa
toris non contrauenit voluntati, & probibitioni paterne, non eniȝ
alienauit, vendidit, & donauit, nec ad longum tempus cõcessit bo
na immobilia in totum, vel in parte, in quos contractus testator
53 fieri probibuerat, † ergo sequitur q non venit casus fideicõmiss.
conditione eius deficiente, iuxta. l. qui hẽdi. & l. meuius. ff. de con
ditio. & demonstration. si enim solum in casu contrauentionis illi
de familia ad fideicommiss. erant vocati, & non fuit aliquo modo
contrauentum, sequitur q fideicommis. non dicitur factus locus.
54 ¶ † Et si dicatur q immo Philippus dicitur contrauenisse insti
tuendo in suo testamento predictos dominum Petrum, & domi
nam Camillam extraneos, quasi q sub illa probibitione aliena-
tionis dicatur probibita etiam heredis institutio per dictam. l. pe
to. §. fratre. ff. de legatis secundo. prout in allegatis in contrariuȝ
dicebatur. ¶ Responderi potest hoc negando, & concludẽdo, q
immo in proposito casu nõ sit probibita heredis institutio, q qui
55 heredem instituit, non videtur alienare, † nam alienare proprie il-
le videtur qui rem a se viuente remouet in alium transferendo, pu
ta vendendo, donando, dando insolutum, vel in dotem, vel quid
simile faciendo, quo viuens ipse priuetur re illa, que alterius fiat,
vt sic tantum per actus inter viuos alienatio proprie dicatur fie-
ri, iuxta. l. fina. C. de rebus alienis non alienand. & l. prima. C. de
fundo do. dum dicitur q alienatio dicitur omnis actus, per queȝ
transfertur dominium. Facit etiam. c. nulli. de rebus ecclesie non
alienandis. & ita recte intuenti videtur velle Jas. in. §. item si quis
in fraudem. tertia columna, institu. de actio. Ille ergo proprie di-
citur alienare, qui rem aliquam in alium transferẽdo illa semetip
suȝ priuauit, quod profecto non dicitur contigisse predicto Phi
lippo, qui viuens nunquam aliquid de immobilibus a se viuente
56 remouit in quempiam transferendo, sed solum per mortem, † que
omnia soluit. §. deinceps. in auctent. de nup. columna quarta, vna
cum dictis bonis totum mundum reliquit, & faciendo heredes
57 quos fecit, non videtur † q bona dicatur alienasse, cuȝ heres per
sonam defuncti representet, & eadem persona cum defuncto repu
tetur, vt in aucten. de iure iuran. a mori. presti. in principio. Et in-
uenio q hanc opinionem firmat concludendo Angel. in consilio
septimo ex dicto themate. secũda columna, & in consilio quinqua
gesimo septimo, domina Andrea. quarta columna, versiculo se-
cũdo videndũ. qui certe pulchris, & subtilibus rationibus moue
tur, de quibus ad eum me remitto, cum per omnes videri possint,
ita etiam consuluit Alexander in consilio centesimo quinquage-
simo quinto, visis, & accurate. secũdo volumine, & Jas. in dicto. §.
diui. dicit se alias sic consuluisse, & iudicatum fuisse Padue, licet
dicat se tunc aliter sentire, & ita reperio quod consuluit in consilio
centesimo primo, super premissa. per totum, & in consilio centesi-
mo vigesimo, domina Dorotea. per totum, primo volumine.
¶ Et licet ista opinio simpliciter posita sit periculosa, per dictuȝ.
§. fratre. & per allegata supra in contrarium, & maxime per dicta
per Jasonem in dicto. §. diui. tamen in casu isto videtur de facili
procedere, vt scilicet concludamus per probibitionem alienatio-
nis in testamento ser Berardi factam, non esse probibitam in-
stitutionem heredis, sed solum alienationem que inter viuos fie-
ret, quia satis clare colligitur ex verbis testamenti, q testator so-
lum, & duntaxat probibere voluit alienationem inter viuos.
58 ¶ † Et primo hoc ostendit, quia cum testator probibuerit aliena
tionem, venditionem, donationem, & concessionem ad longũ tem
pus, & clarum sit q vendere, donare, & ad longum tempus conce
dere sunt actus inter viuos, debemus dicere q verbum alienatio
nem, sit generaliter positum, debet intelligi tantum inter viuos, &
non per institutionem heredis, tum q per eam nõ fit propria alie
59 natio, vt supra dixi, † tum etiam quia verbum vnum alias per se
dubium declaratur ex verbis sibi adiunctis disiunctiue, vel copu
latiue, vt voluit Romanus in consilio ducentesimo trigesimo pri
mo, premissorum doctorum. in secunda responsione, refert, & se-
quitur patruus, & dominus meus Socin. in. l. prima. primo no-
ta. ff. de rebus dubijs. ¶ Propter quod in proposito dicendum
est, q verbum illud alienationem, posito q esset in se dubium, de-
clarari debet per illa verba alienationem, & donationem &c. vt sci
licet sicut illa solum inter viuos procedunt, ita ostendant q ver-
bum alienationem. solum importet illam alienationem que fit in-
ter viuos. ¶ Secundo hoc idem ostenditur ex pena, quam testa-
tor alienanti, & contrauenienti apposuit, dum eos punit in certa
quantitate danda per contrauenientem hospitali, nam ista pena
solum conuenit alienanti inter viuos, non autem in instituente he
60 redem in testamento, † quoniam cum heredis institutio nõ sortia-
tur effectum, nisi mortuo testatore. c. cum marte. de celebrat. mis.
cum similibus, sequitur q dictus Philippus cum sit mortuus
non potest pati penam in quantitate pecunie per eum soluẽda ho
spitali, sed eam penam pati potest soluȝ qui inter viuos alienaret,
quo stante dicendum est in proposito, q probibitio alienationis
per testatorem facta, debet intelligi tantum de alienatione inter
viuos, in qua tantum conuenit, & locum habere potest pena im-
61 posita alienãti. † Semper enim fieri debet interpretatio, q dispo
sitio adaptetur ad casus possibiles. l. lucius. §. primo. ff. ad muni-
cipa. facit. l. si quis ita. & quod ibi dicunt doctores. ff. de conditio
ni. institu. & ista sit prima responsio ad argumentum supra in con-
trarium factum. ¶ Secundo etiam ad idem argumentum princi
paliter respondetur, posito q prima responsio non pcedat, absq
62 tamen veri preiudicio, † & dico q verba illa, & deinde in eius fami
lia permanere &c. nõ debent aliquo modo intelligi respectu agna
tionis simpliciter cõsiderate, vt sic filios dicti Joannis petri com
prehendant, sed debent intelligi respectu descendentium ipsius te
statoris, & Philippi eius filij, vt sic intelligamus familiam ipsius
testatoris, vel Philippi effectiue, idest quam ipse effecerit, & sic
pro eius descendentibus. Esto enim q familia alicuius compre-
hensiue accipi possit, idest in qua ipse comprehenditur, & sic capi
possit pro agnatione simpliciter cõsiderata, vt arguebatur in con
trarium. Tamen quando de voluntate proferentis aliter appa-
rere potest capietur effectiue, vt dictum est, sed in casu isto de vo-
luntate testatoris aperte dicitur constare, q illa verba capiantur
effectiue, ergo &c. ¶ Istud autem probatur nam in testamento di
citur, q testator cõsiderabat in filios, vel filias dicti Philippi bo
na sua peruenire, & sic mandauit ad eos talia bona post primam
institutionem deuenire, & deuolui, & ea de causa probibuit aliena-
tionem, subdens, & hoc quia, vt supra voluit dicta eius bona de-
uenire, quam primuȝ fieri poterit ad filios dicti Philippi, & eius
testatoris posteros, ex quibus verbis euidentissime apparet, q so
lum respectu descendentium dicti Philippi fecit probibitioneȝ,
& dum statim subditur, & deinde in eius familia permanere, de-
bet intelligi respectu aliorum descendentium dicti Philippi, vt
scilicet de filijs eius in nepotes, & de nepotibus in pronepotes
transeant, & postea in alios descendentes, & eo respectu fecit pro-
hibitionem alienationis nedum ipsi Philippo eius heredi, sed
etiam alijs heredibus, idest filijs, & descendentibus dicti Philip
pi, vt scilicet de eis in eiusdem testatoris, vel Philippi familiam
transeant, & in ea permaneant bona dicti testatoris, capiendo ver
63 bum familia effectiue, secundum quod supra dictum est, † ita eniȝ
verba alia testatoris demonstrant que procedunt, per que con-
uenienter sequentia declarantur. l. si seruus plurium. §. finali. cum
similibus. ff. de legatis primo. & sic videtur omnino concludenduȝ
sub verbo familia. non comprehendi filios Joannis petri.
¶ Quod etiam, & secundo ex alio satis clare ostenditur, nam te-
stator si Philippus non esset heres non vocauit Joãnem petruȝ
fratrem eius, nec eius filios, sed extraneos quosdam, ex quo de-
monstratur non fuisse de eius intentione, vt ad illius bona aliquo
modo vocarentur vigore alicuius fideicommis. orti ex probibi-
tione alienationis, si enim sensisset, aut voluisset testator deficien-
te prole dicti Philippi bona sua peruenire ad dictos filios Jo-
annis petri fratris eius, vtiq, & fortiori ratione ordinasset, q ad
eos deuenirent, vbi Philippus heres non fuisset eos substituen
do, sumpto argumẽto a verosimili, iuxta. l. non est verosimile. cuȝ
similibus. ff. qd metus causa. illud non fecit, quia per substitutio-
nem vocauit extraneos, & non predictos filios fratris, ergo vero
simile est q eos etiam voluerit vocare ad aliquod fideicommiss.
in defectum linee dicti Philippi, sed ea deficiente extinguitur
omne fideicommiss. & per consequens sequitur q testamentuȝ di
cti Philippi pleno iure valuit, & heredes in eo instituti libere, &
absq onere fideicommissi succedunt in bonis predictis.
¶ Et ad predicta, & sic q verba illa in eius familia capi debeant
effectiue, & non comprehẽsiue, & consequenter q non comprehen
dant predictos filios dicti Joannis petri fratris testatoris, facit
quia

64 †quia semper in dubio debet fieri interpretatio, vt filius, ⁊ heres testatoris minus grauetur. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de lega- tis secundo, ⁊ sic vt fideicommissum, quod dicitur grauamen. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. ⁊ pup. minus sit ⁊ pauciores per- sone ad illud dicantur vocate, qd certe erit in casu nostro capien- do effectiue illa verba in familia eius ⁊c. q2 tunc solum descenden- tes erunt vocati. ¶ Et pro ista conclusione facit pulchra decisio 65 Barto. in consilio. lxxxv. in questione predicta. †dum vult ꝙ ver ba ex paterna linea, in casu suo debent accipi effectiue, ⁊ nō com prehensiue. ¶ Item facit pulchra doctrina Joan. andr. in. c. vbi 66 cunqȝ. de pen. lib. vj. in nouel. †dum concludit ꝙ si princeps con- demnat Titiū, ⁊ cognationem suam, illa verba cognationē suaȝ, intelliguntur de descendentibus, ⁊ sic capiuntur effectiue. ¶ Et hanc decisio. refert, ⁊ in simili casu sequitur Aret. in consil. xxxix. in facto dicitur. volēs ꝙ si quis, puta Gaius, ⁊ sui fiant rebelles. illa verba ⁊ sui. capi debent pro descendentibus, ⁊ sic effectiue, vt 67 per eum, †qd etiam in simili firmat Nel. de sancto Gemi. in tra- cta. bānitorum, in prima parte primi temporis. in ix. q. concludēs ꝙ si bāniatur Titius, ⁊ totum latus eius, solum descendētes Ti- 68 tij comprehendentur, ⁊ sic illa verba, ⁊ totum latus eius, accipien tur effectiue. †In simili etiā ꝙ verba, ex linea patris, que possunt capi effectiue, ⁊ comprehensiue capi debeant effectiue, concludit patruus, ⁊ do. meus Soci. in consi. xxxiij. circa presentem. v. col. iij. volumi. Et de verbis ex progenie talis. idem ꝯcludit Corn. in consi. cccxvj. videtur prima facie. ij. colum. v. volu. volens capi di cta verba tantum pro descendentibus talis, ⁊ ꝯsequenter effecti- ue, sic itaqȝ in casu nostro dicendum videtur, vt verba illa in eius familia, non comprehensiue, sed effectiue capi debeant, ſm quod supra dictum est, maxime ꝯcurrentibus his duobus. s. ꝙ sumus in dispositione grauatiua heredes, ⁊ ꝙ ita verosimiliter testator videtur voluisse, vt ex predictis ꝯstat. Ex quibus videtur de iure concludendum predictis filijs Jo. petri nullum fuisse delatum fi- deicom. ex testamēto ser Berardi eoꝝ patrui, nec eos aliquid ea de causa petere potuisse. ¶ Ex quo sequitur ꝙ Stāgbellinus vti eoꝝ cessionarius nullum ius habere, nec quicquam petere potest, 69 †qm̄ illi filij cedentes non plus iuris in eum litteras ferre potue- runt, ꝗ̄ ipsi haberent. l. traditio. ff. de acq. rer. do. l. nemo plus iu- ris. ff. de reg. iur. ⁊. c. nuper. de dona. inter vir. ⁊ vxo. cum simi. Et sic sequitur non esse opus de alia. q. s̄. posita disputare. ¶ Verū- tamen vt super ea etiam consulranti morem gerā breuius dicam, quid iuris in ea sit, posito absqȝ tñ veritatis preiudicio ꝙ filij pre dicti Jo. petri sit delatum aliqd fideicom. ex testamento dicti ser Berardi. vnde breuiter, ⁊ ꝯclusiue loquendo, dico ꝙ Stangbel linus predictus nullo modo ex asserta cessione audiri dꝫ, posito ꝙ de ea legitime constaret, qm̄ per eam nullum ius dicitur acqui situm predicto Stangbellino tanꝗ̄ inualidam, ⁊ inutilem. Et li- cet plura ꝯtra cessionem predictam opponi possint, duo tamē pre 70 cipue reddunt eam penitus inutilem. ¶ † Primum est, q2 si qua cessio facta ostēdatur illa fuit simulata, nā vt mihi presupponitur fuit facta pro certo precio, vt sic videatur habere formam vendi tionis, sed illud precium qd presupponitur solutum filijs predicti Jo. petri fuit imediate per eos restitutum predicto Stangbelli- no, quo dato, seqtur ꝙ talis cessio non valet, nec vllum ius trans- fert in Stangbellinum predictum, quinimo cedentes eo casu di- cuntur omnem actionem perdidisse per. l. ab anastasio. C. mand. ⁊ ita in terminis declarat Bar. in. l. per diuersas. in. iij. colū. ver. quero quid si tibi ⁊c. eo. ti. cum quo ibi transeunt cōmuniter doc. 71 †Immo si cessio facta esset partim ex causa venditionis, ⁊ partiȝ ex causa donationis presumeretur simulata, ⁊ non valeret, vt ha- betur in. d. l. ab anastasio. ⁊ est illud in odiū redimentis liteȝ, pro- ut post Bar. per eum relatum dixit Alex. in consi. xxviij. in cau- sa, ⁊ lite. ij. col. ver. nec ad hoc ob. v. volu. fortius ergo in casu isto non potest dicta asserta cessio valere, cum totum preciū fuerit re- stitutum, ⁊ vbi aliquo modo valeret, q2. s. precium non probare- tur restitutum. Non tñ posset Stangbellinus plus petere, ꝗ̄ ve- re erogauerit, vt est casus in. d. l. per diuersas. in ver. ita tamen vt si quis. ⁊ ibi doct. declarant, super quo tñ non insisto, q2 vere pre- cium fuit restitutum, vt mihi presupponitur. ¶ Secundū est, per quod asserta cessio redditur inutilis, qm̄ dicitur continere aliena- tionem bonoꝝ immobilium, si enim ex prohibitione alienationis induceretur aliqd fideicom. illud certe esset respectu bonorum im 72 mobilium, cum de eis solum sit facta prohibitio, vt ex lectura te- stamenti constat, †⁊ licet non cedantur bona illa, sed actio ad il- la competens, tamen talis actio dici debet immobilis, cum ad immobilia competat, vt est glo. in ver. numeranda. in auctenti. de non alie. aut permu. §. i. colum. prima, cum concordantibus alle- gatis per Pau. de cast. ⁊ Jas. in. l. stipulationes non diuiduntur. in princi. in secundo nota. ff. de verbo. oblig. vbi ego etiam aliqñ 73 dixi in primo notab. †firmatur enim ibi conclusio cōmuniter ap- probata ꝙ obligatio, vel actio iudicatur mobilis, vel immobilis, ſm res ad quas sunt, vel competunt. Quo posito dico ꝙ talis ces sio dicitur fuisse inualida, ⁊ nullius momenti, q2 facta fuit sine au ctoritate sine licentia illustr. Ducis Vrbini, contra formā decreti Ducalis editi de anno. M. cccclxiij. ¶ Et licet forte in predicta asserta cessione reperiatur scriptum, reseruata licentia illustr. Du cis ⁊c. tamen hoc non sufficit, nisi realiter probetur ꝙ talis licen- tia fuerit impetrata, seu concessa, qd certe vt mihi narratur nun- quam fuit, nec probari potest. ¶ Nec si ex post licentia obtinere- tur cessio illa iam inualida validaretur, qm̄ recte intuendo predi- ctum decretum talis licentia debet omnino precedere alienatio- nem, aut translationem, ⁊ in casu nostro cessionem bonorum im- mobilium, vt probatur in dicto decreto, in ver. se prima non han no licentia da noi ⁊c. ⁊ supra etiam in versic. sequen. dum dicitur, ne alcuna persona debba, o possa riceuere, o accettare per alcun modo, titulo, o ragione, o cagion de detti beni, se prima non ha detta licentia. Hec enim verba omnino volunt licentiaȝ ab initio interuenisse, ⁊ vbi non interuenerit statim in decreto puniunt̄ con trahentes in amissione bonorum translatorum, ⁊ precij inter eos conuenti applicandorum camere fiscali, vt patet in eo ibi, sotto pena ⁊c. nulli autem dubium est in casu nostro predictum Stan- ghellinum cessionem predictam acceptasse, nulla prehabita licen tia ab illustr. Duce, ergo sequitur nedum ꝙ cessio non valuit, sed etiam ꝙ ille debet perdere precium, sic ergo concluditur ex hoc secundo fundamento ꝙ ex tali cessione nullum ius dicitur trāsla- tum in predictum Stanghellinum. ¶ Addo, ⁊ tertium funda- mentum, q2 prout nuper post superius scripta intellexi, emanauit nouiter Ducale qddam decretum, ꝙ nulla litis redemptio fieri possit, ⁊ facta etiam non sortiatur effectum ex iustis, ⁊ probabili- bus causis, vt in eo continetur. ¶ Quo stante valido, de quo non est dubitandum, iuxta tradita per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iu. sequitur ꝙ cessio predicta de iure valere non debet, nec aliquid transferre in dictum Stanghellinum, qm̄ ille dicitur liteȝ redemisse, vt ex ipsa cessione constat, maxime dum ita dicitur ꝙ si lij dicti Jo. petri cedentes non sunt potentes ad litigandum pro- pter eoꝝ paupertatem, ⁊ ꝙ etiaȝ ipsi execrantur lites, ex his eniȝ verbis multum aperte ostenditur ꝙ Stanghellinus dicitur liteȝ redemisse, prout ēt exitus declarauit, q2 postea litem redemptam intentauit, seu mouit aduersus predictos do. Petrum tosinum, ⁊ do. Camillam eius vxorem reos ꝯuentos, qui vt ex predictis patet ab vtraqȝ petitione veniūt absoluendi, ⁊ ita ꝯcludeñ puto.

Soci. nepos Padue legens. 1534.

CASVS

¶ Dñs Jo. iacob. de canipatijs Veroneñ. in testamento suo dñaȝ Catherinam eius vnicam filiam heredem instituit vniuersalem, ⁊ si sine filijs decesserit, substituit Bartholomeum, ⁊ Laurentiuȝ fratres ipsius testatoris, ⁊ eorum heredes.

¶ Mortuo testatore predicti substituti non habentes notitiam te stamenti, neqȝ substantie per testatoreȝ relicte, cuȝ essent satis pau peres, ⁊ minus prudentes conuenerunt cuȝ dicta do. Catherina, ⁊ eius marito, per quos fuit illis testamenti tenor non in totū nar ratus, sed tantum ꝙ in casu quo do. Catherina decederet, vt. s. te stator substituerat ipsos fratres conuenerūt inquam ꝙ datis. ibi duca. lij. renunciarent, ⁊ extinguerent substōnem de eis factā. Et ita receptis diuerso tñ tempore predictis. lij. aureis, renūciauerūt similiter diuerso tempore, ⁊ voluerunt predictam substitutionem non habere aliquam vim cōcedentes ipsi do. Catherine liberam facultatem disponēdi de bonis patris eius ⁊c. prout latius in in- strumento publico constat, cuius copia transmittitur.

¶ Presupponitur ex post apparuisse, ⁊ verum esse, ꝙ hereditas predicti testatoris erat valoris. 1500. aureorum, vel circa.

¶ Decessit postea do. Catherina sine filijs.

¶ Queritur nunquid predicti fratres testatoris possint venire ex causa predicte substitutionis, ⁊ ita fideicom. petere, non obstante predicta eorum conuentione.

¶ Et si iustitia patiatur, petitur consilium in fauorem dictoꝝ fra- trum, prout per alios consultum fuit.

SVMMARIVM

¶ De quadam transactione, siue renunciatione fideicom. futuri, Consil. do. Maria. soci. ij. volu.

vtrum scilicet in ea habeat locum.l.de his.ff.de transactio.

¶ Item an.l.ij.C.de resc n.venditio.

¶ Et vtrum propter enormem lesionem, siue enormissimam rescindi possit.

1 Transactio quando dicatur facta.
2 Transactio fit de re dubia.
3 Trāsactio valida, an possit fieri in his que ex testamento pēdent, nisi inspectis, & cognitis verbis testamenti, & j.nume. 5.
Et quare hoc statutum fuit.
4 Scire leges, vel quid aliud dispositum non est verba eorum tenere, sed vim intelligere.
5 Ordo mortalitatis est, vt seniores premoriantur.
7 Fideicōmissum conditionale pendente conditione per morientem fideicōmissarium non transmittitur etiam ad proprios filios.
8 Parentum votum est filijs diuitias parare.
9 Consensui nil est, tam contrarium, q̄ error.
10 Erranti in transactione succurrendum est, etiam si in ea sit dictum inspectis, & cognitis verbis testamenti, seu q̄ asseruit se plene informatum de tenore testamenti.
11 L.de his.ff.de trans.an procedat ēt in pacto gratuito, & j.nu.13.
12 Renūciatio fideicōmissi que fit inter fratres in diuisionibus non valet, s̄m cōmunem opin.nisi habita notitia testamenti.
14 Transactio fieri potest occasione future litis.
15 Transactio in qua est lesio supra dimidiā iusti precij pōt rescindi.
16 Transactio videtur quedam emptio, & venditio.
Venditor sicut non tenetur, si aliqua res euincatur, ita nec transigens, si id quod transigendo dimisit aliquo recepto euincatur.
17 Remedium.l.ij.C.de rescin.vendi.procedit etiam in transactione.
Et an debeat extimari verus valor rei, vel dubius euētus litis in transactione, vt locum habeat remedium.d.l.ij.
18 Deceptio vltra dimidiam iuste extimationis dubij euentus litis si est in magna quantitate competit remedium.d.l.ij.
19 Transactio etiam si fuerit iurata, quādo excessus deceptionis est magnus decepto succurrendum est.
20 Lesio enormis, seu excessus magnus, quomodo cognoscatur.
21 Conuentionis vim, magis q̄ verba inspicere debemus.
22 Fideicommissum petenti, si de renunciatione opponatur replicatione doli succurrendum est.
23 Doli suspitione non caret, qui pro parua quantitate inducit aliquem ad renunciandum amplum fideicommissum.
24 Dolus ex inditijs, & coniecturis probatur.
25 Dolus ex lesione enormi arguitur.
26 Dolus re ipsa interueniens ob lesionē enormissimam dolo ex proposito equiparatur quo ad effectum, saltem rescindendi q̄ctum.

CONSILIVM XCVIII

Dirigat Dn̄s v̄ba mea in viā veritatis, & iustitie. ¶ Viso pūcto mihi exhibito, ac elegantissimo consil.do. Hieronymi buchie doc.egregij, mihi vti fratris hon̄. & olim acutissimi discipuli mei, vna cum subscriptione excel. Nobilis vti patris obseruandissimi, omnibusq; mature, & diligenter q̄sideratis. Tandem inclino in eo℞ sententiam, ipsamq; de iure veram, & eq̄ssimam arbitror, vel q̄ predicti fratres a petitione fideicō.minime sint repellendi pretextu q̄uentionis, & renunciationis, de qbus in puncto. ¶ Et ad ita dicendum pluribus dimissis, que subtiliter, eleganter, & longo apparatu per excell. Consultorem disputata fuerunt, precipue, & principaliter moueor ex tribus. Presupponendo tn̄ prius, q̄ conuentio cum renunciatione, de qbus agitur. Et omnia inter partes predictas inita fuerunt, & dici debet quedā transactio super futuro fideicō. siue super dubio eius futuro euentu. † Cum.n.fuerint dati.lij.aurei predictis fratribus, vt omnem fideicō.spem dimitterent, & sic interuenerit aliqua datio, trāsactio, merito dici potuit, iuxta.l.trāsactio nullo dato.C.de trans. iuxta diffinitionē transactionis traditā per Azo. in sūma illius ti.vbi dicit, q̄ transactio est de re dubia non gratuita facta pactio, vel saltē fuit pactum habens vim trāsactionis, iuxta.l.i.C.de pac.cū sua materia, † nā sicut transac.fit de re dubia, & lite incerta aliquo dato &c. ita fuit istud pactū de dubio euentu fideicō.lz non super aliqua lite, prout ēt fuit in.d.l.i.tā & si ibi aliqui voluerūt, q̄ tale pactū possit dici transact. vt vr̄ sentire Bar. ibi in vlti.opp. & in simili pacto, q̄ sit transactio, vr̄ tex.in.l.de fideicōmisso.C.de trāsa. ita per illū tex.vr̄ tenere Cur.iun.in.d.l.i. in.vj.opp.gl.qō profecto vr̄ tenendum, cū non fuerit gratuita pactio, & vt dixi sit de re dubia. Nec tūc obst.l.i.ff.de trāsa. q: posset dici, q̄ ibi q̄iuncta capiatur pro disiuncta, iuxta.l.sepe.ff.de ver.sig. ¶ Sed qcquid sit si qs nolit appellare transacti.ppriē, & stricte est, tn̄ large, & impropriē, vt post alios voluit Jaso. in.d.l.i.in.v.no.vel saltem dr̄ talis pactio, que vt dixi vim trāsactio. habere dz, presertim quo ad.j.dicenda. ¶ Hoc ita posito dico predictis fratribus predictam q̄uentionem, & renunciationē minime obesse ex tribus. ¶ Primo per reg.l.d his.ff.de trāf. & l.i.§.i.ff.quēad. testa.aper.cū si. † Cauetur.n.de iuribus q̄ in his que dependent ex testō, transactio valide fieri non pōt, nisi inspectis, cognitisq; verbis testamenti, & ita q̄corditer dn̄t vtrobiq; doc. & est hoc in iure nostro indubitatū, sed isti fratres non inspexerunt, neq; cognouerūt verba predicti testamēti, & si quis q̄trium asserat, dz illud probare, q: semper dicēti, & non neganti incūbit pbatio.l.ij.ff.de proba.l.actor.C.e.& l.si qdem.C.de exce.cū alijs q̄cor.alle. per gl.in.d.l.ij.ergo seqtur q̄ predicta transact.de iure non valuit, & istud sūma ratione statutū fuit. ¶ Et primo fauore vlti.volūtatis, vt.s.defuncto℞ voluntates facilius sortiant̄ effectum, qō publice expedit, vt.l.vel negare.ff.quēad.test.aper. Item, & scdo in odium heredum occultantiū testamenta, prout hec hn̄r per gl.& doc.in.d.l.de his.maxime per Jas.in.j.not. ¶ Sed dicet qs imo predicti fratres habuerūt plenā notitiam testamenti, cū de eo fiat expssa mentio in predicto instrō transactio. ergo satisfactum vr̄ solēnitati, de qua in.d.l.de his.cū si.non.n.est necessariū, q̄ oculis corporis videant̄, & legantur verba testamēti, sed satis est q̄ intelligat̄, & cognoscatur tenor, & importantia ipso℞ verbo℞, & illud qō in effectu in testō disponitur, † q: scire leges, vel quid aliud dispositum non est verba earum, vel dispōnis tenere, sed vim, & ptātem verborum habere, & intelligere.l.scire leges.& ibi doc.ff.de legi.& in proposito determinat Bart.cū quo omnes transeunt in.d.l.de his. vt ibi asserit Jas.in.iiij.col.Bart.in.l.scipbi.ff.de opti.lega.& in.l.qui rome.§.duo fratres.& ibi ēt alij.ff.de verb.obli. ¶ Veruntn̄ hoc non obstāte, dico in proposito nostro veram esse q̄clusionem.s. positam, & pro resolutione aduerten̄ est, † q: aliqn̄ transigens, lz testamenti verba non legerit, hz tn̄ plenam notitiam omniū in testō contento℞ perinde, ac si legisset, & tunc pcedit opin.Bart.& cōis in q̄trium allega.que ēt ratione fundatur, q:.s.cessat omnis ratio. d.l.de his.non.n.pōt dici q̄ heres quicq̄ celauerit, cum transigēs omnia plene nouerit, nec ēt impeditur publicus fauor in exitu testamento℞, q: iam exitum hn̄t, si in notiam transigentis venerunt, & ipse omnibus bene cognitis voluit trāsigere, qui poterat suis iuribus, & beneficijs renunciare.l.si quis in q̄scribendo.C.de pact.cū simili.sed iste non est casus noster. ¶ Aliqn̄ vero transigenti, qui verba testamenti non vidit, narratur aliquid ex q̄tentis in testamēto, sed non omnia aperiuntur, ita qdem vt ipse non omnia nouerit, & tūc non pcedit opi.Bar.sed perinde est, ac si nihil vidisset, argu.l.in ciuile.ff.de legi.& per consequens dici dz transactionem non valere, per regu.d.l.de his.non.n.procedit opin. Barto.& cōmunis in q̄trarium allega.nisi qn̄ transigens habuerit perfectam notitiam in testō contento℞, vt per doc.in locis predictis, & in specie ita declarat insignis doc.Jac.de.s.Georg.in.d l.de his.in prin.& istud absq; aliqua hesitatione tenendum est, qn̄ illud, qō transigens non nouit, sed ei fuit celatum tale est, quod si ab eo fuisset cognitū, eum facile retraxisset a tali transactione, in quo pro vero fundatur decisio.d.l.de his.vt ex dictis doctor.ibi colligi potest, & iste est proprie casus noster. Animaduerto enim q̄ in testamēto substitutio erat facta nedum de ipsis fratribus, sed etiam de eo℞ heredibus, quod debet intelligi de eorum descendentibus, iuxta.l.ex facto.§.fina.ff.ad trebelli.qō quidem ipsi fratres nunq̄ intellexerunt, sed crediderunt se dūtaxat substitutos, prout eis in dicto instrō transactionis narratum fuit, propter qō facile predictā transactionem fecerunt, quam certe verosimiliter non fecissent, si etiam eorum filios nouissent substitutos, ergo &c. ¶ Istud autem ni fallor facile ostendi potest, nā cum ipsi essent seniores predicta do.Catherina verosimile erat eos prius morituros, maxime cū ipsa do.Catherina iam esset adulta, robusta, & bone valetudinis. † Ordo.n.mortalitatis est seniores pmori, iuxta.l.nā & si parentibus.cum ibi no.ff.de inoffi.test.& iuxta.l.q duos.§.cū in bello.ff.de reb.dub.cū simi.quo stante ipsi fratres substituti considerabant, q̄ si decedebant ante.d.do.Catherinam fideicō. extinguebatur, neq; per eos poterat transmitti in eo℞ filios, † q: fideicō.conditionale pendente q̄ditione per morientem fideicommissarium non transmittitur, ēt ad proprios filios quicquid dixerit glo.in.l.is cui.ff.de ac.& obli.prout ibi firmant Bart.& alij gl. illam reprobantes, ita ēt dicunt omnes post glo. in.l.vnica.C.de his qui ante apert.tabul.& in.l.cum filio.ff.de legatis primo. vbi

aliquando

aliquando dixi, et de hoc est tex. in quo oẽs se fundãt in. l. unica. §. si aũt aliqd sub cõditione. C. de cad. tol. pp quod et quod isti fratres sperarent dñam Catherinã sine liberis morituram, cum iam per plures annos eam sterilem vidissent facile, ut dixi, pro minimo transigerũt videntes ordine nature se premorituros, et ita fideicõ. omnino extinguendum. ¶ Vel si scivissent, quod et eorum filij erant vocati, et quãter, quod et post eorum mortem fideicõ. cõservabatur in psona suorum descendentium, profecto (si recte iudicare velimus) fatebimur, quod talem renunciationẽ, et trãsactionem non fecissent, vel saltem non ita de facili,

8 †cum cõe votum parentũ sit parare filijs divitias. l. scripto. in fi. ff. unde lib. cui voto per talem transactionem videbantur adversari, quod non est verisimile eos facere voluisse. Unde sumpto argumento a verisimili, iuxta. l. non est verisimile. ff. quod met. cau. cum si. et iuxta glo. singu. et cõiter approbatam in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. cõcludendum est, quod si bene novissent tenorem predicte substõnis nõ sic transegissent. Merito ergo transactio, et cõventio predicta nõ debet de iure valere, et effectum sortiri, cum aliter se habeat substitutio, quã ipsi crediderint, et quã eis narratum fuerit, ex quo ostenditur quod ipsi in tali transactione, et renunciatione dñr errasse, et cõsequenter nõ

9 cõsensisse. †Cum nihil sit tam cõtrium cõsensui, quã error. s. si per errorem. ff. de iurisdi. omni. iudi. et ideo valere non debet talis transactio per reg. d. l. de his. quia nõ potest dici, quod cognoverint verba te-

10 stamenti quod in eis erraverint. ¶ †Et adeo verum est erranti in trãsactione per. d. l. esse succurrendũ, ut procedat hoc etiam si in ea fuerit dictum inspectis, cognitisque verbis testamenti, seu quod transigẽs asseruerit se plene certificatum de serie, et tenore testamenti, nã talibus verbis non obstantibus si clare cõstiterit eum errasse illi succurrendum est, ut cõstat ex his, que in pulchra. q. dicunt Ange. et Imo. in. l. i. ff. quẽadmo. testa. aper. et Ang. in d. §. duo fratres. et ita predictos referendo signanter deteriat Alex. in cõsi. clxxxviij. Viso processu. iij. col. ver. fortius dico quod posito etc. ij. volu. refert et sequitur Curt. iunior in. l. sub pretextu. ij. colũ. ver. scdo adverte inquantum etc. C. de transac. ¶ Nec predictis obst. si quis pertinaciter dixerit quod non sumus in vera, et propria transactione cum talis

11 pactio non emanaverit occasione alicuius litis. †Quia ultra. s. dicta (quibus dictum est, quod imo debet dici transactio saltem large, cũ sit pactio nõ gratuita, et de re incerta) Rñdetur quod dispositio. d. l. de his. procedit etiam in pacto, ut voluit ibi glo. cum qua transeũt ibi Jac. butr. Bar. Bal. et Ang. pp identitatem rationis ubi et idem voluit Odof. ut refert, et sequitur Ang. in cõsi. xciiij. Pro parte negativa mihi. vj. col. ver. videamus igitur dictũ scdm dubium. et licet plerique teneant cõtrium, quos videtur sequi Jas. in. d. l. de his. ij. col. in fi. tñ eorum opinio procedere posset in pacto gratuito per rationem Jas. ibi qui per tales rõnem manifeste vult quod sua opinio nõ procedat in pactione non gratuita, prout fuit in casu nostro. Et ratio videtur in promptu, quia talis pactio, cum non sit gratuita, et sic sit similis transactioni debet eius vim habere, et fm transactionem regu-

12 lari. ¶ Ad quod bene facit, †quia regula. d. l. de his. attenditur etiam in renunciatione fideicõmissi que inter fratres fit in divisione bonorum cõmuniũ, ut. s. non valeat nisi habita vera notitia testamẽti, ut cõcludit Bar. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. in. v. q. ff. de ver. obli. et eius opinio est cõiter approbata, ut ibi dicit Jas. allegãdo d. l. de his. cum simi. Id. n. ex eo videtur procedere, quia talis renuncia-

13 tio videtur similis trãsactioni, ita ergo et hic. Et ista opinio, † quod. d. l. de his. procedat etiam in pacto, maxime nõ gratuito, ut est casus noster est in pratica amplectenda, prout ibi dixit Corne. fm quod ipse refert et sequitur. in cõsi. cxxxv. De pluribus. post prin. ij. vol. ¶ Vel

14 scdo potest rñderi, †quod imo etiam in casu isto potest dici facta occasione litis. s. que de futuro nasci poterat, quod sufficit ut est text. in. l. ij. C. de transac. dixit Bar. in. l. causas. C. eo. et declarant doct. in. d. l. i. ff. de transac. maxime Jas. et Jac. de sancto Georg. unde cum in casu nostro potuisset de lite aliqua dubitari si cõditio fideicõmissi fuisset unquam impleta, nedum propter dubium eventũ fideicõmissi, sed et simul propter timorem future litis dñr partes devenisse ad predictam cõppositionem, et cõcordiam. Merito dici potest transactio cum fuerit non gratuita pactio. Hoc ergo primo fundamento cõcludendum est pdictam renunciationẽ, et transactionem,

15 tanquam de iure invalidam predictis fratribus nõ nocere. ¶ †Secundo moveor, et dico predictã renunciationẽ, et transactionẽ non obesse predictis fratribus fideicõmissum petẽtibus. Eo quod in ipsa fuerunt enormiter, imo enormissime lesi. Et supra dimidiã iuste extimationis predicti futuri, et incerti euẽtus. Hoc. n. presupposito dz eis succurri ad instar venditoris, qui in venditione dicitur lesus ultra dimidiã iusti precij, propter quod potest venditionem rescindere, ut est tex. in. l. ij. C. de rescin. vendi. et ibi plene per doc. Etenim re-

16 medium illius. l. procedit etiã in transactione. † Que videtur quedam emptio, et venditio, qui. n. transigendo aliquid recipit videtur omne ius suum vendere pro eo quod recipit sicut ille qui vendit hrditatem. iuxta. l. ij. in prin. ff. de here. vel acti. vendi. et sicut talis venditor non tenetur si res aliqua evincatur, ut ibi, ita et nec trãsigens, si id quod transigẽdo dimisit aliquo recepto evincatur, ut. l. si pro fũdo. C. de trãsa. et

17 ibi Jas. prope fi. videtur facere talem equiparationẽ. ¶ †Et quod remediũ d. l. ij. C. de rescrip. vendi. procedat etiã in transactione est doctrina Bar. in. l. si quis cum aliter. ver. quero qd in cõctu transac. ff. de verbo. obli. in. l. societatem. §. arbitrorum. col. pen. ff. pro soci. et in. d. l. ij. ver. quero utrum hec. l. habeat locũ in cõctu transactionis. et declarat Bar. nõ debere cõsiderari veram rei, de qua agitur extimationem, sed quanti valebat dubius ille, et futurus eventus litis puta, quod licet res, de qua erat questio valeret centum aureis, tñ cõi extimatione eventus ille dubius, et spes non valebat nisi. 50. nam tunc si in transactione non receperit. xxv. et sic ultra dimidiam illius extimationis futuri eventus fuerit deceptus poterit uti remedio. d. l. ij. et ista fuit opi. glo. in. l. lucius. §. fi. ff. ad trebel. et cum ea sic illã intelligendo transeunt ibi Ray. Bar. Ang. Imo. et Pau. de ca. hanc opi. tenent etiam Ant. de but. Cardi. Imo. et Abb. in. c. cũ causam. de emp. et vendi. Ang. Imo. Pau. de ca. et Roma. in. d. l. si quis cum aliter. de verbo. obli. cum multis alijs relatis per dñm Maria. soci. avum meum in cõsil. lxxxv. Viso cõpromisso. ij. et. iij. col. qui sequendo istam opi. dicit, quod est magis cõis, quamvis multi tenuerint cõtriam opi. Idem etiam dixit hanc opi. sequendo Deci. in cõsil. lx. Viso themate. iij. col. dicens quod ab ea in iudicando non est recedendum eandẽ opi. tenuit do. Fran. de rampo. in quodã cõsil. incip. Ego Franciscus de rampo. in prin. et Saly. in suo cõsil. inci. Mathasias. in fi. prout refert, et sequitur Corne. in cõsil. clxvj. Circa primum. iij. col. in prin. i. vol. et ibi dicit quod ista opi. dr equa, qui idem dixit in cõsi. clxi. Visis copia. v. col. iij. vol. ubi plures cõcordantes alle. et eidem opinioni videtur inherere idem Cor. in cõsi. cclxxxiiij. Copiose quidem. i. col. in fi. iiij. vol. lz dicat per multos teneri cõtriam opi. istam opi. sequitur etiam Jo. bap. de. s. Seve. in trac. de transac. in xij. q. prin. ubi asserit quod ita cõiter tenetur. Idem etiam tz, et cõiter teneri affirmat do. Fabia. de monte in trac. de emp. et ven. in. viij. q. prin. iiij. col. hanc opi. firmat etiam Alex. quasi in terminis nrĩs in cõsi. lxxxix. Viso puncto. iiij. col. ver. scdo rñdeo. ij. vol. ubi multos allegat concordantes, et eandem opi. tenuerunt Calde. et Jo. de ana. in cõsil. suis, prout eos post multos alios refert, et sequitur Deci. in cõsi. cciij. Ut vera resolutio. ij. col. ubi lz dicat articulum satis dubium asserit tñ istam opin. esse magis cõem. Et pro certo si quis bene cõsideraverit doc. pro ista parte, et etiam pro cõtria inveniet pro ista opinione plures numero, et et maioris auctoritatis, itaque non arbitror ab ea iudicando, et in cõsulendo recedendum esse, precipue quia per eam obviatur fraudibus, ut inqt Avus meus in. d. cõsi. lxxxv. et ita ego alias cõsului in patria mea Senensi, et ita fuit iudicatum. Et ista opi. saltem, et sine dubio debet attendi, et observa-

18 ri, †quando deceptio ultra dimidiam iuste extimationis illius dubij eventus fit in magna quantitate, prout erat in casu in quo alias cõsului, ut sic alia opinio procedat quando quis decipitur in parva quantitate supra dimidiam, prout ita distinguendo signanter deter-

19 minat Corne. in dicto consil. clxvj. iij. col. i. volu. †Qui plus dicit, vz quod qñ excessus deceptionis est magnus succurrẽdũ est decepto etiam quod transactio fuerit suo iuramento firmata, et istam cõsiderationem, et distinctionem parvi, et magni excessus amplectitur etiã Deci. in dicto cõsil. cciij. in cõsil. ccx. Visa transactione. ij. colum. ver. negari tamen non põt. et in cõsil. cccclxxix. In cõtroversia. col. fi. ver. ex quibus patet. sed sic est, quod in casu nostro deceptio istorum fratrũ est supra dimidiam extimationis illius dubij, et futuri eventus. Et quidem in magna quãtitate, ergo etc. hoc aũt probatur, nam cum bona testatoris essent valoris ducatorum. 2500. in circa, ut in facto psupponitur quisque prudens paterfami. extimaret, et emeret illud incertũ fideicõmissi, et sic dubiũ futurũ eventum ad minus pro tertia parte dicte sũme attento maxime, quod dña Catherina iam per plures annos viro cõiũcta sterilis fuerat, et pro sterili habebatur, prout

20 rei veritas fuit. ¶ Et si quis non acceptet hanc extimationẽ, †Nemo tamẽ mihi negabit quin pro qnta pte debuerit extimari, et sic pro ducatis. 500. unde cum solum isti fratres receperint ducatos. 52. cõstat deceptionem eorum fuisse nedum ultra dimidiã in magno excessu, sed etiã in maximo, fuerunt. n. decepti supra octuplũ eius quod receperunt, ut de se patet. Et nulli dubium fore arbitror, quod ipsi dicerentur decepti in magno excessu ultra dimidiam etiam quod extimatio predicti futuri eventus reduceretur ad summam. cc. vel et. cl. ducatorum cũ excessus esset etiã tunc supra sextam ptem, iuxta doctri. Barto. in. l. societatem. §. arbitrorum. v. colum. ff. pro socio. et quilibet vir bonus pro magno excessu haberet, altero enim de

duobus istis modis solet cognosci excessus magnus, seu enor-mis lesio, vt declarat Deci. in ꝯsi. xxxix. Juridicam. col. fi. ꝑpe fi. ¶ Quare stantibus predictis non est dubitandum hoc scdo fundamento illis esse omnino subueniendū. ¶ Eo addito, ꝙ si recte aduertat̃, renunciatio scdo loco facta de parte Laurētij dr̃ facta ēt sub titulo venditionis, ꝓpter qd respectu eius partis dicimus esse extra precedentem dispu. Et ita sine dubio ꝓcedit remedium d. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ disputatio predicta seruiat quantū ad renunciationem de parte Bart. primo loco factā. Nisi qs dixerit nec forte improbabilr̃ etiā illam posse dici venditionem saltē quo ad ꝓpositum. d. l. ij. cum certo precio facta fuerit, licet verba non

21 sic sonare videantur † inspiciendo magis vim, ⁊ effectū ꝯuentionis q̃ verba arg. l. insulā. ff. de prescri. cum simi. super quo tñ non facio magnam vim, nec aliter illud firmo veluti non necessarium

22 cum predicta satis sufficere videant̃. ¶ † Tertio ⁊ vltimo eisdem fratribus subueniendum puto pp dolum do. Catherine ⁊ Bernardini mariti eius. quem dnr̃ adhibuisse aduersus predictos fratres pauperculos, ⁊ ignorantes. vt. s. predictam transactionē, seu renunciationē, venditionem, ⁊ cessionem facerent, vt sic eis petentibus fideicō. si de tali renunciatione opponãt replicatione doli equissime succurrat̃, iuxta totū titu. ff. ⁊ C. de dolo. ⁊ ff. de excep. doli. ⁊ est tex. satis ad ꝓpositum in. l. si cum te. iuncta ꝺclaratione glo. ibi super ver. exceptione. ff. de pac. ⁊ in. l. cum posteaq̃. iūcta glo. C. eo. titu. facit. l. si qs cum aliter, cū materia. ff. de vbo. obli.

23 ¶ Et licet fortasse tentari posset, † ꝙ interuenerit verus dolus, ⁊ ex ꝓposito, eo ꝙ Bernardinus sciens quantitatem bonoꝝ hereditarioꝝ, ⁊ eoꝝ precium veritatē tacendo vr̃ induxisse predictos fratres oium ignaros ad remittendum tam amplū fideicōmissū pro tam parua quantitate. non. n. caret suspitione doli argu. l. qui nōdum. C. de her. vel. act. ven. ⁊ l. iulianus. §. per ꝯrium. ff. de act. emp. cum non sit vosimile alias predictos fratres voluisse ꝓ tam parua quantitate ius succedendi in magna hereditate perdere vt in simili sentit glo. in. l. i. §. si parens. ff. si qs a pa. fu. manu. ⁊ ꝓbat̃ qz nemo presumit̃ velle iactare suum. l. cum de indebito. ff. de pro

24 ba. iuncto eo. † Quod dici solet dolum ꝓbari ex indicijs ⁊ ꝯiecturis. l. dolum. C. de dolo. cum concor. ibi per glo. allegatis, vt sic dicamus, ꝙ ille persuaserit dictis fratribus in illa hereditate pauca fuisse. Tñ super hoc non insistendo, nec quicq̃ firmando, dico ꝙ dolus in casu nostro dr̃ interuenisse re ipsa pp enormem, ⁊ enormissimā lesionem predictoꝝ fratrū. Hoc est dicere ꝙ ex quo ipsi fuerunt sic enormiter lesi perinde habet̃, ac si dolose fuerint ad sic

25 agendum inducti. Et dr̃ tunc dolus re ipsa adhibitus, † ex enormi. n. lesione arguit̃ dolus vt videt̃ ꝓbari in. l. si supstite. C. de dolo. ibi, si lesa es immodice. innuit. n. ibi tex. ꝙ si ibi nō essemus inter patrem, ⁊ filiam daret̃ actio de dolo, ergo ⁊c. Facit etiā in argu. l. oēs. §. lucius. ff. que in frau. cred. ⁊ vr̃ tex. in. d. l. si quis cū aliter, ⁊ ibi tradunt doc. de ver. obli. ita etiam voluit Bar. in. d. §. arbitroꝝ. vbi etiam Alex. in apostil. ⁊ Bar. in. l. fi. ⁊ ibi Alexā. in apost. ff. de preto. stipu. Bal. in. c. i. §. item sacrā. in. iiij. q. de pace iura. fir. ⁊ est apud nostros doc. cōmune dictum, vt per Corne. in d. ꝯsil. clxvj. ⁊ in ꝯsil. xj. In presenti. col. v. in prin. iij. volu. in ꝯsil. cxlvij. Obmisso. ij. col. in fi. in ꝯsi. cclxxxiij. Pars dicti. iiij. colū. ⁊ cclxxxiij. Copiose. i. col. in fi. iiij. vol. ⁊ tradit Deci. in dicto ꝯsil. cciij. ccxvj. ⁊ ccccclxix. qui etiam idem dixit, ⁊ longe prosequutus fuit in ꝯsi. clxxx. Uisa renunciatione. iiij. col. ⁊ tradit Curt. iunior in ꝯsi. cxli. Habita diligenti. ij. col. cum multis concor. qui allega-

26 ri possent, † ⁊ omnes predicti doc. asserunt dolum istū re ipsa interueniente pp enormissimam lesionem equipari dolo ex ꝓposito saltem, quo ad effectū annullandi, vel rescindendi ꝯctum lz forte diuerso modo illud fiat, vt per eos in locis predictis. Quibus sic stantibus cum lesio istoꝝ fratrum fuerit nedum enormis, sed etiā enormissima, vt ex predictis ꝯstat satis aperta fronte ꝯcludendū est, eis aliquo modo subueniendum esse aduersum presumptū dolum predictoꝝ Bernardini ⁊ vxoris saltem per viam replicationis ẜm ꝙ. s̃. diximus, ⁊ ꝓut etiam declarat Pau. de ca. in. d. l. si superstite. C. de dolo. saltem dicendo ꝙ nunc dolo malo faciūt opponentes de predicta renunciatione, que in se dolum habere dicitur, iuxta. d. l. si quis cum aliter. cum his, quem ibi tradunt doct. de ver. obli. ¶ Obmitto plurima, que dici possent vltra predicta particulariter, ⁊ in specie ad annullationem, ⁊ rescisionem venditionis, ⁊ renunciationis, vltimo loco facti de portione Laurentij, de quibus plene ⁊ docte. s̃. per excell̃. Consultorē dictū fuit. Ad quem me remitto, ⁊ vna cum eo ex rationibus predictis ꝯcludo iuridicum, ⁊ equissimum esse istis pauperculis fratribus subuenire, eosq̃ a tā maxia, ⁊ enormissima lesiōe subleuare. Laus Deo.

Maria. soci. iunior iuriscon. comes ⁊ eques, Padue. 1537.

CASUS

¶ Dñs Lucas de vgeris nobilis Brixien. a Comite palatino ab Imperatore amplam auctoritatem habente petijt legitimari Jo. christophorum eius filium asserens eum natum ex se, et domina Martha solutis, ⁊ ita legitimatio facta fuit.

¶ Expost in testamento suo iste dñs Lucas heredem instituit illū Joan. christophoꝝ filium suum legitimatum heredem vniuersalem, subdens ꝙ volebat talem institutionem valere ⁊ tenere etiā ꝙ non esset filius eius amore Dei.

¶ Allegatur ꝙ. d. Lucas nūq̃ ex. d. Martha filium predictum suscepisset, imo etiam anteq̃ ipsa domina Martha nasceretur, ⁊ etiam post carnaliter se coniunxit cum dña Annūciata matre. d. dñe Marthe, ⁊ ꝙ de eo est publica vox ⁊ fama, ⁊ ita fama ltime ꝓbat̃, ⁊ ꝓbat̃ etiam per duos testes factum ipsum, quilibet. n. deponit se vidisse actualiter dñm Lucam supra corpus dñe Annunciate exercentem rem veneream, ⁊ carnaliter eam cognoscentem diuersis tamen temporibus, ⁊ locis.

¶ Extant etiam aliqui testes deponentes ꝙ dña Annunciata dicebat, ⁊ ꝯfitebat̃ predictam. d. Martham fuisse filiam dñi Luce predicti sunt tamen testes singulares respectu temporis, ⁊ loci.

¶ Extant etiam alie quedam coniecture, vt ex processu apparet.

¶ Istis sic stantibus querit̃, vtrum predicta heredis institutio possit aliquo modo annullari, seu dici nulla vsq̃ ab initio tāq̃ facta de incapace, vel qualibet alia ratione.

¶ Et ꝓ pte affirmatiua ꝯsuluit clariss̃. d. Camillus buzius, cuius ꝯsilij cōprobatio petitur ab excellentia vestra si iustitia patiatur.

SUMMARIUM

¶ De probatione ꝙ quis certam mulierem carnaliter cognosceret in genere, vtrū. s. fieri possit per testes singulares, ⁊ ꝙ saltem ꝓbatur per testem singularem de facto cū fama publica.

¶ Et de legitimatione, vtrū valeat si in ea non exprimitur qualitas illegitimitatis.

¶ Et ꝙ institutio de incapace non valet, etiam si fiat amore Dei.

1 Testes singulares in loco ⁊ tempore an probent.
2 Testis vnius dictum fidem alterius debilitat.
3 Testes an dicantur singulares in actu multiplicabili, ⁊ infra numero. 7. et numero. 17.
4 Usurarius an quis probetur per testes quoꝝ vnus dicit de quantitate vni data sub vsuris, ⁊ alius de alia, ⁊. j. nu. 18.
5 Fama cum vno teste an carnalem copulam ꝓbet etiam si sit vnus ex testibus famam probantibus. ⁊. j. nume. 24.
8 Possessio probatur si vnus testis dicit ꝙ vidit me per vnum annum possidere, alius per alium annum.
9 Testium singularitas duplex est.
10 Probationes imperfecte q̄ sunt eiusdē gñis debēt simul iungi.
11 Instigatio alicuius in aliquem ad litigandū probatur per duos testes deponentes de diuersis actibus instigationem denotantibus, nec singularitas obstat.
12 Hereticum aliquem probare sufficit per testes singulares.
13 Jurisdictio probatur per testes singulares.
14 Possessio per testes singulares probatur.
15 Confessio debiti probatur per testes singulares.
16 Testes vti singulares non sunt repellendi quādo ratio concordie eorum est eadem veritas.
19 Per testes singulares probatur aliquid in genere puta quē esse infamē, furiosum, vel hereticum, vel vsurarium.
20 Usurarius manifestus quis dicatur.
21 Mercator dicitur qui sepius emit, ⁊ non semel, aut bis.
22 Nomina in delictum sonantia verificantur in vno actu.
23 Usurarius probatur ex fama, ⁊ quibusdam inditijs.
25 Fama verosimilis cum vno teste super facto plenā ꝓbōnē facit.
26 Causa quando dicatur criminalis.
27 Fama cū vno teste de vitate facti cū alijs indicijs in criali ꝓbat.
28 Probatio copule ipfecte vz ex quo copula est difficilis ꝓbōnis.
29 Probatio minus ltima admittit̃ in his q̄ sunt difficilis ꝓbōnis.
30 Affinitas contrahitur per illicitum coitum ⁊ adulterinum.
31 Filius incestuosus dicitur ille qui est natus ex aliquibus qui erāt affines facti per illicitum coitum.
32 Legitimatio vt sit valida debet fieri mentio qualitatis spurietatis, ⁊. j. nu. 37. et. 38. vbi late.
33 Legitimatio facta de filio nato ex filia spirituali an valeat nulla facta mentione de tali qualitate, ⁊. j. nu. 38.

34 Legitimatio

34 Legitimatio si non vz, non vz etiaz institutio de legitimato facta.
35 Citatio an sit necessaria in legitimatione, seu potius dispensatione de illegitimo facta.
36 Legitimatio facta per Imperatorem, seu eius Comitez in terris Venetorum respectu bonorum in eis existentium non valet.
39 Matrimonium non potest dispensatiue contrahi in casibus de iure diuino prohibitis.
40 Legitimatio vt valeat debeat fieri mentio agnatorum, vt constet legitimantem eius preiudicare velle.
41 Legitimatio ad feuda nõ valet nisi princeps sit certificatus q̃ extant agnati quibus preiudicetur.
42 Institutio de incapace non valet etiam si fiat amore Dei.
43 Interpretatio talis semper esse debet ne dispositiones, aut prohibitiones sint ludibrio.
44 Actus nostri a sola voluntate non regulantur, sed etiam a potestate facientis.
45 Nil est q̃ aliquam actionem agat, ad quam potentiam non hẽat.
45 Potestas ℸ voluntas hec duo sunt in q̃bus constat effectus omnium humanorum actuum.

CONSILIVM XCIX

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis ℸ iustitie. ¶ Uiso themate proposito necnon elegãtissimo doctissimoq̃ cõsilio excellentissimi Consultoris mihi vti fratris maioris ℸ honorandi, qui profecto presentem cõsultationem adeo subtiliter cum summa doctrina, ℸ ita copiose discussit, ℸ resoluit, vt amplius quid in ea desiderandum non videatur, nec locus additioni relictus. Mihi ergo de subscriptione requisito satis esse videretur simpliciter conclusionem per euz firmatam comprobare. ¶ Uerũtamen vt iustitie, cõsultanti, ℸ mihi ipsi satisfaciam, ℸ difficultatem presentem videar degustasse placuit paucula quedam scribere nonnulla dictis per eum addendo.

¶ Tota itaq̃ difficultas consistere videtur circa tria. ¶ Primo nunquid predictus Joan. christophorus qui asseritur legitimatus sit filius domini Luce incestuosus tanq̃ natus ex muliere cuius matrem per prius ipse dominus Lucas carnaliter cognouerat. ¶ Secundo posito q̃ sic, vtrum de eo facta legitimatio valuerit, vt sic tanq̃ legitimatus fuerit recte heres istitutus. ¶ Tertio posito q̃ non, vtrum saltez valuerit institutio heredis de eo facta amore Dei etiam q̃ non esset filius, prout dicitur in testamento. ¶ Circa primum prima consideratione videretur forte dicendum q̃ nõ possit dici filius incestuosus, seu ex incestuoso coitu natus, nam domina Martha mater eius nullo vinculo consanguinitatis erat coniuncta predicto domino Luce ex quo ipsuz Joã. christophorum concepit. Nec videtur recte ℸ legitime probatum q̃ dominus Lucas per prius carnaliter cognouisset dñam Annunciatam, 1 †nam illi duo testes, qui de tali coniunctione deponũt videntur in suo dicto singulares, cuz de diuersis locis ℸ temporibus deponant, ℸ ideo illis non debet credi, iuxta regulam. l. iurisiurandi. C. de testi. ℸ dicit ibi Bal. ij. colum. ver. deinde no. rationem. q̃ plures testes singulares etiam in magno numero nõ probant plus q̃ vnus solus, imo minus, 2 †quia sepe dictuz vnius debilitat fidem alterius ßm Bald. in. l. de quibus. colum. antepen. ver. sed nunquid testes. ff. de legi. tradit Alex. in consil. xxj. Repetito. post prin. iiij. volu. ℸ Deci. in consi. cxxxiij. Uiso processu. ij. colum. ver. secunda testis. 3 ¶ †Nec videtur obstare q̃ hic agitur de probando actu multiplicabili, del de aliquo in genere propter quod videretur illos testes in effectu non esse singulares, ℸ consequenter pbare, iuxta tradita per doc. post glo. in. l. ob carmen. §. si testes. ff. de testi. cum alijs alle. s. per clarissimum Consultorem. Qm̃ videtur posse responderi q̃ imo in pposito istud nõ videtur sufficere, ℸ q̃ imo illi testes tanq̃ singulares non probent, q̃ cum quilibet deponat de diuerso coitu certe non est alicui credendum, cuz in suo dicto sit solus, sicut in simili de probatione vsurarij per hanc rationem, ℸ alia plura ꝯcludit Abb. in ꝯsil. xlij. Ex multis agitatis. fere per totum. i. volu. firmat. n. ibi post multos ab eo re- 4 latos, †q̃ non pbatur quem fuisse vsurarium per testes, quorum vnus deponit de vna quãtitate vni data sub vsuris alius de alia, q̃ vere ßm eum sunt testes singulares, ℸ ideo nulli eoꝝ (cum sit in suo dicto solus) dz credi, idez voluit Alex. qui ℸ alia exempla ponit in cõsi. lxxij. Inspecto diligenter. iij. col. ver. scd̃o presupposito. p̃mo vol. Sic ergo ℸ in casu nostro dõm videtur. ¶ Nec etiaz vi- 5 detur obstare q̃ de tali cognitione carnali sit probata fama, †que cum vno teste sup facto solet facere plenam pbationem, iuxta tradita per Abb. Are. ℸ alios in. c. veniẽs. il. i. de testi. cum alijs. s. per Consulentem deductis. Quia vr̃ illud in casu nostro non hr̃e locum, agit̃. n. de pbando crimine coitus illiciti, imo adulterini, cum dña Annunciata esset matrimonio ꝯiuncta, vt mihi presup- 6 ponitur, † ꝯsequẽter videmur esse in causa criminali, in qua fama cum vno teste non pbat, vt est glo. super ver. illoꝝ. quã ibi sequuntur doc. in. d. c. veniens. quam glo. sequitur ℸ dicit esse singularem Jmo. in. l. iteresse. in fi. ff. de acquir. pos. q̃ etiam firmat Jas. alios ꝯcordes allegãdo in ꝯsil. clxvij. Formate sunt. col. fi. ver. preterea ℸ fortius. iiij. volu. ¶ Sed istis non obst. diligentius ꝯsiderando ꝯtrarium verius arbitror, ℸ sic in pposito recte ℸ legitime pbari carnalem ꝯiunctionez fuisse inter predictos dñm Lucam, ℸ Annunciatam anteq̃ dñs Lucas ex predicta Martha dictum Jo. christophoꝝ suscepisset, put per excell. Consultorem iuridice, vt puto ꝯclusum fuit per ea que plenissime per euz deducta fuerunt. 7 ¶ †Et ista ꝯclu. procedet sine scrupulo si allegata in ꝯtrarium remouean̄t. ¶ Quare dum primo dicebat̃ per illos duos testes velut singulares nihil pbari licet deponant de aliquo in genere siue de actu multiplicandi rñderi potest, q̃ illud saltem in pposito nostro, non vr̃ verum, nam cum querat̃ vtrum dñs Lucas cognouisset carnaliter. d. Annunciatam anteq̃ ex Martha filium genuisset non restringendo hoc ad aliquem locum, vel ad certum tp̃s, ℸ asseratur hoc veꝝ fuisse, ℸ q. d. dñs Lucas solitus erat cum ea cõuersari. eamq̃ carnaliter cognoscere certe per dictos testes videtur talis assertio pbari, q̃ vterq̃ illud dicit, ℸ sic sunt concordes in hoc de quo queritur licet sint singulares respectu loci ℸ tp̃is de quibus non queritur, q̃ non agitur de pbando aliquo particulari coitu, qui ad tp̃s ℸ locum certum debeat reduci, sed agit̃ de probando hoc simpliciter etiam in genere, quod ambo testes dicunt ℸ attestantur, ergo ℸc. ¶ Et q̃ dicti testes istud probent ℸ dicantur in hoc ꝯcordes probatur primo per id quod dicit glo. fi. in. d. 8 §. si testes. cum qua Bar. ℸ alij ibi cõmuniter transeunt, † vult. n. q̃ si assero me possedisse, ℸ ex testibus per me pductis vnus dicat q̃ vidit me possidere per vnum annum, alius per aliũ annum, ℸ sic de ceteris dicuntur pbare, ℸ tenet eoꝝ testimonium, q̃ hoc solũ querit̃, an possederim q̃ omnes testes dicunt, lz varient in tp̃e, sic ergo dõm est in casu isto, vt dixi. ¶ Secundo pbatur per doctri. Bal. in rub. de ꝯtrouer. inuesti. i. col. ver. est ergo duplex sin- 9 gularitas, † inquit. n. q̃ singularitas vna est obstatiua, quando. s. agitur de pbando aliquo actu in specie ℸ instantaneo, alia est adminiculatiua, quando. s. agitur de actu in genere pbando qui sit reiterabilis, ℸ isto casu dictum vnius testis, licet aliquo respectu singularis adminiculatur alteri, ℸ cum eo ꝯiungitur ad pbanduz, ℸ istam doctrinam cõiter sequuntur doc. vt per clarissimuz Consultorem dictum fuit qui plurimas auctoritates ad hoc allegat, vt per enm, ℸ vltra eum ita ẽt dixit Barba. in ꝯsi. xxix. Illud afferam in med. vij. col. ver. modo in pposito. i. vol. in ꝯsi. xxv. Preclare scripsit. ij. col. ver. est quedam singularitas. ℸ in ꝯsi. lxx. Preclare scribit̃. i. Regum. viij. col. ver. ℸ si q̃spiam opponat. ij. volu. Crot. in tract. de testi. nu. cccxxv. ver. octaua sit conclu. Caccialu. in. l. admonendi. ff. de iureiur. ℸ ibi Curt. iunior. nu. lx. in ver. circa doctri. Bar. Cuz itaq̃ hic agatur de pbanda in genere predicta carnali ꝯiunctione que erat reiterabilis, ℸ multiplicabilis sequit̃, q̃ singularitas hoꝝ duoꝝ testium respectu tp̃is, ℸ loci dicitur inuicem adminiculatiua, ℸ debent eoꝝ dicta ꝯiungi ad pbandum. 10 ¶ †Et licet talia dicta sint probationes imperfecte qualibet per se considerata, tamen debent simul iungi, attento q̃ sunt eiusdem generis, prout plene deductum fuit supra per dñm Consulentez. ℸ vltra eum tradit Corne. in consilio. xxxiiij. Circa principale. ij. colum. ver. tamen quia quilibet. ij. volumi. ¶ Tertio facit doctrina Ange. in consilio. ccxxxv. Pũctus est quedam dña Marga- 11 rita. ij. colum. vbi concludit in casu suo, † q̃ instigatio alicuius in aliquem ad litigandum probatur per duos testes deponentes de diuersis actibus instigationẽ denotantibus nec singularitas obstat, quia vere ℸ in effectu non sunt testes singulares cum agatur de probanda instigatione que est quoddam genus in quam ambo concordant, quia depositi actus talem instigationem demonstrant, licet quilibet actus solum per vnum testem probetur.

¶ Idem dicunt Angel. ℸ Jmol. in. l. ex facto. §. item quero. ff. de vulgari ℸ pupillari substitutio. vt refert Deci. in. c. licet causam. sexta columna, de probationibus. ¶ Sic ergo videtur dicendum in proposito de hoc generali. s. q̃ dñs Lucas se cõmisceret cum dicta Annunciata ℸ eam carnaliter cognosceret, vt. s. licet vnus specialis coitus solum per vnum testem pbetur, ℸ alius per aliũ. 12 ¶ Quarto facit † quia habemus quod ad probandum aliquem esse hereticum sufficit, quod vnus testis deponat, quod negauit

vnum articulum fidei, & alius quod negauit alium, nam licet illi testes in se sint singulares, tamen quia agitur de probanda heresi in genere non habentur pro singularibus, & probant, prout concludit Jacob. butriga. in l. arriani. C. de hereti. & post eum Bal. in consilio. ccccl xv. Visis dictis articulis & dictis testium. quarto volumine, refert & sequitur Corne. in consilio nonagesimo primo. Visa facti narratione. columna decima quarta. versic, tamen duz agitur &c. primo volumine. & in dicto cōsilio trigesimo quarto. secundo volumine. ¶ Idem dixit Salyce. in l. quicunq;. C. de hereticis. & Hippoly. in consilio primo. Non auferas de ore meo. quinta columna. Joan. de anania in. c. primo. in fine. de hereticis libro sexto. & Alexan. in consilio decimo. Matureq; digestis. secunda columna. versicu. preterea testes discordes. sexto volumi.

13 ¶ Similiter & pmo facit, quia videmus, †quod si volo probare iurisdictionem, & vnus testis dicat quod vidit suspendi vnum furem, alius testis deponat de alio fure dicitur probata iurisdictio, licet testes in suis particularibus dictis videantur singulares.

14 ¶ †Sic etiam si volo probare possessionem, & vnus testis dicat, quod vidit colligere fabas, alius quod vidit colere, vel seminare, nam etiam tunc recte probatur possessio, licet testes singulares in suis dictis videantur. Satis enim est ꝙ concordent in genere illo de quo probando agitur vz, quod iurisdictionem vel fundum possidebat ita signanter concludit Ange. in sua disputatione, Astensis miles. & voluit Specula. in titulo de inquisitione. §. primo. versicu. quid si vnus. cum multis concordantibus, vt per Corneum in dicto consilio nonagesimo primo. primo volumine. & trigesimo quarto, secundo volumi. & in consilio, cxxxiiij. Reperio me alias. secunda columna, primo volumine. in consil. clxxxv. Licet in hac. secunda & tertia columna. & consil. cclxxxvj. Pro presentis consultationis decisione. quarta columna. tertio volumine. ¶ Sexto facit decisio Pau. de castro in consilio, ccciij. Judex est minister.

15 dum concludit, †quod si testes deponant de diuersis confessionibus debiti debitum probant licet circa confessiones sint singulares, quia dicit ipse non inducuntur illi testes principaliter ad probandam confessionem, sed ad probandum debitum, quod ex ipsa confessione probatur. Et istud consilium refert & sequitur Curt. iunior in consilio sexagesimo quarto. Presupponitur in facto. quarta columna. in principio. Sic ergo dicemus in ꝓposito vbi principaliter non agitur de probando coitu, sed de probanda affinitate inter dominum Lucam & Marthaz que resultat ex coitu ipsius dñi Luce & Annunciate matris dicte Marthe. ¶ Possent etiam alia plura similia, seu plures similes decisiones allegari, sed gratia breuitatis dimitto. ¶ Et demum predicta cōfirman

16 tur pulchra ratione, †quia testes nunq̄ sunt tanq̄ singulares repellendi, quando ratio concordie eorum est eadez veritas licet diuersis medijs percepta ab illis vt signanter declarat Bald. in l. actor. iij. colum. in prin. C. de probatio. refert & sequitur Corne. in dicto consilio. xxxiiij. ij. volumi. sed in proposito sic est, q2 carnalis copula inter dominum Lucam & Annunciatam ex qua resultat affinitas predicta dicitur ratio concordie istorum testium hoc est dicere in eam ambo concordant, & sic dicitur eadez veritas lз per diuersa media percepta, ergo sequitur ꝙ testes isti non debent dici in effectu singulares, sed ꝙ probent si non omnino directe saltem in ratione signorum, seu significatorum, vt dicunt Bald. & Corne. in locis predictis. Et ideo dixit Alex. in consi. liij. Jn cau

17 sa vertente. col. fi. i. volu. †ꝙ testes non possunt dici singulares si deponunt de actu reiterabili, satis enim est ꝙ concordent in eundem rei finem licet in particularibus non cōcordent, vt ex omnibus decisionibus predictis apparet, & pro hoc per omnes allegatur. l. qui sententiam. C. de pen. Et vltra predicta etiam firmat, & plura congerit Joan. de ami. in consil. i. Jn causa & lite. col. xxvi. & Stepha. beltran. in consil. ccxxxvij. Prouidi iuri. ij. col. ij. vol. Hippo. de marsi. in consil. v. Jn causa Joannis. i. col. in fi. & Ludo. bolo. in consi. xxxvi. Cor mundum crea. iiij. col. ver. itez videmus. ¶ Et ex his apparet responsio ad id quod in ꝯtrarium dicebatur, q2 licet respectu particularis coitus qlibet sit solus in suo dicto, tamen sunt concordes in genere, & in eundem finem vz, ꝙ carnaliter dominus Lucas cognouerat Annunciataz, & sic ꝙ cōtracta erat affinitas inter ipsum & predictam Martham vt. s. di-

18 cam. Et istud sufficere vř per p̄dicta. ¶ Nec ob. ꝙ de vsurarij ꝓbatione in ꝯriam allegabaẗ. †Nā primo dici posset, ꝙ imo quicquid dicant Abb. & Alex. in contrarium allegati forte verior est opi. ꝙ etiam vsurarius eo modo probatur per ea que supra dicta fuerunt, maxime in quarto fundamēto, & ꝙ imo vsurarius per tales testes probetur signanter determinat Ange. in dicta disputatione. Astensis miles. mihi col. xvj. & est de itentione Bal. in dicto consil. ccccl xv. dixit Barb. in dicto consil. xxv. Preclare scripsit plato. iij. colum. versi. & idem si probetur missa vel vsurarius. ij. volu. & recte intuenti ita voluit Corne. in. d. consil. cxxxiiij. in fi. i. volu. xxxiiij. ij. volumi. & cclxxxvj. iij. volu. Vbiq; enim allegat, & sequi videtur Ang. in predicta disputatione. Et placeat domino iudicaturo videre predicta consilia, quoniam decisio Cornei in quolibet plurimuz facit in proposito, vt scilicet ex istis testibus sit probatum, ꝙ dominus Lucas pro amasia tenebat dominam Annunciatam, & eam carnaliter cognoscebat, & ita sit probata affinitas inter eum & dominam Martham predictam. ¶ Hoc idē de vsurario probatur ex doctrina Alexan. post alios per eum relatos in consilio. xcij. Viso opportune. iiij. colum. versic. nec obst. si dicatur. v. volumi. & in dicto consilio. x. vj. volumi. dum conclu-

19 dit, †ꝙ p testes singulares in se bene probatur aliqd in genere puta quem esse infamem, quem esse furiosum, quem esse hereticum, vt per eum, idez ergo dicendum videẗ de vsurario, in quo a predictis non videtur cōsiderabilis ratio diuersitatis. ¶ Vel secundo posito ꝙ sit verum quod de vsurario dicunt Abb. & Alexan. allegati in contrarium potest dici de eo ad casum nostrum non va-

20 lere argumentum, †nam vsurarius manifestus nō dicitur quis ex eo, ꝙ semel fenori dederit aut bis, sed requiritur ꝙ pluries fecerit & palam, & paratus fuerit ad fenerandum, iuxta glo. in versic. manifestos. in. c. primo. de vsu. libro. vj. ita declarat Bart. in. l. ij.

21 versic. quandoq; queritur &c. ff. de fur. †sicut dicimus de mercatore, vt scilicet non dicatur qui semel aut bis emit & vendit, sed qui sepius facit, vt. l. prima. in prin. & ibi glo. ff. de tribut. tradit Bar. in rubri. ff. veter. iij. colum. & in. l. legatis. in princ. in. iij. q. ff. de legatis tertio. Secus est in proposito, quia affinitas de qua agitur contrahitur, ex vna tantum cōiunctione carnali, vt est notum, vnde ad casum nostrum melius est argumentuz de heretico, (qui ex

22 vna tantum infidelitate dicitur, iuxta. c. primum. de hereticis, † & sentit Bartol. in dicta rubrica dum dicit pro regula, quod nomina sonantia in delictum verificantur in vno actu) q̄z sit de vsurario, sed hereticus probatur per testes singulares, vt dictum est, ergo &c. ¶ Posset & tertio dici si quis vellet de vsurario ad ca-

23 sum nostrum arguere, †quod etiam vsurarius probatur ex fama cum quibusdam indicijs, vt post glos. tradunt Jnnocen. & alij in c. cum in dioecesi. de vsu. cum concordantibus, vt per Fulgos. in consilio. cxxxviij. Visis precepto &c. secunda columna. versiculo adest etiam, & tradit Geminia. in. c. primo. §. & quia. colum. fina. de vsu. libro sexto. Sed hic adest fama publica, & indicia plura, seu argumenta de quibus supra per excellentissimum Consulentem, ergo &c. ¶ Sed vlterius instando posito, ꝙ per istos duos testes veluti singulares non fieret plena ꝓbatio per ea que in con

24 trarium allegata fuerunt, de quo non parum dubitari potest †adhuc tamen in casu isto, & absq; dubio recte probatum est predictam carnalem copulam interuenisse, attento ꝙ de ea probatur, & iuridice publica vox & fama, que iuncta cum vno teste de veritate facti inducit plenam probationem per tradita per doctores in dicto. c. veniens. de testibus. etiam si testis ille sit vnus ex testibus famam probantibus ſm Baldum in. l. gallus. §. ille casus. ff. de liberis & posthumis. & plene per dominum Consulentem dictum fuit, & vltra eum ita refert, & videtur sequi Jaso. in. l. admonendi. colum. xcij. versi. dixit tamen alibi notabiliter Bald. ff. de iureiuran. & pro singulari ponit Marsi. in singu. cccccl xxxv. ꝓbationis diuersi generis. ¶ Facit etiam pulchra doctri. Bal. in. l. ꝓprie-

25 tati. C. de probatio. †dum dicit ꝙ fama verosimilis iūcta cū vno teste super facto facit plenam ꝓbationem, quam doctrinaz refert & sequitur Barba. in consilio. xiiij. Deum inuocent adiutorem. iij. colum. iij. volumi. & ideo dicunt optimuz esse iustificare famaz per aliquas coniecturas, sed in proposito fama ista est verosimilis, & pluribus coniecturis iustificatur, ergo &c. ¶ Nec obst. ꝙ videamur esse in causa criminali, prout in contrarium arguebatur. Quoniam respondetur primo negando ꝙ simus in causa crimi-

26 nali, †quia imo sumus in ciuili licet agatur de probatione criminis, nec enim dicitur causa criminalis ex eo soluz ꝙ in iudicio fiat criminis probatio, sed tunc dicitur criminalis quando agitur ad penam applicandam fisco ſm glos. Barto. & magis cōmunem opinionem in. l. tertia. in principio. ff. de sepul. viola. vel quando agitur simpliciter vt delinquens puniatur ſm Abba. in rubri. extra de iudic. in tertia questione, licet eius opinio reprobetur per Alexandrum in apostil. ad Bartolum in dicta. l. tertia. vel ſm quosdam quando agitur, vt quis puniatur pena corporali, vt per Barto. & Abba. in locis predictis. Jn casu autem isto nullum istorum interuenit, vt de se patet, sed solum agitur, ꝙ probato illo crimine coitus illiciti, et adulterini dicatur contracta affinitas

de qua

de qua supra, ergo non potest dici, quod simus in causa criminali quamcunque opinio. ex predictis tenere velimus. ¶ † Posset & secundo dici, quod hic ultra famam & testem de veritate facti adsunt plura indicia, ut est assertio dicte Annunciate, & alia, ut per dominum Consultorem, quod sufficeret etiam in causis criminalibus secundum Baldum in. l. si quis ex argentariis. §. primo. ff. de edendo, cum concordan. allegatis supra per predictum Consultorem, & ultra eum idem voluit Geminia. in dicto. c. primo. §. & quia. colum. fina. de usuris. & Areti. in consil. xiii. Viso diligenter. in. vi. colum. versicu. quod probo. Super hoc tamen non puto insistendum, quia prima solutio est clarissima. Sic igitur concludo plene & legitime probari predictam carnalem coniunctionem domini Luce cum Annunciata matre domine Marthe antequam ipse ex Martha filium suum Joan. christophorum genuisset. ¶ † Et ubi etiam probatio non esset ita perfecta sicut in aliis casibus requireretur, in proposito tamen debet attendi ex quo predicta copula est de sui natura difficillime probationis, tunc enim imperfecte probationes coniunguntur ad plenam probationem ut per dominum Consulentem sapientissime ostensum fuit. ¶ † Et ultra eum quod minus legitima probatio admittatur in his que sunt difficillime probationis, & quod sufficiant coniecture, voluit Ange. in consil. ccxviii. Visa narratione. iiii. colum. in principio. ibi, ex his ergo coniectris. tradit Corne. in consilio. xxxv. Circa primum. vi. colum. versicu. & in casibus. primo volumi. & in consilio. ccxxiiii. Multum diffuse. ii. colum. in princi. iii. volumi. patruus meus Soci. in consil. xcvi. Considerata contingentia. ii. colum. iiii. volumi. & Curti. senior in consilio. lxxvi. Super motiuis. iii. colum. in fin. versicu. facit quia in istis. ¶ Hec quo ad primam questionem in qua consistit pondus presentis consultationis. ¶ † Et stante resolutione eius de qua supra sequitur, ut iam dixi contractam affinitatem inter dominum Lucam & Martham impeditiuam inter eos licet predicta coniunctio carnalis fuerit illicita & adulterina, iuxta tradita per glosam & doctores in. c. discretionem. de eo qui cogno. consanguineam uxor. sue. & in. c. per tuas. cum concordantibus allegatis supra per clarissimum Consultorem, & tradit Marsil. in singula. ccliiii. ex illicito coitu. & patruus meus Socinus in consilio. cxix. Circa primum. prope finem. tertio volumi. ¶ † Et consequenter sequitur quod coitus postea secutus inter ipsam Martham & dominum Lucam fuit incestus, & incestuosum filium procreauit. c. nullum. cum sequen. trigesima quinta questione tertia. & c. lex illa. versicu. incestus. xxxvi. questione prima. & l. fina. ff. de ritu nupti. cum similibus. ut per Alexan. in consilio. ccxxix. Ponderatis his. ii. colum. versicu. quod autem fuerit incestus. sexto volumi. est glos. ver. sancimus. & ibi doc. tradunt in auc. de incest. nupt. in prin. colla. ii. & tradit Ange. areti. in tracta. malefi. in ver. che hai adulterato &c. colum. xx. secundum nouam impressionem in versi. habeas etiam aduertentiam. Si ergo Joan. christophorus dicitur filius incestuosus domini Luce, sequitur quod ab eo heres institui non potuit, ut in §. fi. in auc. quibus mod. natu. effici. sui. colum. vii. & tradit Spec. in titu. de instrumen. editio. §. compendiose. ver. secundo oppone contra testamentum. cum aliis adductis. s. per clarissimum Consultorem. ¶ † Circa secundam questionem licet verissima sit conclusio legitimationem predictam de iure non valuisse per ea que eleganter, & docte adducta fuerunt in consilio, & maxime ex illo fundamento, quia s. dicitur talis legitimatio subreptitia, cum non fuerit ipsi legitimanti expressum quod d. Joan. christophorus esset filius incestuosus, prout per Consulentem deducitur. Tamen videbitur, fortasse alicui contrarium negando totaliter illud fundamentum & dicendo, quod imo non fuit necesse exprimere predictam qualitatem, sed satis fuit domini Lucam in supplicatione dixisse in genere, quod d. Joan. christophorus erat natus ex se & domina Martha solutis, prout in simili determinat Jas. in consi. xi. Spectabilis & generosus vir. ii. colum. versi. secundo moueor. iii. volu. † ibi enim videtur velle quod valeat legitimatio facta de filio nato ex filia spiritualli. i. ex ea quam quis ex sacro fonte leuauit, licet de tali qualitate nulla sit facta mentio ut per eum, & tamen inter eos erat prohibitum matrimonium, ut extra de cogn. spiritua. per totum. ¶ Verum hoc non obstante verissimum arbitror quod supra & iuridice (ut puto) conclusum fuit per dominum Consultorem. s. quod predicta legitimatio de iure non valuerit, & consequenter quod d. Jo. christophorus tanquam legitimatus heres institui non potuerit, ut. s. institutio sortiatur effectum, † nam cum legitimatio non valuerit non valebit etiam institutio de eo facta tanquam de legitimato velut cessante causa institutionis quasi errore ciuilis cognationis facte argu. l. si pater tuus. & l. nec apud. C. de heredi. insti. cum his que ibi dicunt docto. maxime Corne. & Jaco. de. s. Georg. ita dixit Pau. de cast. in. l. tanquam. in. ii. colum. C. de fideicomis. & Deci. in consilio. cccclii. Consultum. ad fi. Et ultra adducta. s. per consultorem ita determinat Fulg. in consi. xxxii. Engelpertus de sancto. iii. col. de quo consilio meminit predi. Jac. in. d. l. si pater. ¶ Et ista conclusio ultra fundamentum subiectionis de quo. s. fundatur etiam aliis duobus fundamentis, † primo. s. ex defectu citationis agnatorum in predicta legitimatione non facte. Nam cum non sit proprie legitimatio, sed potius dispensatio ex quo. d. Jo. christophorus erat filius incestuosus talis citatio fuit necessaria, & ea non facta dispensatio predicta valere non potuit, ut tradit patruus & dominus meus Soci. in. d. l. gallus. §. & quid si tantum. & in consil. ccliii. quoniam in presenti. col. xii. ver. non obmitto. Jas. in. d. §. & quid si tantum. colum. antepen. versi. secundo notabiliter limita. cum concor. ut plene & elegantissime per dominum Consultorem deductum fuit, & ita doc. nostri tenere solent, ut ipse multos allegat, & ultra eum ita firmat dominus Maria. soci. auus meus in tracta. de citatio. in. vii. arti. prin. in ver. xxiii. procedit in legitimatione. & in ver. xlvii. in dispensatione. & etiam in ver. xxx. casus in legitimatione. in fi. ubi allegat consil. Petri de anch. ccxli. Ex tenore priuilegii allegatum supra per dominum Consulentem, & etiam allegat aliud consil. Jo. de ana. ut per eum, & idem voluit Jo. crot. in. l. gallus. §. & quid si tantum. de libe. & posthu. col. xxxviii. ver. quarto limitatur. & Deci. in consil. cccxxxviii. In casu proposito. sub nu. vii. ¶ † Secundo ex defectu potestatis legitimantis, nam cum illa sit ab Imperatore non videtur habere vires in Dominio illustrissimorum Venetorum qui nullo modo recognoscunt Imperatorem in superiorem, ut sic talis legitimatio non valeat saltem respectu bonorum in domino Venetorum existentium, prout in terminis concludit Jas. in consi. lxx. Super utraque legitimatione. prout supra per clarissimum Consultorem deducitur, & ego memini me vidisse in his terminis pulcherrimum consilium patrui mei domini Bartho. soci. dum senis essem qui optimis rationibus ita concludebat, & credo quod fuerit illud consilium quod subscribit, & comprobat Jas. in. d. consil. lxx. ¶ Sed ulterius dico quod etiam reiectis his duobus fundamentis legitimatio de qua agitur, seu potius dispensatio ratione subreptionis dicitur inualida. prout per consulentes concluditur, & hoc precipue me inducit in huius legitimationis inualiditatem, nam quicquid in contrarium fuerit allegatum, † vera & communis conclusio est, quod suppressio qualitatis spurietatis, seu illegitimationis vitiat legitimationem tanquam subreptitiam, quando talis qualitas si fuisset expressa redderet filium illum odiosiorem, & certe induceret legitimantem ad non legitimandum, vel saltem non tam facile, quod sufficit, ut rescriptum fiat subreptitium, & inualidum, iuxta communiter tradita per doc. in. c. super literis. de rescrip. cum simi. † Debet ergo exprimi qualitas illegitimitatis, & ea non expressa legitimatio non valet, prout plene tradit Benedi. de plum. in. l. i. ff. de nata. resti. cum multis concordan. ut per Deci. in. d. consil. cccxxxviii. In casu proposito. ii. colum. & in consil. clxxvi. Pro resolutione. iii. colum. & abunde supra per dominum Consultorem deductum fuit. Et ultra eum ita voluit Albe. de rosa. in rubri. C. de natu. lib. ita etiam firmat Fulg. in. d. consil. xxii. in primo dubio, patruus meus Soci. in consil. xlvii. In presenti consultatione. v. col. ver. quinto quia in priuilegio. iiii. volu. Alex. in consil. lxxxvii. In causa mota per Ange. col. fi. ver. iuuari etiam potest. iii. volu. Andr. barba. in consi. ix. Illud in medium referam. in princi. & in. v. colum. versic. preterea dicit etiam. iiii. volumi. & Hippo. de marsil. in singula. cccexcii. in legitimatione. cum igitur in proposito non fuerit dictum quod iste Joan. christophorus esset natus ex coitu incestuoso sequitur hanc legitimationem, seu dispensationem uti subreptitiam non valere. ¶ Et cum de hoc (ut dixi) sit communis opinio non esset curandum de opinione Jaso. in contrarium allegata, siue cuiusque alterius qui in contrarium allegaretur. Quia nephas esset in iudicando a communi opinione recedere nisi euidenter falsa ostenderetur per iura vulgaria. ¶ Et quod ita sit communis opinio asserit eam sequendo domi. Marti. de laude in tractatu de legitimatione. col. xxxvii. secundum paruam impressionem. ¶ Sed ultra instando circa mentem Jaso. potest dici quod ipse illud pro firmo non habuerit, nec ex eo motus fuerit ad consulendum in casu illo, ut patet ibi in col. fina. versic. secundo respondeo ut res ista. dicit enim quod imo in eo casu fuit expressa in specie, & in indiuiduo qualitas illa illegitimitatis, ut per eum qui dicit, quod propter hoc res caret dubitatione. Ex quo constat quod ex eo principaliter motus fuit ad consulendum, cum tali expressione non facta res non esset sine dubitatione. Nec immerito quia auctoritas Innocen. & Joan. andre. in. c. fina. de fili. presbyterorum. in quibus Jas. in loco in contrarium allegato facit precipuum fundamentum ei non seruit, nam Innoc. in libro meo nihil dicit ad propositum, & Joa. andre. loquitur in casu multum

separato, loquitur enim de qualitate Comitatus, vel Ducatus, que reperitur in adultero, inquit enim quod de ea non est opus facere expressam mentionem, sed satis est dicere quod erat natus ex soluta, ꝛ coniugato, ꝛ illud potest tolerari, quia ex tali qualitate non magis inter illos erat prohibitum matrimonium, nec filio aliud nomen nascebatur vltra adulterinum. Sed in casu Jason. ꝛ etiam nostro ex qualitate tacita matrimonium impediebatur, scilicet ratione cognationis spiritualis in casu Jaso. In nostro vero ratione affinitatis de qua supra. ꝛ aliud nomen nascitur, quia dicitur incestuosus, merito ergo videtur quod exprimi debebat qualitas per communem opinionem de qua supra. ¶ Et plus ēt dici possit posita etiam decisione Jaso. pro vera quod ex illa ad casum nostrum non debet argui cum sint casus diuersi, ꝛ diuersitas rationis considerari possit. Nam in casu Jasonis cum matrimonium iure positiuo esset prohibitum, poterat ex dispensatione Pontificis contrahi. †In casu vero isto secus cum esset prohibitum de iure diuino, iuxta id quod legitur Leuit. xviij. in ver. turpitudinem vxoris tue, ꝛ filie eius non reuelabis. Et ibi dicitur ꝙ talis coitus incestus est, non enim stante tali prohibitione potest fieri dispensatio, iuxta. c. literas. circa medium. de restitutione spoliatorum, ꝛ ibi tradunt doctores. Super his tamen vlterius non insistam, qꝛ quicquid Jas. ꝛ alij per euꝫ allegati dixerint cōis opi. ꝛ iudicio meo vera est, ꝙ qualitas illegitimitatis, maxime incestuositatis de qua in casu nostro erat exprimēda, ꝛ ꝙ ex eius suppressione legitimatio, siue dispensatio redditur subreptitia ꝛ inualida per supra dicta. ¶ Posset etiā dici subreptitia ex alio, qꝛ scilicet in ea nulla est facta mentio agnatorum domini Luce, †nam posito quod eorum citatio non fuisset necessaria, tamen de eis debuit fieri mentio, vt ex eo constaret legitimanteꝫ illis voluisse preiudicare, puta quod extabant fratres, aut filij fratrū, aut patrueles, vel eorum filij vel similes, facile eniꝫ esse posset, quod Comes ille non legitimasset, seu potius dispensationem illam non fecisset si nouisset aliquam ex predictis personis extare ne illi preiudicaret, vel saltem non tam de facili, ita post Uber. de bob. ab eo relatum voluit Anr. de but. in. c. per venerabilem. mihi. col. xij. ver. exigitur tamen quod fiat mentio agnatoꝝ, ꝛ infra in ver. idem tenuit Ubertus de Bobio de agnatis, qui filij sint legitimi, idem voluit Corne. in consil. xcij. Primo aspectu. iiij. colum. versicu. constat enim quod Papa. secundo volumine. vbi etiaꝫ refert ita tenuisse Joan. andre. in additionibus Specu. vt per eum, ideꝫ videtur firmare Areti. in consilio. clxvij. Magnifici ꝛ excelsi domini. circa finem. †dicens non valere legitimationem ad feuda etiaꝫ si illud expresse diceretur nisi Princeps legitimans certificatus esset, quod extabāt agnati, quibus per legitimationem preiudicabatur. Hoc etiam voluit Beltran. in consilio. cx. Uisis quibusdam pretensis copijs. quinta columna post medium, vsqꝫ in fineꝫ, secundo volumine. Super hoc tamen non facio precipuum fundamentum, ꝛ vlterius non instabo, quia precedens fundamentuꝫ clarissimum est, ꝛ solum sufficit ad annullandam legitimationem, seu potius dispensationem de qua agitur. ¶ Et annullata ea sequitur quod institutio heredis facta de dicto Joan. christophoro legitimato non potest sortiri effectum, vt supra dictū fuit. Hec quo ad secundam questionem. ¶ †Circa tertiaꝫ breuiter insistendo, ꝛ conclusiue loquendo absqꝫ aliqua hesitatione concludendū est ex tali assertione testatoris de sua enixa voluntate dum dixit, ꝙ omnimodo volebat eum fore heredem amore dei etiam si non non esset filius, non validari predictam institutionem ex defectu habilitatis instituti. Nam cum Joan. christophorus sit filius domini Luce incestuosus aperte sequitur, ꝙ a patre suo institui non potuit, vt dictum fuit supra in fine prime questionis. ¶ Et licet alias quando quis instituitur sub nomine filij etiam si non sit filius valeat institutio si constet de omnimoda ꝛ precisa voluntate testatoris de eo instituendo etiam si non esset filius, ꝛ hic de tali voluntate satis constet. Tamen illud procedit quando ita institutus erat habilis ꝛ capax institutionis, quia scilicet illum talem poterat testator heredem facere dummodo voluisset. Sed si eum instituere non poterat propter ipsius incapacitatem respectu ipsius testatoris, millies quod de precisa ꝛ enixa voluntate constaret nunquam valebit institutio de eo facta, prout etiam supra per clarissimum Consultorem dictuꝫ fuit. ¶ Alioquin si amore Dei facta institutio vt isto casu contingit de quolibet indistincte valeret sequeretur, quod esset aperta via fraudandi leges prohibentes filios spurios, aut incestuosos institui. Facile enim pater talis dicere posset loquendo de suo filio spurio, vel incestuoso, instituo Sempronium amore Dei, ꝛ volo quod omnimodo habeat hereditatem meam, quod certe nullo non est tolerandum, † quoniam semper fieri debet talis interpretatio ne legum dispositiones, aut prohibitiones ludibrio fiant, iuxta. c. si ciuitas de sententia excommunicationis, libro sexto. cum similibus.

¶ Item etiam quod vna via esset prohibitum alia consideretur contra regulam cum quid vna via de regulis iuris, libro sexto.

¶ Cui itaqꝫ iste Joan. christophorus vti incestuosus filius domini Luce non sit capax paterne hereditatis, vt dictum est ipsius patris voluntas quantumlibet precisa, ꝛ enixa in contrariuꝫ non debet attendi, †non enim actus nostri a sola voluntate regulantur, sed etiam a potestate facientis. l. multum interest. C. si quis alteri vel sibi, ꝛ supra per clarissimum Consultorem dictum fuit.

¶ Quod vltra eum probatur in. l. qua etate. ff. de testamentis, nihil enim est quod aliquaꝫ actionem agat ad quam non habeat potentiam vt legitur apud magnum Aueroem. Unde dicebat Boetius libro quarto de consolatione philosophie duo esse in quibus omnium humanorum actuum constat effectus, potestas, scilicet ꝛ voluntas, quorum si alterum desit nihil est quod perfici possit, ꝛ ita Boetium allegando firmat Andre. barba. in consilio suo impresso inter consilia Curtij senioris, numero sexagesimo sexto. quod incipit sapienter optimus predixit Psalmista columna decima quinta, ꝛ Decius dixit in consilio. cxcviij. Et pro tenui. secunda columna, versiculo predictis tamen non obstantibus. sed potentia domini Luce in proposito deficiebat, vt dictum est, ergo ꝛc. ¶ Et sic ex his ꝛ alijs per Consultorem deductis vna cum eo concludo institutionem heredis de dicto Joanne christophoro factam de iure non valere. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1536.

CASVS

¶ Excellentissimus artium, ꝛ medicine doctor dominus Ludouicus carentius ciuis Patauinus existimans quandam Annam esse eius filiam naturalem petijt eam legitimari a Comite palatino habente ad illud amplissimam potestatem ab Imperatore, ꝛ in supplicatione exposuit qualiter, ista Anna nata erat ex eo, et quadam muliere soluta, ꝛ sic erat ei filia naturalis tantum, ꝛ ita mediante tali supplicatione fuit facta legitimatio predicte Anne per predictum Comitem Imperialē anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto. prout late in instrumento desuper confecto apparet.

¶ Deinde cum predictus dominus Ludouicus de anno millesimo quingentesimo trigesimo nono in lecto iaceret grauissima infirmitate detentus asseritur fecisse quoddam mandatum eximio iur. doctori domino Prosdocimo placiole ad petendum nomine suo predictam Annam legitimari etiam si nata fuisset ex muliere coniugata, vel aliter qualitercunqꝫ nata esset, etiam quod nō esset filia prefati domini Ludouici, vt sic in omni casu legitima remaneat tam si ex soluta nata foret, q̄ ex matrimonio copulata sicqꝫ legitima reputari possit adoptata, seu arrogata, vt latius in instrumento mandati legitur confecto die sabbati nono mensis Augusti.

¶ Et eodem die prefatus dominus Prosdocimus vti procurator domini Ludouici vna cum predicta Anna petierunt ipsam Annaꝫ dicti dñi Ludouici filiam siue non, siue ex muliere soluta, seu ꝯiugata natam, aut qūdocunqꝫ, sed in domo sua educatam, ꝛ tanquam filiam tentam ab alio Comite Imperiali amplissimam auotoritatem habente legitimari, ꝛ omnem geniture maculam amoueri, ꝛ in filiam si non sit filia arrogari fieri ꝛ dari dicto domino Ludouico, ꝛ ita per predictum Comitem Imperialem factuꝫ fuit, prout latissime constat in instrumento desuper confecto.

¶ Decessit postea, ꝛ paulo post dominus Ludouicus predictus intestatus, ꝛ quasi immediate, ꝛ forsitan ante eius mortem eo tamen inscio, predictus dominus Prosdocimus accepit in vxorem predictam Annam.

¶ Que per suum procuratorem fuit missa in possessionem omniuꝫ bonorum predicti domini Ludouici vti eius filia legitimata.

¶ Nunc quidam proximiores coniuncti predicti domini Ludouici qui eidem ab intestato succederent si predicta Anna succedere non posset petunt se declarari heredes, ꝛ predictam Annam omnino expelli, asserentes eam nullo modo succedere posse.

¶ Unde stantibus predictis queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ De legitimatione ꝙ in ea qualitas spurietatis debeat exp̄mi.

¶ Quod non cadat in non filijs.

¶ Et vtrum

¶ Et vtrum possit fieri ad petitionem patris per Imperatorem. vel eius Comitem inter non subditos.

¶ De arrogatione ꝙ fiat coram iudice competenti, principis tamen auctoritate, ⁊ ꝙ non potest fieri per procuratorem.

1 Legitimatus a legitimo non differt, sed ei equiparatur.
2 Legitimandi facultatem habens spurios, ⁊ alios nõ legitime natos feminas legitimare non potest.
3 Legitimari quis pluries potest.
4 Imperator an imperet in vniuersa mundi ditione. ⁊ .j. nu. 28.
5 Imperium in altissimo suo situ, ⁊ circulo est summa potestas nullis circunducta limitibus.
6 Legitimatio an possit fieri per Comitem Palatinuz in terris ecclesie de ꝯsensu patris legitimandi. ⁊ .j. nu. 15. et. 23.
7 Filius naturalis patri in duabus vncijs succedit. Natus vero ex damnato coitu in nihilum.
8 Legitimatio ẽm cõmunem opinionem vitiatur per suppressionez qualitatis persone legitimande.
9 Legitimatio reducit ad pristina tpa quo oẽs legitimi nascebant̃.
10 Legitimatio non potest fieri per Comitem palatinuz in terris domino. Venetorum quo ad bona ibi existentia absqꝫ consensu illustrissimi Dominij.
11 Venetoꝝ illustrissimum dñium in suis terris habet liberum imperium, ⁊ dicitur supremus Princeps, nec Imperatorez in superiorem recognoscit.
12 Legitimatus ab vno Principe nõ obtinet ab intestato bona hereditaria que legitimanti non sint subdita.
13 Imperator non potest legitimare quo ad bona temporalia in terris ecclesie, nec in alijs ei non subiectis. ⁊ infra num. 17. ⁊. 18. vide infra nume. 23.
14 Imperator nec quo ad tpalia inter non subditos non legitimat.
16 Iurisdictio volũtaria vbiqꝫ exerceri potest dummodo inter subditos fiat.
19 Legitimatus per Comitem palatinum non potest succedere patri sacerdoti, nec in eius bonis.
20 Princeps inter non subditos non potest etiam iurisdictionez voluntariam exercere.
21 Comes imperialis non põt legitimari in Ducatu Mediolani.
22 Imperator aut eius Comes non potest ex defectu potestatis legitimare clericum.
24 Imperator aut eius Comes etiam ad instantiam patris non potest legitimare in ciuitate Florentie.
25 Legitimatus ab Imperatore non succedit in bonis in terris ecclesie existentibus.
26 Legitimatio facta per sequentem matrimonium sine dotalibus instrumentis non operatur quo ad successionem in bonis existentibus in terris imperij.
27 Papa, vel Imperator in terris sibi non subditis in temporali iurisdictione non potest legitimare filium alicuius etiam patre petente, quo ad successionem nisi consentiente domino temporali illarum terrarum.
29 Legitimatio non conseruatur ẽm magis communem opinionem ratione prorogate iurisdictionis de persona ad personam, secus de loco ad locum.
30 Legitimatio est de reseruatis principi potestatem habenti.
31 Subditus dominio Venetoꝝ quo ad legitimationez non potest sine consensu dominij se subijcere Imperatori.
32 Iurisdictio legitimandi non est prorogabilis per patrẽ alteri pñcipi subiectum.
33 Filius arrogatus patri arrogatori succedit.
34 Comes habens facultatẽ arrogandi eam nisi inter subditos imperij exercere potest.
35 Arrogatio dꝫ fieri auctoritate principis arrogantis ⁊ arrogati.
36 Arrogatio facta coram iudice incompetente non valet.
37 Arrogationis forma.
38 Forma non seruata actus redditur nullus.
39 Officio duplici regulariter quis fungi non debet.
40 Arrogatio per procuratorem fieri non potest ⁊ quare.
41 Arrogatio fit per interrogationẽ ⁊ rñsionem ad instar stipl'onis.
42 Arrogatio siue adoptio naturam imitatur.
43 Arrogatio siue adoptio non est in patrimonij administratione. Idem in manumissione.
44 Legitimatio ẽm magis cõem opinionem licet sit extra patrimonium per procuratorem fieri potest.
45 Arrogatio ⁊ legitimatio in quibus differant.
46 Arrogatio presentiam arrogantis requirit.

CONSILIVM C

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Pro habenda bona ⁊ vera resolutione presentis consultationis viso puncto predicto, ⁊ omnibus scripturis cũ eo mihi exhibitis de duobus principaliter videndum puto. ¶ Et primo vtrum predicta domina anna vti filia legitimata succedere possit ab intestato predicto domino Ludouico carentis vigore prime, aut saltem secunde legitimationis de ea facta. ¶ Secundo, vtrum saltem venire possit tanquam filia adoptata, siue arrogata. ¶ Circa primum dubiuz videbitur forsasse cuipiam prima facie, quod ista Anna tanquam filia legitimata succedere possit, † siquidem legitimatus non differt a legitimo sed ei equiparatur, vt in. §. illud tamen. versicu. sit igitur licentia. ibi, nihil a legitimis filijs differentes ⁊c. in aucten. quibus modis natura. effici. sui. ⁊ in. §. si igitur licentia patri. in auctenti. quibus modis natura. effici. legitimi. cum similibus. Sicut ergo legitimi ⁊ naturales filij patri suo intestato succedunt, vt aucten. in successione, ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de suis ⁊ legitimis. ita ⁊ ista anna legitimata succedere debet, ⁊ de hoc sunt textus apertissimi in predictis aucten. quasi per totos titulos. ¶ Quod autem sit legitimata in quo videtur consistere difficultas satis probari videtur ex prima legitimatione, ⁊ multo fortius ex secunda, per quam videntur suppleri defectus si qui fuissent in prima.

¶ Unde aut dicimus hanc mulierem esse filiam naturalem, ⁊ natam ex soluto et soluta, prout in supplicatione prime legitimationis narratur, et tunc non videtur dubium eam fuisse optimo iure legitimatam per illam primam legitimationem. Etenim magnificus, ac clarissimus Comes qui illam fecit amplissimam habet auctoritatẽ ab Imperatore legitimandi omnes, ⁊ quoscunqꝫ illegitime natos cum expressione ista, videlicet, tam masculos, ꝙ̃ feminas ⁊c. propter quod sublata est difficultas, que in casu isto potuisset oriri ex pulchra ⁊ solenni decisione Signoro. de homode. in consilio. clxxxiiij. In questione vertente. per totum, ⁊ in consilio. ccxix. Factum sic se habet. colum. penult. † vbi vult quod habens potestatem legitimandi spurios, ⁊ alios non legitime natos non possit legitimare feminas, ⁊ illam decisionem sequitur Deci. in consilio. ccccliij. Consultum fuit. ij. colum. vbi etiam aliegat alios ita tenere, licet contrarium tenuerit idem Deci. in. l. femine. colum. xix. ff. de regulis iuris. Dico enim ꝙ predicta decisio, posito ꝙ sit vera non procedit in casu nostro, cum in amplissimo priuilegio predicti magnifici Comitis sit expressum etiam de feminis. ¶ Aut vero dicimus, ꝙ fuit nata ista Anna ex muliere cõiugata, vel aliter quomodocunqꝫ, ⁊ tunc dicendum videtur ꝙ saltem ex secunda legitimatione dicat̃ legitimata, attento ꝙ ita continetur in eius supplicatione, ⁊ ita etiam in ipsa legitimatione exprimitur. ¶ Nec dubium est magnificum ac clarissimum Comitem secundo loco legitimantem talem potestatem habere, cum in eius amplissimo priuilegio concedatur potestas legitimandi naturales, spurios, incestuosos, sacrilegos, adulterinos, nepharios, manseres, nothos, siue masculos, siue feminas quocunqꝫ nomine censeantur, ⁊ quoscunqꝫ natalium defectus patientes. ¶ † Nec ẽt dubitandũ est eam potuisse pluries legitimari, ⁊ ex pleniore legitimatione iuuari, vt egregie tradit Paul. de castro in consilio ccxxvij. Viso testamento reliquiani. cum concordantibus. vt scribit Deci. in consilio. cccxxxviij. In casu proposito. iij. colum. ⁊ in consil. cccxciij. Consului superioribus diebus. ij. colum. ⁊ in. l. i. ij. colum. C. de carbonia. edic. ¶ Nec predictis videtur obstare ꝙ simus in subditis illustrissimo Venetorum dñio, ⁊ Comites predicti dicuntur habere auctoritatem ab Imperatore, ⁊ ꝯsequẽter videtur ꝙ non potuerint legitimare extra iurisdictionem ipsius Imperatoris per ea que infra dicentur. Quoniam videtur posse responderi primo, † ꝙ imo Imperator de iure imperat in vniuersa mundi dictione que videt ascendentem ⁊ descendentem solem, ⁊ que ex vtroqꝫ latere est, vt inquit textus in. §. hec considerantes in auctenti. vt omnes obedi. iudic. prouinci. ⁊ tradit Baldus in proemio digestorum. secunda colum. † vbi etiam subdit ꝙ imperium in altissimo suo situ, ⁊ circulo est summa potestas nullis circunducta limitibus, sic igitur videtur quod auctoritas eius sit de iure in Patauinam ciuitatem, ⁊ eius ciues, tam et si nunc realiter subdit Imperio Illustrissimorum Venetorum.

¶ Preterea ⁊ secundo dici potest, quod in casu isto non debet attendi ratio in contrarium allegata, quia non sumus in iurisdictione contentiosa, in qua põt procedere sed sumus in voluntaria iurisdictione, vnde videt̃ sufficere ꝙ interuenerit ꝯsensus predict.

dñi Ludouici patris, ꝛ predicte Anne eius asserte filie de quoꝝ preiudicio agitur, ipsi.n.ita ꝯsentientes, videntur ꝓrogasse iurisdictionem predictoꝝ magnificoꝝ ꝛ clarissimoꝝ Comitum Imperialiũ. ¶ Nec curãduꝫ erat de predictis cognatis dñi Ludouici, qꝛ cum ipse potuisset eis preiudicare ꝓijciendo bona sua in mare fortius debuit illud posse per actum ciuilem legitimationis, ꝓut hec egregie firmat Bald. in proemio. C. iij. col. ver. iuxta hoc quero. 6 †vbi ꝯcludit Comitem Imperialeꝫ posse legitimare in terris ecclesie qñ legitimatio fit ex ordine ꝛ ꝯsensu patris, ꝛ idem voluit Pau. de cast. in simili in ꝯsil. ccxxij. Uisa quadam dispensatione. per totum, ꝓut istos refert ꝛ sequit̃ Deci. i ꝯsi. ccvij. Pulchrum est dubiũ. col. fina. versi. scdo non obst. quod. s. dictum est de legitimatione. ꝛ idem voluit idẽ Deci. in ꝯsil. lv. Et pro tenui. ver. tertio non obstat. ¶ Istis tñ non obstautibus ꝯrriam opi. vti de iure ꝓbabiliorem tenendã arbitror, ꝛ ꝯcludo predictam Annã ex aliqua ex predictis legitimationibus venire non posse ad successionẽ predicti dñi Ludouici intestati. 7 †vbi.n. aliqua legitimatio non esset si esset vere filia naturalis nota. s. ex ꝯcubina, que sola fuisset indubitato affectu dño Ludouico ꝯiuncta, de iure cõi succederet patri tantum in duas vncias, sed si aliter ex dãnato coitu nata eẽt in nihilũ succederet, ꝓut de his est tex. in auc. licet. §. ab intestato. vsqꝫ in fi. ꝛ in corpore vnde sumit̃. C. de natu. libe. sed vt audio ex iure municipali Patauine ciuitatis non esset in aliquo vt hr̃s patri successura ẽt ꝙ esset vere filia naturalis, si igit̃ aliqua ex predictis legitimationibus predicte do. Anne ꝓdesse non põt, vt infra ostendã sequit̃ ꝙ ipsa dꝫ oino excludi ab hereditate dicti dñi Ludouici. ¶ Qđ aũt nulla legitimatio ei ꝓsit ostendit̃ ꝯcludẽter, ex infrascriptis. ¶ Et in primis ꝯtra p̃mam legitimationeꝫ facit qꝛ mulier ex qua asseritur nata dicta dña Anna vt mihi narrat̃, erat eo tpe ꝯiuncta matrimonio, ꝛ ꝯñter ipsa Anna dato ꝙ ex ea muliere nata fuisset non poterat dici vere, ꝛ simpl̃r filia naturalis, sed potius spuria ꝛ adulterina, quo stante dico ꝙ p̃ma legitimatio dicit̃ inutilis rõne subreptionis. 8 ¶ †Naꝫ vera ꝛ cõis ꝯclusio est, ꝙ suppressio qualitatis in legitimanda ꝑsona existentis vitiat legitimationem tanq̃ subreptitiã, qñ qualitas suppressa talis est que si fuisset expressa redderet ꝑsonam legitimandã odiosiorem, ꝛ forte induceret legitimantẽ ad non legitimandũ, vel saltem ad non taꝫ facilẽ legitimandũ, qđ sufficit vt rescriptum reddat̃ subreptitiuꝫ, iuxta tradita cõiter per doc. in. c. sup literis. de rescrip. ad qđ plurima cumulari possent que tñ gr̃a breuitatis omittuntur, dꝫ itaqꝫ cum quis legitimat̃ exprimi qualitas illegitimitatis, seu spurietatis. ꝛ ea non expressa legitimatio non valet, vt voluit Albe. de rosa. in rub. C. de natu. libe. Fulgo. in ꝯsi. xxij. Hengelpertus. in primo dubio, Alex. in ꝯsi. lxxxvij. In causa mota. colũ. fi. ver. iuuari etiam põt. iij. lib. Barb. in ꝯsil. ix. Illud in medium afferã. in p̃uc. ꝛ in. v. col. iiij. vol. patruus ꝛ dñs meus Soci. in ꝯsi. xlvij. In presenti ꝯsultatione. v. col. ver. quinto qꝛ in priuilegio. iiij. vol. ꝛ plene tradit Benedi. de plumbi. in. l. i. ff. de natali. restit. cum multis alijs ꝯcor. vt per Deci. in prealle. ꝯsil. cccxxxviij. In casu ꝓposito. ij. col. ꝛ ꝙ ita cõiter teneat̃ asserit ita sequendo Marti. de lau. in trac. de ltimatione. col. xxxvij. ꝭm paruã impressionem, ꝛ Sepha. beltran. in ꝯsi. cxxxv. Quia scienti legem. in fi. ij. volu. sed in ꝓposito in prima legitimatione qualitas istius Anne, ꝙ sit spuria nata ex muliere ꝯiugata, ꝛ sic ex coitu adulterino fuit supp̃ssa, ꝛ fuit dictum ꝙ erat simpl̃r filia nãlis nata ex soluto ꝛ soluta, ergo ꝛc. Et ita in indiuiduo in terminis nostris firmat Preposi. in. c. per venerabilem. col. xxxix. ver. qđ si fiat legitimatio. qui filij sint legi. ¶ Fateor tñ ꝙ ista ratio non esset potẽs ad vitiandã scđam legitimationẽ, qꝛ in ea talis subreptio non ꝯsiderentur cuꝫ in ea exprimat̃, ꝙ petit̃ legitimari ẽt si ex ꝯiugata muliere nata esset vel al̃s qũocunqꝫ ꝛ qualitercũqꝫ esset nata ꝛc. ¶ Sed tꝫ ex rõne predcã scđa legitimatio non possit impugnari, arbitror tñ ꝙ illa ꝛ simul ẽt prima reddant̃ inualida ex alijs. ¶ Et p̃mo qꝛ vt audio p̃dicta Anna non fuit ꝯcepta, aut generata per dñm Ludouicũ, nec nata fuit ex predicta muliere que cum eo cohabitabat, sed per eam fuit callide ꝛ dolose supposita, ꝓut (ꝭm ꝙ mihi asserit̃) ꝓbabitur. Et de hoc maxima capit̃ presumptio ex eo ꝙ in asserto mandato ad petendum scđam legitimationem, posito ꝙ sit veꝝ, qꝛ (vt audio) suspitione non caret dr̃ ꝙ ẽt si filia dñi Ludouici non eẽt, petat̃ illam e dem in filiam, assignari, seu arrogari, ꝓut etiaꝫ postea supplicatum fuit, qđ ꝑfecto non fuisset dictum aut factuꝫ si de filiatione non fuisset vehementer suspicatum, seu potius pro certo habitũ partum fuisse suppositũ, qꝛ non est verosimile, ꝙ talis nota imponeret̃ illi mulieri que erat valde dilecta nisi ꝓpter notitiã veritatis arg. c. literas. extra de presump. ꝛ in iure validissimũ est argumentũ ab eo qđ est verosimile, vt ibi ꝓbat̃, ꝛ est tex. vulgatus in. l. non est verosimile. ff. qđ met. cau. cum simi. ꝛ ideo alias dicebat Bal. in. l. i. iij. col. C. de ser. fugiti. ꝙ hꝫ imagineꝫ falsitatis ꝙ est remotum a v̾osimili, vt refert ꝛ sequit̃ Alexã. in ꝯsil. xxvij. In causa ꝛ lite. in fi. ij. volu. ꝛ Deci. in ꝯsi. dcxliiij. Uiso ꝛ ꝑlecto, ij. colũ. de hoc tñ qꝛ in facto ꝯsistit remitto me, ad id qđ ꝓbabit̃, ꝛ circũspectioni iudicare debentis videbit̃. Sed eo posito pro v̾o dico aperta fronte nullã ex predictis legitimationibus ꝓdesse predicte Anne qm̃ legitimatio solum fit de filijs ex nobis natis, sed 9 minus legitime, †auferr̃. n. nota illegitimitatis, ꝛ reducunt̃ ad pristina tpa, qbus omnes liberi ꝛ legitimi nascebant̃, vt hec oia probant̃ in auc. qbus mod. natu. effi. legi. ꝛ qbus mod. natu. effi. sui. per totos titulos, ridiculum aũt esset dicere ltimari eũ qui non sit nobis filius ꝭm carnem, sed tunc inuẽtus est modus adoptionis, vt. ff. ꝛ. C. ꝛ insti. de adop. per totũ. si igit̃ in ꝓposito nr̃o dña Anna non erat filia dñi Ludouici legitimatio de ea facta in aliquo ei ꝓdesse non põt. ¶ Et si dicat̃ ꝙ eo casu veniet tanq̃ arrogata, ꝓut ẽt arrogata fuit dicam de hoc. j. in scđa dubitatione. ¶ Sed vlterius ꝛ secundo posito sine veritatis preiudicio ꝙ dicta Anna sit filia dicti domini Ludouici, ꝛ quidem vere ꝛ proprie naturalis, ꝛ sic nata ex soluto ꝛ soluta, prout ipse condidit constat ex supplicatione ꝓ prima legitimatione quam ipse sumus, ꝛ in bono sensu existens fecit. Adhuc tñ dđm est eaꝫ non posse iuuari ex aliqua ex istis legitimationibus, qm̃ ambas arbitror in hoc inutiles mixta rõne legitimantis ꝛ legitimate ꝑsone, lꝫ. n. magnifici ꝛ clarissimi Comites qui illas fecerunt habeant amplissimam p̃tãtem legitimandi a serenissimo Imperatore, ꝛ certe ita amplaꝫ sicut vnquam alicui ꝯcessum legerim, nihilominus talis facultas nõ potuit exerceri in ꝑsonam predicte dñe Anne asserte filie dñi Ludo- 10 ci, †nam imꝑialis Comes hñs quantũlibet amplissimã potestatẽ non põt legitimare in ciuitate Patauina ꝑsonas illius ciuitatis quo ad bona in eius territorio existentia absqꝫ ꝯsensu illustrissimi dñij Venetoꝝ, cui Patauina ciuitas, ꝛ eius hoies sunt subiecti attento ꝙ illustrissimũ dñiuꝫ Venetoꝝ in toto suo dñio in aliquo non recognoscit Imperatorẽ, aut alium aliquo modo in suꝑiorẽ, sed dicit̃ hr̃e plenum liberũ, ꝛ totalẽ imperium ꝛ oimoda iura imperij hꝫ, seu vim Imperatoris, ꝛ siue hoc sit de iure, siue de facto 11 ad presens non ꝓsequor, †cum satis sit ꝯstare, ꝛ notorium esse, ꝙ tale illustrissimum dñium in tota sua dictione, ꝛ in oibus ciuitatibus sibi subiectis liberũ hꝫ imperium, ꝛ dicit̃ supremus princeps neminem aliquo modo in superiorẽ recognoscens, ꝛ presertiꝫ Imperatorẽ maxime loquendo de ciuitate Patauina, cũ in eaꝫ Imperator nullã exerceat iurisdictionẽ per se, aut per eius officiales tꝑales, aut ꝑpetuos vicarios, ꝙ in ꝓposito sufficit ad inualidandã legitimationẽ ab imperiali Comite factam, vt per Iaso. in ꝯsi. statim allegando. ij. col. ꝛ cum hec in facto vt dixi notissima sint ꝛ cõsequenter etiaꝫ in iure aliter non ꝓsequor. Et vbi sit opus apertissime demonstrabit̃. Et pro nunc sufficiat allegare Ias. in consil. lxx. Super vtraqꝫ. i. ꝛ. ij. col. iij. vol. ꝛ in. l. i. iij. col. ver. in serenissimo dñio Venetoꝝ. C. de sum. trini. ꝛ fide cath. in qbus locis plurimos doc. allegando firmat tale illustr̃. dñiuꝫ non subesse aliquo modo Imperatori, ꝙ ẽt dixit insignis moder. Io. fran. de ripa in lib. ij. interpretationum. in prin. sub nu. ix. ¶ Conclusio aũt supra firmata ꝙ legitimatio predicte Anne quo ad successionẽ de qua agit̃ ꝑsona imperialeꝫ Comitẽ fieri non potuerit, imo nec ab ipso Imperatore ꝓbatur ex his que dicit Inno. in. c. per venerabilẽ. 12 qui fil. sint legi. †inquit. n. ipse ꝙ legitimatus ab vno Principe ciuitate, vel primate non obtinebit ab intestato bona hereditaria in terra que non sit subdita legitimanti, vt per eum, cuius dictũ se- 13 quunt̃ ibi doc. magis cõiter, †plus ẽt dicentes, ꝙ nec Imꝑator, q solet dici vl̃is dñs poterit legitimare in terris ecclesie etiaꝫ quo ad bona tꝑalia, nec ẽt in alijs ciuitatibus ei aliquo mõ non subiectis, vt ibi tradunt Ioan. and. ꝛ alij maxime Abb. in. vj. colum. ꝛ Henric. boic. in. ij. col. qui alios referunt, ꝛ plures rõnes per doc. ibi videri possunt, ꝛ ideo ad eos me remittendo aliter non prosequor. ¶ Et lꝫ pleriqꝫ voluerint in certis casibus ꝯrrium vt colligi potest ex his que plenissime tradit ibi Preposi. tamẽ opi. predicta videt̃ magis cõiter recepta, ꝓut ex infra dicendis apparebit, 14 quam ẽt firmat Bar. in. l. qui in ꝓuincia. ff. de ritu nup. †dicẽs ꝙ Imperator, nec quo ad tꝑalia inter non subditos legitimat, ex q̃ opi. inferendum est in ꝓposito nostro legitimationes de qbus agitur non fuisse validas quo ad ꝑsonas, ꝛ bona non subdita Romano imperio, ꝓut ꝓprie est casus noster. ¶ Hinc egregie consuluit Pet. de ancb. in ꝯsi. cccxx. Primũ dubiũ non est. in. i. dif- 15 ficultate, †ꝙ Imperator, aut eius Comes non põt legitimare in terris ecclesie ꝑsonas tꝑali iurisdictioni ecclesie subditas quo ad successionem respectu bonoꝝ sub eadem ecclesie ꝯditionis positorum,

torum,& eius opin.licet aliqui tenuerint contrarium, videtur tenenda,vti verior per rónes suas,& ét vti cómunior, vt ex.s.dicendis ostabit,& hanc opi.si recte ponderetur,videtur ét tenere Capra in osi.ij.cum viso,& considerato.iiij.colū.&.v.† dum sepe dicit ꝙ potest iurisdictio volútaria vbiqꝫ exerceri modo inter subditos id fiat,vt per eum,& hoc precipuo fundamento in casu suo concludit legitimationem factā extra territorium valere,q.s. facta fuit inter subditos,& respectu bonoꝝ subiectorum,sentit ergo ꝙ non valuisset,si de non subditis imperio ageretur, vt est casus noster,hoc idem firmat Lucas de pēna in.l.eos. colum. penulti. versi.& vt manifestius loquar.C.de his qui sponte mune.sube. libro.x.†inquit enim ꝙ ꝗuis Papa,vel alius princeps possit aliquem illegitimum facere legitimum,non tñ habebit locum talis legitimatio in his que sunt de alterius iurisdictione,nec talis legitimatus obtinebit bona que sunt in ciuitate,vel prouincia nō subiecta legitimāti,& alleg.Inno.in.d.c.per venerabilem.idem ét voluit Cor.in osi.i.in presenti.iiij.colum.ver. tertio ex alio.ij.volu. vbi ꝗplurimos alios allegádo,†dicit ꝙ Imperator in terris ecclesie ex defectu iurisdictionis legitimare non pót, & licet postea in eo consilio ocludat pro legitimatione.s.ꝙ valeat, tñ illud ideo dicit,q: erat facta de subditis imperio Romano, qñ autem essemus in non subditis dicit esse tenendū ꝙ non valeret, vt per euꝫ, ibi.vij.colū.ver.nec ob.qd vltimo.idem ét voluit in consil. .memini.col.iij.in fi.cū seq.iiij.volum.& vtrobiqꝫ dicit ꝙ ita distinxit Pet.de perus.in quodam suo osil.vt ibi per Corne. qui pro ista distinctio.ét alios docto.alleg. ❡Et pro predicta conclusione facit pulchra decisio patrui,& dñi mei Soci.in consi.lxv. super proposita.ij.&.iij.colū.lib.iij.†dum concludit ꝙ legitimatus per comitem impialem non potest succedere patri,sacerdoti,aut in eius bonis,& hoc ex defectu potestatis,nam cū in casu illo persona sacerdotis,& eius bona sint exempta a iurisdictione imperiali non poterit imperator,aut eius comes in sua legitimatione circa ipsa aliqd disponere,nec in eis cuiquā preiudicare, etiam ꝙ pater ille sacerdos legitimationem petēdo videretur osentire, q: eius consensus in eo non debet attendi,vt ibi per dñm meum Soci.†nullus enim princeps inter nō subditos potest iurisdictionem aliꝗ exercere ét voluntariam,vt per Alex.in consi.lxvij. consideratis his.colum.fin.primo volu.vbi in ꝓposito ex tali ratione concludit legitimationem quādam non valere. ❡Accedat predictis singularis decisio Curt.senioris in consi.lxxiij. super memorata. colum.xxx.ver.quinto principaliter.dum determinat† ꝙ comes imperialis non potest legitimare in ducatu Mediolani, & ꝙ dux ille dicitur habere iura imperij,vt per eum, vnde si illud est veruꝫ in ducatu Mediolani,in quo loco aliquo modo imperator dicitur superior,q:.s.dux ille dicitur ab imperatore in feudum recognoscere,fortius est ita dicendum in casu nostro, in quo illustrissimum dñium Venetorum nullo modo etiā circa ciuitatem Patauinam recognoscit imperatorem supiorem, vt est notissimum, &.s.dictum fuit. ❡Facit etiam qd firmat Dec.in consi.cl.dubitatur principaliter.iij.&.iiij.colū.vbi cócludit †ꝙ impator,aut eius comes nō potest legitimare clericum ex defectu potestatis,cuꝫ in personas clericoꝝ nullam habeat iurisdictionem,nec ei clerici dicuntur aliquo modo subditi,†& ꝫm eum non ob. si dicatur ꝙ immo in terris ecclesie potest legitimare filium alicuius eius patre volente,q: posito eo pro vero respōdetur ꝙ debet intelligi dūmodo id fiat inter subditos,vt per eū qui alleg. Pe.de perus.& Corne.in osil.s.alleg.& per eādem rationem idem Dec. in osi.cccclvij.accurate.in scōo dubio post duos celebratissimos doct. Florentinos concludit†ꝙ imperator,aut habens ab eo auctoritateꝫ non potuit eo tempore legitimare in ciuitate Florentie ét ad instantiam,& petitionem patris,cū in ea imperator nullam exerceret iurisdictionem,& hanc suam oclusionem ex pluribus probat, vt per eū,ad illum enim cum per omnes videri possit me remitto,ocludens si id dicitur respectu ciuitatis Florentie, & eius dñij, fortius dici debet in casu nostro respectu dñij illustr.reipub. Venetoꝝ,cum eam non recognoscere imperatoreꝫ in superioreꝫ clarius,exploratiusqꝫ sit,ꝗ de Florētinis dici possit. ❡Predictaꝫ opi.firmat ét insignis doc.do.Barth.cassan. gallus in osil.xxxi. factū tale est.iiij.col.ver.hinc videmus† oclúdés ꝙ legitimatus ab imperatore non succedit in bonis existentibus in terris ecclesie,q: lꝫ legitimatio sit volūtarie iurisdictionis,tñ ex quo in ea dispensat persona respectu rei non trahit effectum suuꝫ extra territorium,seu iurisdictioné legitimantis,& dicit ꝙ ita coīter tenetur per doc.in.d.c.per venerabilem.prout ét.s.dictuꝫ fuit. ❡Rursus predictis accedat pulchra,& notab.decis. Ange.in osil.xxix. Titius existēs.in tertio dubio relata,& approbata per Cur. iuni. in osi.cxxxvj.quidam vassallus.per to.dicunt.n.predicti doc.†ꝙ legitimatio facta per subsequens matrimoniū sine dotalibus instrumentis nō operatur quo ad successioné in bonis existentibus in terris imperij,eo q: talis legitimatio dicitur fieri solum auctoritate iuris canonici,qd non potest circa successionem quicꝗ operari in non subiectis sedi apostolice,vt per eos,qd certe est valde notañ.& sicut illud ꝓuenit ex defectu potestatis apostolice sedis in non subditos,ita ét in casu isto dicendū est de ista legitimatione,vt.s.non operetur quoad successionem bonoꝝ existentium in dñio,& territorio illustr.reipu. Venetoꝝ,cum illoꝝ respectu serenissimus Impator nullam habeat potestatem, seu iurisdictioneꝫ, vt ex predictis ostat. ❡Et hanc oclusionem firmat ét egregius doc.Mat.de afflic.in.c.i.§.naturales.in.ij.no.in.ij.col.si de feu. fue.otro.inter domi.& agna.†ocludens ꝙ Papa, siue Imperator in terris non sibi subditis in tpali iurisdictione non potest legitimare filium alicuius,ét patre petente quoad successioneꝫ, nisi consentiente dño temporali illaruꝫ terraꝝ,dicens ꝙ ita seruatur in regno Neapolitano,sic igiť legitimationes de qbus agimus, cum impiali auctoritate facte fuerint, non dñt valere quoad successionem sine osensu illustrissi.dñij Venetoruꝫ, cui Patauina ciuitas dicitur subdita. ❡Et demuꝫ hanc oclusionem in terminis proprijs egregie osulendo firmauit Jas.in.d.osil.lxx.iij.volu.dicens ꝙ ita ante eum osuluerat patruus,& do.meus Soci. cuius consilij subscriptio fuit.d.osil.Jas.& ego cum senis essem,memini me vidisse predictum osil.do.mei Soci.lꝫ inter impressa non reperiatur,ocluserunt ergo predicti doc. ꝙ comes imperialis non potest legitimare in ciuitate Patauina, vt.s.valeat legitimatio quoad successionem bonoꝝ in.d.ciuitate,& eius comitatu existentium ét patre petente ex defectu iurisdictionis, ꝫm qd.s.demonstratum fuit,vt ibi per Jaso.qui nōnulla ex predictis, & alia quedam alleg.vt per euꝫ videri pót. ❡†Et ex predictis recte intuēti constabit alleg.in ꝯrium minime obstare,nam dū primo dicebatur ꝙ imperator impat in vniuerso mundo &c. patet esse falsum, q: quicqd olim fuisset,de quo non intendo disputare,notoriuꝫ est hodie ꝙ in multis ptibus mūdi nullam hꝫ iurisdic. prout inter cetera est exemplū in ꝓposito nostro in toto dñio illustr. Venetoꝝ, vt.s.fuit dictū, & cum ita de facto seruetur sufficit, ac si de iure ita esset,si de eo qs, lꝫ temerarie dubitaret, put in si.dicit Deci.in.d. osi.cccclvij.iij.col. ❡Dum aūt scōo loco dicebatur ꝙ saltéꝫ deberet legitimatio oseruari ratione prorogate iurisdictionis, cum simus in iurisdictione voluntaria,attento osensu prefati do. Ludouici,†dico ꝙ rñsio ex iam dictis colligitur,lꝫ.n. pleriqꝫ docto. ita tenuerint,vt in ꝯrium allegabatur,tñ cómunior,& verior opi. est in ꝯriuꝫ,vt per doc.in locis predictis,illa.n.prorogatio si quo casu esset admitteñ.posset procedere tm̄ respectu loci, non autem quantū ad personas,& bona,nunꝗ enim inter non subditos pót quis legitimare,& in eo prorogatio fieri non pót,†cum legitimatio sit de reseruatis principi potestaté habenti,& dicitur actus ipsius principis,vt declarat Deci.in.d.osil.cl.&.cccclij.ad finem. ❡†Et preterea dóm est ꝙ prefatus do.Ludouicus, si vnꝗ consensit nō potuit se submittere imperatorie iurisdictioni sine osensu dñi sui,& sic illustr.dñij Venetoꝝ,prout de hoc videtur casus in.d.c.per venerabilem.put ibi Ant.de bu. & alij no.qui filij sint legi.& in specie Abb.ibi in.x.no.& in.vj.col.circa princi. expresse concludit†ꝙ talis iurisdictio non sit prorogabilis per patreꝫ,qui est alteri principi subiectus,prout ét in terminis declarant, & firmant Jas.in.d.osi.lxx.ij.col.ver.ofirmo predicta.& Matthe. de affli.in.d.§.naturales.in.ij.no.ij.col.circa med.que opi.absqꝫ dubio procedit saltem respectu successionis in bonis nō subditis legitimanti,per ea que.s.dicta fuerūt in multis ex allegation.s.factis,ex quibus ostat hanc esse cōem oclusioneꝫ, vt.s.iste legitimationes in casu nostro nihil operenť quoad successionem,a qua in iudicádo recedendū non est per iura vulgaria. Hec de prima.q. sufficiant. ❡Capio modo.ij.q.in qua queritur vtrum do. Anna possit succedere saltem,vt filia arrogata,posito ꝙ vere non sit filia predicti do.Ludouici,put mihi asserit non esse,& prima fronte dóm videtur ꝙ possit,nā inter cetera que ɔtinētur in amplissimo priuilegio magnifici,& clarissi.Comitis scōo loco legitimantis,ɔtinetur etiaꝫ vt valeat quibusuis ocedere posse aliqueꝫ sibi in filium arrogare,vt pꝫ in.d.priuilegio,in ver.valeatis ét qbusuis.vnde cū in casu nostro fuerit supplicatū,vt predicta do. Anna,si eius filia nō sit detur in filiā iure arrogationis predicto do. Ludouico,illudqꝫ magnificus,ac clariss.Comes expresse fecerit, dicendo,& eidé do.Ludouico filiam ltimaꝫ offerimus,dedimus, & arrogauimus &c. vñ clare ocludendum arrogationem factam fuisse,cū.n.in magnifico Comite fuerit potestas, & volūtas,& ad

actum arrogationis deuenerit, non videtur dubitandum de vali-
33 ditate ipsius, † quo posito non est dubiũ, ꝙ patri suo arrogatori intestato predicta Anna sic arrogata succedere dꝫ, vt est notissimũ, ꝛ colligitur aperte ex ti. insti. de her. que ab intest. desc. per totũ, maxime a. §. at hi qui vsqꝫ in fi. ꝛ probatur ẽt in. l. nec ei. §. preterea. ꝛ in. l. si arrogator. cũ sua materia. ff. de adop. ꝛ in. l. cũ ado priuus. C. e. ꝛ expresse hoc dr̃ in. §. i. prealle. tit. de her. que ab int. desc. ¶ Sed tñ hoc non obstante ꝑriuꝫ de iure verius est, ꝛ ꝓcul ab omni dubitatione ꝯcludendũ est predictã Annam, nec vt arrogatam succedere posse, qꝛ pretensa arrogatio fuit, ꝛ est nullius roboris, vel momenti, non qdem ꝙ magnificus, ꝛ clariss. Comes qui eã fecit non dicaẽ habere priuilegiũ super ꝯcedenda arrogatione, hoc. n. fateor, prout clare dr̃ in priuilegio predicto in. d. ※. valeatis ẽt ꝛc. sed dico eã non valuisse pricipaliter ex duobus, vel
34 tribus. ¶ † Et primo qꝛ cũ ille magnifi. Comes talẽ facultatem habeat ab Imperatore non põt illam exercere, nisi inter subditos Romani impij, per ea que dicta fuerũt. s. certã legitimationem, cũ enim ꝯcedere potestateꝫ arrogandi sit iurisdictio, lꝫ voluntarie extra territoriũ exerceri non põt. l. fi. cũ fi. ff. de iur. om. iudic. ꝛ
35 supra in precedentibus dictuꝫ fuit, † ꝛ cũ dicatur ꝙ arrogatio dꝫ fieri principis auctoritate, vt. l. ij. §. i. ff. de adop. ꝛ. l. ij. ꝛ. l. arrogationes. C. e. ti. dꝫ intelligi de principe arrogantis, ꝛ arrogati non de alio, qñ. s. est princeps superior nullũ recognoscens aliquo modo in superiorẽ, per ea que. s. dicta fuerunt circa ltimationeꝫ, vnde cũ illustr. dñium Venetoꝝ sit in proposito nostro personaꝝ, de quibus agimus princeps superior nemínẽ recognoscens in superioreꝫ, vt. s. plene dictũ fuit debebat in hac arrogatione eius auctoritas, ꝛ non Imperatoris interuenire, qđ cum factũ non fuerit,
36 merito ista arrogatio dr̃ nulla. ¶ † Scđo etiam dr̃ nulla, qꝛ non fuit facta corã iudice cõpetenti, vti de iure fieri debuit, vt. l. i. vbi Ang. ꝛ alij, ꝛ. l. adoptio. C. de adop. ꝛ dicit Beltrã. in ꝯsi. cx. visis. nu. ij. ꝛ prout ẽt in priuilegio prefati magnifici, ac clariss. Comitis exprimitur, in eo. n. dr̃, valeatis ẽt quibusuis ꝯcedere posse aliquẽ sibi in filium arrogare corã iudice ordinario, vel delegato plene cognoscente, que in hmõi arrogatione curia Romana re-
37 grant, † ꝛ sic data est forma in arrogatione seruãda, vt. s. qui vult arrogare, impetret licentiã a prefato clarissi. Comite, ꝛ postea ea obtenta ex rescripto, ꝛ auctoritate eius accedat corã iudice, qui de causa cognoscat, ꝛ habita cause cognitiõe ille talis arroget in filiũ queꝫ optabat, hec aũt forma seruata non fuit, nec iudex ali-
38 quis cõpetens fuit aditus, vt de causa cognosceret, ergo ꝛc. † forma. n. non seruata actus reddiẽ nullus. l. iulianus. §. sed ꝛ si qs. ff. ad exhib. cuꝫ si. Nec dicaẽ ꝙ prefatus magnificus Comes erat iudex cũ amplissimo prefecti officio in ciuitate Patauina fungeretur pro illustriss. Venetoꝝ dñio, qꝛ ex eo non dr̃ index competens inter predictas personas, sed eaꝝ iudex dr̃ magnificus pretor illius ciuitatis, ꝛ preterea magnifi. Comes predictus non interue-
39 nit vt iudex, sed oia fecit, vt implalis comes, † ꝛ regulariter duplici officio qs non fungiẽ, seu vicem duoꝝ hominũ non sustinet. l. si plures. ff. de pac. cũ ꝯcor. ibi per gl. allega. ¶ Sed lꝫ ex predictis causis ꝓdicta asserta arrogatio reddaẽ nulla, possentqꝫ in ea alij defectus cõsiderari, iuxta. l. nã ita diuus. cũ sua materia. ff. de adop. ꝛ iuxta tradita per Ang. in ꝯsi. xciij. visis, ꝛ inspectis. in. i. ij. ꝛ. iij. col. ꝛ per Deci. in ꝯsi. cccxcix. ꝯclusionem. ad fi. super illis tñ vlterius non insistendo. ¶ Tertio loco dico ꝙ ex alio clarissimo, ꝛ indubitato fundamẽto pretensa arrogatio nulla fuit, ꝛ omnino inualida, qꝛ. s. in ea nõ interuenit personaliter ꝑsona do. Ludouici, qui vt asseriẽ volebat predictã Annam in filiã arrogare.
40 † nec potuit tale qd facere per procuratorẽ, prout de hoc est text. aptus, ꝛ ibi Bar. ꝛ oẽs tradunt in. l. post mortẽ. §. fi. ff. de adopt. ꝛ ibi in specie Alb. de rosa. dicit ꝙ adoptio per aliũ fieri non potest, ẽt ꝙ ad illud habeat mandatũ, tradit Bar. in. l. ita aũt. §. gessisse. ff. de admi. tu. ꝛ in. l. gallus. §. forsitã. vbi plene per Mod. ff. de liber. ꝛ posthu. ¶ Et huius decisio. ratio triplex põt allegari.
41 ¶ † Prima est, qꝛ in arrogatione ad instar stipulationis per verboꝝ solẽnitatem fit interrogatio, ꝛ rñsio, iuxta. l. ij. §. i. ff. de adop. ꝛ dixit Ange. in predicto ꝯsi. xciij. iij. col. merito reqritur presentia, ita vt nec per procuratorẽ fieri possit, prout hanc rõnem assignat Fulg. in. d. l. post mortẽ. §. fi. ꝛ eum refert, ꝛ seqtur patruus,
42 ꝛ do. meus Soci. in. d. §. forsitã. ij. col. ver. scđa ꝯclusio. ¶ † Secũda ratio est, qꝛ adoptio, siue arrogatio imitaẽ naturam inquantum põt. l. adoptio. n. ff. de adop. ꝛ. §. minorẽ. insti. eo. tit. vnde sicut vera, ꝛ naturalis filiatio non põt fieri per procuratorem, ita nec ẽt ficta, ꝛ istam rõnem assignat Bar. in. d. l. ita aũt. §. gessisse.
43 de admi. tuto. ¶ † Tertia ẽt ratio allegabatur, qꝛ. s. adoptio, siue arrogatio non dr̃ esse in administratione patrimonij, ꝛ ideo non põt fieri per procuratorem, sicut de manumissione, dicit glo. in. l. nec mulierẽ. C. de vindi. lib. ꝛ apud ꝯsil. manu. ꝛ istam rõnem assignat Bar. in. d. §. gessisse. ꝛ in. d. §. forsitan. vbi ẽt do. meus So-
44 ci. ꝛ alij sequunẽ. ¶ † Et si dicatur ꝙ ẽt legitimatio vr̃ extra administrationem patrimonij, ꝛ tñ potest fieri per procuratores, ꝓut est magis cõis ꝯclusio doct. in. d. §. forsitan. ꝛ in. d. l. post mortem. §. fi. rñdetur posito ꝙ illa opi. sit vera, ꝙ inter casum, ꝛ casuꝫ
45 magna est differẽtia, † nam per arrogationẽ. l. disponit circa substantiã filiationis, qꝛ efficitur filius qui non erat in legitimatione aũt stante substantia filiationis addiẽ qualitas, qꝛ de illegitimo fit legitimus, merito lex facilius illud ꝯcedit, cũ facilius inducatur qualitas cũ substantia, iuxta nota. in. l. talis scriptura. §. fi. in gl. fi. ff. de leg. i. cũ si. ad hoc propositũ in indiuiduo allegatis per Nic. de Neap. in. l. excusare. ff. de excu. tu. cuius lectu. imprimitur cũ lectu. Bart. ꝛ ita hanc rõnem differentie refert, ꝛ cõmendat Jas. in. d. §. forsitan. iiij. colũ. ver. adde ꝙ alio modo. ¶ Preterea, ꝛ scđo arrogatio dr̃ actus ipsius patris arrogantis, merito eius persona dꝫ interuenire cum simus extra administrationeꝫ patrimonij, sed legitimatio dr̃ actus ipsius principis patre supplicante, seu ꝯsentiente, in ea. n. disponit princeps, ꝛ ius legitimitatis ꝯcedit, at in adoptione, vel arrogatione pater arrogãs disponit, qꝛ arrogat, merito in ea ꝓpria ꝑsona prĩs dꝫ interuenire, non sic in legitimatione, prout hanc rõnem assignat Bar. ꝛ sequũtur
46 alij in. d. §. forsitã. ¶ † Sed vlterius dicã quicquid de his tribus rationibus qs sentiat de eis non esse multum curandũ, cum habeamus expressam decis. legis in casu nostro in. d. §. fina. ꝛ cõiter doc. omnes ita ꝯcludunt firmantes per illuꝫ tex. arrogationẽ requirere presentiã arrogantis, ꝛ per procuratorem fieri nõ posse. ¶ Ex predictis itaqꝫ oibus intrepide ꝯcludenduꝫ puto primo, ꝛ ante omnia prefatã Annam succedere aliquo modo non posse predicto do. Ludouico, neqꝫ vti filiã naturalem, qꝛ vel non est talis, vel non dr̃ ita legitimata vt succedere possit, neqꝫ ẽt vti filiam adoptatã, siue arrogataꝫ, cũ asserta arrogatio fuerit, ꝛ sit nullius momenti. ¶ Scđo successiue eidem do. Ludouico intestato decedenti successisse eius proximiores sanguine coniunctos.

Socin. nepos Padue legens. 1540.

CASVS

¶ Alexander furega nobilis Mãtuanus habebat ab episcopatu Mantuano in feudũ antiquum quasdã petias terrarum, seu vnam possessionẽ, quam donauit monasterio, ꝛ monialibus sancte Marie de misericordia ciuitatis Mãtue asserens de hoc se habere licentiam Reuereñ. Cardinalis, Episcopi, ꝛ administratoris. d. epatus Mantue, que tñ assertio non probatur vera.
¶ Sed ex post per aliquot dies locũ tenens predicti Reuerendis. Cardinalis, dicens se id facere vigore quarũdam litteraꝝ ipsius Cardinalis predictã donationem ꝯfirmauit, ꝛ ratificauit nomine predicti administratoris, ꝛ eodẽ nomine predictas moniales inuestiuit de predictis terris, prout hec oia latius patent in scripturis desuper ꝯfectis, quarũ copia transmittitur. s. primo copia antique inuestiture, quã habebat Alexander predictus cuꝫ suis fratribus, scđo donationis predicte, ac ẽt litterarum, de quibus supra, atqꝫ etiam inuestiture nouiter facte ipsis monialibus.
¶ Decessit modo. d. Alexander sine filijs masculis, superstitibus sibi qbusdam fratribus, siue filijs fratruꝫ, ꝛ sic superstitibus agnatis, qui presupponuntur vocati ad ipsum feudum vigore antique inuestiture, ꝛ de hoc non fit dubitatio.
¶ Queritur modo nunqd isti agnati sint admittendi contra predictam donationeꝫ asserentes eam non potuisse illis ignorantibus preiudicare, an vero contra, cum contra eos allegetur Mantue extare consuetudinem, ꝙ alienatio feudi facta de cõsensu domini directi preiudicat etiam agnatis.

SVMMARIVM

¶ De feudo antiquo ꝙ alienari non possit in preiudiciuꝫ agnatorum, etiam cum consensu domini.
¶ Et de consuetudine contraria, an valeat, ꝛ quõ sit intelligẽda.
¶ Et de ratificatione ꝙ non trahitur retro in preiudicium eius, cui interim est ius quesitum.

1 Consuetudo est tanquam lex obseruanda.
2 Consensus alicuius qñ requiritur ratione sui preiudicij nõ est necessariuꝫ ꝙ in ipso actu interponatur, sed sufficit ex post facto interponi per viam confirmationis, vel ratificationis.

3 Feudum

CONSILIUM CI

Dirigat Dñs xba mea inviã veritatis, & iustitie. ¶ Inspectis pũcto, & scripturis, de qbus in eo fit mentio, omnibusq; diligẽter ɔsideratis, resolutio presentis ɔsultationis visa est admodũ dubiã. ¶ Naz primo aspectu videbatur oĩno preiudicatum agnatis predicti Alexandri donan- 1 tis, † qm̃ attenta ɔsuetudine, de qua in puncto, que tanq̃ lex videtur obseruanda, iuxta. l. de qbus. cum materia. ff. de legib. & §. ex non scripto. insti. de iu. nat. gẽ. & ciui. cũ simi. dicitur ipsis agnatis preiudicatũ, si in tali donatione interuenit ɔsensus directi dñi, qui certe vr̃ interuenisse, nam locũ tenens inspecto tenore litterarum Reuereñ. Cardinalis administratoris epatus Mantue directi dñi ipsius feudi eius nomine tali donationi ɔsensum prestitit illaz ɔfirmando, & ratificãdo. ¶ 2 † Nec vr̃ quicq̃ obstare quod talis consensus nõ fuerit ab initio in tali donatione prestitus, q2 ratificatio illa retrotrahitur. c. ratihabitionẽ. de reg. iur. lib. vj. qñ. n. ɔsensus alicuius reqritur rõne sui preiudicij non est necessariũ, quod in ipso actu interponatur, sed sufficit ẽt quod postea subsequat̃ per viaz confirmationis, vel ratificationis, prout ꝓprie fuit in casu nostro, vt. l. fi. C. ad maced. & l. donationes. la. i. in fi. C. de donat. inter vir. & vxo. l. i. §. pdest. ff. quo. lega. & c. i. in prin. ibi, vel postea ratuz non habentibus &c. de alien. feu. pater. cum ɔcor. vt in proposito nostro alleg. Curt. iunior in ɔsil. i. facti contingentia. vi. colum. & in suo tracta. feudoꝝ. in. iiij. parte in materia alienationis feudi, in. ij. quest. circa scdam regulam formata. ¶ Nec ẽt videtur obstare si dicatur ɔsensum Reuereñ. Cardinalis non videri isto casu prestitum, cũ in suis litteris dixerit quod consentire nolebat, qñ resultaret notabile preiudicium episcopatui, qd isto casu videtur euenisse, q2 cuz illud monasterium donatariũ semper viuat, dicitur sublata spes reuersionis feudi ad episcopatũ, quaz habebat, si apud laicos permansisset, qm̃ ad hoc videtur posse rñderi quod apud Reuereñ. Cardinalem istud preiudiciũ non videtur esse tale, propter qd nolit consentire, cum iam sciret in omnem euẽtum talem spem esse perdendam, & non est dubiũ quod aliquo casu consentire voluit, vcz si cum paruo damno suo fieri possit, vt in litteris aperte dicitur, & tñ etiam eo casu, & semper spes illa veniebat perdenda propter qualitatem donatarij, vt. s. Sic igitur videtur quod de tali preiudicio non senserit Reuereñ. Cardinalis, & sic videt̃ quod eius consensus videatur recte prestitus, & per ɔsequens quod etiam agnatis dicatur preiudicatũ vigore predicte ɔsuetudinis. ¶ Istis tñ non obstanti. maturius, diligentiusq;, omnibus ɔsideratis, & stantibus veris his que in facto presupponunt̃, contrariam opinio. de iure probabiliorem arbitror, queadmoduz, & recte ni fallor, visuz fuit excellẽtissimo aduocato do. Francisco galuagno, mihi vti fratri boñ. & olim acutissimo discipulo meo. ¶ Et pro clariori demonstratione veritatis, † presuppono quod cũ feudum, de quo agi- 3 tur fuerit, & sit antiquũ, vt mihi in facto presupponitur de sui natura est transitoriuz ad agnatos vltimo loco decedentis sine filijs masculis, qui tñ agnati sint de descendentibus primi inuestiti, & tales agnati sunt habituri feudũ suo proprio iure ex ꝓuisione primi inuestiti, & ex gratia, & concessione ɔcedentis, & non ex aliquo facto illius agnati, qui nouiter decessit, vt declarat Bart. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. & tradit Andre. de isern. in. c. i. §. quid ergo. colũ. fin. de inuesti. de re alie. fa. cum infinitis concord. qui allegari possent, sed gratia breuitatis dimittuntur, & q2 hoc est clarissimuz. Sic igitur in casu nostro isti agnati Alexãdri nuper defuncti dicuntur vocati ad feuduz istud ex concessione, & gratia ɔcedentis, & ex prouisione primi inuestiti eoꝝ ascendentis, & non ex aliquo facto predicti Alexandri. ¶ Et ex hoc sequitur quod per ipsum Alexandrum, aut aliqd eius factum nullum potuit 4 inferri preiudicium predictis agnatis, † non enim ɔuenit eos per factum Alexãdri iure suo priuari, non ab ipso Alexandro eis prouenientes, ꝓut voluerunt Cyn. Ang. Pau. de cast. & alij in. l. apud iulianũ. §. si quis alicui. ff. de legat. i. tradit Alexã. in consil. cvij. in causa Nicolai. post prin. lib. iiij. & plene de hoc scribit Jas. in consi. vij. vertitur ɔtrouersia. v. & vj. col. incipiendo ibi in vers. quarto adhuc. iij. volu. ¶ Et ista ɔclusio adeo vera est, vt proce- 5 dat, † etiam si cũ facto do. Alexandri vltimo defuncti concurrisset voluntas, & consensus dñi directi istius feudi, & sic in casu isto Reuereñ. Cardinalis, & administratoris episcopatus Mantuani, prout signanter declarat Bal. in. c. primo. §. hoc quoq;. de succ. feu. refert, & seqt̃ur Jas. in dicto consi. vij. & Cur. iunior in tracta. feudoꝝ. in. iiij. parte, in tertia regula. i. colum. & est de hoc tex. in terminis in. c. primo. in princi. de aliena. feu. pater. & ibi omnes docto. not. ¶ Et ista procedunt de iure scripto, ſm que infertur, quod ſm iuris scripti regulas isti agnati Alexandri nuper defuncti admittunt̃ ad recuperandũ bona feudalia per ipsum donata predicto monasterio, etiã quod vere interuenisset in tali donatione con- 6 sensus predicti dñi directi, † q2 vera, & magis cõmuniter approbata ɔclusio est, quod facta alienatione per vassalluz de feudo antiquo illud dicit̃ aperiri agnatis, vt. s. ipsi recuperare possint saltez mortuo alienante, prout videtur tex. in. c. i. §. titius. si de feud. ɔtro. fit inter dñm, & agna. & in. d. §. hoc quoq;. & ibi gl. Jacob. de beluis. Andre. de iser. Bal. & alij, de success. feu. ¶ Et dicit Jo. de imo. in. c. ij. de feu. quod in iudicando non est tutũ recedere ab ista opini. ¶ Et illam esse cõem, & tenendam asserit Jacob. de sancto Georgio in suo tracta. feud. in ver. & cũ pacto de non alienando. vij. colum. ver. sed quero de pulchra qõne. & Curt. iunior in tracta. feudoꝝ. in quarta ɔclusione. v. partis prin. & ita etiam firmat Alex. in consi. xxx. qm̃ omne datum. iiij. colum. i. volu. & Curt. senior in consi. xlviij. memorie recolende. colũ. xxj. versi. scdo respondetur.
7 ¶ † Istis modo sic stãtibus primo dici potest, quod allegata ɔsuetudo cum sit ɔtra ius scriptum, & preiudicet tertio in iure suo potest dici inualida, iuxta elegantem doctrin. Matth. de afflic. in. c. primo. vij. colũ. de feud. cogn. & maxime q2 ista ɔsuetudo, posito tñ quod probetur, q2 absolute non presupponitur, videt̃ omnino irrationabilis, vt ibidẽ per Afflic. declaratur. ¶ Et quod sit irrationabilis patet, q2 ſm eam posset vassallus cum dño conuenire dolose ad dãnum, & preiudicium eius agnati, qui post dictum vassalluz ad feudũ vocabatur vigore antique inuestiture. ¶ Et ad hoc plurimum facit pulchra decisio Dec. in consi. ccviij. ad clarioreʒ. 8 iiij. colum. ver. & per hoc rñdetur. dum concludit in casu suo, † qd consuetudo existens in Gallia, quod valeat alienatio feudi non intelligitur in preiudicium agnatoꝝ, quibus ius esset quesitum vigore dicte inuestiture, vt per eũ. Sic igitur ſm predicta cõsuetudo ista Mantuana, si probetur, videtur quod debeat intelligi dũmodo non fiat agnatis preiudiciũ respectu antiqui feudi in iure eis quesito ex antiqua inuestitura, prout proprie contingit in casu nostro.
9 ¶ † Facit etiaz, q2 consuetudo mala quantũcunq; longeua, & ab omnibus approbata non ligat, neq; seruari debet, vt not. Ange.

per illum tex.in auctent.vt nulli iudi.§.primo.negandũ enim non videtur ꝙ predicta consuetudo dicatur mala,cum sit ꝯtra.ll.⁊ in preiudicium tertij,⁊ ita ius tertio auferens,videtur ꝯtra iustitiaȝ naturalem,que est vt nemini ius suũ auferatur, ⁊ merito propter

10 hoc non debet valere,† prout de statutis ꝯtra iustitiaȝ naturaleȝ, vt.s.non valeant,nec dicantur ꝯfirmata per generalem confirmationem superioris,dixit Bal.in.c.ad nostram. de ꝓbatio. prout

11 ibi refert,⁊ sequitur Fely.colum.fin.℄†Facit etiam, qꝛ consuetudo ꝙ feudum alienetur irrequisito dño soluȝ valet, qñ domino nullum fit preiudicium,sed plenum ius eius reseruatur,sed si preiudicaretur non valet,vt egregie voluit Bal.in consil.ix. factum tale est.colum.iiij.versi.surgit hic nouum dubium.primo volum. Sic igitur videtur dicẽdum in casu nostro,vt non valeat consuetudo ꝙ feudum alienetur irreqsito agnato, cui ius est quesituȝ in

12 eius preiudicium.℄†Et generaliter ꝙ consuetudo circa feuduȝ irrationabilis,⁊ que continet iniquitatem non valeat, sed potius dicatur corruptela,dixit Andre.de iser.in prelud.feudorum, refert,⁊ sequitur Affli.in.c.i.§.mulier habens. scda colum. ⁊ in fi. si de feu.fuer.ꝯtrouer.inter dñm,⁊ agna.Cum igitur cõsuetudo sit talis,sequitur ꝙ valere non debet in preiudicium agnatorum. ℄Et hoc sit primum fundamentum in fauorem istoruȝ agnatorum.℄Secundum fundamentum est, qꝛ dico posito millies qđ consuetudo predicta probetur, ⁊ procedat etiam in preiudicium agnatorum,tñ non procedet, nec erit attendenda in casu nostro, nam illa debet intelligi tantum in casu, in quo fuit seruata, ⁊ ad aliũ casuȝ trahi non debet,qđ probatur primo, qꝛ regula est com

13 muniter approbata,†ꝙ consuetudo que est contra regulas iuris non extenditur ad casus similes,vt voluit Cyn.in.l.qđ vero.ff.de legi.prout refert,⁊ seqtur Afflic.in.c.primo.in princi. in vltimis verbis,de feud.cogni.⁊ docet Floria. in.l.venditor.§.receptũ.ff. si serui. vendi. sed ista ꝯsuetudo dicitur contra iuris regulas, vt

14 patet ex predictis, ergo ⁊c. ℄†Secundo generalius loquendo istud probatur,qꝛ consuetudo tantum habet de effectu, seu de potentia,quantum habet de vsu,seu quantum in vsu continetur, vt signanter voluit Bal.in.l.fina.C.cõmu.vtri.iudi.iij.colũ. in versicu.vnum aliud queritur.⁊ in.c.primo.in princi.v.colum.in verno.ꝙ etiam consuetudo ⁊c.de his qui feu.dare pos.prout refert, ⁊ sequitur Curt.senior in consil.xj.statuto Parmensi. scda colũ. in fi.⁊ Curt.iunior in consil.clxxj.materia presentis consultationis.iiij.colum.prope fin.vbi etiam allegat Areti.⁊ alios doctor. in varijs locis,vt per eum,merito ergo consuetudo vltra casum,

15 in quo loquitur non extenditur.℄†Quod etiam, ⁊ tertio probatur, qꝛ consuetudo dicitur esse stricti iuris, ⁊ proprios terminos non excedit.c.qđ ad translationem.⁊ ibi Abb.in vltimo notabi. de offi.lega.⁊ voluit Barto.in.l.prima.§.si quis hoc interdicto. ff.de itine.actuq; priua. ⁊ de hoc esse cõmunem regulam, inquit Cur.iunior in consi.lv.facio primam ꝯclusioneȝ.secunda colum. quod etiam dixit in dicto consil.clxxj.loco preallegato. Merito ergo consuetudo stricte debet interpretari, arg.l.quicquid astringende.ff.de verb.oblig.℄Et ista duo eo maxime procedunt, qñ cuȝ primo concurrunt,hoc est ꝙ consuetudo sit iuri contraria, vt per doctor.in locis predictis,vt sic omnia simul iungendo, dicamus consuetudinem iuri contrariam vti stricti iuris stricte interpretandam,⁊ in proprijs terminis sui vsus intelligendam,qꝛ dũtaxat tm̃ habet de potentia,⁊ effectu quantum hȝ de vsu, sed consuetudo de qua agitur,posito ꝙ probetur,⁊ procedat dicitur iuri scripto contraria,vt ex predictis constat, ergo vti stricti iuris tantum habet de effectu,quantum de vsu,⁊ vltra extendi non debet. Attento maxime ꝙ dicitur etiam onerosa,⁊ preiudicialis agnatis,sed sic est, ꝙ ista consuetudo in vsu suo solum habet, vt mihi narratur,qñ alienatio fit vere cum consensu dñi directi,hoc est qñ consensus directi dñi interuenit in ipsa alienatione,ergo non debet extendi,⁊ habere locum quãdo talis consensus in alienatione nõ interuenit,dato ꝙ ex post facto videatur aliquo modo interuenisse ratificatio. Negari enim non potest re ipsa, ⁊ in facto diuersum esse ab initio consentire,⁊ ex post ratum habere,vt de se

16 patet.℄†Et licet aliquãdo ratihabitio equipararetur cõsensui ab initio,vt.s.in contrarium arguebatur,tñ illud non semper procedit,vt patet ex his que tradunt Bartol.Alexã.⁊ alij in.l.bonorum.ff.rem ratam haberi.⁊ alibi sepe,⁊ inter cetera non procedit in casu nostro,ne consuetudo iuri contraria,que dicitur stricti iuris extẽdatur ad alium casum,ꝙ̃ in quo sit inducta,⁊ sic plus habeat de effectu,ꝙ̃ de vsu ꝯtra predicta.℄Dico itaq; in ꝓposito nostro ꝙ donatio,⁊ sic alienatio feudi,de qua agitur fuit realiter facta absq; consensu dñi directi,⁊ sic extra terminos consuetudinis,merito nullius fuit momenti,maxime in preiudiciuȝ agnatorum,quibus dicitur apertum feudum,vt saltem vocent̃ post mortem illius Alexandri donatoris,prout.s.deductũ fuit.℄Et pro predictis ꝙ consuetudo non trahatur ad istum casuȝ facit,prout

17 etiam excellentissimus aduocatus considerauit, † qꝛ consuetudo nihil aliud est, ꝙ̃ quoddam tacitum pactum ciuium, vnde sicut pactum non extenditur, iuxta.l.si vnus.§.ante omnia. ⁊ ibi tradunt docto.ff.de pactis.ita etiam nec consuetudo extendi debet.

18 ℄† Hinc est ꝙ consuetudo ꝙ feuda diuidantur per patrem inter filios non extenditur,vt pater possit vni prelegare,tam ⁊ si prelegatum videatur quedam diuisio,prout voluit Oldrad. in consi.cc.xxxvij.perlectis,⁊ diligenter attentis.quem refert,⁊ sequitur Felyn.in.c.auditis.vij.col.ver. consuetudo est pactum ⁊c.de prescript.℄Tertio in fauorem agnatorum facit, qꝛ posito ꝙ alias ratificatio superueniens sufficeret, ⁊ ꝙ ad talem casum traheretur consuetudo,qđ tamen est falsum per predicta , adhuc in casu

19 isto agnatis istis non preiudicaret predicta ratificatio,†qm̃ nunquam ratificatio trahitur retro in preiudiciũ eius, cui interiȝ fuit ius quesitum,iuxta doctri.Bar. ⁊ aliorum in.d.l.bonorum.rem ratam habe.Nunꝙ̃ enim ratificatio operatur, quãdo res nõ est integra,vt ibi per doctor.⁊ dixit Barto.in.l.si vxor.§.si qs vxorem.in scda oppositione.ff.ad.l.iul.de adult.Jo.andre.in.c.ratihabitio.de regu.iur.libro sexto,Bald.in.l.ordo.C.de execut.rei iudic.cum concordan.multis,⁊ per Alexand.in consil.clxvij.qm̃ res post princip.versi.preterea dico.vj.volumi.⁊ in consi.lxxviij. viso,⁊ diligenter.iiij.colum.versi.quarto respondeo.v.volumi. ⁊ firmat etiam Afflic.in decisionibus Neapolitanis,nu.cclxxxvj. Jacobus de prasitio.cum alijs,de quibus per excellentissimũ aduocatum,sed sic est ꝙ in casu nostro istis cognatis post alienationem,⁊ donationem factam sine consensu dñi directi fuit quesituȝ ius,⁊ apertum feudum,⁊ non dño,vel saltem veniant post mortem dicti Alexandri,cũ simus in feudo antiquo,vt.s.fuit dictum in presuppositis, ergo sequitur ꝙ superueniens ratificatio directi dñi eis preiudicare non debet, sicut enim consensus domini alias de iure ad aliquid sufficiens non operatur,neq; attendi debet si ex post superueniat,quãdo tertio ius est quesituȝ, nec ei preiudicat,vt ex predictis patet,ita etiam dicendum est de consensu domini,qui in casu isto fuisset sufficiens de consuetudine.

20 ℄†Quarto facit,qꝛ in inuestitura facta ipsi Alexandro,⁊ fratribus,⁊ ita etiã in alia antiqua inuestitura facta eorum patri adest expressum pactum iuramento firmatum, ꝙ ipsi non possint alienare bona feudalia,nec de eis,aut eorum parte aliquem contractum facere sine speciali,⁊ expressa licentia Reuereñ.domini directi,⁊ tale pactum debet aliquid operari,iuxta tradita per Cur. iuniorem in tractatu feudorum, in.iiij.parte in.xlj.⁊ vltima causa priuationis in prima regula in scda colum. versi. quarta declaratio est. dicam igitur ꝙ operabitur hoc, vt.s.licentia, ⁊ consensus dñi specialiter,⁊ expresse debeat interuenire, prout verba sonant,posito ꝙ forte alias sufficerent equipollentia, ⁊ ꝯsequenter dicatur conuentum,ꝙ consensus dñi,qui ex consuetudine Mantuana sufficere solet,debeat specialiter,⁊ expsse interponi,⁊ alias alienatio non valeat,⁊ non est dubium tale pactum valere, cuȝ in

21 feudis pacta fere omnia valeant, ⁊ sint seruanda, † semper enim tenor inuestiture cum suis pactis debet ante omnia inspici,⁊ derogat omni nature feudali,⁊ est tex.in.c.primo.prout ibi multuȝ not.Bald.de duobus fratribus a capi.inuestien. ad quod plura cumulari possent,vt per Jaso.in consi.ccxxxiij.presens consultatio.iiij.colum.versi.vj.ad predicta.secundo volumi.⁊ in consilio. cxxxvj.presupponitur in facto.iij.colum.versicu. item ista est vna maxima.iiij.volumi.⁊ per Alber.brun.in consil.xxxix. circa antedictum casum.secunda colum.⁊ per alios in varijs locis, quos omitto,qꝛ hoc clarum est,⁊ in materia feudorum dicitur vna maxima,vt inquit Jas.in dicto consil.cxxxvj.℄Modo in proposito dico, ꝙ talis consensus in casu nostro non interuenit, nisi specialis,⁊ expressus,ergo ⁊c.℄ Illud autem probatur, qꝛ Reuereñ.Cardinalis administrator episcopatus Mãtuani in suis litteris expresse non consentit,immo dubitatiue loquitur, ⁊ vult res diligenter considerari,⁊ vult postea illustr.Duci eius fratri morẽgerere,si illud potest fieri sine notabili preiudicio episcopatus, ⁊ sic locutus fuit conditionaliter,ex quibus verbis nõ potest colligi expressus,⁊ specialis consensus,vt requirebatur ex forma pacti,⁊ inuestiture,cum ꝯditio se habeat ad esse, ⁊ abesse, vt est no-

22 tum.†Nec qui loquitur conditionaliter dicitur simpliciter, ⁊ specifice loqui,iuxta doctri.doct.Barto.in.l.prima.in princip.post oppositiones.ff.de vulga.⁊ pupil.cum qua transeunt magis communiter doctor. vt ibi per Alexand. ⁊ alios, ⁊ voluit etiam hoc Bald.in consilio.cclxix.quidam nomine.primo volumine.

℄Et

¶ Et plus etiam dici potest quod conditio predicta non probatur, nec potest dici impleta, vt statim dicam, ergo &c. ¶ Preterea, & quinto, vbi etiam predicta omnia non procederent (que tamen iuridica vestra) in fauorem predictorum agnatorum facit, quia absolute dici potest alienationem, & donationem predictam esse factam absque aliquo consensu, & licentia Reueren. do. administratoris, etiam quod postea nomine eius videatur interuenisse ratificatio mediante persona ipsius locumtenentis. ¶ Et si domini directi, & sic ipsius Reueren. administratoris licentia, & consensus non interuenit in predicta donatione, sequitur quod sumus extra terminos predicte consuetudinis, & per consequens quod alienatio predicta non potuit aliquo modo nocere istis agnatis in iure eis iam quesito mediante antiqua inuestitura, secundum ea que supra in principio dicta fuerunt.

¶ Quod autem donatio dicatur absolute facta sine consensu domini probatur, nam quod a principio talis consensus non interuenerit est plusquam clarum, nullibi enim de eo apparet, † & cum illum interuenisse sit facti non presumitur, nisi probetur, ad quod vulgo allegatur. l. in bello. §. facte. ff. de capti. & postli. reuer. licet mihi hoc non probet ille text. sed tamen probatur in. l. si emancipati. C. de collatio. in versi. probatis &c. ¶ Et licet in tali donatione videatur talis consensus presupponi, tamen si aliter non probatur, non presupponitur, vt dixi, † & asserenti illum interuenisse incumbit sue assertionis probatio. l. actor. C. de probatio. & l. ij. ff. eodem tit. cum similibus. Sed dico etiam quod nec ex post facto potest dici talem consensum per viam ratificationis interuenisse, quoniam in litteris Reueren. administratoris talis consensus non exprimitur, sed solum dicitur, quod eius locum tenens, ad quem littere diriguntur annuat votis illustrissimi, & excellentissimi Ducis, si ipse locumtenens omnibus diligenter consideratis, inuenerit id fieri posse absque multo damno suo, & notabili preiudicio sui episcopatus. Uerum si sine preiudicio notabili fieri non poterit non consentiat, sed eum excuset apud excellentissimum Ducem, & sic ex talibus verbis manifeste patet ipsi locumtenenti esse factum mandatum limitatum, seu qualificatum secundum importantiam illorum verborum, † cuius mandati, & commissionis fines non licebat tali commissario excedere. l. diligenter. ff. manda. §. is qui exequitur. institu. de manda. & c. cui de non sacerdotali. de prebend. libro sexto cum similibus.

¶ Hoc ita stante, dico quod locumtenens in sua ratificatione, & in inuestitura, quas fecit nomine Reueren. Cardinalis excessit fines mandati, quia scilicet assensit votis illustr. Ducis non obstante quod damnum ipsius Cardinalis, & episcopatus esset magnum, & notabile, † & consequenter dico quod non fuit impleta conditio, sub qua Reueren. Cardinalis consensit, secundum quod. s. dicebam, merito eius consensus non potest dici adesse. l. qui heredi. §. plautius. vbi Barto. & dominus meus Socin. ff. de conditio. & demonstra. l. cedere diem. ff. de verborum significa. & l. i. §. sinautem. C. de caduc. toll. cum infinitis similibus. † Notabilitas autem damni, & preiudicij ipsius episcopatus inter cetera, que gratia breuitatis omitto, probatur ex quantitate feudi, seu eius magno valore, nam vt mihi in facto presupponitur excedit valorem ducatorum duorum millium, que summa cuilibet bono viro, videbitur magna etiam respectu episcopatus, argumento eorum que tradit Bartol. in. l. admonendi. colum. penultima. ff. de iureiuran. in versicu. sed est aduertendum que dicantur cause magne. cum quo transeunt doctores, vt ibi per Jasonem, & Curt. iunior. & mihi videtur quod de hoc senserit Reueren. Cardinalis in suis litteris, quando dixit, senza vostro molto danno, & similiter etiam quando dixit, senza notabile preiudicio, nam cum sciret donationem debere fieri monasterio sancte Marie de misericordia iam sciebat illud non moriturum, & consequenter sibi auferri omnem spem reuersionis, iuxta. c. primum. §. inde potest presumi. & ibi doctores, & maxime Modernio. tradunt, de alien. feud. † quilibet enim presumitur scire. ll. l. leges sacratissime. C. de legibus. vnde iam sciebat Reueren. Cardinalis damnum illud perdende spei reuersionis sibi imminere, & certum esse, & ideo quando in suis litteris dicit debere considerari, an preiudicium sit notabile, siue an sit magnum damnum, videtur omnino habuisse respectum ad valorem, & estimationem feudi, siue ad eius quantitatem, an scilicet sit magnum, vel paruum, seu magne, vel parue estimationis, attento maxime quod in litteris illustrissimi Ducis, per quas petebatur consensus eius Reueren. Cardinalis non poterat certificari de predicta estimatione, siue quantitate feudi, quia solum in eis fit mentio vnius possessionis, seu predij, quod posset esse magnum, puta centum bubulcarum, & vltra, & etiam paruum, puta viginti, aut vigintiquinque bubulcarum, vel quid simile. Sic igitur videtur quod in hac dubietate, & incertitudine existens Cardinalis commiserit suo locumtenenti, quod si inueneorit omnibus bene consideratis ex donatione, que facienda erat inferri episcopatui magnum, & notabile preiudicum non assentiat, si autem modicum consentiat. Cum autem preiudicium esset magnum, & notabile, vt est dictum non debebat locumtenens assentire, & ideo quando postea consensit fecit contra voluntatem Reueren. Cardinalis, & dicitur excessisse fines mandati, merito sequitur quod donatio predicta remanet facta sine consensu directi domini, & propterea non sumus in terminis consuetudinis, de qua supra, que solum procedit quando alienatio fit de consensu domini.

¶ Reiecta ergo predicta consuetudine a casu nostro remanet, quod ex predicta donatione nullum potuit inferri preiudicium agnatis istis, qui vigore antique inuestiture dicuntur ad feudum vocari, secundum quod supra declaratum fuit. ¶ Et stantibus istis non est necessaria illa disputatio, vtrum istis agnatis liceat de iure tertij opponere, non enim veniunt per istam viam, sed dicunt ex antiqua inuestitura se vocari post mortem predicti Alexandri non obstante alienatione, seu donatione per eum facta, secundum ea que supra in principio dicta fuerunt. ¶ Quibus non obstat allegata consuetudo ciuitatis Mantue, quia illa procedit solum, quando alienatio fuisset facta cum consensu domini directi, & sic Reueren. Cardinalis, quod certe isto casu non contingit, vt modo dictum fuit. ¶ † Et vbi etiam in casu isto agnati dicerentur opponere de iure tertij essent audiendi, cum eorum intersit, iuxta doctrinam Barto. in. l. secunda. circa medium. ff. de exceptio. rei iudica. ¶ Item etiam, quia dicuntur in effectu habere causam, & ius suum ab episcopatu Mantuano ex gratia, & prouidentia eius in antiqua inuestitura, tunc enim licet de iure tertij opponere, vt declarat Bald. in auctenti. qui rem. secunda columna, versicu. subsequenter quero, emphiteota non soluit &c. C. de sacrosanctis eccle. prout hoc prosequitur excellentissimus aduocatus, super quibus non puto insistendum, quia non sunt necessaria, cum vt dixi, non simus in tali disputatione. ¶ Et ex predictis omnibus, vel singulatim, vel saltem simul consideratis resultat manifesta conclusio in fauorem predictorum agnatorum, vt scilicet ipsi sint omnino admittendi ad petitionem dicti feudi, non obstantibus his, que. s. in contrarium allegabantur, quibus ex iam dictis apparet clara, & iuridica responsio. Laus Deo.

Marianus Socinus iunior iuri sconsult. Senensis patritius. Padue legens. 1540.

CASUS

¶ Illustrissimus quondam Federicus Dux Urbini asserens genitorem suum titulo donationis, seu potius remunerationis concessisse nobili viro quondam Antonio de statis pro se, & heredibus suis castrum Montisbelli cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs &c. & hoc suadentibus meritis, fide, & probitate eius erga dictum genitorem donationem predictam, seu remunerationem cum omnibus suis capitulis ratificauit, & approbauit domino Adoardo suo, & Julij fratris nomine petenti, & recipienti, dicens se id facere fretus quod dicti Adoardus, & Julius paternas virtutes imitentur, & in eadem fide, & deuotione persistant, ac erga se statumque suum laudabiliter, & bene se gerant, prout latius in dicta confirmatione apparet, cuius copia transmittitur.

¶ Ex post predictus Adoardus, & Joan. ludouicus filius, & heres domini Fabricij alterius fratris dicti Adoardi, & quilibet eorum pro sua tertia parte vendiderunt dictum castrum Montisbelli illustrissimo Duci Urbini, & sic sola tertia pars remansit predicto do. Julio alteri fratri predictorum Adoardi, & Fabricij.

¶ Decessit postea dictus dominus Julius, & ei superfuerunt comites Antonius, & Julius posthumus. quorum nomine postea pariter, & suo mater eorum domina Perablanca emit ab illustrissimo Duce Urbini predictas duas tertias partes dicti castri, & in instrumento desuper confecto sunt amplissime clausule ad contractum venditionis pertinentes, & quedam alie, vt ex ipsius copia, que transmittitur videri potest.

¶ His peractis decessit domina Perablanca, & postea decessit comes Antonius eius filius superstitibus sibi comite Nicola filio masculo, & Anna, & Catherina filiabus feminis, ac etiam comite Julio fratre eius.

¶ Demum decessit comes Nicola predictus intestatus sibi superstitibus dominabus Anna, & Catherina sororibus, & heredibus vniuersalibus, necnon etiam predicto comite Julio patruo eius.

¶ Queritur nunc, nunquid predicte Anna, & Catherina velut heredes fratris debeant admitti etiam ad partem illam predicti castri Montisbelli, que ad eorum fratrem nuper defunctum spectabat.

¶ Et quia hoc videtur pendere ab eo, vtrum scilicet castrum predictũ iure feudi ꝯcessum fuerit, vel ne, ideo de hoc solum querit.

SVMMARIVM

¶ De donatione in remuneratione, ꝛ cõprobatione eius de quodam castro, vtrum scilicet importet feudum.
¶ Et similiter de quadam venditione, an sit facta iure feudi.
¶ Et vtrum semper sit feudum, vbi de fide fit mentio.
¶ Et ꝙ in dubio res quelibet presumitur libera, ꝛ non feudalis.

1. Feudalis concessio videtur quando in ea dicitur quod concedit propter fidem.
   Feudum a fide denominatur, ꝛ quare.
2. Seruitia personalia directis dominis pro feudis prestari solent.
3. Feudum alicui concessum in aliquem transferri non potest, nisi per viam subinfeudationis.
4. Quis in sua dispositione non presumitur velle impossibilia comprehendere.
5. Actus quilibet sic interpretari debet, vt valeat.
6. Feudalis res semel effecta videtur ꝙ semper sit feudalis.
7. Vassallus feudum recipiens magnam habet a domino suo dependentiam.
8. Feudum an possit concedi per viam venditionis, ꝛ ĩ. nu. 33.
9. Princeps, vel dominus, quando in concessione vtitur verbo dono, dicitur donationem liberam facere, ꝛ non feudalem.
10. Rex si donat aliquid non exprimendo ꝙ sit feudum dicitur rem illam libere donare.
11. Donatio dicitur fieri libera, ꝛ non feudum quando in verbis dispositiuis concessionis fit mentio de donatione.
12. Verbum concedo in dubio donationem importat.
13. Quid quando in concessione importante donationeꝫ sunt aliqua verba feudum etiam importantia.
14. Dominij appellatione in dubio directum dominium venit.
15. Dictio vt, sicut dictio sicut omnimodam similitudineꝫ importat.
16. Per feudalem concessionem vtile tantum dominiuꝫ transfertur.
17. Res quelibet libera presumitur.
18. Donatio fauorabilior redditur ob merita precedentia, que est irreuocabilis.
    Nec per liberorum superuenientiam reuocari potest.
19. Donatio ob benemerita a minore facta nõ requirit ad eius firmitatem cursum. x. vel. xx. an post maiorem etatem.
20. Priuilegium benemeriti concessum dicitur proprio motu principis concessum, licet regulariter contrarium presumatur, ꝛ amplius non dicitur priuilegium, sed beneficium.
21. Confirmatio de aliquo castro facta per principem, nil innouat, nec facit ꝙ castrum, quod non erat feudum, sit feudum.
22. Confirmationis natura est confirmata roborare, ꝛ non infringere.
23. Relatum dicitur cum suis qualitatibus esse in referente.
24. Feuda quare concedantur.
25. Feudum non debet dici, licet in concessione fiat reseruatio fidelitatis, si de donatione in verbis dispositiuis mentio fiat.
26. Feudum non potest dici sine inuestitura, vel eo quod pro inuestitura habeatur.
27. In feudis fidelitas iure obligationis debetur.
28. Verba ẽm subiectam materiam intelligi debent.
29. Dispositionis vna pars aliam maxime dubiam declarat.
30. Fidelitatem omnes subditi domino iurare debent.
31. Concessio facta iure proprio, ꝛ ad proprium, ꝛ in perpetuuꝫ feudo non conuenit.
32. Clausula illa in concessione posita ad habendum, ꝛ faciendũ de rebus venditis quicquid placuerit, non conuenit concessioni feudi.
    Vassallus de feudo etiam pro anima disponere non potest.
34. Feudum quid sit.
35. Corrigere seipsum nemo presumitur.
36. Contraria duo simul stare non possunt.
37. Iuramentum fidelitatis in feudo, quid importet.
38. Principi recomendati speciem seruitutis habere non dicuntur, sed liberi dicuntur.
39. Dominus, ꝛ superior quis potest dici ratione protectionis, ꝛ defensionis.
40. Bona libera, ꝛ allodialia domino loci ratione iurisdictionis, ꝛ superioritatis subiacent.
41. Feudum non potest vendi per vnum fratrem in alterius fratris preiudicium sine eius consensu.
42. Sorores excluso patruo fratri succedunt.

CONSILIVM CII

Dirigat Dñs ṽba mea in viã veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Non sum immemor iam annus est, ꝛ vltra me quorundam consilijs subscribendo, consuluisse in fauorem illustr. comitis Iulij, vt scilicet ille fuerit admissus ad castruꝫ Montisbelli, vti feudum suis maioribus concessum exclusis dominabus Anna, ꝛ Catherina sororibus comitis Nicole nuper defuncti sine liberis loquendo de parte dicti castri, que ad ipsum comitem Nicolam viuentem pertinebat, ꝛ id feci presupponẽdo, prout etiam mihi in facto presupponebatur ꝙ apud predictos comites, ꝛ eorum maiores castrum predictum fuisset vti feudum per illustrissimum Vrbini Ducem illis concessuꝫ, ꝛ intentioneꝫ meaꝫ fundaui in natura feudi, que est vt transeat ad masculos, ꝛ cuius femine regulariter sunt incapaces, vt in dicto consilio videri potest. ¶ Et licet ex post aliqua viderim in facto tunc mihi incognita, ex quibus cõclusio per me facta in dicto consilio posset reddi dubitabilis, tamen ab ea minime recederem, sed quod scripsi scripsi, ꝛ ei nouiter adhereo. ¶ Nunc autem reuocatur in dubium, quod tunc in facto pro vero presupposui, prout tunc mihi presupponebatur, vtrum scilicet predictum castrum Montisbelli fuerit in feudum concessum, an vero libere, ꝛ vt allodiale donatum fuerit, ꝛ postea pro parte venditum respectiue ad ꝯtractus qui exhibentur. ¶ Et certe prima frõte videtur ꝙ fuerit concessuꝫ in feudum, ꝛ tanquam feudum debeat iudicari quẽcunqꝫ contractum inspiciamus, nam primo concessio dicti castri, siue donatio facta quondam domino Antonio de statis per illustrissimum comitem Guidantonium olim Vrbini Ducem fuit facta propter merita, ꝛ fidem ipsius domini Antonij versus illustrissimum concedentem. ¶ Similiter etiam eiusdem cõcessionis, seu donationis confirmatio ex post facta filijs predicti domini Antonij per illustrissimum Federicum filium predicti Guidantonij pariter Vrbini Ducem facta fuit propter fidem, ꝛ deuotionem dictorum filiorum, de qua erga se, ꝛ statum suum confisus fuit illustrissimus Federicus, vt in dicta confirmatione apparet, in versicu. freti ꝙ dicti Adoardus, ꝛ Iulius paternas virtutes imitentur, ꝛ in eadeꝫ fide, ꝛ deuotione persistant ꝛc. † Cum igitur in dicta donatione primo, ꝛ deinde in eius confirmatione dicatur ꝙ propter fideꝫ facta fuerunt, videtur sequi ꝙ fuerit feudalis concessio, nam licet fides, seu fidelitas capi possit varijs respectibus, tamen per excellentiam dicitur in feudis, ob quam causam feudum sic denominatur a fide, ꝙ in eo principaliter, ꝛ magis ꝙ̃ in alijs fides consideretur, vt declarat Bald. in prelud. feudorum, tertia columna, in versicu. secundo quero. ꝛ ibidem Aluarot. quarta, vel quinta columna, in versicu. quare autem appelletur feudum. ꝛ est text. vbi doctores not. in. c. primo. §. fina. per quos fiat inue. Dicamus ergo ꝙ mentio fidei, seu fidelitatis in predicta concessione, ꝛ eius confirmatione per excellentiam debet intelligi respectu feudi, argumento. §. sed quotiens. institu. de iure naturali. ꝛ ita videtur arguere Abb. in consilio octuagesimo secundo, quamquam in his dubijs. tertia columna, versicu. insuper presupponitur. primo volumine. ¶ Et preterea in instrumento predicte confirmationis asseritur ꝙ predictus dominus Antonius faciebat seruitia illustrissimo Guidantonio, ꝛ ꝙ propter talia seruitia, ꝛ eius benemerita facta fuit predicta concessio, seu donatio, merito etiaꝫ ex hoc videtur posse argui ꝙ in feudum talis concessio facta fuit, † cum pro feudis soleant prestari seruitia dominis directis loquẽdo de seruitijs personalibus, vt voluit Cyn. in auctentI. ingressi. colum. fina. versicu. circa premissa. C. de sacrosanctis ecclesijs. ꝛ Bald. in auctenti. si quas ruinas. eodem titulo, columna tertia, in versicu. quinto probatur. qui clarius idem voluit in additio. Speculato. in tit. de loca. tertia columna, vt refere, ꝛ sequitur Ias. in prelud. feudo. mihi in quinta columna, in principio. ¶ † Preterea, ꝛ tertio ꝙ predicta concessio primo loco facta, ꝛ subsequenter etiaꝫ cõfirmatio feudalis videtur posse suaderi, quia vt audio, dicitur ꝙ illustrissimus Guidantonius, ꝛ post eum Federicus predicti habebant totum Ducatum Vrbini in feudum a sede apostolica, ꝛ vt dicitur pro se, ꝛ heredibus masculis donec reperiantur ꝛc. sub quo Ducatu inter cetera castrum Montisbelli, de quo agitur videtur comprehendi, propter quod videtur ꝙ non potuerit per predictos illustrissimos Duces in aliquem transferri, nisi per viam subinfeudationis cum eisdem pactis, vt est textus in. c. primo. §.

mo.§.profecto.& ibi doctores dicunt de lege corra. Non ergo videtur quod potuerint dictum castrum liberum,& vt allodiale concedere,quia ipsi non sic habebant,& cum possent solum vt dixi subinfeudare in dubio predicta concessio, & postea eius confirmatio debent presumi facte pe viam feudi,† tum quia quis non presumitur velle in sua dispositione sibi impossibilia comprehendere.l.lucius.§.penultimo.ff.ad municipal. cum similibus, facit in argumentum.l.si quis ita.ff.de conditio.institu. †cum etiam quia actus quilibet sic debet interpretari,vt valeat.l.quotiēs. &.l.vbi est.ff.de rebus dubijs.&.l.quotiens in stipulationibus.ff.de verborum obligatio.cum similibus. Si igitur inspiciamus primam illam concessionem,& ipsius confirmationem postea subsecutā videtur quod dictum castrum Montisbelli possit appellari feudū per predicta. ¶Sed & si inspiciamus contractum venditionis per illustrissimum Guidobaldum Urbini Ducem facte de anno.M.D.ij.videtur similiter quod venditio predicta facta fuerit, vt de feudo,†tum quia res semel effecta feudalis videt quod semper sit feudalis,sicut dicimus quod res semel effecta alienabilis perpetuo est alienabilis,vt.l.pater filium.§.quindecim.& ibi doctores tradunt.ff. de legatis tertio. tum & maxime propter quedam pacta in dicto contractu venditionis inter partes conuenta in versicu. hoc tamen addito,& specificato &c. ibi enim inter cetera dicitur quod ipsi emptores,& eorum descendentes remaneant,& remanere intelligantur sub prefato illustrissimo domino vēditore in protectione,& dicti emptores intelligantur recōmendati in habendo amicos pro amicis, & inimicos pro inimicis, vt omodo dependentiam habere intelligantur a prefato illustrissimo domino &c. videtur enim quod eiusmodi pacta proprie in feudis cadant,† nam vassallus feudum recipiens magnam habet a domino suo dependentiam, videturque eidem recōmendatus,& debet habere amicos domini pro amicis,& inimicos pro inimicis, & dici solet quod debet faydam, idest inimicitiam leuare, & ideo solis masculis regulariter feudum competere solet,quoniam id femine facere nequeunt, iuxta tradita per glosam,& alios cōmuniter in.c.primo.§.hoc autem notandum.super ver.legibus.in fi. qui feud. dare possunt.

¶Et propter hoc vltimum, posito quod esset feudum, memini me in alio consilio dixisse quod non debebat transire ad feminas.

¶Nec videtur obstare quod fuerit super isto castro, vel parte eius factus contractus venditionis,& emptionis,†nam etiam feudum tali modo videtur posse concedi,vt est tex.in.c.primo. ad fin.ibi, vel nisi emerit feudum,de feud.natur. & in.c.primo.post princip. ibi,vel nisi beneficium de cōmunibus bonis fuerit emptum, de benefi.fratris.cum similibus. ¶Hec sunt que primo aspectu quemquam inducere possent ad credendum, quod in proposito nostro castrum Montisbelli debeat dici feudum,& quod in eo,vt in re feudali succedatur. ¶Ex quibus fortasse motus fuit, qui alias in facto mihi presupposuit,vti iam dixi,quod verum esset feudum. ¶Et hoc stante procedit conclusio,quam alias in preallegato consilio firmaui in fauorem prefati comitis Julij. ¶Verūtamen predictis non obstantibus diligentius omnia considerando contrariam opinionem vti veriorem amplector,& concludo castrum predictum olim apud dominum Antonium de statis,& postea apud eius posteros non fuisse,nec hodie esse,vt feudum,sed fuit,& est vti res libera,& allodialis quamcunque acquisitionem,siue quemcunque contractum inspiciamus. ¶Et incipiendo a prima concessione olim facta per illustrissimum ducem,siue comitem Guidantonium, que tantum ostenditur per relationem de ea factam in eius confirmatione,quam postea fecit illustrissimus dux Federicus,dico,& concludo quatenus ex dicta relatione colligi potest, quod dictum castrum non fuit datum in feudum,sed fuit pure,simpliciter,& libere donatum predicto quondam Antonio de statis,& quidem in remunerationem suorum laborum, & meritorum, vt probant illa verba, eidem donasse,seu potius remunerationis titulo pro se, & heredibus suis concessisse &c. †quando enim dominus in cōcessione vtitur verbo dono,vel simili importante donationem dicitur per eum fieri libera donatio,& non feudalis concessio, vt pulchre concludit Oldrad. in consilio centesimo quinquagesimo nono, ex presenti themate.in primo dubio,& post Oldrad.ita firmat,& defendit plene ad partes disputaudo Alberi.de rosa. in rubrica.C.de donatio.in vltima questione,& eius dicta quasi ad verbum referens hanc opinionem sequitur Jacob.de sancto Georgio in tracta.feud.seu in sua inuestitura feudali,super versicu. inuestiui talem.tertia colum.in versicu.sed quero de questione.& ita etiam voluit Andre.de iser.in.c.primo.in fi.in additio. ex quibus causis feud.amit.†inquit enim quod si Rex rem aliquam donat non exprimendo quod sit feudum,dicitur rem illam libere donare, & quidē inter viuos,& non erit feudum, vt per eum, & ibidem hoc sequitur Jsern.referendo Matthe.de afflic. colum.penultima, in versic. vltimo dominus Andreas hic &c.hanc opinionem sequitur etiam Pau.de cast.in consilio centesimo sexagesimo primo,in presenti causa.colum.fina. Alexand.in consilio vigesimo quarto,ponderatis his que in themate.quarta colum.versicu. nec dicatur quod femine &c.libro quinto,& Deci.in consilio trigesimo secundo,& pro tenui.prima colum.versicu.non obstat ergo &c.in consilio ducentesimo octauo,ad clariorem.secunda colum.versic. postremo aduertendum.in consilio ducentesimo sexagesimo nono, consultus ab illustr.post principium,in consilio.ccc&c. quoniam ex facto ius oritur.quarta colum.versicu.tertio in eadem prima inuestitura. & in consilio.cccc&xij.consuluit accurate.per totum.† Omnes enim predicti in effectu volunt,& maxime Deci.in dicto consi.cccc&xij. quod quando de donatione fit mentio in verbis dispositiuis dicitur fieri libera donatio,& non feudalis concessio, & in hoc est cōmunis doctorum conclusio, vt ex predictis constat, merito ergo ita est dicendum in casu nostro,cum in verbis dispositiuis fuisset facta mentio donationis,vt ex verbis,de quibus.s.colligi potest. ¶Et plus etiam, quia in predicta donatione dicitur, de rebus donatis &c.ipse donator &c. & eandem donationem &c. &.s.scriptam donationem &c. adeo quod videtur procul ab omni dubitatione,quod prima illa concessio fuerit donatio,& non feudum, prout verba clare sonant,vt dictum est. ¶Quinimmo etiam illud verbum concessisse,similiter donationem demonstrat,†nam verbum concedo.in dubio donationem importat,vt inquit Barto. per illum textum,iuncta glo.in.l.vxori.§.fina.ff.de legatis tertio. prout refert,& sequitur alios concordā. allegando Jason in consilio. xlv.factum sic se habet.in princip. primo volumine. ¶† Et licet quando in concessione,in qua verba aliqua important donationem essent etiam verba aliqua importantia feudum, puta quia diceretur quod conceditur in feudum,vel quid simile,prout erat in casu Oldra.in dicto consilio centesimo quinquagesimo nono, posset de predicta opinione dubitari,prout de opinione Oldra. dubitat Jas.in prelud.feudo.septima columna,versic.si quis tamen vellet in predicta questione.& Cur.iunior in tracta. feudorum, in sexta questione prime partis,tertia colum.versicu.circa vero secundum requisitum.& tradit Deci. in consilio.cxciij. & pro tenui. tertia colum.ver.non obst.alleg.s.in contrarium,tamē in casu nostro cessat omnis dubitatio,quia in predicta donatione facta prefato domino Antonio nulla verba de feudo apposita fuerunt, quod appareat,& qui contrarium assereret deberet illud probare per regulam.l.secūde.ff.de probationi.cum similibus,sed bene fuerunt verba clara,& explicita donationem importantia, vt ex predictis constat. ¶Preterea quod dicta concessio fuerit libera donatio, & non feudum, probatur ex eo quod in dictum dominum Antonium fuit translatum dominium dicti castri,vt patet in predicta confirmatione,in versi.cum hoc etiam quod Antonio prenominato competerent immunitates,honores,& dominium &c. quod certe debet intelligi de directo,†tum quia dominij appellatione in dubio venit directum verbum illud capiendo in potiori eius significatione,iuxta.l.primam.§.fin.ff.si ager vectig.vel emphiteo. petatur. cum similibus,tum etiam,& maxime,quia imediate subditur quod ipse Antonius de rebus donatis disponere possit,vt ipse donator poterat,†importat enim dictio illa,vt,similitudinem,ac si dictū fuisset,sicut,iuxta doctrinam Bartol.in.l.fina.prima colum.versic. pro declaratione.ff.de eo quod certo loco. ¶Et quemadmodum per dictionem sicut, importaretur omnimoda similitudo, vt per patruum,& do.meum Soci.in consilio.cclij.visis instrumentis.septima colum.versicu.secundo quia dicit.secundo volumine, & quidem in substantia,& qualitatibus,vt in.c.fina.& ibi Anto.de bu. in quarto notab.de restitut.spoliato.ita etiam debet dici in casu isto importari per dictionem,vt,quod certe non cōtingeret,si dominium directum non esset translatum,vt ergo dominus Antonius potuerit in totum disponere, sicut poterat ipse donator dicendum est translatum in eum fuisse dominium directum,quo posito non potest dici quod concessio fuerit feudalis,†quia per illam dūtaxat vtile dominium transfertur directo reseruato domino concedenti.c.i.vbi no.de inue.de re.alie.fac.&.c.i.si de feu. fue. contro.inter domi.& ali.cum similibus,vt tradit Jas. in dicto consilio quadragesimo quinto,post princip.versicu.nec etiam ista concessio.vbi plura alleg. ¶Concluditur itaque ex predictis castrum, de quo agitur non fuisse datum in feudum, sed libere concessum titulo donationis. ¶Et vbi etiam res dubia esse,ita omnino esset tenendum,†cum in dubio quelibet res apud quempiam presumatur libera,& vt dicūt allodialis,nisi probetur feudalis, vt tra-

dunt Ioan.andre.& alij in.c.nimis.de iureiuran. Bald.in.c. cete rum.in fi.de iudic. Pau.de cast.in consilio.clxix.in causa quam magnificus.in princip.primo volumine,secundum nouam impressionem, Alexand.in consilio.cxxix.ponderatis his. in principio, libro primo,cum concordant.vt per Deci. in dicto consil.cclxix. in princip. in consilio.lxxxv. & diligenter pro tenui. secunda colum.& plenius in consilio.cccclxxiiij. preponitur quod magnifica. secunda colum.& per Prepositum in.c.primo.§.inter filiam. si de feu.fue.contro.inter domi.& agna. ¶ Et vltra allegatos per predictos doctores, ita etiam dixit multos allegando Curt. senior in consilio.lxxv.dominus Ludouicus.secunda colum.versic.tamen hoc non obstante. Alber.brun.in consilio primo, circa primum.prima colum.& legitur etiam ibi in consilio sequen. secũda colum.quod fuit domini Ioan.campegij aliquando preceptoris mei,cum alijs quampluribus,qui ad hoc allegari possent. ¶ Et eo magis ita est dicendum in casu isto,attento quod donatio dicti castri facta fuit in remunerationem benemeritorum dicti domi. Antonij.† Etenim benemerita precedentia fauorabiliorem, & pleniorem reddunt donationem,& ob eam causam dicitur talis donatio irreuocabilis omnino l.si pater.§.i.ff.de donatio.licet alia donatio quandoque reuocetur,iuxta.l.finalē.C.de reuocan.donatio. adeo nec per superuenientiam liberorum reuocari potest contra regulam.l.si vnquam.C.eodem titu.vt tradit patruus,& domin. meus Socin.in consilio.cxlvij.visa facti contingentia. colum.penulti.libro primo, Corne.in consilio.cxciiij.videtur in presenti. secunda colum.tertio volumi.& Deci.in consilio.xx.in causa istorum. ¶ † Sic etiam dicimus quod si fiat donatio a minore propter benemerita non requiritur pro eius firmitate post maiorem etatem cursus.x.vel.xx.ann.iuxta.l.fina.§.fina.C.si maior fac. alie. sin.decre.fa.rat.habe.sed sufficiet cursus quinquennij, iuxta.§.ibi precedentem.prout signanter determinat Corne.in consil.xxxvj. in hac consultatione.secunda colum.versi.item facta fuit. secundo volumine. ¶ † Sic etiam in simili videmus quod merita precedentia operantur vt priuilegium benemeriti concessum dicatur, proprio motu principis concessum,& non ad partis petitionem, licet regulariter contrarium presumatur,vt tradit Alexand.in.l. tertia.prima colum.versi.secundo limita,nisi precesserint merita. quod quisque iur. ¶ Quinimmo tunc priuilegium videtur perdere nomen priuilegij,vt sic non dicatur contra ius, sed potius debet dici beneficium secundum ius,ita vt late debeat interpretari, vt egregie tradit do.meus Socin.in consilio.lxxxiiij. accuratissime.quinta colum.in fi.libro tertio. ¶ Possent & alia plura similia deduci,vt ibi per Socin.& per Corne.in dicto consi.cxciiij. latius igitur in casu nostro hanc donationem interpretando propter precedentia merita dicemus non fuisse factam iure feudi, sed puram,& liberam,vt sic plenior stabiliorque,& perpetuo maneat.

¶ Et quod dictum est de donatione, & remuneratione predicta, vt scilicet non fuerit facta iure feudi,sed vti de re libera, & allodiali iure libere donationis facte propter benemerita,† dicendum est etiam de confirmatione facta postea per illustr.ducem Federicum,cum in illa simpliciter.s.scripta donatio,& remuneratio cum omnibus suis capitulis, & obligationibus ratificetur, & approbetur, & sic prout erat dicitur confirmata,ex quo sequitur quod nihil dicitur innouatum,iuxta.c.antepenul.& tradita ibi per Abbat.& alios,de confir.vti.vel inuti.& tradita etiam per Dec.in.l.more maiorum. quinta colum.versicu.quarta conclusio.ff.de iurisdictio.omn.iudi.sicut ergo prius dictum castrum non erat feudum, ita etiã non fuit effectum feudum per dictam cõfirmationem,† quia natura confirmationis est confirmata roborare, & non infringere, vt vocabulum ipsum,& ius eius demonstrat,cum confirmare sit quasi simul firmare,vt declarat ita in simili arguendo Corne.in consilio. ccxxxv.de pluribus queritur.iij.colum.secundo volumine. ¶ Et eo maxime hoc dicendum est,quia in dicta cõfirmatione dicitur quod illustr.dux Federicus illam faciens vult ea mediãte teneri, & obligari ad obseruationem conuentionis facte per illustr. genitorem suum ad ipsam se referendo, vnde cum in conuentione, & donatione per genitorem facta contineatur quod non sit feudum,sed libera donatio, vt dictum est, idem etiam dici debet de ipsa confirmatione,† cũ relatum dicatur cum suis qualitatibus esse in referẽte. l.asse toto.& ibi per Bar.& alios.ff.de her.instit.& l.institutio talis.ff.de condi.insti.cum alijs concor.vt per Alex.in consi.cxc.vi sis attestationibus.ij.colum.lib.vij.& in consil.xxiij. consideratis verbis.ij.colum.eo.lib.& tradit Cur.iun.in consi.xcij.habita diligenti.ij.colum.in fi. ¶ Nec predictis obst.allega.s.in contrarium respicientia primam illam donationem, & confirmationem eius, quia de facili respondetur. ¶ Et ad primum quatenus dicebatur concessionem fuisse factam propter merita,& fidem do. Antonij respondetur quod ex hoc non potest argui quod fuerit concessio feudalis,sed bene quod fuerit donatio ex causa remunerationis,prout clare dicitur in verbis suis,& s.fuit ponderatum,nam verba illa suadentibus meritis fide, & probitate &c. de quibus in instrumento donationis,prout in eius confirmatione refertur,intelligũtur de fide,& meritis precedentibus,in quorum remunerationem fuit facta donatio. ¶ † Feuda vero conceduntur propter fidem in posterum prestandam directo dño per vassallum,per quem in inuestitura fidelitatis promitti solet,iuxta totum titulum, & que in eo tradunt doctor.de for.fideli.& etiam in seq.de no.for.fideli.& de hac fide, & fidelitate promittenda,& in futurum prestanda loquuntur allegata in contrarium,& est tex.in.c.i.in fi.in quibus cau.feu.amit. ibi ad hoc vt ille,& sui heredes fideliter dño seruiant.& ita in simi. respondent Pau.de cast.in prealleg.consil.ibi colum.fi.versic.nec obst.quod appellent eum fidelem. ¶ Quinimmo voluit Deci.in dicto consi.ccccxiij.† quod etiam si fieret quedam reseruatio fidelitatis,non tñ deberet dici feudum,si de donatione in verbis dispositiuis fieret mentio,vt per eum. Fortius ergo non erit feudum in casu nostro,in quo nulla fit reseruatio fidelitatis, sed bene de donatione fit mentio in verbis dispositiuis, vt ex predictis constat. ¶ Et per predictam responsionem tollitur etiam scdm fundamentum fundatum in seruitijs personalibus,que solent pro feudis prestari,quia illud procedit quando vassallus occasione feudi recepti in ipsa inuestitura promittit seruitia talia prestare,& sic seruitia in feudis considerantur futura.s.post concessionem, & inuestituram feudalem prestanda,in casu autem nostro fit mentio de seruitijs preteritis,dicitur enim qui diu ad eius seruitia fuerat &c. que seruitia iam prestita induxerunt illustr. Guidantonium ad faciẽdam donationem predictam,sicut etiam.s.dictum fuit de meritis, & fide dicti do. Antonij, & propterea merito dicitur quod donauit, seu potius titulo remunerationis concessit,vt in dicta confirmatione aperte legitur,& quia ista sunt clarissima,& neminem, super eis puto hesitaturum,propterea vlterius circa ea non insisto. ¶ Et si dicatur quod imo predicta confirmatio facta fuit pretextu fidei, & seruitiorum de futuro,de quibus sibi prestandum confidit illustriss. dux Federicus, vt patet ibi in versi. freti quod Adoardus &c. vt in contrarium allegabatur. Rñdetur pluribus modis. ¶ Et primo dico quod quecũque verba in dicta confirmatione reperiantur, cũ de feudo nulla mentio fiat,& vti de feudo nulla fuerit facta inuestitura non debet dici feudum,† nam sine inuestitura,vel eo quod pro inuestitura habeatur,non potest dici feudum.c.i.quib.mod. feu. consti.potest.cum simi.& ibi dicunt doc.& tradit Matth.de affli. in.d.c.i.colum.penul.ex quib.cau.feu.amit. Illa autẽ verba freti q.d.Adoardus &c.non important feudum,nec habent vim inuestiture,sed aliter intelliguntur,vt.j.dicetur,ergo &c. ¶ Secũdo respondetur quod ex predictis verbis feudum argui non pot, tam & si de fide,& deuotione futura loquantur, † quia in feudis fidelitas debetur iure obligationis,vt.d.c.i.in fi.& expresse promittitur, & cum iuramento,vt in titu.qualiter iurare debeat vassal.& in duobus tit.seq.& ibi doct.declarant,at verba predicta in casu nostro hoc non important,sed solum demonstrant confidentiam, quam de illis Adoardo,& Iulio habebat illustr.dux Federicus,quod intelligi debet,vz quod bene se gerent,& in fide,& deuotione erga se, & statũ suum permanebunt virtutes paternas imitando, & sic quẽadmodum pater eorum viuens fecerat,qui quidem non seruierat, nec fuerat fidelis,vti vassallus,siue feudatarius,cum nullum feudum haberet,sed ex sua bonitate amore, & deuotione, quibus vti subditus prosecutus fuerat ipsum,& illustr.genitorem eius, propter que fuit postea motus predictus illustr.genitor ad donandum,& titu.remunerationis concedendum castrum predictum, sm quod.s.deductum fuit,& ista consideratio,vt puto, est pura veritas. ¶ Potest etiam tertio responderi,quod cum in casu nostro clare constet,quod donatio facta fuerit,& verba illa de confidentia fidei,& deuotionis sint dubia,quia posito absque preiudicio veritatis,qđ possint intelligi respectu feudi, negari tamen non potest quin etiam aliter intelligi possint,scilicet vt modo dixi, debent dicta verba in dubio sic intelligi,vt per verba clara declarentur, & sic quod non alterent donationem, & consequenter qđ feudum non inducant,† tum quia verba debent intelligi secundum subiectam materiam.l.si vno.in principio,vbi Barto.ff.loca.& c.solite. vbi doctores notant,de maiorita.& obedient.cum similib. est bonus textus, & ibi Aluarotus,& alij notant in.c. primo.§.finali. si de feud. content. sit inter dominum , & agnatum. † Tum etiam, quia vna pars dispositionis declarat aliam maxime dubiam.l. vtrum. & ibi summat Angelus.ff.de petitione hereditatis. & l. quemadmodum.

quemadmodum.§.fina. ⁊ ibi Florian. cum similibus.ff.ad legem aquiliam. ⁊ tradit patruus ⁊ dominus meus Socinus loquens de vna parte statuti, vt scilicet aliam declaret in consilio.ix. Viso statuto.secunda colum.tertio volumi. ⁊ in consil.xlvj. Eleganter ⁊ subtiliter.tertia colum.quarto volumi.⁊ Corne.in ɔsil. clxxxij. In causa vertente.tertia colum.tertio volu. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent. ¶Item ⁊ quarto respondetur ⁊ tollitur aperte omnis difficultas, nam licet in predicta confirmatione nar retur illa ɔfidentia, ⁊ sic videatur fieri mentio de fide futura pro pter quod videatur posse argui feudum. Tamen quando postea confirmat in verbis dispositiuis expresse dicitur supra scriptã do nationem ⁊ remunerationem ratificamus, ⁊ approbamus, ⁊ qui dem cum omnibus capitulis, ⁊ obligationibus in ea expressis, ex quibus verbis plusꝗ̃ manifeste apparet, ꝙ nihil fuit imutatum, sed donatio, ⁊ remuneratio, prout erat fuit confirmata. Merito ergo non potest dici, ꝙ inductum fuerit feudum, ex quo prius nõ erat, ⁊ de eo nulla inuestitura facta fuit, ⁊ eo presertim quia si cuꝫ suis capitulis fuit dicta donatio approbata, ergo cum translatio ne dominij directi, ⁊ cum potestate, vt possent illi de rebus dona tis disponere, vt olim poterat illustrissimus Guidantonius, cum inter cetera hec contineantur in prima illa donatione, ex quibus manifeste colligitur, ꝙ non potest dici feuduꝫ, vt supra dictũ fuit. ¶Et quod de fide futura dicitur in dicto versic. freti quod dicti Adoardus ⁊c. debent prout etiam supra dixi intelligi aliter ꝗ̃ ra

30 tione feudi puta ratione subiectionis, †omnes eniꝫ subditi domi no suo fidelitatem debent, vt declarat Barto. in extrauaganti ad reprimen. in versicu. totius fidelitatis, ⁊ Jaco. aluaro. in. c. i. quid preced. debe. an inue. vel fide. in versicu. no. tex. ꝙ fidelitas, ⁊ ita in proposito respondet Paul. de castr. in preallegato consil. clxj. colum. fina. versicu. nec obst. ꝙ appellat eum fidelem. ⁊ idem vo luit Corne. in consil. xvj. Aperta fronte. colum. quinta. versic. nisi respondeatur. ꝙ gratia ista. primo volu. ¶Non omitto ꝙ quan do ex predicta confirmatione, aut suis clausulis preiudicaret ali quo modo dominabus Anne ⁊ Catherine sororis dictis comi tis Nico. ⁊ filiabus comitis Antonij, quondã comitis Julij an tiquioris, possent pro sua rata ex persona suorum auitorum taleꝫ confirmationem non acceptare, cuꝫ predictus comes Julius an tiquior nunꝗ̃ mandauerit illam peti, nec etiam expost illam rati ficauerit, sicut etiã eam postea, nec comes Antonius, nec comes Nicola illam nunquam ratificauerunt. Verum super hoc non pu to insistendum, quia predicta satis superqꝫ sufficiunt. ¶Demum non obst. tertium fundamentum sumptuꝫ ex. c. i. §. profecto. de le ge corra. prout in contrarium allegabatur. Quoniam responder negando ꝙ castrum Montis belli fuisset apud illustrissimuꝫ Du cem Guidantoniuꝫ iure feudi a sede apostolica, quinimmo dico, prout mihi asseritur, ꝙ erat apud eum iure plene proprietatis, et vti res libera, ⁊ ideo nil miruꝫ si eo modo ⁊ libere donare potuit, ⁊ quicunqꝫ asserit ꝙ haberet in feuduꝫ a sede apostolica simul cũ ducatu Vrbini debet hoc probare. Tum ex regula. l. ij. ff. de pro batio. ⁊ l. actor. C. eo. titulo. cum simi. Tum etiam qꝛ quelibet res apud quemcunqꝫ presumitur libera, ⁊ (vt dicunt) allodialis, vt su pra dictum fuit, ex quo sequitur ꝙ asserens contrariuꝫ habet pre sumptionem iuris contra se, ⁊ ideo ei onus probandi incumbit ẽt vbi alias non incumberet, vt. l. siue possidetis. cuꝫ ibi traditis per glo. fina. ⁊ docto. super ea. C. de proba. ¶Nec sufficit allegare ꝙ habebat illustrissimus Guidantonius ducatum Vrbini in feudũ, quoniam non sequitur, ergo ⁊ castrum Montis belli, cũ ipse aut sui antecessores non acquisierunt totum statum simul ⁊ eodeꝫ mo do, sed diuersis modis ⁊ temporibus, vnde facile esse potest (put pro vero mihi asseritur) ꝙ castrum istud liberum haberet. Et ex feudo ducatus Vrbini non est arguendum ad castrum Montis belli, non enim probat hoc esse quod ab hoc ɔtingit abesse. l. non hoc. C. vnde legiti. ⁊ l. neqꝫ natales. C. de ꝓbatio. cum similibus. ¶Quinimo ꝙ non haberet illud castruꝫ iure feudi suaderi vide tur ex duabus presumptionibus, que in contrarium allegaban tur. Dico enim ꝙ nemo presumitur facere quod non potest, ⁊ ꝙ quilibet presumitur velle actum suum valere, vt supra dicebatur, vnde cum illustrissimus Guidantonius libere donauerit, ⁊ dñium directum transtulerit, ⁊ cum plena potestate disponendi ad arbi trium donatarij certe credendum est, ꝙ nisi potuisset, ita non fecis set per predicta, sed si habuisset in feudum id facere minime po tuisset, ergo ne tantus, ⁊ tam sapientissimus Princeps dicatur fe cisse quod non poterat, ⁊ sic actum inualidum omnino presumen dum est, ꝙ apud eum castrum istud esset vti res libera ⁊ allodia lis. ¶Et eo maxime hoc dicendum videtur, qꝛ postea succeden te tempore illustrissimus Dux Guidobaldus partem dicti castri, que ad eum redierat iure proprio, ⁊ ad proprium vẽdidit domine Terre blance, ⁊ alijs, prout de hac venditione statiꝫ dicetur. Hec sufficiant quantum ad primam illam donationem ⁊ comproba tionem eius postea secutam. ¶Si vero considerare velimus ven ditionem que de qbusdam partibus dicti castri facta fuit, adhuc idem oĩo dicendum est, vt scilicet ex ea non sit aliquo modo con

31 stitutum feudum, †quoniam facta fuit iure proprio, ⁊ ad ꝓpriuꝫ, ⁊ in perpetuum, vt clare dicitur in dicto instrumento, quod non conuenit feudo, quia in vassallum non transit, vt ꝓpriũ, sed tan tum iure vtilis dominij vti res domini directi, ⁊ non in perpetuuꝫ cum ad dominum redeat ex defectu linee, per felloniam, per alie nationem, ⁊ alijs modis vt est notum, ⁊ habetur in titulo quibus modis feud. amit. pͥmo ⁊ scđo. ¶Item fuit facta venditio. d. par tium pro omni ⁊ quocunqꝫ iure ad Illustrissimũ venditoreꝫ quo modocunqꝫ spectãte, ⁊ precipue ratione vtilis directi, pleni ⁊ ple nissimi dominij. ¶Immo etiam ratione, signorie, ⁊ superioritatis nihilo penitus reseruato venditori, vt in dicto instrumento legi tur, quod certe non conuenit transferenti, seu constituenti feuduꝫ, cum tantum vtile dominium transferat, ⁊ directuꝫ pro se retineat cum superioritate, vt supra dictum fuit. ¶Considerandum etiaꝫ est, ꝙ in dicto instrumento semper appellatur venditio, ⁊ de feu do nullum verbum ponitur, nulla fit inuestitura, nec aliquod pre statur iuramentuꝫ fidelitatis, merito debet dici simplex venditio, ⁊ non feudi constitutio per ea que supra dicta fuerunt circa pͥmaꝫ illam donationem, ⁊ eius confirmationem. Nõ etiam ex eo pro

32 batur, †quia in clausula illa, ad habenduꝫ ⁊c. datur emptoribus, ⁊ eorum heredibus plena ⁊ libera facultas faciendi ⁊ disponen di de rebus venditis quicquid eis perpetuo placuerit, qđ est alie num a iure feudi, cum vassallus de eo disponere non possit etiam pro anima. c. ij. §. donare. qualiter olim feud. alien. pote. cuꝫ simi. Sic igitur concluditur ex predicto contractu venditionis, ⁊ em ptionis non posse dici constitutum feudum, sed fuit simplex ⁊ libe

33 ra venditio, vti de re libera ⁊ allodiali. ¶†Et licet aliquando re periatur, ꝙ etiam feuda vendantur. vt in. c. i. ad fi. de feud. natu. cum simi. ꝟ. in contrarium allegatis. Tamen illud posset procede re quando apparet expresse, ꝙ feudum venditur vt in dictis iuri bus, sed regulariter quando fit venditio, ⁊ nulla fit mentio feudi non dicitur fieri iure feudi, maxime attento ꝙ feuda ex sua regu

34 lata natura conceduntur gratis, ⁊ absqꝫ precio, †⁊ ideo solet de finiri, feudum vt sit beniuola actio gaudium tribuens capiẽti, ꝺm Jaco. de ardizo. ꝓut refert ⁊ sequitur Bal. in prelu. feud. iiij. col. qui etiam subdit ꝙ dicitur concessio feudi gratiosa, vt per eum, ⁊ consequenter sine precio, datur enim beneficium illud ex beneuo lentia, ⁊ sic non ex precio, iuxta definitionem aliam quã ponit Ja cobi. de sancto georgio in preallegata sua inuestitura feudali su per ver. in feudum. in princi. ¶Nec predicte conclusioni obstant duo allegata in contrarium. Nam dum primo dicebatur, ꝙ res semel effecta feudalis ⁊c. clare respondetur negando, ꝙ istud ca strum fuerit vnquam feudale apud istos Comites de statis vt ap paret ex predictis, ⁊ hoc in proposito sufficit. Tam et si ad argu mentum posset alijs modis responderi, sed nõ curo gratia breui tatis, ⁊ quia non est necessarium. ¶Ad illud autem quod secun do loco dicebatur de pactis in dicta venditione insertis in versi. hoc tamen addito ⁊c. respondetur ꝙ ex eis nõ debet quoquo mo do argui feudum, quoniam istud est impossibile ⁊ repugnantiam contineret, nam cum plenum ⁊ plenissimum, vtile ⁊ directum do minium cuꝫ omnibus alijs iuribus nihilo reseruato sit translatũ, vt dictum est, non potest dici, ꝙ sit feudum, in quo fit reseruatio

35 directi dominij, ⁊ quorũdam aliorum iurium, vt dictũ fuit, †alio quin iste contractus sibi inuiceꝫ repugnaret, ⁊ diceretur, quasi se ipsum corrigere, quod non est dicenduꝫ arg. l. non ad ea. ff. de con

36 di. ⁊ demonst. †⁊ eius quod dicitur duo contraria, ⁊ repugnantia simul stare non posse. l. hec verba. ff. de verboruꝫ significa. cum si mi. ¶Ex quo ergo verba predicti pacti feudum importare non debent alio modo intelligentur. Dicaꝫ itaqꝫ ꝙ important fedus quoddam inequale, qꝛ dicti emptoreꝫ vigore eiusmodi federis di cunt remansisse in ꝓtectione illustrissimi Ducis, ⁊ eideꝫ recõmen

37 dati, ꝙ qdem valde distat a natura feudi, †in feudo. n. iuramen tum fidelitatis, ꝙ prestatur speciẽ quandam seruitutis importa re videtur vt in simili voluit glos. iij. in. l. si vsufructus legatus. ff. de vsufruct. vbi illam notat Bald. qui idem ⁊ clarius dixit in. c. primo. §. primo. super ver. collocandam. si de feu. fuer. contro. vbi etiam hoc dicit Afflictus, ⁊ in. l. libertas. in principio. ff. de statu

38 hominum. †illi vero qui sunt alicui Principi recomendati non dicuntur habere speciem seruitutis, sed dicuntur liberi, vt decla rat Barto. in. l. non dubito per illum text. ff. de capti. ⁊ postlimi.

reuer. & in. l. prima. C. de excusa. mun. libro decimo. cum concor- dan. multis, vt per Socinum nostrũ in consilio. lxxiiij. In presen ti consultatione. secunda columna. versi. preterea dictum castrũ. primo volumine. ¶ Et ratione predicte protectionis, & recōmen dationis dicuntur isti de statis habere quandam dependentiā ab ipso illustrissimo Duce, qui eo respectu potest dici dominus, & su- perior eorum, [39] † cum ratione protectionis, & defensionis quis pos sit dici dominus. l. interdum. §. qui tutellam. ff. de furtis. prout ad hoc allegat illum textum Barto. in proemio fforum secunda co lumna. in versicu. item probatur quia &c. ¶ Et similiter etiam qđ dicitur in dictis pactis, vt isti de statis emptores habeant amicos pro amicis, & inimicos pro inimicis intelligitur ratione predicte protectionis, & federis inequalis, sepissime enim inter principes, inter ciuitates & castra fiunt eiusmodi conuentiones, sed ex eis nō infertur ad feuda, vt est plusquam notissimum, & experientia docet, que dicitur magistra rerum. c. quam sit. de electio. libro sexto.

¶ Et sic patet non obstare, quod ego in alio consilio dicebam de vassallo, qui debet leuare faidam, idest inimicitiam quod mulieri non conuenit, nam ego fateor illud esse verum, quando esset feu- dum, & in inuestitura feudi esset tale pactum, nam tunc etiã quod feudum esset emptitium non transiret ad feminas, vt dixi in dicto consilio. Sed in casu nostro non sumus in feudo, sed in re libera & allodiali, & pactum predictum cum ceteris dicitur initum in qua- dam confederatione que dicitur facta ſm quod dictum fuit. ¶ Po test etiam dici quod illa verba, in habendo amicos pro amicis &c. de- beant referri potius ad illustrissimum Ducem, iuxta verborũ or- dinem, quam ad Comites de statis. Dicitur enim quod dicti emptores intelligantur recōmendati in habendo amicos pro amicis &c. quasi dicat in hoc eos recepit illustrissimus Dux cōmendatos, vt ha- beat eorum amicos pro amicis &c. sed vtcunque intelligantur solũ fedus quoddam demonstrat, & non feudũ per predicta. ¶ Pos set etiam dici quod omnia contenta in dicta clausula, hoc addito &c. intelligantur expressa inter partes respectu cuiusdam subiectio- nis ex parte emptoris, & superioritati ex parte venditoris, scilicet ratione iurisdictionis, [40] † quoniam etiam bona libera & allodialia subiaceat domino loci ratione iurisdictionis, & superioritatis, vt egregie scribit Oldra. in consilio. xlix. Consueuit dubitari. circa finem. vt refert & sequitur Jas. in prelud. feudo. in. xiij. diuisio. in fine. & mihi est in columna. xxxix. in fine. ¶ Remanet itaque ex pre dictis conclusio quod castrũ Montis belli apud istos Comites de statis nunquam fuit, nec hodie est vti feudum, sed vti res libera & al- lodialis. [41] ¶ † Quod etiam ex eo videtur suaderi, quia duo ex fi- lijs domini Antonij primi donatarij portiones suas vendiderunt vti res liberas, & pleno iure ad eos spectantes, quod certe facere non potuissent in preiudicium alterius fratris sine eius consensu, si castrum illud apud eos fuisset vt feudum, vt est clarum, & proba- tur in. c. primo. de alienatione feudi paterni. vbi omnes tradunt, & pro regula ponit Curt. in dicto tractatu feudorum. carta. xlvij. secunda colum. Et quod ipsi domino vendidissent quemadmodum etiam si ei renunciassent fratri eorum nō preiudicassent nisi duran te vita ipsorum refutantium, vt per eundem Curti. in dicta carta xlvij. tertia colum. versicu. extenditur hec regula. & tamen ven- ditio predicta vti de rebus liberis valuit, & frater eorum vendito rum nullum ius habuit ad venditionem rescindendã. Quod vel ex eo ostenditur, quia postea filij predicti fratris, vel qui eorũ no mine fecerunt redemerunt predictas partes, & sic constat quod ipse illustrissime Dux, & ipsi de Statis semper habuerunt castrum pre dictum non pro feudo, prout vere non est, sed pro re omnino libe ra & allodiali, prout vere est, vt ex predictis constat. ¶ Et stante predicta conclusione pro vera sequitur quod in dicto castro succedi debet non ſm naturam feudi, sed sicut in ceteris bonis liberis.

[42] ¶ † Et propterea sequitur quod Comiti Nico. nouiter defuncto ét in dicto castro pro sua portione successerunt eius sorores, vt pro- ximiores eorum patruo excluso, iuxta aucten. cessante. & que ha- bentur in corpore vnde sumitur. C. de legiti. heredi. ¶ Non obstā tibus his que dixi in alio consilio, etenim conclusio quam ibi fir- maui procedit presupposito, quod dictum castrum esset feudum, prout tunc mihi presupponebatur, & ita ego presupposui, prout in prin- cipio dicti consilij apparet. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1541.

SVMMARIVM.

¶ De feudo accepto, ita quod in eo, sui de domo sua succedant & nō extranei, an transire possit ad transuersales de agnatione.

¶ Et an aliquo respectu sit hereditarium.

1. Feudum ad directum dominum reddit deficiente linea inuesti- ti antiqui.
2. Verba sui de domo sua in inuestitura posita, quomodo intelligā tur, & infra nume. 11. 24. 29. et. 32.
3. Verba ſm subiectam materiam semper sunt accipienda.
4. Inuestiture verba debent intelligi ſm materiam feudorum.
5. Feudum ſm naturalem naturam feudorum solum ad descenden tes primi inuestiti transit non autem ad eius transuersales.
6. Feudum si concedatur Titio, & heredibus de quibus intelligat.
7. Feudum si sit concessum vbi pro te & filijs tuis masculis, & femi- nis, qui intelligantur vocati.
8. Femine ſm naturam feudi, si quando ad feudum admittunt non vocantur extantibus masculis.
9. Verba illa & heredibus suis quid importent.
10. Verba illa in inuestitura posita pro masculis, & feminis, quomo do intelligantur.
12. Feudum nouum cum consensu domini directi an possit in extra- neum alienari.
13. Verbum sui in materia feudali capitur pro heredibus, & infra nume ro. 27. et vide infra nume. 36.
14. In feudo nouo non succedunt nisi heres vltimi vassalli, vel saltẽ primi inuestiti.
15. Feudum paternum & antiquum non differunt.
16. Feudum non potest alienari etiam cum consensu domini in pre- iudicium agnatorum.
17. Feudum non potest etiam renunciari directo domino in preiudi- cium agnatorum eis non consentientibus.
18. Inuestitura feudi semp inspici dẽ quę omni nature feudorũ drogat.
19. Domus in materiam feudali pro agnatione capitur.
20. Verba debent intelligi ſm communem vsum loquendi.
21. Intellectus omnis est extraneus qui non sonat in auribus vulgi etiam si propria significatio repugnaret.
22. Feudum regulariter ad transuersales transire non potest, nisi ex forma inuestiture vocentur.
23. Verba in inuestitura posita, quod sui heredes succedāt compreben- dunt etiam transuersales.
25. Interpretatio semper est facienda, vt verba aliquid operentur.
26. Verbum, quodlibet, etiam minimum in inuestitura positum ali- quid debet operari.
28. Inuestitura facta de feudo, pro se, & heredibus suis quibuscunque, quomodo intelligatur.
30. Feudum nouum acceptum pro se, & descēdentibus, an possit ven- di, aut renunciari in preiudicium descendentium.
31. Feudi antiqui natura non mutatur, nec nouũ efficitur ex quibus- cunque verbis in inuestitura positis.
33. Feudorum tres sunt species.
34. Feudum in dubio an debeat dici hereditarium, & nu. 34.
37. Argumentum a verosimili procedit.
38. Dominus feudi in dubio videt velle illud illis concedere pro qui- bus inuestitus recepit.

CONSILIVM CIII

D Irigat Dominus verba mea in viam ve ritatis & iustitie. ¶ In causa isto- rum nobilium de Comitibus, quam habent con- tra filios, & heredes quondam magnifici, & claris simi domini Joannis pisani cōclusionem firmatã in fauorem nobilium de Comitibus per excellentissimum Con- sultorem mihi vti patrem honoran. dubiam primo aspectu redde re videntur infra scripta, in quibus (ni fallor) stat punctus & tota difficultas presentis cōsultationis. ¶ Dico enim in primis quod feu dum istud decimale de quo agitur quando fuit concessum Ber- nardino, & Ludouico filijs domini Nicolai de comitibus videt fuisse concessum vti feudum nouum, & illo tunc deuolutũ ad men sam episcopalem per mortem quondam domini Prosdocimi iu nioris sine descendentibus habilibus ad dictum feudum, prout cla re hoc videtur contineri in inuestitura facta predicto Bernardi- no, & Ludouico de anno. 1502. [1] ¶ † Et vltra hoc videtur proba- ri, quia cum defecerit totaliter linea masculorum descendentium ex antiquiori domino Prosdocimo primo inuestito videtur quod feudum redierit ad dominum directum, & sic ad episcopatū Pa tauinum, iuxta. c. primum. de beneficio fratris. & c. primo. §. pri mo. de successione feudi. & c. primo. §. cum autem. vbi per docto. qui feudum dare possunt. cum similibus. & est glos. & ibi tradunt doctores in. l. ex facto. §. finali. ff. ad trebellianũ. ¶ Nec videtur obstare

obstare, quod in inuestitura antiquioris domini Prosdocimi legitur feudum sic fuisse concessum, quod sui de domo sua succedant, et non extranei, quasi quod illa verba velint vocare omnes de domo, et familia comitum etiam transuersales, vt infra dicetur.

2 ¶ † Quoniam videtur posse responderi, quod immo dicta verba videntur intelligenda solum de suis de domo sua, scilicet a se descendentibus, nam cum verba ista, de domo, varijs modis in iure capiantur, vt per Bartolum in.l.tutellas.ff.de capit.diminu.per Pau.de castro in consilio.xcij. Notandum est.circa medium, libro primo. secundum nouam impressionem, et tradit Corne.in consil.lv. Pro decisione.tertia colum.primo volumi.in consilio.ccxvj. Viso testamento.secunda colum.secundo volumi.in consilio.cxcviij. In proposita consultatione.secunda colum. tertio volumi. et in consilio.xlj. Videtur in hac.iij.colum.iiij.volumi.et Barba.in.l.cum acutissimi.mihi colum.lxj.C.de fideicōmis.et inter alia capiantur, pro omnibus descendentibus ex eodem sanguine, vt per Barto. et alios in dictis locis. Videtur quod ita capi debeant in dicta inue-

3 stitura, † quoniam vt vulgo dicitur verba semper sunt accipienda secundum subiectam materiam.l.si vno. in principio.ff.locati. et ibi not. Barto.c.solite.et ibi tradunt docto.de maiorita. et obedien. cum

4 simi. ¶ † Et in proposito quod verba inuestiture debeant intelligi secundum materiam feudorum de quibus agitur tradit Andr.de isernia in.c.primo.de eo qui sibi vel heredibus suis.et Aluaro.in.c. fina.si de feu.fue.controuer.prout eos refert, et alios concordantes allegat Albert.brun.in consil.lxxx. Omnipotentis Dei. prima colum.et tradit Alexan.in consil. xxvj. Ponderatis his.iij.

5 colum.versicu.debet ergo. ¶ † Dico ergo quod de natura regulari feudorum, et secundum eorum consuetudines feudum solū transit ad descendentes primi inuestiti non autem ad eius transuersales, vt.d. c.i.de successio.fratrum, cum alijs supra deductis, ergo videtur necessario dicendum, quod verba illa, de domo sua, tantū de descendentibus intelligi debeant, vt sic intelligantur secundum subiectam ma-

6 teriam, et ei deseruiunt. † Sicut in simili videmus quod si feudum cōcedatur Titio, et heredibus suis intelligitur solum concessum pro eo et descendentibus, et non pro omnibus heredibus solum ex eo quia sic materia feudalis, seu feudi natura expostulat, vt traditur per omnes in dicta.l.ex facto.§.fina.et videtur tex.in.c.primo.§. et si clientulus.de aliena.feud.et in.c.fina.si de feud. fuer. controuer.et est hoc cōmune dictum apud docto.nostros, vt per Alex.

7 in dicto.§.fina. † Sic etiam habemus, quod si concedo tibi feudum, pro te, et filijs tuis masculis, et feminis, nō intelliguntur omnes simul vocati tam masculi, quam femine, sed ordine successiuo, scilicet prius masculi, et eis non extantibus femine, et istud quia illa verba, pro masculis, et feminis, debent deseruire subiecte materie feudali, et

8 secundum eius naturam intelligi que illa est, † vt femine si quādo admittende sunt non vocentur extātibus masculis.c.i.§.filia vero. et ibi Bald.not.de successio.feud.et.c.primo.§.quinetiam.vbi Bald. et Aluarot.in titulo episcopum vel abbatem. Sic igitur dicendū videtur in casu nostro de illis verbis, de domo sua, vt intelligantur de descendentibus, et non de transuersalibus ratione subiecte materie, vt dictum est. ¶ Et hoc videtur faciendum etiam si verba paterentur aliquam impropriationē, nam etiam in predictis duo-

9 bus casibus verba impropriantur. † Quoniam in primo verba illa, et heredibus suis, ex propria importantia significant omnes heredes, et successores.l.in annalibus.C.de lega.l.sciendum.in principio.l.heredis appellatio.et.l.heredis appellatione.ff.de verborum significatio.et constat ex toto titulo instituta de heredum qua-

10 lita.et differ.et.ff.C.et institu.de heredibus instituendis, † in secundo vero verba illa, pro masculis, et feminis, cum sint copulata ex eorum propria natura omnes simul vocant, et viriliter.l.reos.§. cum in tabulis.ff.de duobus reis. et.l.si quis titio.ff.de vsufruct. accrescen.cum similibus.et tradunt doctores in.l.gallus.§.quidā recte.ff.de liberis et posthumis. et tamen in vtroque a proprietate tali receditur vt verba intelligantur secundum subiectam materiam feudalem vt ex predictis constat. ¶ Esto ergo quod propria significatio illorum verborum, de domo sua, omnes agnatos etiam trāsuersales comprehendat, tamen videntur intelligenda tantum de descēdentibus domini Prosdocimi primi inuestiti ratione subie-

11 cte materie. ¶ † Ad quod facit, quia dicta verba ad ipsum dominum Prosdocimum relata possunt intelligi effectiue, scilicet de domo sua, idest de domo quam ipse effecit, et sic de suis descendētibus, item et contentiue hoc est in qua ipse continetur, et sic de tota agnatione in qua ipse reperitur, sicut in simili de linea alicuius dicimus, vt tradit patruus et dominus meus Socinus in consilio trigesimo tertio. Circa presentem, quarta, et quinta columna, tertio volumine. Et eo posito videtur quod debeant intelligi effectiue, et sic pro suis descēdentibus sicut etiam de linea concludit Socinus in dicto consilio trigesimo tertio. ¶ Quibus sic stantibus sequitur quod feudum istud in persona dominorum dicti Ber-

12 nardini, et Ludouici videtur fuisse nouum. † Et eo posito videtur, quod illi potuerint de eo disponere cum consensu Episcopi domini directi etiam quod dispositio facta fuerit in beneficium extranei, et ad preiudicium suorum filiorum, prout post Andream de isernia, scribit Jacobus aluarotus in.c.primo, circa finem principij.de alienatione feudi paterni.et videtur hoc probari in.c.primo.§.primo.de probibi.alienatione feud. per Federicum, et in.c. primo.§.si vero.de alienatione feudi.in generalitate dictorum iurium. Si igitur dispositio, et alienatio predicti feudi fieri potuit, et sic valuit non videtur, quod in presentiarum Bonifacius, et Paulus filij dictorum Bernardini, et Ludouici de comitibus possint retractare, et maxime quia eorum parentes disposuerunt de tali feudo illud renunciando in manibus Episcopi qui postea inuestiuit quondam clarissimum dominum Alouisium pisanum, prout sic de consuetudine seruari in alienatione feudi decimalis inquit Cardinal.in capitulo secundo.tertia columna, in decima questione, de feud.et refert et sequitur Jaso.in capitulo primo, quarta columna, qui feud.dar.possunt. ¶ Sic igitur ex hoc primo fundamento concludendum videtur predictos Bonifacium, et Paulum non esse audiendos. ¶ Quod etiam secundo loco ex alio videtur dicendum posito, quod feudum istud diceretur antiquum, quoniam videtur quod fuerit hereditarium attenta inuestitura facta antiquiori domino Prosdocimo, nam cum in ea dicatur, quod sui in tali feudo succedant, videtur quod debeat exponi, scili-

13 cet heredes, † quia verbum sui in dubio in ista materia capitur pro heredibus, vt volunt Andreas de isernia, et Baldus in capitulo primo.an agnat.vel filij.secundum quod refert et sequitur Alexander in dicto consilio vigesimo sexto. libro quinto.in dicto versiculo debet ergo referri. et Albert. brun.in dicto consilio octua-

14 gesimo. quarta columna. ¶ † Quo stante sequitur quod nullus potest ad predictum feudum admitti, nisi sit heres vltimi vassalli, vel saltem primi inuestiti, vt per doctores in dicto capitulo primo an agnat.vel filij.et per Alexandrum, et Albertum brunum in locis predictis, et fuit dictum Barto.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi. prima columna.ff.de operis libertorum. et tradit Curtius iunior in tractatu feudorum, carta octaua, columna prima, ad finem. et in secunda columna.et Jas.in.l.secunda.columna antepenultima in principio.iūctis pluribus ibi precedentibus.C.de iure emphyteotico. sed isti Bonifacius, et Paulus non sunt heredes domini Prosdocimi antiquioris, nec Bernardini, et Ludouici eorum parentum vltimo loco decedentium, ergo etc. ¶ Hec sunt que prima fronte me in presenti consultatione dubium retinebant contra conclusionem excellentissimi Consultoris.

¶ Uerumtamen eis non obstantibus, prout vere non obstant, vt statim dicetur conclusionem predictam vti iuridicam amplector, et vna cum excellentissimo Consultore, Consulo istis nobilibus de comitibus Bonifacio, scilicet et Paulo veluti comprehensis in antiqua inuestitura competere ius ad predictum feudum, eosque posse dicti feudi alienationem per eorum parentes factam rescindere, et reuocare. ¶ Et fundamentum est, quia hoc feudum in ista nobilissima familia dicitur antiquum, et pro ea vniuersaliter acquisitum ex gratia, et concessione Episcopi Patauini illud concedētis, et ex prouisione illius domini Prosdocimi, qui tempore suo inter primarios iurisconsultos habebatur. ¶ Siue velimus dicere, quod in persona domini Prosdocimi iunioris diceretur feudum paternum cum esset pronepos domini prosdocimi primi inuestiti, et sic non esset vltra quartum gradum.iuxta capitulum pri-

15 mum.§.primo.de successione feud. Sed de nomine non curo, † quia paternum et antiquum in proposito non differunt, et sepe in iure ista nomina confunduntur.c.i.§.bis ergo.de successione fratrum, et de grad.succe.in feud.et.c.i.post principium.ibi, paternum autem voco etc.de natura succes.feud.et vtrobique docto.tradunt, et declarat Jas.in preludi.feudorum.in tertia diuisione, mihi colū. xxvij.et Curti.iunior in tractatu feudorum.car.vij.colum. secunda.

16 ¶ † Quo posito manifesta sequitur cōclusio, quod nō potuerunt postea Bernardinus, et Ludouicus vltimo loco de dicto fundo inuestiti illud alienare, aut aliter disponere etiam cum consensu Episcopi domini directi in preiudicium agnatorum vocatorum vigore prime inuestiture.c.primo.de alienatione feudi paterni. vbi doctores not.cum similibus. prout etiam dixit excellentissimus Cōsulens, et hoc pro regula in materia feudali ponit Curt. iunior in

17 tractatu feudorum. carta.xlvij. secunda columna. ¶ † Et adeo verum est hoc quod procederet etiam si ipsi libere renunciassent domi-

no Episcopo, & alteri non vendidissent, naz nec talis renunciatio noceret agnatis predictis, qui ei non consensissent, vt idem Curt. inquit in dicta carta. xlvij. colum. iij. versicu. extenditur hec regula. ¶ Tota ergo difficultas est videre, vtrum predicti Bonifacius, & Paulus vigore prime inuestiture sint vocati, & certe inspe 18 cto tenore ipsius, † qui contra omnia inspici debet, & omni nature feudorum derogat, vt est notissimum, & in feudis pro vna maxima habent doctores nostri, prout post Bald. Aluarot. & Marti. de laud. per eum relatos declarat Jas. in prelud. feudo. in quarta diuisione mihi colum. xxxj. Inspecto inquam inuestiture tenore dicendum est predictos Bonifacium, & Paulum eē vocatos, nam cum in inuestitura dicatur cum hac conditione, q̄ sui de domo sua succedunt, non autem extranei, apparet omnes de domo vocatos esse, quod debet intelligi, scilicet de familia & agnatione 19 de comitibus, † Dominus enim in proposito nostro capitur pro agnatione. iuxta. l. pronunciatio. §. secundo. in versicu. cōmuni iure. ibi dum dicitur, qui ex eadem domo, & gente proditi sunt. ff. de verborum significatio. & supra per dominum Consulentez dictuz fuit, & ita pro agnatione domum poni dicebat Jaco. de are. in. l. prima. in principio. ff. ad senatusconsultum sillenia. quod Barto. ibi dicit esse notabile, licet illi textui non congruat, vt per eum, & tradit de hoc ibi insignis Moder. Joan. igneus colum. xxxij. cuz aliquibus sequen. vbi videtur tueri expositionem illam Jaco. de are. ¶ Sed quicquid de tali expositione dicendum sit, licet domus capiatur pluribus modis, tamen vbi non capitur pro materiali domo constante ex solo, parietibus & tecto, sed refertur ad personas ex cōmuni vsu loquendi capitur pro tota agnatione, vt inquit Corne. in dicto consilio. xxvj. quarto volumi. & in alijs consilijs supra allegatis. Et idem etiam voluit Petr. de ancha. in cōsilio. clij. Plura sunt dubia. secunda colum. cum multis alijs, qui ad hoc allegari possent, sz isti Bonifacius & Paulus sunt de nobili familia, & agnatione, & sic de domo de comitibus, vt est notū, 20 ergo sunt vocati per illa verba de domo sua, † etenim tritissima regula est verba debere intelligi ſm cōmunem vsum loquendi. l. labeo, vbi not. Barto. ff. de suppellecti. legato. l. liberorum. §. quod tamen cassius vbi glo. & Barto. ff. de legatis tertio. glo. & docto- 21 res in. c. preterea. de verborum significatio. † & dicit Bald. in titulo de pace constan. in versicu. oppizoni. quod omnis intellectus est extraneus qui non sonat in auribus vulgi, & iter alia allegat. c. ex literis. i. de sponsalibus. ¶ Et procedit hoc etiam si propria significatio repugnaret, vt per Abbatem in. c. quāuis. de verboruz si- 22 gnificatio. cum multis alijs qui allegari possent. ¶ † Et licet isti Bonifacius & Paulus sint transuersales ipsi domino Prosdocimo primo inuestito, ad quos regulariter feuda transire non solent. c. i. §. i. de successio. fratrum &c. & c. i. de duobus fratribus de nouo benefi. inuesti. cum simi. Tamen si ex forma inuestiture etiā transuersales vocent̄ debent admitti & inuestitura attendi debet. c. i. de duobus fratribus a capita. inuesti. & ibi Bald. no. & tradit Preposi. in. d. c. i. in scdo nota. de duobus fratribus de nouo benefici. inuesti. & ſ. etiam dictum fuit, & quia hoc est clarum non insisto in allegationibus. Unde cum tenor inuestiture vocet illos de domo, idest de agnatione dicitur vocare omnes etiam transuersa- 23 les, ergo &c. ¶ † Immo etiam q̄ non esset dictū de domo sua trāsuersales venirent sub illis verbis, q̄ sui succedant, vt in simili voluit Bald. per illum tex. in. l. petitionem. C. de aduoca. diuer. iudi. refert & sequitur Beltran. in consilio. clxxx. Uiso casu. in principio. libro primo. ¶ Et predictam conclusionem in casu nostro quisqz aperto iure admittet, si allegata supra in contrarium resoluantur, in quo stat omnis difficultas. ¶ Quare ad ipsorum reso- 24 lutionem deueniendo dico, † q̄ non ob. dum primo dicebatur, q̄ verba illa, de domo sua &c. debebant tantuz descendentes importare, vt sic interpretentur ſm subiectam materiam feudoꝝ. Quoniam respondetur, & de plano illud procedere nisi verba sic acce- 25 pta superflua essent & nihil operarentur. † semper enim cuiusqz dispositionis sic facienda est interpretatio, vt verba aliquid operentur. l. si quando. de lega. i. & c. si papa. de priuile. in. vj. cum simi. & 26 tradit Bald. in rub. C. de contraben. emptio. in. ix. q. † asserens q̄ quodlibet verbum etiam minimum censeri debet positum cū effectu aliquid operandi, prout etiam firmat Alex. in consilio. cxcv. Perspectis instrumentis. colum. ij. in versi. secundo ꝓbatur. lib. vj. & tradit Marsil. in consil. xxi. Uocem meam exaudi. vj. colū. ad fin. cum infinitis concordan. qui ad hoc allegari possent, sed si illa verba acciperent̄ pro descendentibus tantuz superflua omni- 27 no essent, ergo &c. ¶ † Jstud autem ostendit̄, qz descendentes oēs iam erāt vocati per illud verbum sui, nam intellectum illud ꝟbuz ſm subiectam materiam feudalem tantum descendentes, & qdem

masculos comprehendit cum ipsi soluz regulariter in feudis succedant, vt supra dictum fuit, & istud voluit Alex. in. d. cōsil. xxvj. lib. v. in. iij. colum. versicu. & cum verba debeant intelligi. ¶ Quo stante verba illa, de domo, nihil penitus operarent̄, vnde vt operentur, & non frustra dicantur apposita debent importare omnes de domo, & sic de agnatione domini Prosdocimi etiam transuersales, & maxime qz istud conuenit cōmuni vsui loquendi ſm q̄ su- 28 pra dictum fuit. ¶ Et ad hoc in simili optime facit, † quia si quis inuestiatur de feudo, pro se, & heredibus suis quibuscunqz, verba illa non restringuntur ad descendentes licet sic subiecta materia postularet, sed intelliguntur etiam de extraneis, alias ad feudum non admittendis, & hoc ne verbum illud vniuersale, quibuscunqz sit superfluum, & nihil operetur, & istud videtur probari in. c. i. de feud. non hab. propri. natu. feud. & ita per illum tex. dixit Bald. in. l. i. xxxiiij. q. ff. de rerum diuisio. asserens ita esse ex mente Cyni in. l. liberti. C. de oper. liberto. videas ibi in. iij. colum. idem voluit Bald. in. c. imperialem. in prin. de ꝓhibi. alie. feud. per Fede. ripam in. l. id tempus. §. i. ff. de vsucapio. Alex. in. l. qdam. §. nihil. ff. de eden. & Barba. in. l. cuz acutissimi. C. de fide. colum. lxx. put eum, & predictos omnes refert & sequitur Curt. iun. in tracta. feudoꝝ. car. xxx. colum. iiij. vbi dicit hanc opinio. cōmuniorem esse licet aliqui tenuerint ꝯtrarium, vt per eum, qui eam aliquibus cōprobat, & etiam videtur amplecti quando talia verba sunt prolata ab homine, & vt ipse inquit hanc opinionem tenet etiam Fely. in. c. in presentia. mihi col. xiij. versicu. fallit ista conclusio. de probatio. & vltra Curt. ibi hanc opinionem tenuit Abb. in consil. iij. Uitar in presenti. iiij. colum. in fi. lib. ij. Alex. in consil. cxcv. supra allegato. iij. colum. & in consil. vij. Attentis & ponderatis. ij. colū. lib. vij. Jas. in vsib. feudo. colum. xvj. & seq. versi. tertio limitatur. & in colum. fina. versi. feudum hereditarium. Deci. in ꝯsil. lxxvij. Licet in casu. iij. colum. in consil. clxxxv. Jn causa istoꝝ. ij. colum. & in consil. cccxcv. Jn causa magnifici. i. colum. Hippo. de marsi. in consil. lxxx. Qui cuncta moderatur. nume. xlij. & idem Curt. in eodem tracta. car. xliiij. colum. iiij. versi. quarto signanter. & in cōsil. i. Facti contingentia. sic se habet post princip. vbi asserit hanc opinionem esse veram & cōmunem, sicut ergo in casu predicto ne verbum illud, quibuscunqz, remaneat sine effectu, & propter eius generalitatem, intelligitur etiaz de heredibus extraneis alias inhabilibus ad feudum, ita in casu nostro verba, de domo sua, sic generaliter, seu indefinite posita, vt aliquid operentur debent etiā de agnatis transuersalibus intelligi licet alias nō admitterentur. ¶ Et licet Curti. in dicto tractatu, in dicta carta trigesima. referat Areti. & dominum meum Socinum circa illud verbum, quibuscunqz, tenere contrarium, tamen de eorum opinione non videtur curandum, cuz contra eos sit communis opinio. ¶ Et preterea eorum auctoritas seruiret nobis in casu nostro, nam quilibet eorum, ideo nolebat includi extraneos heredes, quia etiam sine eo verba aliquid operabuntur, vt per eos, & Curt. ibi, volunt ergo Aretinus, & Socin. quod si verba alias nihil operarentur non debet fieri restrictio de habilitate ordinaria, & hoc ꝓprie est in casu nostro, quia pro vero verba, de domo sua, aliud operari 29 non possunt. ¶ † Et per hanc viam apertissime tollitur quod dicebatur, quod verba de domo sua videbantur accipienda affectiue, & non contentiue, quoniam illud posset procedere quando sic effectiue accepta aliquid operarentur, alias intelligi debent contentiue per predicta. ¶ Et maxime quia sicut se habet communis vsus loquendi, vt supra dictuz fuit. ¶ Et stantibus predictis remanet firma conclusio, quod istud feudum decimale de quo agitur non fuit nouū in persona Bernardini, & Ludouici, sed eis 30 acquisituz vt fuit antiquū. ¶ Quo stante † non est opus intrare illam difficultatem, vtrum scilicet suscipiens feudum nouum, pro se, & descendentibus possit illud vendere, aut renunciare in preiudicium descendentiuz, in qua doc. vario modo loquuntur, vt per Cur. in dicto tractatu, carta quadragesima septima, columna prima, & carta quadragesima quinta, columna prima, secunda, & tertia. & ipse in dictis locis si bene ponderetur, videtur tenere, quod non possit quādo in consecutione feudi nihil de suo erogauit, sed totum prouenit a gratia, & beneficio concedentis, vt per eū, quod proprie conueniret in casu nostro cum predicti Bernardinus, & Ludouicus tale feudum habuerint gratis, & sic per hanc viam etiam vbi esset feudum nouum eorum filij Bonifacius, & Paulus fouerent iustitiam, sed super eo non curo longius insistere, qz vere feudum dicitur antiquum, vt ex predictis constat. ¶ Nec tali antiqtati feudi qcq̄ derogatur, neqz efficīt nouuz ex aliquibus 31 ꝟbis positis in inuestitura facta Ludouico, & Bernardino, † qm̄ qualiacūqz ꝟba fuerint etiam si expresse dicerent de feudo nouo non facerent

non facerent nouum in preiudicium istorum Bonifacij, et Pauli, et aliorum agnatorum. c. i. et ibi nota. de vassal. decrepi. eta. et c. primo. vbi etiam docto. an agna. vel fili. Bald. in preludi. feud. in. §. diuus. cum alijs concordantibus. vt per Curtium in tractatu feudo. carta. vij. colum. ij. ad finem. et supra per dominum Consulentem qui etiam alijs modis ad istud respondet vt per eum. Remansit ergo istud feudum antiquum, et vt de antiquo iudicandum est. ¶ Nec tunc obst. quod vltimo loco allegabatur in contrarium vz quod feudum est hereditarium, et prefati Bonifacius, et Paulus non sunt heredes etc. quoniam respondetur de plano negando feudum illud esse aliquo respectu hereditarium, sed totum dicitur ex

32 gratia, et beneficio concedentis, †nam cum illa verba, seu de domo sua, exponi debeant, idest omnes de sua agnatione, et familia de comitibus. sequitur quod dicitur feudum familiare non autem hereditarium, iuxta declarationem Bald. in. l. cum virum. colum. fina. versicu. extra quero. C. de fideicommis. quam refert et sequitur Jas. in vsibus feudo. in. xv. diuisione, seu velimus dicere quod dicatur feudum simpliciter ex pacto et prouidentia concedentis, et nullo respectu hereditarium, vt solent loqui doctores nostri, vt patet ex dictis per Alexan. in dicto consil. xxvj. libro quinto. et alibi sepe, et plene habetur per doctores, maxime per Afflic. in. c. primo.

33 iiij. et. v. colum. an agnat. vel fili. †vbi post alios declarat reperiri tres species feudorum quantum pertinet ad propositum nostrum, scilicet hereditarium merum puta susceptum pro se, et heredibus quibuscunque, vel si quid simile exprimatur vt per Jasonem in dicta. xv. diuisione, ex pacto et prouidentia, quod supra appellaui familiare puta pro se, et filijs, vel descendentibus, vel quid simile, item mixtum quod de vtroque participat, puta pro se, filijs, et heredibus suis, vel quid simile. ¶ Primum transit ad omnes heredes etiam extraneos, vt supra dictum fuit. ¶ Secundum ad solos liberos, et non tanquam heredes, et ideo non est necesse quod sint heredes, sed sufficit quod sint de liberis, et proximiores. ¶ Tertium vero vti mixtum requirit vtrunque. ¶ Dico ergo quod allegata in contrarium procedunt in prima, vel in tertia specie feudorum, in his enim requiritur quod quis sit heres, vt ad feudum admittatur. ¶ Nos vero sumus in secunda specie, scilicet in feudo quod simpliciter dicitur ex pacto, et prouidentia, siue familiare, et ideo non est opus, quod Bonifacius, et Paulus sint heredes domini Prosdocimi primi inuestiti mediate, vel immediate, nec etiam suorum parentum, sed sunt admittendi tanquam de domo et familia nobilium de comitibus, et proximiores, prout etiam fuerunt admissi eorum parentes, prout ex eorum inuestitura apparet. ¶ Et quod nos simus in secunda specie feudorum de qua supra constat, quia in antiqua inuestitura nullum est verbum quod sonet in hereditarium, num-

34 quam enim de heredibus fuit facta mentio. ¶ Nec tunc ob. †quod in dubio feudum debet dici hereditarium, et quod acceptum pro se, et suis intelligitur, scilicet heredibus, vt voluit Alexan. in dicto consilio vigesimo sexto. cum alijs in contrarium allegatis. Quoniam respondetur posito, quod eius opinio sit vera, licet de ea du-

35 bitari possit, quod nos non sumus in dubio, †cum sint vocati omnes de domo nulla expressa qualitate feudi hereditarij perinde, ac si dictum esset, quod sui agnati succedant, quo casu non esset dubium quod diceretur simpliciter feudum ex pacto, et prouidentia concedentis sine mixtura hereditarij, vt patet ex traditis per do-

36 ctores in dicto. c. primo. an agna. vel fili. †et dictum Alexa. et aliorum in contrarium allegatum, si etiam verum, posset procedere, quando verbum sui simpliciter poneretur, et ab adiuncto verbo non declararetur, vt in casu Alexandri in dicto consilio. xxvj. in quo dicebatur, pro se, et suis, nam cum posset intelligi pro suis liberis, vel agnatis, item et pro suis heredibus in dubio capitur pro heredibus, sed in casu nostro dictum est, sui de domo, quod exponitur, idest sui agnati, vt supra dictum fuit, et sic verbum, sui, non remanet dubium, sed declaratur ab illo verbo adiuncto, de domo, quo stante etiam secundum Alexan. et alios in contrarium allegatos non debet dici aliquo modo feudum hereditarium, sed remanet purum et simplex feudum familiare, seu ex pacto et prouidentia concedentis merito ad illud sunt admittendi isti Bonifacius, et Paulus, etiam quod non sint heredes suorum parentum, nec antiquioris domini Prosdocimi primi inuestiti, non enim vocantur, vt heredes, sed tanquam de domo, et sic de agnatione de comitibus, vt ex predictis constat. ¶ Ex quibus remanet conclusio excellentissimi Consultoris verissima, et ab omnibus contrarijs defensata, vt scilicet nobiles Bonifacius, et Paulus de comitibus veniant ad feudum hoc decimale tanquam antiquum, et acceptum pro omnibus de domo et agnatione illius domini Prosdocimi antiquioris primi inuestiti. ¶ Ad quod non parum facit verosimilis mens ipsius domini Prosdocimi primam inuestituram recipientis, et Episcopi concedentis, nam cum per prius istud feudum fuerit apud dominum Zachariam triuisanum, et postea apud dominum Nicolaum de Mediolano cum ampla potestate, vt etiam ad extraneos heredes peruenire posset non placuit domino Episcopo ita generaliter et libere concedere, nec ipsi domino Prosdocimo placuit restringere ad descendentes suos tantum, maxime cum haberet vnicum filium, et Antonium alterius Antonij de comitibus sibi transuersalem, et eius filium Nicolaum multum diligeret, et adeo vt eos, vel eorum descendentes proprijs liberis substituerit, vt mihi narratur. ¶ Ob quam causam electa fuerit media via, vt scilicet non solum descendentes domini Prosdocimi vocarentur, (prout fortasse volebat dominus Episcopus) nec etiam transiret ad omnes heredes etiam extraneos, vt dicebant inuestiture facte predictis dominis Zacharie, et Nicolao, sed transiret ad omnes de domo, et agnatione de comitibus etiam transuersales, vt supra dictum est, et istud important illa verba, quod sui de domo sua, idest de agnatione succedant non autem extranei, vt sic pro extraneis intelligerentur omnes qui non sunt de domo. i. de agnatione de comitibus, et sic per illud verbum restringerentur antique inuestiture de quibus. s. Verosimile inquam est dominum Prosdocimum sic voluisse, quia cum feudum istud magno precio emisset, non presumitur quod voluerit in defectum suorum descendentium episcopatum Padue alias per se ditissimum admitti, et suos agnatos transuersales excludi, attento maxime magno amore quo ipsos prosequebatur.

37 Sumpto ergo argumento a verosimili mente domini Prosdocimi, iuxta. l. cum acutissimi. cum suis socijs. C. de fideicom. et. l. in obscuris. ff. de regu. iur. et. c. inspicimus. de regu. iur. lib. vj. dominum est vt. s. Facit. l. tale pactum. §. fi. cum sua glos. ff. de pac. cum simi. et alias dicitur habere falsitatis imaginem quod est remotum a verosimili, vt inquit Bald. in. l. i. C. de ser. fugiti. Alex. in consil. xxvij. In causa et lite. in fi. lib. ij. Jas. in. l. si extraneus. ij. colum. ff. de condi. ob cau. et Deci. in consilio. ccxiiij. Viso et perlecto. ij. colum. et hoc etiam presumendum est, et verosimile est Episcopum concedentem

38 voluisse, †quia dominus in dubio creditur velle pro illis concedere, pro quibus inuestitus recipit, vt dixit Jaco. de belui. in. c. i. de eo qui sibi vel heredi. suis, prout refert et sequitur Alex. in. d. consil. xxvj. lib. v. ij. colum. ver. consonat etiam ista interpretatio. ¶ Et eo maxime istud in casu nostro credi debet, cum per talem inuestituram etiam sic intellectam facilius feudum reuerti posset ad episcopatum quam stantibus antiquis inuestituris de tali feudo factis predictis dominis Zacharia et Nicolao. ¶ Concluditur itaque ex omnibus predictis, et alijs adductis per excellentissimum Consulentem predictos Bonifacium, et Paulum de comitibus omnino esse vocatos ad feudum de quo agitur, et alienationem, et renunciationem per eorum parentes factam eis preiudicare non potuisse. ¶ Et propterea talem alienationem ad eorum instantiam nunc esse rescindendam, prout per clarissimos sapientissimosque Judices primos iustissime rescissa fuit. ¶ Nec minus sperandum est de Illustrissimo et excelso consilio de. xl. coram quo per viam appellationis nunc causa ista pendet cum a quolibet magistratu excellentissime, atque incomparabilis Reipublice Venetiarum, et presertim sapientissimis consilijs de. xl. vt ex multis accepimus argumentis, et iam fama publica resonante super ethera notum est, nunquam nisi iustum, nisi sanctum, nisi equissimum processerit, nec prouenire possit. Etenim hec sapientissima consilia solum Deum, et iustitiam preoculis habentia illam omnibus indifferenter administrant, et eo magis ad iustitiam promptiora, vigilantioraque sunt quo inferiores, aut impotentes cum superioribus, potentioribusque litigare cognouerint. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens in prima sede vespertine lectionis. 1541.

CASVS

¶ Angelus de nobilibus de Cesena accepit in emphyteosim a monasterio sancte Marie domum quandam in ciuitate Cesene positam pro se, et filijs, et nepotibus.

¶ Qui postea decessit superstitibus sibi Camillo nepote ex Almerico filio premortuo, et domina Julia filia ipsius Angeli legitima et naturali.

¶ Qui Camillus vti masculus accepit dictam domum, eamque tenuit donec vixit.

¶ Demum decessit sine aliquibus filijs supstite. d. domina Julia eius amita necnon et Francisco dulcino ipsius Camilli fratre vterino.

¶ Dubitatur modo ad quem predictorum predicta domus emphy-

teotica pertineat, vel quis de ea iuestiri debeat, an. s. domina Julia, an Franciscus dulcinus.

¶ Presuppositis quibusdam statutis ciuitatis Cesene, & quodam breui apostolico, quorum copia transmittitur.

SVMMARIVM

¶ De quadã emphyteosi accepta pro se filijs, & nepotibus quomodo filie dicantur comprehense.

¶ Et vtrum si per masculos fuerint excluse eis deficientibus postea admitti possint.

1 Filiorum appellatione etiam femina continetur.
2 Masculinum concipit femininum, maxime in materia indifferenti vt in emphyteosi, & ĩ. nu. 4. et. vj.
3 Uerbum continet, proprietatem denotat.
5 Emphyteosis transit in feminas, non autem in feudum.
7 Emphyteosim recipiens pro se & filijs veniunt etiam filie.
8 Argumentum a contrario sensu in statutis & priuilegijs locũ hꝫ.
9 Femina stãtibus masculis semel exclusa an censeatur semper exclusa & an ipsis deficientibus reintegretur. & nu. 10. et. 11.
12 Cap. i. §. quinetiam. in titu. episcopum vel abbatem in vsibus feudorum, quomodo intelligatur.
13 Femina in emphyteosi regulariter capax dicitur.
14 Fauorabile est rem ad suam regularem naturam reducere.
15 Emphyteota de re emphyteotica non potest disponere extantibus personis in concessione comprehensis.
16 Filia ꝙ a bonis patris excludatur nisi sit dotata rõnabile nõ est.
17 Dos loco legitime succedere dicitur.
18 Inuestiri debet proximior agnatus in emphyteosi.
19 In successione aliquem precedens si vti heres eum potest excludere nisi vere sit heres non potest eum excludere.

CONSILIVM CIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Uiso themate preposito ac etiam statutis inclite ciuitatis Cesene, & simul etiam breui apostolico, scilicet Innocẽtij. viij. de quibus in themate fit mentio, pro resolutione presentis consultationis breuitati studendo, ac etiam veris conclusionibus inherendo vti consulentem decet duo faciã. Primo ponam illam conclusionem quã puto veram & illam ꝓbabo. Secundo ab ea remouebo omnia illa que videbuntur contra eam allegari posse. ¶ Ad primum igitur deueniendo, dico & ꝯcludo predictam dñam Juliam ad domum emphyteoticam de qua agitur admittendam esse, & predicto Francisco dulcino omnino preferendam esse. ¶ Et ꝓbatur ista conclusio in primis in generalitate illorũ verboꝝ, vꝫ, pro se, & filijs, & nepotibus, de quibus in inuestitura predicti Angeli, nam non est dubium, ꝙ sub nomine filiorum dicitur comprehensa ista domina Julia filia predicti Angeli, vt in themate inuestiti, †1 cum appellatione filiorũ etiam filia femina contineatur, vt. l. iusta interpretatione. & l. quisquis. ff. de verbo. significatio. & l. si quis ita. in princ. ff. de testamen. tut. cum simili. †2 Solet enim vulgo dici, ꝙ masculinum semper continet femininum. l. qui duos. in fi. de lega. iij. l. si ita scriptum. in princi. de lega. ij. & in. l. seruis legatis. in princ. de lega. iij. cum multis cõcordantibus que allegari possent. ¶ Et notan. est ꝙ iuriscõsultus in dicta. l. qui duos. vtitur verbo continet, †3 ꝙ solet denotare, ꝓprietatem ſm Barto. in. l. cui coꝝ. §. affinitatis. ff. de postula. & ita in simili arguit Deci. in consil. ccccclxx. Casus de quo. post prin. ¶ †4 Et maxime hoc dici debet in casu nostro, quia sumus in materia indifferenti, cum emphyteosis etiam ecclesiastica tam ad feminas, ꝙ̃ ad masculos pertinere possit, vt est tex. in. §. emphyteosim. in auctenti. de non alienan. colum. ij. & ita per illum text. dicit Petr. de ancha. in consil. ccccxxxiij. Postq̃ ista dña. post principiũ, in versiculo quãquam enim in emphyteosi ecclesie. †5 & in hoc differt a feudo qd sui natura non transit ad feminã, vt declarat Joan. baptista de sancto Seuerino in tractatu de feudi cognitione, in vltimo articulo, in decima quarta differentia, vbi dicit ꝙ in emphiteosi succedunt ita femine sicut masculi regulariter loquendo. †6 Quando autem materia est indifferens proculdubio, & secundum omnes doctores masculinum genus concipit femininum, vt declarat Barto. in. l. prima. in principio columna finali. ff. de pecul. & in. l. prima. ff. de verborum significatio. tradunt canoniste, maxime Archidyac. in. c. si quis suadente. decima septima questione quarta. & Geminian. & alij in. c. generali. de electione. libro sexto. †7 Et in terminis nostris quod in receptiõe emphyteosis sub ver. filijs, etiam filie continentur, firmat & pro claro presupponit Saly. in. l. secunda. in questione decima septima. in versicu. confirmo quia ex illo. C. de iure emphyteoti. ¶ Et licet predicta videantur de iure vera, tamen quia posset quis de eis dubitare. Primo per ea que tradit Alexander in cõsilio sexagesimo primo. Super eo de quo. libro primo. vbi videtur firmare cõtrarium, licet ego de eius decisione semper dubitauerim, nec ꝑ nunc aliquid affirmabo. Secundo etiam propter formam statuti Cesene quo cauetur, quod stantibus masculis femine non succedant etiam in emphyteoticis bonis. ¶ Considerandum est secundo loco pro iustificatione conclusionis supra posite, quod a sede apostolica tempore Innocentij octaui emanauit quoddam breue, in quo, vt tollatur prima dubitatio disponitur quod in ciuitate & territorio Cesene in contractibus emphyteoticis etiam femine dicantur comprehense, & sic in proposito nostro per istud breue resoluta est conclusio ꝙ domina Julia vti filie dicitur fuisse comprehensa in contractu emphyteotico facto per Angelũ patrẽ eius pro se, & filijs, & nepotibus. ¶ Et vt tollatur dubitatio secunda in eodem breui continetur, quod femine sic comprehensense admittantur ad bona emphiteotica non existẽtibus masculis, vt sic masculi & femine dicantur ad dicta bona ordine successiuo vocari, prius, scilicet masculi, & postea eis non existentibus debent admitti femine. Et hec ex predicto breui apertissime colliguntur. ¶ Ex quibus manifesta colligitur veritas nostre conclusionis supra firmate, nam cum ad presens nullus extet masculus agnatus ex descendentibus predicti Angeli, debet ista domina Julia vti eius filia, & sic agnata etiam Camilli nuper defuncti ad predictã domum emphyteoticam admitti tanquam comprehensa in inuestitura predicto Angelo facta. ¶ Et istud suadetur etiam ex his que in dicto breui subijciuntur, maxime in versicu. postremo eadem auctoritate &c. nam ibi disponitur, quod quandocunq; aliquis decedat finita linea in concessione comprehensa proximior in gradu possit inuestiri &c. & sic non vult proximiorem talem admitti, nisi demum finita linea in concessione comprehensa, sed in casu isto linea non est finita, quia adhuc superest domina Julia, ergo clare patet, quod proximior in gradu Camilli nuper defuncti, & sic predictus Franciscus dulcinus admitti nullo modo potest. ¶ Et predicta ni fallor sunt in iure verissima, ex quibus remanet conclusio, quod domina Julia vti comprehensa in predicta inuestitura debet admitti ad predictam domum emphyteoticam vti vocata post masculos, seu eis deficiẽtibus, & ista sufficiãt quo ad primum quod faciendum proposui. ¶ Uenio modo ad secundum, vꝫ, ad remotionem contrarioꝝ. ¶ Et in primis ꝯtra predictam conclusionem videtur facere, quia cum femine per dictũ breue vocentur non existentibus masculis, sequitur a contrario sensu. ꝙ dicuntur excluse stantibus masculis, †8 quod argumentũ etiam in statutis, & priuilegijs habet locum, iuxta tradita cõmuniter per doctores, maxime modernis. in. l. prima. §. huius rei. ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio. tradit Bald. in. l. conuenticulam. C. de episcopis & clericis. loquens de statuto Florentino, quo cauetur, quod filie succedũt matri non existentibus masculis, nam a contrario sumitur, quod masculis existentibus non succedant, prout etiam hoc Bald. referendo firmat Abb. in consilio. lxxv. Quidam decessit. iiij. colum. in versicu. postremo in terminis nostris. libro primo. Nulli ergo dubium est, ꝙ ista domina Julia fuit ab ista domo emphyteotica exclusa propter existentiã masculi, & cum ista exclusio dicatur facta simpliciter stãtibus masculis, & non per dictiones temporales, puta, quandiu, donec, vel quousq; extent masculi, †9 sequitur ꝙ ipsa semel exclusa dicit̃ perpetuo exclusa, nec reintegrari ad dictam domum potest, propter deficientiam masculi, iuxta doctrinã Barto. in. l. fina. §. primo. ff. ad tertulianum. & est cõmunis opin. vt per Alexan. in consilio quinquagesimo tertio. Consideratis his. prima columna. in fine. libro sexto. per dominum Marianum socinum auum meum in consilio quinto. Presens consultatio. columna prima, versic. sed secundo loco premitto. per Bartholomeum eius filium patruũ, & dominum meum in consilio. cxiiij. Presens consultatio. secunda columna, versicu. sed tenendo aliam opinionem, quarto volumine. per Corneum consilio septimo. Questio est pulchra. quinto volumine, versicu. & quando statutum simpliciter. secundo volumine. & per Decium in consilio octuagesimo quinto. Pro resolutione casus. post principium cũ multis alijs qui per predictos allegantur. ¶ Ad hoc etiam accedit. c. i. §. quinetiam. in titulo episcopum, vel abbatem in vsibus feudorum, vbi ꝓbari videtur, quod femina

quod femina semel a feudo exclusa propter masculum, vlterius ad illud non admittitur, & sic videtur perpetuo exclusa. Sic ergo dicendum videt de ista domina Julia, cum (vt dixi) iam fuerit exclusa a dicta domo emphyteotica, & in hoc argumento, vt audio, pro parte domini Francisci dulcini fit precipuum fundamentum, licet non allegetur. d. §. quinetiam, vt mihi refertur. ¶ † Sed tamen dico quod nihil penitus obstat, & pro resolutione difficultatis aduertendum est, quia aliquando queritur, nunquid filia que per filium masculum fuit exclusa ipso deficiente reintegretur ad partem suam, & sic ad successionem patris, a qua propter fratrem masculuz fuit exclusa, & tunc fit distinctio an simpliciter fuerit exclusa propter existentiam masculi, puta q statutum dicat q stantibus filijs masculis filia non succedat, an vero fuerit exclusa temporaliter per dictiones suspensiuas, puta donec vel quandiu masculi extent, & procedunt isto casu allegata supra in contrariuz, vt scilicet primo casu non reintegretur, sed dicatur perpetuo exclusa, in secundo vero reintegretur, prout proprie loquitur Barto. in dicta. l. finali. ad tertulianum. & prout etiam loquuntur omnes doctores in consilijs in contrarium allegatis, & iste non est casus noster, quia non dicimus quod domina Julia debeat ad suaz portionem reintegrari a qua fuit propter masculuz exclusa, illud eniz fatemur fieri non posse, sed dicimus aliud vt statim patebit.

¶ Aliquando ergo querit nunquid femina que propter existentiam masculoruz fuit exclusa eis deficientibus succedat illis in re de qua disputatur, non dico iure hereditario, sed vti vocata post eos, prout proprie est casus noster, & tunc debet dici quod si talis femina sit habilis ad talem rem ad illam admittatur non per viā reintegrationis, sed successionis nunc sibi delate, & ita procedant que supra adducta fuerunt pro nostra conclusione supra posita. Dico enim q ista domina Julia ab emphyteosi exclusa propter masculos dicitur habilis saltem eis deficientibus, vt in breui sedis apostolice de quo supra, ergo illa debet nunc admitti vti comprehensa in inuestitura secundum quod supra demonstratuz fuit. ¶ Et isti duo casus longe differunt, naz in primo casu questio est tantum de parte que filium tangebat, & ad illam tantum partem admittitur, casu quo reintegranda sit. In secundo vero agitur de tota re, & ad totam debet filia admitti vti succedens masculo vltimo deficienti in re de qua agitur, nam etiaz in primo casu vbi materia pateretur filia per fratrem suum exclusa posset succedere postea fratri, vt tradunt doctores, maxime moder. in. l. prima. §. veteres. ff. de acquirenda possessione. ¶ Cuz itaq3 domina Julia sit comprehensa in inuestitura, siue in ɔcessione emphyteosis, & quidem vt vocetur deficientibus masculis, vt in breui predicto apertissime legitur, non video cur nunc masculis deficientibus nō debeat admitti. ¶ Et cum sit de linea in concessione comprehensa, vt est notissimum debet admitti ante omnes alias ꝓximiores defuncto qui non erant comprehensi in concessione. vt virtualiter dicitur in. d. breui, & supra dictum fuit, & istud, ni fallor, est indubitati iuris. ¶ † Non ob. d. c. i. §. quinetiam in contrarium allegatuz, quia respondetur primo, quod debet tex. ille intelligi feminam vlterius non admitti, scilicet donec masculus superest, prout dicitur in. c. primo. de eo qui sibi & heredibus suis, per quem tex. videtur sic declarandus tex. in dicto. §. quinetiam. & reperio q ita signanter illum tex. declarat Fulgo. in consil. viij. Dominus Petrus. ij. col. ver. deinde sic apud iuris apertissimos. & in consil. xij. Ad id de quo queritur. ij. colum. ver. si quis plane. vnde cum isto casu nō superfit masculus debet merito domina Julia admitti vt supra.

¶ Potest etiam secundo responderi q loquitur ille tex. respectu successionis faciende tanq3 in feudo paterno, veruz est enim q eo respectu semel exclusa femina vlterius non admittet, etiam q cesset cā exclusionis per mortē masculi, q2 femina non redibit ad patris successionez, vt ibi. ¶ Ex eo tamen non impeditur venire ad successionez illius masculi nuper decedentis, iuxta tradita per doctores in dicta. l. prima. §. veteres. de acquirenda possessione. Et ita proprie dicendum est in casu nostro, vt scilicet domina Julia non impediatur succedere Camillo nuper defuncto in dicta domo emphyteotica cum sit de linea in concessione comprehensa, vt supra diximus, & hanc etiam declarationem ad dictum. §. quinetiam. tradit Fulgos. in dictis consilijs concludens, quod vno ex his duobus modis debet omnino intelligi & declarari. d. §. quinetiam. per rationes & iura, de qbus per eum ibi. ¶ Vel & tertio responderi potest, quod ille text. loquitur in feudis, in quibus femina ex sui natura dicitur incapax. c. primo. §. filia. de successio feudi. & c. primo. §. hoc autem. qui feud. dar. possunt. cum similibus. vnde quando excluditur reuertimur ad ius regulare merito illa postea amplius non vocabitur, quod non cadit in emphyteosi in casu nostro vel simili, † nam femina regulariter dicitur capax, vt in. §. emphyteosim. in auctenti. de non alienando, & tradit Joan. baptista de sancto Seuerino in tractatu de feud. cognitio. circa finem. & supra dictum fuit. † Unde si quo casu contra regulaz excluditur propter masculum, quando postea eo deficiente eam admittimus reducimus eam ad suam regularem naturam, qđ quidem fauorabile dicitur, iuxta. l. si vnus. §. pactus ne peteret. versicu. quod etiam in specie dotis. cum his que ibi tradunt doctores. ff. de pactis. ex diuersitate igitur casus & rationis ostenditur, quod de dicto. §. quinetiam. ad casum nostrum non valet argumentum cum ex diuersis ratio bene inferatur. l. papinianus exuli. ff. de minoribus. l. inter stipulantem. §. sacram. versicu. sed hec dissimilia. ff. de verborum obligatio. cum alijs vulgaribus. ¶ Secundo contra conclusionem predictam videtur facere quoddam statutum ciuitatis Cesene vltimum in volumine statutorum, nam in eo disponitur in effectu, quod femine omnino excludant a bonis emphiteoticis propter existentiam filiorum, vel nepotuz masculorum, & quod debent esse ɔtente suis dotibus, vt in dicto statuto legitur. Sed ad istud statutum respondetur primo, q debet intelligi, prout etiam expresse loquitur extantibus filijs, seu liberis masculis ex masculina linea descendentibus. Dico eniz quod femine stantibus talibus personis masculis dicuntur omnino excluse etiam priuate, sed ex eo non infertur, quod eis deficientibus admitti non possint si ex alio sint capaces. ¶ Alioquin sequeretur, quod nec etiam ad alia bona possent amplius admitti, & consequenter quod non possent succedere fratribus suis, cum predictum statutum loquatur pariter de omnibus bonis, sicut de emphyteoticis, vt patet in eo in versicu. & predicta omnia vendicent sibi locuz in bonis quibuscunq3 defuncte persone proprijs & emphyteoticis, &c. quod tamen est aperte falsum per tradita per doctores in dicta. l. prima. §. veteres. de acquiren. possessio. ¶ Et si dicatur q in alijs bonis femine tunc succedent fratribus, & similibus personis ex ipsarum personaruz testō vel ab intestato, quod non contingit in casu nostro, quia domina Julia non vocatur per testamentum Camilli, nec etiam ei ab intestato succedit. † Respōdetur q illud in alijs bonis est, quia sunt libere apud defunctum, quod nō est in emphyteoticis vt in casu nostro est domus de qua agitur, non enim libere erat apud Camillum, nec potuisset eā cui voluisset reliquere, cum extant persone comprehense in cōcessione eius, vz, ista domina Julia, que dicitur vocari post Camillum & ita in hoc ei succedere non iure hereditario, nec ex ipsius voluntate, sed ex stipulatione Angeli patris eius, & ex gratia cōcedentis qui voluerunt eam comprehendi, vt scilicet admittatur deficientibus masculis, & sic ordine successiuo sicut in simili dicitur in. l. gallus. §. quidam recte. ff. de liberis & posthumis. & supra etiam dixi, & istud voluit Bartolus in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de operis libertorum. in versiculo item predicta vera. dum dicit, q ordine successiuo vocantur femine deficientibus masculis quando extat statutuz, quod femina non succedat stantibus masculis, prout est in casu nostro. ¶ Et fortius hoc in eo est dicenduz propter breue, in quo aperte dicitur, quod femine admittantur deficientibus masculis. ¶ Et omne ius quod datur heredibus vltimo loco mortui, vel eius proximioribus, datur quando emphyteosis esset finita, et vt talis ad ecclesiam diceretur redire, vt in predicto breui continetur, & supra fuit dictum.

¶ Et ita etiam sumitur ex alio statuto Cesene sub rubrica, quod nemo audeat se inuestiri facere &c. post principium, in versiculo, & predicta vendicent sibi in emphyteosi finita tempore, linea, seu gradibus finitis, seu propter canonem non solutum &c. sed in casu nostro emphyteosis non dicitur finita cum extet domina Julia in concessione comprehensa, ergo &c. Et ista solutio est clara, & concludens. ¶ Posset tamen secundo responderi, quod predictum statutum loquitur tantum de feminis dotatis, vt patet in eo, post principium, & ita etiam sumitur ex alio statuto superius allegato, circa finem, in versiculo volumus etiam & firmamus, quod mulieres &c. ¶ Et hoc videtur rationi congruum, † quia non videtur rationabile, quod filia a bonis patris repellatur, nisi fuerit dotata, iuxta tradita per Baldum, & alios in. l. prima. C. de heredibus instituendis. sicut etiam diceremus nisi saltem legitimā habeat, vel aliquid eius loco. † Dos autē dicitur loco legitime succedere ſm Bartolum, Paulum de castro, & alios in. l. titio centum. §. titio genero. ff. de conditionibus & demonstrationibus. Sed domina Julia non fuit dotata, nec legitimā habuit, vt mihi asseritur, ergo &c. super hac tamen solutione & alijs qbusdam que dici possent non curo instare, q2 prima solutio supra data tollit omnem difficultatem, & est ipsa veritas, sed de hac secunda

solutione. & alijs me remitto ad excellētissimum Aduocatum dñe Julie in suis elegantissimis allegationibus. ¶ Et ex predictis remanet ꝯclusio clara, & ni fallor indubitata, ꝙ ista dña Julia vti cōprehensa in inuestitura post mortem Camilli d₃ ei in predicta domo succedere absq₃ aliqua noua inuestitura. ¶ Ex qua ꝯclusione sequit̄ supuacuum esse querere qs esset admittendus ad nouā inuestituram vbi linea finita esset. ¶ Qm̄ cum linea in cōcessione cōprehensa non sit finita, vt est dictū, de noua inuestitura agi non potest, & ideo sup eo non insisto, qḋ etiam facio pp instantiā₃ nunciȷ, & pp maximas alias occupationes meas vltra ꝯtinuas lectiones que (vt dici solet) requirant totum hoiem. ¶ Hoc tñ dica₃ ꝙ vbi quis pertinaciter, & ꝯtra expressam veritatem vellet ꝙ per mortē Camilli esset finita emphyteosis deberet de nouo inuestiri dña Julia, & non Frācīscus dulcinus per ea que egregie dñr in predictis allegationibus excell. Aduocati ad que me refero illa approbando. Et certe cu₃ ista dña Julia sit filia Angeli primi inuestiti, & sic fuerit expresse in inuestitura comprehensa, put supra fuit ostēsu₃, & sit etia₃ agnata. d. Camilli nuper defuncti non video cur illa nō debeat oino preferri cum in ea reperiat̄ voluntas ꝯcedentis, & ēt primi inuestiti, ꝙ non reperit̄ in. d. Francisco cum non sit de filijs aut nepotibus Angeli primo loco inuestiti, nec aliquo modo sibi ꝯiunctus, nec etia₃ ipsi Camillo agnatus. ¶ † Et ad hoc bene facit decisio Alex. in ꝯsil. xxij. Uisis & ponderatis. in fi. lib. vj. dum vult primiorem agnatum debere inuestiri. Deberet itaq₃ dña Julia absq₃ dubio preferri. d. Francisco. ¶ Eo presertim qȝ si quod ius illi competijsset ad excludendam dñam Juliam, (qḋ tñ absolute negat̄,) dicit̄ illud amisisse non acceptando hereditatē. d. Camilli, † nam qui aliquem precedit in successione, & illum vti heres potest excludere, non dr̄ eum excludere, nisi vere sit heres. l. i. §. s₃ si sint sui. & §. si bonoꝝ. ff. ad senatuscon. tertul. & ibi tradunt doc. ¶ Sup his tñ non insistā vlterius, qm̄ vt dixi, non sunt necessaria cum dña Julia sit oino admittenda vti vere comprehensa in ꝯcessione deficientibus masculis, vt supra deductū fuit. ¶ Et cū etiā verissimū sit per morte₃ predicti camilli, licet sine liberis, emphyteosim de qua agitur non esse finitam, etenim vt dixi de eo dicitur transire ad ipsam dominam Juliam. Laus Deo.

Maria. soci. iunior iuriscon. Senensis, Padue.

CASVS

¶ Reperitur in facto ꝙ eps̄, clerus, & populus Patauinus donauit Abbati & monasterio sancte Justine iam annis quingentis & vltra ecclesia₃ sancte Marie de macerata. Nec habet̄ certa notitia quid inde secutum fuerit vsq₃ ad annum. 1451. Sed illo anno & ab eo citra reperitur ꝙ per Abbatem & monachos sancte Justine fuerunt facte diuerse collationes, siue concessiones, & institutiones circa istam ecclesiam.

¶ Postea de anno. 1461. cum sup tali ecclesia esset lis inter Epm̄ Paduanum, & Abbatem, & monachos predictos fuit inter eos lata snīa per Reuerendissimū tunc Cardinalem sancti Petri ad vincula iudicem delegatum per sedem apl̄icam de ꝯsensu partiū. In qua snīa inter cetera fuit pnunciatum ius pñtandi ad predictam ecclesiam de macerata spectare & ptinere ad Abbatem sancte Justine. Et ad eādem ius instituendi spectare, & pertinere ad Epm̄ Paduanum cum expressa declaratione, ꝙ quoties deinceps prefatam ecclesiā vacare ꝯtigerit Abbas predictus habeat presentari persona₃ idoneam Epo Paduano, qui personam sic presentatam de eadem ecclesia instituere habeat debeat & teneat̄, vt latius in dicta snīa continetur, cuius copia transmittitur.

¶ Postea in hanc vsq₃ diem plurima secuta fuerunt, que non expedit aliter narrare, sed solum pro informatione queda₃ alie scripture transmittuntur.

¶ Nūc vero ꝯtingit dubitari nunqd ius patronatus pdicte ecclesie de macerata dicat̄ ptinere ad Abbatē & monachos pdictos.

¶ Et queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ De iure patronatus ecclesie, vtrum probetur ad aliquem pertinere ex eo, ꝙ ad eum pertinet presentatio.
¶ Et an ius presentandi detur aliter ꝙ̄ ex vi iuris patronatus, & ad quem proprie pertineat.
¶ An patronus conferendo perdat ius patronatus.
¶ Et quid si sit negligens in presentando.

1 Jus presentandi in ecclesia an possit alicui etiam persone ecclesiastice competere absq₃ eo ꝙ habeat ius patronatus. & .J. nu. 22.
2 Patronoꝝ officiu₃ est ordinario presentare vt per eū instituat̄.
3 Electione vnius ex incompatibilibus alteri dicitur renunciari.
4 Jus patronatus an per non presentatione₃ ammittat̄, & .J. nu. 33.
Seruitutes per non vsum perduntur.
5 Presentatio est fructus iuris patronatus.
6 Effectus a sua causa producitur.
7 Sententie que in rem iudicatam transiuit standum est.
8 Presentationem habens ius patronatus habere dicitur.
9 Snīe stricte in suis verbis sunt interpretande.
10 Jus presentandi pprie dicit̄ ꝙ competit habenti ius pronatus.
11 Jus presentandi pprie ad patronum spectat. & .J. nu. 24.
12 Jus instituendi presentatum competit ordinario, & pprie illa dicitur institutio que fit de presentato per patronum.
13 Uerba ista teneatur & debeat necessitatem important.
14 Institutio fienda per ordinarium de presentato nō dicitur libera, qȝ eam, si persona presentata est idonea, inuitus tenet̄ facere.
15 Jus patronatus non dicuntur habere, sed potius honorantiam quandam familie que ex consuetudine presentant aliquē₃ Episcopo rogantes eum institui.
16 Jus patronatus antiquissimum per inditia, & famam probatur.
17 Presumptioni iuris standum est, donec contrarium probetur.
18 Presentans presumitur ratione iuris patronatus presentare si alius patronus non appareat.
19 Presentatio p parochianos facta ratione iuris patronatus creditur facta.
20 Parochia si habet sub se capellas presumitur ꝙ fuerint constructe de bonis ecclesie.
21 Patronus alicuius capelle que subsit ecclesie presumitur etiam patronus totius ecclesie.
23 Patronus existens in possessione pñsentandi pro patrono habet̄.
25 Cap. postulasti. de iure patro. de qua presentatione loquatur.
26 Episcopus aliquem sine titulo ordinare non potest.
27 Presentationis si fiat mentio si aliud non appareat de illa intelligitur que competit virtute iuris patro.
28 Pro sententia semper presumitur.
29 Per collationem per patronum factam ei in iure patronatus non preiudicatur.
30 Regula via quam elegisti tibi pateat & regula. l. fin. C. de codicil. quomodo procedat.
31 Collatio seu institutio solum ad ordinarium spectat.
32 Juri quod sibi quis cōpetere ignorabat nunꝙ̄ dicitur renūciare.
34 Non presentans, quia ecclesia non vacauit non dicitur perdere ius presentandi.
35 Seruitutem non perdit quis non vtendo ea quando vti non expediebat, vel impeditus erat.
36 Patronus si sit negligens in presentando infra statutu₃ tempus sibi, nisi pro illa vice non preiudicat.

CONSILIVM CV

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Resolutio presentis ꝯsultationis pro parte affirmatiua est admodu₃ facilis & pbabili dubitatione videtur carere, vt ex infra dicēdis apparebit. Quia tamē (vt audio) plerīq₃ negatiuam partem affirmant, cogitabam, ꝙ forte ex infra scriptis moueri possunt, que prima facie aliquem parum cōsiderantem possent forsan in partem ipsam negatiuam inclinare. ¶ Et primo qȝ in predicta snīa non declarat̄ pertinere ad Abbate₃ ius patronatus, sed ius presentandi, ex quo non vr̄ necessario inferri ad ius patronatus, † cum videat̄ posse dari apud monachos, & alias personas ecclesiasticas ius presentandi absq₃ eo ꝙ habeant ius patronatus, put audio plerosq₃ tenere, & vr̄ pbari in c. postulasti. de iure patro. vbi rector ecclesie, in qua ius patronatus est alterius pōt presentare clericu₃ ordinandum ad titulū ecclesie, & sic ibi pꝰsupponitur illud ius presentādi differre a iure patronatus, cum talia iura sint penes diuersos. ¶ Scdo etiam facere videt̄ qȝ Abb. & monachi predicti pluries, vt in puncto narratur, ꝯtulerunt predictā ecclesiam, & ad eam simpliciter & libere clericum instituerūt, qḋ certe non competit patronis, † qȝ eoꝝ tñ est presentare ordinario, vt per eum postea presentatus instituat̄, vt per Abba. & alios in. c. auctoritate. de institu. & habet̄ de iure patronatus fere per totum. ¶ Et plus etiā videt̄ ꝙ si habuissent ius patronatus illud perdiderint per tales collationes. Tum per regulam qua dicit̄ viam quam elegisti tibi pateat. l. si mulier. in fi. ff. quod

3 ff. quod metus cau. †tum etiam per electionem vnius ex incompatibilibus, nã per eam quis dicit̃ alteri renunciare. l. fi. C. de codic. cũ simi. non enim est dubium collationem cũ iure patronatus esse incõpatibilez. ¶ Tertio vr̃ hoc idem dõm ex alio, posito ꝙ 4 predicta non vrgeant, †qꝛ. s. iam per ann. 50. ꝛ vltra non reperitur ꝙ per abbatẽ, ꝛ monachos facta fuerit aliqua presentatio, ꝛ ꝯsr̃ ipsi non fuerunt vsi iure patronatus, vnde vr̃ ꝙ illud omiserint per non vsum veluti negligẽtes, ꝛ sui iuris ꝯtemptores, sicut de seruitutibus dr̃, que per non vsuz perduntur. l. si cõem. §. i. l. labeo. ꝛ l. si partẽ. §. i. ꝛ quasi per totuz. ff. queãd. ser. amit. ¶ Istis tñ non obst. prout vere nihil obstant verissima est pars affirmatiua, vt. s. ius patronatus predicte ecclesie de macerata dicat̃ pertinere ad abbatẽ, ꝛ monachos predictos, maxime ex. j. scriptis, ex quibus (ni fallor) qlibet recte, ꝛ mature omnia ꝯsiderans in hanc sñiam facile inducetur. ¶ Et primo hoc satis aperte colligit̃ ex sñia, de qua in puncto fit mentio, nam cũ in ea dicatur ꝙ ius presentãdi pertinet ad abbatẽ, ꝛ monachos predictos vr̃ necessario 5 intelligendũ hoc. s. vigore iuris patronatus, †qꝛ presentatio nihil aliud dr̃, q̃ effectus, siue fructus iuris patronatus, etenim patronus eligit clericũ, quem vti patronus presentat episcopo, vt per eum in patronali ecclesia instituatur, vt dr̃ in. c. nobis fuit. ꝛ quasi per totum titu. extra de iure patrona. ꝛ hoc aperte voluit glo. an tepen. ꝛ fi. in. c. cũ bertoldus. de re iudica. Imol. in. c. ꝯsultationibus. prope fin. de iure patrona. Fely. in. c. cũ olim. ad fi. i. colum. de maiorita. ꝛ obed. ꝛ tradit Roch. de cur. in suo solemni tracta. de iure patrona. super ver. ius. in. iij. qõ. vbi expresse dicit presentationem esse effectũ iuris patronatus ¶ Non ergo potest dari 6 sine eo, †cũ effectus a sua causa producatur, ꝛ non aliter, ꝛ ea cessante cesset. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure patrona. c. cũ cessante. de appella. cũ simi. ¶ Et lꝫ in tali sententia nihil exprimatur de iure patronatus, sed tantũ loquatur de iure presentandi, tñ virtualiter, ꝛ in necessariũ antecedens loquitur ẽt de iure patronatus, a quo presentatio causatur, iuxta regulã. l. nec is. §. i. ꝛ l. illud. ff. de acqui. hered. ꝛ l. si iter legatũ. ff. de serui. ꝛ traditur in. l. scḋa. ff. de iurisdi. om. iudi. ¶ Qñ igitur in dicta sententia dr̃ ius presentandi pertinere ad abbatez ꝛc. dꝫ declarari. s. ex vi iuris patronatus, 7 ꝛ tanquã eius fructus effectus. ¶ † Et non est dubium predicte sñie standum esse, cum trãsierit in rem iudicatam. ¶ Facit enim ius, ꝛ pro veritate habetur. l. ingenuũ. ff. de statu homi. ꝛ l. res iudicata. ff. de regu. iur. c. qõ ad consultationem. ꝛ. c. seq. de re iudi. ¶ Secundo hoc ꝯfirmatur per. c. dilectus. de offic. lega. ꝛ per. c. ij. de supplen. neglig. prela. cũ simi. in quibus simpliciter dr̃ ꝙ ad certas personas ecclesiasticas pertinet presentatio, ꝛ tñ intelligitur ꝙ tales persone dicunt̃ habere ius patronatus, vt ex eisdem 8 iuribus postea apparet. ¶ † Et ista iura plurimum ꝯferunt ad intelligentiaz illoꝝ iurium, quibus dicit̃ simpliciter ad monachos, ꝛ similes ecclesiasticas personas aliqñ competere ius presentandi, vt est. c. de monachis. de preben. cũ simil. Nam debent omnia talia iura intelligi, ꝙ talez presentationem habeant, qꝛ ius patronatus dicuntur habere, prout vere per docto. in eis scribẽtes intelliguntur, vt in specie. d. c. de monachis. intelligitur per Hosti. ibi, quem alij simpliciter sequuntur, dũ in versicu. monachorum. 9 subaudit. s. ꝛ patronoꝝ. ¶ Tertio hoc idẽ probatur ratione †sententie proprie, ꝛ stricte in suis verbis interpretande, vt habet̃ in. l. i. C. si plur. vna senten. cum ꝯcord. ad hoc allegatis per Barto. in. l. si expressim. ij. col. in ver. mihi vr̃ sic dicendum. ff. de appellat. tradit Bal. in. l. i. iij. col. C. qñ prouoc. non est nece. Imo. in. l. centesimis. §. fi. colũ. fin. ff. de verb. oblig. Abb. in. c. dilectus. ij. not. de offi. ordi. Alex. in. l. impossibilis. ij. colũ. de verbo. obliga. ꝛ in consi. xlviij. visis, ꝛ accurate ꝯsideratis. iij. col. libro. vi. Dico eniz ꝙ posito ꝙ aliqñ presentatio, siue ius presentandi ꝯsiderari forsan posset absq; iure patronatus, sine tñ veritatis preiudicio debet tñ dicta sententia intelligi de iure presentandi proprie, ꝛ stri10 cte accepto, seu de ꝑpria presentatione, †sed presentatio proprie accepta, ꝛ similiter ius presentãdi dr̃ que, vel ꝙ competit habẽti ius patronatus in aliqua ecclesia, vt magistraliter ḋclarat Abb. quem alij sequunt̃ in. c. auctoritate. de insti. ꝛ idẽ voluit in. c. fi. in. 11 iiij. nota. de iure patrona. dicens ꝙ patronus ꝑprie presentat, ꝛ in. c. ij. eo. ti. †dicens ꝙ presentatio proprie spectat ad patronuz, ergo ius presentandi, de quo in dicta sententia dꝫ intelligi de eo, qḋ vigore iuris patronatus competit, ꝛ ꝯsr̃ ex dicta sententia infertur ius patronatus in predicta ecclesia ad abbatem, ꝛ monachos prefatos pertinere. ¶ Eo maxime attento ꝙ in eadez sententia ꝯtinetur ꝙ ius instituendi presentatum per abbatem pertineat ad Renereũ. episcopum Paduanuz, nã per idem argu. dꝫ intelligi hoc respectu iuris instituendi, qḋ competit ordinario, vt

12 instituat personã idoneam per patronum presentatã, † nam illud dr̃ proprie, ꝛ stricte ius instituendi, seu inde facta institutio dr̃ proprie institutio, vt per Abb. in. d. c. auctoritate. ¶ Licet. n. institutio diuersimode capi possit, illa tñ dr̃ proprie, que fit de presentato per patronũ, vt ibi per eum, ꝛ in. d. c. fi. ¶ Quarto, ꝛ fortius fa13 ciunt sequentia verba sñie, †dum in ea dr̃, ꝙ eps Paduanus teneat̃, ꝛ debeat personam per. d. abbatẽ presentatã instituere, que verba, vt est notũ importãt necessitatẽ, ꝛ probatur de ver. teneatur. in clem. exiui de paradiso. §. itẽ ordo cõiter. de verb. sign. ꝛ de ver. debeat. in. l. i. §. i. ff. qḋ quisq; iur. ꝛ in. l. pretor. in prin. iunctis his que ibi dicunt doc. ff. de edẽ. ꝛ est gl. in ver. non dꝫ. in. c. proposuit. de appella. ꝛ in ver. debeant. in clem. attendentes. de sta. mona. Si igit̃ talia verba necessitatem importãt, hoc non ꝯuenit alteri institutioni, q̃ ei que fit de persona per patronũ presentata, 14 †illa. n. episcopo non dr̃ libera, vt dicit Abb. in. d. c. auctoritate. qꝛ inuitus illã facere tenetur, si persona sit idonea, vt ibi per eum, ꝛ probat̃ in. c. decernimus. xvi. q. vij. ꝛ in. c. pastoralis. de iure patrona. ꝛ declarat Pau. de citadinis, in suo tracta. de iure patrona. in. vi. par. in. vj. q. cum ꝯcor. multis qui alleg. possent. ¶ Alie aũt institutiones non sunt tales, vt prosequitur Abb. in. d. c. au15 ctoritate. †Et hinc est ꝙ si aliq̃ certe familie habent ex consuetudine, vt presentent epo aliquem rogantes eũ institui, seu ei beneficium ꝯferri non dñr habere ius patronatus, nec ius presentãdi, sed potius honorantiã quandã, vt appellat Domi. de. s. Gemin. in ꝯsi. xlvij. ꝯsuetudo est Mutine. in prin. qui ẽt dicit ꝙ tunc episcopus non cogit̃ instituere ei sic oblatũ, nisi quatenus velit illi familie rem gratã facere, ꝛ sic erit tunc libera institutio, que potius appellabit̃ collatio, vt per eũ. ¶ His sic positis, vt verba sñie predicte proprie accepta verificari possint, seqtur ꝙ per eam declaratũ est ad abbatem predictuz pertinere presentationẽ ex vi iuris patronatus, ꝛ sic ẽt ipsuz ius patronatus ad eũ spectare, ꝛ ita hodie teneñ. est tale ius abbati predicto competere, nisi ꝯtrium osten16 datur. ¶ † Qḋ eo maxime dõm est, qꝛ vt audio, de eo in loco est publica vox, ꝛ fama, put per testes forsitan ꝑbari potest, qḋ quidem sufficere vr̃, cum agamus de ꝑbando iure patronatus antiquissimo, qḋ per indicia, ꝛ per famaz probari potest, vt declarat Roch. de cur. in trac. de iure patrona. in ver. ipse, vel is a quo. in. xxxvj. qõ. ꝛ alleg. Bal. in. l. cũ super. C. de rei ven. ꝛ alios, vt per eum, qḋ etiam dixit Dec. in ꝯsi. cxxvi. in causa do. Francisci. ij. colũ. Quia tñ non vidi talis fame ꝑbationem, ꝛ nescio, an sit facta, vel qũo fiet, non facio super hoc capitale fundamentũ, sed vbi facta esset, vel in futuruz fieret multum adiuuaret predicta, que tñ 17 etiam absq; fame ꝑbatione de iure procederẽt. ¶ † Quinto comprobat̃ predicta ꝯclusio ratione presumptionis iuris, cui donec ꝯtrarium probetur standũ est, iuxta gl. magistr. ꝛ cõiter approbataz in. c. is qui fidẽ. de sponsali. ꝛ tradit Alex. in ꝯsil. xcix. in casu predicto. ad fi. lib. iij. cũ ꝯcor. multis, qui ad hoc allegari possent. Dico. n. ꝙ cum presentatio dicat̃ pertinere ad abbatez, ꝛ monachos predictos, ꝛ nullus alius patronus reperiat̃, ius presumit 18 ꝙ pertineat rõne iuris patronatus, †queãdmoduz si quis re ipsa presentauerit, ꝛ patronus alius non apparet presumit̃ presentasse rõne iuris patronatus, vt est doctri. Abb. in. c. querelã. iij. col. de elec. in ver. ꝛ ad istũ text. satis potest rñderi. ꝛ ita hanc doctri. referr, ꝛ seqtur do. Roch. de cur. in preal. xxxvj. q. in ver. nec ob. sm eũ, ꝛ idem voluit Dec. in ꝯsi. cxvij. ꝛ pro tenui facultate. iij. co19 lũ. †duz in effectu vult, ꝙ presentatio facta per certos parrochianos credat̃ facta ratione iuris patronatus, ꝛ ita ex illã ius patronatus arguatur, lꝫ alias presentatio possit fieri per viã supplicationis, seu simplicis petitiõis, ꝛ hoc qꝛ presentatio proprie et vere accepta pertinet ad patronos. ¶ Vltimo predicta ꝯfirmãtur ex presentatione, quã ad istam ecclesiã, de anno. M. cccclxxxiij. fecisse dr̃ abbas predictus de presbytero Tadeo, qui ẽt vt dr̃, fuit institutus per epm, ꝛ hmõi ecclesie beneficiuz obtinuit, prout hec omnia audio ꝑbata esse, aut probari posse, saltẽ per publicaz vocem, ꝛ famã. ¶ Licet ẽt in hoc non faciaz solidũ fundamentum, cũ nihil certi de tali probatione asserat̃. ¶ Quo tñ posito doctri. preallег. essent in terminis, vt. s. predicta presentatio, ꝛ institutio dicant̃ facte occasione iuris patronatus, ꝛ ꝯsr̃ ex eis arguat̃ abbatem, ꝛ monachos predictos habere ius patronatus istius ecclesie. s. Marie de macerate, de qua ad presens agit̃. Et ita tenen20 daz est, †attento maxime ꝙ cũ olim fuisset simplex capella, ꝛ nũc reperiat̃ bona parrochia habens sub se capellas, seu clericatus presumit̃ ꝙ de bonis monasterij. s. Iustine fuerit ꝯstructa, ꝛ dotata, cũ ecclesie non nascantur, ꝛ ꝯsr̃ ꝙ habeat predictum monasteriũ ius patronatus, cuz alius patronus non reperiat̃, ꝛ ita arguit Dec. in predicto ꝯs. cxxvi. ꝛ. cxvij. ꝛ in vtroq; loco alle. Ab

bi.in consil.lxxvj.plura sunt.in primo dub.ij.volu. ¶ Ad quod nouissime facit,q ali is de anno. M.D.xviij. vacate quadaz capella,seu clericatu in d.ecclesia de macerata fuit facta quedã presentatio per abbatẽ.s.Justine,& presentatus fuit institutus ab episcopo,& ita illam capellã,seu illuz clericatũ obtinuit. ¶ † Ex quo vr argui posse,q abbas,sicut est patronus illius capelle, vel clericatus ita sit totius ecclesie,si aliud non repiatur, sicut per ꝯriuz arguunt do. de Rota in decis.clviij.no.q vbi abb. in antiquis. ¶ Superest nunc ad alleg.in ꝯrium rñdere. ¶ Et lz ex predictis virtualiter rñsio pro maiori parte colligatur,tñ vt veritas clarius ostendat ad omnia singulatim respõdetur,vt.j.dicã. ¶ Non obs. igit q primo loco allegabatur,† qz primo rñderi potest,q immo non reperit in iure loquendo regulariter,q qs habeat ius presentãdi,qd non proueniat ex iure patronatus vero,vel saltẽ presumpto rõne quasi possessionis eius,presentat.n. quis vt patronus, † & lz forsasse non sit verus patronus,pro tali tñ habet,qz in eius quasi possessione reperit presentando,& eius presentatio sortitur effectum tanq̃ a patrono facta,iuxta.c. ꝯsultationibus. de iure patro.& tradita per do.de Ro.in decis.cccclxxv. vtrũ sicut presentatus.in antiq.& ista rñsio colligi potest ex his que.s.in duobus primis fundamẽtis dicta fuerunt.& ita videt firmare Abb. in.c.i.in ver.& ex predictis.de capel.mona.dũ inquit q monachi habent ius presentandi ad ecclesiã,si sint illius patroni,qd etiam videt firmare Archid.in.c.cum in illis.in ver.presentationez. de preben.lib.vj.† dũ dicit presentationem pertinere ad patronũ ratione iuris patronatus ẽt si sit patronus ecclesiasticus,vt per euz, qui idem vr velle in.c.i.ij.col.eodem loco,dicens q ex iure patronatus presentatio pertinet ad patronũ, quod ẽt ibi dixit Phili. franc.in.ij.no.ad qd etiam plures auctoritates allegari possent, sed gratia breuitatis dimitto. ¶ † Nec tunc obst.c. postulasti.in ꝯtrarium allega.qz ille tex.non loqtur de presentatione clerici ad perpetuũ beneficium,de qua loquimur nos,& de qua loqtur sententia predicta,sed loqtur de presentatione quadã,que fit per rectorez ecclesie de aliquo ordinando ad tit.ecclesie sue,† cum alias episcopus non possit quẽ sine titulo ecclesie ordinare, prout ibi declarat Abb.in primo not.dicens, q sic presentatus solũ ex eo consequtur alimenta,non aũt perpetuum beneficium,& ita ẽt declarat Roch.de cur.in predicto tracta.de iure patron.super ver. competens alicui.in.xxv.qd.& qz hoc satis claruz est,non insistaz vlterius super eo. ¶ Vel scdo ad primum fundamentũ responderur,& tollit omnis difficultas,qz esto sine preiudicio veritatis, q ius presentandi aliquo modo ꝯsiderari possit absq̃ iure patronatus,† tñ in dubio semper vbi de presentatione fit mentio, si aliud non appareat,debet intelligi de illa presentatione,que ex vi iuris patronatus cõpetit,que proprie presentatio appellatur, vt clare constat ex his,que.s.dicta fuerunt pro ista parte,in tertio, & alijs sequẽtibus fundamentis. ¶ Non ob.modo q scdo loco allegabat de pluribus collationibus olim factis per abbatez, & monachos predictos,qz primo respondetur q quicqd ex dictis collationibus inferri possit non est ꝯsiderandum,cum ex post superuenerit sentẽtia,que declarauit ad predictũ abbatem pertinere ius presentandi,& sic ẽt ius patronatus, ſm qd.s.deductum fuit, cui sententie cũ in rem iudicatam transierit omnino est standum, vt etiam.s.diximus. ¶ † Et sicut si per sententiã esset declaratum, quẽ non habere ius patronatus illi standum esset, & ille talis non diceretur patronus,ita per ꝯrium in casu nostro sententie declaratorie iuris patronatus standũ est,& facit vt abbas dicatur patronus,cũ pro sententia semper sit presumendũ.c.in presentia.de renun.& no.in gl.fi.in fi.in.l.herẽnius.§.gaia.ff.de euict.cũ simili. & ita firmat do.Pau.de cittad.in trac.de iure patro.in vlti. parte, in ver.viij.modo puto perdi &c. ¶ † Scdo etiam,& clarissime respondet,q ex collatione vna,vel pluribus, quas facit patronus non preiudicat ei in iure patronatus,vt est tex.apertus,& ibi tradunt Abb.& alij in.c.fi.de iure patro.& ibi per doct.ponit ratio. ¶ † Nec predictis ob.regula illa,via quã elegisti, tibi pateat &c. nec ẽt regula.l.fi.C.de codicil.que in ꝯrium allegate fuerunt, qñ respondetur regulas predictas procedere, qñ ex pluribus remedijs nobis cõpetentibus alterum eligimus,ei enim tũc stare debemus,& alteri dicimur renunciare,maxime si erãt incõpatibilia, vt in iuribus in ꝯrium alleg.ad qd etiaz facit.l.q in herede.§.eligere.ff.de tribut.qd in casu nostro verificari non potest,† qz cuz abbas esset patronus,vt postea per sententiam fuit declaratum, ſm qd.s.fuit deductum,ei nullo modo cõpetebat collatio, seu institutio,que solum ad ordinariũ pertinet,vt per Abb.in.d.c.auctoritate.de insti. ¶ Et ex his patet ẽt responsio,si allegaretur q etiaz post predictã sententiam,de anno. M.D.xvij.quidam abbas.s. Justine ꝯtulit predictam ecclesiam cuidam do.Herculi fregosio, qñ posito q illud sit verum in facto,prout forsitan allegatur,qd tñ apud me non est certum, respondetur q ex tali collatione non preiudicat iuri patronatus per predicta, eo ẽt addito q ille abbas forsasse erat ignarus de iuribus monasterij, & ideo eis renunciasse non dicitur,† qz nunq̃ quis dicitur renunciare iuri, qd sibi competere ignorabat.l.mater decedens.cũ simi.ff.de inoffic.test. ¶ Et vbi ẽt sciuisset non potuisset iuribus monasterij preiudicare per iura vulgaria. ¶ Istis tñ in casu nostro non indigemus,qz in terminis q iuri patronatus nõ preiudiceretur est casus apertus in. d.c.fin.& ibi plene per doc.de iure patro. ¶ Demũ non obst. qd vltimo loco allegabatur de non factis presentationibus,qñ respondet illud non obesse monasterio,nec ius patronatus ei competens dicitur deperditũ,† attento q vere non fuit negligens in presentando, sed potius dr impeditum fuisse, nam de anno. M. D.lxxxij.per Cardina.de foscaris fuit facta collatio dicte ecclesie,seu institutio cũ derogatione iuris presentandi,que derogatio etiam postea facta fuit per summuz Pontificem,qñ de anno. M. D.xvij.fuit data ista ecclesia do. Andree mercatello, & propterea istis casibus,& tẽporibus non potuit abbas predictus presentare,merito ei nihil imputari dz,nec ex eo dicitur ius suum perdidisse,iuxta gl.in ver.in triũ.in.c.cũ ecclesia sutrina.de cau.poss.& proprie.& ibi tradita per doc.non.n.potest dici negligens,nec volens posset aliqd agere,vt de se notum est. ¶ † Alijs vero temporibus presentationẽ facere non oportebat,cũ ecclesia non vacaret,& ideo ex eo q non presentauit,non dr ius suum perdidisse,iuxta.l.in filijs. in fi.& que ibi not.Bart.C.de decur.lib.x. ¶ † Sic etiam in simili dr, q quis non vtendo seruitutem non perdit, qñ non expediebat vti,vel erat impeditus.l.si locus.cũ simi.ff.quem admo.ser.omi. ¶ Eo addito q iste abbas aliqñ fuit suo iure presentandi vsus in eo,qd occurrit,qñ de anno. M.D.xviij.presentauit ad capellam, vel clericatũ in dicta ecclesia vacantem, vt.s. dictum fuit.Et ẽt nuper,cum intellexerit dictam ecclesiã vacare presentauit, adeo q non potest dici fuisse in aliqua negligentia. ¶ † Et plus ẽt dico q per negligentiaz patroni in presentando.j. statutum tẽpus ei non preiudicatur,nisi pro illa vice, saluo sibi in ceteris suo iure patronatus.c.ij.de supplen.negli.prela.c.cuz propter.& vtrobiq̃ doc.de iure patrona.& in.c.qm.& in.c.eam te.eo. ti.cũ simi. ¶ Concludatur itaq̃ ex omnibus predictis abbatem, & monastriũ.s.Justine habere ius patronatus super predicta ecclesia sancte Marie de macerata. Laus Deo.

Maria.Soc.Seneñ.patritius Padue legens.1542.

SVMMARIVM

¶ De argentifodina in fundo feudali,cuius sit.
¶ Et de siluis in territorio castri feudalis,ad quem spectẽt,si argentifodina sit domini.

1. Lapidicine,& argentifodine, an comprehenduntur in concessione alicuius loci alicui facta recepto pro eo precio.
2. Feudum si emat ab Imperatore cum iuribus,& pertinentijs suis in quo sit nemus,& etiam argentifodina dñs argẽtifodine põt vti dicto nemore ꝓ eius necessitate reliquũ est emptoris feudi.
3. Pertinentiarum appellatione quid veniat.
4. Usufructuarius nemoris potest ligna incidere,& ea vendere.
5. Usus dicitur seruitus personalis,qz a re persone debetur.
6. Usuarius nemoris potest pro vsu suo tantum ligna incidere, & etiam vendere,si eis vti nõ potest ob loci distantiã, aliter non.
7. Usufructuarius,& vsuarius,in quo differant.
8. Glo.dictum debet intelligi,ſm legem quam allegat.

CONSILIVM CVI

Dirigat Dñs Xba mea in viã veritatis,& iustitie. ¶ Inspectis his que abunde,& eleganter deducta sunt per clariss. consultorem do.Antoniũ quettam,mihi vti fratrem maiorem,& hoñ. ¶ Et presuppositis in facto veris omnibus,que in eius ꝯsilio presupponuntur,placet mihi mirum immodũ vti iuridica,& equissima ꝯclusio per suam excellentiam firmata,vt.s. nemora,de quibus agit pertineant ad istos illustr. nobiles de valisperg.& non ad vicariuz regie maiestatis,super argentifodinis,seu eius minerijs ꝯstitutum, excepto tñ q predicto vicario debet licere pro vsu,& necessitate predictarũ minerarum, vti dictis nemoribus,siue siluis,ſm qd in fi.sui consilij declarauit excellentissimus

1 excellentissimus Consultor. ¶ † Et hoc presupposito φ predicte minere, siue argentifodine non intelligant vna cum alijs bonis concesse predictis nobilibus. De quo tñ posset probabiliter dubitari, per ea que tradit Pau. de cast. in cõsi. cccliij. cõmodum. d. libro. i. in nouis, & Matthe. de afflict. in. c. i. super vers. argentarie. ij. co. ver. ité quero pone φ princeps. in ti. que sint regalie. cuz concor. vt per do. Consulentem, ad qđ potest addi text. in. l. in lege fundi venditi. ff. de cõben. emp. vbi recte intuenti probatur φ in concessione alicuius loci, recepto pro eo precio censentur concesse etiaz lapidicine, & per similitudiné, & cum maiori ratione ét argentifodine, & similes, iuxta. l. diuortio. §. si vir in fundo. ff. solu. matri. nisi fuerint particulariter excepte. ¶ Quinimo si excepte fuerint exceptio restringitur solum ad eas que tunc tpis apparebant, & non proceder in his que post multũ temporis reperte fuerint, vt ibi dicit. ¶ †

2 Reiecta tñ ista dubitatione, & presupposito φ iste argentifodine concesse non fuerint quacũqz ratione id euenerit, puto vna cũ do. Consultore nemorum, & siluarum vsum solum, & dũtaxat pro necessitate talis argentifodine pertinere ad predictum vicarium. Abinde vero supra silue, & nemora predicta dñr spectare ad predictos nobiles de Valisperg. vigore emptitij feudi illis per regiã maiestatem concessi, & dicuntur ipsa nemora in. d. concessione inclusa sub illis verbis, cũ iuribus, & pertinentijs suis, cũ simi. iuxta tradita per Dec. in cõsi. cccccxvj. qm̃ causa ista. col. pen. cuz concor. de

3 qbus. s. per do. Consultorez, † qbus addo Bal. in cõsi. ccccclxviij. qualiter probentur pertinentie. in fi. i. col. iij. volu. repetito. in. v. volu. nu. ccccxlv. vbi vult φ territoriũ alicui castro assignatũ, & que in eo sita sunt, veniant sub nomine pertinentiarũ, etenim in facto presupponitur nemora, de qbus agitur in territorio cõcessi castri reperiri, ergo &c. Ad idé allego Barb. in cõsi. lvij. clementissimuz Deũ. col. x. ver. vnde non pñt dici pertinentie. iiij. volu. qui dicit, φ sub nomine pertinentiarum continentur omnia corporalia, que

4 in territorio reperiuntur. ¶ † Sed dicet aliquis, φ si concedimus vsum siluarum predicto vicario pro dictis minerijs, vr̃ φ eum equiparemus fructuario, & cõn videtur φ libere de omnibus fructibus siluarum incidendo, & vendendo disponere possit, prout de hoc vr̃ tex. in. l. diuus. in prin. & ita vr̃ gl. ibi intelligere. ff. de vsu. & habi. ¶ Nec vr̃ bona rñsio data. s. per do. Consulentem, dum concedit illud esse verum, qñ alicui silue vsus simpliciter relinqtur nullo habito respectu, in casu vero nostro dr̃ concedi vsus respectu minerarũ, & argentifodinarum, merito ipse vsus dz a necessitate ipsarum regulari, qm̃ videtur φ ét ibi vsus sit considerandus respe

5 ctu persone, cui relinqtur, † cum vsus dicatur seruitus personalis, q. s. a re persone debetur. l. i. & ibi gl. declarat. ff. de serui. tit. generali, & sic videretur φ ét ibi deberet restringi ad necessitatez persone, quod tñ videtur contra illum tex. cum gl. ¶ Sed tñ hoc non obst. verissimam arbitror conclusio. s. firmatam, & similiter ét solutionem do. Cõsulentis in parte illa, dum dicit in casu nostro vsuz siluarum regulandũ, & restringendum esse ad necessitatem argentifodinarũ per deducta per eum, que optime concludunt, sed qua

6 tenus in solutione concedebatur priuz in casu. d. l. diuus. † arbitror melius posse dici, vt. s. etiam illo casu vsus silue restringatur ad necessitatem persone, & sic φ poterit ille facere incidi ligna tantum pro suo vsu, vel ét vendi, si forte eis vti non poterat propter loci distãtiam, & istud forte voluit ibi glosella, in ver. silue. duz dicit, procul forte remote, & ita in specie declarat ibi Alber. de rosa. dicés φ bene equatur fructuario in hoc φ vterqz põt vendere fru

7 ctus, & istud est qđ voluit ibi tex. † sed tñ differunt, q. qui hz vsufructum põt vendere totum fructum, vt vtar verbis eius, vsuarius aũt illud solum vendit, qđ est necessarium ad suum vsum, & in hoc est specialitas in vsu silue, cuz alius vsuarius vendere non possit, vt insti. de vsu, & habi. in fi. princ. ¶ Et vbi recte ponderetur gl. ij. ibi in priuz alleg. forte aliud noluit considerando φ alle. l.

8 fundi. in prin. eo. ti. vbi solũ debetur pro necessitate persone quolibet anno, lz forte talis necessitas totũ fructuz consumeret, † dictuz enim gl. dz intelligi, fm̃. l. quam alleg. iuxta doctri. Bar. in. l. non solũ. §. si liberationis verbo. ff. de lib. leg. ¶ Et lz in duobus alijs iuribus allegat. per. d. gl. aliud sit illud est ex qualitate pecunie, in qua relictus est vsus, vt in eis constat. ¶ Sed qcquid senserit glo. veritas est, vt. s. dixi, prout per Albericum ibi declaratur.

Soci. nepos Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De donante bona hereditatis sibi delate, φ dicitur eam adire.
¶ Et vtrum contrarium sit dicendum, si quo modo per prius dixisset φ adire nolebat.
¶ Heres hereditatem defuncti dicitur adire quando eius bona donat, seu cedit.
Donatio, vel cessio de re aliena non valet.

2 Aditio an inualidetur ob protestationem de non adeundo, & infra numero. 4.

3 Jus protestationis tollitur per actum protestationi contrarium, & j. numero. 6.

5 Heres de non adeundo protestans contrahendo a protestatione recedere dicitur.

CONSILIVM CVII

Irrigat Dñs verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Abunde satis, & qm̃ doctissime absoluta fuit presens consultatio per excellé. aduocatos Aretinos, & Florentinos, ita vt additione aliqua nõ sit opus, & ideo de subscriptione reqsitus non instabo in comprobationibus, qđ etiam faciã ex eo φ hic Senis quasi in trãsitu extra libros meos repior. ¶ Dico igitur vna cum predictis Consultoribus do. Camillaz filiaz Honofrij de camaianis esse oino absoluendam a petitione contra eam porrecta per Nicolã de maspinis, & qdem ex pluribus causis, prout egregie per excel. do. Augustinũ recuperum aduocatum Aretinũ, deducitur in primo eius consilio, & presertim per regulam illam, qué de euictione tenet actio eundé agentem repellit exceptio, vt per eundé vlti. loco allegatur, & plenius ostenditur per clarissi. aduocatũ Florentinum do. Bardũ altouitam, mihi vti fratrez hoñ. dico. n. vna cum predictis Consultoribus predictuz Nicolã agentem fuisse, & esse heredem do. Mariotti, a quo dña

1 Camilla rea conuenta causam habuit, † nam cũ ipsi Nicole hereditas predicti do. Mariotti esset delata dr̃ eam adiuisse bona dicte hereditatis donando, seu cedendo, cũ id fieri non potuerit citra ius, & nomen heredis, q. alias donatio, & cessio non valuisset vti facta de re aliena, iuxta. l. si auia. C. de iu. delibe. & arg. l. illud. ff. de acq. her. cum simi. prout hec iura ad hoc in terminis nostris ita firmando alleg. Corn. in cõsil. ccxxvj. diligenter consideratis. ij. colũ. lib. iiij. ¶ Si igitur talis donatio, seu cessio citra ius, & nomen heredis fieri non potuit, seqtur φ per eam. d. Nicolas dr̃ hereditatem sibi delatã adiuisse, iuxta. l. pro herede. §. papinianus. ff. de acq. her. cuz simi. & pulchre tradunt Bar. & alij, prout per do. Con

2 sulentes. s. deductũ fuit. ¶ † Nec istis ob. φ Nicolas videatur habuisse animũ non adeundi, prout videtur deponere duo testes noniter examinati, vt sic videatur. d. Nicolas protestatus fuisse de non adeundo, ob quã protestationez dicatur postea inualida aditio per eũ facta, iuxta. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acq. here. qm̃ respondetur pluribus modis, vt pulchre deducitur per predictũ excel. aduocatũ Aretinum in suo scđo consilio. ¶ Et omisso eo qđ dicitur testes predictos in eorum depositionibus predictam protestationem concludenter non probare, cuz alijs que contra eorum depositiones dici possent, & qdem iuridice, vt in predicto scđo consilio deducitur. ¶ Prima rñsio per predictum do. Consultorem tradita mihi vr̃ clarissima, & concludentissima. Posito. n. φ protestatio predicta concludenter probaretur, non tñ in casu isto releuaret, sed ab ea diceretur recessum, seu illa diceretur nulliter facta, cuz eam secutus fuerit actus contrarium de necessitate importans. s. donatio, seu cessio de bonis predicti olim Mariotti, & de iuribus ad.

3 d. bona cõpetentibus, vt in instrõ cessionis aperte dr̃. ¶ † Et non est dubiuz φ per actum contrarium protestationi tollitur ius protestationis, vt. d. l. pro herede. §. papinianus. & ibi declarãt oés scriben. de acq. he. ¶ Nec ob. qđ habetur in. d. §. celsus. vt. s. in con

4 trarium ponderabam, † qm̃ respondetur, & aduertendum est, q. aliqñ quis protestatur se nolle adire, & adit, & tunc põt procedere. d. §. celsus. & φ ibi doc. dicunt, & qđ tradit Bart. in. l. non solum. §. morte. circa protestationem animi nostri declaratoriaz. ff. de no. oper. nun. & tunc ratio est, q. ille actus protestationi contrarius. s. aditio per ipsum solum protestantem gerit, & ab eius sola voluntate pendet, & cũ alio non cõmunicatur, vt est de intentione Bar. & aliorum in. d. §. morte. iiij. col. ¶ Aliqñ vero post predictaz protestationem per protestantem fit actus qui non potest fieri citra ius, & nomen heredis, & est actus qui cum alio cõmunicatur, geritur tñ libere, & ex propria voluntate, & non aliquo timore, vt est donare, aut cedere bona, vel iura hereditatis, prout proprie accidit in casu nostro, & tũc non obstante protestatione precedenti inducitur aditio hereditatis, & a tali protestatione dr̃ recessum, vt tradũt Bar. & alij per illũ tex. in. d. §. papinianus. idé Bar. in. d. §. morte. iiij. col. vbi expsse dicit φ. d. §. celsus. dz intelligi quãdo

post protestationem quis simpliciter adiuit, cum nemine contra-

5 hendo. ¶ †Sed qñ vt heres cum aliquo 9hit dicitur a protestatione recedere, ꝛ inducit aditio, vt per eum, qui et ad hoc alleg. c. sollicitudinē. de app. ꝛ. c. s. de eo qd̃ me. cau. ꝛ hanc opini. firmat

6 egregie Bal. in 9si. pe. qñ institutus heres, ꝛ in 9si. si. lib. iij. † vbi etiam latius loquendo 9cludit ꝙ qñ actus sequens est 9rius protestationi per eum dr̃ indistincte a protestatione recessum, vt per eum, ꝑut hec per do. aduocatum Aretinũ declarantur. ¶ Qui etiam alia deducit, ad quē me refero. ¶ Et si predicta procedunt qñ de protestatione expresse appareret, vt per doc. preallega. fortius hoc dōm est in casu nostro, in quo non reperitur facta expressa protestatio, sed tm̃ per interpretationem verboꝝ videtur colligi, taꝫ ꝛ si negari possit verba aliqua 9cludenter probari, ex qbus talis ꝑtestatio colligi possit, vt pulchre per predictū do. Consultorem deducit, ꝛ ego gratia breuitatis dimitto. Et eius 9clusioneꝫ in hoc verissimã arbitror, vt. s. do. Camilla rea 9uenta veniat ab soluenda, nõ obstãtibus his que per illos duos testes nouiter deposita sunt. ¶ Ad cuius cõprobationeꝫ nõnulla scripsisseꝫ, si inter libros meos fuissem, ꝛ tp̃is angustia non prohibuisset, sed pro nunc sufficiat sic simpliciter cõprobasse, ꝛ offero me paratum alia deducere, si qua detur oportunitas. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iurisconsl. Padue legens. 1541.

CASVS

¶ Illustr. quondam Alfonsus de Aragonia dux Gandie, de anno. M. cccc vij. fecit donationē quandam inter viuos pluriū castroꝝ, ꝛ locorum suoꝝ cuidam Ugoni nepoti eius ex filia per ista verba vꝫ, vobis egregio Ugoni de Cardona nepoti nostro admodū dilecto, ꝛ filijs vestris masculis ltimis, ꝛ naturalibus. s. primo genito vestro, ꝛ deinde vni post aliū successiue ſm ordineꝫ geniture, si absqꝫ filijs masculis ltimis, ꝛ naturalibus, vel cum talibus filijs, qui non peruenirent ad etatem testandi euenerit ipsos mori ꝛc. cum pluribus alijs pactis, ꝛ conditionibus.

¶ Et iter cetera ꝙ si. d. Ugo sine filijs masculis ltimis, ꝛ nãlibus, vel cuꝫ talibus qui non peruenirent ad etatē testandi, hoc est. xx. ann. qñcunqꝫ decesserit in vtroqꝫ casu ex predictis Alfonsus de Cardona eius frater, similiter nepos donatoris dicatur in predicta donatione substitutus.

¶ Et similiter si. d. Alfonsus decesserit, vt. s̃. Joã. de Cardona tertius frater sit substitutus. Et si. d. Joãnes decesserit, vt. s̃. substituit. d. donator in predicta donatione alios filios masculos legitimos, ꝛ naturales predicti do. Joãnis comitis de Cardona patris ꝑdictoꝝ Ugonis, Alfonsi, ꝛ Jo. similiter nepotes suos hac forma inter ipsos seruata, ꝙ maior dieruꝫ ex ipsis alijs preferat.

¶ Et si iste sine filijs masculis ltimis, ꝛ nãlibus, vel cum talibus, qui ad. d. etatē testãdi non ꝑuenerint moriatur, qñcũqꝫ in vtroqꝫ casu ex istis scd̃s natus succedat, ꝛ sic de alijs successiue ſm ordinem geniture ꝛc. ꝑut hec, ꝛ alia plura in predicte donationis instrumento latius apparent, cuius copia transmittitur.

¶ Hac donatione facta longo post tp̃e, predictus Ugo de Cardona decessit superstite sibi Joãne de Cardona filio primogenito, qui post. xx. ann. sue etatis longo tp̃e vixit, ꝛ cum iam suscepisset filiū Alfonsum, qui ꝛ ipse iã erat. s̃. xx. ann. sue etatis vna cuꝫ predicto Alfonso filio, ꝛ ambo simul de anno. M. D. ij. vendiderunt quedã bona, siue loca, vt asseritur ex cõtentis in predicta donatione, cuidã do. Jo. borgie nunc illustr. duci Gandie, seu matri eius, vt tutrici, ꝛ tutorio nomine ementi, ꝛ ita ex causa predicte emptionis predictus illustr. do. Joãnes dux Gandie ab illo tempore citra tenuit, ꝛ possedit predicta loca pacifice, ꝛ quiete, ꝛ adhuc tenet, ꝛ possidet.

¶ Decesserunt postea predicti Joãnes pater, ꝛ Alfonsus filius vēditoris, superstite ex. d. Alfonso filio eius, ꝛ herede illustr. do. Sancio de Cardona, qui pretendit venditionē predictaꝫ per patrem, ꝛ auū eius in sui preiudiciuꝫ fieri non potuisse, ꝛ ita postq̃ nemine citato, fecit se declarari successorē in. d. donatione petijt a predicto illustr. Joãne duce Gandie predicta loca, vt. s̃. vendita ad ea intentando rei vendicationem.

¶ Ex aduerso vero illustr. Joãnes reus 9uentus plura opposuit, ex quibus petijt se absolui, vt in processu, ꝛ in suis exceptionibus manifeste apparet.

¶ Quibus sic stantibus, queritur de duobus.

¶ Primo vtrū predicte donationi dicatur iniectum tale vinculum, vt nũc eius virtute illustr. do. Sãcius dicat̃ in donatione substitutus, ꝛ ad bona donata suo iure venire possit.

¶ Scd̃o posito sine preiudicio veritatis dictū vinculum esse iniectum, vtrū illustr. Joãnes a borgia dux Gandie eo non obstante possit aliquo modo se tueri in bonis per eum emptis in iudicio contra eum moto.

SVMMARIVM

¶ De quadam donatione facta a duce Gandie, quomodo scilicet debeat interpretari.

¶ An ꝛ quando filiorum appellatione contineantur nepotes.

¶ Et an ꝛ qñ filij positi in conditione dicantur vocati.

1 Donatio facta alicui, ꝛ eius filijs masculis, an comprehendat nepotes, ꝛ alios descendentes, ꝛ. ĩ. nu. 15.

2 Donatio facta alicui, ꝛ filijs suis ordine successiuo facta intelligit̃.

3 Per donationem Regiam alicui factam, ꝛ eius primogenito, ꝛ alijs successiue omnibus primogenitis dicitur ex illo cõtractu ius quesitum, quod reuocari non potest, vide. ĩ. nume. 28.

4 Agnatio per masculos, ꝛ non feminas conseruatur, ꝛ infra nume. 31. et. 32. quomodo intelligatur.

5 Preceptum nudum de non alienando, licet non valeat, tamen si fiat de aliqua turri, vel fortilicio valet, vide. ĩ. nu. 33.

6 Filij positi in conditione sub expressione masculinitatis, an censeantur vocati.

7 Regula ꝙ filij positi in conditione non censeantur vocati, an habeat locum in contractibus, ꝛ. ĩ. nu. 34.

8 Argumentum in contractibus valet a conditione a contrario sensu.

9 Interpretatio latissima in donatione fieri debet, intellige tamen, vt. ĩ. numero. 39.

10 Res fideicõmisso subiecta per legem prohibetur alienari.

11 Dispositio rerum suarum, cuiqꝫ libera esse debet.

12 Contractus ab initio est voluntarius ex post facto necessarius.

13 Heres venditionem defuncti retractare non potest.

14 Heres de euictione rei vendite per defunctum tenetur.

15 Filiorum appellatione, an ꝛ quando veniant nepotes, maxime in contractibus, ꝛ. ĩ. nume. 19. et. 21.

16 Uerbum filijs vestris appositum in donatione, de quibus intelligatur.

17 Dictio scilicet est declaratiua, ꝛ restrictiua precedentium.

18 Etas testandi est ann. xiiij.

20 Filiorum appellatione veniunt filie.

21 Interpretatio latior fit in testamentis, q̃ in contractibus.

23 Uerba sic debent interpretari, vt intentioni proferentis seruiant.

24 Substitutio conditionalis conditione deficiente cessat.

25 Uerba dispositiõis sic debēt intelligi, vt substitutio, vel eius conditio verificari possit.

26 Heredis appellatione omnes successores comprehenduntur.

27 Primogeniture ordo inter fratres proprie cadit.

29 Dictio alius importat simile.

30 Argui non potest ab vno casu ad alium, quando diuersa est ratio.

35 Conditionum alternatiuarum vna adimpleri debet.

36 Dispositio non sortitur effectum, si conditio in ea apposita non impleatur.

37 Dispositio in certas personas facta ad alias non trahitur.

38 Persona extrinsecus non subauditur.

40 Pro sententia in dubio presumendum est.

Substitutio habetur pro non scripta, si substitutus ante institutum moriatur.

41 Heres heredis testatoris est heres.

42 Inuentarium per heredem factum, in quibus ei prosit.

43 Inuentarium dolose factum non prodest.

44 Quod semel placuit amplius displicere non potest.

45 Sententia que in rem iudicatam transiuit ius facit.

46 Lex est quod princeps, vel Imperator cognoscens decreuit.

47 Sententia contra legem Regiam non valet.

48 Citatio dicitur esse fundamentum iudicij.

49 Citatio eorum, de quorum preiudicio agitur, debet in actu aliquo interuenire.

50 Citationem denegans defensionem denegare dicitur.

Citatio est de iure diuino.

51 Adam non prius fuit damnatus, q̃ fuerit citatus.

52 Rei vendicationem proponens dominium probare debet.

53 Traditione rei facta per dominum dominium transfertur.

54 Alienationis prohibitio ex 9tractu proueniens, ſm magis communem opinio. dominij translationem non impedit.

Consilium. cviij.

CONSILIVM CVIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitię. ¶ Viso puncto cuꝫ alijs scripturis de Hispania ab illustr. duce Gandie ad me transmissis, circa primã.q. videreť prima fronte, ꝛ non plene ꝯsideranti vinculũ predictum iniectũ fuisse in fauorem predicti illustr. Sancij de Cardona, ita vt nunc ad petitiones bonoꝝ, de quibus agiť admittatur ex ꝓpria persona. ¶ Et istud primo loco vř probari ex verbis. d. donationis, dum dř, vobis egregio Vgoni de Cardona ꝛc. ꝛ filijs vestris masculis ꝛc. nã sub illis verbis, ꝛ filijs vestris, videntur cõprehensi omnes descendentes predicti Vgonis, † qꝛ appellatione filioꝝ in dispositione filijs fauorabili veniunt nepotes, ꝛ alij descẽdẽtes, vt voluit Bar. in. l. liberoꝝ. ij. col. ff. de ver. sig. ꝛ opi. Bar. sequtur, ꝛ asserit veram, ꝛ cõem, Alex. in ꝯsil. ix. visis. l. ꝛ. ij. col. i. vol. eam ẽt sequiť auus meus do. Mar. soci. in ꝯsi. xiij. sequendo ordiné. in. i. q. vbi late discurrit, ꝛ do. Bartholomeus eius filius, mihi patruus, ꝛ preceptor in ꝯsi. xc. abunde, ꝛ subtiliter. ꝑpe fi. i. vol. Cor. ꝯsi. ccvij. de pluribus. vij. ꝛ. viij. col. ij. vol. sequitur ẽt Jas. in. l. gallus. §. instituẽs. v. ꝛ. vj. col. ff. de lib. ꝛ posth. ꝛ in ꝯsi. lij. Joánes bartholomei. iij. col. iij. volu. vbi asserit ita cõmuniter teneri, qḋ etiam sequtur Dec. in ꝯsi. cccccxcj. in casu ꝓposito. ij. col. maxime qñ dispositio de filijs ꝯfertur in futurũ, ꝛ in incertũ euentum, prout ẽt in. d. casu tenuit Jmo. in. d. §. instituens. ꝛ Ange. aret. in. §. fi. instl. qui testa. tuto. da. pos. ꝛ ad hoc plures alij allegari possent, quos gratia breuitatis omitto. † Cũ igitur illustr. do. Sancius sit ꝓnepos predicti do. Vgonis de Cardona, vř ꝙ fuerit comprehẽsus sub illis verbis, ꝛ filijs vestris ꝛc. vt sic dicamus fuisse factã donationeꝫ predicto Vgoni, ꝛ eius fiijs nepotibus, ꝓnepotibus, ꝛ deinceps ordine tñ successiuo, arg. nota. in. d. l. gallus. §. qdam recte. de lib. ꝛ posthu. vnde cũ alij antecessores illustr. do. Sancij decesserint, vř ꝙ bona donata ad euꝫ de iure spectare, ꝛ ꝑtinere debeant. ¶ Scḋo hoc ideꝫ probari videtur alio fundamẽto, nã in. d. donatione post illa verba, ꝛ filijs vestris, subditur, vꝫ primogenito vestro, ꝛ deinde vni post aliuꝫ successiue ꝛc. que verba vñr debere intelligi, hoc est de primogenito in primogenitũ ordine successiuo, cum. n. sub dictis verbis, ꝛ filijs vestris, videanť comprehensi omnes descẽdentes in verbis illis sequen. vř illud declarari, vt. s. intelligatur de primogenitis, vnuꝫ scꝫ post aliuꝫ successiue vocãdo. Quare cũ illustr. do. Sancius sit primogenitus illustr. do. Alfonsi primogeniti illustr. Joánis, qui fuit primogenitus illustr. do. Vgonis primi donatarij, vř necessario ꝯcludendum, ꝙ nũc bona donata ad ipsum pertinere debeát. † ꝛ pro hac rõne optime facit decis. Pau. de ca. in ꝯsi. clxj. in presenti causa que vocať ꝛc. mihi. ix. col. ver. sed nos loquimur, dũ ibi vult ꝙ in donatione Regia facta cuidam, ꝛ eius primogenito, ꝛ alijs successiue oibus successiue primogenitis dř ius quesitum ex illo ꝯtu donationis, ꝛ reuocari non potest, ẽt ab ipso Rege donante, nec a quoquaꝫ impediri põt, vt per eum, quẽ refert, ꝛ sequitur Dec. in ꝯsi. cccccxcviij. viso casu ꝓposito. v. col. ver. ꝛ ad ꝯfirmatione huius ꝛc. lꝫ allegã. Pau. erret, qꝛ alleg. nu. clxij. sic igitur in casu isto vř dõm de isto illustr. do. Sácio, vt. s. sit ei ius quesituꝫ circa. d. donationeꝫ tanq̃ primogenito illustr. do. Alfonsi. ¶ Tertio in eius fauorẽ facit, qꝛ attento ꝙ in. d. donatione, ꝛ in substitutionibus in ea factis semper fit mentio masculoꝝ, ꝛ dř habitus respectus sexus masculini, ita vt femine nõ sint vocate, non vř illud factum alia rõne, nisi qꝛ prudens ille donator voluit habere rõnem agnationis. d. donatarij, vt. s. mediantibus bonis donatis honorificentius ꝯseruaretur, † cũ per masculos, ꝛ non per feminas ꝯseruetur. l. ꝓnunciatio. §. fi. ff. de ver. sig. ꝓut hoc ꝯsideratuꝫ fuit in multis Jtalie statutis, in qbus femine propter masculos excluduncť a successione, naꝫ ea sola rõne moti fuerunt statuentes, vt. s. dignitas, ꝛ honor familie, ꝛ agnationis melius ꝯseruetur, vt declarat Jo. and. in addi. Spe. in ti. de succ. ab intest. su per rub. tradit Cy. post Jac. de are. in. l. i. C. ad. l. iul. de adul. bal. in. l. maximũ vitiuꝫ. C. de libe. preter. dicens istoꝝ statutoꝝ hanc esse vnicaꝫ rõnem. ꝛ in ꝯsil. qḋ incip. Martinus Jo. de Florẽtia, impresso inter ꝯsil. Ang. nu. lxviij. cuꝫ multis ꝯcor. vt per Dec. in ꝯsi. cccxvij. in casu ad me trãsmisso. iij. co. in prin. ꝛ per And. barba. in ꝯsi. lxxv. illud in mediũ afferam. ij. col. iij. volu. ꝛ in ꝯsi. lvij. clementissimũ Deuꝫ. xj. col. iiij. vol. ꝛ plene per Alb. bru. in trac. de statu. excludẽ. femi. propter mascu. in. iij. arti. princ. vnde vř ꝙ cũ solus illustr. do. Sácius sit, in quo residet nomẽ, ꝛ honor agnationis predicte de Cardona debeant bona predicta ad eũ omni iure pertinerẽ, vt sic per ea honor. d. agnationis melius ꝯserueť.

¶ † Et ista ratio vř confirmari ex qualitate reꝝ donatarum, sunt enim castra, ꝛ alia loca magni precij, nã ex tali qualitate inducitur presumptio, ꝙ donator illa donauerit, vt cũ eis agnatio predicta de Cardona ꝯseruetur, ꝛ defendať, sicut videmus ꝙ lꝫ nudum preceptũ de non alienando nõ valeat, iuxta. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. i. tñ si fiat tale preceptum de turri, vel de aliquo fortilicio valebit, qꝛ censetur factũ gratia agnationis ꝯseruande, ꝛ defendẽde, vt ibi tradunt doct. maxime Alexã. ꝛ Jas. ꝛ ibi ego plene dixi in. ij. no. ¶ Quarto ista opi. ꝯfirmatur, qꝛ cũ predictus donator in donatione illa ipsi Vgoni, ꝛ descendentibus substituerit, si decesserint sine filijs masculis, certe filij predicti positi in ꝯditione debẽt dici in casu isto vocati, † nam lꝫ alias dici soleat, ꝛ sit cõis opi. ꝙ positi in ꝯditione non censenť per disponentẽ vocati, vt post gl. tradũt Bar. Bal. Jmo. Pau. de ca. ꝛ alij in. l. lucius. la. ij. ff. de her. insti. ꝛ est gl. ẽt cõiter approbata in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad treb. vt ibi per Alex. ꝛ tradit plene pñus, ꝛ do. meus Soc. in. l. cũ auus. col. lxxj. ꝛ seq. ff. de ꝯd. ꝛ dem. cũ infinitis alijs qui allega. possent, tñ in casu isto debent dici vocati duplici rõne. ¶ Primo qꝛ illa cõis opi. dꝫ limitari, nisi ponantur in ꝯditione, sub expressione masculinitatis, tunc. n. cũ solos masculos posuerit in ꝯditione ad exclusioneꝫ substitutioni, ꝛ non feminas dř inter eos fecisse diam, que certe non esset, si esset reseruatũ ius legitimarũ hereditatum, vt vult illa cõis opi. sic intelligendo. d. l. lucius. ꝑin fi. ꝛ ideo sequtur ꝙ masculi in ꝯditione positi dicanť per disponentẽ vocati, ꝛ ita a feminis differát, hanc limitatio. posuit primo patruus, ꝛ do. meus Soc. in ꝯsi. cxvj. in causa filioꝝ. v. colũ. ver. sed ꝯtra hoc posset ingeniose. iij. vol. illaꝫ ẽt tradit Guid. pap. in. q. clxxxiij. in illa. q. qua queriť. ꝛ Dec. in. l. i. in vlti. no. C. de pac. ꝛ in ꝯsi. cclxx. do. Raynaldus. iij. col. in ꝯs. cccxviij. in causa istoꝝ. ij. col. ꝛ in ꝯsi. cccccxlvj. consului iã. ꝛ Cur. iunior in. d. l. l. iiij. col. ꝛ in ꝯsi. cxiij. pro resolutiõe. iij. col. lꝫ nullus istoꝝ de Socino faciat mentionẽ excepto Dec. in. d. ꝯsi. cccccxlvj. sed isto casu filij Vgonis, ꝛ suoꝝ descendentiuꝫ sunt positi in ꝯditione expressa qualitate masculinitatis, ergo ꝛc. ¶ † Scḋo qꝛ predicta regula, ꝛ cõis opi. non vř habere locum in ꝯtibus, sed soluꝫ in vltimis volũtatibus, prout sunt termini. d. l. lucius. ꝛ gl. ꝛ doc. ibi. at in ꝯtibus filij positi in ꝯditione videntur positi in dispositione, † qꝛ in ꝯtibus lꝫ sumere arg. a ꝯditione a ꝯrio sensu, vt sic dicamus, dum dř si sine filijs decesserit ꝛc. ergo si cũ fiijs decedat filij vñr vocati, vt videtur voluisse Jas. per illũ text. in. l. pecuniam. ij. col. ver. scḋo vltra alios. ff. si cer. pe. pro quo ẽt inter cetera alle. l. inter socerũ. §. cum inter. ff. de pact. dota. qui vř bene facere ibi id actum inter ꝯhentes videtur ꝛc. ¶ Ad qḋ etiam vř bo. tex. in. l. si ita stipulatio. in prin. ff. de ope. lib. naꝫ ꝛ ibi ex ꝯditione inducitur dispositio. Cũ itaqꝫ in casu nostro simus in ꝯtibus, verba illa ꝯditionalia, si sine filijs masculis decederent, debent inducere hanc dispõnem, vt si tales filij extent dicanť vocati ad bona donata, ꝛ ideo cũ illustr. do. Sácius vti filius illustr. Alfonsi videatur positus in ꝯditione dꝫ dici vocatus, cum simus in ꝯtibus, vt dixi, ꝛ maxime qꝛ fuit expressa qualitas masculinitatis, vt dictuꝫ est. ¶ † Et demũ in fauorem eius facit, qꝛ cum simus in donatione, ꝛ sic in beneficio dꝫ fieri latissima interpretatio, vt plenius valeat, lõgiusqꝫ perduret, iuxta menteꝫ donatoris, arg. l. fi. ff. de consti. prin. ꝛ que ibi dicũt doc. ꝛ est tex. in. c. cum dilecti. in fi. vbi docto. no. extra de don. Cũ igitur donatoris mens apparere videatur, vt donatio predicta dicať facta fauore agnatiõis de Cardona, ꝛ eius primogeniture vř satis cõueniens, vt sic interpreteť in suis verbis, ꝙ illustr. do. Sancius sit ꝓprio iure vocatus ad predictas res donatas, ꝛ sic ꝙ tales res fuerint subiecte restitutioni, merito vř ꝙ alienatio bonoꝝ in donatione contentoꝝ non valuerit in preiudiciũ predicti illustr. do. Sancij, † sicut dicimus qñ res aliqua est subiecta restitutioni ex causa fideicõ. naꝫ per. l. prohibeť alienari, vt in auc. res que. cũ sua materia. C. cõmu. de le. ꝛ si alieneť nullo modo valet in preiudiciũ eius, cui erat restituenda, vt. l. fi. §. finaũt sub ꝯditione. eo. ti. ꝛ traditur per doc. in. d. §. diui. vbi etiam de hoc vř tex. ¶ Jstis tñ non obstan. ꝯriam opin. probabiliorem arbitror, ꝛ vti de iure veriorem amplector, ꝯcludendo ꝙ immo in proposito non reperitur vinculum aliqḋ iniectum rebus donatis, propter qḋ alienatio per predictos illustr. Joánem, ꝛ Alfonsum de Cardona facta predicto illustr. Joáni a borgia nũc duci Gãdie, debeat, aut possit retractari aliquo modo, seu inualida iudicari ad fauoreꝫ predicti illustr. Sácij de Cardona. Quinimo dꝫ talis alienatio firma, ꝛ valida, ꝓut semp fuit conseruari excluso penitus a sua petitione illustr. do. Sancio predicto. ¶ † Et huius ꝯclusionis clarissimum fundamentũ est regula iuris, qua dř ꝙ cuiqꝫ libera dꝫ esse rerum suarũ dispositio. l.

in re mandata.C.man.§.sed & maior.insti.de his qui sunt sui, vel alie.iur.in.l.ij.ff.si qs a par.fue.manu.&.l.dudum.C.de gben.emptio.cu simili.cum ergo predicti Joanes, & Alfonsus, & quilibet pro suo iure vendiderit bona, de qbus agitur, dz talis venditio, si

12 aliqd eam non impediat valere, ita vt retractari non possit, † qr licet ab initio qs vendere non cogatur.l.nec emere.C.de iu.deliber.tn post factam venditionem retractare illa non potest, qr contractus ab initio dr voluntarius, ex post facto necessarius, vulgata.l.sicut ab initio.C.de ac.& obl.cu simil.de quibus ibi per glos.

13 ¶ † Et quemadmodum ipsi Joanes, & Alfonsus venditores retractare no possent si viuerent per predicta, ita et predictus illustr. Sancius eorum heres non dz posse retractare, tex.est, & ibi tradunt doc.in.l.cu a matre.C.de rei vendic.cum gcor.de quibus ibi per

14 gl. † & cu ipse Sancius vti heres de euictione teneatur eu a venditione repellet illa regula, quem de euictione tenet actio eundez agente repellit exceptio, vt.l.vendicantem.cu simili.ff.de euictio. ¶ Tota itaq difficultas pendet ex allegatis in grium, quibus resolutis, prout.J.optime resoluentur gclusio.S.posita in fauorem illustr.Jo.a borgia ducis Gandie pcedet de plano, & sine scrupulo. ¶ Deueniendo igit ad resolutionem griorum, dico q no obs. qd primo loco dicebatur, q illustr. do. Sacius dr vocatus, quia illa verba, & filijs vestris, et illum comprehendunt, qr appellatione filiorum in casu nostro veniunt omnes descendentes &c. qm respondetur, & de plano omissa, pro nuc illa longa, & dubia disputatione, an.s.& qn filiorum appellatione nepotes gtineantur, in qua

15 varie per doct.rndetur, fm casuuz varietatem, †stat.n.regula pro parte negatiua, vt.l.q si nepotes.ff.de testa.tu.cu simi. & maxime inspecta propria significatione verborum, vt per Bart.in.l.liberorum.ff.de ver.sig. Et procedit ista regula negatiua, et si in dispositione fauorabili ipsis filijs simus, dumodo ex ea absurdum aliqd non oriat, fm Alex.multum egregie ita consulentem, in gsi.i.per spectis verbis.in.vj.principali fundamento.lib.i. ¶ Et precipue ista pars vr vera in contractibus, prout est casus noster, vt videtur velle Bar.in.d.l.liberorum.& tradit Alex.in gsi.cxxviij.gsideratis verbis instri.col.pen.lib.i. ¶ Et tato magis in casu nostro, qr predictus illustr.Sancius non dr nepos Ugonis primi donatarij, sed pnepos, cum pleriq voluerint appellatione filiorum soluz nepotes, & non vlteriores comprehendi, de his.n.ego ad presens non intendo disputare, qr vt modo ostenda, casus noster est extra talez disputationem, & sic illa in casu isto non est necessaria. ¶ Dico itaq q quacunq opi.quis teneat in predicta difficultate in casu nostro verissima est ista gclusio, vz illustr.do.Sancium pronepotem predictu nullo modo fuisse vocatu ad res donatas ex propria persona, nec et de eo fuit habita aliqua gsideratio. ¶ Et in specie dico, q sub illis verbis, & filijs vestris, non comprehendit.

16 ¶ Immo non fuit comprehensus et Alfonsus pater eius, †quia verba illa, & filijs vestris, absq aliqua dubitatione solu intelligun tur de pprijs filijs do. Ugonis primi donatarij, hoc est de ijs qui ab eo pcreati fuissent. ¶ Et hoc ni fallor aptissime demonstrat, nam dum in instro donationis dr, & filijs vestris, statim talia verba declarant, quomodo.s.intelligantur, subdendo.s. primogenito vestro, & deinde vni post aliu successiue, fm ordine geniture &c. hec.n.verba precedentia declarant, & restringut, & ostendunt, de quibus filijs, & quo intelligi debeant illa verba, & filijs vestris,

17 †qd ostenditur ex natura illius dictionis, scz que dicitur declaratiua, & restrictiua precedentiu, vt.l.iusiurandu qd ex conuentione.§.si.vbi doc.no.ff.de iureiur.&.l.si pluribus.vbi Are. in.ij.nota.& Jas.in.v.ff.de leg.i.sicut de dictione, vcz, & simi.tradit Bar. in.l.i.ff.ad.l.aql. Dico ergo q cu posset dubitari quar illa verba, & filijs vestris, capienda essent, an.s.oes simul, si plures essent dicerent vocati, prout in veritate verba sonabant, & fuissent intellecta, si aliud dictum non fuisset, quod tn erat contra intentionem donantis subiecit propterea illa verba.s. primogenito vestro &c. per que declarauit intentionem sua, que erat, vt exprimitur q bona donata transeant ex pluribus filijs do. Ugonis ad primogenitum, & deinde acqrantur vni post alium, fm ordinem geniture sub coditione.s.si absq filijs masculis, legitimis, & naturalibus, vel cu talibus filijs masculis qui non peruenient ad etatem testan

18 di, qd alibi in dicto instrumento declaratur pro etate.xx.ann.† lz de iure coi debuisset intelligi de etate.xiiij.annor. vt.l.qua etate. ibi in prin.ff.de testam.cu simi.euenerit ipsos mori. Cuius conditionis sensus est, & qdem satis apertus, q bona donata predicto do. Ugoni, post eu primo deueniant ad eius primogenitum, & si contingat talem primogenitu decedere sine filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel cu talibus qui non peruenerint ad etatez testandi, tunc bona donata perueniant ad scdogenitum eiusdem do. Ugonis primi donatarij. ¶ Et similiter si gtigerit.d. secundogenitum decedere sine filijs, vt.S.vel cum talibus qui ad etatez testandi non peruenerint tunc bona donata transeant ad tertiogentium eiusdem Ugonis, & ita postea sub eisdem gditionibus respectiue loquendo trāseant ad quartum, & quintu, & deinceps, prout.J.in eodem instro similes substitutiones fiunt de fratribus predicti Ugonis, si tn sine filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel cu talibus qui non peruenient ad etatez testandi mori contingat, prout aperte legitur in dicto instro, in versi. item q si vos egregius Ugo de Cardona &c. ¶ Stante nuc predicta declaratione que est clara, & vera mens donatoris, seqtur q illa verba & filijs vestris, solum, & dutaxat de proprijs filijs do. Ugonis, & ex se natis, seu tunc nascituris loquunt, nam si de nepotibus, et alijs descendentibus vellemus intelligere, in eis non caderet consideratio primogeniti, secundogeniti, & deinceps ipsius domini Ugonis, qr tales proprie, & immediate no sunt ab eo geniti, sed mediate, scilicet per mediaz personam filij, & nepotis, & sic ita mediate sunt omnes filij vnius, ipsi Ugoni pariter geniti.s. ex persona filij &c. & ipsi filio qui sunt nepotes Ugonis possunt dici pmogenitus, secundogenitus, & deinceps, vnde cu donator intellexerit solum de filijs, qui dicto do. Ugoni poterant dici primogenitus, scdogenitus, & deinceps sequitur manifeste q filiorum appellatione in dictis verbis, nepotes, & ceteri descedetes Ugonis non

19 sunt comprehensi. ¶ † Et licet aliqn filiorum appellatione copre hendatur nepotes, vt in grium arguebatur, tn illud procedit per interpretationem extesiuam, & non ex proprietate sermonis, & illud fit per legem ex indentitate ronis, seu ex mente disponentis, que credit eadem esse respectu nepotum, que respectu filiorum, prout declarat Bart.in.d.l.liberorum.in.ij.q.prin.& est text.vbi et dicunt doct.in.l.iusta.eod.ti.ff.de verb.sig. quemadmodu etiam dicimus de eo, qd dici solet masculinum concipere femininum,

20 † & sic q appellatione filiorum veniut filie, vt.d.l.iusta. vbi ista duo parificantur, vt et ibi tradunt nouissimi. Et q tunc id fiat per interpretationem, est doctri.Bar.in.l.i.ff.de ver.sig.tradit Jas.in. l.si quis id qd.v.col.in scda limitatione.ff.de iurisdicti.om.iudic. Gemin.in.c.generali.iij.colu.de elect.in.vj.Dec. in.l.femine.colum.xiiij.ver.scdo regula procedit.ff.de regul.iur.& Curti.iunior in auctent.preterea.x.col.C.vnde vir, & vxor.cum multis gcord. qui allegari possent. ¶ Stante itaq hoc q filiorum appellatio porrigatur ad nepotes soluz per interpretationem ex mete disponentis, & identitate rationis, seqtur manifesta conclusio q vbi intentio disponetis cessat talis interpretatio non debet fieri, ne qd fiat

21 contra disponentis intentionez, † & stabit tunc proprietati sermonis, que est, vt filiorum appellatione nepotes non gtineantur, vt colligit ex dictis doct.in.d.l.iusta.& in.d.l.liberorum. & tradit egregie in pulchro casu Corne.in gsil.cccxc.tota vis.per totum.iiij.volu.

22 ¶ † Et si illud procedit in testamentis, vt ipse ibi loqtur, vbi solet fieri latior interpretatio, iuxta.l.in testamentis.& ibi per docto.ff. de regu.iur.fortius erit hoc dicendum in casu nostro in gctibus, in quibus non ita lata fit interpretatio, sed sic est q in casu nostro iam.S.ostesum est intentionem disponentis non esse, vt nepotes

23 comprehendatur sub illis verbis, & filijs vestris &c. † Igitur sic debemus interpretari, vt verba deseruiant intentioni loquentis, iuxta.c.scdo requiris.de appella.&.l.quisquis.ff.de verbo.sig.cum simi. ¶ Et q nepotes non comprehendatur, ostenditur ni fallor concludentissime hac gsideratione, nam non est dubium q de illis filijs loquitur donator, inter quos cadit substitutio, quam ipse facit, in ver.& deinde vni post aliu &c. & primogenito do. Ugonis substituit, si decesserit sine filijs &c. ex quo osteditur q ei illius primogenitum non dicit substituisse, qr si adesset primogenitus eius qui diceret substitutus, substitutio non potest habere locuz, qr deficeret eius gditio, nam si primogenito.d. Ugonis superesset fi

24 lius iam non decessisset sine filijs, † & sic non esset locus substitutioni deficiente eius gditione.l.cedere diem. cum vulgaribus.ff. de verbo.signi. ¶ Et si gditio impleta fuisset, qr.s.decessisset sine filijs iam non esset aliquis eius primogenitus, qui diceretur substitutus. Sic itaq necessario sequitur q solum de proprijs filijs domi. Ugonis debent intelligi illa verba, & filijs vestris &c. inter

25 quos tantu cadit substitutio imediate facta, † & in iure clarum est verba dispōnis sic debere intelligi, vt substitutio, vel eius gditio verificari possit, vt pbatur in.l.ex facto.§.fin. cu his que ibi tradunt doctor.ff.ad treb.vbi verba illa, si sine herede decesserit, intelliguntur, idest sine filijs, vt gditio illa verificari possit, vt ibi per

26 doc.& qdem fit ibi illud contra propriam verborum †naturam, cum appellatione heredis omnes successores comprehendantur.l.heredis appellatione.ff.de vbo.sig.&.l.heredes.eo.titu. &.l.in annalibus.C.

nalibus.C.de lega.Fortius ergo in casu nostro talis interpreta-tio fieri debet, que est ẜm proprietatem sermonis, cum vt dictum est filiorum appellatio ex sui proprietate nō nepotes, ꝛ minus alios descendentes contineat, ꝛ vbi ista consideratio bene aduertatur reddit predictam conclusionem in proposito nostro indubitatam. Et per hec satis superq́ʒ responsum est, primo fundamento in contrarium facto, si enim sub illis verbis, ꝛ filijs vestris ꝛc. non comprehenduntur nepotes, vt dictum est, minus dicetur comprehensus illustr. do. Sancius de Cardona, qui dicitur pnepos illustr. Ugonis primi donatarij. ¶ Non ob. qđ scđo loco allegabatur, qꝛ ex predictis apparet clara respōsio, nam scđm illud fundamentum presupponebat veritatem primi, qđ. ẜ. fuit reprobatum, ergo ꝛc. ¶ Et particularius declarādo, dico ꝙ illa verba vni post alium ꝛc. debent intelligi circa filios illustr. do. Ugonis, vt. ẜ. dictum fuit, † ꝛ patet etiaʒ ex illis verbis, ẜm ordinem geniture, qꝛ ordo ille proprie cadit inter plures fratres, qꝛ vnus post aliuʒ ab eodeʒ dicitur genitus, non autem recte intuēti cadit inter patreʒ, filium, nepotem, pnepotem, ꝛ deinceps, inter quos cadit gradus cognationis, ꝛ non ordo geniture, cū ab eodeʒ non sint geniti, merito ergo per talia verba illustr. Sancius nō potest dici vocatus.

28 ¶ † Nec quicq̄ pro eo facit decis. Pau. de cast. ꝛ Dec. in cōtrarium allega. qꝛ loquitur in terminis diuersis, nam in casu illo donatio fuit facta cuidaʒ, ꝛ eius primogenito, ꝛ alijs successiue, que

29 verba important, idest alijs primogenitis successiue, † illa eniʒ verba, ꝛ alijs ꝛc. regulariter important similia, ẜm Barto. in. l. quidam relegatus. in princ. ff. de reb. dub. cum concord. vt per Fely. in. c. sedes. iiij. v. ꝛ pen. col. de rescri. Sic ergo exponi debet, ꝛ alijs, scʒ habentibus qualitatem primogeniture. ¶ At in casu nostro multum diuersa fuit concessio, qꝛ donatio fuit facta do. Ugoni, ꝛ filijs suis. s. nō omnibus simpliciter, sed primogenito, ꝛ deinde vni post alium ẜm ordinem geniture sub conditione, de qua. ẜ. quod necessario debet intelligi tantū de proprijs filijs illustr. do. Ugo-

30 nis primi donatarij, prout. ẜ. plene ostensum fuit. † Ex diuersitate ergo terminorum, ꝛ consequenter etiam ex diuersitate rationis inter casum nostrum, ꝛ casum Paul. de cast. ꝛ Dec. sequitur ꝙ de vno ad aliuʒ argui non debet. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquir. poss. l. papinianus exuli. in prin. ff. de mino. ꝛ. l. inter stipulantem. §. sacram. ver. sed hec dissimilia. ff. de verbo. oblig. cū mul-

31 tis simi. ¶ † Tertio loco non obst. consideratio conseruande agnationis in contrarium allega. qꝛ vere nihil facit ad casum nostruʒ, nam possumus fateri ꝙ donator in eo qđ tantum masculos vocauerit, ꝛ masculos etiam posuerit in conditione habuerit illum respectum conseruande agnationis, vt in argu. dicitur, sed ex eo nihil est inferendum ad casum nostruʒ, nam ille respectus, seu illa ratio agnationis conseruande, fuit tantum respectu personaruʒ, de quibus loquitur, ꝛ quibus prospicere voluit, puta propter filios masculos do. Ugonis quatenus in conditione positi fuerunt, propter tales enim feminas voluit excludere, sed ex hoc non est inferendum ꝙ semper, ꝛ in perpetuum debeant bona in dicta agnatione conseruari, ita vt etiam persone in donatione non considerate dicantur vocate, sicut videmus in statutis excludentibus feminas propter certas personas, puta propter filios, aut fratres,

32 ꝛ patruos, † nam lʒ facta sint fauore conseruande agnationis, tñ non trahuntur vltra tales personas, lʒ vigeat fauor agnationis, vt egregie declarat Imo. in. l. si vero. §. de viro. prope fin. ff. solu. mat. ꝛ do. Maria. soci. auus meus in consil. xxx. quamuis ex his. vj. col. cuʒ infinitis concordan. qui allegari possent, ꝛ dicitur hoc regulare circa interpretationem statutorum, vt per Alberi. brun. in tracta. de statutis excludentibus feminas propter masculos. in. xij. articulo, in. v. q. in fi. primi casus. Dico itaq́ʒ in proposito qđ iste illustr. Sancius non dicitur de psonis in dicta donatione consideratis, neq́ʒ aliquo modo dicitur vocatus, cum substitutio solum facta fuerit inter proprios filios do. Ugonis primi donatarij, vt. ẜ. dictum fuit, illi enim dūtaxat fuerunt comprehensi sub illis verbis, ꝛ filijs vestris ꝛc. ẜm qđ fuit declaratum. ẜ. respondendo ad primum fundamentum, ꝛ ideo sequitur ꝙ lʒ in eo, vel per eum conseruetur nūc agnatio de Cardona, non tñ debet dici ad bona donata vocatus, ita vt alienationē factam rescindere pos-

33 sit. ¶ † Nec quicq̄ facit in proposito nostro qualitas locorum, vt in contrarium arguebatur, qm̄ respondetur, ꝛ primo dici potest ꝙ arg. procederet in fortilicijs, ꝛ turribus, que non facile possunt expugnari, ꝛ in quibus dñi ab incursu hostium se tueri, ꝛ defendere possunt, prout loquuntur docto. in. d. §. diui. sed in casu isto licet donata fuerint castra, ꝛ alia loca magni precij, non tñ presupponuntur esse turres, vel fortilicia quodāmodo inexpugnabilia, ergo ꝛc. ¶ Scđo etiam respondetur ꝙ allegata in cōtrariuʒ procedunt qñ talia bona erant solita tueri, ꝛ protegere agnationem illam de qua agitur, ꝛ sic ea testator tenebat, ꝛ ad eum finem illis vtebatur, vt traditur per doctor. in. d. §. diui. ꝛ ita ibi solitus sum declarare, sed in casu nostro familia de Cardona non erat solita in dictis locis se tueri, nec donator illis taliter vtebatur, ergo ꝛc. ¶ Quinimo etiam ꝙ sic ille vteretur ille non erat de familia de Cardona, vt sic ex solita defensione dicte familie possit induci presumptio ꝙ ea de causa donata fuerint, sicut inducitur talis presumptio in. q. illa de turri prohibita alienari, vt per docto. in. d. §. diui. ꝛ ego ibi dixi in scđo not. ¶ Et hoc posito ꝙ illa opinio in contrarium allegata sit vera, dico enim ꝙ est valde dubia, ꝛ plerīq́ʒ bonis rationibus illam reprobant, vt ibi per Joan. crot. ¶ Tertio etiam responderi potest ꝙ arg. est multum a diuersis, nam ibi dicimus ꝙ in precepto de non alienando ex qualitate rei prohibite presumitur causa phibitionis, qđ non cadit in casu nostro, qꝛ nō agitur de aliqua prohibitione alienationis expresse facta per donatorem, de cuius causa sit presumendum, sed volumus presumere ꝙ donata fuerint pro conseruanda agnatione, dico eniʒ ꝙ argu. veluti ex diuersis non concludit, ꝛ ꝙ ita sit ostendit, nam in qōne illa de turri, de qua in. d. §. diui. pone ꝙ simpliciter est relicta turris, aut fortilicium, non tñ est facta prohibitio alienationis, certe ex solo relicto nulla inducitur presumptio propter qualitatem rei, sed presumptio sumitur facta prohibitione alienationis, vt est notissimum, ꝛ ex dictis docto. ibi aperte constat, sed in casu nostro donatio simpliciter facta est absq́ʒ prohibitione alienationis, merito ex qualitate rerum donatarum non inducitur allegata presumptio. ¶ Sed ꝛ quarto respondetur, ꝛ tollitur omnis difficultas, qꝛ dicam posito millies ꝙ ex qualitate rerum inducatur presumptio, ꝙ pro honoranda agnatione de Cardona sit facta donatio, non tñ ex eo est inferendum, ꝙ bona censeātur donata alijs personis, q̄ illis de quibus in instrumento donationis, sed isti illustr. do. Sancio donata non fuerunt, nec aliquo modo ad ea vocatus fuit, vt ex iam dictis constat, ergo ꝛc.

34 ¶ † Ad quartum fundamentum respōdetur, ꝛ non disputando nunc de veritate illius limitationis, qñ. s. filij ponuntur in conditione sub qualitate masculinitatis, nec etiam alterius limitationis qñ ponuntur in conditione in contractibus, vtrum. s. verum sit, qñ illis casibus censeantur vocati, prout dicte limitationes dicunt, vt in contrarium allegabatur, lʒ de eis dubitari possit, maxime de scđa, qꝛ pro vero iura pro dicta limitatione allegata eam non probant. Sed positis illis pro veris, absq́ʒ tñ veri preiudicio dico ꝙ nihil penitus predicte limitationes, ꝛ sic quartū illud fundamentuʒ obst. conclusioni. ẜ. firmate, nam posito ꝙ in donatione predicta filij positi in conditione dicantur vocati, non tñ ex eo potest inferri ꝙ illustr. do. Sancius dicatur vocatus, qꝛ scilicet non potest dici de filijs in conditione positis, nam in conditione sunt positi solum, ꝛ dūtaxat filij filiorum do. Ugonis primi donatarij, ꝛ sic eius nepotes, qꝛ dum fit substitutio primogenito dicti Ugonis, si sine filijs masculis decesserit, ipsius primogeniti filij dicuntur positi in conditione, ꝛ cuʒ conditio defecerit, qꝛ scilicet dictus primogenitus decessit, cum filijs volo admittere, absq́ʒ tamen preiudicio veritatis, ꝙ predicti filij primogeniti fuerint vocati, ꝛ sicut fuerunt vocati, ita etiam fuerunt admissi, qꝛ do. Alfonsus filius dicti primogeniti fuit admissus ad ipsam donationem, sed ex tali admissione non sequitur admissio illustr. do. Sancij eius filij, qui nō dicitur filius illius primogeniti, sed nepos qui cum pater eius eam precederet non dicitur fuisse positus in conditione, nec fecit conditionem deficere, ꝛ ita etiam non potest dici ꝙ fuerit per illam viam vocatus, prout recte intuenti clarissimum apparebit. ¶ Et hic placet vnum subnotare, vt. s. filij dicti primogeniti. d. do. Ugonis, si volumus ꝙ fuerint vocati, qꝛ fuerunt positi in conditione omnes simul ad bona donata dicebātur vocati, ꝛ non soluʒ primogenitus, qꝛ eodem modo debet dici vocati quo in conditione positi fuerunt, cum ergo fuerint positi in conditione simpliciter sub nomine filiorum indefinite omnes filij debent dici vocati, si fuerunt plures, lʒ forte pars aduersa contrarium presumat. Ex quo infero ꝙ primogenitura non fuit considerata per donatorem, nisi respectu filiorum illustr. do. Ugonis, ꝛ propterea illustr. do. Sancius vti primogenitus particulare ius non haberet, si alias vti filius do. Alfonsi posset dici vocatus, qđ tamen supra apertissime est denegatum. ¶ Et ista consideratio plurimum seruit ad tollendum scđm principale fundamentum vltra ea, que ad illud rñdendo dicta fuerunt. ¶ Sed ad quartū redeundo concludo ꝙ cū illustr. do. Sancius non fuerit positus in conditione, nec illam deficere fecerit, qꝛ pater eius Alfonsus, cū precedebat non potest dici vocatus, posito millies ꝙ in casu isto possent dici

vocati qui fuerunt in conditione positi, vt ex predictis constat. ¶ Sed vlterius ꝯsiderandum est, ꝙ oia quattuor fundamenta, quibus iā.s. iuridice est rñsuꝫ, vna alia generali rñsione, ꝛ quideꝫ de plano tolluntur, nā si quo modo iste illustr. do. Sancius vellet dicere se fuisse vocatum vigore illorum verboꝝ, ꝛ filijs vestris. s. primogenito vestro, ꝛ deinde vni post aliū successiue ꝫm ordinem geniture ꝛc. certe dꝫ dici vocatus eo modo in illū casum, ꝛ ꝫm qꝺ in donatione erat ordinatū, ꝛ erat facta substitutio in. d. donatione, †sed sic est ꝙ in donatione substitutio fit sub duplici ꝯditione alternatiue, vꝫ si primogenitus decesserit sine filijs, vel cum filijs non peruenientibus ad etatem testandi, siue. xx. ann. vt clare dr̄ in instr̄o donationis, ergo necessario debuit vna ex dictis ꝯditionibus impleri, vt dispositio sūmat effectum. l. si heredi plures. ff. de ꝯdi. insti. ꝛ. §. si plures. insti. de her. insti. cū simi. †sed nulla fuit impleta, sed vtraqꝫ defecit, ergo dispositio sub illis ꝯditionibus facta non potest sortiri effectū. l. qui heredi. §. plautius. vbi Bar. ꝛ patruus meus Soci. ff. de ꝯdi. ꝛ dem. ꝛ. l. hec venditio. in prin. ff. de ꝯtrahen. emp. cum simi. ꝛ est tex. in. d. l. si hr̄di plures. Prima. n. conditio defecit, qꝛ illustr. do. Jo. primogenitus do. Ugonis decessit cum filijs, superfuit. n. sibi illustr. Alfonsus, similiter, ꝛ scḋa ꝯditio defecit, qꝛ. d. do. Alfonsus peruenit ad etatē. xx. ann. imo longiori tꝑe vixit, merito igitur omnibus bene ꝯsideratis, seqtur ꝙ illustr. Sancius non pōt dici aliquo modo cum effectu vocatus. ¶ Et vltra ēt sequitur, ꝛ per hoc ponitur clara resolutio presentis ꝯsultationis, ꝙ donator rebus donatis deficientibus predictis ꝯditionibus non dicitur aliqꝺ onus iniecisse, sed qñcunqꝫ filius primigeniti predicti do. Ugonis peruenerit ad etatē. xx. anno. ꝛ testādi res donate apud eum remanserūt libere, ꝛ ab omni onere restitutionis immunes, merito ergo predictus illustr. do. Alfonsus, cū. s. illam etatem longe vixerit dr̄ bona illa donata apud se oino libera fuisse, ꝛ ideo per eum facta alienatio pleno iure conseruanda est. ¶ Demū non ob. vlti. fundamentū fundatum in fauorabili interpretatione donationis, qm̄ respondetꝛ ꝙ illud procedit quatenus donatio facta est, ꝛ in fauorē illarum personaꝝ, quibus facta fuit, sed istud nunq̄ faciet, vt alia persona ad donationem dicatꝛ vocata, q̄ꝫ que vere vocata fuit, †qꝛ vt notuꝫ est dispositiones in certas ꝑsonas facte non trahuntur ad alias, arg. l. qꝛ tale. ff. sol. mat. ꝛ. §. plane ex his. insti. de iu. nat. gē. ꝛ ciui. cū simi. †Facit qꝺ dici solet personā extrinsecus nunq̄ subaudiri. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. ꝛ ibi tradūt doc. ff. de ver. ob. ꝛ ꝙ dicebatꝛ menteꝫ donatoris fuisse fauere agnationi de Cardona, ꝛ primogenitus eius non est verū simpliciter, sed tm̄ respectu certaruꝫ personarū, prout. s. plene ostensuꝫ fuit. ¶ Et posito millies ꝙ voluerit per suā donationem fauere agnationi de Cardona, non tñ sequitur ꝙ voluerit ꝑpetuo, ꝛ sic ꝙ donationē fecerit cum onere restōnis, ꝛ sic cum tacita prohibitione alienationis. ¶ Quinimo voluit ꝙ bona essent libera apud filios primogeniti do. Ugonis, si peruenerint ad etatē testandi, vt. s. apertissime est demonstratū. ¶ †Preterea ꝙ dr̄ in beneficijs, ꝛ sic in donationibus dēre fieri plenissimā interpretationem dꝫ intelligi tm̄ in preiudicium cōcedentis, ꝛ donatoris, vt egregie post Inno. declarat Abb. in. d. c. cū dilecti. in. iiij. not. de dona. sed in preiudiciū tertij non sic est, vt ibi per eū, ꝛ alios, sed in proposito agitꝛ de notabili preiudicio tertij. i. illustr. do. Jo. a borgia ducis Gandie, vt est notum, ergo ꝛc. ¶ Concluditur itaqꝫ ex predictis oibus donatis rebus nullum fuisse iniectū vinculum, qꝺ perduret post etateꝫ. xx. ann. do. Alfonsi patri suo supuiuentis, ꝛ propterea ꝙ apud eū donata bona libera fuerunt, ꝛ imunia ab onere restōnis, ꝛ ꝯñr ꝙ per eum potuerunt libere alienari, ꝛ alienationeꝫ inde secutam oino conseruandaꝫ esse. ¶ Quinimo potest dici ꝙ ēt apud Joā. patrem fuerunt libera, ita vt ēt ab eo facta alienatio valuerit, cū iam filiū haberet. s. xx. ann. qui viuere sperabatꝛ, prout postea superuixit patri. Et ad hoc non parum facit sñia quedaꝫ lata anno. M. D. x. ꝛ que transiuit in rē iudicatam, qua declaratū fuit bona vendita non fore alicui vinculo inodata, †etenim pro. d. sñia in dubio presumendū est. l. herēnius. §. gaia. ff. de euic. c. in presentia. ꝛ ibi per doc. de renū. ꝛ tradit Alex. in ꝯsi. ccxxxvij. visis. ij. col. li. ij. ꝛ patruus, ꝛ do. meus Soc. in ꝯsi. xcvj. ꝯsiderata. col. fin. in. iiij. volu. ¶ Hec sufficiunt circa primā difficultateꝫ. ¶ Et vt sūmatim ius, ꝛ effectus substōnuꝫ, de quibus agitꝛ in. d. donatione habeatꝛ, dico primo ꝙ substitutio facta de fratribus Ugonis ꝑpe fin. instr̄i expirauit. cū primuꝫ ipse Ugo decessit superstite sibi filio Jo. maiore. xx. an. ¶ Alia vero substitutio facta de fratribus. d. Jo. primogeniti Ugonis expirauit, qñ Jo. decessit cū filio Alfonso maiore. xx. an. ꝛ sic apud Alfonsuꝫ bona donata fuerūt libera, vt et supra dixi. Et plus ēt dico ꝙ si ex. d. Ugone solus Joā. remansit sine fratribus substitutio dr̄ expirasse statim mortuo Ugone, qm̄ si non reperiebanꝛ fratres Jo. ꝛ sic persone substitute substitutio a morte Ugonis apparuit nulla, seu pro non scripta, arg. l. i. §. ꝛ cū triplici. C. de cad. tol. Et hoc posito verissimū est, ꝙ bona donata ad ipsum Jo. libera peruenerunt, put regia sñia declarauit. ¶ Ex quibus ꝯstat, ꝙ super scḋa difficultate non esset insistēduꝫ, ꝛ ꝙ illa superflue ꝑposita fuit, illa. n. presupponit vinculū rebus donatis fuisse iniectū, ꝛ perdurare, qꝺ tñ falsissimum est, vt. s. plenissime, ꝛ multifariā ostensuꝫ fuit. ¶ Super tali ergo difficultate non intendo multū insistere, sed tm̄ q̄ꝫ breuissime dicam qꝺ de iure sentiam, vt ēt in hoc consultanti salteꝫ in aliqua parte morēgeram. ¶ Dico igitur, ꝛ ꝯcludo ꝙ illustr. dux Gandie emptor bonoꝝ, de quibus agitur, posito ēt ꝙ sint de ꝯtentis in. d. donatione, qꝺ tñ vt audio non vr̄ concludenter probari, pōt iuridice se defendere a petitione per illustr. do. Sanciū facta, ꝛ in possessione. d. bonoꝝ debet conseruari, ēt ꝙ in eis fuisset vinculum, de quo. s. iniectum, qꝺ tñ omnino negatur. Et istud ex pluribus ꝓbari potest. ¶ †Primo qꝛ cum ipse illustr. Sancius sit hr̄s patris eius, ꝛ sic ēt aui, qꝛ heres heredis ꝛc. vt. l. fi. C. de her. insti. qui pater, ꝛ auus vēdiderunt. d. bona, tenetur eoꝝ factum approbare. l. cum a matre. C. de rei vē. ꝛ. l. que a patre. C. de resti. mil. cū simi. ꝛ ideo iuste repelli dꝫ a sua petitione per regu. l. vendicantē. ff. de euicti. cum simi. ꝛ ēt. s. dixi in fundamento proposite ꝯclusion. ¶ †Nec pōt. d. illustr. Sancius releuari ex ꝯfectione inuentarij, qꝺ asserit se fecisse, tum qꝛ non semper tale inuentariū prodest, vt per Alex. in consi. xxviij. in causa, ꝛ lite. col. pe. v. volu. Tum ēt qꝛ vt credo hereditas predictoꝝ dicitur ipsi opulentissima, ꝛ inuentarium non prodest, nisi ꝙ qs non teneatur vltra vires hereditarias, iuxta. l. fi. §. in cōputatione. cum sua materia. C. de iu. deliber. ꝛ. l. in imponenda. cū his que ibi tradunt docto. C. ad. l. falci. †tum ēt ꝛ precipue, qꝛ mihi presupponitur inuētariū non fuit legitime, ꝛ solēniter confectum, sed dolose, ꝛ fraudulenter, merito ei prodesse non dꝫ, cum nemo ex dolo, ꝛ improbitate sua lucrari debeat. l. siue hereditaria. cū sua gl. ff. de neg. gest. l. itaqꝫ fullo. in princi. ff. de fur. ꝛ. l. ei ab hostibus. §. si. vir. cū si. ff. sol. mat. ¶ Scḋo qꝛ illustr. do. Sancius dr̄ in effectu approbasse, ꝛ ꝯfirmasse venditionem factā predicto illustr. Jo. a borgia, cum in quodam instr̄o ex causa illā venditionem respiciente obligauerit se ad soluendum certam quātitatem, vt in. d. instr̄o legitur, merito ergo tali venditioni amplius ꝯdicere non potest, †qꝛ qꝺ semel placuit amplius displicere non pōt. l. in diem. ꝛ ibi glo. not. ff. de aqua plu. arcē. l. de accessionibus. in fi. vbi ēt gl. ff. de diuer. ꝛ tēp. prescri. ꝛ est regula qꝺ semel, de reg. iur. lib. vj. ꝛ alias dr̄ ꝙ contra factum suum nemo venire pōt, sed suis acquiescere dꝫ. l. generaliter. C. de nō nu. pec. cū simi. ¶ Tertio ideꝫ probari vr̄ auctoritate regie sñie, que sup predicto onere lata reperitur, qua declaratū fuit onus predictum minime repiri, sed bona donata libera fuisse apud illust. Alfonsuꝫ de Cardona, vel ēt apud apud Jo. patrem eius, †que sñia cum transiuerit in rē iudicatam dr̄ fecisse ius. l. ingenuū. ꝛ ibi docto. tradūt. ff. de sta. ho. ꝛ. l. i. C. de re iudic. cū simi. ¶ Et maxime hoc procedere dꝫ in casu isto, qꝛ sñia Regis, vt audio facit ius in toto suo regno, qꝺ vr̄ rationi congruens, † qꝛ ꝛ ꝙ princeps, siue Impator cognoscēs decreuit legeꝫ esse ꝯstat. §. sed ꝛ ꝙ principi. insti. de iu. natu. gē. ꝛ ciui. ¶ Et si dicatur ꝙ imo fuit per iudiceꝫ particulariter declaratū in fauorem predicti illustr. Sancij onus predictuū reperiri, rñdetur omissis multis, primū ꝙ talis declaratio non fuit facta a Rege, quinimo fuit ꝯtria predicte regie declarationi, ꝛ ꝑpea talis declaratio in regno non hꝫ vim legis, sed remanet in terminis simplicis sñie, †ꝛ cum videatur ꝯ. l. regiam vr̄ ꝙ de iure nō valeat, ar. c. cū inferior. de maio. ꝛ obe. ¶ Sed vlterius ēt dico ꝙ illust. duci Gādie nulluꝫ pōt inferre preiudiciuꝫ, lꝫ viderretꝛ per illustr. do. Sanciū ordinata, ꝛ petita ad preiudiciuꝫ predicti illust. ducis. ꝛ hoc ex illa tritissima rōne, qꝛ. s. sine citatiōe, aut aliqua notitia ducis ꝑdicti talis dc̄ro facta fuit, ꝛ eo penitus inscio, vt mihi in fcō presupponitꝛ, ꝛ ꝑpea ad eius ꝑiudiciū dr̄ talis dc̄ro nullius momenti eo nō citato, †eteniꝫ citatio dr̄ fundamentū iudicij, hꝫ spec. in ti. ꝺ cita. in prin. ꝛ ꝑ illū tex. tradit Abb. ꝛ alij sequunꝛ in. c. qm̄ ꝯ falsaꝫ. in v. citationes. ex. de ꝓb. ꝛ ita recte intuēti voluit bar. in. l. plataꝫ. C. de sent. ꝛ interl. om. iud. †hic ꝑ regula dr̄ ꝙ in qualꝫ cā dꝫ interuenire citatio illaꝝ ꝑsonaꝝ, de quaꝝ preiudicio agitꝛ, alias ei nō inferꝛ ꝑiudiciū. l. nā ita diuus. ff. de ado. ꝛ. l. de vnoquoqꝫ. ꝛ ibi doc. dn̄t maxie nouissimi. ff. ꝺ re iud. l. ea que. C. quō, ꝛ qñ iud. ꝛ tradit bar. in trac. de cita. in ꝑn. ꝛ probatꝛ in. c. inter quattuor. de ma. ꝛ obe. ꝛ in cle. pastoralis. de re iudi. cū si. ꝛ tradit ꝑ regula auus. m. do. Mar. soc. in trac. de citat. in. vij. art. ꝑn. in ꝑn. cū īfinitis alijs q alle. possēt. citatio. n. reqritꝛ, vt quis

50 vt qs se defédere possit,† ꝛ iō negãs citatóēs dr̃ negare dfēsiōes,ꝗ cũ nãli iure ꝯcedatˀ nemini auferri dꝫ.d.cle.pastoralis.Immo ꝑt
51 di ci de iure diuino, nã ꝛ alteri⁹ cui manifesta sũt oĩa secreta,†nō ꝑus Adã dãnare voluit,ꝗ̃ citasset dōo,Adã vbi es? vt hr̃ Gen. iij.ꝛ ita ēt dixit Bar.in extra.ad repri.in ver.ꝛ figura.Abb.in.c. cũ olim.pe.col.de re iud.auus meus in.d.trac.de cita.in.ij.arti.ꝛ Cur.senior in ꝯſ.xlix.Memorie recolēde.lxxi.col.vbi plurimos alle.ad quē me refero.¶Ultimo dico ꝙ ex alio illust.Sãcius nō
52 pōt obtinere,†qꝛ cũ ꝓposuerit rei vēdicationē dēbat ex pte sua,ꝑ bare dñiũ,vel q̃si,vt est gl.magrã,ꝛ cōiter recepta in.§.i.insti.de act.ꝛ ꝓbatˀ hʼ in.l.in rē.in pn̄.ff.de rei ven.ꝛ dñt doc.ꝛ ibi ego dixi in ꝑmissis.in.l.nãlr.§.nihil cōe.ff.de acq.pos.ꝛ est hoc notissimũ.
53 †Sed in ꝓposito istud nō ꝓbauit,qnimo nec ꝓbare pōt, qꝛ cũ il lustr.Jo.ꝛ Alfonsus de cardona bona ō qbus agitˀ vēdiderint,ꝛ tradiderint in emptorē trãstulerũt dñiũ cũ ēt dñi eēnt.l.nũꝗ̃ nu da.in pn̄.ff.de acq.re.do.ꝛ.§.ꝑ traditionē.insti.de reꝝ diui.Facit l.traditio.in pn̄.ff.de acq.re.do.ꝛ est tex.in.l.ex empto.in pnc.ꝟ. ꝗ res.ff.de act.emp.Nec talis trãslatio dñij pōt dici ipedita,ꝑp il lud onus,ꝙ in hac scdã difficul.rebus donatis ꝑsupponitˀ iniectũ (ꝙ tñ.s.fuit dnegatũ)qm̃ posito eo ꝓ ꝟo,ꝛ posito ēt ꝙ ex eo orta
54 fuerit tacita ꝓhibitio alienatōis,†dico ꝙ q̃n ꝓhibitio alienatōis ꝓuenit ex ꝯctu ꝑut ꝓueniret isto casu,s̄m magis cōem opi.nō im pedit trãslationem dñij,vt ꝑ Cy.ꝛ alios in.l.ea lege.C.de ꝯdi.ob cau.ꝛ ꝑ doc.in.d.§.diui.vbi post alios aliqñ dixi si igitˀ dñiũ fuit trãslatũ in illustr.Ducē Gãdie emptorē,ꝛ ita hodie apud eũ est, seqtˀ ꝙ ex pte actoris ꝓbari nō pōt, merito in ꝓposito iudicio rei vēdicatōis obtinere nullo mō pōt. Hec pauca sufficiãt circa hãc scdãꝫ difficul.ꝗ dcã sint ex abũdãti,ꝛ vt ꝯsultãti ēt in hoc satisfiat. Nō tñ sunt aliquo mō necĩa,qꝛ ꝟitas est, ꝙ in fauorē illustr. dñi Sãcij reb⁹ donatis nō repitˀ iniectũ aliqd onus,ita ꝙ ꝓhiberentˀ alienari,sꝫ apud illust.do.Alfonsũ prẽꝫ eius,ꝛ forte ēt apud do. Jo.eius auũ libere fuerũt cũ filiũ hr̃et maiorē.xx.annoꝝ. Facta ergo ab illis alienatio oĩno ꝯseruãda est,ꝛ sic illustr.Dux.Gãdie venit absoluēdus per ea que.s.dicta fuerunt. Laus Deo.

Maria.soci.iunior iuriscō.Padue legens.1540.

SUMMARIUM.

¶De feudo quodam,vtrũ.s.decedenti sine filijs in eo succedant sorores an patruus.

¶Et de iure accrescendi, vel non decrescendi,vtrum.s.in feudis procedat ꝛ quando.

Et an in contractibus,ꝛ post acquisitam portionem.

¶De emphyteosi accepta pro se,ꝛ descendentibus masculis , et eis deficientibus pro feminis,vtrum perueniat ad sorores de cedentis an ad patruum.

1 Feudum si sit concessum aliquibus stipulantibus pro se , ꝛ eorum quolibet,ꝛ pro eorum,ꝛ cuiuslibet eoruꝫ filijs,ꝛ heredibus ma sculis solum ad masculos transit.
2 Feudi concessio facta pro quolibet , et cuilibet insolidum dicitur feudum acquisitum.
3 Jus accrescendi,an in contractibus locum habeat.
4 Argumentum de emphyteosi ad feudum valet.
5 Jus accrescendi,vel non decrescendi,an locuꝫ habeat post acqui sitam portionem respectu proprietatis,ꝛ nu.seq.
7 Feudũ a femina incipiēs,an possit ad feminas transire.
8 Femina semel exclusa a feudo an dicatur perpetuo exclusa.
9 Femina faidam.i.inimicitiam leuare non potest.
10 Feudum recipientes si stipulantur pro eorum filijs , ꝛ nepotibus masculis , ꝛ eis deficientibus pro feminis videtur, ꝙ quilibet sit stipulatus pro sua rata diuisim.
11 Generalitas,seu pluralitas in singularitates resoluitur.
12 Pactum in inuestitura comprehensum seruandum est.
13 Inuestiture tenor in feudo,ꝛ in emphyteosi semp inspiciēdus est.
14 Clausula solet ad precedentia resolui.
15 Remedium.l.i.§.permittitur.ff.de aqua quotidia.ꝛ esti.procedit quando emphyteosis est finita.

CONSILIUM CIX

Dirigat Dñs ꝟba mea in viam ꝟitatis ꝛ iustitie. ¶Consideratis his que in facto mihi presupponuntˀ , ꝛ visis matureq; in trospectis elegantissimis ꝯsilijs dñoꝝ supra Con sulentiũ,circa ꝑmam dubitationem,vtrum.s.illu strissimus comes Julius de Monte bello fuerit admissus ad feu dum castri Montis belli pro pte olim fratris sui comitis Anto nij?An vero dña Anna,ꝛ dña Catherina filie eiusdem debeant ad illam ptē admitti.Stante in facto ꝙ illustrissimi comiti An tonio supfuerũt comes Nicola filius masculus,ꝛ.d.filie femine, ac ēt comes Julius ꝑdictus, ꝛ ꝙ ꝑdictus comes Nicola postea decesserit sine liberis supstitibus comite Julio patruo,ꝛ Anna,ꝛ Catherina sororibus.Oĩbus diligenter ꝯsideratis,ꝛ ꝑsupposito in facto pro ꝟo,ꝙ predictum castrum fuerit apud predictos fra tres tanꝗ̃ feudũ ꝯcessum ab illustrissimo Urbini Duce. ¶Pla cet mihi ꝯclusio per ꝑdictos ꝯsulentes firmata vꝫ.ꝙ illustris.co mes Julius fuerit admissus exclusis penitus predictis Anna , ꝛ Catherina sororibus ꝑdicti comitis Nicole.Et non instãdo sup nō necessarijs nō disputabo,vtruꝫ comes Julius fuerit admissus statiꝫ mortuo fratre eius comite Antonio ad exclusionē comitis Nicole filij,qꝛ nō puto necessariũ,ꝛ ēt qꝛ sup eo posset dubitari, sed solũ dicam,ꝙ decedente postea comite Nicola sine filijs,ꝛ sic deficiēte linea masculina ꝑfati comitis Antonij totũ hoc feuduꝫ fuit acqsitũ ꝑfato illustris.comiti Julio,exclusis Anna,ꝛ Cathe
1 rina ꝑdictis.¶†Et ista ꝯclo ꝓbatˀ sic.Hoc feudũ fuit ꝯcessũ ꝑ dictis duobus fratribus stipulãtibus,ꝓ se,ꝛ eoꝝ quolꝫ,ꝛ ꝑ eoꝝ, ꝛ cuiuslꝫ ipsoꝝ filijs ltimis,ꝛ hr̃dibus ꝛc. ꝗ ꝟba dēnt intelligi de filijs,ꝛ hr̃dibus masculis sicuti est de natura feudi, vt.s.solũ tran seat ad masculos,ꝛ femine regulr̃ dñr icapaces.c.i.§.filia.de suc. feud.ꝛ.c.i.§.hoc aũt.qui feu.da.po.pos.cũ simi. ¶Et istud ꝙ.s. ꝟba illa,filijs,ꝛ hr̃dibus intelligantˀ solũ de masculis ꝓbatˀ recte intuenti in.c.i.§.fi.si de feud.ꝯten.sit inter domi.ꝛ agna.in.c.i.§. ꝑfecto.de leg.corra.ꝛ in.c.i.§.ꝛ si clientulus.de alie.feu.ꝛ ibi tra dunt cōiter doc.ꝛ ita declarat Corn.in ꝯsi.xvi.Aperta fronte.ij. col.i.vol.vbi ad hoc plura ꝯgerit,ꝛ tradit Alex.in.l.etiam.post Bal.ibi.ff.solu.matri.ꝛ in ꝯsil.xlix.Uiso themate.lib.vj. ꝛ De ci.in ꝯsi.ccviij.Ad clariorem.iij.col.ꝛ ꝯsil.ccccxiij.Cōsuluit.col. fin.cum alijs adductis.s.per ꝑmum ꝯsultorem.Si igitˀ soluꝫ pro descēdentibus masculis sit ꝯcessum feudũ ꝑdictum,sequitˀ predi ctas feminas ad illud nō posse admitti,sed mortuo comite Nico la sine liberis dr̃ reuersuꝫ predictũ feudũ ad comitē Juliũ,qui so lus superat ex masculis qbus ꝯcessum fuerat,iure accrescendi eo ꝙ nũc vacet ps feudi comitis Antonij , vel vt dñt dñi ꝯsulentes iure non decrescēdi, attento ꝙ stiplo, ꝛ ꝯcessio feudi fuit facta ꝓ
2 quolibet,ꝛ cuilibet,ita †ꝙ ex vi ꝟboꝝ cuilibet isolidũ diceretˀ acq sitũ,iuxta no.in.l.si pluribus.in pn̄.ff.de leg.ij.ꝛ tradit patruus ꝛ dñs meus Soci.in ꝯsi.lxvj.Uisa donatione.in.vij.col.lib.iij. cuꝫ simi.adductis.s.per dños ꝯsulētes.Et sic lꝫ vsq; nũc fuerint sibi ptes per ꝯcursum,iuxta.l.i.§.finaũt disiunctim.C.de cadu.tol. tñ cum vna pars deficiat quasi nunꝗ̃ fuerit ab alia separata vr̃ iure
3 nō decrescēdi ad comitē Juliũ ptinuisse.¶†Et si qs dicat ꝙ ius accrescendi non hꝫ locum in ꝯctibus pōt dici, ꝙ imo aliqñ etiam in ꝯctibus locum hꝫ,iuxta.l.i.C.si libe.imperia.soci.lib.x.ꝛ iuxta tradita per Bar.in.l.re ꝯiũcti.in.vj.q.prin. de leg.iij. ¶Et hoc eo maxime dici dꝫ in casu isto,qꝛ dña Pera blanca mater dictoꝝ comituꝫ Antonij,ꝛ Julij etiã ꝓ se,ꝛ eius filijs,ꝛ hr̃dibus recepit feudũ quo posito dꝫ hr̃e locum ius accrescendi inter suos descen dentes,vt declarat Bar.in.l.si mihi,ꝛ tibi.versi.quero qd si em phiteosis.ff.de ꝟbo.signi.Et lꝫ loquatˀ de emphyteosi,ꝛ in pr̃e re
4 cipiente,tñ idem est in mr̃e per eãdeꝫ rōneꝫ, ꝛ idē silr̃ in feudo†cũ de vno ad aliud valeat argm̃,vt est notũ,ꝛ tradit Jas.in.l.i.col.ij. C.de iure emphy.ꝛ Cor.ꝯsi.xcvij.Primo ꝯsultus. vij.col.i.vo
5 lu.cum alijs multis qui allegari possent.¶†Et si iteruꝫ dicatˀ, ꝙ ius accrescendi,vel non decrescēdi non hꝫ locũ post acquisitã por tionem loquendo respectu ꝓprietatis . iuxta.l.i.§.interdum.ff.de vsufru.accrescen.cũ simi.vt per Bar.in.d.l.re ꝯiuncti.col.mihi. xiiij.ver.quarto est ꝯsiderandum,vtrum portio.ff.de lega.iij.ꝛ ibi etiam tradit Jas.col.xliij.ver.assumo scdãm materiam.Rñdetur ꝙ illud inter alios casus non procedit quãdo expostfacto acquisi tio iam facta deficit,seu annullatur,vt tradunt Bart. ꝛ Jas.in lo cis predictis,ꝛ id est qꝛ talis acquisitio non poterat dici perfecte ꝛ absolute facta ispecto eo ꝙ euenire poterat. Uñ cũ in casu nr̃o
6 euenerit,ꝙ ps vacet dꝫ merito hr̃e locum ius accrescēdi . ¶†Et ꝑsertim qꝛ in ꝯctibus qñ locũ hꝫ,ꝓcedit ēt post portionē acqsitã si postea vacet,vt.d.l.i.C.si libe.imper.soci.lib.x. ꝛ in his termi nis loquitur etiam Bar. in.d.l.si mihi,ꝛ titio. de ꝟboꝝ obliga tio.Sic itaq; ex istis ꝛ alijs adductis per dominos consulentes concludendum est feudum predictum ad sorores comitis Nico le non pertinere,sed ad comitem Julium earum patruũ pertinuis se,ꝛ presertim si de hoc adest ꝯsensus illustrissimi Ducis Urbini qui dicitur directus dñs dicti feudi, ꝑut audio,ꝙ cōsentit, ꝛ non

reputarem extra ppositu3, q fieret noua inuestitura pro omni in
7 re q ad pfatu3 illustrē Ducē ptinere posset, si tñ facta nō sit.† Et
si in fauorem predictaꝝ sororꝝ dicaꝛ, q imo d3 ad eas trāsire hoc
feudū cū incepit a femina. iur. c. i. de feu. femi. ꝛ ēt q3 ɔcessu3 fuit
ex cā venditionis, iuxta tradita p Bal. post Ꝺdof. in. c. i. §. ꝛ q3
videmus. ppe fi. qui feu. da. pos. Rñdeꝛ ad pmū, q pcederet vbi
nullus extaret masculus ex dicta. d. Pera, vt in. d. c. i. ac etiā vbi
8 alꝭ iste femine nō fuissent excluse, †est. n. regula in hac feudali ma
teria, q femina semel exclusa ppetuo dꝛ exclusa. c. i. §. ɔnetiā. in ti
tu. epm vel abba. ꝛ ibi tradūt doc. put ēt dictū fuit. s. per pmū cō
sultorē. Per quē ēt rñdeꝛ ad scōm ꝛ multiplr, vt per eum, ꝛ inter
alia clara est illa rñsio, q illud non pcedit, qñ feudū daꝛ ad serui
tiū, qd per feminā exhiberi nō pōt, put ɔtigit in casu isto, q3 datū
fuit vt comites hēant inimicos illustrissimi Ducis p inimicis, qd
9 feminis nō ɔuenit, †cū ipse faidā. i. inimicitiā leuare nō possint, vt
inqt gl. ibi cōiter approbata in. c. i. §. hoc aūt notandū. sup ver. le
gibus. in fi. q feu. da. pos. Et hec sufficiāt circa pmā dubita. remit
tēdo me in ea ad multa alia deducta. s. per dños pmo ɔsulētes, p
supponēdo tñ p vo, q castꝝ Mōtibelli fuerit, vel sit feudū, vt. s.
dixi, ꝛ put mihi in scō psupponiꝛ, de quo nō intēdo ad pñs dispu
tare. ¶ Circa scōam dubita. de bonis emphyteoticis ɔclo p pdi
10 ctos ɔsulētes firmata vꝛ reddi dubia ex eo† q3 qñ comites Ant.
ꝛ Julius stipulanꝛ, ꝛ recipiūt, p eoꝝ filijs ꝛ nepotibus masculis, ꝛ
eis deficientibus p feminis vꝛ, q ql3 illoꝝ respcū sue ptis fecerit
talē stipſone3, vt sic in sua pte ql3 dicaꝛ eā recepisse p suis descen
dentibus masculis, ꝛ in eoꝝ defectū, p feminis, vꝛ. n. q ql3 dcōꝝ
fratrū p sua rata diuisi3 sit stipulatus arg. l. reos. §. cū in tabulis.
11 ff. de duo. reis. cū ɔcor. allegatis ibi in gl. fi. i fi. † ꝛ arg. eius q dꝛ
ɔnalitatē, seu pluralitatē resolui in suas singularitates. iux. l. fal
sa. §. fi. ff. de ɔdi. ꝛ demon. cū si. ꝛ ita in teris dclarat Bar. in. d. l.
si mihi ꝛ titio. in. q. añpe. in fi. ꝛ dixit Cor. in ɔsi. cclxxxv. Viso. ij.
col. ver. his tñ nō obstātibus. iij. vol. vñ cū ex comite Ant. defece
rit linea masculina, ꝛ supsint pdicte due filie vꝛ, q ad eas portio
pdicte emphyteosis ptinere dēat. ¶ Sed tñ hoc nō obstāte ꝛ iuri
dice remoto verissimā arbitror ɔclu. per pdictos ɔsulentes firma
tā, vt. s. ad bona emphyteotica de qbus agiꝛ solus comes Julius
admissus fuit exclusis totalr pdictis filiabus comitis Ant. Na3
cū in inuestitura emphyteosis dicaꝛ q ipsi recipiūt, ꝛ stipulanꝛ, pro
se, ꝛ descēdentibus masculis, pmo ꝛ eis deficientibus p feminis,
oñdiꝛ q donec ex cōprehēsis in inuestitura supest aliqs masculus,
ille sp d3 excludere feminas. Vñ cū supfuerit comes Julius post
mortē comitis Nicole nō vꝛ dubitandū eū dēre admitti, ꝛ pferen
12 dū eē feminis, q solū vocate sunt masculis oibus deficiētibus, †ꝛ
cū hoc clare in inuestitura, seu in pacto fuerit cōprehēsu3 nō est du
biū qn seruādū sit. l. ij. ꝛ. iij. C. de iure emphy. ꝛ ita de quol3 pacto
13 ɔnalr loquēdo itelligit gl. ij. in. d. l. ij. ꝛ ibi sequnꝛ doc. † Et hinc
dici solet in emphyteosi, ꝛ in feudo sp tenorē inuestiture ante oia
esse attēdendū, vt oibus est notū, ꝛ tradit Jas. i plu. feu. col. mihi
xxxj. in ver. quarta diuisio feudoꝝ. in fi. ¶ Nec curo ego intrare
difficultatē illā, vtꝝ comes Julius excluserit comitē Nicolā dum
viuebat. Nō. n. mihi vꝛ hoc necessariū cū claꝝ arbitrer deficiēte
comite Nicola comitē Juliū fuisse admissu3, vt dixi, ꝛ ita ɔcludē
dum puto. ¶ Non ob. q in ɔriu3 ɔsiderabaꝛ. Qm̄ clara colligiꝛ
rñsio ex vbis inuestiture dū in ea dꝛ, ita q ps pmorientiū in sup
uiuentes deueniat ꝛ accrescat, dico. n. ꝛ fateor, q ql3 predictoꝝ
fratrū vꝛ stipulatus, ꝛ recepisse p sua pte, sed ambo stipulati fue
rūt, ꝛ recepunt pdictā emphyteosim pmū p masculis, ꝛ postea p
feminis cū defuerint masculi. Et in eo qd pmo loco recipiunt pro
masculis, ꝛ cōprehendunꝛ oēs masculi, v3, ꝛ ipsemet frēs stipulā
tes, ꝛ cuiuslibet eoꝝ descēdentes masculi vsq3 ad tertiā ɔnationē
vt clare sonāt vba inuestiture, subdiꝛ, ita q ps pmorientiū ꝛc. q
vba sunt posita inspecto eo q iuris iterpretatione ql3 ex pdictis
fratribus p sua pte dicebaꝛ stipulari, vt in argumēto in ɔriū di
cebaꝛ. Vñ volētes ɔhentes q deficiēte linea masculina vnius ex
dictis frībus portio eius veniat in supuiuentes masculos ex alia
linea apposuerunt illā clam, ex qua clare hoc colligiꝛ, nā dum dꝛ,
q ps premorientiū ꝛc. d3 oino itelligi. s. masculoꝝ cum tñ de ma
14 sculis illucusq3 locuti fuerint, †c ꝛ a. n. solet ad pxime pcedentia re
ferri. l. si idē cum eodē. in fi. ff. de iurisf. om. iud. ꝛ ibi glo. ꝛ doc. tra
dunt. ꝛ. c. ingsitione3. extra de appel. cum simi. Cū igiꝛ premortui
sint oēs masculi ex linea comitis Antonij ɔcludendu3 est, q eoꝝ
portio veluti premorientiū debuit puenire ad comitē Juliū vti su
peruiuentē masculū, vt sonāt vba illius clē, ita q pars premoriē
tiū ꝛc. exclusis p tunc pdictis sororibus comitis Nicole, q solu3
dñr vocate deficiētibus oibus masculis ex linea vtriusq3 fratris.
15 ¶ † Et arbitror q pdictus comes Julius nō indiguerit noua in
uestitura, ꝛ sic q nō fuerit opus vti remedio de quo in. l. i. §. pmit
tiꝛ. ff. de aqua quoti. ꝛ esti, qcqd in ɔriu3 dixerit excel. doc. qui pri
mo ɔsuluit, tale. n. remediū solū pcedit qñ emphyteosis fuisset fi
nita, vt ibi per doc. qd in casu nr̄o nō ɔtingit, cū adhuc simus in
tra tertiā ɔnationē masculoꝝ, put ēt q tali remedio non sit opus
firmauit excel. scdo ɔsulens, tam et si ipse per aliā viā voluerit co
mitē Juliū fuisse admissum, q ego. s. dixerim, de qua via ad pre
sens non disputabo, an sit vera, q3 ea in pposito non indigemus,
etenim (ni fallor) ɔclusio. s. firmata apertissime via de qua supra
verissima demonstraꝛ. ¶ Circa tertiā dubitationē. s. de bonis he
reditarijs, ꝛ allodialibus, attento q duo primi ɔsulentes circa ea
discordant, ꝛ ɔria firmant, pōt facile dici, q in ea magna sit diffi
cultas cum ambo sint viri excellentissimi, ꝛ quoꝝ auctoritati non
parū sit deferendū. Eius ergo resolutio lōgiori discussione vꝛ in
digere, q per me in presentiaꝝ fieri possit, qm̄ ppter maximā in
stantiā ɔsultantis non possum vltra pcedere, vbi tamen iudicium
meum in eo desideretur data mihi temporis oportunitate illud li
benter omnibus aperiam, ꝛ ostendam quis ex predictis excellen
tissimis doctoribus rectius meo iudicio loquatur, pro nūc autem
causā predicta finem imponere compellor. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1539.

CASVS

¶ Reuerēdus Eps Paduanus de anno. 1408. de quodā feudo
decimali iuestiuit dñm Joāne3 sulimānu3, ꝛ in inuestitura iter ce
tera sic legiꝛ, succedētibus in ipso feudo filijs ꝛ hr̄dib⁹. d. dñi Jo.
sulimāni masculis, ꝛ feminis, ita tñ q extib⁹ masculis femine nō
succedāt, sed deficiētibus masculis femine, ꝛ ipsis deficiētibus ēt
extranei hr̄des, ꝛ successores ɔcūq3 succedere possint ꝛ debeant.
¶ Decessit dñs Joannes inuestitus superstite sibi Sulimāno vni
co filio masculo, ꝛ herede vniuersali, ꝛ etiam dña Jsengarda filia
femina, sed non herede, que per predictum Sulimānum fratrem
eius, ꝛ vti non heres a dicto feudo facta exclusa.
¶ Deinde decessit. d. Sulimānus supstite Jo. frācisco vnico filio,
ꝛ herede vniuersali, ꝛ ita etiam in dicto feudo successore.
¶ Decessit postea. d. Jo. franc. supstitibus ei q̄tuor filijs masculis,
ꝛ hr̄dibus vlibus q ad. d. feudu3 sine ɔtrouersia admissi fuerunt.
¶ Ex dictis quatuor filijs tres intestati, ꝛ sine liberis decesserunt.
¶ Vltimo decessit Julius vltimus ex dictis filijs ad que3 totū feu
dum peruenerat, ꝛ in suo testō heredem vlem instituit dñam Vi
ctoriam ab horologio eius matrem, que ēt vti heres inter cetera
bona ēt. d. feudū detinuit dū viueret, ꝛ post eius morte3 illud de
tinuit do. Gaspar eius frater, ꝛ heres vniuersalis.
¶ Presupponitur q dña Jsengarda decesserat ante fratre3 eius
Sulimānu3 superstite inter alios filios dño Francisco de Salua
ticis, ex quo postea defuncto supsunt Hieronymus, ꝛ Thomas
filij, ꝛ heredes. Qui nō citato sed penitus inscio dño Gaspare p
dicto ipsius feudi possessore fecerūt se inuestiri de dicto feudo ve
luti nepotes dicte dñe Jsengarde asserētes, se in hoc illā repñtare
ad quam si viueret debuisset feudu3 peruenire vt ipsi asserunt.
¶ Dominus Gaspar predictus pretendens feudū illud ad se pti
nere petijt inuestituram predictam nullam declarari, vel rescindi.
¶ Quibus sic stantibus de duobus contingit dubitari.
¶ Primo, qs de iure admitti debeat ad successionem dicti feudi.
¶ Secundo, vtru3 predicta inuestitura nouiter facta pdictis Hie
ronymo, ꝛ Thome possit dici inualida, ꝛ nihil operetur saltem in
preiudicium predicti domini Gasparis.

SVMMARIVM

¶ De feudo, vtrum. s. femina ab eius successione semel exclusa,
propter masculos possit ipsa, vel sui descēdentes admitti defi
cientibus masculis.
¶ Item an requiratur, q volens in feudum succedere sit heres.

1 Heres heredis primi defuncti dicitur heres.
2 Persona semel exclusa a successione feudi, an perpetuo cū omni
posteritate sua censeatur exclusa. ꝛ nu. seq. ꝛ nu. 5.
4 Statutum si excludit feminas donec, vel quandiu masculus sup
fuerit non dicitur femina perpetuo exclusa, sed donec durent
masculi, ꝛ. J. nume. xvj.
6 Feuda regulantur de iure cōi vbi expresse ɔtrarium non reperiꝛ.
7 Jus semel extinctum non debet reuiuiscere.
8 Exclusio omnis perpetua intelligi debet.
9 Contrariorum eadem debet esse disciplina.

10 Femina

10 Femina si semel ad feudum fuit admissa perpetuo dicitur admissa, & non excluditur propter masculorum superuenientiam.
11 Inuestitura feudi si dicat, q̄ femine succedant nō extantibus masculis, quomodo intelligatur. & j.nu. 14.
12 Verbum, deficere, & verbum, cessare, quō intelligat. & nu. 13.
15 Argumentum valet a consuetudine loquendi contrahentium.
17 Cap.i. de eo qui sibi, & here. su. quomodo procedat.
18 Lex quando habet varios intellectus super ea non fundandum.
19 Feudum hereditariū dicitur qn̄ conceditur alicui p̄ se, & filijs, & heredibus masculis, & feminis, ac etiam pro hr̄dibus extraneis.
20 Feudum dicitur hereditariū quando verba, inuestiture, sunt ita generalia, vt comprehendant omnes heredes.
21 Feudū vt qs hēat, an sit necesse, q̄ sit hr̄s saltem primi inuestiti.
22 Inuestitura inualida reddit̄, si causa pp̄ quam fuit facta est falsa.
23 Legitimatio spurij si ex aliqua causa inualida ostendatur non valebit institutio de eo facta.
24 Inuestitura tanq̄ ambitiosa debet restringi ad casum suum.
25 Inuestitura feudi alicui concessa semp̄ intelligitur saluo iure tertij, & sine alterius preiudicio.
26 Inuestitura habet in se tacitam conditionem a iure subintellectā, scilicet sine preiudicio iuris alieni.
27 Cambium, seu permutatio factum de feudo ad alium pertinente sine eius consensu pro non facto habetur.
28 Inuestitura facta filie post mortem patris de feudo, qd̄ ad agnatos masculos ptinebat nil in agnatoꝝ preiudiciū opat̄ etiā si agnati sciant, & patiant̄ dūmodo aliter non ꝯsentiant. j. nu. seq.
30 Inuestiri non potest alios de feudo quod dn̄o apertum non est, nisi de voluntate eius ad quem feudum pertinet.

CONSILIVM CX

Dirigat Dn̄s v̄ba mea in viam v̄itatis & iustitie. ¶ In p̄nti ꝯsultatione circa primā q̄ōnem, resolutio eius valde dubia p̄mo aspecto vr̄. Prima. n. ꝯsideratione vr̄ dn̄m Hieronymum, & Thomā de Saluaticis ad successionem feudi esse admittēdos, & sic iuste fuisse inuestitos de dicto feudo, nā cum sint nepotes, & ꝯñter etiam hr̄des dn̄e Isengarde mediante p̄sona Francisci eoꝝ p̄ris, filij, & hr̄dis predicte Isengar-
1 de, † qꝛ hr̄s hr̄dis primi defuncti dr̄ hr̄s. l. fi. & ibi doc. C. de here. insti. dn̄r nunc ipsam rep̄ntare, & p̄inde de eis iudicandū est, ac de ipsa Isengarda iudicaret̄ si viueret, sed si ipsa viueret vr̄, q̄ oīno esset admittenda, qꝛ ex forma inuestiture de qua in puncto lʒ femine extantibus masculis non admittunt̄, tñ deficientibus masculis admitti dēnt, vnde cū in p̄posito casu per mortē Iulij totalr̄ masculi defecerint dn̄a Isengarda si viueret dēret admitti, & ita ēt vr̄ q̄ dēant admitti predicti Hieronymus, & Thomas illam in hoc rep̄ntantes. ¶ Nec eis vr̄ obstare si dicat̄, q̄ dn̄a Isengarda cuʒ sua p̄genie fuit alias exclusa a p̄dicto feudo per fratrē eius dn̄m Sulimānum, & silr̄ filij, & nepotes dn̄e Isengarde fuerunt postea exclusi per Ioā. franciscum filium dn̄i Sulimāni, & per ipsius dn̄i Io. francisci filios, vt sic ꝯtra istos descendentes dn̄e Isengarde
2 dicat̄, † q̄ p̄sona semel exclusa a successione feudi itelligat̄, ipsa cū omni sua posteritate exclusa perpetuo per tex. in. c. i. §. q̄netiaʒ. in
3 titu. ep̄m vel abba. & ibi dn̄t doct. † Quoniam ad hoc videt̄ posse rn̄deri, q̄ cum dn̄a Isengarda fuerit exclusa solum pp̄ existentiaʒ masculoꝝ debet durare exclusio eius solum quatenus masculi durant, sed eis extinctis dʒ ipsa, vel sui posteri posse admitti, p̄ut firmat Marti. de lau. post Iac. de belui. in. d. §. quinetiā. p̄pe fineʒ. dum reprobat intellectū Bal. ibi, & ita vr̄ p̄bare text. in. c. i. de eo qui sibi vel here. suis &c. in ver. non. n. patet &c. dum dr̄ q̄ non est locus femine in successione feudi donec masculus sup̄est &c. Sic ergo videt̄ ille tex. velle q̄ sublatis masculis femina admitti possit, q̄ʒq̄ʒ prius exclusa per masculum presupponat̄. ¶ Facit pulchra doctri. Bar. cōiter approbata in. l. fin. in. i. q. ff. ad tertullia.
4 † dum ꝯcludit q̄ si statutum excludat feminas donec vel quādiu masculus sup̄fuerit non dr̄ femina p̄petuo exclusa, sed donec durent masculi, eis aūt deficientibus admittet̄, lʒ prius per masculos fuerit exclusa, & hanc doctri. Bar. ponunt & sequunt̄ Bald. Pau. de ca. Saly. Alex. & Corn. in. l. ij. C. de lib. prete. Ias. post alios in. l. gallus. §. & qd si tm̄. col. xiij. in. ij. lec. ver. & ista bene nota. in fi. ff. de lib. & posthu. cū multis ꝯcor. vt p̄ Deci. in ꝯs. lxxxvij. Pro resolutiōe casus Prepositi. in fi. & per patruū, & dn̄m meū Soci. in ꝯsi. xcij. Circa primū. x. col. ver. circa quartā. i. volu. & in ꝯsil. lxxvj. Viso testō. ij. col. iij. vol. Sic igit̄ vr̄ dōm in p̄posito nostro. ¶ Et maxime qꝛ hoc vr̄ satis aperte expressum in inuestitura, qñ dr̄, q̄ sic intelligant̄ vocati masculi, & femine, vt existētibus masculis femine non succedant, sed deficientibus masculis femine succedāt &c. que v̄ba vr̄r importare, q̄ si masculi per quos femine fuerūt excluse deficiāt ipse femine vocent̄, nō obstāte, q̄ iam fuissent excluse. ¶ Predictis tñ nō obstātibus oībus diligenter ꝯsideratis que ꝯsideranda sunt, puto aliaʒ opi. de iure esse veriorem, vt. s. predicti de Saluaticis non dēant aliquo modo admitti ad successioneʒ p̄dicti feudi. Et lʒ plurima possint deduci fundamenta p̄ ista opi. tñ gratia breuitatis duo tm̄ principalia deducā, quoꝝ q̄ōlibet per se sufficit. ¶ Et p̄mo pro hac ꝯclusione clarissi-
5 mū solidissimūq; fundamētuʒ est regula illa trita & vulgata. s. † q̄ femina semel exclusa a successione feudi, pp̄ existentiaʒ masculoꝝ dr̄ p̄petuo exclusa cū oī sua posteritate, vt. s̄. ēt dicebam per text. vbi de hoc est casus in. d. c. i. §. q̄netiā. in tit. ep̄m vel abb. & ita ibi intelligūt, & firmant Andr. de iser. sūmus feudista. Bal. & Iaco. alua. ac ēt do. Prepo. qui rn̄dēt ad ꝯ̄ria, & dicit ita tenuisse Barto. in q̄busdaʒ ꝯsilijs, vt p̄ euʒ, sic ēt firmat Io. cald. in ꝯsi. iiij. An si feudum. sub rub. de feu. dicens, q̄ ita voluit glo. in. d. §. q̄netiā. sic ēt voluit Raph. cuma. in ꝯsi. xcix. Quedā possessio solita erat. ij. col. ver. ad scōm. lʒ ibi ꝯ̄rium deducat. d. c. i. de eo q̄ sibi & here. suis. Pau. de ca. in ꝯsil. mihi. ccxvij. Visa. s̄. scripta facti narratione. & Alex. in ꝯsi. xxix. Qm̄ abunde. iij. col. ver. cōprobant̄ predicta. lib. i. & ita hos oēs, & alios plures allegat hanc opi. veluti cōem firmādo Curt. iunior in trac. feu. in. iij. p̄te. in. q. xxvij. ¶ Et vltra allegatos per eū ita firmat Fulg. qñ sumus in feudo non cōditionato, p̄ut isto casu ꝯtingit, in ꝯsi. viij. Dn̄s Petrus lōgus. Iaco. alua. in quodam suo ꝯsil. incip. Sup̄ casu feudali. circa medium. impresso inter ꝯsilia Alber. bru. nu. lxv. & do. Io. de scarāpis in ꝯsil. incip. Casus, sicut exactis. vij. col. ver. preterea, & si sine preiudicio veritatis, silr̄ imp̄sso inter ꝯsilia Bru. nu. cviij. q̄ ēt voluit ipse Albert. brun. in ꝯsi. lxxviij. Quia casus iste videt̄ clarus. post prin. & Bertrā. in ꝯsil. cclxxvj. Viso casu mihi exhibito. post prin. & cum ista opi. transit ēt Matthe. de afflic. in. d. §. quin etiā. post Bal. & alios per eum relatos, idem ēt voluit Deci. in cōsil. cccix. Viso puncto. ij. col. referens dicta Bal. in. d. §. q̄netiaʒ. & cum eo ꝯcludens, q̄ femina que semel per masculū fuit exclusa, erit in p̄petuum exclusa, ita q̄ mors masculi deinceps ei non patrocinat̄. ¶ Et lʒ Deci. ibi nō exp̄mat de feudo, sʒ loquat̄ in successione de iure cōi, tñ absolute, idē & multo magis sentit in feudo
6 cum moueat̄ per. d. §. q̄n etiā. qui in feudo loquit̄. ¶ † Et p̄terea feuda regulant̄ de iure cōi vbi exp̄sse ꝯ̄rium nō reperit̄, vt tradūt gl. Bal. & alij in. c. i. de gradi. suc. in feu. cum ꝯcor. vt p̄ patruuʒ & dn̄m meū Soci. in ꝯsi. cclij. Visis instr̄is. ij. col. in prin. ij. volu. & per Curt. seniorē in ꝯsi. xlix. Memoria recolende. col. xxxj. ver. & facit s̄m Alex. Ab ista ergo regula & cōi opi. non est aliquo mō recedendū q̄cq̄d in ꝯ̄rium dixerit Marti. de lau. post Iac. p̄ eum allegatū in. d. §. q̄n etiā. Et sic ꝯcludendū est in p̄posito nr̄o q̄ cū dn̄a Isengarda fuerit semel exclusa pp̄ existentiaʒ masculoꝝ ipsa cum oī sua posteritate dʒ dici p̄petuo exclusa. ¶ Et iustificat̄ ista
7 opi. † qꝛ ius succedendi, q̄ ei cōpetere poterat fuit semel extinctū in eius exclusione. Merito ergo non dʒ postea reuiuiscere. arg. l. qui res. §. aream. ff. de solu. cum sim. que in p̄posito alle. Matth. de afflic. in. d. §. quinetiā. post prin. & ideo in p̄posito nr̄o dicebat Petr. de anch. in ꝯsi. mihi. ccxx. Hec questio iam vulgaris dici
8 pōt. post princ. † q̄ oīs exclusio dʒ intelligi perpetua, vt per eum, q̄ tñ debet declarari nisi ex qualitate verboꝝ appareat t̄palis, vt ex his que ipsemet postea subijcit in dicto ꝯsilio percipi potest, q̄ certe in casu nostro non ꝯtingit cum simpliciter femine excludun-
9 tur, p̄pter existentiam masculoꝝ. ¶ Confirmatur ista opi. † qꝛ regula est, q̄ ꝯ̄rioꝝ eadem debet esse disciplina, vt per doc. in rub. ff.
10 de acquir. posses. vbi aliqñ eam plenius declaraui, † sed sic est, q̄ si femina fuerit semel admissa p̄petuo dicit̄ admissa, & non excludens p̄pter sup̄uenientiam masculoꝝ s̄m Iaco. de belui. Nico. de neapo. & Bal. in. c. i. de eo qui sibi & here. suis. & lʒ Andre. de iser. ibi ꝯ̄rium voluerit tñ ista opi. videt̄ magis cōis, p̄ut asserit illam sequendo Curt. iunior in trac. feud. in tertia p̄te, in. q. xxviij. ergo eodē modo per ꝯ̄riuʒ semel exclusa p̄petuo debet dici exclusa, & non dʒ admitti, p̄pter defectum masculoꝝ postea ꝯtingentē, & ita de vno casu ad alium per illam regulam arguit Curti. in. d.
11 xxviij. q. p̄pe finē. ¶ † Non obst. que supra in ꝯ̄rium allegabant̄, nam dū in inuestitura dr̄, q̄ femine succedant deficientibus masculis dʒ intelligi ab ipso initio, qñ. s. aliq̄s morit̄, vt. s. si ꝯcurrant ad eius successionē masculi, & femine, femine excludant̄, sed si nō sint masculi, & ita deficiant vocentur femine, non autem debet intelligi, q̄ postquam fuerint excluse debeant vocari si masculi deficiunt, & ita probatur in. c. primo. §. filia. de successione feudi. vbi

verba illa, ꝙ filia succedat deficiẽtibus, siue nõ extãtibus filijs, in telligunt᷑.s. ab initio qñ de successione agit᷑, vt ibi p doc. ꝛ p Prepo. in d.§. cõgentiã. ꝛ ni fallor istud võr importare ṽba illa, sꝫ defi-

12 ciẽtibus masculis femine ꝛc. †nã dr̃ deficere in ꝓposito nr̃o q tpe in quo de successione agit᷑ non repit᷑, sicut ẽt dr̃ cessare qui tali tpe non reperit᷑, vt in auc. cessante. C. de leg. here. ꝛ de ver. deficere. est

13 tex. in. l. ij. ff. de pscr. ver. ꝛ in. l. ij. ff. si qs aliq. test. phi. ¶ †Et licet non me lateat aliqñ deficere eum dici q decessit, qñ. s. talis ostẽda tur loquentis intentio. vt. §. hinc nobis. in auc. de here. ꝛ falc. ibi, deficientiũ. lꝫ alibi ꝛ forte melius legat᷑, defunctoꝝ, tñ in ꝓposito nr̃o non sic puto capiendũ ṽbum illud, deficientibus, sed capi dꝫ p eo qđ est non existentibus, vt sic defectus eoꝝ ꝯsideret tpe quo

14 agitur de successione feudi, vt. s. dixi. ¶ †Et si dicat᷑ ꝙ ita capien do ṽba illa, sed deficientibus ꝛc. nihil võr opari ꝯ. l. si qñ. de le. i. ꝛ. c. si papa. de priuile. lib. vj. semp. n. sunt sic capienda ṽba, vt ali quid operent᷑ p dicta iura, vt declarat Bal. in rub. C. de ꝯbe. em ptio. in. ix. q. ¶ Rñdet᷑ ꝙ imo operant᷑, ꝛ iportant ꝙ vbi alias fe mine sunt incapaces feudoꝝ. c. i. de grad. succ. in feu. ꝛ. d. c. i. §. fi lia. de succ. feu. cum simi. efficiunt᷑ per illa ṽba habiles, ꝛ illis me diantibus, ꝛ sic ex tali pacto femine vbi masculi desint poterũt ad mitti, non tñ ex eo est inferendũ ꝙ si masculus postea decedat ẽt sine masculis femine debeãt admitti, que iam fuerũt excluse p pre dicta, nisi tñ talis esset femina q̃ masculo vltimo morienti sit vl̃is hr̃s, tunc. n. bene posset admitti ex forma inuestiture de qua agit᷑ cum ẽt extranei hr̃des vocent᷑, si desunt descẽdentes masculi ꝛ fe-

15 mine. †Et ꝙ in ꝓposito ṽba illa, sed deficiẽtibus masculis, capi deãt, vt dixi, ꝯstat ex sequẽtibus ṽbis, ꝛ ipsis deficiẽtibus ẽt ex tranei ꝛc. pari. n. mõ ꝛ in eadẽ significatione dꝫ accipi ṽbuꝫ illud, de ficientibus, in vno loco quo in alio, sumpto arg. a ꝯsuetudine lo quendi ipsoꝝ ꝯtrahentium arg. l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de lega. i. sed ṽbum, deficiẽtibus, vltimo loco positũ ad feminas descẽdentes relatũ oĩno capit᷑ hoc est, nõ existẽtibus, tpe quo de successione feu di agit᷑, vt pꝫ, qꝛ vocant᷑ extranei hr̃des, vt credo oĩbus esse claꝝ, ergo eodem mõ capi dꝫ paulo ante, qñ refert᷑ ad masculos, ꝛ vo cant᷑ femine, ꝛ ita in sĩli arguit Corn. in ꝯsi. clxij. Licet pĩna frõte.

16 ij. col. iiij. vol. ꝛ hoc ego puto indubitatũ in casu isto. ¶ †Nec ꝯc ꝙ̃ facit doctr. Bar. in. l. fi. ff. ad tert. (esto ꝙ sit ṽa, đ quo ad pñs nõ disputo) qꝛ ꝓcedit qñ femine non simplr̃ excludunt᷑, sed tpal̃r, puta, donec, vel ꝙ̃diu, supsint masculi, put ipse ibi, ꝛ qui sequunt᷑ eum declarãt, si. n. simplr̃ excluderent᷑ existẽtibus masculis eaꝝ ex clusio esset ꝑpetua, vt ibi per eũ, ꝛ per alios in locis in ꝯtrium alle gatis, sꝫ in casu nr̃o femine simplr̃ excludunt᷑ existẽtibus masculis, vt sonant illa ṽba, ita tñ ꝙ existẽtibus masculis femine non succe-

17 dant, ergo ꝛc. ¶ †Non ob. c. i. de eo qui sibi ꝛ here. su. s. in ꝯtriuꝫ allegatũ, qꝛ ibi non ꝓbat᷑, ꝙ femina semel exclusa postea admitta tur, put ad illũ tex. rñdent Prepo. in d. §. cõgentiã. ꝑpe fi. ꝛ Curt. in. d. trac. feu. q. xxvij. loquit᷑. n. ille tex. đ muliere tpe successionis excludenda pp existiam masculi, vel illi pferenda, ꝛ deteriat eam excludendã, lꝫ sexus femineus iaꝫ fuerit admissus, qꝛ eo non ob stante quoties de successione feudi agẽdũ est masculus femine pre fert᷑, ꝛ hoc mõ dẽnt intelligi illa ṽba, donec masculus supest ꝛc. ꝛ sic importabũt tpalitatem respectu tpuꝫ, qbus de successione erit agendũ non aũt tpalem exclusionem femine, ne alias ꝯdicat text.

18 in. d. §. cõgentiã. †Preterea ille tex. hꝫ varios intel̃s, vt ibi per doc. maxime Prepo. merito in eo nõ dꝫ fieri fundamentũ. iux. doctr. Bar. in. l. in ambiguo. ff. de reb. dub. ꝛ istud ẽt voluit Preposi. in d. §. cõgentiã. ¶ Cõcludit᷑ ergo ex pdictis istos de Siluaticis nepo tes dñe Insengarde ex eius psona ad feudũ nõ posse admitti cuꝫ ipsa semel fuerit exclusa a successione. d. feudi, vt. s. dcm̃ fuit. Sed in. d. feudo sicut in ceteris bonis successit dña Victoria mater, et hr̃s dñi Julij vltimo sine liberis decedẽtis, lꝫ ipsa nõ sit de descen dẽtibus eius, attento ꝙ ex forma inuestiture ex defectu descẽden tiũ ẽt extranei hr̃des succedere pñt. Et hoc sit pmũ fundamentũ, ꝙ per se sufficeret, ꝛ est ꝯcludentissimũ. ¶ Scdm̃ fundamentũ, ꝙ

19 ẽt per se sufficit, ꝛ mihi võr indubitatũ, est, †qꝛ feudũ de quo agitur fuit ꝯcessuꝫ in effectu dño Joãni sulimãno, ꝓ se, ꝛ filijs, ꝛ hr̃dibus masculis, ꝛ feminis, ac ẽt pro hr̃dibus extraneis, ordine tñ succes siue declarando, vt. s. dcm̃ fuit, ita ꝑprie important ṽba illa inue stiture, vꝫ, succedentibus in ipso feudo filijs, ꝛ hr̃dibus. d. dñi Jo annis ꝛc. ex quo sequit᷑ clara ꝛ verissima doctoꝝ ꝯclusio ꝛ eiusmo di feudũ dr̃ oĩo hr̃ditariũ saltẽ quantũ ad hoc, vt ad illud nõ ad mittant᷑ nisi qui fuerint hr̃des, vt voluit Bal. in. c. i. ij. col. ver. ex quo collige tres casus, in tit. an agna. vel fil. ꝛ ibi ẽt Preposi. hoc declarat in. iij. col. tradit Jas. in. l. ij. col. antepe. in princ. C. de iure emphy. iũctis multis eius dictis pcedẽ. istud ẽt voluit Alex. post plures ab eo relatos in. l. qđ dr̃. la. ij. in pluribus locis maxime in

xx. ꝛ. xxj. col. ff. de ṽb. obli. ꝛ in ꝯsi. xxvj. Ponderatis his. nu. iiij. lib. v. Idem voluit Marti. de laud. in trac. de princip. xx. ꝯclusio ne, ꝛ Deci. in ꝯsi. cxciiij. Viso tenore. ij. col. ver. scđo in eadeꝫ inue stitura, in ꝯsi. ccvij. nu. ix. Jas. in ꝯsi. lvij. in cã mota. i. col. i. volu. ꝛ declarat Curt. iunior in trac. feu. car. viij. ij. col. ꝛ in ꝯsi. i. Facti cõ tingentia. iij. col. nu. xj. ꝛ ante oẽs fuit hoc dcm̃ Bar. in. l. vt iuris iurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. Et istud ꝓuenit pp illud ṽbum, ꝛ hr̃dibus, ꝙ alias nihil operaret᷑ ꝯ. l. si qñ. ff. de leg. i. cũ simi. vt p doc. in locis pdictis, maxĩe Alex. in. d. l. qđ dr̃. Et hoc multo ma gis võr ꝓcedere in casu nr̃o, qñ ex quo non existẽtibus descendenti bus hr̃dibus vocant᷑ ẽt extranei hr̃des apertissime demõstrat᷑, ꝙ istud feudũ dr̃ hr̃ditarium pinde ac si fuisset dcm̃, ꝛ pro hr̃dibus

20 qbuscũqꝫ, †naꝫ semp qñ ṽba inuestiture sunt ita ꝯnalia, vt oẽs ꝛ quoscũqꝫ hr̃des cõprehẽdãt feudũ dr̃ hr̃ditariũ, vt voluit Abb. in ꝯsi. xxx. Mitar in presenti. in. iij. dub. ij. vol. Alex. in ꝯsil. cxcv. Perspectis instr̃is. iij. col. vj. vol. ꝛ ꝯsi. vij. Attẽtis ꝛ põderatis. ij. col. vij. vol. tradit Jas. in vsi. feu. col. xvj. et. xvij. ver. tertio limi tat᷑. ꝛ col. fi. ver. feudũ hereditariũ. Deci. in ꝯs. lxxviij. Licet in ca su. iij. col. in ꝯsi. clxxxv. In cã istoꝝ. ij. col. ꝛ in ꝯs. cccxcv. In causa magnifici. i. col. ꝛ Curt. iunior in trac. feu. car. xliij. col. iiij. versic. quarto signãter. Non põt ergo in feudo de quo agit᷑ succedere q nõ sit hr̃s, sed in ꝓposito isti de Siluaticis nõ sunt hr̃des dñi Ju lij sulimãni nouiter defuncti ergo ꝛc. ¶ †Et si dicãt istud nõ ẽe ne

21 cessariũ, sed satis esse ꝙ sint hr̃des dñi Joã. sulimãni pmi inuestiti saltẽ mediate hoc est mediãte psona Frãcisci pr̃is eoꝝ ꝛ dñe In sengarde eoꝝ auie paterne, filie. d. dñi Jo. vt declarat do. Jo. cal. in ꝯsi. xiij. Cõcessuꝫ est. in fi. in tit. de feu. voluit Alex. in ꝯsi. xxvj. Põderatis his. iiij. col. v. vol. ꝛ Alber. bru. in ꝯs. xviij. In cã ver tente. iiij. col. ver. tertio qꝛ psupposito. ꝛ alij plures q allegari pos sent. Rñdet᷑, ꝙ istud eis nõ patrocinat᷑, posito ꝙ sit veꝝ sine veri tatis pinditio, qñ ꝓbare deberẽt, ꝙ dña Insengarda pdicta fue rit hr̃s patris ꝙ facere non pñt, qñ vt audio, illa nõ fuit hr̃s dñi Joãnis sui patris, qꝛ ex forma statuti Patauini fuit exclusa a pa terna hr̃ditate per dñm Sulimãnũ fratrẽ eius, ꝛ filiũ masculũ. d. dñi Joãnis primi inuestiti, ꝛ ita mihi in facto presupponit᷑. ¶ Cõ cludit᷑ itaqꝫ ẽt ex hoc scđo ꝛ indubitato fundamẽto istos de Sil uaticis ad feudum de quo agit᷑ nõ esse admittendos, sed admissa fuit dña Victoria mater, ꝛ hr̃s dñi Julij predicti, vt. s. dcm̃ fuit, put ipsa toto tpe sue vite, istud feudũ possedit, ꝛ ea defuncta tale feudũ ptinet ad dñm Gasparẽ ab horologio eius fratrẽ ꝛ hr̃dem vl̃em, put illud detinuit, ꝛ possedit ẽm ꝙ in puncto narrat᷑. Hec quo ad pmam qõnem. ¶ Circa scđam qõnem parũ est insistendũ qꝛ eius resolũ sumit᷑ ex pdictis, nã si isti de Siluaticis nullũ ius dñr hr̃e circa. d. feudũ nec ad eius successionẽ vocant᷑, sed vocata fuit dña Victoria, ꝛ post eã frater ꝛ hr̃s eius, seqt᷑ ꝙ inuestitura facta de illis seu illis ꝯcessa dr̃ nullius momẽti, maxime in pinditiũ pre dicti do. Gasparis. ¶ Et hoc ꝓbat᷑ pmo qꝛ sic intellexit reueren. do. Hieronymus iustinianus qui ꝓ reuer. Cardinali ꝛ Epõ Pa duano illã iuestiturã fecit. ¶ Scđo qꝛ ẽt si nõ sic ille intellexisset, ita tñ ex iuris dispõne dẽret intelligi. ¶ Primũ ꝯstat ex duobus, ꝛ pmo qꝛ illa iuestitura fcã est ptextu iuris qđ asserebant᷑ hr̃e isti de Siluaticis in succes. d. feudi tanꝙ̃ descẽdentes ex dña Insen garda, pp defectũ illoꝝ de Sulimãnis, ꝛ sic vti de iure ad. d. feu dũ, seu ad ius successiõeꝫ admittẽdi fuerũt inuestiti, vt clare ꝯstat

22 ex ipsa iuestitura. †Quo stãte seqt᷑ ꝙ cũ cã, ꝓ quã fuit facta iue stitura sit falsa, inuestitura ipsa reddit᷑ inualida. arg. l. si pater. ꝛ q̃ ibi dñt doc. C. de here. insti. sicut. n. ibi institutio facta de aliquo vti filio non vꝫ si filius illi non sit, ita in casu nr̃o inuestitura facta istis de Siluaticis vti psonis, que ad successionẽ dicti feudi vocabant᷑ dꝫ dici inualida si ipsi nõ sunt ad talẽ successionẽ vocati, put vere non vocant᷑, sed fuit vocata dña Victoria mater, ꝛ heres dñi Ju lij sulimãni vltimo decedentis, ꝛ post eam dñs Gaspar ab horolo gio ipsius dñe Victorie frater, ꝛ hr̃s, vt plene dictũ fuit. s. in. i. q.

23 ¶ †Facit qꝛ si qs legitimat filiũ suum spuriũ, ꝛ eum postea tanꝙ̃ filium legitimatũ, instituat institutio nõ valebit si ex aliqua causa legitimatio ostendat᷑ inualida cũ causa institutionis falsa reddat᷑, ita singulr̃ determinat Pau. de cast. post alios quos allc. in. l. eã quã. ij. col. ver. ꝛ per istã. l. ꝛc. C. de fideicõ. refert ꝛ sequit᷑ Jas. ibi. ij. col. ver. ꝛ per istum tex. ꝛ in ꝯsi. cxxv. Punctus presentis ꝯtro

24 uersie. ij. col. iiij. volu. ¶ †Item facit decis. Decij in ꝯsilio. cxliiij. Nã ex facto. dum inter cetera in. ij. col. dicit ꝙ inuestitura tanꝙ̃ ambitiosa dꝫ restringi ad casum suum, ꝛ ideo facta sub pretextu, ꝙ Titius sit premortuus non valet si ille viuebat, ꝛ si fiat tanquã de feudo venditio dicitur inutilis si venditio nulla facta erat, vt ipse ibi ponit. ¶ Possent ad hoc plurima alia cumulari, que gra tia breuitatis omittuntur. Sic ergo ipse Reuerendus inuestiens

istos de

istos de Saluaticis credit noluisse talē inuestiturā valere, si illi ad feudi successionē nō admittebant, cū talez inuestituram fecerit ea opi. ꝙ illi eēnt vocati ad feudi successionem, ꝑut sibi narrabat, ⁊ maxime in ꝑiudiciū dn̄e Uictorie, siue fratris eius ad quem feudi successio deuoluta erat, de quo nulla fuit vnq̄ȝ habita mētio. ¶ Et hoc ipm̄ scd̄o euidētius ꝓbat, q2 repit expressuȝ in ꝑdicta inuestitura in x. saluo sp oi ⁊ quolȝ iure ⁊c. nā ibi dr̄ ꝙ saluat ius quarūcūqȝ ꝑsonaꝝ, ita ꝙ ꝑ talez inuestiturā nemini in iuribus suis ꝑiudicet, sic ergo seq̄t ꝙ dn̄o Gaspari ꝑdicto ꝑ talem inuestiturā nō fuit pre iudicatū, q2 q inuestiturā fecit ei ꝑiudicare noluit. ¶ Sed posito ꝙ inuestiens nō ita itellexisset adbuc tn̄ dico, ꝙ talis inuestitura oio deberet intelligi absqȝ ꝑiudicio dn̄i Gasparis, vel cuiuscūqȝ alterius,

25 † q2 pro regula inuestitura feudi alicui ꝯcessa sp intellr̄, saluo iure tertij, ⁊ sine alterius ꝑiudicio, ƀm Andr. de iser. in. c. si qs inuestiuerit. de feu. dat. inuicem. l. cōmis. ꝑut ibi referunt ⁊ sequunt doc. maxime Matthe. de afflic. ij. col. in ꝑn. arg. l. in ꝯcedēdo. ff. de aqua plu. arc. cuȝ si. allegatis ꝑ eundē Afflic. in. d. c. si qs inuestiuerit. col. xix. vbi silr̄ ꝯcludit ꝙ inuestitura q̄libet semp intelligi dȝ saluo iure tertij. Idez firmat Pau. de ca. in ꝯsi. clx. In cā appellationis. i. col. dicens,

26 † ꝙ inuestitura hȝ tacitā ꝯdōnem a iure subintellectā. s. sine ꝑiudicio alieni iuris, vt ꝑ euȝ quem refert ⁊ sequit Deci. in ꝯsi. ccccxlviij. Supiori anno. iiij. col. x. scd̄o ꝑncipaliter. vbi plura ponit ad ꝓpositū, q̄ non trāscribo cum videri possint. Facit. c. ij. quo tpe miles, nā ibi clare dr̄,

27 † ꝙ cābiuȝ factuȝ de feudo ad aliū ꝑtinente sine eius ꝯsensu ꝓ non facto habet. Et ibi doc. dn̄t idem esse de inuestitura, vt ibi ꝑsupponit Affli. in. iij. col. ver. in glo. ij. que est si. ⁊ idem voluit in. c. i. §. hoc quoqȝ. ꝑ totum. maxime in. vj. col. ver. aduerte tn̄. de succes. feu. dum reprobat ibi opi. Jac. de belui.

28 † ⁊ ꝯcludit ꝙ inuestitura facta filie post mortez pr̄is de feudo ꝙ ad agnatos masculos ꝑtinebat nihil opat in preiudicium agnatoꝝ, vt per eum. Et sic ꝓprie dōm est in casu nr̄o, vt. s. iñestitura facta istis de Saluaticis nihil opet ꝯtra dn̄m Gasparez ad quem ꝑdicti feudi successio ꝑtinet.

29 ¶ † Et adeo vr̄ hoc veꝝ, vt ꝓcedat etiā si dicta inuestitura facta fuisset dn̄o Gaspare sciente ⁊ patiente dūmodo aliter non appeat de eius consensu ƀȝ opi. Andr. de iser. relatā ⁊ approbatā pluribusqȝ roboratam per Afflic. in. c. i. §. ꝑterea. iij. ⁊. iiij. col. qb. mod. feu. amit. il. i. de quo tn̄ ad pn̄s non disputo, ⁊ nihil firmo, cū plures isto casu tenuerint ꝯtrium, vt ibi per eum refert. Non. n. in ꝓposito nr̄o fieri dȝ talis disputatio cum inuestitura de qua agit fuerit facta nō citato, ⁊ penitus inscio dn̄o Gaspare, vt in puncto narrat. ¶ Et demū inualiditas iuestiture ꝑdicte cōprobat ex pulchra doctri. Bal. in ꝯsil. cccxxiij. Proponit ꝙ dn̄s. ij. col. ver. tertio est ꝑmittenduȝ. in. ij. vol. dū ꝯcludit,

30 † ꝙ de feudo ꝙ dn̄o non est apertū non pōt alius inuestiri nisi de volūtate eius ad quem feudū ꝑtinet allegat. c. i. §. rursus. qb. mod. feu. amit. ⁊ alia q̄dam, vt per eū. Sed in ꝓposito nr̄o feudū de quo agit non dr̄ apertū Epo Paduano dn̄o directo, sed ad illud ꝑ succes. admissa fuit dn̄a Uictoria, ⁊ post eam dn̄s Gaspar eius frater, ⁊ hr̄s, vt. s̄. ostensuȝ fuit, ergo ꝑdicta inuestitura fieri nō potuit saltem vt per eū sit in aliquo iuribus ꝑdicti dn̄i Gasparis ꝑiudicatum. ¶ Nouissime ꝙ ꝑdicta inuestitura, ⁊ ꝙ eā secutuȝ fuit, vȝ trāslatio possiōnis in istos de Saluaticis ipsa iuestitura mediāte in aliquo non ꝑiudicauerit dn̄o Gaspari est clara decisio in statuto Padue, in. iiij. vol. ꝺ pactis clericoꝝ. in. v. cap. in quo cauet ꝙ si qs ꝑ se, ⁊ suos auctores feudum aliqd̄ decimale (ꝑut est istud) vel aliud possederit per. xx. annos nō possit tali possiōne priuari nisi cū plena cause cognitione, ⁊ eius citatione ꝑcedente, ⁊ si secus fiat, ⁊ per Epm̄ aliqs ꝯtra ꝑdicta inuestiat talis iuestitura nō ꝑiudicabit in aliquo ipsius feudi possori, sed do. Gaspar suo, ⁊ suoꝝ auctoꝝ tpe cōputato possedit predictuȝ feudū nedū per. xx. annos, ƀȝ ꝑ centuȝ, ⁊ vltra, ergo eo nō citato, ⁊ cā non cognita tali feudo, ⁊ eius possessione spoliari non potuit. Et ꝑꝑea inuestitura de qua. s̄. ⁊ oia inde secuta ꝑdicto dn̄o Gaspari nō potuit in aliquo ꝑiudicare, cū vt dcm̄ fuit nō fuerit citatus, nec de cā aliquo mō cognitū fuerit. Laus Deo, ⁊ Uirgini gl'iose cuius assūptiōis solēnitas cras i militāti eccl'ia celebrat, ann. 1538.

Maria. soci. iunior iuriscon. Padue legens. 1538.

CASUS

¶ Illustres Comites de Cuserculo q̄dā loca, siue castra i Romādiola tenebāt, tāq̄ȝ emphyteotica cū certis pcis, ⁊ cū obl'one certi canonis ānuatī soluēdi a q̄dā abbatia. s. Hilarij siue ab ciꝰ platis. ¶ Et cum per tpa debita canonē nō soluerint, ⁊ pacta nō seruauerint videns reuerē. Abbas q tūc viuebat ꝑdictos Comites cecidisse a iure suo ꝑdicta vti ad se reuersa dedit in emphyteosiȝ, ⁊ de hoc solēnez inuestiturā fecit anno. 1516. illustrissimo comiti Nicolao de balneo eo maxime intuitu, q2 iam antiqs tꝑibus fuerunt dicta castra eodem iure apud maiores, ⁊ antecessores ꝑdicti Comitis Nicolai a quo semp dum vixit, ⁊ post ab eius hr̄dibus fuit solutus debitus canon predicte abbatie, ⁊ suis prelatis.

¶ Decessit comes Nicolaus ꝺ anno. 1531. relictis duobus filijs ⁊ hr̄dibus, q tunc erāt ipubes, vȝ illustribus comitibus Jo. fráciscо, ⁊ Fabricio, ⁊ cuȝ illi de Cuserculis licet a iure suo cecidissent nunq̄ȝ dimiserint possiōnez ꝑdictoꝝ castroꝝ, ƀȝ eā adbuc teneāt, vellent nūc ꝑdicti illustres comites Jo. fráciscus, ⁊ Fabricius. d. castra ꝯseq, ⁊ de manibꝰ illoꝝ de Cuserculis ꝑ viā iuris auferre.

¶ Querit vtꝝ sint audiendi. Et in eoꝝ fauorem ꝯsuluerunt excellentissimi docto. dn̄s Andreas fuscus, ⁊ dn̄s Agamus guccius, ⁊ vbi iustitia patiatur petitur ab excellentia vestra predictoꝝ consiliorum subscriptio ⁊ comprobatio.

SUMMARIUM

¶ De emphyteota qui debitum canonem statuto tpe non soluit, vtꝝ ipso iure sit ꝑuatus dn̄o volente, an requiratur sententia.
¶ Et an tunc dominus alteri concedere possit illo ignorante.
¶ Et que remedia competant contra eum.
¶ Et quanto tempore prescribantur.

¶ Emphyteota cessans per biēnium in solutione canonis cadit ab omni iure in emphyteosi ecclesiastica, ⁊ boc si dominus velit, vt infra nu. 2. 3. 10. et. 11.
Nec rescriptum Pape in contrarium est attendendum.
4 Clericus cōmittens causam priuationis beneficij nō est priuatus ipso iure, sed per sniam venit priuandus, secus in emphyteota canonem non soluente. ⁊. ꝭ. nu. 11.
5 Emphyteota a iure suo cadente ob canonis non solutionem dominium vtile cum directo consolidatur.
6 Usufructus eo finito cum proprietate consolidatur.
7 Emphyteosis quando ad dominum est reuersa potest altericoncedi non citato emphyteota.
8 Regula quod potest fieri aliquo inuito pōt etiam fieri eo ignorāte non procedit in iudice, nec in arbitro.
9 Scientia aut patientia illius qui sciens, ⁊ presens cōtradicere nō posset in actu extraiudiciali necessaria non est.
11 Emphyteota suo iure priuatus ob canonis non solutionē, an possit per dominum propria auctoritate expelli.
13 Inuestitura per dn̄m facta de re emphyteotica ad eū reuersa nō opat, vt vitate nō ostensa corā iudice quis veniat priuandus.
14 Emphyteota abusiue inuestitus si agere vult contra possessores quo nomine agere debeat.
15 Emphyteote spectat probatio canonis soluti.
16 Qui vult vnum vult omne id quod sine eo fieri non potest.
17 Emphyteota qui aliq̄n dn̄m recognouit, canonem ēt longissimo tpe nō soluēs nūq̄ȝ ob eius malā fidē ꝑscribit, nec eius hr̄des.
18 Remedia que domino competunt aduersus emphyteotaȝ canonem statuto tempore non soluentem.
19 Cōdō sine cā, ꝯdō ex. l. ⁊ iterdictū vti possi. sūt actōes ꝑsonales.
20 Actiones personales minori spacio. xxx. annoꝝ. nō prescribunt.
21 Prescriptio non valenti agere non currit.

CONSILIUM CXI

Dirigat Dn̄s vba mea in viam vitatis ⁊ iustitie. ¶ Uiso themate supius ꝺscripto vna cū ꝯsilijs ꝑstantissimoꝝ iuriscon. mihi vti fratꝝ hon̄. oibusqȝ diligēter ⁊ mature ꝯsideratis i eoꝝ sniaȝ facile ꝯcurro vti iuridicā. Et lȝ abūde ⁊ subtilr̄ ꝑ eos scriptuȝ sit, ⁊ ita vt nullus fere locus addēdi relictus videat, ⁊ ꝑꝑea satis videret eoꝝ ꝯclones simplr̄ approbare. Tn̄ ne incōsiderato videar ad subscribēdum adyisse, ⁊ vt mihi ipsi satisfaciā ꝓ iustitie clariori demōstratione paucula vba subijciā. ¶ Primū ergo ⁊ ante oia facio solidā ⁊ vissimā ꝯclu.

1 † ꝙ ꝑdicti comites de Cuserculo ꝑ nō solonez canonis debito tpe dn̄r cecidisse ab oi eoꝝ iure. s. cū ꝑmū biēnio cessauerit ex quo sumus in emphyteosi eccl'iastica, ꝑut est tex. in auc. q rez. ⁊ in corpe vn̄ sumit. C. de sac. san. ecc. ⁊ in. c. potuit. ⁊ ibi doc. tradūt ex de loc. Et adeo veꝝ est hoc, vt rescriptū Pape in ꝯriūm nō sit attēdendū, vt inqt Bal. in. l. si a te. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. refert ⁊ sequit Jaco. de. s. georg. in. d. auc. q rē. xv. col. Hoc tn̄ dȝ intelligi modo istud voluerit prelatus ecclesie vt dicunt doct. in. d. auc. qui rem.

& in.d.c.potuit.& p claro presupponit Ias.in.l.ij.in.v.nota.C.de iur.emphy.& hoc clare dr in.d.l.ij.in v.voléti ea licere &c.& in v. si dñs voluerit &c. Et lz ille tex.loquaf in emphyteosi puatoꝝ bo minũ,dz tñ fortiori rõne pcedere in ecclesiastica fauore ecclesie,& vr ét hoc pbari in.d.auc.q ré.q́ loqf in emphyteosi ecclesiastica in ver.repelli pót &c.put illũ tex.pōderat ibi isignis moder. Iac. de.s.georg.†dicens bene ibi pbari q oia iura dicétia emphyteo tá cadere a iure suo si cessauerit a solutione canonis dent intelligi q cadat ipso iure.s.si dñs velit,& nó aliter,vt per eũ ibi in vlt. no. idem ét vult Corne.in qsi.cxv. Licet in hoc.ij col.i.volu.& Deci. in qs.cxxxviij. Et diligéter.iij.col.q ambo loquunf in emphyteosi ecclesiastica,& qcludũt reqri voluntaté prelati,vt emphyteota nó soluens canoné dicaf cadere a iure suo, vbi aũt de volũtate qsta ret ipso iure dr puatus,vt ipsi ibi volũt,& ex pdictis qstat. Unde cum in casu nro appeat,q prelatus ecclesie voluerit Comites de Cuserculo,pter non solutũ canonem cecidisse ab eoꝝ iure em- phyteotico,& eos fuisse tali iure puatos,vt.j.tangã sequif multuz clare,q volũtate plati declarata dicanf a suo iure emphyteotico cecidisse statim,& ipso iure,& hoc tenendo illá opi. que verior est, & magis cóiter approbata vz,q emphyteota pp nó solutũ cano- né debito tpe ipso iure pdat ius emphyteoticũ vbi de dñi volũta- te appeat absq aliq́ snia,vel iudicis declaratione,†& ita hác opi. firmat Imo.in.d.c.potuit.post Ant.de but.ibi,put refert & seqf Alex.in qsi.vj. Circa pcessũ.col.pe.v.ité nó potuerũt.iij.vol.& Deci.in qsi.cxlvj. Et p tenui facul.in v.nó ob.allegata in qriuz. cũ qcor.adductis.s.p alios qsulentes. Et Alex.& Deci.in locis pdictis dnt cóiter teneri,q ipso iure absq aliqua snia emphyteo ta dr puatus oi suo iure dũmodo d volũtate dñi appeat. Et vltra adducta p dños.s.qsuléies hác opi.tz si recte aduertaf Fulg. in qsi.ccxliij. Sup qditione.est qsi.fi.in vlt.col. Ang.in qsi.cccx. In thémate pdicto.in.iij.dubio. Pau.de ca.in qsi.cxxxv.j.allegádo in v.erat.n.aptũ.d.liuellũ.& And.barb. in.d.c.potuit.vij.col.al legás p hoc.§.seqre aũt.in auc.de nó alie.&c.col.ij.& clare hoc fir mat Corn.in.d.qsi.cxv.ij.col.v.attento q mora.dicés.q ipso fa cto pp canoné non solutũ debito tpe emphyteota pdit ius suũ,& res reuertif ad,ppetariũ nó expectata snia iudicis mó ppetarius voluerit,idé dixit ét i qsi.ccxxxvij. In hac qsul.iij.col.v.pp cano né.n.nó solutũ.cũ v.seq.i.vol.vbi plurimos p hac opi.allfat,& in qsi.clxv. Circa pmũ.v.col.v.lz alias in casibus.ij.vol.qcludens, q ipso iure puaf,ita q nó reqrif snia puatiua, nec ét declaratiua vt p eũ,& idé voluit Fely.in.c.de qrta.de pscr.col.mihi.xij.v. sic est,q no.Spec.iũcto v.nó ob.dcm Spec.posito in seq. col.†dũ facit driaz inter emphyteotá nó soluenté canoné,& clericũ,q cãm puationis bñficij cómisit,emphyteota.n.nó venit puádus p sniaz lz ipso iure puaf cleric⁹ vo p sniaz,vt p eũ,eadé opi.tenuerũt plu res alij,vt p Ias.in.l.ij.C.de iure emphy.in.v.no.in.i.q. q itidé & ipse illá seqf plurib⁹qfirmás,vt p eũ,q ét rńdet ad qria,& ex eius dictis qstat,q ita se hz cóis opi.vt ét.s.dixi.†Et státe tali puatóe seqf q vtile dñiuz reꝝ emphyteoticaꝝ,q erat penes illos de Cu serculis ad abbatiá pdictá,& eius platos reuersuz fuit,& cũ dire- cto dñio qsolidatũ,vt tradũt doc.in.d.c.potuit.& in.d.l.ij.†sicut in simi qtingit de vsufructu qñ finif,q.s.ad,ppietaté reuertif,& cũ ea qsolidaf.iux.§.fi.insti.d vsufr.cũ alijs adductis.s.p pmũ qsul torẽ,& plene dclarat Cor.in.d.qsi.clxv.vj.col.v.qñ ergo emphy teota cadit.†Et h sic psupposito put vissimũ est iferf,q abbas & plátus.d.abbatie potuit castra de qbus agif alteri in emphyteo- sim qcedere tãq ad se reuersa nó citatis,imo ét penitus ignorãti bus pdictis Comitibus de Cuserculo,ex quo.n.si pñtes eént qdi cere tali qcessioni nó possent cũ sint suo iure puati,q eis iuitis fie ri potuisset,potuit multo magis ipsis ignorãtib⁹.l.q pót iuitis.ff. d reg.iur.† attéto q nó sumus in iudicib⁹,vel arbitrijs in qb⁹ rla illa nó pcedit.l.si in tres.ff.d arb.&.l.si duo.ff.d re iudi. & tradunt Bar.& Deci.in.d.§.q pót iuitis.& ita in idiuiduo singlr deteriat Lud.de ro.in qsi.ccxij. Quo ad pmũ.in pn.vbi ét adducit q́dam alia fundaméta,& maxime.l.ne cui.C.loc.vt p eũ.& istá decis.tãq singularé refert & seqf Ias.in.d.l.ij.C.de iur.emphy.vj.col.v.itez qnto adde.hoc idé signáter firmat Pau. d ca.in qs.mihi.cxxxv. In casu pñti.& Alex.in.d.qsi.vj.iij.vol.put ét.s.p pdictos qsulé tes allegaf.Facit†q in actu extraiudiciali nó est necessaria scia,aut pñtia illius q sciés,& pñs qdicere nó posset,arg.l.si euz seruũ.§.si qs seruũ.ff.d fideic.lib. put p hác rõné,ita firmat patruus,& dñs meus Soci.in qsi.iiij. Sup.q.q vtrũ.vij.col.ver. imo ex quo erát puati.iij.vol.& ibi allegat Rom.i.d.qsi.ccxij. Hoc ét apte voluit Cor.in.d.qsul.ccxxxvij.i.vol.in v.& sic gl.& doc.†dũ qcludit em- phyteotá p nó solóne canonis puatuz eé ipo iure absq snia,si tñ de volũtate dñi appet,d q dicit appere p qcessióez i emphyteosim alteri factá vt p eũ,q ét idé voluit in.d.qsi.clxv.ij.vol.vj.col.†dũ qcludit q ecclesia emphyteosim ad se reuersũ pót alij qcedere,& q ad h nulla reqrif snia,aut iudicis dclaratio,& all. Ro.& Pau. de ca.in qsilijs pal.& subdit q sup h dcó tãq sup claro nó imédit ampli⁹ isistere,vt p eũ,sic ét ego dicá h,q sup h tãq claro,& apd nros doc.idubitato vltim⁹ nó isistá,lz vna cũ alijs qsulto. in ppo sito casu qcludá abbaté & platũ ecclesie pdictũ potuisse iuestire il lustr.comité Nic.d Balneo,& talé iuestiturá oi iure valuisse ét in scijs,& nullo mó monitis,aut citatis pfatis Comitib⁹ d Cuserculo cũ iá ipsi a iure suo cecidissent,& oé ius reuersũ fuisset ad pdcm abbaté,vt ex.s.dcis qstat.†Et puto diligéter aiaduertédũ,q i p posito nro nó est igrediédũ in arduá illá.q.vtꝝ.s. puatus emphyteota suo iure pp nó solutũ canoné possit ppria aucte p dñs expelli de q́ plene p doc.in.d.l.ij.in.d.auc.q ré.& in.d.c.potuit.in qbus locis & alibi ét doc.varie locuti fuerũt vt plene p Ias.i.d.l.ij.xxx. col.cũ trib⁹seq.in v.p clara g itelligétia. Barb.in.d.c.potuit.in col.vij.& nouis.tradit Iac.de.s.geor.i.d.auc. q ré.col.mihi.xj.v. nũc est vidédũ.dico.n.q d h nó est tractádũ,q nec reueré.abbas .s.Hilarij,nec ét illust.comites Io.frá.& Fabricius cogitát h face re posito ét q eis liceret vt multi tenuerũt vt p Cor.q ita tz in cáu suo in qsi.cclxxj. In hac qsul.p totũ.in.iij.vol.lz vrbanius oino p cedere itédũt,& de iurib⁹suis corá cópetéti iudice docẽ,& ita mihi faciédũ vr,†ná lz illustr.comiti Nic.potuerit fieri iuestitura d dictis castris tãq reuersis ad eccliaz,put fcá fuit,illa tñ intelligi dz qtũ ad ius ipm,lz nó opaf,vt vitare nó dñsa corá iudice qs ve- niat possione sua puádus,& h voluit Pau.de ca.in.d.qsi.cxxxv. loco palle.†Et istud maxie dóm est,q nó ipse abbas,lz isti comites de Balneo volũt pdcá castra recupare,& qsulerez eis q agát noie pdicti abbatis,& vti pcuratores i ré suá,& nó pprio noie,ne als qtigat disputare,vtꝝ veꝝ ius p iuestiturá abusiuá,& nó corpale trásferaf, put egregie disputat Bal.in qsi.ix.Fcm tale est,col. fi.v.postrem⁹ articulus.i.vol.vbi lz dubitare videaf magis tñ in clinat i pté negatiuá volés ppea q si nouiter sic abusiue iuestit⁹ p prio noie ageret inepte ageret,sentit g Bal.tuti⁹ eé,q agat noie dñi q talé iuestiturá qcessit. Et ita faciéres isti illust.comites d bal neo secure agét aduersus illos Comites de Cuserculo pdcoꝝ ca stroꝝ possiones,& tria i fcó va eé(in qb⁹ stabit eoꝝ fundamétũ) pmo psupponunf,& vbi sit opus facillime pbabũf. Primũ est,q comites d cuserculo canoné nó soluerint. Scóm q reueré.abbas voluerit eos ex tali cá eé puatos. Tertiũ q in illustr.comité Nic. d balneo,& sic hodie in ei⁹ filios fuerit oé ius trásIatũ & ois actio eis cessa aduersus.d.comites d cuserculo. ¶ Primũ.n.pbabũt isti comites d balneo eo ipo q nó pbabif qriũ, †q pbó canonis spectat ad emphyteotá,vt.s.p alios dcm fuit,& é gl.cóiter approbata i pposito nro i.d.l.ij.sup v.repellé.ibi,ité qs pbabit d q́ ibi p Saly.i.viij.q.& p Ias.col.mihi.xlvij.i v.sũ mó.in.iiij.pte gl.q ét firmat Alex.i qs.cxx. Pōderatis narratis.i.col.li.v. ¶ Scóz pbabũt p iuestiturá fcáz illustr.comiti Nic.eoꝝ genitori,i q́ mani feste,& necio qtineí q reuer.abbas voluit comites d cuserculo eé puatos oi suo iure cũ voluerit illud ius trásferre in illustr. comité Nic.d balneo,q certe iuridice fieri nó potuisset nisi p pri⁹ voluis set comites d cuserculo a suo iure cecidisse,†é.n.rla q q vult vnũ vult oé id sine q́ id fieri nó pt.l.nec is.§.i.&.l.illud.ff.d acq.her.l. ad legatũ.ff.de pcu.cũ si.& ita in teris nris arguit Corn.in.d.qsi. ccxxxvij.col.fi.i.vol. Et lz als istud arg.fortasse nó qcluderet,qñ vosistr noua iuestitura posset dici fcá sub alio ptextu q caducita- tis pmi emphyteote pp canoné ñ solutũ,vt p Cor.i.d.qsi.cxv.ij. col v.nó.n.appet.d.volũtas epi.tñ i cáu nro illud dici nó pót,tũ q alia cá dosislis allfari nó pt,tũ ét q ex ipa iuestitura cá pdicte ca ducitatis clare appet,vt i fcó psupponif. ¶ Tertiũ vo p eádé iue stiturá oib⁹ appet,q ad aliud fcá nó fuit nisi vt i ipz comité Nic. & suos posteros ius illó trásferaf,& státe istrõ iuestiture i bóa foia (ego.n.illó nó vidi)ois actio dz dici cessa & trásIata p reuer.abba té in istos illust.comites d balneo. Hec sufficiát q́ ad.i.dubi.tactá .s.p pfatos dños qsulétes. ¶ Quátũ vo ptinet ad faz,vtꝝ.s.pdi cti comites d cuserculo possint se tueri exceptóe ltie pscriptóis br qcludédo plz mihi,& vissima vr qclo pfatoꝝ excel.qsulé.vz q nul lo mó poterũt se tueri,& qñr q isti illstr.comites d balneo agétes, vt.s.nlla eis pscrip.obstáte obtiné débũt p ea q egregie & sapiétis sime p qsulé.pdcós dducta fuerũt,ná ispecta mala fide possidétiũ breui tpe vite illust.comitis Nic.post iuesti.sibi qcessá,ité minori etate comitũ Io.frá.& Fabricij ipoꝝ é ex multis fũda.pscriptóes aliquá opponi posse,vt p pdcós dños qsulétes ad qs me refero. †Et vltra eos dico q hác.q.in teris decidit insignis moder. do. Io.fran. balb.in suo solẽni trac. de prescri.in.iiij.pte quarte ptis pncipa.in.viij.q.qcludens q ille qui in emphyteosim receperũt, & qui

⁊ qui aliq̃ñ dñm recognouerunt ẽt canonem longiſſimo tpe nõ ſol uentes nunq̃ preſcribũt ,ppter eoꝝ malã fidem,nec etiam eorũ hr̃des,q2 eis nocet mala fides defuncti,vt per eum. ¶ Sed vltra dicta per dños Conſulenteſq; ex alio dico preſcriptioni non eẽ locum,ſeu per eam hos illuſtres Comites de Balneo nõ eſſe repel

18 lendos,†nam dñs ↄtra emphyteotam nõ ſoluentem canonẽ tpe ſtatuto hꝫ plura remedia,⁊ inter cetera hꝫ ↄditionem ſine cauſa, item ↄditionem ex.l.i.in caſu noſtro ↄditionẽ ex canone potuit, extra de loca.⁊ ex auc.qui rem.C.de ſacr.ſan.eccle.item etiam hꝫ interdictum vti poſſidetis,ſiue actionem in factum que pro eo cõ petit,ita ſignanter declarat Spec.in titu. de loca.§.nunc aliqua. verſic.xlix.poſuit Jmo.in.d.c.potuit.col.xxviij.ver.⁊ no.ꝙ Specu.put refert ⁊ ſequit̃ Jaſ.in.d.l.ij.mihi col.xxxviij.ver.nõ omit to tñ ꝙ Specu.⁊ Jaco.de.ſ.georgio in.d.auct.qui rem.col.xiiij.

19 verſi.aduertite ẽt q2 Specu.†que oẽs pſonales ſunt actiones, vt de primis duabus ↄſtat cum ſint ⁊ dicant̃ ↄditiones, iuxta.§.appellamus.inſtit.de actio.⁊ declarat inſignis doc. do.Jo.criſpus in ſuo trac.intitulato termini oium actionum.in verſi. ↄditio ſine cauſa.ſub nu.cxl.⁊ ſub nu.cxliij.in verſic. ↄditio ex lege. de tertia etiam idẽ doc.ponit in verſi.in factum vti poſſidetis. ſub nu.lxvj.

20 Jſtis ſic ſtantibus dico in ,ppoſito noſtro, † ꝙ aduerſus predicta remedia cum ſint actiones pſonales q̃ñ etiam cetera habilia con currerent preſcriptio non induciẽ minori ſpacio.xxx.annoꝝ.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.vel.xl.ann.⁊ tradit̃ inſtit.de perpe.⁊ tempo. act.in prin.⁊ eſt tex.in terminis in.l.ij.C.de ↄſti.pecu.dum ibi dr̃ ꝙ oẽs pſonales actiones ſunt poſite in menſura vite annoꝝ.xxx. Sunt ⁊ alia iura que ita ĝnaliter ↄcludendo allegat pdictus Jo. fran.balb.in.d.trac.de preſcri.in.iiij.pte.iiij.ptis prin.in prin.ſed ſic eſt in ,ppoſito,ꝙ poſtq̃ predicti Comites de Cuſerculo p ſtatutum tps ceſſauerunt ſoluere debitum canonem, ⁊ ſic poſtq̃ tales actiones inceperunt copetere non ſunt decurſi anni.xxx. ſꝫ tm̃ xxij.in circa , ergo clare ſequit̃ tale remedia preſcriptione non eẽ ſublata,antea vo non poterat cauſam,ſiue incohoari aliqua pre

21 ſcriptio cum tales actiones non cõpeterent,†⁊ alias non valenti agere non currit preſcriptio.l.i.in fi.C.de anna.excep.cum ſimili. itaq; iſti illuſtres Comites d Balneo noie predicti Abbatis vti ceſſionarij ⁊ ,pcuratores in rem ſuam facti vti poterunt altero ex predictis remedijs,⁊ erunt tuti ab omni pſcriptionis exceptione. Et hoc claruꝫ arbitror vltra deducta per excellentiſſimos Cõſultores,que ẽt iuridica videnẽ. ¶ Aduerte tñ q2 non vr̃ ↄſiderandũ tps quo Comites de Balneo incepunt ius hr̃e, ſed quo abbatia agere potuit,que dr̃ actiones ſuas in iſtos Comites traſtuliſſe quo tpe inſpecto neſcio an cucurrerit preſcriptio.xxx.ann. q2 non eſt mihi notum q̃ñ ceſſauerunt ſoluere illi de Cuſerculo debitum canonem,ita vt ceciderint a ſuo iure. Laus Deo.

Maria.ſoci.iunior iuriſcon.Padue legens.1538.

CASVS

¶ Illuſtris dñs Jo.galeatius vnus ex dñis Corrigie deceſſit ſine liberis ſupſtitibus matre,⁊ qbuſdam ſororibus per euꝫ in teſtõ inſtitutis,itẽ illuſtri dño Gibberto patruele illuſtris dñi Nicolai patris dicti dñi Jo.galeatij,⁊ illuſtribus dñis Jo.franciſco.⁊ Manfredo filijs illuſtris dñi Borſij alterius patruelis.d.dñi Nicolai.

¶ Et lꝫ predictus dñs Gibbertus eſſet,pximior agnatus dño Jo. galeatio defuncto q̃ eſſent dictus dñs Jo.franciſcus ⁊ Manfredus,tñ cum eis fecit quandã cõpoſitionẽ,⁊ tranſactionẽ de qua in inſtrõ deſuper facto,cuius copia tranſmittit̃,diuiſeruntq; inter cetera bona feudalia predicti dñi Jo.galeatij in duas ptes,vt alteram haberet illuſtris dñs Gibbertus,⁊ alteram pdicti illuſtres domini Jo.franciſcus,⁊ Manfredus ſimul.

¶ Et preſupponit̃ ꝙ tpe.d.traſactionis dñs Gibbertus habebat duos filios,vꝫ illuſtres dños Hippolytũ ⁊ Hieronymum,illi aũt Jo.franciſcus ⁊ Mãfredus nullos habebant filios , ⁊ ita prout in tranſactione continebatur fuerunt bona,⁊ cum effectu habita ⁊ poſſeſſa vſq; in hanc diem.Deceſſit poſtea dñs Gibbertus inteſtatus ſupſtitibus predictis filijs in minori etate conſtitutis.

¶ Deinde deceſſit illuſtr.do.Jo.fran.ſine liberis maſculis ſupſtite ſibi do.Mãfredo frẽ ⁊ pdictis illuſtribus do. Hippo. ⁊ Hiero.

¶ Qui nũc ptendũt pteꝫ illaꝫ bonoꝝ feudaliũ,que fuerũt illuſtris do.Galeatij ad ſe ſpectare,⁊ vellẽt a pdicto Manfredo eius poſ ſeſſore recupare vigore quorũdã inueſtituraꝝ anteceſſoribus eoꝝ ↄceſſaꝝ per sereniſſimos Jmpatores,quoꝝ copia tranſmittitur.

¶ Querit̃ vtꝝ ſint audiẽdi: ſup quo ↄſuluit in eoꝝ fauorẽ clariſſ. doct.do.Albertinus lucardus,q circa iſtud fecit qnq; pncipales qõnes,vt per eũ,⁊ tale ↄſiliũ ſubſcripſit excel.do.Ludouicus catus ſoluꝫ quartam qõnem tangens,ſeu partem eius,vt per eum.

SVMMARIVM

¶ De feudis ꝙ p vaſſal.nõ poſſit d eis diſpõi i piudi. dſcẽdẽtiũ. Et quando dicuntur hereditaria,⁊ quomodo.

¶ Et an fili⁹ adiẽs cũ bñficio iuẽtarij poſſit tenẽ feudũ ,p hr̃dib⁹ ſuſceptũ ⁊ nõ teneri onerib⁹ hr̃ditarijs vltra vires hr̃ditarias.

1 Uaſſallus in feudis a ſuis maioribus deſcendentibus non poteſt ſuis filijs ad ea venientibus preiudicare. Etiam ſi interueniret Jmperatoris conſenſus.

2 Feudum antiquum per vaſſallum alienatum ſine conſenſu domini filijs,aut agnatis,⁊ non domino aperitur.

3 Jnueſtitura ſemper intelligitur ſine preiudicio alicuius perſone, ⁊ ſaluo iure cuiuſq; licet in ea non exprimatur.

4 Hr̃s factuꝫ defuncti reuocare nõ poteſt,ſed illud ↄſeruare debet.

5 Feudum hereditarium quod dicatur,⁊ ad quos tranſeat.

6 Feudũ nullo modo hereditariũ quod dicat̃,⁊ ad quos tranſeat.

7 Uerbũ hr̃dibus in mã feudali in dubio capi dꝫ pro filijs,⁊ nu.8.

8 Feudoꝝ natura eſt,vt ad ſolos liberos regulariter tranſeat.

9 Uerbũ,p ſe,⁊ hr̃dibus,in inueſtitura feudi poſitũ,an ſit idẽ,ac ſi diceret̃,p ſe,⁊ liberis,q̃ñ ↄſtare põt,ꝙ ſolũ ſenſuꝫ ſit d liberis.

10 Feudum mixtum quod dicatur.

11 L.cum a matre.C.de rei vendi.an procedat in feudis.

12 Filius adiens hr̃ditateꝫ cum beneficio inuentarij,an poſſit tenere feudum hereditarium,⁊ non teneri vltra vires hereditarias.

13 Jnuentarium an proſit in feudo hereditario.

14 Quid in feudo mixto.

CONSILIVM CXII

Dirigat Dñs vba mea in viam vitatis ⁊ iuſtitie. ¶ Abunde ,pfecto ⁊ multũ ſubtilr̃ ſup.v.,ppoſitis dubitationibus ſcripſit clariſſ.doc.do.Albertinus lucardus mihi vti frater boñ.ita qdẽ vt ſubſcribere volẽti nullus locus addẽdi relictus videat̃,⁊ ſi qs erat per excell.Catũ pmo ſubſcribentẽ ſibi vti fratrẽ bono.mihi ereptus videat̃,vt tñ mihi ipſi ⁊ iuſtitie in pmis ſatiſfaciã oibus in pñti caſu diligẽter ⁊ mature ↄſideratis paucula ſubijciã ad maioreꝫ declarationẽ potius q̃ ꝙ ſit opus,⁊ arbitror oẽm difficultatẽ ↄſiſtere in reſolone qrte dubitatõis,ſꝫ ordi.pdci excel.ↄſulẽ.quã ſolã tetigit pm⁹ſubſcribẽs,lꝫ ñ totã,vtꝫ.ſ.illuſtr.d.Hippo.⁊ Hiero.poſſint a pdcõ illuſt.d.Mãfredo feudalia bõa petere ⁊ obtinere nõ obſtãte traſactiõe d qua in pũcto pſuppõẽdo in.i.⁊.ij.dub.ꝙ p clariſſ.Cõſult. firmat̃ eẽ vtiſſimũ,⁊ certe vna cũ excel.Cõſulẽtibus arbitror d iure veꝝ eẽ vt pdicti illuſtr.dñi Hippo.⁊ Hiero.ius ꝙ in.d.bonis feudalib⁹ hñt nõ hñt ex aliquo fcõ ⁊ ,puiſiõe.d.Gibberti eoꝝ pr̃is,ſꝫ ex grã ↄcedẽtis Jmpatoris,⁊ ex fcõ ⁊ ,puiſiõe ptiꝫ.d.Mãfredi eoꝝ aui vt in caſtro Corrigie,⁊ ↄnexis, ⁊ ptiꝫ alioꝝ antiquoꝝ ſuoꝝ,vt ex antiqs iueſtituris ↄſtat,maxiẽ ex illa Federici Jmpatoris d ann. 1452.ita qdẽ vt dicat̃ ius ſuũ hr̃e ex pacto,⁊ ,puidẽtia antiquoꝝ ⁊ grã pncipis ↄcedẽtis,eo addito ꝙ in caſtro Corrigie,⁊ ↄnexis ↄcurrit ſocietas,ſeu ↄſortoria ipialis liberalitatis,iux.l.vnic.C.ſi libe.iper.ſoci.ſine here.dceſ.li.x.vt plene.ſ.p.d.Cõſul. dcm̃ fuit i ij.dubi.pñ.dũ loqt̃ d feudis nouis.Hoc ita ſtãte ſuccedit vtiſſima

1 ⁊ ab oibus approbata ↄclõ.† ꝙ illuſtr.d.Gibbertus taq̃ vaſſallus in feudis a ſuis maiorib⁹ ,pueniẽtib⁹ nõ potuit aliquo mõ piudicare ſuis filijs ad feudalia bõa veniẽtib⁹ nõ ex fcõ pr̃is,ſꝫ ex antigoꝝ ſuoꝝ ,puiſiõe,iux.decla.Bar.in.l.vt iuriſiurãdi.§.ſi liberi. ff.d op.lib.⁊ Andr.d iſer.in.c.i.§.qd ergo.col.fi.d iueſt. d re ali. fac.hãc cõeꝫ ⁊ vaꝫ ↄclu.voluerũt Dy.Ang.Pau.d ca.⁊ alij i.l. apud iul.§.ſi qs alicui.ff.d leg.i.tradit Alex.in ↄſi.cvij.Jn cã Nicolai.poſt pñ.iiij.vol.⁊ plene Jaſ.vbi alios allat in ↄſ.vij.Uertiſ ↄtrouerſia.v.⁊.vj.col.v.iiij.adhuc.in.iij.vo.⁊ hoc eſt apud nr̃os doc.idubitatũ. Et adeo veꝝ eſt,vt ,pcedat ẽt ſi in actu piudiciali, vt in caſu iſto in illa traſactõe iteruẽniſſet ↄſenſus Jmpatoris,vt voluit Bal.i.c.i.§.hoc quoq;.d ſuc.feu.refert ⁊ ſeqt̃ Jaſ.i.d.ↄſ. vij.⁊ Curt.iun.in tra.feu.in.iij.reg.iiij.ptis pñ. Et lꝫ abſq; dubio

2 ,pcedit tenẽdo vnã aliã cõeꝫ ⁊ iudicio meo vtiſſimã ↄclu.ſ.† ꝙ feudũ antiquũ alienatũ pvaſſallũ ſine ↄſenſu dñi nõ ipi dño apit̃,ſꝫ filijs aut agnatis ipi⁹vaſſalli,vt ſic ipſi ſaltẽ poſt mortẽ alienãtis recupare poſſint,vt vr̃ tex.i.d.§.lꝫ quoq;,⁊ ita ibi tꝫ gl.⁊ ſequũt Jaco.de belui.Andr.d iſer.Bal.Prepoſi.⁊ alij.⁊ dt Jmo.i.c.ij.d feu.ꝙ in iudicãdo ab iſta opi.nõ ẽ recedẽdũ,ẽ.n.magis cõiter approbata vt p Jac.d.ſ.geor.i tra.feu.i v.⁊ cũ pcõ d nõ alienã.vij.

col. versi. sed quero de questione pulchra. et per Curt. iuniorem in dicto tracta. feud. in. iiij. conclusione quinte partis prin. et etiam plures alios allegant vt per eos. Et vltra illos dico ꝙ ita concludit plurima allegando Alex. in consi. xxx. Cum omne datum. iiij. col. i. vol. et Curt. senior in consi. xlviij. Memorie recolende. xxj. col. ver. secundo respondet. ¶ Et ex istis constat nihil obesse predictis illustribus dominis Hippolyto et Hieronymo si diceretur ꝙ in predicta transactione saltem per viam approbationis expost secute reperitur consensus Imperatoris, nam ex eo illis non infertur preiudicium, ille. n. consensus ab Imperatore censetur prestitus in sui iuris preiudicium non autem in preiudicium alterius, nam pro regula dicimus principis concessiones sic debere interpretari ne cui ex illis preiudicium inferatur. l. ij. §. merito. et §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub. et in proposito nostro in illo principis rescripto, seu in illa inuestitura Maximiliani Imperatoris in qua asseritur constare de approbatione predicte transactionis expresse dicitur, ꝙ iura quorumcunque aliorum salua intelligantur, et sic patet ꝙ noluit summus Imperator per illam suam approbationem alicui preiudicare, †et vbi etiam illud non exprimeretur, sic deberet predicta inuestitura cum illa approbatione in ea contenta intelligi et declarari sine preiudicio alicuius persone, et saluo iure cuiuscunque secundum Andr. de iser. in. c. si quis inuestierit de feud. da. inuicem. l. comis. put ibi referunt et sequuntur doct. maxime Matthe. de afflic. ij. col. in prin. et col. xix. idem firmat Pau. de ca. in consi. clx. In causa approbationis. i. col. quem refert et sequitur Deci. in consi. cccclxviij. Superiori anno. iiij. col. ver. secundo principaliter. vbi ad propositum plura congerit vt per eum, idem voluit et Afflic. in. c. i. §. hoc quoque. vj. col. ver. aduerte tamen. de succes. feu. et quia hoc in iure nostro est clarum vlterius sup eo non puto insistendum. Non diffitendo tamen ꝙ ad predictam assertam approbationem pluribus alijs modis responderi potest, vt plene. s. per clariss. primo Consulentem dictum fuit ad quem me remitto. ¶ Nec predictis obst. ꝙ illustris dominus Hippolytus, et Hieronymus sint heredes domini Gibberti eorum patris, et alias dicatur, †ꝙ heres non potest reuocare factum defuncti, neque contra illud venire, sed debet illud conseruare cum eius personam representet. l. cum a matre. et ibi per doc. C. de rei vendi. et. l. que a patre. C. de resti. mili. cum simi. ¶ Et presertim hoc videtur in casu nostro, cum feudum de quo agitur dicatur hereditarium, ex quo fuit acceptum, pro se, et heredibus, vt. s. per dominum Consulentem arguebatur. In quo pro certo videtur consistere omnis difficultas presentis consultationis. Sed ad istud respondetur pluribus modis, vt plene scribit dominus Consulens, et ego puto ꝙ clare vt infra responderi possit, partim ex dictis per eum, et partim vltra eum. ¶ Et pro clariori demonstratione premitto, †ꝙ feudum hereditarium proprie et mere dicitur quando alicui conceditur, pro se, et heredibus quibuscunque, vel per similia verba generalia, omnes et quoscunque successores comprehendentia, vt declarat Jas. in vsib. feud. col. fina. ver. feudum hereditarium &c. et eo casu, quia dicitur proprie hereditarium transit in quoscunque heredes etiam extraneos, et dispositio vassalli morientis de eo facta valebit, vt per Abba. in consil. iij. Miror in presenti. in tertio dubio. ij. volu. Jas. in predictis vsibus feudorum. xvj. et. xvij. col. versi. tertio limitatur. Alex. in consi. cxcv. Prospectis instris. ij. col. vj. volu. Deci. in consil. lxxviij. Licet in casu. iij. col. et Curt. iunior in dicto tracta. feud. car. xliiij. colu. iiij. versi. quarto signanter. ¶ †Feudum vero nullo modo hereditarium, sed proueniens ex pacto, et prouidentia concedentis, et recipientis dicitur quando alicui conceditur, pro se, et liberis suis, et illud transit in liberos etiam si non sint heredes secundum Bar. in. d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. Alex. in consil. xix. Super eo. ij. col. et consi. xxvj. Ponderatis his. iiij. col. v. volu. et Deci. in consi. cccxcv. In causa magnifici. iij. col. et fuit dictum Andr. de iser. in. c. i. §. hoc quoque. ij. col. de succes. feu. in. c. i. in princ. an agna. vel fil. et in. c. i. de alie. feud. pat. ¶ Et hic notandum est, †ꝙ licet feudo de quibus agitur nulli ex predictis speciebus videantur applicari posse, non. n. secunde, quia nulla fit expressio de liberis, nec prime, quia non fuit dictum pro quibuscunque heredibus, nec equipollentia verba prolata fuerunt, sed fuit dictum, pro se et heredibus legitimis, et verba legitimorum heredum pluries fuerunt diuersimode repetita, in quo casu dici potest, ꝙ sit quedam tertia species feudi, vt. j. dicam. Tamen putarem et posse teneri, ꝙ imo applicatur secunde speciei supra posite, vt. s. perinde sit ac si dictum fuisset, pro se, et liberis, vt sic verbum, heredibus, exponatur. i. liberis, prout in similli exponitur in. l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. †quia. n. simpliciter dicitur, pro se, et heredibus, licet verbum heredibus capi possit pro heredibus iuris. i. pro succedentibus in hereditate, item et pro liberis, tamen in dubio videtur debere capi in materia nostra pro liberis, et sic pro heredibus sanguinis inspecta natura feudorum que est, vt ad solos liberos regulariter transeant per tex. in. c. i. §. et si clientulus. de alie. feu. prout ibi Bal. et alij notant, et tradit Bal. in. l. etiam. in prin. ad

si. ff. solu. matr. dicens ꝙ ita communiter tenetur, idem voluit Jo. calde. in consil. xv. Heredis appellatione. in titu. de verbo. signi. Bal. in consil. cxxv. Viso testo. iiij. volu. Ang. in consi. cx. Sanctissima. iij. col. versic. secundo ostenditur. Card. in consil. lxxiij. Pro domina Nera. ij. col. Bapti. de. s. blasio in trac. feud. lxix. domina. et Andr. barb. in consil. lxij. Sapienter scribitur. viij. col. i. volu. cum concord. vt per Deci. in consil. clxxxv. In causa istorum. ij. col. et. d. consil. cccxcv. ij. col. et in. c. in presentia. col. xix. ver. predicta conclusio limitatur. de proba. ¶ Et maxime hoc dominum arbitror in casu isto, propter illud adiunctum verbum, legitimis, videntur enim contrahentes omnino habuisse respectum ad liberos, et eos tamen qui legitimi fuerint ad exclusionem naturalium, et propterea dixerunt, et heredibus legitimis, †nam quando aliquo modo constare potest, ꝙ sub verbo, heredibus, sensum sit de liberis tantum est dicere, pro se, et heredibus, quantum, pro se, et liberis, prout signanter voluit Andr. de iser. in. c. i. in prin. seu in. §. et si libellum. iiij. colum. ver. quid ergo si dictum sit. de alie. feud. pater. et illum refert et sequitur Deci. in prealleg. consilijs, et in illo. cccxcv. concludit ꝙ in simili modo acceptum feudum non dicitur hereditarium, sicut etiam non debet dici hereditarium in casu isto saltem quantum ad hoc, vt dispositio vassalli super feudo non valeat in preiudicium descendentium qui ad feudum vocantur ex pacto et prouidentia antiquorum, et principis concedentis. ¶ †Si quis autem hoc non approbet, et nolit casum nostrum applicare secunde speciei, vt modo dixi cum prime nullo modo conueniat oportet dicere, et ita puto dominum, ꝙ sit tertia quedam species, et appelletur feudum mixtum. Partim. s. ex pacto et prouidentia, quia predicti illustres domini Hippolytus, et Hieronymus non habent illud ab eorum patre iure hereditario, sed a suis antiquioribus, et ex gratia Imperatoris, nec poterat per patrem in alium alienari, quia in succedentes iur. feudorum, et sic in ipsos filios. Et partim hereditarium, quia. s. oportet eos esse heredes, vt illum consequantur, vt per Bar. in. d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. de ope. liber. tradit Pau. de cast. in consil. xciij. In causa que vertitur. col. si. ij. volu. secundum nouam impressionem, et Curt. iunior in predicto tracta. de feud. cart. viij. ij. col. cum concord. multis quos dimitto gratia breuitatis. Hoc tamen intelligendum est, vt sint heredes. s. primi inuestiti mediate, vel immediate, et illud tantum attenditur vt signanter tradit Cald. in consil. xiij. Concessum est. in fi. Alex. in. d. consil. xxvj. iiij. col. et Alber. brun. in consil. xviij. In causa vertente. col. iiij. ver. tertio quia presupono, et in consil. xxv. cum queritur. versi. non ob. si dicatur. ita signanter, et ex mente aliorum declarat Matth. de afflic. in. d. c. i. in princ. iiij. et. v. col. an agna. vel filij. inquit. n. et dicit esse menti tenendum, ꝙ reperitur feudum mixtum declarando, vt modo dixi. His ita stantibus dico, †ꝙ regula predicte. l. cum a matre. cum simi. non procedit in casu nostro, nam cum feuda de quibus agitur deberent per illustrem dominum Gibbertum relinqui omnino predictis eius filijs illi videntur ea habuisse veluti quoddam es alienum. †Et conficiendo inuentarium ex facto et obligatione per dominum Gibbertum initis non possunt teneri vltra vires hereditarias bona feudalia, tanquam propria per se retinendo, et etiam auocando de manibus possessoris. iuxta. l. fin. §. in computatione. cum sua materia. C. de iure delibe. Facit. l. in imponenda. cum his que ibi tradunt doct. C. ad legem falci. cum simi. allegatis. s. per dominum Consulentem. Si ergo eis agentibus opponeretur, ꝙ quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio. iuxta. l. vendicantem. ff. de euic. et hoc fundatur in regula de qua in. d. l. cum a matre. cum simi. Clare respondebunt, ꝙ imo factum defuncti approbare non tenentur in eorum preiudicium, nec de euictione tenentur nisi quatenus vires hereditatis patiantur propter beneficium inuentarij loquendo de bonis vere hereditarijs hoc est de bonis allodialibus, siue liberis illustris domini Gibberti eorum patris. ¶ Inuentarium autem si non est confectum mediante beneficio restitutionis in integrum minoribus concesso poterit confici cum adhuc sint. j. tempora predicte restitutionis petende secundum ꝙ supra per dominum Consulentem plene declaratum fuit. ¶ Et si dicatur, †ꝙ inuentarium siue eius beneficium non prodest in feudo hereditario, vt. s. alienatum per defunctum per filium eius heredem reuocari possit, vt tradit Alex. in consi. xxviij. In causa et lite. col. pen. ver. alio etiam principali fundamento. v. volu. cum concor. s. per alios allegatis vltra aliorum responsiones, continente ꝙ imo contraria opi. est verior, et magis communiter approbata de qua ad eos me remitto. Aliter puto posse responderi, et clypeo distinctionis opiniones posse concordari. Nam aut feudum dicitur simpliciter et mere hereditarium, quod quando contingat. s. fuit ostensum, et vera sit illa opi. vt confectio inuentarij heredi non prosit. † Aut non est simpliciter hereditarium, sed mixtum in aliquo. s. de hereditario participans secundum ꝙ. s. dictum fuit, et tunc procedit alia opinio verissima eo casu sit, vt. s. beneficium inuentarij prosit filio heredi, et ratio differentie sit, quia in primo casu feudum dicitur ita annexum hereditati, vt solum iure

lum iure hereditario, et non alio respectu acquiratur, et propterea in eo ois psipositio vassalli dz per heredem pseruari, vt. s. dictuz est, sed in scdo casu lz aliquo respectu possit dici hrditariuz, q. s. reqritur vt vocati ad illud sint hrdes, sm qd. s. declaraui, tn dicit feudu ex pacto, et puidentia etc. vt sic ad descendetes vassalli debeat puenire, ita vt per vassallu priuari no possint, et sic ad illo vocant descendetes veluti ad ius ppriuz ex pacto, et puidentia pcedentis, et antiquiorz suorz illis proueniens, merito ergo in primo casu beneficiu inuetarij non pdesset filijs hrdibus. In scdo vero oino prodesse dz, et hanc distin. que mihi vr verissima, ponit egregie pdictus Matth. de affli. in d. c. i. in prin. iiij. et v. col. an agn. vel fil. inci. a ver. illo sm presuppositu. vsqz ad N. et predicta procedunt qn pstare pot etc. ¶ Et lz ipse loquat qn erat dcm, pro heredibus masculis, vel ex suo corpore nascituris, vel simili casu, tn cu illud dicat, vt inde appeat, q pcedentes senserut de liberis, idez est ddm in pposito cu ex tenore inuestiture illud pstet, ex quo necessario apparet pcedentes pspexisse descedentibus inuestitorz, et sic esse feudu ex pacto, et puidentia etc. qd saltem ex eo dz dici, qz fuit dictuz pro hrdibus lrimis, sm qd. s. posituz fuit. ¶ Unde cu in casu nostro feuda, de qbus agitur non sint simplr hereditaria, sed vel simplr ex pacto, et prouidetia etc. vel saltez mixta, vt. s. dictuz est, seqtur q predicti illustr. do. Hyppolitus, et Hierony. dato q velint esse hrdes patris poterunt pfecto inuentario ius taliuz feudorz, vti propriu proseq, et ita absqz aliquo metu venire p trasactionez per illustr. do. Gibbertuz eorz patrez factá ad ea con seruandá obligati solu, et duntaxat quatenus vires hrditatis patiunt predictis feudis vti pprijs, seu necessario sibi debitis detractis. Et ita de subscriptione reqsitus cum predictis excellentissimis Consulentibus concludendum puto. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1538.

SVMMARIVM

¶ Reus conuentus venit absoluedus, vel ex iure suo, vel ex non iure agentis.
¶ Inuestitura cu poss. dr ppria, et realis, et corpalis inuestitura.
¶ Et per eam plenum ius feudale transit.
¶ Lex bene a zenone. C. de quadrien. prescri. seu eius beneficiuz facit ipso iure tutum recipientem a principe.
¶ Pricepsa supremus potest ex causa ius alteri pcessuz auferre.

1 Actor nisi probet reus possidens, etiaz q nullum ius habeat absoluitur, et. i. nume. 5.
2 Per inuestiturá realez, et corporalé ius vtile, seu feudale trásfert.
3 Recipiens a principe habet beneficiu. l. bene a zenone. C. de quadrien. prescrip. et ipso iure est tutus.
4 Imperator, vel princeps ex causa alicui rem suam auferre pot.

CONSILIVM CXIII

Irrigat Dns verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Uiso subtili, ac elegátissimo psilio excel. iuriscon. do. Fracisci Albertini, ac et eius comprobatione, et subscriptione alterius iuriscó. pariter excel. do. Antonij villani mihi vti fratrum maioruz, et hon. visis et scripturis oibus ad me trasmissis, eisqz mature, ac diligenter psideratis, vna cu facti contingentia, quatenus tn tpis angustia passa est, placet mihi. s. moduz pclusio per predictos excel. iuriscos. firmata, vt. s. illustr. Urbini Dux reus puentus oino sit absoluendus ab impetitione illustr. don Ferdinadi de Cardona facta de castro campoli, per ea que copiose, et docte per eos deducta fuerut, et istud presupposito in facto veris, que per predictos clariss. Cosulentes presupponunt. ¶ Et pclusio predicta duplici via principali, et per se psiderata firmat. ¶ Prima est ex iure illustr. Ducis Urbini possidentis. ¶ Scda vero est ex no iure agentis, posito et q possides ius non haberet, 1 †na nisi agens de iure suo doceat reus et ius nulluz hns venit absoluendus. l. qui accusare. C. de ede. et l. fin. C. de rei ve. cuz si. ibi per gl. alleg. et istud operat comoduz possessionis. §. comodu. insti. de interd. et l. i. §. i. vel. ij. ff. vti pos. cu multis si. que allega. possent, et has duas vias, et earz quálibet longe psecutus fuissem, put erat mei instituti, nisi inopinata celeritas, et instantia psultantis mihi fuisset impedimeto, sed ita me facturu polliceor, si qn opus fuerit data tpis opportunitate. ¶ Et eo precipue tales vias veras ostedissez quo ad primu, qz cu illustr. Urbini Dux possessor. d. castri, de eo virtualiter habeat inuestiturá, vt per primum Consultoré in. vij. car. plene declarat, vna cum possessione eiusde castri, et quidez a Cesarea Maiestate, ad quá. d. castru redierat ex renuciatione illustr. do. Philippi de croi, put talis renunciatio vera est, et narrat in predicta inuestitura, seqtur q in ipsuz illustr. Urbini Ducé ius feudale plene tráslatum fuit, vt per eunde Consultoré plene demonstrat, 2 †cuz. n. fuerit missus in possessionez vltra pcessionez dr habuisse ppriaz, realé, et corporalem inuestiturá, per quaz ius vtile, siue feudale transfert, vt plene per feudistas per illu tex. in. c. i. de psue. rect. feu. et declarat Iac. de. s. Georg. in trac. feu. siue in sua inuestitura feudali, super Vsi. inuestiui talé. in pn. 3 ¶ †Itez et ex eo, qz in tali pcessione per Cesareaz Maiestatem pcessum fuit beneficiu. l. oes. et l. bene a zenone. C. de quadr. prescri. cu declaratione, vt. s. illustr. Urbini Dux tali beneficio gaudeat, et si non oia ad illud reqsita interuenissent, put late pz in predicta pcessioe. Ex quo seqtur q imediate illustr. Urbini Dux dr fuisse securus aduersus quoscuqz pretendentes aliqd ius habere super predicto castro, iuxta predictas leges, et que ibi tradut doc. et per predictos clarissi. Consultores plene ostensuz fuit. ¶ Et istud ego arbitror magnifaciendu in proposito nostro ad ostendendá exuberantez voluntaté sue maiestatis, ná cum eiusmodi beneficiu de se predicto illustr. Duci Urbini copetijsset etiá absqz expressione, iuxta formaz. d. ll. voluit, tn imper. illud exprimere, addedo q ita vult, et si alias ad illud reqsita non interuenissent, vt sic demonstrent enixá eius voluntaté, q illust. de Urbino oino sit securus, et a quoqz molestari non possit, vt iuribus predictis cauet. ¶ Quantuz aut ad scdaz viá. s. ex non iure agentis illá precipue probassem, qz pcessio illustr. don Raimundo de Cardona non potuit sortiri effectu circa predictum castru, qz in ea fuit narrata falsa causa, fuit. n. pcessum vna cu quibusdá alijs eo pretextu, q esset reuersum ad tuc catholicuz Regé per rebellioné Petri nauarra, cuz tn illud esset falsum, et nunqz ad predictum Petru tale castruz pertinuerit, non pot ergo dici q illustr. de Cardona aliqué titu. habuerit salté iustuz, et pbabilé super. d. castro, vt plene per Consultorez deducit. Immo vt per eundem ostedit, nunqz habuit. d. castri posses. sed illud tenebat illustr. Io. de rubere tuc Urbini Dux, et de eo transiuit in successorez, lz postea per. d. successoris rebellionem redierit ad cameram regiam. ¶ Preterea et hanc scdaz viam manifeste pbassem, qz posito q illustr. de Cardona titulu aliquez, aut ius habuerit illud omnino fuit sibi ablatu per Cesareaz Maiestaté in amplissima pcessione per eá facta illustr. Guglielmo de croi, de anno. M. D. xvi. que facta fuit ex ingetibus, et expressis benemeritis illius erga Cesareá Maiestatez, put in. d. pcessione talia benemerita exprimunt, in qua pcessione inter cetera pceditur. d. castruz campoli, et inter alias clausulas. d. pcessionis amplissimas robur, et sustérationez eius, adest cla reuocatoria, et annullatoria oium, et quarumcunqz alienationu, donationuz, et pcessionum, et similiu factaruz in fauorem cuiuscuqz persone, cuiuscuqz dignitatis existat, et ex quacuqz causa fuerit facte tales alienationes, et pcessiones, et similes translationes, tá per viam Cesareaz, et Regiá maiestaté, qz per alios quoscuqz eius antecessores, et id quidé ex certa scia, et de plenitudine ptatis sue Regie, et Cesaree Maiestatis, cu alijs multis amplissimis clausulis, vt latius appet in instro predicte cocessionis. 4 †Que reuocatio absolute valuit, et predicto do. de Cardona dr abstulisse omne ius, qd habebat super. d. castro, si qd tn habebat, iuxta. l. ité si verberatuz. §. i. ff. de rei vé. et que ibi, et alibi per illum tex. dicut doc. et tradunt doc. in. c. que in ecclesiarz. extra de pstit. cuz pcor. multis deductis. s. per clariss. Consultoré, et eo maxime qz et in. d. pcessione Cesarea Maiestas voluit, q pdictus illustr. Guglielmus de croi oino gauderet beneficio predictarz legum, vz. l. oes. et. l. bene a zenone. et si omnia ad tale beneficiu requisita no interuenissent ea ex certa scia, et de plenitudine ptatis supplés, et volés q perinde bebeant, ac si interuenissent, vt ibi latius legi pot. ¶ Et notan. est q in predicta pcessione non adest solita cla. s. iuribus alterius semper saluis, ex quo ostendit apertissima volutas Impatoris, q voluit oibus preiudicare, et pnr predicto illustr. don Raimudo, si igit ei fuit tale castru, siue ius, si qd in eo habebat ablatu, seqtur manifeste q nunc illustr. don Ferdinandus eius successor nullum ius dr habere, 5 † merito ergo seqtur q illustr. de Urbino, lrimus, et pacificus possessor dicti castri ex non iure agétis venit absoluendus, et q ipse ius aliqd non haberet, per. d. l. fi. C. de rei ven. cu simil. lz veritas sit q optimum ius hz, vt. s. dixi, et plene per clariss. Consultores. s. est probatu. ¶ Nec ptra predicta quicqz facit clausula posita in pcessione, et inuestitura illust. Ducis Urbini, vz saluis iuribus alterius etc. qn respondet q illa non saluat iura que no sint in rerum natura, vt notissi-

num est, sed sic est ꝙ illustr. de Cardona nullum ius habet, ergo sequitur ꝙ ei. d. clausula patrocinari non pôt, ꝛ ꝙ nullum ius habeat, satis ɔstat ex iam dictis, prout hec rñsio habetur. s. per clariss. Consultores, qui ét aliter ad. d. clausulam rñdent, ad quos gratia breuitatis me remitto. ¶ Et certe alia plura ad predictorum ɔfirmationem addidissem, nisi Consultor cũ maxima instantiá calamũ, vt ita dixerim de manu mihi eripuisset, asserés se pancis predictis ɔtentari, vnde vt ei morégeraz finé facio, ꝛ vna cuz predictis clarissimis Consultoribus, concludo vt supra.

Soci. nepos Padue.

SVMMARIVM

¶ De muliere que a feudo excluditur, an ꝛ quando dicatur perpetuo excludi.
¶ Et si capiatur pro se, ꝛ filijs, ꝛ heredibus, quale feuduz dicat.
¶ Et in quos transeat.

1 Statutum excludens feminas donec supersint masculi dicit̃ temporaliter, ꝛ non perpetuo excludere, ꝛ nume. 2.
Et an morientibus masculis femine reintegrentur. j. nu. 6.
3 Secus si excludantur simpliciter masculis existentibus, quia dicuntur perpetuo excluse.
4 Inuestitura si dicat ꝙ stantibus masculis femine non succedant, dicuntur perpetuo excluse.
5 Inuestitura dicens ꝙ deficientibus masculis femine succedant, quomodo intelligatur.
7 Feudum regulariter femine non competit.
8 Feudum an dicatur hereditarium, si inuestitura dicat succedentibus in ipso feudo filijs, ꝛ heredibus.
9 Feudum simplex, ꝛ mere hereditarium, quod dicatur.
10 Feudum ex pacto, ꝛ prouidentia concedentis, quod dicatur.
11 Filius vassalli an ꝓhibeatur succedere in feudo, nisi sit hrs p̃ris.
12 Feudum mixtum, quod dicatur.

CONSILIVM CXIIII

Irrigat dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ In causa feudali inter nobiles de Saluaticis, ꝛ magnificum dñm Gasparé ab horologio, alias ɔsului in fauoré predicti. d. Gasparis, vt. s. feudũ décimale, de quo agitur, decedéte do. Julio de sulimánis pertinuerit ad do. Victoriaz ipsius matré, ꝛ heredem in testõ institutam exclusis istis de Saluaticis, non obstante ꝙ sint nepotes cuiusdá do. Insengarde filie do. Joánis de sulimánis primi inuestiti, que do. Insengarda olim, dũ viueret a tali feudo fuit exclusa per do. Sulimánuz eius fratré, ꝛ que ipso viuente decessit. Qḋ quidem feudũ ab ipso dño Sulimáno in do. Jo. franc. filiũ, ꝛ tandem in predictũ do. Juliuz eius nepoté peruenerat. ¶ Et sic ét postea firmaui, ꝙ de persona dicte do. Victorie. d. feudũ peruenit ad predictũ do. Gasparem eius fratré, ꝛ heredem vl̃em, prout late in. d. ɔsil. videri potest, ad qḋ me refero. ¶ Nunc aũt cum causa ista pendeat corá Reueré. ac iustissimo tribunali Rote Romane, per vnum ex auditoribus eius, qui causam istá audit ɔtra consil. meũ, quedam satis ingeniose, vt audio excitant̃, ꝛ presertim ɔtra primum fundamentuz, qḋ ego feci in. d. ɔsil. nam quicqd ego ibi dixerim, iste excel. auditor dicit, ꝙ do. Insengarda predicta cũ sua prole nunꝙ̃ fuit perpetuo exclusa, sed solũ temporaliter allegá. doctri. Bal. in. c. i. §. quin ét. in ti. epis. vel abba. circa fi. ꝛ est in versi. secus si statutum. 1 † ná Bal. ibi vult ꝙ si statutũ excludat feminas donec supersunt masculi non dr̃ perpetuo, sed temporaliter exclusa per allega. ibi per euz, sic ergo Reuereñ. ꝛ excellen iste auditor vult dõm esse in feudo, intendés in casu nostro sic importare vba inuestiture, ibi, ita tñ ꝙ stantibus masculis femine non succedát, sed deficientibus masculis femine ꝛc. tñ enim videtur dicere státibus masculis, quantũ donec masculi extarent. ¶ Hoc ergo posito ꝙ tátum temporaliter fuerit ipsa exclusa, seu potius suspensa a successione dicti feudi per existentiá fratris eius, ꝛ ex eo descendentiũ masculoꝝ, sequitur ꝙ nunc deficientibus masculis predictis dz do. Insengarda, siue descédétes ex ea ad. d. feudũ reintegrari, ꝛ admitti eo ꝙ cessare videat̃ causa successionis eius per defectũ linee masculine, sicut in statuto ɔcludit Bart. in. l. fi. §. i. in. i. questio. ff. ad tertul. quê Bal. allc. in. d. §. quin ét. qui Bal. idem dicit in. l. ij. C. de liber. preter. vbi idé dicunt Pau. de cast. Saly. Alex. Corn. ꝛ alij. Videt̃ itaqꝫ ex predictis, ꝙ ego ɔtrarium dicens in ɔsilio meo locutus fuerim ɔtra Bal. in loco predicto, queꝫ ego videor non vidisse, ꝛ ita ꝑut relatum est, viso meo ɔsilio de me dixit predictus Reuereñ. ꝛ excellen. auditor. ¶ Verumtñ ego istis nó obstan. arbitror ɔclusionem iam per me in predicto ɔsilio firmatam esse puraz veritatem, ꝛ vereor, ne Reuereñ. ille auditor ob negocioꝝ multitudinem, aut temporis breuitaté minus diligenter viderit ɔsilium meum, ꝛ simul ét dicta Bal. per eũ alleg. non interne inspexerit, qñquidez si id fecisset nunꝙ̃ dubitationé predictaz, vt credo, excitasset attenta eius eminétissima doctrina. ¶ Dico itaqꝫ ꝙ ego in dicto meo ɔsilio hanc dubitationem expresse feci, vt patet in ver. facit pulchra doctri. Bar. cóiter approbata ꝛc. ꝛ lꝫ ego non allegauerim doctri. Bal. in. d. §. quin ét. de qua. s. eaz tñ non ignoraui, sed gratia breuitatis eam, cũ infinitis alijs dimisi, quas ad illud propositũ alias memini me cumulasse in quodaz ɔsilio meo facto super interpretatione statutoꝝ Senensium, duz Pisis legeré, ꝛ inter alios est idem Bal. in auc. sed ꝛ si qs. iij. colum. C. de secũ. nup. ꝛ in. l. in qbus. i. col. eo. ti. Paul. de cast. in. l. sufficit. ij. colum. ff. de ɔdi. ꝛ dem. Ange. ꝛ Jmo. in. l. ei qui soluendo. ff. de her. insti. Pe. de ancha. in ɔsi. ccxx. hec questio iam vulgaris. Fulg. in ɔsi. viij. do. Petrus. ij. col. Are. in ɔsil. cxliiij. visa ɔsultatione. ꝛ patruus, ꝛ do. meus Socin. in ɔsil. x. consideratis. per totuꝫ. iij. volu. quos, ꝛ alios plures non curaui allegare in dicto meo ɔsilio, vt dixi, gratia breuitatis, ꝛ satis mihi visum fuit allegare Bart. in. d. l. fi. ad tertul. ꝛ alios quosdá, vt ibi videri potest, attento maxime ꝙ Bal. ꝛ alij omnes se fundát in doctrina Bar. in. d. l. fi. ¶ Dico insup ꝙ sicut ego hanc dubitationeꝫ feci, ita ét in dicto ɔsilio illam resolui, ꝛ quidem iuridice, vt patet in eo 2 in ver. nec quicꝙ̃ facit doctri. Bar. ꝛc. † allegata enim in ɔtriuꝫ, vt ibi dixi, procedunt qñ verba excludentia feminas sunt suspensiua, vt si dicat̃, donec quousqꝫ, vel ꝙ̃diu masculi extiterint femine non succedát, ex vi enim taliũ dictionũ suspensiuaruꝫ, siue temporalium femine non dicunt̃ simpliciter, ꝛ perpetuo excluse, sed tñ temporaliter dicũtur suspense, ꝛ in his terminis loqtur Bal. in. d. §. quin ét. prout etiam Bart. in. d. l. fin. ꝛ alij in locis predi 3 ctis declarát. † Sed qñ per statutum femine excluduntur existentibus masculis dicunt̃ simpliciter, ꝛ perpetuo excluse, fm Barto. ꝛ alios in locis predictis. ¶ Et vltra eos ita egregie declarat auus meus do. Maria. soci. in ɔsi. v. presens consultatio. i. colũ. 4 ver. scḋo premitto. † vnde cũ in inuestitura feudi de quo agitur dicat̃ simpliciter, ꝙ stantibus masculis femine non succedant, ꝛ sic non loquat̃ inuestitura per verba temporalia, ꝛ suspésiua, sed per verba simplicia, seqtur ꝙ do. Insengarda cum sua prole fuit simpliciter, ꝛ perpetuo exclusa per tex. in. d. §. quin etiá. prout in di 5 cto meo ɔsilio declaraui. ¶ † Nec quicꝙ̃ obstat ꝙ postea in dicta inuestitura legatur, sed deficientibus masculis femine succedát ꝛc. qꝛ istud intelligi debet a principio, qñ. s. aliqs decedit, qui feudum habeat, nam si tunc non ɔcurrunt masculi cum feminis, sed masculi defecissent femine vocant̃, non auté debet intelligi ꝙ si femina aliqua fuerit propter existétes masculos exclusa debeat admitti, si masculi moriant̃, ꝛ ista declaratio ad dicta verba recte intuéti, probatur in. c. i. §. filia. de success. feu. prout dixi in alio ɔsilio, ad qḋ me refero. ¶ Et concludo prout verissimum, ꝛ indubitatum arbitror, ꝙ ex forma inuestiture, de qua agitur do. Insengarda non téporaliter fuit exclusa a feudi successione, seu suspensa propter existétiam fratris eius, sed simpliciter, ꝛ perpetuo exclusá. ¶ Et hec solum sufficiũt ad remotionem dubitationis per Reuereñ. auditorem excitate. ¶ Verum ex abundanti placet, ét vlterius instare, ꝛ dico ꝙ posito millies ꝙ in. d. inuestitura essent verba temporalia, vel suspésiua, puta donec, quousqꝫ, vel ꝙ̃diu, vel si quis vellet in talé sensum inuestituram, de qua agitur in suis verbis interpretari, vt in ɔtrarium arguebatur, adhuc posset dici in casu nostro predictũ feuduz ad dictos de Saluaticis pertinere non posse, sed debere apud magnificum dñm Gasparem pos 6 sessorem, vt iustum feudatarium conseruari. ¶ † Et primo qꝛ illa opinio, ꝙ femina per tales dictiones suspensiuas exclusa postea reintegretur morientibus masculis, fuit apud magnos viros valde dubitabilis, nam ɔtrarium tenuerunt duo celebratissima collegia Italie, vcꝫ Senense, ꝛ Paduanum, ꝛ fuit opinio Raine. de 7 forli. ꝛ refert do. Maria. socin. auus meus in consi. lxiij. in causa vertente. colum. penult. qui in fi. dicti consilij dicit, ꝙ in puncto iuris ista opinio posset ꝓcedere, ꝛ paulo antea allegat pro ea plurima vrgentia fundamenta. ¶ Quo stante lꝫ in statutis, ꝛ in materia successionis ab intestato in hereditate tenendum sit in pratica, ꝙ fiat dicta reintegratio, tñ videtur posse dici, ꝙ non ita sit dõm in feudis. ¶ Et ratio diuersitatis videtur in promptu, nam in heredi ate id videtur tolerandum, qꝛ in ea femina cuꝫ masculis de iure

lis de iure communi concurrit, et sic dicimur esse in materia indifferenti, propter quod statutum contrarium disponens debet inquantum potest stricte interpretari, ut minus ledat ius comune per iura, et doctrinas vulgares. 7 † At in feudo contrarium est, quia regulariter feminis non competit, et dicitur de se, et de iure comuni materia differens, idest solis masculis competens, cum feudorum femine sint incapaces. c. i. §. filia. de success. feu. c. i. §. si. quid sit inuestitur. feu. et c. i. §. hic autem. qui feu. dare pos. cum similib. ut plene scribit Alexan. in consi. xxix. quoniam abunde. libro primo, et in. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. auus meus preallega. in consil. xix. pro decisione. prima, et secunda colum. cum concordan. multis qui allegari possent. Unde si inuestitura aliquo modo vocet feminas, cum id sit contra ius comune debet strictius interpretari, ut minus ius comune ledatur, et sic videtur quod dici possit, quod in feudo procedere posset illa opinio, pro qua predicta collegia consuluerunt, et sic quod semper femina a feudo semel exclusa perpetuo dicatur exclusa. ¶ Secundo etiam dici potest, quod predictus Hieronymus, et Thomas de saluaticis nepotes do. Insengarde non sunt tales, qui possint petere predictam reintegrationem, cum illi non essent in rerum natura, nec quidem concepti tempore quo decessit do. Joannes sulimanus primus inuestitus, et sic tempore exclusionis dñe Insengarde, quinimo nec etiam tempore mortis do. Insengarde, ita quod ipsa in illos ius, seu spem predicte reintegrationis transferre non potuit, prout in simili in statuto sic temporaliter feminas excludente consuluit Deci. in consi. ccclxiij. visis his que accurate. per totum. Dicam igitur quod do. Insengarda, aut aliquis ex persona sua non potest reintegrari ad dictum feudum, quia in rerum natura non reperitur. ¶ Neque etiam predicti Hieronymus, et Thomas ex propria persona, quia illi non fuerunt exclusi, cum illo tempore in rerum natura non essent. ¶ Nec etiam possunt iure transmissionis facte per do. Insengardam simili ratione, quia scilicet non erant in rerum natura, nec etiam concepti tempore mortis eius, et propterea illa talem reintegrationem transmittere non potuit, cum sibi non esset delata, seu acquisita, nemo enim plus iuris in alium transfert, quam ipse habeat. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. ¶ Tertio, et ultimo dico, quod ubi predicta duo alicui non satisfacerent, in quibus non facio magnum capitale, tollitur omnis difficultas ex his que dixi in predicto consilio meo, in secundo principali fundamento. Nam posito quod ex alio predicti Thomas, et Hieronymus possent ad feudum, de quo agitur vocari, et quod exclusio do. Jusengarde non fuisset perpetua, et sic illis non noceret, tamen debent omnino excludi, et dicuntur inhabiles ad dictum feudum, quia scilicet ipsi non sunt heredes do. Joannis sulimani primi inuestiti, nec immediate, nec etiam mediate, non enim successerunt ei, nec alicui, qui ei successisset, quia si id esset possent dici heredes eius per mediam personam suorum auitorum, quia qui est heres heredis primi defuncti dicitur heres, vulga. l. fi. C. de heredi. instit. 8 ¶ † Dico enim quod cum in inuestitura dicatur, succedentibus in ipso feudo filijs, et heredibus, feudum istud dicetur hereditarium, saltem quantum ad hoc, ut admitti ad illud non possint, nisi qui fuerint heredes, ut tradit Alexan. post multos quos alleg. in. l. quod dicitur. la secunda, colum. xx. et xxi. ff. de verbo. oblig. et in consi. xxvi. ponderatis his. sub nume. iiij. libro quinto, et Jaso. in. l. secunda. colum. antepenul. in prin. C. de iure emphi. et in consi. lvij. in causa mota. prima colum. primo volumi. cum multis concordan. quos allegaui in alio consilio, quod placeat Reueren. auditori diligenter videre, matureque una cum his que in isto dicuntur considerare. ¶ Et clarius loquendo, dico quod quantum pertinet ad propositum nostrum triplex consideratur feudum. 9 ¶ † Aliud enim dicitur simplex, et mere hereditarium, puta quando suscipitur pro se, et quibuscunque heredibus, et istud transit in quecunque heredem etiam extraneum, sed non transit sine titulo hereditario. c. i. de feu. non hab. propr. natu. feu. prout per illum tex. inquit Bald. in. l. prima. in. xxxiij. questio. ff. de reru diui. 10 ¶ † Aliud dicitur feudum ex pacto, et gratia, siue prouidentia concedentis, puta si capiatur, pro se, et liberis, seu pro se et familia, quod multi appellant familiare, ut Bal. in. l. cum virum. colum. fin. versic. extra quero. C. de fideicom. quem refert, et sequitur Jas. in usib. feud. in. xv. diuisione, et istud ex sui natura non dicitur hereditarium, quia transit ad comprehensos in inuestitura, etiam quod eis non deferatur hereditas, ut est notum, et tradit Alexan. in dicto consi. xxvi. 11 † licet in filijs vassalli si eis deferatur hereditas hoc specialiter sit statutum, ut feudum habere non possint, nisi etiam fiant patris heredes, ut in. c. primo. an agn. vel fil. sed si filio non deferatur, puta quia iam in vita patris renunciasset paterne hereditati cum iuramento, vel quia a patre sit hereditate priuatus ex eo quod non fiet heres, non propterea prohibetur succedere in feudo tanquam filius, ut voluit Bal. in dicto. c. primo. an agna. vel fil. iij. colum. versi. sed quid si filius viuo patre. et in versic. seque. ¶ Et de his duobus feudis non agitur in casu nostro, non enim feudum istud potest dici merum, et simplex hereditarium, neque etiam simpliciter familiare, seu ex pacto, et gratia, siue prouidentia concedentis, ut statim patebit. 12 ¶ † Est ergo et tertium feudum mixtum, quod de utroque participat, puta si capiatur pro se filijs, et heredibus suis, vel per similia verba, prout proprie est feudum, de quo agitur, cum in inuestitura dicatur, succedentibus in ipso feudo filijs, et heredibus dicti do. Joânis etc. ¶ Et in isto tertio feudo mixto cõmunis est conclusio requiri utrunque. s. ut sit de liberis, et heres, et eo respectu potest dici hereditarium, ut plene deduxi in alio consilio, unde cum predicti Hieronymus, et Thomas non possint dici aliquo modo heredes primi inuestiti, ut dixi, sequitur quod ex hoc tantum a dicto feudo debent excludi etiam quando alia ratione non excluderentur, ut dictum est. ¶ Et plus etiam circa feudum de quo agitur, aduertendum est, quia magis participat de hereditario, quam de familiari, nam ad illud admitti possunt heredes extranei, ut statim sequitur in inuestitura, quando scilicet non reperiantur aliqui ex descendentibus, qui sint heredes, et ita puto intelligenda verba istius inuestiture, ut sic dicamus magis consideratam qualitatem existentie heredis, quam filiationis, et descendentie. ¶ Dicam ergo talem inuestituram declarando quod existentibus descendentibus masculis, et heredibus, femine etiam heredes non admittuntur, sed si masculi heredes defuerint vocabuntur femine descendentes modo fuerint heredes, sed si femine descendentes, et heredes non reperiantur, hoc est quod habeant utranque qualitatem admittuntur quilibet heredes etiam extranei, ut clare dicitur in dicta inuestitura. ¶ Et propterea cum in occurrenti casu, nec masculi descendentes, nec femine reperiantur que sint heredes, est locus extraneis heredibus, et ideo conuenienter fuit admissa do. Victoria mater, et heres do. Julij sulimani nuper defuncti, et post eam do. Gaspar predictus eius frater, et heres. ¶ Et ubi in inuestitura non ita vocarentur extranei heredes, istud feudum diceretur deuolutum ad cameram episcopalem, cum ex descendentibus non reperiantur aliqui capaces propter defectum iuris hereditarij, et omnia hec circa predictam feudorum distinctionem traduntur per docto. in dicto. c. primo. an agn. vel fil. maxime per insignem modern. Matthe. de afflic. in. iiij. et. v. colum. ¶ Et quod ultimo loco dixi egregie declarat Curt. iunior in tracta. feudorum. car. viij. colum. secunda, in versi. et per predicta superiori anno, et etiam in suo consi. primo, facti contingentia. iij. colum. versicu. secundam itaque facio conclusionem, prout eam in alio consilio inter ceteros allegaui. ¶ Et ex his, ni fallor, varie, multisque modis responsum est dubitationi per Reuerendum, et excellentissimum auditorem excitate. Laus Deo.

Soci. nepos Paduc. 1541.

CASUS

¶ In facto presupponitur quod cõmune, et homines Alle diocesis Tridentine per annos centum, ducentos, et. s. ita quod in contrarium non extat memoria in feudum nobile, et honorabile habuerunt a Reueren. episcopo Tridentino per plures, antiquas inuestituras a diuersis episcopis factas, quoddam forestum vallis Nebli cum pratis, pascuis, et nemoribus, et alijs pertinentibus etc. de anno. M. ccccx. illustr. do. Azofranc. tunc dñs terre Alle predicte, una cum alijs pluribus terris in suo ultimo testamento, in quo filium heredem vniuersalem instituerat, substituit illustrissi. dñium Venetorum.

¶ Propter quod mortuo testatore, et per annum postea eius filio sine prole illustrissi. dñium predictum iure substitutionis terram illam, et omnia bona accepit, et pacifice, et quete, et bona fide tenuit, et possedit per annos. xxxvij. vel circa, et decimas, seu earum cõmoditatem in dicta terra Alle recepit, sicut etiam. d. Azofranci. et sui auctores semper receperant, et similiter etiam mutas, et omnes introitus dicte terre, ita quod non extat memoria in contrarium.

¶ Deinde de anno. M. ccccxlvij. per publicam subhastationem dominium Venetorum, uti verus dñs, vendidit decimas omnes, mutas, et introitus, que in dicta terra Alle spectabant olim ad testatorem predictum, hominibus dicte terre bona fide, et ut a vero dño, et eorum superiore ementibus, et qui ex post in hanc usque diem pacifice, et quiete empta bona tenuerunt, et possederunt.

¶ Cum postea de anno. M. D. x. Imperator adeptus fuisset dicta loca, et Venetos expulisset, homines predicti a Cesarea maiestate paulopost habuerunt confirmationem priuilegiorum suorum, cum omnibus immunitatibus, concessionibus, et acquisitio-

nibus, prout & sicut erant sub regimine, & dominio Venetorum, & eandem confirmationem in amplissima forma nouiter habuerunt de anno. M.D.xxiij. a serenissimo Rege Romanorum prestantes eidem iuramentum fidelitatis, & iste cõfirmationes facte fuerunt presente, sciente, & non contradicente Reuereñ. episcopo Tridentino moderno, & Cardina. dignissimo.

¶ Presupponitur etiã quod per prius de anno. M.D.xvij. fuerũt ab ipso moderno episcopo Tridentino inuestiti iure feudi nobilis &c. de foresto cũ pratis &c. iuxta formã antiquarum iuestiturarum.

¶ Et licet ista noua inuestitura non facile ostendi possit, veritas tamen est, quod facta fuit, & extat.

¶ Deinde de anno. M.D.xxix. vel circa, cum de bonis omnibus olim predicti do. Azofran. aliqua controuersia oriret inter Regem Romanorum, vcz serenissimum Ferdinandum, & predictũ Reuereñ. episcopum, Rex Rom. ob benemerita episcopi predicti fuit contentus eidem castra, & omnia bona predicta relaxare, absoluendo homines predictos a iuramento, cum reseruatione tñ imperãdi tempore belli, & occasione militie hoibus predictis.

¶ Nunc Reuereñ. episcopus predictus intendit ab hominibus predictis in possessione pacifica existentibus predicti Foresti, & aliorum, iuxta predictas inuestituras, & decimarum mutarum, & introituum, iuxta acquisitionem ab illustriss. Venetis factam oĩa predicta auferre, tãq̃ de iure ad se spectãtia siue ad eius ecclĩaz.

¶ Hominibus predictis contradicentibus, & dicentibus talia eis auferri non posse, sed eos omnino in eorũ iuribus, & pacifica possessione conseruandos esse.

¶ Istis modo sic stantibus, queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ Feudum an & quando amittatur, si .i. annuũ, & diem per vassallos non petatur renouatio inuestiture.

¶ Prescriptio in feudis, vel contra ecclesiam, an & quo tempore currat.

¶ Et an contra eam detur restitutio in integrum, & quando.

¶ Et decime, an & quo per laicos retineri possint.

1 Vassallus si a nouo domino inuestituram non petierit .i. annum, & diem, seu mensem feudum ad dominum redit, & .i. nu. 14.
2 Dispositio testamentaria de feudo non valet.
3 Plus iuris in alium quis transferre non potest, q̃ in se habeat.
4 Alienatio sicut in feudis ꝓhibetur, ita & vsucapio, & prescriptio.
5 Contra ecclesiam longiori tempore prescribitur.
6 Decimas laici prescribere non possunt, vide .i. nu. 37. et. 40.
7 Ecclesia sicut minor habet restitutionem in integrum.
8 Quadriennium quod datur ad petendum restitutionem non currit, nisi a die scientie, vide .i. nu. 46.
9 Vassallus non potest per dominum priuari feudo, nisi de culpa fuerit conuictus.
10 Etiam si dominus directus esset supremus princeps.
11 Princeps non potest contrauenire promissionibus, seu obligationibus per eum, seu eius antecessores in inuestituris factis.
12 Princeps vassallos inuestiendo, videtur remittere omnem culpam in quam incurrissent ob non petitam inuestituram, & eos in gratiam consuetam recepisse videtur.
13 Notarius tenetur ratiõe sui publici officij inuestituras exhibere.
15 Ignorantie iustam causam habet, qui in ius alterius succedit.
16 Caducitas ex lapsu anni, & diei causata dicitur odiosa.
17 Excusatio debet concedi ratione fame, & cõmu. opi.
18 Vassallus non possidens, quia possessione spoliatus excusari dз.
19 Tempus anni, & diei ad petendam inuestiturã non currit, quando dominus non possidens non posset inuestire.
20 Iuramentum fidelitatis prestitũ inuestienti, & successoribus non requiritur, quod postea de nouo successori prestetur aliud iurm.
21 Mora quãdocunq; purgari potest anteq̃ super caducitate fiat litis contestatio petendo inuestituram &c.
22 Pena priuationis non inducitur ipso iure, sed per sententiam.
23 Uniuersitas ad similitudinem minoris in integrum restitui potest, & nume. sequen.
25 Uniuersitas feudum habens illud ex administratoris facto perdere non debet illius administratione finita.
26 Uniuersitas feudo non priuatur, si eius administrator .i. annum, & diem inuestituram non petierit.
27 Prescriptum, & sublatum dicitur omne ius caducitatis .xl. annorum spacio.
28 Prescriptione centenaria tollitur omne ius etiam contra imperium, vel Romanam ecclesiam, & .i. nume. 45.
29 Statutum quod nulla possit opponi prescriptio debet intelligi, nisi centenaria sit prescriptio.
30 Mala fides purgatur ex longa possessione.
31 Bona allodialia, & libera presumuntur.
32 Dispositio testamentaria de feudo francho valet.
33 Feudum hereditarium venit in restitutione fideicõmissi.
34 In feudis que prescriptio currat.
35 Cursu .xl. ann. prescribitur ꝯ omnes ecclesias excepta Romana.
36 Ecclesia contra decursam prescriptionem potest in integ. restitui.
38 Laici decimarum sunt incapaces.
39 Possessio tanti temporis, cuius memoria in contrarium non existit, habet vim priuilegij, & iuris constituti.
41 Restitutio in integrum non datur, nisi .i. quadriẽnium.
42 Quadriẽnium debet esse continuum etiam in sui initio.
43 Restitutioni in integrum, seu officio iudicis dicitur prescriptum, cum post finitam prescrip. .xl. ann. sint lapsi iterum .xl. anni.
44 Restitutio in integrum, licet detur contra prescriptionẽ .xxx. annorum, non tamen datur aduersus illam .xl. annorum, ſm magis communem opinionem.

CONSILIVM CXV

Irrigat dñs verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Presens consultatio videtur non parum implicita, & satis dubia, in ea eniз prima fronte vr̃ dicendum Reuerẽ. modernum epm Tridentinũ Cardinal. dignissimum esse audieñ. tam rõne Foresti vallis Nebli cũ pratis, & alijs &c. q̃ etiam ratione decimarũ, & introituum cum alijs &c. iuxta facti narrationem. ¶ Et primo circa Forestũ, & alia &c. videtur quod predicti homines Alle ceciderint a iure suo, q2 per longissimũ tempus annorum centum, & vltra non petierunt eorum inuestituras renouari per Reuereñ. episcopos Tridentinos, qui de tempore in tempus nouiter in episcopatu succedebant, qd certe pluries per tale tempus contigit. [1] † est enim in iure firma regula quod vassallus, qui a nouo dño inuestituram non petierit .i. annum, & diẽ, seu mensem perdat omne ius suum, & feudum ad dñm redeat, vt in. c. i. §. preterea si quis. de ꝓhib. alien. feu. per Federi. in. c. i. in prin. quo tpe miles, in. c. i. in prin. que fue. pri. cau. benefi. amitt. & in. c. i. in prin. de capitu. corra. cũ simi. & in predictis locis tradunt doctor. ¶ Stante itaq; causa predicta proueniente a negligentia predictorum hominum Alle, videtur quod Reuereñ. episcopus predictus possit illis tale feudum auferre, eo quod videant a iure suo cecidisse, & feudum ipsi dño episcopo apertũ per predicta &c. ¶ Circa vero decimas introitus, & alia per istos homines acq̃sita per venditionem illis factam ab illustriss. Venetorum dñio idem videtur dicendum, eo quod non vr̃ ius aliqd circa talia in illustriss. Venetos [2] translatum, ita vt vẽdere potuerint, † qm̃. d. Azofran. a quo Veneti ex testamẽto habuisse dñr, asseritur bona illa omnia tenuisse iure feudi ab ipso episcopatu Tridẽtino, quo posito nulla testamentaria dispositio valuit, nec aliquẽ effectum de iure sortiri potuit presertim in fauorẽ extraneorum, vt probatur in. c. i. de suc. feu. & in. c. imperialem. post prin. de probib. alien. feu. per Fed. & vtrobiq; tradunt doc. firmat Fulg. in ꝯsi. xxxij. ex facto. i. col. Roma. in ꝯsi. i. visis in facto. patruus, & do. meus Soci. in ꝯsil. cclij. visis instrũs. i. col. ij. vol. Si igitur talis testamentaria dispositio, & per ꝯñs substitutio de illustr. Venetorum dñio facta non valuit, & sic in eos nullũ ius fuit translatum, sequitur quod nec ipsi Veneti ven- [3] dentes ius aliqd in predictos emptores transtulerunt, † cum nemo plus iuris in aliũ transferat, q̃ ipse habeat. l. nemo plus iuris. & l. nemo plus cõmodi. ff. de regu. iu. & l. traditio. in prin. cũ simi. ff. de acq. rer. dom. sic igitur vr̃ quod Reuereñ. episcopus possit predictis hoibus auferre omnia, veluti nullum ius habentibus. ¶ Nec predictis ob. vr̃ si ex parte cõis, & hominum Alle allegetur prescriptio, qm̃ primo videtur posse clare responderi, diceñ. [4] † quod in feudis non currit prescriptio, nã sicut in eis prohibet alienatio, vt in. c. i. per to. de ꝓhib. feu. alie. per Lothar. & de prohib. ali. feu. per Fede. ita ẽt videtur prohibita vsucapio, seu prescrip. per regu. l. alienationis verbũ. ff. de verb. sig. & vr̃ hoc in terminis probari in. c. i. §. preterea. ibi nulla obstante prescriptio. de capitul. corra. & in. d. c. i. post prin. ibi nullius tpis prescriptione impediente. de ꝓhib. alie. feu. per Fed. & cũ in dictis iuribus generaliter prescriptio reijciatur, vr̃ quod nedũ prescriptio longi tpis. x. vel. xx. ann. sed ẽt. xxx. & .xl. & alia quelibet excludatur, iuxta reg. l. i. §. & generaliter. ff. de lega. prestã. cũ simi. & ita vr̃ tenere Iac. de ardizo. in

dizo.in sua summa feu.sub rubz.vtrum prescriptione acquiratur feudū,que est vltra rub.j.ptis,ꝛ si hoc procedit in feudis laicoꝝ, ꝛ priuatarū personaꝝ, fortius vř ꝙ ꝓcedat in feudis ecclesiasti- 5 cis,† cū ꝯ ecclesiā difficilius,ꝛ longiori tpe prescribaẗ,iuxta auc. quas actiones.cū mā.C.de sacrosf.eccle.¶Et ista rńsio absq; ali qua dubitatione vř ꝓcedere respectu decimaꝝ,quasi inter cetera 6 predicti hoies emerūt ab illustr.dńio Venetoꝝ,† qꝛ cū laici sint eoꝝ incapaces nullo mō pñt eas prescribere,tex.est in.c.cāmq;.ꝛ ibi Abb.ꝛ alij tradūt de prescri.¶Uel scdo rńderi posse vř,po- 7 sito ꝙ aliqua cucurrerit prescrip.†qm̄ vř ꝙ aduersus eā ecclesia Tridentina hēat resti.in integ. queadmodū haberet minoz,si in aliquo lederet,qꝛ in hoc ecclesia vtiẗ iure minoris.c.i.ꝛ ibi p doc. de in inte.resti.tradit spe.in ti.de resti.in inte.§.ij.ꝟ.porro.¶Et in terminis ꝙ ecclesia restituaẗ aduersus prescrip.tradūt doc.in. d.auc.quas actiones.vt ibi per Jas.col.ix.ver.scda est opi.vbi di cit ita teneri.qꝛ sic se hꝫ cōis opi.ꝛ plurimos eā tenentes alleg. vt 8 per eū.¶†Et si dicaẗ ꝙ ista restitutio non daẗ,nisi.ꝭ.quadriēniū, iuxta.l.fi.C.de tēp.in inte.resti.ꝛ.c.i.de resti.in inte.li.vj.qď certe post prescriptionē elapsum fuit,vř ꝙ pro ecclesia replicari possit, ꝙ lꝫ simplr̄ ꝯsiderando videaẗ elapsum,tñ non dř vere,ꝛ cū effe- ctu elapsum,dicendo ꝙ ecclia Tridentina, vel eius prelati hanc prescriptionē ignorauerunt,nā durāte ignorantia nō incipit cur- rere quadriēnium predictū,qꝛ lꝫ in cursu sit ꝯtinuuꝫ,tñ in princi- pio sui dř vtile,ꝛ non incipit currere,nisi a die scie,vt signāter tra dit Bal.in.l.iij.C.si ex fal.instr.Alex.in ꝯsil.lxxj.vř prima facie. col.fi.ꝟ.non ob.i.vol.cuꝫ ꝯcoz.vt per Jas.in.d.auc.quas actio- nes.ix.col.ꝟ.vnuꝫ tñ tene perpetuo.ꝛ per Dec.in ꝯsi.ccciij. in ca su occurrēti.iij.col.ꝟ.nō ob.¶Jstis tñ non ob.diligētius oia ꝯsi derando,ꝛ presuppositis in facto veris, que in pūcto narranẗ ꝯ- 9 riaꝫ opi.de iure veriorē arbitroz,ac ēt equitati ꝯsentaneā.¶†Et in pmis circa primū caput,ꝛ sic forestū, prata,pascua, nemora, ꝛ alia, de qbus extant antique inuestiture, cōe, ꝛ hoies Alle in.d. inuestituris antiquis hñt fundataꝫ intentionē,vt tali feudo nullo mō per dñm directū priuari possint,nisi prius cuꝫ ltimo processu fuerint de culpa ꝯuicti,vt est tex.in.c.i.de feu.sine cul.non ami. ꝛ in.c.i.de mil.vassal.qui ꝯtum.est,cū multis simil.est gl.ꝛ doct.ibi tradūt in.c.i.§.i.qb.mo.feu.ami.tradit Bal.in.c.i. de natu.feu. ꝛ in.l.qui se patris.vj.col.ꝟ.collige arg.C.vñ lib.Aluarot. in.c. i.§.calidis.in.iij.col.ꝟ.op.cū.d.gl.de phib.alie.feu. per Federi. 10 ¶†Et adeo verū est hoc,vt procedat ēt si dñs directus esset su- premus princeps,vt est Papa,vel Jmpatoz,nā nec ipsi sine cul- pa vassalli pñt illis feudū auferre,vt tradit Bal.post gl.fi.ibi in. c.i.§.notañ.de his qui feu.da.pos.vbi ēt dixit Aluarot.ij.col.ꝟ. ex qua gl.inferunẗ duo.ꝛ vř tex.ꝛ ibi dñt doc.in.d.c.i.de feu.sine 11 cul.nō ami.†alioqn talis princeps diceret venire ꝯ promissiōes, ꝛ obligationes per eū,vel eius antecessores factas in antiqs in- uestituris,qď certe non vř ei permissum,iuxta.l.digna voꝫ. cū ibi traditis per doc.C.de legi.ꝛ tradit Bal.in.d.c.i.de nat. feu. vbi dicit,ꝙ lꝫ Deus subiecerit.ll.sūmo Jmpatori, non tñ subiecit ꝯ- ctus,ex qbus obligaẗ,ꝛ ideꝫ ēt dixit in.l.princeps.ff.de legi.ꝛ tra dit Fely.in.c.que in ecclesiaꝝ.col.xxiiij.ꝟ.limita scdo.de ꝯsti.Ja so.in ꝯsi.ccxxxij.circa primū.iij.col.ꝟ.quarto facit.cū seq.ij.vo- lu.ꝛ in ꝯs.lxxxvj.in causa.R.o.b.iij.col.in fi.cū seq.iij.vo.ꝛ Cur. iun.in trac.feu.in.xij.q.ij.par.prin.Sit itaq; ꝯclusio hoies Alle predictos habere intentionē fundatā in antiqs inuestituris,vt sic Reuereñ.modernus eṗs,ꝛ Cardi.dignissim.eos prius de culpa non ꝯuictos priuare nequeat.¶Nec huic ꝯclus.ob. ꝙ non fue- rit petita renouatio inuestiture,vt in ꝯrium allegabaẗ, qm̄ rńde- tur ꝙ tollit ois difficultas ex noua inuestitura a Reuereñ.Card. ꝛ moderno Tridentino eṗo facta de predictis bonis de an.M. D.xvij.put in puncto narraẗ,naꝫ per illā dř Reuereñ.eṗs remi sisse istis hoibus Alle oēm culpā,in quā dicerenẗ incurrisse pro- 12 pter nō petitā renouationē inuestiture.ꝭ.tṗs a lege ordinatū,† ete nim illos inuestiendo vř recepisse illos in grām,ꝛ obedientiā con suetaꝫ,ꝛ iō non dēnt posse ex illa cā priuari,vt est gl.in ꝟ. ꝛ men- seꝫ.in fi.in.d.c.i.quo tpe mil.ꝛ cū illa glo.transeūt ibi Andre. de Iser.Aluar.ꝛ alij,ꝛ est cōis opi.vt tradit prius,ꝛ do. meus So- ci.in ꝯsi.lxvj.visa donatione.x.col.ꝟ.sexto ista ꝯclusio.iij.volu.ꝛ Cur.iun.in trac.feu.car.xxxv.col.i.ꝟ.sexto limitaẗ. ꝛ in ꝯsi.cxlij. habita diligenti.iiij.col.vers.qnimo ꝛ fortius.¶Et stāte ṗdicta inuestitura,put veꝝ est eā extare,nulla est amplius hesitatio, qm̄ vltra ṗdicta,si ēt nulla alia antiqua inuestitura reperireẗ isti ho- mines Alle in ea dicerenẗ habere intentionē fundatā,vt tali feu do priuari nō possint,nisi de aliqua culpa ex post cōmissa ꝯuince renẗ per ea que dicta fuerūt.¶Et si talis inuestitura negareẗ,qď ego nunq̄ credaꝫ pp sūmaꝫ fidē,animi sinceritatē,ꝛ spectatā re-

ligionē Reuereñ.predicti,poterūt isti hoies Alle petere illā ex- hiberi,saltē per exhibitionē,ꝛ ostensionē libroꝝ,in qbus eiusmo- 13 di scribi ꝯsueuerūt,†vel petere poterūt a notario,qui de ea roga tus fuit,qꝛ rōne sui publici officij teneẗ illaꝫ exhibere, iuxta trad. per doc.in.l.i.C.de edē.tradit Spe.in ti.de instru.edi.§.vidēduꝫ restat.ṗpe fi.ꝛ Bar.ꝛ alij,post gl.ibi in.l.argētarius. in pñ.ff.de edē.¶Uel ēt poterūt offerre se paratos stare iuro predicti Re- uerē.Card.ꝛ eṗi Tridētini dignissimi,vel per eundē illis iurꝫ de- ferri,iuxta.l.manifeste turpitudinis.cū mā sua.ff.de iu.iur.¶Sꝫ vlterius instañ.ēt,ꝙ predicta inuestitura facta nō fuisset, dico ꝙ 14 ad arg.pōt pluribus modis rńderi.¶†Et prio qꝛ alleg.in ꝯriuꝫ non ꝓcedunt,qñ vassallus nō dolose,sed ex aliqua iusta cā reno- uationē inuestiture nō petierit,tūc.n. ei piter, nec dꝫ ṗdere feudū, vt est text.ꝛ ibi oēs doct.tradūt in.d.c.i.quo tpe miles.ꝛ clarius probaẗ,ꝛ ibi ēt doc.tradunt in.c.fi.de phi.ali.feu.p Lotha.ꝛ ita dicit Dec.in ꝯsi.cxliiij.ꝛ mature pro iuribus.iiij.col.ꝟ.solū supe- rest.ꝛ Curt.iun.in.d.trac.car.xxxiij.col.iij.ꝟ.scdo limitāda est. cū alijs pluribus qui ad hoc alleg.possent,sed in ꝓposito isti ho- mines Alle ex iusta cā non petierūt inuestituraꝫ.ꝭ.debitū tṗs, er- 15 go ꝛc.ꝛ istud ostendiẗ primo,†qꝛ facile ignorare potuerūt esse bo na feudalia tpe quo decedebant eṗi Tridētini,ꝛ alij succedebāt, nā talia bona pro allodialibus,ꝛ vt ꝓpria tenebant,ꝛ eoꝝ igno- rātia ꝓbabilis erat,qm̄ illi nō acceperāt inuestituras ab eṗis,sed eoꝝ maiores qbus succedebāt,iuxta.l.qui in alterius.ff.ď reg.iu. Et hoc eo maxie,qꝛ videbant se esse sub dñio illustr.Venetoꝝ,ta lis aūt ignorantia dř iusta cā,vt ipsi non sint ppea priuādi feudo, vt voluit Bal.in ꝯsi.ccccxxix.qdaꝫ nobilis.i.vol.non.n.cū feu- datarijs dñs agere dꝫ tanq̄ cuꝫ infestis,sed benigne, vt ibi dicit Bal.ꝛ eqtas in feudis seruāda istos hoies dꝫ illesos ꝯseruare, vt alibi dicebat Bal.in.l.fi.C.si pen.ap.mor.inter. ꝯcludēs pre- cise ignorantē reꝫ esse feudalē non priuari feudo,pp non petitam inuestiturā.ꝭ.annꝫ diē,idē ēt voluit Aluar.in.c.i.in prin. col.fi. q̄ fue.pri.cā hñi.ami. put refert,ꝛ seqtur Cur.iun.in.d.tract. car. xxxv.col.i.ꝟ.viij.fallit.ꝛ in.d.ꝯsi.cxlij.iiij.col.ꝟ.nec dicat qspiā. 16 vbi ēt alios alleg.¶†Et maxie hoc dōm est,qꝛ caducitas ex la- psu anni,ꝛ diei causata dř iniqua,ꝛ odiosa,qꝛ nitiẗ ex tpe, vt per Andr.de iser.ꝛ alios in.d.c.i.quo tpe miles,ꝛ iō restringi dꝫ in- quantū pōt,vt per Jas.in ꝯsi.lxiiij.in cā caducitatis.iiij.col.iij.vo lu.ꝛ in ꝯsi.cxvij.in cā,ꝛ lite.col.viij.iiij.volu.¶Preterea ex alio vř ꝙ ex iusta cā,ꝛ non dolose.ꝭ.tṗs predictū non fuerit petita in- uestitura,qꝛ.s.eṗs Tridētinus non se gerebat pro dño, nec ꝓ tali habebaẗ,cū illustr.Venetoꝝ dñiuꝫ pro dño ab oibus habereẗ, ꝛ pro tali se gerebat,vñr.n.isti hoies excusatione digni, si a succes- soribus in eṗatu non petebāt inuestiturā,qꝛ iam fama, ꝛ publica 17 opi.erat bona effecta esse illustr.dñij Venetoꝝ,†ꝛ rōne.d. fame, ꝛ cōis opi.excusatio dꝫ ꝯcedi,arg.dictoꝝ per Matth. de affiic. 18 in.c.i.in prin.quo tpe mil.col.xx.ꝟ.qnta cā excusationis est. † ꝛ sicut vassallus nō possidens excusari dꝫ,puta si erat possessiōe spo liatus,vt p Pe.de anch.in ꝯsi.clxxiij.do.Lazarius. ṗpe fi.ꝟsi. postremo ꝯclusiue.ꝛ per Cur.iun.in.d.trac.car.xxxv.col.i.ꝟ.se- ptimo limitandā esse.per Matth.de affli.in.c.i.in.ij.col.ꝟ. item non ꝓcedit iste tex.que sit pri.cā hñi.ami.ꝛ per Dec.in.d.consi. cxliiij.col.iiij.cū alijs pluribus qui alleg. possent,ita ēt vř ꝙ dēant isti hoies excusari,si dñs directus feudi.i.eṗs non possidebat, qꝛ scꝫ possidebat illustr.dñiuꝫ Venetoꝝ,qď certe nō tolerasset aliuꝫ recognosci in dñm,ꝛ superiorē,sic ergo vř ꝙ hoibus predcis non possit obijci aliqs dolus,qui in ꝓposito reqriẗ,vt.d.c.fi.de ꝓhib. 19 alie.feu.p Lothar.†nec vř currere eis tṗs anni, ꝛ diei ad inuesti turā petendaꝫ,cū eṗs non possidens non posset inuestire, vt inqt Bal.in.d.ꝯsi.ccccxxix.in fi.dicēs ꝙ hoc dcm̄ est satis rōnabile. 20 ¶†Scdo rńdeẗ ꝙ imo nō erat neciuꝫ,ꝙ isti hoies Alle peterēt inuestiturā a nouis eṗis,aut iurm̄ fidelitatis nouiter ꝓstarēt,qꝛ.s. in antiqua inuestitura,seu in antiqua recognitione,ꝛ ꝓmissiōe,si- ne iuro fidelitatis hoies ṗdicti fidelitatē ꝓmiserūt, ꝛ iurauerūt, put credo qꝛ tale iurm̄ nō vidi,tūc Reuerē.eṗo,ꝛ suis successori bus,quo dato nō reqriẗ,ꝙ postea de nouo successori ꝓsteẗ aliud iurm̄,iuxta.c.veritatis.ex.de iu.iur.ꝛ est gl.in.c.ego.e.ti. ita volue rūt Jac.de belui.ꝛ bal.in.d.c.i.q̄ sit pri.cā hñi.amit.ꝛ ibi decla rat Matth.ď affli.in.i.co.ꝟ.adde aliā limitatio.ꝛ Jas.in ꝯ.clix. sup facto.ij.col.in fi.iiij.vol.vbi ad hoc alle.Alex.in ꝯ.lxxix. cir ca primū.col.mihi pe.i.vo.Qui plus dicit,vt.s.idē sit,si de succes soribus dñi nō sit facta mētio,si tñ iurm̄ sit ꝓstitū dignitati,vt per eū,qď in casu nr̄o esset,si ꝓmissio, seu iurm̄ fidelitatis do. eṗo fcā fuissent.¶Tertio rńdeẗ posito ꝙ fuisset neciuꝫ petere inuestitu- 21 rā,ꝛ ꝙ nō dēant.d.hoies excusari ex causis ṗdictis,† nā dico ꝙ poterant eoꝝ morā qñcūq; purgare anq̄ sup caducitate fiat lit.

Consi.do.Maria.Soci.ij.volu. ss iii

contesta. petendo inuestituras, et offerendo se paratos facere omnia ad que tenent, put audio q faciunt ita signāter post Jac. de arde. per eū alleg. declarat, et firmat Matthe. de affli. in. d. c. i. in fi. dicēs q hoc vr iustū, et rōnabile, et ita et vr velle Guid. pap. in decis. clxvj. s3 q2. s. ¶ Quarto et rndet q dicta in arg. vbi als pcederent, non hnt locū, neqz qs dr feudo priuatus, nisi demū sup

22 eo ferat snia, † q2 illa pena priuationis nō inducit ipso iure, s3 per sniaz b3 magis cōez, et verā opi. quā firmat, et bene pbat Pa. de cast. in psil. lxxxv. q. ista vertit. iij. col. v. preterea, vt. s. dixi. ij. vol. fm nouā impressionē, idē dicit Aluar. in. d. c. i. quo tpe mil. ij. col. ver. ibi dānet. vbi et idē voluit Prepos. et Matth. de affli. qui et idē firmat in. §. i. de capit. corra. iij. no. Guid. pap. in decis. seu. q. clxiiij. alia pclusio. et Dec. in. d. psi. cxliiij. col. fi. v. vltio pcludenter. et idē ante pfatos dixerūt Andr. de iser. et Bal. in. d. c. i. quo tpe mil. vt p Affli. et Dec. in locis predictis, qd nouissime seqtur Cur. iun. in. d. p. cxlij. iij. col. v. premissa iudicio meo. dicēs q ita tenēt cōiter feudiste, s3 in pposito nō repit p istos boies latā fuisse

23 aliqz sniaz feudi priuatiuā, ergo zc. ¶ † Quinto rnderi pōt, q cuz hic agat de rep. et vniuersitate Alle, d3 posse ab oi sua negligētia in non petēda inuestitura, et sic a pretēsa priuatione feudi in integ. restitui, ad silitudinē minoris, quē in casu tali pstat dēre in integ. restitui, vt per Alex. in. d. psi. lxxix. col. pe. et per Cur. in. d.

24 trac. car. xxxiiij. iij. col. v. s3 hic cadit necessaria dubitatio. † etenim dr ista vniuersitas et, q sit castrū, siue villa in hoc iure minoris vti, et sic vti minor in integ. resti. vt multū egregie post Jac. de are. firmat, pbat, et defendit Saly. in. l. respub. v. quero qd in castro. C.

25 qui. ex cau. maio. in inte. resti. ¶ † Facit q2 vniuersitas hns feudū illud ex facto administratoris pdere nō d3, saltez finita illius administratione, put determinat Prepos. in. c. i. §. pterea ducatus. iij. col. v. s3 qd si vniuersitas. de phi. ali. feu. per Fed. dicēs ita voluisse

26 Jac. de ardezo. vt per eū, † et spāliter in pposito q vniuersitas nō priuet feudo, si eius administrator. j. annū, et dīe inuestituraz nō petierit, saltē illo administratore remoto, firmāt Aluar. et Prepos. in. c. i. in pn. circa fi. d capi. corra. Cū igit in pposito casu nō sint amplius administratores illi qui inuestiturā non petierunt, seqtur q non dicat ista vniuersitas feudo priuata, saltē per viaz resti. in inte. per predicta. ¶ Preterea, et sexto, et vlti. inquantū

27 predicta nō sufficerent, qd tn est falsuz, † rndet et tollit ois difficultas, dicen. q ista vniuersitas Alle tuta est lōgissima prescriptio. nedū. xl. an. s3 et. lxxx. c. et et vltra, tanto. n. tpis cursu dr prescriptū, et sublatū oē ius caducitatis p ipsaz vniuersitatē psiderabile pp non petitā inuestiturā, put in terminis fortioribus de cursu. xlvij. an. determinat Jac. aluar. in psi. v. in cā feudali ex foro iulij. post suā lect. feudox, qd reperit inter psil. Alb. bru. nu. lxj. vbi istud pulchre pbat, et dfendit, ad quē gra breuitatis cū oibus pateat, me remitto. ¶ Nec ob. q ista prescriptio veniat p ecclesiaz, q2 et p eaz pcedit prescrip. saltē. xl. ann. et si qua resti. in inte. d. ecclesie cōpetebat extincta fuit cursu quadriēnij post decursam prescrip. fm qd. j. dicet. ¶ Hec quo ad primū caput pntis psultationis. ¶ Circa scdz, et sic circa. x. introitus, et alia empta per predictos boies Alle ab illustr. dnio Venetox, dico q ipsi hnt intentionē fundatā in ti. et bona fide, vna cū longissima posses. an. cxx. et vltra, cōputato tpe possessionis eox auctoris. ¶ Ex his. n. non disputā. nūc, an illustr. Venetox dnium, fuerit vere dns necne, nec et an in. d. vniuersitatē Alle dnium trāstulerit, vel ne, dico q ista vniuersitas in bonis emptis, vt. s. plenū ius dr adepta aduersus quēcunqz, nā si. xl. ann. prescrip. tollit oē ius et p ecclesiā, vt. j. di-

28 caz, fortius istud erit in casu isto per cursuz ann. cxx. et vltra, † prescriptione. n. cētenaria tollit omne ius et p imperiū, vel Romanaz ecclesiā, ita vt et que alias sunt imprescriptibilia, puta reseruata in signū spālis plationis tali tpis cursu prescribant, vt sing. inqt Ange. in. l. i. C. ne rei do. vel tēpl. sunt. n. centū anni longissimus tps vita bois, et oē qd sub mūdiali machina gubernat tanti

29 tpis cursu renouat, put inqt Bal. in. l. i. ij. co. C. de an. exce. † qui et dicit q vbicūqz. l. aliqua statuto, vel priuilegio inducit nullaz posse opponi prescrip. semp intelligi d3, nisi labant anni centū, q2 prescriptio centēnaria, tāqz sui nā tollens oē ius, nūqz censet exclusa, et fuit hoc dictū gl. in v. nulla. in auc. vt de cetero cōmu. nō fi. ppe fi. col. v. vbi Ang. idē no. idē dnt Bal. et Ang. in. d. l. i. C. ne rei do. vel tēpl. et Ro. in. l. i. in fi. ff. de vsuc. et ita et firmat Alex. plures pcor. alle. in. l. nemo pōt. col. fi. ff. de le. i. in psi. lx. omisso multiloqo. in fi. i. vol. et in ps. xvj. in cā, et lite. vij. col. v. vo. Arcti. in psi. xv. reuerē. pr. col. pe. et fi. et late Fel. vbi plures alle. in rubri. de pscr. col. fi. v. psidera scdo. et plene ita firmādo pseqtur in signis mode. do. Frā. balb. in suo trac. pscri. in. iiij. par. v. par. pn. in. ix. q. et Matth. de affli. in. c. i. §. qd ergo. v. co. de inuesti. de re-

ali. fa. cū multis alijs q ad hoc alle. possent. Cū itaqz illustr. Venetox dnium ex testō habuerit, et bona fide tenuerit, et siliter bona fide vēdiderit predictis hoibus bona fide emētibus, qui tā longo tpe, qete, et pacifice possederūt, nō video, cur non dicant ltime, et pleno iure pscripsisse per pdicta. ¶ Et vbi et qs diceret q nō bo-

30 na fide emerūt, qd tn est oino falsuz, † tn dōm est, q ex tā lōga possess. sit purgata ois pretēsa mala fides, seu malefidei suspicio, per tex. cū ibi traditis per bar. et alios in. l. si. C. vn vi. cū pcor. vt per Cur. senio. in psi. lxxxij. Deus pius. ij. col. v. nec expedit intrare. qd pcederet et si. d. boies ti. aliquē non ostenderēt, vt ibi p Cur. et tradit et Jas. in psi. ccix. vera vt arbitror. i. col. v. si. ad aliud qd obijcit. ij. vol. dū dicit q post. xxx. an. nō admittit allegatio psum pte malefidei, vt per eū, ad quē me remitto. ¶ Et si illud pcederet solū post lapsuz. xxx. an. et vbi de tit. nō apperet, fortius id dicendū est in casu isto, vbi adest tit. et lapsuz est tps anno. c. et vltra, cōputato tpe possionis illustr. dnij Venetox auctoris istox hominū Alle. ¶ Nec pdictis ob. alle. s. in priū, in qbus stat ois difficultas, qm rndet, vt. j. ¶ Et in primis pōt negari q. d. Azofrā.

31 teneret bona illa iure feudi, et qui vult dicere priū d3 pbare, † cuz pro regula dici soleat, nisi aliud appeat, q quelibet bona psumuntur allodialia, et libera, vt tradūt Jo. andr. et alij in. c. nimis. de iu. iur. Inn. et Bal. in. c. ceterū. in fi. ex de iudic. et in. c. significauit. i. col. de rescri. Pau. d ca. in p. clxxix. in cā quā magnificus. in pn. i. vol. fm nouā impssionē, Alex. in ps. cxxix. pōderatis his. in pn. i. vol. cū pcor. vt per Dec. in psi. cclxix. psultus ab illustri. in prin. et plenius in psil. ccccxxiiij. psupponit q magnifica. ij. colū. et per Prepos. in. c. i. §. inter filiā. si de feu. fue. ptro. inter do. et agn. Et vltra eos ita firmat plures alleg. Cur. senior in p. lxxv. do. Ludouicus. ij. col. v. tn hoc nō ob. et Alb. bru. in psi. i. circa primū. i. co

32 lū. ¶ † Scdo posito q. d. Azo. hret in feudū pōt dici q erat feudū francū in quo valuisset dispositio testamētaria, vt declat bal. in auc. nisi rogati. col. fi. C. ad treb. refert, et seqtur Cur. iun. in. d.

33 trac. feu. car. viij. col. iiij. in fi. ibi scds notab. effectus. ¶ † Vel et pōt dici q erat feudū hrditariū, ita q veniebat in restōnem fidei cōmissi, iuxta tradita p Bar. Alex. et alios in. l. si proni. in pn. ff. ad treb. et p Cur. in. d. trac. car. xlv. iij. col. v. scda pōt decidi dubitatio. ¶ Tertio dato et q. d. Azofrā. hret in feudū non hrditariū, nec francū, absqz tn preiudicio xitatis, dico q predicti homines Alle talia bona pscripserūt spacio lōgissimi tpis, vt. s. dictuz

34 fuit. ¶ † Et q alias dr in feudis nullā prescripti. currere, put. s. in priū allegabat, pcedit respectu prescrip. lōgi tpis. x. vel. xx. anno. nō aūt respectu lōgissime prescrip. xxx. vel. xl. an. iuxta. c. i. §. si qs per. xxx. et que ibi plene tradūt doc. si de feu. fue. ptro. int. do. et agn. et tradūt et Can. in. c. ad audientiā. de prescr. et plene Cur. senior in. d. psil. lxxxij. ij. et. iij. col. et hoc mō intelligit reg. l. alienationis xbū. ff. de ver. sig. s. in priū alle. vt per Cor. in psil. xxxviij. placet mihi. iiij. col. in princ. i. vol. ¶ Et vbi qs dubitaret de prescrip. xl. an. non tn dubitabit aliqs de prescrip. centēnaria, cū per cā indistincte tollat oē ius p quoscunqz, per ea que. s. dicta sunt. ¶ Nec qcqz in pposito obst. q hic agat de preiudicio ecclesie, et alias difficilius p ecclesiā prescribat, et lōgiori tpe, vt in priū alle-

35 gabat, † qm rndet q l3 longius tps reqrat p ecclesiā, qd non negat, tn sufficit tps. xl. an. cuius cursu pscribit p oēs ecclesias, excepta Romana, vt in auc. quas actiones. et ibi tradūt doc. C. d sac. san. ecc. et pbat in. c. de quarta. in. c. ad aures. et in. c. illud aūt. ex de prescri. et in eis tradūt doc. tradit Cor. in psi. cxvij. multa cēnt. col. fi. in pn. ij. vol. et Jas. in psi. xxvij. ad cruendū. col. fi. i. vol. cuz

36 multis alijs qui alle. possent. ¶ † Est hn vex q ecclesia p decursaz pscrip. pōt in integ. resti. vt in alle. in priū dicebat, tn illud pcedit tm. j. quadriēniū, vt per Jas. in. d. psi. xxvij. s3 de hoc. j. dicetur.

37 ¶ † Nec ob. q pticulariter respectu decimax psiderabat, iuxta. c. cāmqz. cū ibi traditis per doc. de pscri. qm pro resolone aduerteñ. est, nā decime pdicte, seu ipsax cōmoditas semp per illum. d. Azofrāc. et et per suos auctores eas pcepte fuerūt, ita q in priuz memoria nō repit, et siliter postea eas pcepit illustr. dnius Venetox ex testō succedēs illi. d. Azofrāc. put et postea, vsqz in hodierna tpa eas acceperūt predicti boies Alle vigore vēditionis illis facte ab illustr. Venetox dnio, put in pūcto narrat, qbus sic stātibus, put et ipsi boies allegant, et dnt, q auctoribus antiqoribus predicti. d. Azofrā. fuerūt. x. pdicte pcesse in feudū olim ati pciliū Lateran. de quo in. c. cū apostolica. ppe fin. de his q fi. a pla. sine psen. capi. et in. c. phibemus. cū si. de deci. vel alias ex puilegio sedis aplice,

38 † etenim ex hoc q ipsi boies p se, et eox auctores tāto tpe possederint. x. q memoria in priū non existat inducit presumptio iuris, et de iure q eas ltime possideāt, vel ex priuilegio sedis aplice, vel q2 de eis fuerit facta inuestitura ati pdictū pciliū Lateran.

terañ. taliter, vt ab eis nullo mõ possint auferri, lʒ laici sint, ⁊ als decimaꝝ incapaces, vt signãter firmat Cu. in ɔs. lxxxiij. qꝛ cã decimalis. circa fi. ⁊ fuit opi. Jo. and. Ant. de bu. ⁊ ceteroꝝ Cano. in. d. c. cũ aplica. vt refert, ⁊ seqtur Alex. in ɔs. vj. viso themate, ⁊ dubijs. s. scrip. ppe fi. ꝟ. p quo adduco, lʒ ipse ⁊c. i. vol. ⁊ ita est cõis opi. vt plene ꝓsequtur, ⁊ ita asserens. ɔcludit. d. Frãc. balb. in trac. prescrip. in. i. pte. v. par. prin. in. vij. q. vj. col. cũ duabus, vel tribus seq. ⁊ ibi vltra pdi. alle. Alb. de ros. Imo. Flor. And. barba. ⁊ Jac. de. s. Georg. in locis p eũ alle. ad quẽ gr̃a breuitatis, ⁊ cũ publice habeat̃ me remitto. ¶ Sʒ vltra eos dico, ꝙ istã opi. si recte aduertat̃, firmauit Bal. in ɔs. ccccxxxij. presupposito ꝙ post Lateran. i. vol. ⁊ capella Tholosana, in. q. ccccxxxix. itẽ fuit quesitũ. ⁊ ibi Stepha. aufre. in addit. ⁊ ita ẽt firmat Barth. cassene. in ɔsi. xxxiiij. ex ꝓcessu existẽte corã dño. iij. col. in fi. cũ seq. ꝟ. ⁊ intelligo pdicta. Huius aũt cõis ɔclus. fundamẽta sunt. c. i. in fi. de

39 prescri. li. vj. in sui gñalitate, † itẽ qꝛ possessio tãti tpis, cuius memoria in ɔ̃riũ nõ existit hʒ viȝ priuilegij, ⁊ iuris ɔstituti. l. iij. §. ductus aque. ff. de aq̃ quoti. ⁊ esti. ⁊ c. sup qbusdã. §. preterea. ex̃ de ṽ. sig. ⁊ vtrobiqꝫ doc. tradũt, itẽ ⁊ alia plura, vt p doct. in locis pdi-

40 ctis. ¶ † Nõ ob. d. c. cãmqꝫ. de pscr. qꝛ rñdet̃ ꝙ in casu nr̃o pdicta ꝓcedũt respectu pscriptiõis q̃ nõ ꝓhibet̃, illa aũt. l. intelligit̃ respectu pscriptiõis p incapacẽ faciẽde, q̃ totaliter ꝓhibet̃, vt ex predictis ɔstat. ¶ Nõ ob. mõ qđ allegat̃ de resti. in integ. aduer-

41 sus prescriptionẽ pdictã, † qm̃ rñdet̃ psupposito eo pro ꝟo, ꝙ talis restitutio nõ dat̃, nisi. s. quadriẽniũ tm̃, ⁊ nõ vltra, vt est tex. in. c. i. de resti. in inte. li. vj. firmãt gl. Bar. ⁊ alij in auc. q̃s actiones. C. de sac. sanc. ec. ⁊ est cõis opi. vt p Jas. in. d. ɔs. xxvij. col. fi. i. volu. vbi plures alle. ⁊. s. dixi. hoc aũt quadriẽniuȝ multoties est elapsuȝ post finitã pscrip. pdictã. xl. an. ergo ⁊c. illud aũt in facto verũ esse ɔstat ex narratis in pũcto, ex qbus recte cõputando ɔstat iã finita pscriptione pdicta lapsos fuisse an. lxxx. vel circa, cõputato tpe posses. istius cõitatis, ⁊ suoꝝ auctoꝝ. ¶ Nec huic rñsiõi ob. qđ dicebat̃ quadriẽniũ ɔcessuȝ ad resti. in integ. nõ esse cũ effe-

42 ctu lapsuȝ pp ignorantiã ⁊c. † qꝛ prio põt rñderi ex mẽte Jas. in. d. ɔsi. xxvij. in fi. ꝙ imo quadriẽniũ dʒ esse ɔtinuũ, ẽt in sui initio, hoc est ꝙ incipiat currere statiȝ orta lesiõe. i. impleta pscrip. xl. anno. ẽt ꝙ ɔsiderari posset ignorãtia plati, ⁊ hoc pȝ, qꝛ cũ ipse firmauerit ɔclus. ꝙ quadriẽniũ istud sit elapsuȝ subdit, ⁊ maxie cũ non cadat iusta cã ignorãtie, vt p eũ. innuit. n. idẽ, si talis ignorãtia caderet. Sʒ posito ɔ̃rio p ꝟo, scđo rñdet̃ ꝙ imo in casu nr̃o nõ põt allegari ista ignorãtia, saltẽ pñtis plati Reuerẽn. do. Cardi. qm̃ vt in pũcto narrat̃ ipse hec oĩa nouit, ⁊ intellexit, si nõ prius, saltẽ de anno. M. D. xxij. qñ sereniss. Rex Romanoꝝ in amplissima forma ɔfirmauit oĩa priuilegia, ⁊ oẽs ɔcessiões, ⁊ acqsitiões predicto cõi, ⁊ hoibus Alle, put ⁊ sicut erãt, ⁊ hẽbãt sub illustr. dñio Venetoꝝ, qm̃ tali ɔcessioni, ⁊ ɔfirmatiõi erat pñs, ⁊ eã bene intellexit, vt dr̃ in pũcto. Quare cũ ab illo tpe sit elapsuȝ q̃driẽniuȝ, ⁊ decẽniuȝ nõ põt amplius peti resti. in integ. ¶ Preterea ⁊ ter-

43 tio rñdet̃ satis clare, † qꝛ cũ post finitã prescri. xl. an. sint lapsi iterũ. xl. an. nõ solũ semel, lʒ ẽt bis dr̃ ipsi resti. in integ. seu officio iudicis, quo illa peti poterat pscriptũ, put signãter firmat Corn. in ɔsi. ccxliij. vr̃ in hac. ij. col. ꝟ. lʒ itaqꝫ. iiij. vol. vt p eũ, ad quẽ, qꝛ videri põt gr̃a breuitatis me remitto. ¶ Scđo pncipalr̃ ad fundamentũ resti. in integ. rñdet̃ ꝙ talis restitutio, lʒ det̃ ecclie aduersus pscript. xl. an. nõ tñ dari dʒ aduersus maiorẽ, ⁊ maxie aduersus centẽnariã prescripti. qꝛ p eã tollit̃ totaliter oẽ ius, vt. s. plene deductũ fuit, ⁊ qꝛ neminẽ de hoc arbitror dubitare, nõ puto sup

44 eo insistẽdũ, † solũ dicã, ꝙ pro hoc facit, qꝛ videmus ꝙ lʒ als det̃ resti. in integ. aduersus prescrip. xxx. an. nõ tñ dat̃ aduersus illã. xl. an. hʒ veriorẽ, ⁊ magis cõeȝ opi. vt p Alex. in ɔsi. clj. viso themate. ij. col. ⁊ in ɔsi. clxiij. viso ꝓcessu. ij. col. ij. vo. ⁊ patruũ, ac do. meũ Soc. in ɔs. cxciij. subtiliter, ⁊ elegãter. iiij. col. ij. volu. firmat Are. in ɔs. ciiij. breuitas in ɔsulẽdo. p to. And. barb. in ɔs. xlj. illud asserã in mediũ. col. xiij. i. vol. Cur. senior in ɔsi. lxxxij. Deus pius. ij. col. ⁊ Dec. in ɔs. xxix. ⁊ p tenui. p to. ⁊ in ɔs. ccclxxv. iuridicã. i. col. in fi. vbi asserit hãc opi. verã, ⁊ cõeȝ, hʒ quã ego sepius

45 ɔsului. Sic igit̃ dõm est in ꝓposito, † ꝙ lʒ pdicte ecclie Tridẽtine esset dãda restitu. aduersus pscrip. xl. an. nõ tñ dari dʒ aduersus longiorẽ prescrip. maxie centenariã, cũ p eã, vt dixi oẽ ius tollat̃, ⁊ ita voluit Barb. in. d. ɔs. xlj. col. xliij. vbi expsse dicit ꝙ cẽtenaria pscriptio currit absqꝫ aliq̃ spe resti. in inte. ⁊ ita ẽt firmat Jas. in ɔsi. ccix. ꝟa, vt arbitror. col. ij. ij. vol. dicẽs hãc opi. esse indubitatissimã, ⁊ ꝙ nõ credit ꝙ aliqs doc. in mũdo vnq̃ alr̃ tenuerit, ⁊ ꝙ nullus sani capitis auderet ɔ̃riũ attẽtare. Et hoc posito non est tractañ. de cursu q̃driẽnij ɔcessi ad resti. in integ. petẽdã cũ illa nõ cõpetat, ⁊ hoc mõ rñdet̃ ad doc. Bal. in. l. iij. C. si ex fal. instr.

46 cũ ɔcor. in ɔ̃riũ alle. † nã esto ꝙ principiũ eius dẽat esse vtile, ⁊ ꝙ nõ currat ignorãti, dʒ illud intelligi qñ resti. in integ. de iure cõpetit, sʒ cũ in casu isto nõ cõpetat amplius nõ est de eius pncipio disputañ. cũ nõ entis nulle sint qualitates. l. eius q in ꝓuincia. ⁊ ibi per doc. ff. si cert. peta. ¶ Et ex predictis oĩbus remanet ɔclusio cõitatem, ⁊ homines Alle in vtroqꝫ capite debere absolui, ⁊ in sua longeua, ⁊ pacifica possessione conseruari. Laus Deo.

Maria. Soci. Padue. 1536.

❧ CASUS ❧

¶ Magnifi. do. Antonius de raymũdis nob. Mãtuanus in suo vlti. testõ, Jac. ⁊ Cipriano filijs suis q̃dã bona pticulariter legauit, ⁊ do. Corneliã vxorẽ suã instituit vl'eȝ hr̃dẽ, ⁊ vsufructuariaȝ bonoꝝ suoꝝ, ita tñ ꝙ post eius mortẽ bona pdicta deuoluant̃ ad predictos eius filios. Itẽ voluit ꝙ do. Camille eius filie dos certa dare, ⁊ ea de cã in spẽ assignauit vxori sue certã posses. vt. s. fructus ex ea pcipiendi reponerent̃ p dotãda pdcã Camilla, vel sũmeret̃ preciũ dicte posse. si vẽderet̃, ⁊ voluit ꝙ pecunie p. d. dote expẽdant̃ ad modũ ipsius. d. Cornelie, ⁊ fideicõmissarioꝝ suoꝝ, vt latius dr̃ in testõ, in quo ẽt ppe fi. sic legit̃, itẽ iussit, ⁊ legauit iure instõnis in oĩbus alijs suis bõis nõ noĩatis in pñti istro, ⁊ hr̃dẽ istituit. d. Corne. eius vxorẽ, vt de. d. bõis faciat, sic testõr dixit ei dẽ oretenus se cõmisisse, vt i. d. testõ p'le legr̃, cui' copia trãsmittit̃.

¶ Ipsa vero do. Cornelia mortuo testõre dedit posses. pdictã Cipriano vni ex suis filijs cũ onere dotandi do. Camillã, ⁊ ita a testatore fuisse sibi cõmissuȝ, dclarauit, ⁊ ꝓprio iuramẽto firmauit.

¶ Ex post tradit̃ nuptui do. Camilla p mr̃em eius, ⁊ Ciprianum eius frẽm, cuidam Roberto militi, qui nihil penitus habebat in bonis, qđ appareret, cui vt asseritur minutatiȝ per diuersa tpa. d. Ciprianus soluit dotẽ, quã illi ꝓmiserat p. d. do. Camilla, irreqsitis, ⁊ penitus ignorãtib' fideicõmissarijs in testõ pris ordinatis.

¶ Que do. Camilla post plures ann. cũ tũc fieret q̃dã vltima solutio ptis. d. dotis fecit fineȝ, ⁊ quietationẽ Cipriano eius fratri de predicta dote illũ liberãs, ea de cã a ꝓmissione ipsius dotis, ⁊ a legato pro ipsa dote sibi facto in testõ patris cũ iurõ ⁊c. prout hec latius ɔtinentur in instrõ quietationis, cuius copia ẽt trãsmittit̃.

¶ Decessit postea Robertus, ex cuius bonis, ⁊ hr̃ditate non põt recuperari dos. d. do. Camille, qꝛ nihil in eius hr̃ditate repit̃, ⁊ filius qui noluit patri esse heres a restõne. d. dotis fuit absolutus.

¶ Quibus sic stãtibus q̃rit̃ cũ. d. Camilla nouiter nupserit, ⁊ scđo viro dotẽ, q̃ ei in testõ pris relicta fuerat, ꝓmiserit, vtrũ ei pro sua dote det̃ aliqđ remediũ aduersus. d. Ciprianuȝ frẽm eius, eo ꝙ nõ soluerit dotẽ sub cõpetenti forma iuxta ordinationẽ testõris, nec sub aliqua cautela q̃si male soluerit, vel saltem possit petere se nouiter dotari de bonis, ⁊ hereditate sui patris, tanq̃ indotata.

¶ Et an eo casu dos minui possit.

❧ SUMMARIUM ❧

¶ De solutione dotis facta aliter, q̃ testator ordinauerit ꝙ non plene liberet soluentem.

¶ Et an ⁊ quando heredes patris teneantur, secundo dotare filiam eius dote deperdita.

1 Solutione eius, qđ debet̃ tollitur omnis obligatio, vide. i. n̄. 11.
2 Pater totiens filiam dotare tenetur quotiens dote indigeat.
3 Frater non tenetur ad dotandum ex dispõne legali, sicut pater.
4 Obligatus ad dotandum aliquam mulierem ex hominis dispositione liberatur, cum ad primum illam dotauerit.
5 Pater presumitur filie prouidere voluisse.
6 Pater censetur prouidere sexus fragilitati.
7 Modus quando inducitur ab homine, an importet formam.
8 Forma non seruata corruit actus, ⁊ seq.
10 Debitor pupilli soluens sine tutoris, ⁊ iudicis aucte, an liberet̃.
12 Mulier lesa ob liberationem factam, debet in integ. restitui.
13 Simplicitas presumitur in muliere, rustico, ⁊ minore, quando aliquod damnosum peragunt.
14 Juramentum non facit mulierem sagacem, cuius iudicium, ⁊ consilium naturaliter dicitur inualidum.
15 Ignorantia iuris quando non noceat.
16 Ignorantia iuris facilius in muliere presumitur.
17 Mulier quicquid facit, dicitur maritali reuerentia facere.
18 Testatoris ordinationem quis presumitur ignorare.
19 Renunciare iuri nemo dicitur, qđ sibi competere ignorat.
20 Soluens indebitum, ⁊ ꝓmittens non mouere controuersiã con-

ditionem indebiti non perdit.

21 Clausule ille non vi, dolo, & etiam illa renuncians &c. per notarium potius ex consuetudine, quam partium precogitatione ponuntur.

22 Maritus, & uxor, quando in aliquo instrumento se obligant, uxor dicitur pro viro fideiubere.

23 Mulier suis pactis non pot facere conditionem dotis sue deteriorem.

24 Mulier potest a viro expelli, si dotem promissam non soluat.

25 Pater sicut teneretur redotare filiam, ita eius heredes tenetur.

26 Mulier viro ad inopiam vergente dotem petere potest.

27 Mulier non potest dotem repetere, si maritus est in eodem gradu inopie, in quo erat, tempore matrimonij.

28 Pater si peruenit ad deteriorem fortunam potest dotem filie minuere.

CONSILIUM CXVI

Irrigat dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Presens casus mihi proponitur ex parte magnifici, & illust. do. Lanceloti comitis de Gazoldo, atque etiam petitur, ut quid in eo de iure sentiam per viam consilij rndere velim. Quare ut sue magnificentie, prout debeo, & desidero morem geram, habita super puncto proposito, & alijs in facto contingentibus matura consideratione, licet resolutionem eius valde dubiam, & periculosam cognoscam, Deum tamen semper iustitiam, & equitatem poculis habens calamum assumpsi, & consultationi sue magnificentie, ut supra rndendum duxi, breuibus tamen vtar, & solum substantialia, & necessaria tangam, ut bonum consulentem decet, ut sepe dicebat Aretinus maxime in consi. vij. in consi. xj. & in consi. lxxvj. in prin. ¶ † Itaque ad rem ipsam deueniendo videtur prima fronte dominum Ciprianum predictum non teneri ad aliquid, nam cum soluerit dotem ab eius obligatione videtur liberatus, quia solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, ut insti. qb. mo. tol. ob. in prin. cum si. ¶ Nec potest dici ut teneatur iterum dotare dote deperdita, sicut de patre dicitur, † quod toties filiam dotare debet, quoties illa indigeat dote, ut tradit Bapt. de s. Blas. in trac. de priui. dot. §. cl. priuile. & do. meus Soc. in cons. lxxv. circa principium iij. col. i. vol. & tamen quod declarat Bal. in auc. quod locum ij. col. versi. quo nunquam pater teneatur. C. de coll. † quoniam iste Ciprianus non tenebatur ad dotandum ex dispositione legali, sicut tenetur pater, iuxta l. fi. C. de do. promis. sed solum ex dispositione hominis i. ex ordine, & voluntate testatoris declarata postea per do. Corneliam, ut in puncto dicitur, & ex eo, quia possessionem illam principaliter habuit cum onere dotandi d. Camillam. est enim regula iuris, † quod quando quis tenetur ad aliquam mulierem dotandam ex dispositione hominis liberatur, cum primum illam dotauerit, quia talis obligatio intelligitur de prima dotatione, ar. l. boues. §. hoc sermone. ff. de v. sig. ita voluit Imo. in. l. si cum dotem. §. i. ff. sol. ma. cum concor. ut per Io. campeg. in trac. de dote. in. xxvj. q. i. par. & ro diuersitatis est inter obligationem legalem, & hominis, quia prima durat durante causa eius, hoc est indigentia filie, ut dotetur, sed secunda ex primo actu solutionis perimitur, ut per Io. campeg. in loco predicto. Cum igitur Ciprianus soluerit vere dotem predictam, ut constat, debet dici omnino liberatus, & quod ab eo nihil ex causa predicta peti possit per. d. Camillam. Maxime attento quod ipsa eundem liberauit, & quietauit, ac finem fecit de dote, & legato eidem per fratrem facto, ut in instrumento predicte liberationis, & finis appet. ¶ His tamen non ob. de iure probabilior videtur contraria opi. ut s. Ciprianus possit cogi ad soluendam dotem prefate do. Camille, non quidem quod ipse teneatur eam redotare, sed ex eo quod ab obligatione qua ad dotandum tenebatur non fuit liberatus inspecto exitu conditionis ipsius dotis, & hoc ita ostenditur, nam testator quod voluit Ciprianum teneri ad dotandam do. Camillam, propter illam possessionem eidem in effectu relictam, a qua sumenda erat dos predicte do. Camille etiam dedit modum, & formam, sed quod voluit expendi, & exbursari pecunias pro dote predicta, & inter cetera voluit quod expenderentur, & exbursarentur ad modum do. Cornelie sue uxoris, & fideicommissariorum suorum, ut in puncto, & in testamento legitur, hoc est dicere quod solutio, & exbursatio dotis fiat scientibus, & consentientibus illis, & prout ipsi ordinauerint, fecit enim in d. testamento suos fideicommissarios illustrissimam Ducissam, magnificum equitem do. Pet. iaco. de arinaldis, & magnificum do. Franciscum a strata armorum ducem, & certe optime considerauit prudens testator, cupiens filie sue omnino consultum fore, quod propter sexus fragilitatem facile decipi posset non plene intelligens, quomodo sibi secure prospicere posset, † ei enim presumitur voluisse prouidere, quia eius principaliter itererat sic fieri, ut l. fideicommissaria. §. interdum. & ibi no. Bar. post Iac. de are. ff. de le. iij. & tradit Ias. in. l. si cui legetur. §. fi. ij. col. de le. i. confidit ergo testator de prudentia, & circumspectione predictorum fideicommissariorum, & credidit quod ipsi modum inuenirent in solutione dotis, ut do. Camilla in omnem euentum secura, & indemnis cum sua dote remaneret, † cuius sexus fragilitati pater sic prouidendo compati voluit, iuxta. c. ex parte. el. i. de puil. & l. assiduis. C. qui po. in pig. hab. & in proposito visum, si fideicommissarij predicti fuissent adhibiti, cum vidissent. d. Robertum primum illius maritum militiam exercere, & nihil habere, ut do. Camille consulerent omnino credendum est quod voluissent securitatem aliquam de predicta dote, & aliter eam solui passi non fuissent, puta quod pecunia inuestiretur, vel saltem quod aliquis possidens immobilia, promitteret dotem illam se restituturum, quod facile obtinuissent, cum ut audio, mater predicti Roberti esset diues, & verisimiliter se obligasset. Cum igitur non fuerit seruatus ordo, & modus a testatore datus in solutione, & exbursatione d. dotis, quia predicti fideicommissarij de solutione ignari non fuerunt requisiti, ut modum soluendi inuenirent, & ita modus nullus fuit in tali solutione consideratus contra ordinationem testatoris, sequitur quod talis solutio habetur pro non facta, & soluens non debet dici liberatus quo ad preiudicium d. do. Camille. ¶ Et hoc dicendum est, siue velimus tenere, † quod quando modus inducitur ab homine, ut in casu isto oporteret forma, etiam si non sequatur clausula annullans actum modo illo non obseruato, licet aliter sit si a lege inducatur, ut voluerunt Inn. & Imo. in. c. fi. de resti. spol. Card. in cle. i. in. xxx. q. de deci. & plures alij, ut refert Alb. bru. in trac. de for. & sole. in illo arti. quando aliquid cesseatur traditum pro forma col. xxj. versi. aliqui autem visi sunt in hac materia, siue etiam velius quod non oporteret formam, quando modus adhibendus dicitur habere aliquem finem directum ad aliud, quam ad formandum, sed quod modus ille solum dicatur esse de iustitia, & vtilitate alicuius, ut in casu isto consideratur respectu d. Camille, prout voluit predictus Alb. bru. in predicto arti. co. xxij. versi. ego igitur in hac difficili materia post aliquos, quos ibi alle. ¶ Nam si primum tenemus solutio predicta usque ab initio dicitur fuisse inutilis respectu liberationis ipsius Cipriani, † si enim forma dicitur in soluendo inducta, & non fuit seruata in solutione vti nulliter facta non dicitur secuta aliqua liberatio, cum forma det esse rei, & ea non seruata actus corruat. l. iulianus. §. si & si qs. ff. ad exhi. & l. cum hi. §. si pretor. ff. de trans. cum si. † Si vero secundam teneamus talis solutio, siue liberatio idem proueniens debet inualidari. d. Camilla prosequente iustitiam suam, cum illa inueniat sibi, maxime preiudicatum, ex eo quod solutio non fuit facta ad modum fideicommissariorum i. illis scientibus, & modum inuenientibus, ut ex predictis satis apte constat, & declarat Alb. bru. in. d. col. xxij. sic igitur sequitur ex solutione predicte dotis predictum Ciprianum effectualiter non fuisse liberatum, & sibi debet imputari hoc cum ex culpa sua proueniat in non pergredo modum faciende solutionis predicte ab ipsis fideicommissarijs, iuxta dispositionem, & ordinationem testatoris, & hoc per reg. l. quod qs ex culpa. ff. de reg. iu. & c. damnum quod qs. e. tit. li. vj. cum si. † & pro ista conclusione facit quod dicitur de debitore pupilli soluente sine tutoris, aut iudicis auctoritate, quia licet in effectu liberetur, si salua sit apud pupillum pecunia, vel tamen, & ea de causa potest dici quod consequatur aliquam securitatem, tamen si pecunia non sit salua, & non repiatur ad commodum pupilli non dicitur debitor ille liberatus, & imputet sibi quia in soluendo non curauit interuenire tutoris, & iudicis auctoritatem, quibus interuenientibus solutio illa parasset ei plenissimam securitatem, prout hec traduntur per gl. & doc. in. l. ait pretor. §. i. ff. de min. in. l. i. C. si aduer. sol. & in. §. at e contrario. insti. qb. alie. licet vel non, ita contigit d. Cipriano, quia soluendo dotem predictam ad modum fideicommissariorum, hoc est eis requisitis, & consentientibus consecutus fuisset liberationem, & plenissimam securitatem, non dicitur eam consecutus dote salua non reperta, quia sine illis soluere voluit, spreta penitus ordinatione testatoris, & ita ex culpa sua hoc damnum sentiens sibi imputet, ut dictum est. ¶ † Nec predicte conclusioni ob. alle. in contrarium, quoniam dum primo dicitur quod solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio, rndetur illud esse verum, quando soluitur prout solui debebat, prout patet ex predictis, quod non fecit. d. Ciprianus, ut dictum est. ¶ Illud autem quod dicebatur eum non teneri ad redotandum, quia ex legali dispositione non erat obligatus nihil ob. nec ad propositum, non enim dicimus eum teneri velut obligatum ad redotandum, sed tamquam in effectu nunquam liberatum, eo quod male soluerit, & non secundum ordinem testatoris, ut sic dicatur esse in culpa, que ei imputanda est, secundum quod supra dictum fuit. ¶ Non ob. etiam quod d. Camill. finem illi fecerit, & eum liberauerit &c. cum iuro &c. quoniam rndetur quod ex eo stantibus his que in facto presupponuntur, non dicitur sibi preiudicasse, quin nunc possit petere sibi dari dotem, ut petit. ¶ Et in primis non ob. ei vis, & auctas iuri, quoniam ut mihi presupponitur fuit a tali iuro, & eius viribus, & ligamine absoluta velut enormiter lesa, & fuit habilitata ad pretendum, prout petit iuro non obstante, quod ego magnifacio. ¶ Eo igitur presupposito secundo loco, dico quod ei non ob. finis, & liberatio, quam ipsa fecit d. Cipriano, quoniam pluribus modis rndetur. ¶ † Et primo dico quod ex quo ipsa fuit enormiter lesa, ut presupponitur in absolutione facta a iuro, & res ipsa demonstrat, cum repiatur nunc sine dote debet ab ipsa liberatione, quam fecit in integr. restit. veluti ex sua fragilitate, & ignorantia, ut supra dicam, decepta, & hoc ex clausula illa generali, si qua mihi iusta causa videbitur, iuxta. l. i. in fi. ff. ex q. cau. maio. ad quod facit pulchra doctri. Bal. in rub. C. de rer. permu. † dum dicit quod in muliere, rustico, & minore simplicitas presumitur, quando aliquod damnosum peragunt, & id eis non preiudicat etiam si iurauerint, quia iuramentum veluti captiosum debet relaxari, prout in casu isto fuit relaxatum, † nec enim iuramentum facit mulierem sagacem, cuius iudicium, & consilium naturaliter dicitur inualidum, ut ibi per Bal. quem refert, & sequitur Deci. in consil. xlv. quod supra mature. prima colu. ¶ Secundo rndetur quod ipsa cum marito confessus fuerit se recepisse, & ei diceret quod liberaret fratrem credidit se

15 didit se obligatã ad id faciendũ, ⁊ sic dr̃ ius ignorasse† ignorãtia aũt iuris nõ dʒ nocere cuʒ tradet de damno vitando.i.de nõ perdenda dote, iuxta regulã.l.error.in fi.ff.de iur.⁊ fac.igno.cũ simi.
16 ¶ Et maxime, † qꝛ mulier est in qua facilius iuris ignorantia p̃sumit̃ ſm Bar.in.l.fi.C.eo.⁊ ita in sĩli arguit Deci. in ꝯsi.lx. Uiso
17 themate.col.fi.vꝰ.cũ.n.agat̃ de dãno. ¶ Eo addito † q̃ qcqd fecit põt dici fecisse q̃daʒ maritali reuerentia, pp̃ q̃ eis magis subueniendũ est arg.l.i.§.que onerãde.⁊ ibi glo.no.ff.quaꝝ reꝝ act. nõ de.⁊ ibi Bar.ẽt declarat in vxore que maritali reuerentia aliqd facit. Q̃ ea rõne dicen.vr̃, qꝛ dña Camilla tũc sola erat.i.nulli ex suis ꝯsanguineis aderant, vel amicis, iux.l.trãsactionẽ. cum ibi not.per gl.⁊ doc.C.d̃ trãs. ¶ Jmmo dici põt (⁊ sit tertia r̃nsio) q̃ ipsa ignorabat factũ, nesciebat.n.solutionẽ dotis esse factã alr̃
18 q̃ꝫ fieri debebat, † qꝛ testõris ordinationẽ ignorabat, put p̃sumit̃.l.verius.cũ gl.ff.de pba. Et potuit ẽt credere, q̃ frater in soluen. dotẽ, put ꝯueniebat, aliqua vsus fuisset cautela, ⁊ eã securã fecisset in oẽm euentũ de sua dote, q̃ factum nõ fuit, ⁊ ipsa decepta re
19 mansit, merito dr̃ digna subuẽtione ⁊ auxilio. ¶ † Et maxime qꝛ p̃ vo dña Camilla ignorabat, vt dixi, ordinationeʒ testõris, ⁊ sic ius qd̃ nũc sibi cõpetit, pp̃ illius inobseruantiã sibi cõpetere ignorabat, pp̃ qd̃ sequit̃, q̃ eiusmodi iuri non dr̃ renunciasse, lʒ amplã renunciationẽ fecerit in p̃dicta liberatione, trita.n.est iuris regula, q̃ nemo dr̃ renũciare iuri qd̃ sibi cõpetere ignorat.l.mater d̃cedens, ⁊ ibi doc.tradũt.ff.de inoffi.test.cuʒ ꝯcor.vt p̃ Alex. in ꝯsi. viij. Uisis subtilissimis.col.fi.vꝰ.item alia rõne.iij.volu. Jmmo ẽt nec si dubitat, vt voluit Bar.per illũ tex.in.l.fi.§.i.C.de fur.cum ꝯcor.vt p̃ Jas.in.l.sciendũ.col.xj.ver.istam glo.inducit Dy.ff.de vbo.ob. ¶ Et si dicat̃ q̃ in dicta liberatione, ⁊ eius instr̃o dr̃, nõ vi, dolo, metu, aut aliquo errore ducta, sed ex sua libera voluntate ⁊c. pp̃ q̃ vr̃ tolli due iste r̃nsiones, ⁊ qd̃ dictum fuit in fi.p̃me. R̃ndet̃ q̃ oĩa fuerũt dicta cũ eisdẽ reuerẽtia, ⁊ ignorantia cuʒ simul, ⁊ eodẽ tpe fuerint dicta, vt in sĩli tradit patruus ⁊ dñs meus Soci.in ꝯsi.cclxiij. Capio p̃muʒ.vj.col.ver.nec ob.si dicat̃. ¶ Fa
20 cit † qꝛ si qs soluit indebitũ, ⁊ p̃mittit de eo nõ mouere ꝯtrouersiã nõ p̃dit ꝯditionẽ ind.qꝛ.s.eadẽ rõne, ⁊ eodẽ errore q̃bus p̃mittit, vel soluit indebitũ apponit illã cl̃am, vt decl̃at Bar. in.l.fi.§.idẽ q̃siit.ff.de ꝯdi.inde.vbi ẽt plus dicit, vʒ, q̃ nõ p̃dit̃ ꝯditio indebi. ẽt si exp̃sse eẽt dictũ, q̃ renũciauit ꝯditionẽ inde.⁊c. vt p̃ eũ q̃ magis cõiter approbat̃, vt p̃ Jas.ibi, ⁊ idẽ referẽs Bart.seq̃t̃ Corn. in ꝯsi.clxxxix. Jn p̃nti ꝯsulta.ij.col.in fi.i.vol. q̃ ẽt seruit in p̃posito, vt.s.nec cl̃a, renunciãs ⁊c.dicat̃ ipsi dñe Camille preudicare.
21 ¶ Et p̃sertiʒ ista dicẽda sunt, † qꝛ ille cl̃e, nõ vi, dolo, ⁊c. ⁊ ẽt illa, renuncians ⁊c.apponunt̃ p̃ notariũ potius ex sua ꝯsuetudine, q̃ꝫ ex aliqua p̃cogitatõe p̃tiũ, put in sĩli d̃ cl̃a, codicillari, inq̃t Bar. in.l.i.in.vj.q.ff.de iure codi.⁊ de cl̃a iur̃i, dixit Abb.post Ant.de but.in.c.cũ ꝯtingat.col.xx.de iureiu.⁊ de cl̃a renũciatiõis sic dixit Card.in ꝯsi.cxx. Ad p̃mũ.p̃pe fi.⁊ Cor.in.d.ꝯs.clix. ⁊ in ꝯsi. ccxciij. Jn hac ꝯsulta.iiij.col.iiij.vol.⁊ plene tradit Cur.senior in ꝯsi.iij. Et si subtilis.ij.col.vbi alle.Bar.in.d.l.i.⁊ alios quosdaʒ, vt p̃ eũ ꝯcludẽtẽ p̃ tales cl̃as sic ex ꝯsuetudine notarij appositas nõ fieri p̃iudiciũ parti, sic igit̃ dõm est in p̃posito, q̃ p̃ renũciationẽ, ⁊ al̃s cl̃as de q̃bus.s̃.nõ fit p̃iudicatũ.d.do.Camille. ¶ Preterea ⁊ q̃rto r̃nderi põt, q̃ dña Camilla finẽ fecit, ⁊ liberauit frẽʒ respectu sol̃onis dotis facte marito eius in hoc credẽs ipsi marito, qꝛ fassus fuit eã recepisse, aliũde.n.ipsa nihil sciebat, vt pp̃ talẽ finẽ, ⁊ liberationẽ solũ posset forte dici, q̃ illa nõ posset nũc dicere, tu nõ soluisti dotẽ marito (qd̃ tñ nõ firmo, sʒ dico q̃ d̃ hoc nõ agit̃ in casu isto, nã.d.Camilla ẽt nũc fatet̃ dotẽ fuisse solutã marito suo, sʒ d̃t q̃ nõ fuit soluta, put oportebat ad ꝯseruatiõeʒ ipsiꝰ dotis, ⁊ iõ q̃ soluẽs nõ fuit ita liberatus, q̃n eueniẽte cãu isto quo dos nõ possit recup̃ari, remãserit obligatus p̃ interesse.d.dñe Camille tãq̃ꝫ male soluerit, ⁊ ex culpa sua ſm q̃.s̃.dcm̃ fuit. ¶ Et si ipsa dicat̃ in aliquo se obligasse puta ad nõ petẽdũ amplius dictã dotẽ, q̃ vr̃ seq̃ ex liberatiõe a tali obl̃one, dr̃ tuta velleiano sena
22 tuscõ. † nã q̃n in aliquo instr̃o maritus ⁊ vxor ad aliq̃d se obligãt vxor dr̃ p̃ viro in effectu fideiubere, maxime si vir fuerit p̃ncipal̃r noiatus in instr̃o, put isto casu ꝯtingit, vt hr̃ p̃ doc.per illũ text.in auc.si qua mulier.C.ad vellei.⁊ in corp̃e vñ sumit̃, tradit Spe.in ti.de obli.⁊ solu.§.i.ver.sʒ q̃rit̃ an vxor. ⁊ vꝰ. sed pone vir ⁊ vxor. ¶ Et maxime hoc in casu isto dõm est, qꝛ vltra id q̃ maritus fuit p̃mo noiatus quãtitas dotis p̃uenit ad manꝰ eius, ⁊ nõ p̃bat̃ vsa aliquo mõ i vtilitatẽ.d.Camille, tũc.n.absq̃ dubio mulier, velut p̃ marito, iteruenicns dr̃ tuta Uelleiano, vt p̃ Spec.in.d.ver.sed pone vir ⁊ vxor.tradit Bal.in auc.hoc amplius.col.pe.vꝰ.⁊ no. hic argm̃ p̃ eo.C.d̃ fidei. q̃ idẽ voluit i.d.auc.si q̃ mulier, ⁊ voluit Alex.in.l.si mulier tanq̃ꝫ.ff.ad velle.i apost. ad Bar.⁊ do. Maria.soci.auus meus in ꝯsi.xv.Uisis p̃dsctis.col.vij.vꝰ.est ergo aduertendũ.⁊ Jo.cãpeg.in trac.de dot.in.x.q.q̃rte p̃tis cuʒ multis ꝯcor.q ad hoc allegari possent. Sic ergo sequit̃ q̃ si.d.dñe Camille dotẽ petenti, put petit, opponat̃ de fine ⁊ liberatio.p̃dicta, ipsa replicabit se nõ teneri ad illius obseruantiã bñficio Uelleiani.put iã dcm̃ fuit. ¶ Demũ ⁊ q̃nto r̃ndet̃ ⁊ tollit̃ oĩs difficultas
23 qꝛ qcqd ipsa dña Camilla fecerit in p̃posito reddit̃ inutile † eo q̃ mulier suis pactis, ⁊ ꝯuẽtionibus nõ põt facere deteriorẽ ꝯdõneʒ sue dotis, neq̃ꝫ sibi respectu dotis põt in aliquo p̃iudicare.l.d̃ die.⁊.l.attilicinus.ff.de pac.dota.iure.n. statutũ est mulieres pp̃ eaꝝ fragilitatẽ nõ posse sibijpsis in dotibꝰ p̃iudicare, qd̃ ẽt ⁊ p̃ncipal̃r dr̃ iductũ publico fauore, ne.s.eis sine dote remanẽtibus mr̃imonia ipediant̃, ⁊ ita ciuitas liberis nõ repleat̃.iuxta.l.i.cũ sua mã. ff.sol.matrimo.⁊ de mã ista tractat Jo.cãpeg.in.d.trac. in.ij.iij. iiij.⁊.v.q.iiij.p̃tis. Cũ ergo in p̃posito si dña Camilla p̃dictã liberationẽ nõ fecisset dotẽ a fr̃e peter̃ posset, ⁊ ita eã hr̃et, nõ dʒ dici, q̃ p̃ illã liberationẽ ⁊ pacta q̃cũq̃ꝫ p̃ eã fcã p̃iudicauerit sibi i dote
24 q̃n ẽt nũc eã petete possit, vt marito det, † ne al̃s ab eo expellat̃ eo q̃ dotẽ p̃ se p̃missaʒ nõ soluat, iux.l.fi.⁊ qd̃ ibi not.Bal.C.ad velleia.⁊ tradit Alex.in ꝯsi.lvj. Jn p̃nti ꝯsulta.ij.col.ver. ⁊ q̃ alimẽta.iiij.volu. ¶ Remanet itaq̃ꝫ ex p̃dictis firma ꝯclusio q̃.d.Ciprianus dr̃ obligatꝰ soluere dotẽ p̃dicte dñe Camille eidẽ i testõ p̃ris relictã, ⁊ ipse p̃ eo qd̃ soluit illi dño Roberto hʒ eius hr̃des obligatos p̃ sua indẽnitate. ¶ Et si soluẽdo nõ sunt, aut nullus ei sit hr̃s imputet sibi, qꝛ nimis incaute, ⁊ ꝯ̃ ordinationẽ testõris dotẽ illã soluit ſm q̃.s̃.dictũ fuit, ita q̃dem vt ei dici possit, q̃ discat cautius negociari, vt in sĩli dr̃ in.l.ij.C.de fur. ¶ Et stante ista cõclusione nõ est opus disputare, vtꝝ hr̃des p̃ris.d.Camille ipsius p̃ris p̃sonã rep̃ñtantes teneant̃ illã iteꝝ dotare cũ rep̃iat̃ indotata, q̃m satis ei ꝯsultũ est p̃ dote sua aduersus Ciprianũ eius frẽʒ.
25 ¶ Jn qua tñ difficultate, vbi eẽt necessaria † cõis ꝯcl̃o doctoꝝ est, q̃ sicut pr̃ eã redotare teneret̃ si viueret, vt.s̃.in p̃n.dcm̃ fuit ita ẽt tenent̃ hr̃des eius vt p̃ Jo.cãpe.in.d.trac.de dot.in.xxvij.q.p̃me p̃tis. Et hoc p̃cedit nisi mulier p̃didisset dotẽ culpa sua, qꝛ tũc ei eẽt imputãdũ, nec eẽt redotãda ẽt a pr̃e si viueret, vt volũt Bar. Ang. Alex.⁊ alij in.l.si cũ dotẽ.§.i.ff.sol.matr.⁊ Alex. in.ij.col. asserit ita cõiter teneri, ita ẽt firmat dñs meus Soci. in ꝯsil.lxxv. Circa p̃ñtẽ.iij.col.i.vol. ⁊ Jo.cãpe.in.d.trac.in.xv.q.p̃me p̃tis.
26 ¶ † Unde eẽt videndũ an dña Camilla fuerit in aliqua culpa, qd̃ fortasse alicui dõm videbit̃, attento q̃ illa ꝯstante mr̃imonio duʒ videbat maritũ suũ vergere ad inopiã nõ petijt dotẽ, put poterat iuxta.l.si ꝯstante.in p̃n.ff.solu.matri.⁊.l.vbi adhuc.cũ simi.C.de iure dot.eteniʒ talis culpa vr̃ ei nocere, vt in.d.auc.qd̃ locuʒ. ⁊ in
27 corpore vnde sumit̃.⁊ ibi doc.tradũt.C.de colla. ¶ † Sed ex aduerso ipsa se excusabit d̃dõ, q̃ hoc ei facere nõ licuit, cum sit q̃.d. Robertus vir eius semp̃ fuit in eo statu, ⁊ in ea ꝯdõne quo ad bona sua, ⁊ eoꝝ administrationeʒ in quo fuit ab initio tpe ꝯ̃cti mr̃imonij, ⁊ recepte dotis, ⁊ expost nunq̃ꝫ dr̃ magis ad inopiã declinasse q̃ꝫ ab initio potuisset ꝯsiderari cũ tũc esset inops, ⁊ militiaʒ exerceret, vt in puncto dr̃. Propter q̃ vr̃ ꝯsiderabilis potius culpa soluentis dotẽ sine aliqua cautione, q̃ꝫ do.Camille nõ repetentis ꝯstante mr̃imonio, q̃m si ipsa voluisset repetere potuisset maritus se defendere obijciendo, q̃ erat in eodẽ statu ab initio, ⁊ nihil noui sup̃uenit, put ꝯcludit Dy.in.d.l.si ꝯstante.⁊ Cy. in.d.l.vbi adhuc. ¶ Et lʒ Bar.i.d.l.si ꝯstãte.in.vj.q.p̃me p̃tis, teneat ꝯ̃riũ fauore dotis, vt per eũ, quẽ aliq̃ secuti fuerũt, vt ibi per Moder. Tñ ꝯ̃ eum est magis cõis opi.vt ibi p̃ Jaso.qui ꝯ̃ Bar. istã opi. Dy.⁊ Cy.defendit plurimos allegãdo ꝯcordãtes, ⁊ Crot. ibi in sua repe.ẽt illam sequit̃ ⁊ asserit, q̃ in puncto iuris est verior opi. quicq̃d in ꝯ̃rium dixerint Bart.⁊ sequaces quoꝝ rõnibus plene r̃ndent ibi Jas.⁊ Crot. ¶ Et lʒ Crot.in prin.dicat q̃ in decisiuis sit tenenda opi. Bar.qꝛ fauet doti, vt per eum. Tñ ego illud non auderẽ dicere, cũ opi.ꝯ̃ Bart.sit verior de iure, ⁊ magis cõis, vt dictũ est. ¶ Et preterea dico, q̃ si esset tenenda q̃n fauet doti, vt p̃ Crot.puta si mulier petat, ⁊ vir recuset soluere, esset.n.iudicandũ ꝯ̃ virũ p̃ vxore, vt.s.dos salua fiat, tñ in casu nr̃o illa opi. non est approbãda ad dãnũ.d.Camille, ⁊ sic dotis eius cũ ex tali opi. sequeret̃ dotis amissio. Uidet̃ ergo q̃ in p̃posito eẽt iudicanduʒ dñaʒ Camillã nõ fuisse in culpa fauore dotis inherendo opi.ꝯtra
28 Bar. vꝰiori ⁊ cõi. ¶ † Et vbi dña Camilla ab hr̃dibus p̃ris veniret redotãda nõ est dubiũ q̃ eẽt dos dãda ſm facultates, ⁊ vires hereditatis que nũc reperiunt̃, ⁊ si nõ paterent̃ dotẽ in ea quãtitate in qua fuit p̃ma dos posset dari minor, sicut ẽt ꝯtingeret p̃ri si viueret nedũ si de nouo deberet eaʒ redotare, sed ẽt si prius dotem datam pater exegisset, ⁊ nunc eaʒ scd̃o marito esset daturus, naʒ si peruenisset ad deteriorem fortunam posset dotem minuere,

vt est tex. ⁊ ibi doc. tradunt in auc. sed q̄ꝫuis. C. de rei vxo. actio.
¶ Sup his tñ vlterius nõ insistã, qꝛ nõ puto necessariũ cũ ad do tẽ Ciprianus remaneat obligatus ſm ꝙ. s. dcm̃ fuit. Placuit tñ oia tetigisse, vt in oibus ꝯsultãti morẽgererẽ. Laus Deo.

Soci. nepos Senensis patritius, Padue. 1536.

CASVS

¶ Frãciscus zãgariis d Cesena a quadã snia ꝯ eũ lata appellauit.
¶ Expost lapsi sũt circa sex mẽses, ⁊ cã appłonis nõ fuit terminata, pp qđ dña Genebria in cuius fauorez lata fuit snia dicit fuisse desertã appłonẽ ex forma statuti Cesenatis sub rub. ifra q̄ꝫtũ tp̄s possit appellari, in q̄ iter cetera cauet, ꝙ appellãs teneat cũ effcũ. j. duos mẽses cãm appłonis ꝓseq, ⁊ eã quãtũ in eo fuerit fecisse p sniaz teriari, al's dicat desta appło, cuius statuti copia trãsmittit.
¶ Ex pte dñi Frãcisci appellãtis h negat, qꝛ ei nõ est iputandũ, qꝛ cãm ꝓseq nõ potuit, tũ qꝛ iudex fuit p mẽsez, ⁊ vltra absñs, ⁊ sic facto iudicis fuit ipeditus, tuz ẽt qꝛ ipse fecit suas positiones qbus petiit rñderi, ⁊ cũ nunq̄ꝫ fuerit rñsum dicit tp̄s duoꝝ mẽsium sibi nõ cucurrisse, qm̃ anteq̄ꝫ positionibus rñdeat tp̄s nõ currit, iuxta formã alterius statuti sub rub. de causis, ⁊ casibus in qbus ordinarie ꝓcedi dẽat ⁊c. in ver. ⁊ si in termino ꝓbatorio ⁊c. cuius etiã copia transmittitur, ⁊ ita allegatur esse de stilo curie.
¶ Replicatur ex alia parte, ꝙ imo ipsi appellanti dꝫ imputari, ⁊ ei dr̃ tp̄s p̄dictũ cucurrisse, vt sic deserta appellatio dicat, eo ꝙ ipse nõ fecit quãtũ in eo erat, vt cã terminaret, poterat. n. p̄dicta impedimenta (dato ꝙ affuerint) aliquo modo remouere.
¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris? An. s. dicta causa appellationis dicatur deserta.
¶ Et ꝙ fuerit desta ꝯsuluerũt excel. doc. do. Seuerꝰ Bñintẽdus Cesenas. d. Ludouicus gozadi. ⁊. d. Vicẽtius d ocha Boñ. do. Phil. deci. ⁊. d. Raph. petru. Senẽ. Et ita fuit Cesene iudicatũ.
¶ Sed in ꝯrium ꝯsuluit expost idem do. Ludo. gozadi. sibi ꝯrius electus in. d. cã p sapiente, iuxta formã statuti cũ ab illa snia Cesene lata fuisset appellatum, quoꝝ oium ꝯsilioꝝ copia trãsmittit.
¶ Supplicat itaq̄ excellẽtissime. D. V. quatenus nõ imemor iclite sue, ⁊ suoꝝ predecessoꝝ ꝟtutis dignet (si iustitia patiat) ꝓmere suũ doctissimũ ꝯsiliũ ꝯfirmatiuũ alioꝝ ꝯsilioꝝ p desrtione p̄dicte appłonis, quã Deꝰ ꝓ sua misicordia i sanitate ⁊ felicitate ꝯsuat.

SVMMARIVM

¶ De quadam appellatione, an. s. dicatur deserta eo ꝙ appellans eam non fuerit prosecutus.
¶ Et quando impedito tempus currat, vel ne.
¶ Et ex quibus casibus excusetur appellans si non fecit causam terminari debito tempore.

1. Positionibus quis potest cogi respondere captis pignoribus.
2. Appellans dꝫ causam appellationis infra debitũ tp̄s terminare.
3. Appellãs nõ valens appełonez ꝓseq dꝫ ꝓtestari, ꝙ p se nõ stat.
4. Impedito tempus non currit.
5. Prescriptio ꝯ hypothecariã itentandã aduersus tertiũ posſorẽ nõ currit añq̄ꝫ fiat discussio ꝯtra reũ p̄ncipalẽ, ⁊ vide. j. nu. 10.
6. Iurans stare snie arbitri non põt petere reductionem ad arbitriũ boni viri nisi prius a iuramento petat absolui.
7. Impedimentũ si qs remouere põt, ⁊ non facit, hr̃ ꝓ nõ impedito.
8. Cap. qꝛ diuersitatem. de conces. preben. quomodo procedat.
9. Imputandum est ei qui impedimentum non remouet cum possit.
11. Iudicari an debeat in dubio, an appellatio sit deserta.
12. Fauor publicus est attẽdendus, vt cito litibus finis imponatur.
13. Interpretatio lata in dubio fieri debet.

CONSILIVM CXVII

d

Irigat Dñs ꝟba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Facti ꝯtingẽtia simul ⁊ statutis trãsmissis diligẽter põderatis, visisq̄ ac mature irrospectis his q̄ p clarissimos cõsultores p̄res, ac fratres boñ. elegantissime scripta sunt facile in eoꝝ sniam veniens cũ eis ꝯcludo ꝙ cã appłonis interposite per illũ Franciscũ de zangariis dr̃ deserta, ⁊ ꝯñter snia a qua ipse appellauit dicit in rem iudicatã trãsiuisse, ⁊ qm̃ per p̄dictos clarissi. ꝯsultores oia vñr abũdantissime discussa satis esset simpl'r eoꝝ ꝯclusionẽ subscribendo cõprobare, tñ vt p̄ñtem difficultatez degustasse videar, ⁊ vt ꝯsultanti morẽgerã paucula q̄daz pro tpis angustia subiiciam. Et tota difficultas vr̃ pendere ex his que per excell'. do. gozadi. in eius ꝯsilio ꝯrio deducunt, nam ꝙ appło dicat deserta per cursum qnq̄ vel sex mẽsium vr̃ aperte ꝓbari in statuto trãsmisso, quatenus vult appłonez dici desertaz ipso iure si. j. duos menses appellans nõ fuerit cãm ꝓsecutus eamq̄ nõ fecerit quantũ in eo fuerit per sniam terminari, vñ cuz non fecerit causa dꝫ dici deserta. ¶ Dũ itaq̄ in ꝯrium allegat, ꝙ isti appellanti nõ vr̃ imputandũ cũ esset impeditus cãm ꝓsequi, tũ pp iudicis absentiã que ipso sic afferente in actis redacta est, tũ ẽt ꝙ donec positionibus rñderet, vr̃ ꝙ tp̄s staret in suspenso, iuxta formã statuti sub rub. de causis, vel casibus in qbus ordinarie ꝓcedi dẽat. ver. ⁊ si in termino ꝓductorio. Placet mihi rñsio excell'. dñi Seueri p̄mi ꝯsultoris per alios clariss. patres ꝯfirmata, vz, ꝙ imo appellanti in casu isto imputanduz est, qꝛ poterat impedimenta p̄dicta sua diligentia remouere, supplicañ supiori petẽdo cãm expediri, vel alteri cõmitti.

1 † Item ẽt petendo instãtissime, ꝙ põnibus rñderet captis pignoribus, vel multa indicta p no. per Rom. in. l. ii. ff. de re iud. cũ simi. vel ꝙ alias haberent ꝓ ꝯfessatis, iux. no. in. l. ii. per Bar. Bal. ⁊ alios. C. de iura. calũ. ⁊ per Lanfrã. in. c. qm̃ ꝯ. ver. positiones. extra de ꝓba. cum ꝯcor. de qbus per p̄dictos clarissimos ꝯsultores. ¶ Qđ cuz nõ fecerit nõ põt defendi a negligẽtia, pp quã sibi currit tp̄s, tum ex forma predicti statuti reqrentis ꝙ faciat quantũ in eo fuerit, qđ non dr̃ fuisse in dicto Frãcisco, q p̄dicta potuit, ⁊ non fecit,

2 † tum ẽt ex forma iuris cõis, ſm quam omni atq̄ exactissima diligẽtia ⁊ sũma ope niti dꝫ appellans, vt causa appłonis debito tp̄e terminet, ⁊ solũ ex necessaria, ⁊ ineuitabili cã excusat. l. fi. §. illud. C. de tẽpo. app. ⁊ ibi tradũt oẽs. ⁊. c. cũ sit romana. vbi silr doc. tradũt de appel. cũ multis simi. adductis per p̄dictos p̄res. ¶ Et vltra eos ita voluit Alex. in ꝯsi. xix. Viso ꝓcessu. ii. col. ver. ꝓ hoc facit. i. vol. ⁊ patruus ac dñs meus Soci. in ꝯsi. cxvi. In p̄ñti ꝯsultatõe. ii. col. in p̄n. iiii. vol. ⁊ plures alii allegari possent quos breuitatis gr̃a omitto, ⁊ vna cũ aliis cõcludo vt. s.

3 † p̄sertiz cũ ipse appellãs nõ fuerit ꝓtestatus, ꝙ per se nõ stabat, ꝓut inter alia debuit, iux. not. in. l. in oibus causis. la. i. ff. de reg. iur. ⁊ ea que tradũt Bar. Alex. ⁊ alii per illũ tex. in. l. d pupillo. §. si qs ipsi p̄tori. in. iii. oppo. ff. d no. ope. nũ. tradit Are. in ꝯsi. clxiii. veꝝ est, ꝙ comicus. Pau. de ca. in ꝯsi. ccxc. Visis statutis. col. pe. ⁊ Francus in. c. fi. circa p̄n. de app. ¶ Sed aduertẽdũ est, nã ꝯ ꝯclu. s. firmatã facit,

4 † qꝛ vr̃ ꝙ imo ipedito non currat tp̄s, lꝫ impedimentũ culpe eius possit imputari, vt vr̃ text. in. c. qꝛ diuersitatẽ. extra de ꝯces. p̄ben. in ꝟ. sic tñ vt tp̄s suspensionis ⁊c. erat. n. ibi ille archiep̄s sua culpa impeditus, pp eius suspẽsionẽ, ⁊ tñ ibi dr̃, ꝙ sibi tp̄s nõ currit.

5 ¶ † Et repio ꝙ per illũ tex. Alex. determinat ꝙ p̄scriptio ꝯtra hypothecariã intentandã aduersus tertiũ possessorẽ nõ currit anteq̄ꝫ fiat discussio ꝯtra reũ p̄ncipalez, eo ꝙ interim impedit creditor hypothecariã intentare per auct. hoc si debitor possideat. C. de pigno. lꝫ creditor posset impedimentũ illud remouere agendo ꝯ ip̄m reũ, hoc. n. nõ facit creditorẽ eẽ in tali culpa, vt tp̄s sibi currat, ita singulr̃ d terminat Alex. in ꝯsi. lviii. Viso ⁊ ꝑlecto. in fi. v. vol. ⁊ ita vr̃ posse dici in casu nr̃o, ꝙ lꝫ d. appellans potuisset predicta facere, ⁊ impedimentũ remouere, ⁊ in aliqua culpa sit nõ faciendo, tñ vr̃ ꝙ non sit tanta, vt sibi tp̄s ꝓsequende appłonis cucurrerit durantibus impedimẽtis p̄dcis. ¶ Veꝝ hoc non obstante iuridicã arbitror ꝯclusionẽ. s. firmataz per ea que p claris. ꝯsultores allegata sunt. Et vltra eos ꝯfirmat eoꝝ ꝯclusio. primo p not. decis. Roma. in ꝯsi. ix. Qđ pars ꝯdemnata.

6 † vbi vult ꝙ si qs iurauerit stare snie arbitri, ⁊ per ꝯñs non possit petere reductionẽ ad arbitriũ boni viri, pp vinculũ iuramẽti nisi prius ab eo se absolui petat, ⁊ dr̃ currere tp̄s petende reductionis etiã ante petitã absolutionẽ postq̄ꝫ eam petere potuit, dꝫ enim sibi imputare cur eã nõ petierit, ⁊ sic impedimentũ remouerit. Cũ. n. posset sic faciendo petere reductionẽ dr̃ petere posse. l. q põt facere. ff. de reg. iur. cũ simi. vt p Roma. ibi, ⁊ hanc decisionẽ sequit do. Frã. balb. in suo trac. de p̄scr. in. iiii. pte, quarte ptis p̄n. in. iii. q. p̄n. ꝟ. tertio ꝯfirmat.

7 ¶ † Scđo adduco id qđ voluit excel. Deci. cõpater meus boñ. ⁊ vnus ex p̄dictis ꝯsultoribus in. l. i. circa fi. C. de bon. pos. ſm tab. dũ ꝯsiderat ꝙ qñ diligentia ꝓdesset ad tollendũ impedimentũ, ⁊ qs ea nõ vtat currit tp̄s ac si nullũ ipedimentũ subesset, nã cũ posset impedimentũ remouere, si nõ fuit hr̃ ꝓ nõ impedito per. d. l. qui põt facere. ⁊ per. c. fi. de electio. cũ simi.

8 ¶ † Tertio facit ꝙ voluit gl. in ver. suspẽsionis. in. d. c. qꝛ diuersitatẽ. dũ vult ꝙ ille tex. ꝓcedat qñ suspensus nõ fuerit negligens in petenda absolutione a suspensione, sed si potuit illaz petere, ⁊ ita quantũ in eo est querere, remouere impedimentuz, ⁊ non fecit tp̄s sibi currit, ⁊ cum illa glo. transeunt cõmuniter doct. ibi, maxime Abb. circa finem. versicu. in eadem glos. ⁊c. ⁊ scõm illam glo.

9 illam glo. firmat Bal. in c. i. in fi. de prescrip. † Est. n. imputandū ei qui impedimentū nō remouet cum possit, idē sequendo illā glo. dixit Fely. in c. cum inter. col. xj. ver. limita primo. de excep. & ibi post Bal. in d. c. i. ɔcludit paria esse quo ad cursum tpis quez nō fuisse impeditum, & potuisse impedimentū remouere, qđ etiaz voluit Deci. in c. cum sit romana. iij. not. & in c. ex rōne. col. pe. ver. tertius casus. extra de appel. cum ɔcor. allegatis per pdictos clarissimos ɔsultores, sic igit in casu isto dōm est, put per eos ɔcluditur. ¶ Et ex his ɔstat non obst. d. c. qz diuersitatem in ɔrium allegatuz, qz pcedit qñ ille Archieps non fuisset negligens in petenda absolōne, vt est dcm̄, qđ aūt nō fuisset suspensus ipse nō potuit tollere postq̄ sic placuit supiori, & ideo lex simplr dicit tps suspensionis nō imputari in sex menses, sed si post suspensionē potuit petere se absolui, & nō fecit tps sibi tanq̄ negligēti currit, vt dcm̄ est.

10 ¶ † Non ob. decisio Alex. in d. ɔsi. lviij. qz (cū reuerētia sit dcm̄) nō est xba. put illā reprobat Deci. in d. c. cū inter. col. viij. v. pdicta ɔclusio limitat. d excep. illā ēt reprobat pdictus. d. Frā. balb. in pdicta. iij. q. pn. ver. sexta ɔclusio &c. & in eo. tract. in. i. pte sexte ptis prin. in. xxij. casu. iiij. col. v. & per hoc infero. & ēt. in. v. parte qnte ptis pn. in. iij. q. in qbus locis dicit, q opi. pdicta Alexā. dr aperte falsa, & q iudicādo & ɔsulendo ɔ Alex. oino tenendūz est, & ita alias cū casus occurrisset ego ɔ Alex. ɔsului ɔcludendū, q imo pscriptio currit ɔ hypothecariā, & añ factā excussionē rei pncipalis, attēto q creditor eā sp facere potuit, & ita impedimentuz hypothecarie remouere per pdicta. ¶ Ex qbus, & ex adductis p clariss. ɔsultores ɔcluden. vr in pposito casu applōnē fuisse desertā. ¶ Nec. ɔ. firmatione obst. statutū allegatū in ɔriū quo dr stare tps in suspēso donec pōnibus rñdeat, qz vt p alios dcm̄ est, dz intelligi, dūmō nihil culpe, aut negligētie possit appellāti iputari. ¶ Et q simplr statutū d quocūq tpe nō dēat itelligi, vltra alios ɔsidero, q si ita itelligeret differēs rñdere in eternū pduceret instantiā q esset absurdū, ideo nō dicē. l. nā absurdū. ff. de bo. lib. dz ergo cū aliq̄ limita. intelligi, puta si nō sit negligēs q pōnes facit, vt est dcm̄, vel cū terio iudicis arbitrio statuēdo, put xba vñr importare si recte aduertant, & put de terio ad iterrogatoria ibi clare dr. ¶ Et q de stilo dr puto silr cū pdicta declatiōe itelligēda, als tanq̄ ɔ ius nō dz attēdi, vt p Alex. in ɔsi. xxxvj. Uiso thema te. & p Deci. in rub. ex de ɔstit. cuz aliis. ɔ. p alios adductis. ¶ Et put ēt vltra iaz adducta voluit Cur. i ɔsi. lxxv. Sup pmissa. xvij. col. circa me.

11 ¶ † Nec queq̄ offendat q in dubio dz iudicari, q applō nō sit deserta, vt voluit Pau. de ca. in. l. i. ff. si qs caut. Fely. in c. sigñauerūt. in pn. d testi. Jas. in auc. ad hec. C. d iudi. & Deci. in ɔsi. lxxxiij. In cā accusa. in fi. & in c. de priore. de app. Qm̄ pmo dico, q isto casu nō sumus i dubio, put ēt pmus ɔsulēs dixit.

12 † Et scdo ēt dico, q nō minus est attēdēdus publicus fauor, vt. s. diffugia applōnū euitent, & litibus cito finis iponat, iux. c. finē litibus. d dol. & ɔtu. & hac rōne fundat statutū volēs post duos mēses applōnē dici dsertā, vt ex eius pemio appet, q maxime est at

13 tēdendū, iux. l. fi. cū his q̄ ibi dñt doc. ff. de her. insti. † Uñ stāte publica ista vtilitate in spē a statuto p sua rōne ɔsiderata dz i dubio fieri p ea lata interpratio, iux. no. p Bar. in. l. ij. ɔ. exercituz. ff. de his q no. infa. & p Deci. in. l. in testis. ff. de reg. iur. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue. 1531.

CASVS

¶ Dña Uirgilia de Aretio Julio filio suo pñti & acceptāti donauit oia sua bona ipso Julio supuiuente post. d. dñaz Uirgiliā, seu eius filijs &c. supuiuētibus &c. reseruatis tñ ipsi dñe Uirgilie, & p ipsa donatrice oibus iuribus, pprietatis, & dñij, & vsufructu dcōꝝ bonoꝝ suoꝝ &c. ipsa viuente, & dū vixerit &c. reseruato ēt q ipsa donatrix possit de dictis suis bonis, & iuribus disponere de summa flore. centum sine ɔditione aliqua, & cū obligatione q supuiuente dicto Julio, seu eius filijs teneantur ad quedam &c.

¶ Uolēs ēt & declarans. d. donatrix q casu quo. d. Julius decederet sine filijs &c. tūc & hoc casu ipsa dña Uirgilia dedit, & donauit, vt. ɔ. irreuocabiliter iter viuos dicta sua bona, & iura omnia, & singula qbusdā suis nepotibus ex sorore eius licet absentibus mihi notario pro eis recipienti & stipulanti &c.

¶ Et hec amore Dei, & pro elemosina cum dictis obligationibus, & modis, & formis, prout supra cum persona dicti Julij, & successiue cum alijs dictum & ordinatum est.

¶ Promittēs. d. donatrix. d. Julio pñti &c. & mihi notario stipulāti. d. donatōez, & oia. ɔ. scri. ppetuo firma & rata hr̄e &c. nec ɔfacere &c. p se, vel p aliū aliq̄ cā, vł igenio de iure, vel de fcō, nec illā aliq̄ cā reuocare sub pena dupli &c. cū oblōne oium bonoꝝ suoꝝ, ¶ Et pro obseruantia etiaz iurauit postq̄ obligauit se, & suos heredes, & omnia bona presentia, iura &c.

¶ Decessit expost ipsa donatrice viuēte Julius sine filijs &c. & illa hoc viso donauit eadē oia bona sua cuidā fraternitati annū ciate pro elemosina amore Dei, & p remedio peccatoꝝ suoꝝ cū clā, ɔstituēs se noīe. d. fraternitatis possidere, notario p ipsa stipulāti.

¶ Demū dcessit. d. dōatrix, nepotes ex sorore vigore prie dōatōis seu substōnis i ea fcē accepūt oia bōa ei⁹, & p aliqt ann. tenuerūt.

¶ Nūc frnitas pdcā vigore vltie donatōis petit. d. bona asserens illā pmā donationez sibi in aliq̄ nō obstare. ¶ Querit qd iuris.

SVMMARIVM.

¶ De donatione omniū bonoꝝ inter viuos cū iurō nō insinuata facta abñtibus notario pro eis stipulante, an. s. valeat.

¶ Et ante ratificationē an reuocari possit. Uel tollat p aliā donationē factā expost cū clā ɔstōni que in pma non repiebatur.

1 Donatio per matrem facta filio an reuocetur predecedente filio.
2 Donatio excedens. ccccc. aureos insinuationem requirit.
3 Donator an possit reuocare ante ratificationem donatarij, & q p donatario absente notarius stipulatus fuerit.
4 Traditio fit per constitutum.
5 Donatarius ēt secūdus dicit potior cui res donata, seu eius possessio primo tradita fuit.
6 Donatio perfecta amplius reuocari non potest.
7 Donatio postq̄ semel placuit debet obseruari.
8 Substitutio in donatione fieri potest.
9 Insinuationis defectus donationē inualidat. ɔ. ccccc. aureos.
10 Aurei itelligunt bz cōputū legalē bz quē. lxxij. faciūt librā aurei.
11 Insinuationis defectus per iuramentum tollitur.
12 Jurm semp operat actum censeri factū oi meliori mō quo valeat.
13 Donatio si sit fcā tibi cū h vt post mortē tuā res dōata veniat ad gaiū p q̄ nēo dona. acceptauit, an possit reuo. q d gaio dcm̄ ē.
14 Jus & rō absenti queritur per notarium etiaz ante ratihabitionē.
15 Donationis reuocatio impedit postq̄ dies donationis facte venit, ēt si nō interuenisset notarius qui pro abñte stipulatus eēt.
16 Stipulari q nemo possit alteri, quomodo procedit.
17 Donatōis reuocatio ipedit p iteruētū notarij p abñte stipulāti.
18 Traditio fit per reseruationem vsufructus.
19 Donatarius pmus dr potior cui donator p obsuātia ɔctus obligauit oia sua bona nō obstāte traditione facta scdo, & nu. seq.

CONSILIVM CXVIII

Irrigat dñs xba mea in viam xitatis & iustitie. ¶ Uisis instris donationū d qb⁹ agit, viso ēt elegātis. ɔsilio claris. d. Antonij subiani vti frīs boñ. ɔcludētis pdcōs nepotes potiores eē dēre, & ɔseruādos eē in bonis de qb⁹ agit occasiōe substōnis facte in pma donatiōe, oibus bñ ac diligenter p tpis angustia ɔsideratis in eadē sniaz ɔcurro, tā et si pmo aspectu resolō p eū fcā videret multū dubia. ¶ Et rē ipsaz ad breuitatē reducēdo quatuor in effectu sūt, q̄ ɔ dictos nepotes vñr vrge-

1 re. ¶ † Prio, qz donatio illa pria fcā Julio filio donatricis dr facta illo post mortē eius supuiuēte, seu eius liberis, vñ cū illud non euenerit, qz Julius sine liberis decessit viua donatrice illa donatio dr annullata, & sic dr nulla in eo qđ in illa pncipalr sit, vr q sit nulla ēt in qualz eius pte, & in his q̄ in ea accessorie fcā vñr, iux. c. accessoriū. de reg. iur. lib. vj. cū simi. & ita vr q donatio fcā dictis nepotib⁹ tāq̄ accessoria nō valeat. ¶ Scdo ɔ donationē factaz

2 dictis nepotib⁹ vrgere vr defectus isinuatōis, † nā cū sit donatio trāscēdēs sūmā. ccccc. aureoꝝ reqrebat isinuationē. l. sancimus. & l. si qs argentū. C. de dona. vñ cū illa nō interuenerit vr clare dicendū talē donationē nō valere. ¶ Tertio, qz donatrix anteq̄ donatio p dictos nepotes donatarios ratificaret, cā in effectu reuocauit cū oia sua bona scdo loco societati annunciate donauerit,

3 † nā ante ratificationē donatarij vr q donatrix reuocare possit ēt q p donatario abñte notarius stipulatus fuerit, vt vr in teris voluisse Pau. de ca. in ɔsi. cxcv. Uisis his q̄ narrant. i scdo dubio. ij. vol. bm nouā impssionē, sequit Deci. in ɔsi. cciiij. Magister Joānes. in. l. ɔtractus. i. col. versic. & ampliatur. ff. de regu. iur. & etiam in ɔsi. cccccxcviij. Uisis his. qđ in indiuiduo factū est cōtra istos nepotes.

4 ¶ † Quarto & vltimo, in scda donatiōe fcā societati pdicte dr fcā traditio saltē per ɔstitutū, qđ vr sufficere, vt tradit per Bart. & alios in. l. ab emptione. ff. de pact. & in. l. quod

meo.in prin.ff.de acqui.pos. In pma aűt donatione nulla vr fa-cta traditio, imo qđ plus est in ea donatrix vr expresse sibi reser-uasse oia iura, pprietatis dnij, ⁊ vsufructus, vt in instro dicit. Esto 5 ergo φ vtraq3 donatio de iure valuisset, †tñ ex pluribus donata rijs ille vr esse potior ét si sit scđs cui res donata, seu eius posses-sio pmo tradita fuit, vt.l.quotiés.⁊ ibi tradűt doct.maxime Jas. C.de rei ven.⁊ tradit Alex.in ɋsl.clvj. Uiso testő.in fin.vij.volu. cum alijs allegatis.§.per clarissimű ɋsultorez. Et ad hec quatuor reducunt oia.xiij.fundamenta per dñm ɋsultorem ɋ pdictos al-legata. ¶His tñ non obst.sequor sniam ɋsultoris per ea que per 6 ipm eleganter.⁊ copiose dicta sunt, †naz cű donatrix pdicta in ca su quo filius eius sine liberis decederet donatrix pure, ⁊ inter vi-uos irreuocabilr pdictis suis nepotibus ex pte sua absq3 dubio vr donatio pfecta in fauoré dictoꝝ nepotű. Unde p eaz amplius reuocari non poterat.§.alie.instit. de dona. ⁊.l.si qs argentuz.§. pe.C.de dona.⁊ vtrobiq3 tradűt doc.vnde cű euenerit casus mor tis Julij filij donatricis sine liberis, ⁊ ita sit impleta ɋditio dona-tionis facte dictis nepotibus vr satis aperto iure ɋcludendű eis talé donationé nullo mő posse auferri, ⁊ per ɋns qcqd ɋ eam fa-7 ctű fuerit d iure nő tenere in piudiciű dictoꝝ nepotű.†Cű.n.libe rű erat.d.dñe Uirgilie, ⁊ in eius arbitrio donare illis nepotibus, vel nő postɋ̃ placuit donare d3 donationé obseruare iuxta reg.l. sicut.C.de act.⁊ obli.⁊.c.qđ semel placuit.de regu.iur.lib.vj.⁊ est tex.in terminis in.d.l.si qs argentuz.§.penul. Et certe ista de pla no pcederent nisi allegata in ɋrium aliqualiter viderent vrgere. Tota ergo difficultas est rńdere ad adducta in ɋrium. ¶Pro ipsoꝝ igit resolőne aduertenduz est, qꝛ vt ét clarissimus cősultor facit, singulis distincte rńderi pőt vt.ɉ. ¶Et quo ad pmű clarissi-ma est rńsio, qꝛ dico, φ l3 donatio facta Julio fuerit extincta per morté eius sine liberis viuente donatrice, non tñ euanuit donatio facta dictis nepotibus, imo dico, φ tűc incepit valere impleta cő 8 ditióe sub qua fcã erat, vt ét dicit dñs ɋsultor. ¶†Et sensus fuit, φ donabat Julio ⁊c.⁊ eo sine filijs decedéte, donabat nepotibꝰ, ⁊ sic illos nepotes substituebat in donatione, put fieri pőt arg.l. vt heredibus.ff.d leg.ij.vbi hoc vr de donatóe cã mortis, ⁊ in do natione iter viuos vr pbari in.l.quotiés.C.de don.q̃ sub mo. Et cű illa ɋditio, si Julius decesserit sine liberis, fuerit simplr appo-sita, nec ad aliqđ tps relata d3 simplr, ⁊ quocűq3 tpe intelligi, ⁊ sic siue decedat post morté donatricis, siue ét ante. ¶Quinimo vr, φ ex duobꝰ tpibꝰ xba sonét magis respcű mortis Julij ɋtingétis i vita donatricis dű vr, φ illa tűc, ⁊ hoc casu ődit, ⁊ donauit irre uocabilr inter viuos.d.nepotibus ⁊c.dicta sua bona ⁊c. quasi φ donatione sua bona tráseant de ipsa in nepotes, ⁊ maxime qꝛ in-instro vr, cű eisdem modis, ⁊ formis ⁊c.in qbus xbis ɋtinet re-seruatio vsufructus, ⁊ facultatis disponédi de centű florenis. Ex qbus arguit, φ fuit cogitatű, ⁊ dispositum ét si Julius decederet sine liberis viua donatrice. ¶Et p hoc reputo aptissime tolli pri mű argm vltra ea que dixit dñs ɋsulens in rńsione.xij.arg.que ét iuridice, ⁊ satis clare tollit hanc pmam difficultaté. ¶Non obst. 9 scđa difficultas, †qꝛ circa eã pmo aduertendű est, φ defectus insi nuationis qñ nocet solű iualidat donationé.§.ccccc.aureo, sed in dicta sűma v3, vt sic solű in supfluo donatio ex tali defectu annul-10 let, vt.l.si qs argentű.§.si aűt donator.C.d dona.† Et plus dico, φ illi.ccccc.aurei intelligunt fm cőputű legalez fm qué.lxxij.fa-ciűt librá auri, ⁊ sic facta recta calculatióe valeret hodie donatio sine insinuatóe vsq3 fere ad aureos.dcc. in circa put hec signáter firmat patruus ⁊ dñs meus Soci.in ɋsi.xlviij. In pñti ɋsultatio ne.iiij.col.ver.circa scđã dubitationé.⁊ repio l3 ipse non alleget, φ ita voluit Bal.in.l.illud.col.fi.ver.vltimo qro.C.de sacr.san. eccl.ita ét voluit Pau.de ca.in.l.fi.in pn.C.cőia de le. qué allat, ⁊ hoc sequit Deci.in ɋs.ccxxix. Primo nő vr dubitandű.i.col. ver.scđo pdicte ⁊c.idé ét voluit, ⁊ dicit notandű Jas. in.l.fi.i.col. ff.de in ius voc. ¶Scđo aduertendű est, φ imo in casu isto dona tio in totű v3 facta dictis nepotibus, ét φ non fuerit facta insinua tio, vt ét dicit dñs ɋsulés pluribus rőnibus, vt per eű. ¶Et vltra 11 eű dici pőt, †φ in casu isto insinuatóis defectus tolli vr p iurm, vt voluit Jo.andr.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.pen. col.pen. put eű refert ⁊ sequit Deci.in.d.ɋsi.ccxxix. q ét allegat ɋ̃plu-res alios ita tenentes, ⁊ ɋcludit φ ita se h3 cőis opi.a qua in iudi candű recedendű nő est per iura vulgaria. Et vltra allegatos ibi per eű hác eádem opi.t3 Alex.in ɋsi.ccxvij. Ponderatis his.ij. col.vj.vol.ver.posset ét dici.vbi allegat alios plures ita tenentes vltra allegatos per Deci.vbi.§.vt p eű.idé ét sequit Alex.in ɋsi. cxxxiij. Státibus his.col.iiij.vol.vij. Deci.in ɋsi.ccccl xxxviij. In cã ⁊ lite.ij.co. vbi ét multos ɋcordátes allat, ⁊ idé nouissime ɋclu dit isignis doc.do. Jac.de.s.geor.in.l.si plures.in.ij.lec.ff.de pac.

in ver.addo vobis ⁊c. ¶Et l3 ɋ̃plures doc. ⁊ non leuis aucto-ritatis teneant ɋrium, vt per Deci. in.d.ɋsil.ccxxix. ⁊ per hoc si alia fundamenta in casu isto nő subessent esset subsistendű, tñ pla-cuit ét hoc fundamentű cum alijs cumulare, ⁊ maxime attento φ Deci.dicit, φ de eo est cőis opi. qđ pro nunc an sit veꝝ aliter nec perquirá, nec disputabo. ¶Non obst.tertia difficultas, qñ etiá si magna sit auctoritas Pau.de cast.⁊ Deci. tñ in hoc eoꝝ opi. non vr tenenda, ⁊ de eis dici posset illud, qñq3 bonus dormitat Homerus, nam cű donatio ista fuerit inter viuos, ⁊ irreuocabilr facta, ⁊ iuraméto ét ɋfirmata cű expressa pmissione de eá nő reuo cando, aut aliqd ɋtra eaz faciendo, non video cur non deat oino firma esse, iuxta regulá.§.alie.insti.de dona.⁊ nő est dubiű, φ po-tuit dicta donatrix sic donare, vt ei nő liceat reuocare, vnde dico, φ vigore iuraméti céset ista donatio facta omni meliori mő quo 12 potuit vt firma maneat, ⁊ ne ɋ iurm aliqd fiat, †sp.n.iurm opat, actű sic céseri factuz, ⁊ omni meliori mő, quo valeat, ⁊ vr hre vim clausule, si qđ ago non v3, vt ago, valeat vt melius valere pőt.l. cuz pater.§.filius matré.ff.de leg.ij.tradit Bar.in.l.si qs pro eo. col.iij.ver.ad vnű tñ aduerte.ff.de fideius.cuz ɋcor. vt per Fely. in.c.cum sup.iij.col.de offi.delega. ¶Et hec ɋclusio in casu nro pcedere vr sine dubio, attento φ pro illis nepotibus absentibus 13 notarius stipulatus fuit, ⁊ donationé acceptauit. †Nam l3 sit du biű qñ ego dono tibi, vt post morté tuá res dőata veniat ad Ga-iuz, p quo nullus acceptauit an possim reuocare, qđ de Gaio dcm̃ est, ⁊ multi teneát, φ non, put voluerűt Cum. ⁊ Pau.de ca.in.l. qui rome.§.flauius.in fi.ff.de xbo.obli.⁊ Pau.de cast.in.l.si pe cuniá.in.iiij.q.ff.de ɋdi.ob cau.⁊ Cuma.vbi.§.miraŕ de Barto. qui ɋrium tenebat. Tñ (qcqd sit eo casu in quo multi sequunt opi nio. Bar.) qñ notarius pro illo absente acceptaret, ⁊ stipularetur oés ɋcordant, φ ego nő possiz reuocare in piudiciű illius ét igno rantis, cui mediante stipulatione notarij q̃situz fuit ius ita tradűt oés doc.in.d.§.flauius.vt refert ⁊ sequit ibi Jas.col.viij.xs.scđo limita.⁊ tradit plene Corne.in ɋsil.l. Uidet in hoc. iij.v.⁊.vj.co 14 lű.i.vol.†volens per notariű acqri absenti ius ⁊ actioné etiá an-te ratihabitioné sic vt amplius sibi inuito auferri nő possit, put p clarissimű ɋsultorem plene dictű fuit, ⁊ idez voluit ét Corn.ɋsi.ij. Uiso suprascripto.ij.col.iiij.vol.vbi ɋcludit per notariű acqri ab senti ius ⁊ actioné ante ratificationé, ⁊ ita vt in hrdes transeat, vt per eű ibi, si igit in pposito illis nepotibus fuit ius q̃situm sequit φ eis auferri non potuit, vt etiá voluit Cor.in ɋsil.lxviij. Ardua qdem.per totű.iij.volu.vbi multa ponit que seruiunt in casu isto. 15 ¶Et maxime hoc casu vera erit ɋclusio ista, † qꝛ illa donatrix re uocauit donationem factá nepotibus postɋ̃ mortuus fuerat Ju lius sine liberis, ⁊ sic postɋ̃ venerat dies donationis dictis nepo tibus facte, quo stante reuocatio impedit ét si nő interuenisset no tarius, qui p absente stipulatus fuisset, vt per doc.in.d.§.flauius. ⁊ Jas.ibi ponit in.d.viij.col.ver.pmo eã limita.sup hoc tñ nő in-sisto cuz nő sit necessariű, ex quo notarius pro illis nepotibus ac-16 ceptauit, ⁊ stipulatus fuit. ¶Et l3 alias dici soleat, †φ alteri sti-pulari nemo pőt, tñ illud nő pcedit in notario qui vr seruus publi cus.l.ij.⁊ ibi doc.ff.rem pup.sal.fo. Et maxime qꝛ in casu nro in-teruenit iuramentű per qđ fit, vt stipulatio alteri facta ét a psona priuata valeat, vt plene tradunt doct.maxime Jas.in.l.stipulatio ista.§.alteri.in.iiij.limitatione.ff.de xbo. obli. ¶Sic igitur ɋclu ditur φ dicta donatrix nullo modo potuit dictá donationé reuo-care, put etiá supra per ɋsultorem plenissime deductű fuit, qcqd in ɋrium dixerint Pau.de cast.⁊ Deci.nam ɋtra eos vrgent ra-tiones pdicte, ⁊ alie de qbus per ɋsultorem, ⁊ ɋtra eos etiá est cő munis opi.vt ex predictis, ⁊ alijs per ɋsultoré adductis euidéter appet. ¶Et maxime qꝛ ipsimet aliqñ tenuerunt ɋriuz, vt Paul. de ca.in.§.flauius.⁊ in.d.l.si pecuniá.vbi notarius in fortioribus terminis voluit nő posse reuocari, v3 ét si notarius nő interuenis-17 set, ⁊ Deci.in.d.ɋsil.ccxxix.ij.col.†qui ɋcludit pter iteruentű notarij stipulantis pro abñte impediri reuocationé, vt etiaz dedu xit clarissimus ɋsulens, ⁊ idez ét voluit Deci.in.l.bonoꝝ.C.q ad mi.in.iij.not.in fin.vbi ɋcludit φ donatio absenti facta valebit si aliqs p eo stipulet, vt per eű. ¶Et vlterius aduertendű est, quia Pau.de ca.in.d.ɋsi.cxcv.allegato in ɋriuz non vr sine dubio ista re in illa opi.φ ante ratificationé donator potuerit reuocare, naz ipse facit ibi alia fundaméta qbus firmat ibi opin.in fauorem sui clientuli, ⁊ vr firmare, φ sola reuocatio donatoris non noceret donatario, dicit enim φ in casu suo donatarius decesserat, ⁊ eius non poterat ratificare, qꝛ ratificatio sibi non pderat, sed alteri vt per euz, qui tandé ɋfugit ad fundamentű prescriptionis vbi alia fundaméta nő pdessent, ⁊ sic non vr de his que pmo dixerat ha-bere certam ⁊ indubitatam opinioné, vt sic auctoritas eius ex eo consilio

consilio non videaẜ certa, nec miruz cum in fortioribus terminis ipse tenuerit cõtrium in.d.§.flauius.⁊ in.d.l.si pecuniam.vt.s̃.dixi.

¶ Demũ non ob. quarta ⁊ vltima difficultas, qm̃ ei eleganter, ⁊ plene rñsum fuit per dñm cõsultorem, †tum qꝛ imo prius vr̃ traditio facta istis nepotibus rõne reseruationis vsufructus, iuxta.l.si qs argentũ.§.sed siqdẽ.C.de dona.⁊ iuxta tradita per dñm meuz Soci.in cõs.cliij.In pñti cõsultatione.vij.col. cuz alijs cocor. adductis.s̃.per cõsultorem. tum ẽt qꝛ regula.l.quotiẽs.C.de rei ven.in cõtrium allegata ex alijs de qbus per cõsultorem nõ ꝓcedit in casu nr̃o,⁊ maxime†qꝛ in donatione facta nepotibus ꝑ eius obseruãtia donatrix oĩa sua bona obligauit, quo casu i effectu dz dici potior pm̃us donatarius non obstãte traditione facta scdõ, vt p Ja so.in.d.l.quotiẽs.in.xj.limita. Et maxime hoc dõz est in casu nostro, in quo isti nepotes bona donata p plures annos pacifice tenuerũt, ⁊ adhuc possident, in quoꝝ fauorez ẽt si essemus in dubio esset iudicandum.l.fauorabiliores.ff.de regu.iur.⁊.l.arrianus.ff.de act.⁊ obli. ¶ Et lz oblõ bonoꝝ fuerit gñalis, ⁊ aliqui voluerint tunc pdicta ꝓcedere qñ bona specialr̃ obligarenẜ, †tñ verior ⁊ magis cõis opi.est, ꝙ imo sufficiat generalis oblõ, vt sentit dñs meus Soci.in cõs.lxxx.In qõne.ij.col.iij.volu.⁊ expresse cõcludit Corn.cõs.cccxxj.In hac cõsultatione.ij.col.iiij.vol.ꝙ ẽt nouissime firmat Jo.cro.in.l.filiusfamilias.§.diui.in.iiij.q.Bar.ff.de leg.i.

¶ Et ista oblõ ita dr̃ cõstituisse ius in rebus ipsis nepotibus, ꝙ ẽt si nõ possiderent possent ea bona petere per interdictũ saluianum vt per Soci.meũ in.d.cõs.lxxx.ij.col.ver.vel ẽt tertio.multo igiẜ fortius in ꝓposito nostro debent dicti nepotes in possessione bonorum existentes defendi, maxime cum etiam ipsis donatio facta fuerit pro elemosina, ⁊ amore Dei, ꝓut supra per excellentissimuz consultorem consideratum fuit. Laus Deo.

Soci.nepos, Padue.1532.

CASVS

¶ Nobilis dñã Lucia de ferrarijs de Mãtua relicta vidua a dño Federico de malatestis donauit dño Jo.baptiste eius filio dimidiam ꝑtez oĩum bonoꝝ suoꝝ, ⁊ illoꝝ alienationẽ multũ gñalibus xbis expsse ꝓhibuit ea rõne, qꝛ voluit dicta bona oĩno ꝑuenire in descẽdẽtes ipsius donatricis, seu dicti donatarij, in qua donatõe ẽt fuit appositũ pactũ, ꝙ si dictus donatarius cõmitteret delictũ, vel qd aliud faceret pp qd bona venirẽt publicãda talis donatio in.d.casu hẽaẜ oĩno ꝑ nõ facta, ⁊ reuocata intelligaẜ, ẽt p.x.dies anteq̃ tale qd cõmittaẜ, ⁊ ita exnũc, ꝓut extũc, ⁊ ẽ tali casu eueniẽte illã donationẽ reuocat, ⁊ oẽs res donate tali cãu cõtingẽre, ⁊ oẽ cõmodũ pñtis donatõis sit, ⁊ intelligaẜ trãslatũ ipso iure, ⁊ facto, ⁊ redeat ad ipsaz donatricẽ, vel ad descẽdẽtes suos si defũcta erit, qb⁹ descẽdẽtib⁹ ẽt nõdum natis, ⁊ notario ꝑ eis acceptãti, ⁊ stipulãti tali casu donatõez iter viuos fecit de oĩb⁹.s̃.dcis bõis, ꝓut h oĩa latius in instrõ donatõis appent.cuius copia trãsmittiẜ.

¶ Expost(vt crediẜ)eadẽ tñ die.d.Jo.bap donatarius pdictus cõtxit spõsalia(q̃ postea secutũ fuit mr̃imoniũ) cũ dña Jsabella filia dñe Dorothee, ipsius dñe Dorothee interuẽtu, q̃ ibi.d.Jo.bap. certã dotẽ ꝓmisit, ⁊ eã postea per spaciũ.viij.annoꝝ, vel vltra diuisim, ⁊ p ꝑtes soluit in pecunia lz sepe fuisset.d.Dorothea admonita a pdicta dña Lucia, ꝙ nõ dẽat sic illas dotes soluere, sed pecunias inuestire in bonis imobilibus ꝑ securitate.d.Jsabelle, qm̃ vt ẽt ipsa dña Dorothea sciebat.d.Jo.bap.nihil hẽbat vñ dos illa posset restitui in casuz dotiũ restituendaꝝ, ⁊ do.Dorothea dicebat se hoc bene scire, sed sic soluebat, vt morẽgereteẜ genero suo.

¶ Ex dicto domino Jo.baptista, ⁊ domina Jsabella iugalibus natus est vnus filius nomine Federicus.

¶ Expost lapsis cõpluribus annis.d.Joã.bap.dr̃ aliqd cõmisisse aduersus ꝑncipẽ, ita ꝙ fuit carceribus detẽtus p multos mẽses, ⁊ tandẽ mortẽ passus fuit, ⁊ illustris. Princeps a tpe detẽtiõis bona ipsius cõfiscauit, ⁊ cũ d bonis oĩb⁹ mobilib⁹ fuisset fcm̃ registꝝ, seu inuẽtariũ, ⁊ ẽt sequestrũ fuerũt tandẽ dimissa in manib⁹ do. Jsabelle eius vxoris, q̃ oĩa penes se detinens, ⁊ ꝓ libito de eis disponens asserebat se ea oĩa velle hr̃e, ⁊ tenere tanq̃ sibi obligata pro sua dote, ⁊ pro restõne dicte dotis eo maxime, qꝛ sciebat bona donata do.Jo.baptiste eius marito se detento cẽ quodãmodo sub fideicõmisso, ⁊ se non posse habere ius super dictis bonis.

¶ Et ista bõa donata pp illud q̃si fideicõ.⁊ pp illã ꝓhibitionẽ alienatõis, ⁊ pp illud pactũ reuocatõis de qb⁹.s̃.nõ fuerũt cõfiscata.

¶ Post mortẽ do.Jo.baptiste vxor eius do.Jsabella transiuit ad scdas nuptias, ⁊ nũc itẽtat hypothecariã actionẽ, vel saluianũ interdictum cõtra do.Jacobum fratrem dicti do.Jo.baptiste tanq̃ possessorem bonoꝝ predictoꝝ donatoꝝ, vt supra fratri eius nunc defuncto dicens ea bona sibi pro sue dotis restõne esse obligata.

¶ Queritur modo stantibus predictis quid iuris. Et an domina Jsabella debeat obtinere.

SVMMARIVM.

¶ De quadã ꝓhibitione alienationis facta p donãtẽ donatario an.s.impediat bona sic ꝓhibita esse pro dote vxoris donatarij postea accepta obligata: ⁊ sic an auc.res que.C.cõia de leg.ꝓcedat in ꝓhibitione alienationis facta in contractu.

¶ Item de quodã pacto resolutiuo donationis, vtꝝ.s.supuenien te resolutione pignus interim factum tollatur.

¶ Item ꝙ exceptio retentarum rerum per vxorez obstat ei in hypothecaria vel saluiano interdicto.

1 Bona omnia presentia, ⁊ futura tacite sunt obligata ꝑ dote per maritum recepta restituenda.
2 Alienationis ꝓhibitio an operẜ cõ dotẽ, ⁊ donatiões pp nuptias.
3 Jus pignoris, seu eius prosecutio est in rem.
4 Dotis restitutio non debet impediri ob res que sunt apud vxorem, sicut nec per res amotas.
5 Alienatione ꝓhibita cẽseẜ ẽt ꝓhibita obligatio, seu hypotheca.
6 Obligari quod non potest expresse minus potest tacite.
7 Auc.res que.C.cõmu. delega. qñ ꝓcedat.⁊ nu.seq.⁊ nu.11.
9 Auc.res que.quare in ꝓhibitione inter cõhentes locum non hz.
10 Legem quãcũqz vult in traditione rei sue quis imponere potest.
12 Mater regulariter pro filia dotem dare non tenetur.
13 Jure pignorãtis resoluto resoluiẜ ius recipiẽtis pignus.⁊.j.n.17.
14 Jus pignoris pro dote extinctum dr̃ si pro dote obligo domuz libellariam, ⁊ domus ob canonem nõ solutum mihi auferatur.
15 Maritus si leget vxori fundum, ⁊ si alteri nubat veniat in Titiuz si vxor interim fundum hypothecauit, ⁊ postea nupsit alteri, fundus veniet in Titium.
16 Hypotheca facta ab emptore resoluiẜ si postea p vẽditorẽ res vẽdita recuperetur tanq̃ deceptum vltra dimidiam iusti precij.
18 Voluntate propria aliud pro alio recipi potest.
19 Priuilegia dotis quando locum non habeant.
20 Asserens debet quod asserit probare.
21 L.vnica.in.§.taceat.C.de rei vxo.act.quomodo procedat.

CONSILIVM CXIX

Jrrigat Dñs xba mea in viam xitatis ⁊ iustitie. ¶ Viso pũcto ad me trãsmisso, ac oĩbus in facto cõtingentibus bene cõsideratis pñs casus difficilis resolõnis videbaẜ. Nam pm̃a fronte dõm videbaẜ, ꝙ dña Jsabella dẽat in hypothecaria intentata obtinere, †qm̃ exploratissimũ est, ꝙ dote p maritũ recepta restituẽda oĩa eius bona pñria, ⁊ futura sunt obligata saltẽ tacite ex legali bñficio specialr̃ fauore dotis inducto. vt.l.vnica.§.⁊ vt plenius.C.d rei vxo.act.l.assiduis.C.q potio.in pig.hab.⁊ in.§.fuerat.insti.de act. ¶ Nec huic vr̃ obstare, ꝙ ista bona qñ fuerũt donata, fuerũt ꝓhibita alienari.†Qm̃ talis ꝓhibitio nõ operaẜ cõtra dotẽ ⁊ donationẽ pp nuptias, vt in auc. res que.⁊ ibi p doc.C.cõia dele.vñ si põt alienari ꝑ donatione pp nuptias cõstituenda, vt ibi dr̃ que solũ dr̃ fieri fauore vxoris, ⁊ in cõpẽsatione dotis, vt.s.rõne talis donatõis vxor quodãmodo d dote secura reddaẜ, multo magis, vel saltẽ pari rõne dõm vr̃ ꝙ dñr dicta bona obligata ꝑ ipsa restõne dotis, ne.s.ipsa mulier remaneat indotata, ⁊ hoc publico fauore, de quo in.l.i.ff.solu matri.q publicus fauor allegaẜ in.d.auc.res q̃.ꝑ rõne illius decisiõis, nõ obstãte ꝙ ꝓhibitio alienatõis facta fuerit ante oblõnez pdictaz, vt signãter deteriat Jo.de ana.i cõsil.xj. Visis ⁊ põderatis. in.iij. dubio. ¶ Et lz.d.auc.res que.loquaẜ in ꝓhibitõe alienatõis fcã in testõ, tñ idẽ vr̃ dõm si fiat in cõtu, ꝓut fuit in casu nr̃o, nã semp viget eadẽ rõ publici fauoris, nec vr̃ dari bona dñia ex eo ꝙ cõtrahens, ⁊ recipiens cũ ꝓhibitione alienationis dz id sibi iputare, ꝙ nõ excepit cãm dotis argu.l.veteribus.ff.de pac.qm̃ vr̃ ꝙ voluntas illius mariti non possit impedire talem hypothecã ẽt si expsse illud diceret. Alioqn sequereẜ, ꝙ si coraz amicis ⁊ testibus ad id vocatis affirmarem, ꝙ si cõham matrimonium, ⁊ dotẽ reciperem, nolo ꝙ bona mea sint ꝑ dote obligata, postea non obligarentur, nam si id esset ꝓpter tacitũ cõsensum, vt in casu de quo agitur multo magis pp expssaz declarationẽ mentis eius. Qd tñ nemo dicat, ⁊ cẽt absurdũ ⁊ alienũ a iuris regulis, ⁊ cõ publicaz vtilitatẽ sic ergo videtur, ꝙ in hoc volũtas, aut cõsensus mariti non possit

esse causa impediende obl'onis pro dote, ⁊ ꝯsequenter vr̃ ꝙ non debeat fieri dr̃ia an ꝓhibitio alienationis fiat in ꝯctu an in testō. ¶ Nec preterea vr̃ obstare si dicat̃ ꝙ donatio illa dr̃ fuisse reuocata, ⁊ trāslata in donatricē, vel eius descēdentes, iuxta formā ꝯctus donationis, attēto ꝙ dñs Jo. bapti. tanq̃ꝫ cōmittēs aliqd ꝯ ꝑncipē mortem passus fuit, ⁊ publicationē bonoꝝ. Quia vr̃ posse r̃ñderi, ꝙ cum interim ꝯtxerit matrimoniū, ⁊ dotēꝫ recepit dr̃ iam rebus ipsis onus obl'onis iniūxisse. Vñ esto ꝙ donatio possit dici reuocata, tñ dñr bona iam illo onere affecta, ⁊ cū tali onere transeūt in quēcunqꝫ † cū ius pignoris, seu eius ꝓsecutio sit in rē, vt. l. pignoris. C. de pigno. ⁊ l. pignoris. ff. eo. ti. ¶ Nec ēt vr̃ dñe Isabelle obstare ꝙ ipsa dicat̃ habuisse plurima bona mobilia de bonis mariti postq̃ꝫ ipse detentus fuit carceribus, qm̃ vr̃ posse r̃ñderi p̃mo, ꝙ talia bona vel eoꝝ p̃cium erogauit viuente dño Jo. baptista eius ꝯtēplatione, ⁊ ꝓ ipsius liberatione, ⁊ ēt ꝓ expēsis quotidianis ipsiusmet, ⁊ sue familie in domo sue habitationis. Scdo † qꝛ si que apud eā supessent ꝑpea nō dꝫ impediri dotis restō sicut nec ꝑp res amotas, iux. §. taceat. ver. sed nec retētio. C. de rei vxo. act. ⁊ ex his ꝯcludendū videbat̃ in fauorēꝫ dñe Isabelle, ⁊ dotis eius. ¶ Istis tñ non ob. diligentius oia aiaduertens ꝯtriū de iure esse arbitror, vt. s. dña Isabella nō possit, nec dēat aliquo mō obtinere in hypothecaria actōe, vel saluiano interdicto, ꝓut mature, ⁊ vt puto iuridice ꝯclusūꝫ fuit ꝑ claris. iuriscō. d. Carolū malatesta vti fratrē maiorē boñ. in suis elegātissimis ⁊ doctis. alle. ¶ Et ista ꝯcl'o p̃mo ac p̃ncipal'r fundat̃ in illa ꝓhibitione alienationis fcā ꝑ donatricē, † nā ea stāte firma ⁊ valida (d̃ quo nō dubitandū) dr̃ nedū ꝓhibita alienatio, sꝫ ēt obl'o, seu hypotheca text. est in. l. fi. C. de reb. alie. non alie. ⁊ ibi doc. tradūt, ⁊ declarat Bar. in. l. in quoꝝ. ff. de pig. ⁊ tradit Jas. in. l. fi. col. xxvj. C. de iure emphy. cūꝫ ꝯcor. vt in p̃dictis alle. ¶ Si igit̃ dñs Jo. baptista nō poterat bona sibi donata obligare, † nō est dubiū, ꝙ in gñali, ⁊ tacita hypotheca ꝑ legē inducta nō dñr talia bona venire, ꝙ. n. exp̃sse obligare nō poterat, minus potuit tacite cū sepe plus possit exp̃ssum q̃ꝫ tacitū. l. nōnunq̃ꝫ. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊ l. exp̃ssa nocent. ff. de regu. iur. tradūt doc. p̃sertim moder. in. l. cū qd. ff. si cer. pe. maxime, qꝛ sꝑ dispositio dꝫ adaptari ad possibilia. l. lucius. §. pe. ff. ad muni. ⁊ ibi glo. ad ꝓpositū not. ꝙ id qd̃ nō pōt fieri exp̃sse minus pōt fieri tacite. ¶ Nō ob. mō auc. res q̃. C. cōia dele. ⁊ fauor dotis, vt in ꝯtrium all'abat̃, qm̃ r̃ñdet̃ pluribus modis. † Et p̃mo dico ꝙ quatenus ille tex. ꝓcedit respectu dotis restituen. vt voluit ibi gl. magis cōiter approbata intell'r qñ dos ꝑ filiū fuerat recepta añq̃ꝫ fideicō. iiūgeret̃, ⁊ sic añq̃ꝫ facta eēt, seu effcm̃ hr̃et ꝓhibitio alienationis, nā tūc cū iāꝫ sit recepta dos ꝑ filiū p̃re viuente iāꝫ pr̃ ad eā vr̃ obligatus, vt. l. si cū dotē. §. trāsgrediamur. ff. sol. matri. ⁊ ideo nō pōt postea per fideicō. aut ꝓhibitionē alienationis se ab obl'one liberare, ⁊ nurui p̃iudicare, secus aūt est qñ fideicō. ⁊ ꝓhibitio alienatōis prius habuerint robur, ⁊ sic pr̃ q sic disposuerat prius sit mortuus, q̃ꝫ filius mr̃imoniū ꝯtxerit, ⁊ dotē recepit, tūc. n. cū pr̃ nūq̃ꝫ ad illā dotē fuerit obligatus potuit iure, ⁊ oino seruandū fideicō. inducere, ⁊ sic ꝓhibitionē alienatōis facere, nec tali fideicōmisso, ⁊ ꝓhibitiōi potuit postea ꝑ filiū recipiēdo dotē p̃iudicari, ⁊ ita si recte aduertat̃, intelligit gl. in. d. auc. res q̃. ⁊ decl'at Ang. in auc. de resti. ⁊ ea q̃ par. in p̃n. ij. col. ⁊ in. §. hec igit̃. col. iiij. ⁊ ita dicit eē tenen. Jas. in. d. auc. res q̃. viij. col. ver. ex scd̃a habetis ⁊c. ⁊ col. xj. ver. qnto limita. C. cōia dele. in qbus locis reprobat opi. Jo. de ana. in. d. ꝯsi. lxj. ¶ Nec obst. rō publici fauoris, qꝛ illa dꝫ ꝯcurrere cū obl'one eius, q ꝓhibuit alienationē, aut fideicō. reliqt ſm Ang. ⁊ Jas. in. d. locis, cū igit̃ i casu isto ꝓhibitio alienatōis p̃us fuerit fcā, ⁊ robur habuerit q̃ꝫ dos fuisset per. d. do. Jo. bap. recepta, vt plene deducit̃ in p̃dictis alleg. seqt̃ ꝙ non possint dici obligata ꝓ ipsius dotis restōne bona illa donata, ⁊ per p̃us alienari ꝓhibita. ¶ Scdo ēt r̃ñdet̃, † ꝙ. d. auc. res que. nō ꝓcedit in ꝓhibitione alienationis fcā in ꝯctu, nā si tradit̃ res aliq̃ iter ꝯhētes ea lege, ⁊ eo pacto ne aliquo mō alienet̃ nō poterit ēt ex cā dotis, vel eius fauore alienari gl. est cōiter approbata in. l. nulla. C. d̃ iur. do. ꝓut exp̃sse dñt ibi Cy. Bal. ⁊ Saly. ⁊ ita ēt dixit Jas. i. d. auc. res q̃. vij. col. ꝟ. sed ꝯ cōem. cū multis ꝯcor. de qbus per claris. do. Carolū in dictis alleg. ⁊ vltra eū, ita ēt dixit ibi Alexā. in apost. ad Bal. q dicit ꝙ hoc ꝓcedit ēt si ꝓhibens esset pr̃, vt per eū, sed in casu nr̃o ꝓhibitio facta fuit in ꝯctu donationis, ⁊ ꝑ donatariū acceptata, ergo ⁊c. ¶ Nec ob. ꝙ in ꝯtriūꝫ dicebat̃, nō esse attēdendā voluntatē mariti ⁊c. Qm̃ r̃ñdet̃, ꝙ nō dicimus simpl'r ex volūtate mariti ipediri obl'onē, ꝓut esset in casu in ꝯtriū allegato, sꝫ dicimus, ꝙ volūtas donatricis oio est seruāda, q̃ al'r noluit donare, nec donasset nisi cū illa ꝓhibitione alienatiōis, ꝑp cām in ea exp̃ssam, a cuius volūtate pēdebat p̃ncipaliter dicta donatio, ⁊ tali volūtati, ⁊ ꝓhibitiōi dr̃ ꝯsensisse. d. Jo. bap. donatarius, ita vt ipsi donatrici, ⁊ his ꝓ qbus ipsa stipulata fuit ius dicat̃ q̃situꝫ, ꝓut est Federicus filius dñi Jo. bap. ⁊ nepos donatricis. ¶ † Et in hoc stat rō q̃re. s. in ꝓhibitione inter ꝯhentes nō hꝫ locū. d. auc. res q̃. intelligēdo tñ qñ talis fuit ꝓhibitio q̃ ipediret trāslationēꝫ dñij, vt per Jas. in. d. auc. res q̃, ꝙ qdem in casu isto accidit, ⁊ ꝑp iur̃m, ⁊ ꝑp reseruationē iuris quā fecit donatrix, ⁊ ꝑp alia d̃ quibus plene in dictis alleg. ad quas in hoc me remitto. ¶ Et attento hoc vꝫ, ꝙ talis ꝓhibitio fuit fcā in ꝯctu non est distinguen. an p̃cesserit receptionē dotis, an ꝟo secuta fuerit, nā ēt qñ seqt̃, nō cadit in obl'onēꝫ q̃ p̃cessit de oibus bonis p̃ñtibus, ⁊ futuris, qm̃ q rē tradit ea lege ne possit alienari, ⁊ sic vt nec obligari possit itell'r amouere rē nedū a futura obl'one, sꝫ ēt ab illa q̃ p̃cesserit, † ⁊ pōt quācūqꝫ legē voluerit in traditione rei sue imponere. l. legēꝫ. C. de pac. ⁊ l. quotiēs. C. de dona. q̃ sub mō. cū simi. ⁊ ita recte intuenti voluit patruus ⁊ dñs meus Soci. in ꝯsi. lxxv. Primo aspectu. ij. ⁊. iij. col. iiij. vol. ⁊ hr̃ in fi. p̃dictaꝝ allega. ¶ † Tertio pōt ⁊ aliter r̃ñderi, vt. s. d. auc. res q̃. ꝓcedat qñ ꝓhibitio emanat a ꝑsona que erat obligata dare dotē ꝓ filia, vel donationē ꝑp nuptias ꝓ filio, ⁊ in tali obl'one vr̃ fundari decisio illius tex. vt voluit Ang. in corpore, vnde illa auc. sumit̃. ⁊ Jas. ibi col. ix. ⁊ dixit Pau. d̃ cast. in ꝯsi. lxxx. Quia per supra scriptū. in. i. dub. i. vol. ſm nouā ipressionē, sed in casu isto mater donatrix, que illā ꝓhibitionē fecit nō reperit̃ obligata, vt bona eius ꝓ dote nurus obliget, nec vt ꝓ filio faciat donationē ꝑp nuptias. † Immo ꝙ plus est, nec ꝓ filia teneret̃ dare dotē regl'r loquēdo, vt. l. mater. C. de iure do. ergo ⁊c. ¶ Et lꝫ certis casibus possit teneri dotare filiāꝫ, vt tradit̃ in. d. l. mater. nō tñ hoc repit̃ in donatōe ꝑp nuptias ꝓ filio ꝯstituēda, ⁊ minus vt ꝓ dote nurus sua bona obliget. Seruari ergo dꝫ ꝓhibitio alienatiōis cū nō tēdat ad diminuendū aliquā obl'onē ipsius ꝓhibentis, ⁊ ita ſm p̃dicta clare sequit̃, ꝙ bona de qbus agit̃ non p̃ñt dici ꝓ dote obligata, ⁊ hoc sit p̃mū p̃ncipale fundamentū. ¶ Scd̃o p̃ncipal'r ex alio dici pōt, ꝙ non p̃ñt dici obligata, ita ꝙ dña Isabella possit in actōe itētata obtinere, ēt posito ꝙ ab initio fuissent aliquo mō obligata, absqꝫ tñ p̃iudicio ꝟitatis. Nā in donatione erat appositū pactū, ꝙ illa hēat̃ ꝓ nō fcā, ⁊ reuocata intelligat̃ si donatarius aliqd fecerit, ꝑp qd̃ venirēt bona eius ꝯfiscāda, vt in pūcto narrat̃, ⁊ sic bona nō erāt ꝑpetuo, ⁊ irreuocabil'r donata, sꝫ reuocabilis erat donatio in casum p̃dictū. ¶ Quo stante dico ꝙ obl'o ⁊ hypotheca interim ꝑ. d. Jo. bap. inducta exp̃sse, vel tacite suꝑ dictis bonis donatis (posito ꝙ ab initio valuerit) dr̃ vna cūꝫ dcā donatione pēdere a casu p̃dicto, ⁊ sic dicebat̃ reuocabilis, vñ cū casus p̃dictus euenerit, vt in pūcto p̃supponit̃, ⁊ ꝑ ꝯñs dicat̃ fcā reuocatio donationis seqt̃, ꝙ dicet̃ ēt reuocata obl'o ⁊ pignoratio ipsoꝝ bonoꝝ sique fcā interim fuerit, † qm̃ resoluto, ⁊ extincto iure. d. Jo. bap. pignorātis resoluit̃ ēt ius recipientis pignus ab eo, ⁊ sic hypotheca ipsoꝝ bonoꝝ ꝓ dote, si inducta fuisset, ita est tex. ⁊ ibi doc. declarāt in. l. lex vectigali. ff. d̃ pig. ⁊ in. l. si res. ff. qb. mo. pig. vel hyp. sol. cū si. ⁊ in ꝓposito dicit Bal. in. d. l. lex vectigali, † ꝙ si ego ꝓ dote obligarē domū libellariāꝫ in spē, vel sub gñe, ⁊ postea domus illa mihi auferat̃, puta ꝑp canonē nō solutū dicet̃ extictū ius pignoris ꝓ dote ꝑ illū tex. Et ꝑ hāc doctr. Bal. vr̃ sumi decisio casus nr̃i ꝯ dñam Isabellā. ¶ Cōprobat̃ optime sil'r, † nā si maritus leget vxori fundū hoc addito, ꝙ si illa alteri nubat fūdus veniat in Titiū, ⁊ sic fūdus fuit restōni subiectus, vxor interim hypothecauit fundū, ⁊ postea alteri nupsit, certe fundus veniet in Titiū sine aliqua hypotheca, nā hypotheca dr̃ fuisse extincta cū extinctū fuit ius vxoris hypotecātis, nec qcq̃ꝫ potuit fieri in p̃iudiciū Titij cui fundus restituēdus erat, ita signāter determinat Fulg. in. d. l. si res. in fi. in ver. audite aliud sil'e. ita ergo in casu isto dōm est cū bona donata erant restitutioni subiecta, imo in totū pro non donatis hñda erant si qd per donatariū cōmittatur, ꝑp qd̃ bona sint ꝯfiscanda, ⁊ debebant redire ad donatricēꝫ, vel ad eius descēdentes, vt in puncto narrat̃, vnde cū casus ille tenuerit sique hypotheca interim fuerit per donatariūꝫ facta dicit̃ oino resoluta. ¶ † Et ꝓ his ēt facit pulchra decisio Bal. in. l. ij. in. xiij. q. in ver. iuxta hoc querit̃. C. de rescin. ven. dū vult ꝙ hypotheca facta ab emptore resoluat̃, si postea per venditorē res vēdita recupet̃ tanq̃ꝫ deceptū vltra dimidiā iusti p̃cij, vt ꝑ eū. ¶ Et lꝫ Bar. in. d. l. si res ꝯtrium voluerit tamē opin. Bald. est verior, vt inquit Alex. in. d. l. si res in apost. ad Bar. ⁊ magis cōiter approbat̃, nāꝫ cūꝫ Bal. tenet etiā Saly. in. d. l. ij. in. xv. q. Et rō est, † qꝛ semꝑ resoluto iure pignorātis resoluit̃ pignus, qñ resolutio prouenit ex causa originarij ꝯctus, vel eius natura, etiāꝫ ꝙ videatur aliquo modo fieri ex volūtate hypothecantis, vt per Bal. ⁊ Saly. in. d. l. ij. per tex. in. d. l. lex vectigali. nam ⁊ ibi ꝯsiderat̃ voluntas eius

tas eius in nō soluendo canone, vt per eos, ita ergo dōm est in casu isto, cum resolutio veniat ex causa originalr in ipsa donatione ꝯsiderata. ¶ Possent ꝛ alia plura simīa allegari, sed gratia breuitatis hec sufficiant. Et sic satis clare per hoc scōm pncipale fundamentū ostendit, ꝙ dña Isabella ꝯtra dicta bona donata hypothecaria vti non pōt, nec in ea pōt obtinere. ¶ Non ob. ꝙ pignoris persecutio sit realis, ꝛ res pignorata transeat in quecunqꝫ cuꝫ suo onere, vt. s. in ꝯrium allegabat, qm rñdetur ea oia ꝓcedere, qn simplr res hypothecata transiret de hypothecante in aliū non per viam resolutionis iuris eius, puta ꝙ vendat, vel ei succedat, sed qn ex causa in ꝯctu ꝯsiderata extinguit ius hypothecantis, ꝛ perinde habet, ac si nunꝗ habuisset, seu reuocat ab illo res, put ꝯtigit in casu isto, ꝛ in similibus hypotheca iteriꝫ facta extinguit, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Tertio ꝛ vltimo ex alio eqꝫ principaliter. dico ꝙ dña Isabella non pōt obtinere, qm obstat ei exceptio rex per eam habitaꝝ ex bonis dñi Jo. baptiste, que vt mihi asseritur sunt lōge maioris estimationis, ꝗ sit dotis quātitas, vnde cuiusdam cōpensationis exceptione pro ꝯcurrenti tm quātitate ab intentato iudicio dꝫ reijci. Et pro residuo remanet obligata. ¶ Et maxime hoc ꝓcedere dꝫ in casu isto, qꝛ vt mihi presupponit ipsa pluries affirmauit, ꝛ ita ꝯtenta fuit res illas apud se hr̄e velle, ꝛ

18 retinere pro satisfactione sue dotis, † vt sic ipsa ex ꝓpria voluntate aliud pro alio recepit, iuxta. l. ij. §. i. ff. si cert. pet. cuꝫ ꝯcor. de quibus ibi per gl. ꝛ doc. ꝛ hmōi exceptio reꝝ retentaꝝ, ꝛ sic quodā-

19 modo exceptio cōpensationis iuridice ei pōt opponi, † cū non ꝓposuerit actionē ꝑsonalem ad restōnem dotis, sed hypothecariā, aut Saluianū interdictū, ꝛ agat nō vt vxor, ꝛ tanꝗ ꝯtra maritū vel eius hr̄des, sed vt ꝯtra quēlibet possoreꝫ, non. n. ꝯuenit eo casu, vt hēant locū ꝑuilegia dotis arg. notatoꝝ per Bar. ꝛ alios in. l. si filio familias. la. ij. ff. sol. matri. ꝛ ita in indiuiduo in terminis nostris ꝯcludit Bal. nouel. in trac. dotium. in. viij. pte. in. ij. priuilegio. ver. sexta limitatio. ꝛ habet etiam in dictis allegatio. in prin. ¶ Nec ob. que. s. in ꝯrium allegabant, nam dum primo dicebat, ꝙ dña Isabella bona predicta, vel eoꝝ preciū erogauit ꝛc. rñdet

20 ꝙ istud dꝫ ostēdere, † qꝛ sue assertioni in hoc nō credit, sed ipsa qꝺ asserit ꝓbare dꝫ. l. ij. ff. de ꝓba. etiā ꝙ illud asserat excipiendo, vel replicando, vt. l. i. ꝛ ibi per doc. C. de ꝓba. nec. n. vosimile est, imo nec quasi possibile, ꝙ ipsa dña Isabella tā magnā sūmaꝫ erogauerit illo tpe quo dñs Jo. baptista vir eius carceribus detētus fuit, ꝛ qꝺ non est vosile dōm non est. l. non est vosile. ff. qꝺ met. cau. c. sollicite. de rest. spo. cū simi. Immo dici solet, ꝙ imaginē falsitatis hꝫ, qꝺ est remotū a vosimili, vt inqt Bald. in. l. i. ij. col. C. de ser. fugi. Alex. in ꝯsi. xxvij. In cā ꝛ lite. in fi. ij. vol. Jas. in. l. si exneus. ij. col. ff. de ꝯdi. ob cau. ꝛ Deci. in ꝯsi. dcxliiij. Viso ꝛ perlecto. ij. col. Si qꝺ aūt ipsa ostēderet se erogasse, aut ēt boni viri arbitrio iudicaret erogatum, eēt (vt puto) illi admittendū, sed vt mihi asserit, non tm pōt dici erogasse iuxta boni viri arbitriū. vt de reliqs

21 non remaneat sibi plena satisfactio ꝓ sua dote. ¶ † Ad scōm aūt qꝺ dicebat per. §. taceat. C. de rei vxo. act. ex predictis dr̄ rñsuꝫ, nā non ꝓcedit, qn hypothecariā, vel saluianū interdictū vxor intentat, vt ꝯ quēlibet possoreꝫ, vt. s. dcm̄ fuit. ¶ Et ex pdictis triplici fundamēto qlbet pncipalr, ꝛ de per se ꝯsiderato, ꝯstat dñaꝫ Isabellā in ꝓposita actiōe obtinere nō posse, ꝛ hoc multo magis dꝫ est his tribus fundamētis simul, ꝛ ꝯnexe ꝯsideratis. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue legens in pma vesper. lec. 1533.

CASVS

¶ Ser Bernardinus astulsi de Vrbino cū eēt matrimonio ꝯiunctus suscepit ex quadā alia muliere duas filias Franciscam, vꝫ, ꝛ Hieronymā, ꝛ cupiēs, ꝙ bona, ꝛ hereditas eius post mortē peruenirent ad predictas filias, hoc ipsuꝫ in petitione exprimens, petijt eas legitimari a quodā comite Palatino a Reuerendissimo Legato de latere creato, vt sic admitti possent ad hr̄ditatem ipsius, ꝛ aliorum coniunctorum tam ex testamento, ꝗ ab intestato.

¶ Ille comes nō hēbat auctē ltimādi, sꝫ solū poterat dispēsare cū qbuscūqꝫ ꝑsonis ex illicito coitu natis, vt i bonis parētū, ꝛ alioꝝ ꝯiūctoꝝ, absqꝫ tm ꝑiudicio veniētiū ab itestato, succedere possint.

¶ Qui comes legitimauit eas, seu cū eis dispēsauit, iuxta eius potestatē, vt possint tanꝗ ltime nate patri eaꝝ, ꝛ alijs ꝯiunctis succedere tā ex testō, ꝗ ab itestato, sine tm ꝑiudicio venientiū ab itestato, vt latius ex instro ltimationis ꝯstat, cuius copia trāsmittit.

¶ Expost lapsis fere annis quinqꝫ decessit dictus ser Bernardinus itestatus, tam et si dū esset infirmus (iacuit. n. p multos dies) bono modo fuisset reqsitus in fauorem suaꝝ filiaꝝ disponere.

¶ Eo sic defuncto dña Camilla, ꝛ dña Elisabeth neptes ipsius ex sorore, vt vulgo dr̄, tanꝗ ꝓximiores ab intestato ipsi succedētes illius hereditatem adiuerūt, ꝛ ita dñium reꝝ hr̄ditariaꝝ, ꝛ alia iura adepte fuerunt, ꝛ plurima bona realiter apprehenderunt.

¶ Deinde orta aliqua dubitatione per iudices fuit facta declaratio, ꝙ predicte neptes essent heredes, ꝛ ꝙ filiabus ser Bernardini assignetur dos. cccc. florenorum pro qualibet.

¶ Et hoc factum fuit eo pretextu, qꝛ legitimatio, seu dispensatio predicta non videbatur preiudicasse predictis neptibus.

¶ His stantibus, ꝛ sic post mortē. d. ser Bernardini, ꝛ post qsituꝫ ius in eius hereditate predictis neptibus predicte filie fuerunt in amplissima forma legitimate a Magnifico dño Antonio maria campegio, ꝛ habilitate ad hereditatem patris, licet iam defuncti, non obstante ꝙ alijs esset ius quesituꝫ, esset adita hereditas, eēnt bona apprehensa, ꝛ etiam ꝙ esset lata illa iudicialis declaratio, cuius magnifici domini Antonij marie priuilegium est amplissimum, prout hec ex ipsa legitimatione videri possunt, cuius ꝛ etiā illius amplissimi priuilegij copia transmittitur.

¶ Quibus sic stātibus queritur ad quas ex dictis mulieribus spectet hereditas dicti ser Bernardini, an vꝫ ad predictas eius filias vigore istarum legitimationum, vel alterius ipsarum: An ad dictas neptes tanꝗ ad successores ab intestato, ꝛ proximiores tempore mortis dicti ser Bernardini.

¶ Excellentissimus dominus Lelius taurellus Fanensis cōsuluit in fauorem dictarum neptium, ꝛ consilium transmittitur, ꝛ vbi iustitia patiatur, petitur eius comprobatio.

SVMMARIVM.

¶ De duplici legitimatione spuriarum facta altera patre viuente ꝛ petente, altera post eius mortem, an scilicet per eas preiudicetur venientibus ab intestato, qui mortuo illo adiuerunt hereditatem, ꝛ bona actualiter acceperunt.

1 Successionis prima causa filiorum est.
2 Interpretatio non dꝫ fieri in legitimatione, seu dispensatione per quam ipsa fiat elusoria, ꝛ nil operetur, vide. j. nu. 22.
3 Verba ista sine preiudicio venientium ab intestato in legitimatione posita, quomodo intelligantur. ꝛ. j. nu. 21. et. 23.
4 Actus validus efficit vbi voluntas, ꝛ ptās ꝯcurrunt. ꝛ. j. nu. 30. Actus humani a voluntate ꝛ potestate regulantur.
5 Legitimari an quis possit pluries.
6 Priuilegij legitimantis tenor semper inspiciendus est.
7 Sciētes bona ad se nō spectare, ꝛ acceptātes dñr eē in mala fide.
8 Princeps potest auferre hereditatem per aditionem, ꝛ sic de iure ciuili quesitam. vide. j. nu. 32. et. 33.
9 Dominium an sit de iure gentium, vel ciuili, ꝛ. j. nu. 31.
10 Acquisitionis causa que principalis est semper attendi debet.
11 Multa in consequentiam permittunt, que alias non ꝯcederent.
12 Princeps quod potest, pōt etiaꝫ eius comes palatinus ab eo habens auctoritatem, si in priuilegio hoc exprimatur.
13 Legitimatio que fit post mortem patris, qui preordinauerat filios legitimari preiudicat omnibus quibus ius in hereditate erat quesitum. vide. j. nu. 36. Etiam si de spurijs legitimandis agatur.
14 Legitimatio ꝙ fiat in vita patris eo petente, vel post eius mortem eo preordinante.
15 Quod in supplicatione dicitur attendi solet.
16 Voluntas patris volentis filios legitimari sufficit, ꝙ appeat inter viuos, ꝛ etiam per simplicem epistolam.
17 Legitimatio proprie fieri nō potest, sed potius dispensatio quando agitur de filijs natis ex illis inter quos non poterat tūc esse matrimonium, ꝛ. j. nu. 19.
18 Spurij dicuntur nati ex adulterino coitu.
20 Dispensatio vti odiosa stricte interpretanda est.
24 Dispensationis verba semper debent intelligi, vt dispensatio minus operetur.
25 Intestatus decedens tacite videtur voluisse venientes ab intestato venire ad eius successionem.
26 Voluntas hominis vsqꝫ ad mortem ambulatoria est.
27 Citatio venientium ab intestato requiritur ƀm cōmunem conclusionē quando non fit proprie legitimatio, sed dispensatio etiaꝫ patre viuente.
28 Dispensatio sine cause cognitione non valet.
29 Comites palatini legitimationem sine causa facere non possunt, licet secus sit in supremo principe.
31 Dñium de iure gentium sine causa per principem tolli nō p[illegible]

CONSILIVM CXX

Irigat Dñs verba mea in viaz veritatis τ iustitie. ¶ Perspectis his que in facto narrantur ɔsiderato ēt diligenter elegantissimo, ac sapientissimo ɔsilio clarissimi dñi Lelij mihi vti fratris hoñ. Cōclusio ab eo firmata pmo aspectu multum dubia visa fuit. Uidebatur.n.φ filie predicti ser Bernardini deberent ad eius hereditatē admitti exclusis predictis neptibus ex sorore.s.dña Camilla, τ dña Elisabeth. ¶ Et primo vr̄ φ.d.filie venire possint vigore prime ltimationis,seu dispensationis,nā cum ille comes hēat auctoritatē dispensandi cuz qbuscunqȝ natis ex illicito coitu, vt in bonis parentū,τ alioꝝ succedere possint,τ ita cū dictis filiabus ad instantiā eaꝝ patris dispensauerit vr̄ φ sint habilitate ad succedendum patri,vnde cum pater eaꝝ intestatus decesserit rōne habilitationis predicte vr̄ φ 1 dicte filie alijs exclusis succedere dēant,† cū filioꝝ sit pma cā successionis auc.in successione.C.de suis τ legi. τ in corpore vnde sumitˀ. ¶ Nec vr̄ obstare cl'a illa sine preiudicio venientiū ab intestato,posita in puilegio illius comitis,τ ēt in ipsa ltimatione,seu dispensatione,qꝛ non vr̄ sic simplr̄,τ gn̄aliter intelligenda in fauorē quorūcunqȝ ab intestato venientiū, naz si eo modo intelligeretur legitimatio,seu dispensatio redderetur quodāmodo frustratoria, τ filij,cum qbus ita esset dispensatū quasi nunq̄ patri succederēt, cū fere semp extent aliqui agnati,vel cognati vxor,vel saltē fiscus, q 2 ab intestato succedunt.† At in hmōi dispensatione non dȝ adhiberi interpretatio per quā ipsa fiat elusoria, τ nihil operetur, arg.l. si qñ.ff.de leg.i.τ.c.si papa.de priuile.in.vj. Et ita per hanc rōnē, τ ēt alias repio φ Ange.in ɔsil.cclxiij. Uiso puncto determinat. 3 †ista ṽba importare,φ non fiat piudicium filijs legitimis eius q dispensari cum filio suo spurio petijt. Sed bene preiudicatur transuersalibus,qꝛ eis exclusis ille dispēsatus succedet patri suo, vt ibi plene per ipsum,quā interpretationē ad.d.ṽba, τ ad cl'aȝ p̄dictā tenuerunt multi,vt per Alex.in ɔsi.clxxxviij. Perspectis ṽbis. iiij.col.v.vol.per patruū τ dn̄m meum Soci.in ɔsi.xlj. Uiso idulto.iiij.τ.v.col.ij.vol.per Jo.cro.in.l.gallus.§.τ qd si tm̄. in col. mihi.xlvij.in prin.ff.de lib.τ posthu.τ per Corn.in ɔsi.xxxiiij. In hac qdem ɔsultatione.v.col.i.vol.qui oēs vltra allegatos ab eis in locis predictis vn̄r ɔcludere,φ illa ṽba,sine preiudicio ltimorum τc.vel venientiū ab intestato,debent intelligi non vniuersalr respectu quorūcunqȝ cognatoꝝ,sed tm̄ respectu descēdentium illius qui petijt cū filio suo spurio dispēsari,alij aūt cognati,τ sic venientes ab itestato (put in casu isto sunt ille neptes ex sorore) p filium dispensatū,vt.§.excluduntur. ¶ Preterea in casu isto non vr̄ tractari de preiudicio venientiū ab intestato,cum ille sint qdaȝ cognate trāsuersales,τ non sint de liberis, nam ille sola volūtate dicti ser Bernardini poterāt priuari,qꝛ poterat ipse quēcunqȝ velet instituere. Unde cū in supplicatione facta per ser Bernardinū in ista pma legitimatione,seu dispensatione appeat eius volūtas,φ filie admittantur,τ per ɔñs,φ cognate excludantur. Non vr̄ φ per legitimationē,seu dispensationē predictaȝ inferatur preiudicium venientibus ab intestato,qui soluȝ venire pn̄t, vbi adsit voluntas morientis saltim tacita,iuxta.l.si qs cū testiuȝ.ff.de iure codi.que isto casu oino vr̄ cessare,cuȝ sit expressa, φ succedant filie. ¶ Ex quo vr̄ φ nullo modo voluerit istas cognatus neptes suas succedere,de quo ipse nō debent posse ɔqueri, cuȝ in arbitrio suo fuisset ēt bona dilapidare,vt vr̄ velle Pau.de cast.in ɔsi.cij. Uidendū est primo.ppe fi.ij.vol.fm nouam impressionem,τ cl'a illa sine preiudicio venientiū ab intestato, vr̄ intelligenda solū vbi de voluntate patris non apperet, siue vbi venientibus ab intestato ius aliqd esset q̄situm. Uidetur ergo φ filie predicti ser Bernardini vigore istius prime ltimationis,seu dispensationis oino dēant admitti exclusis neptibus predictis. ¶ Scdo vr̄ φ admittantur saltē vigore scde ltimationis in amplissima forma facte, attēta vberrima ptāte comiti Pallatino ltimanti ɔcessa pmo per Imperatorem,τ postea per summū Pontificem,naz inter cetera ɔtinetur, φ possit ltimare ēt post mortem patris,τ in piudiciuȝ quorūcūqȝ agnatoꝝ,vel cognatoꝝ,qbus fuisset acqsita hereditas etiam per actualem apprehensionē,put vr̄ ɔtigisse in casu isto (si prima legitimatio non piudicasset p̄dictis neptibus dicti ser Bernardini) nam eis,vt in facto narratur erat acqsita hereditas eius,ēt per apprehensionē actualē oiuȝ bonoꝝ. ¶ Et p̄dictis neptibus, τ alijs qbuscūqȝ cognatis voluit predictus Comes preiudicare nō obstante aditione hr̄ditatis, τ actuali apprehēsione bonoꝝ p ipsas neptes facta,vt apertissime ex ṽbis legitimationis appet, cū igitur Comes talem ptātem habuerit, τ id facere voluerit, vt in legitimatione expressit,nō vr̄ dubitandū de validitate ipsius legitima- 4 tionis,†qꝛ semp vbi voluntas, τ ptās ɔcurrunt actus efficitur validus.c.cum sup.de offi.deleg.cum alijs allegatis.§.per Cōsulentē tradit Deci.in ɔsil.cxcviij. Et pro tenui.ij.col.τ Andr.barba. in ɔsi.quodā incip.Sapienter τc.col.xv. impresso inter ɔsil. Curtij nu.lxvj.dicens φ oēs actus humani regulantur a ptāte τ voluntate,put etiam dicebat Boe.lib.iiij.de ɔsola.phie. Et ita ēt in materia ltimationis dicit patruus τ dñs meus Soci.in ɔs.cxx. Memini me alias.iij.col.iij.vol. ¶ † Nec vr̄ obstare φ dici solet plu- 5 res ltimationes simul non ɔcurrere eo, φ semel ltimatus non vr̄ φ possit amplius legitimari,iuxta not.per Cur. in ɔsi.cxvj.Clarus vir Jacobus.x.colū. Qm̄ verius vr̄,φ imo qs possit pluries ltimari,τ ex pleniori,τ validiori ltimatione, postea iuuari, vt voluit Bal.in ɔsi.cxlvj.Titulus principis Achaie.ppe fin.i.vol. τ dixit Pau. de cast.in ɔsi.xlj.Uiso testō reliquiani. ppe fi.ij.vol. fm nouam impressionē,τ clarius tradit Deci.in ɔsi.lv. Et pro tenui.iiij.col.ver.τ ɔsiderādū est.in ɔsi.clij. In causa exemptionis. i.col.τ in.l.i.ij.col.C.de carbo.edi. ¶ Et presertim hoc vr̄ pcedere isto casu,in quo pmo non fuit simplr̄ facta ltimatio, sed fuit facta dispensatio ad succedendū, iuxta auctoritatē illi primo comiti ɔcessa,ille.n.non habuit ptātem ltimandi,sed dispensandi,τ ha- 6 bilitādi ad successioneȝ, vt ex eius puilegio pȝ,†cuius tenor semp est inspiciēdus.c.porro.τ.c.accepimus.de priuil.tradit do.meus Soci.in ɔsi.ccxij. Prima ɔsultatione.ij.col.ver. scdo premitto. τ Curt.in ɔsi. lxxiij. Sup memorata.ij.col.ver. sed premissis nō obstat. Unde cum essent iste filie ser Bernardini facte ltime simpliciter optima rōne vr̄ φ petierint post mortem patris se simplr̄ legitimari. ¶ Et per hoc vr̄ φ tollantur,allegata per Cur. in.d.cōsil.xvj. naȝ illa pcedere vn̄r qñ prima legitimatio plene facta fuit, τ ius legitimitatis simplr̄ tribuit. ¶ Nec iterum huic scde legitimationi vr̄ obstare,φ mortuo ser Bernardino fuit q̄situm ius in suis bonis predictis neptibus,que vt pximiores ab intestato succedentes adiuerunt eius hr̄ditatem, τ bona realiter,τ actualr̄ apprehenderūt, ex quo vr̄ φ eis in iure sic quesito non potuerit per talem ltimationem piudicari,maxime nulla subsistente causa, vt plene per Cōsultorem dictum fuit,τ.j.dicetur. Qm̄ vr̄ posse rn̄deri pmo,φ imo eis nullum fuit q̄situm ius, qꝛ stante illa pma ltimatione,seu dispēsatione hr̄ditas ser Bernardini ptinebat ad eius filias sic ad succedendū ab itestato habilitatas, cū filioꝝ sit pma causa successionis ab intestato,vt.§.dictum fuit. ¶ Et aditio,seu apprehēsio facta ab illis neptibus non vr̄ eis patrocinari, qꝛ vn̄r iniuste,τ de facto apprehendisse,cū ad eas non ptineret hr̄ditas, 7 sed ad filios ser Bernardini.† Et ideo iste neptes videntur possessores malefidei,qꝛ sciētes habilitationē, τ dispensationē de filiabus factā sciebant bona ad se non spectare, merito ergo ea accipientes vn̄r in mala fide,iuxta doctri.Bar. in.l.furtū.§.fundi.ff. de vsuca.τ in.l.illud.ff.de peti.here.facit.l.fi.C.vnde vi.τ.c.si virgo.in fi.xxxiiij.q.ij. ¶ Scdo etiaȝ rn̄detur, posito φ istis neptibus 8 ius q̄situm, τ iure acqsita hereditas fuisset.† Qm̄ eis fuerunt bona acqsita per aditionem hereditatis, τ sic de iure ciuili, vt voluit glo.in ver.nr̄e ciuitatis.in fi.in.l.i.ff.de acqr.reꝝ do. dixit Pau. de cast.allegando illam glo.in.l.cum hr̄des.in pn̄.ff.de acqr.pos ses.vbi ēt idem vr̄ velle Alex.in.ij.col. ¶ Quo stante vr̄ φ princeps ēt sine causa potuerit tale ius sic iure ciuili q̄situȝ auferre, vt voluit Bal.in.l.fi.ij.col.ver.sed imediate op.C.sniam rescin. nō pos.τ Ang.in.l.lucius.i.not.ff.de euic.τ tradit Pau.de ca.in.l. iij.ver.iteȝ per hanc legē.ff.de testa.qui ēt idem dixit in.d.l.cū heredes.de acq.pos.cū multis ɔcor.vt scribit Deci.in.c.q in ecclesiaꝝ.col.mihi.xij.ver.qntus casus.extra de ɔsti.τ in ɔs.cccccclvij.

Accurate.

9 Accurrate.i.col.in fi. ¶ † Et licet alias dñiu3 soleat dici de iure gentiu3, tñ qñ querit̃ aditione, prescriptione, vel simili mó de iure ciuili vr̃ ꝙ sit de iure ciuili ꝯsiderata causa, ad qua3 dñium venit ꝯsecutiue, ⁊ rescissa causa tanq̄ principali, rescindit̃ dñium, qd̓ accessorie venit, vt voluit Bal.in.d.l.fi.col.fi. ver. sed ꝯtrarium 10 dico, † semp enim causa acqsitionis que est principalis debet inspici.l.si quis nec causam.ff.si cer.pe.tradũt in simili de voto, In no.Ant.de but.⁊ alij doct.in.c.ij.de voto, ⁊ refert Deci. in.d.c. que in ecclesiaꝝ.loco prealle.vnde cũ princeps de aditione, que est de iure ciuili libere, ⁊ sine causa disponere possit, tanq̄ de causa dñij in ꝯsequentiam dicitur ẽt de dñio eo modo quesito posse 11 disponere per predicta, † q᷑ multa in ꝯsequentiam ꝑmittuntur, 12 que alias non ꝯcederentur.l.i.ff.de auc.tuto.cũ simi. † ⁊ ꝙ potest princeps, pót etiam comes palatinus ab eo habẽs auctoritate3, si hoc in priuilegio exprimit̃, vt voluit Bal. in.l.cum filius.ff.de milit.testa. ⁊ in.l.ij.col.vj.vers.itẽ nota ꝙ si Papa.C.de serui. ⁊ aqua.cũ alijs multis adductis.s̃.per Consultorẽ. Et cu3 in casu isto in priuilegio comitis sit expressu3, ꝙ possit preiudicare agnatis, vel cognatis, ẽt adita hereditate, vr̃ posse concludi istis neptibus per hanc ltimationem esse preiudicatum, cũ istud in ea clare 13 dicat̃. ¶ † Tertio vr̃ posse respõderi ꝙ argm̃ procederet, qñ post mortem patris filij legitimarent̃ nulla precedente preordinatione patris ad talem ltimationem, veꝝ qñ pater dum viuebat preordinauit filios eius legitimari, puta ꝙ in testamẽto suo clare dixerit, tunc legitimatio que ad instantiam filioꝝ post mortem patris fieret, preiudicaret oĩbus agnatis, ⁊ cognatis, quibus ius in hr̃ditate illius patris fuisset per mortem eius quesitũ, tex. est clarus in auc.item si qs.prima, ⁊ in corpore vnde sumitur.C.de natu.libe. ⁊ ibi omnes doc.declarãt, tradit Bar.in.l.gallus.§.⁊ qd si tm̃.col.fi.ff.de lib.⁊ postbu.dum alleg.d.auctẽ.item si qs. ⁊ ibi omnes doc.sequunt̃, vt per Consultorem dictu3 fuit. ¶ Et adeo vr̃ hoc verum, vt procedat ẽt si de spurijs legitimandis agatur, prout est casus noster, ꝑut colligitur ex doctri. Aluarot.in.c.i.§. naturales.mihi in.iiij.col.vers.⁊ infert ad qõnem. Ipse enim ibi loqtur de spurijs, ⁊ dicit in eis habere locum, vt post mortem patris legitimari possint precedente preordinatione patris, vt per eum, quem ẽt allegauit magnificus, ac excellen. primus subscribens, cuius elegantissima, ⁊ doctissima subscriptio, postq̄ predicta inceperã scribere, mihi oblata fuit, ⁊ vltra eum dico ꝙ hoc ẽt videt̃ velle Carol.rui.in.d.§.⁊ quid si tm̃.col.fi.dum semp loquitur de spurio, qd̓ etiam vr̃ sentire ibi Bar.qui etiam aliqñ loquitur de spurio, ⁊ de spurio ẽt loquitur ibi Jas. Et ratio huius decisionis est, q᷑ cum ad hanc legitimationem adsit patris volũtas, qui oĩbus suis agnatis, ⁊ cognatis circa sua bona poterat preiudicare, aliter de eis, ⁊ qũo vellet disponẽdo, perinde vr̃, ac si ipso patre viuẽte, ⁊ petente legitimatio facta fuisset, quo casu nó esset dubitandũ legitimatos preferendos oĩbus agnatis, ⁊ cognatis, 14 vt per doc.in.d.§.⁊ quid si tm̃. † vbi Bar.clare vult paria esse, ꝙ in vita patris fiat legitimatio eo petẽte, vel post eius mortem eo preordinãte, vnde cu3 in proposito nostro predictus ser Bernardinus pater legitimatarum filiaꝝ in vita sua declarauerit voluntatem suã, ꝙ legitimarentur, non vr̃ dubitandum eas sic legitimatas excludere.d.neptes.d.ser Bernardini. Qd̓ autem pater ipse sic preordinasse videat̃, ⁊ voluerit.d.eius filias legitimari vr̃ constare ex ipsius supplicatione, quã fecit in prima legitimatiõe, seu dispẽsatione, dixit enim ꝙ cupiebat bona, ⁊ hereditatẽ eius post mortẽ suam peruenire ad.d.eius filios, ⁊ ideo eas petebat legitimari, ⁊ habilitari ad ei succedendum, tam ex testõ, q̄ ab intesta- 15 to, vt late patet in ipsa supplicatione, † ⁊ alias solet attendi, qd̓ in supplicatione dr̃, vt probatur in.d.c.inter dilectos.ibi, ſm formã petitionis.extra de fide instru.⁊ in.l.i.C.de diuer.rescri. cũ simil. 16 ¶ † Nec vr̃ obstare ꝙ ista voluntas patris non appareat ex testamento, prout loqtur.d.auc.item si quis.q᷑ vr̃ ꝙ satis sit quomodocũq̄ appareat, ⁊ inter viuos, ⁊ ẽt per simplicem epistola3, vt post do.meũ Soci.⁊ Curt.per eum allegat. declarat insignis moder.Lãcellot.galiau.in.d.§.⁊ quid si tm̃.col.xv.ver. scd̓a cadit dubitatio.prout ẽt tetigit primus subscribẽs. ¶ Istis sic stantibus non vr̃ ꝯsideranda alia causa in ista scd̓a legitimatione, q᷑ voluntas, ⁊ preordinatio patris tollere vr̃ hanc ꝯsiderationem, ⁊ pro iusta causa hr̃, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Et ex his vr̃ istas filias ser Bernardini ex qualibet istaꝝ legitimationũ debere preferri in bonis eaꝝ patris istis nepotibus eius, que vt veꝝ fatear, me aliquantisper ancipitẽ detinuerunt. ¶ Sed tñ predictis non ob.oĩa diligentius, maturiusq̄ ꝯsiderando verissimũ arbitror, qd̓ supra per excel.consulentẽ, ⁊ subscribentem (de iure vt puto) ꝯclusum fuit, vc3 ꝙ predicte filie spurie ser Bernardini nullo mõ admittant̃ ad eius hr̃ditate3, sed ad eã vocate fuerunt predicte neptes eius, ⁊ in ea de iure ꝯseruari debent, prout illã adiuerunt, et bona actualiter apprehenderũt. Que ꝯclusio ex his que per prefatos Cõsultores dicta sunt optime, ⁊ ꝯcludenter iustificatur, et alias per se clara esset, nisi ei allega.s̃.in ꝯ̃rium obstare viderẽtur. ¶ Tota ergo difficultas ꝯsistit in r̃nsione, ⁊ resolutiõe ipsoꝝ. Et q̄uis ex deductis per do.Consultores realiter dici possit r̃nsum esse oĩbus in ꝯ̃riu3 alleg. tñ vt veritas clarius appareat seriati3, ⁊ 17 distincte singulis r̃ndetur, vt.j. ¶ † Et pro euidẽtia presuppono, ꝙ qñ agitur de filijs, vel filiabus natis ex illis qui mr̃imonio coniungi tũc non potuissent, puta ex ligato, ⁊ soluta, ⁊ sic ex adulterino coitu, non pót eo casu ꝓprie fieri legitimatio, sed dr̃ potius dispẽsatio, ⁊ tales filij ꝓprie non dñr nãles, de quibus legitimãdis sepe iura loquunt̃, sed dñr spurij, de qbus vt dixi non dr̃ proprie fieri ltimatio, sed dispensatio. Qd̓ non sint nãles, probat̃ in auct. ex cõplexu gñaliter intelligẽda, ꝑut intelligit ibi gl.C.de inces.nuptijs.⁊ illã intelligentiã gl.sequunt̃ ibi Bal.⁊ alij, ⁊ vr̃ clare hoc dici in.§.fi.in auc.qb.mo.nat.effi.sui.coll.vij. ⁊ in.§.si aduersus. vbi per Are.insti.de nup.hoc ẽt voluit gl.insti.de adop. in prin. 18 ⁊ Bal.in auc.si qua illustris.post prin.C.ad senat.orfic. † ⁊ vbiq̄ doct.nostri dicere solẽt natos ex coitu adulterino non dici filios nãles, sed spurios, ⁊ hoc non h3 dubiũ.sic ergo iste filie ser Bernardini ex adulterino coitu nate erãt ei filie spurie, non aũt nãles 19 legaliter loquẽdo. ¶ † Qd̓ aũt isto casu, ⁊ similibus non possit dici ꝓprie, ⁊ simpl'r legitimatio, sed potius dispẽsatio, voluit Pa. de cast.in ꝯsi.mihi.xxx.super pũcto isto.ij.col.ꝟ. item certũ est.i. vol.ſm nouã impressionẽ, tradit Dec.in ꝯsi.cccxciij. ꝯsului superioribus diebus.vj.col.ꝟ.vltimo ꝯsiderandu3 est.cum ꝯcord.alleg.s̃.per do.Consultorẽ, ⁊ vltra eu3 ita ẽt voluit Cur.in ꝯsi.xvj. prealle.col.ix.ꝟs.sed scrupulũ restat.⁊ in ꝯsi.lxiiij.seriosa narratione.col.pe.ꝟ.nam quoties ltimatur. And.barb.in ꝯsi.lviij.sapiẽter dixit psalmista.iij.col.ij.vol.⁊ Dec.in ꝯsi.cccccLxxvj. ꝓ resolutione.ij.col.ꝟ.postremo ꝯsiderandũ est.⁊ in ꝯsi.cccccLxxix.in presenti casu.in prin. Et ista ꝯsideratio respicit nedũ prima3 legitimationẽ, vt ita dixerim, sed ẽt scd̓am, quelibet.n.ipsaꝝ non sim- 20 pliciter ltimatio, sed dispensatio dici d3 per predicta. † Et ꝯñr sequit̃ ꝙ quelibet eaꝝ tanq̄ odiosa stricte interpretanda est, vt per doc.in locis predictis, ⁊ per Consultorẽ.s̃.dictũ fuit, ⁊ dixit Corne.in ꝯsi.xciij.primo aspectu.iiij.col.in prin.ij.vol.⁊ in ꝯsi.ix.memini ꝑximis diebus.col.fi.iiij.vol. ¶ Et ꝯsiderãdo ꝑticulariter primã, ex alio ostẽdit̃ clarissime ꝙ nó ltimatio, sed dispẽsatio dici d3, eo ꝙ ille comes primus solũ habebat auctoritatẽ dispensandi, vt.s̃.dictũ fuit, ⁊ ideo qbuscunq̄ ꝟbis ipse vsus fuerit nó potuit plus operari, q̄ sibi esset ꝯcessum per iura vulga. ⁊ per magnificũ, ac excellentiss.subscribentẽ ad aliud propositũ dictũ fuit. ¶ His sic stantibus vna cũ alijs Consultoribus dico, ⁊ ꝯcludo, primo ꝙ iste filie ser Bernardini iuuari non pñt ex illa prima dispensatione, ⁊ hoc triplici fundamẽto. ¶ Primo q᷑ dicta dispensatio dr̃ facta sine preiudicio venientiũ ab intestato, vt in ea clare exprimit̃, nec aliter poterat ille comes dispẽsare, vt ex priuilegio suo appet in ꝟ.fine tñ preiudicio veniẽtium ab intestato. que verba l3 vario mõ per nostros doc.intelligant̃, ⁊ aliqui sint qui solu3 respectu descendentiũ hanc cl'am intelligere velint, vt.s̃.in ꝯ̃rium 21 allegabat̃, † tñ cõior est opi.⁊ magis recepta, vt intelligant̃ ẽt respectu transuersaliũ, saltẽ vsq̄ ad quartu3 gradũ, quibus dr̃ reseruari ius succedendi ab intestato, vt verba ipsa sonare vñr, nisi.n. agnati, vel cognati, qbus non facta dispensatione hr̃ditas ab intestato deferret̃, vocarentur certe ex tali dispẽsatione eis esset il- 22 latũ preiudiciu3 ꝯ̃ mente3, ⁊ expressa ꝟba dispensantis. ¶ † Nec ob.qd̓.s̃.allegabat̃ in ꝯ̃riu3 de inutilitate dispẽsationis, q᷑ r̃ndetur ꝙ imo non erit inutilis, ⁊ satis operabit̃ ad exclusionem fisci, vxoris.⁊ alioꝝ vltra quartũ gradũ, item ẽt satis operabit̃, si pater testando dispensatũ filiũ instituat, q᷑ tunc eius testm̃ attendet̃, ⁊ ita esse cõe3 opi. attestat̃ Cur.in ꝯs.lxxiij.sup memorata. col.ij. ⁊ Dec.in ꝯsi.cccxxxviij.in casu ꝓposito.col.i.in.d.ꝯsi.cccxciij. in prin.⁊ in.d.ꝯsi.cccccLxxvj.ij.col.⁊ in ꝯsi.ccccccx.viso themate.in 23 prin.cũ alijs multis alle.s̃.per alios Cõsultores, † ⁊ vltra eos ita firmat Cor.in.d.ꝯsi.xciij.iij.col.in fi.dicens ꝙ ꝑꝑ cl'a3 predicta3 dispẽsatus nó vocabit̃ ab intestato, nisi qñ aliqui ltimi non extẽt, aut extãtes succedere nolint, sic ẽt voluit asserendo cõiter teneri patruus meus Soc.in ꝯsi.ccxij.prima ꝯsultatione.iij.⁊.v. colũ. ¶ Et fuit determinatio Bal.in quodã suo ꝯs.inci.verba aũt succedere valeas.impresso inter ꝯsi.Ang.nu.ccLxiiij.qui si recte aduertat̃, loqtur ẽt in fortioribus terminis, idẽ voluit Pau.de cas. in ꝯsi.cij.videndũ est.i.col.in fi.ꝟ quarto videndũ.ſm nouã impres.⁊ Lud.bolog.in ꝯsi.lviij.do.Antonius.col.viij.in fi.⁊ ita ẽt

determinat do. Ludo. sardus in trac. legitimationum, in. v. q. vij. q. prin. ⁊ ista opi. sine dubio dꝫ attendi in casu isto, cũ non simus in ltimatione, in qua ꝓcedit presens disputatio, ⁊ cõis opi. vr̃, vt dictũ est, sed agamus de dispẽsatione stricte interpretanda, † ⁊ in qua semꝑ ꝟba intelligunt̃, vt dispensatio minus operet̃, vt declarat Gemi. in ꝯsi. xxxiij. ꝓ examinatione. v. col. ꝟs. nam verba ⁊c. ¶ Nec huic primo fundamẽto ob. ꝯsideratio. s̃. facta in ꝯ̃riuꝫ, in ver. preterea in casu isto non vr̃ tractari ⁊c. qm̃ clare rñdetur, qꝺ̃ immo agit̃ de preiuditio istaꝝ neptiuꝫ ser Bernardini sibi ab intestato succedentiũ, vt ex iaꝫ dictis ꝯstat. Et dũ dr̃ ꝙ ille non pñt

25 venire, nisi ex volũtate saltẽ tacita ser Bernardini, † dico hoc fatendo ꝙ illa tacita volũtas intelligit̃ adesse, qꝛ. s. ille intestatus decedẽs dr̃ tacite eas voluisse sibi succedere. l. ꝯficiunt̃. post prin. ff. de iu. cod. si. n. ille voluisset eas sibi succedere poterat facile testari in fauorẽ filiaꝝ spuriaꝝ, attenta dispẽsatione iã facta, vel quorũcunqꝫ alioꝝ, vnde cũ non fecerit, maxime cũ de hoc fuisset reqsitus, ostendit̃ ꝙ voluit tacite hr̃ditatem suam venire ad venientes ab intestato, ⁊ ꝯñr ad istas neptes. ¶ Nec in ꝯ̃rium vrgent verba illa in supplicatione, duꝫ dr̃ ꝙ ser Bernardinus cupiebat, ꝙ bona, ⁊ hr̃ditas eius ad filias post ipsius mortẽ deueniat, qꝛ lꝫ tunc cuperet, non tñ dr̃ in ea voluntate ꝑdurasse vsqꝫ ad morteꝫ,

26 † ⁊ alias vlti. voluntas est ambulatoria, vsqꝫ ad exitũ vite. l. iij. §. si. cũ. l. seq. ff. de adi. lega. l. cu hic status. §. ait oratio. ff. de don. inter vi. ⁊ vxor. cũ si. ¶ Et si dicat̃ imo perdurauit, qꝛ mutatio volũtatis nõ presumit̃, rñdetur ꝙ de mutatione volũtatis satis constat ex eo, ꝙ noluit testari, ꝺm qꝺ̃. s̃. dictũ fuit. ¶ Nec pót dici ꝙ crediderit eas sibi ab intestato successuras, qꝛ sciebat cum eis dispensatũ fuisse sine preiudicio venientiũ ab intestato, ⁊ sic taliter ꝙ ille ab intestato nõ erant vocãde, stãtibus maxime ꝑ̃dictis neptibus, sed erãt tm̃ habilitate, vt ab eo possent institui in testõ ad exclusionẽ. d. neptiuꝫ, ꝺm qꝺ̃. s̃. declaratũ fuit. Et sic vbi voluisset eas sibi succedere exclusis ꝑ̃dictis neptibus potuisset eas in testõ vocare, nõ obstante eaꝝ spurietate, qꝺ̃ cuꝫ non fecerit, credit̃ noluisse eas sibi succedere, sed moriẽs intestatus tacite vr̃. d. eius neptibus veluti ab intestato veniẽtibus bona sua reliqsse. ¶ Scꝺ̃o ista dispensatio prima nõ patrocinat̃. d. filiabus ex defectu citationis coꝝ, quoꝝ intererat, nullus. n. in ea citatus fuit, ⁊ tñ nõ est dubiũ, ꝙ pluriuꝫ interfuisset eã non fieri, si illa ꝓdesset ipsis filia-

27 bus, ⁊ maxie istaꝝ neptiuꝫ, que ab intestato erãt successure. † Unde succedit clara, ⁊ cõis ꝯclusio, ꝙ qñ non fit vera, ⁊ ꝓpria legitimatio, sed dr̃ fieri dispensatio, reqritur citatio venientiũ ab intestato, ẽt si dispensatio fiat patre viuente, ⁊ alias facta nõ valet in coꝝ preiudiciuꝫ, ꝺm Pet. de anch. in ꝯsi. mihi. ccxlj. ex tenore priuilegij. ij. col. refert, ⁊ seqtur plures alios allegan. patruus, ⁊ do. meus Soci. in. d. l. gallus. §. ⁊ quid si tm̃. in vlti. ꝟbis, ⁊ ita ẽt voluit auus meus do. Mar. soc. in suo solẽni tract. de citationibus. in. vij. arti. in. xxx. casu in fi. dicens ꝙ ita ẽt ꝯsuluit Joã. de ana. vt per eũ, quem refert, ⁊ seqtur Alb. bru. in trac. de statu. exclud. femi. ꝑꝑ mascu. in. xij. arti. in. iiij. q. in. iiij. limita. in fi. Et lꝫ alias soleat dici, qñ ltimatio fit ad patris petitionez non reqri citationeꝫ aliquoꝝ, vt per Bar. ⁊ alios in. d. §. ⁊ qd si tm̃. tñ illud non procedit, qñ non fit proprie ltimatio, sed dispẽsatio, vt ex predictis constat. Et rõ est, vt patebit statiꝫ in tertio fundamẽto, vnde cũ in casu isto agamus de dispẽsatione, seqtur ꝙ ex defectu citationis dicat̃ nulla quo ad preiudiciũ non citatoꝝ, vt est dictum. ¶ Tertio

28 reddit̃ nulla ista dispẽsatio ex defectu cause cognitiõis, † semꝑ. n. ⁊ pro regula dicimus ꝙ in dispẽsatione dꝫ adhiberi cause cognitio, alias si sine cause cognitione fieret nõ dispensatio, sed dissipatio potius diceret̃, iuxta no. per Jo. and. ⁊ alios in. c. de multa. de prebẽ. ⁊ in. c. cuꝫ ad monasteriũ. de stat. mona. ⁊ dixit auus meus in. d. trac. de cita. arti. vij. ꝟ. xlvij. in dispẽsatione ⁊c. tradit Pau. de cast. in ꝯsi. cccxlviij. notañ. ꝙ adulteriũ. ij. col. ꝟsi. preterea dispẽsatio. i. vol. ꝺm nouã impressio. Pet. de anch. in. d. ꝯsi. ccxlj. ⁊ istud est cõe dictuꝫ apud nostros doc. vt per Alex. in ꝯs. clxxxviij. perspectis ꝟbis. ij. col. ꝟ. septimo. v. vol. ⁊ per Cur. in ꝯsi. xix. viso priuilegio. iiij. col. ⁊ in. d. ꝯ. lxiiij. col. pe. ⁊ per Dec. in pluribus ꝯsil. s̃. alle. in presupposito. s̃. facto, qui plures alios ꝯcord. alleg. Sed in dispẽsatione de qua agit̃ nulla fuit adhibita cause cognitio, ergo ⁊c. ¶ Et ista est rõ scꝺ̃i fundamenti statim allegati, nam cũ cause cognitio adhiberi debeat in dispẽsatione, ⁊ in hoc differre solet a ltimatione, vt per doc. in locis ꝑ̃dictis, seqtur ꝙ in ea debent citari illi quoꝝ interest, vt tradit̃ in locis. s̃. alle. ¶ Et hoc eo presertim ꝓcedit in casu isto, cũ non a Papa, sed a comite pala-

29 tino hñte auctoritatez a legato apostolico sit facta ista dispensatio, † nã isti comites ẽt ltimationez sine causa facere non pñt, ꝺm Ant. rosel. in trac. ltimationis, in. c. de cã mãli. ꝟ. sꝫ hic dubitat̃, lꝫ secus dicat esse in suꝑmo ꝑncipe, ⁊ ita. d. Ant. referẽdo arguit Deci. in. d. ꝯsi. cccccclxxix. col. fi. ꝟ. ⁊ hoc vr̃ saltez hr̃e locũ, ⁊ ita ẽt voluit Uincẽ. paleot. in ꝯsi. inci. viso pũcto. v. col. in prin. impresso inter ꝯsi. Cur. nu. xvij. ⁊ si idẽ in ltimatione facta ꝺm istos doc. fortius in dispẽsatione, de qua agimus per ꝑ̃dicta, ⁊ ex his oibus saltẽ simul iunctis ꝯcludit̃ in ꝓposito istas filias ser Bernardini ex pria illa dispẽsatione iuuari nõ posse, ⁊ ꝑꝑea merito a peritissimo iudice iudicatũ fuit illa pria dispẽsatione nõ obstãte istas neptes fore hr̃des, pro qua snia ẽt in dubio presumendũ esset per iura vulgaria. ¶ Scꝺ̃o ẽt dico, ⁊ ꝯcludo sniaꝫ alioꝝ ꝯsulentiũ, sequẽdo ꝙ predicte filie, nec ẽt ex scꝺ̃a ltimatiõe post mortẽ patris facta iuuari pñt. Jlla. n. vt. s̃. dictũ fuit, non dr̃ proprie ltimatio, sꝫ potius dispẽsatio, ⁊ ꝑꝑea in ea iusta cã reqrebat̃ respiciens publicã vtilitatez, maxime cũ in ea agat̃ de auferẽdo istis neptibus iure iã quesito per aditionẽ, ⁊ actualẽ apprehensionẽ, que cã cũ non interuenerit, seqtur satis clare ꝙ talis dispẽsatio, seu ltimatio dispẽsatiua non dꝫ predictis filiabus patrocinari. Et qm̃ circa hoc egregie, ⁊ abũde per Consultorẽ, ⁊ subscribentẽ dictũ fuit ad eorũ dicta me referẽdo, in hoc ꝓbando aliter nõ instabo, sed solum tangã aliqua, vt ꝯstet alleg. s̃. in ꝯ̃riuꝫ nullo mõ obstare ꝯclus. no-

30 stre. ¶ † Et in primis dũ dicebat̃, ꝙ isto casu cũ voluntate scꝺ̃i comitis ꝯcurrebat ptãs ⁊c. hoc aperte negat̃, qm̃ ex quo nulla causa subsistebat, non dr̃. d. comes habuisse ptãtem, quã exercere voluit, ⁊ ꝑꝑea ex defectu ptãtis. d. comitis applicato ad casuꝫ nr̃m ista scꝺ̃a ltimatio, seu dispensatio non dr̃ preiudicasse istis neptibus ser Bernardini. ¶ Jn priuilegio. n. d. comitis nedũ exprimitur ꝙ sine cã possit, qꝺ̃ esset necessariũ, vt absqꝫ cã dispensare potuisset, iuxta no. per Lud. de sard. in. d. trac. ltimatio. in. vj. parte, in. ix. q. sed exprimit̃ ꝙ honeste, moderate, ⁊ preuia rõne sibi concessa ptãte vtat̃, vt pꝫ in ipso priuilegio, in ꝟ. hec aũt oia, ⁊ singula ⁊c. ibi de rõne, ⁊ moderamine cuiuscũqꝫ actus faciẽdi, ac honestate per vos hñda ꝯsisi ⁊c. ꝓut hec ꝟba pluries, ⁊ plene ꝑ alios Consultores põderata fuerũt, maxie per magnifi. subscribentez, dũ alleg. no. per Fely. in. c. canonũ statuta. col. xx. de ꝯsti. ex eis sũmendo in casu nr̃o arg. a fortiori, vt per eũ. ¶ Et ꝙ dicebat̃ queꝫ posse pluries ltimari, ⁊ ex validiori ltimatione postea iuuari, esto ꝙ sit veꝝ, nihil facit ad Rhõbuꝫ, qꝛ ꝓcederet qñ aliqua ltimatio valeret, ⁊ iuridice facta fuisset, qꝺ̃ in casu nr̃o negat̃, ⁊ dr̃ ꝙ neutra de iure illis filiabus patrocinari pót, vt. s̃. dictũ est, ⁊. j. ẽt dicetur. ¶ Et lꝫ fundamentũ illud ꝙ hic agamus de dispẽsatione, qꝛ filie ille spurie sunt, vt. s̃. dcm̃ est, ⁊ ꝑꝑea reqrat̃ cã que isto casu nõ interuenit, videat̃ per se sufficiens ẽt ad annullandã istaꝫ scꝺ̃aꝫ dispensationẽ, tñ plurimuꝫ ẽt facit ꝯ̃ eaꝫ, imo ipsaꝫ totaliter vitiat, qꝛ in ea agit̃ de auferendo iure iã quesito istis neptibus per aditionez hr̃ditatis, ⁊ actualẽ apprehensionez bonoꝝ, qꝺ̃ certe per. d. comitẽ fieri non potuit, presertim nulla subsistente cã, ꝺm qꝺ̃. s̃. per Consultorẽ plene deductũ fuit. ¶ Nec huic fundamẽto ob. tres rñsiones. s̃. date in alleg. in ꝯ̃riuꝫ, qm̃ oibus rñdet̃, vt. j. ¶ Et ad primã dico ꝙ nihil ob. qꝛ oia in ea ꝑ̃supposita sunt falsa, nam cũ illa pria dispensatio nõ patrocinet̃ in aliquo. d. filiabus, vt. s̃. est ostẽsuꝫ, seqtur ꝙ ille neptes de iure, ⁊ bona fide delatã sibi hereditatẽ. d. ser Bernardini adiuerũt, ⁊ bona eius apprehẽderũt, ⁊ eis in. d. bonis dr̃ fuisse ius, ⁊ dñiuꝫ de iure acqsituꝫ, quo stante illã pria rñsio nihil ob. ¶ Ad scꝺ̃aꝫ rñsionẽ. s̃. dataꝫ posset primo

31 rñdendo dici, † ꝙ imo lꝫ aditio hr̃ditatis videat̃ modus acqrendi dñiuꝫ de iure ciuili, tñ dñiuꝫ sic acqsituꝫ dr̃ in se de iuregẽtium, ⁊ ꝑꝑ hoc per principẽ sine cã iusta, ⁊ ꝓbabili auferri nõ pót, iuxta tradita per doc. in. l. fi. C. si ꝯ̃ ius, vel vti. pub. ⁊ hoc defendit, ⁊ cõprobat Fely. in. c. que in ecclesiaꝝ. in. iiij. declaratione scꝺ̃i mẽbri, est mihi in. xx. col. ꝟ. scꝺ̃s casus. de ꝯsti. cũ multis ꝯcordã. adductis

32 ibi per eũ, ⁊. s̃. per do. Consultorẽ. Et in terminis nostris, vcꝫ † ꝙ per ltimationẽ princeps ius quesitũ aditione nõ possit sine cã auferre, vr̃ magis cõis opi. vt declarãt Pa. de cast. Alex. Areti. ⁊ do. meus Soc. in. d. §. ⁊ qd si tm̃. vbi ẽt nouissime ita ꝯcludit plures alios allegãdo, ⁊ asserẽdo esse cõez opi. isignis mode. Lãcel. galiau. col. fi. de quo ẽt vidẽdus est subtilis moder. Hispanus ibi col. mihi. cxxxij. in fi. cũ pluribus seq. vsqꝫ fere in fi. vbi plus voluit, ⁊ satis rõnabiliter defendit, vcꝫ ꝙ imo nec ante aditionez, si tñ sit delata hr̃ditas, nõ possit princeps sine cã ius adeũdi alicui auferre, vt per eũ, super quo pro nunc nõ insisto, nec quicq̃ꝫ firmo tãqꝫ non necessariũ, ⁊ qꝛ ꝯ̃riuꝫ cõiter tenet̃. ¶ Sed post aditã hereditatez vr̃ magis cõis opi. ꝙ ius sine cã auferri nõ possit, vt dictũ est, lꝫ pleriqꝫ ꝯ̃riuꝫ tenuerint, ꝓut. s̃. in ꝯ̃riuꝫ allegabat̃, a qua opi. cõi non est in iudicãdo recedendũ per iura vulgaria. ¶ Et si hoc nõ pót princeps, minus poterit in casu nr̃o ille comes, maxie attẽto ꝙ princeps in priuilegio sibi ꝯcesso, ostẽdit ꝙ vult oia per

dictum

dictum comitem modeste, honeste, ꝛ cum ratione fieri, vt.s̃.ponderabã, ꝛ sepe per Cõsultores alios dcm̃ fuit. ¶ Scḋo si qs de predicta rñsione dubitaret pp auctoritatẽ tenentiũ ꝯriuz, lꝫ dubi-
33 tatio nõ esset iusta, aliter rñderi põt dicẽdo, † ꝙ allegata in ꝯriuz ꝓcedere forte possent anq̃ꝫ post aditionez hr̃ditatis bona actualiter apprehẽdanť, veꝝ post actualez apprehẽsionẽ, qua mediãte dr̃ dñiuz acqsituz nãliter, ꝛ de iuregentiũ, oẽs doc. ꝯcludunt tale ius per principẽ sine causa auferri nõ posse, ꝛ minus per istos comites, ista est cõis, ꝛ indubitata ꝯclusio doct. oium in.d.§.ꝛ qꝛ. si tm̃, ꝛ alibi sepe, vt.s̃.per do. Consultorẽ quicqd in ꝯriũ dixerit solus Ang.in.l.itẽ si verberatũ.§.i.ff.de rei vẽ.cuius opi.ab oibus est dãnata, vt per Fely.in.d.c.que in ecclesiaꝝ.col.mihi.xv. vers. scḋm mẽbꝛuz. ꝛ per Ias.in.l.barbarius.vij.col.ꝟs.xiij.facit.ff.de
34 offi.p̃to. ¶ † Et cã sola allegari põt, que respiciat publicã vtilitatez, vt declarat Ias.in.d.l.barbarius.ꝓpe fi.vj. col. cũ alijs allega.s̃.per Consultorẽ, ꝛ voluerũt moder.pãl.in.d.§.ꝛ qd si tm̃. ꝛ ita ẽt declarat Laur.calca.in ꝯsi.lj.lꝫ his que.s̃.vj.col. in ꝟsi.nec ob.ꝙ dr̃.cũ pluribus qui alleg.possent, vñ cuz in ꝓposito istis neptibus fuerit acqsituz ius per actualẽ apprehẽsionẽ, ꝛ sic nãliter, ꝛ nulla subsit, aut allegeť cã publicã vtilitatẽ respiciens, vt plenissime per Consultorẽ deduciť, seqtur ꝙ nec princeps, ꝛ minus ille comes potuerit eis tale ius auferre, ꝛ ita ẽt in siři declarat Corn. in ꝯsi.cccij.alias per me ꝛc.i.col.in ři.iiij.vol. ¶ Et ꝓ ꝯfirmatio-
35 ne huius ꝯclus. ꝯsiderandũ est, qꝛ alias dici solet, † ꝙ qñ pꝛiceps cũ causa ꝓbabili, ꝛ publicã vtilitatẽ respiciente, aufert alicui ius suũ, teneť ei ad pꝛeciũ iuris sibi ablati, ꝓut ḋclarat Ias. post multos ab eo relatos in.d.l.barbarius.col.viij.ꝟ.scḋa ꝯclusio. in casu aũt nostro, si qs diceret ꝙ princeps, aut ille comes dẽret istis neptibus dare preciũ iuris hr̃ditarij, de quo agimus, certe derideret, ex quo satis ꝓbabiliter seq põt tale ius eis nõ posse dici ab-
36 latũ, vt recte intuẽti patebit. ¶ † Demũ non obst. tertia rñsio, qm̃ pꝛimo rñderi põt, ꝙ oia in ea dicta possent ꝓcedere qñ ageret de ltimatione filioꝝ nãliũ, ꝛ sic natoꝝ ex his, inter quos poterat tũc esse matrimoniũ, quo casu diceret fieri ꝓpꝛia, ꝛ simplex ltimatio, non aũt ꝓcedere dẽnt in casu nostro, in quo agiť de spurijs, de qbus nõ fit simplex ltimatio, sed dispẽsatio, seu ltimatio dispensa-
37 tiua, ꝓut.s̃.dcm̃ fuit, † ꝛ ita suadẽt ꝟba.d.auc.itẽ si qs.C.de nat. lib. ꝛ in corpore vñ sumiť, cuz semp illa iura loquanť de filijs naturalibus, ꝛ ita illã auc.declarãt ibi Bal.Saly. ꝛ alij, ꝛ fuit ḋcis. Bar.in.q.sua.xj.habeo filiã nãlez.in resoľone.q. ꝛ ita voluit Deci.in ꝯsi.clxxvj.viso themate.ij.col.in fi.cũ alijs multis alleg.per
38 pꝛimũ Cõsultorẽ, circa fi.ꝯsi.ad quẽ me remitto. ¶ † Et ista opi. cõpꝛobať, qꝛ in.§.siue.in ꝟ.si vero solũmõ.in auc.q.mo. nat.effi. legi.ex quo sumiť.d.auct.itez si qs.iũctis ibi precedẽ.si recte mentez Impatoris intueamur, vñr parificari respectu filioꝝ ista duo, vcꝫ eos ltimari posse per subseq̃uẽs matrimoniũ, ꝛ ltimari posse post mortẽ patris ex p̃ordinatione eius in testõ, sed iste filie tãq̃ꝫ spurie per subseq̃uẽs matrimoniũ non potuissent ltimari, vt ex toto illo ti.colligiť.s.qb.mo.nat.effi.legi.tradũt Ang. ꝛ Imo.in.l. ex facto.§.si qs rogatus.ff.ad treb.refert, ꝛ seqtur Ang.aret.in-sti.de serui.cogn.in pꝛin.in.ij.col.ergo seqtur ꝙ nec ẽt ex preordinatione patris post mortẽ eius. Et sic ꝙ.d.auct. itẽ si qs. non hꝫ locum in spurijs, ꝛ sic in casu nr̃o, ꝛ ita inuenio ꝙ signãter voluit Ang.in.d.auc.qb.mo.nat.effi.legi.§.i.ꝯcludens per seq̃uẽs matrimoniũ, vel per voluntatẽ patris preordinantis eos tm̃ posse legitimari, q nati sunt ex eis, inter quos matrimoniũ ꝯhi poterat, vt per eũ. Et istã opi.cõpꝛobat, ꝛ vr̃ defendere Lãcel.galia.in.d. §.ꝛ qd si tm̃.col.xv.ꝟ.qnta cadit dubitatio.non attẽta distincti. quã ipse ibi in fi.sub dubio ponit, qꝛ repugnat rõnibus per eũ primo alleg.que vñr hanc opi.ꝯcludenter ꝓbare, vltra supius allegata, lꝫ ẽt illa distin.predictis non ꝯrieť, cũ coitus adulterinus a.l.puniať. Et lꝫ doc.loquẽtes de dispõne.d.auct.itez si qs. ꝛ sic de ltimatione que fit post mortẽ patris eo preordinãte aliqñ loquantur de spurijs, vt.s̃.in ꝯriuz allegabať, tñ non per hoc est inferenduz, ꝙ velint loq de adulterinis, cũ in ꝯriuz sit cõis opi. vt ex predictis ꝯstat, sed ꝓut ẽt dixit pꝛimus Cõsultor in fi.credi dꝫ ꝙ accipiant spuriũ in latissima significatione, qua qlibet non ltime natus cõpꝛehendiť, sicut ẽt bastardus cõi vocabulo ois talis dici solet, vt sic velint spurij appellatione cõpꝛehendere natos ex personis, inter quas matrimoniũ ꝯhi poterat, ꝛ sic nãles pꝛopꝛie, in qbus solũ procedit dispositio.d.auc.itez si qs. ¶ Ad qḋ bene facit doc.Bar.in.l.fi.i.col.ff.de his qb.vt indi.cuz alijs per prefatuz Consultorẽ allegatis, qbus addo Cardi. in.c. nisi pꝛidem.§. persone.in.ix.q.de renũc. ¶ Et si qs pꝛinaciter velit intelligere, ꝙ pꝛealle.doc.capiant spuriũ pro nato ex inhabilibus ad matrimoniũ, ꝛ sentiant in eo habere locũ.d.auctẽ.item si qs.qḋ tñ ego

nunq̃ꝫ credã, dicaꝫ ꝙ in hoc male sentiunt, ꝛ ꝯ eos est cõis opi. vt ex predictis ꝯstat. ¶ Scḋo rñderi põt ꝙ in ꝓposito nostro voluntas.d.ser Bernardini, posito ꝙ de ea idonee ꝯstaret, non est per se sufficiẽs, vt post eius mortẽ potuerint.d. filie ltimari in pre-
39 iudiciũ istaruꝫ neptiũ, † qꝛ cũ agamus nõ de simplici ltimatione, sed de ltimatione dispensatiua, vt illa fieri possit, ꝛ per eã auferať ius istis neptibus quesitũ per actualem apprehensionẽ, reqritur ꝙ adsit, ꝛ exprimať causa respiciens publicã vtilitatem, ꝓm qḋ.s̃. deductũ fuit, ꝛ tradit Dec.in ꝯsi.cccvij.viso pãcto.iij.col.qḋ non reperiť in voluntate.d.ser Bernardini, ꝛ qꝛ hoc plenissime p do. Consultorẽ pꝛobatũ fuit, ꝛ ita vt nihil addi possit, super eo aliter non insistã, ꝛ vbi qs recte intueri velit, ista scḋa soľo sumiť ex pꝛima, ꝛ virtualiter eadẽ est cuꝫ illa. ¶ Tertio, ꝛ vltimo rñderi põt, pꝛout ẽt dixit clarissimus subscribẽs, ꝙ in ꝓposito nostro nõ constat de aliqua preordinatione.d.ser Bernardini, vt filie eo mor-
40 tuo legitimenť, saltez vt de iure dꝫ, † tex.n.in.d.auc.itẽ si qs. loqtur de preordinatione facta in testõ, ꝛ ita ẽt loqtur Bart.in.d.§. ꝛ qd si tm̃. ꝛ de ea que dispositiue dirigiť per ipsuꝫ patrẽ post mortez suã. Et lꝫ ꝓcedat ẽt si de tali voluntate, ꝛ preordinatione patris inter viuos facta appeat, vt.s̃.in ꝯriuz allegabať, tñ hoc semper reqritur, ꝙ talis volũtas, ꝛ preordinatio patris sit certa, ꝛ di-
41 spositiue directa post eius mortẽ. † Nec sufficit aliqua precogitatio, aut aliqs animi motus, ꝙ filij ltimenť, nisi talis animus ḋducať in dispõnez directã post mortem patris, ꝛ hinc est, ꝙ lꝫ pater impetret licentiã ꝙ filij ltimenť, ꝛ sic videať animi motus, ꝛ p̃cogitatio ad ltimationez filioꝝ, tñ si nil aliud facit, talis animi motus nõ deductus ad dispõnem non sufficit, nec poterunt filij post mortẽ patris ltimari, fundantes se in illa patris voluntate, pꝛout voluit Ias.in.d.§.ꝛ qd si tm̃.col.xxiiij.ꝟsic. tu aduerte. ꝛ dixit ẽt dñs subscribens, sed in ꝓposito lꝫ ser Bernardinus pater in supplicatione, quã fecit pꝛimo comiti dixerit cupere filias sibi succedere, ꝛ ꝓpea ab illo pꝛimo comite fuerunt ad succedendũ habilitate, ꝓm tñ qḋ.s̃.dictũ fuit, tñ illa sua voluntas, aut desideriũ non fuit per eũ redacta ad dispõnez directam post mortẽ suã, vt sic ea mediante filie eo mortuo intestato potuerint petere se ltimari ad preiudiciuꝫ istaꝝ neptiuꝫ, igiť ꝛc. ¶ Et ꝯsideranduꝫ ẽt est pro clariori demõstratione ꝙ ser Bernardinus in pꝛima illa dispẽsatione, si solẽniter, ꝛ iuste facta fuisset, factus videbať voti compos, nãqꝫ ille filie erãt habilitate ad succedendũ, iuxta ea que.s̃.dicta fuerunt, ꝛ iõ eas potuisset libere in testõ instituere, vnde talis voluntas directa ad vnũ finez, quẽ sortita fuit, non dꝫ porrigi postea ad aliũ longe diuersum, ꝛ de quo ser Bernardinus non cogita-
42 uit. † Actus.n.hoiuꝫ nihil operanť pꝛeter eoꝝ intentionẽ.l.non ois.cuz fi.ff.si cer.pe. Añ cuz.d.ser Bernardinus recte vim pꝛime dispẽsationis intelligens, ꝛ diutius supuiuens, nil vltra quesierit, dr̃ nil aliud pro.d.filiabus desiderasse, ꝛ per ꝯñs illa sua volũtas nullo mõ põt adaptari, seu dici directa ad ltimationez, quã eo mortuo filie petierũt. ¶ Cuz aũt postea ser Bernardinus moriens noluerit testari, sed intestatus decedere, ꝛ ꝯñr tacite relinquere bona sua istis neptibus ei ab intestato succedẽtibus, ḋõm est ꝙ noluerit eius filias, lꝫ ad succedendũ habilitatas sibi succedere, pꝛout ẽt.s̃.dictuꝫ fuit. Et iõ sequiť ꝙ eius voluntas nedum non dr̃ directa, vt filie post mortez suam ltimentur, ꝛ sibi ab intestato succedãt, sed potius dr̃.d.filiabus, ꝛ predicte ltimationi ꝯria, pꝛout hec ẽt per clariss.subscribentẽ deducta plenius fuerũt. ¶ Ex qbus oibus vna cũ alijs Consultoribus ꝯcludo filias predictas ex neutra ltimatione, seu dispensatione iuuari posse, sꝫ predictas neptes vti legitimas heredes ser Bernardini in bonis eius debere conseruari. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens.1532.

SVMMARIVM.

¶ De eadem materia, istud est consilium, seu subscriptio de qua in precedenti fit mentio in tertio arg.pro parte contraria.

☞ Princeps potest concedere facultatem comiti palatino legitimandi, ꝓm eius plenitudinem potestatis.
2 Comites palatini habent eandeꝫ potestatem, quã ipsi pꝛincipes.
3 Legitimationes facte ab istis comitibus habentur, ac si a pꝛincipe facte essent.
4 Comites palatini licet abusiui tamen legitimant, dant tutores, ꝛ alia faciunt pꝛout in eorum pꝛiuilegijs.
5 Princeps supremus in hijs que sunt iuris positiui liberã disponendi, ꝛ immutandi habet facultatem.
6 Legitimatio maculam inductam a iure ciuili abstergit.

7 Clausula sine tamen preiudicio ⁊c. filios tantum legitimos testatoris admittit.
8 Pater potest bona sua in mari proicere, ⁊ omnibus preiudicare.
9 Legitimatio non valet, si ltimans non fuit motus ex iusta causa.
10 Princeps sine alia causa potest legitimare quādo apparet ꝙ pater voluerit filium legitimari.
11 Legitimatio heredibus non preiudicat, si princeps dat comiti facultatem legitimandi spurios etiam post mortē patris, si ante legitimationem consanguinei adiuerint hereditatem.
12 Pater ꝙ preordinet in testamento filium legitimari, vel inter viuos paria sunt.
13 Extrema duo habilia requruntur ad causandum vnum effectum.
14 Legitimatio prima si non valet secunda non potest dici legitimatio, sed dispensatio.
15 Priuilegij tenor comitis attendi debet.
16 Clausula sine preiudicio venientiū ab intestato, ſm cōem opi. excludit tm̄ vxores, fiscum, ⁊ remotiores vsq; ad quartū gradū.
17 Doctores quādo dicunt ꝙ est communis opinio illud est bonū verbum in pratica.
18 Clausula sine preiudicio venientium ab intestato, lꝫ non contineatur in priuilegio comitis, tamē subintelligitur, nisi verba priuilegij expresse dicant contrarium.
19 Legitimatio est actus superioris.
20 Legitimatio ab inferiori a principe non potest fieri sine iusta cā.
21 Principem velle valere legitimationem presumendū quatenus sine lesione eius conscientie valere potest.
22 In legitimatione licet adsint verba cupiens ⁊c. a notario prolata partium tamen esse intelliguntur.
Notarius quicquid dicit factum contrahentium respiciens, videtur dixisse de partium assertione.
23 Pater si impetrauit licentiam legitimandi spurium, si decessit aliter non disposito ꝙ vellet legitimari, non poterit post mortem patris legitimari.
24 Mens non curatur que ad dispositionem non transit.
25 Institutio valet facta sub conditione si filius legitimabitur.
26 Iura quis scire presumitur.
27 Intestatus decedens tacite hereditatem venientibus ab intestato videtur relinquere.
28 Voluntas patris etiam ab Imperatore violari non potest.
29 Potestas lꝫ generaliter sit data comiti, que in ipso pncipe esset, intelligitur tm̄ ꝙ ipse comes ea vtatur ex causa que appareat.
30 Inferior a principe quādo dispensat semper requiritur iusta causa, nisi in priuilegio contineatur, ꝙ etiam non subsistente causa possit spurios legitimare.
31 Verba de ratione moderamine ⁊c. quid importent.
32 Cōmissio facta sub verbis iudicio tuo, ⁊ discretioni tue cōmittimus quid importet.
33 Iudex dicitur bonus vir.
34 Voluntas, ⁊ potestas in quolibet actu requiritur.
35 Sententia que in rem iudicatam transiuit pro veritate habetur.
36 Opinio distinguens in dubio tenenda est.

CONSILIUM CXXI

In Dei nomine amen.

Elegāter, ⁊ non minus copiose res de qua agitur enucleata, ⁊ decisa est, per do. Leliū taurellū, mihi frem boñ. ⁊ ſm ea que preponuntur quāuis rei demōstrate frustra ⁊c. l. i. in fi. de dot. prele. attñ ne videar inconsulte subscripsisse, aliqua breuibus adducā. Dico. n. ꝙ plura sunt que prima facie faciebāt me subsistere, vt nō inclinarē in opi. 1 prefati do. Cōsultoris, † ⁊ primo q2 non vr̄ dubitandum ꝙ princeps ɔcedere potest ptātem legitimandi comiti palatino, ſm plenitudinem ptātis ipsius principis, arg. c. quo ad translationeꝫ. de offi. lega. ita Alex. ɔsil. clxxxvij. vol. v. ⁊. clxxxvij. vol. ij. quē alleg. ⁊ sequunt Moder. Ticineñ. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. col. 2 pe. ff. de lib. ⁊ postbu. † habent. n. isti comites palatini candē potestatem, quā ipsi principes, in his que sibi cōmissa sunt, vt no. Nico. de vbal. in suo trac. succes. nu. lxxvij. ꝙ ibi declarat eandē non maioreꝫ potestatem, q2 mōstruosum esset, vt maiorem facultateꝫ haberet vicegerēs, ꝙ ipse princeps, arg. c. dudum. de elec. lib. vj. 3 cum sit tanꝗ riuulus procedens a fonte, vt ibi per eum, † ⁊ ppterea iste legitimationes que fiūt ab istis comitibus habentibus auctoritatem a principe, perinde sunt, ac si essent facte ab ipso principe, arg. text. in. l. phibere. §. plane. versi. ibi ꝙ princeps. ff. ꝙ vi, aut clam. vbi Alb. ⁊ facit tex. in. l. sacra ibi, vel dedicandi dederit potestatē. ff. de rer. diui. no. Cur. seni. lꝫ predicta non alleget in consil. xvj. egregius. col. ix. circa mediū. † Comites enim isti licet 4 abusiue comites appellentur, tñ legitimant, dant tutores, ⁊ alia faciunt, prout in eoꝝ priuilegijs, verba sunt Bal. in. c. i. verbo comes, quis dicatur dux ⁊c. in feudis, vbi alij scribentes ⁊c. ¶ Ex 5 his enim infero, † ꝙ sicut princeps supremus in his que iuris positiui sunt hꝫ liberam potestatem disponendi, ⁊ immutandi. c. proposuit. extra de ɔcessi. preben. not. omnes in. c. que in ecclesiaruꝫ. ⁊ in. c. i. extra de ɔstitu. ⁊ sicut potest princeps de plenitudine potestatis etiam post mortem patris in preiudicium agnatoꝝ absq; consensu, ⁊ citatione ipsoꝝ legitimare filium, vt no. Bart. in. l. ij. de nat. rest. ⁊ referunt scriben. maxime Ticinenses in. l. gallus. §. quid si tātum. col. pen. ff. de lib. ⁊ posthu. ita ⁊ ipse comes hoc facere potest si ɔcessa est ei facultas per predicta. ¶ Constat igitur ex predictis, ⁊ ex tenore priuilegioꝝ ipsorum comitum qui legitimarunt de eoꝝ potestate, constat enim ex instrumentis legitimationum, ꝙ legitimarūt, cum ergo verba sunt clara de mente etiaꝫ legitimātis non vr̄ dubitandum, argu. l. ille aut ille. §. in verb. ⁊. l. non aliter. ff. de lega. iij. no. hoc Cato saccus in ɔsil. non impressō incip. visa legitimatione. ¶ His cōmemoratis, ⁊ premissis, videbatur dōm predictas filias debere succedere in bonis eoꝝ pa6 tris exclusis penitus venientibus ab intestato, † q2 cum ipsa legitimatio maculam inductam a iure ciuili penitus abstergat, ⁊ tollat, ⁊ faciat ipsos bastardos eqparari legitime natiuitati, vt in au cten. quib. mod. natural. effi. legiti. §. i. no. scribent. in. l. gallus. §. quid si tātum. ff. de libe. ⁊ posthu. Alexan. consi. clxxxvij. col. ij. ⁊. clxxxviij. col. iij. vol. v. ⁊ predicte filie sint, ac si essent legitime nate, ideo in successione patris omnibus preferende, est tex. instit. de hered. que ab intesta. defer. §. fi. ⁊ auct. eod. tit. §. i. non obstantibus que adducūtur per predictum do. Consultorem, q2 aut volumus dicere prefatas filias venire vigore prime legiti. a primo comite, ⁊ possunt minime refragante clausula in ea apposita, sine tñ 7 preiudicio ⁊c. † cum illa clausula filios legitimos testatoris tātuꝫ admittat, exclusis transuersalibus, ⁊ ita intelligenda est sine preiudicio filiorum legitimoꝝ, q2 si aliter interpretaretur priuilegium potius incōmodum, ꝙ cōmodum legitimantis afferet, ſm Pet. de ancha. ɔsil. cliij. pro fratribus, qui vno modo illam clausulam interpretatur, ⁊ alio modo Pau. de cast. ɔsi. xxvij. dicendum. volu. ij. cui interpretationi inheret Alex. consil. lj. viso themate. volu. ij. ⁊ in ɔsi. clxxxviij. volu. v. quam interpretationem tutā, ⁊ mentis concedentis ɔsonam, do. Ioan. crot. in. l. gallus. §. quid si tan8 tum. colū. xxxvij. ff. de libe. ⁊ posthu. † cum ergo legitimatio facta sit ad preces patris, qui cum bona sua in mari proicere potuisset, vt tradit Bal. in prohemio cod. colum. pen. vers. iuxta hoc quero, ⁊ qui potuisset omnibus preiudicare bona sua, dilapidādo ꝙ si permissum esset. l. sed si lege. §. ɔsuluit. ff. de peti. hered. not. glo. in. l. i. C. de inoffic. dona. omnibus preiudicatū fuit, vt not. Deci. consi. ccccclvij. colū. ij. ⁊ scriben. in. d. §. quid si tantum. ⁊ sic ɔclusionem quam fecit do. Consulens, non vr̄ tuta, dum se fundat super cōi opi. quo ad illam clausulam, aut vero predicte filie nolūt se tueri vigore scōe legitimationis, ⁊ possunt non obstañ. adductis per predictū do. Consulto. cuius rationes aliter non refero, cum vis, ⁊ fundamentum earum principaliter ɔsistant dictam se9 cundam legitimationē non valere, † q2 legitimans non fuit motus iusta causa ad legitimandū, ⁊ causas dicit prefatus Cōsultor annotari in. c. per eū allega. quas etiam vltra eum ɔgerit Alber. bru. in suo ɔsi. xv. visa. colum. ij. q2 ad hoc respondetur, vt breuibus vtar xbis, ꝙ causa isto casu nulla efficacior est, ꝙ voluntas 10 patris, † nam qñ apparet de voluntate patris ꝙ voluerit filiuꝫ legitimari, princeps sine alia causa hoc potest facere, est doctrina Bar. in. l. gallus. §. quid si tantum. colū. fin. š. allega. sequitur vltra allegata per do. Consultorem, pulchre Aluarot. in. c. i. §. na11 turales. si de feu. fuer. ɔtrouer. † vbi dicit ꝙ si princeps dat potestatem comiti legitimandi spurios etiam post mortem patris, ꝙ si ante legitimationem consanguinei adiuerint hereditateꝫ, ⁊ per consequens erant effecti dñi, ꝙ talis legitimatio heredibus non preiudicaret, q2 cum dominium sit de iuregētium per rescriptum principis non potest auferri sine causa, ⁊ hic nulla suberat causa, ⁊ subdit, nisi forte pater hoc preordinasset, ⁊ alleg. Bar. vbi. š. ex cuius Aluaro. doctri. apparet distinc. quam tradit Deci. in consi. cccvij. allegatata in ɔsilio non esse veram, q2 hic expresse loquitur de spurijs, nec minime dicta Curt. in ɔsil. lxxiij. obstant, cum sine ratione sint, attento ꝙ Bart. generaliter loquitur, ecce ergo 12 ꝙ patris voluntas habet pro iusta causa, † nec obstat si dicat ꝙ doctri. Bart. procederet in casu suo, videlicet qñ pater preordinauit filium

nauit filium legitimari in testamento, quia idez esset si preordinasset in actu inter viuos, vt voluit Cur. senior consi. xvj. colũ. ij. immo ꝓcederet si hoc disposuisset in scriptura priuata, vt in epistola, sed Soci. consi. xlj. colũ. ij. vol. quem allegat, ⁊ sequuntur Ticinenses in sepius allegato. §. quid si tantum. nu. lxxj. ⁊ no. ibi Jas. col. xxiiij. ex prima ergo ltimatione apparet de voluntate patris volẽtis filias ab intestato succedere, que voluntas pro iustissima causa reputat̃, vt superius dixi, ergo scd̃a ltimatio iustificatur, ⁊ si doc. in locis alleg. per predictũ do. Consultorez non cõnumerarunt istã inter alias causas, non est mirandũ, qꝛ vbi de voluntate patris apparet, res non habet difficultatem per predicta, ⁊ colligitur per not. per docto. in. d. §. quid si tantum. de liber. ⁊ posthu.

¶ Quibus non obstan. verissimam esse puto cõclusionem superius factam per prefatum do. Consultorem, ⁊ in primis aduertendum puto ꝙ isto casu non potest dici ꝙ due sint legitimationes, sed tantum vna, qꝛ si predicte filie fuerunt semel legitimate a primo comite, impossibile est, ꝙ a scd̃o comite iterum legitimen- 13 tur, † qꝛ ad causandum vnum effectum, duo extrema habilia requiruntur, scꝫ extremum a quo, ⁊ extremum ad quod, ꝭm Bart. in. l. si bis qui pro patre. ff. de vsucap. sed si semel legitimus restitutus est ad primeua iura non potest iterum legitimari, ⁊ restitui, sicut semel manumissus non potest amplius manumitti, semel baptizatus, non potest iterum baptizari, ista sunt verba Curt. senioris in consi. xvj. egregius. colũ. x. ⁊ ibi ꝙ semel adoptatus nõ po- 14 test iterum adoptari, ⁊ alleg. vt ibi per eum. † Ex cuius dictis infero, ꝙ ex quo prima legitimatio valuit in casu suo limitato, scd̃a appellari non põt ltimatio, sed potius dispensatio, qꝛ habilitando scd̃s comes predictas filias, vt possent succedere ab intestato videretur potius dispensare, q̃ legitimasse cum iam legitimate erant predicte filie, vigore legitimationis prime, ita dixit Cur. in consil. preallega. colũ. ix. circa medium, nec similiter prima legitimatio appellari potest, vt dicit dñs Consultor, sed potius dispensatio que odiosa dicitur, vt ipse dicit, ⁊ vltra eum hoc voluit Deci. consil. cccccLxxvi. colum. ij. ⁊ consil. cccccLxxix. per totum, hoc idem voluit Nico. de vbald. in suo tracta. success. numero. lxix.

¶ Quo premisso videndum est, an vigore prime dispensationis, venientes ab intestato censeantur exclusi a filiabus legitimatis, 15 † dico ergo ꝙ vt dicit dñs Consulens, ꝙ quo ad potestatem comitis attenditur tenor priuilegij ei cõcessi. c. porro. c. accepimus. de priuileg. adeo ꝙ si comes egrederetur fines sue ptãtis ageret tanq̃ priuatus, ⁊ sic nõ valeret, ꝙ ageret, ar. text. in. c. dilecta. de rescrip. l. fines mãdati. ff. mand. not. Dec. in consi. cccccLvij. accurate. colum. ij. ⁊ Cur. consi. lxxiiij. super memorata. colum. ix. cum ergo vt presupponitur in consil. primo priuilegio continetur clausula, sine tñ preiudicio venientium ab intestato, que clausula licet vario modo interpetretur apud docto. vt. s̃. dixi, ⁊ late prosequitur Pet. de vbald. in suo tracta. success. ab intesta. nume. lxxxij. quem etiam refert Curt. in consi. lxxiiij. superius allega. colum. x. 16 † tñ communis est opinio docto. ꝙ vigore dicte clausule, vxor, fiscus, ⁊ remotiores, vsq; ad quartum gradum tantum excludantur, sequuntur istam partem docto. relati per Nicol. de vbal. vbi supra, ⁊ istam esse cõmunem attestatur Cur. in dicto consi. lxxiiij. colum. x. ⁊ Dec. qui concordantes allegant in consilijs allegatis per predictum do. Consulentem, ⁊ vltra eum hoc idem attestatur Dec. consi. cccccLxxvj. pro resolutione. colum. ij. cuꝫ igitur ista sit cõmunis opinio ab ea in iudicando non est recedendum, docto. in. c. nouimus. de verbo. significa. tex. in. l. i. de offi. quest. ibi, ⁊ sani crebrior facit tex. insti. de hered. instit. in princ. no. Barto. 17 in. l. ij. C. de pen. iudic. † ⁊ hic dicit Jas. in. l. i. §. sublata. colum. iij. ꝙ qñ docto. dicunt ꝙ est cõmunis opin. illud est bonum verbum in pratica, ⁊ creditur doct. sic attestanti, vt Fede. in reper. §. diui. nu. xciij. ⁊. cccxlij. ⁊ maxime qꝛ vltra attestationem predictoruꝫ, de cõmuni opi. apparet ex allegatis in locis predictis per Deci. 18 ⁊ alios, † plus dico ꝙ licet potestas concessa comiti, seu baroni de legitimando non ꝯtineat expresse dictam clausulam sine preiudicio ⁊c. tñ intelligitur cum ea, nisi verba priuilegij expresse dicãt contrarium, ꝭm Bal. in. c. licet guerram. colum. penul. hic finitur lex cor. seqtur Bologni. consi. lviij. colũ. antepe. Ex his ergo sequitur, vt ẽt dicit do. Consulens, ꝙ ex quo sũmus in causa intestati, ⁊ intra quartum gradum, ꝙ de prima legitimatione non est curandum, cum nullum afferat preiudicium, ⁊ quatenus comes ille egressus esset potestatem suam, nihil egisset, nec obstat si dicatur ꝙ isto casu de patris voluntate apparet ꝙ filie ẽt ab intestato succedere possint, qꝛ ex predictis patet respõsio ꝙ hoc nihil officit, stante ꝙ primus comes non habet potestatem, nisi vt. s̃. preterea adduco que dicit Dec. in ꝯsi. cccccLvij. accurate. col. pen. vbi per 19 eum, † qꝛ legitimatio est actus superioris, qui legitimationem facit, vt no. Bar. in. l. gallus. §. forsitan. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ subdit ꝙ in casu in quo Jmpator, nec comes haberet potestatem, iste defectus potestatis militat etiã ꝙ voluntas patris concurrat, licet eniꝫ pater voluisset filias ab intestato succedere, ex quo. n. est defectus potestatis in primo comite, volũtas patris isto casu nihil operatur, vt dictum est, per que concludo, vt. s̃. restat modo videre de scd̃a dispositione, in qua prosequitur do. Consulens, filie videntur habilitate, vt succedere possint ab intestato in forma amplissima, dico igitur ꝙ ista scd̃a dispensatio minus obst. successoribus ab intestato, qm̃ clara videtur illa conclusio firmata supe- 20 rius per do. Consulentez, † vcꝫ ꝙ non potuerit fieri sine iusta causa, maxime ab inferiore a principe, ⁊ vltra alleg. per ipsuꝫ, hoc voluit Dec. in ꝯsi. cccccLvij. accurrate. col. ij. ⁊ in consi. cccccLxxix. in presenti, vbi latius loqtur, ⁊ no. Bru. in consi. xv. col. ij. Cum ergo dispẽsatio ista facta sit sine iusta causa ab inferiori a principe, videtur ꝙ sit nulla per allega. per predictũ do. Consulentem, qꝛ vt dicit do. Consulens causa dꝫ esse, aut necessitatis, aut vtilitatis, aut prerogatiue ꝑsonarũ, vt no. in. d. c. per venerabilẽ. vbi. d. Preposi. col. vij. alias in. §. i. col. i. iij. not. cũ vti ibi dicit Panor. aliter faciendo forte pecunia, vel affectione carnali, ductus pec- 21 cet, ꝙ non est presumenduꝫ voluisse principẽ, † sed ꝙ voluerit valere legitimationem, quatenus sine eius peccato, ⁊ lesione ꝯscientie possit valere, arg. l. merito. ff. pro soc. ꝓsequitur hoc late Brunus in prealle. ꝯsi. xv. col. ij. ⁊ predictus do. Consulens, ad quem me remitto. Tota. n. vis consistit in respondendo his que in contrarium adduxi de voluntate patris, qui vr̃ dedisse iustam causam comiti per ea que dicta sunt, ⁊ lꝫ ad predicta egregie responsum sit, per do. Consul. tñ aduertendum puto, qꝛ in casu de quo agitur voluntas patris, quatenus esset iusta causa, ꝙ non est dicendũ per allega. per Cur. vbi. s̃. in consi. lxxiiij. ⁊ latius hoc tangit Cõsultor, ⁊ inferius dicetur, tñ hic non adest voluntas patris eo modo, quo presupponunt doc. in ꝯrium allega. ⁊ prout requiritur de mente eoꝝ, nam Aluarot. vbi. s̃. allegã. Bartho. in. d. §. quid si tantum. dicit contrarium procedere qñ pater preordinauit in testamento filium legitimari debere, ⁊ lꝫ doctr. Bar. ibi in. d. §. quid si tãtum. ꝭm Rui. circa fi. non possit exemplificari, tñ iste nõ est casus noster, qꝛ hic non apparet testm̃ aliquod, in quo preordinatum sit filias legitimari debere, vt venientibus ab intestato haberent preiudicare, ⁊ intẽtio Bar. ⁊ alioꝝ superius allega. est, vt preordinatio dispositiue appareat ad finẽ succedeñ. vt colligitur ex dictis Jas. in. d. §. quid si tantum. col. xxiiij. ⁊ eodẽ modo respondetur de mente, ꝙ apparet per actus inter viuos, que 22 omnia longe distant a casu nostro, † qꝛ lꝫ in instrumento prime legitimationis adsint verba, vcꝫ cupiens ⁊c. que lꝫ sint a notario prolata, partium tñ esse intelliguntur, ꝭm Bal. in. l. i. col. fi. circa fi. de priuileg. dot. vbi dicit ꝙ qcquid not. dicit factum ꝯtrahentium respiciens, vr̃ de partium assertione dixisse, seqtur Dec. consi. ccccl. apertissime. ⁊ habetur alibi sepe tñ nullus sane intelligẽs, diceret predicta verba dispositiua esse, ꝓut presupponunt docto. prealleg. in ꝯrium, qui presupponunt patrem preordinasse, disponendo filium legitimari, vt dixi post eius morteꝫ, ex cuius verbis apparet voluisse ipsos succedere, ⁊ in bonis ipsius exclusis alijs, ꝙ in casu nostro non est sic, qꝛ iam legitimatio facta erat in casu limitato, ⁊ amplius legitimari nõ poterant, applicantur ad predicta, que dixit Jas. in. d. §. quid si tantum. colũ. xxiiij. que referunt 23 Ticineñ. vcꝫ Salian. vbi. s̃. colũ. xv. † vbi ꝙ si pater solum impetrasset licentiam legitimandi spurium, ⁊ sic decessisset aliter ipso non legitimato, nec disposito, ꝙ vellet ipsum legitimari, dicit ibi Jas. ꝙ post mortem patris non potuerit legitimari, qꝛ per impe- 24 trationem licentie nõ disposuit, † ⁊ mens que non trãsit ad dispositionem non curatur. l. qdam cum filiuꝫ. vbi Bal. ff. de her. insti. minus. n. dubium vertitur in casu nostro, q̃ in casu Jas. qꝛ in nostro tm̃modo dixit ꝙ desiderabat filias succedere posse, non tamen deuenit ad aliqueꝫ actũ propinquũ suo appetitui disponendo, seu se preparando per aliquem actũ antecedens dispositioni fiende, prout fecit ille qui licẽtiam impetrauit, vnde succedet doctri. Bal. in. l. per hanc. col. ij. C. de tempo. appel. vbi dicit ꝙ quedam sunt cõiuncta ad ꝯhendum, nam qꝛ lex dicit inesse, ergo coniuncta sunt, vt. ff. de ꝯhen. emp. l. pacta conuenta. naꝫ naturaliter apparet ꝙ nisi approximationẽ virtus non agit, ⁊ ideo nemo sentit passiones, nisi ad eum approximate ꝓueniant verba igitur patris predictaꝝ filiarum, multum sunt remota ad dispõnem de presenti, ⁊ ad preordinationẽ de futuro, vt de se patet, ideo non agẽt virtutem ⁊c. subdũt ibi in. d. loco Ticineñ, ꝙ doctri. Jas. vr̃ obst. 25 decis. Bal. in. d. l. gallus. §. institutus. col. iiij. † vbi vult ꝙ valeret

institutio facta sub conditione, si filius legitimabitur, ꝛ sic sufficit ꝙ pater ponat filium in ꝯditione, lꝫ non disponat, qꝛ respõdetur ꝙ nil ad casum nostrũ, ꝛ diuersi sunt termini, preterea ibi in casu Bal. apparebat de mente testõris euidenter, ꝛ dispositiue, ꝙ dicto casu voluit filiũ succedere in bonis suis eũ instituendo, ꝙ non est in casu nostro, in quo non ꝯstat patreꝫ deuenisse ad aliqua verba ꝓpinqua, ꝛ dispositiua, quibus mediantibus voluerit filium dispẽsari in causa intestati, preterea applicatur ad casum nostruꝫ ꝯcordia, ꝛ distinctio, quã tradunt ibi Ticineñ. vbi. s. nam dñs ipsi posset fortassis distingui, aut post licentiã impetratã, pater ita cito obijt ꝙ nõ potuit prosequi ltimationẽ, ꝛ possit filius legitimari post mortẽ ex intentione patris, aut vero superuixit tñ, ꝙ verisimiliter potuisset ltimationem prosequi, ꝛ sic secus, argu. tex. in. l. tractabaẽ. ff. de testa. mil. applicañ. n. distinct. predictã ad decisio. casus nostri, q' est in fortioribus terminis, quatenus. n. pater omni casu expressisset, ꝛ per aliquẽ actuꝫ antecedẽs preordinasset filium debere habilitari post eius mortẽ ad effectũ excludendi venientes ab intestato, tñ ex quo non prosecutus fuit, postꝗ̃ tñ superuixit, vt mihi presupponiẽ de talibus verbis, ꝛ eius intẽtione non curaẽ per predicta. ¶ Corroboranẽ premissa, qꝛ certuꝫ est ꝙ pater tpe quo facit filias legitimari sciẽtiã de potestate primi comitis, cuꝫ tenor priuilegij incertus sit in instr͠o legiti. presumiẽ ꝙ sciuisset dispõnem iuris super illa clausula, vcꝫ sine tñ preiudicio,

26 †qꝛ quis presumiẽ scire iura per se, vel per informationeꝫ, quaꝫ a peritis habere dꝫ, vt no. gl. in auc. de incest. nup. iuxta prin. in verbo sciens. ꝛ no. Bar. in. l. sed si. l. §. scire. ff. de acq. her. ꝛ in. l. non fatetur. ff. de ꝯfess. facit. l. leges sacratissime. ff. de legib. cũ no. per doc. in. l. iuris ignorãtia. C. qui admit. ꝛ no. Alex. in ꝯsi. c. sup primo. col. pe. vol. vij. sciuit ergo illas nõ posse succedere, nisi in causa testati, non disponendo ergo per testm̃ illas debere succedere,

27 cuꝫ tm̃ superuixit tacite vr̃ venientes ab intestato vocasse, †qꝛ decedens intestatus tacite vr̃ relinquere hereditatẽ, venientibus ab intestato. l. ꝯficiuntur. ꝛ. l. si qs cum nullum. ff. de iu. codic. voluit Alex. ꝯsi. lj. viso. col. i. vol. ij. ꝛ ꝯsi. clxxxvij. vr̃. col. iij. circa fi. vol. v. isto igiẽ casu non est disputandũ de mente, neqꝫ de preordinatione testõris postꝗ̃ superueniendo, ꝛ aliter disponendo, ꝛ postquaꝫ sciuit que dixi, vr̃ tacite vocasse venientes ab intestato, vt. s. dixi, ꝛ sic retorqueẽ istud fundamentum ꝯtra partem aduersam, quo casu dispensatio tãto fortius nõ valeret, quanto vr̃ facta con-

28 tra voluntatẽ testatoris, saltem tacitã, †que quidem voluntas patris non vr̃, nec etiã ab ipso Imperatore violari posse, per ea que tradit Dec. ꝯsil. cccclvij. accurate. col. ij. cuius rõnes militant ẽt in casu de quo agiẽ, arg. l. cum qd. ff. si cert. pet. lꝫ hoc vltimum de Imꝑatore dictum sit ex abundãti. ¶ Ex qbus omnibus pꝫ etiaꝫ rñsum ad superius alleg. in ꝯrium, ꝛ vt indiuidue rñdeatur, non ob. ꝙ comes hꝫ eandem ptãtem, quaꝫ ipse princeps, qꝛ fateor in

29 his que sibi spãliter mandata sunt hoc ꝓcedere, †ꝛ dato ꝙ generaliter data esset comiti ptãs, que esset in ipso principe, tñ intelligitur ꝙ ipse comes vtaẽ ex tali potestate ex causa que appareat, vt voluit Bal. in. l. si testamen. C. de test. no. Bal. in rescripta. in. iij. q. C. de preci. impe. offe. ꝛ tradit Alex. ꝯsi. xciiij. ꝯsideratis. colũ. pe. li. i. no. Dec. ꝯsi. cccclxxix. in presenti. col. i. ꝛ vt dicit Lud.

30 de sard. in suo trac. legiti. in. vi. par. ver. nono queriẽ. nu. cxvij. †in inferiore a principe, qñ dispensat, semper reqritur iusta causa, nisi expresse in priuilegio ꝯtinerentur ista verba formalia, vcꝫ ꝙ etiaꝫ nõ subsistente causa posset inferior spurios ltimare, ꝛ legibus derogare ꝛc. alias vt ipse dicit semp de causa apparere dꝫ, ista igitur verba nõ sunt in priuilegio, imo sunt verba denotantia mẽteꝫ ꝯcedentis esse, vt de causa apparere deberet, ibi dum dr̃ de rõne,

31 moderamine ꝛc. †que verba plus importãt, vt de se pꝫ, ꝗ̃ si libere fuisset cõmissum sub his vbis confisi de iudicio suo, de discretione tua, que verba vñr importare liberiorem voluntatẽ, ꝗ̃ verba, de qbus in priuilegio ibi de honestate, de ratione, de modera-

32 mine ꝛc. † ꝛ tñ dicunt doctor. ꝙ quando cõmissio fit sub verbis, vcꝫ iudicio tuo ꝛc. discretioni tue cõmittimus ꝛc. ꝙ tali casu intelligerẽt cõmissum, ſm arbitriũ boni viri, ꝛ intelligitur. i. non de vo-

33 luntate libera, sed vt ꝓcedatur ſm ordinem iudiciariũ, † cum iudex dicaẽ bonus vir, ita pulchre no. per Fely. in. c. canonũ statuta. col. xx. ibi nu. xxvij. cũ seq. extra de ꝯsti. cuius allega. aliter non refero, ibi videri pñt, ecce ergo ꝙ non solũ tacite, sed imo expresse demandatũ fuit scdo comiti, ꝙ accedente iusta causa dispensaret, ꝙ cũ minime factũ sit de tali dispensatione non est curanduꝫ, cũ nullum afferat preiudiciũ. ¶ Nec ẽt ob. ꝙ ex verbis scdi comitis apparet de eius volũtate. s. ꝙ voluerit predictis venientibus ab intestato piudicare, qꝛ in casu nostro militat defectus potestatis, cũ nisi iusta accedente dispensare non põt, ꝛ ꝓpea omne

qui pergit vltra fines sue ptãtis, nihil valuit, vt dictũ fuit. s. in pñ.

34 †ꝛ hoc qꝛ in quolibet actu, voluntas, ꝛ ptãs reqritur. c. cũ super. de offi. dele. l. cũ te. vbi Bal. C. de don. ante nup. no. do. Consul. ꝛ Dec. in ꝯsi. cxcviij. diligenter. col. iij. nec ob. ꝙ vigore prime legitimati. non obstante cl'a, sine tñ preiudicio ꝛc. predicte ltimate possent venire ad succes. qꝛ sup fuit rñsum, ꝛ satis est pro ista pte

35 sit cõis opin. a qua in iudicando non est recedendũ, †preterea vt mihi fertur cũ super prima ltimatione iudicatum fuit per sniam, que transitũ facit in rem iudicatã, que pro veritate hr̃. l. res iudicata. ff. de reg. iu. que snia tanꝗ̃ iuri, ꝛ equitati ꝯsona, lata a iurisperitissimo, minime esset in dubiũ refricanda, lꝫ ista dicta ex abundanti, cũ appareat, vt dixi de cõi opi. ¶ Nec ob. ẽt ꝙ talis legitimatio prima fuerit facta ad preces patris, ꝛ ꝓpea ꝙ oibus preiudicatũ censeatur, qꝛ superius fuit rñsum, cum ex ista ltimatione tm̃ filie habilitate censeantur ex testõ, non aũt ab intestato, ꝛ isto casu voluntas, vbi est defectus predictis, nihil operaẽ, vt no. Deci. in ꝯsil. vbi. s. ¶ Nec similiter obs. ꝙ volũtas patris videaẽ finisse iusta causa, qꝛ huic obiectui satis late rñsum fuit, tum qꝛ, vt dicit do. Consulens hoc negaẽ, ꝙ sola voluntas patris sit iusta causa disponẽdi, nec Bar. dicit id, ad qd alleg. per Aluar. vbi. s. sed tñ dicit ꝙ precedente preordinatione patris sine alterius requisitione ltimatio fieri põt, non tñ negatur quin reqratur iusta causa, vt late prosequr ẽt do. Consulens, allegãdo distinctioneꝫ

36 quã tradit Dec. ꝯsi. cccvij. col. iij. que vr̃ tenenda, † cũ in dubio tenenda est opi. distinguẽs. l. adeo. §. cum qs. ff. de acq. rer. do. ꝛ ita inquit gl. in. c. quereti. ꝟ. de offi. dele. ꝛ in. c. sciẽtes. ꝟ. de censi. preterea, vt. s. dictũ fuit, isto casu nulla precessit preordinatio, saltẽ dispositiua, imo voluntas defuncti si qua ꝯsideranda est pro parte succedentiũ ab intastato, ꝯsideranda est qui ex tacita eius voluntate vocati censentur, vt dictũ fuit, ꝛ ꝓpea cum vt sepius dictum fuit, ista ltimatio que dispensatio dr̃, odiosa, tum ex rõnibus adductis per do. Consult. vt. s. dictũ fuit, tum qꝛ ltimatio appellari non põt, stante ꝙ filie iam ltimate erãt, dispensatioq; careat causa iusta ꝯcludendum vr̃, vt. s. ex qbus sic ob multitudinem negociox, ꝛ breuitatem tp̃is, repentine discursis, ꝯcurro in sniam do. Consul. de simplici subscriptione reqsitus. ¶ Ego Jo. iacob. de leunardis de Pisauro. J. V. D. ꝛ ad presens orator apud senatum Venetum illustris. Ducis Vrbini, in quox fidem me subscripsi, ꝛ sigillum meum consuetum apponere feci. Laus Deo.

CASVS

¶ Illustriss. do. Cesar fregosius litteras quasdam, seu vt dr̃, cartellum scripsit ad illustr. do. Cagninũ gonzagã, sub. ꝟ. scrip. vbis.

¶ Signor Cagnino, quante volte hauete detto, fatto dire, scritto, o fatto scriuere in piudicio de lhonor mio, altretãte hauete mentito per la gola, e denegando similmente mentite, ne diro villanie in lettere, parendomi che tal vfficio cõuenga piu ad homo maligno, inuidioso, e vile, che a caualiere, riseruandomi se da voi non manchara parlar con larme in mano, ꝛ in fede di cio ꝛc. adi. ij. di Genaio. M. D. xxxvij.

¶ Illustr. do. Cagninus die. xxv. eiusdem mensis, respondit predicto cartello per infrascripta verba quibusdam nunc omissis.

¶ Signor Cesare al primo capo del vostro cartello non intendo per hora far risposta, iudicando non mi esser necessario. Ma per offerirmi voi nel secondo capo parlar meco con larme in mano. Jo molto volentieri da voi inuitato accetto parlar con voi con larme in mano, ꝛ fra tempo conueniente chiariro non sol voi, ma tutto il mondo, se da voi non manchara, e certificaromi se il desiderio vostro sara cõforme a la offerta ꝛc. prout hec, ꝛ alia in hoc cartello responsiuo continentur, cuius copia transmittitur.

¶ Ex post nihil fuit dictũ, aut scriptũ inter predictos illustr. dños, sed res oino tacuit, vsq; ad vlti. dieꝫ Aprilis presentis anni. M. D. xxxix. quo die illustr. do. Cesar publicauit quasdã scripturas, quas manifestũ appellauit, ꝛ cum eis quandã patentem, in qua ꝯtinetur quedaꝫ declaratio christianissimi Regis Francox in fauorem prefati do. Cesaris, ꝛ ad ipsius instãtiam facta nullo modo citato, sed penitus inscio do. Cagnino, ꝛ cuꝫ eis ẽt publicauit quasdã litteras illustr. Marchionis del Vasto, directas predicto do. Cesari, ꝛ datas. xiij. Julij. M. D. xxxviij. ꝯtinẽtes in effectu. Che al predicto signor Marchese pare che il signor Cesare predetto habia iuridicamente mentito il signor Cagnino hauendo scrittura autentica, che esso parli in dishonor suo, prout hec omnia latius continentur in predictis scripturis publicatis, quarum copia ad verbum transmittitur.

¶ Stantibus modo predictis dubitatur de pluribus.

¶ Et primo

¶ Et primo vtrũ stantibus duobus cartellis hinc inde missis, alio non sequuto, illustr. dñs Cagninus remaneat absq; lesione ali qua sui honoris.

¶ Scdo ad quem predictorũ illustr. dñorum, spectet armorum ele ctio si contingat eos venire in duellum occasione predictorum.

¶ Tertio vtrum illustr. do. Cagnino in aliquo preiudicent decla ratio christianissimi Regis, & alia contenta in manifesto nouiter per illustr. do. Cesarem publicato.

¶ Et presupponitur circa duas primas dubitationes fuisse cõsul tos primos illustr. principes, & armorũ duces excellẽ. qui omnes responderunt in fauorem predicti illustr. do. Cagnini, quorũ re sponsorum, aut aliquorum ex eis copia transmittitur.

¶ Et queritur ab excellentia vestra vt, quid de iure circa predicta omnia sentiat, respondere velit.

SVMMARIVM

¶ De duello an & quõ pmittat, & qñ si cui dcm̃ est q mentiat, de beat ad duelluz prouocare, & ad quem spectet armorũ electio.

1 Duellum est prohibitum de iure diuino, gentium, canon. & ciuili.
2 Duellum an sit licitum in crimine lese maiestatis.
3 Consuetudo, nec statutum duellandi non valet.
4 Fideiussor lz de iure nõ cogat soluere vsuras, si tñ soluit de facto perinde a debitore principali eas repetit, ac si de iure soluisset.
5 Consuetudo duellandi vti nutritiua peccati debet restringi, & stri cte interpretari.
6 Duellum non est concedendum, nisi ex maxima causa.
7 Duellum quid sit.
8 Duellum dicitur legibus valde odiosum.
9 Duellum est licitum, quando quattuor concurrunt fm rescriptuz Philippi regis Francie.
10 Ad duellum quinq; concurrere debent.
11 Verba ista tu mentiris in aliquem prolata dicuntur iniuriosa, et si dicatur saluo honore tuo, & j. nu. 14.
12 Verba ista tu mentiris, quando sunt dicta per aliquem prouoca tum, qr ei dictum fuit q erat latro, vel homicida, iste non dici tur inferre iniuriam, sed propulsare.
Iniuriam retorquere licet.
13 Retorcutio retorcutionis non permittitur.
15 Iniuria verbalis potest per eam recipientem verbis propulsari.
16 Verba illa tu mentiris conditionaliter prolata, si tale verbũ scri ptum, aut prolatum fuerit, tunc talis mentita pendet a verita te conditionis, & alias est nulla.
17 Dispositio conditionalis, vt sortiatur effectum, requirit conditio nis implementum.
Conditio tacita requirit veritatem conditionis.
Mentita alicui data sub conditione illa non vrificata nulla est.
19 Conditio habet vim forme in actu requisite.
Forma deficiente actus est nullus.
20 Gerundium qđ respicit tempus futurum conditionem importat.
21 Verba ista morendo la mia dõna important conditionem, & re soluuntur, idest si moriatur.
22 Inter fateri, & negare, an detur medium.
23 Libellus gñalis nõ pcedit, sed res petita dz pticulariter exprimi.
Libellus gñalis non pcedit in crinalibus parte et nõ opponẽte.
24 In duellis vnus dicitur prouocator, & alter prouocatus.
25 Prouocator, seu actor ille dr qui primo qrelã dñt, vel cartellũ.
26 Prouocare quem ad duellum est in arbitrio prouocantis.
27 Armorum electio debet esse impetiti.
28 Quid de electione loci.
29 Verba contra eum interpretantur, qui apertius loqui poterat.
30 Non contradicens litteris alicuius per se intellectis, censet que in eis continentur acceptare.
31 Recipiens litteras continentes aliquod in eius preiudicium, ne videatur cõsentire debet expresse protestari q eis non gsentit.
32 Consensus duplicatus multum operatur.
33 Sententia absq; citatione lata nulla est.
Citatio est fundamentum iudicij.
34 Citatio quare dicatur de substantia iudicij.
35 Citatio quorum interest debet fieri in qualibet causa.
36 Citationem negans dr defensionẽ denegare, que est de iure nãli.
Deus non prius Adaz dãnauit, q̃ citasset, dicens Adã, vbi es.
37 Citatio adeo potens est q annullat sententiam etiam in fauorem absentis latam.
38 Sententia sine citatione etiam a principe lata est nulla.
39 Asserenti se paratum probare intentionẽ suam per testes non dz credi, sed oportet testes producere, & eos cuz iurõ examinare.
40 Producenti litteras vti meas non facile debet credi, sed debet litterarum comparatio fieri.
41 Sententie verba sunt stricte interpretanda.
42 Iudex suum non impartitur officium, nisi petenti.
43 Iura nostra absq; nostra voluntate, a nobis auferri nõ possunt.
44 In necessitatibus nemo liberalis existit.

CONSILIVM CXXII

Dirigat Dñs verba mea in viam verita tis, & iustitie. ¶ Volebam profe cto scribere circa presentẽ duellarem gtrouersiaz inter illustr. dños, & strenuissimos armorũ duces vertentẽ pluribus, & qdem honestissimis causis, & illa precipue q alienũ a nostris studijs videretur, ne mihi vnq̃ illud obijcere, noli vltra crepidam ascendere, memor ẽt apud ve terũ monimenta legisse Eudamidã, Laconez, Archidami filiũ, cum audisset philosophum de optimo belli Imperatore dissere tem dixisse, oratio qdem mirabilis est, sed qui dicit minime cre dendus, non. n. tuba circa eum aliqñ obstrepuit. Verebar. n. de me hanc militarem gtrouersiam discutiente idẽ dici posse, q nec tubam, aut classicũ vnq̃ audiui, & ita presentis gtrouersie resolu tionẽ in arte militari peritioribus relinquendã iudicabam, cuz in qualibet arte peritis in ea standũ sit, vt. l. i. post prin. ff. de vet. in spi. l. semel. C. de re mil. lib. xij. & c. significasti. el. ij. de homi. cũ si. Veruntñ, qr illustr. do. Cagnini gonzaghe quorũdamq; aliorum dñorum meorũ preces sepius mihi exhibitas contẽnere nephas duxi, decreui tandẽ illis annuere, & qđ de iure sentiã his scriptis rñdere, iuxta petitionem illustr. do. Cagnini, etenim cũ sũma mo destia id solũ a me petijt, vt quid de iure mihi vr, respondere ve lim, qđ eo fidentius, liberiusq; faciam, qđ a pluribus excell. prin cipibus, & strenuissimis armorũ ducibus iã mihi viam apertã in uenio, quorũ vestigia libenter in rẽ hac sequar, maxime cũ eorum opi. viribus, ac iurium rationes gsentaneas cognouerim, taz & si etiam si in aliquo refragaret omnino eis standũ esset, veluti in re militari, & in causa, de qua agit peritissimis per. s. dicta iura. Et vt verũ fatear, non parum sum admiratus, qđ illustr. do. Cagni nus non quieuerit in snia, & opinio. tot, & tam illustr. principum, eiusq; honori, satis superq; gsultum non putauerit absq; eo, qđ iurisconsultorũ opi. requireret, & presertim cũ inter alios excellẽt. principes, qui vt mihi asserit, ita rñderunt, hz sniam mihi exhibi tam illustr. vice regis Neapolitani, cuius intelligentia, & aucto ritas quãta in eiusmodi rebus sit, neminem latet, itẽ & illustr. du cis vrbini, felicis memorie qui in militaribus, & duellaribus gtuer sijs tante fuit auctoritatis, vt ad eũ, veluti ad Appollinis oracu lum, vndiq; gfluerent omnes, & eius opi. vti rñso diuino acqesce rent, sed totũ hoc ipsius do. Cagnini, modestie, ac sũmmo deside rio proprij honoris tribuendũ censeo, vt. s. cũ opi. etiam iuriscon sultorũ quietiori animo viuat, attẽto maxime q predictorũ princi pum opin. vñr super legibus vt plurimũ, & earum rõnibus fun date, & forsitan illud ẽt est in causa qđ superuenit illa declaratio christianissimi Regis, de qua per predictos illustr. principes, & ar morũ duces excellen. nulla fit mentio, quantũ ego viderim, eteniz proprie vr ad iuriscõsultos pertinere cognitio ista, vtrũ ipsa decla ratio eidẽ illustr. do. Cagnino preiudiciũ inferat. ¶ Viso itaq; puncto cũ omnibus scripturis ad me transmissis, anteq̃ ad reso lutionem qõnum, de quibus in puncto deueniã, qr duellares que stiones vñr, †presuppono in primis q duellũ inter christianos dr 1 probibitũ omni iure. ¶ Et primo iure diuino, nã precepit nobis Deus, ne tentemus dñm Deuz nostrũ, vt legitur Deuterono. c. vj. & Matthei. c. iiij. cũ simi. sed in duello dr tentari Deus. c. mo nomachiã. ij. q. v. ergo &c. probatur hoc ẽt alijs medijs, vt plene scribit Ias. in gsi. cxliiij. facti gtingentia. in. ij. dubio, in. v. col. vs. sed premissis oibus non ob. ij. vol. Qui ẽt subdit qđ dicitur prohi bitum duellum ẽt iuregentium, iure canonico, & demũ iure ciuili, alleg. d. c. monomachiã. totum titu. de cleric. pugnã. in duel. & de purga. vulga. ac ẽt. l. vnicam. C. de gladia. lib. xj. & l. negantes. C. de ac. & oblig. & alia plura, vt per eũ, & inter alia fundamenta pro ista generali gclusione illa ratio dicitur satis gcludens, qr ex duel lo causantur homicidia, & membrorũ mutilationes, vt est notum, hec aũt sunt omni iure prohibita, iuxta to. titul. extra de homici. & ff. & C. ad. l. cor. de sicca. & est de hoc illud preceptum Dei, non occides, vt legit Exodi. c. xx. Deuterono. c. v. & Matthei. c. v. Allegat ẽt Ias. ibi pro ista sua gclusione, quamplurimos docto.

in vtroq3 iure, et in sacra theologia communiter ita tenentes, et inter alios vberrimum Barbat. in consil. lxij. illud in medium referam. col. xij. cum. iij. seq. incip. in ver. capio nunc aliam dubitationem. i. volu. qui copiose, et iuridice hanc opi. defendit. ¶ Et vltra allegatos per Jas. vbi. s. ita etiam firmat Matthe. de afflic. in. c. i. §. si quis hominem. iij. col. post alios per eum relatos, de pa. ten. et ita etiam de iure verum esse asserit Deci. in consi. cccclxxxvij. in qone preposita. in prin. et in consi. ccccclxxxvj. magnificus Pirrus. in princ. et Cur. iuni. in consi. clxxiij. habita diligenti consideratione. similiter in prin. et ista conclusio apud modernos doctores regulariter loquendo semper fuit, et nunc est indubitata, †tam et si reperiantur qui in certis casibus, vt in crimine lese maiestatis, de quo non agitur in presenti casu quibusdam etiam alijs cōcurrentibus velint duellum permitti, vt egregie firmat Calcan. in consilio. xx. qdam nobilis, et strenuus vir. in. vij. colum. cu3 multis seq. l3 in indiuiduo in casu illo inter easdem personas contrarium firmauerit Barb. in. d. consil. lxij. ¶ Sed quicquid sit in eo casu, in alijs casibus vera, et generalis est conclusio. s. posita duellum simpliciter esse omni iure prohibitum. ¶ †Quod adeo veru3 est, vt nec valeat, aut seruari debeat consuetudo in contrarium, qr cum iura prohibeant duella, et cruenta spectacula ratione peccati, qr scilicet tentatur Deus, et sequuntur inde homicidia, et membrorum debilitationes, ac etiam adest animarum periculum, non debet cōtraria cōsuetudo valere, que potius abusio, et corruptela dici potest. et maxime cum talis consuetudo expresse in iure reprobetur, vt. c. ij. de cleri. pug. in duel. et in toto titu. de purga. vulga. iuncto. c. i. de tornea. Ex tali enim prohibitione sequitur superuenientē contrariam consuetudinem non valere, iuxta auctent. nauigia. et que ibi tradunt doct. C. de fur. et iuxta tradita per Bald. et alios in. l. non dubium. C. de legi. et ita in terminis q non valeat consuetudo duellandi, nec etiam statutum, firmat Barba. in. d. consil. lxij. colū. xiiij. Jas. in dicto consi. cxliiij. colū. penul. et Afflic. in. d. §. si quis hominem. iij. et. iiij. col. et isti alios alleg. et dicunt cōmuniter teneri, qd etiam fatentur Deci. et Cur. iunior in preallega. eorum consilijs. ¶ Et quamuis predicta verissima sint de iure, tn videmus q de facto contrariu3 obseruatur, et strenui milites arbitrarentur eorum honori detrahi, nisi ad duellū in certis casibus prouocarent, aut prouocati non acceptarent. et sic quotidie videmus milites, et nobiles viros se inuicem prouocare ad duellū, et re ipsa de facto exercetur, vnde perinde haberi debet, ac si de iure pmitteretur, †quemadmodum videmus q licet de iure fideiussor ad soluēdas vsuras cogi non possit, si tn de facto cogitur ex principis, aut statuti ordinatione, perinde a principali debitore eas repetet, ac si de iure soluere coactus fuisset, vt tradit Alex. post plurimos, quos alleg. in consi. cvij. pro inuestigatione predictorum. v. colū. ver. vnde hoc casu. cum versi. sequen. scdo volumi. et ita in terminis nostris dicunt Deci. et Cur. iun. in eorum consilijs. s. allega. ¶ †Ista tn obseruantia, et consuetudo, vt duella exerceātur, cum sit manifeste contra omnia iura, et sit nutritiua peccati, debet in quantum potest restringi, et stricte interpretari, vt minus iura ledantur, quam fieri possit, sicut dicimus de statutis correctorijs iuris cōmunis, et ab eo exorbitantibus. vt. s. stricte interpretentur, vt minus quam fieri possit ius cōmune ledatur, iuxta tradita per doctor. in. c. cum dilectus. de consuetud. et in. l. si serui nostri. C. de noxal. cum concordan. vt per Barba. in consil. l. clementissimum Deum. ij. colū. iiij. volu. per Corne. in consi. cxv. in hac consultatione. iij. colū. iij. volu. per Cur. senio. in consil. lxxviij. dña Franceschina. vi. colū. per patruum, et do. meum Socin. in consil. lxxxj. non est dubium. iij. col. iij. volu. et per Dec. in consi. lij. viso elegāti consilio. ij. colū. Et fortius est dicendum hoc in casu nostro, cum consuetudo, et obseruantia duelli sit iniqua, et de iure inualida vbi statuta l3 correctoria sunt de iure valida. ¶ †His sic stantibus dico, q duellum non est concedendum, nisi ex magna, immo maxima causa, et ad pbationem veritatis eius, qd quis asserit contra aliquem, qn scilicet alio modo id probari non potest, vnde Bal. in. c. i. in princ. mihi in. vj. colū. versi. porro duellum proprie, † dicit q duellum est pugna singularis inter aliquos ad probatione3 veritatis. intelligo quam scilicet veritatem quis asserit dicere alicui delictum aliquod imputando. ¶ Et hoc quādo ipsa veritas aliter probari non potest, nam fm eundem Bal. in. l. prima. C. de edi. liber. tol. duellum dicitur experimētum innocentie, et initur solum in defectum aliarum probationum, et non passim in quolibet casu, sed in certis casibus per nostros docto. enumeratis, vt per Joan. de ligna. in tracta. de duello, in. viij. capi. et per Parid. de puteo, in simili tracta. de duello, in. vj. lib. sub rubri. in quibus causis fiat duellu3, et sic consuetudo, et vsus duellandi restringenda est, †qm vt inquit Bald. in dicta. l. prima. duellum dicitur legibus valde odiosum, cum videamus omnino multos sub iusto clippeo perire, vt in Longobarda legitur. Quia tn moribus militum approbatur ex consuetudine non prohibetur, restringi tamen debet quantum potest, vt solum ex maxima, et vrgenti causa fm predicta toleretur, quod etiam dixit Bal. in. l. ex hoc iure. ij. colum. in. viij. qone. ff. de iusti. et iu. †et inuenio q alias christianissimus Rex Philippus tempore suo in materia duelli in Gallia, tunc multum frequentati, edidit quoddam regium rescriptum, in quo talis consuetudo restringebatur ad casu3, quando quattuor simul iuncta concurrerent. ¶ Primo q delictu3 contra aliquem propositum penam mortis requirat. ¶ Secundo q proditionaliter, et in occulto id factu3 proponatur, et taliter q per testes, vel alias legitime, et sufficienter probari non possit. ¶ Tertio q qui sic accusatur, et ad duellum ea de causa prouocatur per presumptiones, vel inditia vero similia de tali delicto suspectus habeatur. ¶ Quarto q euidenter appareat delictum, de quo ille accusatur, et propter qd ad duellum prouocatur vere contigisse, et cōmissum fuisse. Ita hoc rescriptum refert, declarat, et prosequitur Guido pap. in questione. ccccccxvij. dixit plene. ij. colum. et illud in effectu ponit etiam Calcan. in dicto consi. ij. colum. xj. ¶ Hoc autem in proposito arbitror non parum considerandum, attento q a principio tempore cartellorum hincinde amissorum, ambo isti illustres dñi contendentes seruiebant christianissimo Regi. ¶ Immo videtur q predicta sint cōmuniter, et vbiq3 seruanda vti iuri cōmuni consona. Nam primu3 fundatur in eo quod dicitur duellum solum ex maxima causa concedi, vt per Bal. in. d. l. ex hoc iure. ¶ Scdm dixit Bald. in. d. l. i. C. de edi. liber. toll. ¶ Tertium posuit idē Bal. in. d. c. i. vj. colū. de pa. ten. ¶ Quartum vero iustificat per. l. i. §. item illud. ff. ad senat. consul. silla. qd etiā dicit Guid. pap. in. d. q. ccccccxvij. ¶ Ad qd facit. l. diuus. et q ibi Bar. et Bal. no. ff. de mil. test. ¶ †Et pro predictis omnibus facit doctri. Bal. in. l. cū filius. §. fi. ff. de le. ij. vbi dicit se audiuisse ab Imperatore, qd ad duellum quinq3 concurrere debēt, inter que sunt in effectu tria prima contenta in predicto rescripto regio, et alia duo que pro nunc nō expedit referre, sed per eum videant. ¶ Predictis itaq3 sic presuppositis, deueniendo ad resolutionem propositarū. q. circa primam concludenter loquēdo arbitror, q illustr. do. Cagnino, eius3 honori plenissime consultu3, et satisfactu3 fuit per cartellū suum, seu responsionem quam fecit illustr. do. Cesari, nec ad do. Cagninū pertinebat prouocare do. Cesarem ad duellum, aut quicq3 aliud facere, non obst. q ei per do. Cesarem in cartello suo fuerit dictū, q mentiebatur, vt in eo continet, et iniuriosa verba ei scripserit, †na3 ista verba tu mentiris, in aliquem prolata dñr iniuriosa, ēt si dicantur, cum istis verbis, saluo honore tuo, vt per Bar. et Alb. de rosa. in. l. si quis extraneus. in prin. ff. de acq. her. et tradit Alex. in. l. fi. ij. col. ff. quod quisq3 iur. vbi ēt idem dicit insignis moder. Jaco. de. s. Georg. et Paris de put. in tracta. de duel. in. vj. lib. c. xv. et dixit ēt Deci. in preallleg. consi. ccccccxxxvj. ij. col. et in. d. consi. cccclxxxvij. ij. col. multo magis ergo fuerunt in casu nostro iniuriosa, cū talia verba adiecta non fuerint. ¶ †Dico. n. pro resolutione difficultatis, et puto diligenter ad hoc aduertēn. q qn vnus versus alterum vtitur talibus verbis, tu mentiris. ¶ Aliquādo et primo illud facit ad id prouocatus, vt. s. a se remoueat notam, et iniuriam ei per alterum illatam, et sic illud dicat ad defensionem sui honoris, verbi gratia Sempronius dixit Petro, q erat latro, proditor, vel homicida, que verba vt notum est, sunt valde iniuriosa, cu3 faciant, seu importent, Petrum criminosum esse, et tunc si Petrus volens suo honori ɔsulere, dixerit Sempronio tu mentiris, dicitur proprie non inferre, sed ppulsare iniuriam, et ei licuit impune sic dicere, et sic iniuriam retorquere, argumē. l. qui cum maior. §. si libertus. ff. de bo. liberto. et. l. que omnia. §. i. et ibi hoc tradit Barto. ff. de pcurator. vbi etiam hoc idem notant Ange. et Pau. de cast. nec veniet puniendus de verbo iniurioso, vt per predictos, qd etiam dixit Alberi. in dicto. §. primo. et tradūt Pau. de cast. Alexan. et Jacobus de sancto Georgio, in dicta. l. fi. ff. q quisq3 iur. et Deci. in dicto consilio. cccclxxxvij. secunda colum. post principium, cum concordanti. adducti per Alexā. in. l. ij. in princip. scda colum. ver. sed quid si dixero. ff. de liber. et posthu. per Fely. in. c. dilecti filij. prima colum. versi. tribus tri modis. extra de exceptio. ¶ Nec tunc licebit Sempronio impune replicare, quod immo ille mentiatur, †quia retorcutio retorcutionis, non permittitur, vt. d. l. fina. prout Ange. et alij plures illam sūmant, et ita in specie dicunt ibi Pau. de cast. Alex. et Jacob. de sancto Georgio, et in tali casu, quia Sempronius in eo, qd specifice, et expresse asseruit,

se asseruit, puta, Petrum esse proditorem, remanet mentitus, dz vt mentitam illam, vt ita eloquar, a se remoueat, ⁊ honorem suũ tueatur ꝓbare, verum esse quod asseruit. Et vbi aliquo alio modo legitimo ꝓbare non potuit ex ꝯsuetudine, ⁊ vsu militum ad sui honoris ꝯseruationem, dz eligere iudicium armoꝝ, ⁊ aduersariũ ꝓuocare ad duellũ in quo dicet se ꝓbaturũ eum esse ꝓditorẽ, put specifice asseruerat, sed si alio modo suam assertionem ꝓbaret, satis suo honori ꝯsuleret, nec ad duellum teneref aduersarium prouocare, cum ad illud sit perueniendum, tantum in subsidium, ⁊ sic in defectum aliarum ꝓbationum, per supradicta. Ex probatione enim per eum facta ꝯstaret eum non fuisse mentitum, sed veritatem dixisse. Et ita eum in suo honore permanere. ¶ Iste non est casus noster, q2 nõ reperitur quod illustris dominus Cagninus, aliquid dixerit, siue specificauerit, quod sit in notam, ⁊ in iniuriam do. Cesaris, ei aliquod crimen obijciendo, ob quã cãm iuridice et impune potuerit per dominum Cesarem iniuriam ꝓpulsantem, ⁊ dici, tu mentiris, ita quod dominus Cagninus ꝓ sui honoris conseruatione teneatur aliquid probare, vel legitimis ꝓbationibus, vel in earum defectum per duellum. ¶ †14 Aliquando ⁊ secũdo qs alicui dicit, tu mentiris, non ab illo iniuriam passus, sed ab recto aliquo verbo interloquendum casualiter prolato, quod nullo modo diminuit famam, aut honorez ipsius, ⁊ tunc verba illa, tu mentiris, non sunt prolata ad ꝓpulsandam, vel retorquendam iniuriam cum nulla precesserit, sed ipsa per se principaliter iniuriã inferunt, ⁊ vti iniuriosa venirent punienda, per tradita per docto. in.d.l. si quis extraneus. de acquirẽ. here. ⁊ in.d.l. fi. ff. quod qsqz iuris. ⁊ supra dictum fuit. ¶ †15 Et talis iniuria cuz sit verbalis, potest per eam recipientem, verbis propulsari, iuxta doctri. insignis doc. Paridis de puteo in suo eleganti tracta. de duello in. vj. lib. sub rub. an facte hincinde propulsationes ⁊c. Et ita ꝓpulsando, ⁊ talem iniuriam retorquendo verbis, dicitur honori suo satisfecisse. Et ita opinio de eo apud graues viros nõ erit grauata, quẽadmodum si ei fuisset obiectum ꝙ esset fur, aut proditor, ex quo fama ⁊ honor eius ledebatur, dicitur suo honori consuluisse, si iniuriam illam verbalez retorquendo, ⁊ verbis propulsando dicat, tu mentiris, vt per docto. in locis preallegatis. Si enim istud dicimus respectu illate iniurie furti, vel proditionis, que sunt grauissima delicta, fortius dici debet respectu simplicis mendacij, quod absqz dubio leuius est delictum. auc. multo magis. C. de sacrosanctis ecclesi. c. per venerabilem. post princi. qui filij sint legiti. ⁊ l. i. post princi. ibi Barto. not. C. de rei vxo. actio. cum simi. ¶ Sed nec iste proprie est casus noster, quia licet domi. Cesar scripserit, vt in suo cartello. Et sic videaf dixisse domino Cagnino, tu mentiris, absqz eo quod appareat eidem domino Cesari obiectũ ꝫ aliquod crimen, aut aliqua particularis iniuria illata, vt sic non possit dici id factum ad propulsandam certam iniuriam, tamen non dixit talia verba respectu alicuius ab recti verbi, ⁊ certi per dominum Cagninum interloquendum prolati, sicut presupponitur in hoc secundo casu, sed cõditionaliter locutus fuit, vt infra dicam. Et vbi essemus in hoc secundo casu satis suo honori diceretur cõsuluisse illustris dominus Cagninus simpliciter respondendo domino Cesari, imo tu mẽtiris, in eo quod asseris me mentiri, ⁊ tũc ad dominum Cesarem spectaret ne calumniator remaneret, probare mendacium obiectum do. Cagnino. Et si aliter ꝓbare non posset, deberet vti iudicio armoꝝ, veluti actor ꝓuocando do. Cagninũ ad duellũ. ¶ †16 Aliqñ ⁊ tertio, ⁊ vltimo qs dicit alicui verba illa, tu mentiris. Non simplr ⁊ absolute respectu alicuius certi prolati verbi, aut scripti, sed ꝯditionaliter, si tale verbuz scriptũ aut ꝓlatum fuerit. Et tunc talis (vt ita dicam) mentita pendet a veritate ꝯditionis, ⁊ alias nulla est, ⁊ nullius effectus. iuxta. l. cedere diem, versi. vbi sub conditione. ff. de verb. signi. ⁊ est tex. in. l. †17 hec venditio. in prin. ff. de contrahen. emp. † Conditionalis enim dispositio, vt sortiatur effectum, requirit implementum, seu veritatem ꝯditionis. l. qui heredi. §. plautius, vbi Bart. ⁊ patruus, ⁊ dominus meus Soci. tradunt. ff. de condi. ⁊ demon. ¶ Et adeo verum est hoc vt procedat etiaz si tacita fuerit conditio, vt tradit glo. cõmuniter approbata in. l. item quia, in princ. in glo. magna. ff. de pac. cum concordan. vt per Deci. in consil. ij. Et pro tenui. ij. col. in princ. ⁊ in specie in materia nostra. ita firmat Deci. in. d. †18 consil. cccclxxxvij. col. ij. † Dicens ꝙ mentita alicui data sub conditione, conditione illa non verificata nulla est, ⁊ perinde est, ac si data non fuisset. ¶ Et iste videtur casus noster, nam illa verba, quante volte hauete detto, o scritto, in preiudicio de lhonor mio, altretante volte hauete mentito. Ultra quod sunt multum generalia, nec in aliquo particulari se firmant, sunt etiã in effectu conditionalia, perinde ac si dictuz fuisset, si ⁊ quotiens ꝯtra honorem meuz loquutus fuisti, aut scripsisti mentiris, put de similibus. Et in materia ista signanter dclarat Deci. in. d. ꝯsi. cccclxxxvij. ij. col. ver. sed tñ his non obstãtibus. ⁊ ibi allegat. l. vxorẽ. §. testõ quo. ff. de leg. iij. ⁊ alia plura iura hoc ꝓbantia, vt per eũ. ¶ Quo stante sequif, ꝙ nisi appareat illustrẽ dñm Cagninum vere loquutum fuisse, aut scripsisse ꝯtra honorez dñi Cesaris, ⁊ sic nisi impleta cõditio illius mentite ostendaf. Mentita remanet nullius effectus, †19 ⁊ perinde ac si data nõ fuisset. ¶ Facit, † q2 ꝯditio solet hr̃e vim forme in actu requisite, ꝟm Bal. in auc. matri ⁊ auie. i. colũ. C. qñ mulier. tute. offi. fun. po. refert ⁊ sequif Deci. in rub. extra de ꝓba. col. xviij. ꝑpe fi. ⁊ est hoc dictum Bal. cõmuniter approbatuz, vt per Jaso. in. l. ij. §. prius. ij. col. ff. de vulg. ⁊ pup. Unde sicut actus deficiente forma, nullus est. l. iulianus. §. si quis. in fi. ff. ad exhibẽ. ⁊ l. i. C. de predi. curia. lib. x. tradit Jas. in. l. cum hi. §. si pretor. colũ. xj. ff. de trans. ⁊ plene Fely. in. c. cum dilecta. col. xj. versic. gesta ꝯtra formam. de rescrip. ita ⁊ dispositio ꝯditionalis deficiente cõditione, veluti ex defectu forme dicif nullius momenti. Merito ergo ꝯcluditur in ꝓposito, ꝙ mentita predicta sic ꝯditionalr data, habef perinde ac si data non fuisset, si non ꝯstet eius ꝯditionẽ verificatam fuisse, ⁊ sic ꝙ illustris do. Cagninus dixerit, aut scripserit in dedecus, ⁊ ꝯtra honorem do. Cesaris. Illud aũt nõ constat ergo ⁊c. ¶ Et si quis dicat, ꝙ negari non potest quin do. Cesar dixerit, aut scripserit do. Cagnino, ꝙ mentiebatur, animo ꝓpulsandi iniuriaz, quaz se ferebat recepisse ex dicto, vel scripto cõtra honorem suum per do. Cagninum, vt sic videamur esse in primo casu. Respondetur, ⁊ de plano, ꝙ argumentum procederet quando illud constaret, ⁊ do. Cagninus specifice asseruisset, vel nunc confiteretur se dixisse aliqua verba iniuriosa, contra do. Cesarem, vt etiam in primo casu dixi. Quod certe in casu nostro nõ contingit, nihil enim asserit illustris dominus Cagninus dixisse, aut scripsisse. Sed circa illud videns verba cartelli illustris do. Cesaris conditionalia, ⁊ multum generalia, nõ cognoscens quid particulariter voluerit dicere do. Cesar prudenter, ⁊ ꝯsultissime noluit qcquaz rñdere, sed tacuit, nec poterat meo iudicio melius facere, cum fateamur, aut negemus, cognita tantum ⁊ intellecta, vt de se notũ est. Incognita aũt nec fateri, nec negare possumus. ¶ Et qõ est dictum de prima mentita, dicendũ est etiam de scõa, dũ in cartello do. Cesaris dicif, ⁊ denegando similmente mentite, quoꝝ verboꝝ, lz nimis generaliter sint ꝓlata, sensus videtur, ꝙ illustris do. Cagninus mentiatur, etiam si neget se dixisse, aut scripsisse contra honorem do. Cesaris. Dico enim ꝙ sicut prima illa mentita dicitur conditionalis ꝟm ꝙ dictum fuit, ita etiam ista secunda, dicitur cõditionalis, videlicet si dominus Cagninus negabit, ⁊ ista est proprie conditio, cum sit de futuro, iuxta. l. itaqz, ⁊ tradita ibi per docto. ff. si certum peta. Et ꝙ talia verba conditio†20 nem importent, probatur, † q2 quando gerundium respicit futurum tempus, importat conditionem, prout dicit Bart. per illum tex. iuncta glo. in. l. si tu ex parte. in fi. ff. de acquiren. heredi. quod etiam voluit in. l. i. in penul. q. ff. de condi. ⁊ demonstra. remittens se ad dicta per eum in. d. l. si tu ex parte. cum concordanti. vt per Deci. in consilio. cccclxxxij. Uisa copia. ij. colum. versi. non obst. †21 ꝙ secundo. † Et per hoc ibi concludit, quod ista verba, e morendo la detta mia donna, important conditionem, ⁊ resoluuntur. idest si moriatur, vt per eum, sic ergo in casu nostro, ista vba. e denegando, resolui debet, idest si denegabis. Cum ergo ꝯditionem importent, oportet conditionem talem ꝓprie ⁊ specifice impleri, alias mentita sic conditionaliter data, nullius momenti ꝑ per supra dicta. Sed ꝙ illustris do. Cagninus negauerit, aut hodie neget non ꝯstat, ergo ⁊c. ¶ Et si dicatur, si non negat, ergo fatetur, quod verificaret ꝯditionẽ prime mentite. Rñdetur, ꝙ non sequi†22 tur, † q2 datur medium. s. subsistere, ⁊ tacere. l. qui tacet. ff. de reg. iur. ⁊ c. is qui tacet. eo. ti. lib. vj. vbi glo. dicit, ꝙ tacere dicif medium inter contradictionem, ⁊ expressam voluntatẽ, sicut assertionẽ. Et sic in ꝓposito nr̃o inter ꝯfiteri ⁊ negare, vt ẽt declarat Decl. in. l. q tacet. Sic itaqz illustris do. Cagninus tacendo, ⁊ subsistendo non negauit, neqz etiam confessus fuit, ⁊ hoc vt dixi cõsultissime fecit, cum certuz quid, sibi non proponeretur, ⁊ nesciret veritatem, ⁊ ideo non poterat nec confiteri, nec etiam negare. Si†23 cut in simili dicimus, in iudiciali controuersia. † Nam si quis generalem libellum proponat, contra me non valebit, vt ex eo condemnari possim, quia debet particulariter exprimere rem petitã, ⁊ causam, ob quam petit vt sic liceat mihi deliberare, an velim cedere, vel contendere, vt. l. i. in prin. ff. de edendo. ⁊ tradunt docto. in. l. edita. C. de eden. ¶ Et maxime hoc ꝓcedit in criminalibus, vbi ẽt pte non opponente, libellus generalis non procedit, vt per Bal. in. l. i. colum. x. versi. iuxta hoc pone. C. de concef. cum con-

cordan. vt per Deci.in.d.l.edita.in.ij.not.quod multuz seruit in proposito,cum videamur agere de criminibus,ex quo do. Cesar videtur asserere,ꝙ do. Cagninus contra eius honorez loquutus fuerit,ꝛ ita crimen detractionis cōmiserit,ꝛ cum istud generaliter videatur proponere, talis asserrio, nihil debet operari, sed propter eius generalitatem remanet nulla vltra nullitatez sumptā ex conditionis eius defectu, vt supra dictum fuit. Cum itaqꝫ,vt ex predictis constat,ex contentis in predictis cartellis. Non appareat inter predictos illustres Dominos,aliqua contradictio, aut controuersia,hoc est quod vnus quid asserat,ꝛ alter neget, nō video in quo possit fundari duellum,quod dicitur tolerari ad probandum id,quod quis asserit,ꝛ per alterum negaẽ per predicta. Et ita in simili concludit Deci.in dicto consilio.cccclxxxvij.iij.colum.in princi.Et maxime istud dico respectu duelli, in quo actor, ꝛ prouocatus debeat esse illustris dominus Cagninus,nam cum ille nihil asserat,quod ei sit ꝓbandum,ad eū nullo mō spectat ad duellum prouocare dominum Cesarem per predicta. ¶Ex quibus concludaẽ absqꝫ aliqua dubitatione,quod illustris dominus Cagninus plenissime honori suo consuluit in suo cartello responsiuo,nec in aliquo remanet lesus in honore, licet post predictum cartellum responsiuum semper tacuerit. Hec de prima questione.

¶Capio modo secundam questionem,ꝛ in ea breuiter, ꝛ conclusiue loquēdo,arbitror,ꝙ electio armorum si contingat predictos illustres Dominos venire ad duellum,occasione literarū, seu cartellorum de quibus in puncto omnino pertinebit ad illustrem dominum Cagninum. Et ad hoc ostendendum presuppono, ꝙ ex cōmuni consuetudine,ꝛ obseruantia in istis duellis, vnus dicitur prouocator,alter prouocatus,sicut etiam in bello iudiciali, vnus

24 dicitur actor, alter reus. † Et actor dicitur qui primo litem mouit,ꝛ aliquem vocat in iudicium,vt tradunt Barto.Bald. ꝛ alij per illum text.in.l.libertus a patrono.ff.de in ius vocan.refert ꝛ sequitur Deci.plura ad hoc cōgerens in dicto consil.cccclxxxvij.iij.col.versi.sed dato ꝙ de iure.ꝛ in dicto consil. dclxxxvj.in fine.versi.circa secundum.ꝛ in vtroqꝫ loco concludit in proposito no

25 stro,†ꝙ ille dicitur actor,seu prouocator,qui primo querelaz dedit,ꝛ vt ita dicam pro libello primum cartellum ad alteruz misit, ꝛ consequenter in proposito sequitur,quod illustr.do.Cesar iuridice potest in ista controuersia dici actor,ꝛ ꝓuocator, ex quo ipse primum cartellum,ꝛ primam querimoniam dedit, ꝛ ita post multa concludit Paris de puteo in suo tractatu de duello sub rubri. quis dicatur prouocator.in libro.i. Quo stante sequitur quod armorum electio spectare debet ad illustrem do. Cagninuz vti reū, ꝛ ꝓuocatum. Sic enim extat cōmunis obseruantia,ꝛ consuetudo

26 plusqꝫ notissima ꝛ satis rationabilis.†Nam cum ꝓuocare quem ad duellum,ꝛ sic ad iudicium armorum sit in arbitrio,ꝛ voluntate prouocātis,ꝛ ad id compelli nemo potest,sicut etiaz in iudicio ciuili,vel criminali nemo cogitur agere,vel accusare, vt.l.i.C.vt nemo inuitus ꝛc.conueniens visum fuit, ꝙ ille qui prouocatur, ꝛ reus in armorum iudicio constituitur, attento quod pro tutella sui honoris cogitur ad duellum,ꝛ ad arma venire, cōuenit insuper vt in eo releuetur,vt scilicet electio armorum sibi concedatur,argumento illius regule,qua dicimus,qui in vno grauatur,in altero releuetur.l.eum qui.in prin.ff.de iureiuran.ꝛ.l.in seruorū. §.fi.ff.de pen.cum simi. Et istud videtur fuisse ordinatum a Federico Imperatore,in constitutione quadaz relata, ꝛ declarata per

27 Bald.in.c.i.in prin.col fi.de pace tenen.†nam inquit ibi Bald. in versi.ꝛ nota tex. quod ex ordine predicte constitutionis debet esse electio impetiti,qualiter melius se defendere valeat, ꝙ certe erit data sibi electione armorum.Et ita in proposito firmat Deci.in duobus consilijs preallegatis.ꝛ Curt.iunior in dicto consilio.clxxiij.i.colū.in fi. idem etiam firmat Matthe. de afflic. post Bal.ibi in.d.c.i.§.si quis hominem.col.fi.ꝓpe finem. versi.sub

28 sequenter querebat hic Bal.de pace tenen. ¶†Qui etiam plus dicit,ꝙ imo etiam electio loci,si velit pertinebit ad prouocatum, vt per eum,quod tamen ad presens nō discutio, qꝛ super eos non sum consultus. ¶Et quod illustris do.Cesar debeat dici actor,ꝛ prouocator,ꝛ illustris do.Cagninus reus,ꝛ prouocatus vltra rationem predictam,scilicet ꝙ fuerit primus in querimonia porrigenda ostēditur ex duobus. Et primo ex qualitate,ꝛ natura eius quod in cartellis continetur,nam do. Cesar obijcit do. Cagnino crimen mendacij,absqꝫ eo ꝙ constat ei fuisse obiectum aliqd crimen,ꝛ sic primus videtur,qui iniuriam inferat, ꝛ illustri do. Cagnino ex eo non imponitur onus ꝓuocandi in duellum,cum nihil ab eo asseratur,quod postea teneatur probare pro conseruatione sui honoris,sed satis suo honori consuluit circa ea tacendo,vt supra dictum fuit. Et si do. Cesar vult persistere in hoc qđ do. Cagninus mentitus fuerit pro suo honore deberet ipse ad duellum prouocare. Si alio modo id probare non posset,ſm ea que supra dicta fuerunt,ꝛ sic illustris do. Cagninus ꝓuocatus, ꝛ reus ꝯstitutus habebit electionem armoꝝ ſm predicta. ¶Scđo, posito milies ꝙ qualitas negocij non ita postularet (quacūqꝫ ratione id ꝯtingeret)ꝛ sic ꝙ alicui aliquo modo videretur, ꝙ ad dominum Cagninum spectasset prouocare ꝛ facere se actorem. Qđ tamen stantibus rebus,ꝓut stant,est omnino falsum. Adhuc tamen dicendum est,ꝙ in occurrenti casu illustris do. Cesar sit actor,ꝛ ꝓuocator,ꝛ consequenter ꝙ armoꝝ electio pertineat ad illustrem do. Cagninum,nam cum do. Cesar obtulerit do. Cagnino iudicium armorum,vbi per eum non staret dicendo illa verba. Reseruandomi se da voi non māchera parlar cum le arme in mano, dicitur in effectu elegisse viam armoꝝ pro decidēdis eoꝝ questionibus,ꝛ virtualiter dicit̃ renunciasse omnibus alijs suis iuribus, vnde via,quam elegit,sibi pateat.l.si mulier.§.fi.ff.quod met. causa.ꝛ cum in via armoꝝ ipse do. Cesar incitet,ꝛ inuitet do. Cagninum,non est dubium ꝙ per talem oblationem fecit se actorem,ēt si alias fuisset futurus reus,puta ꝙ recte ꝛ iuridice dixisset.d. Cagnino ꝙ mentiebaẽ. Et maxime hoc dōm est,qꝛ dū dixit. Che voleua parlare con larme in mano, attētis ꝟbis ꝓcedētibus vꝛ asserere,ꝙ cū armis vult dicere iniurias,ꝛ iproperia.nā ita sonāt illa ꝟba. Ne diro villania in letere,reseruandomi parlar con larme in mano,quasi dicat tunc dicam iniurias,ꝛ improperia,ex quo satis clare sequitur,ꝙ ad eum spectabit tales iniurias,ꝛ improperia ꝓbare,ꝛ in facto asserere videtur se probaturum cum armis. Merito ergo illustris do. Cagninus tunc vti reus, ꝛ ꝓuocatus habebit electionem armoꝝ. ¶Et quando etiam talia verba non sic intelligerent̃,ꝛ sic do. Cesar diceret,ꝙ non intellexit velle cum

29 armis improperia,ꝛ iniurias dicere,†vltra ꝙ contra eum verba sua sunt interpretanda,cum in eius arbitrio esset apertius loqui, iuxta.l.veterib⁹.ff.de pac. ꝛ.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus. ff.de verbo.obli. ¶Adhuc tamen puto ꝙ sibi omnino preiudicauerit in electione armoꝝ,si ex alio ad eum potuisset prius pertinere. Nam si obijcio alicui aliqđ delictū,ꝛ ipse mihi dicat,tu mentiris,dicens ꝙ cū armis in manibus mihi vult illud ꝓbare, ꝛ ego illud acceptē, absqꝫ dubio tenendū puto,qđ ego ero reus,ꝛ ꝓuocatus,ꝛ sic habebo electōez armoꝝ,lꝫ si solū dixisset, tu mētiris, ꝛ armoꝝ iudiciū mihi nō obtulisset ad me spectasset illū ad duellū ꝓuocare,si alr̃ obiectū delictū ꝓbare nō potuissem per ea que .s.dicta fuerūt,in.i.q.in.i.casu, ille.n.nō curauit de reo fieri actor vt sepe faciunt viri animosi,ꝛ magni cordis. Ita ergo ꝛ de illustri do. Cesare dōm est,nam posito,non tamen ꝯcesso, ꝙ si tantum in suo cartello dixisset dño Cagnino, tu mentiris, ꝛ de armis nihil dixisset, posset dici ꝙ ad duellum fuisset ꝓuocandus, ꝛ sic fuisset futurus reus,tñ ex quo subdit etiam,che voleua parlar seco con larme in mano,dicit̃ virtualiter se fecisse ꝓuocatorē ꝛ actorē. Et similiter illustris do. Cagninus ex eo fuit effectus reus,ꝛ ꝓuocatus,ꝛ ꝯñter adeptus fuit tunc electionem armoꝝ,vbi alias ad eū non spectasset, ꝛ ēt vbi pro suo honore coactus fuisset aliqd probare, vel ad duellū ꝓuocare qđ tñ oīno fuit.s.denegatū alio non apparente ex eo, qꝛ mentite date per do. Cesarem fuerunt ꝯnales,ꝛ non specificantes causam particularem,quaz dominus Cagninus fassurus,aut negaturus fuisset. Ac etiam qꝛ fuerunt ꝯditionales,ꝛ ipsarum ꝯditiones non verificantur ſm ea, que supra deducta fuerunt. ¶Et preterea videtur ꝙ conclusio predicta,vt scilicet electio armoꝝ sit illustris do. Cagnini confirmetur ex eo, ꝙ ipse in suo cartello acceptauit vti prouocatus loqui cuꝫ armis cum ipso domino Cesare, offerens se paratum quandocunqꝫ requireretur infra debitum tempus ostendere, ꝙ per euꝫ nunqꝫ stabit venire ad arma,ꝛ ita multum clare mentem suam declarauit, ꝙ scilicet intelligebat per cartellum domi. Cesaris virtualiter se reuꝫ constitui in iudicio armoꝝ,ꝛ ꝙ libenter acceptabat. Et huic sue declarationi videtur acquieuisse,ꝛ ita cum ea permansisse illustris do. Cesar, attēto ꝙ visis,ꝛ intellectis literis, seu cartello domini Cagnini eiusqꝫ tenore, ꝛ importantia intellectis per duos annos,ꝛ vltra tacuit,ꝛ nihil contra talem declarationē dixit, aut

30 scripsit,†nam qñ quis literis alicuius per se intellectis, continuo nō ꝯdicit, censetur affirmare,ꝛ acceptare que in eis ꝯtinentur,vt .l.si filiusfamilias patre absente.ff.ad senatusconsultum macedonianum. ꝛ ita dicunt ibi Bartolus, Angelus, Paulus de castro,ꝛ alij,ꝛ Angelus in specie valde notandū dicit esse ibi casuꝫ singularem, quod eo ipso quo scio actum factum, ꝛ non repro

31 bo, videor ipsum approbare, etiam in mei preiudicium, † ꝛ ideo infert illi Paulus de castro,quod si recepisti literas continentes aliquid in tui preiudiciuꝫ,ne videaris consentire,requiritur quod

expresse

expresse profitearis, seu preterieris, quod non consentis alias recipiẽdo, & tacendo, videberis consentire, q dicit esse perpetuo menti tenendum, & Bal. ibi notat istud pro mercatoribus, qui quotidie inuicem scribunt lr̃as, nam qui illas recipit eis non cõtradicendo, vr̃ eas confiteri, & acceptare. Sic igitur in proposito dñm videtur de illustri do. Cesare, vt scilicet videatur acceptasse literas, aut cartellum domini Cagnini, ex quo vltra duos annos tacuit, & nunq̃ ɔtradixit, ſm q supra dictũ fuit. ¶ Et tanto magis hoc dñm est, q: illustris do. Cesar postq̃ per predictuz tempus tacuerat, publicauit illud suum manifestum cum illa Regia declaratione, & cum litera illustriss. Marchionis del Uasto. Et nec ipse in suo p̃dicto manifesto, nec christianissimus Rex in sua declaratione, nec ẽt illustriss. Marchio in suis lr̃is faciunt aliquam mentionem de acceptatione oblati duelli, & declaratione mẽtis sue, facta per dictum dñm Cagninum, nam ex hoc demonstrat, q illustris do. Cesar, adhuc illi v̄r ɔsentire, & q christianissimus Rex, & illustris do. Marchio ei in aliquo non ɔ̃dicunt. ¶ Et iste consensus do. Cesaris inde sumptus fortius sibi dicit̃ preiudicare, cum sit lõgior, & cũ pseuerantia maiori. arg. l. si mulier. & eoꝝ que ibi dicunt

31 doc. C. ad velleia. † est. n. ɔsensus dñi Cesaris in effectu duplicatus. Primo. n. adfuit non ɔ̃dicendo, vt dictum est, secundo tacẽdo nedum longo tp̃e, sed etiam in suo manifesto. Merito dz magis operari, & ita ei magis p̃iudicare, q: maiori deliberatione dicitur consensisse. argu. l. balista. ff. ad trebel. & eoꝝ que dicit Bar. in. l. cum scimus. C. de agricol. & censi. lib. xj. tradit Roma. in consil. cclxc. In casu. & Deci. in ɔsi. ccclxv. Superioribus diebus. ij. colum. cum ɔcordan. multis, qui allegari possent. ¶ Et que dixi, & ɔclusi in his duabus. q. tam et si ſm iuris rationes procedere arbitrer, audacius tamen, & promptiori animo firmaui cuz viderim ita sentire predictos duos excellentissimos, & illustrissimos Principes, & audiuerim etiam plures alios idem respondisse qbus veluti in re hac peritioribus omnino standum esset per iura vulgaria. ¶ Capio nunc tertiam, & vltimam questionem, pro cuius resolutione aduertendum est, q tria sunt ɔsideranda, de quibus loquit̃ manifestum illustris do. Cesaris. ¶ Primum est pretensa, & asserta declaratio christianissimi Regis. ¶ Scd̃m est iudiciũ, seu opinio illustrissimi, & excellentissimi Marchionis del Uasto.

¶ Tertium est, q in suo manifesto dicit do. Cesar. ¶ Et ego omnibus bene ɔsideratis breuiter, & ɔclusiue loquendo arbitror, per predicta non esse preiudicatum in aliquo illustri dño Cagnino, & sic ɔcludo, q his tribus non obs. verissima est ɔclusio facta supra in duabus p̃cedentibus questionibus, & sic q adhuc illustris do. Cagninus remanet absq; aliqua lesione sui honoris, & qd̃ in duello, si ɔtingat inter eos fieri, occasione eoꝝ, que precesserunt, ipse vti reus, & prouocatus, habebit electionem armoꝝ, ſm q supra dictum fuit, vt statim apertissime ostendaz. ¶ Et capiendo p̃mũ, & sic illam declarationez christianissimi Regis puto aduertendũ, q: aut & primo volumus, q Rex ipse veluti inter illos iudex voluerit snĩaliter talem ɔtrouersiam terminare, & tunc talis snĩa debet dici nullius valoris in preiudicium illustris dñi Cagnini. Et pluribus omissis, ex quibus talis nullitas manifeste argueretur,

33 que si opus esset deducerentur, † illud vnum sufficiat allegare, scilicet q talis declaratio, & snĩa fuit lata absq; citatione, aut aliqua mentione domini Cagnini, sed ipso penitus inscio, & multum secrete, propter quod ipse non potuit fundamenta, iura, & rationes suas ostendere, & allegare sue Regie maiestati, & sic non potuit se ipsum defendere. Merito ergo talis snĩa illustri do. Cagnino nõ dz aliquo modo preiudicare, sed dz dici nulla, cum citatio sit fundamentũ iudicij, vt inquit Spec. in tit. de cita. in p̃n. & ita per illum tex. tradunt Abb. & alij in. c. quoniã ɔtra falsam. in ver. citationes. extra de p̃ba. & ibi hoc tradit Deci. col. x. versi. in glos. in

34 ver. citationes. † & dicit Bar. in. l. l. platam. C. de sentẽ. & interlocuto. om. iudi. post antiquos per eum relatos, q citatio dicitur de substantia iudicij saltem eo respectu, q: ea omissa snĩa contra absentem non citatum erit nullius momenti, nec in aliquo sibi preiudicabit, & cum Bar. ibi transeunt omnes doc. & ideo p̃ regula di

35 cimus, † q in qualibet causa, dz interuenire citatio omnium psonarum, de quaꝝ preiudicio agitur, alioqn iudiciũ parti absenti, & nõ citate nullum infert preiudicium. l. naz ita diuus. ff. de adop. l. de vnoquoq;, & ibi dñt doc. maxime nouissimi Bonon. ff. de re iudi. l. ea que. C. qñõ & qñ iud. tradit Bart. in suo trac. de citatio. in p̃n. probatur etiam in. c. inter quatuor. de maio. & obedi. & in clemen. pastoralis. de re iudi. cum simi. & pro regula, ita docet auus meus do. Maria. soci. in suo tracta. de citatio. in. vij. articu. principali. in p̃n. Et illud ratione naturali inductũ est, q: citatio ope

36 ratur, q quis se defendere possit, † & negans citationem videt̃ denegare defensionem, que cuz naturalis sit, siue iure naturali cõcedatur. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. auferri nemini debet, vt. d. clemẽti. pastoralis. ¶ Et plus dicimus, q imo dicitur de iure diuino, nam etiam Deus omnipotens, cui omnia secreta sunt manifesta, non prius Adam damnauit, quam citasset, qñ dixit, Adam vbi es. vt legitur Gene. cap. iij. & ita dixit Bar. in extrauagan. ad reprimen. in ver. & figura. in versi. quero igitur vtrum sit necesse. tradit Abb. in. c. cum olim. col. penul. de re iudi. auus meus domi. Maria. soci. in dicto tracta. de citatio. in. ij. articu. & Curt. senior in ɔsil. xlix. Memorie recolende. col. vij. vbi alios allegat, & plures alij allegari possent, qui gratia breuitatis omittuntur. Unde cum in p̃posito ageretur, de maximo preiudicio do. Cagnini debebat citari, q cum factum non fuerit, sequitur predictam snĩaz, si talis est, in aliquo illustri do. Cagnino non preiudicare. Defe-

37 ctus ergo citationis reddit predictaz snĩam nullã. ¶ † Qui adeo potens est, q annullat etiam, quando snĩa lata esset in fauorẽ absentis, nullo modo citati, prout signanter post gl. ibi ɔcludit Saly. in. d. l. ea que. C. qñõ & quando iud. in. i. qd̃. Et procederet hoc in casu isto, ẽt si christianissimus Rex esset dominus, siue superior

38 vtriusq;, (quod tamen tempore talis sententie denegatur) † nam sententia sine citatione, etiam a Principe lata, dicitur nulla, vt. l. fi. in prin. cuz glo. ij. C. de legi. ſm quod Bal. ibi not. & tradit Alexan. in ɔsil. xj. Alias consului. i. col. lib. vij. & auus meus in dicto tracta. de citatio. in. vij. arti. princi. in prin. versic. & hec procedunt etiam in p̃cessu principis. ¶ Non omitto etiaz q in predicta declaratione, siue snĩa (si pro tali eaz habeamus) videtur christianissimus Rex, fundare intentionem suaz in verbis, & assertione do. Cesaris ei omnino fidem adhibendo, in eo q dñs Cesar asseruit habere pro sua intentione idoneos testes, per quos sue maiestati offerebat probare q ipse affirmabat. Et q litere quedam, quas eidem ostendit, erant scripte manu dñi Cagnini, & eius sigillo si-

39 gnate, q certe est, preter iuris regulas, & ordinem iudicioꝝ, † nõ enim credi debet dicenti se paratum probare intentionem suam per idoneos testes, sed oportet testes p̃ducere. Eosq; cum iuramento examinari facere, & quidem per eum qui iudicaturus est, vt sic ipse magis intelligat, vtrum eoꝝ dictis sit fides prestanda, iuxta. l. iij. §. i. ff. de testi. debent & alia quedam in testium p̃ductione, & examinatione interuenire, & circa personas, & dicta eoꝝ plura considerari, vt per Barto. in suo tracta. de testi. & in tracta. de reprobatione testi. & per omnes vbiq; materiaz testiũ tractãtes, & nouissime per Io. crot. in suo tracta. de testi. Alioquin si asserẽti se p̃baturum per testes crederetur, facile esset, quodcunq; peteris in iudicio, obtinere, cum ita asserere cuilibet facillimum esset. Quod quam sit absurdum, & alienum a mente iuris nemini latet.

40 ¶ † Similiter etiam literas aliquas producenti vti meas, nõ facile credi debet, sed oportet rem bene discuti per cõparationem literaꝝ, iuxta plene tradita per Bal. & Salyc. in. l. comparatiões. C. de fide instru. qd̃ certe non interuenit in casu isto, ergo super illis pretensis literis non potest fieri fundamentuz. ¶ Et plus etiã dici forte posset, quod talibus literis etiam si per dñm Cagninuz scripte fuissent, non posset do. Cesar vti incompetenti iudicio ad p̃bationem sue intentionis, attento q illas intercepit, & sic dolo suo sunt apud eum, nam ex quo in hoc non parum deliquit, & pena veniret plectendus arg. l. si quis aliqd. §. qui viui. ff. de pen. & eoꝝ que dicit Bart. in. l. titio. in prin. in versi. venio ad secundaz q̃nem. ff. ad municipa. & l. si quis in graui. §. si quis autez. ff. ad senatusconsul. sille. Non conueniret vt ex eo meliorem suam conditionem faceret. l. non fundantur. §. nemo. ff. de regu. iur. non enim toleratur, vt quis ex delicto suo, & sic ex eo p̃pter q penam mereatur, aliqd vtilitatis capiat, & ita rem suã in meliori statu ponat. l. si ab hostibus. §. i. ff. so. mat. & ibi no. Bal. Imo. Alex. Jas. & alij. l. transactione. & ibi gl. & doc. tradunt. C. de transac. & l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. cũ multis ɔcor. de qbus ibi per gl. ¶ Aut ex secũdo volumus, q predicta declaratio christianissimi Regis non sit snĩa, sed potius quedam expressio sue opinionis. Qd̃ fortasse tutius est tenere, cum non sit v̄isimile tam excellentissimuz, & tam sapientissimum Regem, ita contra iuris formam ad snĩam processisse, & non in iuridicis fundamentis illam fundasse, nec etiã verosimile sit suam Maiestatẽ alioqn predecessoꝝ in bene gestis imitatricem aliqd iudicasse ɔtra rescriptuz illud Regis Philippi predecessoris sui in materia duelli p̃mulgatũ, de quo. s̃. in. i. q. mentionem feci. Cum enim in casu nostro non ɔcurrãt illa quatuor, que ad duellum requiruntur, ſm rescriptum p̃dictũ, imo fortasse nullum, nõ potest dici fore locum duello, q tamen Regia illa declaratio, videtur velle habere locum, dum in ea dicitur, che al Signor Cagnino tocca di risentirsi &c. ¶ Et hoc eo maxime

quia tempore predicte declarationis, vterq; erat eques ordinis christianissimi Regis. Ut sic videantur iudicandi, scdm iura et consuetudines francorum, et illius christianissime Regalie sedis. Et ad hoc dicam quod talis regia opinio, nõ preiudicat illustri domino Cagnino, tum quia ipse pro se habet plurium excellentissimorum principum opiniones, vt .s. dictum fuit. Qui licet regali dignitate non refulgeant, sunt tamen in re militari peritissimi, et maxime auctoritatis, et cum illorum opiniones fundentur super certis cartellis inter istos illustres. D. propositis. Et super tota eorum querela bene considerata, dicuntur prosternere opinionem predictam christianissimi Regis, cum illa fundetur super incertis literis, et testibus nedum non examinatis, sed etiam non nominatis, vt etiam supra ostensum fuit, tum et maxime quia talis sua opinio, dicitur esse conditionalis, videlicet, si illustris do. Cesar vera ostendat, que asseruit, vt. s. legitimis testibus intentionem suam probet, et iustificet literas illas fuisse scriptas propria manu illustris dñi Cagnini, que conditiones nõ sunt verificate. Merito remanet Regis opinio, nullius valoris per ea que supra dicta fuerunt. ¶ Sed vlterius etiã aduertendum puto, nam posito millies absq; tñ preiudicio veritatis, quod talis regia declaratio, quocunq; modo accipiatur suo marte procedat, et debeat attendi, puta quod probentur que in ea presupponuntur, vel quacunq; alia ratione. Tñ adhuc dico, quod illistri dño Cagnino non infert preiudicium circa duellum, si illud mori contingat, quin. s. ipse in eo veluti reus, et prouocatus habeat electionem armorum, scdm ea quã supra deducta fuerunt. Et precipue per illud fundamentum, quia illustris do. Cesar offerendo ei iudicium armorum, et ad arma prius prouocando, dicetur circa hoc fecisse se actorem, et ita omnibus suis verbis, si que habebat in contrarium, renunciasse, et in eis sibi preiudicasse, vt dictum fuit. De hoc. n. in predicta Regia declaratione, nullum fit verbum, et ideo absq; dubio circa

41 istud nihil potest operari, † nam declaratio talis, siue sñia dicitur stricti iuris, sicut et contractus, et propterea debet intelligi tantum in eo quod in eo exprimitur, quia verba sñie stricte, semper sunt interpretanda, vt egregie per illum text. tradit Abb. in. c. dilectus. in. ij. not. de offi. ordi. cum concordan. vt plene per Alex. in consil. xlviij. Uisis et accurate ponderatis. iij. col. lib. vj. Et credendum est tantum, et tam sapientissimum Regem consulto pretermisisse loqui de armis in futuro duello eligendis. Et quis debeat dici prouocator, et quis prouocatus. Quoniam circa illud vti optimus, et prudétissimus non potuisset aliter dicere, quã quod illustris dñs Cagninus tanquã prouocatus fit, habiturus electionem armorum per ea que supra deducta sunt. Nõ tunc sua Maiestas, vt arbitror, facere noluit, quippe qui solum intellexit illustri domino Cesari supplicanti, in eo quod sibi iustum videretur fauere. Et adeo quod in hoc etiam fines supplicationis fuerit egressus, vt recte intuenti patebit. Que vero contra illum cognoscebat, tacere voluit, cum non esset tũc qui pro illustri do. Cagnino instaret, et supplicaret, vt etiam sibi fauo-

42 rabilia exprimerentur. † Argumento eius quod dicitur, quod iudex nõ impartitur officium suũ, nisi petenti. l. iij. §. hoc autem. et ibi Bar. Imo. et Alex. tradunt. ff. de dam. infec. cum simi. Remanet itaq; ex predictis firma, et verissima conclusio, quod ex predicta regia declaratione, siue velimus esse sñiam, veluti a iudice latã, siue simplicem opinionem Regis, non inferri aliquod preiudicium illustri domino Cagnino. ¶ Et idem absq; dubio secundo loco dicendum est, de literis excellentissimi, et illustrissimi dñi Marchionis del Uasto, nam opinio eius in dictis literis contenta. Habet multorum similium Principum opiniones repugnantes, vt mihi asseritur. Et ego aliquas vidi, quarum supra mentionem feci. s. illustrissimorum Ducis Urbini, et vice Regis Neapolitani. ¶ Et dicitur conditionalis, nã dum in dictis literis dicitur. Hauendo scriptura autentica del Signor Cagnino, che parli in disonor suo. illa verba important manifestam conditionem. Et resoluuntur. i. si habes auctenticam scripturam, etc. per ea que supra dicta fuerunt in prima questione de illis verbis. Et denegando similmente mentite, vnde donec appareat verificatam conditionem predictam, talis opinio dicitur nullius roboris, vt supra etiam ad aliud propositum dictũ fuit. ¶ Preterea et scdo dico, quod illustriss. do. Marchio nullum verbum facit de electione armorum, faciẽda in futuro duello, si illud fieri contingat. Merito in eo nullo modo preiudicat illustri do. Cagnino. quia ei, vt prouocato talis electio cõpetat, scdm ea que dicta sunt, et queadmodum ẽt dixi nunc de illa regia declaratione. ¶ Et maxime, hoc dõm est, attentis opi. predictorum duorum illustriss. Principum de quibus. s. meminit, et aliorum plurium, qui vt audio, pro ipso do. Cagnino rñderunt, eis etenim vt in arte militari peritissimis oino standũ est, per ea que in principio dicta fuerũt. Attento maxime quod eorum opi. vt dictum est, sunt fundate sup certis cartellis, et tota querela. Et non

conditionaliter, sed pure et resolute loquunt. ¶ Quantũ vero pertinet ad tertium, vz ad manifestum illustris do. Cesaris vanum est verba facere, cum. n. totum sit fundatum in regia declaratione, et in predictis literis illustrissimi Marchionis, nõ debet quicquã per se operari, sed solum quantum predicta operant. Unde cum predicta preiudicium non inferant illustri do. Cagnino, put supra plene ostensum fuit, sequitur quod nec tale manifestum, in aliquo potest ei preiudicare. Nec enim per seipsum, et publicationem suarum scripturarum cuiuscunq; tenoris essent, que ab eo emanarent, posset iuri il-

43 lustris do. Cagnini quicquã detrahere, † cum iura nostra absq; nostra voluntate, vel facto auferri non possint. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. ¶ Alioquin licitum cuiq; esset mittere falcem in messem alienam, quod aperto iure reprobatur. c. venerabilem. in prin. de elec. et. c. scriptum. vj. q. i. cum simi. et tradunt doc. per illum tex. in. l. sicut. §. aristo. ff. si ser. vendi. ¶ Et dum illustris do. Cesar quasi magna vtens liberalitate videtur renunciare electioni armorum. Certe cum ad eum non pertineret, et necessario, eam non sit habiturus,

44 nõ põt in eo dici liberalis, † quia vt vulgo dicitur, in necessitatibus nemo liberalis existit. l. rem legatam. ff. de adimen. lega. l. proxime. ff. de ritu nup. et. l. donari. cum simi. ff. de reg. iur. Laus Deo.

Socinus Nepos, Padue. 1539.

SVMMARIVM

¶ Duellum vtrum sit de iure permissum, et quibus casibus saltem de consuetudine toleretur.
¶ Quomodo cui dictũ est, tu mẽtiris bonori suo cõsulere possit.
¶ Et quis proprie dicatur mentiri.

1 Duellum est omni iure prohibitum, et nu. 3.
2 Ius ciuile in materia peccati iuri canonico cedit.
4 Consuetudo duellandi non valet.
5 Duellum a iure reprobatũ non põt per consuetudinem fieri licitum.
6 Duellũ sine aliqua infamia per quẽlibet christianũ põt recusari.
7 Duellum fuit inuentum diabolica suggestione.
8 Principes duellum concedentes peccant.
9 Princeps secularis si de facto duellum concedat per prelatum loci ratione peccati prohiberi potest.
10 Duellum in crimine lese maiestatis permittendum est.
11 Ad duellum concedendum quinq; concurrere debent.
12 Duellum si concedendum, solum ex maxima causa concedi debet.
13 Duellum et duellandi consuetudo est contra leges.
14 Duellum iure longobardorum permittitur.
15 Duellum in casibus in quibus conceditur multa cum principali causa concurrere debent.
16 Duellum dicitur innocentie experimentum, et in defectum aliarũ probationum initur.
17 Rei sue quilibet est moderator et arbiter.
18 Animus ex loquella hominis iudicatur.
19 Animus vbi aliter probari non potest statur assertioni iurate.
20 Uerba illa tu mentiris, dicuntur iniuriosa, et si cum ei dicatur, saluo honore tuo.
21 Iniuriam propulsando licitum est, dicendo, tu mentiris, quando alicui dicitur, quod est latro.
22 Mentiri quis non dicitur, licet falsum proferat, nisi sciens id esse falsum affirmet, et. I. nu. 27.
23 Mendacium quid sit.
24 Mendacium non punitur nisi a sciente fuerit prolatum.
25 Delictum nullum est, nisi voluntarium.
26 Falsum iurans periurus proprie non dicitur nisi sciat iurare falsum.
28 Fama et honor dr conseruari cũ quis offerat eam armis se ostensurũ.
29 Uerba generalia, et incerta, reijcienda sunt.
30 Duellaris pugna ad similitudinẽ contentionis iudiciarie procedit.
31 Uerba conditionalia pendent a veritate conditionis, et cõditione non verificata nullius sunt momenti.
32 Mentita data sub conditione ea non verificata nulla est.
33 Diffidatio que in tempore precessit prius terminari debet.

CONSILIVM CXXIII

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Licet duellaris materia, de qua ad presens agitur potius ad strenuos militũ ductores, et excellentissimos principes in ea peritissimos pertineat, quam ad iuris consultos. Et ob eam causam libenter in proposito casu a consulendo

d

consulendo abstinuissem. Quia tamen aliquando etiam nostri maiores eam pertractarunt, Et ego precibus eoꝝ, qui in me plurimum possunt, deuictus sum. Non dubitaui iuxta animi mei sententiam, quid de iure sentiaꝫ, inter istos illustrissimos Principes scribere, prout cũ summa modestia requisitus sum. ¶ Uiso itaqꝫ primo loco cartello (vt sic eloquar, vti cõmuniter dicunt) illustris dñi Guccioni rangone directo illustrissimo dño Galeotto pico Mirandole domino, in quo inter cetera dicitur. ¶ Signor Galeotto, Nicolo losco mi ha esposto in nome vostro, che voi dite, che il bando per me mandato, che alcuno de mie soldati non ardisca pigliar denari cõ alcun Principe senza mia espressa licentia, e stato fatto per questa sola cagione, accio che voi nõ possiate hauere huomini per diffesa de la Mirandola, τ accio che ne riceuiate dispiacere. Circa di che vi dico, che quãte volte hauete detto, dite, o direte, che per le dette cagioni mi sia mosso a far detto diuieto, tante volte hauete mentito, mentite, τ mentirete. Et tanto di questo, quanto dogni altra cosa, che haueste detto, direste, o fuste per dire in preiudicio de lhonor mio. Et perche ancho voi dite, che hauete conosciuto il mio male animo cõtra di voi, in hauer fatto tal diuieto, pero di nouo vi dico, che mentite. E mãdandomi voi campi franchi, mi offero sostentarlo con larme in mano τc. ¶ Uiso insuper alio cartello per illustrissimum dñm Galeottum directo illustri domino Gucciono, pro rñsione in quo talia verba leguntur. ¶ Signor Gucciono, alli primi capi del vostro cartello. Questo solo respondo, che quando io comessi la imbasciata a Nicolo losco, tal quale io gli comessi, nõ mentij, τ altra risposta per hora non intendo fare, giudicando non mi essere necessario. Ma offerendomi voi ne lultimo capo sostẽtare quanto dite, con larme in mano, vi dico, che volentieri da voi cosi inuitato, e prouocato, accetto lo inuito, e benche come ꝓuocato anchora li campi io (volendo) potesse elegere, si come voi me li domandate, nondimeno voglio, che questo vfficio resti a voi, come a prouocante. Et pero quando me li mandarete franchi, e sicuri, alhora fra tempo conueniente con le arme in mano diffendaro in commettere quella ambasciata non hauer mentito. Dichiarandoui pero non prima volere far tale effetto, che voi habbiate sodisfatto a le querele, che auãti questa vostra di voi sono fuori τc. ¶ Uisis inquam pdictis duobus cartellis, plura veniunt in dubitationem. ¶ Primo, vtruꝫ stantibus predictis sit locus duellari pugne in genere. Et posito ꝙ aliquando sit tolerãduꝫ duellũ. ¶ Secundo, vtrum nunc simus in casu, in quo debet tolerari. ¶ Tertio, vtrum illustrissimus dominus Galeottus, si nihil vltra sequatur remaneat absqꝫ aliqua lesione sui honoris apud Principes, τ graues homines. ¶ †Circa primam questionem quantũ pertinet ad iuris determinationem, facilis est resolutio, quoniam duellum apud Christi fideles dicitur omni iure ꝓhibitum. Nam primo dicitur ꝓhibitum iure diuino, ex pluribus, τ precipue duplici ratione. ¶ Prima est, q: ex duello oriunt̃ homicidia, τ mẽbroꝝ mutilationes, ꝯtra legem diuinam, cum precipiat Deus, ne quis quẽquaꝫ occidat, vt legitur Exod. cap. xx. Deuterono. c. v. τ Matth. v. ¶ Secunda ratio est, q: in duello tentatur Deus, vt habetur in. c. monomachiam. ij. q. v. τ in. c. fi. de purga. vulga. cum simi. Quod similiter dicitur iure diuino ꝓhibitum. iuxta illud, Non tentabis dñm Deum tuum. vt habetur Matthe. c. iiij. Et originaliter legitur Deuterono. cap. vj. τ. c. querit. xxij. q. ij. cum simi. ita hanc rationem inter alias adducebat Joã. de ligna. in tractatu de duello in. vij. c. Et vtranqꝫ rõnem cum quibusdam alijs ita concludendo, adducit Jas. consil. cxliij. Facti contingentia. in secundo dubio. in ver. primum enim duellum est ꝓhibitum iure diuino. ij. volu. ¶ Item dicitur ꝓhibitum iure gentium, cum ex duello aliquando ꝯtingat inocentem dãnari, seu mori. Nocentem vero vincere, τ absolui, vt experientia docet (que dicitur efficax rex magistra. c. quam sit. de elec. lib. vj.) τ habetur in. c. ij. de purga. vulga. ꝙ certe repugnat equitati naturali, in qua ius gentium dicitur fundatum, τ ita arguunt, τ ꝯcludunt Jo. de ligna. τ Jas. in locis predictis. ¶ Qui etiam subdunt, ꝙ dicitur duellum ꝓhiberi etiam iure canonico, iuxta totum titulum de purga. vulga. cum simi. per eos allegatis. Et maxime hoc ostenditur, q: ius canonicum inhibet peccata, vt est notissimum. Jn duello autem multa peccata cõmittuntur, τ inter cetera tentatur Deus, homicidia fiunt, vt dixi, ergo τc. ¶ Quinimo dicitur ꝓhibitum etiam iure ciuili, vt habetur in. l. negantes. C. de actio. τ obliga. τ in. l. vnica. C. de gladiatori. lib. xj. Et ita etiam firmant Jas. τ Joan. de ligna. vbi supra. †Facit quia in materia, in qua cadit peccatuꝫ, ius ciuile etiam si esset contrarium, cedit iuri canonico, iuxta tradita per docto. in. c. possessor malefidei. de regu. iur. lib. vj. τ in. c. fi. de prescrip. cum simi. sed in duello cadunt peccata, ergo τc. ¶ †Sic ergo ex predictis sequitur conclusio, ꝙ duellum generaliter dicetur omni iure prohibitum. Quod etiam firmat Andre. barba. in consil. lxij. Jllud in medium afferam. col. xij. cum tribus sequentibus. in. i. volu. Qui copiose, τ iuridice hanc generalem conclusionem defendit, cum multis concordan. de quibus per Jas. τ alios in locis predictis, τ per eundem Jaso. in. l. ex hoc iure. iiij. τ. v. colum. ff. de iusti. τ iure. τ vltra allegatos in locis predictis. Hãc generalem conclusionem firmat Matthe. de afflic. in. c. i. §. si quis hominem. iij. col. post plurimos per eum citatos. de pace tenen. vbi multa dicit ad propositum, τ ita etiam de iure verum asserit Paris de puteo in tractatu de duello lib. i. in. ix. cap. Jdem etiaꝫ dicit Deci. in consil. cccclxxxvij. Jn questione proposita. in princ. τ in consil. dclxxxvj. Magnificus Pirrus. in princi. τ Curt. iunior in consil. clxxij. Habita diligenti. in princi. Et ista conclusio, vt scilicet duellum dicatur omni iure prohibitum regulariter loquendo semper fuit, τ nunc est apud modernos doctores indubitata. ¶ Et istud adeo verum est, ꝙ consuetudo in contrariuꝫ non valeat, nec seruari debeat, attento ꝙ duella τ cruenta spectacula, dicuntur prohibita ratione peccati. Et presertim ita est dicendũ, quia talis consuetudo expresse in iure reprobatur. c. ij. de cleri. pugnan. in duello. vt not. Abb. τ toto titu. de purgatio. vulga. iuncto. c. i. de torneamen. †Etenim ex tali prohibitione, sequitur superuenientem consuetudinem contrariaꝫ non valere, iuxta auctẽti. nauigia. cum his, que ibi docto. scribunt. C. de furt. τ iuxta tradita per Bald. τ alios in. l. non dubium. C. de legi. τ in terminis quod non valeat, nec seruari debeat consuetudo duellandi, nec ẽt constitutio si fieret, dicit Paris de puteo in dicto tracta. de duello. in. d. c. ix. lib. i. τ audacter concludunt Andre. barba. in dicto ꝯsi. lxij. col. xiij. Jas. in dicto consil. cxliij. col. penulti. τ Afflic. in d. §. si quis hominem. iij. τ. iiij. col. τ per istos plures alij allegantur. Quod etiam fatentur Deci. τ Curt. iuni. in preallegatis eoꝝ consilijs. † Non enim consuetudine potest duellum a iure reprobatum ratione peccati fieri licitum, vt per illum tex. dicunt Pet. de ancha. τ alij in. d. c. ij. de cleri. pugnan. in duello. ¶ †Et ex predicta cõclusione, sic generaliter posita infertur, ꝙ cuiqꝫ christicole absqꝫ aliqua infamia, τ vera lesione honoris licitum est recusare duellum. Nam cum ex eo sepe perdatur honor, vita, τ anima, tentetur Deus, nec vera, τ iusta oriatur probatio. Cum sepe viderimus multos sub iusto clypeo perire, vt inquit Bald. in. l. i. C. de dediti. liber. tollen. non debet quoquo modo permitti. Et ꝙ licite possit recusare duellum, τ absqꝫ infamia, consuluit alias Ang. de perusio. ꝓut refert τ sequitur Jmo. in. l. is qui reus mihi in. xx. col. super glo. in ver. purgetur. ff. de publi. iudi. τ dixit etiam Jas. predictos referendo in. d. l. ex hoc iure. τ in dicto cõsilio. cxliij. τ Barba. in dicto consil. lxij. cum pluribus alijs, qui ad hoc allegari possent. Et idem de iure firmat, τ quibusdaꝫ exemplis comprobat Paris de puteo in predicto tracta. lib. vj. in. c. xviij. licet aliter dicat seruari apud milites. ¶ Et ideo male faciunt, τ grauiter peccant principes, qui eiusmodi duella in suo territorio permittunt, dando duellantibus campum francum, ꝙ nihil aliud est, ꝗ̃ homicidia impune permittere, τ alia etiam mala, que ex duello sequuntur, τ quid aliud ꝗ̃ malum ex eo sequi potest? †cum fuerit inuentuꝫ diabolica suggestione, vt inquit Paris de puteo in d. c. ix. τ tradit Abb. in. c. ij. in fi. de cleri. pugnan. in duel. vbi etiã dixit ex eo non sumi efficacem probationem. τ ꝙ tentatur Deus, declarando quomodo. Et ꝯcludendo duellum omnino esse prohibitum. ¶ †Et ꝙ principes duellum concedentes peccent. Dixit Paris de puteo in preallegato. c. ix. τ Jas. in dicto ꝯsi. cxliij. ¶ Et ex his sit resoluta prima dubitatio, in qua de iure stat firma conclusio, non esse in ꝓposito locum duellari pugne, cum illa sit omni iure prohibita per predicta, que omnia cum predicta generali conclusione firmat egregie post antiquos per eum relatos. Henric. boic. in. c. i. de cleri. pugnan. in duello. allegando septem pulchras rationes, vt per eum. Jta etiam post eum egregie longe prosequendo firmat Jo. lecirier. in tracta. de iure primogeniture in. xxv. q. ad finem. dum in illa questione reprobat opinio. Othonis Jmperatoris, τ vltra plures supra allegatos allegat etiaꝫ Joan. de anania, τ Oldra. vt per eum. ¶ Et adeo vera sunt predicta, †ꝙ si de facto secularis princeps duellum concedat, potest tamen per prelatum loci ratione peccati prohiberi, vt inquit Paris de puteo in predicto tractatu libro primo. cap. xv. ¶ Et licet que dicta sunt de iure verissima sint, nihilominus videmus de facto contrarium seruari non obstante, ꝙ talis obseruantia, τ consuetudo sit graua, τ damnanda, vt dicit Abb. in dicto. c. secundo. in primo notabili. de cleri. pugnan. in duello.

¶ Quinimo sunt qui dicunt in certis casibus duellū debere permitti, vt Laur.calc.in ɔsi.ij.Quidam nobilis.col.vij.cū aliqbus sequentibus, vt per eum. Sed mihi quicquid de iure sit, cuȝ de facto seruet, ⁊ plerique scribentium ɔcedant in certis casibus hanc ɔsuetudinem inter milites, ⁊ nobiles seruandam esse. ¶ Videndum nunc est de scđa dubitatione supra ꝓposita, vtrum.s.predicti illustriss. domini sint in casu, quo eum liceat saltem de ɔsuetudine venire ad duellareȝ pugnam. † Pro cuius dubitationis resolutione aduertendum est, ꝙ Calcan.in.d.ɔsi.ij.dicit duellum ꝑmittendum esse in crimine lese maiestatis, de quo qs accusatus intendit se purgare, ⁊ alius armis illud ꝓbare intendit, cum alijs ꝓbationibus careat. Sed ex lege Feder.in tit.de pace tenen.daṫ duellum, si quis intra tempora pacis alium occiderit, vel etiam vulnerauerit, vt ibi in.§.si quis hoiem.⁊.§.si quis alium. ⁊ tradit Joā. de ligna.in.d.trac.in.vij.c. ¶ Alij dicunt ꝙ ɔceditur duelluȝ ratione cuiuscunque delicti, de quo pena mortis quis esset puniēdus, ⁊ ita inter cetera voluit reqri serenissimus Rex Philippus christianissimus Rex galloꝝ in suo regio rescripto, relato, ⁊ declarato per Guid.pape in.q.dcxvij. Dixit plene.ij.col.qđ ēt in effectu ponit Calca.in.d.ɔsil.ij.col.ij. idem ēt auctoritate Imperatoris ponit Bal.in.l.cum filius.§.fi.ff.de leg.ij.dum refert se audiuisse ab Imperatore, ꝙ ad duellum ɔcedendum qnque ɔcurrere debēt, inter que quarto loco debet requiri, ꝙ delictum de quo agitur sit personale, non sic esset, si de pecuniaria ɔdemnatione ageretur, vt per eum. ¶ † Et hinc est, ꝙ idem Bal. in.d.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure.in.viij.q.Dicit ꝙ duellum si ɔcedenduȝ est, solum ex maxima causa ɔcedi debet, put etiaȝ ibi refert, ⁊ sequitur Jas.in.iiij. col. † Cum enim duellum, ⁊ duellandi ɔsuetudo sit ɔtra leges, ⁊ illis valde sit odiosa, vt inquit Bal.in.l.i.C.de dediti.liber.tol. dȝ inquantum potest restringi, ⁊ stricte interpretari, vt sic per eam iura minus ledantur, sicut dicitur de statutis iuris cōi ɔtrarijs, ⁊ ab eo exorbitantibus, iuxta tradita per doc.in.c.cum dilectus.de cōsuetu.⁊ in.l.si serui vestri.C.de noxa. tradit Barba.in ɔsil.l. Clementissimum Deum.ij.col.iiij.vol.Corn.in ɔsi.cxv. In hac consultatione.iij.col.ij.volu.patruus ⁊ dñs meus Soci.in ɔsi.lxxxi. Non est dubium.iij.col.iij.volu. Curt. senior in ɔsi.lxxviij. Dña Francescbina.vj.col.⁊ Deci.in ɔsi.lij.Viso eleganti.ij.col.si eniȝ talia statuta sunt restringenda, lȝ valida sint, qꝛ sunt iuri ɔtraria. Fortius ita dicendum est de predicta ɔsuetudine, cum sit inualida, ⁊ a iure reprobata, vt dictum est. Et hec de iure cōmuni. † Fateor tamen ꝙ de iure longobardo duellum permittitur ex pluribus causis, que sint circa.xx.que enumerātur per Pari.de puteo in tracta.de duello in.vj.lib.c.vj.⁊ per Joā.de ligna. in simili suo tractatu in.viij.c.quas gratia breuitatis non refero, qꝛ apud eos videri possunt. ¶ † In qbuscunque tamen casibus ɔcedatur multa cum principali causa ɔcurrere debent, ⁊ inter cetera, qđ qui delictum aduersario imputat, non habeat aliam ꝓbationem, ⁊ ad veritatis ostensionem ad duellarem pugnaȝ decurrat. Et hinc est ꝙ duellum solet describi, vt sit pugna singularis inter aliquos ad ꝓbationeȝ veritatis ⁊c. vt inquit Bal.in.c.i.in prin.col.xvj.ver. porro duellum ꝓprie.de pace tenē.⁊ tradunt Jo.de ligna.⁊ Paris de puteo in predictis tracta.primus in.c.i.in fi.secundus in libro.i.c.vj.in prin.⁊ Henric.boic.in.c.i.in prin.de cleri. pugnan. in duel. Et hoc ex parte imputantis delictū. ¶ Ex parte vero imputati requiritur, ꝙ sit de tali delicto aliquo modo suspectus, vt per Bal.in.d.l.cum filius.§.fi. de lega.ij.⁊ per Guid. pap.in.d. q.dcxvij.⁊ suam innocentiaȝ alio modo ostendere non valeat. † ⁊ ideo Bal.in.d.l.i.de dedi.lib.tollen.dicit ꝙ duellum dicitur experimentum innocentie, ⁊ initur in defectum aliaꝝ ꝓbationum. ¶ His modo sic declaratis venio ad resolutioneȝ huius scđe dubitationis, que ni fallor, clarissima est, vt.s.isti illustris.d.Galeottus ⁊ Vguccionus, non sint in casu aliquo ex his, quibus duelluȝ permittitur, nedum iure communi inspecto. Sed nec etiam iure Longobardo. Non eniȝ dicitur aliquem eorum cōmisisse crimen lese maiestatis, nec homicidium per aliquem eoꝝ factum, aut illatum vulnus dicitur intra tempora pacis, nec etiam aliqđ aliud delictum, ꝙ penam personalem mereatur, qbus casibus, ex consuetudine inspecto iure cōmuni duelluȝ solet ɔcedi, vt supra dictū fuit. ¶ Similiter etiam non video, ꝙ sint in aliquo ex illis.xx.casibus, vel circa in quibus iure Longobardo permittitur duellum, vt ex eorum enumeratione, seu lectura omnibus notuȝ erit, quos ego aliter non enumerabo, gratia breuitatis, ⁊ quia publice oibus patent. Immo dico, ꝙ inter istos illustriss. Dños causa dicitur leuissima, ⁊ fere nullius cōsiderationis, etenim illustris dñs Vguccionus rōne sue iurisdictionis potuit facere illaȝ prohibitionem. Absque eo ꝙ haberet animū damnificandi, aut iniuriandi illustrissimum dominuȝ Galeottum, aut aliuȝ quempiam, nec cur illam fecerit querendum videtur, † cum quilibet rei sue sit moderator, ⁊ arbiter vulgata.l.in re mandata.C.manda.cum simi. Etiam abutendo, vt.l.sed ⁊ si lege.§.consuluit.ff.de petitio. hered. ⁊ quotidie videmus per principes, ⁊ dominos terraꝝ fieri eiusmodi banna, ⁊ ꝓuisiones que debent presumi fieri pro cōmodo, ⁊ bene esse principis, aut reipublice, talia facientis, ⁊ ita facile dici potest de predicto illustrissimo dño VguccIono. ¶ Nemo tamen negabit possibile esse eum motum fuisse particulariter, ɔtra illustriss. dñm Galeottum, vt est plusque notissimū. ¶ Et cū istud, qua.s.mente id fecerit, pendeat ex animo eius, certo per aliquem sciri nō poterat, nisi cui ipse, vel Deus, (qui est ꝑscrutator cordiū) voluerit reuelare. ¶ Potuisset tñ ex ɔiecturis presumi, puta ex ipsius loquella, iuxta doctr. Bal.in.l.sed ⁊ reprobari.in prin.per illum tex.ff.de excusa.tuto. † dum inquit, ꝙ ex loquella hominis animus indicaṫ, vel etiā ex his, que precesserint, vel postea sequuta sunt, cum sepe ex sequentibus colligatur, qualis animus fuerit in precedentibus, vel per ɔtrariuȝ.l.sed iulianus.§.proinde.ff.ad macedo.⁊.l.post ɔtractum.vbi Bart.⁊ alij.ff.de dona.⁊.l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.i.cum simi. ¶ † Et vbi aliter eius animus ꝓbari non posset staretur eius assertioni iurate, iuxta tradita per glo.maiorem, ⁊ ibi doc.in.§.sed iste.insti.de actio.⁊ in.c.significasti. extra de homici.cum multis, que ad hoc allegari possent. ¶ Et antequam predicti dñi Vguccioni animus in predicta ꝓhibitione apparere dicatur, facile potuit illustriss. dñs Galeottus ex aliquibus indicijs, vel causis, animum eius mouētibus induci ad credendum, ⁊ ita credere ꝙ ad eius dānum, ⁊ iniuriaȝ talis prohibitio facta fuisset, put vere credidit. Tam et si falli potuerit, ⁊ in sua opinione decipi, ⁊ ita in tali credulitate, ⁊ opinione existēs aliquantisper perturbatus Nicolaum luscum eius nuncium illustri dño Vguccione misit cum commissione, quam ipse retulit, in qua cōmissione, licet decipi potuerit dñs Galeottus in ɔiecturando animum dñi Vguccioni, non tñ potest dici, ꝙ in eo mentitus fuerit, vt infra dicaȝ. ¶ Dñs autem Vguccionus, qui de suo animo certus erat, volens ostendere, ꝙ non habuit animū iniuriandi, aut dānificandi illustrissimum dñm Galeottum, in suo cartello, dixit ei ꝙ mentiebatur asserendo ꝓhibitionem predictam ad dānum, ⁊ iniuriam eius factaȝ fuisse, fundando, ni fallor, hanc, vt ita dixerim, mentitaȝ in eo ꝙ ipse tanquam de animo suo certus scit, non talem animū habuisse, nec ea de causa motum fuisse ad ꝓhibitionem, quam fecit. ¶ Sed ex aduerso illustrissimus dñs Galeottus in suo cartello responsiuo, negauit in cōmissione, quaȝ Nicolao lusco dedit se fuisse mentitum, non tñ exprimendo, aut asserendo se in tali cōmissione, verum dixisse, sed voluit dicere. Quod ita verum credebat. Et sic recte ɔsiderando inter istos illustrissimos Dominos questio. ⁊ controuersia est tantum. Utrum dominus Galeottus in predicta cōmissione fuerit mentitus, cū de hoc a domino Vguccione imputetur, ⁊ ipse neget. Que controuersia certe non est idonea ad duellum, etiam iure Lōgobardo, cuȝ inter alias in locis supra relatis non connumeretur. Et certe mihi videtur, quod sit leuissima controuersia. Et quam facillime componenda, saluo semper honore vtriusque, ⁊ ita auctoritate, ac ingenij dexteritate aliquoꝝ prudentissimoꝝ Principuȝ, vtriusque amicorum, futurum confido. Et ex his fit expedita secunda dubitatio, in qua remanet clara, ⁊ apertissima conclusio. Istos illustrissimos Dominos nullo modo esse in casu in quo sit locus duello, ēt de iure Longobardo, posito milliens ꝙ velimus attendere militarem duellandi ɔsuetudinem, que de facto seruatur, licet sit praua, ⁊ damnanda per predicta. ¶ Venio nunc ad tertiam dubitationem. In qua dicet fortasse aliquis ad pauca aduertēs, ꝙ illustrissimus dominus Galeottus non dicatur honori suo consuluisse in suo responsiuo cartello, sed debebat dominum Vguccionum diffidare, ⁊ ad duellum prouocare. Nam si per dominum Vguccionum in suo cartello fuit dictum ꝙ mentiebatur, ⁊ sic ei fuerūt scripta verba iniuriosa, † qꝛ illa verba, tu mentiris, dicuntur iniuriosa. Etiam si cum eis dicatur, saluo honore tuo, vt tradunt Bart. ⁊ Alberi.de rosa.Roma.⁊ alij in.l.si quis extraneus. in prin.ff. de acquiren.heredi. Alexan.⁊ Jacob.de sancto georgio in.l.fin. ij.colum.ff.quod quisque iuris.⁊ Paris de puteo in dicto suo tractatu de duel.in sexto libro.c.xv.quod etiam dixit Deci.in preallegatis consilijs.cccclxxxvij.et.dclxxxvj.secunda colum. Fortius ergo in casu nostro videntur iniuriosa, cum nihil dictum fuerit de conseruatione honoris. Et licet talia verba in se iniuriam contineant, tamen per dominum Vgoccionum videntur potius dicta, seu scripta gratia propulsandi iniuriam receptam, quam gratia iniurie inferende principaliter quasi ea dixerit, vel scripserit, pro

rit, pro tuendo honore eius, attento ꝙ ei per Nicolaum luscum, ex parte illustrissimi domini Galeotti fuerat dictum, ꝙ ꝓhibitionem de qua supra, fecerat animo dānificandi, ⁊ iniuriandi euȝ. Et ꝙ malum eius animum erga se cognouerat ⁊c. ꝙ sibi iniuriosum reputans dominus Vguccionus, vt talem iniuriam propulsaret, scripsit ad illum, quod mentiebatur, quod videtur sibi licuisse.

21 †Quemadmodum si cui per aliquem dicatur, ꝙ est latro, vel homicida. Licitum erit ei talem iniuriam ꝓpulsando dicere, tu mentiris, iuxta. l. que omnia. §. i. hoc dicunt Bar. Ange. ⁊ Paul. de cast. ff. de procu. ⁊ tradit Deci. in dicto ꝯsil. cccclxxxvij. ij. col. cum concordan. vt per Alex. in. l. iij. in prin. ij. col. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ per Fely. in. c. dilecti filij. vij. col. ver. tribus tamē modis. de excep. ⁊ tunc ille, qui latronem, aut homicidam aliquem dixit, nisi illud probet, remanet mentitus, ⁊ vbi aliter ꝓbare non potest pro suo honore tuendo. Ex consuetudine, ⁊ vsu militum, debet eligere iudicium armorum, ⁊ ita aduersarium prouocare ad duellū. Sic igitur videtur in casu isto dicendum de illustrissimo domino Galeotto, ꝙ nisi probet, ꝙ suo nomine retulit, Nicolaus luscus remaneat mentitus, ⁊ non dicatur honori suo satisfecisse. ¶ Sed tamen his non obstantibus veritas est in contrariuȝ in casu proposito. Et sic concludo ꝙ imo illustrissimus dominus Galeottus stantibus predictis duobus cartellis. Etiam ꝙ vltra nihil faciat, dicitur honori suo prospexisse. ¶ Et in primis dico, qđ quantum ad mentitam, vt ita dicam, ei datam, iuridice dicitur exgrauatus, cum in suo responsiuo cartello asserat se non fuisse mentitum, ꝓut vere, vt ipse affirmat, non fuit mentitus. Nam quod dixit domino Vgucciono, seu dicendum cōmisit Nicolao lusco, veruȝ oino

22 credebat, ⁊ ita non potest dici, ꝙ mentiretur, †q̄ nō dicitur quis mentiri, licet falsum proferat, nisi sciens esse falsum, illud affirmet. l. de etate. §. si cum esset. ⁊ ibi not. ff. de interroga. actio. ⁊ ꝓbatur. xxij. q. ij. c. animaduertendum. ⁊. c. is autem, ⁊ fere per totaȝ illam questionem. Non enim dicit̄ mendacium vere nisi ꝙ fallendi gra-

23 tia profertur, ⁊ sic a sciente, siue putante se falsuȝ asserere. † Hinc Augusti. dicebat, quod mendacium dicitur falsa significatio vocis, cum voluntate fallendi, vt refert glo. in. d. §. si cum esset. Et est text. in. c. beatus paulus. xxij. q. ij. Capiendo tamen stricte, vt ibi dicit glo. ⁊ de tali mendacio intelligitur illud Psalmiste cap. v. Et perdes omnes qui loquuntur mendaciuȝ, vt declaratur in. d.

24 c. animaduertendum. ⁊ in. c. ipsa℞. eadeȝ causa, ⁊ qōne. ¶ †Nec in iure punitur mendacium, nisi a sciente fuerit prolatum, cum aliter proprie, ⁊ stricte non sit mendacium, vt tradit Matthe. de afflic. in. c. i. §. iniuria. in. iiij. not. de lege corra. ⁊ in. c. i. §. vassallus.

25 in. i. not. si de feud. fuerit ꝯtrouer. †Et hoc etiam solet dici generaliter de quolibet delicto, iuxta illud, nullum delictum nisi voluntarium. ⁊ tradit Ang. de are. in tracta. malefi. post alios per eum

26 relatos, in glo. super versicu. ⁊ appensante. i. col. ¶ †Et hinc est, ꝙ iurans falsum, non dicit̄ proprie periurus. Et vt talis puniendus, nisi sciat se falsum iurare, vt. d. c. beatus. ⁊ in pluribus alijs capitulis eadem questione, ⁊ in. c. innocēs credit. post prin. ea cau-

27 sa. q. iiij. cum multis que ad hoc allegari possent. ¶ †Et in specie in materia nostra, quod mentiri quis non dicatur, nisi qui scienter falsum diceret, voluit Paris de puteo, in dicto tracta. in. vj. libr. c. xv. post prin. allegando Ange. in. l. qui interrogatus. ff. de peti. heredi. qui in princ. hoc dicit. Idem etiam dixit Roma. in. l. si qs extraneus. in prin. in versicu. ⁊ adde ꝙ ille mentiri dicitur. ff. de acquiren. heredi. ¶ Hoc autem ꝙ illustrissimus dominus Galeottus ita crediderit, ꝓut referri cōmisit. Et sic quod non fuerit mentitus, (quod ab eo ꝓbandum videbatur, pro suo honore conseruando) dico ꝙ per eum satis dicitur ꝓbatum, cum ita expresse asserat in suo cartello responsiuo. Et si erit opus, etiaȝ iurabit. Nā cum illud pendeat ex animo eius, ipsius assertioni, de eo standum est, maxime cum iuramento, vt supra dictum fuit. ¶ Quo stante non esset deueniendum ad iudicium armorum, cuȝ ad illud veniatur in subsidium deficientibus alijs ꝓbationibus, vt supra diximus. ¶ Verūtamen hoc non obstāte illustrissimus dominus Galeottus vti strenuus capitaneus, ⁊ magni cordis acceptādo duellarem pugnam sibi oblatam offert se paratum cum ense hoc suuȝ dictum defendere. s. ꝙ mentitus non fuerit, vt clare dicetur in suo cartello respōsiuo. Et cum super hoc tantuȝ remaneat controuersia inter istos illustrissimos dominos, vt etiam supra dixi. Et do-

28 minus Galeottus iam suam intentioneȝ probasse videatur. † Et vltra etiam cum armis eam se defensurum offerat, non video in quo possit remanere grauatus, etiam si nihil vltra sequatur, concludo ergo, ꝙ dicitur omnino exgrauatus, ⁊ famam, ⁊ honorem suum conseruasse, iuxta tradita per Pari. de puteo in dicto tractatu, in sexto libro. c. xviij. ⁊ ea que supra diximus in secunda dubitatione. ¶ Et si dicatur, imo videtur remanere prima controuersia, vtrum scilicet illustris. dominus Vguccionus prohibitionem de qua in suo cartello fecerit aīo iniuriandi, ⁊ damnificandi dominum Galeottum. Respondetur ꝙ imo ista questio videt̄ sopita, eo ꝙ dominus Galeottus cum non sit perscrutator cordiū. Illud non absolute affirmat, cum pendeat ex solo animo domini Vguccioni, sed benedicit quod ita credidit. Quādo Nicolao lusco verba domino Vgucciono referenda cōmisit, ꝭm ea, que supra dicta fuerūt. Ex quibus remanent clarissime resoluta omnia in contrarium allegata. Et hoc solum sufficeret ad demonstrandum, quod illustrissimus dominus Galeottus dicitur honori suo plene satisfecisse. ¶ Cui etiam illud addatur, quod vbi quis male considerans vellet, quod ad eum spectaret prouocatio ad pugnaȝ (quod tamen absolute negatur.) Adhuc tamen dico, ꝙ honori suo satisfecit, oblatam pugnam acceptādo, ⁊ postq̄ȝ sibi oblata fuit, dicitur reseruatus ab honore illam sponte petendi, seu offerendi. Et cōtraria cogitatio posset forte procedere, si dominus Vguccionus solum dixisset domino Galeotto ꝙ mentiebatur, ⁊ iudicium armoruȝ non elegisset. ¶ Sed postq̄ȝ illud elegit, quando dixit, Mi offero sostenerlo con larmi in mano, aperuit viam domino Galeotto, vt in iudicio armorum esse possit absq̄ȝ eo, ꝙ ipsum dominum Vguccionum prouocet, ⁊ ei sufficit, iuxta tradita per Paridem de puteo in dicto tractatu, in libro primo. c. xij. ⁊ per Decium in preallegatis consilijs. cccclxxxvij. et. dclxxxvj. ¶ Et vltra etiam dici posset, ꝙ considerata in contrarium possent procedere, quando causa, de qua agitur esset de illis, ex quibus duellum de consuetudine permittitur, quod est falsum, vt cōstat ex dictis supra in secunda questione loquēdo maxime de eo, ꝙ asseritur imputatuȝ domino Vgucciono. ¶ Hec tamen dicta sint ex abūdanti, quia veritas est, ꝙ illa talis qualis erat, dicitur sopita. Et soluȝ remanet causa in eo, quod domino Galeotto imputatur per dominum Vguccionum, videlicet, ꝙ mentiatur, seu mentitus fuerit in cōmissione sermonis per Nicolaum luscum, relati domino Vgucciono. Nam hoc absolute negat illustrissimus dominus Galeottus, ꝭm ꝙ supra deductum fuit. Et suam intentionem nedum probat per suam assertionem, quam etiam iuramento firmabit, si opus fuerit. Sed etiam cum armis (postq̄ȝ ad duellum prouocatur) dicit se eam substentaturuȝ. ¶ Et predicta procedant respectu eius ꝙ dominus Vguccionus super certo asserit dominum Galeottum mentiri. ¶ Super eo vero quod super incerto asserit eum mentiri, duȝ in suo cartello dicitur, Et tanto di questo, quanto dognaltra cosa, che haueste detto, diceste, o fuste per dire in preiudicio de lhonor mio ⁊c. Nō est iudicio meo

29 facienda difficultas, †quia sunt verba nimis generalia, ⁊ incerta, ⁊ propterea reijcienda, ⁊ non attendenda sicut dicimus de libello iudiciario. iuxta. l. i. ff. si mess. fal. mod. dixe. ⁊. l. i. vbi glos. Bart. ⁊ alij, maxime Moder. ff. de offic. asses. ⁊ tradunt Bald. ⁊ alij in

30 . l. edita. C. de eden. †Etenim pugna duellaris procedit ad similitudinem contentionis iudiciarie. argu. c. i. in princ. quibus mod. feud. amit. cum concordan. vt per Parid. de puteo in dicto tracta. in. vj. libro. c. xvj. in fi. ⁊ tradit Joan. de ligna. in dicto tracta. in. x. c. Et dixit Signorol. in consil. xcvj. Questio disputanda. ij. col. in versi. respondeo ad secundum. vbi allegat. c. i. §. si miles. de pace tenen. ⁊ alia vt per eum. ¶ Preterea etiam dico, ꝙ dicta verba in effectu sunt conditionalia, ⁊ important perinde, ac si dictum fuisset. Si et quotiens contra honorem meum loquutus fueris, seu si quid contra honorem meum dixeris ⁊c. vt recte intuenti probatur in. l. vxorem. §. testamento quo. ff. de lega. iij. ꝓut per illuȝ tex. ⁊ alia plura in hac duellari materia de similibus verbis declarat Deci. in. d. consil. cccclxxxvij. ij. col. versi. sed tamen his non obstantibus. Quo stante aperte sequitur, quod nisi appareat illustrissimum dominum Galeottum loquutum fuisse contra honorem domini Vguccioni, ⁊ sic nisi ostendatur impleta ꝯditio illius, vt ita dixerim, mentite, remanet mentita illa nulla, ⁊ sine ef-

31 fectu, ⁊ perinde ac si data non fuisset, †cum ea, que conditionalia sunt, pendeant a veritate conditionis. Et conditione non verificata sint nullius momenti. l. hec venditio. in prin. ff. de ꝯhen. emp. ⁊. l. cedere diem. ver. vbi sub ꝯditione. ff. de verb. sig. facit. l. qui here-

32 di. §. plaucius. vbi Bar. ⁊ patruus meus Soci. tradūt. ff. de cō di. ⁊ demon. †⁊ ita in mentita data sub ꝯditione, ꝙ non verificata ꝯditione sit nulla, dicit Deci. in. d. ꝯsil. cccclxxxvij. ij. col. Cum itaq̄ȝ in ꝓposito mētita ista super incerto, ⁊ ꝯditionaliter data sit nulla ꝯsultissime fecit illustriss. d. Galeottus nihil quo ad eam respondendo. Et sic in omnibus dicitur honori suo prospexisse, ita vt apud illustrissimos dominos milites, ⁊ graues viros, (etiaȝ si nihil vltra sequatur) remaneat absq̄ȝ aliqua lesione sui honoris.

¶ Demum animaduerto in cartello illustrissimi dñi Galeotti posita esse illa vltima verba, vz, Dichiarandoui pero non prima voler far tale effetto, che voi habbiate satisfatto a le qrele, che auanti questa vostra di voi sono fuori. Que verba ni fallor, vti etiaz certa ɔsultissime posuit. 33 † Nam de iure qñ quis reperitur habere plures diffidationes, siue per se factas ɔtra aliquos, siue p alios factas ɔtra se, siue etiam mixtim, prius debet terminare illas diffidationes, ⁊ querelas, que in tpe precesserunt, arg. l. qui prior. ff. de iudi. ⁊ l. in operibus, iuncta glo. ff. loca. ita per ista iura, ⁊ pulcherrimas rónes ɔcludit Paris de puteo in predicto tracta. in. iij. libro. c. fi. dicens, qđ etiam milites in re ista peritissimi ita censuerunt, ⁊ idez vr̃ velle in libro de impresijs, ⁊ disdicta qui est post nonum lib. in. c. ix. ¶ Posito ergo, ꝙ persona illustris. d. Vguccionis sit in aliqua querela actiue, vel passiue ꝓposita ante istã, quaz ipse posuit de illustri. Galeotto (de quo tñ in facto ego nil scio) ante oĩa debet illi satisfacere tanꝗ̃ in tpe precedenti, ⁊ cum hoc sit apđ oẽs exploratissimũ sup eo vlterius nõ istabo. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue. 1542.

CASVS

¶ Dña Barbara filia ⁊ in potestate Leonardi iannesio de bonis ⁊ hereditate matris eius plurima bona acquisiuit quorũ vsusfructus iure patrie potestatis ad dominũ Leonardum pertinebat, ⁊ ita talia bona semper tenuit ⁊ possedit.

¶ Dña Barbara predicta iam nupta Antonio lazari de pressano diocesis Tridentine decessit supstite sibi melchiore filio legitimo ⁊ naturali ex predicto Antonio adhuc superstite.

¶ Leonardus predictus pseuerauit in possessione predictoꝝ bonoꝝ, ⁊ post aliquot annos decessit, ⁊ in suo testõ predictũ Melchiorem in sua ltima tantũ hr̃dem instituit, ⁊ eidem reliquit marchas qnquaginta denarioꝝ pro bonis que ipse testator tenebat predicte dñe Barbare eius filie, ⁊ que fuerũt dñe Christiane matris illius, ⁊ hoc qꝛ tanti illa bona extimabat.

¶ Et in eodem testõ dñam Margaritam eius filiã, ⁊ iam nuptam heredẽ instituit in renẽsibus. cccc l. quos eidem prius in dotẽ dederat volens, ꝙ ipsa nihil vltra hr̃e possit, ⁊ suos hr̃des vl'es instituit dñam Helisabetam alterã filiam eius, ⁊ Christianũ eius maritum suum Generum, prout hec omnia latius in predicto testamento leguntur, cuius copia transmittitur.

¶ Nunc predictus Melchior, seu Antonius pater eius illius nomine petit bona que fuerũt matris eius, ⁊ fructus ex eis pceptos per dñm Leonardũ post mortẽ predicte dñe Barbare, ac etiaz legitimaz eidem in testõ dñi Leonardi aui materni relictã asserens eam esse sextam partem totius hereditatis, seu bonorum relictorum per dictum Leonardum,

¶ Ex aduerso plurima opponuntur, ⁊ inter cetera, ꝙ vsusfructus predictoꝝ bonoꝝ pertinuit ad predictum Leonardum donec vixit, ac etiam scđo ꝙ legitima petita non est sexta pars, sed tantuz nona pars bonorum domini Leonardi, attento ꝙ post eius mortem remanserunt due filie. s. Margarita, ⁊ Helisabeth, ⁊ Melchior nepos ex dña Barbara alia filia premortua.

¶ Et super istis, ⁊ alijs exceptionibus factus est magnus ꝓcessus, qui etiam transmittitur.

¶ Et predictis sic stantibus. Queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ De vsufructu quem habet pater in aduentitijs, vtrum finiatur morte filie cum filio ex marito suo.

¶ Et de legitima quanta sit filiorum institutorum si vni filie iure institutionis dos sola relinquatur.

¶ Vsufructus dicitur seruitus personalis.
Vsufructus nõ extinguit̃ morte ꝓprietarij si fructuarius viuat.
2 Vsufructus per mortem filij non extinguitur.
3 Limitatio. l. iij. C. de vsu ⁊ habi.
4 Vsufructus bonoꝝ aduentitioꝝ patri acqsitus dr̃ irregularis.
5 Bona aduentitia si mortuo filio transeunt in nepotez vsufructus antiquus finitur, ⁊ nouus acquiritur auo.
6 L. iij. C. de vsu ⁊ habi. quomodo procedat.
7 L. si quis, vel si qua. ff. ad senatuscon. tertul. quomodo ꝓcedat.
8 Vsufructus patris hodie quando extinguatur.
9 Filia exclusa a successione quõ faciat partẽ exclusõ quo ad ltimã.
10 Legitima dr̃ quota illius portionis bonoꝝ quam quis ab intestato esset consecuturus, ⁊ si legitima regulatur a causa intestati.
11 Legitima debetur solum ab intestato venientibus.
12 Dos matris ⁊ filiaꝝ ɔferri debẽt, nisi aliter sit per prẽz dispositũ.
13 Instituta in certa quantitate a reliquo dicitur exclusa.
14 Cõmodum alicui ablatũ ei pertinet cuius fauore est ablatum.
15 Legitima filij exheredati danda est vniuersaliter institutis.

CONSILIVM CXXIIII

Irrigat Dñs verba mea in viã veritatis ⁊ iustitie. ¶ Viso puncto supius d expositio, ac ẽt longo ꝓcessu ad me trãsmisso cũ allegationibus in iure hincinde factis per excellẽtissimos partium aduocatos. Licet plura in dubium reuocent̃, duo tñ sunt super qbus principaliter videor requiri, vt quid in eis de iure sentiaz rñdere velim, ⁊ qdem ɔclusiue, ⁊ absqꝫ longa discussione vti sic ɔsultum decet. ¶ Primum est, vtrũ vsusfructus bonoꝝ aduentitioꝝ dñe Barbare qui ea viuẽte ad Leonardum patrem eius ptinebat ipsa dña Barbara cuz filijs ex suꝑstite viro decedente desierit esse predicti Leonardi. ¶ Scđm vero est quãta sit legitima predicti Melchioris nepotis predicti Leonardi ex dña Barbara. ¶ Cetera vero ɔsulto pretermittaz ea precipue rõne, qꝛ videnẽ potius in facto, ꝗ̃ in iure ɔsistere remittens me in his ad deducta ⁊ ꝓbata in ꝓcessu in quo plenius videndo diutius laborare non potui, ꝗ̃ pluribus, ⁊ qdem vrgentissimis occupationibus impeditus. ¶ Quantum ergo ptinet ad pmum dubiũ videbitur fortasse cuilibet pma facie vsumfructum morte predicte dñe Barbare veluti dñe ꝓprietatis non extingui 1 in psona Leonardi patris eius † qꝛ vsusfructus dr̃ seruitus personalis. l. i. ff. de serui. ⁊ ideo cum psona perdurat, ⁊ ea extincta finitur. institu. de vsufru. Facit. l. nõ solum. la. ij. §. tale. ff. de libe. lega. ⁊ tradunt glo. ⁊ doc. in. d. l. i. Morte aũt ꝓprietarij si fructuarius supuiuit non extinguit̃ vsusfructus, vt est tex. apertus in. l. si patri tuo que est tertia in oratione. C. de vsu ⁊ habi. Videt̃ itaqꝫ ꝙ talis vsusfructus semel predicto Leonardo acquisitus eius pmanserit donec vixerit non obstante morte Barbare eius filie q̃ erat ꝓprietariailloꝝ bonoꝝ, ⁊ ita vr̃ velle Saly. in. l. si qs, vel si qua. ꝓpe fi. C. ad senatusc. tertul. ⁊ in. l. ij. C. de bo. mater. † dum inquit 2 ꝙ per mortem filij non extinguit̃ vsusfructus prĩs, ⁊ de hoc videt̃ tex. in. d. l. si qs, vel si qua. §. fin. ibi, pater vsumfructũ donec viuit teneat incorruptũ. ¶ † Sed tñ his non obstantibus ɔ̃rium in ca 3 su isto verius puto, ⁊ ita iudicandũ arbitror. s. ꝙ mortua pđicta dña Barbara supstite sibi Melchiore filio, ⁊ herede vniuersali, ⁊ in potestate Antonij patris eius ɔstituto extinctus fuerit vsusfructus de quo agit̃ in persona predicti Leonardi, ⁊ dr̃ peruenisse ad Antoniũ patrẽ dicti Melchioris, ⁊ ita in terminis declarat multũ signanter Pau. de cast. in. d. l. si qs, vel si qua. §. fi. dicens, ꝙ in hoc casu limitat̃ regula illius tex. ⁊. d. l. iij. C. de vsu ⁊ habi. ⁊ cum in hoc particulari Pau. nõ hẽat ɔ̃dictorẽ non puto ab eius opinione recedendum. ¶ Et presertim qꝛ talis opinio optima ratione iustificat̃, † nam vsusfructus bonoꝝ aduentitioꝝ patri ea ra 4 tione acqsitus dr̃ irregularis, vt inquit Cy. in. l. ea lege. iij. col. C. de ɔdi. ob cau. ⁊ dat̃ rõne patrie potestatis merito non sequit̃ regulam alterius vsusfructus de qua in. d. l. iij. Sed cõmittatur patriã ptãtez respectu illius psone, que est dña ꝓprietatis. ¶ Unde cum in casu nr̃o ꝓprietas sit effecta Melchioris qui reperitur in potestate Antonij patris eius sequit̃ ɔuenienter, ꝙ ad euz debet vsusfructus ptinere, ⁊ ita necessario extigui in psona dñi Leonardi. ¶ Et pro ista opinione facit doctri. Corn. in. d. l. si quis, vel si qua. in scđo not. ibi, item qñ decedit filius, vel filia. † dum vult ꝙ 5 si bona aduentitia mortuo filio transeant in nepotez vsusfructus antiquus finit̃, ⁊ nouus acquirit̃ auo tanꝗ̃ de bonis aduentitijs nepotis in sua ptãte existentis, vt per euz. Sicut ergo ibi attendatur ptãs patria in eum qui nunc reperit̃ dñs aduentitioꝝ, ita in ꝓposito dꝫ attendi patria ptãs, predicti Antonij, ꝗ̃ hꝫ in Melchiorem filiũ talium bonoꝝ ꝓprietarium, ⁊ sic vr̃ decisio Corne. predicta oino similis, ⁊ quasi eadem cum illa Pau. de ca. quantum ad decisionem casus nostri. ¶ Possent ⁊ alia plura pro ista opinione allegari que gratia breuitatis ɔsulto ꝓtermitto. ¶ † Et 6 ex predictis recte intuenti appet rñsio ad allegata in ɔ̃rium. Nã ad reg. d. l. iij. C. de vsu ⁊ habi. cum rõne illa ꝙ vsusfructus dicit̃ psonalis ⁊c. Rñdetur ꝙ nõ ꝓcedit simplr̃ in casu nostro qñ. s. bona aduentitia transiuerunt in eum qui reperit̃ in alterius prĩa potestate, vt dictum est. ¶ Et hoc ex eo, qꝛ talis vsusfructus dr̃ irregularis etenim vltra id qđ dr̃ psonalis hꝫ hoc plus ꝙ regulat̃ a patria ptãte, ꝓp quam solam acquirit̃. Unde cum in casu nostro cessauerit patria ptãs in Leonardo patre Barbare per mortem eius, ⁊

eius, ꝛ inceperit ꝯsiderari patria potestas Antonij patris Melchioris qui in .d. bonis successit do. Barbare matri eius, sequtur qd vsusfructus fuit effectus predicti Antonij, fm qd .§. dictum fuit. †Nō ob .d. l. si quis vel si qua .§. fi. ꝛ ꝙ per illū text. dicit ibi, ꝛ alibi Saly. prout in ꝯriuꝫ allegabaṫ, qm rn̄detur ꝙ ꝓcedit qn̄ moriṫ filius, ꝛ bona aduentitia que habebat iure dn̄ij non trāseūt in aliquē qui sit in alterius ptāte. †Quinimo ēt si transeant in fratres mortui filij, qui sint in eiusdem patris ptāte hodie extinguiṫ vsusfructus patris pro pte in .d. fratres trāseūte, vt est tex. in auctē. iteꝫ hr̄ditas, ꝛ clarius in corpore vn̄ sumiṫ. C. de bo. que lib. ꝛ in hoc hodie corrigiṫ .d. §. fi. in .d. l. si qs, vel si qua, ꝛ ita dicūt ibi doc. maxime Saly. ꝛ refert ibi Cor. in .ij. no. qd ēt dixit Salyc. in auc. defuncto. eo. ti. post prin. hec de prima dubitatione. ¶ † Circa scdaꝫ, lꝫ articulus sit latissimus, vtruꝫ .s. qn̄, ꝛ qn̄o filia exclusa a successione faciat partē non excluso quo ad ltimam, ꝛ varie sint doc. opi. vt sparsim in varijs locis scriptū reperitur, vt plene videri pōt per Alb. bru. in trac. de statu. excludē. femin. ꝓpter masculi. in .xiij. arti. in .iij. q. tn̄ in proposito nō videmur esse in tali disputatione, q2 procedit illa disputatio qn̄ filia dr̄ realiter exclusa, ita vt in aliquo non succedat. In casu aūt nostro do. Margarita filia .d. Leonardi testōris non reperitur sic exclusa, non .n. presupponitur ꝙ per statutū excludatur, nam si id esset, aliud dicerem, ꝗ .j. dicam, nec ēt per patrem in testō fuit exheredata, sed instituta in quantitate que sufficit ad ltimam eius, ꝛ hoc vt arbitror est clarū in iure nostro, quo stante dico pro resolutione ꝓposite dubitationis, ꝙ ltima predicti Melchioris dꝫ dici tertia pars trientis, quē ipse Melchior ab intestato fuisset habiturus, ꝛ ꝯnr erit nona pars totius hr̄ditatis, detracto ere alieno, ꝛ funeris impensa, ꝯnumeratis tn̄ in cumulo hr̄ditatis .ccccl. renensib. do. Margarite relictis, nec non ēt dotibus per ipsum testōrem datis olim do. Barbare, ꝛ do. Helisabeth filiabus eius, †nā regula tritissima est, ꝙ legitima dr̄ quota illius portionis bonoꝝ, quam qs ab intestato esset ꝯsecuturus, vt sic legitima initiuꝫ sūmat, ꝛ reguleṫ a causa intestati, gl. est no. per illū text. in .l. papinianus .§. vnde si quis .ff. de inoffi. test. ¶ Facit .l. posthumus .§. i. e. ti. itē .l. cuꝫ queriṫ. ꝛ .l. parentibus. C. e. ti. cū multis simi. que allegari possent, ꝛ hoc apud nostros doctor. est certissimi iuris, vt vbiq3 legiṫ, ꝛ no. Are. in .l. neptē. C. de inoffi. test. ꝛ Corn. in .l. illud. C. de collatio. ¶ † Hinc dicimus ltimā solū his deberi qui ab intestato veniūt, vt tradūt doc. in auc. nouissima. C. de inoffi. test. ꝛ in .d. l. papinianus .§. quarta. ꝛ ēt in .§. si qs non mortis. ꝛ alibi sepe. Bene facit .§. i. auc. de triē. ꝛ semis. col. iij. ꝛ declarat Ange. in ꝯsil. cj. statuto caueṫ. circa fin. Cuma. in ꝯsi. xxxv. stante statuto. ꝛ Curt. senior in ꝯsi. xiij. statuto Janue. vj. col. ver. adde ꝙ ltima. ꝛ in consi. xxxv. statuto, seu in capitulis. viij. col. versi. ltima .n. non debeṫ. sed in ꝓposito si do. Leonardus intestatus decessisset pariter ei successissent do. Margarita, ꝛ do. Helisabeth pro duabus tertijs, ꝛ pro alia tertia predictus Melchior subintrans in locū matris eius premortue, iuxta .§. cū filius. instit. de her. que ab intest. defer. ꝛ .§. i. in auc. de her. ab intest. venien. col. viij. cū simi. †ꝛ taꝫ ipse Melchior dotē sue matris, quam ēt predicte filie ꝓprias dotes de bonis do. Leonardi habitas ꝯferrent, nisi expresse per patrē fuisset aliter dispositū. l. ij. C. de colla. ꝛ auc. ex testō, ꝛ in corpore vn̄ sumitur, eo. ti. Et sic ad predictū Melchiorem ab intestato peruenisset triens totius hr̄ditatis, merito ergo tertia portio illius trientis ei debeṫ pro sua legitima in testō relicta, ꝛ ꝯnr nona pars, cū ex quo tres tm̄ filie ꝯsiderantur, ltima sit in triente, ꝛ non in semisse, vt in .d. auctē. nouissima. ꝛ in corpore vn̄ sumitur. C. de inoffi. test. ¶ Et lꝫ plura in ꝯrium fuerint allegata per excell. aduocatū predicti Melchioris, tn̄ iudicio meo non tangunt casum nostrū, q2 vere do. Margarita non fuit per statutū, aut per testatorē exclusa a successiōe. ¶ Quinimo fuit instituta, lꝫ non vniuersaliter queādmodum ēt, ꝛ .d. Melchior institutus fuit non vniuersaliter. †Et si ꝯsideretur ꝙ instituta in certa qn̄titate dr̄ exclusa a reliquo, per reg. l. cū pretor. in prin. ff. de iudi. dicā ꝙ totuꝫ id fuit factū fauore heredis, vl̄iter insti. †ꝑ qd dōm est ꝙ omne cōmodū ablatuꝫ do. Margarite dꝫ ad heredeꝫ vl̄iter institutū pertinere, cuius fauore ablatū fuit, iuxta doctri. Bar. cōiter approbataꝫ in .l. pater filiū. col. v. ff. de inoffi. test. vbi in vers. tertio quero post Dyn. dicit† ꝙ legitima filij exheredati dāda est filijs vniuersaliter institutis, cum ad eorum commodum fuerit exheredatus. Nec voluntati testatoris correspponderent ꝙ illa talis qualis fuit exclusio do. Margarite ab vniuersali successione prodesset predicto Melchiori, quem testator solum in legitima sibi iure nature debita institut. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De pacto pignoris executiuo, vtrum .s. possit exerceri contra heredes pupillos, maxime ex causa dotis.

Pactum pignoris executiuum, an contra pupillos, ob eoruꝫ priuilegium exerceri possit.
1. Jus omne actiuum, ꝛ passiuum in heredem transit.
3. Pactum pignoris cum eius executione est in rem.
4. Priuilegiatus quando succedit priuilegiato, an proprio priuilegio vti possit, ꝛ nume. 5. et. 6.

CONSILIVM CXXV

Irrigat Dn̄s verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ In causa Jacobi de ranconibus, que corā vobis, ꝛ vestro officio pēdet iustissime iudex, ceteris omnibus pretermissis solū remanet resoluendū vnum, in quo magnificentia tua se dubitare asserit, vcꝫ vtrum pactū pignoris executiuꝫ possit exerceri ꝯ heredes Hieronymi de bādinellis, attēto ꝙ sunt pro maiori pte pupilli, ꝛ miserabiles, ꝛ priuilegiarie persone. †In qua difficultate asserit magnificētia tua, ꝙ Bar. in .l. iij. C. de pig. tꝫ ꝙ ꝑ priuilegiuꝫ pupilloꝝ tale pactū non possit exerceri ꝯ eos, ꝛ ideꝫ dicit ꝯsuluisse do. Thom. docci. in ꝯsi. l. ꝛ in istis facit fundamentū pars aduersa, vt magnificētia tua innuit. ¶ At tn̄ istis non ob. que vere non ob. ꝯriuꝫ manifeste demōstraṫ, †naꝫ cū predicti pupilli sint hr̄des .d. Hieronymi, ꝛ successores vl̄es in eos transfusum dr̄ omne ius actiuum, ꝛ passiuū pro portione hereditatis. vt .l. i. C. si cer. pe. cū vulga. Et maxime trāsfunduṫ ea que realitatē in se hn̄t, cum in his qualitas psone non debeat cōsiderari, sed tm̄ res ipse vbi fuerint, put sumus in casu nostro, †nā pactum pignoris, cū eius executione dr̄ in rē, vt .l. pignus. C. ꝛ .ff. de pig. ꝛ plene per Bar. in .d. l. iij. C. de pig. ¶ Nec predictis ob. doctri. Bar. in .d. l. iij. qm̄ non inuenio ibi Bar. illud vsq3 tenere, ꝛ miror ꝙ ita allegeṫ, naꝫ Bar. ibideꝫ iudicio meo ꝯriuꝫ determinat recte intuēti. Querit .n. ipse in .vij. col. vtrum .d. pactuꝫ possit ꝯ successores vl̄es nō eiusdeꝫ qualitatis cū defuncto exerceri, ꝛ lꝫ ibi dicat dubitari posse per ea que ipse dixerat in ea .l. in .i. qō. tn̄ pro solone .d. q. remittit se ad dicta per Cy. in auc. quas actio. C. de sac. san. ec. in .iij. q. vbi Cy. satis longe distinguēs examinat illum difficilē artic. †vtruꝫ qn̄ priuilegiarius succedit non priuilegiario possit vti ꝓprio priuilegio, a cuius determinatione vr̄ dependere resolutio nostre .q. cū in casu nostro predicti pupilli tanq3 priuilegiarij successerint nō priuilegiario, †ꝛ in effectu ꝯcludit ibi Cy. post multa, in .iij. col. ꝟ. scdo casu ꝛc. ꝙ quotiēs alicui est ꝯcessum priuilegiuꝫ aliqd intuitu proprie persone sue non intuitu rei publice nō poterit tunc talis successor vti priuilegio suo, qn̄ obligatio, ꝛ eius effectus descēderet ex non facto, ponit ipse exēpluꝫ, si maior .x. puta ad diē sub pena promisit, ꝛ .j. diē decesserit hr̄de relicto minore, si minor nō soluerit icidit in pena, ꝛ nō poterit vti proprio priuilegio. f. in integ. restit. alleg. l. ij. C. si aduer. vē. pign. ꝛ .l. emilius. ff. dō min. Ex qbus oībus dico .q. nostrā determinari, nā hic ꝑ non factuꝫ ista pignoris executio petiṫ. i. propter nō solutas dotes .d. do. Giliotte, vel Jacobo eius marito, ꝛ pupillis, si ꝙ priuilegiuꝫ ꝯceditur dr̄ concessuꝫ nō reipub. sed proprie psone intuitu, vt bene magnificētia tua nouit, cū igiṫ ita dixerit ibi Cy. ita sentit Bar. in .d. l. iij. qui ad Cy. se remisit. Nec ēt nobis obs. ꝙ ꝯsuluit Doccius mihi in ꝯs. xlix. qm̄ potius predictuꝫ ꝯsil. partem nostrā tueṫ, ꝗ̄ offendat, naꝫ ideo ibi determinat tale pactum nō potuisse exerceri ꝯ pupillos, q2 non fuit seruata iuris forma, cū ipsi pupilli, nec eoꝝ tutor fuerint in mora ꝯstituti, quinimo nec tutor eis datus erat, sꝫ mulier illa ꝓpria auctoritate domū quandā inuaserat, que cū in casu nostro cessent non est arguēdū de .d. ꝯsilio ad casum nostruꝫ, cū ex diuersis non debeat fieri illatio, vt sunt iura vulgaria, qnimo ipsemet in .d. ꝯsil. in fi. expresse dicit ꝙ si mulier in casu suo petijsset pupillis tutorē decerni, ꝛ alios iuris ordines seruasset ꝯstituendo eos, vel eoꝝ tutoreꝫ in mora, ꝛ iudicis auctoritate fuisset ingressa nō esset expellēda, vn̄ cū in casu nostro fuerit .d. pupillis decretus tutor, ꝛ adultis curator, fuerintq3 oēs in mora ꝯstituti iudicialiterq3 petanṫ oīa fieri, ꝛ corā iudice ipsoꝝ pupilloꝝ, dico .d. ꝯsil. expresse determinare casuꝫ nostrū, vt scꝫ non obstante ꝙ sint pupilli possit .d. pactū seruatis seruandis exerceri. ¶ † Nec obst. si qs diceret vna cū Bal. in .d. auc. quas actiones. in .iij. col. ꝙ aliud est querere vtrū priuilegiarius nō priuilegiario succedēs possit suo ꝑuilegio vti quo ad obligationeꝫ,

& procedunt predicta aliud est querere quo ad executiones, prout in casu nro sumus, & tūc non pcedāt predicta, sꝫ dēat inspici psona in quā fit executio, ita vt ipsa possit vti suo priuilegio, & hoc p vero magis videbat obst. qm & de facili rndet, lꝫ.n. dici posset, ꝙ Bal. ibi loquit in executiōe psonali, tñ hoc nō atteto, dico ꝙ hec nihil ad ppositū, nā esto milies ꝙ in executōe reali isti pupilli possint vti pulegio suo, si ꝙ bnt, ꝫ dicta p Bal. ibi, nō tñ negat, qn executio fieri dēat, sed vr ꝙ dēat fieri, ſm priuilegiū successoris, vñ dico ꝙ in casu nro.d. pupilli vtunt pprio priuilegio, hoc est qꝛ queniunt coram pprio iudice, ceterecꝫ oēs solēnitates iuris dnr seruate, & ita vt.s. scriptū est, & vr quasi noster casus, ꝯsuluit dns Tho. docci. in ꝯsi. xliij. ¶ Et ppea ex istis ꝯcludo ꝙ magnificentie tue officiū erit, put petitū est bānimenta cōmittere ꝫ formaꝫ iuris, & statutoꝝ. Et ad hoc maxime dꝫ promptius ꝯdescendere ꝙ hic fauor dotis ꝯsideratur, & per consequens etiam reipublice, iuxta.l.i. & que ibi per docto. ff. solu. matri.

Maria. Soci. iunior iuriscon. Senis. 1513.

SVMMARIVM

¶ De possessorio retinende quis in eo debeat obtinere.
¶ Possessio quomodo per procuratorem acquiratur, & qñ executio dnij possessorio retinēde possit opponi, & an possessio acquirat per notarium stipulantē pro nobis anteꝗ ratificemus.

1. Vsufructuarius dicitur habere possessionem naturalem.
2. Possessio per procuratorem acquiritur.
3. Possio penes pcuratorē nō radicat, sꝫ ipo iure mādāti acqrit.
4. Rumpi non potest quod nullum est.
   Transire in alium non potest id quod non est.
5. Bonorum incorporatio sine actuali apprehensione non fit.
6. Possidens a me nec vi, nec clam, nec precario contra me in possessione conseruari debet, etiam si in re plus iuris haberem.
7. Exceptio dominij in interdicto retinende opponi non potest.
8. Exceptio dominij potest opponi per eum qui possidet, & ad restituendam possessionem conuenitur.
9. Judicio petitorio per possessoriū nullum infertur preiudicium.
10. Possessio regulariter sine possessione non transit.
11. Possessio facta, an per constitutum transferatur.
12. Notarius vti persona publica, an alteri acquirere possit, & quō.
13. Notarius ꝙ stipuletur nomine meo tantuꝫ esse videtur, quantuꝫ dicere ꝙ gerat negocium meum ratihabitione.
14. Ratihabitio eius, cuius nomine acquiritur, requiritur in possessione per negociorum gestorem acquisita.
15. Possessionem acquirens nomine nostro sine mandato possessio illa nobis non acquiritur, nisi ratificatione secuta.
16. Possessio sine animo acquiri non potest.
17. Notarius sine mandato constituens se nomine alterius possidere, nisi secuta ratificatione ei possessionem non acquirit.
18. Dominium sicut per aditionem hereditatis in aliquē transit pro hereditarijs portionibus, ita & possessio per eius adeptionem.
19. Bona presentia, & conditionalia veniunt in bonoꝝ ꝯfiscatione.
20. Nemo id quod non habet transferre potest.

CONSILIVM CXXVI

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis, & iustitie. ¶ In cā Uānis integerrime iudex, vidimus ex ingenio vestro excitata motiua ꝯ euꝫ, que satis prio aspectu ꝯcludētia vñr, verū recte ꝯsideranti, eis nullatenus obs. ꝯcludēduꝫ oino arbitror ipsuꝫ Uānēꝫ noibus qbus agit dēre in presenti iudicio obtinere. ¶ Qd vt clarius ꝯstet, his que in fcō xa sunt presuppositis ita argumētamur, ex.j. dicēdis liquebit adducta motiua per magnificentiā vestraꝫ intentioni Uānis non obesse, † aut ergo, & prio volumus ꝙ do. Mariana, ex quo erat vsufructuaria illius.iiij.ptis, dicat habuisse eiusdē possionē, qd verissimum est loquēdo de nāli, ꝫ cōeꝫ opi. vt.l. nāliter. in pñ. & ibi p Bar. & alios ff. de acq. pos. iteꝫ ēt est verissimū loquēdo de corpali insistētia, de qua vr loq tex. in.l.i. in prin. ff. de acqr. poss. & dico ꝙ oino Uānes dꝫ in possessorio retinēde per eū intento obtinere, nā cuꝫ predicto mō accepta poss. d.iiij.ptis remāserit in hrditate.d. do. Mariane, Alex. ac ēt Catherina, quarum noie agit.d. Uānes, quelꝫ p.iiij.d. quarte acceperūt possionē predictaꝫ, vt hrdes.d. do. Mariane eaꝝ mris p mediā psonā Anto. de lauacca eaꝝ pcuratoris ad id spāliter ꝯstituti, put & de mādato, & de acceptiōe possionis ꝯstāt publica instra. ¶ † Et aduertat hñ magnificētia vestra, ꝙ eo mō.d. do. Alex. & Caterina dñr pprie, & vere predictā possionē accepisse, ipse.n. pcurator nudū pstitit ministeriuꝫ, & opera, ita ꝙ imediate acqrit ei, cuius noie accipit poss. & adeo vt nullo mō, vel tpe.d. posses. radicet in psona pcuratoris, vt est tex. & ibi gl. Bar. & alij in.l.i.§.p pcuratorē. ff. de acqr. pos. & ibi Jas. in.iij. no. oia pdcā clare ponit. ¶ Pꝫ ergo ex his, ꝙ isto primo casu inspecto.d. Uānes noibus qbus agit iuridice se possessorē pbauit, & iō non ob. primū motiuū ꝯ ipsuꝫ, de.l.i. in princ. ff. vti pos. Et in ꝗtū magnificētia vestra, dicit ꝙ poss. nō fuit accepta noie Margarite, & sic Uānes ex psona Margarite nil iuris hꝫ in poss. ꝯfiteor ingenue hoc, qñ velimus hūc primū casuꝫ ꝯsiderare, ꝫ tñ hꝫ ius sup poss. ex psona Alex. & Catherine, quarū noie, & pro eaꝝ rata oino, & sine dubio ni fallor in poss. dꝫ ꝯseruari, nō ob. ꝙ nouissime dicit magnificētia vestra, ꝙ imo,.d. Anto. qui vt pcurator possionē accepit, cū possideret supueniente sibi iusta cā pp emptōeꝫ factā a fisco mutauit sibi cām pos. qd potuit, seu rectius loquēdo poss. sua prior ēt nō iusta trāsit in iustā, & legitimā poss. iuxta no. in.l. si rē mobilē. ff. de acq. pos. & ppea dꝫ in illa poss. ꝯseruari, qm rndet ꝙ hic presupponit vnū qd est falsum, vcꝫ ꝙ.d. Anto. q vt pcurator accepit poss. predictā possideret, † nā vt ex.s. dictis ꝯstat, nec momēto penes pcuratoreꝫ radicat poss. ꝫ ipso iure vere, & pprie acqrit mandāti, vt per Jas. in.d.iij. no. Cū ergo ipse Anto. nullā habuerit poss. saltē respcū rate.d. Alex. & Catheri. nō est apud eū ꝯsiderabilis posses. que in aliaꝫ trāseat ex supueniēti cā, sicut.n. dicimus † ꝙ nullū est rūpi nō posse, vt in.l. nā & si.§.fi. in pñ. ff. de iniust. rup. test. facit.l. sempronius attalus. circa med. ff. de vsuf. leg. ita dicemus ꝙ nō est non posse in aliud trāsire. ad qd facit.l. quotiēs. in pñ. ff. de nouat. & sic cum apud Anto. nulla fuerit poss. vt est dcm̄, stulte diceremus pos. penes ipꝫ existentē in aliā poss. trāsire, qꝛ vt vulgo fert, & dialecticorum extat snia sup nō ente nulla fit dispositio. Remanet itaqꝫ ex predcis firma ꝯclusio ista pria ꝯsideratiōe inspecta, ꝙ.d. Uānes noie Alex. & Catherine pbauit se possidere p eaꝝ ratis, ēt illam partē q̄ asserit fuisse donata pinoc. merito ergo p interdcm̄ retinēde quo vtit, dꝫ in pos. pdcā ꝯseruari minime ob. adductis per magnificētiā vestrā. ¶ Aut & scdo volumus ꝙ pos. illius rate q̄ pinoccio asserit donata fuerit penes ipm pinocciū, qd vr veꝝ loquēdo de ciuili poss. nā cuꝫ ipse p ea rata asserat per illā donationē factus ppietarius, vr ꝙ ciuilē pos. habuerit, iuxta.d.l. nāliter. a ꝯrio sensu, & ibi ponit Bar. & alij, & in.l. acqrit.§.fi. ff. d acq. re. do. qd tñ in casu nro est falsissimū, vt.j. in tertia ꝯsideratione clarissime mōstrabo, & adhuc multū rōnabilr ideꝫ vr dōm. Et lꝫ posseꝫ p fundamēto huius ꝯclus. adducere, ꝙ ꝯ fiscū fit pscriptū per lapsuꝫ tpis &c. vel ēt ꝙ fisco nūꝗ fuerit acqsita pos. † ex quo bonoꝝ incorpatio nō fit sine actuali apphēsiōe, iuxta no. p Bar. in.l. cōmissa. ff. de publ. & in.l. qsqs. C. ad.l. iul. maiest. & p Ang. are. in trac. malefi. in v. bona publicamus &c. & per ꝯns ēt de fisco in Anto. de lauacca, & sociū fisco succedētes nō pōt dici trāslata aliqua pos. iuxta reg.l. traditio. ff. de acqr. re. do. &.l. nemo plus iuris. de reg. iur. ¶ Uex his p nūc nō ꝯsideratis, dico ꝙ ēt isto casu.d. Uānes dꝫ obtinere in iterdicto retinēde p eū intētato, † naꝫ qui nec vi, nec clā, nec pcario a me possidet ꝯ me in pos. ꝯseruari dꝫ, & si in re ipsa plus iuris haberē ego respcū dnij, ēt ꝙ ille vi clā, vel pcario ab alio possideret, vt.l.i. in pñ. iūcto.§.fi. & in.l. si duo. in pñ. ff. vti pos. ꝫ sic est ꝙ Uānes noibus qbus agit, saltē Alex. & Catherine possidet, vt.s. est pbatū, & nō possidet vi, clā, vel pcario ab ipso Anto. & Mariano, vel a fisco.d. Anto. & Mariani, auctore ergo, & ꝯ fiscū, & ꝯ hñtes cām ab eo, dꝫ in illa pos. ꝯseruari, nō.n. possidet vi a fisco, vel ab hñtibus ab eo cām, qꝛ nunquaꝫ vsus est aliq vi in expulsiōe ipsoꝝ, cū nunꝗ expulerit, nec pcario, vt ꝯstat cuꝫ ꝯriū nō pbet, nec ēt clā, cū nunꝗ timuerit a fisco, vel ab hñtibus ab eo cāꝫ ipediri, qn accipet pos. & acceptā retineret, sed illā bona fide, & palā accepit, & sp retinuerit, & hodie retineat noibus, de qbꝰ.s. iuꝛ.l. clā possidere. in pñ. & ibi p Bar. & alios. ff. de acq. pos. Et si diceret Anto. & Marianus pdicti ꝙ ipsi per cām, quā hñt a fisco sunt dñi, & p ꝯns opponant exceptionē dnij. Rndet dato ꝙ sint dñi, qd tñ credo falsuꝫ, ꝙ hoc facere nō pñt, † nā in iterdicto retinēde, maxie in casu isto nō pōt opponi exceptio dnij, vt optie declat Bar. in.l. si de eo.§.fin. & in.l. nāliter.§. nihil cōe. in.i. lect. v. vt igit ista mā &c. ff. de acq. pos. & in.l. si ō vi. ff. de iudi. & Bal. in.l. si qs ꝯditiōis. C. lo. & in effectu hoc tꝫ Jas. in.d.§. nihil cōe. & ita memini me tenuisse ibi, lꝫ alex. ibidē videat vti q̄dā distin. quā ibi approbat Soci. nr, vcꝫ ꝙ pdcā opi. pcedat qñ p iterdictū retinēde petit tñ, ꝙ aduersarius desistat a molestia &c. & nō petit restō alicuius possionis ciuil. vel nālis, put in

casu

casu nro facit.d.Uanes,τ per gns et fm opi. Alex. lz eā credas falsa3.d.Uāni noibus qbꝰ agit nō pōt p aduersarios opponi ex
8 cep. dnij,†qnquidē b3 eū excep. dnij opponi pōt p eū q possidet,τ ad restituēdā possionē guenit,τ mouet p regulā,dolo facis.ff.de exce.do.cū ergo.d.Anto.τ Marianus nullo mō possideat, nec ad restituēdā possionē gueniant,nō poterūt vti.d.exceptiōe per predcā,τ maxie qr vt.s.ostēdā,sup.d.bonis p ratis pdcis eis nul lū ius cōpetit,03 ergo gseruari Uānes pdictis noibꝰ,qbus agit
9 in poss.in q est et q illā de fcō,τ iiuste hēret, qd tn est falsu3,†τ si ipsi aduersarij,vel qs alius prēdat ius a'iqd sup.d. ratis hre ius suū,psequat,cui p psens iudiciū possoriū nullū pōt inferri piudi ciū,iux no.in.l.ordinarij.C.d rei vē.τ in.l.incerti.C.d iterdi.τ in. d.l.si d vi.ff.d iud. ¶Aut τ tertio volumꝰ gsiderare q pos.illius rate,τ ptis q asserit donata pinoccio remāserit penes.d.Marga rita3,nūc clamidatā donatricē,qd loquēdo de ciuili poss. quā b3 ppietarius,credo verissimū eē,qr dico q p pdcā3 donationē nul la fuit pos.trāslata in ip3 pinocciū,ex quo nulla iteruenit illiꝰ pos.
10 traditio,†regłr pos.n trāsit sine corpali apphēsiōe,vt ponūt doc. in.l.i.in pn.ff.d acq.pos.τ pbat in.l.iij.in pn.τ in.l.quēadmodū.
11 co.ti.†Nec ob.q in istro donatiōis.d.do.Margar.gstituerit se possidere noie.d.pinoccij,p qd vr ficto mō trāslata pos.in eū iux. l.q meo.in pn.ff.d acq.pos.τ q ibi p bar.τ alios hnr.qm rndēdo dicimꝰ,q illd pcedit qn illa cła gstituti τc.fit pñti,vel si abñti,qn interuenit acceptatio,vt sciēter post alios declat do. Alex. in.d. l.q meo.in.ij.col.τ ita cōiter tenet. S3 dicet aliqs in casu nro vr
12 q ipso iure et abñti fuerit qsitū ius sup rebꝰ donatis,† qm p ab sente recepit illā donationē notarius,τ sic publica psona, p quē pōt alteri qri,l3 rła sit in griū,vt ponit gl.in.§.si qs alij.isti.d iuti. stip.τ bar.τ alij in.l.stipło ista.§.si stipuler.ff.d v.ob. vbi plene p Jas. vex lz nō obstāte adhuc idē do3 puto τ rndeo duobꝰ modis. Prio q nō est vex simplr,q p notariū noie meo,τ mihi stipulā tes qrat mihi ius ipso iure,s3 id est vex, si ego postea acceptauero,nā tūc mihi qrit ipso iure.i.sine aliq cessione,ita recte iteuenti, τ singłr gcludit bar.i.l.nec ei.§.eox.ff.d ado.τ ita et gsuluit bal. in gsi.suo.cc.vba Cy.in lect.in.ij.par. Qd cōprobat optia rōne,
13 †nā q notarius stipulet,vel alr gbat mihi, τ noie meo tm eē vr, qtū dicere q gerat negociū meū ratihabitiōe,iux no.in gl.mag. in l.si pupilli.§.itē qrit.ff.d neg.gest.quo casu nō alr dr negociu3
14 meū,qz si ratū habuero,vt ibi p gl.bar.τ alios,†τ i spē q reqrat ratihabitio eius,cuiꝰ noie acqrit in poss.acqsita p negociox ge storē,tradit p Alex.in.l.q meo.in.v.col.ff.d acq.pos.v.lz pbat in simili.sic itaq3 do3 vr in casu nro,vt nō alr ipsi pinoccio p notariū fuerit ius sup re donata qsitū,qz si ipse ratificauerit,s3 sic est q ipse nūqz ratificauit,τ vt aiūt,nūqz sciuit,ergo τc. ¶Uel scdo rndeo q qcqd sit d re donata,seu de iure donatiōis,circa poss.ip sius audacter dico q nō potuit qri ipsi pinoccio nō ratificāti,na3 l3 p pcuratorē,vbi iteruenit mādatū,qrat poss.ipo iure,vt.s.fuit
15 dcm,†tn vbi qs nro noie sine mādato accipit poss.nobis nō acqrit illa poss.nisi cū postea ratificamus,vt est gl.mag.quā sequunt
16 cōiter doc in.l.i.§.p pcuratorē.ff.d acq.pos. τ hꝰ drie rō est,† qr cū poss.sine aio nō possit acqri.l.iij.in pn.τ.l.quēadmodū. cū si. ff.d acq pos.iā vbi iteruenit mādatū gstat d aio ad acqrēdā pos. at vbi nullū mādatū iteruenit,nō gstat de aio eius,cuius noie accipit pos.τ id ei nō pūs qrit,qz ratificet,aliogn dicerēmꝰ posse.
17 qri sine aio g iura.s.alle.†cū ergo notarius pdictus receperit.d. cła3 gstituti noie.d.pinoccij absqz aliquo eius madato,τ nō repe riat q d.pinoccius id vnqz ratificauerit,dicamꝰ ei nullo mō qsi tā illā poss.s3 remāsisse penes ipsa3 donatricē, vt vr determinare bar.i.d.§.eox.τ bal.in.d.gs.cc. Et ex gsiti p3 q falsa est scda gsi deratio.s.fcā,τ va ista tertia,vc3 q.d.pos.remāserit penes.d.donatricē,vn si ita dicimꝰ,put dicere dēmus, res clara est q.d.Uā nes in possorio qd pposuit,dēat obtinē,qr ipē succedit p viā em ptiōis in oē ius qd erat penes ipa3.d. Marga. donatricē,τ sic dr hre pos.sup dimidia.iiij.ptis,put apd ipa3 remāsit,in q pos.nūc, τ iure merito tuēdus est. Cōcludeñ.ergo ex pdcis est,q vel d3.d. Uānes gseruari p dimidia pte.d.iiij.ptis in pos.i.p tota illa pte quā illa.d.Marga.volebat donare pinoccio,tenēdo,put vitas est,q pos.illiꝰ ptis,quā ipa donare voluit pinoccio remāserit pe nes illā,ex rōnibꝰ.s.in tertia gsideratiōe fcis. Uel saltem d3 gser uari in pos.eiusdē ptis p ratis.d. Alex.τ Catherine, τ sic pro di midia parte illius que donabat pinoccio,quarū noie agit,ample ctendo primā,vel scdam cōsiderationē3.s.factas, τ sic in effectu a sufficienti partiū enumeratione,arguēdo iuxta tradita p Bar. per illū tex.in.l.patre furioso.ff.de his qui sunt su.vel ali.iu. quē cunqz casum accipiamus in possess.sua gseruandus est Uānes.
Maria.Soci.iunior Senis.1512.

¶Subscriptio excellentissimi doctoris.s.scripti.

¶Spūs sanctus adsit iuridice pfecto sūt,τ ve iudicio meo gclu. s.firmate p claris.doc.τ frēz hon.do.Mari.soci. ¶Et in pmis qtū ad portiōes do. Alex.τ Catherine nulla apd me hesitatio
18 est,qn.d.Uānes eax noie maximā foueat iustitiā,†qr sicut dnū ad eas p aditionē hrditatis p suis portiōibꝰ rex hrditariax do. Mariane trāsiuit,ita τ pos.pp eius adeptionē,iux.l.i.cū hrdes.ff. de acq.pos.quā sibi mediāte psona Anto.d lauacca eax ad hoc gstituti pcurato.put gstat p istro,qrere potuerūt.l.i.§.p pcuratorē.ff.de acq pos.τ ibi p gl.bar.τ doc.maxie Papiē. S3 si q dif ficultas ē,vsat circa portionē Marga.clamidate,q sillr optie p pfatū pstātiss.doc.resoluta est. Et vltra dico q luce clarius est, q donatio p eā fcā pinoccio,seu q vius est notario p eo stipulāti fuit gdōnalis,τ sb pdcībꝰ gdōnibꝰ gcepta,vt exserie istri gstat,vn cū an euētū gdōis bona pinoccij fuerit pp homicidiū ab eo ppe tratū gsiscata,nullū potuit qri ius fisco in.d. portiōe,nec in dnio,
19 nec i pos.†qr in gsiscatōe veniūt bona pñtia,s3 nō gdōnalia, put elegāter determinat Ang.in trac.suo maleficiox,in gl.sup vbo, τ eius bona publicamus,i.iij.col.in v.τ no.q fcā τc.p tex.cū gl. in.l.nō ad ea.ff.de gdi.τ dem.τ.l.quotiēs. in fi. τ ibi gl.τ Jo. de
20 imo.ff.d noua.†vn cū.d. Ant.solū hēat cām a fisco nō potuit fiscus i eū trāsferre id,qd apd se nō erat.l.traditio.ff.d acq. re.do. facit.c.ad dissoluēdū.ex de spōs.ipub.τ.l.sempronius attalus.ff. de vsufru.lega.has paucas spicas post bonū messorē recollegi,p ques oia,vt dixi plene,docte,τ clare deducta sunt, τ si qua supe resse excogitari poterit,supplebit eminens scia iudicare debētis.
Joan.baptista Sanctius,vtriusqz iuris docto.

SVMMARIVM.

¶In eodem casu alie allegationes in causa appellationis.

1 Exceptio dominij possessorio retinende non obstat.
2 Fiscus non potest in alium transferre,quod in se non habet.
3 Corporalis apprehensio per fiscū est necessaria, vt fisco querat.
4 Dominium licet in multis casibus,licet sine traditione in fiscum trāseat possessio,tamen non transit sine corporali apprēsione.
5 Bona post publicationē possunt gtra fiscū aliquo tpe prescribi.
6 Filius hrditatē ptis post aditionē non acqrit, nisi eā apphēdat.
7 Prescriptio per lapsum quinquennij contra fiscum currit.
8 In possessione potior est,qui pro ea habet titulum.
9 Fiscus non possidens non potest alium possessorem constituere.
10 Possess.vitiose accipiēs d3 cadere ab omni iure,qd in ea habet.
11 Occupare,τ nō possidere dr qui nullum iustum initiū actus h3.
12 Aius non sufficit ad acqrēdā possess.nisi actus corpeus pcedat.

CONSILIVM CXXVII

Dirigat Dñs vba mea in viā veritatis,τ iustitie. ¶Magnifici, ac excellē. doc.τ Rote nre iudices iustissi. vidi motiua p magnificē. vras g Uānē excitata,q τ sbtilia,τ p aspe ctu gcludētia visa sūt, verūtn a vo nō discedēdo eis nō ob.puto iuridice pdcm Uānē in poss.sua dēre gseruari. et psuppono q i iudicio itērato dūtaxat de poss.est agēdū,vt sūt iu ra apta,τ adeo vt de dnio nulla sit hnda disceptatio et si p viā ex
1 ceptiōis de eo opponeret.†cū sit rła clara q possorio retinende nō obstet except.dnij,put declat bar.i.l.nāliter.§.nihil cōe. in.j. lec.v.vt igit ista mā τc.ff.d acq.pos.τ in.l.si de vi.ff.d iudi.τ ponit bal.i.l.si qs gductiōis.C.loc.τ ita in effcū t3 mode. Pap. in. d.§.nihil cōe. Solū ergo est vidēdū,vtrū pdictus Ant.τ socius, velut hntes cām a fisco,dicant eē in poss.illius.viij.ptis,q asserit fuisse donata pinoccio,ita vt possiut pdcm Uānē i sua poss. mole stare,put faciūt fructꝰ ei denegādo. Et pfecto nisi nos ipsos dci
2 piamus,dico q nō,†qnquidē nō pōt dici p fiscū in.d. Anto.τ so ciū trāslata aliq poss.quā ipse fiscus nō hēbat,vt.l.traditio.ff.de acq.re.do.τ.l.nemo plus iuris.ff.d reg.iu.qd aūt fiscus nō possi deret,vbi vr stare pūctus,p3 qr posito absqz piudicio vitatis, q pinoccio dicat qsita poss.pdcē ptis,qd tn nō puto vex,tn i fiscu3
3 nō dr aliquo mō trāslata,†cū nūqz post bonox.d. pinoccij publi catione fuerit fcā aliq acceptio pdcē ptis.d.pdij,seu aliq incorpo ratio,τ corpalis apphēsio p ipm fiscū,qd est neciu3,vt fisco qrat
4 pos.†l3.n.in fiscū i multis casibꝰ trāseat ius,τ dnū sine traditōe, vt ponit i.l.fi.C.d sac.san.ec.tn poss.nō trāsit,neqz illi acqrit sine traditiōe,τ corpali apphēsiōe,iux reg.l.i.i pn.τ.l.iij.§.i.ff.d acq.

poss. cũ si. † qđ ꝓbaṫ rõne, naȝ bona post publicationẽ pñt aliquo tp̃e ꝑ fiscũ ꝑscribi. l. itra q̃ttuor. ff. đ diuer. ⁊ tẽp. ꝑscr. ⁊ l. cõmissa. ff. de pub. ⁊ l. i. §. an bona. ⁊ §. ꝑscriptio. ⁊ gñal'r hꝛ in. l. in oib⁹. ff. đ diuer. ⁊ tẽp. ꝑscri. ergo ꝑ ꝑscribẽtẽ possidenṫ. l. sine possione. ff. de vsuc. ⁊ ꝑ ꝯñs in fiscũ nõ dṙ trãslata poss. ⁊ hac rõne in terminis vtiṫ gl. sing. in. l. cũ duob⁹. alš icipit si fr̃es. §. idẽ rñ. ff. ꝑ soc.

6 quã in h̃ sequunṫ oẽs doct. ibi, ⁊ alibi. † Corroboraṫ q2 si filius q dṙ q̃si dñs in bonis suis p̃ris ipso viuẽte. l. in suis. ff. đ li. ⁊ posth. adit hꝛditatẽ p̃ris, nisi appꝛhẽdat possess. illã nõ acqriṫ, vt. l. cũ heredes. in pñ. ff. đ acq. pos. ergo minus trãsire põt in fiscũ sine corporali appꝛhẽsiõe, q priu nullũ ius hẽbat, si igiṫ fiscus nullã vnq̃

7 habuit possiõnẽ, ergo nec hñtes cãm ab eo ꝑ. s̃. dicta. † Et ex his põt multũ ꝯcludẽter dici vltra cãm pos. ꝙ ꝑ fiscũ cucurrerit ꝑscriptio. d. p̃ris ꝑ lapsuȝ ꝗnquẽnij, iux. l. ij. C. đ vectiga. ⁊ cõmis. ⁊ ibi bar. bal. ⁊ Alb. ⁊ Alex. in ꝯ. xxxj. in fi. v. vol. vel ⁊ melius in casu nr̃o ꝑ lapsuȝ ꝗdriẽnij, iux. l. itra q̃ttuor. ⁊ ibi no. bar. ff. đ diuer. ⁊ tẽp. ꝑscri. ⁊ ꝑ ꝯñs nedũ in. d. Anto. ⁊ sociũ nulla poss. dṙ trãslata, s̃ nec ẽt aliqđ ius, s̃ ꝓ nũc h̃ nõ ꝓseqr, q2 vt. s̃. dixi dũtaxat de poss. disputaṫ, dȝ igiṫ ꝑdictus Anto. velut nullã hñs poss. repelli a molestia pacifice, ⁊ qete poss. ꝑdicti Vãnis, vt. ff. vti possi. l. i. in pri. ⁊ ꝑ totũ, ⁊ cũ hoc fundamẽtũ sit clarissimũ ad victoriã ꝑdicti Vãnis, put ex alijs alleg. ꝑ me in pria istãtia ꝯstare põt, ⁊ ei nullatenus obsiẽt alleg. ꝑ magnificẽ. vr̃as, cetera nõ ꝓseqr. ❡ Vnuȝ tñ nõ ꝑtermittã, ad qđ hñ aduertãt magnific. vr̃e, vltra sepius deducta, nã in instr̃o donatiõis q̃ fuit fcã pinoccio ꝯtineṫ, ꝙ si post mortẽ do. Mariane m̃ris donatricis. ꝗ. vi. mẽses nõ fuerit soluti per donatarios flor. l. ipsa do. Catherina redeat in ꝑtẽ rei donate, vñ cũ flore. l. nõ fuerit iuxta tenorẽ instr̃i soluti, dȝ dici ipsa do. Catherina venisse in ꝑtẽ, ita vt vigore donatiõis ꝑdicte illa dicatur hꝛe. iij. ꝑtẽ. d. rei donate, q̃ hodie vigore cessiõis fcẽ. d. Vãni,

8 dṙ spectare ad eũ, † ex quo volo iferre ꝙ dato ꝙ aduersarij possideret, qđ est falsuȝ, ipse Vãnes ꝓ ea p̃te diceret potior in poss. cũ hẽat ꝓ ea titu. iuxta dcã ꝑ bar. in. l. si duo. in pñ. ff. vti pos. ⁊ ponit p̃mus, ⁊ do. meus do. Bart. soci. post Are. in. l. nãliter. §. si nihil cõe. in. iij. col. in pñ. ff. đ acq. pos. Sȝ qd dico ꝙ ꝓ ea p̃te hẽat titulũ, q̃si ꝙ ex alio capite nõ hẽat, error est, si qdẽ ẽt in alijs titulũ iustũ hȝ, nã hȝ titu. vẽditiõis sibi facte cũ cl'a ꝯstituti a do. Margarita, vt notũ est. Itẽ hȝ ẽt titu. ꝓ hꝛde, naq̃ȝ post mortẽ do. Mariane filie sue, vt hꝛdes, ac ẽt vt hꝛdes fr̃uȝ, ita. n. dicit instr̃m acceperũt poss. ꝑdicte p̃ris illius ꝑdij, credẽtes eã hꝛditariã, ⁊ bona fide ꝑ mediã ꝑsonã Anto. de lauacca eaꝝ ꝓcuratoris, nec vi, nec clã, nec ꝑcario, ꝑsertim respcũ ꝑdci Anto. ⁊ Mariani, vel fisci eorũ auctoris, merito ergo dẽnt in ea ꝯseruari. l. i. ꝑ. ff. vti pos. ⁊ si ab alio vi, clã, vel ꝑcario possideret, vt. d. l. i. §. fi. Nõ ꝓsequor vltra, q̃m nõ recta fruor incolũmitate, ac ẽt q2 ꝑdcã sufficiũt ad victoriã. d. Vãnis, cetera supplebunt excellẽtie vestre eoꝝ eminẽti doctrina, quarum correctioni hec libenter subijcio. Laus Deo.

Soci. nepos Senis. 1512.

ADDITIO.

❡ Ita sp̃ fui ṽitatis amator iustiss. iudices, vt eius inueniende, ac tuẽde gr̃a cũcta p̃tẽtauerĩ, q̃re eo ituitu tñ in cã Vãnis placet hec pauca supaddere. Memini ꝑfecto est dubiũ ꝙ si ꝑs aduersa nõ possidet, vel poss. nõ ꝓbet ipȝ Vãnẽ in sua pacifica ꝓbata possess. eẽ ꝯseruãdũ, aduersamq̃ȝ ꝑtẽ ꝯdẽnãdã, vt a molestia desistat, fructusq̃ȝ quos molestãdo retinet restituat, put sunt iura vulgaria, ⁊ sepius adducta. Sȝ in ꝓposito dico. d. ꝑtẽ aduersaȝ nullaȝ hꝛe poss. ergo ⁊c. Et ꝙ ita sit ꝓbaṫ, affirmat ꝑs aduersa se possidere rõne iuris empti a fisco, vñ necesse est, vel ꝙ dicat se a fisco habuisse poss. vel ꝙ ꝓpria auctoritate illã accepit, primũ ipossibi

9 le est, † q̃m cũ fiscus ipse nõ possideret nõ ꝑt aliũ possorẽ ꝯstitue

10 re. l. nemo plus iuris. ff. đ reg. iu. cũ si. ⁊ alš plene dixi. † Scđm si dicat dȝ succũbere, dṙ. n. vitio se voluisse accipe, ⁊ ꝙ fortius est, ex eo dẽret ab oi iure, qđ in re hẽret cadẽ, iux. l. si qs in tãtã. C. vñ vi. in ꝓposito ꝗ dico ꝙ nõ põt ꝑ dñatõres vr̃as in ea pos. seu viuus loquẽdo, occupatiõe ꝯseruari, vt est tex. in. l. ij. vbi bart. ⁊ bal. C. vñ vi. vbi fortius dñt ꝙ nec si ꝓ ꝯseruatione illius occupationis aliqs obtinuisset principis rescriptũ, dȝ in ea ꝯseruari. Nõ ergo ꝑs aduersa possidet, s̃ tñ q̃rit violẽter fructus retinẽdo, ⁊ ipsum

11 Vãnẽ in sua pacifica poss. molestãdo, q̃rere poss. † ⁊ cũ istius actus nullũ hẽat iustũ initiũ, nõ dṙ ex eo possidere, s̃ occupare tm̃, vt sing. decꝉat Spe. in ti. de resti. ꝑspol. §. i. ṽs. octauũ. ibi, ⁊ not. ꝙ hoc casu ⁊c. Et si ꝑs aduersa istaret, imo possideo, ⁊ aio an icepi

12 possidere, quã fructus tibi denegauerĩ ⁊c. † Rñdeṫ h̃ eẽ nõ posse ex eo, q2 nullus actus corpeus ꝑcessit ad illã poss. acqrẽdam, ⁊

alš solus aius nõ sufficit, vt. l. iij. §. i. ⁊. l. queãdmodũ. ff. de acqr. pos. ⁊ l. ls. C. e. ti. qđ ẽt demõstraṫ ex serie fci, nã cũ ille q̃ttuor mulieres mediãte ꝑsona ꝓcuratoris accepint poss. illius. iiij. p̃tis, vt rei hꝛditarie m̃ris illaꝝ ꝯtingit ꝙ q2 Anto. ⁊ Marianus ꝑ plus hẽbãt maiorẽ ꝑtẽ ipi tenuerũt colonũ noie oiuȝ ꝓ suis ratis, ⁊ ita fructus ꝑceperũt, ⁊ alijs ꝓ sua rata assignauerũt. Et ls mõ Vãni nõ reddãt fruct⁹ ꝓ sua rata, nõ tñ ex h̃ dñr plus poss. adeptos, s̃ potius dñr fructus violẽter retinere. Et ex his pȝ cũ nõ possideãt nõ fuisse necesse articulari, ꝙ eoꝝ poss. iunior. est clãdestina respectu poss. Vãnis antiqoris, iuxta dcã ꝑ bar. in. l. si de eo. §. fi. ff. de acq. pos. ⁊ ponit Alex. ꝯsi. cxxx. in fi. v. vol. q̃m dcã illa ꝓcedunt q̃n ꝑs aduersa ꝓbaret poss. ⁊ titu. ꝙ in casu nr̃o nõ est, vt. s̃. est' dictũ. Vel scđo rñdeo, posito sine pniudicio, ꝙ dicaṫ ꝑs aduersa ẽt ꝓ rata Vãnis possidere, qđ tñ est falsissimũ, q̃m dico ꝙ necesse est fateri ꝙ ista eius poss. sit violata, vel ꝙ respcũ Vãnis sit clãdestina, q2 cũ nõ ꝯstet, quo acto ipsi volũt acqsiuisse pos. dicãt tñ eã se adeptos, certe h̃ fcm̃ est clã ipo Vãne, ⁊ eius auctori. ❡ Ex quo seqṙ clara ꝯclus. ꝙ in iterdicto retinẽde pos. dẽnt succũbere, iux. l. i. in pñ. ff. vti pos. ⁊ ista r'a est ṽa, ẽt q̃n clã, vel vi possidẽs diceret hꝛe titu. vel aliqđ ius in re, cũ simpl'r, ⁊ gñal'r posita sit, iux. l. i. §. ⁊ gñal'r. ff. đ le. ꝑstã. qđ ẽt pȝ, q2 vt. s̃. dixi, si vi qs accipiat, vel alš ꝓpria auctre poss. aliq̃ cadit statiȝ ab oi iure, qđ in re hꝛet, vt. d. l. si qs in tantã. C. vñ vi. hec pauca scripsi, vt ṽo faciã satis, cuius vos semper amatores, ⁊ ꝯseruatores cognoui, ad correctionẽȝ tñ. M. V. quarum eminẽs doctrina cetera supplebit. L. D.

SVMMARIVM

❡ Petitorium cum possessorio recuperande potest cumulari, et que requirantur vt actor in dictis iudicijs obtineat.

CONSILIVM CXXVIII

Dirigat Dñs ṽba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. ❡ Vidi, ⁊ plegi iustiss. ac magnifici dñi iudices subtilia, ⁊ more solito ex ingenio excogitata motiua ꝯ mag. do. Jo. ant. saraccenũ, q̃ vt veꝝ fateor ꝑ aspectu ꝯcludẽtia visa fuere. Attñ ṽitati iherẽdo, ⁊ accuratius ꝯsiderãdo ea itẽtiõi mag. d. Jo. ant. nullaten⁹ obstaṙ noui, qđ vt clarescat. ꝗ. scripta subijcio. ❡ Et i p̃mis dico ꝙ. d. Jo. ant. itẽtauit tria remedia, vȝ n̄ solũ petitoriũ, ⁊ rei vẽdica. directã, vt et vos fatemini, s̃ ẽt publicia. ⁊ sic

1 vtilẽ rei vendic. Ac ẽt ⁊ tertio intẽtauit possoriũ recupande, † de publiciana ꝯstat, dũ dicit bona. de qbus agiṫ spectare ad eũ noie quo agit, iure q̃si dñij, eteniȝ q̃si dñij cõpetit publiciana, vt. ff. đ publi. ꝑ to. ⁊ §. s̃ iste. isti. đ ac. † Et p̃t publiciana cũ petitoiro alter

2 natiue,

natiue,ꝓut in casu nr̃o fcm̃ fuit cumulari,vt hr̃ plene ꝑ doct.post gl.i.d.§.ſꝫ iſte.⁊ ibi ponũt plene Papi.in.xv.⁊.xvij.col.dixit.n. do.Jo.ant.i libello ꝙ.d.bona ſpectát,⁊ ꝑtinẽt ad eũ.d.noie iure

3 dñij,vł q̃ſi,⁊ ſic alternatiue ꝓponit directá,vel vtilẽ i rẽ.¶ †Nec ob.ꝙ ꝯcluſ.libelli videat̃ tm̃ in ſimplici petitorio, q̃ ſꝑ dꝫ attẽdi, vt ꝑ bar.i.l.aurelius.§.ſticho.ff.ď li.leg.⁊ ponit Alex.ꝯ.cxxj.ici. viſo ꝓceſſu.i.ij.col.i.vol.cũ ſi. dũ ďt ꝙ petit.d.bona ďclarari ad ſe ſpectare,⁊ reũ cópelli ad reſtituẽdũ ⁊c.iuxta dcá ꝑ bar.⁊ alios in.l.ex diuerſo.§.vbi aũt.ff.ď rei vẽ.qm̃ rñr ꝑ̊,ꝙ imo ex narratis, ⁊ ꝯcluſis ꝯſtat expſſe ẽt publicianá alternatiue cũ petitorio dire- cto itẽtatá.Narrauit.n.ꝙ bona illa ſpectabát ad ſe iure dñij, vel q̃ſi,⁊ ſic ẽt reſpcũ publiciane poſtea ꝯcluſit decłari.d.bona ſpe- ctare ad ſe ex cauſis añdictis, vel altera ipſarũ, ħ eſt dicere iure dñij,vel q̃ſi,vt ad ṗdcá referant̃ illa ꝟba,⁊ ſic ẽt ꝯcluſ. cópreben dit publicianá.¶Scðo ⁊ fortius rñr dato ꝙ nõ dixiſſet ex cau-

4 ſis añdictis ⁊c.adhuc publicianá cópꝛehẽderet,†qm̃ ẽt i ea ꝯclu dit̃ decłari rẽ ſpectare ad actoꝛẽ,vt ponũt doc.i.d.§.ſꝫ iſte. ⁊ ex- preſſe ibi Papi.in.xviij.col.ꝟ.pót ğ libellus ⁊c.⁊ do.Alex.i.d.

5 ꝯſi.cxxj.i.iij.col.ꝟ.⁊ tñ claꝝ eſt ⁊c.†Nec ẽt ob.ꝙ i ꝯcluſ.ſubdit̃, ꝙ reus ꝯdẽnet̃ ad reſtituẽdũ ⁊c.qm̃ nil ob.qꝛ ⁊ i publiciana ideꝫ petit̃,vt ꝑ doc.in locis.ſ.alle.itelligere lꝫ.Stat ğ ꝙ nedũ directũ petitoriũ,ſꝫ ẽt vtile.i.publiciana alternatiue fuit itẽtata.Jtẽ ⁊ ter tio,dico ꝙ fuit itẽtatũ ẽt poſſoꝛiũ recuꝑande, ſeu reitegráde, vt

6 pꝫ ex narratióe,†⁊ iure pót ṗdcm̃ poſſoꝛiũ cũ petitorio ſimul cu mulari,vt magrał̃r tradit bar.i.l.nãliter.§.nihil cóe.in.iij. ꝯbina tióe,⁊ ibi ſequunt̃ oẽs ſcribẽ.ff.ď acq.poſ.Nec ob.ꝙ in ꝯcluſ.ſit dcm̃,ꝙ declaret̃.d.bona ſpectare ad actoꝛẽ,⁊ reus ꝯdẽnet̃ ad ip ſoꝝ reſtõneꝫ,qm̃ rñr ꝙ eſt dcm̃ declarari.d.bona ſpectare ad ac- toꝛẽ ex cauſis añdictis, vel vltra ipſaꝝ, ⁊ ſic cũ i narratióe fuerit appoſita cá poſſoꝛij recuꝑande,ſeu rei itegráde,de ea ẽt in ꝯcluſ.

7 dr̃ fcá mẽtio,†qꝛ oia i cap.relato poſita cẽſent̃ expſſa i.c.ꝛ̃ferẽte, ar.l.i.C.ď diuer.reſcri.⁊ eoꝝ q̃ ponit bart.i.l.ṗtoꝛ.§.erit. i fi.ff.vi bo.rapt.Nec qnẽq̃ꝫ offendát dcá ꝟ.reũ ꝯdẽnari ad dimittẽduꝫ dcá bona ⁊c.qm̃ vt ex ṗdcis pꝫ,dꝫ itelligi ex cauſis añdcis,vł al tera ipſaꝝ,⁊ ſic ẽt occaſióe poſſoꝛij recuꝑande, vel reitegráde ex preſſe itẽtari.Preterea eſto ꝙ reſpcũ poſſ.fuiſſet ꝯgruẽtius ꝯclu

8 ſiꝫ ad recuꝑationẽ poſ.†tñ dico ꝙ ẽt illa ꝟ.ad.d.bona reſtituen dũ ⁊c.pñt ꝯcludere i poſſoꝛio,ꝓut vr̃ tex.i.c.cũ ad ſedẽ. ex̃ de re ſtit.ſpoli.vbi petitio eccłie cũ ꝑtinẽtijs hꝫ ſe ad petitoriũ, ⁊ ẽt ad poſſoꝛiũ,⁊ ita illũ tex.ad hoc no.ibi Ant.de but. ⁊ Jo.ď imo.et ſentit bal.i.l.pe.C.ď ſen.q̃ ſine cer.q̃ꝫti.⁊ ita egregie oia ħ refert, ⁊ ſeqt̃ pr̃uus do.meus Bar.ſoci.i ſuo ꝯſ.xc.ici.in cá mag. Pe- tri.i.ij.col.iij.vo.Addo ꝙ iſte eſt ſtilus,⁊ pꝛatica hꝰ ciuitatis,qñ

9 poſſoꝛiũ cũ petitorio itẽtat̃,vt eo mõ ꝯcludat̃,†ď q̃ ſtilo,⁊ pꝛati- ca poteſtis iuſtiſſ.iudices in camera iformari, vt ꝑ bart. in.l.iiij. vbi ẽt Alex.in apoſt.ff.ď teſti.⁊ tradit Alex.i.l.i.i. col.C.vt q̃ de

10 ſunt aduo.†Adiuuant̃ ṗdcá ꝑ cłas illas actoꝛi fauoꝛabiles,i fi. poſitas,vꝫ petẽs ſuꝑ ṗmiſſis ⁊c. vigoꝛe cuius cłe ſufficit ꝙ ſꝫ ꝓ- bata poſſit fieri ſnia ꝓ actoꝛe,vt voluit Jnn.⁊ bal. in.c.ij.ď oꝛdi. cog.⁊ Jmo.i.c.ſi cautio.i fi.ex̃ de fi.iſtr.⁊ ponit alex. i.d.ꝯ.cxxj.

11 ij.col.†Jtẽ ⁊ ꝑ aliá,vꝫ ⁊ ṗdcá oi melioꝛi mõ ⁊c.vigoꝛe cuius ois fere libellus,mõ de itẽtióe actoꝛe ꝯſtet,ſubſtẽtat̃,vt ꝑ Jmo. i.l.ſi cũ nulla.ff.ď re iud.Ad ṗdcá facit,qꝛ extat ſtatutũ in ciuita.nr̃a, ꝙ iudex dꝫ iudicare ſola facti ꝟitate iſpecta, cũ ğ ꝟe ſit ꝓpoſitũ poſſoꝛiũ,poſito ẽt ꝙ ꝯcluſ.nõ aptaret̃ ad illď,qď.ſ.negaui,veri- tate iſpecta iudices pñt,⁊ ſuꝑ illo ꝓnũciare.Et ex ṗdcis ſtat fir- ma ꝯcluſ.ꝑ actoꝛẽ nõ ſolũ petitoriũ directũ itẽtatũ,ſꝫ ẽt alterna- tiue publicianá,ac ẽt poſſoꝛiũ recuꝑande,vł reitegráde.Ex quo ſeqt̃ iuſtiſſi.dñi iudices falſuꝫ eẽ fundamẽtũ ꝑ vos añ oia fcm̃,dũ dicebatis ꝙ tm̃ ſimplex petitoriũ dr̃ itẽtatũ.¶His ſic poſitis,di co ꝙ do.Jo.ant.i q̃lꝫ ex his tribꝰ remedijs ṗt obtinere, alterna- tiue loquẽdo ſꝑ reſpcũ rei vẽdica.directe,⁊ publiciane act.¶Et circa ṗmũ,vꝫ circa rei vẽdica.i ṗmis dico ꝙ dꝫ obtinere, qꝛ ꝑ eũ ſunt ꝓbata icũbẽtia,⁊ nõ diſputãdo ď poſ.ſeu potius occupatóe

12 ex ꝑte rei ꝯuẽti,qꝛ ⁊ vos fatemini,†dico ꝙ ẽt dr̃ ꝓbatũ dñiuꝫ ex ꝑte ſua,ꝓut reqrit̃ iux.l.i rẽ.i ṗn.⁊.l.offm̃.ff.ď rei vẽd. ꝓbauit.n. ꝙ cõitas camiliani eius auctrix poſſedit.d.bona ꝑ tꝑa lóga,ma xie a.xviij.an.retro.i.añq̃ꝫ ꝯcederet in emphiteoſiꝫ,ita ꝙ hoium

13 memoria i ꝯ̃riũ nõ exiſtit.†Ex q̃ ſeqt̃ ꝙ dr̃ ꝓbatũ dñiũ ex ꝑte.d. cõitatis,cũ multi teſtes dicát ꝙ cõitas ꝓ dño bona ſua poſſide- bat,iux.dcá ꝑ bal.i.l.ꝓpꝛietatis.ꝓpe fi.C.ď ꝓb.⁊ hr̃ i auc.niſi tri cẽnale.C.ď bo.mr̃.⁊ ibi ꝑ bal.⁊ alios doc.Jtẽ ⁊ ex alio dr̃ ꝓbatũ dñiuꝫ.d.bonoꝝ fuiſſe.d.cõitatis, vcꝫ qꝛ ꝓbatũ eſt ipſaꝫ cõitateꝫ dediſſe i ẽphiteoſiꝫ,ꝓut ẽt ꝑs aduerſa ďduxit, ⁊ ħ ꝓcedit q̊ ad ip ſuꝫ ẽphiteotá,ita vt eo ñ ſoluẽte canonẽ,⁊ ſic a iur̃ ſuo cadẽte poſ ſit.d.cõitas rẽ ab ẽphiteota vẽdicare,ſꝫ bal.i.l.i.i fi.i lect.antiq̃.

C.ď fideic.⁊ i foꝛtioꝛibꝰ teris põit bal.i addi.ſpe.i ti.ď loc.ꝟ.liij.

14 in.§.nũc aliq̃ ⁊c.†vbi vult ꝙ ſi eccłia ďderit Titio rẽ alienã i em phiteoſiꝫ Titio poſtea ꝑ ñ ſołonẽ canonis cadẽte a iure ſuo pote rit eccłia a Titio rẽ ipáꝫ vẽdicare,gñalius tñ ꝑ̊ mõ ꝑ lógá poſ.dr̃ ꝓbatũ dñium.Vñ ſiue iſpiciamꝰ actionẽ ceſſionario noie.d.cõi- tatis itẽtatá ex ꝑte actoꝛis dr̃ ꝓbatũ dñiuꝫ,⁊ ſic dꝫ obtinere, ſiue inſpiciamꝰ ꝓpꝛio noie ꝑ do.Jo.ant.ꝓpoſitũ petitoriũ,obtinebit, qꝛ ꝓbauit titu.ꝑ iſtr̃m,itẽ traditionẽ rei factá ſibi ꝑ mediá ꝑſoná Camilli oliꝫ eius filij,ꝓut pꝫ ex depõnibꝰ teſtiũ maxie ṗmi, ſcði, tertij,⁊ q̃rti examinatoꝝ,ſuꝑ q̃rto,⁊.v.arti.ex articu.ꝑ̊ loco coꝛá iudice a q̊ ꝓductis,⁊ ꝯñr cũ ꝓbauerit cõitatẽ hr̃e dñiũ,dr̃ ꝓbaſ- ſe bona illa ſibi vẽdita,⁊ tradita a dño, itẽ ꝓbauit ſe ṗciũ ꝯuẽtũ ꝑſoluiſſe,ğ ſeqt̃ ꝙ ꝓbaſſe dr̃ ex ꝑte ſua dñiuꝫ,iux.l.cũ res. ⁊ q̃ ibi ꝑ gl.⁊ alios.C.de ꝓb.¶Scðo ṗncipałr ex alio dico, ꝙ do. Jo. ant.noie q̃ agit in petitorio dꝫ obtinere,ṗſuppoſito ꝓut veꝝ eſt, ꝙ.d.do.Jo.frá.reus ꝯuẽtus ď dño nil ꝓbauerit, nec in veritate

15 vllũ hꝫ.†ná lꝫ qñ ꝯ̃ ẽphiteotá ꝑ eũ q dedit,vel ꝑ hñtẽ cám ab eo agit̃ rei vẽdic.poſſit referri.q.dñij, ⁊ deát actoꝛ ꝓbare dñiuꝫ, ałr q̃ꝫ ꝑ iſtr̃ꝫ ẽphiteoticũ,iux.l.ad ꝓbationẽ.C.lo.⁊ ibi no.ꝑ doc. Et maxie qñ referẽdo.q.dñij,dicit ſe eẽ dñꝫ,iux.no.ꝑ bar. ⁊ Pa. de caſ.i.l.cõmodare.ff.cõmo.ꝓut elegáter vos iuſtiſſ. iudices addu xiſtis,tñ i caſu nr̃o cũ Jo.frác.ṗdcũs accepit i ẽphiteoſiꝫ.d.bo- na táq̃ꝫ bona.d.cõitatis,⁊ ꝑ ꝯñs dicat̃ ꝯfiteri bona ṗdcá fuiſſe,

16 ⁊ eẽ.d.cõitatis,†lꝫ ꝑ tale iſtr̃ꝫ ẽphiteoticũ directo i iſto caſu ñ ꝓ- bet̃ dñiuꝫ,tñ iducit ṗſũptionẽ dñij,ad qď videat̃ bar.i.l.ob rẽ.in fi.C.vñ vi.⁊ ẽt tráſfert onus ꝓbádi i aduerſariũ,ꝓut ď ħ eſt lex i. l.publia.§.fi.ff.ďpo.⁊ ita ꝑ illũ tex.determinat bar.i.l.cũ falſa.C. de iu.⁊ fac.ign.⁊ refert,no.⁊ ſeqt̃.d.Alex.i.d.l.ad ꝓbõnẽ.i apo ſtil.ad bal.Cũ ğ i ꝓpoſito caſu.d.Jo.frác. nil ď dño ſuo ꝓbaue rit,remanet ṗſũptio dñij ex ꝑte.d.cõitatis,⁊ ꝯñr do.Jo. ant. ac- toꝛis noibus qbꝰ agit,igit̃ dicamꝰ ħ ſcðo fundamẽto illũ i peti- torio dẽre obtinẽ,⁊ ħ q̊ ad ṗmũ remediũ.¶Circa ſcðꝫ, vcꝫ i pu bliciana,poſito abſq̃ꝫ ꝟitatis ṗiudicio,ꝙ dñiuꝫ ex ꝑte actoꝛis nõ

17 ſit ꝯueniẽter ꝓbatũ,†dico ꝙ res clariſſima eſt illũ dẽre obtinere virtute q̃ſi dñij,vt i.§.ſꝫ iſte.i fi.iſti.ď ac.⁊.ff.ď pub.ꝑ to.⁊ ꝙ ita ſit

18 ꝓbat̃,†ná lꝫ ſꝫ gl.i.d.§.ſꝫ iſte.i ꝟ.ďt.circa med. qnq̃ꝫ i publicia- na deant ꝓbari ad victoꝛiá,vꝫ titu.traditio,bona fides, ꝙ a non dño accepit,⁊ ꝙ tũc credat ſe nõ dñꝫ,tñ ſꝫ Are.⁊ Pap.ibi duo vlt.ñ ſũt necia,qnimo ñ ſũt ꝯueniẽtia,⁊ ſic remanet ꝙ tm̃ tria pꝛi ma deant i publiciana ad victoꝛiá ꝓbari,ſꝫ ſic eſt ꝙ ex ꝑte.d.do. Jo.ant.ſũt illa tria ꝓbata,ğ ⁊c.Titulus eteniꝫ ꝓbatus eſt ꝑ iſtr̃ꝫ emptióis,qď i iudicio eſt ꝓductũ.Traditio ꝟo rei ꝓbat̃ ꝑ dcá te ſtiũ,ṗſertiꝫ ṗmi,ſcði.iij.⁊.iiij.ſuꝑ ṗmis arti.ďponẽtiũ,dũ ďponũt ſuꝑ q̃rto,⁊ ſuꝑ qnto,q teſtes i effectu deponũt,ꝙ.d. cõitas cami liani bona illa poſſidebat,⁊ tradidit Camillo oliꝫ filio.d.do.Jo.

19 ant.ꝓ eo recipiẽti.†Bona fides aũt cũ ꝯſiſtat i aio ꝓbat̃ ꝑ ſolaꝫ aſſertionẽ ꝑtis cũ iur̃o,⁊ dr̃ ꝓbari iuris ṗſũptóe,ſi ꝯ̃riũ nõ ꝓbat̃, vt hr̃ ꝑ gl.i.d.§.ſꝫ iſte.⁊ ibi plene ꝑ Are.⁊ Papi.ibidẽ i.iiij.col. Cũ igit̃ ſint i publiciana ꝓbata incũbẽtia dꝫ merito i ea obtine- re,⁊ iſta vt opinoꝛ fuit itẽtio iudic. a q̊,vt.ſ.ſi nõ iure directi dñij iure q̃ſi dñij.d.bõa ſpectẽt ad.d.Jo.ant.ꝓut pꝫ dũ dixit iure dñij vel q̃ſi ⁊c.⁊ ſic ꝙ ſi ñ pót obtinere i rei vẽdic.obtineat i publicia- na ꝑ ṗdcá,⁊ ħ q̊ ad ſcðꝫ remediũ.¶Tertio circa poſſoꝛiũ recu ꝑáde,ſeu reitegráde, dico ꝙ abſq̃ꝫ aliq̃ dubõne i eo dꝫ ṗdcũs do.Jo.ant.noibꝰ,qbꝰ agit obtinere.Et obtinere ṗt ex multipli- ci remedio,ſꝫ qď ad recuꝑandá,ſeu reitegrádá poſ.ponit Spec. multa remedia i ti.ď reſti.ſpol.§.i.ꝟ.ſꝫ cũ i hac mã ⁊c.Sꝫ ꝓ nũc

20 tm̃ ꝓſeq̃r remediũ canonis reitegráda.iij.q.i.†qď ꝛ̃mediũ dr̃ ma gis latũ ceteris,ꝓut ďt pr̃uus,⁊ do.meus Soc.i.l.rẽ q̃ nobis.in pꝛi.ff.ď acq.poſ.⁊ ió ďt Spe.i loco ṗalle.dũ loqt̃ ď.d.ꝛ̃medio, ꝙ illď dr̃ remediũ gñale,⁊ cõpetit ꝯ̃ quẽlꝫ poſſoꝛẽ,vt ibi no.⁊ no.ẽt

21 in.c.cũ ad ſedẽ.⁊ i.c.ſepe.ď reſti.ſpo.†dico ğ i ꝓpoſito nr̃o ꝙ ꝯ̃. d.Jo.frác.cõpetit tale remediũ.ẽt ꝙ ille bona fide poſſideret,qꝛ poſſidet ſiñ ti.ita ꝯcludũt Jnn.⁊ alij i.d.c.cũ ad ſedẽ. ⁊ expſſe po nit Soc.nr̃ i.d.l.rẽ q̃ nobis.i.iiij.q.ṗn.i ṗn.vbi ďt ꝙ iſta eſt cõis

22 ꝯcluſ.†⁊ alle.rõnẽ,qꝛ poſſ.rei ſit iunioꝛ ṗſumit̃ cládeſtina, iux.c. lꝫ cám.de ꝓb.Et táq̃ꝫ ſibi cõpetẽs ħ remediũ itẽtauit ṗdcũs do. Jo.ant.vt ſuꝑius demõſtraui.Jn q̃ cũ icũbẽtia ꝓbauerit,dꝫ me-

23 rito obtinere,†de icũbẽtibꝰ eteniꝫ duo i effectu vñr eẽ.ſ. ꝙ actoꝛ ꝓbet ď antiqoꝛi poſ.⁊ ꝙ reus poſſideat,vt ponit̃ ꝑ ṗdcm̃.d. So ci i.d.l.rẽ q̃ nobis.i.vij.q.ṗn. ſꝫ ſic ẽ ꝙ vtrũq̃ꝫ ex ꝑte actoꝛis no minibꝰ,qbꝰ agit dr̃ ꝓbatũ,ğ ⁊c.Primũ.n.ſ.de antiqoꝛi poſſ. ꝓ batũ eſt,cũ ꝓbet̃ cõitatẽ ṗdictá ꝑ lóga tꝑa,ṗſertiꝫ a.xviij.an.re- tro bona,ď qbꝰ agit̃ poſſediſſe,vt ſuꝑius dixi,⁊ pꝫ i ꝓceſſu.Scðꝫ ẽt ꝓbatũ eſt,tũ ꝑ teſtes,tũ ẽt ꝑ rei ꝯuẽti ꝓpꝛiá aſſertionẽ ſepe, ⁊ ſepius factá,ꝓut ꝯſtat i ꝓceſſu.¶Et ex his currẽti calamo ſcri-

ptis ꝯcludo predictũ do. Jo. ant. noibus, qbus agit debere obti nere in petitio. directo, vel saltẽ vtiliter in publiciana, ac ẽt in pos sessorio reintegrãde ꝑ predicta, que oia remedia per ipm, nõ ob. per vos adductis, dñr ꝓposita, vt. s. demõstraui, cetera suppleat eminẽs doctri. M. V. cuius correctioni hec oia libẽrer subijcio.

Soci. nepos senis. 1514.

SVMMARIVM

¶ De prohibitione venditionis alteri, an opereť ꝙ nec alio titu lo, etiam per vltimam voluntatem res in alteruz transferatur.
¶ Et si alienetur, an ⁊ quo remedio reuocari possit.

1. Vendere promittens alicui, si alij vendat potest contra emptorez intentari vtilis rei vendicatio precio oblato.
2. Pactum de reuendendo, vel ꝙ alteri non vẽdatur, an impediat translationem dominij in alium.
3. Ad dominij translationem impediendam, an requiratur ꝙ res, de qua agitur specialiter obligetur.
4. L. si creditor. §. fi. ff. de distrac. pig. quomodo procedat.
5. Hypotheca generalis sufficit illi cui de non alienando alteri pro mittitur ad impediendam dominij translationem.
6. Promissio de non alienando sub generali obligatione bonorum dominij translationem impedit.
7. Dispositio generalis tantum operatur circa comprehensa in ge nere quantum particularis circa particularia.
8. Genus a specie non differt, nisi in quantitate.
10. Singularis successor quando teneatur stare colono.
11. Juramentuz habet vim specifice expressionis eius, quod erat spe cialiter exprimendum.
12. Omnia censentur in referente posita, que in relato posita sunt.
13. Emptionis, ⁊ venditionis appellatione omnis contractus conti netur, ex quo dominium transfertur.
14. Venditione prohibita dicitur prohibitus omnis cõtractus, per quem dominium transfertur, ⁊. j. nu. 20. et. 23.
15. Prohibitio venditionis a testatore facta extenditur ad pignus, ⁊ ad ꝯctum inducentẽ effectũ, quẽ inducit vẽditio, ⁊. j. nu. 22.
16. Datio in solutum vicem venditionis obtinet, ⁊. j. nu. 25.
17. Conueniri an possit inter viuos, ne in vltima volũtate alienetur.
18. Prohibitio simplex venditionis, vel alienation. an restringatur ad alienationez que fit inter viuos, an vero de alienatione per successionem, ⁊ in vltima voluntate.
19. Quietatio generalis inter aliquos, an faciat recedere ab obliga tione prohibitionis alienationis in alios.
22. Prohibitio vendit. extra familiam trahitur ad donationem.
24. Partes discedere a gñali alienatio. prohibitione non est credẽdũ.
26. Legẽ rei sue iponere ꝑmissuz est, tã iter viuos, ꝙ̃ in vlt. volũtate.
27. Prohibitio a testatore facta dicitur regularis, ⁊ non ꝯtra ius.

CONSILIVM CXXIX

Dirigat Dñs ꝟba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. ¶ In cã Achillis, ⁊ frum del cerchia vidi mag. ac itegerrime iudex, dubia, ⁊ qõnes, sup qbus magnificẽ. tua. dicit videri rñ dẽdũ ꝯ eos, ego tñ ⁊ si res ꝓ aspectu dubõnez hr̃e videať, arbitror diligẽter ꝯsiderãdo in oibus absolute rñdenduz esse in fauorẽ ipsoꝝ, ⁊ ꝯ reos ꝯuẽtos, ⁊ ad rẽ ipsaz veniẽdo. Qua tenus ꝓ qriť vtrũ res alienata ꝑ Augustinũ, siue Hieronym. del maza ꝯ formã ꝯuẽtionũ possit ꝑ agẽtes auocari, dico absolute ꝙ põt, ⁊ sic rñr in fauorẽ agentiũ, ⁊ qdẽ duplici remedio. Nã ꝓ di co ꝙ agẽtes pñt prediũ, de quo agiť a possessoribus auocare ꝑ vti lẽ actionẽ in rẽ vigore pacti, ⁊ ꝯuẽtõis iter Marianũ ð́l cerchia, ⁊ illos ð́l Maza, nã cũ ꝓmiserint illi ð́l Maza, vbi alienare vel lent, oio reuẽdere Mariano ꝑdicto, ⁊ suis filijs, q nũc aguntˀ, dr̃ in effectu fcm̃ pactũ de reuẽdendo in eũ casuz quo vellẽt aliena re, † quo posito seqtur ꝙ ex quo in aliũ prediũ fuit alienatũ, istis agẽtibus oblato ꝑcio cõpetit vtilis rei vẽdica. aduersus quẽlz sin gularẽ successorẽ, ⁊ ꝑdij poss. ita singľr in pacto de reuendẽdo, de terminat Pau. de ca. i. l. si cũ vẽderet. in ꝓn. ff. ð́ pig. ac. ⁊ idẽ vo luit Cu. i. l. i. i fi. ff. ð́ don. refert, ⁊ seqtur pr̃uus, ⁊ do. meus Soc. in ꝯsi. lxxx. ici. in. q. ꝟtẽre. i. col. iij. vol. ⁊ lz do. Alex. in ꝯ. x. ij. vol. videať reprobare, tñ qcqd ipse dixerit magis est deferẽdũ Pau. de ca. Cu. ⁊ Soc. simul, ꝙ̃ soli Alex. ꝑsertiz cũ h̃ sit multũ rõna bile, qm̃ ista alienatio fcã ꝯ tenorẽ ꝯuẽtiõis dz dici fcã talr̃, vt pre diũ trãseat cũ sua cã, vt decľat Pa. de cas. vbi. s. q ð́t se habuisse casuz de fcõ, ⁊ rñdisse ꝙ vẽditori, cui erat fcm̃ pactũ de reuẽdẽdo vltra ꝑsonalẽ actionẽ ꝯ paciscẽtẽ, ⁊ eius hr̃des, cõpetit vtilis rei vẽdic. aduersus quẽlz singľez successorẽ, vt ꝑ eũ. Scdõ dico ꝙ ex alio pñt isti agẽtes alienatũ ꝑdiũ auocare, vz rõne hypothece ð́. d. ꝑdio facte sub gñali hypoteca ꝓ obseruãtia ꝓmissoꝝ ꝑ. d. Hie rony. ⁊ Augustinũ del maza, vt ꝯstat in publico istr̃o in cľa illa ꝓ qbꝰ oibꝰ, ⁊ singľis obseruãdis ⁊c. obligauerũt bona sua oia ꝑsen tia, ⁊ futura iure pignoris, ⁊ hypothece ⁊c. † lz. n. aľs pactũ ð́ re uẽdẽdo, vel ꝙ alteri nõ reuẽdať ⁊c. ꝑ se ñ soleat ipedire trãslatio nẽ dñij in quẽlz emptorẽ, vt. l. ea. l. C. ð́ ꝯd. ob. cau. ⁊. l. si ita qs. §. ea lege. ff. ð́ ꝟ. ob. ⁊ ibi tradũt bar. ⁊ alij, ⁊ ẽt doc. i. l. filiusfa. §. di ui. ð́ le. i. tñ qñ ille q rẽ vẽdidit, ⁊ cui tale pactũ fit, r̃seruat sibi ius in re, de q̃ agiť, puta qr fuit ꝓ obseruãtia ꝓmissoꝝ hypothecata tũc dr̃ in effectu ipediri trãslatio dñij ꝑ alienationẽ fcãz ꝯ tenorez ꝓmissiõis, arg. l. si creditor. §. fi. imo vr̃ ibi casus. ff. ð́ distra. pig. ⁊ ita ꝑ illũ tex. dixit bar. i. d. §. ea lege. ⁊ i. d. §. diui. in qbꝰ locis opi. bar. cõiter approbať, idẽ voluit Ange. in ꝯs. ccxxx. ici. itricate, ⁊ ꝯfuse. i. col. ⁊ do. meus Soc. i. d. ꝯs. lxxx. ij. co. ⁊ tradit Jas. i. d. §. diui. col. xviij. ꝟ. scdõ fallit ⁊c. ¶ † Nec ob. ꝑdcis qð nõ fuerit fa cta hypotheca spãlis de. d. ꝑdio, sz tm̃ fuit hypothecatũ cũ gña litate oiuz bonoꝝ pñtiuz, ⁊ futuroꝝ, sup q̃ vr̃ mag. tua dubitare, vr̃. n. ꝙ ad impediẽdã trãslationẽ dñij ꝟz ꝑdcã reqrať ꝙ res, de q̃ agiť spãliter obligeť, put vr̃ ꝯcludere Jmo. i. d. §. ea lege. i. iij. co. ꝟ. sz circa scdz. dicẽs ꝙ ita ẽ ex itẽtiõe bar. i. l. q abñti. §. i. i fi. ff. ð́ acq. pos. ⁊ ita ẽt alleg. Bar. vr̃ sentire bal. i. d. l. ea. l. ij. col. ꝟ. qn to ꝓbať ibi, vñ ifert bar. ⁊c. qm̃ ꝑdcis rñr ꝙ imo in ꝓposito suffi cit ꝑdiũ, de q̃ agiť iure pignoris eẽ obľatũ nõ habito discrimine, an spãliter, vel sub gñalitate oiuz bonoꝝ, † nã. d. l. si creditor. §. fi. in q̃ fundať theorica, sup relata loqť simpľr, ⁊ idefinite de hypo theca, vñ dz, ⁊ merito simpľr, gñaľr, ⁊ idefinite itelligi. l. i. §. gña liter. ff. de leg. ꝑstã. l. ð́ ꝑcio. ff. ð́ publ. cũ si. Nec. n. ex eo ꝙ fiat ob ligatio gñalis, ⁊ nõ spãlis dr̃ qs nõ hr̃e ius i re, cũ ius pignoris, ⁊ hypothece hẽat, † ⁊ aľs fundamẽtũ bar. ⁊ alioꝝ in locis ꝑalle. so lũ est in eo, qr ille cui de alienatõe ñ faciẽda alteri, ꝓmittiť dr̃ hr̃e ius i re, vñ ꝑ locũ ab existẽtia rõnis arguẽdo, seqť ꝙ ẽt gñalis hy potheca sufficiat, ⁊ ita hãc opi. tz Pa. ð́ cast. i. d. l. si ita qs. §. ea lege. ð́ ꝟ. ob. † dicẽs ꝙ ex quo hodie i q̊lz ꝯctu fit gñalis obľatio bonoꝝ, sp ꝓmissio de nõ alienãdo, de q̃ fiat publicũ istr̃m ipediet trãslationẽ dñij ꝑꝑ gñalẽ hypothecã, sub q̃ oino ẽt res, de q̃ agiť dr̃ cõprehẽsa. eãdẽ opi. seqť Alex. i. l. q abñti. §. i. ij. col. ff. ð́ acqr. pos. motus, qr. d. l. si creditor. §. fi. cũ idistĩcte loquať dz indistĩcte intelligi, † ⁊ ꝓ h̃ facit, qr tm̃ opať gñalis dispõ circa cõprehẽsa in gñe q̃tũ ꝑticularis, circa ꝑticularia. l. si duo. in fi. ff. ð́ admi. tu. ⁊. l. oẽs. C. ð́ ꝑscri. xxx. an. † genus. n. a spẽ nõ differt, nisi in q̃titate, qr genus plus icludit ꝙ spẽs, vt tradit Jo. and. i. c. accusatus. de here. li. vj. refert, ⁊ seqť Dñi. de. s. Gemi. in ꝯs. vj. ici. diffuse ⁊c. i. col. igiť si spãlis hypotheca ð́ ꝑdio, ð́ quo agiť opareť ipedimen tũ trãslat. dñij eodẽ mõ dz opari gñalis hypotheca, cũ ꝑ vtrãqz ꝑdiũ dr̃ obľatũ, ⁊ in eo dr̃ q̃sitũ ius istis agẽtibus, seu Mariano eoꝝ pr̃i, ⁊ ita repio ꝙ in teris ꝯsuluit Cor. i ꝯs. cccxxj. icip. in hac ꝯsultatiõe. ij. col. iiij. vo. ad h̃ plura ꝯgerẽs, vt ꝑ eũ videri põt, ad quẽ me r̃mitto, ⁊ ꝙ tm̃ opeť hypotheca gñalis respcũ cuiuslz rei in gñe cõprehẽse, q̃tũ spãlis, no. gl. i. l. si is q. ff. ð́ iu. fis. i gl. mag. circa med. in ꝟ. dic g̊ ⁊c. ⁊ gl. i. l. q gñaľr. ff. q po. i pig. ha. imo vr̃ ibi velle gl. ꝙ potior sit hñs gñalẽ hypothecã, † eãdẽ opi. ꝙ i ꝓ posito sufficiat gñalis hypotheca, tenuit subtilis, ⁊ ꝟidicus doc. do. Jo. crot. ð́ Mõteferra. i repe. d. §. diui. circa. iiij. q. bart. mihi in. xxvij. co. ꝟ. dubiũ tñ est ⁊c. dicẽs ꝙ ista opi. est ꝟior, ⁊ moueť, qr sp viget rõ doc. sũpta ex. d. l. si creditor. §. fi. vt ẽt. s. dixi. Mo ueť ẽt qr qs ꝓuidẽdo sibi de gñali hypotheca fecit, vt sibi latius ꝯsulať, ⁊ sic in eius fauorẽ, vñ nõ dz i eius dãnũ, ⁊ odiũ retorqri. l. ꝙ fauore. C. ð́ legi. c. ꝙ ob grãz. ð́ reg. iu. lib. vj. Cõprobať ista opi. vltra tãtoꝝ pr̃uz auc̃tez, ex his q̃ dixit bar. i. l. q fundũ. ff. loc. † vbi voluit ꝙ lz aľs singľaris successor nõ teneať stare colono, tñ si colono ꝑ locatorẽ ꝓ obseruãtia locatõis obliget fundũ locatũ, erit tũc datũ remediũ, ꝑ qð successor singľis in effectu stabit colo no, ⁊ ꝟz bar. ibi sufficit ꝙ fundus sub gñali hypotheca bonoꝝ sit obľatus, sic igiť in ꝓposito sufficere dz, ꝙ ꝑdiũ de q̃ agiť sub ge nerali obľatiõe oiuz bonoꝝ sit hypothecatus. Et ex his pz opi. Jmo. i. d. §. ea lege. ñ eẽ tenẽdã vti rõnibꝰ, ⁊ auc̃tatibꝰ ꝑdcis re pugnãtẽ. Nec est veꝝ ꝙ bar. i. d. l. q abñti. §. i. velit ꝙ reqrať spe cialis obľatio, sz simpľr ð́t ꝙ res dz obligari, ⁊ ꝟbũ spãliter posi tũ ꝑ bar. ñ respicit obľationẽ rei, sz de ꝓmissiõe mihi fcã de ñ alie nãdo, ita elegãter decľat, ⁊ itelligit bar. Cor. i. d. ꝯ. cccxxj. vt ꝑ eũ videri pt̃. Et vltra ẽt dico, ⁊ aduertat mag. tua, ꝙ si qs ꝑtinaci ter velit ꝙ reqrať spãlis obľo, lz h̃ sit falsũ, tñ tolliť ois dubõ ꝑꝑ appositum

11 appositū iurī, † q: dr iurī hre vim specifice expressiōis eius, qđ erat spāliter exprimēdū, vt ē doctr. bal. i. l. i. iiij. col. C. cōmo. ⁊ Ro. in. l. i. §. si qs ita. ð v. ob. ⁊ rō ē, q: īterpositū iurā facit actū valere oī meliori mō q̄ pt, vt. l. cū pr. §. filius mrē. de le. ij. cū si. seq̄r q̄ in ꝓposito pp vi iuri, vt piñ sit, ac si spāliter pdiū, de q̄ agit̄ fuiss oblatū, ⁊ ita in teris declat pdcūs. d. Jo. cro. i. d. §. diui. co. xxvij. v. ⁊ ista ꝯclus. tāto magis ⁊c. cū itaq; vt ex pdcis ꝯstat, dicat ipedita trāslatio dñij in illā. d. Jaco. ⁊ ꝯñr i Bar. ⁊ Thomā reos cōuētos, seq̄r ꝯueniēter ꝙ istis actorib⁹ cōpetit ius pdiū ð q̄ agit̄ a reis ꝯuētis auocādi. Preterea ēt istis cōpetit remediū hypothecarie, vel saluiani iterdci directe, vel vtilr ꝯ quēcūq; possorē, vt. s. pdiū istis actorib⁹ assignet̄ ꝓ obseruātia eoꝝ q̄ i istro ꝯtinent̄, ⁊ si recte aduertat̄ libell⁹, ēt h remediū fuit itētatū, ⁊ ad h ñ ē ꝯtia apđ aliquē, vtrū fuerit hypothecata res spāliter, an gñalr, sꝫ sufficiat rē obligatā eē, vt pꝫ i to. ti. ⁊ trac. ð pign. ⁊ i ti. ð saluia. iterd. ⁊ ꝙ i ꝓposito tale remediū cōpetat, voluit. d. meus Soc. i. d. ꝯs. lxxx. ij. co. iij. vo. Et ex his vr̄ bñ resoluta pria. q. ꝓposita i fauorē agētiū, vt. s. vltra actionē psonalē, q̄ possent vti ꝯ hrdes. d. Hierony. possint ēt pdiū, de q̄ agit̄ a possorib⁹ auocare, put petierunt. ¶ Circa scdaꝫ. q. a tua mag. ꝓpositā, vtrū. s. ꝓhibitio vēditio. in alios, iux̄ tenorē ꝯct⁹ porrigat̄, seu pcedat, si alio mō, ⁊ tit. pdiuꝫ alienet̄, put rei veritas vr̄ eē, ex q̄ pdiū ñ fuit vēditū do. Jacobe, sꝫ ei i testō relictū, ⁊ lꝫ i hac. q. plurima hic iñ dici possint, tñ plurib⁹ dimissis ꝯcludēter pcedā, ⁊ psuppono i pmis, ꝙ lꝫ i ꝯctu q̄ Marian⁹ vēdit Augustino q̄ ad ipsa vba solū videat̄ fcm̄ pactū, ꝙ pdiū ð q̄ agit̄ alteri ñ vēdat̄, nisi. d. Maria. ⁊ p ꝯñs solū videat̄ fcā ꝓhibitio vēditōis, tñ i ꝯctu i q̄ Marian⁹ p pus ꝓmiserat reuēdere, ð q̄ fuit rogatus ꝟ Petrus ð liciniano, nō solū dr̄ ꝯtineri ꝓhibitio vēditio. sꝫ ēt cuiuscūq; alterius alienatiōis, vt pꝫ i eo ꝯctu, in v. o i alcū mō alienasseno ⁊c. q̄ stāte vr̄ ꝙ sit sublata ois. q. siue velim⁹ illū pmū ꝯctū attēdere, cū i eo nedū vēditio, sꝫ qlꝫ alienatio dicat̄ ꝓhibita, siue ēt vellim⁹ attēdere aliū ꝯctū, qñ Marianus reuēdit, qm̄ cū i eo hēat̄ relatio ad. d. pmū ꝯctū rogatū p ser Petrū, seq̄r ꝙ qcqd i eo p ꝯctu repit̄, dicat̄ ēt positū i alio eū re-

12 ferēte, † p rōn. n. tradit̄ i iur̄ oia i referēte cēseri posita, q̄ in relato posita sūt, vt. l. i sūma. ff. ð re iudi. dixit bal. i. l. si defensor. §. q iter rogatus. ff. ð iter. ac. facit. l. si ita scripsero. ff. ð ꝯdi. ⁊ dm. cū si. alleg. p. d. meū Soc. i ꝯs. ccxxvij. ici. pñs ꝯsultatio. col. xiij. ⁊ in ꝯsi. clxxxviij. ici. visa bulla. iij. col. ⁊ p ꝯñs iuris iterptatiōe ēt in scdo ꝯctu dr̄ ꝓhibita qlꝫ alienatio, ⁊ ex his pꝫ ñ eē locū disputatōi ꝓposite, veꝝ vt mag. tue ēt sup ea satisfaciā, dico ꝙ ꝓhibita vēditiōe qlꝫ alienatio regl̄r dr̄ ꝓhibita, vt ē casus sing. i. l. statuliber. a

13 ceteris. §. qntus. ff. ð sta. li. † vbi dr̄ ꝙ ēptōis, ⁊ vēditōis vbo ois ꝯctus ꝯtinet̄, ex q̄ trāsfert̄ dñiuꝫ, quē tex. p sing. not. bal. i. l. ij. ff. ð vsuca. p emp. pbat̄ h idē i. c. i. i fi. ð ꝯtrouer. iter do. ⁊ emp. feu. in vsib. feu. vbi expsse dr̄, ⁊ ꝙ de vēditōe dr̄ idē est i oib⁹ alienat. idē clare voluit gl. p illū tex. i. l. sicut. §. vēditōis. ff. q. mo. pig. vel

14 hy. sol. † ⁊ i teris ꝙ ꝓhibita vēditōe dicat̄ ꝓhibitus ois actus p quē trāsfert̄ dñiū, voluit Cy. in. l. volūtas. C. ð fideic. ⁊ l. ij. C. de vsuc. p emp. bar. i. d. §. diui. i. viij. q. de leg. i. ⁊ i. l. i quoꝝ. ff. ð pig. tradit do. meus Soc. i ꝯ. lxij. ici. visis ꝯuētōe, ⁊ ꝯcordia ⁊c. ij. co.

15 iiij. vo. † vbi dt ista vba formalia, ꝙ ꝓhibitio fcā a testōre, vel ꝯhentib⁹ ð vēditōe extēdit ad pignus, ⁊ siliter ad oēꝫ ꝯctū q iducit eūdē effectū, quē vēditio, idē voluit bal. i. c. i. i fi. ð alie. feu. i vsi. feu. dicēs ꝙ vbi absolute vēditio ꝓhibet̄, dr̄ ꝓhibita ois alieatio, idē dixit i. c. i. p qs fiat iuesti. i vsi. feu. ⁊ i. d. l. ij. C. ð vsuc. p emp. ideꝫ ēt voluit Ang. i. l. cū hi. §. si cui. ff. ð trāſ. Et psertiꝫ pdcā pcedūt in casu nr̄o, cū effect⁹ idē ꝯsideret̄, nā ꝓhibitio vēditio. i alios faciēde fcā fuit, vt post illos ðl Maꝫa, pdiū de q̄ agit̄, ñ pueniat ad alios, si illō Marianus, ⁊ filij voluerit, vñ cū h seq̄t qcūq; mō alienet̄, seq̄r vt dispō de vēditio. trahat ad alios casus pp eūdeꝫ effcm̄, iux̄ tradita p bar. ⁊ alios i. l. gall⁹. §. ⁊ qd si tm̄. ff. ð li. ⁊ postu. ⁊ tradit Soc. me⁹ i. d. ꝯs. lxij. iij. col. Preterea si recte ꝯsiderat̄ alienatio fcā de isto pdio i psonā do. Jacobe dr̄ fcā p datiōnē in solutū, nā cū Hierony. ad dotē certe ꝗtitatis eidē teneret̄ pro restōne, ⁊ solōne dotis reliq̄t eidē. d. pdiū, ⁊ sic illō i solutū dr̄ de-

16 disse, † datio aūt i solutū vicē vēditio. obtinet, vt. l. si pdiū. i fi. C. ð euic. l. elegāter. i pñ. ff. ð pig. ac. vbi ita dt Pa. ð cas. tradit Jmo. in ꝯs. xciij. ici. i. q. ⁊c. in. v. dub. Ang. i ꝯs. ccxliij. ici. multi ꝯsortes. i fi. ⁊ Barb. i ꝯs. lj. ici. scripsit sapiētie. ij. ⁊. iij. col. i. vol. ⁊ ꝯñr vr̄ cessare ꝓposita qō, q: qđ fcm̄ est, cū p vēditiōe hēat̄, dr̄ ꝯ expssas ꝓhibitionē fcm̄, ⁊ p ꝯñs dꝫ eē locus remedijs, ð qb⁹. s. h quo ad. ij. q. ¶ Quo ad tertiā dubōnē, q̄ qrit̄ vtrū ꝓhibitio vēditōis, seu alienatōis ꝯuēta i ꝯctu iter viuos cōprehēdat alienatiōnē factā i vlti. volūtate q̄si alienatio, q̄ p ꝯuētionē fcā fuit, dicat̄ fcā in vlti. volūtate put fuit fcā i testō. Aduertē. est, q: ista. q. pt itelligi

17 duob⁹ modis. † Prio vtrū iter viuos possit fieri. q. ne aliqd alienet̄ ēt p vlt. volūtatē, ⁊ h p mō vr̄ itelligē mag. tua, q: ita vba trāsmissa sonāt, ⁊ q̄ ad h nō puto hesitādū, qn possit, qñ res de vno in aliū trāsfert̄, cū. n. sue rei qs sit moderator, ⁊ arbiter pōt ei legeꝫ, quā voluerit iponere, vt. l. legē. C. ð pac. ⁊. l. ij. C. ð don. q̄ sub mō. ⁊ in ꝓposito ꝙ possit iter viuos ita ꝯueniri ꝯstat ex his q̄ tradūt doc. i. l. si ita qs. §. ea lege. ð v. ob. ⁊ i. l. ea. l. C. ð ꝯdi. ob cau. ⁊ cū

18 hoc ni fallor sit clarissimū vltra nō istabo. † Scdo mō pt itelligi, vtrū simplex ꝓhibitio vēditōis, vel alienatōis restrigat̄ ad alienatiōnē q̄ fit iter viuos p viā ꝯctus, ⁊ ex volūtate duoꝝ, an vo intelligat̄ ēt de alienatōe, q̄ fit p successionē, ⁊ i vlti. volūtate, ⁊ circa hoc hr̄ rñdēdo, dico ꝙ si i vlti. volūtate fiat alienatio volūtaria, ⁊ expssa i psonas ꝓhibitas dr̄ ꝯfcm̄ ꝯuētōi de ñ alienādo, vt puta si hrdē i testō istituat, vt pbat̄ i. l. peto. §. frē. ð le. ij. ⁊ i. d. §. ea lege. ⁊ ibi i teris tradit bar. i. ij. col. i v. pcedo vlterius. i fi. ibi, aut ⁊ hrs testamētarius ⁊c. ⁊ ꝙ ibi dt Bar. cōiter p alios approbat̄ ibi, ⁊ i. d. l. ea. l. ⁊ i. d. §. diui. vt p Jas. i. d. §. ea lege. col. xj. ⁊. xij. ⁊ in. d. §. diui. i. vij. q. bar. ⁊ lꝫ bar. loquat̄ de istōne hrdis, tñ idē, ⁊ multo fortius dꝫ esse i singulari relicto p viā legati, vñ cū Hierony. iure legati alienauerit ex mera eius volūtate pdiū ð q̄ agit̄, sequit̄ ꝙ dr̄ ꝯfecisse ꝓhibitōi sibi fcē, merito seq̄r ꝙ istis agētib⁹ ñ lijs, ⁊ hrdib⁹ Mariani del cerchia, i quoꝝ fauorē fuit fcā talis ꝓ-

19 hibitio cōpetūt remedia, ð qb⁹. s. ¶ † Uenio nūc ad qrtā, ⁊ vlti. dubōnē, vtrū. s. p gñalē ꝗtatiōnē, hiciñ factā iter dictos ðl Maꝫa, ⁊ Marianū del cerchia dicat̄ recessuꝫ ab oblatiōe ꝓhibitōis in alios ⁊c. circa qđ, cū iudicio meo parū hēat dubōnis, paucis me absoluā. dico igit̄, ⁊ dubōni pdcē, rñdeo ꝙ mediāte tali ꝗtatiōe ñ dr̄ recessuꝫ ab illa oblatiōe, ⁊ ꝓmissiōe fcā p illos ðl Maꝫa ð ñ alienādo pdio ð q̄ agit̄ in alios, ꝗ i. d. Marianū, ⁊ hrdes si volēt, nā lꝫ illius ꝗtatiōis vba sint multū gñalia, dēnt tñ ita intelligi, vt alijs cap. i eodē ꝯctu ꝯtētis ñ dicat̄ derogatū, ne als iuicē talis ꝯctus videat̄ repugnare ꝯ. l. vbi repugnātia. ff. ð reg. iur. ⁊. l. i. cū ibi no. C. de fur. sꝫ sic est ꝙ iter cetera i. d. ꝯctu est spāliter, ⁊ expsse fcā ꝓmissio ð ñ alienādo, vt. s. put ꝯstat ex lectu. ꝯctus, in v. pfati Augustinus, ⁊ Hierony. ꝓmiserūt. d. Mariano nulli alteri vēdere ⁊c. vñ cū ista ꝓmissio, ⁊ illa ꝗtatio sint eodē loco cōtextu, ⁊ corā eisdē testib⁹ fcā ñ dꝫ aliq̄ mō admitti iter ea aliq̄ ꝯditio. Nec dicat̄ ꝙ ptes fortasse penituit, ⁊ mutauerunt sniaꝫ, qm̄ rñr h ñ eē vosilē, nec iure tolerādū, cū qs ñ psumat̄ in cōtinēti se corrigere, ⁊ mutare sniaꝫ, vt. l. ñ ad ea. ff. ð ꝯdi. ⁊ dm. Opat̄ igit̄ illa ꝗtatio liberatiōeꝫ a mltis q̄ hic ide iter. d. ptes occurrerēt ex diuersis negocijs, ⁊ ēt occasione quorūdā fructuū, ð qb⁹ iter eos aliq̄ erat ꝯtrouersia, vt mihi asserit̄. Et ex his iustissi. iudex oib⁹ dubijs, ⁊ qōnib⁹ a mag. tua ꝓpositis, rñsuꝫ est i fauorē istoꝝ agentiū, ⁊ qdā ni fallor iuridice, qs ꝓ sūma iustitia, q̄ ipsi fouet, ⁊ me ipsum plurimū magnificentie tue, cōmendo, ad cuius suppletionem, ⁊ correctionem hec pauca scripsisse volui. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Senis. 1514

ADDITIO.

20 ¶ Iterx istat mag. tua dñe iudex, † dicēs ꝙ imo ꝓhibitio vēditionis a ꝯhēte fcā, ⁊ ꝯ ius cōe ñ dꝫ opari ꝓhibitionē alienatiōis, cuiuscūq; p tradita p bal. i. l. fi. C. ð reb. alie. ñ ali. ⁊ i. l. volūtas. C. ð fideic. Ego aūt vt breuib⁹ me absoluā, cēseo i casu nr̄o ꝯriū eē verius, vꝫ ꝙ qlꝫ alienatio dicat̄ ꝓhibita, ⁊ h clare ꝓbat̄ ex iuribus, rōnib⁹, ⁊ auctātib⁹ als p me adductis, ex qb⁹ pꝫ ꝙ ista est cōis opi. ⁊ psertiꝫ i casu nr̄o ita dꝫ esse, q: viget eadē rō, nā iō fuit fcā ꝓhibitio, ne pdiū istud post illos ðl Maꝫa trāsiret in alios, ꝗ in Marianū, ⁊ suos hrdes, q̄ rō viget ēt i alienatōe, q̄ sequuta est, ⁊ als rōne dēre attēdi i istis ꝓhibitōib⁹, voluit idē bal. in. l. ij. C. de vsuc. p emp. Pa. ð cast. i. d. l. volūtas. vbi ēt Jas. clare ita dicit,

21 † vñ dñt ꝙ ꝓhibitio vēditōis ex̄ familiā trahit̄ ēt ad donationeꝫ, q: viget eadē rō. s. ñ trāseat res ex̄ familiā, sꝫ ꝓhibitio vēditiōis fcā a lege ēphiteote ñ extēdit ad donationē, q: ñ est eadē rō, vt p

22 eos, † ⁊ lꝫ bal. i. d. l. volūtas. simplr dicat ꝙ ꝓhibitio vēditōis facta a ꝯhēte ñ trahit̄ ad alios ꝯct⁹, p. l. qcqd astrigēde. ff. ð v. ob. tñ dꝫ itelligi, nisi vigeat eadē rō p pdcā, ⁊ vbi velim⁹ eū simplr intellīgē, dico ꝙ male loq̄t p ea q̄ in allegatōib. dixi, maxie ꝙ ipsemet bal. ꝯriū dixit in. c. i. i fi. ð alien. feu. ⁊ i. c. i. p qs fiat iuestit. in

23 vsi. feu. ⁊ ista sit pria rñsio. † Scdo mō rñr ꝙ lꝫ als appōne vēditionis nō veniant alij ꝯctus, qđ tñ nō est securū p iā allēata, tñ secus est, qñ ꝯstat ex intētiōe ptiū ꝯriū, sꝫ dico ꝙ in ꝓposito ꝯstat partes accepisse vēditionē p oī alienatione; ergo ⁊c. ꝙ ita sit, pbat̄, q: in p ꝯctu gñalr ois alienatio fuit ꝓhibita in pñ. vñ lꝫ statiꝫ in eodē ꝯctu, ⁊ ēt postea in scdo sit fcā tm̄ mētio de vēditione,

24 †tñ credendũ est partes non decessisse a generali ,pbibitione alie nationis,arg.l.nõ ad ea.de ɔdi.⁊ dem.⁊ ppea accepisse véditio nis xbũ,gñaliter pro oi alienatione,prout ét de iure sepissime ac cipit, vt dixi in primis alſationibus . Tertio ét rñdetur ꝙ put ét

25 dixi in allegatióibus,†nos sumus in alienatione facta per datio nẽ in solutũ,que in totũ vicẽ venditionis obtinet.l.si prediũ.in fi. C.de euic.cũ alijs adductis. ¶Placet insup vnũ subijcere,nã in eo ꝙ mag.tua.dicit hãc ,pbibitionẽ esse ɔ̃ ius cóe mihi vr̃ falsũ,

26 nec magis est ɔ̃ ius,ꝙ̃ illa que fit per testõrem,† qm̃ ita inter vi uos sicut in vlti. volũtate permissũ est sue rei legẽ imponere,vt.l.

27 quotiẽs.C.de don.que sub mõ.⁊.l.legẽ.C.de pac.† Probibitio aũt facta a testõre non dr̃ ɔ̃ ius cóe,ſʒ regularis,vt p Bal.in.d.l. ij.Jmmo dici põt probibitionẽ inter ɔ̃bentes minus ɔ̃ ius cóe,ꝙ̃ ea que fit per testõrẽ,cũ illa hẽat vnius tm̃ volũtatẽ, ista xo ha beat ɔ̃sensũ duoꝝ,⁊ ex istis puto sublatã oẽm difficultatẽ. Cete ra suppleat eminens doctrin.mag.T.cui me plurimũ cómendo.

Jdem Maria.Soci.

CASVS

¶Magnificus,⁊ nobilis vir do. Andreas de arnaldo Vincenti nus in suo testõ, in quo do. Helenã mr̃em eius hr̃dem instituit, Deiphebo filio suo ex se vxorato,⁊ ex quadã vili muliercula so luta nato certam quantitatem reliquit ex causa alimentorum.

¶Do. Helena predicta postea de anno. M.D.xxviij. ɔdidit te stamentũ in quo predicto Deiphebo nepoti suo legauit quedam predia camporum.ccccc.⁊ quedam alia bona.

¶Deinde de an. M.D.xxx. ,pmisit eidẽ Deiphebo dare,⁊ relin quere.d.cãpos.ccccc.⁊ alia bõa,put in eius testõ iã legauerat, ⁊ hoc ex cã,vt ipse Deiphebus spõsalia,⁊ postea mr̃imoniũ ɔ̃here possʒ cũ.d. Aug. filia mag.do. Jo. matthei bembi p̃rity Veneti.

¶Ex post de an. M.D.xxxj.ipsa do. Helena fecit codicillos ,in quibus declarauit sue intẽtionis fuisse,⁊ esse in legato, ꝙ ipsa iaʒ fecerat Deiphebo in suo testõ,⁊ similiter in promissione quã fecit eidẽʒ de.d.campis.ccccc.⁊ alijs bonis includatur illa certa quan titas ipsi Deiphebo a patre suo relicta ex causa alimentoꝝ cum amplissimis clausulis,vt in dictis codicillis apparet.

¶Deĩn de an. M.D.xxxij.ipsa do. Helena ,p executione ,pmis siõis per eã facte,de an. M.D.xxx.dedit,tradidit,⁊ alienauit, ⁊ ɔ̃signauit.d. Deiphebo p̃dictos cãpos.ccccc.⁊ alia bona,put ,p miserat,⁊ quedã ét tit.donationis inter viuos irreuocabilis, de dit,tradidit,⁊ donauit eidẽ reseruato sibi vsufructu ⁊c.renũcian do solẽnitati insinuationis,⁊ oi.ll.beneficio ⁊c. Et vltra ét paulo post mẽseʒ fuit.d.donatio publice isinuata,vt mihi p̃supponit, ⁊ demũ lapso alio mẽse,vel circa eadẽ do. Helena memor ,pmis sionis,ɔ̃signationis,⁊ donatiõis,de qbus.s̃.vt ipsi Deiphebo,⁊ agẽtibus ,p eo ad plenum satisfaceret,iteꝝ dedit,tradidit ⁊c.cui dã do. Frãcis.,p ipso Deiphebo recipiẽti predictos cãpos.ccccc. seu residuũ ipsoꝝ,⁊ alia bona, de qbus in p̃dictis ,pmissione, ɔ̃si gnatione,⁊ donatione,put hoc,⁊ quelibet.s̃.dicta suo publico in strumẽto pticulari ɔ̃stant,quoꝝ instrõꝝ copia transmittit. Decel sit postea do. Helena cũ predicto testõ,in quo do. Laurã, ⁊ Cas sandrã eius filias heredes fecerat,⁊ etiam cum dictis codicillis.

¶Deiphebus p̃dictus pretẽdit sibi deberi ꝗ̃titateʒ illã a pr̃e suo ex cã alimentoꝝ relictã,nec vult eã imputare in bonis sibi ,pmis sis,ɔ̃signatis,⁊ donatis per do. Helenã,⁊ per prius in testõ per eadẽ relictis. Ex aduerso dr̃ dẽre fieri talẽ imputationẽ, inspecta voluntate do. Helene in predictis codicillis declarata.

¶Queritur stantibus predictis quid iuris,vʒ an declaratio facta in codicillis predictis noceat predicto Deiphebo.

SVMMARIVM

¶De alimentis ꝙ filio spurio relinqui possunt, vel certa quanti tas pro eis.

¶De quadam promissione facta inter viuos, vtrum.s. in codi cillis possit alterari.

1 Spurius dicitur natus ex ligato, ⁊ soluta.
2 Parentes instigatione naturali ad educationem inducuntur.
3 Benignitas,⁊ equitas etiam de iure ciuili attendi debet.
4 Obligatio transit ad heredes ex parte obligati ad alimenta. Spurius a patre alimentis priuari non debet.
5 Natus ex vxorato,⁊ soluta,an dicatur natus ex coitu de iure na turali accusabili.
6 Bona testõris dñr tacite obligata pro satisfactione legatorum.
7 Promittens cogitur obligationem implere.
8 Donatio inter viuos profecta reuocari non potest.
9 Donatio profecta alterari non potest.
10 Relatio q̃ fit ad aliqd dr̃ fieri ad illud cuʒ oibus suis ꝗ̃litatibus.
11 Ad primordium tituli posterior formatur euentus.
12 Voluntas vlt.est ambulatoria,vsqʒ ad vltimum vite spiritum.
13 Declararans nil de nouo facit.
14 Diuitie cum nobilitate compensantur.
15 Testamentum post mortem testatoris effectum habet.
16 Codicilli dicuntur vltima voluntas.
17 Debitor legans debitori non videtur legare animo cõpensandi.
18 Argumentum valet de legato ad donationem.
19 Debitor instituendo in parte heredem creditorem non dicitur in stituere animo compensandi.
20 Compensatio de specie ad quantitatem non admittitur.

CONSILIVM CXXX

Dirigat Dñs xba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. ¶Diligẽter ɔ̃siderata fa cti ɔ̃tingẽtia mihi preposita, ⁊ simul ét mature in spectis viribus instroꝝ mihi exhibitoꝝ pro reso lutione p̃ntis ɔ̃sultationis gratia breuitatis,⁊ pp maximaʒ instantiã ɔ̃sultantis reiecta solita disputatione ad par tes ɔclusiue loquar,non dimittendo tñ necessaria pro veritatis,⁊ iustitie demõstratione. ¶Et in primis nõ est disputandũ de vali ditate legati facti do. Deiphebo per do. Andreã patreʒ eius de

1 certa ꝗ̃titate ex causa alimentoꝝ,†nam lʒ non possit dici simplr filius naturalis,ſʒ potius spurius,cũ natus sit ex.d.do. Andrea, tunc matrimonio ligato, ⁊ quadã muliercula soluta,⁊ sic ex adul terio ab ipso do. Andrea cõmisso,ppter qd̃ de rigore iuris ciui lis dr̃ indignus beneficio paterne substantie, put dicitur in auct. ex cõplexu.⁊ ibi tradunt doc.C.de ince.nup.⁊ in.§.fi.in auct. qb. mod.natur.effi.sui.col.vij.vnde sumit.d.auc. ex complexu. tñ ex benignitate iuris canonici nãli quadam rõne, ⁊ sanguinis ɔ̃uen tione inspecta,dʒ a patre habere alimenta,vt est tex.in.c. cum ha beret.in fi.⁊ ibi gl.⁊ doc.declarãt,de eo qui dux.in matrim. quaʒ pol.per adulte.que benignitas vbiqʒ rigori iuris ciuilis p̃fert,

2 †q: fundat in iure,⁊ instinctu nãli,quo parentes ad liberoꝝ edu cationẽ inducunt,iuxta.c.ius naturale.i.distinc. ⁊.l.i.§.pen.ff.de iusti.⁊ in.cũ simi.vt dixit glo.⁊ sequuntur cõiter doct.in.d.c.cum

3 haberet.⁊ maxime Abb.col.fi.verſ.quartus casus.dicens beni gnitatem,⁊ eqtatem predictam ét iure ciuili debere attẽdi refert, ⁊ sequitur,⁊ alios alleg. Dec.in ɔ̃si.cccxj.in casu proposito.ij. co lũ.ver.similiter non obst.⁊ idem firmat patruus,⁊ do.meus So ci.in ɔ̃si.clxj.pro decisione.post prin.ij.vol.vnde cũ do. Andreas pater.d. Deiphebi eidem ad alimẽta esset obligatus legando si bi ex causa alimentoꝝ fecit illud,ad qd̃ erat naturali ratione ob ligatus,nec refert ꝙ nõ legauerit simpliciter alimenta,sed certaʒ quantitatẽ pro eis,qm̃ ⁊ hoc fieri potest,vt ɔcludit Bar.in.d.au cten.ex cõplexu.dicens se ita consuluisse,qd̃ etiam voluit Pe.de vbal.in trac.de success.ab intesta.in.vij.car.in ver. seqtur quar ta.sequitur Abb.in ɔ̃sil.l.videtur primo.verſ.⁊ per illum text.ij. vol. Ang.are.insti.de iu.natu.in prin.prope fi.⁊ in tract. de testa mẽ.in ver.item reliquit filio spurio.in fi.⁊ tradit Dec.in ɔ̃.ccccc lxxvj.pro resolutione.in prin. ¶Et ita alimenta ipsi Deiphebo a patre,⁊ de bonis eius debebantur,vt onus alendi transeat ad

4 patris hr̃des,†q: pro regula dr̃ ꝙ ex parte obligati ad alimenta obligatio trãsit ad hr̃des,vt tradit Alex.in ɔ̃.cxviij.attẽtis nar ratis.circa fi.vj.vol.⁊ adeo veꝝ est hoc,vt pr̃ ipse in testõ suo nõ possit filiũ spuriũ priuare alimẽtis eidẽ instinctu nãli debitis,⁊ si priuasset,seu ,phibuisset talẽ filiũ alimẽtari oino esset alẽdus tali ,phibitione nõ obstãte,put firmat bal.post Dy.ab eo relatũ,in.l. id qd̃ paupibus.col.fi.ver.vlti.querit circa hoc pr̃ ,phibuit.C.de epis.⁊ cle.refert,⁊ seqtur Jas.in ɔ̃si.xxvj.omissis qbuscũqʒ.iij.co. x.circa scdʒ.vol.i. ¶† Quinimo plus posset dici in ,pposito ꝙ ét

5 de iure ciuili iste Deiphebus nõ sit oino indignus, ⁊ remotus a bñficio succedẽdi,q: lʒ sit natus ex pr̃e vxorato,cũ tñ sit natus ex muliercula ꝗdã soluta,⁊ vilissime ɔ̃dõnis nõ dr̃ natus ex coitu de iure ciuili crialiter accusabili,⁊ punibili,vt p illũ tex.dixit Saly. in.l.i.in.iiij.op.C.ad.l.iul.de adult. Pa.de cas.in ɔ̃s.ccxxvij.sup prio.iiij.co.x.scdo rñr. Alex.in ɔ̃.cxxxix.elegãter fuit ɔ̃sultũ.cir ca fi.i.vo.⁊ p̃nus,⁊.d.meus Soc.in ɔ̃.clviij.memini iã sũt duo mẽses.ij.col x.ex qbus patebit.⁊ in.iij.co.x.sit ergo ɔclus.i.vo. ⁊ idẽ voluit etiam do. Bal.nouel. in subscrip. predicti ɔ̃silij in fi. que imediate seqtur,sup hoc tñ nõ instabo,neqʒ viʒ facio, q: non est necessarium,

est necessarium cum satis exploratum sit per predicta legatum ex causa alimentoꝝ factū filio spurio valere seruandū esse. Et stante predicta ɔclone sequit̃ ꝙ dn̄a Helena hr̄s predicti dn̄i Andree erat obligata ad quātitatē illā sic ꝓ alimentis legatā. 6 †Et plus ēt ꝙ ꝓ satisfactione, ꝛ iplemento dicti legati oia bona testatoris dicunt̃ tacite obligata, vt.l.i.post pn̄.C.cōia de le. ꝛ.§.nr̄a aūt. ꝛ ibi glo.in ꝟ. hypothecariā.insti.de lega. ¶Scdō pn̄cipalr̄ dico nō esse dubitādum, ꝛ ita pro firmo ɔcludo ꝙ dn̄a Helena vti libera ꝛ moderatrix suoꝝ bonoꝝ,iuxta.l.in re mandata.C.man. potuit pmo ꝓmittere predicto Deiphebo dare campos.ccccc.terre, ꝛ alia que ꝓmisit de anno.1530.quādo ei vxorem dedit,ꝛ ita ex tali ꝓmissione illa fuit vere ꝛ efficaciter obligata ad sic faciendum, 7 †licet.n.cuiqꝫ liberum sit promittere ꝛ obligari,tn̄ postqꝫ ꝓmisit oino tenetur, ꝛ cogit̃ cum effectu oblōnem implere, vt.l.sicut ab initio.cum simi.C.de act.ꝛ obli.ꝛ ita cuꝫ effectu ipsa expost adimpleuit,qn̄ de anno.1533.tradit,alienauit,ꝛ realiter ɔsignauit predicto Deiphebo pdictos campos.ccccc.ꝛ alia que per prius ꝓmiserat oia faciens pro executione, ꝛ implemēto ꝓmissionis iam facte vt clare dr̄ in exhibito instr̄o desuper ɔfecto, in quo etiā eidem qdam alia bona ex causa donationis inter viuos tradidit, ꝛ ɔcessit de cuius ɔsignationis ꝛ donationis validitate non est dubitandū etiā ꝙ trāscendent sūmam.ccccc.aureoꝝ,qꝛ(vt mihi presupponit̃)fuit de oibus facta publica insinuatio,iux.l.sancimus. 8 ꝛ.l.si qs argentū.C.de dona. ¶†Qua ɔclusione sic stante sequit̃ ꝙ circa res pdictas traditas,ɔsignatas,ꝛ donatas qsitū fuit ius pdicto Deiphebo,ita vt ab eo auferri nullo modo possint,aut aliquo modo diminui,vel alterari per.d.dn̄am Helenaꝫ donatio.n. inter viuos postqꝫ est pfecta regulr̄ reuocari nō potest.§.alie. instit.de dona. ¶Et plus ēt qꝛ si realr̄ res tradite non fuissent ipsa dn̄a Helena,aut eius heredes tenerent̃ tradere,ꝛ donationē implere,vt.d.l.si qs argentū.§.pe.de quo tn̄ nunc non est hn̄da consideratio,qꝛ vt dictum est,res ipse donate vere,ꝛ cum effectu tradite fuerunt,ꝛ ita eaꝝ dn̄ium in ipsum Deiphebū fuit translatuꝫ. 9 †Et ꝙ dn̄a Helena post pfectam donationem pdictam nō potuerit eam aliquo modo alterare aut legem antiquā seu ɔditionis ei adijcere est rex.clarus,ꝛ ibi tradunt doc.in.l.pfecta.que est pe.C. de dona.que sub modo. ¶Et ex istis bene ɔsideratis ponēda est tertia ɔclu.pn̄cipalis in casu isto per quam erit resolutum omne fundamentum,ꝙ(vt audio)per ptem aduersam allegat̃. Pono igit̃ in casu nostro hanc tertiam ɔclu.ꝛ eam verissimam arbitror, ꝙ dn̄a Helena in suis codicillis ɔditis de anno.1532.declarando se oino velle ꝙ Deiphebus pdictus deberet imputare in campos.ccccc.illi ꝓmissos,ꝛ quos postea tradidit vna cuꝫ alijs multis alijs bonis,legatum eidem factum a dn̄o Andrea patre eius ex causa alimentoꝝ,ita ꝛ taliter ꝙ Deiphebus nihil amplius hꝫ aut hr̄e possit de bonis ipsius dn̄e Helene,aut de his que fuerunt dicti dn̄i Andree nisi pdictos campos.ccccc.cuꝫ alijs bonis ꝛc. put in dictis codicillis clare dr̄,non potuit in aliquo ipsi Deiphebo preiudicare,nec traditioni,ɔsignationi,ꝛ per prius facte ꝓmissioni.d.campoꝝ.ccccc.cum alijs bonis ꝛc.potuit hanc nouaꝫ legeꝫ,ꝛ onus imponere,vt.s.fiat imputatio predicta iuxta reg.d.l. sicut ab initio.C.de act.ꝛ obli.ꝛ.d.l.pe.C.de dona.que sub mod. Debet itaqꝫ Deiphebus precipua hr̄e oia sibi tradita,ɔsignata, ꝛ donata per dn̄am Helenā auiam eius,ꝛ nihilominus ɔtra eam vel eius heredes sibi saluū ius remanet ad legatū eideꝫ a pr̄e suo factū ꝓ alimentis,non ob.declaratione per do.Helenam pdictā facta in suis codicillis. ¶Sed dicet fortasse aliqs ꝙ imo pdicta declaratio codicillaris dꝫ attendi,ꝛ ɔñter ꝙ ɔclo predicta nō vr̄ ꝟa. Nam cū do. Helena ꝓ prius in suo testō legasset.d.Deiphebo campos.ccccc.ꝛ alia bona vt in eo legit̃,vr̄ ꝙ oia que sequuta sunt ab ipso testō pendeāt, ꝛ regulari deāt, attento ꝙ qn̄ postea in ɔctu matrimoniali,seu sponsaliū ipsius Deiphebi,ꝛ dn̄e Auguste filie magcī do.Jo.matthei bembi ipsa dn̄a Helena ꝓmittēs predictos campos.ccccc.ꝛ alia bona que ꝓmisit expresse se retulit ad testm̄ per se iam fcm̄ dicens , put in eius testō ɔtinet̃, vr̄.n. ex hoc ꝙ dispositio illa testamentaria cum sua qualitate attendi 10 deat†qꝛ ꝓ regula dici solet ꝙ relatio q̄ fit ad aliqd dr̄ fieri ad illō cum oibus suis qualitatibus,vt voluit Bar.in.l.si qs seruum.§. fi.ff.de le.i.ꝛ tradit dn̄s meus Soc.in ɔsi.cclj.Qm̄ in pn̄ti.ij.col. ver.qnimo.ij.vol.ꝛ in ɔsi.xxvij.Uisis instr̄is.iij.col.ver. ɔfirmat̃ hoc.iiij.vol.cum ɔcor.vt per Cur.seniorem in ɔsi.lix.Dux Phi 11 lippus.xv.col.ver.ꝛ ꝙ plus est.†Facit qꝛ cuiuslibet rei ꝛ dispositionis pn̄cipium ꝛ origo inspici dꝫ vt sic ad primordiū tituli posterior quoqꝫ formet eventus vt inqt Jmpator in.l.vnica.ppe fi.C. de impo.lucr.descri.lib.x.ꝛ ibi glo.notat dicens ꝙ ex origine cuiuslibet ɔctus ꝛ cause qd sit statuendum distinguitur vt per eam.

¶Sed sic est ꝙ inspecto testō,ꝛ natura eius codicillaris declara 12 tio dꝫ attendi,†qꝛ ambulatoria dr̄ vltima voluntas vsqꝫ ad extremum vite exitū.l.cum hic status.§.ait orō.ppe fi.ff.de don. inter vir.ꝛ vxo.ꝛ.l.iiij.ff.de adi.leg.cum si.ꝛ adeo vt in eiusmodi dispositionibus nemo possit sibi legeꝫ aliquā imponere a qua nō liceat recedere,licita.n.semp est pn̄ia, ꝛ precedenti dispositione ex arbitrio addi vel minui pōt.l.si mihi ꝛ tibi.§.in legatis.ff.de leg.i.ꝛ.l. si qs in pn̄cipio testamenti.de leg.i.ꝛ vtrobiqꝫ per doc. ¶Preterea ꝛ scdō vr̄ ex alio idem dōm, qꝛ qn̄ dn̄a Helena tradidit, ɔsignauit,ꝛ donauit,fm̄ ꝙ in suis instr̄is ɔtinetur poterat dubitari, vtꝝ talia fecerit aio cōpensandi cum illa certa quātitate quaꝫ ex causa alimentoꝝ debebat ipsi Deiphebo,vnde de eius aio, ꝛ mēte nos docuit in codicillis,vt sic per illos tollat̃ predicta dubitatio. Et pdicte declarationi ꝛ dubitationis remotioni vr̄ standum quasi illa fuerit vsqꝫ ab initio in predictis ꝓmissione,traditione,ꝛ 13 donatione,†qꝛ qui declarat nihil de nouo facit,sed factum significat.l.hr̄des palam.§.si qd post.ff.de testa. ¶Sed tn̄ his minime obstātibus(put vere nihil obstāt)ɔclusio pdicta verissima est per ea que.s.pro ea deducta fuerunt. ¶Et ad pmum rn̄detur negando ꝙ debeat inspici testm̄,ꝛ eius natura,nec.n.Deiphebus prēndit hr̄e nec tenet pdictos campos.ccccc.ꝛ alia bona sibi per do. Helenam tradita ex testō eius,aut per legatum in eo sibi factuꝫ, qꝛ tūc posset dici ꝙ codicillari declaratione stare ꝛ acqescere deberet per allegata in ɔriuꝫ.Sed ptendit ea hr̄e, ꝛ ita tꝫ ꝛ possidet ex causa traditionis,ɔsignationis,ꝛ donationis inter viuos ipsi facte per do.Helenam,psertim qꝛ oia facta fuerat pro executione ꝛ implemento ꝓmissionis quā ipsa ꝓ prius fecerat in illo instr̄o matrimoniali,seu spōsaliuꝫ ipsius Deiphebi,merito ergo sequit̃ ꝙ expost nō potuit qcqꝫ diminui,aut aliqd onus imponi pdictis ꝓmissioni traditionis,ɔsignationis.ꝛ donationis per ea que.s.dicta fuerunt. ¶Nec obstat ꝙ in ꝓmissione predicta dicat̃, put in testō suo ɔtinet̃,qꝛ illa ꝟba solum importāt respectu reꝝ quas do.Helena tunc ꝓmittebat,nā res illas ꝓmisit dare quas in suo testō eidē legauerat vel pticularius loquendo dico ꝙ ꝓcedunt illa ꝟba respectu vltimi capli reꝝ ꝓmissaꝝ dum dr̄,item pecuniaꝫ vasa argētea suppellectilia,ꝛ mobilia,put vere talia ꝟba imediate sequunt̃,nam cū ibi simplr̄ talia bona ꝓmittant̃,in testō ꝟo legent̃ tm̄ ꝓ tertia pte,ꝛ ponit̃ ēt modus faciēde diuisionis, ita slr̄ intellexit do.Helena pdicta bona solū ꝓ tertia pte ꝓmittere,ꝛ ꝙ eo mō diuidant̃ de quo in.d.testō. Et illud ni fallor est ꝙ iportāt illa ꝟba,put in testō suo ɔtinet̃, ꝛ ita ꝓ illa quantitate in testō expressam qualificat̃ ꝓmissio illoꝝ bonoꝝ cuꝫ ad testm̄ relatio in eo hēat̃, ꝛ hoc tm̄ ꝓbat illa reg.vt relatio fieri dicat̃ ad aliqd cū suis qualitatibus que.s.in ɔriū allegabat̃. Non aūt debent illa ꝟba, nec aliquo modo pn̄t importare ꝙ ꝓmissio illa sapiat nām vltime voluntatis,ꝛ ita ꝙ sit variabilis ex sola volūtate dn̄e Helene,qm̄ hoc repugnaret nature ꝓmissionis,ꝛ cuiuslibet ɔctus inter viuos qui postqꝫ sunt celebrati non pn̄t absqꝫ ɔsensu vtriusqꝫ ptis rescindi,aut in aliquo alterari,vt.s.dcm̄ est. Nec in ꝓposito dici pōt,ꝙ pdicta ꝓmissio habuerit originē a pdicto testō,qm̄ qlibet de per se ɔsiderat̃,sed origo seu causa.d.ꝓmissionis fuit, qꝛ do. Helena desiderabat Deiphebū illuꝫ mr̄imonio ɔiungere cum pdicta dn̄a Augusta,put fcm̄ fuit,ꝙ certe nullo modo fuisset ɔsequuta nisi taleꝫ ꝓmissionem fecisset,non.n.alr̄ mag.ille ꝛ nobilissimus patritius Venetus do.Jo.mattheus bēbus,suā ltimaꝫ filiaꝫ dedisset ipsi Deiphebo illtime nato nisi nouisset illū abūdatuꝝ diuitijs me 14 diante tali ꝓmissione,†vt sic diuitie eius cū nobilitate ꝛ ltimitate do.Auguste cōpēsarent̃,iux.tradita ꝓ cano.in.c.sup eo.cl.ij.de testi.maxime p.d.Abb.ibi col.fi.ver.qro qd si mulier.ꝛ ꝙ ista fuerit cā.d.ꝓmissionis colr̄ ex ꝟbis eius dum dr̄ ꝙ do.Helena voluit in maritādo.d.suo nepote in eligendo illi spōsaꝫ sibi ipsi satisfacere,ꝛ expsse hoc dr̄ in ɔctu ɔsignationis, ꝛ donationis postea facte de ann.1533.in ꝟ. ad hoc vt ipse Deiphebus ɔheret mr̄imoniū,put ɔxit,cū dn̄a Augusta ꝛc.natura ergo testamēti, vt.s. sit reuocabilis dispositio in eo ɔtenta nō est aliquo mō trahenda ad pdictaꝫ ꝓmissioneꝫ,ꝛ minus ad ɔsignationē,ꝛ donationē postea factas in quoꝝ instr̄o nulla fit mētio testi,sꝫ in eis stādū erit rr̄e ꝛ nāe ɔctus inter viuos,vt.s.rescidi aut in aliquo alterari,nō possint ex voluntate vnius tm̄,sed sicuti ꝓmissum est ita necessario dꝫ impleri,vt.d.l.sicut.C.de act.ꝛ obli.ꝛ.d.l.pe.cum si.C.de don. q̄ sub mo.ꝛ.s.dcm̄ fuit. ¶Scdō ēt ex alio pꝫ ꝙ predicta ꝓmissio, ɔsignatio,ꝛ donatio,imediate valuerūt ꝛ sortite fuerunt suuꝫ effcm̄. 15 †Testm̄ ꝟo solū post mortem testōris,ꝛ in illud tps differt̃, ac si tūc fieret.l.si alienū.§.in extraneis.ff.de her.insti.§.in hr̄dibus.insti.de here.quali.ꝛ diffe.ꝛ.c.cum marthe.post pn̄.de cele.mis.ita vt respectu effectus ꝛ validitatis testm̄ nō pcesserit in vltio loco

16 videat factum. ¶ † Et idem dóm est, et de codicillis cum ipsi dicant ultima voluntas vt est notissimũ, ꝛ tradit in rub. C. de codi. ¶ Et ex his pꝫ nõ obstare. l. i. cũ ibi no. C. de ipõ. lucra. descrip. q̃ .§. in ꝯriũ allegabat. ¶ Et vltra ẽt dici põt, q. d. l. i. pcedit respectu pncipij firmi ꝛ stabilis, ꝛ tũc p se validi pp qd res aliq̃ afficit onẽ de quo ibi vel ab eo efficit imunis, vt ibi clare ꝯstat, sꝫ in casu nr̃o testm̃ p se firmũ ꝛ stabile nõ fuit ab initio, nec rẽ aliquã afficit mutabilitate dispõnis qn ex post de ea possit imutabilr disponi, alioqn seqret q si in testõ p pus fcõ legauerã tibi rem qꝫpiã puta equũ nõ posses ex post illũ tibi vẽdere, aut irreuocabilr donare, q certe falsuꝫ est, ꝛ iniqtateꝫ ꝯtineret cũ in re sua qlꝫ sit bonus moderator, ꝛ arbiter. l. in re mãdata. C. mãda. ꝛ. l. nõ vsqꝫ adeo. ff. si a pa. qs fue. ma. cuꝫ si. ¶ Demuꝫ nõ ob. qd fo loco allabat de aio cõpẽsandi ꝛc. qm̃ facilis ꝛ clarissima dat rñsio, nã negat q ð aio do. Helene eẽt aliq̃ dubitatio, sꝫ dicebat resolute in iure, q qñ illa fecit pmissionẽ nõ dicebat fecisse aio cõpẽsandi, sꝫ libere, vt ad res pmissas obligaret nõ imutãdo, nec qcq̃ detrahẽdo de eo q ipsa dẽbat ex cã legati fci ex cã alimẽtoꝝ ipsi Deiphebo cũ de eo

17 nihil dixerit † sicut videm⁹ in debitore legãte suo debitori, qꝛ non dr legasse aio cõpensandi nisi euidẽter oñdat, vt est lex in. l. creditorẽ. ff. de leg. ij. ꝛ. l. creditor. C. de lega. cũ si. cuꝫ. n. legatũ sit dona

18 tio, vt insti. de lega. post pñ. † de eo ad donationẽ vꝫ argm̃ cũ ẽt valeat de vltia volũtate ad ꝯctuꝫ. l. fuñ filij. §. eũ q chirographuꝫ. ff.

19 de leg. i. ꝛ ibi Bar. ꝛ. l. ꝛ si dotis. C. de iur. dot. cũ si. † Siñr ẽt videmus in debitore p pte istituẽte hr̃deꝫ creditorẽ, qꝛ nec ipse dr aio cõpẽsandi fecisse nisi euidẽter illud oñdat, vt. l. lucius. in pñ. ff. de leg. i. l. si ab eo. C. de neg. ge. ꝛ. l. si vxor. C. de bo. auc. iud. pos. cuꝫ si. ꝛ sic ideꝫ dꝫ dici in dona. iter viuos p pdicta. Et multo magis in pposito nr̃o istud est dõm de. d. pmissiõe cũ illa ex certa ꝛ spãli cã fuerit fcã, vt. s. mr̃imoniũ ð quo. §. ꝯheret, put postea fuit ꝯctũ nã si fuisset fcã. d. pmissio aio cõpẽsandi Deiphebus nõ ita ex tali pmissione effectus fuisset diues, put pmissio sonabat, ꝛ sic quodãmõ posset dici deceptus ille mag. do. Jo. matthe⁹ hẽb⁹, q non est psumendũ cuꝫ do. Helena maxio desiderio teneret vt. d. mr̃imoniuꝫ ꝯheret, vt dcm̃ est. Cũ igit de mẽte do. Helene nõ eẽt pbabilis dubitatio nulla erat opus declaratione. ¶ Nec ob. q ipsa sic dixerit in codicillis, qꝛ in h ei⁹ v̄bis stãduꝫ nõ est cũ ipsa tũc illud dixerit nõ qꝛ sic ab initio sensisset, sꝫ qꝛ postea fuit pnia ducta vt manifeste ꝯstat, qꝛ in. d. codicillis dixit, q oio cassabat ꝛ annullabat inquantũ poterat pmissionẽ pdictã qd tñ minime facere potuit p reg. d. l. sicut. C. de act. ꝛ obl. cuꝫ si. ¶ Preterea q in. d. pmissione nõ habuerit aiuꝫ cõpẽsandi, nec illud dici possit vr̃ pbari qꝛ debituꝫ erat in certa quãtitate, ꝛ illa pmisit cãpos. ccccc. ꝛ qdã

20 alia bona in spẽ. † De spẽ aũt ad quãtitateꝫ nõ admitit cõpẽsatio, vt est gl. cõiter pbata q̃ allat bona iura in. l. fi. C. ð cõpẽs. ¶ Preterea pdcã cõpẽsatio nũq̃ in iure psumit nisi qñ debitũ pmũ erat ex cã necia vt si cãbat a lege absqꝫ aliq̃ voluntate debitoris, vt p doc. in. l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. ff. sol. ma. q nõ est in cãu nr̃o, qꝛ do. Helena debebat illã quãtitatẽ ex cã alimentoꝝ legatã Deiphebo ex sua volũtate, qꝛ. s. filij hr̃ditatẽ adiuit, ꝛ ita ad legata oia ex q̃si ꝯctu ppria volũtate se obligauit vt. l. ex maleficijs. §. hr̃s. ff. de act. ꝛ obl. ꝛ in. §. hr̃s. insti. de obli. q̃ ex q̃si ꝯc. cuꝫ si. ꝛ ita in teris ðcla. Cor. i ꝯsi. cc.xcij. Circa pmũ. ij. col. v̄. cuꝫ aũt. istud debituꝫ. i. vol. Et p h v̄r tex. in. d. l. lucius. in pñ. ð le. i. vbi qs erat debitor ad legatũ vel fideicõmissuꝫ ex pce. testõ ei⁹ cui successerat, ꝛ tñ creditorẽ suũ istituẽdo nõ psumit fecisse aio cõpẽsandi q tñ esset dõm si ex cã necia fuisset debitor. vt. d. §. si pr̃. ibi, siue pri hr̃s extiterit, ꝛ siñctis his q̃ ibi dñt doc. maxime Alex. ¶ Ex pdcis ĝ oibus remanet firma ꝯclo quã. §. tertio loco posui, vt. s. nõ obst. declaratione in codicillis fcã p do. Helenã remaneat pdicto Deiphebo saluũ ius ad legatũ eidẽ a pr̃e eius fcm̃ ex cã alimẽtoꝝ, nec dꝫ cõputari in bonis eidẽ datis ꝛ ꝯsignatis p eãdeꝫ. ¶ Que ꝯclo ex eo ẽt ꝯfirmat, qꝛ ipsa do. Helena postq̃ sic in codicillis declarauerat cãpos illos. ccccc. ꝛ alia bona iaꝫ pmissa realr tradidit, ꝛ ꝯsignãdo trãstulit, ꝛ donauit vt in suis instr̃is, libere simplr ꝛ sine aliq̃ cõsideratione faciẽde pdicti cõpẽsationis, ita vt ppea videat recessa ab his q̃ in codicillis dixerat, facile. n. ei erat si in eadẽ opi. fuisset illud exp̄mẽ, vñ cũ non dixerit credit noluisse ar. l. vnice. §. finaũt ad deficientis. C. de cad. tol. ꝛ. c. ad audiẽtia. in fi. cũ si. de deci.

Maria. soc. iunior iurisc. ꝛ Senen. patritius, Padue legẽs.

SVMMARIVM

¶ Actus instituti heredis an ꝛ quando inducat aditionem.
¶ Et heres in sua ltima virtualr institutus an teneat ad legata.
¶ Et annuuꝫ relictuꝫ occasione nõ solute quãtitatis an sit vsura.
1 Doctori scribenti aliquid de consuetudine seruari creditur.
2 Hr̃s institutus qñ facit aliquid quod potest fieri ab eo velut herede, ꝛ etiam alio modo qũo in dubio fecisse presumitur.
3 Declaratio ad. l. duo fratres. ff. de acquir. here.
4 Legitima sine onere aliqua debetur. ꝛ. ꝫ. nu. 9.
5 Legitima quanta sit.
6 Argumentum de ltima iuris cõmunis ad dodrantem statutariũ quando valeat.
7 Testatoris mens ante omnia attendi debet.
8 Verbum si ponitur pro quamuis.
10 Institutus solum in sua legitima quando quis dicatur.
11 Induci non debet aliquis ad exercendas vsuras.
12 Pena adiecta in fraudem vsurarum non debetur.

CONSILIVM CXXXI

Dirigat Dñs v̄ba mea in viã v̄itatis ꝛ iustitie. ¶ Vidimus iustissime iudex nõ insubtilia motiua in cã nobilis viri Jo. vgurgerij ad nos trãsmissa q̃ ꝯ ipm Jo. prio aspectu ꝯcludentia vñr. Sed pfecto si qs accurate pẽsitauerit liqdo cognoscet eis nullatenus obstãtibus pdcm̃ Jo. oio fouere iustitiã, ꝛ in totũ eẽ absoluendũ, ꝛ absqꝫ dubio mihi ipsi psuadeo q mag^cia vr̃a ea ad nos trãsmiserit nõ qdeꝫ q aliq̃ ex pte prudentissimũ ꝛ iustissimũ eius aiuꝫ moueãt, sꝫ vt qdã ꝛ qdeꝫ laudabilis ꝯsuetudo, de dubijs. s. ptibus dãduꝫ, obseruet. ¶ Quare vt q re ipsa v̄issimũ est ad sensuꝫ pferã, multiloquo posthabito. Dico q pncipale fundamentũ ptis aduerse agẽtis nõ est aliq̃ mõ iure fundatũ, negamus eteniꝫ Angeluꝫ pr̃eꝫ. d. Jo. adiuisse hr̃ditateꝫ. d. dñe Comitisse, nec video qũo ꝯriuꝫ possit pbari qñ qdeꝫ in casu nr̃o nõ vꝫ ista ꝯñtia, Angelus fecit cõpromissuꝫ sup dotib⁹, ꝛ bonis. d. dñe Comitisse, ꝛ de dcis bonis occasione laudi factã solonẽ recepit, ꝛ ð ea dedit apocas, ĝ adiuit eius hr̃ditatẽ. Qð vt manifestius pateat. Presuppono q statu. Senẽ. in q̃ disponit mr̃eꝫ de qrta tm̃ suoꝝ bonoꝝ disponẽ posse ꝛ reliqs tres qrtas apud filios remanẽ dẽre itellr, q ẽt iter viuos mr̃ phibet vltra qrtã disponere put notũ est. Et hinc ẽ q fuit sp, ꝛ qdẽ iuridice iudicio meo, pdcm̃ statu. cõi ꝯsuetudine, ꝛ pratica intellm̃ vt filij dcãs tres qrtas possint sepatiꝫ a iure hr̃ditario hr̃e absqꝫ aliq̃ onere, vt dt patruus ꝛ dñs meus do. Barth. soci. in suo elegãti ꝯsi. xciij. Circa pmũ. in. iiij. col. in v̄. circa haꝫ dubi. ꝛ in. vij. col. in v̄. ad rões in ꝯriũ ꝛc. cui qdeꝫ oio in casu isto est credẽdũ, tũ qꝛ Senẽsis erat ꝛ hñ Senẽseꝫ praticã nouit cũ vel maxie qꝛ fuit doc. excel.

1 † Et aƚs doctori excellẽti scribẽti aliqd de ꝯsuetudine seruari iuridice credere debem⁹ vt sciẽter ponit Bar. in. l. de qbus. in. xj. col. in ver. qrto pncipalr qrit ꝛc. ff. ð legi. ¶ Quo sic posito, vt iaꝫ dixi, dico pdcãꝫ ꝯñaꝫ nõ esse bonã qm̃. d. Angelus potuit pdcã facẽ vt successor statutarius. s. veluti filius, seu nepos non aũt vt hr̃s. d. dñe Comitisse cũ h ei licitũ eẽt fꝫ pdictã ꝯsuetudinẽ. ¶ Et si dicat in dubio psumit ea fecisse vt hr̃s nõ appeat de aliq̃ ptestatiõe eius q noluerit ea vt hr̃s facere. Dico hoc esse falsissimũ in casu nr̃o.

2 † qm̃ qñ hr̃s istitutus facit aliqd q põt fieri ab eo veluti ab hr̃de, ꝛ ẽt alio mõ, ꝛ p alio iure sibi cõpetenti, ꝛ vtroqꝫ mõ licite in dubio psumit eo mõ fecisse quo ei magis expediret, ita singlr ponit Bar. iu. l. gerit. in. v. col. in v̄. ad scdm̃ ꝛc. ff. de acq. her. cuius doctrinã velut magralẽ in h sequnt cõiter doc. nec in hoc reperit q sit necessaria aliq̃ ptestatio, tũc. n. essemus in re clara, ꝛ nõ esset locus ꝯiecturis. l. ꝯtinuus. §. cũ ita. ff. de v̄. ob. ꝛ sic essemus extra terios Bar. ¶ Et lꝫ plerıqꝫ aliqñ ita obseruauerint, vꝫ qꝛ ptestati sunt nõ tñ sequit ergo illud est semp necessariũ, qm̃ illud, ꝛ qdeꝫ ꝯsulto, faciũt ad abũdantẽ cautelã, ꝛ ne sit postea ad ꝯiecturas recurrenduꝫ, sꝫ vbi id nõ fieret per ꝯiecturas iudicãdo dicimus fm̃ Bar. in loco pallegato q dr fecisse actũ quẽ qs facit eo mõ quo sibi magis expedit. Unde cũ in casu nr̃o magis expediret pdicto Angelo facere ea q̃ fecit nõ vt hr̃s, sed vt successor statutarius in sua rata triũ qrtaꝝ, cũ hoc sit sine onere ita eius factũ interpretari debemus p pdicta. ¶ Nec pdictis obstat q cõpromissuꝫ, q fecerũt, fecerint occasiõe dotiũ antifatꝫ, ꝛ alioꝝ bonoꝝ. d. dñe Comitisse, ita simplr, ꝛ idefinite loquẽdo, qm̃ h nihil ad rũbuꝫ, qm̃ ꝛ si. d. Ang. minus fuisset habiturus q̃ꝫ habuerit cõpromissuꝫ fuisset fcm̃ sub eoꝝ v̄boꝝ tenore qñ qdẽ ex dictis bonis dicebat Angelus certũ qd sibi deberi, ꝛ qdẽ ex oibus, vꝫ ex dotib⁹ antifatꝫs ꝛ alijs bonis, ꝛ p aliã pteꝫ dicebat eidẽ Angelo ex pdictis bonis nihil dẽri vñ fuit ꝯueniẽs, imo necesse, q cõpromissũ ita ĝnalr loqueret, sed ex hoc nõ video qũo qs possit inferre, ĝ Angelus adiuit hr̃ditatẽ cuꝫ vt nepos ꝛ statutarius successor id facẽ potuerit ꝛ ita fecisse

ꝛ ita fecisse credit̄,vt.s̄.dixi,nō.n.ꝓbat h̄ eē ꝛc.l.nō h̄.C.vñ cog. cū si. ¶ †3 Nec p̄dcis ob.l.duo fr̄es.ff.d̄ acq. he.vbi mag.vr̄a asserit eē casuꝫ i terīs ꝙ Angelus d̄buerat ꝑstari,qm̄ dico ꝙ nedū ille tex.id nō ꝓbat,sꝫ(eū allegātē retorquēdo)ꝓbat exp̄sse intentioneꝫ nr̄aꝫ , ꝛ de ea ibi casus est. Dicit̄.n.ibi,ꝙ frater q nō vult fieri heres p̄mortui fratris cū quo bona cōmunia possidebat , ex eo ꝙ bonis cōmunibus vsus esset nō dicit̄ fieri heres,sed caueat ne qua in re plus sua p̄te d̄ñationē iterponat,q̄ ꝟissima nō sonāt i aliquā ꝑtestatōeꝫ ꝑ eū faciēdā,sꝫ volūt ꝙ ip̄e abstineat ab his q̄ supra p̄tē suā d̄ñationē arguerēt. Et sic manifeste,vult, ꝙ qcq̄d ipse fr̄ faciat qd̄ respiciat p̄tē suā al̄r quā iure h̄r̄ditario nō ꝑꝑea d̄r fact⁹ h̄r̄s fr̄is sui,ita ḡ dicā i casu nr̄o.s.ꝙ cū Angelus p̄dcm̄ cōpromissuꝫ faciēs,ꝛ postea sibi factā sol̄onē recipiens id fecerit respectu p̄tis sue debite.s.sibi ex forma statuti, ꝛ sic nō plus sua p̄te d̄ñationē iterposuerit nullo mō dici p̄ōt fact⁹ h̄r̄s.d.d̄ñe Comitisse. ¶ Cōcludo igit̄ ex p̄dictis ꝑ p̄tē aduersaꝫ nullo mō ꝓbatū esse p̄dcm̄ Angelū fuisse h̄r̄deꝫ,qꝛ ꝟe nō fuit,ꝛ sic eius p̄ncipale fundamētū eē sublatū ex q̄ seq̄t̄ plusq̄ꝫ manifeste ꝙ.d.Jo. re⁹ ꝯuēt⁹ nō p̄ōt quoquo mō ad legatū teneri,ꝛ h̄ solū fūdamētū ē sufficiēs ad victoriā,ad qd̄ bñ aduertat mag.vr̄a,qm̄ i fauorē.d.Jo.est fūdamētū inexpugnabile. ¶ Scd̄o posito ꝙ.d.Angelus adiuerit h̄r̄ditatē,qd̄ est falsissimū,ꝛ ꝯ̄ ipsaꝫ ꝟitatē,vt.s̄.est dcm̄ , ꝛ ita sine ꝟitatis p̄iudicio p̄supponat̄,adbuc dicimus.d.Joāneꝫ oino ēt a petitis absoluēdū. ¶ Et ꝓ itelligētia p̄suppono ꝙ quotiēs filius, vel nepos cui ltima iure nature debet̄ istituit̄ in ipsa ltima nō p̄ōt teneri ad p̄stationē legatoꝝ,†4 dēnt.n.ip̄m h̄r̄e sine aliq̄ onere vt.l. qm̄ in p̄orib⁹.C.d̄ inof.test.ꝛ in.l.scim⁹.in p̄n.ꝛ ibi no. Bal.i.v. no.eo.ti.cū si.Et binc est ꝙ habito respcū ad legatoꝝ p̄statōeꝫ institutis in ltima sua nō h̄r̄s,sꝫ potius legatarius d̄r,vt vr̄ voluisse Bar.in.l.ex fcō.in p̄n.ff.d̄ her.insti.ꝛ Bal.i.l.si qs in suo.in p̄n. in ꝟ.iuxta h̄.C.de inof.test.ꝛ adeo veꝝ est filiū ita istitutū ad legata nō teneri,vt ꝓcedat ēt si ab eo noiatiꝫ legata fuerint relicta, vt signāter ponit Bar.i.l.i.in ꝟsi.q̄ro scd̄o ꝛc.ꝛ euꝫ sequunt̄ cōiter doc.C.de inof.don. ¶ Itē ꝛ scd̄o suppono ꝙ statutū Senaꝝ dispones ꝙ mulier d̄ bonis suis nō dispōat vltra q̄rtā d̄r eē augmētatiuū ltime.†5 ꝙ vbi ltima de iure cōi est in triēte vel semisse s̄ꝫ numerū liberoꝝ,vt in auc.de here.ꝛ semis.in p̄n.col.iij.i ista ciuitate in bonis m̄r̄is sit in dodrāte,ꝛ sic in trib⁹ q̄rtis ita d̄clarat patru⁹ meus Soci.i ꝯsi.xlviij.In p̄n̄ti ꝯsulta.in.i.col.ꝛ h̄ ē luce clarius. Bene tm̄ veꝝ est ꝙ in multis iste dodrās statutarius d̄r in fauorē filioꝝ magis p̄uilegiarius,ꝛ maxie qꝛ de eo mulier,nec i vita p̄ōt disponē,vt.s̄.dixi.sꝫ imediate ꝙ mulier aliq̄d acq̄siuit vñcūq̄ꝫ statiꝫ d̄r ꝑ trib⁹ q̄rtis filijs obligatū.†6 Et binc ē ꝙ i dānū filioꝝ, vel nepotū nō vꝫ argm̄ d̄ ltima iuris cōis ad būc dodrātē statutariū lꝫ in eoꝝ fauorē valeret,vt ꝑ quā egregie declarat Soci.meus in d.ꝯsi.xciij.in.x.col. ¶ His ita positis dico ꝙ Angelus fuit a.d. d̄ña Comitissa in effcū istitut⁹ i sua ltima statutaria.i.i illo dodrāte quē sibi nullo pacto potuit auferre,ḡ nō p̄ōt teneri ad legatoꝝ p̄stationē ēt si ab eo noiatiꝫ eēnt relicta ꝑ.s̄.dcā. ¶ †7 Et ꝙ ita fuerit istitutus ꝓbat̄ ex plurib⁹ mētē ipsi⁹ d̄ñe Comitisse testatricis ꝯsiderādo ꝛ iterpetrādo q̄ añ oia attēdi dꝫ,vt.l.in ꝯdōnib⁹ p̄mū locū.ff.d̄ ꝯdi.ꝛ d̄mō.cū vul. ¶ Et p̄io ꝙ ita testatrix voluerit ꝓbat̄ ,qꝛ ip̄a noluit euꝫ istituē nisi s̄m formā iuris ꝛ statutoꝝ Señ. cogeret̄ sibi bōa sua reliquē,ꝛ si potuisset eū penit⁹,ac bonis suis exclusisset. Igit̄ q̄sq̄ꝫ sani capitis sp̄ dicet ꝙ id tm̄ voluerit sibi relinquē qd̄ ex foꝛa statu.cōpellebat̄,sꝫ ex tali foꝛa tm̄ cōpellebat̄ p̄dictā ltimā statutariā.i.dadrātē de q̄.s̄.ei relinq̄re ḡ in eo tm̄ d̄r illū istituisse. ¶ Scd̄o h̄ ꝓbat̄ ex ꝟbis istōnis.d.Angeli magis in sp̄ē ꝯsideratis, dixit.n.ꝙ illū istituebat si s̄m formā statuti. dēret admitti,ꝛ nō al̄r,nec alio mō. Nō ego ꝯsidero illa ꝟba si s̄m formā stat.ꝛc.†8 Ex qb⁹ ꝯstat Angelū fuisse istitutū sub ꝯdōne q̄ in ip̄a re,vel circa ip̄aꝫ rē de q̄ disponebat̄ ꝯsistebat,ꝛ ꝑ ꝯn̄s dēnt illa ꝟba resolui i q̄ten⁹,vt ē tex.ꝛ ibi d̄cla.Bar. ꝛ sequunt̄ Pau. Imo. Alex.ꝛ oēs i.l.stichū q me⁹ erit.ff.d̄ leg.i.ꝛ sic dicet̄.d.Angelus istitut⁹ q̄ten⁹ s̄m formā statu.dꝫ admitti,ꝛ de bonis.d.d̄ñe Comitisse oio erat habitur⁹ ēt ꝯ̄ ei⁹ volūtatē. ¶ Qd̄ ēt manifeste demōstrāt illa ꝟba,ꝛ nō al̄r,nec alio mō ꝛc.sꝫ sic ē ꝙ ex foꝛa statu.tm̄ in p̄dcā ltima.d.d̄ña Comitissa cōpellebat̄ ip̄m istituē, ḡ in ea illū istituisse dicat̄. ¶ Preterea ꝛ tertio ꝙ.d.d̄ña Comitissa illū istituerit ꝓbat̄,qꝛ d̄ illa q̄rta p̄te vltra dodrātē disposuit alijs ꝑsonis,ꝛ nibil voluit d̄ ea ad Angelū ꝑuenire, ḡ clare ꝯstat ꝙ euꝫ tm̄ istituit in p̄dcā ltima h̄ est in dodrāte eius portōis q̄ ad eū ab itestato fuisset ꝑuētura s̄m ꝙ ex foꝛa stat.cōpellebat̄. ¶ Nec ob. si diceret̄ ꝙ.d.d̄ña Comitissa qñ legauit illos.ccc.flore.dixerit ꝙ eos solui volebat ab.j.scriptis ei⁹ h̄r̄dib⁹, ꝛ ꝑ ꝯn̄s ēt a dcō Angelo ꝓ sua rata cū.j.postea fuerit scriptus h̄r̄s. Qm̄ r̄ndet̄ i p̄mis ꝙ imo testatrix nō sensit de Angelo cum dixerit ꝙ volebat solui ab eius h̄r̄dibus de q̄rta p̄te dotiū suaꝝ,ꝛ suoꝝ bonoꝝ , ex qbus ꝟbis demōstrauit ꝙ volebat solui p̄dcm̄ legatū ꝑ eos h̄r̄des qb⁹ s̄m eius dispōnē p̄dcā q̄rta erat acq̄rēda,sꝫ penes.d.Ange.nibil de.d.quarta remāsit ḡ ipse nō dꝫ teneri ad p̄dcm̄ legatū,sꝫ ad illō dꝫ dici obligat⁹ Bertoccius cui.d.q̄rtā testatrix relinq̄t. ¶ Vel ꝛ scd̄o posito ꝙ.d.testatrix itellexerit onus p̄dci legati iponē ēt.d. Angelo(ꝙ nūq̄ꝫ crederē)dico id fieri nō potuisse, vt.s.cū effectu †9 Angelus,vel sui h̄r̄des teneant̄,†qm̄ ex q̄(vt.s̄.fuit demōstratū) ille fuit istitut⁹ solū i ltima sua dꝫ illā h̄r̄e absq̄ꝫ aliq̄ onē,ꝛ ꝯñr nō erit obligat⁹ ad p̄stationē legatoꝝ ēt si ab eo fuissent noiatiꝫ relicta,vt ꝑ Bar.i.d.l.i.C.d̄ inof.don.ꝛ.s̄.dcm̄ est. Et.ꝙ.d.Bertocci⁹ solū sit obligat⁹ ad.d.legatū satis ꝯcludēter suadet̄,qꝛ vt mibi supponit̄ p̄dcm̄ legatū soluē itēdēs ꝯuenit cū.d.legataria d̄.d.solutōe faciēda,ꝛ sic vr̄ ꝙ iā agnouerit dcm̄ on⁹ legati velut sibi iniūctū,d̄ q̄ bñ mag.vr̄a ꝓcuret iformari. ¶ Nec p̄dcis ob.si qs dicat imo.d.Angelus nō fuit istitut⁹ tm̄ i ltima cū de h̄ nullū ꝟbū dci testamēti appeat sꝫ fuit istitut⁹ vl̄r,ꝓut pꝫ in.d.testō i.c.illo ꝙ icip.i oib⁹ aūt alijs ꝛc. i ꝟ.suos h̄r̄des vl̄es istituit ꝛc. Qꝛ r̄ñr ꝙ quo ad h̄ vt nō teneat̄ ad legata satis ē, ꝙ ex istōne nō h̄ēat vltra suā ltimā cū effcū sub q̄cūq̄ꝫ ꝟboꝝ tenore fuerit istitut⁹, vt singl̄r ponit Bal.i.l.cū a m̄r̄e.i.ij.col.i ꝟ.q̄rto q̄rit̄.C.de rei vē .ꝛ sic magis ꝯsiderat̄ ꝙ qs ex testō q̄ꝫ quo ordie,ꝛ q̄ ꝟboꝝ serie ꝯsequat̄. †10 vñ cū i cāu nr̄o p̄dict⁹ Ange. ex.d.testō i effectu nō fuerit vltra suā debitā portionē ꝯsequut⁹ sub q̄cūq̄ꝫ ꝟboꝝ tenore fuerit institut⁹ nō d̄r istitut⁹ nisi in sua p̄te,ꝛ sic in sua ltima iuxta ea q̄ ponit Bar.i.l.scim⁹.in p̄n.ꝛ Alex.in.l.si qs i suo. i p̄n.C.de inof.test. merito nō dꝫ quoquo mō teneri ad legatoꝝ p̄sta . ¶ Et ex p̄dcis ꝯcludo ꝛ audacter ꝛ iuridice p̄tes mag.vr̄e eē absoluē.d.Jo.reū ꝯuētū,tū qꝛ nūq̄ꝫ Ange.ei⁹ p̄r adiuit h̄r̄ditatē,vt in p̄ fūdamēto fuit dcm̄ (a q̄ nullo pacto discedere itēdim⁹)cū ēt qꝛ i effcū ex.d. testō nō d̄r vocat⁹ nisi ad sibi debitā portionē,ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō p̄ōt ad dcm̄ legatū teneri. ¶ Et ex his ēt ꝯstat li ad legatū ip̄m p̄ncipal̄r ipse nō tenet̄ min⁹ eū teneri posse ad illa.xv.annua occasiōe nō soluti.d.legati,ꝛ ꝑꝑea nō ē necessariū circa dubia mag. vr̄e vlteri⁹ ꝓgredi. ¶ Veꝝ vt ēt i h̄ videamur, eidē morē gerē ꝯcludēter loquēdo,dico nullo mō p̄dcā.xv.annua posse peti cū sapiant vsurariā prauitatē,ꝙ satis pꝫ ex eo qꝛ cū.d.legataria potuerit lapso anno oio petē dcm̄ legatū,vt.xv.annua(sorte nō diminuta)h̄r̄et sup̄sedit,ꝛ sic vsuris ipsa ꝯsensit,ꝛ ex eius volūtate dēnt̄ merito nō sūt extorquēde ꝑ iura vulg. ¶ Nec obst.ꝙ h̄ ꝓueniat ex dispōne testōris nō aūt ipsi⁹ legatarie cū fuerit ita in testō dispositū.qꝛ dicim⁹,nec ꝑ testōrē id fieri posse,vt.l.iij.§.fi.ff.de ann.leg. iūcto.c. pleriq̄ꝫ.xiiij.q.iij.ꝛ oib⁹ decretalib⁹ sub ti.de vsur.positis, ꝛ d̄clarat Bar.i.d.§.fi.ꝛ i.l.ij.ff.d̄ his q̄ pe. no.ꝛ ita cōiter tenent oēs. †11 Nō.n.lꝫ iducē quēq̄ꝫ ad exercēdas vsuras vt i.c.sup eo.d̄ vsur. Qd̄ ꝓcedit ēt si ꝓp̄o ope faciendo id fiat,vt ibi d̄r. Nec ob. ꝙ q̄ reliquunt̄ pene noie dēnt̄ ꝑ iura vul. Qm̄ in p̄mis dico ꝙ in casu nr̄o nō ꝯstat ꝙ relinq̄rit pene noie,qꝛ de h̄ nullū ꝟbū. Preterea nō isistendo multū,dico ꝙ posito ꝙ in testō fuisset exp̄ssū ꝙ pene noie.d.xv.annua relinq̄nt̄ nō tm̄ potuerūt peti qꝛ q̄tiensc̄ūq̄ꝫ datiōi quātitatis accedit certū q̄d ꝓ pena singulis annis soluēdū,ꝛ sic ꝑ tp̄is dinūerationē dicim⁹†12 ꝙ dcā pena est adiecta i fraudeꝫ vsurarū, ꝛ per ꝯn̄s ꝙ nō debeat̄ ita d̄t singl̄r Bar. in.l.cū stipulati sumus.ff.de ver.ob.ꝛ in sp̄ē in teris nr̄is in testō.s.determiat Alex.in.l.stip̄l̄o ista.§.alteri.in.v.col.i ꝟ. q̄d i penis adiectis ꝛc. in eo.ti. Et p̄dcā nō h̄n̄t aliquā dubitationē,vñ cū in casu nr̄o fuerint.d.xv.ꝑ dinumerationē tp̄is soluēda ꝑꝑ nō solutā quātitateꝫ plusq̄ꝫ clarissimū est p̄dcm̄ legatū sapē vsurariā prauitatem,ḡ ꝛc. ¶ Et ꝙ mag.vr̄a d̄t ꝙ d̄r legatū i cām alimentoꝝ,qꝛ paup̄i puelle,nibil ad ꝓpositū nostrū,illud.n.ꝓcederet qñ q̄d annuū simpl̄r esset eis relictū nō aūt occasiōe nō solute quātitatis ꝑ tp̄is dinumerationē,q̄ nō ꝓcedūt in casu nr̄o,vt ex p̄dictis ꝯstat. ¶ Ex qbus in effcū pꝫ allegata ꝑ mag.vr̄aꝫ nullo mō obstare. Hec autē ita trāseūter absolui,tm̄ qꝛ clarissima sūt cū vel maxime qꝛ si dict⁹ Jo.reus ꝯuētus ab ipso p̄ncipali legato venit oio absoluendus, vt.s̄.demōstraui,nō cadet ad ꝓpositū nr̄uꝫ q̄rere de p̄dictis vsuris. Hec pauca scripsisse cōlibuit ad iustitie tutelaꝫ,quā sepositis oibus,mag.vr̄a ꝯsideret,cetera ꝟo suppleat solita eius prudētia cui me,ꝛ cām ipsam pro iustitia cōmendo. Laus Deo.

Socinus nepos Senis legens.1515.

SVMMARIVM

¶ Iudex delegatus vtrum possit restituere in integrum a lapsu instantie,ex sua absentia causato.

1 Iudex delegatus litigantes corā se in integrum restituere potest.
2 Iudex an & quando instantiam prorogare possit.
3 Instantia an currat iudicis absenti a durante.
4 Actor ex facto iudicis damnum pati non debet.
5 Quod operat̃ ppositū in pposito operat̃ oppositū in opposito.
6 Delegatus iurisdictionem habet eius qui mandauit.
7 Instātia lʒ pereat iudex tñ in eadem iurisdictione remanet.
Iudicis iurisdictio per peremptionem instantie non expirat.
8 Iudex dlegat⁹ adhuc dr̃ p⁹ absolōnē ptiū ab obsuatiōe iudicij.
9 Iudex in dubio legalis presumitur.

CONSILIVM CXXXII

Dirigat Verba mea dñs in viā xitatis & iustitie. ¶ Excellētissime iurisc. ac iudex integerrime i cā q̄ corā mag^cia vr̃a tāq̄ iudice a magnificis Dñis dlegato xtit īter Dñicū anto nij capitis nigri ex vna, & Frācīscū Barth. & Iaco bū doradei ex alia oēs ď Suana. Quaten⁹ i ea i pñtiaꝝ dubitat̃ vtꝝ mag. vr̃a vt iudex dlegat⁹ possit restituē actorē i integꝝ aduer sus lapsū istātie causatū pp abñtiā mag. vr̄e, vt ex .ī. dicēdis ꝯsta bit, saniori ꝯsi. sp saluo, arbitramur iuri ac rōni ꝯsonū dcaꝫ restō nē fieri dēre. Et ad h̄ pbādū, vt dubitatio oīs amoueat̃ & noscāt̃ oia recte. † Premitto q̄ iudex dlegat⁹ litigātes corā se pōt in ite grū restituē tā icidēter q̄ pncipalr̃, vt hr̃ p Alex. i. l. ij. & i. l. mo re. ff. ď iur. oī. iu. & satis p cōpto hēm⁹, nec dhationi vr̄e nec illi iu rispto de h̄ dubiū eē. Itē & ħo pmitto q̄ qtiēs actori piret istātia veniret re⁹ absoluēd⁹ ab obsuatōe iudicij, & actor i expēsis ꝯdēna ret̃, vt manifestū ē, & qtidie pratica. His sic positis dicim⁹ eē ad uertēdū, † q2 aut qrim⁹ nūqd mag. vr̃a ad reqsitionē actoris in ca su nr̄o possit istātiā pꝛogare & resolute, & absq3 dubitatōe. Rn̄r q̄ nō ēt oib⁹ litigātib⁹ ꝯsentiētib⁹ cū isto casu sit istātia pfixa nō ab hoīe, ſʒ a lege. i. ex foꝛa statuti iuꝝ ea q̄ hn̄r i. l. ij. §. ſʒ ſi iudex. ff. de iudi. cū ſi. & ista nō ē qō nr̄a, nō. n. petit̃ q̄ istātia pꝛogeť, eēt nāq3 id petēdū. ī. tpa ipsi⁹ istātie, ſʒ petit̃ q̄ actor aduersus istātie lapsū restituat̃. † Aut & ħo qrim⁹ nūqd durāte abñtia mag. vr̄e istātia cucurrerit, & tūc lʒ possit dici q̄ mero iure nō cucurrerit ħʒ Pet. & Cy. i. l. ppandū. §. illo pculdubio. C. ď iudi. & Ja. ď bel. & q̄sdaꝫ gl. vt plene refert Alb. in. d. l. ppandū §. finaūt vtraq3. tñ magis cōiter doc. i. d. §. finaūt vtraq3. vnr̃ velle q̄ ipo iure currat istātia, ſʒ nec ista ē qō nr̄a, vt ex. ſ. dcis ꝯstat. Aut & tertio qrim⁹ dato. ſ. q̄ istātia ipo iur̃ cucurrerit vtꝝ mag. vr̃a possit. d. Dñicū actorē i integꝝ restituē ex q̄ nihil pōt ei iputari saltē vigoꝛe cl̄e, ſi q̄ mihi iu sta cā vr̄ &c. iuꝝ. l. i. i fi. ff. ex qb. ca. maio. Et hec ē ppē qō nr̄a. In q̄ ħm aliqs vr̄ dōm q̄ nō, q2 mag. vr̃a i hac cā nō dr̄ ħʒ eos hr̄e iu risdictōeꝫ, put ego vidi allcatū p pte rei. Itē & ħo, q2 ſi h̄ eēt iudex ď facili legē fraudare posset, nā cū nō posset istātiā pꝛogare fieret abñs, & postea aduersus lapsū istātie restitueret q̄ iuri ꝯriū eēt, vt i. c. cū qd. ď reg. iur. i. vi. ¶ Sʒ his nō ob. q̄ xe minie obstāt ꝯriū dicim⁹. ſ. q̄ imo mag. vr̃a pōt actorē vt. ſ. restituē. † Et h̄ potissi mū ex eo q2. d. actor, cū ei ve nil ſit iputādū, nō dʒ ex abñtie mag. vr̄e. Et sic ex fcō iudi. dānū pati, iuꝝ. d. l. ppādū. §. finaūt vtraq3. Fac i arg. C. res īter alios ac. i rubro & i nigro. & . l. pr̄fami. ff. ď he re. isti. cū ſi. ſicut. n. ei nō succurrit̃ q̄ sua culpa dānū patit̃, vt. l. qd qs. ff. ď re. iur. ita xsauice succurri dʒ ei q̄ nulla ei⁹ culpa dānū pa tit̃ vt ꝯrioꝝ sit eadē disciplina, † & qd opat̃ ppositū i pposito opet̃ oppositū i opposito, iuꝝ. l. ſi. ff. ď le. iij. & hec ſit illa iusta cā q̄ mag. vr̃a dʒ moueri ad hāc restōnē ꝯcedēdaꝫ, & istā opi. seqt̃ gl. in. d. §. finaūt vtraq3. quā seqt̃ ibi Bar. Bal. Albe. & alij magis cōiter. Et lʒ pdcā pcedē possint idistīcte p pdcās auctēs. Tñ q2 Alex. ibidē post q̄sdā alios vr̄ tenē, q̄ talis restō nō ē ꝯcedēda nisi i sub sidiū, & ita ēt seqt̃ ibi Are. dicim⁹ i cāu nr̄o i subsidiū eē actorē re stituēdū, nā ñ video vñ ipe itereē suū ſit ꝯsequutur⁹. Arbitroꝛ. n. mag. vr̃aꝫ ei nō teneri cū satis pbabili cā abfuerit, & ppea a pena vr̄ absoluēda, cū ḡ fuerit satis pbabilr̃ ipedita mag. vr̃a. & ppea nō iudicauerit, seu lapsa fuerit istātia dʒ merito actor a lapsu instā tie i integꝝ restitui ħm Lud. ro. i. l. ſi xo. §. de viro. ff. sol. mat. queꝫ refert & seqt̃ Alex. i. d. §. finaūt vtraq3. & idē voluit idē Lud. ro. in ꝯsi. lviij. Uisis narratis i pūcto. i ſi. ¶ Cōsideret ḡ mag. vr̃a q̄ niſi h̄ actor restituat̃ ē ď ei⁹ itereē habitur⁹ regressus ꝯ cā cū nō iu dicādo fecerit litē suā xius tñ arbitramur eū restitui dēre p pdi cta. Nec pdicte ꝯclōni obstāt i ꝯriū. ſ. adducta. Et i pmis dū di cebat̃ q̄ mag. vr̃a ex dfcū iurisdōnis restituere nō pōt. Dicimus rñdendo q̄ h̄ pōt duob⁹ modis itelligi. ¶ Pmo q̄ mag. vr̃a nō hēat iurisdōnē, † q2 dlegat⁹ ppriā iurisdi. nō hʒ, ſʒ ei⁹ q̄ mādauit iurisdōne vtit̃, vt. l. i. §. q̄ mādatā. cū ſi. ff. de offi. ei⁹ cui mā. ē iurisd.

Et tūc dicim⁹ q̄ nō ppea ipedit̃ i integ. restituē, vt ꝯstat ex p̄ pmis so. ſ. fcō, q2 lʒ nō hēat ppriā hʒ tñ sibi dmēdatā, & ei⁹ vigoꝛe id fa cere pōt nō tñ credim⁹ pte aduersaꝫ h̄ mō itelligē. Pōt & ħo mō itelligi, & ita ps aduersa vr̄ velle. ſ. q̄ mag. vr̄e, & sic iudicis i aliq̄ cā dlegati duret iurisdō dōec durat istātia ea vo pēpta peat, & ei⁹ iurisdō. Sʒ huic rñdemus, & ad h̄ aduertat mag. vr̃a, q2 h̄ ē peni tus falsū, & ꝯ oēs iuris rōnes. † Nā lʒ istātia xe peat remanet tñ iudex i eadē iurisdi. & pōt ď nouo eā corā eodē agitari, & oia acta i pma istātia vno ictu repetent̃ ħʒ ꝯsi. Bar. i. l. ppandū. i pn. C. ď iudi. nō. n. p pēptionē istātie expirat iurisdō iudicis, ſʒ p sniaꝫ quā ipe i eā tulerit, iuꝝ. l. iudex postq̄. ff. ď re iu. vel ēt ſi eēt ꝯstitut⁹ iu dex p certū tps & illō tps laberet̃, qd ñ fuit i cāu nr̄o, nā mag. vr̃a fuit i hac cā ꝯstitutus iudex simplr̃, & sine tpis pfinitōe, vt pʒ ex in spectiōe decreti Mag. Dñoꝝ ciuit. Senaꝝ, & q̄ h̄ sit veꝝ pbat̃, q2 qtiēs piret istātia veniret re⁹ absoluēd⁹ ab obsuatiōe iudicis, vt dixi. ſ. i ħo pmisso. Si igit̃ iudex pōt ita absoluē ḡ hʒ iurisdōnē nec ei p pēptionē istātie aufert̃. † Quinimo dico q̄ ēt postq̄ iudex dlegat⁹ absoluerit ptes ab obsuatōe iudicij remanet sibi iurisdō, & adhuc dr̃ iudex dlegat⁹, & ď nouo cā corā eo pōt ichoari, vt de clarat Inn. i. c. ꝯsuluit & ibi. D. Abb. i. ij. col. ex ď off. dle. & idē po nit pleni⁹ idē Abb. i. c. examiata. i ſi. ď iudi. & ita cōiter tenet̃. Est igit̃ mag. vr̃a in hac cā adhuc iudex, & hʒ iurisdōnē, & pōt imo dʒ dcm̄ Dñicū actorē a lapsu istātie i integrū restituē. Nec id faciēdo instātia pꝛogabit, nec dicet eā nō cucurrisse, vt ex pdictis appet. ¶ Ex qb⁹ ꝯstat pdicte ꝯclu. nō obstare. l. cū nō eo die. C. q̄ñ puo. nō est ne. cū ſi. nec dcā ibi p Bal. vel Pau. ď ca. nō. n. loquunt̃ in terie nr̄is, vt mag. vr̃a p se noscet. Nec ēt ob. q̄ ħo loco dicebat̃ q̄ p h̄ fieret fraus legi, & idirecte ꝯcederet̃ q̄ directe phibet̃. Qm̄ rñdem⁹ i cāu nr̄o nullā fraudē cōmissaꝫ fuisse, qm̄ mag. vr̃a nō iō se abñtauit, vt istātiā p idirectū pꝛogaret, vt arbitramur. ¶ Pre terea dicim⁹ q̄ h̄ forte i hmōi casu nō pcederet, † q2 cū iudex i du bio sp legalis pſumat̃, & q̄ ab eo iustitia pueniat nō pſumit̃ frau dē legi cōmittere, iuꝝ. l. meminerint. C. vñ vi. maxie q2 iudex pſu mit̃ alien⁹ ab oī itereē i cā. Nec pauca cursitāti calamo scripsim⁹ aduertatis, & iustitie tutelā cetera suppleat eminēs doc. mag. vr̄e.

Marianus socinus iunioꝛ senis. 1513.

SVMMARIVM

¶ Iurisdictio iudicis delegati an & quando expiret perempta in stantia cause coꝛam eo incboate.

1 Tempus instantie a lege prefixum a iudice pꝛoꝛogari non potest.
2 Instantia perempta acta iudiciaria pereunt.
3 Iurisdictio omnis expirat post lapsam instantiam.
4 Rescripta delegationis perpetuo durant.
5 Tex. habens varias lecturas allegandus non est.
6 Tps prefixū nedum instantie, sed etiam iurisdictioni, q̄ñ dicatur.
7 Restitutio in integrum si non est ꝯcessa post lapsum instantie ea dem causa potest coꝛam eodem iudice incboari.
8 Iurisdictio alicuius licet expiret respectu persone sue tamen non expirat respectu auctoꝛitatis.

CONSILIVM CXXXIII

Dirigat Dñs xba mea i viā xitatis & iusti tie. ¶ Inspexi ac ꝯsideraui magn. integerrime iudex q̄ mag. vr̃aꝫ ꝯ cliētulū nr̄uꝫ dubi tare faciūt q̄ lʒ subtilia i se sint & p̄ aspectu gladiū ad radicē ponē videant̃. Attñ eis nō ob. q̄ xe mi nime obstāt audacter dico pmū iudi. dlegatū recte i ite. resti. acto ri a lapsu istātie cāto ex dfcū suo, ipsi⁹ iudi. ꝯcessisse cui⁹ dci xitas luce clari⁹ ꝯstabit ex rñsiōib⁹, ad ea q̄ p mag. vr̃aꝫ ad nos trāsmis sa sūt. ¶ Seriatiꝫ itaq3 oia dcā vr̃a tāgē do. pma vr̃a duo suppo sita igēue fateoꝛ. Quaten⁹ āt illis suppositis arguit a sufficiēti di uisiōe dico q̄ tps istātie. ſ. duoꝝ mēsiū nō fuit pdcō iudici statutū a dlegāte, ſʒ ex foꝛa iuris municipalis, qd qdē tps fateoꝛ nō fuit se p iudicē, nec p litigātes pꝛogatū. † nec. n. h̄ fieri poterat cū a le ge tps istātie fuerit pfixū p eā q̄ hn̄r i. l. ij. §. ſʒ ſi iudex. ff. ď iudi. ſʒ h̄ nō ē qō nr̄a q̄ñ qdē igenue fatemur istātiā cucurrisse, & pisse, & p ꝯñs q̄ snia p⁹ lapsū istātie lata nō tenuisset, nisi puo iudex a lapsu istātie actorē i integ. restituissꝫ, & ita itelligūt dcā p doc. i. d. §. ſʒ ſi iu dex. & i. l. cū nō eo die. C. q̄ñ puo. nō ē ne. & rō tc̄ eēt. † q2 ex q̄ pem pta istātia peūt oia acta ordinē iudicij respiciētia, vt. l. cū lite moꝛ tua. ff. iud. sol. snia diceret̃ lata nō pcedētib⁹ actis, & sic nō valeret vt. l. platā. C. ď sen. & iterlo. oī. iud. ita dclarāt Bar. & alij in. l. p perādū. in pn. C. ď iudi. ſʒ cū in casu nr̄o, vt. ſ. dixi, fuerit actoꝛ re stitutus

stitutus a lapsu instātie mediāte ocā restōne fingit istātiā nō cucurrisse, ꝛ ex pnti snia remanet lata.j.ips istātie, ꝛ ppea dicet valida ꝛ plenissimū robur hre. ¶ Quatenus vo dr ꝙ pdcūs iudex illaꝫ

3 restōneꝫ ꝯcedere non potuit ex eo† qꝛ post lapsaꝫ instātiā expirat ois eius iurisdō, vt vr casus in .d.l.cū nō eo die. ꝛ ita vnr illi doc. ꝛ maxie Saly. colligere vt mag. vrā deducit. Dico (ꝛ ad hoc bn arrigat mag. vrā aures intellꝰ) ꝙ hec nullo pacto ꝓcedūt, nec in ca su nro va sūt, qm lꝫ cursu tpis pierit istātia icepte cāe, ꝛ ꝯrouer sie, nō tn seqr ppea expirauit iurisdictio iudicis sup.d. cā aditi et si fuerit iudex delegatus vt vr casus in .c.pe.ex de iudi. fm scdām lec. quā saltē vt i se verā seqr ibi do. Abb. ꝛ alij, ꝛ expsse ponit idē Abb. in.c. examinata. in fi. eo. ti. ꝛ huius dicti rō pōt ea allegari,

4 † qꝛ hmōi rescripta delegatōis, ꝛ p ꝯns iurisdictio.d. iudicis ppetuo durāt, vt vr casus in .l. falso.C. de diuer. rescr. ꝛ ita ibi vr velle Bal. recte eius vba itued, ꝛ aliqr clarius ibidē ponit Pau. de ca. ꝛ ita ad ꝓpositū hoc p illū tex. ponit gl. in.d.c.pe. de iudi. Et ꝙ perēpta instātia in cā corā iudice delegato examiata nō pereat illius iudicis iurisdictio, pbat manifesto exēplo. Ponamus.n. ꝙ iudex absoluerit litigātes ab obseruatione iudicij pp inemptū libel lū forte de simi cā nōne eo casu icepta instātia expirat ꝛ perijt, certe sic vt nullus sani capitis ibit iſicias, ꝛ iura sūt vulgaria, ꝛ tn nulli dubiū est eo casu durare iurisdictionē dicti iudicis, vt vr de mēte Bar. in .l. titia. ff. ō accusa. ꝛ posuit Inn. in.c. ꝯsuluit. ꝛ ibideꝫ do. Abb. in. iij. col. ex ō of. dele. ꝛ expsius p eūdē Abb. in.d.c. examinata. in vlt. col. de iudi. ad q faciūt q dnr p Alex. ō imo. in.l. si pses.C. qnō ꝛ qn iud. in addi. Bar. in vlt. addi. vbi plura in ꝓpo sito allat. Si igit lꝫ perierit istātia nō tn perijt ipsius iudicis iurisdictio (vt ꝯstat ex pdictis) seqr ꝙ ea iurisdōne mediāte potuit pdictā restōneꝫ in integꝝ ꝯcedere q demū ꝯcessa potuit sniaꝫ iuridice, ꝛ valiturā pferre. ¶ Nec pdictis obstat.d.l.cū nō eo die. cuꝫ

5 bis q ibi p doc. dnr.† Quia i pmis dico illū tex. nō eē allegandū, qꝛ hꝫ varias lec. iuxta ea q ponit Bar. in.l. in ambiguo. ff. de reb. dub. ꝛ psertiꝫ qꝛ doc. magis vnr adherere itellectui ad propositū nrūꝫ nō facięti, vt ibi videri pōt. ¶ Preterea posito ꝙ i illo tex. sit verus intellꝰ q deducit ad casum nrūꝫ, dico ꝙ ibi loqr qn tps fuerat expsse pfixū ab hoie.i. ab illo pside, puicie q iudicē dedit, vt pꝫ in pn. illius.l. ꝛ fm illū tex. ꝛ suos terios ꝓcedūt ocā p doc. ibi ꝛ maxie p Saly.s. ꝙ eo casu si iudex post lapsuꝫ tpis iudicauerit snia erit nulla ex defectu iurisdōnis, ꝛ nō erit opꝰ remedio appllo

6 nis qō qdeꝫ eo casu vissimū est, † qm ex quo pses ꝓuincie dlegās pfixit tps.s. qō dēat cā terminari dicit tps pfixū nedū istātie, sꝫ et iurisdictōi ipsius dlegati, iuxta ea q p Bar. ꝛ alios hnr i.d.l. ꝑ perādū, in pn.C. de iudi. ¶ At in teris nre qōnis tps istātie, vt.s. est dcm nō a dlegāte, sꝫ ex forma iuris municipalis dr pfixū ita.s. vt instātie tm nō aūt iurisdi. pfixū dicat, ꝛ ita ē in hac ciui. ex forā statuti.s. vt iurisdi. nullū tps dicat statutū, sed tm instātie. ¶ Et si dicat g ex hoc sequet ꝙ illiꝰ dlegati iurisd. durabit i eternū, dico ꝙ

7 durabit donec fuerit i cā fūctꝰ offō suo p sniaꝫ.s. diffini. † Et ex hoc i fero ꝙ si post lapsū istātie nō fuisset ꝯcessa i integ. restō potuisset eadē cā corā ipomet iudice icohari ita expsse pōit.d. abb. i.d.c. examinata. i fi. Nec ob. ꝙ iudicis ordiarij i hac ciuitate iurisdō ordi narie loquēdo duret tm p semestre tps, qm illō ē, qꝛ tale tps eius

8 iurisdōni a lege statuaria pfixū ē. † Preterea lꝫ vniꝰ iurisdō expiret respcū psone sue, tn nō expirat respcū auctis, seu dignitatis cū eadē iurisdōnē hēat successor q dr ex dispōne iuris idē iudex, iux. ocā p bar. ꝛ alios i.l. a diuo pio. §. i. ff. ō re iu. sꝫ dlegato i cāu nro, nec fuit tps adiectū, nec pꝰ illū fuit alter dlegatꝰ, vt sibi succedēs eiꝰ iurisdi. faciat expirare. Quinimo ꝛ si fuisset datꝰ in cā alter iudex, sine tn cōmemoratiōe aliq pme deleg. vterqꝫ posset ꝓcedē vt ē tex. i.c. pastoralis. i pn. ex ō rescr. ¶ Ex his oibꝰ igit luce clariꝰ ꝯstat dcm iudicē et post lapsuꝫ istātie iurisdictionē habuisse ꝛ per ꝯns restōneꝫ ab ipso fieri potuisse, qbus datis snia diffinitiua ab eo lata iuris hꝫ effcm nisi appllōnis remedio rescindat. Laꝰ Deo.

SVMMARIVM

¶ De mandato vtrum sufficiat ꝙ verbo tantuꝫ ꝓducatur in termino ꝓbationum, ꝛ postea in diebus iudicis ꝓducat realiter.

1 Nō refert quid ex equipollentibus fiat, vide infra nu. 7.

2 Statutum ꝙ iudices procedāt sola veritate facti inspecta remouet omnes iuris apices, vide.j.nu. 8.

3 Iudici exhibere non sufficit nisi etiam parti exhibeatur vbi aliqd ad probibitionem inducitur.

4 Terminus quando statuitur ad probandum probatio aliqua facta non dr nisi parti detur copia, ꝛ terminus ad opponēdum.

5 Productio instri facta etiam tpe debito si parti non fuit data copia ꝛ terminus ad opponendum non releuat.

6 Laudum non probat, nec producentem releuat quando realiter non fuit productus, nec data copia parti petenti.

CONSILIVM CXXXIIII

Dirigat Dns vba mea i viā vitatis ꝛ iustitie. ¶ In cā Chrofori bardi qtenꝰ dubitat vtꝝ ꝓcuratoriū seu mādatū solo vbo ꝓductū p ꝓcuratorē, vel sindicū cōitatis armaioli releuet ꝓducētē ꝛ pdcm mādatū ꝓbet tota vis, ni falloꝛ, pēdet ex eo ꝙ postea realr fuit ꝓductū lꝫ i diebꝰ iudicū, ꝛ iaꝫ lapsis tpibꝰ ꝓbōnū, ꝛ ꝓductionū, si etenīꝫ expost nulla realis ꝓductio fcā eēt res eēt i ꝯspicuo, vt.s. nō ꝓdeēt illa vbalis ꝓductio, als diceremꝰ, ꝙ qlꝫ simplex allegatio cuiuscūqꝫ rei absqꝫ ꝓbōne sufficeret ꝙ qꝫ ııt iuri, ac rōni ꝯriū nēo ē q nesciat. Cꝫ igit pdcm mādatū asserit realr ꝓductuꝫ, lꝫ in diebus iudicū vr ꝯria frōte ꝙ dēat releuare, qm satis eē vr de vitate ꝯstare, nec vr ꝙ referat q mō, vel ēt q tpe psertiꝫ vbi rei effcūs ispicit, put vr i casu nro ispi

1 ciēdus.s. vt ꝯstet pdcm mādatū itercessisse. † Nō.n. i his casibꝰ refert qd ex eqpollētibꝰ fiat.l. si mr. ꝛ ibi no.C. ō isti. ꝛ subsli. ꝛ.l. mulier. i pn. ꝛ ibi ēt no. ff. ad treb. cū si. ꝛ plene tradūt doc. i.l. gallus.

2 §. ꝛ qd si tm. ff. de lib. ꝛ post. ¶ † Ad ꝙ vr multū i ꝓposito ꝙ iudices in hac ciui. pnt ꝓcedē sola fci vitate ispecta, vt expsso statuto in. ij. dis. posito cauet cuius vigore vr remoueri ois exceptio q ptiet ad subtilitatē ꝛ apices iuris, vt i.c. dilecti filij vbi pōit Ant. ō but. ex ō iudi. ꝛ ponit Bal. i.c.i. ꝓpe fi. de noua. for. fide. in vsi. feu. ꝛ refert ꝛ seqr Are. i ꝯs. lxxxiiij. ici. Diligēter pōderatis. i. iij. col. cū g si dicat ꝛ apponat ꝙ mādatū nō fuit i diebꝰ ꝓductionū ꝓductū cū paulo post ve fuerit ꝓductū satis ꝯueniēs vr vt illa exceptōe, velut a iuris apicibꝰ pueniēte, remota sola fci vitate ispecta dēat pdcā ꝓductio ipm ꝓducētē releuare. ¶ Vtꝝ pdcis nul latenus obstātibꝰ ꝯria snia i casu nro ē va, ac ēt oi eqtati ꝯsona q

3 i pmis ꝓbat, † qꝛ vbi qd ad ꝓhibitionē ꝓducit nō sufficit id iudici exhibē nisi pti ēt exhibeat, ꝛ det copia, ac ēt terius ad opponēdū, vt vr tex. i.l. fi.C. de fi. istru. ꝛ ita p illū tex. sing. dteriat Bar. i

4 exua. ad repri. §. v. ō plano. vbi expsse dt † ꝙ qn terius statuit ad ꝓbādū ex eo tm ꝙ exhibeant istra aliq corā iudice nō dr fcā aliq ꝓbatio nisi pti det copia ꝛ terius ad opponēdū, ita vt ꝓducta approbari vl reprobari possit. Cū g i cāu nro pdci mādati, vt asserit corā iudicibꝰ exhibiti, nō fuerit data copia xpoforo ꝛ eiꝰ ꝓcuratori ꝛ minꝰ terius ad opponēdū seqr ꝙ nō dꝫ releuare ꝓducētē, ꝛ p dcāꝫ decis. bar. ꝓ̄nctalr refert ꝛ seqr lud. ro. i ꝯs. dxix. icip. i cāu ꝓposite ꝯsul. cir. me. Et si dicat, imo datū fuit māda. ipi xpofori, ꝛ itex nūc dabit ac ēt assignabit terius ad opponēdū. Rnr hoc nē fieri nō posse cū nō simꝰ apli i diebꝰ ꝓbōnū ꝛ dilationū, sꝫ i diebꝰ assignatis iudicibꝰ ad vidēda acta, ꝓducta ꝛ allata, ꝛ ad sniaꝫ mature oibꝰ ꝯsideratis, ferēdā. ꝑterea si qd vellet pdictꝰ xpofo. pdcō māda. opponēdo, ꝓducē nō posset, nec i aliq tar ꝓductio releuaret vt statuto cauet ō q sta i. Scdo pdcā ꝯclu. ꝯfirmat ex forā statu. hꝰ ciui. q cauet vt scripturis, istris ꝛ alijs qbuslꝫ iuribꝰ nō ꝓductis. §. dbita tpa. i. §. tpa ꝓbōnibꝰ assignata ꝛ asi diē iudicibꝰ assignatos nulla dēat pstari fides. Cū g pdcm māda. nō fuerit dbito tpe ꝓductū nō est ei fides aliq adhibēda. Et si dicat imo fuit ꝓductū rnr ꝙ fuit simplex ꝛ vbal ꝓductio ꝛ nō real q nō releuat, maxie qꝛ ex pte.d. xpofo. fuit oppositū ō illa vbali ꝓductōe cū ꝑstatōe ꝙ si realr ꝓduceret sibi daret copia ꝛ terius ad apponēdū, vt pꝫ i actis q cū fcā nō fuerit seqr vt pdcā ꝓductio nō dēat releuare ꝓducētē. Tertio ꝯfirmant pdcā ex deci. Lu. ro. i pdic. ꝯs. dxix. vbi

5 dteriat † ꝙ ꝓductio istri fcā ēt tpe debito si pti nō fuit data copia ꝛ terius ad opponēdū nō releuat i aliq ꝓducētē q ad effcm ꝛ piudiciū ꝓbōnis. Fortiꝰ g i cāu nro dicemꝰ pdcāꝫ ꝓductōeꝫ nō releuare cū fiat vltra dbita tpa vt iaꝫ dixi. Quarto ꝛ fortiꝰ ad pdcā fac ꝙ idē Ro. elegāter dixit i ꝯs. clvi. ici. honorāde dne collateralis.

6 v. qrto pmitto. vbi ꝯcludit † laudū qōdā i cāu suo nō ꝓbare ꝛ ꝓducētē nō releuare solū ex eo ꝙ nō fuerat realr ꝓductū nec ꝓ ꝓducētē petitū pti aduerse dari copiā igit i casu nro minꝰ releuabit illa ꝓductio mādati vbal tm cū nedū nō fuerit oblata copia, sꝫ petēti minie data fuerit, vt dixi. Quito p ista ꝯcl. allr ꝯs. Alex. nu.

7 cj. i. v. vol. ici. visis oibꝰ. i. iiij. col. † vbi expsse dixit mādatū dēre ꝓduci anqꝫ i cā ꝯcludat. Nec pdcē ꝯclu. obst. §. i ꝯriū alla. qm ad pmū rnr ꝙ reg.l. si mr. cū si.C. ō isti. ꝛ subsli. ꝓcedit i cio eqpollētibꝰ vt vba sonāt, sꝫ i cāu nro ista eqpollētia n repit maxie respcū effcūs, nā si tpe ꝓbōnis ꝛ ꝓductionū fuisset mādatū pdiū ꝓductū fuissetqꝫ data copia pti, ꝛ terius ad opponēdū potuissꝫ i illō mul

ra, et iuridica opponere, et presertim quod mādatū illud nō probat, nec est solenniter factū ex eo maxime, quod (vt asserit) deest sigillū cōitatis, quod requirit in similibus vt iuridice fuit demōstratū. Cū vero nūc producat infra dies iudiciis assignatos, et i calculo ferēde snīe parti nře nō licet contra illud opponere cū terius ad opponēdū assignari nō possit, vt supra est dictū. Cū igit predicta non equipolleat sequit vt productio que realiter fit in vltimo instantie nō debeat releuare producentē. ¶ Secūdo non ob. quod ex forma statuti possit iudicari sola facti veritate inspecta.

8 † Qm̄ rūdet in primis quod illud itelligitur nō illa veritas cognoscat ex deductis productis et allegatis añ dies iudiciis assignatos, vt i alio statuto supius allegato cauet, et ita dēnum gn̄alē illā qōnē iterptari, vt s. ei p spālem prouisionē derogetur, iuxta reg. l. in toto iure. ff. de reg. iur. Quod eo maxime fieri debet ne iter predicta statuta repiat aliq dissonātia et contradictio. iux. §. quibus. in prīc. qsti. C. et l. i. C. de inoffi. dot. et alias dicit quod vna lex p aliā declarat, et distinguit vt. l. nō est nouū. cū si. ff. de legi. Vel et hoc rūr quod dato quod p statutū illud tribuat plena ptās procedēdi nō tñ pōt prorogare terium. l. si in lege. in pri. vbi Bar. et Bal. ff. loc. vñ i casu nro nō poterit prorogare terium productionū et probationū, quod face diceret vbicūqz ex productiōe post terium factā iudicaret. ¶ Tertio ēt pōt rūderi, quod p illō statu. nō dicit sublata parti lrima defensio, vt hr in cle. sepe. de verb. sig. verb. nō sic tñ etc. sed si in casu nro illa productio i dieb' iudicis factā releuaret producētē diceret ipsi Christoforo sublata lrima dfensio cū nō possit amplius ad apponēdū, et probādū contra mandatū terium hre, vt. s. dcm̄ est. ergo etc. Et ita in terinis hāc sol. ad pdcm̄ statu. tradit Ro. in d. qsi. dxix. in ij. col. vers. nec pmisit etc. ¶ Posset et alijs modis rūderi quos breuitatis cā obmitto, et videri pūt p Ro. in qsi. cccxxij. icip. In casu pposite qsul. vbi ponit ēt duas primas sol. ¶ Ex quib' et alijs p ipm ibi adductis in idiuiduo in casu nro qñ productio fiebat in dieb' iudicis qcludit audacter productionē pdcāz nullo mō releuare producētē, quod qsiliū placeat dño iudici videre qm̄ in casu nro ponit gladiū ad radicē. ¶ Cōcludit ergo ex his oibus cū nulla sit iuridice factā productio mādati dñi Frācisci, quod ille nō probat procurator vel sindicus cōitatis. ¶ Ex quo sequit quod oia per ipm gesta, et acta sint nulla, put p predictū Christoforū fuit prestatū vt in actis qstat. Laus Deo.

Maria. soci. iunior Senis. 1516.

SVMMARIVM

¶ De petitorio directo vel vtili, et de possessorio reintegrande, que. s. in eis probari debent ad victoriam.

¶ Et de testibus aliqua maxime an colonus possit esse testis.

1. Tabellio errando partibus nocere non debet.
2. Error in nomine non vitiat quando de corpore rei constat.
3. Possessio longa cum titulo probat aliquem dominum.
4. Testis si dicat scire id quod dicit, quia vicinus, et predicta vidit probat.
5. Dictio, circa, quomodo intelligatur.
6. Colonus an a testimonio repellatur, et infra nu. 8.
7. Testis domesticus quando repellatur.
9. Statu. quod procedat sola veritate facti inspecta rmouet oēs apices iuris.
10. Depositio testis nō debet alterari per subsequēs dcm̄ nō verosimile.
11. Qui per alium facit per se facere videtur.
12. Debitor an possit esse testis pro creditore.
13. Testis omnis esse potest qui expresse non prohibetur.
14. Dominus aliquando ex coniecturis probatur.
15. Aliquando etiam per solam possessionem.
16. Pro sententia in dubio presumitur.
17. Dñium ex parte actoris sufficit quod probet i iudi. reali, et pos. ex parte rei.
18. Publiciana cum directa alternatiue probari potest.
19. In publiciana tria ad victoriam requiruntur.
20. Remedium. c. reintegranda potest cum petitorio cumulari.
21. Et est omnibus alijs remedijs latum.
22. In remedio reintegrande ad victoriam que sint necessaria.
23. Possessio an probata sit coipso quod probetur colonos alicuius incidisse ligna, et pasculari fecisse in aliquo loco. et infra nu. 25.
24. Possessio probatur si testes dicunt quod viderunt arari et seminari in aliquo loco nomine meo.
26. Mandare dicitur is qui scit negocia sua eius nomine geri.
27. Locās fūdū colono ptiario cēset ei mādare oia q̄ fūdo vtilia sūt.
28. Posśiōis acqsitio p aium acqrēdi inducit licet nlla pcesserit acqsitio
29. Ratihabitio nō reqritur eorum que colonus meus meo noie facit. Ratihabitio interponi pōt dato quod ille qui nomine meo faciebat non sit in possessione.
30. Testes de auditu deponentes non probant. Limita. vt infra nu. 32.
31. Testes in causa habentes interesse aliquod suspecti dicuntur.

CONSILIVM CXXXV

Dirigat Dñs vba mea in viā veritatis et iustitie. ¶ Nō obst. his q̄ p Magnificētias vřas integerrimi Judices excitantur contra nobilē virū Christoforum bardū, et litis qsortes vr oib' bñ qsideratis eos oino fouere iustitiā. Et p veritate facilius inueniēda pmitto quod p eos dr itentatū triplex remediū, vz petitoriū directū. Itē et vtile. s. publiciana, ac ēt tertio loco possoriū reintegrāde intelligēdo tñ quod publiciana alternatiue cū petitorio itēret, et hec patēt ex ipsorum libello. ¶ In primis itaqz ipi pūt in petitorio obtinere, put ēt iudicauit iudex a quo, cuz ex parte ipsorum videat satis iuridice probatū dñium, licet eius probatio alias soleat esse difficilis. ¶ Et psuppono quod Chrosforus et litis cōsortes per se et eorum auctores dicit hre in petio terre de quo est lis iustū titulū originalr a qdā Bartalone q de anno. 1451. eorum auctorib' illō vēdidit, vt pz in fi. instři vēditōis vbi ponit istud petiū terre. Et licet in instřo dicat quod illud est ptim in curia Castiglionis baroti, et rei veritas vr quod sit totū i curia Armaioli, tñ hoc dr fuisse p errorē tabellionis.

1 † Qui errādo ptib' obeē nō pōt, vt. l. fi. et ibi gl. in fi. C. de fideius. et in. l. errore. C. de testa. et vtrobiqz p doc. et ponit Lud. de ro. in qsi. clxx. icip. Scribāt Romanus et filius. et in terinis circa fines et loca rerum vēditarum ponere vr Inn. in. c. cū in iure. in. ij. col. ex de of. dele.

2 ¶ † Et hoc sine dubio in casu nřo, pcedet qñ de corpe rei vēdite qstat quo casu error in noiē nō vitiat, vt. l. si qs in fūdi vocabulo, et ibi p doc. ff. de leg. i. ¶ Quod aūt de corpe qstet demōstrat ex eo q cū in istřo iter cetera vēdita sint ēt terrena boscata seu nemorosa, vt pz in pri. instři, quod ēt pz, q cū postea in qdā instřo diuisionis de bonis a Bartalone vēditis fiat mētio iterserit qōdā petiū terre boscatū. Et ex oib' a Bartalone vēditis, et in dcō instřo qtētis nō repit aliud petiū terre boscatū pter qōdā quod dr, el mal salto, positū in curia Armaioli, de quo petio terre specifice fit mētio in. d. diuisiōe satis queniēter seqt quod qctus voluerūt sentire de illo petio terre quod dr, el mal salto, quod dr positū i curia Armaioli. Cū ergo qstet quod de illo senserūt, et sic de corpe appeat error scribētis in demōstrarōe loci nō debet obeē p pdcā. Et qñter vr firmari posse qcřo quod Chrosforus et litis qsortes p se et eorum auctores dicit hre titulū in petio terre de quo lis. Que qcřo vr hoc mō probari, nā Bartalon vēdidit gnālr oia, et singula bona cuiusqz gnis ēt boscata que hret i certis curijs pserti i curia armaioli, vt pz i pri. istři, licet sic e quod petiū terre de q est lis probat fuisse Bartalonis ergo seqt quod ēt illud vēditū fuit, et qñr quod in eo pdicti dicit hre titulū cū vt oēs asserūt sint in curia armaioli, dr. n. venisse et fuisse cōphēsum in illa gnāli vēdi. iux. l. iulianus. i pri. ff. de le. iij. Et si dicat oia terrena fuerūt postea vigore quētōis p notariū specificata iter q istō nō repit. Rūr pmo repit, put. s. dixi licet errāter fuerit dmōstratū. Secūdo posito quod nō repiat dico quod hoc nō tollit qn sit vēditū, fuit. n. vt psumi debet p obliuionē obmissū quod emptorib' obeē nō debuit alias diceremus quod illa specificatio terrenarum q fuit factā i fauorē ēptorum, vt nemini dubiū ē, oparet dānū, et retorqret i dtrimētū iporum contra. l. quod fauore. C. de legi. et. l. legata iutilr. ff. de adi. le. cū si. Hoc ita posito dico quod ex parte. d. Chrosfori et litis qsortū dr probata lōga posśio petij terre de q ē lis.

3 † ergo seqt quod ex lōga pos. cū ti. dicit probasse se dños ad effcm̄, vt i priti iudicio reali deant obtinē iuxta dcā p bar. in pri. ff. de qdi. isti. et p Inn. in. c. illud ex de psū. Quod pcedit ēt quod p lōgā pos. nō qrat nisi vtile dñium, nā et illō i pposito sufficit ad victoriā, vt signāter pōit pau. de ca. in qsi. xcvj. ici. Uiso qdā pcessu. in. i. col. Quod aūt probauerint lōgā pos. qstat ex testiū dpōnib', et cetera p nūc omittēdo, illā probāt oēs testes sup. xij. ar. dpōnētes, oēs. n. fere dpōnūt qtēta in art. eē vera cū bōa et queiēti cā scie. et iter alios hoc clar testificat Baptista andree qrt' testis, q sup. xij. art. examiat' dixit qtēta in eo cē

4 vera. † et p cā scie dixit ea scire, q erat vicin' et pdcā vidit quod i pposito suffic iux. no. p gl. bar. et alios i. l. stip. ista. §. hoc qz. ff. de vb. ob. Nec ob. quod dponat de ann. l. et i rei veritate qsortes lit. et eorum auctores nō hūerūt ius p tm̄ tps sed solū ab an. 1473. citra a q tpe nō sūt elapsi nisi an. xliij. et p qñs videat testis pdict' i suo dcō mēdax. qm̄ rūr quod pp lōgā tpis itercapedinē et mēorie labilitatē nō pūt āni ita ad vnguē nūerari ar. l. pegre. ff. de ac. pos. et eō cū lapsi sint an. xliij. et sic ppe. l. ñ debet ex hoc ipsi testis fides diminui, maxie q addit, vel circa,

5 ex q satis dmōstrauit de tpe pcise ñ recordari. † et cū illa dictio, vel cē ñ hz certā i iure ipoztātiā vt p ab. i. c. fi. ex de dspō. ipu. dicem' quod adie arbi. iudi. stabit et iterpetrabit, iux. no. i. l. i. ff. de iur. dli. et. l. hoc adiectio. ff. de v. si. ¶ Addo quod tps illud refert ēt ad Chrosforum, et eius auctores, ex quo refert ad totū articulū, et ipsi habuerūt ius iam per annos.

p annos.xlvj.vel circa. ¶ Nec ēt minuit eius fidē illū eē mediaȝ
6 Christophori, seu colonū partiariū. ¶ † Qm̄ lȝ Lafran. in.c.qm̄
ꝫ.in ꝟ.testiū.mihi col.lxxiij.ver.scdo q̄ro vtꝝ colonus ꝛc. dicat
colonū a testimonio repellēdū,ꝛ idem videaꝛ velle Abb. post gl.
in.c.in lr̄is.extra de testi.tn̄ in ꝓposito nr̄o illud nō ꝓcedit. Nam
pōt p̄mo rn̄deri,ꝙ illud hȝ locū i colono ascriptitio vt vr̄ velle gl.
in.d.c.in lr̄is.quo casu de plano ꝓcederet qn̄ diceret testis ex do
mo ꝓducentis deductus,ꝛ vere domesticus, non aūt ꝓcedit in co
lono partiario,qui nō est ita domesticus,ꝛ vere nō dr̄ ꝓductus de
7 domo ꝓducentis,ꝛ ꝑ hoc bene facit.c.testes.iiij.q.iij. ¶ † Vel se
cūdo rn̄deꝛ,ꝙ qn̄ testis domesticus est talis cui ꝓducens pōt im
perare,ꝛ oino repellaꝛ inter quos nō dr̄ colonus partiarius. Aut
nō est talis,sed alias domesticus,vel familiaris,ꝛ tūc nō oino re-
pellitꝛ,sed admittitꝛ,ꝛ iudex ex arbitrio dȝ fidem adhibere ꝫm qua
litatē familiaritatis,ista fuit opi. Hug.in sum.iij.q.v.ꝛ ita ipsum
signāter refert ꝛ seqꝛ Abb.in.d.c.in lr̄is.ij.col.ꝟ. sed q̄rit gl. ꝛc.
ꝛ istā opi.sequitꝛ Deci.ꝯsi.c.incip. In cā inq̄sitionis.col.vij.versi.
sexto ꝯtra ꝑsonā.ꝛ nō est dubiū,ꝙ iter Christophoꝝ ꝛ litis ꝯsor
tes,ꝛ ipsum testē nō est familiaritas ob quā iudex,qui ex arbitrio
in hoc ꝓcedit,dēnt ei minus credere. ¶ Vel ꝛ tertio, ꝛ clarius re
8 spōdeꝛ,ꝙ q̄cq̄d dicat Lanfr.ꝛ alij † ꝯ̄ria opi.ð ꝯsuetudine seruaꝛ
vt.s.colonus a testimonio ēt pro dn̄o nō repellaꝛ ꝫm Inn. in.d.c.
in lr̄is.ꝛ Ang.in.l.qm̄.C.de testi.put eos refert ꝛ sequiꝛ Ias.i.§.
pater.insti.de testa.in addi.ad Porcū,ꝛ idem in teris dicit ēt So
lēnis doc. Nel.de.s.gemi.in preclaro eius tracta.de testi.in.ix.c.
qō incipit domestici ꝛc.ꝛ ista fuit opi. Spec.de teste.§.i.ver. item
excipꝛ,ꝙ est domesticus. ¶ Nouissime nō ob. ꝙ vr̄ deponere de
alio petio terre,q̄ sit illud de quo est lis,ꝛ de quo in petitione cuꝫ
illud solum sit positū in curia armaioli,ꝛ testis deponat de eo qō
est partiꝫ in curia armaioli,ꝛ partiꝫ in curia Castiglionis barote,
ꝛ in hoc put ēt Magnificētie vestre videnꝛ innuere, cōsistit tota
difficultas p̄ntis cāe cum oibus fere testibus hoc possit opponi.
Qm̄ rn̄deꝛ,ꝙ imo,nisi nos ipsos decipiamus, nō solū de eodem
deponit veꝝ, nec de alio pōt deponere, qō ꝓbatur clare, qm̄ ipse
testis petiū terre de quo in petitione hoc est illud de quo in.xviij.
arti.hȝ oino pro eodem cū eo de quo in instr̄o Bartalonis, ꝛ de
quo in p̄mo arti.fit mētio,put ipse testis aperte dixit dū fuit exa-
minatus sup.xxix.arti.cū ergo pro eodē hēat q̄cunq̄ dixit sup pe
tio terre de quo in.i.arti. dixit ēt sup eo de quo in. xviij.arti. ꝛ sic
de quo in petitione. ¶ Et lȝ in.i.artic.dicaꝛ ꝙ est partim in curia
Castiglionis barote in hoc dicimus,ꝙ est erratū,ꝛ error fuit cau
satus ab errore notarij de quo.s̄.dixi, ꝛ originalr̄ causatus fuit a
propinqtate,imo a cōnexitate locoꝝ iuncta parua loci notitia cū
vt plurimū sit locus incultus,est.n.locus de quo est lis iuxta dictā
curiā Castiglionis barote , put deponit Oliuerius qntus testis
sup.xij.arti.q melius fines nouerat. Sed iste quartus testis ꝛ alij
multi pp paruā finiū notitiam circa curias crediderūt dictam cu
riam Castiglionis barote latius se extendere, ꝛ intrare illud pe-
tiū terre boscatū detto el mal salto, de quo nūc est lis qui error cū
de corpore ꝯstat eius dictū,ꝛ fidem non dȝ aliquo mō minuere iu
xta superius allegata. ¶ Et eo presertim hoc erit in casu nr̄o cuꝫ
Magnificētie vr̄e sp̄reta subtilitate iuris ciuilis,ꝛ erroribus post
habitis sola facti v̄itate inspecta dēnt ꝓcedere ꝫm ꝙ expresse in
9 statuto nr̄e ciuitati caueꝛ, † per qō ois exceptio ptinens ad apices
iuris remoueri vr̄,vt ponit Ant.de but.per illū tex.in.c.dilecti fi
lij.extra de iudi.ꝛ Areti.ꝯsi.lxxxiiij.incip. Diligenter pōderatis.
iij.col. Et ex his remanet,fide huius quarti testis nullaten⁹ dimi
nuta,per ip̄m ꝯuenienter dr̄ ꝓbari posŝio lōga rei litigiose ipsius
Xp̄ophori,ꝛ litis ꝯsortiū vl̄ illoꝝ auctoꝝ. Que posŝio dr̄ eē ꝛ ita
de iure p̄sumiꝛ ex p̄cedēti titu.iuxta no.p gl. Bar.ꝛ alios i.l.q̄dā
mulier.ff.ð rei ven.ad qō ēt facit.l.ij.cū his q̄ ibi tradūt doct.C.ð
acqr.pos. ¶ Scdo hoc idē clare deponit Oliuerius qntus testis
sup eodē arti.examinatus q dixit in illo ꝯtēta esse ꝟa, ꝛ in cā scie
dixit q̄ vidit Barth.ꝛ Frācisc.tenere ꝛ possidere.d.boscū,ꝛ de-
inde vidit Chrop̄hoꝝ ꝛ Austinū vna cū ꝯsortibus p̄ntis lit. illō
idē tenere ꝛ possidere,qō in ꝓposito sufficit,iux.gl.in.l.stip̄lo ista.
§.h q̄s.ꝛ.s̄.dixi.ff.de ꝟ.ob. Et notan.est,ꝙ hic testis clarius ape
riendo dixit,ꝙ p̄dicti tenuerūt ꝛ possiderūt petiū terre de quo in
fine.xviij. art. ꝛ sic p̄cise deponit ð illo ð quo est lis,ꝙ ēt,ð loco in
terrogat⁹,dixit eē i curia armaioli,iuxta curiā castigliōis barote,
ꝛ addit ꝙ ēt petiū terre sup q̄ ꝯposuit ē illō ð q̄ i fi.i.art. ꝛ ꝯ̄r pȝ
ꝙ illa hūit ꝓ eodē,put ēt h exp̄sse testificat⁹ ē sup.xxix.art. Et ex
his pȝ nō ob.ꝙ ei obijciebaꝛ.s.ꝙ videbaꝛ mēdax,ꝛ ꝙ nō ꝯpone
ret ð eodē terreno. Qm̄ nō dr̄ i aliq̄ mēdax,ꝛ ð eodē terreno ꝯpo
nit,vt.s̄.dixi. Et h addāꝛ q̄ i h ꝓposito.s̄.dcā sūt circa q̄rtū testē.
Nec ob.ꝙ obijciebaꝛ ip̄m nō ꝓbare q̄ depōit de annis.xl.vel cir

ca,q̄ vltra rn̄sioes q̄s dedi.s̄.circa q̄rtū testē dico ꝙ obiectio nul
la ē,q̄ si xp̄ophoꝝ,ꝛ ei⁹ auctores ꝯsideram⁹ius hūerūt iā p an-
nos.xlvj.i circa,si ei⁹ lit.ꝯsortes ꝛ eoꝝ auctores ius hūerūt iaȝ p
ann.xlij.i circa,adeo ꝙ ad quēcūq̄ dcm̄ testis referaꝛ ꝯueniēter
pt referri. Nec ēt ob.ꝙ ꝯponēs Bar.ꝛ Frā.ꝛ successiue xp̄ofoꝝ
ꝛ austinū lignasse ꝛc. videaꝛ deponē nō ꝟosilia iuxta dcā p Alex.
10 i ꝯsi.cx.ici.visis acutissi.i.ij.col.ꝟ.potuit.n.i.vol. ¶ † Qm̄ rn̄r ꝛ
p̄io,q̄ cū iā recte deposuerit dicēs eos tenuisse ꝛ possedisse, eius
ꝯueniēs depō nō dȝ alterari p subseq̄ēs dcm̄ nō ꝟo sifi arg. r̄le
vtile p inutile ꝛc.l.si q̄s argētū.§.finaūt donator.C.de dona. cū si.
¶ Vel ðo rn̄r ꝙ ex q̄ eos ita lignasse nō ē ꝟosifē nō itelligemus
eos p se corpalr̄ id fecisse,lȝ p aliū puta ſuū colonū vel mercēna-
riū,put vt plurimū ꝯtigit hec fieri, ꝛ ad h allego.d.ꝯsili.cx.in.d.
ꝟ.potuit.n. ¶ Et si dicaꝛ testis ðt,ꝙ vidit eos lignasse,si āt alios.
11 Rn̄r ꝙ satis ipsi dn̄r lignasse cū p alios id fecerit , † q.n.p aliū fa
cit p seip̄m facē vr̄.l.ita āt.§.gessisse.ff.ð admi.tu.l.ij.i fi.ff.ð don.
iter vir ꝛ vxor ponit gl.i.l.cū scimus.sup ꝟ.restōnē.C.vbi ꝛ ap ð
quē.fac.l.ij.ff.ð fideiu.tut.ꝛ.l.ex morte.i fi.C.ð pac.quē. ¶ Vl̄ ēt
ꝛ tertio pt rn̄deri dato ꝙ testis itelligat ð ipsismet,lȝ h nō videaꝛ
ꝟosifē,ꝛ i dubio nō p̄sumēdū tn̄ ex q̄ testis ita ðt,ꝛ p̄cise,ꝛ h nō sit
ipoꝛe credi dȝ q̄tenus vni testi crediꝛ. Nec q̄cq̄ ob. ꝯsi.d. Alex.
palīm,qm̄ imo facit ꝓ nobis, nā ibi dr̄ ꝙ ex q̄ illud ꝟbū ipsos in
casu suo poterat referri,ꝛ ad dn̄os ꝛ ad eoꝝ laboratores i dubio
refereꝛ ad laboratores rōne ꝟosimilitudinis,q̄.s.ꝟosiilius est illos
icidē ligna q̄ dn̄os,vn̄ inuit,ꝙ vbi illō ꝟ.nō posset referri nisi ad
dn̄os,ꝛ p̄cise ð eis testis sentiret,nō ē dubiū ꝙ ð ipsis itelligereꝛ,
qm̄ eēmus tūc i re clara i q̄ nō ē loc⁹ ꝯiecturis.l.ꝯtinu⁹.§.cū ita.
ff.de ꝟ.ob.nec ex eo testi min⁹ credereꝛ cū illud sit poꝛe.ita ꝫ i ca
su nr̄o cū p̄cise depōat ð ipsis,si ita vis itelligē,ita ð eis p̄cise itel
12 ligēdū ē,ꝛ nō ppea testi minus erit credēdū. ¶ Demū nō obst.ꝙ
dicat se eē ðbitorē xp̄ofori,qm̄ rn̄r h nullatenus ei⁹ fidē diminuē
ꝛ neminē a testimonio repelli ex eo ꝙ sit ðbitor ꝓducētis cū h nō
repiaꝛ iure cautū,ꝛ alias dicaꝛ ꝙ ille pōt eē testis, q exp̄sse nō ꝓ-
hibeꝛ,vt.l.i.ff.de testi.nō.n.edictū de testib⁹ ꝓhibitoriū,vt decla.
13 Lāfr.in.d.c.qm̄ ꝫ.ꝟ.testiū ꝛc.in.lxxj.col. † Ex quo iferꝛ ꝙ ois q
exp̄sse nō ꝓhibeꝛ poterit eē testis arg.l.mutus.§.i.ff.de pcu.debi
tor aūt nō repiꝛ ꝓhibitus,ꝫ ꝛc. Et ex p̄dictis ꝯstat lōgā posŝio-
nē p hos duos testes ꝯueniētissime ꝓbatā. Et q̄ satis ē duob⁹ te
stib⁹ qd ꝓbari,iux.l.vbi numerus.ff.de test.ꝛ ponit Lāfr.i.d.ꝟ.
testiū ꝛc.nō discurrā pticulr̄ alios testes,lȝ in ꝟitate oēs testes fe
re optime idē ꝓbēt,lȝ de diuerso annoꝝ nūero deponāt, ꝫm ꝙ di
uersimode recordāꝛ. Nā illō ꝙ oib⁹obijciebaꝛ,ꝛ i q̄ tota difficul
tas videbaꝛ ꝯsistē vȝ,q̄ videbanꝛ deponē ð alio petio terre, q̄ sit
illō ð q̄ in petitōe iā.s̄.fuit sublatū. Si qdē dico,ꝙ imo ð eodē lo
quaꝛ,put oēs testes dixerūt sup.xxix.arti. Et lȝ plerīq̄ dicāt ꝙ ē
ptīs i curia castigliōis barote,put ēt i p̄io art.dr̄ ad quē testes se
referūt,tn̄ h pp errorē fcm̄ ē,ꝛ cū ꝯstet specifice,ꝛ corpalr̄ ð q̄ ipi
testes loquanꝛ cū i.xxix.art.ꝯponāt illō ð quo i.i.art. eē idē cū eo
ð quo i petitōe,ꝛ i.xviij.art.p̄dcūs error nō dȝ obeē p.s̄.dcā circa
q̄rtū testē. Probata itaq̄ posŝione ꝯueniēti ad p̄scriptōeȝ. Ex p̄
cedēti titu.habita ,put p̄sumiꝛ ꝫ gl.ꝛ doc.i.d.l.q̄dā mulier.ff.de
14 rei vē.seqꝛ ꝙ ex pte actoꝝ dicaꝛ ꝓbatū dn̄iū. † Addo ꝙ ex alio
pt dici ꝓbatū dn̄iuȝ,vȝ ex idicijs. ꝛ ꝯiecturis,q̄ aliq̄n sufficiūt ad
ꝓbādū dn̄iuȝ,iuxta.l.iditia,vbi p doc.C.ð rei ven.ꝛ ponit Soci.
nr̄ in ꝯsi.lxxxix.ici. In cā agitata.v.col.ꝟ.ꝛ p fūdamēto p̄suppo
no.i.vol. Adsūt eteniȝ ad h plura iditia ꝛ ꝯiecture. ¶ P̄rio q̄ il
li hn̄t dn̄iuȝ oiuȝ bonoꝝ q̄ i dictis curijs erāt Bartalonis,lȝ h pe
tiū terre ꝙ dr̄ el mal salto,dr̄ fuisse Bartalonis,ꝫ ꝛc. ¶ Scd̄o q̄
qn̄ postea iter auctores lit.ꝯsortiū fuit fcā diuisio bonoꝝ emptoꝝ
a Bartalone ð ipo petio terre ꝙ dr̄ el mal salto,ꝛ ð quo i petitōe
fuit fcā exp̄ssa mētio,ꝛ assignatio vni ex diuidētib⁹,ꝛ h tm̄ p dimi
dia p idiuiso solū ex eo,q̄ alia dimidia spectabat ad auctores.d.
xp̄ofori ex q̄ sumiꝛ bonū iditiū, ꝙ ipi erāt dn̄i illi⁹ qm̄,cū q̄sq̄ p̄su
maꝛ bon⁹,ꝛ nō ðlinq̄re p iura vulg.nō ē p̄sumēdū ꝙ diuiserit nisi
ea q̄ eoꝝ erāt, ¶ Tertio qm̄ sup.d.petio terre i fauorē.d.xp̄ofori
ꝛ lit.ꝯsortiū oli emanarūt certe lr̄e dn̄oꝝ reg̃latoꝝ in iudicio ꝓdu
cte qb⁹ nihil fuit oppositū,ꝛ nūq̄ fuerꝛ reuocate,ex quo satis cō
ueniēter p̄sūi pt ꝙ illi erāt dn̄i illi⁹ petij terre. ¶ Quarto ēt ꝛ ma-
15 xīe h suadet,pbō posŝionis illa quā ipi faciūt,ꝛ i.iij.ꝛ i.xij.ꝛ i.xvij.
ꝛ i.xx.art.iūcta ꝓbōne idētitatis ð q̄ p oēs testes i.xxix.art. † Ali
q̄n.n.p solā posŝionē,saltē p̄sūptiue,,ꝓbaꝛ dn̄iū absq̄ aliq̄ ꝓbōne
tit.ꝫ bar.i.l.rē alienā.ff.ð pig.ac.ꝛ ang.i.l.si titio. ppe fi.ff.ð pig.
Et lȝ ipe loqꝛ ad aliū effcm̄ tn̄ negari nō pt qn i casu nr̄o,lȝ nō ꝓ-
bet faciat bonā p̄sūp.p̄ferri iūctis alijs ꝯiec. ꝛ iditijs ð qb⁹.s̄.iux
illō singula q̄ n̄ p̄sūt multa colle.iuuāt.vt.l.si stipu.i p̄n.ꝛ ibi gl.ff.
16 ðvsur.ꝛ.l.i istr̄a.C.ð pb.cū si. † Addo et.v.p̄sūptōeȝ ſnie iudicis

a quo in qua dicitur, ꝙ dictam petiam terre spectat ad Christo-
phoꝝ ⁊ litis ꝯsortes iure dñij vel quasi ꝓ qua sñia, lʒ si possit reuo
cari in dubio p̄sumendū est, vt. l. herēnius. §. gaia. ⁊ ibi nota. ff. de
euic. cum simi. Videt̄ itaqꝫ ex p̄dictis oibus ꝓbabilr̄, ⁊ iuridice
firmari posse, ꝙ ex parte actoꝝ sit ꝯuenienter ꝓbatum dñium rei
17 petite, † quod sufficit ad victoriā ex parte eoꝝ in iudicio reali. l. in
rem. ff. de rei vēdi. cum simi. ¶ Et cū possessio vel saltem occupa
tio, que ex pte rei ꝯuenti requirit̄ iuxta. l. officiū. ff. de rei vendi. ex
parte cōitatis armaioli ꝯuēte sit per ptis assertionē ꝓbata sequi-
tur de iure ēt ꝙ actores in petitorio directo dʒ obtinere, iuxta no
ta. in. §. i. insti. de act. per gl. ⁊ alios. ¶ Scdo principalr̄ dico, po
sito sine preiudicio, ꝙ dñium non sit sufficienter ꝓbatum, ꝙ dicti
actores pñt obtinere in publiciana iure quasi dñij, † que alterna-
18 tiue cum directa reali, ꝓut ipsi faciunt, pōt intentari vt tradūt do
cto. post glo. in. §. sed iste. insti. de actio. vbi plene per Moder. pa
pien. in. xv. xvj. ⁊. xvij. col. tria etenim requisita ad victoriā in pu-
bliciana, vʒ titulus traditio, ⁊ bona fides ſm ꝙ ꝯcludunt Areti.
⁊ Papien. in. d. §. sed iste qcquid dixerit glo. ibi, videnť sufficien-
ter per actores ꝓbata. ¶ In primis etenim ipsi ꝓbant titulū ſm
ꝙ. s. ego deduxi. ¶ Inde ⁊ scdo traditio ꝓbatur, ex eo ꝙ p̄ceden
te titulo actoꝝ actores reperti sunt in possessione, est. n. eo casu iu
ris presumptio, vt res fuerit eis tradita, iuxta. l. ij. C. de acqr. pos.
⁊ ex causa p̄cedenti per not. per glo. ⁊ doc. in. d. l. quedaʒ mulier.
ff. de rei vendi. ⁊. s. dixi. ¶ His duobus, vt. s. ꝓbatis tertium vʒ
bona fides ꝓbatur ex p̄sumptione ipsis ita asserentibus, iuxta no
ta. per glo. ⁊ doc. in. d. §. sed iste. nam cū ꝯsistat in animo dr̄ eo mo
do ꝓbata nisi ꝓbetur ꝯtrium, vt ibi declarant Papien. in. xxiij.
col. ¶ Ex qbus ita ꝓbatis iure dicrāte dñr actores hr̄e ex psona
suoꝝ actoꝝ in re petita quasi dñium in quo dicta publiciana fun-
dať, vt in. d. §. sed iste. ⁊. ff. de publi. per totum. Cum ergo nūc ceci
derint a possessione, que reperiť penes dictam cōitatem nullū ius
hñtem ꝯcludendum est eos posse rem perditam recuperare saltē
hoc scdo remedio publiciane actionis, ⁊ per ꝯñs ꝙ illud petium
terre del mal salto, debeat declarari spectare ad actores iure dñij
directi vel vtilis, vel saltem iure quasi dñij, ꝓut per iudicem a quo
extitit iudicatum cuius sñiam, ni fallor, officiuʒ Magnificentiaꝝ
vestraꝝ erit ꝯfirmare, ⁊ victum victori tanꝗ̄ temere appellanteʒ
in expensis ꝯdemnare. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ qcqd circa
predicta sit statuendū, ipsi actores debent obtinere in possessorio
reintegrande per eos intentato, iuxta. c. reintegrāda. iij. q. i. † pre
19 supposito prius, ⁊ in facto ꝙ illud remedium intentauerūt, vt. s.
dixi, ⁊ ꝯstat ex libello, ⁊ in iure ꝙ id facere potuerunt ēt cum peti
torio illud cumulando ſm Bart. in. l. naturalr̄. §. nihil cōe. in. iij.
cōbina. queʒ sequunť oēs. ff. de acqr. pos. ⁊ est tex. in. c. pastoralis.
extra de causa posses. ⁊ ꝓprie. ¶ Et lʒ in veritate ex multiplici re
medio possent predicti actores posſionem predicte rei obtinere,
⁊ recuperare ſm ꝙ ad hoc ponit multa remedia Specu. in tit. de
resti. spol. §. i. ver. sed cum in hac materia ⁊c. † Tñ ꝓ nunc prose-
20 quar tm̄ remedium canonis reintegranda. iij. q. i. superius allega
ti, qd̄ remedium ſm Spec. in loco preallegato duʒ de eo loquitur
diciť remedium generale, ⁊ cōpetit ꝯtra quemlibet possessorem,
ꝓut etiam habeť in. c. cum ad sedeʒ. ⁊ in. c. sepe. extra de resti. spo
lia. † Et ob eā cām dixit signanter patruus ⁊ dñs meus do. Bar
21 tho. soci. in. l. rem que nobis. in prin. ff. de acqr. pos. remediuʒ pre-
dictum esse ceteris oibus possessorijs magis latum, ⁊ adeo vt cō
petat ēt ꝯtra bonefidei posſorē, maxime si sine titulo possideat ſʒ
Inno. ⁊ alios in. d. c. cuʒ ad sedem, ⁊ expresse refert, ⁊ sequiť So
ci. noster in. d. l. rem que nobis. in. iiij. q. prin. in prin. vbi asserit ꝙ
ista est cōis ꝯclusio, licet pleriqꝫ ꝯtrium tenuerint. ¶ Qd̄ aūt acto
res in eo dēant obtinere ꝓbabiliter demonstrat. † Nam duo sunt
22 in eo ad victoriā necessaria vʒ reum ꝯuentū possidere, ⁊ actorem
per prius possedisse, ⁊ sic ꝙ actor de antiquiori posſione ꝓbet, vt
magistraliter declarat Soci. noster in. d. l. reʒ que nobis in. vij. q.
princi, vtrūqꝫ aūt per actores in casu nostro diciť ꝓbatū, ergo ⁊c.
¶ Primum etenim. s. reos ꝯuentos possidere indubitatum est,
ꝓut ex testium depositione ꝯstat, ponunt hoc actores in petitione
⁊ ipsi ꝯuenti nunꝗ̄ negauerunt, ꝓut etiam. s. circa p̄mum reme-
diū fuit dictum. ¶ Scdm vero. s. actores per prius possedisse, ⁊
ante eos eoꝝ auctores, si veꝝ fateri volumus, dr̄ sufficienter ꝓba
tum. ¶ In primis per ea que. s. dicta sunt in primo remedio, oēs
enim fere testes sup. xij. arti. deponētes ꝓbant auctores Christo-
phori, ⁊ litis ꝯsortiuʒ petiū terre de quo agimus possedisse. Quin
imo ⁊ de ipso Christophoro, ⁊ ipsis ꝓprijs litis ꝯsortibus maior
pars illoꝝ deponit, ꝓut ex eoꝝ lectura ꝯstare pōt, ⁊ dicta illoꝝ te
stium ſm superius adducta, iure optimo defenduntur. ¶ Secūdo
hoc idem ꝓbať ex dispositione testiuʒ sup. xvij. arti. examinatoꝝ,

oēs. n. fere testes presertim tertius, quartus, qntus, sextus, octa-
uus, ⁊ decimus. deponunt ꝯtenta in articulo esse vera, reddentes
de eoꝝ dicto ꝯcludentem cām scientie, vel qꝛ vt vicini viderunt,
vel qꝛ steterunt iam cum p̄dictis posſoribus, ⁊ ita nouerunt, ⁊ vi-
derūt eos possidere, ⁊ actus posſorios facere, ꝓut in articulo ꝯti
neť. ¶ Et aduertendū est, ꝙ circa locum tertius testis clare depo
nit de loco litis, qꝛ dixit interrogatus de loco iniuria armaioli lo
co detto la selua del mal salto. Quintus vero testis dixit, in curia
armaioli, iuxta curiam Castiglionis barote. Octauus aūt testis
dixit vt in articulo, ⁊ in articulo dr̄ qddā petiū terre, vocato il mal
salto. Ex quibus videtur posse inferri quantuʒ ad hos testes pre-
cipue tertiū ⁊ qntum nullo modo obstare qd̄ oibus obiectuʒ fuit,
scʒ eos non deponere de loco de quo in petitione, qm̄ clare ꝯstat
eos de alio loco noluisse deponere cuʒ expresse de eo meminerint.
¶ Quantū vero ad alios testes in qbus videť aliqua dubitatio,
rñdetur ꝓut. s. fuit dictum, vʒ ꝙ ex quo oēs in. xxix. arti. dicunt il
lud de quo in p̄mo articulo, ⁊ illud de quo in. xviij. ⁊ in petitione
fit mentio esse idem satis dñr loqui, ⁊ deponere de loco litis, ⁊ de
quo in petitione, lʒ ipsi deponant de eo de quo in p̄mo articulo, ⁊
lʒ per multos erreť in situ loci cuʒ tñ de corpore ꝯstat talis terror
non dʒ obesse per superius allegata. ¶ Tertio hoc idem dr̄ ꝓba
tum per testes eosdem sup. xx. articulo deponentes, ⁊ maxime p
p̄mū, tertiū, quartū, qntum, sextū, octauū, nonū, ⁊ decimū. Nā ⁊
oēs fere predicti testificanť ꝯtenta in articulo esse vera cum bona
⁊ legali causa scie, dicunt. n. ꝯtenta in articulo scire, vel qꝛ vicini,
⁊ in loco manentes viderunt predicta, ⁊ nouerūt, vel qꝛ cum illis
de quaꝝ posſione deponūt, steterunt, ⁊ ita predicta nouerūt, ꝓut
ex lectura ipsoꝝ ꝯstare poterit. ¶ Et de loco notanduʒ est, ꝙ ter
tius, ⁊ qntus dixerūt, vt. s. circa. xvij. arti. Quartus vero testis in
eius depositione, dixit ꝙ illi possederunt. d. petium terre boscatū
situm, ⁊ ꝯfinatū, vt in pede. xviij. arti. Octauus aūt dixit similiter
in depositione sua, ꝙ illi possederūt per multos annos. d. petium
terre de quo in articulo, ⁊ in. xviij. ⁊ in. xx. articulis fit exp̄ssa men
tio illius petij terre qd̄ dr̄ el mal salto, ⁊ de quo in petitione. Ex q
bus ꝯcludiť illaʒ cōem obiectionē predictis quatuor testibus nō
obesse. ¶ Quo vero ad alios rñdetur, vt pluries. s. dictum fuit.
23 ¶ † Et inquantū Magnifici ⁊ iustiss. iudices oibus fere testibus
super posſione agentiū, ⁊ eoꝝ auctoꝝ deponentibus obijciebatis
ꝙ cum illi deponāt se vidisse colonos mediarios, ⁊ laboratores
agentiū, vel eoꝝ auctoꝝ lignasse, ⁊ pasturasse noie eoꝝ, ⁊ de ratifi
catione non ꝯstat, non dʒ dici ꝓpter id quesita posſio, iuxta not.
per doc. presertim Alex. in. l. ꝙ meo. in prin. ff. de acqr. pos. ⁊ vr̄
satis in terminis hoc ponere Alex. in. d. ꝯsi. cx. in. i. colū. i. volu.
¶ Rñdeť ⁊ dico ꝙ ex hoc in casu nr̄o non dʒ minui quoquo mo-
do illoꝝ fides, ⁊ dʒ dici ꝙ iuridice sit ꝓbata posſio, qd̄ ꝓbatur.
24 ¶ † Primo, qꝛ imo de iure ꝓbatur posſio si dicat testis, ꝙ vidit
arari, seminari, vel alias laborari noie meo, ⁊ ad mei instantiam,
iuxta singularē doctr. glo. ⁊ doc. in. l. iij. C. fini. regū. ⁊ ponit Bal.
in. c. i. de ꝯtrouer. inuesti. cum ergo testes in casu nr̄o dicant ꝙ vi-
derunt laboratores, ⁊ mediarios Christophori, ⁊ eius auctorum
25 noie eoꝝ lignasse ⁊c. satis dici dʒ eoꝝ posſio probata. ¶ † Scdo
rñdeť seu hoc ꝓbať, qꝛ doctrina de qua in. d. l. ꝙ meo ꝓcedit vbi
non ꝯstaret de mandato, ꝓut ibi per doc. sed in casu nr̄o ꝯstat sal
tem tacite ⁊ presumptiue, ergo ⁊c. ¶ Et ꝙ ita sit ꝓbatur p̄mo ge
26 neraliter, † qꝛ ex quo Christophorus, ⁊ eius auctores, sciebāt, ⁊
patiebanť eo modo negocia sua, ⁊ eius noie geri dñr sibi hoc mā
dasse, iuxta. l. si remunerandi. §. si passus. ff. manda. gl. Bar. ⁊ alij
27 in. l. i. ff. de neg. gest. cum simi. ¶ † Scdo particulariter, qꝛ qñ qs
locat fundū colono partiario censeť sibi mandare oia q̄ sunt vti-
lia ipsi fundo ⁊ dño, ⁊ ꝓut est ꝯuētū fieri, iuxta. l. si merces. §. si cō
ductor. ⁊ ibi Bar. ff. loca. ⁊ per ꝯñs ēt vt noie eius ex nemoribus
ligna incidanť, ⁊ fiant, ꝓut experiētia docet, que est reꝝ magistra,
vt in. c. quam sit. de elec. lib. vj. ¶ Tertio, qꝛ non est verosimile ꝙ
rustici qui alias sunt viles ⁊ formidolosi hoies nemus aliqd̄ inci
dant sine aliquo mādato a quo verosimili validum est arg. l. nō est
verosimile. ff. ꝙ met. cau. cum simi. ⁊ ponit glo. per illū tex. in. l. tale
pactū. §. fi. ff. de pac. ꝙ maxime ꝓcedet in casu nr̄o vbi illi rustici
expresse noie Christophori, ⁊ auctoꝝ lignauerūt ⁊c. ꝓut testes de
ponūt. ¶ Preterea ⁊ tertio principaliter ꝓbatur. s. firmata con
clusio, qm̄ dato ꝙ ab initio nō interuenerit mādatum, nec ratiha
bitio expressa, ⁊ sic ab initio eis nō fuerit acquisita posſio, lʒ hec
falsa sint ſm. s. deducta, tñ negari non pōt qn ex post facto Chri-
stophorus, ⁊ eius auctores cum per eoꝝ rusticos illoꝝ noie ligna
28 reť habuerint saltem aium retinendi, † quo posito dico ꝙ per pre
dictum aium retinendi induciť vera acqſitio lʒ nulla vera precces-
serit acqſitio, ista est singu. doctr. Bar. in. l. qd̄ vulgo. ff. ꝓ empto.
¶ Nec obst.

¶ Nec ob. predictis. d. ꝯsil. do. Alex. cx. q̃m eius conclusio non vr̃ de iure vera, si ad casum nostrũ referatur, vt ex. s̃. dictis ꝯstat. 29 † ꝛ ꝙ in casu nostro non reqratur ratihabitio eoꝝ, que facit colonus meus noie meo vr̃ tenere exp̄sse Soc. noster in. d. ꝯsi. lxxxix. in. viij. col. in fi. ꝛ in ꝯsi. x. in. iij. vol. incip. in causa do. Catherine. Preterea posito ꝙ reqrat̃ ratihabitio, qd̃ tñ negamus, dico ꝙ adhuc põt illa ratihabitio interponi, dato ꝙ nũc illi, qui eoꝝ nomine qd faciebant non sint in possess. prout vr̃ voluisse Bal. in disput. inci. accusatus de vi turb. in. xv. col. prout eũ refert, ꝛ sequitur Alex. in ꝯsi. lxxxviij. inci. q̃m omne datũ optimũ. in pe. col. v. preterea ẽt vt refert Bal. v. vol. Preterea ꝛ hic est aduertẽduz, aliud est ꝙ laborator meus accipiat possess. noie meo, vel testis dicat eũ noie meo possidere, quo casu loqtur Alex. in. d. ꝯsil. cx. et tunc forte posset dici, loquor sine preiudicio veritatis, ꝙ dẽat interuenire ratihabitio, ꝑut ibi loqtur Alexã. Eo. n. casu nihil de possessione mea deponũt testes, ꝛ aliud sit ꝙ testis dicat me possedisse, ꝛ id scire, q: vicinus, ꝛ q: vidit colonos meos noie meo lignasse, ꝛ in hunc modũ deponunt testes nostri, quo casu posset dici ꝙ sit ꝓbata possessio mea, q: de illa particulariter testes deponunt, ꝛ ꝙ dicũt colonum meuz meo noie lignasse, est demonstrare potius actũ possessorium, q̃ possessionẽ, ꝛ ad id testes ipsi vñr presupponere ꝙ interuenerit mandatũ, vel voluntas mea, cũ me possidere presupponant, non. n. in casu nostro querimus probare actores possessionez acqsiuisse, sed eos possedisse, ꝛ ex his p3 obiectionem predictam nullo mõ obstare, non tñ obmitto ꝙ plures sunt testes, qbus illa obiectio in facto nõ quadrat, presertiz quartus, ꝛ qntus, q: non per illa verba deponunt. ¶ Nouissime non ob. si dicatur ꝙ non pñt actores in possessorio obtinere, q: pars aduersa probat de antiqori possessione, q̃m in primis hoc nega- 30 tur, † ꝛ testes sup ea deponentes deponunt de auditu, ꝛ per ꝯñs non ꝓbant. l. solam. cũ vulg. C. de testi. ¶ Preterea dico ꝙ testi- 31 bus eam ꝓbantibus non d3 fides prestari, † q̃m propter interesse qd̃ in causa pretendunt, dñr suspecti, iuxta. l. i. §. in propria. ff. q̃n app. sit. ꝛ. l. oibus. C. de testi. ꝛ. l. ab executore. §. alio. ff. d app. qd̃ aũt interesse hẽant in causa plene dr̃ probatum per partẽ Christofori per tres, aut quattuor testes fere vltimo loco in causa principali examinatos. Et si opponatur ꝙ illi deponunt de auditu, ꝛ 32 ideo sibi non credit̃, vt. l. testiuz. C. de testi. † R̃ndetur ꝙ illud procedit, nisi cũ testibus de auditu concurrat fama, vel aliud adminiculum, ſm Inn. in. c. preterea. extra de testi. ꝛ Bal. in margarita, ver. testis. sed in casu nostro ꝯcurrit fama publica, vt p3 ex depositione eorũdem testium, super arti. de fama, ac ẽt concurrit adminiculũ, ꝙ ipsimet testes ptis aduerse dixerunt se vel emisse, vel iure donationis accepisse a. d. cõitate armaioli, vt testes nostri deponunt. Itez ẽt adest adminiculum, q̃m aliqui ex illis inceperunt iam debosc are, ꝛ vti. d. predio detto el mal salto pro pte sibi concessa, ꝑut similiter testes nostri deponunt, vnde istis adminiculis ꝯcurrentibus d3 testibus ẽt de auditu deponentibus credi, ad qd̃ sola publica fama sufficeret per predicta. Scd̃o potest r̃nderi ꝙ l3 alias testes de auditu non probent, tũ maxime q̃n quid verosimile deponunt, ꝑut in casu nostro trãsferunt onus probãdi in aduersariũ, ita multum singulr̃ determinat Lud. ro. in singularib. vr̃ testimoniũ, vbi alleg. idẽ tenere Archid. sũmũ canonistaz, vnde cũ in casu nostro dicemus ꝙ per hos testes dicat̃ saltem translatu3 onus probandi in aduersariũ. s. testes suos non habere in causa interesse, qd̃ cu3 nõ fecerit remanet pro nobis ꝓsumptio. ¶ Ex quibus oibus ꝯcluditur ꝙ Christoforus, ꝛ litis consortes pñt in possessorio obtinere, ꝛ debent in eoꝝ possessionez reintegrari per vltimo loco allega. Ac ẽt possunt in rei vẽdica. directa, vel saltem vtili obtinere, per ea que. s̃. in primo, ꝛ scd̃o arti. dicta sunt. Quaz ꝯclusio. iustissimi iudices non dubito. M. V. amplexuras, si reiectis scrupulosis, ꝛ cauillosis ambagibus veritatẽ, quaz diu nouistis, ꝛ seq̃ dẽtis, attẽdetis, nec eã aliquo errore vitiari patiamini.

Soci. nepos Senis. 1516.

SVMMARIVM.

¶ De interesse quantiplurimi frumentuz valuerit, q̃n debeatur.
¶ Et an sit questio incidens, vel emergens principali petitioni.
¶ Et an in ea possit solui gabella compromissis, ſm formam statuti Senensis.

1 Debitor frumenti, quomodo in mora constituatur.
2 Conclusiones emergentes, que dicantur.
3 Interesse licet a principio sit incertuz in processu tamen liquidari poterit.
4 Instrumentum guarentigie q̃n executionem paratam habeat.
5 Causa continentia ꝙ non debeat diuidi, quomodo intelligatur.
6 L. nulli. C. de iudi. quomodo procedat.
7 Statutum si prohibeat compromissum de re finita, si incidat. q. an super illa. q. principali debeat compromissum fieri.
8 Statuta compellentia litigantes cõpromittere sunt fauorabilia.
9 Executio concessa per statutuz in instrumento guarentigie, q̃n in instrumento continetur factum non potest peti interesse, ad qd̃ in defectum facti succedit obligatio ad interesse.
10 Instãtia, ꝛ terminus, vbi a lege prefigitur citatio debet fieri etiaz vltima die, aliter sententia erit nulla.

CONSILIVM CXXXVI

Dirigat Dñs vba mea in viã veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Iustissimi dñi iudices, in causa Hierony. ballati in eius fauorẽ, ꝛ ad veritatis tutelã. I. scripta se offerunt, ex qbus ni fallor, patebit per vos in eu3 ꝯiecta spicula nequaq̃3 obstare, l3 subtilia sint, ꝛ ꝯcludẽtia prima facie videant̃. ¶ Et in primis dicimus, ꝙ illud interesse q̃tiplurimi de iure non põt dici debitum, non. n. debet̃ ex forma scripture, vt ex eius lectura apparet, neq3 ẽt põt dici debitu3 vigore cuiusdam asserte protestatio- 1 nis, in qua se fundat ps aduersa, † q̃m ad ꝯstituendu3 in mora debitorem frumẽti non sufficit ꝑstatio, sed requirit̃ ꝙ creditor accedat ad domũ debitoris cũ sacco paratus ad suscipiendum frumentũ, ista est singula. doctri. Pa. de cas. in. l. itẽ illa. in fi. prin. ff. de ꝯsti. pec. ꝛ ita per illã doctri. in terminis nostris vidi ꝯsultum per do. Barth. soc. patrez, ꝛ do. meũ in causa cuiusdam do. Lucretie de saracenis, ꝛ ita ẽt tunc vidi iudicari, sed sic est, ꝑut mihi presupponit̃ ꝙ hoc per partem aduersam nunq̃ fuit factũ, ꝛ per ipsum Hieronymum nunq̃ stetit, q̃n traderet, ꝛ semp fuit paratus illud tradere, si pars aduersa pro eo accessisset, ergo seqtur ꝙ non põt dici ꝯstitutus in mora, ꝛ per ꝯñs non põt dici obligatus ad interesse q̃tiplurimi, veruntñ posito ꝙ super hoc aliqua sit dubitatio, dicimus oino super illo puncto, ꝛ super illa qõne esse pronunciandũ compromissu3 vigore statuti in. ij. distinc. positi, sub rubri. de arbit. ꝛ primo de solutione gabelle, cũ vt in processu ꝯstat, Hieronymus soluerit gabellã compromissi, ꝛ de solutione iam facta chirographũ in iudicio ꝑduxerit. Nec predicte ꝯclusioni ob. adducta in ꝯriũ, q̃m ni me ipsu3 decipio, vna r̃nsione oia ruunt, dicimus ergo ꝙ ꝯria loqunt̃ super articulis, ꝛ qõnibus incidentibus, vel emergẽtibus, vt ẽt vos ipsi in vbis vestris dicitis, nos aũt non sumus in his terminis, vt statim ostendã, sed questio illa de interesse q̃tiplurimi dr̃ separata a qõne frumenti. Qd̃ vltra ꝙ in petitione clare appeat, monstrat̃ euidentissime, q: questio frumenti pẽdet, ꝛ orit̃ ex asserta scriptura manu propria debitoris, questio vero interesse q̃tiplurimi pendet, ꝛ orit̃ ex asserta protestatione, vt ẽt p3 ex serie libelli, ꝛ petitionis partis aduerse, ꝛ per ꝯñs sunt diuerse qões, ꝛ ꝑpea de vna ad aliã nõ est inferendum per iura vulgaria. Cũ ergo in petitione aduerse partis duo diuersa ꝯtinẽtur due debẽt dici petitiones, arg. l. scire debemus. ꝛ ibi scribũt doc. ff. de ver. ob. ꝛ ꝙ. d. qd̃ de interesse non dicat̃ emergens, vel incidẽs, vltra ꝙ per se liquet, ꝑbatur, nã emergens qd̃ dr̃ que non nascit̃ ante iudicium, sed post, vt si disputet̃ de ineptitudine li- 2 belli, vel de inhabilitate ꝓcuratoris, vel testis, † iste. n. qões dñr emergentes, q: originalez formam assumunt in ꝓcessu, ꝛ ex eius ordine, incidens vero qd̃ dr̃ que inducitur ad excludendã intẽtionem actoris, vt si disputet̃ de pacto de non petẽdo, vel de prescriptione, vel de aliquo simili, ista est magistralis doctri. Bal. in. l. i. ij. col. C. de ordi. iudi. quaz ẽt ponit Alex. in. l. ꝙ iussit. ij. col. in principi. ff. de re iudi. declarans ex mente Bal. ꝙ qd̃ incidens dr̃ que respicit merita cause, emergens vero que respicit ꝓcessum, ꝛ ita ibi tenent cõiter doc. ꝛ ponit ibi do. Ias. in. viij. col. Sed in proposito qd̃ de interesse non dr̃ incidẽs, neq3 esse põt ad qõnez frumẽti, cũ merita illius cause non respiciat, nam ꝗcquid de interesse sit iudicandũ obligatio grani, seu de eo qd̃ remanet semp eadem, semper. n. Hieronymus dicetur obligatus ad tot stadia frumẽti. Qd̃ aũt teneatur ad interesse q̃tiplurimi, vel ne dr̃ questio a pria multu3 separata, vt de se ꝯstat, prout ẽt voluit iudex, a quo qui in sua separata capitula, tanq̃ de separatis fecit. Item non põt dici qd̃ emergens, cũ nullo mõ respiciat ꝓcessu3, vt est q̃ clarissimũ, igit̃ seqtur obiecta per vos nõ esse in ꝓposito, que in incidẽtibus, vel emergẽtibus loqunt̃. Et particulariter discurrẽdo, dico ꝙ non ob. doctri. Bar. in primis in extrauag. ad repri. in vers. sũmarie. in. iij. col. cũ si. ꝛ clarũ hoc satis est, q: loqunt̃ vt iam dixi in que-

stionibus incidentibus, seu emergentibus, & eodem modo intelligit, & procedit quod dicit Bar. in l. solent. ff. de alim. & cib. leg. In casu vero nostro, vt iam dixi, quod de interesse dicitur eque principalis, & eque principaliter intentata. Nec etiam ob. quod dixit Bal. in l. i. in. i. col. ver. pone statutum &c. C. comia dele. quoniam id procedit, quia hypothecaria tendit ad idem, ad quod actio principalis. s. vt creditori de debito satisfiat, & ita se habet ad principalem, vt facta in principali executione omne eius ius tollatur, etiam si pignus ad manus creditoris peruenisset, quod non est in casu nostro, vbi put iam dixi, quod de interesse ita principaliter se habet, vt perducit etiam facta milies circa ipsum frumentum executione. Nec etiam ob. pratica Bar. in l. ij. C. de sen. que sine cer. quantitate vna cum doctr. Pe. de anch. in c. canonum statuta. extra de consti. cum

3 si. per vos iustissimi iudices alleg. † quoniam dicimus illa omnia procedere quando interesse, vel quid incertum deberetur vigore promissionis, & scripture, tunc. n. licet sit incertum ab initio poterit tamen liquidari in processu, & ob hanc causam dicunt doc. in l. certi conditio. in prin. ff. si cer. pe. quod pro interesse competit ipsa certi conditio, addo quod Bal. in consi. xcix. incip. premissis verbis. in. v. vol. dicit quod non poterit peti executio pro interesse. n. prius petatur eius liquidatio, & ita dicit seruari communiter, & esse verum sicut euangelium. Sed hoc liceat vera loqui, nihil ad nos, non. n. disputamus vtrum super interesse debeat fieri compromissum, tanquam super quodam certo, vel incerto, sed tamen dicimus quod statutum loquens de instro, vel scripturis non procedit in interesse, quod ex aliqua scriptura non debetur, sed tamen vigore prestationis asserte, & more commisse. Cum igitur hoc interesse quantiplurimi non petatur, velut in scriptura manu propria contentum statutum de scriptura loquens non potest de ipso loqui, secundum quod singulariter dixit Bal. in l. ab anastasio. C. manda.

4 † vbi expresse voluit quod quando instrum quarantigie habet executionem paratam illud tamen procedit super contentis in ipso instro, non autem in his, que in eo non continentur, vnde in casu nostro statutum loquens de scriptura dans ei executionem non dicitur procedere in interesse, quod in ipsa scriptura non continetur. Ad quod facit, quia vt inquit dominus, & patruus meus Soc. in consi. ccxiij. ver. circa quarta. v. & vj. talia statuta dicuntur contra ius commune, & per consequens debent restringi potius quam ampliari per iura vulga. Nec successiue ob. consi. Pe. de anch. nu. clxxxiiij. inci. visa scriptura. & doctr. Bal. in l. si ex causa. ff. de min. licet Bal. ibi, prout codicem meum nihil dicat, quoniam vt ex verbis vestris constat loquuntur, prout

5 vt. s. de alijs dixi, in articul. & questionibus incidentibus, † quod etiam patet ex ratione per eos allega. quando dicunt ne continentia cause diuidatur, iuxta. l. nulli. C. de iudi. ex qua ratione patet eos loqui circa vnitatem cause, & suos incidentes articulos, nos autem vt pluries dixi, loquimur in diuersis causis, & quidem vti principalibus intentatis, licet videantur habere primordialem originem ex eodem fonte, quod tamen intellige mediate, & causatiue, non autem immediate, & non dicetur continentia cause eiusdem in casu nostro diuidi pronunciando, quod super questione interesse fiat compromissum, nam quelibet causa suo marte procedet, & nullam in se patietur diui

6 sionem. † Mitto quod quo ad hoc dici posset quod regula. l. nulli. non procedit, vbi causa patitur diuisionem, & ratio aliqua diuisionem inducit, vt habetur plene per auum meum do. Mari. soci. in consi. xij. inci. quoniam in presentiarum. Nec ob. etiam allegatum consil. Cor. ccxc. inci. quod fuerit. in pe. & vlti. col. i. vol. & quod latius consuluit do. meus Soc. in consi. ccc. incip. in causa interpellationis. in. v. col. vers. circa. iij. q. quoniam ex predictis patet responsio, loquuntur. n. in articulis incidentibus, & causam ipsam aliquo

7 modo respicientibus, † consuluit. n. Soc. quod vbi ex forma statuti de re finita prohibeatur compromissum, si incidat quod, an super illa. q. princi. sit faciendum compromissum, vel ne non erit super illo incidenti articulo. an. s. sit faciendum compromissum, pronunciandum compromissum fieri debere, id tamen ipse idem in. vij. col. videtur intelligere, quando clarum esset in causa principali compromissum fieri non debere, quasi vbi esset aliqua dubitatio, tunc super illo arti. posset pronunciari compromissum, ita intelligendo doctri. Cy. Raph. fulg. & Pa. de cas. & aliorum in. l. si quis in conscribendo. C. de pac. hoc tamen nihil ad nos, nos autem loquimur in articu. non incidenti, vt. s. est dictum, nec causam ipsam recipiente, sed in. q. separata, & separatim intentata. s. an interesse quantiplurimi debeatur, de quo quidem nihil in scriptura continetur. Et ex his liquido constat super questione predicti interesse omnino debere pronunciari compromissum ex forma statuti, & priuilegium statuti scripture manu debitoris facte concessum, vt. s. de ea non possit solui gabella compromissi procedit tamen respectu contentorum in ea, non autem extenditur ad extrinseca, & in ea non contenta, put in casu nostro dicitur esse de interesse, quod prout etiam pars aduersa in processu fatetur, solum asseritur deberi ob moram. d. Hieronymi, in qua fuit constitutus mediante quadam asserta protestatione, & ita videtur determinare Bal. in. d. l. ab anastasio. in. vj. not. C. mand. qui put etiam. s. dixi, vult quod executio concessa per statutum in instro guarentigie solum habet locum in contentis in eo, & non alias, licet aliquid dicatur tacite in eo contineri, quoniam talis executio solum fiet sup expresse in

instro contentis. Accedat ad predicta quod in dubio debet eligi benignior pars, & magis fauorabilis per iura vulga. sed nulli dubium est bono publico magis expedire compromissum, super tali interesse fieri debere, arg. eorum que dicuntur doc. & post alios do. Ias. in l. qui se patris.

8 C. vnde lib. † vbi communiter concluditur per statuta in certis casibus compellentia litigantes compromittere dicuntur fauorabilia, & ideo extendenda &c. Nouissime non ob. not. in l. vinum. ff. si cer. pe. quoniam ibi nihil ad propositum, & si quid dicitur de interesse quod in eo habeat locum executio procedit, quando illud esset in instro promissum, quod non est in casu nostro, vt iam fuit dictum, & sic remanet conclusio, quod posito quod sup. q. prin. non possit pronunciari compromissum, tamen debet pronunciari sup. q. interesse quantiplurimi per predicta, que conclusio quasi in terminis confirmatur, per ea que voluit Imo. & Ant. de bu. in c. translato. extra de consti. in. iiij. nota.

9 † vbi concludunt quod executio concessa per statutum instro guarentigie, quoniam in instro continetur factum non potest peti pro interesse, ad quod in defectum facti succedit obligatio, iuxta. l. stipulationes non diuiduntur. vers. celsus. ff. de ver. ob. & tamen si recte consideretur illa obligatio ad interesse venire videtur ab ipso instro, minus ergo dicemus in casu nostro statutum prohibens compromissum sup scriptura manu propria habere locum super interesse, quod extrinsecus debetur ob moram causatam ab asserta protestatione, pauca hec placuit scripsisse ad veritatis tutelam, ad correctionem tamen, & suppletionem magnificen. vestrarum. Laus. Deo.

ADDITIO

¶ Post scripta addo, quia mihi fuit relatum sententiam iudicis, a quo esse nullam ex defectu citationis, & quia posset dubitari an citatio esset necessaria, posito quod vlti. die instantie fuisset lata sententia, quod tamen an fuerit non affirmo, iuxta ea que ponit Bar. in l. si quis arbitratu. ff. de ver.

10 ob. Iccirco placuit subdere quod in casu nostro hoc nihil facit, † nam vbi instantia, & terminus prefigitur a lege. etiam vlt. die debet fieri citatio, alias sententia erit nulla, ita in terminis determinat Bal. post Bar. in auc. ei qui. C. de tempo. appella. in ver. quero nunquid absens &c. quo sic stante magnificentie vestre viam planam habent in pronunciando iam latam sententiam fuisse, & esse nullam. Iterum Laus Deo.

Soci. nepos Senis.

SVMMARIVM

¶ De remedio. l. si vnquam. C. de reuoc. don. an ei renunciari possit.

1 Donatio rescinditur per liberorum superuenientiam.
2 Beneficio. l. si vnquam. C. de reuoc. don. an per donantem possit renunciari.
3 Expressa nocent, non expressa non nocent.
Beneficio. d. l. si vnquam. an cum iuramento rennunciari possit.
4 Renunciatio contentorum in instro non valet, non cognitis verbis testi.
5 Renuncians quando dicatur contenta in testamento ignorare.

CONSILIVM CXXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Magnifice vir, ac iudex iustissime in causa do. Christofore relicte Meme de finettis, dicimus quod intentioni eius, alias ltime, & bene fundate non obst. que contra ipsam adducuntur. Et in primis non ob. statutum dictans, quod mulier dotata non possit succedere, vel ad diuisionem prouocare &c. quia non sumus in terminis illius statuti, loquitur si quidem statutum illud de bonis que communiter spectabant ad fratres, & sororem dotatam, puta de bonis parentum communium, at do. Christofora non petit talia bona, sed bona illa tamen, que ad se pleno iure spectant, videlicet dotes matris sue do. Helisabeth, que nullo vnquam iure, vel tempore pro aliqua parte spectauerunt ad. d. Silibeni, cum non esset filius. d. do. Helisabeth, & cum hoc sit plusquam clarissimum non instabo amplius sup eo. ¶ Nec etiam secundo loco ob. allega. cessio, seu donatio facta per. d. do. Christoforam filibeni fratri suo, quoniam respondetur,

1 † & primo dicimus quod hodie donatio predicta dicitur ipso iure rescissa per supuenientiam filiorum. d. do. Christofore. Que conclusio probatur primo per l. si vnquam. C. de reuo. don. vbi de hoc est casus fauore etenim filiorum nasciturorum, & ex presumpta voluntate donantis inducitur rescissio donationis, vt ibi habetur. Nec obs. quod do. Christofora expresse huic beneficio videatur renunciasse, vt patet ibi, & quia. d. do. Christofora sperat nubi &c. & per consequens videatur ex eo exclusa a beneficio. d. l. secundum quod licet Bar. in l. titia. §. impator. & alij plerique ibi. ff. de le. ij. quoniam eorum opi.

2 non videtur iure fundata, † nam cum remedium. d. l. si vnquam. fuerit inductum fauore filiorum, vt declarat Old. laudem. in consi. clxxiij. inci. quedam domina non debet posse per donantem illi renunciari. Et ita hanc opi. contra Bar. & sequaces, videlicet quod beneficio. l. si vnquam. per donantem renunciari non potest

potest post Ildr. preceptorem suum tenuit vtriusq; tuba, ꝛ fons vberrimus Jo. and. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. porro. ver. pót dici ꝛc. a cuius opi. velut a fundaméto iuris descendendũ non vr̃, vt ingt Bal. in. c. cũ olim. extra de re iudi. idẽ tenuit Alb. de rosa. magnus praticus in. d. l. si vnq̃. dicẽs ꝙ ita de facto obtinuit, ꝛ idez tz ibi Saly. qui idẽ dixit in. l. i. C. de inoffi. dona. ꝛ pro ista opi. ꝯsuluit Lud. de roma in ꝯsi. cclxix. inci. non est dubiũ ꝛc. vbi ꝯcludendo hec verba profert, ꝙ obiectis, ꝛ posthabitis falsitatibus tenentiũ ꝯriũ seq debemus opi. Jo. and. idẽ ẽt tz solẽnis doct. do. Uitalis in trac. clausulaꝝ. col. cxvij. sub rub. an legibus insinuationẽ exigentibus possit renũciari, dũ ibi tractaẽ an. d. l. si vnq̃. renunciari possit. hoc idez tz doc. insignis do. Nic. de milis in suo repto. in ꝟ. donatio. ꝛ in ver. renũciatio. vtroq; loco in pe. no. hoc idẽ firmat do. Jo. pet. in suo libello intitula. pratica Papien. in forma libelli quo pro donatione agiẽ in gl. sup ver. irreuocabiliter ꝛc. ꝛ idez ẽt tz auus meus do. Mari. soci. in ꝯs. xxiij. inci. circa predictã. vj. col. ver. xvj. probaẽ. nouissime hanc ptez audacter firmauit excel. doc. do. Frãc. de cur. in suo ꝯsi. i. inci. circa primũ ꝛc. vbi oẽs predictos refert, ꝛ dicit hãc partez esse oĩno tenendã, velut iuri, ꝛ eqtati ꝯformez, ꝛ eius ꝯsil. subscripserũt recolende memorie do. Barth. soc. mihi patruus, ꝛ preceptor, ꝛ do. Jo. pute. sua tẽpestate doc. egregius, ꝛ ꝯsiliarius ducis Ferrarie, quã opi. sequr ẽt Uincẽ. paleo. bononien. inter ꝯsil. Cur. predicti in ꝯsi. iij. inci. ꝛ si subtilissime. col. i. ꝛ cũ tot iuris vtriusq; lumina ita dixerint cõez hãc esse opi. vr̃ dici posse cũ tenẽtes ꝯriũ, nec tot, nec tãte auctoritatis videanẽ, quã opi. vltra predictos dixit esse eqorez And. barb. in sua Joãnina. col. viij. Et ꝙ in casu nostro. d. donatio p supuenientiã filioꝝ remedio. d. l. si vnq̃. sit ipso iure reuocata per predicta, pcedit in fortioribus terminis ex duobus, pͥo qr predicta inter doct. altercatio, ꝛ opi. magis cõis, de quã. s̃. loqtur, qñ expresse. d. l. si vnq̃. fuerit renunciatuz, qd non est in casu nr̃o, non. n. expresse renunciauit, sed tm̃ dixit ꝙ donabat non obstan. liberis nascituris, quos hẽre sperabat, † vñ sequitur regula ꝙ expressa nocẽt, non expressa nõ nocent. l. non nũq̃. ff. de ꝯdi. ꝛ dem. ꝛ regula expressa de regu. iur. Scdo qr predicta opi. loqtur ẽt, si fuerit interpositũz iurm, vt per oẽs in locis palle. qd in casu nostro nõ fuit, igiẽ si iurm non tollit. d. l. si vnq̃. tz predictã opi. de quo magis videbaẽ, arg. c. cuz ꝯtingat. de iu. iur. et auc. sacra pubeꝝ. C. si aduer. vẽ. minus tollet in casu nr̃o quedaz tacita renũciatio, ꝛ simplex, arg. auc. multo magis. C. de epi. ꝛ cleri. ¶ Scdo principaliter ꝯclusio. s̃. firmata pbaẽ clare ex forma iuris municipalis in. ij. distin. sub rub. de qbusdã a muliere factis non seruãdis, ꝛ filijs non preiudicãtibus ꝛc. vbi ꝯnaliter caueẽ, ꝙ glibet ꝯctus ẽt large sumptus factus per aliq̃ mulierẽ anteq̃ nubat, si postea nupta filios habuerit, nõ preiudicet. d. filijs, ꝛ talis ꝯctus non valeat, qd statutũ absq; dubio in ciuitate nostra est seruandũ, iuxta tradita per Bar. ꝛ alios in. l. oẽs populi. ff. de iu. sti. ꝛ iu. cũ si. Et per ꝯns cuz do. Christofora fecerit ꝯctuz illũ donatio. seu cessionis anteq̃ nuberet, non dz valere aliquo mõ, cuz hodie supsint filij eius, ꝛ eis maxime preiudiceẽ, prout res clara satis est. ¶ Scdo principaliter posito ꝙ. d. l. si vnq̃. fuerit renũciatuz, ꝛ ꝙ potuerit renũciari, vt multi tenuerunt, ꝛ qdem non leuis auctoritatis pót predicte donatiõi, ꝛ renũciationi rñderi. s. ꝙ ex alio capite ipso iure, ꝛ qdem ab initio nõ tenuerit ex eo. s. qr nõ interuenit ꝯsensus Mẽmi mariti eius, prout vr̃ pro hoc statutum imediate post predictũ sub rub. de ꝯctibus factis post nupt. Et si dicaẽ ꝙ illud statutũ loquiẽ vbi nuptie sunt ꝯcte, nos aũt loqmur in casu vbi ꝯctus fuit factus ante nuptias. Rñdeẽ ꝙ ex quo fuit factus per diẽ vnuz, vel biduũ ad sũmuz ante nuptias censeẽ dolosus, ꝛ in fraudẽ. d. Mẽmi, statiz futuri mariti factus, ꝛ ꝯnr nõ dz de iure subsistere, argu. l. post ꝯctũ. ꝛ eoꝝ que ibi per Bart. ꝛ alios dñr. ff. de don. ti. ꝯnali, ꝛ hec ꝯnaliter procedũt, ꝛ indistincte tollũt oẽm vim predicte donationis, tã respectu cause mote ꝯtra Carolũ, ꝛ frem, q̃ ẽt mote ꝯ Hieronymũ, ꝛ fratres. Uerum particularius loquẽdo in causa mota ꝯ. d. Hieronymũ, ꝛ fratres, animaduertat mag. vr̃a vltra pdicta, ꝙ quatenus inter alia. d. Christofora petit tertiã partẽ flor. cc. sibi, ꝛ sororibus relictoꝝ in testõ Nicolai lutocci aui mr̃ni, donatio, seu renũciatio predicta ad eã partẽ non se extendit, cũ de ea mentio nulla fiat, † ꝛ cũ de ea tunc nullã habuerit notitiã do. Christofora, nec viderit, ꝛ minus cognouerit ꝟba testamenti non dz talis renũciatio vim transactionis obtinẽs valere, iuxta. l. mater decedẽs. ff. de inoffi. test. ꝛ. l. de his. ff. de trãs. ꝛ lz in. d. renũciatione dicaẽ ꝙ do. Christofora predicta dz habere qdaz relictũ flore. ciij. ꝛ solido. xxvj. ꝛ denariorũ. viij. sibi factũ a. d. Nicolao ꝛc. ꝛ per ꝯns videaẽ ꝙ habita fuerit notitia testi ꝛc. tñ dico, ꝛ qdez clare totũ ꝯriuz esse veruz, nãq; relictũ de quo in. d. renũciatione nõ est illud, de quo in petitione do. Christofore, ꝛ de quo in vlti. testõ. d. Nicolai, prout pz ex diuersitate sũmaꝝ, id. n. de quo in petitione cũ sit. iij. ps. cc. nõ transcẽdit sũmaz flor. lxvij. in circa, illud aũt est in sũma flor. ciij. vt supra ꝛc. qd relictuz potuit fortasse ei factũ esse, vel in alio testõ, vel in codicillis ẽt ab intestato, iuxta. l. ꝯficiunẽ. ff. de iu. codi. ꝛ si dixeris imo intẽdit loq de eodem, sed est error in sũma, tũc dico ꝙ ex hoc manifeste demõstraẽ verba testaméti non fuisse lata, ꝛ cognita, ꝛ ꝯnr non dz talis renũciatio valere, ẽt ꝙ expresse dixisset notarius inspectis, ꝛ cognitis ꝟbis testaméti, qd tñ in casu nr̃o non fuit, ita singulr, ꝛ in pposito nostro determinat Ang. in. l. i. ff. quẽ adm. test. api. ꝯcludẽs † ꝙ renuncians dr̃ ignorare ꝯtenta in testõ si narrauit aliqd ꝙ in eo nõ ꝯtinebaẽ, ꝛ ita dicit se ꝯsuluisse, ꝛ eũ sequiẽ ibi Jmo. ꝛ idẽ dixit Ang. in. l. q rome. §. duo fres. in. i. q. de ꝟb. ob. vbi plene p Alex. ꝛ Are. ꝛ ex hoc pz ꝙ vbi vellemus talẽ renunciationez valere, qd tñ est falsuz, vt. s̃. dixi, adhuc tñ. d. iij. ps. cc. pót de iur e peti. ¶ Preterea, ꝛ scdo aduertat ẽt mag. vestra, ꝙ. d. renũciatio non pót trahi aliquo mõ ad supplemẽtuz ltime, qd ordinarie petiẽ per do. Christoforã predictaz, ltime dico sibi debite in bonis, ꝛ hr̃ditate. d. Nico. qm̃ tota illa renũciatione lecta, ꝛ plecta verbũ nullũ inuenio, qd possit trahi ad predictũ supplementũ ltime, cuz de eo tũc non cogitauerint, ꝛ alias renũciatio non dz trahi ad nõ expressa, ꝛ incogitata, vt alias vobis iustissime iudex ostendã, si opus erit. ¶ Nouissime nõ ob. tertiuz motiuũ, tã ꝛ si. d. do. Christofore fortasse iteresset oĩa in integruz retractari, qm̃ rñdeẽ non esse veꝝ, ꝙ dos fuerit data do. Christofore pp. d. renũciationes, sed fuit simplr data a frẽ fraterno fungẽte officio, ꝛ de bonis, ꝛ hr̃ditate Jo. eoꝝ patris, vt licebit intelligere ex instr̃o dotis, ꝛ ppea lz talis donatio, seu renũciatio iure nõ subsistat, nõ tñ dz retractari datio dotis. ¶ Nec obs. adducta ꝯsil. Capre, Jo. petri, ꝛ Cor. qm̃ illa loquunẽ, qñ eodẽ die loco, ꝛ testibus eisdẽ reperiẽ facta renũciatio, ꝛ donatio, qbus fuit data dos, vt expresse ponit Cor. in ꝯsi. si. incip. vr̃ in hac ꝯsultatione. i. vol. Et eodẽ mõ loquiẽ Bal. in. l. petẽs. col. pe. C. de pac. Jn casu aũt nr̃o renunciatio fuit facta lõge añ dotationẽ per duos, vel per tres dies, vt ex inspectiõe vtriusq; ꝯstare pót, ergo ꝛc. Cõcludo ergo ꝙ datio dotis non dr̃ facta ob. d. renũciationẽ, cũ non eodez tpe facta fuerit, ꝛ per ꝯns lz. d. renũciatio dẽat retractari, non tñ retractabiẽ datio dotis facta quodãmõ ex debito fraternaliq; officio, ꝛ que oĩnõ facta fuisset ẽt vbi nulla interuenisset renũciatio. Addo ꝙ Cor. in. d. ꝯs. si. in casu suo determinauit, ꝙ ex retractatione vnius nõ debet seq retractatio alterius. Laus. D.

Maria. Soci. iunior Senis.

SVMMARIVM.

¶ De parentela quomodo probetur.
¶ De compendiosa facta per verba directa ciuilia, vtrum post pubertatem obliquetur.
¶ Et de filiatõe an pbeẽ, qr sit natus ex ꝯcubina apud se retẽta.

1. Hereditas proximiori ab intestato defertur.
2. Hereditas non adita transmitti non potest.
3. Proximitas pbaẽ p antiq̃ istra, vbi ꝟitas p testes pbari nõ pt.
4. Substõ facta per ꝟba directa non imutaẽ per verbũ substituit.
5. Uerbũ hr̃s esto, ita pt ꝯuenire fideicõmisso, sicut ꝟbũ substituo. Et est verbum directum ciuile.
6. Substitutio facta per verba directa ciuilia, fm cõem opin. J. tempora pubertatis iure directo valet, ꝛ post eam expirat.
7. Substitutio facta per verba directa ciuilia, an expiret per aduentum paupertatis, ꝛ J. nume. 9.
8. L. sceuola. ff. ad treb. quomodo procedat.
Substitutio vulgaris per aditionem expirat.
Pupillaris autem per aduentum pubertatis.
10. Negatiua regulariter probari non potest.
11. Pro filio sicut haberi dz ille, q est natus ex vxore, ꝛ in domo nutritus, lz pbeẽ ꝙ vxor aliq̃n adulterata sit, ita ẽt natus ex ꝯcubina, ꝛ educatꝰ, vt filius, lz pbeẽ ꝯcubinã cũ alijs rẽ habuisse.

CONSILIVM CXXXVIII

Dirigat Dñs ꝟba mea in viã veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Jn cã Francisci verdiani, ꝛ frm ante oĩa presuppono ꝙ do. Margarita mater eoꝝ, ꝛ filie do. Nicolae Gregorij, Petri dr̃ fuisse proximior ꝯiuncta Gregorio nouiter

defuncto, erat.n.ei consobrina, seu amitina, cum fuerint filij duorũ fratris, ⁊ sororis, vt vulgo dr̃ carnaliũ, vz Margarita do. Nico. Gregorij, ⁊ iunior Gregorius, Antonij Gregorij senioris, ⁊ fic.d. Gregorius fuit pr̃, taz Anto. q̃ ẽt do. Nico. ex qbus nati sunt Gregorius iunior, ⁊ Margarita, vz vt dixi Gregor. ex Antonio, ⁊ do. Margarita ex do. Nico. ⁊ per q̃ñs.d. Marga. erat ɔiuncta.d. Gregorio nouiter defuncto in scdo gradu ƒz ius canonicũ, 1 † ⁊ cũ nullus, ⁊ ꝓximior fuerit tpe sue mortis, seqtur ꝙ eius hẽditas ab intestato dr̃ fuisse delata, ⁊ acqsita.d.do. Margarite eius amitine, iuxta formã statuti Señ. sub rub. de success. collateraliũ, lz ẽt hoc de iure cõi procedat, vt in auc. post fres. in.ij.C.de legi.her. Et per q̃ñs de psona do. Margarite dr̃ predicta hẽditas trãsmissa in filios, ⁊ hẽdes eius, vz in Francis. ⁊ fratres predictos. ¶ Et si dicat̃ ꝙ de aditione facta per do. Margaritã non 2 ɔstat, † ⁊ per q̃ñs non debuit.d. hẽditas, velut nõ adita posse trãsmitti, iuxta.l. vnicã. §. in nouissimo. C. de cad. tol. ⁊ ea que tradũt doc. in.l. vẽtre. ff. de acq. here. Rñdet̃ ꝙ ista dispositio in ciuitate nostra Seneñ. est sublata, qm̃ expressa lege municipali, cauet̃ qd decedente aliquo, cui sit aliqua hẽditas delata predicta hẽditas quo ad trãsmissionẽ habeat̃ oino pro adita, ⁊ dicat̃ perinde transmissa, ac si vere adita fuisset, vt ɔstat in.ij. distinc. in pe. rub. ⁊ incipit statutũ, ne aduocatoꝝ subtilitatib⁹ ⁊c. ¶ Et lz reuocet̃ in dubiũ ꝓbatio parẽtele, ⁊ ꝓximitatis predicte, tñ si recte dicta testiũ ɔsiderent̃, apparebit dicta ꝓximitas, ⁊ ɔiunctio sufficienter ꝓba- 3 ta, † ⁊ vbi ex dictis testiũ clara ṽitas hẽri non posset ꝑdicta ꝓximitas probat̃ per instrã antiqua, qd satis est, iuxta tradita p bal. Saly. ⁊ alios in.l. cũ aliqs. C. de iu. deli. ⁊ vltra ẽt probat̃ per librũ batismatis, qui est ꝑductus per.d. Franciscũ, ⁊ de predicta ꝓximitate, filiationibus, ⁊ gradibus, de qbus agit̃, põt iudex in camera per se informari ƒm formã statutoꝝ nostre ciuitatis, ⁊ cũ hec ꝓximitas sit ipsa veritas, ⁊ de ea est publica vox, ⁊ fama non arbitror, sup ea fieri realiter dubiũ, ideo vltra non insistã, sed impono claraz ɔclusionez, vz ꝙ hẽditas predicti Gregorij nouiter ab intestato decedẽtis pertinuit, ⁊ spectauit ad.d.do. Margaritaz ꝓximiorẽ ɔiunctã, ⁊ hodie ea mediãte ptinet, ⁊ spectat ad.d. Frãciscuz, ⁊ fres, ꝓut per eos petitũ fuit. ⁊ qn ita ꝓnunciari dẽat nõ video difficultatẽ. ¶ Nec ob. ꝙ do. Romana in testõ.d. Antonij fuerit substituta ꝑdicto Gregorio nouiter defuncto, vt in testamẽto apte ɔstat, in ver. ⁊ si.d. Gregorius ⁊c. qm̃ in primis aduerteñ. est, posito ꝙ.d. Romana ꝑdicte substõnis diceret̃ capax, de quo.j. dicã, ꝙ predicta substõ, vr̃ fuisse cõpẽdiosa facta per verba directa, naz testõr in euentũ quo Gregorius.j.xx.ann. sine liberis decesserit, substituit hẽdez vrez do. Romanã predictã, que ṽba dñr directa, vt pz ex illo ṽbo hẽdez, qd ponit̃ ad determina- 4 tionẽ alioꝝ verboꝝ. † Nec ex eo ꝙ dcm̃ fuerit substituit, imutat̃, quin dicat̃ substõ facta per ṽba directa, lz alias substituo, sit verbuz cõe, qr verbũ substituit, determinat̃ a ṽbo hẽdez, ita singulr̃ voluit Bal. in.l. precibus. col.xij. C. de ipu. ⁊ ali. substi. in ṽ. ⁊ predicta sunt vera ⁊c. ⁊ clarius ponit Alex. in.l. cẽturio. ff. de vulg. ⁊ pup. mihi in.xxxiiij. col. ṽ. posset tñ prima opi. saluari ⁊c. ⁊ ibi ẽt idez dicit Jas. in.xxxij. col. ṽ. limita decis. Bar. ⁊ cõiter sequunt̃ doc. ibi, ⁊ alibi, idẽ sequit̃ Alex. in apostil. ad Bal. in.d.l. precibus. in apostil. ici. substõ directa ⁊c. ⁊ probat̃ ƒm eũ, qr si ṽba ista 5 hẽs esto, sunt directa, ita ⁊ ista hẽdez substituo, † qr ṽbuz esto ita põt ɔuenire fideicõ. sicut verbũ substituo, vt per eũ, eandẽ opi. sequit̃ ẽt Cor. in ɔs. xlvij. inci. vr̃ prima facie.ij. col.i. vol. Et non solũ dr̃ facta predicta cõpendiosa substõ per ṽba directa simplr̃, sed ẽt per ṽba directa ciuilia, nã verbũ hẽs esto, vel hẽdez facio, vel sisia dñr directa ciuilia, vt declarat Bart. cõiter approbatus 6 in.d.l. cẽturio. iiij. col. ¶ † Ex qbus ita ꝑmissis infero in ꝓposito ꝙ cũ substõ de do. Romana facta Gregorio, dicat̃ facta per verba directa ciuilia, qd.j.xpa pubertatis valuit iure directo, ⁊ post pupillarẽ etatez penitus expirauit, vt ɔcludit Bar. in.d.l. centurio. iiij. co. cuius opi. lz aliq reprobant, tñ doc. magis cõiter, ⁊ ibi, ⁊ in.d.l. pcibus. approbãt, ⁊ dñt veriorẽ, vt ibi per Alexã. ⁊ Jas. late videri põt. Cũ cuz in ꝓposito.d. Gregorius, qui erat pupillus tpe ɔditi testi, ⁊ p q̃ñs substõ valere potuit, vt pupillaris, decesserit post pupillarẽ etatẽ, vz in etate.xvj. vel.xvij. ann. vt p aduersaz ptez probatũ est, seqtur ꝙ substõ ei facta dr̃ euanuisse, ⁊ in totũ effecta nullius momẽti, vt sic.d. Gregorius absqz substituto dicat̃ decessisse, ⁊ per q̃ñs vniuersa eius bona dñr ad veniẽtes ab intestato ptinere, ⁊ ita ad.d. Francisc. ⁊ frez mediante psona dñe Margarite eoꝝ matris per.s̃. deducta. Et si q̃spiã dixerit ꝙ illa 7 opi. Bar. ⁊ sequaciũ, † ꝙ cõpendiosa facta per verba directa ciuilia expiret per aduentũ pubertatis, ita vt nec p fideicõ. valeat, nõ est vera, ⁊ multi eã reprobant, de qbus in.d.l. precibus. ⁊ in.d.l. cẽturio. Uel ẽt dixerit ꝙ saltẽ non ꝓcedit in casu nr̃o, in quo cũ verbo directo est verbũ cõe, vz substituit, ⁊ p q̃ñs velit qs dicere, ꝙ ista substõ ẽt post pubertatẽ valeat. Rñdet̃ in primis, qd que.s̃. dicta sunt ꝓcedunt ƒz cõez opi. doc. ⁊ lz aliq non leuis auctoritatis ɔriuz tenuerint, tñ a cõi opi. nõ vr̃ recedẽdũ in iudican- 8 do per iura vulga. † Et lz in testõ sit apposita clã codicillaris, per quã vr̃ ꝙ talis substõ trahat̃ ad fideicõ. iux.l. sceuola. ff. ad treb. tñ dici põt ꝙ ille tex. ꝓcedit qñ ṽba directa ꝓlata in codicillis, si in testõ ꝓlata essent valerẽt iure directo, sed qr in codicillis proferunt, valent per fideicõ.j.xpa pubertatis, ⁊ sic in tpe quo valerẽt 9 ꝓlata in testõ de iure directo, sed nõ ita est in casu nr̃o, † cũ semp post pubertatẽ directã dẽat expirare, ita declat̃ Pau. de ca. in.d.l. pcibus. Et vltra ẽt rñdet̃ ꝙ posito eo pro ṽo, ⁊ reiectis ẽt cõibus opi. de qbus.s̃. ꝓut alias ego in.d.l. cẽturio eas reprobaui, nihil tñ est impedimẽto, quo minus Frãc. ⁊ fres obtinere dẽant, ⁊ qn dẽant hẽdes predicti Gregorij nouiter defuncti declari mediante psona eoꝝ mr̃is, ꝓut petũt, nã ista substõ directo iure valere nõ põt, nec per vulgarẽ, que p aditionẽ Gregorij expirauit, iuxta.l. post aditã. C. de ipu. ⁊ ali. sub. nec p pupillarẽ que p aduentũ pubertatis euanuit, vt in.§. masculo. insti. de puil. substi. ⁊ in.l. pupillari. ff.õ vul. ⁊ pup. solũ igit̃ valere põt iure fideicõ. vt sic.d. Gregorius dicat̃ grauatus, si maior factus.j.xx. ann. sine liberis decesserit restituere hẽditatẽ predicte Romane, ⁊ p q̃ñs.d. Romana vti fideicõmissaria dz petere a grauato, vel hẽdibus eius si deicõ. restõnez, iux.l. cohẽdi.§. cũ filie. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ ff. ⁊ C. ad treb. p totos, ⁊ tradit̃ per oẽs in.d.l. pcibus. ⁊ in.d.l. centurio. ergo nõ p̃nt impedire quo minus iste Frãc. ⁊ fres mediante psona do. Margarite eoꝝ mr̃is declarent̃ hẽdes, ⁊ in bonoꝝ hẽditarioꝝ possess. mittant̃, ⁊ ipsa Romana poterit postea petere fideicõ. si illud sibi dẽri presumat, ⁊ tũc per hẽdez poterũt fieri debite detractiones, vel forsitã exceptiones alie opponi, ꝓut iuris erit. ¶ Scdo principalr̃ aduerteñ. est, qr do. Romana dr̃ icapax predicte substõnis, cũ fuerit filia spuria Anto. testõris per iura vulgar. qd aũt fuerit filia, ꝓbat̃ qm̃ per testes ltime ꝓbatũ est, ꝙ Anton. tenebat Lucretiã mr̃ez Romane pro ɔcubina tpe ɔceptiõis ipsius Romane, ⁊ ꝙ ita erat publica vox, ⁊ fama, vt deponũt testes examinati p pte.d. Francisci, ⁊ frũz, ⁊ marie Bñicus gaspa ris, Ludouicus de melaribus, Jo. bartho. ⁊ Nico. amidei. Et lz pleriqz testes ptis aduerse deponãt ꝙ nõ erat ɔcubina Anto. tñ 10 in hoc eoꝝ dcm̃ non dz attendi, † cũ ipsi negatiuaz ꝓbare velint, que ꝓbari nãliter non põt. l. actor. C. de pb. ⁊ c. cũ ecclesia sutrina, de cã pos. ⁊ ꝓpri. ⁊ alr̃s magis credit̃ duobus testibus aliqd affirmãtibus, q̃ centũ negãtibus, vt est gl. sing. ⁊ cõiter approbata in.l. diẽ ꝓferre.§. si plures. ff. de arb. Cõcludit̃ ergo ltime ꝓbatũ esse ɔcubinatũ ipsius Lucretie cũ Anto. Jtez ẽt ꝓbat̃ ꝙ Anton. ipsaz Romanã semp tenuit, tractauit, ⁊ reputauit filiã eius, vt erat publica vox, ⁊ fama, ⁊ ita clare ꝓbãt. vij. vl̃. viij. testes examinati p.d. Frãc. ⁊ aliq ẽt ex testibus aduerse ptis, ⁊ q̃uis aliqui sint q istud negẽt, tñ affirmãtibus magis credit̃, nec in hoc refert, an.d. Romana nata fuerit Rome, vel in mõtechio, cũ ẽt cuz do. 11 Lucretia Anto. sp iret Romã, ⁊ cũ ea inde reuerteret̃. † Stãtibus ergo ꝑdictis ɔcubinatu, ⁊ trac. filiatõis ltime ꝓbatis, sequit̃ ɔclusio ꝙ illa dẽat iudicari filia eius, ẽt ꝙ ꝓbet̃ ꝙ aliqñ do. Lucretia cũ alijs cõmisceret̃, vt hec nr̃ ꝓbari in.c. p tuas. vbi bal. Abb. ⁊ alij, ex. de pb. ⁊ marie Fely. ⁊ Dec. q oẽs ɔcludũt p illuz tex. ꝙ sicut natus ex vxore, ⁊ in domo nutritus, vt filius ꝓ filio hẽri dz, lz ꝓbet̃ ꝙ vxor fuerit aliqñ adultera, ꝓ quo vr̃ ho. tex. in.l. miles.§. defuncto. ff. ad.l. iul. de adulte. ita ẽt natus ex ɔcubina, ⁊ educatus vt filius, ꝑsertiz de eo ɔcurrẽte publica voce, ⁊ fama, dz iudicari filius ɔcubinarij, lz ꝓbet̃ ꝙ ɔcubina cũ alijs aliqñ se imiscuerit, ⁊ hoc idẽ clare firmat Barb. in ɔs. xxvij. incip. scripsit doctissimus.ij. co. ⁊ in pluribus locis illius ɔsil.i. vo. ¶ Nec quẽquaz moueat assertio.d. Anto. q eã nõ filiã ꝓpriã, sed cuiusdã.d. Nic. appellauit, ⁊ aliqñ simplr̃ suã educatã, qm̃ ei nõ credit̃ ne sit in sua ptãte legẽ fraudare, ar.l. q testm̃. ff. de pb. ⁊.l. arbitrio. ff.õ dol. cũ si. ⁊ ita in terminis nr̃is signãter declat̃ Pa. de cas. in ɔs. clxxv. ici. sup prio vr̃ dõz ⁊c.ij. ⁊.ij. col. si igit̃ do. Romana dr̃ filia spuria.d. Anto. dr̃ incapax ꝑdicte substõnis, ⁊ p q̃ñs Gregorius dr̃ decessisse absqz aliq onere restituẽdi, ⁊ iõ ɔuenienter dẽnt Frãc. ⁊ fres ex psona eoꝝ matris nedũ declarari hẽdes.d. Gregorij, sed etiaz ab omni onere restitutionis imunes esse. ¶ Et ex his recte intuẽti sunt sublata omnia que indubitati contra dictum Frãciscum adducta fuerunt per magnificos dominos iudices, quorum supplectioni, ⁊ correctioni omnia predicta libenter subijcio. Laus Christo Redemptori nostro.

Soci. nepos Senis. 1515.

Summarium

SVMMARIVM.

¶ De pacto inter virum, & vxorem, quod illa habeat redditus dotis, & certum quid annuum de bonis mariti, & subeat onera matrimonij, vtrum valeat maxime accedente decreto principis.

¶ Et vtrum vir ornamenta data vxori possit auferre.

1 Pacta seruari debent.
Pacta stipulatione vallata producunt actionem.
2 Donatio inter virum, & vxorem prohibetur.
3 Dotis fructus debent esse mariti.
4 Pactum quando valeat, vt fructus dotis sint apud vxorem.
5 Maritus vxorem alere tenetur secundum eius dignitatem nedum de fructibus dotis, sed etiam vltra quando manet in eius seruitio.
6 Idem si non esset in seruitio viri ob eius culpam.
7 Decretum principis habentis plenissimum imperium valet.
8 Decretum, & deliberatio principis quo ad subditos dicitur ius ciuile.
9 Statutum quod mulier non possit testari sine presentia certarum personarum valet.
10 Ius positiuum per statutum ciuitatis tolli potest.
11 Statutum valet quod mulier testari non possit sine consensu duorum consanguineorum.
12 Vestes, & ornamenta data vxori a marito, an constante matrimonio auferri possint.
Vestes preciose, & alia preciosa non censentur vxo. donata, sed commodata.
13 Commodato ad vsum destinatum quis vti potest.
14 Precario concedens non auditur, si ante tempus cum damno eius qui recepit repetit.
15 Prohiberi nemo potest quando quis rebus ad vsum destinatis vtatur.
16 Vincula duo sunt vno fortiora.

CONSILIVM CXXXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Desiderassem hanc consultationem mihi in ocio existenti demandatam fuisse, vt. s. aptissimis arg. veritatem, & iustitiam copiose declarare potuissem, quod certe fecissem, si saltem. v. aut. vj. dies integros in ea re peragenda habuissem, sed cum biduum solum mihi concedatur & mihi insuper continuis lectionibus occupato, oportet vt rem ipsam breuiter perstringam, & quid de iure sentiam in propositis questionibus, absque solita discussione, & plenis allegationibus in medium simpliciter proferam. ¶ Visis itaque subtilissi. allegationibus duorum excel. iurisco. sine nomine mihi exhibitis, & simul etiam facti contingentia bene considerata, placent etiam mihi conclusion. in predictis allega. firmate super vtraque proposita. q. tamen & si omnia fundamenta minutatim in eis contenta ego non habeam pro claris, & indubitatis. ¶ In quantum ergo primo queritur, vtrum illustr. d. Maximilianus gonzaga teneatur alere vxorem suam illustr. do. Portiam, & ei honeste fulcientes, iuxta tenorem questionis, seu pactorum initorum inter ipsum illustr. do. Maximilianum, & illustr. do. Jo. ludouicum gonzagam eius socerum, vna cum excellen. illis viris, qui predictas allegationes fecerunt concludo eum
1 teneri ad promissorum obseruantiam, † & hoc per reg. illam vulgatam, qua dicitur nihil magis fidei humane conuenire, quam pacta seruare. l. i. in prin. &. l. iurisgen. §. pretor ait. ff. de pac. l. i. ff. de consti. pec. & §. per traditionem. in arg. insti. de re. diuis. & maxime cum pacta, de quibus agitur fuerint solenni stipulatione vallata, & sic producant actionem pro eorum obseruantia, iuxta. d. l. iurisgen. §. quod fere. & l. ex placito. C. de rer. permu. cum multis
2 si. ¶ † Solum videtur oriri difficultas ex eo, quod mediantibus. d. pactis videtur facta quedam donatio inter virum, & vxorem, que iure prohibetur, vt. l. i. & ij. & per to. ti. ff. de don. inter vir. & vxo. & quidem ex eo, quia talis donatio videtur contra bonum vtilitatem, ne. s. inopia laborent, vt videtur probari in. d. l. ij.
3 & dixit bar. in. l. si quis pro eo. in fi. ff. de fideius. † nam cum fructus dotis debeant esse viri. l. dotis fructus. in prin. ff. de iu. do. & l. pro honoribus. C. e. cum si. pactum illud quod redditus, seu interusurium dotis deberet illustr. do. Portie vxori videtur habere vim donationis. l. quis. in fi. ff. de pac. dot. & similiter illud quod vxori predicte singulis ann. dare debeat certum frumentum, vinum, & alia quedam, & certam summam pecunie singulis mensibus videtur esse quedam donatio inter vir. & vxo. merito videtur quod non valeat, & sic quod illustr. d. Maximilianus predicta pacta seruare non teneatur. ¶ Veruntamen hoc non obs. arbitror predictum pactum omnino seruandum, et non dicitur donatio inter vir. & vxo. prohibita, sed dicitur conuentio quedam, vt mulier subeat onera matrimo. se suosque alendo, & ab eis maritus sit releuatus quantum ad curam, & sollicitudinem, licet re ipsa de bonis suis sint ta
4 lia onera substituenda. † tali. n. casu valet pactum, vt fructus dotis sint apud vxorem, vt est tex. in. l. si quis pro vxore. §. fi. ff. de don. inter vir. & vxo. imo ea de causa posset dos ipsa constante matrimonio reddi vxori non perditure, vt. l. mutuus. §. manente. ff. de iu. do. & sicut valet ratione predicta pactum de redditu, siue interusurio dotis, vt sit penes vxorem, ita etiam valet respectu frumenti, vini, pecunie, & aliorum bonorum singulis mensibus, vel annis dandorum predicte illustr. d. Portie, cum eadem causa data sint, vt. s. ipsa illustr. do. Portia cum eis se suosque alat, & onera
5 matrimo. substineat ab eis maritum releuando. † Non. n. est dubium secundum iuris ordinem maritum teneri alere vxorem, eique necessaria omnia exhibere, prout dignitas vtriusque requirit, & facultatis vires patiuntur, nedum de fructibus dotis, iuxta. l. cum dotem. §. si autem in seruis. ff. sol. ma. sed etiam vltra, quando vxor manet in seruitijs mariti, prout in casu isto presupponitur, secundum quod declarant Bal. Ang. & alij in. d. §. finaut. & Flori. de. s. Petro in. l. si filia nupta. §. si filiusfa. ij. col. in versi. item no. ex isto tex.
6 ff. fa. hercis. cum multis concor. alleg. in predictis allegatio. † quinimo etiam si non esset vxor in seruitio viri, adhuc idem esset dicendum, si illud contingeret propter temeritatem, & culpam viri, vt inquit Flor. ibi, de quo tamen in proposito non est curandum, quia vt mihi presupponitur predicta do. Portia manet, & mansura creditur in seruitio illustr. d. Maximiliani sui mariti. ¶ Possent etiam alia plura dici pro remouenda difficultate. s. scripta,
7 prout in predictis allega. sapienter, & abunde dictum fuit. † Et inter cetera plurimum mihi satisfacit, dum dicitur quod omnis difficultas dicitur sublata per decretum illustr. ducis Mantue, qui in ea ciuitate dicitur princeps, & habet iura imperij, legesque suis subditis constituit ex proprio arbitrio, vt omnibus est notum, & sic dicitur habere plenissimum imperium, & iuris condendi potestatem, cum habeat iurisdictio. perpetuam, iuxta doctr. Bar. in. l. omnes populi. in. iiij.
8 q. i. q. prin. ff. de iusti. & iu. † Dico. n. quod decretum, & deliberatio illustr. Ducis quo ad sibi subditos dicitur ius ciuile illius ciuitatis, vt. d. l. omnes populi. & §. ius autem ciuile. insti. de iu. na. gen. & ciui. iuncta doctr. Bar. pallegata. vbi Bar. idem determinat de istis Ducibus, & Marchionibus, quod de populo habentibus perpetuam iurisdictionem, si igitur tale decretum dicitur ius ciuile in eo quod voluit conuentionem, & pacta, de quibus agitur valere, & seruari debere, sequitur quod dicitur sublata iuris communis dispositio, quatenus predicta pacta, veluti donationem inter virum, & vxorem continentia iure communi possent aliquo modo infringi, & hoc posito quod aliquam donationem aliàs reprobatam continerent, quod tamen non assero, nam clarum est quod per ius ciuile cuiusque ciuitatis, quod dici solet ius municipale potest tolli ius ciuile Romanorum, & sic ius commune quantum pertinet ad ipsam ciuitatem, vt. d. l. omnes populi. versi. nam quod quisque populus. iuncto. §. sed naturalia. insti. de iu. nat. gen. & ciui. Nec dubium est solum ex iuris ciuilis censura donationem inter virum, & vxorem reprobari, vt. l. i. ij. & per to. ff. de don. inter vir. & vxo. Et hoc in proposito casu eo maxime videtur dicendum, quia illustr. princeps optima ratione motus fuit, videlicet vt aliqualiter saltem in necessarijs pro alimentis domus sue auferretur administratio illustr. Maximiliano, propter quem ratione iuuentutis facile possent male, & inutiliter bona, seu pecunie erogari, prout asseritur quod faciebat. Debent igitur talia pacta seruari, tanquam ius quoddam ciuile propter decretum illustris.
Ducis pro predicta. † facit quod in sisi dicimus quod valet statutum, quod mulier
9 non possit testari sine presentia certarum personarum, licet aliqualiter per illud videatur auferri libera testi factio, si tales persone non interuenirent, illud enim toleratur quia quod libera testi factio non auferatur quasi id sit contra bonos
10 mores, iuxta. l. stipulatio hoc modo concepta. cum mate. ff. de verbo. ob. † dicitur inductum sola censura iuris ciuilis, & sic iuris positiui, merito potest per statutum ciuitatis tolli, vt post Ang. & alios per eum alleg. firmat Deci. in
11 con. ccccccxij. conclusio. s. firmatam. in prin. † Quinimo per eandem rationem valeret statutum, etiam si diceret quod mulier sine consensu duorum consanguineorum testari non possit, vt signanter firmat Ang. in auc. vt facte no. constit. §. i. col. v. cuius opi. etiam in fortioribus terminis ego aliàs defensaui in. d. l. stipulatio hoc modo concepta. in. i. no. vbi multa ad propositum scripsi, sed nunc gratia breuitatis, & propter angustiam temporis dimitto. et ex predictis, & quibusdam alijs deductis in predictis allega. concludo quod illust. do. Maximilianus nullo modo venire potest contra pacta per eum firmata, & sic quod teneatur illustr. do. Portie eius vxori annuatim dare ea que in. d. pactis continentur, hec quo ad. i. q. ¶ Quatenus autem secundo loco queritur vtrum illustr. do. Maximilianus possit illustris. do. Portie sue vxori auferre vestes, & alia ornamenta preciosa, & de eis ex libito
12 sue voluntatis disponere contra voluntatem ipsius do. Portie. † Aduertendum est primo, quod si non constat vestes, & ornamenta, de quibus agitur ab ipso viro data fuisse predicte illust. do. Portie non est locus questioni, attento quod predicta do. Portia habet parentes ditissimos, & in illam liberalissimos, a quibus ipsa potuit ante matrimonium talia ornamenta habuisse, iuxta tradita per Saly. in. l. quintus. ff. de don. inter vir. & vxo. & per Alex. in con. xlij. in causa, & lite. circa med. li. v. cum multis concor. alleg. in predictis allega. Sic ergo que maritus non ipse dedit dubium non est, an per eum vxori possint auferri, quia illa talia bona vti perpetua libere retinebit. ¶ Sed posito quod predicta probarentur data illustr. d. Portie per illustr. do. Maximilianum eius maritum, aut ita de iure presumendum esset, & posito etiam quod sint preciosa, & festiua, quo casu non solent dici donata vxori, sed potius commodata ad vsum eius, prout eius causa pa-

rata fuerunt, ꝛ hoc pro ornamēto sue persone, put dignitas, ꝛ no bilitas personaꝝ, ꝛ familie vtriusq; exposcit, adhuc tñ dñm vř, ꝙ ei auferri per virū non poterūt ꝯstante mřimonio, nec per eū poterit ipsa ipediri, nisi iusta, ꝛ ꝓbabilis causa subesset, quo minus talibus bonis vti, ꝛ frui possit fm vsuz, ad quē destinata fuerunt pro ꝯseruatione honoris, ꝛ dignitatis ꝑsonaꝝ, ꝛ illustr. familie, ip soꝝ maxime ipsius mariti, put abunde in predictis allega. ꝛ quidem multiplici fundamēto deducit. † Et maxime pro hac ꝯclusione facit, qꝛ si talia vñr quasi cōmodata ad vsum eius ꝯstante matrimonio pro ipsius honore ꝯseruando dꝫ posse vxor talibus bonis vti ad vsuz destinatuz, ēt inuito marito, put in cōmodato dř, vt. l. in cōmodato. §. sicut. ff. cōmo. ꝛ ibi plene ꝑ gl. ꝛ doct. tradit, † qnimo ēt in precario hoc aliqñ dř, vt. s. non audiat ꝯcedens, si intēpestiue repetat cū dāno eius q recepit, vt tradit egregie Alexā. in apostil. ad Bar. in. l. i. ff. de pcar. post alios quos alle. † Ad qđ facit qꝛ nemo pōt prohiberi, qn rebus vtatur ad illū vsuz, ad quē destinant. l. arboribus. §. nauis. ff. de vsufr. ꝛ pſertim si ēt vtile, ꝛ honorificū sit prohibere volēti, vt. l. si edes. ꝛ ibi per gl. ꝛ docto. tradit. ff. cōi diui. vñ cuz bona de qbus agit sint destinata ad vsuz vxoris ꝯstante mřimonio, vt est notū, ꝛ dicit Pa. de cast. in ꝯs. ccclxxxj. primo videndū. ij. col. ij. vol. in nouis. ꝛ qdem pro honore ēt illustr. do. Maximiliani eius mariti non dꝫ talis vsus per ipsum maritū impediri, ꝛ si qua in his ꝯtinet donatio, qđ tñ non assero, illa tolerāda est, qꝛ dř facta grā honoris nedū vxoris, sꝫ ēt ipsius mariti, ar. l. nup. cū duobus precedē. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxo. si. n. ibi valet donatio facta per vxorez marito grā honoris ipsius mariti, fortius isto casu debuit valere donatio iocalium, ꝛ aliaꝝ reruz preciosaruz, de qbus agit, seu vsus eaꝝ facta grā honoris vtriusq;. † cū duo vincula vno sint fortiora, auc. itaq;. C. cō. de succes. ꝛ ibi no. Bar. l. sꝫ ꝛ milites. in pn. cuz ibi no. ff. de excu. tu. ꝛ no. in. c. i. de treg. ꝛ pac. cū si. ꝛ tradit Jas. in. l. re ꝯiuncti. in. vj. no. ff. de le. iij. ꝛ Dec. in ꝯsil. cccccccxix. l3 in casu. col. si. qđ ergo toleratur, qñ tñ est honor recipiētis fortius tolerari dꝫ, qñ ēt honor donātis ꝯsideraf, vt in casu isto auct. multo magis. C. de sac. san. ec. cū si. ¶ Ex his igit, ꝛ alijs multis sapiēter deductis in predictis allega. ad quas, qñ tpis angustia premit sine vlteriori discussione me remitto, instātia. n. ꝯsultantis, quodāmō calamū de manu mea eripit. ¶ Ex pdictis inqꝫ, ꝛ alijs, vt. š. ꝯcludēdū puto vestimēta monilia, ꝛ similia ornamenta ad vsum illustr. do. Portie parata, ꝛ eidē ꝑ virū ꝯcessa ꝓ honore vtriusq; familie ꝑ eūdē ei auferri non posse, nisi tñ silia, aut meliora in eoꝝ locū reficeret.

Soci. nepos Padue legens. 1539.

SVMMARIVM

¶ De matrimonio ꝯcto cū relicta fřis ex dispēsatione sedis apostolice, vtrum valuerit, ꝛ an post longum tēpus possit rescindi.

1. Papa potest dispensare circa ea que non sunt iuris diuini.
2. Relictam fratris sine liberis decedentis, an licitum sit capere in vxorem, ꝛ. j. nume. 6. et. 18.
3. Mandata moralia ad ius naturale pertinent.
4. Lex, ꝛ sacerdotium simul, ꝛ semel sunt data Moysi.
5. Preceptum leuitici. xviij. capi. hodie dici potest de iure diuino.
7. Papa dicitur supra omne ius, ꝛ supra illud dispensare potest.
8. Papa dicitur vicarius Christi verus.
   Pape, ꝛ Jesu Christi videtur vnum concistorium.
9. Christus multa precepta Dei patris, ꝛ antique legis imutauit.
10. Jura mutantur ex temporum, causarū q;, ꝛ personaꝝ varietate.
11. Pape potestas dicitur ex Deo.
    Papa statuta a Deo immutare potest, ꝛ dicetur a Deo factum.
12. Pape per que verba a Deo est data potestas.
13. Oratio vřis in vna parte falsificata, in totum falsa redditur.
14. Jus par est ligandi, ꝛ dissoluendi.
    Papa dispensando habilitat contra legem diuinam.
15. Exceptio a regula generali facta eam declarat in non exceptuatis habere locum.
    A potestate generali Pape que excipiantur.
16. Papa qñ dispensare possit contra preceptum legis diuine.
17. Papa potest in pluribus contra ius diuinum dispensare, vt in bigamo in criminoso, in decimis, in voto, ꝛ iuramento.
19. Papa quin possit omnia disputandum non est.
20. Papa quando contra ius dispensat ex causa probabili non dicitur illud ius tollere.
21. Dispensatio dicitur quedam cōmensuratio cōmunis ad singula.
22. Jus naturale immutabile dicitur.
23. Jus naturale ex causa declarari, modificari, ꝛ limitari potest.
24. Princeps ex causa contra ius naturale rescribere potest.
25. Lex dicitur sancta propter causam, ꝛ rationem ipsius.
26. Prohibitio ne Papa contra ius diuinum dispenset intelligitur vniuersaliter, vel sine causa.
27. Papa ex causa in gradibus a lege diuina prohibitis dispensare potest, ꝛ nume. sequen.
29. Dispensatio causa pacis conseruande dicitur iusta causa.
30. Papa in primo affinitatis gradu dispensare potest.
31. Mala quandoq; toleranda sunt ratione pacis conseruande.
32. Bella bonis permittuntur ob pacem futuram.
33. Papa vti vicarius Christi debet sequi pacem.
34. Pax a Redemptore nostro denunciata est, dū dixit pax vobis.
35. Coniunctio pro bono pacis toleratur, que alias non valeret.
36. Causa iusta dispensandi ꝙ frater accipiat relictaꝫ fratris, est gratia suscitande sobolis.
37. Verba illa, ꝛ alijs causis animum nostrum mouētibus posita in rescripto Pape quid importent.
38. Papa semꝑ presumitur ex iusta causa motus ad dispensandum.
39. Papa ex cā dispensat, ꝙ patruus filiā fratris in vxorē accipiat.
    Et dispensat ꝙ filius fratris ducat in vxorem relictam patrui.
40. Papa ex causa dispensat in gradibus consanguinitatis, ꝛ affinitatis a lege prohibitis.
41. A Papa factum seruare debemus.
    Pape nemo potest dicere, cur ita facis.
42. In his que Papa facit non est resistendum.
    Sacrilegij instar est contra supremi principis dispositionem venire, aut de eius potestate disputare.
43. Nuptie inceste longo iam tempore contracte, maxime si proles adest ex dispensatione Pape tolerantur.
44. Sedi apostolice spectat declarare ea que sunt dubia circa fidem.
45. Presumptio validitatis actus dicitur potentior omnibus alijs presumptionibus.
46. Opiniones qñ sunt varie circa matrimonium, qꝛ aliqui dicunt matrimonium non esse dissoluendum, alij vero contra, illa opinio est capienda que fauet conseruationi matrimonij, etiam si cōmunis opi. tendat ad matrimonium dissoluendum.
47. Opinio vnius doctoris celebris, que est pro conseruatione matrimonij est omnino tenenda.
48. Matrimonium si fuerit consumatum inter fratrez, ꝛ relictā fratris premortui ex dispensatione Pape non poterit tale matrimonium dissolui, nec etiam per ipsum Papā, nec successorez.
49. Multa fieri impediuntur que facta tenent.
50. Matrimoniū ꝯsumatū, ꝛ ob scandalū secuturū rescindi nō pōt.
51. Scandalum quod oriret ex dissolutione matrimonij iam consumati euitari debet.
    Papa antequam dispenset, solet querere an dispensare possit.
52. Consuetudini diu obseruate deferendum est.

CONSILIVM CXL

Dirigat Dñs xba mea in viā veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Stantibus his que in facto narrant, dubitat nunqd matrimoniū ꝯctuz per serenissi. Regē Anglie, cū relicta fratris eius qui sine liberis decesserat cuz dispensatione sūmi pōtificis de iure tenuerit, ita vt ꝑpetuo firmū, ꝛ imutabile permanere dēat, put per ann. X. xxiij. maxima inter eos beniuolētia ꝯiugali pdurauit, ꝛ ab oibus pro vero, ꝛ ltimo habitū fuit, an xo de iure nō valuerit, ita ꝙ semꝑ ipsi dicant fuisse illicite ꝯiūcti, adeo ꝙ hodie dēat, prout petit, declarari ꝯiūctionez predictā, ꝛ si multis annis, ꝛ cuz superstite prole durauerit, semꝑ fuisse illicitam, ꝛ ita illos dēre separari, veluti nunq̄ ltimo matrimonio ꝯiunctos. ¶ Circa quā dubitationez, que sicut in se est maximi pōderis, ita est amplissima, ꝛ ꝑdificilis, ab illustr. ꝛ iustissimo Rege predicto reqsitus fui, vt qd de iure sentirez per viā ꝯsil. rñderez Rege ipso desiderāte, cum maxima tñ modestia, ꝛ solū si iustitia patiat, matrimoniū predictuz oino separari, veluti ꝙ vsq; ab initio nullum fuerit, ego vero rē adeo dubiaz inueni, ꝛ adeo hinc, ꝛ inde rōnes iura, ꝛ auctoritates vrgere, vt nō fuerim ausus in ea difficultate quicq̄ firmare, ꝛ ob eā cām a ꝯsulendo oino abstinendū duxi, ad qđ ēt negocij, ꝛ personaruz, de qbus agitur qualitas me induxit. ¶ Veruz qꝛ ex ꝑte predicti serenissi. Regis regrebar non ab re esse arbitratus sum fundamēta que ꝓ eius desideriū vrgere visa sunt subnotare, vt sua regia maiestas, aut ipsius agētes plane intelligāt me hac in re non parū inuigilasse, ꝛ vrgentia esse fundamenta,

menta, que contra suam maiestatem me dubium detinuerunt, & sic a cōsulendo in eius fauorem me retraxerunt, etenim huius animi sum, vt in rebus dubijs latius semp dixerim a consulēdo abstinere. ¶ Ex his tñ que .j. scribentur, nemo putet me partem contra Regis petitionem verā affirmare, cum & contra eam quāplurima vrgere videātur, que in presentiarū referre non expedit, sed tantum ea que contra Regem vrgere videtur, subnotabo ratione predicta. ¶ Itaq; vt ad rem ipsam deueniā, ꝙ matrimonium predictum tenuerit, & ꝙ hodie rescindi nullo modo possit ex plurimis que allegari possent multis dimissis septem principalia fun
1 damenta deducā, & sunt ista. ¶ † Primo enim arguitur sic, lz dubium sit an sumus Pontifex dispēsare possit circa ea que sunt iuris diuini, de quo .j. dicam, tñ exploratissimum, & sine dubio est ꝙ libere possit dispēsare circa ea que non sunt iuris diuini per iura vulgaria, sed in ꝓposito inter predictos matrimonium non vide
2 batur iure diuino ꝓhibitum, ergo &c. ¶ † Illud autem ꝓbatur, q2 ꝙ quis capiat relictam fratris decedentis sine liberis nedum non dicit̄ iure diuino prohibitum, sed dicitur permissum, vt .j. dicam. ¶ Naz & per ꝯtrariuz soror iure diuino, idest ſm .ll. Moysi potest suscipere in maritum relictū sororis predefuncte, prout Judei ex consuetudine seruant, & ita vult, & verū presupponit And. barba. in ꝯsil. xij. illud in medium referam. iiij. volu. ¶ Nec videtur obstare in ꝓposito nostro si dicatur ꝙ imo reperitur prohibitum in Leuitico. c. xviij. dum ibi inter cetera dicit̄, ꝙ nemo discooperiat turpitudinez vxoris fratris sui, qd̄ esset capiendo eius relictam in vxorem, qm̄ videtur posse responderi duobus modis. Primo q2 videtur posse dici ꝙ illud preceptum tanq̄ non morale hodie tempore gratie, hoc est post aduentum dñi nostri Jesu Christi nō duret in lege Dei, iuxta illud ad Hebreos. c. vij. in fi. dum dicitur ꝙ per nouum testm̄ vetus, & primum veterauit, & qd̄ antiquatur, & senescit prope interitū est, & traditur per doct. in. c. translato. de ꝯstitutio. & ꝙ non fuerit preceptum morale videtur ostendi, q2 tunc diceretur esse iuris naturalis, & tanq̄ qōdaz principium nature fuisset ante .ll. scriptas, iuxta no. per Jo. & Hugo. in. c. dixit Sarra. xxxij. q. iiij. Et pro hoc videt̄ bonus tex. in. c. fi.
3 vj. distinc. † dum dicitur ꝙ moralia mandata ad naturale ius pertinent, sed falsuz est ꝙ sit iuris naturalis, & fuerit ante .ll. scriptas, q2 incepit a Mosayca lege, de qua in. d. c. xviij. & per prius tale preceptū non erat in ꝯsideratione, passim. n. in tali gradu affinitatis matrimonia ꝯtrahebantur, vt pz Genes. c. xxxviij. vbi Onaz filius Jude accepit vxorem Thamar relictam fratris sui here. & Jacob etiam, qd̄ est plus, tenuit duas sorores pro vxoribus eodem tēpore, vt patet Genes. c. xxix. & alibi etiam hoc idez in testamento veteri repitur, & Abraam etiam suscepit filiā fratris eius, vt probatur in. c. queritur. xxj. q. ij. qd̄ tñ inter cetera probibitum reperitur in. d. c. xviij. Leuitici. Si igit̄ tale preceptum non dicitur morale, dicemus ꝙ erat iudiciale, & per ꝯ̄ns ꝙ hodie in nouo tempore potest iudex ecclesie .i. Papa precipere, vt obseruetur, vel ne seruetur ꝓhibere, iuxta nota. in. d. c. translato. & que dicit
4 Pau. ad Hebre. c. vij. vbi August. dicit, † q2 simul, & ab eodem, & sub eadem spōsione data sunt lex Moysi, & sacerdotium, qd̄ de vno dicit̄ necesse est, ꝙ de alio intelligatur &c. ¶ Scd̄o responde
5 tur posito † ꝙ illud preceptū generaliter positum in. d. c. xviij. hodie possit dici de iure diuino hoc est ꝙ non sit per nouuz testamentum sublatum, eo ꝙ sit inter moralia, nam videt̄ posse dici ꝙ tale preceptum per eandē .l. diuinam. recepit limitationem, vz nisi frater predefunctus sine liberis decesserit, tunc enim frater supstes nedum ꝑmittebatur relictam fratris suscipere in vxorē, sed iubebatur, vt dicit̄ Deuterono. c. xxv. & est positū in. c. olim. viij. q. i. & Luce. c. xx. Sed in casu isto frater istius serenissimi Regis sine liberis decesserat, ergo iure diuino iste Rex nō erat prohibitus re
6 lictam fratris sūmere in vxorem. ¶ † Et hinc videtur ꝙ lz hodie talis ꝯiunctio, eo ꝙ sit in primo gradu affinitatis, dicatur iure scripto prohibita, tñ ex dispensatione Pape fieri, & tolerari potest, prout videmus fuisse dispensatum, & toleratū in. c. fi. de diuor. Et si dicatur ꝙ dicit̄ preceptum ceremoniale pōt dici ꝙ eo respectu ꝙ sit ceremoniale non esset seruandū, sed potest dici ꝙ etiaz sit iudiciale, & eo respectu Papa potest iubere, vel ꝓhibere seruari, vt .s. dictum est, & isto casu dicemus ꝙ seruari iussit. ¶ Et hoc sit primum principale fundamentū huius partis ꝯtinens in effectu ꝙ hodie tale matrimonium non dicatur iure diuino prohibituz. ¶ Scd̄o posito sine preiudicio veritatis ꝙ hodie dicatur iure diuino prohibitum predictū matrimonium, adhuc videtur ꝙ accedente dispensatione sūmi pontificis de iure tenuerit, & hoc ex plu
7 ribus ꝓbari videt̄ maxime .j. scriptis. ¶ † Primo q2 Papa dicitur supra omne ius, & de iure supra ius, ipsum dispensare pōt, vt est tex. in. c. proposuit. de ꝯcess. preben. & ibi plene tradit̄ per gl. & doc. hinc dici solet ꝙ Papa hz plenitudinem potestatis, vt in. c. ad honorem. de aucto. & vsupall. vnde et̄ illud Papa omnia potest, vt per Host. in. c. quanto. de transla. epis. & per Abb. in. c. lz. iij. colū. de elect. & etiam illud Papa pōt adequare quatrata rotundis &c. vt per Abb. in. c. cum venissent. iiij. col. de iudi. Si igitur hec vera sint, seqtur ꝙ in proposito prestita dispensatio, licet etiā supra ius valuit, cuz a Papa emanauerit qui omnia pōt, et sic et̄ istud attenta vniuersali potentia, a qua nihil videtur exclu di, iuxta .l. iulianus. in prin. de leg. iij. Aliogn non diceretur ha
8 bere plenitudinem potestatis ꝯtra. d. c. ad honorem. ¶ † Scd̄o probatur, nā Papa dicitur verus Jesu Christi vicarius. c. inter corporalia. de translatio. epis. & c. i. de homic. li. vj. & per Abb. & alios in. c. significasti. ij. col. de elec. & Pape, & Jesu Christi videtur vnū consistorium, vt ibidez traditur, & per Host. in. d. c. quanto. de trāsla. epis. & per Abb. in. d. c. lz. de electio. igitur qdcunq;
9 Christus ipse poterat, & Papa debet posse. † Sed nulli dubium est qn Christus potuisset contra ius diuinum statuere, vel dispensare, qm̄ Deus erat, imo in multis preceptis Dei patris, & antique legis diuine, imutauit ergo similiter, & Papa eius vicarius, & faciens cuz Deo idem consistorium, debet posse ꝯtra ius diui
10 num statuere, maxime ex causa ꝓbabili, † cum non sit nouum ex tempoꝝ, causarumq;, & personarum varietate iura ipsa mutari. c. non dz. de consangui. & affi. & arg. c. dño guerram. post prin. hic finit̄ .l. deinde. inci. ꝯsuet. &c. facit. d. c. inter corporalia. vbi Pape dicit̄ permissuz, qd̄ Deus suo iudicio reseruauit, eo ꝙ sit Dei
11 vicarius. ¶ † Tertio facit, q2 vt dicitur in. c. nouit. de iudic. potestas Pape dicitur esse ex Deo, de quo dubitandum non est, & ex eo videtur seq, ꝙ etiam statuta ab ipso Deo, maxime vbi causa subsit, mutare possit ipsius Dei auctoritate a quo potestatem habet, argu. l. i. §. qui mandatam. ff. de offi. eius. cui materia est iuris dic. & dicet̄ hoc ab ipso Deo factuz, & non ab homine, vt in simili
12 inquit Dec. in ꝯsi. cxij. in presenti ꝯsultatione. iij. col. ¶ † Quarto generaliter data est Pape potestas a Deo per illa verba pasce oues meas, vt legit̄ Joā. c. fi. & per alia, vz qdcunq; ligaueris super terrā erit ligatum & in celis, & qdcunq; solueris super terram erit solutū & in celis, de quibus Matthei. c. xvj. hec cū generaliter dicta sint generaliter intelligi debent. l. i. §. & generaliter. ff. de lega. prestā. cum simi. & sic omnia comprehendunt, & ꝯ̄nr etiaz casum istū. Alioquin nisi Papa istud potuisset cum soluerit predictos matrimonium ꝯ̄hentes a legis prohibitione, & matrimonio eos ligauerit falsuz esset illud scd̄m dictuz, qdcunq; ligaueris &c.
13 † nam cuz oratio illa sit vniuersalis falsificata in parte tota falsa redderet̄. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. qd̄ absq; du
14 bio dōm non est. ¶ † Quinto hoc probatur, q2 par ius dr̄ esse ligandi, & dissoluendi, vt patet ex. d. auctoritate, qdcunq; ligaueris &c. & dicitur clare in. c. verbum Dei. de peniten. distin. i. facit. l. nemo qui ꝯdemnare. ff. de reg. iur. cum simi. sed Papa dispensando aptat, quem & habilitat ꝯtra legem diuinam, iuxta no. per Jo. and. in nouel. in. c. actus legitimi. de reg. iur. li. vj. in mercuria
15 libus, ergo et̄ isto casu potuit dissoluere viculū .l. diuine. ¶ † Sexto exceptio a regula generali facta declarat regulā illam generaliter in non exceptuatis habere locū. l. nam qd̄ liquide. ff. de penu lega. cū simi. sed a generali potestate Pape, de qua. s. solum excipiunt̄ ea que sunt fidei, & ſm aliquos ea que respiciūt vniuersalem statum ecclesie, lz hoc multi negent, vt no. in. c. sunt qdam. xxv. q. i. & vr̄ velle Fely. post beatuz Tho. ab eo allega. in. c. que in ecclesiarū. vij. col. de ꝯstit. tradit et̄ Dec. in consil. cxij. in presenti ꝯsultatione. iij. col. Ergo in alijs, & ꝯ̄nr in casu isto potuit Papa dispensare, ꝓut fecit cū istud nō respiciat articulos fidei, neq; vniuersalez statū ecclesie. ¶ Septimo ꝓbatur, q2 quicquid sit cir
16 ca alia iura diuina, † tñ qn̄ aliqd̄ preceptum diuine legis nō se habet tanq̄ nature principium Papa ꝯtra illud ex causa potest dispensare, vt tradit Archid. Floren. in sua sūma, & alij qdam, prout repitur in apostil. ad Fel. in. d. c. que in ecclesiarū. circa. vj. col. in apostil. incip. Papa ex causa pōt interpretari &c. ver. iij. dic ꝙ sunt aliqua precepta &c. sed sic est ꝙ illud preceptū Leuiti. xviij. saltem respectu relicte fratris, ꝓut est casus noster, non dr̄ tanq̄ nature principium, vt de se patet, ergo Papa potuit dispēsare, prout fecit. ¶ Octauo probat̄ per locum a simili, iuxta .l. nō pos
17 sunt. ff. de legi. † Dico. n. ꝙ Papa potest dispensare in pluribus ꝯtra ius diuinuz, vt in bigamo, in criminoso, in decimis, in voto, & in iure, vt no. in. c. proposuit. de ꝯcess. preben. tradit Host. in sūma in ti. de dispen. §. q2 possit. & in ti. de voto. §. qnto. & Hugo. et Arcbidi. in. d. c. sunt qdam. xxv. q. i. cū multis ꝯcor. vt per Egi
18 dium belleme. in suo ꝯsi. xxviij. ij. col. † Item et̄ dispensare potest

contra illud preceptum, sabata sanctifices, vt per doc. in c. licet. de feri. sicut ergo in casibus istis ɔtra legem diuinam Papa dispensat, ita ꝛ isto casu. ¶ Nono, ꝛ vltimo hoc videtur ꝓbari in c. vt 19 constitueretur. l. distin. in ver. alioqn contra claues ꝛc. † vult eniʒ ibi text. ꝙ ɔtra clauium potestatem, qn omnia possit Papa non est disputandum, igitur etiam hoc potuit. ¶ Tertio principaliter posito sine preiudicio veritatis, ꝙ ꝙ ius diuinum Papa simpliciter loquendo dispẽsare non possit, vr̃ tñ posse dici ꝙ possit ex iusta, ꝛ probabili causa, lʒ in casu isto ex iusta causa videtur Papa dispensare, ergo ꝛc. ¶ Maior videtur probari. ¶ Primo qꝛ dici 20 solet, † ꝙ qñ Papa cõtra ius dispẽsat ex probabili causa non dicitur ius illud tollere, aut ei ɔtrauenire, sed potius ei deseruire, vt voluit Hostiẽ. in sũma, de recept. arbit. §. qualis est. ver. potest etiam. ꝛ Joã. and. in c. de multa. de preben. in nouella, ꝛ ideo ibi 21 dicit sm sanctũ Thomam per euʒ allega. † ꝙ dispensatio dicitur quedam cõmensuratio cõmunis ad singula, vt videmus in patre fam. ꝛ gubernatore familie, qui dicitur dispensator, eo ꝙ singula singulis circa laborẽ, ꝛ premiuʒ dispensat, ꝛ nos dicimur circa iuris ordinamenta tali dispẽsatore indigere qui ea moderetur, ꝛ dispenset, prout contingens causa expostulat, hec refert, ꝛ sequitur Pe. de anch. in ɔsi. cclxxxiij. reuocetur in dubiuʒ. ij. col. vbi etiaʒ 22 alios allegat. ¶ † Scḋo facit, qꝛ videmus ꝙ ius naturale dicitur immutabile. §. sed naturalia. insti. de iure natur. cum simili. ꝛ tñ si contra illud fiat rescriptuʒ ex iusta, ꝛ probabili causa valet, vt voluit Inn. in c. que in ecclesiarum. ver. ꝛ dico non valere ꝛc. de constitu. ꝛ ita etiam vult Joã. and. in mercuriali. in c. possessor. de re 23 gul. iur. lib. vj. in secundo articu. † concludens ꝙ ius naturale ex causa declarari, modificari, ꝛ limitari possit, vnde inquit Bal. in. 24 l. rescripta. iij. col. C. de preci. imperat. offerẽ. † ꝙ ex causa contra ius naturale, seu eius effectuʒ princeps potest rescribere, sic ergo videt̃ dicendum de precepto illo ca. xviij. Leuitici, vt. s. ex causa contra illud dispensari potuerit. ¶ Tertio probatur hoc ratione nam ꝛ illud preceptum, sicut alia iura in se causam, ꝛ rationeʒ ha 25 bet. † Omne enim ius, siue lex propter causaʒ, ꝛ rationẽ ipsius dicitur sancta, honesta, ꝛ iusta, ꝛ alias non esset lex. c. erit auteʒ. iiij. distinct. sed qñ causa iusta, honesta, ꝛ probabilis subest, ne lex illa seruetur cessat sanctitas, honestas, ꝛ iustitia eius, ꝛ rationabiliter seruari non debet, ꝛ ideo conuenienter dicendum videtur ꝙ contra illam. l. etiam ꝙ fuerit diuina per superiorem, qñ causa id exigit, nedum potest dispensari, sed debet, ne alias patiatur legẽ que causa iusta in aliquo casu caret, homines ligare. Facit qḋ supra dictum est, vʒ conueniens esse ex causarum, personarum, vel tem 26 porum varietate iura mutari. ¶ † Quarto ꝓbatur, qꝛ prohibitio ne Papa contra ius diuinuʒ disponat, intelligitur vniuersaliter, vel sine causa, sed vbi causa adsit in aliquo particulari casu Papa non prohibetur, vt voluit Cardi. in c. ij. vbi etiam sequitur Fely. de maiori. ꝛ obediẽ. ꝛ de hoc potes videre multa exempla per Fely. in c. fi. eod. tit. ad quem gratia breuitatis me remitto, idem etiam voluit plura ɔgerendo Dec. in consi. cxij. preallega. iij. col. dixit Inno. in c. cũ ad monasterium. de sta. mona. ꝛ Bal. in. l. i. i. col. C. de iur. aur. anul. ꝛ in d. l. rescripta. ꝛ Alex. in ɔsi. clxxxviij. perspectis xbis. ij. colũ. v. volu. Sic igitur in proposito nostro ex causa Papa potest in gradibus lege diuina ꝓhibitis sic particulariter dispensare. ¶ Qḋ etiam quinto, ꝛ vltimo probatur auctoritate Jo. and. in c. per venerabilem. qui filij sint legiti. vbi voluit 27 expresse † ꝙ Papa ex causa potest dispẽsare in gradibus lege diuina probibitis, vt. s. ex nunc valeat matrimonium, non tñ validando iam contractum, vt ex tunc, vt per eum, qḋ etiaʒ sequitur, ꝛ multum dicit esse notandum ibi Abb. in. iiij. col. versi. nec obstat ꝛc. ꝛ in c. litteras. de resti. spolia. vij. col. versi. adde tñ ꝛc. hoc etiam voluit Archi. post gl. ibi, quam sic intelligit in c. pitatiuʒ. 28 xxx. q. ij. † concludens ꝙ lʒ non de facili in gradibus diuina lege probibitis Papa dispensare debeat, tñ ex causa potest per iura per eum adducta, dicit etiam hoc voluisse Joan. fa. ita etiam voluit glo. in summa. xxxv. q. viij. ¶ Si igitur ex causa Papa potest in gradibus lege diuina probibitis dispensare, sequitur ꝙ in casu isto debuit dispensatio valere, ex quo videtur facta ex iusta, ꝛ probabili causa. ¶ Illud autem, ꝛ sic minor huius tertij funda 29 menti, probat̃ primo ꝛ principaliter, † qꝛ dispensatio sũmi pontificis in presenti casu dicit̃ facta causa pacis inter illos principes conseruande, vt expresse dicit̃, tam in litteris plumbatis, ꝙ̃ in breui, que causa vr̃ iusta, ꝛ probabilis. ¶ Pro quo primo videtur tex. in c. vt ɔstitueretur. in fi. l. distinc. dum dr̃ ꝙ propter sectandas strages populoꝝ, ꝛ sic propter tollenda bella, ꝛ ɔñr propter pacem inducendam, vel ɔseruandam recedendum est a legis seueritate, ꝛ sic vr̃ bene ibi ꝓbari, ꝙ causa pacis vr̃ iusta causa di-

spensandi cõtra leges. ¶ Scḋo hoc vr̃ probari ex his que dicit 30 gl. in c. i. seu in sũma. xxxv. q. viij. † dum vult tria esse propter que Papa in primo, ꝛ scḋo gradu affinitatis potest dispensare, ꝛ ter 31 tium qḋ ponit est pacis reformatio, vt per eã. ¶ † Tertio facit, qꝛ ratione pacis ɔseruande qñqʒ sunt mala tolerãda, vt. c. i. ꝛ. c. ecce inquiunt. xxiij. q. iiij. ꝛ. c. hec quippe. iij. q. vj. vnde si pax est causa iusta, vt mala aliqua tolerentur, fortius vr̃ in casu isto fuisse iusta causa predicte dispensationis, cũ ex ea non malum, sed matri 32 monij sacramentum sequutuʒ fuerit. ¶ † Quarto facit, qꝛ bonis viris absqʒ lesione bonitatis pmittuntur bella propter pacẽ futuram. c. apud. xxiij. q. i. Sic ergo ꝛ sũmo pontifici pp paceʒ ineundam, vel ɔseruandam inter Christianos principes debuit licere, sic ɔtra ius diuinum dispensasse, ꝛ maxime qꝛ si ad episcopos spectat pacem semp perquirere, ꝛ inducere inter suas oues, vt. c. studenduʒ. ꝛ. c. precipimus. xc. distin. magis hoc debet esse ad curaʒ pontificis qui maior est, ꝛ cuius humeri maiore onere premũtur, ꝛ maxime inter tam magnos principes ꝓpter maius periculum, qḋ ex bello inter eos oriri posset, arg. c. vbi periculum. de elect. li. 33 vj. ¶ † Quinto ꝓbatur, qꝛ Papa tanꝙ̃ verus Christi vicarius eius vestigia sequendo pacẽ, semper perquirere dʒ inter Christianos, sicut ꝛ Christus faciebat, qui semp in mundo paceʒ docuit. c. nisi bella. xxiij. q. i. ꝛ paceʒ anunciauit, vt sic eo nascente ab Angelis fuerit dictum gloria in altissimis Deo, ꝛ in terra pax hominibus bone volũtatis, vt legit̃ Luce. c. ij. ꝛ ipse dñs noster Jesus Christus semp dicere solebat, pax vobis, vt legitur Luce. c. fin. ꝛ 34 alibi sepe, † vnde cũ pax a Redemptore nostro annunciata fuerit non inconuenit ꝙ eius ɔseruatio dicatur fuisse iusta causa predicte dispensationis, maxime qꝛ pax adeo grande bonum est, vt in rebus humanis, nil gloriosius, nil delectabilius, ꝛ nil vtilius audiri ɔcupisci, aut possideri soleat, sm diuum Augustinum in lib. de ciuitate Dei, ꝛ refert Albe. de rosa. in. l. vnica. in prin. C. de cadu. tol. vbi etiam plura tradit de laudibus pacis, vt ibi per eum. 35 ¶ † Demum facit. c. vbi. de sponsa. impube. vbi pro bono pacis toleratur coniunctio, que alias non valeret, ꝛ sm illum text. dicitur tunc coniunctio tolerari vrgentissima necessitate, est enim vrgentissima causa conseruatio pacis, sic ergo ꝛ hic. ¶ Scḋo principaliter ꝙ dispensatio fuerit ex iusta causa facta videtur proba 36 ri, † qꝛ videtur facta etiam gratia suscitande sobolis fratri. predicti Regis mortuo, iuxta id qḋ legitur Deuteronomij. c. xxv. ꝛ ponitur in c. olim. viij. q. i. ꝛ prout dicitur in c. fina. extra de diuort. ꝛ lʒ dispositio illius. c. xxv. sm aliquos sit figurate posita, tñ etiaʒ dicitur lex iudicialis, propter qḋ remanet, vt eo respectu iudex ecclesie, idest Papa possit illam iubere seruari, vel etiam prohibere, prout ei visum fuerit esse oportunuʒ, ꝛ salutare, prout. s. dictuʒ fuit, ꝛ inde videmus ꝙ Innocẽ. aliqñ eam seruari iussit in dicto. c. finali. ꝛ sic videtur probatum ꝙ talis causa, vt scilicet per fratrẽ superstitem mortuo fratri semen suscitetur capiendo eius relictam in vxorem fuit apud pontificem habita pro iusta, ꝛ probabili in simili dispensatione, vt in dicto. c. finali. ¶ Quod autem in casu isto fuerit considerata talis causa videtur probari in breui apostolico, dum in eo prius narratur ꝙ frater predecesserat sine liberis, ꝛ ꝙ pax inter illos non bene sine nouo affinitatis vinculo conseruari potest, ꝛ postea dicit̃ ex his, ꝛ alijs certis causis ꝛc. ꝛ similiter infra dicitur, his ꝛ alijs causis ꝛc. Illa enim verba, ex his, ꝛ his, ad causas relata, cum sint numeri pluralis, requirunt ad minus duas causas. iuxta. l. vbi numerus. ff. de testibus. Sed non potest dici duplex causa expressa, nisi pro vna sit ista, videlicet causa suscitande sobolis fratri mortuo sine ea. ¶ Alia autem causa est pacis cõseruande, de qua supra dictum fuit. ¶ Tertio principaliter hoc probari videtur ex illis verbis pontificis in di 37 cto breui, dum dicit, † ꝛ alijs causis animum nostrum mouentibus ꝛc. nam ex illis verbis constat, ꝙ pontifex vltra causas predictas alias causas etiam cõsiderauit, quibus motus fuit ad sic dispensandum, ꝛ licet cause non exprimantur, tamẽ presumenduʒ 38 est ꝙ fuerint iuste, ꝛ probabiles. ¶ † Quinimmo tanta est auctoritas Pape, ꝙ si nihil de causis dixisset in tali dispensatione iusta causa presumeretur motus, vt voluit Cyn. in. l. rescripta. C. de precibus imperato. offeren. ꝛ in. l. finali. C. si contra ius, vel vtilitatem publicam. ꝛ vtrobiqʒ per doctores, ꝛ Abb. in c. quanto. quinta colum. de iureiuran. versicu. si tñ Papa, glos. singularis, ꝛ ibi Bartol. in. l. relegati. ff. de penis. cum concordantibus, vt per Felynũ in c. que in ecclesiarum. xxiiij. colum. versicu. quinta conclusio. de constitutionibus. Si igitur iusta causa in dispositione Pape presumitur, vbi de causa nullum sit verbum. Fortius isto casu id dicendum est, cum dixerit ex his, ꝛ alijs causis animum nostrum mouentibus, vt sic alie cause in animo suo residentes,

dentes, & non specialiter expresse presumantur iuste & probabiles ad illam dispensationem faciendam arg. l. vnice. in princ. C. de rei vxo. act. facit auc. multo magis. C. de sacro sanc. ecclesi. cum simi. ¶ Et ex his concludatur in hoc tertio principali fundamento, quod licet forte sine causa contra ius diuinum Papa non dispenset tamen ex causa potest. Et presenti casu causa iusta adfuit vt ex predictis constat. ¶ Et confirmantur ista per locum a simili. † Nam videmus quod Papa dispensat ex causa quod patruus filiam fratris capiat in vxorem, vt per Abb. in c. per venerabilem. iiij. col. in fi. qui fil. sint legiti. & tamen illud videtur prohibitum de iure diuino, idest in Leuitico cap. xviij. prout voluit glo. in c. literas. de restitu. spol. & in c. gaudemus. de diuorti. ¶ Sic etiam videmus quod dispensare potest, quod relictam patrui fratris filius ducat vxorem, vt per Petr. de ancha. in consil. cccl xxiij. Reuocatur in dubium. & tamen tale matrimonium prohibetur in d. c. xviij. Leuiti. Sicut ergo in dictis casibus dispensatio tolleratur ita similiter in casu isto debuit valere per identitatem rationis, iuxta regulam. l. illud. ad legem aquili. & l. fi. C. ad legem falci. cum simi. facit. l. non possunt. ff. de legi. Et maxime quia Jo. and. Abb. & alij allegati. s. dum quinto loco probaui maiorem huius tertij fundamenti principalis voluerunt simpliciter, † quod Papa ex causa possit in gradibus consanguinitatis vel affinitatis lege prohibitis dispensare. ¶ Quarto posito quod forte Papa ex ordinaria potestate non potuerit dispensare (absque tamen preiudicio veritatis) videtur tamen quod postquam dispensauit contra eam nemo venire possit, † nam attenta amplitudine potestatis pontificis videtur quod non sit nostrum quicquam tentare contra factum eius, sed illud prout ab eo factum fuit seruare debemus, quicquid enim a Papa disponitur ita seruandum est, vt solum quid disponendo voluerit attendatur, & illud precise seruetur, non autem cur ita disposuerit queri debet, quoniam nemo potest Pape dicere cur ita facis, sed quilibet eius dispositionem seruare debet, quasi a Deo prouenientem cum ille non vt homo sed vt Deus & eius vice fungens disponat, vt. s. fuit dictum in secundo fundamento principali, & quod quiescere debeamus ordinatis a Papa, nec querere cur facta sint tenet Specu. in titu. de legato. §. nam ostendendum. versic. lxxxix. Et tradit Petr. de ancha. in dicto consil. cccl xxiij. ij. col. Et sic isto quarto principali fundamento videtur dicendum, quod nos tanquam subditi & inferiores non possumus querere, aut disputare, an Papa sic potuerit dispensare, sed dispensationem istam ab eo factam debeamus attendere & conseruare. † In his enim que Papa facit non est aliquo modo resistendum, aut illis contradicendum. c. si papa. xl. distinc. & c. aliorum. & c. cuncta per mundum. ix. q. iij. cum simi. instar enim sacrilegij est contra supremi principis dispositionem venire, aut de eius potestate disputare, vt. l. ij. C. de crimi. sacrile. & ibi plene tradunt Saly. & alij. ¶ † Et pro istis facit, quia si incestue nuptie ignoranter contrahuntur longoque tempore durent, maxime si proles addest tales sic contrahentes sunt ex dispensatione Pape in tali coniugio relinquendi, vt dicitur in c. i. xxxv. q. viij. Sed isto casu sic dici potest, nam si inter istos inceste nuptie fuerunt, quia s. dispensatio non tenuit, seu fieri non debuit, tamen fuerunt inter ignorantes, quia s. crediderunt potuisse dispensari, & per dispensationem sublatum esse omne crimen incestus, vnde cum steterint longo tempore, & ex his extet proles dicendum videtur quod sint in tali coniugio relinquendi, vel propter dispensationem iam factam, vt sic contra eam nihil opponatur, vt supra dictum est. Vel saltem ex noua dispensatione, quam omnino Papa facere debet. ¶ Quinto pro ista opinione facit, nam cum iste articulus in iure sit valde dubius (si velis, quod per dicta supra ista pars clare non sit firmata) an scilicet Papa potuerit dispensare, prout fecit. Certe in tali dubitatione resolutio & declaratio solum pertinet ad sedem apostolicam tanquam ad caput totius christiane religionis, † sicut dicitur de his que dubia essent circa fidem, vt in c. quotiens. vigesima quarta questione prima. in c. maiores de baptis. & in clementina prima. de summa trinitate & fide catholica. cum similibus. Unde cum Papa dispensauerit videtur sic dispensando declarasse, & dubitationem remouisse resoluendo, quod dispensatio talis fieri possit, nam cum dispensando voluerit actum suum valere, prout credendum est, iuxta regulam. l. quotiens. ff. de reb. dubijs. cum similibus, † presumptio enim validitatis actus dicitur potentior omnibus alijs presumptionibus, vt videtur probari in. l. in contrahenda secundum quod ibi declarat Deci. ff. de regulis iuris. dicitur necessarium antecedens etiam voluisse talem dispensationem fieri posse, iuxta illud qui vult vnum vult omne eius antecedens necessarium. l. secunda, cum materia. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. nec is. §. i. ff. de acquiren. heredita. & l. veteres. & ibi nota. ff. de itine. actuque priua. cum similibus. Sic ergo sequitur quod cum in tali dubietate interuenerit declaratio, & resolutio Pontificis ei acquiescendum videtur. ¶ Sexto ista pars confirmatur vrgenti ratione, nam † quando agitur de dissoluendo matrimonio, idest de declarando an matrimonium diu & publice contractum debeat dici inualidum, & super eo puncto reperiantur opiniones doctorum varie, quia aliqui dicant matrimonium tenuisse, nec esse dissoluendum, aliqui vero contra, illa opinio capienda est, que fauet conseruationi matrimonij, iuxta. c. fina. de re iudica. & tradit Deci. in consil. xij. Uiso eleganti consilio. ex. xl. nouiter impressis. iij. colum. causa enim matrimonij conseruandi, maxime fauorabilis est, vt per eum. ¶ Et adeo hoc verum est, vt procedat etiam si communis opin. doctorum tendat ad dissoluendum matrimonium. † Immo & si vnus solus doctor, qui tamen sit celebris, teneat opinionem quod matrimonium valuerit, & conseruari debeat, illa opinio omnino est tenenda fauore conseruandi matrimonij, etiam quod sit vnius tantum doctoris, & contra omnes alios, vt est singularis decisio Hosti. in c. secundo. de cognatio. spiritu. quam ibi Joan. andre. Abb. & alij canoniste sequuntur cum concordantibus. vt per Jaso. in. l. fina. in secundo notab. ff. soluto matrimo. & per Andre. barba. in consil. xl. A Joue principium. iij. col. ij. vol. vbi multum exclamat, & commendat istud dictum, & per Deci. in c. directe. in vlti. nota. de appel. Unde cum in presenti casu agatur de dissoluendo, vel conseruando matrimonio inter istos Regem, & Reginam contracto, & non solum vnus celebris doctor, sed multi, & maxime auctoritatis, tenentes Papam potuisse dispensare, tenent matrimonium valere, & conseruandum esse, vt ex predictis constat. Sequi videtur concludenter, quod eorum opinio veluti fauorabilis conseruationi matrimonij debeat attendi reiecta contraria opinione, etiam quod probaretur communis, & a pluribus approbata. ¶ Septimo & vltimo arguitur a summa equitate, nam posito (sine preiudicio veritatis) quod Papa non potuerit, seu non debuerit dispensare. Tamen postquam isto casu res non est integra, sed propter dispensationem Pape isti Reges contraxerunt, & supra. xx. annos copulati matrimonialiter vixerunt toto christianorum orbe sic scienter, & liberi ex tali matrimonio procreati sunt equissimum videtur quod res in eo statu dimittatur in quo nunc est, & sic quod non debeat declarari inter eos matrimonium fuisse illicitum, vt sic per illam viam seperentur, sed potius quod in tali matrimonio conseruentur postquam bona fide ex Pape dispensatione sic matrimonium consumauerunt, ita post multa residere videtur insignis doctor Egidius bella mera in suo consilio vigesimo octauo. In facto mihi tradito. in fi. † vbi proprie in terminis nostris dicit quod si carnali copula matrimonium fuerit consumatum inter superstitem fratrem, & relictam fratris premortui ex dispensatione Pape non poterit tale matrimonium dissolui, nec per ipsum Papam qui dispensauit, neque per eius successores, vt per eum in vltimis verbis dicti consilij. Cuius auctoritas in re ista cuilibet magna esse debet cum nedum canonista supremus fuerit, sed etiam magnus Theologus. ¶ Et pro hoc facit trita illa regula, † qua dicitur quod multa impediuntur fieri, que iam facta tenent. l. patre furioso. cum simili. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. ¶ Optime etiam faciunt notata in c. primo. in fine. de cognatio. spiritua. dum ibi in glos. fina. dicitur quod † quando matrimonium fuit copula carnali consumatum non debet aliquo modo rescindi, etiam si ex eo scandalum sequuturum appareat. Unde si causa euitandi scandali non est potens ad rescindendum matrimonium consumatum, vt ibi, quod certe solum est fauore conseruandi matrimonij iam contracti palam, & in faciem ecclesie, minus isto casu rescindi debet cum ex ipsa rescisione maximum esset sequuturum scandalum nedum inter ipsos iugales, & maximos principes illis coniunctos, sed etiam in cordibus fidelium hac nouitate adhibita, vt scilicet matrimonium in forma ecclesie, & Pape dispensatione contractum consumatum, & per totum orbem legitimum reputatum, vnde etiam proles suscepta sit, rescindatur, † tale enim scandalum omnino euitari debet argu. c. quod dilectio. in fi. extra de consangui. & affini. ¶ Qui tex. etiam in alio prestat arg. dum dicit quod deferendum est obseruate consuetudini, videtur enim quod consuetudo Romane ecclesie sit quod dispensationes matrimonij per eam prestite firme permaneant, nec de earum viribus disputetur, nec vnquam reperitur contrarium obseruatum. Solet. n. Roma. Pontifex antequam dispenset querere an possit dispensare, prout etiam fuit factum in casu isto a felicis recordationis Julio secundo, postquam dispensauit, maxime sequuto effectu, & consumpto matrimonio, non reperitur, quod fuerit vnquam matrimonium rescissum, sed semper conseruatum, † vnde eiusmodi consuetudini diu seruate videtur etiam isto casu deferendum per dictum. c. quod dilectio. ¶ Et ex omnibus pre-

dictis videtur concludendum, q matrimonium predictum de iure tenuerit, vel saltem, q ad presens contra illud ad eius rescisionem pronunciari non possit cum fuerit contractuz Pape dispensatione precedent. ¶ Et hoc vel quia prohibitio eius non sit hodie de iure diuino, vt in primo fundamento, vel quia etiam super iure diuino Papa dispensare potest, maxime cum causa, vt fuit dictum in secundo ꝛ tertio fundamentis. ¶ Vel saltez quia de facto interuenit dispensatio talis, ꝛ matrimonium sequutum, ꝛ consumatum fuit longoq; tempore perdurauit reputatuz a toto christiano orbe legitimum cum susceptione prolis, vt in quatuor vltimis fundamentis. ¶ Hec sunt, que ex multis vrgentiora videntur contra petitionem serenissimi Regis propter que dubius existés a consulendo pro eo abstinendum duxi. ¶ Ex his tamen vt in principio prefatus sum, non audere firmare partez illã que Regis petitioni contraria est, cum pro parte ipsius Regis plurima extent, ꝛ quidem vrgentia fundamenta, vt etiam supra dixi. ¶ Placuit itaq; presentis difficultatis resolutionem propter ingentem eius dubitationem peritioribus, ꝛ sacris Theologis, ꝛ demuz sanctissime sedi apostolice relinquere. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.

CASVS

¶ In testamento nobilis viri Siluestri trenta ciuis Lucensis fuerunt instituti heredes Joan. baptista, ꝛ Pierangelus filij eius, ꝛ in effectu inuicez substituti, si aliquis eoꝝ decederet, sine filijs masculis legitimis ꝛ naturalibus, ꝛ casu quo ambo decederent sine filijs, vt. s. factis quibusdam legatis, testator pro vna tertia parte substituit pauperes Christi pro alijs vero duabus tertijs Christophorum filium Federigi trenta fratris eius premortui.

¶ Et casu quo dictus Christophorus decederet sine filijs ltimis ꝛ naturalibus masculis tunc ꝛ in dicto casu, factis quibusdam particularibus legatis, in residuo dictarum duarum partium sue hereditatis substituit filias ipsius testatoris, prout hec latius ex testamento cognoscuntur, cuius copia transmittitur.

¶ Mortuo testatore filij ꝛ heredes predicti paterne hereditatis se immiscuerunt.

¶ Decessit paulo post dictus Pierangelus absq; aliquibus liberis, ꝛ sic tota hereditas peruenit ad Joannem baptistam fratrem eius, ꝛ alium filium testatoris.

¶ Postea decessit dictus Christophorus superstitibus sibi Federigo, domino Stephano, ꝛ domino Laurentio filijs ꝛ heredibus vniuersalibus.

¶ Deinde de anno. 1486. de mense Nouembris decessit sine liberis predictis Joan. baptista relicta domina clara eius vxore vsufructuaria in vita sua, ꝛ post eius mortez in effectu, fecit heredes pauperes Christi, ꝛ puellas maritandas ꝛc. vt in dicto testamento continetur, cuius copia transmittitur.

¶ Expost inter dominam Claram predictaz ex vna, ꝛ Federigum predictum suo ꝛ fratrum nomine ex alia fuit factuz quoddam cópromissum de anno sequenti, ꝛ mense Martij vel circa, ꝛ sic post tres menses post mortem predicti Joan. baptiste. Et in eo inter cetera asseritur inter. d. partes esse litem ꝛ controuersiaz super hereditate, ꝛ bonis predicti Siluestri pmi testatoris, respectu duarum partium relictarum Christophoro patri illorum Federigi, ꝛ fratrum, vt dictum est.

¶ Decessit dejnde de an. 1509. pdictus dñs Laurétiꝰ sine liberis.

¶ Postea xpo de anno. 1511. de mense Martij decessit dominus Stephanus relictis post se, Christophoro annoꝝ. xj. ꝛ Stephano in ventre vxoris eius filijs ꝛ heredibus vniuersalibus.

¶ Et demum de anno. 1517. ꝛ mense Junij decessit predictus Federigus relictis sibi Siluestro tunc annorum. xxij. ꝛ Nicolao annorum quinq; filijs ꝛ heredibus vniuersalibus.

¶ Nunc predicti filij ꝛ heredes predictoꝝ Stephani, ꝛ Federigi vellent vel ex propria, vel ex parentum persona ex cã fideicómissi ꝯsequi illas duas ptes hrḋitatis predicti Siluestri pmi testõris.

¶ Querit an illis, vel alicui eoꝝ cópetat aliqḋ ius ad pdictũ fideicómissuz, ꝛ taliter: q nulla exceptióe pscriptionis repelli possint.

SVMMARIVM

¶ Filij positi in ꝯditione an ꝛ qñ dicant vocati ad fideicómissuz.

¶ Fideicómissum conditionale an transmittatur ad filios péndente conditione, an ꝛ quando.

¶ Et de prescriptione actionis ex testamento ad fideicómissum quanto tempore currat.

¶ Et q non operatur effectus contra maiores ꝑpter minorem, cum quo habent rem communem.

¶ Fideicómissario conditionali pendente conditione decedente ad heredes fideicómissum non transmittit etiam ad filios.

Limita, vt infra nume. 20.

2 Testatori non sufficit aliquid voluisse nisi disponat.

3 Filij positi in conditione an ꝛ quando censeantur ex testaméto ad fideicommissum vocati. ꝛ J. nu. 7. et. 8.

Conditio nil ponit in esse.

4 Voluntas testatorum in interpretatione statutoꝝ regrenda est.

5 Interpretatio verborum non debet tantum mouere, vt melior sensu existat.

6 Verba intentioni seruire debent.

9 Coniectura q filij in conditione positi vocati censeantur, ꝛ infra numero. 11. 14. 16. et. 19.

10 Substitutus coniuncto seu coheredi prefertur.

11 Qui vult vnum vult omne id sine quo illud esse non potest.

12 Familie per masculos conseruantur, ꝛ perpetuantur.

13 Familiarum honor sine diuitijs sordescit.

15 Disponentis mens reiecta verborum forma attendi debet.

17 Minus dilectus a testatore non debet preferri magis dilecto.

18 Causa intestati cessat quandiu locus est cause intestati.

19 Voluntas testatoris talis qualis apparet seruari debet.

21 Testator potest facere q fideicómissum transmissibile non transmittatur, ꝛ econtra.

22 Voluntas ꝛ coniectura testatoris debet summi ex aliquibus in testamento expressis.

23 Coniectura que sit sufficiens arbitrio iudicis relinquitur.

24 Coniecture q fideicommissum ante euentum conditionis transmittatur, ꝛ J. nume. 25. et. 26.

27 Fideicommissum vniuersale purum vel purificatum ante restitutionem transmittetur.

28 Actio ex testamento est personalis.

29 Actio personalis non tollitur nisi spacio. xxx. anno.

30 Actio ex testamento ꝛ pro legato tollitur spacio. xxx. anno.

31 In re communi ratione connexionis quis consequitur per alium quod per se non consequeretur.

32 Laycus si rem cómunem cum ecclesia romana habeat ꝯtra eum non prescribitur nisi spacio centum annorum.

33 Campum si habet bona communia cum prelato vocante ecclesia non prescriptio contra capitulum, sicut nec contra prelatum.

34 Restitutio in integrum datur aduersus prescriptionem. xxx. ann.

35 Arbitratores possunt exceptionem prescriptionis reijcere.

CONSILIVM CXLI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Habita diligenti animaduersione super predicta facti contingentia. Pro resolutione predicte consultationis, duo veniunt principaliter discutiéda. ¶ Primo vtrum mortuo predicto Joan. baptista sine liberis hereditas predicti Siluestri testatoris pro illis duabus partibus debuerit ex causa fideicommissi peruenire ad filios ꝛ heredes Christophori trenta premortui, sic vt per eos in eorum filios ꝛ heredes fideicómissum dicatur translatum. ¶ Secundo posito q sic, vtrum hodie filij ꝛ heredes Federigi ꝛ dñi Stephani possint ex causa pdicta hereditatem illam petere, ꝛ cum effectu obtinere, an vero exceptione prescriptionis possint repelli. ¶ Circa primam questionem videbitur alicui fortasse primo aspectu predictos filios, ꝛ heredes Christophori nullo modo posse admitti ad pdictum fideicómissum. Nam aut volumus, q potuerint venire ex persona Christophori patris eoꝝ, quasi q ipse ius fideicómissi in suos filios transmiserint, iuxta glo. in. l. is cui. ff. de act. ꝛ obli. aut ex propria persona quasi q ꝛ ipsi post eoꝝ patrem dicantur ad fideicómissum per testatorez vocati. Alia. n. via non video eos potuisse venire. ¶ Sed neutꝝ hoc vr̃ posse dici, vt statim dicam, ergo (per locũ a sufficienti ptium enumeratione. iuxta. l. patre furioso. ꝛ ibi dicta per Bar. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cum si.) ꝯcludendũ vr̃ predictos filios Christophori nó habuisse ius aliqḋ ad predictum fideicómissuz. ¶ Illud aũt q neutro modo venire potuerint probatur, nam primo ex psona patris ꝛ eorum non videntur posse vocari, † quia regula est, quod fideicommissum conditionale, si fideicommissarius pendente conditione decedit non transmittitur ad heredes. l. vnica. §. sin autem aliquid sub ꝯditione. C. de cadu.

de cadu.tol.ꝛ.l.si cum heres.ff.qñ dies lega.ced.cum simi. ¶ Et adeo vera est ista regula, vt non fiat trāsmissio ēt ad ꝑprios filios, vt est gl.cōiter approbata in.l.vnica.C.de his qui ante aper.tab. qcqd dixerit gl.in.d.l.is cui.que cōiter reprobat vt ibi per Bar. ꝛ alios, ꝛ per Bal. ꝛ alios in.d.l.vnica.C.de his q ante aper.tabu.cum multis ꝯcor.qui ad hoc allegari possent, vt scribit Jas.in ꝯsi.cciij. Ianotus de cataneis.v.col.ver.scḋo ꝛ fortius.ij.vol.ꝛ in ꝯsil.cxlij. Uenerabilis.ix.col.in fi.eo.vol. Sed in testō fideicō-missuꝫ predicto Christophoro relictū erat ꝯditionale, vꝫ si filij testatoris hr̄des instituti decederent sine filijs masculis ꝛc. ergo sequit̃ ꝙ Christophorus interim, ꝛ ea ꝯditione pēdente decedens, nec ad ꝑprios filios fideicōmissuꝫ trāsmittere potuit, ꝛ ꝯñter sequit̃ ꝙ predictis eius filij ex ꝑsona patris vocari non potuerunt. ¶ Scḋo etiam vr̃, eos non potuisse vocari ex ꝑpria ꝑsona, qꝛ in predicto testō filij Christophori nunq̄ reperiunt̃ vocati. Nec vr̃ posse dici, ꝙ imo testator videatur eos vocare voluisse, ꝛ ita cogitasse.

2 † Qm̄ in testamentaria dispositione non sufficit testatorē aliquid voluisse, aut cogitasse, nisi illud dixerit expresse, aut alias ex verbis colligi possit, vt.l.qdam cum filiuꝫ.ꝛ ibi doc.tradunt.ff.de here.insti.ꝛ vr̃ bonus tex.in.l.si qs rogatus.ff.de do na.inter vir.ꝛ.vxo.facit.l.si alij.ff.de vsufr.leg.ꝛ.l.iurisgentiuꝫ.§. pactoꝝ.ꝛ ibi dicit Bal.ff.de pac. Nec dicat̃, ꝙ satis testator hoc vr̃ dixisse, ponendo filios Christophori in conditione qñ ei substituit, si sine filijs masculis decederet,

3 † cuꝫ ſm aliquos positi in ꝯditione videantur vocati. Qm̄ cōis opinio est in ꝯrium, vt.s.filij in ꝯditione positi non censeantur ex testō vocati ad fideicōmissuꝫ cū regula sit, ꝙ que ponunt̃ in ꝯditione non sunt in dispositione, qꝛ ꝯditio nihil ponit in esse.l.si quis sub ꝯditione dandoꝝ.ꝛ.ff.si qs omis.cau.test.ꝛ istaꝫ opi. vt positi in ꝯditione non dicant̃ ex testō vocati originaliter posuit glo.fi.in.l.lucius.la.ij.ff.de here.instit.ꝛ sequuntur ibi Jac.de are. Ray. Bar. Nic.de neap. Bal. Ang. Jmo. Cuma.ꝛ alij fere oēs, idem etiam volunt doc.in.l.ex facto. §.ex facto.ff.ad trebel.vt ibi per Alexā.qui dicit hanc esse cōem opi.ꝛ ꝙ ſm eam sepe ꝯsuluit, vt inter cetera pꝫ in ꝯsil.clxxxv. Ui so titulo qōnis.ij.vol.ꝛ ita cōiter teneri, ꝛ obseruandum esse asserit, etiam Corne.in ꝯsi.i. Jn presenti ardua.x.col.ꝛ seq.iij.volu.ꝛ in.l.i.C.de ꝯdi.inser.tradit patruus, ꝛ dñs meus Soci. in consil. ccxviij. Consideratis.ij.col.ij.vol.ꝛ plene in.l.cum auus.mihi.colū.lxxi.cum duobus seq.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.ꝛ Deci.in ꝯsi.ccccxxij. Et pro tenui.in prin.cum infinitis alijs, qui ad hoc allegari possent. ¶ Sed predictis minime obstantibus, ꝯtrariaꝫ opi. in ꝑpo sito casu vti veriorem, ꝛ magis menti testantis ꝯformē amplector ſm ea, que ꝑponuntur more Sceuole iurisconsulti rñdendo, ꝛ dico, ꝙ imo duobus modis, de quibus.s.ꝛ quolibet per se predicti filij Christophori vocati ꝛ admissi fuerūt, vꝫ ex ꝑpria persona velut per testatorem ad fideicōmissum vocati. Jtem etiam ex ꝑsona Christophori eoꝝ patris, qui in eos ius fideicōmissi dr̃ trāsmisisse, quicqd in ꝯtrarium circa vtrunq̄ superius dictuꝫ fuerit. ¶ Et pro fundamento huius ꝯclusionis, ꝛ resolutione ꝯtrarioꝝ, in qua stat omnis difficultas.

4 † Presuppono, ꝙ in interpretatione testamentoꝝ ante oīa sūma cura, ꝛ diligentia perquirenda est testātis voluntas, que ꝑmum locuꝫ obtinet.l.in ꝯditionibus.in prin.ff.de ꝯdi.ꝛ demon.ꝛ totuꝫ facit, ꝙ in testamentis disponit̃.l.ex facto. la grande.circa me.ff.de her.insti.ꝛ ipsa soluꝫ dñatur, ꝛ regit oīa. l.cuꝫ qō.C.de lega.ꝛ.d.l.in ꝯditionibus. ¶ Ea aūt reperta ꝛ intellecta (etiam per ꝯiecturas maxime in fideicōmissis. iuxta.l.cuꝫ ꝑponebat̃.ꝛ not.ibi per doc.ff.de lega.ij.cum fi.) oīno seruari dꝫ,

5 qualiacunq̄ verba ꝑlata fuerint. † Quoꝝ verboꝝ interpretatio nunq̄ dꝫ tm̄ valere, vt melior sensus existat.l.iij.C.de lib.prete.per quem tex.dicebat Ang.in ꝯsi.ij. Premitto ꝑmo.ij.col. ꝛ in ꝯsil. ccxxij. Bene, ꝛ egregie.in ꝑn.ꝙ in vltimis voluntatibus ois po-

6 stergat̃ ꝟboꝝ rigor, ꝛ forma, vbi de mente testatoris ꝯstat, † ꝛ ratio est manifesta, qꝛ.s.ꝟba intentioni ꝛ menti ꝑferētis seruire debent, non per ꝯrium.l.scire opꝫ.§.aliud.ff.de excu.tut.ꝛ.c.ij.regris.de appel.cum simi.facit.l.non aliter.in prin. de leg.iij.ꝛ.l.cuꝫ virum.C.de fideicō.cuꝫ multis alijs, que ad hoc allegari possent. ¶ Hoc ita ꝑsupposito dico in ꝑposito casu, voluntatem, ꝛ mentē testatoris fuisse filios predicti Christophori in occurrenti casu vocatos esse, ꝛ sic ex ꝑpria ꝑsona admitti debere, vel etiaꝫ ex ꝑsona patris, dicendo in eos ius fideicōmissi, lꝫ ꝯditionalis, trāslatuꝫ fuisse. Quod si ostendetur, ꝑut est ipsa veritas, cogimur dicere sic oīno seruandum fore, ne alioquin a mente ꝛ volūtate testantis recedere videamur per predicta. ¶ Quod aūt ita sit ex infrascriptis manifeste ostendetur. Et capiendo ꝑmum, vt scꝫ ex intentione te-

7 statoris isti filij Christophori dicant̃ vocati post eum. † Primo posset forte dici, ꝙ ex eo solo dicantur fuisse vocati, qꝛ fuerūt positi in ꝯditione ad exclusionem substitutarum filiarum testatoris (quicquid in ꝯrium dicat magis cōis opi.) prout hanc opi. tenuerunt Oldr. ꝛ Saly.in.l.i.C.de ꝯdi.inser.ꝛ videt̃ in eam inclinare Petr.de ancha.in ꝯsi.mihi.lxxiiij. Contra philippuꝫ. dicens, ꝙ cōis opinio mentē testantis infringit, ꝛ in absurdum sonat, vt per eum, ꝛ istam opi.expresse tenet Roma.in.l.si cum dotem.in prin. ff.solu.matri.qui dixit, eam esse verissimam, Andre.barb.in ꝯsil. xxvij. Scripsit doctissimus.col.xij.ꝛ.xiij.i.vol.ꝛ Cur. senior in cōsil.lj. Sup testamētis Alberti.ix.ꝛ.x.col.ꝛ tāq̄ veriorē, ꝛ equiorem vr̃ eam sequi Pau.de ca.in ꝯsi.cclxxiij. Circa primum questitum.i.ꝛ.ij.col.ij.vol.ſm nouam impressionem, ꝛ idem videt̃ concludere Bal.post Dy.in ꝯsi.ccxvj. Uerba testamenti.i.volu. loquendo, ꝑut in terminis nostris, qñ.s.non semel tm̄, sed in pluribus gradibus dr̃, si decesserit sine filijs, ꝛ ita etiam tenent plures alij doc.non modice auctoritatis taꝫ antiqui, q̄ moderni, ꝑut in predictis locis allegant̃, ꝛ studiosus per se facile inueniet. ¶ Pro qua opinione, ꝑut oēs eam tenentes dñt, vr̃ casus apertus in.d. l.lucius.la.ij.de here.instit. vbi filij fratris instituti erant positi in ꝯditione ad exclusionez substitutoꝝ, ꝛ tex. dicit ꝙ prudens ꝯsiliū testātis, non solum fratreꝫ institutū pretulit substitutis, sed ēt eius liberos, vnde si eos pretulit sicut ꝛ īstitutū, necessario vr̃ ꝯcludendum, ꝙ eodē modo pretulit, ꝛ sic ex testō, ꝑut illuꝫ text. fortiter inducit Barb.in.d.ꝯsi.xxvij.col.xij. ¶ Ex qua inductione vr̃ tolli dictum glo.ꝛ doc.ibi, dum volunt plationem illaꝫ debere intelligi ab intestato, illud.n.vr̃ ꝯtra illum tex.vt.s.ꝯsideratum. Qñ auteꝫ ꝯseruaretur solum ltima successio ab intestato, prelatio illa per legeꝫ videret̃ fieri non aūt per prudens ꝯsiliū testantis, ꝯtra ꝟba illius.l. Quam ego alias legendo.l.centurio.ff.de vulg. ꝛ pup.nouiter ꝯtra cōem opi.pōderabam, nam prelatio filioꝝ fratris positoꝝ in ꝯditione, de qua ibi dr̃ facta, si frater decesserit ante aditam hereditatem, ꝛ per ꝯñs in casu quo testatoris hereditas non repit̃ inter bona fratris instituti, ꝑp ꝙ filij fratris in ꝯditione positi patri eoꝝ succedentes ab intestato, non potuerunt bona testatoris cuꝫ bonis patris mixta reperire, ꝛ sic vr̃ impossibile plationem illam fieri ab intestato, sed vr̃ necessario dōm, ꝙ fiat ex testō. ¶ Nec dicat̃ imo ab intestato.s.ipsi testatori, excluso fratre instituto. Qm̄ dicam diuinare esse, ꝙ illi essent ꝓximiores ab intestato successuri, cum alij ꝓximiores esse possent, vel saltez pares, qui illos filios fratris in totuꝫ, vel in partem excluderent, ꝙ certe eēt ꝯtra mentem iurisconsulti ibi. Uidet̃ itaq̄ de plano fatendum, in eo tex.aperte probari, ꝙ illi filij fratris dicuntur per prudens consilium testatoris prelati ex testamento, ꝛ sic per fideicōmissum. ¶ Et si quis dicat contra istam inductionem, diuinare esse, ꝙ ibi extarent persone pares, vel potiores in successione, cum de eis ibi nullum ꝟbum fiat. Respondebo hoc esse verum, sed ꝙ etiam diuinare est, ꝙ tales ꝑsone nō extarent, vt dixi, ꝛ ideo videt̃, ꝙ text. simpliciter, ꝛ indistincte intelligi debeat, siue sint tales ꝑsone, siue non, qḋ sine dubio erit, dicendo prelationem illam fieri per fideicōmissum ex testō. ¶ Et si iudicaturus in presenti causa istaꝫ opi. tanq̄ veriorem approbaret, poterit ſm eam iudicare, sine lesione ꝯscientie, ꝛ honoris, licet in ꝯtrarium sit cōis opin. iuxta.l.i.§.et neq̄ ex multitudine.C.de veter.iur.enucle.ꝛ tradunt Abb. ꝛ alij in.c.i.de ꝯstitu.cum ꝯcordā.multis, qui ad hoc allegari possent, ꝛ tunc in casu nostro non esset vlterius insistendum. ¶ Uerūtamen quia hanc opi.nunq̄ suꝫ ausus consulendo firmare propter auctoritatem cōmunis opinionis, ꝛ qꝛ duruꝫ esset, ꝯtra cōmuneꝫ

8 opi.iudicem inducere. † Jdeo scḋo loco dico, posita cōi opin.pro vera, vt.s.positi in ꝯditione non censeant̃ vocati, ꝙ illa debet intelligi, qñ alia ad illud non ꝯcurrant. Sed si aliqua alia sit ꝯiectura, ꝑpter quam testator dicat̃ positus in conditione vocasse facilime recedimus a predicta cōi opi. inherendo voluntati testatoris, ꝛ ita sepissime dicūt doc.nostri maxime Corn. in ꝯsil.xxij. Jn hac ꝯsultatione.ij.ꝛ.iij.col.in ꝯsil. lxxiiij. Uiso prolixo.ij.colū.ꝛ in consil.cxlvj. Jn hac consultatione.vj.col.ij.volu. ꝛ in consi.xx. Uidetur prima facie.viij.col. ꝛ consil.cclxxiij. Dubia satis. post princi.iiij.volu. Dicit enim ibi Corne. ꝙ semper tam legendo, q̄ consulendo arbitratus fuit, quod occurrente aliqua alia coniectura filij in conditione positi dicantur vocati, ꝛ istud etiaꝫ voluit Paulus de castro in dicto consilio.cclxxiij.ꝛ dominus meus Soci.in consilio.lxxij. Capiendo primum.colum. penul.iiij.volu. dicit, ꝙ stantibus aliquibus alijs coniecturis vidit sepissime ꝯsultum, ꝙ positi in conditione dicantur per fideicōmissum vocati, ꝛ istud voluit etiam in repetitione.l.cum auus.col.fi.in fi.ff.de ꝯdi. ꝛ demon.dicens, ꝙ qualis debeat esse ꝯiectura circūspectioni iudicis relinquitur, sic etiam dixit Curt.iunior in ꝯsil.xliij. Habita diligenti.ij.col.in fi.qui etiam in consil.lxxxvij. Negari non po-

test. in fi. allegando Corne. dicit, q quelibet leuis coniectura suffi cit ad faciendũ, q positi in conditione dicantur vocati, ꝛ ita ego etiam solitus sum legendo, ꝛ consulendo firmare. ¶ Sed sic est quod in proposito casu, vltra hoc, q filij Christophori sunt positi in conditione extant alie plures coniecture voluntatis testatoris, vt scʒ eos per fideicõmissum vocare voluerit, ergo sic omnino di- cendum, ꝛ concludendum est, vt voluntati testatoris seruiamus.

9 ¶ † Una enim extat coniectura, ꝛ quidem vrgentissima, nam te- stator post proprios descẽdentes masculos in certis portionibus Christophoꝝ filium fratris, ꝛ eius filios masculos pretulit pro- prijs filiabus feminis, cum ille vltimo vocentur, si Christopho- rus sine filijs masculis decesserit, vt in testamento apparet filias vero pretulit coheredi, seu coniuncto ipsius Christophori cũ eas

10 expresse vocauerit, ꝛ substituerit, † quia substitutus coniuncto, seu coheredi prefertur. l. vnica. §. in primo. §. pro secundo. ꝛ. §. finau- tem aliquid sub conditione. C. de cadu. tollen. ꝛ ibi docto. tradũt ꝛ est casus in. l. ij. §. si duo. ff. de bono. posses. sm tabu. ¶ Istud au tem non sequeretur nisi isti filij Christophori dicerentur in occur- renti casu vocati, ꝛ admitterentur, nam si ipsi excluderentur filie testatoris non possent admitti, cum defecerit conditio sub qua erant vocate, quia scʒ Christophorus cum liberis decessit, ꝛ ideo oporteret portionem relictam Christophoro quasi caducam de- uenire ad coheredem, ꝛ sic ipse admitteretur, ante filias testato- ris contra ipsius manifestam voluntateʒ. Unde ne hoc sequatur cogimur dicere, hos filios Christophori fuisse vocatos, postquã

11 ita in conditione positi fuerunt, † facit regula qui vult vnum, vult omne id, sine quo illud esse non potest. l. nec is. §. i. ff. de acquiren. heredita. cum similibus. ¶ Et hinc oritur alia ꝛ secunda ꝯiectu- ra etiam potentior, nam considerando, q Christophorum filium fratris, ꝛ eius filios masculos pretulit proprijs filiabus cõtra na turalem sanguinis coniunctionem, ꝛ iuris presumptionem, iuxta. l. cum acutissimi. C. de fideicõmis. cum similibus. necessario faten- dum est, q hoc fecerit ex sola ratione cõseruande agnationis sue, iuxta ea que tradunt Bald. ꝛ alij in. l. maximum vitium. C. de li- be. prete. cum multis alijs, que ad hoc cumulari possent, ad quod semper testator noster erat intentus, vt patet etiam in institutione ꝛ substitutione suoꝝ descendentium, quia semper feminas exclu-

12 sit, solos masculos vocando, † per quos honor ꝛ dignitas fami- lie conseruatur, ꝛ perpetuatur, ꝛ non per feminas. l. pronũciatio. in fi. ff. de verbo. signifi. ꝛ declarat Bald. in pulchro suo consilio, Martinus Jo. de Florentia. impresso inter consilia Angel. nu- me. lxviij. i. ꝛ. ij. col. quod refert ꝛ sequitur Barbat. in consil. lvij. Clementissimum Deum. col. xj. versi. facit etiam q iste. iiij. volu.

13 ¶ † Huius autem conseruationis dignitatis precipuum funda- mentum sunt bona ꝛ diuitie, sine quibus sordescit, ꝛ decrescit ho- nor ꝛ dignitas familiarum, vt experientia docet, ꝛ traditur in. l. quisquis. C. ad legẽ iuli. maiesta. tradit auus meus dñs Maria- nus soci. in consil. xxx. Quamuis ex his. ij. col. versi. quia ad hoc respondetur. ꝛ Barba. in dicto ꝯsil. lvij. loco predicto. ꝛ in consi- lio. xlij. Preclare scribitur. ij. col. i. volu. Ut igitur in proposito ista ratio attendatur (a qua cum sit vnica valet argumentum, iu- xta nota. in. l. quamuis. C. de fideicõ.) oportet fateri filios Chri- stophori sic in conditione positos debere dici vocatos, quia alias bona exirent de agnatione, ꝛ venirent ad illos coheredes extra- neos, scʒ ad pauperes Christi, quod omnino esset contra menteʒ testatoris, ꝛ ideo omnino rejciendum per supra dicta. ꝛ ita repe- rio, q in terminis arguit Curt. senior in cõsil. lxxv. Dominus Lu douicus. iiij. col. ꝛ Jas. in consil. cliij. Testator habẽs. ij. ꝛ. iij. co-

14 lũ. iiij. vol. cum multis, qui ad hoc allegari possent. ¶ † Et ex his inducitur, seu sumitur tertia ratio, seu coniectura, q isti filij Chri- stophori dicantur in occurrenti casu vocati, qꝛ cum post eoꝝ pa- trem, si vixisset tempore mortis Joãnis baptiste filij testatoris, te- stator voluerit eos omnibus alijs preponi etiam ꝑprijs filiabus sequit, q idem debet dici nunc, cum post patreʒ eoꝝ ipsi reperiã- tur, licet pater ipse ante Joãnem baptistam decesserit, vt sic dica- mus, hoc ipsum testatorem dispositurũ fuisse, si casum istum euen turum ꝯsiderasset, ꝛ sic verosimiliter rñdisset, si de eo fuisset inter- rogatus, a quo in iure nostro sumitur maxima, ꝛ ꝯcludens conie ctura in interpretatione testamentoꝝ, iuxta gl. sing. lʒ vulgatam, ꝛ cõiter approbatam in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. ꝛ tradit pa- truus ꝛ dñs meus Soc. in. l. in ambiguo. col. fi. ver. sexta ꝯclusio.

15 ff. de reb. dub. cuʒ multis quotis, q ad hoc allegari possent, † sem per. n. mens disponẽtis, in testamentoꝝ dispositione presertim, dʒ attendi, reiecta verboꝝ figura. vt. l. qsquis. ff. de vbo. sig. ꝛ. §. ple- ne dixi. Et adeo est hoc veꝝ, vt ꝑcedat, etiaʒ si talis interpretatio veniat ꝯtra personam, seu causam fauorabilem, vt tradit egregie

dñs meus Soci. in. d. l. in ambiguo. iij. nota. ꝛ ita in terminis ab ista ꝯiectura arguunt Curt. senior, ꝛ Jas. in ꝯsi. paulo ante allega tis. ¶ Consideraẽ etiam in pñti casu alia ꝛ quarta ꝯiectura mul-

16 tum efficax, † nam negari non põt, quin testator ex eo solum, q in ꝯditione posuit istos filios Christophori dicaẽ eos aliquo modo pretulisse, vʒ aut ex testamento, aut ab intestato, ꝛ hoꝝ alterum vi deẽ necessarium alias prelatio nulla diceret ꝯtra tex. expressuʒ in d. l. lucius. de here. insti. Et hinc est, q cõis illa opi. que vult posi tos in ꝯditione, non esse vocatos ex testamento dicit, ꝛ fatetur il- los esse prelatos in successione ab intestato, vt per doc. post gl. in d. l. lucius. Sed qñ prelatio ab intestato nõ posset dari oporteret fateri prelationem factam ex testamento ita ni fallor, est de inten tione oium tenentium cõmunem opi. de qua. s. s. n. cessaret illud, ꝑpter quod suã intentionem tuentur rñdendo ad. d. l. lucius. non video, quin omnes aperto ore fassuri essent, eoꝝ opi. eo casu non ꝑcedere, si. n. prelatio ab intestato non potest dari ex mente testã- tis, dicetur facta ꝛ ꝯsiderata eo modo, quo fieri põt, ꝛ sic ex testa mento. Alioquin si nulla prelatio positoꝝ in conditione fieret, se

17 quereẽ, † q minus a testatore dilectus ꝑferetur magis dilecto cõ tra. l. publius. §. fi. ꝛ ibi not. per doc. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. Et ita re- perio, q in terminis arguit, ꝛ firmat Corne. in. d. ꝯsi. lxxiiij. ij. vo lu. ij. col. ver. secundo induco, ꝛ hoc me magis mouet, sed in ꝑpo sito filij Christophori ab intestato nullo modo potuerunt venire ad bona testatoris eoꝝ patri relicta, cum extent pauperes Chri-

18 sti coheredes, qui ex testamento vocarentur, † ꝛ quãdiu est locus cause testati cessat causa intestati. l. quandiu. la vltima. ff. de acqr. here. ꝛ. l. anteq. C. cõia de succes. Nec Christophoro patri succe dentes illa bona in eius hereditate inuenerunt, cuʒ sibi nunq̃ fue rint acqsita. Si igitur in casu, qui euenit, non potest ꝯsiderari pre- latio filioꝝ Chrõphori ab intestato, q ẽt ꝛ aliter ꝯtingere potuis set, vt ingeniosus per se ꝯsiderabit, seqtur necessario, q testõr eos pretulerit, eo modo, quo fieri põt, ꝛ sic ex testõ. alioqn sequereẽ q ipsi magis a testatore dilecti, circa bona patri eoꝝ relicta exclude renẽ a pauperibus Christi in illis bonis minus dilectis, ꝯtra. d. l. publius. §. fi. Cum itaq ex his quatuor ꝯiecturis quelibet per se sufficeret ad faciendum, q isti filij Christophori positi in cõditio- ne dicantur vocati, vt ex predictis constat, omnibus simul ꝯside- ratis, multo fortius, ꝛ absq aliqua dubitatione illud dicendũ est, cum plura vincula sint vno fortiora. auc. itaqʒ. C. cõia de succes. ꝛ singula que non ꝑsunt, multa collecta iuuant. l. instra. C. de ꝑba.

19 ꝛ. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. ꝛ vtrobiq glo. not. ¶ † Pos- sent etiam ꝛ alie ꝯiecture in presenti casu cõsiderari, vt qꝛ in testa- mento testator fecit plures gradus substitutionum, iuxta tradita per Petr. de ancha. in dicto consil. lxxiiij. ꝛ quia isti filij Christo- phori sunt positi in conditione non simpliciter, sed sub qualitate masculinitatis, iuxta singularem decisionem Guido. pape in qõ. clxxxiiij. ꝛ Deci. in ꝯs. cclxx. Dñs Raynaldus. ꝛ in. l. i. C. de pac. de qua etiam per Curt. iuniorem in dicto ꝯsil. xliij. iij. col. in fi. in dicto ꝯsil. lxxvij. in prin. ꝛ in ꝯsil. cxiij. Pro resolutione. iij. col. cum ꝯcordantibus, que allegari possent. Et forte etiam alie. Su per eis tamen ego non instabo, nec de eis curo, qꝛ non est necessa rium, cum ex precedentibus satis superq cõstet, predictos filios Christophori debere dici vocatos ex testamento per fideicõmis- sum, ꝛ ita eos potuisse post morteʒ Joãnis baptiste ex ꝑpria per- sona ad illas duas tertias partes hereditatis admitti, ꝛ ita ego intrepide concludendum puto. ¶ Sed vlterius etiam dico (ca- piendo nunc secundam viam) q potuerunt admitti ex ꝑsona pa- tris eorum, qui in eos dicitur tale fideicõmissum licet cõditiona- le transmisisse, non obstantibus his, que supra in contrariuʒ dedu

20 cta fuerunt. † Nam licet verum sit sm cõmunem opinioneʒ, q cõ ditionale fideicõmissum regulariter non transmittatur etiam ad filios, tamen istud non procedit, quãdo ex coniecturata mente te stantis aliud apparere posset. Etenim eius voluntas talis qualis apparet, nisi legi repugnet, seruari debet, vt in auct. de nupt. §. di-

21 sponat. ꝛ. l. i. C. de sacrosan. eccle. ꝛ dixi. s. ¶ † Et in proposito te stator, ꝛ eius voluntas potest facere, q fideicommissuʒ quod per se non transmitteretur, transmittatur, sicut etiam per contrarium transmissibile sui natura, posset facere non transmissibile, vt inqt Bal. in. l. si pater. colum. penul. vel fi. versic. quarto querit. C. de insti. ꝛ substi. vbi pro vtroq dicto allegat bonam. l. vt per eum, ꝛ ita solent dicere cõiter doc. nostri, vt per Jas. in consil. lij. Jo. bar tholomei. col. pen. ver. sexto facit. iij. volu. ꝛ in dicto consil. cliij. iij. col. ver. sed premissis. iiij. volu. per Deci. in consil. cccxcvij. Ui so pũcto. ij. col. in fi. in cõsi. cccccxv. Jn casu occurrenti. post pn. ꝛ in ꝯsi. dlxxiiij. Jn casu ꝑposito. i. col. in fi. cũ mille. ꝯcor. q allegari possent, ꝛ hoc in iure est indubitatum. ¶ Sed cum queritur, quo modo de

modo de tali voluntate apparere debeat, ⁊ per quas ꝯiecturas.

22 Rn̄detur primo, † ꝙ requiritur voluntatem istam, ⁊ eius ꝯiecturas summi ex aliquibus in testō expressis, put declarat Bal. in l. vnica. col. fi. ver. quero de tali. q. in fi. C. de his qui ante aper. tab. ⁊ dn̄s meus Soci. in l. hr̄des mei. §. cum ita. v. col. vers. ex dictis tn̄ Bal. ff. ad treb. ⁊ Curt. iunior in ꝯsil. xvj. Videret pma facie. ij. col. ver. scđam princip. ꝯclu. ⁊ ita coīter tenetur. ¶ Et scđo dico, † ꝙ postea arbitrio boni viri, hoc est iudicis circunspectioni re-

23 linquitur, que sit sufficiens ꝯiectura, qui iudex varie, ex psonis, causisq; ꝯstituet, put in simili dicit iurisconsul. in l. in fundo. in prin. ff. de rei vend. ⁊ Imperator in c. i. §. i. in titu. hic finit. l. deinde ꝯsue tu. reg. incip. ⁊ ita in pposito dixit Curt. iunior in ꝯsil. xcvj. Habi-

24 ta diligenti. post prin. ¶ † Et inter ceteras ꝯiecturas, vna potissime ꝯsideratur per doc. qn̄ l. s. decedenti ante euentum ꝯditionis in eo, quod sibi erat relictum reperitur facta substitutio, si sine filijs decesserit, nam tunc ex tali substitutione in testamento expressa, constat manifeste, ꝙ testator non solum habuit ꝯsiderationem de primo fideicommissario ꝯditionali, sed etiam de eius liberis, ⁊ sic de ipsis dicitur in tali dispositione cogitasse, atq; in eos affectionem habuisse, cum eos in ꝯditione posuerit ad exclusionem alterius substituti, ppter quod sine scrupulo dicendum est, in eos ius fideicōmissi transmitti per eorum patrem, licet pendente ꝯditione decedat.

25 † Istud est, quod voluit Bal. in d. l. si pater. in. iiij. q. preallegata, dum dicit fieri transmissionem, si ei, qui decessit, pendente ꝯditione erat facta substitutio, si sine heredibus decederet, illa enim ꝯditio exponitur, idest sine liberis. l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. ⁊ ibi doc. notant, sic ergo vult Bald. ꝙ si fideicōmissario fiat substitutio si sine filijs decesserit, si tunc fideicōmissarius ipse pendente ꝯditione sui fideicōmissi decedat, trāsfert ius fideicōmissi in suos filios, ⁊ heredes, ex presumpta voluntate testantis, qui habuit eam ꝯsiderationem ad dictos filios ponendo eos in ꝯditione ad exclusionem alterius substituti, ⁊ ita in effectu voluit dn̄s meus Soci. in d. §. cum ita. v. col. ⁊ in ꝯsil. vj. In presenti ꝯsultatione. iiij. col. ver. restat nunc rn̄dere. ij. vol. hoc idem firmat Fulgo. in ꝯsil. xv. Proponitur ꝙ mōtes. ij. col. ver. superest altera. Cuma. in ꝯsi. xiij. Titius instituit. i. col. in fi. dicens de filijs fideicōmissarij satis fuisse cogitatum, si fuerunt positi in ꝯditione, idem voluit Curt. senior in preallegato ꝯsil. lxxv. col. pen. ver. rn̄detur dupliciter. Ias. in di-

26 cto ꝯsi. lij. loco preallegato, † dicens fideicōmissum transmitti non obstante pendentia ꝯditionis, si ꝯstet, testatorem sic voluisse, ⁊ inter cetera dicit ꝯstare, si filij illius fideicōmissarij in substitutione illi facta, sint positi in ꝯditione, vt per eum, put pprie est casus noster. Idem etiam dixit in ꝯsil. cliiij. preallegato. iiij. vol. ⁊ in consil. cccxxiij. Presens ꝯsultatio. i. ⁊. ij. col. ij. volu. idem firmat Deci. in dicto ꝯsil. cccxcvij. ij. colū. in princi. ⁊ in dicto ꝯsil. cccccclxxiij. ij. col. in prin. ⁊ alibi sepe, ⁊ ita etiam nouissime voluit Curt. iunior in preallegato ꝯsi. xvj. iij. col. ver. scđam ꝯclusionem. ⁊ in ꝯsi. lxix. Habita diligenti. post prin. vbi dicit, ꝙ si fuerit dictum, si decesserit sine filijs masculis ⁊c. ille cui sic erat facta substitutio decedēs pendente ꝯditione, sub qua fuerat vocatus, transmittit ad filios masculos, vt per eum. Et ita pprie dicendum est in casu nostro, in quo Christophoro filijs testatoris ꝯditionaliter substituto, fuit facta substitutio, si decesserit sine filijs masculis, vt in testamēto apparet, merito ergo dicendum est, per eum ius fideicōmissi fuisse in eius filios masculos transmissum. ¶ Et ista ꝯclusio coadiuuatur etiam per scđam ⁊ tertiam ꝯiecturas, quas supra posui, ad demōstrandum pmam viam, vt sc; isti filij Christophori etiam ex propria psona debuerint admitti. ¶ Vna est, quia dispositio tota cēsetur facta fauore agnationis ꝯseruande. ¶ Alia est, que ex illa sumitur, qr si testator fuisset interrogatus an vellet fideicōmissum transmitti, verosimiliter respondisset, se ita velle, si alio modo filij predicti non venirent admittendi, prout ex predictis constat. Et in proposito etiam has coniecturas considerant doctores in locis preallegatis, ⁊ maxime Ias. in predictis consilijs, vt per eum videri potest. Sit igitur ex predictis omnibus firma, ⁊ (ni fallor) indubitata ꝯclusio, filios Christophori predicti debuisse admitti ad fideicōmissum eorum patri relictum, tum ex persona propria, tum etiam ex persona patris ex iure in eos transmisso, fm̄ ea, que dicta sunt, vel saltem altero de dictis modis, ⁊ hoc vt seruiamus notissime menti testatoris. ¶ Non obstātibus allegatis supra in contrarium. Quibus per predicta satis superq; responsum apparet. ¶ Hec quo ad primam questionem in qua videbatur omnis difficultas consistere, circa presentem consultationem. Et stante ista conclusione, prout est verissima sequitur, quod cum filijs Christophori fideicōmissum delatum fuerit, purificata eius conditione, quia scilicet filij testatoris, sine descēdentibus masculis decesserunt, licet ipsi filij Christophori decesserint anteq; eis tale fideicōmissum restitueretur, dicuntur tamen illud transmisisse in eorum

27 filios ⁊ heredes. † Quoniam quicquid dixerit glo. penul. in l. cum filio. ff. de leg. i. que cōmuniter reprobatur, vera, ⁊ cōmunis est cōclusio, ꝙ fideicōmissum etiam vniuersale purum, vel purificatum etiam ante restitutionem transmittitur ad heredes, vt per Bart. ⁊ alios in d. l. cum filio. in. v. q. vbi aliquādo ego etiam dixi, ⁊ videtur text. in l. quidam ita. in princi. ff. ad trebellia. ⁊ ita cōsuluit Bald. in ꝯsil. cclxxxviij. Factum tale. i. volu. ¶ Aggredior nunc scđam questionē in qua parum instabo, ⁊ ꝯclusiue loquar, tum qr vt audio per alios excellentissimos iuriscōsultos abunde scriptum fuit, tum ⁊ maxime qr causa per arbitratores terminanda est coram quibus talis exceptio prescriptionis non solet attendi, vt. j. dicam. Dico ergo ꝙ filij, ⁊ heredes filiorum dicti Christophori, ⁊ sic eiusdem Christophori nepotes, ex iure in eos trāsmisso fm̄ ꝙ supra dictum fuit, possunt illas duas partes ex bonis testatoris ex causa fideicōmissi petere, ⁊ debent obtinere, nulla eis obstāte exceptione pscriptionis, ⁊ hoc saltem ex psona Stephani filij quondam ⁊ posthumi domini Stephani, qui nunc agit annum. xxiij. in circa ꝯtra quem ex forma statuti Lucensis vsq; ad annum. xviij. sue etatis absq; dubio non potuit currere aliqua prescriptio cum in tali statuto caueatur omnem prescriptionem durante tali etate, dormire, si qua ergo currere potuit, incepit cursum a quinquēnio citra, ⁊ tali quinquennio computato cum annis. xxiiij. quibus potuit currere prescriptio ꝯtra dn̄m Stephanum eius patrem, sciū fieret cursus annorum. xxix. (⁊ hoc dico, vbi etiam alia tempora nō essent detrahenda) ⁊ sic non dicitur lapsus terminus. xxx. annorum, qui in huiusmodi prescriptione erat necessarius, ergo ⁊c. ꝙ pre-

28 scriptio. xxx. annorum requireretur, demonstratur, † qr agimus de prescriptione actionis ex testamento ad fideicōmissum competentis, que dicitur actio personalis. l. neq;. C. qbus non ob. long. temp. pref. ⁊ declarat Io. crisp. in libello, qui inscribitur termini omnium

29 actionum in actione ex testamento, sub nu. clxiij. † etenim pro regula certa ⁊ indubitata iura nostra dicunt actionem personalem non tolli, nisi pscriptione. xxx. annorum. vt. l. sicut. C. de prescri. xxx. ann. ⁊. l. ij. post prin. vbi ponitur ista regula ⁊ ibi glo. no. C. de cōstitu. pecu. glo. est quam ibi ⁊ alibi sequuntur doc. institu. de perpetu. ⁊ tempor. actio. in princip. in glos. super ver. constitutionibus. cum concordantibus multis que allegari possent de quibus per dominum Ioānem frācīscum balbum in suo tractatu prescriptio. in quarta parte, quarte partis principalis, in pma questione vbi

30 ponit hanc regulam. ¶ † Et ibi paulo post principiū in specie infert, ꝙ actio ex testamento pro legato requirit prescriptionem. xxx. annorum, ⁊ idem absq; dubio dicendum est si pro fideicōmisso competat, vt. d. l. neq;. Fideicōmissa enim ⁊ legata equiparantur. l. i. cum materia. ff. de legatis primo. ⁊. l. j. ⁊. ij. C. cōmunia delegat. ⁊ istud transit absq; aliqua dubitatione. ¶ Et stante hoc, ꝙ contra predictum Stephanum non possit opponi exceptio prescriptionis, ⁊ consequenter ꝙ ipse ea exceptione non obstante agere possit, ⁊ obtinere debeat, sequitur quod ppter personam eius frater eius, ⁊ patrueles idem in effectu consequentur, vt sic agens predictus Stephanus in solidum non repellatur, licet etiam nomine fratris, ⁊ patruelium agat. Posito millies, non tamen concesso, sed absq; veritatis preiudicio, quod alij possent per se agētes ex-

31 ceptione prescriptionis repelli. † Sepe enim contingit quod in re cōmuni ratione cōnexionis quis consequitur per alium, quod per se consequi non posset. l. si cōmunem. in princi. ff. quemadmo. seruit. amit. cum concordantibus ibi in glo. allegatis. Ad quod multum notabiliter Ias. in l. si emancipati. C. de collatio. colum. iij. ⁊ iiij. cumulat vsq; ad. xvij. ⁊ similia. ¶ Ex quibus multum ad pro-

32 positum faciant decimum ⁊ vndecimum. † Nam propter ecclesiam Romanam, tum quia priuatus habet aliquid cōmune, etiam priuatus habebit, vt contra eum non prescribatur, nisi per centum annos, vbi alias contra eum. x. vel. xx. annis prescriberetur, prout voluit Imo. in c. ad audientiam. in. vij. notab. de prescrip.

33 † Similiter si capitulum habet bona cōmunia cum prelato, ipso prelato mortuo, ⁊ sede vacante, etiam contra capitulum non currit prescriptio, sicut nō currit contra prelatum, licet alias cōtra capitulum curreret, vt tradit Abb. in c. i. ij. col. versi. si autem sunt bona cōmunia. ibi, sed mihi plus placet. de prescript. vbi allegat d. l. si cōmunem, ⁊ alia vt per eum, ⁊ ita vtrunq; hoc dictum refert ⁊ sequitur Ias. in. x. ⁊. xj. similibus preallegatis. Sic igitur in casu isto dicendum esset, si daremus, quod alijs per prescriptionem, eorum persona simpliciter considerata, esset preiudicatum, quod tamen non dico, neq; credo propter plurima tempora, que essent de medio subducenda, secundum ꝙ mihi narratur, nam in effectu

eorum ius deberet dici imune ꝯseruatum a prescriptione, ꝓpter psonaȝ predicti Stephani. ¶ Nec predictis obst. si quis diceret, ꝙ sufficit prescriptio. x. vel. xx. annoꝝ, licet debeatur hoc fideicōmissum ex testō, vt sic etiaȝ dñs Stephanus, seu pater eius prius fuerit exclusus, ꝛ adducat ad hoc statutum Lucense sub rubr. de exceptione prescriptionis. x. vel. xx. annoꝝ ꝛc. vbi hoc aperte videtur caueri in ver. ꝛ predicta omnia ꝛ singula ꝛc. Quoniā de facili rñdetur, ꝙ non sumus in casu, in quo statutum illud loquitur, sed in longe diuerso, ꝛ in quo in effectu ex tenore eiusdem statuti debet attendi prescriptio ſm ius cōmune, ꝛ sic. xxx. annoꝝ. Nam statutum loquitur qñ petitur aliquid, ꝛ allegatur illud fuisse solutuȝ, ꝛ cum ꝓbari non possit, ꝛ res sit in dubio allegatur prescriptio. x. vel. xx. annoꝝ, vult enim statutum ꝙ tali casu, si reus iuret solutum esse, ꝙ petitur ꝓcedat talis prescriptio presumendo solutionem iaȝ factaȝ, sed si tale iuramentum non prestatur, ꝓcedat prescriptio a iure cōmuni inducta. Dico enim ꝙ nō sumus in pmo casu, sed in secundo, quia eiusmodi iuramentum non prestatur, nec prestari pōt, quia non sumus in dubio, vtrum predictū fideicōmissum fuerit restitutum, cum clarū sit, bona fideicōmisso subiecta esse apud reos conuentos, sed dubium semp in eo fuit factum, an tale fideicōmissum debeatur, quod qdem pendet ex supra deductis, ex quibus ꝯstat deberi. Cum itaqȝ in ꝓposito non sit dubiū de satisfactione fideicōmissi, nec iuramentū prestetur sequitur seruandā esse prescriptionem. xxx. annoꝝ, ꝓut iure cōmuni cauetur, ꝛ ꝓut in eodem statuto disponit in ver. ꝛ dicto iuramento nō prestito ꝛc. que vt ex predictis ꝯstat non dicitur ꝑfecta, saltem respectu Stephani, ꝓpter quem ius ceteroꝝ in effectu dicitur ꝯseruatum.

34 ¶ † Non omitto, ꝙ illi ꝯtra quos ꝓbaretur prescriptionem. xxx. annoꝝ decurrisse, aduersus eam haberent restitutionem in integrū ex clausula gñali, si qua mihi iusta causa videbitur ꝛc. ꝛ hoc ex capite iuste ignorantie, cum successerint in ius alterius, iuxta. l. fi. ff. pro suo. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. ꝛ. c. cum qs in ius. eodem titu. libr. vj. ꝛ ita in terminis voluit Bar. in. l. i. §. si qs autem. ff. de itine. actuqȝ priua. cuȝ ꝯcor. de qbus per Roma. in ꝯsi. clxvj. Viso diligenter. col. pen. ver. vltimo videndum. ꝛ per Alex. in ꝯsil. clxix. Viso thema te. col. fi. ver. non ob. ꝙ aduersus. ij. vol. vbi sequendo hāc opinionem, dicit eam esse cōmunem. ¶ Et lȝ qñ ageretur de prescriptione. xl. annoꝝ posset de tali opinione dubitari, sup quo ꝑ nunc nihil dico, quia non est necessariuȝ, tñ respectu prescriptionis. xxx. annoꝝ opi. Bart. est vera, ꝛ cōiter approbata, vt per patruum, ꝛ dñm meum Soci. in. l. cum filius. §. in hac. vj. col. ff. de vbo. obli.

35 ¶ Super istis tñ non me vlterius extendam, eo presertim, † quia arbitratores, qui causam istam ſm bonum, verum, ꝛ equuȝ sunt determinaturi facile poterunt, exceptionem prescriptionis reijcere, iuxta plene tradita per Corne. in ꝯsil. cclj. In hac ꝯsultatione. ij. col. in prin. iij. volu. ¶ Et lȝ ipse in casu suo ꝯtrarium ibi velit, tamen illud fundat in presumptione solutionis, ꝛ satisfactiōis eius, quod petebatur, vt per eum que presumptio neduȝ cessat in casu nostro, sed nec allegatur talis satisfactio, vt supra dixi, merito ex intentione Corn. talis exceptio in casu isto potest reijci modo, ꝛ forma de quibus ibi per ipsum. Laus Deo.

Marianus socinus iurisconsultus iunior patritius Senensis, Padue legens. 1536.

CASUS

¶ Domina Franceschettaamberta de Albingana de an. 1528. in suo vltimo testamento vniuersalem heredem instituit Lucretiam eius filiam, ꝛ ab ea, quandocunqȝ decesserit sine liberis legauit Bernardo barberio libras quingentas monete currentis in Albingana.

¶ De anno. 1531. per illustrissimum dominium Ianuense decretum fuit, ꝙ de cetero in quocunqȝ loco sue iurisdictionis omnes monete, seu monetaruȝ summa, obligationes, ꝛ contractus, fiant ad monetam Ianuensem.

¶ Quo factum fuit, vt in predicta ciuitate Albingane fuerit statutum, quod quicunqȝ ante predictum decretum debebat dare aliquam librarum quantitateȝ monete in Albingana currentis debeat soluere pro quibuslibet tribus libris Albinganis vnam libram Ianuensem.

¶ Expost de presenti anno. 1532. decessit predicta Lucretia sine liberis, ꝛ ita venit dies soluendi legati qngentoꝝ libraꝝ, de quo. s.

¶ Queritur an debeant solui libre quingente ſm cursum monete in Albingana tempore conditi predicti testamenti, an vero debeant solui quingente libre montete Ianuensis, vbi quelibet libra importat tres libras Albinganas.

SUMMARIUM

¶ De quodam legato quingentoꝝ librarum certe monete conditionalis, quid solui debeat si ante impletam conditionē moneta varietur.

1. Dies legati non cedit ante impletam conditionem.
2. Solutio regulariter fieri debet de moneta currenti, vide. I. nu. 8.
3. Voluntas testantis in testamentis est interpretanda.
4. Testatoris verba ad tempus testamenti referuntur.
5. Legans centum intelligitur legare ſm cursum, ꝛ consuetudinem patrie sue.
6. Monete variatio seu mutatio, quando consideratur solutio debet fieri inspecto tempore celebrati contractus.
7. Dies legati quando cedat quando attendatur tempus testamenti.
8. Lex per aliam legem declaratur.

CONSILIUM CXLII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ In presenti cōsultatione videbitur fortasse alicui prima fronte deberi libras quingentas Ianuenses, nam si inspicere volumus tempus, quo oritur obligatio (ꝓut videtur inspiciendum) certum est, quod in isto casu obligatio ad libras qngentas orit tempore mortis dicte Lucretie, ꝛ sic tempore implete conditionis legati predictarum librarum quingentarum, erat enim in effectu factuȝ tale legatum sub illa conditione, si Lucretia sine liberis decesserit, † [1] ꝛ ante impletam conditionem dies legati, nec venerat nec cesserat, vt. l. cedere diem. de verboꝝ significa. dicitur ergo eius dies cessisse ꝛ euenisse quando illa sine liberis decesserit, vt ibi. Et licet alias in ꝯtractibus etiam conditionalibus inspiciatur tempus celebrati ꝯtractus, tamen non sic est in legatis, in quibus solum inspicitur tempus implete conditionis, vt. l. si filiusfamilias. in prin. iuncta glos. ff. de verboꝝ obliga. ꝛ ibi omnes docto. declarant. Unde cum in ꝓposito conditio dicti legati sit impleta per mortem Lucretie, que cōtingit de anno. 1532. ꝛ sic obligatio videbatur orta post factum predictum decretuȝ ab illustrissimo Dño Ianuensi videtur dōm summaȝ dictaꝝ librarum quingentarum computandā esse ad monetaȝ Ianuensem, que nunc currit, ꝛ attenditur, non autem ad monetam olim currenteȝ in Albingana, que amplius non attenditur, ꝛ videtur sublata. ¶ Preterea pro hoc facit, † [2] quia solutio regulariter fieri debet de moneta currēti, ꝛ sic de pecunia vsuali, idest que tūc cōmuniter est in vsu, vt videtur ꝓbari in. c. ij. in fi. de maledi. ꝛ ibi glo. vbi vult id esse verum, etiam si nihil dicatur, ꝛ videtur etiam tex. in cle. ij. de deci. tradit Corne. in ꝯsil. clxxxj. Visis. xxix. colū. ij. volu. ꝛ in consil. ccccxj. De pluribus. v. col. iij. volu. sed nunc in vsu currit moneta ad libras Ianuenses, ꝓpter predictum decretum, ergo videtur ꝙ ad dictā ratiōnē debeat fieri solutio. ¶ His non obstantibus (que certe nihil faciunt) clarissimum, ꝛ ꝓcul ab omni dubitatione ꝯtrarium arbitror, videlȝ, ꝙ imo solum ex causa predicti legati debeantur libre quingente monete currētis in Albingana tempore facti testamenti, seu que tunc currebat. † [3] Nam in testamentis ante omnia perquirenda est voluntas testantis, vt scȝ id seruetur, quod esse voluit. l. in ꝯditionibus primum locum. ff. de ꝯditio. ꝛ demonstra. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de heredi. instituen. ꝛ adeo vt omni rigore verboꝝ posthabito volūtas testantis etiam per ꝯiecturas intellecta, (iuxta. l. cum proponebatur. cum ibi nota. ff. de lega. ij.) debeat attendi. l. iij. C. de libe. preteri. l. quoniam indignum. C. de testa. cum simi. Sed isto casu voluntas testantis clara est, de qua pecunia soluatur legatum, quia dixit libras quingentas monete currentis in Albingana, ꝛ sic voluit heredem grauare tantum in quingentis libris tunc tempore testamenti currentibus in ciuitate sua currentibus merito non videtur, ꝙ super hoc debeat, aut possit fieri ꝓbabilis dubitatio cum verba sint per se multum clara, iuxta. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. ¶ Et licet testator non dixerit currentis nunc, ꝛ ita non expresserit de cursu tempore facti testamēti, tamen perinde est, ac si ita expressisset, quia semper verba testatoris, si aliud non appareat, † [4] referuntur ad tempus testamenti. l. si ita. ꝛ ibi doctores tradunt. ff. de auro ꝛ argento legato. ¶ Immo fortius dici posset, idem esse ēt si testatrix non ita expressisset, sed simpliciter legasset libras qngentas. Nam vbi aliud non appareret intelligeretur legasse ſm cursum ꝛ consuetudinem patrie sue albigane, vt probatur clare in. l. si ser uus plurium. §. fi. ibi deinde regionis, in qua versatus est, ꝛ ibi doctores tradunt

cto.tradunt.ff.de leg.i.ꝛ hoc inspecto cursu librarū tpe testamenti,ꝛ ita reperio in terminis voluisse Oldra.in ꝯsil.xxxj. Thema tale est.†Nam determinat ibi,ꝙ legatum factum de.cc.libris,si nō fuerit dictum de qua moneta intelligit̃ de moneta currenti tpe facti testamenti,ꝛ nō tpe mortis testatoris,qui diu superuixerat,allegat in argu.l.vxorem.§.testō.ff.de leg.iij.ꝛ alia plura iura,ꝛ rationes,vt per eum. ¶Sed quicquid sit in casu isto,quē aliter nō prosequor,qꝛ non est necessarium. In casu nostro sine aliqua dubitatione ꝯcludendum est,solum deberi libras.ccccc. ad cursū monete in albingana tpe facti testamenti. Attento ꝙ testatrix hoc clare exp̃ssit. ¶Et si non sit hodie in vsu loqui de libris illis,soluatur illarum rex estimatio ad computum librarū,que sunt in vsu,ꝛ sic pro quibuslibet tribus libris tūc currentibus in albingana soluatur vna libra Januen.prout de hoc videt̃ bonus text.in.c.cum canonicis,ꝛ ibi tradunt doc.extra de censib. ꝛ ita etiā in casu isto habebit locum statutum factum in dicta ciuitate,post decretū illustrissimi dñij Januensis de quo in puncto,naꝫ etiā tunc poterat dicta Lucretia dici obligata aliquo modo ad libras.ccccc.respectu.s.ordinationis testatricis, nec poterat Lucretia ab illa obligatione liberari,ordinatū enim erat qd deberet,ꝛ quando lꝫ quo ad veram ꝛ efficacem obligationē,ꝛ quo ad transmissionem dies legati nōdum cessisset,vt.j.dicam. ¶Comprobat̃ ista ꝯclusio,qꝛ semper pro regula dici solet,†quādo ꝯsideratur mutatio,aut variatio monete solutionē fieri debere inspecto tpe celebrati ꝯtractus,seu dispositionis,vt tradunt Bart.ꝛ alij in.l.paulus rñdet.ff.de solu.tradunt doc.in.l.cum qd.ff.si cert.pet.cum multis concordan.vt per Corne.in ꝯsil.cclxxxvij. In hac ꝯsultatione.prope fi.i.volu.in dicto ꝯsil.cccxxj.iij.volu.ꝛ in ꝯsil.cix.Viso pūcto.iiij.volu.ꝛ hoc plene tradit Alber.brun.in tracta.de augumento,in vltima ꝯclusione.ver.his sic premissis.Et melius postea in.vj. declaratione,vbi ad ꝓpositum nostrū dicit hoc habere locum etiaꝫ qñ quis est debitor pecunie in genere puta in centuꝫ libris,cū nulla peccia pecunie reperiatur,que libra appelletur vt per euꝫ.Sic igitur ex predictis indubitanter ꝯcludenduꝫ est occasione dicti legati soluendas esse libras.ccccc.tpe testamenti currētes in albingana,vel earum estimationem de libris Januensibus ꝺm ꝙ supra dictum fuit. ¶Non obst.modo allegata in ꝯtrarium.†nā ad primum rñdetur,ꝙ licet dies predicti legati non cesserit nisi per mortem Lucretie,non tñ in qōne de qua agimus est inspiciendum tale tempus,sed tantum tp̄s ꝯditi testamenti,ꝓpter expressaꝫ declarationē testatricis, que dixit de qua moneta solui debebat. ¶Immo etiam si non dixisset expresse,idem esset dicendum,iuxta decisionem Oldra. in dicto ꝯsil.xxxj.non obstāte ꝙ legatuꝫ fuerit cōditionale,qꝛ testatrix dicit̃ habuisse respectum ad libras tunc currentes,qñ legauit,ꝛ nō dicitur cogitasse de futuro, ꝛ ita declarat Alber.brun.in dicto tracta.de augumēto. in.ix.declaratione vltime ꝯclusionis,vbi istam opinionē defendit a quibusdam ꝯrium dicentibus,quamuis illa disputatio solum sit qñ variatio monete contingit in moneta demonstrabili puta in aureis, ꝛ etiam qñ clare de voluntate testatoris non appareret,ꝛ ita non procedat in casu nostro, in quo voluntas testatricis est satis aperta, ꝛ variatio non est in moneta demonstrabili,sed solum disponitur, ꝙ in vsu libra debeat reduci ad libram Januensem. ¶Et vltra etiam dico, ꝙ libra albingana non dicit̃ in aliquo variata,qꝛ remanet, prout prius erat,ꝛ si quid hodie disponatur ad libras albinganas solū de illis libris intelligeretur,ꝛ non de Januensibus,licet ita disponens male faceret non seruando decretum illustrissimi Dominij. Ex eo tamen nō debet dici plus esse permissum,vel relictuꝫ,q̃ voluerit ꝓmittens vel relinquens. ¶Et notandum est,ꝙ in proposito casu illustrissimum Dominiū Januense noluit alterare augendo vel diminuendo obligationem ex arbitrio disponentis constitutam,sed tantum voluit,ꝙ mentio fieret de libris Januensibus, ꝛ(vt credo)pro honore ꝛ gloria sui imperij,ꝛ ita in simili singulariter declarat Joan.andre.in additio. Specu.in titu. de obligatio.ꝛ solutio.§.nūc aliqua.in fine,in vltima additione. ¶Et licet dies talis legati cesserit solum quando Lucretia sine liberis decesserit. Tamen illud intelligit̃ solum quo ad veram, ꝛ efficaceꝫ obligationem,ꝛ quo ad trāsmissionem,sed quo ad quantitatē debitam,ꝛ solutionē faciendam inspicit̃ oino voluntas testatoris,que in casu isto est exp̃ssa,ꝛ vbi non eēt exp̃ssa inspiceret̃ tp̄s testamēti per predicta. ¶†Non obstat,qō scdo loco allegabatur,solutionem.s.fieri debere de moneta currenti ꝛ vsuali. Quia rñdetur primo,ꝙ illud intelligitur currenti ꝛ vsuali.s.tpe facte dispositionis, vt videt̃ ꝓbari in.c.olim cām.ꝛ in.d.c.cum canonicis. de censib. ¶Nec illa clemē.ij.de deci.ꝛ d.c.ij.de maledi.dicunt cuius tpis vsualis pecunia, aut currēs moneta soluatur,sed simpliciter ꝙ solutio de currenti ꝛ vsuali pecunia fieri dꝫ. Et illud debet intelligi ꝛ declarari.s.tpe dispositionis per iura ꝛ rationes d̄ qbus supra, †conuenit enim vnā legem per aliam declarari.l.nam ꝛ posteriores.ff.de legi.ꝛ.c.cum dilectus.de ꝯsue.cum simi. ¶Scdo etiam rñdetur ꝙ ꝯclusio supra facta ꝓcedit, quando solutio fieri dꝫ de bito resultāte ex ꝯtractu vel ex testō,ꝓut est casus noster. ¶Sed iura ꝯtraria ꝓcedunt,quando solutio facienda est de debito causato vigore alicuius legis,qꝛ.l.semper loquit̃,iuxta.l.animi.C.de hereti.Et ita his duobus modis rñdet Corn.in.d.ꝯsil.cclxxxvij. col.fi.i.volu.ꝛ in ꝯsi.cccxxj.col.fin.iii.volu.qui in vtroqꝫ loco latius ꝓsequitur,vt per eum videri potest. ¶His igitur ita remotis ex predictis remanet clara,ꝛ indubitata ꝯclusio in ꝓposito casu solutionem legati faciendam esse solum ad rationem librarum tpe testamēti in albinga.currentiuꝫ,ꝺm ꝙ.S.dcū fuit. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.1532.

SVMMARIVM

¶De primo testamento inter liberos, an ꝛ quando dicatur per secundum reuocari.

1. Testator quando dicatur habuisse animum reuocandi primuꝫ testamentum.ꝛ.j.nume.3.
2. Volūtas testatoris ꝙ fuerit mutata per ꝯiecturas ꝓbari sufficit.
4. Juramentum habet vim clausule derogatorie.
5. Insinuatio testamenti facta per testatorem denotat, ꝙ illud testamentum voluerit valere.

CONSILIVM CXLIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶Visis subtilissimis allegationibus excellētissimi aduocati dñi Bartholomei de prato mihi maioris honorādi, ac omnibus in eis ꝯtentis mature ꝯsideratis, ꝛ presuppositis in facto veris,que in illis presupponunt̃. Placet mihi ꝯclusio per eum firmata vꝫ,ꝙ testm̃ ꝯditum per eximiū vtriusqꝫ iuris doc.dñm Hieronymū garumbertū Parmensem de ann.1517. fuerit oino reuocatum per sequentes dispōnes per eundē postea factas in anno.1520.ꝛ in anno.1521.saltem simul iunctas. †Ex eis.n.satis ꝯstare potest testatorem p̄dictum oino habuisse aīum ab illo primo testō recedendi,ꝛ sic mutasse voluntatem, quem tūc habebat,qñ illud ꝯdidit tam et si fuerit ꝯdituꝫ inter liberos,ꝛ sic liberorū fauore habuerit in effectu cl̃am derogatoriam ad sequentia testamenta,iuxta auc.hoc inter liberos,ꝛ in corpore vnde sumit̃,cū his que vtrobiqꝫ tradūt doct.C.de testa. ¶†Et hoc vnū, vt.s.de mutata voluntate ꝯstet etiam per ꝯiecturas sufficit vt prima dispositio dicat̃ reuocata etiaꝫ(qd̄ plus est) ꝙ in ea fuerit expressa cl̃a derogatoria ad sequentia testamenta,vt tradunt Bal. Pau.de cast.Fulg.ꝛ alij in.l.sancimus.C.de testa. cum ꝯcordā. de qbus in predictis alleg.per predictum excell̃. Aduocatum, ꝛ vltra eum ita voluit Gemi.in ꝯsi.cxv.Super dubio.ij.col.Corn. ꝯsi.clxxiiij. In presenti ꝯsul.iij.col.vol.iij. Et hoc in materia ista est dictum indubitatū,ꝛ de mente Bar.ꝛ oium in.l.si qs in principio testamenti.ff.de leg.iij.ꝛ in.l.si mihi ꝛ tibi.§.in legatis.ff.de lega.i.Sed in ꝓposito per predictas duas dispōnes dñi Hieronymi testatoris ꝯstat,ꝙ ipse voluntatē a p̄mo testō amouit, vt dixi ergo ꝛc. ¶Illud aūt lꝫ ex pluribus suaderi possit, ꝛ per aduocatū predictū plura ad id ꝯsiderent̃. Ego tñ alijs que per eū ponderant̃ posthabitis,ex duobus precipue in predictam sniam inclino. ¶Primo qꝛ in vtraqꝫ dispositione post illud p̄muꝫ testm̃ facta reperit̃ apposita cl̃a,ꝙ in eis disposita oino sortiantur effectū hēant,ꝛ valeant,oi meliori mō,forma,ꝛ via,qbus melius ꝛ efficacius valere possent.Et vltra ēt in vltimo testō, dr̃ ꝙ testator vult illud in oibus ꝛ p oia obseruari,sub pena ꝓuationis,†p que vba ꝛ per quas cl̃as ostendit̃ enixa,ꝛ vt ita dicā p̄cisa volūtas testantis,vt talis dispositio oio valeat,ꝛ ꝓpea dicimus,ex eisdē ꝯstare, testatoreꝫ amouisse aīum a p̄mo testō,ꝛ illud voluisse reuocare,ēt si in illo fuisset exp̃ssa aliqua cl̃a derogatoria, ad sequentia testā, ꝓut signāter voluit Bal.in ꝯs.ccxxvj. Reperit̃,ꝙ qdā A.i.vol. in fi.ꝙ ēt reperit̃ iteratū.in.v.vol.nu.ccclxxxvi.ꝙ ēt multū notādo voluit Jo.bap.cac.in.d.auc.hoc inter liberos.tradit patruus meus Soci.in ꝯsil.cxlij. Reuerēde pater.col.fi.i.vol. repetito in ij.vol.nu.clxxiij.qui idem voluit in.d.§.in legatis.col.fi. ꝛ in ꝯsil. ij. In causa testamentaria.iij.colum.iij.vol.ꝛ recte intuenti voluit Bar.in.d.l.si qs in p̄ncipio.col.fi.ver. vtrum iuramentum. nam

4 dum ibi voluit,† quod iurium positum in secundo testamento habet vim clausule derogatorie ad precedens testamentum, quia dicitur habere vim clausule omni meliori modo, manifeste vult, quod clausula illa omni meliori modo habeat eandem vim et eundem effectum, iuxta illud, propter vnumquodque tale, et illud magis, de quo per Bal. in auc. res que. i. col. in fi. C. cōia de leg. Saly. in l. ij. C. de litigio. et per Rom. in cōsil. ccccl xiij. pro decisione. ¶ Secundo etiam me mouet, quia dominus Hieronymus testator in vltimo testamento condito de anno. 1521. addidit hanc cautelam, quia scilicet fecit illud insinuari apud acta publica coram officiali Mutinensi, quod secundum doc. sufficit ad ostendendam voluntatem testantis remo

5 tam a primo testamento,† nam ex tali insinuatione, et ex publicis actis presumitur quod illud testamentum omnino valere voluerit et consequenter quod primum ex mente eius dicatur reuocatum, etiam si in eo fuisset expressa clausula derogatoria. Et multo magis si fuisset tacita vel presumpta, put in testamento inter liberos, et put in casu nostro, ita signanter voluit Bal. in d. l. sancimus. col. fi. C. de testa. et ibi doc. cōiter sequuntur vt ibi per Jaso. in ij. col. in iij. limitatione. et Barba. in cōsil. lxxxix. Clementissimi Dei. ij. col. iiij. vol. vbi idem vult in fortioribus terminis, vt per eum. ¶ Et licet predicte due coniecture possent per iuris subtilitatem in dubium reuocari, et ego alias circa primam dubitauerim, legendo d. l. si quis in principio testamenti. de lega. iij. Tamen cum ambe procedant secundum cōem opi. doc. vt in locis predictis apparet, non est ab illis aliquo modo recedendum, maxime in consulendo et iudicando per iura vulgaria. ¶ Non omitto, quod fortasse conclusio supra firmata (si tempus angusti a pateretur) posset per aliam viam cōprobari vltra omnia adducta in predictis allegationibus. ¶ Uerum quia consultans instat pro expeditione, nec tempus concedit vlteriori considerationi, igitur pro nunc predictis contentus de simplici subscriptione requisitus concludo, vt supra vna cum excellentissimo aduocato. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.

CASUS.

¶ Magnificus vir Jacobus domini Juncte ciuis Senensis de mense Julij. 1534. solēne condidit testamentum in quo Hieronymum Petrum, et dominum Junctam eius filios legitimos et naturales instituit heredes solum et dumtaxat in eorum legitima, ita vt plus de bonis suis petere nō possint. ¶ Suos autem vniuersales heredes instituit filios masculos domine Aquilantis eius filie legitime et naturalis, et Andree de landucijs eius mariti. ¶ Postea eodem anno de mense Septembris cum magna detineretur infirmitate ex qua sequenti die postea mortuus fuit in presentia cuiusdam notarij, et diuersarum personarum dixit, quod reuocabat illud testamentum, quod per prius fecerat exprimendo notarium, qui de eo fuerat rogatus, et quod suos heredes faciebat filios masculos Hieronymi filij sui, et etiam suos filios dicendo quod volebat, che Pietro habbi vn poco di disauantagio, et li figlioli di Girolamo vantaggio, et ista verba vel similia pluries dixit aliquando de se, aliquādo interrogatus ab alijs, maxime a magnifico equite dōno Joā. baptista de piccolominibus, qui est frater vxoris d. Hieronymi.
¶ Qui testator etiam dixit, quod relinquebat florenos. 1200. Beatrici filie predicte do. Aquilantis, et sue nepti, et quod ab ea non possit peti victus neque vestitus, pro plures. n. annos illam apud se educauerat.
¶ Hec autem probantur si et quantum apparet ex multorum testium examinatione, facta tam ad instantiam filiorum d. testatoris, quam etiam contra eos, quorum dispositiones sūmatim recollecte transmittuntur.
¶ Hoc autem verum presupponitur, et clare apparet, quod quum notarius, qui scripserat, iuxta ea, que per dictos testes probantur, interrogauit testatorem an ea confirmaretur ipse testator, propter grauem morbum, et supuenientiam, seu supabundantiam catharri non potuit respondere, et propter hoc notarius noluit talem testamentum per publicum instrumentum recipere, seu de eo rogari.
¶ Istis sic stantibus queritur quid iuris, vtrum scilicet per tales testes sit sufficienter probata voluntas testatoris predicti, vt filij dicantur heredes vniuersales, et dicatur reuocatum primum testamentum, et petitur pro ipsa iustitia et veritate responderi.

SUMMARIUM

¶ De reuocatione primi testamenti solēniter facti, vtrum scilicet fiat per secundum imperfectum, conditum inter liberos.
¶ Et quando inter liberos valeat testamentum imperfectum.

1 De veritate requisitus, si illam tacet, peccare dicitur.
2 Ueritatem prehonorare sanctum est duobus existētibus amicis.
3 Testamentum iure factum valet, donec rumpatur.
4 Testandi potestas ante omnia perquirenda est.
5 Testari non potest quasi demens et non sincere, et sane mentis.
6 Mortuo similis est qui articulate loqui non potest.
7 Uoluntatis mutatio non presumitur nisi probetur.
8 A testamento solēniter facto non est credendum quem breuibus verbis velle recedere.
9 Testator interrogatus si velit reuocare testamentum si tacet videtur iam factum ratificare, vide infra nu. 49. et. 53.
10 Animus qualis fuerit in precedentibus declaratur in sequentibus, vide infra nume. 52. et. 53.
11 Actus forma non seruata corruit.
12 Uoluntas libera in testamento est necessaria.
13 Testamentum an valeat si alius testatorem interroget et exprimat nomen heredis, et testator ita confirmet.
14 Interrogationes quandoque testatorem inducunt ad faciendum, quod non habebat in animo.
15 L. iubemus. C. de testa. quomodo procedat.
16 Testamentum si ad interrogationem notarij fiat non valet.
17 Testator quando dicatur non habere animum reuocandi primum testamentum et faciendi nouum.
18 Testamentum inter liberos clausulam derogatoriam habere dicitur, et infra nu. 57.
19 Testamentum licet legatur coram testatore si tamen per eum non approbetur non valet, vide infra nu. 58. 59. et. 60.
20 Institutio incerta non valet.
21 Testamentum imperfectum ex defectu volūtatis non valet, vide infra nu. 65.
22 Testi soli credendum non est.
23 Uoluntatem testatoris sectari debemus, sicut venator sequitur leporem.
24 Uoluntas testatoris est ambulatoria vsque ad mortem.
25 Testium solēnitas in testamento est iuris ciuilis.
26 Jus ciuile potest per municipale alterari.
27 Testamentum nuncupatiuum in scriptura non cōsistit, sed in voluntate testatoris.
28 Testamentum solis testibus probari potest.
29 Testamentum primum per secundum validum reuocatur.
30 Testamentum in heredis institutione consistit.
31 In testamento inter liberos ius gentium inspicitur.
32 Testes possunt esse femine in testamento inter liberos.
33 Statutum intentum ad diminutionem non debet opari augmentum.
34 Solēnitas per statutum requisita nō procedit in personis que sunt puilegiate.
35 Uoluntas patris in testamento inter liberos per coniecturas etiam probari potest.
36 Clausula codicillaris semper in testamento inter liberos subintelligitur.
37 Clausula quod valeat omni meliori modo semper censetur apposita in testamento inter liberos.
38 Testamentum ad pias causas potest per duos, aut tres testes probari.
39 Causa pia et liberorum equiparatur.
40 Causa filiorum est fauorabiliorum quam pie cause.
41 Testamentum secundum inter liberos licet imperfectum, et ad interrogationem alterius factum a patre in extremis constituto qui respondit tantum, si submissa voce cum nutu capitis de iure valet et primum tollit.
42 Testamentum inter liberos minus solēne puta cum duobus testibus valet.
43 Dispositio ad pias causas valet licet nō fuerit lecta nec publicata.
44 Testamentum secundum inter liberos, licet imperfectum valet et tollit primum etiam solenniter factum, licet de eo non fiat specialis reuocatio.
45 Testamentum secundum factum inter liberos etiam non solenne et ad instigationem eius cuius intererat primum testamentum reuocari non valet, et tollit primum dato quod testator esset de grauissima infirmitate detentus.
46 Testamentum an ex defectu potestatis valeat.
47 Infirmitas grauis non impedit quem posse testari, et sequen. et infra nume. sequen.
50 Testibus pluribus numero maxime deponentibus illud in quod naturaliter in quolibet presumitur creditur.
51 Testator an fuerit sane mentis cognoscitur ex qualitate dispositionis per eum facte.
54 Glo. in l. iubemus. C. ad treb. quomodo procedat, et infra nu. 56.
55 Testatorem blandis verbis quis prouocare potest, vt sibi aliquod relinquat.
61 Testamentum non vitiatur ob imperfectionem solennitatis.
62 Institutio si est facta sine partium assignatione dicitur facta equalibus portionibus. et nu. 63.
64 Institutio non vitiatur licet per testatorem non fuerit aliquis factum quod videbatur facere velle.
66 Testamentum illud in dubio preualere debet in quo venientes ab intestato vocantur.

CONSILIVM CXLIIII

Dirigat Dñs xba mea in viã veritatis, τ iustitie. ¶ Uiso puncto simul, τ testiuꝫ depositionibus ad me transmissis, cũ presentis ꝯsultationis resolutio dubia plurimũ videretur primo motu a scribendo remouebar eo preser tim, qꝫ presens causa vertit inter personas mihi hincinde ꝯiunctas cognatione, τ maxima beneuolẽtia, inter quas vbi daretur 1 ꝯcordiaꝫ quãlibentissime suaderem, † verũtamen considerãs postea non parum peccare eum, qui de veritate regsitus illaꝫ tacet, iuxta. c. quisquis. xj. q. iij. τ. c. error. lxxxiij. distin. cum simi. requisitus, vt pro veritate quid de iure sentiam respondere velim, nõ potui ita modeste petitioni nõ annuere. Dicebat eniꝫ philosophus 2 primo Ethicoꝝ, † duobus existentibus amicis, sanctuꝫ est prehonorare veritatẽ, que magis amica esse debet. ¶ Itaqꝫ vt veritas ipsa euidentius demõstretur ad partes arguam, τ ita per cõtraria transeundo viam ferro aperiam, vt inquit Bald. in. l. precibus. viij. colum. C. de impube. τ alijs substitu. ¶ In primis igitur pro primo, τ solẽni testamento, vt scꝫ non dicatur reuocatum vi- 3 detur facere clara, τ trita regula iuris, † qua dicitur testamentum iure factum conseruari, τ valere donec rumpatur, vt instit. quib. mod. testamẽ. infir. in princi. τ licet inter alios modos rumpendi sit, si nouum testamentum ab eodem fiat, vt. §. posteriore. eodem titu. Tñ illud procedit quando testamentum, qđ postea fit de iure valet, τ tale est, vt ex eo quis heres existere possit. l. prima. τ. l. cum in scđo. ff. de iniusto rup. testamẽ. cum similib. vt scribit Roman. in consil. cccvj. proposita consultatio. in princi. Sed in proposito non videtur ꝙ testator predictus aliud fecerit testamentum saltem de iure validum, τ ex quo quis heres esse possit, ergo videtur ꝙ primum illud testamentum solẽniter factuꝫ de iure subsistat. ¶ Illud auteꝫ ꝙ allegatum testamentum scđo loco factuꝫ de iure non subsistat, ex pluribus videtur posse probari. ¶ Et pri- 4 mo ex defectu potestatis, † que potestas ante omnia perquirenda est. l. si queramus. τ ibi docto. ff. de testam. videtur enim ꝙ predictus Iacobus tempore quo dicitur scđm testamentum fecisse non habuerit testamenti factioneꝫ de actiua loquor, de qua etiaꝫ 5 loquitur. d. l. si queramus. † nam videtur ꝙ fuerit quasi demens, τ non sincere, τ sane mẽtis, propter quod videtur testari prohibitus. l. furiosuꝫ. C. qui testamen. facere possunt. τ. §. item furiosi. iuncta glos. institu. quibus non est permiss. facere testamen. eteniꝫ cum esset prope mortem, seu quodãmodo in articulo mortis ipsius mortis cogitatione turbatus, videtur ꝙ potuerit dici nõ sane mentis, vt. l. hac consultissima. §. at cuꝫ humana fragilitas. C. qui testamen. facere possunt. τ ibi per docto. ¶ Et preterea istud videtur probari per aliquos testes examinatos in processu, nam primo Julius tegliaccius hoc manifeste probat. dicit enim ꝙ Iacobus predictus eo die, quo dicitur testamentum reuocasse non erat sane mentis. Et idem etiam deponit alius testis, vcꝫ magister Cesar ceruficus, dicens ꝙ die illa, cuius sequenti nocte. d. Jacobus decessit non erat sane mentis, perche barbugliaua con la bocca, e naspaua con le mani, τ hoc etiam salteꝫ presumptiue colligitur ex his, que deponit magister Joãnes de michaelibus physicus alter testis, dum dicit ꝙ pridie ꝗ dictus Iacobus moreretur nõ poterat articulate, aut expedite loqui, τ ꝙ verba eius non 6 intelligebantur, † nam ex hoc poterat dici mortuo similis, vt. l. iubemus. C. de testamẽ. τ consequenter quodãmodo extra menteꝫ, maxime propter instantis mortis cogitationem, propter quaꝫ videtur posse dici ꝙ non potuerit venire ad testandum cum plena deliberatione mentis, prout considerat Corne. in consi. cccxix. videtur prima facie. iij. colum. primo volumi. τ Pau. de cast. in. d. §. at cuꝫ humana fragilitas. Merito videtur ꝙ non potuerit valide testari, nec testamentum solẽne, quod iam fecerat reuocare, τ ita post quosdam ab eo relatos arguit Andre. barbat. in consil. xliij. illud in medium referam. i. colum. iij. volumi. τ volunt Barto. Ange. Pau. de cast τ alij in. d. l. iubemus. Ange. in. l. in aduersa. ff. de testamen. τ plenius in. l. in fraudem. §. i. ff. de mil. testa. τ ideo dicebat Corne. in consi. cclxj. de duobus. iij. colum. iiij. volu. qđ notarius de testamentis a talibus personis ordinatis non debet rogari. ¶ Secundo ex defectu voluntatis, esto enim ꝙ tũc testari potuisset, videtur ꝙ noluerit testamentum primum reuocare, τ nouuꝫ facere, etenim per prius in sanitate pluries dixerat ꝙ volebat suos fore heredes filios Andree de landucijs, prout aliqui testes deponunt, τ prout continetur in primo, τ solẽni testa- 7 mento per prius condito, † vnde mutatio voluntatis non presumitur, nisi euidentissime probetur. c. maiores de baptis. τ. l. iij. ff. de probati. cum similibus, τ ita in materia nostra dicit patruus, τ dñs meus Soci. in consil. xcij. in causa do. Antonij. ix. colum. versic. sed premissis non obstan. iij. volumi. Et ꝙ asseritur dixisse pridie, ꝗ moreretur, videtur potius dixisse, vt se in extremis positum a molestia interrogantium liberaret, quam vt a priore testa- 8 mento solẽni, τ a sua diutina voluntate recederet, † non enim videt verosimile ꝙ a tali testamento solẽniter, τ non per longa tempora per prius condito sic intricate, τ breuibus verbis voluerit recedere, maxime nihil relinquendo illis, quos in eo vniuersales heredes fecerat, τ ita dilexerat, prout arguit Corne. in dicto consilio. cccxix. iij. colum. versicu. τ maxime. τ. iiij. colum. versic. item 9 paucis diebus τc. ¶ † Et ꝙ defecerit volũtas, videtur satis probari ex eo, qꝫ quando notarius volens rogare testamentuꝫ legit, quod scripserat, τ petijt, an vellet testamentum iam factum reuocare, τ ratificare que scripserat Iacobus non respondit, vt ipse notarius, τ quidam alij attestantur, ex quo videtur sũmi eum noluisse talia facere, vt considerabat Corne. in dicto consil. cccxix. v. colum. versicu. item concurrit ꝙ ꝗplures τc. ex tali enim taciturnitate videtur ostendi, ꝙ omnia que per prius dixerat non ex proposito, sed ad suggestionem aliorum interrogantium, τ mole- 10 stantium dixerat, † vt sic ex sequentibus declaretur animus qualis fuerit in precedentibus, prout in his considerat, τ determinat Paul. de cast. in consil. mihi. cclxvj. viso puncto, τ allegationibus. scđa colum. versicu. τ idem dicendum est de alijs verbis τc. τ hoc consilium ẽm nouam impressioneꝫ reperitur, nu. clv. primo volumi. Et plus dixit Pau. de cast. in dicto consil. colum. fi. versicu. pro hoc etiam bene facit. quod plurimum confert ad propositum nostrum, vcꝫ ꝙ si testator voluisset testamentum iam factuꝫ reuocare ex proposito et mente deliberata non conduxisset se ad punctum mortis, nec expectasset se interrogari, sed proprio motu fecisset, τ cum temporis cõmoditate, vt per euꝫ. ¶ Tertio non videtur valere vltimum testamentum, datis etiam potentia, τ voluntate testandi, scꝫ ex defectu requisitorũ in eo, quasi non fuerit 11 seruata forma, in simili testõ alterius reuocatorio requisita, † etenim quilibet actus eius forma non seruata corruit, τ dicitur nullus. l. cum hi. §. si pretor. τ ibi per doctores, maxime Jas. colum. xj. ff. de transactio. l. iulianus. §. si quis. ff. ad exhibend. τ. l. i. C. de predi. curiali. libro decimo, cum similib. vt per Deci. in consil. xj. qm̃ iudicantiuꝫ. colum. viij. versicu. solum contra testamentũ τc. τ per Fely. in. c. cum dilecta. colum. xj. versi. gesta contra formaꝫ. de rescript. ¶ Defectus autem non vnus tantum, sed multiplex videt interuenisse. ¶ Primo enim quecunqꝫ dixit predictus Iacobus nõ videtur proprio motu dixisse, sed potius ad interrogationem, τ suggestionem alterius, vcꝫ magnifici equitis do. Joan. baptiste, qui continuo instabat, τ petebat, an vellet reuocare precedens testamentum, τ facere heredes filios, τ nepotes ex filio, prout hoc probatur ex depositione multorum testium, τ maxime ipsiusmet do. Jo. baptiste, qui deponit se requisiuisse testatorem, 12 vt iam factum testamentum reuocaret, † quibus sic stantibus videtur in dicto testamento deficere libera, τ spontanea voluntas, que in testamento necessaria est, vt. l. prima. C. de sacrosanc. eccle. τ probatur in. l. prima. ff. de testam. dum in difinitione testamẽti dicitur volũtatis nostre τc. videtur enim qui sic interrogatus, respondet non proprio, sed quasi alieno arbitrio testari contra. l. illa institutio. in princip. cum similibus. ff. de heredibus instituend. ¶ Nec obst. glo. in versicu. quemadmodum. in. l. iubemus. C. de 13 testamen. cum qua videtur cõmunis opinio, † dum concludit valere testamentum, si alius testatorem interroget, τ nomen exprimat heredis, τ testator ita confirmet, τ approbet, prout per illum exprimebatur, qm̃ respondetur ꝙ predicta cõmunis opinio procedit, quando talis interrogatio fieret a persona publica, idest a tabellione, qꝫ tunc fides eius dicitur approbata, non si a priuata persona, qꝫ tunc potius diceretur quedam suggestio, ita voluit Bal. in dicta. l. iubemus. ij. colum. refert, τ sequitur Cor. in consilio primo, circa primum. mihi. iij. colum. volumi. iiij. hinc dicebat idem Corne. in consil. cxlix. visis nõnullis. iij. colum. versicu. interrogatio, quam duo ex dictis testibus τc. secundo volumine, 14 † quod eiusmodi interrogationes sepe trahunt homines ad dicendum illud, quod non habẽt in animo, vt per eum. Sed in proposito talis interrogatio non fuit facta a notario, sed a prefato do. Joã. baptista, ergo τc. ¶ Et tanto magis hoc videtur dicendum, qꝫ ipse videtur persona aliqualiter suspecta, cum sit auunculus filiorum dicti Hieronymi, qui in isto testamento asserũtur scripti heredes, ipse enim propter talem cognationem affectasse videtur. ꝙ primum testamentum reuocaretur, prout ipsemet dixit in suo testificatu, prout hanc suspitioneꝫ parentele, considerat Consil. do. Maria. Soci. iij. volu.

patruus,& do. meus Soci. in consi. xxviij. visis testamẽto. quinta colum. versicu. ad hoc etiam facit. iij. volumi. Quod eo maxime videtur in proposito dicendum attenta grauissima infirmitate, quam dictus Iacobus detinebatur, dubitari enim potest ne predictus do. Ioan. baptista submissus sit ad ita interrogandum Iacobum, qui facile omnibus erat responsurus sm interrogationem, iuxta tradita per Pau. de cast. in l. prima. §. si quis ita. secunda colum. versicu. vltimo Pet. inducit. ff. de verborum obligatio. et 15 per Soci. meum in loco preallegato. ¶ † Posset etiam, & secundo responderi ad gl. in d. l. iubemus. vt procedat quãdo per tale testamentum non induceretur reuocatio alterius testamenti, quod solẽne, & validum precessisset, sed solum ageretur, ne homo ille intestatus decederet, nam tunc fauore cause testati illo speciali modo potest tolerari quod valeat testamẽtũ, secus si precedat aliud testamentum, cum propter illud iam cause testati sit satisfactum, nec possit ille decedere intestatus, prout proprie contingit in casu 16 nostro. † Tunc enim etiam si a notario fieret interrogatio testamentum, sic ad alterius interrogationem factum non valebit, et precedens remanebit in suo robore, ita signanter voluit Pau. de cast. in dicto consilio. ccclxvj. in fi. quod etiam sequitur patruus meus Socin. in dicto consi. xcij. ix. colum. ¶ Et ad predicta quatenus dictum est videri in predicto secundo testamento defuisse liberam, & spontaneam voluntatem dicti Iacobi non parum facere videtur, quia notarius qui venit, vt de testamento rogaretur, videtur venisse non ex proprio motu testatoris, nec ad eius instantiam, sed potius ad instantiam dñi Ioan. baptiste, & sororis eius dñe Laure nurus dicti testatoris, vt videtur probari ex depositione ipsiusmet notarij, qui dicit se a pluribus fuisse requisitum, vt iret ad se rogandum de testamento Iacobi predicti, & etiam ex depositione do. Apollonij, qui dicit quod requisitus ipse testis a do. Laura adduxit notarium, & quod do. Io. baptista fecit omnem eius diligentiam, & plurimum laborauit pro reuocatione primi testamenti, ex quo videtur satis posse colligi, quod etiam procurauerit 17 vocari, & adduci notarium. ¶ † Quo stante cum predicti do. Io. baptista, & do. Laura sint persone suspecte induci videtur presumptio, quod testator non habuerit per se, & propria deliberatione animum reuocandi primum testamentum, & faciendi nouum, nec dicetur reuocatum per ea que voluit Paulus de cast. in dicto. §. si quis ita. & in dicto consi. ccclxvi. & do. meus Socin. in dicto consilio. xcij. & ita in terminis arguit Barbati. in preallegato consilio. xliij. colum. iij. versicu. quinto facit &c. ¶ Secundo reperitur 18 alius defectus, † nam cum primum testamentum esset inter liberos, quia in eo filij, & nepotes testatoris erant instituti, dicebatur habere clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta, vt. s. non valeant, nisi pater in sequenti testamento solẽniter facto specialiter declaret se nolle precedens testamentum, inter liberos conditum valere, vt est tex. & ibi dicunt docto. in aucten. hoc inter liberos. C. de testamentis. & tradunt etiam doctor. in l. si quis. in principio testamenti. de legat. iij. & sic debet in sequenti testamento interuenire voluntas testamentaria, & apponi specialis clausula derogatoria ad precedens, quod quidem in proposito nostro nõ videtur obseruatum, nam assertum testamentum, quod secundo loco factum proponitur, non potest dici solẽniter factum, & non probatur quod in eo fuerit apposita talis clausula derogatoria, ergo &c. ¶ Tertio videtur interuenisse alius defectus, & maioris considerationis, † quia. s. non fuit eiusmodi testamentum lectum coram testatore, & testibus, & a testatore acceptatum, & approbatum, vt satis constat ex processu. Et licet forte notarius legerit, tñ talis lectura non debet considerari, sed pro non facta habetur, ex quo testator eam non confirmauit, nam omnia ista requiruntur, & tunc ab ipsa confirmatione dicitur perfectum testamentum, vt. l. fideicõmissa. §. primo. incip. quoties. de legatis. iij. sm intellectum, & declarationem glo. ibi, quam Barto. & alij sequuntur, & ita videtur velle Guido pape in consi. ccxxxiij. non valuit &c. in princip. Ad quod bene facit. l. ex ea scriptura. cum his que ibi dicunt docto. maxime Pau. de cast. ff. de testamentis. ¶ Quarto, & vltimo consideratur in isto secundo testamento defectus certitudinis institutionum in eo factarum, nam cum dixerit, dauantaggio, e disuantaggio, apparet quod voluit facere partes inequales, non tamen declarauit quomodo, vel in quo volebat esse inequales, & per consequens remanere videntur institutiones incerte respectu portio-20 num, † propter quod videtur talem institutionem, velut incertam non valere, argumẽ. l. quotiens. in principio. ff. de heredib. instit. & l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. dum ibi dicitur nullum esse legatum fundi fundo non demonstrato. Sic enim videtur in proposito nostro, quod nulla sit institutio parte non demonstrata, & incerta remanente, & viciata institutione totum testamẽtum viciatur, argumento. §. ante heredis. institu. de legati. ¶ Et plus dicendum videtur quod propter non appositas partes, quas testator inequales esse voluit testamentũ illud possit dici imperfectum ratione voluntatis, nam cum dixerit testator de illo auantaggio, & disuantaggio ostendisse videtur se velle demonstrare, & declara-21 re inequalitatem, quam mente conceperat, † quod cũ postea non fecerit, videtur testamentum imperfectum respectu volũtatis, merito videtur quod debeat dici nullum. l. si is qui. & ibi per docto. ff. de testamentis. & d. l. quotiens. §. tantũdem. de heredibus institué. ¶ Preterea circa talia verba testes non videntur concordes, nam vnus testis deponit de disuantaggio tantum Petri, alius testis omnium filiorum, propter quam varietatem non satis cõstat 22 que fuerit voluntas testantis, † & sic videtur nulli testi credendum, cum quilibet in suo dicto sit solus. l. iurisiurandi. C. de testi. cum similibus. ¶ Hec sunt que pñtem ꝯsultationẽ valde dubiam reddere videbantur, & que prima fronte me trahebant in conseruationem primi testamenti solẽniter facti. ¶ Uerũtamen eis nõ obstantibus diligentius omnia animaduertendo, veritatemqꝫ ipsam amplectendo contrariam opinionem intrepide amplector, tanquam de iure veriorem, vt quod testamentum primum dicatur omnino reuocatum, & secundum valeat, & quidem ex pluribus maxime 23 infrascriptis. ¶ † Et pro clariori demõstratione veritatis presuppono primo quod in materia testamentaria semper debemus voluntatem testatoris, si nobis constare potest, amplecti & illam perquirere, & sectari, sicut venator vestigia leporum, vt inquit Baldus in l. quidam. C. de nece. ser. heredi. insti. Iura enim voluerũt morientibus, & eorum voluntati vltime fauere, cum eorum non redeat arbitrium, vt. l. prima. & ibi doctores. C. de sacrosanc. eccles. 24 † & ob eam causam statutum est morientis voluntatem esse ambulatoriam vsqꝫ ad mortem. l. quarta. ff. de adimend. lega. l. cum hic status. §. i. ff. de donatione inter virum, & vxorem. & c. cum marte. de celebratio. missarum. & non posse sic ordinari testamentum aliquod precedens quin liceat quãdocunqꝫ voluerit ab eo recedere, vt per Barto. & alios in l. si quis. in principio. ff. de legat. tertio. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obliga. & cum hoc sit plusquam manifestum non insistam in eo probãdo vlterius. ¶ Secundo premitto quod in ciuitate Senẽsi in qualibet vltima voluntate sufficiunt tres testes etiam non rogati, vt constat ex statuto, sub rubrica de testa. & succe. in principio, licet iure cõmuni septem testes requirantur in testamentis, in codicillis ve-25 ro quinqꝫ, nec de validitate statuti dubitandum est, † cum testium solẽnitas in testamento, seu forma testamenti sit iuris ciuilis, seu positiui, vt per doctores per illum text. institu. de testamentis. in princip. cum similibus, & tradit Alexand. in consi. lxv. quia omne datum. tertia colum. versicu. sed premissis non obstãtibus. vj. vo-26 lumi. † potest enim ius municipale alterare ius ciuile, vt in l. omnes populi. cum materia. ff. de iustitia & iu. & ita hoc statutũ in indiuiduo valere, presupponit Alexan. in consil. xxxiij. ponderatis verbis. tertio volumi. & patruus meus Socin. in consilio. lxxxij. visa asserta. primo volumi. Et stante tali statuto testamenta cum tribus testibus factum, vt in eo dicitur, dicetur testamentum solẽne, ac si septem testes, & rogati interuenissent, sm formam iuris 27 cõmunis. ¶ † Tertio premitto quod testamentum, & eius substantia non ꝯsistit in scriptura aliqua, maxime loquẽdo de testamento nuncupatiuo, sed consistit in sententia, & voluntate testatoris, & ideo diffinitur quod est voluntas nostra iusta sententia &c. vt. l. prima. ff. de testamentis. scriptura autem quando interuenit, dicitur interuenire ad euidẽtiorem rei probationem. l. contrahitur. ff. de pigno. l. cum res. C. de probatio. & ibi glo. dicit, & concordantes allegat, ex quo sequitur quod satis dicit probatũ testm̃ alicuius, si le-28 gitime probetur voluntas eius, puta per testes. † Est enim expeditissimum in iure testamentum, contractum, aut aliud quodlibet solis testibus absqꝫ scriptura probari posse, vt in toto titu. ff. & C. & extra de testib. & spãliter de testõ ꝓbatur in l. hẽdes palã. in fi. princi. ff. de testamen. & dixit Barto. in l. domitius labeo. prope finem, eodem titu. Pau. de cast. in consi. ccliij. si bene considere-tur. iij. colum. in princi. versicu. illud autem constat &c. cum concordantibus, vt per Beltram. in consil. cc. viso casu. prima colũ. versic. pretera esto. primo volumi. & ita pro indubitato presupponit Abb. in c. insuper. sexta colum. in fine illius articuli, vtrum legatarius possit esse testis in testamento, extra de testibus, & tradit Alexan. multa ad hoc allegando in consilio. cv. viso, ac diligenter. secunda colum. in principio, quarto volumi. ¶ His ita pre-29 missis, † dico quod Iacobus predictus dicitur secundum fecisse testamentum, & quidem validum merito sequitur quod ex eo dicit primum testamentum

mum testamentum ab eodem factum quantulibet solemniter reuocatum, & annullatum per regulam. §. posteriore. institu. quibus modis testamen. infirm. l. si quis priore. ff. ad trebellian. & l. i. & l. cum in secundo. ff. de iniust. rup. testamen. cum similibus. ¶ Validitas autem secundi testamenti probatur, quia in eo testator fecit suos heredes vniuersales filios masculos Hieronymi eius nepotes, & etiam filios suos, prout probatur per multos testes super diuersis capitulis examinatos, & maxime super sexto capitulo, in quo inter cetera ponitur, & asseritur quod Iacobus testator fecit predictam heredum institutionem, & predictum capitulum sextum, & in eo contenta probant, & clare testificantur, quasi omnes testes, presertim primus, & tertius qui apertissime dicunt vera esse contenta in capitulo. Item & septimus testis qui clare deponit predictam institutionem. Dicit enim quod Iacobus dixit, io so miei heredi vniuersali li figli de Hieronymo mio figlio, & miei nepoti maschi nati, & da nascere, & le mie figlie anchora, & cum isti tres testes sufficiant ad probandam institutionem predictam ex forma statuti, vt dixi in secundo premisso non insistam circa dicta aliorum testium, sed concludendo institutionem predictam legitime probatam fuisse, 30 †dico, & concludo etiam esse probatum secundum testamentum, quod in ipsa heredum institutione, tanquam in eius capite, & fundamento consistit. l. penul. prope finem, ibi calphurnius longinus &c. ff. de his que in testam. delen. §. in primis igitur. institu. de fideicom. heredi. & §. ante heredis. institu. de legat. ¶ Et maxime hoc dicendum est in proposito, cum tale testamentum sit inter liberos, & foueat causam intestati, nam propter istud deberet valere etiam si tantum per duos testes probaretur, 31 † quia hic inspicitur solum ius gentium, quo dicebatur quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, vt legitur Deuterono. ca. xvij. in princip. & Matthei. c. xviij. post princip. & in. c. cum esses. & in. c. relatum. extra de testame. & ibi per doctor. & de hoc est tex. & ibi tradunt omnes doctor. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testame. & in. l. si. C. famil. hercifcun. 32 †Et adeo lex contentatur duobus testibus in testamento inter liberos, vt sufficiat etiam femine, & quod tales testes non sint rogati, vt per docto. in dictis iuribus tradit Alexand. in consi. cxxviij. super eo. in secundo dubio. vij. volumi. Curt. senior in consi. lxxv. dominus Ludouicus. vij. colu. in fi. & do. Ioan. de amicis in consi. xxxix. viso processu agitato. iij. & iiij. col. cum multis qui ad hoc allegari possent. ¶ Nec dicatur quod immo debent tres testes interuenire propter illa generalia verba statuti in qualibet vltima voluntate &c. vt sic comprehendatur etiam vltima voluntas condita inter liberos, quoniam hoc non videtur verum, nam si inspecto iure communi quo septem testes generaliter, & pro regula requiruntur inter liberos sufficerent duo tantum, vt traditur in dicto. §. ex imperfecto. fortius hoc videtur dicendum inspecto iure municipali, quo generaliter, & pro regula sufficiunt tres, auctenti. multo magis. C. de sacrosanct. eccles. 33 †Nec statutum intentum ad diminutionem solenitatis, & numeri testium debet operari augmentum, argume. l. legata inutiliter. ff. de adimen. lega. & l. cum tale. §. fina. ff. de condit. & demonstra. cum simi. Facit. l. quod fauore. C. de legi. & istud in simili statuto concludit Dec. in consi. cccccxxvij. in casu in quo. nume. xij. 34 †quod etiam probatur. quia solenitas requisita per statutum non procedit in personis, que simpliciter reperiuntur priuilegiarie in eo, de quo agitur, vt per Deci. in. l. quicquid. in primo nota. C. de testam. mili. vnde cum liberi circa paternum testamentum simpliciter habeant priuilegium, vt illud inter eos factum valeat coram duobus testibus, vt est dictum solenitas trium testium a statuto requisita in eis, vel aduersus eos non procedet. ¶ Et ex his infertur quod si quacunque ratione istud secundum testamentum, secundum communem regulam statuti valere non posset, quod tamen omnino est falsum, valebit tamen 35 de iure speciali, tanquam factum inter liberos, † cui quidem testamento inter liberos facto adeo fauent iura, vt velint illud procedere, etiam si per coniecturas, & inditia probetur voluntas patris, vt videtur probari in. d. l. finali. C. famil. hercifcun. prout illum tex. ponderat Imo. in. l. si is qui. secunda colum. ff. de testamen. & tradit Corne. in consi. cxviij. in hac consultatione. iij. colum. versicu. & ideo in casu nostro &c. iij. volumi. & Andre. barba. in dicto con-36 sil. xliij. iij. volum. vij. colum. versi. sexto facit &c. ¶ †Et plus etiam dicimus, videlicet quod in tali testamento semper subintelligitur clausula codicillaris, secundum glo. in ver. valuit. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupill. quam glo. Imo. ibi plurimum notat, inferens ex ea quod immo generalius in testamento inter liberos semper censeatur apposita clausula, quod valeat omni meliori modo &c. qui etiam idem dixit post Antonium de butr. in. c. raynucius. colum. xxv. de testamen. quod etiam voluit Alexand. in dicto. §. ex imperfecto. circa finem, vbi etiam hoc dicunt Ias. & alij, & tradit Alexa. in consi. cv. super his. secunda colum. versicu. ad confirmationem. vij. volumi. & Curt. senior in dicto consil lxxv. vij. colum. in fi. cum igitur vt ex predictis constat istud secundum testamentum de iure subsistat, debet omnino dici sublatum, & annullatum primum per supra dicta. Et hoc procederet etiam, si hoc secundum testamentum valeret de iure speciali liberorum fauore, puta si tantum per 37 duos testes probaret, †satis enim est ad reuocationem primi testamenti etiam solennissime facti, quod secundum aliquo modo valeat, & ex eo possit quis fieri heres, vt. d. l. si quis priore. ff. ad trebel. & d. l. cum in secundo. ff. de iniusto rup. cum similib. & ita post Bal. Ange. & Pau. de cast. per eum allegatos firmat Alexan. in dicto. §. ex imperfecto. colum. fin. versi. quero etiam, an iste &c. cum concordantibus, vt per Dec. in consi. cccclxxxix. in causa occurrente. secunda colum. versicu. sed tamen predictis non obstantib. vbi etiam pro hoc allegat. l. secundam. ff. de iniuf. rup. & l. eius milites. §. fina. ff. de milita. testamen. vt per eum, & dicit Andre. barbat. in supra allegato consil. xliij. iij. volumi. in. iiij. colum. versicu. hoc presupposito. quod illud est verissimum dictum, & ibi illud euidenter probat, vt per eum. ¶ Et hoc absque dubio in casu isto dicendum sit, cum euidentissime appareat de voluntate testantis, nam per testes fere omnes ab vtraque parte examinatos, probatur quod reuocauit primum testamentum rogatum per ser Alexandrum de rugumagno in specie se ad illud referendo, seu de eo particulariter loquendo, & quod illud fecerat per indignationem quam habebat aduersus filios, cuius postea penituit, & propterea reuocauit, & secundum fecit, vt supra. Et cum circa hanc reuocationem voluntas testantis sit manifesta, debet omnino attendi per ea que dixi supra in primo presupposito. ¶ Et vltra predicta quod in proposito per hoc secundum testamentum dicatur reuocatum primum, & illud secundum debeat obseruari, adduco primo consil. Petr. de ancbara. nume. ccxxxvij. de efficacia. per totum, maxime in. iij. colum. nam in casu suo precesserat testamentum solene, & postea testator in infirmitate dicitur fecisse aliud testamentum, in quo pias causam instituerat, & illud tantum per duos, aut tres testes probabatur, sed non fuit factus rogitus notarij propter causas allegatas ibi per Petr. de anchar. & quidem ipse licet per iuris subtilitatem querat tueri partem pie cause, tamen subdit quod illa subtilitas 38 non est in casu illo necessaria, †ex eo quia satis sit illam institutionem pie cause, & sic secundum testamentum ad pias causas factum probari per duos, vel tres testes, sicut de testamento inter liberos dicitur, licet testamentum illud non videretur completum, quia notarius de eo non potuit rogari, seu illud in publicam stipulationem recipere, & sic concludit illud testamentum secundum ad pias causas factum, licet videretur imperfectum valere, & propter illud omnino esse reuocatum primum, licet cum plena solenitate factum fuisset, vt per eum qui totum fundat in fauorem pie cause, que in 39 hoc equiperatur liberis, vt per eum. † hoc etiam voluit Anto. de bu. in. c. in presentia. ver. ex his deciditur. de proba. considerando equiperationem predictam pie cause, & liberorum, refert, & sequitur Alexand. in dicto consil. cv. iiij. volumi. secunda colum. versicu. adduco quod dixit &c. idem ergo dicendum est in proposito nostro fauore liberorum, etiam si testamentum secundum per duos 40 testes probaret. †Et multo magis quia fauorabilior est causa filiorum, quam sit pia causa, iuxta illud Augusti. qui vult instituere Deum, & filium excludere alium querat pro consilio &c. vt in. c. fina. xvij. questio. iiij. glo. in ver. simili modo, in. l. si quis ad declinandam. in princip. C. de episcop. & cleric. tradit Ioan. de imo. in. c. fin. de donat. & idem Petr. de ancbara. in consil. mihi. xlvj. prima facie videtur dicendum. cum similibus. Fortius ergo, & absque dubio sic in proposito concludendum est, cum probetur secundum testamentum per tres testes, & etiam plures, & sic valeat nedum de iure speciali fauore liberorum, sed etiam secundum communem regulam testamentorum seruandam in ciuitate Senen. propter formam statuti, de quo supra. ¶ Secundo pro conclusione supra firmata adduco solenem decisionem Andre. barba. in dicto consilio. xliij. iij. volumi. per totum, ibi enim per. xiiij. pulcherrima fun-41 damenta concludit, †quod testamentum secundum inter liberos, licet imperfectum, & ad interrogationem alterius factum a patre in extremo vite constituto, qui respondit tantum, si submissa voce cum nutu capitis de iure valeat, & tollit primum testamentum, quod solennissime factum fuerat, & ad quedam fundamenta in contrarium facta, eleganter, & iuridice respondet, vt per eum, ad quem me remitto, cum per omnes videri possit. Et concludo quod fortius in casu nostro hoc dicendum est ex pluribus. ¶ Primo quia Iac. testator expresse dicit se reuocare testamentum primum, & filios,

τ nepotes proprio ore instituit, que non fuerunt in casu Barba. solũ enim in eo interrogatus testator, an vellet φ filie sue sibi succedant, respondet φ sit nulla facta mẽtione primi testamenti. Secundo qr in casu isto testator pluries dixerat se velle reuocare testamentum primum, quod contra eius filios in ira fecerat, quod non probatur in casu Barba. Tertio quia licet verba illa dixerit Jacobus aliquando ad interrogationem alterius, tñ aliquando etiam de se idem dixit, prout in processu probatur, quod in casu Barba. non interuenit, ex quibus absq; dubio cognoscitur clarior, τ magis indubitata voluntas testatoris, vt secunduz valeat, τ primum tollatur, q̃ꝫ in casu Barbat. Quarto etiam, qr in casu isto potest dici testamentum perfectum ẽm formam statuti, cum tres testes, τ plures etiam interuenerint, licet de hoc vltimo parum curem, cum vt dixi satis sit, φ duo testes probent, τ φ ẽm valeat de iure speciali. ¶ ¶ Tertio accedat predictis pulchra decisio Alexand. in consilio. cv. super his de quibus. per totum. vij. volu

42 mi. ibi enim concludit† φ testamentum minus solẽne, puta cum duobus, vel tribus testibus inter liberos valet, τ seruari debet, licet de eo nulla extet scriptura, aut minus legitima, τ hoc fauore liberorum, ad quod ipse ibi plurima allegat, τ ad ꝯtraria respondet, vt per eum. Sic ergo τ in proposito dicendum est hoc secundum testamentum, licet de eo non extet scriptura valere, τ obseruandum esse, τ consequenter φ primum dicatur sublatum, τ licet Alexand. ibi non presupponat precessisse aliud testamentum solẽniter factum, prout contingit in casu nostro, tamen idem dicendum est quando precessit, nam cum illud inter liberos factum valeat, τ ex eo adiri possit hereditas, seqtur necessario φ precedens dicitur sublatum, vt. d. l. si quis priore, cum similibus. s. allegat. ff. ad trebellian. ¶ Quarto facit decisio Corne. in consi. cccvij. videtur prima facie. per totum. iij. volumi.

43 †quatenus in eo concludit valere dispõnem vltime voluntatis factam ad pias causas, licet non fuerit talis dispositio lecta, τ publicata per notarium. Et licet etiam aliqua verba protulerit testator, ex quibus colligeretur φ volebat testamentum publicari, tamen cuꝫ voluntas sua satis dicatur probari per modos, de quibus ibi per eum, dicit Corne. talem dispositionem omnino seruandam fauore pie cause. Idem ergo, τ fortius dicendum est in casu nostro fauore liberorum per predicta, τ si hec secunda dispositio valet, τ seruari debet, seqtur φ prima eius dispositio, idest illud primum testamentum debet dici sublatum, τ annullatum, τ hoc in effectu voluit idem Corne. in consi. clvij. de pluribus queritur. per totum. iiij. volumi. nam licet ibi in conclusione consilij dicat primum testamentum non esse remotum, fundat tamen se in eo, φ secunduꝫ non bene per testes probabatur, sed vbi testes bene illud secundum probarent, licet esset imperfectum propter fauorem liberorum, etiam φ non extaret de eo scriptura valeret, τ primum tolleretur, vt per eum ibi videri potest. ¶ Quinto roborantur predicta pulchra decisi. Jas. in consilio. ccxxiij. testamentum istud. per totum, secundo volum.

44 vbi in terminis concludit, †φ secundum testamentum inter liberos, licet imperfectum valet, τ tollit primum etiam solẽniter factuꝫ, q̃uis de eo non fiat specialis reuocatio, vt per eum. Sic igitur in casu nostro dicendum est istud testamentum inter liberos factum, etiam si fuisset imperfectum tollere primuꝫ. Et multo magis cum per Jacobum testatorem fuerit facta specialis reuocatio primi, vt supra dictum fuit. ¶ Sexto confirmatur conclusio predicta per solẽnem decisionem excellentissimi Decij compatris mei plurimum honorandi in preallegato consilio. cccclxxxix. vbi

45 in terminis nostris quasi in indiuiduo concludit, †φ secunduꝫ testamentum factum inter liberos etiam non solẽne, τ ad instigationem eius, cuius intererat primum testamentum reuocari valet, τ tollit primuꝫ quod solẽniter precesserat, etiam φ testator tempore secundi testamenti esset grauissima infirmitate detentus, τ hoc per bonas, τ iuridicas rationes, vt per eum qui ad contraria subtiliter respondet, ad quem me remitto, concludendo idem dicendum esse in proposito nostro, ẽm quod. s. dictuꝫ fuit. ¶ Superest nunc respondere ad allegata in contrarium, τ licet pro veritate ex his que supra deducta fuerunt ad omnia colligi possit responsio, tamen pro clariori veritatis demõstratione singulatim ad ea respondetur, vt infra, τ ex responsionibus infra dicendis conclusio predicta plurimum iustificabitur, τ indubitabilis quodãmo

46 do apparebit.† Ad primum ergo dum contra secundum testamentum arguebatur φ non valuit ex defectu potestatis, respondetur φ immo Jacobus predictus potuit omni iure permittente sic testari, prout fecit, falsum enim est, φ tempore quo secundum testamentũ condidit nõ esset sane mentis, qr vere erat sane mentis, τ ad propositum loquebatur, licet parum loqui posset, τ istud deponunt fere omnes testes, naꝫ dñs Apollonius primus testis dicit, φ quando Jacobus interrogatus respondebat, respondebat ad propositũ, ex quo ostenditur prudentia, τ sanitas mẽtis, τ licet dicat φ aliquando respondebat, illud tamen contingebat non ex mente alienata, sed propter infirmitatem qua plurimum vexabatur. Item do. Angelina expresse attestatur, φ Jacobus erat sane mentis die precedenti ante mortem eius, licet aliquando propter abũdantiam catarri non posset continuare, aut perficere sermonẽ. Idem etiam deponit Alexãder ioãnis alter testis. Idem etiam deponunt do. Jo. baptista, τ magister Jo. confessor. τ ser Joan. baptista notarius, alij testes examinati pro parte filiorum dicti Jacobi, omnes enim aperte deponunt φ die predicta testator erat sane mentis. Et illud idem deponit reuereñ. do. Camillus examinatus pro parte contraria, dicens φ ad propositũ respondebat, erat sane mẽtis, τ non exibat de proposito, si igitur erat sane mentis, de quo non video posse dubitari, sequitur φ habebat testamenti factionem, cum aliud impedimentum non allegetur. ¶ Nec quicquam obstat allegata infirmitas, τ φ erat prope mortem, τ mortis cogitatione turbatus,

47 †quoniam respondetur φ talia non impediunt quem posse testari, vt est tex. in. l. quoniam indignum. τ ibi doctores notant. C. de testam. maxime Corne. τ Jas. qui etiam idem dicunt in. l. iubemus. eodem titu. Ex eo enim φ quis sit in articulo mortis, τ balbutire incipiat, modo sit in bono sensu, τ possit aliquo modo verbis voluntatem suam aperire non priuatur facultate testandi, vt per doctores in dictis iuribus tradit Barb. in consilio. lvij. prope est dominus. post princip. iiij. volumi. Corne. in consil. xcj. in causa vertente. colum. fin. iiij. volumi. τ Decius in. c. si pro debilitate. in princip. de offic. de

48 lega. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent. ¶ †Non obstat. §. at cum humana fragilitas. in contrarium allegatus, qr potius facit pro conclusione predicta, quoniam licet ibi dicatur, q̃d propter mortis cogitationem humana fragilitas turbata plures res memoria non possit consequi, tamẽ ibi presupponitur φ non perdat testamenti factionem, cum de talis hominis testamento,

49 τ quo modo fieri possit tractet. ¶ †Nec obstat doctrina Pauli de cast. ibi, τ Corne. in allegato consilio. cccxix. tertia colum. primo volumi. quoniam loquuntur ambo quando de voluntate grauiter egrotantis ad testanduꝫ aliter non constat, q̃ꝫ per simpliceꝫ responsionem ad interrogationem alterius factam, puta φ interrogatus an ita velit, respondeat φ sic, vel volo, nam si aliud non apparet, ex quo arguatur illuꝫ ita voluisse, forte, qr facta erat scriptura sine eius voluntate dici potest, φ attenta graui infirmitate dicatur respondisse potius tedio affectus, τ vt a tali molestia liberaretur, q̃ꝫ φ cuꝫ plena deliberatione voluerit testari, vt per eos, sed ista non faciunt ad casum nostrum, in quo constabat φ volebat testari, τ primum testamentum reuocare, prout ipse sepe dixetat, τ preterea iste Jacobus non simpliciter respondit sic, vel volo, sed explicite instituit heredes filios suos, τ nepotes, τ iam factum testamentũ reuocauit, ita quidem, vt de eius voluntate non cadat aliqua dubitatio. ¶ †Nec obstant dicta testium allegata in contrarium, vcꝫ Julij tegliaccij, magistri Cesaris, τ magistri Joan. de michaelibus, ex quibus videbatur probari φ Jacob. non esset sane mentis, quoniam potest responderi φ dicta eorum testium debent intelligi non de tempore quo fecit testamentum, sed postea, fecit enim dictum testamentum ante prandium, quo tempore erat sane mentis, vt plene deponunt alij testes, de quibus supra, quorum dicta ad illud tempus sunt referenda, sed post prandium crescente infirmitate, potuit etiã debilitari intellectus, τ ita intelligendo omnes testes concordabuntur, prout fieri dꝫ, iuxta. c. cum tu. cum materia, de testi. Et singulorum dictum discurrendo, animaduerto in p̃mis φ magister Cesar specialiter se restringit ad tempus illud post prandium, alius autem. s. magister Joan. videtur necessario intelligendus de eodem tempore, alias falsum deponeret, dicit enim ipse φ Jacobus illa die nõ poterat articulate, aut expedite loqui, τ φ verba eius non intelligebantur, quod certe non potest referri ad tempus ante prandium, quando fecit testamentum, cum sit φ tunc articulate loqueretur, τ verba eius intelligebantur, vt patet ex verbis institutionis heredum, et reuocationis primi testamenti, que fuerunt explicite, τ expedite prolata, τ ab astantibus intellecta, attento φ ea plures testes testificantur, τ deponunt, vt supra deductum fuit. Similiter etiam debet intelligi testificatio Julij de tegliaccijs, τ licet ipse deponat de die qua dicitur reuocasse testamentum, tamen ex eo non sequitur φ fuerit ante prandium, dum testamentum reuocauit, qr dies illa durauit vsq; ad occasum solis, vnde stant ista simul, φ die illa qua dicitur reuocasse testamentũ, dicatur non fuisse sane mentis, scilicet

ris, scilicet post prandium, & tamen tempore conditi testamenti fuerit sane mentis, unde non probat hoc esse, quod ab hoc contingit ab esse. l. non hoc. C. unde legiti. & c. in praesentia. cum materia, de probationib. & ista sit prima responsio ad dicta ipsorum testium. ¶ Vel secundo potest dici si quis eorum in suo dicto vellet, quod vere testamenti tempore non esset sane mentis, quod eis non est credendum, † sed standum est septem testibus de sana mente deponentibus, cum sint plures numero per iura vulgaria, & maxime quia deponunt illud quod naturaliter in quolibet praesumitur, videlicet illum fuisse sane mentis, iuxta ea que dixit Cor. in dicto consilio. xcj. colum. fina. quarto volumi. ¶ † Vel & tertio dici posset, si qua dubitatio esset, an fuisset sane mentis, vel ne tempore testamenti, quod istud cognosci debet ex qualitate dispositionis per eum facte, ea enim adeo attendi debet, ut si ille qui communiter reputabatur furiosus fecerit testamentum rite, & recte, sicut quilibet prudentissimus paterfamilias fecisset, dicetur validum testamentum, quia praesumeretur tunc ex qualitate testamenti, quod eius tempore testator non fuerit furiosus, prout voluit Roman. in. l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt. ubi etiam Pau. de castro, Alexand. & Corne. & prout ipsi allegant fuit dictum Joan. andre. in. c. fina. de succes. ab intesta. quod etiam voluit Corne. in consilio. lxix. visis nonnullis. colum. viij. primo volumi. & in consilio. ccxvj. in causa vertente. colum. penulti. in fine, tertio volumi. sed qualitas testamenti secundi, in quo proprij filij masculi, & nepotes ex uno ex eis sunt instituti talis est, ut arguat eum prudentem, & prudentiorem quam fuerit tempore primi testamenti, in quo proprios filios ab universali hereditate excluserat contra comune, & naturale votum parentum, de quo in. l. scripto. ff. unde libe. & contra. l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. ergo & c. ¶ Non obstat modo secundum fundamentum, dum dicebatur in hoc secundo testamento deficere voluntatem dicti Jacobi, quoniam ex praedictis clara colligitur responsio, dico enim quod immo adfuit eius voluntas, & illud testamentum fecit, quia sic facere voluit, prout ex praedictis constat. Et licet aliquando per prius voluerit suos habere heredes filios Andree de landucijs, ut in primo testamento continetur, & per aliquos testes videtur deponi, tamen ex post mutavit opinionem, prout sibi licuit, & voluit aliter disponere, prout in secundo testamento disposuit, de quo non videtur exitandum per ea que testes deponunt. & supra dictum fuit. Et quod dicitur non praesumi mutationem voluntatis procedit in dubio, & per coniecturas, sed in proposito sumus in claro, & certo, unde non est locus coniecturis, & praesumptioni. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligati. nec est verum quod que dixit dicatur dixisse ad suggestionem alterius, & ut molestiam euitaret, quoniam illud procederet quando de sua voluntate non constaret, nisi per simplicem responsionem, ut supra dictum fuit. ¶ Nec potest dici in proposito, quod intricate, & uno verbo dicatur recessisse a priori testamento, quia immo explicite, & multis verbis illud fecit, ut ex praedictis constat, que enim poterant esse verba clariora, & magis explicita quam illa, io revoco el testamento rogato per ser Alexandro da rugumagno fatto in palazzo, certe nulla. Allegata ergo in contrarium, & dicta Cornei in dicto consilio. cccxix. primo volumi. & patrui mei Soci. in consilio. xcij. tertio volumi. procedunt in dubio, & ubi non sit clara de mutatione voluntatis constaret. Nec quicquam obstat, quod nihil reliquerit heredibus institutis in primo testamento, quia ex eo ubi claram habemus testantis voluntatem non debet talis voluntas impediri, cum in eo mutaverit opinionem, iuxta permissionem legis, ut dictum fuit in primo praesupposito. ¶ Praeterea non potest dici quod non habuerit mentem revocandi primum testamentum, ex quo dixit quod illud revocabat cum bona gratia Andree generi sui, cuius filios instituerat heredes. Et plus etiam de tali voluntate constat ex illo legato florenorum. xxx. facto Beatrici filie. d. Andree, videtur enim illud fecisse in quandam recognitionem amoris, quem ostenderat filijs Andree in primo testamento, & ut ipsum Andream, & filios eius quodammodo placaret, & quietos redderet circa revocationem primi testamenti, ex quo ni fallor euidens argumentum sumitur de mutata eius voluntate, & sic constat quod auctoritas Cornei in dicto consilio. cccxix. in versiculis illis, & maxime & c. & item paucis diebus & c. in contrarium allegatis retorqueatur, & facit pro praedicta conclusione. ¶ Nec obstat quod testator interrogante notario in fine non responderit, quia illud accidit ex impotentia, nam propter grauem infirmitatem, & superuenientiam catarri non potuit respondere, ut ipsemet notarius, & alij testes ratificantur, non autem tacuit sponte, & animo non condendi testamentum, cum iam clarissime testamentum condidisset heredes instituendo, & primum testamentum revocasset, † nec in eo tam subito praesumendum est mutatio voluntatis. l. non ad ea. & ibi glo. notat, & concordantes allegat. ff. de conditioni. & demonstrationi. ¶ Allegata autem in contrarium procedunt quando non respondit, quia noluit, nam tunc potest sumi argumentum, quod sumebatur supra, dum in contrarium arguebam, & ita proprie loquitur Paulus de castro in dicto consilio. ccclxvj. versicu. & idem dicendum est & c. Dicit enim Paulus quod ille infirmus interrogatus noluit loqui, sed revoluit se ad alteram partem, & sic non fuit impeditus respondere, sed noluit. In casu autem nostro non potuit, ut est dictum, & responsum eius non fuit necessarium in isto nuncupatiuo testamento, cum ita voluntatem suam primum testamentum revocando, & filios, & nepotes ex filio instituendo declarasset, & ita etiam potest intelligi, quod dicit Corneus in dicto consilio. cccxix. colum. penulti. versicu. item concurrit & c. licet ipse Corne. in effectu non faciat in eo praecipuum fundamentum, sed ex eo vult ostendere concurrentibus alijs pluribus indicijs, quod non erat ille testator sani, & integri intellectus, quod non est in casu nostro, cum de sana mente eius sit manifeste probatum. ¶ † Et ultra etiam dico quod praedicta consilia Pau. de cast. & Cornei, ex alio non sunt ad propositum nostrum, loquuntur enim quando de voluntate morientis scriptura non fuerat facta, & solum testator ad interrogationem alterius responderat, affirmando id de quo interrogabatur per verbum, si, vel voglio, tunc enim facile creditur non ex voluntate esse responsum, cum de ea aliter non constaret, ut per eos, & in his terminis loquitur etiam patruus meus Socinus in dicto consilio. xcij. tertio volumine. Sed in casu nostro testator proprio ore revocavit testamentum specialiter demonstrando locum, in quo erat factum, et notarium qui de eo fuerat rogatus, ex quibus resoluta mens eius in revocando ostenditur per ea que tradunt doctores in. l. si quis. in principio, de legatis tertio, & in. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legatis primo. Item etiam proprio ore nepotes ex filio, & filios instituit, ita quidem, ut de eius voluntate apertissime constet, nec possit probabiliter dubitari, sicut dubitari potest in casibus, in quibus consuluerunt Paulus de castro, Corneus, & domin. meus Socin. in consilijs praeallegatis, ut per eos. ¶ Nec demum obstat quod hec fuerint facta in ultimo vite, & per interrogationem alterius, prout considerabat Paulus de cast. in dicto consi. ccclxvj. colum. fina. Quoniam respondetur de plano, quod Jacobus in casu nostro illud fecit quando ipsum penituit prioris testamenti, et satis est mutasse voluntatem, que semper est ambulatoria, usque ad extremum vite. Et dictum Pau. de cast. posset procedere, quando de tali mutatione aliter non appareret. ¶ Et ultra dico quod immo in casu isto etiam per prius decreverat mutare, ut per aliquos testes deponitur, sed quicquid sit satis est de revocatione apertissime constare, prout ex praedictis apparet. ¶ Non obstant que tertio loco allegabantur, nam dum primo dicebatur quod defuit libera, & spontanea voluntas Jacobi, respondetur quod illud est falsum, quia immo Jacobus quicquid fecit sponte, & ex libertate animi fecit, ut ex praedictis constat. ¶ † Et aduertendum est diligenter, quia non sumus in questione, de qua per gl. in. l. iubemus. C. ad trebellianum. que solum procedit quando interrogatus solum affirmat, etenim in casu nostro explicite instituit, & testamentum iam factum revocavit, ut pluries dictum fuit. Et hoc solum sufficeret ad tollenda omnia que in primo defectu praeallegato dicebantur, omnia enim illa procedunt retentis terminis glose praedicte. Unde esto quod Jacobus fuerit interrogatus, & non a notario, sed a domino Joanne baptista auunculo illorum nepotum, licet etiam praecessisset testamentum solenne, tamen cum de explicita mente appareat, tam in institutione heredum in secundo testamento, quam etiam in revocatione primi non est de tali voluntate ulterius disputandum, ut ex praedictis constat. Et ista est vera, & clarissima responsio. ¶ Sed ultra etiam instando, & ex abundanti dico, quod immo etiam si interrogatio fieret a persona priuata, & sic non a notario adhuc procederet glo. in dicta. l. iubemus. que generaliter, & non in notario tantum loquitur, & ita doctores videntur communiter sequi, ut plene tradit Cor. in consilio septuagesimo septimo, viso. d. thomae. secunda columna, versiculo his tamen non obstantib. quarto volumine. ¶ Nec etiam obstat quod dominus Joannes baptista videatur persona suspecta, quia ex hoc non debet vitiari clara voluntas testatoris, nec ipse prohibebatur bonis verbis suadere Jacobo, ut eius nepotibus relinqueret, † quia immo quis sibimet reliqui blandis verbis procurare potest modo dolo careat, ut. l. fina. C. si quis ali. testa. probib. & l. finali. ff. eodem. tradit Bartolus in. l. lucius. §. sempronia. ff. de legatis secundo. & in terminis ita firmat Decius in dicto consilio. cccclxxxix. tertia columna,

In principio, sed domi. Joannes bap. omni dolo caruit, & propterea ipse non suadebat, sed recordabatur, & illud faciebat, quia iam per prius ipse Jacobus dixerat se velle primum testamentum revocare, prout etiam alijs dixerat, ut cõstat ex depositione testium. Et plus etiam dico quod dominus Joannes baptista nedum de nepotibus eius loquutus fuit, sed & de omnibus filijs testatoris de uxore eius, & etiam filijs Andree, & videtur bono zelo omnia dixisse, & pro salute anime testatoris, quam etiam ei recordatus fuit, & cum id quod a testatore factum fuit sit secundũ naturale, & commune votum parentum, videtur quod careat omni suspitione suggestionis. ¶ Nec etiam obstat quod precessisset solẽne testamentum, de cuius revocatione tunc ageretur, quoniam istud non debet attendi, † quia cum opinio glo. in dicta. l. iubemus. simpliciter approbetur, debet intelligi etiam si aliud testamentum precesserit, cum totum fundetur in voluntate morientis, que est secundum responsionem per eum factam, nam si voluntas talis est, sequitur quod primum testamentum remanet sine volũtate, & ita in individuo concludit, & bene defendit Decius in dicto consilio. cccclxxxix. secunda columna, versicu. secundo non obstat. ad quem me remitto. ¶ Nec obstat quod esset tunc testator graviter egrotus, quia cum de voluntate clarissime appareat, & explicite loquutus fuerit infirmitas non nocet, ut supra dictum fuit. ¶ Nec obstat quod dicebatur de notario vocato ad instantiam aliorum, quam testatoris, quoniam respondetur hoc esse falsum, quia immo fuit vocatus petẽte testatore, licet postea ut testatori morem gererent illud procurassent, & domina Laura, & dominus Joãnes baptista, & hec si recte adveratur bene probantur in processu. ¶ Sed quicquid sit circa ista, que omnia ut dixi ex abundanti dicta sint, & que procederent quando de voluntate testãtis posset dubitari, in casu nostro non sunt necessaria, cum claram, & explicitam habeamus eius voluntatem in secundo testamento, & in institutione in eo facta, & in revocatione primi per supra dicta. ¶ † Non obstat secundus defectus qui supra in contrarium allegabatur, quoniam respondetur primo quod allegata in contrarium procedunt, quando secũdum testamentum fieret inter extraneos, nam tunc illa duo, scilicet testamentaria, & specialis revocatio primi testamenti, sed quãdo secundum testamentum fuit similiter inter liberos non est necessarium, quod fiat specialis revocatio, & sufficit illud valere etiam de iure speciali favore liberorum, prout hoc ultimum supra probatum fuit, & primum voluit glo. in verbo perfecta. in. §. si quidem. in auctenti. de testam. imperfe. quam ibi, & in auctenti. hoc inter liberos. C. de testament. communiter sequuntur doctores, & utrunque dictum aperte firmat Angelus in dicto. §. si quidem. quod etiam, & multum clare voluit Romanus in consilio. cccLxxxv. in casu premisso. post principium, ubi pulchris rationibus comprobat opinionem glose preallegate. ¶ Et maxime hoc procedit quando secundum testamentum est liberis favorabilius, primo ut voluit Romanus ibi, & Barbat. in consilio. xxxij. scribitur preclare. tertia colum. primo volumi. Alexand. in preallegato consi. cv. quarto volumine, in quarta colum. versicu. secundo respondeo. Cyn. & alij in dicta auctenti. hoc inter liberos. cum concordantibus, ut ibi per Jasonem prima colum. versiculo, & pro hoc infero &c. unde cum in proposito secundum testamentum sit similiter inter liberos, & eis favorabilius, quam primum sequitur quod per illud dicatur revocatum primum, maxime quia ex quo filij Andree instituti in primo non erãt successuri ab intestato possunt reputari extranei, vel saltem non sunt tales liberi, de quibus loquitur dicta auctenti. hoc inter liberos. cum in eis cesset ratio illius auctenti. tunc enim causa testati non fovetur a causa intestati, ut est notum. ¶ Secundo etiam, & clarius respondetur, quod immo in casu nostro facta est specialis revocatio testamenti precedẽtis, cum dixerit testator se revocare testamentum conditum in palacio, & rogatum per ser Alexandrum de rugumagno, & quia super hoc neminem arbitror hesitaturum super eo ulterius non instabo. ¶ † Quantum ad tertium defectum qui videbatur maioris considerationis pro resolutione advertendum est, quia aliquando testator vult scribi testamentũ, ut postea illud legatur, & publicetur, nolens prius esse perfectum, quam ita fiat, quod forte ipse exprimit, vel colligitur ex verbis suis dilativis, & suspensivis, & tunc nisi ita fiat non valet testamentum, quia nec testator voluisse creditur, & ita procedant allegata in contrarium, sic enim loquitur tex. in dicto. §. quotiens. ut probatur ibi in versicu. exemplum preparat, & prius decedat quam testetur. verba enim illa aperte ostendunt quod fiebat preparatio, et testamentum differrebatur, & in his terminis procedat elegãs decisio domini Decij si vera est in consilio centesimo quinquagesimo nono, casus pponitur, semper enim in eo consilio nititur probare testatorem suspendisse testamentum, seu eius voluntatem, donec notarius rogaretur, ut per eum qui plurima ad probandam suam intentionem allegat, que omnia sic intelligenda sunt.

¶ Aliquando vero testator simpliciter, & resolute disponit coram testibus, & desiderat illud scribi pro maiori probatione, & notarius ad id sit intentus, & propterea scribat, ut postea legat, & a testatore noviter approbetur, & tunc si quo casu illud impediatur, voluntas tamen testatoris manifeste per testes probetur, valebit testamentum absque aliqua lectura, & approbatione, immo & sine scriptura, quia voluntas testatoris in testando nõ erat suspensa, licet vellet per notarium scribi, ita est de intentione Decij in dicto consilio centesimo quinquagesimo nono, & voluit multum signanter Corneus in dicto consilio septuagesimo septimo, columna fina. libro quarto, & Alexander in dicto consilio. cv. septimo volumine, prope finem, in versicu. non obstat id de quo notat Oldradus &c. Sed in isto casu testator resolute disposuit, nec de aliqua suspensione sue voluntatis apparet, ergo &c. & ista est pulchra, & iuridica resolutio que generaliter procedit. ¶ Potest & secundo responderi quod allegata in contrarium non procedunt in testamento inter liberos ipsorum favore, † nam regulariter valebit testamentum etiam non revocatum, nec noviter per testatorem approbatum, prout voluit Bartolus in dicto. §. quotiens. & in. l. si is qui. ubi etiam Jmola. ff. de testamentis. & Paulus de cast. in dicto. §. at cum humana fragilitas. & licet ipse dubitare videatur, hoc tamen firmat Alexander in dicto consilio centesimo quinto, columna fina. in fine, & Corneus in consilio. cccvij. videtur prima facie. septima colum. versicu. non obstant adducta in contrarium. tertio volumi. hoc idem clarissime, & audacter firmat Guido pape, in questione. cccccxxxvij. factum est testamentum in fi. † Dicit enim quod semper valebit testamentum inter liberos, ubi ostenderetur perfectum coram testibus, licet non fuisset tale testamentum per notarium recitatum, & allegat dicta Bart. in dicta. l. si is qui. ¶ Nec dicatur quod tunc videtur testamentum imperfectum ratione voluntatis, ut voluit Paulus de castro in. l. ex ea. ff. de testamentis. quia hoc negabo si quidem, cum voluntas dicatur perfecta, † dicitur illa imperfectio potius ratione solẽnitatis, quam ratione voluntatis, ut declarant doctores in locis preallegatis, maxime Alexander in dicto consilio centesimo quinto, in fine, & Corneus in dicto consil. cccvij. septima colum. & ideo merito non viciat testamentum inter liberos, iuxta. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamentis. ¶ Posset etiam forte dici quod inter liberos valeat, aliquando testamentum imperfectum etiam ratione voluntatis, ut infra dicam. ¶ Circa quartum, & ultimum defectum supra in contrarium allegatum, quia scilicet videtur institutio incerta, respondetur, & advertendum est, quod † cum institutio per se sit facta sine partium assignatione dicuntur instituti pro portionibus equalibus, iuxta. §. sed si plures. instit. de heredibus instituendis. & l. quotiens. §. heredes. ff. eodem titu. & sic incertitudo ex non demonstratis partibus non viciat institutionem, & ita patet non obstare. l. cum post. §. gener. ff. de iure dotiũ. cum similibus. Quatenus vero dicebatur incerta institutio propter non declaratum avantaggium, vel disvantaggium, & sic propter inequalitatem partium, quam testator voluit non declaratam, ut sic videatur testamentum imperfectum ratione voluntatis. Respondetur quod ex eo non debet viciari institutio altera de duabus vijs. ¶ † Prima ut dicamus partibus aliter nõ demonstratis remanere validum testamentum pro partibus equalibus, prout videtur probari in. l. secunda. in principio. ff. de heredibus instituendis. dum ibi dicitur quod si testator plures instituat ex partibus quas ascripserit, partibus nõ ascriptis erũt heredes equaliter. Jta enim videtur in proposito dicendum non declarato illo avantaggio, & disvantaggio, ut ita dicam. Et ad hoc optime faciunt. l. cum pater. §. finali. ff. de legatis secundo. & l. penult. C. de institutio. & substitutio. sub conditio. fac. † dum in eis dicitur non viciari institutionem, licet per testatorem non fuerit aliquid factum quod videbatur facere velle. ¶ Secunda via est, ut dicant filij, & nepotes Jacobi testatoris hanc incertitudinem non curare, & in eo esse concordes, quasi scientes voluntatem testatoris, et quod istud non potest allegari ad invalidandum illud secundum testamentum, & maxime quia non cõstat quod testator voluerit illam inequalitatem declarare. Potuit namque hinc cogitare quod illa post mortem suam per bonum virum poterit declarari, ut sic dicamus in eo non probari esse aliquam imperfectionem ratione voluntatis, quia forte in hoc nil ultra dicere voluit, & consequenter non obstabit. l. si is qui. cum materia. ff. de testamentis. cum similibus supra in contrarium allegatis. ¶ † Vel etiam dici potest quod licet alias

alias imperfectio voluntatis viciet, tamen aliquãdo secus est, vt patet ex iuribus paulo ante allegatis, & maxime hoc dicendum videtur in casu nostro fauore liberorum, vt voluit Abb. in. c. primo. secunda colum. de success. ab intesta. & videtur probari in. l. fina. C. famil. hercis cun. ibi, siue ceptum, nec completum &c. & ita illum tex. ponderando firmat Roman. in aucten. similiter. C. ad. l. falcid. prout illum refert, & sequitur Andre. barba. in consil. lviij. omnipotentem, & immortalem Deum. quarta colum. versicu. quin immo plus &c. quarto volumi. Ad quod facit quia sic videmus in testamento ad pias causas, vt videtur velle Bartolus in. l. i. in testamento. ff. de fideicommiss. liber. & dixit Jmola in. c. secundo. quarta, & quinta colum. versicu. sed hic queritur &c. de testament. & sequitur Barbat. in consilio. xlij. clementissimum Deum. tertia colum. versicu. nec curo intrare. quarto volumi. quod etiam voluit Abb. in dicto. c. primo. Si enim hoc fauore pie cause tolleratur, fortius fauore liberorum dici debet qui sunt pia causa fauorabiliores, vt supra dictum fuit. Super hoc tamen non facio magnum fundamentum, quia multi tenuerunt contrarium. ¶ Non obstat quod de disuantaggio predicto testes variare videantur, quia vnus dicit de Petro tantũ, alius dicit de filijs simpliciter, quoniam ex ista variatione non debet alterari principalis institutio heredum, que clare, & explicite per multos testes concorditer probatur, & maxime quia super tali re filij Jacobi cũ nepotibus non disputant, sed sunt concordes. ¶ Et preterea vbi vellemus hanc varietatem attendere diceremus, super eo nihil esse probatum, in quo est varietas, attento quod sunt tantum duo testes, qui de tali disuantaggio deponũt, & quilibet in suo dicto remanet singularis, prout in contrarium arguebatur, ita quidẽ vt dicamus reijciendum esse totum hoc, quod de tali disuantaggio dicitur, & sic remaneat institutio heredum pura, & simplex, prout ponitur in quarto capitulo apertissime, & prout in eo continetur probato.

¶ Et ex predictis constat veram esse conclusionem supra firmatam omnibus in contrarium allegatis efficaciter reiectis, videlicet quod in proposito casu secundum testamentum predicti Jacobi debet omnino preualere. ¶ Et vbi super hoc remaneret cuipiã

66 dubitatio, (lz ego ex supra dictis rem clarissimã arbitrer) adhuc idem esset concludendum, † quia in dubio debet istud testamentum preualere, in quo vocantur venientes ab intestato, argumento. l. si duobus. §. si prius. ff. de bono. poss. contra tabu. l. ij. ff. de iniusto rupto testamen. & l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testamen. & in eis dicunt doctores, & voluit Barto. in. l. prima. §. primo. versicu. secunda limitatio. ff. de bono. poss. sm tabu. tradit sequendo Bart. Dominicus de sancto Geminia. in. c. penult. columna quarta, in versicu. in fine glo. de rescrip. libro sexto, quod etiam tradit Felynus in. c. pastoralis. quinta colum. in principio, versicu. de duobus autem testamentis &c. de rescript. dum in hac materia se remittit ad dictum Geminia. in dicto. c. penultimo.

¶ Et si hoc est simpliciter fauore venientiũ ab intestato, fortius est dicendum, vt procedat fauore filiorum, ne scilicet excludantur a paterna hereditate sibi iure quodam nature debita ex communi, & naturali voto parentum, nec possum mihi persuadere iudicem tam impium reperiri, qui etiam data aliqua dubitatione vellit aduersus filios istos iudicare, presertim cum etiam secundum iuris regulas in fauorem eorũ clarissima appareat iustitia, vt ex supra deductis manifestissime constat. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens.

SVMMARIVM.

¶ Testamentum precedens, vtrum & quando reuocetur per expressa verba reuocatoria, licet non dicatur, quia volo decedere intestatus, nec fiat secundum testamentum validum de rigore iuris.

1 Voluntas testatoris est perquirenda, an valeat testamentum, vel non, an sit reuocatum, vel non.
2 Voluntas semper reuocari potest.
3 Voluntas testatoris per coniecturas etiam intelligi potest.
4 Patrum naturale votum est filijs parare diuitias.
5 Testatoris assertioni quod fecit aliquid, aliqua de causa standũ est.
6 Exheredatio filij facta ex iusta causa, quãdo reuocata censeatur.
7 Heres institutus si non habet voluntatem testatoris, quia cã mutauit succedere non potest.
8 Testamentum an reuocetur, si testator dicat nolle testamentum, quod fecit valere.
9 Testamentum dicitur reuocatum, si testator corã testibus dicat, reuoco tale testamentum, & nolo illud valere.
10 Doctor cum vltima opinione per eum relata videtur transire.
11 Testamentum primum inter extraneos, an dicatur reuocatũ per sequentem voluntatem, licet inualidam fauore venientiũ ab intestato.
12 Voluntas ex actu etiam inualido cognoscitur.

CONSILIVM CXLV

Dirigat Dominus verba mea in viã veritatis, & iustitie. ¶ Viso consilio prestantissimi Consultoris cum subscriptione excellentissimi subscribentis mihi vti fratrum maiorum, & honorandorũ requisitus de subscriptione, & approbatione, quatenus iustitia patiatur, animaduerto super duobus consistere difficultatem. ¶ Primum est, vtrum testamentum vltimum conditum per magificum virum Jacobum domini Juncte, in quo filios suos, & nepotes ex filio heredes fecerat de iure valeat, & ita per illud sit reuocatum precedens quoddam aliud testamentum per eundem factum, in quo nepotes ex filia heredes instituerat. ¶ Secundum est, posito absq veritatis preiudicio, quod vltimum illud testamentum ex defectu aliquo de rigore iuris non subsistat, vtrum precedens sit reuocatum per expressa verba reuocatoria per predictum testatorẽ prolata, de quibus in processu. ¶ Circa primum ego nihil pro nunc dicam, cũ superioribus diebus super eo reddiderim consilium meũ, in quo plenissime, & iuridice ni fallor, demonstraui predictum vltimũ testamentum de iure subsistere, & ita per illud esse reuocatum precedens, & quod tunc dixi, & consului, iterum dico, & cõsulo ad ibi dicta me remittendo. ¶ Circa secundum vero licet superfluum sit differere stante conclusione, de qua in dicto cõsilio, tamen vt consultanti etiam in eo morem geram, omnibus bene cõsideratis arbitror reuocationem precedentis testamenti omnino valere, & seruandam esse, dato milies quod secundum illud testamentum de rigore iuris non subsistat, quemadmodum etiam concludunt prefati excellentissimi Cõsultores, & quamuis per eos omnia plenissime, & doctissime discussa fuerint, ita vt nullus locus additioni relictus videatur, tamen vt rem ipsam degustasse videar, placet ex infrascriptis conclusionem ipsam verissimam ostendere, instando solum super substãtialibus, & necessarijs.

1 ¶ † Considero ergo primum, & ante omnia, quod in materia testamentaria, & vltime voluntatis, an scilicet valeat testamentum aliquod, vel non: sit reuocatum, vel non? & quo modo debeat interpretari perquirenda est testatoris mens, & voluntas, que totum facit. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de heredibus instituend. & primum locum tenet, & omnia regit. l. in conditionibus primum locum. in principio. ff. de conditio. & demonstratio. & propterea dicit text. in. l. prima. C. de sacrosanct. eccles. nihil magis hominibus deberi, quã vt vltime voluntatis liber sit stilus, & licitum quod non redit arbitriũ, vnica enim est legis intentio, vt suprema hominum iudicia impleantur, vt inquit Jmperator in auctenti. de iureiuran. a mor. presti. in principio collatio. v. & hoc etiam publice expedit, vt. l. vel negare. ff. quemadmodum testamen. aperian.

2 † & propterea merito statutum fuit a lege vltimam voluntatem ambulatoriam esse, vsq ad mortem, & ex arbitrio posse semper reuocari. l. cum hic status. §. ait oratio. ff. de donatione inter virum, & vxorem. & l. quarta. ff. de adimend. lega. & adeo quod quis in testamento non potest se obligari ad non reuocandum, & si fecerit eo non obstãte semper aperta erit sibi via ad reuocandum, vt. l. si quis. in principio testamenti cum sua materia. ff. de legatis tertio. vbi aliquando post alios dixi, & l. si mihi & tibi. §. in legatis. & ibi doctores tradunt. ff. de legatis primo.

3 ¶ † Et in tantum est attendenda voluntas testatoris, vt etiam si per coniecturas intelligi possit, sufficiat. l. cum proponebatur. ff. de leg. ij. Jlla enim quõcunq intelligatur post habito verborum rigore prolatorum, vel non prolatorũ, & stricta iuris obseruantia debet preualere, & obseruari. l. tertia. C. de liber. preter. l. quoniam indignum. C. de testamen. & l. cum virum. C. de fideicom. cum similibus. Solum itaq in proposito diligenter perquirendum est, vtrum mens, & voluntas testatoris predicti fuerit omnino testamentum illud precedens reuocare, & quare, etenim cognita eius voluntate non est dubitandum, quin debeat illa omnino seruari per predicta. Jmmo dicit Jmpator in. §. disponat. in auctenti. de nupt. collatione quarta, quod voluntas testatoris erit lex, & pro lege debet seruari. Quare omnibus in facto contingentibus recte, ac mature consideratis procul dubio arbitror predictum testatorem omnino voluisse reuocare precedens testamen-

tum,⁊ istud in fauorem filiorum,⁊ nepotum ex filio,⁊ ita eum vo
luisse ex pluribus per predictos excellentissim. Consulentes osten
sum fuit, que concludenter illud probant. ¶ Et presertim quia ex
pressis verbis,⁊ reiteratis manifeste dixit ꝙ reuocabat testamen
tum factum in palacio, de quo rogatus erat ser Alexander, ita
quidem vt non cadat dubitatio, de quo testamēto reuocando sen
serit, cum ita explicite,⁊ in indiuiduo illud demonstrauerit, ratio-
ne enim talis demonstrationis dicimur rem certam habere. l. cer
tam. ff. si certum petatur. cum similibus,⁊ sic non est opus intrare
illam questionem, quando plura testamenta precesserant quale di
catur reuocatum, de qua per doctores in. l. si quis in principio te
stamenti. ff. de legatis tertio. Et talem reuocationem fecit, quia vo
lebat filios suos,⁊ sic ab intestato venientes sibi succedere, vt pro
batur ex eo, quia in vltimo testamento quod facta tali reuocatio
ne faciebat eos instituit. ¶ Placet etiam multum illa ratio que
4 sumitur a cessante ratione illius precedentis testamenti, † in quo
parum filijs proprijs relinquerat contra naturale,⁊ commune vo
tum parentum, quod est parare diuitias filijs, vt. l. scripto. in fi. ff.
vnde libe.⁊ contra stimulum naturalis rationis, iuxta. l. cum ra-
tio. ff. de bono. damnato. Illud enim fecit prout ipse testator asse-
ruit,⁊ aliqui testes deponunt propter iram,⁊ indignationē quan
dam, quam habebat aduersus filios, licet forsitan nulla subesset
iusta causa, hec autem causa cessauit, quia cum filijs pacem fecit,
⁊ reconciliatus fuit, merito ergo cessante causa illius testamenti
illud voluit omnino reuocare,⁊ quidem filiorum fauore, quibus
vti cum eis reconciliatus relinquere voluit, prout postea expressit
filios instituendo, nulla igitur causa amplius existente non est to-
lerandum, vt iniuriam filij patiantur ex paterno testamento, iuxta.
l. non est enim.⁊ ibi nota. per Ange. ff. de inofficioso testamento.
5 †⁊ assertioni testatoris quam fecit de causa predicta standum est,
cum penderet ex animo suo. l. prima. C. de fal. causa adie. lega.⁊.
l. ex hac scriptura. ff. de donatio.⁊ ita in proposito per dicta iura,
dicit Jas. in consilio. ccxxix. testamentum istud. secunda colum. se
cundo volumine,⁊ pro hoc adde Barto. in. l. tertia. §. finali. ff. de
adimend. legat. dum vult ꝙ exheredatio filij facta ex iusta causa
censetur reuocata, si inter patrem,⁊ filium sequuta sit recōciliatio,
⁊ ita etiam post Bar. firmat,⁊ multum not. Jas. in. l. in arenam.
colum. fin. C. de inofficioso testamento. refert,⁊ sequitur Hyppo
litus de marsilijs in rubrica. ff. de fideiussori. nume. ccxx. vbi etiam
6 adducit multa similia. ¶ † Probatur etiam hec eadē voluntas,
quia ipse testator asseruit in ea consistere anime sue salutem, hoc
est ꝙ nisi reuocationem faceret,⁊ filijs relinqueret, non credebat
posse saluari, vnde cum nemo credatur immemor sue salutis per
iura vulgaria,⁊ dixit Fulgosius in consilio. xxxix. ad primum vi-
detur.⁊ anima cunctis rebus sit preponenda. c. cum infirmitas. de
peniten.⁊ remiss. c. solite. de maioritate.⁊ obedien.⁊. c. inspicimus.
duodecima questione prima, cum vulgaribus, sequitur ꝙ pro sa-
lute anime sue dicitur omnino voluisse reuocare, vt supra, prout
vere,⁊ apertissime reuocauit,⁊ quia hec virtualiter,⁊ alie quedam
per primos Consulentes deducūtur, aliter non insistam. ¶ Osten
sa ergo voluntate testatoris de reuocando, vt supra,⁊ sic ꝙ insti-
tuti in precedenti testamento non habeant, satis aperte sequitur
testamentum illud omnino euacuatum,⁊ iuribus non subsistere,
⁊ durum, immo impium arbitrarer hominem qui institutis in tali
testamento contra expressam testatoris voluntatem vellet heredi
tatem deferre per predicta,⁊ pro ista opinionione ni fallor veris-
sima est casus in. l. prima. §. penultimo. ff. si tabu. testa. nulle exta.
7 dicitur enim pro regula, † ꝙ si heres institutus non habeat volun
tatem testantis, qui eam mutauit succedere non potest, sed bona
veniunt ad venientes ab intestato, si ipse voluit intestatus dece-
dere, quod intelligo si aliud testamentum non fecit, vel aliter con
stat ꝙ fauore venientium ab intestato voluntatē mutauit. Et li-
cet in dicto. §. penultimo. ponantur exempla de incisione tabula-
rum, vel canzellatione, tamen illa non restringunt regulam, maxi
me cum ibi statim dicatur, vel qua alia ratione voluntatem muta
uit, semper enim regula procedit, quomodocunque heres non ha-
beat voluntatem testatoris, ita illum tex. in terminis nostris indu
cit,⁊ declarat Barbatia in consilio sexagesimo, illud afferam. co
lumna. xj. secundo volumi. Sed in proposito non est dubium te-
statorem mutasse opinionem,⁊ fauore venientium ab intestato,
vt ex predictis constat, ergo sequitur ꝙ instituti in primo testa-
mento non dicuntur habere amplius testantis voluntatem, meri
to sunt omnino repellendi, prout concludit Barbat. in loco pre-
allegato. ¶ Et ex predictis videtur sublatum, quod videbatur vr
8 gere de doctrina Barto. in. l. si iure. ff. de legatis tertio. † dum vult
non reuocari testamentum ex eo tantum, ꝙ quis dixerit nolle te-
stamentum quod fecit valere per. §. penultimum. institu. quibus
modis testamē. infirm.⁊ idem etiam videtur probari in. l. sanci-
mus. C. de testamentis. dum ibi cum contraria voluntate requi-
ritur cursus decēnij. Nam iura predicta,⁊ opinio Bartoli debet
intelligi quando sumus in dubio,⁊ non constat, qua ratione testa
tor dixerit se nolle primum testamentum valere, posset enim du-
bitari an fecerit fauore fisci propter indignitatem heredis scripti,
an vero fauore venientium ab intestato, an quia volebat facere
aliud testamentum,⁊ alios heredes facere, tunc enim lex in tali
dubitatione non credit eum voluisse decedere intestatum propter
fauorem cause testati, cum iam testamentum vnum fecisset, ita si
recte aduertatur colligitur ex mente Bartoli ibi,⁊ aliorum qui
eum sequuntur, licet non ita clare loquitur. Et propterea ibi di-
cit Bartolus, ꝙ si testator dixerit nolo primum testamentum va
lere, quia volo decedere intestatus ⁊c. quia tunc clare de volunta
te testantis apparet,⁊ non sumus in dubio dicitur primum testa-
mentum reuocatum, vt voluntas testantis clara seruetur,⁊ licet
Bartolus ibi dicat, id etiam fieri, quia per aditionem venientium
ab intestato confirmabitur ademptio ab instituto in primo testa-
mento, tamen illud ita potest dici etiam ꝙ testator exprimat, quia
volo decedere intestatus, modo tamen illud idem testatorem vo
luisse constare possit, ita vt venientes ab intestato dicantur habe
re voluntatem testantis, prout semper nullo valido testamēto exi
stente dicuntur habere, vt. l. conficiuntur. post principium. ff. de iu
re codicillo. Quamuis etiam illud dictum Bartoli de confirma
tione ademptionis per aditionem venientium ab intestato, repro
bet ibi Cumanus, dicens ꝙ est vna truffa, vt per eum, quē in hoc
refert,⁊ sequitur Angelus de perigli. in dicta. l. si iure. prout ve-
rum videtur, quia poterit ademptio confirmari per aditionem ve
nientium ab intestato, etiam si testator non dixerit, quia volo de-
9 cedere intestatus, vt infra dicam. ¶ † Et licet ista sufficiant ad
euitandam illam opinionem Bartoli. Tamen ad clariorem iusti
tiam conclusionis supra per nos firmate, potest dici ꝙ illa opinio
Bartoli non sit de iure vera, quoniam si quis post factum testa-
mentum dicat,⁊ solēniter coram sufficienti numero testium, ego
reuoco tale testamentum,⁊ nolo illud valere, quia voluntatē mu
taui, videtur iustum,⁊ equum testamentum esse reuocatum, etiam
si non fuerit dictum, quia volo decedere intestatus,⁊ istud vide-
tur aperte probari in dicto. §. penultimo. l. prima. ff. si tabul. testa.
nul. extra.⁊ ita istam opinionem contra Bartolum, firmat Bal-
dus in. l. sancimus. C. de testamentis. in principio, dicens ꝙ ratio
naturalis ita dictat,⁊ vere ita est, nam sicut eo modo posset testari
loquendo de testamento nuncupatiuo,⁊ sic hereditatem dare, ita
debet posse testamentum reuocare,⁊ hereditate priuare,⁊ ista pri
uatio secundum Baldum ibi transit in suum effectum, quia confir-
mabitur per aditionem venientium ab intestato, quibus creditur
in tali reuocatione voluisse prospicere, cum de alia eius volunta-
te non appareat per regulam dicte. l. conficiuntur. ff. de iure codi
cillo. Et tantum erit, ac si testator expressisset se velle decedere in-
testatum, nec videtur ꝙ in ea dubitatione, de qua supra eligatur
via cause testati, cum contra eam stet expressa voluntas testato-
ris,⁊ dicere forte volebat aliud testamentum facere, non videtur
omnino securum, quia dicam ego,⁊ forte nolebar, sed intestatus
decedere, cum si voluisset facere potuisset,⁊ satis alienum esset a
vera mente legis, ac etiam iniquitatem saperet,⁊ voto testatoris
repugnaret fauore cause testati potius conseruare testamentum
contra expressam voluntatem testatoris, quam dare venientibus ab
intestato secundum presumptam eius voluntatem, debet igitur
fieri totum contrarium,⁊ ista consideratio, ni fallor, quadrabit cui
libet sensato,⁊ rationabili intellectui,⁊ cum ista opinione Bal.
contra Bartolum videtur tenere Salycetus in dicta. l. sanci-
10 mus. cum opinione Baldi ponat vltimo loco. † Semper enim
quis videtur cum vltima opinione transire, iuxta glosam in. l. qui
filium. §. sabinus. ff. ad trebellianum.⁊ tradit Bartolus in. l. bo-
na fides. ff. depositi. Et si dicas ꝙ Salycetus ibi refert alias opi
nionem que sumitur ex glo. per eum allegata, dicam ꝙ super illa
non se firmat, sed cogitandum relinquit,⁊ sic recte intuendo Sa
lycetus, vel tenet opinio. Baldi, vel putat distinguendum, an que
ras an testamentum tollatur ipso iure,⁊ dicas ꝙ non, aut ope ex
ceptionis,⁊ tunc secus. Quod etiam seruiret in casu nostro, vt in
fra dicam vnum verbum. Hanc opinionem Bal. contra Bar-
tol. tenuit insignis doctor do. Honofrius de bartholinis Peru
sinus, prout eum refert,⁊ sequitur Jmo. in. l. si ita scriptum. §. re-
gula. in fi. ff. de liber.⁊ posthu.⁊ idem videtur tenere in. l. proxi-
me. ff. de his que in testamento delentur. Et ita etiam refert,⁊ se-
qui videtur dictum Honofrium, Angel. aretin. in. §. penultimo.
institu.

institu. quibus modis testamen. infirm. post notabilia in versicu. aduertendum est, aut saltem Areti. ibi sequitur distinctionem Salyce. modo relatam. Licet attento ꝙ vltimo loco refert Honofrium melius sit dicere, ꝙ cum eius opinio. transeat per predicta. ¶ Et ista opin. Bald. contra Barto. firmat ⁊ ex pluribus comprobat Barba. in dicto consilio. lx. secundo volumine. in secunda dubitatione per totam, maxime in colum. xiij. consilij per quem plura inuenientur ad casum nostrum contra institutos in precedēti testamento. ¶ Et inter cetera ɔtra opi. Barto. cōsiderat ꝙ illa dicitur multum captiosa testatoribus vulgaribus qui nesciūt dicere, quia volo decedere intestatus, arbitrātes id sequi reuocato testamento. ¶ Et maxime hoc procedit quando precederet testamentum nuncupatiuum quod non potest tolli per actum facti incidendo vel canzellando, put fieri potest de testamēto in scriptis. ¶ Et ibi per Barba. respondetur ad omnia iura, ⁊ rōnes Bar. ⁊ sequacium ⁊ plures pro ista opi. allegantur ad quē me remitto. ¶ Et istam opi. tenuit etiam Petr. de besu. in. d. l. si ita scriptum. §. regula. ⁊ ita eum refert ⁊ istam opi. sequitur do. Guid. pape in qō. cc. Timardus saumerij. ⁊ in consil. cxlvij. Consilium pro. R. iij. colum. versi. ad tertium dubiū. ¶ Et licet dominus Guido intelligat hoc quando interuenerunt septem testes, tamen illud dicit habito respectu ad solēnitatem de iure cōmuni regulariter requisitam, sed in casu nostro sufficerent. iij. cum tot regulariter in ciuitate Senarum sufficiant pro solēnitate testōꝝ, imo isto casu etiā duo sufficerent cum tot de iure cōmuni in testamēto inter liberos sufficiant, vt dixi in alio consilio pro conseruatione vltimi testamēti reddito. ¶ Et ex his habemus opi. istam cōtra Bart. optimis rationibus, ⁊ pluribus, ac magni ponderis auctoritatibus roboratam ita vt facile sit cuicūq; iudicaturo ab opi. Bart. recedere ⁊ presertim cum Bart. dubitatiue loquatur, quod patet dum dicit, ego dicerem sic salua veritate ⁊c, ⁊ ita etiam ponderabat Barba. in dicto consil. lx. col. xiij. ¶ Et cum totum fundamentū Barto. sit vt per aditionem venientium ab intestato ɔfirmetur ademptio facta heredi in precedenti testamento instituto, ⁊ illud eque bene continget, siue testator exprimat, ꝙ volo intestatus decedere, siue non exprimat, vt supra dictum fuit, satis audacter dici potest opi. illam Barto. non esse attendendam. ¶ Uerum vlterius considerando, dico ꝙ nos in presenti casu non sumus in predicta disputatione inter Bart. ⁊ Bal. ⁊ eorum sequaces quando quidem illa procedit, quando non venit testator, dum reuocat, ad nouum testamentum condendum, nec quicꝗ dixit de suis venientibus ab intestato. Sed si incipiat nouum condere testamentum, licet non perficiat, ⁊ sic tale testamentum, vt testamentum de iure ex aliquo defectu non valeat si contigerit in eo vocari eos qui ab intestato erant successuri, ⁊ in primo erant vocati extranei, idest non successuri ab intestato dicitur primum omnino reuocatum ⁊ venientes ab intestato ex voluntate morientis non quasi ex testamēto, sed quasi intestati voluntate muniti ad hereditatem admittenť casus est de hoc clarus, ⁊ indubitatus in. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. per quem tex. ni fallor, deciditur casus noster in terminis. ¶ Et licet ibi text. requirat numerum quinq; testium tamen id est respectu numeri septem testium cōmuniter in testamentis requisitorum, vt sic pauciores eo casu sufficiant, vnde cum in ciuitate Senensi, vt dixi, cōmuniter tres sufficiāt in tali voluntate etiam tres sufficient, vel forte pauciores. Si igitur est in quolibet veniente ab intestato multo magis in proposito nostro ita dici debet cum de proprijs filijs agamus quorum fauore sufficit quodcūq; voluntatis indicium, ⁊ quomodocunq; de voluntate constet reiectis omnibus iuris ciuilis solēnitatibus, vt tradit

11 Alex. in consil. ciiij. Paucis vtar. ij. volu. ¶ † Et ꝙ si in primo testameuto sint vocati extranei dicatur reuocatum per sequentem voluntatem licet inualidam fauore venientium ab intestato firmauit Ange. de peril. in. d. §. regula Alex. in. d. consil. ciiij. ⁊ Barba. in consil. xliij. Illud in medium afferam. vj. col. ver. quinto facit. ij. volu. per quem si recte aduertatur deciditur in terminis casus noster. Idem voluit Fulgo. in consil. xli. Casus talis. colū. iiij. ¶ Hoc idem voluit Matthe. de afflic. in titu. de aliena. feu. §. ⁊ si clientulus. vj. colum. versi. item regulariter. ⁊ in hoc est omnium cōmunis opinio nemine ɔtradicente vt per docto. in. d. §. si quis autem. ⁊ in alijs locis preallegatis. ¶ Esto ergo milies ꝙ vltimū testamentum ex aliquo defectu vt testamentum non valeat, absq; tamen veritatis preiudicio, negari tamē non potest quin eos verbis tunc a testatore prolatis appareat euidenter de sua volunta-

12 te fauore filiorum, ⁊ contra institutos in primo testamento, † cum ex actu etiam inualido voluntas cognoscatur. l. fi. ff. de reb. eoꝝ. cum simi. Cum igitur in proposito fauore filiorum ad reuocationem primi testamenti non solum voluntatis indicium habeamus, sed voluntatem claram, ⁊ indubitatam non video quo modo primum testamentū possit subsistere, nisi velimus testatori de quo agitur ɔtra expressam suam voluntatē eos succedere quos ipse apertissime succedere noluit contra. d. §. pe. l. i. si tab. testa. nu. extra. ⁊ contra ea que. s. in prin. dicta fuerunt. ¶ Debent ergo instituti in primo omnino excludi, ⁊ ab eorum petitione reijci per predicta. ¶ Quod eo presertim procedit cum filij possideant, ⁊ per ɔsequēs ope exceptionis se tueantur ea via de reuocatione primi testamenti opponentes, prout videntur tenuisse Saly. in. d. l. sancimus. ⁊ Ange. are. in. d. §. pen. vt. s. dictum fuit, ⁊ etiam per alios consulentes tactum fuit. Ex predictis ergo ⁊ alijs deductis per predictos consulentes ɔcludo primum testamentum reuocatum fuisse posito milies, sed non concesso, ꝙ vltimum testamentum, vt testamentum conseruari non possit. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue. 1536.

CASVS

¶ Nobilis Uincentinus dñs Collatinus de princis in suo vltimo testō inter cetera voluit, ꝙ certo adueniēte casu qui postea euenit dña Camilla eius filia, ⁊ filij, ac descendentes masculi per lineam masculinam ipsius domine Camille, essent heredes, ⁊ si dicta dña Camilla, ⁊ filij sui masculi descendentes, vt supra decessérint sine filijs masculis tunc substituit pro tertia parte quendam Antoniū de princis, pro alia tertia parte quēdam Gabrielem de litolphis, ⁊ pro alia tertia parte, omnes filias dicte domine Camille dicti testatoris filie, vt latius in testamento apparet.

¶ Accidit ꝙ hereditas tota vigore predicti testamenti puenit ad dñm Collatinū filiū dicte dñe Camille post mortē eius que vltra Collatinū predictū reliqt tres filias feminas Collatinā. s. Clarā ⁊ Cassandrā quaꝝ alique nate fuerūt post mortem dicti testōris.

¶ Decessit postea domina Collatina, ⁊ dña Cassandra superstitibus eisdem quibusdam filijs ⁊ heredibus vniuersalibus.

¶ Demū decessit dñs Collatinus predictus sine liberis. Et sic venit casus ꝙ vigore predicte substitutionis bona testatoris debent pro tertia parte peruenire ad filias dicte domine Camille.

¶ Unde querit̃ vtrꝝ. d. tertia ps tota ptineat ad dñam Claram superstitem exclusis filijs predefunctaꝝ sororꝝ an vo solum pro tertia parte illius tertie partis, ⁊ alie due tertie pertineant ad filios, vel filias predictaꝝ Collatine, ⁊ Cassandre predefunctarum.

SVMMARIVM

¶ De fideicōmisso ɔditionali an transmittatur ad filios.
¶ Et an filiorum appellatione veniant nepotes in prouisione testamentaria ipsis fauorabi.

1 Filiorum appellatione an ⁊ quando veniunt nepotes. ⁊. i. num. 7. vsq; ad nume. 15. et nume. 19.
2 Testatoris verba debent intelligi secundum communem vsum loquendi.
3 Emphyteosis acquisita pro se, ⁊ filijs nepotes non cōprehendit.
4 Fideicommissum ɔditionale pendente conditione nō trāsmittit̃.
5 Et quando ad filios transmittatur.
6 Testator potest facere vt fideicōmissum quod alias non esset trāsmissibile transmittatur, ⁊ econtra.
16 Nepotes ex filijs premortuis an a filio superstite excludantur, vide infra nume. 18.
17 Filij fratrum cum fratribus pariter ad fideicōmissum admittunt̃.
18 L. cum pater. §. hereditatem. ff. de legatis secundo. quomodo procedat.

CONSILIVM CXLVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Uiso testamento de quo in puncto ac facti contingentia bene cōsiderata licet preposite questionis resolutio, vt ex infra dicendis apparebit apud me sit modice dubitationis. Non tamē dubito aliquos fore qui primo aspectu arbitrentur solam dominam Claram superstitem admittendam esse exclusis penitus filijs, ⁊ filiabus predefunctarum sororum eius. ¶ Nam si bene ponderamus verba testamenti testator ad illam tertiam partem solum vocauit filias dicte dñe Camille, ex quibus solū superest dña Clara, merito vr̃ ꝙ illa sola sit admittēda.

1 ¶†Nec videtur posse dici q sub nomine filiarum dicant̃ comprehensi nepotes, aut neptes dicte domine Camille, quia hoc repugnat nature vbi filiaꝝ. alio.n. nomine filij, alio nepotes appellantur. l. quid si nepotes. ff. de testamen. tut. ꝛ institu. qui testamẽ. tuto. dar. possunt. §. fina. ¶Et maxime hoc videtur dicendum in 2 proposito, † quia verba testatoris debent intelligi ſm cõmunem vsum loquendi. l. cum delanionis. §. asinaꝫ. ff. de fundo instructo. dixit glo. ꝛ sequuntur doctores in. l. librorum. §. quod tamen cassius. ff. de legatis tertio. cum multis que allegari possent. Inspecto autem cõmuni vsu loquendi sub nomine filij nepos non intelligitur, ergo ꝛc. ¶Et ita per hanc rationem in simili determinat Signorol. de homodeis in consilio. ccxlvij. Quidam fecit. prope finem. ꝛ bene facit pulchra decisio Saly. in. l. secunda. questione. 3 xxj. C. de iure emphy. † dum vult q emphyteosis accepta pro se ꝛ filijs non comprehendit nepotes, quod refert ꝛ sequitur ꝛ multũ not. Jas. in. l. si quis id quod. v. col. in. xij. limitatio. vbi alios cõcordantes allegat. ff. de iurisdictione omnium iudic. ¶Et quemadmodum videtur q isti nepotes, vel neptes non possint venire ex propria persona, quia vocati non videntur per predicta, ita & non debent posse venire ex persona Collatine, ꝛ Cassandre matrum ipsorum si dicerent per eas ius ꝛ spem fideicõmissi in eos, vel in eas translatam fuisse. ¶†Quia pro regula dicimus quod 4 fideicõmissum conditionale pendente conditione non transmittitur etiam ad proprios filios glo. ꝛ quam ibi omnes approbant in. l. vnica. C. de his qui ante apertas tabulas. quicquid in cõtrarium respectu filiorum dixerit glos. in. l. is cui. ff. de actio. ꝛ obligatio. que cõmuniter reprobatur, vt ibi per Bartolũ ꝛ alios, ꝛ per Baldum ꝛ alios in dicta. l. vnica. cum ꝯcordantibus multis qui allegari possent, vt per Jaso. in consilio. cxlij. Venerabilis. prima columna, in fine. ꝛ in consilio. cciij. Vanottus de Catania. tertia columna. versiculo secundo ꝛ fortius. secundo volumine. ꝛ ista regula probatur in. l. vnica. §. sinautem aliquid sub cõditione. C. de cadu. tollen. in sui generalitate, ꝛ similiter etiam probatur in. l. si cum heres. ff. quando dies legati cedit. Cuꝫ ergo filie domine Camille per fideicõmissum vocentur ad illam tertiam partem sub cõditione, vꝫ si deficiant masculi ex domina Camilla descendentes sequitur quod predicte Collatina, ꝛ Cassandra que ea conditione pendente decesserunt ad suos filios nihil transmiserunt.

¶His tamen non obstantibus (prout vere nõ obstant) arbitror clarum ꝛ aperte iuris esse contrariuꝫ, vt scilicet isti nepotes vel neptes ad suam ratam illius tertie partis admittantur vna cum dicta domina Clara in stirpes scilicet ꝛ nõ in capita, ꝛ licet pro ista conclusione posset forte considerari, quod predicti nepotes, vel neptes domine Camille venire ꝛ admitti possint ex persona ma- 5 trum, vt sic per eas ius fideicommissi dicatur translatum, † quoniam licet glo. in dicta. l. is cui sit cõmuniter reprobata, tamen in certis casibus procedit, ꝛ defenditur, videlicet, quando de voluntate testatoris constare posset etiam per coniecturas, quod voluerit conditionale fideicommissum ad filios transmitti vt plene per Baldum in dicta. l. vnica. C. de his qui ante apertas tabulas. ꝛ per patruum ꝛ dominum meum Socinum in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellianum. nam cum volũtas testatoris ante omnia sit attendenda. l. penulti. ff. de legatis primo. ꝛ. l. cum propo- 6 nebatur. de legatis secundo, cum similibus. † Potest testator facere vt fideicõmissuꝫ quod alias non esset transmissibile transmittatur sicut etiam potest per contrarium, vt tradit Jaso. plurima adducens in consilio. cliij. Testator habens. tertia ꝛ quarta columna, ꝛ sequen. quarto volumine. ꝛ Deci. in cõsilio. ccccclxxiij. In causa que agitur. prima colum. in fine, ꝛ seq. ꝛ ex multis coniecturis que per Bal. ꝛ dominum meum Soci. ꝛ alios in locis predictis considerantur aliqua posset forte adaptari ad casum nostrum, ꝛ posset forte dici sic testatorem voluisse, quia vocando filias domine Camille non videtur ad eas habuisse particularem affectionem nisi inquantum ꝛ ipsa domina Camilla descendebat maxime quia dicitur vocasse nedum natas tunc, sed etiam nascituras, propter illud verbum, omnes filias ꝛc. qui enim omne dicit nihil excludit. l. iulianus. in principio. de legatis tertio. ꝛ. c. si romanorum decima nona distinctione, cuꝫ similibus. ¶Et nisi hoc diceremus, domina clara predicta vocari non posset cum nata fuerit post mortem dicti testatoris, ista autem consideratio procedit etiam respectu nepotum vel neptum domine Camille cum ꝛ ipsi ab ea dicantur descẽdere, ꝛ sic cum testator videatur etiaꝫ de nepotibus habuisse considerationem videtur posse dici, q Collatina, ꝛ Cassandra, licet conditione pendente decesserint in suos filios, vel filias fideicõmissum transmiserint ex coniecturata mente testantis. Si enim de hoc fuisset interrogatus verosimiliter respondisset velle fieri transmissionem per predicta, ꝛ propterea videtur quod hoc nos interpretando dicere debeamus, iuxta vulgatam illam glo. cõmuniter approbatam in. l. tale pactum. §. finali. ff. de pactis. cũ multis que ad hoc congeri possent. ¶Licet inquam predicta forte dici possent, ꝑpter que remota essent que vltimo loco in contrarium allegata fuerunt. Tamen pro nunc non intendo predictam difficultatem aliter discutere, nec in ea quicq̃ firmare, quia non est opus, cum ex alio cõclusio supra posita in fauorem istorum nepotum clarissima sit, ꝛ ſm cõmunem opinioneꝫ docto. de plano procedat vt statim demonstrabo. ¶Dico igitur istos nepotes ex propria persona esse admittendos tanquaꝫ a testatore vocatos, quoniam quando testator vocauit ad illam tertiam partem, omnes filias domine Camille, dicitur vocasse etiaꝫ nepotes vel neptes eiusdem, mediante persona filiarum que premorerentur saltem per iuris interpretationem, † sepissime enim fi- 7 liorum appellatione veniũt nepotes. l. filij appellatione. l. iusta interpretatione. ꝛ. l. liberorum. versiculo sed ꝛ papirius. ff. de verborum significatio. ¶Et quamuis in contrariuꝫ videatur. d. l. quid si nepotes de testamen. tute. cuꝫ alijs supra allegatis, ꝛ propterea articulus ipse in se, vtrum scilicet appellatione filiorum nepotes veniant, videtur valde dubius, ꝛ hinc, ꝛ inde reperiantur decisiones maioruꝫ nostrorum ſm varietatem casuum, ꝛ rationum, vt & inquit Corne. in consilio. ccxc. Tota vis. secunda columna. versicu. ꝛ licet vbi cẽnt. quarto volumine. Et pro ꝛ cõtra arguit Bal. ꝛ non resoluit in consilio. ccciiij. Ad euidẽtiam. prima columna, secũdo volumine. ꝛ multas opiniones refert, ꝛ tandem suam distinctionem ponit Signorolus in consilio. clvij In questione qua queritur. ꝛ in dicto cõsilio. ccxlvij. Tamen in proposito casu omnino tenẽda est pars affirmatiua, vt sic isti nepotes, vel neptes domine Camille dicãtur vocati vel vocate sub nomine filiaruꝫ eiusdem, nam quicquid sit in alijs casibus contingentibus (quod ad presens non intendo disputare) quando testator loquitur de filijs disponendo in eorum fauorem puta vocando eos ad fideicõmissum maxime si talis dispositio nemini sit onerosa comprehenduntur in effectu etiam nepotes sub filiorum prolatione, prout singulariter voluit Barto. in dicta. l. liberorum. secunda columna. versiculo. aut eis prouidet eos instituendo. de verboruꝫ significatio. mouetur per dictam. l. lucius titius. la secunda. ff. de heredi. institué. vt per eum. ¶Et reperio quod idem ſm Barto. voluit Jacob. butriga. in quodam suo consilio incip. Condidit testamẽtuꝫ. quod reperitur impressum inter cõsilia Bald. numero. ccclxiiij. quarto volumine. vbi valde subtiliter loquendo facit multa capita, ꝛ inter alia firmat, ꝛ concludit, quod si in testamento dicatur, bona veniant ad Titium, ꝛ eius filios. dicentur vocati etiaꝫ nepotes Titij, vt per eum, ꝛ bene seruit in casu nostro in quo primo vocata fuit domina Camilla cum masculis, ꝛ postea deficientibus masculis vocãtur filie ipsius domine Camille, idem etiaꝫ clarius voluit Bald. in consilio. ccccj. Non continentur. quarto volumi- 8 ne. † concludens quod appellatione filiorum veniunt nepotes in prouisione testatoris in qua fit mentio de filijs persone viuentis, ꝛ dispositio, seu prouisio illa fundatur, seu fit propter naturalem caritatem, ꝛ sanguinis coniunctionem, vt per cuꝫ que sine dubio cõcurrunt in casu isto. Fuit enim per testatorem facta prouisio fauore filiarum domine Camille, fuit facta mentio filiaruꝫ persone viuentis cum domina Camilla tunc viueret, ꝛ talis prouisio, sine dispositio solum fuit facta, propter naturalem caritatem, ꝛ coniunctionem sanguinis, vt de se notum est. Sic igitur dico, q Bald. ibi in terminis casum nostrum decidit. ¶Et maxime hoc dicendum est in proposito nostro, quia isti nepotes (sicut etiam filie domine Camille erant) sunt de descẽdentibus dicti testatoris, quod multum considerari debet, prout considerat Bald. in consilio. ccclxij. Opiniones. quarto volumine. Dicam ergo cum ratio eadem reperiatur in istis nepotibus domine Camille que in eius filiabus considerari potest, maxime q cũ etiam futuras filias vocauerit, vt supra dicebam circa viam transmissionis debet idem ius statui, ꝛ voluntas testatoris saltem per interpretationem tra- 9 hi etiam ad nepotes. ¶†Et quod in prouisione testatoris appellatione filiorum veniant nepotes, quando in eis est eadem ratio voluit etiam Romanus in consilio centesimo vigesimo nono. Licet magna. Idem etiam ꝛ multum ad propositum nostrum voluit Jmola in lege gallus. §. instituens. ff. de liberis et posthumis. dum vult, quod in prouisione testatoris de filijs Collat. in incertum futurum euentum sub nomine filiorum, veniunt etiam nepotes, vt per eum. Nam et in casu isto filie domine Camille sunt vocate in futurum euentum, ꝛ incertum, videlicet si defuerint descendentes masculi domine Camille, ꝛ opinionem Jmo. refert

Imol. refert ⁊ sequitur Angelus aretinus in. §. finali. tertia columna, prope finem. institu. qui testamento tutores dari possunt.

10 ¶ †Et ꝙ in proposito casu, ⁊ similibus appellatione filiorum veniant nepotes in prouisione testatoris sequendo in hoc doctrinā Barto. in dicta. l. liberorum. tenuit Petrus de anchara. in clementi. prima. secunda columna, versicu. primo casu. extra de baptism. idem etiam sequitur Antonius de butrio in. c. quibusdam. secunda columna. versiculo secundo casu. de penis. ⁊ in. c. secundo. de verborum significatio. vbi etiam idem sequitur Cardinalis in secunda questione. qui etiam idem voluit in dicta clementina prima. de baptism. columna fina. dum se remittit ad dicta per se in dicto. c. secundo. Hoc idem simpliciter sequendo Barto. in dicta. l. liberorum. pluries consulendo firmauit Alexan. vt in cōsilio nono. Visis. prima ⁊ secunda columna. vbi dicit opin. Barto. veram ⁊ cōmunem ⁊ in consilio. lxj. Super eo. secunda columna, primo volumine. in consilio quinto. Circa primum. prima columna, versiculo sed premisse. ⁊ in consilio. xxvi. Videretur fortasse. prima columna in fine, tertio volumine. ⁊ in consilio. xxxvij. Viso themate. per totum, sexto volumine. ⁊ alibi sepe. Quod etiaȝ late discutiens sequutus fuit dominus Marianus socinus auus meus in consilio. xiiij. Sequendo ordinem. in prima questione. ⁊ etiam dominus Bartholomeus eius filius patruus ⁊ dominus meus in consilio. xc. Abunde ⁊ subtiliter. prope finem. versiculo pro hoc etiam. primo volumine. ⁊ in consilio. cclix. materia presentis consultationis. prima columna, secundo volumi. ¶ Idem etiam ⁊ pluries sequutus fuit Andre. barba. vt patet per eum in consilio. x. Sapienter scribitur. quinta columna, secundo volumine. in consilio. lv. Preclare scribitur. sexta columna. versiculo ⁊ premitto. ⁊ in consilio. lxiij. Preclare scribitur. secunda columna eodem secundo volumine. ¶ Hoc idem sequitur Corne. in consilio. ccvij. De pluribus. vij. ⁊ viij. colum. ij. volumi. presertim si dispositio sit in fauorem descendentium testatoris, prout in casu nostro. ¶ Et istam opinionem sequi videtur ⁊ cōmunem asserit Jas. in dicta. l. gallus. §. instituens. quinta ⁊ sexta columna. ⁊ apertius illam firmat in consilio. lij. Joannes bartholomei. iij. columna. tertio volumi. ⁊ ibi asserit eā esse cōmuneȝ. ¶ Idem et firmat Decius in consilio. cccxcj. In casu proposito. secunda columna. ⁊ maxime quando dispositio de filijs confertur in futurum, ⁊ incertum euentum, prout etiam voluit Imo. in dicto. §. instituens, ⁊ Ange. areti. in. d. §. fina. institu. qui testa. tuto. dar. pos. ⁊ supra retuli.

¶ Eandem opinionem sequitur insignis doctor dominus Stephanus beltrandus gallus in consilio. cxcvj. Viso cōsultationis themate. in secundo quesito, secundo volumine. ⁊ etiam dominus Bartholomeus cassaneus similiter gallus in consilio. lxvij. Ad

11 primum dubium. columna octaua. numero. xxix. † vbi etiam generalius videtur loqui dicens nepotes sub filij nomine contineri quando de filio ab homine fit mentio, sed debet intelligi quando dispositio, ⁊ ipsis filijs, ⁊ nepotibus fauorabilis. ¶ Hoc ideȝ etiā approbat insignis modernus Andreas alciatus in dicta. l. liberorum. in prima specie dicens receptius esse, ⁊ sic ꝓcedere ꝺm cōmunem opinionem, ꝙ quando filijs ꝓuidetur, ⁊ in eorum fauorem disponitur sub nomine filiorum veniunt neptes, vt per eum.

¶ Quod etiam nouissime sequitur dominus Joannes antonius rubeus in consilio. viij. Presupponitur in facto. in fine. ⁊ in consilio. xxviij. Circa premissam. tertia colum. vbi concludit, ꝙ (quicquid sit quando testator filios grauat) quando illis prouidet, ⁊ in eorum fauorem disponit filiorum appellatione veniunt nepotes, ⁊ ex his constat istam opinionem esse cōmuneȝ, ⁊ ꝓpterea ab ea presertim consulendo, ⁊ iudicando non esse recedendum, licet nonnulli reperiantur aliquando contrarium tenuisse. Sic igitur remanet in proposito casu clara conclusio ꝙ filij vel filie premortuarum Collatine ⁊ Cassandre vna cum domina clara debēt admitti velut nepotes, vel neptes domine Camille comprehensi, vel comprehēse in effectu appellatione filiarum eiusdem domine Camille. ¶ Et pro ista opinione in casu isto facit pulchra ratio que

12 plurimum ⁊ precipue memouit, †naȝ semper verba testatoris sic sunt interpretanda si quo modo patiantur, vt ipse videatur se conformare cum dispositione iuris, iuxta tradita per Barto. ⁊ alios in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellianum. cū similibus. vnde sicut de iure ab intestato isti nepotes vna cum domina Clara succederent, siue inspiciamus psonaȝ testatoris qui erat eis proauus vt in. §. cum filius. institu. de heredibus que ab intestato defe. siue etiam personam Collatini vltimo loco mortui cum sit horum nepotum auunculus, vt in auctenti. cessante. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de legitimis heredibus. ⁊ ita etiam debet credi testatorem voluisse, quod erit dicendo ꝙ sub illis verbis omnes filias domine Camille ⁊ nepotes includere voluerit, ⁊ ita in proposito multum signanter arguit Areti. in consilio. cxlvj. Respondendo sum-

13 matim. prope finem. ¶ †Facit etiam quod inquit Paul. de cast. in consilio. clxxj. Presens casus. vbi vult ꝙ institutis filijs fauorabilibus filiorum appellatione nepotes veniunt, vt per eam, ⁊ si ita est in statutis fortius in testamentaria dispositione filijs fauo-

14 rabili argumento. l. in testamentis. ff. de regulis iur. ¶ †Non obstant modo allegata in contrarium quia licet verbum filij de se in stricta significatione non comprehendat nepotem, tamen bene cōprehendit per interpretationem, vt. d. l. iusta. de verborum significatio. ⁊ ista interpretatio omnino fieri debet in casu nostro ex cōiectura mente testantis per ea que dicta sunt, ⁊ ita concludunt docto. omnes preallegati pro ista opinione cōmuni. ¶ Nec obstat quod de communi vsu loquendi dictum fuit, quia illud posset procedere quando mens testatoris alia non haberetur, ⁊ subiecta materia pateretur, sed in proposito mens testantis alia presumitur, ⁊ subiecta materia, idest fauorabilis prouisio filijs aliter expostulat, vt ex predictis constat, ergo ⁊c. ¶ Et in proposito ꝙ prolatio filiorum a testatore ꝺm subiectam materiam intelligatur firmat Signoro. in consilio. clvij. In questione qua vertitur. in fine recedens ab eo quod ipse alias dixerat de cōmuni vsu loquendi,

15 vt per eum. ¶ †Non obstat decisio Salyce. in. l. secunda questione. xxj. quia illa procedit in cōtractibus, secus sit in prouisione testamentaria vt in terminis declarat Jas. in dicta. l. si quis id qd. in. xiij. questione. ⁊ in. l. pactum inter heredes. post principiuȝ. versicu. tertia differentia. ff. de pactis. Concludit enim in vtroqȝ loco ꝙ licet in contractibus filiorum appellatione non veniant nepotes vt in decisione Salyce. ⁊ similibus tamen in vltimis voluntatibus bene veniunt quod debet intelligi quando vltima voluntas, ⁊ ipsis filijs, ⁊ nepotibus fauorabilis per predicta. ¶ Ex quibus remanet conclusio in fauorem istoruȝ nepotum ꝺm quod supra eam posui ⁊ defendi. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens in prima sede iuris ciuilis de sero. 1536.

¶ Dubitatio quedam contra precedens consilium literis aduocati transmisse.

¶ Vidi excellentissime preceptor elegantissimum tuum consilium super difficultate emergenti ex testamento quondaȝ domini Collatini de princis in quo ⁊ docte, ⁊ ingeniose de more tuo consulisti dominaȝ Claram superstitem non excludere ab hereditate. d. quondaȝ domini Collatini filios, ⁊ filias do. Collatine ⁊ Cassandre predefunctarum, ⁊ per cōsequens tertiam parteȝ illius tertie partis dicte hereditatis spectare, ⁊ pertinere ad prefatam dominam Claram superstitem, ⁊ alie dae tertie ad filios, ⁊ filias predictarum domi. Collatine ⁊ Cassandre predefunctarū. ¶ Et quoniam patrocinium, ⁊ defensionem ipsorum nepotum suscepi, ⁊ de proximo incohandum est iudicium contra dictam dominam Claram volui prius nōnullas difficultates, que me dubiū ⁊ ancipiteȝ reddunt ad te preceptorem meum ⁊ patrem honorādum enodandas ac discutiendas scribere, qbus a te resolutis, ac lucidatis tuo felici ingenio, ⁊ auspicio ducti litem incohabimus sub spe certe, ⁊ indubitate victorie. ¶ Tota vis difficultas, ac status cause in hoc pendet ex eo quod testator substituerit omnes filias domine Camille dicti testatoris filie an appellatione filiorum veniant nepotes, vel neptes? ⁊ sic dicti nepotes, vel neptes domine Camille dicantur vocati, vel vocate sub nomine filiorum.

¶ Credo etenim licet multi multa dixerint, quod quando testator loquitur de filijs disponendo in eorum fauorem puta vocando eos ad fideicommissum si eo tempore quo venit casus fideicōmissi non extant, ⁊ supersunt filij, sed tantum nepotes appellatione filiorum comprehendantur, ⁊ veniant nepotes, ⁊ per ꝯsequēs nepotes admittantur ad fideicōmissum. ¶ Sed si tempore quo venit casus fideicōmissi supersunt filij ⁊ nepotes ex alijs filijs premortuis an appellatione filiorum veniāt nepotes ⁊ neptes, ⁊ vna cum filia superstite admittantur ad fideicōmissuȝ? valde dubito ⁊

16 subsisto, †nam ꝙ nepotes ⁊ neptes ex filijs premortuis excludātur a filio ⁊ filia superstite videtur esse casus apertus in. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ij. iuncta expositione glo. ⁊ Dy. duȝ tex. dixit cuȝ de alijs eligendi potestas non fuerit. s. superexistentes sunt tantum eligendi ⁊ non mortuoruȝ filij, ⁊ sic nepotes, vnde appellatione filioꝝ ibi existentibus filijs nō veniūt nepotes ex filijs premortuis. ¶ Quod quidem confirmatur ⁊ corroboratur per doctrinā do. Bartholo. soci. patrui tui in. l. gallus. §. instituens. in fine. ff. de liberis ⁊ posthu. qui volens euitare. d. §. hereditatem.

respondet dupliciter, & dicit quod ideo ibi appellatione filiorum non veniunt nepotes & neptes. Primo quia ibi nō dixit, filijs simpliciter, sed filijs suis. Secundo quia ibi extabāt, & supererant filij, & nepotes ex filijs premortuis, vnde cum verbum filij possit verificari in filijs primi gradus, & depositio in eis sortiatur effectum, ideo ibi non veniunt nepotes. Et ideo dominus Bartholomeus socinus tenet, quod quando extant filij & nepotes ex filio premortuo appellatione filiorum non veniunt nepotes. ¶ Et propterea cum in casu nostro extet, & supersit domina Clara filia dicte domine Camille dicendum videtur ex mente & verbis dicti do. Bartholomei soci. quod nepotes, & neptes nati ex alijs filiabus premortuis dicte domine Camille non admittantur cum prefata domina Clara, nec appellatione filiorum comprehendantur. ¶ Reperij quoque post dictum dominum Bartholomeum soci. hoc idem voluisse, & tenuisse domi. Jasonem in dicto. §. instituens. in. vj. colum. ibi, istam solutionem sequitur domi. Alex. ¶ Et in indiuiduo mihi videtur consuluisse Corn. in pluribus locis, & maxime in cō silio. cxxxj. in tertio volumi. & in consilio. clxxxij. incip. Videtur. & in consilio. ccvij. incip. de pluribus. in secunda parte. ¶ Hec sunt obiecta & contraria que apparent limitare omnes auctoritates per te adductas in elegantissimo tuo consilio, ideo me cogitabundum & dubium reddunt. quibus a te, tanquam a delphico oraculo legalem responsionem expecto, & ea habita statim dicta litem contra prefatam dominam Claram mouebimus. Reliquum est vt me tibi deditissimum vt soles ames, & Alexandro filio meo mihi vti fratri dilectissimo nomine meo salutem dicas, & bene valeas.

Hieronymus prioratus vti filius, & seruus scripsit.

¶ Responsio ad prefatam dubitationem.

¶ Excellentissime domine Hieronyme tanquam frater honorāde, vidi dubium per tuam excellentiam subtiliter excogitatum contra consilium meum, & licet primo aspectu videatur vrgere. Tamen eo non obstante arbitror veram esse conclusionem per me in consilio firmatam quicquid videatur velle patruus meus, & Jas. in. l. gallus. §. instituens. ff. de liberis & posthumis. dum tuendo Jmo. circa intellectum. l. lutius. la secunda. ff. de heredi. instituen. respō det ad. l. cum pater. §. hereditatem. el primo. ff. de legatis secūdo. Nam in eo quod volunt non venire nepotes appellatione filiorum in dispositione testamentaria, quando supersunt filij, non videntur bene loqui presertim si eorum dictum velimus trahere ad casum nostrum, cum regula sit generalis in contrarium, vt in consilio dixi. Et si recte aduertantur auctoritates per me allegate inuenietur quod alique loquuntur etiā quando aliqui filij extabant cum quibus premortuorum filij, & sic nepotes vocantur, & maxime Alexan. in consilio. xxvj. Videretur fortasse. tertio volumine. ¶ Et pro conclusione nostra facit glo. magis cōmuniter approbata in. l. cum ita. §. fina. in glo. penulti. ff. de legatis secūdo. † dum vult prout docto. declarant quod filij fratrum cum fratribus pariter ad fideicōmissum admittantur. Et licet Bald. & quidam alij id negent. Tamen opinio glo. magis cōmuniter recipitur presertim quando agitur de successione eius cui ab intestato pariter proximior, & remotior succederent, prout excellentia tua bene nouit.

18 ¶ † Non obstat. d. §. hereditatem qui vere nihil facit, nec etiam glos. ibi recte intellecta ita voluit. Questio enim erat ibi vtrum heredes premortuorum (de heredibus simpliciter loquendo) representantes personam sui auctoris debeant admitti ad partē, & determinatur, quod non, quia mortui non sunt considerandi cum eligi non potuissent, & spes illa fideicommissi in heredes pendente conditione non fuerit transmissa per iura vulgaria, & hoc voluit ibi glosa si bene aduertatur, & ita declarat ibi Cumanus.

¶ Sed si superesset aliquis filius premortuorum, & sic nepos grauati quod non habeat partem ibi non probatur, solum enim dicitur, quod ex his qui eligi poterant superuiuētes admittantur, vnde dicam quod etiam ille nepos debeat admitti cum eligi posset, nam cum deberet filijs restituere, & ex his cui voluisset, & alias filiorum appellatione veniant nepotes poterant etiam nepotes eligi, ergo &c. ¶ Et hoc forte voluit Corneus in consilio ducentesimo septimo, septima columna, secundo volumine. dum dicit, quod dictus. §. hereditatem. cum glo. nihil penitus facit, nec magnifacio allegata consilia Cornei, nam primo illud centesimo trigesimo primo, tertio volumine. potest euitare, quia Corneus ibi de illo dicto videtur dubitare in versiculo sed si vera est, &c. & facit fundamentū sue ɔclusionis in eo quod relictum de quo ibi ad filiā & nepotes illius Laurentij non peruenisset ab intestato vt per eam. Contrarium est in casu nostro, quia filij premortuorum cum superstite domina Clara simul euenissent ab intestato, siue inspiciamus personam testatoris, siue filie eius domine Camille, siue etiam vltimo decedentes domini Collatini, vt tua excellentia notum est. ¶ Similiter dico de consilio centesimo octuagesimo secūdo, secūdo volumine. nam Corneus ibi illud non firmat, & dicit se noluisse subscribere, vt per eum in versiculo posset etiam attentari, & fundat conclusionem in multis cōiecturis ex quibus in casu suo concludit, quod appellatione filiorum non veniunt nepotes, seu quod filij cuiusdam Euangeliste, de quibus excludendis agitur non erant vocati. ¶ Ad illud autem quod dixit Corneus in dicto cō silio ducentesimoseptimo, mihi colū. viij in principio. dum refert distinctionem Jmole in dicto. §. instituens, † potest dici quod procedit quando reperitur filius, scilicet pater nepotis, quia tunc verum est quod appellatione filij non veniet nepos ille, vt cum filio succedat, quia sic est verosimilis mens testatoris, & in his terminis videtur loqui Jmola per Corneum allegatus, non sic ergo erit quando extaret filius, & premortui filij nepos, prout est casus noster, in quo omnis ratio, & verosimilis mens testatoris expostulare, videtur, vt simul admittantur vt in consilio dictum fuit.

¶ Hec pauca placuit tumultuarie, & cursim scribere pro resolutione dubitationis ab excellentia tua subtiliter excitate.

¶ Et vbi pleniori studio vti in re hac potuissem fortasse plenius tue excellentie satisfecissem, cetera tamen ipsa per se supplebit cui me plurimum commendo & bene valeat. Padue die. 20. Octobris. 1536.

Excellentie tue vti frater Marianus socinus.

¶ Et secundum prescriptum consilium fuit iudicatum Vincentie. 19. Januarij. 1538. per Magnificum & excellentissimum iurisconsultum dominum Hieronymum de doctoribus ibi vicarium, prout pars eadem die ad me scripsit.

CASVS

¶ Dominus Baptista de la Raffa ciuis Mantuanus Bartholomeo vni ex filijs iure institutionis in suo pretenso testamento reliquit ducatos ducentos, alios vero quinque filios masculos vniuersales heredes instituit, & dum vellet perficere testamentum, & aliqua addere, forte clausulam codicillarem superueniente catarro obmutuit, & statim decessit antequam dictum suum testamentum scriberetur, aut perficeretur, & sic tale testamentum non fuit per notarium publicatum, aut lectum coram testibus.

¶ Sed notarius ei, quod scripserat dictante testatore, ipso iam mortuo addidit ista verba, videlicet, & dum ipse testator vellet procedere circa clausulas codicillares morte preuentus ob quendam catarrum precipitantem, a quo suffocatus immediate fuit, progredi vlterius non potuit. Bartholomeus predictus, qui tunc non erat cum patre, immo per aliqua tempora seorsum ab eo habitauerat. Audito tenore testamenti paterni respectu vniuersalis institutionis fratrum, & sue particularis de. cc. ducatis, tam ex aliquorum relatione, quam etiam ex publica voce tenens pro firmo testamentum valere, quia quod in fine acciderat nunquam nouit vltra non quesiuit, immo nec ducatos. cc. petijt.

¶ Quo postea mortuo filij eius, videlicet dominus Pyrrhus, et dominus Baptista, minores tamen vigintiquinque annorum in pluribus vicibus acceperunt dictos ducatos ducentos existentes in eo errore, & illa opinione, quod testamentum predictum valeret, & in tali receptione meminerunt de ipso testamento quatenus, scilicet in eo erant relicti predicti. cc. ducati prefato Bartholomeo eorum patri.

¶ Nunc dominus Pyrrhus, qui ex eis, solus superest habēs nouiter notitiam omnium, que de testatore contigerunt, & de verbis per notarium in fine appositis pretendit ex persona patris eius, et vt eius filius, & heres ratam suam cum alijs filijs predicti testatoris, tanquam ab intestato decedentis consequi in ea tamen computando ducatos ducentos predictos, & de hoc mouit iudicium de anno. 1532.

¶ In quo per reos conuentos, & per eum multa hincinde allegata, & producta fuerunt, & testes plures examinati, & inter ceteros examinatus fuit vnus ex testibus testamentarijs, qui solus viuus reperiebatur, qui inter cetera deponit, quod dum predictus dominus Baptista conderet testamentum, & dum. q. dominus Franciscus de gablonetis, notarius scriberet predictum testamentū ipse domi. Baptista decessit antequam prefatum testamentum in totum esset scriptum, & sic quod aliter non fuit publicatum.

¶ Istis sic stantibus queritur quid iuris.

Summarium.

SVMMARIVM

¶ De testamento imperfecto an & quando valeat inter liberos, & vtrum acceptans relicta sibi in testamento possit contra illud venire, & quando.

1 Filius sufficit quod iure institutionis vocatus sit, et si in legitima est grauatus eius supplementum petere potest.
2 Institutus in rebus certis in multis loco legatarij habetur.
3 Clausula codicillaris in testamēto inter liberos semper intelligit.
4 Clausula codicillaris si sit omissa tamen eius effectus qui importat fideicōmissum non impeditur.
5 Fideicommissum solo nutu relinqui potest.
6 Testamentum conditum inter liberos valet etiam si sit ratione voluntatis imperfectum.
7 L. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. quō procedat.
8 Testamentum imperfectum regulariter dicitur nullum etiam si in eo aliquid Imperatori relinquatur.
9 Testator dicitur potius cepisse testari quam testatum fuisse si non dixerit omnia que volebat.
10 Lex ita de notario confidit sicut de instrumento.
11 Notario asserenti ea que interuenire potuerunt tempore conditi instrumenti creditur, nisi contrarium probetur.
12 Notario spectat aduertere ad qualitatem persone testatoris, & an aliqua in eo acciderent per que testamentum impediretur.
13 In notario assertio falsitatis non presumitur.
14 Notario an credi debeat si id quod asserit non percipitur sensu corporis.
15 Testamentum vt dicatur perfectum que requirantur.
16 Testamentum vires capit a puncto vltimo secundum designationem testatoris.
17 Testis vnus de necessarijs testamenti facit vacillare eius effectū.
18 Instrumentum vim duorum testium habet.
19 Testamentum dicitur imperfectum si in eo non reperit in fine scriptum actum & conditum, nec valet nec potest publicari.
20 Clausula codicillaris quā ad validitatem testamenti sit necessaria.
21 Voluntatis testatoris designatio dicitur pars integralis illius testamenti.
22 Testamentum non valet si testator pereat non facto legato quod designauerat, licet in ceteris suam perfectionem habuerit. & infra numero. 26.
23 Clausula codicillaris varijs modis, & vario effectu cōcipi potest.
24 Fideicommissum quando nutu dicatur relinqui.
25 Testatori non sufficit aliquid velle nisi disponat.
27 L. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamen. quando locum non habeat.
28 Nil dicitur actum quando aliquid deest ad agendum.
Forma essentialis testamenti cōsistit in puncto indiuisibili, & in vltimis verbis concluditur.
29 Vtile per inutile vitiari non debet ratione indiuiduitatis.
30 Testamentum non valet si pater nominat filios heredes, & si antequam compleat impediatur.
31 Solēnitas iuris ciuilis inter liberos relaxatur.
Limita vt. i. nume. 35.
32 Voluntas vbi non completur dicitur potius cepisse testari, quam testamentum fecisse.
33 Intellectus ad. l. fina. C. famil. hercis.cun.
34 Solēnitas in testamento quare requiratur.
35 Inequalitas inter liberos in testamento facta inducit suspitionem falsitatis.
36 Testamentum imperfectum inter liberos factum quare valeat.
37 Filius in testamento patris sibi hereditatem patris ascribens in penam falsi non incidit.
38 Lex laborat vt equalitas inter filios seruetur.
39 Pater ex pluribus filijs non debet facere vnum bastardum, et alium legitimum.
40 Testamentum secundum non valet in quo vnus filius est pteritus.
41 Priuilegia concessa testamento paterno inter liberos condito, quomodo intelligantur.
42 Testamentum factum coram minori numero testium valet si in ea venientes ab intestato sunt instituti, quomodo hoc pcedat.
43 Verbum quasi quod verbum sit.
44 Hereditas filijs dicitur debita.
45 Lesio supra dimidiam imodica reputatur.
46 Iuri quod quis sibi ignorat competere non dicitur renunciare.
Mulier adiens ex testamento quod valere putabat legitimam hereditatem repudiare non videtur.
47 Consensui nil est tam contrarium, quam error.
48 Minoribus iura facilius subueniunt.

CONSILIVM CXLVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. ¶ Diligenter inspectis, ac mature consideratis omnibus, que in puncto predicto narrantur pro vera resolutione presentis consultationis duo veniunt principaliter discutienda. ¶ Primo, vtrum valuerit pretensum testamentum domi. Baptiste della rassa, an vero dicatur decessisse intestatus. ¶ Secūdo posito quod intestatus vere decesserit, vtrum dño Pyrrho predicto, nunc petenti, vt petit obstet aliqua exceptio, propter illam acceptationem, & actualem receptionem dictorum ducatorum ducentorum. ¶ Circa primum videtur prima fronte testamentum illud iure valere, & sic quod domi. Baptista non intestatus, sed testatus decesserit. Non enim in eo testamento cognoscitur defectus presertim in substantialibus eius, videlicet circa filiorum institutionem, aut preteritionem, omnes heredes instituit ita vt nullus possit vti preteritus dicere testamentum nullum, aut contra illud venire per bonorum possessionem contra tabulas, iuxta. l. inter cetera. ff. de libe. & posthumis. & institu. de exhereda. liber. in principio. cum similibus. ¶ 1 † Nec refert quod Bartholomeus non fuerit equaliter cum alijs fratribus vniuersaliter institutus, sed in certa quantitate, quia satis est, quod iure institutionis fuerit vocatus, & si quantitas illa non sufficeret ad eius legitimam iure nature debitam non tamen impugnatur testamentum, sed agi posset pro parte eius ad supplementum legitime predicte, vt in aucten. vt cum. de appellatio. cognosc. §. aliud quoque capitulum. & §. ceterum. colum. viij. & est tex. in. l. omnimodo. C. de inofficio. testamen. cum similibus. ¶ 2 † Et licet alias institutus in rebus certis in multis habeatur loco legatarij. l. quotiens. C. de heredi. instituen. tamen quo ad testamentum patris inualidandum, vel ne dicitur heres, & vt talis non potest contra testamentum venire, vt per docto. plene in. d. l. quotiens. ¶ Nec videtur obstare quod testator morte preuentus non potuerit testamentum perficere, seu vt dicit notarius apponere clausulas codicillares. Quoniam videtur responderi posse. ¶ Primo quod clausula codicillaris non dicitur necessaria in testamento etenim absque ea testamentum optimo iure valere potest si aliud non obstet, vt est plusquam notissimum. Merito ergo omissio non videtur vitiare testamentum. ¶ Secundo etiam responderi potest, quod licet sit obmissa quo ad verba, quia scilicet non reperitur expressim facta, tamē virtualiter, & ex legis in- 3 terpretatione non dicitur obmissa, † nam in testamento inter liberos per patrem facto semper intelligitur clausula codicillaris, vt voluit glo. in ver. valuit. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulgari & pupillari. & ita docto. cōmuniter sequuntur vt ibi per Iaso. colū. fina. & tradit Curt. senior in consil. lxxv. Dominus Ludouicus. vij. colum. in fine. versi. & plus quia in testamento patris. ¶ 4 † Tertio videtur posse responderi quia esto, quod fuerit obmissa dicta clausula, tamen eius effectus non impeditur, nam si constat quod illam testator apponere voluit, constat quod voluit facere fideicōmissum cum talis clausula fideicōmissum importet. l. si. C. de codicill. & declarat Barto. in. l. fina. C. de iure codicil. quo posito dicendum vide- 5 tur fideicōmissum omnino deberi, † cum illud solo nutu relinqui possit. l. nutu. ff. de legatis tertio. & in fideicōmissis sufficit habere testatoris presumptam, & coniecturatam voluntatem. l. pen. ff. de legatis. i. l. cum proponebatur. de legatis secundo. & ibi per docto. & l. quisquis. ff. de verborum significatio. cum similibus.

¶ Preterea & quarto videtur posse responderi, quia esto quod omnino, & cum effectu fuerit dicta clausula obmissa, & sic sine ea testa- 6 mentum dicatur esse imperfectum. † Tamen testamentum conditum inter liberos valet, & seruari debet etiam quod fuerit imperfectum, vt est text. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamentis. & in. l. fina. C. famil. hercilcunde. ibi, siue inceptum neque impletum testamentum &c. & adeo videtur hoc verū, vt procedat etiam si testamentum sit imperfectū ratione voluntatis, vt voluit Roma. in aucten. similiter. xx. colum. versicu. decima octaua. C. ad legem falcidiā. dicens de eo videri casum in dicta. l. fina. & ita eum refert & videtur sequi Andre. barba. in consil. lviij. Omnipotentem, & imortalem Deum. iiij. colum. versic. quinimo plus. iiij. volumi. & videtur sic firmare Abb. in capitulo pmo. secunda colum. de successio. ab intestato. Quecunque igitur imperfectio considereretur fuisse in casu isto non debet impedire quin disposita in

testamento inter liberos seruentur. ¶ Nec videtur obstare si dicat predicta non procedere, quando filij sunt inequaliter instituti, vt quidam voluerunt de quibus infra. Quoniam videtur ꝙ immo procedant simpliciter quomodocunqꝫ testamentum inter filios sit ordinatum etiam illis inequaliter institutis alioquin prouisio.d.§.ex imperfecto.videretur frustratoria, quia si semper deberent equaliter institui iam non esset opus testamento, sed ita ab intestato succederent, scilicet quisqꝫ filiorum pro sua virili, ꝛ ita per istam rationem voluit ibi Pau.de castr. in versicu.dicet aliquis. ꝛ ibi hoc idem voluit Riminal.ij.colum. versicu. nec videtur illa

7 fuisse sufficiens ratio ꝛc. †Qui etiam plus voluit, vt scilicet dispositio.d.§.ex imperfecto.procedat etiam si vnus ex filijs exheredetur alijs institutis, quod etiam voluit ibi Corne.in.iij.colum. versicu.nec videtur ꝙ ite tex.loquatur ꝛc. motus propter generalitatem illius text. ¶ Et quod inequalitas institutorum non tollat dispositionem.d.§.ex imperfecto.videtur de intentione Alexan. in dicta.l.hac consultissima.§.si quis autem.colum.fi.versi.ꝛ considera dicta verba Rapha.cuma.ꝛc.C.de testamen. licet ibi non de filijs, sed de venientibus ab intestato generaliter loquatur. Hec sunt, que pro conseruatione pretensi testamenti ꝯtra predictuꝫ dominum Pyrrhum facere primo aspectu videbantur. ¶ Sed tamen eis minime obstantibus, prout vere non obstant, contrariaꝫ opinionem de iure arbitror veriorem, vt scilicet preallegatum testamentum viribus non subsistat, ꝛ seruandum non sit, ꝛ ꝯsequenter ꝙ ipse dominus Baptista dicatur intestatus decessisse. ¶ Et huius conclusionis solidissimum est fundamentum, quia tale pre-

8 tensum testamentum non habuit suam perfectionem, †testamentum autem imperfectum regulariter, ꝛ sine dubio aliquo dicitur nullum, vt inquit text.in.§.ex eo.in fi.institu.quibus modis testa. infir.ꝛ ibi glo.nota.cum simi.ꝛ adeo verum est hoc, vt procedat etiam respectu eorum, que in testamento imperfecto Imperatori relinquuntur, nam nec ipsa ſm iuris regulas peti possunt, cum nec in eis testamentum imperfectum sit obseruandum, vt.l.ex imperfecto.ff.de lega.iij.ꝛ.l.iij.C.de testamen.cum simili. ꝛ quia hoc est plusqꝫ notissimum non puto super eo vlterius insistendum. ¶ Illud autem ꝙ allegatum testamentum perfectioneꝫ non receperit, sed dicatur imperfectum manifeste ꝯstat ex narratis supra in puncto, ꝛ ex ipsa lectura testamenti cum in fine eius notarius asserat, ꝙ testator morte preuentus non potuit vlterius progredi, prout

9 volebat. †Cum igitur testator non dixerit omnia, que volebat dicitur potius cepisse testari, qꝫ testatus fuisse, ꝛ ideo etiam que dixit, ꝛ scripta sunt de iure velut inualida seruari non debent casus est in.l.si is qui.ꝛ ibi tradunt omnes docto.ff.de testamen. ꝛ in.l. ex ea scriptura.eodem titu.ꝛ in.l.furiosum.C.qui testamen.face. possunt.ꝛ ibi glo.nota.dicendo, ꝙ nihil facere videtur, qui partem indiuidui, ꝛ non totum fecit vt per eum. ¶ Nec in proposito conuenit dubitare de veritate predicte imperfectionis, quoniam cum illam asserat notarius, cui tota substantia veritatis circa testamentum erat cómissa credi debet ita esse, prout per eum asse-

10 rit, †cum in instrumento ita lex de notario cõfidat, vt pro ipso instrumento, ꝛ attestationibus in eo factis semp presumat, iuxta.l. cum precibus.cum ibi traditis per glo.ꝛ docto.C.de proba. cum concor.vt per Alex.in consil.cxxv. Visis ꝛ consideratis.vij.col. versi.nec obst.i.volu.repetito. in.iij.volu.nu.liij. ꝛ per eundem in consil.lxxxix.Omissis.in fi.vij.volu.ꝛ per Corne.in consil.cliij. Licet in themate.post prin.iij.vol.ꝛ in cõsil.cclxj.de duobus.iiij.

11 colum.iiij.volu. ¶ †Facit quia notario asserenti ea, que interuenire potuerunt tempore conditi instrumenti creditur, ꝛ talis assertio probat nisi contrarium probetur, iuxta glos.in.l.i.C.de fide instrumen.ꝛ iure haste fisca.lib.x.ꝛ ibi per doct.cum concordan. vt scribit Alex.in consil.xxxviij.Consideratis verbis.post prin.iiij. volu. Unde cum in casu isto tempore ꝯditi testamenti de quo agitur euenire potuerit, put vere euenit, ꝙ testator morte preuentus non perfecerit testamentum debet notario ita asserenti credi.

12 ¶ †Et maxime quia ad officium eius spectabat bene aduertere ad qualitatem persone testatoris, ꝛ an aliqua in eo accideret, per que testamentuꝫ, seu validitas eius impediretur, prout signanter declarat Corn.in consilio.liij.In hac.iiij.colum.iiij.volum. Unde cum hoc, an scilicet testamentum fuerit absolutum, ꝛ perfectũ, an vero ex aliquo accidenti impeditum spectet ad notarium debet in hoc ei credi vt ibi, ꝛ declarat insignis doc.do. Ant.de prato vete.in consilio suo incipiente. Non puto hunc notarium. colum.fina.prope finem.quod reperitur inter consilia Alexan. numero.lxxij.in primo volumi. ¶ Et presertim huic notario credi debet cum semper habitus, ꝛ reputatus fuerit publice, ꝛ ab om-

13 nibus pro legali, ꝛ fidelissimo. †In eo enim nullo modo debet presumi assertio falsitatis argumento.l.merito.ff.pro socio.cum similibus.vt per Corne.in dicto consilio.cclxj.iiij.colum.versicu. his

14 tamen non obst.quarto volumi. ¶ Nec dicat, †ꝙ illud quod notarius asserit non percipitur sensu corporeo visus, vel auditus, ꝛ propterea sibi credi non debeat, iuxta notata per Joan.andre. in additio.Specu.in titu. de instrumen.editio.§.restat. versicu. sed quero.ꝛ tradit Bald.post Nico.de mattarel. in rubri.C.de fide instrumen. Quoniam primo potest dici illud esse falsum, quia immo notarius, quod asserit sensu visus percepit, vidit enim testatori superuenisse mortem, ꝛ eum impeditum fuisse testamentuꝫ perficere, nec amplius eum loqui audiuit, sed mori vidit. ¶ Sed ꝛ secundo dici potest, quod predicta doctrina procedit quo ad ea, de quibus principaliter celebratur instrumentum, secus videtur quo ad circunstantias, ꝛ tunc accidentia in persona testatoris ex quibus sumitur validitas, vel inualiditas testamenti, vel alterius actus, qui celebratur, vt notabiliter declarat Corne. in dicto consilio.liij.quarta colum.prope finem. ¶ Et si dicatur ꝙ notarius videtur diuinare dicendo, quod volebat apponere clausulas codicillares, ꝛ illud ei non poterat esse notum, cum testator obmutuerit. Respondetur ꝙ immo poterat testator predixisse ante superuenientem catarrum, ꝙ volebat ponere dictam clausulam, ꝛ facile ita credi potest dicendo, ꝙ dum cogitabat qualiter eas apponere volebat superuenit impedimentum, varie enim clausula codicillaris apponi potest sup quo poterat cogitare, vt.j.dicet. ¶ Preterea licet notarius sic dicat de clausula codicillari potuit tamen testator aliquid aliud velle facere, puta aliquas substitutiones, prout solent testatores facere post institutionem heredum, ꝛ satis est, quod notarius dicat, quod ille morte preuentus non potuit vlterius progredi, ꝛ sic appareat testamentuꝫ non fuisse perfectũ. ¶ Et hoc idem constat ex depositione magistri Matthei de Lubiana testis testamentarij, qui attestatur testatorem superuenienti morbo decessisse anteqꝫ testamentum esset in totum scriptum, ꝛ ꝙ testamentum non fuit aliter publicatuꝫ, ex quo manifesta colligit testamenti imperfectio, tum qꝛ non fuit totaliter scriptum, hoc est dicere, qꝛ testator non potuit dictare, nec notarius

15 scribere, quod faciendum restabat, †tum etiam qꝛ non fuit publicatum, hoc est per notarium lectum coram testatore, ꝛ testibus, ꝛ per testatorem acceptatum, ꝛ approbatum, seu ꝯfirmatum, etenĩꝫ omnia ista requiruntur, ꝛ tunc ab ipsa confirmatione testamentũ dicitur perfectum, vt.l.fideicómissa.§.quotiens.ff.de legat.iij. secundum intellectum, ꝛ declarationem glo.ibi, quam Bart. ꝛ alij sequuntur, ꝛ ita voluit Guido pape in consil.ccliij. Non valuit.

16 in prin.ꝛ alias testamentum tanqꝫ imperfectum non valet, †testamentum enim capit vires ab vltimo puncto ſm designationem testatoris ſm Bald.in dicta.l.si is qui.ff.de testamẽ.refert ꝛ sequitur dominus meus Socinus in rubrica.ff.de legatis primo. ꝛ in consilio.lxij. In causa domini Antonij.ij.colum.iij.volu. Unde cum hic non fuerint omnia dicta, que testator designabat testamẽtum velut imperfectum non valet. ¶ Et maxime hoc dicendum est in casu isto quoniam nõ potest per expressam depositionẽ aliorum testium adhibitoruꝫ ad testamentũ voluntas testatoris probari, cum solus iste viuat, qui imperfectionem deponit, ita enim ꝛ multum notabiliter voluit Corne.in consil.lxxvij. Viso dicto themate.col.fina.iiij.volu.ꝛ Alex.in consil.cv.Super his.prope finem.versi.non obst.id.vij.volumi. ¶ Et licet predicta solum per vnum testem deponantur, tamen ex quo est testis testamentarius, ꝛ de necessarijs debet illi credi aduersus testamenti validitatem,

17 seu perfectionem, ꝛ vt non sortiatur effectum, †qꝛ etiam vnus testis de necessarijs facit vacillare effectum instrumenti, iuxta dicta per Barto. in.l.prima.§.si quis neget.ff.quemadmo. testamen. aperian. ¶ Et maxime cum non reperiantur testes, contrarium asserentes, vt dixi, ꝛ dictum eius concordet in effectu circa testamenti imperfectionem cum assertione notarij in publico instru-

18 mento, †quod solet habere vim duorum testium, vt per Bart.in d.§.si quis neget.colum.fi.ꝛ tradit Anto.de but. in.c.tertio loco.ij.colum.in fi.versi. ad secundum quot debeant esse testes. de probatio. ¶ Demuꝫ inualiditas asserti testamenti ratione imperfectionis constat ex eo, qꝛ in scriptura notarij non reperitur in fine scriptum, vti fieri conuenit, actum ꝛ conditũ fuit dictum testamentum ꝛc. propter quod non presumitur lectum, ꝛ publicatum

19 coram testibus, ꝛ testatore, †ꝛ sic tanquam imperfectum non debet valere, nec potest per aliquem publicari, vt egregie declarat Paul.de castro in dicta.l.si is qui. versicu. ex his apparet quid iuris si inter abbreuiaturas, ꝛc. post Baldum per eum allegatum per quam doctrinam si bene ponderetur habemus claram decisionem istius consultationis.

¶ Non

¶ Non obstant modo allegata in contrarium, quia dum primo dicebatur quod in predicto testamento non cognoscit defectus. Responderur illud esse falsum, quia immo defectus, & imperfectio apparet per predicta. Dum autem scdo loco ad imperfectionem preallegatam respondebatur quatuor modis, dico, quod nulla ex illis responsionibus tollit imperfectionem, & sic inualidita tem asserti testamenti, vt nunc ostendam. ¶ Quantum ergo pertinet ad primam rnsionem rndetur, † q licet clausula codicillaris non sit necessaria ad validitatem testamenti, si sic testator absq ca testari voluit, quemadmodum dicimus etiam de legato, vt. l. i. §. qui neq legaturus. ff. de heredi. insti. Tamen postq testator designauit talem clausulam in testo apponere tunc dicitur necessaria, vt illud testamentum valeat, sicut etiam necessarium dicitur legatum designatum. † Nam ratione designationis testatoris, & eius voluntatis dicit pars integralis illius testamenti, vt declarat dominus meus Socinus in dicta rubri. de lega. i. † Concludens q si non facto tali legato pereat testator, licet in ceteris testamentum habuerit suam perfectione, tamen non valebit velut imperfectu, & ita tenent ibi communiter doc. & in. d. l. si is qui. prout ego dixi in dicta rubri. in. v. colum. in versi. quinta conclusio. & quauis disputanter ibi dixerim posse tentari ptrarium, tamen nihil firmaui, sed cogitandum reliqui, & absq dubio consulendo, & iudicando non puto recedendum esse a communi opinione per iura vulgaria, quod ergo ibi dicitur, ppter defectum designati legati, vt. s. testamentum non valeat dicendum est etiam in casu nostro, ppter defectu clausule codicillaris, quam testator facere volebat. ¶ Jmmo fortius, qr clausula codicillaris est varia, vt infra dicam adeo vt reddat nos incertos quid ipse testator facere voluerit, qua incertitudine stante defectus voluntatis vitiat testamentum etiam fm disputationem, quam facio in dicta rubrica. ¶ Et preterea licet solum notarius loquatur de clausula codicillari potuit tamen testator aliquid aliud addere velle, quod notarius non intellexit, & ad hoc faciat dictum illius testis, qui simpliciter dicit totu testamentum non fuisse scriptum, & sic fuisse imperfectum, nec dixit particulariter quid defuerit. ¶ Non obst. etiam secunda rnsio, qr primo dici potest, q pcederet quado testator perfecit testamentum, put designauit illud facere, nam tunc licet non reperiat apposita clausula codicillaris potest dici, q subintelligatur in testamento inter liberos, sed iste non est casus noster, qr testamentum non fuit perfectum, neq pro perfecto habitum, nec a testatore, nec a notario, nec a testibus, vt ex predictis pstat, & potest multum bene dici, q testator vltra clausulas codicillares voluerit aliquid aliud addere vt dictu est, & vbi etiam sola clausula codicillaris fuisset addenda, qr sic testor volebat, vt dicit notarius, nescimus adhuc quomodo illam concipere voluisset, † cum sit q varijs modis, & cum vario effectu concipi possit, iuxta tradita per Bart. in. l. i. ff. de iure codicil. & propterea non pot fieri illius subauditio, ppter ignoratam voluntatem testatoris. ¶ Secundo etiam rndetur, q allegata in ptrarium procedunt, quando testamentum inter liberos conditum, taliter est conditum, vt fauorem illum, & similes prerogatiuas mereatur, quod non est in casu nostro, vt infra dicetur. ¶ Ad tertiam rnsionem veniendo, dico, q nec ipsa obstat, nam quid per clausulam codicillarem testator vellet disponere, & quomodo eam concipere volebat non constat, & sic non cotat de quo fideicomisso sentiebat merito non possumus dicere eius effectum reperiri, † tunc enim fideicomissum dicitur solo nutu relinqui, vel ex coniecturis inducit, quando pstat testatorem certum quid velle relinquere, vel qr nutu id demonstrat, vel qr coniectura voluntatis sumitur ex his, que in testamento reperiutur expressa, & ita pcedunt allegata in ptrarium, alioquin dici solet, † q non sufficit testatorem aliquid voluisse, vel cogitasse nisi aliquo modo disposuerit, vt. l. quidam cum filiusfamil. & ibi doct. tradut. ff. de here. instituen. ¶ Facit. l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de dona. inter vir. & vxo. cum simi. Cum igitur in casu isto nihil reperiatur dispositu per testatorem, ex quo sumatur tale fideicomissum, non potest dici illud, & sic effectum clausule codicillaris habere locu. Maxime attento q varie clausula illa poterat ordinari. ¶ Preterea dici potest, q etiam testator aliquid aliud vltra clausulam codicillare facere voluisset fm q supra dictum fuit. ¶ Et vltra etiam dico, q vbi etiam clare constaret, quid testator addere vellet si testamentum perficere potuisset, adhuc tamen testamentum remaner imperfectum, & sic inualidum quando illud explere non potuit ex superuenienti morte, quia semper dici debet imperfectum ratione volutatis, vt in sui generalitate probatur in dicta. l. si is qui. & ibi dicunt docto. & etiam tradunt dominus meus Socinus, & alij in dicta rubri. de legatis primo. † Dum dicunt q testamentum reddatur nullum tanquam imperfectum ratione voluntatis si testator non potuit facere legatum, iam per ipsum designatum, naz legatum designatum erat certum, quia nesciremus alias fuisse designatum, & tamen propter eius defectum testamentum dicitur nullum, vt ibi per docto. & in specie determinat Paul. de castro post Bald. in. d. l. si is qui. colum. fina. versicu. & sic nota fm Bald. ¶ Demum non obst. quarta & vltima rnsio in qua videtur pluscu lum difficultatis, quia loquendo fm comunes, & veras opiniones que in dicta rnsione dicta fuerunt non procedunt in casu nostro, & sic nullo modo obstant vt ex infra dicendis apparebit. ¶ † Et in primis dico, q. §. ex imperfecto. cum alijs in contrarium allegatis non habent locum, quando testamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis, nam tunc etiam inter liberos vitiat testamentum, † quia nihil actum creditur donec aliquid superest addendu. l. cum sillanianum. in fi. C. de his quib. vt indig. & voluntas testatoris quo ad esse testamenti dicitur esse quid indiuiduum, vt voluit Bald. in. d. l. si is qui. in princ. dum dicit, q forma essentialis testamenti consistit in puncto indiuisibili, & in vltimis verbis concluditur, prout etiam dicit dominus meus Soci. in dicta rubrica de lega. i. † Merito ergo sequitur q simpliciter & indistincte ratione predicte indiuiduitatis vtile per inutile debet vitiari, iuxta doctrinam Barto. in. l. grece. §. illud. ff. de fideiusso. qui enim partem indiuidui facit nihil fecisse dicitur, vt post glo. dicunt Bart. Pau. de cast. & alij in. l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt. asserentes testamentum dici, & esse quid indiuiduum respectu voluntatis, prout etiam ibi dicit Areti. in primo notabi. specialitas ergo vt testamentum imperfectum inter liberos valeat de qua in dicto. §. ex imperfecto. procedit tantum si sit imperfectum ratione solenitatis obmisse, non autem rone voluntatis non complete, ita firmat ibi Bar. in pma questione. † dicens, q si pater nominasset filios heredes, & anteq compleret, quod volebat, superuenit impedimentum, non valebit testamentum, idem firmat ibi Alberi. de rosa. in princ. quod etiam vult ibi Bald. in prima op. similiter & Salyce. in prima op. vbi etiam ita firmat Ange. & Pau. de castro allegantes rationem differentie, nam secundum eos si sit imperfectum ratione solenitatis valet, † quia inter liberos relaxatur solenitas iuris ciuilis, non autem valet quando est imperfectum ratione voluntatis, qr tunc magis peccaret testamentu in iure naturali q positiuo in quo non reperitur dispensatum vt per eos, & dicit Paul. de castro ibi, q ita tenent omnes, sic etiam ibi firmat Fulgo. ppe finem in versi. ite quod dicit iste. §. dicens, † q vbi voluntas non completur dicitur potius cepisse testari, q testamentum fecisse, & idem firmat ibi Alexa. ij. colum. ver. extra glo. Corne. i. colum. versi. si vero testamentum, dicens ita comuniter teneri, Jas. in prima limitatione, & Riminal. i. colum. versi. & quia fm docto. cum versi. sequen. vbi dicit, q omnes sequuntur eande opinionem firmant Bart. Bald. Pau. de castro, Areti. & aly post glo. in. d. l. si is qui. & dixit glo. super ver. impletum. in. l. fina. C. famil. bercifcun. quam ibi sequuntur comuniter docto. Hanc opin. firmat Paul. de cast. in consil. cci. Ad primum quesitum. colum. fina. versi. preterea & si non apparet, quam etiam firmat Petr. de ancha. in. c. ij. iij. colum. ver. sed incidenter. de testa. refert & sequitur Abb. in consil. cv. Casus in facto. ij. colum. ij. volumi. idem firmat Deci. in consil. cccclxxxviij. Jn causa, & lite. v. colum. ver. preterea. in terminis, & idem etiam voluit Alex. in cosil. lxxvi. Ponderatis his. iij. colum. versi. & constat quando testamentum. tertio volu. dicens, q ita est comunis opinio ad quam possent alie plures auctoritates allegari, sed breuitatis causa obmitto, & satis est sic esse comunem opinionem a qua iudicando, & consulendo non est recedendum per iura vulgaria quicquid in contrarium tenuerint aliqui supra allegati, qui etiam si bene ponderentur, non sine dubitatione loqui videntur. ¶ † Nec obst. dicta. l. fina. C. famil. bercifcun. quia pro vero intellectus glo. ibi videtur probabilis, vt supra dicatur non impletum respectu solenitatis, & non ex defectu voluntatis per iura, rationes, & auctoritates de quibus supra, ex quibus constat hanc primam solutionem ad quartam illam responsionem esse verissimam, & tollere omnem difficultatem, quia scilicet allegata in contrarium procedunt solum si testamentum sit imperfectum ratione solenitatis, non si ratione voluntatis. ¶ Sed & secundo ex abundanti tamen alio modo responderi potest. Nam dispositio dicti. §. ex imperfecto. concedens priuilegium testamento patris, inter liberos condito, vt scilicet valeat etiam imperfectum, solum procedit quando liberi ab intestato successuri sunt equaliter instituti secus si inequaliter vocarent, qr tunc et si sit imperfectu rone solennitatis non valeret. Et illud pbat. ¶ Primo qr in testo inter liberos dr remissa solenitas, qr

34 cessat ratio inducte solẽnitatis, † nam solẽnitas ideo regulariter in testō requiritur, vt per eam cesset periculum, ⁊ timor falsitatis, vt eleganter declarat patruus meus Soci. in consil. clxiij. Non fuisset opus. ij. col. ⁊ per totum. ij. vol. ⁊ est tex. in. l. hac consultissima. §. fi. C. qui testa. face. pos. sed talis timor cessat, quādo pater testatur inter liberos, nam oino ipsi sunt habituri ab intestato, merito in tali testō dicitur remissa solẽnitas, vt declarant doc. in. d. §. ex impfecto, maxime Jas. in. iij. col. post. vj. limita. ⁊ dixit Paul. de cast. in. d. l. hac ꝯsultissima.

35 † Hoc aūt non ꝓcedit data inequalitate inter liberos, maxime si sit notabilis, nam facile nasci potest suspitio falsitatis ex parte eoꝝ, qui sunt vocati ad maiorem ptem ideo sequitur ꝙ tunc non dicatur remissa solẽnitas per locū a cessante causa remissionis. c. cum cessante. de appella. ⁊ l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. cū simi. ⁊ maxime hoc videtur dōm in casu isto, cū ille Bartholomeus in certa sūma esset absens, ⁊ alij vniuersaliter instituti fuissent presentes. ¶ Et ex ista prima rōne

36 sumitur alia, ⁊ scōa ratio. † Nam dicimus, ꝙ ideo imperfectum testm̄ inter liberos valet, q̄r fouet causam intestati, ita dicunt doc. maxime Jas. in. d. §. ex imperfecto. post prin. ver. limita istū tex. ⁊ ꝓpter hoc non ꝓcedit illa dispositio respectu filioꝝ non legitimoꝝ qui ab intestato non succederent, put cōiter tenent doct. vt per Jas. ibi in scōa limitatione, sed si inequaliter instituantur, vt in casu nostro, talis institutio non fouet causam intestati, ergo ⁊c.

37 ¶ Tertio ista opi. ꝓbatur, † q̄r habemus ꝙ filius in testō patris ascribens sibi hereditatem non incidit in penam falsi, qñ oino, nō facto testamēto ille erat successurus, vt. l. i. C. de his qui sibi ascri. in testō. ⁊ hoc q̄r cessat falsitatis suspitio, sed si ascribit sibi id, qđ nō erat ab intestato habiturus secus esset, vt dclarat Bar. in. l. i. §. inter filium. ff. ad legem corne. de fal. tunc enim non tollitur suspitio falsitatis. Sic in simili dōm est in casu nostro, vt impfectū testm̄ alias inter liberos validum, q̄r cessat suspitio falsitatis, non valeat si sint inequaliter instituti, cum tūc falsitatis suspitio adesse

38 possit. ¶ Quarto facit † q̄r lex quantum potest laborat, vt inter filios seruet̄ equalitas. l. vt liberis. C. de collatio. ⁊ ad illud parentes hortantur. §. illud quoq;. in auc. de nup. colla. iiij. vbi Ang. di

39 cit, † ꝙ non dꝫ pater facere ex pluribus filijs vnum legitimū aliū bastardum sua inequalitate, put etiam dixit Deci. referendo Angel. in consil. dcxxxj. Casus de quo q̄ritur. in prin. hoc stāte dico, ꝙ cum lex velit fauore liberoꝝ imperfectum testm̄ valere, vt. d. §. ex imperfecto. verosimiliter non debet intelligi taliter, ꝙ inter filios tollatur equalitas, tantopere a lege desiderata, sed potius, ꝙ illa ꝯseruetur argumēto sumpto a vosimili mente legis, iuxta. l. non est verosimile. ff. quod met. cau. ⁊. c. sollicite. de resti. spol. cum simi. vt p Alex. in ꝯsi. xxvij. Jn causa ⁊ lite. in fi. ij. volu. ¶ Et ista opi. sicut ex predictis iuridica est demonstrata, ita etiam per doc. nostros pro maiori parte approbatur, ita. n. vr̄ voluisse Spec. in titu. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. quid si pater hn̄s tres filios.

40 † dum vult nō valere scōm testm̄ in quo vnus filius est preteritus, ⁊ sic non vocant̄ filij vt ab intestato essent successuri, ⁊ ita ꝓprie dicimus isto casu, vt ex predictis ꝯstat. Et ita etiam voluit Roma. in consi. clxxix. Amplissime doctor. v. col. ver. scōo ꝙ ⁊ posito. ⁊ in ꝯsil. ccclxxxv. Jn casu premisso. i. col. ver. scōo principaliter, in

41 quibus locis dicit, † ꝙ omnia priuilegia, ꝯcessa testō paterno, condito inter liberos debent intelligi, qñ pater testatur pariter fauore oium, secus si fauore vnius magis, q̄ alterius, vt per eū, qui allegat Spec. in loco predicto. Cum ergo inequalis istitutio, vt in casu nostro, sit fauore eoꝝ, quibus plus relinquitur in damnū vero ⁊ odium Bartholomei, cui minus fuit relictum, sequitur ꝙ tale testm̄ non gaudet priuilegio. d. §. ex imperfecto. Jdem in fortioribus terminis voluit Cuma. in. l. filius. qui in potestate. ff. de lib.

42 ⁊ postbu. † vult. n. ꝙ id, qđ habetur vt valeat testm̄ coram minori numero testium, si in eo sunt instituti venientes ab intestato, vt. l. hac ꝯsultissima. §. si quis aūt. C. de testa. cum simi. ꝓcedat solū qñ omnes ab intestato veniētes vocantur, vt sic causa testati foueat causam intestati, ⁊ sic virtualiter vult, ꝙ instituantur equaliter, si equaliter ab intestato erant successuri. Quod etiam voluit Fulg. in. d. §. si quis aūt. col. pen. in fi. ver. non. n. sufficit. Et licet Alex. ibi col. fi. velit in hoc vltimo ꝯtrium ꝓpter verbum, quasi, de quo ibi, tm̄ verior videt̄ intentio Cuma. ⁊ Fulgo. vt. s. nedum omnes instituantur, sed equaliter, vt modo dixi rōne predicta. Et istud vi

43 detur velle Deci. in. l. vt liberis. iij. not. C. de colla. ¶ † Nec obst. verbum, quasi, ponderatum per Alex. q̄r rn̄deri potest, ꝙ nō respicit ꝑsonas institutoꝝ, aut portiones, in quibus instituuntur, q̄r in eis debet seruari id, qđ ab intestato ꝯtigisset, sed respicit ipsum testatorem, seu eius dispositionem, naꝫ pro vero ille noluit intestatus decedere, sed tm̄ quasi intestatus habetur, vel etiaꝫ pōt dici, ꝙ stant pro expressiua veritatis, put in simili ponit̄ in. l. i. ff. de transac. istaꝫ opi. sentit Bar. in. l. si duobus. §. si prius. ꝑpe fi. ff. de bono. pos. ꝯtra tab. dum requirit esse institutū eum, qui obtinet primum gradum, vt sic causa testati foueat causaꝫ intestati. Si itaq; istud procedit respectu alioꝝ venientium ab intestato in terminis d. §. si quis aūt. fortius debet ꝓcedere respectu filioꝝ in terminis

44 d. §. ex imperfecto. Tū q̄r ibi minor solẽnitas interuenit. † Tum etiam q̄r filijs dicitur hereditas magis debita ita, vt ipsi de damno videantur tractare, vt. l. fi. C. de codicil. ¶ Hanc eandem opi. in terminis nostris firmat Deci. in ꝯsil. cv. Et pro tenui. col. fina. ver. secundo etiam rn̄deri potest. ⁊ in dicto ꝯsil. ccclxj. ij. col. in principio. in. d. l. vt liberis. C. de colla. ⁊ in. l. i. in. ij. not. C. vnde lib. ¶ Et istam opin. sequi debemus, presertim in iudicando, cum sit valde equa ⁊ naturali ratione fundata, vt. s. seruetur equalitas inter filios, vt dixit Deci. in dicto consil. cv. ⁊ etiam q̄r videt̄ magis cōmunis. ¶ Et maxime ꝓcedet in casu nr̄o in quo inequalitas non est modica, nam vt mihi presupponitur, iste Bartholomeus habuisset ab intestato supra quadringentos ducatos, fuit autem institutus solum in ducentis, ⁊ sic fuit immodice lesus cum non habuerit dimidiam partem eius, quod ab intestato habiturus erat.

45 † Lesio autem supra dimidiam reputatur imodica, ⁊ ei per. l. occurritur, vt. l. ij. C. de rescin. vendi. ¶ Stante autem ista imodica lesione, ⁊ sic imodica inequalitate opinio predicta videtur ꝓcedere sine scrupulo, vt signāter declarat Curt. iunior in. d. §. ex imperfecto. in scōa dubitatione, ⁊ ante eum ita voluit Jas. in. l. hac ꝯsultissima. ij. col. ver. ſꝫ certe data magna inequalitate ⁊c. C. qui testa. face. pos. ¶ Non obst. fundamentum Pau. de cast. tenentis ꝯ̄rium de quo supra. Quoniam rn̄detur, ꝙ imo non esset frustratoria dispositio. d. §. ex imperfecto. nam fauet cause testate, in qua consistit publica quedaꝫ vtilitas iuxta. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. aperi. Jtem venientes ex testō habent remediū. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. ¶ Preterea etiam vtile est, ꝙ valeat, vt testm̄, q̄r aliquādo est differentia an ex testō succedatur an ab intestato, iuxta nota. per Jaso. in. d. §. ex imperfecto. post Alex. ibi col. pen. dum loquit̄ de statuto, ꝙ femine non succedant, ad queꝫ me remitto. ¶ Preterea posset dici, ꝙ procederet illa dispositio saltem qñ inequalitas esset modica puta tres sunt filij, ⁊ cuilibet vnum predium, separatū relinquitur, inter que predia est paucissima differentia estimationis, ⁊ illud fit ratione cōmoditatis, ⁊ discordie tollende inter filios, que diuisione posset oriri, ita voluit Curt. in loco preallegato, qđ non ꝯsideratur in casu nostro, cum iste Bartholomeus fuerit nimis imodice lesus, vt supra dixi. ¶ Jllud autem, qđ dicebant Corne. ⁊ Riminal. vt ꝓcedat. d. §. ex imperfecto. etiam vno filio exheredato falsum est, ⁊ per doct. cōmuniter reprobat̄ vt ibi videri potest, ⁊ ex predictis ꝯstare potest. Ex quibus stet firma ꝯclusio, ꝙ presertim testm̄ de iure nō valuit, ⁊ sic ꝙ ille do. Baptista decessit intestatus. ¶ Circa secūdaꝫ questionem non puto insistendum, q̄r non habet difficultatem, in ea ergo pono hanc veram ⁊ clarā ꝯclusionē, vt. s. predicto Pyrrho nulla obstet exceptio, ꝓpter acceptationem ducatoꝝ ducentoꝝ, in quibus pater eius fuerat istitutus, licet in tali acceptatione, ⁊ receptione dictoꝝ ducatoꝝ ducentoꝝ fiat expressa mentio predicti pretensi testamenti. Nam talis acceptatio, ⁊ receptio facta fuit ex eo, q̄r ipse Pyrrhus, ⁊ frater credebant testm̄ illud valere, qđ certe non fecissent si nouissent eius inualiditatem, ex quo sequitur ꝙ nō dicuntur renunciasse iuri eis competenti ab intestato, ꝓpter inualiditatē testamenti, quam tunc ignorabant, ⁊ in consequentiam ignorabant eis ex ꝑsona eoꝝ patris deberi hereditatem ab intestato,

46 † iuri eniꝫ, qđ quis sibi competere ignorat nō dicitur renunciare casus est in. l. mater decedens. ff. de inoffic. testa. vbi videtur quasi in terminis decidi casus noster dum ibi dicitur, ꝙ mulier adiens ex testamento, qđ valere putabat nō videtur repudiare legitimam hereditatem ab intestato, quam nesciebat sibi deferri, ⁊ ita dicunt ibi cōiter doc. post glo. que allegat iura ꝯcordantia, vt per eam. ¶ Et ista ignorātia in casu nostro fuit probabilis de facto alieno, iuxta. c. cum quis in ius succedit alterius. de regu. iur. lib. vj. ⁊. l. fi. ff. pro suo. cum simi. ¶ Nec dicatur ꝙ in acceptatione predictoꝝ ducentoꝝ ducatoꝝ videātur predicti fratres comprobasse testm̄, vt sic postea ꝯtra illud venire nō possint. Quoniam rn̄detur hoc in ꝓposito dici non posse attento errore illoꝝ, nam crediderunt testm̄ valere, vt in pūcto narratur, ⁊ ita errantes acceptauerunt illaꝫ sūmam, sed ex tali acceptatione sic erronea non dñr testm̄ approbasse, vt ꝯtra illud non possint venire cognita postea veritate, put videtur de hoc tex. in. l. licet ex tabulis. C. ad legem corn. de fal. ¶ Et ꝓbatur ratione, q̄r approbatio testamenti requirit ꝯsensum approbantis, sed errās non ꝯsentit.

47 † q̄r nihil

47 †quia nihil est tam contrarium consensui, quam error, vt. l. si per errorem. ff. de iur. om. iudi. ergo in casu isto non pōt dici testm̄ fuisse approbatū per illos errantes, et ita in effectu voluit Bar. in. l. post legatū. post prin. ff. de his quib. vt indi. Et cū in casu isto presupponatur error, vt est dictū non est opus intrare illam subtilem disputationem, vtrū idem sit etiam in sciēte, de qua per Bart. in. d. l. post legatū. ¶ Posset ēt dici in proposito, q̄ do. Pyrrhus, et frater eius non potuerint eiusmodi testm̄ imperfectum approbare, q2 eius nullitas non causabat̄ specialiter ipsorum fauore, sed potius fauore publico, prout singulr̄ inquit Matthe. de affli. in. c. i. §. preterea. si ille in. ij. no. ver. hinc est q̄ heres. qb. mod. feud. amit. Non curo tñ super eo insistere, qm̄ per predicta satis clare dicit̄ sublata omnis difficultas propter errorē, et ignorantiam predictorum fratrum. ¶ Et multo magis predicta procedunt in casu nostro, q2 isti fratres tempore predicte receptionis erāt minores, 48 vt in puncto narratur, †nā si iam dicta passim ꝓcedunt in maioribus, in minoribus maiori rōne procedunt, qui nō ita de facili sibi preiudicant, et qbus facilius iura subueniūt, vt. ff. de mino. per to. et. C. de in integr. restitu. minor. similiter per totum. Laus Deo. Maria. Soci. iunior, Padue legens. 1536.

CASVS

¶ Testatus fuerat nobilis do. Alexander de vberto Mantuanus, de an. M. D. xv. et in effectu fecerat hr̄des tres filias suas. ¶ De anno vero presenti, cum esset infirmus, asseritur pluries dixisse, q̄ volebat nouiter testari, et quosdam filios fratris, et sic nepotes, vt vulgo dicitur instituere.

¶ Et cū die. xvj. Januarij reperiretur apud ipsum infirmum notarius, et multi alij, atq3 ostēderet, vt asserit̄ q̄ testari vellet propter quedam verba, que inter filias suas ibi presentes, et vnum de. d. nepotibus, similiter presentē interuenerūt do. Alexāder predictus substitit, et a notario iterrogatus, an vellet testari, rñdit q̄ nō pro tunc, sed alias testaret̄, prout, et quatenus sibi videbit̄, et placebit. ¶ Asseritur ēt alia quedam interuenisse, factaq3, et dicta fuisse per predictas filias, et do. Franciscum piperariū, maritum vnius ex. d. filiabus, ꝓpter que do. Alexāder dr̄ prohibitus testari, et de hoc fuerunt predicti accusati, qđ do. Alexander intelligens solēniter declarauit se non fuisse ꝓhibitum testari ab aliquo, et q̄ volebat decedere cum illo testamēto facto anno. M. D. xv. et voluit de hac sua declaratione notarium esse rogatum.

¶ Sed tñ asseritur q̄ declaratio predicta non sponte, sed per impressionem facta fuit, ſm tñ qđ hec, et omnia supra dicta, et alia quedam reperiunt̄ per testes, vel aliter probata, sup predictis enim, et alijs qbusdam fuerunt examinati quāplures testes hincinde, et factus longus processus, cuius summa transmittitur.

¶ Stantibus ergo his, que in ꝓcessu deducta, et probata fuerunt, queritur vtrū per predictas filias, et do. Frācīscum piperarium dicatur facta ꝓhibitio testandi, seu testm̄ primum mutandi ipsi do. Alexādro, ita vt penam prohibitionis testandi patiantur, et filie predicte dicantur indigne paterne hereditatis, et petitur consilium pro iustitia, et veritate.

SVMMARIVM.

¶ De materia tituli si quis aliq. testa. prohib. an. s. et qn̄ quis incidat in penam prohibitionis testandi plenissime.

1. In penam prohibitionis testandi, vt quis incidat, que requirantur, et. j. numero. 12.
2. Assertioni testatoris standum est.
3. Timor iustus patris est in personam filiorum.
4. Testandi prohibitio probatur ex reiectione notarij.
5. Fama legitime probata semiplene probat, et alias probationes adiuuat.
6. Exheredari pōt filius, si patrē testari prohibuerit, vide. j. nu. 50.
7. Testamentum mulieris non valet, que metu maritum instituit.
8. Testamentum metu, vel per impressionem factum non valet.
9. Institutus in primo testamento perdit hereditatem, si impediuit testatorem secundo testari.
10. Ab hereditate repelluntur illi, quorum clamor, et interruptio lecture testamenti impediunt actum testandi, vide. j. nu. 51.
11. Probationes in delictis debent esse luce meridiana clariores. Probatio clara requiritur, vt quis in penam prohibitionis testandi incidat.
13. Qualitas adiuncta verbo debet secundum tēpus verbi intelligi.
14. Doct. Bar. in. l. fi. colum. fin. ver. quero pone q̄ testator. ff. si qs ali. test. prohib. quomodo procedat.
15. Jure non prohibetur quis blandis verbis aliquem inducere ad sibi relinquendum. Limita vt ibidem, et nume. sequen.
17. Assertioni nostre statur in pendentibus ab animo nostro.
18. Verba dicuntur expressiones eorum que sunt in animo passiones, et nemo presumitur dixisse quod mente non cogitauit.
19. Vox dicitur cordis preco.
20. Voluntas facto declaratur.
21. Exitus acta probat.
22. Indignatio mutationem voluntatis operatur.
23. Testibus singularibus fides non adhibetur.
24. Voluntas certa probari non potest eius qui varia variatis temporibus, et diuersis verbis loquitur.
25. Filius ergo heres.
26. Lex ciuilis filijs feminis primum sus succedendi tribuit.
27. Credere quilibet debet quod leges volunt.
28. Morienti non sufficit aliquid velle, nisi disponat.
29. Propositum operatur in proposito, quod operatur oppositum in opposito.
30. Testm̄ inter liberos dicitur habere clausulam derogatoriam.
31. Actus semper sunt intelligendi, vt delicto careant.
32. Testandi prohibitio non fit sine dolo.
33. Fama bona hominis vbi reperitur in dubio non presumitur deliquisse, aut fuisse in dolo.
34. Impedimentum testandi debet esse cum dolo.
35. Imputatio attribuitur illi qui fuit auctor rixe. Causa causati dicitur esse, qui est causa cause.
36. In criminalibus nemo ex presumptionibus dānari debet.
37. Tacens consentire videtur.
38. Prohibitio testandi, quomodo fieri dicitur.
39. Assertioni notarij non creditur q̄ fuerit prohibitus ingredi cameram testari volentis, si testes testamentarij aliter dicunt.
40. Testari q̄ quis voluerit, et q̄ fuerit prohibitus per non admissionem notarij eodem tempore hec duo concurrere debent.
41. Delictum vnius alteri non nocet.
42. Mine quando inferant iustum metum.
43. Protestatio qualiter intelligatur.
44. Testes qualiter super fama deponere debeant, et nu. 45.
46. Fama legitime probata, an probet tam ad condemnationem, q̄ quo ad torturam.
47. Declarationi testatoris q̄ non fuit prohibitus testari, stari debet sicut econtra staretur.
48. Prohibitus per filium testari potest postea testando illam exheredare non tamen cogitur.
49. Familiares, vt domestici non sunt idonei testes.

CONSILIVM CXLVIII

Irigat Dñs verba mea in viam veritatis, et iustitie, prout ante petitur. ¶ Viso longo, et laborioso ꝓcessu, et mature ꝯsideratis his que in facto ꝯtigerunt, l3 vt arbitror clarissima sit iustitia pro inocentia accusatorum, tñ non deerūt fortasse qui arbitrarent̄ accusatos debere condemnari, et a filiabus predictis, vt ab indignis paternā hereditatem 1 auferendā esse. ¶ †Et poterunt predicti forte moueri, q2 vt predicta locū habeant duo copulatiue reqrunt̄, que isto casu contigisse vident̄. ¶ Requiritur enim primo, q̄ qs voluerit testari, secundo q̄ fuerit testari ꝓhibitus, vt declarat Bar. in. l. fi. col. fi. ff. si quis aliq. test. ꝓhib. et tradit patruus, et dñs meus Soci. in consil. cv. viso ꝓcessu. ij. col. in prin. iij. volu. et Jas. in ꝯsil. xxxj. in questione vertente. iij. colū. i. vol. et est verum, et cōe dictum, qđ autem in casu isto videant̄ ista duo verificari sic deducitur. ¶ Primum enim q̄ do. Alexāder voluerit testari, seu iam factum testm̄ mutare deponūt plures testes, qui hoc audiuerūt ab eo, et ēt constare videt̄ ex eo, q̄ voluit legi illud scriptum, seu foliū, in quo dicebat q̄ ꝯtinebatur vno schizzo de la dispositione de suoi beni, che intēdeua fare, put deponit do. Hieronymus sactinus notarius. Non enim. d. scripturā legi voluisset, nisi habuisset animū testandi, prout in ea ꝯtinebatur. ¶ Et don Franciscus deponit non solum, q̄ volebat testari, sed in specie deponit, q̄ volebat nepotes ex fratre instituere hr̄des, dicens q̄ ita audiuit ab eo post ꝯfessionem, et cum hoc ꝯcordare videntur plures alij testes deponētes, q̄ quisq3 eorum aliqn̄, variatis tñ temporibus, audiuit a. d. Ale,

xandro, q̃ intẽtio sua erat relinquere bona sua dictis nepotibus pro honore, & ꝯseruatione familie de Ubertis. ¶ Scd̃m vero vz q̃ fuerit domi. Alexander ꝓhibitus testari per filias suas, & do. Franciscum piperarium generum videtur ex pluribus probari. ¶ Primo q2 do. Alexander videt̃ destitisse a testando propter verba filiarũ, que tunc protulerunt iniuriosa in ꝑsonaz Domini ci nepotis eius, ex qbus satis clare appebat, q̃ ipse non curabãt, immo egre ferebant ipsum do. Alexandrũ earuz patrez testari, aut testm̃ mutare, & propterea noluerunt recedere de camera, vn de cuz ille suis verbis, & non recedendo impediuerint eum testa ri, sequtur q̃ tanq̃ prohibentes videantur incidisse in penas titu. si qs aliq. testa. prohibuer. vt videt̃ casus in. l. ij. C. illo titu. solum enim ibi ꝯsideratur q̃ quis fuerit impedimento, ne testm̃ ordine tur. ¶ Scd̃o colligitur illud ex eo, qd̃ do. Alexander dixit, lo fa ro poi a modo mio, vt aliq testes deponunt, eteniz ex illis verbis ostendit̃, q̃ tunc prohibebatur libere, & ex arbitrio testari, nam si tunc libere, & suo modo potuisset testari sup̃flue videretur differ re factionem testamẽti, vt suo arbitrio testari posset, † & in hoc vi detur stãdum assertioni ipsius, iuxta tradita per Bal. in. l. i. iij. co lũ. ver. sed quero pone q̃ testator. C. si quis aliq. testa. ꝓhibuerit. ¶ Tertio videt̃ suaderi ex eo, q2 testator videns, & intelligẽs per filias iniuriatum Dñicum nepotem suum, timẽs suis filiabus, ne scz Dominicus iniuriatus aduersus eas vlcisceret̃ dimisit testa ri, † fuit enim iustus timor in ꝑsonas filiarum, argu. l. isti qdem. in fi. ff. q̃ met. cau. & eoꝝ que dicit Bart. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. in. ix. q̃one. ff. de oper. no. nunci. vnde cũ hoc a verbis filia rum fuerit causatum videtur q̃ per eas fuerit impeditus testari. ¶ Quarto q2 piperarius qui incepit legere illã scripturam non fuit ꝓsequutus eam legere, & duz legebat partim alta voce, & par tim sũmissa legebat, ita vt non intelligeret̃, vt plures testes depo nunt, qd̃ certe non videbatur alia rõne facere, nisi vt impediret publicationem testamenti soceri sui, q2 scz illum testari, aut testm̃ iam factum mutare nõ desiderabat, qd̃ etiam colligitur ex verbis que ipse paulo ante dixerat, vz mio messer non vuol far testamen to, & versus notariũ, voi hauerete poco da fare, per che solo vuo le equare le figliole &c. que verba, & postea suum non legere totaz scripturam ostendebãt, q̃ quantum poterat, volebat impedire te stamentũ de nouo fieri, aut publicari, & ob eam causam vna cum alijs predictis do. Alexãder videns sic impediri destitit a testan do, differens vt. s̃. Et hec omnia interuenerũt eadem die, & coraz ipso do. Alexandro. ¶ Preterea, & qn̄ q̃ ipse fuerit impedi tus testari videt̃ probari, q2 alia die sequenti notarius cauagna nus non fuit admissus, vt ingrederet̃ cameraz infirmi, prout ipse notarius attestat̃ in suo rogitu, † nam ex notarij reiectione proba tur prohibitio testãdi, vt. l. i. in prin. ibi prohibuit testamentariuz introire &c. & declarat Bar. in. l. fi. col. fi. ff. si qs aliq. testa. probi. & Bal. in. l. i. colũ. penul. vers. sed quero qualiter probatur. C. eo. ¶ Accedit etiam, q2 anteq̃ predicta omnia fierent in anticame ra piperarius videt̃ minatus fuisse Christoforo mantello nota rio, si voluerit se rogare de testamẽto do. Alexandri, dicens, e sel se ne rogara, io me ne resentiro &c. vt ipse notarius, & don Fran ciscus attestãtur, sic ergo videtur talibus minis fecisse, ne nota rius ille accederet ad se rogandũ de testamento, ergo &c. ¶ De mũz q̃ predicta ꝓhibitio fuerit facta, ꝓbatur ex publica voce, & fama in ciuitate Mãtue, de qua multi testes deponũt. † Illa eniz legitime ꝓbata, esto q̃ non inducat plenam ꝓbationem, tñ semi plene probat, & plurimum coadiuuat alias ꝓbationes. l. iij. §. eiuſ dem. ff. de testi. & c. veniẽs. cum gl. de testi. tradit Corne. in consi. xlvj. in causa vertẽte. iij. col. iij. volu. & Deci. in ꝯsil. clxiij. in causa matrimoniali. ij. colũ. cum multis alijs qui allegari possent. Cum itaq3 ex his ꝯstare videatur do. Alexãdruz testari volentẽ fuisse prohibitum testari per predictas filias, & generum, videtur ꝯclu dendum aduersus predictos habere locũ penam prohibentium testari. Et pro ista opi. primo videtur facere decis. Odofred. in. l. ij. C. si qs aliq. testa. prohibuc. vbi proprie loqtur in filijs qui do lose patrem deceperũt, ita vt non potuerit testari. ¶ Scd̃o facit decis. Bal. quã ibi Saly. Pau. de cast. & alij sequuntur in. l. testa menti. C. de inofficio. testamen. † dum vult penam prohibitionis pati filium, etiã q̃ postea pater testatus fuerit, nam concludit qd̃ poterit talis filius exheredari. Ita ergo videtur in casu isto de pe na priuationis, esto q̃ et post dñs Alexander potuerit testari. ¶ Tertio alia decisio Bal. in ꝯsi. xxvj. punctus infrascripti con silij. iij. volu. † dum ꝯcludit in effectu non valere testamentum con ditum a muliere, que virum suũ instituit, q2 non libere, sed metu, de quo ibi, sic testata fuit, & dicit Bal. q̃ ab illo viro, tanq̃ ab in digno debet hereditas auferri. ¶ Et in simili de quodam legato facto per vxorem marito, concludit̃ in decisionibus Neapolita nis in decisione. lxviij. quedam dña Catharina. ij. & iij. columna. ¶ † Sic etiã in simili de testamento facto metu, & per impressio nem cõcludit Bald. in consil. cccl. proponitur q̃ Ghirardus. iij. volu. Sic ergo videt̃ in casu isto, vt scz ab istis filiabus auferatur hereditas velut ab indignis, q2 per impressionem quãdam pater earum destitit a testando, & non ex libertate animi, cum ad testan dum iam se parasset. ¶ Quarto magis ad ꝓpositum videtur de cisio Pet. de ancharan. in ꝯsilio. cccxxxvij. de efficacia. iij. volum. † dum vult q̃ perdat hereditatem, institutus in primo testamen to si fuit impedimento testatori volẽti secundum condere, & vide tur loqui in terminis nostris, qñ scilicet per vociferationem fuit prestitum impedimentum scd̃o testamento, prout videtur conti gisse in casu nostro. ¶ Quinto similiter facit dictum Calcane. in consil. xc. quãtum ad primum. vj. colũ. versic. tertio q2 eo ipso &c. † vult enim q̃ repellantur illi, quoꝝ clamor, & interruptio lecture testamenti diceretur impediuisse actũ testandi. ¶ Sexto videtur bene facere decisio Jas. in. d. cõsi. xxxj. primo volu. iij. col. vbi con sulit q̃ quendam Petrum, q2 dicebatur prohibuisse do. Anto niam facere testamentum, qd̃ ipsa facere volebat, & in eo institue re quandam dñam Margaritam eius sororem, deposuerũt eniz testes in casu illo q̃ do. Antonia condidisset testamẽtum, nisi per dictum Petrum superuenientem fuisset impedita. Et ita etiam vi dentur deponere aliq testes in casu isto de dño Alexandro. s. qd̃ condidisset, seu publicasset testamẽtum nisi per filias, & generum fuisset impeditus, ergo &c. ¶ Hec sunt quibus fortasse aliqs mo ueri posset contra predictas filias, & generum domi. Alexandri. ¶ Istis tñ non obstantibus, prout vere non obstant contrariam opinionem de iure aperto, & absq3 aliqua probabili dubitatione veriorem, & equorem arbitror, & concludo filias predictas, aut ge nerum do. Alexãdri nullo modo incidisse in penas tit. si qs aliq. testari prohibue. & ipsas filias in pace potiri debere paterna here ditate vigore testamenti olim conditi per ipsum dñm Alexãdruz de anno. M. D. xv. & nouissime tempore sue mortis confirmati, vt infra dicetur. ¶ Solum ergo difficultas consistit in his que su pra in cõtrarium deducta fuerunt, eis enim resolutis cõclusio no stra de plano procedet. Igitur pro ipsorum clara resolutione. ¶ † Premitto primo q̃ in delictis, & vt quis vt delinquens pu niatur requiruntur probationes luce meridiana clariores, vt est text. in. l. fin. C. de probatio. & in. c. sciant cuncti. secũda questione octaua, cum similibus. Et in specie vt penaz prohibitionis testan di quis patiatur reqri clarissimam, & indubitatam probationem, dixit Corne. in cõsi. lvj. videtur primo. secunda colũ. primo volu. ¶ † Scd̃o premitto q̃ in proposito vt hac pena quis puniri pos sit reqritur probatio q̃ defunctus testari voluerit, & q̃ fuerit pro hibitus, vt supra dictum fuit. Et vltra etiam reqritur q̃ prohibi tio interuenerit illo eodẽ tp̃e, quo testari volebat, vt sic identitas tp̃is probari debeat. Cum enim lex puniat eũ, qui prohibet vo lentem testari, vt. l. prima. in prin. ibi, volente eo facere testamen tum. ff. si qs aliq. testa. probib. debet intelligi vt prohibitio cuz vo luntate in tempore cõcurrat, & sic in tempore verbi, cui adijcitur verificetur, † qualitas eniz verbo adiecta in tempore verbi debet verificari. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. cum similibus, vt per Alex. in ꝯsi. lix. viso themate. colum. fin. v̾sic. contrariam sententiaz. v. volu. & ita in terminis nostris declarat in indiuiduo patruus, & dñs meus Soci. in dicto consilio. cv. secunda colum. versi. capio igitur primũ. iij. volumi. ¶ Et plus etiam requiritur, scz q̃ voluntas testandi fuerit reducibilis ad actum testandi, tũc tempore prohibitionis, ita vt validum fuisset factum testamen tum, nisi ꝓhibitio interuenisset, sed si non sic daretur, q2 forte plu ra testamento valide conficiẽdo defuissent, etiam nulla facta pro hibitione, videtur q̃ tunc prohibitio non debeat cõsiderari, & mi nus puniri, argu. l. qui cõmeatus. in princip. ibi, dum tñ non tar dus &c. ff. de re milita. cum similibus, & ita in terminis per illuz te xtum, & alia quedã firmat singulariter Corne. in ꝯsilio. ccix. quia primo de personis. colum. penulti. v̾si. concurrunt etiam. secũdo volumi. ¶ Nec huic dicto obst. doctri. Bart. in. l. fin. colũ. fin. ff. si quis aliq. testa. ꝓhibue. versic. quero pone q̃ testator, dum vi detur velle, † q̃ lz alias testamentum iam factum simplici volun tate remoueri non possit, tñ si testator dicat q̃ coacte illud fecit, & libenter mutaret, nisi timeret nominando a quo timet, facit illum indignum sua hereditate, & tñ ex sola mutatione non faceret vali dam mutationez testamenti. l. sancimus. C. de testamen. qñ Bar to. non dicit q̃ tempore, quo talia verba testator protulit non ha beret facultatem mutandi testamentum, quinimo presumendum est q̃ haberet, & solus timor erat causa non mutandi, qñ autem non nominasset,

non nominasset, per quem metus inferebatur non potest dici aliquis indignus, quia nescimus de quo ille sensit, & testamentum primum non tollitur, quia testator non ultra processit, & simplici voluntate tolli non potest, non tamen negat Barto. quin si ultra processisset potuisset valide testamentum reuocare. ¶ † Tertio premitto quod in iure non prohibetur quis blandis verbis, & precibus, aut probabili alia suasione inducere quempiam ad sibi relinquendum, ut. l. fina. ff. & C. si quis aliq. testa. prohibue. & ibi per doctores. ¶ Et hoc verum est, nisi iam expresse de voluntate testatoris constiterit quod alteri volebat relinquere, puta quia iam testamentum fecerat, tunc enim non permittitur alicui ad sui commodum suadere, etiam blandis verbis mutationem testamenti, talis enim suasio non caret dolo, prout de hoc pulchra est doctrina Ang. in. l. fina. C. si quis aliq. testari prohibue. & in. l. non est enim. ff. de inofficio. testamen. referentis ita fuisse alias iudicatum in fauorem pauperum institutorum in primo testamento contra quosdam agnatos, qui persuaserant se in secundo testamento institui, & hanc decisionem refert Barbat. & sequi videtur in. c. presbyter. prima colum. de pecul. cleri, & Ias. in. l. dedi. §. fina. in quarto notabili. ff. de conditio. ob causam. Et licet ipsemet Ias. in dicta. l. finali. videatur tenere contrarium, nisi dolus probaretur, dicit tamen decisionem predictam, & Ange. doctri. esse notandam, quia est utilis decisio, † & facile posset dici dolum eo casu semper presumi, cum iam testator de bonis suis disposuerit, & alteri spe multum probabili sit ius quesitum, cui nouus suasor querit auferre, & damnum inferre, & ita pro multum singulari notat Hippolyt. de marsil. in singulari. cccccxxvi. licitum est &c. dicens quod bis illo anno iste casus Bononie contigerat.

¶ Et ex his in proposito nostro infertur illis nepotibus minime licuisse suis verbis, aut medijs amicis suadere, & operari quod dominus Alexander testamentum primum mutaret, & filiabus hereditatem auferret illos instituendo, prout satis clarum est illos ita procurasse. ¶ Et ex aduerso predictis filiabus licuisse omnino suis verbis, & bonis rationibus, ac summa industria procurare ne primum testamentum iam factum mutaretur, modo tamen non sic facerent, ut voluntati patris oppugnantes illum testari, aut testamentum mutare volentem dolose impedirent. ¶ Et tanto magis eis licebat, quanto ipse sunt filie, ad quas paterna hereditas ab intestato peruentura erat, & in testamento iam facto erant vocate, et sic pro eis concurrebat legis, & patris expressa voluntas. Nulli enim querebant ius aliquo modo quesitum auferre, sed proprium conseruare, & damnum euitare, & propterea sunt in hoc omni fauore adiuuande. l. fin. C. de codicil. & l. proculus. ff. de dam. infe. cum similibus. Non ergo peccarunt, si ad finem predictum, maximo studio procurarunt, ne quis patrem earum molestaret, aut aliquo modo induceret ad nouiter testandum. ¶ His ita premissis, & recte contingentia facti animaduersa satis constare potest allegata in contrarium nullo modo obstare, ut tamen veritas manifestius demonstretur ad omnia singulatim respondetur, ut infra. ¶ Quatenus ergo dicebatur dominum Alexandrum voluisse testari, & prohibitum fuisse, ita ut sit locus pene, tituli si quis aliq. testari prohibue. respondetur negando utrunque, non enim vere, & firmiter voluit testari do. Alexand. & si voluisset potuisset, quia nemo eum prohibuit, aut prohibuisset. ¶ Et circa primum quod noluerit tunc testari quando aderat dominus Hieronymus sanctinus notarius, quo tempore pretenditur facta prohibitio, licet falso, satis clare apparet ex proprijs verbis ipsius domini Alexandri, qui ipsi notario interroganti, respondit quod nolebat tunc testari, cuius dicto in hoc standum est, cum illud penderet a sua libera voluntate, quam nemo melius aperire potest, quam ipse proprius, ut est notissimum. † Et hinc dicimus quod in pendentibus ab animo nostro statur nostre assertioni, ut dixit glo. communiter approbata in ver. dicit. circa medium, in. §. sed iste. institu. de actio. tradit Bart. in. l. pro herede. in princip. ff. de acquiren. heredita. & in. l. celsus. duo loquitur de bona fide. ff. de usucapio. † Et probatur quia verba dicuntur expressiones earum, que sunt in animo passiones, & nemo presumitur dixisse, quod prius mente non concepisset, ut. l. labeo. & ibi doctores tradunt. ff. de suppellecti. lega. Solet enim dici quod vox dicitur cordis preco, & de interiori voluntate verba procedunt, ut per Bald. in suo consilio scismatis in pluribus locis, maxime in. x. colum. ¶ Nec obst. quod paulo ante dixerit se velle testari, siue iam factum testamentum mutare, ut aliqui testes deponunt, quoniam posito eo pro vero, absque tamen preiudicio veritatis, respondetur quod ab illa voluntate recessit, cum postea dixerit se tunc nolle testari, ambulatoria est enim ultima voluntas, et ex arbitrio mutari potest. l. cum hic status. §. ait oratio. ff. de donatio. inter virum, & uxorem. l. iiij. ff. de adimen. lega. cum similibus. ¶ Et eodem modo respondetur ad depositionem don Francisci, dicentis quod dominus Alexander volebat testari, & nepotes instituere heredes, nam ab illa voluntate recessit, ultra quod de instituendis nepotibus, tunc dictus testis est singularis, sed non curo instare super eo, cum satis sit eum tunc noluisse testari, quo tempore, licet falso, pretendere facta prohibitio. ¶ † Nec dicatur quod non debet presumi illum ita incontinenti mutasse voluntatem, argu. l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstrati. quia illud procedit in dubio, nos autem sumus in claro, quia dixit proprio ore se tunc nolle testari. In clara ergo voluntate non est locus presumptioni dicte. l. non ad ea. & l. continuus. §. cum ita. de verborum obligati. ¶ Ad illud autem quod deponunt plures testes, videlicet quod sepe, & in diuersis locis, & temporibus dominus Alexander dixerat, quod volebat relinquere nepotibus bona sua pro honore familie, respondetur primo quod ex eo, posito quod sit verum, non infertur aliquid ad pretensam prohibitionem, sed est ipsi testatori imputandum, qui cum illud pluries, & etiam tempore ultime infirmitatis facere potuerit, illud non fecit, seu potius dicendum est quod a tali voluntate recessit, si quando illam habuit, ut ex facto demonstrauit cum eos non instituerit. † Facto enim voluntas demonstratur, ut. l. reprehendende. ubi glo. & doctores. C. de institutio. & substitutio. sub conditio. fac. & l. paulus. ff. rem ratam habe. cum similibus, ut per Alexan. in consilio. lxxix. circa primum. in fi. primo volumi. ex eo ergo quod eos non instituerit tanquam exitu quodam probatur, quod ipse agebat in mente sua, scilicet eos non facere heredes, † cum dici soleat exitus acta probat, prout in terminis nostris considerat dominus meus Soci. in dicto consilio. cv. tertio volumi. mihi in princip. vij. colum. ¶ Nec obstat quod alias non presumatur mutatio voluntatis. l. eum qui. ff. de probatio. & c. maiores. in fi. de baptism. quoniam illud est verum, nisi contrarium ostendatur, & satis est mutationem ostendi presumptiue, ut inquit Corne. in consilio. xcij. in hac causa. iij. colum. versicu. quia ad hoc respondetur. primo volumi. Sed cui dubium est, quod si quando illam habuit voluntatem, constat eam mutasse, & nolle eos instituere per predicta, ergo &c. ¶ Et mutatio ista potuit causari ex indignatione, quam do. Alexander suscepit ex nimia sollicitudine Dominici, & instantia ut testaretur, † nam indignatio mutationem voluntatis operatur. l. iij. in fi. cum. l. sequen. ff. de adimen. lega. & ita in terminis nostris considerat Socin. noster in dicto consilio. cv. sexta colum. Indignatio autem do. Alexandri erga Dominicum, & fratres ostenditur ex illis verbis, quando testator dicebat erga Dominicum, me vuoi tu sotterare auanti chio mora, io vi voglio sotterare tutti, & similia verba, prout testes deponunt. ¶ Secundo potest respondere, quod predictis testibus, † cum omnes in suo dicto sint singulares, non est adhibenda fides. l. iurisiurandi. cum materia. C. de testib. etiam si essent mille, quia non plus probant multi singulares, quam unus solus, immo minus ut inquit Bal. in. d. l. iurisiurandi. undecima colum. versicu. deinde nota rationem, & dictum unius sepe debilitat fidem alterius, secundum Bald. in. l. de quibus. colum. antepenulti. versicu. sed nunquid testes. ff. de legi. tradunt hec Alexand. in consilio. xxj. repetitio. post princi. iiij. volu. & Deci. in consilio. cxxxiij. viso processu. ij. colum. versic. secunda testis. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent. ¶ Tertio respondetur, quod talis voluntas non dicitur fuisse in do. Alexandro resoluta, seu ex verbis ab eo prolatis assumi non debet, cum varie loqueretur, sicut enim aliquando dicebat se velle relinquere bona sua nepotibus, ita etiam sepe dicebat contrarium, & quod filias suas volebat sibi esse heredes, & quod eas mirum immodum diligebat, & quod nolebat eas priuare propter nepotes, ut plures testes deponunt. † Et sic cum varie loqueretur, prout sibi contingebat, non potest ex sua loquela varia variatis temporibus, & ex diuersis verbis probari certa eius voluntas. l. seio amico. §. primo. ubi Barto. & alij. ff. de annu. leg. & ita in proposito nostro firmat do. meus Soci. in dicto consilio. cv. in fi. sexte colum. Et si qua voluntas ex varijs sermonibus domi. Alexandri assumi debet, potius capienda est illa, ut de nepotibus sic loqueretur potius per iactantiam, quam quod vere ita voluerit, prout considerat patruus meus Soci. in dicto consilio. cv. sexta colum. versic. preterea ex quo iste sepius, de filiabus vero, ut vere voluerit eas sibi succedere, sic enim lex diuina dictat. † Dicitur enim in ea filius ergo heres, ut legitur ad galatas cap. iiij. de quo meminit Ias. in. l. gallus. §. & quid si tantum. mihi aolum. xviij. versicu. immo fortius. item lex nature, seu naturalis ratio, ut. l. cum ratio. ff. de bon. damnato. qua inspecta parentes naturali, & communi voto filijs thesaurizare dicuntur. l. scripto. in fi. cum similibus. ff. unde liber. † Item etiam lex ciuilis, que filijs etiam feminis primum ius succedendi tribuit, ut in

auctenti.de heredi.ab intesta.veni.post principium,colum.viij. ⁊ in auctenti.ex successione.C.de suis,⁊ legitimis.vnde credendum est sic dn̄m Alexandrum voluisse,cum sic predictis legibus conueniat.†Quilibet enim creditur velle quod leges volunt, ⁊ cum illis suam voluntatem conformare, vt inquit Bald. in.l.prima. quinta colum.C.de sacrosanct.eccles.tradunt Bartol.⁊ alij in.l. heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebellianum.Alexand.in consil.lij. circa hanc dubitationem.septima colum.in fi.versic. preterea ad duco.quarto volumi.⁊ insignis doctor Vincen.paleot.inter con silia Alexan.nume.liiij.viso puncto.colum. fina. in princi. quarto volumi.cum infinitis cócordantibus qui allegari possent,⁊ ita in terminis nostris Socin.in dicto consi.cv.septima colum. versicu.nec hoc inuerosimile est. ⁊ plus est in casu nostro, quia vltra presumptam voluntatem aderat expressa dn̄i Alexandri dispositio,cum in testaméto iam filie essent heredes institute,⁊ licet testamentum iam per annos plures esset factum,tamen vires suas conseruauit,cum non reperiatur mutatum,quinimmo fuit confirmatum per ipsum testatorem,vt multi testes deponunt, ⁊ constat ex rogitu do. Pauli fortunati notarij de declaratione ꝙ non fuerit probibitus testari,de qua infra dicam.¶ Quarto respondetur, esto ꝙ dn̄s Alexander habuerit illam voluntatem relinquédi nepotibus,quia aut illi ea mediante volunt succedere, ⁊ clarum est ꝙ non possuut,cum talis voluntas non sit redacta ad actū,†non enim sufficit morientem aliquid velle,nisi ita testádo disposuerit. l.quidam cum filium.⁊ ibi per doctores.ff.de heredib.instituend. Immo ⁊ si deuenisset ad actum testandi,⁊ talem voluntatem expresserit,nisi testamentum perfecisset,nullum ius esset dictis nepotibus quesitum,vt.l.si is qui.⁊ ibi tradunt doctores.ff.de testam. ⁊ hoc non habet dubium. Aut volunt ex hac voluntate arguere prohibitionem testandi factam dn̄o Alexandro,⁊ clarum est argumen.non valere,sed oportet probari concludenter, ⁊ clarissime ꝙ probibitus fuerit volés testari, quod certe non fuit cū ipse testari noluerit,vt dictum est, ⁊ infra etiam dicetur. ¶ Demum circa hoc non obstat ꝙ dn̄s Alexander voluerit,seu passus fuerit legi scripturam illa3 in qua continebatur,vn schizzo di sua volunta ⁊c.vt supra arguebatur,quoniam respondetur primo ꝙ ex eo non aperte constat,ꝙ tunc testari vellet,sed poterat velle considerare super tali scriptura,⁊ ei addere,vel minuere,prout sibi videretur,secundum quod ipse dixerat,vt aliqui testes deponunt,⁊ postea alio tempore testari,ne ita infirmus vno eodemq; tempore ita longe detineretur occupatus,⁊ exitus videtur hoc demonstrasse,quia distulit testari in aliud tempus. Et hoc etiam suadetur quia notarius, ⁊ testes ordine testatoris non fuerunt vocati, sed per Dominicum,⁊ alios desiderantes,⁊ instantes ꝙ testaretur, vt ex multis dictis testium constat, maxime dn̄i Hieronymi sanctini notarij,⁊ aperte videtur constare ex eo, ꝙ dn̄s Alexander postquam dixit se tunc nolle testari,dixit notario, ⁊ alijs presentibus,mincresce che costoro vi habbino dato fastidio, put deponit don Franciscus ꝯfessor eius. Ex hijs eni3 verbis satis pót colligi ꝙ principalis intentio sua non erat tunc testari,quia tunc ipse fecisset vocari notarium,⁊ testes,⁊ tunc illis non dedissent fastidium alij,sed ipse dn̄s Alexander,cuius contrarium sonát verba sua. ¶ Secundo etiam respondetur posito millies ꝙ do. Alexander ea die ab initio habuerit animu3 testandi, ⁊ propterea voluerit legi illam scripturam,quoniam dico ꝙ animum illum deposuit,⁊ ab eo recessit,deliberans ꝑpria sua voluntate pro tunc non testari,sed in meliorem statum sue persone differre,prout ipse expresse dixit,licet postea non curauerit aliter testari, nisi quatenus antiquum testamentu3 comprobauit. Et vltra expressa verba sua ꝙ tunc noluerit testari,apparet quia propria manu abstulit pipernario genero suo scriptura3 illa3. Nec passus fuit,vt vltra in eius lectura procederetur,prout plures testes deponūt. Et sicut ex eo ꝙ ab initio voluit illa3 scripturam legi arguebatur, ꝙ videbatur habere animum testandi,ita postea ex eo ꝙ illam abstulit demonstratur ꝙ recessit ab animo testandi pro tunc,vt sic contrariorum eadem sit disciplina,iuxta tradita per doctores in rubri.ff.de acquirenda possessio.vbi vltra alios plene dixi,†seu velis dicere, vt quod operatur propositum in proposito,operetur oppositum in opposito,vt.l.⁊ si contratabu.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊.l.fina.in principio.ff.de legatis tertio.cum similibus.¶ Ex his itaq; clarissime constat dominum Alexádrum tunc testari noluisse, ⁊ sic primum requisitum,vt habeat locum pena tit.si quis aliq. testa. prohibuer.non esse probatum. Ex quo infertur ꝙ accusati tali pena puniri non possunt,etiam ꝙ actus eorum tendissent ad prohibendum,quod tamen est omnino falsum. Et maxime hoc dicendum est, quia etiam ꝙ testari voluisset, non constat ꝙ validum testamentum fecisset,quia non aderat numerus testium, ⁊ qui aderát non erant rogati. ¶† Et presertim attento ꝙ precedebat testamentum inter liberos,quod dicitur habere clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta,iuxta auctéticá hoc inter liberos. cum sua materia.C.de testamentis.propter quod ad validitatem noui testamenti contra filias multa requirebantur,que facile fuissent pretermissa, ⁊ sic potest dici non constare ꝙ validum fuisset testamentum,ergo sequitur ꝙ actus prohibitoru,si qui interuenissent,quod omnino negatur,non essent puniendi,secundum quod voluit Corne.in dicto consilio.ccix.secundo volumi. ⁊ supra dixi.Sit tamen hoc dictum ex abundanti,quia veritas est, vt dixi, ꝙ dominus Alexander vltimate pro tunc testari noluit. Et predicta sola sufficerent, vt isti accusati puniri non possent, nec esset opus instare circa eorum verba,vel actus, an sc3 importauerint prohibitionem testandi. ¶ Verūtamen vt magis eoru3 innocentia ostendatur, ⁊ ꝙ nullo modo penam predictam pati possint,dico ꝙ verba, ⁊ eorum actus non tendebant ad prohibitionem aliquam saltem punibilem,attentis his que in processu probata fuerunt,sed solum ostendunt ꝙ desiderabant dn̄m Alexandru3 aliter non testari,seu iam factum testamentu3 non mutare, quod desiderium naturaliter reperitur in omnibus successuris ab intestato,cum testamentum eis prodesse non possit, sed potius nocere, nec tale desiderium improbatur a iure,⁊ verba quelibet hoc infirmo suadentia sunt a lege permissa,vt traditur per illa iura in.l.fina.ff.⁊.C.si quis aliq.testari prohibue.⁊ ita in terminis dixit Corne.in consilio.lxxxiiij.diu post redditum.in fi.tertie colum.primo volumi. ¶ Et idem dicendum est de actibus, ⁊ gestis tendentibus ad idem,vt sc3 infirmus inducatur ad non testandu3 per eandem rationem,modo tamen ex verbis,aut actibus non impediatur testamentum fieri ab eo, qui omnino, ⁊ resoluta mente volebat testari,vt habetur in locis predictis,⁊ tradit dominus meus Socin.in dicto consilio.cv. ¶ Hoc autem in casu nostro non reperitur,sed dicta omnia,vel facta per istos accusatos solum tendebant,vt dominus Alexander inclinaretur ad non testandum, vel etiam vt ab alijs non molestaretur de faciendo testamento, quod similiter a iure non prohibetur, vt plene per Corne. in dicto consilio.lxxxiiij. Et hoc rationi conuenit,quoniam testamenta debent esse libera, ⁊ sepe contingit ꝙ infirmi ad suggestionem propinquorum testátur vltra,ꝙ̄ resideret in eorum libera, ⁊ spontanea voluntate,vt experientia docet, que dicitur rerū efficax magistra.c.ꝙ̄ sit.de electio.libro sexto. ¶ Et plus dico in proposito ꝙ si actus,aut verba istorum accusatorum possent trahi ad illicitum,⁊ etiam ad licitum,⁊ sic essemus in dubio debent trahi ad licitum,⁊ permissum,†quia semper actus nostri in dubio sunt intelligendi,vt delicto careant, ⁊ penam non mereantur,⁊ sic prout a iure permittuntur.l.merito.ff.pro socio. facit.l.interpretatione. ff.de pen.ita dixit Bartol.in.l.non solum.§.sed vt probari.ff.de operis noui nunciatio.⁊ dixit Cumanus in consilio quinto, nauta quidam.colum.fina.⁊ Hippoly.de marsil.in consilio.xxj. vocem meam exaudi.secunda colum.in princip.⁊ in fi.cum concordantibus multis, qui ad hoc allegari possent. ¶ Et presertim in casu nostro hoc est dicendum,†in quo adest bona fama accusatorum,que multum prodest, vt non dicátur prohibuisse testari, cu3 illud sine dolo non fiat.l.prima.§.primo.l.secunda. ⁊ per totum. ff.si quis aliq.testa.prohibue.⁊ sic delictum grauissimum, maximaq; pena punitum,†vbi enim bona fama hominis reperitur in dubio non presumitur deliquisse,aut fuisse in dolo, vt per Cumanum in consilio.cxxxv.ad primum.xj.colum.in princip. Hoc tamen in proposito non est necessarium,quia verba,⁊ actus accusatorum non sunt talia,aut tales, vt per se trahi possint ad illicitum, aut ad aliquam prohibitionem testandi voluntati dn̄i Alexádri aduersatiuam,vt ex predictis constat,⁊ infra clarius constabit. ¶ His sic declaratis non obstant que in contrarium allegabátur ad probandam prohibitionem. Quoniam respondetur ⁊ de facili. ¶ Nam dum primo dicebatur ꝙ dn̄s Alexander destitit a testádo propter iniuriosa verba per eius filias dicta Dominico, ⁊ propter alterationem,⁊ rumorem inter eos,⁊ quia recedere noluerunt. Respondetur primo ꝙ ex his non fuit impeditus testari,sed inductus ad nolle testari, differendo testamentum in futurum tempus,quo vt sperabat,melius se habebit, non ergo destitit a testando,quia non posset,⁊ ab aliquo impediretur,sed quia noluit, ⁊ non est dubium ꝙ si tunc voluisset testari ꝙ potuisset, si aderat debitus numerus testium,quia sicut dixit ꝙ nolebat testari,ita poterat dicere ꝙ volebat,⁊ ab illis altercationibus liberari,precipiendo filiabus,⁊ omnibus ꝙ inde exirét, cui nullus contradixisset,⁊ maxime filie propter filialem reuerentiá,verba ergo filiarum

filiarum quecunqꝫ fuerint, non possunt dici prohibitio testandi, ⁊ maxime cum non essent versus dñm Alexandrum, sed cum Dominico, iuxta tradita per Corn. in dicto consilio. lxxxiiij. tertia colum. ¶ Et si dicatur ꝙ si non fuisset predicta altercatio testatus fuisset, prout aliqui testes videntur deponere. Dico primo ꝙ illi testes iudicant potius ꝙ̃ testificentur, ergo ⁊c. nihil enim de hoc dixit testator. Secundo dico, esto ꝙ ita esset, non tamen illa altercatio dicitur prohibitio punibilis, quoniam desistentia a testando fuit voluntaria, ⁊ ab eo qui testari poterat, ⁊ potuit moueri amore filiarum desiderantium ꝙ non testaretur, ac etiaꝫ propter molestiam, ⁊ instantiam dicti Dominici, nimis optantis, ꝙ ad sui, ⁊ fratrum commodum testaretur, prout hoc satis constat ex verbis ipsius do. Alexãdri, vcꝫ mi vuoi tu sotterare auanti chio mora, ⁊ mi vi vo sepellir tutti, ⁊ similia. Potest etiam dici ꝙ forte fuisset testatus propter instantiam, ⁊ importunitatem Dominici, ⁊ don Francisci qui pro eo instabat vt testaretur, nisi vidisset filias egre ferre, non autem fuisset testatus ex pura, ⁊ primeua eius voluntate, prout in simili considerat Corn. in dicto consil. lxxxiiij. colum. fina. ¶ Et si dicatur ꝙ saltem dicta altercatio dedit causam dilationis ad testandum. Respondetur ꝙ dans causam dilationi non punitur, quando postea testator potuit testari, ⁊ noluit, tunc enim arguitur ꝙ mens, ⁊ animus eius erat remotus a factione testamenti, ⁊ a principio presumitur distulisse, tanquam nõ bene resolutus ad testandum, vt inquit patruus meus Soci. in consilio. xcij. in causa domini Antonij. secunda colum. in fi. tertio volumi. Sed in proposito dñs Alexander post illam dilationeꝫ potuit cõmode testari, cuꝫ per plures dies vixerit in sano intellectu, ⁊ tamen noluit, ergo ⁊c. ¶ Preterea tunc dilatio posset arguere delictum in dante causam eius, quando fieret ex necessitate, quia tunc nullo modo posset fieri testamentum, ⁊ testator sic impeditus diceret, postquam nunc non possum testari, faciam cras, vel alio die, sed quando dilatio fit per testatorem, qui ita tunc poterat testari sicut differre, vt cõtigit in casu nostro, non video quare aliquis ex tali dilatione possit puniri, cum ille ex mera voluntate moueatur, ⁊ tũc testari nolit, licet possit, sed differre. ¶ Nec in aliquo peccarunt filie non recedendo, quia Dominicus nõ poterat eis id precipere, ⁊ voluerunt remanere, vt langueñti patri necessaria ministrarent, ⁊ etiam ne quis molestaret patreꝫ ad testandum contra eas, hoc autem non recedere nõ inuenio, ꝙ possit dici prohibere testari, cum etiam illis presentibus potuisset fieri testamentum, ita in terminis firmat Corne. in dicto consil. lxxxiiij. secunda, ⁊ tertia colum. ⁊ Socin. in dicto consilio. cv. quinta colum. ⁊ si pater voluisset eis absentibus testari, facile poterat precipere, ꝙ exirent, que certe vti bone filie ei obedissent, esto ergo ꝙ altercatio predicta fuisset causa dilationis testamenti, ⁊ quodãmodo impedimentum ne tunc testaretur, qd̃ tamen negatur, saltem quantum respicit dictas filias, tamen non debent puniri filie, quia in eis nullus dolus fuit, qui omnino requiritur, vt supra dixi. ¶ †Et pro hoc respondetur ad generalitatem dicte. l. secunde. C. si quis aliq. testari prohibue. quia debet intelligi de impedimento doloso, vt sic illa. l. per alias. ll. declaretur, iuxta. l. non est nouum. cuꝫ. l. sequen. ff. de legibus. ¶ Secundo principaliter ad argumentum respondetur, ꝙ altercatio predicta causata fuit facto, ⁊ culpa Dominici, qui anxius ꝙ dñs Alexander illum cum fratribus in testamento institueret, ⁊ proprias filias excluderet, dixit filiabus illis ꝙ exirent de camera vna cum eo, vt sic postea don Franciscus, ⁊ notarius qui pro eo ibi erant inducerẽt testatorem ad sic faciendum absentibus filiabus, sed filie noluerunt exire, ne parentem infirmum derelinquerent, ⁊ forte etiam ne pater induceretur ad testandum aliter, quam per se vellet, vt modo dixi. Et inde orta fuit altercatio propter quam pretenditur testamentum fuisse impeditum, que certe ipsi Dominico debet imputari, cum ipse prius ei causaꝫ dederit, nimis sollicitus, ꝙ do. Alexander testaretur. †Sicut in simili dicitur de rixa corporali inter duos, vt illi scꝫ imputetur qui prius causam dedit, iuxta tradita per doctores in. l. vt vim. ff. de iustitia ⁊ iure. ⁊ in. l. prima. C. vnde vi. vnde sicut dicimus qd̃ qui est causa cause dicitur causa causati. l. hoc iure. §. delecit. ff. de regu. iur. c. mulieres. in fi. de senten. excommuni. l. pretor. la secunda. §. si cum seruum. in fi. ff. vi bono. rapto. ⁊. l. nihil interest. ff. ad legem corn. de sicca. cum similibus, vt per Hippolyt. de marsil. in consilio septimo, sũmi celi Deus. secunda colum. in principio, ita in proposito Dominicus qui fuit causa altercationis debet dici causa impedimenti, seu dilationis testamenti, si volumus ꝙ ab altercatione predicta fuerit causatum. Non ergo tale impedimentum debet imputari predictis filiabus, sed potius Dñico. ¶ Et istud clare vt ostẽdi, qꝛ cum eo, ⁊ fratribus testator indignationem ostẽdit, qñ dixit, che diauolo e questo ⁊c. mi vuoi tu sotterare ⁊c. vogliono ch io mora ⁊c. put testes deponunt, que omnia versus Dñicum protulit, ⁊ ꝑpterea dimisit tunc testari, ne ille qui maxime illud desiderabat morem gereret propter predictam indignationem, ⁊ tunc si quando habuit voluntatem testandi, ⁊ aliquid dictis nepotibus relinquendi illam mutauit, volens super eo de nouo cogitare, ⁊ ideo distulit factionem testamenti in aliud tempus, ⁊ ni fallor hoc cuilibet sani capitis quadrabit potius, ꝙ̃ dicere ꝙ indignatus cum filiabus, ⁊ ab eis perturbatus dimiserit testari, si quidem tunc indignatio contrarium effectum ostendisset, ex quo filiabus rem gratam faciebat non testando, quod non faciunt, qui cum aliquibus indignantur, prout experientia docet. ¶ Secundo non obstant illa verba do. Alexãdri, lo faro poi a modo mio, prout supra de eis arguebatur. Quoniam primo dici potest ꝙ verba illa forte non ita fuerunt, quia aliqui testes deponunt ꝙ dixerit, che sel migliouaua faria quello gli pareria, ex quibus non videtur sic posse argui, sed videntur importare ꝙ testabitur, vel non, secunduꝫ qd̃ sibi videbatur. ¶ Sed posito ꝙ sic dixerit, prout in argumento dicitur. Secundo respondetur ꝙ illatio illa ꝙ tunc suo modo testari non poterat, non debet aliquo modo referri ad filias, idest ꝙ per eas prohiberetur. sed potius censeri debent prolata ꝑpter instantiam, ⁊ importunitatem Dominici, qui instabat ꝙ ei, ⁊ fratribus relinqueret, dicendo recordatiue del vostro sangue ⁊c. ⁊ similia verba, vt testes deponunt, ⁊ instando ꝙ testaretur, ⁊ ea de causa volebat filias inde exire, propter quod do. Alexander cuꝫ eo fuit indignatus, vt dictum est, ⁊ sic inspecta infestatione dicti Dominici videbatur ꝙ nõ posset ex arbitrio proprio testari, sed quodãmodo ad satisfactionem dicti Dominici, ⁊ fratrum, quo considerato, vt signum indignationis ostenderet noluit tunc testari, dicens ꝙ alias testabitur a suo modo, idest ex proprio arbitrio, ⁊ non ad instantiam alterius. Et ꝙ ita talia verba debeant intelligi probatur, quia ex his que in processu probantur nulla verba per filias prolata fuerunt erga patrem, vt aliquid faceret ad earum instantiam, ita vt illatio ex verbis testatoris, ꝙ tũc suo modo testari non poterat possit referri ad filias, sed bene Dominicus dixerat, ⁊ repetierat, messer barba ricordatiue che anche noi siam del vostro sangue, ⁊ similia verba volens inferre ꝙ sibi, ⁊ fratribus bona sua deberet relinquere, ⁊ sic quodãmodo videbatur velle dare moduꝫ testandi, propter que verba do. Alexander indignatus noluit aliter testari, dicẽs di poi che staro meglio faro testamẽto a mio modo. ¶ Preterea quo respectu talia verba fuerint prolata pendet ab animo proferentis, vt est notum, et sic ipse solus potuisset nobis declarare, an scꝫ protulerit, qꝛ tunc per filias, ⁊ generum testari prohiberetur, an vero quia per Dominicum molestaretur ad testandum in fauorem nepotum. Sed sic est, quod ipse postea declarauit, ꝙ a filiabus, ⁊ genero nunꝙ̃ fuit prohibitus testari, ⁊ ꝙ semper potuisset testari, si voluerit, ergo sequitur ꝙ verba illa, el faro poi a mio modo, non possunt dici probata respectu alicuius ꝓhibitionis per filias, aut generum facte, cum vere nulla facta fuerit, sed debent intelligi prolata respectu dicti Dominici, vt supra dictum est. ¶ Et preterea quando essemus in dubio, quo respectu talia verba ꝓlata fuissent, non debet ex hoc inferri, vbi aliud non appareat, quod vera interuenit prohibitio testandi, vt per eam persone accusate debeant sic puniri, cum ad illud requirãtur probationes luce clariores, vt supra fuit dictum, ⁊ non possunt isti accusati puniri ex aliqua presumptione, quaꝫ quis vellet ex illis verbis sumere, licet male, †qꝛ in criminalibus nemo debet ex presumptionibus damnari, etiam si vehementes, ⁊ violente fuerint, vt voluit Bald. in. l. fina. C. de probatio. cum concordantibus, vt per Alexan. in consilio. xv. viso processu. xj. colum. versic. tertio per id. primo volumi. ⁊ per Iaso. in consil. clxvij. formate sunt. quarta colum. versicu. ⁊ cum ista dicta sint ambigua. quarto volumi. ⁊ per Hippolytum de marsi. in consi. cxxxij. in nomine sancte. prima colum. versic. ⁊ adeo hoc est verum. ⁊. iij. colum. versicu. ⁊ licet ex predictis. ¶ Ad tertium respondetur ꝙ vere nihil facit, quia ex desistentia a testando non auferebat causa iniurie, neqꝫ tollebatur quin Dominicus vltio. faceret de verbis contumeliosis illi dictis per filias, aut vnam earum, quinimo magis augebatur animus in malũ aduersus eas, cum videret se suo frustratum desiderio, cum admodum desiderasset per patruum fieri testamentum, ⁊ ab eo tunc desisteret, sed bene econtra, si fecisset testamentum posset argui ꝙ non libere fecisset, sed potius timens suis filiabus, vt placaret Dominicum, ⁊ tunc bene procederet argumentum, ⁊ ista vt puto est verissima, et clara responsio. ¶ Posset etiam dici ꝙ ille timor erat vanus,

cum ibi Dominicus esset solus, filie autem essent tres, adesset maritus vnius, ⁊ alij de domo, qui semper fauissent dictis filiabus, ita ꝙ nullo modo esset verosimile eas per Dominicum posse offendi, ergo non timendum. l. non est verosimile. ff. quod met. cau. c. sollicite. de restitutio. spoliato. cum similibus, vt per Jaso. in. l. si extraneus. secunda colum. ff. de conditio. ob causam. ⁊ Deci. in consi. cccccclxiiij. viso, ⁊ perlecto. secunda colum. ¶ Non ob. modo quartum quod de piperario dicebatur, quoniam respondetur ꝙ male ex illo modo legēdi, vel ex verbis, de quibus in argumento infertur ad prohibitionem testandi, poterat enim tunc domi. Alexander, vel ipsemet dicere quicquid volebat ordinando testamentum, vel auferre scriptum de manu piperarij, ⁊ dare notario, qui omnia legeret, non fecit, quia tunc non erat resolutus testari, si enim testari voluisset, non video quare illud, vel quid simile facere non potuisset, sicut accepit dictum scriptum de manu piperarij, ⁊ posuit sub cuperta quando noluit testari, differens testari ad aliud tempus, prout statim ipse rn̄dit ipsi notario interroganti an vellet testari, ⁊ verba illa mio messer non vuol far testamento, nihil faciunt ad prohibitionem, sed sunt prolata respectu sue opinionis, cum sciret ꝙ iam aliud testamentum fecerat, vel sunt prolata respectu noui, ⁊ vniuersalis testamenti, cum tantum vellet equare filias, prout ipsemet piperarius dixit, quando dixit Sanctino notario, hauerete poco da fare per che vuole solamente aguagliare le sue figliole ⁊c. que verba non solum nō arguunt prohibitionem testandi, sed dicuntur ostendere curam piperarij, ꝙ dn̄s Alexander testaretur aperiendo, tanquam intimus eius,

37 ⁊ sue mentis conscius voluntatem suam, † ⁊ illis verbis videtur credendum, cum eis non contradixerit dn̄s Alexander, prout poterat, sed potius tacendo assenserit, argumen. l. qui patitur. ⁊ l. si remunerandi. §. primo. ff. manda. ⁊ l. ij. §. voluntatem. ff. solu. matrimo. ⁊ est regula in. c. qui tacet. de regu. iur. libro sexto, ⁊ ibi per Dyn. vel saltem ea non negauerit. l. qui tacet. de regul. iur. ⁊ c. is qui tacet. eodem titu. libro sexto. ¶ Et ista bona voluntas piperarij, ꝙ dn̄s Alexander testaretur, probatur etiam ex eo, quia adduxit do. Joan. franciscum bellerum notarium, ei dicens, el si dice che mio messer vuol far testamento, voglio che ve ne rogate, prout ipse bellettus, ⁊ quidam alij deponunt, ⁊ ex hijs clarissime constat nullam prohibitionem testandi probari, ea die factam per istos accusatos, ita vt per eam incidant in penam titu. si qs aliq. testari prohibue. a qua pena omnino sunt absoluendi, ⁊ vt verum fatear, ego non video super hoc probabilem dubitationem, ⁊ vltra predicta concludentissime ostenditur sic.

38 † Ibi aderat notarius, ⁊ forte debitus numerus testium, ita vt dici non possit prohibitionem factam per expulsionem notarij, vel testium, prout dicunt fieri prohibitionem Bal. ⁊ alij in. l. i. C. si quis aliq. test. prohibue. ⁊ Bar. in. l. si. ff. eo. ti. Nullus enim fuit expulsus, sed omnibus patebat aditus, immo vt dixi aderant, ⁊ vt multi testes dicunt poterat testari si voluisset. Solum ergo posset considerari ꝙ fuerit prohibitus per aliquem timorem, vt sic animus eius coactus diceretur non testari, facile enim erat ei dicere tales facio heredes, vos estote testes, ⁊ tu notarie sis rogatus. Solum itaqꝫ per aduersantes potest dici, ꝙ aliquo timore ductus id non fecit, sed certe hoc falsum est, ⁊ nullo modo dici pōt. Primo qꝛ vere nihil tunc accidit, propter quod debuerit timere, vt ex predictis constat, saltem ꝙ cadat in constantem virum, prout in similibus requiritur, vt per Bar. Bal. ⁊ alios in locis predictis. Secundo etiam, qꝛ si de hoc aliquod esset dubium totum pendebat ab animo suo, vtrum. s. timuerit, ⁊ propterea quasi prohibitus abstinuerit a testando, an vero ex libera eius voluntate. Hoc autem dubium est sublatum, cum per eum fuerit facta declaratio, qđ scilicet nullam vim passus fuit, ⁊ ꝙ nullus prohibuit eum testari, merito ergo sumus extra omnem considerationem prohibitionis testandi. Igitur isti accusati veniunt absoluendi. ¶ Non ob. quod quinto loco allegabatur de illo notario cauagnano, alia die non admisso, qꝛ respondetur primo ꝙ illud non est verum, fm multos testes qui deponunt, ꝙ si dictus notarius voluisset ingredi came-

39 ram potuisset, ⁊ ꝙ ostium erat apertum, † ⁊ cum sint isti testes instrumentarij, ⁊ etiam alij, sequitur ꝙ non est omnino standum contrarie assertioni ipsius notarij, iuxta doctri. Bart. in. l. i. §. si quis neget. ff. quemadmo. testa. aperi. ¶ Scđo etiam respondetur qđ tunc non probeť ꝙ dn̄s Alexander vellet testari, neqꝫ de eo erat aliquis sermo, immo potius constabat contrarium, qꝛ ipse die precedente dixerat velle testari post duos dies, si ad meliorem statum persone peruenerit, non ergo in die sequē. testari volebat, propter qđ sequitur ꝙ illa non admissio notarij, veluti nō tendēs ad prohibitionem testandi non fuit punibilis, nec facit indignū non admittentem,

40 † cum requiratur eodem tempore concursus duorum, scꝫ ꝙ quis velit testari, ⁊ prohibeatur, puta per non admissionem notarij, iuxta tradita per Bar. in. d. l. fi. ff. si quis aliq. test. prohibuer. ⁊ Bal. ⁊ alios in. d. l. i. C. eo. ⁊ s. dictum fuit, ⁊ ita in terminis considerat Corne. in. d. consi. lxxxiiij. i. colum. ver. si quis enim verbo, vel facto. ⁊ do. meus Soci. in. d. consi. cv. iiij. colum. vers. scđo loco. ¶ Ad sextum de minis piperarij in do. Christoforum mantellum notarium ⁊c. respondetur primo posito sine preiudicio veri, qđ ex eo argueretur aliqua prohibitio per ipsum piperarium facta, ex ea filie non venient priuande,

41 † qꝛ delictum vnius alteri non nocet. l. ij. §. fratris. ff. si quis aliq. test. prohib. ¶ Scđo dico ꝙ immo veritas est, ꝙ nulla dicitur prohibitio testandi per dictum piperarium facta saltem punibilis, qđ primo probatur, qꝛ non constat ꝙ propterea dictus notarius non accesserit ad se rogandum de testamento, sed non accessit qꝛ superuenit do. Hieronymus sanctinus alter notarius, qui ad illum finem, ⁊ sine aliquo impedimento ingressus fuit, tanqꝫ magis gratus Dominico qui eum adduxit, ⁊ vbi ille mantellus fuisset intro vocatus, credendum est ꝙ introisset, ⁊ se rogasset spretis verbis, aut minis dicti pipe-

42 rarij, prout vere spernende erant, † nec iustum timorem inferebāt, cum non esset solitus aliquem offendere, aut minas suas mādare executioni, aut similia facere, iuxta tradita per Specu. in ti. de presump. §. i. ver. sed pone. H. minatus est, cum concordan. vt per Alex. in. l. metum. C. ꝙ me. cau. ¶ Scđo qꝛ tunc arg. posset procedere qn̄ notarius fuisset vocatus per testatorem volentem testari, qđ in casu isto non contigit, qꝛ iste fuerat adductus per vnum ex nepotibus, qui instabant, ⁊ sollicitabant pro testamento, ergo ⁊c. vt per Cor. in dicto cōsi. lxxxiiij. i. colum. ¶ Et maxime dicendum est in proposito, qꝛ piperarius a do. Alexandro acceperat ꝙ nolebat testari, vt ipse dixit. ¶ Tertio dico ꝙ ille facte per viam protestationis vocatis testibus sunt intelligende per viam iuris, hoc est quatenus iura patiantur, alioquin quid erat opus dicere, siate testimoni come io protesto ⁊c. solum enim testes rogauit, vt qn̄ postea opus esset in iudicio examinarentur, hoc aūt nullam ꝓhibitionem punibilem potest importare, qꝛ ꝙ iure fit pe-

43 nam non mereť. l. graccus. C. de adulter. † ⁊ protestari omnibus permittitur, sed intelligitur postea quatenus iura sibi opitulētur, vt per Bar. ⁊ alios in. l. non solū. §. morte. ff. de oper. no. nuncia. ¶ Demum non ob. qđ de publica fama allegabatur, qm̄ respon-

44 detur primo ꝙ non est recte probata, ꝓut requiritur, † qꝛ testes de fama deponentes non deponunt audiuisse a maiori parte populi, prout requiritur fm Bar. in. l. de minore. §. plurimū. iiij. colum. vers. quero qualiter probabitur. ff. de questio. ⁊ ibi plene per Hippo. de marsil. cum concordan. vt per eum in consi. lxxij. munda cor meum. col. iiij. post prin. per Alex. in cōsi. xx. in causa appellationis. ij. col. iiij. volu. ⁊ per Dec. in consi. liiij. in causa do. Antonij. ij. col. sed testes non sic dicunt, ergo ⁊c. Est verū ꝙ don Franciscus deponit, chel si dice per la piu parte de la gente, sed iste est vnus, ⁊ non sufficit ad ꝓbandam famam, vt per Bar. ⁊ alios in. d. §. plurimum. ver. preallega. Et preterea ipse non deponit ꝙ sit publica vox, ⁊ fama, sed simpliciter dicit, che a Mantoua si dice per la piu parte de la gente, ⁊ tn̄ videtur requiri, vt prius dicatur ꝙ sit publica vox, ⁊ fama, vt videtur velle Bar. in. d. §. plurimū. iiij. col. ver. sis tn̄ cautus ⁊c. super hoc tn̄ vltimo non multum me fundo propter ea que ibi Bart. antea dixerat. ¶ Scđo respondetur ꝙ ista fama dꝫ dici vana vox populi, qꝛ non constat vnde habuerit originem, nisi ꝙ aliqui testes dicunt ꝙ audiuerunt ab illis de Ubertis, ⁊ eoꝝ famulis, ⁊ sic a personis suspectis, ⁊ non a fide dignis, tunc enim non dꝫ habere aliqꝫ fidem, sed dicitur vana vox populi, vt per Bar. ⁊ alios in. d. §. plurimū. in. q. de effe-

45 ctu fame, ⁊ dixit Inn. in. c. qualiter ⁊ qn̄. el. ij. de accus. † ꝙ testes debent dicere a qbus audiuerunt ad hoc, vt cognoscatur a qbus personis fama habuerit originem, ⁊ si a personis non dignis, sed suspectis nulla sit, prout refert, ⁊ seqťur alios ēt alleg. Beltran. in consi. xxvj. adicio ꝙ cū do. Gulielmus. iij. col. ij. vol. ¶ Sed ⁊

46 tertio respondeť † ꝙ fama ēt legitime probata non probat in criminalibus, nec ex ea qs potest damnari, immo nec semiplene probat, vt per Fely. post multos ab eo relatos in. c. veniens. v. colū. ver. tertia cōclusio. de testib. ⁊ Beltran. in. d. cōsi. xxvj. Immo nec facit indicium ad torturā de iure, licet aliqn̄ seruetur contrarium, vt per Hippo. in. d. cōsi. lxxij. iij. col. in fi. ¶ Remanet itaqꝫ ex predictis omnibus vera cōclusio non esse aliquo modo ꝓbatum istos accusatos aliquo modo ꝓhibuisse do. Alexandrum testari, ⁊ per

47 cōs eos debere absolui. † Et vbicunqꝫ de hoc aliqua caderet dubitatio, quod tn̄ negatur per predicta, dico ꝙ per declarationem, quam ipse dn̄s Alexander fecit tollitur omnis difficultas. In ea enim

enim aperte dixit se non fuisse ab aliquo prohibitum, vt patet ex publico instro, et tunc vt testes dicunt, pluries dixit versus nepotes, et alios qui ɔtrarium asserebant, che si mentiuano per la gola, et ꝙ volebat testm̄ illud valere, quod fecerat de anno. M. D. xv. illud confirmando, exprimendo ēt alia verba contra ipsos nepotes, vȝ che era in animo di farli qualche bene, ma che piu non lo voleua fare, ēt se scampasse, et alia quedam que non expedit referre. Huic aūt sue declarationi omnino standum est, sicut econtra deberet stari, si se per aliquem prohibitū declarasset, sm̄ Barto. in. d. l. fi. in vlti. colū. ff. si quis aliq. testa. prohib. et Bal. in. l. i. C. eo. tit. Immo fortius, nā si ibi statur ad penam delicti, fortius debet hic stari ad liberationem pene, et ad inocentiam accusatorum, arg. l. absentem. ff. de pen. cū simi. ¶ Et ex omnibus his manifeste constat do. Alexandrū ex propria voluntate noluisse testari, qn̄ aderat Sanctinus notarius, non autem ab aliquo fuisse prohibitum, et demū eundem voluisse decedere cum antiquo testamento, et nihil voluisse nepotibus relinquere. ¶ Et stantibus istis, dico ꝙ pro istis filiabus est casus in. §. causas. vers. si conuictus fuerit. in auc. vt cum, de appell. cognos. et ꝙ filie de pretensa prohibitione essent ɋuicte, quod tn̄ est omnino falsum, vt dictum

48 est. † Ibi enim dicitur ꝙ pater qui aliqn̄ fuit testari ꝓhibitus per filiuȝ potest postea testando illum exheredare, non tn̄ cogitur. l. non quicqd. ff. de iudic. potest ergo instituere expresse, vel forte ēt tacite, si valens testari maluit intestatus decedere, iuxta. l. consiciuntur. ff. de iu. codic. in prin. quasi videat̄ sibi iniuriam illam remittere, sic ergo in proposito videtur ꝙ pater ɔfirmando primuȝ testm̄ in quo filie erant vocate dicat̄ illis remisisse omneȝ iniuriaȝ et culpam ꝓhibitionis, si quaȝ fecissent, quod tn̄ negatur. ¶ Iteȝ et scd̄o inducitur ille tex. nam vult ibi tex. testari ꝓhibentem accusari solum per eos, quoꝝ intererat, et eo tantum casu, qn̄ pater in ipsa ꝓhibitione decesserit, sed si non in ea decesserit, qꝛ potuit postea ex arbitrio testari qui prius ꝓhibuit eum testari accusari per aliquem non pōt, et ratio est, qꝛ cum forte amplius testari nolit, et sic animū amouerit ab eo, qd̄ iam voluit in testamento disponere non est aliqs qui pretendere possit interesse, cum solū ad accusationem admittant̄ pretendentes interesse, prout ibi egregie no. Ang. et si testari velit in eius arbitrio est tanꝗ solus iniuriatus illum punire ipsum exheredando, vt ibi dr̄, cum ergo in proposito do. Alexander etiam ꝙ fuisset ꝓhibitus per filias, lȝ falsum sit, non decesserit in ipsa ꝓhibitione, nulli cōpetit facultas accusandi, potuit enim ex post testari, sicut potuit illā declarationem facere, et tn̄ noluit aliud facere testm̄, sed solum antiquum illud confirmare, ergo seqtur ꝙ noluit filias aliquo modo punire, sed potius eis omnē iniuriam remittere, et sic mihi videt̄ in omneȝ euentum ꝓbare prohibitionis pro absolutione filiaꝝ esse casum in. d. §. causas. inducto, vt. s. super quo nemineȝ sani capitis puto dubitaturum. Nō ob. si dicatur prout inuenio in ꝓcessu ꝙ predicta declaratio non fuit ex libertate animi facta, aut pro veritate, sed ad stimulū, et instantiam filiarum, prout vnr̄ deponere aliqui testes, maxime quedā Maria, et qdam Paynus, qn̄ respondetur primo ꝙ predicti testes non sunt fide digni ex pluribus, et maxi-

49 me qꝛ ambo sunt famuli istoꝝ de Ubertis accusantiuȝ, † et sic velut eoꝝ familiares, et domestici nō sunt pro illi idonei testes. l. ēt. vbi Cy. Bal. et alij. C. de testi. tradit Saly. in. l. seruos. C. de questio. cum ɔcordan. vt per Corn. in ɔsi. clxx. lȝ in hac. col. iiij. ij. volu. ¶ Scd̄o etiaȝ rn̄detur, et tollitur omnis difficultas, qꝛ dico ꝙ si fecit ad instātiam filiaruȝ optime fecit, ne. s. filie iniuste pati possent, et per se fortasse talē declarationem non fecisset, qꝛ ignorabat sic eas accusari, et de tali ꝓhibitione inculpari. nec id cogitare poterat, sciens se non fuisse ꝓhibitum, vnde filiabus ei nūciantibus qualiter calūniabantur ad earum instantiaȝ, iuxta tn̄ veritatem, et ꝓpriȷ cordis conscientiam, fecit talē declarationem, et vltra ēt processit ꝙ filie non petebant, dicendo ꝙ volebat primum testm̄ conditum anno. M. D. xv. valere, et cū eo mori, vt multi testes deponūt. Non ergo pōt reprehendi ipse in. d. declaratione, nec ēt filie eam petendo, cū totum factum sit ne iniuste penā paterentur, iuxta tradita per Odofr. in. l. fi. C. si qs aliq. testa. ꝓhibu. ¶ Nec dicat̄ ꝙ ista declaratiō, velut quedam exculpatio offensi non dȝ releuare delinquentem, vt per Imo. et Ioā. de ana. in. c. i. de homic. et vr̄ velle Bar. in. l. inter omnes. §. recte. ff. d fur. et tradit Fely. in. c. i. col. fi. d presump. qn̄ ad hoc rn̄detur ꝙ procedere posset istud, qn̄ aliunde clare de delicto constaret, non auteȝ qn̄ de eo dubitaretur, put declarat Alex. in ɔsi. i. viso processu. v. colū. post prin. iij. vol. et idem voluit Fely. in. d. c. i. sed in casu nostro non ɔstat de tali prohibitione, imo potius constat contrariuȝ, vt ex predictis patet, ergo ꝛc. ¶ Posset ēt dici pticulariter in materia ista ꝙ ꝓhibitio per filium facta non punitur, nisi qn̄ prohibitus in ipsa ꝓhibitione decedit, non auteȝ si postea potuit testari, nisi sm̄ quod. s. inducendo. d. §. causas. vnde cum in isto casu de clara volūtate patris appareat, vt non puniantur, qꝛ dicit eas non fuisse in aliqua culpa, seqtur manifeste ꝙ omnino debent ab solui, tā ipse, quam piperarius, et similiter ipse debent in paterna hereditate ex paterna volūtate conseruari, et pro ista conclusione in fortioribus terminis facit decisio Cor. in. d. ɔsi. lxxxiiȷ. et. ccix. preallegatis, et dn̄i mei Soci. in. d. ɔsi. cv. ¶ Nec tali conclusioni obstant plures decisiones in cōtrarium allegate, qm̄ nihil faciunt ad casum istum, qꝛ omnes, posito ꝙ sint vere, loquuntur in terminis valde diuersis. ¶ Nā primo decisio Odofre. in. d. l. ij. si vera est, ꝓcedit ex eo, qꝛ filij fuerunt in dolo in non vocādo notarium, prout patri promiserant, de quorum ꝓmissione pater confidit, nec alteri potuit imponere, vt notarium vocaret, et sic remansit deceptus, et preterea decessit in ipsa prohibitione, que omnia cessant in casu nostro, nullus enim fuit dolus filiaruȝ, aut generi, nec in aliquo fuit do. Alexāder deceptus per eoꝝ promissioneȝ, nec in pretensa prohibitione decessit, vt ex predictis constat.

50 ¶ † Non obstat secundo doctrina Bal. et alioꝝ in. d. l. testamenti. qꝛ procedit quando de ꝓhibitione cōstabat, quod isto casu negatur. ¶ Preterea dici posset ꝙ ibi loquitur de pena per patreȝ imponenda, scȝ de exheredatione de qua ad penas, de qbus agitur non debet argui, qn̄ prohibitus non decessit in ipsa prohibitione, vt dixi. s. dum induxi. d. §. causas. ¶ Ad tertium respondetur ꝙ omnes predicte decisiones procedunt, qꝛ de vi, et probabili metu aperte cōstabat, sed secus in casu isto, immo hic ɔstat con-

51 trarium, vt ex predictis constat. ¶ † Quarto ad consilium Pet. de ancha. cccxxxvij. rn̄detur ꝙ alius fuit rumor in casu illo, vociferauit enim taliter ex eo ꝙ non potuit testator proseq testamentum, et vltra etiam notariū expulsit, ostium clausit, et testari volēs in ipsa prohibitione decessit, que omnia cessant in casu isto, vt ex

52 predictis constat. ¶ † Non obstat quinto auctoritas Calcan. in dicto consi. xc. qꝛ posito ꝙ sit verum qd̄ ipse dicit, de quo tamen non parum dubito, respōdetur ꝙ in casu illo notarius, qui mandato testatoris iceperat publicare fuit interruptus, et impeditus prosequi contra testātis voluntatem, et ille infirmus in ipsa prohibitione decessit, sed in casu isto non sic est, qꝛ notarius non inceperat publicare, et altercatione, et rumore per se non destitit domi. Alexander a testando, sed ex propria voluntate, cum posset, si vellet, prout etiā postea per multos dies potuit, sed noluit, merito istis accusatis nihil est imputādum. ¶ Ultimo ad consilium Ias. xxxi. i. volu. Respondetur similiter ꝙ ibi prohibitio fuit vere facta, expulsus eniȝ fuit notarius, et testes, et postea semper fuit ostium clausum, vt redire non possent, et ita vt etiam non potuerit illa misera mulier accipere sanctissimum corpus Christi, et sic in ipsa prohibitione decessit, que omnia cessant in casu isto, vt ex predictis constat, et lȝ quedam alia ex processu possint cōsiderari contra istos accusatos, tamē non curaui super eis instare propter instantiam consultantis, et qꝛ sunt leuia, et illis recte intuenti apparebit clara responsio ex. s. deductis. Ex quibus cōcludo vt supra manifestam iustitiam esse in fauorem filiarū do. Alexandri, vt. s. iure debeant paternam hereditatem retinere, et ab iniusta accusatione vna cum do. Francisco piperario absolui. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1536.

SVMMARIVM.

¶ Filiorum appellatione an et quando veniant nepotes in depositione testamentaria fauorabili filijs.

1 In fideicommissis ante omnia mens testantis attendi debet.
2 Filiorum appellatione an nepotes veniāt, maxime quādo dispositio est fauorabilis filijs, et. s. nu. seq. et nu. 7.
3 Inequalitas inter descendentes filiorum seruari non debet.
4 Uoluntas testōris censet̄ esse talis, vt iuri cōi sit ɔformis, maxime qn̄ sic iterpretādo stamus i ꝓprietate vboꝝ a testōre platoꝝ.
5 Proximiores in gradu ab intestato preferuntur.
6 Representatio inter transuersales quando sit permissa.
8 Uerba illa per stirpes, et non in capita quid operentur.

CONSILIVM CXLIX

Dirigat Dn̄s verba mea in viaȝ veritatis, et iustitie. ¶ Proposita questio notissima est, et quasi vulgaris, vtrum. s. in prouisione testatoris appellatione filioꝝ in effectu compreben-

dantur nepotes, in qua vario modo loquuntur doc. ꝛ legendo, ꝛ consulendo, sup qua abūde, ꝛ subtiliter in presenti casu scripsit ex cel. consultoꝛ do. Gregorius guizardus mihi vti frater hoñ. con cludēdo pro parte negatiua, ꝛ sic ꝙ filij do. Aloysij, ꝛ Antonij, ꝛ nepotes do. Bernardi testatoris filij non dicant̄ vocati ad par tem aliquam bonoꝝ do. Michaelis filij testatoris nup defuncti sine liberis, sed ad eius successionem ēt vigore substitutionis, de qua in testamēto solum dicantur vocati supstites filij aliorum fra truꝫ. d. Michaelis predefunctoꝝ, ꝛ hoc ex pluribus pulchris ra tionibus, de qbus in consilio, quas referre nō expedit. ¶ Veruꝫ vltra deducta per Cōsultorem predicta cōclusio videtur multuꝫ

1 difficultari, †qm̄ in contrarium videtur verosimilis mens testato ris, que ante omnia presertim in fideicōmis. attendi debet. l. pe. ff. de leg. i. l. cum virum. C. de fideicō. ꝛ l. heredes mei. §. cuꝫ ita. vbi hoc anno dixi, ꝛ ɔcordantes allegaui. ff. ad trebel. Et istud vide tur aperte demōstrari, naꝫ testatoꝛ pluribus filijs institutis sic sub stituit, si contigerit aliquē, vel aliquos ex filijs ipsius testatoris de cedere sine filiis, tunc ꝛ eo casu sibi, ꝛ tali, vel talibus sic deceden ti, vel decedentibus hr̄des instituit, ꝛ substituit quoscūqꝫ alios ip sius filios tūc superuiuentes, ꝛ si aliqui decessissent ipsorum filio rum predefunctorum filios masculos per stirpem, ꝛ non per capi

2 ta, †videtur enim ꝙ cum testatoꝛ quēlibet ex filijs pariter vocaue rit dicatur habuisse parē affectionem ad posteritatem, cuiusqꝫ ex filijs, ꝛ sic ꝙ qñ dixit, defunctorū filios masculos ꝛc. voluerit sub illo verbo filios defunctoꝝ oēs descendētes vocare, iuxta. l. libe roꝝ. prope fi. ff. de ver. sig. ne alias inter descendentes filioꝝ suo rum dicatur differentiā, ꝛ inequalitatem fecisse, qđ non est dicen dum, arg. l. vt liberis. C. de colla. ꝛ l. cuꝫ pater. §. pater pluribus. ff. de lega. ij. ꝛ tradit Areti. in cōsi. i. decreueraꝫ. col. fi. ꝛ patruus, ꝛ do. meus Soci. in consi. clx. in presenti cōsultatione. iij. col. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent. ¶ Et eo maxime in hoc casu ita videtur dicendum, qꝛ testatoꝛ vocauit illos per stirpem, ꝛ non per capita, ex quo videt̄ ꝙ solum considerauerit proprios fi lios, ꝛ cuiuslibet eoꝝ stirpem, seu prolem pro rata sua, qđ non es set si illi nepotes do. Bernardini filij predefuncti excluderentur, stirps. n. ꝛ proles do. Bernardi nihil haberet contra verosimileꝫ mentem testatoris. Sic igit̄ videtur ꝙ etiam illi nepotes sub ver

3 bo filios, dicant̄ vocati, †cum dispositio testōris sit ipsis filijs fa uorabilis, iuxta doctri. Bar. in. l. liberoꝝ. ij. col. ver. aut eis pro uidet ꝛc. ff. de verb. signi. que opinio ɔcquid dicat suprascriptus excel. Consultoꝛ est magis cōmuniter approbata, vt per Alex. in consi. ix. visis. i. ꝛ ij. col. i. vol. Jas. in. l. gallus. §. instituēs. v. ꝛ vj. col. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ in cōsi. xcij. Joānes. iij. col. iij. volu. ꝛ per Dec. in consi. cccxcj. in casu proposito. ij. col. ꝛ ſm illam opin. ego pluries consului, qꝛ semper mihi visa est vera, nisi aliqua ratio vr geat in contrarium. ¶ Istis tñ non obstan. verius arbitroꝛ, quod supra per do. Consultorē, ꝛ recte, vt puto firmatum fuit. ¶ Et vl tra fundamenta eius ingeniose deducta moueoꝛ pulchra, ꝛ ni fal loꝛ concludenti ratione, que precipue me induxit in hanc opinio.

4 †nam volūtas testōris censetur fuisse talis circa fideicōmissuꝫ, vt sit cōformis iuris dispōni ab intestato, ita voluit Bar. in. l. here des mei. §. cū ita. in. iij. oppos. ff. ad treb. put ibi declarant Alex. patruus meus Soc. ꝛ alij. Et maxime hoc procedit qñ sic inter pretando stamus proprietati verboꝝ a testatore prolatoꝝ, ꝛ ali ter capiendo ab ea recederemus, put declarat Alex. in. d. §. cum ita. refert, ꝛ magis declarat Curt. iuni. in consil. cxxviij. presuppo nitur in facto. iij. col. ver. ꝛ lꝫ circa intellectū. sed in proposito pre dicto Michaeli ab intestato succederent, solū filij superstites pre

5 defunctoꝝ fratrum, †non autem cū illis admitterentur nepotes. d. do. Bernardi predefuncti fratris, cū sint in gradu proximio res, iuxta auc. post fratres. la. ij. ꝛ in corpore vnde sumitur. C. de

6 legi. her. †Nec enim tunc illi nepotes representabūt personaꝫ eo rum patrū, aut in eoꝝ locum subintrabunt, qꝛ representatio inter transuersales solū reperitur in iure permissa, qñ qui vult represen tare tractat de succedēdo patruo, amite, auūculo, vel matertere, qui sunt fratres, aut sorores patris, vel matris eius predefuncte, ꝛ dicuntur ebij, vt est tex. in aucté. de heredib. ab intest. veni. §. re liquum. maxime in ver. huiusmodi priuilegium ꝛc. ꝛ ibi doc. tra dunt, ꝛ Deci. in cōsil. i. memini. ꝛ Curt. iunioꝛ in consil. lvij. J. alle gando. v. colū. quod in casu isto non esset, qꝛ Michael nuper de functus, de cuius hereditate agitur predictis nepotibus sui, fra tris non dicitur patruus. Sicut ergo nepotes predicti ab intesta to in nihilum succederent exclusi a pximioribus, ita in dubio cre dendū est ꝙ testatoꝛ noluerit eos ad fideicōmissuꝫ vocare. ¶ Et presertim, qa sic interpretando stabimus proprietati sermonis,

7 †cum proprie nepotes nō veniant appellatione filioꝝ, alio enim nomine appellantur filij, alio nepotes. l. quid si nepotes. ff. de te stamen. ꝛ §. penul. insti. eo. titu. ¶ Et per hāc viam propter ratio nem predictam puto limitādam esse opinionem Bar. in. d. l. libe rorum. qꝛ non procedit qñ ita interpretādo testatoꝛ diceretur ali ter per fideicōmissum vocare, quam ab intestato vocarentur, tūc enim vt pariter vocet, ꝛ sic iuri cōmuni sit conformis, dicemus ꝙ appellatione filiorum non continētur nepotes, ꝛ ita signanter ar guit, ꝛ cōcludit Areti. in consi. cxlvj. respondendo sūmatim. ꝛ il lum refert, ꝛ multum notādo sequitur Curt. iun. in consi. lvij. ha bita diligenti. iij. colū. ¶ Posset etiam pro ista opinione allega ri similiter vltra cōsulentem pulchra doctri. patrui, ꝛ do. mei So ci. in. l. gallus. §. instituens. in fi. de liber. ꝛ posthu. dum respōden do ad. l. cū pater. §. hereditatem. el. i. ff. de lega. ij. vult ꝙ effectua liter nepotes non veniant appellatione filiorum, qñ supersunt fi lij, de quibus testatoꝛ mētionem fecit, quod etiam videtur sequi Jas. sibi in. vj. colū. ver. istam solutionem, seqtur do. Alexā. idem etiam videtur velle Corne. in consil. clxxxij. videtur prima facie. iiij. colum. scđo volu. ꝛ in consi. cxxxi. videtur prima facie. ij. colū. iij. volu. quod nihil aliud est dicere, nisi ꝙ lꝫ alias appellatione fi liorum veniant nepotes, non tñ sic veniunt, vt cum filijs concur rant, vnde cum in casu isto extent filij predefunctorum fratruꝫ di cti Michaelis nepotes cum illis non debent concurrere. Et li cet hoc dictum sic simpliciter positum apud me sine dubitatione non transeat, ꝛ in eo non faciam maximum fundamentum, tñ pla cuit illud cum precedenti deducere propter auctoritatem predi ctorum, ꝛ qꝛ pulchrum est si est verum ad limitationem doctrine Bar. in. d. l. liberoꝝ. de verbo. significa. ¶ Non ob. modo alle gata in contrarium, qm̄ recte intuenti ex predictis clara colligi tur responsio, nam dum dicitur ꝙ cōclusioni nostre repugnare vi debatur verosimilis mens testatoris, istud omnino negatur, quia immo verosimilis mens eius est in contrarium, qꝛ creditur se vo luisse conformare cum dispositione iuris, vt. s. illi vocentur, qui ab intestato succederent, vt supra dictum fuit. ¶ Nec dicitur testa toꝛ fecisse differentiam inter filios, qꝛ istud omnibus contingere potuisset, sic enim dicitur cuiuslibet filiorum predefunctorum fi lios vocasse, vt sic etiam nepotes comprehendi possint, eo tñ mo do, ꝛ ordine, quo ei qui nuper defunctus fuerit ab intestato succe derent ſm primam rationem, vel ita, vt tñ nepotes cum filijs non

8 concurrant ſm rationem scđam. ¶ † Nec quicquam obstant illa verba per stirpem, ꝛ nō per capita, qꝛ per illa verba non vocan tur plures persone, quam vocate essent sine eis, nec alteratur in aliquo dispositio, sed solum importāt ꝙ si ex vno filio testatoris predefuncto extarent plures filij, ꝛ ex alio vnus tantuꝫ quod non vocentur viriliter, ꝛ per capita, sed per stirpem, ꝛ sic ꝙ illi plures pro vno debeant reputari, ꝛ hoc probatur in. §. i. in aucten. de he redi. ab intesta. venientib. ꝛ in auctenti. in successione. C. de suis, ꝛ legi. iuncta dicta auctent. post fratres. la scđa. C. de legi. hered. ꝛ tex. in corpore vnde illa sumitur. ¶ Ad doctrinā autem Bar to. in. d. l. liberoruꝫ. responsio est clara, qꝛ licet illa simpliciter lo quendo bene procedat, debet tñ limitari nisi per illam interpreta tionem aliter vocarent̄, quam ab intestato succederent, vt in pri mo fundamēto. s. posito, vel etiam, nisi concurrāt cum filijs, quos expresse testatoꝛ vocauit, qꝛ tunc cum eis nepotes non concurre rent, vt in secundo fundamento dictum fuit. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens. 1537.

❧ CASVS ❧

¶ Pars testamēti do. Jo. francisci de godaldis de Brixia ita di ctat, item legauit Faustino, ꝛ Francisco de laude eius nepotibus duc. 1200. ꝛc. itē legauit Godaldo, ꝛ Gabrieli de velocio simili ter eius nepotibus ducat. 1000. ꝛc. ꝛ postea dr̄, ꝛ quibus eius ne potibus, tam de Velocio, ꝙ̄ de Laude substituit in. d. legatis fi lios ipsoꝝ masculos legitimos, ꝛ naturales, ꝛ ex ltimo matrimo nio procreatos, quos inuicē substituit in. d. legatis, ꝛ filios ipsoꝝ legitimos, vt. s. in infinitum. Et casu quo deficerent masculi legi timi ꝛc. vt. s. taꝫ ex. d. de Velocio, quā de Laude ꝙ. d. legata re uertantur ad infrascriptos eius heredes ꝛc.

¶ Post mortem testatoris ante exactionem predicti legati facti illis de Velocio, decessit Gabriel sine filijs superstite fratre eius Godaldo, qui nunc filios habet masculos.

¶ Dubitatur nunqd ipse Godaldus aliquo iure sit admittendus ad petitionem totius lega. duc. 1000. sibi, ꝛ fratri eius relictoꝝ, ꝛ consultum fuit per excel. doctorem ꝙ admittatur, cuius consilij copia cum alijs scripturis transmittitur, ꝛ vbi iustitia patiatur pe titur subscriptio, ꝛ comprobatio predicti consilij.

Summarium.

SVMMARIVM

¶ De legato quando. s. transmittatur ad heredes.
¶ Et quando in eo dicantur duo coniuncti re, & verbis.
¶ Et an inter eos hẽat locũ ius accrescẽdi, vel ius nõ decrescẽdi.
¶ Et vtrum ista verba si deficerent descẽdentes ex talibus requiratur nullum extare.
¶ Et gñaliter de pluralitate an resoluatur in singularitates.

1 Legatarij non sunt inter se ad inuicem substituti quando testator fecit reciprocam substitutionem inter filios, & descendentes legatariorum, & non inter ipsos legatarios.
2 Pluralitas in singularitates resoluitur.
3 Jus accrescendi per substitutionem tollitur.
Argumentum ab ordine scripture valet.
Substitutus prefertur venienti per ius accrescendi.
4 Heres factum defuncti improbare non potest.
Legatariũ post diẽ legati cedentẽ decedens ad hr̃des trãsmittit.
5 Coniuncti re & verbis qui dicantur.
6 Res eandem pluribus simpliciter relicta quõ censeatur relicta.
7 In coniunctione verbali portio cum suo onere accrescit.
8 Argumentum valet a partium enumeratione.
9 Dos debet esse vbi sunt onera matrimonij.
10 Causa limitata limitatum producit effectum.
Limita vt. j. nume. 12.
11 Dispositio conditionalis nisi impleta ↄditione non sortit̃ effcm̃.

CONSILIVM CL

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Viso puncto cum scripturis ad me transmissis, ac etiam eleganti cõsilio excellentissimi consultoris. ¶ Eius cõclusio pmo aspectu visa est dubia, nam contra eam plurimum videtur facere, ꝙ do. Joã. franciscus de godaldis testator postq̃ fecerat legata illis de Laude, & istis de Velocio, suis nepotibus ex sororibus, predictis suis nepotibus legatarijs substituit filios ipsorum masculos legitimos & naturales, & statiȝ subdit quos inuiceȝ substituti in dictis legatis, & filios ipsoꝝ legitimos &c. in infinitum. † Nam ex quo testator fecit reciprocam substitutionẽ inter filios, & descẽdentes legatarioꝝ, & non inter legatarios arguitur, ꝙ illi inter se non sunt inuicem substituti argu. l. vnice. §. finautem ad deficientis. C. de cadu. tollen. & c. ad audientiam. de deci. si enim voluisset legatarios inuicem substituere vtiq; id dixisset, quemadmodum dixit de filijs descendentibus ipsoꝝ legatarioꝝ, vnde cum non dixerit credit̃ noluisse per dicta iura. ¶ Facit optime. c. inter corporalia. post medium. de trãslatio. episcopi. Si igitur Godaldus, & Gabriel non sunt inuicem substituti videtur ꝙ decedente Gabriele sine liberis portio sua redeat ad heredes institutos mediante substitutione de eis facta in ver. & casu quo deficerent masculi &c. illa eniȝ verba videntur importare, ac si dictũ fuerit, & decedentibus masculis sine liberis masculis &c. † Que generalitas, siue pluralitas videtur resoluenda in suas singularitates, argu. l. falsa. §. fin. ff. de condi. & demon. & eorum, que tradunt Bart. & alij in. l. pen. C. de impube. & alijs substitu. & Alex. Jas. & moder. in. l. heredes mei. §. cuȝ ita. ff. ad trebel. & in specie videtur decisio Alex. in consil. xcj. Ponderatis his. iij. col. versi. probatur & hoc aperte. lib. i. & sic vr̃ pinde esse, ac si fuisset dictũ, ꝙ quolibet ex dictis legatarijs, vel eoꝝ filijs sine filijs decedente legatuȝ scilicet pro sua portione redeat ad heredes institutos vigore expresse substitutionis de ipsis heredibus facte, vt dixi, ꝑpter quaȝ videt̃ ꝙ non sit locus iuri accrescendi, siue non decrescendi. † non enim est dubium regulariter ius tale tolli per substitutionẽ. l. vnica. §. in primo. §. pro secundo. & §. finautem aliquid. C. de caduc. tollen. duȝ in dictis locis dicit̃, nisi substitutus, vel coniunctus &c. sumpto argumento ab ordine scripture, iuxta. l. quotiens. in prin. ff. de vsufru. & l. generaliter. §. quid ergo. ff. de fideicom. liberta. & ꝙ substitutus preferatur venienti per ius accrescendi est tex. in. l. scda. §. si duo. ff. de bonoꝝ possessio. secun. tabu. & in auc. hoc amplius. C. de fideicõmis. ¶ His tamen non obstantibus verissimaȝ arbitror conclusionem per dominum consultorem firmatã, vt scilicet portio legati, que ad predictuȝ Gabrielem pertinebat omnino pertineat ad Godaldum fratrem heredem, & collegatarium eius, & consequenter ꝙ ipse iuridice ad petitionẽ totius legati debeat admitti. ¶ Et pro declaratione veritatis considero, ꝙ aut volumus, ꝙ Gabriel agnouerit pro sua parte legatum, aut ante acceptationem mortuus fuit. ¶ Primo casu non est dubium, ꝙ illud seu partem ad se spectantem transmisit ad suum heredẽ vna cum ceteris iuribus hereditarijs iuxta definitionem hereditatis de qua in. l. nihil aliud. ff. de verbo. signifi. & in. l. hereditas. ff. de regu. iur. & isto casu predictus Godaldus non posset talẽ legati partem respuere, † cum heres factum defuncti sui auctoris improbare non possit, iuxta nota. in. l. cum a matre. C. de rei vendi. ¶ Secundo vero casu debet ↄsiderari, ꝙ aut legatarius decessit postq̃ dies legati cesserat, & tunc etiam ad fratrem heredem transmisit. l. si post diem. in prin. ff. quando dies lega. ced. & l. vnica. §. cuȝ igitur. C. de cadu. tollen. cum simi. ¶ Posset tamen isto casu per heredem legatum repudiari, cum a legatario non fuerit acceptatuȝ, & in hoc differt a casu precedenti. vt. l. si fundum sub conditione. §. si titius. ff. de lega. i. licet ibi glo. aliter sentiat tex. illum destruendo (vt arbitror) quod etiam probatur in. l. liberto. lxxx. ff. de bon. liber. licet talis repudiatio alicui preiudicare non possit, vt ibi dicitur de patrono. ¶ Et si repudiaret vt heres posset tamẽ ex propria persona illud habere. l. si mihi & tibi. in princi. ff. de legatis. i. ¶ Aut decessit anteq̃ cederet dies legati, & tunc in persona ipsius dicitur legatum extingui, sed portio sua pertinet ad collegatarium, & sic in casu nostro ad Godaldum fratrem iure accrescendi, siue proprius loquendo iure non decrescendi, nam Godaldus & Gabriel in legato eis facto de mille ducatis fuerunt ↄiuncti re, & verbis. † Dicitur enim in testamento, item reliquit Godaldo & Gabrieli ducatos mille &c. & sic sub vna rei expressiõe simpliciter, & vnica verbi prolatione fuit factum legatum, merito dicuntur cõiuncti re, & verbis, iuxta. l. triplici cum ibi traditis per glo. Bar. & alios. ff. de verbo. significa. & plene tradunt Bar. & alij, maxime Jas. & Joan. crot. & in. l. re coniuncti. ff. de lega. iij. & in specie Jas. ibi in. iij. col. dicit ꝙ re & verbis coniuncti dicuntur, quãdo duobus eadem res simpliciter in eadeȝ oratione legatur sine partiuȝ assignatione, put proprie fuit in casu nostro, vt ex predictis ↄstat. ¶ Et licet multi tenuerint hoc casu non dici cõiunctos re & vbis, ſȝ vbis tm̃, vt Petr. Cy. & alij quidam, & eoꝝ opinio videatur in puncto iuris substantialis. Tamen cõmunis opi. est, ꝙ sint ↄiuncti re & verbis. & tradit Jas. plene istum punctum disputãdo in. d. l. re coniuncti. mihi col. xxj. cum. iij. seq. in versi. tertius articulus principalis. ¶ Et hoc stante si Gabriel ad legatum pro sua parte non fuit admissus debet omnino illius portio ad Godaldũ fratrem & collegatarium pertinere iure non decrescendi, vt dicũt docto. † quia quando duobus eadem res simpliciter legatur cuilibet censetur insolidum relicta, sed si vterq; veniat ad legatum faciunt sibi partes per concursum, & si vnus repudiet, aut admitti non possit, tota res remanet apud alterum suo iure non diminuta per alterius concursum, eo ꝙ tota ei fuerat, vt dixi, relicta ab initio, & sic ex re sibi simpliciter & insoliduȝ relicta nihil dicitur decrescere, & istud est, ꝙ doct. nostri dicunt remanere per ius non decrescendi, hec omnia apertissime probantur in. l. vnica. §. finaũt disiũctim. cum seq. vsq; ad. §. que autem. C. de cadu. tollen. & hoc procedit in casu nostro, vel simili ƒm opin. Bart. & magis cõmunem in. d. l. re coniuncti, † licet aliqui voluerint, ꝙ imo remaneat proprie per ius accrescendi attenta coniunctione verbali, ꝑpter quã dicit portio cum suo onere accrescere, vt tradit Jas. in. d. l. re coniuncti. col. xxvij. & seq. in versi. circa coniunctos re & verbis simul. & illud videtur velle Saly. in. d. l. vnica. §. finautem disiunctim. in vltimis verbis. C. de cadu. tollen. ¶ Sed quicquid sit circa predictas difficultates, siue velimus in casu nostro esse coniunctos re & verbis, siue verbis tantum, & quod habeat locum ius accrescendi, siue ius non decrescendi, satis est, quod portio Gabrielis vno vel alio iure pertinere debet ad Godaldum fratrem, & collegatarium eius. ¶ † Et sic ex predictis arguendo a partibus sufficienter enumeratis, iuxta. l. patre furioso. & nota. ibi per Bartolum ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. cum similibus, siue Gabriel decesserit post acceptationem legati, siue antea, & siue post cessionem diei, siue antea, semper & quolibet casu portio sua dicitur pertinere ad predictum Godaldum fratrem, aut vt heredem, aut vt collegatarium eius secundum quod supra ostensum fuit.

¶ Sola difficultas remanet in remouendis allegatis in contrarium. ¶ Quare pro ipsorum resolutione aduertendum est, quia primo dici potest ad id quod in contrarium dicebatur, quod immo predicti fratres fuerunt inuicem substituti.

¶ Vel expresse referendo illa verba, quos inuicem substituit &c. ad ipsos fratres principales legatarios, vt supra etiam per Consulentem dictũ est, attento maxime, ꝙ imediate subditur. & filios ipsorum &c. intelligendo ipsorum. s. legatariorum, & non filiorum ipsoruȝ legatariorum, licet aliter quidam credant. ¶ Vel saltem

tacite ex coniecturata mente ipsius testatoris, vt similiter per dominum consulentem dictum fuit. ¶ Ad quod (vltra deducta per eum) non paruam prestat coniecturam, quod testator videtur fecisse legatum predictum, vt predictos Godaldum et Gabrielem remoueret ab omni iure, quod eis competeret aduersus dictum testatorem, vt patet in dicto testamento, in versi. et hoc pro omni eo, et toto, quod predicti de velocio recipere possent, et petere etc. ex quo demonstratur, quod intentio testatoris erat, quod legatum cum tali iure quodammodo compensaretur, etiam quod forte legatum esset longe maius propter quod videtur, quod omnino debeat totum pertinere ad Godaldum superstitem, cum omne ius, quod ambo viuentes habebant contra testatorem remanserit apud ipsum Godaldum, cum sit heres Gabrielis fratris eius, vbi enim seu apud quem reperitur ius aduersus testatorem, et eius bona, debet reperiri legatum, 9 quod secum habet onus predicti iuris remittendi. ¶ †Sicut in simili dicitur, ibi dos esse debet vbi sunt onera matrimonij, que dos secum habere solet. l. si is. §. ibi dos. ff. de iure dotium. iuncta. l. pro 10 oneribus. C. eo. titu. ¶ †Facit quod dicitur limitata causa seu dispositio limitatum producit effectum. l. in agris. ff. de acquiren. rerum domi. et. l. ij. vbi Bald. ff. de serui. export. cum similibus. Si igitur sunt inuicem substituti, non est dubium omnia allegata in contrarium tolli, immo recte intuendo retorquetur, cum substitutus ante omnes preferatur, vt in allegatis in contrarium dicebatur.

¶ Sed licet ista opinio, quod predicti fratres dicantur inuicem substituti de iure procedere possit per predicta, et etiam mediante grauamine, illis post mortem omnium iniuncto de toto legato, iuxta l. titia seio. §. seia libertis. ff. de legatis secundo. et ea que tradunt docto. in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia. vbi aliquando plene de materia scripsi, et in. l. penul. C. de impube. et alijs substitutio. prout per dominum consulentem plene fuit tractatum. Tamen his omnibus pretermissis, et posito quod d. fratres per testatorem non dicantur inuicem substituti nec expresse, nec etiam tacite, et sic posito quod predicta prima responsio de iure non procedat, absque tamen veritatis preiudicio, secundo loco ad contraria respondetur, quod portio Gabrielis pertinet ad Godaldum, vel vt ad heredem, vel vt collegatarium eius secundum quod supra deductum fuit. ¶ Et dum dicebatur, quod ante eum debent admitti heredes instituti mediante expressa substitutione, de eis facta in hunc casum. ¶ Respondetur et ni fallor multum de plano negando, scilicet quod ipsi heredes in casum, qui euenit dicantur substituti, et verissimum arbitror, quod casus, seu conditio substitutionis, de ipsis heredibus facte non euenit, et conditio non est impleta, quo posito res clarissi-11 ma est predictos heredes admitti non posse, †quia donec conditio alicuius dispositionis impleatur, dispositio conditionalis non potest sortiri effectum, sed pro eius essentia, et effectu, requirit omnino implementum conditionis. l. cedere diem. versiculo vbi sub conditione. ff. de verborum significatio. l. hec venditio. in principio. ff. de contrahenda emptione. et videtur text. in. l. qui heredi. §. plautius. vbi Barto. et patruus meus Soci. tradunt. ff. de conditio. et demonstratio. cum multis concordantibus, qui allegari possent. ¶ Hoc autem, quod predicte substitutionis conditio, non sit impleta, in quo stat pondus presentis consultationis clare ostenditur. Nam heredes instituti sunt substituti in predicto legato, casu quo deficerent masculi, ex legitimo matrimonio procreati ex dictis de Velocio etc. qui casus nondum euenit, seu que conditio non dicitur impleta, nam dicta conditio debet intelligi post mortem istorum fratrum de Velocio, quia donec aliquis eorum viuit non potest dici defecisse masculos, ex eis legitime procreatos, etiam quod nullos tunc haberent, quoniam possent procreare, vt est clarum. Sed adhuc superest predictus Godaldus, ergo etc. et hoc puto clarissimum. Quinimo, vt audio, iam extant masculi ex dicto Godaldo legitime procreati, merito sequitur tales masculos non de-12 fecisse, et consequenter conditionem non esse impletam. ¶ Nec ob. que contra hoc facere videntur ex allegatis in contrarium, videlicet quod pluralitas, seu generalitas debet resolui in suas singularitates per regulam. l. falsa. §. fina. de conditio. et demonstratio. cum alijs supra allegatis in contrarium. Quia respondetur, quod predicta regula non procedit in casu nostro, nec mihi videtur, quod sit locus disputationis an regula illa locum habeat, nam illa disputatio fieri solet, quando pluralitas simpliciter ponitur respectu certarum personarum, puta Stichum, et Pamphilum si mei erunt lego, vt d. §. fina. vel Titio et Sempronio mando vt post eorum mortem restituant, vt. l. lucius. §. gaio. ff. ad trebel. vel aliter vt in casu. l. fi. §. filium. ff. de lega. ij. in istis enim et similibus casibus pluralitas resoluitur in singularitates. ¶ Vel fit etiam disputatio si dicatur, si ambo, si vterque, vel si omnes decesserint, et tunc l3 regulariter non fiat talis resolutio, quia sunt nomina collectiua, tamen aliquando ex coniecturis fieri debet, vt per docto. in. d. l. penul. C. de impube. et alijs substitu. et in. d. §. cum ita. ad trebel. In quibus casibus atque etiam in alijs plurimum mihi placet vt dicamus fieri, vel non fieri resolutionem in singularitates secundum quod potest colligi ex coniecturata voluntate testantis, vt sensit Fely. in. c. omnes. prima distin, secundum quod refert et sequitur Curt. iunior in. d. l. pen. in secundo premis. ¶ Vel etiam vt dicamus regulariter talem resolutionem non fieri nisi identitas effectus, vel rationis ad talem resolutionem, nos inducat, vt voluit Jas. in. l. gallus. §. quid si is. iij. col. versi. in principali articulo. in prima lectu. ff. de libe. et posthu. Sed in casu nostro non videtur locus disputationi predicte, quia illa pluralitas, si deficerent masculi etc. non ponitur simpliciter respectu certarum personarum, sed in genere respectu descendentium masculorum ex predictis legatarijs non referendo se particulariter ad certos homines puta, ad Titium, et Sempronium etc. nec de morte certorum hominum loquendo, sed generaliter de defectu hominum certi generis. Fuit enim dictum, si deficerent masculi, legitime procreati ex dictis legatarijs, qui casus non euenit, cum vt iam dixi, tales masculi non defecerint, et ni fallor magna est differentia, an dicatur respectu Titij, et Sempronij, si decesserint sine liberis, an vero dicatur, si linea talis, siue descendentes ex talibus deficiant. ¶ Nam primo casu vno sine liberis mortuo potest conuenienter disputari, an pro sua rata sit locus dispositioni, quia verum est eum sine liberis decessisse. ¶ Secundo vero casu non sic, quia donec aliquis superest clara est non defecisse descendentes ex talibus, testator enim defectum talium personarum considerauit, vbi in primo casu potest dici, quod mortem cuiuslibet particulariter considerauerit. ¶ Nec tunc obst. decisio Alex. in dicto consil. xcj. in contrarium allegato. Quia primo posset dici talem decisionem esse dubiam, quia videtur contra predicta. ¶ Sed posito quod sit vera, dico quod ibi Alex. solum disputat illud ad cognoscendum, vtrum inter illos plures, sit inductum tacitum reciprocum fideicommissum, de quo in casu nostro non est opus disputare, vt ex predictis constat. ¶ Vel secundo dico et de plano tollitur omnis difficultas, quod decisio Alex. procedit quando persona superstes non succedit predecedenti de iure communi, vt erat in casu suo, prout ipsemet statim ibi dicit, et declarat in versicu. et hoc procedit. sed in casu nostro Godaldus superstes, et post eum eius filij ab intestato de iure communi succederent Gabrieli predecedenti, prout re ipsa Godaldus successit, ergo non sumus in casu do. Alex. et consequenter eius auctoritas videtur pro hac conclusione nostra. Et ista prima responsio bene intellecta quadrabit cuilibet sensato homini, et tollet omnem difficultatem. ¶ Sed etiam aliter responderi potest posito milies, quod etiam in casu nostro posset habere locum predicta disputatio. Quia potest primo dici quod pluralitas non resoluitur in singularitates, quando illa respicit vnum communem effectum, prout post Jac. but. determinat Bar. in. d. l. falsa. §. fi. et cum eo tenuerunt communiter doc. vt ibi refert Imol. licet ipse videatur aliqualiter dubitare. Sed hic respicit vnum communem effectum. s. legatum, de quo agitur, ergo etc. ¶ Vel secundo responderi potest quod talis resolutio non fit quando ex ea resultaret absurdum, aut aliquid contrarium rationi, vel menti testatoris, vt egregie firmat Bal. in. d. l. pen. C. de impub. etc. iij. col. versi. modo generalius etc. sed in casu nostro resultaret absurdum, et contra verosimilem mentem testatoris, vt ex predictis constare potest, ergo etc. ¶ Vel et tertio potest responderi, quod predicta resolutio in singularitates non debet fieri, quando superest persona que ex verosimili mente testatoris excluderet substitutum secundum quod Bar. et alij doc. dicunt in. d. l. pe. et in. d. §. cum ita. ¶ Et dicunt tunc talem superesse personam, quando superest aliquis ex grauatis, qui decedente ab intestato succederet excluso substituto, vel cum decedente esset coniunctus ita vt inter eos esset locus iuri accrescendi, vt per doc. in dictis locis, et refert et sequitur Corne. in consil. xciij. Licet posset instari. iij. col. ver. Potest autem dubitari. iij. vol. Et illud de iure accrescendi in specie dixit Bar. in. l. codicillis. in prima opposi. ff. de vsufruc. lega. ¶ Sed in casu nostro superest Godaldus, qui fratri ab intestato succederet, et ita in legato per mediam eius personam succederet testatori excluso substituto, et cum fratre habebat ius accrescendi, siue non decrescendi, quod est fortius, ergo etc. ¶ Et ita in simili declarat in casu suo Corne. in dicto consilio. xciij. ¶ Et ex his, et alijs per consulentem deductis arbitror vna cum eo non esse locum substitutioni facte de institutis heredibus, sed portiones predecedentis Gabrielis omnino spectare ad predictum Godaldum fratrem heredem, et collegatarium eius, et successiue postea ad eius filios legitime procreatos. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.

Casus

CASVS

¶ In testamento ser Antonelli gatisci de Montagnana due eius filie pro duabus tertijs partibus, videlicet domina Bernardina, & domina Violantes, & pro alia tertia parte ser Antianus frater testatoris fuerunt instituti.

¶ Et post aliquas substitutiones particulariter hincinde factas inter predictos heredes fit vltima substitutio per ista verba. vz. & si dicte filie, vel descendentes ex eis legitimi & naturales, & dictus ser Antianus, vel descendentes ex eo legitimi & naturales mascu li, venientes per lineam masculinam non extarent, tunc voluit, ius sit, & ordinauit, quod fructus omnium suorum bonorum dispensentur per suos cómissarios in puellis maritandis &c. vt latius in testa mento continetur.

¶ Contigit ser Antianum superstite sibi filio masculo decessisse, q postea sine liberis masculis legitimis, & nalibus decessit superstiti bus pdictis filiabus testoris, seu ex illis descédentibus masculis.

¶ Queritur nunquid ad portionem predicti ser Antiani, que ad fi liú eius puenerat, possint pdicte filie, siue ex eis descédétes mascu li aliquo iure aspirare, & illam obtinere vigore fideicómissi.

SVMMARIVM

¶ De tacito & reciproco fideicómisso quando. s. inducat per sub stitutionem factam post mortem pluriuz. Et quod positi in condi tione sub qualitate masculinitatis censeantur vocati.

1 Substitutio facta de aliquo expirat deficiente códitione sub qua erat facta, & amplius non resurgit.

2 Substitutio que non reperitur facta non subintelligitur etiam quod testator illam facere cogitauerit.

3 Substitutio nulla dicitur esse facta que in testamento non legitur vide infra numero. 9.

4 Substitutio quando fit in tota hereditate post mortem plurium institutorum, vel substitutorum, quorum aliquo decedente alij superstites ex verosimili mente testantis excludunt substitutuz fideicómissum reciprocuz dicitur esse inter eos quibus fit sub stitutio, vide. s. numero. 11.

5 Fideicómissum reciprocuz vt inter aliquos inducat que requirant.

6 Substitutio quod fiat ab vltimo moriente, vel quod fiat post mortem omnium paria sunt.

7 Filij excludunt substitutos.

8 Testatoris affectio cognoscitur ex ordine instonis & substonis.

10 Filij positi in conditione non dicuntur vocati sm cómunem opi. Limita, vt infra nu. 12.

CONSILIVM CLI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Inspectis xbis testa menti, de quo in puncto, & simul etiam ontingentia facti bene considerata dubia visa est resolutio pre sentis onsultationis, & ego super ea aliquandiu an ceps fui. Etenim primo aspectu videbatur aperta fronte conclu dendum predictas filias, seu ex eis descendentes masculos nullo modo admittendos esse, nam illi videntur vocati tantum in casu, quo ser Antianus decederet sine descendentibus per lineam ma sculinam, vt patet in dicto testó in versi. & si dictus ser Antianus 1 decederet sine filijs &c. † qui casus nó euenit, qz predicto ser An tiano fuit superstes eius filius legitimus, & naturalis, merito sub stitutio de filiabus testatoris, & earum descendentibus expirauit deficiente onditione sub qua facta erat. l. qui heredi. §. plautius. & ibi Bar. & alij tradunt. ff. de condi. & demó. & licet dictus filius ser Antiani postea decesserit sine liberis legitimis & naturalibus ex eo tamen substitutio, que iam euanuerat non resurgit arg. l. filius fami. §. cum quis. ff. de leg. i. & videtur tex. in. l. cum vxori. C. quan do dies leg. ced. quem ad hoc ita firmando allegat Oldr. in onsil. xxj. Thema tale est. & ita in terminis, plures olios allegando fir mat Deci. in onsi. ccxvij. In casu ad me transmisso. ij. colum. in fi. ¶ Nec videtur quod ex verbis testamenti dum dicitur, & si dicte fi lie vel descendentes ex eis &c. de quibus in puncto, possint predi 2 cti descendentes filiaruz aliquo modo venire. Quia in dictis ver bis ipsi non vocantur, neqz de eis fit aliqua substitutio, † & alias dicitur quod substitutio, que in testamento non reperitur facta per nos subintelligi non debet, etiam si diceremus, quod testator illam facere cogitauerit, quia non sufficit testatorem quid voluis se, aut cogitasse, nisi aliquo modo illud disposuerit. l. quidam cuz filium. & ibi tradunt docto. maxime Bal. & Imol. ff. de heredi. in stituen. & tradit Alex. & multum not. in. l. iij. in fi. C. de libe. prete ri. cum concordantibus, vt per Deci. in consilio. lxxxix. Viso pun 3 cto. v. colum. ¶ † Hinc in materia substitutionis solet ista regu la tradi, vt scilicet substitutio nulla dicatur facta, que in testamen to non legitur, prout hanc regulam post multos per eum relatos tradit patruus, & dominus meus Soci. in consil. lxij. Viso capitu lo. iij. colú. iij. volu. & insignis moder. Lancel. galia. in. l. centurio. colum. lxvj. ff. de vulgari & pupilla. Cum igitur in proposito post mortem filij dicti ser Antiani, etiam sine liberis non reperiatur, facta aliqua substitutio de descendentibus predictarum filiaruz, sequitur quod nos per interpretationem non debemus posse subau dire. ¶ His tamen non obstantibus maturius mentem testato ris intuendo, & iuris regulas diligentius considerando otrariam sententiam vti de iure veriorem amplector, & sic concludo, quod immo decedente filio predicto ser Antiani sine liberis legitimis filie testatoris, seu ex eis descendentes dicantur per fideicommis sum vocari ad portionem, quam habuit dictus ser Antianus in hereditate predicti testoris, & hoc vigore taciti, & reciproci fidei commissi inter descédentes institutorum heredum, virtualiter per testatorem facti, & contenti in illa vltima substitutione, dum in te stamento dicitur, & si dicte filie, vel descendentes ex eis legitimi, & naturales masculi non extarent, tunc voluit, iussit, & ordinauit, quod 4 fructus omnium suorum bonorum dispensentur &c. ¶ † Etenim vera, & communis conclusio in iure nostro est, quod quando fit substi tutio in tota hereditate post mortem plurium institutorú vel sub stitutorum, quorum aliquo decedente alij superstites ex verosimi li mente testatoris debent excludere substitutum, iuxta. l. penulti. cum sua materia. C. de impube. & alijs substitu. dicitur inter eos, quibus fit substitutio inductum reciprocum fideicómissum, ita fir mat egregie patruus & dominus meus Socin. in. l. hrdes mei. §. cum ita. iij. colum. in versi. aliquando & tertio. ff. ad trebell. & istud iuridice & concludenter probat, ad quem me refero. ¶ Qui etiaz subdit quod ista conclusio non deuiat ab intentione Bar. sed ex mé te eius procedit, vt per eum, qui eandem opinionez firmat in con silio. ccxlix. Materia presentis cósultationis. vij. & viij. col. ij. vo lumi. & maxime in versicu. secundo respondeo, quod substitutio. & sm eum in vtroqz loco exemplum erit, quando instituti, vel substituti sunt filij descendentes testatoris, nam tunc in fauorem filiorum, & aliorum descendentium superstitum dicitur tacitum fideicommis sum inductum, cum illi ex verosimili mente testantis debent exclu dere substitutum, & ad hoc ipse Socin. & iura, bene probantia, & plures docto. allegat, dicens quod ita est cómunis opinio a qua in iu 5 dicando recedi nó debet. ¶ † Et vis stat in eo quia predictis in teruenientibus dicitur facta substitutio in effectu vltimo morien ti, vt ipse ibi concludit, & ita virtualiter interueniunt illa tria, scili cet quod post mortem plurium vltimo morienti, & in tota hereditate dicitur facta substitutio, que solent requiri vt inter aliquos dica tur inductum reciprocum fideicómissuz, iuxta. l. titia seio. §. seia li bertis. ff. de lega. ij. in quo tex. sm omnes probatur predicta oclu sio. ¶ Et hanc eádem opi. egregie firmat Curt. iun. in onsilio. xvj. Presupponitur in facto. ij. col. ver. premissis tñ non obstátibus. & idem generalius ét loquendo determinat in onsil. clvj. In testa 6 mento odito. ij. col. versi. item est alia cómunis oclusio. † Dicens quod sm cóem opi. paria sunt quod substitutio fiat ab vltimo moriente, & quod fiat post mortem omniú, vt per eum. ¶ Et hanc eandem opi nionem tenet Ias. in consil. xxxiij. Factum sic se habet. i. volu. & vt ipse ibi dicit fuit opin. Pau. de castro in. d. l. penulti. C. de impu be. &c. & ita ego tenendum duxi. d. §. cum ita. in. iij. notabi. ¶ His sic stantibus dico & concludo, quod in casu nostro vt supra est cóclu dendum. Nam substitutio facta fuit virtualiter in tota heredita te, qz dictum est, quod fructus omnium bonorum dispensentur &c. in illa. n. vniuersalitate nihil dicit exclusum vulgata. l. iulianus. ff. de lega. iij. & l. a procuratore. C. manda. & c. si romanoz. xix. dist. cuz simi. ¶ Item facta est post mortem plurium, vt pz ex illis verbis, & si dicte filie vel descédentes &c. & dictus ser Antianus, vel descé dentes &c. non extarent, non. n. voluit testator habere locum sub stitutionem, nisi qñ nullus ex predictis extaret, & sic omnibus de ficientibus, & osequenter post mortem pluriuz vt cóiter ocludunt docto. in. l. heredes mei. §. cuz ita. ad trebel. & maxime patruus & do. meus Soci. ¶ Itez & facta est substitutio filiabus, & descéden tibus earum, ergo &c. ¶ Et licet inter eos quibus facta fuit sub stitutio sint admixti descédentes ser Antiani, qui testatori non erant descendentes, tamen hoc in proposito non refert inspecto 7 eo, quod nunc supersunt descendentes ex filiabus, † qui ex verosimili

mente testatoris debent excludere substitutos, iuxta. d. l. penulti. & per regulam. l. cũ acutissimi. in fi. C. de fideicom. quod enim per docto. predictos concluditur vt supra, id totum fundatur in fauore descendentium, vt. s. testator nõ videatur alienas successiones proprie anteponere, vt. d. l. cum acutissimi. ¶ Et preterea qđ dictum est de descendentibus dictum est, gratia exempli, & cõclusio fundatur in eo ꝙ persona superstes ex presumpta mente testatis debet excludere substitutum, & istud in casu nostro procedit, vt dixi. Et forte procederet etiã si superesset legitima proles masculina dicti ser Antiani, & defuissent descendentes masculi legitimi ipsarum filiarum, imo tunc dicta masculina proles dicitur expresse substituta, vt patet in testamẽto in versi. & si omnes predicti &c.

¶ Sic igitur ex predictis concludendum puto deficiente legitima prole masculina dicti ser Antiani debere admitti descendentes masculos ex filiabus testatoris. ¶ Et hanc conclusionẽ audacius firmandam puto, q2 si testator de hoc fuisset interrogatus verosimiliter ita respondisset, nam dicitur magis dilexisse descendentes masculos ex filiabus, ꝙ ex dicto ser Antiano, quia vna ex eis descendente sine talibus descendentibus vocauit descẽdentes alterius, si extarent, & non descendentes ser Antiani, vt patet

8 in testamento in versicu. & quandocunq; vna ipsarum &c. † Ex ordine enim institutionis, & substitutionis cognoscitur affectio testatoris. l. publius. §. i. & ibi tradunt doct. ff. de conditio. & demõstra. cum similibus. Sed legitimos descẽdẽtes masculos ser Antiani vocauit, seu admitti voluit quando deficerent descẽdentes masculi filiarum, vt clare dicitur in testamento in dicto versiculo & si omnes predicti &c. ergo etiam verosimile est testatorem voluisse, ꝙ descendentes filiarum admittant deficiente legitima prole masculina dicti ser Antiani, & ita vt dixi, si de hoc testator fuisset interrogatus verosimiliter respondisset, merito ergo & nos ita interpretari debemus, iuxta singularem illam glo. licet vulgatam in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. & que ibi dicunt doct. & alibi sepissime, vt est notissimum, & ideo non insisto. ¶ Et ex his recte intuenti videntur remota allegata in contrarium, nam quod primo loco dicebatur de plano procedit, & verum est, quia substitutio expressa facta dicto ser Antiano euanuit cum decesserit cũ filio legitimo & naturali, nec de tali substitutione, amplius tractandũ est per allegata in contrarium. Sed veniunt isti descendentes filiarũ testatoris vigore taciti, & reciproci fideicõmissi, ẽm ꝙ supra dictũ fuit.

9 ¶ † Et licet istud fideicõmissum non reperiatur expressum in verbis testamenti, & alias pro regula dicatur ꝙ substitutio, que in testamento nõ legitur non dicat facta, vt in ꝑrium secundo loco dicebatur. Tamen talis regula fallit, quando ex verbis testamenti colligitur mens testatoris in contrarium, quod proprie contingit, quando post plurium mortem fit substitutio in tota hereditate vltimo morienti expresse, vel interpretatiue, vt patet ex his, que tradunt docto. in. d. l. penul. & in. d. §. cum ita. & supra dictum fuit.

¶ Sed contra predicta remanet scrupulus, nam predicta omnia procedunt quando substitutio fit post mortem pluriũ honoratorum, seu aliquo modo vocatorum, quod non videtur in casu isto reperiri, q2 descendentes filiarũ testatoris, & ser Antiani fratris heredum institutoꝝ non videntur fuisse honorati, seu per testatorem vocati, q2 solum fuerunt positi in conditione. † & alias pro re-

10 gula dicitur ẽm cõmunem opi. ꝙ positi in conditione non dicuntur vocati, iuxta glo. cõmuniter approbatam ibi per Bar. Bal. Pau. de cast. & alios in. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. & plene tradit patruus & dñs meus Soci. in. l. cum auus. circa fi. ff. de cõ-

11 di. & demon. vbi hanc cõmunẽ opi. probat, & defendit. ¶ † Et ꝙ in proposito reciprocum fideicõmissum non intelligatur factũ qñ fit substitutio post mortem plurium simpliciter positorum in conditione declarat egregie ex intentione omnium do. meus Socin. in. d. §. cũ ita. in primo casu, quem ipse in hac materia considerat & in dicto ꝯsil. ccxlix. v. col. ver. aliquando & secundo. ij. vol. Verũtamen tuendo ꝯclusionem supra positã, ad istud respondetur, & primo potest dici, ꝙ cessare videtur difficultas, q2 filij & descendentes masculi ser Antiani fuerunt per testatorem expresse vocati, vt patet in testamento in versi. & si omnes predicti &c. & cum in casu isto agatur de fideicõmisso ipsis descendentibus ser Antiani iniuncto videtur tollerabile, vt valeat, cũ a testatore fuerint expresse vocati, & honorati. ¶ Vel si cui hoc non satisfaciat secũdo loco respondetur, ꝙ imo omnes descendentes masculi institutoꝝ dicuntur vocati, & honorati per testatorem ex eo ꝙ in conditione fuerunt positi sub qualitate masculinitatis, semp enim fuit dictũ,

12 si decesserint sine liberis masculis, † quo stante cõmunis cõclusio de qua in. d. l. lucius. limitatur quia tunc tales eo modo in conditione positi dicuntur vocati, prout signanter concludit do. Guido pap. in. q. clxxxiiij. in illa questione. refert & sequitur Deci. in. l. i. in vlti. nota. C. de pact. in consil. cclxx. Dominus Raynaldus. iij. col. & in consil. cccxviij. In casu istorum. ij. col. & istud ante predictos voluit dominus meus Soci. in consil. cxvj. In causa filiorũ. v. colũ. versi. sed contra hoc posset &c. iij. volu. ¶ Et hanc opinionem sequitur Curt. iunio. consil. lxxxvij. Presupponitur in facto. in prin. & in cõsil. cxiij. Pro resolutione. iij. col. & ẽm eam ego sepe consului, & ita etiam soleo tenere in. l. centurio. ff. de vulgari & pupillari. Laus Deo.

Maria. soci. iunior, Padue legens. 1539.

CASVS

¶ Petrus luce de nellis de Florentia in suo testamento in effectu instituit heredes Constantiam, & Polissenam eius filias, & Lucam filium fratris eius quẽlibet pro tertia parte.

¶ Et casu quo aliqua ex dictis filiabus decederet antequam nuberet voluit partem suam alteri sorori superstiti accrescere, & similiter quando vna ex eis vellet monachari totũ illud, quod sibi obuenire debet ex hr̃ditate patris supra florenos ducentos, sibi debitos pro monachatione remaneant alteri sorori &c.

¶ Et in eodem testamento ante heredũ institutionem reperitur hoc capitulum, videlicet.

¶ Hoc declarato, ꝙ si aliqua ex dictis & infra scriptis filiabus dicti testatoris vellet monachari, & faceret professionem in aliquo monasterio loco portionis hr̃ditatis, dictis filiabus feminis debende, debeat habere solum florenos ducentos inter elemosinã, & alia necessaria, pro ipsa monachanda, & residuũ, quod sibi obuenire ẽberet, remaneat alijs filiabus feminis dicti testatoris &c. prout hec latius in testamento predicto continentur, cuius copia transmittitur.

¶ Mortuo testatore vna ex dictis filiabus fuit effecta monialis, propter qđ sua portio hereditatis a florenis ducentis supra peruenit ad sororem eius, tunc in seculo remanentem.

¶ Que etiam paulo post effecta est monialis.

¶ Dubitatur modo, nunquid portio hereditatis vltime monialis effecte, & etiam prime supra ducentos cuilibet ipsarum pro monachatione conseruandos, pertineat ad Lucã coheredem, an vero transeat in monasteriũ cũ ea, que vltimo loco illud ingressa fuit.

¶ Super quo puncto emanauit consilium excellentissimi doctoris in fauorem predicti Luce, cuius copia transmittitur, & petitur ab excellentia vestra predicti consilij comprobatio per viam subscriptionis, si tamen iustitia patiatur & non aliter.

SVMMARIVM

¶ De iure accrescendi quando. s. habeat locum.
¶ Et quando procedat post acquisitam portionem.
¶ Et clausula, si aliqua ex filiabus fiat monialis, vtrum comprehendat omnes si tunc vna fit alteri substituta.

1 Verbum remaneat dicitur verbum commune.
2 Fideicõmissum effectum caducum apud grauatum remanet.
3 Dictio solum est taxatiua.
4 Dictio taxatiua quãdo taxatiue proferatur, affirmat illud quod ponit & excludit omne aliud & negat.
5 Voluntas testatoris impleri debet.
6 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
7 Hr̃ditatis portio ablata ab aliquo cohr̃de alteri cohr̃di accrescit
8 Ius accrescẽdi hẽ locũ iter cohr̃des ẽt vbi non est aliq̃ ꝯiunctio.
9 Ius accrescendi post aditam hereditatem locum non habet. Limita vt ibi, & nume. 10.
11 Ius accrescendi licet a. l. principaliter inducatur tamen in eo cõcurrit etiam tacita voluntas testatoris.

CONSILIVM CLII

Irrigat Dominus verba mea in viã veritatis & iustitie. ¶ Viso eleganti consilio excellentissimi domini Nicolai guicciardini mihi vti fratris honorandi, & simul etiam testamento Petri de nellis concluso, in dicto consilio firmata visa est prima facie aliqualiter dubia. Etenim primo aspectu videbatur predictum Lucam non esse admittendum ad portiones hereditarias filiarum testatoris supra quadringentos florenos, ambobus pro monachatione relictos, sẽ videbat tales portiones

portiones ad monasterium, in quod vltima est ingressa pertinere. Nam cum quelibet earum fuerit instituta heres pro tertia parte videtur in effectu per fideicōmissuʒ grauata, vt si monialis fiat retentis ducentis florenis hereditatem restituat sorori in seculo remanenti, & ita videntur importare verba testaméti in versi. & similiter quando vna &c. dum dicitur, ꝙ totum remaneat alteri sorori &c. †Uerbum enim remaneat dicitur verbuʒ cōmune, vt tradit Bar. in. l. centurio. col. fi. ver. quarto dubitatur de verbo remaneat. & ibi sequuntur cōmuniter doc. ff. de vulga. & pupil. vnde cuʒ eo casu non possit habere locum directa substitutio, qꝛ differtur post pupillarem etatem, & creditur hereditatem fuisse aditam, iuxta. §. fina. institu. de pupilla. substitutio. iuncta. l. post aditam. C. de impube. & alijs substitu. sequitur ꝙ locum habere debet fideicōmissaria substitutio. ¶Quo stante infertur, ꝙ quando prima filia effecta fuit monialis portio sua supra ducentos florenos dicitur fideicōmissum peruenisse ad sororeʒ tunc in seculo permanentem, que videbatur eodem onere fideicōmissi grauata. †cum autē postea illa secunda fuerit effecta monialis, & vt dixi simili fideicōmisso grauata reperiretur eo tunc, quo cessit dies fideicōmissi nō fuit reperta in rerum natura persona, cui fideicōmissum erat relictum, & ita fideicōmissum dicitur effectum caducum, merito ergo videtur ꝙ remanserit apud personam grauataʒ, & eius heredes. iuxta. l. i. §. sinautem aliquid sub cōditione. C. de cadu. tollen. erat enim quelibet dictaruʒ filiaꝝ grauata restituere sorori in seculo remanenti, sed ista soror in seculo remanens non fuit reperta tempore, que scđa filia fuit effecta monialis, ideo videtur ꝙ apud ipsaʒ secundo loco monialem effectam libere remanserit ita, vt per eaʒ suo monasterio videatur acquisitū. ¶Nec predictus Lucas isto casu reperitur aliquo modo vocatus, merito non videt̄ ꝙ aliquo modo admitti debeat, si enim testator voluisset eum in casu monachationis filiarum admitti vtiqꝫ dixisset, sicut expresse dixit, ꝙ admitteretur altera soror, vnde cuʒ non dixerit creditur noluisse. argu. l. i. §. sinautem ad deficientis. C. de caduc. tollen. & c. ad audientiam. de deci. ad quod bene facit. c. inter corporalia. circa medium. ibi, vnde si circa translationem. de trāslatio. episco. ¶Istis tamen non obstantibus maturius omnia considerando ꝯtrarium verius esse arbitror, & sic portiones hereditatis filiabus delatas, cū ambe sint moniales effecte, detractis ducentis florenis ꝓ qualibet earum pertinere ad predictum Lucam ipsarum coheredeʒ, prout sapientissime, vt puto, per dn̄m Consultorem firmatuʒ fuit. ¶Et non est dubium, ꝙ testator apertissime demonstrauit nolle bona sua peruenire ad monasteriū, neqꝫ ad filias si moniales fierent exceptis ducentis florenis pro qualibet earum, vt ex lectura testamenti constat, maxime in illo versicu. hoc declarato in predictis &c. duʒ dicitur, ꝙ si aliqua ex suis filiabus ingrediatur monasterium debeat habere solum florenos ducentos &c. †Nam cum dictio, solum, sit taxatiua, vt declarat Bart. in. l. cum ita legatuʒ. ff. de conditio. & demonstra. & l. i. ff. si quis ius dicen. non obtempera. in prin. & in. l. si quidem. C. de transactio. & tradit Deci. in cō sil. ij. Et pro tenui. iiij. col. in fi. excludit reliquum hereditatis, † talis enim dictio, & similis, quando affirmatiue profertur affirmat illud, quod ponit, & excludit, & negat omne aliud, vt inquit Barto. in. d. l. i. Sic igitur in proposito ponit ꝙ filia, que monialis fiet, & consequenter per eam monasterium habere debeat ducentos florenos, & nihil aliud de hereditate testatoris, & illos ducentos florenos debet habere loco portionis hereditatis, in qua erat instituta, vt clare legitur in testamento, & statim dicam. ¶†Sic itaqꝫ voluntas testatoris est filiam monialem, & per eam monasterium excludi. §. ducentos florenos debet omnino illud obseruari, vt voluntas ipsius impleatur per iura vulgaria, & put in simili firmat Jas. in consil. xlij. Joannes laurentius. ij. volu. & similiter in simili firmat Deci. in consil. cclix. Uisis his. cum alijs adductis supra per dominum consulentem. ¶Et hoc ita stante dico ꝙ filia, que fiet monialis ꝺm ordinem, & voluntatem testatoris perdet suā tertiam portionem hereditatis, & loco illius dicetur in effectu instituta in ducentis florenis, vt apertissime demonstrant illa verba, loco portionis hereditatis &c. ¶Et cum ducenti floreni subrogentur loco tertie partis hereditatis debent sapere eius naturam, & consequenter censeri debent relicti iure institutionis, vt sic impediatur ruptela testamenti ex causa preteritionis, †regula enim est ꝙ subrogatum sapere debet naturam eius in cuius locum subrogatur vulgata. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. cum cōcordantibus, de quibus ibi per glos. vt vltra illam glos. est bonus tex. & ibi plene tradit Bart. in. l. i. §. hec actio. ff. si quis testa. lib. esse ius fuerit, facit. l. comperimus. vbi etiam not. Bart. in fin. C. de proxim. sacr. scrin. lib. xij. sicut ergo filia in seculo remanēs tertiam partē iure institutionis erat habitura, ita facta monialis eodem iure ducētos florenos habere debet, & nihil vltra, & residuuʒ portionis hereditatis dicitur vacare per ingressum monasterij, qꝛ testator relinquēdo tali filie ducentos florenos loco portionis hereditatis aperte voluit, ꝙ tunc talem portioneʒ non habeant, sed solum florenos ducentos, vt supra dictum fuit. ¶Et tunc est aduertendum, quia si vna tantuʒ efficeretur monialis testator expresse disposuit, quid agendum de tali sua portione, quia per viaʒ substitutionis voluit eam peruenire ad sororem in seculo permanentem, vt patet in testamento in versicu. & similiter quando vna ex eis vellet monachari. ¶Sed quando etiam alia post primam fieret monialis, prout de facto euenit, non reperitur expresse dispositum ad quem portio eius sit peruentura, & sic si omnes fierēt moniales non reperitur facta aliqua substitutio circa portiones hereditatis, sed solum reperitur, quod testator in effectu eam sic monialem effectam priuauit omni portione hereditatis, & eius loco reliquit ducentos florenos ꝺm quod supra deductum fuit. †Unde sequitur quod in occurenti casu portio hereditatis ipsarum filiarum per monachationem vltime, dicitur ei per testatoreʒ ablata absqꝫ eo, ꝙ in ea fecerit aliquam substitutionē, & ꝓpterea dicitur vacare, & consequenter sequitur, ꝙ iure accrescendi pertinere debet ad predictum Lucam vti coheredem non obstante, ꝙ inter eum, & illas filias testatoris nulla fuisset coniunctio, † quoniam inter coheredes, vbi nulla sit substitutio habet locū ius accrescendi, etiam vbi nulla sit coniunctio, vt est text. clarus in. l. i. §. his ita diffinitis, & ibi tradunt doct. C. de cadu. tollen. & in. l. heredes sine partibus. ff. de here. instituē. & ita expresse declarat Bar. in. d. l. re coniuncti. mihi col. ix. versicul. quero quarto nūquid inter omnino disiunctos. & ibi cum Bart. transeunt omnes, & similiter ita firmant docto. in. l. i. C. quando non peten. part. & dicitur portio vacans portioni, per aliquem acceptate accrescere, & quidem inuito coherede, vt. d. §. his ita. ¶Et istud ea ratione, vt cōmuniter dicunt doct. ne testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, contra. l. ius nostrum. ff. de regu. iur. vt per Barto. & alios in loco predicto. ¶Et licet Jas. ibi col. xxviij. versi. circa omnino disiunctos. De hac ratione dubitet, & contra eam tenere videatur, tamen (vt dixi) est magis cōmuniter per doct. recepta, & eam ibi defendit Joan. crot. col. xij. versi. inquantum etiaʒ Bar. & melius eam defendit ibi Politus conciuis, & aliquando concurrens meus col. xxij. cum sequen. in versi. alia nunc sequitur questio. & eam etiam defendit Deci. in. l. i. ij. colum. versic. sed tamen his non obstantibus. C. quando non peten. par. ¶Hoc predicte ꝯclusioni obst. si dicatur, ꝙ predicte filie anteqꝫ ingrederentur monasterium adiuerunt hereditatem pro earuʒ portionibus, seu se imiscuerunt paterne hereditatis. † Quoniam licet ꝓ regula dici soleat, ꝙ ius accrescendi non habeat locum post aditaʒ, & iam acquisitam hereditatem loquendo respectu proprietatis, vt. l. i. §. interdum. ff. de vsufru. accrescen. cuʒ simi. vt per Bar. in. d. l. re coniuncti. mihi. xiiij. col. versi. quarto est ꝯsiderandum, vtruʒ portio &c. vbi etiam per Jas. mihi col. xlvij. versi. assummo scđam materiā. tn̄ regula predicta fallit in multis casibus, vt per Bart. ibi qui ponit aliquos casus, & alios plures addit ibi Jason. ¶Et inter alios casus regula predicta fallit, quando ex post facto post acquisitioneʒ acquisitio deficit, seu annullat̄ puta, ꝙ q adiuit per in integrum restitutionem, ab aditione impetrata cum effectu desinit esse heres, vt probatur in. l. ex contractu. ff. de re iudi. ibi, vel ad coheredem. qui text. ꝺm Barto. Angel. & Alexan. ibi, est ad hoc melior de iure ꝺm quod dicit Jas. in dicta. l. re coniuncti. colum. xlix. versicu. quarta fallentia Barto. est. Uel si ex dispositione. l. perdat acquisitam hereditatem. iuxta auten. hoc amplius. & in corpore, vnde sumitur. C. de fideicommiss. & declarat Jason post alios per eum relatos in dicta. xlix. colum. versicu. sexta fallentia. &c. Uel etiam si illud contingat ex dispositione testatoris. †Nam etiam post acquisitionem ex testatoris dispositione pōt esse locus iuri accrescendi ꝺm Baldum in. l. ab eo. versicu. pone ergo ꝙ pater. C. de fideicommis. quod etiam refert & sequitur Jason in loco nouissime allegato. Et certe in his, & similibus casibus non potest esse alia ratio, nisi quia in eis inspecto eo, quod euenire poterat acquisitio non erat perfecte, & irreuocabiliter facta, & cum effectu permansionis. Et quando expost acquisitio habetur pro non facta saltem quantum ad effectum habet locum ius accrescendi, sicut si ab initio quesita non fuisset hereditas, vt egregie voluit Angelus in consilio centesimo quinquagesimo tertio. Rusticus quendam chitaues. versiculo super secundo similiter &c. & ita etiam sentit Decius, dum Angel. simpliciter allegat & sequitur in rubrica. C. quando non petentiuʒ partes. in secunda

& tertia lectura in ver. & istud ius accrescendi habet locū. ¶ Que omnia, si recte considerentur aperte decidunt casum nostrum, nam licet adiuerint filie hereditatem, vt dixi, tamen cum eam veniebāt priuande, ex dispositione testatoris si fierent moniales nō diceba tur eis hereditas perfecte, & irreuocabiliter quo ad effectum acq sita, attento quod poterant monachari, vnde cum casus ille euenerit, quia ambe sunt moniales effecte, & consequenter ex ordine, & disposi tione testatoris aufertur ab eis portio hereditatis debet in tali bus portionibus, sic ablatis, & vacantibus habere locum ius ac crescendi, put etiam per dnm consulentem dictum fuit. ¶ Et recte intuendo videtur quod tertium exemplum, supra positū de dicto Bal. in.d.l.ab eo determinet casum istum. ¶ Et preterea etiam scdm exemplū de dicta auc. hoc amplius. optime facit, nam sicut habet locum ius accrescendi, si quis desinat esse heres ex dispositione le gis, ita etiam debet habere locū, si id accidat ex dispositione testa toris, vt in casu nostro, quia dispositio testatoris debet pro lege ser uari.§.disponat.in auc.de nup.col.iiij. Sic igitur verissima vide tur conclusio dñi cōsultoris, vt.s.portiones hereditatis predicta rum filiarum detractis ducētis florenis pro qualibet earum iure accre scendi ptineant ad predictum Lucam earum coheredē sm quod.s.de ductum fuit. ¶ Et ex predictis recte intuenti colligitur clara re sponsio ad allegata in contrarium, nam dum dicebatur quod predictus Lucas non reperitur substitutus, aut aliquo modo vocatus, istud ego fateor quo ad expressam vocationem. Nec enim dicimus, quod Lucas admittatur iure substitutionis, quia in testamento non reperitur expresse substitutus, sed dicimus quod venit, & admitti debet iure ac crescendi ad vacantes portiones, prout supra dictum fuit. Et in

11 eo dicitur considerari tacita testatoris voluntas, † licet enim ius accrescendi principaliter inducatur a lege, vt.l.si in testamēto.ff. de vulga. & pupilla. & l.celsus.§.i.in fi. & ibi not. Bart.ff.de lega. secundo. Tamen in eo concurrit etiam testatoris tacita voluntas, vt probatur in.l.si titio & meuio.§.iulius.ff.de legatis.ij.ibi, quasi substitutus &c. & ita illum text.ponderant docto.ibi, & patruus & dominus meus Soci.in.l.centurio.vij. colum.ff.de vulga. & pu pilla. & hanc doctrinam tradunt docto.in rubri.C.quando nō pe ten.par.vt ibi per Moder.maxime per Curt.iuniorem in.vij. pre misso. & per Sebastia.sapiā.ij.col. versicu. nota tamen perpetuo. ¶ Dum autem in allegatis in contrarium dicebatur, quod caduca substitutio, seu fideicōmissum debet remanere apud grauatum &c. Respondetur quod non sumus in tali casu, nō enim reperitur facta ali qua substitutio per testatorem nisi quando prima fiat monialis, quo casu vocatur altera, & ita de facto euenit, nā portio eius, que primo loco monasterium fuit ingressa iure expresse substitutionis, seu fideicommissi peruenit ad sororem, que tunc in seculo reman serat. Sed quando postea altera etiam facta fuit monialis licet portiones hereditatis supra ducentos florenos pro qualibet ea rum dicerentur ei oblate ex ordine testatoris tamen nō reperiun tur in testamento alicui assignate, neque in eis facta aliqua substitu tio, seu fideicōmissum, quod dicatur fieri caducum, tunc enim be ne procederent allegata in contrarium, sed reperiuntur tales por tiones vacare, merito iure accrescendi debent pertinere ad predi ctum Lucam, earum coheredem. Et profecto si recte omnia, di sposita in testamento considerentur, attēto quod testator noluit plus ad aliquam earum, si fiat monialis, & per eā ad monasterium per uenire quam ducent os florenos si testator de hoc casu fuisset interro gatus verosimiliter respondisset predictum Lucam esse admitten dum, quem multum diligebat, & per quem dignitas sue familie cō seruatur, quo posito sequitur, quod ita etiam nos iudicare debemus, iuxta glo.illam notabilem licet vulgatam in.l.tale pactum.§.fin. ff.de pact.cum concordantibus multis, qui allegari possent. Et ita ex predictis, & alijs per Consulentem deductis concludend. puto. Laus Deo optimo maximo.

Socinus nepos, Padue legens. 1539.

SVMMARIVM

¶ De clausula codicillari vtrum operetur fideicōmissum si testa mentum rumpatur preteritione posthumi, ignoranter facta sal tem quando testator post natiuitatem posthumi superuiuens te stamentum non mutauit.

1 Interpretatio semper debet fieri, quod pater inter filios equalitatem seruare voluerit.

2 Clausula codicillaris etiam per verba futuri temporis non ope ratur quando preteritus sit filius ignoranter ab eo qui non pu tabat habere filium.

3 Clausula predicta quando filius est preteritus non operatur vt fi lius sit obligatus per fideicōmissum restituere institutus.

4 Clausula predicta nil operatur vbi creditur quod voluntas desit.

5 Legata particularia quando per talem clausulam conseruentur.

6 Testator superuiuens si non mutat testamentum, an credatur quod cum eo decedere voluerit.

7 Leges quilibet scire presumitur.

CONSILIVM CLIII

Dirigat Dominus verba mea in viā veri tatis & iustitie. ¶ Viso subtili ac copioso consilio excellentissimi doctoris domini Ca milli ragnoli mihi vti fratris honorādi, & olim acu tissimi discipuli mei non parum letatus sum, cum ex eo apertissime nouerim, illum expectationi, quam de se magnā concitauerat nedum respondisse, sed eam lōge superasse. Et mihi summopere placet conclusio, per eum firmata, videlicet, quod posthu mus de quo agitur non fuerit obligatus restituere ex causa fideicō missi suam portionem hereditatis paterne, fratri suo, qui solus fue rat institutus in testamento patris, rupto per ipsius posthumi na tiuitatem, non obstante clausula codicillari, inserta in dicto testa mento etiam per illa verba, si non valet vel valebit &c. ¶ Que cō clusio, vltra quod de iure videtur verissima, semper mihi vt equis sima placuit in terminis nostris, & similibus, quando scilicet in te stamento reperitur preteritio posthumi, ignorāter facta per iura, & auctoritates, de quibus plenissime per dominum Consulentem, qui adeo omnia subtiliter, & abūde pertractauit, vt nihil fere ad di posse videatur. Et prout ipse etiam inquit veritas predicte cō clusionis clare apparet ex consili. Andree siculi numero.lx. Illud afferam in medium.secundo volumine.ex consilio vltimo Areti. Eleganter & subtiliter. & ex cōsi.patrui & domini mei Soci.xciij. Testamentum premissum.libro quarto. In quibus, & maxime in illo Soci.rationes huiusmodi opinionis, & resolutiones contra riorum plene deducuntur, et constat etiam hanc opinionem esse magis cōmunem, licet plerique tenuerint contrarium. ¶ Et preser tim illa opinio vera erat in casu nostro, ne inter fratres & filios te statoris inequalitas inducatur, quod non est verosimile patrem te

1 statorem voluisse. † Semper enim (si fieri quoquo modo potest) debet fieri talis interpretatio, quod inter filios pater equalitatem voluerit, vt eleganter tradit Aretinus in consilio primo. Decre ueram.ad finem, & in terminis in casu isto ita concludit Bald. in consilio.clvj. Clausula codicillaris.post principium, secundo vo

2 lumine. ¶ † Et quod clausula codicillaris etiam per verba futuri temporis non operetur quādo preteritus sit filius ignoranter vl tra docto.copiose allegatos per excellentissimum consultorem vi detur velle Alexan.consilio.xlj. Viso tenore.ad finem libro pri mo. Dicens, in hoc sequendo Barto.in.l.prima.in sexta questio ne.ff.de iure codicillo.quod clausula predicta non operatur quā do preteritio filij fit ignoranter ab eo, qui non cogitabat se habe re filium, idem etiam firmat Andre.sicul.alias barbat. in.c.ray naldus, car.liij. col.iiij.versi.item adde inquantum ista clausula.de testa. Dicens se pluries consuluisse sequutus supremum doct.do. Barto.in.d.l.i.in.vj.q. & inter cetera patet in suo consil.lx.lib.ij. de quo.s. ¶ Eandem opi.sequitur insignis doct.do. Beltran. in consi.clxx. Ponitur in facto.i.col.lib.i.in versi.ad scdm questium. dicens quod amplectitur hanc partem vti veriorem in conscientia sua, & etiam equiorem, vt per ipsum, & idem etiam voluit in consil. lxxi. Ex tenore processus.ij.col.lib.iij.maxime quādo testator erat iu ris ignarus, & sic verosimiliter ignorabat vim & virtutem dicte clau sule, prout vere fuit in casu nostro, quia testator, de quo agitur talis

3 erat, qui virtutem dicte clausule, verosimiliter ignorabat. † Eo.n. posito clausula illa, que ex consuetudine tabellionum apponitur nō operatur, vt filius, qui ignorāter fuit preteritus dicatur per fidei cōmissum grauatus restituere institutus in testō, ex eo quia non cre

4 ditur, quod testator sic fecisset, si filium sibi nasciturum cogitasset. † Clau sula.n.codicillaris nihil operatur vbi creditur deesse voluntas testan tibus, vt voluit Bar.in.l.i.iiij.q.ff.de iure cod. & Bal.in consi.clxx. Quidā Nicolaus.col.fi.v.vol.repetito nu.cccxix.eo.vol.cum cō cor.vt per Deci.in consi.ccv. In causa istorum nobiliū.ad fi. & in consil. cccxciiij. Pro vera resolutione.col.fi.versi.ex his ēt rndetur. ¶ Et hanc opi.vr amplecti insignis moder.do. Jo.fran.de ripa in.l.cē turio.col.xxvj. & .xxvij.ff.de vul. & pu. & si quis recte mentē suā inspi cit, cognoscet, quod in hanc ptē inclinat, maxime p arg. deficiētis vo lūtatis, sed eam expsse, & aperto ore tum in.l.si vnquam. in.xxj.q.C.de reuo.don.dicens quod per pus semp crediderat, & tunc maxie credit hanc opi.

banc opi. veriorem esse plurima pro ea deducens, que cum publi ce videri possint de industria gr͞a breuitatis pretermittã, ad eũ me remittẽdo. ¶ Et demũ istã opi. sequit̃ Jo. ant. alexãdri. ⁊ ↄcordã tes allegat in ↄsi. cxxv. Presens casus. per totũ. ⁊ in ↄsi. cxij. Si

5 so testõ. †vbi in fortioribus terminis vult, ꝙ nec ẽt legata particu laria per talem cl͞am dñr ↄseruari, qñ maxime testator erat igna rus, put erat in casu nr̃o, vt iam dixi, de quo tñ ad p̃sens nihil fir mo. ¶ Nec obst. ꝙ testator in casu isto vixerit fere per annũ post

6 natiuitatẽ posthumi, in quo vr̃ fieri aliqua difficultas, †cum ita su peruiuendo potuerit mutare testm̃, ꝙ cum non fecerit credit̃ vo luisse cum eo decedere, put in ꝓposito ↄcludit Pau. de cast. in. l. sicut incerti. col. fi. C. de mili. testa. in. l. i. C. de posthu. here. instit. et in ↄsi. lviij. Preclarus ⁊ egregius. iij. col. ver. ꝓ ↄfirmatione. cuꝫ ↄcor. vt per do. Cõsulenteꝫ. Qñ ad hoc pluribus modis rñdet̃, put sapientissime per ↄsultorem. s. dictum fuit. ¶ Et inter alias rñsiones multum mihi placet illa, vt. s. ex supuenientia, ⁊ non mu tatione testamenti inducat̃ presumptio, ꝙ noluerit testm̃ illud in aliquo sortiri effectum. Nam cum iam ruptũ esset, ⁊ illud sciret te

7 stator, saltem p̃sumptione iuris, †q: qlibet presumit̃ scire leges. l. leges sacratissime. C. de legi. ⁊ l. pen. C. de iur. ⁊ fact. igno. ⁊ aliud non dixisset presumit̃ ↄsentire rupture testamẽti, ⁊ sic velle intesta tus decedere, arg. l. si mater filija. C. de inoffi. testa. vbi natus post testm̃ matris, de quo nulla erat facta mentio, si mater diutius su peruiuat merito rumpit testm̃. Et sic dicimus testatorem presumi sic voluisse ex eo ꝙ nõ mutauit suã dispõneꝫ. ¶ Et ꝙ p̃dicta opi. sit vera ẽt ꝙ testator supuixerit vltra deducta per prefatũ do. con sulentem firmant ẽt Beltran. in ↄsi. clxx. iij. col. ver. Nec oppo nat aliqs. ⁊ Jo. ant. alex. in d. ↄsi. ccxxv. ꝙ ẽt voluit Jo. franc. de ripa in. d. l. si vnq̃. in. q. xlij. ad fi. C. de reuo. don. ¶ Ex his ergo ⁊ alijs copiose deductis per do. ↄsultorẽ verius, ⁊ equius esse ar bitror in casu nr̃o non fuisse, nec esse locũ alicui fideicõmisso, non obstante cl͞a codicillari, ẽt per v̲ba futuri tp̃is exp̃ssa, put per ip sum excell. ↄsultorem ↄclusum fuit in p̃mo dubio. ¶ Circa scd̃m vero put ipse non instat, nec ego instandum puto, sed pro re clara vna cum eo ↄcludo, ꝙ pendente lite bona, de qbus agit̃ dẽnt cõ putari in bonis, ⁊ hereditate posthumi, ita ꝙ de eis legatis satis fieri possit, ac ẽt detrahi ltima matris saltem prestita cautione de restituendo in casum succumbentie, put per dñm consultoreꝫ con clusum fuit, ⁊ probatum. Laus Deo.

Maria. soci. iunior, Padue legens. 1541.

SVMMARIVM

¶ Filij naturales quando faciant deficere conditionem substitu tionis si sine filijs ⁊c.

¶ Legitimatio de infante facta per Comitem palatinum an va leat saltem eo postea ratificante.

¶ Et pluries quis legitimari potest, ⁊ ex pleniori iuuari.

1 Fideicõmissi conditione deficiente fideicõmissum deficit.
2 In alternatiua alterum verificari sufficit.
3 Conditio si sine liberis decesserit dicitur deficere, etiam si sint filij non legitime nati.
4 Ad substituti exclusionẽ non requirit̃, ꝙ positus in ↄditione suc cedat, sed satis est eum extare, ⁊ facere deficere conditionem. Filij in conditione positi non dicuntur vocati.
5 Infans an ltimari possit si in priuilegio Comitis dicatur ꝙ possit naturales, bastardos, spurios, manseres, nothos, icestuosos, ⁊ quoscunq̃ ex illicito coitu procreatos, vel procreandos.
6 Legitimatio requirit consensum legitimandi nisi sit infans.
7 Infans legitimatus si legitimationem ratificauit legitimatio red ditur valida.
8 Infantis legitimatio valet in eius fauorem, sed non redigitur in patriam potestatem, nisi factus maior consentiat.
9 Legitimari quis potest pluries.
10 Legitimatio substitutis non citatis non preiudicat.
11 Limita, vt nume. seq. ⁊ nume. 11.
12 Sacrilegium est de potestate Imperatoris disputare.

CONSILIVM CLIIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ In casu occurrẽti in ci uitate Regij, vt p̃. s. decedente nobili dño Thoma de zobolis supstite sibi Cesare filio nãli ifante quẽ tñ legitimari fecerat sit locus preteuso fideicõmis

so in fauorem ecclesie sancte Crucis, seu Paradisi, vel dñi Gala sii asserentis se p̃dictum locum repñtare facto ⁊ ordinato in testõ p̃ris dicti dñi Thome per v̲ba de qbus in eo plene, docte, ⁊ mul tũ eleganter scriptũ est per excell. iuriscõsultum dñm Andre. al cia. mihi vti fratrẽ honorandũ cuius sn̄ia, vt. s. p̃dicto dño Gala sio nullũ ius cõpetat ex causa predicti fideicõmissi mihi etiaꝫ iuri dica ⁊ verissima vr̃, ⁊ licet adeo plene ⁊ abunde per dñm ↄsultorẽ omnia fuerint discussa, vt mihi de subscriptione requisito non vi deat̃ relictus locus aliqd addendi, ⁊ ꝓpterea satis esse videret̃ iu stissimam eius opi. simplr̃ subscribendo cõprobare. Tñ vt difficul tatẽ ipsaꝫ degustasse videar, ⁊ vt ↄsultanti simul ⁊ mihi ipsi satisfa ciã paucula qdam pro tp̃is angustia subijciã substãtialia dũtaxat tangendo. ¶ Fuit ergo substitutio in effectu facta per hec v̲ba, si casus acciderit ꝙ ipse Thomas hr̃s institutus moriat̃ sine filijs masculis de ltimo mr̃imonio descẽdẽtibus, vel quoquo mõ veniẽ tibꝰ substituo ei p̃fatos p̃sidentẽ ⁊ discipulos Xp̃i, ⁊ ipsaꝫ eccl̃iaꝫ sancte Crucis ⁊ Paradisuꝫ ⁊c. nũc dico ꝙ Thomas hr̃s institu

1 tus nõ decessit sine filijs masculis ꝑ testõreꝫ ↄsideratis, q: s. ei sup fuit Cesar eius filius, iux. l. nõ est sine liberis. ff. de v̲bo. sig. †meri to seqt̃ ꝙ substõnis, seu fideicõmissi ↄditio deficit, seu nõdũ dr̃ im pleta, ⁊ ↄñr ꝙ ei non dr̃ factus locus. l. meuius. ⁊ l. q hr̃di. §. fi. ⁊ ꝑ totũ tit. ff. de ↄdi. ⁊ demõ. facit. l. thais. §. sticbus. ff. de fideicõ. li ber. ⁊ l. vnica. §. si aũt aliud sub ↄditione. C. de cadu. tol. cũ simi. tradunt Bar. ⁊ patruus meus Soci. in. d. §. fi. ⁊ in specie in ꝓpo sito nr̃o vr̃ tex. in. l. filiusfa. §. cũ qs. ff. de leg. i. ¶ Nec ob. si dicat̃, ꝙ dñs Cesar non fuit de ltimo mr̃imonio ꝓcreatus, qñ rñdetur duobus modis. Primo ꝙ testõr nõ curauit qñõ ipsi Thome in stituto hr̃di filij nascerent̃, voluit. n. per eos excludi substitutũ siue de ltimo mr̃imonio, siue quocũq̃ alio mõ nascant̃, vt p̃ꝫ ex illis v̲

2 bis de ltimo mr̃imonio vel quoquo mõ ⁊c. †⁊ in ista disiũctiua si ue, vt dr̃, alternatiua orõne sufficit alterꝝ v̲ificari. l. si hr̃di plures. in fi. ff. de ↄdi. insti. cuꝫ si. illa. n. v̲ba vel quoquo mõ ⁊c. vt notissi mũ est iportant. i. non de ltimo mr̃imonio, vt sic a p̃cedẽtibus dif ferãt, ⁊ dictio, vel inter diuersa ponat̃, put est eius nã. ¶ Et plus est testatorẽ sic dixisse q̃ si simplr̃ dixisset si decesserit sine filijs, qñ apertissime ostendit etiã illtime natos se ponere in ↄdõne, qd̃ non est qñ dr̃ simplr̃ si sine filijs ⁊c. q: tunc posset addi. s. ltimis ⁊ nãli

3 bus, ꝙ in casu nr̃o fieri non põt, q: v̲ba expresse repugnãt. †Qñ dicã in ꝓposito, ꝙ simplex illa ↄdõ si sine filijs decesserit dr̃ defice re ẽt si supsunt filij nõ ltime nati, vt est tex. in. l. ex facto. §. si qs ro gatus. el. i. ff. ad treb. ⁊ ibi plene per doc. fortius ergo dr̃ deficere p̃dicta ↄditio in casu nr̃o per superexistentiã dicti Cesaris auc. mul to magis. C. de sac. san. eccle. ⁊ ista p̃ma rñsio ꝓcedit ẽt ꝙ dictus Cesar nunq̃ fuisset ltimatus. ¶ Et si tũc dicat̃, ꝙ si nõ ẽet ltima tus non posset succedere ergo nõ deberet excludere substitutum.

4 †Rñdet̃ ꝙ ad exclusionẽ substituti non requirit̃, ꝙ positio in ↄdi tione succedat, sed satis est eũ extare ⁊ facere deficere ↄditionem qcqd de eo sequat̃, vt ꝓbat̃ in. d. l. filiusfa. §. cũ qs. de lega. i. ⁊ ibi doc. tradũt, nec. n. ex eo ꝙ qs ponit̃ in ↄdõne ad exclusionẽ sub stituti dr̃ vocatus cũ vulgata sit illa cõis opi. ꝙ positi in ↄditione nõ dicant̃ vocati de qua per gl. ⁊ doc. in. l. lucius. la. ij. ff. de here. insti. ⁊ in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad treb. ⁊ per patruũ ⁊ dñm meũ Soci. in. l. cũ auus. col. lxxi. cũ qnq̃ seq. ff. de ↄdi. ⁊ demõ. ¶ Se cũdo rñdet̃ posito ꝙ p̃ma rñsio nõ sufficiat (absq̃ tñ p̃iudicio ve ritatis) q: dico ꝙ iste Cesar, lꝫ illtime natus fuerit fuit solẽniter, ⁊ iuridice ltimatus, ⁊ ad ltima iura nataliũ restitutus, ⁊ qdem plu ries, ⁊ per hñtes ad illud amplissimã auc̃teꝫ. ¶ Primo. n. fuit le

5 gitimatus p̃re viuẽte, ⁊ ad eius instantiã. ¶ †Nec ob. si dicatur ꝙ tũc erat infans, ⁊ ꝑpea vr̃, ꝙ ltimatio illa nõ tenuerit cũ fuerit facta ꝑ Comitẽ palatinũ nõ hñtẽ de eo sp̃aleꝫ ↄcessionẽ, iuxta tra dita per Ang. in. l. fi. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. ⁊ in sua dispu ta. nobilis qdaꝫ gñe. in p̃mo dubio, ⁊ per Ant. rosel. in trac. de le giti. in. ij. lib. col. xvi. dum loquit̃ de cã mr̃imoniali. i. col. versi. vñ comites hñtes ⁊c. Qñ ad hoc rñdet̃ p̃io, ꝙ imo talis comes dr̃ habuisse talẽ p̃tãteꝫ, lꝫ de infante nõ fiat exp̃ssa mentio attẽta gñа li, seu indefinita ↄcessione sibi facta dũ dr̃ ꝙ valeas ꝙ ltimari na turales, bastardos, spurios, mãseres, nothos, incestuosos, ⁊ quos cũq̃ ex illicito coitu ꝓcreatos, vel ꝓcreandos ⁊c. Talis. n. indefi nita oratio equipollet vniuersali. l. si pluribus. de leg. ij. ⁊ l. si plu res. de leg. iij. cum simi. vt per Dy. ⁊ alios in rub. de reg. iur. lib. vi. vt sic dicamus quoscũq̃. s. cuiuscũq̃ etatis sint ⁊ sic etiã infan tes, ita in ꝓposito nostro firmat Bal. in ↄsil. cciiij. Super p̃mo ar ticulo. ij. volu. ⁊ alij plures allegati. s. per clarissimũ ↄsultorẽ, ⁊ di xit Deci. in ↄsi. cccxvi. In casu ꝓposito. iij. col. queꝫ ẽt ↄsulens al

6 legat, ꝙ ita se hꝫ cõis opinio ⁊ recte intuẽti hoc videt̃ velle Bar to. in. l. iubemus. C. de emancipa. libe. †dum ↄcludit ꝙ licet alias

in legitimatione requiratur consensus legitimandi tñ fallit in infante cuz ꝯsentire non possit ponderando pro hoc.d.l.iubemus. vt per eum,ꝛ hac ratione vtuntur Fulgo. in ꝯsil.xvj. Casus talis est.ij.col.ꝛ Corne.in consil.clxxvij. Egregie discussa.i.colum.i.vo lu.que ꝯsilia per ꝯsulentem allegantur. ❡Scḋo etiam rñdetur ꝛ tollitur ois scrupulus posito ꝙ predicta opinio nõ ꝓcederet, †qꝛ dico ꝙ si legitimatus infans factus maioꝛ ltimationez ratificauit legitimatio reddit valida, nam cuz ex eo tantum non valeret ꝫm vnam opi.qꝛ non aderat legitimati ꝯsensus,ꝓpter infantiã eo ratificante , ꝛ sic ꝯsentiẽte cessat ratio impediens,ꝛ ideo valebit legitimatio,etenim ratihabitio retrotrahit,vt in.c.ratihabitionez. de reg.iur.li.vj.ꝛ ꝙ ratificatio ltimati sufficiat videt tex.in.§.generaliter.ibi,ꝛ filij hoc ratum habuerunt.in auc.quib.mo.nat. ef fi.sui.ꝛ ita firmat Rom.in ꝯsi.cxciij.In ꝓposita.iij.col.ver.quarto dubitat.Immo plus dixit Bal.in ꝯsi.cxlvj.Titulus ṗncipis. iij.col.ver.ꝛ aduerte.i.vol.†vz ꝙ imo legitimatio infantis ab initio valet in eius fauorem,sed non redigitur in patriã ptãtem nisi factus maioꝛ ꝯsentiat,vt per eum quem refert ꝛ sequit Jas.in ꝯsi. cxxv. Modus presentis.v.col.iiij.vol.Et ꝙ ratificatio legitimati sufficiat dixit Ange.in ꝯsi.lxxj.Arbiter.ꝛ in ꝯsil.lxxxvij.Spurius.ꝛ Pau.de cast.in ꝯsi.ccxxvj. Dicendũ est.ꝛ in specie de infante facto maioꝛe dixit Deci.in.d.ꝯsi.cccxvj.iij.col.versi.ꝛ vlterius.ꝛ in ꝯsi.lv.Et pro tenui.v.col.ver.tertio rñdetur. dicens ꝙ ita ẽt ꝯsuluit Alex.vt per eum, ꝛ ita ẽt voluit Saly. in.d.l.iubemus.ver.ꝛ adde.ꝛ Lud.de sardis in trac.de legiti.dum loquitur de legitimatione per rescriptũ in.iij.q.iiij.q.ṗn. ❡Et ista opi.est verissima ꝛ cõis,imo ei nõ inuenio ꝯdictoꝛẽ, sed sic est in ꝓposito ꝙ pfatus Cesar factus maioꝛ ifante ltimationez ratificauit ꝛ acceptauit,ergo ꝛc. ❡Et vbi predicta legitimatio aliquo modo nõ prodesset(ꝙ tñ est falsissimum)scḋo loco post moꝛtez patris, ꝛ de eius ꝯsensu ꝛ oꝛdinatione fuit dñs Cesar iam ꝓpe pubertatẽ existens ltimatus primo per Comitem palatinum imperialez,ꝛ deinde etiam ad abundantem cautelam per Comitez palatinũ pontificalem,ꝓut in instrũs ltimationũ predictaꝝ clare ꝯstat de qbus ltimationibus non cadit dubitatio cum de patris predefuncti cõsensu facte fuerint,iuxta tradita p doct. cõiter in.l.gallus.§.ꝛ qd si tñ.ff.de libe.ꝛ posthu. ❡†Nec dicatur plures ltimationes simul stare non posse,qꝛ semel ltimatus amplius non vř ꝙ possit legitimari,iuxta tradita per Cur.senioꝛ.in ꝯsil.xvj clarus vir.x.colum.Qm̃ rñdendo dico ꝙ imo veritas est in ꝯ̃riũ,põt.n.qs plu ries ltimari, ꝛ postea ex plenioꝛi, ꝛ validioꝛi ltima.iuuari, vt voluit Bal.in.d.ꝯsilio.cxlvj.ꝓpe finem.ꝛ tradit Pau.de cas.in cõsil.xlj.Uiso testõ.ꝓpe finem.ij.vol.ꝫm nouam impressionem,ꝛ ita solitus est dicere Deci.vt patet in.l.i.ij.col.C.de carbo.edic.in dicto ꝯsil.lv.iiij.col.ver.ꝛ ꝯsiderandum est.ꝛ in ꝯsil.clij.In cã exemptionis.i.col.ꝛ alibi sępe. ❡Concluditur igit ex predictis Cesarem istum recte legitimatũ,ꝛ ꝯ̃nter vti ltimationẽ,ꝛ naturalem facere deficere ꝯditionẽ fideicõmissi. ❡†Nec demũ dicat ꝙ talis ltimatio non põt preiudicare substitutis cum non fuerint citati,iuxta tradita per doc.maxime dñm meum Soci.in.d.§.ꝛ qd si tñ.col pe.ver.quartum coꝛrelariuz.qm̃ rñderi potest vt.s.per excell.ꝯsultoꝛem. ❡†Et vltra eum põt dici ꝙ allegata in ꝯ̃rium ꝓcedere possent(si vera sunt)nisi specialiter Comes ltimãs habeat auctoꝛitatem ltimandi ẽt non citatis his quoꝝ interest, ꝓut in casu nostro reperit in priuilegio illius Comitis imperialis qui dñm Cesarem patrez iam moꝛtuo ex ipsius tñ ꝯsensu ꝛ oꝛdinatione legitimauit,cum.n.placuerit sũmo Imperatoꝛi sic ltimationem fieri posse,†de cuius iudicio ꝛ ptãte vř sacrilegium disputare.l.ij.C. de crimi.sacri.non vř dubitanduz quin hec ltimatio valuerit sine citatione substitutoꝝ perinde ac si ab ipsomet Imperatoꝛe talis ltimatio facta fuisset cum facta fuerit a Comite Imperatoꝛis auctoꝛitate,vt voluit Bald.post glo.in.l.i.ff.de tuto.ꝛ cura.dat.ab his.ꝛ tradit Curt.senioꝛ in ꝯsi.xvj. preelleg.col.ix. ❡Preterea põt dici,ꝙ allegata in ꝯ̃rium ꝓcederent qñ substituti nullo modo excludi possent nisi facta ltimatione ad eoꝝ exclusionem tendente,ꝙ non vř in casu isto,qꝛ substituti excludunt per existentiã ipsius Cesaris , licet illtime nati cum in ꝯditione fuerunt positi nedum nati ex ltimo matrimonio,sed quocũqꝫ modo , vt.s.dictum fuit. Et ltimatio potius vř facta,vt ipse Cesar habilitet ad succedẽdũ ꝙ̃ ad exclusionẽ substitutoꝝ, fiat igit ex iaz dictis ꝯc̃so nõ deuenisse diem fideicõmissi de quo agitur,ꝛ ꝓpterea reum cõuentum in presenti iudicio esse absoluendum. Cuius absolutio vř esse necessaria vltra predicta. Tum qꝛ dñs Blasius actoꝛ non est talis quem se asserit,ꝛ sua non interest,tum etiam quia alijs omnibus cessantibus alienatio facta in reum ꝯuentum de possessione de qua agitur debet sustentari imputanda in legitimaz filij testatoꝛis,prout hec per excellentissimum consultoꝛez deducta fuerunt,ad quem gratia breuitatis me refero. Laus Deo.

Socinus nepos,Padue.1537.

CASVS

❡Dñs Christophoꝛus de carugo Comensis in suo testõ dominã Jacobinam vnicam eius filiam vniuersalem heredem instituit.

❡Et si contigerit eam moꝛi ante moꝛtem dicti testatoꝛis, vel etiaz post substituit ei vulgariter,ꝛ per fideicõmissum Joãnem mariaz, Nicolaũ,ꝛ Joãnez franciscum filios masculos eiusdem dñe Jacobine,ꝛ nepotes ipsius testatoꝛis.

❡Qui paulo ante do. Marte,ꝛ Catherine neptibus suis,ꝛ eiusdem dñe Jacobine reliquerat certam summaz pro suis dotibus dicens,ꝙ volebat eas stare tacitas ꝛ contentas.

❡Et postea subdit,ꝙ si dña Jacobina predicta, (vnqꝫ viro quem tunc habebat oꝛbata)transiret ad scḋa vota volebat, ꝙ eius hereditas perueniat,ꝛ peruenire deberet in dictos eius dñe Jacobine,ꝛ dñi Andree tunc eius mariti filios masculos tñ absqꝫ aliqua detractione,ꝛc. qm̃ ipse testatoꝛ vult eius hereditatem oino peruenire in supꝛa nominatos filios masculos.

❡Moꝛtuo postea testatoꝛe decessit expost dña Jacobina iam facta heres patris,ꝛ cum ex suis filijs masculis pꝛenoiatis duo superfuerint, vz Jo.franciscus,ꝛ Jo.maria ad eos dicitur peruenisse testatoꝛis hereditas,iuxta foꝛmam testamenti.

❡Decessit postea Joan.franciscus predictus intestatus superstite fratre suo Joan.maria ac etiam domina Jacoba,ꝛ dña Margarita filiabus ipsius Joan. francisci.

❡Contenditur nũc de bonis,ꝛ hereditate predicti testatoꝛis que peruenerant ad do.Jo.franc.an.s.pertinere debeant ad.d.filias Joã.francisci.tanqꝫ vniuersales heredes patris earum? An vero ad dominum Joãnem mariam cum solus supersit ex filijs masculis predicte domine Jacobine.

❡Queritur ergo quid iuris?ꝛ petitur consilium tñ pro iustitia.

SVMMARIVM

❡De interpretatione cuiusdam testamenti, et vtrum fideicõmissaria substitutio intelligatur facta quando nulla verba testatoris ad eam adaptantur.

1 Heres grauati per fideicõmissum illud restituere tenetur.
2 Testatoꝛi incognitus censetur minus dilectus.
3 Argumentum a ratione vnica valet.
4 Substitutio facta filio si sine liberis decesserit non deficit si decedat cuz filia quando testatoꝛ pꝛopꝛias filias ab hereditate exclusérat,vide.J.nume.12.
5 Statutum si excludit filiam propter masculum a foꝛtioꝛi excludit nepotem,vide.J.nu.12.
Argumentum de statutis ad testamenta valet,vide.J.nu.13.
6 Substitutio non censetur facta vbi verba non adaptantur.
7 Testatoꝛem non sufficit aliquid velle,nisi etiam disponat.
8 Substitutio facta heredi si moꝛiatur ante testatoꝛez dř vulgaris.
Substitutio facta heredi dicitur fideicõmissaria quãdo post moꝛtem testatoꝛis heres adita hereditate decedat.
9 Ex diuersis non arguitur.
10 Casus omissus remanet in dispositione iuris cõmunis.
11 Nati ex femina non sunt de agnatione,licet sint masculi.
15 Fideicõmissum purificatum transmittitur ad heredes suos, etiaz ꝙ fideicõmissarius decedat anteqꝫ illud acceptet, ꝛ etiaz ante hereditatem aditam.

CONSILIVM CLV

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis,ꝛ iustitie. ❡Licet pͥsentis cõsultationis resolutio apud me sit admoduz clara, ꝛ in promptu appareat, vt ex infra dicendis ostendet. Uidi tñ pleraqꝫ subtiliter,ꝛ ingeniose ad aliã partem adducta ex qbus foꝛtasse apud aliquem valde dubia videbitur,videt.n.ex eis posse dici ꝙ bona dicti testatoꝛis ptineant ad predictũ Joan. mariam ex causa fideicõmissi quo frater eius ṗmoꝛtuus grauatus videbat si decesserit sine filijs masculis , qui casus euenit, †vt sic dicamus filias Joan.francisci nuper defuncti veluti eius heredes vniuersales obligatas videri ad restitutionem predictoꝝ bonoꝝ ex causa fideicõmissi predicti , iuxta.l.coheredi.§.

heredi.§.cum filie.ff.de vulga.ꝛ pup.cum simili. ¶ Quod autem eiusmodi fideicõ.factum videatur, vt̃ posse suaderi ɔiecturando mentem testatoris, que ante omnia inspicienda, ꝛ obseruãda est. l.in conditionibus primum locum.in princi.ff.de ɔditio. ꝛ dem. l.ex facto.la grãde, circa med.ff.de heredi.institué.l.cum virũ.C. de fideicõ.ꝛ.l.ij.C.de liber.preter.cum multis simi. ¶ Coniectura autẽ videt̃ satis manifesta sumi ex eo, qꝛ neptes suas, ꝛ filias dñe Jacobine institute a sua hereditate exclusit propter masculos nepotes suos, ꝛ eiusdem do. Jacobine filios, vt in testamẽto apparet, ꝛ hoc certe, vt per ipsos masculos cõseruetur agnatio, que per feminas non ɔseruatur, put sunt iura notissima. ¶ Hoc supposito videtur necessario inferẽdum, ꝙ multo magis propter tales masculos, vel aliquem illoꝝ voluerit excludere istas do. Jacobaꝫ, ꝛ Margaritam eius ꝓnepotes. Cum qꝛ ille testatori sunt remotiores, arg.l.si viua matre.C.de bon.mater.circa medium, naꝫ sicut ibi dicit̃ filios non debere esse deteriores nepotibus, ita similiter in casu nostro non deberent neptes ꝓximiores esse deteriores proneptibus remotioribus, sed neptes a testatore sunt exclu-

a se, ergo fortius debent dici excluse ꝓneptes, †tum etiam qꝛ testatori incognite, ꝛ per ɔsequens minus dilecte, ꝙ̃ neptes cognite per ipsum testatorem, arg.l.cum ita.§.fi.ff.de lega.ij.ꝛ.l.qui filiabus.in prin.functa gl.ibi in solutione contrarij de leg.i. ¶ Colligendo ergo mẽtem testatoris, ꝛ quidem ex verbis videtur omnino dicendum ꝙ voluerit omnes, ꝛ quascunqꝫ feminas propter masculos excludere quascunqꝫ contigerit nasci, arg.l.qui vne militari.ff.de milit.testa.ꝛ hoc vt dixi ea ratione, vt masculi admit-

3 tantur, ꝛ sic agnatio conseruetur, †a qua ratione cũ videat̃ fuisse vnica, valet argũ, vt scꝫ etiam iste proneptes dicantur excluse, ꝛ nullo modo vocate non quidem per extensionem voluntatis testatoris, ꝛ eius dispositionis, sed per declarationem eius, qꝛ quando datur ad vnguem eadem ratio, casus dicitur inclusus in dispositione, non autem ad eum fit dispositionis extensio, vt tradũt doc.to.per illum tex.in.l.ij.C.de noxa.cum ɔcordantibus, vt scribit Alex.in consi.lxxxix.circa primum dubium.scda colum. prope fin.vj.volu.ꝛ alibi sepissime, ꝛ est cõmune dictum, pro quo ego soleo allegare tex.meliorem de iure in.l.fi.ff.de cloac.ibi, pretorem enim sic intellexisse ait ꝛc. ꝛ istud argũ visum est predictis allegantibus eneum, ꝛ adamãtinum, ꝛ insolubile. ¶ Et comprobatur ista argumẽtatio ex his que dixit Pau.de cast.in.l.i. in fi.C.

4 de condi.inser.†vꝫ ꝙ substitutio facta filio si sine liberis decesserit non deficit, si decedat cum filia, qñ testator proprias filias excluserat ab hereditate per rationem.d.l.si viua matre.qꝛ scꝫ creditur testator etiam neptes voluisse excludere ꝙ proprias filias

5 exclusit. ¶ Facit etiam qꝛ statuta sic interpretantur, †si enim statutum excludit filiam propter masculuꝫ censetur etiam, ꝛ fortiori ratione excludere neptem, vt voluit Bal.in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matrimo.cum multis ɔcordantibus qui allegari possent. Ita ergo ꝛ in casu nostro arguendo de statutis ad testamenta, ꝓut in iure permittitur, iuxta nota.per Bar.in.l.si quis legauerit.ff.de lega.i.facit.l.cum quidam.versi.queãdmodum enim. vbi Bal.ꝛ alij not.C.de verbo.sig.cum multis alijs que allegari possent. ¶ Demum ita videt̃ dicendum, qñ si testator de hoc casu fuisset interrogatus, verosimiliter ita rñdisset per rationẽ predictam, vnde lꝫ id non dixerit videtur ꝙ habeatur pro dicto, iuxta notabilem illam glo.lꝫ vulgatam in.l.tale pactum.§.fin.ff.de pac.cum similib. ¶ Et ad ista virtualiter reducuntur omnia que contra predictas do. Jacobã, ꝛ Margaritam vidi subtiliter adducta. ¶ Eo etiam addito ꝙ negabat Jo.franciscum nuper defunctum adiuisse hr̃ditatem do. Jacobine, seu do. Christofori testatoris. ¶ Istis tñ non obstan.velut alienis totaliter a casu nostro, ꝛ eum minime tãgentibus verissimũ esse arbitror predictas filias Jo.francisci eius heredes vniuersales nullo onere fideicõ. esse grauatas, ꝛ per ɔsequens ꝙ ad eas debent omnia bona earuꝫ patris pertinere etiã ea que fuerunt predicti testatoris libe-

6 re, ꝛ absqꝫ aliquo onere. ¶ †Et pro hoc apertissime demonstrando, presuppono ꝙ in materia substõnis, ꝛ fideicõ.hec regula traditur, vt.s.dicamus hoc casu non loqtur substitutio, idest verba non adaptant̃, ergo facta non censetur, ꝛ qui contrarium dicit illud dꝫ euidentissime ꝓbare, cum alias verboꝝ significationi standum sit.l.nõ aliter.in prin.ff.de le.iij.cũ simi.hanc regulam in effectu voluit Jo.and.in add.Spe.in ti.de testa.§.i.ver.occurrit.ad fi.cum ɔcor.relatis per patruuꝫ, ꝛ do.meum Soc.in ɔsi.lxij.viso capitulo substõnis.iij.col.iij.vol.ver.ꝛ in primis.vbi hãc regulaꝫ pro indubitata ponit, ꝛ ideꝫ facit in ɔsil.ibi seq.col.viij. versi. sed premissis non obst.ꝛ est tritum, ꝛ cõe dictum, vt ẽt tradit insignis mode.Laccl.gali.in repe.l.centurio.col.mihi.lxvj.ver.ꝛ si dicis.

ff.de vulg.ꝛ pup.qñ ergo verba substõnis non reperiuntur, ꝛ alicui morienti onus substõnis non iniungunt illud minime dicenduꝫ est, etiã si diceretur ꝙ testator forte illud voluerit, aut mente cogi-

7 tauerit, †qꝛ non sufficit testatorem quid velle, aut mente agitare, nisi illud aliquo modo disponat, vt.l.qdam cum filiuꝫ. vbi Bal. ꝛ Imo.not.ff.de heredi.institué.ꝛ pro valde not.tradit Alex.in. l.iij.in fi.C.de liber.preter.cum ɔcordan.vt per Curt.seni. in consil.xlij.testator Augustinus.xij.colũ. ꝛ in consil.xliij.statuto, seu consuetudine.colũ.x.ꝛ Deci.in consil.lxxxix.viso puncto.v. colum. ¶ Hoc ita posito videndum nunc est nunquid verba testamenti importare aliquo modo possint, ꝛ ɔsequenter etiam testatoris intentio ad illud fuerit directa, vt predicto Jo.francisco nuper defuncto aliqua substitutio dicat̃ facta, ꝛ certe ni fallor plusquam clarissimum est ꝙ non. Etenim testator post institutionem de filia sua do. Jacobina factã eidem substituit eiusdem do. Jacobine filios masculos, de qbus.s̃.casu quo ipsa decederet viuo testatore, vel ẽt postea. Item etiam, ꝛ scdo casu quo ipsa viuens transiret ad scda vota, nam ẽt tunc morte eius non expectata voluit bona peruenire ad predictos filios masculos ipsius testato-

8 ris nepotes, †que substitutio in primo casu, vꝫ qñ illa moreretur potuisset dici vulgaris, si viuo testatore do. Jacobina moreretur, vel ẽt postea anteq̃ patri fieret heres, iuxta tradita per Bart.et alios in.l.i.ff.de vulg.ꝛ pup. ¶ Item ẽt potuit dici fideicõ.si post mortem testatoris iã facta heres decederet, qꝛ tunc vulgaris expirasset per aditioneꝫ, vt.l.post aditam.C.de impub.ꝛ ali. substi. ꝛ solum fideicõmissaria posset habere locũ, vt.§.fi.insti.de pupil. substi.ꝛ tradũt Bar.ꝛ alij in.l.centurio.ff.de vulg. ꝛ pup. ¶ Similiter ẽt, ꝛ in secundo casu potuisset habere locũ vulgaris, vel fideicõmissaria, ſm qꝺ transitus ad scda vota contigisset ante aditam hr̃ditateꝫ, vel postea q̃ adita fuisset. Ex istis aũt substitutionibus ita factis, ꝛ que potẽtialiter verificari poterant vna tãtum locum habuit, put vna solum poterat verificari, dico enim ꝙ cuꝫ do. Jacobina non trãsierit ad scda vota, sed iam facta heres patri decesserit habuit locũ substitutio fideicõmissaria in primo casu substõnis facte, ꝛ alie omnes expirarunt, sic ergo vigore predicte substitutionis bona testatoris peruenerunt ad filios masculos ipsius do. Jacobine testatoris nepotes, prout ipse testator desiderabat, ꝛ expresse ordinauerat, ꝛ ita impleta, ꝛ finita fuit omnis substitutio que in predicto testamento reperit̃ facta. ¶ Quid aũt de bonis suis fieri debeat postq̃ ad.d.suos nepotes masculos peruenerint testator nõ disposuit, sed dimittendo ea in ipsorum arbitrio eos liberos reliquit, non enim lego aliqua verba in dicto testamento que sapiant aliqꝺ fideicõ. predictis suis nepotibus, aut alicui eoꝝ iniunctuꝫ, ꝛ certe sicut testator non dixit, creditur noluisse, sicut eniꝫ post mortẽ filie substituit, qꝛ noluit in eius libertate bona sua remanere, ita ẽt post mortem.d. nepotum, vel alicuius eoꝝ substituisset si voluisset eos onerare, non fecit merito creditur noluisse, argu.l.vnice.§.finaũt ad deficientis.C.de cadu.tol.ꝛ.c.ad audientiã.de decim.cũ simi. Cum igit̃ Joã. franc. nuper defunctus nullo onere fideicõ.reperiatur grauatus, seqtur ꝙ omnia sua bona ẽt que habuerat de bonis.d.testatoris libere ad eius filias, ꝛ hr̃des vniuersales peruenerũt, ꝛ in ipsaruꝫ dñio, ꝛ arbitrio libera ꝑmanere debent, ꝛ istaꝫ ɔclusioneꝫ veluti in iure nostro verissimaꝫ, ꝛ clarissimaꝫ intrepide amplector, tã ꝛ si, vt verum fatear, desiderassem ɔ̃riam opin.iustiorem mihi apparuisse, cum pro ea primum reqsitus fuerim. ¶ Nec predicte ɔclusioni ob.que in ɔ̃rium adducta fuerunt, qñ ad ea si quis recte intueatur claram colliget rñsionem ex.s̃.deductis, vt tñ veritas clarius ostendat̃ singulatim ad omnia rñdetur, vt.j.negando ante omnia predicto Jo.franc.nup defuncto fuisse impositum aliqꝺ onus fideicõ. prout.s̃.firmata conclusio ɔtinet, ꝛ verissimum arbitror, cum nullũ verbuꝫ de hoc in predicto testamento reperiatur, per ea que dixi.s̃.in premisso. ¶ Non ob.igitur duꝫ pro maximo fundamento dicebatur ɔiecturam substõnis fideicõ.ad exclusionem istarum ꝓneptiuꝫ testatoris sumi ex eo ꝙ neptes ꝓximiores excluserat ꝛc.qñ rñdetur ꝙ arg.ꝓcederet qñ esset facta alicui substitutio, de cuius importãtia dubitaretur, puta si decederet sine filijs, ꝛ dubitaret̃ an testator appellatione filioꝝ voluerit ẽt feminas comprehendi, vt sic ẽt ipse substitutũ excludant, an vero voluerit de masculis tñ intelligere, vt sic femine per substitutũ excludantur, nã tunc cum ɔstet substõnem esse factaꝫ, sed dubitat̃ quo modo debeat interpretari in suis verbis põt tunc recurri ad conlecturam, de qua in arg.ꝛ in casu nostro posset cadere talis disputatio, si testõr predicto Jo.franc.substituisset Jo. mariaꝫ si sine filijs decessisset, ꝛ tunc bene ꝓcederet arg.ex identitate rõnis, vt.s. qua rõne in prima substõne facta do. Jacobine excluserat neptes

eadem, vel fortiori ratione videretur in scda substitutione facta Joā. franc. exclusisse pneptes, vt sic per eas substitutus, ⁊ per testatorez expresse vocatus non excludat. De quo tñ quid sit dicendum nihil pro nūc dico, qꝛ non est presentis speculationis, maxime qꝛ articulus ille in se est valde dubius, ⁊ hinc inde reperiūtur fortes rōnes, ⁊ maxime auctoritates, vt per do. meū Socin. in. l. cuz auus. in. iij. q. vltra Bar. ff. de cōdi. ⁊ dem. vbi per. viij. col. plene, ⁊ subtiliter prosequtur predictaz difficultatez. ¶ Dico. n. φ iste non est casus noster, qꝛ in testō de quo agitur non reperitur facta Jo. franci. aliqua substitutio, de cuius vbis, ⁊ eoruz dubia interpretatione agatur, ⁊ per qūs non reperitur aliqs substitutus, siue vocatus post morté Jo. franc. vt dubitari cōtingat, vtrum iste filie vocate expresse a testatore excludant, vel tanq̄ femine per substitutum excludant. 9 † Omnia ergo dicta in arg. ruūt, velut aliena a casu nostro, ⁊ nihil cōe cum eo habentia, ad eis. n. ad casum nostrū argui nullo modo pōt. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acquir. pos. l. fi. ff. de calū. ⁊ l. inter stipulantem. §. sacrā. ver. sed hec dissimilia. ff. de ver. ob. cū simi. Nec obs. φ sic persone remotiores, et incognite videant magis dilecte, q̄ pximiores, ⁊ cognite ipsi testatori, vt in arg. dicebat, qꝛ ni fallor in arg. est fallacia. Illud eniz procederet qñ ex aliqua dispōne testatoris diceremus istas proneptes excludere masculos, cum neptes pximiores fuissent per masculos exclusé sed hoc nō est in casu nostro, qꝛ iste proneptes non vocant ex aliqua dispositione testatoris, sed de iure cōi patri succedūt, qui potuisset eas preter legitimā excludere a bonis suis testator enim suā dispōnem non porrexit vltra scda vota, vel mortem sue filie hrdis institute, ⁊ cum ipse non puiderit remansit res in terminis iuris cōis, vt. s. ipsi sui nepotes masculi bona sine onere fideicō. haberent, 10 † vulgata. n. est regula φ casus obmissus remanet in dispōne iuris cōis. l. cōmodissime. ff. de libe. ⁊ posthu. l. si extraneus. vbi Bar. ⁊ alij. ff. de cōdi. ob cau. ⁊ c. susceptuz. de rescri. lib. vj. cū simi. ⁊ ita Aret. not. per illū tex. in. l. illam. ij. not. C. de colla. ¶ Nec quicq̄ facit cōsiderare rationem, ⁊ fauoré agnationis conseruande, qꝛ ex tali rōne, aut fauore non sunt addēde, seu fōniande substōnes vltra dispositionem testatoris, alioqn res procederet in infinitū, si semel vna substitutio reperiatur facta fauore agnationis, qd ridiculum esset. 11 † Ultra φ in pposito isti nepotes, lz masculi non erant de agnatione testōris, qꝛ erant nepotes ex femina, iuxta. l. familie. ff. de v. sig. ⁊ §. i. insti. de legi. agn. tu. ⁊ est gl. in. §. fi. insti. de patri. pot. Et pro vero testator non videt habuisse respectum aliquem ad agnationem illoꝝ nepotum, cū non esset propria agnatio, sed vti assolet eos magis diligebat, q̄ feminas, ⁊ propria ipsoꝝ nepotū cōtemplatione vr voluisse bona sua ad eos puenisse, ⁊ ita per mediā personam eoꝝ ad eoꝝ heredes, et φ femine forent, vt vr arguere do. meus Socin. in. d. l. cū auus. col. mihi. liij. ver. qntus casus. super hoc tñ non insisto, qꝛ non est ad ppositum, cum simus in casu claro, ex quo nulla reperitur facta substitutio, de cuius interpretatione agat, ⁊ in qua adaptari possit cōsideratio agnationis cōseruāde. Et ex his cōstat arg. illud ex identitate rationis, qd adamantinuz, ⁊ insolubile reputabat vitreum esse, ⁊ nihil obstare, imo esse extra propositum, cum hic non sit cōsideranda identitas rōnis, qꝛ non datur subiectum, cui talis cōsideratio applicari possit, ex quo nulla fuit facta substitutio. 12 ¶ † Et ex his manifeste cōstat non obstare que notan. per Pau. de cast. in. l. i. C. de cōdi. inser. qꝛ vt dixi sunt extra terminos nostri casus, lz de eoꝝ veritate dubitari possit per ea que tradunt per patruum meum Soci. in. d. iij. questio. vt etiam. s. dixi. 13 ¶ † Non ob. mō arg. de statuto ad casum nostrū, qꝛ similiter dicitur extra ppositum, nam procedere posset tale argumē. qñ ageretur de successione alicuius, ex qua dispōne testatoris filia, vel neptis esset exclusa, qꝛ tunc facile posset dici φ exclusa filia esset et exclusa neptis, vel exclusa nepte esset et exclusa pneptis, 14 † in quibus terminis respectu statuti loqtur Bal. in. l. si vero. §. de viro. in cōrium alleg. sed iste non est casus noster, nā cum agatur de successione Jo. frāc. non reperit φ ab eius successione et respectu bonoꝝ testatoris sit exclusa aliqua persona ex prouisione testōris, cū ipse noluerit in hoc casu aliqd disponere, vt. s. dictū fuit. ¶ Et si dicatur φ agitur de bonis testatoris, a qbus neptes dicuntur exclusé, ergo vr φ etiam proneptes dicantur exclusé, rñdetur qd exclusio neptium fuit tm post mortem, vel scda vota do. Jacobine qui tunc voluit bona peruenire ad. d. masculos, illud aūt fuit impletū, non est ergo vlterius querendū, nec vltra trahēda testatoris dispositio, q̄ ipse ordinauerit. ¶ Non omitto et φ Bal. in. d. §. de viro. loqtur de nepte ex filia exclusa, secus fortasse esset in nepte ex filio, iuxta no. per eundē Bal. in. l. venia. C. de in ius vo. ⁊ nos hic agimus de pnepotibus ex masculis, de hoc tñ non curo, qꝛ est extra propositū, cum res clara sit in casu occurrenti non reperiri factam aliq̄ substōnem, aut onus aliqd fideicō. impositum. d. Jo. frāc. ¶ Ad illud qd dicebatur per not. in. l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. rñdetur negando φ testator sic rñdisset, qm̄ cuz non disposuerit aliqd postq̄ bona peruenerint ad nepotes masculos verosimile est, φ aliud disponere noluerit, ⁊ cū ipsos dilexerit, verosimile est φ eoꝝ contemplatione post eos dilexerit omnes eoꝝ heredes, taz masculos, q̄ feminas, vt. s. dicebā. cuz eniz testator vltra casus per se cōsideratos non fecerit aliq̄ substitutionem nō possumus nos, nec debemus alias substōnes, ⁊ fideicō. onera addere per ea que. s. dicta fuerunt, ⁊ ita absq̄ aliqua hesitatione cōcludendum puto. ¶ Demū non obst. φ dicebatur non fuisse aditā hereditatem per do. Jo. franc. qm̄ primo dicam, prout veꝝ credo φ imo ille vna cuz alijs fratribus maternā hereditatem adiuerit, ⁊ actus in ea fecerit qui nō possent fieri citra ius, ⁊ nomen hrdis, presertim cū per aliquot annos ante eius mortez predecessisset. d. do. Jacobina eius mater, ⁊ vt arbitror istud in facto euidētissime probari pōt, quo posito cessat omnis difficultas. 15 ¶ † Sed posito φ nō probaretur scdo loco rñdetur φ cum dies fideicō. relicti. d. Jo. franc. pro sua parte cesserit per mortem do. Jacobine, ⁊ sic esset purificatū illud potuit trāsmittere ad filias, ⁊ heredes suas et φ decesserit anteq̄ illud peteret, aut acceptaret, put tradunt Bar. ⁊ oēs post eum in. l. cū filiofa. in. v. q. ff. de leg. i. ⁊ ibi et ego hanc opi. sum secutus. ¶ Nec quicq̄ obs. si dicat φ decessit forte Jo. franc. anteq̄ aliquo modo adiret hereditas do. Jacobine per aliquē ex filijs, vel etiaz anteq̄ adiret hereditas testatoris, qm̄ lz credam apertissime vtrunq̄ falsum, tñ posito φ sit veꝝ, dico non impediri ex eo transmissioné fideicō. in vita sui purificati per ea que firmāt Bar. ⁊ alij, ⁊ ego et ibi dixi in. d. l. cū filiofa. in. vj. q. Sit igitur ex predictis oibus cōclusio clarissima, ⁊ indubitata apud me φ filie predicti Jo. franc. nullo onere fideicō. grauate reperiuntur, sed libere habere debent oia bona patris earum et illa, que ipse habuerat de bonis do. Christofori testōris. ¶ Ad cuius cōclusionis cōprobationez plurima adduci potuissent, sed his paucis volui esse cōtentus, tum qꝛ ni fallor res clarissima est, tum et qꝛ temporis angustia, ⁊ quotidianaꝝ lectionum impedimentum non patiuntur me longiorem esse.

Soci. nepos Padue. 1537.

SUMMARIUM.

¶ De validitate testamenti facti a puella. xv. ann. in quo virum suum hrdem fecerat eo presente, ⁊ qui per prius illā violenter rapuerat de ecclesia, ⁊ in matrimo. postea acceperat, ⁊ postea passus fuit eā morbo epidime mori absq̄ aliq̄ gubernatione.

1 Testamentum si sit per prius scriptum absq̄ cōmissione testatoris non validatur, si postea interrogatus respondeat se facere prout scriptum est.

2 Testamentum vti actus meticulosus ob maritalem reuerentiam rescindi debet.

3 Premium ex iniquitate reportare nemo debet.

CONSILIUM CLVI

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Uiso eleganti cōsilio excell. cōsultoris do. Julij vilalta mihi vti fratris hoñ. ⁊ presuppositis in facto veris oibus que per euz presupponunt, eisdemq̄ diligenter, ⁊ mature pro tpis angustia cōsideratis iustissimaz, ⁊ eq̄ssimaz arbitror cōclusionem per eū firmataz, vt. s. Georgius bertoldus maritus infelicis illius puelle do. Elisabeth hrditatem obtinere nullo mō debeat, non obstāte quodam asserto testō, qd ab ea factum dicit, et exhibet, in quo ipse reperitur institutus hrs, sed potius dēat predicte puelle hrditas pertinere ad eius agnatos, velut ei ab intestato succedentes, cū ex iuris interpretatione facile dici possit qd intestata decesserit, vel saltē φ assertum testm̄ nullas vires habere possit in fauoré predicti Georgij in eo istituti, ⁊ hec per ea que supra per do. Consultoré deducta fuerunt. nā cum puella ista vix an. xij. rapta fuerit, ⁊ per prius quodāmō vendita pter eius patrimoniuz cōstat Georgium predictū, ⁊ patrez eius ab ipso initio anelasse ad bona eius, ⁊ maxima auiditate, pter qd verosimile vr, imo apparet violenta quedā presumptio φ dolose, ⁊ fraudulenter induxerunt puellā illam ad rñdenduz φ testabatur, prout ei per notariuz legebatur, qui antea scripserat absq̄ aliqua com-

missione

missione ipsius puelle, et cum ipsa tunc esset in manibus eorum, qui eam violenter rapuerant iuste eos timebat, nec eis audebat contradicere, et cum esset in loco maxima pestis, et cuilibet continue imineret periculum, videtur posse dici quod erat quodammodo maxima infirmitate detenta, et in periculo mortis, et propterea poterat ipsa timere ne ab eis in tali periculo si quid ei contigisset desereretur si in aliquo contradixisset ob quam causam videtur quod recte procedat disputatio, de qua per
1 gl. et doc. in l. iubemus. C. de testa. †in qua inter cetera concluditur quod si testamentum per prius absque voluntate, et commissione testatoris fuisset scriptum non validatur ex eo, quia postea ipse interrogatus respondeat prout scriptum est, iuxta doctr. Pau de ca. in l. hac consultissima. §. at cum humana fragilitas. C. qui test. fa. pos. et ita etiam voluit Bald. in d. l. iubemus. Pau. de cas. in consi. ccclxvj. viso puncto, et allegationibus. ij. col. quod in noua impressione reperitur in. i. vol. nu. clv. et Ro. in consi. cccvj. proposita consultatio. in vlti. verbis cum concor. de quibus. s. per do. Consultorem, et ratio tunc videtur vt multi dixerunt, quia homo in infirmitate detentus facile assentit presentibus, et curam eius habentibus ne ab illis deseratur, que ratio videtur considerabilis in casu nostro, vt modo dixi, et presertim in puella ita tenere etatis,
2 quia tunc magis poterat timere, †et tanto magis quia cum in testamento esset scriptus heres Georgius maritus eius, cuius vires, et arma iam experta erat in raptu maritali reuerentia presumitur sic respondisse, prout respondit, propter quod actus ille testandi, velut meticulosus potest dici nullius momenti, vel saltem propter iustum metum rescissibilis, iuxta. l. i. §. que onerande. iuncta gl. et quod ibi dicunt doc. ff. qua. re. act. non dat. prout etiam. s. per Consulentem deductum fuit. ¶ Et profecto si quis recta mente consideraverit facti contingentiam a principio in medio, et vsque in fi. cognoscet ex parte Bertoldorum iniquitatem maximam esse, nam quid iniquius quam quod raptor puelle eidem matrimonio coniunctus postea per maximum puelle metum, et qui dolose, et eodem metu saltem iuris presumptione induxit eam ad se instituendum, et paulo post eandem vix ann. xv. epidime morbo laborantem deseruit omnino, et eam sine aliqua cura, et gubernatione passus fuerit mori eius hereditatem habeat certe, sicut ego his consideratis impellor ad concludendum, vt. s. ita arbitror neminem futurum qui contra predictum ra-
3 ptorem non sentiat, †ne ipse ex sua iniquitate a flagitioso illo crimine raptus incipiente premium, et lucrum reportet, iuxta. l. itaque fullo. in fi. princ. ff. de fur. et. l. si ab hostibus. §. i. cum gl. et his que ibi tradunt doc. ff. sol. mat. Ex rapina enim, et alijs malis, que eam secuta sunt, de quibus puniendus esset non conuenit quod premium, et vtilitatem reporter, arg. l. sine hereditaria. in fi. cum sua gl. ff. quod met. ca. ¶ Potuissem, et alia plura tangere, et addere etiam ad predictorum consumationem, nisi instantia consultantis calamum de manu mea eripuisset, et ad maximam temporis angustiam, idest vnius noctis tantum me restrinxisset de simplici subscriptione me requirens. ¶ Ex his ergo que per dominum Consulentem deducta fuerunt, presertim ex supra scriptis arbitror concludendum, vt supra. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1535.

CASVS

¶ Strenuus miles do. Carolus barumbertus nobilis Parmen. in eius vlti. testamento Hortensiam vnicam filiam suam impuberem heredem instituit vniuersalem, et casu quo ab hac vita in pupillari etate decederet ipse testator sibi substituit do. Petrum mariam de rubeis pro medietate suorum bonorum, et pro alia medietate filios do. Octauiani de garumbertis. Postea vero in eodem testamento fecit plura legata diuersis personis, et inter cetera predicto do. Petro marie legauit his verbis, item legauit ipse dominus testator do. Petro marie de rubeis eius consobrino scutos centum de intrata quolibet anno in perpetuum super bonis ipsius testatoris.

¶ Ipso testatore mortuo Hortensia filia in forma iuris valida adiuit paternam hereditatem, seu illi se imiscuit, et per aliquot annos viuens singulis annis soluit scutos centum domino Petro marie predicto ex causa predicti legati.

¶ Modo ipsa decessit impubes, et ita vigore substitutionis illi facte successerunt do. Petrus maria pro dimidia, et pro alia dimidia filij do. Octauiani de garumbertis.

¶ Queritur nunc vtrum predictum legatum scutorum centum singulis ann. factum do. Petro marie sit totaliter extinctum, an vero filij do. Octauiani remaneant obligati ad illud pro eorum rata hereditatis.

SVMMARIVM

¶ Legatarius annui relicti succedens ex pupillari instituto heredi, vtrum pro rata suorum coheredum legatum petere possit.

¶ Legata, vel fideicommissa relicta ab instituto, an a substituto repetita censeantur, et. j. nu. 6. et. 19.

1 Testator alicui partem hereditatis relinquens non creditur quod velit vt habeat legatum ei ab herede relictum.

3 Pater si instituto filio legat vxori vsufructum, et si filius decedat in pupillari, et mater ex substitutione succedat cum extraneo non debet habere vsufructum, et vide. j. nu. 14. et. 15.

4 Legatum annuum non est vnum, sed multiplex, et. j. nu. 16.

5 In legatis conditionalibus pendente conditione dies obligationis non cedit, vide. j. nume. 18.

7 Substitutus a milite non tenetur ad legata relicta ab instituto, vide. j. numero. 21.

8 Legatum passiue pro hereditaria portione, sicut onera in heredem transit.

9 Aditione hereditatis debitoris facta per creditorem obligatio confunditur.

10 Heredi a semetipso legari non potest.

11 L. licet imperator. ff. de leg. i. de quo substituto loquatur.

12 Per pupillarem substitutionem pupillo, et non testatori succeditur.

13 L. latinus largus. ff. de leg. ij. quomodo loquatur.

17 Legatum annuum ad heredes debitoris transit.

20 L. imperator. ff. de legat. ij. ita procedit in milite, sicut in pagano.

CONSILIVM CLVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Licet precedentis consultationis resolutio in fauorem d. do. Petri marie non sit multe dubitationis, vt ex. j. dicendis apparebit, tamen fortasse cuipiam prima fronte videbitur contra eum, et [illegible] quod legatum sit totaliter extinctum postquam ex ordine testatoris do. Petrus maria legatarius fuit vocatus ad dimidiam
1 partem hereditatis. ¶ †Et pro hoc primo videtur text. in. l. licet impator. ff. de leg. i. in ver. vel quid si substituit. ibi. n. aperte dicitur quod licet regulariter legata, vel fideicom. relicta ab instituto censentur repetita a substituto, tamen aliquando secus est ex voluntate testatoris, et ibi inter cetera ponitur exemplum si legatarium, vel fideicommissarium ex parte substituit, nam tunc legatum, vel fideicommissum non censetur a substitutis
2 repetitum, †et ratio potest esse, quia cum testator in substitutione partem hereditatis reliquerit non creditur voluisse, vt habeat etiam legatum eidem ab instituto relictum, arg. l. latinus largus. ff. de leg. ij. quasi partem hereditatis loco legati reliquerit, vnde cum in casu isto do. Petro marie cui ab instituta filia testatoris erat factum legatum fuerit in substitutione relicta pars hereditatis videtur quod legatum a substitutis non dicatur repetitum, et consequenter quod filij do. Octauiani ad aliquid non teneantur. ¶ Secundo facit pulchra decis. Imperatoris quam per illum tex. ponit in.
3 d. l. licet imperator. †dixit. n. quod si pater instituto filio pupillo legauit vxori vsufructum, et filio decedenti in pupillari etate substituit pro parte extraneum, et pro parte vxorem suam matrem pupilli, si postea filius impubes moriatur, et mater ex substitutione succedat vna cum extraneo non debet amplius mater habere vsumfructum, sic igitur dicendum videtur in terminis nostris quod do. Petrus maria qui ex substitutione vna cum filijs do. Octauiani succedit filia testatoris impubere mortua non debeat amplius habere legatum scutorum centum sin-
4 gulis annis, et sic videtur quod sit totaliter extinctum. ¶ †Tertio facit, quia hoc legatum de centum scutis de intrata singulis annis, velut annuum legatum non est vnum tantum legatum, sed multiplex hoc est quolibet anno vnum legatum separatum, vt. l. cum in annos singulos. ff. de annu. lega. l. senatus. §. fi. ff. de don. cau. mor. et. l. cum in annos. la. i. ff. quando di. leg. ced. cum simi. et pro primo dicitur legatum purum, pro sequentibus vero conditionale, vt. l. si in singulos. ff. de annu. leg. et ibi doc. no. et tradit Bar. in. l. ita stipulatus. la grande, in col. xxij. ver si. tertio est videndum quando obligatio habet diem etc. et ibi ego dixi in repetitione mea col. lxxx. in fi. quo stante non videtur quod pro futuris annis debeatur a filijs do. Octauiani, velut heredibus predicte Hor-
5 tensie, eo quod in persona eius non erat causata, seu orta obligatio, †quia in legatis conditionalibus pendente conditione non venit, nec cessit dies obligationis. l. cedere diem. ff. de ver. sig. cum simil. si igitur ipsa non tenebatur non videtur posse dici quod heredes eius, velut ad eos alienum teneantur, sed potius quod legatum ipsa Hortensia moriente extinguatur pro futuris annis conditione non impleta, et superueniente domino Petro marie commodo substitutionis, secus si legatum fuisset vnum et purum, et ita hanc differentiam in simili tradit Pau. de cast. in
6 consi. xxxj. circa primum. ij. col. ij. vol. secundum nouam impressionem. ¶ †Preterea, et quarto quod in proposito non videatur a substitutis repetitum, hoc legatum suaderi videtur ex presumpta mente testatoris, nam cum

testator filios do. Octauiani pro dimidia, et do. Petrum mariam pro alia dimidia substituerit, videt aperte voluisse illos esse pares in suis bonis, et quod tamen habeant.d. filij quantum do. Petrus maria, et econtra, quod certe non esset si legatum diceretur repetitum, quia ipsi filij singulis annis tenerentur ad.l. scutos, et sic tanto minus haberent, et ita daretur inequalitas contra presumptam voluntatem testatis, que ante omnia in testamentis perquiri, et seruari debet.l.in conditionibus primum locum.ff.de cond.et dem.l.quoniam indignum.C.de testa.l.iij.C.de lib.prete.cum simi.etenim in interpretandis dispositionibus morientium eorum voluntatem vti venator leporem pedetentim sectari debemus, vt inquit Bal.in.l.quidam.in prin.C.de neces.serui.hered.instit. ¶ Et demum quod non dicatur facta talis repetitio videtur probari ex eo, quia testator erat miles,

7 per tex.in.l.querebatur.§.fin.ff.de milit.testa.† vbi substitutus a milite non tenetur ad legata relicta ab instituto, si igitur in proposito hoc legatum non est repetitum, sequitur quod filij do. Octauiani ad aliquid non tenentur. ¶ Sed his non obstantibus, et prout rei veritas est, casum nostrum non tangentibus contrarium absque aliqua dubitatione verissimum de iure arbitror, et concludo predictos filios do. Octauiani teneri, et obligatos esse ad dictum legatum pro eorum rata hereditaria, et sic ad scutos.l.annuos predicto do. Petro marie donec vixerit. ¶ Et pro huius conclusionis clara demonstratione aduertendum est, quia non sumus in disputatione, vtrum

8 legatum dicatur repetitum a substitutis, † sed dicimus quod istud legatum iniunctum do. Hortensie heredi, et confirmatum per aditionem hereditatis do. Hortensie, et per eam dum vixerit annuatim prestitum, velut onus illi, et sue hereditati annexum per illam transmissum fuit passiue in suos heredes pro eorum rata hereditaria, sicut et cetera onera transeunt, iuxta.l.ij.et.l.fi.C.de hered.act.cum simi.vnde cum illi ex pupillari substitutione successerint, et heredes fuerint predicti filij domini Octauiani pro dimidia parte, et pro alia do. Petrus maria predictus, sequitur quod in eos tale onus pro

9 rata hereditaria dicatur translatum. † Est bene verum quod pro parte do. Petri marie dicitur tale onus, et obligatio confusa per eius aditionem, cum ille sit creditor, et debitoris adierit hereditatem, vt est tex.in.l.stichum.§.aditio.ff.de solu.et in.l.debitori.C.de pactis.ex hoc tamen non impeditur quin creditum suum a filijs do. Octauiani suis coheredibus pro eorum rata hereditaria petere possit, vt est tex.apertus in.l.i.C.de hered.ac.non enim pro ea parte dicitur obligatio confusa, et ratio est, quia ideo confunditur obligatio aditione creditoris, quoniam alias obligatio actiue, et passiue reperire

10 tur penes eundem, quod esse non potest, † hinc dicimus quod heredi a seipso legari non pot.l.legatum.§.i.et.l.et quidem.ff.de leg.i.et in simili quis non potest pro eodem apud eundem teneri, vt.l.vranius.ff.de fideius.fit ergo confusio obligationis solum pro parte adeuntis et non pro parte coheredum, sicut etiam qui adit solum pro sua rata personam defuncti representat, et non pro rata coheredum, vt.l.cum a matre.cum sua materia.C.de rei vendica. ¶ Concluditur itaque quod do. Petrus maria adeundo hereditatem do. Hortensie ex pupillari substitutione solum pro sua rata confusit obligationem ad centum scutos annuos sibi ab illa debitos, sed pro alia parte remanet obligatio aduersus coheredes per text.in.d.l.i.et cum istud fundamentum sit clarum, et indubitatum non curo aliter hanc partem fundare. ¶ Que verissima, et clarius apparebit ex

11 responsionibus ad allegata in contrarium. † Non ob.ergo primo.d.l.l3 imperator.de leg.i.quia respondeo obmissis pluribus que dici possent, quod ille text.loquitur de substituto vulgari, cuius respectu disputatur de repetitione fideicom.relicti ab instituto, cum enim instituus non fiat heres, sed vocetur substitutus vulgaris, et sic legatum, vel fideicom.ab ipso instituto deberi non possit ex defectu aditionis hereditatis, merito et conuenienter queritur an debeatur a substituto, vt sic ab eo censeatur repetitum, ex quo ille ita succedit testatori, sicut successisset institutus, et concluditur regulariter quod sic, l3 in certis casibus aliud sit, puta si legatarius in vulgari substitutione fuerit vocatus ad partem hereditatis, vt.d.l.l3 imperator.et ratio tunc est, quia cum testator illum vocauerit ad partem sue hereditatis non est verosimile quod voluerit aliud eum habere de sua

12 hereditate, vt ibi per doct. † Nos autem sumus in substitutione pupillari, per quam non testatori, sed do. Hortensie pupille succeditur.l.ij.cum materia.ff.de vulg.et pupil.et insti.de pupilla. substit.in princ.et.§.igitur.cum simi.que domina Hortensia, vt presupponitur fuit heres patri, et ita vt heres suscepit in se obligationem legati, de quo agitur, et illud soluere cepit, ita quidem vt dici non possit tale legatum ab instituto non deberi, et propterea etiam non cadit dubitatio, vtrum censeat a substitutis repetitum, sed solum cadit dubitatio, vtrum heredes domine Hortensie, et sic isti pupillariter substituti ad tale legatum teneantur pariter, sicut illa viuens tenebatur, et absque dubio dicendum est eos teneri, secundum quod.s.dictum fuit, l3 pro parte do. Petri marie per eius aditionem fuerit obli

13 gatio confusa, vt similiter dictum fuit. ¶ † Nec in proposito valet argumentum quo dicebatur verosimile fieri, quod testator noluerit dominum Petrum mariam habere legatum cum partem hereditatis ei reliquerit, quoniam illud procederet si reliquisset partem sue hereditatis, hoc est quod eum sibi heredem fecisset per vulgarem substitutionem, prout intelligitur.l.latinus largus.de lega.ij.in contrarium allegati, quod isto casu non contingit, quia dominus Petrus maria non vocatur ad hereditatem testatoris, neque illi succedit, sed Hortensie pu

14 pille, vt iam dictum est, ergo etc. ¶ † Secundo non obstat illa decisio Dy.in.d.l.l3 imperator.quia respondetur quod illa posset negari, put eam simpliciter ibi reprobat Cuma. ¶ Sed si aliquo casu procedit, solum procedit quando illa mater instituto filio ante aditionem decedente succederet ex tacita vulgari, que secundum doctor.erat comprehensa in expressa pupillari, iuxta.l.iam hoc iure.in prin.ff.de vulga.et pupil.nam tunc eo modo illa mater succedit testatori, et ad partem hereditatis eius vocatur, secus autem esset si adita hereditate filius impubes decessisset, cui mater per pupillarem pro parte succederet, nam tunc pro parte coheredis deberet legatum vsusfructus consequi, et coheres ad eam partem tenetur non ex vi repetitionis, sed vt heres pupilli pro sua rata, et ipsius nomine, et tanquam es alienum eam prestabit, ita in terminis declarat bart.in dicta.l.l3 imperator.et indistincte cum eo omnes transeunt, vt ibi per Jas.in.vj.colu.in.viij.notab.et vltra eum ita voluit Bal.in consi.cccxxx.ser Petrus fecit.primo volu. ¶ Et ex ista opini. que est communis omnium determinatur casus noster, vt sc3 dom. Petrus maria possit legatum predictum petere pro rata cohere

15 dum, † et reperio etiam quod ita quasi in terminis consulendo firmat vir maxime auctoritatis Signorol. de homod.in consi.cxxiij.habens habiaticum.prope finem, erat enim in casu suo pupillus institutus vniuersaliter, et cuidam eius sorori relicta erant centum iure institutionis, et etiam alimenta certo tempore, in quibus illa habebatur pro legataria, iuxta.l.quotiens.C.de heredi.institu.et eadem soror cum quibusdam alijs erat pupillariter substituta, cum venerit casus pupillaris substitutionis, quia pupillus adita hereditate paterna, vel auita decessit, dicit ibi Signorol. quod illa soror non obstante quod ex pupillari substitutione vocetur ad partem, poterit petere alimenta, et illa centum a coheredibus pupilli pro eorum rata, et sic recte considerando ibi habemus decisionem presen

16 tis casus quasi in terminis, vt de se patet. ¶ † Ad tertium respondetur, fatendo quod legatum istud est multiplex pro primo anno purum, et pro alijs conditionale, vt in argu. dicitur, sed dico quod conditio in proposito nostro est, si dominus Petrus maria superuiuat, vt colligitur ex allegatis in contrarium, et maxime ex.d.l.si singulos.ff.de annu.leg.vbi hoc aperte dicitur, vnde in proposito dico quod donec dominus Petrus maria viuet quolibet anno implebitur conditio eiusmodi legati, et eousque debebitur, et non vltra per allega. in contrarium. Sed non alteratur tale legatum per mortem Hortensie debitricis, sed obligatio qua ipsa tenebatur transmissa dicit passiue in eius heredes. ¶ Et l3 pro futuris annis propter conditionem legati dies non cesserit, vt dicebatur in argu.tamen ex hoc non impeditur dicta transmissio, que si non est vere obligationis, et iam in esse deducte, est tamen obligationis sperate, et que impleta conditione oriretur, iuxta.§.ex conditionali.institu.de verbo.obligat.et a qua do. Hortensia, nec eius heredes recedere non poterant, nec ob.quod ex parte do. Petri marie legatarij tale legatum non sit transmissibile ad heredes, quoniam illud est ex eo, quia eo mortuo diceret defecisse conditio.d.legati pro futuris annis, quod non consideratur

17 mortua do. Hortensia, vt ex predictis patet. † Ex eo enim quod legatum sit annuum non transit ad heredes debitoris, quicquid sit de herede creditoris, vt probatur in.l.libertis quos.§.i.ff.de alimen. lega.loquitur enim ille tex.in legato alimentorum, quod est annuum. ¶ Et quod eiusmodi legata transeant passiue ad heredes obligati, l3 non transeat actiue ad heredes legatarij, firmat Alexā.in consil.

18 cxviij.attentis narratis.in fi.vj.vo.et est hoc indubitatum. ¶ † Non ob.decisio Pau.de cast.in.d.consi.xxxj.allegata in contrarium quatenus faciendo differentiam inter legatum simplex, et legatum alimentorum, quod est annuum, vult quod legatum alimentorum certis casibus finiatur per superueniens comodum substitutionis, siue partis eius ipsi legatario, quoniam recte consideranti decisio illa potius seruit predictis, quam eis obstet, nam ibi Pau. per adducta primo loco concludit regulariter non extingui etiam legatum annuum, sed tamen in legato alimentorum in eo casu contrarium dicit, quoniam comodum substitutionis sufficit ad alimenta, quia legatum alimentorum eo casu presumitur

casu presumitur factuz ex pietate,ꝛ ex causa necessitatis ne fame
pereat,que causa,ꝛ ratio legati cessat qñ ex cõmodo substitutio-
nis potest ali,vt per eũ ibi.Sed in casu nostro legatum annuum
non fuit factum ex causa alimentoꝝ,sed vt legatario tale cõmo-
dum,ꝛ emolumentũ largiretur ꝑpter benemerita eius,ꝛ propter
amorem maximũ, quo illum testator ꝓsequebatur, merito ergo
non dꝫ tale legatum extingui ꝑpter cõmodum substitutionis per
19 allega.ibi per Pau.de cast.in prin.¶†Non ob.quartum,qꝛ ne
gatur ꝙ testator voluerit Petrũ mariam esse equalez cum filijs
do.Octauiani in bonis suis,quinimo dico ꝙ voluit inter eos ine
qualitatem,nã dum de bonis proprijs disposuit Petrũ mariam
predilexit valde relinquẽdo illi.d.centum scutos annuos filijs ve
ro do.Octauiani nihil reliqt,ergo ꝛc. Fateor bene ꝙ dñ postea
de bonis filie disponẽdo substituit ei pupillariter voluit ꝑdictos
esse equales,sed ex hoc non est inferendum,ꝙ ẽt circa bona pro-
pria eos fecerit equales,cuꝫ apertissime ꝯrium appareat, ꝛ equa
litas in substõne obseruatur, qꝛ quilibet pro dimidia succedit, et
pro dimidia ad onera,ꝛ sic ad.d.legatũ tenetur, sed Petr. ma-
ria adeũdo pro sua rata obligationem ꝯfundit, qꝛ sibi ipsi debe-
re non põt,prout.s̃.dictum fuit.¶Ad vltimum rñdetur primo,
ꝙ non agit̃ in casu nostro de repetitione legati,sed ꝙ heredes.d.
Hortensie eius noie teneantur ad illud,ad qͦ ipsa viuens tene-
20 retur.¶†Scdo etiam rñderi potest ꝙ imo regula.d.l.lꝫ impe-
rator.ita procedit in milite,sicut in pagano,qꝛ ẽt in testamẽto mi
litis dr̃ facta repetitio,aliogn miles esset deterioris ꝯditionis,et
minus eius voluntas seruaret̃,cum talis repetitio fundet̃ in pre-
sumpta voluntate testantis,vt.d.l.lꝫ imperator, qͦ non est dicen
21 dũ.¶†Non ob.d.l.querebat̃.§.fi.qꝛ ille text. procedit ea rõne,
qꝛ legatum debetur a primo instituto ratione vtilitatis,quã per-
cepit ex hr̃ditate tempore quo fuit institutus,nec legatuꝫ dicitur
extingui ꝑpter substitutionem,sicut ꝯtingeret in.d.l.lꝫ impera-
tor si nõ diceretur repetitum,qlibet ergo heres in.d.§.fi.tenebi-
tur ad legata sibi iniũcta propter cõmoditatem, quam ex heredi
tate percipit,ꝛ ista est vera declaratio ad illũ tex.prout dixi in ru
bri.ff.de vulg.ꝛ pup.seu in premissis in repetitione.l.centurio.co.
ti.lꝫ in casu isto non sit necessaria per predicta.Ex qbus intrepi-
de,ꝛ absqꝫ aliqua dubitatione ꝯcluditur filios do.Octauiani te-
neri ad scutos.l.annuos.d.Petro marie donec vixerit. La.D.
Soci.nepos Padue.1536.

CASVS

¶Illustr.do.Andreas piccolomineus cũ haberet tres filios ma
sculos,ꝛ quasdam feminas in suo testõ inter cetera sic disposuit.
Item attẽto ꝙ do.Ioan.eius filius primogenitus est in sacris,ꝛ
archieps ideo prelegauit Petro francisco eius scdo genito ca-
struꝫ Castiglionis pischarie,rochettas in mari,ꝛ insulã,ꝛ castruꝫ
lilij cum suis iuribus ꝛc.ita vt in ꝑpetuum essent descendentium
masculorum ipsius Petri francisci.

¶Et casu quo decederet sine filijs masculis lrimis, ꝛ naturalibus
ipsa bona reliqt,ꝛ prelegauit Alexãdro eius filio tertio genito,
cum eisdẽ modis ꝛc.declarans ꝙ semp transeant de primo geni
to in primo genitum, ꝛ ꝙ primo genitus debeat suis fratribus
redditus cõmunicare,prout latius in dicto testamento ꝯtinetur.

¶Et postea subdit̃,ꝛ casu quo.d.Petrus franc. ꝛ Alexãder sui
filij,ꝛ heredes predicti decederent sine filijs legitimis, ꝛ naturali
bus,tunc prefatus do.Ioan. archiepiscopus succedat in omni-
bus bonis predictis toto tempore vite sue.

¶Et deinde post mortem ipsius dicta bona deueniãt,prout infe-
rius est annotatum,ꝛ declaratum.

¶Inferius aũt solum reperitur ꝙ statim testator quedã particu-
laria bona prelegauit predicto do. Ioãni ea declaratione ꝙ at-
tento ꝙ ipse sit religiosus,vt.s̃.oia sibi prelegata habeat solũ to
to tpe vite sue,ꝛ deinde post ipsius mortem ipsa bona pleno iure
redeant ad Petrum franciscum,ꝛ Alexandrũ eius germanos,
ꝛ eorum heredes,ꝛ successores.

¶Et demum in fine testamẽti predictos tres filios heredes vl'es
instituit,cũ illa tñ declaratione de omnibus,ꝛ singulis bonis tan
gentibus.d.do.Ioãnez,ꝙ ipse intelligat̃ bona ipsa habere soluꝫ
toto tpe vite sue,ꝛ deinde post ipsius mortem ipsa bona deueniãt
pleno iure ad.d.Petrum franc.ꝛ Alexandrum,ꝛ suos hr̃des,ꝛ
successores,vt.s̃.in legato.s̃.facto,iterũ dclaratũ,ꝛ annotatũ est.

¶Testatore mortuo,ꝛ adita per omnes filios hr̃ditate decessit il-
lustr.do.Petrus franc.sine filijs masculis superstite tñ sibi vnica
filia noie Syluia,cui certam quãtitatem iure institutionis reliqt
reuerẽ.do.Io.fratre,ꝛ tunc Cardinali instituto herede vl'i,cum
quibusdam substitutionibus, vt latius in eius testõ continetur.

¶Deinde decessit illustr.do.Alexãder sine liberis intestatus, cui
ex forma statuti asserit̃ successisse reuereñ.Cardinalez eius frem.

¶Demum decessit reuereñ.Cardinalis predictus intestatus.

¶Istis sic stantibus pro nunc de duobus queritur.

¶Et primo vtrũ testator in prelegato facto illustrissi.do. Petro
franc.in illis verbis,ꝑut inferius est annotatuꝫ ꝛc. dicat̃ se retu-
lisse ad formã expressaꝫ in prelegato reuereñ.Cardi. ꝛ ẽt instõne.

¶Scdo vtrum illa verba,ꝛ eoꝝ, vel suos heredes, ꝛ successores
intelligant̃ solum de descendẽtibus, ita vt hodie solũ verificẽtur
in illustr.do.Syluia filia predicti do.Petri franc. an vero ẽt de
alijs,ꝛ quibuscunqꝫ heredibus. Et sic re ipsa queritur ad quem
pertineant hodie bona quecunqꝫ,ꝛ quomodocunqꝫ ipsi reuereñ.
Cardinali relicta in testamento patris eius.

¶Et si iustitia patiatur petitur consilium in fauorem illustris.dñe
Syluie,prout per alios consultum fuit.

SVMMARIVM

¶Heredis appellatione qui veniãt in substitutionibus,ꝛ an in-
stitutus in re certa.

¶Conditio si sine filijs decesserit, an ꝛ quando ad masculos sit
restringenda.

¶Copulatiua oratio,vel collectiua in conditione vtrum requi-
rit omnium implementum.

¶Filij positi in conditione,vtrum censeantur vocati ex testamen
to,saltem quando non possent admitti ab intestato.

¶Et quid in legatis particularibus.

1 Voluntas testantis est attendenda etiam si verba in eorum rigo-
rosa significatione aliud significare videantur.
2 Verborum interpretatio nunqꝫ tantum valet, vt sensu testato-
ris melior sit.
3 Voluntas testatoris,nisi legi repugnet pro lege habetur.
4 Oratio vna,ꝛ eadem non debet diuerso modo capi.
Determinatio plura respiciens debet pariter determinare.
5 Relatum in referente censetur esse.
Relatio fit cum omnibus suis qualitatibus.
6 Verba,ꝛ eoꝝ heredes,de qbus heredibus intelligant̃,ꝛ.j.n.47.
7 Verba testamenti a communi vsu loquendi interpretanda sunt,
ꝛ.j.nume.10.12.16.et.19.
8 Verba donec caste vixerit in legato apposita,qũo intelligantur.
9 Communis vsus loquendi preualet.
11 Vocans filios,ꝛ eius heredes ordine successiuo vocati censent̃.
13 Nomen heres quomodo in testamentis capiatur,ꝛ.j.nu.20.
14 Testator aliquem diligens presumitur etiam diligere eius here-
des etiam extraneos.
15 Grauari sibi ipsi nemo potest.
17 Verbum successor ius hereditarium importat.
18 Notarij sepe ponunt in testamentis clausulas ex seipsis, ꝛ testa-
tores eorum intelligentiam nesciunt.
21 Filius in re certa institutus dicitur heres.
22 Heres mediatus proprie non dicitur heres testatoris.
23 Conditio si sine liberis decesserit deficit per existentiam vnius fi-
lie,licet non sit heres,ꝛ nume.seq.
25 Conditio si sine liberis decesserit quare apposita censeatur.
26 Pater non presumitur plus diligere filios qꝫ nepotes.
27 Substitutio de masculis facta fauore agnationis conseruande
censetur facta.
28 Vna pars testamenti aliam declarat,vide.j.nu.48.et.49.
Testator cum statuto videtur se conformare,ꝛ.j.nu.50.
29 Substõ facta pluribus vltimo moriẽti censet̃ facta, vide.j.n.51.
30 Filij positi in conditione non censentur vocati ex testamento, sed
dicitur eis reseruatum ius succedendi ab intestato.
31 Conditio si sine filijs decesserit,de quibus intelligatur.
32 Filiorum appellatione legali interpretatione femine ẽt veniunt.
33 Masculinus sexus femininum semper continet.
34 Verbum continet proprietatem denotat.
35 Conditio si sine filijs decesserit operatur, vt femine faciat fidei-
commissum deficere.
36 Conditio si sine filijs decesserit a.l. subintellecta deficit si femi-
ne supersint.
37 Conditio predicta deficit per filiam,si de masculis non exprimit̃.
38 In fideicõmissis testatoris mens seruanda est.
39 Testatoris verba semper sunt ad intellectum iuris referenda, si
aliud non repugnet.

40 Testator si in duabus substitutiōibus de filijs masculis fecit mentioné, in tertia loquens de filijs simpliciter videtur de feminis etiam intelligere, ꝛ nume. 41.

42 Dignitas familiarum sine diuitijs sordescit.

43 Testator deficientibus masculis cēsetur diligere tam feminas ex suis filijs, ꝙ̄ substitutos.

44 Res prohibita alienari extra familiam potest in filiam, cuꝫ sit de familia transferri.

45 Statutum excludens feminas fauore agnationis conseruande non admittit personam ad prolem legitimam inhabilem.

46 Presumptio fortior aliam tollit.

51 Dispositio per verba collectiue facta omnium collectorum concursum requirit, ꝛ nu. 53.

52 A natura verborum non est recedenduꝫ, nisi aliter constet de voluntate testantis.

54 Substitutio facta aliquibus si decesserint sine filijs non habet effectum, si vnus ex illis prius decedat cum filijs, lꝫ postea alter sine filijs decedat.

55 Conditio respiciens plures personas quādo apponitur per verba pluralis numeri equipollet duabus conditionibus copulatiue appositis.

56 L. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. quomodo procedat.

57 Filij in conditione positi, an dicantur ad fideicōmissum vocati, ꝛ infra nume. 69. et. 71. vbi late ꝛ nume. 73.

58 Testator quando est intentus dispositioni testamentarie non presumitur ꝙ voluerit causam intestati interponere.

59 Quis quando a lucro remouetur alicuius fauore illud lucrum ei applicari debet, cuius fauore ille excluditur.

60 Substitutio fideicōmissaria ex coniecturis inducitur.

61 Substitutio fideicōmissaria etiam nutu fieri potest.

62 Filij in ꝯditione positi qui faciunt deficere fideicōmissum non impediunt quin omnia veniant ad fiscum, si institutus deportet.

63 Bonorum confiscatio fideicommisso non preiudicat.

64 Verba conditionalia aliquando disponunt.

65 Voluntas testatoris etiam per coniecturas habita in fideicōmissis attendi debet.

66 Conditio ad fauorem grauati apposita, si de voluntate disponentis constat, aliquando operatur si illud poterat disponere.

67 L. ex facto. §. ex facto. ff. ad treb. quomodo procedat.

68 Clausula in fine posita, ad que referatur.

70 Communis opinio temporis cursu mutari potest.

72 Judicare non debemus ex doctorum multitudine, sed quod melius, equius, ꝛ verius est.

74 Prelatio qñ ex testō dari non potest, dꝫ fieri eo modo quo pōt.

75 Sufficit casum euenire posse, ꝙ positi in conditione ab intestato non vocentur.

76 Limitatio ad gl. in. l. lucius. ff. de hered. insti.

Jn legatis de verbis curandum non est, sed tantum sensus testatoris attenditur.

CONSILIVM CLVIII

Irrigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Abūde, ꝛ multuꝫ subtiliter absoluta fuit presens ꝯsultatio per insignes iuriscōsultos Seneñ. quoꝝ tertius est mihi filius, duo vero primi vti fratres carissimi, ꝛ boñ. ꝛ olim acutissimi discipuli mei, quoꝝ perspicacissimum ingeniuꝫ, vberemqꝫ doctrinā, iam pridem ex multis mihi notissimaꝫ in presenti ꝯsultatione apertissime cognoscere lꝫ. Eam enim ita accurate absoluerunt, vt reliquis nullus fere dicendi locus videat relictus. Ego auteꝫ veluti post terga optimoꝝ messorum incedēs, eorū vestigia calcando, ꝛ si quas spicas inuenero, colligēdo breuiter rem ipsam expediā substantialia dūtaxat tangendo, vt moris mei est. Addendo postea nouam viā ad fauorem illustris. dñe Syluie a predictis consulentibus non cōsideratam. ¶ Quātum igitur pertinet ad primā questionem arbitror rem clarissimaꝫ, vt scꝫ testator dicatur in illis verbis, ꝓut inferius est annotatum, et declaratum, omnino se retulisse ad substitutionem, quam eidem reuerē. Cardinali fecit circa bona illi relicta, tā iure institutionis, ꝙ̄ prelegati, dum dicit, ꝛ deinde post mortem eius deueniant dicta bona ad Petruꝫ franciscū, ꝛ Alexandrum, ꝛ eoꝝ heredes, ꝛ successores, vt sic etiā idem intelligatur dictum circa castruꝫ castiglionis, insulam lilij, ꝛ alia prelegata illustr. do. Petro franci. postea ꝙ̄ deuenerint ad reuereñ. Cardinal. intelligendo tñ non respectu ipsorum do. Petri francisci, ꝛ Alexādri, cum presupponātur tūc premortui, sed respectu heredum illoꝝ, prout. s. per dños consulentes dictuꝫ fuit. ¶ Et ista relatio vltra deducta per eos clarissime ostēditur ex illis ꝟbis in fine capituli institutionis positis dum dicitur, vt. s. in legato sibi facto iterum declaratum, ꝛ annotatum est. Jnnuūt enim talia verba talem declarationem, ꝛ annotationem esse eam, ad quā in primo prelegato se retulerat cum eisdeꝫ verbis vsus fuerit referēdo se ad inferiora, quibus postea vtitur referendo se ad superiora. ¶ Attento maxime qꝛ semper, ꝛ respectu omnium bonoꝝ, vult reuereñ. Cardinalem esse solum vsufructuarium, disponēdo quid sequi debeat post mortem eius. Credi enim debet ꝙ semp eodem modo disposuerit, vt scꝫ deueniant. d. bona ad Petrum franciscum, ꝛ Alexandrum, vel eis predefunctis ad eoꝝ heredes, ꝛ successores. Super hoc tñ vlterius non puto insistendum, qꝛ neminem de eo arbitror dubitaturum. ¶ Circa scdām questionem disputatio est satis nota, ꝛ admodum subtilis, ꝛ tota pendet a mente testatoris, vtrum scꝫ sub verbo heredes, solum intellexerit de descendētibus, prout sepe in iure reperitur, an vero intellexerit de quolibet herede, qui ad bona, ꝛ hereditatem admittatur etiaꝫ si non sit de liberis.

1 † Jd enim quod verosimiliter testator creditur voluisse seruādum est, cum in testamentoꝝ interpretatione voluntas testantis ante omnia pro regula sit attēdenda per iura vulgaria, etiam si verba in aliud in eoꝝ rigorosa significatione sonare viderentur. l. ij. C. de lib. preter. ꝛ ita in effectu volunt omnes docto. in. l. gallus. §. etiam si parente. ff. de libe. ꝛ posthu. ¶ Hinc est ꝙ in eiusmodi disputatione varia, ꝛ diuersa reperiuntur maioꝝ nostrorum responsa, sm scilicet qꝺ varietas casuum, ꝛ presumpte volūtatis diuersitas requirebant, videndum est ergo qꝺ senserit illustr. do. Andreas testator in casu nostro, nam si etiam de extraneis sensisset ita seruāduꝫ esset, etiam ꝙ verba de sui natura tantum descendētes importarent. Si vero solum de descendentibus suoꝝ filiorum intellexerit, similiter talis eius intētio, ꝛ volūtas seruari debet, esto ꝙ verborum proprietas aliud videretur expostulare, vt per doctor. in. d. §. etiam si parēte.

2 † Nunquam enim verboꝝ interpretatio tantum valet, vt testatoris sensu melior existat. d. l. iij. cum simi. Hinc legimus vnicā esse legis intentionem, vt scꝫ voluntas testantium impleatur in auct. de iu. iur. a mor. presti. in prin. ꝛ in. §. exheredatos. in aucten. de heredi. ꝛ falci.

3 † Jn tātum vt tales voluntates, nisi legi repugnent pro lege haberi debeant, vulgato. §. dispōnat. in aucten. de nupt. cū simi. ¶ Jtaqꝫ in proposito casu omnibus que in testamento continentur, diligenter animaduersis, vna cum dñis consulentibus videtur concludendum mentem testatoris prefati fuisse, vt sub verbis illis, ꝛ eoꝝ heredes, ꝛ successores, sola illustr. do. Syluia comprehendatur vti ipsorum descendēs, ꝛ eo respectu heres nuncupata. ¶ Et pro hoc apertius demonstrando, presuppono ꝙ verba predicta in eodem sensu capi debent, prout ad ea fit relatio in prelegato de castro insula, ꝛ alijs primo loco facto illustr. do. Petro francisco, in quo capiūtur in prelegato facto reuereñ. Cardinali, ꝛ in institutione de eo facta,

4 † tuꝫ qꝛ vna, ꝛ eadeꝫ oratio non debet diuerso modo capi, arg. l. cum qui edes. ff. de vsucap. tum qꝛ vna determinatio plura respiciens non debet difformiter, sed pariformiter omnia determinare, vulgata. l. iam hoc iure. cum simi. ff. de vulg. ꝛ pup.

5 † tuꝫ etiam ꝛ tertio qꝛ relatum censetur esse in referente, vt voluit Bar. per illum tex. in. l. asse toto. ff. de heredib. insti. ꝛ in. l. si qs seruum. §. si cui. ff. de leg. ij. ꝛ Bal. in. l. fina. C. de impube. ꝛ ali. substitu. ꝛ relatio cum omnibus qualitatibus fieri dicitur. l. a filio. §. testator. ff. de alim. ꝛ cib. lega. ꝛ. l. si prior. vbi Bar. Bal. ꝛ alij. ff. solu. matrimo. Bar. in. l. sanctio legum. iiij. colū. ff. de penis. ꝛ tradit patruus, ꝛ dñs meus Socin. in cōsi. cclj. qm̄ in presenti. iij. colum. ij. volu.

6 ¶ † Hoc ita posito dico ꝙ in ꝑlegato, ꝛ in institutione Cardinalis verba predicta, ꝛ eoꝝ heredes ꝛc. vidētur debere pro descendentibus intelligi, ergo ꝛc. ¶ Jstud aūt ostenditur primo, qꝛ sic se habet cōmunis vsus loquendi, vt plene per dños consulentes dictum fuit. Et vltra eos ita asserit Deci. in consil. xxxviij. circa primum. vj. colū. ad fin. ꝛ Beltrand. in consi. cxij. tota difficultas. prima colum. lib. iij.

7 † a quo cōmuni vsu loquendi non est dubium verba testamenti esse interpretāda, vt plene dixerunt domi. consulentes, ad quos me refero. Et vltra eos ita dixit dñs meus Soci. in consi. lxxij. circa primū. colum. vj. iiij. volu.

8 † Hinc dicimus ꝙ verba illa, donec caste vixerit apposita in legato vxori intelliguntur donec ad secūda vota non transierit ex cōmuni vsu loquendi similium testatoꝝ, licet aliter esset dicenduꝫ de proprio significato, ita post Oldr. dixit Bar. in. §. cum igitur. in primo no. in aucten. de non elig. secū. nub. vbi etiam Ang. tradit.

9 ¶ † Et ꝙ cōmunis vsus preualeat fundat in eo, qꝛ oportet rebus, de quibus loquimur

bus loquimur cognitos, idest familiares, & consonantes esse sermones, secundum Philo. primo ethic. vt per Bal. in l. fin. in xiij. questio. C. de heredi. instit. qui subdit hoc inter alios casus accidere, quando communis vsus, siue intellectus sic prolata vocabula intelligit. Cum igitur communis vsus sit quod verba illa, & heredes &c. pro descendentibus intelligantur, sequitur in proposito solam dominam Syluiam in predictis verbis esse comprehensam. ¶ Secundo probatur 10 †quia quando testator aliquem ex descendentibus honorando, & ad aliquid vocando subijciat, & eius heredes, puta quod dicatur, substituit supremum filium, & eius heredes iuris interpretatione presumitur solum de heredibus sanguinis loqui, vt sic heredes illi sint ipsi testatori, sicut & filius, & per ipsum filium coniuncti, vt singulariter determinat Bald. in consil. cclxvj. proponitur quod Manfredus. lib. v. quod ibi in sequenti consil. iteratur, & istud consilium alleg. Iason in d. l. gallus. §. etiam. col. vij. de quo etiam meminerunt domini consulentes, qui etiam ad hoc plura adduxerunt, vt per eos. Sic igitur dicendum est in casu isto, cum testator vocauerit Petrum franciscum, & Alexandrum filios suos, & eorum heredes. ¶ Nec dicatur quod Bal. loquitur quando vocatio heredum sit per dictionem alternatiuam, quoniam idem est dicendum in casu nostro, licet 11 vocentur per copulam, †nam cum censeantur vocati filij predicti, et eorum heredes ordine successiuo, vt est clarum, iuxta tradita per docto. in d. l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. & posthu. sequitur quod illa copula resoluitur in disiunctam, seu alternatiuam, & vim illius habet. l. sepe ita computatum. ff. de verbo. signi. & ibi nouissimi exemplificant, inter cetera si quis substituerit filios, & heredes, 12 vt per eos. † Et quod vbi vocantur heredes filiorum debeat intelligi de heredibus sanguinis, & sic de descendentibus, firmauit idem Bald. in consi. cclxxxiij. verba testamenti. lib. ij. & Beltrand. in dicto consi. cxiij. prima colum. & Guid. pap. in questio. cccvj. generale 13 verbum. †vbi in fine subdit quod in testamentis nomen heredis, vt in casu nostro prolatum, vel simili capitur pro descendentibus, secundum Specu. in tit. de testamen. §. in primis. & idem dicit in questio. cccclvij. pater filium. quem Specula. cum multis concordantibus adducunt etiam supra domini consulentes, vt per eos, cuius Speculat. & sequacium opinio concurrente hac secunda ratione, & etiam sequenti verissima videtur, maxime attento communi vsu loquendi, de quo supra qui solus sufficere posset, vt ex predictis constat. ¶ Tertio quod ita testator noster intellexerit vrgentissima coniectura ostenditur, de qua etiam faciunt mentionem domini consulentes, nam si de extraneis heredibus intelligerentur illa verba, & eorum heredes, sequeretur quod extranei heredes Petri francisci, & Alexandri preferrentur extraneis heredibus reuerendissimi Cardinalis in eo, quod illi erat prelegatum, & in sua parte institutionis, quod quidem videtur alie14 num a mente testatoris, †qui sicut in rebus predictis reuerendissimi predilexit Petro francisco, & Alexandro, ita creditur quod predilexerit eius heredes etiam extraneos extraneis heredibus predictorum Petri francisci, & Alexandri per text. cum ibi nota. in l. publius. §. fi. ff. de condi. & demon. & ita per hanc rationem quasi in terminis nostris firmat Bar. post Ricar. malu. in d. §. etiam. ij. colu. ver. quero iuxta predicta. & cum Bar. transeunt ibi communiter quasi omnes scribentes. Nec dicatur quod eiusmodi arg. procedit tantum respectu prelegati, & institutionis reueren. Cardinalis, in quibus vere ipse fuit predilectus, non autem videtur quod procedat respectu prelegati facti illustr. domino Petro francisco, de quo ad presens principaliter agitur cum in eo non reuerendissimus Cardinalis, sed ipse Petrus franciscus fuerit predilectus, quoniam ex his que dixi supra in premisso apparet clara responsio, nam si verba predicta, & eorum heredes &c. prout prolata reperiuntur respectu eorum que principaliter relicta fuerunt reuerendissimo Cardinali important solum descendentes ratione predicta, eodem modo importare debent, & in eadem significatione capi respectu prelegati facti principaliter illustr. domino Petro francisco, cum ad ea testator simpliciter se referat, per ea que in dicto consilio dicta fuerant. ¶ Preterea & quarto idem ostenditur, & multum concludenter iudicio meo, nam quando testator vult quod post mortem Cardinalis prelegatum ei factum perueniat ad Petrum franciscum, & Alexandrum, & eorum heredes, ex eo mouetur, & illam rationem assignat, quia scilicet ipse est religiosus, & sacerdos &c. quod nihil aliud videtur importare in mente testatoris, nisi quia ipse liberos legitimos habere non potest, ex quo ostenditur quod mouetur fauore sue posteritatis, quam ex ipso reueren. Cardinali sperare non poterat, merito ergo dum dicit quod bona illi prelegata perueniant ad Petrum franc. & Alexandrum, & eorum heredes, intellexit de heredibus sanguineis, & sic de descendentibus predictorum, & non de extraneis, cum extraneos heredes etiam ipse reueren. Cardi. esset habiturus, prout & habet, & ista coniectura ni fallor, prout etiam dicunt domini consulentes vrgentissima, cuique videri debet. ¶ Quinto suadetur ratione euentus qui per testatorem facile considerari potuit, & absurditatis secum existentis euitande, prout casus dedit. Dico enim quod nisi de filijs intelligeremus sequeretur quod reueren. Cardinalis sibi ipsi videretur grauatus, cum ille fuerit heres vtriusque fratris, quod testator poterat euenturum considerare, cum de facto euenerit, quod certe videtur absurdum, 15 †cum nemo sibi ipsi grauari possit. l. legatum. §. fi. & l. & quidem. ff. de leg. i. Vt igitur hanc fugiamus absurditatem, iuxta l. nam absurdum. ff. de bo. lib. & l. heredes mei. §. cum ita. cum concordan. que alias ibi cumulaui in ix. nota. ff. ad trebel. dicendum videtur solum testatorem de heredibus sanguinis intellexisse, & sic de descendentibus, prout etiam precedentes rationes manifeste demonstrant. ¶ Possent, & alie rationes, & coniecture considerari, ex quibus necessarie colligeretur predicta interpretatio, vt supra late in consilio predictorum deducitur. ¶ Et illa inter alias non parum considerari debet, quia scilicet si extranei heredes dicerentur vocati, sequeretur quod testator diceretur alienas successiones proprie posteritati preposuisse, quod equum non est, nec verosimile, & repugnaret communi, & legali presumptioni, vt l. cum acutissimi. & ibi plene per doct. C. de fideicom. cum simi. ¶ Et ex predictis recte consideratis omnibus auctoritatibus, que in contrarium allegari possunt patebit responsio, quia non procedunt quando ex coniecturis constat testatorem intel16 lexisse tantum de descendentibus. † Et in specie ad consil. Corne. cclxxij. in hac consultatione. libro. iiij. vltra dicta per do. Consulentes respondetur quod in casu illo non extabant coniecture, de quibus supra, imo contraria propter prohibitionem alienationis illo modo factam, in qua Corne. facit totum suum fundamentum. ¶ Nec predictis obstat si dicatur quod extranei heredes debent dici comprehensi, eo quod testator videtur omnino habere respectum ad ius hereditarium, attento quod non dixit simpliciter ad eorum heredes videntur procedere omnia predicta, in quo casu videntur, sed addidit etiam, 17 & successores, †quod verbum videtur importare ius hereditarium, vt l. nihil aliud est hereditas. ff. de verbo. sign. & l. hereditas. ff. de reg. iur. ponderando in illis iuribus verbum successio. ¶ Et hoc eo maxime videtur dicendum, vt verbum illud aliquid operetur per iura vulgaria. ¶ Vel secundo etiam dicatur quod saltem descendentes qui per talia verba vocantur debent esse re ipsa heredes, & habere ius hereditarium, iuxta doctri. Bar. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. libe. cum simi. quod non cadit in casu nostro in illustr. do. Syluia, cum patri suo non fuerit heres, nec etiam do. Alexandro patruo eius, etenim illis successit reueren. Cardinalis, vt in puncto narratur. Quoniam ad ista respondetur, & ad primum pluribus modis respondetur, vt per do. consulentes, & non displicet vt dicamus al18 tero de tribus modis. †Vel quod illa verba, & successores sint apposita ex consuetudine notariorum, & propterea non debent alterare voluntatem testantis, de qua clarissime ex tot perspicuis coniecturis constat, qui illorum verborum importantiam non intellexit, prout etiam dicunt consulentes, ad quod facit quod in simili de clausula codicillari, dicit Bar. in l. i. in vj. q. ff. de iu. codic. & de clausula iuramenti plenissime dicit Anto. de butr. in c. cum contingat. in vij. col. de iu. iur. dicens quod sepe talia verba notarij ponunt a se ipsis, 19 quod etiam ibidem colu. xx. refert, & sequitur Abb. ¶ † Vel secundo quod operantur vt veniant etiam heredes iuris etiam quod sint extranei, sed tamen ordine successiuo, secundum presumptam testatoris affectionem, & sic vt prius vocentur heredes sanguinis si extant, in quo est maior affectio, & deinde eis non extantibus omnes heredes iuris, licet extranei sint, iuxta nota. per Saly. in l. ij. in xx. q. C. de iu. emphit. vt etiam 20 supra per do. consulentes dicitur. ¶ † Vel & tertio admittendo quod per verbum heredes, importentur heredes iuris, dici potest quod verba illa, & successores, stent ampliatiue, idest & quoslibet successores cuiuscunque qualitatis, & rei, ita vt dicantur vocati etiam singulares successores, & in re certa instituti propter geminationem illorum verborum, iuxta plene tradita per Alex. in consi. cxciij. ex themate premisso. i. colum. lib. ij. cum alijs adductis supra per do. consulentes. ¶ Intellige tamen vt hec duo vltima dicta coniungantur, imo & omnia tria, vt scilicet dicamus quod omnino testator voluit comprehendere descendentes, vt ex pluribus coniecturis supra ostensum fuit, & ab hac sua voluntate non debeat recedi propter verba illa, & successores, sed importare dicuntur etiam heredes iuris, & quoscunque etiam in re certa, sed tamen ex omnibus illi preferantur, in quos cadit maior affectio testatoris, & sic in proposito nostro. d. Syluia veluti descendens, & etiam heres licet in certa quantitate. ¶ Et per hoc respondetur etiam ad secundum, quia dico quod imo do. Syluia dicitur heres instituta, & hoc sufficit vt admittatur ad ea, ad que filij, & heredes vocabantur, secundum Bar. in d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ij. col. ver. secundum du-

bium.ff.de oper.lib.cum multis simi.vt per do.consulentes dedu ctum fuit. ¶ † Et vltra eos q filia in re certa instituta dicatur ve ra heres, firmat egregie Roma.in cõsi.clxxix.amplissime doctor. ij.colũ.versic.quid plura habemus. & ita etiam singular concludit Guid.pap.in.q.ccccLviij.in dispositione, dicens q filia in re par ticulari instituta venit appellatione hrdum, & pro herede reputa tur ad exclusionem extraneorum, & sic videtur quasi in terminis ca sum nostrum decidere. ¶ Potest et ad illud scdm alijs modis re spondere, vt per do.cõsulentes, ad quos me refero. Et inter cete ra plurimum placet, qd ipsi dicunt do. Syluiam omnibus prefe rendam, etiam q non cõsideretur vt descendens, sed solum vt he res, cũ vere sit heres, lz in certa quantitate instituta, vt dixi, atten to q illa sola reperitur de heredibus imediatis predictorum Pe tri fracisci, & Alexandri. ¶ † Alij aũt sunt heredes mediati, idest mediante persona reuereñ. Cardinalis, qui non sunt proprie he redes predictorum, sicut est do. Syluia, iuxta no.per doct.in.l.fi.C. de hered.insti. & per Deci.in.l.qui per successionem.ff.de reg.iur. cum alijs adductis per do.consulentes, videt itaqz per hanc viaz si de iure subsistit, vna cũ do.consulẽtibus cõcludenduz predictaz illustr.do. Syluiam solã admitti debere ad omnia bona reuereñ. Cardinali, quocunqz relicta in testamento patris eius et iure sub stitutionis. ¶ Uerum si qs non approbaret cõclusionem dñorum consulẽtium, & negaret verba illa, & eorum heredes &c. debere restrin gi ad descendẽtes, sed diceret debere intelligi generaliter de quo libet herede bonorum, & sic de habẽtibus ius hereditariuz, qd etiaz apud me absqz dubitatione non est. Dico q per aliam viã subti liter cõsideratam castrum Castiglionis, & alia bona illustr.d. Pe tro franc.relicta in primo prelegato, qd incipit, itez attento q.d. do. Joãnes &c. de iure spectant, & pertinẽt solum, & dũtaxat ad il lustr.do. Syluiam eius filiã, concludendo q ad eam pertinuerũt statim mortuo illust.do. Alexãdro eius patruo sine liberis, & nun quã neqz aliquo iure pertinuerunt ad reuereñ. Cardinalez. ¶ Et hec via iudicio meo est iuri, ac rationi cõsona, & equissima, lz vi deatur incõpatibilis, cũ via do.consulentiuz, de qua.s. ¶ Et pro veritate huius cõclusionis demonstranda, animaduerto q reue reñ. Cardinalis substituit in dictis bonis sub cõditinoe, si Pe trus franci. & Alexãder filij testatoris decederẽt sine filijs legiti mis, & naturalibus, † quaz cõditionem arbitror defecisse ppter su perexistentiã do. Syluie, nam cũ sit filia illustr.do. Petri franci. non põt dici q ipse, & Alexander frater decesserint sine filijs, me rito cõditio defecit.l.iubemus.§.sinaũt.C.ad treb. lz ipsa sit vni ca, vt.l.nõ est sine liberis.ff.de ver.sig. Et lz.l.illa loquatur de ver bo liberis, tñ idez est in vbo filijs, vt ibi nouissimi declarãt exem plificando in terminis nostris in cõditione, vcz si sine filijs decesse rit. ¶ † Nec quicqz obs. q illa non fuerit hrs vniuersalis patris eius, nec patruo in aliquo successerit, qr satis est illam supfuisse, lz heres non fuerit, qr istud non querit.l.filiusfa.§.cum quis.ff.de le ga.i. & q defecerit cõditio, probatur etiam in.l.ex facto.§.pen.ff. ad treb. ¶ Hoc ita posito cõsir dico ipsam do. Syluiã admissam fuisse ad bona in prelegato predicto cõtenta per text.in.l.lutius. la.ij.in fi.ff.de heredi.insti.ibi, nam prudens cõsilium testantis &c. † Illa.n.cõditio, si sine filijs decederet &c. filiorum causa, & vt ipsi ha beant censet apposita, vt inquit singular glo.ij. in.d.§.cum quis. ¶ Sed aduertendũ est, qr videtur vtrunqz precedẽs dictum esse falsum, nam vr primo q imo per superexistẽtiam do. Syluie con ditio predicta nõ defecerit. Item & scdo posito q defecerit nõ vi detur q ipsa dicat admissa, sed q predicta bona libere remanse rint apud hrdes do. Alexandri. ¶ Primum aũt probari vide tur dupliciter, & primo qr illa verba cõditionis, si sine filijs lrimis, & naturalibus &c. vsir intelligenda tm de masculis, attẽto q testa tor pprias filias exclusit, † ne alias videat plus dilexisse neptes ex filijs, qz proprias filias cõtra omnem legalem presumptionez, iuxta.l.si viua matre.circa med.C.de bon. mater. & sm hanc in terpretationez cõsuluit signanter Pau.de ca.in cõsi. mihi.ccclvij. viso.d.testõ. & Fulg.in consi.xviij. solumucia fecit testm. qui idez dixit in.l.i.C.de cõdi.inser. † Et maxime hoc videt dõm in propo sito nostro cũ sit substitutus reuereñ. Cardi.alter filius testõris, & sic videt talis substitutio facta fauore cõseruande agnationis, per ea que tandez post Pau.de cas.in cõsil.lxxix.casus iste frequẽter contingit, late istũ articu.examinando vr firmare patruus, & dñs meus Soci.in.l.cũ auus.in col.mihi.lij.ver.quartus casus.ff.de condi. & dem.ad q plura cumulari possent, de qbus per Jas. in consi.cxl.spectabilis do. Georgius. qd est primum in.ij.vol. & per Deci.in cõsi.xv. & pro tenui. & consi.cxcv.viso eleganti.per totuz, vbi etiam ipsi similem cõditionem interpretantur loqui solum de filijs masculis. Et maxime et ita videtur dõm in casu isto, attẽto

q testator superius in simili cõditione expressit de masculis, † vt sic vna pars testamenti aliam declaret, put hoc argu. vtitur Jas. in dicto cõsi.cxl. & Deci.in dicto consi.xv. Et eo etiam fortius, qr in loco extat statutum q femine ppter masculos excludantur, vt sic testator videatur se cõformasse cum statuto, & ita etiam arguit Jas.in dicto consi.cxl. & Deci.in dicto cõsi.cccclxxv.post multos, quos ipsi allegant, sic itaqz interpretando in casu nostro conditio predicta non defecisse, sed impleta videtur cũ, & Petrus franc. & Alexander sine filijs masculis lrimis, & naturalibus decesserint. ¶ † Scdo id videtur probari, qr videtur satis esse, vt fideicõmis so sit locus q vltimus sine filijs decesserit per tex.in.l.hrdes mei. §.cum ita.ff.ad treb.sed do. Alexãder vltimo decessit sine filijs, ergo &c. lz Petrus franci.per prius cum filia decessisset, vt in eo tex.contingit. Et maxime hoc videtur dõm isto casu ex eo, q to tum predictum prelegatum iã peruenerat ad predictum Alexan drum vltimo loco defunctum, qd videtur considerabile per eun dem tex.in versi.si nouissimus fratris quoqz portionem suscepis set. ¶ † Scdm vero videtur clare probari ex eo, qd vulgo dici so let q positi in cõditione non cẽsentur vocari, scz ex testamento ad fideicõmissum, sed solũ dicitur eis reseruatum ius succedendi ab intestato, & ita videtur intelligẽdus tex.in.d.l.lucius.la scda, duz ibi dicitur q etiam filios fratris, quos in cõditione posuerat pre tulit scz ab intestato, vt ibi declarat gl.quam sequuntur ibi Jac. de arena, Rayn. Bar. Bal. Ang. & alij fere omnes, idẽ videtur voluisse glo.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad treb. & ibi similiter fere omnes sequuntur hãc opi.vt ibi per Alex.qui dicit eam esse cõ munem, & q sm eam sepe cõsuluit, & inter alia, ita voluit in consil. clxxxv.viso titulo qõnis. & eam etiam seqtur asserendo esse cõmu nem, patruus, & do.meus Soc.in.d.l.cũ auus.colum.mihi.lxxj. lxxij. & lxxiij.de cõdit. & demonst. & ita sepissime, & in diuersis locis asserunt docto.nostri, quos longũ esset recensere. ¶ Istis tñ non obstan.mẽti testatoris inherendo cõriam opi.in vtroqz dicto pro babiliorem, & iuri, & equitati magis cõsonam arbitror, & ita verissi mam esse cõclusionem, quaz.s.posui ad fauorẽ illustr.do. Syluie. ¶ Et quãtum ad primum dictum, scz q conditio predicta defe cerit, puto satis pbatum ex.s.allegatis. sola difficultas est rñdere ad cõria, que ni fallor, casum nostrum non attingunt, & clarissime ex.j.dicendis resoluta apparebunt. ¶ † Non obstat ergo qd pri mo dicebatur cõditionem illam, si decederent sine filijs &c. debere intelligi solum de masculis, qm istud in casu isto absolute nega tur, qr illa verba sunt generaliter intelligenda de qbuslibet filijs, tam masculis, qz feminis, lz in sono sint generis masculini, † nam legali interpretatione dicimus filiorum appellatione etiam filias fe minas cõtineri.l.si quis ita.in princi.ff.de testa.tute.l.quisquis. & l.iusta.ff.de verbo.signifi.cũ simi. † & id est ex eo, qr sexus mascul nus sexum femininum semper cõtinet, vt inquit iurisconsultus in. l.qui duos.in fi.ff.de leg.iij. & est tex.in.l.si ita scriptum.in prin.ff. de leg.ij. & l.seruis legatis.in prin.de le.iij.cũ multis simil.que al legari possent. † Et notandũ est q in.d.l.qui duos. iurisconsult. vtitur verbo cõtinet, quod solet denotare pprietatem, sm Bart. in.l.cui eorum.§.affinitatis.ff.de postulã. & ita in pposito nostro ar guit Deci.in cõsi.cccclxx.casus de quo queritur.post principiũ. ¶ Quod tñ putarem intelligendum, attenta legali, & iusta inter pretatione, vt.d.l.iusta. † & in specie q in materia, seu in cõditio ne substitutionis si sine filijs decesserit, etiã femine, siue ex eis de scendentes faciant deficere fideicõ.est tex.in terminis in.l.i.C.de cõdi.insti.vbi nepos ex filia facit cõditionem predictam deficere, & idem dr in.l.iubemus.§.sinautez.C.ad treb. & firmat Ro. in con si.cxlviij.visis. Similiter hoc pbatur in.l.cuz auus.ff.de cõdi. & de mõ.iuncta.l.cuz acutissimi.C.de fideic. & l.generaliter.§.cuz aũt. ff.de insti. & substi.sub cõdi.fac. † naz cõditio illa a lege subintelle cta, si sine filijs decesserit, vt.d.l.cum auus.defecit et si filie femi ne superfuerint, vt.d.l.cũ acutissimi.ibi, sine filijs, vel filiabus &c. & .d.§.cum aũt.prope fi.ibi, sed ad filios, vel filias &c. Et ista con clusio vt opinor omnibus applaudebit de iure cõmuni, & simpli citer loquendo, hoc est vbi non appareant coniecture de cõtraria mente testõris, ita firmat Jo.and. Ant.de bar. & alij in.c.raynal dus.de testa. † dicẽtes q si non exprimit de masculis et filia facit deficere predictam cõditionem, & idem dicit Roma. in.d. consil. cxlviij. & Alex.in cõsi.lv.ponderatis.col.pen.lib.iij. & ita etiaz re cte intuẽti voluit Bar.in.l.cuz auus.ff.de cõdi. & dem. † Sed qñ constaret de cõtraria voluntate secus esset, qr tunc ab ista cõi regu la, & cõclusione esset recedendũ vt volũtati, & menti testõris seruia mus per.l.iij.C.de lib.pret.cũ si. Etenim in fideicõ.ipsa testantis volũtas ante oia seruanda est.l.cuz proponebat.cuz ibi not.ff.de le.ij.l.pe.de leg.i.l.cũ virũ.C.de fideic.l.hrdes mei.§.cũ ita.ff.ad treb.vbi

treb. vbi aliquando dixi. ¶ Et in talibus ꝯiecturis fundant plura maioꝝ nostroꝝ responsa in eoꝝ consilijs quoꝝ aliqua supra in ꝯrium allegata fuerunt. ¶ In casu autem nostro dico ꝙ nulla extat sufficiens ꝯiectura, vt a p̄dicta regula recedamus, imo potius extant ꝯiecture in ꝯrium, vt modo dicam ergo inherendo regule predicte ꝯcludendum est ꝯditionem predictam defecisse per supexistentiam illustr. do. Syluie filie dn̄i Petri francisci, etiaꝫ ꝙ sit femina, † semp enim si aliud non impugnet v̄ba testatoris referenda sunt ad intell̄m iuris cōis. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ⁊ c. cām que. de rescri. ⁊ ita per ista iura, ⁊ similia dicit Petr. de ancha. in ꝯsi. cxx. Pro clariori. circa fin. ¶ Coniectura autem vna sumitur ex eo ꝙ illustr. testator vir quideꝫ prudentissimus, ⁊ qui in suo testamento cōsulto semper ⁊ matura deliberatione loquutus fuit, superius quando substituit Alexandrum, Petro frācisco, ⁊ eius descendentibus masculis apponendo ꝯditionem expressit, si decederent sine filijs masculis ⁊c. Ex quo arguit̄ ꝙ quādo postea substituit ambobus tacendo qualitatem masculinitatis, ⁊ simpl̄r dicēdo, si decederent sine filijs, noluit loqui tm̄ de masculis, sed generaliter de omnibus filijs siue masculis, siue feminis, q2 si de masculis tantum intellexisset sicuti in prima substitutione illud expressit, ita etiam ⁊ in secunda expressisset cum ergo non dixit creditur noluisse, iuxta. l. i. §. sinautem ad deficientis. C. de cadu. tollen. ⁊ c. ad audientiam. de deci. cum simi. facit optime tex. in. c. inter corporalia. circa med. ibi, vnde si circa translationem ⁊c. de transla. epis. ⁊ ita in terminis per istud argm̄ singulariter determinat Joan. de ana. in consil. xxij. Ad approbandam. † dicens ꝙ testator qui in duabus substitutionibus de filijs masculis fecerat mentionem, in tertia loquens de filijs simpliciter voluit de omnibus filijs intelligere etiam feminis, ⁊ non tantum de masculis vtendo predicto argumento, vt per eum, ꝙ etiaꝫ in simili voluit Petr. de ancb. in dicto ꝯsi. cxx. in fi. ideꝫ egregie ⁊ magis in terminis firmat patruus ⁊ do. meus Soci. in ꝯsil. lxix. Viso testamento. col. mihi. vij. in p̄nci. versi. addo tamen in casu ⁊c. iij. volu. ⁊ in ꝯsi. ccxxvij. Presens cōsultatio. col. xj. in prin. in. ij. volu. ⁊ Curt. senior in ꝯsi. lxiij. Antiquissima ⁊ nobilissima. col. xiiij. in fi. versi. secundo respondeo ⁊c. ¶ Hanc eandem opin. simili vtendo argumento firmat Alex. in ꝯsil. xxxviij. Perspectis his. ij. col. versicu. preterea indistincte videtur. lib. vj. idem facit Corne. in consil. ccxxx. Quāquam in hac. iiij. col. versic. item circa hanc. iij. vol. ¶ Hoc idem in terminis, ⁊ per istud argumentum inter cetera firmat Jas. in ꝯsil. cxlij. Venerabilis quondam. v. col. versi. quinto facit ⁊c. ij. volu. qui idem videtur sequi in. l. qui filiabus. in primo nota. in scd̄a additio. ff. de lega. i. referendo, ⁊ diligenter notando ꝯsiliuꝫ Jo. de ana. de quo. s̄. † Cuꝫ igitur testator in casu isto ex duabus substitutionibus quas fecit, in vna tantum elegerit eius ꝯditioneꝫ ad filios masculos restringere, aliam quo ad talem restrictionem dicitur reiecisse arg. l. cum pretor. in prin. ff. de iudi. ⁊ c. nōne. de presump. ¶ Et ista prima ꝯiectura coadiuuatur, ⁊ redditur ꝓbabilior ex alia que est huiusce prime ratio ⁊ fundamentum. Dico ergo ꝙ alia ⁊ secūda extat ꝯiectura, nam ante omnia intentus fuit conseruationi ⁊ honori familie, ⁊ agnationis sue que mirum in moduꝫ per predictū prelegatum veniebat ꝯseruanda, tum ꝓpter honorem eius, tum etiā ꝓpter vtilitatem maximam q̄ꝫ ꝯtinet, † cuꝫ alias dici soleat, ꝙ sine diuitijs sordescit, ⁊ decrescit familie dignitas. l. quisquis. C. ad legem iuli. maie. ⁊ §. hoc quoqꝫ. institu. per quas ꝑso. nob. acquir. ⁊ tradit auus meus do. Maria. soci. in ꝯsil. xxx. Quāuis ex his. iij. col. ¶ Ad qd̄ plurima cumulari possent de q̄bus per Barba. in ꝯsi. lvij. Clementissimum Deum. col. xj. versi. facit etiam ꝙ iste. iiij. vol. Unde donec superesset aliquis masculus laicus per queꝫ ⁊ eius legitimos filios sperari posset familie, ⁊ eius nominis conseruatio voluit prudens testator semper ad tales masculos peruenire, ⁊ tamen ordine de quo in testamento, ⁊ ideo hac ratione motus cum maxima ꝯsideratione, ⁊ prudentissime quando fecit primam substitutionem Petro francisco in ꝯditione expressit qualitatem masculinitatis, q2 substituebat Alexandrum ⁊ eius descendentes masculos per quos ꝯseruari, ⁊ perpetuari poterat nomen familie sue, sed quando postea fecit secūdam substitutionē, q2 non fecit eam de persona per quam speraretur ꝯseruatio familie, attento ꝙ reueren. do. Joānes erat archiepiscopus, nec ab eo legitima proles sperabatur, ꝓut etiam ipsemet testator hoc animaduertēs dixit in prefatione dicti prelegati, ⁊ ꝯn̄ter post eum quem solum in vita substituebat bona prelegata erant peruentura ad ꝑsonas per quas honor, ⁊ nomen familie non poterat cōseruari, noluit in ꝯditione substitutionis exprimere illam qualitateꝫ masculinitatis sed simpl̄r dixit, si decederēt sine filijs legitimis ⁊ naturalibus volēs ēt feminas excludere substitutos. † Et optima ni fallor ratione, q2. s. postq̄ꝫ cessabat tunc spes familie ꝯseruande magis dilexit descendentes ēt feminas ex predictis suis filijs q̄ꝫ alios quoslibet quos substituebat, ⁊ ita lex presumit; vt. l. cum acutissimi. C. de fideicom. ēt ꝙ aliquis ex substitutis fuisset testatori ꝓximior in gradu, ꝓut erat reueren. Cardinalis, ꝓut de hoc est tex. ad literam in d. l. cuꝫ auus. de ꝯdi. ⁊ demon. vbi filius testatoris substituit̄ nepoti eiusdem, ⁊ excluditur per filios ipsius nepotis taꝫ masculos, q̄ꝫ feminas, licet testatori remotiores, ⁊ hoc ꝓpter presumptam affectionem testatoris quam ad eos presumit̄ habere mediante ꝑsona instituti, vt dicitur in. d. l. cum acutissimi. ¶ Et lꝫ reueren. Cardinalis per se dum viuebat poterat dici ꝯseruare nomen familie, tn̄ hoc non fuit in ꝯsideratione testōris, vt ex iaꝫ dictis ꝯstat alioquin ex quo erat p̄mo genitus ei reliquisset alios postea substituēdo, ⁊ preterea illud ideꝫ dici posset de qualibet femina ex filijs descendente, vt est nunc illustriss. dn̄a Syluia, vt. s. ipsa sit agnata, ⁊ viuens nomen familie ꝯseruet. l. ꝓnunciatio. in fine. cuꝫ. l. seq. ff. de verbo. signi. tradit Alex. in ꝯsil. lv. Ponderatis. ij. col. versi. preterea etiam. lib. iij. † Concludens rem ꝓhibitam alienari extra familiam posse transferri in filiam cum sit de familia, imo etiā in sororem posset pro quo est tex. in. l. voluntas. C. de fideicom. ⁊ ita ēt tradit Curt. senior in. d. ꝯsil. lxiij. col. xvij. versi. quid plura afferre oportet. ⁊ Jas. in dicto ꝯsil. cxlij. vj. col. versi. sexto facit. ⁊ Curt. iunior in ꝯsi. xlix. Habita diligenti. iij. col. versi. accedit ad ꝯfirmationem. sed vt dixi quando testator ꝯsiderauit ꝯseruari nomen, ⁊ honorem familie has ꝑsonas non ꝯsiderauit, ꝓut in simili, ⁊ multum signanter dixit Ange. non considerari per statutum excludēs feminas fauore ꝯseruande agnationis, † nam s̄m eum tale statutum non admittit ꝑsonaꝫ sui natura, vel ex accidenti inhabileꝫ ad legitimam prolem, vt exempluꝫ erit in religioso, ꝓut erat reueren. Cardinalis, ⁊ pro tali etiaꝫ a testatore fuit consideratus, ita dixit Ange. in ꝯsi. cclxxxij. Inaduertentia statuentium. in fi. ¶ Et licet de hoc dicto Angeli dubitari possit, ⁊ pro nunc illud non firmē. Tn̄ casu nostro ꝯsideratio predicta ꝓcedit quo ad mentem testatoris, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Preterea pōt dici, ꝙ ꝑsona reuerē. Cardinalis ex eo ꝙ tm̄ in vita fuit substituta non sit in ꝓposito cōsideranda, sed extranee ꝑsone post ipsum vocate apud quas bona erant ꝑpetuo ꝑmansura arg. l. cum dotem. cuꝫ materia. ff. ad. l. falci. ꝓut in simili declarat patruus meus Soci. in. d. l. cū auus. col. iiij. ver. ⁊ lꝫ filia. Et ex his ꝯiecturis simul iunctis vltra cōem regulam, ꝙ filioꝝ appellatione ēt femine ꝯtineātur apertissime ꝯcludēdum est, ꝯditionem de qua agimus non esse restringendaꝫ ad masculos, sed defecisse per existentiaꝫ illustr. do. Syluie. ¶ Et ex predictis app̄ent sublata oīa in ꝯrium allegata, nam cū oīa ꝓcedant per presumptionem, ⁊ in casu nr̄o voluntas testatoris ꝯria manifestissime app̄eat illis presumptionibus locus nō erit, q2 in incertis non certis locus est presumptioni, ⁊ ꝯiecturis. l. ꝯtinuus. §. cū ita. ff. de verbo. ob. † ⁊ vna presumptio fortior tollit, ⁊ extinguit aliaꝫ minus fortem. l. diuus. ⁊ ibi glo. ff. de in integ. resti. l. cū de indebito. ff. de ꝓba. cū simi. tradit Azo in sum. C. de ꝓba. ij. col. ⁊ Alex. in ꝯsi. cxxiiij. Qm̄ abunde. ij. col. lib. vj. ¶ † Pro maiori tm̄ dilucidatione veritatis particulariter ad oīa r̄ndetur, dum ergo primo dicebat̄ de masculis debere intelligi ne videat̄ plus neptes, q̄ꝫ ꝓprias filias dilexisse quas ab vniuersali hereditate excluserat respondet̄, ꝙ illa non est sufficiens ꝯiectura, vt recedamus a cōi significatione illoꝝ verboꝝ, si sine filijs, maxime quia potest ratio diuersitatis considerari. Filie enim fuerunt competenter dotate, ⁊ ꝓpter masculos per quos familie ꝯseruatio sperabatur, exclusę, sed isti nepti nihil reperitur relictum, ⁊ non ꝯcurrunt nunc persone per quas speretur familie, ⁊ nominis eius ꝯseruatio, merito ex diuersitatis ratione non est arguendū de filiabus ad neptem cum ex diuersis non bene inferat̄. l. fi. ff. de calum. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acqr. pos. ⁊. l. inter stipulantem. §. sacram. ver. ad hec dissimilia. ff. de verbo. obli. cum multis simi. facit. l. adigere. §. q̄ꝫuis. cum simi. ff. de iure patro. ¶ Et ꝙ predicta non sit sufficiens ꝯiectura vt dixi expresse tenet Alex. in. d. ꝯsi. xxxviij. lib. vj. Corne. in d. ꝯsi. ccxxx. patruus meus Soci. in ꝯsi. ccxxvij. Presens ꝯsultatio. col. fi. ver. preterea dici pōt. ij. volu. Curt. senior in. d. ꝯsi. lxiij. col. xij. ver. non obstat scd̄a obiectio. ⁊ in ꝯsi. xliiij. Statuto seu cōsuetudine. col. xj. fere per totam, maxime in ver. ad tertiuꝫ argm̄. Jas. in. d. ꝯsi. cxlij. viij. col. ver. xj. pro eadem p̄te. Ludo. bologni. in consil. liij. Inuocato diuino suffragio quo mediante ⁊c. inter cōsilia Alex. iiij. volu. Deci. in consil. ccccclxviij. Dn̄a Haris. ij. col. versi. non obstat ꝙ neptis. ⁊ Curt. iunior in consi. clxiij. In causa vertente. v. col. cum seq. in versi. aggredior nunc scd̄am principalem ꝯiecturam. ⁊ plures ex predictis asserunt ita cōiter teneri, maxime Curt. senior in dicto consi. xliiij. colum. x. ⁊ fere omnes assi-

gnant rationem de qua supra, ⁊ etiam quasdam alias vt per eos videri potest. ¶ Nec auctoritas Paul. de cast. est consideranda in dicto consil.ccclvij. qm̄ ipse mutauit opinionez saltem quando non substituitur filius testatoris fauore ꝯseruande agnationis, vt ipse asserit in dicto ꝯsi.lxxix. ⁊ hoc fecit qꝛ pro filia ad exclusionez substituti ꝯsuluerunt plures excell. doc. ⁊ collegiuz Bononiēse, ⁊ Auinionēse, ꝓut ēt ipse refert in.d.l.i.C.de ꝯdi.inser. ⁊ tradit patruus ⁊ dñs meus Soci.in.d.l.cum auus.col.50. ¶ Et si dicatur ꝙ etiam in casu isto fuit substitutus filius testatoris.s.reuerē. Cardinalis, ꝓut.s̄.pro scd̄a coniectura in ꝯ̄rium dicebat. Rn̄detur ꝙ substitutio de eo facta pro ꝯseruatione agnationis, vt.s.eo respectu dicatur testator voluisse excludere feminas, ⁊ restringere generalia illa verba, sine filijs ⁊c. ad masculos tantum, quinimo inspecta qualitate persone sue, qꝛ.s.erat religiosus, prout ipse testator prudenter in testamento ꝯsiderauerat colligitur manifesta voluntas testatoris, vt etiam per filias feminas excludantur, vt.s̄.ostensum fuit. ¶ Qn̄ autem filius substitueretur per quem ēt post eum speraret posse ꝯseruari, ⁊ perpetuari nomen familie, aliud tūc dicerem, ꝓut firmat dn̄s meus Socin.in.d.l.cum auus.col.lij. ⁊ ita memini me alias ꝯsuluisse, ⁊ nunc etiam pre manibus habeo similem casum apud Vincentiā. ¶ Non obstat ꝙ tertio loco allega-

48 batur, qꝛ illa regula, † ꝙ vna pars testamenti declarat aliā in casu isto potius facit in ꝯ̄rium, qꝛ ex eo ꝙ testator in prima substitutione expresse in ꝯditione posuit tm̄ filios masculos, ⁊ non in scd̄a declaratur mens eius, vt in scd̄a noluerit ad masculos restringere, vt.s̄.plene dictum fuit. ¶ Et maxime hoc dōm est, qn̄ ꝓbabilis ratio subest quare magis in vna substitutione voluerit tm̄ de masculis loqui, q̄ȝ in alia, ꝓut ꝯtingit in casu isto, vt ex predictis constat. ¶ Et ꝙ solum ex eo ꝙ in vna parte de masculis sit dictuȝ debeat in alia de masculis intelligi non ꝓbant nouissimi in.l.quisqȝ.in fi. ⁊ in.l.herēnius.ff.de ꝟbo.signi. ¶ Et auctoritates in ꝯ̄rium allegate vbi velis, ꝙ bene loquantur poterūt ꝓcedere qn̄ nulla subest ratio drie inter vnam ⁊ aliam substitutionem. ¶ Et si dicat̄ ꝙ regula illa, ꝙ vna pars testamenti aliam declarat intelligitur, vt.s.

49 qualitas in vna parte expressa censeatur in alia repetita. † Dicam rn̄dendo ꝙ talis repetitio nunq̄ȝ fit, qn̄ non est eadem ratio, sed solum fit repetitio, ⁊ ita vna pars per aliam declarat̄ si identitas rationis adsit, alias ꝓcedit regula.d.l.i.§.sinaūt deficientis.C.de cadu.tol.cum simi.s̄.allegatis. ⁊ ita per identitatem, ⁊ diuersitatem rōnis has duas regulas possumus ꝯcordare, vt eleganter docet Deci.in ꝯsi.ccccl xxx. In casu qui occurrit.ij.col. ⁊ in ꝯsi.cccccxv. In casu occurrenti.ij.col. Sed in casu nr̄o ratio est diuersa, vt dcm̄

50 est ergo ⁊c. ¶ † Demū non ob. ꝙ vltimo loco de statuto dicebat̄, qꝛ pōt ꝑmo rn̄deri sm̄.d.meū Soci.in ꝯs.lv. Visis ꝯsilijs.in fi.iij. vol. vbi etiam ꝓ filia ꝯ̄ substitutum ꝯsuluit, dicit.n.ipse ꝙ qui faciunt tale argm̄ de statuto, vt in casu nostro vr̄r paralogizare, naȝ argm̄ ꝓcederet qn̄ statutum excluderet filias, a successione patris ꝓpter patruos ꝙ certe sicut in casu Socini non erat, non est etiaȝ in casu nostro, statutum.n.Senense (si bene recolo) excludit filias, sed non simplr̄, sed dotatas ꝓpter fratres suos, ⁊ filios masculos defuncti. nō aūt ꝓpter patruos ergo ⁊c. vt ibi per Soci. ⁊ ita etiā rn̄det Curt.iunior in.d.ꝯsi.xlix.iiij.col.in fi. dicens ꝙ argm̄ illud de statuto retorquet̄ in ꝯ̄rium, vt ibi per eum. ¶ Potest ⁊ scd̄o respōderi posito, ꝙ statutum excluderet, qꝛ non vr̄ ꝙ valeat ꝯsequētia excludit̄ ab vniuersali successione, ergo non facit deficere ꝯditionem fideicōmissi, qꝛ ꝙ sit heres vl̄is non requiritur sicut videmus in filio naturali, ꝓut considerat subtiliter ⁊ egregie, ⁊ ad tale statutum rn̄det idem Soci.meus in ꝯsi.clxxxij. Licet filia. per totum.ij.volu. quem qꝛ videri pōt aliter non referam. ¶ Vel tertio rn̄deri pōt, ꝙ argm̄ ꝓcederet, qn̄ femina simplr̄ ⁊ absolute excluderetur, ꝙ non est in ꝓposito nostro, qꝛ solum femina dotata excluditur, ꝙ est quid facti, ⁊ non erat in ꝯsideratione tp̄e facti testamenti cum nondum esset nata. ¶ Vel etiam quarto rn̄detur ⁊ tollitur omnis difficultas, qꝛ tale argm̄, vel quodlibet simile cum veniat per viam ꝯiecturaleȝ non ꝓcedit qn̄ de alia mente testatoris apparet, ꝓut in casu isto apparere dicit̄ per ea que dicta fuerunt. ¶ Ex qbus sequit̄ manifesta ꝯclusio, ꝙ ꝯditio predicte substitutionis scd̄o loco facte dr̄ defecisse superexistente illustr. dn̄a Syluia

51 q̄ȝq̄ȝ femina sit. ¶ † Nec huic ꝯclusioni obstat ꝙ scd̄o loco allegabat̄ de.§.cum ita.ad treb. qm̄ rn̄detur ꝙ illa decisio ꝯ̄ ꝓpriā nām ꝟboꝝ ꝓcedit spāliter pp voluntatem testantis, vt ibi dn̄t doc. regulr̄.n.dispositio facta per ꝟba collectiue, ꝓut ibi fuit, requirit cōcursum oium collectoꝝ, ⁊ sic ꝙ ꝯditio impleat̄ in ꝑsona vtriusqȝ, vt est tex.in.l.pe.C.de impub. ⁊ ali.substi. vbi ꝯditio illa, si vterqȝ impubes decedat, requirit vtrunqȝ sic mori, ⁊ ita ēt ꝓbat̄ quo ad vim ꝟboꝝ in.d.§.cū ita.ibi, pp ꝯditionis ꝟba, ꝓut ibi no. Pau. de ca. ⁊ ibi dixi in.vij.no. ⁊ hanc esse regulā in ꝟbis collectiuis firmāt cōiter doc.in vtroqȝ loco, † a qua regula, ⁊ natura ꝟboꝝ non

52 est recedendū nisi aliter de voluntate testantis ꝯstet.l.nō aliter. in prin.de leg.iij. Quare dōm est, ꝙ ēt si in casu nostro substitutio de qua agit̄ fuisset facta per ꝟba collectiua puta, si vterqȝ ⁊c. ⁊ si eēt locus fuisset necessarium ꝯditionem impleri in ꝑsona vtriusqȝ cuȝ de ꝯ̄ria voluntate nō appareat, ⁊ ita post multos per eum relatos firmat Deci.in ꝯs.cccccxciiij. Viso testamēto. ¶ Sed vlterius dico ꝙ non sumus isto casu in ꝟbis collectiuis, sed in oratione copulatiua, non.n.fuit dictū, si vterqȝ decesserit sine filijs ⁊c. Sed si

53 do. Petrus franciscus, ⁊ Alexāder decederēt sine filijs, † ex quo casu cum sit oratio copulatiua requirit ꝯcursum vtriusqȝ copulati.l.si heredi plures.ff.de ꝯdi.insti. ⁊.l.si quis ita stipulatus.in ꝑn. ff.de ꝟbo. obli. que iura ꝓprie loquunt̄, qn̄ plures ꝯditiones copulant̄, ⁊ dn̄t vtranqȝ ꝯditionem debere impleri vt habeat locum dispositio. ¶ Et hinc ꝓ regula dici solet, ꝙ qn̄ plura copulant̄ respectiue ad aliud requirit̄ ꝯcursus oium copulatoꝝ, vt tradit Corn. in ꝯsi.clxxxix. Presupponit̄ statutū.ij.col.ij.vol. vbi plura ad hoc allegat, ⁊ in terminis nostris, ita ꝯcludit Deci.in.d.ꝯs.cccccxciiij.

54 † dicens ꝙ substitutio facta in casu illo, si Cassandra, ⁊ Hieronymus decesserint sine filijs ⁊c. non hȝ effectum si Cassandra prius decessit cum filijs lȝ postea Hieronymus sine filijs decedat. Mouet̄ qꝛ ad verificationeȝ illius orationis copulatiue requirit̄ ꝯcursus copulatoꝝ per iura preallegata, ⁊ ad idem allegat plura ꝯsilia Ang. ⁊ q̄dam alia, vt per eum. Et sic recte intuenti ibi est decisio p̄ntis difficultatis. ¶ Bene facit decisio Hy.in ꝯsi.xl. Questio ta-

55 lis est. dum vult in ver. preterea ꝯditio in substitutione ⁊c. † ꝙ qn̄ ꝯditio respiciens plures ꝑsonas apponit̄ per ꝟba pluralis numeri equipollet duabus ꝯditionibus copulatiue appositis, ⁊ merito requirit̄ implementū in ꝑsona vtriusqȝ, ita ergo ēt in casu isto dōm est. ¶ Nec quicq̄ȝ obstat ꝙ totū prelegatū de quo agit̄ iam peruenerat ad illustr.do. Alexādrū, qꝛ illud euenit ex ordine testatoris in prima substōne, qui tn̄ in scd̄a substitutione noluit eam habere locū nisi ⁊ illustr.do. Petrus frāciscus, ⁊ do. Alexander decede-

56 rent sine filijs ꝙ non euenit, vt ex predictis ꝯstat. ¶ † Nec obstat d.§.cum ita.in fi. qꝛ illud ibi dr̄ ad fundandam presumptioneȝ voluntatis testatoris, ꝙ substituta illa Claudia vocet̄ ad partem vltimo decedentis in qua presumpta voluntate fundat̄ illa decisio ꝯtra cōem regulam, ⁊ ꝯtra ꝓpriam nām ꝟboꝝ, vt ibi per doct. ⁊ ēt in.d.l.pen. ¶ At in casu nr̄o nedum de tali volūtate non apparet, imo apparet de ꝯ̄ria per ea que.s̄.plene deducta fuerunt, merito ergo stāduȝ est ꝓprie nature orationis copulatiue. ¶ Et ex his ꝯstat verissimum esse illud primum dictum, vt.s.per existentiam illustr.do. Syluie defecerit ꝯditio substitutionis facte de reuerendis. Cardinali, ⁊ alijs post eius mortem. ¶ Silr̄ etiam verissimuȝ arbitror in casu isto sm̄ dictū supra positum, vȝ, ꝙ illustr.do. Syluia statim mortuo illustr.do. Alexandro fuerit admissa ad prelegatum de quo agitur, ⁊ ad bona in eo contenta ex tacita siue ꝯiecturata mente testatoris, non obstantibus his que in ꝯ̄rium allegata fuere in quoꝝ resolōne stat omnis difficultas. ¶ Pro ipsoꝝ

57 ergo resolutione pōt in primis dici, † ꝙ in puncto iuris, ⁊ sm̄ voluntatem testatoris verior videt̄ ꝯclusio, ꝙ filij positi in cōditione solum ex eo dicantur ad fideicōmissum vocati presertim si fiat testamentū ab ipsoꝝ auo, vel proauo, ꝓut fuit in casu nostro. Nam qn̄ testator dicit si decesserit sine filijs substituo ⁊c. clare ostēditur ꝙ vult filios instituti, ⁊ grauati preponere substituto, ⁊ lex dicit, ꝙ eos ita pretulit, quemadmodum etiam ipsum institutū pretulit, vt clare inquit iurisconsultus in.d.l.lucius.la secūda.ff.de heredi.insti.in fine. ¶ Ex quo sequit̄, ꝙ sicut institutum patrem eoꝝ pretulit ex testamēto ita etiam ⁊ filios in ꝯditione positos dr̄ pretulisse ex testamento, ita vrgentissime illum tex. inducendo arguit vberrimus doct. Andr.barb.in ꝯsi.xxvij. Scripsit doctissimus.xiij.colum.i.volu. ¶ Et ex ista inductione videt̄ destrui dictū glo. ⁊ doctoꝝ in.d.l.lucius dum volunt prelationem de qua in text. debere intelligi ab intestato, qꝛ tale dictum videtur oino ꝯtra illum text. vt supra inductū. ¶ Comprobatur hoc qꝛ si solum filijs in conditione positis preseruatur legitima successio ab intestato prelatio tunc diceretur fieri per legem, ⁊ non per prudens ꝯsiliuȝ testantis ꝯtra verba ⁊ mentem iurisconsulti ibi. ¶ Preterea quod ibi prelatio talis non sit ab intestato ostendit̄, naȝ illa ibi dr̄ fieri si institutus frater decesserit ante aditā hereditatē, ⁊ sic in casu quo testantis hereditas non reperiebat̄ inter bona instituti fratris, pp quod fratris illius filij in ꝯditione positi patri eoꝝ succedentes ab intestato non potuerunt bona testatoris reperire vnita cū bonis eoꝝ patris, vt sic impossibile videat̄ prelationem illaȝ circa bona testatoris fieri ab itestato. ¶ Quare necessario dōm videt̄ ꝙ predicti filij in

filij in conditione positi fuerunt prelati ex testamento. ¶ Et si dicatur ꝙ imo ab intestato preferunt, q. s. succeder ipsi testatori vti primiores mortuo eoꝝ patre, vt videtur voluisse ibi glo. Rńderi potest, ꝙ tunc opus esset presupponere, ꝙ illi soli erant primiores testatori, ꝙ tñ videtur quedam diuinatio cuꝫ facile sit, ꝙ adessent alij pariter cum illis ꝯiuncti testatori, vel forte etiam primiores. ¶ Et q̄uis etiam possibile sit, ꝙ tales psone non adessent, tñ non restringendo illum tex. magis ad vnum casum q̄ȝ ad alium debet simplr, ꝛ generaliter intelligi, siue adsint tales psone, siue non, quo posito videtur necessario sequi, ꝙ prelatio illa dicat̃ fieri ex testõ, 58 †ꝛ eo presertim q2 verisimile non est, ꝙ testator intentus testamentarie dispositioni inter institutum, ꝛ substitutum, qui ex testõ vocatur voluerit interponere cãm itestati, arg. l. q̄diu. la scða. ff. de acq. ren. here. l. q̄diu. ff. de reg. iur. ꝛ. l. añq̄. C. cõia de succe. ¶ Preterea ꝙ ille tex. non possit intelligi de prelatione ab intestato pbatur ex alio, nam si illud vellemus dicere esset opus presupponere, ꝙ illi filij fratris essent nati, vel saltem concepti viuo testatore cuꝫ postea ꝯcepti ei succedere non possint ab intestato. l. titius. cum. l. seq. ff. de suis ꝛ legi. ꝙ esset restringere illum tex. simplr ꝛ generaliter loquentem ꝯtra. l. i. §. generaliter. ff. de lega. prestan. cuꝫ simi. ¶ Ex his itaq; videt̃ ꝙ pro ista opi. vt. s. filij positi in ꝯditione cẽseantur ex testõ vocati, sit casus quasi ineuitabilis in. d. l. lucius. ¶ Pro qua ẽt (pluribus alijs fundamẽtis dimissis) optime facit, nam cum filij in ꝯditione positi excludant substitutum qui sine dubio ex testõ vocatur, videt̃ ꝙ fortius ipsi filij dicantur vocati, qm̃ si vocatur ille quem filij predicti excludunt, ꝛ vincunt oportet ꝙ ẽt ipsi dicantur vocati ad exclusionẽ oĩum qui per substitutum excluderent̃, iuxta illam regulam si vinco vincenteꝫ te, fortius vinco te, de qua per glo. ꝛ doct. in. l. de accessionibus. ff. de diuer. ꝛ tempo. prescrip. ꝛ in. c. rogamus. xxiij. q. i. cum simi. ¶ Ad idem accedit 59 ꝛ alia regula, † dicimus. n. ꝙ qñ quis remouetur a lucro alicuius fauore lucrum illud debet applicari ei cuius fauore, ꝛ ꝯtemplatione ille excluditur. l. post legatum. §. amitere. ff. de his quibus vt in di. l. pen. C. de lega. cum simi. vt tradit Bart. in. l. ij. §. videndum. ij. col. ff. ad tertul. de qua regula plura cumulat auus meus domi. Maria. soci. in ꝯsil. v. Presens ꝯsultatio. ꝛ in pposito nostro tradit Roma. in ꝯsil. xxxij. Uisa municipali. ij. col. ꝛ Andre. barba. in ꝯsil. lv. Preclare scribitur. iiij. col. ij. volu. post plurimos quos ipse allegat. Cum ergo substitutus per existentiam filioꝝ positoꝝ in ꝯditione excludatur ab hereditate ꝯtemplatione, ꝛ fauore ipsorum filioꝝ, vt est clarum, ꝛ pbatur in. d. l. lucius. ꝛ excludatur ex ordine, ꝛ dispositione testatoris debet ꝯsequenter dici, ꝙ eadeꝫ dispositione predictis filijs debet dari hereditas, vt sic etiam illi ex testamento dicantur vocati. ¶ Et istud eo precipue dicendum est, q2 alias ꝯtingere posset, nec ipsos filios nec substitutuꝫ habere hereditatem, siue bona testatoris, puta si institutus filijs suis exheredatis alium institueret, substitutus. n. ppter filioꝝ existentiaꝫ admitti non posset, ipsi autem filij ppter exheredationẽ ꝙ certe absurdum esset, ꝛ ꝯtra voluntatem testatoris, qui post institutũ oĩno voluit bona, vel ad filios eius, vel ad substitutuꝫ peruenire. ¶ Et si dicatur ꝙ testator vbi institutus haber et filios ꝯfidit de paterna affectione in eos, ꝛ ita ꝯfidens voluit eum liberuꝫ fore ab onere fideicõmissi in quo videt̃ maxime fundari opinio Bar. ꝛ alioꝝ in. d. l. lucius. Rńdet̃ ꝙ hoc credi non dꝫ, nã cũ testator ademerit instituto facultateꝫ disponendi fauore substituti fortius dici debet idem fecisse fauore filioꝝ in ꝯditione positoꝝ quos magis dilexit, q̄ȝ substitutum per locum de minori ad maius, iuxta auctẽ. multo magis. C. de episco. ꝛ cleri. cum simi. ¶ Preterea ꝯtingere posset ꝙ tales filij, nec patre dum morit̃ volente possent bona testatoris habere, puta si ipse viuens alienasset, vel clarius si bona eius fuissent publicate, non. n. possent per filios suos recuperari si non dicerent̃ vocati, ꝛ tñ eis non existentibus possent per substitutum peti, ꝛ obtineri, ꝙ certe esset ꝯtra menteꝫ testatoris, qui vt dixi filios instituti eos in ꝯditione ponẽdo, predilexit ipso substituto, ne ergo quid sequat̃ ꝯtra mentem testatoris, cui semp inseruienduꝫ est per iura vulgaria, videt̃ oĩno dicendum tales filios sic in ꝯditione positos ex testamento fuisse vocatos, licet eiusmodi vocatio in testa 60 mento expresse non legatur. † Quippe cuꝫ agamus de substitutione fideicõmissaria satis est, ꝙ ad eam ex ꝯiecturis inducamur, et ad illam mentem testatoris ostendamus, iuxta notata per illũ tex. in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia. ꝛ in. l. cum pponebatur. de lega. ij. cum simi. vt plene tradit Curt. senior in consil. lxxv. Dominus Ludouicus. iij. ꝛ. iiij. colum. versicu. premissis tamen non obstantibus. ꝛ per Bartho. cassaneū in consil. lxvij. Ad primum dubium. vj. colum. qui pprie loquitur circa presentem difficultatem. ¶ Et si recte predicta omnia, ꝛ ad veritatem ꝯsiderentur facile per ea tollentur omnia que in ꝯtrariuꝫ allegari possent. Multa enim allegantur que extra terminos nostros, procedunt in institutione, vel substitutione directa que per ꝯiecturas regula 61 riter non inducitur, † nos autem loquimur in fideicõmissaria que ꝯiecturis induci potest, vt dictum est, quinimo etiam nutu fieri potest. l. nutu. ꝛ ibi docto. ff. de legat. iij. facit. l. iij. §. fina. cum. l. seq. ff. de adimen. lega. ¶ Alia vero fundamenta, que etiam fideicõmissariam videntur respicere paruꝫ vrgere vident̃, ꝛ ex predictis facile tolli poterũt. ¶ Duo tamen in quibus precipue se fundant tenentes ꝯriam opinionem subijciam, ꝛ remouebo. Dicunt ergo cõtrarij docto. ꝙ pro eorum opinio. inter cetera stat regula. l. si quis sub ꝯditione dandorum ꝛc. ff. si quis omis. causa testamen. qua dicitur, ꝙ posita in ꝯditione non sunt in dispositione, vnde cum filij in questione nostra solum reperiant̃ positi in ꝯditione non debent dici esse in aliqua dispositione, ꝛ ꝯsequenter nõ videtur ꝙ sint vo 62 cati. ¶ † Scðo dicũt pro eis esse tex. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebel. put illum tex. post Rapha. cuma. inducit ꝛ inductionẽ defendit patruus ꝛ dñs meus Soci. in. d. l. cuꝫ auus. col. mihi. lxxij. naꝫ ibi pbari videtur ꝙ filij positi in ꝯditione qui ppter eoꝝ existentiam faciunt deficere fideicõmissum non impediũt quin oĩa veniant ad fiscuꝫ si institutus ꝛ grauatus deportetur, ꝛ bona sua publicentur, ꝙ certe non esset si dicti filij dicerentur per fideicõmissuꝫ 63 vocati, † q2 bonoꝝ confiscatio fideicõmisso non preiudicat, iuxta notata per Bart. in. l. imperator. ff. de fideicõmi. libert. ꝛ tradunt Moderni repetentes in. l. filiusfamil. §. diui. ꝛ ibi aliquando dixi circa. vij. opposi. Bar. ff. de lega. i. ꝛ ita etiaꝫ. d. §. ex facto. inducit 64 Corne. in. l. i. C. de ꝯdi. insert. ¶ † Sed ad ista duo rńdetur, ꝛ ad primum, ꝙ imo verba ꝯditionalia aliq̄n deponunt, ꝛ ita qð ponitur in ꝯditione dr̃ esse in dispositione, quando. s. sic fuisse de voluntate disponentis apparet, dũmodo ille habuerit potestatem, ita disponendi vti creditur voluisse, ita magistraliter declarat Bart. in. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. ꝛ pro hoc allegat. l. fideicõmissa. §. cum esset. ff. de lega. iij. ꝛ. l. in ratione. §. tam et si. ff. ad legẽ falci. vt per eum qui ex hoc ꝯcludit, ꝙ verba illa statuti, stantibus masculis mater non succedat, licet in effectu sint ꝯditionaliter prolata, tamen vere disponunt, ꝛ agnati dicuntur per statutum vocati, ita ergo ꝛ in casu nostro videt̃ dicendum. ¶ Et pro hoc bene facit. l. penul. ff. de collat. dot. vbi illa verba, si dotem ꝛ cetera contulisset, licet ꝯditionalia sint disponunt vt bona preter dotẽ tradita dicantur illi mulieri relicta, ꝛ ei ea de causa parat̃ exceptio vt ibi in tex. exponit Bar. in sũmario, ꝛ id est, q2 sic creditur pater ibi voluisse, ꝛ ita etiam poterat disponere. Sed in pposito nostro testator ponens filios instituti, ꝛ grauati in ꝯditione habuit potestatem eis per fideicõmissum relinquere, ꝛ credit̃ ita voluisse vt ex iam dictis ꝯstat ergo ꝛc. ¶ Alioquin facile veniremus ꝯtra manifestaꝫ vo 65 luntatem testatoris, vt. s. dictum fuit, ꝙ minime est dicẽdũ, † q2 voluntas, ꝛ mens testatoris etiam per ꝯiecturas habita in fideicommissis ante oĩa attẽdi debet omni verboꝝ qualitate posthabita. l. ij. C. de libe. prete. l. in ꝯditionibus primum locuꝫ. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. l. ex facto. la grande. circa med. ff. de heredi. instituen. tradit Bal. in. l. qm̃ indignum. ij. nota. C. de testa. ꝛ Angel. in consil. ij. Premitte primo. ij. col. ꝛ in ꝯsil. ccxxij. Bene ꝛ egregie. in princ. cum infinitis ꝯcordan. ¶ Facit etiam. l. si ita stipulatio. in princ. ff. de oper. liber. nam ꝛ ibi verba ꝯditionalia disponunt, ꝛ licet ibi ꝯsideretur, quedam particularis ratio que hic non reperitur, tamen hic consideratur alia non minus efficax, scꝫ voluntas testatoris in eiusmodi fideicõmissis ante omnia attendenda, vt supra dictum fuit. ¶ Non obstat. d. l. si quis sub ꝯditione dandorum ꝛc. q2 in casu illius. l. non constat quod testator voluerit illa. x. legare, aut aliter in dispositione ponere, ꝛ hoc est, quod ibi in fine dici 66 tur, neq; enim legatarius. ¶ † Nec predictis obstat si quis dicat, quod conditio dicitur posita ad fauorem grauati, vnde non debet operari aliud grauamen vltra expressum, quoniam dicam, quod immo si de voluntate disponentis constat, aliquãdo operatur si illud poterat disponere, vt pbatur in. d. l. penult. de collatio. dot. ꝛ supra dictum fuit. Et licet ad fauorem grauati videatur apposita conditio, tamen re vera ista ꝯditio dicitur apposita ad fauoreꝫ filiorum eius, ꝛ vt ipsi habeant, vt dixit glo. in dicto. §. cum quis. ꝛ hoc per rationem, seu presumptionem legis de qua in. l. cum acu 67 tissimi. in fine. C. de fideicommis. ¶ † Ad secundum vero, ꝛ sic ad dictum. §. ex facto. respondetur quod illa inductio non est vera, ꝛ aliquo modo ibi non pbatur, ꝙ si filij extant fiscus suscipiat omnia, sed solum ibi dicitur, ꝙ dicti filij faciunt deficere conditioneꝫ fideicommissi, quod ego intelligam ad eorum vtilitatem, vt sic eis post mortem patris ex fideicõmisso, tacite sumpto debeantur bona testatoris, ꝛ hoc non obstãte, ꝙ bona illius deportati peruene

rint ad fiscum, qꝛ.s.ad eum peruenerunt cum sua causa, vꝫ, vt ad fi
deicōmissum teneant̃, vt ibi statim seruitus in versi. maxime cuꝫ ēt
bona ⁊c. ⁊ ideꝫ ꝓcedit in scđo casu respectu fideicōmissarij expres
se per testatorem vocati, qñ.s.post deportationem filij ꝯcepti fuis
sent, qꝛ tunc non ꝓsunt ad defectum fideicōmissi.s.expressi, ꝓut in
ꝑmo casu. Sic ergo ille tex. recte intellectus vult ꝙ in quolibet ca
su fiscus debebit bona testatoris restituere in ꝑmo filijs in scđo ve
68 ro substituto expresse vocato, † ⁊ ꝓpterea ꝯuenienter clausula illa,
maxime cum ēt ⁊c. ponitur ibi in fine, vt sic ad vtrūqꝫ referatur. l.
qsquis. vbi Bal. nota. C. si cert. pet. l. talis scriptura. in fi. ff. de le
ga. i. ⁊ tradit̃ in. c. inquisitioni. de appel. cuꝫ simi. ¶ Et mihi videt̃
ꝙ iste sit verus intellectus ad illuꝫ tex. licet Bar. ⁊ alij pleriqꝫ in
telligant in primo casu bona ꝑtinere ad fiscum, sed illud ꝓuenit ex
eo qꝛ pro firmo ipsi tenebant filios positos in ꝯditione nō esse vo
catos, non aūt ꝙ in eo tex. illud ꝓbetur cum potius ꝓbetur ꝯ̃riū,
⁊ maxime presupponendo, ꝙ imo dicant̃ vocati, vt.s̃. ꝓbatū fuit.
69 ¶ † Ex his oībus cōstat hanc opi. ꝙ filij positi in ꝯditione dicant̃
per fideicōmissum vocati, videri de iure veriorem. ¶ Est ēt equior
vt fateri vident̃ ēt ꝯ̃riuꝫ tenentes, ⁊ eo maxime qñ talis ꝯditio po
nit̃ ab ascendentibus ipsoꝝ filioꝝ, qꝛ tunc vltra predicta cōcurrit
equitas. d. l. cum acutissimi. C. de fideicō. qꝛ.s. semꝑ presumenduꝫ
est testatorem ꝓpriam suam soboleꝫ extraneis ꝑsonis preposuisse.
¶ Et licet passim dici soleat cōem opi. esse in ꝯ̃rium ꝓpter ꝙ in ta
li cōi dicto ꝯfisus absqꝫ alia discussione sepe ꝯsulendo eam sequu
tus fui, tñ si tenentes opi.s̃. defensatam bene ꝯsiderentur forte nō
ita dici debebit. Maxime isto tꝑe, cum vltra plures antiquos plu
70 rimi ex Moder. hanc opi. tenuerint vt statim ostendetur. ¶ † Et
non est dubium cōem opi. posse mutari tꝑis cursu, vt est notum, se
pe enim ꝯtingit, vt aliqua opinio que a qnquaginta, vel sexagin
ta annis.s̃. cōiter tenebatur desinat esse cōis si plurimi ex sequen
tibus ꝯ̃rium teneant, ⁊ ita fortasse ꝯtingit in ista difficultate, ⁊ vt
ꝙ dixi verum ostendatur hanc opi. primo aperte sensit gl. in. d. l.
filiusfami. §. cum quis. de lega. i. dum dicit ꝯditionem hanc, si sine
filijs decesserint ⁊c. apponi ipsoꝝ filioꝝ causa, vt.s. ipsi habeant,
non enim pro firmo haberent si non essent vocati, vt.s̃. dictū fuit.
71 Idem tenet Oldra. in ꝯsi. xxj. Thema tale. ⁊ in vltimis verbis † di
cens, ꝙ positi in ꝯditione licet non veniant ex expressa vocatione
veniunt tñ ex tacita. ¶ Et illud ꝯsilium reassumit, ⁊ cum eo tran
sit Jo. andre. in addi. Spec. in titu. de testa. §. i. in vltima additio.
in fine, licet Oldra. mentionem non faciat. Idem tenuit Jaco. de
belui. ⁊ qdam dñs Jordanus Brixiensis, ꝓut refert Guid. pap.
in. q. xxxix. Doctores in iure ciuili. circa medi. ¶ Jacob. de are. ⁊
post eum Cyn. in. l. i. C. de ꝯdi. inser. vbi idem firmat Albe. de ro
sa. dicens hanc opin. veriorem, ⁊ equiorem esse, ⁊ magis ꝯm men
tem testatoris. ¶ Et ibi etiam idem tenet Saly. presertim loquen
do in liberis, prout est casus noster. ¶ Eandem opi. tenuit Dy. in
. l. titia seia. §. seia libertis. ff. de lega. ij. ꝓut refert Bald. in consil.
ccxvj. Verba testamenti. ⁊ in ꝯsil. ccliiij. Titius instituit. i. col. vo
lu. i. Idem videt̃ velle Bar. in. l. liberoꝝ. i. q. ff. de ꝟbo. signi. in. l.
generaliter. C. de insti. ⁊ substi. in. l. gallus. in prin. ff. de libe. ⁊ post
hu. ⁊ in. l. si quis eum. §. fina. ff. de vulg. ⁊ pup. ꝓut illum signanter
ponderat Andre. barba. in dicto ꝯsil. lv. v. col. ij. volu. ad quē me
refero, tam et si Bar. ꝯ̃rium dixerit in. d. l. lucius. de heredi. insti.
¶ Bal. etiaꝫ hanc opi. aliqñ sequutus fuit ꝯsulendo ꝯm ꝙ refert
Corne. in. d. l. i. de ꝯdi. inser. ⁊ in ꝯsil. cccvj. Videtur prima facie.
ij. col. iiij. volu. ⁊ prout ipse refert incipiebat ꝯsilium Bald. Pe
trus heredem. qui Bal. idem firmauit in. d. l. i. per plures ratio
nes in lectura antiqua, licet illa cōiter nō habeat̃ ꝯm ꝙ refert ⁊ se
quitur Pau. de cast. in. d. §. cum quis. in fi. qui asserit hanc opin.
esse verissimam ꝯm ꝙ etiam asserit in ꝯsil. ccxxxvj. Dubitatio ver
titur. v. col. vbi dicit ꝙ glo. in. d. l. lucius. que est principium ꝯ̃rie
opinionis loquitur ex capite suo, ⁊ ꝙ pro ea nulluꝫ tex. habemus.
¶ Immo dixit Andre. barba. in dicto ꝯsil. lv. in. v. col. ⁊ in con
sil. xxvij. Scripsit doctissimus. col. ij. i. volu. ꝙ illa glo. non est con
tra illam opinionem cum nos loquamur respectu fideicōmissarie
substitutionis illa vero ad suum tex. relata loquitur respectu vul
garis, ⁊ sic directis de qua ibi agitur, ꝙ etiaꝫ dixit ante eū Pau.
de cast. in ꝯsil. cclxiij. Circa primum quesitum. ij. volu. ꝯm nouam
impressionem vbi hanc opinionem (plene articulum prosequen
do) firmat. ¶ Quam etiam tenuit egregius doctor Ludo. de sar
di. in quibusdam allegationibus ante illud ꝯsilium Pau. de cast.
impressis, ⁊ dicit iste doctor ꝙ illam etiam ꝯsulendo absqꝫ aliqua
dubitatione sequi debemus, qꝛ pro ea sunt rationes magis vrgen
tes, vt per eum. ¶ Et illam firmat etiam, ⁊ quidem intrepide Ro
ma. in. l. si cum dotem. in prin. xij. col. ff. solu. matri. ⁊ in ꝯsil. xxxij.
Visa municipali. ij. col. ¶ Ei etiaꝫ videtur inherere Cuma. in di

cto. §. cum quis. licet dicat ꝙ glo. in. d. l. lucius. cōiter approbata
tenet ꝯ̃rium. ¶ Hanc opinionem sequitur etiā Benedi. de plum
bi. in suo ꝯsil. incipien. Pro declaratione predictoꝝ, vt refert pa
truus meus in ꝯsilio infra allegando. iij. col. in princ. qui Benedi.
idem tenet in. d. l. si cum dotem. ¶ Et sequitur Floria. de sancto
Petro in. d. l. i. de ꝯdi. inser. ⁊ in. l. i. §. pro secundo. C. de cadu. tol
len. ¶ Illam etiam sequitur Pet. de anch. in ꝯsil. lxxiiij. Contra
Philippum, dicens ꝙ glo. in. d. l. lucius. nimis ostendit verba iu
risconsulti ibi. ¶ Pro eadem opinione ꝯsuluit etiam Anto. de
prato vete. qui suo tꝑe inter primarios doctores habebatur, ꝓut
eius ꝯsilium asserit se vidisse Corn. in. d. l. i. de ꝯdi. inser. ⁊ vt ipse
inquit predictus doctor asserebat in dicto ꝯsilio se alias idem ꝯsu
luisse, ⁊ ꝙ eius ꝯsilio se subscripserant Pau. de castr. Jo. de ana.
⁊ Anto. rosel. ⁊ ꝙ ita fuerat iudicatum. ¶ Hanc eandeꝫ opinio
nem pluries ꝯsulendo sequutus fuit do. Maria. soci. auus meus,
qui etiam dicebat ꝙ idem ꝯsuluerunt ambo Rapha. ⁊ Paul. de
cast. ⁊ fere omnes docto. Italie sui tꝑis, ꝓut pluries in suis ꝯsilijs
refert Corne. vt in ꝯsil. cxlvj. In hac consultatione. vj. col. ij. volu.
in ꝯsil. ccxxvj. Quāquam prima facie. ij. colū. in ꝯsil. cclxxiij. Du
bia satis. i. col. ⁊ in ꝯsil. cccvj. Videtur. ij. col. iiij. volu. ⁊ de quodā
ꝯsilio predicti aui mei inci. Predicta ꝯsultatio ꝯtinet māꝫ. memi
nit Curt. senior in ꝯsil. lj. Sup testamentis Alberti. col. x. vbi ēt
ipse Curt. multum audacter firmat hanc opin. ¶ Et vt ipse ⁊ alij
multi referunt, idem tenuit Franc. de albergo. in. d. l. lucius. ⁊ ali
bi sepe etiam ꝯsulendo, vt etiam refert Corne. in dicto ꝯsil. cxlvj.
⁊ ꝯsilio ipsius dñi Francisci se subscripserunt fere omnes aduoca
ti Florentini, ꝓut refert patruus ⁊ dñs meus Soci. in ꝯsil. lxxvij.
In presenti ꝯsultatione. iij. colū. i. volu. vbi etiam dicit, ꝙ pro hac
parte fuit ꝯsultum per multos solēnes doct. Bonon. ⁊ ꝙ ipsi di
cebāt hanc opi. tunc posse dici magis cōem. Quam ꝯsulendo se
quitur insignis doctor dñs Bartholo. cassaneus in ꝯsi. xiiij. Chri
stianissimus ille. v. col. prope finem, vbi vsqꝫ ad finem ꝯsilij prose
quitur, ⁊ pro ea adducit quatuordecim fundamenta, vt per eum,
qui etiam idem firmat in ꝯsil. lxvij. Ad primum dubium. vj. colū.
vbi etiam quosdam alios doct. allegat ⁊ inter alios Areti. vt per
eum videri potest. ¶ Et istam opi. plenius ꝓsequendo firmat etiā
Andre. barb. in. l. cum acutissimi. col. mihi. lxxviij. cuꝫ multis seq.
C. de fideicom. in dicto ꝯsi. xxvij. col. xiij. i. volu. ⁊ in dicto ꝯsil. lv.
iiij. col. ij. volu. vbi asserit hanc opi. esse veriorem, equiorem, ⁊ cō
muniorem, ꝓut etiā dicebant Bononienses predicti. ¶ Et istud
forte hodie verum est, presertim apud illos doc. qui veritateꝫ hu
iusce difficultatis inuestigare voluerūt per viuas rationes, ⁊ vera
iuris fundamenta, ⁊ ego legendo. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pupil. il
lam vti veriorem in puncto iuris per rationes efficaces sequutus
fui. Et etiam nondum annus, ⁊ ꝯsulendo eam defendere tentaui
apud tridentū motus fere oībus rōnibus de qbus.s̃. Licet in eo
casu adesset etiam pro hoc aliqua ꝯiectura, ꝓut ēt in casu nostro
adest, vt. j. dicetur. ¶ Et stantibus predictis videt̃ ꝯcludenduꝫ ab
ista opinione tanqꝫ veriori, ⁊ forte hodie cōmuniori recedendum
72 non esse in iudicando. ¶ † Immo etiam ꝙ cōis opi. esset in ꝯ̃rium
idem esset dōm, qꝛ si non cōmunior, verior tñ ⁊ equior vr̃, nec eniꝫ
ex multitudine auctoꝝ, sed quod verius, melius, ⁊ equius est iudi
cari debet. l. i. §. sed neqꝫ. C. de vete. iur. enucl. facit. c. capellanus.
⁊ ibi tradit Abb. in vlti. not. de fer. ⁊ per eundeꝫ, ⁊ alios in. c. i. de
ꝯstitu. cum ꝯcordan. de quibus ibi per Fely. col. pen. ⁊ per Curt.
iunio. in ꝯsi. clx. Proponit̃ in facto. in fi. ⁊ in ꝯsil. lxiij. Pro habē
da clara. col. ij. ¶ Hec itaqꝫ oia ad casuꝫ nostrum applicando cū
illustr. do. Syluia fuerit in cōditione illius scđe substōnis facta de
reueren. Cardinali, ⁊ heredibus illustrium do. Petri francisci, ⁊
Alexandri, seqtur ꝙ ipsa ad bona de qbus agit̃ in dicta substōne
vr̃ vocata per fideicōmissum. ¶ Et vbi sapientissimus qsqꝫ iudi
caturus in pñti causa voluerit predicta oia mature, ⁊ pure, ac iu
ste mentis oculo aīaduertere facile mihi persuadeo eum ꝯm hanc
opi. iudicatuꝝ inherendo legibus, solidioribus rōnibus, volūtati
testantis, ⁊ tantoꝝ iurisconsultoꝝ auctoritati, ꝓut faciūt pruden
tissimi magr̃atus Illustrissimoꝝ Venetoꝝ, qui cum semꝑ volunta
tē testatoris sequant̃ hanc opi. vti verissimaꝫ semꝑ amplectuntur.
¶ Et tāto magis arbitror in pñti causa ita oīno iudicandū, qꝛ vl
tra ꝙ illustr. do. Syluia posita fuit in ꝯditione, vt.s̃. ad exclusionē
substitutoꝝ ꝯcurrunt, ⁊ alia qdam vt statim dicaꝫ, ex qbus arguit̃
illam fuisse ex testō vocatam, ⁊ ego vt veꝝ fatear ꝓpterea precipue,
⁊ aio promptiori in hmōi sñiam inclinaui. ¶ Posito itaqꝫ ꝙ ꝯ
hanc opinionem sequi non auderet ex eo tantum, ꝙ illustrissima
domina Syluia fuerit posita in ꝯditione, vt.s̃. eo forte ꝙ arbitre
tur ꝯ̃riam opi. esse cōmunem, aut alia quacūqꝫ rōne. Adhuc dico
ꝙ in presenti casu ex duobus do. Syluia debet dici vocata, prout

inter alia

Inter alia duobus modis ɔtraria opinio venit limitāda, ⁊ vtraq;
73 limitatio in proposito reperit̃. ¶ †Primo ergo limitat̃ nisi cum
eo ꝙ filij sunt positi in ɔditione ɔcurrat aliqua alia ratio, siue con
iectura ad demonstrandam mentem testatoris fuisse, vt tales filij
sint vocati, q: tunc volūtate testatoris magis inherendo dicimus
ꝙ tales filij dicuntur vocati, ita dicūt cōmuniter doctores nostri,
etiam qui regulariter negant eos vocatos esse, vt per Corn. in cō
sil. xxij. In hac ɔsultatione. iij. col. ij. vol. in consil. cccxix. In hac.
iiij. col. iij. vol. ⁊ in ɔsil. cj. Licet in hac. iij. col. ⁊. cclxxiij. Dubia sa
tis. post prin. iiij. vol. ⁊ ibi dicit, ꝙ semp legendo ⁊ ɔsulendo arbi-
tratus fuit, ꝙ ɔcurrente aliqua alia coniectura positi in ɔditione
dicantur vocati. Idem dixit Paul. de cast. in dicto ɔsil. cclxiij. ⁊
Ludo. de sardi. in sua allegatione ante illud ɔsilium impressa in
fine, idem etiam solitus est dicere patruus meus Soci. vt in con-
sil. lxxiij. Capiendo primum. col. pen. iiij. vol. in cōsil. ccxlix. Ma
teria presentis. iij. col. versi. primum est. ij. volu. ⁊ in quodam alio
consil. nondum impresso quod incip. Visis testamento dñi Pau
li de dottis, quod apud me est cum ꝓprijs eius sigillo, ⁊ subscri-
ptione. ¶ Et istud maxime dicit ibi ꝓcedere in descendentibus, ⁊
asserit semp vidisse per solēnes docto consuli pro filijs qñ aliqua
alia ɔcurrit coniectura, idem etiam dixit in. d. l. cum auus. col. fi.
in fine, vbi etiam dicit, ꝙ qualis debeat esse coniectura iudicis cir
cūspectioni relinquitur, illud idem etiam dicebat Curti. senior in
consil. lxv. Dñs Ludouicus. iiij. colū. ⁊ recte intuenti, ita voluit
Deci. in consi. cclxx. Dñs Raynaldus. col. pen. ⁊ Curt. iunior in
consil. xliij. Habita diligenti. ij. col. in fi. ad qḋ etiaz infiniti alij al
legari possent. ¶ Et voluit realiter hoc Bart. in. l. centurio. col.
mihi. xij. ff. de vulg. ⁊ pup. dum firmat ꝙ filij in cōditione positi di
cuntur vocati si cū eo concurrit ꝙ etiam sint grauati vt per eam.
¶ Et in proposito post Corn. quem ibi allegat dicit Curt. iunior
in consil. lxxxvij. Negari non potest. in fine, ꝙ in hoc quelibet le-
uis coniectura sufficit ad faciēduz ꝙ positi in ɔditione dicant̃ vo
cati, ⁊ ita ego sepissime ɔsului. Sed sic est ꝙ in casu isto, ꝙ illustr.
domi. Syluia sit vocata adest vna vrgentissima coniectura, alias
quasdam dimittendo, ergo concludendum est, ꝙ debet dici voca
ta. ¶ Coniectura autez ⁊ quidem efficacissima sic demonstratur.
¶ Verissimum est hoc ꝙ testator ponendo filios in cōditione di
citur eos aliquo modo pretulisse, vt clare dicitur in. d. l. lucius. in
fine. de heredi. insti. ⁊ oportet fateri ꝙ prelatio ista dicatur facta,
vel ex testō, vel ab itestato. ¶ Hinc est ꝙ opinio illa que vult eos
non dici vocatos ex testō accipit aliam ptem, ⁊ dicit eos prelatos
ab intestato, vt per docto. post glo. in. d. l. lucius. ¶ Verum si pre
latio ab intestato dari non pōt oportet fateri prelationem factaz
eo modo quo pōt, ⁊ sic ex testō, ⁊ ita ni fallor, faterētur omnes do
ctores tenentes illam opinionem, si enim cessat illud ꝓpter quod
fundant eoꝝ intentionem rñdendo ad. d. l. lucius. non video cur
omnes aperto ore non sint fassuri, ꝙ eoruz opinio non procedat.
74 †Quando ergo prelatio ab intestato dari non pōt, oportet fate-
ri, ꝙ fiat eo modo quo pōt, ⁊ sic ex testō, ⁊ ita in terminis, ⁊ mul-
tum egregie arguit, ⁊ firmat Corn. in consil. lxxiiij. Viso prolixo.
ij. col. versi. secundo induco. ij. volu. ¶ In ꝓposito autem illustr.
do. Syluia moriente illustr. dño Alexandro non poterat admitti
ab intestato, nam eaz Reuerendissimus Cardinalis ex forma sta
tuti excludebat, ꝓut vere exclusit, ergo necesse fatendum est, vt di
catur prelata ex testō, alioquin de ea nulla diceret̃ facta prelatio
75 per prudens ɔsilium testantis ɔtra predictam. l. lucius. ¶ †Nec
dicatur ꝙ potuisset ab intestato succedere illustriss. dño Petro
francisco patri eius, qm̄ istud non tollit fundamentum, satis enim
est ꝙ euenire poterat iste casu, ꝓut euenit, ꝙ illustriss. do. Alex.
vltimo decederet sine liberis superstite filia illustriss. dñi Petri
francisci, ⁊ istud euenturuz potuit testator ɔsiderare. ¶ Et ꝙ suf
ficiat casum euenire posse, ꝙ positi in conditione nō vocentur ab
intestato, concludit Corn. in dicto cōsil. lxxiiij. ¶ Et maxime hoc
dicendum est, quando postea casus tales eueniet, ꝓut in presenti
casu ɔtingit, cuz igitur exñtia illustriss. do. Syluie velut in ɔditio
ne posite faciat deficere conditionem substitutionis de Reueren-
dissimo Cardinali, ⁊ alijs post eum ẜm ꝙ supra fuit plene conclu
sum, ⁊ illa dicatur per testatorem aliquo modo prelata, vt. d. l. lu-
cius. ⁊ non possit dici prelata ab intestato oportet necessario fate
ri ꝙ dicatur prelata ex testamento ex causa fideicōmissi. Et istud
ni fallor, est pura veritas ꝓpter quod precipue motus fui ad ita
76 consulendum. ¶ †Potest ⁊ secundo loco ɔclusio supra posita ex
alio ɔfirmari, nam illa opinio glo. ⁊ doct. in. d. l. lucius. limitatur
etiam vt non ꝓcedat in legatis, ⁊ fideicōmissis particularibus, q:
in eis positi filij in ɔditione censent̃ vocati ex testō, cum in eis ma
gis attendat̃ voluntas testatoris per ɔiecturas, quecunq; verba
proferantur ꝗ̃ in institutionibus, ⁊ in hereditatibus ẜm ꝙ singu
lariter firmauit Ang. in. l. in legatis in lectura florentina. C. de le
ga. ꝓut refert Ias. in. l. i. in. iij. col. C. de pac. ¶ Et licet ipse ibi vi-
deat̃ aliqualiter dubitare tñ illud sequit̃, ⁊ pluribus ɔfirmat in. l.
pecuniam. ij. col. versic. aduerte tñ. ff. si cert. peta. ¶ Immo idem
Ias. in. d. l. in legatis. dicit ꝙ ista limitatio est pulchra, notabilis,
⁊ vtilis, ⁊ ꝙ multum sibi placet. ¶ Quam etiaz sequit̃ ibi Corn.
77 rōne qua etiā Ang. mouebat̃, †q: licet in legatis nō curamus de
verbis, sed tantum sensus testatoris attendit̃, vt ꝓbatur in. d. l. in
legatis. ⁊ reperio ꝙ ẜm hanc limitationem Ang. ɔsuluit Ias. in
ɔs. iij. Nicolaus de aquilantibus. iij. col. ver. quarto ad idē. i. vo
lu. vbi in fine dicit ꝙ multum sibi placet, q: pulchra est, ⁊ subtilis,
ꝓut etiam dixit in. d. l. in legatis. ¶ Et reperio etiam ꝙ cum hac
limitatione Ang. trāsit simpliciter patruus ⁊ dñs meus Soci. in
ꝓallega. ɔsil. non impresso in. vj. car. in ver. item licet positi in cō
ditione. dicens ꝙ istam limitationē sequunt̃ Moder. in. d. l. in le
gatis. ¶ Et illam ēt refert ⁊ sequit̃ insignis moder. do. Io. franc.
purpura. in. d. l. i. C. de pac. col. pen. versi. ⁊ ista ampliatio. ¶ Et li
cet quidam de hac limitatione videant̃ dubitare, imo etiaz ɔtra-
rium sentire, tñ videt̃ ꝙ magis cōiter recipiatur, ergo ab ea nō vi
detur recedendum inspecto, maxime q: vr̃ ēt bonis rōnibus fun-
dari, vt per predictos docto. in locis ꝓallegatis. ¶ Quam etiā
sequit̃ insignis moder. do. Guiliel. benedi. in sua solenni repeti. c.
raynutius. de testa. in. iij. parte. colum. viij. et. ix. ¶ Unde cum in
proposito agatur de legato ⁊ fideicōmisso rerum particulariuz se
quit̃ ꝙ illustriss. do. Syluia posita in ɔditione in substitutione fa
cta in tali legato, vel fideicōmisso debet dici vocata ex testamen-
to. ¶ Quod aūt de particularibus relictis agatur est plusꝗ̃ no-
tissimum, nam solum disputatur de substitutione facto in ꝓlega
to facto illustriss. do. Petro francisco de castro Castiglionis, in-
sula lilij, ⁊ rochettis, ⁊ sic de rebus particularibus, naz vt ex serie
testamenti ɔstat in dicto prelegato post primam substitutionez fa
cta fuit scda, si dñs Petrus franciscus, ⁊ Alexāder decederent
sine filijs legitimis ⁊ naturalibus, in qua illustrissima dña Syluia
vti filia illustrissimi domini Petri frācisci fuit posita in conditio-
ne ad exclusionem substitutoꝝ, ⁊ eam dicimus etiam fuisse voca-
tam ex testamento, ex his que supra dicta fuerunt, si non singula-
tim saltem simul iunctis. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1538.

CASVS

¶ Magnifica Comitissa domina Alda de Gonzaga in suo testa
mento inter cetera cuidam do. Aloisie ancille sue, siue per eā edu
cate vltra plura legata reliquit omnia bona mobilia ipsius testa-
tricis, ⁊ ꝙ ipsa do. Aloisia toto tempore vite sue sit, ⁊ esse debeat
vsufructuaria vnius petie terre casamentine ipsius domine testa-
tricis cum domo murata, ⁊ cupata, cum orto, curte, ⁊ stabulo, po
site in ciuitate Mātue in ɔtrata equi penes suos fines ⁊c. ⁊ post
mortem dicte dñe Aloisie illam petiā terre casamenti. reliqt qui-
busdam suis nepotibus, vt latius in testamento continetur.
¶ Presupponitur ꝙ ista testatrix possidebat vnam domum ma-
gnam in qua habitabat, item ⁊ domum quādam paruam post do
mum magnam ad quam per curtem magne domus erat ordina-
rius accessus, ⁊ asseritur per multos, ꝙ vtraq; simul ipse do. testa
trix habebat, ⁊ tenebat ꝓ vna domo, ꝓut sub noīe vnius domus
vtraq; simul acqsierat, lz illā paruā locatā teneret cuidā Bachio
ab oleo, ꝓut etiam ante eius acquisitionem fuerat locata.
¶ Ex aduerso vero asseritur, ꝙ imo sunt due domus separate, ⁊ ꝙ
ita semper habite fuerunt pro separatis.
¶ Et sup hoc facto ꝓcessū, sunt hincinde multi testes examinati.
¶ Quibus sic stantibus queritur qd veniat in dicto legato an vna
domus tantum, vz, illa parua, an vero vtraq; simul tanꝗ̃ vna tan
tum domus, ⁊ vti pro vna habita a testatrice.

SVMMARIVM

¶ De materia. l. si domus. ff. de lega. i. ⁊ an ⁊ quando plures do
mus pro vna habeantur, vt. l. cedant legato vnius.

1 Testibus tribus standum est.
2 Persona testis per producentem approbata videtur.
3 Res eadem non debet diuersis modis censeri.
4 Diuisio fit per interpositionem sepis vel parietis.
5 Ex nominum diuersitate res diuersa censetur.
6 Unus est principium numeri.

7 Ex eo quod fuit arguitur ad presens tempus presumptive, et scilicet postea, et nunc presumatur nisi contrarium probetur.
8 Domo an censeant legata balnea si cum ea uno precio comperata sunt.
Quid de domo cum orto acquisita.
9 Argumentum a verosimili validum est.
10 Una presumptio aliam tollit.
11 Usus dicitur optima rei interpretatio.
12 In dubijs pro reo iudicandum est.
13 Testes quando adinvicem contradicunt statur depositioni plurium si aliud in contrarium non ostendatur.
Testibus aptiora et verosimiliora deponentis credendum.
14 Experientia dicitur rerum magistra.
15 Domus unitas non tollitur si ego possideam unam partem, et tu aliam nisi paries in medio fiat.
16 L. eum qui edes. ff. de usucap. quomodo procedat.
17 Domus pars licet sit habitata, et pars locata, tamen pot utraque pars sub unius nomine considerari.
18 Domus unitas quomodo tollatur.
19 Nominis diversitas an tollat unitatem domus.
20 L. si idem. C. de codicil. quomodo procedat.
21 Primus licet de pluribus dici soleat, tamen aliquando dicitur qui solus est.
22 Qualitas in dispositione expressa attendi debet.
23 Domo legata de qua intelligatur, et an sit heredis electio.
24 Legata et donationes ex qualitate donantis, et donatarij, et legantis et legatarij interpretationem recipiunt.

CONSILIUM CLIX

Dirigat Dominus verba mea in via veritatis, et iustitie. ¶ Resolutio presentis consultationis apud me est modice difficultatis, ut ex infra dicendis apparebit, et in effectu pendet ex eo utrum magnifica domina testatrix predictam domum magnam in qua habitabat una cum alia domo parva post eam posita habuerit pro una et eadem domo: an vero pro duabus distinctis, et separatis. ¶ Nam si primum dicimus cum ipsa testatrix aliam domum non habuerit in suo patrimonio legatum prius de usufructu unius domus domi. Aloisie, et postea de ipsa domo suis nepotibus factum de quo agitur totam illam domum, scilicet parvam et magnam simul respiciet, et comprehendet cum non reperiatur, quod testatrix predicta aliam domum haberet in contrata equi, prout de hoc est doctri. Bal. in. l. si domus. in princ. ff. de lega. i. et ibi tradunt Alexan. et Jas. ¶ Si vero secundum diceremus videretur, quod in electione heredis sit declarare in qua ex illis duabus domibus legatum deberet consistere per tex. in. d. l. si domus. in princ. et ibi tradunt omnes doct. ¶ In hac igitur difficultate videbitur fortasse aliquibus prima fronte dicendum domum magnam, et parvam de quibus in puncto fuisse habitas pro duabus domibus distinctis, et separatis. ¶ Et primo hoc probari videtur ex eo, quia videtur quod communiter sic reputaretur, prout deponunt tres testes, videlicet do. Hieronymus de martinis, do. Jo. franciscus de strata, et do. Hieronymus de ossis examinati ex parte magnifici comiti Julij cesaris, et litis consortium. ¶ 1 † Nec dubium est tribus testibus credendum esse cum in ore duorum, vel trium stat omne verbum, ut legitur Deutero. cap. xvij. et Matth. cap. xviij. et probatur hoc in. l. ij. ubi glo. not. C. de naufrag. lib. xj. in. c. relatum. de testa. et in. c. novit. de iudi. cum vulg. ¶ Et eo magis predictis testibus videtur credendum, quia cum eis videtur concordare Joannes thonini de motarolis unus ex testibus productis pro parte magnifici comitis Amarotti adversarij 2 predicti magnifici comitis Julij cesaris. † Etenim istius testes fides, seu persona videtur per ipsum comitem Amarottum approbari, arg. l. si quis testibus. C. de testi. cum simi. et eorum que dicit Alex. in consi. cxcj. visis novis. circa med. vij. vol. ¶ Secundo probari videtur, quia quicquid esset per prius saltem ad hoc videtur verum, quod predicta do. testatrix habuerit domos predictas pro distinctis et separatis, cum ad diversos effectus eas applicasset unam. s. pro sua habitatione, et alteram locabat illi bacchio ab oleo sumpto argumento a diversitate usus, et effectus videtur dominum, quod predicta testatrix habuerit illas domos 3 pro diversis et separatis, † cum una et eadem res non soleat diversis modis capi et censeri. l. eum qui edes. ff. de usucapi. ¶ Eo maxime quia videntur separate per interpositionem sepium ad instar parie4 tis. † Reperiuntur. n. inter unam et aliam domum sepes quedam illas dividentes, sicut alias fieret divisio per interpositionem parietis, 5 iuxta. l. si quis duos. §. si quis partem. ff. communia predio. ¶ † Preterea et tertio hoc videtur suaderi ex diversitate nominum quibus tunc. d. domus denominabantur, una. n. appellabatur domus Bachij ab oleo, alia vero domus comitisse domine Alde de gonzaga, quod certe non fuisset si una et eadem domus simul fuisset, iuxta. l. si idem. et ibi tradita per doc. C. de codi. ¶ Suaderi videtur hoc quarto loco ex verbis testamenti in predicto legato, dum. n. quod do. Aloisia sit usufructuaria unius petie terre casamentine etc. nam ex illo verbo unius videtur testatrix ostendere se habere plures petias terre casamentine ex qui6 bus unam reliquit, † nam cum unus sit principium numeri, iuxta gl. et ibi doc. maxime Moder. in. l. si quis ante. ff. de acquir. poss. videtur posse dici, quod unus dicatur ex pluribus, ut sic videatur testatrix dixisse ex pluribus petijs terre casamentine do. Aloisia sit usufructuaria unius etc. sed dicta testatrix solum habebat predictas duas, ergo videtur concludendum, quod illas habuerit pro duabus distinctis et separatis, et non pro una tantum. ¶ Et hoc posito videtur consequenter dicendum in facultate heredem esse dare pro satisfactione predicti legati, quam ex illis domibus velint, et ita videtur quod domum magnam pro se retinere, et parvam legatarijs dare possint, prout facere intendant. ¶ His tamen non obstantibus que in veritate nihil, aut parum faciunt contrarium de iure verius esse arbitror, et absque dubitatione concludo domum magnam simul cum parva legato de quo agitur cedere, eo quod apud do. testatricem pro una tamen domo omnia illa edificia cum suis orto, et curte haberentur, prout sapientissime concluditur per excell. dominum Carolum malatestam mihi uti fratrem honorandum advocatum magnifici comitis Amarotti in suis alleg. ¶ Et ista conclusio ex pluribus probari pot, maxime ex infra scriptis. ¶ Et primo, quia veritas est, quod antequam comitissa do. Alda acquireret domum predictam, et sic tempore quo eam detinebat et possidebat comes Jo. petrus de gonzaga, et etiam postquam ipsa do. Alda acquisivit ipsa domus magna, et domus illa parva vocata domus Bachij cum suis orto et curte semper fuerunt habite, tente, et reputate pro una et eadem domo, ita ut domus illa parva diceretur stabulum magne domus, seu ipsi magne domui pro stabulo serviret, et locus ille, aut fundus, sive petia terre in qua ambe domus posite sunt unus, et idemmet locus, et fundus, sive una et eademmet petia terre diceretur, et pro una teneretur, et reputaretur, prout novem ex testibus productis pro parte magnifici comitis Amarotti aperte testificantur, videlicet, primus, secundus, tertius, quartus, quintus, sextus, septimus, nonus, et decimus, qui omnes si bene eorum dicta inspiciantur concordant in hoc ut domus illa del Bachio esset una domus simul cum domo magna, et quod pro stabulo illi serviebat, [illegible] bulum eius diceretur, ut sic ambe simul veluti in uno loco posite pro una tantum domo teneretur, et reputaretur, et cum istis novem testibus in effectu concordant etiam primus, et secundus testes producti pro parte comitis Julij cesaris. Primus enim dicit, quod domus illa del Bachio in qua adest torcular erat tenta, et nominata pro stabulo domus in qua habitabat comitissa Alda, et sic illius domus magne de qua agitur, secundus vero dicit quod in domo in qua habitabat comitissa domina Alda, et sic in domo magna comprehendebatur petia terre in qua adest torcular, et in qua habitant heredes Bachij, cum igitur tot testes, et ab utraque parte producti unitatem predictam testificentur adest dubium quod eis omnino credendum est, non obstante quod aliqui in contrarium videantur testificari, ut supra arguebatur quoniam ad illud. j. suo loco respondebitur. ¶ Et quemadmodum predicta loca pro uno, seu pro una domo semper habita fuerunt ita credendum est, quod dicta domina testatrix in vita, et in 7 suo testamento habere voluerit. † quia ex eo quod fuit arguitur ad presens tempus presumptive, ut. s. etiam postea, et usque nunc presumatur nisi probetur contrarium argu. l. sive possidetis. C. de proba. et pulchre declarat Bald. in. l. ex persona. iij. col. eo. titu. maxime dum loquitur de predicamento qualitatis, et predicamento situs quod plurimum servit in proposito casu. ¶ Secundo facit, et iudicio meo concludentissime probat argumentum sumptum a titulo acquisitionis, ut scilicet eodem modo dicatur do. Alda tenuisse, prout acquisivit arg. l. 8 predijs. §. pen. ff. de lega. iij. dum vult inter cetera, † quod legata domo censeantur etiam legate balnee si cum ea uno precio comparate fuerunt, et idem dicitur ibi in. §. fina. de insula domui iuncta quod proprie videtur respicere casum nostrum, et ita per illa iura ad ortum cum domo emptum, et acquisitum arguit domi. Guiliel. de bandi. in sua soleni repeti. c. raynutius. in prima parte, in versic. et ortum. nu. vij. de testa. sed in proposito do. Alda loca predicta acquisivit simul et sub nomine unius domus, ut patet in decreto Marchionali, in versi. unam domum positam in hac nostra civitate Mantue etc. ergo similiter illa omnia loca habuit, et tenuit pro una domo tantum. ¶ Tertio facit, quia ut fere omnes testes dicunt ad illam domum del Bachio, que dicebatur stabulum domus magne habebatur ordinarius accessus intrinsecus per domum magnam, scilicet per eius curtem, et ortum, merito ergo una et eadem domus censeri debet, ut scilicet omnia legato de quo agitur

de quo agitur cedant per. d.§.pe. & fi.in.d.l.predijs. ¶ Quarto etiam facit q cum dña testatrix reliquisset do. Aloisie oia sua bona mobilia, & statim dixisset, q etiam relinquebat ea3 vsufructuariam vnius petie terre casamentine &c. verosimile est, q de illa domo omnino senserit in qua erant predicta bona mobilia, vt sic videatur velle testatrix q do. Aloisia in eius locu3 succederet in bonis mobilibus, & in domo quoad viueret, merito ergo vr omnino dicendum, q de domo in qua habitabat senserit. † Est enim in iure validissimum argumentu3 q sumitur ab eo q est vosimile.l.cum res.in princ.de lega.i.l.iulianus.§.preterea.ff.de act.empti.&.c. sollicite.de resti.spol.cum vulga. & est glos.per illum text.in.l.tale pactum.in fi.ff.de pact. Sic igitur mens testatricis fuit, vt domi. Aloisia domus magne vsumfructum, & habitationem haberet sicut etiam ipsa habitabat. illa autem parua domus del Bachio comprehendit in tali legato veluti accessoria ad domum magnã, seu vti pars, & stabulum eius. ¶ Et ex ista gsideratione vltra dicta per excellentissimũ Aduocatum tollitur argumentũ q in contrarium fieri posset de vili gditione do. Aloisie quasi q ei non conueniret vsusfructus domus magne, qm vltra magnam affectionẽ testatricis in eam que istud facillime induxit, verisimilitudo, & presumptio predicta videt tollere oem difficultatem cum sit in se potentior & certior, † vna.n.presumptio aliam tollit.l.diuus.& ibi gl. not.ff.de in integ.rest.c.in nostra.de testi.cum simi. tradit Azo in sum.C.de pba.ij.col.& Alex.in gsil.cxxiiij.qm abunde.ij.col.lib. vj. ¶ Preterea & qnto hoc suadet, q si testatrix habuisset istas domos pro duabus distinctis, & separatis, & de vna tantu3 sensisset vtiq3 cuiq3 recti sensus vosimillimũ fiet, q declarasset de qua loquebat dicẽdo, verbi gra domus del Bachio, vel domus mee habitationis, vel aliter demonstrasset domu3 de qua particulariter loqui intendebat, vt questione3 de sua voluntate non relinqueret sicuti in alijs partibus testamẽti fecit circa alia per eam disposita, vnde cum pticularem locũ non ostenderit, sed generaliter de oibus illis locis videatur loquuta ostendit q habebat oia p vno loco, & vnamet domo, & q voluit loqui de vna particulari parte magis q de alia cum id ex verbis suis non appareat, quod ei facillimum fuisset arg.l.vni.§.finaũt ad deficientis.C.de cadu. toll. &.c.ad audientiã.de deci.& bene facit.c.inter corpalia. de trãsla. episco.circa med.in ver.vnde si circa translationẽ &c. ¶ Demum pro predictis, v3, q domus magna oino legato cedat suadet, q a morte do. Alde testatricis hucusq3 et obseruatũ fuit, nam in primis, put mihi in facto presupponit, licet in themate dicatur, dña Aloisia vsufructuaria in domo magna permansit illam habitando, & donec vixerit ea vtendo, & fruendo vt veri vsufructuarij faciunt, & post eius mortem domum predictã magnam cum illa del Bachio vti suam, & tanq suã tenuerunt magnifici Comites Jacobus & Aloisius fratres fm ordine3 ipsius testamenti, & qui ita iure predicti legati eam tenentes vendiderunt magnifico comite Amaratto qui postea illam vendidit magnifico & excell. iurisconsulto dño Hieronymo de medicis, a quo hodie possidet, vt sic dicere possimus legatum de quo agit iam habuisse interpretationẽ, vt.s.principalr de domo magna in qua dña Alda testatrix habitabat, & gnexe veniat et domus illa parua vocata domus del bachio tanq stabulum ipsius magne domus, put in veritate sic vocabat, vt fere oes testes deponunt, & ab ista interpretatione, & legati intelligentia, siue obseruantia nõ est recedendu, argu.l.minime.ff.de legi.cu3.n.hucusq3 sic fuerint vsi predicto legato, et q habuisset dubitationem (q tñ non admitterem) sic obseruandu3 est, † q vsus dr optima rei dubie interpretatio.l.si de iterpretatione. in fin.ff.de legi. ¶ Et plus et forte dici posset, q posita dubietate rei legate in fauorem legatarioz, & habentiũ cãm ab eis dicat cucurrisse prescriptio pro legato cum decursa tpa sufficiant argu.l. iiij.in fi.ff.pro lega. Unde tñ hoc pro nunc affirmo, nec super eo vlterius insisto tanq sup nõ necessario, predicta.n.satis superq3 sufficiant ad victoriam in fauorem rei gventi. † Pro quo etia3 si casus dubius videret esset iudicandum, iuxta.l.fauorabiliores sunt rei.ff.de reg.iur.facit.l.arianus.ff.de actio.& obliga.&.c.cum sunt partium iura.de regu.iur.lib.vj.& est tex.in.c.ex literis. de pba. cum hic agat de decisione cause, & de ferenda snia diffinitiua, iuxta tradita per Deci.in.d.l.fauorabiliores.ver.item regula procedit &c. ¶ Non obstant modo allegata in grium, & licet ad ea p maiori parte appareat rñsio ex predictis tñ singulatim tangendo vt infra rñdetur. ¶ Ad primum ergo rñdetur, q quicqd dicant illi tres aut quatuor testes magis credendũ est, vndecim testibus, qui clare de vnitate domus deponunt, † qñ.n.testes inuicem contradicunt stat depositioni plurium si aliud in griũ non ostendatur.c.in nostra.extra de testi.l.iij.§.i.ibi alias numerus.ff.eo. cum simi.dixit Bar.in.l.si duo.ij.col.versi.qnq3 vterq3 pbauit se possidere.ff.vti possi. Alex.in gsil.lvij. Jn causa & lite.iiij.colũ.lib.vij. Andr.barb.in gsil.lxiij. Jllud in mediũ referam.ix.col.ij. volu. & Crot.in trac.d testi.car.xx.iiij.col. sub nu.cccxxxij.&.cccxxxvj. ¶ Et presertim hoc pcedit in casu isto, qm isti plures aptiora, & verisimiliora deponunt, iuxta.l.ob carmẽ.in fi.ff.de testi. &.d.c.in nostra.& tradita per Barb.in dicto gsi.lxiij.ix.col. ¶ Est.n.verosimilius predicta loca fuisse habita pro vna domo, vt cõmuniter in similibus videmus. ¶ Attento maxime q pro vna domo, seu sub noie vnius domus fuit acqsita per magnifica3 comitissa3 dñam Aldam testatricẽ, vt.s.dictum fuit. ¶ Pot etiam ad testimonia predictoz testium aliter rñderi vt per excell.aduocatũ do. Carolum malatestã, & et per doctissimũ dñm Franciscũ forestum ad quos me refero. ¶ Ad scdm rñdet, q nõ valet gña do. Alda vtebat diuersimode, ergo tollit vnitas domus, sepe.n.accidit, vt qs ptem vnius domus locet, & in alia habitet, & tñ non intẽdat ex vna domo facere plures, † put expientia docet que dr efficax rez magistra.c.quã sit.de elec.lib.vj.nisi.n.pbaret, q dña testatrix in teriecto pariete voluerit ex vna domo facere plures in vnitate dr retineri et pro diuersis vsibus sit applicata, id.n.factũ fuit gra cõmodioris vsus, seu vtilitatis maioris inde pcipiende, arg.l.gaius.§.titius.ff.de leg.ij.ad q est optima doctri. Bart. cõiter approbata, & ibi aliqñ dixi in.l.stipulationes non diuidunt.in.i.q. ppe fi.ff.de vbo.obli. † dum dicit q ex eo, q ego possideam vna3 ptem domus, & tu aliã non tollit vnitas domus nisi paries in medio fiat, sic ergo & in casu nostro dõm est. ¶ † Nec obstat regula d.l.eum qui edes.de vsuca.in griũ allegata, q illa pcedit respectu repugnantiũ, puta vt res aliqua sit mobilis, & imobilis, sed illud nihil ad casum nostrũ, vt de se notũ est, † q non sunt repugnãtia q dña Alda ptem istius domus habitaret, & ptem alteri locaret, & tñ vtraq3 pars sub noie vnius domus gsideretur, iuxta glo. in.l.recte dicimus.§.fi.in gl.pe.ff.de vb.signi.& iuxta tradita per Bar.in.d.i.q.ppe fi. ¶ Nec obst. q dicebatur de interpositione sepium, q sepes fuerũt facte non ab ipsa dña Alda, sed ab illo de Bachio gra sui vsus, & pro gseruãdis gallinis suis, vt quasi oes testes deponũt, nec sepes ille similes sunt parieti, vt de se gstat, † & vbi etiam essent oporteret q per ipsam do. Aldam fuissent apposite, vt.s.ex eo dici posset illam voluisse eo modo tollere vnitatem domus, vt recte intuenti pbatur in.d.l.si qs duas.§.si qs prez.ff. cõia pdio.ibi, si dñs pariete medio &c. ¶ Et preterea ista diuersitas vsus & sepes erant et anteq do. Alda acquireret, & tñ tũc p vna domo cõiter tenebat, vt ex dictis testium apparet, & pro vna acquisita fuerat. ¶ † Non obstat tertium, q vere nihil facit qm nois diuersitas in casu nro euenit rõne maioris demonstrationis arg.d.l.gaius.§.titius.de lega.ij.dum ibi vna pars fundi appellat seianus inferior, alia seianus supior. Et queadmodum ibi illud varium nomen gtingit ex qualitate loci, vt ibi dr ita et in casu isto ex qualitate rei dr domus magna, & domus parua, & ex psona vtentiũ dr vna pars domus comitisse Alde, alia domus Bachij, non tñ ex hoc tollit quin in mente ipsius testatricis oia simul pro vna domo haberent, put per pus erat, & put sub noie vnius domus per eam oia illa loca fuerant acquisita. ¶ † Non obst.regula.l.si idem.C.de codi.q pcedit qñ cogit vnũ in substantia nõ habito respectu ad eius partes q non cadit in casu nro, vt ex predictis p3. ¶ Ad quartũ & vlti.rñdet, q vba illa sunt de more rabellionũ vt dicãt talis vẽdidit vnũ petium terre &c.ite3 vnam domũ &c.itẽ vnũ equũ &c.et q venditor non hẽat nisi illud petiũ terre, illã domũ, & illum equũ, sicut & in testis sepissime gtingit, nec est mirũ, q l3 vnum sit pncipiũ numeri non tñ necessario sequit, q q de vno loqt psupponat plura dari sicut in fili dr, † & q l3 pmus soleat dici de pluribus tñ aliqñ dr qui solus est, vt.l.ex duobus. in pn.ff.de vul.& pu.&.l.q duos.in pn.ff.de reb.dub.& vtrobiq3 tradunt doc. Et maxime hoc pcedit qñ apponit demõstratio dñij ipsius venditoris, vel testõris, puta vendidit vel legat vnã domũ ipsius venditoris vel testõris sitã in tali loco &c. sepissime.n.gtingit sic fieri l3 vẽditor vel testõr aliã domũ non hẽat, & ita fuit in casu nro q dr vni⁹ petie terre casamẽtine, ipsi⁹ testatricis posite Mãtue in gta equi &c.cum igit predicta vba pluralitatem necessario non iportent, &.s.plene deductũ sit q do.testatrix dicat p vna domo habuisse gcludendũ vr et reiectis alijs grijs q oia illa loca veluti p vna domo habita, vel p vna eadẽmet petia terre casamentine cedãt legato de quo agit. Eo addito q imo vere dr vna petia terre cũ tota sit simul, & gnexa, & dr casamẽtina, q sup ea sunt casamẽta, & ad ea ptinẽtia. vñ l3 casamẽta, siue domus aliquo respectu videant sepate negari tñ nõ pt ambas in eadẽ petia terre positas, & i pposito d3 istud attẽdi ex quo do. testatrix legãdo non

22 dixit, vnius domus &c. sed expressit, vnius petie terre &c. † qualitas enim in dispositione expressa attendi debet. l. si cois seruus. ff. de stip. seruo. & l. nonnunquam. ff. ad trebel. cum simi. Et licet dixerit, cuius domo, in numero singulari tamen de vtraque sensit cum eas pro vna teneret & paruam pro stabulo domus magne prout supra plene dictum est. Et vbi quis vellet plures domos considerare, & quod testatrix de vna tantum senserit in legato quod tamen non puto admittendum, arbitror posse dici quod domus magna legato cedat in qua testatrix habitabat per ea que dicta sunt. supra in quarto fundamento, & etiam

23 in sexto. † Nec isto casu haberet locum electio heredis. iuxta. d. l. si domus. de lega. i. cum ex coniecturis appareat de qua testatrix senserit de hoc probatur in. d. l. si domus. ibi, non tamen appet de qua &c. & ita illum tex. ponderando firmat ibi Ias. post Rapha. cuma. in secundo nota. in secunda limita. Ad quod non parum facit qualitas magnificorum comitum Aloisij & Iacobi de gonzaga nepotum ipsius testatricis quibus post mortem dne Aloisie legata fuit illa petia terre casamentine, non enim videretur conuenire quod eis ita dignis personis, & ipsi testatrici dilectissimis fieret legatum de domo illa del bachio tantum, sed bene conueniens videtur quod domus magna relicta eis videatur pro eorum comoda habitatione, vt sic honorifice ha-

24 bitare possint. † Etenim iure ordinatum vt donationes, & sic etiam legata que donationes dicuntur. l. legatum est. de leg. ij. recipiant interpretationem ex qualitate donantis, & donatarij, & ita etiam legantis, & legatarij, prout declarat Abb. post Inno. in. c. pastoralis. ad fin. de dona. & tradit Ias. in. d. l. si domus. in secundo not. Laus Deo & beato Antonio confessori, cuius festiua solennitas heri hic Padue cum maxima pompa celebrata fuit.

Socinus nepos, Padue legens. 1539.

CASVS

Illustrissimus dns Io. franciscus de gonzaga inter cetera eius bona possidebat castrum Luzarie vti feudum paternum acceptum pro se & liberis cum omnibus regalibus pertinentibus ad dictum castrum & eius iurisdictionem.

Et in territorio dicti castri seu intra fines eius possidebat etiam & tenebat nonnulla bona immobilia multo maioris redditus, quam esset dictum castrum cum sua iurisdictione.

Iste illustrissimus dns obtinuit a Serenissimo Imperatore, quod posset dictum castrum feudale relinquere primogenito cum quibusdam tamen conditionibus, vt ex priuilegio constat cuius copia transmittitur.

Demum in suo vltimo testo prelegauit illustrissimo dno Maximiliano filio eius primogenito dictum castrum Luzarie cum rocca dicti castri, & cum omnibus & singulis ad dictam rocham & castrum spectantibus ad defensionem eiusdem, & cum omnibus iuribus iurisdictionibus, datijs, trauersijs, salerio, & oibus, & singulis alijs introitibus ad ipsam terram & castrum spectantibus, & pertinentibus cum mero & mixto imperio illam regendi, & dnandi absque eo, quod aliqua diuisio sortiatur in ipsa inter eius heredes, sed tantum esse voluit iuris primogeniti ea ratione ne ipsa terra ex diuisione ad nihilum reducatur, & ne partialitatis liuor, & dissensio in ea insurgat, & prout ipse testator asseruit sibi ex hac causa legitima concessum fuisse a Cesarea Maiestate in priuilegijs inuestiture eidem concessis ad que relatio habeatur.

Item etiam prelegauit illustrissimo dno Rodulpho eius secundo genito quedam alia bona, que in aliquo sunt minoris redditus, quam sit terra & castrum Luzarie solum cum sua iurisdictione licet parua sit differentia.

Et subdit testator quod ea de causa non vult, quod dns Rodulphus aliquid petere possit, immo illud plus quantumcunque sit relinquit & donat dicto primo genito.

Et postea in sequenti capitulo eidem dno Rodulpho quatenus bona illustrissimi dni Aloisij fratris dicti testatoris ad eum ante mortem suam essent deuoluta legauit castrum Astinerijs cum oibus pertinentibus & introitibus &c. quantum sit respectu iurisdictionis excludendo possessiones dictorum castrorum.

Et in eodem capitulo subditur, hoc addito quod si & quatenus illustriss. dns Rodulphus obtineat beneficia ecclesiastica ex quibus habeat redditum tunc & quamprimum redditum percipiat restituere debeat illustrissimo dno Maximiliano primo genito tantam partem possessionum prelegatorum siue curiarum quantam capiet summa redditus ex beneficijs ecclesiasticis.

Et demum predictos eius filios tunc impuberes vniuersales heredes instituit, prout hec omnia cum quibusdam alijs capitulis latius constant in dicto testamento, cuius copia transmittitur.

Mortuo testatore illustriss. dns Rodulphus obtinuit beneficia pro redditu ducatorum. dccc. vel circa, & post aliquot annos noluit perseuerare in clericatu, & ideo cum nullos haberet ordines clericatum dimittens beneficia illa renunciauit, & vxorem duxit, & cum hucusque ex ordine testamenti paterni predicti illustriss. Maximianus, & Rodulphus vixerit in comunione, seu redditus oes comunicauerint, nunc volunt diuidere, & quilibet propria bona cum suis redditibus recognoscere.

Quare de prescriptis dubitari contingit.

Primo vtrum possessiones & alia bona imobilia que in territorio castri Luzarie tenebat illustrissimus testator includantur in prelegato de terra Luzarie facto illustriss. dno Maximiano primo genito, & de iure ad ipsum spectent an vero sint inter fratres coia.

Secundo vtrum illustrissimus dns Rodulphus teneatur nunc relaxare de possessionibus, & curijs sibi prelegatis pro redditu ducatorum. dccc. vel circa, prout iam habuit ex beneficijs ecclesiasticis, licet nunc non habeat.

SVMMARIVM

De interpretatione quorundam prelegatorum inter filios a patre relictorum, & cuiusdam priuilegij primo geniture circa quoddam feudum.

Multa de equalitate inter filios conseruanda.

Et de onere vni ex filijs iniuncto ratione beneficij ecclesiastici, an perduret si amplius illud non habeat, & non sit clericus.

1 Qui dicit omnia nihil excludit.
2 Castri appellatione cum omnibus, & singulis ad castrum pertinentibus an veniant predia.
3 Prelegatum castri an comprehendat predia & possessiones.
4 Inequalitas inter fratres esse non debet.
5 Heredes vniuersaliter instituti equaliter vocantur.
6 Testimonium mentis nostre nullum maius est, quam qualitas verborum inspecta.
7 Regalia ad principem summum spectant.
8 Copule natura que sit.
9 Precedentia significatum sequentium minuunt.
10 Qualitas repetita omnia respicit copulata.
11 Copule virtus qualitatem precedentis in sequenti repetit.
12 Legatum si sit factum de decem corbibus frumenti, et. x. aureorum, eo tempore debentur aurei, quo frumentum.
13 Dictio alius, & similes ad similia expressis referuntur, quado materia subiecta hoc patitur.
14 Argumentum a comuni vsu loquendi sumitur ad testamenti verba interpretanda.
16 Disponere aliud est de predijs, & aliud de eorum fructibus.
17 Legatum licet generaliter factum ad rationis limites restringi debet.
18 Relatio cum omnibus suis qualitatibus fieri debet.
19 Dicta & expressa in termino relato in referente contineri dicuntur.
20 Equalitatem inter filios iura seruari volunt. & infra nume. 23.
21 Frater prius contentatur quod extraneus habeat paternam hereditatem quam aliter frater plus eo vnam iota.
22 Equalitas inter fratres est concordie inductiua inequalitas vero discordie nutritiue.
24 Equalitatem inter filios pater presumitur seruare velle.
25 Pater vnum filium, & alterum priuignum facere non debet.
26 Equa litas inter fratres in dubio seruari debet.
27 Filius a patre ad stipulandum adhibitus an animo donandi adhibitus censeatur.
28 Conditio, ne inter filios inequalitas resultet, repetita censetur.
29 Argumentum a solitis, & vsitatis valet.
30 Dictionis plus natura que sit.
31 Comuniones solent induci de paribus, vel parum distantibus substantijs nisi opera minus petentis suppleat.
32 Vendito castro non censentur vendita predia in eo existentia.
33 Castri pertinentia que esse dicantur.
34 Castrum ab aliquo recognoscens territorium ab eo recognoscere non dicitur, nisi aliter constet.
35 Testamenti vna pars per aliam declaratur, vide infra nu. 37.
36 Filiorum mentio facta in vna parte testamenti simpliciter quando de masculis intelligi debeat.
38 In testamentis interpretandis nil dici debet quod menti testatis repugnet.
49 Filij masculi in feudo equaliter succedunt.
30 Frustra precibus impetratur quod de iure comuni conceditur.
41 Dispositio testamentaria in feudis prohibetur.

Etiam si hac

Etiam si fiat in fauorem vnius ex comprehensis in inuestitura.

42 Vassallus non potest vni ex filijs feudum, alijs exclusis relinquere, ⁊ j. nume. 44.

43 Filij equaliter in feudo succedunt ẽt si inequaliter instituti sunt.

45 Feudum nec emphiteosis vni filiorum per patrẽ prelegari non põt.

46 Dictionis ita tamen natura que sit.

47 Verba dispositionis qñ sunt clara, vlterius querendum non est.

48 Dictionis prout natura que sit.

49 Falsitatis habet imaginem a veritate remotum.

50 Beneficium principis concessum permanere debet.

51 Princeps contra suam promissionem venire non debet.

52 Deus Imperatori leges, non aũt contractus, ⁊ promissiones subiecit.

53 Feudi natura est, vt equaliter ad omnes filios perueniat.

54 Priuilegia principis cum dãno alicuius non intelliguntur.

55 Opinionem ꝙ quis statim mutet credendum non est.

56 Verba illa sicuti melius videbitur quid importent.

57 Onus iniunctum vni ex filijs ratione beneficij ecclesiastici, an duret si illi renanciet, ⁊ j. nume. 70.

58 Ex capitul.s separatis de vno ad aliud non infertur.
Capitula separata intelligi debent vt stant.

59 Clausula in vno ex capitulis posita ad alia non refertur.

60 Clausula in fine posita, an omnia precedentia respiciat, ⁊ nu. seq.

62 Additio debet esse eius nature cum eo cui additur.

63 Voluntati testatoris presumpte inherere debemus, ⁊ a verborũ significatione recedere.

64 Verborum forma in testamentis reicitur, vbi de mente constat.
Verba intentioni seruire debent non econtra.

65 Onera seu conditiones religionem impedientes reici debent.

66 Vita contemplatiua est melior actiua.

67 Ratio sũma est que religioni fauet.

68 Filia ingrediens monasterium habebit mille, ⁊ si pater ei relinquerit ducenta, si religionem intrauerit, ⁊ mille si maritabitur, ⁊ nume. proxime sequen.

71 Singula que non prosunt multa iuuant.

72 Dãnum ex culpa sua sentiens sibi imputet.

73 Conditio conditionalis, quando est impleta pro pura habetur.

74 Effectus qñ est causa inductiua alicuius dispositionis eo sublato, dispositio cessat.

75 Datum ob aliquam causam ea sublata repeti potest.

76 Immunitas clerico concessa perditur si vagari ceperit.

77 Prebenda cessat clerico ab ecclesia cessante.

78 Beneficium ob certam causam concessum ea sublata tollitur.

79 Tutela alicui vti agnato delata finitur, si agnatis esse desinat.

80 Testatoris mens locum primum obtinet in interpretandis vltimis voluntatibus.

81 Intentione cessante cessat dispositio, ⁊ eius effectus.

82 Transactioni si non statur, quod datum est repetitur.

83 Causa extincta, licet ab initio valuerit effectus etiam preteritus extinguitur.

84 Clericus si beneficium alteri concedat pro alio, si suscepto priuetur ad illud quod dimisit redire potest.

85 Religionem ingrediens, ⁊ ante professionem exiens est perinde, ac si non fuisset ingressus.
Venisse non dicitur qui non stetit.

CONSILIVM CLX

Irrigat Dñs verba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Circa presentem consultationẽ inspecto themate. s. scripto cum alijs scripturis ad me trãsmissis in qualibet qõne consistere vr̃ non mediocris dubitatio. ¶ Capiendo eniz primaz. q. in ea prima fronte dõm videtur ꝙ predia, ⁊ alia omnia, que illust. testator tenebat, ⁊ possidebat in territorio terre Luzarie cõprehendantur in prelegato facto de. d. terra illustris. dño Maximiliano primo genito. ¶ Et istud primo vr̃ probari ex generalibus verbis. d. prelegati, dr̃ enim in. xiiij. cap. testamenti qd̃ testator prelegauit terrã, ⁊ castrum Luzarie, cũ omnibus iuribus dacijs ⁊c. ⁊ oibus, ⁊ singulis alijs introitibus ad. d. castrũ spectantibus, ⁊ ptinentibus ⁊c. nõ ergo vr̃ ab ista generalitate quicquaz **1** exclusuz, † qui enim oia dicit nihil excludit. l. fi. ff. de pen. lega. l. iulianus. in prin. ff. de leg. iij. cũ simi. ⁊ non vr̃ dubitandum predia, ⁊ alia de qbus agitur esse de introitibus spectantibus, ⁊ ptinentibus ad. d. castrum, cũ sint in eius territorio. Et maxime hoc vi**2**detur dõm, † qr illa verba cum oibus, ⁊ singulis ⁊c. dicuntur habere ampliatiuum significatũ, quo stante ẽt ꝙ dicta bona nõ venirent regulr̃ appellatione castri, seu ei necessario nõ accederent, tñ videntur inclusa per doctri. Bal. in. c. i. in prin. mihi in. vj. col. ver. aut non accedit de necessitate. de capita. qui cur. vẽdi. ¶ Et precipue hec pcederent si illustr. testator castrũ illud, ⁊ predia, de quibus agit̃ eo. ti. possidebat, naz tunc sicut apud eũ vno eodẽqz titu. ⁊ iure erant, ita vr̃ ꝙ simul voluerit omnia prelegare, vt sic simul in alium transeant, put erant apud euz, vt vr̃ in simili esse de intentione Bal. in. d. c. i. in prin. v. col. ver. tñ in. q. do. Oldra. dico ⁊c. ¶ Scdõ ista opi. probatur ex his que in. xvij. capitulo testamenti dñr, naz in eo testator prelegando castrum astriucrijs, ⁊ sulpharinũ illustr. do. Rodulpho eius scdõ genito expresse declarauit ꝙ possessiones, seu predia castrorum predictorum non sint in**3**cluse, seu inclusa in. d. prelegato, † ex quo vr̃ concludenter argui posse ꝙ in prelegato de castro Luzarie, de quo agit̃, cum non ita expresserit voluerit predia, ⁊ possessiones includi, nã si includi noluisset, vtiqz ita expressisset, sicut fecit in alio prelegato, de quo in. c. xvij. non expressit, nec predia, siue possessiones excepit, ergo videtur ꝙ includi voluerit, iuxta. l. vni. §. sinaũt ad deficiẽtis. C. de cad. tol. ⁊. c. ad audientiã. in fi. de deci. ⁊ est bo. tex. in. c. inter corporalia. post med. de trãsla. episcopi. dum ibi dr̃, si circa translationem id fieri voluisset, qd̃ de cessione dixerat de trãslatione poterat expressisse ⁊c. ⁊ isto modo arguẽdi sepissime doc. nostri vtuntur in similibus terminis. et inter ceteros eo vtitur Jo. de ana. in consi. xxij. ad approbandaz. Alex. in consi. xxxj. ponderatis his. post prin. iij. volu. patruus, ⁊ do. meus Soc. in cõsi. ix. viso statuto. ij. colũ. iij. volu. ⁊ alij plures quos longũ esset recensere. ¶ Tertio cõprobatur ista opi. qr intentio predicti illustr. testatoris fuit prehonorare primogenituz, ⁊ consñr etiam ditiorez eũ relinquere, prout cõstat ex supplicatione per eũ porrecta Cesaree maiestati, ⁊ ex suo testõ in pluribus locis, maxime in. d. c. xiiij. ⁊ in. c. xvj. ¶ Et hinc est ꝙ in. d. c. xvj. in fi. cognoscẽs prelegatuz primo genito factum esse lõge maius, ⁊ vberius eo qd̃ fecerat scdõ genito declarauit se nolle a primo genito quicqz per scdõ genitum posse ea de causa peti, imo illud plus quantũcunqz esset illustr. do. Maximiliano primo genito iure institutionis, ⁊ prelegati reliquit, ⁊ donauit, quo stante vr̃ necessario dicen. possessiones, ⁊ predia, de qbus agitur in prelegato terre Luzarie includi, nam si nõ includerentur pars illustr. do. Maximiliani primo geniti in nullo, aut minimo quodam excederet partem scdõ geniti, ⁊ ita non esset primo genitus prehonoratus, ⁊ ditior relictus contra voluntatem testato**4**ris. ¶ † Et si dicat̃ ꝙ. d. possessionibus inclusis resultaret nimis magna dr̃ia non conueniẽs inter fratres, iuxta. l. illud. §. ad hec. C. de collat. cũ simil. ⁊ maxime qr in priuilegio Cesareo de relinquendo castro Luzarie primo genito aperte dr̃ ꝙ emolumẽta diuidant̃ inter filios testatoris equis portionibus, vr̃ posse responderi illud tolerandũ ex expressa patris voluntate, qui illud plus quantũcunqz esset, ⁊ sic ẽt in magna quantitate voluit esse precipuũ predicti illustr. primo geniti, vt sic eo modo prehonoratus, ⁊ ditior remaneat, potuit. n. illustr. testator salua legitima scdõ genito totum, qd̃ supererat primo genito relinquere, vt in. §. disponat. in auct. de nup. colla. iiij. ¶ Nec vr̃ obstare Cesareum priuilegium in contrarium ponderatum, qr in eo postea subditur, vel sicuti melius videbit̃ ipsi patri ⁊c. per que verba vr̃ totum remissuz in arbitrium patris, ⁊ ei data potentia faciendi filios inequales.

¶ Et ista potentia presupposita vr̃ dicendum in hac prima qõne eum voluisse ꝙ predia, seu possessiones, de quibus agitur pertineant ad illustr. do. Maximilianũ primo genitum, velut inclusa in prelegato ei facto de terra Luzarie per predicta. ¶ Sed eis minime obst. verius esse arbitror possessiones predictas, ⁊ similia bona in tali prelegato non includi, sed inter fratres predictos cõmunia esse, ⁊ ita inter eos equaliter esse diuidẽda, ⁊ hoc probatur principaliter ex duobus. ¶ Primo qr testator aliter noluisse creditur. ¶ Scdõ qr dicitur non potuisse, vbi millies aliter voluisset. ¶ Et primũ probatur ex regula vl̃is institutiõis hereduz, **5** a qua sumit̃ testatoris voluntas, † nam cũ illustr. testator ambos filios vl̃es heredes fecerit proculdubio ex eius voluntate equaliter sunt vocãdi, si aliud in contrariuz non appareat. l. quotiẽs. §. heredes. ff. de her. insti. ⁊. §. sed si plures. institu. eo. ti. sed de predijs, siue possessionibus istis, ⁊ similibus bonis de alia voluntate testatoris non constat, qr de eis non dicitur factum aliqd̃ prelegatum, ergo ⁊c. Et ꝙ ita sit, ⁊ sic ꝙ testator noluerit predia predicta in tali prelegato includi multipliciter ostendit̃. ¶ Et primo ex qualitate ipsius prelegati, nam in cap. xiiij. testamenti dicit̃ ꝙ testator filio suo primo genito prelegauit terrã Luzarie cum rocca, ⁊ castro. d. terre, ⁊ cũ omnibus, ⁊ singulis ad. d. roccam, ⁊ castrũ spectãtibus ad defensionem eiusdem ⁊c. Ex qbus verbis absqz du-

bio ostenditur testatorem voluisse solum includi ea, que ad defensionem castri spectarent, inter que non est dubiũ predia predicta non ɔtineri, ex illis.n.verbis, siue ex eoꝝ qualitate volũtas testatoris fit manifesta, 6 † qꝛ vt dicebat Cassiodorus, nullus est maius mentis nostre testimoniũ, ꝙ̃ qualitas inspecta verboꝝ, vt refert, & seqtur Bal.in.l.generaliter.post prin.C.de non numer.pecu. & in rub.extra de testi.in fi. ¶ Similiter ẽt, & sequentia verba istud idem demõstrant, dum dicitur, & cum omnibus iuribus, iurisdictionibus &c.ad ipsam terrã, & castrum spectantibus, & pertinentibus, nã predia, & possessiones, de quibus agitur non dicũtur spectare, aut pertinere ad terram, & castrũ, vt etiam inferius dicam, sed potius spectãt, & pertinent ad eoꝝ, vel earum dñm, ad terraꝫ enim, & castrum spectare videntur que iurisdictionem, & defensionem eius respiciunt, de qbus locutus fuit testator, vel etiam imperiuꝫ illam regendi, de quo ẽt testator imediate loquitur. ¶ Secundo ex qualitate expressoꝝ in.d.prelegato, nam inter cetera dr̃ in eo cũ iurisdictiõibus, datijs trauersijs salerio &c. que omnia si recte ɔsiderentur respiciunt imperium, & superioritatem in.d.castro, & ad testatorem spectabant, velut ad principem illius castri, 7 tanꝙ̃ eius regalia, † sicut ad principem supremũ, vel Reges spectant, & pertinẽt regalia, de quibus in ti.que sint regalia in vsibus feud. & ibi per doct.maxime Matthe.de afflic.plene tradit̃, quo stante dico ꝙ ab illis, & eoꝝ qualitate declarantur generalia verba que sequũtur, vꝫ & omnibus alijs introitibus ad ipsaꝫ terraꝫ, & castrum spectãtibus &c.vt scꝫ intelligantur de illis introitibus, que impium, & superioritatem illius castri respiciebant, & vti regalia ad eius dñm spectabant, sicut sunt ea que particulariter ex- 8 pressa, † & istud ostendit̃ ex natura copule, &, que est ɔiungere cuꝫ qualitate primo expressorum qñ coniungit generaliter, vt est tex. in.l.fi.§.fi.ff.de vino triti.& oleo lega.nam ibi verba illa, & dulcia omnia, intelliguntur modo sint potiones ꝑpter precedens lega- 9 tum vini amphorarij cui ɔiunguntur, & ibi glo.fi. † notat ꝙ precedentia minuũt significatum sequẽtium, sic igitur in proposito verba ista omnibus introitibus &c.lꝫ sint generalia minus significãt propter precedentia expresse, qꝛ scꝫ restringuntur modo sint eiusdem qualitatis cum precedentibus, vt dictum est. ¶ Et maxime 10 hoc dicendum est in ꝑposito, † qꝛ qualitas quam dicimus repetitam vniformiter respicit omnia copulata, tũc eniꝫ multo magis, & absqꝫ dubio dicitur fieri repetitio, ꝑut declarat Bart. in.l.sese.§.caio.i.colũ.ff.de fun.instru.& ille tex.etiam cõmuniter allega- 11 tur, & ibi sũmat Bar. † ꝙ virtus copule qualitatem precedentis repetit in sequenti, ita etiam per illum tex.dicit Salyc.in aucten. hoc locum.C.si secũ.nups.mul.refert, & sequitur Corn.in cõsil.v. in hac cõsultatione.ij.col.i.volu. ¶ Facit pulchra doctri. Bart. 12 in.l.si legatarius.§.fi.ff.de lega.iij. † dum ɔcludit ꝙ si quis vxori reliquit.x.corbes frumenti ex tali fundo annuatim, &.x.aureos. x.aurei eodem tempore erũt soluendi quo frumentum, qꝛ virtute copule qualitas soluendi frumentũ certo tempore dicitur repetita in legato de.x.aureis, vt per eum quem simpliciter refert, & sequitur patruus, & do.meus Soci.in.l.i.in.ij.nota.ff.de reb. dub. Ubi etiam in primo not.aliqua dicit que facerent ad ꝑpositum, & doctri.Bar.predictam veluti singularẽ, not.& sequitur Jas.in. l.i.iiij.colũ.in prin.ff.de iusti.& iu. Sic igitur est dicendum in ꝑposito respectu qualitatis expressoꝝ, vt scꝫ solum respiciant superioritatem in castro, & tanꝙ̃ regalia ad dñm eius spectent dicat̃ repetita in omnibus introitibus statim copulatiue legatis. ¶ Hoc idem ꝓbatur etiam ex illo nomine relatiuo alijs, nam importat, vt cuꝫ dicit̃ alijs introitibus debeat exponi.s.similibus iaꝫ expres- 13 sis, & sic habẽtibus eandem qualitatem, † qñ enim subiecta materia patitur sunt talia verba solũ ad similia iam expressis referenda, ita vt nõ solum dicat̃ fieri relatio, sed etiam representatio eiusdem qualitatis, cuius erãt illa, de quibus iaꝫ erat facta expressio, vt est tex.iuncta glo.scd̃a in.l.quidam relegatus.in prin.ff.de rebus dub.cum ɔcordan.vt per Matth.de afflict.in.c.i. in princi. iiij.colũ.versicu.qd̃ autem si venditur feudum, de capita.qui cur. vendi.& vltra allegata per eum, ita firmat Roma.in ɔsi.cl.in proposita.prope fin.Alexã.in consil.cciiij.consideratis verbis. scd̃a colum.scd̃o volu.do.meus Soci.in consi.ciiij.qm̃ presens.ij.colum.&.cx.scd̃a colum.in fi.iij.volu.in consi.xxiij.circa predicta.i. colũ.& consi.lxxxvj.viso capitulo.iij.colum.iiij.volu. Cor. in consil.xcvij.visa facti.v.colũ.&.cxix.placet mihi.secũda colum.i.volu.Afflict.in decisionibus Neapolitanis decis.ccxliiij. illustrissimus.post prin.& Cur.iunior in cõsi.clxxxiij.presupponitur in facto.in princip.cũ alijs multis qui in locis predictis allegantur, & vltra etiam cumulari possent, & per omnes semper allegatur glo. fina.in.l.iij.C.de seruis fugiti.dum tex.in ver.alia pena exponit, scꝫ simili. ¶ Cum itaqꝫ in ꝑposito predia, & possessiones, de quibus agitur non respiciant superioritateꝫ illius castri, nec inter regalia possint cõnumerari, qꝛ sunt iuris priuati, merito nõ possunt dici comprehẽsa sub illis verbis, & omnibus alijs introitibus &c. ¶ Tertio nostra conclusio ꝓbatur ex importantia illius dictionis, introitibus, nullus enim dixerit predia illa appellari introitus, maxime ad castrum spectãtes, nam introitus castri sunt emolumenta que annuatim per dñm castri percipiuntur, non autẽ predia intra fines castri posita, & ita ni fallor quisquis prudens iudi- 14 caret, & vt audio, ita se habet cõmunis vsus loquẽdi, † a quo optimum sumitur argm̃ ad interpretanda verba testamenti, iuxta.l.librorũm.§.quod tñ cassius.cum ibi notat.ff.de legatis.iij.& tradit Barto.in.l.labeo.ff.de suppellecti.lega.in scd̃a colum.cum concordantibus multis que allegari possent, sed gratia breuitatis 15 omitto. † Et non est dubiũ ꝙ aliud est disponere de predijs, aliud de fructibus, siue de introitibus, vt tradit Alexã.in consil.cxxxj. 16 super themate.scd̃a colum.prope fin.primo volu. ¶ † Esto ergo ꝙ verba illa generalia, & omnibus alijs introitibus &c.nõ restringerẽtur per precedentia particulariter expressa, lꝫ vere restringantur, vt ex predictis cõstat, & sic debeãt generaliter intelligi, iuxta. l.item apud labeonem.§.generaliter.ff.de iniur.cum vulgarib. tamen nũquam comprehendent vltra genus suum, & sic ea que non sunt introitus ad terram, & castruꝫ spectantes, prout sunt predia, & possessiones de quibus agitur, & istud ni fallor est concludentissimuꝫ fundamẽtum. ¶ Quarto ex ratione in ipso prelegato expressa, dicitur enim in dicto testamento ꝙ ideo testator illud fecit, & noluit terram ipsam diuidi, ne ex diuisione ad nihilum redu- 17 cat̃, & ne partialitatis liuor, seu dissensio in ea insurgat. † Ex qua ratione prelegatum predictum quantũcunqꝫ generaliter factum sic debet restringi ad limites ipsius rationis, ꝑut est text. vulgatus, & ibi notant Bart.Jmo.& alij in.l.cum pater.§.dulcissimis. ff.de legatis secundo.vbi ratio illa ne quam cum his controuersiam habeas &c.legatum cui adijcitur, & eius generalitatem restringit ad bona in qbus illa ratio potest considerari. Jdem probatur in.l.adigere.§.quamuis.& ibi etiam not.Barto.ff.de iure patrona.tradit Bar.in.l.pater.§.fundum.ff.de legatis tertio.facit.l.credendum.in princ.ibi, sed ex sententia excusatur.ff.qui petuto.vel cura. tradit Salycet. in.l.secunda. in secũda colum.C. de noxal. Abb.in.c.ecclesie.secunda colum. de imu.eccle. Caccialup.in.l.omnes populi.circa.vj. questionem Bartol.ff.de iusti.& iur.do.meus Soci.in.l.prima.§.si stipulanti.ff.de verbo.obliga.& in consi.cviij.casus ser Franciscus.secũda colum.ver.septimo ratio expressa.iij.volu.& in consi.xxiiij.abunde, & eleganter.secunda colum.ver.ad idem qd̃ not.iiij.volu.Corn.in consi.lxxvij. licet autem.secũda colum.primo volu.& in consi.xxij.in hac consultatione.v.colũ.post princip.secundo volumi.cum simil. vt per Andre.barba.in.l.is cui bonis.colum.xxv.ff.de verbo.obligat. & per Cur.seniorem in consi.xliiij.statuto, seu consuetudine.v. colum.in fi. Sed sic est in ꝑposito ꝙ ratio predicta solum procedit in his que respiciũt superioritatem, & regimen dicti castri, & nõ in predijs de quibus agitur, ergo in predijs illis non procedit dispositio per locum a cessante ratione, iuxta.c.cum cessante.de appellatio.& d.l.adigere.§.quamuis.de iure patrona.cum simi. ¶ Et satis hoc ostenditur, qꝛ ex diuisione ipsorum predioꝝ ipsa terra per se non reducitur ad nihilum, nec in ea partialitas, aut dissensio generatur, si eius superioritas, & iurisdictio tantum sit apud vnum, sed bene predicta cõtingerent, si imperiuꝫ, iurisdictio, & administratio eius diuideretur, vt de se patet, & rerum experientia docet, que dicitur rerum magistra.c.quam sit.de electio.in sexto. ¶ Quinto ex relatione quam testator facit ad Cesarea priuilegia, nam in testamẽto post predictum prelegatuꝫ, & rationẽ eius, de qua modo dixi subditur, & ꝑut ipse illustr. do. testator asseruit sibi ex hac causa legitima cõcessum fuisse a Cesarea maiestate in priuilegijs inuestiture eidem concessis, ad que relatio habeatur. Jn ipso autem priuilegio clare apparet solum castrum Luzarie cum iurisdictione sua debere remanere apud primo genituꝫ. De predijs autẽ, & possessionibus, de quibus agitur nihil ibi dicitur, sed ex intentione Jmperatoris debent remanere communia. ¶ Quod satis aperte ostenditur aperte ex eo, qd̃ in dicto priuilegio dicitur, vt fructus omnes, & emolumenta etiaꝫ ex iurisdictionis exercitio prouenientia debeant inter filios predicti illustr.domini Joan.frãcisci diuidi, fortius ergo debent diuidi predia, seu communia remanere, que cum iurisdictione nihil commune habent. ¶ Nec dicatur ꝙ predia comprehendantur sub illis verbis, et pertinẽtijs, de quibus in priuilegio, qm̃ hoc negatur, qꝛ non sunt de pertinẽtijs dicti castri, vt.j.dicetur. ¶ Et posito ꝙ alias essent

de cis

de eis non debent dicta verba intelligi, sed de illis pertinentijs, que sunt similia iurisdictioni, cui coniunguntur per ea que.s.dixi in secunda ꝓbatione nostre conclusionis de virtute, ⁊ natura copule. ¶ Hoc ita posito dico, ꝙ sicut in ipso priuilegio imperiali predia censentur reseruata cõmunia, ita etiaꝫ debet intelligi testamentaria dispositio, que ad tale priuilegium se refert, 18 † tuꝫ qꝛ relatio semper dicitur fieri cum oibus suis qualitatibus.l.si prior. ⁊ ibi Bal.ff.solu.matrimo.Bart.in.l.sanctio legum.iiij.colum. versicu.preterea regula.ff.de pen.per.l.a filio.§.testator.ff.de alimen.lega. ⁊ dominus meus Socin.in consil.cclj. qm̃ in presenti. iij.colum.secundo volumi. ⁊ in consil.xxvij. visis instrumẽtis.iij. colum.iiij.volumi.cum multis concordãtibus que allegari possent, vt per Dec.in consi.xlvij.⁊ pro iuribus.secũda colum.⁊ per Alexã.in consi.xxiij.consideratis verbis.secũda colum. in fi.vij. volu. 19 † Cum etiam qꝛ omnia dicta, ⁊ comprehẽsa in termino relato, seu ad quem fit relatio dicuntur cõtineri, ⁊ pro expressis habentur in referente, vt est vulgatus tex.in.l.asse toto.⁊ ibi tradũt Bar.⁊ alij.ff.de heredib.institu.cum cõcordantibus, vt per dñm meum Soci.in consi.l.viso testamẽto.prima colum.iij.volu.⁊ in consi.lxxiij.capiendo primum.iij.colũ.iiij.volu.per Dec.in dicto consi.xlvij.⁊ in consi.lxij.⁊ pro tenui.iij.colum.⁊ per Cur.iuniorem in consi.xcij.habita super his.secũda colum.in fi. ¶ Sexto probatur conclusio predicta ratione magne inequalitatis inter filios testatoris fugiende ex verosimili mẽte ipsius testatoris. 20 † Iura enim inquantum possunt curauerunt equalitatem inter filios seruari debere, vt.l.fina.C.cõmunia vtri.iudi.⁊ ea de causa induxerunt collationem.l.vt liberis.⁊.l.illud.C.de collatio. ⁊ hoc ne alias inequalitas inuidiam, ⁊ discordiam pariat inter eos, quod facile inter fratres contingeret, ⁊ durius esset, vt.l.cum oportet. 21 C.de bonisqꝫ liber. † Et ideo signanter dixit Angel.in consil.cclxxxvj.factum super quo.iij.colum. ꝙ frater prius cõtentatur ꝙ extraneus etiaꝫ inimicus habeat de paterna hereditate, ꝙ̃ alter frater plus eo vnum iota. ¶ Hinc etiam dixit auus meus domi. 22 Maria.socin.in consil.iij.visis actis.secũda colum. † ꝙ equalitas inter fratres est inductiua, ⁊ cõsolidatiua concordie fraterne caritatis, ⁊ affectionis, ⁊ per contrarium inequalitas est nutritiua discordie. 23 † Et ꝙ deceat talem equalitatem seruare, dixit Corne.in consi.ccxxviij.qḋ dictus ser Antonius.i.colum.iiij.volum. dñs meus Soci.in consi.cviij.casus ser Franciscus.in fi.iij. volumi.⁊ Deci.in consil.lix.licet in casu proposito.iij. colum.versicu. 24 tertio hoc comprobatur.⁊ versicu.quarto facit. ¶ † Et ita etiam in dubio presumitur pater voluisse inter filios equalitateꝫ seruare cum eos equaliter amare credatur, vt inquit Barto.in.l.cum pater.§.pater pluribus.ff.de legatis secũdo. ¶ Et ad hanc equalitatem seruandam inter filios lex hortatur parentes, vt per illuꝫ tex.dicit Ange.in.§.fina.in aucten.de nup.collatio.iiij.dicẽs ibi 25 probari, † ꝙ pater non debet facere vnum filium, ⁊ alium priuignum, ⁊ ita etiam dixit Deci.in dicto versic. quarto facit. ¶ Unde in proposito si ex alio dubium esset, vtrum predia de qbus agitur in prelegato dicantur inclusa, ex hac tñ ratione debet credi ꝙ non ex verosimili, ⁊ presumpta mente testatoris, qꝛ si includerentur non dicaꝫ magna, sed maxima, ⁊ intolerabilis inequalitas inter istos fratres esset, que facile inuidiam, ⁊ discordiaꝫ producere posset, quod omnino creditur fuisse alienum a mente testantis, presertim cum tempore testamenti ambo essent impuberes, ⁊ nullus eorum poterat dici magis benemeritus de patre, ꝙ̃ alter.

26 ¶ † Et ꝙ in dubio equalitas debeat inter fratres cõseruari, nisi contrarium euidenter constet de patris voluntate, firmat etiam Alexã.in consi.clviij.abunde quidem.in princi.⁊.clxxv. contingit dubitari.prima colum.versi.pro hoc etiam facit.vi.volum. ⁊ clarius in consi.lxxvij.capio primum.secunda colum.versicu.vltimo certi iuris est.iiij.volumi. vbi sic presumendo mentem patris testantis determinat pulchrum casum. Facit optime.l.quesitum.§.sed ⁊ ipse papini.ff.de fundo instru. vbi vt magis seruetur equalitas venit in legato quod alias non veniret. ¶ Facit ẽt pulchra doctri.Barto.post Jaco.de are.⁊ Oldra. in.l.si pater. 27 in princi.ff.de dona. † dum volebat ꝙ licet alias filius adhibitus ad stipulandum a patre censeatur adhibitus animo donandi, tñ illud non procedit qñ numerus liberorum, ⁊ quantitas patrimonij repugnaret ex eo, scꝫ qꝛ resultaret magna inequalitas, ita istaꝫ doctri.refert, ⁊ sequitur Areti.in cõsil.primo, decreueram iã diu. colũ.pe.ver.pro his facit optime. vbi etiaꝫ dicit ita tenere Bal. 28 in.l.filie.cuius in.vij.q.C.de collat. ¶ † Facit ẽt ipsius Areti. consilio in dicto loco dum concludit ꝯditionem in casu suo videri repetitam ea ratione, ne alias non facta repetitione resultaret magna inequalitas inter filios, vt per eũ. Sic igitur in casu isto dici debet predia predicta prelegato non cedere, ne aliter resultet maxima inequalitas inter istos illust.fratres. ¶ Septimo suadetur conclusio nostra ex adiacentia donationis eius quod plus esset, de qua in.c.xvj. testamenti, ibi enim testator postquam iam per prius facto prelegato de terra Luzarie illustr.primo genito prelegauerat scḋo genito nonnullas possessiones, vt ibi dicitur subdit, que possessiones, lꝫ essent minoris redditus ꝙ̃ terra Luzarie relicta primo genito, tñ per hoc nõ vult ꝙ.d.illustr.do. Rodulphus scḋo genitus aliquid petere possit a primo genito, imo illud plus ꝙ̃tũcunqꝫ sit vult ꝙ sit illius primo geniti, ⁊ ita illud eideꝫ donauit ⁊c. videtur enim recte predictam donationem considerando ꝙ illud plus sit in parua quantitate, ⁊ tale de quo testator tũc potuit dubitare, naꝫ videtur ꝙ dubitauerit de hoc, qñ dixit, lꝫ essent minoris redditus, non enim videt̃ pro certo, ⁊ constanter id asseruisse, sed casu quo ita esset, prout tunc credidit disposuit, vt in.d. c.dicitur. qḋ certe non est credendum si excessus, de quo ipse intendebat loqui fuisset in maxima, ⁊ notabili quantitate, prout fuisset si predia, de qbus agitur includere voluisset in prelegato Luzarie. Esset enim excessus tunc in redditu ducat.3600. ⁊ vltra, ⁊ vbi predia non includantur est in redditu ducat.xxv.aut.xxx. vel circa, sumpto igitur arg.a verosimili, iuxta.l.qui ꝯcubinaꝫ.§.qui fundum.ff.de leg.iij.l.cum pater.§.pater certam.de legat.ij.l.cuꝫ res.in prin.de lega.i.⁊.l.non est verosimile.ff.quod me.cau. cum simi. Dõm est excessum fuisse in parua quãtitate, quem facile potuit ignorare, seu de eo dubitare, non autem in taꝫ maxima quantitate, de qua.s.qꝛ non est verosimile testatorem tam grandeꝫ excessum ignorasse, seu de eo dubitasse. Et hoc posito sequitur concludenter predia de qbus agitur prelegato non cedere. ¶ Hoc etiam suadetur, qꝛ nisi sic diceremus plus, ⁊ in maiori quantitate esset excessus, ꝙ̃ sit totus redditus prelegatoꝝ scḋo genito quasi in triplum, nam redditus.d.prelegatoꝝ est in duc.1300.in circa, excessus vero esset in duca.3600.in circa, qḋ esset alienum a consuetudine cuiuslibet probi viri, nam solẽt homines distribuentes inter duos, vel plures aliqua bona portiones quasi similes, ⁊ fere equiualentes facere, si tñ in aliquo vna excedat alteram de tali excessu postea disponũt, non autem facerent vnam partem valoris, puta centum, ⁊ aliã.cccc. prout experientia efficax rerum magistra docet, vnde arguendo a solitis, ⁊ vsitatis per probos viros qualis erat illustr. testator, dicendũ est ꝙ ipse distribuendo bona sua, ⁊ quasi inter filios diuidendo nõ fecerit vnam partem exce- 29 dentem aliã fere in triplum eius quãtitatis, cuius illa sit, † ab vsitatis enim, ⁊ solitis valet in iure arg.l.si quis donaturus.⁊ ibi gl. not.ff.de vsufru.l.certi conditio.§.si nũmos.⁊ ibi Bar.⁊ alij.ff.si cer.pe.⁊ in.c.litteras.⁊ ibi per doc.de despõs.impub. cũ simi. Si igitur excessus presumi debet in parua quantitate saltẽ vt non excedat alteram partem, nõ potest dici ꝙ predia ista sint inclusa in prelegato, sed dicũtur remansisse cõmunia in hereditate ipsius te- 30 statoris. ¶ † Et pro istis facit natura istius dictionis, plus, nã solet quid modicum importare respectu eius, cui adijcitur, vt.l.hec adiectio.ff.de ver.sig. vt scꝫ non excedat quartam partẽ, vt declarat Bar.in.l.si quis in suo.in prin.C.de inoffic.testa. Et hinc est, ꝙ si venditor donat, si quid plus res vendita valet tantum in modico excessu valebit donatio, ẜm Bart.in.l.si qs cum aliter.ff.de verbo.ob.⁊ sequuntur Moder.in.d.l.hec adiectio. ¶ Octauo, ⁊ vltimo suadetur ratione vrgẽti sumpta.s. ex.xix.cap. testamenti, dum in eo dicit̃ ꝙ isti fratres cõmunicare debeãt introitus ex bonis prelegatis quousqꝫ illustr. Rodulphus venerit ad annuꝫ.xx. sue etatis, ex hoc enim videt̃ inferri ꝙ introitus alterutrius erat par, vel saltem parum dissimilis, ⁊ ꝑ̃nꝰ ꝙ predia non includebantur in prelegato, qꝛ tũc introitus fuisset valde inequalis, vt.s.dictũ fuit in precedẽti ratione, ⁊ verosimiliter non cõmunicandus, qꝛ non conueniret ꝙ minor natu penat in cõmunione tantuꝫ pro suo introitu annuo duc.1330.in circa, ⁊ maior natu.4950.in cir- 31 ca. † Solent enim cõiones induci de paribus, vel parum distantibus substãtijs, vt experientia docet, nisi tñ opera, ⁊ industria minus ponentis suppleat, iuxta.l.societas ꝯtrahit̃.§.i.ff.pro soc. qḋ in casu isto non cadit, cũ ambo essent impuberes, ⁊ sicut ipsi si maiores essent talem cõmunionem verosimiliter non facerẽt, ita non presumitur ꝙ pater qui eos equaliter ẜm nature ordinem diligebat illã facere voluisset. Cũ ergo voluerit introitus cõmunicari, credendũ est ꝙ ex patris intentione non erant dissimiles, aut parum, ergo ⁊c. ¶ Preterea id qḋ in cõmunione stent respectu introituuꝫ, vsqꝫ ad.xx.ann.minoris quo tempore sub aliena gubernatione erant mansuri, videtur factum ne ipsi, tam iuuenes male sua pertractent, ⁊ eoꝝ fauore post annum.xx.minoris natu qsqꝫ proprios sũmat introitus, argu.l.si ita relictum.§.pegasus.ff.de

lega.ij. Ex quo videtur ꝙ ante talem etatem non fuerit conside/ratus alius fauor minoris, ⁊ tñ maximus esset, ⁊ in longo tempo re si introitus fuissent ita inequales, q2 minor natu singulis annis lucratus fuisset vltra. 1600. duca. de introitu, quem fauorem im/pleto anno. xx. perderet, ⁊ conditio sua fieret deterior ꝯtra vero/similem testantis voluntatem, qui in. d. c. xix. videtur velle ꝙ an/nus. xx. potius prosit ꝙ̃ noceat, non ergo debet operari dānum, iuxta. l. qđ fauore. C. de legib. quod certe esset si predia cederent prelegato, ⁊ sic introitus essent ita inequales. ¶ Sic itaqꝫ ex his octo rationibus satis aperte ꝯstat predia, de qbus agitur ex vo/luntate testatoris non includi in. d. prelegato. ¶ Non obst. mo/do allegata in ꝯtrarium, ⁊ lꝫ ex predictis recte intuenti fere om/nia dicantur remota, tñ vt veritas magis ostendatur, singulatim respondetur. ¶ Ad primū ergo duꝫ ponderabatur generalitas verboꝝ in dicto prelegato, respondetur ꝙ imo verba, lꝫ genera/lia non includunt predia ista, vt ꝯstat ex iam dictis, ⁊ maxime ex tribus primis rationibus, lꝫ enim in vniuersali, siue generali ser/mone omnia censeantur includi per allegata in contrarium, illud tñ procedit respectu eorum que sub illo genere, ⁊ vniuerso conti/nentur, qđ in proposito non contingit de predictis predijs, quo/niam non ꝯtinentur appellatione introituum ad castrum spectan tium, vt in tertia ratione dictū fuit. ¶ Et plus dico ꝙ vbi etiam ex verboꝝ generalium importantia includerentur, tñ in proposi/to non dicuntur inclusa, ⁊ generalitas restringi debet ad similia expressis, ⁊ ad ea de qbus verosimiliter testator cogitauit, quod non cadit in istis predijs, vt constat ex dictis in prima, ⁊ scđa ra/tione. ¶ Et dum in arg. dicebatur predia ista esse de introitibus pertinentibus ad. d. castrū Luzarie, dico illud esse falsum, vt dixi in dicta tertia ratione, aliud enim est dicere cū introitibus ad ca/struꝫ pertinentibus, put proprie dicitur in dicto testamento, ⁊ tūc predia ista, ⁊ alia bona priuati iuris non veniūt, q2 illa bona non sunt introitus. Et istud credo indubitatū, vt. s̄. dictuꝫ fuit, ⁊ aliud est dicere castruꝫ cū suis pertinentijs, quo casu posset dubitari an venirent quasi videantur de pertinentijs, cū sint in territorio ca/stri, ⁊ in dñio eiusdem dñi, sed iste non est casus noster, q2 non sic legitur in dicto testamēto. ¶ Et vbi etiam sic legeretur facile di/ci posset ꝙ nec tunc ista predia venirēt appellatione pertinentia rum ipsius, put in simili in ꝯtractibus voluit Imo. in. l. iij. in prin

32 ci. in fi. cōmen. quem ibi sequtur Alex. ff. de acqui. pos. † volūt eniꝫ ꝙ si habens castrū, ⁊ in eius territorio predia cōcedat alicui, pu/ta vendendo castrum cum omnibus suis pertinentijs regulariter non includantur predia, qđ etiam firmat Alex. in ꝯsi. ccxxij. pon deratis his. in fi. vj. volu. ¶ Qđ sine dubio verum est, saltem qñ dñs castri predia ista non eodem iure cū castro possidebat, sed di uerso, vt voluit Bal. in. c. i. in prin. v. colū. de cap. qui cur. vendi. ⁊ ibi eum sequūtur alij, maxime Matthe. de affli. in. vj. colū. ver. item querit idem Oldr. Sed in casu isto illustr. testator alio iure, vel titu. predia ista possidebat, ⁊ alio ipsum castrū, vt mihi narra tur. ¶ Et vbi aliud non ꝯstaret in dubio ita esset presumendum, ꝯm Matthe. de afflic. in loco predicto, ergo ⁊c. ¶ Ad hec pluri ma congeri possent, maxime nota. per Innoc. Abb. ⁊ alios in. c.

33 cum ad sedes. de resti. spoli. † dum volunt ea solum dici de perti/nentijs castri, que statuto, vel ꝯsuetudine deputata sunt, vt castro accedant, de quo etiā per do. Maria. soci. auum meum in consi. xlvj. in primo presentis ꝯsultationis articulo. ij. colum. qđ certe non reperitur in casu isto. Possent ēt adduci nota. per Alber. de rosa. in. l. imperium. colū. xv. ver. item quero vtrum ⁊c. ff. de iurisd.

34 om. iudi. † dum post Oldra. concludit ꝙ recognoscēs ab aliquo castrum non dicitur, nisi aliter ꝯstet ab illo recognoscere territo/rium, de quo etiam per Bal. ⁊ alios in. d. c. i. in prin. de capi. qui cur. vēdi. Sed super his, ⁊ alijs multis que adduci possent nō cu ro insistere, q2 non sunt necessaria, non enim in casu nostro est pre legatum castrum cum suis pertinentijs, sed cū introitibus ad. d. castrum pertinentibus, quoꝝ numero non sunt predia de quibus agitur, vt. s̄. fuit ostēsum. ¶ Nec ob. ꝙ verba illa cum omnibus, ⁊ singulis ⁊c. habeāt sensum ampliatiuum, q2 illud est verum re/spectu eoꝝ que sub illis verbis continentur, ⁊ sic in ꝓposito no/stro respectu introituum ad castrū spectantium, ⁊ pertinentium, ⁊ ita debet intelligi doctri. Bal. in ꝯtrarium allega. posito ꝙ de iure sit vera. ¶ Non ob. scđm fundamentum qđ prima fronte vr gere videbatur, qm̄ pro resolutione aduertendū est, q2 contra il/

35 lud argm̄, ⁊ pro nostra conclusione facit vulgata illa regula, † qđ vna pars testamēti per aliam declaratur, vt. l. qui filiabus. in prin ci. ⁊. l. si seruus plurium. §. fi. de legat. i. facit. l. vtrum. vbi Bald. ⁊ Ange. ff. de peti. her. cū simi. ex qua regula videtur ꝙ in propo sito argm̄ retorqueatur, vt sic dicamus ꝙ prelegatum de castro

Luzarie in quo nihil dicitur, vtrum possessiones in eo includan/tur, vel ne recipiat declarationem ab illo prelegato postea facto de castro astinerijs, ⁊ sulpherino, vt scꝫ quemadmodum in eo te/stator expresse possessiones exclusit, ita etiam dicatur voluisse ex/cludere in alio prelegato per prius facto, lꝫ nihil dixerit. Et ad hoc bene facit pulchra decisio Abb. in consil. xxxvj. videtur pri/mo. in quinta ratione. i. volu. relata per Jaso. in. d. l. qui filiabus.

36 in primo nota. † voluit enim ꝙ si testator in vna parte testamenti faciat mentionem de filijs simpliciter debet intelligi de masculis, si in alia parte de filijs masculis meminerit, vt sic vna pars testa/menti per aliam declaretur, qđ etiam firmat Cuma. in cōsi. cxvij. A. in testamēto. ⁊ ita in terminis voluit Deci. in consil. xv. ⁊ pro tenui facultate. colū. iiij. in consi. cccclij. in causa in qua molesta/tur. scđa colum. in consi. clxx. dñs Raynaldus. ij. colum. ver. qn/to ad idem. in consi. ccccxxv. in casu ꝓposito. iij. colum. ver. secun do concurrit. in consi. ccccl xxx. in casu qui contingit. scđa colum. in consil. ccccxcv. viso eleganti. iij. col. ⁊ plenius in consi. cccccxv. in casu occurrenti. scđa colum. vbi plus dicit, vcꝫ ꝙ hoc procede ret etiam si declaratio sumeretur ex alio testamento, put etiaꝫ vo luit Corne. prout ipse allegat in cōsi. cclxxv. in presenti consulta/tione. scđa colum. iiij. volu. hoc idem firmat Jas. in consi. cxxxvij. in causa, ⁊ lite vertente. colum. viij. versic. nono ad idem facit. iiij. volu. vbi plura ad hoc allegat, vt per eum, qui lꝫ in. d. l. qui filia/bus. non videatur aliqd firmare, tñ in dicto consil. clare ita con/cludit post Abba. in dicto cōsi. xxxvi. ⁊ alios, de quibus per euꝫ, qui idem voluit in. d. l. si quis id qđ. ff. de iurisdi. om. iudi. iiij. not. in nona limitatione. ¶ Et his stātibus, ⁊ bene fundatis, cū etiaꝫ allegata in contrarium videantur bene fundari videmur esse in quadam via brocardica, vt scꝫ ex varietate casuum, ⁊ rationum sit facienda varia determinatio, ⁊ ita memini me, ⁊ ꝯm vnam, et ꝯm aliam regulam cōsuluisse, prout ratio varia suadebat, ꝯm ca/suum diuersitatem. ¶ In isto autem casu videtur assumenda ista pars, ꝙ vna pars testamēti per aliam declaretur, vt supra dictuꝫ est, q2 eadem ratio videtur ꝯsiderari, naꝫ in. d. c. xvij. exclusio pos/sessionum ea sola ratione facta fuit, ne alias filij essent inequales in prelegatis, que ratio viget etiam circa primum prelegatum fa ctum de castro Luzarie, vt supra in sexta ratione dictum fuit. Et ita per identitatem, ⁊ diuersitatem rationis predictas regulas di

37 cit esse concordādas Deci. in dicto consi. ccccl xxx. ⁊. ccccclj. † vbi per hanc viam respōdet ad allegata in contrarium firmando in casibus suis vnam partem testamenti per aliam declarari ꝓpter identitatem rationis, idem in simili voluit Capra in consi. lx. cir/ca qđ videtur. ¶ Preterea dici potest ꝙ declaratio ista procedit in casu nostro, q2 sumus in materia fauorabili, put in simili inter predictas regulas ponit ꝯcordiam Dec. in dicto cōsi. ccccxlij. ⁊. ccccclxvij. ¶ Et ꝙ simus in materia fauorabili non videtur dubi tandum, cum ex tali declaratione ꝯseruetur equalitas inter fra/tres, seu tollatur maxima inequalitas, qđ fauorabile est cuꝫ ex eo tollatur, causa inuidie, ⁊ dissensionis, ⁊ pax ꝯseruetur, vt dictum fuit. s̄. in quarta ratione. ¶ Preterea ad argm̄ potest aliter re/sponderi, vt scꝫ procedat, nisi contrarium testator voluerit, prout

38 in casu nostro voluisse. s̄. est pluribus fundamentis ostēsum, † non enim quicꝗ circa testamentorum interpretationem dici debet ꝙ repugnet menti, ⁊ voluntati testatoris. l. in ꝯditionibus primum locum. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊. l. iij. C. de lib. preter. cum mille simil. Et hoc stante non est necessarium dicere in casu isto hoc ꝓcedere, q2 testator in. c. xvij. possessiones exclusit per regulaꝫ ꝙ vna pars te stamenti declarat aliam, sed ꝓcedit q2 in ipsomet prelegato de ca stro Luzarie clara videtur volūtas testatoris, imo ⁊ verba ipsa importent ꝙ possessiones, de qbus agitur prelegato non cedāt, vnde cum arguatur ꝙ si testator voluisset possessiones excludere exclusisset, et expresse dixisset, sicut fecit in. c. xvij. rñdetur ꝙ satis dixit, cū verba de se sic importēt, ⁊ volūtas eius ex alijs satis ap/ta videatur, vt. s̄. plene ostensum fuit. ¶ Demum nō ob. tertium fundamentum, qm̄ ex iam dictis videtur resolutum, nā dico ꝙ te stator voluit primo genitum prehonorare tantum in iurisdictio/ne, ⁊ imperio, seu regimine dicti castri Luzarie, qui honor non so lum est in superioritate, sed est etiā in vtilitate pecuniaria, ⁊ lꝫ non sit magne quantitatis, satis est ꝙ est in aliquo, ⁊ in eo ꝯsistit hona tio quam testator fecit illustr. primo genito, iuxta dicta. s̄. in septi ma ratione. ¶ Nec esset toleranda tam magna inequalitas que resultaret si possessiones in prelegato includerētur, vt constat ex dictis. s̄. in quarta, ⁊ sexta ratione. Maxime cū Cesareum priui legium voluerit pro pace dictoꝝ fratrum equalitatem inter eos seruari, vt fuit dictū in sexta ratione. ¶ Nec obst. ꝙ in dicto pri/uilegio dicit, vel sicuti melius videbit ipsi patri ⁊c. prout in con/

trarium

trarium considerabatur, quia illa verba debent aliter intelligi, & non q ex illis dicatur data libera potestas patri, inducẽdo inter filios maximam, & intolerabilem inequalitatẽ, vt. j. dicetur. ¶ Et ex his satis manifeste ni fallor, apparet testatorẽ illustr. noluisse in prelegato castri Luzarie predia, de qbus agitur includi, & sic noluisse inter filios maximã, & intolerabilem inequalitatem inducere. ¶ Sed vlterius, & scđo principaliter dico, q posito millies, q ita voluisset, qđ certe procedere posset solum ponendo dicta predia etiam feudalia vna cũ dicto castro, non tñ de iure ita potuisset, nam cum illustr. testator ea predia vna cũ castro Luzarie predicto teneret in feudum paternũ susceptum pro se, & liberis, debebant omnia ad filios eius equaliter post eum peruenire non obstante quacũq; sua dispositione in contrarium ordinata tanquã nulla, & inualida, & hoc ex prouisione suorum antiquo℞, & ex gratia concedentis. ¶ Et lʒ pro hoc plura iura induci possent, dimissis tñ omnibus de hoc est casus aptissimus in. c. i. in princ. de success. feu. † vbi expresse dicitur q filij masculi in feudũ succedunt equaliter nulla ordinatione defuncti in feudo manẽte, & ita ibi notant omnes docto. maxime Bald. Aluaro. Preposi. & Mathe. de afflic. in primo nota. qui etiã idem dixit in. c. i. §. & qr. in. iij. nota. de his qui feu. dare pos. nisi in duobus casibus vʒ, si iure Francorum feudum teneatur, vel ẽt si sit feudum magnum, vt regnuʒ, ducatus, vel simile, in qbus ex consuetudine primo genitus admitteretur, vt per euʒ, nos autem nõ sumus in aliquo ex predictis casibus, merito sequr q inspecto iure cõmuni debuissent isti filij pariter ad tale feudum admitti, & patris dispositio in ↄtrarium facta nõ valuisset, & ita sequr q si voluit, non tñ potuit. ¶ Et hoc vltra iura clara suadetur in ꝓposito ex eo, qr illustris. testator cupiens castrum Luzarie solum ad primo genitũ peruenire illud ex priuilegio, & gratia speciali impetrauit a Cesarea maiestate, ex quo constat q de iure cõmuni, & ex ↄsuetudine illud facere nõ poterat. † Frustra enim precibus impetratur, qđ iure cõmuni conceditur. l. i. in fi. ff. ad municip. & ibi glo. l. impatores. ff. de priuileg. credi. l. si quis ingenuam. §. fi. ff. de capti. & postlim. reuer. & l. i. C. de thesau. libro. x. † Testamẽtaria ergo dispositio in feudis iure ordinario vassallo ꝓhibetur, & facta non valet, & in tantuʒ, vt nec pro anima, & sic ad pias causas fieri possit, vt est text. in. c. primo. §. donare. qualiter olim feud. alie. pote. & in. c. primo. §. i. de prohib. alien. feud. per Federi. & vtrobiq; tradunt docto. & hanc regulam ꝓhibite dispositionis testamentarie in feudis tradit Baptista de sancto Blasio in suo tracta. feudo℞. in. xxx. differentia. ¶ Et adeo vera est hec regula, vt ꝓcedat etiam si dispositio esset in fauorem vnius ex comprehensis in inuestitura alijs exclusis loquẽdo in feudo paterno, & antiquo accepto pro se, & liberis, prout est feudum de quo agitur. ¶ † Et ideo volunt cõmuniter doc. q vassallus tale feudum non possit vni ex filijs relinquere ceteris exclusis, naʒ cũ ad omnes filios equaliter peruenire debeat ex pacto maiorum, & gratia concedẽtis non potest vassallus per suam dispositionem alterare naturã feudi per tex. in dicto. c. primo. de success. feud. ¶ † Hinc est q lʒ filij sint inequaliter instituti heredes in feudo, tñ equaliter succedent, iuxta. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. & ibi tradit Barto. ff. de oper. liberto. & voluit Pau. de cas. in aucten. post fratres. la scđa. C. de legiti. heredib. & in. l. si quis filium. C. de inoffic. testamẽ. ¶ † Et q in huiusmodi feudo non valeat eius relictum factuʒ vni ex filijs arbitror indubitatum, qr dubitatio fieri solet de feudo nouo, qđ pater ex propria prouisione accepit, & tunc lʒ satis varij sint docto. tamẽ magis cõmunis opi. videtur q non possit vni tantum relinqui, prout eam tenuerunt Bal. Andr. de iser. & Aluaro. in dicto. c. i. de success. feud. Bal. in. l. item vidẽdum. §. nunc videamus. ff. de peti. heredi. Joan. de ana. in consi. xxxvij. viso pũcto. & ibi Bologni. in additio. Egid. belleme. in consi. xvij. ↄtrahentes matrimonium. iij. colum. Joã. baptista caccialup. in. c. primo. de feud. cogni. xij. colũ. versi. xvij. regula ita etiam post plures per eum relatos tenet Curt. iunior in tracta. feud. car. xlv. scđa colum. quando pater feudum acquirendo nihil de suo erogauerit, put voluit Areti. quem ipse allegat in. l. apud iulianum. §. si qd alicui. ff. de legatis primo. & ante eos in simili voluit Bald. in emphiteosi in. l. i. C. per quas perso. nob. acqui. & sequr Corn. in consi. cclxxxij. viso dicto puncto. vj. colum. iij. volu. ¶ Sed quicqd eo casu sit dicendum, qñ scilicet feudum esset nouum in persona testatoris, super quo ad presens nihil firmo, qr multi ↄtrarium tenuerunt. In casu nostro circa feudum antiquum nõ inuenio dubitantem, nec immerito, nam omnes rationes quibus in feudo nouo aliqui ↄtrariuʒ tenuerunt, de quibus per Curtium iunioreʒ in loco predicto cessant, vt quisq; per se considerare poterit, & ego consulens breuitati dimitto. † & pro indubitato concludo q iste illustr. testator de iure cõmuni predicto primo genito huiusmodi feudum prelegare nõ potuit, & in simili in emphiteosi ita concludit Corn. in cõsi. xxvij. circa primuʒ. v. colum. primo volu. ¶ Tota ergo difficultas in ꝓposito pendet ab imperiali priuilegio isti illustr. testatori concesso, vt scʒ castruʒ Luzarie possit primo genito relinquere, seu q ad eum, & alios primo genitos in posterum castrum illud perueniat, vt in ipso priuilegio continetur. Nunquid scʒ eo mediante potuerit etiam predia, de quibus agitur eidem relinquere. Et certe mihi indubitanter videtur dicẽdum q non, saltem eo modo quo asseritur reliqsse. Nam lʒ Imperator ad preces istius testatoris concesserit primo genitum habere debere prerogatiuam in dicto castro Luzarie quo ad dñium, iurisdictioneʒ, & superioritatem eius, tñ noluit aliquo modo respectu cõmodi pecuniarij preiudicare alijs filijs testatoris predicti, sed voluit q omnis cõmoditas, & omne emolumentum inter ipsos filios equaliter diuideretur, vt constat ex verbis ipsius priuilegij, dum in eo dicitur, ita tñ q omnes redditus, & prouentus cuiuscunq; generis prouenientes ex dicto feudo, & castro etiam si essent emolumenta prouenientia ex exercitio ipsius iurisdictionis diuidantur inter filios suos equis portionibus. † Ex ijs enim verbis limitatur, & modificatur precedens dispositio, prout est de natura illius dictionis, ita tamẽ. l. ita tamen. & l. lucius. §. que habebat. ff. ad trebellia. l. vbi adhuc. & ibi Salyce. C. de iure dot. l. i. §. fina. ff. de verbo. oblig. & clemen. i. §. eisdeʒ. de foro competen. cum similibus. ¶ Qđ ergo dictum erat, vt castrum Luzarie ad primo genitum pertineret, vult Imperator per sequentia verba modificare, vt scʒ non fiant ex eo fratres inequales respectu emolumenti, & cõmoditatis, † & cum predicta verba ad hoc sint clarissima, & indubitata nõ videtur q sit vlterius querendum, iuxta. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. ¶ Nec huic conclusioni obstant verba que imediate sequuntur, vcʒ, vel sicuti melius videbitur ipsi patri Joan. francisco &c. per que videtur q Imperator quod supra dixerat de equis portionibus remittat totum in ipsius patris arbitrium quasi dicat diuidantur equis portionibus, vel aliter prout, vel sicut placuerit ipsi patri, vt sic videatur data potestas parẽti facere inter filios partes inequales, prout supra dicebatur in allegatis in contrarium, qm̃ de facili respondetur, & dico q mens Imperatoris non fuit ista, sed voluit omnino inter fratres equalitatem seruari, in eo autem considerauit illud contingere posse, si redditus prouentus, & emolumenta omnia equaliter diuidantur, prout expresserat, vel si hoc fortasse patri nõ videbitur conuenire tanq̃ nutritiuuʒ discordie, & alicuius perturbationis ipso℞ fratrum in diuidendis singulis redditibus etiam minimis, & maxime in ꝓuenientibus ex exercitio iurisdictionis, qr non omnium ita minutatim potest reddi bona ratio, vt experientia demonstrat, que est rerum magistra. c. q̃ sit. de electio. libro. vj. remisit illud ad patris arbitrium, vt. s. ipse faciat eos esse equales, sicuti melius ipsi videbiť pro vtilitate pace, & tranquillitate filiorum suo℞, non ergo disiungitur, seu alternatur voluntas, seu iudiciuʒ patris cum equalitate inter filios seruanda, sed cũ modo equalitatis seruande, idest cum diuisione omnium redditum, & emolumento℞ etiam prouenientium ex iurisdictionis exercitio, vt scʒ pater pro equalitate predicta eligat, vel diuisionem predictam, vel alium modum qui sibi videatur, magis expediens ad pacem, & vtilitateʒ filiorum suo℞, puta q vnus habeat omnes redditus, & emolumenta ex iurisdictionis exercitio, & alter aliquid aliud equiualens respectu cõmodi pecuniarij, non autem q possit eos facere inequales, maxime in tam magna quãtitate, prout essent si predia, de quibus agitur essent precipua illustr. primo geniti, illud enim, vt arbitror, ei concessum non fuit. ¶ Et q ista fuerit intentio Imperatoris, & sit verissima interpretatio verborum predicto℞, probatur primo ex expressa ratione, dedit enim Imperator predicto patri facultatem, vt inter filios agat, sicuti ei melius videbitur pro vtilitate pace, & tranquillitate filiorum suo℞, que verba causam fraternalem predicte concessionis, & animi motuʒ Cesaree maiestatis demonstrant, † sicut est de natura dictionis, prout inquit Bal. in consi. ccxxxiiij. decretuʒ magnifici. scđa colum. & in consi. cccc xvj. nobilis vir. primo volumi. & Alexã. in consil. cxxxj. super themate. secunda colum. in fi. versicu. fortificantur predictã. vij. volumi. immo etiam importat causam excitatiuam, vt idem Bal. tradit in consi. cclxiiij. qui feruore. prope fin. tertio volumi. Illud ergo dicitur illustr. patri permissum, ad quod excitetur pro pace, & tranquillitate filiorum, et ex quo talis pax, & tranquillitas resultet, sed inequalitas presertiʒ tam magna si pater predia de quibus agitur cum castro Luzarie eo modo relinquere potuisset vti asseritur reliqsse nõ potest pro

ducere pacem,& tranquillitatem inter filios,neq3 propter eas ad ita faciendum posset excitari pater,sed potius discordiam,& inimicitias operaretur,vt fuit dictum.s.in sexta ratione,ergo sequitur q permissio Imperatoris ad talē inequalitatem non potest trahi per locum a cessante ratione iuxta.c.cū cessante. de appellatio.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure patrona.cū similib. ¶ Secundo probatur hoc ex verosimili mente Imperatoris,creditur enim id voluisse,quod tante maiestati cōueniebat,& verba precedentia demonstrabant,sumpto arg.a verosimili,quod validissimum est in iure.l.sed & si susceperit.§.primo.ff.de iudi.c.sollicite. de restitutio.spoliato.cum vulgari. ¶ † Et adeo vt dici soleat imaginem

49 falsitatis habere,qđ est remotum a verosimili,vt inquit Bal. in.l.i.iij.colum.C.de seruis fugiti. Alexan.consi.xxvij.in causa,& lite.in fi.scđo volu. Ias.in.l.si extraneus.secunda colum.ff.de conditio.ob causam.& Deci.in consi.cccccxliiij.viso,& perlecto. secūda colum. Sed sic est q sue maiestati cōueniebat iura feudi ser

50 uare,ſm sui naturam,& antiquam inuestituram,† qr decet beneficium primo loco concessum permanere.c.decet. de regu. iur.lib. vj.ne alias Imperator dicatur venire ɔtra promissiones,& obligationes factas per eum,vel eius antecessores in antiqua inuesti

51 tura,† quod ordinarie non videtur sibi permissum, iuxta.l.digna vox.cum his que ibi tradūt docto.C.de legi. & iuxta tradita per

52 Bal.in.c.primo.in princi.de natu.success.feud.† vbi inquit q licet Deus sūmo Imperatori subiecerit leges,non tñ subiecit contractus,& promissiones,ex qbus obligatur,qđ etiam dixit Bal. in.l.princeps.ff.de legibus.tradunt doctor.in.c. que in ecclesiarum.de constitutio.maxime Felyn.colū.xxiiij.versic.limita secundo. Ias.in consi.ccxxxij.presens consultatio.iij.colum.vers.quarto facit.secundo volumi.& versicu.sequen. & Curt. iunior in tracta.feudorum in.xij.questio.scđe partis principalis, cum multis

53 alijs que ad hoc cumulari possent.† Feudi autem natura est, vt ad omnes filios equaliter perueniat,vt supra dictum est,ergo sequitur q Imperator non presumitur ɔtrarium voluisse permittere predicto illustr.patri per illa verba,vel sicuti melius videbitur &c.& istud eo magis presumendum est,qr sic important verba precedentia in versic.ita tñ q omnes redditus &c.ex quibus clarissima ostenditur voluntas principis,q non intēdebat ex suo priuilegio inferre preiudicium scđo,vel tertio genitis quo ad cómo

54 dum pecuniarium,† prout etiam regulariter priuilegia principis non intelliguntur cum preiudicio alicuius,vel saltem cum minori,q̄ possibile sit,vt.l.nec auus.C.de emancipatio.liber.&.l.ij.§.

55 merito.& ibi not.Bar.ff.ne quid in loco publi. ¶ † Nec credendum est q statim in sequenti versic.se ipsum corrigendo mutauerit opinio.iuxta.l.non ad ea.ff.de condi.& demóstra.cum similib. Sic igitur dicendum est verba illa,vel sicuti &c. debere capi,& intelligi,ſm quod.s.dictum fuit. ¶ Nec verum est q libere sint omnia remissa in facultatem,& potestatem patris,nec verba illud important,sed important,vt ei permittatur aliter facere,q̄.s.fuerit

56 expressum,ſm tamen qđ bonus vir iudicaret,† nam verba illa,sicuti melius videbitur.important non liberam potestatem, sed arbitrium boni viri,vt tradūt Barto.& alij,maxime Ias.in.l.si sic. ff.de legatis primo.& bonus vir nunq̄ induceret,neq3 pateretur tantam inequalitatem fieri inter istos fratres quanta sequeretur, si in arbitrio patris fuisset sic disponere,vt pars aduersa dispositum pretendit ꝑpter inuidiam,discordiam,& inimicitiam, que inter eos ex tali dispositione oriri posset. ¶ Intelligantur ergo illa verba,vel sicuti melius videbitur &c.ſm qđ.s.declaraui. ¶ Vel si quis illam alternationem nō admittat,& velit q alternatio fiat cum diuisione equis portionibus faciēda,vt sic dicatur, diuidantur equis portióibus,vel aliter,& sic inequaliter sicuti melius patri videbitur. Adhuc dico q non potest comprehendi potestas faciendi,quod factum asseritur,nam si valeret quod asseritur factum a patre,vcз vt predia omnia de quibus agitur includantur in prelegato nulla esset facta diuisio feudi Luzarie cum suis pertinentijs inter istos filios,sed omnia simpliciter, & absolute essent illustr.primo geniti,secundo genito totaliter excluso, quod certe verba nullo modo patiuntur etiam ſm predictum modum intelligendi. Volunt enim q omnes redditus,& emolumēta diuidantur aliquo modo arbitrio tamé boni viri,prout importat verbum videbitur,vt supra dictum est. ¶ Et posset tolerari aliqua parua inequalitas,ſm quod bonus vir ratione subiecte materie iudicaret,maxima vero inequalitas aliena ab arbitrio boni viri,nequaquam,& minus q vnus totum feudum totaliter,& omni respectu habeat, & ita de eo, siue de eius redditibus nulla fiat diuisio, qđ esset.si predia ista in prelegato dicerentur inclusa,prout pretenditur per illustr.dñm Maximilianum. ¶ Ex his ergo concluditur predia,& possessiones de quibus agitur remanere cómunia inter istos illustr.fratres,non autem esse inclusa in prelegato castri Luzarie,tum ex defectu voluntatis illustris.testatoris eorum patris, cum etiam vbi voluisset ex defectu potestatis. Hec de prima questione. ¶ Circa scđam questionem non insistendo in longa disputatione, neq3 ad partes arguendo, ſm quod in prima questione factum fuit,tum gratia breuitatis,cum etiam qr non puto expe

57 dire,† pono istam cóclusionem quam arbitror equam,& menti testatoris conuenientem,vcз q illustr.do. Rodulphus nūc pro asserto beneficio qđ iam habuit,& de presenti non habet, vt in puncto narratur nihil teneatur de sua portione relaxare illustr. fratri suo dño Maximiliano. ¶ Et ista conclusio triplici via, & quidem separata potest demonstrari. ¶ Et prima fit dicendo q dispositio testatoris,de qua in.c.xvij.testamenti,in versic.hoc addito q si,& quatenus &c. dum dicitur q illustr. dñs Rodulphus teneatur relaxare tantam partem predictarum possessionum, & curiarum quanta caperet summam redditus ex beneficijs ecclesiasticis &c. videtur intelligenda solum,& dūtaxat impleta conditione, de qua in.d.c.xvij.in princip.vcз si casus dederit q bona illustr. do. Aloysij fratris testatoris ad ipsum testatorem viuentem peruenissent,& ita postea eo mortuo ad illustr.dñm Rodulphū peruenisset castrum astinerijs,& sulpherini,& non aliter, sed talis casus non euenit,ergo &c. Et illud satis suaderi videtur,qr cum testator fecerit in suo testamento plura capitula inuicem separata, & ille versicu.hoc addito.sit positus in dicto.c.xvij.videtur intelligendus ſm terminos eius,non autem extra, nec debet trahi ad

58 alia capitula,& sic solum intelligetur,prout dixi,† qr ex capitulis separatis de vno ad aliud non est inferendum.l.fina.ff.de calumnia.& ex ordine scripture,& capitulorum huius testamenti declaratur voluntas testatoris,vt scз sic voluerit ea capitula separata intelligi,prout posita sunt,argumē.l.heredes mei.§.fina.ff.ad trebellia.&.l.generaliter.§.quid ergo si plures.ff.de fideicom. liber.

59 cum similib. ¶ † Item clausula posita in vno ex pluribus capitulis separatis illud solum respicit,& ad alia non refertur,ſm Barto.cum quo docto.transeunt in.l.talis scriptura.§.fina.in sua di

60 stincti.ff.de legatis primo. ¶ † Nec dicatur q immo tanq̄ in fine posita debet illa clausula respicere omnia precedentia per dictum.§.fina.& que ibi dicit Bart.& pro regula tradit Alexan.in consi.lxvj.viso testamento.secūda colum.secūdo volu. patruus, & dñs meus Soci.in consi.xlvij.in presenti.iij.colum.iiij.volumi. & Deci.in consi.xj.qm̄ iudicantium.in princip.cum concordantibus multis qui allegari possent. Nam dico q immo nō est in fine cum adhuc post dictam clausulam ponantur alia quedam capitula,sic ergo non in fine plurium capitulorum clausula reperitur, sed in vno capitulo ex pluribus separatis,vt dictum est,merito illud solum respicit,& ſm terminos eius debet intelligi. ¶ Preterea posito q esset in fine,non tñ ad omnia precedentia esset referenda propter quandam contradictionem, & absurditatem, que

61 alias resultaret.† Regula enim in contrarium allegata limitatur quando talis ɔtradictio,& absurditas resultaret,qr tunc solum refertur ad precedentia,vt est de intentione glo.fin.in.l.si idem cum eodem.§.fina.ff.de iurisdic.om.iudi.vt plene post Barto.tradit Ias.in dicta.l.talis scriptura.& in.l.prima.C.de libe.prete. Absurditas autem,& quedam contradictio que resultaret in casu nostro ostenditur,nam si forte illustris.dñs Rodulphus obtinuisset beneficia ecclesiastica pro redditu ducatorum.1330.in circa esset obligatus relaxare omnes curias,& possessiones sibi prelegatas, cum ille sint similis redditus,& nihil sibi ex illis retineret,iuxta verba testatoris in dicto versicu.hoc addito.qđ quidem vltra quod videretur satis iniquum,implicat quādam contradictionem cum capitulo sequen.quatenus in eo dicitur q si beneficia ecclesiastica consequatur pro redditu ducatorum.3000.debeat relaxare omnes dictas curias,& possessiones,in eis tñ reseruata legitima sibi iure nature debita,que vt credo,occuparet maiorem partem,saltem vltra dimidiam dictarū curiarum,& possessionum, & sic plus teneretur relaxare minus ɔsecutus de beneficijs ecclesiasticis, q̄ si plus consequeretur ascendēdo vsq3 ad redditum.3000.ducatorum,quod absurdum videtur,& ɔtradictionem implicare,& alienum a verosimili mente prudentissimi testatoris qualis erat illustriss. dñs Ioan.franciscus,vnde ne ista sequantur videtur quod clausula illa hoc addito &c.solum ipsum capitulū.xvij. respiciat, cum quo concatenate ponitur,& in eodem casu loquatur,vз si castrum astinerijs,& sulpherini prius ad testatorem,& postea ad ip

62 sum dñm Rodulphum peruenissent. ¶ † Ad quod facit, qr additio debet esse eiusdem nature,cum eo cui additur.l.etiam. in fine.C.de iure dot.&.l.inter socerum.§.cum inter.ff.de pac. dotali.

Unde

Unde cum istud agatur.c.xvij.debet esse eiusdem nature cuꝫ eo, merito sub predicta ꝯditione videtur intelligendum, ⁊ tunc non videtur ꝙ sequatur absurdum,nam tūc si venisset casus relaxationis omnium curiarum,⁊ possessionū satis esset consultum ipsi do.Rodulpho in retentione dictoꝝ castrorum,⁊ alioꝝ sibi prelegatorum.¶ Non omitto hic ꝙ si cui hec prima via non satisfaciat quacunqꝫ ratione moueatur ad absurditatem predictam, et ad id quod resultare videtur ꝯtra verosimilem mentem testatoris poterit respondere,dicēdo ꝙ immo non resultāt, qꝛ illustr.testator cum nō intellexerit,in prelegato Luzarie includi possessiones,vt.§.fuit conclusum ꝯsiderabat ꝙ illustr.do.Rodulphus de bonis suis erat habiturus pro annuo redditu duca.3000.⁊ etiaꝫ supra,⁊ propterea voluit omnes possessiones,⁊ curias sibi obuenietes relaxari,salua tñ legitima si de beneficijs ecclesiasticis perciperet redditꝰ.3000.ducatoꝝ,⁊ si minus pro rata redditus beneficiorum,quod tñ puto semper intelligendum,dūmodo saluetur ei legitima,nam si voluit eam sibi ꝯseruari habenti redditum ex beneficijs ducatoꝝ.3000.fortius si minus haberet auc.multo magis.C.de sac.sanc.eccle.cum simi.¶ Et lꝫ in predictis capitulis testator videatur loqui tātum de possessionibus, ⁊ curijs relictis illustr.dño Rodulpho in.c.xvj.†tñ minus inconueniens videtur aliqualiter recedendo a significatione verboꝝ in eoꝝ cortice inherere presumpte voluntati testatoris,⁊ ab ea tollere contradictionem,⁊ absurditatem predictam, q̄ꝫ econtra propter rigidam verboꝝ formam a mente testantis recedere,⁊ in inconuenientia predicta incidere,iuxta.l.iij.⁊ que ibi dicunt docto.C.de liber.preter.cū vulgar.†Hinc signanter dicebat Ange.in consi.ccxxij.bene,⁊ egregie.in prin.ꝙ in vltimis volūtatibus omnis postergatur verborum rigor,⁊ forma,vbi de mente cōstat, verba enim intentioni proferentis seruire debent non per contrariuꝫ.l. scire oportet.§.aliud.ff.de excusat.tuto.⁊.c.scdo requiris.de appellati.cum simi.¶ Et hec cōsideratio potest addi pro alio etiaꝫ nono fundamento in precedenti qōne ad demonstrandum ꝙ testator noluerit ṗlegato castri Luzarie cedere possessiones in eius territorio existentes,nam si cederēt ex bonis testatoris illustrissi. Rodulphus non haberet redditum.3000.ducatoꝝ, nec etiam forte.2000.quod repugnaret menti testantis qui videtur considerare,⁊ velle ꝙ habeat ad minus reddítū.3000.ducatorum,vt dictuꝫ est. Et hec dicta sint si cuipiam ista via in hac secunda.qō. non satisfaciat,super qua non instabo vlterius,nec de ea multum curo,qꝛ alia via clariori conclusio.q̄ꝫ.§.posui verissima demōstrabitur,quam vltimo loco ponam.¶ Scda via potest tentari, dicendo ꝙ onus illud relaxandi possessiones,⁊ curias, si factus clericus tantum de beneficijs ecclesiasticis consequatur ⁊c. de iure non valeat tanq̄ꝫ retractiuum illustr.do. Rodulphi a vita clericali,⁊ ecclesiastica religione, ⁊ sic a vita contemplatiua. † Talia enim siue onera,siue cōditiones solent reijci,⁊ qui sic oneratur potest libere ingredi religionem,vel clericus fieri,iuxta.§.sed ⁊ presenti.in aucten.de sanctissimis episcopis.collatio.ix.⁊ ibi Jac.de beluis.⁊ Ange.tradunt,⁊ tradūt etiam docto. in aucten. nisi rogati.C.ad trebel.⁊ Barto.⁊ alij in.l.ij.ff.de his que pene nomi.⁊ doc.maxime Abb.in.c.in presentia.mihi colum.xiiij.ver.secūdo mouetur.de ꝓbat.†Est enim vita clericalis, ⁊ sic contemplatiua melior actiua,vt ibi dicit Abba.⁊ ꝓbatur per illud euangelium Marie optimam partē elegit ⁊c.vt legitur Luce.c.x.in fi. vnde eius fauore iura reijciunt onera,⁊ ꝯditiones que a tali vita hominem abstraherent.†Facit qꝛ sūma dicitur esse ratio,⁊ accipienda que pro religione facit,propter quaꝫ sepe ꝯtra strictam rationeꝫ iudicatur,vt.l.sunt persone.ff.de religio.⁊ sump.fune.c.in his.de priuileg.cum simi.¶ Hinc dicitur per multos doc.† ꝙ si pater filie sue relinquat mille, ⁊ dicat ꝙ si monasteriū ingrediatur, vult ꝙ habeat tantum.cc.habebit mille etiam ꝙ fiat monialis,eteniꝫ videbatur onus ei iniunctū de octocentis,si monasterium ingrederetur,quod onus reijcitur ne ipsa propter illud,⁊ ne perdat illa.dccc.retrahatur a religione,ita in terminis istis concludit patruus,⁊ dñs meus Soci.in dicta.l.ij.⁊ in his terminis ista opin. videtur sustentabilis,†⁊ contraria opinio quam multi tenēt procedat qñ pater reliquerit mille sub expressa conditione si nupserit,siue si matrimonium contraxerit, ⁊ ducenta si ingrediatur monasteriuꝫ,in quibus terminis loqtur Bal.in dicta aucten. nisi rogati.concludens ꝙ eo casu ingrediens monasteriuꝫ habebit tantum ducenta,lꝫ etiam in casu Bal.videatur cōmunis opin. contra eum,ſm dñm meum Socin.in consi.ccxlj.circa primam.v.⁊. vj.colum.versicu.⁊ magis in specie ꝯfirmatur,⁊ dicunt nouissimi in dicto.c.in presentia.Unde cum in ꝓposito illustris.do. Rodulpho fuerint relicte possessiones,⁊ curie,⁊ postea oneratus eas in totum,vel in partem restituere fratri,si clericus factus esset, videtur tale onus debere reijci,⁊ non valere,ne alias ipse retraheretur a vita clericali per predicta.¶ Ex quibus videtur ꝙ libere,⁊ absqꝫ aliquo onere acceperit clericatum, ⁊ redditus ex beneficio ecclesiastico.¶ † Nec dicatur ꝙ non est simplex conditio si fiat clericus,sed si redditum percipiat ex beneficijs,ita vt non videatur quicquam perditurus,qm̄ respondetur dicendo ꝙ immo satis perdet,qꝛ redditus ex beneficijs solum haberet ad vitā suaꝫ, nec de eis disponeret, sed bona quibus priuaretur haberet iure dominij,⁊ de eis etiam post mortem disponere posset.Super his tamen,⁊ hac scda via non facio magnam vim, qꝛ pleriqꝫ tenent contra predicta,maxime Deci.in dicto.c.in presentia. ⁊ in consi. ccccxix.viso eleganti.in secūda dubitatione.¶ Erit ergo fundamentum meum in tertia via, quam statim ponam. Placuit tamen hanc scdam,⁊ etiam primam apponere,vt scꝫ vna cum tertia reddant conclusionem.§.positam clariorem,† iuxta illud singula que non prosunt multa collecta iuuant,de quo per glo. in.l. si stipulatus.ff.de vsur.in.l.instrumenta.C.de ꝓbatio.⁊ per doct. in.c.fina.de succeſſ.ab intesta.¶ Tertia ergo via per quam ego principaliter moueor,ꝓbatur verissima nostra conclusio,nam dico ꝙ cuꝫ illustr.do.Rodulphus non sit amplius clericus,nec habeat aliquem redditum ex beneficijs ecclesiasticis non debet aliquid illustr.fratri suo relaxare,intentio enim patris testantis fuit ꝙ si fieret clericus cum redditu beneficioꝝ,vt dicitur in testamento bona paterna fratri relaxaret,iuxta formam testamenti, quasi tunc satis ipsi consultum sit,vt honorifice viuat de redditibus beneficiorum. Nec vlterius post eius mortem erat cōsiderandum, cum clericus posteros non sit habiturus,saltē legitimos, sed vbi non esset clericus,⁊ sic filios habere posset mēs patris fuit ꝙ bona paterna retineret,⁊ de eo postea in eius filios transirent,vt patet in ipso testamento ex capitulo institutionis, ⁊ substitutionis, maxime in ver.si autem.d.do.Rodulphus clericus effectus non fuerit,vnde cum de presenti non sit clericus,nec gaudeat redditibus alicuius beneficij ecclesiastici,sed sit matrimonio coniūctus, ⁊ liberos speret,vel forte iam habeat non video cur debeat illustriſſi.fratri suo aliquid relaxare,si enim aliquid relaxaret, ⁊ bonis ipsis, ⁊ redditu beneficij ecclesiastici careret, qđ omnino fuit alienum a mente patris testantis.¶ Soluꝫ difficultas versatur, qꝛ ex aduerso videtur ꝙ ei possit obijci ꝙ iam beneficium,⁊ ex eo redditus consecutus fuit,⁊ sic videtur impleta conditio,sub qua tenebatur relaxare curias,⁊ possessiones pro rata, ergo ⁊c. Et si nunc non habet amplius beneficiuꝫ, ⁊ redditus eius videtur sibi imputandum cum sponte renunciauerit, prout potuit, iuxta.l.si quis in conscribēdo.C.de pact.† Et non debet cōqueri si ex tali renunciatione dānum aliquod patitur qꝛ totum prouenit ex culpa sua,qꝛ voluit renunciare, vnde sibi debet imputare.l.qđ quis ex culpa.ff.de regu.iur.⁊.c.dānum quod quis.eodem titu.lib.vj. ¶ Sed tñ hoc non obstante arbitror verum quod.§.dictum est, ⁊ pro resolutione difficultatis aduertendum est,qꝛ aliquando aliquid disponitur conditionaliter inspecto solo facto conditionis, seu eius implementi, ⁊ non habito alio respectu, puta si Titius fiat consul,si nauis ex Asia venerit, vel quid simile, ⁊ tunc procedit argm̄,qꝛ impleta conditione dispositio sortitur effectum,quicquid sequatur,puta ꝙ Titius factus consul decedat, ⁊ ita consulatu frui non possit,vel nauis postq̄ꝫ appulit perijt in portu incendio,vel alio modo, his enim casibus, ⁊ similibus dispositio que per implementum cōditionis sortita fuit effectum non alterabitur,sed firma remanebit,ac si pure facta esset,†qꝛ dispositio conditionalis pro pura habetur conditione impleta.l.fina.§.i.ff.de vulga.⁊ pup.l.si pupillus.in fi.ff.de condi.instit.dixit Bald.in.l. cum in testamento.in fi.C.de testa.manu.⁊ Dec.in consi.ccccclj. plene,⁊ subtiliter.iij.colum.versic.⁊ dato ꝙ in casu, ⁊ iste non est casus noster.¶ Aliqñ vero disponitur aliqđ sub cōditione non inspecto solum conditionis implemēto,sed habito respectu ad effectum qui ex illo sequitur,vt sic effectus ille sit causa dispositionis,⁊ tunc quatenus durat effectus ille,⁊ sic viget causa dispositionis durat etiam dispositio,sed si tollatur ille effectus, ⁊ sic causa remoueatur,necesse est etiam ipsam dispositionem tolli,vel impediri per argm̄ a cessante causa ⁊c.iuxta.l.adigere.§.quamuis. de iure patron.l.qđ dictum.ff.de pac.⁊.c.cum cessante.de appellatio.Et iste proprie est casus noster,nam testator voluit illustris. dñm Rodulphum relaxare curias,⁊ possessiones illustr.eius fratri pro rata redditum consecutoꝝ ex beneficio ecclesiastico non simpliciter inspecto eo ꝙ consecutus fuerit, sed habito respectu ad effectum,qꝛ scilicet ex talibus annuis redditibus conuenieter viuere poterit,⁊ tantum inde singulis annis percipiet quantum

74 iussus erat relaxare,† ꝛ iste effectus dicitur causa inductiua illius dispositionis,ꝛ quidem finalis cum fuerit expressa per modũ conditionis de futuro,vt signãter declarat Saly.in.l.si pecuniam.in prin.colũ.fi.ver.nunc ad declarationem.ff.de condi.ob cau.merito ergo sequitur ꝙ illo effectu sublato,ꝛ sic remota causa dispositionis debet cessare ipsa dispositio,non debet igitur illustriss.dñs Rodulphus aliquid de bonis paternis relaxare,cũ non habeat redditus illos propter quos,ꝛ ad quoꝝ mensuram iussus erat relaxare. ¶†Et pro hoc facit,qꝛ quãdo aliquid certa causa datur,

75 si causa redeat ad non causam,ꝛ sic tollatur potest repeti in.l.i.in fi.ꝛ ibi doc.tradunt.ff.de condi.sine cau.ꝛ dixit Alex.in consi.x. videtur fortasse.scda colum.ver.vel ẜm Petr.ꝛ Cy.i.volumi.ꝛ Guid.papa in cõsi.clxj.Claudius martini.iij.colum.ꝛ plenius in sing.cccccccxxv.vbi ad hoc plura alleg.vt per eum. ¶Item,ꝛ se

76 cundo facit.l.generaliter.C.de epis.ꝛ cle.†dũ dicitur ibi ꝙ immunitas concessa clerico ꝓpter effectum illum,vt.s.omnibus derelictis inhereat Dei misterijs perditur per eũ qui deuagari incepit, qꝛ cessat tunc causa imunitatis,ꝛ ita voluit gl.i.in.§.illis.insti.de

77 mil.test.†dicens ꝙ prebenda naturaliter cessat in clerico, qui ab

78 ecclesia cessat. ¶†Tertio facit qꝛ regula est ꝙ qñ vnum beneficium conceditur ob certam causaꝫ, finita,ꝛ sublata illa causa tollitur beneficium,vt est tex.ꝛ ibi no.Ang.ꝛ post eum Jac.de sancto Georgio in.l.sed si hac lege.§.liberos.siue in.§.parentes.ff.de in ius voc.ibi,sed tãdiu quãdiu adoptio durat,facit.l.filio.§.matri.ff.de adimẽ.lega.quem tex.ad hoc alleg.Alex.in cõsi.xix.circa primum.ij.colũ.ver.secundo probatur.vj.vol. Cum igitur in casu isto beneficium illustr.primo genito,ꝙ scdo genitus ei relaxet ꝛc.fuerit cõcessum ꝓpter redditus annuos,quos ipse secundo genitus percipet ex beneficijs ecclesiasticis,ꝛ ꝓpter illam causam solũ motus fuerit testator,vt est dictũ,ꝛ redditus illi cessent, cũ eos amplius nõ habeat,ꝛ sic cesset,ꝛ ad non cãm redierit causa,cuius cõtemplatione scdo genitus debebat relaxare,sequitur concludenter ꝙ relaxatio amplius fieri non debet. Jmmo si facta fuisset deberet rescindi,ꝛ bona relaxata scdo genito restitui,

79 vt in predictis arg.maxime primo,ꝛ scdo. ¶†Et pro hoc quarto loco,ꝛ melius facit.l.tutelos.in prin.ff.de capi.dimi. vbi tutela alicui delata tanꝗ agnato,ꝛ ea ratione,qꝛ erat agnatus finitur si desinat esse agnatus,ꝛ illud est ex eo,qꝛ agnatio que illaꝫ tutelam produxit semp,ꝛ successiue habet influere in ipsam tutelaꝫ, ꝛ ideo si cessat agnatio non est amplius quid influat in tutelam, merito tutela tollitur,ꝓut declarat Bal.post Pet.in.d.l.generaliter mihi.iij.col.ver.qñq; autem causa finalis consistit in qualitate ꝛc.Sic igitur dicemus in casu isto ꝙ cũ cesset redditus ex beneficijs ecclesiasticis,qui existẽs apud illustr.dñm Rodulphuꝫ influebat in ipsam relaxationeꝫ de curijs,ꝛ possessionibus faciendam ẜm ordinem testatoris non debeat fieri talis relaxatio, quia non est amplius redditus ille qui effectum relaxationis inducat, ꝛ in eam influat. Et istud maxime ꝓcedit dicendo ꝙ sicut causa predicte relaxationis habebat tractũ successiuum,qꝛ scꝫ singulis annis erat percepturus illos redditus,ita etiam,ꝛ dicta relaxatio si facta fuisset debebat habere tractuꝫ successiuum,vt sic a sua causa diceretur regulari. ¶Et hoc saltẽ videtur verum ẜm intentionem testatoris,nulli enim dubium est,ꝙ si illustr.testator pater familias prudẽtissimus,ꝛ filios suos verosimiliter diligens equaliter,ꝓut.s.dictum fuit si fuisset interrogatus,an voluisset relaxationem fieri,aut factam habere effectũ si illustriss.do.Rodulphus clericatum dimittendo desinat habere redditus ex beneficijs,respõdisset ꝙ non,ne.s.vtroq; priuatus quodãmodo nudus remaneat,ꝛ cogatur quasi mendicare,loquor inspecta nobilitate sui generis. Quo pro vero posito,ꝓut credo verissimuꝫ,cogimur dicere ita esse seruandũ,iuxta singularem illam glo. lꝫ vulgatam in.l.tale pactum.§.fin.ff.de pac.ꝛ ibi doc.tradunt. Preterea sumus in his que regulãtur a ratione,idest a mente,ꝛ intentione di

80 sponentis,†qꝛ in interpretatione vltimarũ voluntatum mens, et intentio testatoris primum locũ obtinet.l.in ꝯditionibus.in principi.ff.de condi.ꝛ demõ.ꝛ per totum,facit.l.ex facto.la grãde.ff.de

81 here.instit.cũ simi.vnde requiritur ꝙ intentio semper adsit,† ꝛ si remota causa cessat intentio,cessabit etiã dispositio,ꝛ effectus,vt declarat Bal.in.d.l.generaliter.iij.colũ.vers.sequitur videre de causa finali.C.de epis.ꝛ cle.Sed hic cessantibus redditibus,ꝛ sic causa predicte relaxationis,cessat omnino intentio testatoris, ergo concludendũ est relaxationeꝫ fieri non debere,ꝛ si facta esset,

82 vt dixi esset rescindenda. ¶†Ad qđ etiam bene facit.l.eleganter.§.si quis post.il scdo.ff.de condi.inde.in ver.sed hic non videtur causa secuta ꝛc.ibi enim ꝙ causa trãsactionis datum erat re

83 petitur,qꝛ transactioni non statur,ꝛ sic bene ꝓbatur ibi† ꝙ causa extincta lꝫ ab initio valuerit extinguitur effectus etiam preteritus,ꝛ ita illũ tex.no.Ang.are.in.l.fi.in fi.ff.a quib.appel.non lꝫ. prout refert,ꝛ seqtur Guid. papa in preallega. sing.cccccccxxv. ita ergo in proposito etiam si fuisset facta aliqua relaxatio posset

84 repeti,cũ redditus ex beneficio non habeant amplius. ¶†Pro quo demum accedat,ꝙ si clericus vnum beneficium alteri concedit propter aliud qđ ab eo suscipiebat,ꝛ postea priuetur beneficio suscepto põt de iure redire ad illud qđ dimisit, seu alteri concessit,veluti cessante causa ꝯcessionis,prout videtur tex.in.c.si beneficia.de preben.lib.vj.ꝛ ibi docto.not.tradit Jo. and.in.c.vni co.de rer.permuta.lib.vj.Fede.de sen.in trac.de permu.benefic. in.viij.ꝛ.ix.q.ꝛ Gemi.in cõsi.xlv.consuetudo.in fi. Sic ergo dicendum esset in ꝓposito si iam fuisset facta relaxatio. ¶Et cum non sit facta,audacius dicẽdum est eam fieri non debere, argu.l. patre furioso.cum sua regula.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iur. et eorum que dixit Bar.in.l.ij.§.fi.ff.de dona. ¶Non ob.ꝙ spõte renunciauerit,qꝛ cum nollet ꝓfiteri in clericatu, sed matrimonio coniungi potuit illud facere,cum nõdum esset in sacris, vt quoti

85 die videmus,†sicut contingit in eo qui ingreditur monasterium, inde enim libere ante ꝓfessionem exire potest, ꝛ perinde est, ac si non fuisset ingressus,cuꝫ nõ dicatur venisse qui non stetit.l.is qui se obtulit.ff.de rei vendi.ꝛ.l.aliud est capere.in fi.prin.ff.de verb. sig.cum simi.ꝛ satis est causam cessare quocũq; modo a lege permisso,vt ex iam dictis constat,prout est in casu isto. Ex eo eniꝫ ꝙ iure permittente illustriss.do.Rodulphus fecit,dãnum aliquod pati non debet,ꝛ maxime qꝛ fundamentalis ratio,vꝫ verosimilis testatoris intentio,ita procedit ipso dño Rodulpho renunciante,sicut si alio modo redditus beneficij perdidisset,vel nullo modo adeptus fuisset. Laus Deo.

Soci.nepos Padue.1537.

SVMMARIVM.

¶Inuentarij confectio a pretore facienda potest per testatorem prohiberi.

¶Prelegatum vni ex heredibus factũ in recompensatione ꝛc. simpliciter valet.

¶Educatio pupillorum vbi iudex arbitretur fieri debet.

1 Prohibitio inuentarij fiendi a testatore fieri potest.

2 Pater salua legitima filiorum de rebus suis libere disponit.

3 Prelegatum vni ex filijs factum in recompensationem expensarum studij per alium factarum,an valeat.

4 Prelegatum factum vni filio in recompensationem donationis facte alteri filio emancipato valet.

5 Causa falsa legatum non vitiat.

6 Pupilli apud quem educari debeant iudicis arbitrio relinqtur.

CONSILIVM CLXI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis,ꝛ iustitie. ¶Testamento de quo agitur cum suis partibus mature ꝯsiderato, similiter etiam quatenus breuitas tẽporis passa est,ꝯsiderato,ꝛ diligenter animaduerso cõsilio excellen.Consultoris,ꝛ mihi vti fris boñ.do.Octauiani ferri olim acutissimi discipuli mei,qꝛ pro tpis angustia non licuit super omnibus perscrutari,que ab eo dicta sunt,placẽt mihi pro nũc.J.scripte tres ꝯclusio.in tribus propositis.q.ꝓut ab ipso excell.Cõsultore firmanṫ. ¶Prima est circa.j.q.vt.s.pro obseruantia voluntatis testõris Franciscus possit propria auctoritate, ꝛ absq; aliqua ꝯfectione inuentarij suscipere tutelã Hieronymi, ꝛ Cesaris

1 filioꝝ fratris eius predefuncti,†quinimo vt testatori pareat, nec volens cõuenit vt faciat inuentarium, attẽto ꝙ testator expresse inuentarium fieri ꝓhibuit per tex.vbi est casus, ꝛ ibi dicũt doct. in.l.fi.§.illo.C.arb.tute.ꝛ per alia.s.per do.Cõsultorẽ deducta, ꝛ vltra euꝫ ita voluit Alex.in ꝯsi.lxxxij.perspectis his.col.fi. vel pen.lib.ij.ꝛ Guid.papa in.q.ccclij.ꝯfectio inuentarij. ꝛ in consi. xlj.Antonius.circa med.Ange.areti.in.§.actionum.mihi. col. xxj.ver.octauo quero qđ incumbit.insti.de act.ꝛ Beltrã. in consi.cxcij.lꝫ regulariter.i.volu.cum multis alijs qui allega.ꝓossent. ¶Scda conclusio est in.ij.q.ꝙ prelegatum factũ predicto Francisco de domo testõris cuꝫ horto,ꝛ alijs de iure vꝫ,ꝛ omnia in.d. cto prelegato contenta debent esse precipua ipsius Francisci fi

2 lij, ꝛ vnius ex heredibus testõris. † Est enim in arbitrio cuiusq; testõris salua legitima suis filijs de rebus suis libere disponere.l. verbis

verbis legis.ff.de verbo℞ significa.l.i.C.de sacro sanc.eccle. ⁊.§. disponat.in auct.de nup.colla.iiij.⁊ q͛ hoc est clarissimum,⁊ quia etiam plene per dñm Consultorem deducitur super eo non insi-
3 sto. ¶†Et si dicatur ꝙ tale prelegatum factum fuit in recompensationem expensa℞ facta℞ pro studio ⁊ doctoratu patris predicto℞ Hieronymi,⁊ Cesaris quasi ⁊ ille tunc videanť filijs eius relinqui,ꝙ quidem cum non videatur veru3,sed vsq₃ ab initio videtur ꝙ donate fuerint in quasi castrense peculium videť ꝙ etia3 prelegatum de quo agitur non valeat, cum tunc.d.filijs nihil relinquatur,ꝙ compensatione dicti prelegati indigeat. Rñdeť ꝓut sapientissime per Cõsultorem rñsum fuit. Et vltra eum ꝙ etiam ꝙ tales expense ab initio fuerint donate, ⁊ q̄dem irreuocabiliter adhuc prelegatum predictum in ea℞ recompensationem factum omni iure valebit,non.n.validitas eius ex irreuocabilitate illius donationis impedieť, nam testator memor eius, ꝙ pro defuncto filio erogauit,⁊ illi donauit voluit viuẽte filio recompensationem relinquere,vt sic videantur magis equales,iuxta.l.si ita legatum sit.la prima.ff.de ꝯdi.⁊ demon.ꝙ absq₃ dubio potuit,cum dispositio suo℞ bonoru3 ab eius arbitrio penderet per predicta. ¶Et
4 hoc ostenditur isto exemplo†pone ꝙ vni filio emancipato pater donet,valet enim donatio,⁊ irreuocabiliter excepta causa ingratitudinis,si postea in testõ alteri filio prelegeт in cõpensatiõne predicte donationis nemo dixerit prelegatũ non valere,ꝑpter irreuocabilitatem donationis,sic igitur dõm est in casu nostro. ¶Quin imo dico ꝙ valeret in casu isto legatum ẽt ꝙ nihil pater pro filio
5 predefuncto erogasset,⁊ sic causa appareret falsa,† qm̃ falsa causa non vitiat legatum.l.cu3 tale.§.falsam.ff.de ꝯdi.⁊ demon.⁊ est tex.quasi in terminis nostris in.l.demonstratio.§.quod aũt.⁊ ibi sũmat Bar.eo.tit.⁊ tradit glo.quam cõiter sequuntur doc.in.d.
6 l.si ita legatum sit. ¶Tertia ⁊ vlti.ꝯclusio est in.iij.qõ.†ꝙ si questio sit vbi ⁊ apud quem Hieronymus, ⁊ Cesar pupilli debeant educari totum hoc remittitur ad iudicis arbitriũ qui inspecta psonarum qualitate ⁊ ꝯiunctione illud perpendet,⁊ qõnem terminabit,ꝓut apertissime inquit Imperator in.l.i.versi.qñ aute3.C.vbi pupil.educ.deb.prout ẽt per excellť.ꝯsultorẽ ꝯclusum fuit. L.B. Socinus nepos.1537.

❧ CASVS ❧

¶Reuerendus dñs Philippus zobolus episcopus Comaclensis in suo vltimo testõ ltime ꝯdito in effectu voluit ⁊ mandauit fieri ecclesiam in certo loco quem tunc habebat,⁊ in ea ecclesia voluit residere certos sacerdotes,⁊ clericos cum eoru3 presidente,⁊ cum quibusdam conditionibus, seu declarationibus, ꝓut latius ex lectura testamenti predicti apparet,cuius copia transmittitur.

¶Et ipsam ecclesiam, ⁊ in ea presidentem, ⁊ alios sacerdotes, et clericos eius heredi,⁊ suis descendentibus substituit, si sine filijs masculis decesserint,vt in ipso testamento legitur.

¶Idem testator lapso biennio,⁊ vltra supuiuens cum sup eo bullas gratis obtinere non posset credit mutasse opinionem vt certis suis literis videtur probari post quas donauit locum predictũ domi.Ludouice vxori fratris eius, vt ex publico instrumẽto constat,cuius etiam copia transmittitur.

¶Et postea etiam vendidit duas domunculas quas habebat contiguas dicto loco que etiam includebantur in dispositione de edificanda ecclesia ſm ordinem testamenti.

¶Mortuo postea testõre cum inter eius heredes,⁊ certos presbyteros orta esset maxima ꝯtrouersia ⁊ lis,facta fuit inter eos quedam compositio, siue transactio, vt ex copia publici instrumenti (que similiter transmittitur)apparet.

¶Expost fuit per sũmu3 Pontificẽ facta q̃dam vnio quarũdã capellania℞ ia3 subrogata℞ in locũ ecclesie erigi ordinate ꝑ testatorẽ ꝑdictu3 q̃ ad vnã capellaniã reducte fuerũt,⁊ facta dicta vnione fuit dicta capellania ꝑ sũmu3 Põtifice3 substituta in locũ predicte ecclesie q̃ erigi debebat in totũ ẽt respectu substõnis de ipsa ecclĩa ⁊ eius ꝓsidentibus fcẽ hrdi.d.testatoris, ⁊ descẽdentibus eius,⁊ hec fcã fuerũt irrequisito ⁊ inscio herede predicti testõris.

¶Dubitať nũc si ꝯtingat ipsum hrẽdem,vel eius descẽdentes decedere sine liberis masculis,vtr℞ ipsa capellania vti substituta dẽat admitti ex cã fideicõmissi ad bona que fuerunt testatoris prefati.

❧ SVMMARIVM ❧

¶De alienatione loci per testatorẽ facta postq̃ in testõ ordinauerunt in eo loco fieri ecclesiam,vtr℞.s.⁊ qñ dicať reuocata illa testamentaria dispositio,⁊ de materia satis plene.

¶Legatũ extinguiť ob alienationẽ volũtariã per legante3 factam.
2 Voluntas reuocandi testamentu3 per actum alienationis oñdiť.
3 Literis alicuius de mutatione eius voluntatis standum est.
4 Lr̃e ꝙ sint scripte manu alicuius per lra℞ cõparationem ꝓbať.
5 Substitutio alicui de ecclesia facta an efficiatur caduca ex defectu ecclesie substitute cu3 eam testator fieri noluerit,⁊ an ecclĩa edificari dẽat de bonis testõris,⁊.ꝭ.nu.9.et.16.17.28.31.32.
6 Ordinatum a testatore si non potest fieri ob locorum defectu3 an in alium vsum conuerti possit,⁊ nu.proxi.seq.⁊ nu.29.
8 Monasterium si in loco destinato fieri non potest alibi construi debet.vide.ꝭ.nume.30.
10 Legatum an valeat si res legata alienata redimatur. ⁊ infra numero.33.et.34.
11 Testator dispositionem suam reuocare potest etiam ad pia3 cãm.
12 Nec potest disponere,vt ei non liceat a priori volũtate recedere.
13 Dispositio generaliter loquens est generaliter intelligenda.
14 Mortui si resurgerent iterum morituri possent ad pias causas relicta reuocare.
15 Disposita ad pias causas reuocari possunt.
Et sufficit voluntas reuocatoria presumpta.
18 Causa testati fauorabilior dicitur.
19 Substitutio pupillaris pupillo fauorabilis est.
20 Causa testati trahit ad se causam intestati.
21 Intestatus quis non dicitur decedere ob substitutionis fideicommissarie inualiditatem.
22 Domus legate per testatorem si permutentur cum alijs alienate non videntur.
23 Argumentum de vno casu ad alium diuersum non valet.
24 Permutatio dicitur alienatio ex causa onerosa.
25 Per alienationem necessariam non fit rei legate reuocatio.
26 Liberalis in necessitatibus nemo existit.
27 Verba presens tempus respicientia fauore institutionis interpretantur,vt etiam ad futurum trahantur.
30 Cap.nos quidem.de testa.quomodo procedat.
35 Verba per ablatiuum absolutum prolata conditione3 importãt.
36 Subrogatum non debet plus iuris habere, q̃ illud in cuius locum fit subrogatio.

❧ CONSILIVM ❧ CLXII ❧

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶Inspectis scripturis oibus de q̄bus in puncto,ac facti ꝯtingentia diligenter ꝯsiderata,pro resolutione presentis ꝯsultationis videndũ est vtr℞ Reueř.do.Philippus testator dicať mutasse opi.quam in testõ habuit, vt ecclesia fieret in certo loco cum qualitatibus de q̄bus in testõ ita vt amplius.d.ecclesia edificanda non sit in ꝯsideratione,vt sic substõ de ipsa ecclesia facta de qua nunc disputať dicať effecta caduca ⁊ inutilis: Et certe ista questio videť decisa per Iurisconsultum in.l.legatu3.§.
1 pater.⁊ in.l.rem legata3.ff.de adi.lega.†Est.n.ibi regula ꝙ legatum extinguitur,⁊ diciť reuocatũ si testõr ex voluntate re3 legatã alienauit,⁊ ita ibi dicunt Bart.⁊ alij docto.⁊ bene facit.l.scribit Q.Mutius.§.i.ff.de auro ⁊ argen.lega.vbi etiam Barto.⁊ alij tradunt,tradit etiam Bald.in.l.lucius.in secunda oppositione. ff.de legatis secundo.Barto.⁊ Alexan.per illum tex.in.l.fideicõmissa.§.si rem.de lega.iij.idem voluit glo.prima in.l.cum seruus.⁊ in.l.si seruo.⁊ glo.iij. in.l.si seruus.ff.de adimen.lega. hoc idem tradunt Bald.Pau.de cast.Salyce.Corne.⁊ alij in.l.iij. C.de lega.Alexander in consilio.clxvij.Inspecto.⁊ in consill.sequen.libr.vj.⁊ in consil.clvij.Viso testamento. in princi. libr.vij.
2 †non quidem ꝙ alienatio sit causa voluntatis adimendi legatum,sed voluntas precedit,que postea ostenditur per actum alienationis ſm Barto.in dicto.l.cum seruus, sed in casu isto testator loca illa que erant,vt ita dixerim,legata ecclesie edificãde,seu clericis in edificanda ecclesia cõmoraturis ex voluntate alienauit,vt in puncto narratur,ergo debet dici reuocatum legatum illud,seu dispositio illa de edificanda ecclesia,dicendo tamen ꝙ testator per prius voluntatem mutauerit, ⁊ legatum ⁊ totam illam dispositionem in mente sua reuocauerit, quod postea per alienationem demonstrauit. ¶Quod quidem vbi talis alienatio non sufficeret apertissime ostenditur ex literis illis, quas ipse Reuerendus testator post factum testm̃,⁊ante predictam alienationem misit ad dñm Ruffinum gablonetum agentem eius in Romana curia,dum in eis dicitur ꝙ ipse non valens obtinere gratis bullas pro facienda dicta ecclesia mutabat voluntatem,⁊ quod alijs

3 largietur, & benefaciet, † quibus literis in hoc videtur standum, iuxta tradita per Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc dõm restat. ver si. illud etiam nota. & per Bar. in. l. nuda. in fi. ff. de dona. cuz concor. vt per Jas. in ɔsil. xlvij. Ex facto. ij. col. i. vol. † Non. n. est dubiũ literas illas manu ipsius Reuer. testõris scriptas fuisse cũ de

4 hoc sit facta fides per cõparationẽ literaꝝ, iuxta tradita p Bal. & Saly. in. l. cõparationes. C. de fide instru. Mutauit ergo testator voluntatem, & ex causa in dictis literis inserta, & ita in ea mutatione ꝑmanens postea loca illa alienauit ɔfirmans per dictam

5 alienationem predictã mutationez voluntatis. ¶ † Quo stante sequitur substitutionem de qua agit̃ fuisse extinctã & caducam effectam ex defectu ecclesie substitute cuz eam fieri testõr amplius noluerit non minus q̃ si ille qui substituit̃, viuo testatore decedat, iuxta. l. vnicam. §. & cum triplici. versi. vel viuo testatore. C. de cadu. tollen. sic ergo ɔcludendum est, ꝙ omnia libere remanserint heredi instituto, & suis heredibus tanq̃ ꝑsone grauate, iuxta. d. l. i. §. ij. de cadu. tollen. ¶ Sed aduertendu3 est, q2 ɔclusio predicta difficultari videt̃ ex pluribus. ¶ Et ꝑmo q2 esto ꝙ loca illa sint remota ab ecclesia in eis edificanda ꝓpter alienationez voluntarie factã, tñ ex quo illam ecclesiam edificandã substituerat vr̃ ꝙ substitutio duret, & ecclesia edificari debeat d̃ bonis testatoris, iuxta notabilẽ decis. Bar. in ɔsi. xxvj. Testator disposuit. quaz refert & sequi videt̃ Alex. in apostil. ad Bar. in. d. l. fideicõmissa. §. si rez. de lega. iij. ¶ Scdo ex alio videt̃ ꝙ cõclusio supra posita de iure

6 non ꝓcedat, † qm̃ si non potest impleri ꝙ testator ordinauerat ex defectu locoꝝ, vt supra alienatoꝝ videt̃ ꝙ omnia que sic pio vsui erant destinata in alium pium vsum conuerti debeant argu. l. legatum. in prin. ff. de admi. reꝝ ad ciui. pertine. & melius facit. l. le-

7 gatum. ff. de vsufru. lega. † nam sicut ibi dicitur iniquu3 etiã quantitatem quam testator in spectaculum destinauerat lucro heredu3 cedere ex eo ꝙ spectaculum illud celebrare non liceat, ita & in casu isto videtur iniquum esse, ꝙ bona per testatorez destinata in ecclesiam illam edificandã, seu in vsum clericoꝝ qui in ea erant habituri, & cultui diuino inseruituri cedant lucro heredis ex eo ꝙ ec-

8 clesia in loco a testatore ordinato edificari non potest. † Et in terminis videtur pro hoc tex. in. c. nos quidem. extra de testa. vbi dicitur ꝙ si in loco, in quo testator monasterium fieri mandauit edificari non potest, debet alibi construi, vt sic pia defuncti voluntas impleatur. Sic igitur & in casu isto dicendum videtur. ¶ Tertio facit q2 videtur sic colligi ex voluntate testatoris, quando ɔsiderans possibile esse, ꝙ ipse viuens non edificet designatam ecclesiã voluit illud esse ad onus heredis, & ꝙ ipse heres illam construat, & ꝙ interi3 corpus eius deponatur in ecclesia sancti Nicolai vbi misse erunt celebrande, & ꝙ etiam per heredem debeat clericis illis quos in testõ testator elegerat assignari vna alia domus, ꝓut

9 in testõ legitur. † Videt̃. n. ex istis & ẽt ex alijs que in testõ scripta sunt posse colligi ꝙ testator in illa sua dispositione ꝑncipaliter respexerit cãm hanc piã, vt. s. cultus diuinus augeat̃, & pro eius aĩa preces fiant, quo stante videt̃ posse ɔcludi ꝙ legatum, & substitutio de q̃bus agitur non caducent̃, sed potius in alium similez vsu3 ɔuertantur, iuxta distinctionem Bar. cõiter approbataz in. l. pa-

10 ter filiu3. §. tusculanus. ff. de leg. iij. ¶ Nec istis videtur obstare ꝙ testator loca illa alienauerit, qm̃ etiam, qñ alienatio facta fuit legatu3, & dispositio testatoris non extinguit̃ totalr̃, sed aliqua subsistẽte rõne valet, & debet sortiri effectum, puta, q2 res alienata redimitur, vt. l. verum est. ff. de manu. testa. Uel alia in locum eius subrogatur, vt. l. filie. §. titia. ff. de ɔditio. & demon. Uel quid simile ɔtingat. Et ita videtur in casu isto dicendum ꝙ dispositio testatoris non fuerit extincta per alienationem quam ipse fecit, sed ex rationibus de quibus supra debeat aliquo modo cõseruari ꝺm predicta. ¶ Istis tamen non obstãtibus, & pro veritate casum nostrum non tangentibus arbitror de iure veram ɔclusionem supra positam, sc3 ꝙ substitutio de qua agitur caduca, & nulla reddita fuerit, & ꝓpter mutationez voluntatis ipsius testatoris dicatur in

11 effectu reuocata ꝺm ea que supra deducta fuerũt. ¶ † Nulli eni3 dubium est testatorem quãlibet suam dispositionez in testamento factam posse ex arbitrio reuocare cum eius voluntas sit ambulatoria vsq3 ad mortem. l. iiij. ff. de adimen. legat. & l. cum hic sta-

12 tus. §. ait oratio. ff. de donatio. inter virum & vxo. ¶ † Immo non potest sic disponere, vt ei non liceat a priori voluntate recedere. l. si quis in principio testamenti. cum materia, & ibi Bar. plene tradit. ff. de lega. iij. ¶ Nec quicq̃ ɔtra hanc regulam reperitur dispositum fauore pie cause, nam etia3 ad pias causas disposita po-

13 test testator ex arbitrio suo reuocare, † iura eni3 predicta generaliter loquunt̃, merito generaliter sunt intelligenda etiam respectu dispositoꝝ ad pias causas. l. i. §. generalr̃. ff. de leg. prestã. l. quicq̃. §. parentes. ff. de in ius voc. c. si romanoꝝ. xix. dist. & l. itez apud. §. ɔ̃naliter. ff. de iniur. cum simi. facit. l. i. C. de sacr. sanc. eccle. dum dr̃ ꝙ iudicia defuncti debent seruari que suprema fuerint, & loquitur de relictis ecclesie, & sic ad pias causas, vnde si testator reuocat iudiciu3 reuocatũ non potest dici supremũ, sed ipsa reuocatio

14 dr̃ suprema, ergo &c. ¶ † Et hinc dixit Bar. in. l. i. C. de sacr. san. eccle. in. iiij. q. v. q. prin. ꝙ si mortuus aliq̃s resurgeret iteꝝ moriturus, vt ɔtigit Lazaro posset relicta etiam ad pias causas reuo-

15 care. ¶ † Et ꝙ etia3 disposita ad pias causas reuocari possint ex arbitrio testõris voluit Oldr. in ɔsi. clxxiiij. Thema tale est. & clarius hoc tradit Pau. de cast. in ɔsi. ccxlij. Circa ꝑmũ q̃situ3. post princi. ¶ Et adeo vera sunt ista vt sufficiat voluntas reuocatoria presumpta, & per ɔiecturas suscepta, vt. l. iij. §. fina. ff. de adimen. lega. cum simi. ¶ Cum igit̃ in casu isto voluntas testatoris reuocatoria nedũ sit presumpta ꝑp donationem de qua in puncto, sed ẽt quasi exp̃sse habeat̃ ex literis de q̃bus. s̃. necessario ɔcludendũ vr̃ ꝙ oĩa per eũ disposita de ecclesia illa edificãda, & de eius substitutione dicantur reuocata, ita vt substitutione caduca reddita bona apud hr̃dẽ grauatu3 libere dẽant remanere, vt. s̃. fuit ɔclusu3.

16 ¶ † Pro qua ɔclusione videt̃ bonus tex. in. l. pater filium. §. tusculanus. ff. de lega. iij. nam sicut ibi dissoluto templo duo millia ipsi templo relicta remanent apud Petronium qui eis erat grauatus, ita & hic ecclesia non facta, & fieri impedita per ipsum testatorem, & substitutione de ipsa ecclesia facta extincta debent bona remanere apud heredem grauatum. ¶ Ad allegata in ɔtrarium ex iam deductis recte intuentibus apparebit responsio, vt tamen clarius veritas ostendatur, sigillatim ad omnia, vt. j. respondetur.

17 ¶ † Primo ergo non ob. doctrina Bart. in dicto ɔsilio. xxvj. relata per Alex. in. d. §. si rez. qm̃ posito ꝙ sit vera, q2 de ea non intendo disputare rñdetur pluribus modis, & ꝑmo ꝙ Bar. loquitur de institutione heredis ad quam ɔseruanda3 iura sunt promp-

18 ptiora, vt sc3 defunctus dicatur testatus decessisse, † cũ causa testati dicatur fauorabilior, & publice expediat quem habere hr̃dez ex testamento, vt. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. aperi. ꝓut illum

19 tex. solent allegare doct. ¶ † Hinc dicimus vtile esse pupillo, & fauorabile, ꝙ ei sit facta pupillaris substitutio. l. si pupillus. alias incipit iulianus. in prin. ff. de acquiren. heredi. per eam enim habe-

20 bit heredem ex testamento, quod non esset ea nõ facta. ¶ † Hinc etiam dicimus ꝙ causa testati velut dignior, & fauorabilior trahit ad se causam intestati. l. i. §. si ex fundo. ff. de heredi. instituen. & ibi tradunt docto. facit. §. sed si quis priore. & ibi glos. notabi. in ver. rebus. institu. quibus modis testa. infir. cum simi. ¶ Ex illa ergo decisione Bar. non videtur ꝙ possit argui ad casum nostrũ in quo de institutione non agitur, illa enim valuit & sortita est effe-

21 ctum ita vt defunctus dicatur habere heredẽ ex testamento. † Sed agitur de fideicommissaria illa substitutione per cuius inualiditatem defunctus non dicitur decedere intestatus, cessante ergo fauore institutionis qui in casu Bar. ɔsideratur, ꝓut etiam (alio tamen respectu) Bar. ɔsiderat debet etia3 cessare decisio Bar. per locum a cessante ratione. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure patro. & c.

22 cum cessante. de appel. cum simi. ¶ † Scdo ẽt rñdetur ꝙ in casu Bar. testõr non simplr̃ domos illas alienauit vt domibus careret, sed eas ꝑmutauit cũ alijs domibus, ita vt eis in locu3 primaꝝ subintrantibus non videat̃ eas alienasse, dẽnt. n. ipse velut subrogate sapere naturam illaꝝ in quaꝝ locum subrogantur. argu. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & l. i. §. hec actio. vbi not. Barto. ff. si quis testa. lib. esse ius. fue. cum simi. ¶ Et in ꝓposito optime facit. l. filie. §. titia. ff. de ɔditio. & demon. allegata in contrarium in vltimo fundamento. Merito ergo dispositio illa conseruatur vt fit etiam in. d. §. titia. quod non cadit in casu nostro in quo alienatio d̃signati loci simpliciter facta fuit, & alius locus nõ

23 fuit sibi subrogatus. ¶ † Cum igitur casus sint diuersi de vno ad alium non debet fieri argumentum siue illatio. l. fina. ff. de calumnia. & l. inter stipulantem. §. sacrum. versicu. sed hec dissimilia. ff.

24 de verbo. obligatio. cum simili. ¶ † Tertio respondetur ꝙ Bar. loquitur in permutatione que dicit̃ alienatio ex causa onerosa, & merito in dubio censetur facta ex necessitate, vt post Jaco. butri. Bal. Ang. & Saly. declarat Corne. in. l. iij. circa medium. versi. in dubijs autem. C. de legi. & ideo conuenienter Bart. ɔcludit di-

25 spositionem nõ esse reuocatam, † qm̃ pro regula non fit reuocatio per alienationẽ factam ex necessitate, vt p Bar. in. d. l. rẽ legata3. & in. d. §. si rem. & tradunt omnes in. d. l. iij. Nisi tamen mutasset testator voluntatẽ, & hoc debet per heredez ꝓbari qñ alienatio fit ex titulo oneroso, vt dclarat Alex. in apost. ad Bar. in. d. l. rez legatã. in casu aũt nr̃o alienatio fuit volũtaria, q2 ex titulo donationis. ¶ Quinimmo in tali titulo non cadit distinctio voluntarie vel necessarie

26 vel necessarie alienationis,†cum in necessitatibus nemo liberalis existat, vt.d.l.rem legatam, merito ergo ex tali donatione dicitur reuocata dispositio circa res donatas. ¶Quarto etiã rñdetur ꝙ in casu Bar.testator non disposuerat specialiter, ꝛ noiatiꝫ de certis domibus, vt.s.in eis fiat ecclesia, sꝫ gñaliter dixerat, ꝙ in suis domibus ꝯstrueretur, vnde cuꝫ domus ille quas titulo pmutatio nis recepit dicanꝭ sue tpe mortis, nil mirum si in eis ꝯseruatur te
27 statoris dispositio. †Et cum agaꝭ in casu illo de ꝯseruanda institutione eius fauore vba que alias presens tps respicerent late interpretanꝭ, vt etiam ad futurũ trahanꝭ, arg.l.placet.ff.de libe. ꝛ posthu. put ibi Bar.inducit, qui ꝓprie vtitur hoc fundamento, vt per eum. Sed in casu nr̃o testator specialr̃, ꝛ noiatiꝫ locum ecclesie ꝯstruende designauit qui per eum postea fuit ex causa donationis alienatus, ergo de casu Bar.ad casum nostrum non dꝫ ar-
28 gui. ¶†Quinto ꝛ vltimo rñdeꝭ ꝛ tollitur penitus ois difficultas qꝛ in casu Bar.nõ ꝯstabat aliquo modo de mutatione volũtatis testatoris. At in casu isto de mutatione ꝯstabat ex literis per Reuerendũ dñm testatorẽ scriptis ſm ꝙ.s.deductum fuit, ergo ꝛc.
29 ¶†Scdo principaliter nõ ob. ꝙ scdo loco allegabaꝭ, qm̃ de plano rñdetur, ꝙ illud ꝓcedit qñ testator decessit cum ea voluntate, vt aliqd erogeꝭ in certũ pium vsum, illud aũt fieri non põt, absqꝫ tñ facto ꝛ ordine ipsius testatoris, sed impedimento aliunde ꝓueniente. Puta qꝛ lege caueꝭ spectaculũ a testatore ꝯsideratuꝫ non licere celebrari, vt in.d.l.legatuꝫ.de vsufr.leg. Uel qꝛ pecunia certo operi destinata iteruẽtu legis falcidie diminuiꝭ ita vt ad opus illud non sufficiat, vt in.d.l.legatam.de admi.rex ad ciui. pertin. tunc.n.poterit fieri ꝯuersio in alium piuꝫ vsum, vt aliquo mõ pia defuncti voluntas serueꝭ, vt in dictis iuribus. Sed in casu isto testator non decessit cum illa voluntate, sed ab illa dr̃ recessisse, vt.s. ostensum fuit. ¶Et ex facto ꝛ dispositione sua ipediꝭ ecclesie edificatio in loco destinato, ergo non dꝫ fieri ꝯuersio in alium vsum pium, ꝛ qui vellet illud facere repugnaret ꝛ aduersareꝭ voluntati testatoris, qui noluit amplius ecclesiam illam ꝯstrui, ꝛ voluntateꝫ suã mutando dr̃ totam illam dispositionem de edificanda ecclesia reuocasse cum oibus suis sequelis. Et vltra lr̃as illas ex qbus de mutatione volũtatis ꝯstat ꝓdicta mutatio ꝛ reuocatio sue dispositionis satis ostenditur ex illa donatione. Nam cum illã iure dñij faciẽdo voluerit loca illa eẽ donatarie satis appeꝭ, ꝙ voluit in eis
30 amplius edificari ecclesiaꝫ. ¶†Et per hanc viam rñdeꝭ etiaꝫ ad d.c.nos qdeꝫ.de testa. Dico.n. ꝙ loquiꝭ tex.ille qñ testator decessit cum voluntate vt monasteriũ in loco ordinato ꝯstrueretur, nõ enim testator locum alienauerat, aut alio modo mutatam voluntatem ostenderat, sed impedimento aliunde ꝓueniente in eo loco
31 non poterat ꝯstrui monasterium. ¶†Non obst.modo tertiũ fundamentũ, qm̃ ex predictis patet rñsio, dico.n. ꝙ imo voluntas testatoris nota est in ꝯrium cum ille in predictis literis dixerit se mutare voluntatẽ si bulle gratis non obtinerenꝭ, ꝓut nunꝙ̃ fuerunt obtente, ꝛ talem mutationẽ voluntatis postea ostendit donando locum in quo ordinauerat ecclesiam ꝯstrui. ¶Et ꝯsideratio facta in ꝯrium ꝓcederet qñ testator in eadem voluntate ꝑmansisset, ꝛ aliquo casu non ꝯstruxisset ecclesiam in vita, fateor eniꝫ ꝙ tunc fuisset totum ad onus heredis. At in casu isto mutauit volunta-
32 tem, ergo ꝛc. ¶†Et doctrina Bar.in.d.§.tusculanus.non obst. qꝛ ꝓcedit qñ pia illa dispositio non põt impleri aliter ꝙ̃ ex voluntate testatoris, puta qꝛ templum cui relinquebaꝭ destruaꝭ, vel decedat persona cui erat relictum, vel quid aliud ꝯtingat preter ordinem testatoris, naꝫ tunc debet adhiberi distinctio Bar. ibi vtꝝ scꝫ testator principaliter respexit causam an vero ꝑsonam, seu locum quibus reliquit vt per eum. Sed hec sunt aliena a casu nostro in quo ecclesia ꝯstrui non potest in loco ordinato ex facto ipsius testatoris, qꝛ locum illum donauit, ꝛ illud fecit, qꝛ iam mutauerat voluntatem, ꝛ in effectu dispositionem illam diciꝭ reuocas-
33 se ſm ꝙ supra fuit demonstratuꝫ. ¶†Nec predictis obstant duo iura vltimo loco allegata, nam in primis duꝫ dicebaꝭ, ꝙ ꝓpter redemptionem rei alienate dispositio ꝯualidatur per.d.l.veruꝫ est. ff.de manumis.testa. Dico ꝙ imo regula est in ꝯrium, vt est tex.in .l.cum seruus.ff.de adimen.lega. ꝛ ibi Bart. ꝛ alij declarat, ꝛ.d. l.verum est ꝓcedit simpr̃ in relicto libertatis, vt per glos. ꝛ Bar. in.d.l.cum seruus. ¶Et si tunc dicas, ꝙ idem esse deberet in casu nostro fauore pie cause. Potest primo dici ꝙ cũ hoc iure cautum non reperiatur non licet specialia extendere per iura vulgaria. ¶Uel scdo rñdetur ꝙ argumentum ꝓcederet quando in casu nostro locus per testatorem donatus aliquo mõ fuisset recuperatus, ꝛ ad eius hereditatem rediisset, qd factũ non fuit. ¶Tertio etiam rñdetur ꝙ in casu nostro de mutatione voluntatis satis
34 ꝯstat vt dictum fuit, ergo ꝛc. ¶†Et eisdem fere modis rñdeꝭ ad d.l.filie.§.titia.de ꝯdi.ꝛ demon.ꝯgrua tñ ꝯgruis referendo. Dico enim ꝙ ibi ancilla cuꝫ noie Agathee fuit in locũ alienate subrogata, ꝛ aliter de mutatione volũtatis non ꝯstabat, at hic de mutatione voluntatis ꝯstat, ꝛ non reperiꝭ ꝙ alius locus sit subrogatus in locum loci donati, ergo ꝛc. ¶Preterea ibi testator non se retulit ad certam ꝑsonam, sed ad certum nomen ancille referendo se ad tps mortis, vnde cum tpe mortis reperiatur ancilla illius nominis Agathee nil mirum si in ea legatum dicitur ꝯseruatum quod non ꝯsideratur in casu isto. ¶Cõcluditur itaqꝫ ex predictis omnibus dispositionem de ecclesia edificanda per testatorem fuisse reuocatam, ꝛ ꝯsequenter substitutionem fideicõmissariam de qua agimus ex voluntate testatoris caducã ꝛ nullam fuisse effectam, ꝛ ita bona libere remanere apud heredẽ. ¶Nec predictis obstat cõpositio quedam inter heredẽ Reuerendi testatoris ꝛ certos presbyteros facta de qua in puncto, nec etiam vnio quam postea sũmus Pontifex fecit cũ subrogatione capellanie in locum ecclesie sancte Crucis, iuxta formã testamenti edificande, de qua ẽt in puncto fit mentio. Qm̃ rñdetur quo ad cõpositionem, ꝙ illa non sortita fuit aliquem effectum, qm̃ illa habebat secum expressam ꝯditioneꝫ, vt effectũ sortiaꝭ tñ accedente ꝯfirma
35 tione aplica, ꝛ nõ alr̃, †que vba cum sint per ablatiuũ absolutum plata ꝯditionem important. l.a testatore.ff.de ꝯdi. ꝛ demõ. ꝛ tradunt moder.in rub.ff.solu.matri. ꝯditio aũt illa nunꝙ̃ fuit impleta, qꝛ dicta ꝯfirmatio nunꝙ̃ accessit, ergo ꝛc. ¶Preterea si compositio illa attendaꝭ in ea p illos presbõs fuit renunciatũ omni iuri cõpetenti in bonis ꝛ hr̃ditate.d.Rdi testatoris vltra ea que expresse fuerunt assignata.d.presbis. Ex quo inferri vr̃ ꝙ ẽt fideicõmisso, seu fideicõmissarie substõni, de qua agiꝭ dr̃ in effectu renunciatũ. ¶Quantũ vo ad vnionem ꝛ subrogationẽ quã fecit summus Põtifex rñdetur ꝙ illa non põt preiudicare hr̃dibus dicti testatoris, cuꝫ eis ignorantibus facta fuerit, vt in puncto narraꝭ. ¶Preterea vnio ꝛ substitutio illa ꝑsupponit voluntatẽ testõris fuisse vt dicta ecclesia edificareꝭ, ꝛ in ius qd haberet dicta ecclesia subrogauit capellaniã illam. Sed sic est ꝙ testator mutauerat voluntatẽ ꝛ dispositionem illã reuocauerat, vt sic nulluꝫ ius de cetero cõpetere potuisset asserte ecclesie presertim respectu substitutionis de qua agitur, merito nec illa capellania subrogata debet
36 aliquod ius habere respectu substitutionis predicte, † ne plus iuris habeat subrogatũ, ꝙ̃ illud in cuius locum fit subrogatio contra regulã de qua in.l.si eum.§.qui iniuriaruꝫ.ff.si quis cautio. cũ simi.de qua etiam.s.dictum fuit. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue.1537.

CASVS

¶Dñs Gandulphus de patengulis Brixiensis in suo vltimo testamẽto cũ hr̃et sex filios masculos ltimos ꝛ nãles, Philippo filio emancipato hr̃de instituto in rebus certis alios qnqꝫ in ptãte existentes vniuersales hr̃des instituit, vꝫ, Jo.georgiuꝫ, Thomas, Augustinũ, Hieronymum, ꝛ Jo.baptistam cum hoc tñ ꝙ si aliqui ex dictis filijs institutis heredibus decederẽt in pupillari etate, vel postea qñcunqꝫ sine liberis masculis ex se legitime descendentibus alij fieri heredes instituti superextãtes vnus, vel plures succedat, seu succedant ipsi predecedenti, seu ipsis predecedentibus insolidum, ꝛ equalibus portionibus.

¶Et cum hac etiam ꝯditione addita, ꝙ dicti sui filij ꝛ hr̃des, nec aliquis eoꝝ nullo modo nullaqꝫ via possint, nec valeant vendere, donare, alienare, nec permutare aliqua bona imobilia, nec seruitutes imponere aliqbus ex dictis bonis nisi ipse vendẽs, vel alienans fuerit annoꝝ.xxx. ꝛ aliter factum non valeat, nec teneat, ꝛ infringi possit per infra scriptos eius fideicõmissos, ꝛ quẽlibet eorum, ꝛ ad hoc vt dicta bona hereditaria remaneant, ꝛ conseruentur ipsis heredibus institutis, ꝛ eorum heredibus masculis ꝛc. vt latius in testamento legitur, cuius copia transmittitur.

¶Post predictum testamentum, ꝛ testatore mortuo decesserũt sine filijs aliqui ex dictis heredibus institutis.

¶Decessit ẽt Jo.baptista superstitibus tñ sibi Gandulpho, ꝛ Constantio filijs ꝛ heredibus vtibus, qui ambo postea iam minores. xxx.annoꝝ existentes decesserunt sine liberis ſupstite eis Augustino patruo ꝛ filio testatoris vno ex heredibus institutis.

¶Et isti Gandulphus, ꝛ Constantius, ꝛ qlibet eoꝝ instituit heredem dñam.N.coꝝ matrem, que tñ eis ab intestato non successisset ſm formam statutorum.d.ciuitatis Brixie.

¶Queritur modo vtruꝫ a predicta matre peti possint bona imobilia hereditaria predicti testatoris per Augustinum predictum, aut eius heredes quasi non potuerunt per eius filios in eaꝫ trans-

ferri eam instituendo heredem, an vero ipsa possit illa bona de sure retinere sicut cetera bona hereditaria filiorum suorum.

SUMMARIUM

¶ De probibitione alienationis, vtruꝫ facta filijs heredibus trahatur ad nepotes, propter eius rationem.
¶ Et an comprehendat heredis institutionem.
¶ Et an facta vsqꝫ ad certum tempus duret post illud propter expressam rationem.

- Substitutio simpliciter facta alicui si sine filijs masculis decesserit expirat si grauatus cum filijs masculis decedat.
- 2 Probibitio alienationis in cuius fauorem censeatur facta.
- 3 Alienare probibitus extra certum genus hominum an ꝓhibeatur etiam alienum ab illo genere heredem instituere.
- 4 Probibitio alienationis facta filijs an ad nepotes extendatur, ⁊ infra nu. 9. 14. 15. 16. 17. et. 21.
- 5 Probibitio alienationis ad tp̄s facta post illud non extenditur.
- 6 Ratio generalis particulare dictum declarat, ⁊ ĩ. nu. 18.
- 7 Probibitio heredi nominatim facta quando heredi heredis dicatur facta, ⁊ ĩ. nu. 22. 23.
- 8 Fideicõmissum an inducatur ob alienationis ꝓhibitionem.
- 10 Verba ista dicti sui filij ⁊ heredes in testamento posita operátur, ac si eorum nomina essent expressa, ⁊ nu. xxi. seq.
- 12 Verba vt dicta bona remaneant in familia, quomodo intelligantur, ⁊ ĩ. nume. 17. et. 26.
- 13 Alienationis probibitio est odiosa.
- 19 Mors omnia soluit.
- 20 Heres defuncti personam representat.
- 24 Alienari ꝓhibitum per vniuersitatem in alium transferri potest.
- 25 Expressum plus operatur q̃ꝫ tacitum.
- 27 Verba in dispositione odiosa proprie sunt intelligenda.
- 28 Verbum alienare, si est dubium, quõ declaref, ⁊ nu. xxi. seq.
- 30 Statutum probibens forensem requirere per contractum nõ dicitur probibere per heredis institutionem.
- 31 Alienatio in minori etate facta non valet.
- 32 Probibitio alienationis sine licentia certe persone intelligitur inter viuos.
- 33 Actus testandi non debet pendere ab alieno arbitrio.
- 34 Verba testamenti debẽt adaptari ne testator sibijpsi ꝯrius dicaf.
- 35 Probibitio alienationis, vel translationis bonorum facta filijs vsqꝫ ad certam etatem, lapsa illa etate heredem extraneum instituere possunt.
- 36 Dictio nisi cuius sit nature, ⁊ nu. seq.

CONSILIUM CLXIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. ¶ Subtilis admodum ⁊ pulchra est presens ꝯsultatio, ⁊ eius resolutio ex apicibus iuris pendere videf. ¶ Et primo aspectu videf, ꝙ institutio facta per Gandulphũ, ⁊ Constantiũ de eoꝝ matre non potuerit in eam transferre bona imobilia, que apud eos erant ex hereditate Gandulphi senioris eoꝝ aui in p̃iudicium Augustini eoꝝ patrui, ⁊ filij predicti Gandulphi senioris, quasi ipse Augustinus videaf ad ea per fideicõmissum vocatus. Non q̄dem ex capite substõnis expresse facte de supuiuentibus in ver. cũ hoc tñ ꝙ si aliq ex dictis filijs ⁊c. 1 †illa. n. respectu Jo. bap. ⁊ sue portionis expirauit, qꝛ decessit cũ filijs masculis legitimis ⁊ nãlibus cum facta esset simpl̃r decedenti sine talibus liberis tex. est clarus in. l. filiusfamilias. §. cuꝫ qs. ff. de leg. i. cum multis simi. que allegari possent, nec curaf, ꝙ postea illi filij Jo. bap. decesserint sine filijs arg. d. §. cum qs. ⁊ bene facit. l. cum vxori. C. q̃n dies leg. ced. quã ad hoc allegat Oldr. in ꝯs. xxj. Thema tale est. vbi ita ꝯcludit, ⁊ ita ẽt firmat in terminis Dec. plures ꝯcor. allegando in ꝯs. ccxviij. In casu. ij. col. in fi. ⁊ plene ẽt in ꝯsi. ccccccxxxvi. Prima facie videbaf. ij. col. ⁊ in ꝯs. ibi prece. iij. col. cum simi. ¶ Sed vr̃ Augustinus vocatus ex capite fideicõmissi, ꝙ vr̃ ꝯtineri in alijs verbis testamenti dum dr̃, ⁊ cum hac ẽt ꝯditione addita ⁊c. ibi. n. ꝓhibetur alienatio predictoꝝ bonoꝝ imobilium expssa illa rõne, vt remaneant, ⁊ ꝯseruentur hr̃dibus institutis, ⁊ eoꝝ heredibus masculis, vt in testõ legitur. 2 ¶ †Ex q̄bus ꝟbis manifeste ꝯstat ꝓhibitionem predictam alienationis factaꝫ fuisse fauore ipsoꝝ heredũ institutoꝝ, ⁊ eoꝝ heredum masculoꝝ, idest eoꝝ descendentiuꝫ masculoꝝ, ꝓut in veritate importare vñr illa ꝟba, ⁊ eoꝝ heredibus, sicut in simili exponitur in. l. ex fcõ. §. si na. ff. ad treb. ⁊ ibi doc. tradũt merito vr̃ ꝙ inter predictos descendentes masculos ex tali ꝓhibitione alienationis sit inductum fideicõmissuꝫ saltem in euentũ ꝯuentionis, iuxta tradita per Bar. ⁊ alios in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de ꝟbo. obli. ⁊ vt plene scribit patruus ⁊ dñs meus Soci. in ꝯsi. ccxxvij. Presens ꝯsultatio in p̃ma difficultate, ⁊ Cur. iunior in ꝯs. clxvij. Presupponif in facto. per totũ, vbi plures alios allegat. Unde cũ in casu isto Gandulphus iunior, ⁊ Cõstantius eius frater videanf ꝯuenisse, qꝛ. s. matrẽ eis ab intestato non successurã, ⁊ in hoc extraneam instituerunt hr̃dem, ⁊ sic alienauerũt extra descẽdentes masculos testatoris, ergo vr̃ ꝙ hẽat locũ fideicõmissuꝫ in fauorẽ Augustini vnius ex filijs testatoris, ⁊ eius descendentiũ masculoꝝ, 3 †naꝫ ꝓhibitus alienare extra certum genus hoium ꝓhibef ẽt in testõ alienũ ab illo genere, ⁊ sic quantũ ad hoc extraneũ hr̃dem instituere, vt. l. peto. §. fratre. ⁊ ibi gl. ⁊ oẽs doc. not. ff. de leg. ij. cum ꝯcor. ibi p glo. alleg. ⁊ in specie ita firmat ibi Bar. in vlti. mẽbro sue distinctiõis q ideꝫ dixit in. l. si ita qs. §. ea lege. ff. de ꝟb. ob. cum quo alij doc. magis cõiter trãseunt, ꝓut ita firmando in ⁊ Jas. in. l. filiusfamilias. §. diui. in. vij. q. Bar. col. mihi. xxij. ver. nunc teneo ꝯrium. ff. de leg. i. ibi. n. asserit, ꝙ alias fuit in ꝯria opi. sed tunc s̄m Bart. dicit tenenduꝫ esse, ⁊ ꝙ ita ꝯsuleret ⁊ iudicaret. ¶ Et dixi ꝙ mater instituta a predictis filijs non erat eis ab intestato successura vꝫ, sic disponente municipali iure ciuitatis Brixie, qꝛ aliud esset dõm si ab intestato fuisset successura, vt per Bar. in. d. §. fratre. ⁊ per Jas. in. d. §. diui. in. d. vij. q. Si igif p̃dicti Cõstantius, ⁊ Gandulphus ꝓhibitioni alienationis ꝯuenerũt dr̃ ꝓuenisse dies fideicõmissi in fauorem predicti Augustini, ⁊ eius filioꝝ vt dictum est.

4 ¶ †Nec vr̃ obstare si dicaf, ꝙ imo nõ p̃nt dici ꝯuenisse eo ꝙ ipsi non vñr ꝓhibiti cum ꝓhibitio videaf facta solum filijs ⁊ hr̃dibus institutis, ⁊ ꝓpterea non deat extẽdi ad nepotes, vt est text. in. §. nos igif. in auc. de resti. fideicõ. col. ix. cũ his que. ĩ. deducenf. ¶ Atqꝫ ẽt si dicaf, ꝙ qui ꝓhibenf solum ꝓhibenf donec fuerint minores xxx. ann. ⁊ ideo nõ censenf ꝓhibiti dicti Constantius, ⁊ Gandulphus qui tpe eoꝝ testamenti, vel mortis erãt. s̃. talẽ etateꝫ, 5 †cũ ꝓhibitio facta ad tp̄s post illud nõ porrigaf. l. imperator. ⁊ ibi tradũt doct. ff. de postul. ⁊ in teris nr̃is. s. in mã ꝓhibite alienationis est tex. ⁊ ibi tradit Bar. in. l. pater filiũ. §. fundũ. ff. de leg. iij. ꝙ. n. ad certum tp̄s ꝓhibef censef post tp̄s illud ꝑmissum, vt dictis iuribus, ⁊ ita per illa iura in mã nr̃a firmat Alex. in ꝯsi. lv. Ponderatis his que. iij. col. ver. ⁊ lꝫ substituerit. lib. iij. Qm̃ ad ista, videf posse rñderi ꝙ lꝫ ꝓhibitio ista quantum ad ꝟba sonet tm̃ de filijs ⁊ hr̃dibus, ⁊ ante etateꝫ. xxx. ann. tñ ex mẽte testõris vr̃ per interpretationẽ intelligenda latius, vt sic ẽt nepotes hr̃duꝫ hr̃des, ⁊ ẽt post. xxx. ann. cõprehendat, ⁊ hoc vigore illius gñalis rõnis dum dr̃ ꝙ fit. d. ꝓhibitio, ad hoc vt bona hr̃ditaria remaneant, ⁊ ꝯseruenf ipsis hr̃dibus institutis, ⁊ eoꝝ hr̃dibus masculis, hoc. n. fieri nõ posset si nepotes testõris non censerenf ꝓhibiti, vel ẽt si post xxx. annos non duraret ꝓhibitio, vt de se notũ est, ⁊ appareret in p̃nti casu si valeret institutio de qua agif, qꝛ per eũ facile bona hereditaria testõris transibũt in alienã familiã, ⁊ sic nõ remanebũt, ⁊ minus ꝯseruabunf hr̃dibus institutis, ⁊ eoꝝ hr̃dibus masculis, vr̃ itaqꝫ dõm ẽt p̃dictos nepotes, ⁊ ẽt post etatẽ. xxx. ann. ꝓhibitos fuisse vigore p̃dicte gñalis rõnis. 6 ¶ †Eteniꝫ rõ gñalis particulare dcm̃ ampliat. l. nomen debitoris. §. fi. ff. de leg. iij. sicut ecõtra, vt. l. cũ pater. §. dulcissimis. de leg. ij. ¶ Et ita in mã ꝓhibitionis alienationis signãter declarat ⁊ firmat Jas. in. d. §. diui. xj. q. Bar. in ꝟ. istaꝫ limitationẽ que hꝫ. col. mihi. xxiiij. 7 †ꝯcludens ꝙ lꝫ alias ꝓhibitio hr̃di noiatiꝫ facta, vel tal̃r ꝙ ꝑsona heredis demonstref non dicaf facta hr̃di hr̃dis, tñ si addaf ratio, qꝛ. s. testõr velit talẽ reꝫ remanere in familia, vel non exire de suo gñe ẽt heredes hr̃dis censebunf ꝓhibiti, vt sic ꝓhibitio non ꝑsonalis, sꝫ realis dicaf vt per eũ, ⁊ vt ipse allegat fuit hec pulchra decisio Bar. in. d. l. pater filiũ. §. fundũ. in fi. ff. de leg. iij. ⁊ alioꝝ, vt ibi per Jas.

¶ Ista sunt que me diu ancipitem primo aspectu trahebant in fauorem predicti Augustini ⁊ filiorum eius. ¶ Verũtamen eis minime obstantibus maturius omnia animadnertens ꝯtrariaꝫ sententiam vti de iure veriorem amplector, ⁊ ꝯcludo predictos Gandulphum ⁊ Constantium potuisse libere etiam de bonis que fuerunt Gandulphi senioris eorum aui testari, ⁊ consequenter quod in eorum matrem per eos institutaꝫ fuerunt translata etiam bona auita. ¶ Et quidem ex pluribus ⁊ maxime ex infra scriptis.

¶ Presupponendo primo ⁊ ante omnia, quod ex probibitione alienationis de qua agitur non fuit inductum fideicõmissum absolute, sed si quod fuit, fui tantum in euentum contrauentionis. 8 ¶ †Et sic quando qui fuit probibitus alienauerit, attento

ꝙ probibitio

ꝙ prohibitio per se erat nulla quia nuda ⁊ sine causa ⁊ verba illa ad hoc vt dicta bona remaneant ⁊c. solum operantur, vt prohibitio causam habeat, ⁊ non ꝙ fideicōmissum absolute inducatur prout recte intuenti voluit Barto. vt ibi dominus meus Soci. in sexta col. declarat in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de ver. ob. ⁊ plene tradit idem Soci. in. d. consil. ccxxvij. ⁊ Curt. iuni. in. d. consi. clxvij. ad quos in hoc gratia breuitatis me remitto. Hoc autem sic presupposito pono ante omnia hanc conclusionem vcȝ predictos Gandulphum ⁊ Constantium nullo onere fideicōmissi fuisse grauatos maxime tempore eorum mortis, ⁊ propterea libere etiam de bonis auitis potuisse testari eorumq; matrez instituere.

9 ¶ †Et primo potest ista conclusio probari, quia prohibitio alienationis de qua agitur fuit facta expresse filijs, ⁊ heredibus testatoris, vt patet in testamento duȝ dicitur ꝙ dicti sui filij, ⁊ heredes nec aliquis eorum ⁊c. vnde debet intelligi tantum in persona ipsorum ⁊ non debet extendi ad nepotes, licet ipsorum filioꝝ sint heredes, vt est text. in. §. nos igitur. in auc. de restitu. fideicom. ⁊ ibi glo. ⁊ docto. tradunt, ⁊ est cōmunis ɔclusio Bar. ⁊ alioꝝ in. d. §. 10 diui. in. x. q. vt ibi per Jaso. ⁊ Moder. ¶ †Et maxime hoc dicendum est isto casu, vbi verba illa, dicti sui filij ⁊ heredes ⁊c. necessario sunt referenda ad supra nominatos in institutione heredū, ⁊ perinde est ac si propria nomina eoꝝ fuissent expressa in tali prohibitione, iuxta tradita per Barto. in cōsil. cxxiiij. Andreas martini ɔdidit testamentum. relata ⁊ approbata per Jaso. in cōsi. xv. In presenti rescripto. ver. scdo principaliter. i. volu. ⁊ in specie in materia nostra ita declarant nouissimi in. d. §. diui. in. xj. q. Bart. ⁊ in simili ita firmat Corne. in consil. ccxxx. Quāq; in hac consul- 11 tatione. ix. colum. iij. volu. †volens ꝙ verba, ex dictis filijs in casu suo non possint verificari in nepotibus, quia de eis supra nulla erat facta mentio. ¶ Facit etiam decisio Alex. in consilio. clxxiij. Visa facti narratione. ij. colum. lib. v. dū dicit ꝙ verba ī scriptorum heredum, soluȝ in expresse nominatis verificantur, put istud consilium in simili ego allego in. l. cuȝ filio. in vltimo nota. in fi. ff. de lega. i. Cum igitur in casu nostro ꝓhibitio sit facta dictis filijs, ⁊ heredibus non potest dici facta nepotibus, ⁊ sic predictis Gandulpho, ⁊ Constantio de quibus supra nulla mentio facta erat.

12 ¶ †Nec tunc obstabit ratio allegata in testamento ibi, ad hoc vt dicta bona hereditaria remaneant ⁊c. qꝛ ex his verbis in casu nostro non debet ampliari ꝓhibitio vltra q̄ȝ facta fuerit, vt. s. trahatur etiam ad nepotes, qm̄ talia verba alium hn̄t sensum, nam cuȝ filij predicti sint ꝓhibiti alienare tantum. ī. etatem. xxx. annoꝝ, vt clare dicit̄ in testamento. ī. quam etatem lubrico eius facile potuissent induci ad alienandū ⁊ dissipandum credidit testator, ⁊ ɔfidit ex tali ꝓhibitione bona predicta ipsis institutis filijs conseruari, cum post illam etatem testator confisus fuerit de eoꝝ maturo, ⁊ prudenti intellectu. s. ꝙ non alienabunt, ⁊ ita etiaȝ post eos remanebunt eoꝝ heredibus masculis. Allegata aūt in ɔ̄rium ꝓcederent, qn̄ rō scripta talem, vel similem sensum capere non pōt, puta si dicatur, qꝛ voluit talia bona remanere in familia sic impersonaliter loquendo, vel ꝙ non exeant de genere suo, prout loquitur Jas. in. d. §. diui. cum alijs supra in ɔtrarium allegatis. ¶ Et hec 13 ɔsideratio ⁊ distinctio videt̄ multum iuridica, ⁊ ꝓbabilis, † nam cum ꝓhibitio sit odiosa, vt per docto. in dicto. §. diui. eo ꝙ aufert rerum suarum liberam administrationem ɔtra. l. ij. ff. si quis a par. fue. man. ⁊. l. dudum. C. de ɔtrahen. emp. cuȝ simi. non debet trahi de ꝑsona ad personam, vt in preallegato. §. nos igitur. in auten. de restitu. fideicom. ⁊ ibi dicunt docto. nisi ad illud nos vrgeat verboꝝ testamenti, ⁊ expresse rationis necessaria importantia, ita ꝙ alium sensum habere non possint. ¶ Sed si aliter ratio ⁊ verba testamenti declarari possunt debet certe capi ille sensus, per quem prohibitio clare facta certis personis non trahitur ad alias, vt. s. ab odio prohibitionis alienationis magis recedamus arg. c. odia. de regu. iur. lib. vj. ⁊. l. cum quidam. cum simi. ff. de li- 14 be. ⁊ posthu. ¶ †Et pro ista opinione, vt. s. ꝓhibitio non censeatur facta nepotibus facit qꝛ testator in. d. ver. ad hoc vt dicta bona remaneant ⁊c. inter cetera videtur ꝓhibitionem fecisse ɔtemplatione nepotum, vt patet ibi, ⁊ eoꝝ heredibus masculis, exponendo. i. filijs, iuxta. l. ex facto. §. fina. ff. ad trebel. ⁊. s̄. dictum fuit, 15 ⁊ sic nepotibus testatoris. ¶ †Unde non videtur ɔueniens vt illi dicant̄ ꝓhibiti vltra vim verboꝝ quoꝝ ɔtemplatione fit ꝓhibitio nisi ēt illud exprimat̄, put egregie declarat Jmol. in. d. §. diui. in x. q. Bart. in his terminis intelligens tex. cuȝ sua glo. in. d. §. nos 16 igitur. ⁊ hanc declarationem Jmo. refert ⁊ sequit̄ dn̄s meus Soci. in dicto consil. ccxxvij. x. col. in versi. scdo principaliter. ¶ †Et notandum est ꝙ Jmo. loquitur qn̄ ꝓhibitio erat facta impersonaliter quo ad verba, vnde fortius hoc ꝓcedet in casu nostro in quo prohibitio dicitur ipsis filijs ꝑsonaliter facta, vt. s̄. dictum fuit, ⁊ reperio ꝙ istud voluit isignis moder. do. Jo. fran. de ripa in. d. §. diui. in. x. q. lȝ de Jmol. ⁊ dn̄o meo Soci. mentionem non faciat, inquit. n. ꝙ in. d. §. nos igitur. nil mirū si nepotes non censent̄ ꝓhibiti, qꝛ. s. ibi ꝓhibitio fuerat facta eoꝝ ɔtemplatione, vt p euȝ.

17 ¶ †Et ex his colligitur bona ratio dr̄ie an dicatur, qꝛ voluit talia bona in familia remanere, vel de suo genere non exire, vbi non est habita ratio particulariter nepotum in quo casu loquuntur Jas. ⁊ alij in. d. §. diui. s̄. in ɔ̄rium allegati. An vero dicatur, qꝛ voluit remanere heredibus filioꝝ, ⁊ sic suis nepotibus, vt in casu nostro, ⁊ hanc differentiam considerat Jmo. in. d. §. diui. in dicta. x. qōne concludens isto secundo casu nepotes non dici prohibitos, quo stante sequitur ꝙ predicti Gandulphus ⁊ Constantius instituendo eoꝝ matrem non possunt dici ɔtrauenisse cum prohibiti non essent, ⁊ ꝓpterea sequitur nullum est datum locum fideicōmisso. Et istud sit primum principale fundamentum supra firmate conclusionis. ¶ Secūdo principaliter predicta ɔclusio fundatur, qꝛ posito ꝙ ꝑdicti nepotes testatoris possent dici ꝓhibiti (absq; tamen veritatis preiudicio) dico ꝙ ꝓhibitioni non cōtrauenerunt, nam ꝓhibitio est ne vendant, donant, alienent, aut permutēt, ipsi aūt non vendiderunt, donauerunt, nec ꝑmutauerunt, vt est clarissimum, sed nec etiam alienauerunt ɔtra mētem testatoris, nā alienare dicitur ꝓprie loquendo qui viuens a se remouet in aliuȝ trāsferendo puta vendendo, donando, dando in dotem, vel alias insolutum, vel quid simile faciendo quo ipse viuens re ipsa priuetur 18 que alterius fiat, †vt sic solum per actus inter viuos ꝓprie dicatur fieri alienatio, que dicitur omnis actus, per quem transfertur dominium, vt. l. i. C. de fun. dota. facit. l. fina. ⁊ totus titu. C. de rebus alie. non alien. ⁊. c. nulli. ⁊ totus titu. extra de reb. ecclesi. non alienā. ⁊ est text. apertus in. §. alienationis. in auc. de nō alie. siue permu. ⁊ ita videtur velle Jas. in. §. item si quis in fraudem. iij. colum. institu. de actio. Sic igitur ille dicitur ꝓprie alienare qui rem in alium transferendo illa seipsum priuat, quod profecto non dicitur contigisse predictis Constantio ⁊ Gandulpho, nam ipsi viuentes nunq̄ȝ aliquam rem imobilem hereditariam a se abdica- 19 runt in alium transferendo, †sed solum per morteȝ que omnia soluit. §. deinceps. in auc. de nup. ⁊ bona predicta, ⁊ totum hunc mūdum reliquerunt, ⁊ tunc eorum matrem relinquendo heredeȝ non 20 videntur bona illa alienasse †cum heres personam defuncti representet, ⁊ eadem persona cum defuncto reputetur, vt in auctentic. de iureiuran. a mor. presti. in princi. colum. quinta cum similibus.

21 ¶ †Ex his ergo videtur concludendum ꝓhibitionem alienationis in casu nostro factam non includere institutionem heredis factam per prefatos nepotes testatoris, ⁊ ita in terminis consuluit Ange. in consilio. vij. Ex dicto themate. ij. colum. ⁊ in consil. lvij. Domina Andrea. iiij. colum. versi. secundo videndum. vbi multis ⁊ subtilibus rationibus hoc demonstrat, ad quem gratia breuitatis me remitto. Jta etiam consulendo firmauit Alexan. in cōsilio. clv. Visis ⁊ accurate consideratis. ij. volu. ¶ Jdem etiaȝ firmauit Jas. post quosdam prestantissimos doctores qui ante eum consuluerant, in consil. cj. Super premissa consultatione. i. volu. ⁊ idem voluit in ɔsil. xcvj. Dn̄s Jo. gabriel. v. col. in. iiij. volu. dum ibi ad plenum refert ⁊ cōmendat dictum ɔsilium Ange. lvij. qui Jas. idem videtur sequi in consil. cxx. Domina Dorothea. per totum, maxime in. iij. col. versi. secundo principaliter adduco. i. vol. dum ēt ibi cōmendat, ⁊ sequi videt̄ predictum ɔsiliū Ang. ⁊ illud consil. cxx. est (vt credo) ꝙ ipse Jas. in. d. §. diui. in. vij. q. asserit se fecisse in ciuitate Padue dum ibi legeret, ⁊ dicit ꝙ ꝫm tale consi- 22 lium fuit iudicatum, vt per eum. ¶ †Et licet opinio ista esset periculosa quando testator simpliciter ꝓhibuisset alienari extra familiam, vel alias extra certum genus personarum, quoniaȝ plurimi eo casu tenuerunt, ꝙ imo sit ꝓhibita etiam heredis extranei institutio per ea que dicit Jas. in. d. §. diui. ⁊. s̄. in ɔ̄rium allegabatur, ⁊ illa videt̄ cōmunis opi. vt per Jaso. ibi, ⁊ per Crot. ⁊ alios moder. Tamen in casu isto predicta opinio, vt. s. non dicatur ꝓhibita institutio heredis videtur omnino acceptanda, ⁊ de iure vera 23 ex tribus. ¶ †Primo qꝛ ꝓhibitio non dicitur extra certas personas facta vt loquit̄ Bar. in. d. l. peto. §. fratre. ⁊ alij qui eum sequuntur, sed fuit facta simpliciter, ꝓpter ꝙ facile dici potest non 24 ꝓhiberi institutionē heredis, †qꝛ per vniuersitatē pōt in aliū trāsferri ēt ꝙ alienari erat ꝓhibitum, vt. l. i. ff. de fund. dota. quando ꝓhibitio erat simplex, vt ibi, ⁊ put videtur in casu isto, nam ꝓhibitio simplex est, vt dixi, ⁊ ita in casu suo arguit Alex. in dicto cōsil. lv. ij. colum. versicu. ⁊ tanto magis. libro. iij. ⁊ in consilio. xxiij. Consideratis verbis. ij. colum. versi. quo aūt ad secundum. secundo volumine. ⁊ soluȝ testator in casu nostro subdit quod si contra

fiat non valeat, et infringi possit per suos fideicommissarios, et illud ut sic bona ipsis filiis, et eorum heredibus masculis conseruentur quasi istud sit ratio quare alienatum debeat infringi, et inualidari, et ad hoc dicitur per testatorem allegata. ¶ Et licet virtualiter, et tacite videatur etiam ratio prohibitionis, tamen non fuit

25 ad eam expresse allegata, † et alias plus operantur expressa quam tacita. l. nonnunquam. ff. de conditio. et demonstratio. et. l. expressa no-

26 cent. ff. de regulis iuris. ¶ † Vel dicamus quod illa verba ad hoc ut dicta bona etc. importent, ut scilicet persone in eis comprehense sint vocate in casum contrauentionis, nam ex eo non est arguendum quod sit prohibita heredis institutio, ut potest colligi ex dictis Alexan. in dicto consilio. lv. quia etiam in casu illo in casu contrauentionis erant vocati illi de familia, et tamen concludit quod non erat prohibita institutio, quia scilicet prohibitio erat simplex. ¶ Secundo quia verba ipsa testatoris ostendunt quod solum intellexit de alienatione inter viuos. Tum quia per institutionem heredis non fit proprie alienatio, ut

27 supra dictum fuit, † et alias verba maxime in dispositione odiosa sunt proprie intelligenda. l. iij. §. hec verba. ff. de negocijs gest. l. non aliter. in princi. ff. de legatis. iij. cum simi. et tradunt doct. in. c. cum

28 dilectus. de consuetu. et in. l. ij. C. de noxa. † Tum etiam quia verbum illud, alienare, si aliquo modo esset dubium debet declarari ex precedentibus, et sequentibus verbis sibi disiunctiue, vel coniunctiue adiunctis, prout in simili voluit Roma. in consilio. ccxxxj. Premissorum doctorum. in secunda sua ratione, et prout refert et sequitur patruus et dominus meus Soci. in. l. prima. in primo nota. ff. de rebus dubijs. Unde cum vendere et donare, que verba precedant, et similiter permutare, quod sequitur importent alienationem

29 inter viuos, ut est not. † similiter debet capi verbum illud, alienare, posito quod esset dubium. s. per alios modos inter viuos puta per dationem in dotem, vel in solutum, vel alio simili modo, ut sic verbum dubium declaretur a verbis claris precedentibus, vel sequentibus, et isto argumento in simili videtur uti Bal. in consilio. cccx.

30 Ad euidentiam. i. colum. lib. iij. † dum concludit quod statutum prohibens forensem acquirere per contractum, vel alio modo dicitur non prohibere per institutionem heredis. ¶ Tertio satis probabiliter ostenditur quia prohibitio alienationis in casu nostro fuit facta tantum respectu certi temporis, videlicet antequam prohibiti essent etatis. xxx. annorum ut clare dicitur in testamento, et infra etiam dicetur, propter quod verosimiliter arguitur, quod testator non sensit de testamentaria dispositione, et sic de institutione heredis, que in iure post pubertatem non regulatur etate hominis, nec in una etate magis, quam alia conceditur dummodo quis sit sane mentis, ut est notissimum. † Sed bene alienatio in-

31 ter viuos difficilius in minori etate etiam sane mentis hominibus quam in maiori conceditur cum sepe non valeat ut toto titu. C. de predi. mino. et. ff. de rebus eorum. et quando valet sepe rescindatur, ut. ff. de mino. per totum. et. C. de in integ. resti. mino. per totum. merito testator prohibens alienationem ratione minoris etatis censetur pro-

32 hibere tantum inter viuos, † et ita in simili arguit Alex. in consil. lix. Attentis verbis testamenti. iij. colum. versi. sed premissis non obstantibus. lib. iij. inquit. n. quod prohibitio alienationis sine licentia

33 certe persone arguitur, solum facta inter viuos, † quia actus testandi non solet pendere ex alieno arbitrio. l. illa institutio. ff. de here. insti. cum simi. ibi per Alex. allegatis. Sic itaque ex predictis constat ex hoc secundo principali fundamento prefatos Gandulphum, et Constantium non contrauenisse prohibitioni testatoris. ¶ Tertio etiam principaliter ex alio ostenditur quod non contrauenerunt, et istud sufficeret ad victoriam, propter quod principaliter ego sum motus ad ita consulendum, nam posito millies, quod etiam ipsi dicerentur prohibiti, et quod etiam censeretur prohibita heredis extranei institutio. Dico quod talis prohibitio fuit finita cum ipsi peruenerint ad etatem. xxx. annorum, nam prohibitio alienationis, et annullatio actus in contrarium gesti fit in testamento nisi vendens, vel alienans fuerit anno. xxx. Ex his. n. verbis clara mens testatoris apparet quod maior. xxx. annorum possit alienare, et quod tunc facta alienatio valeat, cum regula sit, quod prohibitum usque ad certum tempus post illud censeatur permissum,

34 ut. s. dictum fuit. ¶ † Et ad hanc claram voluntatem testatoris debent adaptari omnia alia verba testamenti, et sic debent interpretari ne testator dicatur sibiipsi contrarius aut statim seipsum corrigere, iuxta. l. nam ad ea. et que ibi dicunt doct. ff. de condi. et demon. ¶ Quod ergo sequitur quod si contrafactum fuerit alienatio rescindatur, ad hoc ut dicta bona remaneant etc. debet intelligi quando. s. alienatio fieret per minorem. xxx. annorum non si per maiorem, quia illa per testatorem dicitur permissa, et alienatione que prohibita erat rescisa. s. si per minorem. xxx. annorum facta fuisset remanebunt bona secundum voluntatem testatoris, quia maiores verosimiliter, propter eorum prudentiam, et firmum iudicium non alienabunt. ¶ Verum si vellent alienare credidit testator, quod ita facient ex causis optimis, et urgentibus, et non mouebuntur lubrico etatis, et ideo tales alie-

35 nationes non curauit rescindere. † Et pro istis allego in terminis nostris pulchram decisionem Jaso. in consilio. clxxij. Filie quondam domini Petri. per totum. ij. volumi. nam in casu suo facta erat prohibitio alienationis per hec verba, videlicet, quod aliqui dictorum filiorum non possint vendere bona imobilia, nec alio quouis titulo transferre donec erunt intra etatem. xxxiij. annorum etc. et paulo post subditur quoniam intentionis ipsius testatricis est quantum potest ipsa bona remanere debere in. d. filios, et eis deficientibus in eorum legitimos descendentes, post mortem testatricis filij eius instituti, et prohibiti, ut. s. iam facti maiores. xxxiij. annorum in suo testamento extraneos fecerunt heredes, et dubitatur, utrum talis institutio valeat, an vero per filias eorum rescindi posset, et tandem concludit ibi Jas. quod talis institutio debet omnino conseruari, attento quod predicti filij testatoris iam erant maiores. xxxiij. annorum, et sic per institutionem alienauerunt in tempore quo non durabat prohibitio cum illa solum facta esset intra etatem annorum. xxxiij. et dicit Jas. quod verba illa, quoniam intentionis ipsius testatricis etc. sunt referenda ad casum quando alienatio fieret intra predictam etatem quo casu testatrix voluit quod bona illa peruenirent in alios filios, et eorum descendentes, ut ibi per eum latius videri potest, et per illud consilium deciditur in terminis casus noster, nam prohibitio erat facta tantum intra etatem. xxx. annorum, sed prefati Gandulphus, et Constantius maiores. xxx. annorum eorum matrem instituerunt heredem ergo debet talis institutio omnino conseruari posito millies, quod alias fuisset prohibita, sine tamen veritatis preiudicio, tanquam facta in tempore permisso, seu a personis amplius non prohibitis. ¶ Et si quis dicat quod in casu Jaso. testatrix expresse concesserat dispositionem illorum bonorum post etatem. xxxiij. annorum, quod non videtur factum in casu nostro. Respondetur quod imo etiam in casu isto reperitur talis dispositio, et alienatio bonorum concessa post etatem. xxx. annorum, et istud omnino important illa verba, nisi ipsi vendens, vel alie-

36 nans fuerit annorum. xxx. † nam dictio illa exceptiua, nisi huius est nature, ut posita post orationem negatiuam ponat illud quod erat negatum, ut est doctrina Barto. communiter ibi per omnes approbata in. l. actione. i. colum. C. de transactio. ut ibi plene per Jaso. et Modernio. maxime Deci. qui ibi allegat alios doctores, tantum ergo operantur illa verba, quantum si fuisset dictum prohi-

37 beo infra. xxx. annos alienare, sed post illam etatem permitto, † nam cum in casu nostro in precedenti oratione negatiua sit negata potentia alienandi per dictionem, nisi, exceptiuam ponitur potentia alienandi, quia illud ponitur quod in oratione precedenti negatur, siue actus, siue potentia, ut declarat Barto. et sequuntur alij in dicta. l. actione. dum respondent ad. l. titia. §. fin. ff. de manumis. testamen.

38 ¶ † Nec predictis obstat quod dicitur dictum debere ampliari per rationem generalem, et quod per illud dixit Bar. in proposita materia in. d. l. pater filium. §. fundum. de leg. iij. quia respondetur primo illud non procedere quando dispositio testatoris manifesta sonat in contrarium, et non sumitur per argumentum a contrario sicut erat in. d. §. fundum. et ita proprie est in casu nostro, prout etiam consideratur in consil. Jaso. preallega. in utroque. n. casu adest clara dispositio quod post certam etatem alienatio valeat. ¶ Vel secundo respondetur quod allegata in contrarium procedunt respectu eius ad quod ratio refertur hoc est dicere quatenus ratio in mente testatoris recedit, et sic in casu nostro respectu alienationis que fieret ante etatem. xxx. annorum, et ita etiam respondet Jas. in dicto consil. lxxij. prope finem. ver. non ob. quoniam. et idem etiam in effectu voluit in ver. precedenti dum respondet ad quartum fundamentum. Et hanc responsionem intelligo et declaro, prout. s. dictum fuit. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue legens in prima sede vespertine lectio.

SUMMARIUM

¶ De tacito et reciproco fideicommisso, quomodo inducatur.
¶ Et quando filij positi in conditione censeantur ex testamento vocati.

1 Institutio et substitutio facta de proximioribus feminis exclusis dicitur facta fauore agnationis conseruande.
2 Fideicommissum reciprocum, quomodo inducatur, et infra nu. 4.
3 Successio legitima per testamentum tollatur.
5 Substitutio ut in hereditate fiat non sufficit indefinita locutio, sed expressio requiritur.
6 Verbum sine filijs verificatur etiam in feminis.
7 Verbum descendentes ita feminas sicut masculos comprehendit.
8 Filij in conditione positi sub qualitate masculinitatis an dicantur vocati, et nume. proxi. seq.

CONSILIVM CLXIIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. Iam annus est (si recte memini) consului in fauorem dñi Ioãnis zanoni in causa ɋtra eũ mota per quosdam descẽdentes Iacobi peregrini, & Martini filiorum ser Petri de pompeatis, & cõclusi ex testamento predicti ser Petri non esse inductum aliquod fideicõmissum in fauorem dictorum descẽdentium per mortem Blasij pnepotis dicti ser Petri testatoris sine liberis per iura & rõnes de quibus in dicto consilio. Nunc vo per Magnificũ & excell. pretorem Tridentinum pleraq; docte & subtiliter excitant ɋtra ɋclusionẽ in dicto ɋsilio firmatã. Quibus visis & diligẽter ɋsideratis, & si primo aspectu vrgere videantur, arbitror tñ q nullo modo obstent predicte conclusioni. Et plus dico q si quis recte velit aduertere videbit, q per ea que in ɋsilio iam per me edito dicta fuerũt oẽs excitate dubitationes virtualiter sunt sublate, put etiam dicit excell. aduocatus dñs Manfredus mihi vti frater honorãdus, & olim acutissimus discipulus meus. Et qm tota difficultas est an substitutio scdo loco facta in dicto testamento in ver. vel si omnes filij sui, seu descendentes &c. sit facta in tota hereditate, & personis a testatore honoratis. Conaturdñs pretor vtrunq; ostendere. Primum enim dicit ɋstare ex clausula sequenti dum dicit, declarando in hoc suam voluntatem &c. ibi in bonis suis, nam cum sint verba indefinita equipollent vlibus, ac si dictum fuisset, in omnibus bonis suis, vt p eum.

1 Scdm vero, pbare nititur multipliciter, † & maxime qr testator excludendo filias, pprias tam in institutione, q̃ in substitutionibus, & vocando pximiores de domo videt fecisse fauore ɋseruande agnationis, ppter qd videtur q testator senserit tantum de masculis, & sic q dicat masculos tm posuisse in ɋditione ad exclusionem substitutorum, & ɋsequenter ista ratione videatur omnes masculos descendentes honorasse, iuxta tradita per Deci. in ɋsil. cclxx. Dñs Raynaldus. Et demum pro sua opinione allegat Magnificus pretor ɋsil. Pau. de cast. lxxix. sm antiquam impressionem. Casus iste frequenter ɋtingit. & ɋsilium Andr. barb. xxvij. Scripsit doctissimus. in tertio dubio. i. vol. Sed tamen istis & alijs quibuscunq; non obstantibus non puto recedendum a con-

2 clusione in ɋsilio firmata, † vz, q inter descendentes filiorum testatoris non sit inductum reciprocum fideicõmissum, sed solum & dũtaxat post omniũ decessum dicuntur vocati pximiores de domo, & interim donec aliqui supersint quilibet eorum sit liber ab onere fideicommissi, & tantum inter eos dicitur conseruatum ius legitime successionis, iuxta. l. vel singulis. & l. qui duos. cum his que ibi tradunt doctores. ff. de vulgari & pupilla. & declarat Alexan. in. l. heredes mei. §. cum ita. prima columna. ff. ad trebellianum. &

3 videntur alij sequi, & ibi ego aliquando plene dixi. † Que legitima successio per testamentariam dispositionem excluditur. l. quandiu. la tertia. ff. de acquirenda hereditate. & l. antequam. C. cõmunia de success. cum similibus. Et hanc conclusionem non curabo aliter pbare cum in consilio satis pbetur. Sed solum dico q neutri ex predictis dicitur factum, nam nec substitutio dicitur facta in tota hereditate, nec predicti descendentes possunt dici honorati, tam et si nobis sufficiat vnum istorum deesse vt in consilio ostensum fuit. Non obstant modo illa verba, in bonis suis, vt supra ponderata, quia primo dico, q illa verba nõ sunt in substitutione, sed in ea simpliciter dicitur, q substituit pximiores de domo, sed sunt posita postea in alia oratione dum testator prohibet ne de bonis suis quicq̃ perueniat ad filios, vel filias, seu de-

4 scendentes Dominici filij per testatorem exclusi. † Et si dicatur q virtualiter videantur, referendo etiam ad substitutionem. Respondetur q non sufficit, sed oportet q in ipsa substitutione exprimantur. Alioquin cum certum sit substitutionem virtualiter fieri in bonis vel in hereditate frustra dicerent doctores requiri, quod substitutio sit facta in tota hereditate, vt ipsi tradunt in. l. penultima. C. de impube. & in dicta. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia. si enim inspiceremus quod virtualiter dicitur factum semper substitutio diceretur facta in tota hereditate, & sic semper inductum diceretur tacitum fideicommissum, quod est falsissimum, vt per doctores in locis predictis. Maxime per Socinum nostrum

5 in dicto. §. cum ita. & dixi in consilio. † Secundo etiam dico q non sufficit indefinita locutio, sed requiritur quod exprimatur in tota hereditate, secundum communem opinionem, vt per Iasonem in dicta. l. penultima. & in consilio dictum fuit. Sic igitur in casu nostro deficit istud necessario requisitum ad hoc vt dicatur inductum tacitum fideicommissum, & hoc solum sufficeret ad victoriam. Sed & secundo dico quod deficit etiam aliud, non enim descendentes institutorum possunt dici per testatorem vocati, siue honorati, sed solum positi sunt in conditione tam prime, q̃ secunde substitutionis, vt patet ex dictis in consilio.

6 † Nõ obstat quod testator excluserit filias, & vocauerit proximiores de domo &c. quia ex hoc si aliud non apparet verba illa, sine filijs, in prima substitutione, & alia, descendentes filiorum, in scda non sunt restringenda ad masculos, sed dicendum est, quod etiam filie & descendentes femine exclusissent substitutos, vt egregie, & longo apparatu concludit Curtius in consilio quadragesimo quarto. Statuto, seu consuetudine, per totum. & in consilio sexagesimo tertio. Antiquissima & nobilissima. in tertia dubitatione. sic etiam firmat Ludouicus bologninus inter cõsilia Alexandri numero quinquagesimo tertio. Inuocato diuino suffragio. libro quarto. vbi plene disputat, & Iason in consilio. cxlij. Venerabilis quondam. secundo volumine. & Curtius iunior in consilio. clxiij. In causa vertente. tertia colum. vsq; in finem consilij, & alij plures qui per predictos allegantur, quos referre nimis longum esset. Et maxime hoc dicẽdum est in casu nostro respectu secun-

7 de substitutionis, † vbi est verbum descendentes, quod de sui propria significatione ita comprehẽdit feminas sicut masculos, vt in auc. de heredi. ab inte. ven. §. i. cum similibus. & tradit Alexan. in consilio. clx. Viso themate. post principiũ. libro secundo. Preterea posito q ad masculos fieret restrictio (quod tamen puto falsum) illud fieret per interpretationem non q expresse, ita testator dixisset quo casu forte nõ procederet illa doctrina Decij in dicto

8 consilio. clxx. posito q in se sit vera, videlicet, quod filij positi in conditione sub qualitate masculinitatis dicantur vocati, put concludebat Guid. pap. in questione. clxxxiij. quam Deci. ibi allegat. Quoniam videtur quod talis opinio solum procedat, quãdo verbum masculini sexus exprimitur per testatorem, prout ipsi loquuntur, cum enim illa opinio veniat contra regulam communem, de qua in. l. lucius. la secunda. ff. de heredibus instituendis. debet merito stricte intelligi tantum in casu in quo loquitur, & sic vbi testa-

9 tor expressis verbis pretulit sexum masculinum. † Preterea etiam dico quod talis opinio non procedit vbi extat statutum, quod femine, propter masculos excludantur, nam tunc positi in conditione etiam sub expressa qualitate masculinitatis non censentur vocati, sed procedit illa communis opinio glos. Bartol. Bald. & aliorum in. l. lucius. preallegata, prout egregie declarat patruus & dominus meus Socinus in consilio. cxvj. In causa filiorum. quinta columna, tertio volumine. Et ita ego soleo tenere in. l. centurio. ff. de vulgari & pupillari. & secundum hanc declarationem pluries consului. Non obstat modo decisio & doctrina Pauli de castro in dicto consilio septuagesimo nono. Quia illa non est ad propositum nostrum, ibi enim ipse concludit, quod conditio, si sine filijs decesserit restringitur ad masculos, de quo nos non querimus, sed disputatur in casu nostro, vtrum inter descendentes filiorum testatoris sit inductum tacitum, & reciprocum fideicommissum, & pro necessario requisito ad illud, vtrum predicti descendentes dicantur per testatorem honorati, ex diuersis, ergo non bene arguitur per iura vulgaria. Nec in casu Paul. de castro constat illum tenere, quod masculi ad quos restringitur conditio dicantur vocati ex testamento de quo ipse non querit. Et preterea opinio sua potest reddi dubia, quoniam ɋtra eum consuluerunt predicti Curti. senior & iunior. Ludo. bologninus, & Iason in locis de quibus supra cum concordantibus per eos allegatis. Demum non obst. decisio Barbatie in dicto consilio vigesimo septimo, in tertia dubitatione. quoniam illa procedit precipue ex eo quia testator dicitur nepotes illos, & descendentes filiorum vocasse, & quidem necessario, nam cum dixerit, si ipsi filij, aut ipsorum filij non alienassent casamentum, & fortilitia &c. voluit, quod possent alienare, & sic, quod ad eos peruenirent in necessarium antecedens, si igitur dicitur testator eos substituisse in dictis rebus nimirum si in eis dicitur reciprocum inductum fideicommissum inter suos descendentes, prout ita declarat ipse Barba. ibi in decima columna. in versiculo cum ergo in dicto testamento dicatur &c. Et hec vltra ea que per excellentissimum Aduocatum dicta fuerunt que pauca cursim propter instantiam consultantis scripsi sine multis allegationibus pro defensione conclusionis per me alias firmate. Ex quibus & ex his que copiose sapienter per dominum Aduocatum dicta fuerunt arbitror transmissas dubitationes non obstare & verissimam esse conclusionem in dicto consilio firmatam. Offerens me paratum si oportuerit vbi tempus aliquod concedat, seriatim omnibus et singulis dubitationibus sigillatim respondere.

¶ Quas per magnificum pretorem exhibitas fuisse existimo potius pro laudabili consuetudine, quam sua magnificentia vere dubitet. Laus Deo optimo maximo.

Socinus nepos, Padue legens.

SVMMARIVM

¶ De iuramento mulieris & minoris in contractu, ut scilicet tollat velleianum, & restitutionem in integrum.
¶ Et quod validet donationem inter patrem & filium.
¶ Et de donatione conditionali, ut scilicet deficiente conditione sit inefficax.

1 Mater tenetur ad observantiam contractus iurati. Idem in filio, ut infra numero 3.
2 Mulier ob iuramentum beneficium velleiani perdit.
3 Et restitutionis in integrum etiam si de eis non sit certiorata.
4 Donatio facta per patrem filio ob vinculum iuramenti valet.
5 Conditio duplex si sit apposita in donatio. utraque purificari debet.
6 Donatio sub conditione ea deficiente inefficax redditur.
7 Filius heres patris ex eius contractu tenetur.
8 Mercatores soliti negociari, & lucrari interesse lucri cessantis petere possunt.
9 Actiones personales ex contractibus oriuntur.

CONSILIVM CLXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Viso puncto ad me transmisso cum suis quinque questionibus, & simul etiam visis responsionibus ad predictas questiones excellentissimi Alciati mihi uti fratris honorandi, omnibusque diligenter & mature consideratis requisitus & ipse ut simpliciter de iure sup dictis questionibus respondere velim tandem inhereo predictis responsionibus, & illas iuridicas arbitror secundum rationem quod modo dicam. ¶ 1 † Dimissa erga prima questione tanquam non necessaria, prout etiam facit do. Alcia. in ij. q. Dico & respondeo matrem & filium de quibus in puncto teneri ad observantiam contractus, propter iuramentum ab eis prestitum de observando per d. c. cum contingat. de iureiurá. & per eius rationem. ¶ Et addo quo ad matrem c. licet. de iureiuran. lib. vj. & que ibi tradunt doct. ¶ Item & Alex. in consil. xlij. Super premisso col. iiij. & col. fi. lib. i. 2 † ubi vult fortius, scilicet quod propter iuramentum mulier perdat beneficium velleiani, & etiam restitutionis in integrum etiam quod ipsa non fuisset de talibus beneficijs certiorata, quoniam ad iuramentum non creditur venire nisi precedente matura deliberatione, ut per eum ibi in iiij. col. fortius ergo in casu nostro debet ab omni beneficio excludi cum fuerit certiorata, ut in puncto narratur. 3 ¶ † Quo vero ad filium minorem addo tex. vulgatum in auc. sacramenta puberum. & in corpore unde sumitur C. si adver. vendi. ubi plene tradunt doc. & ego aliquando ibi dixi. 4 ¶ † Et cum do. Alcia. in hac. ij. q. concludat quod patria potestas donationi predicto filio per patrem facte non dicitur fuisse impedimento propter vinculum iuramenti, addo Alex. in consi. vij. Viso istro. ij. col. lib. vj. Ias. in consi. cxviij. Contra donationem. in prin. iiij. vol. Deci. in consil. ccxxxix. Primo non videtur in prin. & Guid. pap. in consi. xxij. Viso facto. iiij. colum. cum multis consor. qui allegari possent. ¶ Sed ultra do. Alciatum animadverto posse dici, quod imo illa donatio licet valuerit ab initio uti conditionalis, iuxta §. ex conditionali. institu. de verbo. obli. dicatur tamen reddita inutilis ex defectu conditionis sub qua facta fuit, fuit enim facta ut tunc demum valeret, & suum sortiretur effectum si pater donator sue uxori & matri donatarij filij superuixerit, & ad secundas nuptias transierit, ut in puncto presupponitur, & sic fuit facta predicta donatio sub duplici conditione, ut dictum est. 5 ¶ † Unde pro ipsa donatione purificanda utraque conditio debebat adimpleri, videlicet ut donator uxori supuiueret, & quod postea transiret ad secundas nuptias, iuxta l. si heredi plures. ff. de condi. insti. & §. pen. insti. de here. insti. cum simi. 6 ¶ † Sed istud non euenit, quinimo utraque conditio defecit ut mihi narratur, ergo donatio reddita est inefficax. l. cedere diem. ff. de verbo. sign. l. hec venditio. in prin. ff. de contrahe. empt. & l. qui heredi. §. plautius. ubi Bar. & patruus ac dominus meus Soci. tradunt. ff. de condi. & demo. & videtur text. in l. i. §. finauit. C. de cadu. tol. & in c. i. de plus peti. & egregie tradit dominus meus Socin. in consil. xcix. Serenissime Rex. col. viij. versi. tertio confirmatur, nam dictum montrorium. iij. volu. & Deci. in consi. ij. Et pro tenui facultate. iij. col. ver. cum ergo dicta, premisso. cum infinitis consor. qui allegari possent. Sed ego super hoc industria ulterius non instabo, quoniam ut iam dixi non est necessarium, ex quo sine aliqua dubitatione mater, & filius predicti omnino ex proprio contractu tenentur, ut dixi. 7 ¶ † Et plus etiam ipse filius ex contractu patris tenetur, ut heres eius. l. pro hereditarijs. C. de heredi. act. & l. i. C. si cer. peta. cum simili. ¶ Tertia questio mihi videtur omnino indubitabilis, quoniam ridiculum esset dicere donationem unius rei importare donationem etiam alterius rei penitus separate. ¶ Et cum hoc ad sensum pateat non instabo in eo probando. Sed concludo in hac questione, quod donatio illius pensi caseorum nullo modo importare potest donationem alterius pensi, picis, lignorum, corrallorum, aut alterius, conventio. n. super una re facta ad aliam rem non porrigitur. 8 ¶ Circa quartam questionem, † ego etiam dico & concludo quod mercatores, & sic soliti negociari, & lucrari possunt de iure petere interesse etiam lucri cessantis per tex. & quod ibi dicunt doc. in l. iij. §. fi. cum l. seq. ff. de eo quod cer. loco. & ibi memini aliquando dixisse cum consor. quos ita firmando allegat Alexá. in consil. cxcj. Visa scriptura. ij. col. lib. ij. ¶ Ad quintam & ultimam questionem quibus scilicet actionibus uti possit iste creditor responsio sumitur ex importantia contractuum. 9 † Ex eis. n. oriuntur actiones personales, quibus tenetur mater ex proprio contractu, & filius d. Bernardi fideiussoris, tum ex contractu patris ut heres eius, tum etiam ex proprio contractu. ¶ Sed ultra etiam oritur actio hypothecaria adversus quoscunque possessores bonorum tam patris, quam filij cum in predictis contractibus sit expresse facta obligatio omnium bonorum per ipsum Bernardum, & postea per Ioannem filium eius. Laus Deo.

Soci. nepos Padue. 1540.

SVMMARIVM

Substitutio simplex reciproca cum clausula codicillari futuri temporis an fideicommissum importet.

CONSILIVM CLXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ Desiderasses Magnifice vir, & uti frater honorande, plus ocij in perscrutanda difficultate per te mihi preposita, vel saltem in breuissimo spacio mihi ad id concesso, aliud succurrisse pro responsione quam euenerit, ut scilicet possem a te requisitum consilium secure, & pro iustitia, iuxta morem meum componere. ¶ † Queris. n. a me utrum simplex reciproca substitutio facta inter filios institutos puta, & eos inuicem substituo, adiecta in testo clausula codicillari per verba futuri temporis, puta, si non valet, vel non valebit &c. importet fideicommissariam substitutionem inter ipsos filios, ita ut censeantur inuicem grauati si quis eorum sine liberis decesserit, iux. l. cum auus. ff. de condi. & demon. & l. cum acutissimi. C. de fideicó. cum simi. & in hac questione desiderabas per me consilium fieri pro parte negatiua. Ego quatenus pro temporis angustia licuit aliquas cartas reuolui, & articulum valde dubium inueni, & hinc & inde auctoritates doctorum reperiuntur. ¶ Etenim pro parte negatiua, ut scilicet fideicommissaria predicta non contineatur non obstante clausula codicillari, reperio subtilem Phil. Deci. in l. precibus. col. xij. C. de impub. & ali. substi. & mouetur satis probabilibus rationibus, ut per eum, quod idem videtur voluisse in consi. cccxcj. Visis & diligenter consideratis. ij. col. in ver. nec obstat. licet non in reciproca, sed in vulgari videatur loqui, sed videtur eadem ratio, ut patet ex dictis per eum in utroque loco, & allegat Bal. in consi. cccxix. Quidam Nicolaus. v. volu. & reperit illud consil. etiam nu. clxx. eo. volu. & voluit allegare Deci. in ulti. colum. in ver. & simili ratione videtur &c. tamen etsi Bal. ibi iudicio meo non videatur loqui ad propositum Decij. ¶ Sed in contrarium pro affirmatiua, & sic quod imo vigere clausula codicillaris comprehendat fideicommissaria, reperio Fulg. Pau. de ca. & Corne. in l. si frater. C. de fideicó. & ita consulendo firmauit patruus & dominus meus Soci. in consi. vj. In presenti consultatione. ij. col. versi. & in primis pro fundamento. iij. vol. Idem tenet Curt. iunior in consi. cxxxix. Presupponitur in facto. col. fi. versi. non ob. etiam si quispiam. & ita etiam multum audacter reprehendendo Deci. in locis predictis concludit insignis moder. Lancellot. galiau. in l. centurio. col. lv. in ver. sed aduerte quod. ff. de vulg. & pup. idem facit Curt. iunior in d. l. precibus. col. xix. versi. istam tamen limitationem. ubi asserit quod opi. Decij videtur contra tex. in l. sceuola. ff. ad treb. & sic patet quod ista opi. est magis comiter recepta, nam ultra doct. quos allegat dominus meus Soci. in d. consi. vj. Adsunt alij quos modo citaui, & mouentur doc. predicti optimis rationibus ad quos gratia breuitatis me remitto. ¶ Sed ulterius in hac difficultate reperio, quod egregius modern. Io. fran. de ripa in l. lucius. col. xiij. ff. de vulg. & pup. clipeo distinctionis concordat istas opi. inquit. n. quod aut clausula codicillaris est simpliciter apposita per verba presentis temporis, & tunc procedat opin. Decij,

Decij, attento q nec in reciproca, nec in ipsa clausula codicillari reperiūtur verba habentia tractū futuri temporis, aut talis clausula apponitur ēt per verba futuri tēporis, puta si nō valebit ꝛc. ꝛ sic per verba habentia tractū successiuum, ꝛ tunc vera est opin. alioꝝ, vt sc; operetur fideicōmissariam substōnem, cu; verba illa trahi possint ad omne tps, vt per eum, ꝛ hanc distinc. ponit in effectu ēt Jo. anto. rubeus, lз de ripa mentionem nō faciat in. l. gallus. §. qdam recte. viij. col. in fi. cu; seq. ff. de lib. ꝛ posth. vnde cu; in casu de quo agitur sint ēt verba futuri temporis videt̄ concludendū, q fideicōmissaria substitutio comprehendatur ēt ſm distinc. predictoꝝ modern. ob quam causam, cū in dubio a cōmuni opi. non sit recedendū subsistere decreui, ꝛ pro nūc a consulendo ſm desideriū tuū abstinendū censui, remittens hoc in sniaз cuiuscunq; melius sentientis, ꝛ ēt in meaз, si qñ longiori, maturioriq; studio prehabito partē negatiuā a te desideratā veriorē fore cognouero, interim tñ mihi dabis veniam, ego. n. huius intērionis suз, vt ꝯsulere non audeā, si in aliquo ꝯscientia remordet̄. Uale.

Soci. nepos Padue. 1540.

CASVS

¶ Dñs Bernardinus de panigaleis nobilis Foroiulieñ. inter cetera in suo testō dimisit, ꝛ legauit do. Francisco fratri suo totam partem suam habitam in Panigaleis in villa chricol, ꝛ in villa chions, put tenebat, ꝛ possidebat eoꝝ pater, ꝛ prout habuit ab illustr. dñio Uenetoꝝ, ꝛ ptinebat gastaldie cū onere, ꝛ honore ꝛc.

¶ Unicam filiā suam noie Thomasiam vlēm heredem instituit.

¶ Et si ipsa sine liberis masculis decedat, voluit q hereditas sua perueniat in filios masculos infrascripti fratris sui, ꝛ in eoruз descendentes masculos de heredibus in hrdes masculos, vt latius in testamento continetur, cuius copia transmittitur.

¶ Presupponitur in facto q pater. d. testatoris cū iam haberet Panigaleū, ꝛ villam chricol in feudum ab illustriss. dñio Uenetoꝝ obtinuit villā de chions in liuellū perpetuū pro certa annua pensione pp ꝯtiguitatē que est inter. d. loca, vt sic vna castaldia in oibus esset, put ex post sp fuit obseruatū vsq; ad mortē testōris.

¶ Uiuo adhuc testōre, ꝛ post factuз testm̄ predictū decessit Franciscus frater eius suꝑstite nobili. d. Jo. bap. eius filio, ꝛ hrde vlī.

¶ Ex post testōr predictus cū suꝑuixerit, ꝓbatur q sepius dixisset q ipse relinquebat ipsi Jo. bapti. ea oia que iaз frī suo relinquerat, ꝛ ita post. iiij. annos in circa decessit testō aliter non mutato.

¶ Querit̄ modo nunquid illa pars de Panigaleis de chricol, et de chions pertineat ad predictū Jo. baptistam, an vero ad dñaз Thomasiā filiam, ꝛ heredem testatoris vlēm. Et pro vero difficultas solū vertitur super parte illa respectu ville de chiōs, qꝛ respectu Panigalei, ꝛ ville de chricol cū sint feuda non pñt pertinere ad dñam Thomasiam, cum sit femina, sed pertinent ad Jo. baptistam vti masculum descendentem ex inuestitis.

¶ Queritur ergo quid iuris respectu ville de chions.

SVMMARIVM

¶ De quodam legato facto fratri testatoris, vtrum debeatur filio eius, si frater viuo testatore decedat, an ꝛ quādo conditionale legatum transmittatur.

1 Legatum an expiret legatario ante testatorem decedente, ꝛ infra numero. 3. 8. et. 13.
2 Legatum conditionale ea pendente non transmittitur. Limita vt. J. nume. 15.
3 Declaratio ad glo. in. l. is cui. ff. de act. ꝛ oblig.
4 Fratris appellatione an veniat filius ex fratre.
5 Uoluntas in interpretatione testōrum est diligenter perqrenda.
6 Uerboruз omnis rigor postergatur, vbi in testamentis de voluntate constat, maxime in legatis, ꝛ fideicōmissis, ꝛ. J. nu. 17.
7 Legata, ꝛ fidei. nutu, ꝛ tacita voluntate relinqui possunt.
9 Bona patris ex cōi voto parentum ad filios peruenire debent.
10 Femine iurisdictionis incapaces sunt.
11 Legatum in fauorem sanguinis plene interpretari debet.
12 In obscuro ambulamus querentes voluntatem testatoris, cuius animum non videmus.
14 Seniores ſm ordinem naturalis mortalitatis prius mori debēt.
16 Testator potest facere q fideicōmissum sui natura non transmissibile transmittatur, ꝛ econuerso.
18 Probatio que dicatur idonea.
19 Probationes arbitrarie sunt.
20 Cōiectura voluntatis testōris sumit̄ ēt extra testm̄ ante, vel post.
21 Ratio vna quando soluз allegari potest perinde est, ac si esset expressa, ꝛ ex ea argui potest.
22 Argumentum de toto ad partem valet, quando eadeз est ratio.
23 Connexorum idem est iudicium.
24 Judicari idē dз de augmēto, seu additamēto, qđ de eo cui addit̄. Res eadem non debet diuerso iure censeri.
25 Determinatio vna plura respiciens ea dr̄ equaliter determinare.
26 Uerba ratione adiuncti suam aliquando perdunt naturam, ꝛ capiuntur ſm adiuncti naturam.

CONSILIVM CLXVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Presens ꝯsultatio vr̄ in iure clare resoluta, 1 † nam cū do. Franciscus legatarius viuo testōre decesserit legatū illi factum vr̄ expirasse, ꝛ in cām caduci transisse, vt est tex. clarus in. l. vnica. §. ꝛ cū triplici. ꝟ. vel viuo testōre, ꝛ in. §. pro scđo. C. de cad. tol. 2 † Nec pōt dici q transmiserit tale legatū, seu spem eius ad suos heredes ēt do. Jo. bapti. eius filiū, qꝛ cum ipsi do. Frācisco deberetur in effectu sub ꝯditione, si testator non mutato testō decessisset, dr̄ do. Franciscus pendente ꝯditione decessisse, merito ergo non transmisit per tex. in. d. l. vni. §. finaūt aliquid sub ꝯditione. 3 † Nec obst. q eius hrs sit de liberis in qbus, ſm gl. in. l. is cui. ff. de ac. ꝛ obli. tolerat̄ transmissio legati moriēte legatario pendente ꝯditione, cuius opi. in puncto iuris vr̄ defendere patruus, ꝛ do. meus Soc. in. l. hrdes mei. §. cum ita. iiij. colū. ff. ad reb. qm̄ rñdetur q gl. illa loqtur in liberis testatoris qui legatū ab ascendente meruerūt, vt. s. ad eoꝝ liberos transmittāt, prout loqtur tex. in. d. l. vnica. §. in nouissimo. in quo gl. illa se fundat, ꝛ ēt. l. vni. C. de his qui ante aper. tabu. in qua se fundat dñs meus Soc. qui ēt ita loquitur, qđ nō est in casu nostro, qꝛ. d. Franciscus nō filius, sed frater testōris erat. ¶ Et preterea illa gl. cōmuniter reprobat̄ per Bart. ꝛ alios ibi, ꝛ in. d. l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. ꝛ tradit Bar. in. l. i. col. pe. quē alij sequuntur, vbi aliqñ dixi. ff. de le. i. 4 ¶ † Nec vr̄ posse dici q sub noie fratris testōr voluerit eius filios, ꝛ sic nepotes ex fratre cōprehendere, sicut alias appellatione filioꝝ continentur nepotes, vt. l. filij. ꝛ. l. iusta interpretatione. ff. de ver. sig. qm̄ istud in noie fratris nullibi reperit̄. Et preterea testator non vocauit fratreз simplr̄, sed proprio noie expresso, qꝛ dixit Francisco fratri suo ꝛc. pp qđ non videt̄ dubitandū, nam sub noie Francisci non pōt filius eius ꝯtineri, vr̄ itaq; ꝯcludendum predictū legatuз, qđ in cām caduci venit expirasse, ꝛ ita apud do. Thomasiā heredē veluti illo legato grauatā remansisse, vt. d. §. pro scđo. ꝛ. d. §. finaūt aliquid sub conditione, in qbus vr̄ casus aptus pro decisione, ꝛ resolutione presentis ꝯsultationis. ¶ Ueruntñ predictis nō ob. ſm ea que in facto ꝓponuntur, rñdendo vt solebat sceuola rñdere, arbitror bona, vt supra legata ēt illaз villā de chiōs pertinere debere ad predictuз do. Jo. bapti. filiū predicti do. Francisci, ꝛ ita fuisse de voluntate do. Bernardini testōris, ꝛ hoc altera de tribus vijs, de quibus. J. vel saltem oibus simul iunctis. ¶ Prima via est, vt. s. predictus do. Jo. bapti. dicat̄ vocari ad predictuз legatū ex voluntate testatoris, qui vr̄ omnino voluisse, vt ad illud admittat̄ do. Franc. cui expresse reliqt, ꝛ post eū filius eius do. Jo. baptista ordine successiuo, ꝛ ita ipse ꝟba sui testamenti, seu predicti legati intellexit, vt infra ostendā, quo presupposito debemus dicere, q voluntas predicta debeat oino seruari. 5 † ꝛ enim in interpretatione testamenti, ꝛ dispositoꝝ in eo testōris mēs, ꝛ voluntas ante oia sūma diligentia perqrenda est, qꝛ illa primū locū obtinet. l. in ꝯditionibus primum locum. ff. de ꝯdi. ꝛ dem. regit oia, ꝛ dñatur, vt ibidē, ꝛ. l. cuз questio. in fi. C. de lega. ꝛ deniq; totuз facit qđ in testamentis ꝯsiderat̄. l. ex facto. la grāde circa med. ff. de her. insti. ꝛ. l. si mihi ꝛ tibi. §. fi. in fi. ff. de leg. i. ꝛ cū reperta fuerit attendi, ꝛ obseruari dз qualiacūq; verba reperiant̄ scripta, ꝛ quicūq; sit eoꝝ rigidus sensus, cū illa intentioni proferentis oino seruire debeāt. l. scire opз. §. aliud. ff. de excu. tu. ꝛ. c. scđo reqris. de app. facit. c. intellı̄gētia. ꝛ. c. ppea. de ver. sig. cū si. vñ ad propositū dicebat signanter Ange. in ꝯsi. ccxxij. bene, ꝛ egregie. in prin. 6 † q in vltimis voluntatibus, vbi de mente ꝯstat pro illa obseruanda ois verboꝝ rigor, ꝛ forma posterga t̄, alleg. optimū tex. in. l. iij. C. de li. prete. ꝛ de hoc est tex. in. l. nō aliter. in prin. ff. de le. i. Et hoc presertim in legatis, ꝛ fideicōmissis locuз hз, vt. l. cum virū. C. de fideicō. l. pe. ff. de lega. i. l. fideicō. §. itē cuз qs. de leg. iij. ꝛ. l. hrdes mei. §. cū ita. ff. ad treb. ita vt liceat ēt per ꝯiecturas, ꝛ indicia volūtatem testatoris

7 assumere.l.cum proponebatur.⁊ ibi not.de leg.ij.†Immo etiam nutu,⁊ tacita volūtate legata,⁊ fideicōmissa relinqui pñt.l.nutu. in priñ.de le.iij.⁊.l.iiij.ff.de adi.lega.cū simi.non.n.verbo℞ obseruatio in eis fieri dꝫ.l.in legatis.C.de lega.cū si. Illud aūt.s.ꝙ testator voluerit do.Jo.bapti.admitti post do.Franciscū eius pa-
8 trēꝫ,vel eo nō existente probaṫ ex pluribus.¶†Primo qꝛ in euꝫ maximā ostendit dilectionem,cū eum filie sue substituerit, qua dilectione stante pōt dici ꝙ legatum predictū non fuerit effectū caducum per mortē do.Jo.frācisci viuo testōre,sed ꝙ pertineat ad eius filiū do.Jo.bapti.solet.n.dici ꝙ efficiunṫ caduca legata premoriente legatario,qꝛ deficit psona, cui testōr relinquere voluit, ⁊ pp cuius affectionem motus fuit ad relinquendū, que affectio non crediṫ esse in heredes ēt filios legatarij,cuꝫ igiṫ testator maxime dilexerit.d.do.Joā.bapti.credi dꝫ ꝙ qñ legauit Francisco fratri suo intellexerit ēt.d.do.Jo.bapti. eius filio post eius mortem relinquere.¶Scdo qꝛ eiusmodi legatū fuit factuꝫ do.Francisco non simplr̄ eius ꝯtemplatione, sed ꝯtemplatione agnationis,vt sic iurisdictio illa in tribus locis in legato ꝯtentis in agnatione ꝯseruetur,cū esset ad decus,⁊ honorē ipsius agnationis, et ob eam cām amouit a ceteris bonis hr̄ditarijs,⁊ abstulit propter filie in quaꝫ nāliter habebat maiorem affectionē,iuxta.l.isti qui-
9 dē.cū ibi traditis per doc.ff.ꝙ me.cau.†⁊ in quaꝫ nāli, ⁊ cōi voto parentū debebāt oīa bona patris puenire.l.scripto. in fi.ff.vnde lib.si igitur ꝯtemplatione agnatiōis,⁊ honoris eius ꝯseruandi tale legatū factum fuit,ꝯuenientissime dici pōt mentem testatoris fuisse,vt post do.Franciscū fratrem eius,vel eo nō existente pertineat ad do.Jo.bapti.predictū,per queꝫ solū hodie ꝯseruatur agnatio de Panigaleis.¶Tertio hoc vr̄ colligi ex qualitate legati,nā cum oīa in legato cōprehensa pertinerent ad castaldiaꝫ,⁊ tali ꝯsideratione habita fuit factū legatum, vt in testō exprimitur,dr̄ in tali legato ꝯsiderata iurisdictio,put vere eā habebat testōr in.d.locis,pp qd̄ maxima sumitur ꝯiectura ꝙ voluerit talia loca legata,siue iurisdictionē in.d.locis pertinere neduꝫ ad
10 frēm,sed ēt ad filiuꝫ eius,⁊ non ad filiam suā,†cum regulr̄ femine dicanṫ incapaces iurisdictionis,vt.l.cū pretor.§.pe.⁊ ibi doc. tradūt.ff.de iudi.⁊.l.femine.ff.de reg.iu.vbi tradit Dec.¶Et ex istis formaṫ quarta ratio,qꝛ.s. si testōr de hoc interrogatus fuisset verosimiliter,⁊ quasi ex necessitate rn̄disset, ꝙ volebat ēt ad do. Jo.bapt.pertinere,quo posito ēt nos sic debemus suaꝫ dispōneꝫ interpretari,iuxta not.in.l.tale pactū.§.fi.ff.de pac. ad qd̄ plurima ꝯgeri possent,sed grā breuitatis omitto.¶Accedat predictis,qꝛ in eiusmodi legato dꝫ fieri plenior interpretatio,qꝛ agitur de fratre testōris,⁊ eius filio rōne ꝯiunctionis sanguinis, qua illi
11 testatori ꝯiunguntur,†⁊ea.n.rōne dꝫ legatum plenius interpretari in fauorē talis ꝯiunctionis,iuxta.l.aurelius.§.titius testō.ff.de lib.lega.ibi,presumptio.n.pp naturaleꝫ affectū ⁊c.cū si. de qbus per Dec.in ꝯsi.cclxxxix.non est parui.ij.col.℣.octauo coadiuuatur.late ergo interpretādo eiusmodi legatū, dicemus ꝙ testator voluerit illud pertinere ēt ad.d.do. Jo.bapti.filiū fratris sibi valde dilectū,vt ex predictis ꝯstat.¶Demuꝫ ꝙ ita testōr voluerit, non eūdo per arg.ipsemet nobis aptissime demonstrauit,naꝫ cuꝫ per aliquot annos supuiueret post mortem do.Frācisci frīs eius pluries,⁊ in diuersis locis,⁊ cū diuersis psonis loquēdo asseruit, ⁊ semp dixit ꝙ predicta loca in eius testō, qd̄ fecerat, ⁊ cum quo postea decessit,relinquebat predicto do.Jo.baptiste predefuncti frīs filio,vt satis superqꝫ ex pluriū testiuꝫ depositione ꝯstat. Cuꝫ igiṫ ipsemet testator mentē,⁊ voluntateꝫ suā in hoc manifestaue-
12 rit nō est opus eas per ꝯiecturas querere,†nec isto casu hꝫ locū, qd̄ solet dici nos in obscuro ambulare querentes voluntatē testatoris,cuius aiuꝫ non videmus,⁊ qui illaꝫ declarare non pōt, iuxta dicta Bal.in.l.precibus.vij.col.C.de impu.⁊ ali.substi. nam in casu nostro testōr apertissime declarauit legatū debere ptinere ad.d.do.Jo.bapti.⁊ ita de iure vr̄ concludendū, ⁊ obseruanduꝫ ēt ꝙ verba non ita in eo℞ rigore importarent per ea que.s.dicta sunt.¶Ex qbus si diligenter ꝯsiderentur appebunt sublata allegata in ꝯtriuꝫ,ad que pro maiori declaratione sic pticulariter rn̄detur,nā duꝫ dicebaṫ ꝙ legatuꝫ venerat in cām caduci per mortē do.Francisci viuo testōre istud negaṫ,qꝛ superest do.Jo.bap. filius eius,in queꝫ ēt debebat legatum puenire ex voluntate testatoris,naꝫ ēt ipse legatarius erat post mortē patris, vt.s.ostensuꝫ
13 fuit.¶†Et ita tenendo nō ob.cōis illa opi.ꝙ legata ꝯditionalia ēt in filios non transmittanṫ,vt in ꝯtriuꝫ allegabaṫ, qꝛ ḃm hoc non venit per viā transmissionis,sed quasi ipse ēt vocatus fuerit, ḃm qd̄.s.ēt dictuꝫ fuit,aliter ēt.j.rn̄debo tenendo ꝙ ēt venire possit per viā transmissionis. Nō obs.ꝙ iuxta verbo℞ sonū do. Jo. bapti.nō reperiṫ vocatus,sed tm̄ do.Franc.fr̄ testōris,cuius ap-

pellatione non dr̄ venisse eius filius,qm̄ rn̄detur ꝙ imo ex voluntate testātis ita dōm est reiecto verbo℞ sono,⁊ importātia,cū voluntas satis sit clara,⁊ illa tm̄ sufficiat ēt sine verbis, vt ēt.s.dcm̄
14 fuit.¶†Et aiaduertendū est ꝙ testōr in suo testō disposuit, ḃꝫ ordineꝫ nālis mortalitatis,quo seniores prius mori solent, vt experiētia docet,⁊ pbaṫ in.l.nā ⁊ si parētibus.⁊ ibi gl.⁊ doc. tradūt. ff.de inoffic.testa.Ipse.n.cuꝫ esset senior do.Frācisco fratre eius credidit se prius decessurū,⁊ ppea legando tm̄ de eo mentionē fecit,qꝛ cogitauit eū sibi superfuturū,voluisse tm̄ creditur ꝙ eo non existente legatū transiret ad do.Jo.bap. rōnibus,de qbus.s.credidit.n.bonus ille testōr satis esse relinquere fratri,quē superfuturū sibi cogitauit,vt sic ēt eius filio dicaṫ eo deficiente reliqsse,⁊ eodē ordine mortalitatis ꝯsiderato filie sue substituit.d.do.Jo.bapti.⁊ non eius frēm do.Franciscū,credidit.n.ꝙ prius esset moriturus,ꝙ̄ filia sua veluti senior,non tm̄ credi dꝫ ꝙ voluisset ei preferre filiū suum,si tpe mortis filie ipsum do.Franciscū superfuturum cogitasset,nā cum esset illi pximior,ꝙ̄.d.Jo.bap. presumendū est ꝙ eum multo magis hr̄e voluisset,argu.l.si viua mr̄e.C.de bo.mat.lꝫ de hoc agendū non sit,cū casus iste nō euenerit, rn̄dendo ergo ad arg.fateor ꝙ sub noīe fratris filius eius nō ꝯtinetur, ⁊ minus ꝯtinetur Jo.bapt.sub noīe Francisci,vt in arg.dicebaṫ, sed dico quicqd verba in sui sono velint,inspiciendā esse voluntatem testātis,que ni fallor,negari non pōt qn fuerit, vt deficiente fratre eius legatū pertineat ad do.Jo.bap.eiusdeꝫ frīs filiū, per ea que.s.deducta fuerunt.Hec quo ad primā viaꝫ.¶Scda via est,vt dicaṫ do.Jo.bap.posse admitti per viā trāsmissionis in euꝫ facte per.d.Franc.patrē eius,ipsi.n.d.Frācisco debaṫ in effectu legatū sub ꝯditione,si testōr cuꝫ eodeꝫ testō,⁊ non mutata voluntate decesserit,ipse aūt decessit viuo testōre, ⁊ sic pēdente ꝯditione,⁊ ꝯditio postea fuit impleta,qꝛ cū eodem testō, ⁊ non mutata
15 eius dispōne,decessit testōr,†dico.n.ꝙ lꝫ regulr̄ loquendo ꝯditionale legatū non transmittatur,tm̄ ab ista regula recedimus,qñ ex ꝯiecturata mente testōris ꝯtriuꝫ apparet, qm̄ ꝯstito de voluntate eius talis qualis sit seruanda est,nisi legi repugnet,vt.l.i.C.de sacrosan.ec.⁊ in auc.de nup.§.disponat.⁊.s.plene dcm̄ fuit,⁊ ita in terminis dixit Bal.in.l.i.C.de his qui añ aper.tab.⁊ tradit patruus,⁊ do.meus Soc.in.l.hr̄des mei.§.cū ita.col.v.ff.ad treb.
16 †⁊ in pposito dicimus ꝙ testōr pōt facere ꝙ fideicōmissuꝫ sui natura nō transmissibile,trāsmittaṫ,sicuti ēt econuerso posset sui nā trāsmissibile facere ꝙ nō transmittaṫ,vt inqt Bal. in.l.si pater. col.pe.C.de insti.⁊ substi.⁊c.℣.quarto queriṫ.⁊ pro vtroqꝫ dicto alleg.bona iura,vt per eū,⁊ ita solent cōiter dicere doct.nostri,vt per Jas.in ꝯsi.lij.Jo.bart.col.pe.℣.vim facit.in.iij.vol.⁊ in consi.cliiij.testōr hn̄s.ij.col.℣.sed premissis.iiij.vol.⁊ p Deci.in ꝯsi. cccxcvij.viso pūcto.ij.col.in fi.⁊ in ꝯsi.ccccxxv.in casu occurrēti.
17 post priñ.cū multis ꝯcord.qui allega.possent.¶†Cū aūt postea queriṫ quo mō de tali volūtate,seu per quas ꝯiecturas ꝯstare debeat,rn̄detur ꝙ istud totū arbitrio boni viri.i.iudicis circūspectiōi relinqtur,qui iudex varie ex psonis causisqꝫ ꝯstituet, vt ais in sili dicit iurecon.in.l.in fundo.ff.de rei vē.⁊ Impator in.c.i.§. i.in ti.hic fi.l.deinde ꝯsue.re.incep.⁊ ita in pposito nr̄o declarat Cur.iun.in ꝯsi.xcvj.habita diligēti.post priñ. sic igiṫ illa ꝯiectu-
18 ra dr̄ esse sufficiēs,que aiuꝫ iudicis inducit ad ita credendū, †sicut ēt de probatione ꝯnaliter dici solet illā esse idoneā,que inducit iudicē ad credulitatē,arg.l.qnquaginta.ff.de pb.voluit Bar. in.l.admonēdi.ff.de iu.iur.put refert,⁊ seqtur do.meus Soc.in ꝯsi.xj.in causa do.Catherine.ij.col.iij.vol.⁊ in ꝯsi.xcix.iustissime iudex.iij.col.iiij.vol.ita ēt dixit Cor.in ꝯsil.lxj.visa copia.vj. col.
19 iij.vol.†Hinc dicimus pbationes esse multū arbitrarias, iuxta. l.testiū.§.i.℣.tu magis scire potes.⁊.§.eiusdē.ff.de testi.vt p Cor. in ꝯsi.ccciiij.rē arduaꝫ.vj.col.ij.vol.sed neminē recti sensus arbitror fore qui nō inducaṫ ad credendū testōreꝫ voluisse legatū, de quo agiṫ pertinere ēt ad Jo.bap.predcm̄, patre eius deficiēte ex rōnibus,⁊ fundamētis deductis.s.in prima via,merito ergo iudex ipse sapiētissimo,⁊ legali suo iudicio dꝫ arbitrari ex volūtate testōris eiusmodi legatū fuisse trāsmissibile ēt ꝙ legatarius decesserit viuo testōre.¶Et si qs dicat ꝙ predicta pcederet qñ mēs, ⁊ volūtas testōris sumereṫ ex his que in testō scripta sunt,vt voluit do.meus Soc.in.d.§.cū ita.post Bal.per eū alleg. qd̄ in casu nr̄o non vr̄ fieri,cū voluntas testōris magis sumaṫ, ex his que ille dixit post testm̄,⁊ post mortē frīs eius,vt.s.dicebaṫ in vltimo
20 fundamēto,circa primā viā.†Rn̄deri pōt primo ꝙ imo ēt extra testm̄ sumiṫ talis ꝯiectura,vt signanter ꝯ Soc.firmat Caro.rui. in.d.§.cū ita.mihi in.ij.car.⁊ qꝛ illa lectu.cōiter non hr̄,subÿciaꝫ verba formalia,postqꝫ.n.retulit Soc.vt.s.dicentē post Bal.in. l.i.C.de his q añ aper.tab.subdit,audi qꝛ in primis dico ꝙ bal. hoc non

hoc non dicit. in. d. l. i. ꝛ si diceret esset falsum, qꝛ non solum sumi tur ꝯiectura volũtatis ex testõ, sed et̃ extra testm̃, veluti ex dictis ante testm̃, ꝓꝫ Bar. in. l. ij. circa pe. col. ff. de vul. ꝛ pup. vel et̃ post testm̃, ꝓm Bal. in. l. precibus. C. de ipub. ꝛ ali. substi. ꝛ Imo. in. c. raynucius. in mã pupil. extra de testa. hec ille. Si igit̃ et̃ ex dictis post testm̃ ꝯiectura põt sumi dꝫ merito clara volũtas ipsius testa toris attendi, lꝫ post testm̃ declarata. ¶ Vel scđo si qs de hoc di cto Rui. dubitaret, rñderi põt ꝙ imo ex testõ, ꝛ dispositis in eo colligit̃ talis volũtas, nã cũ legatũ, de quo agit̃ in effectu nolue rit esse apud filiũ, quã in ceteris vl'eꝫ hrdeꝫ fecit, sed voluerit esse apud frem, vr̃ illud fecisse grã ꝯseruande agnationis in illa iuris dictione, ꝛ honore illius, ꝛ vt apud suã agnationeꝫ castaldia rerꝫ legatarꝫ remaneret, prout. s̃. dcm̃ fuit in scđo, ꝛ tertio fundamen

21 to prime vie, † ꝛ cũ ista rõ ꝯseruande iurisdictionis illius in agna tione pro honore eius. sit illa que mouit testõrem ad ita agendũ, nec alia ꝓbabilis possit allegari, cur in tali legato frem pretulerit filie sue, dꝫ haberi perinde, ac si expressa esset, ꝛ ab ea taqꝫ expres sa argui põt, iuxta no. per gl. valde sing. ꝛ cõiter approbatã in. l. ꝗuis. C. de fideic. ꝛ hoc mõ arguit in siñ Rom. in ꝯsi. c. in ꝑsenti causa. i. col. x. primo ꝯsiderãdo. alle. l. milites agrũ. ff. de re mil. ꝛ gl. in. d. l. ꝗuis. vt per euꝫ, ꝛ ita et̃ in ꝓposito nr̃o arguit Curt. se nior in ꝯsi. lxxv. do. Ludouicus. iiij. col. ꝛ magis ad ꝓpositũ ita arguit Dec. in ꝯ. cccclxxiiij. in cã in qua agit̃. ij. co. vbi alios plu res alleg. ꝛ ibi et̃ dixit ꝙ qñ cognoscit̃ hoc mõ, ꝙ testõr dispo sue rit fauore agnationis vr̃ sumi ꝯiectura ex testõ, aut in eo disposi tis, vt testõr voluerit fideicõmissũ ꝯditionale trãsmitti ad filios fideicõmissarij, ꝛ in veritate per illud ꝯsil. vbi recte ꝯsideretur, vr̃ decidi casus noster quasi in terminis, nã ibi testõr vocauit quen dã Augustinũ fratrẽ eius sub certa ꝯditione, Augustinus deces serat viuo testõre, ꝛ pendente ꝯditione, ꝛ determinat ibi Dec. fi lios. d. Augustini ita admitti, sicut admitteret̃ Augustinus si vi ueret, per quẽ vr̃ trãsmissũ ius relicti sibi facti in eius filios, ꝛ sic nõ attendit̃ ibi regula. l. i. §. ꝛ cũ triplici. x. vel viuo testõre. C. de cad. tol. sic igit̃ vr̃ dõm in casu nr̃o de isto legato facto do. Frãci sco, vt. s. ad illud vocet̃ eius filius non obstãte ꝙ do. Franciscus decesserit viuo testõre, ꝛ hoc qꝛ sic credit̃ voluisse testõr, ꝓꝫ ea que

22 supra đducta fuere. † Et lꝫ in casu Dec. agat̃ de fideicõmisso vl'i, nos aũt loquamur de legato ꝑticulari, tñ cũ sit eadẽ ratio vꝫ ar gu. de toto ad ꝑteꝫ. l. que de tota. cũ si. ff. de rei vẽ. Immo fortius vr̃ illud ꝓcedere in ꝑticulari legato, cũ tunc agat̃ de minori ꝑe iudicio hrdis, arg. l. vnũ ex familia. §. si rẽ. de le. ij. ꝛ. l. si ita sit scri ptũ. in fi. ff. de leg. i. cũ ꝯcor. ibi in gl. allega. sumit̃ itaqꝫ ex disposi tis in testõ ꝯiectura, ꝙ testõr voluerit eiusmodi legatũ transmitti in filiũ fratris et̃ se viuo decedẽte fre, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Et ꝙ ita sit, verꝫ ipsemet testõr post mortẽ. d. fratris õclarauit, iuxta dicta. s̃. in vlti. fundamẽto circa primã viã. Et hec de scđa via suf ficiant, per quã sicut et̃ per primã do. Jo. bap. ad legatũ predictũ admitti dꝫ ex testõ testõris prefati. ¶ Tertia via est, vt ille ad bo na in legat. ꝯtenta, ꝛ sic et̃ ad villaꝫ de chiõs, de qua tm̃ est dispu tatio admittat̃ et̃ si nullum factũ fuisset testm̃ per do. Bernardi nuꝫ predcm̃, naꝫ predicta villa in impetratione, ꝛ ꝯcessione eius facta ab illustr. dñio Venetorꝫ fuit virtualiter, ꝛ in effectu cõne xa, ꝛ addita Panigaleis, ꝛ ville de chricol, siue iurisdictioni pre dictorꝫ locoruꝫ, vt sic vna esset castaldia oiuꝫ triũ locorꝫ, ꝓut sem per a tpe predicte ꝯcessionis hucusqꝫ fuit obseruatũ, quo stante, ꝛ bene ꝯsiderato vr̃ oino inferendũ, ꝙ illud idẽ debeat ꝯtingere de villa de chiõs, qđ de alijs ꝯtingit, tanqꝫ illis addita, ꝛ ꝯnexa,

23 ꝛ ad augumentũ iurisdõnis, ꝛ castaldie iliarꝫ ꝯcessa, † naꝫ ꝯnexo ruꝫ idẽ est iudiciũ. l. que religiosis. ff. de rei vẽ. ꝛ in. c. trãslato. vbi Bal. Ant. de bu. ꝛ alij tradũt, de ꝯsti. facit. l. et̃. §. ex causa. cũ si.

24 ff. de min. † ꝛ ideꝫ dꝫ iudicari de additamẽto, siue augmẽto, qđ de eo cui addit̃. l. et̃. C. de iu. do. ꝛ tradit Deci. per illũ text. in ꝯsi. cccxxxj. pro resolõne. col. fi. cũ ꝯcor. multis qui alleg. possent, vñ cũ loca illa de Panigaleis, ꝛ chricol absolua. ad do. Jo. bapti. pertineãt tanqꝫ feuda, idẽ vr̃ iudicandũ de villa de chiõs illis ad dita, ꝛ ꝯnexa, ne al's iurisdictio illorꝫ locorꝫ, ꝛ castaldia iã vnita te scindat̃, ꝛ diuerso iure terminet̃ ꝯ reg. l. eũ qui edes. ff. de vsuc. ꝛ istud ni fallor fuit de intẽtione taꝫ illius do. Jaco. prĩs testõris, qñ villaꝫ illã impetrauit, que et̃ illustr. dñij Venetorꝫ eaꝫ ꝯceden tis, fult. n. ꝯsideratũ ꝙ villa ista de chiõs erat ꝯtigua predictis lo cis, ꝛ ea rõne fuit facta ꝯcessio, qđ certe nil aliud vr̃ importare, nisi ꝙ ista villa addat̃ predictis locis, ꝛ cũ eis ꝯuertat̃, vt sic sequat̃ nãm ipsorꝫ locorꝫ, ꝛ sub castaldia eadẽ cũ pari iure claudat̃, m rito ergo vna cũ dictis locis dꝫ nũc pertinere ad. d. do. Jo. bapt. ¶ Et istud vr̃ ꝯsonuꝫ volũtati testõris, vltra ea que. s̃. dicta sunt, nã cũ ipse dimiserit fratri (cũ quo cõeꝫ habebat illã castaldiã) il lã partẽ quaꝫ hẽbat in tribus locis ꝑdictis, ꝓut tenebat, ꝛ possi

25 debat quodã pater eorꝫ ꝛc. vr̃ illud fecisse de oibus eodẽ mõ, † qꝛ vna determinatio plura respiciẽs dr̃ ea equaliter determinare. l. iã hoc iure. in prin. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ. l. fi. C. de sent. ꝛ interlo. om. iud. cũ si. nõn. n. dubiũ vr̃ ꝙ respectu locorꝫ de Panigaleis, ꝛ de chricol dicat̃ dimisisse, ꝛ reliqsse sic vt frĩ, ꝛ eo deficiẽte filio eius acqratur, cũ ita esset de iure futurũ ex nã feudi, cuius dispõni pre sumit̃ testõr se voluisse ꝯformare, iuxta no. per Bar. Alex. ꝛ do. meũ Soc. in. l. hrdes mei. §. cũ ita. ff. ad treb. ꝛ ea que tradũt do cto. in. l. si duo. ff. de acq. her. sicut ergo respcũ illorꝫ locorꝫ dꝫ reli ctũ intelligi, ita vt et̃. d. Jo. bap. filio frĩs acqrat̃, lꝫ frater viuo te statore decedat, ꝛ hoc ex sui nã, ita et̃ dꝫ intelligi respectu ville de chiõs, cũ eo. mõ, ꝛ eisdẽ verbis simul, ꝛ semel oia dimiserit, nam

26 ꝛ al's rõne adiuncti censet̃ qđ dispositũ, qđ al's non esset, † ꝛ vba rõne adiuncti aliqñ perdũt nãm suã, ꝛ capiunt̃ ꝓm nãm adiũcti, vt tradit egregie Matth. de affli. in. c. i. §. fi. v. col. de feu. guar. ꝛ in. c. i. col. fi. de ꝯuer. iter epis. ꝛ vas. post plures quos in vtroqꝫ lo co alleg. ad quẽ in hoc me remitto. ¶ Cõcludat̃ itaqꝫ altera de tribus vijs predictis, vel saltẽ oibus simul iũctis. d. Jo. bap. ad mittendũ et̃ ꝓm ea que. s̃. dicta sunt. Que oia qui iudicaturus est recte, ꝛ equa mẽte ꝯsideret, naꝫ si ita faciet nõ dubito, cũ in hanc sniaꝫ deuenturũ, lꝫ primo aspectu apto iure ꝯtrium dõm videret̃. Nec de hoc filia testõris iuste põt ꝯqueri, cũ satis ei fuerit vl'iter institui hrdem, ꝛ illud vt dicam lucrari, allego ꝙ vt mihi narra tur ex forma statuti ab intestato illa fuisset ab vniuersali successio ne exclusa per predictum do. Joan. baptistam. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens. 1537.

CASVS

¶ Magnifi. comes, eques, ꝛ. J. V. D. d. Leonardus de thienis nobiliss. Vincẽtinus in suo testõ do. Joãne filie sue quã iã nuptui tradiderat, cũ ꝓmissione dotiũ. 5000. duc. reliqt oẽ reliquũ. d. do tiũ, qđ ꝑ eũ nõ fuisset solutũ, iteꝫ et̃ do. Paula nepti eius ex do. Ant. eius filio certã quãtitatẽ reliqt qñ nupserit, eius aũt hrdes vl'es instituit do. Antoniũ doctoreꝫ, do. Marcũ, do. Franc. do. Hieronym. ꝛ dñm Ludouicũ filios suos legitimos, ꝛ naurales.

¶ Itẽ voluit ꝙ. d. sua bona moriẽte vno, vel pluribus ex. d. filijs sine filijs ltimis, ꝛ nãlibus, ꝙ bona eius, vel eorꝫ veniant in super stites, vel eorꝫ liberos in stirpes, ꝛ nõ in capita, ꝛ successiue õ gra du in gradũ, vsqꝫ in infinitũ in oẽs descẽdentes. d. do. testõris, sal ua tñ gradus prerogatiua. Et deficiẽtibus oibus descẽdentibus ex. d. testõre, ꝙ tũc. d. eius hrditas deueniat, ꝛ deuenire dẽat in mag. d. Jac. freꝫ eius, siue eius filios ltimos, ꝛ nãles vsqꝫ in ifini tũ. Et nõ extãtibus filijs. d. do. Jac. eius frĩs, ꝙ tũc hrditas eius deueniat in descẽdentes ex linea. q. mag. d. Jaco. aui. d. testõris.

¶ Et deficiẽtibus filijs, ꝛ descẽdẽtibus. d. q. do. Jac. vsqꝫ in infi nitũ, ꝙ tunc. d. hrditas deueniat in alios ꝓximiores de familia de Thienis, ꝛ sic donec, ꝛ quousqꝫ reperiant̃ aliq de. d. familia, prout hec oia latius in testõ ꝯtinentur, cuius copia trãsmittitur.

¶ Presupponit̃ ꝙ in ciuitate Vincẽtina extat statutũ ꝙ ad suc cessionẽ patris, vel mr̃is, vel aliorꝫ ascẽdentiũ ab itestato femine descẽdentes extãtibus masculis descẽdẽtibus per lineã mascu linaꝫ nõ succedãt, sed ꝯueniẽter dotent̃, ꝓut latius in statuto pre dicto ꝯtinet̃, cuius copia transmittit̃. Mortuo testõre predicto, ꝛ adita per eius filios hrditate post aliquot annos decessit inte status. d. Ant. vnus ex filijs, ꝛ hrdibus institutis suprstitibus sibi tm̃ duabus filiabus iã nuptis cũ dote duca. 3000. pro qualibet.

¶ Querit̃ vtruꝫ portio bonorꝫ testõris que ꝑuenit ad. d. do. An toniũ ex cã fideicõmissi debeat restitui pro frĩbus eius superstiti bus ex eo ꝙ decessit sine filijs masculis, an vero ꝯditio talis fidei cõmissi dicatur defecisse, qꝛ decessit cum predictis filiabus.

SVMMARIVM.

¶ Conditio si sine filijs legitimis, ꝛ naturalibus decesserit, an ꝛ quando restringatur ad masculos plenissime tractatur.

1 Volũtas testãtis interpretatione statutorꝫ locũ primũ sibi vẽdicat.
2 Verba sine filijs legitimis, ꝛ naturalibus, an comprehẽdant taꝫ feminas, qꝫ masculos, ꝛ. j. nu. 4. 6. 22. et. 69.
3 Verba sine filijs equipollent verbis sine liberis.
5 Masculinum genus, an semper concipiat femininuꝫ, ꝛ. j. nu. 27. vbi late, ꝛ sequentibus, ꝛ nu. 62. 66. et. 88.
7 Filie femine ꝓm iuris cõmunis intellectum cõditionem fideicom missi deficere faciunt, ꝛ. j. nu. 13. et. 94.

CONSILIVM CLXVIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Presentis ɔsultationis resolutio vr̃ valde periculosa cũ agat de interpretãda voluntate testõris, qui cũ iam mortuus sit eã nobis aperire non põt. A verbis ergo in testõ prolatis, ꝛ alijs arg. assumenda est. Et si de ipsa quo quo modo ɔstare põt, procul dubio ꝺm ipsam resolui dʒ presens difficultas, †cũ in interpretatione testõrũ ipsa testantis volũtas primum locũ sibi vendicet.l.in ɔditionibus primũ locũ.in princ.ff. de ɔdi.ꝛ dem.totũ faciat.l.ex facto.la grãde, circa med.ff.de hered.insti.ꝛ plus põt, magisq; attendi dʒ, ꝙ̃ quelibet verboꝝ forma.l.iij.C.de lib.pret.cũ si.ꝛ adeo ꝺm testantiũ voluntatẽ dʒ fieri interpretatio, vt illã ẽt per ɔiecturas perqrere debeamus, ꝛ ad instar boni venatoris lepoꝝ vestigia perqrentis ipsoꝝ testatorũ volũtatem per quãcunq; ɔiecturã acceptã sectari debemus, vt inquit Bal.in.l.qdã.C.de nec.ser.her.insti. Et maxime in fideicõmissis, de qbus ad presens agit.l.cũ proponebat.in fi.ff.de lega.ij.l.hr̃des mei.§.cũ ita.ff.ad treb.cũ ɔcor.vt ibi per gl.ꝛ doc.ꝛ per Alex.in ɔsi.c.visa parte.i.col.lib.iiij. ¶ Itaq; predicti magnifici testõris voluntatẽ perqrendo prima fronte vr̃ ɔditionem fideicõmissi defecisse pp superexistentiã filiarũ do. Antonij nup defuncti, ꝛ in hãc partẽ (vt verũ fatear) primo ingressu multũ inclinabã ex pluribus. ¶ Et primo hoc vr̃ ostendi ex verboꝝ importantia ꝺm legalẽ interpretationẽ. †Illa.n.verba sine filijs lrĩmis, ꝛ nãlibus, tã feminas, ꝙ̃ masculos cõprehendunt, ita vt ẽt filie femine, vel ex eis descẽdẽtes faciant deficere ɔditionem, vt est tex.ꝛ ibi dñi doct.in.l.i.C.de ɔdit.inser.ꝛ in.l.iubemus.§.finaũt.C.ad senatuscõs.treb.ꝛ satis clare probat in.l.cũ acutissimi.ppe fi.ibi, filijs, vel filiabus.C.de fideic.ꝛ in.l.ɔ̃naliter.§.cũ aũt.ad fi.ibi, sed ad filios, vel filias ꝛc.C.de insti.ꝛ substi.sub ɔdi.fact.iuncta cũ eis.l.cum auus.ff.de ɔdi.ꝛ dem. ¶ Nec predictis vr̃ obstare si dicat ꝙ predicta iura loquant, qñ in ɔditiõe esset dictũ, vel ẽt pro dicto haberet, si sine liberis decesserit, quo casu ẽt femine ex ppria significatione veniũt, cũ in eo sono nõ repiatur genus femininũ, secus si dicat, si sine filijs, in ɔ̃ne masculino, allego ꝙ femininũ genus repitur, qꝛ dñr filie quasi fuisset opus dicere, si sine filijs, vel filiabus, vt femine cõprehenderẽtur. Qm̃ videtur posse rñderi. ¶ †Primo ꝙ illa verba, sine filijs, eqpollent illis, sine liberis, ꝛ ita vñr per iuriscõsultũ declarari in.l.lucius.la.ij.ff.de her.insti.ꝛ non est dubiũ liberoꝝ appellatione ẽt filias ɔtineri, vt dixi, ꝛ firmat ita arguẽdo Bal.in ɔ.xiij.pũctus talis est.li.iij.ꝛ tradit Cor.in ɔ.ccxxx.ꝙ̃ꝙ̃ in hac.iiij.col.iij.vo. ¶ Scdo etiã rñderi põt, †ꝙ imo ẽt sub illo vbo filijs, cõprehenduntur filie, lʒ in sono sit ɔ̃nis masculini, ꝛ hoc ex legali interpretatione.l.si qs ita.in prin.ff.de testa.tut.l.quisqs.ꝛ.l.iusta.ff.de ver.sig. cũ si.qð in eo fundat, †qꝛ genus masculinũ semp ɔtinet femininũ.l.qui duos.in fi.ff.de leg.iij.l.si ita scriptũ.in prin.de le.ij.ꝛ in.l.seruis legatis.in prin.de leg.iij.cũ si.ꝛ tradit per illũ tex.in.l.i.ff.de ver.sig.ꝛ per Can.in.c.si qs suadente.xvij.q.iiij.ꝛ in.c.ɔ̃nali.de elect.li.vj. Et maxime hoc dõm vr̃ in casu isto, qꝛ videmur esse in mã indifferenti, nã ꝙ deficiat ɔditio fideicõmissi per existentiã filioꝝ grauati, ita ɔuenit feminis sicut masculis, cũ solũ desideret ꝙ adsint, nec postea reqritur an succedãt.l.filiussa.§.cum qs.de leg.i. Et ista in dña probat ex iuribus.s.primo loco allega. cũ in eis clare probet ẽt per filias ɔditionem fideicõmissi deficere, qñ aũt mã est indifferens, nõ est dubiũ masculinũ genus ɔcipere femininũ, vt per Bar.in.l.i.in prin.colũ.fi.ff.de pecu.ꝛ in.d.l.i.de ver.sig.ꝛ per doc.in.d.c.ɔ̃nali.ꝛ si qs suadente. Et adeo veꝝ est hoc, vt procedat ẽt in mã onerosa, vt est tutela, vt.d.l.si qs ita.de testa.tute.si igit ita est in oneribus, fortius dʒ esse in fauorabilibus, ꝑut videmur esse in casu isto, qꝛ.s.fideicõmissũ, qð est onus restringitur,

6 restringitur,vt.j.dicetur.¶†Item ⁊ tertio responderi potest ꝙ il
la verba sine filijs,sunt referēda ad intellectuʒ iuris cōis, sicut et
de alijs verbis ab hoie prolatis,dicimus arg.l.quero.§.inter lo
catorē.ff.loc.⁊.c.cāmqʒ.de rescri.⁊ ita in terminis per ista iura,⁊
7 silia,dicit Pe.de ancha.in ꝯsi.cxx.pro clariori.circa fi.† sed iu⸗
ris cōis intellectus, ⁊ interpretatio est, vt ēt filie faciant deficere
ꝯditionē fideicōmissi,vt ex predictis ꝯstat, ergo ⁊c. Et maxime
hoc dōm videt,attēto ꝙ magnificus testōr erat.V.J.D.⁊ egre
gius,⁊ sic sciebat qualiter v̄ba predicta in iure capiebant,arg.l.
ij.§.seruius aūt sulpitius.ff.de ori.iu.merito ergo censet ea ꝓtu⸗
lisse fm illā significationē quā de iure esse nouerat,vt sic dōm vi⸗
deat in proposito ꝯditionē fideicō.deficere eo ꝙ do. Anto. non
vr̄ sine filijs ltimis,⁊ nālibus decessisse,cū ei supersint filie predi⸗
cte.¶Et ex his scdo loco principalr format pro ista opi. alia ra
8 tio,†nā ad queʒ v̄ba alicuius dispōnis adaptant adaptatur ēt
dispositio,⁊ per ꝯriuʒ non adaptat dispositio,vbi verba nō ada⸗
ptant.l.iiij.§.totiēs.ff.de dā.infe.⁊.l.ꝙ ꝯstitutuʒ.ff.de mili. testa.
⁊ tradit per gl.⁊ doc.in.c.identitatibus.§.sed cū eas. de elec.li.
vj.cū si.sed verba illa sine filijs ⁊c.non adaptant ad casum nrm̄,
9 cū do.Antonius dicat cuʒ filijs decessisse,ergo ⁊c.¶†Tertio ꝓ
bat sic si do.Antonius fuisset simplr post morteʒ grauatus sub⸗
intelligeret ꝯditio,si sine liberis decesserit,vt.d.l.cū auus.⁊.d.l.
cū acutissimi.⁊.d.§.cuʒ aūt.⁊ sic seqtur ꝙ cuʒ talis ꝯditio fuerit
expressa dr̄ facta expressio eius qd̄ tacite inerat, merito ergo non
vr̄ ꝙ aliquid vltra operet,ꝙ̄ si non fuisset facta expressio.l.iij.cuʒ
mā.ff.de leg.i.sed si tacite subintelligeret non restringeret ad ma
10 sculos,vt in.d.iurib⁹ ꝓbat,⁊ in eis dn̄t doc.ergo ⁊c.¶†Quar⸗
to probat,qꝛ testōr diuidēdo suā hereditatē inter filios quēlibet
in sua portione alijs dr̄ pretulisse,⁊ predilexisse, vt est notū, vnde
vr̄ ꝙ sicut do.Antoniū predilexit, ita ēt dicat predilexisse oēm
eius posteritatē,puta filios,nepotes,vel pronepotes eius cuius⸗
cūqʒ sexus ēt ꝙ sint remotiores ipsi testōri, prout dixit Bal.in.
d.l.cū acutissimi.v̄.quero si pater vnū ex filijs.⁊ lʒ Bal.nō alleg.
ad hoc vr̄ casus in.d.l.cū auus.vbi ꝓnepos testōris dr̄ predile⸗
ctus in portione patris eius,qꝛ ⁊ de descēdētibus instituti, ⁊ gra
uati,⁊ vt dixi ille tex.ꝓcederet ēt si ille ꝓnepos esset femina per.
d.l.cū acutissimi.⁊.d.§.cuʒ aūt.vt ēt.s̄.dictū fuit. Sic itaqʒ vr̄ ꝙ
11 filie do.Anto.substitutos excludāt.¶†Quinto facit rō oneris
restringēdi,⁊ fauoris ampliandi,iuxta.l.cuʒ qdaʒ.ff.de lib.⁊ po⸗
sthu.⁊.c.odia.de reg.iur.lib.vj.cū si.etenim fideicōmissuʒ onus
est.l.cohr̄di.§.cū filie.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ ibi doc.tradūt,vnde in⸗
terp̄tatio fieri dʒ vt onus istud restringat,⁊ successio liberoꝝ que
est fauorabilis amplieᵗ,qd̄ certe erit interpretādo illa verba sine
12 filijs ⁊c.gn̄aliter ꝓ masculis,⁊ feminis,vt de se notū est. ¶† Se
xto facit alia pulchra rō,naʒ testōr per illaʒ ꝯditioneʒ,si sine filijs
decesserit ⁊c. dr̄ ꝯseruare filijs sic in ꝯditione positis ius succe⸗
dendi ab intestato,iuxta gl.⁊ cōeʒ opi.doc.ibi in.l.lucius.la.ij.ff.
de her.insti.dū dicere solent ꝙ positi in ꝯditione non dn̄r vocati
ex testō,sed bene sunt prelati ab intestato,merito ergo vr̄ ꝙ dēat
intelligi de his filijs qui ab intestato succederent,⁊ sic ēt de femi⸗
nis,cū ⁊ ille ab intestato vocent.l.maximū vitiuʒ.cū si.C.de libe.
prete.ita in siᵗi arguebat Cor.in ꝯsi.cxx.elegāter,⁊ diffuse.in p̄n.
ij.vol.¶Septimo,⁊ vltimo ꝯfirmat predicta opi.multoꝝ iuris
prudentū auctoritate,ita.n.primo loco tenuerūt Jo.and.Anto.
13 de bu.⁊ alij in.c.raynaldus.de testa.†dicētes ꝙ si in ꝯditiōe non
exprimit de masculis ēt filia facit deficere ꝯditioneʒ fideicōmissi.
¶Scdo ideʒ firmat Ro.in ꝯsi.cxlviij.visis.Ideʒ ēt ꝯsulēdo plu
ries firmauit Alex.vt in ꝯsi.lv.pōderatis.co.pe.li.iij. in ꝯs.xvij.
circūspectis.lib.vij.⁊ in ꝯsi.xxxviij.ꝓspectis his.li.vj.idē voluit
Cor.in ꝯsi.ccij.pluries,⁊ pluries.⁊.ccxx. ꝙ̄ꝙ̄ in hac.ij.volu.⁊
in ꝯsi.xcj.visa facti.in prio dubio.i.vol.ideʒ ēt voluit patruus, ⁊
do.meus Soc.in ꝯsi.lv.visis ꝯsilijs.ij.vol.⁊ in ꝯsi.clxxxij.lʒ filia
femina.ij.vol.⁊ in ꝯsi.ccxxvij.presens ꝯsultatio.col.fin.v̄.fm qd̄
videbat ob.co.vol.⁊ idē longo apparatu,⁊ quasi in terminis no
stris ꝯsuluit Cur.senior in ꝯsil.xliiij.statuto, seu ꝯsuetudine. ⁊ in
ꝯsi.lxix.antiqssima,⁊ nobilissima.in.ij.dubitatione,idem ēt ꝯsu⸗
luit Lud.bologn.inter ꝯsil.Alex.nu.liij.inuocato diuino suffra⸗
gio.lib.iiij.vbi plene disputat,sic ēt ꝯsuluit Jas.in ꝯsi.cxlij. vene⸗
rabilis quōdaʒ.ij.volu.qui ēt plene examinat, ideʒ ēt vr̄ firmare
Dec.in ꝯsi.ccclxx.viso testō.in ꝯs.ccccclxviij.do.Daria. ⁊ in ꝯsi.
ccccclxx.casus de quo querit.⁊ ibi dicit ꝙ doc.ita cōiter tenēt,vt
per eū,ideʒ nouissime dicit Cur.iun.in ꝯsi.xlix.habita diligēti.ij.
col.in ꝯsi.clvj.in testō ꝯdito.iiij.col.⁊ in ꝯsi.clxix. in cā vertente.
iij.col.vsqʒ ad fi.ꝯsil.¶Tantoꝝ itaqʒ iuriscōsul.auctoritate vna
cū rōnibus predictis vr̄ ꝯcludenduʒ nō esse locū substōni per su⸗
perexistētiā filiaꝝ.d.do.Anto.nuꝑ defuncti.¶Nec huic ꝯclu⸗
sioni vr̄ obstare si dicat ꝙ imo ꝯriuʒ dici dʒ,attēto ꝙ testōr pro⸗
priaʒ filiā exclusit ab hr̄ditate sua, ꝑꝑ qd̄ vr̄ ꝙ voluerit ēt exclu⸗
14 dere neptes,⁊ sic istas filias do.Anto.†ne alias neptes sint me⸗
lioris ꝯditionis,ꝙ̄ propria filia ꝯ.l.si viua matre.C.de bo. mat.
prout in terminis ꝯsuluit Pau.de cast.in ꝯsi.mihi.ccclvij. viso.
d.testō.qm̄ vr̄ posse rn̄deri ꝙ illa non dr̄ sufficiens ꝯiectura vt re
cedat a cōi significatione istoꝝ verboꝝ sine filijs ⁊c.maxie in ca⸗
su nostro in quo vr̄ ꝙ rō drie ꝯsiderari possit,nā filia iō fuit exclu
sa per testōreʒ,qꝛ illa fuerat amplissime dotata, qd̄ nō pōt dici de
istis neptibus,vnde ne ipse remaneāt indotate in bonis aui,vr̄ ꝙ
15 nō sit eadē rō excludēdi eas qua fuit exclusa filia testōris.† Pre
terea cū hic agat de exclusione,⁊ priuatiōe nō dʒ fieri arg.de filia
ad neptes ex filio per tex.in.l.si qs filio.in prin.ff.de iniu.rup.te⸗
sta.⁊.§.posthumoꝝ. insti.de exhe.lib.nā exhr̄datio facta de filio
nō trahit ad nepotē,vt ibi,⁊ pro hoc est pulchra doctri.Bal.in.
16 l.venia.ad fi.C.de in ius voc.†vbi vult ꝙ statutū excludēs filiaʒ
non dr̄ excludere neptē ex filio,vt per eū,sic ergo vr̄ dōm in casu
isto de ista exclusione facta per testōreʒ, ⁊ ita in terminis nostris
arguebat Cur.sen.in.d.ꝯsi.xliiij.in qnto,⁊.vj. fundamēto.Pre
terea nō vn̄r iste neptes vti femine ꝯsiderāde,eo qꝛ vn̄r subintra⸗
17 re locū patris,⁊ sic eū representare qui fuit masculus,†maxie at
tento ꝙ illā caritateʒ,quā ad eū habuit testōr presumit hr̄e ēt ad
eius posteritatē fm Bal.in.d.l.cū acutissimi. ⁊ dixi.s̄.in quarto
fundamēto.Et ꝙ ꝯiectura ista ꝙ filiā excluserit nō sit sufficiens,
vt dixi apte volunt fere oēs predicti doc. in prealle.ꝯsilijs, naʒ si
recte aduertant quasi oēs presupponūt in suis casibus fuisse ex⸗
clusas filias,⁊ maxie Cur.seni.in.d.ꝯsi.xliiij.asserēs ita cōiter te
neri.Nec auctoritas Pa.de cas.in.d.ꝯs.ccclvij.vr̄ attendēda ꝯ
tot patres,⁊ maxie qꝛ ipse vr̄ mutasse opi.cū vidisset ꝙ ꝯ eū ꝯsu
luerat collegiū Boñ.⁊ Auenionēse,vt ipsemet dixit in.l.i.C.de
ꝯdi.inser.⁊ in ꝯsi.lxxix.casus iste frequēter ꝯtingit.Preterea in
casu nr̄o arg.de exclusiōe filie vr̄ oīno repugnare volūtati testato
ris qui has neptes,⁊ filias do.Anto. vr̄ nō solū posuisse in ꝯdi⸗
tione,vt dcm̄ est,sed ēt expresse vocasse,dū vocat supstites,vel eo
18 rū liberos,†nā liberoꝝ applōne ēt femine ꝯtinent.l.cognoscere.
.§.liberoꝝ.ff.de v̄.sig.cū si.⁊.s̄.dcm̄ fuit.⁊ maxie qꝛ statiʒ subdit
ꝙ vult bona venire de gradu in gradū,vsqʒ in infinitū in oēs de⸗
19 scēdentes eius,†naʒ ēt descēdentiū applōne, cū sit nomen cōe, ⁊
nāe,veniūt ēt femine,vt in auc.d̄ her.ab intest.ven.§.i.cū si. ⁊ tra
dit Alex.in ꝯsi.clx.viso themate.post prin.li.ij. Nō vr̄ ēt predi⸗
ctis obstare,si dicat verba illa sine filijs ad masculos restringēda
esse fauore ꝯseruande agnationis,attēto ꝙ testōr substituit alios
filios masculos,ꝑ quos agnatio ꝯseruat,qm̄ vr̄ posse rn̄deri pri
20 mo ꝙ de tali fauore nullū verbū exprimit in.d.substōne.†Scdo
ꝙ talis fauor nō ꝯsiderat ex eo ꝙ filij testōris fuerūt substituti,
vt ꝓbat in.d.l.cū auus. vbi filius substituit, ⁊ tn̄ ēt femina filia
grauati excludit substitutū,vt.d.l.cū acutissimi. ⁊.d.§.cū aūt. et
21 .s̄.dcm̄ fuit.¶†Tertio ēt dici pōt ꝙ ēt iste filie do.Antonij sunt
agnate, ⁊ viuētes nomē familie ꝯseruabūt.l.ꝓnūciatio. in fi.cū.
l.seq.ff.de v̄.sig.facit.l.volūtas.C.de fideicō.tradit Alexā.in.d.
ꝯsi.lv.ij.col.lib.iij.⁊ Jas.in.d.ꝯsi.cxlij.vj.col.ij.vol.⁊ alij pleriqʒ,
quos grā breuitatis omitto,⁊ ꝑꝑ ista bn̄ dixit Cor.i.d.ꝯs.ccxx.
ij.vol.ꝙ ꝯiectura in ꝓposito nr̄o sumpta ex substōne alterius fi⸗
lij dr̄ leuis.Et si qs dicat ꝙ imo testator vr̄ de tali fauore familie
ꝯseruāde habuisse ꝯsideratiōnē,dū in fi.substōnuʒ dr̄ ꝙ hr̄ditas
(in casu de quo loqtur)ꝯueniat in alios ꝓximiores de familia de
Thienis ⁊c.⁊ sic donec,⁊ quousqʒ repiant aliq de.d. familia ⁊c.
vr̄ ꝙ rn̄deri possit ꝙ istud a testōre repit ꝯsideratū tm̄ in vltima
substōne vbi agit de remotioribus,in quos nō ꝯsiderat affectio
sanguinis,sed tm̄ fauor agnationis,⁊ iō tm̄ vtit verbis solos ma
sculos denotātibus,sed nō sic vr̄ in primis substōnibus factis ꝓ⸗
prijs filijs,⁊ descendētibus,qꝛ cū tunc cadat in eos affectio san⸗
guinis,⁊ nālis presumit eandē habuisse ad feminas, quā ad ma
sculos,qd̄ vr̄ ꝯstare,qꝛ tūc vtit v̄bo liberos,aut v̄. descendētes,
vel ēt v̄bo filios,que v̄ba tā masculos,ꝙ̄ feminas ꝯtinent quasi
22 tūc oēs equalr dilexisse videat,†⁊ iō v̄ba illa sine filijs,in casu no
stro nō vn̄r ad masculos restringēda,sʒ gn̄aliter intelligēda ēt de
feminis fʒ legalē interp̄tationē,iuxta.d.l.iusta.cū si.de v̄.sig.pre
sertim qꝛ nihil in ꝯriū vr̄ vrgere,⁊ maxie hoc vr̄ dōm, qꝛ cū testa
tor dotauerit filiā in duc.5000.q̄ sūma erat, vel septia ꝑs, vel.⁊.
vij.ꝑtē sui p̄rimonij,ita ꝙ cū hr̄et tūc sex filios masculos nullus
erat habiturus maiorē sūmā pro sua rata hr̄ditaria,vr̄ ꝙ nō ha⸗
buerit minorē affectionē ad eā,ꝙ̄ ad masculos,⁊ ꝑ ꝯn̄s nō dicat
habuisse aiuʒ excludēdi feminas fauore ꝯseruāde agnationis,cū
illā pareʒ masculis fecerit,ex quo vr̄ posse argui ꝙ nō voluerit ēt
excludē neptes,lʒ sint femine,sʒ eas pares masculis facere,vnde

sicut filij masculi do. Antonij substitutos excluderent, ita et videtur q excludat filie. 23 † Demu non vr predictis obstare, si dicat q in ciuitate Uincetie extat statutu q statibus masculis femine excludant, et dicat q testator videat voluisse se tali statuto conformare, iuxta no. p Bart. Alex. patruu meu Soci. et alios in.l. heredes mei.§.cu ita.ff.ad treb. et p hac rone qn dixit, sine filijs etc. intelligat voluisse loq tm de masculis, put multi arguut, vt.j.dicet, qm vr posse rnderi q tale arg. pcederet qn statutu excluderet filias feminas pp fres defuncti ipsaru feminaru patruos, tuc bene posset dici, q vba sine filijs restringant ad masculos, vt sic filie femine do. Antonij p patruos excludant, sicut statuto caueret, sz iste no est casus nr, q statutu Uincetinu no sic loqtur, sed solu excludit filias, et alias feminas descedetes pp filios, et alios masculos per linea masculina descendetes ab ipso defuncto, pp qd vr q argu. predctm in pposito casu retorqueat, na sicut iste filie. d. Antonij ei ab intestato succederet, put vere successerut exclusis earu patruis, sic et dnr incluse in illa conditione, si sine liberis decesserit etc. ad ipsoru patruoru exclusione, et ita pprie dicit Cur. iun. in.d.cons. xlix.iij.col.in fi. et ido do. meus Soc.in.d.cons.lv.in fi.ij.volu. his consideratis dicebat q q in istis terminis vtunt argu. de statuto in fauore substitutoru vnr paralogizare, vt p eu. ¶ Pot et, et scdo rnderi q arg. de statuto excludete filias ad coniecturanda volunta 24 tes testatoris in casu nro non vr concludes, † sepe.n.facit deficere conditione filius, lz ab vri successione excludat, vt videmus in filio nati put considerat, et ad tale statutu rndet do.me. Soc.in.d.cons.clxxxij. et Cor.in.d.cons.xcj.ij.col.lib.i. et in.d.cons.ccij.iij.col.li.ij. Preterea vr q tertio loco dici possit q talis coniecturata volutas testa 25 toris posset considerari qn tractaret de bonis, et hereditate sua, † qd no est in casu nro, q cu do. Antonius se inmiscuerit pfne hereditati deseruit esse bona, et hereditas testatoris, et effecta sunt ipsius. d. Antonij, cu reliqs suis bonis vnita.l. sz et si plures.§.filio.ff.de vulg. et pup.tradit p doc.post gl.ibi in.l.i.§.veteres.ff.de acq.pos.non considerant ergo talia bona, vt hereditas testatoris, sz do. Antonij, merito ergo no vr attendeda ipsius testatoris coniecturata volutas, q iste filie do. Antonij nolut ista bona vti bona testatoris, sz vt bona earu pris, et ita in terminis arguit Cur. senior in.d.cons.xliij.ix.colu.cu seq. ¶ Hec sunt q pria consideratione in fauore filiaru. d. Anto. me inducebat. ¶ Uerutn eis no ob. maturius, atqz internius mete magnifici testatoris perscrutado pria opi. de iure veriore arbitror, et sic concludendu puto conditione substonis euenisse, fideicomissoqz locu ee, q. d. Anto. pdictus sine filijs masculis decessit, 26 quos solos testator dr posuisse in conde. ¶ † Et p fundameto huiusce coclusionis arguit ex verboru pprietate, a qua (nisi de pria mete loquetis euideter appeat, manifestuqz sit testatorez aliud sensisse) no est recededu.l.no aliter.in prin.ff.de le.iij. cu si. Hinc dicit iurisconsultus in dubio vbis esse inseruiedu.l.i.§.si is q naue. ff.de exerci. Cu igit testator in casu nro dixerit, sine filijs, in gne masculino, nisi pru ostedat, credit tm de masculis voluisse loq, et no de feminis, cu facile ei fuisset dicere, vel filiabus, no dixit ergo noluit, arg.l.vni.§.finaut ad deficietes.C.de cad.tol. qlibet.n.sexus 27 suo noie demostrat vt filius, et filia, vt est notissimu. † Nec ob. qd vulgo dr masculinu concipere femininu per iura.s.in pru alleg. et pptrea legali interptatione dicimus filioru applone venire et filias, qm rndet illud no esse ex ppria vbi importatia, sed p interpretatione, vt.l.iusta.ff.de v.sig. et dr ireptatio extesiua, q.s.per interpretatione.l.pnunciatio.in gne masculino porrigit ad femininu.l.pnuciatio.in prin.et.ti.bn facit.l.cu adoptiuis.C.de adopt. pptr si.dn dr que in filio diximus, extedimus, et in filia, et hoc pcedit qn pfert nome qd no est coe, sz distinctu a gne, siue sexu feminino, vt est filius, cu vt dixi distinguat a filia, ista est doctri. Bar. in.l.i.ff.de v.sig. et in.l.si qs in tata.in.ij.co.C.vn vi. et tradit Jas. pprie loques de vbo filijs, in.l.si qs id qd.v.col.in.xij.limit.ff.de iur.om.iudi. et ineuitabili fundameto fm eu hoc pbat Cur.iuni. in auc.ptrca.x.col.C.vn vir, et vxor. asseres de hoc esse coez conclusione, ita et docet Gemi.in.c.gnali.iij.col.de elec.li.vj. et Dec. in.l.femine.col.xiiij.ff.de reg.iu. et. scdo regula pcedit, et nouissime in.d.l.pnuciatio.in princ. et est hoc dctm tritu, et freques apud consuletes, sic.n.inqt Alex.in cons.lxj.sup eo.ij.col.li.i. Cor. in cosi. xiiij.in pnti consultatioe.ij.et.iij.col.in cons.cxxxviij.plz mihi.col.fi.ij. vol.vbi multos alleg. et dicit ita coiter teneri, et in cons.cclxxv. in presenti consultatioe.ij.col.iiij.vol.patruus, et do.meus Soc. in cons.xl. cu in pntiaru.iij.col.inter consilia Cur.seni. et in cons.lxxij. capiendo primu.post pn.iiij.vol. et Dec.in cons.cccclij. consultu fuit.y.co. et in cons.ccccclxvij.do. Maria.post pn.cu multis alijs q cumulari possent, quos gra breuitatis omitto, et ista legalis iterptatio fundat in psumpta mete loquetis, q credit sub masculino gne voluisse et femininu coplecti pp idetitate ronis, et ido bar.in.l.i.ad fi.ff.d pecu.dt q sexus femininus concipit sub masculino, no ex vi vbi masculi, sed ex vi ronis, q.s.indifferens est ro in vtroqz. ¶ Istis sic statibus manifesta est cois oiuz conclusio sumit q vbi iter masculos, et feminas sit ro differes, et ita in cntiaz cessat psumpta mes disponetis cessat legalis iterptatio, et sic stat pprietati sermonis, vt.s.dispositio loques in gne masculis no coprehedat femininu, q sic de volutate disponetis constat, put de hoc est tex.in.l.lucius. 28 §.qsitu.de le.iij. et dixit Cum.in cons.cxvij. A. in testo.in pnc. † Et hic est q statutu repelles filios banitoru no repellit filias, q non est eade ro, iuxta.l.qsqs.C.ad.l.iul.maie. sz qd declarat egregie Bal.in.l.qcuqz.iij.col.C.de ser.fugi.refert, et seqtur Dec.in.d.l. 29 femine.col.xij.v.decio in crie lese maiestatis. † Hic est et q si statutuz pponat agnatos cognatis, q intelligit solu de masculis, et agnata femina no cesert pposita, et sic masculinu no concipit femininu, q est diuersa ro, vt voluit Jo.de ana.in consil.iiij.visis statutis. in.ij.dubio, et bal.in cons.ccccLxxxij.circa qone.v.vol.fm qd refert, et seqtur Dec.in.d.l.femine.colu.xiiij.v. et ista rone etc. et ad hoc 30 possent multa alia silia cumulari, q breuitati consules dimitto. † qn imo qn mes, et itetio disponetis est loq tm de gne masculino non coprehedit genus femininu, et q ales veniret ex pprietate sermonis, puta q pferat nome coe, vel adiectiuu a coi noie terminandu, iuxta doctr. Bar.in.d.l.i.de v.sig.na tuc vt intetioni loquentis vba inseruiat, iuxta.c.scdo reqris.de app. et.c.intelligetia. de v.sig. et.l.qsqs.ff.e.ti.cu si.p interptatione restrictiua solu de ma 31 sculis intelligeret facta dispositio, † mes aut disponetis ex diuersitate ronis (si non aliude) apte dr sumi, cu ro sit q oia gubernat.l. 32 cu pr.§.dulcissimis.ff.de le.ij. † Hinc dicimus q state statuto q si qs rapuerit virgine puniatur certa pena no coprehedet femina, fz bar.in.d.l.i.in fi.ff.de pec. et Are.in cons.xxxix.in facto dr.ij.co. et Cur.seni.in cons.ix. Ticinesi statuto.iiij.co. et illud ex eo, q diuersa ro est respcu disponis, vt p eos, et ita et alia disponetis intetio presumit. Et hoc maxie pcedere dz in testametis psertiz in fidei comissis, in qbus plurimu attededa est testatoris volutas et p conie 33 cturas ostesa, vt dixi.s.in pn. † Hinc egregie consuluit pruus, et. d. meus Soc.in cons.lxij.visis testo.ix.col.iij.vol. q vba testatoris attinetes meos, no continet feminas si ro drie sit, et ita mes testatoris repugnet, et ex hoc dici posset q in casu nro femine no continerent et si testator dixisset, si decesserit sine liberis, et q tali mete testatoris constare posset, sup quo tm no curo istare, sz si illud est veru, put multi tenuerut, et.j.dicet, multo fortius, et absqz dubone, pcedere dz in casu nro, in quo testator no est vsus noie coi, sine liberis, sz noie masculini gnis, sine filijs etc. cu isto casu no solu adsit volutas testatoris, sz et concurrat vboru pprietas, vt.s.dctm fuit. Nec tuc ob. qd dicebatur vba ista sine filijs, exponi in iure.i. sine liberis, qm rndet illud posse pcedere qn mes testatoris pariter ad oes adaptat, et tunc id 34 erit no ex vi vboru, sz pp mete testatis, cui est iseruiedu.l.iij.C.d lib.pte.cu si.vt.s.dctm fuit, sz in se vba pdicta sunt diuersa, vt est notu. Nec ob.l.lucius.de her.isti.in pru alleg. qm ibi no fuerat dctm simplr, si decesserit sine filijs, sz si filiu filiaue no habuerit, et sic de vtroqz sexu fuerat exprssuz, merito pot postea in fi.dici, sed eius liberos, vel filia vba. ¶ Tota igit difficultas est ostedere q in pnti casu magnificus testator solu de masculis senserit, et q inter masculos, et femias sit ro drie, ita q ma differes reputet, sz mente ipsius testatoris, eo.n.osteso res clarissima est, et cois est oiuz conclusio sub masculino gne no contineri femininu p pdicta, et ista volutate demostrata erit sublatu qd dicebat in priz.s. q sumus in ma indifferenti, q imo appebit nos esse in ma differeti, lz.n. respectu iuris cois ma sit indifferes, vt dicebat tn ex volutate testatoris in calu nro est differes, vt.j.patebit. Siliter et erit sublatu aliud qd dicebat vba dere referri ad intellm iuris cois, maxie cu testator eet iurisconsultus, na si de pria mete constabit, cessabit ois pria psuptio. Jmmo posset dici q intells iuris est, vt de se vba femininu sexuz 35 no coprehedat, sz solu p iterptatione, vt dctm est, † cui iterptatioi no dz esse locus qn de pria mete testatis appeat, q in incertis, et 36 no certis locus est coiecturis.l.continuus.§.cu ita.ff.d v.ob. † et vna presuptio certior, et potetior tollit alia minus certa, et debiliore.l. diuus. et ibi gl.ff.de in ite.resti. facit.l.cu de idebito.ff.de pb. et.c. tua.cu gl de spos.tradit Azo.in suma.C.de pba.ij.col. et Alex. cons.cxxiiij.qm abudc.ij.col.vj.vol. Qd aut talis fuerit mes testatoris nri ex pluribus colligi pot, q saltez simul iucta conclusione nostra verissima, et indubitata ostederit. ¶ Et pmo q cu testator haberet filia femina illa ab vsi hereditate exclusit, voles q dote sua sit cotenta, et solos filios masculos instituit vres heredes, et minus postea eam substituit, sz pdictos filios inuice vocauit altero eoru sine filijs decedete, et vltra et post filios suos oes, et eoru descendetes certos collaterales

collaterales vocauit, ⁊ postea et quoscunqȝ proximiores de sua nobili familia de Thienis ꝓpriá filiá semp pretermittédo, ex quo clare ostédit ꝙ volebat quoslibet masculos de agnatóe ꝓprie filie pferri, ⁊ eá semp a pdictis masculis excludi, quo posito arguit mó in ꝓposito nr̄o sic, si testor ꝓpriá filiá eo solú, qꝛ femina erat ab vl̄i successione pp masculos de agnatióe et sibi remotissimos exclusit, fortius ⁊ maiori róne credit voluisse excludere istas filias. d. Antonij suas neptes, ne als neptes remotiores sint meliorís ꝯdónis ꝓpria filia, iuxta. l. si viua mr̄e. circa med. ⁊ ibi tradút doc. C. de bo. mat. qd̄ et ea róne cóprobat, qꝛ nó est dubiú ꝙ testor magis diligebat ꝓpriá filiaȝ, ꝗ̄ istas neptes, qꝛ cú amor a sanguine oriat ꝗ̄to qs ꝓximior sanguine repit, táto magis diligit salté pſumptióe iuris, ⁊ in casu isto pbat qꝛ cú vna ex his neptibus tpe testi nata eét ei solú. 500. aureos pro dote reliqt, cú filie lóge maioré súmá pro dote ódisset, ⁊ si illá nepté natá, ⁊ cognitaȝ testor minus dilexit, ꝗ̄ filiá, minus et dr̄ dilexisse aliá q̄ nóduȝ nata erat, ⁊ quá nó nouerat, ⁊ cui nihil reliquerat, vt hec clarissima sunt, ⁊ ad sensuȝ patent, †si igit filiá ꝓpriá magis dilexit, ⁊ tñ eá oino remouit ab vl̄i successióe, tá in instóne, ꝗ̄ in substónibus, fortius dr̄ voluisse has neptes remouere, seu nó esse impediméto substóni quá iuicé fecit iter filios, si sine filijs ódecederét, ⁊ lȝ ꝓ hoc fúdaméto plurima adduci possint plureſqȝ auctes, tñ suȝ ꝯtétus dútaxat alleg. Jas. in ꝯs. cxl. spectabil. d. Georgius. fere p to. maxime in. v. pmis fundamétis, ⁊ ita in ꝯs. cxlj. ibi seq. Christophorus capitis ferri. siliter ꝗ̄si p to. ⁊ pſertiȝ in. vij. pmis fúdamétis. ij. vol. ipse. n. in. d. ꝯsilijs pluria ad hoc tendétia, ⁊ valde vrgétia allat que nó intédo tráscribere, cú ab oíbus videri possint, sed ad ea me referédo dico ꝙ si recte ibi dicta aduertant, ⁊ ad casuȝ nostrú trahant indubitatá faciét ꝯclusioné. ſ. positá. ⁊ lȝ qñ solú ad esset ista ꝯiectura de exclusióe filie, fortasse nó ita eét dóm pp ea que. ſ. ꝯ eá deducta fuerút, tñ qꝛ cú illa et alie vrgétissime ꝯiecture ꝯcurrunt, vt. j. dicá, arbitror ꝙ cú alijs potétissime vrgeat, ⁊ qd̄ ineuitabilr stringat, vt inqt Jas. in locis pdictis, maxie in. d. ꝯsil. cxlj. in. iiij. fundaméto. ad ea aút que ꝯ istá ꝯiecturá allegant ꝗ̄tenus erit opus. j. rńdebit. ¶ Scḋa ergo ꝯiectura, ⁊ ꝗ̄dé ineuitabilis, iúcta pcedéti est, qꝛ testor faciédo instóneȝ, ⁊ substónes, de qbus in testó dr̄ voluisse p bona, ⁊ hr̄ditaté suá honoré, ⁊ dignitaté sue agnatióis ꝯseruari, †pcipuú. n. substentaculú dignitatis cuiusqȝ agnatióis sunt diuitie, sine qbus sordescit, ⁊ decrescit dignitas, ⁊ honor familie. l. qsqs. C. ad. l. iul. maie. ⁊ §. hoc quoqȝ. isti. per qs pso. nob. acq. ⁊ ió sapiétissime dicebat diuus Augusti. in lib. de ciuitate Dei. c. cxxj. decus, ⁊ honoré familie p diuitias cóseruari, nó. n. facile erigunt ad dignitates paupes, iux̄ illud satyricú, haud facile emergunt, quoꝝ virtutibus obstat, res angusta domi ⁊c. ⁊ ita egregie tradit And. barb. in ꝯsi. lvij. clemétissimus Deú. col. xj. ꝟ. facit et ꝙ iste. iiij. vol. idé dixit et auus meus do. Mar. soc. in ꝯs. xxx. ꝗ̄uis ex his q̄. ſ. iij. col. ꝟ. qꝛ ad hoc rńdet. ⁊ pruus meus eius filius in ꝯsi. xc. abúde, ⁊ subtiliter. i. col. li. i. ⁊ alij plures quos lógú esset referre, ⁊ ex hac ꝯseruatóe dignitatis, ⁊ honoris familie p hr̄ditates resultat q̄dá rónabilis cópésatio, quá in méte ꝯcipiút prudétissimi testóres, ná cú ad masculos onera respiciétia honoré familie deuoluant, vt est iniuriaꝝ ꝓpulsatio tá actiue, ꝗ̄ passiue ꝯsiderata, ⁊ alia multa onera ꝯuenit, vt in aliquo recópésent, ⁊ sic ꝙ hr̄ditates ad eos pueniát feminis exclusis, in q̄s pdicta onera nó trásceút, iux̄ sing. doctri. Bal. in suo elegáti ꝯsi. lxviij. Martinus Jo. de Florétia. inter ꝯsilia Ang. i. ⁊. ij. col. quá et Ang. cóprobauit in seq. ꝯsil. ⁊ est cóiter approbata, vt p Cur. seni. in ꝯs. lxxx. recte pfatus egregius. iiij. col. in pn̄. ⁊ p alios plures quos referre nó expedit, ⁊ idé in effectu dixit pruus meus Soc. in. d. ꝯs. xc. lȝ de Bal. nó faciat métioné. Dico ergo ꝙ magnificus, ⁊ prudétissi. testor in casu nr̄o ista oia ꝯsiderás, voluit oino istá suá hr̄ditaté remanere apud suá familiá nobilissimá de Thienis, donec aliqs de. d. familia repiat. put pȝ ex multiplici substóne illoꝝ de tali familia, quos oés vsqȝ ad vltimuȝ, certo tñ ordine vocauit post suos filios masculos et descédétes ex eis, ex quo plusꝗ̄ manifeste seqtur ꝙ qñ substituit filios inuicé, si qs eoꝝ sine filijs decesserit, intellexit ponere in ꝯdóne ad exclusioneȝ substitutoꝝ solú filios masculos moriétis, ⁊ nó feminas p q̄s noluit substitutos excludi, alioqn seqret ꝙ tota ista volútas testatoris p tot gradus substónú fauore agnatóis de Thienis fcā subuerteret, qꝛ filia alicuius supstes faciés ꝯdóné substónis deficere bona ipsa héret ab intestato exclusis substitutis, ⁊ ita p illá bona trásiret in alienas familias, put pprie ꝯtigeret in pn̄ti casu, si iste filie. d. Antonij excluderet substitutos, vt de se ꝯstat, cú iá sint nupte, ⁊ ad alienas familias trásierint, qd̄ oino repugnaret manifeste volútati testóris, ergo ⁊c. †núꝗ̄. n. faciéda est interptatio que volútati testóris repugnet. l. iij. C. de libe. pter. cú si. ⁊ dcm̄ fuit. ſ. Lȝ ergo qñ solú filia femina eét exclusa, ⁊ nó eént substituti agnati, sȝ extnei casus eét dubitabilis p ea q̄. ſ. in ꝓriú deducta fuerút, †qꝛ túc ꝯditio illa si sine filijs decesserit nó videret restrigéda ad masculos, put ego nó sút multi dies ꝯsului in pulchro casu apud patriá meá Seneñ. tñ qñ substituunt alij filij testóris posthabita filia dȝ oino fieri pdicta restrictio ad masculos, ⁊ maxie si post filios, ⁊ descédétes vocant alij de agnatióe, siliter posthabita filia, put ꝯtingit in casu nr̄o, put, signáter, ⁊ cú maxia ꝯsideratóe déterminat pruus meus Soc. in. l. cú auus. mihi co. lij. ꝟ. ꝗ̄rtus casus. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. post Pau. de ca. in. d. ꝯs. lxxix. ⁊ alios, de qbus ibi p eú qui dicit illud ita esse, qꝛ túc testor dr̄ habuisse menté ad ꝯseruandá familiá, ⁊ agnationé, ⁊ istud ego semp putaui veruȝ, ⁊ pluries ita ꝯsului. Et ꝙ in casu nr̄o testor habuerit menté predictá pót et suaderi ex ꝯsuetudine antiquoꝝ suoꝝ qui semp in suis testamétis curauerút bona in sua agnatóe de Thienis ꝯseruari, ⁊ feminas excludi, vt ex pluribus testamétis antiquoꝝ nobiliuȝ de hac familia manifeste †ꝯstat, vr̄. n. ꝙ et vbi essemus in dubio més testóris nr̄i a tali ꝯsuetudie veniat ódaráda, ar. l. si suus plurib. §. fi. ff. de le. i. ⁊ arg. eius qd̄ dixit Jo. and. post Uber. de bob. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. cópédiose. ꝟ. lȝ nunqd. in addi. parua, inci. iterposuit Ubertus, †dú dicit ꝯsuetudiné in aliq̄ familia, puta ꝙ agnati excludát feminas seruádá eé, qd̄ et dixerút Ang. ⁊ Jmo. in. l. iij. ff. de testa. pruus, ⁊ do. meus Soc. in ꝯs. lxj. sup q̄ōne. ij. col. iij. vol. Guid. pap. in ꝯsi. cxxxj. circa ꝓcessuȝ. col. viij. ⁊ Jas. in. l. oés populi. x. col. ꝟ. an aút vna ꝓgenies. ff. d iusti. ⁊ iu. ⁊ in. l. si qs a filio. ꝟ. filio. i. col. ꝟ. adde fortius. ff. de leg. i. Si igit testor nr̄ voluit bona in sua agnatióe ꝯseruari, ⁊ ppea filiá ꝓ ꝓpriá valde dilectá exclusit, sumit violéta q̄dá pſúptio, imo manifesta volútas eius, ꝙ et voluerit p eádé róne excludere istas neptes, ⁊ ꝯñr ꝙ dú in ꝯdóne pme substónis dixit, si sine filijs ⁊c. intellexerit tm̄ de masculis per pdicta. ¶ Nec istis ꝯiecturis simul iúctis obstat q̄. ſ. ꝯ eas deducta fuerút, ná prio dici pót ꝙ oia in ꝓriú allegata forte pcederét qñ altera ex pdictis ꝯiecturis sola esset, ⁊ cú altera nó ꝯcurreret, sȝ si simul ꝯcurrát, put ꝯtigit in casu nr̄o aliud est dóm, qꝛ túc ꝓcedere dȝ ꝯclusio. ſ. posita in fauoré substitutoꝝ p ea q̄ dcā sunt, ⁊ et p. j. dicéda, ⁊ hoc solú sufficeret. Sed ptculariter alle. in ꝓriú ꝯsiderádo scḋo loco dico ꝙ ad ea singulatiȝ rńdet, ná duȝ prio dicebat filiá fuisse exclusaȝ, qꝛ dotata fuit, qd̄ nó eét in istis neptibus, rńdet ꝙ imo filia nó fuit exclusa simplr ptextu dotis sibi date, sȝ qꝛ erat femina fauore ꝯseruáde agnatóis, vt. ſ. dcm̄ fuit, q̄ ró cadit et in istis neptib⁹. Preterea dico ꝙ ex eo nó remanebút iste neptes indotate, qꝛ pr̄ eaꝝ eas erat dotaturus, put de facto ꝯtigit, ná eas in notabile, ⁊ magna súma dotauit, †⁊ vbi et nódú dotate fuissent possent decétissime dotari (et ꝙ aliúde nó hérent) ex ltima, ⁊ trebellianica, quaȝ ex ꝑsona pr̄is eaꝝ detrahere pñt ex fideicómisso, de quo ad pn̄s agit, iux̄ tex. in. c. raynucius. ⁊ ibi tradita p doc. ð testa. cú si. ⁊ ita in terminis rńdet Jas. in. d. ꝯsi. cxlj. vij. col. ⁊ fuit rńsio Pau. de ca. in quodá suo ꝯsil. nó impsso, put refert, ⁊ seq vr̄ do. meus Soci. in. d. l. cú auus. xlix. col. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊ vbi et pdicta nó sufficerét ad eas ꝯgrue dotádas posset ea de cá diminui fideicómissuȝ, iux̄ auc. res que. cú sua má. C. cóia de leg. Et dú scḋo dicebat ꝙ qꝛ sumus in exclusióe nó vr̄ posse argui de exclusióe filie ad exclusioné neptiú, rńdet ꝙ ꝓprie loquédo nó fit in ꝓposito nr̄o tale arg. vt. s. exclusio filie p se opet exclusioné istaꝝ neptiú, sȝ ꝙ ꝟba illa sine filijs, stét in ꝓpria sua iportátia, ⁊ de masculis tm̄ intelligant, ne als neptes iste excludant substitutos, quos ꝓprie filie añposuit, ⁊ sic ne sint iste neptes remotiores, ⁊ minus dilecte melioris ꝯdónis ipa filia ꝓximore, ⁊ magis dilecta, †⁊ iura in ꝓriú allega. pcedút qñ nepos erat necio instituédus, vel exhr̄dádus, túc. n. exhr̄datio facta de filio nó opat exhr̄datióeȝ nepotis et ex ipso filio exhr̄dato, ⁊ id est, qꝛ exhr̄datio noiatiȝ fieri dȝ. l. i. ⁊. ij. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ isti. de exher. lib. in pnc. ⁊. §. nr̄a. ⁊ ita, ⁊ multo fortius esset in casu nr̄o si iste neptes fuissent necio instituéde, vel exhr̄dáde, cú nó sint neptes ex filia exclusa, sȝ iste nó est casus nr̄, ná cú istas neptes pr̄ eaꝝ pcederet tpe mortis testóris de eis non erat faciéda métio, vt dr̄ in. l. si qs filio. in pn̄. ff. de iniu. rup. testa. in ꝓriú alleg. †Nó ob. doctr. Bal. in. d. l. venia. C. de in ius voc. qꝛ qcqd dicat Cur. seni. in. d. ꝯsi. xliij. dú illá alleg. talis doctr. in eo dicto cóiter reprobat, vt ibi p Fulg. Alex. Jas. Deci. ⁊ alios, ꝯcludút. n. ibi doc. ⁊ dn̄t ita eé cóeȝ opi. ꝙ imo qcqd dixerit bal. statutú qd̄ excludit filias státibus filijs masculis excludit et neptés ex filio pmortuo p róñes, de qbus ibi per eos, ⁊ maxie qꝛ ratio ꝯseruáde agnatióis in qua fundat statutú, ita militat aduersus nepté, sicut aduersus filiá, ⁊ ita ꝯ Bal. firmat Alber. bru. in

frac. de statu. exclud. femi. propter mascu. in. vj. arti. in. iij. mẽbro prin. col. xiiij. & seq. & apte hoc dicit in. xij. arti. in. xvj. q. col. fi. vs. iuxta pdicta videndũ. Et ex hac cõi opi. formaẽ optimũ arg. pro

46 cõclusione nostra, † nã cũ bonũ sit arg. de statuto ad testm̃, seu de verbis legis, vel statuti ad verba testi. §. disponat. in auc. de nup. l. nõ est mirũ. ff. de pig. ac. & l. si qs legauerit. vbi Bar. no. ff. de le. i. cũ si. & videamus q vbi filia per statutũ excludiẽ fauore cõseruan de agnatiõis, excludiẽ ẽt neptis ex filio per idẽtitatẽ rõnis, vt dictũ est, seqtur q idẽ dõm est in casu nr̃o, vt sic ab exclusisione filie facta per testõrẽ fauore agnatiõis dicamus eũ voluisse ẽt istas neptes ex filio excludere stãte eadẽ rõne, vt. s. dictũ fuit, & ita in terminis nostris arguit Jas. in. d. cõsi. cxlj. v. col. v. scdo pro eadẽ parte &c. Nõ ob. qd tertio loco dicebaẽ has neptes eaꝝ prẽs representare, & sic nõ reputari pro feminis, qm̃ rñdeẽ hoc esse falsũ, & ridiculũ qñtũ ptinet ad ppositũ nr̃m, qr ex repñtatiõe prĩs nõ tolliẽ eis sexus femineus, & qn per eas bona essent trãsitura in alienas familias, vt est plusq̃ notissimũ, & si ita prẽs repñtantes volũt admitti ex psona eius hoc dici nõ põt, tũ qr in eis nõ est qli tas masculinitatis, vt dñt Alex. & alij in. d. l. venia. tũ ẽt qr agiẽ ad quẽ ptineãt bona prĩs eaꝝ post eius mortẽ, vñ nõ cõuenit talia

47 bona dari venienti ex psona sua, cũ mortuus psupponaẽ, † & mors oĩa soluat. §. deinceps. in auc. de nup. col. iiij. & cũ in effectu testõr voluerit post mortẽ. d. Antonij ptẽ suã venire ad psonas p quas agnatio possit cõseruari, vt ex pdictis cõstat, q iste neptes hẽrent

48 oĩno repugnaret volũtati testõris. † Et q dr̃ de caritate habita per testõrẽ ad ipsũ. d. Antoniũ, vt videaẽ ẽt habita ad eius posteritatẽ itelligiẽ qñ i posteritate cõcurrit illd, pp qd charitas fuit habita ad filiũ. s. in pposito nostro qualitas masculinitatis, vt ex predictis cõstat, & dicã. j. rñdendo ad quartũ fundamentũ factũ in cõriũ, & dũ dicebaẽ Pau. de cas. mutasse opi. fateor qñ adesset sola cõiectura sumpta ab exclusiõe filie, qr vt multi dñt fateri possũ q per se nõ est sufficiẽs, sed qñ adest ẽt substõ alioꝝ filioꝝ testatoris, & ceteroꝝ de agnatõe, quo casu cõstat testõrẽ voluisse agnationis honorẽ per bona sua cõseruari, vt pprie cõtingit in casu nostro Pau. õ ca. psistit in ead. opi. vt clare p3 in. d. cõ. lxxix. & eius opi.

49 hodie est in hoc casu cõiter approbata, vt. j. ostẽdã. † Nõ obst. ẽt dũ dicebaẽ has neptes expsse vocatas, qr absolute hoc negaẽ, & verba liberos, vel descẽdẽtes dñt necio intelligi de masculis, alioqn nõ diceret testõr sue agnationi pspexisse, ad qd solũ erat itentus, vt ex pdictis cõstat, & q de masculis intellexerit vltra predicta pbaẽ, naꝫ nõ est dubiũ q in vltima substõne, dũ vocat alios pximiores de familia de Thienis, loqtur solũ õ masculis, qr cũ

50 verba illa referãt ad familiã de masculis tñ intelliguñẽ, † cũ familia per sexũ masculinũ pcedat, & cõserueẽ, & nõ per feminas. l. pnũciatio. in fi. & l. familie. in fi. ff. de ver. sig. & vr̃ velle Alexã. in

51 cõsi. clx. viso themate. circa med. ij. vol. † Et hinc est q statutũ preferẽs agnatos intelligiẽ de masculis, fm Jo. de ana. in cõsi. iiij. cũ alijs. s. alleg. Quo posito necesse est oẽs. s. vocatos eẽ eiusdẽ qua

52 litatis, & sic masculos de familia de Thienis, † qm̃ sic ipoꝛtat ppria nã illius nois alios, que est vt qualitas psupponaẽ in precedẽtibus ad quos referẽ, que cũ tali noie exprimiẽ text. est in. c. fi. in pn̄. & ibi declarat Archi. de pac. li. vj. ibi, & alij mẽdicãtes &c. ostẽdiẽ. n. q ẽt alij pnoiati sunt mẽdicãtes, & ita no. ibi Gemi. in. ij. no. & tradit Alex. in cõsi. xxxiiij. viso themate. ij. col. lib. i. & lꝫ alij qñ rõne subiecte mãe cogamur aliter capere, vt in euãg. Luce. c. xxiij. & alij duo neq̃ &c. tñ tũc capiẽ impropꝛie, sꝫ ppria significatio est, vt dixi, put inqt gl. in. l. nõ solũ. §. queriẽ. ff. de pcu. cũ si. et

53 † lꝫ ape liberoꝝ, vel descẽdentiũ appõne pprie veniãt ẽt femine, vt in cõriũ allegabaẽ, tñ illud nõ pcedit qñ de alia mẽte pferẽtis cõstat, vt. s. dcm̃ fuit, at in casu nr̃o õ alia mẽte testõris cõstat, vt ex pdictis p3, & clarius ẽt patebit ex. j. dicẽdis, ergo &c. & certe si qs interne inspiciat modũ pcedẽdi in pdictis substõnibus, & maxime dũ i fi. dr̃, & sic donec, & quousq3 repiuñẽ aliq õ. d. familia, clarissime cognoscet testõrẽ semp loquutũ fuisse de masculis, vt sic bona sua cõserueñẽ in familia vsq3 quo de ea aliqs repiaẽ, qd certe nõ cõtingeret si in pcedẽtibus aliqñ dicereñẽ vocate femine, nã repiri possent aliq de familia de Thienis, qui tñ bona nõ hẽrent cũ per illas feminas trãslata essent ad alienas familias, qd oĩno esset cõ manifestã volũtatẽ testõris. ¶ Nõ ob. mõ que cõ scdaꝫ cõiecturã allegabaẽ, nã dũ primo dicebaẽ q in testõ nõ exprimiẽ q tales substõnes sint facte fauore agnationis, rñdetur q satis est

54 illud tacite fuisse dcm̃, & necio colligi ex qualitate dispõnis, † cũ taciti, & expssi regulariter sit idẽ iudiciũ. l. cũ qd. ff. si cer. pe. & maxime in testamẽtis, vt ibi dñt Bar. & alij, & plus dico q cũ in casu isto nulla alia rõ pdictaꝝ substõnũ sic ordinataꝝ, vt in testõ legiẽ cũ exclusione pprie filie a iure hrditario possit assari, q rõ cõseruãde agnatiõis d3 talis rõ hẽri p expssa, & ab ea argui põt, vt est tex. solẽnis, lꝫ vulgatus cũ ibi no. per gl. in. l. cõuis. C. de fideic. & ita pprie in terminis nr̃is cõsiderat vberrimus doc. Andr. barb. in cõsi. inci. circa hãc dubõnẽ. iij. & iiij. col. impsso iter cõsilia Alex. nu. lij. iiij. vol. vbi ad pdcm̃ arg. plenissime rñdet ad quẽ, qr cõiter

55 hr̃ gra breuitatis me refero. † Duꝫ aũt scdo dicebaẽ ex substõne alioꝝ filioꝝ nõ pbari q de fauore agnatõis dcm̃ esset per. d. l. cũ auus. cũ alijs in cõriũ alleg. rñdet q istd fateri possuꝫ si solũ illud interueniret, put sunt termini. d. l. cũ auus. & sic fateor q ista cõiectura per se vr̃ leuis, vt dicebat Cor. in. d. cõs. ccxxx. iij. vol. sꝫ in casu isto ẽt cõcurrit exclusio pprie filie a iure vr̃i hrditatis pp sexuꝫ femineũ, que duo simul iũcta ostẽdũt testõrẽ motũ rõni cõseruan de agnatiõis, maxie attẽta multiplicata substõne per plures gradus quousq3 repiaẽ aliqs de sua nobili familia de Thienis, fm qd. s. deductũ fuit, hoc aũt nõ psupponiẽ interuenisse in. d. l. cũ auus. cũ socijs suis, & id femine eo casu excludũt substitutũ ẽt q

56 sit de filijs testõris. ¶ † Ad tertiũ rñdeẽ q lꝫ filie. d. Antonij possint dici agnate tñ per eas agnatio nõ cõseruaẽ, cũ ille trãsierint in alienas familias, & q ex illis nascuñẽ nõ erũt de familia de Thienis, sꝫ de familia prĩs ipsoꝝ. l. familie. in fi. ff. õ v. sig. Intẽtio aũt testõris fuit ad bona sua admitti psonas illas q nedũ sint agnate, sꝫ qbus mediãtibus cõseruari, & ppetuari possit agnatio, & eius honor, & dignitas, qd nõ cadit in feminis, & hac rõne ductus propriã filiã exclusit ab vr̃i iure hrditatis, qd pfecto nõ fecisset si solũ agnatã psonã admitti voluisset nõ habita cõsideratiõe qd post

57 d. psonã cõtingere posset, cũ ẽt ipsa filia agnata eẽt, † & maxie hoc dõm est in casu isto, in quo filie do. Anto. tpe mortis eius erant nupte, put ẽt hodie sunt, nã femina per nuptias vr̃ quodãmõ desinere eẽ de familia patris cũ trãseat in familiã viri, & eius priuilegijs gaudeat, & ppea nõ gaudebit priuilegio cõcesso prĩ pro se, et suis, sꝫ Bar. in. l. quotiẽs. C. de priui. schola. lib. xij. vbi ẽt illd vr̃ dixisse Ang. & Jo. de plat. sꝫ qd refert Fely. in c. nouit. i. col. de iudi. qui ẽt dicit idẽ voluisse Ro. in. l. i. in pn̄. dicas in vlti. hbis. ff. de senatuscõ. sille. & lꝫ Fely. dicat q qdã hoc dcm̃ in quodã cõsil. reprobauit, tñ ipse nõ apit qd ipse sentiat, sed ipse vr̃ istud seq

58 in. c. de monialibus. ppe fi. de sent. excõ. † dũ dicit q inuestitura facta de nobilibus de vna domo cõprehẽdit feminã, nisi sit maritata, vt p eũ, qd ẽt vr̃ seq Barb. in. c. cõsensus. in fi. de re. eccl. nõ ali. dũ simplr̃ addit, & singulare appellat illud dcm̃ Bar. in. d. l. quotiẽs. & cõuis eiusmodi dcm̃ apud me sine difficultate nõ transeat, est tñ valde notãdũ pp auctoritatẽ tãtoꝝ patrũ illd tenẽtiũ, & plurimũ cõfert ad casuꝫ nostrũ, vt sic in sili dicere possimus has filias quo ad casuꝫ nostrũ nõ dẽre dici amplius de agnatione de

59 Thienis cũ nupte sint apud viros suos, † & ex cõsuetudine nupte soleãt de agnatiõe, & familia mariti nũcupari, & nõ de familia patris sꝫ Cor. in cõ. xlj. vr̃ in hac. col. fi. iiij. vo. in hoc tñ nõ facio magnã vim, sꝫ sit dcm̃ ex abũdãti, qr satis nobis est q per has feminas nõ põt cõseruari, & ppetuari nomẽ familie de Thienis, iuxta volũtatẽ testõris, vt. s. dcm̃ fuit. Nõ obs. ẽt illa cõsideratio q aliter loquaẽ testõr in pmis substõnibus, & aliter in vltia, qm̃ ex predictis p3 rñsio. Dico. n. q primus motus, & volũtas enixa testatoris fuit, vt p sua bona honor familie cõseruareẽ, & circa hoc hñ motus est postea rõne ppinqtatis, vt. s. ex illis per quos agnatio possit cõseruari pus admittanẽ sibi pximiores, v3 añ alios filij, & coꝝ descẽdẽtes, deiñ frater, & ipsius frĩs descẽdẽtes, postea alij collaterales, & demũ qcũq3 alij repianẽ de familia de Thienis ẽt testõri nõ cõiũcti p sanguinẽ, & oẽs pdictos ordine tñ pposito voluit pferri pprie filie, & ita et ceteris feminis, & ista sua volũtate hñ cõsiderata dico, q imo sp loquutus est eodẽ mõ quo ad effcm̃ sꝫ varias cõtingẽtias p testõrẽ cõsideratas, qr semp vocauit masculos, & ita verba illa liberos, vel descẽdentes, dñt oĩno capi pro masculis, put ẽt capiuñẽ verba illa alios pximiores de familia,

60 posita in vltima substõne, put. s. ostẽsuꝫ fuit, † & lꝫ verba in sui ppria significatione ẽt feminas videanẽ importare, tñ non sunt sic accipiẽda, sed subijciuñẽ rõni, & menti testõris que fuit agnationi fauere, vñ oĩa verba testamẽti, & eius clausule dẽnt reduci, & interpretari in fauorẽ agnationis, arg. l. cũ prẽ. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. sicut ẽt videmus q verba legis regulanẽ a rõne, & mente eius, cũ rõ dicaẽ aĩa legis. l. cuꝫ rõ. in prin. ff. de bo. dãna. & facit. c. secundo reqris. de appel. & qd dixit Dy. in. c. i. de regu. iur. lib. vj. & ita egregie, & in terminis nostris arguit Barba. in preallegato cõsilio. lij. ij. & iij. col. in. iiij. vol. cõsilioꝝ Alex. ¶ Nec obst. q dotãdo filiaꝫ in ducatis. 5000. videaẽ eam fecisse parẽ masculis &c. Qm̃ hoc nihil est ad propositũ, dotatio enim fuit facta in vita, & tpe quo nõ fecit fideicõmissuꝫ, sꝫ in testõ in quo fecit fideicõmis. si

61 liã exclusit, † & ex testõ sumiẽ psũptio volũtatis testãtis, vt voluit Bal.

Bal.in.l.i.C.de his qui ante aper.tab.ꝛ tradit do. meus Soci. in.l.hrdes mei.§.cū ita.in.v.col.ff.ad treb.ex his aūt que in testō legunt,clare ɔstat habitā fuisse rōnez ɔseruāde agnationis,vt iaz dcm̄ est,ergo ꝛc. ¶ Preterea dos illa in.5000.duca.fuit data in quātitate q̄ facile ex fructibus bonoꝝ collecta fuit, vel colligi poterat,sed bona ipsa ex qbus familia de Thienis honorat fuerunt relicta masculis in iure vt̄is hrditatis. Et plus ēt dico,ꝙ taz ample dotis fuit cā affectio quā hēbat ad filiā in eo.s.vt eā hn̄,ꝛ honorificētissime collocaret,put fecit,in reliqs vo,ꝛ sic in iure hrditario tpe testamēti,ꝛ facti fideicōmissi in filiā nullā ondit affectio nē cū eā nō fecerit hrdez,nec vnq̄ vocauerit ad aliquā substōnez, sed sp illos de agnatione donec aliqs reperiat,vt.s.deductū fuit. ¶ Preterea esto ꝙ tpe donationis illa dos posset dici.vij.ps patrimonij,tn̄ nō erat pn̄ sublata spes augēdi,ꝛ acqrendi, vt.l.si defunctus.cū simi.C.arb.tut. Et maxime qꝛ frater eius septuagenarius,ꝛ filijs carēs ditissimus erat,cuius bona ad se, vl filios ex cā fideicōmissi puentura sperabant,put postea, vt audio puenerūt. ¶ Preterea cū affectio i filiā solū fuerit,vt hn̄ collocaret mr̄imonio,ꝛ nō vt masculos excluderet a bonis hrditarijs cā ɔseruāde agnationis,sic volo ēt p̄sumere in istas neptes. Unde cū sint mr̄imonio honorifice collocate nō dēnt admitti ad exclusionē masculoꝝ. Maxime ēt attento,ꝙ vltra dotē sunt habiture magnū pr̄imoniū,nā vltra dotem mr̄na habebūt bona libera q̄ pr̄ hēbat,ꝛ ex fideicōmisso detrahēt ltimaz,ꝛ trebel. ¶ Et ex p̄dictis ɔstat p̄dictas duas ɔiecturas recte,pcedere in casu nr̄o,ꝛ simul iūctas ostēdere oīmodā volūtatē testōris ꝙ solū masculi dicant positi in ɔditiōe ad exclusiōez substitutoꝝ. † Ex quo seqt ꝙ vba illa sine filijs in sui,ppria sigr̄atione accipi dēnt,vt.s.in gn̄e masculino plata femininū nō cōprehēdāt,nec sit locus legali iterptationi,vt masculinū ɔcipiat femininū,qꝛ manifeste volūtati testōris repugnaret q̄ in hoc oīo est attēdēda p iā dcā,ꝛ est tex.in.d.l.lucius.§.qsitū. de leg.iij.ꝛ hec sufficerēt ad victoriā istis substitutis. ¶ Sꝫ vlterius istādo pōt ɔsiderari ꝛ tertia ɔiectura,† nā cū in ciuitate Uincētie extet statutū,ꝙ masculi in successiōe excludāt feminas, ꝛ illud fauore agnatōis ɔseruāde sit fcm̄,iuxta dclaratōez Jo.an. in addi. Spec.in tit.de suc.ab intest.sup rub.est.n.talis fauor vnica rō similiū statutoꝝ vt iqt Bal.i.l.maximū vitiū.C.d lib.pte.ꝛ Pau. de ca.in.l.si vo.§.de viro.ff.sol.mat.ꝛ Rom.in ɔs.cccxj. Quarsūt.auus meus do. Mari.soci.in ɔs.xxxj. Prosequēdo ordinez. iij.col.ꝛ Barth.eius filius,ꝛ do.meus in ɔs.xxviij.Circa p̄mā.ij. ꝛ.iij.col.iiij.vol.cū ɔcor.multis q alłari possent de qbus p Alb. bru.in trac.de stat.exclu.fem.pp mascu.in.iij.art.i.ꝛ.ij.col.vbi dt ꝙ ita se hꝫ cōis opi. Dico ergo ꝙ cū extet tale statutū,ꝛ tali rōne factū p̄sumit testōr voluisse se ɔformare cū p̄dcō statuto,ꝛ ɔīr voluisse ꝙ masculi excludāt feminas fauore ɔseruāde agnatōis,iuxta cōez illā theo. Bar.ꝛ alioꝝ i.l.hrdes mei.§.cū ita.ff.ad treb. ꝛ in.l.si duo.ff.de acq.he.cū si. Et eo maxime hoc dōm sit,† qꝛ sic iterptādo,ꝛ a iure cōi cesareo recedēdo reuertimur ad pristinū,ꝛ antiquū ius diuinitus traditū Moysi,qd̄ erat,vt hrditas exclusis feminis daret masculis,vt legit Nume.ca.xxvij.ꝛ id ēt hēbat illā rōnez,vt.s.honor familiaꝝ,ꝛ agnationū p hrditates ɔseruaret,ac ēt ad antiquā legē.xij.tab.iuxta.§.ceteꝝ.insti.d legi.agna. succes. † Interp̄tatio.n.p quā reducimur ad ius antiquū,ꝛ sic res redijt ad pristinū statum dr̄ fauorabilis,ꝛ ea rōne aliqd admittit, qd̄ alś nō admitteret.l.si vnus.§.pactus ne peteret.vers. qd̄ ꝛ in spē dotis.ꝛ ibi tradūt doc.ff.de pac. † Sic itaqꝫ cū per statutū materia successionis sit inter masculos ꝛ feminas differēs seqt ꝙ sub masculino gn̄e a testōre plato nō ɔcipit femininū fm̄ Petr. de anch.in.l.tres fratres.ff.de pac.dicentē, † ꝙ si pater filios instituat filie nō cōprehēdunt si p statutū masculi excludebāt feminas,ꝛ sic materia erat differēs, refert ꝛ seqt Alex. in.l.gallus.§. qdam recte.in fi.ff.de lib.ꝛ posthu.ꝛ in ɔs.cxxvij. Uiso testō.post pn̄.i.vol.patruus meus Soci.in ɔs.lj. Uisa facti narratione.vij. col.iiij.vol.Curt.senior in ɔs.lj. Sup testamētis Alberti. iij.col. ꝛ Jas.in.l.si qs id qd̄.iiij.col.in.viij.limi.ff.de iuris.om.iud. † Sic ēt stante tali statuto sub noie descendentiū, vel posteroꝝ a testōre plato nō ɔtinent femine fm̄ Ant.de but.in ɔs.ix. Uiso puncto. in p̄mo dubio,,put refert ꝛ seqt Jas.in dicta.vij.limitatione, ꝛ patruus meus Soci.in dicto ɔs.lj.col.pen.l.b.iiij. ꝛ ita ēt tradit Deci.in ɔsil.xv. Et p tenui.iiij.col.qui pprie in terminis nr̄is loquens arguit hoc modo, † ꝛ ɔcludit ꝙ sub ɔditione ista,si sine filijs decesserit,masculinū nō ɔcipiet femininū,pp dr̄iam inter masculos,ꝛ feminas quā testator fecit sicuti ɔtingeret, qn̄ per statutū fieret talis dr̄ia. Et ita ɔcludendū est in casu nr̄o in quo ɔcurrit dr̄ia a testatore facta inter masculos,ꝛ feminas cū dr̄ia statutaria,nā si qn̄ solū in mente testātis materia est differēs,solet concludi, ꝙ appellatione filioꝝ femine non ɔtinent, vt traditauus meus in ɔsi.xxxvj. Recte ac mature.in fi.ꝛ Corn.in ɔsi.vij. Reperio me ɔsuluisse.iiij.col.ꝛ in ɔsi.cj. Licet in hac.ij.col.iiij.vol.cuz ɔcor.per eum allegatis. Simił ēt ꝛ qn̄ solum per statutū reperit differēs vt dictū est,multo fortius, ꝛ absqꝫ dubio dꝫ sic dici in casu nostro in quo reperit materia differēs,ꝛ in statuto,ꝛ in mēte testatoris,vt ex predictis ɔstat, ꝛ ita ɔsiderādo in terminis nr̄is cōcludere videt Pau.de cast.in dicto ɔsi.lxxix. ꝛ Alex. in ɔsil.xv. Uiso testō.lib.iiij.patruus ꝛ dn̄s meus Soci.in ɔsi.lxxij. Capiēdo primū.ij.col.versi.sexto ɔfirmat.iiij.vol.ꝛ Deci.in ɔsil.cclxx. Dn̄s Raynaldus.ij.col.ver.p̄ma ɔclusio.ꝛ Jas.in pallegato cōsil.cxl.ij.volu.in nono fundamēto. Fely.in.c.ius gn̄ale.ij.col.ver. ɔnto.i.distinc.ꝛ alij plures quos infra allegabo p ɔclusione.s.firmata. ¶ Nec obstāt que ɔtra istā ɔiecturā tertiā allegata fuerūt. Nā ad primū ex p̄dictis recte intuēti,apparebit rn̄sio,nō.n.dicimus,ꝙ testator voluerit filio suo morieti succedere eos qui ab intestato filio fuissent successuri,qꝛ tūc bene pcederēt ɔtraria. Sed ꝙ testator in hoc videat se ɔformare cū statuto, vt queadmoduꝫ in statuto ad exclusionē feminaꝝ fuit ɔsiderata ratio ɔseruande agnationis,ita ēt ꝛ ipse testator dicat ɔsiderasse dū filiam exclusit,ꝛ ita etiā in ɔsequētia dicat voluisse excludere ēt has neptes p ea que dicta sunt. ¶ † Preterea, ꝛ hoc puto bene notandū, dico ꝙ doctri. Bar.ꝛ alioꝝ in.d.§.cū ita.pcedit,ꝛ intelligenda vr̄ respectu ipsius testatis,ꝛ nō respectu grauati hoc est,ꝙ testōr respectu sue successionis presumat voluisse admitti eas psonas que ab intestato ex forma statuti vocarent,ꝛ ita fideicōmisso esse locum, vel ne,fm̄ ꝙ sunt psone que ipsi testatori ab intestato succederēt, vel ne,attēto maxime † qꝛ vulgo dici solet,ꝙ per fideicōmissuꝫ succedit testatori.l.coheredi.§.cū filie.ff.de vulg.ꝛ pupil. ꝛ.l.vnū ex familia.§.i.de lega.ij.ꝛ per ista iura , ita inquit Alexan. in ɔsil.c. Sup primo dubio.ij.col.lib.vij.ita ēt inqt Corn.ꝛ pro claro presupponit in ɔsi.lxj. Post redditū.ij.col.in fi.ij.volu. ꝛ dn̄s meus Soci.in ɔsi.xcv. Nulli dubiū est.vj.col.iiij.vol.cū infinitis ɔcor. qui allegari possent. † Et ꝙ illa doctrina sic intelligi debeat patet ex verbis Bart. ibi dum loquit de nepote ꝛ nepte, si.n.respectu grauatoꝝ loqueret vocaret eoꝝ filios,vel fratris, aut sororis filios vel filias,ꝛ ita reperio ꝙ illā doctrinā intelligit Alex.in predicto ɔsi.xv.in fi.lib.iiij.dū dicit per talē doctrinā,ꝙ sicut ab intestato succedendū fuisset testatori,ita presumit testatorem voluisse sibi per fideicōmissuꝫ succedi. Simił ēt ita illā doctrinā intelligi presupponit patruus meus Soci. in ɔsi.ccxlix. Materia p̄ntis. col.xiiij.in fi.lib.ij.ꝛ satis aperte istud dicit in ɔsil.xxxij. Uiso testamēto.ij.col.in.iij.dubitatione.libr.iiij. ¶ Hoc ita stante sequit in,pposito,ꝙ cū dicto testatori ex forma predicti statuti Uincentini filij succederent exclusis neptibus ex filio predefuncto,vt per Alex. Jas.ꝛ alios in.d.l.venia.C.de in ius voc.ꝛ.s.dictū fuit,ita p̄sumendū est testatorē voluisse sibi succedi p fideicōmissum,vt sic testōr dicat se ɔformasse cū statuto sue ciuitatis p.d.doctr. Bar. ꝛ alioꝝ in.d.§.cū ita. ¶ Nec obst.ēt scōa solo.s.data ad hāc tertiā ɔiecturā,qꝛ illa opi.do.mei Soci.ꝛ Cor.in ɔsilijs in ɔriū alle. non vr̄ secura,put illā egregie reprobat Albe.bru. in trac.de statu.exclu.femi.pp mascu.in.xij.ar.ij.iij.ꝛ.iiij.col. Et maxime, hoc dōm vr̄ in casu isto in quo substō filioꝝ, ꝛ alioꝝ de agnatiōe facta fuit fauore ɔseruāde agnationis,pp quā rōnez filia fuit exclusa in testō. Et cū eadē rōne ēt iste neptes ex forma statuti dicerent exclusae ab intestato ɔuenit sic interpretari mentē testātis fuisse,vt ēt iste neptes nō vocent ad bona,ꝛ sic nō faciāt deficere ɔditionē in preiudiciū substitutoꝝ fm̄ p̄dicta. ¶ † Et dū tertio loco dicebat, ꝙ nō agit amplius o bonis testōris ꝛc.clarissime rn̄det,ꝙ in hoc est deceptio, nā lꝫ vo bona fuerint effecta dn̄i Antonij,negari tn̄ non pōt quin fuerint testōris,ꝛ per ipsuꝫ testatorē tali onere fideicōmissi affecta ita vt do. Antonio dicant acqsita cuꝫ sua cā, vt in simili inqt tex.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad treb.ꝛ i fideicōmisso de.d.bonis agit tanq̄ de bonis testōris,ꝛ ab eo subiectis fideicōmisso,nō aūt vti de bonis dn̄i Antonij in cuius arbitrio non fuit de eis disponere in p̄iudiciū fratrū fideicōmissarioꝝ,vt est tex.clarus,ꝛ ibi tradūt doc.in.l.si.§.pe.ꝛ fi.C.cōia de leg. Et ista solo in effectu tradebat Pau.de cast.in illo suo ɔsi.nō impsso, vt refert ꝛ sequit patruus meus Soci.in.d.l.cū auus.col.xlix.ver.xj.dicebat. Et ex his hēs hāc tertiam ɔiecturā satis pbabilr defensatā. Que licet si sola esset fortasse nō me moueret,tn̄ multum adiuuat alias duas de qbus.s.que cum ēt per se sole ɔcludāt in fauorem substitutoꝝ,vt dictuꝫ est,fortius debēt illud facere addita eis ista tertia,cū plura vincula magis stringant,iuribus vulgaribus. Remanet itaqꝫ ɔclusio,ꝙ ɔditio illa,si sine filijs ꝛc.nō dr̄ defecisse p superexistentiam filiaꝝ do. Antonij,qꝛ dꝫ intelligi tm̄ de masculis.

74 ¶ † Et ista ꝯclusio quarto loco comprobat̃ ꝑ locum ab absurdo remouēdo a quo fit in iure nr̃o validissimũ arg. l. nã absurdũ. ff. de bo. lib. l. hr̃des mei. §. cũ ita. ff. ad treb. cum multis simi. Dico. n. ꝙ si dicta ꝯditio ẽt de feminis itelligeret̃ seq̃ret̃, ꝙ si ex. d. Antonio simul masculi, ⁊ femine remãsissent pariter ad bõa fuissent admisse femine cũ masculis, qḋ certe absurdũ fuisset, ⁊ ꝯ̃ voluntatez testõris, qui semꝑ voluit masculos vocari, pp ꝯseruationẽ agnationis, ergo ⁊c. ¶ Et si dicat̃ ꝙ hoc nõ sequet̃, q̃ ex forma statuti masculi excluderẽt feminas. R̃ndet̃ ꝙ vocarent̃ ꝑ fideicõmissuz, 75 † nã lz alias ꝑ multos doc. dici soleat positos in ꝯditione nõ cẽseri vocatos, vt ꝑ gl. Bar. ⁊ alios in. l. lucius. la. ij. ff. de her. insti. tñ facile põt teneri ꝯ̃riũ, ꝓut soleo dicere in. l. centurio. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ ꝓut post plurimos firmat Barb. in ꝯsil. xxvij. Scripsit doctissimus. col. xiij. i. vol. ⁊ in ꝯs. lv. Preclare scribit̃. iiij. col. ij. vol. vbi dicit, ꝙ opi. ꝙ sint vocati est v̾ioꝛ, equioꝛ, ⁊ cõioꝛ, ⁊ ꝓut illam ẽt defendit Cassan. in ꝯsi. xiiij. Christianissimus ille. v. col. in fi. cũ seq. ⁊ in ꝯsi. lxvij. Ad primũ dubiuz. vj. col. ¶ Sed posito ꝙ alia opinio ꝓcedat, ꝓut cõis appellat̃ a multis, dico ꝙ in casu nr̃o dicunt̃ vocati, tum q̃ testõr fecit digressuz ad plures gradus substitutionũ, iuxta singularem doctrinaz Petr. de ancha. in ꝯsil. mihi lxxiiij. Cõtra Philippũ. ꝓpe fin. quem sequit̃ Alex. in ꝯsi. lxvij. Difficultas dubitationis. ad fi. lib. v. ⁊ Cur. iunioꝛ in ꝯsilio. xviij. Videret̃ prima facie. iij. col. ver. ꝯfirmo hanc ꝯclusionẽ. tum etiã q̃ filij in ꝯditione positi sunt ẽt grauati, iuxta doctri. Bar. in. d. l. centurio. col. mihi. xij. vers. quero vlterius qd si testatoꝛ. quem ibi multi sequunt̃, ⁊ ẽt alibi, vt per Corn. in ꝯsi. xx. Videt̃ prima facie. viij. col. ⁊ in ꝯsi. cclxxiij. Dubia satis. post prin. iiij. vol. tradit Barb. in. d. ꝯsi. xxvij. ⁊ Alex. in. d. ꝯsil. lxiiij. ⁊ Guid. pap. in. q. xxxix. doctores in iure ciuili, qui dicit, ꝙ opi. Bart. pluries vidit seruari, ⁊ eã ego soleo defendere in. d. l. centurio. ⁊ reperio, ꝙ patruus meus illam defendit in quodã suo ꝯsilio nõ impresso, qḋ est apud me sigillatũ, ⁊ incip. Visis testõ dñi Pauli de dotis ⁊c. Et ista ꝯiectura saltez ꝯiuncta cũ ꝑ̃cedenti operabit̃ isto casu, ꝙ cẽnt vocati. Eo addito ꝙ testatoꝛ in ꝑ̃mo gradu substõnis vocat oẽs liberos, ⁊ descẽdentes suos de gradu in gradũ in infinitũ, ex quo clare app̄et positos in ꝯditione fuisse etiã vocatos, si igit̃ filij sic in ꝯditione positi dn̄r vocati per fideicõmissuz, si ẽt femine essent posite in ꝯditione ẽt ipse dicerent̃ vocate, ⁊ ita simul cũ masculis admitterent̃ nõ obstãte statuto, vtpote loquente ab intestato, qḋ absurdum esset, ⁊ ꝯtra voluntatẽ testõris, ergo ⁊c. ¶ Et ista sola ratio vbi recte ꝯsideret̃ esset sufficiens ad ostendendã ꝯclusionẽ nostrã in fauorez substitutoꝝ. ¶ Quinto ꝑ̃dicta ꝯclo ꝓbat̃, q̃ si inspicimus totũ hoc testm̃ testõr sub noie filioꝝ solos masculos demõstrauit, vt patet in institutione, in prima substõne ibi, moriente vno ex dictis filijs, ⁊ melius i legato facto do. Paule vni ex istis neptibus ibi, ꝓ quoqꝫ filioꝝ suoꝝ, ⁊ alibi sepe, ⁊ qñ de feminis loqui voluit eas sub suo genere feminino demõstrauit, ⁊ dum in tertio gradu substõnis dr̃, ⁊ non existẽtibus filijs ex do. Jacobo eius fratre, ⁊ ẽt in quarto gradu ibi, ⁊ deficiẽtibus filijs, ⁊ descẽdentibus dñi Jacobi eius aui ⁊c. nõ puto quẽq̃ dubitaturũ testatorez de solis masculis intellexisse cum oẽs illos gradus substõnis fece76 rit fauore ꝯseruande agnationis, vt. s̃. demõstrauit, † vnde arguẽdo nũc a ꝯsuetudine loquendi ipsius testatoris, iuxta. l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. i. sicut in locis predictis sub noie filioꝝ in genere masculino nõ cõprehendit̃ femininũ, ita ẽt dõm est nõ comprehendi sub illis v̾bis, si sine filijs ⁊c. cũ ⁊ illa sint generis masculini, ⁊ ita in simili arguit, ⁊ ꝯcludit Corn. in ꝯsi. clxij. Licet prima 77 fronte. ij. col. iiij. vol. ¶ † Facit q̃ lz alias appl̃one filioꝝ veniant nepotes, tñ si testatoꝛ in testõ alias v̾bum, filios accepit tm̃ ꝓ existẽtibus in ꝑ̃mo gradu, ⁊ nepotes vocauit filios filioꝝ, qñ postea ꝓfert simpl̾r v̾bum, filios, non censetur de nepotibus intellexisse, ꝓut ꝯcludit patruus ⁊ dñs meus Soci. in ꝯsi. lxxiij. Capiẽdo primum. vij. col. ver. hec pars cõprobat̃ ẽt. iiij. vol. ¶ Sexto cõprobant̃ predicta arguendo de statuto ad testm̃, seu de exclusione filie facta per statutũ ad exclusionẽ filie factã per testatorem, vt sic vtroqꝫ casu censeant̃ ẽt excluse neptes, ꝓut dcm̃ fuit supra, respõdendo ad allegata ꝯtra primã ꝯiecturaz nõ repeto. ¶ Septimo 78 facit, † q̃ negari non põt quin testatoꝛ voluerit bona sua remanere in agnatione cum voluerit ad eos de familia sua de Thienis ꝑuenire donec aliquis de ea reperiat̃, vsqꝫ ad vltimũ. Quo stante dico ꝙ ex eo solũ vbi aliud nõ appareret dr̃ iter illos de agnatione iductũ fideicõmissuz in fauorẽ ipsius agnatiõis, vt egregie declarat Bal. in. l. quotiẽs. la. i. i. col. C. de fideicõ. qḋ dicit esse nota dignũ refert ⁊ sequit̃ Andr. barb. in rub. extra de reb. eccl. nõ ali. vj. col. ver. tu adde ꝓ intellectu. ⁊ ibi dicit, ꝙ ꝓ dicto Bal. lz ipse nõ meminerit est gl, in. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. ij. idez firmat ẽt do. meus Soci. lz Bal. nõ alleget in ꝯsil. xij. Presens cõsultatio. col. pen. lib. iij. dicens ꝙ qñ testõr voluit rẽ in familia remanere oẽs de familia gradatim censent̃ grauati de restituẽdo argu. l. peto. §. fratre. de leg. ij. ⁊ alioꝝ, vt ibi per eũ. Quo posito sequit̃ ꝙ filie dñi Antonij nõ pñt aliquo mõ admitti, ex quo ꝑ eas nõ ꝯseruaret̃ agnatio, iuxta voluntatẽ testõris, vt. s̃. dcm̃ fuit, ⁊ sic etiam non dẽnt dici posite in ꝯditione ad exclusionẽ substitutoꝝ. ¶ Octauo ꝙ sub v̾bis illis, sine filijs, femine nõ cõprehẽdant̃ fa79 cit † q̃ videmus, ꝙ in emphyteosi ecclesiastica appl̃one filioꝝ femine nõ ꝯtinent̃, vt ꝑ Arch. in. c. si qs suadẽte. ij. col. xvij. q. iij. cũ ꝯcor. multis, vt per Deci. in ꝯs. clxxj. In cã venerabiliũ. ij. col. v̾s. preterea ⁊ scdo. ⁊ hoc solũ ea rõne, q̃ talis credit̃ mens ꝯcedentis, ⁊ recipientis. Simil̾r ẽt in feudis, ꝓ se ⁊ filijs receptis femine 80 non cõprehendunt, † cum ipse regulariter sint incapaces feudoꝝ. c. i. §. filia. de succes. feud. ⁊. c. i. §. hoc autem. qui feud. dar. poss. ⁊ vtrobiqꝫ tradunt doct. cum simi. ⁊ id est rõne subiecte materie in qua ꝯsideratur inter masculos, ⁊ feminas dr̃ia saltẽ in mente contrahentiũ. Sicut ergo in dictis casibus masculinũ non ꝯcipit femininũ, ⁊ sic filioꝝ appellatione filie non ꝯtinent̃, ita ⁊ in casu isto dõm est, cum de mente testatoris satis ꝯstet ꝙ volebat solos masculos admitti pro honore, ⁊ ꝯseruatione agnationis sue, vt ex predictis ꝯstat, ⁊ ita in terminis firmat Patruus meus Soci. in preallegato ꝯs. xl. inter ꝯsilia Curt. senioris. ij. ⁊. iij. col. ⁊ in simili idẽ voluit ipse Curt. in ꝯs. ix. Ticinensi statuto. iiij. col. Et in alio simili idẽ voluit Soci. meus in ꝯs. lxix. Visis testõ. col. ix. lib. iij. ⁊ ante eos pro regula hoc tradit Bal. in ꝯs. clxxxvj. Quia allegationes. in ꝑ̃n. lib. i. dicens, ꝙ si de ꝯ̃ria mente testatoris appareat sub noie filioꝝ non ꝯtinent̃ filie. Et istud apertissime cuiqꝫ patere 81 dz in casu nr̃o, † q̃ cũ lex vellit, ꝙ appl̃one filioꝝ filie veniant solum per interpretationẽ, vt. s̃. dcm̃ fuit, ⁊ interpretatio fundet̃ in v̾osimili mẽte loquẽtis dz admitti ꝓbatio ꝯ̃rie volũtatis, ꝓut in sil̾i scribit do. meus Soci. in ꝯs. xxxvij. Viso testõ. ij. col. lib. iij. sed de ꝯ̃ria volũtate, ⁊ ꝙ testõr habuerit ꝓ differẽtibus masculos, ⁊ feminas satis ꝯstat. Ex predictis ergo ꝯcludendũ est sub mascu82 lino illo, sine filijs ⁊c. feminas nõ cõprehendi. ¶ Nono facit, † q̃ dici solet, ꝙ indefinita nõ eq̃pollet v̾li qñ in oibus sub ea cõprehẽsis nõ est eadẽ ratio, vt declarat Bar. in. l. oẽs populi. in. iij. q. vj. q. prin. ff. de iusti. ⁊ iur. tradit Are. in ꝯs. xxxix. In facto dr̃. colũ. i. in fi. Soci. in ꝯs. xxj. Viso testõ. v. col. lib. iij. ⁊ Coꝛ. in ꝯs. ciij. Circa ꝑ̃mum. col. pen. cum infinitis ꝯcoꝛ. qui allegari possent, sed illa v̾ba, sine filijs, vident̃ indefinita vnde nõ dẽnt vniuersali equipollere respectu eoꝝ in qbus non est eadẽ ratio, sed in istis neptibus testõris, ⁊ filiabus dñi Antonij non est eadẽ rõ q̃ est in masculis, ergo non cõprehendunt̃ sub illis v̾bis indefinite ꝓlatis, ⁊ ꝙ non sit eadẽ rõ satis ꝯstat ex iaz dictis, ⁊ ita quasi in teris arguit Coꝛ. in ꝯs. 124. Ardua ꝑ̃mo aspectu. ij. col. li. ij. ⁊ magis in teris ita arguit, ⁊ ꝯcludit in ꝯs. cxxxviij. Pl3 mihi. col. fi. co. lib. ¶ Demuz ex oibus iam dictis fit in ꝓposito nr̃o aliud, ⁊ solidissimũ fundamentũ, nã si ꝑ̃dicta oia bene põderent̃, nemo negabit, ꝙ si magnificus testõr nr̃ fuisset de hoc iterrogatus absolute r̃ndisset has neptes nõ esse admittẽdas ad exclusionẽ substitutoꝝ eoꝝũqꝫ descendentiũ masculoꝝ, ⁊ totius agnatõis cũ ꝑ̃dictos oẽs ꝑ̃tulerit ꝓpe filie solũ rõne ꝯseruãde sue familie, ⁊ hoc ne al̾s sequat̃ ꝺ̃structio 83 totius sue volũtatis, qḋ dici non dz arg. l. iij. ff. de milit. testa. † Si igit̃ testõr ita v̾osil̾r r̃ndisset, dz perinde haberi, ac si exp̃sse dispo. suisset, iuxta glo. illã singularez, lz satis vulgatam in. l. tale pactũ. §. fin. ff. de pac. ⁊ ibi tradunt doc. bene facit. l. titius. §. lucius. vbi Bart. ⁊ alij dñt. ff. de lib. ⁊ posthu. cum ꝯcoꝛ. vt per Jas. in. d. ꝯs. cxlj. ix. col. ij. vol. vbi in. viij. arg. ita in terminis nostris arguit, ⁊ per tale argm̃ vna cũ alijs pluribus ꝯcludit ꝯditionem istã, si sine filijs decesserit, restringendã esse ad masculos, vt per eũ, ⁊ ita etiã in casu nr̃o indubitanter ꝯcludendũ puto, scz ꝯditionẽ fideicõmissi euenisse per mortẽ dñi Antonij sine filijs masculis, nõ obstante 84 ꝙ supꝑfuerint ꝑ̃dicte due filie. ¶ † Et ista ꝯclusio sicut de iure v̾issima est, ita ẽt est per nr̃os doc. magis cõiter approbata loquendo in teris nr̃is, ⁊ ꝯcurrentibus his que isto casu ꝯcurrunt, ⁊ ita nouissimo loco fit argm̃ ab auctoritatibus iuris prudentũ. Nam in primis hoc voluit Pau. de cast. ⁊ in fortioribus terminis, vz, qñ nõ apparebat substõnem factã fauore agnationis, vt patet in suo ꝯs. ccclvij. Viso dicto testõ, ⁊ in alio solẽni ꝯsilio nõ impresso, sed quasi ad v̾bũ relato per do. meuz Soci. in. d. l. cũ auus. col. mihi xlv. cũ. iiij. seq. vbi multũ egregie r̃ndebat ad oia que in ꝯ̃rium poterant allegari, sed qcq̃d ipse dicat in casu illo de quo ipsemet v̾r postea dubitasse, vt ẽt. s̃. dcm̃ fuit, qñ substituit̃ vnus ex descẽdentibus testõris cã ꝯseruande agnatiõis, ꝓut fuit in casu nr̃o absqꝫ dubio vult filias grauati nõ excludere substitutũ, vt ipse firmat in

preallegato

preallegato ꝯsi.lxxix. ¶ Idem ēt voluit Fulg.in.l.i.C.de ꝯdi.inser.in ꝯsi.xviij. Solomucia fecit testm̄.⁊ in ꝯsil.xxxviij. In pposita.q. Idē ꝯsuluit ēt Raph.cuma.qui tūc Padue vna cū Fulgo. legebat. Et oēs fere aduocati curie Romane. Et ēt collegiū Florentinū, vt refert Pau.de cas.in.d.ꝯsi.lxxix.⁊ do. meus Soci.in d.l.cū auus.col.l. Et si predicti ita voluerūt in casu illo vbi substitutio nō erat facta fauore agnationis ꝯseruande fortius, ⁊ absqȝ dubio idē dixissent in casu nr̄o ex rōnibus p̄alle. Et ƀm hanc opi. ꝯsuluerūt ēt do. Cato saccus, ⁊ do. Jac.de put. qui suo tpe inter celebriores Italie doctores habiti fuerunt. Item ⁊ Are. in quodā suo ꝯsi. Stomachatus sum vt verū fatear. put hos refert do. meus Soci.in.d.l.cū auus.col.ij.in fi. Qui ēt refert Andr. barba. idez ꝯsuluisse, ⁊ ita reperio eius ꝯsiliū inter ꝯsilia Alex.nu.lij. lib.iiij.de quo ēt.s̄.mentionē feci, vbi plenissime, ⁊ per plures, ⁊ cōcludentes rōnes in terminis nostris ꝯcludit substitutionē de alio filio testatoris fauore agnationis ꝯseruande factam non extingui per superistentiā filiaꝝ grauati, si decesserit sine filijs ltimis, ⁊ naturalibus, vt per eum. Et ita illa decisio vr̄ pprie facta ad decisionem presentis ꝯsultationis, qui Barba. idem voluit in.d.l.cum acutissimi.col.antepen.C.de fideicō. saltem qn̄ extat statutū exclusiuum feminaꝝ, put reperit̄ in casu nostro, vt.s̄.dcm̄ fuit, licet ibi asserat pp angustias tpis non posse plene hanc difficultatem discutere, nam si fecisset credi dȝ, ꝙ ēt sine statuto tenuisset, put fecit postea in.d.ꝯsi.lij. ¶ Hāc nostrā ꝯclusionē firmauit ēt Jo. maria de riminaldis in quodā suo ꝯsi.⁊ do. Alex.p̄dictū ꝯsiliū subscribendi, maxime qn̄ extaret statutuȝ, put ēt ꝯtingit in casu nr̄o, ƀm ꝙ dixi.s̄.in tertia ꝯiectura, sic.n.reperio apud Alex. in ꝯsilio suo.xv. Viso testō.lib.iiij. Eandē opin. tenuit Joan.bap. caccialup.post Joā.petruciū in.l.generalr̄.§.cum aūt.C.de insti. ⁊ substi. in.xxv.q.put refert patruus ⁊ dn̄s meus Soci. in ꝯsil.vj. In p̄senti ꝯsultatione.ad fi.lib.iij. Istāmet opi.pluries ⁊ matura consideratione tenuit in terminis nr̄is idem dn̄s meus Soci. vt ꝯstat in.d.l.cum auus. vbi post longā discussionē per. viij.vel.ix.colū. tandem in col.ij.versi.quartus casus, sequendo Paul.de cast. in d.ꝯsil.lxxix.⁊ Are.in p̄dicto ꝯsilio. † Cōcludit ꝙ qn̄ testator exclusa filia, ⁊ institutis filijs cuilibet eoꝝ decedente sine filijs substituit alios descēdentes, vel agnatos filia dimissa, filia moriētis nō excludit substitutos. ¶ Qui ēt pro hoc allegat Cuma.in ꝯsi.ij. in p̄mo dubio, vt per euȝ, idem ēt firmat satis plene psequens in.d. ꝯsil.vj.col.mihi.v.cum seq. v̄s.restat nūc rn̄dere.in ꝯsi.xiiij. Viso testō.in.ij.difficultate.⁊ ibi loquit̄ ēt qn̄ fuisset dcm̄, si decesserit sine liberis, ⁊ sic in fortioribus teris, ⁊ in ꝯsil.lxiij. Visis testō. in.ij. difficultate.lib.iij.⁊ plenius in ꝯsi.xl. Cū in presentiaꝝ. inter ꝯsil. Curt.senio.p totū.⁊ fuit illud ꝯsiliū subscriptio ad ꝯsil. Ambro. de opizo.⁊ Lancello.decij, vt pȝ ex eius p̄ncipio. ¶ Et sic ēt predicti duo excellr̄.doct.sequuti fuerunt hanc opi. quaȝ idem Soci. meus sequit̄ ēt in ꝯsi.lj. Visa facti narratione.col.pen.ver.octauo pbat̄ lib.iiij.⁊ qdem in fortioribus teris, qꝛ non presupponit̄ filiā exclusaȝ a testōre, ⁊ fundat̄ in dispōne statuti ƀm ꝙ dixi.s̄.in tertia ꝯiectura. Et idē vr̄ sentire Maria.soci.auus meus in ꝯsil. xxxvj. Recte ac mature.in fi.dū dicit, ꝙ lȝ applr̄one filiaꝝ veniāt ēt filie, tn̄ nō veniunt qn̄ ex v̄bis testōris ex causis, ⁊ rōnibus, vel ex subiecta materia sic dōm appareret, dico.n. ꝙ cum in casu nostro cause rōnes, ⁊ voluntas testōris suadeant nō venire feminas vt ex predictis ꝯstat, ex dictis aui mei dōm est feminas non includi in illis v̄bis, sine filijs ⁊c. ¶ Et ideȝ vr̄ sequi Curt. senior in cōsil.lxxv. Dn̄s Ludouicus.x.col.dum in versi.suadent̄ predicta refert ⁊ sequit̄ Pau.de cast.in.d.ꝯsi.lxxix.lȝ ipse allegat nu.lxxvij. ¶ Hanc eādem opi.satis apte sequit̄ Laur.calca.in ꝯsi.xlvij. In christi noie repetito.p totū. Et illā p̄dictū ꝯs.subscribēdo sequuti fuerūt do. Aloysi.tētor, ⁊ do. Ambr.de aduocatis, vt pȝ ibi post dcm̄ ꝯsi. Eādē opi.pluries sequutus fuit Corn.⁊ p̄mo ita firmat post Fulg.ibi in.d.l.i.ad fi.C.ð ꝯdi.iser.ita ēt voluit in ꝯsi.cxcvij. Circa p̄mū.iiij.col.i.vol.⁊ ēt in ꝯsi.xxij. In hac ꝯsultatiōe. v.col. ij.vol.dū in.d.locis simplr̄ allr̄at decisio. Pau.de castr. in.d.ꝯsil. lxxix.sed clare ita firmat in. d.ꝯsil.cxxiiij.⁊.cxxxviij.ij.vol. ꝯsiderās inter cetera fauorē agnationis, pp quā ꝯseruandā fuit exclusa filia, ⁊ facta substitutio de alijs filijs testatoris, ƀm ꝙ.s̄.fuit ꝯsideratū, idē ēt voluit in ꝯsi.cxlv. In hac ꝯsultatiōe.ij.col.eo. vol. silr̄ ēt ⁊ in ꝯsi.cclxxiij. Dubia satis.iiij.col.ad fi.⁊ in ꝯs.cclxxv. In p̄nti ꝯsul.ij.⁊.iij.col.iiij.vol. in vtroqȝ.n.satis clare ꝯcludit cōditionē illā, si sine filijs ⁊c.solū de masculis debere intelligi, pp presumptā mentē testōris, vt p eū, qui ēt in qbusdā alijs ꝯsilijs idē voluit, sed gr̄a breuitatis dimitto, ⁊ inter cetera, ita dixit in ꝯsil.cxx. ꝙ filia vel neptes.ij.vol. Ubi in prin. dicit ꝙ ita ēt ꝯsuluit Bal. nouel.cuius ꝯsilij tenorē ibi refert, ⁊ illud statiȝ subscribēdo comprobat. ¶ Eādem opi.plenissime plurima adducendo, ⁊ ad ꝯ̄ria rn̄dendo psequit̄, ⁊ defendit Jas.in p̄allegatis ꝯsi.cxl.⁊.cxlj.ij.volu.vt per eū videri pōt, ad quē me refero, ⁊ in.d.ꝯsi.cxl.loquit̄ qn̄ erat dictum, si sine liberis ⁊c.⁊ sic loquit̄ in fortioribus terminis, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Eandē opi.pluries sequutus est Deci.vt in ꝯsi.xv. Et pro tenui.per totū.vbi multū egregie hanc ꝑteȝ probat, ⁊ defendit, ⁊ illud ꝯsiliū factū fuit in eodeȝ casu in indiuiduo cū illo Jas.cxlj. Item in ꝯsi.cclxx. Do. Raynaldus.ij.col.ver. circa primā ꝯclusionē.in ꝯsi.ccclxx. Viso testō.⁊ lȝ ibi ꝯcludat ꝙ filia grauati ꝯ̄ substitutas, illud est, qꝛ substitute erant femine p q̄s nō erat ꝯseruanda agnatio, vt ibi ipse dicit, sed si substitutus fuisset alter filius testatoris, put ꝯtingit in casu nr̄o fatet̄ ibi Deci. ꝙ filia nō excluderet substitutū, vt per euȝ, qui idem ꝯcludit, ⁊ plene de hoc tractat in ꝯsi.ccccxcv. Viso elegāti ꝯsilio.per totū. ideȝ in ꝯsi.cccccxiiij. Satis nota est questio.per totuȝ. Et mihi vr̄ ꝙ ibi sit casus magis dubius, qꝛ agit̄ de testō mulieris q̄ nō solet hr̄e tātam affectionē ad agnationē, sicut masculus, ⁊ tn̄ ideȝ ibi ꝯcludit Deci.qui ēt hāc opi.sequit̄ in ꝯs.cccccxlv. Viso testō.⁊ alibi sepe vt studiosus inuenire poterit. Quaȝ ēt sequit̄ Curt.iunior in ꝯsil. cxxxix. Presupponit̄ in facto.iiij.col.ver.nec obstat p̄dicte ꝯclusioni.vbi relata distinctione Pau.de ca.in.d.ꝯsi.lxxix.⁊ dn̄i mei Soci.in.d.l.cū auus.illā seqt̄ asserēdo, ꝙ est multū equa, ⁊ rōnabilis, ⁊ sic vna cū alijs ꝯcludit, ꝙ qn̄ substituit̄ dscēdens testōris, vl̄ alius agnatus neptis ex filio grauato nō excludit substitutū, ⁊ loqt̄ ibi Curt.in ꝯditione, si sine liberis ⁊c. vn̄ fortius ita dixisset si fuisset dcm̄, si sine filijs ⁊c. put in casu nr̄o dcm̄ fuit. ¶ Et vltra ēt ꝯsidero, ꝙ ipse loquit̄ in ꝯditione tacite subintellecta a lege, iuxta.d.l.cū auus.cū si.ff.de ꝯdi.⁊ demon.in quo casu videbat̄ magis dōm ꝯditionē nō restringi ad masculos, tum p ea que dcā fuerūt.s̄.in.iij.arg.facto in ꝯ̄riū, tum ēt qꝛ cū lex ipsa subaudiat ꝯditionē vr̄, ꝙ dēat intelligi, ƀm ꝙ v̄ba subaudita important ƀm legē, ⁊ sic ꝙ ēt femine includant̄, ⁊ tn̄ ibi Curt. ꝯ̄riuȝ tȝ ex p̄sumpta mente testantis accepta ex eo ꝙ filias excludēdo alios descēdentes substituit qð fauore agnationis presumit̄ factū, vt per eū. Et lȝ ibi Curt.nō alleget, ista fuit opi. Fulg.in.l.cum acutissimi.C.de fideicō. put refert ⁊ sequit̄ Corn.in.d.ꝯsi.cxlvj.ij.col.ij.volu.⁊ in d.ꝯsi.cclxxiij.v.col.iiij.vol.qð ēt post Fulgo.dixerat Bal.nouel. vt per eūdem Corn.in.d.ꝯsil.cxx.in prin.ij.vol. ¶ Et hanc eādeȝ opi.reperio formatā per eūdem Curt.in ꝯsi.xj. Thema tale ppo nit̄.v.⁊.vj.col. ¶ Et ex hoc fit nō leue argm̄ p nr̄a ꝯclusiōe vltra supius deducta, nā si fit restrictio ad masculos in ꝯditione subaudita a lege fortius dȝ fieri in ꝯditione expressa ab hoie, cū ex presumpta hois volūtate fiat talis restrictio, vel saltē pari rōne, † cū alias paria dici soleant ꝯditionē exprimi ab hoie, ⁊ subaudiri a lege, vt plene deducit Cur.in.d.ꝯsi.cxxxix.ij.col.in prin. ¶ Et demū hanc nr̄aȝ opi.approbat elegans moder. Alcia.in suo primo libro.de v̄bo.signi.in facie signata nu.x.in ver.qdam duobus filijs ⁊c.⁊ in.l.qsqs.ff.eo.tit. ¶ Et lȝ ibi requirat extare statutuȝ, ꝙ masculi excludant feminas, tn̄ illud dr̄, qꝛ in casu per eum posito substitutus non erat de descēdētibus, vel alijs agnatis testatoris, sed extraneus, forte.n.aliud diceret si alter filius testatoris substitueret̄, vt vr̄ sentire in.d.p̄n.lib.lȝ ēt ibi videat̄ ꝯsiderare statutū. ¶ Sed vbi ēt statutū p̄dictū reqrat̄, qð ego nō admitterē p predicta, adhuc in casu nr̄o v̄a erit p̄dicta ꝯclusio cū ēt Vincentie tale statutū reperiat̄, vt.s̄.dcm̄ fuit in.iij.ꝯiectura. ¶ Et stante tali dispositione statutaria, hanc nr̄aȝ opi.oio voluit Bart.post Cy. in.l.hr̄des mei.§.cū ita.ff.ad treb.⁊ predictos referēs ita firmat ēt Fely.in.c.ius generale.ij.⁊.iij.col.i.distin. ¶ Ego tn̄ vt dixi arbitrarer hāc opi.pcedere ēt si tale statutū nō extaret. Quaȝ ēt sequutus est, ⁊ dicit esse cōem Ludo.goȝadi.in ꝯsi.lxxxviij. In hac causa Tridentina.in.v.ꝯclusio. ¶ Et ex his ꝯstat hanc opi. magis cōiter per nr̄os doc.approbari, lȝ aliqui ꝯ̄rium senserint, merito ergo in iudicādo ab ea recedendū nō est per iura vulgaria, ⁊ maxime qꝛ ēt est de iure vera, vt ex predictis constat. ¶ Et pro ea multū bene facit decisio Bal.in suo ꝯsil.clxxxvj. Quia allegationes.in.i.⁊ in.ij.col.lib.i. † dum ꝯcludit, ꝙ generalis institutio de filijs, intelligit̄ tantū de masculis, qn̄ ex ipso testō apparet testatorē maiorem affectionē habuisse ad eos q̄ȝ ad feminas, ⁊ similr̄ ēt ꝯditio illa, si aliquos filios nō haberet, per eādē rōneȝ restringit̄ ad masculos, ita vt femina non dicat̄ admittenda vigore institutionis, neqȝ etiā vigore illius ꝯditionis excludere poterit substitutum, vt per eū. Sic ergo ⁊ in casu isto dicendum est, cum satis superqȝ constet testatorem longe maiorem affectionē habuisse ad masculos, q̄ȝ ad feminis, vt ex lectura testamenti constat, ⁊.s̄.dictū fuit. ¶ Restat modo respōdere ad ea que supra in ꝯ̄rium allegata fuerūt, Et licet ex predictis colligat̄ satis clara rn̄sio tamen

pro clariori demonstratione veritatis ad omnia singulatim, ⁊ q̃ȝ
facillime rñdetur. ¶ Dum ergo primo ponderabaṫ in ↄ̃rium vis
verboꝝ ſm legalem interpretationem rñdetur, ꝙ legalis illa in⸗
terpretatio cessat in casu nr̃o, qꝛ de alia mẽte testantis ↄstat, vt.s̃.
88 plene ostensuȝ fuit. †Et sic stabimus in casu nr̃o ꝓprietati ꝟboꝝ,
que est ꝙ sub masculino genere femininũ nõ comprebendaṫ, qn⸗
imo ẽt si testõꝛ vsus fuisset noie cõi, qꝛ dixisset, sine liberis, adhuc
femina nõ cõprebenderet, ꝑꝑ repugnantẽ volũtatẽ testãtis, vt.s̃.
dcm̃ fuit, ⁊ clare ꝓbaṫ in.l.i.in fi.de ↄdi.inser.allegata in ↄ̃riũ ibi
nisi alia defũcti volũtas ꝓbeṫ. Dico ergo ꝙ qꝛ in casu nr̃o sumus
in mã differenti inter masculos, ⁊ feminas nõ solũ ꝑꝑ statutariaȝ
dispõneȝ, sed ẽt ꝑꝑ manifestã voluntatẽ testõris masculinuȝ nõ dr̃
ↄcipe femininũ, sed vbi mã esset indifferẽs fateoꝛ, ꝙ ↄcipeṫ ẽt ꝙ
eẽt mã onerosa, ſm ꝙ i ↄ̃riũ arguebaṫ. Et ex istis sumiṫ clarissima
rñsio ad scõm, qꝛ ꝟba dñr adaptari, vel non ſm sigñationeȝ quaȝ
bẽat ex mẽte disponẽtis. Immo dici põt, ꝙ argm̃ põt retorqueri,
qꝛ imo ꝟba, sine filijs, adaptanṫ ad istũ casuȝ cũ de ꝓpria ipoꝛtan
89 tia tm̃ de masculis intelliganṫ, vt.s̃.dcm̃ est. ¶ †Ad tertium põt
rñderi, p̃mo ꝙ exp̃ssio facta fuit aliter q̃ȝ ineẽt tacite, inerat.n.cõ
ditio si decesserit, sine liberis, sub noie cõi, ⁊ exp̃ssio facta est, sine fi
lijs, sub noie masculini gñis vñ ↄuenit, ꝙ alr̃ opeṫ, vt ꝑ doc.in.d.
l.iij.de leg.i. ¶ Preterea inerat illa ↄditio ex volũtate quo ẽt ca
su expressio põt aliquid vltra opari.l.talis scriptura.ff.de lega.i.⁊
declarat Bar.⁊ alij i.d.l.iij. ¶ Scdõ ẽt rñdeṫ, ꝙ allegata in ↄ̃riũ
ꝓcedunt qñ nõ ↄstaret de alia volũtate testõris, qꝛ ea apparente
ẽt tacita illa ↄditio, ⁊ a lege subintellecta restringiṫ ad masculos
ſm Fulg.in.d.l.cũ acutissimi.cũ ↄcoꝛ.s̃.alle. ¶ Ad quartũ rñde
90 tur, †ꝙ ꝓcedit qñ qualitas ꝑꝑ quã aliquẽ p̃dilexit ↄtinuaṫ, ⁊ re⸗
periṫ in sua posteritate. vt in.d.l.cum auus.nã ibi illi fuerat p̃dile
ctus solũ rõne sanguinis, ⁊ qꝛ erat de liberis testõris, q̃ qualitas
ẽt in illo ꝓnepote reperiṫ, ⁊ ẽt repireṫ in feminis descẽdẽtibus, iu
xta.d.l.cũ acutissimi.⁊.d.§.cũ aũt.cũ ẽt in eis viget rõ sanguinis,
⁊ sint de liberis. Sed in casu nr̃o boc nõ ↄtingit, qꝛ testõꝛ p̃dilexit
do. Antoniũ in sua portione nõ ex eo tm̃, ꝙ eẽt de liberis, sed qꝛ
erat masculus, ⁊ per quem sꝑabaṫ agnationem ↄseruari, ꝙ pȝ, qꝛ
aliogn ẽt filiã cuȝ alijs filijs masculis fecisset hr̃dem, qd̃ tm̃ non fe⸗
cit, qꝛ volebat bona ad masculos ꝑuenire cã ↄseruande agnatio⸗
nis in bonore, ⁊ dignitate sua, ꝓut.s̃.dcm̃ fuit, que qualitas nõ re
periṫ in istis filiabus.d. Antonij, ergo ⁊c. ¶ Posset ẽt dici, ꝙ al
legata in ↄ̃rium ꝓcedũt nisi de ↄ̃ria volũtate testõris appeat, q̃ añ
oia est inspiciẽda.l.iij.C.de lib.p̃te.cũ simi. bic aũt appet, vt ex.s̃.
deductis clarissime ↄstat, ergo ⁊c. Que rñsio in effectu cadit in p̃⸗
91 cedentẽ si bñ ↄsidereṫ. ¶ Ad qntuȝ rñdeṫ, †ꝙ lȝ fideicõmissuȝ sit
onus hr̃di, tm̃ fauorabile est voluntateȝ testõris impleri, ⁊ ad boc
maxime dirigiṫ legis intentio.l.in testamẽtis.ff.de reg.iur.l.i.C.d
facr.san.eccl.⁊ in auc.de iureiur.a moꝛ.presti.in p̃n.cum simi. Et
adeo, vt dicamus ẽt publice interesse.l.vel negare.ff.queãd.testa.
92 aper. †vnde vt volũtas testõris serueṫ ẽt babita ꝑ ↄiecturas sepe
induciṫ fideicõmissuȝ per interpretationẽ lȝ ꝟbis nõ sit expressuȝ.
l.cuȝ ꝓponebaṫ.cũ mã.de leg.ij. Et plene tradiṫ in.l.hr̃des mei.
§.cũ ita.ff.ad treb.cũ simi.nõ obstãte, ꝙ fideicõmissuȝ sit ad onus
hr̃dis, qꝛ cum ex vna ꝑte ↄcurrat rõ oneris fugiendi, ex alia ratio
adiplẽde volũtatis testõris, ⁊ eius fauoris ampliãdi, que rõ ante
oia attẽdi dȝ, ⁊ primũ locũ obtinet.l.in ↄditionibus p̃mũ locũ. in
p̃n.ff.de ↄdi.⁊ demõ.ista scdã rõ veluti potentioꝛ preualere dȝ, ar
gu.l.hi q accessionis.ff.de fideiuſ. Cũ ergo volũtas testõris in ca⸗
su isto sit satis manifesta fideicõmisso locũ foꝛe, lȝ supsint iste filie
93 dȝ merito talis volũtas seruari. ¶ †Non ob.illa pulcbra ratio se
xto loco allegata, qꝛ vno ꝟbo põt rñderi, ꝙ illa ꝓcederet nisi cui
dẽter de ↄ̃ria volũtate testõris appꝛret, qꝛ illa vt dixi oibus p̃po⸗
nenda est, sed bic satis ↄstat ex p̃dictis testõreȝ nõ sensisse de femi
nis, ergo ⁊c. ¶ Sed vltra ẽt aduertẽdũ est, qꝛ, aut volumus, ꝙ te
statoꝛ posuerit in ↄditione illas ꝑsonas q̃ ab intestato nõ eẽnt suc
cessure, ⁊ tũc ꝓcedere põt argm̃, ⁊ in bis teris arguit Corn.in.d.
ↄsi.cxx.aut volumus, ꝙ posuerit oẽs qui ab intestato eẽnt succes
suri, ⁊ tũc distinguaṫ, aut cũ oibus ↄcurrit voluntas testatoris, ⁊
adbuc ꝓcedat argm̃.aut volũtas cuȝ oibus nõ ↄcurrit, ⁊ tunc vt
voluntas serueṫ illi soli dñr positi in ↄditione cũ qbus volũtas cõ
currit ⁊ alij, ⁊ iste est ꝓp̃e casus nr̃, qꝛ dico ꝙ volũtas testõris solũ
ↄcurrit cũ masculis, vt ex.s̃.dictis ↄstat, ergo ipsi soli dẽnt dici po
siti in ↄditiõe. ¶ Demũ nõ obstãt auctoꝛitates allegate in ↄ̃riuȝ,
qꝛ vel non loquunṫ in teris, vel parũ sunt attẽdende cum ↄ̃ eas sit
ꝟitas, ⁊ cõis opi.vt ex p̃dictis pȝ. Et maxime qꝛ fere oẽs doct.in
ↄ̃riũ allegati hanc opi.aliqñ firmauerũt, ⁊ particulariter discurrẽ
94 do p̃dictas auctoꝛitates. ¶ †In primis circa Io.and. ⁊ alios ca
no.in.d.c.raynaldus.⁊ Rom.in.d.ↄsi.cxlviij. dico ꝙ loquuntur

in terminis iuris cõis, ⁊ qñ mã est indifferens ita ꝙ non appeat
ↄiectura in ↄ̃rium, tũc.n.fatendũ est, ꝙ ẽt filia facit deficere ↄdi⸗
tionẽ fideicõmissi, vt ẽt.s̃.dictum fuit, ⁊ nemo negat, puta, qꝛ non
ↄstabat filiã testatoris exclusaȝ ab vniuersale hr̃ditate, nec ea dere
licta fuisse substitutos descẽdẽtes masculos testõris, ⁊ alios agna
tos, ꝓut ↄstat euenisse in casu nr̃o, ex quo clara sumiṫ ↄiectura, vt
a regula cõi recedamus ex p̃sumpta volũtate testõris q̃ fuit agna
tioni fauere, ⁊ eaȝ ↄseruare ↄcurrente ẽt statuto, ſm ꝙ.s̃.deductũ
fuit. Ad tria ↄsil. Alex.i ↄ̃riũ allegata, rñdeṫ, ad p̃ma duo vȝ ad
ↄsil.lv.lib.iij.⁊.xvij.lib.vij.ꝙ loquunṫ in casu multũ diuerso. Nã
in p̃mo agiṫ de quadã ꝓbibitiõe alienationis gñalr̃ facta que ſm
Alex.ibi nõ importat, vt qs dicaṫ ꝓbibitus relinquere filie ꝓprie
vt ꝑ eũ, ⁊ quatenus in col.pen.loquiṫ de ↄditione, si sine filijs de⸗
cesserit, ⁊ dicit ꝙ non restringiṫ ad masculos, dico ꝙ loquiṫ in ter
minis iuris cõis, ⁊ non existẽtibus ↄiecturis de qbus in casu nr̃o,
non.n.in casu illo fuit per testõreȝ exclusa ꝓpria filia, imo nõ con⸗
stat ꝙ aliquã babuerit. ¶ In scdõ ꝟo ↄsilio agiṫ de substõne so⸗
roꝝ testõris facta, si oẽs filij decesserint.nã non dñr vocate si suꝑ⸗
sunt filie testõris, vt per eũ. Et duȝ loquiṫ de ↄditione. si sine filijs
decesserit, vt non restringaṫ ad masculos loquiṫ de iure cõi nulla
existente ↄiectura in ↄ̃rium, ꝓut ẽt loquunṫ Io.andr. ⁊ alij cano.
in.d.c.raynaldus.quos allegat, ⁊ ad quos se remittit. ¶ Ad ter
tiũ vero vȝ ad ↄsil.xxxviij.lib.vj.qd̃ magis vr̃ facere, qꝛ in ea pre
supponiṫ, ꝙ filia testõris erat istituta in rẽ certa, ⁊ sic exclusa erat
ab vniuersali iure bereditatis. Rñdeṫ p̃mo, ꝙ in casu Alex.ideo
non fit restrictio ad masculos, qꝛ creditur testatoꝛ noluisse ex quo
in alia ꝑte qñ voluit loqui tantũ de masculis illud expressit, vt ibi
Alex.ↄsiderat in.ij.col.ver.preterea indistincte, qd̃ non ↄsideraṫ
factũ in casu nr̃o. ¶ Et boc mõ tolliṫ ẽt ↄsil. dñi mei Soci.lxiiij.
Viso testõ.vij.col.iij.vol.si vltra iam dicta in ↄ̃riũ allegeṫ. ¶ Se
cũdo ẽt rñdeṫ, ⁊ clarissime ꝙ in casu illo nõ erant substituti descen
dentes testõris, aut agnati, sed extranei boc respectu, nã erat sub⸗
stituta mater testõris, vt sic ex substõne non possit sũmi, ꝙ testatoꝛ
voluerit fauere agnationi, ⁊ in boc Alex. ibi p̃ncipalr̃ se fundat,
sed vbi alij filij testõris essent substituti, vel ẽt agnati, ꝓut in casu
nr̃o repiṫ fateṫ Alex. ꝙ tunc fieret restrictio illius ↄdõnis ad ma
sculos sequens in eo decisionẽ Pau.de cast.in.d.ↄsi.lxxix. Et sic
pȝ, ꝙ illud ↄsil. Alex.retorqueṫ, ⁊ facit pro nr̃a ↄclusione, sicut ẽt
ipse Alexan.tenuit in p̃allegato ↄsil.xv.libr.iiij.vt sic auctoritas
Alex.non reperiaṫ in terminis nr̃is ↄ̃ nostrã ↄclusioneȝ. ¶ Non
obstãt ẽt tria ↄsil. Corn.in ↄ̃rium allegata, nã quo ad primũ ↄsil.
ccij.iij.volu.rñdeṫ ꝙ forte eius decisio nõ est secura ꝑ.s̃.deducta,
vel si vis eam tenere dicã, ꝙ in casu illo extat vna ↄiectura valde
vrgens in fauorẽ feminaꝝ, nã testõꝛ bis posuit illã ↄditionẽ, si de⸗
cesserit sine filijs, ⁊ ꝟosimile est, ꝙ in vtroqȝ loco eodẽ modo in⸗
tellexerit illam, sed in p̃mo loco illam sic intellexit, vt ẽt femiuas
cõprebendant, ergo eodem modo dȝ scdõ loco posita intelligi, ⁊
suꝑ boc Corne.ibi facit magnũ fundamentuȝ, vt patet ibi in.iiij.
col.versi.qd̃ etiam persuadeṫ ⁊c.que ↄiectura nõ reperiṫ in casu
nostro, sed bene reperiunṫ plures ↄiecture in fauoreȝ substitutoꝝ
ſm ꝙ.s̃.dictũ fuit. ¶ Quantũ aũt ad scõm ↄsiliũ.s.ccxxx.eo.vo⸗
lu. rñdeṫ ꝙ in casu illo ↄcurrũt tria que in casu nr̃o nõ reperiunṫ,
nam p̃mo dcm̃ fuerat, sine liberis, ⁊ sic per nomẽ cõe, ⁊ sic vt femi
ne cõprebendanṫ nõ per interpretationẽ, sed ex ꝓprietate sermo⸗
nis. ¶ Scdõ in eodẽ testõ talia ꝟba necessario accepat ꝓ vtroqȝ
sexu. ¶ Itẽ ⁊ tertio alibi in eodẽ testõ qñ de solis masculis voluit
loqui illud expressit que oia cessant in casu nr̃o, vt de se patet, ⁊.s̃.
dcm̃ fuit. ¶ Ad ↄsiliũ ꝟo.xcj.i.vol.tertio loco allr̃atũ rñsio est sa
tis clara, nã in casu illo nõ erat aliqua filia testõris exclusa ab vni
uersali iure bereditatis, ⁊ substitutionis, vt sic postea ex qualitate
substitutoꝝ argui possit testatorẽ babuisse respectũ ad ↄseruatio⸗
nẽ agnationis dũ filias excludebat, ꝓut in casu nr̃o arguiṫ, vt ple
ne.s̃.ostensuȝ fuit. ¶ Et boc eodẽ mõ rñderi posset ad ↄsil.eiusdẽ
lxxxiij. Videṫ in bac.eo.lib.i.si in ↄ̃riuȝ allegareṫ, ⁊ vbi ẽt qs vel⸗
let ꝙ Corn.in aliquo ex dictis ↄsilijs senserit realiter ↄtra nostrã
ↄclusionẽ. Quod tm̃ negaṫ, dico ꝙ pluries pro ea ↄsuluit, vt.s̃.re⸗
tuli, ⁊ ideo in eo ei magis est credendũ, ⁊ maxime qꝛ ẽt legendo il
lã tenuit in.d.l.i.C.de ↄdi.inser.nã legenti vr̃ magis credendũ, vt
infra diceṫ. ¶ Ad ↄsilia patrui ⁊ dñi mei Soci.rñdeṫ, nam p̃mo
ad illud.lv.iij.volu.dico ꝙ nõ aderat ↄiectura exclusionis filie, ⁊
sic ꝓcedit sua decisio ſm terminos cões, vt.s.masculinuȝ ↄcipiat
femininum in talibus ↄditionibus ſm Io.andre. Anto.de butr.
⁊ alios in.d.c.raynaldus.de testa. ¶ Eodem modo rñdetur ad
ↄsil.clxxxij.ij.volu.qm̃ nec in casu illo ↄstabat aliquam filiã testa⸗
toris fuisse exclusam, qꝛ tũc aliud fuisset dicendũ, cũ simus in ↄdi
tione, si sine liberis ⁊c.subintellecta a lege, iuxta doctrinã Fulgo.
in.d.l.

in.d.l.cum acutissimi.cum concor. de quibus supra. Sed in casu nostro fuit filia testõris exclusa in quo fit precipuum fundamentũ vna cũ qualitate substitutorum, vt.s.dcm est. Arguebat aũt in casu dicti gsilij giecturata volũtas solũ pp statutũ, quam giecturã dñs meus Soci. ibi conat tollere, lz ět in eo eius opinio nõ videat tuta, vt.s.dcm fuit. Et ad gs.ccxxvij.iij.loco allegatũ rñdet, q recte intuẽti vr facere p nr̃a gclo. qr vr fateri vbaz opi. Pau.de ca. in.d.gsi.lxxix.cuz gcor. vel saltẽ illã Soci.ibi nõ reprobat, sz dicit q nõ pcedit in casu suo, vt p eũ in ver.sz hoc fundamentũ. Et pterea in cãu illo in pma substõne nõ fit restrictio ad masculos. qr testõr in seq. substõne exp̃sserat d masculis, ex quo appet, q testõr nõ sic voluit in pma, qr si voluisset vtiqz exp̃ssisset sicut fecit i scda arg.l.i.§.finaũt ad deficientis.C.de cadu.tol.cum gcor. r ět.s.dictũ fuit, r ita do.meus Soci.ad fi.gsiderat. Et qcqd ipse volue rit in dictis gsi.in qbus p vbo directe non aduersat gclusioni nr̃e, satis nobis est, q pluries, r clare in teris nr̃is gsuluit pro nr̃a opi. quam ět solẽniter firmauit in.d.l.cuz auus.pp qd vr ei magis credendũ.†cũ in lectionibus qs videat solũ ipsi vbitati intentus, r nõ possit induci ad vnam opi.lucro, vel amicitia que in rebus dubijs apud quoscũqz plurimũ valent, vt egregie declarat idẽ do. meus Soci.in gsi.xxxv. Punctus sup quo.i.col.iij.vol. Non obst. duo gsi.Curt.senio.nam pmo ad illud.xliij.põt rñderi, q in casu illo ex substõne non ita gstabat testõrez habuisse respectũ ad ppetuam gseruationẽ agutionis sicut in casu nr̃o, solum.n.testator in casu illo substituit Antoniũ fratrez suũ, r cum vltra non pcesserit non appet, q illud fecerit rõne gseruãde agnationis, r ppea vba illa, sine filijs rc. gcipient femininum ex cõi regula, sed in casu nr̃o post primos substitutos pcessit vlterius faciendo plures gradus substõnis semp vocando illos de agnatione, r familia de Thienis donec aliqs in ea familia reperiat, ex quo ni fallor manifesta voluntas testatoris sumit, q semp testator voluit hr̃e rõnem gseruãde agnationis, vt.s.dcm fuit. Et ppea vba, sine filijs rc. dẽnt ad masculos restringi, aliogn per existentiã istarum filiarum dñi Antonij, tota voluntas testõris, r multiplicata substitutio euanesceret, r bona in alienas familias trãsirent g manifestissimã voluntatem testãtis. Et preterea in casu Curt.substitutus erat frater in casu nr̃o filij testõris, in quos vt est notũ maior est affectio. Posset ět dici, q forte illa decisio in casu illo nõ sit vba cũ plurimuz repugnet rõnibus de qbus.s.r maxime, qr plurima eius fundamẽta, nõ pcedũt psertim sextum, nã oia in eo dicta falsa sunt, cũ doctri.Bal.in.d.l.venia.C.de in ius voc.sit cõiter reprobata, r constet non agi de bonis filij, sed testatoris lz fuerint filio per imixtionem acqsita cuz sua cã, r onere fideicõmissi, vt ex predictis gstat. Et vbi qs velit eam decisionẽ attendere, ad dcisionẽ casus nr̃i, dico q nõ est audiendus cũ in casu nr̃o ostensum sit gclusionez p substitutis esse cõem, r de iure vbiorem per predicta. Et eodem modo põt euitari aliud gsil.lxiij.in.iij.dubitatione, qr cum in terminis nr̃is, vt est dcm sit vba r cõis opi. p substitutis, de opi.Cur. non est curandũ. Licet ět dici possit, q casus ille in multis differt a nr̃o, nam ibi testõr non erat de ascẽdentibus institutorum, r substitutorum, r collateralis, itez in aliqua pte testamenti testator fecerat mentionẽ de masculis ex quo arguit, q in gditione illa non sensit tm̃ de masculis, cum ita potuisset exprimere sicut alibi fecit. Itez r tertio non aderat in loco statutum exclusiuum feminarum, prout hec tria plurimuz ibi gsiderat Curtius, vt patet in.xv.col. versic. quarto rñdemus.cum seq. Sed in casu nr̃o adest statutũ, testator est ascẽdens, r nunq̃ de masculis fit mentio, ergo ex diuersis non vr inferendũ. Et ex his ět rñdet ad gsil. Bolog. in grium allegatum, nã dicã, vel de eo non esse curandũ si qs vellet trahere ad decisionẽ casus nr̃i cuz p nobis habeamus cõem, r vbam opi. r in casu illo in indiuiduo habemus g Bolog.gsil. Barba.de quo.s.nu.lj.inter gsilia Alex.iiij.vol. Vel q differt casus ille a nr̃o, qr nec in eo erat statutũ, r testator aliqñ de masculis meminerat, put modo dicebaz rñdendo ad gsil. Curt.senioris. Similiter et rñderi põt ad gsil. Ias.cxlij.qd in eodem casu fuit redditũ cum illo Curt.lxiij.de quo.s.r cum Ias.alia duo gsilia ibi predecedentia fecerit in fauorem substitutorum, que magis respiciunt casum nostrum, q̃ illud.cxlij.de illo non est curandum. Ad tria gsil.Decij rñsio patet ex predictis, nam pmo illud. ccclxx.fuit.s.allegatũ pro nostra gclusione. Et alia duo procedant de iure cõi, qñ.s.non extant giecture, q testator substitutionẽ fecerit fauore gseruande agnationis qua rõne ět filiam excluserat ab vniuersali hereditate, vt ex dictis suis in vtroqz loco gstat, r tunc fateor, q cõis opi. est pro filia gtra substitutos, vt ipse asserit in dicto gsil. ccccclxx. sed vbi giecture pdicte extarent fatet Deci. substitutos admittendos, put ipsemet gsuluit in gsil.xv. r in alijs pluribus.s.pro nostra gclusione allegatis, pro qua ět vt dixi est cõis opinio in terminis nostris a qua in gsulendo, r iudicando nõ est recedenduz per iura vulgaria, attẽto maxime qr ět de iure verissima videt per ea que.s.deducta fuerunt. Cui demũ nõ obstant tria gsilia Curt. iunioris in grium allegata, naz prima duo.s.gsil.xlix.r.clvj. procedunt sm regulã iuris, qr non gstat de giecturata mente testatoris, non.n.in eis fuerat filia femina exclusa ab vniuersali iure hereditario fauore gseruande agnationis, put gtingit in casu nr̃o. Vltra q in gsi.xlix.gstabat testatorẽ voluisse loqui ět de feminis ex eo q in alia substõne testator se restrixit ad masculos, r inter vnam r aliam substõnem manifesta ratio diuersitatis erat, vt ibi ipse Curt.gsiderat in.iij.col.versic. ex premissis clarissime rc. Ad gsiliuz vero.clxiij.tertio loco allegatũ rñdetur, q decisio illa pcedere põt si vera est, qr in casu illo gsiderabat maior giectura gtra substitutos in fauorẽ filiarum psone grauate, vt ibi Curt. conatur ostendere in pen.col. Vbi aũt giectura aliqua potentior gtra substitutos non reperiret, put in casu nr̃o non reperit, q̃ sit illa pro substitutis, fatet Curt.substitutioni locum esse, nõ obstante, q persona grauata decesserit cum filiabus, put omnino concludendum est in casu nostro per ea que supra deducta sunt. Laus Deo optimo maximo.

Maria.soci.iunior I.V.D.eques r comes, Padue.1538.

SVMMARIVM

De substitutione facta nasciturіs filijs institutis si sine liberis decesserint, vtrum habeat locum si nullus nascatur.

1. Institutio simpliciter facta de duobus intelligit pro dimidia.
2. Substitutio vulgaris in compendiosa continetur.
3. Substitutionis vulgaris natura est, vt facta in vnum casum ad aliud trahatur.
4. Substitutus coniuncto prefertur.
5. Substitutio facta secũdo filio nascituro si decesserit, quandocũqz sine prole, qui erat substitutus primo filio nascituro, r decedenti sine prole, eo non nato locum non habet, licet primo natus sine prole decedat.
6. Decedere non dicitur qui non est natus.
7. Extensio substitutionis de vno casu ad alium fieri non potest.
8. Substitutio locum non habet si quis filios nascituros instituat, r si decesserint substituit vxorem.
9. Substitio quando non trahitur de vno casu ad alium.
10. Argumentum a cessante ratione valet.
11. Factum merum in conditione voluntaria inspici debet.
12. Institutio facta de filio nascituro viuo testatore non trahitur ad natum post mortem, nec econuerso.

CONSILIVM CLXIX

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis r iustitie. Visa facti gtingentia r simul ět elegantissimo gsilio excell. iurisconsulti dñi Hippolyti fidi mihi vti fratris honorandi in eo de quo principalr agit, omissis alijs, vtruz.s.sit locus substitutioni de Claudio, r Antonio facte filijs testatoris, qui tunc sperabant, decedentibus sine filijs, attẽto q nulli filij nati fuut. Et lz Consultor predictus satis egregie gcludat substitutioni non esse locum. Tamen eius gclusio videtur pmo aspectu habere difficultatem, †nam testator sub vno vbo dispositiuo instituit dñam Gigantinã vxorem in eius vita tm̃, r eius ventres vniuersales heredes, r sic quẽlibet pro dimidia, iuxta.l. quotiens.§. heredes.ff.de here.insti.r.§.sed si plures.insti.eo. r forsitã hoc dicitur expressuz in illis verbis testamẽti, r equali portione dico forsitã, qr referri possent ad plures filios nascituros. Hoc ita posito, dũ testõr substituit postea vẽri, siue filijs ex eo nascituris decedentibus sine filijs ltimis, r naturalibus dr substituisse in parte in qua ipsi filij nascituri erant instituti, r sic in dimidia hereditatis viuente dña Gigantina, † r cum substitutio fuerit compendiosa dicitur in effectu facta etiam vulgaris substitutio, iuxta tradita per Bar. r alios in.l.centurio.ff.de vulga.r pupil. r in.l.precibus.C.de impub.r alijs subst. r alibi sepe, put ět.s.per do.gsulentem dictũ fuit. †De natura aũt vulgaris substitutionis, r vt facta in vnum casum trahat ad alium, iuxta doctri. Barto. cõiter approbatam in.l.i.ff.de vulg.r pupil. r gner lz vba substitutionis sonent in casuz quo filij moriantur sine filijs, tñ videt q trahi dẽat substõnis effectus ad cãuz quo nullus natus fuit. Ad qd

etiam plurima adducebat do. Consulens in rationibus dubitādi 4 †quo posito non est dubiū, ꝙ substituti debent preferri ꝯiuncto, ꝛ sic in casu nr̃o dñe Gigantine.l.ij.§.si duo.ff.de bon.pos.ſ3 tab. cum simi.facit.l.vnica.§.in pmo.ꝛ.§.finaūt aliqd sub ꝯditione,ꝛ melius in.§.pro scdo.C.de cadu.toll. Et maxime hoc vr̃ dōm, qꝛ dña Gigantina non erat simplr̃,seu pari iure ꝯiuncta cum suis fi lijs nascituris,nā ipse erant simplr̃ instituti,illa vo solum durante te vita sua in castitate,ꝛ viduitate,vt in testō legitur. Nec vr̃ tolli difficultas per ea que do. Cōsultor deducit,dum conaẗ ostendere mentē testatoris esse in ꝯrium. Qm̃ vno vbo ad oia vr̃ posse rñde ri,ꝙ imo vosilr̃s mēs testōris vr̃ ꝙ isti substituti admittanẗ,ꝛ pre feranẗ dñe Gigantine ēt in occurrenti casu quo nulli filij nati fue runt,ꝛ qdem fortiori rōne,naꝫ si testōr si filij nati fuissent,ꝛ sine li beris decessissent in pte ipsis filijs,siue ventri relicta voluit substi tutos preferre matri que tūc tractaret de luctuosa hr̃ditate filioꝝ pp qḋ solet iuris interpretatione adiuuari,iuxta.l.fi.C.de instit.ꝛ substi.fortius credendū est, ꝙ voluerit eos vxori preferre, qñ filij non essent nati,put casus ꝯtingit,cum nunc ipsa non tractet de lu ctuosa hereditate filij,ſ3 de bonis mariti simplr̃ ꝯsideratis. ¶Et stantibus istis vr̃,ꝙ ruant oia allegata in pdicto ꝯsilio. Et ꝙ ꝯ il lud possit argui ab eo ꝙ testōr vosilr̃ rñdisset si de hoc casu fuisset interrogatus,iuxta.l.tale pactū.in fi.iuncta gl. cōiter approbata ff.de pac. vr̃.n.ꝙ vosilr̃ ipse rñdisset substitutos ēt in occurrenti casu esse admittēdos,ꝛ maiori rōne per pdicta. ¶Eis tñ nō ob. ꝛ remotis diligentius ꝯsiderando verius arbitror substitutos nō esse admittendos ad exclusionē predicte dñe Gigantine,put ēt p do. ꝯsultorē dcm̃ fuit per ea que copiose in ꝯsilio deducta fuerūt. Et maxime in.ij.iij.iiij.ꝛ.v.fundamēto,ad que me referro, tū gr̃a breuitatis,tum ēt qꝛ ita egregie per do.ꝯsulentes,ꝛ vberrime de ducunẗ,vt eis addi nihil possit. ¶Cōprobaẗ predicta ꝯclusio vl tra dñm ꝯsulentē per pulchram decis. Oldr. in ꝯsi.clxxvij. Testōr 5 in vltimo suo testō ꝛc. †vbi ꝯsuluit, ꝙ substitutio facta scdo filio nascituro si decesserit qñcunqꝫ sine ꝓle, qui erat substitutus pmo filio nascituro,ꝛ decedenti sine ꝓle, non hꝫ locum eo non nato,li cet primo natus decedat sine prole,nam inqt Oldr. ex quo pma substitutio de scdo nascituro fuit oino inutilis eo nō nato nō pōt facere aliā vtileꝫ,vt per eū,qui ēt alias rōnes adducit,ꝛ inter al's moueẗ qꝛ ille substitutus scdo nascituro fuerat vocatus sub cōdi 6 tione,si scdo nasciturus decederet sine ꝓle que ꝯditio defecit,†qꝛ non dr̃ decedere qui nō fuit natus,iuxta.l.q duos.ff.d manu.test. vt latius p eū. ¶Et idem ēt firmauit Jo.andr.in addi. Spec. in tit.de testa.§.in primis.ad fi.in addi.incip. Huic qōni accedit bi membris qstio.qñuis de Oldr.mentioneꝫ non faciat. ¶Et hanc decis.refert ꝛ sequiẗ Alex.in ꝯsil.i. Perspectis vbis.iiij.col. v. quarto ꝓbaẗ.lib.i. ¶Idem facit Cor.in ꝯsi.cxcix. In presenti cō sulta.col.xj.ver.pro quo ēt facit.ij.vol. Unde cū in casu nr̃o insti tutio de filijs nascituris fuerit inutilis non pōt facere vtilem sub stitutionē de Claudio,ꝛ Antonio d qua agiẗ. ¶Et silr̃ cū substi tutio facta fuerit sub ꝯditione si nascituri filij decesserint sine filijs non pōt hr̃e locū ꝯditione illa nō impleta que vere nō dr̃ impleta 7 cum nō dicaẗ mori,qui natus nō fuit,vt dcm̃ fuit. ¶†Et psertim hoc dōm est in casu nr̃o,attento ꝙ substitutio fuit restricta ad ca sum illū per vba illa tūc ꝛ eo casu adueniente ꝛc. Ex qbus impe diẗ tractio substōnis,seu extensio de vno casu ad aliū, iuxta singu larem decis. Pet.de anch.in ꝯsi.ccclvj. Ex serie testamenti. cum alijs de qbus.s.per do.ꝯsulentem in tertio fundamento. ¶Acce dat pdictis singularis dterminatio Fulg.in ꝯsi.xlix. Ex facto ꝓ 8 poniẗ,†vbi ꝯcludit,ꝙ si qs instituat filios masculos nascituros, ꝛ si dcesserint substituat vxorē,substitutio nō habebit locū si ꝯtin gat filios nō nasci,vt p eū. Cū quo vr̃ ꝯcordare Cor.in ꝯsi.cxlix. Licet in hac.col.pen.sub lr̃a.D.iij.vol.dicens q dispositio ordi nata si posthumus decedat non hꝫ locum vbi nō nascaẗ. ¶Non obstāt modo que supra in ꝯrium ꝯsideranẗ,qꝛ ꝓ vo ex dictis per 9 do.ꝯsulentem oia virtualr̃ sunt sublata. †Regula.n.illa ꝙ vulga ris substitutio facta in vnum casum trahiẗ ad alium non ꝓcedit, qñ de ꝯria voluntate testātis appet,cū illa sit que in interpretatio ne testamentoꝝ ante oia attendi dꝫ.l.in ꝯditionibus.primum lo cum.ff.de ꝯdi.ꝛ demon.l.ex facto.la grande.circa medi.ff.de he re.insti.ꝛ.l.ij.cum simi.C.de libe. prete. ¶Et certe absqꝫ dubio hoc ꝓcedit,qꝛ cum regula predicta fundeẗ in vosimili mente te statoris,vt per doc.in.d.l.i.de vulg.ꝛ pupil.si de ꝯria mente con 10 stat iaꝫ cessat ipsius regule fundamentū,ꝛ ratio,†merito ergo ar guēdo a cessante ratione debet regula cessare, iuxta.l.adigere.§. qñuis.ff.de iure patro.ꝛ.c.cum cessante.de appella. cum simi. ¶Contraria aūt mens testantis notissima videẗ per dicta supra per do.ꝯsulentē que non repeto. ¶Non obstat ꝯsideratio quam

11 supra in ꝯrium faciebam,†qꝛ primo dici pōt,ꝙ ex quo sumus in conditione voluntaria in ea debet inspici meruꝫ factum,iuxta tra dita per doc. in.l.gallus.§.ꝛ quid si tm̃.ff.de libe.ꝛ posthu. ꝛ ideo cum ꝯditio defecerit deficere dꝫ etiam substitutio,nec dꝫ trahi ad alium casum,etiam ꝙ ꝯsideraret aliqua ratio in ꝯrium.arg.l.cō 12 modissime.ff.de libe.ꝛ posthu.†vbi institutio facta de filio nascitu ro viuo testatore non trahiẗ ad natum post morteꝫ, nec ecōuerso, qꝛ non crediẗ sic testatorē voluisse ex quo solum de vno casu me minit,lꝫ ratio ꝯseruandi testamenti ꝯrium argueret,ꝛ forte eadeꝫ ratio videreẗ in casu vno que in alio,ita ergo in casu nr̃o dici pōt, attento ꝙ testator solum substituit in casum natiuitatis filioꝝ, ꝛ sine liberis decedentiū,vt.s.dicamus substōnem non hr̃e locuꝫ in casu non natoꝝ filioꝝ,qui euenit,etiaꝫ ꝙ ratio in ꝯrium allegata aliud suadere videreẗ. ¶Scdo ēt rñdeẗ,ꝙ ꝯsideratio in ꝯriuꝫ fa cta nullo modo seruit in casu isto,qꝛ recte intuendo mentē testato ris substitutio non vr̃ ꝯsiderata per euꝫ nisi in casu quo tota here ditas peruenisset ad filios suos qḋ satis ꝯstat,qꝛ substituti sunt vo cati ad totam hr̃ditatem,ꝛ pleno iure,vt sonant vba testamenti, qḋ certe ꝯtingere non potuisset nisi post filioꝝ natiuitatē dña Gi gantina decessisset,vel alio modo hereditate testatoris fuisset pri uata,ꝛ ita tota peruenisset ad.d.filios,qui postea sine liberis de cessissent,ꝛ non in alio casu,arg.l.qdam testō ꝓculum.ff.de here. insti.put.s.per do.ꝯsulentem egregie ꝯsideratum fuit in scdo fun damento. ¶Et hoc stante sequiẗ,ꝙ non dr̃ testator voluisse sub stituto preferre dñe Gigantine in luctuosa hereditate filioꝝ suoꝝ saltem eius vita durāte,sed potius ecōtrario,vt ipsa dña Gigan tina in vita sua p substitutos nō excludaẗ,ꝛ sic dr̃ sublata tota vis argumenti. ¶Nec qcꝗ faciūt not.in.d.l.tale pactum. in fi.ff.de pac.qm̃ dico ꝙ imo vosilr̃ testator rñdisset se velle in casu de quo agiẗ dñam Gigantinaꝫ in vita sua honesta, ꝛ viduali non esse ex cludendam a substitutis per predicta. ¶Ex qbus vna cum his, que per dñm Cōsulentem dicta fuerunt ꝯcludendum est substōni in hoc casu locum nō esse,qua reiecta sequiẗ ꝙ dña Gigātina ad 13 mittiẗ saltem vti ꝯiuncta,†cum ꝯiunctus post substitutum voceẗ, vt.d.l.vnica.§.in primo.ꝛ.§.pro scdo.ꝛ.§.finaūt.C.de cadu. tol. sumpto argumento ex ordine scripture,iuxta.l.quotiens.in prin. ff.de vsufruc.ꝛ.l.generaliter.§.quid ergo si plures.ff.de fideicom mis.liberta.cum simi. Laus Deo.

Maria.soci.iunior iur.vtr.doct. Padue.1538.

CASUS

¶Excellentissimus iuris vtriusqꝫ doctor dñs Antonius de veri tate nobilis Veronensis heredem suum vniuersaleꝫ instituit Do minum veritatem nepotem eius ex filio predefuncto,eiqꝫ multas substitutiones fecit, si sine liberis decesserit.

¶Et diuersis substitutis sic datis varias fecit substitutiones.

¶Et in primis substitutis nominatim ꝓhibuit detractionē trebel lianice,vt latius in testō ꝯtinetur,cuius copia transmittitur.

¶In quo testō ante capl'm institutionis sic legitur, item qꝛ volun tas testatoris est,ꝙ stabile hereditatis ꝯseruetur descendentibus ipsius veritatis nepotis sui,ideo ipsi veritati prohibuit omnem,ꝛ quācunqꝫ alienationem rerum stabilium predicte hereditatis,ꝛ si quid alienabitur ꝛc.vt in dicto testamento.

¶Mortuo testatore Dominus veritas hereditati se immiscuit,ꝛ postea sine liberis decessit,cui in effectu successit,ꝛ his vniuersalis fuit domina Antonia eius mater.

¶Et presupponitur ꝙ vxor testatoris,ꝛ auia heredis istituti, que domina Amans vocabatur,dederat certam dotem ipsi testatori in qua dote in effectu successerat Dominus veritas predictus he res testatoris.

¶Nunc substituti predicto veritati petunt portiones sibi ex predi cto testamento debitas.

¶Quibus plura opponuntur,ꝛ inter cetera, ꝙ debet dos predi cte vxoris ante omnia cum suis fructibus detrahi.

¶Secundo ꝙ debet detrahi trebellianica.

¶Unde his stantibus queritur primo. vtrum dos predicta sit cuꝫ fructibus detrahenda,ꝛ in quibus bonis.

¶Scdo,vtruꝫ trebellianica possit detrahi an vero dicaẗ ꝓhibita.

¶Tertio etiam queritur quid agendum de bonis mobilibus.

SUMMARIUM

¶Aditione hereditatis debitoris, vel creditoris obligatio, et actio confunditur, ꝛ quomodo hoc procedat. Et an in dam num adeuntis.

¶De ꝓhibitione

CONSILIVM CLXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. Circa primum dubium presentis consultationis arbitror rem parum difficultatis habere, et satis claram esse, et ideo conclusiue loquar. Dico igitur et concludo, quod dos domine Amantis potest cum suis fructibus retineri, negari enim non potest dotem predictam debitam fuisse Domino veritati vti heredi predicte domine Amantis auie sue paterne. 1 † Et si dicatur quod ipse Dominus veritas creditor auite hereditatis in dicta dote ipsam hereditatem adeundo dicatur confundisse omnem obligationem, vt sic obligatio, et actio ad dictam dotem videatur extincta, et confusa per aditionem, iuxta .l. debitori tuo. in prin. C. de pac. et .l. stichum. §. aditio. ff. de solu. cum simi. Respondetur, quod talis confusio intelligitur facta quo ad effectum agendi contra heredem, quia non potest quis agere contra seipsum. l. legatum. §. i. de lega. i. cum simi. Facit. l. vranius. ff. de fideius. Sed non procedit quo ad effectum retinendi contra fideicomissarium vniuersalem, vel legatarios, 2 † quia non obstante tali confusione heres potest retinere quicquid sibi ab hereditate quam adiuit debebatur, prout est tex. in .l. in imponenda, et ibi tradunt doct. C. ad legem falci. et declarat Paul. de cast. in .l. ab omnibus. §. fi. ff. de lega. i. et in .l. debitor. ij. colum. versi. ideo distingue. ff. ad trebellia. vbi etiam dicit, quod si per errorem non retineat aliter sibi consulendum est, vt per eum. Unde cum in casu nostro hereditas domini Antonij testatoris deberet Domino veritati heredi instituto predictam dotem poterit aduersus fideicomissarios vniuersales illam retinere non obstante confusione actionis que per eius aditionem facta fuit. Et pro hoc bene facit. d. l. ab omnibus. §. fin. et .l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. que iura loquuntur proprie in dote debita heredi per fideicomissum grauato, 3 † et iste heres parificatur in hoc alijs creditoribus hereditarijs, vt etiam declarat Pau. de ca. in consi. lxxvij. Uisa facti narratione. i. et ij. col. ij. volu. secundum nouam impressionem. Et cum in casu isto agatur de fideicomisso vniuersale, 4 † poterit ista dos retineri, siue Dominus veritas adeundo fecerit inuentarium quo casu loquitur Pau. de cast. in .d. consi. lxxvij. siue et non fecerit, quia talis detractio non facit minus restitui vniuersale fideicomissum, prout singulariter declarat Pau. de cast. in .d. §. fi. dicens hoc esse menti tenendum, quia vidit in eo errare valentes viros contrarium sentientes, qui tamen postea mutata opinione approbauerunt, et confessi fuerunt sententiam ipsius Pau. et ibi per eum, qui idem tenet in .l. ita tamen. §. si ex trebelliano. ff. ad trebellia. dicens esse menti tenendum, quia milies habebis de facto, et ista retentio fit considerato tempore aditionis, idest vt tunc facta videatur per ea que statim dicam. 5 † Vel etiam secundo dici potest, quod per aditionem hereditatis factam a creditore, vel debitore hereditario non confundatur obligatio, quando illud esset aliquo modo damnosum adeunti, tunc enim ne damnum patiatur adiens obligatio extinguitur non confusione, sed imaginaria quadam solutione, secundum quod declarant Bar. Pau. de cast. Imo et alij in .d. l. stichum. §. aditio. ff. de solu. per illum tex. in versi. aliquando pro solutione credit. Hoc idem tradunt doc. maxime Deci. in .d. l. debitori tuo. C. de pac. et dixit Barto. in .l. si is qui pro emptore. in. vj. q. prin. ff. de vsuca. vbi idem sequitur Crot. col. lviij. et hoc probabilius videtur, licet cadat in eundem effectum cum precedenti, nam pro eo videtur tex. in .l. si ei. §. i. ff. de euict. in versi. quoniam et cum debitor etc. Sic ergo in casu nostro dicendum est, quod obligatio, qui hereditas testatoris tenebatur Domino veritati ad dotem non fuerit vere confusa per aditionem, sed per imaginariam solutionem extincta, vt sic Dominus veritas videatur dotem predictam exegisse ab hereditate predicta, et consequenter dicatur minus in hereditate reperijsse, prout dicitur in .d. §. i. in ver. et econtrario. Nisi enim ita diceremus, et vellemus confusione obligationem fuisse extinctam damnum imineret ipsi Domino veritati adeunti, quia dotem perderet, cum non remaneret ei obligatio qua mediante illam retinere posset. Hoc ita stante Dominus veritas restituens hereditatem non habet causam retinendi dotem, sed hereditas dicitur tanto minor quantum pro dicta dote dicitur solutum, et sic hereditatem, prout reperitur, nunc dicitur restituere, nihilo propter dotem detracto, ex quo ab initio tempore aditionis ipsa dos dicitur soluta siue restituta per predicta. Et cum non esset in hereditate, vt mihi narratur, aliquid quod pro dote tunc solui potuerit nisi bona stabilia de eis censetur facta predicta solutio, 6 † et eo respectu dicimus, quod heres restituens fideicomissum potest pro eo quod sibi debetur predicta deducere, vt

voluit glo.i.in.d.l.ita tñ.§.ex trebelliano.vbi etiã ita dixit Pau. de cast.ff.ad treb.multũ notando illam glo.dicens etiam ꝙ si per errorem non retinuisset potest repetere, put etiaʒ dixit in.d.l.de bitor.eo.tit. ¶ His sic stantibus sequit ꝙ.D.veritas, ⁊ nũc hrẽs eius etiam fructus ipsius dotis, siue prediꝫ pro dote retinendi, retinere põt, nam cum predicta dos censeat ipsi veritati solum tpe mortis testatoris, ⁊ aditionis hereditatis, siue velis, ꝙ eo tpe dicatur facta retentio pro ipsa dote, sequit ꝙ fructus inde percepti rem ipsaʒ sequentes debent retineri, seu dñr ab initio facti ipsius veritatis, ⁊ suoꝝ heredum tanq̃ ex verbis eius, iuris ꝯsideratione percepti, †quod.n.ex re nostra percipit, vel superest nostrũ esse dicit.l.solum.§.meum.⁊.l.fructus.⁊.l.ex diuerso.§.i.ff.de rei vendi.l.qui scit.⁊.l.herenius.ff.de vsu.cum simi.⁊ tradunt glo.⁊ docto.in.l.in legatis.C.de vsu.⁊ fru.lega.⁊ Corn.in ꝯsil.cclj. Licet dici posset.i.col.in litera.D.iiij.volu. ¶ Et pro hoc bene facit.l. quod de bonis.§.fructus.ff.ad.l.falci.†nam sicut ibi dicit, ꝙ hrẽs nedum quartã, sed ẽt quarte fructus ex die mortis testatoris habere debet, ita in casu nostro nedum debet apud heredem remanere dos predicta sibi debita, sed etiã dotis ipsius fructus ex tpe mortis testatoris. ¶ Confirmat ista ꝯclusio ex pulchra decisione Pau.de ca.post Bar.in.l.peculium aũt.in prin.ff.de pecu.†vbi vult, ꝙ vxor a marito instituta heres, ⁊ grauata post morte suam dare omnia bona sua, ⁊ qcqd superest de fructibus pauperibus Christi, vltra dotem quã viro dedit, poterit retinere etiaʒ fructus ipsius dotis, seu vsq ad ꝯcurrentem quantitatem dotis. Et mouetur, qꝛ statim dicit deduxisse dotem post aditaʒ hereditatem, vt per euꝫ qui dicit, ꝙ ista determinatio fm Bar.inducit arg. illius tex. ¶ Et licet Bar.ibi, hoc dicere non videat, tñ in.l.sed ⁊ si dñnum.cum qua legit.d.l.peculium.hoc voluisse vr̃, †dum dicit, ꝙ creditor succedens debitori videt statim sibi soluisse creditũ suuꝫ de vniuersis bonis, vt per eum, ⁊ in istis dictis, credo ꝙ Pau.de cas.voluerit ꝯsiderare Bar. Que decisio Pau.videt ponere gladium ad radices presentis qõnis nostre, dicam.n.ꝙ sicut ibi mulier illa creditrix in dote adeundo hereditatẽ debitoris dicitur eo ipso sibi dotem soluisse, ⁊ ita postea restituens per fideicõmissum, nedum dotem, sed etiam fructus dotis retinebit, ita ẽt in casu nostro dõm est de predicto veritate, vel hodie de eius herede, vt sic nedum dotem predicte do. Amantis, sed ẽt eius fructus heres, ⁊ vt suos retinere possit, ⁊ ita in hac pma qõne ꝯcludenduꝫ puto. ¶ Circa scdãm.q.maxima vr̃ difficultas, ⁊ ego plurimuꝫ anceps fui sup eius resolutione, ⁊.n.hincinde rationes ⁊ fundamẽta maxime vrgere videbant, ꝑpter qd non audebam sup ea quicq̃ scribere, precibus tñ amicoꝝ deuictus, ⁊ veritatis amore impulsus decreui quid de iure mihi videat in medium ꝓferre Deum semp preoculis habens sniam meã prompto aio subyciens iudicio saniori. ¶ †Et qꝛ ferro viam aperit, qui per ꝯria transit, vt inquit Bal.in.l.precibus.col.mihi.viij.versi.modo ꝯtra per ordinẽ ⁊c. C.de impub.⁊ ali.substi. Prima fronte videbat ꝯcludenduꝫ trebellianicam detrahi non posse, sed esse ꝓhibitam, ⁊ qdem ex pluribus. Et primo, qꝛ sic vident importare quedam gñalia verba in fine substitutionum posita, dum dicitur, ꝓhibendo trebellianicaʒ detrahi in quocũq; casu restitutionis ⁊c.non.n.est dubiũ, ꝙ nunc mortuo veritate sine liberis sumus in casu restitutionis hereditatis testatoris, ergo videt absq dubio, ꝙ sit ꝓhibita trebellianica, †nam cum talis ꝓhibitio sit generalis, dꝫ generaliter intelligi.l.i. §.generaliter.ff.de lega.prestan.⁊.l.item apud labeonem.§.gñaliter.ff.de iniu.cum simi. Et cum verba in hoc videant satis clara non vr̃, ꝙ fieri debeat questio voluntatis.l.ille aut ille.§.cũ in verbis.ff.de leg.iij. ¶ Secundo hoc videt ꝓbari per illa verba, tota presens hereditas ⁊c.posita in epilogatione testamenti, nam dicitur, ꝙ intentio testatoris est, ꝙ tota presens sua hereditas sit, ⁊ remaneat ipsi veritati instituto, ⁊ suis ltime descendentibus in infinitum ⁊c.si.n.testator vult totam hereditatem post dñm veritatẽ institutum in alios deuenire videt, ꝙ noluerit ex ea quicq̃ posse detrahi, †qꝛ vniuersalis loquutio vniuersalr dꝫ intelligi, ita vt ab ea nihil videat exceptum, iuxta illud qui omne dicit, nihil excludit.l.a ꝓcuratore.cum glo.C.mand.l.fi.ff.de pe.leg.l.cum qdaʒ. §.in tacito.ff.de vsur.c.si romanoꝝ.circa medi.ix.disti.⁊.l.iulianus.in prin.ff.de leg.iij.cum simi. Si ergo testator nihil dr̃ voluisse excludere a restitutione, sed totam hereditatem in substitutos deuenire, vr̃ necessario inferendum ꝙ voluerit trebellianicã prohibere, qꝛ alias nõ tota hereditas peruenerit in substitutos.† Et lꝫ alias dici soleat, ꝙ talis prohibitio debeat expresse fieri, vt in auc.sed cum testator, ⁊ in corpore vnde sumit.C.ad leg.fal.tñ sufficit ꝙ talia verba ꝓferant que in effectu idẽ importent ꝙ expressa prohibitio.s.ꝙ nihil detrahat, vt per Pau.de ca.⁊ alios in.d. auc.sed cum testator puta si dicat, ꝙ hereditas sine aliqua detractione, vel integra restituat.†hunc aũt effectum oino vident importare illa vba, tota hereditas, qꝛ vident idem importare, ꝙ illa verba, integra hereditas, per tex.in.l.decem.in fi.ff.de fideicõ. liber.⁊ ibi gl.videt firmare, ꝙ verba de qbus in eo tex.s.tota decem prestare ⁊c.important, ꝙ ex eis falcidia non detrahat, ⁊ ita per illum tex.⁊ alia quedam reperio Alex.ꝯsuluisse, ꝙ verba succedat in totum, dicat prohibita trebellianica, vt apparet in suo ꝯsi.ccj. Perspectis verbis.ij.⁊.iij.col.lib.vj. ¶ Tertio ⁊ fortius vr̃ hoc ꝓbari per ꝓhibitionem alienationis quã testator ante institutioneʒ heredis fecit predicto veritati.†legitur.n.in ipso testamento, ꝙ predictus testator, qꝛ volebat, ꝙ stabile hrẽditatis conseruaret descendentibus legitimis ipsius veritatis, ideo ipsi veritati ꝓhibuit omnem, ⁊ quãcunq alienationem reꝝ stabilium ⁊c. vt in puncto narrat, qua ꝓhibitione facta censetur iuris interpretatione ꝓhibuisse trebellianice detractionem, †nam sicut falcidia que de legatis particularibus detrahit, non põt detrahi de re ꝓhibita alienari, vt est tex.in auc.sed ⁊ in ea, ⁊ in corpore vnde sumitur.C.ad.l.falc.ita ⁊ de trebellianica dõm vr̃, ⁊ ita in terminis dixit Bal.in.d.auc.sed ⁊ in ea dicens, ꝙ iste casus notabilis est, ⁊ quotidianus licet doc.cõiter non aduertant, ⁊ ibi etiaʒ idem dixit Alex.in apostil.ad Bal.idem voluit Ang.in.§.si vero expssim.iij.col.versi.item cessat falcidia si testator rem legatam ⁊c. in auc.de heredi.⁊ falci.hanc opi.sequitur ex pluribus Corne.in cõsil.xxij. In hac ꝯsultatione.col.ix.verf.dño aũt obyciunt.ij.volu. idem ẽt dixit Curt.iunior in ꝯsil.clx. Presupponitur in facto.ij. col.ver.accedit ad ꝯfirmationem. ¶ Comprobat istud fundamẽtum per tex.⁊ not.ibi per Bar.⁊ alios in.l.marcellus.§.qd aũt. ff.ad treb.†nam per illum tex.dñt Bar.⁊ aliȷ, ꝙ in qbuscunq testamentis cessat falcidia dicit cessare etiam trebellianica saltem qñ cessat falcidia vigore testamenti, vt ibi Barto.dicit in.iij.q. Sed nulli dubium est falcidiaʒ cessare in re ꝓhibita alienari, vt.d.auc. sed ⁊ in ea, ⁊ qdẽ vigore ipsius testamenti, qꝛ.s.in eo facta est ꝓhibitio alienationis, ergo idem videt dõm in ꝓposito nostro de trebellianica, vt.s.detrahi non possit ꝑpter ꝓhibitionem alienationis. ¶ Nec predictis obstat si dicatur, †ꝙ non reperitur iure cautum posse ꝓhiberi trebellianicam, qꝛ.d.auc.sed cum testator, loqtur de falcidia, vel saltem talem ꝓhibitionem fieri non posse liberis in primo gradu existentibus, iuxta.l.iubemus.cum ibi traditis per Bal.⁊ Saly.C.ad treb.attento ꝙ dñs veritas erat testatori in ꝓximiori gradu, ⁊ nemo illum precedebat. Qm̃ ad ista respondet. ¶ Et ad primum, ꝙ imo satis cautuꝫ reperit in.d.auc. sed cũ testator.⁊ in corpore vnde sumit, iuncta.d.l.marcellus.§. cum aũt.cuꝫ ibi traditis per Bar.⁊ alios, ⁊ enim magis cõis cõclusio est doctoꝝ in dictis locis, ꝙ ẽt trebellianica hodie possit ꝓhiberi, vt per Bar. Alex.dñm meum Soci.⁊ alios in.d.§.cũ autem. ¶ †Ad scdm vo rñdetur, ꝙ.d.l.iubemus.cuꝫ doctr.Bal. Saly.⁊ alioꝝ ibi ꝓcedit respectu liberoꝝ primi gradus.i.filioꝝ qui sunt testatori in primo gradu cognationis, vt ibi tradunt cõiter doc.qd non reperitur in predicto Dño veritate, †nam lꝫ esset testatori ꝓximior, qꝛ eum nullus precedebat, tñ non erat ei in primo gradu, sed in scdo cum esset nepos.l.iuriscõsultus.§.scdo gradu.ff.de gradi.⁊.§.scdo gradu.insti.eo. Videt itaq ꝯcludendum in ꝓposito casu heredes Dñi veritatis trebellianicam detrahere non posse, qꝛ vr̃, ꝙ predictus Dñs veritas eam detrahere ꝓhibitus fuerit per predicta, q̃ primo aspectu quẽpiaʒ in hãc sniam forte trahent sicuti (vt verum fatear) me trahebant. ¶ Verũtamen eis non obst.maturius, ⁊ vndiq oĩa ꝯsiderando ꝯriam sniam veriorem de iure arbitror, vt.s.per predictos heredes Dñi veritatis trebellianicam detrahi possit ex ꝑsona ipsius veritatis, ⁊ ita etiaʒ puto quẽcũq recti sensus arbitraturuꝫ oibus diligenter introspectis. ¶ Et qdem ex pluribus, ⁊ maxime infra scriptis. ¶ †Et in primis non est dubium vbi ꝓhibitio nõ sit facta, put nõ esse factam.ĩ.ostendet, posse detrahi trebellianicam, nõ obstante, ꝙ etiã ltima iure nature, siue naturali ratione debita detrahatur, attẽto maxime qꝛ venit detrahẽda diuersis tpibus, ex quo Dñs veritas sub ꝯditione grauatus fuit, put de hoc est gl.fi.in.l.papinianus. §.meminisse.ff.de inoffi.testa. ¶ Et lꝫ Bar.ibi videat de dicto illius glo.dubitare tñ dicit, ꝙ cõiter obseruat, ⁊ ita post Bar.dñt ibi, aliȷ scribentes, idem voluit glo.quam ibi doct.sequunt.⁊ in.l. q̃q̃.C.ad.l.falci.⁊ in specie dicit ibi Ang.ꝙ ista opinio est vera, ⁊ practicat per totam Italiam, idem firmat Bal.in.l.scimus.in prin.in.v.nota.C.de inoffi.testa. Alex.plene tradens in.l.in ratione.§.qd vulgo.v.col.versi.tertia fuit opinio.ff.ad.l.falcidiã.⁊ Ang.⁊ Imo.in.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.⁊ pupilla.vbi Jas.idem sequẽdo dicit hanc esse cõem opi.siue cõem obseruantiam fm

tiam, ſm quam conſuluit Bar. in conſi. fi. do. Cato. Ang. in con ſi. cxxv. hoc eſt teſtm̃. col. pe. auus meus do. Maria. ſoci. in ꝯſil. xxxiij. ꝓſequēdo ordinē. vij. col. Alex. in ꝯſi. iij. viſo ꝓceſſu cau ſe. iij. col. iij. vol. patruus, ꝛ do. meus Soci. in ꝯſil. lxxxij. in cauſa vertēte. xij. col. iiij. vol. ꝛ Cor. in ꝯſi. cxlvj. in hac ꝯſultatione. vij. col. ij. vol cū multis alijs qui allegari poſſent, ꝛ pro iſta opi. eſt ho die tex. in. c. raynaldus. ꝛ in. c. raynucius. ꝛ vtrobiqꝫ tradūt doc. extra de teſta. ꝛ iſta opi. hodie eſt cōis, ꝛ indubitata, ſaltē in via deciſiua, vt inqt Cor. in conſil. cccxvij. lꝫ de iure. ij. col. iiij. volu. ꝛ per totū mundū ſeruatur ſm Cur. ſeni. in ꝯſ. lxxv. do. Ludouicus. iiij. col. ꝛ Jaſ. in ꝯſi. cxlvi. preſuppoſito ſiue veri preiudicio. ij. col. iiij. vol. qui dicit ꝙ eſt cōis opi. ꝛ vbiqꝫ ſeruatur in pratica, ꝛ idē vo luit Dec. in ꝯſi. lv. diligenter ꝯſideratis. vij. col. ꝛ in ꝯſil. ccxxxvj. nō parua difficultas. in. iiij. dubio. ¶ Hoc ita poſito dico ꝙ in ꝓ poſito noſtro detractio trebellianice ipſi do. Veritati inſtituto he redi nullo mō fuit prohibita, ergo ꝛc. Iſtud aūt vt. ſ. prohibitio

23 facta nō fit, oſtenditur primo qꝛ verba in teſtō ſcripta eā non im portant, †ſcdo qꝛ tali prohibitioni veroſimilis teſtōris mens re pugnat, ꝓpter quod ēt ſi verba aliquo modo illā importare vide rētur, dōm eſt non eſſe attendendā, ſed verboꝝ rigoroſa, ꝛ for tius ꝯiecturali importantia reiecta dꝫ voluntas teſtōris illi repu

24 gnās attendi, ꝛ obſeruari, iuxta. l. iij. C. de lib. prete. cū mille ſimi. ¶ Hoꝝ aūt veritas ſic demonſtratur, †nam primū aperte vr̄ oſten di, qꝛ poſito ꝙ teſtōr poſſit hodie prohibere ita trebellianicā, ſi cut falcidiā, prout vr̄ magis cōis opi. lꝫ ꝗplurimi, ꝛ maxime au ctoritatis ꝯriū tenuerint, ꝛ forte in puncto iuris eoꝝ opi. eſſet ve rior, vt atteſtatur Jaſ. in d. ꝯſi. cxlvj. ij. col. in fi. de quo nūc nō inten do diſputare, iſtud tm̄ debet intelligi qñ per verba expreſſa, ꝛ ta lem ꝓhibitionē aperte ſonantia teſtator ꝓhibeat, put de hoc eſt tex. in. §. ſi vero expreſſim. in auc. de her. ꝛ falc. col. i. ꝛ in auct. ſed

25 cū teſtator que inde ſumitur. C. ad. l. falc. in ver. expreſſim vetuit ꝛc. †nō enim ſufficit ꝓhibitionē poſſe colligi per ꝯiecturas, ꝛ gene ralia verba, ſm qd voluit Oldr. in ꝯſi. cclviij. preſuppoſita ꝯſue tudine. iij. col. ver. ad. iiij. qōnē. idem firmat Ang. in. d. auct. ſed cū teſtator. in prin. ꝛ in. d. §. ſi vero expreſſim. poſt prin. in ver. ſed iuxta hoc queritur. ꝛ probatur iſta opi. ꝯcludenti ratione, nā cū te ſtator poſſit ꝓhibere detractionē trebellianice, ſm magis cōem opi. vt dictū eſt, vbi non prohiberet cenſeretur velle ꝙ detrahatur, ꝛ ꝯñr diceretur detrahi ex volūtate teſtatoris ſaltē preſumpta, vt

26 in ꝓpoſito arguit Roma. in ꝯſil. lxxix. totū fundamentū. prope fin. †ꝛ tm̄ poſtꝗ ita permiſſum eſt teſtatori, vt prohibeat, qñ non fit expreſſe ꝓhibita habemus ꝙ dr̄ detrahi ꝯtra voluntatem te ſtatoris, vt dr̄ in. c. raynaldus in fi. extra de teſta. qd certe dꝫ intel ligi qñ prohibitio colligi poterat tacite ex verbis, ſed nō erat ex preſſa, ꝛ ſic ille tex. declaratur contra volūtatem ꝛc. ſ. tacite ex ver bis collectā, vt ibi per gl. fi. ꝛ doc. ſup ea, puta qꝛ pena erat adie cta, ſi ꝯtradiceretur quin oia illa bona eſſent auunculoꝝ, de qui bus ibi, nā xbis illis, ꝛ inde volūtate teſtōris tacite ſumpta non obſtāntibus quarta pōt detrahi, non ſic ſi expreſſe ꝓhibitio facta

27 eſſet, †qꝛ ꝯtra expreſſam volūtatem hodie nō fit talis detractio, vt in iuribus predictis, ꝛ ita per hanc ꝯſiderationē, ꝛ alia plura ꝯcludit ſignanter do. Mar. ſoci. auus meus in ꝯſi. xiiij. ſequendo ordinē predictarū qōnū. col. fi. ꝛ plenius in ꝯſ. xxxiij. proſequen do ordinē. viij. ꝛ. ix. col. vbi facit vſqꝫ ad. xij. fundamēta, ꝛ eandē opi. firmauit Roma. in ꝯſi. lxxv. neſcio ex qua re. prope fi. ꝛ in. d. ꝯſi. lxxix. qui ēt dicit idem, ꝛ latius diſputando cōprobat in repe ti. auc. ſimiliter. in vlti. qōne. C. ad. l. falc. vbi ponit ſex fundamen ta pro iſta opi. ꝛ inter cetera notādū eſt illud qd quinto loco po

28 nit, vꝫ †ꝙ qñ lex corrigens ius cōe deſiderat, ſeu requirit qd fieri expreſſim nō ſufficit tacite colligi, ꝛ ita ꝓprie ꝯtingit in propoſi to, qꝛ noua lex corrigens ius cōe, ꝛ volens teſtatorē poſſe falci diā prohibere deſiderat id fieri expreſſim, vt. d. auc. ſed cū teſta tor. ꝛ in. d. §. ſi vero expreſſiꝫ. ergo ꝛc. vt latius per eū, ꝛ iſtud fuit fundamētū Ang. in. d. §. ſi vero expreſſim. ꝛ per iſtud fundamen tum inter cetera, ita ēt tenet Ang. are. inſti. de. l. falc. in prin. hoc idē firmat ſubtilis Aret. in ꝯſi. xij. in cauſa Nicolai. iij. co ū. ꝛ in hāc opi. inclinat etiā Jaſ. in ꝯſ. lxxxiiij. puto ꝙ queadmodū. ix. col. i. vol. ꝛ vr̄ firmare in. d. ꝯſi. cxlvj. iij. col. iiij. vol. dꝫ itaqꝫ prohi bitio falcidie, vel trebellianice fieri expreſſis xbis per predicta, vel ſaltē talibus que ſi id nō exprimant, neceſſario tm̄ importent, ꝛ aliū ſenſum habere nō poſſint, vt. J. dicā, ſed in caſu noſtro nō re peritur facta expreſſa prohibitio trebellianice predicto veritati in ſtituto heredi, nec ēt reperiuntur verba in teſtō neceſſario illā pro hibitionē importantia, vt. J. plene dicetur, ergo ꝛc. ¶ Scōm au tē vꝫ ꝙ predicte ꝓhibitioni veroſimilis mens teſtōris repugnet clare probari videtur. Primo qꝛ ſubſtitutis omnibus quos fecit

dño Veritati diſtribuendo ſuā hereditatem per partes, vt in te ſtamēto expreſſe ꝛ nominatim ꝓhibuit detractionem trebellian ce, ipſi aūt do. Veritati heredi inſtituto nō fecit talem prohibi tionem, ex quo aperte oſtenditur ꝙ non intendebat ei talē prohibi tionem facere, qꝛ ſicut illā fecit predictis ſubſtitutis certe ita eam feciſſet predicto Veritati, ſi eū prohibituꝫ voluiſſet, vnde cū non fecerit dicitur noluiſſe. l. vnica. §. ſin aūt ad deficientis. C. de caduc. tol. ꝛ. c. ad audientiā. de decim. ꝛ clarius probatur in. c. inter corpo ralia. de trāſla. epiſco. poſt med. ibi, vnde ſi circa trāſlationē idē fieri voluiſſet, qd de ceſſione dixerat, de trāſlatione poterat expreſ ſiſſe. Ita enim dicā in caſu noſtro ꝙ ſi teſtōr idem circa perſonam inſtituti voluiſſet (vt ſcꝫ ei prohiberetur trebellianica) qd de ſubſti tutis nominatim dixerat poterat de inſtituto expreſſiſſe. Hinc in

29 ſimili dicimus per hūc modū arguendi, †ꝙ ſi teſtator in vna ſub ſtitutione ſolū maſculos filios poſuerit in ꝯditione in alia vero fi lios ſimpliciter cenſetur intelligere etiā de feminis, qꝛ ſi aliud vo luiſſet, ſicut in vna tm̄ de maſculis expreſſit, ita in alia poterat ex preſſiſſe, ita determinat Jo. de ana. in ꝯſ. xxij. ad approbandā pa truus, ꝛ dñs meus Soci. in ꝯſi. lxix. viſo teſtamēto. vij. col. in ꝓn. iij. volu. ꝛ in ꝯſi. ccxxvij. preſens ꝯſultatio. col. xi. ij. vo. Alex. con ſi. xxxviij. ꝓſpectis his. ij. col. lib. vj. Cor. in ꝯſ. ccxxx. ꝗꝗ in hac. iiij. col. iij. volu. Curt. ſenior in ꝯſi. lxiij. antiqſſima. colū. xliij. in fi. ꝛ Jaſ. in. l. qui filiabus. in primo not. de lega. i. ꝛ in ꝯſil. cxlij. ve nerabilis quōdam. v. col. ij. volu. Facit qd in ſimili per argm̄ vo luit Pet. de ancha. in ꝯſi. cxx. pro clario. in fi. ꝛ ad hoc alia plu

30 ra ſimilia cumulari poſſent, que gr̄a breuitatis omitto, †ꝛ in ter minis noſtris allego Are. in ꝯſi. xij. in cauſa Nicolai. prope fin. vbi proprie arguit ꝙ ꝓhibens ſolo caſu quartā detrahi in caſu quo nō prohibuit non dicitur voluiſſe ꝓhibere, ꝛ lꝫ Are. nihil al leget pro ſua ꝯcluſione faciūt omnia predicta. ¶ Scdō predi cta volūtas oſtenditur, precedētē ratione comprobando, qꝛ cū teſtator fuiſſet iuriſcōſultus eximius, ꝛ vir prudētiſſimus, ꝛ ſemp in ſuo teſtamēto multū ꝯſiderate, ꝛ diſtincte loquutus fuerit, ne dubietas aliqua poſteris relinquatur, credendū eſt ꝙ ſi hr̄di inſti tuto voluiſſet ꝓhibere trebellianicā illam clare, ꝛ aperte prohi buiſſet, ꝛ nō dimiſiſſet talem ꝓhibitionem ſumi per ꝯiecturas, vt tolleret diſputationē illam, an ſcꝫ ſufficiat ſic per ꝯiecturas prohi bitionē fieri, de qua per doc. in. d. §. ſi vero expreſſim. ꝛ in. d. auc. ſed cū teſtator. ꝙ aūt diſtincte, ꝛ cum maxima ꝯſideratione, ꝛ ad uertentia loquutus fuerit notiſſimū erit, cuicunqꝫ legenti, ꝛ bene cōſideranti teſtm̄ predictū, ꝛ maxime qñ facit ſubſtitutiones, naꝫ in aliqua ponit in ꝯditione tātum filios maſculos, in aliqua vero filios ſimpliciter, ſm qd ipſe aliter, ꝛ aliter volebat obſeruari, ma xima enim diligētia ſemper vſus fuit, vt volūtas eius clare, ꝛ ma nifeſte exprimeretur, ne poſtea ſuper ea ꝯtingeret dubitari, ꝛ diſpu tari, ꝓut prudentē teſtatorem, ꝛ iuriſcōſultū eximiū (qualis ipſe erat) decebat, vnde cū nunꝗ reperiatur verbū prohibitoriū tre bellianice ipſi do. Veritati, neqꝫ in ipſa diſpōne, neqꝫ in eius epi logatione imediate facta dōm omnino videtur ꝙ teſtator ei prohi

31 bere noluerit. ¶ †Qd etiam tertio ſuadetur, qꝛ recte intuendo to tū teſtm̄, cum talis prohibitio non reperiatur facta ipſi heredi, ſed bene alijs, vt dixi, quo ad ipſum hr̄dem dicitur caſus omiſſus, ꝛ per ꝯſequens remanet in diſpoſitione iuris cōis ex voluntate ſaltem preſumpta ipſius teſtōris, iuxta. l. ſi extraneus. ꝛ ibi tradita per doc. ff. de ꝯdi. ob cau. l. cōmodiſſime. ff. de lib. ꝛ poſthu. ꝛ. c. ſuſce ptū. de reſcrip. lib. vj. cū ſimi. tradit Bar. in. l. maritus. C. de ꝓ cura. ꝛ Are. in. l. illā. ij. nota. C. de colla. ſic igitur ſeqtur ipſū do. Veritatem hr̄dem inſtitutū, ꝛ hodie eius heredes poſſe trebella nicā detrahere, nec illam eſſe ꝓhibitam, cū ita ſit ordinarius, ꝛ de iure cōi, iuxta to. tit. ff. ꝛ. C. ad treb. ꝛ ita credendū eſt teſtatorem voluiſſe per predicta. ¶ Que volūtas quarto loco ſuadetur ra tione maioris affectionis ipſius teſtōris in heredem inſtitutū, ꝗ in ſubſtitutos, tū qꝛ erat deſcendēs ex filio maſculo, tum qꝛ erat heres vniter inſtitutus, tum ēt qꝛ in ſubſtōne illi facta vna tantū particula excepta poſuit in ꝯditione in effectu omnes eius dſcen dentes, tā maſculos, ꝗ feminas, cū in ſubſtōne facta ſubſtitutis ſolū maſculos poſuerit in ꝯditione, vnde ex maiori affectione fa cile argui pōt, ꝙ lꝫ quo ad alios voluerit trebellianicā prohibe re, non, tm̄ quo ad ipſū Veritatē nepotem ſuū cariſſimum, ꝛ vni

32 uerſaliter inſtitutū, †ſemper. n. affectionis rō habenda eſt. l. ſer uus ea lege. in fi. ꝛ ibi gl. not. ff. de ſer. expor. ꝛ. c. nō extimamus. xij. q. ij. cū ſimi. ad hoc alleg. per Specu. in ti. de treug. ꝛ pa. ꝓpe fi. in ver. qd ſi quilibet eoꝝ. ꝛ preſertim in filios, ꝛ deſcendētes, in quos pr̄na affectio dicitur eſſe plenaria, ſꝫ Bal. in. l. mater tua. C. de ope. lib. ¶ Demū, ꝛ quinto ꝙ ita ſenſerit teſtōr ſuaderi po teſt ex quodam teſtō, qd antea fecerat de anno. M. D. xij. qd in

multis erat conforme testamento suo vltimo, de quo agitur; cum in eo eũdem do. Veritatẽ fecerit hr̃dem, & eosdẽ fere substitue- rit, ná in eo expresse omnibus substitutis trebellianicá prohibuit, sed hr̃di non prohibuit, vt ex eius lectura ꝯstat, vnde in hoc cre- di pót ꝙ in eadẽ voluntate ꝑmanserit, cum in testõ secundo ex- presse ꝯtriũ non dixerit, arg. l. eũ qui. ff. de ꝓbati. & c. maiores. de baptis. ¶ Nõ obs. modo alleg. in ꝯtriũ, in quoꝝ resolutione stat omnis difficultas, qm̃ iuridice ni fallor, & ad verá mentem testa- toris facile resolui pñt, & ita veritas predicte ꝯclusionis in ꝯtrioꝝ resolutione manifestissime appebit. Dũ ergo primo ponderaban tur in ꝯtriũ verba illa gñalia in fine epilogationis posita, dico ꝙ nihil obst. q2 illa gñalitas restringit̃ ad substitutos, qbus iam fa- cta erat specialis, & expressa ꝓhibitio trebellianice, & hoc cõstat ex illis verbis, vt. s. ẽt dictũ est. ¶ Ex quibus ꝯstat ꝙ prohibitio que ibi gñaliter fit nihil noui inducit, sed dr̃ vno verbo epiloga- tio ꝓhibitionis trebellianice, quá. s. fecerat omnibus illis substi-

33 tutis in substõnibus quas illis fecerat, † solet. n. dictio illa, vt. s. facere relationẽ eoꝝ que iá dicta sunt. l. i. §. hoc edicto. & ibi tra dit Bar. ff. de postul. & Dec. in ꝯsi. cccxciiij. pro vera resolutione. i. col. & maxime id erit isto casu, q2 non solum dr̃, vt. s. qd̃ suffice- ret, sed subditur ẽt, vt dictũ est, vt sic ostendat testator se tm̃ loqui de ꝓhibitione de qua. s. loquutus erat, & quá iá expresse fecerat, facit. l. itẽ queritur. §. itẽ iulianus. ff. loc. ibi, vt. s. diximus, quẽ ad hoc alleg. Dec. in ꝯsi. clxxxij. in casu occurrenti. ad fi. vnde cũ do. Veritati instituto nõ esset facta aliqua ꝓhibitio trebellianice, se quit̃ ꝙ per illa generalia vba non pót dici facta sibi aliqua pro- hibitio. Nec obst. illa verba in quocũq3 casu restitutionis &c. q2 sunt referenda ad ꝓhibitiones. s. factas, in qbus testator vtitur eisdẽ generalibus vbis, q2 semper dr̃ in quocunq3 casu restitutio nis &c. & tñ ꝯstat ꝙ in eis non pót dici facta talis prohibitio do. Veritati. Nec dicat̃ ꝙ ita intelligendo verba illa essent supflua, q2 dicá ꝙ in epilogatione nõ sunt superflua, q2 alibi non fit men- tio de tali ꝓhibitione, bene fateor ꝙ tota epilogatio pót dici su- perflua, sed tñ eam testator fecit ad maiorẽ declaratiõẽ sue vo- luntatis. ¶ Non obst. scdm̃, qm̃ satis ei videtur rñsum ex predi- ctis, sed vt clarius vitas appeat specialiter rñdetur duobus mo dis. Primo ꝙ verba illa tota presens sua hr̃ditas, non respiciũt substitutos, qui nũc veniunt admittẽdi, sed posita sunt respectu do. Veritatis hr̃dis instituti, ad quẽ tota hr̃ditas erat peruentu ra, excepto tñ casu de quo in ver. saluis tñ his &c. v3 qñ ex. d. do. Veritate solũ filia femina, nec. s. duas superfuissent, vt. j. in eo. te- stamẽto declarat̃ in ver. verũ si. d. Veritas decederet &c. Qñ au- tem postea testator loqtur de substitutis qui nũc admittunt̃, non dicit ꝙ ad eos debeat tota hr̃ditas ꝑuenire, sed eos distincte vo cat ad diuersũ numerum vnciaꝝ, ſm qd̃ superius illos substitue rat, vt p3 in testõ in ver. verũ ipso Veritati sine filijs &c. non ergo sumus in casu in quo testator istis substitutis rogauerit totá suá hr̃ditatem restitui, & ita isto primo mõ tolluntur alleg. in ꝯtriũ sa tis clare. ¶ Et si qs dicat ꝙ satis vr̃ de tota hereditate rogasse, cũ de. xij. vncijs illas distribuẽdo, rogauerit que totá hereditatẽ importát, vt in. §. hereditas. insti. de here. insti. Rñdetur ꝙ ex eo non pót inferri ad ꝓhibitionẽ trebellianice, vt patebit ex his que mõ dicam in scda responsione. Scdo ergo ad scdm̃ fundamẽtuꝫ in ꝯtriũ factum rñdetur, posito ꝙ illa verba tota hr̃ditas respice rent istos substitutos, & fuisset dcm̃ ꝙ eis tota hereditas restitua tur, & dico ꝙ ex talibus vbis non induceret̃ prohibitio trebellia nice, q2 non sufficit prohibitionẽ trebellianice colligi per ꝯiectu- ras, & verboꝝ interpretationẽ, sed d3 expressim, & clarissimis ver bis fieri, vt. s. dictũ fuit, vel saltem reqritur ꝙ talia verba profe- rant̃, que aliũ sensum habere nõ possint, & necessario importent prohibitionẽ trebellianice, puta volo hr̃ditatem meá integram,

34 & sine aliqua diminutione restitui, † tunc. n. ex quo verba aliud im portare non pñt tantum operant̃, quantum si expressim, & nomi- natim facta fuisset ꝓhibitio, arg. l. ij. ff. de lib. & posth. cũ simi. sed hoc nõ cadit in verbis istis, tota hr̃ditas &c. q2 pñt aliud impor tare. i. non dimidiá, aut aliá partẽ, sed vniuersam hr̃ditatem re-

35 stitui voluit, ex hoc. n. non sequit̃ trebellianicá ꝓhibitá esse, † cuꝫ ei nõ sit locus, nisi qs rogetur totá hr̃ditatẽ restituere, aut tm̃ ꝙ sibi nõ remaneat quarta, vt. ff. & C. ad treb. per to. & insti. de fidei

36 cõ. her. §. sed q2 hr̃des. per to. † vnde cũ intẽtio testõris potuerit esse alia, q̃3 ꝓhibere trebellianicá non d3 dici facta ꝓhibitio per talia vba dubia ẽt ꝙ in illuꝫ sensuꝫ per interpretationẽ trahi pos sent, ista est no. doctr. Pau. de ca. in ꝯsi. cl. in causa que vertitur. col. pe. & fi. qui in effectu idẽ voluit in. d. auc. sed cũ testõr. C. ad. l. falc. vbi de predicto ꝯsi. mentionẽ facit, & idẽ vi tualiter ante eũ

37 dixit Ang. in ꝯsi. cxxv. substõnes dictoꝝ. col. fi. † dicẽs ꝙ per illa verba volo oĩa bona mea restitui &c non dr̃ facta prohibitio tre bellianice, cũ aliud importare possint, vt per eũ, & hanc opi. Pa. de cas. seqtur in effectu Are. in. d. ꝯsi. xij. col. fi. Cor. in. d. auc. sed cũ testator. & in ꝯsi. ccvij. de pluribus. v. col. ij. vol. dicẽs ꝙ ita vi-

38 dit ꝯsultuꝫ per Cap. & alios plures excel. doc. † & ista opi. vr̃ mul tũ ꝓbabilis, per quá in effectu reducunt̃ ad ꝯcordiá alioꝝ, opi. inuicẽ ꝯtrie, vt sic dicamus posse fieri ꝓhibitionẽ trebellianice ẽt per vba non expressim sonátia in illud, vt multi dixerũt, maxime Bal. in. d. auc. sed cũ testator. & in. l. precibus. C. de impu. & alijs substi. & ꝯcord. vt per Alex. in ꝯsi. v. circa primũ. col. fi. iij. vol. & Dec. in ꝯsi. ccccxcv. viso elegáti ꝯsil. vj. col. intelligendo. s. qñ ta- lia vba proferunt̃, que necessario illud importát, & aliũ sensuꝫ ha bere non pñt, & similiter ẽt dicamus nõ posse talẽ prohibitionẽ induci per ꝯiecturas, & interpretationẽ verboꝝ testõris, ꝓut vo- luerũt Old. Ang. Ro. auus meus, & alij. s. per me allati. Intelli gẽdo eoꝝ opi. qñ verba eẽnt dubia, & possent ad illũ sensuꝫ trahi, & ẽt ad aliuꝫ, & ita istá ꝯcordiá facit Cor. in. d. auc. sed cũ testa- tor. ij. col. ver. sed pro ꝯcordia. & ita ẽt dixit Pa. de cas. in. d. ꝯsi. cl. in vlti. vbis. Esto itaq3 in casu nostro ꝙ dictũ fuisset ꝙ testõr vocabat istos substitutos ad totá hereditatẽ, qd̃ tñ non fuit, q2 talia vba essent dubia, vt ex predictis p3, nõ d3 dici per talia ver ba fuisse factá prohibitionẽ detractionis trebel. Et eo maxime hoc dõ3 est in casu nostro, q2 semp qñ testator voluit ꝓhibere tre bellianicá, visus fuit aptissime suá voluntatẽ declarare, nedũ ip- sá ꝓhibendo, sed statim subdẽdo ꝙ ps hr̃ditatis, de qua loque- bat̃ integre, & absq3 aliqua diminutione restituat̃, ex quo ni fallor ostendit̃ ꝙ non intẽdebat per verba dubia talẽ prohibitionẽ in-

39 duci, † sumpto arg. a ꝯsuetudine ipsius testõris, ar. l. si seruus plu riũ. §. fi. ff. de le. i. possẽ ad predicta alia plura cumulari, sed gra- tia breuitatis, & q2 rẽ satis clará ex predictis arbitror vlterius non insistá. Nec ob. d. l. decẽ. cuꝫ gl. ff. de fideic. lib. q2 ibi vba il- la tota. x. sunt verba iuriscõsulti, & aliud importare non pñt, q̃3 ꝙ integraliter prestent̃ falcidia nõ detracta, & vr̃ ꝙ ille tex. possit re torqueri, q2 cũ de testõre loquit̃, dicit tex. perinde, ac si dixisset in tegra. x. &c. & nõ dicit perinde, ac si dixisset tota. x. quasi velit ꝙ si ex alio nõ appareret voluntas testõris per vbuꝫ tota, non censet̃ prohibita falcidia, puta lego totũ prediũ seianũ, vel tota. x. que sunt in archa &c. bene faterer ꝙ si diceret lego. x. titio, ita vt eidẽ tota prestent̃, ꝙ posset dici ꝓhibita falcidia, q2 tũc talia vba aliũ sensuꝫ habere nõ possent, vt cuilibet recte ꝯsideranti patebit, sed in casu nostro vba illa tota presens hr̃ditas, aliũ sensuꝫ, & iudicio

40 meo planiorẽ habere pñt, ergo &c. † Nõ ob. demũ tertiũ funda mẽtũ, in quo vt audio aduersantes plurimũ se fundát, qm̃ rñderi pót primo, ꝙ illud arg. nõ ꝓcedit de falcidia in casu. d. auc. sed & in ea ad trebel. in casu nostro ꝑꝑ terminoꝝ, & rõnis diuersitatem, ná si testõr legat funduꝫ Gaio, & ipsi Gaio alienationẽ ꝓhibuit illius fundi, non pót hr̃s ex tali legato falcidiá detrahere, q2 tũc videret̃ quodámodo alienari ps fundi per legatariũ ꝯ̃ prohibi- tionẽ testõris, q2 ꝓhibito ps auferret̃ per nõ prohibitũ, & in his terminis ꝓcedit. d. auc. sed & in ea. C. ad. l. fal. Eo addito ꝙ non dr̃ ex eo fieri magnũ preiudiciũ hr̃di, q2 de alijs rebus falcid. de- trahere poterit, sed in casu nostro ꝓhibitio alienationis nõ dr̃ fa cta istis fideicõmissarijs, s3 tm̃ ipsi hr̃di instituto, cui ꝓhibito alie nare nihil per detractionẽ trebel. auferf̃, sed acqritur potius, ita vt ex eo nihil fieri videat̃ ꝯ̃ prohibitionẽ testõris, & vbi hr̃s non posset trebellianicá detrahere in ea esset sibi vltiter preiudicatũ ꝯ̃ vosimilẽ volũtatẽ testõris, arg. l. vnũ ex familia. §. si rẽ. de le. ij. cũ si. Igit̃ per hanc diuersitatẽ facti, & rõnis pót arg. predcm̃ au dacter negari, cũ ex diuersis nõ bene inferat̃. l. papi. exuli. in ꝓn.

41 ff. de min. & l. fi. ff. de calũ. cuꝫ si. † Hinc dicimus ꝙ alia rõ pactũ reformat. l. interpositas. C. de trás. Bene faterer ꝙ si testõr fidei cõmissario, cui restituendá hereditatẽ ordinauit ꝓhibuerit bona alienare, státe valida ꝓhibitione nõ poterit forte eo casu per he- redẽ detrahi trebellianica per. d. auc. sed & in ea. cũ sua rõne ar- guẽdo de falcidia ad trebel. & in his terminis loqtur Bal. ibi, si recte aduertat̃, inquit. n. nota ꝙ de re ꝓhibita per legatariũ, vel fideicõmissariũ alienari, nõ detrahit̃ falcidia, vel trebel. non aũt loqtur Bal. qñ hr̃s est prohibitus alienare, ꝓut est casus noster, & ita ẽt d3 intelligi doctr. Ang. in. d. §. si vo expressim. & similiter sic pót intelligi Cor. & ẽt Cur. iun. in locis in ꝯtriũ alleg. l3 ex ver bis eoꝝ non ita clare appeat, sicut ex vbis Bal. moueor q2 cuꝫ oẽs moueant̃ per. d. auc. sed & in ea. cũ doctri. Bal. ibi recte dñt

42 intelligi loq ſm terminos. d. auc. & doctr. bal. ibi. † semp. n. dicta docto. sunt intelligẽda ſ3. ll. quas alleg. ſm Bar. in. l. nõ solũ. §. si liberationis vba. ff. de lib. leg. cũ ꝯcor. vt per Ias. in. l. i. col. xij. ff. de le. i. & Dec. in. c. i. in. ij. lec. extra de ꝯsti. & in ꝯs. i. memini. iiij. col. Et

col. Et

col. Et ubi qs dicat quod imo Cur. et Cor. loquuntur in casu nostro, et ex terios. d. auc. sed et in ea. dicam quod ei ita volunt forte non bene loquuntur per predicta, et idem dicam de Alex. in appost. ad bal. in d. auc. sed et in ea. hanc consideratione, et distin. casus in effectu posuit signanter Ro. in cons. ccvj. sed de

41 com conclusione, tamen et si aliis verbis vtatur, et videatur per aliam viam procedere, † dicens quod d. auc. sed et in ea, loquitur in prohibitione alienationis, que tacite non inerat ex natura relicti, sed non procederet si tacite ineet, ut per eum, quod recte considerati cadit in considerationem supra facta, nam quando prohibetur alienare legatarius, vel fideicomissar. put ille tex. et bal. ibi loquuntur prohibitio tacite non ierat, sed bene inerat quando prohibetur heres per fideicomissum grauatus, put in casu

44 nostro, † cum res subiecta restoni ex dispone. l. prohibeatur alienari, auc. resque. C. com. de le. et sed Alex. in predictis appost. reprobando Ro. dicat quod ipse nescit quid loquatur, quia secundum Ro. decis. illa bal. numquam haberet locum, ut per Alex. ibi, tamen mihi videtur quod Rom. bene loquatur in suo dicto, non quidem per ronem suam reprobatam ibi per Alex. sed per ea que supra per me dicta fuerunt, et duo Alex. dr, quod sic decis. bal. numquam haberet locum, dico quod verum dicit intelligendo eam, ut Alex. itelligit, sed male, et contra mentem bal. sed intelligendo eius decis. iuxta verba, et mentem suam (quam Alex. non percipit) dico quod optime procedet, ut paulo ante dixi, et ista prima responsio ubi recte consideretur, videtur tollere, et penitus confundere illud tertium fundamentum in contrarium alleg. Post, et secundo modo ad illud responderi, posito quod opi. bal. procedat etiam quando heres alienare prohibetur, sed ipse non sic loquatur, nam dico quod illa opi. debet limitari, nisi de contraria voluntate

45 testatis verisimiliter appeat, † cum. n. in testorum interpretatione voluntas testatis primum locum obtineat. l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. et dem. et totum faciat. l. ex facto. la grande. circa med. ff. de her. insti. et adeo ut adversus eam verborum interpretatio numquam tamen valeat, ut melior sensus existat. l. iij. C. de lib. prete. et procedit hoc nedum si sit expressa talis voluntas, sed etiam si verisimiliter, et per coniecturas sumatur. l. cum proponebatur. et ibi per doc. ff. de le. ij. cum si. Iure cum predicta opi. ut. s. per prohibitionem alienationis cesseatur prohibita trebel. fundetur in verisimili, et coniecturata mente testoris, quia si noluit alienari videtur voluisse quod integre perveniat ad substitutos, sequitur quod non debet

46 obseruari, ubi de contraria voluntate verisimiliter appeat, † quia vna presumptio fortior tollit aliam. l. si. C. de calu. l. diuus. et ibi gl. ff. de in inte. resti. c. i. nostra. de testi. et c. tua. de spon. cum si. tradit Azo. in sum. C. de pb. ij. co. et alex. in cons. cxxiiij quem abunde. ij. col. li. vj sed in proposito verisimilis testatis voluntas ap[illegible] ut heredi istituto non sit prohibita trebel. ut. s. plene dedu

47 ctum fuit, ergo etc. Facit quod in filiis dicitur † quod sed appellatione filiorum veniant filie, tamen quia illud fit per interpretationem ex coniecturata mente loquentis, iux. l. iusta. ff de v. sig. si de contraria voluntate constat recedimus ab illa interpretatione, et dicimus quod soli masculi comprehenduntur, iux. l. lucius. §. quesitum. de le. ij. et dixi Cum in cons. cxvij. A. in testo. in prin. bal. in l. quecumque. ij. col. C. de fug. et Dec. in l. femine. col. ij. ff. de reg. iu. cum multis concor. quod allari possent, et ista secunda responsio similiter tollit realiter arg. unum cum precedenti, disiunctive non sufficit ad victoriam. Verumtamen ex abundanti potest etiam tertio ad arg. responderi quod illud procederet tamen respectu descendentium. d. Veritatis, et eorum fauore, cum iam alienationem prohibuerit testator, quia volebat bona prohibi

48 ta pervenire in predictos descendentes, ut in testo legitur, † ita quod ad eorum fauorem ex illa prohibitione alienationis dicitur oriri simplex fideicomissum, iux. tradita per doc. maxime Mod. in l. filiusfa. §. diui. de le. i. et in l. qui rome. §. cohe[re]des. maxime per primum, et d. m. Soc. de verb. ob. si sic est respectu substitutorum, quia in eorum fauorem ex tali prohibitione alienationis non oritur simplex fideicom. sed tamen in casu questionis, quia tunc eos vocavit testator post descendentes. d. Veritatis, et iam nisi isti substituti fuissent expresse per testatorem vocati in alia parte testi ex eo solum quod dictum fuerat in prohibitione alienationis illi non vocarentur, quia per d. Veritatem non fuit questum prohibitioni testoris, hoc ita posito videtur posse dici quod si volumus ex prohibitione alienationis induci prohibitionem treb. illud tamen procedat fauore eorum, quorum fauore

49 prohibitio facta fuit, et sic descendentium, non autem istorum substitutorum, † litata. n. dispo. litatum producit effectum. l. ij. et ibi tradit bal. ff. de his. expo. l. ita aut. in prin. de admi. tu. cum vulg. tradit alex. in l. in ratione. §. si. ff. ad. l. falc. cum materie concor. que allari possent, ad quod bene facit. d. auc. sed et in ea. et in corpore unde sumitur, ubi videtur ille tex. requirere quod testator in prohibitione alienationis, dicat quod vult apud successores prohibiti rem illam permanere. Preterea, et quarto dici possit similiter ex abundanti quod et prohibitio alienationis in casu nostro induceret prohibitionem trebel. quod tamen supra negatum est, non debet eam inducere, ut ul

50 tra operatur, quam sit ipsa prohibitio in se, † sed illa prohibitio etiam si esset facta extra familiam, et aliquis de familia viveret, non impediret quin. d. Veritas potuerit matrem suam vel ltime succedentem istituere, put fecit, iux. doctr. bar. per illum tex. in l. cum pater. §. cum iter. de le. ij. et tradunt doc. maxime Jas. in d. §. diui. in. vij. q. ergo similiter videtur quod contra d. matrem, et hodie suos heredes non habeat locum

51 prohibitio treb. tacite comprehensa in d. prohibitione alienationis, † ne alias plus operetur tacitum, quam expressum contra l. qui ad certum. ff. loc. facit. l. nonumquam. ff. de cond. et dem. et l. expressa nocent. ff. de reg. iu. cum si. vel ne alias duret effectus cessante causa contra l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. pro. et c. cum cessante. extra de app. non. n. videtur conveniens quod ubi prohibitio alienationis non esset attendenda deberet attendi prohibitio trebel. que idem pervenire[t]. et si dicatur quod imo

institutio quam fecit. d. Veritas de matre non preiudicat istis fideicomissariis, put verum est, non tamen quod istud non pervenit ex prohibitione alienationis, sed quia fuerunt in alia parte testi expresse vocati in casum qui evenit, ut de se notum est, per quam vocationem, seu substitutionem simpliciter consideratam non dicitur facta prohibitio treb. Sup his duabus vltimis solonibus plura dici possent, sed non curo, quia principale fundamentum facio in primis solonibus, nam per eas disiunctiue tamen consideratas videtur tolli omnis difficultas, ut iam dixi. placuit tamen etiam has vltimas addere, quia mihi non videntur pervi faciende, eas tamen libenti aio subiicio, circumspecto sapientissimoque iudicio iudicare debentium, quos arbitror

52 hanc opi. mecum amplexuros, etiam si res dubia eis videretur, † quia in dubio teneri debet prohibitionem non esse factam, cum plerique maximi viri tenuerint eam fieri non posse, quorum opi. secundum Jas. videtur verior, ut per eum in cons. cxlvj. co. i si. iiij. vol. et etiam supra dixi, sed tenendo quod fieri possit debet intelligi strictius quam potest, ut sic non dicatur fieri in casu nostro per hanc prohibitionem alienationis, quia nescio illam sine importat per ea que supra dicta fuerunt, et ut etiam minus veniamus contra iuris regulas cum sumus in materia correctoria, put arguit Are. in d. cons. xij. col. si. et Jas.

53 in. d. cons. cxlvj. co. iiij. † Eo etiam addito quod quicquid de iure sit in practica semper vidi obseruari, ut treb. detrahatur etiam quod grauatus esset prohibitus alienare, et ita per indubitato presupponit Are. in cons. xix. visa, et discussa. col. pe. et si. et sed ipse loquatur de falcid. idem tamen et fortius dici debet in trebell. cum in istis arguatur de falcidia prohibita ad treb. vltra quod in casu Are. falcidia poterat dici treb. quia erat respectu diuersorum bonorum testoris. Concludatur ergo in hac. ij. q. trebel. non fuisse prohibitam, et ita detrahi posse. ¶ Circa. iij. et vlti. q. parum est insistendum, et ego loquor conclusiue, quia res transit sine difficultate. Primo ergo dico dubium non esse, quando etiam bona mobilia, si que reperiantur dicantur vti hereditaria venire in fideico. cum isti fideicomissarii

54 sint vocati ad certas vncias hereditatis, † cuius appellatione omnia bona mobilia, et imobilia, et iura alia veniunt. l. hereditas. de reg. iu. l. nihil aliud. ff. de v. sig. Secundo dico quod quantum ptinet ad detractionem treb. circa bona mobilia res clarior videtur ut detrahi possit cum ipsorum respectu non sit facta prohibitio alienationis, que tamen de bonis stabilibus facta fuit, et sic non cadit difficultas, de qua supra in pce. q. in. iij. fundamento in contrarium facto. Plus etiam dico quod si quis vellet pertinaciter tenere de bonis stabilibus esse prohibitam detractionem trebel. pp prohibitionem alienationis, ut dicebatur in. d. tertio funda. (sed ni fallor non parum erraret per supra dicta) poterit treb. detrahi de bonis mobilibus nedum ipsorum respectu, sed etiam respectu totius hereditatis, si ad eam sufficeret, sup hoc tamen non est insistendum, quia verius est trebellianicam non esse prohibitam etiam in bonis stabilibus per predicta. L. B. Soci. nepos Padue legens. 1538.

CASVS

¶ Presupponitur in facto quod d. Helena in suo vlt. testo sic inter cetera disposuit, in omnibus aut aliis suis bonis etc. sibi vniversales heredes instituit Nicolaum eius filium, necnon David eius nepotem ex d. Nicol. et alios filios masculos, et ltimos ex d. Nicolao nascituros. Ex d. Nicolao post mortem testatricis nati sunt alii filii. Nicolaus pr[ius] decessit cum tribus filiis masculis, videlicet David predicto, et aliis duobus. Qui Nicolaus dum vixit omnia bona matris eius testatricis predicte tenuit, et possedit pacifice, et qete. Queritur modo que portio pertinere debeat ad predictum David de bonis. d. d. Helene testatricis.

SVMMARIVM.

¶ Institutio de filio, et nepote propriis nominibus, an et quando ordine successiuo, vel coniunctim intelligatur.
¶ Pluralis loquutio in vno regulariter non verificatur.
¶ Et institutio de nascituris intelligitur modo sint concepti tempore mortis testatoris.

¶ Vocati per nomen collectiuum pro vno habentur, et infra nu. 11.
1 Oratio copulatiua cuique copulatorum virilem tribuit.
3 A verborum natura recedendum non est.
Velle quis videtur id quod verba prolata importent.
4 Plures vocati, an ordine successiuo vocati censeantur.
5 Pluralis numerus pluralitatem requirit.
6 Institutio facta de filio, et nepote, secundum magis communem opi. intelligitur ordine successiuo facta, et infra nu. 9.
7 Pluralis numerus saltem duo requirit.
8 Negatiua duplex affirmat.
10 L. raynucius. de testamen. quomodo procedat.
12 Filii non concepti tempore mortis testatoris, nec ab intestato, nec ex testamento succedunt.
Substitutio si sit facta de filio, et eius filiis non comprehendit eos qui tempore quo cedit dies substitutionis non erant in rerum natura.

CONSILIVM CLXXI.

Irrigat Dñs vba mea in viā vitatis, et iustitie. ¶ Circa resolonē pñtis ɋsultatōnis paucis vtar, tum qꝛ pluribus impeditus multa scribere nō possem, tū etiā qꝛ vt sūmarie de iure rñdeā sum reqsitus. ¶ † Quare omnibus bene ɋsideratis vbis testi, ⁊ simul et mēti testatricis inherēdo arbitror ad predictū Dauid dēre puenire ad minus .iij. partē predicte hrditatis, nā cū pater eius Nicolaus, ⁊ ipse vna cū filijs nascituris ex .d. Nicolao sint instituti hrdes copulatiue, qlibet eoꝝ venit ꝑ sua .iij. pte .s. Nicolaus ꝑ tertia Dauid iā natus filius ꝑ alia .iij. ⁊ filij oēs nascituri ꝑ alia tertia, qꝛ cū fuerint vocati p nomē collectiuū, cū expressim noiatis dñt ꝑ vno hēri oēs, qui sic collectiuo noie cōprehendunt, vt p doct. in .l. fi. C. de ipu. ⁊ ali. substit. vbi est vidēdū, maxie p Jas. in .iij. ⁊ .iiij. col. ⁊ Corn. in ɋsi. ccj. visis .ij. col. iij. vol. † ⁊ ita ipoꝛtat oīo illa copulatiua, q cuilibet ex copulatis virilē tribuit .l. reos .§. cū in tabulis .ff. de duo. re. ⁊ .l. i. ⁊ .l. ij. C. si plu. vna sen. ⁊c. l. ex duobus. in pn. ff. d le. i. ⁊ .l. i. §. vbi aūt. C. d cad. tol. oēs .n. sub tali oīone cōprehensi dñt eqliter vocati, vt .d. ll. † ⁊ ab ista vboꝝ nā recedendū nō est, nisi apte appeat de ɋria volūtate testātis .l. nō aliter. in prin. de le. iij. creditur .n. semꝑ qꝫ illud velle, qd ꝓlata verba in sui ꝓprietate importāt .l. i. §. si is qui nauē .ff. de exerci. † Et si dicat ꝙ imo nō censent simul vocati, sꝫ ordine successiuo pp verosilē mentē testatricis, cū inter eos deꝫ ordo charitatis, ⁊ affectōis, ⁊ ēt necessitas instituendi nepotes saltē causatiua, vt declāt bar. ⁊ alij plures i .l. gallus. §. qdā recte .ff. de li. ⁊ posth. in quo stat oīs difficultas pñtis ɋsultatōis. Pōt ꝓ dici ꝙ illa opi. de iure nō sit secura, nā ꝙ eā tenuerūt Jac. de are. Oldr. Saly. ⁊ sequunt Jmo. ⁊ Are. in .d. §. qdā recte. vbi ēt idē tenēt nouissimi Hispani, ⁊ alij qdā nouissimi Romani, ⁊ ego legēdo illū .§. istā opi. ꝙ bar. defendi ab oibus in ɋriū alleg. ⁊ vt veꝝ fatear in pūcto iuris vr multū ꝓbabilis opi. Veꝝ qꝛ in terminis in qbus ibi doc. disputāt magis cōiter tenet opin. bar. qñ ɋcurrit cū ordine affectiōis ēt necessitas, saltē causatiua, vt ibi p Mod. Ego in pratica nō auderē pro nūc ꝙ illā cōeꝫ opi. firmare, sꝫ in casu nřo arbitror vius esse ꝙ nō ordine successiuo, sed copulatiue oēs dicant instituti, ⁊ moueor ꝑticulr, qꝛ .d. Helena testatrix voluit sibi facere nō vnū heredē tm̄, sed plures, vt pꝫ ex illis vbis, sibi vles hrdes instituit ⁊c. † que cū sint pluralis numeri in vno tm̄ nō verificant, sꝫ pluralitatē reqrūt .l. vbi numerus. ff. de testi. ⁊ .l. fi. ff. ad treb. merito ergo nō pōt dici ꝙ solus Nicolaus fuerit istitutus, qꝛ tūc pluralis illa loquutio nō vificaret, et sic rectus smo, seu rō recti smonis nō attēderet ꝙ .l. plaucius. ff. de aur. ⁊ arg. leg. † qcqd ergo sit qñ testōr simplr dr filiū, ⁊ nepotē ex eo instituo, quo casu ꝓcedit disputatio doc. in .d. §. qdā recte. ⁊ magis cōis opi. est ꝙ dicant vocati ordine successiuo, vt dixi. Jn casu tñ nřo ex quo testatrix expssit ꝙ faciebat sibi ples heredes vr necio ɋcludendū, ꝙ Nicolaus, ⁊ filij nō vocent ordine successiuo, sꝫ simul, ꝑut nā oīonis copulatiue, ⁊ pluralis numeri importāt, † q ad minus reqrit numeꝝ duoꝝ .d. l. vbi numerus. ⁊ .c. pluralis loquutio. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. de reg. iu. in .vj. nō .n. in vno, vt dixi, vificari pōt, vt declarat Pa. de cas. in ɋs. xiiij. visis. post pn. ⁊ tradit Old. in ɋsi. clxxj. fcm̄ tale. Jo. and. in addi. Spe. in ti. de testa. §. in pmis. in addi. mag. ⁊ Alex. in ɋ. lxvj. in cā, ⁊ lite. in pn. ⁊ in ɋs. cix. sup pma .i. co. li. vij. cū ɋcoꝝ q allari possent, ⁊ grā breuitatis omittunt, sic ergo seqt ꝙ pdicta institutio nō pōt in Nicolao solū verificari, ⁊ iō necio vr ɋcludēdū ꝙ institutio, sicut de pluribus fcā est copulatiue, ita oēs copulatos eqliter dicant cōprehēdere, vt sic fiāt tres ptes, sꝫ qd .s. dcm̄ fuit. † Nō ēt suaderi vr, qꝛ nō fuit vsa testatrix simplici copula, ⁊ sꝫ duplici negatiua, nec nō, talis .n. smo ipoꝛtat affirmatiuā .l. duobus .ff. de v. sig. ex quo vr ꝙ Dauid sit oīno institutus, sicut ⁊ Nicolaus pr eius, vnr .n. illa vba quādā vim maiorē simplici copula hre, fateor tñ ꝙ ex h solū ego nō mouerer, ⁊ istā opi. in teris nřis imo in foꝛtioribus tenuerūt qdā doc. antiq tacito noie relati p Alb. in .d. §. qdā recte. quē legit simul cū pn. illius .l. i. vj. co. v. alij dñt, † q dixerūt ꝙ si simplr dicat filiū, ⁊ nepotē hrdes instituo, admittent simul, qꝛ vba sunt pluralis numeri, foꝛtius ergo idē dōꝫ est in casu nřo, vbi sunt plura vba, vcꝫ sibi vles hrdes, ⁊ est fcā ēt expssio ꝓprij nois nō p simplicē copulā, sꝫ cū dictiōe, necnō, vt .s. dicebā, ⁊ lꝫ ibi alb. nō videat illā opi. seq motus solū, qꝛ nō credit ꝙ hū possit p iura ꝓbari, vt p cū, tñ mihi vr verissima, ⁊ ꝙ hū ꝓbet p iura, ⁊ rōnes, de qbus .s. † facit .c. raynucius. d testa. vbi alterocha, ⁊ soboles p copulā substitute simul admittūt foꝛte ea rōne, qꝛ dcm̄ fuerat, suc cedāt, in ñ plurali, ⁊ si dicat ꝙ imo ibi illud est, qꝛ dcm̄ fuit, ꝙ succedāt ipuberi, qd nō videret esse si ordine successiuo vocarent, qꝛ tūc sola alterocha ipuberi succederet, ⁊ alterochē postea succederet soboles, ꝑut illū tex. intelligit, ⁊ declat insignis mode. Foꝛtunius Hispa. in .d. §. qdā recte. col. mihi .xxv. adhuc dico ꝙ facit ad casuꝫ nřm, nā in h testō dcm̄ fuit sibi vles hrdes ⁊c. nā si ordine successiuo posꝫ foꝛte dici ꝙ nō testatrici oēs, sꝫ solus Nicola. succederet, ⁊ illi postea succederet Dauid, in h tñ solo fundamentū nō facerē, qꝛ istud pateret difficultatē, ⁊ foꝛte nō esset securuꝫ. Nec dicat ꝙ predicta ꝙ Nicolao post .d. testm̄ nati sunt ples filij, vt sic dōꝫ videat ꝙ ex his qlibet dēat hre virilē cū Nicolao, ⁊ Dauid expsse noiatis, attēto maxie ꝙ cōprehēsi sub noie collectiuo tpe testi nō erāt nati, vt ꝓbat in arg. in .l. qdā. §. fi. cū .ij. ll. seq. ff. de re. dub. ⁊ declarāt doc. in .d. l. fi. C. de ipu. ⁊ ali. substi. qm̄ ad hoc rñderi pōt, ⁊ ꝓ pōt foꝛte dici ꝙ imo rña tradita p doc. in .d. l. fi. † vꝫ ꝙ plures sub noie collectiuo vocati ꝑ vno habeant, vt .s. dcm̄ est, ꝓcedat ēt si de nascituris agat, vt vr velle Jas. ibi in .iij. col. v. ista solu. nō plꝫ. Vel scdo, ⁊ melius rñr ꝙ arg. ꝓcederet qñ dcm̄ fuissꝫ in ñ singulari, puta filiū nasciturū, ꝑut in .d. §. fi. dictuꝫ fuit, posthumo, in singulari ñ, ⁊ rō tūc sit, qꝛ testōr vtēdo ñ singulari vr de vno tm̄ cogitasse vosiliter de pluribus distincte dispositurus, si de plibus cogitasset, ⁊ iō si postea plures nascant qlibet facit ptē, ⁊ ita ꝓcedat .d. §. fi. cū .ll. seq. sꝫ in casu nřo testatrix vsa est ñ plurali, qꝛ dixit, ⁊ filios nascitoros ⁊c. merito vr ꝙ hēat locū pallata rña, vt .s. p vno hēri dēant, ⁊ sic ex pdictis vr ɋcludendū, ꝙ Dauid admitti dēat ad .iij. pteꝫ bonoꝝ pdicte testatricis. Quinimo tentari pōt, ⁊ multū ꝓbabilr ꝙ dēat admitti ad dimidiā ptē, vt sic dicamus instōneꝫ valuisse solū, ⁊ dūtaxat in psona sua, ⁊ pris eius Nicolai, q tpe testi, ⁊ moꝛtis testatricis erāt in reruꝫ nā, sꝫ in alijs filijs institutio vr hēnda ꝑ nō fcā, ex quo ipsi tpe quo cessit dies instōnis, vꝫ tpe moꝛtis testatricis, nedū nati, sꝫ nec ɋcepti erāt, † sicut .n. ab intestato minime succederēt .l. lucius. in fi. cū .l. seq. ff. d su. ⁊ legi. ita ⁊ ex testō non dñt admitti q saltē ɋcepti nō sunt tpe moꝛtis testōris, cū tūc cedat dies instōnis pure facta, † ⁊ ꝓ ista decil. optie facit decis. Alex. in ɋsi. xxij. visis, ac etiā perlectis .ij. col. li. iij. dū ɋcludit in casu suo ꝙ si facta sit substō de Hieronymo, ⁊ eius filijs nō cōprehendunt illi q nullo mō in reꝝ nā reperiunt tpe quo cessit dies substōnis, vt p eū, sic ergo vr dōꝫ de illis filijs Nicolai, q nec ɋcepti erant tpe moꝛtis testatricis, ⁊ sic tpe quo cessit dies instōnis, hoc tñ qꝛ de eo qs posset foꝛte dubitare, ⁊ ego ēt nō parū dubito, cū de nascituris sit expresse dcm̄, nō pono pro ɋstanti, sꝫ subijcio circūspectioni iudicare dēntis, ⁊ qꝛ de eo nō suꝫ reqsitus nō curo vlterius insistere ꝓ ipsius vitate.

Soci. nepos Padue. 1538.

CASVS

¶ Sic inter cetera legit in testō nobilis viri .d. Frācisci cathabeni de Mātua, in oibus aūt bonis suis ⁊c. suū, vel suos instituit heredē, vel hrdes vleꝫ, vel vles filiū, vel filios ipsius testōris, si ɋtigat ipsuꝫ hre filios, si aūt nullos filios hre ɋtingat suos hrdes vles instituit, ⁊ esse voluit filios ltimos, ⁊ nāles spectab. frūꝫ suoꝝ do. Ludouici, Alex. ⁊ Jo. frā. eqs poꝛtōib⁹ in stirpes, ⁊ nō i capita. ¶ Presupponit ꝙ testōr tpe testi infirmus existēs, lꝫ vxorē haberet, nullos hēbat filios, ⁊ ex pdictis eius fribus solus Ludouic. hēbat duos filios, Alexāder vo, ⁊ Jo. frāc. nullos, loquor de legitimis, ⁊ nālibus. Decessit testōr ex eadē infirmitate, in qua duꝫ testaret erat qnto, vel sexto die post fcm̄ testm̄, ⁊ sic sine liberis, ⁊ ita prima institutio euanuit. Cōtingit ex post per aliquot annos ex do. Alexandro nasci filios legitimos, ⁊ naturales. ¶ Querit vtruꝫ ad hereditatē predicti testōris vocent isti filij dñi Alexādri postea nati vna cū filijs predicti do. Ludouici, an vero illi veluti soli reperti tempore moꝛtis testatoris soli admittantur.

SVMMARIVM

¶ De institutione, vel substōne facta de filijs triū fratrū suoꝛuꝫ, vtrum .s. comprehēdat nascituros post moꝛtem testōris, ⁊ qñ.

1. Lega. relictū cognatis, an cōprehēdat eos q nati erāt, vel ɋcepti tpe testi, vel moꝛtis testōris, vel tpe diei cedētis, ⁊ .j. 28. et. 32.
2. Legatum extinguitur si viuente testatore legatarius moꝛiatur, vide .j. numero. 29.
3. Actus moꝛientium simpliciter dispositi in suspenso stare nō possunt, ⁊ .j. numero. 31.
4. Institutio, ⁊ substō ratione meritoꝛum fieri solent, vide .j. nu. 33.
5. A testatore magis dilecti ad fideicōmissum vocantur.
6. Coniunctus presumitur scire factum successiuum coniuncti.

7 Uerba testamenti aliquid operari debent.
8 Testatoris volūtas in interptādis testamētis primū locū obtinet.
9 Uerborum interpretatio non tñ valet, vt melior sensu existat.
10 Institutio de incertis personis facta, quando valeat.
11 Postbumo alieno an possit relinqui.
12 Uerba testatoris qñ sunt clara qđ voluntatis admittenda non est.
13 Moriens de suis rebus libere testari potest.
14 Legatū factuz de partu aretuse, vel de fructibus qui ex tali fundo nascētur bz tacitaz cditionē, si filius, vel fructus nascētur.
15 Conditio etiam tacita suspendit dispositionem in eius euentum.
16 Conditio tacita ortum obligationis impedit.
17 Conditiones casuales quandocunq; impleri possunt.
18 Dispositio conditionalis conditione impleta effectum sortitur.
19 Dispositio testamentaria sic debet interpretari, prout verosimiliter interrogatus disponens respondeeret.
20 Filij fratrum in eadem dispositione vocati per testatorem cēsentur q pariter eos admitti voluerit.
21 Dispō testatoris in futuris verificat, qñ aliter verificari nō potest.
22 Inequalitas inter fratres discordiam parit, & nutrit.
23 Parentum votum est filios diuites fore.
24 Institutio, vel substitutio facta de filijs filiarum suarum, que tempore testamenti nullos filios habebant comprehendit natos ex eis etiam longo tempore post mortem testatoris.
25 Legatum alimentorum factum vxori eius, qui tunc nulla habebat, intelligitur nedum de prima, sed etiam de secunda, & de alijs si quas postea acceperit.
26 Legatū factū filijs suis intelligit de qbuscūq; postea nascituris.
27 Dicta doctorum debent intelligi, fm.ll. & auctres quas allegant.
30 Uocati sub duplici conditio. vtraq; conditione impleta veniunt tunc eorum dies cedit.
34 Filij nati post impletam conditionem, an vocentur.

CONSILIVM CLXXII

Dirigat Dñs vba mea in viā veritatis, & iustitie. ¶ Pulchra certe, & subtilis est pñs csultatio, & eius resolō valdō dubia prima frōte visa ē, etenī ab vtraq; pte regestus erā, & mō hinc, mō illinc aius meus trahebat, pp qđ minimo minus a scribēdo abstinui, rogatus tñ iter, atq; iter, vt sniaz meā scribere veliz, cupiēs iuxta petētib⁹ morē gerere, Deū ipsuz, cuius solius est grās, ac bonas mētes elargiri ex toto corde rogaui, vt ad veritatē, & iustitiā inueniēdā mihi facultatē cōcedere dignaret, quo fcō cū pluries, ac pluries sup pposita dubōne cogitasseꝫ, tādē mihi visuz est xitatē ipsaz inuenisse, vt.j. apertissime, ni fallor, Deo duce ostēdet, sꝫ vt ea clarius demōstret ad partes arguere decreui. ¶ Dico itaq; p̄ videri solos filios. d. Ludouici dēre admitti, & tāgēdo tm̄ subantialia, ista opi. vr̄ clare pbari. Prio ex bis que hñr p bar. & alios in. l. si cognatis. ff. de reb. dub. in. l. q filiabus. de le. i. & in. l. cū ita. §. in fideicōmisso. de le. ij. & alibi sepe, dū cōiter oēs cludūt q si relinqtur cognatis familie, vel alteri gñi psonaꝝ solū illi vocant de illo gñe de cognatis, vel de familia, q erāt nati, vel cepti tpe testi, vel tpe mortis testatoris, vel saltē tpe quo cedit dies relicti, qñ in futurū erat dilatū, pura in euētū alicuius cdōnis, vt si filij mei decesserint sine filijs, vel qd sīle, nā tūc sufficit saltē esse ceptū eū qui vult admitti tpe implete cdōnis, & sic quo filij sine filijs decedāt, lꝫ hoc ctigat multo tpe post mortē testōris, ita post alios firmat prīuus, & d. meus Soc. in. d. l. si cognatis. mihi col. xiiij. v. quarta, & vlti. clusio. allegat p illo vltio dcō. l. iteruenit. ff. de leg. pstā. qđ ēt vr̄ velle Alexā. in cs. xxvj. videret fortasse. ij. col. li. ij. & Cur. iun. in cs. lvij. circa pmissaꝫ. ppe fi. cū mltis alijs q allgari possent, quos grā breuitatis dimitto. Quinimo mlti sunt q hoc vltiuz nō admittūt, volētes q regrat, q saltē tpe mortis sit nat⁹, vel cceptus ēt q dispō fuerit cdōnalis, & i futurū collata, vt vr̄ velle alex. in cs. clxxxiij. viso thēmate. post pn. li. vj. & Dec. in c. xcv. & p tenui. mihi in. vj. col. v. tertio principalr. vbi alleg. Alex. in. d. cs. clxxxiij. & quosdā alios, vt p eū, † & p hoc dicto facit, q sicut si viuo relinquat q postea ante mortē testōris decedat legatū extinguit in cām caduci veniēs. l. i. §. & cū triplici. ibi, vel viuo testōre &c. C. de cad. tollē. ita ēt si tpe testamēti, & mortis qs non sit in reꝝ nā, lꝫ postea esse possit nō vr̄ csiderādus, sed dispositio de eo dꝫ eē vana, veluti in cām caduci p eandē rationē, que est, q. s. psona honorata tēpore mortis testōris nō reperit. Cū ergo isti filij do. Alexādri, nec cepti fuissent tpe mortis testōris, vr̄ eos nō posse admitti fm istoꝝ opi. Immo ēt fm aliā opi. adhuc non vñr admittendi, q ēt tpe implete cditionis, & quo cessit dies instōnis, vel substōnis filioꝝ frūꝫ testōris non erāt nati, nec cepti, vꝫ tpe quo cstitit testōrem decessisse sine filijs, qđ fuit saltē nono, vel decimo mēse post ipsius mortē. J. qđ tps poterat ei nasci filius, iuxta. l. gallus. in prin. iunctis bis que ibi tradūt doc. ff. de libe. & postb. ¶ Preterea, & secūdo si vba testamēti inspiciant filij frūm vnr simplr, & pure vocati, idest sine aliqua cditione q primū cstiterit testōrem sine liberis decessisse, ppter qđ sequit q talis dispositio aliā dilationem recipe non pōt, nec stare in suspēso, † cuꝫ p regula dicat q actus morientiuꝫ simplr dispositi nō pñt stare in suspēso. l. fi. ff. cōia predi. cū simi. Sed si isti filij do. Alexādri longo tpe postea nati deberēt admitti, sequeret q illucusq; testōris dispositio diceret fuisse in suspēso, cuꝫ plures ex. d. Alexādro, & frībus nasci possent, ergo &c. ¶ † Demū ctra filios. d. Alexādri facit, q institutiones, & substōnes solent fieri rōne affectionis, & meritoꝝ, iuxta. l. nec adiecit. ff. p soc. & ppter hāc rōneꝫ dr̄ facta decis. d. l. si cognatis. de reb. dub. fm qđ ex mente oiuꝫ declarat Curt. iunior in. d. csil. lviij. ad fi. v. csidero igit q rō. l. si cognatis &c. & ibi hac rōne attenta cludit q posito q nati post mortē testōris possent dici vocati, tñ illud nō haberet locū si ccurrerent cū natis tpe testamēti, & cogniris testōri, qm illi essent oino preponēdi tanq; magis dilecti, † cū regula sit q ad fideicōmissuꝫ prius admittant magis dilecti a testōre, alleg. d. l. cū ita. §. in fideicōmisso. de leg. ij. vt p euꝫ, vnde cū in pposito filij do. Ludouici tpe testamenti nati essent, & ipsi testōri cogniti presumunt ab eo magis dilecti, q filij do. Alexādri, quos testōr nunq; nouit. Propter qđ videt q vel isti filij do. Alexādri non dicant aliquo mō vocati, vel si velimus eos dici quoquo mō vocatos nō debent ccurrere cuꝫ predictis filijs. d. Ludouici ppter maiorē affectioneꝫ testōris in eos vti per eū cognitos, vt p Cur. in loco predicto. ¶ Nec predictis vr̄ obstare si dicat q imo testōr de futuris filijs. d. Alexādri cogitauit, vt. J. dicet, q hoc fatendo dici pōt q dꝫ intelligi mō nati, vel cepti fuerint cū cstiterit euꝫ sine liberis decedere, fm qđ. s. dictū fuit, nam etiā respectu suoꝝ filioꝝ sensit de futuris, cū nullos haberet, & tñ sine dubio intelligit de his qui saltē cepti erunt tpe sue mortis, sic enim iure declarandū est, q alias nō essent sui filij, vnde sicut futuroꝝ filioꝝ institutio regulat a iuris regula, vt. s. de his intelligat qui saltē cepti erūt tpe quo cedit dies institutionis, & quo defert hrditas primo institutis, ita ēt institutio, vel substitutio filioꝝ fratruꝫ, esto q ēt de futuris intelligat dꝫ regulari a iuris dispositione, vt. s. de his intelligat qui saltēꝫ tpe implete cditionis sub qua vocant erant saltē cepti, & cū testatōr se diu supuixuruꝫ videat cogitasse, cogitauit ēt q sibi, & ēt do. Alexādro, & Joan. frācisco frībus poterūt nasci filij ltimi, & nāles, quos solos vocauit, vnde cū illud nō euenerit non vr̄ q ex eo iuris regule alterari debeant, qn scꝫ attendat tps quo cedit dies institutionis, vel substitutionis, sed eo tpe reperti fuerūt solū filij do. Ludouici, ergo vr̄ eos solos admittēdos. Plura alia pro ista opi. allegari possent, put alias vidi multa deducta, sed q predicta sunt vrgētiora, his volo esse ctentus, cetera grā breuitatis dimittēdo. ¶ Uerūtñ eis minime obst. & put credo, casum nostrū non tāgentibus ctrariaꝫ sniam vti pbabiliorē, & de iure verissimā amplector, concludēdo q imo ēt isti filij do. Alexandri, qui tñ sint ltimi, & nāles admitti debēt, & pro hac clusione apertius demōstrāda, presuppono vnū in facto, aliud in iure, & prio in facto psuppono q magnificus do. Franciscus carbabenus testōr tpe testamenti habebat tres frēs per eū in testō nominatos, quos & eoꝝ statū quo ad cuiuslibet prolē optime nouerat, & sic sciebat q eo tpe. d. Alexander, & do. Jo. frāc. duo ex dictis frībus carebāt filijs ltimis, & naturalibus, & hec sciētia vbi aliter non cstaret presumit rōne frne ciunctionis, cū habere, vel nō habere filios sit factū successiuuꝫ, seu dicat habere cām successiuā, † & cōiter dr̄ hoc notuꝫ inter coniūctos taꝫ stricta ciunctione, iuxta. l. octaui. ff. vñ agna. & l. de tutela. & ibi gl. no. cū simi. C. de in integ. restit. min. Et ex hoc absq; dubio seqtur q testōr expresse vocādo filios do. Alexādri, & do. Jo. francisci fruꝫ suoꝝ necessario sensit de futuris, alioqn eius dispositio fuisset ridicula, & de hoc neminē arbitror dubitaturuꝫ, qđ etiā clare ostendit, dū vocādo filios frūm, voluit eos admitti per stirpes, & nō in capita, qđ non esset csiderabile, nisi ēt futuros filios do. Alexādri, & do. Joā. franc. admitti vellet, nā inter filios do. Ludouici solū, & per se csideratos, qui solū tpe testamēti erāt nati, nō caderet questio, an ipsi p stirpes, vel per capita admitterent, cum oēs ex eadē stirpe essent, scꝫ ex do. Ludouico, & ita illi eqs portionibus, & per capita fuissent vocādi, † vt igit verba testamenti aliqd, & recte operent, iuxta. l. si qñ. ff. de leg. i. & c. si papa. de priuil. lib. vj. & ea que tradit Bal. in rub. C. de ctrabē. em.

ptio.in.ix.q.ꝛ ſic vt iuxta mentez teſtatoꝛis verba pꝛedicta intel
ligant̄,pluſq̄ꝫ manifeſte oſtendit̄ teſtatoꝛez oĩno intellexiſſe ēt de
8 futuris filijs pꝛedictoꝝ do. Alexādri,ꝛ Jo.frāc.¶ † Jn iure aūt
pꝛeſuppono illud qꝺ oĩbus notum eſt,vꝫ teſtōꝛis voluntatez pri-
muꝫ locū obtinere in interpꝛetandis teſtamētis,ꝛ diſpōnibus te-
ſtamētarijs.l.in ꝯditionibus pꝛimuꝫ locū.ff.de ꝯdit.ꝛ dem. ꝛ illa
volūtas eſt que totū facit,vt inquit iuriſcōſultus in.l.ex facto. la
grāde,circa med.ff.de her.inſti. Et adeo veꝝ eſt hoc ꝙ ēt a ver-
boꝝ rigoꝛoſa interpꝛetatione dꝫ recedi vt ſeruiamus teſtōꝛis vo
9 luntati,† nuſq̄ꝫ enim verboꝝ interpꝛetatio tātuꝫ valere dꝫ, vt me
lioꝛ ſenſu exiſtat.l.iij.in fi.ꝛ ibi oēs doc.tradunt.C.de lib. pꝛeter.
¶ Ḣis ſic poſitis ſeqtur veritas pꝛepoſite ꝯcluſionis,nā ſi cogni
ta volūtas teſtōꝛis ſeruari omnino dꝫ,dico ꝙ in ꝓpoſito teſtōꝛis
volūtas apertiſſima eſt,vt ēt iſti filij do. Alexādri dicant̄ vocati,
ꝛ admitti dēant,ſi enim teſtōꝛ omnino ſenſit de futuris,vt.s̄.ꝓba
tuꝫ eſt,nec tp̄s aliqꝺ pꝛefiniuit, infra qꝺ naſci deberent qñcunq̄ꝫ
nati fuerint,dñr eſſe illi de quibus teſtōꝛ cogitauit,ille enim futu-
ros filios do. Alexādri expꝛeſſis v̄bis vocauit,iſti ſunt tales,er-
10 go ꝛc. ¶ Nec dicat̄ ꝙ tp̄e teſtamenti erāt incerti,† ꝛ ſic videatur
inſtitutio de eis facta tāq̄ꝫ de incertis pſonis nō valere, vt voluit
gl.ſcđa in pꝛimo exēplo,in.§.legari.inſti.de lega. Q̄m illud dictū
gl.dꝫ intelligi qñ icerta pſona,cui relinqtur nullo mō venit certi-
ficāda,ſed qñ ex aliquo futuro euentu certificat̄ vꝫ hodie diſpoſi
tio,lꝫ antiquo tp̄e ēt tali caſu non valeret,vt per doc. in.d.§.lega
ri.ſiue in.§.ſeq. Et ꝙ valeat inſtitutio qñ incerta pſona venit cer
tificāda firmat Bar.ꝛ ſequūtur oēs doc.in.l.quidaꝫ relegatus.
in pꝛin.ver.quero qd in heredis inſtitutione ꝛc.ff.de reb.dub. Jn
caſu aūt noſtro incertitudo ſublata fuit per natiuitatez filioꝝ do.
11 Alexādri,ergo ꝛc. ¶ † Nec ēt obſt.ꝙ tp̄e teſtamenti non eſſent
in reꝝ natura, ꝓpter qꝺ olim poſthumus totaliter alienis, nihil
relinqui poterat ēt poſt legez.xij.tabu.vt tradūt doc.ꝛ ibi hoc an
no plene dixi in.l.gallus.in pꝛin.ff.de lib.ꝛ poſth.q̄m illud hodie
nō impedit validitatez inſtitutionis,aut alterius diſpōnis, eteniꝫ
permiſſum eſt ēt poſthumos oĩno alienos inſtitui poſſe,ꝛ futuris
hoĩbus poſſe relinqui,qꝛ lꝫ tunc non ſint in reruꝫ nā ſperantur,tñ
ꝛ in eoꝝ ſupueniētiam ꝯfertur diſpoſitio,ꝛ alias eis non natis
nō poſſet ſoꝛtiri effectū,ſed annullaret̄, ꝛ ita in iure pꝛo claro pꝛe
ſupponit̄ in multis locis,maxime in.l.ſi duobus.§.fi.ff.de leg.i.ꝛ
in.d.l.qdam relegatus.§.fi.cū.ll.ſeq.de reb.dub.ꝛ ita declrāt do
cto.in.d.l.gallus.in pꝛin. ¶ Et breuiter ꝯcludendo arbitroꝛ in-
ſtitutionez,vel ſubſtōnem de filijs do. Alexādri in futurū naſcitu
ris factā in caſu iſto valuiſſe,ꝛ verificatā,ſeu purificatā fuiſſe,q̄ꝫ-
pꝛimū ipſi nati fuerūt,non minus q̄ꝫ ſi expꝛeſſe fuiſſet dictū, inſti
tuit filios do. Alexādri qñcunq̄ꝫ ex eo ꝯtingat aliquos naſci, in
quo caſu ꝓpter expꝛeſſa verba teſtōꝛis neminē credo dubitatu-
12 ruꝫ qn eſſent admittendi qñcunq̄ꝫ nati fuiſſent, † qꝛ cū diſpoſitio
clariſſima eſſet in v̄bis ſuis nō eſſet admittenda volūtatis que-
ſtio,ſiue interpꝛetatio.l.ille aut ille.§.cū in verbis.ff.de leg.iij.cuꝫ
13 ꝯcoꝛ.ibi,in glo.alleg.† cū enim per legē hoc tribuat̄ moꝛiētibus,
vt libere de ſuis bonis teſtent̄.l.i.C.de ſac.ſanc.eccle. ſtatuit̄ po-
ſtea per ipſaꝫ legē,vt voluntas teſtōꝛis omnino ſeruet̄,ꝛ pꝛo lege
habeat̄,vt in.§.diſponat.in auct.de nupt.colla.iiij. ꝛ iſtud eſt qꝺ
lex.xij.tabul.his verbis pmittebat vti qs legaſſet ſue rei ita ius
eſto,vt.l.v̄bis legis.ff.de ver.ſig.inſti.de lege falci.in pꝛin.ꝛ.d.§.
diſponat. Cū ergo in caſu pꝛedicto volūtas teſtatoꝛis eſſet clara
nō puto quē q̄ꝫ habiturū,quin ſeruāda eſſet. Sed ego puto idem
oĩno eſſe dōm in caſu noſtro, qꝛ cuꝫ teſtōꝛ ſciret do. Alexādrum
nō habere filios,ꝛ tñ eos expꝛeſſe inſtituit de naſcituris ꝓculdu-
bio ſenſit,ꝛ cuꝫ eoꝝ natiuitas tunc eſſet incerta dr̄ teſtatoꝛ ſe re-
tuliſſe ad tp̄s futuruꝫ ſimpl̄r,ꝛ ſic dicit̄ voluiſſe ꝙ qñcūq̄ꝫ naſcan
tur dēant admitti ſimul cuꝫ filijs do. Ludouici,maxime attēto ꝙ
ſubditur in teſtō per ſtirpes,ꝛ nō per capita,vt.s̄.dcm̄ fuit. Et ꝙ
hoc ſit veruꝫ ꝯſidero(ꝛ diligēter puto aduertendū) ꝙ inſtitutio,
vel ſubſtitutio de pꝛedictis filijs do. Alexandri dr̄ habuiſſe in ſe
tacitaꝫ ꝯditionez,vꝫ ſi naſcerent̄,aliter enim eoꝝ inſtitutio vale-
14 re,aut ſoꝛtiri effectū non pōt,vt eſt notiſſimū,† ſicut in ſimili dici
mus ꝙ ſi lego partū,ſeu filiuꝫ arethuſe que tūc nullos habebat,
vel exp̄mo futurū,aut fructus certos,puta centū coꝛbes frumen
ti,qꝺ ex tali fundo naſcet̄,dicitur tale legatū habere in ſe tacitam
ꝯditionem,vꝫ ſi filius ex arethuſa,vel frumentū ex fundo naſce-
tur,vt eſt tex.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij declarāt in.l.i.in fi.ff.de ꝯdit. ꝛ de-
mō.ꝛ dicit Bar.ibi in.iiij.q.pꝛin.ꝙ illa ꝯditio dr̄ ineſſe ex vi no-
minis,declarādo vno mō,qꝛ ſcꝫ expꝛeſſa nomina ſunt ſignificati
ua alicuius qualitatis ſubſtātie non exiſtētis,ſed que pēdet ex fu
turo euentu,vt per eū,ꝛ ita eſt dōm in caſu noſtro, qꝛ verba illa fi
lios do. Alexādri,cū de naſcituris ſint ꝓlata exponētur,ideſt il-
los hoĩes qui naſcētur ex do. Alexandro,ꝛ eius filij erūt,ꝛ ita ta
15 citā in ſe habebant ꝯditionem,ſcꝫ ſi naſcētur,vt dictū eſt,† ꝛ talis
conditio lꝫ tacita ſuſpendit diſpōnem in eius euētum,iuxta diffi-
nitionem ꝯditionis traditā in.d.l.i.in.i.q.ꝛ vt inqt ibi patruus,
16 ꝛ do.meus Soc.in vltimo no.† per illā conditionez impedit̄ oꝛ-
tus obligationis,lꝫ tacite inſit per ea que hn̄r in.l.itez qꝛ.in pꝛin.
ff.de pac. ¶ Et notandū eſt ꝙ eiuſmodi ꝯditio fuit caſualis a ca
17 ſu enim pēdebat,an ex do. Alexādro filij naſcerētur,† ꝛ ꝓpterea
infero ꝙ qñcunq̄ꝫ potuit impleri,vt eſt regulare in ꝯdititionibus
caſualibus,vt.l.ij.l.ſi iā facta.in fi.ꝛ.l.ꝯditionum.ff.de ꝯdi.ꝛ de-
mō.ꝛ in dictis iuribus tradūt doct.maxime in.d.l.ij. vnde cū ex
do. Alexādro filij nati fuerint dr̄ fuiſſe impleta pꝛedicta ꝯditio,ꝛ
ſimul ēt conſtitit qui erant inſtituti. Purificata igit̄, ſiue impleta
ꝯditione,ſub qua vocati erant,nō video cur ipſi non debeāt ad-
18 mitti vna cū filijs do. Ludouici,† qꝛ ꝯditionalis diſpoſitio ꝯdi-
tione impleta dꝫ ſoꝛtiri effectuꝫ,ac ſi pure facta eſſet.l.fi.§.i.ff.de
vul.ꝛ pup.ꝛ.l.ſi pupillus.in fi.ff.de ꝯdi.inſti.tradit Bal.in.l.cuꝫ
in teſtō.in fi.C.de manu.teſta.ꝛ Dec.in ꝯſ.ccccli.plene,ꝛ ſubti-
liter.iij.col.ver.circa ſcđm dubiū.cuꝫ multis ꝯcoꝛdan.qui allega
ri poſſent. ¶ Et ꝯcluſio iſta ſuadet̄ ex veroſimili voluntate teſta-
toꝛis,vt dicamus ꝙ ſi ipſe de hoc caſu fuiſſet interrogatus ꝓcul
dubio rñdiſſet etiam filios do. Alexādri debere admitti, lꝫ poſt
eius moꝛtez nati,ꝛ ꝯcepti fuerint,ꝛ ſtante hoc ſuccedit cōis,ꝛ pul
19 chꝛa regula,† qua dicitur diſpōnem quālibet ēt teſtamentariā ſic
debere interpꝛetari,ꝓut veroſimiliter interrogatus diſponēs re-
ſponderet,vt eſt gl.ꝛ ibi tradunt oēs doc.in.l.tale pactū.§.fin.ff.
de pac. Et in ſpecie ꝙ ꝓcedat iſta regula in diſpōne teſtamenta-
ria,tradit ibi Jaſ.in.ij.nota.ꝛ idē Jaſ.in ꝯſi.iiij. Nicolaus.ij.col.
i.volu. ¶ Q̄ꝺ aūt in pꝛopoſito caſu teſtōꝛ ſic veroſimiliter rñde-
20 ret ꝓbatur.† Pꝛimo qꝛ oēs filios fratrū pariter,ꝛ vna eademq̄ꝫ
oꝛatione vocauit,ex quo arguit̄ ꝙ pariter eos admitti voluerit,
arg.l.iā hoc iure.poſt pꝛin.cū ſimi.ff.de vulg.ꝛ pup. maxime cuꝫ
nō appareat teſtōꝛem inter dictos filios fratrū feciſſe aliq̄ꝫ ine-
qualitatē,iuxta tradita per Alexā.in ꝯſil.clix.abunde qdem. in
pꝛin.ꝛ in fi.lib.vj. Scđo qꝛ teſtatoꝛ non dr̄ motus ad vocandū fi
lios fratrū aliqua affectione in eos ꝓpter eos,ſed ꝓpter fratres,
ꝛ zelo,ꝛ cupiditate ꝯſeruande agnationis,ſi enim ꝓpter eos,ſeu
in eos affectione motus fuiſſet ſolū vocaſſet filios do. Ludouici
qui tūc nati erant,ꝛ quos vti notos poterat diligere,non aūt vo-
caſſet naſcituros filios do. Alexādri,ꝛ Jo.frāciſci,quos cū in re
rū natura nō eſſent ꝓpter eos diligere nō poterat, vocauit ergo
ita gn̄aliter filios pꝛedictoꝝ fratruꝫ ꝓpter ipſos fratres, ꝛ eoꝛuꝫ
agnationez ꝯſeruandaꝫ,quos expꝛeſſim nominauit,lꝫ ipſos fra-
tres vocare noluerit aliqua rōne,quaꝫ in mēte gerebat, ꝛ de qua
nunc curādum nō eſt. Affectio ergo teſtōꝛis in frēs, ꝛ in cuiuſli-
bet ſtirpē,per quaꝫ voluit bona diuidi,vt in teſtō dicitur, facit vt
teſtōꝛ ita voluerit admitti naſcituros poſt moꝛtē ſuam, ſicut eos
qui eo viuo nati,vel ꝯcepti erant,ꝛ pꝛopterea(vt firmiter credo)
ita rñderet teſtatoꝛ,ſi de hoc interrogari nūc poſſet, nō eniꝫ quo
ad eius volūtatem quicq̄ꝫ refert,qñ naſcant̄,ſed ſatis eſt ꝙ ſint fi
21 lij ſuoꝝ fratrum,† attēto maxime ꝙ reſpectu filioꝝ do. Alexan-
dri,ꝛ Jo.frāciſci oĩno ſenſit de futuris,cuꝫ tp̄e teſtamenti nullos
haberēt, ꝛ ita nō poterat diſpoſitio teſtōꝛis in alijs verificari, ēt
ꝙ in futuris v̄ba pꝛopꝛie non caperent̄, arg.l.heredibus.§.fi.ff.
ad treb.ꝛ.l.qbus diebus.§.dñs.ff.de ꝯdi ꝛ dem.cū ſimil.facit.l.
mulier.§.pe.ff.de ꝯdi.inſti. Tertio ideꝫ ꝓbatur rōne euitāde ine-
qualitatis inter filios fratrū que iniqtatez quandā ſaperet, nam
cū pꝛo vero nunc reperiant̄ filij do. Alexandri, ꝛ dñi Ludouici
equitati ꝯſonum,ꝛ ꝯueniens eſt oēs pariter vocari,cū oēs ſint fi-
lij fratris teſtōꝛis,ꝛ ita in quolibet eoꝝ verificent̄ verba inſtitu-
tionis,vel ſubſtōnis,ꝛ iſtud ſoluꝫ ꝯſiderauit teſtatoꝛ, ſcꝫ ꝙ eſſent
filij ſuoꝝ fratrum,de tp̄e aūt natiuitatis eoꝝ non habuit in mēte
ſua diſtinctionē,cū videret ex do. Ludoui. aliquos iā natos, ꝛ re
ſpectu alioꝝ ſe retulerit ad naſcituros,illud aūt ſimpl̄r intelligen
22 do,dicemus ad naſcituros qñcunq̄ꝫ ēt poſt moꝛtē,† alioqn ſeque
ret̄ inter fratres teſtōꝛis inequalitas,ꝛ ꝯñr quedaꝫ diſcoꝛdia, iu-
xta tradita p Ang.in ꝯſi.cclxxxvj.factū ſup quo.iij. col. dū inqt
ꝙ frater egꝛo animo ſuffert extraneū,ꝛ ſibi inimicū aliqd habe
re de bonis pr̄is,q̄ꝫ ꝙ frater eius plus eo habeat vnū iota, ꝛ ꝙ
inequalitas inter frēs ſit nutritiua diſcoꝛdie,egregie tradit auus
meus dñs Maria.ſoci.in ꝯſi.iiij.viſis actis.ij.col.ꝛ pulchꝛa que
dā de equalitate inter frēs ſeruanda,vt inter eos tollat̄ diſcoꝛdia
tradit Are.in ꝯſi.i.decreuerā iam diu.pen.col.v̄.pꝛo his facit.ꝛ
Coꝛ.in ꝯſi.ccxxviij.qdam ſer Antonius.i.col.iiij. vol. patruus,
dñs meus Soci.in ꝯſi.cviij.caſus ſer Frāciſcus. in fi.ij.volu.et
Dec.in ꝯſi.lix.lꝫ in caſu pꝛopoſito.iij.col.ver.tertio hoc pꝛoba-
tur.ꝛ

tur.⁊ verſ.quarto facit. Et hanc equalitatem creditur teſtator in caſu noſtro voluiſſe,⁊ deſideraſſe,tũ q̃ omnes erãt fratres, ⁊ pariter dilecti, tũ ẽt q̃ clare illud vr̃ dixiſſe filios cuiuſlibet fratris vocãdo,vnde ſi in ꝓpoſito filij do.Ludouici ſoli admitterent̃, ⁊ filij do. Alexãdri excluderẽtur nedũ inter ipſos filios fratrũ magna oriret̃ diſcordia,⁊ inequalitas,ſed ẽt inter dictos fratres, attento ꝙ per filios eoꝝ admiſſos ad hereditatẽ ipſis ſaltem vſusfructus acqreretur,⁊ ſic vnus haberet,alius non,⁊ ꝑpterea indignatio ſatis eſſet ex eo, ꝙ vnus videret filios alterius admitti, 23 ſuos aũt excludi,†cum paternũ votum ſit filios diuites fore, iuxta.l.ſcripto.ff.vnde lib. Quare vt talis inequalitas, ⁊ diſcordia ceſſet,ſi teſtõr nunc interrogari poſſet,proculdubio rñderet etiaꝫ filios do. Alexãdri debere admitti non obſtãte ꝙ poſt eius morteꝫ nati,⁊ ꝯcepti fuerint. ¶ Ulterius pro ꝯcluſione.ſ̃.firmata allegat̃ pulchra deciſio Roma.in ꝯſi.cçxxiiij.pro declaratione. in 24 quarto dubio,†vbi vult ꝙ inſtitutio,vel ſubſtitutio de filijs filiarum ſuaꝝ,que nullos filios tẽpore teſtamenti habebãt cõprehendit natos ex ipſis filiabus ẽt longo tempore poſt mortẽ teſtatoris,⁊ Bartholomei filij primo loco inſtituti, ⁊ hoc inter alia illo precipuo fundamẽto,q̃ cum teſtõr ſciret filias ſuas tẽpore teſtamenti nõ habere aliquos filios,dicit̃ neceſſario intellexiſſe de naſciturís ex poſt,vnde qñcunqꝫ poſtea nati fuerint, dñr habere voluntatem teſtãtis ſibi fauorabilem, vt admittantur ẽt ꝙ nati fuerint poſt mortẽ Bartholomei ſine liberis,poſt cuius morteꝫ filiarũ filij vocabantur,⁊ ſic ẽt ꝙ nati fuerint poſt diẽ cedentis ſubſtitutionis,⁊ implete ꝯditionis ſub qua vocabantur,vt per eũ,ſic ergo ⁊ in caſu iſto dõm eſt de iſtis filijs do. Alexãdri, cũ teſtator neceſſario ſenſerit de naſciturís,vt.ſ̃.plene deductũ fuit,⁊ lꝫ in caſu Roma.agat̃ de filijs filiarum, ⁊ ſic de deſcẽdentibus teſtatoris,ne ſcꝫ excludãtur a collateralibus,ꝑut creditur teſtatoreꝫ voluiſſe,iuxta.l.cũ acutiſſimi.in fi.C.de fideicõ.cum ſimil. qđ etiam põderat ibi Roma.tñ idem dõm eſt in caſu noſtro, ne ſcꝫ filij dñi Alexãdri excludantur totaliter per filios do.Ludouici ꝯtra veriſimileꝫ mentem teſtõris, cum oẽs pariter vocauerit, pariterqꝫ dilexerit,vt iã dictum eſt. ¶ Et preterea vt dixi principale fundamentũ Roma.eſt,q̃ teſtator neceſſario de futuris intellexit,ꝑut etiam in caſu iſto ꝯtingit,vt dictum fuit. Bene fateor ꝙ ſi non conſtaret neceſſario,qđ de futuris ſenſerit, ⁊ eius diſpoſitio poſſet in alijs verificari non ꝑcederet deciſio illa,ſed ꝯtrium eſſet dicendũ,vt ipſe Roma.firmat in ꝯſil.cçxxxj. premiſſoꝝ doctorum ꝯcluſionem. Facit ẽt pulchra deciſio Alex. in ꝯſi.clxxj.viſo proceſſu cauſe.ij.vol.nã ibi prope fi.i.colũ. maxime in verſi. supereſt 25 modo videre.iunctis tñ precedentibus,†ꝯcludit ꝙ legatum alimentoꝝ factum vxori eius qui tũc nullam habebat vxorẽ, cuꝫ neceſſario intelligat̃ de futura vxore intelligi dꝫ de quacũqꝫ neduꝫ prima,ſed ẽt ſecunda, ⁊ alijs ſi quas poſtea acceperit, ⁊ ſic nõ requirit̃ ꝙ ſit vxor tempore teſtamẽti,aut mortis teſtõris, ſed ſatis eſt ꝙ aliqñ in futurum vxor facta fuerit. Idẽ quoqꝫ Alex.ibi ꝑ 26 pe fi.ij.colũ.ver.poſtremo videndũ eſt.†vult ꝙ idem legatũ alimentoꝝ factum filijs eius qui tũc nullos habebat, nec ẽt vxoreꝫ, cum neceſſario intelligat̃ de futuris filijs, ſufficit tales filios qñcunqꝫ poſtea naſci,⁊ poſt mortẽ teſtatoris,⁊ poſtq̃ incipit cedere dies legati,vt per eũ,ita ergo dõm eſt in caſu iſto de iſtis filijs do. Alexandri, ex quo clare ꝯſtat ꝙ teſtator neceſſario intellexit de naſciturís,ſm qđ.ſ̃.deductũ fuit. Et ſi dicat̃ ꝙ in caſu Alexãdri illud ꝑcedit,q̃ teſtator de vxore, ⁊ filijs illius Joãnis intelligitur diſpoſuiſſe rõne perſone ipſius Joãnis, ⁊ ꝑpter affectionem quã ad eum habebat,⁊ non ꝑpter affectionem ad vxoreꝫ,aut filios eius,prout ẽt Alex.ibi ꝯſiderare videtur. Rñdetur ꝙ etiaꝫ in caſu noſtro teſtõr non videtur motus ꝑpter affectionem in filios fratrũ propter eos,cum ẽt futuros,⁊ incognitos vocauerit, ſed ꝑpter fratres ipſos,⁊ fauore ꝯſeruande agnationis, que omnia ẽt in filijs iſtis do. Alexandri ꝯſiderantur,tã ⁊ ſi nati fuerint poſt mortẽ teſtatoris, ⁊ poſtq̃ ceſſit dies ſue vocationis, ꝑut.ſ̃. plene deductũ fuit,⁊ iſtam opi.ſi recte ponderet̃ ſentit patruus,⁊ dñs meus Soci.in.l.ſi cognatis.col.xiiij.verſic. quarta ⁊ vltima ꝯcluſio.ibi infert̃,⁊ ſecunda ⁊c.ff.de reb.dub.dũ ibi ex intentione doctoꝝ dicit limitari que iã dixerat,niſi voluntas teſtatoris colligeretur,ꝙ ẽt nati(dicas ⁊ cõcepti)poſt mortẽ venirent, alleg.l. cũ ita.§.in fideicõmiſſo.de leg.ij. Dico enim ꝙ in caſu iſto voluntas teſtõris ſatis aperta colligitur ẽt iſtos filios do. Alexãdri debere admitti,qñuis nati fuerint poſt mortem teſtõris, vt.ſ̃.dictuꝫ fuit. Hoc idem firmare vr̃ inſignis doctor dñs Joan.ſadolettus in.d.l.ſi cognatis.in.viij.⁊.ix.colũ.in ver.ſubdit Bar. ⁊ in verſ. ſed ꝯcordia.ibi enim in ea difficultate, vtrũ in futurum naſcituri veniant,dicit concordandas eſſe opiniones clipeo diſtinctionis, vt ſi aliq erant ex vocatis tempore teſtamẽti futuri, tunc non veniant,ſi vero nulli reperiebant̃ tempore teſtamenti venient ẽt futuri,⁊ inter alia que ibi allegat deducit predicta ꝯſilia Roma. et Alex.vt per eũ. Et eo attento ꝙ in predictis ꝯſilijs fundatur,patet ꝙ intelligit de futuris ẽt poſt mortem teſtatoris natis,cum in his terminis loquant̃ Roma.⁊ Alex.in dictis ꝯſilijs,vt.ſ̃.dedu 27 xi,†⁊ alias dictũ doctoris debet intelligi, ſm leges, ⁊ auctoritates quas alleg.iuxta doctrinã Bar.in.l.non ſolũ.§.ſi liberationis.ff.de libe.lega.⁊ in.l.cum qdam.ff.de his qb.vt indi.tradit Joã.and.in.c.cum nũcius.de teſta. Saly.in.l.ſi ex cautione. ⁊.colũ.C.de non nume.pecu. Jaſ.in.l.i.xij.colũ.ff.de leg.i.⁊ Deci.in.c.i.in ſcđa lectu.de conſtit.cum infinitis ꝯcordantibus qui allegari poſſent. ¶ Supereſt nunc rñdere ad ꝯtraria,in quorum reſolutione ſtat ois difficultas preſentis ꝯſultationis. Et lꝫ recte intuẽtibus ex iam dictis ad omnia colligi poſſit bona, ⁊ ꝯcludẽs reſponſio,vt tñ veritas clarius oſtendat̃ ad omnia ſingulatim.ĩ. 28 reſpõdebitur. ¶ †Ad primum ergo rñdetur primo ꝙ omnia in ꝯtrarium allegata ꝑcedunt,niſi de ꝯtraria voluntate teſtãtis appareat,vt per dñm meuꝫ Soci.in.d.l.ſi cognatis.colũ.xiiij. in loco de quo.ſ̃.ſed in caſu iſto ꝯſtat de voluntate teſtatoris, vt etiaꝫ poſt morteꝫ nati debeant admitti,vt.ſ̃.deductũ fuit, ergo ⁊c. Et aduertendũ eſt ꝙ dum dicit̃ inſpiciendum eſſe tẽpus teſtamenti aperte illud tollit̃ ex clara voluntate teſtãtis, nam cũ ſciret dñm Alexandrũ,⁊ Jo.franciſcuꝫ tũc filios non habere eos vocando oĩno ſenſit de futuris,dũ vero dicitur de tempore mortis adhuc põt dici tolli argm̃ ex contraria voluntate,q̃ cũ teſtator eſſet infirmus,ſibiqꝫ mors imineret, iuxta.l.ſenatus.§.mortis cauſa.ff. de dona.cauſa mort.facile potuit dubitare ſe cito moriturũ,prout vere ei ꝯtigit,vt in puncto narratur , vnde cũ de futuris filijs do. Alexãdri loqueretur,credendũ eſt ꝙ loquutus fuerit de futuris ẽt poſt eius morteꝫ,imo etiam qñcunqꝫ naſcerentur, ẽt poſt quam ceſſit dies vocationis eoꝝ, ſeu poſtquã conſtitit impletam cõditionem ſub qua vocabãtur per ea que.ſ̃.deducta fuerunt, et vltra ea dico ꝙ idẽ voluit Pau.de ca.in ꝯſi.cçxlvij.in cauſa que vertitur.colũ.vij.in verſi.item allegat̃ ꝙ dicti agẽtes.i. volu.ſm nouã impreſſionem,⁊ ita tollitur illud qđ dicebatur quem debere eſſe in rerũ natura ſaltem tẽpore implete ꝯditionis, ⁊ ſic totuꝫ argm̃ tollitur,vt dixi ex ꝯtraria voluntate teſtatoris. ¶ Poteſt etiam, ⁊ ſcđo reſponderi ꝙ allegata in ꝯtrarium procedunt qñ ex eo genere,vel ſub illo nomine quo plures vocant̃, aliqui vere reperiunt̃ tempore facti teſtamenti, nam tunc veꝫ eſſe poterit futuros nõ venire ſaltem eos qui nõ reperientur tẽpore mortis,vt. d.l.ſi cognatis.cũ ſimilib. vel ad minus tempore purificate ꝯditionis,iuxta tradita per dñm meum Soci.ibi colũ.xiiij.ver.quarta,⁊ vltima ꝯcluſio,in caſu noſtro nullus erat ex filijs.d. Alexandri,ergo ⁊c. ¶ Nec dicat̃ ꝙ aderant filij do.Ludouici, ⁊ ita aliqui aderãt de filijs fratrum,ſub quo nomine vocati fuerunt, qm̃ reſpondetur ꝙ lꝫ vocentur filij fratrum, tñ ſpecialiter, ⁊ expreſſe vocantur ẽt filij do. Alexandri qui tũc nullos habebat, ergo ⁊c. ¶ Et hic cauendũ puto ꝙ illa opinio Decij in dicto cõſil.xcviij. cum alijs in ꝯtrarium allegat.ꝙ debeat eſſe natus, vel cõceptus ſalteꝫ tẽpore mortis non eſt vera,nec cõmunis,ſed ꝯtraria,vꝫ ꝙ ſufficit tẽpore implete conditionis,qñ diſpoſitio erat in futurum collata,vt per Soci.meũ,⁊ alios in.d.l.ſi cognatis. cum alijs.ſ̃. 29 pro tali opinione allegat. ¶ † Nec obſtat.d.l.i.§.⁊ cũ triplici.C. de cadu.tollẽ.vt in ꝯtrarium allegabatur,q̃ reſpõdetur ꝙ aliud eſt mori pſonam honoratam viuo teſtõre ⁊ ita rem venire in cauſam caduci.quo caſu nõ eſt amplius ſpes ꝙ perſona in futurum reperiat̃,⁊ aliud eſt perſonam honoratã nondum natam eſſe, que tñ ſperatur ꝙ naſcatur,interim enim res poterit pẽdere, ⁊ ſi poſtea pſona talis ſuperueniat, diſpoſitio ſortiretur effectum, ⁊ ita proprie eſt caſus noſter,ſm qđ ſupra deductum fuit. ¶ Uel etiaꝫ tertio reſpõderi poteſt, ⁊ quidem clare ita vt putem tolli omnem difficultatẽ. Dico enim ꝙ etiam in caſu iſto filij dñi Alexandri reperiunt̃ eſſe in rerum natura tempore implete ꝯditionis ſub qua vocati fuerũt,naꝫ vt.ſ̃.dixi,cum eoꝝ vocatio omnino de futuris facta intelligerent̃ habebat in ſe tacitam ꝯditionem, vꝫ ſi ⁊ quando naſcerent̃, ⁊ talis ꝯditio ſuſpendebat diſpoſitionem, ⁊ impediebat ortũ obligationis, vt.ſ̃.dixi. Cum igitur ꝯditio talis fuerit impleta per eoꝝ natiuitatem,ſeqtur ꝙ tali tempore in rerum natura reperiebant̃, ⁊ ita ſatiſfactuꝫ eſt regule, ⁊ cõmuni opinioni,de qua per dñm meum Socinũ in.d.l.ſi cognatis. in quarta concluſione,⁊ per alios in ꝯtrarium allegatos. ¶ Et ſi dicat̃ ꝙ immo ꝯditio ſub qua vocabantur erat,ſi teſtõr ſine filijs deceſſerit,fatebor,ſed dicã ꝙ non fuit illa ſola ꝯditio,ſed ei erat adiun 30 cta illa alia,ſcꝫ ſi filij dñi Alexandri naſcerentur, † ⁊ ſic predicti

filij erant vocati sub duplici conditione, et propterea non dicitur cedere dies sue vocationis, nisi demum vtraque conditione impleta. l. si heredi plures. ff. de condi. insti. et §. si plures. insti. de hered. insti. Licet ergo vna conditio fuerit impleta cum primum constiterit testatorem sine liberis decessisse, quia tamen pendebat alia, an scilicet ex domino Alexandro filij nascerentur, nondum cessit dies eorum vocationis, sed vt dixi stabat in suspenso dispositio, vnde cum ipsis postea natis, et secunda conditione impleta cesserit dies, et filij predicti in rerum natura reperti fuerint, sequitur quod omnino debent admitti per ea que in contrarium allegata fuerunt. ¶ Et per hanc viam vt arbitror conclusio predicta redditur indubitata vltra alia fundamenta, et responsiones, de quibus. s. ¶ Et per ista patet responsum ad secundum fundamentum allegatum in contrarium, quia negatur quod filij do. Alexandri fuerint simpliciter, et pure vocati, quoniam vt dixi fuerunt vocati sub illa tacita conditione si nascerentur, et sic in tempus eorum natiuitatis fuit dilata dispositio, stetit ergo dispositio in suspenso propter pendentiam conditionis quam testator dicitur tacite iniecisse sue dispositioni, sicut et quelibet alia conditionalis dispositio, secundum quod supra declaratum fuit. † Regula ergo. d. l. si. ff. commu. predi. in contrarium allegata procedit, nisi de contraria voluntate testatoris constet, puta quod conditionem, et sic suspensionem apponat expresse, vel tacite, et ita ad illum text. respondet Roma. in dicto consil. cxxxiij. in fi. iij. dubitationis. Et si dicatur quod interim nesciebatur, ex qua parte heredes essent filij domini Ludouici qui ab initio nati fuerant, dicam quod hoc verum erit vere, et quantum ad effectum immutabilem, sed potest dici quod poterant dici heredes interim pro tertia parte, pro qua omnino erant instituti, non enim minus habere debebant etiam quod ex do. Alexandro, et Io. francisco filij nascerentur. ¶ Et si postea ex aliquo predictorum nullus natus fuisset, veluti conditione deficiente, alie portiones filijs domini Ludouici accreuissent, seu vsque ab initio fuissent heredes in solidum, vbi vero ex vno tantum filij nascerentur, vna ex tribus portionibus vacans duabus partibus accresceret, vt sic dicamus filios domini Ludouici quodammodo ex tertia pte pure institutos, ex alijs sub conditione, si ex dominis Alexandro, et Io. francisco nulli filij nascantur, sub cuius contraria conditione filij predictorum nascituri erant instituti, iuxta. l. cum. heres. §. fin. et. l. seq. que incipit si ex duobus. ff. de acq. her. cum his que in eis tradunt gl. et doc. Facit quod in simili dicitur in. l. antiq. §. fin. cum. l. seq. ff. si pars her. pet. et in. l. vtrum. in prin. ff. de reb. dub. cum simi. quatenus in eis habetur quod portio iam nati variabitur, secundum quod vnus duo, aut plures, vel etiam nullus nasceretur. ¶ Non obstat vltimum quod allegabatur de affectione testatoris in institutos, vel substitutos etc. quoniam respondetur illud verum in dubio, et presumptiue, non tamen est ita considerandum quod institutio non valeat, si de affectione nihil dici potest, nam si voluntas testatoris clara sit, valebit etiam quod per eum instituatur persona nullo modo cognita, sed extranea, et in quam nulla potest cadere affectio, tex. est in. l. si extraneum etiam penitus ignotum. C. de here. insti. et ibi doc. tradunt, dico ergo quod in casu isto clara est voluntas testatoris quod nascituri ex do. Alexandro, et Io. francisco admittantur, cum eorum filios expresse vocauerit, quos tamen sciebat nullos habere, et ita necessario intelligendo de futuris intellexit, in quos per se nulla poterat cadere affectio. ¶ † Non obstat. d. l. si cognatis. cum sua ratione, quia illa procedit quoniam verba testatoris possunt verificari, ita in presentibus sicut in futuris, tunc enim ratione affectionis intelligi debet de presentibus, in quos cadit affectio, puta si simpliciter cognatis relinquatur, sed in casu isto verba illa filios domini Alexandri, et Io. francisci, non possunt verificari in presentibus, cum nulli tunc essent, vt sepe dictum est, ergo clara est voluntas testatoris quod non fuit motus ratione affectionis, quam haberet in dictos filios propter se, illa enim proculdubio nulla esse poterat, cum nondum esset in rerum natura. ¶ † Et per hunc modum respondetur etiam ad dictum consil. Cur. iunioris nu. lviij. nam posito (sine veri preiudicio) quod eius opinio sit vera procederet tantum quoniam verba testatoris totaliter, et proprie verificari possent in his quos testator nouerat, et ita in eos affectionem habere presumebatur, eo enim casu posset admitti quod illi preferantur his qui post mortem testatoris nati fuissent, quod non est in casu isto, vt ex predictis constat. ¶ Et per istum modum respondetur etiam ad ea que dicit Io. andre. post Lambertinum in additio. Specu. in ti. de testa. sup rubr. in additione magna, circa medium, in ver. item Lambertinus. nam et in casu illo illa institutio, vnum ex filijs Titij, verificari potest in iam natis, merito non habet locum in nascituris, vt per eum, non sic est in casu nostro, vt dictum est. ¶ Et si quis parum considerans, dicat quod immo etiam isto casu videtur illud considerabile, quia verba illa filios fratrum verificari videntur in filijs domini Ludouici iam natis, et qui, propterea presumuntur magis dilecti. Respondetur quod testator non fuit contentus dicere simpliciter filios fratrum, sed specialiter expressit filios dominorum Ludouici, Alexandri, et Ioannis francisci fratrum suorum, et verba ista quatenus respiciunt filios Alexandri, et Ioannis francisci non possunt in iam natis verificari, cum tunc nulli essent, vt sepe dictum est, ergo etc. ¶ Nec demum obstat quod testator etiam respectu suorum filiorum cogitauerit de futuris, et tamen debent esse in rerum natura tempore mortis eius, et sic quo cedit dies institutionis etc. Quoniam ex predictis responsio clara colligitur, nam etiam in casu isto potest dici inspiciendum esse tempus quo cedit dies substitutionis, quod est tempus natiuitatis filiorum domini Alexandri, quia tunc dicitur impleri conditio que in substitutione de eis facta tacite inerat, vt dictum est, et hoc omnino dicendum est, vt voluntas testatoris impleri possit que fuit loquendo de filijs nascituris ex domino Alexandro, et Ioanne francisco, vt dictum est, et licet testator potuerit cogitare se posse superuiuere, quod non negatur, tamen cogitauit etiam se posse citissime mori, prout sibi postea contigit, vt. s. dixi, et ita in hoc casu se retulit ad nascituros etiam post eius mortem, non tamen hoc dici potest respectu filiorum testatoris, quia post eius mortem ab eo concipi, et generari non possent, vt est notissimum. ¶ Ex predictis itaque reiecta omni dubitatione, quam a principio habueram intrepide, concludo etiam istos filios domini Alexandri admittendos esse, non minus quam si testator vocasset filios domini Alexandri quandocunque nascituros, vt etiam supra tetigi. Laus Christo Redemptori nostro.

Marianus Socinus iunior, Comes, et Eques, iurisconsultus patritius Senensis, Padue legens. 1539.

ADDITIO

¶ Consului alias in fauorem filiorum domini Alexandri de cathabenis, vt scilicet vocentur simul cum filijs domini Ludouici ad hereditatem domini Francisci eorum patrui, vt in consilio alias per me edito apparet. ¶ Sed ex post in contrarium audiui allegari auctoritatem Alexandri in consi. xxij. visis ac etiam. in. iij. volumi. cui se subscripsit Antonius de prato, vt patet ibi in consil. seq. atque etiam auctoritatem domini Ioannis baptiste de sancto Seuerino, alias del Caccia luppo in quadam sua subscriptione incip. concurro in sententiam prefatorum que vltimo loco reperitur ad consilium patrui, et domini mei Soci. in suo consilio vltimo. casus iste. primo volum. † inquantum concludere videntur quod nati post impletam conditionem non vocantur, vt per eos. Uerumtamen ad ista recta, et concludens apparebit responsio ex his que dixi in predicto consilio. Et virtutem consilij mei in effectu, amplectens predictis contrarijs respondet excellentissimus dominus Bartholomeus aliprandus in suis nouissimis allegationibus, quas ego de ipsarum subscriptione requisitus, libentissime approbo, et confirmo veluti sumptas ex his que per me in dicto consilio dicta fuerunt. ¶ Et ad ipsorum confirmationem pro clariori remotione contrariorum pleraque dicere constitueram, et maxime vt ostenderem aliquas differentias inter casum Alexandri, et casum nostrum, posito quod decisio Alexandri esset vera, per quas differentias apertissime constaret eius decisionem, et similes nihil facere ad casum nostrum. Sed (proh dolor) inopinatus nuncius mortis Alexandri filij mei dulcissimi, ac iurisconsulti pro sua iuuenili etate satis laudati, qui macerate legebat, mihi fuit impedimento, igitur predictis omnibus pro nunc pretermissis, et quidem satis equo animo, cum a quolibet recte considerante, facile vt arbitror percipientur, et ego alias si quando erit opus quietiori animo me declaraturum polliceor, illud quod alias per me, et nuper per excellentissimum dominum Aliprandum predictum conclusum fuit, arbitror de iure esse etiam ego Marianus Socinus patritius Senensis iurisconsultus, Padue legens. 1541.

SUMMARIUM.

¶ De legato facto pro omni eo quod ei debeatur, seu petere possit de bonis testatoris, vtrum includat etiam res diu per testatorem legatario donatas cum reseruatione vsusfructus.

¶ Et quando dicatur factum animo compensandi.

1 Iusta petentibus non est denegandus assensus.

2 Infirmitas intellectus est legem, aut aliam rationem querere, in his que naturaliter ad sensum patent.

3 Legatarius si acceptat legatum ei factum pro omni eo quod petere posset, an possit petere id quod ei debebatur, vel ei videatur renunciare.

4 Minor

4 Minor aduersus talem acceptationem legati in integrum restitui potest.
5 Iudex potest in his que iuris sunt supplere.
6 Compensatio an cadat de specie ad quantitatem.
7 Compensandi animus an videatur in debito voluntario.
8 Legatum an sit titulus lucratiuus.
9 Voluntas testatoris circũueniri non debet.
10 Compensatio an admittatur cum eo quod debet legatario si super legato est grauatus.
11 Iusta causa litigandi a condemnatione expensarum excusat.

CONSILIVM CLXXIII

Dirigat Dñs verba mea in vias veritatis, et iusticie. ¶ Visis literis magnifici, et excellentissimi Gubernatoris ciuitatis Cesene quibus a me cãe trãsmisse decisionem petit. Viso insuper longo processu, seu multiplicibus processibus in hac causa in varijs instantijs factis. Apparuit primo aspectu presentis cause decisio magne difficultatis per iura et rationes hincinde per doctissimos iurecõsultos deducta. Et eo magis res dubia videbatur, quia inueni sñias in hac causa hucusqz latas admodum contrarias. ¶ Prime enim due sñie sunt in fauorem Pãdulphi rei conuenti ipsum absoluẽtes, victumqz victori in expensis condemnantes, due vero posteriores penitus contrarie, cũ ipsum Pãdulphũ condẽnent primas sñias infringendo, et victum victori in expẽsis cõdemnando, vt ex ipsarum lectura apparet. ¶ Et cũ omnes late fuerint a prestantissimis iurisconsultis, quorum doctrine maxime deferendum esset, aliquãtisper subsistebam, nõ talem me faciẽs, vt aliquibus ex illis valeam contrariari. ¶ Verum cũ precibus eorum qui mihi videre possunt deuictus sim, vt quid de iure, in presenti causa sentiã exprimere debeã et litẽ predictã mea sñia terminare, non potui illis honesta petentibus nõ annuere, † iusta enim petentibus nõ est denegãdus assensus. l. ij. ff. de his qui sũt sui vel alie. iur. ¶ Itaqz pro veritate, et iustitia solum Deum preoculis habens sñiam meã proferam, ne alioquin veritatem tacendo ipsam denegare, seu opprimere videar, vt habetur in c. error. lxxxiij. distinc. etenim peccare dicitur veritatem occultãs. c. quisquis. xj. q. i. ¶ Dico igitur difficultatem totam pẽdere ex testamẽto predicti Ioã. thomasini vtrum scilicet ipse legando libras. ccc. dñe Lucretie dicatur voluisse, quod illa sit pro tali legato tacita, et contenta nedum pro alijs si que ab ipso testatore eidem deberentur, sed etiã pro rebus donatis olim Ioã. marie patri dñe Lucretie, et sic pro illa domo emphyteotica, de qua modo nõ agitur, et pro terris illis, cũ domo sup eis posita de quibus nũc agitur que bona fuerũt per dñm Ioanem thomasini donata ipsi Ioã. marie de anno. 1521. et postea in effectu confirmata de anno. 1528. cũ pactis, et conditionibus de quibus in instrũo desup confectis in dictis tẽporibus. Et sup hac difficultate tantũ instabo vti necessaria. Alias autem difficultates que per insignes aduocatos in hac causa discutiuntur, tam circa processum, quam circa interpretationem illius instrũi, seu trãsactionis facte anno. 1528. consulto dimittam veluti nõ necessarias. ¶ In ea ergo difficultate cõclusiue loquendo dico mentẽ, et volũtatem testatoris fuisse, vt dña Lucretia accipiendo legatum librarum. ccc. dimittat etiã bona donata de quibus. s. si quid ius ad ea illi cõpeteret, et hoc incõuincibiliter demonstratur ex verbis testamenti circa dictum legatũ, nam inter cetera dicitur, quod si heredes instituti per dictũ testatorẽ nõ possent soluere illas libras. ccc. pro dote dñe Lucretie debeãt eidem consignare illam domum emphyteoticã positam in ciuitate Cesene itra suos fines, et in eo casu in dicta domo emphyteotica instituit heredem dictam dñam Lucretiam, vt latius in testõ legitur in versi. et quatenus heredes infrascripti nõ possent etc. ex quo manifeste colligitur, quod testator nõ intendebat, quod dña Lucretia hrẽt simul. ccc. libras pro dote, et domum illam emphyteoticam, licet iam fuisset donata patri dñe Lucretie, de eadẽ. n. domo loquitur ibi testator, et ita mihi omnino presuppono fundamẽtum in eo faciens, si. n. voluit testator domum illam dari solum in casu quo dos. ccc. librarum nõ posset solui, et in eo tantũ casu in dicta domo illam hrẽdem instituit, sequitur quod alias voluit dictã domum remanere suis heredibus, alioquin dña Lucretia vtraqz hrẽt contra manifestam volũtatem testatoris, et cũ hoc ad sensum pateat probatione nõ indiget. † Nam vt inquit philosophus infirmitas intellectus est legem, aut aliam rõnem querere in his que naturaliter ad sensum patent, vt scribit Ang. in cons. cclxxiiij. Thema super quo. prope finẽ. et Ias. in. l. illam. iij. col. C. de colla. et alibi sepe. ¶ Et hoc stante qd negari nequit, dico quod legatum apud dñam Lucretiam debet esse etiam pro illa domo emphyteotica quam ipsa ex causa donationis patri suo facte petere potuisset. Et idem est dñm est, quo ad terras, et domũ super illis positam de quibus ad presens agitur, vt sic dicamus testatorẽ voluisse dicta bona remanere penes suos hrẽdes, et pro eis, et alijs dñe Lucretie debitis ei reliquerit libras. ccc. † merito ergo cũ ipsa legatum acceptauerit dicitur exclusa a petitione dictorum bonorum, et quod multo pluris valeat, prout de hoc videtur tex. in arg. in. l. imperator. §. si centum. in ver. eniuero si pecunia etc. ff. de leg. ij. illa. n. tale legatũ acceptando videtur tãti extimasse predictas res, et pro tãto voluit illis carere, prout in simili dicitur in. l. sed si nõ sumus. in prin. ff. ad legẽ falci. et dicũt doct. in. d. §. si centũ. nam cum sciret, vel scire debuisset legatum illud inter cetera factũ ei fuisse etiã pro dictis rebus, dicitur acceptando legatum eis renũciare. ¶ Et si dicat se ex hoc maxime damnificari dicam quod sibijpsi debet imputare, poterat. n. tale legatum repudiando illud damnum euitare, qd cum nõ fecerit sibi, et sue culpe ascribat. l. qd quis ex culpa. ff. de regu. iur. et. c. damnum qd quis. eo. titu. libr. vj. cum concordan. vt in dictis iuribus notatur. ¶ Fateor tamẽ † quod si dña Lucretia tpe acceptationis legati erat minor, et nondũ sit lapsum tempus a lege statutum posse in integrũ restitui a tali acceptatione, et ita ad pristinum ius eius, si qd ante predictam acceptationem habebat reintegraretur, prout de hoc in terminis est text. in. l. si minor. xxv. annis seruum, et ibi declarãt docto. ff. de minor. Verum cum de tali in integrum restitutione non inuenerim aliquod verbum in processu, scilicet, quod petita fuerit, ego super ea nihil loqui possum. ¶ Et propterea cõcludo stãte acceptatione dicti legati, quod dña Lucretia dicitur sibijpsi preiudicasse circa predicta bona donata, et ideo ea petere nõ põt quin repellatur exceptione taciti pacti, vel etiã doli, iuxta not. in simili in. l. nõ solum. §. liberationis verba. de libe. lega. et hoc quia ita testator voluit, vt. s. dictum fuit, et ita sine dubio sensit dum faciẽdo legatum dixit, pro omni eo, et toto qd ipsa possit petere de bonis ipsius testatoris, ipse. n. cum bona predicta iam per eam donata apud se haberet habebat illa pro bonis suis, et tanquam sua, licet vere nõ ita essent, si quidem sic solent facere homines vulgares, et grosso modo loquẽtes. prout erat dictus testator. iuxta glo. in ver. nõ quia paperius. in. l. ij. post prin. ff. de origi. iur. cum simi. Et ista interpretatio necessaria est ad saluãdam mentẽ testatoris in illo versi. et quatenus heredes infrascripti etc. quam. s. demõstraui. ¶ Et quamuis eiusmodi fundamẽtum nõ viderim allegatũ per partem dicti Pandulphi, † tñ cum sit iuris mihi licuit illud supplere, et considerare, vt. s. feci. iuxta. l. i. cum ibi not. C. vt que desunt aduo. par. iud. sup. ¶ Et si dicatur predictum fundamentũ loqui tm̃ de domo emphyteotica, et nõ de illis terris cum domo de quibus ad presens agitur. Rñdetur quod in hoc talia bona procedũt a pari, nam stãte predicto fundamẽto necesse est dicere, quod testator in illis verbis, pro omni eo, et toto qd ipsa posset petere bonis ipsius testatoris, voluerit includere dictã domum emphyteoticã, licet iam donatam, vt dixi. Unde qua rõne eam includi voluit dicitur et voluisse includi predictas terras cum sua domo, cum simul cũ ipsa domo emphyteotica donate fuerint, et pari iure spectarent ad dñam Lucretiã, et forte minori cum de domo emphyteotica pater eius fuisset per Cesenatem epm inuestitus, vt credo, et prout in instrũo trãsactionis anno. 1528. celebrato qd id fieret consenserat Io. thomasini donator, licet sup hoc nõ faciam aliqd fundamentum. ¶ Et stantibus predictis remanent virtualiter sublata oia que per partem dñe Lucretie allegata fuerunt respicientia predictũ legatum. Nam dũ dicitur quod dicta bona nõ erant amplius testatoris, et propterea de eis nõ videtur sensisse, qñ dixit, pro omni eo qd petere posset de bonis ipsius, iuxta tradita per Deci. in cons. cccc xxv. In casu. col. fi. cum simi. in contrarium allegatis. Rñdetur illud procedere in dubio, et vbi de contraria volũtate testantis nõ apparet, sed hic clara volũtas apparet, vt. s. dixi ergo etc. ¶ † Nõ obstat et quod de specie ad quantitatẽ nõ cadit compensatio, iuxta glo. in. l. si conuenerit. la secũda. in prin. et ibi docto. ff. de pignor. actio. et traditur per glo. et omnes in. l. fina. C. de cõpensatio. et videtur in proposito bona decisio Alexan. in consil. vij. Viso instrumento. prope finem. lib. vj. ¶ † Et similiter quod animus compensandi non presumitur in debito volũtario, vt tradunt docto. in. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. matri. et in auctẽ. preterea. C. vnde vir et vxor. Quoniam ad ista rñdetur, et ad primum, quod non sumus proprie in materia cõpensationis que ipso iure solet fieri per legem parte inuita, illa. n. non procedit de specie ad quantitatem, sed agimus de impropria quedam compensatione ex voluntate testantis que bene procedit de specie ad quantitates vt egregie declarat Imo. in. d. §. si pater. vbi Alex. et alij sequuntur saltem quando verba expressa ita important, et tradit Corne. in dicta aucten. preterea. columna tertia. versiculo quarto limita.

¶ Vel scdo pōt dici, ꝙ sumus hic virtualiter in onere iniuncto legatarie do. Lucretie, vt sc; pro ipso legato sit tacita, ⁊ ɔtenta pro omnibus que petere poterat, ⁊ sic et̄ pro predictis rebus donatis ẜm ꝙ.s̄. dictum fuit. Et tunc pro hoc erit casus in.d.l. imperator. §. si centū. cum simi.s̄. allegatis. de lega.ij. ¶ Ad secundū vero respondet, ꝙ ꝓcedit in dubio, quando sc; qui est debitor simplr legat, nec aliud dicit, sed in casu nostro expresse dicit, ꝙ volebat cōpensari, seu ipsam Lucretiā grauare, vt nihil a suis heredibus petere posset. ¶ † Non obstat etiā qđ dici solet legatū esse titulu; lucratiuum, iuxta.l. si hereditatem.ff. manda. qđ hic non esset si dn̄a Lucretia priuat̄ illis rebus patri suo donatis, ⁊ propterea videatur dicendū, ꝙ testator noluerit sic grauare dn̄am Lucretiam, aut cōpensationē inducere, iuxta tradita per Paul. de cast. in consil. ccxxiiij. Legatū predictū. in.ij. vol. ẜm nouaz impressionē. Qm̄ respondet̄ illud ꝓcedere in dubio, ⁊ ita in dubio loquit̄ Pau. in dicto ɔsilio, sed in casu nostro habemus expssa; voluntatē testātis, vt cōpensatio fiat, seu ꝙ dn̄a Lucretia dicat̄ grauata, vt aliquid nō petat, vt ex predictis patet ergo ⁊c. ¶ Nec legatū infert necessario dānum dn̄e Lucretie, qr illa poterat legatu; non acceptare, vnde si acceptauit sibi imputet, vt.s̄. dixi, ⁊ ꝓbat̄ in.d.§. si centu;. cum alijs.s̄. allegatis. ¶ Ad qđ etiā facit.l. si cui. in ver. arbitror tn̄ extra ordinem.ff. de ɔdi. ⁊ demon. ⁊.l. decem. de fideicōmis. liber. quatenus in eis dicit̄, ꝙ acceptās legatum tenet̄ filium emancipare, vel seruū manumittere, put a testatore erat ordinatum, et ꝙ onus esset maius cōmodo legati, † neq; enim circūueniri dz testantium volūtas, vt dicit̄ in.d.l. si cui. ¶ † Demum nō obstat, ꝙ dn̄a Lucretia fuerit sup tali legato grauata quo casu nō dicit̄ ad mittēda compēsatio, vt per Corne. post alios per eum relatos in dicta auc. preterea.iij. col. ver. quinto limita. Qm̄ rn̄detur similr, ꝙ ꝓcedit in dubio, nos aūt sumus in casu claro, vt ex p̄dictis patet. ¶ Ultra qđ etiā dici pōt illud ꝓcedere qn̄ grauamen iniunctum legatario est purum, vt ibi videt̄ firmare Corne. sed in casu isto est in diem mortis eius, ergo ⁊c. ¶ Et plus dico ꝙ tale grauamen nō est certu;, sed ɔditionale, sc; si ipsa decesserit sine filijs. ¶ Stātibus itaq; predictis arbitror in presenti iudicio predictū Pandulphum reū ɔuentum debere absolui absq; tn̄ preiudicio iurīū que dn̄a Lucretia hr̄e posset si in integrū restitueret̄ a predicta acceptatione legati. ¶ † Et insuper arbitror victā prez ab expensis absoluēdam esse ex iustis causis animū meū mouentibus. ¶ Et presertim, qr cum pro se habet ɔsilia excellētissimoꝝ iuriscōsultoꝝ, ⁊ duas snīas in eius fauorem latas dicit̄ habuisse iustam cām litigandi, merito venit absoluenda, vt per docto. maxime lis in.l. ꝑperandū.§. sinaūt alterutra.C. de iudi. Et ita refero partes magnifici Pretoris esse in iudicando bene appellatū per partez dn̄i Pandulphi, ⁊ male iudicatum per duos vltimos iudices a quibus, ⁊ snīas reformandā ẜm qđ modo dictū fuit. Laus deo.

Soci. nepos, Padue legens. 1540.

CASVS

¶ Dn̄s Melchior ab oleo nobilis Tridētinus in suo vltimo testamento heredes instituit Gotardum, ⁊ Joā. franciscu; de perotijs eius nepotes ex filia impuberes, eos inuicem substituendo.

¶ Et si qn̄cunq; sine filijs, ⁊ filiabus legitimis decesserint tunc eis, ⁊ eorum vltimo morienti substituit vulgariter, ⁊ per fideicommissum proximiores ipsius testatoris, prout latius in testamento legitur, cuius copia transmittitur.

¶ In quo etiam predicti heredes prohibebantur alienare bona testatoris sine situ, ⁊ licentia cōmissarioꝝ in eodem testō electorum.

¶ De anno postea. 1491. vel circa fuerunt predicti heredes imputati de quodam homicidio, ⁊ absentes, ⁊ contumaces fuerūt condemnati, ⁊ eorum bona confiscata cum expressione tamen vt ius fideicōmissi saluum, ⁊ reseruatum sit.

¶ Demum fuerunt bona predicta vendita quibusdam particularibus personis apud quas, vel earum successores, siue hn̄tes causam ab eis nunc reperiuntur.

¶ Joan. frācišcus vnus ex institutis heredibus expost suscepit filios, ⁊ illis sibi supstitibus, ⁊ impuberibus decessit de anno.

¶ Gotardus vero per prius sine liberis decesserat.

¶ Nunc filij predicti Joā. francisci facti maiores, ⁊ nup habentes notitiam predicti testamenti petunt bona quedaz que fuerūt dn̄i testatoris asserentes in eorum preiudiciū nō potuisse sic trāsferri, ⁊ eis esse omnino restituenda ex ordine predicti testamenti.

¶ Queritur vtrum sint audiendi.

¶ Et in eoꝝ fauorē ɔsuluerūt excellr̄. iurisc. dn̄s Mattheus auogradrus Brixiensis, ⁊ dn̄s Ludouicus gozadi. Bononiensis.

¶ Uero magnificus Pretor Tridentinus q iudicaturus est ɔ̄ p̄dctos filios Jo. fran. nōnulla motiua fecit quoꝝ copia trāsmittit̄.

¶ Et petit̄, si iustitia patiat̄, subscriptio ad p̄dicta ɔsilia cum resolutione, ⁊ iuridica responsione motiuoꝝ magnifici Pretoris.

SVMMARIVM

¶ Filij positi in conditione vtrum censeantur vocati, saltem vbi aliqua coniectura concurrit.

¶ Et de prescriptione, ꝙ non currit contra minores.

¶ Et qn̄ ɔ̄ eū detur restitutio in integrū ex capite ignorantie.

1 Filij in conditione positi, an ⁊ quando vocati censeantur, ⁊ infra nume. 21. 22. et. 25.
2 Testatorem non est verosimile voluisse ponere inter institutos, ⁊ substitutos causam intestati interponere.
3 Filij nati vel concepti post testamentu;, an ab intestato, vel per fideicommissum succedant.
4 Filij in conditione positi an substitutos excludant.
5 A lucro quando aliquis remouetur alicuius fauore, lucrū debet illi applicari cuius fauore excluditur.
6 Institutus si non potest substitutoru; fauore disponere, idem debet esse fauore positorum in conditione.
7 Testatoris menti inseruiendum est.
Substitutio fideicōmissaria ex mente testatoris induci potest.
8 Fideicōmissa per conicturas induci, ⁊ nutu fieri possunt.
9 In ɔditione posita nō sunt in dispositione eadem.ī. nu. 12. et. 15.
10 Filij instituti ⁊ grauati positi in conditione grauaminis an impediant bona in fiscum deuenire si institutus, ⁊ grauatus deportetur, vide.ī. nume. 16. et. 18.
11 Bonoꝝ cōfiscatio fideicōmisso non preiudicat, ⁊.ī. nu. 29. et. 30.
13 Statuti verba, ꝙ stantibus agnatis mater non succedant, licet in effectu sint conditionaliter prolata tamen disponunt, vt agnati per statutum dicantur vocati.
14 Uoluntas in fideicōmissis inducendis ante oīa attendi debet.
16 Intellectus ad.l. ex facto.§. ex facto.ff. ad treb. ⁊.ī. nu. 19.
17 Clausula in fine posita ad omnia superiora refertur.
20 Bannitus simpliciter deportato non equiparatur.
21 Judicare debemus non ex numero doctorum, sed qđ verius est.
23 Cōiectura leuis sufficit, ꝙ positi in cōditione vocati censeantur.
24 Substitutio compendiosa comprehendit vulgarem, ⁊ fideicōmissariam substitutionem.
26 Causa intestati locum nō hz donec causa testati locum hr̄e pōt.
27 Substitutio vulgaris de vno casu ad alium trahitur.
28 Proximior ab intestato succedit.
29 Filij nō nati tp̄e ɔfiscatiōis grauati, qūo ad fideicōmissu; veniāt.
30 Fideicōmissarij in bonis ɔfiscatis quando succedant.
31 Prescriptio non currit contra minores.
32 Restitutio in integru; ex capite iuste ignorantie aduersus prescriptionē decursa; cōpetit ex cl̄a si qua mihi iusta causa cōpetit.
33 Intellectus ad.l. bene a zenone.C. de quadri. prescrip.
34 Bōa subiecta fideicō. in hr̄des exneos, nec i fiscū trāsire nō pn̄t.

CONSILIVM CLXXIIII

Dirigat dn̄s x̄ba mea in vias veritatis, ⁊ iustitie. ¶ Uisa predicta facti ɔtingentia, necnō ɔsilijs excellentissimoꝝ iuriscōsultoꝝ, de qbus in ea fit mentio mihi vti parentū honorandoꝝ, oībusq; mature cōsideratis placet ɔclusio ista, ꝙ p̄dicti filij Jo. frācisci dēant in eoꝝ petitione audiri, nō obstantibus his que ɔtra eos per magnificū Pretorē fuerunt ingeniose deducta. ¶ Et pro fundamēto huius ɔclusionis, ⁊ resolutione ɔ̄rioꝝ dimissis his que per p̄dictos excelr̄. ɔsulētes adducunt̄, circa que nō insista;, videndū arbitror nunqd predicti filij Jo. frācisci qui fuerūt positi in ɔditione in substōne quā testator fecit suis hr̄dibus possint dici per testatorē vocati ad fideicōmissu;, ⁊ est questio satis nota. † Et licet videat̄ prima frōte dōm ꝙ nō, qr solet vulgo dici positas in ɔditione nō censeri vocatos, vt voluit glo. qua; ibi sequunt̄ Bar. Ang. ⁊ alij in.l. lucius. la.ij. ff. de here. insti, ⁊ solet dici, ꝙ ita se hz cōis opi. vt asserit cam defendendo patruus ⁊ dn̄s meus Soci. in.l. cum auus. col. lxxj. cu; duobus sequen.ff. de ɔdi. ⁊ demon. ⁊ Alex. in consil. clxxxv. Uiso titulo questionis per totum. in.ij. volu. cum multis concordan. q ad hoc allegari possent. ¶ Tn̄ arbitror in pn̄ti casu ɔ̄rius de iure versus. Et sic ꝙ predicti filij per fideicōmissum dicant̄ vocati.

¶ Et in

¶ Et in primis posset in puncto iuris, et secundum voluntatem testatoris simpliciter poni, et firmari ista conclusio, quod imo filii positi in conditione ex eo tantum dicantur vocati, nam cum testator dicit si institutus, decesserit sine filiis substituo etc. apertissime ostenditur, quod voluit filios instituti preponere substituto, et quemadmodum illi substituto pretulit primo institutum. ita etiam dicitur pretulisse instituti filios positos in conditione, et ita in terminis dicit Jureconsultus in d. l. lucius. de here. institu. ibi, prudens consilium testantis animaduertitur etc. Unde si talis filios, ita pretulit sicut eorum patrem institutum, necessario videtur concludendum, quod eodem modo pretulit, et sic ex testamento, ita fortiter arguit d. l. lucius. inducendo Andre. barba. in consi. xxvij. Scripsit doctissimus. col. xiij. j. volu. et ista ratione, et inductione videtur tolli, et destrui dictum glo. et doct. in. d. l. lucius. dum voluit prelationem illam debere intelligi ab intestato, nam illud videtur omnino contra illum tex. vt. s. inductum, ¶ Facit quia si solum conservaretur ltima successio ab intestato prelatio illa videretur fieri per legem, et non per prudens consilium testantis contra verba, et mentem illius. l. Quam ego alias in repetitio. l. centurio. ff. de vulg. et pupil. pro ista opi. alio modo ponderabam, nam prelatio filiorum fratris positorum in conditione de qua ibi dicitur facta si ille frater decesserit ante aditam hereditatem, et communiter in casu quo hereditas testantis non reperiebatur inter bona instituti fratris, propter quod filii fratris in conditione positi patri eorum succedentes ab intestato non potuerunt bona testatoris mixta cum bonis eorum patris reperire, et sic videtur impossibile prelationem illam fieri ab intestato igitur videtur necessario dicendum, quod pretulerit ex testamento. ¶ Et si dicatur quod imo ab intestato. s. ipsi testatori succedent excluso fratre instituto, respondebo quod tunc esset opus presupponere, quod illi soli reperirentur testatori proximiores cum possibile sit, quod adesset alii pariter cum illis coniuncti testatori, vel forte etiam proximiores. Et licet possibile sit etiam quod tales persone non adessent, tamen non restringendo tex. magis ad vnum casum quam ad alium debet intelligi simpliciter siue adsint tales persone, siue non quo posito necessario infertur prelationem illam fieri ex testamento. ¶ Et maxime hoc videtur dicendum, † quia non fit verisimile, quod testator inter institutum, et substitutos qui vocantur ex testamento voluerit interponere causam intestati argu. l. quamdiu. la. ij. ff. de acqre. here. l. antequam. C. comia de succes. et l. quamdiu. ff. de regu. iur. cum simi. ¶ Preterea quod non possit ille tex. intelligi de prelatione ab intestato ostenditur, quia tunc esset opus presupponere, quod filii fratris essent nati, vel saltem concepti viuo testatore † cum postea concepti ei succedere non possent ab intestato. l. titius. cum. l. seq. ff. de suis et legi. quod esset restringere illum tex. simpliciter et generaliter loquentem contra. l. j. §. generaliter. ff. de lega. prestan. et l. de precio. ff. de publicia. cum simili. quod non contingit intelligendo prelationem illam factam ex testamento per fideicommissum, quia satis tunc est, quod reperiantur nati, vel concepti tempore quo cedit dies fideicommissi eis relicti per text. in. l. interuenit. ff. de lega. prestan. declarat patruus et dominus meus Soci. in. l. si cognatis. in. ij. col. versi. quarto nota. et in col. xiiij. ver. quarta et vltima. ff. de rebus dub. cum aliis pluribus, qui ad hoc allegari possent. ¶ Et ex his videtur, quod pro ista opinione sit casus quasi ineuitabilis in. d. l. lucius. ¶ Pro qua etiam pluribus aliis dimissis optime facit, † nam cum filii in conditione positi excludant substitutos, qui sine dubio vocati sunt, videtur quod fortius ipsi filii dicantur vocati, quia si vocati sunt illi quos filii predicti excludunt, et dicuntur vincere oportet, quod etiam ipsi vocati dicantur ad exclusionem omnium, qui per substitutos excluderentur, iuxta illam regulam, si vinco vincentem te fortius vinco te, de qua traditur per glo. et alios in. l. de accessionibus. in fi. de diuer. et tempo. prescrip. et in. c. rogamus. xxiiij. q. j. cum simi. ¶ † Eo maxime quia concurrit alia regula, dicimus. n. quod quando quis remouetur a lucro alicuius fauore, lucrum tale debet applicari illi cuius fauore, et contemplatione quis excluditur. l. post legatum. §. amittere. ff. de his quibus vt indig. et l. pen. C. de lega. cum simi. vt scribit Bar. in. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. de qua regula plura cumulat auus meus dominus Maria. soci. in consil. v. Presens consultatio. et in proposito nostro tradit Roma. in consi. xxij. Uisa municipali. ij. colum. et Andre. barba. consil. lv. Preclare scribitur. iiij. col. ij. vol. post alios de quibus ibi per eum. Cum ergo in casu isto substituti per existentiam filiorum positorum in conditione excludantur ab hereditate fauore, et contemplatione ipsorum filiorum vt est clarum, et probatur in. d. l. lucius. et excludantur ex ordine, et dispositione testatoris debet consequenter dici, quod eadem dispositione debet dari hereditas predictis filiis, vt sic illi ex testamento dicantur vocati. ¶ Et precipue hoc dicendum est, quia alias euenire posset, nec ipsos, nec substitutos habere hereditatem, seu bona testatoris, puta si institutus filiis suis exheredatis alium institueret, substituti. n. excluderentur, propter filiorum existentiam, filii autem propter exheredationem, quod certe absurdum esset, et contra mentem testatoris, qui post institutum omnino voluit bona, vel ad eius filios, vel ad substitutos peruenire. ¶ Et si dicatur quod testator vbi institutus haberet filios confidit de paterna affectione, † respondetur quod hoc non verum credendum, quia cum ademerit instituto potestatem disponendi fauore substitutorum fortius credi debet, idem fecisse fauore filiorum positorum in conditione, cum eos magis dilexerit, quam substitutos. auc. multo magis. C. de episc. et cleri. cum simi. ¶ Preterea posset dari casus, quod tales filii, nec patre volente possent habere bona testatoris, puta si viuus ea alienasset, aut eius bona fuissent publicata, prout pretenditur fuisse in presenti casu, vnde ne quid sequatur contra mentem testatoris, † cui semper est inseruiendum, iuxta. l. iij. cum vulga. C. de libe. prete. verum omnino dicendum istos filios in conditione positos fuisse etiam ex testamento, vocatos tamen et si talis vocatio expresse in testamento non legatur, nam cum agamus de fideicommissaria substitutione satis est, quod ad eam ex coniecturis inducamur, et ad eam testatoris mentem ostendamus, iuxta not. in. l. cum proponeretur. ff. de lega. ij. cum si. vt plene per Curt. seniorem in consil. lxxv. Domini Ludouicus. iij. et iiij. col. ver. premissis tamen non obstantibus. et per insignem moder. do. Bartho. cassa. in consi. lxvij. Ad primum dubium. vj. col. qui proprie loquitur in terminis nostris. ¶ Et si recte predicta considerentur facile tollentur omnia que in contrarium allegari solent, multa. n. allegantur que procedunt in substitutione, vel institutione directa que per coniecturas induci non debet, † nos vero loquimur in fideicommissaria que coniecturis induci posset, vt dictum est, imo et nutu potest fieri. l. nutu. ff. de lega. iij. l. ij. §. si. cum. l. seq. ff. de adimen. leg. ¶ Alia autem fundamenta, que et fideicommissariam verum respicere parum faciunt, et ex predictis facile remoueri poterunt. Et dico in quibus precipue se fundant tenentes contrarium subiiciam, et remouebo. ¶ Dicunt ergo contrarii doc. inter cetera, quod pro opin. stat regula. l. si quis sub conditione dandorum. x. ff. si quis omis. causa testa, † qua dicitur, quod posita in conditione non sunt in dispositione, vnde cum isti filii solum reperiantur positi in conditione non debent dici esse in aliqua dispositione. ¶ Secundo dicunt quod pro eis videtur bonus text. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebelli. prout post Cuma. inducit et inductionem defendit patruus et dominus meus Soci. in. l. cum auus. col. lxxij. ff. de condi. et demon. † nam ibi videtur probari, quod filii instituti, et grauati positi in conditione grauaminis, qui propter eorum existentiam faciunt deficere fideicommissum non impediunt, quin omnia veniant ad fiscum si institutus, et grauatus deportetur, et bona sua publicentur, quod certe non esset si dicerentur per fideicommissum vocati, † cum confiscatio bonorum non preiudicet fideicommisso, iuxta no. per Bar. in. l. imperator. ff. de fideicom. liber. et tradunt moder. Repetentes, et ibi aliquando dixi in. l. filiusfamilias. §. diui. circa. vij. opp. Bar. ff. de lega. i. et ita et illum. §. ex facto. inducit Corn. in. l. i. C. de condi. inser. et do. Guid. pap. in. q. xxxix. docto. in iure ciuili. ¶ Sed ad ista acta duo respondetur. ¶ Et ad primum dico † quod imo aliquando verba conditionalia disponunt, et sic quod ponitur in conditione dicitur esse in dispositione, quando. s. sic appet de voluntate disponentis, et ille habet potestatem sic disponendi, vti voluisse creditur, vt inquit Bar. in. d. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. qui pro hoc allegat. l. fideicommissa. §. cum esset. ff. de lega. iij. et. l. in ratione. §. tam et si. ff. ad legem falci. vt per eum. † qui ex hoc firmat, quod verba, statuti stantibus agnatis mater non succedat, licet in effectu sint conditionaliter prolata tamen disponunt, et agnati dicuntur per statutum vocati, ita ergo, et in casu nostro. ¶ Et pro hoc bene facit. l. pen. ff. de colla. do. Sed in proposito testator habuit potestatem disponendi, et dicitur voluisse sic disponere, vt ex predictis manifeste constat, ergo sequitur quod illa verba, si sine filiis, et filiabus decesserit etc. licet sint conditionaliter prolata debent importare dispositionem, et ipsorum filiorum vocationem, alioquin facile veniremus contra voluntatem manifestam testatoris, vt. s. dictum fuit. † que voluntas et mens testantis, maxime in fideicommissis inducendis ante omnia attendi debet, omni verborum qualitate post habita, vt in. l. in conditionibus. primum locum. in prin. ff. de condi. et demon. l. ex facto. la grande. circa med. ff. de here. institu. et. l. quando indignum. et ibi Bal. in secundo nota. C. de testa. ¶ Et ideo signanter dicit Ang. in consi. ccxxij. Bene et egregie. in prin. quod in proposito omnis postergatur verborum rigor, et forma vbi de mente testantis constat allegat. l. iij. C. de liber. preteri. quam. l. vt plerique de eo dicunt, sepe habebat in ore, vt etiam ad hoc illam allegat in consil. ij. Premitte primo. ij. col. et alibi sepe. ¶ † Non obstat illa. l. si quis sub conditione dandorum decem. quia in casu illius legis non constat, quod testator voluerit illa decem legare, aut aliter in dispositione ponere, et hoc est, quod ibi dicitur in fine, neque enim legatarius etc. ¶ Ad secundum vero respondetur, scilicet ad. d. §. ex facto. † et dico quod inductio predicta non est vera, nec ibi aliquo modo probatur, quod si extant filii fiscus omnia suscipiat, sed tantum dicitur, quod illi faciunt deficere fideicommissum intelligo tamen ad eorum vtilitatem, et sic post mortem patris ex fideicommisso tacite sumpto debeantur bona testatoris. Et hoc non obstante, quod bona illius deportati peruenerint ad fiscum, quia ad eum peruenerunt cum sua causa, vt. s. ad fideicommissum teneatur, vt ibi statim sequitur in verbo. maxime etc. Et idem procedit in secundo

casu respectu fideicómissariū expsse per testatorez vocati, qñ.s. filij post deportationé fuissent ɔcepti, qm̄ tūc nō ꝓsunt ad defectū fideicómissi.s. exp̄ssi, put in p̄mo casu. Et sic recte intell'o illius tex. vult ꝙ in quolibet casu fiscus debebit bona testōris restituere, in

17 p̄mo.s. filijs, in scdo ꝟo substituto exp̄sse vocato, † ꝑpea ɔueniēter cū illa, maxime ꝛc. poniť ibi in fine, vt sic ad vtrūqꝫ referať. l. qsqs. vbi Bal. notat. C. si cer. pet. l. talis scriptura. ad fi. de leg. i. ꝛ tradiť in. c. inqsitioni. de appel. cuꝫ simi. ꝛ ni fallor iste est verus

18 intell'o ad illū tex. † Bene fateor ꝙ Bar. ꝛ qdam alij intelligunt p̄mo casu bona ptinere ad fiscū, sed illud ꝓuenit ex eo qꝛ ꝓ firmo tenuerūt filios positos i ɔdóne nō eé vocatos, nō aūt ꝙ i eo text. illud ꝓbeť cum potius ꝓbeť ɔ̄triūꝫ. Et maxime p̄supponēdo positos in ɔditione dici vocatos, vt. s. ꝓbatū fuit. ¶ Et si in ꝓposito dicať, ꝙ isti filij Jo. frācisci fuerūt suscepti post eius bānuꝫ, merito videmur esse in scdo casu illius tex. vt sic sit locus fideicómisso exp̄sse fcō in fauoré primiorꝫ testōris, Rñdeť p̄mo, ꝙ ex hoc nō defendiť fiscus aut hñs cām ab eo, ſꝫ illi primiores dēent admitti, sicut excell. phisicus dñs Tremeus q ab illis in hac re cām hꝫ, vt

19 audiui. ¶ † Sed ꝛ scdo rñdeť, ꝙ ille tex. loqť in deportato, ſꝫ ille

20 Jo. frācíscus nō fuit deportatus, ſꝫ simpľr bānitus, † q deportato nō eqperať in ꝓposito illius tex. vt ibi voluit Bar. queꝫ sequunť Jmo. Alex. ꝛ alij, ꝛ vt dicit ibi Clau. ď seisel. lꝫ pluria ɔ̄ Bar. allegenť, tñ opi. Bar. magis cóiter approbať, ꝛ ɔ̄niter nō vř ꝙ in ꝑ-

21 sona dñi Jo. frācisci ɔueniat ɔsiderare qñ filios suscepit. ¶ † Ex p̄dictis itaqꝫ vř ꝙ ista opi. ꝙ filij positi in ɔdóne sint ꝑ fideicómissuꝫ vocati, sicut est eqor, ita ēt de iure sit ꝟior, ꝛ lꝫ passiꝫ dici soleat cóem opi. esse in ɔ̄triū, pp̄ qd̄ in hoc cói dicto ɔsisus aliqñ eā ɔsulēdo suꝫ sequutus nō habita alia ɔsideratione. Tñ forte si tenentes opi. s. defensatā bñ ɔsiderenť, nō ita dici poterit, p̄sertim hac tēpestate cū plurimi ex moder. hāc opi. tenuerint, vt mō ostendā, ꝛ nō est dubiū cóeꝫ opi. posse mutari tp̄e, hoc est illud qd̄ a. l. vel. lx. annis. s. erat ꝓ cói opi. habitū hodie nō ita sit si plurimi ex sequētibus ɔ̄trium tenuerint. ¶ Hāc ergo opi. vt positi in ɔdóne dicanť vocati ꝑ fideicómissuꝫ, p̄mo vř sentire gl. in. l. filiusfamilias. §. cuꝫ qs. ff. de lega. i. dum dicit, ꝙ ɔditio ista, si sine filijs decesserit, dicitur apposita filiorꝫ cā, vt. i. illi hēant, nō. n. oio hr̄ent si nō eént vocati, vt iaꝫ dcm̄ fuit. Jdē voluit Oldr. in ɔsi. xxj. Thema tale est. In vltimis ꝟbis dū dicit, ꝙ positi in ɔdóne, lꝫ nō veniāt ex exp̄ssa vocatióe veniūt tñ ex tacita. ¶ Et illud ɔsiliū fere ad ꝟbū reassumpsit, ꝛ cū eo trāsit Jo. an. in addi. Spe. in tit. de testa. §. i. in vlti. addi. in fi. lꝫ de Oldr. mentioné nō faciat. Jdem tenuit Jac. de belui. ꝛ qdam dñs Jordanus brixiensis fm̄ qd̄ refert do. Guid. pap. in palle. q. xxxix. circa med. ¶ Jaco. de are. ꝛ Cy. post eum in. l. i. C. de ɔdi. inser. Ubi ēt idē firmat Saly. post Oldr. ꝛ Alb. de rosa. qui asserit hanc opi. ꝟioré esse equioré, ꝛ magis fm̄ mentem testōris. Eaꝫ ēt tenuit Cy. in. l. titia seyo. §. seya libertis. ff. de leg. ij. put refert Bal. in ɔsi. ccxvj. Uerba testamenti. lib. i. ꝛ in cōsil. ccliiij. Titius instituit. i. col. eo. lib. Jdē vř voluisse Bart. in. l. liberorꝫ. in. i. q. ff. de ꝟbo. signi. in. l. gñalr. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ in. l. gallus. in prin. ff. de lib. ꝛ posth. ꝛ in. l. si qs eum. §. fi. de vulg. ꝛ pupil. put illū pōderat Andre. barb. in. d. ɔsi. lv. col. v. ij. vol. Jdem aliqñ ɔsuluit Bal. vt refert Corn. in. d. l. i. C. de ɔdi. inser. ꝛ in cōsil. cccvj. Uideť p̄ma facie. ij. col. iiij. vol. icipiebat ɔsil. Bal. Petrus hr̄deꝫ. qui Bal. idē firmauit ꝑ plures rōnes in. d. l. i. C. de cōdi. inser. in lectura antiqua. lꝫ illa cóiter nō reperiať, put refert ꝛ seqť Pau. de ca. in. d. §. cū qs. in fi. asserēs hāc opi. esse verissimā, ꝛ eā semp sibi placuisse, affirmat idē Pau. in ɔs. ccxxvj. Dubitatio ꝟtiť. in. v. col. ꝛ ibi dicit, ꝙ gl. i. d. l. lucius. que est auctor ɔ̄rie opi. loquiť ex capite suo, ꝛ ꝙ nō habemus ꝓ ea tex. exp̄ssum, imo dixit Barb. in ɔsi. xxvij. Scripsit doctissimus. col. xiij. i. vol. ꝛ in d. ɔsi. lv. v. col. ꝙ illa gl. nō est ɔ̄ istā opi. cū nos loquamur respcū fideicómissarie substōnis, illa ꝟo ad illū text. relata loquiť respcū vulgaris substōnis, ꝛ sic directe de qua ibi agiť, qd̄ ēt dixit Pau. de ca. in ɔsi. cclxiij. Circa p̄mū quesitū. ij. vol. fm̄ nouā imp̄ssioné, vbi hāc opi. plene ꝓsequendo firmat. Quā ēt tenuit Lud. ď sard. in qbusdā allegationibus ante illud ɔsiliū imp̄ssis asserēdo, ꝙ eaꝫ ēt ɔsulendo sine dubitatione tenere debemus, qꝛ ꝓ ea sunt rōnes magis vrgentes. Et illā ēt ꝛ qdem intrepide sequiť Rom. in. l. si cū dotem. in p̄n. xij. col. ff. solu. matri. Jdeꝫ voluit in ɔsi. xxxij. Ut sa municipali. ij. col. Jdem firmare vř Cuma. in. d. §. cuꝫ qs. lꝫ dicat glo. in. d. l. lucius. approbari cóiter. Jdem voluit Benedi. de plūbi. in. d. l. si cū doté. ꝛ Floz. de scō Petro in. d. l. i. C. de ɔdi. inser. ꝛ in. l. i. §. ꝓ scdo. C. de cadu. toll. Eādem opi. sequiť Pet. de anch. in ɔsi. lxxiiij. Cōtra Philippū. vbi inqt ꝙ gl. in. d. l. lucius, nimis offendit ꝟba iuriscōsulti ibi. ¶ Pro eadē ēt ɔsuluit Anto. de prato vet. put eius ɔsiliū refert se vidisse Corne. in. d. l. i. de ɔdi. iser. ꝛ vt ipse inqt in dicto ɔsilio asserebat se alias ita ɔsuluisse, ꝛ ꝙ eius ɔsilio se subscripserat Pau. de ca. Jo. de ana. ꝛ Anto. rosel. ꝛ ꝙ ita fuerat iudicatū. ¶ Eādem opi. ɔsulendo pluries sequutus fuit auus meus Maria. soci. dicēs, ꝙ ita ēt ɔsuluerunt ambo Rapha. Pau. de cast. ꝛ fere oēs doc. Jtalie sui tp̄is, put in ɔsilijs suis pluries retulit Corn. vt in ɔsi. cxlvj. Jn hac ɔsultatione. in. vj. col. in. ij. vol. in ɔsil. ccxxvj. Quāqꝫ prima facie. ij. col. in ɔsi. cclxxiij. Dubia satis. i. col. ꝛ in ɔsil. cccvj. Uidetur. ij. colū. iiij. vol. ꝛ de quodā ɔsilio aui mei incip. Predicta ɔsultatio ɔtinet mām. meminit Curt. senior in ɔsi. lj. Sup testamentis Alberti. col. x. Et in eodē ɔsil. ipse Curt. audacter firmat hanc opin. Et vt ipse, ꝛ alij multi referunt eandē opi. tenuit Fran. de albergo. in d. l. lucius. ꝛ alibi sepe. Qui etiaꝫ pro eadem opi. ɔsuluit, vt refert Corne. in. d. ɔsi. cxlvj. ꝛ eius ɔsilio se subscripserūt quasi oēs doctores, seu aduocati Florētie, put refert Soci. noster in ɔs. lxxvij. Jn p̄nti ɔsultatione. in. iij. col. lib. j. ¶ Eandeꝫ opi. ɔsulēdo sequiť Barbo. cassane. in ɔsi. xiij. Christianissimus ille. col. v. ppe finē vsqꝫ ad finem ɔsilij vbi pro ea adducit quatuordecim fundamenta, vt per eū qui ēt idem sequiť in ɔsi. lxvij. Ad primū dubiū. col. vj. vbi ēt quosdam alios allegat, ꝛ inter alios Areti. vt per eum. ¶ Et istam opi. plenius ꝓsequendo firmat Andr. barb. in. l. cuꝫ acutissimi. col. lxxviij. cū. xx. seq. C. de fideicó. ꝛ in. d. ɔs. xxvij. j. volu. ꝛ in. d. ɔsi. lv. ij. vol. vbi asserit eam esse verioré, equioré, ꝛ cōmunioré. Et idem asserebāt plures doc. Bonoñ. pro hac opi. cōsulentes, vt refert dñs meus Soci. in. d. ɔsi. lxxvij. ¶ Et istud forte hodie verꝫ est presertim apud doc. qui voluerunt istius difficultatis veritaté inuestigare per rōnes. ¶ Et ego alias per punctus rónum hanc opi. veluti verioré sequutus fui legendo. l. centurio. ff. de vulga. ꝛ pupil. Et stantibus p̄dictis vř posse firmari, ꝙ ab ista opi. tanqꝫ veriori non dꝫ recedi etiā in iudicando, etiā ꝙ cóis opinio esset in ɔ̄trium, quia non ex numero auctorꝫ, sed qd̄ verius est, dꝫ iudicari. l. i. §. sed neqꝫ. C. de vete. iure enucle. facit. c. capellanus. ꝛ ibi Abb. in vlti. not. de fer. ꝛ tradunt Abb. ꝛ alij. in. c. j. de ɔstitu. cum multis ɔcor. qui cumulari possent. ¶ Et vbi magnificus Pretor Tridētinus qui in hac cā iudicaturus est recte oia predicta voluerit ɔsiderare facile mihi p̄suadeo, ꝙ fm̄ hanc opi. iudicabit, legibus, rónibus verosimili menti testatoris, ꝛ auctoritati tantorꝫ patrū de qbus. s. inherendo. ¶ Et presertim cuꝫ ad eādem opi. ɔcurrat potentissima ɔiectura de qua infra, ꝑpter quā precipue, vt verꝫ fatear, motus fui ad ita ɔsulendū. ¶ Secūdo ergo posito, ꝙ hanc opi. sequi nō auderet ex eo ꝙ cóis opinio vř in ɔ̄trium dico ꝙ in casu isto fm̄ predicta oino iudicandum est, pp̄ vrgenté ɔiecturam ita exposcenté vltra id, qd̄ filij fuerūt in

22 ɔdóne positi. Qñ. n. istud deť, † ꝙ aliūde volūtas testatoris sumať, ꝙ positi in ɔdóne dicanť vocati vltra id qd̄ in ɔdóne positi fuerunt cóiter dñt doc. etiaꝫ illi qui regulariter negant eos vocatos, ꝙ a tali opi. recedere debemus, ꝛ voluntati testātis inherendo tenere, ꝙ sint vocati, ita. n. dixit Corn. in ɔsi. xxij. Jn hac ɔsultatione. ij. ꝛ. iij. col. ij. vol. in ɔsil. ccxxix. Jn hac ɔsultatione. in. iiij. col. iij. vol. ꝛ in ɔsi. cj. Licet in hac. iij. col. ꝛ in ɔsil. cclxxiij. Dubia satis. post pn. iiij. vol. ꝛ alibi sepissime, ꝛ in. d. ɔsil. cclxxiij. dicit, ꝙ semp legendo, ꝛ ɔsulendo arbitratus fuit, ꝙ aliqua alia ɔiectura ɔcurrente filij in ɔditione positi dicanť vocati, ideꝫ voluit Pau. de cast. in dicto ɔsi. cclxiij. ꝛ Ludo. de sard. in sua allegatione, ante illud ɔsiliū impressa in fi. idem dixit patruus ꝛ dñs meus Soci. in ɔsil. lxxij. Capiendo primū. col. penul. iiij. vol. in ɔsi. cclxix. Materia presentis. iiij. col. ver. primū est. ij. vol. ꝛ in quodaꝫ alio ɔsilio nōdum impresso qd̄ apud me est ꝑprijs manu, ꝛ sigillo eius roboratū, qd̄ incip. Uiso testō dñi Pauli de dottis. vbi in. iij. carta dicit ꝙ lꝫ cóis opi. sit ꝙ positi in ɔditione nō sint vocati, tñ in descēdentibus multi nō parue auctoritatis ɔ̄trium tenuerūt, ꝛ ꝙ alias pro ista opi. habuit multa solénia ɔsilia aduocatorꝫ Florentinorꝫ, ꝛ statim subdit, ꝙ saltē vbi est aliqua ɔiectura semp vidit solénes doctores pro filijs ɔsulere, vt. s. dicanť vocati. Hoc idem dixit in. l. cū auus. col. fi. in fi. ff. de ɔdi. ꝛ demon. dicens ꝙ qualis debeat esset ɔiectura relinquiť circūspectioni iudicis. Jdem dixit Curt. senior in ɔsi. lxxv. Dñs Ludouicus. iij. col. ꝛ ita ēt voluit Deci. recte intuenti in ɔsil. cclxx. Dñs Raynaldus. col. penulti. ꝛ Curt. iunior in ɔsi. xliij. Habita diligenti. iij. col. in fi. ꝛ ad hoc alij infiniti allegari possent, ꝛ voluit hoc Bar. in. l. centurio. colū. xij. ff. de vulga. ꝛ pupill. dum firmat, ꝙ filij in ɔditione positi dicunť vocati si ɔcurrat, ꝙ etiam sint grauati, vt per eum, ꝛ inquit Curt. iunior in ɔsi. lxxxvij. Negari non potest. in fine. post Corne. queꝫ

23 allegat, † ꝙ in hoc quelibet leuis coniectura sufficit ad faciendu, ꝙ positi in conditione dicantur vocati, ꝛ ita ego sepe consului. ¶ Sed vt dixi in casu isto adest inter ceteras vna vrgens ɔiectura ergo ꝛc.

24 ra ergo rc. ¶ Coiectura aūt talis est, † nā testo: pdicto Jo. fran. in effectu fecit cōpendiosaꝫ substōnē cū dixerit, qñcunqꝫ sine filijs decesserit, ꝛ sic fecit sub verbo꜡ cōpendio, tam vulgarē substōnēꝫ in casu suo q̄꜡ ēt fideicōmissariā, iuxta not. p Bar. ꝛ alios in. d. l. cēturio. ꝛ in. d. l. pcibus. C. de ipub. ꝛ ali. subst. ¶ Et clare in casu isto ꝯstat, q: testo: ita expssit dicēdo, vulgariter, ꝛ p fideicōmissuꝫ; vt in themate narraꝫ. Vñ seqꝫ q̄ ꝟba illa, sine filijs, debeant vniformiter capi respectu vtriusqꝫ substōnis p rl'am. l. iaꝫ hoc iure. ff. de vul. ꝛ pup. cū simi. sed respectu vulgaris opanꝫ filios esse vocatos ergo rc. ¶ Istud aūt ostendiꝫ, q: nisi dicerenꝫ vocati facile se qui posset, q̄ non admitterenꝫ, neqꝫ ex testō, neqꝫ ab intestato, qd̄ esset oino ꝯ̄ mentē testātis, ꝛ ꝯ̄ gl. ꝛ doc. in. d. l. lucius. dū tex. illuꝫ dicentē, q̄ testo: ptulit ēt filios instituti, intelligūt. s. ab itestato, ne cesse ergo est aliquo mō istos filios in ꝯdōne positos esse vocatos.

25 ¶ † Et hinc dicimus, q̄ qñ possibile est eos nō vocari ab itestato, necesse est eos ex testō vocari, put est de intētione docto꜡, ꝛ declarat Corn. in ꝯsi. lxxiij. Viso plixo. ij. col. ver. scdo induco, ꝛ hoc. ij. vol. ¶ Et q̄ illud sequi possit ostendiꝫ, pone. n. q̄ Jo. frācisus decessisset cū filijs ante adirā hr̄ditatē, certe si nō dicerenꝫ ex testō

26 vocati, nec ēt ab intestato admitti possent, † nā cā intestati nunq̄ locū hr̄e pōt, donec hr̄e locū pōt cā testati. l. q̄diu. la. ij. ff. de acq. her. ꝛ. l. antecq̄. C. cōia de succes. Et iō cū adsit cā testati, q: reperiunꝫ p̄rimiores substituti vulgariter nō posset hr̄e locū cā intestati. ¶ Nec dicaꝫ, q̄ cā testati cessaret, q: vulgaris dr̄ facta si decesserit sine filijs.

27 † Qm̄ rñdeꝫ, q̄ lꝫ sic fuerit expssum, tñ traheret ad aliū casuꝫ si filios hūerit, ꝛ nō sint hr̄des, iux. tradita p doc. i. l. gallus. §. ꝛ qd si tm̄. ff. d lib. ꝛ posth. ꝛ in specie q̄ vulgaris trahaꝫ de vno casu ad aliū declarat Bar. in. l. i. mihi. iiij. col. ver. hoc pmisso q̄ro. ff. de vulga. ꝛ pup. cū quo est cōis opi. vt ibi per Moder. ¶ Et hoc posito sequereꝫ, q̄ substituti potuissent admitti exclusis filijs Jo. frācisci ꝯtra clarā mentē testātis, qd̄ esset valde absurdū. ¶ Et vbi ēt qs nollet tūc substitutos posse admitti, eo q̄ erāt vocati si instituti decesserint sine liberis, adhuc tñ filij Jo. frācisci nō potuissent succedere testo:i ab intestato saltē insolidū, put te-

28 stato: crediꝫ voluisse, † ex eo q: extabat dña Gotarda illis proximio: ipsi dño testo:i, q̄ saltē ptē oino ab itestato habuisset, vt i. §. cū filius. insti. de here. q̄ ab intesta. defe. in auc. in successione. C. de suis ꝛ leg. ꝛ in corpe vñ sumiꝫ. ¶ Hoc aūt esset absurdū, ꝛ ꝯ̄ mētez testō:is q eos in ꝯdōne ponēdo simplr̄ oibus pretulisse videꝫ. ¶ Immo nec in aliquo potuissent eo꜡ pauo testo:i succedere ab itestato cū eo viuo, nec nati, nec ēt ꝯcepti fuissent, vt. l. titius. cū. l. seq. ff. de suis ꝛ legi. ꝛ. s. dcm̄ fuit. Vñ ne hoc sequaꝫ, vel aliud, qd̄ in pcedenti ꝯsideratione dicebaꝫ dici dꝫ filios pdictos sic positos in ꝯdōne fuisse tacite vocatos i vulgari substōne, merito ergo idē dici dꝫ respcū fideicōmissarie per pdicta. ¶ Ex qbus oibus remanet firma, ꝛ ꝟa ista ꝯclō, q̄ pdicti filij dñr tacite p fideicōmissū vocati, ꝛ ppea ꝯueniēter admitti dēnt ad petēdū, put petūt. ¶ Nec huic ꝯclōni obstāt motiua Mag^ci Pretoris ingeniosissime excitata ꝯ̄ eos, nā dū pmo dr̄, q̄ isti filij nō erāt nati tpe ꝯfiscatōis rc.

29 † Rñdeꝫ q̄ nō veniūt p illā viā, vt. s. veluti p̄rimiores dicanꝫ vocati in casu alienatiōis, sꝫ veniūt vti vocati per fideicōmissuꝫ post mortē prīs eo꜡ quo tpe sufficit eos fuisse natos, vel ꝯceptos, put erāt, q: tūc cedit dies talis fideicōmissi, iuxta. l. interuenit. ff. de lega. pstan. ꝛ. s̄. dcm̄ fuit. Et interim si ꝯfiscatio valuerit hr̄e dēat fiscus durāte vita Jo. frācisci cū sua tñ cā, vt est tex. in. l. statius florus. §. cornelio. ff. de iure fis. ꝛ ita p illū tex. firmat Pau. de cas. in

30 . l. filiusfamilias. §. diui. col. fi. ff. de le. i. ¶ † Et lꝫ Alex. in ꝯs. xxij. Opportune ꝯsideratis. i. vol. dixerit, q̄ imo statim a die ꝯfiscationis vocanꝫ fideicōmissarij. Tñ eius opi. vr̄ ꝯ̄. d. §. cornelio. cui nō inuenio, q̄ in libro meo rñdeat de quo nō parū miro:, cū illū adduxisset i ꝯriū. Et opi. Alex. p multa reprobat Caro. rui. in. d. §. diui. col. mihi. xix. cū tribus seq. ¶ Sed posito q̄ esset ꝟa pcederet in cāu suo in quo erāt multa ꝟba volētia, q̄ domus illa ꝯtinue esset apud descēdētes suos. ¶ Et pterea ibi illi descēdētes veniebāt vigore expsse phibitiōis alienatiōis, nos aūt loqmur, ꝛ dicimus, q̄ isti filij veniūt vigore taciti fideicōmissi patri eo꜡ iniuncti post eius mortē, vt ex pdictis ꝯstat. ¶ Nec tūc obstāt q̄ ꝯ̄ directo ꝯ̄ istud alleganꝫ p not. p gl. ꝛ alios in. d. l. lucius. de her. insti. Qm̄ ex pdictis satis ꝯstat opi. illā de iure nō esse ꝟaꝫ saltē in casu nr̄o. ¶ Ad illud aūt qd̄ dr̄ nō esse pbatū bona de qbus agiꝫ fuisse in bonis testō:is clara pꝫ rñsio ex pcessu, q: imo ꝯueniēter pbaꝫ, vt mihi afferiꝫ, ꝛ alij ēt aptissime rñderūt. ¶ Nō ob. exceptio lame pscriptionis, in qua vr̄ p magnificū Pretorē fieri magnū funda-

31 mētū. † Qm̄ rñdeꝫ, q̄ imo pscriptio nō cucurrit cū isti filij fuerint minores, ꝛ p multa tpa pupilli, vt est text. in. l. fi. ꝛ ibi tradūt oēs. C. in qb. ca. rest. nō est nec. Et cū ꝟe agamus de pscriptōe ꝯ̄ istos filios q̄ fuerūt minores, ꝛ qbus nō cōpetijt ius nisi post mortē Joan. frācisci eo꜡ prīs, ꝛ nō agaꝫ de pscriptōe ꝯ̄ p̄rimiores testō:is satis clare ꝯstat nihil obstare, neqꝫ esse ad ppositū, que in ꝯriū al-

32 legata fuerūt in excitatis dubitatōibus in fine. ¶ † Et plus ēt dici posset, q̄ ex quo nō cucurrit pscriptio. xl. ann. si qs vellet ꝯ̄ eos aliquā pscriptionē cucurrisse, qd̄ tñ negaꝫ aduersus eā pñt ꝛ dēnt in integ꜡ restitui ex capite iuste ignorantie, ex ꝯnali illa cl'a, si qua mihi iusta cā rc. de qua in. l. i. in fi. ff. ex qb. cau. maio. iuxta doctr. Bar. in. l. i. §. si qs aūt. ff. de itine. actuqꝫ pua. cū ꝯco:. cuꝫ multis vt per Rom. in ꝯsi. clxvj. Viso diligēter. col. pe. ꝛ p Alex. in ꝯsil. clxix. Viso themate. col. fi. ver. nō obstat qd̄ aduersus. ij. volu. vbi dicit, q̄ opi. Bar. est cōis, qd̄ ēt dixit i ꝯsi. cxvj. Prospectis. i. colū. v. vol. Et lꝫ Alex. loquaꝫ ēt de pscriptōe. xl. ann. tñ qcqd in ea sit cū multi teneāt ꝯriū in tali pscriptōe, ꝛ ego suꝫ solitus ꝯ̄ Alex. tenere, ꝛ ita pluries ꝯsului. Tñ in alia pscriptiōe, puta. xxx. an. vel mino:i, si ꝯ̄ ignorātes cucurrisse, oēs fere ꝯsentiūt dari posse pdictā in integ꜡ rest. vt p patruū ꝛ do. meū Soci. in. l. cū filiusfamil. §. in hac. ff. de ꝟb. obli. cū multis ꝯco:. q allegari possent. Sup hoc tñ nō est insistēdū cū ꝟe pscriptio aliq̄ nō cucurrerit rōne mino:is

33 etatis, vt dcm̄ est. ¶ † Nec pōt fieri fundamentū in. l. oēs. ꝛ in. l. bñ a zenone. C. de q̄dri. pscri. qm̄ illa iura nō pcedunt in casu isto, tū q: nō sumus in sumo Principe, tū ēt ex alijs, vt plene scriptū fuit p clariss. doc. de qbus in pūcto ad q̄꜡ dcā in hoc me remitto.

34 ¶ † Et statibus pdcīs nihil obstat, qd̄ noniter p eūdē mag. Pretorē dicebaꝫ, q̄ bona ista poterāt in fiscū trāsire, iuxta doc. Alex. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. circa. ij. q. Bar. ff. de dā. ifec. qm̄ dico q̄ cū Jo. frā. eēt p fideicōmissuꝫ tacite rogatus filijs restituere, ꝛ ipsis nō extātib⁹ expsse p̄rimio:ib⁹ nō poterāt bona trāsire ad extraneos hr̄des cū in oēm euentū eēnt subiecta restōni, merito ergo nec in fiscū trāsire poterūt p assertā ꝯfiscationē in piudiciū alicuius fideicōmissarij. Maxie q: in ea expsse ius fideicōmissi reseruaꝫ, vt in themate narraꝫ. ¶ Et hoc de plano pcedit qcqd velimus sūmere ex illa phibitiōe alienatiōis de qua in testō. Sup qua nō est insistendū, q: non veniunt isti filij per illā viam, sed per viam taciti fideicōmissi, vt ex predictis constat. Laus Deo.

Maria. soci. iunio: iurisconsultus, Padue. 1537.

SVMMARIVM

¶ Filij i ꝯdōne positi, si alia ēt leuis ꝯiectura ꝯcurrat cēseꝫ vocati
¶ Et bōa est ꝯiectura vbi possibile eēt eos ab itestato nō vocari.

¶ Coniectura leuis sufficit ad faciendum, q̄ filij in conditione positi censeantur vocati.

2 Filij in conditione positi censenꝫ vocati ad fideicōmissum, quando sequi posset, q̄ ab intestato non admitterentur.

CONSILIVM CLXXV

Dirigat Dñs ꝟba mea i viā ꝟitatis ꝛ iustitie. ¶ Viso eleganti, ꝛ copioso ꝯsil. excell. doc. dñi Theodori peregrini mihi vti frīs boni, ꝛ olim acutissimi discipuli mei nō parū, vtve꜡ fatear, letatus suꝫ, ex eo cognoscēs ipꝫ do. Theodo꜡ magne expectatiōi quā de se ꝯcitauerat nedū rñdisse, sꝫ lōge illā supasse. Viso ēt alio ꝯsi. sine subscriptiōe Alex. Soci. filij mei q̄ q̄lis sit q̄tūqꝫ subtilitatē, ꝛ doctr. pre se ferat alio꜡ iudicio relinq̄. Necnō diligēter ꝯsiderato testō mag^ci. d. Chrōphori de pegrinis facile in sniaꝫ pdicto꜡ ꝯdescēdo, vt. s. filij masculi dñi Peregrini hr̄dis istituti dicanꝫ tacite vocati p fideicōmissuꝫ post mortē ipsius dñi Peregrini eo꜡ prīs, ita vt dñs Peregrinus veluti tali fideicōmisso grauatus nō potuerit libere, ꝛ irreuocabilr̄ de bōis pdicti testō:is disponere in piudiciū filio꜡ suo꜡. ¶ Et lꝫ qñ solū ꝯsideraret, q̄ pdicti filij eēnt positi i ꝯdōne, ex eo tm̄ q̄ in ꝯdōne positi eēnt facile in pūcto iuris pdcā ꝯclō defēdi posset p tex. vbi p ea vr̄ casus in. l. lucius. la. ij. ff. de here. insti. cui vt ve꜡ fa-

1 tear non vr̄ q̄ possit bñ rñderi, vt. s̄. p alios dcm̄ fuit. † Tū q: dici solet cōem opi. esse in ꝯriū, vt voluerūt gl. Bart. Bal. ꝛ alij in. d. l. lucius, ꝛ alibi sepe. Si in casu nr̄o alie ꝯiecture nō adessent ad illud tēdentes ego substitissem, etenim hucusqꝫ nunq̄ ꝯ̄ illaꝫ cōem opi. seu quā cōem dñt, volui ꝯsulere in simplicibus terminis, imo aliq̄n fm cōem ꝯsului. ¶ Nec cū isto casu ex pdicto testō sumanꝫ alie multe ꝯiecture suadētes pdictos filios dñi Peregrini sic in ꝯdōne positos vocatos fuisse facile, vt dixi inclino in illam opin. put egregie per alios firmata fuit. Ego. n. semp tenui, put etiam fere oēs tenentes cū cōi dixerunt, q̄ ex qualibet ꝯiectura etiā leui

ab illa cōi opin. recedere debemus, & firmare positos in cōditione esse vocatos, vbi ad illud aliqua ratio, siue aliqua alia cōiectura ēt levis nos inducat, vt post alios declarat Curt. iunior in cō. lxxxvij. Negari nō pōt. in fi. & put ēt. s. per excell. cōsulentē, & subscribentē dictū fuit. Et ita ego pluries cōsului in diuersis casibus fm varias cōiecturas. ¶ Cōiecture aūt que in casu isto nos inducūt ad ita dicendū multe sunt de qbus per alios. ¶ Et maxime ille qua tuor, quas in sua subscriptione, psequit filius meus. Et lʒ omnes videant vrgentes, vt p eū, & pmū cōsulentē deducit remouēdo ab eis cōria. † Tn multū mihi plʒ illa scda quā dns cōsulens posuit p pma, duʒ dicebat, q nisi isti filij dni Peregrini eēnt vocati tacite ad fideicōmissuʒ, seq posset q nullo mō admitterent ēt ab intestato, vt in ea clare deducit, opʒ. n. tales filios aliquo mō admitti ad exclusionē substitute, & p testōreʒ fuisse platos. Vn cū stāte pdicto testō dari potuisset illos ab itestato nō posse vocari, vt plene. s. p alios deductū fuit, nece est, vt ex testō dicant vocati, & plati, ita. n. ni fallor volūt oēs doc. tenētes cōem opi. nā cū platio oino fcā sit p testōreʒ, vt. d. l. lucius. & illa nō possit dari nisi vel ex testō, vel ab itestato, vt est notū, & doc. dicāt factā esse ab itestato dēnt itelligi loq qn. s. illa dari posset. Sʒ vbi nō posset dari faterent absqʒ dubio factā illā plationē q dari posset, & sic ex testō, & ita signāter declarat Corn. in cō. lxxiiij. Viso, plixo. ij. col. ij. vol. Et ita per istaʒ cōiecturā, & in fortioribus termis his diebus cōsului in pulchra cā apud Tridentū. Ex illa itaqʒ, & ex alijs cōiecturis. s. p alios deductis cōcurro cum eis in hāc sniam, vt filij pdicti dni Peregrini in cōdōne positi dicant ex testō ad fideicōmissuʒ vocati. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1537.

CASVS

¶ Prouidus vir ser Petrus de pompeatis de Tridento in suo testamento inter cetera sic dispositum reliquit.

¶ In oibus aūt alijs suis bonis &c. suos hrdes vles instituit Blasiū, Jacobū, Peregrinū, & Martinū eius filios ltimos, & nāles eqs portionibus, & si vnus ipsoꝝ decederet sine filijs ltimis, & nālibus, vel alias qncūqʒ ad iuicē substituit supstites, seu supstitem in capita, vel si omnes filij sui, seu descendentes filiorum suorum decederent substituit proximiores de domo sua in capita.

¶ Mortuo testōre qtuor filij istituti hrdes adiuerūt hrditatē, seu illi se imiscuerūt, & oēs postea decesserūt cū filijs masculis, & ita in hāc vsqʒ diē extāt liberi masculi ex Jacobo, Peregrino, & Martino, non sic ex Blasio, nā illi supfuit filius eius Petrus noie, q postea decessit supstite sibi vno filio masculo dicto Blasio iuniore.

¶ Demum decessit Blasius iunior sine liberis, & heredem vniuersalem reliquit quendā dnm Joānem ianonū notariū, q hrditateʒ adiuit, & ita oia bona dicti Blasij iunioris vti eius hrs possidet.

¶ Nūc liberi & dscēdētes pdcoꝝ Jacobi, Peregrini, & Martini petūt ex cā fideicōmissi eis restitui bona q fuerunt pmi testatoris.

¶ Querit an de iure possint, & sic vtꝝ sint audiendi, vel repellendi.

SVMMARIVM

¶ De fideicōmisso reciproco quando censeatur factuʒ inter eos post quorum mortem fit facta substitutio.

¶ Et positi i cōdōne an & qn cēseāt vocati ex eo q dicāt grauati.

1. ¶ Fideicōmissi onus an de persona ad personam trahi debeat.
2. Substitutio quando post mortem plurium fit ab vltimo decedente in tota hereditate inter illos plures dicitur tacite fideicommissum reciprocum esse inductum, vide. j. nu. 11. & nu. 14.
3. Fideic. reciprocū facili⁹ iducit i dscēdētes ad excludēdū sbstitutū
4. Substō fcā p⁹ mortē pluriū qn sum⁹ i libis dr ab vlt. moriēte fcā.
5. Substitutio q fiat post mortem omniuʒ, vel q exprimatur ab vltimo moriente paria sunt.
6. Substitutio simpliciter de omnibus bonis facta intelligitur.
7. Resolutio varia fit ex casuum varietate.
8. Substō q i testō nō repit, nō dicat eē fcā, & cōriuʒ dicēs pbare dʒ. Verborum importantie regulariter standum est.
9. Nō suffic testōrē aliqd voluisse nisi volūtas i aliq dispōnē trāseat
10. Mēs testōris n attēdit vbi ei⁹ vba ad ei⁹ mētē adaptari nō pnt.
11. Substitutio vniuersaliter, vel indefinite non dicitur facta nisi signum vniuersale, vel indefinitum exprimatur.
12. Substō post mortē pluriū si fcā sit nō cēsent illi plures iuicē substituti qn substō nō fit expsse vltio morieti, neqʒ in tota hrditate.
13. Fideicōmissum, seu substitutio reciproca facta non dicitur quādo substitutio fit post mortem plurium qui a testatore non erāt instituti, sed in conditione tantum positi.
14. Positi in cōdōne si nō cēsent vocati nō pnt dici inuiceʒ substituti.
15. Liberi filioꝝ q fūt in cōdōne positi ad inuicē substituti nō cēsent.
16. Filij in cōditione positi si sunt grauati, & eorum grauamen valeat, an etiam per prius honorati censeantur, & j. nu. 20.
17. Fideicōmissum, vt inducat in tota hereditate si non fuit expresse iniunctū ab vltimo moriēte, & an sufficiat dicere si oēs decedāt.

CONSILIVM CLXXVI

Dirigat Dns vba mea i viā vitatis & iustitie. ¶ Cōsideratis his q in themate narrant simul & tenore testi de quo agit mature aiaduerso, nec nō ispectis his q p excell. cōsultorē dnm Petrū alexādrinū mihi vti přez hoñ. in pnti dubitatiōe deducta fuerūt qb⁹ cōcludit, nō esse locū alicui fideicōmisso in fauorē liberoꝝ Jacobi, Peregrini, & Martini triū filiorū, & hrdū testōris, & cōir eos nō eē aliquo mō audiēdos in sua petitiōe. ¶ Cōcło pdicta visa est pmo aspectu dubia, qn lʒ in occurrēti casu nō repiat expsse fcā aliq substō p quā Blasius iunior testatoris pnepos dicat grauatus siue pmū gradū substōnis, siue ēt 1 scdꝫ cōsideremus, † nec cōueniat substōnē, seu fideicōmissi onus trahi de psona ad psonā, iuxta tradita p Aret. in. l. gallus. §. & qd si tm. in. iij. col. in fi. v. scdo adde. ff. de lib. & posth. cū simi. vt egregie p dnm cōsultorē ondit, ad qd solū tēdit tota eius cōsultatio. Tn vr q possit dici fcā qdā tacita substō reciproca inter descēdētes filioꝝ, & hrdū testōris, nā cū pximiores de domo testōris sint vocati, si oēs descēdētes filioꝝ testōris decesserint vr ex vosili intētione testōris, vt ipsi descēdētes tacite dicant inuicē, & reciproce sub 2 stituti, † solet. n. p rla dici, q qn substō fit post mortē pluriū ab vltimo moriēte in tota hrditate iter illos plures dr iductū tacite fideicōmissuʒ reciprocū p text. vulgarū in. l. titia seyo. §. lcya libertis. ff. de leg. ij. & ita p illū tex. tradūt doct. maxime patruus & dns 3 meus Soci. in. l. hrdes mei. §. cū ita. ff. ad trebel. † Attēto pcipue q in casu isto sumus in descēdētibus testōris, & sic in casu in quo decedēte Blasio iuniore descēdētes ex pdictis tribus filijs testatoris ex vosili mēte ipsius excluderēt extraneos substitutos, hoc eniʒ casu facilius cēset inductū reciprocū fideicōmissuʒ, vt signanter declarat Soci. meus in. d. §. cū ita. in col. iij. in ver. aliqn & tertio & vltimo. q ēt idē firmat in cō. ccxlix. Mā pntis cōsultatiōis. 4 vij. & viij. col. ij. vol. maxie i fi. viij. col. in v. scdo rndeo, † q substō simplr fit fcā post mortē pluriū, tn dr fcā ab vltimo moriēte alł. l. q duos. cū ibi traditis p Jmo. & Moder. d vul. & pup. & alia qdā vt p eū. Cū itaqʒ in casu nro substō fit fcā si oēs descēdētes moriātur veluti fcā ab vltimo moriēte dʒ interptari, & dʒ opari reciprocū fideicōmissuʒ iter ipsos dscēdētes, & ita repio, q voluit Pau. de ca. in. l. pe. C. de ipub. & ali. substi. put eū refert & sequit Jac. in 5 cō. xxxiij. Factū sic se hʒ. i. vol. † Et vr cōis opi. q paria sint substitutionē fieri post morteʒ oiuʒ, vt in casu isto cōtigit, & q expmat ab vltimo moriēte, vt attestat Curt. iunior in cō. clvj. Jn testō cō 6 dito. ij. col. v. itē est alia cōis cōclo. † & cum substō sit fcā simplr nō magis in vna pte q in alia vr fcā de bonis, & hrditate testōris indefinite, & in cōnam in tota hrditate cū indefinita eqpolleat vli. l. si pluribus. de leg. ij. & l. si plures. d leg. iij. cū si. & sic vnr cōcurrere oia reqsita, vt reciprocū fideicōmissū dicat iductū, & ita i sili vr arguere patruus & d. meus Soc. in cō. ciiij. Cm pns. v. col. iij. vol. Vr igit ex istis, & sic vigore huius reciproci fideicōmissi, decedēte nup Blasio iuniore sine liberis, q descēdētes Jacobi, Peregrini, & Martini filioꝝ testōris sint vocati, & cōnter, q in eoꝝ petitione sint audiēdi. Et hoc solū est, qd cōclōneʒ dni cōsultoris difficultare videbat. ¶ Sed tn hoc non obstāte, & iuridice remoto, vt. j. patebit vissimū arbitror pdictos actores oino repellendos esse a petitione asserti fideicōmissi, qm in eorē fauorē nō est locus alicui fideicōmisso, vt p dnm cōsultorē cōclusuʒ fuit. ¶ Et p resolōne pdicte obiectiōis aduertendū est, qr ista mā & pns disputatio est subtilis, & valde intricata, vtrū. s. dicat fcm reciprocū fideicōmissum. 7 † Et ex varietate casuū varia fit resolō, vt cōstat ex lōga & multiplici distinctione docto. maxime dni mei Soci. in. d. §. cū ita. & in. d. cō. ccxlix. Dico igit casuʒ nruʒ nō esse talē, in quo reciprocū fideicōmissuʒ iter dscēdētes filioꝝ testōris resultet ex substōne illis fcā si oēs decesserint, sed eo respectu tales descēdētes post filios dicūtur inter se liberi ab onere fideicōmissi, lʒ postea oibus deficientibus sine liberis sint substituti pximiores de domo testatoris, cuʒ eniʒ de fideicōmisso, seu de fideicōmissaria substōne inter ipsos de 8 scēdētes nullū vbū sit in testō, nos eā addere nō debemus, † qr in mā substōnis cōis ē rła, q illa substō q in testō nō repit, nō debet dici facta

dici facta, ⁊ dicens ꝯtrarium debet illud euidenter ꝓbare, qꝛ regulariter verboꝝ importantie standum est. l. non aliter. in prin. de leg. iij. cum simi. ita istā regulā post plures ab eo relatos tradit patruus, ⁊ dn̄s meus Soci. in ꝯsi. lxij. Uiso caplo. iij. col. iij. vol. ⁊ in d. ꝯsi. ciiij. vj. col. eo. lib. ⁊ in. l. in ambiguo. in. v. not. ff. de reb. dubi. ⁊ egregius moder. Lancel. galiau. in solēni sua repe. l. cēturio. col. mihi. lxvj. ff. de vulg. ⁊ pup. Et ꝓcedit ista regula ēt ꝙ forte asserat testatorē de aliqua subst̄ōne facienda sensisse, seu cogitasse,
9 †qm̄ nō sufficit eum aliqd voluisse nisi transeat talis voluntas aliquo modo in dispōnem, vt in. l. qdam cū filium. vbi Bal. ⁊ Jmo. ⁊ ceteri notant. ff. de here. insti. tradit ⁊ valde notat Alex. in. l. iij. in fi. C. de lib. prete. cuꝫ multis ꝯcoꝛ. vt per Deci. in ꝯsi. lxxxix. Uiso puncto. v. col. ⁊ per Curt. seniorē in ꝯsi. xlij. Testator Augustinus. xij. col. Oportet. n. pretensam voluntatē testōris aliquo modo colligi ex ꝟbis saltem ex impropria, vel larga sign̄atione eoꝝ,
10 †sed vbi ꝟba nullo modo ad mentē testantis adaptari pn̄t asserta mens, ⁊ voluntas eius non attendit̄, vt signanter tradit Alex. post alios per eum relatos in ꝯsi. cxxxix. Circa p̄mum. ij. col. ver. solum restat. vol. vj. ⁊ dn̄s meus Soci. in. d. ꝯs. ciiij. vj. col. ¶ Tota igit̄ difficultas est ad allegata in ꝯ̄triū r̄ndere.
11 ¶ †Quare ad ea r̄ndendo primo dici pōt, ꝙ illa non ꝓcedunt nisi in subst̄ōne sit expresse dictū de tota h̄r̄ditate ꝫm magis cōem opi. vt per Jas. in. l. pe. C. de impub. ⁊ ali. substi. Uel saltem sit exp̄ssum ꝟbum indefinitū puta in h̄r̄ditate ꝫm aliaꝫ opi. iuxta tradita per Curt. iunio. in. d. l. pe. col. v. ⁊. vj. ⁊ in ꝯsi. xliij. Habita diligenti ꝯsideratione. ij. ⁊. iij. col. sed in casu nr̄o nullum istoꝝ interuenit, naꝫ in subst̄ōne facta post mortem oium nedū non dr̄ in tota h̄r̄ditate, sed nec fit aliqua exp̄ssio h̄r̄ditatis, aut bonoꝝ idefinite, sed simpl̄r dr̄, si oēs decederent ⁊c. substituit ꝓximiores de domo sua, ergo non pōt dici inductum reciprocū fideicōmissum quācunqꝫ opi. ex p̄dictis teneamus.
12 ¶ †Nec dr̄ vl̄r, aut indefinite respectu h̄r̄ditatis facta substitutio nisi aut vl̄e signum, aut indefinitum exprimat̄, vt clare ꝯstat ex dictis doc. in. d. l. pe. ⁊ in. d. l. h̄r̄des mei. §. cum ita. ⁊ ma
13 xime dn̄i mei Soci. ibi in scd̄a. col. in. iij. casu, †duꝫ ꝯcludit, ꝙ qn̄ substitutio fit post mortem pluriū non tn̄ expresse vltimo moriēti, neqꝫ in tota h̄r̄ditate illi plures non censent̄ inuicē substituti, ⁊ dicit, ꝙ ita voluit Bar. Ang. Jmo. Pau. de cast. ⁊ Alex. in locis per eū alleg. ¶ Et lꝫ ipse ibi alleget in ꝯ̄trium. l. codicillis. ff. de vsu fru. leg. non tn̄ ita firmat, sꝫ dicit se. J. declaraturū, ⁊ ego dico, ꝓut alias dixi legendo. d. §. cum ita. ꝙ illa. l. codicillis. nihil obst. qꝛ in eo text. presupponit̄, ꝙ testator ab vltimo morienti reliquerat, vt pꝫ ibi, post cuius vltimi decessum ⁊c. ⁊ plus ēt ibi fuerat factū expressum reciprocū fideicōmissum, vt ꝓbat̄ ibi, vt qui ab his decesserit alijs accrescat ita vt ad nouissimū ꝑtineat. cum igit̄ in ꝓposito nr̄o non sit facta substitutio in tota h̄r̄ditate, nec ēt de heredita
14 te indefinite nō pōt dici iductū reciprocū fideicōmissuꝫ. ¶ †Sed ⁊ scd̄o, ⁊ clarius r̄ndetur, ꝙ allegata in ꝯ̄trium ꝓcedūt qn̄ substitutio fit post mortem pluriū institutoꝝ, vel alias honoratoꝝ a testatore, ⁊ in eo casu non semꝑ dr̄ factū reciprocū fideicōmissuꝫ, sꝫ ꝯsiderari dēnt varij casus, vt ꝑ do. meū Soci. ⁊ alios in. d. §. cuꝫ ita.
15 †Sed qn̄ fit substitutio post mortē pluriū qui a testōre nō erāt instituti, sed tm̄ positi in ꝯditione, tūc indubitāter ex intentione doc. nō censet̄ facta reciproca substitutio, seu reciprocū fideicōmissum ēt ꝙ diceret̄ in tota h̄r̄ditate, vt per patruū meū Soci. in. d. §. cuꝫ ita. in p̄mo casu ꝑ eū ꝯsiderato, cū quo transeunt oēs. Et rō est in
16 ꝓ̄ptu, †qꝛ cū positi in ꝯdōne non censeant̄ vocati, vt ꝑ gl. Bar. Jmo. ⁊ oēs in. d. l. lucius. ⁊ plene tradit do. meus Soci. in. l. cum auus. col. mihi. lxxj. cū. iiij. aut. v. seq. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. vbi asserit illā eē cōem opi. ⁊ eā egregie defendit, non pōt dici ꝙ inuicē censeant̄ substituti q nullo mō erāt instituti, ⁊ ꝓcedit hoc ēt ꝙ simus in descēdentibus testōris, vt ipsemet Soc. in. d. i. casu apte voluit dū exēplificat si testōr institutis filijs dicat, si filij dcederēt sine libe
17 ris, vel filij filioꝝ sine liberis aliū i tota h̄r̄ditate ⁊c. † ⁊ ꝯcludit ꝙ liberi filioꝝ q solū sunt positi in ꝯdōne nō censent̄ inter se inuiceꝫ substituti, ⁊ idē ꝯcludit ēt in. d. ꝯs. ccxlix. v. col. ver. aliqn̄ ⁊ scd̄o. ⁊ in fortioribus teris idē voluit in ꝯs. lxvj. Uiso testō. in. ij. difficul. ꝑ totū. iij. vol. ⁊ in. d. ꝯs. ciiij. Qm̄ pn̄s. col. pe. ꝟ. ad scd̄m p̄ncipale eo. iij. vol. Sed sic est, ꝙ in casu nr̄o descēdētes ex filijs testōris nō reꝑiunt̄ in testō instituti, aut alio mō honorati, sꝫ solū positi in ꝯditione tā in p̄ma, q̄ꝫ in scd̄a subst̄ōne, ergo seq̄t, ꝙ nō pōt dici, ꝙ inter eos sit factū reciprocū fideicōmissum. Posset hoc idē ꝑ alias vias ōn̄di, ⁊ sic alijs modis ad ꝯ̄tria r̄nderi posset. Uex qꝛ p̄dicta clarissima sūt, ⁊ satis ꝑ se sufficiūt, ⁊ ponūt gladiū ad radices presentis ꝯsulta. eis ꝯtēnus exn̄s gr̄a breuitatis, ⁊ qꝛ pluribus suꝫ occupatus vltra quotidianas lectiōes vlterius nō istabo, sꝫ vna cuꝫ dn̄o ꝯsultore ꝯcludo liberis, Jacobi ꝑegrini, ⁊ Martini filioꝝ testatoris nullū ius ex cā fideicōmissi cōpetere ꝯ̄ h̄r̄des Blasij nuꝑ sine liberis defūcti. ¶ Sed ꝯ̄ p̄dcā remanet scrupulus, nā vr̄ ꝙ imo liberi ⁊ dscēdētes filioꝝ testōris post quoꝝ mortē sine liberis fcā fuit subst̄ō dicant̄ fuisse honorati, attēto ꝙ vr̄ onere fideicōmissi grauati ꝑ illa ꝟba, seu descēdētes filioꝝ suoꝝ decederēt ⁊c. quo posito seq̄t doctr. Bar. multū sing. in. l. cēturio. mihi col. xij.
18 ꝟs. q̄ro vlterius. ff. de vul. ⁊ pup. dū vult, †ꝙ lꝫ alias positi in ꝯditiōe nō cēseant̄ vocati, tn̄ si sint grauati, vt grauamē eis iniūctum valeat cēsent̄ eē ꝓprius honorati, quā doctri. multi sequuti sūt, vt ibi ꝑ moder. ⁊ ego aliqn̄ ibidē plene scripsi. Si ergo mediāte grauamine dn̄r honorati vr̄ ꝙ ꝯueniēter dici possit iter eos fuisse fcm̄ reciprocū fideicō. Sed tn̄ hoc nō ob. verā arbitror ꝯclu. s̄. positā, ⁊ ꝓ r̄nsione p̄rio dici pōt, ꝙ esto, ꝙ isti descēdētes viderent̄ honorati, nō tn̄ seq̄t ergo iter eos est fcm̄ reciprocū fideicō. qꝛ alia req
19 sita dficiūt, †nō. n. subst̄ō dr̄ fcā in tota h̄r̄ditate, nec ēt de ea idefinite fcā ē mētio, vt. s̄. fuit dmōstratū, nec ēt fuit exp̄ssū ab vltio moriēti, qd̄ ꝫm multos req̄rit̄, vt pꝫ ex his q̄ tradūt doc. maxime moder. in. d. §. cū ita. ad treb. ⁊ in. d. l. pe. C. de ipu. ⁊ ali. substi. lꝫ suꝑ hoc vltio dubitari possit ꝑ ea q̄. s̄. in ꝯ̄triuꝫ deducta fuerūt, ad que tn̄ facile r̄nderi posset, tenēdo ꝙ imo vtrūqꝫ req̄rat̄. s. ꝙ fiat in tota h̄r̄ditate, ⁊ vltio moriēti, nec sufficiat dicere, si oēs decedāt ⁊c. qn̄ subst̄ō fit in ꝓprietate, vt notabil̄r firmat ⁊ defendit Jas. in ꝯs. xlj. Dn̄s Romaninus. iiij. col. ⁊ seq. ꝟ. p̄missis tn̄ nō obstātibus.
20 i. vol ⁊. d. meus Soci. in. d. ꝯs. ciiij. col. pe. †Sed qcqd circa illud sit ad arg. ij. ⁊ clarissime r̄ndet̄, ⁊ pōt p̄mo dici, ꝙ opi. Bar. in. d. l. cēturio. nō sit secura, plures. n. eā reprobāt ꝯcludētes ꝙ imo positi in ꝯdōne nō dēant dici vocati, ēt ꝙ fuerint noiatim grauati, ⁊ dn̄t Alex. ⁊ Jas. in. d. l. centurio. ꝙ opi. ꝯ̄ Bar. est cōis. Et adeo vt dixerit Alex. i ꝯs. ccxix. Uiso testō. lib. ij. ꝙ opi. Bar. est dānata in scholis, ⁊ in palatio, ꝓut refert ⁊ seq̄t Jas. i. d. l. cēturio. col. mihi. xxx. cū p̄n. seq. vbi ꝯ̄ Bar. asserit eē cōem opi. illā defendēdo, ⁊ q̄ꝫplurimos all̄ando, vt ꝑ eū, ⁊ iter cetera dt, ꝙ septies do. Alex. ꝯsuluit ꝯ̄ Bar. ⁊ ꝯsilia ibi alle. Et ꝯ̄ Bar. ēt tꝫ Dec. in ꝯs. cccclxv. Perscrutatis ꝟbis. col. fi. ꝟ. scd̄o pōt r̄nderi. ⁊ Jas. i ꝯs. cxliij. Dn̄s Augu. v. col. ⁊ seq. ꝟ. nō ob. tertiū funda ij. vol. si igit̄ opi. Bar. de iure nō ꝓcedit, argm̄, ⁊ all̄atus scrupulus total̄r cessat. Uex qꝛ multi tenuerūt cū Bar. posito ꝙ eius opi. dfēdi possit scd̄o loco r̄ndet̄, ꝙ sua opi. ꝓcedit, qn̄ spāl̄r, ⁊ noiatiꝫ iniungit̄ onus ita in ꝯdōne positis, vt sonāt ꝟba sua, inq̄t. n. si ꝟo relinq̄t noiatiꝫ ipsis filijs filioꝝ ⁊c. ⁊ paulo post dt ex quo istos filios grauauit ⁊c. sꝫ qn̄ nō ꝯstat, ꝙ testōr illos grauauerit, sed solū reꝑiunt̄ positi in ꝯdōne, ⁊ post eoꝝ mortē fcā sit instō, nō reꝑit̄ ꝙ Bar. voluerit eos dici grauatos, ⁊ ꝯn̄r vocatos ita i spē, ⁊ signāter r̄ndet Alex. i ꝯsi. ccij. Uiso themate. col. i. li. vij. Nec dicat̄ ꝙ Bar. i fi. d. q. dū se remittit ad not. ꝑ se in. l. q duos. eo. ti. vr̄ velle al̄r, qm̄ r̄ndet̄ hoc nō eē veꝝ, qꝛ cū ipse se remittat, nihil firmat, ⁊ in. d. l. q duos nihil ponit ad ꝓpositū, sed alibi ipsemet Bar. voluit qd̄. s̄. dcm̄ est, ⁊ onus nō cēseri iniūctum filijs filioꝝ positis in ꝯdōne ex eo ꝙ post eoꝝ mortē sit fcā subst̄ō, vt in. l. codicillis. de vsufr. leg. ⁊ in suo ꝯsi. incip. Andreas ꝯdidit testm̄. vt refert Alex. in. d. ꝯs. ccij. vbi ēt plurimos auctores ita tenētes all̄at, ⁊ total̄r tollit oēm difficultatē ꝓuenientē ex p̄dcā doctri. Bar. in. d. l. cēturio. ad quē cū ꝑ oēs videri possit me remitto, q affirmat hāc esse verā ⁊ cōem opi. ⁊ ꝙ semꝑ ꝓ ea ꝯsuluit. ¶ Jdē ēt voluit ita declarādo p̄dictā doctri. Bar. do. meus Soci. in. d. ꝯsi. ciiij. vj. col. iiij. vol. dicēs, ꝙ qn̄ positi in ꝯdōne nō sūt exp̄sse ⁊ specifice grauati semꝑ ꝯsulēdo tenuit, ꝙ nō pn̄t dici honorati, vt ꝑ eū. Cū igit̄ in ꝓposito descendētes ex filijs testōris nō reꝑiant̄ grauati, sed solū positi in ꝯdōne lꝫ post eoꝝ mortē sit fcā subst̄ō nō pōt dici, ꝙ dicant̄ ꝑ testōreꝫ honorati, seu vocati, ⁊ ꝯn̄r seq̄t, ꝙ inter eos nō pōt dici iniūctū reciprocū fideicōmissuꝫ ꝫm qd̄. s̄. dcm̄ fuit. ¶ Et ꝓ p̄dictis oībus, ⁊ ꝯcl̄one. s̄. firmata q̄si in teris nr̄is allego pulchrā ⁊ solēnē decisio. Jas. in. d. ꝯsi. cxliij. ij. vol. ꝑ totū. nā in casu suo testōr istituerat vnicū filiū, ⁊ postea dixerat, ꝙ si ꝯtingat Jacobū eius filiū, aut eius descēdētes, aut descēdētiū descēdētes deficere sine liberis masculis tūc ⁊ eo casu succedāt filie femine ipsius testōris, ⁊ q̄rebat̄ an inter descēdētes ex dn̄o Jacobo filio testōris dicat̄ iductū tacitū ⁊ reciprocū fideicōmissuꝫ si qs eoꝝ sine liberis masculis decedat, ⁊ deteriat ibi Jas. multū egregie, ⁊ ꝑ plura fūdamēta tale reciprocū fideicōmissuꝫ nō resultare ex p̄dicta subst̄ōne, vt ꝑ eū. Sic igit̄ ⁊ in casu nr̄o dōm est eiusmodi fideicōmissuꝫ nō fuisse inductū inter dictos descēdētes ex filijs testōris. Et ꝯn̄ter Blasiū nuꝑ defenitū libere potuisse testari ēt de bonis q̄ ad eum ꝑuenerūt ex hereditate antiqoris Petri testōris, ⁊ ꝓaui ipsius, ⁊ sic eius h̄r̄dē ex causa p̄tensi fideicōmissi molestari non posse. Laus Deo.

Maria. soci. iun. iuriscō. eques ⁊ comes, Padue. 1519.

CASVS

¶ In facto presupponitur, quod in testamento. G. post institutionem plurium filiorum suorum reperiuntur substitutiones huiusmodi, vz.

¶ Quod si aliqui ex dictis suis filijs heredibus institutis, vt supra decederent in pupillari etate, vel postea quandocunque sine liberis masculis ex se legitime descendentibus, alij filij heredes instituti superextantes vnus vel plures succedant ipsi predecedenti, seu ipsis predecedentibus etc.

¶ Et casu quo omnes dicti filij heredes instituti, vt supra decederent sine liberis masculis substituit filios masculos. P. si extarent etc.

¶ Contigit post mortem testatoris inter cetera, quod B. vnus ex dictis filijs et heredibus institutis decessit superstitibus sibi duobus filijs masculis legitimis, et naturalibus, et in suo testamento disposuit de bonis suis certo modo grauando. s. eius filios si sine liberis decederent vt bona. A. fratri ipsius testatoris restituerentur.

¶ Dubitatur modo nunquid eiusmodi fideicommissum fieri potuerit de bonis. G. primi testatoris.

¶ Et presupponitur in loco extare statutum, quod extantibus masculis femine non succedant.

SVMMARIVM

¶ De filijs positis in conditione an censeantur vocati si ponantur cum expressione masculinitatis.

¶ Et quid si in loco extat statutum, quod extantibus masculis femine non succedant.

1 Filius non potest grauari in bonis que habuit ab auo, et non a patre.
2 Testator sicut filios substitutis pretulit an censeatur etiam eorum filios pretulisse.
3 Conditio liberorum posita per testatorem videtur eorum gratia apposita, vt si tales liberi extarent habeant hereditatem.
4 Filij in conditione positi sub conditione masculinitatis, an vocati censeantur, maxime exclusis per testatorem feminis, et infra numero 10.12.18.19.21.et.26.
Quid si extet statutum quod stantibus masculis femine excludantur. infra nu. 6.
5 Cognatio per masculos et non feminas conseruatur.
7 Conditio nil ponit in esse.
Et que sunt in conditione, non sunt in dispositione.
8 Filij in conditione positi vocati non censentur.
9 Filij in conditione positi concepti ante deportationem grauati, non impediunt quin fiscus omnia habeat, licet substitu. conditionem deficere faciant.
11 A communi opi. iudicando recedendum non est.
13 In substitutionibus illi veniunt de quibus testator disposuit.
14 Femine vna cum masculis de iure communi admittuntur.
15 Filius institutus beneficio preteritur cum eo ad contratabulandum admittitur.
16 Idem in exheredato ad bonorum possessionem.
17 Filijs in conditione positis non dicitur quicquam de eis dispositum.
20 Testator dispositioni statutorum videtur se conformare. vide infra nu. 24.
21 Expressio eius quod tacite inerat ex forma statuti nil operatur. vide infra nu. 25.et.28.
23 Opinio plurimorum preualere debet.
25 L. iij. ff. de lega. i. quomodo procedat.
27 Testator leges scire presumitur.
28 In conditione ponere non est vocare ex testamento, sed substitutis preferre.

CONSILIVM CLXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. ¶ Resolutio presentis consultationis pendet ab illa tritissima, et amplissima dubitatione, vtrum. s. filij positi in conditione censeantur ex testamento vocati, 1 †nam si filij predicti. B. qui fuerunt positi in conditione substitutionis respectu personae ipsius. B. dicerentur vocati ex testamento eorum aui certe non potuerunt grauari ab eorum patre in bonis illis que non ab eo, sed ab auo, et ex eius testamento dicerentur habere, si vero non dicerentur vocati absque dubio valeret, et seruari deberet onus eis iniunctum per predictum. B. eorum patrem, prout hec clare habentur ex traditis per Bar. et alios in. l. lucius. la. ij. ff. de here. insti. in. l. centurio. de vulga. et pupil. et per Saly. et moder. in. l. i. C. de condi. insti. et alibi sepe per varios doct. ¶ In ea 2 ergo difficultate, †videtur primo aspectu dicendum filios predicti. B. fuisse vocatos ex testamento illius. G. eorum aui ex eo tantum, quod fuerunt positi in conditione per tex. in. d. l. lucius. in fi. ibi animaduertit prudens consilium testantis qui non solum fratrem institutum, sed eius etiam liberos pretulit substitutis, sic ergo in casu nostro videtur posse dici, quod prudens testator non solum illum. B. filium suum institutum pretulerit substitutis de quo non est dubium, sed etiam eius filios, et videtur quod ista prelatio pari modo procedat, et consequenter videtur, quod sicut ipsum. B. institutum pretulit ex testamento, ita similiter et eius filios ex testamento pretulerit, et ita per. d. l. lucius. arguit et concludit in simili casu And. barb. in consilio xxvij. Scripsit doctissimus. in. xij. col. i. vol. ¶ Et ista opinio suaderi videtur etiam bona ratione, 3 † nam quando testator dixit si decederet sine liberis masculis etc. videtur talem conditionem ipsorum liberorum gratia apposuisse, vt. s. si tales liberi superextarent habere debeant hereditatem, secundum quod egregie dixit glos. in. l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de lega. i. vt igitur illam habere omnino possent videtur dicendum, quod fuerint vocati ex testamento, et sic quod predicto. B. eorum patri fuerit iniunctum onus fideicommissi in fauorem filiorum suorum, ita vt bona apud eum libera non essent, nec de eis testari potuerit. Et pro ista opi. possent plura adduci, vt per Barb. in. d. consil. xxvij. et per Corn. in consilio cxlvj. In hac consultatione. v. col. vol. ij. et per alios in varijs locis quos referre non expedit. ¶ Sed posito quod ista opi. non procedat, prout magis communiter reprobatur in simplicibus terminis, et sic ex eo tantum quod sint positi in conditione, vt infra dicetur, secundo loco videtur quod saltem in presenti casu procedere debeat, ex eo quod non sunt simpliciter positi in conditione, sed cum expressione masculinitatis, fuit enim dictum, 4 si sine liberis masculis etc. †nam regula que habet, quod filij grauatorum positi in conditione non censeantur vocati, de qua infra dicam, solet limitari quando sunt positi in conditione sub qualitate sexus masculini, et sic quando testator solum masculos grauate personae posuit in conditione, nam tunc propter illam qualitatem masculinitatis expressam filij positi in conditione dicuntur vocati, prout multum egregie determinat do. Guid. pape in. q. clxxxiij. incip. in illa. q. qua queritur. et hanc opi. sepissime secutus est Deci. vt in. l. i. v. col. versi. vltimo singulariter noto. C. de pac. et in consilio cclxx. Dominus Raynaldus. iij. col. et alibi sepe quam sequitur etiam Curt. iunior in. d. l. i. in. iiij. col. et in consilio cxiij. Pro resolutione motiuorum. iij. col. sub nu. iiij. et ante omnes istos ita signanter voluit patruus et dominus meus Socin. in consilio cxvj. In causa filiorum. v. col. ver. sed contra hoc posset ingeniose etc. iij. vol. ¶ Et predicta sine dubio videntur procedere in casu nostro cum dominus testator filiam feminam exclusit a iure hereditario, prout singulariter tradit insignis modernus dominus Io. fran. de ripa in. d. l. i. C. de pac. ij. col. in fi. vbi dicit, quod licet ex eo solum, quod dictum fuerit sine liberis masculis etc. non teneat positos in conditione esse vocatos, tamen si etiam concurrit, quod filie, et alie descendentes femine sint per testatorem excluse poterunt dici vocate, vt per eum. Et tunc videtur quod predicta opinio bona ratione com5 probetur, †quia. s. videtur eo casu testator, quicquid fecit fecisse fauore conseruande agnationis que per masculos quos vocauit, et non per feminas quas exclusit conseruatur. iuxta. l. pronunciatio. in fi. ff. de verbo. signi. et ita videtur in simili testamento considerare Deci. in consil. ccxxvij. In casu ad me transmisso. iij. col. in prin. ¶ Hoc autem sic stante, vt scilicet talis substitutio dicatur facta contemplatione agnationis, et eius conseruande gratia videtur posse inferri, quod testator predictos filios. B. voluerit per fideicommissum vocare, vt sic per eos agnatio conseruetur, prout sic videtur arguere patruus et dominus meus Soci. in. d. consil. cxvj. iiij. col. versi. quarto fit magnum fundamentum. et Curt. senior in consil. lxxv. Dominus Ludouicus. iiij. col. ver. sed ita est, quod de coniectura etc. et certe nisi diceremus in casu nostro istos filios. B. fuisse vocatos, sed vellemus, quod esset conseruatum ius legitime successionis ab intestato, iuxta illam communem opi. glo. Bar. Bal. et aliorum in. d. l. lucius. ff. de heredibus instituendis. sequeretur quod si ex dicto. B. superfuissent etiam filie femine vna cum masculis fuissent ab intestato admisse, iuxta auc. in successione, et in corpore vnde sumitur. C. de suis et legi. quod aperte videretur contra mentem testantis qui solum masculos videtur voluisse admitti cum eos tantum posuerit in conditione ad exclusionem substitutorum, et ita in proposito considerat pro hac opi. do. meus Soci. et Deci. in locis preallegatis. ¶ Nec predictis videtur obstare statutum de quo in puncto, et id quod stante tali statuto dicit do. meus Soci. in. d. consil. cxvj. prout infra plene dicetur. Nam videtur posse responderi, prout subtiliter respondet Deci. in consil. cccccxlvj. Consului iam que plurimis 6 annis. ij. col. ver. sed etiam ad ista respondetur. † vbi concludit propter expressionem masculinitatis, quod filij positi in conditione dicuntur vocati, etiam si in loco extaret statutum, quod stantibus masculis femine excludantur vt in casu nostro presupponitur extare, et idem firmat etiam in consil. ccccclxxij. In causa de qua agitur. in fi. ¶ Hec sunt que primo aspectu vigere videbantur. ¶ Uerumtamen predictis non obstantibus que facillime resoluentur, vt infra patebit contrariam opinionem probabiliorem arbitror, et veritati magis conformem amplector, et concludo in presenti casu filios predicti. B.

cti.B.non censeri vocatos ex testamento predicti.G.eorũ aui paterni lz fuerint positi in conditione sub expressione masculini sexus, ex eo enim dicuntur per testatorem ɋsiderati solum ad exclusionem substitutorum, & in ceteris dicitur reseruatum ius legitime

7 successionis ab intestato, †etenim regula iuris notissima est, ꝙ ɋditio nihil ponit in esse, & ideo seqtur ꝙ que ponuntur in conditione non sunt in dispositione, put est text. cõmuniter ad hoc allega

8 tus in.l.si quis sub ɋditione.ff.si quis omis.cau.testam. ¶†Hec autem opinio ꝙ filij grauati positi in ɋditione non censeant per testatorem vocati iam per secula dicit approbata, & quasi canonizata, tam in scholis, ꝙ in palatijs, & ita vt nephas videret, maxime in iudicando ab ea recedere. Illaz enim originaliter posuit glo.in.d.l.lucius.de her.insti.& eam sequũtur ibi Jacob.de aret. Ray. Nico.de neapo. Bar. Bal. Ang. Jmo. Cuma. & alij fere omnes doc. idem ét voluit gl.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad treb. quam sequuntur cõmuniter doc. vt ibi tradit Alex. asserens hãc esse cõmunem opi. & ꝙ ſm eam sepe consuluit, prout verũ est, vt est videre in consi.clxxxv.viso tit.ɋõnis.lib.ij. vbi cumulatissime hanc opi.defensauit, in ɋsi.xxiiij.attentis his.ij.col.lib.iij.in consi.cxxxix.circa primum.lib.vj.& in consi.ccij.viso themate.ad fi. lib.vij.& alibi sepe vt studiosus inuenire poterit, hãc opi.ét sequitur Oldr.licet aliqñ aliter dixerit in consi.cxlj.thema tale est. circa fi.& illam ét sequitur, & cõmunem asserit patruus, & dñs meus Soci.in.l.cum auus.colũ.lxxj.cum duabus sequen.ff.de condit. & demonst. vbi plene prosequtur, & ab obiectis defendit, in consil. ccxviij.consideratis.ij.colũ.volu.ij.in consil.lxij.viso capitulo. in prin.iij.volu.in consi.lxxiij.capiendo primum.viij.colũ.& seq.versi.circa tertiam difficultatem.iiij.volu.& istam opi. cõmuniter teneri, & obseruandam esse, attestantur vbiqꝫ doc. vt per Alexã. & Soc.in locis predictis, & per Cor.in.l.prima.C.de ɋdit. inser.in consi.i.in presenti.x.colũ.& in consi.cclxiij.circa primum.viij.columna.iiij.& v.volu.per Curt.senio.in consi.lxiij.antiqssima, & nobilissima.iiij.& v.colum.& per Dec.in consi.ccxcj.visis.in fi.& in consi. ccccxxij.& pro tenui facultate.in princ.cum infinitis ɋcord.quos longum esset recensere. Et inter cetera ita determinauit collegiũ Papiense in consil.suo incip.sepe resoluta.vj. colũ.impresso inter consilia Cur.seniozis nu.xlv.& hanc opi.illam cõmunem asserentes sequuti sunt omnes Mode. qui post Dec.scripserunt in. d.l.i.C.de pac.& inquit Jas.in ɋsi.cxliij.do. Augustinus.iiij. col. ij.volu.ꝙ temerarium esset ab ista cõmuni opi.in iudicando recedere, & ibi pro ea infinitos ɋcordan.allegat, & pro ista opin.vltra regulam.d.l.si quis sub ɋditione.dicũt fere omnes doct.esse tex.

9 in.d.l.ex facto.§.ex facto.ad treb.†nam ibi filij positi in ɋditione concepti ante deportationem grauati ꝗuis faciant deficere conditionem substitutionis, tñ non impediunt quin fiscus omnia habeat, qd̃ profecto non esset si dicerentur vocati, ita illum text. inducit ibi Roma.ita ét inducit Jo.de imo.in.d.l.lucius. Cumanus in cõsi.cxxj. Gerardus.i.colum. Alex.in.d.cõsil.clxxxv. iiij. col.ver.sexto probatur. & Corne.in.d.consi.i.x.colũ. & sic etiam inducit, & inductionem defendit do.meus Soc.in.d.l.cuz auus. in loco preallega. Possent, & alia plurima fundamenta pro hac opin.allegari, que causa breuitatis omitto, & videri possunt per docto.in locis predictis, maxime per Alex.in dicto cõsi.clxxxv. vbi ꝗplura allegat. & ɋrijs omnibus respondet. ¶Huic autem opi.cõiter approbate, & rationibus predictis, & alijs pluribus iustificate non obstat preallegata.l.lucius.de her.institu. nec ét ratio post illam.l.allegata, qm̃ simul ad vtrunqꝫ respõdetur ſm gl. in.d.l.lucius. & doct.omnes in locis prealleg.nam fatemur ꝙ testator istos filios.B. posuit in ɋditione eorum fauore, vt.s. ipsi habere possint, vt voluit gl.in.d.l.filiusfamil.§.cum qs.de lega.i. sed tñ dicimus ꝙ non habebunt ex testõ, sed ab intestato conseruato eis iure legitimarum successionũ, volens.n. prudens testator ꝙ ipsi excluderẽt substitutos veniẽtes ex testõ dicitur voluisse preferre in tali casu cãm intestati, prout alias ɋtingit in.l.si quis ita hñs instituatur.ff.de her.insti.& potest ét dici ꝙ testator in casu nostro potuit cõsiderare, & verosimiliter sperare ꝙ do.B. filios suos istitueret in suo testõ, prout vere postea instituit, vel vbi non testaret ꝙ ei ab intestato succederent, & ita ɋsisus testator noluit ipsũ.B.aliquo onere fideicõ.grauare, & in hac ɋsideratione videtur multũ consistere cõis opi. & sic in effectu verum est qd̃ predicti filij ad ipsorum cõmodũ dicuntur positi in ɋditione. Ad tex. aũt.in.d.l.lucius.in specie rñdetur ꝙ ibi ɋseruatur ius succedendi ab intestato ipsi testatori si ɋtingat fratrẽ illum institutũ decedere ante aditã hereditatẽ relictis liberis, illi.n.vti proximiores ab intestato vocarent, & in hoc prudens ɋsilium testantis aiaduertitur, qz eo modo nedũ institutus frater, sed ét eius liberi substitutis dñr prelati, & ita post gl.ibi declarant cõiter doc.illũ text. & lz plura circa illum text. subtilizando in ɋrium dici possent, vt per Barba.in ɋsi.xxvij.in ɋrium allega.nihilominus super hoc non puto insistendũ.cuz habeamus cõem opi. & cõem intellectuz ad.d.l.lucius. ſm predicta. ¶Ex quibus pꝫ sublatum esse illud primũ fundamentum quo dicebatur istos filios fuisse vocatos, qz fuerunt positi in ɋditione, etenim ɋrium pro regula cõiter tenet, & firmatur positos in ɋditione non esse vocatos ex testõ. Et lz alias plura contra hanc cõẽ opi.scripserim, tñ non videtur ab ea in actu pratico recedendũ. ¶Non ob. ét quod scdo loco allegabatur de expressione masculinitatis, qm̃ respondetur duobus

10 modis. †Primo dici põt ꝙ imo qualitas masculinitatis expressa non vř sufficiens vt positi in ɋditione censeantur vocati ɋtra regulam, & cõem opi.s.firmatam, & ita si recte aduertatur, vř de intentione doc. nostrorum cõiter firmantium regulã predictaz, qm̃ ꝗplurimi ex illis loquũtur in casu quo in ɋditione erat expressa qualitas masculinitatis, putã si decesserit sine filijs, vel liberis, vel heredibus masculis, put diligens inquisitor inueniet, inter quos est Cuma.in.d.ɋsi.cxxj. Alex.in omnibus quattuor ɋsilijs.s.alleg. Cor.in duobus ɋsil.prealleg.in.ij.vol.& in ɋsi.ccvij.de pluribus.ij.vol.& in ɋsi.xx.vř prima facie.vij.col.iiij.vol.patruus, & do.meus Soc.in ɋsi.ciiij.qm̃ presens ɋsultatio.v.& vj.col.ij. volu. Cur.seni.in ɋs.xlij.testator Augustinus.vij.& viij.col. Jas.in. d.ɋsi.cxliij.ij.vol.& Dec.in ɋsi.ccxcj.visis, & diligenter. ad fi. omnes enim predicti doc.ɋcludunt in casibus suis positos in conditione non esse vocatos ſm cõem opi. & tñ in illis casibus erãt positi in ɋditione sub qualitate masculinitatis, vt per eos ibidẽ videri põt. Et plus ét dico ꝙ quicquid dixerit Guido pap.in.d.q. clxxxiiij.ipsemet in fi.d.q.dicit ꝙ ɋrium fuit in parlamento delphinali determinatũ, & sic maiori parti dñorum de illo parlamento visum fuit ꝙ expressio masculinitatis nihil operetur in ꝓposito nostro, qd̃ etiaz dixit idem Guido pap.in.q.cccccc.& hãc opi. ꝙ expressio masculinitatis non sufficiat tenẽt tres insignes Moder.in.l.i.C.d pac.vz Andr.alziatus, Jo.franc.ripa, & do.Ubertus.zuccard.mihi sũma amicitia ɋiunctus, & Ripa, dicit ꝙ ita cõi

11 ter tenetur, qd̃ est bonũ verbũ, †qz a cõibus opini. in dubio non est recedẽdum, qui idem ét dixit in.l.centurio.col.lij. in prin.ff.de

12 vulg.& pup.†& ista opi.que vř magis cõis iustificari vř, qz expressio masculinitatis non tollit qn filij predicti, lz solum masculi sint positi in ɋditione, vnde ex eo non dꝫ aliqua sũmi dispositio, cum pro regula, vt dictum est positi in ɋditione non sint in dispositione.d.l.si qs sub conditione.ff.si qs omis.cau.test.cuz simi.in qua regula fundatur cõis, & vulgatissima illa opi. ꝙ filij positi in ɋditione non dñr ex testõ vocati, õ qua.s.viget.n.ratio, & regula predicta ét ꝙ fuerint positi in ɋditiõe sub qualitate masculinitatis, vt est notũ. Nec ob. ꝙ testõr in casu nostro excluserit filiaz feminam a iure hẽditario, & ɋñr videatur totum qd̃ fecit fecisse fauore ɋseruande agnationis, vt in ɋrium arguebatur, qm̃ respondetur in primis ꝙ testator bene ɋsiderauit fauere agnationi, & illaz voluit ɋseruari in substitutione quã fecit de superexistentibus, si quis ex suis filijs decesserit sine liberis masculis, qz cum voluerit alios suos filios preferri filiabus defuncti non põt negari quin considerauerit agnationem eo modo ɋseruari, & in eo nolens de suis filijs institutis ɋfidere expresse disposuit, & substituit, prout in testõ legitur, sed mediante tali substõne filij institutorum, & sic isti filij.B.non possunt dici vocati, qz non ipsi, sed filij testatoris superstites, & substituti vocant, ita in effectu declarat Alexã. in.d. ɋsi.cxxxix.nu.vj.nec ex eo ꝙ predictos eius filios superuiuẽtes vocauerit ad exclusionem feminarũ fauore agnationis argui põt ꝙ voluerit alios de agnatiõe, & sic in casu isto filios.B. vocare,

13 †qz in substõnibus illi tantum dñr venire, de quibus testõr disposuit ét ꝙ de alijs forte videatur argumẽtatiue sensisse, qz non sufficit testatorem aliqd velle, nisi disponat, iuxta tradita per doc.in l.quidam cũ filium.de her.insti.alioqn oporteret fateri absurduz quodaz, vꝫ ꝙ oẽs de agnatione possent dici vocati, qd̃ non est dicendũ, put hec in simili casu plene tradit Deci. in ɋsil.cclxxxvij. in ciuitate Placẽtie.iij.& v.col. At in casu quo instituti filij decesserint cũ liberis masculis, put accidit in persona do.B.substitutio predicta quãtũ ad eũ euanuit, & est perinde, ac si facta non fuerit, iuxta.l.ex facto.§.pen.ff.ad treb.& sic nõ sumus in casu, in quo testõr ex sua prouisione voluit fauere agnationi, & in ea ɋseruare bona. Hanc rñsionem ad predictam rationem ɋriam ponit in effectu patruus, & do.meus Soc.in.d.ɋs.cxvj.in ɋrium alleg. in.iij.col.in vers.que oino non habent aliquo mõ obstare. Non ob.qd̃ dicebatur testatorem voluisse solos masculos admitti, cuz excluserit feminas, & tñ masculos in ɋditione posuerit, qd̃ certe

non potest contingere, nisi ex testamento masculi dicantur voca-
ti, qm̄ respondetur ꝙ ex eo non ↄstat testatorē voluisse solos ma-
sculos admitti, qn̄ cum feminis ipsi extarēt, sed solum vr̄ eis con
servare ius succedēdi ab intestato, vt. s̄. dicebatur, qd̄ quidez ius
quale sit, testator non ↄsiderauit. sed remanet in dispōne iuris cō
14 munis, † ex qua femine vna cū masculis pariter admittanť. l. ma
ximum vitiū. vbi doc. C. de lib. prete. ⁊. d. auct. in successione. ⁊ in
corpore vnde sumiť. C. de su. ⁊ legi. ⁊ sic femine que sole non vo-
carenť, q̄ non excluderēt substitutos, exclusis substitutis per exi
stentiam masculoꝝ, ⁊ re perducta ad cām intestati masculoꝝ be-
15 neficio vna cū eis admittuntur, † sicut ↄtingit in simili filio institu
to, vt. s. beneficio preteriti vna cū eo admittatur ad ↄtab. l. iij. §. si
16 quis ex his. ⁊. l. si post mortē. §. fi. ff. de bo. pos. ↄtab. † sic ēt exhe-
redatus beneficio preteriti vna cū eo admittitur per bonoꝝ pos.
vnde lib. l. i. in fi. ff. si tab. testa. nu. extra. Et q̄uis testator in casu
nostro ad exclusionem substitutoꝝ posuerit in ↄditione tantū ma
sculos, ⁊ per solas feminas voluerit substitutos excludi, ⁊ in hoc
abstulerit suis filijs institutis libertatem disponēdi de bonis eis
relictis, tn̄ ex eo non seqtur ꝙ si cum masculis femine extarēt, vo
luerit solos masculos in ↄditione positos ex sua dispositione ad-
mitti, sed tunc voluit ipsis institutis relinquere plenā libertatem
17 disponendi, † nam cū ipsi masculi solum fuerint positi in ↄditio-
ne non dr̄ quicq̄ circa eos dispositum per regulam. d. l. si qs sub
ↄditione. ff. si quis omis. cau. testa. ⁊. s̄. ēt dictuz fuit, ⁊ si institutus
moriens nihil disponeret, vocarentur ēt femine ab intestato bene
ficio masculoꝝ, vt. s̄. dictum fuit. Et q̄uis facile credi possit, ⁊ ve
rosimile sit testōrez cogitasse, ⁊ de mente sua fuisse ꝙ si aliquis ex
institutis filijs decesserit cū masculis, siue solis, siue ēt cum femi-
nis ꝙ predicti masculi soli patri suo succedāt ex ipsius patris sui
testō, prout quotidie fieri videmus, ⁊ verosimile est, qd̄ ego fateri
volo, ⁊ sic eo modo cogitauerit agnationez ↄseruari, tn̄ noluit te
stator quicq̄ hoc casu disponere, sed voluit vt libertatē testandi
eius filij haberent, de eis in hoc ↄfidens propter affectionz, quaz
cōiter omnes habent ad filios, iuxta cōe votum parentū, de quo
in. l. scripto. in fi. ff. vnde lib. ⁊ ex filijs particulariter ad masculos
ex cōmuni vsu fauore conseruande agnationis, semper enim so-
lent parētes solos masculos filios heredes facere, ⁊ feminas ab
vniuersali hr̄ditate excludere, ⁊ ita agnationem suam per istam
viam in diuitijs ↄseruare, hanc tn̄ confidentiaz noluit testator ha
bere, qn̄ aliquis ex suis filijs institutis cū solis feminis decessisset,
qm̄ eo casu cōiter, ⁊ verosimiliter maior esset affectio illius sic de
cedētis in ꝓprias filias, q̄ in fratres, ⁊ ideo illo casu testator vo
luit ꝓuidere fratribus decedentis per substōnez quā de eis fecit,
si quis decesserit sine liberis masculis. Et ista ↄsideratio cōfiden
tie, ⁊ diffidentie dz plurimum animaduerti, ⁊ ex ea cū alijs. s̄. de-
ductis vn̄r sublata omnia in ↄrium deducta, quicqd dixerit Ri-
18 pa in. d. l. i. in. iij. col. C. de pac. † qm̄ ex exclusione feminarum non
dz argui ꝙ masculi positi in ↄditione censeantur vocati ex testō
per predicta, ⁊ si recte aiaduertatur multi ex doctoribus. s̄. alleg.
ↄcludentibus positos in ↄditione nō censeri vocatos, ēt ꝙ in eo
ruz casu fuissent positi sub qualitate masculinitatis, loquuntur ēt
in casu in quo femine erāt ab vniuersali iure hr̄ditario excluse, ⁊
hec sufficiant pro prima rn̄sione ad arg. de expressione sexus ma-
sculini cū suis rationibus, super ipsa tn̄ lz plurima pro ea, ⁊ con-
tra eā dici possent vlterius non instabo, nec qnicq̄ firmare cura-
bo, q̄ pro vero non est necessaria, etenim ex sequēti solutione cla
re remouebiť omnis difficultas. ¶ Scdo itaq3 ad arg. predictuz
cum suis rationibus rn̄detur, ⁊ de plano ꝙ illud posset forte pro
cedere in terminis iuris cōis, quo inspecto femine simul cū ma-
sculis ab intestato admittuntur, propter qd̄ volens testator inter
ipsos dr̄iam facere, ⁊ ꝙ masculi feminis preferanť, oportet ꝙ id
velit ex sua propria, ⁊ testamentaria dispōne, q̄ alias ab intesta-
to talis differentia non ↄtingeret, ⁊ ideo posset eo casu tollerari,
ꝙ ex expressione masculinitatis, maxime si femine per testōrez ex
cluduntur filij masculi in ↄditione positi dicanť per testatorez vo
19 cati, vt per Dec. ⁊ Ripaz in. d. l. i. C. de pac. † Uerum stante sta-
tuto ꝙ femine non succedāt stantibus masculis, prout extat in lo
co vbi causa ista agitur, ꝭm qd̄ in puncto narratur, certe ↄiectura
sumpta ex tali expressione masculinitatis non pōt procedere, q̄
oino cessat ratio predicta, cum dr̄ia quaz testator in. d. expressio-
ne, ⁊ ēt in exclusione feminarū facere voluit, vt. s. masculi vocen-
tur, ⁊ femine non admittanť, sortiri possit effectuz absq3 eo ꝙ po
siti in ↄditione dicantur vocati ↄtra cōem regulam, q̄. s. ex for-
ma statuti talis differentia inducīť, merito ergo procedere dz cō-
munis opi. gl. Bar. ⁊ alioꝝ in. d. l. lucius. vt sic dicamus filios, lz
masculos tantum positos in ↄditinne non censeri vocatos ex te-
stamento, sed eis tantum fuisse reseruatū ius succedendi ab inte-
stato, qd̄ quidem solis ipsis masculis competit exclusis feminis
40 ex forma dicti statuti, † cui statuto, ⁊ eius dispōni testator credi-
tur voluisse se ↄformare, cum tantum de masculis loquebatur, iu
xta doctri. Barto. ⁊ alioꝝ, ⁊ maxime do. mei Soc. in. l. heredes
mei. §. cū ita. vbi aliqn̄ dixi. ff. ad treb. tradit Alex. in ↄsil. lij. per-
spectis his. ij. ⁊. iij. col. lib. iiij. ⁊ Corn. in ↄsi. xxij. in hac consulta-
tione. v. col. ij. vol. cum multis ↄcor. vt per Dec. in ↄsi. cclvij. que
ritur an legitimatus. ij. col. Si igitur qn̄ masculi tm̄ ponuntur in
conditione a cōi regula receditur, ⁊ volumus ꝙ sint vocati soluz
illa ratione, q̄ ab intestato non solū vocarentur, vt per Deci. in.
d. l. i. (posito ꝙ eius opi. de iure procedat) certe vbi illa ratio ces-
sat, cessare debet ēt dicta opi. per locum a cessante rōne. l. adige-
21 re. §. q̄uis. de in. pa. ⁊. c. cum cessante. de appel. cū simi. † Sed vt
est dictū stante statuto, de quo. s̄. cessat oino dicta ratio, cum soli
masculi ex eius forma vocenť, ergo ⁊c. Ista ni fallor est pulcherri
ma, ⁊ verissima declaratio ad. d. opi. Guid. pap. Dec. ⁊ sociorum
in locis in ↄrium alleg. quam in indiuiduo, ⁊ multū signanter po
suit patruus, ⁊ do. meus Soci. in d. ↄsi. cxvj. v. col. ver. pro certo
ista ratio. ⁊ ego alias iam pluribus annis ꝭm hanc declarationez
in simili casu ↄsului apud Brixiam, vbi presupponebatur simile
statutum, ⁊ eam ēt solitus sum tenere legendo in. l. centurio. ff. de
vulg. ⁊ pup. ⁊ alibi ēt, vbi de hac materia disputare occurrit, ⁊ re
perio ꝙ ita voluit insignis moder. do. Uberti. zuchard. mihi vti
frater hon̄. in. d. l. i. in fi. notabiliuz. C. de pac. vbi ēt Ripa idē vo
luit. iiij. col. in prin. versic. sed stāte statuto ꝙ extantibus mascu-
lis ⁊c. ⁊ vterq3 ad hoc refert, ⁊ seqtur do. meum Soci. in. d. con-
si. cxvj. qd̄ etiam sentit idem Ripa. in. d. l. centurio. col. lij. duz di-
cit rationem quādam quam ipse ibi allegauerat ꝙ masculi positi
in ↄditione censeantur vocati esse ↄcludentem in terminis iuris
cōis sentiens non sic esse, stante statuto de quo. s̄. prout expresse
dixit Soci. meus in. d. ↄsi. cxvj. quem Ripa ibi refert, ⁊ sequi vi-
22 detur, ⁊ pro ista opi. vltra dicta per Soc. ibi facit, † q̄ ꝙ testator
ponendo filios in cōditione sub qualitate masculinitatis voluit
eos admitti, ⁊ non feminas, vr̄ quedam expressio eius qd̄ tacite
inerat ex forma statuti, merito nihil dz talis expressio masculini-
tatis operari. l. iij. cum materia. ff. de leg. i. ⁊. l. non recte. C. de fi-
deius. cū simi. ⁊ lz Dec. in ↄsilijs in ↄrium alleg. hanc declaratio-
nem reprobet eius, tn̄ auctoritas, lz magna sit cedere dz auctori-
tati Soci. comprobate per predictos Moder. pōt enim dici ꝙ
in hoc pūcto opi. do. mei Soc. sit cōis, cum plures pro ea sint, ⁊
23 in ↄrium sit solus Dec. † ⁊ ita veluti sententia, ⁊ opi. plurimorum
dz preualere. c. i. ⁊. c. fi. ⁊ ibi tradunt doct. de his que fiunt a ma-
io. par. capi. ⁊. l. i. de offi. questo. cū simi. ⁊ eo maxime hoc dōz est,
q̄ Dec. in. d. ↄsilijs (ni fallor) non bene resoluit fundamēta predi
cte declarationis, de qbus. s̄. vt nunc manifeste ostendā. Dico er
go ꝙ ipse pro fundamento suo dicit ꝙ testator diciť vocasse ma-
sculos, ⁊ exclusisse feminas ex testō, ex quo fundamento vult tol
lere omnes rōnes pro opi. Soci. allega. inquit enim ꝙ non ces-
sat ratio pro opi. Guido. pap. per eum alleg. in. d. l. i. C. de pac. in
telligendo de rōne principaliter ↄsiderata, sc3 ꝙ masculi dicūtur
24 vocati a testatore in testō, † ⁊ ꝙ Soc. dicebat testatorez videri se
voluisse ↄformere dispositioni statuti, dicit Dec. esse verū respe-
ctu exclusionis feminarū absolute, sed non respectu modi exclu-
dendi, q̄ statutum loquitur, ⁊ excludit ab intestato, sed testatoris
verba dispositiua sunt in testō, merito non videtur dari conformi
25 tas, vt per eum, qui ēt ad vltimam rn̄nem. s̄. allega. rn̄der † ꝙ re-
gula. d. l. iij. de leg. i. procedit qn̄ expressio eius qd̄ inest fit eodem
modo quo inerat, sed testōr aliter exprimit q̄ inesset, inerat enim
exclusio feminarū ab intestato, testator aūt illaz exprimit ex testa
mento, q̄ exprimendo de masculis, vt. s. admittantur dicitur fe-
minas excludere, cum eis verbū masculis non possit adaptari, vt
per eum, qui vt in fi. dicit, totam vim facit in vocatione masculo-
rum, quam dicit factam fuisse in testō. ¶ Uerum salua reuerētia,
⁊ auctoritate tanti viri, in hoc suo fundamento vr̄ mihi ꝙ adsit
fallacia non parua, ⁊ sic ꝙ de iure non ꝓcedat, nam dum dicit ꝙ
masculi sunt vocati ex testamēto negatur, nec Dec. istud probat,
sed tantum asserit, ⁊ est hoc id ipsum de quo disputatur, si enim
admitteremus masculos filios positos in ↄditione esse vocatos
iam sopita esset questio nostra, sed cū de hoc principaliter dispu-
tetur dz aliter probari q̄ per simplicem ipsius assertionem, alio-
quin facile omnia ꝓbarentur si sola assertio sufficeret, qd̄ est apte
falsum, ⁊ contra tex. in. l. actor. ⁊ totū titu. C. de proba. cum simi.
¶ Dico igitur ꝙ imo non sunt vocati ex testamēto filij masculi,
sed solum sunt positi in ↄditione, ⁊ eis dicitur reseruatum ius suc
26 cedendi ab intestato, ꝭm ea que. s̄. dicta fuerunt. † Et lz de ipsis

masculis

masculis testator in testamento meminerit eos ponendo in conditione, et non feminas (qd videbatur ponderare Deci. in d. suis consilijs) non tñ ex eo potest inferri quod eos vocauerit, ut ex predictis constat, sed econtra potius cũ posita in conditione non sint in dispositione, ut. s. dictũ fuit. Remoto itaq; fundamento Dec. sequitur quod rñsiones quas ipse dedit ad fundamenta opi. do. mei Soc. non procedunt, cũ omnes fundentur in predicto suo fundamento iam reprobato. Et istud euidẽter ostenditur, nam primum fundamentum quo dicebat quod cessat ratio, in qua fundatur opi. Guid. pap. adbuc subsistit. dicimus enim quod ideo qñ dictum fuit, sine filijs masculis, positi in cõditione videntur vocati, quia intentio testatoris videtur fuisse quod soli masculi admittantur, qd ab intestato non cõtingeret, ut per Dec. in d. l. i. C. de pac. que ratio cessat stante predicto statuto, cũ ex eius forma soli masculi ab intestato vocentur, et ita satis fit verosimili menti testatoris absq; eo quod positi in cõditione dicantur vocati, et ita nõ erit opus recedere a cõmuni regula doc. in d. l. lucius. et in d. l. si quis sub cõditione. etenim falsum est quod predicti filij dicanẽ in testamento a testatore

27 vocati. ¶ †Similiter ẽt fundamentum do. mei Soci. de cõformitate non est sublatum, quia testator non dicitur vocare filios masculos ex testamento ponendo eos in cõditione, nec etiam filias feminas ex eo excludere, sed sciens statuti dispõnem (prout presumitur. l. leges sacratissime. C. de legib.) ponendo solos masculos in conditione dicitur eis voluisse reseruare ius succedendi ab intestato, prout eis solis competebat ex forma statuti, cui dicitur se voluisse conformare per. s. deducta. et lz verba illa, si sine liberis masculis decesserit, sint prolata in testamento, nihil tñ quo ad eorum vocationem, vel feminarũ exclusionem ex testamento pueniunt, sed disponunt, sed solum ut dixi positi in cõditione sunt prelati substitutis, et eis dicitur ius legitime hereditatis reseruatũ. Pari modo etiam dico quod non est sublata ratio sumpta ex regula. d. l. iij. de

28 leg. i. si bene intelligatur. †nam cũ regulariter ponere in cõditione non sit vocare ex testamẽto, sed preferre substitutis tantum, et conseruare ius legitime successionis, ut. d. l. lucius. cum cõmuni opin. Bart. et aliorum ibi, et alibi, de qua. s. plene dictum fuit stante predicto statuto si simpliciter fuisset dictum, si sine liberis decesserit inerat ex forma statuti quod soli masculi ab itestato successissent, merito expressio masculinitatis quo ad hoc nihil ds operari, veluti expressio eius qd tacite inerat per. d. l. iij. Et dicere quod expressio fiat aliter quam inesset, quia scz masculi dicuntur ex testamento vocati, et femine pariter ex testamento exclusẽ, est omnino alienum a veritate, quia ut sepe dictũ est ex illis verbis masculi non sunt vocati, nec ẽt femine sunt excluse, et expressio masculinitatis tantum consideratur in eo ad qd fit, vz ad exclusionem substitutorum, et in hoc differunt masculi a feminis. Sed postquam masculi supersunt, nec ipsi dicuntur ex testamento vocati, nec femine ex testamento excluse, sed solum dicitur eis ius succedendi ab intestato seruatum, qd ex forma statuti solis masculis competit, prout etiã illud voluisse creditur testator se cõformando cum dispositione statuti, iuxta tradita per Bart. et alios in. d. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. ¶ Concludaẽ itaq; ex predictis oĩbus filios predicti. B. in cõditione positos non fuisse vocatos ex testamento, et cõsequenter quod ipsis per eorum patrem potuerit iniungi onus fideicommissi ẽt respectu bonorum. G. antiqui testatoris que ad ipsum. B. peruenerunt. Laus Deo, et virgini gloriose, nec non et beato Hieronymo, cuius solẽnitas hodie in militanti ecclesia celebratur.

Soci. nepos Padue legens. 1540.

SVMMARIVM

¶ De quodam testamento facto per infirmum, notario interroganti respondentem, sic, an valeat.

¶ De rogitu notarij, et testium quo modo fieri sufficiat.

¶ An et quo modo sustineatur testamentum, si aliqui testes testamentarij illi contradicant.

¶ Et quando quis dicatur articulate loqui.

1 Testamẽto, et instrõ publico standum est donec probetur cõtrium.
2 Instrm publicum est veritas apparens, et probatio probata.
3 Testes, et notarius a testatore rogati esse debent.
4 Testes sufficit a notario rogatus esse.
Testes patientes se in testamento describi rogati censentur.
5 Notarius a testatore dicitur rogatus quando cum voluisse testari apparet, et testamentum per notarium scribi.
6 Testes singulares probant voluntatem testandi.
7 Testium singularitas adminiculatiua non nocet.
8 Testis vnius dictum alteri adminiculatur, et coniunguntur, licet in tempore discordent, quando agitur de probanda in genere voluntate testatoris.
9 Voluntas testandi probatur ex coniecturis, vel circunstantijs.
10 Volens vnum omne id sine quo illud esse non põt dicitur velle.
11 Notarij rogitus tacitus, seu fictus dicitur.
12 Notarij rogitus, an requiratur in testamento nuncupatiuo.
13 Notarij rogitus omissio uti leuis solẽnitatis vitiare non debet.
14 Per rogitum notarij deficientem, vel interuenientem facti substantia mutari non potest.
15 Testes de insania deponentes si sint pares cum testibus deponentibus de sana mente.
16 Expressa in interrogatione virtualiter dicũtur expressa in responsione que ad interrogationem refertur.
17 Semimortuus, et balbutiẽs, dũmodo intelligatur testari potest, et. ij. numero. 27.
18 Testator censetur velle quod vult lex.
19 Hereditates cõmodius ad mares confluunt.
20 Glo. in. l. iubemus. C. de testa. quomodo procedat.
21 Deliberatio animi maior ostenditur ex geminatione.
22 Dolo suo quis ditari non debet.
23 Fraus, et dolus nõ presumiẽ, nisi manifestissimis inditijs probeẽ.
24 Dictantes testamenta possunt retinere quod in eis relictum est, secus in scribentibus, et nume. seq.
25 L. ij. C. de his quib. ut indig. quomodo procedat.
26 Instrumenti fides vacillat quando aliqui ex testibus instrumentarijs ei contradicunt.
28 Testamentum valet, si testator interrogatus, an velit sic disponere, et rñdeat quod sic, et dicitur locutio articulata, et intelligibilis.
29 L. labeo. ff. de suppell. leg. quomodo intelligatur, et loquatur.
30 Vox inarticulata que sit.
31 Testes duo contradicentes testamento non inualidant testamentum, si pro eo tot remaneant quot sufficiant, et sufficit si maior pars remaneat.
32 Testamentum in terris ecclesie conditum valet coram duobus testibus, et parochiano.
Et an loco parochiani sufficiat religiosus curam animarum hñs.
Et an loco parochiani duo testes sufficiant.
33 Testes per partem producti per eam censentur approbati, ideo contra eos opponere non potest.

CONSILIVM CLXXVIII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ Disputaẽ in presenti casu vtrum testm̃ do. Jacobi de veruculo (de quo ostendẽ publicum instrm) de iure subsistat, et oĩbus dictis testium hincinde examinatorum diligenter cõsideratis, et simul etiam cõringentia facti interne animaduersa. Licet disputãter multa hincinde dici possint, placet mihi pro veriori opi. et iuri magis cõsentanea, ut predictum testm̃ de iure subsistat, et seruandũ sit exclusis veniẽtibus ab intestato, prout sapienter, et quam doctissime cõcludit excel. aduocatus do. Andreas saxus mihi uti frater hon. in suis elegãtissimis, et copiosis allegationib. in quibus nedum hãc opin. probat, sed ẽt adducta in cõrijs cõsilijs egregie, et iuridice refellit, et propterea mihi de subscriptione reqsito non esset vlterius insistendum, ut tñ mihi ipsi, et consultanti morẽ geram, paucula subdam substantialia dũtaxat tangendo. ¶ Dico itaq; in primis quod pro dicta opi. extat clarissimũ fun

1 damentum, †quia ostenditur publicum testm̃, seu de eo publicum instrumentũ pro quo presumitur, et cui standũ est, donec cõrium probetur, vulg. l. cũ precibus. C. de prob. cũ alijs adductis. s. per cla

2 rissi. aduocatum, †et solet dici quod instrm publicum dr̃ veritas apparens, et probatio pbata, non probanda, ut voluit Bal. in. l. imperator. ad fi. i. col. ff. de sta. homi. in. l. ij. in. ij. oppo. C. qñ fis. vel priua. et in. l. quotiens. in fi. C. de iudic. et tradit Jas. in cõs. cxxiij. factum sic se hz. in prin. i. vol. et Cur. iuni. in cõs. lxiij. presupponitur in facto. iij. col. sub nu. iiij. cum multis alijs qui allegari possent. ¶ Tota aũt difficultas consistit in remouendis his que in cõrius allegantur, ex quorum resolutione veritas predicte cõclusionis clarius apparebit, non tñ intendo super oĩbus in cõrium allega. insistere, sed solũ super his que magis vñr vrgere. ¶ Primo igitur

3 contra testm̃ allegatur, et fit precipuum fundamentũ, †quod testes, et notarius non fuerunt rogati a testõre, prout videtur de iure requiri prout de testibus traditur per illũ tex. in. l. heredes palã. §. in testamentis. ff. de testa. cũ simili. ut per Alexã. in consi. lxx. viso

consilio.col.pe.ad fi.in vers.postremo deficiunt.lib.ij. & de notario est gl.cõiter approbata in ver.iniungantur.in auc.de tabel.§.nos aut.& tradit Alex.in 2si.cliij.videtur prima 2sideratione.ij.col.ver.insuper ad inualidandũ.lib.ij.cuʒ multis alijs qui ad ista allegari possent. ¶ 4 †Sed ad istud fundamentum rñdetur,& primo quo ad testes res caret difficultate,qꝛ vt ipsi fere omnes deponunt fuerunt rogati a notario,& hoc sufficit,& etiã presumitur qñ patiuntur se pro testibus describi in testõ,vt voluit Bal.in auten.rogati.C.de testi. & Pau.de cast.in.l.domitius.ff.de testa.cum 2cor.vt per Cor.in 2si.cccliij.circa hanc 2sultationem.post prin.in ver.& ꝓpterea non vr̃ obstare.i.vol. ¶ Quantuʒ vero pertinet ad notarium,5 †rñdetur ꝙ immo dr̃ in effectu rogatus a testatore,qd enim aliud est notarium a testõre rogari,nisi apparere eum voluisse testari,& ꝙ per notarium testm̃ scriberetur, hoc aut multum aperte vr̃ constare ex depositione ser Nicolai, & fratris Gregorij,qui ambo dñt ipsum do.Jacobuʒ dixisse ꝙ volebat testari,& facere hr̃dem ser Robertum,ꝑut postea fecit, prout hoc deducit̃ per do.aduocatum in suis allegationib.6 † & lʒ predicti testes videantur in eoꝝ dictis singulares,tñ talis singularitas non vr̃ obesse quin talis voluntas testandi, vt.s̃.probetur, vt vr̃ velle Alex.in 2si.iiij.attentis narratis.ij.col.ver.2currunt etiam.lib.vij.& dixit ẽt do.aduocatus in suis allegationib.7 † & vltra eum dico ꝙ ista singularitas nõ nocet,qꝛ dicitur singularitas adminiculatiua,& non obstatiua,qꝛ.s.agitur de probanda in genere voluntate testõris,idest ꝙ dixerit se velle testari,vt.s̃.qđ est reiterabile, vt de se 2stat,8 †dico.n.ꝙ in hoc casu,& in similibus dictuʒ vnius testis adminiculatur alteri,lʒ discordent in tempore,& cũ eo coniungitur ad probandũ,cum eoꝝ dicta tendant ad eundeʒ finem, vt de hoc est pulchra,& singularis doctri.Bal.in rub.de 2tro.inuesti.i.col.ver.est ergo duplex singularitas.& hanc doctri.cõmendant,& sequunt̃ doc.vt plene scribit And.barb.in 2s.lxx.preclare scribitur lib.regũ.col.viij.ver.& si quispiam.ij.vol.Joã.cror.in trac.de testi.sub nu.cccxxv.ver.octaua sit 2clusio.& Cur.iun.in.l.admonendi.col.xvij.nu.lxi.ff.de iu.iur.& hoc idẽ voluit Pe.de ancbara.in 2sil.ccccxxxix.ex predicta facti narratione.iiij.col.& Pau.de cast.in 2si.cccxxxiij.visa petitione.ij.col.ver.& lʒ testes in hoc videant̃ singulares.9 †Quinimo forte sufficeret in proposito ꝙ predicta voluntas testandi probaretur ex 2iecturis, vel circũstantijs,vt per Cor.in 2si.ccxxxij.diu est.v.col.ver.& cõis opi.doc.procedat,& in 2si.cccxix.videtur prima facie.iiij.col.ver.nec vlla 2iectura deducitur.i.vol.prout in predictis allegationi.plenius ostendit̃,ad quas me refero.Preterea,& scđo dici potest ꝙ notarius fuit rogatus si non expressis verbis, saltẽ tacite, & presumptiue,siue velis dicere per quãdam fictionẽ,siue per iuris interpretationem,nã cum ipse testator audiret,& pateret̃ notarium legere testm̃,& de particula in particulaʒ illud approbaret, vt fere omnes testes deponunt, & 2ñr vellet lecta per notarium, & sic disposita in dicto testõ valere dicitur necessario ẽt notarium rogare,vt tale testm̃ publicaret,& de eo esset rogatus, ex quo aliter testm̃ non videt̃ posse valere,10 †etenim tritissima regula est, ꝙ qui vult vnum,dr̃ velle omne id,sine quo illud esse non põt.l.nec is.§.i.&.l.illud.ff.de acq.her.l.si iter.ff.de serui.&.l.ij.cũ materia.ff.de iurisdi.om.iud.Presumet̃ igitur talis rogitus adhibitus per testõrem,vel dicetur ficto modo interuenisse,& precessisse ipsaʒ testamenti publicationem,11 †cum ẽt tacitus,seu fictus rogitus sufficiat,vt tradit Alex.in 2si.xxxiij.ponderatis verbis.iiij.col.ver.preterea si testes.&.v.col.ver.nec ẽt alij testes.lib.iij.cũ alijs allega.per dñm aduocatuʒ in predictis allegationibus,12 † & cũ simus in testõ nuncupatiuo hoc transit sine dubio,qꝛ in eo solet dici non esse necessarium rogitũ notarij,vt recte intuenti voluit Matth.de afflic.in decis.Neap.cxliij.vtrum testm̃ Martini.qđ ego intelligo.s.expressis verbis,sed virtualiter dicet̃ rogatus ẽm predicta. ¶ 13 †Potest ẽt,& tertio dici ꝙ lʒ requiratur rogitus notarij, non tñ eius obmissio dʒ vitiare veluti leuis solẽnitas, iuxta.l.i.§.fi.& ibi tradũt doc.ff.de ventr.inspi.& habetur ẽt per doc. in rub.ff.de noui oper.nũcia.vbi aliqñ dixi,& ꝙ sit leuis solẽnitas, & ita eius omissio non viciet ostendit̃,14 †qꝛ per taleʒ rogitũ interuenientem,vel deficiẽtem substitutio facti mutari nequit, vt de se 2stat, iuxta doctr.Bar.in.l.i.§.si plures.e.l.i.in.iiij.q.ff.de exerci.act.& eo maxime predicta ꝓcedunt in casu nostro, in quo(vt iam dixi) constat de voluntate testõris sic testandi,cum rogitus videat̃ requiri,vt ex eo de voluntate testandi appareat. ¶ Scđo contra testm̃ allegatur ꝙ testator tempore testamenti videbat̃ non sane mentis,vt vnus testis nomine Porfirius deponit,sed ad hoc responsio est clarissima,qꝛ iste testis dicitur in effectu deponere falsuʒ,attẽto ꝙ omnes alij testes explicite asserũt ꝙ erat sane mentis,& boni intellectus,& non est dubiũ ꝙ illis qui sunt septeʒ, magis credi dʒ q̃ illi Porfirio qui in suo dicto est singularis,& certe si qualitas eius persone 2sideretur,qꝛ vilis persona est,& simul etiam 2sideretur q̃ bene,& ordinate deponat de insana mente testatoris,maxime dum dicit ꝙ ipse iudicauit,& qlibet prudens ita iudicasset ipsum do.Jacobũ non fuisse sane mentis ante factuʒ testamentum,in ipso testamento, & ẽt post factum testm̃ procul dubio iudicabitur hunc testem fuisse instructũ qualiter deberet testificari,vel saltem de eo erit magna suspitio, quod tñ ego remitto circũspectioni sapientissimi iudicare debentis,sed quicquid sit satis est illuʒ esse solũ,& alios septem testes deponere de sana mẽte, & propterea eis magis est creduduʒ, vt aptissime deducitur per dñm aduocatum in dictis allegationibus, in qbus huic secunde oppositioni sapientissime, & vberrime rñsum fuit, propterea ego non insistam vlterius. ¶ 15 †Modo hoc vnũ dixero ꝙ etiam si testes de insania cuʒ testibus de sana mente essent pares, capienda esset pars sane mentis,vt eleganter firmat Corn.2si.xcj.in causa vertente.in fi.iiij.volu.Quo posito seqtur ꝙ fortius,& absq̃ aliqua dubitatione dʒ dici ꝙ fuerit sane mentis in casu nostro, cum plures de sana mente deponant. ¶ Tertio contra testm̃ allegatur regula.l.iubemus.C.de testa.qꝛ non reperitur ꝙ nomẽ heredis per testatorem fuerit scriptũ,aut ore proprio expressum, ꝑut per illam legem reqritur,ergo &c.Sed breuiter ad hoc de plano rñdetur,ꝙ imo virtualiter dicitur expressum per relationẽ ad interrogationem, qñ ille interrogatus per notariuʒ an vellet facere heredem ser Robertum,rñdit affirmatiue dicendo bis,si si,ꝑut omnes fere testes deponũt,16 †ea enim que in interrogatione exprimuntur dñr virtualiter expressa in responsione que ad interrogationem refertur.§.preterea.in fi.insti.de inuti.stip.cũ simil. ita hanc opi.firmat gl.in.d.l.iubemus.quã ibi,& alibi magis cõmuniter sequuntur doc.vt per Alex.in dicto 2si.xxxiij.col.ij.cũ multis 2cordan.vt in allegationibus excellentissimi aduocati. Nec dicatur ꝙ opi.illius gl.& cõmunis nõ procedit in 2stituto in grauissima infirmitate,nec etiam qñ de preordinatione non constat, iuxta doctri.Pau.de cast.in.l.hac 2sultissima.§.at cum humana.C.qui testa.face.pos.que duo in casu isto vident̃ interuenisse, naʒ non videtur 2stare ꝙ do.Jacobus preordinauerit testamentum sic scribi,& 2stat eum fuisse magna,& grauissima infirmitate detentum,ꝑut testes omnes attestantur,qm̃ ad ista responsio colligitur ex iam dictis.Dico enim ꝙ imo constat de preordinatione,vt dictum est,ac ẽt qꝛ vt aliqui testes dicunt ille videtur ordinasse testm̃ per mediam personam ser Roberti,& fratris Gregorij,quibus aperiebat suam volũtatem,quam postea ser Robertus dictabat notario,& grauissima infirmitas non nocet,17 † qꝛ semimortuus,& balbutiens dummodo intelligatur testari potest.l.qm̃ indignum.vbi omnes doc.C.de testa.&.l.pamphilo.§.propositum.ibi in discrimine vite.ff.de leg.iij.& plenissime dictuʒ fuit in predictis allegationibus.Et si dicatur ꝙ data grauissima infirmitate ad interrogationem alterius tunc tantum deberet valere, qñ facta dispositio dicitur verosimilis,idest sic dicatur facta,ꝑut a sapiente viro fieret,qđ hic non videtur obseruatum,qꝛ testator dicitur instituisse ser Robertum sibi remotiorem,& dimisisse do.Masiam sibi ꝓximiorem,& ab intestato successuram,qđ non videtur verosimile in prudenti viro,18 †cũ quilibet censeatur velle qđ a lege ordinatur,& cum ea 2cordare,iuxta tradita per Barto.& alios in.l.hr̃des mei.§.cum ita.ff.ad treb.& alibi sepe. Respondebitur,& de plano ꝙ immo illa opi.gl.procedit simpliciter ẽt in grauiter infirmo quẽcunq̃.s.instituat,dũmodo appareat aliqualiter de voluntate,ꝑut superius dictuʒ fuit in casu isto apparere, & vltra ẽt dici potest ꝙ institutio ista fuit satis conueniens ẽt prudentissimo viro, attento ꝙ illa dña Masia,lʒ vno gradu proximior de iure ciuili est in maxima senectute 2stituta nullos habẽs ex se descendentes,adeo ꝙ bona eius ꝑpe diem moriture peruenient ab intestato ad certas ꝑsonas que do.Jacobo nuper defuncto sunt remotiores, q̃ sit ser Robertus,vnde cũ ser Robertus sit vir.xl.anno.vel circa,habeat filios cuʒ spe ẽt habendi plures, essetq̃ maxima charitate,& familiaritate 2iunctus do. Jacobo, vt aliqui testes deponunt 2uenientissimum fuit, & prudenti viro condecentissimũ magis eum instituere,q̃ predictam dñam Masiam,19 †cum cõmodius videatur hr̃ditates plerunq̃ ad masculos confluere.§.masculi.insti.de legi.agna.suc.qđ certe si recte consideretur non parum adiuuat testamentariã dispositionem,de qua agimus,tam & si ex alijs,& absq̃ ista 2sideratione optime defenditur.Fatere tñ ꝙ si institutio a detento grauissima infirmitate esset facta de persona non coniuncta, non dilecta, & de qua nulla esset verosimilitudo,& esset facta ad interrogationeʒ alterius per solam

solam responsionem,sic,ꝛ essent excluse persone coniuncte, ꝛ dile cte plurimũ dubitarem de validitate talis institutionis, vt alias dixi legendo in.l.i.§.si quis ita.ff.de ver.ob.ꝛ aliq̃n consului, sed iste non est casus noster, vt ex predictis ꝯstat. ¶ Dico itaqꝫ ꝙ ca sus nostri decisio pro validitate testamenti clare ponitur per glo. 20 in.d.l.iubemus.cõiter approbatã. ¶ †Et si dicatur ꝙ illa gl. ꝓ cedit qñ interrogatio fit per notarium a testatore rogatum, vt colli gitur ex dictis do.mei Soc.in ꝯsi.xcij.in causa do.Antonij.x.co lum.iij.vol.ꝛ Cor.in.d.ꝯsil.ccxxxij.v.col.i.vol.Dicam rñdendo posse dici ꝙ istud necessario non reqritur, vt voluit Alexã. in.d. consi.xxxiij.colũ.iij.dum reprobat opi.Alberti papieñ. ꝛ sequa tium.vel etiam scdo dici potest ꝙ in casu nostro virtualiter nota rius fuit a testatore rogatus,vt suum testm̃ saltem publicaret, vt supra dictum fuit circa primã opposi.Immo fuit et scriptum de sua voluntate,vt.s.dictũ fuit, ꝛ in hoc diuersificatur casus iste a casu do.mei Soc.in.d.ꝯsi.xcij.ꝛ Cor.in.d.consil.ccxxxij.Et pre terea in illis casibus lecto toto testõ fuit interrogatus vniuersa liter,an sic faceret,ꝛ languens in lecto habens mentem ad aliud rñdet sic,vt a vexatione liberaref.at in casu isto singulatiꝫ de par tita in partitam interrogatus rñdit affirmando, ꝛ interrogatus postea particulariter,an vellet facere hrdem ser Robertum affir 21 mauit,ꝛ affirmationem geminauit,dicẽdo,si si,†ex qua gemina tione ostendif maior animi deliberatio.l.balista.ꝛ ibi dicunt do cto.ff.ad treb.Bar.in.l.cum scimus.C.de agri.ꝛ censi.lib.xi.cuꝫ simi.vt per Dec.in ꝯsi.cccccxxxvij.visa.nu.xiij.Preterea in ca su Soc.testator dixerat notario ꝙ rediret,qꝛ sub alia forma vo lebat disponere,ꝛ ita nolebat qd fecerat valere, quod nõ accidit in casu isto,ꝛ in casu Cor.notarius erat suspectus de fide, qꝛ falsi ficauerat instrm̃,vt ibi per eum in.vj.col.qd non reperitur in ca su nostro.In ceteris circa hanc tertiam obiectionem remitto me ad predictas allegationes,in qbus egregie, ꝛ doctissime omnia resoluũtur. ¶ Quarto opponitur contra testm̃, ꝛ contra ser Ro bertum ꝙ dolo,ꝛ fraude sua simul,ꝛ fratris Gregorij omnia fa 22 cta sunt,merito actus valere non dꝫ,†nec ipse ex dolo suo ditari dꝫ.l.ab hostibus.§.si vir.ff.sol.mat.cũ simi.sed rñdetur, ꝛ dico ꝙ non parum sum admiratus de ista oppositione attẽta bonitate,ꝛ magna religione fratris Gregorij,ꝛ similiter et bonitate, ꝛ bona fama ser Roberti,pro qbus vt doluꝫ non cõmiserint omnino est 23 presumendũ,vulg.l.merito.ff.ꝓ soc.†Et plus et,qꝛ fere per om nes testes deponitur ꝙ nullus dolus, interuenit nulla fraus fuit adhibita,prout et in dubio sic credendum est,nisi manifestissimis inditijs probetur.l.dolũ.ꝛ ibi tradũt doc. maxime Alex.in sum mario.C.de dol.cũ simi.ꝛ qꝛ inditia in ꝯrium allega.sunt debilis sima,ꝛ ordinate,ꝛ iuridice per do. aduocatũ remouẽtur ad eius allegationes me remittendo super hoc vlterius non insistam.

¶ Quinto vr̃ ser Robertus remouendus eo ꝙ dictando testm̃ videtur sibi ascripsisse hrditatem,ꝛ ob eam cãm ea carere deber, iuxta.l.filius.quasi per totaꝫ.ff.ad.l.cor.de fals.ꝛ.C.de his quib. vt indi.per totuꝫ,ꝛ maxime in.l.ij.vbi vr̃ probari ꝙ dictans de beat priuari,qd sibi est ascriptum, non obstante ꝙ fuerit factum de voluntate testõris,vt etiam hoc probaf in.d.l.filius. in princ. 24 ibi,lꝫ iussu patris ꝛc.†sed ad hoc breuiter rñdetur ꝙ sola dicta tio testamẽti non ꝓhibef hoc est dictantes testm̃ possunt retine re que eis in testamento relinquuntur,lꝫ aliud sit in propria ma nu sibi adscribẽtibus tex.est in terminis in.l.dictãtibus.C.de te 25 sta.ꝛ ibi traditur per doct.†Nec obst.d.l.ij.in ver.dictasse.qꝛ ibi ille talis non solum dictauit,sed et descripsit,ꝛ ita ibi gl.cõiter ap probata intelligit illũ tex.ponendo drĩam inter scribenteꝫ,qui de bet priuari,ꝛ eum qui solũ dictauit,qꝛ ei relicta non auferuntur, per.d.l.dictantibus.qꝛ in eo cessat presumptio fraudis,vt decla rat Saly.in.d.l.ij.in.v.oppo. ¶ Ultimo vr̃ ꝙ huius testamenti fides vacillet,ꝛ testm̃ non sit omnino validum, attento ꝙ aliqui testes testamentarij vñr contra illud deponere,,put est Anto.ma 26 ria Stephani, ꝛ Porfirius,†nam qñ testes instrumentarij, ꝛ sic de requisitis ad instrm̃,vel aliqui ex eis ꝯdicunt faciunt vacillare fideꝫ instri,ꝛ maxime qꝛ videtur tunc instrm̃ remanere sine requi sito nnmero testiũ,vt tradunt doc.in.l.i.§.si qs neget.ff.quẽad.te sta.ape.ꝛ Cano.in.c.cũ Jo.de fide instr.ꝛ tradit patruus, ꝛ dñs meus Soci.in.d.ꝯsil.xcij.in prin.sed ad hoc et respondetur,ꝛ de plano,ꝛ primo dico ꝙ imo Anton. predictus si recte ꝯsideretur non est contra testm̃,ꝛ lꝫ dicat ꝙ do.Jacobus, apriua li occhi co me attonito,ꝛ balordo,tñ immediate dixit cãm.s. propter infir mitatem,qꝛ cũ difficultate oculos aperiebat,ꝛ similiter et cuꝫ dif ficultate loquebatur,tñ qñ loquebatur,loquebaf articulate,ꝛ in telligibiliter,vt fere oẽs testes deponunt qñ dicũt, ꝙ loquebatur clare,ꝛ alte,vel clare, ꝛ perfecte,vel ita fortiter, siuc ita, ꝛ taliter

ꝙ ab oibus audiri,ꝛ intelligi poterat,ꝛ ꝙ nõ balbutiebat,ꝛ erat dictus testor sani intellectus,vt et ipsemet testis,vna cũ alijs mul tis deponit,qui et attestatur in isto testõ condẽdo non fuisse adhi bitum dolũ,aut fraudem,prout et alij testes fere omnes dicũt, ex quibus facile ꝯstare potest ꝙ iste testis nõ intẽdit deponere,neqꝫ 27 cũ effectu deponit cõtra testm̃,†qꝛ testm̃ potest fieri et a senimor tuo,ꝛ balbutiente mõ de eius voluntate ꝯstet,vt tradunt Ang.ꝛ alij in.l.qm̃ indignuꝫ.C.de testa.per illũ tex.ibi seminecis, ꝛ bal butiens ꝛc.facit et.l.pamphilo.§.propositũ.ibi in discrimine vi te ꝛc.ff.de leg.iij. ¶ Et si dicaf ꝙ imo non probatur ꝙ articula te loqueretur,cũ illa prolatio,si,vel,si si, de qua tm̃ deponunt te stes non videaf necessario ostenditur ꝙ ipse articulate loquere tur,qꝛ et ab inarticulate loquente proferri põt,ẜm quosdã, quos ita inuenio ꝯsiderasse ꝯtra predictum testm̃,ꝛ pro suo dicto alle 28 gãt.l.labeo.in fi.de suppel.leg.†rñdetur ꝙ de his non parũ ad miror,qꝛ si precedente interrogatione,an quis aliqd velit,vel fa ciat? ille rñdeat,si,non video,cur talis rñsio non dicatur articu lata loquutio intelligibilis,ꝛ mentẽ proferentis exprimens, cum pro vo ita sit habito respectu ad interrogationẽ.l.si defensor.§. 29 i.ff.de interro.ac.ꝛ.§.preterea.insti.de inuti.stip.vt et.s.dixi,†nec quicqꝫ obst.d.l.labeo.in fi.qꝛ ibi non loqtur de ista affirmatione cũ interrogatione precedẽti,sed alias de voce inarticulata,ꝛ con fusa,ꝛ nullo modo intelligibili,qd nõ est in casu nostro,qꝛ illa re 30 sponsio,si,vel,si si,nullam hꝫ confusionem.†ꝛ hec oia vera ꝓban tur ex his que tradit Cor.in ꝯsi.cclxi.de duobus.xij.ꝛ.xiij. colũ. ver.nec obst.ꝙ duo testes.iiij. vol. dũ in effectu declarando quo modo intelligaf vox inarticulata dicit eam esse que sensum nul lum hꝫ,ꝛ idem et perpulchre hoc declarando ꝯcludit do. meus Soc.in ꝯsi.xx.abunde.i.ꝛ.ij.col.iiij.vol.Si igif vox inarticulata non hꝫ sensum,nec ab aliquo intelligif,ꝛ illa prolatio in casu no stro clarũ sensuꝫ habuit,ꝛ ab oibus fuit intellecta, ergo ꝛc.Pre terea,ꝛ scdo respondetur ꝙ ex alio ostendif ꝙ testator articula te poterat loqui,tũ qꝛ cum ser Roberto loquendo cõponebat in effectu testm̃,vt aliqui testes deponunt,tum et qꝛ in illo tpe dixit, ricordateui de la pieta ꝛc.vt Porfirius deponit,ꝛ et qꝛ dixit ad aliud propositũ,lassami ripossare ꝛc.vt qdam testes deponunt,ꝛ sic ex his ꝯstat ꝙ do.Jaco.poterat articulate loq, ꝛ re ipsa arti culate,ꝛ intelligibiliter loquutus fuit in suis rñsionibus.Nũc ad 31 principale arg.redeundo,dico scdo loco †ꝙ lꝫ vnus, vel duo te stes ꝯdicerent instrõ testamenti,tñ ex eo testm̃ non inualidabitur si tot remaneãt pro eo quot sufficiant.imo et si maior pars rema net satis est,vt per doct.in.d.l.i.§.si qs neget.quẽad.testa.aperi. 32 †ꝛ vltra et dico ꝙ in hoc casus noster caret difficultate,cũ simus in terris ecclesie,in qbus seruatur ius canonicuꝫ,eo.n.attẽto suf ficiunt duo testes cũ parochiano,vt in.c.cũ esses.de testa. ꝛ in ca su nostro loco parochiani põt accipi ille frater Gregorius, cuꝫ ꝛ ipse curã anime sue haberet,vt ꝯcludit Cor.in.d.ꝯsil.cclxi.colũ. pen.vel si hoc nõ placet sufficiant quattuor testes, vt sic duo loco parochiani interueniãt,vt voluit Spec.in ti.de instru.edi.§.com pendiose.ver.itẽ per ius canonicuꝫ.seqtur Abb.in.d.c.cũ esses. vbi et Barb.multũ cõmendat in.vj.ꝛ.vij.colũ. ꝛ tradit egregie Cor.in.d.ꝯsi.cclxi.ad fi.cum alijs adductis per excel.aduocatuꝫ in suis primis allega.vbi multifariã,ꝛ iuridice ad istud vlti. fun damentum rñdet.vnde cũ in casu nostro nedũ quattuor testes de ponant pro testõ,sed vsqꝫ ad.vij.cõputato notario,nõ video,cur non dicaf predictum testm̃ sufficienter probatũ,vt per ipsum ad 33 uocatum deducif,ad quem me refero. ¶ †Hoc demũ addito ꝙ cũ pars aduersa produxerit oẽs predictos testes, ꝛ eos ad eius instantiã his examinari fecerit,non põt quicqꝫ contra eos oppo nere,cũ semel illos approbauerit,iux.l.si qs testibus.ꝛ ibi Bar. Bal.Salyc.ꝛ alij.C.de testi.ꝛ.c.fi.§.itẽ si quis testibus.iiij.q.iij. prout et scribit Spe.in ti.de teste.§.sepe.ver.qd si produxi testeꝫ infamẽ.cuꝫ alijs multis qui allega. possent, quos gr̃a breuitatis omitto,ꝛ id non parũ miror ꝙ qdam ꝯ testm̃ consulentes ita ani mose obloquantur ꝯ personaꝫ illius reuereñ.ac religiosi viri fra tris Gregorij,cũ eius personaꝫ pro bona,ꝛ fide digna vna cum alijs testibus ps aduersa approbauerit. ¶ Ex pdictis itaqꝫ om nibus,ꝛ alijs pluribꝰ adductis in pdcis alleg.tã primis,ꝙ scdis, ꝯcludeñ.est testm̃ de quo agif optio iure valere, ꝛ seruandũ esse.

Maria.Soci.iunior Padue legens.1540.

CASUS

¶ Presupponunf examinati qdaꝫ testes qui deponũt ꝙ die.xiij. Septeb.1539.cuꝫ do.Petrus maria paliarius esset in sua apo theca ꝓpe plateaꝫ viadane,seu vidaliane in die nũdinarũ sanus,

⁊ circa sua negocia intentus, casu ad eum locũ venit quidã Tascbellus, ⁊ incepit loq de quodam matrimonio nouiter ꝯcto in d. terra vitaliane, ⁊ cũ super tali matrimonio plura binc inde per presentes dicerenť predictus Tascbellus vtens se ad d. Petrũ mariã dixit ista verba, ⁊ voi messer Pietro maria che farete de la vostra robba che ne bauete tanta, ⁊ non bauete figliuoli? ⁊ ꝙ tũc d. Petrus maria rñdit, che ne voglio fare? non bo io Francesco mio nepote, qual tengo per figliolo, del quale voglio che dopoi la morte mia tuta la mia robba sia la sua. Et ista verba sic fuisse prolata deponunt quinq; testes.

¶ Et presupponitur ꝙ in loco est statutũ, ꝙ si testm̃ probetur per testes sufficiant. v. testes etiã non rogati, cuius copia trãsmittiť.

¶ Predictus Petrus maria postea ante lapsum vnius mensis nulla facta dispositione suorũ bonoꝝ decessit, ⁊ plus etiam cum requisitus fuerit ꝙ deberet testari, ⁊ ꝙ notarius erat ibi paratus id facere recusauit.

¶ Queriť modo nunquid predictus Petrus maria dicať decessisse intestatus, an vero predicta verba, vt. s. prolata possint dici eius testm̃, ita vt Joã. franciscus eius nepos ex sorore possit dici per talia verba institutus hřs, vel saltẽ verba importẽt, vt ei per fideicõ. bona defuncti veniãt restituẽda p veniẽtes ab intestato.

¶ Et boc posito ꝙ predicta vba sic fuisse prolata legitime probetur, qm̃ pretenditur ꝙ non probetur legitime, eo ꝙ testes de eis deponentes non sunt omnino integri, sed videntur saltem aliqui ex eis, vt suspecti reiciendi, ⁊ ꝙ eorũ dictis credi non debeat, vt ex processu constare potest.

SUMMARIUM

¶ De quodã q casualr̃ iterrogatus dixit ꝙ volebat ꝙ post mortẽ suã bona sua eẽnt talis, an. s. dicať de suis bon. disposuisse.
¶ Et plene an ⁊ quando quis dicatur animo deliberato ad disponendum verba proferre.

1 Justa petentibus assensus denegandus non est.
Ueritatem tacens illam impugnare videtur.
2 Ferro viam aperit qui per contraria transit.
3 Institutio beredis vt valeat, an sufficiant quecũq; verba morientis voluntatem ostendentia, ⁊. j. nu. 77.
Et an sufficiat verbum volo.
4 Uerba volo bereditatem meam Titij esse an dispositionẽ, ⁊ fideicommissum inducant, ⁊. j. nu. 20. 64. 73. et. 78.
5 Fideicommissum solo nutu relinqui potest.
Uoluntas testatoris quocunq; modo prolata etiam per coniecturas absq; alia solennitate sufficit.
6 Fideicommissum inducitur quando defunctus interrogatus respondet se velle tali relinquere predia.
Intellectus ad. l. pampbilo. §. propositum. ff. de leg. ij. ⁊. j. numero. 38. 39. 60. 61. 67. et. 69.
7 Uerbum volo quando dispositionem inducat, ⁊. j. nu. 79.
8 Uerbum volo fideicommissum inducit, vide. j. nu. 80.
9 Fideicommissum an per verba enunciatiua inducatur.
10 Testamenta valent si per testes probentur esse facta, sicut per publicum instrumentum, vide. j. nu. 81.
11 Argumentũ a verisimili validum est, maxime in interpretanda mente morientis.
12 Patrum cõmune votum est filijs diuitias parare.
13 Interpretatio semper fieri debet, vt actus valeat, vide. j. nu. 83.
14 Interpretatio in dubio pro testamẽto facienda est, vide. j. nu. 84.
15 Opi. vnius docto. celebris, que est ꝓ testõ, attẽdẽda est, ⁊ n. 85.
16 Uerba que testm̃ operari non pñt, dẽnt operari fideicõ. ⁊ nu. 86.
17 Uerba volo vendere, ⁊ volo emere venditionẽ inducũt, ⁊ nu. 87.
18 Fideicõmissũ an inducatur, si testator interrogatus quos voluerit esse beredes respondeat tales, ⁊. j. nu. 89.
19 Uerba bec intentio mea est, ⁊ volo ꝙ bona mea sint fratris mei per testatorem prolata ad alterius interrogationẽ dispositionem per viam fideicõmissi inducunt, vide. j. nu. 65. et. 91.
21 Uoluntas vltima an valeat si solẽnitate legali careat, si per testes non rogatos probetur, ⁊. j. nu. 93.
22 Uoluntas vltima an valeat si publicata non sit, si testator intentionis fuerit, vt publicaretur.
23 Uerba ista dono, ⁊ relinquo oĩa bona mea post mortẽ meã mee capelle, an dispositionẽ vltime voluntatis inducãt, ⁊. j. nu. 94.
24 Uerbo volo relinquere operantur dispositionem ꝙ reliquerit, ⁊ infra nu. 26. vide tamen. j. nu. 61. 62. 69. 74. 92. 95. et. 97.
25 Eligens, cui incumbit electio, si dicat coram testibus ꝙ volebat eligere talem ad certum fideicommissum, an ⁊ quando ex illis verbis dicatur elegisse, ⁊. j. nu. 96.
27 Uerba bec, volo ꝙ bereditas mea ad talem perueniat ad alterius interrogationem prolata valent, vide. j. nu. 98.
28 Testantis dispositio vt rata sit constare debet ꝙ testamentũ fecerit, ⁊ disponere voluerit.
29 Testatorum vera indicia adimpleri debẽt, ⁊ non casualiter prolata absq; deliberatione.
30 Uerborum prolatio in contractibus non inducit obligationem. Sed cum eis animus deliberatus sit.
31 Testium ꝯuocatio reqritur qñ de voluntate disponentis aliunde non cõstat ẽt si ex forma statuti testes non debeant esse rogati.
32 Testium rogitus in fideicommissis quando requiratur.
33 Et quando in testamento militis.
34 Quid in dispositis ad pias causas.
35 Institutio beredis facta per simplicem responsionem affirmatiuam precedenti interrogationi factam, quando valeat.
Et ibi de intellectu. l. iubemus. C. de testam.
36 Ex testium conuocatione animus disponendi cognoscitur.
37 Uerba prolata non animo disponendi, sed iactandi non inducũt dispositionem.
40 Non sufficit aliquid velle, nisi in dispositionem deducatur, etiam si voluntas aliunde probaretur.
41 Relinquere velle dicens non dicitur ob boc reliquisse.
42 Uerba enunciatiua non disponunt, quando ob aliud sunt enunciata maxime de futuro, ⁊. j. nu. 66.
43 Uerba futuri euentus narratiue prolata non disponunt.
Nec babent consensum de presenti.
44 Uerba ꝺm loci consuetudinem interpretari debent.
45 Uerborum interpretatio sumitur ex tempore quo proferuntur.
46 Uerba ꝺm materiam subiectam intelligi debent.
47 Quod a verisimili remotũ est quedam falsitatis imago dicitur.
48 Dispositio redditur inualida, si volũtas est imperfecta, ⁊ nõ perfecte demonstrata.
49 Dispositio imperfecta ratione voluntatis etiã in testamento inter liberos non valet.
50 Uoluntas que est ab initio si postea muteť non sortitur effectũ.
51 Testator presumitur id velle quod statutum loci disponit.
52 Bona sua quis censetur venientibus ab intestato relinquere, nisi contraria voluntas probetur.
53 Agnationis conseruande fauori solent esse intenti bomines nostri temporis.
54 Statuta ꝙ femine per masculos excludantur, quare sint facta.
55 Uerba ambigua sunt interpretanda ꝯ eum qui in eis se fundat.
56 Dispositio voluntatis aliqua induci non debet per verba per aliquem prolata quando ad testandum non se parauerat.
57 Uerba per aliquem prolata non disponunt, quando non cõstat ꝙ voluerit disponere.
58 Uerba non operantur dispositionem vltime voluntatis, nisi constet ꝙ testari voluerit, ⁊ ad illud se disposuerat.
Limita vt ibidem.
59 Aditio bereditatis inducitur, si quis conuocatis amicis dicat sitis testes, quia volo adire bereditatem.
62 Uerba prolata operantur dispositionem quando proferens se prepărauerat ad disponendum.
63 Dispositio imperfecta ratione voluntatis etiam ad pias causas non valet.
64 Uerba illa volo ꝙ omnia mea bona sint talis non importãt dispositionem, sed potius destinationem disponendi ẽt si dedisset ei claues bonorum suorum, ⁊ esset infirmitate grauatus.
65 Dispositio aliqua non censetur facta, si quis dicat velle instituere consortium.
68 Uerba volo eligere quando non operentur electionem.
70 Uerba affectionis ab aliquo prolata dispõnem non inducunt.
71 Uerba testantis non deliberate prolata dispositionem etiam ad pias causas non inducunt.
72 Testium rogitus in testamento militis, an ⁊ quando requiratur.
75 Testium rogitus an ⁊ quando in fideicõmissis requiratur.
76 Testium rogitus ad quid sit necessarius.
77 L. quoniam indignum. C. de testa. quomodo procedat.
78 L. etiã boc modo. ⁊. l. ⁊ eo modo. ff. de leg. i. quomodo ꝓcedãt.
81 Uerba enunciatiua quando disponant.
83 L. quotiẽs. ff. de ver. ob. ⁊. l. quotiens. ff. de reb. dub. qũo ꝓcedãt.
84 Testamento quando fauendum sit.
88 Uariatio in vltimis voluntatibus admittitur, secus in ꝯtibus.
90 Argumentum sumi non debet contra ea que de iure sunt ꝯclusa.

CONSILIVM CLXXIX

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie. Aliquãtisper subsistebã circa presentis ↄsultationis resolutionem, qm̃ hincinde plurima se offerebãt, ⁊ cũ ab vtraqȝ parte ↄsultus essem, ⁊ qdem mediãtibus his qui in me plurimuȝ pñt volebam a scribẽdo abstinere, ne cuiqȝ viderer aduersari, veꝶ cuȝ instãtissime rogatus fuerim, vt qd de iure 1 sentiã in presenti difficultate scribere velim, † cẽsui iusta petentibus non esse denegandũ assensum, iuxta. l. ij. in prin. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. ⁊ presertim ne alias veritatẽ tacendo viderer illã oppugnare, ⁊ ita peccare, iuxta. c. qsqs. xj. quest. iij. ⁊. c. error. lxxxiij. dist. cũ si. Itaqȝ pro veritate, ⁊ iustitia solũ Deuȝ preoculis hñs, oibus hincinde diligenter ↄsideratis qd de iure sentiaȝ, 2 cuȝ bona venia amicoꝶ. j. subijciam. † Et qꝛ ferro viã aperit, qui per ↄria transit, vt inqt Bal. in. l. pcibus. in col. viij. ver. modo ꝫ per ordinẽ. C. de impub. ⁊ ali. substit. Dico iu primis ꝙ prima fronte videbaꝶ predictuȝ Petrũ mariaȝ decessisse testatũ, saltem vt ille Jo. frãci. venire possit per fideicõ. ⁊ istud vr̃ posse pbari le3 ge, rõne, ⁊ auctoritate. † Et prĩo lege, nã pro ista opi. primo vr̃ tex. in. l. qm̃ indignũ. C. de testa. vbi clare dr̃ ꝙ quecunqȝ ꝟba vo luntatẽ morietis ostendẽtia sufficiunt ad formandã institutioneȝ, ⁊ inter cetera ꝙ ẽt verbuȝ volo sufficit, sed in ꝓposito voluntas il lius Petri marie vr̃ nota, cuȝ dixerit, voglio che dopo la morte mia tuta la mia robba sia la sua, intelligẽdo de ipso Jo. frãci. ⁊ in 4 specie vsus fuit ꝟbo volo, ergo ⁊c. † Scdo facit. l. ẽt hoc modo. ⁊. l. ⁊ eo mõ. ff. de leg. i. qbus clare probaꝶ ꝙ quelibet verba, maxime illa, volo hr̃ditatem meã Titij esse, inducũt dispõneȝ, ⁊ fi deicõ. merito ergo in casu isto vr̃ ꝙ. d. Petrus maria de bonis suis per viã vltime voluntatis disposuerit, cũ dixerit volo oĩa bo na mea esse Jo. franc. post mortẽ meam, vt sic ista sua dispositio, 5 salteȝ per fideicõ. sortiaꝶ effectuȝ, † attento ꝙ fideicõ. ẽt solo nutu relinqui pñt. l. nutu. de leg. iij. ⁊ sufficit in eis volũtas testõris quoquo mõ probata ẽt per ↄiecturas absqȝ aliqua solẽnitate testamẽtaria, iuꝶ. l. cũ proponebaꝶ. cuȝ ibi no. ff. de le. ij. l. pe. ff. de le ga. i. l. cũ viruȝ. C. de fideicõ. ⁊. l. hr̃des mei. §. cũ ita. ff. ad treb. cũ si. ⁊ si dicaꝶ ꝙ salteȝ reqriꝶ solẽnitas. v. testiũ. l. si. vbi per doct. C. de fideicõ. r̃ndetur ꝙ in casu isto interuenerunt. v. testes, ⁊ ẽt plures vt apparet ex eoꝶ depõne. Quinimo talis numerus. v. testiũ sufficit ẽt quo ad institutioneȝ hr̃dis, cũ in loco extet statutuȝ, ꝙ quinqȝ testes sufficiãt in qualibet vlti. volũtate, ⁊ plus dr̃ ẽt in eo statuto, vt sufficiant ẽt non rogati ꝫ iuris cõis dispõneȝ, qđ in ꝓ6 posito vr̃ valde ↄsiderandũ, vt ẽt. j. dicaȝ. † Tertio ꝓ hac opi. ⁊ pro. d. Jo. franc. vr̃ casus in. l. pãphilo. §. ꝓpositũ. ff. de leg. iij. vbi iducĩꝶ fideicõ. ex eo ꝙ dfunctus iterrogatus r̃ndit in effectu se velle relinqre predia quedã, ita ergo ẽt in casu isto dȝ dici cũ. d. Petrus maria iterrogatus r̃nderit se velle bona sua fore. d. Jo. frãc. ⁊ lȝ in. d. §. propositũ. presupponaꝶ ꝙ testes essent rogati, vt pȝ ex illis ꝟbis, accersitis amicis ⁊c. tñ põt r̃nderi primo ꝙ illud fuit ibi casualiter, nõ ꝙ ita fuisset necessariuȝ, vel scdo ꝙ de eo in casu nostro nõ est curãduȝ, cũ ex forma statuti rogitus testiũ non sit necessarius, sed sufficiunt. v. testes ẽt non rogati, vt etiã. s. dixi.

7 Scdo principaꝶr ista opi. probaꝶ rõne, ⁊ qdẽ multiplici, † naȝ primo pro regula dr̃ ꝙ verbuȝ, volo, in his que pẽdẽt ex sola vo luntate loquentis, vt est vlti. volũtas inducit dispõneȝ, ꝓut clare firmat Bar. in sua distin. in. l. serui electiõe. in prin. ff. de le. i. queȝ ibi pleriqȝ sequunꝶ, ⁊ ẽt seqtur Alex. in ↄsi. clxvij. põderatis naꝶ ratis. ij. col. ꝟ. his itaqȝ premissis. lib. v. vbi per hoc ↄcludit ꝙ in casu suo ista ꝟba, ⁊ volebat, ꝙ. d. Ursina, ⁊ Margarita filie sue haberent oĩa bona sua post mortẽ eius ⁊c. inducũt dispõnem, vt per eũ, ⁊ ita ẽt vr̃ dõm in casu isto, cuȝ sint fere eadẽ verba, eãdem doctr. Bar. seqtur ẽt Cor. in ↄsi. lxxvij. viso. d. thẽmate. iiij. colũ. ver. non ẽt ob. iij. vol. ⁊ patruus, ⁊ do. meus Soci. in ↄsil. cclix. mã presentis ↄsultationis. col. mihi. xj. ꝟ. tertia r̃nsio. ij. col. cum igiꝶ in casu nostro sit verbũ, volo, ⁊ agamus de vlti. volũtate dõȝ est ꝙ per illud sit inducta dispositio, saltẽ vt. d. Jo. frãc. dicaꝶ vo8 catus per fideicõ. † naȝ absqȝ aliqua dubitatione verbũ, volo, inducit fideicõ. l. ij. C. cõia de lega. ⁊ isti. de sing. reb. per fideic. reli. §. fi. ⁊ tradit do. meus Soc. in ↄſ. xliij. visis testõ. iij. col. ꝟ. prete rea ꝓhibitio. ⁊ in ↄsi. lvij. in cã filioꝶ. post prin. ij. vol. ⁊ Cur. iun. in ↄsi. liiij. visis, ac diligẽter. ij. col. sub nu. v. vbi dicit ꝙ ꝟa, ⁊ idubitata ↄclusio est, ꝙ verbũ, volo, importat fideicõ. per iura predi cta, ⁊ alia plura, vt per eũ, ⁊ istud fideicõ. in ꝓposito diceꝶ iniunctũ venientibus ab intestato, iuxta. l. ↄficiunꝶ. in prin. ⁊ ibi p doc. ff. de iu. cod. Et si dicaꝶ ꝙ illa verba ꝓlata per. d. Petrũ mariaȝ sunt enũciatiua eius, qđ facere iutendebat, ꝓpter qđ vr̃ ꝙ nõ di9 sponant, vr̃ posse r̃nderi, posito ꝙ sint enũciatiua, ꝙ adhuc dispo nunt, saltẽ quo ad inducendũ fideicõ. predcm̃, † naȝ fideicõ. indu citur ẽt per verba enũciatiua, vt tradit Bar. p illuȝ tex. in. l. pam philo. in prin. ff. de le. iij. facit. l. fideicõmissa. §. hec ꝟba. e. ti. cũ si. vt tradit patruus, ⁊ do. meus Soc. in ↄsi. xl. inter ↄsil. Cur. seni. cũ in presentiaꝶ. ꝓpe fi. Dec. in ↄsi. xxxviij. circa primũ dubiũ. ij. col. ⁊ in ↄsil. ccccclxxxiiij. visa ꝓhibitione. ij. col. ⁊ Curt. iuni. in ↄsil. cxlv. facti ↄtingentia. nu. v. qui oẽs ↄcludunt fideicõ. induci ẽt per ꝟba enunciatiua. Scda rõ est, qꝛ cuȝ illa volũtas. d. Pe10 tri marie fuerit corã tot testibus ꝓlata dȝ attendi, cũ per tales testes probeꝶ, † iure. n. clarũ est testm̃, ⁊ dispõneȝ morientiũ ita va lere, si solũ per testes probeꝶ, sicut si publicũ extaret instrm̃. l. heredes palã. in prin. ⁊ ibi tradũt doc. ff. de testa. ⁊ tradit Paul. de cast. per illũ tex. in ↄsi. cccvij. ad primuȝ qnesitũ. ij. col. ij. vol. ȝ no uã impressi. ⁊ istud clare presupponiꝶ in statuto viadane, vbi caula ista vertiꝶ, per qđ statutuȝ declaraꝶ, ꝙ isto casu sufficiant. v. te11 stes ẽt nõ rogati, ꝓut in casu isto ↄtingit, vt ẽt. s. dixi. † Tertia rõ alleg. põt multũ colorata. s. per locũ a ꝟosimili que in iure va lidissima est. l. cũ res. in prin. ff. de le. i. l. iulianus. §. ꝓterea. ff. de ac. emp. c. sollicite. de resti. spol. ⁊. l. nõ est verosimile. in prin. cũ alijs vulg. ff. ꝙ met cã. ⁊ presertim attendiꝶ ista ratio qñ agiꝶ de interpretãda mente moriẽtis, iuꝶ. l. cũ acutissimi. in si. C. de fideic. ⁊. l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de insti. ⁊ substi. sub ↄdi. fac. cũ si. cum igiꝶ in ꝓposito dispuꝶeꝶ, an do. Petrus maria per illa ꝟba voluerit disponere in fauorẽ. d. Jo. frã. vr̃ dõm ꝙ sic sumpto arg. a ꝟosimili nã cuȝ ipsuȝ Jo. frãc. maxime diligeret, ⁊ loco filij eũ haberet, vt plures testes deponũt, ⁊ ipsemet dixit qñ. d. verba ꝓtulit, dicẽdo qual rego per figliolo, ꝟosimile est ꝙ eũ voluerit sibi hr̃deȝ futu12 ruȝ, sicut nobis ↄtingit de filijs ꝓprijs, ⁊ veris, † est. n. cõe, ⁊ nãle votũ parentuȝ filijs parare diuitias, ⁊ eos successores hẽre. l. scri pto. in si. ff. vñ lib. sic igiꝶ verosimile est de. d. Petro maria respectu ipsius Jo. frãc. habiti, ⁊ reteti loco filij, arg. l. qdaȝ cũ filiuȝ. ⁊ que ibi tradũt doc. ff. de ver. ob. ⁊ maxie hoc vr̃ dõm, cũ iste Pe trus maria, nec prius, nec postea aliter de bonis suis disposuerit, si. n. per ꝟba de qbus agiꝶ non diceꝶ disposuisse in fauorem. d. Jo. frãc. vtiqȝ ipse esset alienus a bonis. d. dfuncti, qđ non est ve rosimile eũ voluisse, vt dixi, qꝛ vti filiũ charissimũ diligebat, merito ergo vr̃ dõm predicta ꝟba dispõnem importare, saltẽ vt dñs Jo. frãc. per fideicõ. admittaꝶ, vt dictuȝ est. Quarto ẽt suadeꝶ 13 predicta opi. † qꝛ semp fieri dȝ interꝓtatio, vt actus valeat. l. quo tiens. ff. de ver. ob. ⁊. l. quotiẽs. ff. de reb. dub. ⁊ ꝓsertim hoc dõm est in casu isto, cũ agaꝶ, an predicta ꝟba importent testm̃, aut aliã 14 vltimã voluntateȝ, an ꝟo nihil disposuerint, † nã in dubio semp ca pienda est illa interꝓtatio, que est pro testõ, arg. c. fi. de re iudic. ⁊ que ibi tradũt doc. ⁊. l. si ꝓ. ff. de inoffic. testa. cũ si. vt per Dec. in ↄsi. xj. qm̃ iudicãtiũ r̃nsa. col. fi. ⁊ tradit Fulg. in ↄsi. xc. in. q. Joã nis. ij. col. ⁊ And. sicul. detto el Barbaza in ↄsi. vj. scriptũ est pre 15 clare. ij. col. i. vol. † vbi plus dicit ꝙ opi. ẽt vnius tm̃ celebris doc. que est pro testõ attendẽda est, lȝ oẽs alij doc. ↄriuȝ tenuerint, vt 16 per eũ, qđ ẽt voluit Jas. in. l. i. ij. not. ff. sol. ma. † Demũ, ⁊ qnto facit, qꝛ si talia ꝟba non pñt operari testm̃, qꝛ. s. non appet solẽni tateȝ testamentariã interuenisse, ⁊ sic dici possit testm̃ non solẽne, tñ dȝ operari fideicõ. debituȝ a veniẽtibus ab intestato, vt voluit gl in. l. quotiẽs. C. fam. herc. ⁊ Bal. in. l. fi. i. col. C. de codic. ⁊ fir mat Jo. de amic. in ↄſ. xxxix. viso ꝓcessu. x. col. v. sed nec omitto. sic itaqȝ vr̃ ↄcludeñ. per. d. ꝟba fuisse inductã dispõneȝ, vel testamentariã, vel salteȝ codicillarẽ, vt sic fideicõ. ab intestato debeaꝶ.

Tertio principaꝶr predicta opi. in fauoreȝ. d. Jo. frãc. ꝓbatur 17 auctoritate maioꝶ, † ⁊ in pmis vr̃ hoc voluisse gl. in. l. in vẽdentis. C. de ↄhẽ. emp. dũ vult ꝙ ista ꝟba volo vẽdere rẽ istaȝ pro. x. ⁊c. ⁊ illa volo emere ⁊c. disponũt, ⁊ inducunt ↄctum vẽdi tionis cũ solo ↄsensu ↄhaꝶ, ⁊ illã gl. ibi sequunꝶ doc. maxime Sa ly. idẽ ergo hm̃ gl. illaȝ per suaȝ rõnem dõm est in casu isto, vt. s. il la ꝟba, volo ꝙ bona mea sint Jo. frãc. operenꝶ dispõnem, ⁊ vltimã voluntateȝ, cũ illa ex sola volũtate. d. Petri marie penderet.

Scdo hanc opi. vr̃ in terminis seq Bar. in. d. l. serui electiõe. in prin. ⁊ oẽs qui sequunꝶ euȝ, ꝓut. s. fuit dcm̃ in precedẽti funda mento in prima rõne, qui Bar. idẽ dixit in. l. i. ij. col. C. de sũ. trini. ⁊ fide catho. vbi ẽt pleriqȝ sequunꝶ euȝ. Tertio hanc opi. vr̃ firmare Bal. in pluribus locis, ⁊ primo in ↄsil. clxxiij. qdaȝ dñs 18 Rabaldus. ij. vol. vbi ↄcludit ꝙ si aliqs precedente interrogatione, quos volebat esse suos hr̃des: r̃ndit illos de carthusia, dr̃ per talia verba disponere in fauorẽ illoꝶ salteȝ per viã fideicõ. sic ergo de isto Petro maria dõm vr̃, qui interrogatus r̃ndit, vt in puncto dr̃, hoc ideȝ scdo vr̃ sentire in ↄsi. ccxxj. vr̃ mihi. co. volu.

dum videtur velle ꝙ verba ista ad interrogationem prolata, sꝫ
velem ꝙ bona potius haberent paupes, q̃ attinētes, inducerēt
dispōnē3, si l ime probarenť, vt per eū, qui ēt pōt allega. in ɔsi.cc
lxxxiij.do. Ranucius. ⁊ in ɔsi.seq.cclxxxv.eo.iij.vol. vbi vř ɔclu
dere ꝙ r͞nsio cuiusdā do. Ranucij ad interrogatiōe alterius, ꝙ
nolebat bona sua esse do. Carbalani, vel per siñia verba, inducat
dispōnē3, vt saltē valeat per fideicō. ¶ Quarto pro hac opi. pōt
19 allari decis. Fulg. in ɔs.xxx. fcm̄ sic se h3. vbi ɔcludit† ꝙ ista vba
plata per infirmū ad interrogationē3 alterius, v3 intētionis mee
est, ⁊ volo ꝙ oia bona mea sint. B. fris mei iducūt dispōnē3 per
viā fideicō. vt per eū, ide3 ergo in casu nostro dōm vř de illis ver
bis, del quale voglio che doppo la morte mia tuta la mia robba
sia sua, cū exprimāt voluntatē. d. Petri marie, ⁊ sint plata ad in
20 terrogationē alterius. ¶ † Quinto alleg. Alex. in. d. ɔs. clxvij. li.
v. put. s̄. retuli in scdo principali fundamēto in prin. dū loquebar
21 de vbo, volo, ⁊ in ɔsi. iiij. attētis narratis. lib. vij. † dū inter cetera
vult quādā3 vlti. voluntate3 valere, l3 careat solēnitate legali, q̄
illa per testes videbať aperte pbari, tā ⁊ si illi testes nō fuissent ro
22 gati, † ⁊ plus ēt vult ibi Alex. co. pe. ⁊ si. ꝙ. d. vltima volūtas va
lebit, l3 publicata nō fuerit, ɔsuis testōr fuisset intētionis, vt pu
blicareť, sic igiť vř in casu isto dōm ꝙ ista vlti. volūtas per testes
pbata suari dēat, ēt ꝙ testōr habuerit in mēte illā solēnizare, qō
postea morte preuētus nō fecit. Sexto accedit auctoritas Corn.
in. d. ɔsi. lxxvij. dū in. iij. col. seqtur doctri. Bart. in. d. l. serui ele
ctione. in prin. cū si. put. s̄. retuli in. d. scdo principali fundamēto,
23 ⁊ in ɔsi. cclix. dicta dispositio. eo. iiij. vol. vbi defendiť, † ꝙ ista ver
ba, io do, dono, ⁊ lasso tutti li mei beni dopo la mia morte a la
mia capella ⁊c. inducūt dispōnē3 ēt vlti. voluntatis, vt per eū, qui
ēt allegať in ɔsi. ccclx. ex pluribus vř. eo. vol. iij. col. in fi. ⁊ in pnc.
24 seq. † dū dicit ꝙ ista vba, ego volo relinquere ⁊c. operanť dispo
sitionē ꝙ reliquerit, h3 Bar. in. d. l. serui electiōe. ⁊ in. d. l. i. C. de
sū. trin. ⁊ fid. catho. cū alijs ɔcor. vt ibi per eū. ¶ Septimo hanc
opi. vř firmare in simili patruus, ⁊ do. meus Soc. in ɔs. lxxxvj. visis
testō magnifici dñi. ij. ⁊. iij. col. iij. vol. vbi multū subtiliter ɔcludit
25 † ꝙ si ille cui certa electio incūbebat, dixerit corā psonis fide di
gnis, ꝙ volebat eligere Paul. ad certū fideicōmissū, dř ex illis
vbis fecisse electionē, ⁊ eo postea mortuo pōt. d. Paulus virtu
te electionis pdicte petere. d. fideicō. Eo pserti3 attēto ꝙ ille qui
talia verba ptulit nunq̄ mutauit voluntate3, qō appeat, sed alia
electione nō facta decessit, vt ibi per eū in. iij. col. v. qnto, ⁊ vltio.
sic igiť vř dōm in pposito de. d. Petro maria, cū nō mutata vo
26 lunrate decesserit. ¶ † Octauo hāc opi. vř firmare Jas. in. d. l. ser
ui electione. in pn. ad fi. in ver. qd tenendū in principali articulo.
ibi. n. post multa dicit tenendū esse, ꝙ vba volo relinquere. in vl
tima voluntate disponunt, put ibi tenuit Bar. vt per eū, dicente3
ꝙ ita ɔsuleret, ⁊ iudicaret. ¶ Nono, ⁊ vlti. pro ista opi. pōt alle
27 gari Jo. cror. in. l. i. §. si qs ita. in. vj. col. ff. de ver. ob. † dū dicit ꝙ
si qs ad interrogationē alterius, dixerit ꝙ volebat talē hēre suā3
hereditatē, dř fecisse dispōnē3, vt per eū, sic ergo vř dōm in casu no
stro, cū. d. Petrus maria ptulerit vba, de qbus in pūcto, ad in
terrogatiōnē alterius. ¶ Hec sunt que pro pte predicti Jo. frāc.
⁊ sic p causa testati adduci pñt. ¶ Ex his nō ob. que vē casū3
nostrū non attingūt, ɔria3 sniā3 vt° de iure veriorē amplector. Et
sic ɔcludo predcm̄ Petru3 mariā totaliter decessisse intestatu3, ⁊
ɔnr ꝙ. d. Jo. frāc. nec ēt per fideicō. venire possit, put egregie, ⁊
sapiēter ɔcludit in suis alleg. excel. do. Carolus malatesta aduo
catus in hac causa, ⁊ mihi vti frater hoñ. Et ista cōclusio (vt per
eādē via3 pcedamus) pbať verissima lege, rōne, ⁊ aucte. ¶ Ante
tū q̄ ad predictas pbationes deueniā, presupono ꝙ tota diffi
cultas pēdet ex eo, an. d. Petr. maria tunc qñ ptulit. d. vba ha
buerit aiu3, ⁊ decreuerit tūc disponere, ita vt dicať aio delibera
to tūc disponendi talia vba ptulisse: an vō aliter ptulerit, put
sepe hoibus ɔtingit, puta cū affectiōis, vel iactātie, vel vt. d. Jo.
frāc. pseueraret in eius obseqo, vel vt tolleret interrogāti, ⁊ alijs
cogitationē, ⁊ curiosa3 sollicitudinē de bonis suis, vel ēt vt osten
deret primū motu3 animi sui, ⁊ ꝙ ita se facturū cogitabat, vel ēt
alia rōne, put inter hoies ɔtingere pōt, non tñ aio tunc disponen
di, si. n. primū dicemus pcedunt oia. s̄. in ɔriu3 alleg. si aūt scdm̄
aliud est dōm, ⁊ pcedit ɔclusio nostra, ⁊ excell. aduocati. ¶ Ve
niendo mō ad pbationes, dico ꝙ ɔclusio nostra, ⁊ sic ꝙ. d. vba
nō fuerint plata aio tūc disponēdi, probať primo lege. Et in pri
28 mis dico esse tex. in. l. diuus. ff. de mil. test. † vbi iuriscōsul. dicit ꝙ
priuo, ⁊ añ oia vt rata sit militis dispositio ɔstare d3 ꝙ ipse testm̄
fecit, ⁊ voluerit disponere, alioqn inqt tex. facile post mortē alicu
ius veniēt testes dicētes se audiuisse ꝙ ipse defunctus dixerat se
reliqsse alicui bona sua, qō certe non est admittendū, vt ibi dř. Et

29 ratio est, † q̄ eo mō facile vera iudicia subuerterenť ɔtra princi
palē intentione3 legis, que est, vt vba defunctoꝝ iudicia implean
tur. l. i. C. de sac. sanc. eccl. ⁊ in auc. de iurciur. a mo. presti. in prin
ci. cū simi. ⁊ nō verba casualiter plata absq3 deliberatione dispo
30 nendi, vt ibi dř. † Quēadmodu3 ēt videmus in ɔctibus, vt. l. non
verboꝝ prolatio, sed cū eis animus deliberatus inducat obliga
tionē. l. obligationu3 substitu. §. fi. ff. de act. ⁊ obli. cū igitur in ca
su nostro non ɔstet, ꝙ do. Petrus maria deliberauerit tunc te
stari, aut aliter de suis bonis disponere, qnimo ɔriu3 facile osten
di pōt, vt. j. dicetur, seqtur ꝙ verba per ipsu3 plata non pñt ope
rari aliq̄ dispositionē per tex. in. d. l. diuus. cū quo ad verbū con
cordat tex. in. §. plane. ver. ceterū. insti. eo. ti. quē3 scdo loco p no
stra ɔclusione allego. ¶ Nec dicať ꝙ illa iura procedūt ex eo, q̄
de iure in testamētis requirunť testes rogati, qō ibi non interue
nit, at in casu nostro sufficiūt ēt non rogati ex forma statuti, vt. s̄.
31 dictū est, † qm̄ r͞ndetur ꝙ l3 in casu nostro testes non dēant roga
ri pro solēnitate testamēti, vt alias iure cōi requiritur per iura no
tissima, ⁊ hoc tm̄ operatur statutū, tñ si aliunde non ɔstat de vo
luntate disponendi reqritur testium ɔuocatio ad illud, vt de tali
volūtate, ⁊ deliberatione dispōnēdi appareat, vt egregie decla
rat patruus meus Soc. in. l. i. §. si qs ita. ff. de ver. obli. ⁊ ibi ma
32 gis cōiter sequunť Moderni. † Et hoc satis ɔstat, q̄ in fideicō.
testiu3 rogitus non reqritur, ⁊ tñ vt de voluntate ɔstet, inter cete
ra ɔsideratur talis rogitus, vt probať in. d. l. pāphilo. §. proposi
33 tu3. de leg. ij. ibi accersitis amicis. † Immo nec in testō militis re
quiriť rogitus testium, si de volūtate disponendi ɔstat, vt. l. mili
tes. C. de testa. mili. ⁊ tñ in. d. l. diuus. ⁊ in. d. §. plane. ɔuocatio te
stium reqritur vt deliberata voluntate disponendi ɔstet, ita decla
rat egregie Corn. in ɔsi. cxviij. in hac ɔsultatione. iij. col. iij. volu.
34 ¶ † Similiter in dispositis ad pias causas testes pro solenitate
nō sunt necessario rogandi, si de voluntare disponendi ɔstet, ⁊ du
bitari non possit, iuxta. c. relatū. ⁊ que ibi tradūt doc. extra de te
sta. ⁊ tñ qñ de voluntate pōt dubitari, requiriť testium ɔuocatio
ad tollendā dubitationem predictā, vt tradit do. meus Soci. in.
d. §. si qs ita. ita inferens ⁊ hoc non pbari dispōnem certi homi
nis de bonis suis in hospitale qōdam, ⁊ sic ad pias causas ex eo
ꝙ ltime probetur illū hominem dum viueret dixisse, ꝙ volebat
hospitale predictū habere in heredem, seu ꝙ hospitale haberet
oia bona sua, ⁊ tale3 decisionem approbāt ibi Moderni magis
cōiter, ⁊ eam ēt ego sum sequutus legēdo. d. §. si quis ita. Sic igi
tur dōm est in casu nostro, vt. s. licet testiū rogitus non esset neces
sarius pro solēnitate testamenti, si abūde de deliberata mēte con
staret, iuxta formā predicti statuti, tñ cum non ɔstet, sed potius
ɔtrarium presumať, vt. j. dicam, debēt testes rogari, vt de volun
tate tūc disponendi ɔstaret, vt dictum fuit, ⁊ in hoc (ni fallor) stat
clarissimū fundamentū ɔclusionis nostre. Et si dicať ꝙ de volun
tate disponendi ɔstat per interrogationē facta3 per illū Taschel
lu3, sicut dicimus de stipulatione, vt. s. per interrogationē prece
dentē appareat r͞ndente3 habuisse aiu3 obligandi, vt tradūt do
cto. post Pau. de cast. in rub. de ver. obl. in. v. q. ⁊ hoc ego ibi de
fensaui in mea repeti. in. vij. q. ⁊ in hoc vt audio fit magnū funda
mentū pro parte. d. Jo. frāc. attēto maxime eo qō cōiter tenetur
35 in. l. iubemus. C. de testa. † v3 ꝙ valet institutio hēdis fcā per sim
plice3 r͞nsionē affirmatiuā precedenti interrogationi facta3. R͞n
deť ꝙ certe ex hoc de volūtate deliberata tūc disponendi nō con
stat. Primo q̄ talis interrogatio nō ad hoc dirigebať, vt. s. indu
ceret. d. Petrū maria3 ad tunc disponendū, sed casu facta fuit,
prout hoibus sepissime in sermonibus ɔtingit, ⁊ forte vt ea me
diāte posset aliqd perciperere, de eo qō. d. Petrus maria factu
rus esset in vltio sue vite, ⁊ hoc maxime dōs est, q̄ interrogās est
homo priuatus, ⁊ vilis, ad quē non spectabat sic perqrere, ⁊ ca
sualiter ibi erāt, ⁊ inter alios sermones talia vba interrogatoria
ptulit, sed ɔria pcedūt qñ precedit interrogatio signāter ad hoc
vt dispositio fiat, qui. n. stipulať ea mēte facit vt ɔhente3 secū ob
liget, nimirū si ex interrogatione precedēti colligiť aius r͞ndentis
deliberatus ad obligandū, vt tradiť in. d. rub. de v. obl. ⁊ qui in
terrogat infirmū, an velit facere hēde3 Sēpronū ad id tendit, vt
ille sic faciat, ⁊ ita pcedūt not. in. d. l. iubemus. posito ꝙ illa opi.
sit va. Preterea in pposito nr̄o ex sola pdicta iterrogatiōe non
36 pōt dici ɔstare de deliberata mēte, † s3 oportebat ꝙ testiū ɔuoca
tio fieret, ex qua pcipue cognosciť aius disponēdi, vt voluit alex.
in. d. §. si qs ita. vbi ēt declarať Balia. ⁊ Buricel. ex mēte alioꝝ
doct. sic itaq3 ex pdcis remanet ꝙ in. d. l. diuus. ⁊ in. d. §. plane.
37 est casus p nr̄a ɔclus. † Pro qua tertio alleg. l. fi. ff. de testa. vbi si
pbať ꝙ aliqs dixerit ꝙ volebat hēre hēde3 impatorē, nō tñ ex eo
dř disposuisse, ⁊ certe nō ex alio, nisi q̄ vba pbata nō erāt plata

animo

38 animo disponendi, sed potius iactandi cã, vt ibi per doc. † Et ibi Bar. hoc dicens rñdet ad.d.§.ppositũ. ꝙ ibi interuenerat solẽnis ꝯuocatio testiũ, seu amicoꝝ in quo pcipue fundaṫ eius dcisio qḋ in.d.l.fi.nõ interuenit. Vñ cũ in casu nr̃o ẽt id nõ interuenerit dõm est, nõ induci aliquã dispõnẽ. ¶ Quarto p hac opi. põt induci.l.si pr̃.§.fi.ff.de fideicõ.lib. nã ibi dispositio illa fundaṫ, in eo ꝙ illa mulier erat i extremo vite, ⁊ ita dicebaṫ facere codicillos, vt ibi intelligit Alb.de ros. Ex quo sequiṫ a ꝯrio, ꝙ si fuisset sana ⁊ nõ esset in actu codicillandi, sed xba illa casualr̃ ptulisset, ꝙ volebat facere liberas illam, ⁊ illam ancillas, non induceretur ex illis verbis dispositio, ⁊ ita pprie vult ibi iuriscõsultus, ibi nã eaꝫ que in extremis dixisset ⁊c. sed in casu nr̃o iste Petrus maria nõ erat in extremis vite, sꝫ omni sanitate fruebaṫ, ⁊ erat in apotheca sua intentus suis negocijs mercãtilibus, ⁊ nõ ordinatiõi suoꝝ bonorum, neqꝫ in actu codicillandi, ergo ex illis xbis nulla fuit inducta dispositio.

39 ¶ † Quinto induciṫ, seu retorqueṫ tex.in.d.§.propositũ. Dico.n. ꝙ in eo tex. plurima simul iucta ꝯsideranṫ ad inducendã decisionẽ de qua ibi, put tradũt doct. maxime Ias. in.l. serui electione.in prin. de leg.j. ⁊ alibi sepe, ⁊ inter cetera ꝯsiderãtur quatuor que seruiũt in pposito. ¶ Primo, ꝙ homo ille per infirmitatẽ erat in discrimine vite. ¶ Scdo, ꝙ carebat liberis ⁊ cognatis. ¶ Tertio, ꝙ fuerunt testes ꝯuocati. ¶ Iteꝫ ⁊ quarto, ꝙ postq̃ꝫ dixerat se velle certa pdia relinquere Gayo Seyo sup eo interrogatus iterũ affirmauit, put hec oia clarissime colliguntur ex xbis illius tex. Cum aũt in casu nr̃o nullũ ex his quatuor in qbus decisio pdicta fundaṫ, iteruenerit, vt de se notũ est, sequitur manifeste ex intentione iuriscõsulti in.d.§.ppositũ. ꝙ in casu nr̃o nulla dr̃ iducta disposit o. ¶ Possent ⁊ alia plura iura per argumentũ induci pro pdicta ꝯclone, sed his volo esse cõtentus gr̃a breuitatis. ¶ Scdo principalr̃ nostra ꝯclusio.s̃.posita pbaṫ

40 rõne, ⁊ qdem multiplici. ¶ Et pmo facit illud cõe dcm̃, † ꝙ non sufficit aliqd velle nisi deducaṫ in dispõneꝫ etiã si voluntas aliunde manifeste pbareṫ, vt per illum tex. tradũt doct. in.l.qdam cuꝫ filium.ff.de here.insti. cum multis ꝯcord. vt tradit Curt. senior in ꝯsi.xlij. Testator Augustinus.col.xij.in prin. ⁊ in ꝯsil.xlv. Sepe reuoluta.col.xj. patruus ⁊ dñs meus Soci.in ꝯsil.lxix. Viso testamento.in prin.lib.iij. ⁊ Deci. in ꝯsil.lxiij. Et pro tenui. col.iij. ⁊ in ꝯsil.lxxxix. Viso puncto.col.v.cum multis alijs qui allegari possent. Unde dico ꝙ lꝫ Petrus maria habuerit illã voluntatẽ, vt bona sua relinqueret Io.francisco, ⁊ eo posito sine tñ piudicio veritatis, ⁊ hoc solũ possent pbare xba p eũ plata. Non tñ hoc sufficit nisi de eo fuerit facta dispositio qui certe ex illis xbis fe-

41 cisse nõ dr̃. † non.n.q dicit se velle relinquere dr̃ ex eo reliquisse, illa.n. sola volũtas ab actu lõge lateqꝫ differt, vt est notum, ⁊ ita in terminis, inqt elegans moder. Alcia. in lib.iij. parergõ.car.xxiij. ⁊ in hac rõne stat precipuuꝫ fundamentũ partis nostre, posito vt dixi, ꝙ Petrus maria habuerit voluntateꝫ, sic relinquendi, qḋ tñ põt negari, vt ex infra dicendis ꝯstabit. ¶ Scdo facit alia pul-

42 chra ratio, † solet.n. cõiter dici, ꝙ verba enũciatiua nõ disponũt, maxime si pp aliud sint enũciata, put tradũt Bart. ⁊ alij in.l.ex hac scriptura.ff.de dona. ⁊ presertim si sint enũciatiua de futuro, put fere in terminis nr̃is firmat Pau.de cast.in ꝯsi. clxxxix. In causa que vertiṫ.col.fi. Sed hic Petrus maria ptulisse vr̃ dicta xba nõ pp se, vt.s.p ea disponeret, qꝛ ad hoc non erat intentus, sed pp aliud.s. vt interrogãti rñderet, ⁊ qdem de futuro, ergo ⁊c.

43 † Vel melius formeṫ ista ratio xba narratiue plata nõ disponũt, vt habeṫ in clemẽ.j.de pben. ⁊ in.c.si papa.de priui.lib.vj. put p illa iura post Petr.de ancha.in locis per eũ allegatis dixit Curti. senior in.d.ꝯsi.xlij.vij.col. maxime si sunt narratiua futuri euẽtus, seu eius qḋ quis facturus sit, nam talia xba non hñt ꝯsensuꝫ de presenti, vt declarat, ⁊ ꝯcludit in simili Alex.in ꝯsi. lxxvij. In causa accusationis.circa med.lib.j. sed in pposito verba de qbus agiṫ fuerunt narratiua eius, qḋ Petrus maria facturus erat, ⁊ sic narratiua futuri euentus, ergo ex eis nõ potest sumi aliqua di-

44 spositio de presenti. ¶ † Tertia ratio est, nã xba semp debent interpretari ex ꝯsuetudine loci, ⁊ talis psumiṫ mens loquẽtis qualem ꝯsuetudo loci demonstrat, vt per Fulgo.in ꝯsil.xxxiiij. Dña

45 Catherina.ij.col. † Item querũlibet verboꝝ interpretatio sumiṫ etiã ex tpe quo pferunṫ, vt per dñm Maria.soci. auum meum in ꝯsil.vj. Predicta ꝯsultatio.ij.col. Sed sic est, ꝙ ex ꝯsuetudine loci dispõnes morientiũ nõ sic fiunt, vt est notũ, ergo ⁊c. non enim tps, ⁊ locus qbs dicta xba plata fuere erant apta ad testanduꝫ, aut aliter per vltimã volũtatẽ disponendũ. Solent.n. hec fieri in locis secretis, ⁊ vocatis ad id electis psonis, maxie ab existẽtibus in bona valitudine, q ex arbitrio pñt, ⁊ locũ, ⁊ tps, ⁊ ẽt testes, eligere, vt expientia docet, q̃ magr̃a reꝝ dr̃.c.q̃ꝫ sit.de electio.in.vj.

¶ Dico igiṫ, ꝙ cum Petrus maria esset plenissime sanus, ⁊ eẽt in loco in quo nõ solẽt fieri vltime dispõnes, ipse tũc eẽt suis mercibus intẽtus, ⁊ oia alia, vt ita dicã, cogitabat pter testari, non vr̃ ꝙ aliquo mõ ex illis xbis inducaṫ testm̃ pter oẽm eius cogitationẽ. Necẽt alia dispositio, qm̃ nõ ptulit dicta xba vt disponeret, sed vt interrogãti rñderet, quã mentẽ hẽbat disponẽdi in futurũ, vel forte, si nõ hẽbat, vt credi põt, vt hoies talẽ esse mentẽ suã ar-

46 bitrarenṫ ex aliqua honesta cã, vt ex pdictis ꝯstat. † Et cuꝫ alias xba intelligi dẽant ꝫm subiectaꝫ materiã.l.si vno.in prin.ff.loca. cum simi. vt per insignẽ doc. dñm Mansuetuꝫ inter ꝯsilia patrui mei Soci.nu.ij. Quoniã plenissime.ij.col.iiij.volu. ⁊ tũc subiecta materia erat sermocinatio, ⁊ nõ dispositio, ⁊ ipse solum voluit respõdere interrogãti, ⁊ nõ disponere, ergo ⁊c. Et vt audio post dictã rñsionẽ, ⁊ verba sic plata pcesserũt sermocinãdo ad alios sermones, ex quo manifeste ꝯstare põt, cuilibet recte aiaduertẽti, ꝙ dñs Petrus maria nullo mõ intellexit per pdicta xba disponere de bonis suis, sed qñ cogitabat se facturũ rñdere, vt ẽt statim clarius patebit. ¶ Quarta ratio sumiṫ p locũ a non xisimili, iu-

47 xta.l.nõ est xisimile.in pn.ff.qḋ met.cau. cum simi. † id.n. qḋ est remotũ a xisimili dr̃ qdam falsitatis imago, vt inqt Bal.in.l.j. C.de ser.fug. tradit Alex.in ꝯsi.xxvij. In causa ⁊ lite.in fi.ij.vol. Ias.in.l.si extraneus.ij.col.ff.de ꝯdi.ob cau. ⁊ Dec.in ꝯsl.dcxliiij. Viso ⁊ plecto.ij.col. cum multis ꝯcor. Dico ergo ꝙ si Petrus maria tunc intellexisset de suis bonis disponere, vtiqꝫ verosimile est. ¶ Primo, ꝙ dixisset, ⁊ ita ex nũc ordino, ⁊ depono. ¶ Secũdo ẽt verosimilr̃ alia fecisset cuꝫ sanus esset, nec sibi tps deesset ad multa ordinandũ, qui.n. de suis bonis per viã vltime voluntatis disponũt vltra electionẽ heredis plurima alia facere solent, vt eligere sepulturã, p anima sua nõnulla relinquere suos ꝯiũctos, vel amicos legatis honorare, ⁊ potissime ẽt heredibus institutis substituere psertim, qñ non sunt vocati venientes ab intestato, vt quotidie videmus, sed Petrus maria nihil hoꝝ fecit, nec dixit de psenti se disponere, sed post illoꝝ verboꝝ plationeꝫ pcessit cũ eisdem personis ad alios sermones, ergo manifeste ꝯstare põt, ꝙ tunc nõ intellexit de bonis suis disponere. Et illud dicens falsum quodam dr̃ affirmare cũ sit ab omni verosimili remotũ per predicta. ¶ Preterea ⁊ quinto pbaṫ ista ꝯclusio, qꝛ posito ꝙ tũc voluisset disponere, qḋ tñ est falsissimum, negari tñ nõ potest quin, ⁊ alia verosimilr̃ esset facturus saltẽ substitutioneꝫ, put verosimilr̃ rñdisset si fuisset interrogatus, iuxta not. per glo. ⁊ ea que ibi tradunt doct.in.l. tale pactum.§.fi.ff.de pac. iunctis dictis in prece-

48 denti ratione, † quo stante sequiṫ ꝙ talis dispositio, ⁊ vltima voluntas diciṫ imperfecta rõne volũtatis nõ perfecte demõstrate, ppter qḋ dispositio dici dꝫ oino inualida.l.si is qui.ff.de testa. ⁊

49 ibi doct. dicũt, ⁊ tradũt Moder.in rub.ff.de lega.i. † Et adeo verum est hoc, vt.s. dispositio imperfecta respectu volũtatis nõ valeat, vt pcedat etiã in testõ inter liberos, qḋ alias imperfectũ solet ꝯseruari, iuxta.l. hac ꝯsultissima.§.ex impfecto.C.de testa. put signanter voluit glo.in.l.fi.C.fami.hercis. tradũt doct.in.d.§. ex impfecto. ⁊ Fulgo.in ꝯsi.xxix. Pũctus qõnis.in fi. Et verum est, hoc ẽt vbi manifeste ꝯstaret, ꝙ qs vellet testari, ⁊ de suis bonis disponere. Nam si imperfecta sit sua dispositio respectu voluntatis nihil valebit, vt tradit Bal.in auc. quod sine.C.de testamẽ. refert ⁊ sequiṫ Paul.de cast.in ꝯsil.cj. Ad primum quesitũ. col.fina. versi. preterea etiã.ij.volu. ꝫm nouam impressionem, qḋ ꝫm antiquã repiṫ.nu.ccj. ¶ Sexta ratio allegaṫ, qꝛ ꝫm ea que in pcessu ꝯstant pbata iste Petrus maria. in vita sua varie loquebaṫ qd esset facturus in dispositione vltima de bonis suis xsus d.Io.franciscũ. Aliqñ.n. dicebat, ꝙ vnuꝫ volebat ei relinquere, aliqñ aliud, ⁊ hoc certe nõ ex alio nisi qꝛ nolebat super tali materia intelligi votum animi sui, prout ipsemet aliquando expressit, vt patet ex dictis testium. Quo posito dico ꝙ verba de quibus agitur nõ debẽt dici plata animo deliberate disponẽdi, qꝛ sic animus eius fuisset intellectus ꝯtra votum suũ, imo ex hac rõne vr̃ posse inferri, ꝙ aliud gerebat in corde, q̃ꝫ verbis exprimeret. Et ita exprimebat aliqua ex causis, ⁊ rõnibus de qbus dixi supra in principio huius opinionis in versicu. ante tñ q̃ꝫ ad predictas ⁊c. ¶ Et ꝙ mens.d. Petri marie nõ fuerit relinquere sua bona.d. Io. francisco, ⁊ ꝯñter ꝙ ex dictis verbis non debeat accipi aliqua dispositio suadeṫ septima ratione, qꝛ.s. cum postea infirmus esset requisitus fuit per do. Io. franciscuꝫ vt testari vellet in eius fauorem, dicendo ꝙ ibi erat presens notarius, ⁊.d. Petrus maria rñdit, non mi dare impaccio. ⁊ ei vertit terga. Dico enim ꝙ ex hoc ostenditur, ꝙ animus eius non erat, ꝙ Ioãnes frãciscus esset ei successor cum facillime potuisset ei morem gerendo tunc

50 testari, quod tamen recusauit. ¶ † Et si aliquãdo fuerat alterius

opinionis videtur ꝙ ab ea recesserit, ꝛ ꝓpterea illa talis sua voluntas si qua fuit ab initio nõ põt sortiri effectũ, vltra ea que iam dicta sunt, ẽt ex mutatione volũtatis, ꝑut in simili dicit Pau. de cast. in. d. ꝯsi. ccj. col. fi. ver. quantũ ad tertiũ. ❡ Hoc idez ꝛ octa-

51 uo loco demonstrat̃, † qꝛ p̃sumit̃. d. Petrus maria illud voluisse, qđ ius municipale sue patrie disponit, iuxta nota. per Bart. ꝛ alios in. l. h̃des mei. §. cum ita. ff. ad treb. cum ꝯcor. vt per Alexan. ꝯsi. clxx. visis narratis. ij. col. lib. vij. ꝛ per Curt. iunio. in cõsil. clv. Presupponit̃ in facto. iij. col. ꝛ in ꝯsil. xxij. Presupponit̃ in facto. iij. col. Sed ius municipale predictũ nõ defert bona. d. Petri marie Jo. fr̃acisco, sꝫ Bartholomeo paliario patruo. d. Petri marie vti ꝓximiori agnati ergo p̃sumi dꝫ ipsuz Petrũ mariã sic habuisse i mẽte nisi manifestissime ꝯ̃riũ apperet, ꝛ ꝯ̃nter dici põt, ꝙ v̾ba illa que vt dcm̃ est ꝓtulit, nõ fuerint sm̃ ꝯcordia animi sui, sed potius ad ostentationẽ, vel ad aliquẽ suum designatũ finẽ, qui nobis põt esse icognitus, ꝛ ita ꝙ per talia v̾ba nõ in-

52 tellexerit tũc aliquid disponere. † Ubi. n. ꝯ̃ria volũtas manifeste non ꝓbet̃ credit̃ ɋs velle relinquere bona his qui ab itestato suc-

53 cessuri sunt. l. ꝯficiunt̃. in prin. ff. de iure codi. cum simi. † Et ita eũ sensisse suadet fauor agnationis ꝯseruande ad qđ hoies nostri tẽporis semp solent esse intenti. iuxta tradita per Cardi. in ꝯsil. lx.

54 Quagliottus de bononiis. col. pen. vel fi. † Et vt ibi inquit Cardi. pp hanc rõnem sunt facta statuta fere in tota Italia, ꝙ femine pp masculos excludant̃, ꝛ ita istam rõnem sequunt̃ cõiter doc. vt plene tradit Alber. brun. in tracta. de statu. exclud. femi. ꝓpter masc. in. iij. arti. prin. ❡ Demum ꝙ ex predictis v̾bis non

55 dicat̃ facta dispositio aliqua, ostendit̃, † naꝫ posito, ꝙ res esset in ambiguo, dico ꝙ talia v̾ba sunt interpretãda ꝯtra eũ qui se fundat in illis, vt. l. veteribus. cuꝫ his que ibi tradunt̃ per Moder. ff. de pac. ꝛ tradit in simili patruus meus Soci. in cons. cclxxiiij. In causa dñe Lise. iiij. col. ver. scđm vero. ij. vol. Cum igitur iste Joã. franciscus fundet se in v̾bis ꝓlatis, vt. s̃. posito, ꝙ essent dubia debent interpretari ꝯtra eum, ꝛ ꝯ̃nter ꝙ ex eis nulla sit inducta dispositio taꝫ et si hoc clarissimũ arbitror per alia. s̃. deducta. Et cum ista opinio ostensa fuerit v̾issima iuribus, ꝛ rõnibus predictis, dr̃ ẽt per nostros maiores cõiter recepta, ꝛ approbata, vt statim appebit in tertio ꝑncipali fundamẽto. ❡ Tertio ergo ꝑncipaliter ꝑdicta opinio ꝓbat̃ auctoritate celebratissimoꝝ iuriscõ-

56 sultoꝝ maioꝝ nr̃oꝝ. ❡ † Et in primis hãc opi. si recte intelligat̃ sentit glosella in v̾bo lucius in. l. j. §. finaũt. ff. de here. insti. duꝫ intelligit illum tex. qñ qui ꝓtulit v̾ba de qbus ibi parauerat se ad testandũ. Et illã glo. ibi sequunt̃ cõiter doc. vnde cũ in casu nr̃o ille Petrus maria non parauerit se ad testandũ, aut aliter disponendũ quecunqꝫ v̾ba ꝓtulerit ex eis non dꝫ induci aliqua dispositio. ❡ Scđo pro ista opi. allegat̃ in simili Oldra. in ꝯsi. cxix. Ti-

57 tius ꝯdidit testm̃. † vbi ꝯcludit, ꝙ v̾ba qđam ꝓlata nõ importãt dispositionẽ, qꝛ non ꝯstat, ꝙ qui illa ꝓtulit hanc voluerit disponere, sed potius ꝯ̃rium, vt per eũ, sed in ꝓposito nr̃o ita est, qꝛ nõ cõstat, ꝙ Petrus maria tũc voluerit disponere, sed potius ꝯ̃rium per ꝑdicta, ergo ꝛc. ❡ Tertio allegat̃ Jo. andr. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. §. cõpẽdiose. ver. qđ si prius fecit testm̃. in addi. magna in ver. sed fuit qđ de facto. vbi ponit eandẽ decisioneꝫ

58 quam fecit Oldra. in. d. ꝯsi. lꝫ illum nõ alleget. ❡ † Quarto hãc opi. clarissime firmat Jo. fabr. in. §. plane. in ver. ego credo. insti. de mili. testa. inqt. n. ꝙ nulla v̾ba possunt opari dispositionẽ vltime volũtatis nisi ꝯstiterit, ꝙ ille volebat disponere ꝛ testari, ꝛ ad illud se disposuerat per illũ tex. ꝛ per. l. diuus. ff. eo. tit. vt per euꝫ. Qui tñ excipit casum, qñ qs esset positus in discrimine vite, ꝛ verba ꝓtulisset sapientia vltimam voluntatẽ, in quo casu vult ꝓcedere tex. in. d. l. pamphilo. §. ꝓpositũ. de leg. iij. ❡ Quinto allegat̃ auctoritas Bar. in. l. gerit. in. iij. col. in ver. quero qđ si ꝯuocatis

59 amicis ꝛc. ff. de acqr. her. † vult. n. ibi, ꝙ si qs vocatis amicis dicat sitis testes, qꝛ volo adire h̃ditatẽ inducit̃ aditio ex illis v̾bis pp adhibitã solẽnitatẽ illã, cũ ex ea appeat de deliberata eius vo-

60 luntate, † ꝛ ita dicit posse in sili casu intelligi. d. §. ꝓpositum. ꝛ sic aperte vult, ꝙ non ꝯuocatis amicis nõ ꝯstet de deliberata mẽte,

61 lꝫ inqt Bar. aliter intellexerim in. l. serui electione. de leg. j. † Et sic vr̃ ꝙ seipm̃ corrigat, vel forte melius declaret, vt. s̃. qđ dr̃ per eũ in. d. l. serui electione ꝙ v̾ba ista, volo relinquere. inducãt dispositionẽ dꝫ intelligi, qñ. s̃. per ꝯuocationẽ tertiã ꝯstabat de deliberata mente tũc relinquendi, ꝛ sic auctoritas Bar. stat euidẽter pro nr̃a opi. qui idem voluit in. l. fi. ff. de testa. dum vult ꝙ in. d. §. ꝓpositum. inducatur dispositio, ideo qꝛ fuerunt ꝯuocati testes, ꝛ idem etiã voluit in. l. j. §. si qs ita. de v̾bo. obli. ❡ Allegat̃ sexto auctoritas Ang. in. d. l. j. §. finaũt. in glos. super v̾bo lucius. ff. de

62 here. institu. † vbi sequendo illam glo. dicit tunc v̾ba ꝓlata operari dispositionem, qñ ꝓferens se p̃parauerat seu disposuerat, ad disponendũ, qui Ang. pro hac opi. clarius allegat̃ in. d. l. serui electione. in prin. dum reprobando Bar. ibi vult ꝙ ista verba volo relinquere, nõ disponãt. ❡ Hoc idẽ ꝛ septimo firmat vtrobiqꝫ Jo. de imo. q post Ang. ibi seqt̃ glo. illã sup v̾bo lucius. Et reprobat Bar. in. d. l. serui electione. Qui ẽt põt allegari in ꝯsil.

63 xcj. In cã que v̾tit̃. sub tit. de testa. † quatenus in cãu suo ꝯcludit ꝓ̃ensaꝫ quandã dispõneꝫ ẽt ad pias cãs nõ valere, qꝛ nõ ꝯstabat ꝙ disponens ita voluerit, ꝛ dispõneꝫ talẽ habuerit pro ꝑfecta, ꝛ sic remanebat impfecta rõne volũtatis. ❡ Octauo ꝓ hac opi. allegat̃ Fulg. in ꝯsi. xxix. Punctus qõnis. per totũ maxime in. ij. co-

64 lũ. in v̾. rursus ẽt, † vbi ꝯcludit, ꝙ illa v̾ba, io voglio, che cio che ho al mõdo sia de la mia parente ꝛc. nõ importẽt dispõnem, sed dstinationẽ potius, ꝛ pollicitationẽ disponẽdi, cũ ille homo dixisset se velle facere testm̃, ꝛ petijt notarium accersiri. Et illa decisio valde ꝯsideranda est, qꝛ erat ille hõ grauissima infirmitate oppssus, ꝛ talia v̾ba dixerat ad interrogationẽ ꝓ̃tendentis interesse, ꝛ plus ẽt subdit. Et cosi voglio sia el mio testõ. Et dedit imediate clauem bonoꝝ suoꝝ marito illius sue ꝯiuncte dicẽdo, ꝛ cosi te do le chiaue de cio che io ho. Et tñ his non obstantibus ꝯcludit Fulgo. nullam esse factã dispõnem, qꝛ ex aliqbus ꝯstare poterat, ꝙ v̾ba erant ꝓlata respectu dispõnis in futurũ faciende nõ quã tũc faceret, qꝛ vere nõ disponebat. Fortius ergo id dcm̃ est in casu nr̃o in quo iste homo erat sanus ad oia alia intentus, q̃ ad testãdũ, nec v̾ba ita efficacia ꝓtulit, nec claues ꝯsignauit, ꝛ fuit interrogatus casualiter ab eo qui nõ p̃tendit interesse. Idem Fulgo. põt allegari in ꝯsi. xxx. ibi sequenti, licet illud ꝯsiliũ fuerit al-

65 legatũ. s̃. in ꝯ̃riũ in quarta auctoritate. † Dico. n. ꝙ decisio illa sꝫ Fulg. fundat̃ in eo qꝛ ille qui v̾ba de qbus ibi ꝓtulit erat tunc in discrimine vite ꝯstitutus. Et ꝓpterea põt dici optia rõne, ꝙ erat intentus ad tũc dͣ sponendũ, vt per eũ apertissime sentientẽ ꝯ̃riuꝫ si fuisset hõ ille sanus, ꝑut erat in casu nostro. d. Petrus maria. ❡ Nono ꝓ eadẽ opi. allegat̃ pulchra decisio Pau. de ca. in cõ-

66 sil. clxxxix. In cã que v̾tit̃. † vult. n. ibi Pau. ꝙ lꝫ ꝓbet̃ queꝫ dixisse, ꝙ volebat instituere ꝯsortiũ, non tñ ex eo dr̃ facta aliqua dispositio, ẽt ꝙ alias v̾ba enũciatiua solẽãt fauore pie cãe disponere, iuxta. c. fi. de succes. ab intesta. nã dicit Pau. de ca. ꝙ illud hꝫ locũ si sint enũciatiua de preterito nõ si sũt de futuro, ꝛ fundamẽtũ Pauli est, qꝛ ex eo ꝙ qs ita dixerat nõ appet, ꝙ aio delibera-

67 to dixerit, † ꝛ pp hoc r̃ndet ipse ad. d. §. ꝓpositum. dicẽs ꝙ ibi testator ꝓtulit v̾ba illa animo deliberato, vt per euꝫ. Et idẽ voluit Pau. in. d. l. serui electione. reprobãdo ibi Bar. ❡ Decimo dico ꝙ hanc opin. firmat si recte intelligat̃ Cuma. in. d. l. serui ele-

68 ctione. in prin. † dum ꝯcludit, ꝙ ista verba volo eligere, nõ opantur electionẽ nisi ꝓferant̃ post habitũ tp̃s ad deliberandũ, vel ad interrogationẽ eius cuius interest, alias dñr ꝓlata indeliberate,

69 ꝛ nõ disponunt. † Et dum ẽt subdit Bart. errare qui dicebat, ꝙ in vltima volũtate v̾ba ista, volo relinqre, disponũt p. d. §. ꝓposi tũ. vult. n. Cuma. ꝙ si non ꝯstat, ꝙ deliberate sint ꝓlata nõ disponũt. Et ad. d. §. ꝓposita. r̃ndet ꝙ ibi deliberate fuerũt illa v̾ba ꝓlata, vt p eũ, ꝑut ẽt dixit Paul. de ca. in. d. ꝯsil. clxxxix. ꝛ ꝑut ibi dñt cõiter doc. reprobãdo Bar. ❡ Undecimo allegatur Alex. in teris in. d. l. serui electione. dũ vna cũ alijs reprobat ibi Bart. ❡ Xij. hãc opi. tꝫ Ang. are. in. d. §. plane. insti. de mili. testa. colũ. fin. ver. in glo. sermonibus. dũ ibi refert ꝛ totat̃r sequit̃ opi. Joã. fab. s̃. relatã. ❡ Xiij. allegat̃ auctoritas Jo. de pla. in. d. §. plane,

70 † dũ inter cetera dicit, ꝙ verba affectiõis ab aliquo ꝓlata nõ inducũt dispõneꝫ, nã ꝛ in casu nr̃o v̾ba illa vident̃ affectionis cũ dixerit Petrus maria, qual tengo per figliuolo ꝛc. ❡ Xiiij. hanc opi. oino voluit dñs meus Soci. in. d. l. j. §. si qs ita. de v̾bo. obl.

71 † dũ ꝯcludit hospitale nõ posse ꝯsequi ꝯseq̃ de bonis illius qui in vita dixerat, ꝛ lrime ꝓbat̃, ꝙ faciebat h̃deꝫ hospitale, seu ꝙ ei relinqnebat bona sua, ꝛ hoc qꝛ talia v̾ba non p̃sumit̃ deliberate, ꝛ aio tũc disponẽdi dixisse, vt p eũ quẽ in hoc magis cõiter sequuntur ceteri, ita ergo dcm̃ est de v̾bis, de qbus in p̃nti agit̃, vt. s̃. nõ aio deliberato ad disponendũ fuerint ꝓlata, ꝛ ideo nihil opent̃. ❡ Xv. hãc opi. in terminis fortioribus firmat Corn. in ꝯsi. cxlix. Uisis nõnullis. p totũ. ij. vol. nã ibi determinat, ꝙ qđam v̾ba ꝓlata per hoiem sanũ ẽt ad interrogationẽ alterius, vꝫ, Jo voglio che doppo la morte mia tutta la robba mia sia del monasterio. nõ inducunt dispositionẽ, qꝛ non p̃sumunt̃ ꝓlata aio tũc disponendi, sed aliter, vt per eum, qui pro hac decisione ponderat. d. §. propositum. in eo ꝙ ibi ponderatur, ꝙ ille carebit cognatis, ꝛ erat in discrimine vite, ꝛ conuocatis amicis dixit, ꝙ volebat certa predia relinquere, ꝛ alia quedam, que tamen non erant necessaria fideicõmissis, sed tantum considerantur, vt ex eis appareat

verba illa

verba illa prolata animo deliberato, vt per eum, qui etiam dicit
interrogationẽ que pcessit nihil ad hoc opari cum pcesserit ab eo
cuius nõ intererat. Subdẽs ẽt qꝫ sepe tales interrogationes tra
hunt hoies ad dõm id qȝ non habet in mente que oia quadrant
in casu nr̃o. ¶ Et si ita est dõm eo casu vbi x̃ba erãt ꝓlata fauo-
re pie cause fortius in casu nr̃o respectu puate psone, ꝛ que ab in
testato nõ vocabaẽ, ꝛ sic dico qꝫ ibi est decisio casus nr̃i, vt dixi, in
fortioribus terminis. ¶ Hãc eandẽ opi. si recte aduertaẽ firmat
72 idem Corn. in ꝯsi. cxviij. In hac ꝯsultatione. iij. col. iij. volu. † duz
dicit qꝫ rogitus testiũ in milite de solẽnitate nõ requiriẽ, vt ẽt ego
s. dixi, sed solũ vt appeat, qꝫ x̃ba sonãtia dispõnem vltime volũ
tatis ꝓtulerit deliberato animo, vt per eũ. ¶ Hanc opi. intendit
73 firmare. xvj. loco Ang. de perigli. in. d. l. serui electione. † dum di
cit dispositio. d. §. ppositũ. ꝛ sic qꝫ per x̃bum, volo relinquere, in
ducaẽ relictũ, sex requiruntẽ de qbus ibi, ꝛ inter alia, qꝫ testes fue
rint rogati, vt per euz. ¶ Xvij. allegaẽ auctoritas Jas. in ꝯsi. clv.
In causa ꝛ lite x̃tẽte. iiij. vol. quatenus ibi refert, ꝛ defendit opi.
Oldr. ꝛ Jo. and. s. p me relatã. ¶ Et ad idem. xviij. allegaẽ De-
ci. in ꝯsi. clix. Casus ꝓponiẽ. ij. ꝛ. iij. col. dum ẽt ipse defendit opi.
predictoꝝ, ꝛ illud ꝯsiliũ Decij emanauit sup eodem casu sup quo
predictũ ꝯsiliũ Jaso. qui Deci. hanc opi. videẽ ꝓbare etiaz in cõ
sil. cccclxxviij. In causa ꝛ lite. iiij. col. vbi allegat, ꝛ sequiẽ plura
ex ꝯsilijs. s. relatis. ¶ Item. xix. firmat Uincen. hercula. perusi.
in. d. l. serui electione. v. col. ꝛ in. d. §. si qs ita. iiij. ꝛ. v. col. conclu-
dens vtrobiqꝫ, qꝫ requiriẽ ꝯuocatio testiũ, vt per eũ. ¶ Xx. hanc
opi. clarissime firmat Caro. ruyn. in. d. l. serui electione. vij. ꝛ. viij.
74 col. dum ꝯtra Bart. † ibi sequendo cõem opi. tenet qꝫ x̃ba ista,
volo ligare. vel, volo relinquere, si aliter non appet de animo de-
liberato relinquendi nõ disponũt, ꝛ ideo vult, qꝫ debeant ad hoc
75 testes vocari vt disponant, † qꝛ lꝫ talis rogitus nõ sit necessarius
in fideicõmissis pro solẽnitate, requiriẽ tñ vt appareat de delibe-
rata mẽte disponẽdi si alio modo de ea nõ ꝯstet. ¶ Et idẽ. xxj. ꝛ
xxij. tenent Hierony. buti. ꝛ Lancello. galliau. in. d. §. si quis ita.
76 naz Buticel. in. iij. col. sequiẽ ibi opi. Soci. † ꝛ ꝯcludit testes de-
bere in similibus casibus rogari, vt ꝯstat de deliberata mente di
sponendi, dicens etiã qꝫ interrogatio non sufficit, ꝛ ideo si ab ea
incipiaẽ oportet oino testes adhiberi, ꝛ rogari. Et idem ẽ voluit
ibi Gallia. iij. ꝛ. iiij. col. ¶ Hanc eandẽ opi. xxiij. loco tꝫ insignis
moder. Fran. de ripa. in. d. l. serui electione. v. col. ver. Circa istaz
fallentiã. dum sequiẽ ibi cõem opi. reprobantẽ Bart. ꝛ illam de-
fendit a qbusdam allegatis per Jaso. in ꝯ̃riũ. Et ad. §. ꝓposi-
tum respondet ẽm alios, qꝫ ibi plura cõcurrunt, ex qbus, de de-
liberata mente disponendi ꝯstat, vt per eum. ¶ Demũ hanc opi
nio. sequiẽ elegans Alcia. in. d. §. si qs ita. iij. ꝛ. iiij. colũ. vbi vult
oino reqsiri testiũ ꝯuocationem, ꝛ solã interrogationẽ non suffi-
cere asserens errare eos qui ꝯ̃riũ dicũt. Et testium ꝯuocatio dr̃
necessaria saltem, vt ꝯstet de deliberata mente disponendi, vt per
eum, qui etiã idem voluit in car. xxiij. in lib. iij. parergõ. queꝫ etiã
supra allegaui. ꝛ in vtroqꝫ loco nouo modo intelligit. d. §. ꝓposi
tum: sed non est presentis speculationis. ¶ Et ex predictis satis
supqꝫ ostensum est ꝯclusionẽ nostrã bonis iuribus optimis rõni-
bus, ꝛ multiplicatis auctoritatibus esse fundataz, ita vt ꝓcul ab
omni dubitatione dicendũ sit eam verissimã, rõnabilem, ꝛ cõiter
approbatam, vt sic ab ea iudicãdo, ꝛ ꝯsulendo nõ sit recedenduz
per iura vulgaria. ¶ Predictis addendo qꝫ eandẽ opin. tenuit
Areti. in. d. l. serui electione. dicens qꝫ est ẽm mentẽ Bar. in. d. l.
gerit. vt per eum. ¶ Superest nũc rñdere ad allegata in ꝯ̃riũ.
Et licet pro maiori parte solutio ꝯtrarioꝝ ex predictis facillime
colligi possit. Tñ pro maioris veritatis ostensione, singulatiꝫ ad
omnia, vt. j. rñdetur. ¶ Et primo ad primũ principale fundamen
tum rñdetur, qꝫ nulla ex legibus in ꝯ̃riũ allegatis qcq̃ꝫ obstat.
77 † Nam pmo ad. l. qm̃ indignuz. ꝛ si que similes allegarenẽ. C. de
testa. rñsio nota est, ꝛ ex ipsamet lege sumiẽ. Dico. n. qꝫ ille text.
ꝓcedit habito pro firmo, qꝫ aliqd testator disponere voluerit, nã
tunc verboꝝ forma nõ debet attendi, ꝛ fateor, qꝫ etiã per x̃bum,
volo, ꝛ similia etiã heredis institutio fieri põt dũmodo ꝯstet talez
esse voluntatẽ testantis, vt ibi in versi. si modo per eã liquebit ꝛc.
solum ergo ille tex. aufert solẽnium verboꝝ necessariã obseruan-
tiam, debet tñ semper ꝯstare, qꝫ quis ita voluerit, ꝛ deliberauerit
disponere, sed in casu nostro cessat ista voluntas disponendi, nec
talia verba fuerunt deliberate ꝓlata, vt tunc disponeret, vt supra
78 plene ostensuz est, ergo ꝛc. ¶ † Et similiter rñdetur ad. ll. etiã hoc
modo, ꝛ eo modo. de leg. j. scdo loco allegatas, qꝛ etiã in eis pre
supponiẽ, qꝫ testator erat in actu disponẽdi, ꝛ deliberate dispone-
bat, sed sola difficultas erat nunqd verba de qbus in. d. ll. suffice
rent, ꝛ determinaẽ, qꝫ sufficiunt, ꝛ notandũ est, qꝫ in. d. ll. presup-
poniẽ alius institutus quem in suo testõ alloquiẽ testator, ꝓut vo
luit Corne. in. d. l. ꝛ eo modo, ꝛ sic dico qꝫ erat in actu disponen-
di de suis bonis, ꝛ sic de eius volũtate deliberata nõ erat dubiũ,
sed de qualitate verboꝝ ꝯ̃riũ est in casu nostro, vt ex iam dictis
ꝯstat. ¶ Ad. d. §. ꝓpositum. de lega. iij. in quo videẽ fieri funda-
mentũ rñsio notissima est, vt. s. sepius dcm̃ fuit. Quinimo ille tex.
retorqueẽ, ꝛ dico qꝫ est optimus tex. pro opi. nostra, vt. s. dictum
fuit. ¶ Nõ obstat modo scdm principale fundamentũ in aliqui-
bus rõnibus fundatũ, qm̃ rñdetur. ¶ Et ad pmam rõnem dico
79 † qꝫ imo in materia vltimaꝝ voluntatũ x̃bum volo, non inducit
dispõnem, nisi aliunde ꝯstet, qꝫ qui dixit, volo relinquere, animo
deliberato dixit, saltem psumptione iuris, puta qꝛ testes ad id vo
cauit, vel aliter, vt supra plene ostensum fuit. ꝛ doctri. Bar. in cõ
trariuz allegata, licet per aliquos approbeẽ. est tñ cõiter reproba
ta, vt per Ang. Imo. Cuma. Pau. de cast. Alex. Ange. de pe-
rigl. Caro. ruy. Hercul. perusi. ꝛ alios in. d. l. serui electione. ꝛ. s.
dictũ fuit. Uel posset ẽt dici, qꝫ talis doctrina dꝫ intelligi, qñ scꝫ
per ꝯuocationez testiũ, vel aliter ꝯstaret, qꝫ animo deliberato sic
dictũ sit, ꝓut ipsemet Bar. vr̃ seipsum dclarare, si nõ vis, qꝫ corri
gat, in. d. l. gerit. de acqr. here. ꝛ in alijs locis. s. allegatis. ꝛ certe
non video quo modo ista x̃ba, volo relinquere, per se sola indu-
cãt relictũ, cum volũtas faciendi ab ipso actu longe differat, vt p
80 Alcia. in lib. iij. parergõ. vt. s. dcm̃ fuit. ¶ † Nec obstat dũ dice-
baẽ, qꝫ saltem dꝫ induci fideicõmissuz. Qm̃ rñdeẽ qꝫ cum funda-
mentũ nr̃e ꝯclonis, ꝛ qdem x̃issimũ sit, qꝫ. d. Petrus maria tũc
nõ hẽbat aium disponẽdi nõ erit inducta dispositio ẽt ex causa fi
deicõmissi, nec video cur magis vnũ q̃ꝫ aliud. Et ꝯ̃ria ꝓcedũt qñ
respectu defectus solẽnitatis nõ posset dispositio valere, vt insti-
tutio hr̃dis, qȝ hic nõ esset cũ per statutũ sufficiant qnqꝫ testes ẽt
non rogati. Solũ ergo nõ valet dispositio ex defectu voluntatis
81 per quã rõnem, nec per fideicõmissuz valere põt. † Et lꝫ alias ver
ba enũciatiua aliqñ disponãt fideicõmissuz, vt in. d. l. pãphilo. in
pn. ꝛ ibi Bar. de leg. iij. cũ alijs in ꝯ̃riũ adductis. Tñ illud ꝓce
dit qñ sunt directa ad grauatũ, ꝛ sic testõr erat in actu disponẽdi,
vt per Bar. ibi qȝ nõ fuit in casu nr̃o, ꝛ regulr̃ de x̃bis enuncia-
tiuis solet dici ꝯ̃riũ, vt. s. dcm̃ fuit. ¶ Nec qcq̃ꝫ facit, qꝫ in casu
nr̃o pcessit illa interrogatio, qꝛ ex ea non collr̃ mens disponendi
rñdentis cũ fuerit facta ab hoie priuato vili, ꝛ casualr̃ ibi venien
te, ꝛ cuius nõ intererat. Et plus ẽt dico, qꝫ interrogationes sil̃es
sepe deducũt hoiem ad dõm qȝ non hꝫ in corde, vt. s. dictuz fuit.
82 ¶ Ad scdam rõnem rñdeẽ, † qꝫ ꝓcedit qñ solum disputareẽ de
ꝓbatione, fateor. n. qꝫ sufficeret p qnqꝫ testes ꝓbari vltimã volũ
tatẽ, sed in casu nr̃o de hoc nõ agiẽ, nã põt ꝯcedi esse ꝓbatũ Pe
trũ mariã sic dixisse, sꝫ disputaẽ an sic dicẽdo voluerit tũc aliquo
modo disponere, ꝛ certũ est, qꝫ non, qꝛ nõ ꝯstat ex aliquo, qꝫ ani-
mo deliberato ad tũc disponendũ talia x̃ba ꝓtulerit per ea que
supra deducta fuerũt. ¶ Tertia ratio facillime tollitur, qꝛ esto qꝫ
eum vti filiũ diligeret, vere tñ non erat filius, nec cuiqꝫ ꝓmiserat
eũ vti filiũ tractare, ꝓut sunt termini. l. qdam cũ filium. de x̃bo.
obli. allegate in ꝯ̃riũ. Et plus dico qꝫ si esset vere filius, non tñ
ex dictis x̃bis deberet sũmi aliqua dispositio cũ nõ ea mente fue
rint ꝓlata. ¶ Nec obst. qꝫ si x̃ba pdicta nihil disponũt, Jo. fran
ciscus remanet priuatus. Qm̃ ex hoc non dꝫ induci aliqua dispo
sitio pter mentẽ morientis. Et facile credã eum noluisse, qcq̃ꝫ re-
linquere. d. Jo. francisco cũ de eo faciendo interrogatus in effe-
ctu id facere recusauit, ductus vt credi põt ea rõne, vt se ꝯforma
ret cũ dispõne statuti, ꝛ sic vt bona sua remanerent in agnatione
pro ea honorificẽtius ꝯseruanda, vt etiaz. s. dixi. Sed qcqd ipse
Petrus maria voluerit satis nobis est, qꝫ per eũ nihil reperiẽ di
83 spositũ in fauorẽ. d. Jo. frãcisci. ¶ † Ad quartã rõnem rñdeẽ, qꝫ
regula. d. l. quotiẽs. ꝓcedat qñ ꝯstat quẽ voluisse actũ aliquẽ ge-
rere, nã tũc veꝝ est, qꝫ dꝫ fieri interptatio, vt actus quem gerebat
valeat si fieri põt, sed in casu nostro dicimus, qꝫ Petrus maria
nõ intendebat aliquem actum gerere, aut aliqd disponere, vt ex
84 predictis ꝯstat, ergo ꝛc. † Et qȝ dicebatur fauendũ esse testõ ar-
gumẽto. c. si. de re iudi. cũ alijs in ꝯ̃riũ allegatis ꝓcedere põt, qñ
ꝯstat, qꝫ qs voluit testari, sed dubitatur an valuerit, qȝ non est in
casu nostro. ¶ Et preterea non sumus in dubio in quo casu pro-
85 cedit argumentũ. ¶ † Nec placet illud dictũ qꝫ opinio vnius do
cto. p testõ sit tenenda ꝯtra cõmunez, ꝓut illud reprobaui in. l. j.
in. iij. nota. ff. solu. matri. qȝ hic non ꝓsequor, qꝛ non expedit cuz
non ꝯstet qꝫ Petrus maria voluerit testari, aut aliter disponere.
86 ¶ † Non obstat quinta ꝛ vltima ratio, quoniã ex iam dictis est
penitus sublata, non enim dicimus non valere testamentum, qȝ
Petrus maria facere intẽdisset, pp defectũ solẽnitatis quo casu
posset ꝓcedere dicta rõ, ꝛ argumentũ ex ea sumptuz, sed dicimus

ꝙ ipse tunc non intendebat testari, aut aliter disponere, ꝛ ppea nec per fideicómissuꝫ valere pót, ꝛ certe si voluisset tunc testari nó diceref defecisse solénitas, qꝛ satis erat testes adesse lꝫ non rogatos, vt in statuto cauef. Veruꝫ cũ tũc nó hret animuꝫ disponédi, vt.s.dcm̃ fuit, sequif ꝙ nec p fideicómissuꝫ df aliqd dispositũ. Et vt veꝝ fatear nó possuꝫ nó admirari audiés nónullos alioqn peritissimos viros asserere indubitatũ esse, ꝙ saltẽ dicaf dispositũ p fideicómissuꝫ. Dico.n.ꝛ qdem intrepide, nec ẽt per fideicómissuꝫ esse dispositũ p supius deducta, qm̃ ita reqrit deliberatã menteꝫ fideicómissuꝫ sicut hrdis institutio. ¶ Supest nũc rñdere ad tertiũ pncipale fundamentũ fundatũ in quorũdã iurisconsultoꝝ auctoritate. Dico.n. ꝙ nulla ex allegatis auctoritatibus si bñ ꝯsidereť pót obstare ꝯclõni nr̃e, vt statiꝫ singulas discurrẽdo appebit.

87 ¶ † Et pmo ad glo.in.d.l.in védentis rñderi pót, ꝙ pót negari, put ꝯtra eã tenuerũt Pet.ꝛ Cy.ẽm qð ibi refert Saly. qnimo ipsemet Saly.gl.illã nó tꝫ si ỽba impsonalr pferanť, vt gl. ppo nebat, sed tñ si psonalr, puta volo vẽdere tibi p.x.ꝛc. Saly. seqť ꝯclõné gl. vt.s. dicaf facta vẽditio, nisi statim iste dissentiat cũ audierit alterũ dicere, ꝛ ego volo emere pro.x.nã ex tali dissensu cóstat, ꝙ pma ỽba nó ptulit aio sic faciendi, sed ipso nó dissentiente. Ex quo audiuit alterũ acceptare facile psumi pót ex eius taciturnitate, ꝙ dixerat illa ỽba aio sic vẽdendi, nó sic dõm est in casu nr̃o cũ nó cadat ꝯsideratio alicuius acceptationis, ꝛ sic remanet dubiũ, an aio disponendi sic dixerit. Et sic dico ꝙ non vꝫ argumentũ in casu isto de vẽditione ad vltimã voluntatẽ, pp rõnis diuersitatẽ. Et diuersitas ẽt in alio multũ ad ppositũ ꝯsideraf, qꝛ cũ vẽditio celebreť duoꝝ ꝯsensu ỽosimile est, ꝙ ego dicens, volo tibi vẽdere ꝛc. velim obligari te acceptãte, qð non ꝯsideraf in vltima volũtate, que a solius disponẽtis volũtate pendet,

88 † attento maxime qꝛ in ea daf variatio volũtatis, que nó daf in vẽditióe.l.sicut.C.de act.ꝛ obli. Dicã itaqꝫ pro claro ee, ꝙ iste Petrus maria p ỽba de qbus agif nó df aliqd disposuisse, qcqd sit tenendũ in eo qui dicit, volo tibi vẽdere ꝛc. ¶ Scðo nó obstat auctoritas Bar.ꝛ sequa. qꝛ vel dꝫ intelligi dũmodo ꝯstet, ꝙ deliberate dixerit per testiũ ꝯuocationẽ, vt ipsemet Bart. declarat in.d.l.gerit. ꝛ in alijs locis supius allegatis. Vel si simplr vis Bar. intelligere, dico ꝙ eius opi.cóiter reprobaf, vt ex pdictis cóstat. ¶ Tertio nó obstat auctoritas Bal.in ꝯsilijs in ꝯtriũ allatis,

89 † naꝫ pmo ad ꝯsi.clxxiiij.rñdeť, ꝙ ibi ꝯstabat testõreꝫ hre aiuꝫ disponendi, de hoc.n.ibi nó dubitatur, ꝛ (vt credo) erat in infirmitate ꝯstitutus, qð maxime est in pposito ꝯsiderãdũ, vt.s.dcm̃ est. ¶ Et preterea ibi agif de dispóne ad pias cãs, ideo eius fauore, ꝛ spãliter pcedit decisio illa Bal.ꝛ hoc posito, ꝙ sit ỽa. Et silr ẽt rñdetur ad ꝯsil.cccxxi.nã ꝛ ibi agebaf de fauore pie cãe. Et ẽt (vt oino arbitror) ille talis ꝯstitutus in infirmitate. Et vltra ẽt dico ꝙ argm̃ sumif tacite ex dictis Bal.nã illud expsse nó dicit,

90 † vnde dico ꝙ nó dꝫ sũmi ꝯtra ea que.s.de iure ꝯclusa sunt arg.notatoꝝ in.l.ij. C.de ꝯdi.inser.ꝛ in.l.i.§.huius rei.ff.de offi.eius cui man.est iur. Ad ꝯsil.cclxxxiiij.vltimo loco allegatũ posito ꝙ decisio de qua ibi sit ỽa rñsio clara est vna ex pdictis, qꝛ.s.ille testator erat in discrimine vite, ꝛ i extremis agebat, vt ibi clare df, ꝛ ita pꝑter hoc ꝯstabat ꝙ hẽbat deliberatã mentẽ disponẽdi, ꝛ hoc pro ỽo ꝛ clarissimo psupponit ibi Bal.dũ dicit, ꝙ nó est peccatũ, habita veritate lꝫ nuda, seq sacras ꝯstitutiones.

91 ¶ † Quarto loco obstat ꝯsil.Fulg.xxx.qm̃ rñdeť, ꝙ imo illud ꝯsiliũ, ꝛ auctoritas Fulgo. retorqueť, put.s.ipsum allegaui p octaua auctoritate.ꝛ maxime hoc dõm est, cũ idẽ in ꝯsilio ibi pcedenti stet euidẽter pro nr̃a cóclusione, vt.s.deduxi. ¶ Ad duo ꝯsilia Alex.v.loco allegata respõdeť.ꝛ pmo ad ꝯsi.clxvij.lib.v.rñdeť ꝙ ibi clarũ est testatorẽ habuisse aiuꝫ disponẽdi tũc, qꝛ expsse dixerat, ꝙ ita erat sua vltima intentio ꝛc.at in casu nr̃o negaf, ꝙ habuerit aiuꝫ disponẽdi,

93 vt sepe dcm̃ est. † Ad illud aũt quartũ lib.vij.clarissima est eadeꝫ rñsio, qꝛ cũ iaꝫ testator ppria manu scripsisset suã vltimã volũtatẽ, ꝛ postea corã tribus testibus dixisset se ꝯclusisse suã vltimã voluntatẽ, nó esset dubiũ, ꝙ habuit animũ disponẽdi. Et postea talis volũtas seruaf ẽm Alex.lꝫ non fuerit solénis, qꝛ erat ad pias causas, ꝛ maxime qꝛ in tali dispóne aderat clausula codicillaris, vt ibi per Alex.

94 ¶ † Sexto nó obstant tria ꝯsilia Corne. nã primo ad.lxxvij. pmo loco allegatũ rñdeť ꝙ ꝯstat illũ hoiem voluisse tũc disponere, qꝛ erat in discrimine vite ꝯstitutus, ꝛ ibi Corne. sequif Bar.in.l.serui electione si intelligereť loqui vbi non ꝯstaret aliquo modo, ꝙ hret defunctus animũ disponẽdi, eius opin. est cóiter reprobata, vt.s.dictũ fuit. ¶ Scðo ad aliud ꝯsil.cclix. rñdeť ꝙ ibi ꝯstat loquentẽ habuisse aium tũc disponendi, ꝛ omissis alijs, ex eo qꝛ ibi fuerunt ꝯuocari testes, dixit.n.testator in casu illo, fiate testimonij come io do ꝛc. ¶ Preterea ibi agif de fauore pie cause in quo etiã decisio illa fundaf, vt ex discursu Cornei in dicto ꝯsi.facile colligeť.

95 ¶ † Ad ꝯsil.vero.ccclx. tertio loco allegatũ, rñdetur ꝙ dum Corne.ibi, sequif opin.Bar.in.d.l. serui electione dõm est, ꝙ illa opinio est cóiter dãnata, vt modo dixi rñdendo ad dictũ ꝯsil.lxxvij. ¶ Et preterea dico ꝙ Corne. in toto illo ꝯsilio se fundat in fauore pie cause, qui nó ꝯsideraf in casu isto, put latius ad istud ꝯsilium rñdet excell. Aduocatus in additionibus suaꝝ allegationũ qui ẽt predictũ ꝯsiliũ retorquet, vt per eũ.

96 ¶ † Ad auctoritatẽ dñi mei Soci.vij.loco allegatam, rñdeť ꝙ casus ille est diuersus. agif.n.ibi de electione certe psone oino facienda ex ordine antiqui testatoris, hic aũt agif de dispositione vltime volũtatis, vnde ex diuersis nó dꝫ argui iuribus vulgaribus. ¶ Preterea dico ꝙ ibi Soci.se fundat precipue in eo ꝙ constet animo deliberato fuisse plata illa ỽba, volo eligere Paulũ ꝛc. qð pbat ex qnqꝫ fundamẽtis que salteꝫ, vt ingt ipse simul iuncta illud pbant, que in casu nr̃o non ꝯsideranť, vt est notum. ¶ Et preterea ipse moueť ex alio fundamẽto, qð dicit clarissimũ, vt patet ibi in.iij.col.ver.qnto ꝛ vltimo. quasi velit dicere Soci.ꝙ ẽt ꝙ alia fundamẽta eẽnt dubia, tñ ꝯclusio sua apertissime pbaf illo fundamẽto qð nó refero grã breuitatis, cũ ibi legatur. Sed dico ꝙ illud sine dubio nó repariť in casu nr̃o, merito ex illa decisione ad casuꝫ nr̃um nó pót argui.

97 ¶ † Octauo loco non obstat auctoritas Jas.in.d.l.serui electione.qꝛ de opi.Jas. nó est curandũ, ꝛ ipsemet fateť ꝯtra se esse cõem opi. ¶ Et eo presertim hoc dicã, qꝛ iura p eũ ibi allegata nó obstãt, put eis.s.fuit rñsuꝫ, ꝛ ꝯtra Jas.tenẽt ibi Ruy.ꝛ qdam alij ad fundamẽta sua optime rñdentes, put ẽt per excell. Aduocatũ dcm̃ fuit.

98 ¶ † Vltimo ad auctoritatẽ Joã.crot.in.d.§.si qs ita.rñderi pót, ꝙ ipse intelligit qñ aliunde cóstabat, ꝙ deliberato animo ille testator loquutus erat, ꝛ vltra ẽt pót rñderi aliter, vt per excell. Aduocatũ, ad quẽ me refero. ¶ Et preterea qñ ipse Crot. apte loquereť in casu nostro, de eius opi.nó est curandũ sicut modo dixi de opi. Jas. cum habeamus cõem opin.ꝯtra eos. Et vt.s.dixi ista cóis opinio est optimis iuribus ꝛ rõnibus iustificata. ¶ Et presertim in casu nostro seruanda est, qꝛ esset qd nouum ꝛ inauditum, ꝙ qs de varijs sermocinando sit casualr interrogatus per talia verba diceret de bonis suis disposuisse. ¶ Et sic ex pdictis oibus sine aliqua dubitatione ꝯcludendũ, puto Petrũ mariã decessisse totalr intestatuꝫ ẽt respectu fideicómissi. ¶ Et pdicta pcedũt posito pro ỽo, ꝙ lrime pbatũ sit, ꝙ talia ỽba ptulerit, audio.n. ꝙ id sine dubio nó trãsit, qm̃ testes ex pluribus reddunť suspecti. Sed qꝛ tps nó patitur, vt sup eo aliqd dicã me remitto ad pcessum, ꝛ ad excellentissimũ Aduocatum, sed posito ꝙ talia verba fuerint prolata concludendum puto, vt supra dixi. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legẽs in prima sede vespertine lectionis in iure ciuili. 1540.

CASVS

¶ Nobilis dominus Joãnes malosellus de Mantua in suo vltimo testamento instituta herede vniuersali vnica filia sua, ꝛ eideꝫ quãdocunqꝫ sine liberis decedẽti substituta dña Amabilia eius vxore talia verba scribi fecit.

¶ Item ipsi dñe Amabilie decedenti substituit dñaꝫ Catherinã eius sororẽ, ꝛ ea nó supstite Jo. frãciscũ, Galeottũ, ꝛ Jo.bartholomeũ filios ipsius.d. Catherine, vel illos q erũt tũc supstites ꝛc. prout hec latius in testõ ꝯtinetur. cuius copia transmittitur.

¶ Mortuo testõre ex defectu filie, ꝛ vxoris testatoris, qꝛ non fuerũt heredes, vel ꝙ domina Amabilia decesserit domina Catherina soror testatoris admissa fuit ad eius hereditatem, ꝛ eam toto tempore vite sue tenuit.

¶ Interiꝫ dcessit pdictus Jo.bartho.vnus ex filijs.d.Catharine.

¶ Ipsa ỽo psita in suo testõ suos sibi hrdes vles instituit, ꝛ eẽ voluit p fideicómissuꝫ spãle do.Jo.frãciscũ, ꝛ Galeottũ eius filios. Et ipsis ambob9 decedẽtib9 sine filijs ipsis substituit hrdes vles, Alexãdrũ, ꝛ Jo.frãciscũ ð gorno ei9 nepotes ex.d. Paula eius filia, put hec latius in.d.testõ legunť, cuius ẽt copia transmittiť.

¶ Mortua.d.Catherina testatrice, eius filij adiuerũt hrditateꝫ.

¶ Decessit postea Galeottus sine filijs, ꝛ deinde ẽt dñs Jo.franciscus similiter sine filijs extraneo quodam instituto herede.

¶ Modo alexander de gorno ex causa fideicómissi ꝯtenti in testamento dñe Catherine petit eius hereditatem sibi restitui.

¶ Multa ex aduerso per heredem.d.Joan. francisci opponunť, ꝛ inter cetera duo.

¶ Primo, ꝙ pro parte Galeotti fideicómissum peti non pót, qꝛ ipse pmoriens non videtur aliquo fideicómisso grauatus.

¶ Secundo,

¶Secundo, quod in predicto fideicómisso pro quacunque parte debeatur non continentur bona.d.Jo.malosselli primi testatoris, et quod non videntur fuisse libera apud dñam Catherinam, sed subiecta fideicómisso in fauorem filiorum ipsius.
¶Utrunque ex parte agentis negatur.
¶His ita stantibus, queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶De substõne facta post mortem duorum honoratorum quo modo sit accipiẽda, et an et qñ operetur iter illos reciprocũ fideicómissũ.
¶Item qñ substituitur aliqua psona, et ea nõ supstite filij eius, vel alius quilibet, an et qñ persona, primo vocata si admittatur censeatur grauata p fideicómissũ. De clausula codicillari qd operetur.
¶Et de assertione et confessione fideicómissi aduersus veritatem an sit attendenda.

1 Substitutio, que in testamento non legitur, non dicitur facta.
2 Testator non sufficit, quod aliquid velit, nisi etiam disponat.
3 Uerbum hoc per fideicómissum in institutione heredis positum, quid importet.et.j.nu.6.
4 Interpretatio illa capi non debet per quam annullatur actus.
5 Testatorem sibi in eodem testõ ɔtrariari non est dicendum.
7 Uerba illa publius Marcus, et Gayus substituti heredes sint, quid importent.
8 Substitutio de aliquo filijs institutis, an dicatur facta post mortem omnium.
9 Uerba illa ambobus decedentibus quomodo resoluantur.
10 Sermo vniuersalis omnia complectitur.
11 Substitutio si sit facta in tota hereditate post mortem pluriũ institutorum, an aliquo eorum decedente superstites substitutum excludant.
12 Substitutio facta post mortem plurium in tota hereditate, an dicatur facta vltimo morienti.
13 Substõ, quod fiat ab vltimo moriẽte, vel post mortẽ oium paria sũt. Fideicómissum reciprocũ qñ dicatur factũ, et quẽ in eo q̃rere debeant.
14 Fideicómissum reciproci tacitum an inducatur si duobus filij institutis dictũ fuerit si oẽs decesserint sine liberis substituo talem.
15 Substitutio si sit facta, si ambo decesserint sine liberis, vel copulatiue si Titius et Seyus decesserint, an tũc debeat mors omnium expectari.
16 In fideicómissis quis tacite grauari potest.
17 A verborum testamenti importantia recedendum non est.
18 Substõ compẽdiosa sub ɔditione mortis multa cõprehẽdit tpa.
19 Substõ cõpendiosa per vbum cõe facta fideicómissariã ɔtinet.
20 Uerbum qñcunque in substitutione compendiosa subintelligitur qñ de morte fit mentio, vide.j.nu.72.
21 Testamenti vna pars aliam declarat.
22 Substitutio facta de filijs per verba plura tempora respicientia, an intelligatur a principio facta in casu qui euenit.
23 Uoluntas testatoris ante omnia attendenda est.
24 Uoluntas magis quam verba inspici debet.
25 Argumentum valet quod ab ordine caritatis et affectionis sumitur.vide.j.nu.74.
26 Amor nullus maior est, quam patris in filium.
27 Fideicómissum est onus, et.j.nu.61.
28 Substõ fcã de aliquo alicui si in rerum nã nõ foret, qũo itelligatur.
29 Substõ facta de aliqbus mulieribus, et de earum liberis si nullus ex masculis cuiusdã isitituti supesset, an dicatur fideicómissum ɔtinere.
30 Uerba ista in testõ posita, quod nõ extãtibus tali, nec aliqua ex eius filiabus bona sua distribuantur, qũo intelligantur. et.j.nu.75.
31 Clã codicillaris in testis apposita, qd operetur.et.j.nu.77.80.et.81.
32 Substitutio cõpendiosa directa per clausulam codicillarem trahitur ad fideicómissum. vide tamen.j.nu.78.
33 Substitutio breuiloqua per clausulã codicillarem continet etiam fideicómissariam. vide.j.nu.78.
34 Substõ fideicómissaria pbatur p ɔfessiões rogati.et.j.nu.82.et seq.
35 Confessioni iurate grauati standum est.
36 Soror psumitur hre notitiã voluntatis testatoris. vide.j.nu.88.
37 A significatione verborum testamenti recedendum non est.
38 Ablatiuus absolute positus in conditionem resoluitur.
39 Dictio conditionalis conditione deficiente deficit.
40 Conditio casualis qñcunque deficiat dispositionem impedit.
41 In conditione voluntaria merum factum attendi debet.
42 Sermonis et dispositionis vnitas parum dispositionem operatur respectu personarum, quas respicit.
43 Tempus mortis patris attenditur vt filia eius bona habeat.
44 Qualitas vnam vocationem an debeat aliam qualificare.
45 Substitutio vni facta an sic intelligatur, vt sit alteri facta.
46 Alienatio si prohibita sit filio, an ad nepotem trahatur.
47 Substitutio an trahatur de persona ad personam.
48 Et an de casu ad casum.
49 Qualitas apposita verbo tempore verbi verificari debet.
50 Dictio, tunc, quid operetur, et significet, et.j.nu.70.
51 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
52 Substõ facta de matre, et filijs, an dicatur ordine successiuo facta.
53 Et ille ordo successiuus an intelligatur solum respectu substitutionis vulgaris.
54 Testator creditur id velle quod loquitur. Quis talis presumitur qualia verba profert.
55 A verborum significatione recedendum non est, nisi de cõtraria testatoris mente appareat.
56 Nullũ ẽ maius mẽtis nre testimoniũ, quam qualitas inspecta vborum.
57 Filij in conditione positi ab intestato succedunt.
58 Fideicómissum si non sit factum fauore nepotum ex filia minus censeri debet esse factum fauore filiorum sororis.
59 Testator non sufficit, quod in mente aliquid gerit nisi disponat.
60 Inequalitatem inter filios iura abhorrent.
61 Argumentum per locum ab absurdo remouendo valet.
63 Argumentum per locum ab auctoritate dicitur probabile, licet non concludat necessario.et.j.nu.76.
64 Substõ pluribus institutis de aliquo facta, et si talis non viueret, nec ex eo filij extarent substituantur pauperes, qũo intelligatur.
65 Uerba illa si nõ eent in rerum nã in substõne posita, quid operentur.
66 Institutio si sit facta de Jacobo, si testator decederet sine masculis filijs, vel cum eis decedentibus postea sine filijs, et si Jacobus non superuiueret instituit ipsius Jacobi filios, quomodo intelligatur illa non superuenientia Jacobi.
67 Uocati ordine successiuo solũ intelligunt vocati eo modo respectu vulgaris substit. non autem respectu fideicómissi.
68 Institutio facta, quod vnus succedat alteri, et eorum heredes, quomodo intelligatur.
69 Institutio facta de tribus filijs qbus deficiẽtibus bona deueniãt in masculos de domo testatoris si tpe mortis triũ heredũ extat, liberi heredum non cẽsent aliquo fideicómisso grauati etc.
71 Dictio maxime dicitur inclusiua casus magis dubitabilis.
72 Intellectus ad.c.raynutius. de testa.
73 Mors licet sit certa hora tamen mortis est incerta.
79 Substitutio vulgaris sui natura fideicómissariam non continet.
80 Clausula codicillaris roborat, et non ampliat volũtatem testõris.
83 Ueritas quomodocũque cognoscatur attendi debet, nec falsa asseueratione tolli potest.
84 Relatio ad testm̃ nil opatur nisi quatenus in illo testõ reperiatur.
85 Confessio errorem non preiudicat veritate comperta.
86 Etiam si sit curata, et repetita.
88 L.octaui.ff.vnde cogna.quomodo pcedit et intelligatur.
89 Promissa inter partes obseruanda sunt.

CONSILIVM CLXXX

Dirigat Dñs vba mea in viã veritatis et iustitie. ¶Ut presens ɔsultatio p iustitia, et veritate absoluatur de duobus disserendũ puto, a qbus istius ɔsultationis resolutio pendet. ¶Et primo, vtrum pars Galcotti in hereditate matris dicatur fuisse, et hodie esse sub fideicómisso per dñam Catherinam ordinato. ¶Scdo, vtrum ipsa dña Catherina dicatur fuisse fideicómisso grauata in testamento fratris eius dñi Joan.malosselli. ¶Circa primũ dubiũ qd in effectu videtur, vtrum inter ipsum Galeottum, et Joan.franciscum filios et heredes testatricis, intelligatur esse factũ reciprocũ fideicómissum. Uidebitur fortasse cuipiã primo aspectu dõm, quod non, nam in materia substõnis, [1] † solet tradi ista regula, quod substitutio que non legitur in testõ facta nõ dicatur, et dicens ɔtrarium debet illud euidenter pbare, cum alias verborum importantia, seu significationi standum sit vulgata.l.nõ aliter.in princi.ff.de legatis.iij.cum si mi. ¶Hanc regulam post plures antiquos per eos relatos tradit patruus et dñs meus Soci.in consil.lxij. Uiso capitulo.iij.col.iij.volu. et insignis modernus dñs Lancello.galiau.in sua solenni repetitio.l.centurio.co lum.lxvj.ff.de vulga. et pupil. Qñ ergo substitutio, seu eius vba in aliquo casu non loquitur nõ censetur facta substitutio, etiã quod forte [2] diceretur testatorẽ illam sensisse, aut cogitasse, † qm̃ non sufficit eum

aliquid voluisse nisi disposuerit. vt.l.qdam cum filiū.vbi Bal.ꝛ Imo.not.ff.de here.insti.tradit Alex.ꝛ valde notat in.l.iij.in fi. C.de lib.prete.cum ꝯcor.multis,vt per Curt.seniorē in ꝯsil.xlij. Testator Augustinus.col.xij.ꝛ Deci.in ꝯsi.lxxxix. Viso pūcto. v.col.Sed in ꝓposito vba testamēti non dnt,neqꝫ in substōne in testō fcā,exꝑmit ꝙ Galeottus,aut ꝙ pmo ex filijs dcesserit sit ali quo onere grauatus,ergo ꝛc.❡His tn̄ nō ob.vior est ꝯria opi. vt.s.ꝑdictus dn̄s Galeottus fuerit fideicōmisso grauatus,ita vt ps eius de bonis ꝑdicte testatricis dēat cū portione dn̄i Jo.frā cisci vltio decedētis sine filijs puenire ad ꝑdictū dn̄m Alexādrū de gorno. ❡Et ista ꝯclo apud me est indubitata, ꝛ ostēdit vera altero de duobus modis. ❡Et pmo dōo,ꝙ inter ꝑdictos fr̄es, ꝛ filios testatricis fuerit factū reciprocū fideicōmissuꝫ,ꝛ sic vnus alteri dicat grauatus si sine liberis dcesserit. Et istud omissis mul 3 tis vr̄ ꝓbari dupl'r,†pmo pōderādo illud vbum,per fideicōmis sum,positū in ipsa instōne hr̄dis,nā ni fallor nihil aliud importat nisi ꝙ ipsi filij sint hr̄des instituti cū onere fideicōmissi inuiceꝫ in iuncto,aliogn nisi instituti filij sic intelligant inuicē grauati vbuꝫ illud nihil prorsus oparet ꝯ.l.si qn̄.ff.de leg.j.ꝛ.c.si papa.de pri ui.in.vj.aut potius implicaret ꝯdictionē in ipsa pn̄cipali instōne ꝯtra vsimilē mentē testatricis.iuxta.l.vbi repugnātia.de regu. 4 iur.iūcta regula.l.quotiēs.ff.de reb.dub.†non.n.capi dꝫ illa in terpretatio per quā actus annullaret,vt ibi,ꝛ per quā testatrix di ceret elegisse viā ad impugnandā,ꝛ inualidandā suā voluntateꝫ. l.iij.ff.de mil.testa.qd̄ esset vbi in vbis implicaret ꝯdictio,ꝛ repu gnātia,vt.d.l.vbi repugnātia.Cōtradictio aūt notissima esset,q2 viderent instituti hr̄des vl'es vti vba pma sonāt,ꝛ sic in iure di recto,ꝛ postea dicerent vocati per fideicōmissum,qd̄ importaret 5 ius vtile,ꝛ directū esse apud aliū ostenderet,† ꝛ sic diceret testa trix statim sibi ꝯriari,qd̄ non est ꝑsumendū,iuxta.l.nā ad ea.ff.de 6 ꝯdi.ꝛ demon.†Itaqꝫ vt oia hec cessent vba illa dēnt interpreta ri hoc modo,vꝫ,vl'es hr̄des per fideicōmissum ꝛc.hoc est,cū one re fideicōmissi inuicē inter eos iniuncto,ꝛ ita memini me alias de simili testō ꝯsultū rn̄disse,ad qd̄ in argumentū facit.l.cū in testō. 7 §.hec vba.ff.de here.insti.†nā dn̄t vbi vba illa, publius Mar cus, ꝛ Gayus substituti hr̄des sunto,importāt primo institutio nē illoꝝ,ꝛ demū substōnem inuicem de eisdē factā,ita in casu isto vba illa,vt vl'es hr̄des esse voluit per fideicōmissum, important vl'em institutionē filioꝝ,ꝛ postea fideicōmissariā substōneꝫ iuiceꝫ 8 factā fm̄ qd̄.ꝯ.dictū fuit.❡Scd̄o hoc idem ꝓbat,†q2 si bn̄ ver ba illa testamēti pōderent, substitutio de Alexādro de gorno, ꝛ fratre institutis filijs facta dr̄ facta post mortē pluriū in tota he reditate,dn̄.n.in testō dr̄,ꝛ ipsis ambobus dcedētibus,vr̄ ꝙ sub stitutio nō sortiat effectum nisi vtroqꝫ mortuo,ꝛ sic dr̄ facta post mortē pluriū,vt cōiter ꝯcludunt doct.maxime dn̄s meus Soci. in.l.hr̄des mei.§.cuꝫ ita.ff.ad treb.†resoluunt.n.illa vba,ambo 9 bus decedentibus ꝛc.i.si ambo decesserint,ꝛ sic post mortē oiuꝫ, vt vr̄ tex.in.l.qui duos.ff.de vul.ꝛ pup.ꝛ dū postea dr̄,substituit hr̄des vl'es Alexandrū ꝛc.ostendit ꝙ substitutio dr̄ facta in to ta hr̄ditate,aliogn nō possent dici substituti hr̄des vl'es, loquor 10 quo ad vba testatricis,put hoc satis ad sensuꝫ patet,†sermo.n. vl'is oia complectit,iuxta.l.iulianus.in prin.ff.de leg.iij.ꝛ.l.a ꝓ curatore.vbi glo.notat.C.māda.❡His sic stantibus dico ꝙ su mus in terminis qnti casus ꝯsiderati per dn̄m meū Soci.in.d.§. cū ita.ij.col.ver.qntus ꝛ vltimus casus.in quo q2 non semp fieri dꝫ eadē determinatio,ꝛ vt varietas opinionē ad ꝯcordiaꝫ redu cat ipse Soci.dicit esse ꝯsiderandos tres casus distinctos,vt per 11 eum.Et omissis duobus pmis,q2 nō sunt ad ꝓpositum,†tertius casus est,qn̄ substitutio fit in tota hr̄ditate post mortem plurium institutoꝝ,quoꝝ aliquo decedente alij supstites ex vsimili men te testatoris excludūt substitutū,iuxta.l.pen.cum sua materia.C. de impub.ꝛ alijs substi.exēplum si filij fuerint instituti,ꝛ post eoꝝ mortē in tota hr̄ditate sit alius substitutus, ꝛ iste est ꝓprie casus noster. Instituit.n.testatrix filios suos Jo.franciscū,ꝛ Galeottū, ꝛ post eoꝝ mortē vl'es hr̄des,ꝛ sic in tota hr̄ditate substituit dn̄ꝫ Alexandrū,ꝛ fratrē,in hoc igit casu credit dn̄s Soci.indubitan ter filios cēseri inuicē substitutos,ꝛ hāc ꝯclusionē ꝯcludenter ꝓ bat ibi in.ij.col.ver.aliqñ ꝛ tertio,ad quem me refero. Qui sub dit hanc ꝯclusionē nō deuiare ab itentione Bar.sed esse fm̄ mē tem eius.Et eandē opi.firmat idē Soci.multum egregie in ꝯsil. ccxlix.Materia pn̄tis ꝯsultationis.vij.ꝛ.viij.col.ij.vol. ꝛ maxi 12 me in ver.scd̄o rn̄deo,ꝙ tūc substitutio ꝛc.†vbi stante hoc,ꝙ in stituti sint filij,vt est in casu nr̄o,ꝛ sic,ꝙ post mortē vnius supersit ꝑsona,que ex ꝑsumpta mente testantis dꝫ excludere substitutū,di cit ꝙ substitutio sic post mortē pluriū facta in tota hereditate di cit facta vltimo morienti,vt per eū,qui ad hoc iura,ꝛ plures do cto.allegat,ꝛ dicit ꝙ ita est cōis opinio a qua in iudicando rece dendū nō est.❡Hoc idē ꝯnalius ēt loquendo dicit Curt. iunior 13 in ꝯsi.clvj.In testō ꝯdito.ij.col.ver.item est alia cōis ꝯclusio.†di cens fm̄ cōem opi.paria esse substōnem fieri ab vltimo moriente, ꝛ post mortē oium,vt per eū.Et hoc posito manifesta sequit cō clusio,ꝙ inter institutos dr̄ factū reciprocū fideicōmissuꝫ cum cō currāt ista tria, ꝙ post mortē pluriū sit facta substitutio. Iteꝫ ab vltimo decedēte.Itē in tota hr̄ditate.❡Et ꝓ ista ꝯclone est tex. quem oēs allegant in.l.titia seyo.§.seya libertis.de leg.ij.ꝛ ita te nendū esse dixi legendo.d.§.cum ita.in.iij.nota.❡Et reperio ꝙ Pau.de cast.in.l.pen.C.de impu.ꝛ ali. substi.relatus ꝛ appro batus per Jas.in ꝯsi.xxxij.Factū sic se hꝫ.j.vol.in similibus ter 14 minis firmat hāc opi.†vult.n.ꝙ si duobus filijs institutis dictuꝫ fuerit,si oēs decesserint sine liberis substituo ꝛc. per talia vba dr̄ inductū tacitū,ꝛ reciprocū fideicōmissuꝫ iter filios, vt p eos. Et qm̄ sup hoc plenissime scriptū est per prestantissimū Aduocatuꝫ predicti dn̄i Alexandri, dn̄m Traianū delphinū mihi vti fratreꝫ honorandū,ꝛ olim acutissimū,ꝛ carissimū discipulū meū, nō cu ro vlterius insistere. ❡Eo ꝑsertim q2 ēt vbi hoc reciprocū fidei cōmissuꝫ quis ptinaciter negaret adhuc alio modo intentio dn̄i Alexandri,ꝛ ꝯclusio.ꝯ.principal'r,ꝓposita ostendi pōt.Dico igit ꝙ scd̄o modo demōstrat,ꝙ ēt pars dn̄i Galeotti iure fideicōmis si ptinet ad dn̄m Alexandrū de gorno substitutū.Dicā.n.si reci procū fideicōmissuꝫ nō admittat,ꝙ ambo filij dicebant grauati, sꝫ post mortē oiuꝫ,ꝛ ille casus obuit expectari,ita vt dn̄s Jo. frā ciscus vltimo decedēs esset obligatus ad portionē dn̄i Galeotti, vt eius hr̄s,ꝛ eius noie. Ad suā vo portioneꝫ ꝓprio noie. Et sic hr̄s eius nūc ad vtrāqꝫ portionē dicet obligatus , put signanter declat Alex.in.d.§.cū ita.in.j.col.ꝛ istud sequunt doc.ibi,ꝛ ego ibidem aliqñ dixi,ꝛ circa finē in pma ꝯclone Bar.circa fideicō. substōneꝫ hoc ꝯnal'r firmaui,siue dicat,post eoꝝ mortē ꝛc. siue,si ambo decesserint sine liberis ꝛc.siue ēt copulatiue puta, si titius, ꝛ seyus decesserint ꝛc.nā cū ꝯditio illa sit volūtariā dꝫ ,put sonāt 15 impleri,† ꝛ ideo dꝫ expectari mors oiuꝫ. Licet hoc ibi videat cō tra Bar.ꝛ sequa.q volebat aliquo ex ꝑdictis casibus substitutū statim admitti quolibet mortuo, ꝛ nō esse expectandam mortem oium.Sed sup hoc nō disputādo,dico ꝙ ēt si cū Bart.ibi vis te nere in casu nr̄o nihil obstabit dn̄o Alexādro, quinetiā ad ptem dn̄i Galeotti admittat,q2 ad eā dicet admissus statiꝫ,ꝙ ille mor tuus fuit.❡Et iste est aūt.ꝛ tertius modus,quo pn̄cipalis nr̄a ꝯclusio vba ostendit,qui tn̄ cū ꝑdictis duobus,sicut ipsi duo inter se,disiūctiue siue alternatiue ꝯsiderant,vt ex ꝑdictis ꝯstat.❡Ex 16 qbus recte intuēti pꝫ clarū rn̄sum ad allegata in ꝯriuꝫ.†Dico.n. ꝙ lꝫ exꝑsse Galeottus nō repiat in testō grauatus,tn̄ reperit ta cite,ꝛ istud sufficit in fideicōmissis p iura notissima. Et hoc fꝫ p mū modū reciproci fideicōmissi.Sed fm̄ alios duos dici pōt, ꝙ ita fuit exꝑsse grauatus dn̄s Galeottus sicut dn̄s Jo. frācisꝯs, vt de se pꝫ. Hec de pma qōne sufficiant. ❡Circa scd̄aꝫ qōneꝫ re solutio eius vr̄ pmo aspectu valde dubia. Et ego sup ea scribere subsistebā,memorqꝫ iam mēsis est, vel circa, vidi quasdā allega tiones aduocatoꝝ Mag[ci] dn̄i Pandulphi malatesta rei ꝯuen ti iurisꝯsultoꝝ qdem excellētissimoꝝ, ꝛ mihi semp honorādoꝝ, qbus ꝯcludebat do.Catherinā cū morieꝫ fuisse grauatā p fidei cōmissuꝫ filijs suis restituere. ❡Et ꝯuis tūc reqsitus a predicto Mag[co] dn̄o Pandulpho ꝯsulere recusauerim ꝓ illa opin.eo ꝙ res dubia videretur,ꝛ animus meus in ꝯriam sn̄iam declinaret. Tn̄ in presentiaꝝ requisitus pro alia parte honestum ducebā ite rum abstinere, ne tantis iurecōsultis viderer aduersari, cum eis plurimū defere soleā.❡Verū enimuero cū vitas nobis precom nibus sit hn̄da, iuxta illud amicus Socrates amicus Plato, sꝫ magis amica vitas,vt legit apud Phylosophū pmo ethicoꝝ, ne illam tacendo,ꝛ ita occultando peccare videat , iuxta.c.quis quis.xj.q.iij.ꝛ.c.error.lxxxiij.distin.requisitus solum,vt pro veri tate sn̄iam meā scribere velim,cū bona venia predictoꝝ Aduo catoꝝ,qd in ꝑsente dubitatione sentiam scribere non verebor ad correctionē tn̄ cuiuscūqꝫ rectius sentiētis.❡Et q2 vt inqt Bal. in.l.precibus.col.viij.C.de impube.ꝛ alijs substi.ferro viā aperit qui per ꝯria transit,vt via ad veritatem,iuxta tn̄ debile indiciuꝫ meū euidētior sit p ꝯria ptrāsibo.Dico itaqꝫ ꝙ in primis,ꝛ pma ꝯsideratione vr̄ ꝯcludendū dn̄am Catherinā fuisse grauatā,put predicti excellētissimi aduocati ꝯcludebāt.Et qdeꝫ ex pluribus. 17 ❡†Et pmo ex verboꝝ testamēti importātia a qua in dubio rece di nō dꝫ.l.j.§.si is q naue.ff.de exerci.ꝛ.l.non aliť.in pn̄.ff.de leg. iij.Nā cū dicant filij dn̄e Catherine vocati ea nō superstite, ꝛ sic decedente,dicunt substituti virtualiter sub cōditione mortis dn̄e Catherine que mors ei ꝯtigere poterat diuersis tpibus,ꝛ sic vba illa videntur

18 illa videnť habere tractũ in futuꝝ. †Quibus sic stantibus substi-
tutio pōt dici cōpendiosa cuȝ sub ꝯdōne mortis multa cōplectať
tpa, iuxta diffinitionē cōpendiose substōnis traditā p Bar. ꝛ cōi-
ter approbatā in.l.centurio.mihi col.iij.vers.ad pmum dico.ff.de
19 vulga. ꝛ pupil. Hoc posito succedit cōis, ꝛ vba ꝯclusio, †ꝙ cōpen
diosa facta per vbum cōe ēt fideicōmissariam dř cōtinere, vt per
Bar. ꝛ alios in.d.l.cēturio.in.iij.q.princi.dum loquiť de effectu
cōpendiose facte per vbũ cōe, vt est vbũ. substituo, vt ibidē Bar
to.declarat, sed in casu isto substitutio facta est per vbũ, substituit,
ꝛ sic p vbũ cōe, ergo ēt fideicōmissaria dř cōprehēsa. Merito er
go vř posse dici, ꝙ dña Catherina fuerit p fideicōmissuȝ grauata
20 filijs suis restituere. ¶ †Nec qcꝗ vř obstare, ꝙ nō sit in testō isto
vbũ, qñcunqȝ, p qd solet fieri cōpēdiosa, qꝛ vř sufficere, ꝙ de mor
te sit facta mētio, qm̃ illud vbũ solet subaudiri, put est tex. cuȝ gl.
in.c.raynutius.circa prin.de testa. ꝛ est de mēte Bar. in.d.l.cen-
turio.mihi col.xj.ver.scdo oppono ad pdicta, ꝛ ex intētione alio-
rum declarat Deci. in.l.pcibus.mihi col.ix.ver.in eadeȝ glo.ibi,
dř aũt ꝛc.C.de impub. ꝛ ali.substi. Idem facit Curt.iunior in cō-
sil.lxxxvj. Presupponiť in facto.ij.col.ver.scda pncipalis erit cō
clusio. ꝛ in ꝯsi.clxxij. Presupponiť in facto.in prin.cuȝ multis cō
cor.qui allegari possent. ¶ Et ista subauditio vbi, qñcunqȝ, sua-
deť pp dictionē, item, que vř repetere iam dicta. Unde cũ in sub-
stitutione facta filie sit vbũ, qñcunqȝ decederet ꝛc. vř ꝙ ēt in sub
21 stitutione facta dñe Catherine dēat dici repetitum. † Attēto ma
xime ꝙ vna pars testamenti solet aliā declarare.l.qui filiabus. in
prin. ꝛ ibi doc.tradũt.ff.de lega.j. ¶ Comprobantur predicta, qꝛ
cũ vba illa, ꝛ ea non supstite, ex quo de morte dñe Catherine lo-
qnunť videnť hře tractũ in futurũ, vt dcm̃ est, ꝛ sic respicere plura
tpa, ꝛ in pposito nřo duo tpa, scȝ tps anteꝗ dña Catherina suc-
cedat dñe Amabilie, quo tpe si illa decessisset filij eius vocati fuis
sent per vulgarem substōnem. Item ꝛ tps postꝗ successerit, quo
tpe sola fideicōmissaria pōt importari cuȝ ista esset testatori soror,
22 ꝛ maior, vt est notum, †vnde vř ꝙ substitutio facta de filijs domi
ne Catherine per vba pdicta plura tpa respicientia intelligatur
vsqȝ ab initio facta in casum qui euenit, ꝛ respectu illius tpis quo
dña Catherina decessit quasi lex certa, de eo qd futurum erat, ita
ab initio declarauerit, argu.l.cum qdam.§.sinaũt.ff.de acqr. he-
re.ꝭm qd egregie declarat Bar.in.d.l.centurio.col. mihi.v.ver.
ꝛ pro hoc patet rñsio. ꝛ in.c.x.ver. ꝛ hoc pbo per rōnem. Cuȝ igi
tur in pposito nostro euenerit, ꝙ dña Catherina decesserit postꝗ
successerat dñe Amabilie, sequiť ꝙ eo casu, vel eo tpe dȝ dici fa-
cta substitutio de predictis filijs, ꝛ ꝯñter ꝙ dña Catherina dicať
per fideicōmissum grauata illis restituere, vt vba ipsa importare
videnť ꝭm qd.s̃.dcm̃ fuit. ¶ Scdo pncipalr eadem ꝯclusio pba
ri vř ex volũtate, ꝛ mēte testatoris saltem vosilr ꝯsiderata, ꝛ per
23 ꝯiecturas. †cum.n. volũtas testatoris ante oīa sit attēdenda.l.in
ꝯditionibus pmuȝ locũ.ff.de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ totũ facit in interpre
tatione testōꝝ.l.ex facto.la grāde.circa med.ff.de her.insti. ꝛ pser
tim in fideicōmissis.l.cũ virum.C.de fideicō. ꝛ.l.hrdes mei.§.cuȝ
ita. ꝛ ibi aliqñ dixi.ff.ad treb.in qbus sufficit illā hři, ꝛ colligi pos-
se ēt tacite per ꝯiecturas, ꝛ per inditia, vt.l.cum pponebať.in fi. ꝛ
ibi doc.tradũt.ff.de leg.ij.sequiť ꝙ illa quoquo mō habita ꝛ intel
24 lecta dēat obseruari, etiā si quo mō vba nō ita sonarent, † cũ vo-
lũtas magis ꝗ vba inspici dēat.d.§.cũ ita.iũcta glo. ꝛ.d.l.cũ ve
rum. ꝛ ideo in.d.l.iij.C.de libe.prete.dř ꝙ vborum interpretatio
nusꝗ tātuȝ pōt, vt melior sensu, ꝛ volũtate testatoris existat. Sed
sic est, ꝙ in casu isto volũtas testatoris vř fuisse, vt dña Catheri-
na sit fideicōmisso grauata, ergo ꝛc. Istud aũt pbari vř pmo ra-
tione ordinate charitatis ipsius testatoris, pmo in dñam Cathe-
rinā, ꝛ post eam postea in eiusdem dñe Catherine filios, vt sic cre
dať illos oino voluisse ad bona sua vocare post eoꝝ matrem, ꝛ ea
defũcta, ꝛ qñcunqȝ. Et sicut si ab initio dña Catherina nō fuisset
supstes, filij ordine charitatis pdicto dicebanť vocati, ita ēt simi-
li ordine dicanť vocati si ab initio supstes fuit, ꝛ postea aliquo tpe
25 decedat. †Eteniȝ validũ vř argumentũ, qd ab ordine charitatis,
ꝛ affectiones sumiť, vt per Bar. ꝛ sequaces in.l.gallus.§.qdam
recte.ff.de libe. ꝛ posthu. ¶ Scdo hoc idem pbari videť, naȝ te-
stator instituendo ppriam filiā, eam qñcunqȝ decederet grauauit,
26 nō obstāte, ꝙ filia esset sibi oibus predilecta, †cum nullus sit ma-
ior amor, ꝗ patris in filiũ.l.qdam cũ filiũ.ff.de here.instituen.no
tat glo.in.l.liberoꝝ.ff.de vbo.signi. facit.l.isti qdeȝ. in fi.ff.quod
met.cau.quo stāte videť inferendum, ꝙ fortius voluerit graua-
re sororem quādocunqȝ decedat, cum minus esset testatori dile-
cta, vt pbatur ex ordine vocationis, ꝛ est notissimuȝ rōne sangui-
nis. Si ergo filiam magis dilectam onerare voluit quandocunqȝ
27 decedat, †cum fideicōmissum sit onus.l.coheredi.§.cuȝ filie.ff.de
vulga. ꝛ pupil. ꝛ tñ rōne maxime affectionis minus onerāda vi-
debať, multo magis videť, ꝙ voluerit grauare sororē minus dile
ctā, ꝛ in qua maior rō vř, auc.multo magis.C.de epis. ꝛ cler. ꝛ de
sacrosanc.eccle.facit.l.vni.in prin.C.de rei vxo.actio. ꝛ.c.cum in
cunctis.in prin. ꝛ ibi docto.tradũt de electio.cum simi. Et isto ar
gumento in similibus terminis vtiť Roma.in ꝯsil.lvj. In casu p-
posito.in.iiij.argu.pro sua decisione. ¶ Tertio principalr predi-
cta ꝯclusio vř pbari per locum ab auctoritate maioꝝ nostrorum.
28 Primo.n.ꝭm eam videť decisio Roma.in dicto ꝯsi.lvj. †nam in
casu suo substitutiō erat facta de Marchobino si dictus Guliel-
mus in reꝝ natura nō foret, ꝛ determinat Roma. illũ Marcho-
binum fuisse substitutũ nedũ vulgariter Gulielmo nō reperto ab
initio, sed ēt per fideicōmissum, vt sic Gulielmus admissus dicať
per fideicōmissum grauatus quādo morieť, vt per eum. Et videť
ibi Roma.loqui quādo aderat dictio, nec, ꝛ sic in fortioribus ter
minis, ꝗ sit casus noster, ꝭm ꝙ per vnũ ex dictis aduocatis pon-
derať si bene memini. ¶ Scdo pro hac eadem ꝯclusione vř pul-
chra decisio Alex.in ꝯsi.cj.Sup pmo dubio.iij.iiij. ꝛ.v.col.versi.
29 quo ad tertiũ dubiũ.vij.volu. †vbi ꝯcludit, ꝙ qdaȝ substitutio fa
cta de qbusdam mulieribus, ꝛ eaꝝ liberis si nullus masculus ex fi
lijs cuiusdā Joānis supesset ꝛc.dř ꝯtinere ēt fideicōmissum, vt scȝ
masculi qui fuerũt iaȝ admissi, vel eoꝝ vltimo decedens dicať per
fideicōmissum grauatus.d.mulieribus, ꝛ sic, ꝙ illa vba, si nullus
masculus supesset, non restringebanť ad tps mortis Joā. sed in-
determinate intelligebanť quādocunqȝ nullus supesset, vt ibi la-
30 tius per eum. ¶ †Tertio allegať decisio Lauren.calca. Anto.ro
sel. ꝛ Franc.de capitibus liste, qui oēs firmauerunt, ꝙ vba ista in
testō, ꝛ quadam substōne posita post alia plura, vȝ. Iteȝ voluit, ꝙ
nō extātibus dicta dña Joāna, nec aliqua ex dictis eius filiabus
bona sua distribuanť ꝛc.debēt intelligi, qñcunqȝ non extiterint, ꝛ
sic qñcunqȝ decesserint, vt sic cōprehendant, nedum vulgarē sub-
stitutionē, sed ēt fideicōmissariā, ꝛ ꝯñter ꝙ vltima ex predictis fi-
liabus decedens sit per fideicōmissum grauata, vt per eos, vt cō-
stat inter ꝯsilia Calcan.in ꝯsil.cij. Casus talis est Ualentinus ꝛc.
vsqȝ ad ꝯsilium.cvij.inclusiue. Sicut ergo in predictis tribus de-
cisionibus, seu in casibus eaꝝ dř cōprehēsa ēt fideicōmissaria sub
stitutio, vt dictũ est, ita ꝛ in casu isto vř dñm post morteȝ dicte dñe
Catherine, vt sic pdicti doct. videanť in simili ēt casum istuȝ deter
minasse arg.l.non pñt.ff.de legi.cum videať eadem rō. ¶ Quar-
to principalr vbi pdicta nō sufficerent, cōclusio pposita vř pbari
31 vigore clausule codicillaris, que solet in testamētis apponi. †Illa
enim opatur vt qd alias iure aliquo, ꝛ per fideicōmissum nō vale
ret, valeat, ꝛ sic dicta clausula fideicōmissariā substōnē, seu fideicō
missi effectũ opať, iuxta tradita per Bart.in.l.j.ff.de iure codicil.
32 ¶ †Hinc videmus ꝙ lȝ cōpendiosa substitutio sit facta p vba di
recta tñ valebit ēt per fideicōmissũ pp claȝ codicillarē, vt p Bal.
in.l.vbis ciuilibus.ff.de vul. ꝛ pup. ꝛ ibi Ang. Imo. ꝛ alij sequũ
tur, refert ꝛ sequiť Deci. ꝛ alios plures alle.in.l.pcibus.col.xi.v
si. ꝛ pdicta ꝯclusio.C.de impub. ꝛ ali.substi. ꝛ in ꝯsil.ccccxxj. Et
pro tenui.circa fi. ¶ Hinc ēt singulr ꝯsuluit patruus ꝛ dñs meus
Soci.in ꝯsi.vj. Inspecta ꝯsultatione.ij.col.iij.vol. ꝛ post eũ Cur
ti.iunior in ꝯs.cxxxix. Presupponiť in facto.col.fi.ver.nō obstat
33 ēt si qspiā ꝛc. †ꝙ substitutio breuiloqua que alias fideicōmissariā
nō ꝯtineret, dř ēt illā ꝯtinere, si in testō sit apposita clausula codi-
cillaris, ꝛ allegat doctri. Bal.in.d.l.vbis ciuilibus, vt per eum.
Sic igiť ꝛ in casu isto vř, ꝙ clausula codicillaris opata fuerit, sub
stitutionē de qua agitur ēt iure fideicōmissi valere, hoc est, ꝙ dña
Catherina dicať per fideicōmissum grauata ꝭm ꝙ.s̃.dictum est.
¶ Quinto ꝛ vltimo, qñ pdicta nō ꝯcluderent, ꝛ res dubia rema-
neret, vř tenendũ dñam Catherinā fuisse per fideicōmissuȝ graua
tā, vt.s̃.qm̃ ipsamet vř tale fideicōmissuȝ acceptasse, ꝛ quasi ꝯfes-
34 sa fuisse in quodā instřo diuisionis celebrato de anno. 1486. † nā
fideicōmissa vñr pbari per ꝯfessioneȝ rogati, iuxta.l.nō intellr.§.
tacite.iũcta glosel.in vbo pbōnibus.ff.de iure fis.vbi ēt hoc dñt
Bar. ꝛ alij, ꝛ idē firmat Bar.in ꝯsi.cxciiij. Cecus de spolero.cuȝ
35 ꝯcor.multis q allegari possent. †Et huic ꝯfessiōi vř oio stādũ, ma
xime attēto ꝙ in fine instři adest inřm de vitate oiuȝ.s̃.dictoꝝ in
illo instřo, ꝛ dř talis ꝯfessio piudicare nedũ illi dñe Catherine cō
fitēti, sed ēt successoribus suis ēt singularibus, vt egregie in fili de
clarat dñs meus Soci.in ꝯs.lxxxij. Sup qōnibus.ij.col.ver.scda
ꝯclo ꝛc.iij.vol. ¶ Et maxime qꝛ pdicta ꝯfessio vř hře psumptio-
36 nē vitatis, †eo ꝙ dña Catherina tanꝗ soror, ꝛ ꝯiuncta psona p
sumebať hře notitiā volũtatis testōris. iuxta.l.octaui. in fin.ff.vñ
cogna. ¶ Et habita tali notitia vti sciens sic testatoreȝ intellexis-
se, crediť ꝙ ita ꝯfessa fuerit, vt sic videať testm̃ illud fuisse sic inter
pretatũ ab ea psona que scientiā volũtatis testōris psumebať ha-

buisse merito tali interpretationi stãdũ videt̃, iuxta.l.minime.ff. de legi. ¶ Presertim ɔtra sic interpretantẽ, ⁊ eius successores et singulares, vt dictũ est. ¶ Hec sunt que p̃mo aspectu quemlibet in predictam opi. inclinare possent, ⁊ in qbus potissime saltez pro maiori parte se fundabant p̃dicti excell. aduocati si recte ego sum memor. ¶ Uerũtñ eis minime obstãtibus ɔ̃riam opi. veluti iudicio meo veriorẽ amplector, put in eã semp iclinaui. Et sic ɔcludo dñaz Catherinã non fuisse aliquo onere fideicõmissi grauatã. Et ad eã ꝓbandã ꝓcedã fere p eũdez ordinẽ quo.s.in ɔ̃riũ argumẽ-

37 tabar. ¶ † Dico ergo ꝙ p̃mũ ⁊ ante oĩa in hãc s̃niam me inducit vboꝝ testamẽti ordo, importãtia, siue significatio a qua in dubio

38 recedendũ nõ est. d.l.nõ aliter.cũ simi.de leg.iij. † Etenim vba illa, ⁊ ea nõ supstite, in qbus stat oĩs difficultas cũ sint ꝓlata p ablatiuũ absolutũ resoluunt̃ in ɔdõnez, ⁊ pinde est, ac si dcm̃ fuerit, ⁊ si nõ supfuerit.l.a testatore.cũ materia.ff.de ɔdi.⁊ demõ.tradit Bar. ⁊ alij in.l.j.eo.titu.⁊ moder.scribũt in rub.ff.solu.matri.vbi aliqñ plene scripsi post alios. Dico modo ꝙ ista ɔditio refert̃ ad decedentiã.⁊ defectum dñe Amabilie vxoris cui decedẽti substituit.d.Catherinã, ⁊ ea nõ supstite.s.tũc cũ decedet dña Amabilia in locũ dñe Catherine iaz defuncte substituit eidẽ dñe Amabilie decedẽti Jo.frãciscũ, ⁊ alios filios dñe Catherine, vel q ex eis tunc supstites erũt.s.tpe mortis.d.Amabilie cui substõnez testator faciebat, ⁊ iste ni fallor est verus sensus verboꝝ de qbus in testamẽto, et vera mens testatoris, vt.j.dicã, nõ aũt ꝙ voluerit admissa.d.Catherina eidẽ per fideicõmissuz filios eius substituere. Sic itaqz exponi debet vba illa, ⁊ ea nõ supstite.s.tpe mortis.d. Amabilie hoc est, si eo tpe.d.Catherina non fuerit supstes, ⁊ ɔsequenter filij eius sunt vocati, ⁊ ita.d.Amabilie decedẽti substituti sub ɔditione nõ supexistentie.d.Catherine matris. vnde cuz talis ɔditio defecerit, qꝛ dña Catherina fuit supstes adiuit fratris hereditatẽ, ⁊ longo tpe postea supuixit, sequit̃ substitutionẽ de fi-

39 lijs eius factam euanuisse. † etenim exploratissimũ est dispositionẽ ɔditionalẽ deficiente ɔditione totaliter extingui, ⁊ nullius esse momenti.l.vni.§.finaũt aliqd sub ɔditione.C.de cadu.tol. Facit .l.qui heredi.§.plautus.⁊ ibi tradunt Bart. ⁊ dñs meus Soci. ff.de ɔdi.⁊ demon. Et maxime in ɔditione casuali, put erat in ca-

40 su nr̃o. † illa enim quocũqz mõ deficiat impedit dispõnẽ, vt declarat Deci. in ɔsi.cccccxxvj. Jn casu occurrenti.ij.col.ver.p̃mo s̃m

41 regulã, cum multis ɔcoꝛ. qui allegari possent. † Et cũ talis ɔditio volũtaria fuerit merũ factũ dꝫ in ea attendi, iuxta tradita per docto.in.l.gallus.§.⁊ qd si tantũ.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ sic sufficit, ꝙ dña Catherina fuerit supstes tpe mortis dñe Amabilie, vt substitutio de filijs facta expiret, qcqd de ea postea sequat̃, iux.l.filiusfami.§.cum qs.de leg.j. ¶ Et ꝙ substitutio de predictis filijs debeat, vt.s.intelligi, suadet̃ ex vnitate orationis qua dña Catherina, ⁊ ipsi vocant̃, ⁊ per vnum ⁊ idẽ vbum dispositiuũ.s.substituit. ex eo.n.videt̃ ostendi ꝙ testator vnam tãtum dispositionẽ facere intendebat, lꝫ de pluribus psonis ordine successiue, seu melius dicam, ꝙ vni tm̃ psone substituere voluit, vꝫ, dñe Amabilie decedẽti, ⁊ tũc vocauit dñam Catherinam si fuerit supstes finautẽ filios

42 eius, † nã sermonis ⁊ dispõnis vnitas parem dispõnez opatur respectu psonaꝝ quas respicit.l.nã hoc iure.cũ vulg.de vulg.⁊ pupil. Excepto tñ hoc, ꝙ nõ simul vocant̃, sed ordine successiuo, pp exp̃ssam volũtatez testõris. Si ergo pari modo vocant̃, seu respectu eiusdẽ casus, ⁊ sic habita ɔsideratione eiusdem tpis, sequit̃ ꝙ oẽs sunt vocati in casu, ⁊ tpe mortis dñe Amabilie.s.d.Catheri-

43 na si tũc viuat, ⁊ ea nõ supstite eius filij. † Facit.l.si legatarius.§.fina.de lega.iij.sicut.n.ibi tp̃s mortis patris attendit̃, vt filia bona testatoris habeat, qꝛ.s.illud tp̃s ɔsideraẽ, vt hẽat patris bona, cũ qbus bona testatoris in dispositione vident̃ ɔiungi, ita in casu nostro in vocatione filioꝝ dñe Catherine dꝫ attendi tp̃s mortis dñe Amabilie, qõ oĩno attendenduz est in vocatione dñe Catherine

44 cuz qua eius filij vna oratione, ⁊ dispõne sunt vocati. † Illud eniz qõ qualificat vnam vocationẽ dꝫ etiã aliaz qualificare quatenus tñ iuris cẽsura patit̃, iuxta doctri.Bar.in.l.seye.§.gayo.ff.de fundo instruc.cũ simi.allegatis per dñm meũ Soci.i ɔsi.cclix. Materia p̃sentis.col.vij.ver.scđe regula est.ij.vol.vbi in simili ita arguit pp vnitatẽ orationis, vt per eum. Nõ ergo video quo modo in casu isto possint dici vocati isti filij per fideicõmissuz post mortẽ dñe Catherine, que iam per plures annos fuerat hẽs testatoris. Et hoc satis aperte suadet̃, qꝛ de tali substitutione, ⁊ onere fideicõmissi dñe Catherine iniungendo nullũ vbuz reperit̃ in testamẽ-

45 to, ergo ⁊c. per regulã quã supra dixi in p̃ncipio ɔsilij. † Nec vsq̃ in iure reperit̃, ꝙ substitutio vni facta sic intelligat̃, vt etiam alteri facta dicat̃. Et maxime hoc dõꝫ est in fideicõmissaria cũ sit onus d.l.coheredi.§.cum filia.ff.de vulg.⁊ pup.cum simi. Jn oneribus

46 enim nõ fit extensio de psona ad psonam, † adeo vt onus ꝓhibite alienationis filio iniunctũ nõ trahatur ad nepotez, lꝫ alias appellatione filij veniat nepos.l.iusta.ff.de vbo.signi.cũ simi.⁊ hoc ꝓbatur in.§.nos igit̃.⁊ ibi glo.notat in auc.de restitu.fideicõ. tradit Bart. ⁊ alij sequunt̃ in.l.filiusfamilias.§.diui. in.x.q.ff.de lega.j. ¶ Et idem est in onere fideicõmissi, vt egregie sentit Curt.senior si recte intelligat̃ in ɔsil.xlv.Sepe reuoluta.x.col.ver.nec mirum est ⁊c. Et si dicat̃ ꝙ imo substitutio de filijs põt dici facta ma-

47 tri, ⁊ sic dñe Catherine cum sint ei vulgariter substitute, † ppter qõ si dicatur, ꝙ substitutio non trahat̃ de psona ad psonã, sed po-

48 tius de casu vulgaris ad casum fideicõmissaria, † iuxta illud qõ dici solet substõnem factã in vnum casum trahi ad aliũ, vt per doct. in.l.gallus.§.⁊ qd si tantũ.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.l.j.ff.de vulg. ⁊ pupil.cum simi. R̃ndetur ⁊ de plano, ꝙ regula p̃dicta ꝓcedit respectu eiusdem substitutionis plures casus habentis, vt.s.si vnus ex illis exp̃mat̃ trahat̃ etiam ad aliuz, sed semp remanet eadem substitutio, qõ non est in casu isto, qꝛ substitutio vulgaris traheret̃ ad fideicõmissaz, qõ nullo iure cauet̃. ¶ Preterea regula illa nõ ꝓcedit in casibus dissimilibus, iuxta pulchrã doctri. patrui ⁊ dñi mei Soci.in.l.j.in.ij.q.in.iij.limitatione.ff.de vulga.⁊ pupil.in casu aũt nostro casus quo dña Catherina iam facta heres decedat dr̃ dissimilis casui quo non posset esse heres, ꝓpter eius defectum ante mortem dñe Amabilie, vt de se notum est ergo ⁊c. ¶ Et predicta ɔfirmantur, nam qualitas non superexistentie dñe Catherine que facit eius filios vocari adijcitur vbo, substituit, respicienti tam dñam Catherinam, q̃ filios eius, cuz aliud vbum in ipsa di-

49 spositione non ponat̃. † Debet ergo predicta qualitas verificari tpe verbi, ⁊ s̃m illud intelligi.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa. Facit.l.ij.de auro ⁊ arg.lega. ⁊.l.titius.ff.de mili.testa. ⁊ tradit Alex.ɔsi.lix.Uiso themate.col.fina.ver.ɔ̃riam s̃niam.v.vol. vbi plures ɔcordantes allegat. Sed non est dubium, ꝙ tp̃s dicti verbi dr̃ tempus mortis, ⁊ decedentie dñe Amabilie, ergo qualitas iam dicta illo tpe debuit verificari, qõ cũ non euenerint absqz dubio euanuit substitutio facta de predictis filijs dñe Catherine.

50 ¶ † Et hac ɔsideratione allegata dici potest, ꝙ in illis verbis, ⁊ ea non supstite debeat oĩno intelligi dictio, tunc, ex qua inducitur restrictio dispõnis ad extremum tpis cui adijcitur vulgata.l.iiij. §.fin.⁊ ibi tradunt oẽs doct.ff.de ɔdi.⁊ demon. Et hoc maxime dicendũ est, qꝛ statim talis dictio ponit̃, duz dicit̃, vel illos qui erunt tunc superstites, negari eniz non põt, quin dictio ista tunc referatur ad tp̃s mortis dñe Amabilie simul tñ cum tpe non existẽtie dñe Catherine. Unde si filij vocant̃ qui fuerunt supstites tpe mortis dñe Amabilie, dña Catherina non superstite, sequitur ꝙ etiam non supexistentia dñe Catherine censeat̃ restricta ad illud idem tempus. Alioquin qualitas adiecta vbo non verificaretur s̃m tp̃s verbi, vt fieri debet, vt modo dicebam. Sic igitur videtur ꝙ per illam dictionem, tunc, substitutio de filijs predictis facta restringatur ad tp̃s predictum, tam et si absqz põderatione istius dictionis, tunc, oĩno idem tenenduz putem per predicta. ¶ Ad qõ etiam facit qꝛ isti filij vocant̃ in locũ dñe Catherine matris, vt sic dicantur in substitutione facta dñe Amabilie subrogati in locuz eoꝝ matris tũc deficientis si casus ɔtigisset, merito ergo sub eius-

51 dem tpis determinatione debent dici vocati, † vt sic subrogatum sapiat naturam eius in cuius locum subrogat̃.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cautio.§.fuerat.institu.de actio.cum simi.allegatis per glo.in.d.§.qui iniuriarũ. Facit.l.j.§.hec actio. ⁊ ibi Barto.plene declarat de actione subrogata.ff.si quis testa.lib.esse ius. fuerit. Cuz ergo dña Catherina esset vocata tpe mortis domine

52 Amabilie eodem tempore dicuntur vocati etiam filij. ¶ † Preterea pro predicta cõclusione, ⁊ sic, ꝙ domina Catherina nõ dicatur per fideicõmissum grauata, ɔsidero, ꝙ si in substitutione facta dñe Amabilie de dña Catherina, ⁊ filijs eius nõ eẽnt illa verba, ⁊ ea non supstite, sed dictum fuisset, sustituit dñaz Catherinã, ⁊ Joan.franciscum, ⁊ alios filios eius, dubitari posset vtrũ essent simul vocati cum matre, an vero ordine successiuo, de quo plene per Barto. ⁊ alios in.l.gallus.§.qdam recte.ff.de libe.⁊ posthu. Et licet dubius sit articulus, quia Barto. ⁊ pleriqz eum sequentes tenuerunt, ꝙ ordine successiuo, quoꝛum opinio in puncto iuris videtur multum ꝓbabilis, vt alias dixi in.d.§.quidam recte. Tamen cõmunis opinio est ɔtra Barto. ⁊ firmat, ꝙ imo in casu isto dicerentur simul vocati filij cum matre, ex quo illa non filia, sed soror testatoris erat, vt per doctores ibi. Quo stante dico ꝙ testator in casu nostro apposuit illa verba, ea non superstite, ad tollendam predictam dubitationem sentiens omnino sororem, ⁊ filios eius ordine successiuo vocare, et istud tantum operantur

53 verba predicta, ⁊ non aliud. ¶ † Posito ergo hoc ꝙ vocentur ordine

ordine successiuo, dubitatur nunc vtrū solum respectu vulgaris substōnis, istud intelligat̃. s. si do. Catherina admitti nō potuisset, an vero ēt respectu fideicō. vt. s. do. Catherina admissa cēseatur per fideicō. grauata filijs restituere. ꝛ lʒ Pau. de cast. in d. §. qui daʒ recte. intellexerit vtroqȝ modo, tñ cōmunis opi. fere omniuʒ est in ꝯrium, vt. s. tantuʒ respectu vulgaris intelligat̃ ille ordo successiuus, vt ibi per Are. ꝛ alios, maxime do. meū Soc. in vlti. q. in tertio, ꝛ scđo casu, per cuius dicta, ꝛ cōem opi. per eum ibi positam determinat̃ (ni fallor) casus noster. etenim sicut ibi ꝯcludit ordinem illū successiuum non importare, vt prima psona admissa cēseatur per fideicō. grauata, sed tñ respectu vulgaris substōnis si prima psona non admittatur, vt per eū, ita ꝛ in casu nostro dicendū est ꝙ do. Catherina non fuerit per fideicō. grauata, vt. ṡ. dictū est. Et hanc opi. vltra alleg. in d. §. qdam recte. firmat Deci. in ꝯsi. ccv. in casu istoꝝ. ij. col. in fi. ꝛ eandem vr̃ firmare Alex. in ꝯsi. xxij. visis, ꝛ ēt perlectis. iij. vol. repetito in. iiij. volu. nu. xij. in. ij. col. ver. ꝛ si diceret̃ dato ꝛc. ꝛ insignis doc. do. Ant. de prato illud ꝯsil. Alex. subscribendo, vt pʒ in consi. xiiij. in. d. iij. vol. incipit ꝯsil. adsit spiritus sancti grã, super. q. proposita. in. iij. ꝛ. v. col. ver. fortassis aliqs dicet, inquiunt. n. predicti doc. maxime vltimus, ꝙ lʒ in casu illo Hieronymus quidā, ꝛ eius filij eēnt vocati ordine successiuo, non tñ intelligitur ille Hieronymus postquaʒ fuit factus heres grauatus per fideicō. sed ei adeunti hereditatem fuit pleno iure quesitū ius hereditariuʒ, ꝛ liberū ab onere fideicō. ꝛ sic dr̃ statim euacuatum, ꝛ extinctū ius filioꝝ eius, vt per eos, qđ etiam voluit ꝯsulendo patruus meus Soc. in consil. ciij. qm̄ presens. col. pen. iij. volu. Sic itaqȝ dōm est in proposito nostro de ipsa do. Catherina, vt. s. non fuerit grauata onere fideicōmissi, ꝛ ꝙ omne ius filioꝝ fuerit extinctuʒ, ꝗ primū illa adiuit hr̄ditatem, ꝛ hec sufficiant quātum ad primū principale fundamentū fundatum in verbis testamēti. ¶ Scđo principaliter ista opi. fundat̃ in voluntate, ꝛ mente testōris, que ante omnia attendi, ꝛ obseruari dʒ, vt. ṡ. dicebatur, ēt si talis voluntas verosimiliter, ꝛ per arg. demonstraretur, vt ēt. ṡ. dictuʒ fuit. ¶ Hec aūt voluntas in primis pbatur ex ipsoꝝ verborum impotātia, nā cum verba testamenti in se nō importent, ꝙ do. Catherina dicat̃ fideicōmisso grauata, vt. ṡ. ex pluribus deductū fuit, arguitur ꝙ nec

54 testōr illud voluerit, † id. n. creditur testator velle qđ loquitur. l. labeo. ff. de suppel. leg. cū simil. Facit qđ vulgo dicitur talis quis presumit̃ qualia verba pfert, arg. c. legimus. in prin. ꝛ qđ ibi gl. not. xciij. distinc. ꝛ. l. de minore. §. pluriū. ff. de questio. cum simili.

55 † Et hinc sumit̃ regula qua dicitur non esse a verboꝝ significatione recedendum, nisi de ꝯria voluntate testōris appareat, vt. l. non aliter. de lega. iij. Hec. n. regula fundatur in eo, q: s. testator

56 credit̃ illud voluisse, qđ per eum prolata verba important, † quia nullū est mentis nostre maius testimonium, ꝗ qualitas inspecta verboꝝ, vt dicebat Bal. in. l. generaliter. post prin. C. de non nu-

57 me. pecu. ꝛ extra de testi. in rub. ¶ † Scđo hec voluntas suadetur, q: cum cogitasset filiā suam Domicillā posse habere liberos qui erant futuri nepotes testōris, ꝛ in quos verosimiliter magna poterat ꝯsiderari ipsius affectio, iuxta no. in. l. liberoꝝ. ff. de ver. sig. noluit tñ eis per fideicō. grauare filiam suā, sed eos ponendo in ꝯditione dicitur illis ius succedēdi ab intestato reseruasse, iuxta glo. ꝛ cōem opi. in. l. lucius. la ij. de here. instit. Sicut ergo in fauorem nepotū ex filia, noluit filiam fideicō. grauare, ita ēt credendū est ꝙ noluerit in fauorem filioꝝ sororis ipsam sororeʒ grauare. Et qdem fortiori ratione, cū minus censeantur dilecti, attento ꝙ testōri erant transuersales, filij vero filie descendentes, fa-

58 cit. l. cū acutissimi. C. de fideicō. † Si igitur fideicō. non fit fauore nepotum ex filia, qđ magis videbatur minus dʒ censeri factū fauore filioꝝ sororis, qđ minus videbatur auc. multo magis. C. de sac. sanc. eccle. ꝛ. C. de episco. ꝛ cler. facit. l. vnica. in prin. C. de rei vxo. ac. cū simi. ¶ Tertio ꝙ predicta fuerit mens testōris ostenditur ꝯsiderando totam suam dispōnem, ꝛ rationes cuiuscunqȝ partis discurrendo. Dico. n. ꝙ primo loco filiā institutam ꝯsiderauit posse decedere cū liberis, ꝛ etiam sine eis, ꝛ si absqȝ liberis decederet, cū vellet bona sua peruenire ad vxorem, de ea facit expressam substōnem, ꝛ noluit ꝯsidere de ipsa filia, dubitans forte ne maritali affectione, aut alia causa priuaret predictā vxorem, lʒ esset mater. d. filie, grauauit ergo filiā expresse si sine filijs decederet rōne predicta, sed si cum filijs noluit eā grauare. nam lʒ intentio testatoris esset ꝙ post filiā suam nepotes ex ea haberēt, si superessent, cum illos posuerit in ꝯditione, iuxta. l. lucius. la. ij. ff. de her. insti. non tñ de hoc voluit filiam grauare ꝯfidens in materna charitate in filios que maxima est, vt est notissimū, ea enim mediante sibi ipsi suasit testator, ꝙ ipsa vbi testari vellet filios ante omnes alios institueret, ꝛ si non testaret̃ ꝙ eidem filij ab intestato succederent, iuxta auct. in successione. ꝛ in corpore vnde sumitur. C. de suis, ꝛ legiti. Scđo loco postea cum vellet, vbi bona ad vxorem peruenissent, ꝙ post eius mortē essent do. Catherine sororis, vel illa iam defuncta Joā. francisci, ꝛ alioꝝ filiorum ipsius do. Catherine de hoc expresse grauauit vxorē suam do. Amabiliam, seu illi decedenti de predictis psonis fecit expressam substitutionem, ꝛ hoc q: non ꝯfidit de dicta sua vxore, facillime enim potuisset ipsa alijs psonis bona relinquere, imo nec ab intestato do. Amabilis do. Catherina erat successura, ꝛ minus eius filij. ¶ Cum autē postea considerasset ꝙ ad sororem suā superstitem tempore mortis do. Amabilis bona puenire possent, prout de facto euenit, esto ꝙ haberet in mente ꝙ post eā bona transeant ad filios eius, tñ noluit illam de hoc grauare, nec aliqđ fideicōmissum inducere, q: ꝯfidit de materna affectione si testaretur, prout re ipsa ꝯtingit, q: filios suos fecit heredes, vel ꝙ ei intestate decedenti filij ab intestato successissent. d. auct. in successione. Potuit etiam induci testōr ad ipsam sororem non grauandam predictis eius filijs, vt illi essent magis obedientes, ꝛ obseqores videntes bona predicta pendere ex illius arbitrio. ¶ His itaqȝ recte animaduersis arbitror prudentissimum quēlibet, ꝛ circunspectus iudicem facile credere, ꝙ testōr noluerit aliquo modo do. Catherinam sororē grauare, attento maxime ꝙ de tali grauamine nullum verbū reperitur in testamento. Ex quo solo ita cōcludenduʒ esset etiam ꝙ aliquo modo qs diceret intentioneʒ testatoris fuisse

59 se grauare, lʒ hoc aperte negetur per predicta, † nam nō sufficit testatorem aliqđ in mente gerere, nisi disponat, vt aliquo modo colligatur ex verbis. l. qdam cum filium. vbi Jmo. ꝛ alij. ff. de here. insti. ꝛ tradūt doct. in. l. iij. C. de lib. preter. ¶ Demum ꝙ ex illis verbis, ꝛ eā nō superstite Jo. franciscum galeottum ꝛc. mens testatoris non fuerit inducere fideicō. de quo agitur ostenditur per deductionem ad absurdum, nam der̃ ꝙ do. Catherina post mortem fratris habuerit alios filios, put facillime contingere poterat, certe si fuisset grauata per fideicōmissum illis tribus in testamento nominatis, nihil de talibus bonis potuisset nouis filijs relinquere, cū iam essent debita primis filijs ex causa fideicōmissi,

60 † ꝛ ita inter filios eius inequalitas inducta fuisset, qđ iura videntur abhorrere, ꝛ pro absurdo habere, argu. l. cū pater. §. euictis. cum sua gl. ff. de leg. ij. facit. l. illud. in fi. C. de colla. ꝛ plura, ꝛ quidem egregie circa hoc tradit Are. in ꝯsi. i. decreueram. prope fi. ver. in casu aūt nostro. ꝛ dixit do. meus Soc. in ꝯs. clx. in presenti consultatione. iij. col. ij. volu. ꝛ in ꝯsil. cvij. casus ser Franciscus. in fi. iij. vol. Alex. in cōsi. lxxvij. capio primum. ij. colū. versi. certi iuris est. Cor. in consi. ccxvij. qđ dictus ser Antonius. i. colum. iiij. volu. ꝛ Dec. in ꝯsi. lix. lʒ in casu. iij. col. cum infinitis ꝯcordan.

61 qui allegari possent. † Arguendo itaqȝ per locuʒ ab absurdo predicto remouendo, iuxta. l. nam absurdū. ff. de bo. liber. l. consulta diualia. C. de testa. ꝛ. l. diuortio. in prin. ꝛ ibi Jas. in. v. nota. ff. sol. mat. ꝛ. l. hr̄des mei. §. cum ita. vbi aliqñ dixi. ff. ad treb. cū simili. dicemus testatorem nō induxisse predictum fideicōmissum, vt sic soror eius inter omnes filios posset equaliter bona sua distribuere, ꝛ nō esset coacta ad tolerandā inequalitateʒ inter eos, quam iura abhorrent, vt per doct. in locis preallег. ¶ Tertio principaliter ꝯclusio proposita pbatur ratione legalis interpretationis, vbi verba testamenti, ꝛ mens testatoris nos in dubio ponerent,

62 nam cum agatur de onere iniungendo, † cum fideicōmissum sit onus. l. cohr̄di. §. cum filie. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. ṡ. dictū fuit. Jn dubio fieri dʒ interpretatio in benigniorem partē, ꝛ sic vt onus non sit iniunctum, vel minus grauet̃ heres ꝗ potest, argu. l. cum quidam. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. facit etiam. l. si ita relictū. §. fi. eo. ti. ꝛ. l. nūmis. de leg. iij. cum simil.

63 ¶ † Quarto pro ista opi. allegant̃ plures decis. maioꝝ nostrorū, ꝛ ita fit arg. per locum ab auctoritate, qđ quidem lʒ non concludat necessario, dicitur tñ probabile ſm Bal. in. l. ꝗnticulaʒ. C. de episco. ꝛ cle. ij. col. ver. item est arg. ab auctoritate, ꝛ ego alias dixi in. l. cū filiofa. in. iij. nota. de leg. i. ¶ Primo itaqȝ pro opi. predicta vr̃ pulchra dcis. Pe. de ancħ. in ꝯ. ccxxvj. iste magister.

64 per totuʒ, † vult. n. ibi ꝙ si filijs omnibus iā institutis descendentibus substituat̃ Benedictus, ꝛ si Benedictus nō viueret, nec ex eo extarent filij substituantur pauperes Christi, illa verba si Benedictus nō viueret, intelligunt̃ tpe mortis filioꝝ testōris, ꝛ ideo concludit Pe. de ancħ. ꝙ si Benedictus tunc viuat, ꝛ admittatur ad hr̄ditatem illam pleno iure, ꝛ libere acqrit, ꝛ non dicit̃ aliquo onere fideicōmissi grauatus ipsis pauperibus, etiam ꝙ decesserit postea sine liberis, vt per eum, vnde si illud ibi est, vbi agitur de pauperibus excludēdis, ꝛ sic de reijciendo fauore anime,

fortius in casu nostro idem dicendū est cum non agatur de fidei-
65 cōmisso facto fauore anime.†Scōo allegatur solēnis decis. Ab
ba.in consi.xl.facti ɔtingentia.similiter per totuz.i.vol.vbi testa
tor,si tpe sue mortis nō habebit filios,quos instituerat substituit
quēdam Federicum,ꝛ eo non extāte illius filios,ꝛ si ipse Federi
cus,vel eius filij non erunt in rerū natura,substituit quēdaz Leo
nellum,dicit ibi Abb.ꝙ illa verba,si non erunt in rerū natura,re
stringuntur ad tp̄s mortis testatoris,ꝛ ideo ɔcludit ꝙ si tunc Fe
dericus extabat,ꝛ ita sit factus h̄ns,dato ꝙ postea sine filijs de-
cedat non dr̄ onere fideicōmissi grauatus predicto Leonello,cu-
ius substitutio euanuit,ꝗ̄ primū Federicus superuiuens ad here
ditatem admissus fuit,vt per eū,ꝛ ita dicendum est in casu nostro
66 de substōne filiorum predicte do.Catherine.† Tertio allegatur
Cor.in ɔsi.clxxxvj.ꝗ̄ꝗ̄ presens.per totuz.iij.vol.maxime in ver
si.sed nō obstan.predictis.nam in casu illo fuerat institutus qui-
dam Jacobus,si ɔtigerit testatorem decedere sine liberis mascu
lis,vel cū eis decedentibus postea sine filijs,ꝛ si.d.Jacobus non
superuiueret instituit filios.d.Jacobi,ꝛ ɔcludit ibi Corn.ꝙ non
superuiuentia(vt ita dicā).d.Jacobi,debet intelligi tpe mortis
testatoris,vel filioꝝ sine filijs decedentium,ꝛ ideo vult ꝙ si Jaco
bus vti superuiuens fuerit admissus non dicat̄ per fideicōmissuz
grauatus suis filijs,ꝛ ita proprie dōm est in casu nostro de domi.
Catherina. Adde ēt eundem Cor.in ɔsil.cccxv. videtur in hac.
i.volu.per totuz,nam lʒ ibi velit in casu illo auiam quādam esse
per fideicō.grauatam postꝗ̄ fuit admissa,tn̄ id procedit particu
laribus rationibus in eo casu ɔsideratis,que in casu isto nō repe
riuntur,ꝛ ideo mēs Cor.ibi est,ꝙ extra illas rationes,ꝛ sic in ca
su nostro,vel simili nō dicatur factum fideicō.vt satis ɔstat ex di-
scursu illius ɔsilj,ꝛ maxime in rationibus dubitādi.Quarto alle
gatur auctoritas Alex.in.d.ɔsi.xxij.lib.iij.quod ēt reperitur nu
67 me.xiij.lib.iiij.ꝛ Anto de prato in subscriptione ad.d.ɔsil.†dum
volūt ꝙ vocati ordine successiuo solū intelliguntur vocari eo mo
do respectu vulgaris substōnis,non autem dn̄r vocari respectu fi
deicōmissi,qm̄ primo admissus non dr̄ fideicō.oneratus,imo per
eius admissionē extinguit omne ius vocatoꝝ secum ordine suc-
68 cessiuo,vt ēt.s̄.dictum fuit.†Quinto plurimum seruit auctoritas
Jas.in ɔsi.cxxxiiij.in causa que vertitur.ij.col.i.vol.in casu.n.suo
fuerat dictū,ꝙ vnus succedat alteri,ꝛ eorum heredes,ꝛ dicit Ja
so.ꝙ illa verba,ꝛ eoꝝ heredes,non possunt per se determinare,
nec nouam facere substōnem,cum per se non stent,nec habeant
verbū principale,sed reguntur a verbo illo succedat ꝛc.ꝛ ideo de
bent intelligi cū omnibus qualitatibus que ɔtinentur in clausu-
la precedenti,per ea que Jas.ibi alleg.ɔcludens ex eo ꝙ non di-
citur factum fideicō.post aditam h̄ditatem,sed tantum dr̄ facta
substitutio vulgaris,vel alia directa,vt per eum.Jta ergo vr̄ di-
cendum in casu isto,in quo verba illa,ꝛ ea non superstite ꝛc. non
stant per se,sed regunt̄ a verbo substituit,posito in precedēti clau
sul!,sic igitur debēt intelligi cū omnibus qualitatibus preceden-
tibus,ꝛ sic ꝙ nō operentur aliqō onus fideicō.do. Catherine in
iunctuz,sed ad tp̄s mortis do. Amabilie restringi debēt,vt etiaz
69 supra dictū fuit.†Sexto allegatur ēt auctoritas Phil.dec.olim
cōpatris mei hoñ.in ɔsil.lxiij.ꝛ pro tenui facultate. in primo du-
bio.ij.col.ver.scōo testator aliuz ꝛc.vbi vult ꝙ si institutis tribus
heredibus dicat̄,ꝛ ipsis tribus deficientibus voluit ꝙ.d.sua he-
reditas deueniat in liberos masculos de domo testōris ꝛc. si con
tingat liberos h̄dum extare tpe mortis ipsorum trium hereduz,
ꝛ ita admitti ad h̄ditatez non censent̄ postea aliquo fideicō.gra
uati primioribus de domo,sed substitutio de illis facta euanuit,
ꝗ̄ primum liberi institutoꝝ heredum admissi fuerūt,qꝛ verba il-
la,ꝛ ipsis nō existentibus,debent intelligi,scʒ tempore mortis.d.
70 heredū,vt ibi per Dec.Jta ergo in casu nostro dōm est.†Et si di
catur ꝙ Dec.loquitur qn̄ aderat in testō dictio,tunc,que tp̄is ex
tremitatē importat,vulga.l.iiij.§.si.ff.de ɔdi.ꝛ demon.Rn̄detur
primo ꝙ ēt in casu nostro adest dictio,tūc,in si.substōnis, ꝛ cense
tur virtualiter apposita ēt circa illa verba,ꝛ ea non supstite,vt.s̄.
dictū fuit.Scōo etiam rn̄detur ꝙ imo Dec.in.d.cōsil.sentit idez
esse si nō adesset dictio illa,dicit.n.ꝛ hoc maxime dōm est in casu
71 nostro ꝑpter dictionem tunc ꝛc.†Etenim dictio illa,maxime,dr̄
inclusiua casus magis dubitabilis.l.fi.C.vnde lib.cū si. ¶Et ex
his oibus satis superqꝫ ostensum arbitror do.Catherinā liberaz
fuisse ab onere fideicō.¶Superest nunc rn̄dere ad alle.in ɔriuz,
ꝛ lʒ fere ad oia recte intuenti apparere possit rn̄sio ex iam dictis,
tn̄ vt clarius veritas predicte ɔclusionis demōstretur,singulatim
ad oia respōdetur.Et ad primuz rn̄detur ꝙ imo verba ipsa testa
menti,ꝛ ipsoꝝ importantia potius ostendūt do.Catherinaz non
fuisse grauatā,vt.s̄.plene dictum fuit in primo principali funda-
mento pro ɔclusione quaz teneo,vt sic dicere possimus arg. illud
retorqueri,ꝛ qdem fortiter,vt.s̄.ex predictis ɔstat.Nec ob.ꝙ in
verbis illis,ꝛ ea non supstite,videat̄ facta substitutio ipsoꝝ filio-
rum sub ɔditione mortis do. Catherine ꝛc.vt in arg. dicebatur,
qm̄ hoc fatendo dico ꝙ dr̄ talis ɔditio restricta ad tp̄s quo dece
deret do. Amabilia vxor,vt.s̄.dictū fuit,ꝛ ꝑpterea negat̄ ꝙ isto
casu subaudiat̄ dictio,qn̄cunqꝫ,ꝛ similiter negat̄ ꝙ illa verba di-
cant̄ habere tractum in futurū generaliter loquendo,sed tm̄ vsqꝫ
ad mortē do. Amabilie,ad cuius tp̄s dicitur restringi nō super-
72 existentia do.Catherine.† Nō obst.d.c.raynucius.cū glo.qꝛ ibi
verba,si absqꝫ liberis moreretur,sunt ɡ̄naliter prolata, ꝛ ad cer-
tuz tp̄s non apparent restricta,merito pōt ibi subaudiri,qn̄cūqꝫ,
qō non est in casu nostro, ꝛ per hanc viam rn̄detur ēt ad doctri.
Bar.in.d.l.centurio.ꝛ alioꝝ,de quibus in arg.ꝑcederent.n.qn̄
verba non deberēt restringi ad certum tp̄s,nec est verū ꝙ substi-
tutio, de qua agitur, quatenus pōt dici facta do. Catherine de
eiusdē filijs possit dici compendiosa,ꝛ plura tp̄a complectēs, cuz
tm̄ ad vnum tp̄s,ꝛ ad vulgarez substōnem tantuz dr̄ referri,ꝛ re-
stringi,nec dictio,itez,quicꝗ̄ facit,qꝛ pōt dici ꝙ non respicit sub
stitutionē factam do.Catherine,que tm̄ fuit vulgaris,sed eā que
fit do. Amabilie,ꝛ possuz fateri ꝙ in v̄bo decedenti, subaudia-
tur dictio qn̄cunqꝫ propter virtutez.d.v̄bi item,ꝛ sic fateor ꝙ re
spectu do. Amabilie pōt dici substitutio cōpendiosa plura tp̄a,ꝛ
plures substōnes comprehendēs. Posset ēt forte dici virtute di
ctionis,itē,non fieri talem repetitionē,sed non curo qꝛ vt dixi re-
spicit substōnem factā do. Amabilie,ꝛ non do. Catherine,cū il-
la sit restricta ad tp̄s mortis do. Amabilie,ꝛ sic ad vulgarez tm̄,
vt iā dictuz fuit,ꝛ hoc stante ɔstat nihil ad propositū esse conside
rare ꝙ lex,veluti certa eoꝝ que futura sunt ab initio disponat, ſʒ
qō casus postea succedat,vt in arg.dicebat̄,qm̄ cuz sit restricta il
la non supexistentia,vt.s̄.nō est opus facere talez ɔsiderationez,
vltra ēt ꝙ isto casu non cōueniret, posito ꝙ talis restrictio facta
non esset,qꝛ lex dr̄ certa tm̄ eoꝝ que aliquo mō certa sunt in re-
rum natura,lʒ non nota sint hoibus,vt est quot sunt in vtero, ꝑ
ut proprie loqtur.d.l.cuz qdam.§.suum.de acq.her.sed qn̄ quis
sit moriturus,lex non dr̄ certa, quicqd dixerit Bar.in.d.l.centu
73 rio.qui in eo male loqtur,ꝛ ibi post alios illū reprobaui,† mors
enim lʒ sit certa,incerta tm̄ est hora mortis.l.i.ꝛ ibi per doct.ff.de
ɔdi.ꝛ dem. Preterea ad oia alleg.in ɔriuz respectu predicto.s.
dum dr̄,ꝙ sufficit fieri mentionē mortis,vt substitutio sit cōpen-
diosa,ꝛ fideicō. cōtineat, pōt rn̄deri ꝙ procedunt qn̄ substitutio
in qua fit mētio mortis alicuius principaliter, ꝛ pp se fit ei, de cu
ius morte fit mētio, puta filium instituo, ꝛ si decesserit, substituo
Gaiū,ꝛ si Gaius postea decesserit substituo Seiū,ꝛ sic de simili-
bus,qō non ɔtingit in casu nostro,naʒ cū testator facit mētionez
de non sup existentia do.Catherine,ꝛ sic de eius morte non facit
principaliter,ꝛ pp se illi substōnem,sed substōnez facit do. Ama
bilie decedēti de.d.Catherina,aut de eius filijs sub vna, ꝛ eadez
oratione,ꝛ sub eodē ver. substituit. ¶Non ob.modo scōm prin-
cipale fundamentū de mente,ꝛ verosimili voluntate testōris, qm̄
illud totaliter negat̄,ꝛ ɔriam fuisse mentez eius.s̄.probatum est.
74 † Nō ob.ratio ordinate charitatis ꝛc.qꝛ rn̄detur ꝙ ex ea nō ar-
guit̄ testatorem disposuisse.qō non disposuit, ꝛ illi rationi satisfa
ctum fuit in ɔfidentia quaz habuit testator ꝙ do. Catherina fi-
lijs relinqueret,,ꝑut fecit,vel ꝙ ei ab intestato successuri erāt, qō
sūs vr̄ testator reseruare voluisse,ſm qō.s̄.fuit declaratū in scōo
principali fundamēto in tertia rōne,ꝛ per eandez ɔsiderationem
rn̄detur ad scōaz rōnem in ɔriuz alleg.naʒ si filiā valde dilectaz
grauauit per fideicō.non tn̄ grauauit filijs suis, si quos vnꝗ̄ ha
beret,sed respectu illoꝝ ɔfidit de materna affectione, vel ius suc
cedendi ab intestato reseruauit,ſm qō.s̄.dictuz fuit in preallega.
75 tertia rōne. ¶† Non ob.tertiū principale fundamentū sumptuz
per locū ab auctoritate, qm̄ primo rn̄detur alleg. decis.esse alie-
nas a casu nostro,ꝛ in diuersis terminis ꝑcedere,naʒ Ro.in con
si.lvj.primo loco allegatus,loqtur qn̄ clare ɔstabat ꝙ testōr vo-
luit facere substōnez fideicō.cuʒ ille Marcobinus fuerit substitu
tus vulgariter,pupillariter,ꝛ per fideicō. vt ipse Ro.dicit in sua
tertia rōne.Jtē ꝛ scōo in casu illo fuerūt diuerse orationes, ꝛ qn̄
substitutus fuit Marcobinus testōr propria,ꝛ oōne per se stāte
faciebat substōnez illi Guglielmo,de cuius non existētia in reruʒ
nā,ꝛ sic de morte fiebat mentio,hec aūt non ɔtingunt in casu no
stro,merito ex diuersis nō est arguendū. Preterea in casu nostro
pōt dici ꝙ adest dictio,tūc,ſm qō.s̄.deductum fuit,qō non est in
casu Ro.ꝛ istud est qō ipse nitit̄ demonstrare per tres primas ra
tiones ostēdendo ꝙ dictio,tūc,posita in precedenti oōne,ꝛ sub-
stitutiōe non dr̄ repetita in ea que fit de ipso Marcobino,ꝛ pro-
pter hoc

pter hoc non possum non admirari, ꝙ vnus ex predictis aduoca tis aduerse ptis põderauit Ro. loq ēt, vbi adesset dictio, tūc, cuꝫ satis clare ꝯstet illuꝫ ꝑriuꝫ voluisse. Similiter ēt dico de ꝯsil. Alex. ā. cj. lib. vij. naꝫ ēt in casu illo fuerūt diuerse orōnes, ꝛ separate substitutiões. nec ēt aderat dictio, tūc, ꝛ vbi adfuisset (ꝑut in casu nostro ꝯsideraꝛ) Alex. esset ꝓ nostra opin. vt ipse ibi expresse dicit. Preterea Alex. in casu suo ꝯsiderat ꝙ si aliud diceret, ꝙ̄ ipse firmat, non seruaret ordo ltime successionis ab intestato, nec effectus ꝓhibite alienationis ꝯ̄ expressaꝫ voluntatē testantis. Preterea in casu illo testōr dixit, si nullus masculus ex filijs Io. super esset, aut nullus eoꝝ ipsi testōri hr̄s esset, ex qua alternatiua ostendit manifeste ꝙ voluit substituere nedū vulgariter, vt in scđa pte alternatiue, sed ēt per fideicōmissuꝫ, vt in prima pte. d. alternatiue, ꝛ ita ēt ꝯsiderat ibi Alex. in. ꝟ. ꝛ per hec pꝫ rn̄sio ad allega. in ꝑriuꝫ, hoc aūt in casu nostro nō reperiꝛ, ergo ꝛc. Sic ēt pari modo, dico ꝙ decis. Calca. ꝛ socioꝝ in ꝯsilijs prealle. est in terminis valde diuersis a casu nr̄o, maxime qꝛ in casu illo substitutio pauperū est per se stās, ꝛ in separata orōne a substōnibus alijs, nec aderat dictio, tūc, aut alia, per quā posset dici restricta illa substitutio ad tp̄s mortis testatoris, in casu aūt nostro pōt ꝯsiderari dictio, tūc, ꝛ substitutio de filijs do. Catherine fuit facta in eadeꝫ orōne, ꝛ sub eodē verbo dispositiuo, substituit, vt. s̄. pluries dictuꝫ fuit. Possent ēt ꝯsiderari alie diuersitates, vt qꝛ ibi agaꝛ de pia causa, ꝛ de substōne facta in fauoreꝫ aie testōris, in quo plurimum se fundāt doc. predicti, qđ non est hic. Itē ꝙ ibi redacta erat res, vt si testōr viuens interrogareꝛ, verosiliter rn̄disset pro pauperibus, magis ꝙ̄ pro extraneis, vt doc. illi ꝯsiderant, maxime Calca. in ꝯ. ciij. col. pe. vbi in casu nostro ꝑriuꝫ esset dōm, cū res ad hoc sit redacta, vt qđ sit inter filios sororis testōris ꝯiunctos sibi in scđo gradu inspecto iure canonico, ꝛ do. Pandulphū ipsi testōri penitus extraneū, ita vt verosiliter testōr viuēs interrogatus rn̄deret pro filijs sororis. cuꝫ igiꝛ ꝯstet allega. auctoritates nō esse in terminis nostris, sed lōge diuersis, ꝛ diuersas rōnes hn̄tibus de eis ad casuꝫ nostrū non pōt sumi arg. per iura vulgaria. † Scđo ēt respondēri posset ꝙ arg. ab auctoritate non est necessariū, nec ꝯcludit, sed dr̄ tm̄ probabile, pōt tn̄ legibus, ꝛ rōnibus ꝯuinci, vt inquit Bal. in. d. l. ꝯuenticulaꝫ. C. de episc. ꝛ cler. ꝛ dixi ego in. d. l. cū filiosa. in. iij. no. sed in casu nostro iuribus, ꝛ rōnibus vrgentissimis ꝓbatū est do. Catherinā non fuisse grauatā, ergo ꝛc. Preterea ꝛ tertio dici posset ꝙ plures sunt auctoritates pro ꝯclusione nostra, ꝛ magis in terminis, vt ex predictis ꝯstat. Et iā allatis addit Iac. de zochis qui ꝯsuluit ꝑriuꝫ eius, qđ ꝯsuluerūt Calca. ꝛ socij, vt pꝫ inter ꝯsilia Calca. ꝯsi. cviij. ꝛ ista auctoritas est in fortioribus terminis, nā si in casu illo negat iste doc. fideicō. substitutionē factaꝫ fauore pie cause in diuersa orōne, ꝛ vbi nō aderat dictio, tūc, ac ēt in casu quo testōr verosiliter ꝑriuꝫ dixisset, fortius negaret illaꝫ in casu isto vbi predicta cessant, ꝺm qđ. s̄. deductum fuit, vnde dicā ꝙ si ab auctoritate sit arguendū a pluriuꝫ auctoritate arguaꝛ, quasi a cōi opi. que est in fauoreꝫ nostrū magisꝙ̄ ab auctoritate paucioꝝ, ꝛ vt dixi in valde diuersis terminis loquentiū. ¶ † Nō ob. quartuꝫ fundamentuꝫ de cl̄a codicillari, qm̄ primo loco rn̄detur ꝙ in testō mihi exhibito, ego nō lego aliq̄ cl̄am codicillarē, nec expressaꝫ, nec sub aliqua dictione ꝛc. inclusam, ꝓpterea talis cl̄a, veluti non apposita non dꝫ ꝯsiderari, nec dicatur eaꝫ cōprehendi sub illa cl̄a, ꝛ hoc suū vlti. testm̄, ꝛ suaꝫ vltimā volūtateꝫ ꝛc. qꝛ istud negaꝛ, soluꝫ. n. illud ꝛc. importat, qđ ꝛ quā voluit oibus preualere, vt periti tabelliones testabunꝛ. ꝛ lꝫ aliqñ in testō soleat subdiꝛ, cassans ꝛc. ꝛ si non vꝫ ꝛc. ꝛ per istud vltimū inducaꝛ cl̄a codicillaris, tn̄ cuꝫ in casu isto hoc nō reperiaꝛ, non vr̄ posse dici ꝙ fuerit talis cl̄a apposita. Scđo posito ꝙ quis vellet aliqua rōne eā haberi pro apposita, rn̄detur ꝙ in ꝓposito nostro non pōt operari fideicō. de quo agiꝛ, naꝫ illa cl̄a operaꝛ, vt si in dispositione testōris fideicōmissaria ꝯtineret tn̄ per verba directa non ꝯtinetur, ꝯtineaꝛ per cl̄am codicillareꝫ, vt est exēpluꝫ in compēdiosa per verba directa facta. † naꝫ lꝫ alias in cōpendiosa comprehendaꝛ fideicō. tn̄ ꝑꝑ verba directa que obliquū sensum non patiunꝛ, non cōprehendiꝛ hꝫ magis cōeꝫ opi. vt per doc. in. l. centurio. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ in. l. precibus. C. de impu. ꝛ ali. substit. Si aūt apponaꝛ cl̄a codicillaris fideicō. dr̄ cōtineri, qꝛ sic crediꝛ de mēte testantis qui per eaꝫ cl̄am dr̄ recedere a nā verboꝝ directoruꝫ, ꝛ ita ꝓcedit doctr. Bal. ꝛ seq. in palle. l. Vbis ciuilibus. ff. de vul. ꝛ pup. non tn̄. d. cl̄a operaꝛ, vbi voluntas testōris non ꝯsideraꝛ circa fideicō. prout est qñ fit sola vulgaris substitutio, † illa. n. sui nā fideicōmissariaꝫ non ꝯtinet, vt per Bar. ꝛ alios in. d. l. centurio. vñ eaꝫ non ꝯtinebit ēt ꝙ apponaꝛ cl̄a codicillaris, ita egregie declarāt doc. in. d. l. ꝑcibus. maxie Dec. col. mihi. xj. ꝟ. vlterius tn̄ in ista mā. qui subdit hoc esse valde notañ. qꝛ ēt doctissimi viri in eo qñq; decipiunꝛ, ꝛ ꝙ recusauit paucis diebus elapsis ꝯsulere ꝑrium, idē voluit in prealleg. ꝯsil. ccccxxxj. col. i. ea rōne, † qꝛ cl̄a codicillaris roborat, nō ampliat volūtatem testōris, ꝑut voluit Bal. quē ipse alleg. in ꝯsi. cccxix. qdaꝫ Nicolaus. co. fi. v. volu. Tertio ēt rn̄deri pōt ꝙ alleg. in ꝑriuꝫ forte ꝓcederent qñ testator alicui de per se, ꝛ post eius mortē faceret substōneꝫ, vt proprie est exēpluꝫ in cōpendiosa, sed in casu isto testōr non erat intentus substituere do. Catherine, sed do. Amabilie, ꝛ vocauit do. Catherinā, vel ea nō supstite filios eius, ꝛ ꝑpea cl̄a codicillaris non dꝫ taleꝫ effectū operari, vt. s̄. d. Catherina dicaꝛ grauata. † Quarto ēt rn̄detur ꝙ cl̄a predicta non operaꝛ taleꝫ effectuꝫ qñ substitutio dr̄ restricta ad certū casum, siue ad certuꝫ tp̄s, vt declarat patruus meus Soc. in d. ꝯsi. vj. iij. col. vol. iij. ꝛ voluit Corn. in. l. si frater. C. de fideicō. ꝛ ita istos refert, ꝛ sequr insignis mode. Io. frāc. ripa in. l. centurio. col. xxvij. ver. scđo intellige ꝛc. de vulg. ꝛ pup. sed in casu nostro substitutio dr̄ restricta ad casuꝫ nō superexistētie do. Catherine tpe mortis do. Amabilie, vt. s̄. ex pluribus deductū fuit, ergo ꝛc. ¶ † Demū non ob. vlti. fundamentuꝫ de ꝯfessione do. Catherine ꝛc. qm̄ rn̄detur ꝙ nihil facit, ꝛ primo dico ꝙ nō video istaꝫ ꝯfessioneꝫ in predicto instrō, sed tm̄ in eo legiꝛ, ꝙ pater Io. franc. galeotti, ꝛ Io. bart. asserit filios vocatos, siue substitutos post mortē do. Amabilie, ꝛ do. Catherine, vel ēt ꝙ notarius ita asserit. ꝛ lꝫ huic assertioni do. Catherina non ꝯdixerit, non tn̄ ex ea sibi preiudicaꝛ aduersus veritateꝫ, † qꝛ veritas quōcunq; cognoscaꝛ, dꝫ semp attendi, ꝛ ꝑrie opin. siue assertioni preualere. l. fi. ff. de ꝓb. nec. n. gestoꝝ erroribus, aut falsa, ꝛ erronea asseueratione tolli pōt. l. cuꝫ falsa. vbi per doc. C. de iu. ꝛ fac. igno. ꝛ iō dicimus ꝙ iudex quantū in eo est laborare dꝫ, vt veritateꝫ inueniat, ꝺm gl. per illū tex. in auct. de tabel. circa princ. ꝛ eam postꝙ̄ inuenit oino sequi dꝫ. l. fi. C. si pig. pig. da. ꝛ tradūt docto. in. l. ij. C. de edē. vñ cuꝫ isto casu veritas sit ꝯ̄. d. assertioneꝫ illa dꝫ attēdi, ꝛ nullū preiudiciuꝫ dr̄ ꝯnatuꝫ do. Catherine, aut eius successoribus, ꝛ maxime hoc dōm est, † nā cū in. d. assertione videaꝛ haberi relatio ad testm̄ de quo agiꝛ nihil. d. assertio pōt operari, nisi quatenus in testō illo reperiꝛ, iuxta tradita per Bald. in. l. ij. ver. vlterius nota. C. de erro. aduo. faciūt que tradūt doct. per illuꝫ tex. in auc. si quis in aliquo documēto. C. de edē. Scđo etiā respondeꝛ, dato millies ꝙ do. Catherina sic ꝯfessa fuisset, seu predictā assertioneꝫ acceptasset, † naꝫ dico ꝙ cū fuerit talis cōfessio erronea ei preiudicare non dꝫ cognita veritate in ꝑrium ēt si fuisset facta in iudicio, vt tradit Cor. in. d. ꝯ. clxxxvj. iij. vol. in. iij. co. ver. nec iuuat. qui vr̄ loq in terminis fere nostris, vꝫ de ꝯfessione fideicō. † imo ēt si fuerit ꝯfessio iurata, ꝛ ēt repetita ostensa veritate in ꝑriuꝫ non preiudicat, vt tradit Ias. in. l. error. col. fi. prope fi. ver. pro hac facit. cuꝫ ver. seq. C. de iu. ꝛ fac. ign. ꝛ Deci. in. l. i. in. iiij. no. ꝟ. ꝛ ex hoc ꝙ error. C. de erro. cal. cuꝫ ꝯcor. per eū adductis. † Nō ob. allata in ꝑriuꝫ, qꝛ illa. l. non intelligiꝛ. §. tacite. cū sua gl. ꝛ alia in ꝑriuꝫ alleg. ꝓcedunt respectu fideicō. relicti incapaci tacite vꝫ qñ aliqs a testōre honoratus accomodauit ei fideꝫ de dādo incapaci, nā tunc cū agiꝛ de facto, ꝛ delicto suo staꝛ in hoc sue ꝯfessioni, non aūt procederēt respectu alterius fideicō. in quo factū, ꝛ delictuꝫ ꝯfitentis non interueniret, ꝛ ita recte intuenti colligeꝛ ex illo ꝯsil. Bart. c. xciij. ꝛ ex alijs in ꝑriū allegat. † Nō ob. ꝙ do. Catherina vti soror presumereꝛ scire voluntateꝫ testōris, qꝛ regula. d. l. octaui. allega. in ꝑriū procedit in his que cōiter sciunꝛ per ꝯiunctos, qđ non cadit in hoc, ꝛ preterea regula ꝓcedit, vbi de ꝯ̄ria veritate nō apperet per predicta. Per que appet ēt non obstare iurm̄ vlti. loco in. d. instrō prestitū, vltra qđ ad illud dici pōt ꝙ tale iurm̄ non est referendū ad taleꝫ assertioneꝫ, sed ad ea que tūc inter ptes gesta fuerunt, ꝑut colligi pōt ex sequētibus verbis ibi, eaq; perpetuo attendere, ꝛ obseruare ꝛc. † Illa. n. inter ptes veniunt obseruāda que sunt ꝓmissa, iuxta. l. sicut. C. de ac. ꝛ obl. nō que per aliquē enūciatiue ꝓferunꝛ. ¶ Ego sup prealleg. ꝯfessione plurima scribereꝫ, ex qbus apperet illam nihil penitus facere ad ꝓpositū. Uex gr̄a breuitatis, ꝛ qꝛ arbitror predicta, satis supq; sufficere vlterius nō instabo. ¶ Sed ex oibus. s̄. deductis ꝯcludo (ꝛ qdeꝫ intrepide) do. Catherinaꝫ aliquo fideicō. grauatā non fuisse. Et lꝫ plurima ex predictis tacta fuerint per excel. aduocatos do. Alexādri, placuit tn̄ ea vt mihi ipsi, ꝛ desiderate veritati satisfaciā in predictum ordinē redigere, pluribus etiam additis, vt ex lectura ipsorum apparebit.

Soci. nepos Padue legens. 1519.

SVMMARIVM

¶ De substōne facta in certis rebus, si filij nepotes, ꝛ ꝑnepotes Consil. do. Maria. Soci. ij. volu.

instituti deficerent, & decederent, an habeat locum illis non natis, & plene de materia.

¶ De consuetudine inmemorabili, an pro cõstitutione habeatur.

¶ Et de exceptione rei iudicate, an obsit tertio.

¶ Et an sententia contra unum substitutum lata preiudicet sequenti substituto non citato.

1 Conditio prout prolata est in forma specifica adimpleri debet.
2 Conditio voluntaria non debet de casu ad casum trahi, nec per equipollens impleri debet.
3 Testator apponendo cditionem voluntariam modum implẽdi magis videtur considerare, & illud factum q̃ȝ effectum.
4 Decedere dici non potest qui non est natus. Priuatio presupponit habitum.
5 Substitutio limitatur ſm casum formaliter expressum.
6 Substitutio vulgaris in qua sunt hec v̾ba tũc, & eo casu facta in vnũ casum ad alium non extendit, lȝ regul'r c̃rium verum sit.
7 Idem si sit facta per verba, nec ante, vel aliter.
8 Cõfessio fcã sub illis verbis, nec aliter, nec alio mõ, q̃uo itelligat.
9 Substitutio fideicõmissaria dr̃ onus, ideo dȝ stricte interpretari.
10 Substitutio facta pluribus posthumis sub conditione, si decesserint sine liberis restringitur solum ad hunc casum, si plures nascantur, & sine liberis decedant.
11 Substitutio facta si filij qui ex ventre vxoris superfuerint decesserint, nemine nato locum non habet.
12 Substitutio facta filijs masculis nascituris institutis si decesserint locum non habet si non nascantur.
13 Substitutio si posthumus decedat locum non hȝ, si non nascat.
14 Substĩtõ fcã vxore filijs nascituris, nullis filijs natis locũ nõ hȝ.
15 Qualitas in testamento requisita probari debet.
16 Voluntas testantis in declaratione testamentoꝝ est perquirẽda.
17 Verba intentioni seruire debent.
18 Verboꝝ rigor reicit̃ in vlti. voluntatibus, vbi de mente constat.
19 In fideicõmissis voluntas testat. etiaȝ per cõiecturas percipitur.
20 Fideicõmissum inducitur per coniecturas, & presumptiones.
21 Fideicõmissum debetur etiam si verba sint defectiua, si ex mente testat. colligitur.
22 Conditione impleta dispositio conditionalis dicitur purificata, & vti pura sortitur effectum.
23 Verbum deficerent, verificatur etiam in non natis.
24 Deficere dicitur quod non impletur.
25 Questio voluntatis non est admittenda vbi verba sunt expressa.
26 Testamenti vna pars aliam declarat.
27 Substitutio cõpendiosa vulgareȝ, & fideicõmissariã cõprehẽdit.
28 Vulgaris substitutio per aditionem expirat.
29 Legata, & fideicõmissa equiparantur.
30 In cdõnibus volũtarijs admittit̃ implementũ per equipollens.
31 Copula inter diuersa ponitur.
32 Copulatiua qñ in disiunctam resoluatur, & nu. seq. et nu. 34.
35 Verba ista ita q̃ &c. sunt declaratiua mentis testantis in precedentibus.
36 Dignitas, & honor familie sine diuitijs sordescit.
37 Arguere ab vnica ratione licitum est etiam in dispositione testatoris considerata.
38 Dispositio testatoris statutarie dispositioni equiparari potest.
39 Agnationis fauore in casu dubio ei parti adherenduȝ est, vt substitutio eius fauore facta valeat.
40 Experientia rerum magistra dicitur. Femine quare ab hereditate expellantur.
41 Substitutio facta si qs decesserit sine liberis per filiarũ superexistentiaȝ non deficit qñ fauore agnationis cstat dispõneȝ fieri.
42 Cautio de qua loquitur titu. ff. vt leg. no. ca. remitti potest.
43 Cautio predicta a grauatis, & eorum heredibus petitur.
44 Nihil in testamento positum sine effectu censeri debet.
45 Dispositio ex oneris qualitate interpretari solet etiã contra vim verborum.
46 Substitutio prima si deficit restitutio fieri debet secundo substitutis per heredem grauatum.
47 Substitutus vulgariter si predecedat casu substitutiõis eueniẽte secundus substitutus succedit. Idem in substitutis per fideicõmissum.
48 Testator vtens verbis cõmunibus, & directis dicitur facere, & fideicõmissariam, & etiam directam substitutionem.
51 Substitutio trahitur de casu ad casum de testatoris voluntate, etiam quando sumus in conditione voluntaria, si in ea testator effectum considerauit.
52 Argumentum valet per deductionem ad absurdum.
53 Posita in termino relato censentur repetita ib referente.
56 Doctorum auctoritas est probabilis, & non necessaria.
59 Consuetudo cuius initij non extat memoria habet vim priuilegij, & decreti, & constit.
60 Constitutio scripta expressum consensum habet, consuetudo vero tacitum. Consuetudo dicitur constitutio non scripta, lex vero dicitur constitutio scripta.
61 Constitutio si allegetur, & probetur longissima obseruantia sufficit, ac perinde est, ac si constitutio probaretur.
62 Seruitutis constitutio allegata per longum vsum probatur.
63 Scriptura non requiritur ad esse constitutionis.
64 Dictio secundum non facit conditionem.
65 Dictio, sicut, & dictio, prout, & similes conditionem non faciunt.
66 A verbis recedendum non est. Questio voluntati fieri non debet, vbi verba sunt clara.
67 Sententie sunt stricti iuris, & stricte sunt interpretande.
68 Sententia absolutoria a petitis quo ad tenutam si sit lata ex illis verbis restringit̃ eius virtus, vt soluȝ respectu tenute ꝓcedat.
69 Preceptum de disgombrando est simile interdicto ne uis fiat ei qui sine vitio possidet. Et est iudicium possessorium, & non petitorium.
70 Sententia in dubio lata censetur, iuxta petitionem eam repellendo, vel admittendo.
71 Judex de ea re iudicare debet, de qua cognouit.
72 Petitoriũ intentatuȝ per actorẽ non preiudicat possessorio per reũ intentato, si per iudicem non est super petitorio iudicatuȝ.
73 Petitorium cum possessorio nil commune habet.
74 A pratica, stilo curie, & cõmuni obseruantia, etiam si non sit conformis iuri recedendum non est.
75 Judex de stilo, & pratica curie in camera se informare potest.
76 Forensis beneficio statutorum non gaudet.
77 Ab executione incoandum non est etiam si per scripturam debitum probetur.
78 Statuta dantia executionem instrumentis vti contra ius commune sunt restringenda.
79 Sententia debet restringi ad causam que in actis colligitur. Acta dicuntur vehiculum ad sententiam.
80 Dispositio quelibet a sua causa, & ratione regulatur.
81 Sententia ab ipsomet iudice declarationem recipit.
82 Sententia semper in dubio censetur lata taliter, & ex tali causa, vt minus preiudicet.
83 Exceptio rei iudicate vt obstet, requiritur q̃ de eadem re agatur inter easdem personas, & per eandem causam.
84 Heres quando dicatur eadem persona cum defuncto.
85 Exceptio rei iudicate q̃ non obstet in dubio est pronunciandu̾ȝ, quia minus partibus preiudicat.
86 Appellationi esse deferendum in dubio iudicandum est.
87 Compromisso locum fore in dubio iudicandum est.
88 Res inter alios acta alijs non preiudicat.
89 Sententia lata contra primum substitutum sequentibus non citatis non preiudicat, & ĩ. nu. 95.
90 Sententia lata super inhabilitate testatoris ad disponenduȝ, an omnibus preiudicet.
91 Bona restitutioni subiecta alienari non possunt in preiudicium fideicõmissariorum sequentium.
92 Alienare qui non potest, etiam rem in iudicium deducere nõ potest in preiudicium eorum, qui in illa re successuri sunt.
93 Vassallus qui non potest alienare in iudicio deducere nõ potest.
94 Factum eius ad quem principaliter pertinet, an etiam illis preiudicet qui in consequentiam ius pretendunt, & ledi possunt.
96 Sententia lata contra heredem, an preiudicet legatarijs, & fideicommissarijs. Quid si feratur contra vnum fideicõmissarium.
97 Sententia non preiudicat citatis per generale proclama. Citatio quorum interest quando non requiratur.
98 Sententia erronea, & iniusta contra vnum lata alteri non preiudicat.
99 Sententia lata contra vnum quando tertio non preiudicet.
100 Fraudibus obuiandum est.
101 Sententia contra vnum lata casu quo alteri preiudicet ei appellandi datur remedium.
102 Appellandi tempus a die scientie currit.
103 Minori competit restitutio appellandi aduersum tempus lapsum ad appellandum.

CONSILIVM CLXXXI

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis, et iustitie. ¶ De duobus in presenti ꝯsultatione queritur. ¶ Primo vtrū stante testō quondā Joānis de bardis nobilis Florentini dicat̄ venisse dies fideicō. ad fauorē filiorū, vel alias descendentiū do. Alberti Joā. noti de bardis, ex eo ꝙ Angelus nepos ex fratre dicti testōris, et ab eo institutus decessit sine aliqbus liberis masculis, lʒ cum feminis, ita ꝙ hodie illustr. do. Albertus Philippi nepos. d. do. Alberti ad illud fideicō. petendū admittat̄. Scdō vtrū posito ꝙ petere possit ei obstent certe snie iā per multos ann. late ꝯ do. Jac. filiū predicti. d. Alberti senior. et ipsius. d. Alberti iunior. patruū, que prout late fuerūt in rem iudicatā transiuerūt. In quaꝝ. q. resolone, ego ꝑut potero studēdo breuitati solū substātialia tāgā, vt est moris mei. ¶ Circa primū itaqꝫ videbit̄ fortasse alicui prima ꝯsideratione dōm non venisse diē fideicō. predicti, et ꝯnr illustr. do. Albertū a sua petitione repellendū esse. ¶ Et primo qꝛ cū descendentes do. Alberti senioris sint vocati sub ꝯditione, et in casu quo Angelus hrēs institutus, et eius descendentes, vt. ṡ. vocati, et instituti oēs deficerent, et decederent, vt in testō legitur, †[1] dʒ ꝯditio prout prolata est impleri, et qdem in forma specifica. l. meuius. et. l. qui hrēdi. §. plautius. vbi doc. ff. de ꝯd. et dem. et. l. cedere diē. ff. de ver. sig. l. hec vēditio. in prin. ff. de ꝯben. emp. et. c. super eo. de ꝯdi. appo. cū simi. †[2] Et cū fuerit ꝯditio voluntaria nō sufficit ꝙ per equipollens impleat̄, et sic non dʒ trahi de casu ad casū, iuxta tradita per Bar. et doc. cōiter in. l. gallus. §. et qd si tm̄. ff. de lib. et posthu. †[3] qñ enim testōr apponit ꝯditionem voluntariam vr̄ magis ꝯsiderare modū implendi ꝯditionem, et illud factū q̄ȝ effectum, vt ibi per doc. et tradit patruus, et do. meus Soc. in ꝯsi. cxl. ꝯsiderato testō Marci ad fi. i. vol. cū alijs pluribus qui ad hoc allegari possent. sed sic est ꝙ predicta ꝯditio non vr̄ aliquo modo impleta imo vr̄ defecisse, ergo non dʒ esse locus substōni de qua agitur. Illud aūt vr̄ sic probari, qꝛ ꝯditio predicta ꝯtinebat ꝙ Angelus, et descēdentes ex eo masculi deficerēt, et decederent sine liberis masculis, qđ non vr̄ impletum, qꝛ lʒ Angelus sine liberis masculis decesserit, tñ non pōt dici ꝙ descēdētes ex eo masculi sine talibus liberis decesserint, attēto ꝙ nati non fuerunt, †[4] non enim pōt dici decedere qui non fuit natus, iuxta illud viuens moritur, vt hr̄ per gl. et doc. in. l. qui duos. §. i. ff. de manu. testa. et extat regula tritissima ꝙ priuatio presupponit habitū. l. decem. ff. de ver. ob. §. seruus aūt. insti. de capi. dimi. et. c. ad dissoluendum. de spōsa. impub. cū simi. nec vr̄ sufficere Angelū sine talibus liberis decessisse, qꝛ vr̄ in testō apposita ꝯditio non in persona Angeli, sed in ꝑsona descendētium masculoꝝ ex eo, in qbus vt dixi non vr̄ conditio verificata. ¶ Scdō predicta ꝯclusio vr̄ probari aptius ex verbis sequētibus in. d. substitutione, dum dr̄ tunc et eo casu, et nō primo, nec ante, vel aliter. et c. †[5] nā ex talibus ꝟbis ostendit̄ precisa voluntas testātis, vt solū substitutio sortiat̄ effectum, cū vere, et proprie fuerit impleta ꝯditio, ita vt ad aliū casum dispositio trahi nō possit, sed intelligit̄ limitata ad casum formaliter expressum, ꝑut de verbis illis, tūc et eo casu, tradit Pe. de ancha. in ꝯsi. cclvj. ex serie testamēti. ij. col. fm librū meum, †[6] volēs ꝙ per illa ꝟba impediat̄, ne vulgaris substitutio facta in vno casu trahat̄ ad aliū, lʒ regulariter soleat dici ꝯriū. l. cū proponas. et ibi per doc. C. de he. insti. cū simi. vt per eū, et tradit Dec. in con fi. lxiij. et pro tenui. i. col. et in ꝯsi. ccccxxxiij. visa copia. ij. colū. cum alijs pluribus qui allega. possent. †[7] et de verbis illis, nec ante, vel aliter, vel similibus, tradit Bal. post gl. ibi in. l. si qdem. col. ij. ꝟ. [8] nota gl. que nō est alibi. C. de except. † volens ꝙ ꝯcessio facta sub illis ꝟbis non aliter, nec alio modo, dʒ intelligi precise facta tm̄ in casu, et sub mō expresso, et non aliter, imo extra modū, et casum expressum dr̄ facta negatio, vt per eū, et de talibus verbis in sili idem dicunt Alex. in ꝯsi. iij. viso instrō concessionis. ij. col. ver. ꝯnr mo per ista verba. lib. i. et patruus, et do. meus Socin. in ꝯsi. cclj. qm̄ in presenti ꝯsultatione. v. col. ver. postremo ꝯcludenter. lib. ij. vnde cū casus per testatorem ꝯsideratus, scʒ ꝙ descendētes masculi Angeli sine talibus liberis decedāt nō euenerit, vt dictū est, [9] vr̄ ꝙ substitutio non debeat sortiri effectum, † maxime qꝛ agit̄ de substōne fideicōmissaria que dr̄ onus grauato, vulga. l. cohrēdi. §. cū filie. ff. de vulg. et pup. et ꝯnr videtur ꝙ velut odiosa debeat strictissime interpretari, et sic tm̄ in casu qui in ꝟbis reperitur expressus, arg. l. cū quidā. ff. de lib. et posthu. cū simil. ¶ Tertio eadem opi. comprobari vr̄ auctoritate maioꝝ nostrorū, et primo Old. in ꝯsi. cxlij. factū tale est testōr habens. et. clxxvij. testōr in suo vltimo testō, †[10] nam in primo determinat ꝙ substitutio facta pluribus posthumis (quos posse nasci ꝯsiderauit testōr) sub ꝯditione, si omnes posthumos ꝯtigerit sine liberis decedere ad illū casū tm̄ restringitur si plures nascant̄, et sine liberis decedant, et ideo non habebit locū si vnus tantū nascat̄, et sine liberis decedat, vt per eum. In scdō vero vult ꝙ si testator instituat posthumū primo nasciturū, et ei sine liberis decedenti substituat posthumū secūdo nasciturū, et ei sine liberis decedenti substituat fratrē, et contingat nasci vnum tm̄ posthumū, et mori in pupillari etate frater substitutus nō vocatur, sed hʒ locum causa intestati ex eo, qꝛ non venit casus in quo frater erat substitutus, qꝛ scʒ secundus posthumus nō decesserit sine liberis, cū natus nō fuerit, vt per eū videri pōt. Accedit scdō auctoritas Jo. and. in addi. Spe. in ti. de testa. in fi. prin. in addi. sup ver. cum patronus. vers. occurrit et casus nouissimus. vbi idem firmat, qđ Oldr. in. d. ꝯsi. clxxvij. licet de eo non faciat mētionem, idem et voluit Ro. in. l. ꝙdiu. la. ij. col. fi. ff. de acq. her. sequendo Jo. andr. Similiter idem firmare videt̄ Alex. in ꝯsi. i. perspectis verbis. iij. col. vers. quarto ꝓbatur per id qđ decidit. lib. i. vbi alleg. Oldr. et Jo. andr. in locis predictis [11] vr̄ eorum decis. cōprobare. † Facit et decis. Signoro. de homod. in ꝯsi. cxcix. quidā nomine. A. dum vult ꝙ substitutio facta, si filij qui ex ventre vxoris testōris superfuerint decesserint, non habet locū nemine nato ex. d. ventre, vt per eum. Ad qđ etiam facit [12] pulchra decis. Fulg. in ꝯsi. xlix. ex facto proponitur. † vbi concludit ꝙ si qs instituat filios masculos nascituros, et si decesserint, substituit vxorem, si ꝯtingat filios non nasci nō habebit locū substitutio de vxore facta, sed erit locus successiōi ab intestato, vt per eū. Cum quo vr̄ concordare Cor. in ꝯsi. cxlix. lʒ in hac consulta[13]tione. in littera. h. iij. vol. † dū ꝯcludit ꝙ dispositio si posthumus decedat ordinata non habebit locū si non nascatur. Adducitur etiā Ange. in consil. xciij. visis inspectis omnibus. colū. pe. et fin. ver. discutiamus vigore vltimi testamēti. et c. dum vult ꝙ substitutio facta si posthuma nascat̄ non procedit posthuma non nata. ¶ Demū facit decis. Pet. de ancha. in cōsil. mihi. cclvj. ex serie [14] testamenti. † quatenus ꝯcludit ꝙ vxor substituta filijs nasciturīs si moriant̄ sine liberis non vocatur nullis filijs natis, vt per eum. ¶ Quarto et vltimo ꝯ illustr. do. Albertū agentem facit, qꝛ posito ꝙ venerit dies, siue casus substōnis, tm̄ non videtur ꝙ ipse debeat admitti, qꝛ ex parte sua non probat̄ aliqua cōstitutio do. de Aluernio, fm quā ille dicatur vocatus ad do. Aluernij pro portione do. Alberti antiquioris, de qua ꝯstitutione fit mentio in testamento, substituitur enim in bonis de qbus agitur ille maior natu ex descendētibus do. Alberti, ad quem dñium portionis eius in Aluernio delatum sit fm ꝯstitutionem dñorum de Aluernio, [15] vt in testō legitur, † cum enim iunior Albertus agens fundet se in testamento predicto dʒ probare qualitates in testamēto requisitas, iuxta tradita per Jo. and. et alios Cano. in. c. i. per illum textū, de homi. lib. vj. per Bart. in. l. denunciasse. §. quid tñ. i. col. ff. ad. l. iul. de adulter. et ibi de hoc est copiosa allegatio in appostil. ad Bar. cū simi. et cōcor. multis, de qbus per Jas. in. l. pe. §. in eum. ij. colū. vers. item nota ex eodem verbo docere. ff. ne quis eū qui in ius voc. est vi exi. Cum ergo inter cetera in dicto testamento dicat̄ fm ꝯstitutionē do. de Aluernio, que ꝯstitutio non videtur probari, vr̄ ꝙ agens debeat omnino repelli. ¶ Uerum tm̄ predictis, et alijs quibuscunqꝫ que allegari possent nō obstantibus, ꝯriam sniam absqꝫ aliqua hesitatione vti de iure verissimā, et equissimā amplector, et concludo ꝙ per mortē Angeli sine liberis masculis venit dies fideicōmissi in fauorem filioꝝ, vel alias descēdentiū masculoꝝ do. Alberti senioris, et taliter ꝙ hodie illustr. do. Albertus iunior oīno sit admittendus ad predictum fideicōmissum ex pluribus, et maxime. j. scriptis. ¶ Prius tm̄ pro fundamento huius ꝯclusionis presuppono vnum qđ in iu[16]re clarissimū est, † scʒ ꝙ in interpretatione, et vera declaratione testamentorū, et ꝯtentorum in eis sūma iura, et diligentia ante omnia pergrenda est testatoris voluntas, cum illa in ea re primū locum obtineat. l. in ꝯditionibus primum locū. in prin. ff. de condi. et demon. et totū facit et inquit iuriscōsultus in. l. ex facto. la gran de. circa med. ff. de her. insti. et ea sola dñatur, et regit omnia, vt. l. cum questio. in fi. C. de lega. et. d. l. in ꝯditionibus. cum simili. que quidem volūtas, et mens testantis quocūqꝫ modo reperta, et intellecta omnino seruari dʒ, etiam si ꝯtingeret verba prolata illā [17] aperte nō importare, qm̄ ad eam adaptanda sunt, † cū verba semper mēti, et intentioni inseruire debeant. c. scdō requiris. de app. c. intelligentia. de verbo. sig. et. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excu. tut. cū simil. et in proposita materia testamentoꝝ est tex. in. l. non aliter. in prin. ff. de le. iij. et. l. iij. C. de lib. prete. et in. l. cum virum. C.

18 de fideicom.z.d.l.cum questio.† Hinc notabiliter dicebat Ang. in consi.ccxxiij.bene,z egregie.in princ.q in vltimis volūtatibus omnis postergatur verbox rigor,z forma,vbi de mente cōstat,po sito q refragari videant,alleg.d.l.iij.quam vt nōnulli de eo dñt, sepe habebat in ore,put etiam illā ad hoc alleg.in suo cōsil.ij.pre-
19 mitto primo.ij.col.z alibi sepe,† z istud vt.s.mens testatoris predominet,z omnino attendatur precipue,pcedit in fideicōmissis, in quibus ēt per coniecturas voluntatem pcipimus.l.cum proponebatur.de leg.ij.l.hrdes mei.§.cum ita.ff.ad treb.l.pe.de lega.i.l.fideicō.§.item cum qs.de leg.iij.z.d.l.cuz virū.C.de fidei com.cū multis simi.de quibus per Jaso.in cōsi.cciij.Vanotus de catancis.iiij.col.ver.octauo bene facit.ij.volu.z tradit Alexā.in consi.c.visa parte testamēti.i.col.ver.his tñ non obstanti.lib.iiij.
20 †vbi dicit q materia fideicōmissox dicitur taliter fundata in voluntate defuncti,q qbuscunq verbis cōiecturis,seu presumptio-
21 nibus apparere possit,sufficit ad inducendū fideicōmissuz,† qn-immo debet fideicōmissuz ēt q prolata verba sint defectiua,si ex mente testōris colligi pōt.l.vnuz ex familia.§.si omissa.vbi Barto.z alij.ff.de leg.ij.¶ Hoc ita premisso dico q volūtas testatoris absolute,z absq dubitatione fuit,z est,q descendentes masculi predicti Alberti senioris fm ordinez,de quo in testō admitterent,decedēte Angelo hrde instituto sine liberis masculis,put casus euenit,z istud ostendit primo,naz substitutio de qua agitur facta fuit,in casu quo Angelus institutus,z eius descendentes,vt.s.vocati instituti,z substituti deficerent,z decederēt,ita q nullus ex eis extet,extaret,vel extare posset zc.vt hec sunt formalia verba testamēti,sed iste casus procuIdubio euenit, z sic imple-
22 ta est cōditio substitutionis,ergo ei dr factus locus,† qz cōditione impleta dispositio cōditionalis dicitur purificata,z tanq pura debet sortiri effectū.l.fi.§.i.ff.de vulg.z pup.l.si pupillus.in fi.ff. de condi.insti.cum cōcor.multis,que allegari possent,vt per Deci.in cōsi.ccccclj.plene,z subtiliter.col.pe.versi.z dato q in casu isto zc.Istud aūt probatur,qz cuz deficiat Angelus,deficiant ēt masculi ex eo descendētes,qui erant vocati,instituti,z substituti, nec vllus illox extet,z minus extare possit,vt est plusquaz notissimum,seqtur q venit casus a testatore cōsideratus,z in quē facta erat substitutio,z qdem fm propriā vim,z importantiaz verbo-
23 rum,dr enim q alicui deficiunt filij ēt si eos nunq habuerit,†vt sic verbū deficerent,dicatur verificari ēt in non natis,vt est bon.
24 tex.in.c.i.ibi,vel his deficiētibus,de eo qui sib.vel her.su.† sicut etiam alias dicitur deficere,qd non impletur,vt.l.i.C.de indi.vidu.tol.z.l.i.§.z cū triplici.z.§.finautem aliqd sub conditione.C. de cad.tol.l.cū tale.§.rescriptuz.z.l.cum pupillus.§.fi.ff.de condi.z dem.cū infinitis simi.que allegari possent,z(vt verū fatear) non possum vehementer non admirari q aliqs habeat super hoc dubitationē,cum verba clarissima sint q isti de Aluernio,seu maior natu descēdens ex antiquori do.Alberto vocetur,vbi deficiāt Angelus,z masculi ex eo descēdentes,ita q nullus ex eis extet,
25 nec extare possit,qui casus euenit,†nō eniz admittēda est questio voluntatis,cū verba aperte istud sonent.l.ille,aut ille.§.cū in verbis.de le.iij.cū simi.Scdo etiam ostendit voluntas testatoris,de qua.s.ex qualitate substōnum per eum factarū,naz vt expresse in testamēto dr,substitutiones fuerunt vulgares, z fideicōmissarie, nec alie fieri poterant,cū institutus,z substituti non essent de descendentibus testatoris,z lz in substitutione de maiori natu predicti domini Alberti non fiat illa expressio, vulgariter,z per fideicōmissuz,tñ cum sic exprimatur in primis substitutionibus,satis
26 etiam in illa videtur expressum,†cuz vna pars testamenti decla-
27 retur per aliā.l.qui filiabus.de leg.i.cū simi.†Et preterea predicta substitutio dr absq dubio compendiosa, z sic sub verborum compendio dr necessario cōtinere vulgarem, z fideicōmissariam substōnem,iuxta tradita per Bar.z alios in.l.cēturio.ff.de vul. z pup.z in.l.precibus.C.de impu.z ali.substi.z in specie q in casu isto in indiuiduo ista substitutio fuerit cōpendiosa,z sic vulgarem,z fideicōmissariam cōtineat plurima ad hoc deducendo declarat egregie recolēde memorie do.Phili.dec.olim mihi compater obseruandissimus in suo cōsi.cccxvij.in casu ad me trāsmisso.ij.z.iij.colum.qd iustitia mediante fecit pro descendentibus. d.do.Alberti senioris, z qz per eum videri pōt, non curo super hoc vltra instare,sed vna cū eo(hoc posito)infero q si maior natu ex descendētibus do.Alberti predicti vocat per vulgarez dicitur vocatus ēt in casu qui non esset expressus in verbis,iuxta.l. cum pponas.z que ibi Bar.z alij tradunt.C.de her.insti.z que etiam tradunt in.l.gallus.§.z quid si tm.de lib.z posthu.z in.l.titius.§.fi.per illuz tex.co.ti.vnde posito q tm fuisset dictuz,si predicti instituti,z substituti decederent,adhuc tñ substitutio habe-

ret locū eis non natis,qz quocunq modo qs non possit admitti, facit locum vulgari substōni sibi facte,vt per doc.in locis predictis.Et notañ.est,qz non loquor de vulgari substōne in iure dire-
28 cto facta,†qz illa expirauit per aditionē hereditatis factam per Angelum institutū.l.post aditam.C.de impube.z ali.substit. sed de ea que in fideicōmisso facta fuerat,prout fieri posse, probatur
29 in.l.vt hrdibus.ff.de leg.ij.z in.l.si legata.C.de leg.†z lz dicta iura loquantur in legatis,idem tñ est in fideicōmissis propter eqparationem,de qua in.l.i.ff.de leg.i.z qz est eadem ratio, z de omnibus est tex.in.l.i.§.finaūt aliquid sub conditione.C.de cadu.toll. z ista ratio in proposito procederet ēt si soluz fuisset dictū, si Angelus,z eius descēdentes zc.decederent, ita q nullus ex eis extet zc.maxime iūctis his que.j.dicentur ad ostendendā volūtatem testōris,nam lz verbum decederent,ex sui importantia soluz de natis intelligat,z sic substitutio in verbis videret facta, si nascantur,z decedant,tñ haberet locum ēt eis non natis,vt sic substitutio vno casu facta trahat ad alium per.s.dicta, presertim qz constat in predicta conditione testatorem cōsiderasse solum effectum nō existentie Angeli,z eius descēdentium masculox,vt pa-
30 tet ex illis verbis,ita q nullus ex eis extet zc. † Etenim clarissima,z verissima est cōmunis doct.cōclusio,q etiam in conditionibus voluntarijs admittatur implementū per equipollens qñ in eis erat consideratus effectus,vt tradūt doc.in.d.§.z quid si tantum,maxime patruus,z do.meus Soc.in vltimo not. z qui post eum scripserunt,z ibi aliqñ plene dixi. Sed tñ in proposito casu dicitur sublata omnis difficultas,qz non fuit dictū simpliciter, si decederent, verum ēt precedit verbum si deficerent, ex quo clare constat testatorem voluisse substituere,ēt si Angeli descendentes masculi nulli nascātur,z sic deficiant, vt.s.dixi, dicemus ergo q verbum deficerent,importat casum si non nascantur, z verbum decederēt.casum si nascantur,z decedāt sine liberis masculis,z licet verbum deficerent, ex sui generali significatione importare posset etiam casum qñ nati decederent, qz etiam tunc dicerentur deficere,vt est notissimum,tñ in isto testamento capitur solum,vt importet casum non natox,cum ponatur pro diuerso a verbo de-
31 cederent.†Copula enim ponitur inter diuersa,gl.in.c.querelam. de simo.z in rub.ff.de iu.z fac.igno.sicut in simili tradit gl.de verbis illis ius suū cuiq tribuere,in.§.iuris precepta.insti.de iustit. z iu.Nec quemq moueat q ista duo verba sint copulatiue posita in testamento,cū dicatur deficerent,z decederēt, z sic videatur vtrunq requiri,iuxta.l.si hrdi plures.ff.de condi.insti.cum simil.
32 †qñ cum referatur ad duos casus inuicem incōpatibiles,z contrarios scz non nasci,z nasci,z mori,copula nō stat in sui propria significatione,sed resoluitur in disiunctā,siue vt dicunt in alternatiuam,vt in simili tradit Bar.in.l.fi.ij.col.C.de codicil.allegans pro hoc.l.si titio.vbi idem Barto.not.z ad plures qōnes infert ff.de vsufru.leg.cum cōcor.vt per Deci.in dicto consil.cccxvij.iij. col.z vltra eū,ita dixit Bar.in.l.i.ff.de insti.z iu.z ibi alij sequuntur,maxime Jas.in.ij.colū.ver.istam regulam sic ampliataz,z est cōmune dictum Cano.in.c.ex parte.el primo, z ibi per Felyn.in verbo copula.in prima fallentia,de rescript.Et hoc maxime dicendum est in casu isto,qz sic est ex mente verosimili testātis,pro-
33 ut in simili firmat Alex.in cōsi.cxxx.attentis verbis.in fi.li.ij.† dicens q copula resoluitur in disiunctam ex cōiecturata mente testantis,vt per eum,qd etiam voluit Cor.in consi.vij.rudis, z incomposita.col.pen.sub littera.E.i.vol.ad qd etiam facit qd idez Alex.dicit in cōsi.xciij.alias consultus.iij.vol.ver.preterea copu-
34 latiua.lib.iij.†dum dicit q copulatiua perdit officiuz suum, z sic capietur pro disiuncta, qñ si fm naturam suam caperet resultaret absurditas,z aduersaret voluntati testōris,z ita proprie esset in casu isto,vt ex predictis,z ex.j.dicendis constare pōt,merito ergo copulatiua resolui dz in disiunctam,fm qd.s.dixi,z sic in effectu erit perinde,ac si fuisset dictum,si deficerent descendentes masculi ex Angelo predicto,idest si nati non fuissent,vel decederēt, idest nati essent,z postea sine masculis descēdentibus decederēt, z ista fuit propria mens, z voluntas testōris qui postquam predicta dixit,seu virtualiter dixisse voluit magis mētem suam declarando subdidit a q nullus ex eis extet, extaret, vel extare possit, qd vltimum dictum est,si forte aliqua vxor decedētis remaneret pregnans, cum tunc interim sperari possit q masculus nasceretur,hec enim verba aperte ostenduntur testatorē nihil aliud considerasse q verba defectum linee masculine ipsius Angeli, z in talem defectum quomodocunq contingeret,voluit vocari ma-
35 iorem natu ex descendentibus do.Alberti senioris,†nam verba illa,ita q zc.sunt declaratiua mētis testatoris in precedentibus, z sic precedentiuz expositiua ad mentem testatoris ita proferentis,vt in

tis, vt in simili probatur in.c.cum.M.ferrarien.de consti.ꝛ in.c. significatum.de preben.cum concord.de qbus per Dec. in dicto consi.ccxxvij.ij.col.ver.ad hoc ēt seruiunt.qui etiam alleg. Lucam de pen.ꝛ patruū meum Soci.vt per eu3, vltra alleg.per Deci.ibi, ita voluit idem Soc.in ꝯsi.xlix.capio primam.i.col. versi. preterea aut.i.vol.ꝛ ꝯsi.xcix.circa primam.col.fi. ver. solum ergo restat.vol.iiij.ꝛ idem Deci.in ꝯsil.cccccxxj.consultus ab illustri.col.fi.ver.scdo iste procurator. ¶ Tertio principaliter predicta conclusio ostendit verissima ex omnimoda volūtate, ꝛ mente testatoris ēt ꝙ verba non ita sonarent (ꝗuis etiam verba ita omnino importent, vt ex predictis ꝯstat) etenim volūtas illa est que regit, ꝛ gubernat testamentarias dispōnes, quicquid alias verba sonarent, vt dixi.S.in premisso. Hoc aūt ꝙ testator ita voluerit ex pluribus demonstratur, ꝛ primo si tota series testamenti bene consideretur, apparebit ꝙ quicqd ipse testator fecit, seu disposuit circa domū illam maiorē, ꝛ alia bona pꝛohibita alienari, totu3 id fecit, vt bona predicta in familia, ꝛ agnatione sua de Bardis conseruaretur pro eiusdē agnationis dignitate ꝯseruanda, ꝛ

36 augenda, qđ maxime oritur ex diuitijs, † sicut per ꝯtrarium sine diuitijs sordescit, ꝛ decrescit dignitas, ꝛ honor cuiuscꝫ familie.l. quisquis.C.ad.l.iul.maiest.ꝛ.§.hoc quocꝫ.insti.per quas perso. nob.acq.cum simi.ꝛ tradit auus meus do.Maria.soci. in consil.xxx.ꝗuis ex his.ij.col.ver.qꝛ ad hoc rñdetur. vnde Augustin.in lib.iij.ca.cxxj.de ciuitate Dei, dicebat ꝙ per diuitias decus, ꝛ honor in familijs ꝯseruatur, cū non facile ad dignitates erigantur pauperes, iuxta illud satyricum, haud facile emergūt, quoꝝ virtutibus obstat. Res angusta domi, ꝛ de hoc plene scribit Andr.sicul.in ꝯsi.xiiij.scribit profeta.i.ꝛ.ij.col.i.vol.ꝛ in ꝯsi. lvij.clementissimum Deū.col.xj.ver.facit etiam ꝙ iste.iiij.volu.ꝛ Alex.in ꝯsi.lij.circa hanc.colū.pen.in fi.lib.iiij.si tñ est Alex. de quo non parum dubito ꝓpter diuersitate3 stili.ꝛ stante hoc ꝙ ratione conseruande familie, ꝛ eius honoris talis substitutio facta fuerit (qđ vel ex eo demonstratur ꝙ semper masculos vocauerit, feminas ēt proprias filias excludendo) seqtur ꝙ pari modo debet vocari vltimo loco substitutus non natis aliqbus descendentibus ex predicto Angelo, sicut si nati fuissent, ꝛ sine descendentibus masculis decessissent, cū semper vigeat ratio conseruande

37 agnationis, † licitum est enim arguere ab vnica ratione ēt in dispositione testatoris ꝯsiderata, iuxta gl.illam singularem, l3 vulgatam in.l.ꝗuis.C.de fideicom.quā ibi sequuntur, ꝛ cōmendāt omnes doc.sicut ēt argueret a predicta ratione ꝯseruande agnationis in statutis, iuxta tradita per Bal.in.l.maximum vitiū. colum.ij.C.de libe.preter.cum ꝯcord.multis qui allegari possent,

38 † nam testōris dispositio solet equiperari statutarie dispositioni, vt tradit Bar.in.l.i.C.de his qui.vt indi.cum ꝯcordan.vt plene

39 tradit Dec.in dicto ꝯsi.ccxxvij.iiij.col. † ꝛ cum de fauore agnationis agatur ēt si casus esset dubius ei parti adherēdum esset, vt substitutio de qua agitur fauore agnationis facta locum habeat, cum istud dicatur benignius, vt egregie in simili casu determinat Signorol.in ꝯsi.clxxix.in nomine dñi amen. A.pater.ij.col.ver. venio ad tertiu3.ꝛ Fulg.in ꝯsi.xlix. ex facto ꝓponitur patrēfam. col.fi.ver.nouissime nemo qui sapiat. ¶ Scdo voluntas testōris predicta ostenditur, qꝛ ipse prohibuit alienationem domus maioris, ꝛ aliorum bonoꝝ, de quibus agitur, qꝛ voluit deuenire in institutos, ꝛ substitutos de persona in pſonam, ꝛ de gradu in gradum, ꝛ ꝙ semp habitetur.d.domus per predictos sub nomine, ꝛ honore.d.testatoris, ꝛ sue familie de Bardis, ex istis enim clare ostenditur ꝙ noluit peruenire ad filias.d.Angeli, qꝛ l3 ipse possent dici agnate, tñ non sub nomine familie de Bardis habitarent, sed sub nomine familie illoꝝ quibus coniuncte essent matri

40 monio, † vt docet experientia que dr rerum efficax magistra.c.ꝗsit.de elect.in.vj.ꝛ per tales feminas bona predicta in familia de Bardis non ꝯseruarentur, sed in alienas familias transferrētur, ꝛ per predictas, ꝛ similes ꝯsiderationes feminas esse excludendas in simili casu determinat patruus, ꝛ do.meus Soc. in ꝯsilio quodam inserto inter ꝯsilia Curt.senioris, nu.xl. cum in presen

41 tiarum.per totum, maxime in.iij.colū.ꝛ tribus vltimis. † Et per has, ꝛ similes rationes, qñ scilicet constat dispositionem fieri fauore agnationis substitutio facta, si qs decesserit sine filijs nō deficit per superexistētiam filiarum, prout post multos per eum relatos firmat egregie idem dñs meus Soc.in.l.cum auus.col.lj. versi.quartus casus.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ in cōsi.vj.in presenti consultatione.colum.v.cū seq.vol.iij.ꝛ alibi sepe Curt.senior in consi.lxxv.dñs Ludouicus.col.x.Calcan.in consi.xlvij.in Christi nomine.per totum, Corne.in consi.cxcvij.circa principiu3.iiij. colum.i.volu.ꝛ in.l.prima.ad fin.C.de conditi.inser.ꝛ clarius in consi.cxxiiij.ardua primo aspectu.ꝛ in cōsi.cxxxviij.placet mihi. ij.volu.ꝛ alibi sepe, Jas.in consi.cxl.spectabilis do.Georgius.ꝛ. cxlj.Christophorus capitis ferri.ij.volu.ꝛ Dec.in cōsi.xv.ꝛ pro tenui.per totum, ꝛ in cōsi.cclxx.dñs Raynaldus.ij.colum. ꝛ ego alias predictos, ꝛ alios plures allegando ita cōsului in pulchro casu Vincentie contingente. ¶ Tertio predicta voluntas ostenditur sc3 vt voluerit maiore3 natu ex descendentibus dñi Alberti senioris admitti ad predictam domum maiorem, ꝛ alia bona prohibita alienari ēt post mortem Angeli instituti, si eum contingat decedere sine liberis masculis, nam inter cetera in dicto testamento descēdētes predicti do. Alberti vocati sub nomine comitum, seu dñorum de Aluernio prohibentur petere cautionem

41 a dicto Angelo, vel eius descendentibus, † qđ intelligi debet respectu cautionis de qua loqtur titu.ff.vt lega. no.caue. illa enim remitti potest, vt.l.ij.ꝛ.l.penul.C.vt in possess.lega.vel fideicom. quo stante sequitur ꝙ testator ꝯsiderauit etiam ipsum Angelum per fideicō.in dictis bonis grauare predictis de Aluernio, alio

43 quin frustra cautionem illam ab eo peti ꝓhibuisset, † cum illa solum a grauatis, ꝛ eoꝝ successoribus petatur, vt in dicto titu. vt lega.nomine caue.per totum, maxime in.l.prima.§.non solum au

44 tem.hoc autem non est dicendum, † qꝛ nihil testamēto censeri debet positum sine effectu.l.si qñ.ff.de lega.i.cum simi.ad qđ etiam facit regula illa qua dicimus cautionibus non esse locum qñ fideicom.locum habere non potest, de qua in.l.hec stipulatio.§.di

45 uus.illo titu.vt lega.nomi.caue. † Facit etia3 qꝛ ex qualitate oneris dispositio solet interpretari etiam ꝯtra vim verboꝝ, vt.l.proculus.ff.de vsufruc. vnde cum maior natu istoꝝ de Aluernio sit oneratus non petere cautionem a predicto Angelo, sequitur necessario ꝙ ei aliquo modo erat substitutus, seu ꝙ ipse Angelus dicebatur eidem per fideicom.grauatus, hoc autem esse non poterat, nisi qñ ex eo nullus masculus nasceretur, ꝛ sic quando ipse decederet sine liberis masculis, prout casus contingit. merito ergo post eius mortem dñs Jacobus olim, ꝛ nunc illustr. do. Albertus, iunior dicuntur per fideicom. vocati ad bona de quibus agitur. ¶ Quarto etiam probatur testatoris voluntas predicta, qñ vt inquit Dec.in dicto consi.cxxvij.colum.pen.ver. ꝛ in casu isto.si testator voluit istos de Aluernio vocare natis aliquibus descendentibus masculis predicti Angeli, ꝛ postea decedentibus, fortiori ratione videt ꝙ vocare voluit eis non natis, arg.l. patre furioso.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur. ad qđ facit quod dici solet, turpius eijcitur ꝛc.vt notatur in.c.per vestras. đ donatio.inter virum, ꝛ vxo.ꝛ est tex.in.c.quemadmodum.de iureiur. ¶ Demum sic testatorem voluisse, necessario dicendum videtur, qꝛ si de hoc fuisset interrogatus sic verosimiliter respondisset, vt prudentissimus quiscꝫ ex dispositis in testamento facile cognoscet.vnde sequitur ꝙ ita eum voluisse, ꝛ nos fateri debemus, ꝛ talem voluntatem effectui mandare, iuxta glo. illam singularem, l3 vulgatam, ꝛ cōiter approbatam in.l.tale pactum.§.fi.ff.de pact.

46 ¶ † Quarto principaliter ꝯclusio predicta probatur, qꝛ qñ plures fideicōmissarie substitutiones fiunt vna post alteram, si cōtingat primam substitutionem caducari (vt sic dixerim) bona in substitutione comprehensa dicuntur remanere apud herede3 primo loco grauatum cum suo onere, hoc est ꝙ loco primi substituti deficientis restituat secūdis, ꝛ deinceps substitutis, vt est text. ꝛ ibi dicunt doctor.in.l.prima.§.pro secundo.§.sinautem.ꝛ.§.ne au

47 tem.C.de cadu.tol. † Sicut in simili dicit de vulgariter substitutis, nam si primus substitutus predecedat, ꝛ postea veniat casus substitutionis scds succedit, vt est tex.ꝛ ibi tradūt omnes docto. in.l.ꝗdiu institutus.ad finem.ff.de acqui.here. ꝛ in.l.coheredi. in princ.ff.de vulg. ꝛ pup. ꝛ in specie in substitutis per fideicom. ita firmat Bart.quem ibi sequūtur omnes in.d.l.ꝗdiu. in vltimis verbis, ꝛ ibi Areti.dicit opi.Bart.esse attendendam, illam ab obiectis defendendo, qđ etiam in simili firmat Bal. in consi. cclxxix.factum tale ꝓponitur.i.volu.ꝛ in ꝯsi.lxxxj.ꝗuis primus substitutus.iiij.volu.Similiter ꝛ Pau.de cast.ita ꝯcludit in consi.cccl.presens dubiū.post prin.in antiqua impressione, ꝛ in consi.ccccxxiij.videtur ꝙ filij.d.Dñice.i.vol.in noua impressio. ide3 voluit Cur.senior in consi.lj.super testamentis Alberti.colū.penulti.ver.ꝛ si dicatur vt dici videtur, patruus, ꝛ dñs meus Soc. in consi.lj.vt veram testatricis intētionem.in fi.ver.quartus, ꝛ vltimus casus.i.volu.ꝛ illud ꝯsilium subscribendo, ita etia3 firmat Jo.bap.de caccialup.ꝛ Corn.vt patet inter ꝯsilia Corne.nume. cxxviij.vbi refertur pars.d.consilij Soci. ꝛ postea ponuntur.d. subscriptiones in.iij.volu. idem etiam voluit Jas. in ꝯsil.cxlviij. nobilis, ꝛ generosus.iiij.colū.ver.septimo pro ista parte. ꝛ consi.cciij.Vanotus de cataneis.iij.col.versi. quarto facit qđ nota

biliter.ij.volu.ꝛ inquit Jaſ.in dicto conſi.cxlviij.ꝙ iſta eſt cõmu∕nis,ꝛ vera opi.ꝛ ꝙ ab ea velle recedere temerarium eſſet, vt per eum,idem firmat etiam Beltrãd.in conſil.ccclxv. ponitur in fa∕cto.ver.reſtat igitur,vt videamus.i.volu.ꝛ in cõſi.clxxiij. nemi∕ni dubium.ver.ad ſcõm dubium.in fi.iij.volu.ꝛ hoc idem voluit Dec.vltra dictum ꝯſil.cccxvij.factum in indiuiduo. in hoc caſu, dictum eſt in conſi.cccxxxviij.ꝓponitur ꝙ nobilis do.Lucretia.ij. colum.vbi plures allegat,ꝛ inter alios Alex.in ꝯſi.i.lib.i. vt per eum qui dicit ꝙ hec eſt cõmunis opi.ꝛ ideo ſuper ea laborãdũ non eſt,qui etiam idem dicit,ꝛ cõcludit in conſi.cccxviij. in cauſa iſtoꝝ nobilium.ij.col.ver.cum ergo agatur de ſubſtitutione fidei cõmiſſaria.hoc etiã voluit,ꝛ dicit cõmuniter teneri Cur. iunioꝛ in conſi.lxxxiij.ꝓponitur in facto.in prin.ꝛ demum idem firmat Bartholom.caſſane.in conſi.xiij.chriſtianiſſimus ille.ſub nu.ij. vnde cum in ꝓpoſito fuerint facte plures ſubſtitutiones in effe∕ctu fideicõmiſſarie,cum Angelus fuerit heres. Angelo enĩ fue∕rũt ſubſtituti filij eius,ꝛ filijs eoꝝ filij nepotes dicti Angeli,ꝛ ſuc ceſſiue omnes deſcendentes maſculi predictoꝝ, ꝛ demum fuerit vocatus maioꝛ natu ex deſcendentibus do. Alberti ſenioꝛis, ꝛ euenerit caſus ꝙ omnes ſubſtitutiones de medio fuerunt cadu∕cate,qꝛ nec filij,aut alij deſcendẽtes Angeli reperti ſunt,ſequitur ꝙ predictus maioꝛ natu debet in locum alioꝝ ſubſtitutoꝛum ad∕mitti, ꝛ ſic ꝙ bona de quibus agitur dicuntur remanſiſſe apud Angelum heredem cum onere reſtituẽdi per fideicom. predicto maioꝛi natu,veluti vltimo ſubſtituto,ꝛ ni falloꝛ iſtud ſolum fun∕damentum ſufficeret ad victoꝛiam,lꝫ etiam predicta omnia vr∕gere videantur. ¶ Et ꝙ predicta ꝯcluſio ſit veriſſima, quinto, ꝛ vltimo loco conſidero ꝙ teſtatoꝛ maioꝛem natu do. Alberti ſe∕nioꝛis nedum vocauit per fideicom.ſed etiam directo per vulga rem ſubſtitutionem,vt patet ibi,ſubſtituit,ꝛ ſibi in talibus bonis

48 heredem inſtituit,†nam cum teſtatoꝛ vſus fuerit verbis cõmuni∕bus,ꝛ directis dicitur feciſſe,ꝛ fideicõmiſſariam ſubſtitutionem, ꝛ etiam directam,iuxta tradita per Bar.quem ſequũtur alij in. l.centurio.in.iij.queſtio.princi.ff.de vulga.ꝛ pup.directa autem nõ poteſt dici facta,niſi vulgaris,ꝛ ſic in caſu quo Angelus non eſſet heres,puta ſi deceſſiſſet ante aditã ſine filijs maſculis, vel ẽt ante teſtatoꝛem,ꝛ iſta fuit mens teſtatoꝛis,vnde dico ꝙ ſicut per vulgarem fit ſubſtitutio ipſi Angelo,ita etiam dicitur eidem fa∕cta per fideicõ.in caſu quo euenit. ¶ Et ex predictis fundamen∕tis ſi recte omnia ponderentur,colligitur manifeſta reſponſio fe∕re ad omnia.ſ̃.in contrariũ adducta,ꝛ particulariter ſingula di

49 ſcurrendo ſic oſtẽditur.†Nam dum primo dicebatur ꝯditionẽ ſubſtitutionis de qua agitur defeciſſe,reſpondetur ꝙ imo fuit im pleta ſaltem ad mentẽ teſtatoꝛis,eo ipſo ꝙ Angelus deceſſit ſi∕ne deſcendentibus maſculis,qꝛ verum fuit eum, ꝛ deſcendentes ex eo maſculos defeciſſe,ꝛ ex eis nullum extare,aut amplius ex∕tare poſſe, prout hoc ſolum conſiderauit teſtatoꝛ, vt.ſ̃.oſtenſum

50 fuit,maxime in primo fundamento. ¶ † Nec obſtat ꝙ deſcẽden tes Angeli nõ poſſunt dici ſine liberis maſculis deceſſiſſe,ex quo nunꝗ̃ fuerunt in rerum natura,vt in contrarium dicebatur, qm̃ reſpondetur ꝙ non,in eo tm̃ caſu fuit facta ſubſtitutio,ſed etiam in caſu quo deficerẽt Angelus,ꝛ deſcendẽtes maſculi, ex eo qui caſus euenit,vt plene.ſ̃.deductum fuit,ꝛ qñ etiam quis vellet ꝙ in verbis teſtatoꝛis ſolum caſus ille diceretur exprimi,adhuc ſub

51 ſtitutio deberet habere locum etiam in caſu qui euenit,†qꝛ ſubſti tutio trahitur de caſu ad caſum de voluntate teſtatoꝛis etiam qñ ſumus in conditione volũtaria,ſi in ea teſtatoꝛ effectum ꝯſidera∕uit,vt tradunt docto.in.l.gallus.§.ꝛ qd ſi tantum.ff.de lib.ꝛ po∕ſthu.ꝛ in.l.iij.C.de inſti.ꝛ ſubſtit.ſub ꝯdi.fac.ꝛ.ſ̃.deductum fuit. non ergo requirebatur ad purificandam ſubſtitutionẽ,de qua agi tur ꝙ deſcẽdentes Angeli decederent ſine liberis maſculis, niſi in caſu quo nati fuiſſent,ſed ſatis erat nullũ ex eis extare, aut ex tare poſſe,vt verba teſtamẽti ſonare videntur,ꝛ.ſ̃.fuit oſtenſum.

52 †Et ꝙ hoc ſit verum oſtendit per deductionem ad abſurdũ,que eſt optimus modus argumẽtandi in iure.l.nam abſurdum.ff.de bo.lib.l.conſulta diualia.C.de teſta.l.heredes mei.§.cũ ita. vbi poſt alios notaui.ff.ad treb.cum ꝯcoꝛdan.de quibus per Jaſon. in.l.diuoꝛtio.in prin.in.v.nota.ff.ſolu.mat.ꝛ apud Cano.eſt tex. in.c.ex oꝛe.de priuil.ꝛ in.c.iniuſtum.vbi not.Abb.de rerum per mut.Dico enim ꝙ ſi natiuitas,ꝛ moꝛs deſcendentiũ Angeli ſi∕ne filijs eſſet neceſſaria,vtiqꝫ requireretur ꝙ nedũ filij, ſed ꝛ nepo tes,pronepotes,ꝛ deinceps ceteri deſcendentes naſcerentur, et poſtea decederent ſine liberis maſculis,attento ꝙ in ꝯditione de omnibus dicitur virtualiter facta mẽtio,dum dicitur in caſu quo dictus Angelus,ꝛ deſcendentes, vt.ſ̃.vocati, inſtituti, ſubſtitu∕ti ꝛc.nã.ſ̃.ſunt vocati per inſtitutionem,ꝛ ſubſtõnem omnes de∕

ſcendentes maſculi in infinitũ,ad quam vocationẽ habetur re∕latio,ꝛ ſic omnes ponũtur in ꝯditione ſubſtitutionis, de qua agi

53 tur per relationem,†qꝛ poſita in termino relato cenſentur ad vn guem repetita in referẽte.l.in ſũma.ff.de re iudi.Bart.per illum tex.in.l.ſi ita ſcripſero.ff.de ꝯdi.ꝛ demonſtr. ꝛ Bal.in.l.ſi defen ſoꝛ.§.qui interrogatus.ff.de interro.act.in fi.hoc autem eſſet ab ſurdum dicere,qꝛ in infinitum protenderetur,ꝛ nunꝗ̃ poſſet ha∕bere locum ſubſtitutio, qꝛ ſemper dici poſſet aliq non ſunt nati, puta abnepotes, atnepotes,trinepotes,ꝛ alij poſterioꝛes,qđ cer te abſurdiſſimum eſſet,ꝛ ꝯtra manifeſtam voluntatẽ teſtatoꝛis, ꝛ vltra ẽt ſi eo modo intelligeretur dicta ſubſtitutio,vt in contra∕rium arguebatur fieret quedam implicatio ꝯdictionis, nam quo modo poſſet ꝯtingere Angelũ,aut filios eius decedere ſine de ſcendẽtibus maſculis,ꝛ poſtea nepotes Angeli,ꝛ deinceps ma∕ſculos eſſe,ꝛ decedere ſine talibus deſcendentibus maſculis?cer∕te nullo modo, merito ergo ille ſenſus nõ eſt accipiendus, arg.l. vbi repugnantia.ff.de regu.iur.Debent ergo illa verba,caſu quo Angelus,ꝛ eius deſcendẽtes,vt.ſ̃.vocati ꝛc.intelligi gradatim, ꝛ diſiunctiue hoc eſt caſu quo Angelus, vel deſcendentes ex eo decedant ſine liberis maſculis ꝛc.etenĩ copulatiua reſoluitur in diſiunctã ratione euitande abſurditatis,ꝛ pro ſeruanda volun∕tate diſponentis,vt.ſ̃.deductũ fuit,vnde cum Angelus ſic decef ſerit non video cur ſubſtõni non debeat eſſe locus,ꝛ vt verum fa tear non parum ſum admiratus ꝙ de hoc vnꝗ̃ fuerit dubita∕

54 tũ. ¶ †Dum vero ſcõo arguebatur de verbis illis, tunc ꝛ eo ca ſu,ꝛ illis, nec ante,vel aliter ꝛc.ſimiliter ex predictis patet ꝙ ibi dicta nihil obſtant,qm̃ dicimus ꝙ proprie venit caſus a teſtato∕re ꝯſideratus,ꝛ non omiſſus,vt.ſ̃.oſtenſum eſt,ꝛ auctoꝛitates in ꝯtrarium allegate procedunt qñ teſtator,aut alius diſponens de vno caſu particulari tm̃ loquens vtitur illis verbis tunc, ꝛ eo ca∕ſu,vel ſimilibus,ſed in caſu noſtro teſtatoꝛ intellexit tam de caſu quo nullus ex Angelo naſcatur,ꝛ ſupſit maſculus ꝙ̃ de eo ꝙ ali qui naſcantur,ꝛ ſuperſint,ꝛ poſtea ſine liberis maſculis decedãt, vt ex predictis ꝯſtat. Uel melius dicamus ꝙ de vno caſu intelle xit,ſcꝫ de defectu Angeli, ꝛ maſculoꝝ ex eo deſcendentium qui poterat altero de predictis modis ꝯtingere,prout vere contingit primo modo,qꝛ ſcꝫ poſt Angelũ non fuit repertus ex eo deſcen dens maſculus,ſiue id euenerit ꝙ vnus qui ex eo natus fuit pre∕deceſſerit(vt audio in factũ verum fuiſſe)quo ſtante res eſſet ni∕mis clara,ſiue ẽt ꝙ ex eo nullus natus fuerit,qꝛ ſemper verũ eſt Ange.ꝛ eius lineã maſculinam deeſſe,ſeu non repiri, ꝛ ideo me rito dꝫ eſſe locus ſubſtitutioni,ꝛ ni falloꝛ, hec eſt pura veritas,ꝛ apertiſſima mens teſtatoꝛis in verbis eius ſatis aperte compre∕

55 henſa. ¶ †Ad tertium aũt fundamentum ſumptum ab auctoꝛi∕tate maioꝝ poſſet vnico verbo reſponderi, ꝙ quatenus deciſio∕nes in ꝯtrariũ allegate repugnarent,ꝛ ꝯdicerent concluſioni.ſ̃.

56 firmate de iure non procedunt,†ꝛ doctoꝝ auctoꝛitas eſt proba∕bilis non neceſſaria,vt eſt notũ,ꝛ memini me dixiſſe in.l.cum fi∕liofam.in.iij.nota.de leg.i.Sed particulariter contrarias aucto ritates conſiderando reſpõderi poteſt, ꝛ primo ad auctoꝛitatem Oldr.Jo.and.ꝛ alioꝝ qui predictos ſequuntur in locis in ꝯtra∕

57 rium alleg.†reſpondetur ꝙ predictoꝝ opi.magis cõmuniter re∕probatur, vt patet ex multis auctoꝛitatibus in ꝯtrarium dedu∕ctis.ſ̃.in quarto fundamẽto principali,ꝛ Jaſ.aperte in.d.conſil. cxlviij.dicit ꝙ ꝯtra Oldr.eſt cõmunis opi.ꝛ a tali cõmuni opin. non eſt recedendũ,ꝛ maxime qꝛ fundamenta Oldr.parum ſtrin∕gunt,vt per eũ qui ibi in.vj.col.oĩbus rõnibus,Oldr.optime re∕ſpondet,ad quẽ me refero,ꝛ Cur.ſenioꝛ in alleg.ꝯſi.lj.dicit ꝙ de ciſio Oldr.ꝛ ſequacium aperte ꝯfunditur per multas auctoꝛita tes in ꝯrium per eum deductas,ꝛ maxime ex traditis per Bar. Ange.Jmo.ꝛ alios in.l.ꝙ̃diu.de acqui.her. ꝛ ꝙ deciſio Oldr. ꝛ ſequaciũ non poſſit ꝓcedere in fideicom.ſubſtõne,de qua nos agimus,aperte dixit do.meus Socin.in.d.ꝯſi.lij.in fi.ꝛ Deci.in ꝓalle.ꝯſilijs.cccxxxviij.ꝛ.cccxviij.Et vltra ẽt dicam ꝙ poſito ꝙ ſit vera talis deciſ.nihil tñ facit ad caſũ noſtrũ, nam in caſu Ol dra.teſtatoꝛ vnũ ſolum caſum in verbis ſuis expreſſit, nec ꝓtulit aliqua verba ex quibus ꝯ̃ria mens teſtantis appareret, ſed in ca ſu noſtro ẽt alius caſus vr̃ expreſſus per illud verb. deficerent, vt ſupra dictũ fuit,ꝛ plus ẽt protulit clara verba,ex qbus caſus quĩ euenit dr̃ cõprehenſus,dũ dicit,ita ꝙ nullus ex eis extet extaret, vel extare poſſet ꝛc.per que vba luce clarius demõſtraƭ ꝙ ſolũ ꝯſiderauit teſtõꝛ defectũ Ang.ꝛ deſcẽdẽtiũ ex eo maſculoꝝ qui vere ꝯtigit poſt moꝛtẽ Ang.cũ ex eo nullus repiaƭ deſcẽdẽs ma ſculus,ꝛ per iſtã ꝯſiderationẽ,vt ẽt.ſ̃.dixi tollit oĩs difficultas,ꝛ oẽs alie auctes in ꝯ̃riũ deducte remouenƭ,poſito ꝙ eſſent vbe in

58 caſibus ſuis illoꝝ deciſ.†nã Sign.Ful.Coꝛ.Ang.ꝛ Pe.ð anc. in ꝯſilijs

in ɔsilijs in ɔriuꝫ allegatis loquūtur, qñ subsēō erat precise in vno casu, nec aliqbus ↄbis ɔstabat testōꝛeꝫ voluisse, ꝙ hr̄et locū vltra casum in ↄbis expressum, cuius ɔriū aperte appet in casu nr̄o, vt dcm̄ est. ¶ Posset ꝛ alijs modis pdictis auctoritatibus rn̄deri, ꝛ alique et̄ retoꝛqueri possent, veꝝ cuꝫ pdicta satis superqꝫ sufficiant sup hoc non ero longioꝛ gratia breuitatis. ¶ Demuꝫ non obstat, qd̄ vltimo loco allegabaꝛ de nō ostensa, aut ꝓbata ɔstitutione illa Dn̄oꝝ de Aluernio de qua in testō fit mētio, qm̄ rn̄deri pōt pluribus modis. ¶ † Et pmo dico ꝙ ꝓbaꝛ de eo ɔsuetudo antiquissima, ꝛ tanti tp̄is, ꝙ memoꝛia in ɔriū, vel ipsius initij nō existit, put mihi asseriꝛ quo stāte sequiꝛ, ꝙ eiusmodi ɔsuetudo dicꝛ habere vim priuilegij, ꝛ decreti, ꝛ sic etiam ɔstōnis. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. d̄ aqua quoti. ꝛ esti. l. viros. C. de diuer. offi. lib. xij. c. ɔtra moreꝫ. c. distin. ꝛ. c. sup qbusdam. §. preterea. de verbo. signi. dixit Bal. in ɔsi. xlix. In facto Abbatis. j. vol. Alex. in cōsil. lij. Uisis his. ij. col. in pnc. lib. v. ꝛ in ɔsi. cx. Adeo grauis mihi causa est. v. col. v. ad quartū argumentū. lib. vj. ꝛ tradit patruus ꝛ dn̄s meus Soci. in ɔsi. vij. Sup questione. j. col. iij. vol. Si igiꝛ talis ɔsuetudo hꝫ vim ɔstitutionis, quinimo equiperanꝛ, vt. l. de qbus cuꝫ sua materia. ff. de legi. ꝛ. c. in his rebus. xj. dist. sequiꝛ ꝙ ꝓbata ɔsuetudine tali dicꝛ virtuaꝛr ꝓbata etiaꝫ ɔstitutio, vtraqꝫ enim ɔsensu talis nobilissime familie induceret, † sola hac dn̄a existente, ꝙ ɔstitutio scripta hꝫ expressum ɔsensuꝫ, ɔsuetudo vero tacitum, vt. d. l. de qbus. ꝛ. §. ex non scripto. institu. de iure nat. gen. ꝛ ciui. Dico ergo ꝙ deducendo, ꝛ ꝓbando pdictam ɔsuetudineꝫ dicꝛ ꝓbare ɔstitutionē de qua sensit testatoꝛ, nam ꝛ ɔsuetudo dr̄ ɔstitutio non scripta, lex vo dicꝛ ɔstitutio scripta. c. lex est. j. dist. in eo. n. qbus ibi dr̄, ꝙ lex, ꝛ ɔstitutio scripta, inferꝛ esse etiā ɔstitutionē nō scriptā, que erit ɔsuetudo, que vt dixi saltem largo modo, ꝛ impropꝛie pōt dici ɔstitutio. ¶ Scd̄o et̄ rn̄deꝛ, † imo pōt dici virtuaꝛr ꝓbata ɔstitutio et̄ scripta, nam cū illa allegetur, ꝛ ad eius ꝓbationē deducaꝛ, ꝛ ꝓbeꝛ longissima obseruantia, ꝛ ɔsuetudo sufficit, ꝛ perinde est, ac si ɔstitutio ꝓbareꝛ, qm̄ illa presumiꝛ ex illa lōgissima, ꝛ inmemoꝛabili obseruantia, put in simili ꝓbaꝛ in. l. cum de in rem vso. ꝛ cum ibi traditis per Bar. ff. de vsu. † ꝛ ita in simili de ɔstōne seruitutis, vt. s. allegata ꝓbeꝛ per lōgum vsum voluit glo. magna ad finē quaꝫ ibi sequunꝛ Bar. Pau. de cas. ꝛ pleriqꝫ alij in. l. seruitutes prediōꝝ. in princ. ff. de serui. ꝛ in similibus tradūt doct. maxime moder. in. l. si certis annis. C. de pac. vt per Jas. ibi col. ij. in fi. ver. ex cōi sokone. ꝛ. d. l. cum de in rem verso. ꝛ per Deci. col pen. ꝛ ibi Jas. allegat vsqꝫ ad noueꝫ fiꝛia. ¶ Et hec maxie dicenda sunt ex eo, † qꝛ ad esse ɔstōnis nō est necessaria scriptura, vt tradūt magis cōiter doc. in rub. extra de ɔstit. vt ibi per Deci. ¶ Pōt et̄ tertio modo rn̄deri negando, ꝙ sit opus ꝓbare aliquā ɔstōneꝫ, sed satis vꝛ ꝓbare, ꝙ illustr. dn̄s Albertus iunioꝛ sit ille cui delatū sit dn̄ium poꝛtionis dn̄i Alberti senioꝛis in Jnuernio, put hoc est verissimū, ꝛ est ꝓbatū. ¶ † Nec obstat, ꝙ adsint ↄba illa, ꝺm ɔstōnem ꝛc. qꝛ illa nō faciūt ɔdōnem, attento ꝙ illa ɔstitutio nō reperiꝛ, ꝛ habeꝛ certitudo in eo qd̄ vꝛ relatuꝫ, cō stat. n. testatoꝛē voluisse vocare eum qui dn̄iuꝫ hr̄et in Jnuernio illius poꝛtionis que fuit dn̄i Alberti senioꝛis, put nūc reperiꝛ hr̄e dn̄s Albertus iunioꝛ, ꝛ ꝙ in his terminis dictio, ꝺm, nō faciat cōditionē est text. satis vulgaris in. l. pen. C. de institu. ꝛ substi. doct. notāt. ꝛ in. l. eum qui. §. iulianus. vbi not. Bar. ff. de ɔstitu. pecu. ita declarat egregius Deci. ꝛ ɔcoꝛdantes allegat in. d. l. pe. colū. pen. † Sic et̄ in simili dicimus de dictione, sicut, ꝛ d̄ dictione, pur, ꝛ similibus vt per Fely. in. c. qm̄ abbas. de offi. deleg. ¶ Hec de prima qōne sufficiāt in qua longioꝛ fui ꝗ̄ a principio cogitauerim, ideo in sequenti breuius ꝓcedam gratia breuitatis. ¶ Circa secūdam igiꝛ qōnem omissa soluta argumētatione ad ptes loquar ɔclusiue. Dico ergo ꝛ ɔcludo pmo, ꝙ dicte sn̄ie fuerunt late tantū sup possoꝛio, ꝛ sup petitoꝛio iudices noluerūt quicꝗ̄ iudicare, ꝛ istud ni fallor expresse patet ex ↄbis dictaꝝ sn̄iaꝝ, nam cuꝫ precessisset ꝓnunciatio tenute, ꝛ postea sequutum fuerit ꝓceptum de disgombrando ad instātiam dn̄i Jacobi tūc maioꝛis natu ex descēdentibus dn̄i Alberti senioꝛis, iuxta foꝛmā statutoꝝ Floꝛentinoꝝ, maxime illius sub rub. de precepto de disgombrādo, ꝛ predicte tenute, ꝛ precepto fuerit per ptem aduersam ɔdictū, ꝛ super predictis fuit longe disputatū tādeꝫ habita cause cognitione fuit iudicatum ꝓnūciationeꝫ tenute, cōmissionē de imittendo in tenutaꝫ, ipsam imissioneꝫ, ꝛ preceptū de disgōbrando nō valuisse, ꝛ sic fuit ꝓnunciatū pdicto precepto de disgōbrando nō fuisse, nec esse parendū, ꝛ ɔn̄ter a parendo pdicto precepto, ꝛ a petitis quo ad dictā tenutā fuit pars aduersa absoluta, ꝛ liberata, ita cātat pma sn̄ia lata sup domo. ¶ Et idem virtuaꝛr ɔtineꝛ in pma sn̄ia lata sup predijs, ꝛ iste sn̄ie lꝫ ab eis fuerit appellatum in effectu in hoc fuerunt ɔfirmare, ꝛ transiuerunt in rem iudicatam. Dico nunc, ꝙ si ↄba istaꝝ sn̄iaꝝ bene ɔsidereꝛ clarissimuꝫ erit, ꝙ solum super possoꝛio, ꝛ circa tenutam late sunt. ¶ † Primo, qꝛ sic ↄba earuꝫ sonant a qbus recedendū non est. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci. solet. n. dici, ꝙ vbi ↄba clara sunt nō debet fieri questio, seu dubitatio volūtatis. l. ille aut ille. §. cum in ↄbis. ff. de lega. iij. cuꝫ similibus. ¶ † Et hoc eo maxime in sentētijs dcm̄ est, cum sint stricti iuris, ꝛ stricte in ↄbis suis, put iacent sunt interpretāde. l. j. C. si plures vna sn̄ia. cum simi. ad hoc allegatis per Bart. in. l. si expressim in. ij. q. ff. de appel. tradit Jmo. in. l. centesimis. §. fi. col. fi. ff. de ↄbo. obli. ꝛ Alex. in. l. impossibilis. ij. col. eo. tit. ꝛ tātuꝫ impoꝛtāt sn̄ie, quantū ex eaꝝ ↄbis de necessitate inferꝛ, ꝛ nō vltra. l. pen. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. put illū tex. ad hoc allegat Bart. in. l. iulianus veꝝ debitoꝛē. in pen. opp. circa pmaꝫ lecturā ad fi. ꝛ est in. iij. col. ver. ꝓbo et̄ ex sn̄ia ꝛc. ff. de ɔdi. indebi. cum ɔcoꝛdā. multis, vt per Alex. in ɔsi. xlix. In causa ꝛ lite. in pn̄. ꝛ. clxiij. Uisis ꝛ pōderatis. post prin. lib. vij. ꝛ per Deci. in ɔsil. cccxxij. Uisis ɔsilijs. in prin. ꝛ in ɔsil. ccclviij. De duobus breuiter. col. fi. in pnci. vbi plures allegat, ꝛ vltra deducta in locis pdictis ita firmat, ꝛ multos allegat Curt. senioꝛ in ɔsi. lxxij. Sup memoꝛata. col. fi. ver. qꝛ ↄba sn̄ie. ꝛ Curt. iunioꝛ in ɔsil. clxxix. Presupponiꝛ in facto. in prin. ¶ † Scd̄o, qꝛ in ipsa sn̄ia hoc videꝛ declarari dum in ea dicꝛ, ꝙ reus absoluiꝛ a parendo ꝓceptis, ꝛ a petitis quo ad dictā tenutā, naꝫ ex illis ↄbis restringiꝛ virtus sn̄ie si ex alijs generalitas sumereꝛ, vt solū ꝓcedat respectu tenute, ea. n. ↄba sunt restrictiua dispositionis ad id qd̄ per ea exprimiꝛ, vt. l. cum hic status. §. si socer nurui. ibi, sed quo ad ipsos ꝛc. ff. de don. inter vir. ꝛ vxo. Sicut etiā dr̄ de illis ↄbis, quātum ad se. ꝛ similibus vt habeꝛ in. c. fi. ꝛ ibi glo. j. tradit. xlix. distin. Si igiꝛ virtus sn̄ie restringiꝛ ad tenutā. i. vt illa solum annulleꝛ vna cum sequuto ꝓcepto de disgombrādo, sequiꝛ ꝙ sn̄ia dr̄ lata tantū sup possoꝛio, put in obtinēda tenuta, ꝛ ꝓcepto predicto fuerat intentatū iudicium possessoꝛiū, iuxta foꝛmā statutoꝝ illius ciuitatis. ¶ † Et illud ꝓceptum de disgombrādo sit̄e vꝛ interdicto ne vis fiat ei qui sine vitio possidet de quo in. l. j. in prin. in. l. si quis missus. ꝛ per totum. ff. ne vis fiat ei qui in po. mis. est. ꝛ in. §. j. institu. de interdic. qd̄ sine dubio est iudicium possessoꝛiū, ꝛ nō petitoꝛiuꝫ cum de possione tantū, ꝛ tenuta agaꝛ, ꝛ nō de iure reali, iuxta tradita per glo. Cyn. ꝛ alios in. l. momētanee. C. qui legi. pso. stan. hab. in iud. cum ɔcoꝛ. multis qui allegari possent. ¶ Et hoc stāte, put est verissimum. s. ꝙ solum iudicium possoꝛium fuerit intentatū ab initio tertio loco ꝓbaꝛ pdicta ɔclusio, † nam sn̄ia in dubio cēsetur lata, iuxta petitionem principalē illam admittēdo, vel repellēdo, iuxta exceptiones oppositas, argu. l. vt fundus. ff. cōi diui. ꝛ. c. qualiter ꝛ quādo. extra de accu. ¶ Facit. l. fi. C. de fideicō. lib. ꝛ qd̄ dicit Bart. in. l. j. C. de erro. calcu. Unde cū de possoꝛio iudicio agereꝛ, qꝛ illo do. Jacobus fuerat vsus in obtinēdis tenuta, ꝛ precepto de disgombrādo fuissetqꝫ pdictis ɔdictum per ptem aduersam, ꝛ multa fuissent in ɔriū allegata fuit tādem iudicatū tenutam nō tenuisse, ꝛ ꝓcepto de disgōbrādo nō esse parendū que sn̄ia vbi alias esset dubia (qd̄ tn̄ negaꝛ,) deberet intelligi tm̄ lata sup possoꝛio, qꝛ de eo principaꝛr inter ptes agebaꝛ, ꝛ de eo iudex tm̄ cognouit. ¶ † Ad qd̄ vltra predicta facit regula. l. de qua re. in prin. cum sua materia. ff. de iudi. qua dr̄, vt de qua recognouerit iudex de ea iudicare dꝫ de qua et̄ in. c. cum sup his per docto. de cau. possel. ꝛ ꝓprieta. ¶ Nec predictis obstat, ꝙ per actoꝛē fuerit factus transitus ad petitoꝛium, put statutū pmittit, ꝛ ꝙ fuerit narratū de iure fideicōmissi, ꝛ petitum etiā vt de iure eius, ꝛ pꝛioꝛitate cognoscatur, † qm̄ rn̄deꝛ, ꝙ hoc nō sufficit, vt piudicium genereꝛ in petitoꝛio, seu in iure rei de qua agiꝛ, sed opoꝛtet, ꝙ iudex super eo, ꝛ pꝛioꝛitate iuris ꝓnunciet, vt aperte colligitur ex predicto statuto de precepto de disgombrādo maxime in ver. ꝛ in causis predictis possit discuti, ꝛ terminari d̄ pꝛioꝛitate, ꝛ potioꝛitate iuris vtriusqꝫ partis ꝛc. Sed in pꝛoposito iudices predicti nihil ꝓnunciauerunt sup petitoꝛio, ꝛ tali pꝛioꝛitate, quinimo eoꝛum sententias restrinxerūt ad possessoꝛium, vt. s. dictum fuit, ergo ex talibus sententijs non pōt dici in aliquo preiudicatum circa ius rei, ꝛ petitoꝛium, † qꝛ nihil cōmune hꝫ ꝓprietas cum possione. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acquir. possel. ꝛ pro hoc est tex. ꝛ ibi glo. ꝛ doct. tradunt in. l. j. C. si de momenta. possessi. fuerit appel. ¶ Et vltra ꝙ ita de iure est, ita etiam obseruat cōmunis pratica, ꝛ ɔsuetudo in ciuitate Floꝛentie, † a qua pratica, stilo curie, ꝛ cōmuni obseruantia, etiā si nō esset ita cōfoꝛmis iuri, put vere est ɔfoꝛmis, non esset recedenduꝫ vulgara. l. minime. ff. de legib. ꝛ. l. de quibus. cum sua materia. eo. titu. ¶ Pro quo etiā facit. c. ꝗ̄ graui. de crimi. falsi. cum siml. vt per Alex. in ɔsi. cxxix. Uideretur pma ɔsideratione. post princi.

25 L.j.z l.fina.z totus titulus.C.de vsur.z fruc.leg.quomodo procedat z intelligatur.

26 Grauatus sub conditione potest petere omnes expensas necessarias, vel vtiles quas pendente cōditione in rebus fecit in quibus pro rata fructus compensantur.

27 Testamenti habens notitiam etiam fideicōmissi in eo contenti notitiam habere dicitur.

28 Mala fides auctoris nocet successori vniuersali volēti iure in eū transmisso vti,z nu.seq.

30 Fructus suos non facit heres, licet sit bonefidei si successit defuncto, qui erat malefidei.

31 Ex sententia nil est inferendum vltra q̄ verba eius importent.

32 Ignorantia iuris non tolleratur.

Et quilibet leges scire presumitur.

33 Ignorantia iuris in acquirendis nemini prodest, nec feminis, nec similibus personis.

34 Fructus bona fide percepti debent cū melioramentis cōpensari.

35 L.sumptus.ff.de rei vendi.quomodo procedat.

36 Glo.in.l.emptor.ff.de rei vendi.in fi.glo.mag.quō procedat.

CONSILIUM CLXXXII

Dirigat Dñs verba mea in viā veritatis z iustitie. ¶ Anno preterito ꝯsului in fauorem illustr.do. Alberti de bardis Comitis de Inuernio, vz, ꝙ ipse debeat admitti ad fideicōmissum de quo agit, z illud ꝯsequi debeat nō obstantibus ēt qbusdam sententijs latis olim ꝯ illustrem dñm Jacobum eius patruum, put in dicto ꝯsilio apparet, ad qđ, z ibi dicta me refero, z ſm predictū ꝯsilium fuit lata snīa in Magca ciuitate Florentie. A qua snīa fuit appellatū, z in causa appellationis cōtra dictā sniam, z ꝯclusa in dicto ꝯsilio excitat noua z subtilis dubitatio. Dicit enim vt audio, ꝙ lʒ predicte snīe olim late ꝯtra predictū dñm Jacobuʒ fuerint late sup iudicio possorio, z cā tenute de qua actū erat. Tñ dñr preiudicasse ēt in petitorio, attēto ꝙ predictū possoriū iudiciū dicebat virtualr habere annexaʒ, seu ꝯtinere cām ꝑprietatis z dñij. † eo.n.posito solet pro regula tradi, ꝙ absolutoria lata in tali possorio ꝑiudicat ēt in petitorio, seu in eo ēt parit exceptionē rei iudicate, vt declarat Bar.in.l.naturalr.§. nihil cōmune.in ꝑma lectu.in fi.ff.de acqrē.pos. vbi ēt idem dicit in ꝑma cōbina.in fi.qđ etiam voluit Bal.in.l.incerti.C.de interdi.z ita se hʒ cōis opi.lʒ aliqui ꝯrium tentauerint, vt per patruuʒ z dñm meū Soci.Jas.z alios in dicta ꝑma lectura. Istud aūt ꝙ prefactū iudiciū possoriū habuerit annexā, seu ꝯtinuerit cām ꝑprietatis, z dñij vr̄ ꝑbari ꝑmo, qꝛ per actorē fuit factus transitus ad petitoriū, z sic petitoriū dr̄ per ipsuʒ actorē ꝯnexuʒ cāe possionis, z tenute que prius fuerat intentata. Quod ēt scđo vr̄ suaderi posse, qꝛ sic per statutū fieri ꝑmittit. etenim statuto Florentino cōcedit, vt postq̄ cā tenute, z sic possorium illud sit ꝑpositū, possit etiā ꝑponi, z ēt discuti, z terminari petitoriū, z causa dñij, vt clare legit in dicto statuto, vt sic dicamus per statutū, vbi sic fiat, videri cām ꝑprietatis, z dñij annecti, z ꝯiungi cū causa tenute, z sic cum ipso possorio. ¶ Et hoc eo maxime videt dōm in casu isto, qꝛ nedum fuit factus transitus ad petitoriū, sed ēt sup eo fuit aliqualr cognitū vt asserit. ¶ † Quinimo vr̄, ꝙ pp ꝑpositionem petitorij, z cognitionē habita sup eo fuerit absorpta, z quasi extincta cā tenute, z possionis, iuxta.c.cū ecclesia.z.c.cū dilectis.cuʒ ibi traditis per gl.z doct.de cau.pos.z ꝑprie. Si igit ex regula ꝑallegata absolutoria lata in possorio ꝑiudicat ēt in petitorio, vr̄ ꝙ ꝯclusio alias per me in ꝑmo ꝯsilio firmata, z sic snīa ſm dictā ꝯclusioneʒ ꝑlata de iure non ꝑcedat, z ꝯñter, ꝙ per iudicē appellationis debeat talis snīa reuocari. ¶ Sed tñ his nō obstantibus ego intrepide, z absq̄ aliqua hesitatione puto ꝯclusioneʒ alias per me firmataʒ de iure verissimam, z ꝯñter, ꝙ snīa predicta tanq̄ iuridica, quantū ad hoc debeat oino ꝯfirmari. Et vt veꝝ fatear nō possuʒ mihi ꝑsuadere dubitationē ꝑdictā ab aliquo viro docto excitatā, qm̄ vt statim dicā nihil penitus obstat, quinimo nō vr̄ ad ꝑpositū, vel si vir doctus eaʒ excitauit de eo dici pōt, qđ alias dici solet, ꝙ bonus q̄nq̄ dormitat Homerus. ¶ Et pro hoc demōstrādo presuppono ꝑmo, ꝙ ille ꝑme snīe late sup tenuta, z ꝑcepto de disgōbrando in qbus rei ꝯuenti fuerunt absoluti solū, z durarat late dicunt sup tenuta, z iudicio possorio, z nō sup petitorio, seu sup fideicōmisso de quo agebat, put vba ipsaꝝ snīaꝝ importāt, z iudicantiū volūtas satis clara ostendit, put per plurima, z ꝯcludētissima fundamēta demōstraui, in ꝑdicto ꝯsilio meo, in scđa dubitatiōe, ad qđ grā breuitatis me remitto. ¶ † Presuppono ēt scđo, ꝙ iudiciū de tenuta, z ꝑcepto de disgombrando ex forma statuti ꝯcessum de se ꝯsideratum non dr̄ habere annexaʒ cām ꝑprietatis seu eam ꝯtinere, neq̄ ex sui natura, neq̄ ēt ex intentione predicti statuti. ¶ Primū, ꝙ ex sui natura cām ꝑprietatis non ꝯtineat, ꝑbat qꝛ hoc regulare est in oibus iudicijs possorijs, cuʒ nihil habeat cōe possess.cum ꝑprietate, vt.d.§.nihil cōe.z.l.permisceri.in ꝑn.eo.titu. † Sepata.n.dʒ eē possio a ꝑprietate, vt inqt Vulpianus in.l.i.§.huius aūt.ff.vti possi. Et licet aliqua interdicta, z iudicia possoria reperiunt que cām ꝑprietatis ꝯ cōem regulā ꝯtineāt, vt.l.ij.§.qđā.ff.de interdi.illud tñ nō pōt dici nisi de his que exꝑssa in iure repiunt, sic qualificata, z vbi lex nō exꝑmat, nec nos dicemus, sʒ stabimus regule, iuxta not.in.l.ois diffinitio.ff.de regu.iur.z tradit Spec.in tit.de offi.om.iud.§.postremo.ver.qnto dicamus.z Bar.in.l.quotiēs.ff.si qs cauti. Vñ cū de iudicio possessorio de quo agimus nō repiat exꝑssuʒ, ꝙ cām ꝑprietatis ꝯtineat dicemus, ꝙ eam non ꝯtinet. ¶ Qđ ēt rōne suadet, † qꝛ illud possoriuʒ dr̄ cām ꝑprietatis ꝯtinere, qđ nō cōpetit nisi ꝑbanti se hr̄e ꝑprietatē, z ius rei de qua agit. Exēplum est in interdicto de itinere actuq̄ priuato reficiēdo de quo inter cetera loquit.d.§.qdaʒ.vt ibi per glo.nā hoc non cōpetit cū effectu nisi qs ꝑbet se hr̄e ius seruitutis, vt.l.iij.§.hoc aūt interdicto.ff.de itine.actuq̄ ꝑua. Ideʒ in iterdicto de aqua ex castello ducēda, vt.l.j.§.fi.ff.de aqua quoti.z esti.z idem ēt in similibus. † Et vltra ēt in predictis possessorijs hn̄tibus cām ꝑprietatis si qs agat, z obtineat finit totuʒ negociū, z aduersario nō saluat ius circa ꝑprietatem, vt.d.l.j.§.fina.cū alijs.s.allegatis. Hec aūt nō ꝯsiderant in casu nr̄o, naʒ si tenutarius, z qui petijt fieri preceptū de disgombrādo obtinet in tali ꝑcepto nō per hoc dr̄ finitū totū negociū, quinimo poterit de iure, seu dñio z ꝑprietate agi, z iudiciū petitoriū ꝑponi in quo salua, z reseruata censent oia iura partiū que in possorio deducta nō fuerūt, vt clare dr̄ in preallegato statuto, de ꝑcepto, de disgōbrando, in ver.z ea que nō sunt deducta in possorio zc.z nō est dubiū, ꝙ ibi possoriuʒ accipit ꝑ iudicio tenute, z ꝑcepti de disgombrando, vt pʒ ex ꝑcedētibus. Et ꝙ ibi dr̄, ꝙ iura nō deducta in possorio salua manēt in petitorio ꝑponēde intelligo, siue petitoriū cumulet cū ꝑdcō possorio, vt vr̄ loq statutū, siue ēt ꝑponat ex post, put est necessaria mēs statuti, cū sit eadē rō. † Etenim exploratuʒ est per possoriuʒ iudiciū nō inferri reale ꝑiudiciū in petitoriū.l.j. C.si de momē.pos.fu.app.z.l.j.§.inter litigatores.cuʒ simi.ff.vti possi. ¶ Et ex hoc recte intuēti sequit, ꝙ q velit fieri tale ꝑceptū, vt in eo obtineat, nō tenet necessario ꝑbare ꝯ ꝑprietate rei, ꝙ ad eū ptineat, qm̄ si id esset totū negociū posset dici finiri, z nō remaneret alicui ius aliqđ saluū in petitorio ꝑponenduʒ sicuti ꝯtingit in ꝑdictis interdictis de aqua ex castello ducenda, z de itinere reficiendo, z sil'bus. Sic igit ꝯstat, ꝙ in casu nr̄o possoriū nō dr̄ ex sui natura ꝯtinere cām ꝑprietatis. Scđm vo, ꝙ nec illaʒ ꝯtineat ex intentione statuti apertissime ostenditur, z qdem ex pluribus. ¶ Primo.n.ex eo ꝙ dcm̄ est, dum statutū reseruat iura nō deducta in possorio, vt.s.in petitorio, z ordinario iudicio deduci posse, vt.s.dcm̄ fuit. ¶ Scđo, qꝛ tenutarius, z q obtinet ꝑceptuʒ de disgombrādo poterit cape fructus cū lnīa tñ iudicis, z citatione ꝑtis, vt clare dr̄ in dicto statuto, ꝑpe fi. † qđ ꝑprie ꝯtingit, qñ qs solā possionem acqrit mediante iudicio possorio, qđ sine iudicis auctoritate non exercet, iuxta tradita per glo.z doc.in.l.fi.C.qui legi.pso.in.l.fi.C.de edi.diui adri.tol.z in.l.momēranee.C.vnde vi.z tales fructus lucrari dʒ non totos, sed ad rōnem.s.pro centenario, z reliquos imputabit in sorteʒ, aut restituet dño, vt clare dicit in ꝑdicto statuto. ¶ Ex quo ꝯstat solā possessionem acqri, z non ꝑprietatem, † qꝛ si ꝑprietas acquireret absolute omnes fructus eius fierent veluti ex re ꝑpria percepti.l.solū.§.meū.ff.de rei vendi.cum simi. Et tales fructus cedere lucro possoris est preter ordineʒ iuris scripti quo inspecto dñr cedere lucro dñi, vt.l.j.z.ij.cum ibi not.C.de pigno.actio.z tradit glo. statim allegāda. Et ꝑcedit, vel ex consuetudine ciuitatum, vt inquit glo.in verbo, seruandi causa.in.§.si vero semel.ad finē.in auctē.de exhiben.reis. vel ex forma statuti, put est in casu nostro, vt tradit Bal.in.l.cōsentaneū.in.v.opposi.in fi.C.quomo.z quādo iudex.vbi inqt, ꝙ ad huiusmodi lucrum fructuuʒ per verā possessionē puenit si igitur statutū de quo agit vult acqri solā possioneʒ, z nō ꝑprietatē, seqt, ꝙ eiusmodi possoriū ex intētione statuti non dr̄ ꝯtinere cām ꝑprietatis. ¶ Tertio idem ostendit, qꝛ qui vigore tenute vtit tali possorio potest per aduersariū excludi si ꝑbauerit per ꝯtinuum quadriēnium vsq̄ ad tēpus ꝯcessionis tenute se possedisse, vt exꝑsse dr̄ in statuto post principiū, qđ certe nō esset si hr̄et cām ꝑprietatis, z sic in effcū posset dici petitoriū, qm̄ illud ꝑ talē possionē quadriēnalē nō excluderet maxie sine titulo, put loqt statutus † sed

Marginal numbers: left column 1, 2, 3; right column 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

11 †sed requireretur possessio.x.vel.xx.annoꝝ, vel forte etiam.xxx. ẜm varietatem casuũ,vt sic per eam diceret inducta legitima prescriptio.iuxta titu.C.de prescri.lon.temp. ⁊ de prescri.xxx.vel.xl. ann.⁊.§.j.insti.de vsuca.cũ simi. Non.n.sola illa posſio quadriẽ12 nalis posset absorbere dñium,†sed ecõtra potius cũ dñium sit potentius.d.c.cũ dilectus.⁊ ibi per doct.de cã pos. ⁊ ꝓprie.⁊ tradit Alex.in ꝯsi.clv. Videret in ꝯsultatione ꝑmissa.ꝑpe finez.lib.vj. ¶Accedit quarto ⁊ vltimo,q̃ statutũ predictum ꝯcedit,ꝙ in cãtalis ꝑcepti de disgõbrando a sñia sup eo lata possit ꝑ ptes appellari,vt pꝫ in eo,in ver.⁊ a sñia lata in dictis causis, ⁊ q̃onibus ⁊c. que ꝯcessio vana fuisset si aliquo mõ in tali sñia preiudicaret circa ꝓprietatẽ,q̃ tũc de iure cõi licuisset appellare,vt in toto titu.ff.13 C.⁊ extra de appel.†nõ ergo spãli ꝓuisione statuti erat ꝯcedẽdũ, qd iure cõi ꝯcedebat.arg.l.j.in fi.ff.ad muni.l.imperatores.ff.de 14 priui.credi.⁊.l.j.C.de thesau.lib.x.cum simi.†nec credenduꝫ est, statuentes illud,ita supflue statuisse arg.l.si qñ. in prin.ff.de leg.j. ⁊.c.si papa.de priui.lib.vj.⁊ eius qd dixit Bald.in rub.C.de cõtraben.emp in.ix.q.Unde dicemus talem ꝯcessionem,vt aliquid operet per statutũ factam fuisse in casu quo de iure cõi nõ licebat 15 appellare,⁊ sic in casu quo tantũ de posſione agit,†nam in eo ẜm cõem regulã de iure ciuili loquẽdo nõ appellat.l.j. ⁊ ibi doc.C.si de momẽ.pos.fue.app.cũ simi.vt per Alex.in ꝯsi.ij. Cõsideratis his.ꝑpe finẽ.ver.quantũ aũt est ad aliud.lib.iij.Lafran. de oria. in.c.qñ ꝯtra.de ꝓba.in tracta.interloquutionũ ⁊ appellationuꝫ. col.xxij.in ver.xx.fallit.sub nu.cvj.⁊ per Ias.plene in ꝯs.clxxxvij. In q̃one vertente.v.col.ver.facio ergo in primis.ij.vol. Sic igit ex hoc ẽt ꝯstat intentionẽ statuti predicti esse,vt posſoriuꝫ de quo agit nõ dicat aliquo mõ ꝯtinere cãm ꝓprietatis. ¶Nec ꝑdictis 16 obstãt allegata.s.in ꝓriũ,†nã vno v̄bo ad oĩa r̃nderi posset dicẽdo,ꝙ posſoriuꝫ hr̃e annexã cãm ꝓprietatis non ꝓuenit a facto,⁊ voluntate litigantiũ,sed a lege cõi,vel municipali, q̃ sic posſoriuꝫ aliqd qualificat,vt ꝯtingit in oĩbus illis de qbus fit mẽtio in.d.l. ij.§.qdam.de interdi.alioqn semp cumulando petitoriũ cum posſessorio posset qs facere,vt posſoriuꝫ diceret hr̃e cãm ꝓprietatis, qd est aperte falsuꝫ,⁊ ꝯ tex.in.c.cũ ecclesia.c.pastoralis.⁊.c.cum dilectus.⁊ totũ titu.de cã pos.⁊ ꝓprie.item ꝯtra.d.§.nihil cõe,⁊ d.l.incerti.C.de interdi.ꝯtra.l.ordinarij.C.de rei vendi. ꝯtra.l.si de vi.ff.de iudi.⁊ ꝯtra.l.cũ fundũ.§.fi.ff.de vi ⁊ vi ar.cũ multis simi.qbus ꝓbat posse cumulari posſoriuꝫ,⁊ petitoriũ,⁊ tñ ꝙ ex eo non dꝫ dici posſorium hr̃e cãm ꝓprietatis,sed qdlibet iudiciũ de per se ꝯsideraf,⁊ prius de posſione, q̃ꝫ de ꝓprietate dꝫ discuti , ⁊ 17 iudicari,†lꝫ aliqñ vtrunqꝫ possit,⁊ dẽat vna sñia terminari, vt.d. c.cum dilectus.etenim ex ploratissimũ est in aliquo ex iuribus predictis nõ posse dici,ꝙ posſoriuꝫ ꝯtineat cãm ꝓprietatis,sed vt dixi,qdlibet iudiciũ de per se,⁊ vt ab altero separatũ ꝯsideraf,vt recte illa iura intuenti patebit. Sic igit in ꝓposito dõm est,ꝙ ex trãsitu facto ad petitorium,⁊ sic ex eius cumulatione cum precedẽti posſorio non dꝫ inferri,ꝙ posſoriuꝫ dicat hr̃e, seu ꝯtinere cãm ꝓprietatis quã per se,⁊ ex sui natura non ꝯtinebat. ¶Nec ẽt illud dici dꝫ,ex eo ꝙ statutũ in effectu talẽ trãsituꝫ,⁊ cumulationẽ tolleret,⁊ ꝑmittat de petitorio discuti,⁊ terminari,q̃ ẽt iure cõi ꝑmittit talis cumulatio,⁊ tñ ex eo posſoriuꝫ nõ dꝫ ꝯtinere cãm ꝓprietatis vltra ꝓpriam nãm suã,sed qdlibet iudiciũ de per se sepatuꝫ cũ sua nã ꝯsideraf,vt ex iuribus ꝑallegatis euidẽter appet. Nec sic posſoriuꝫ predictũ incipit hr̃e cãm ꝓprietatis , ex eo ꝙ aliqd de ꝓprietate fuerit cognitũ,⁊ discussuꝫ,nã posito eo ꝑ v̄o,q̃ forte nihil fuit cognitũ,de quo tñ ego nõ sum informatus, nõ sequit ꝙ nã posſorij in hoc alteret, vt incipiat ꝯtinere cãm ꝓprietatis, sꝫ in quolꝫ iudicio sepatiꝫ ꝯsiderato dicet facta cognitio ad illud ꝑtinens,iuxta.d.c.cũ eccl̃ia.de cã pos.⁊ ꝓprie.⁊ ita ꝑhabita diligenti cognitione,sup vtroqꝫ potuisset iudicari, ⁊ qdem differẽter ẜm ꝙ ẽet ꝓbatũ,vt.d.c.cũ ecclesia.⁊ q̃ hoc arbitror clarũ ⁊ indubitatum sup eo,vlterius nõ instabo ꝯcludendo,ꝙ trãsitus ad petitoriũ,ẽt ꝙ fuisset sup eo facta aliqua discussio,⁊ cognitio solũ facit, vt precedẽti posſorio intentato dicat cumulatũ petitoriũ, ita vt sup vtroqꝫ ẜm sui nãm sit ꝓcedendum,nõ aũt dr̃ alteratũ posſessorium illud in eo ꝙ vbi prius nõ habebat cãm ꝓprietatis inceperit illã habere,⁊ ꝯriũ dicere ridiculuꝫ videt, vt ex predictis 18 ꝯstat. ¶†Nec obstat qd vltimo loco dicebat absorptã esse, ⁊ amplius nõ debere ꝯsiderari causam posſorij,⁊ tenute ꝓpter causaꝫ petitorij ꝓpositam,⁊ illi cumulatã. Quoniã r̃ndetur illud esse falsum,q̃ imo vtraqꝫ causa durat,⁊ sup vtraqꝫ ꝓcedi poterit, ⁊ etiã sñia proferri, vt in iuribus.s.allegatis manifeste patet,⁊ tradunt Bar.⁊ alij omnes in.d.§.nihil cõmune.ꝑpe finẽ.⁊ Alex. in ꝯsil. xlv. Uisa facti narratione.post ꝑnc.in ver.in qua ꝯclusiue loquẽdo.lib.iij.⁊ istud ni fallor est notissimũ etiã his qui leguꝫ primoꝝ dia degustauerint. ¶Ad iura in ꝯriuꝫ allegata r̃ndetur,ꝙ in eis nihil ꝓbatur ꝯtra ꝑdicta,sed illud tñ ex eis colligi põt, ꝙ prolata sñia in petitorio ꝑmittenda est, sñie late in posſorio, ⁊ debet oĩno seruari,⁊ hoc modo ꝯsiderando dici põt , ꝙ causa ꝓprietatis videt absorbere cãm posſionis,seu sñiam sup eo latã,put voluit in effectu Abb.in.d.c.cuꝫ dilectus.in quarto notabi. vbi alij sequunt de cã pos.⁊ ꝓprie.Sed ex sola ꝓpositione petitorij etiaꝫ cũ aliqua cognitione sup eo habita nullo modo extinguit posſorium,seu causa posſionis,sed sup ea ꝓcedit, ⁊ iudicat ẜm ꝙ merita cause reqrunt. In casu aũt nostro nõ fuit lata sñia aliqua sup petitorio,nec sup eo iudices iudicare voluerũt, sed tñ fuit iudicatum sup posſoriuꝫ, ⁊ causa tenute,vt latissime ꝯstat, ex his que di19 ximus in alio ꝯsilio in.ij.q.ergo ⁊c. ¶†Et ex his clarissima tradita est r̃nsio ad argumentũ in ꝯrium factũ dum dicebat, ꝙ absolutoria in posſorio dꝫ preiudicare agenti postea petitorio, q̃ possessorium dicit habere cãm ꝓprietatis. Quoniã aperto ore,⁊ absqꝫ aliqua hesitatione negat,ꝙ in casu nostro posſoriuꝫ dicat aliquo modo ꝯtinere cãm ꝓprietatis,vt dictũ est . Sed aliter ẽt ad argumentũ,⁊ clarissime r̃nderi põt. Nã regula Bart.in ꝯriũ allegata nõ procedit simplr̃,⁊ absolute,sed tñ qñ absolutoria in posſorio lata sit ex causa que ẽt in petitorio noceret,puta,q̃ actor nõ ꝓbasset se hr̃e ius seruitutis. Sed si illud ꝓbasset, ⁊ ex alio in posſorio succubuisset,puta,q̃ nõ ꝓbauit se vsũ fuisse vti,ꝓbare oportebat, iuxta.l.iij.§.hoc aũt interdicto.ff.de itine.actuqꝫ pũa.cũ simi. tũc absolutoria lata in posſorio nõ ꝑiudicaret in petitorio, ita in effectu voluit Bal.in.l.incerti.vij.col.in v̄. ex his tres dant regule. C.de interdi.voluit ẽt Alex.in.d.§.nihil cõe.in tertio mẽbro,prime cõbina.⁊ ibi ẽt Clau.d seisello hoc voluit circa finẽ ꝑme lecture. Et ibi alias ego,ita firmaui anteꝗ̃ aliquẽ ex ꝑdictis viderez, ⁊ reputo veꝝ sicut Euangeliũ. Sed in ꝓposito nr̃o ille dñs Jacobus succubuit in posſorio nõ ex defectu ꝓbationis iuris sui,⁊ sic fideicõmissi de quo in petitorio nũc agit,sed ex eo q̃ erat forẽsis, seu nõ subditus,⁊ nõ poterat gaudere statuto de disgombrando, seu eius beneficio nisi satisdederit certo modo,qd non fecerat, vt dixi in alio ꝯsilio in.d.ij.q.in qnto fundamento,ergo seqt ꝙ absolutoria in dicto posſorio lata nõ ꝑiudicauit in petitorio,ẽt ꝙ diceret habuisse cãm ꝓprietatis,qd tñ est falsum,⁊ ridiculũ,vt ex.s. dictis aptissime ꝯstat. ¶Ex qbus ẽt appet nouã illã dubitationẽ excitatã nihil penitus obstare,⁊ eius subtilitatẽ in nihilũ,seu in iuris ignorantiã resolui. ¶Et vltra ꝑdicta si qs ptinaciter,ignorãter tñ vellet sñiam lataꝫ in posſorio quacũqꝫ rõne ꝑiudicasse ẽt in petitorio,lꝫ falsissimũ sit,adhuc tñ dõm est,ꝙ nõ potuit preiudicare Illustr.dño Alberto nũc agenti,put in alio ꝯsilio ex pluribus fundamẽtis ostẽsuꝫ fuit in scda ꝯcl'one quã posui circa scdaꝫ q̃onẽ incipiẽdo in ver.verũtamẽ ex abũdãti scdo loco ⁊c. vsqꝫ ad fineꝫ ꝯsilij,ad qd cũ videri possit me remitto. ¶De alia ẽt nunc queritur de quo nullũ fit v̄bũ in ꝑdicto ver. q̃ de eo tũc q̃situ non fuit,vꝫ, qd sit agendũ de fructibus reꝝ q̃ ꝑ fideicõmissum petunt,⁊ restituẽde veniũt. Ad cuius q̃onis resolutioneꝫ ꝑsuppono, ꝙ in casu nr̃o agit d legato,seu fideicõmisso ꝑticulari,nã maior natu ex descẽdentibus do. Alberti, Jo.notti de bardis vocatus fuit ad domũ maiorẽ,⁊ ad ꝑdia vallis Else,que bona erant ꝓhibita alienari,vt ex lectura testamenti manifeste ꝯstat,⁊ sic fuit fideicõmissum de rebus certis,⁊ per ꝯñs particulare. Item ẽt ꝑsuppono, ꝙ ꝑdi20 cte res erãt ipsius testõris.†Et ex his sequit, ꝙ adueniẽte ꝯdõne sub qua vocatus fuit illustr.do. Albertus q nũc agit dñium.d.rerũ recta via trãsiuit in ipsuꝫ do. Albertũ absqꝫ aliq̃ traditione.iuxta.l.si tibi hõ.§.cũ seruus.ff.de leg.j.l.legatum ita. de leg.ij.⁊.l. q titio.ff.de furt.cũ simi.iũctis his que tradũt Bar.⁊ alij in.l.j.ff. de lega.j.in materia realis actionis vbi ego de hoc plene scripsi. 21 †Quibus sic stãtibus pono in ꝓposito nr̃o hãc ꝯclusionem,vꝫ,ꝙ oẽs fructus qui ꝑcepti fuerũt ex ꝑdictis rebus sic legatis, vel per fideicõmissuꝫ relictis,postꝗ̃ ipsaꝝ reꝝ dñiuꝫ trãsiuit i ꝑdictũ do. Albertũ dñr reguł ad eũ ꝑtinere tanꝗ̃ de rebus suis ꝑcepti,iuxta r̃aꝫ.l.solũ.§.meã.ff.de rei ven.⁊.l.de co.§.si qs.ff.ad exhi. cũ simi.⁊ de hoc in terminis est tex.vulgaris in.l.herẽnius.ff.d vsur. ⁊ ita declarãt doc.post gl.ibi,⁊ in.l.fi.C.de vsur.⁊ fruc.leg. ⁊ maxime Bal.Saly.⁊ Moder.⁊ in specie Saly. ibi in ver. ⁊ hec ve22 ra†vbi legatũ loquit in fideicõmisso ꝯdõnali, put est casus nr̃,⁊ vult ꝙ impleta ꝯdõne idẽ sit,ꝙ in puro,⁊ sic,ꝙ fructus postea ꝑcepti ad fideicõmissariũ ꝑtineãt. ¶Et ꝙ fructus rei legate,vel ꝑ fideicõmissum relicte ꝑtineant ad legatariuꝫ in quem eius dñium erat trãslatũ post alios per eũ relatos firmat Corn.in ꝯsi.cc. Ad euidentiã dicẽdoꝝ.col.pe.sub lr̃a.F.iiij.vol.dicẽs hoc in iure hr̃i ꝑ indubitato,vt ꝑ eũ. Et ista ꝯcl'o ẽ v̄a ẽt ꝙ qs vellet illustr.d. Albertũ fuisse i mora petẽdi.d.fideicõmissũ,⁊ ꝯũr dbitores illi' non

fuisse in mora dictū fideicōmissuz restituendi cum.d.l.herēnius.⁊ doc.prealle.loquanť simplr,⁊ ideo simplr,⁊ indistincte debēt itel ligi per iura vulgaria,†lz secus esset in fideicōmisso vli in quo nō (23) restituunť fructus nisi p hr̄dez post eius morā pcipianť,vt.l.in fi⸗deicōmis.in pmo,⁊ ibi tradūt doc.ff.ad treb.Et rō drie est,qꝛ tūc per hr̄dem percipiunť,vt ex re sua,†cum in fideicōmisso vli non (24) fiat trāsitus dn̄ij rez hereditariaꝝ recta via,sed demū facta resti⸗tutione,vt.l.facta.in prin.ff.ad trebel.secus est in particularibus, vt declarant Bar.⁊ alij in.l.j.de leg.j.⁊.s̄.dcm̄ fuit.¶†Nec pre (25) dicte ꝯclusioni obstat.l.j.⁊.l.fi.⁊ totus titu.C.de vsu.⁊ fruc.lega. ⁊.l.equis.la.j.⁊ la.ij.ff.de vsur.cū simi.in qbus dr̄ fructus,⁊ vsu⸗ras legatoꝝ deberi a die iterpellationis,vel litis ꝯtestate,vel als a mora hr̄dis.Quoniā rn̄detur,qꝫ ꝓcedunt omnia illa iura,quā⸗do erat legata res que non erat in dn̄io testatoris,vel in quolibet simili casu in quo dn̄ium recta via non transiret,iuxta tradita per Bar.⁊ alios in.d.l.j.de leg.j.in materia actionis realis,⁊ ita pre dicta iura intelligunt plures gl.scz in.d.l.equis.la.ij.de vsur.⁊ in .l.fi.C.de vsur.⁊ fruc.lega.⁊ in.d.l.herēnius.de vsur.⁊ illas ibi,⁊ alibi sepe sequunť doc.Vel etiam intelligunť iura ꝯtraria quan⸗do heres erat in bona fide,⁊ iuste ignorabat rem legatā,vt etiam dixerūt glo.in.d.l.fi.⁊ in.d.l.herēnius.⁊ tradit Corne.post alios per eum relatos in.d.l.fina.¶Ex his ergo firmať ꝯclusio,qꝫ fru ctus omnes ex rebus per fideicōmissum relictis pcepti postq̄ ve nit dies fideicōmissi dicunť illustr.dn̄i Alberti fideicōmissarij qui nūc agit,⁊ ꝯsequenter sunt ipsi restituendi si aliud non repugnet. ¶Est tn̄ aduertendū,qꝛ per grauatos,vel eoꝝ heredes pn̄t reti⸗neri pro rata expensaꝝ factaꝝ in meliorandis dictis rebus,†naz (26) grauatus sub ꝯditione oēs expensas necessarias,vel vtiles pete⸗re pōt quas fecit pēdente ꝯditione in rebus legatis,vel per fidei⸗cōmissum relictis.l.domos.cum.ll.sequen.ff.de lega.j.nam vt ibi dicūt doc.⁊ Ias.post alios,diciť eas fecisse nō animo donādi,sed animo repetēdi si ꝯditio existat,sed in illis expensis cōpensantur fructus restituendi pro rata,⁊ si quid deest ad supplementū expē saꝝ dz suppleri per fideicōmissariuz petentē.Et similiter per ꝯriū si fructus excedunt sumptus,seu expensas predictas superfluum ipsoꝝ fructuū restitui debet fideicōmissario,⁊ ita regulare est,qn̄ agiť de cōpensatione facienda inter debitorē,⁊ creditorem quan do vterqꝫ dz,⁊ vtriqꝫ debeť,iuxta totū titu.ff.⁊.C.de cōpensa.Et sic est dicenduz in ꝓposito de fructibus,qui debenť fideicōmissa⸗rio,⁊ de sumptibus ⁊ melioramētis,que per eū debenť grauato, vel eius heredibus,vt tradiť in simili in.l.emptor.ff.de rei ven.⁊ in.d.l.domos.de leg.j.cum simi.⁊ p̄dicta ꝓcedunt qn̄ rei ꝯuenti vti ex re aliena sciētes fructus pcepissent,⁊ sic in mala fide existen tes,iuxta tradita per doc.in.d.l.fi.C.de vsur.⁊ fruc.lega.qđ certe videť posse dici in casu isto,eteniz nulli dubiūm est,qꝫ percepti fue rūt ex re aliena,vt ex.s̄.dictis ꝯstat,⁊ illud videnť sciuisse,q colle⸗gerūt vsqꝫ ad nouissimos possessores,attēto qꝫ sciebāt predictas res p fideicōmissuz relictas vere,ꝓut crediť,aut ad minus iuris p̄sumptiōe saltē quo ad effectū,vt tanq̄ malefidei possessores nō fecerint fructus suos.Et hoc demōstrāt,qꝛ auctores illoꝝ qbus olim lis sup p̄dictis rebus mota fuit occasione dicti fideicōmissi, iam tale fideicōmissuz nouerunt,⁊ testm̄ in quo ꝯtinebať,vt pz ex exceptionibus quas tūc in iudicio opposuerūt,maxime duz dixe rūt,qꝫ fideicōmisso de quo agebať nō erat locus,⁊ qꝫ dn̄s Iaco⸗bus nō erat ō cōprehēsis in dicto fideicōmisso.¶Et p̄terea hoc cuilibet ꝓbo viro erit vosile,cū vosile nō sit,qꝫ absqꝫ va notitia testamēti litigauerint sup relictis in eo,id aūt qđ nō est,vosile di ci non dz.l.nō est vosile.ff.qđ met.cau.cū simi.†Et si dn̄r habuis (27) se notitiā testamēti necessario ēt ⁊ fideicōmissi in eo ꝯtēti.l.nō est ferendus.ff.de trāsac.cū simi.⁊ tradūt Bar.⁊ alij in.l.qui rome. §.duo fratres.ff.de vbo.obli.in.iij.q.Sic ergo predicti auctores dn̄r fuisse in mala fide pp sciam dicti fideicōmissi,que mala fides non solū affecit eos,vt.s.fructus quos ipsi pceperūt non fecerint suos,sed ēt transiuit in eoꝝ successores vles tam p̄mos,q̄ scđos, ita vt ēt eis nouerit,quantuz ad p̄dictos fructus acqrendos cum alio mō eos nō pceperint,aut pcepisse potuerint,q̄ vt hr̄des au ctoꝝ suoꝝ.†Est.n.tritissima iuris regula,qꝫ mala fides auctoris (28) nocet ēt successoribus vlibus volētibus iure in eos trāsmisso vti, qꝛ dn̄r eadē psona cū illo,vt in auc.de iureiur.a mor.p̄sti.in prin. ⁊ qꝛ sunt ēt successores vitioꝝ.l.cū hr̄s.in prin.ff.de diuer.⁊ tēpo. prescri.⁊.l.vitia.C.de acqr.pos.⁊ vtrobiqꝫ tradūt doc.cū simi.vt scribit Balb.in trac.de p̄scri.in mā bone ⁊ male fidei in.xij.q.iiij. col.in v.scđm p̄ncipale mēbꝝ est,an mala fides actoris.⁊ est do⸗tri.Bar.in.l.ex diuerso.ꝓpe fi.ff.ō rei ven.⁊ Bal.in.l.ij.C.de pe ti.here.†⁊ iuenio,qꝫ in specie circa fructus ex re legata,siue per fi (29) deicōmissum relicta pceptos.ita voluit Alex.in ꝯsil.xxxix.Visis scripturis.post p̄n.in ver.nec obstat si dicať.lib.ij.dū dicit,qꝫ ma⸗la fides defuncti nocet hr̄di,q pcepit fructus ex re legata quo ad ipsoꝝ fructuū restōnez nisi ille se fundet in aliquo titulo p eū acqsi to,puta emptionis,vel sili,vt p eū,q sic voluit,qꝫ noceat si se fun⸗det in eo qꝫ sit hr̄s eius q fuit in mala fide.Sed in casu nr̄o succes⸗sores predictoꝝ auctoꝝ in alio se fundare nō pn̄t nisi,qꝛ sunt eoꝝ hr̄des,ergo ⁊c.¶Et hoc idez in ꝓposito nr̄o voluit Bar.in.d.l. ex diuerso loco p̄alleg.†Inqt.n.qꝫ si hr̄s successit defūcto,q erat (30) malefidei,ipse aūt sit bonefidei,nō tn̄ facit fructus suos,alle.l.ij. C.de fruc.⁊ lit.expen.vt p euz.q subdit rōnem,⁊ qꝛ lz ipse bonefi dei,tn̄ quo ad effectū censeť malefidei p.d.l.cū hr̄s.ff.de diuer.⁊ tēp.p̄scri.⁊ alia per eū deducta.Et hāc eādez opi.loquēdo in ter minis de fructibus rei ligate firmat Matthe.de afflict.in decisio nibus Neap.in deci.ccxl.In cā cubolis.ij.col.sub nu.iij.vbi alle. Bar.vbi.s̄.⁊ Bal.in.d.l.ij.ꝯcludēdo qꝫ mala fides defuncti no cet hr̄di quo ad restōnē fructuū rei legate,lz ip̄e p se sit bonefidei, vt p eū.¶Possent ad hoc alij plures allegari,sz gr̄a breuitatis, ⁊ qꝛ rez clarā arbitror dimittunť.Sic itaqꝫ ex p̄dictis remanet fir ma ꝯclo,qꝫ fructus ex rebus fideicōmisso subiectis pcepti postq̄ venit dies eius i fauorē illustr.do.Alberti,in eo qꝫ excedūt sum⸗ptus melioramētoꝝ,cū qbus pro rata fit cōpēsatio sunt restituē⸗di ipsi dn̄o Alberto,vna cū ipsis rebus,⁊ ita ō iure iudicādū vr̄. ¶Nec p̄dictis vr̄ obstare si dicať,qꝫ imo qui p̄dictos fructus p⸗ceperūt erāt in bona fide,pp snias absolutorias,que ꝓlate fuerūt in iudicio moto p illū do.Iacobū.Qm̄ pōt rn̄deri,qꝫ cuz ille snie tm̄ ꝓlate fuerint sup cā tenute,⁊ sic sup possorio,vt.s̄.fuit dcm̄,⁊ in alio ꝯsilio plenissime demonstraui,nihil dn̄r disposuisse circa il⸗lud fideicōmissuz,vt ēt in.d.ꝯsilio dcm̄ fuit,⁊ ppea ex eis nō vr̄,qꝫ causari possit bona fides circa ius,⁊ dn̄iuz reꝝ p fideicōmissuz re lictaꝝ,†qm̄ ex snia cū sit stricti iuris nihil est iferendū vltra q̄ ver (31) ba eius de necessitate iportēt.l.pe.ff.de his q sunt sui vel alie.iur. ⁊ ita per illū tex.docet Bar.in.l.iulianus veꝝ debitorē.in p̄ma le ctu.in pen.opp.mihi est in.iij.col.in ver.ꝓbo ēt ex snia.ff.de ꝯdi. inde.cū alijs allegatis p me in alio ꝯsilio.¶Et si dicať qꝫ p̄dicti possores,⁊ fructuū recollectores crediderūt ex dictis sentētijs eē ēt declaratū fideicōmissuz nō deberi,⁊ ita dicať,qꝫ pp hāc credu⸗litatē fuerūt bōefidei possores.†Rn̄deť,qꝫ hoc est allegare igno (32) rantiā iuris,qđ non tollerať,qꝛ qlibet p̄sumiť scire leges,⁊ qꝫ per eas disponiť.l.leges sacratissime.⁊ ibi tradūt doc.C.de legi.tra⸗dit Bar.in.l.non fateť.colum.fin.ff.de ꝯfes.cum ꝯcordan.vt per Alex.in ꝯsil.c.Sup primo dubio.ij.col.in fi.lib.vij.Et eo maxi⸗me ista iuris ignorātia non dz allegari per reos ꝯuentos,nec eis potest ꝓdesse circa fructuū acquisitionez,qꝛ agereť de lucro ipso⸗rum fructuum querendo,†cum in acquirendis iuris ignorātia ne (33) mini psit etiā feminis,aut similibus psonis.l.iuris ignorantia nō ꝓdest,⁊.l.error.ff.de iur.⁊ fac.ignorā.⁊.l.iij.C.eo.titu.cū simi.et dixit Pau.de cast.in ꝯsilio supra allegato.col.penul.versi.venio ad tertium.¶Si quis tn̄ ptinaciter voluerit asserere,qꝫ predicti fructuū pceptores fuerint in bona fide,ꝓpter p̄dictas snias,aut alia quacūqꝫ rōne,⁊ ita velint,qꝫ fecerint fructus suos,ꝓpter di ctam bonā fidem,⁊ sic dicat,qꝫ superfluū fructuū non venit resti⸗tuendū(qđ tn̄ videť alienū a iuris regulis,⁊ ꝯtra p̄dicta,)†ꝯpen (34) sio tn̄ facienda erit,qꝫ cum solum rōne bonefidei fecerint fructus suos debent illos cū sumptibus melioramentoꝝ pro rata cōpen⸗sare per text.in.l.sumptus.cum his que ibi tradunt Bart.⁊ alij. ff.de rei vendi.⁊ per tex.vbi etiā tradunt scribentes in.l.insulam. §.fructus.ff.solu.matri.facit.c.ad nostrā.ad finē.⁊ ibi tradūt do cto.extra de reb.eccle.non alie.⁊ ita satis aperte voluit Pau.de cast.in consil.ccxlvij.Super p̄mo dubio.colū.fina.j.volu.ſm no⸗uam impressionē,†dicens,qꝫ.d.l.sumptus ꝓcedit quando posses (35) sor lucratur fructus solum,ꝓpter bonaz fidem ꝯcludens,qꝫ tunc non lucrať de rigore,sed de equitate,⁊ qꝫ ꝓpter eandem equita⸗tem disponiť,vt cum sumptibus melioramentoꝝ cōpensentur,vt per eū.¶Et ista cōclusio verissima est in casu isto,ex quo fructus percepti fuerunt ex rebus alienis,⁊ tempore quo ⁊ ipse res,⁊ fru ctus ad ipsum dn̄m Albertum spectabant.Eo tantum excepto, qꝫ solum ꝓpter bonaz fidem illoꝝ possessoꝝ si eam ꝯcedimus po test dici,qꝫ eis acquirebanť.Negari tamen nō potest,quin saltem res ipse peti potuissent.¶†Et per hoc nō obstat decisio glo.ma (36) gne in fin.cōmuniter approbate in.l.emptor.in princ.ff.de rei vē⸗di.dum negat fructus cum expēsis cōpensari,nā illa ꝓcedit quā⸗do fructus sunt percepti conditione pendente,⁊ sic tempore quo nec ipsi,nec res ipse peti poterāt,vt ibi per glo.⁊ ita in effectu vo⸗lunt docto.maxime Ias.in dicta.l.domos.de legatis primo,in secundo notabili. Laus Deo.

Maria.soci.iunior,Padue legens.1542.16.Augusti.

Casus

CASVS

¶ Magnificus dñs Bonifacius suardus de Mantua de anno. 1520. suũ solẽne ꝯdidit testm̃ sanus corpore, ꝛ intellectu existens cũ prefatione inter cetera, ꝙ id facit tũc attendens, ꝛ ꝯsiderans, ꝙ multi differẽtes in vite exitũ dispõnes suas postea doloribus, ꝛ lãgoribus diuersis oppressi, de se suisqꝫ bonis nõ ꝫm rõnem eorumqꝫ voluntatẽ, sed ꝫm astantiũ arbitriũ disponunt. in quo testõ inter cetera fecit ex tpe suum heredem venerabile monasteriuꝫ, ꝛ ꝯuentum fratrũ sancti Dñici de Mantua, cũ onere celebrãdi singulis mensibus vnũ solẽne officiuꝫ mortuoꝝ pro anima ipsius testatoris, ꝛ oium suoꝝ defunctoꝝ. Et predicto monasterio sic instituto, ꝛ grauato in certos euẽtus fecit quasdã substõnes semp ad pias cãs cum eodẽ onere, vt latius in dicto testamento ꝯtinetur.

¶ Contigit ex post õ anno. 1540. ꝙ dictus dñs Bonifacius fuit vulneratus ad mortẽ, ꝛ pluribus vulneribus, ꝛ taliter, ꝙ per spacium vnius hore, vel circa expirauit.

¶ Illo interim postqꝫ fuit portatus domum, ꝛ positus primo sup quadam tabula, ꝛ deinde sup lecto cum iam tenderet ad morteꝫ, ꝛ grauissime esset oppressus asserit̃, ꝙ ad interrogationem domi. Baldassaris eius nepotis ex fratre per solam responsionẽ, si, vel, meser si, fecit testamentum, ipsum dñm Baldassarem ꝛ fratres relinquendo heredes, vti per testes dicitur probari.

¶ Licet ẽt ex aduerso multi testes fuerint examinati quoꝝ oiuꝫ depositiones transmittunt̃. Quibus ita stantibus dubitatur, vtrum possit dici, ꝙ per assertũ testm̃ vltimo loco factum sit primũ solẽniter factũ sublatum, ita vt nullius momenti remanserit.

SVMMARIVM

¶ De testamento facto per interrogationem alterius, ꝛ simplicẽ responsionem, sic, an ꝛ quando valeat.
¶ Maxime si esset in mortis articulo.
¶ Et an tollat precedẽs testm̃ solẽniter factũ in fauorẽ pie cause.

1 Voluntas vltima obseruari debet.
2 Testator an sufficiat nominare heredem per relationem ad interrogationem factam, ꝛ. ĩ. nu. 26. 27. 31. 33. et. 34.
3 Testamentum facere potest semimortuus, ꝛ in discrimine vite cõstitutus, vide. ĩ. nu. 16.
4 Testibus paucioribus numero affirmantibus magis creditur, qꝫ negantibus.
Limita, vt. ĩ. nu. 14.
5 Testatorem an sit licitum inducere blandis verbis ad sibi relinquendum in testamento. ꝛ. ĩ. nu. 30.
6 Testamentum primum validum, an per secundũ reuocetur ad alterius interrogationem factum.
7 Testm̃ primum ad causas pias factum, an reuocetur per secundum ad interrogationem heredis instituti factum.
8 Actus humani validantur per potestatem, voluntateꝫ, ꝛ modũ, quorum altero deficiente nil fit.
9 Testandi potestatem, an quis habeat primo videndum est.
10 Testibus verosimiliora deponentibus magis credendũ est, etiam si de negatiua deponerent. vt. ĩ. nu. 13.
11 Peritis in arte credendum est.
12 Mẽtis sane verosimilr̃ nõ vr̃ esse, q ad paucas horas expirauit.
15 Testes deponentes per eundem sermonem videntur suspecti.
16 L. qm̃ indignum. C. de test. ꝛ. §. propositu. in. l. pamphilo. ff. de lega. iij. quomodo procedant, ꝛ intelligantur.
17 Voluntas disponentis ex prefationibus, ꝛ proemio declaratur.
18 Voluntatis mutatio non presumitur.
19 Salutis sue nemo presumitur immemor.
20 Mortis cogitatione perturbatus non potest dici, ꝙ cũ plena mẽtis deliberatione testari voluerit.
21 Sacerdos reuelare peccata non potest.
22 Testatorem non habuisse voluntatem testandi lex presumit si ore proprio heredes non nominat.
23 Voluntati defuncti iura fauent quam seruari volunt.
24 Voluntas testantis iuris presumptione vbi deest valere non põt.
25 Testamenti substantia in voluntate testantis consistit.
27 Limitatio ad glo. l. iubemus. C. de test.
28 Infirmus cogitatione mortis turbatus, non cogitat qd agat, aut quid loquatur, ꝛ in tali puncto semper solent omnibus affirmatiue respondere.
29 Testm̃ non valet quando grauiter infirmus a propinquis interrogatus rñdet, ꝙ sic, qꝛ potius vr̃ testm̃ ꝓpinquoꝝ qꝫ infirmi.
31 Limitatio alia ad glo. l. iubemus. C. de test.
32 Testamẽtuꝫ non valet, si quis inscio testatore id ordinet, ꝛ postea coram testatore id legat coraꝫ testibus, ꝛ interroget an sibi placeat, ꝛ respondeat, ꝙ sic.
33 Limitatio alia ad glo. in. l. iubemus. C. de test.
34 Limitatio alia ad. d. l. iubemus.
35 Testamentum ad pias causas, sicut inter liberos censetur habere clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta.
36 Testes in testamentis rogati esse debent.
37 Testium rogitus in testamentis quando interuenire debent.
38 Testes noti esse debent testatori.
39 Testes deponẽtes de reuocatione primi testamẽti ad pias cãs debent esse tales de quibus nulla cadat falsitatis dubitatio.
40 Testium villissimoꝝ ꝛ pauperimoꝝ dicta non sunt attendenda.
41 Testamenti ad pias causas reuocatio expressa requiritur.
42 Institutio mortuo testatore effectum sortitur.
43 Conditio mortuo testatore impleri debet, ꝛ si viuo testatore impleatur an valeat.
Limita vt. ĩ. nu. seq.
45 Institututio si sit de vxore facta in vsufructu, ꝛ post eius mortem sit fcã institutio de pia cã illa institutio ad fideicõmissuꝫ trahit̃.
Secus si vsufructus ei sit legatus, qꝛ tunc pia causa dicitur vniuersaliter instituta.
46 Conditio impleta per morteꝫ legatarij retrotrahitur ad tempus mortis testatoris.

CONSILIVM CLXXXIII

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, ꝛ iustitie. ¶ Licet i pñti ꝯsultatio tione p clarissimũ ꝯsultorẽ dñm Ludouicũ catum mihi vti fratrẽ maiorẽ, ꝛ boñ. abũde satis, ꝛ elegãtissime ꝯclusuꝫ fuerit, ꝙ pmũ testm̃ solẽniter fcm̃ in fauorẽ venerabiliũ fratrũ. s. Dñici õ Matua nõ dicat̃ reuocatũ, sed in suis viribus subsistat. Sitqꝫ eius ꝯclo per qꝫplurimos excell. Jurecõsultos cõprobata. Ego tñ de filĩ cõprobatiõne regsitus subsistebã, cũ res valde dubia videret̃, ꝛ pmo aspectu inclinabar, vt tale testm̃ diceret̃ reuocatũ, nã in facto nõ vr̃ dubitandum qn. d. do. Bonifacius interrogatus an do. Baldassareꝫ de suardis, ꝛ frẽs vellet facere suos hr̃des, ꝛ vellet reuocare testm̃ alias factũ per eũ in fauorẽ d. fratrũ rñderit, ꝙ sic, put octo, vel noueꝫ testes deponũt. ¶ † Quo posito non vr̃ in iure dubitandũ, qn hec sua vltima volũtas dẽat obseruari, iuxta. §. posteriore. insti. quib. mod. testa. infir. cuꝫ simi. ¶ † Nec videt̃ obstare, ꝙ ore ꝓprio nomen heredũ non expsserit, put videt̃ requiri, iuxta. l. iubemus. C. de testa. qꝛ vr̃ satis esse, ꝙ per relationẽ ad interrogationẽ expresserit, vt est de hoc glo. singulariter, ꝛ cõiter approbata in. d. l. iubemus. in ꝟbo queãdmodũ, ꝛ tradũt doc. in. l. j. §. si qs ita. ff. de ver bo. ob. ꝛ alibi sepe. ¶ † Nec ẽt vr̃ obstare, ꝙ do. Bonifacius eẽt grauissimis vulneribus, ꝛ letalibus affectus, ita ꝙ eẽt in discrimine vite, ꝛ (vt aiũt) in articulo mortis ꝯstitutus, qm̃ ex eo nõ impedit̃ qs de rebus suis disponere, vt vr̃ tex. ꝛ ibi dñt doc. in. l. qm̃ indignum. C. de testa. ibi, que forte semiuiui, ꝛ balbutientis lingua ꝓfudit. ꝛ in. l. pamphilo. §. ꝓpositũ. ibi, in discrimine vite ꝯstitutũ. ff. de leg. iij. qui tex. loquit̃ qñ dispositio fit ad interrogationem alterius, put fuit in casu isto. ¶ Nec preterea vr̃ obstare, ꝙ plerisqꝫ testes deponãt, ꝙ dñs Bonifacius pp agoniaꝫ mortis, ꝛ qꝛ erat valde grauatus tunc tpis nõ esset in bono sensu, sed extra se, Qm̃ eis non videt̃ adhibẽda fides, attẽto ꝙ multi alij testes deponunt, ꝙ erat in bono sensu, qꝛ rñdebat ad ꝓpositum interrogationibus ei factis, † magis. n. credit̃ testibus affirmantibus, qꝫ negantibus, etiã ꝙ essent pauciores numero, vt voluit glo. in. l. dieꝫ ꝓferre. §. si plures. ff. de arbi. ꝛ declarat Bar. in. l. j. in princi. ppe finem. ff. de ventre inspic. cum multis ꝯcordantibus. ¶ Vlterius etiam non vr̃ obstare, ꝙ dñs Bonifacius nõ fuit interrogatus a notario, ꝛ sic a publica psona, sed a dño Baldassare, qui se ꝛ fratres curabat heredes institui, ꝛ sic videat̃ interrogatus a persona suspecta. † Qm̃ videt̃ posse rñderi, ꝙ hoc nõ impedit validitateꝫ testamenti, cum licitũ sit cuiqꝫ blando sermone inducere quẽpiaꝫ ad sibi relinquendũ in testõ. l. fi. ff. ꝛ. C. si quis ali. testa. phib. ꝛ declarat Bart. in. l. lucius. §. sempronia. de lega. ij. ¶ † Nec etiam videt̃ obstare, ꝙ pcesserat testm̃ validũ de cuius reuocatione agebat̃ quo casu Pau. de ca. ꝛ qdam alij infra allegandi voluerunt nõ hr̃e locũ decisionẽ glo. in. d. l. iubemus. Qm̃ istud non vr̃ verũ, nam si ex alio testm̃ scõm valet, non ideo minus valere dꝫ, ꝙ precesserit aliud solẽne, qm̃ cum validitas, secundi pendeat, precipue

a voluntate testantis, si adest volūtas censet adesse ēt ad reuocatione primi cū alias scōm non possit sortiri effectū, & sic in scdo est volūtas testantis sequit, q in pmo cessat talis volūtas, & ideo nō pōt subsistere, put signāter ɔcludit Deci. in ɔsi. cccclxxix. In ca

7 su occurrēti. ij. col. ver. scdo nō obstat. ¶ †Nec vlterius vr̄ obstare q primū testm̄ solēniter factū sit in fauore pie cause, ppter qd videt q habeat clam derogatoriam ad sequētia testamēta, vt infra dicam. Qm̄ vr̄ oino reuocatū cū expresse testator per interrogationem do. Baldassaris videat illud pmum in fauore fratruz sancti Dñici factū reuocasse, put multi testes deponere vident. ¶ Et preterea in casu Decij in. d. consi. cccclxxix. in primo testō erat instituta pia causa, & tn̄ ipse ɔcludit per scōm factū ad interrogationez alterius pmum totalr̄ reuocari, etiā q de primo testamēto non sit facta aliqua mentio, vt per eum, qui etiam oia predicta manifeste iuridica esse intēdit, vt sic per dictū ɔsiliū videat decerminari casus noster in fauore istorum nobilium de Suardis. ¶ Et tanto magis qr in casu isto, vt dixi, facta videt expressa reuocatio primi testamēti, qd non presupponit factū in casu Decij. Et cū ego auctoritati ipsius semp plurimū detulerim, nō immerito sub sistebam, & in eius sniam pmo aspectu videbar pcliuior per predicta Decij auctoritate ɔfirmata. ¶ Uerū eis nō obstantibus diligentius oia ɔsiderando cum bona venia Decij ɔriaz sniam in proposito casu veriorez, & iuri magis ɔsentaneam existimo, & sic vna cū clarissimo Cōsultore alijsq; excellentissimis subscribētibus cōcludo solēne testm̄ factū in fauorem predictoz fratrū sancti Dominici nō esse aliquo modo reuocatū per assertū testm̄ qd scdo loco factū dr̄, & ɔñter q Reuerēdi fratres predicti hodie sint oino admittēdi ad hr̄ditatē dñi Bonifacij predicti. Et hoc per plura fundamēta elegāter, & nō minus iuridice in mediū deducta p do. ɔsultorē. Et hec scdo clare demōstrat ostēdendo nullitatē asserti testamēti, qd dr̄ factū in articulo mortis ad interrogationē predicti do. Baldassaris. Illud aūt pbat triplici defectu. s. ptātis, volūtatis, & modi, seu reqsite solēnitatis, quoz qlibet per se sufficeret, ad inualidandū predictū testm̄, sicut & aliū quēlibet humanum

8 actū. †hec. n. tria. s. ptās, volūtas, & modus, siue solēnitas canonicāt. i. validāt oēs humanos actus, vt egregie inquit Bal. in ɔsil. cccxvi. Rex romanoz. ij. col. j. vol. & de duobus primis, ita inquit Boe. in lib. iiij. de ɔsola. philo. dum vult duo esse in quibus oium humanoz actuū ɔstat effectus potestatē. s. & volūtatē quorum si alterū desit nihil est, qd perfici possit. qd ēt voluit Barba. in ɔsil. quodaz incip. Sapienter optimus dixit psalmista. col. xv. impresso iter ɔsilia Curt. senioris nu. lxvj. & Deci. in ɔsil. cxcviij. Et pro tenui. ij. col. ver. predictis tn̄ non obstātibus. & in specie in testamētis, q ista tria requirant declarat Jo. igneus in. l. iij. versi. si qs codicillos. colū. xv. ver. oportet. n. tria. ff. de senatuscō. sille. Hoz vo triū defectus sic ostendit. ¶ Et primo, † q in predicto

9 asserto testō defuerit ptās testandi, de quo primo querendū sit. l. si queramus. ff. de testa. videt pbari ex eo qr dictus dñs Bonifacius eo tpe veluti in agone mortis existens, & mirū in modum ob pessimam vulnerū qualitatē grauatus, nō videt fuisse in bono sensu, sed potius extra se, & mente, vt ita dicā, ɔfusa, seu alienata, put ɔplurimi testes cum bona rōne deponūt, vt ex lectura eoz ɔstat, ergo ɔstat, q non potuerit facere assertū testm̄ per iura vulgaria. ¶ Et licet plerīq; testes videant deponere ɔrium. s. q immo non erat extra se, & q intelligebat iterrogationes sibi factas per dñm Baldassarē, put. s. in ɔrium dicebat. Tn̄ videt magis credendū illis qui de alienatione mētis deponūt ex pluribus, put sapiēter, & copiose per clarissimū Consultorē deducit. ¶ Et presertim illa

10 rōne, qr ipsi deponūt verosimiliora, † tenemꝰ in testiū ɔflictu verosimiliora deponentibus standū est, iuxta. c. in nostra, & que ibi dn̄t doc. cum simi. de testi. & tradit Curt. iunior post multos ab eo relatos in ɔsi. xvij. Licet per celeberrimos. ij. col. ad fi. est aūt verosimile q vulneratus, ita letaliter, q illinc ad mediā horaz expirauit, inspecta maxime vulnerū qualitate, sit potius mēte alienata, & extra se, q̄ in bono sensu, put plures excellentissimi physici de-

11 ponūt, † qbus vti peritis in arte credendū est vulgata. l. j. ff. de vētre inspi. Facit. §. qd autem a nobis. in auc. de non alienā. Et patruus & dñs meus Soci. in ɔsi. ccxxix. Primo aspectu ɔcludendū. vj. col. ver. scdo pōderat. lib. ij. dicit post Pau. de cast. per eū

12 allegatū, † q qui illinc ad paucas horas expirauit nō dr̄ fuisse sane mentis, intelligo saltem verosimilr̄. Fortius ergo id dici pōt in casu nr̄o de dño Bonifacio cum per mediā horam tantū, vel circa vixerit post asserti testamenti ordinationē, imo sunt qui dn̄t, q

13 statim causa facta expirauit. ¶ † Et adeo verū est verosimiliora deponentibus standū esse, vt pcedat ēt si de negatiua deponerent, vt videt velle glo. singularis in. c. clerici. lxxxi. dist. quam ita intelligit, & sequit Andre. barba. in ɔsi. xxix. Illud afferam in mediū. xij. col. ver. & facit ratio incōuincibilis. j. volu. & in ɔsilio. vij. Sapienter, ni fallor. iij. colū. ver. & multum egregie dixit glo. ij. volu.

14 ¶ † Et ex hoc ɔstat non obstare, qd supra in ɔtrarium arguebatur. s. magis credendū esse affirmantibus, q̄ negantibus, qr posito q in casu nostro isti termini ɔuenirent, illud pcedit nisi verosimiliora deponāt negantes. ¶ Sed vltra etiā dici potest, q testes venerabilium fratrū non negant, sed affirmāt dñm Bonifacium fuisse extra se, ɔrij vo illud negāt asserentes, q imo nō erat extra se, nec mentē alienauerat. Sed super hoc non insistendo satis nobis est, q predicti testes veluti verosimiliora deponentes sunt preferendi. ¶ Quod etiam ex alio videtur dicēdum, qr. s. testes nobilium de Suardis non careat suspitione falsitatis, seu subor-

15 nationis, † tum qr deponere vident per vnuz eundemq; premeditatum sermonem, ppter qd de subornatione reddunt suspecti. l. iij. §. i. vbi Bar. & alij. ff. de testi. & tradit Specu. in titu. de testib. §. j. ver. item q testes idem dicūt. cum ɔcordantibus, vt scribit Deci. in ɔsi. cccclxviij. Uis tota prepositē ɔsultationis. iij. colum. in princi. tum etiā quia nōnulli ex dictis testibus nouiter examinati ɔtrarium dicunt eius, qd prius dixerant, & aliqui asserunt se fuisse subornatos, & instructos in prima eoz depositione, vt sic deponerent, put deposuerunt. Unde qd de eis clare constat ex propria assertione, facile de alijs credi pōt, iuxta illud, crimine ab vno disce oēs. Si igitur dñs Bonifacius erat extra se vel mēte alienata, vel saltem presumebat, ita esse cum esset in angone mortis sequitur, q non potuit ɔdere testamentū, & sic in tali testamēto de-

16 fuit potestas testādi per iura vulgaria. ¶ † Nec predictis obstat. l. quoniam indignum. C. de testa. & l. pamphilo. §. ppositum. de lega. iij. s. in ɔtrarium allegate, quia respōdetur, q illa iura pcedunt, quādo ɔstabat, q homo ille volebat disponere. ¶ Et solēnitas verboz alias obseruanda remouet in. d. l. quoniā indignū. non tamē tollit alia legū obseruantia de qua in. l. iubemus. codez titu. siue etiā velimus, q dicta obseruatio ex post fuerit per iustinianū introducta. ¶ Et in. d. §. ppositum ɔstabat, ex eo qr prius ille dixerat qd fieri volebat, feceratq; illud in testationem redigi, & postea interrogatus respōdit, ex quibus de clara eius voluntate cōstabat, & ita in vtroq; tex. in cōtrarium allegato presupponitur hominē illum fuisse in bono sensu, & cōstare, q disponere volebat, qd non est in casu isto, vt etiā infra dicet. ¶ Secūdo principaliter dico tale assertum testamentū ex defectu voluntatis verosimiliter, & iuris presumptione nō posse in aliquo valere, & hoc est, ppter qd precipue sum motus ad cōsulendū. Dico enim q in secūdo asserto testamēto defuit voluntas dñi Bonifacij qui respōsionē quā faciebat dicendo, meser si. posito, q ita respōderit, non animo testandi faciebat, sed potius, vt vexationem illarum interrogationum a se ammoueret, more eoz qui in angone mortis cōstituti omnibus solēt respōdere affirmatiue, vt etiā per dñm Consultorem dictū fuit. ¶ Et q non haberet tūc animum testandi, vt ab initio exordiamur videt suaderi ex illa prefatione quam in solēni precedenti testō fecerat dum dixit, q ideo tūc sanus mente, & corpore testabat, & nolebat differre in exituz vite, ne (put multis ɔtingit) tunc doloribus oppressus non sm̄ rōnem, & ppriam voluntatem, sed sm̄ astantium arbitriū disponeret. Uidet ergo dñs Bonifacius preuidisse, q in mortis articulo facile induci posset ad disponendū sm̄ astantium voluntatē, & nō sm̄ ppriuz arbitriū, put pprie euenit dato, q ita rn̄disset, vt plerīq; testes deponunt. Unde videt q ex predicta prefatione sumat, q in isto asserto secūdo testamēto deficiat omnino volūtas eius, & q illa videt perdurare sm̄ q in pmo, & solēni testamēto declarauit vbi euidenter

17 cōtrarium non pbetur, † cum ex prefationibus, & phemio declarēt voluntas disponētis. l. fina. & ibi tradūt docto. ff. de heredi. institue. cum ɔcordantibus, vt per Alex. in ɔsil. vij. Uisis & diligenter. ij. colū. libro. ij. & per Deci. in ɔsil. cccxxiij. Agitur de here-

18 ditate. ij. colū. vers. ex tali enim. ¶ † Facit etiā qr mutatio volūtatis nō presumit. l. fideicōmissa. §. si rez. ff. de leg. iij. l. iij. & l. eu qui. ff. de pba. & c. maiores. in fin. de baptis. ¶ Et presertim tā solēniter facte, & pro anima sua, put fuit illa dispositio qua Reuerēdis fratribus pdictis relinquit, cum ex eo voluerit singulis mensibus celebrari vnum officium mortuoz pro salute anime sue, & vt a penis purgatorij istius liberari possit, qd certe non fieret si primuz illud testamentum diceret reuocatuz, & valeret istud assertum secūdum testamentū, & sic illa dispositio debet dici potius in fauorem anime sue, & suoz defunctoz, q̄ in fauorem predictoz fratrum,

19 vnde nō credit testator talem dispositionē voluisse reuocare, † cuz nemo presumat immemor sue salutis. c. sancimus. i. qōne. vij. & l. fina. §. fina. C. ad legem iuliam repetundarum. tradit Specul. in titu. de

tit.de excep.& replica.§.secũdo.ver.quid si probatur.& Cy. post Pet.in.l.gñaliter.C.de non num.pecu.& ista ꝯsideratio fauoris anime testatoris sit scđa ratio, quare in hoc asserto scđo testamen to presumat̃ defuisse voluntatē predicti do. Bonifacij, & ita hãc rõnem in simili considerat Jas.in ꝯsi.cxxxj.do. Helisabeth. in fi. i.vol. ¶ Tertio, & potissime hoc idē probatur, qꝛ ante predictas interrogationes nullo modo ꝯstat ꝙ ille habuerit animũ testan di, & ꝙ ad ita testandũ deliberate venerit, sed solũ sic respondit, vt asseritur de improuiso, & ex arrupto interrogatus, qđ certe cre ditur fecisse potius, vt interrogãti morem gereret, que vt sic fieri vellet, & forte (vt sepe ꝯtingit) ne ab eo desereret̃, cum aliũ quem piam ex suis ibi nõ videret, seu velimus dicere, vt ẽt.s̃.dixi, ꝙ ita responderit, qꝛ sic de more est morientiũ, vt omnibus interrogan tibus rñdeant, si, prout.s̃.per clarissimum cõsultorem deductum
20 fuit, † ꝓpter instantis igitur mortis cogitationem, non potest dici ꝙ cum plena deliberatione mẽtis voluerit testari, prout egregie considerat Cor.in ꝯsi.cccxix. videtur prima facie.iij.colũ.i.volu. & Pau.de cast.in.l.hac ꝯsultissima.§.at cũ humana.C.qui test. face.pos.& ita ad inualiditatē testamenti in simili arguit Barb. in ꝯsi.xliij.illud in medium afferam.i.col.iij.volu.& ꝙ do. Boni facius non habuerit animũ, & deliberationem testãdi ostenditur, qꝛ tunc vocasset, aut vocari fecisset notariũ, & ore proprio se testa ri velle, dixisset ꝙ factum nõ fuit, & preterea ẽt dico ꝙ si ita in ani mo testari ꝯstituisset, verosimili mihi videtur ꝙ in ꝯfessione suo rum peccatorũ dixisset sacerdoti, & ille imediate curasset vocari no tarium, & illũ egrotum velle testari manifestasset, ꝓut pluries in ter homines euenit, qđ vt credo non fecit, & ad ita credendũ mo ueor, qꝛ predictus sacerdos illud absq; dubio manifestasset, ac ẽt & precipue, qꝛ saltem illud dixisset qñ fuit in presenti causa exami natus, & nobiles de suardis ꝓcurassent eum super eo examinari, vnde cum nihil horũ factum fuerit teneo pro firmo ꝙ dicto sacer doti nihil dixerit do. Bonifacius ꝙ de nouo vellet testari, & iam
21 factum testm̃ rumpere. † Nec dicatur ꝙ sacerdos si fuisset ei di ctum in ꝯfessione non potuisset releuare, & releuãdo non proba ret, iuxta.c.si sacerdos.de offi.ordi.qm̃ illud respectu peccatorũ tantum procedit que quis ꝯfitetur sacerdoti pro salute anime, in alijs vero non sic est, vt pꝫ ꝑ Abb.in.d.c.si sacerdos. & tradit Ja so.in.d.ꝯsi.cxxxj.prope fi. Posito ergo ꝙ do. Bonifacius pre dicto sacerdoti nihil de ꝯdendo testamento dixerit cuilibet recte considerãti patebit eum per se non habuisse testandi propositũ.
22 † Et ꝙ testãdi voluntatem non habuerit, & sic ꝙ in asserto secun do testamẽto defuerit volũtas do. Bonifacij lex facile presumit, attento ꝙ ipse heredũ nomina proprio ore non expressit, nec pro pria manu scripsit, ꝓut lex requirit, iuxta.l.iubemus.cum simi.C. de testa.alioqn inquit ibi tex.testm̃ veluti falsum minime valebit, quasi sine defuncti voluntate fabricatũ, cuꝫ enim dispositio illius legis per Justinianũ nouiter facta sit ad euitãdas falsitates, que plerunq; in testamẽtis cõmitti solent, clare demonstrat̃ ꝙ vbi so
23 lẽnitas, de qua ibi non seruetur, † lex presumens falsum testm̃ in tendit in eo non adesse volũtatem defuncti, cui soli iura fauent.l. i.C.de sac.sanc.eccle.& quã omnino seruari volunt.§.disponat.in
24 auct.de nupt.col.iiij. † si igit̃ in casu nostro, saltem iuris presum ptione in asserto scđo testamento defuit volũtas do. Bonifacij, sequitur ꝙ valere non potest ẽt ꝙ de responsionibus.s̃.ꝯsidera tis legitime appareret, arg.l.diuus.ff.de mili.testa. & §.ceterum.
25 insti.eo.ti. † substantia enim testamenti ꝯsistit in voluntate testan tis.l.i.ff.de testa.sicut ẽt dicitur de alijs dispositionibus, iuxta.l. i.§.ꝯuentionis.& §.seq.ff.de pac.& l.obligationũ substantia.§.fi.
26 ff.de act.& oblig.cũ simi. ¶ † Nec predictis obst. qđ dicunt glo. Bar.& sequaces.s.ꝙ valet testm̃ factum ad interrogationẽ alte rius quasi tunc per relationẽ ad interrogationem videat̃ testator nomina heredũ proprio ore proferre, vt.s̃.in ꝯtrariũ dicebatur, in quo vr̃ stare tota difficultas presentis ꝯsultationis, qm̃ respon deri posset primo, ꝙ illa opin.forte in pũcto iuris non est vera, & vbi qs velit recte intueri, videbit ꝙ predicta opi.vr̃ contra illum tex.qui expressam denominationẽ heredum ꝓprio testatoris ore requirit, & pleriq; ẽt tenuerunt contra illam gl.vt tradit̃ per Spe cu.& ibi Jo.and.in appo.in ti.de testa.§.in primis.ver.qđ si is. & plene scribit Cor.in ꝯsi.i.circa primum.iij.col.versi.nã primo est aduertendũ.iiij.vol. Uerum qꝛ cõis opin.est in ꝯriũ, super hoc non intendo facere fundamentũ, & ideo scđo loco respondetur ꝙ posito ꝙ opi.illius gl.sit vera, prout est cõis recipit multas limi tationes, & inter alias tres, quarũ quelibet deseruire põt casui no
27 stro. † Et prima est ꝙ non procedit qñ interrogatio fit a persona suspecta ei qui est in vltimo mortis articu. & maxime grauatus, nã tunc mixta ꝯsideratione interrogãtis, & status interrogati in ducitur vehemẽs suspitio falsitatis, hoc est non existẽtis volunta tis defuncti quasi ita rñderit potius ad suggestionẽ interrogan tis, & ad remouẽdas vexationes, ꝙ ꝙ ita sentiat, seu velit dispo nere, ꝓut voluit Alb.papi.relatus per Jo.and. in predictis ad di.ad Spe.in ti.de testa.quẽ multi sequũtur, ꝓut abunde per cla riss.Consultorẽ deductũ fuit, maxime Pau.de ca. in.l.i.§.si qs ita.ff.de ver.ob.& in ꝯsi.mihi.ccclxvj.viso pũcto, & allegationib. in antiq.& in nouis reperit̃ nu.clv.lib.i.patruus, & do. meus So ci.in prealleg.ꝯsi.ccxxix.in ꝯsi.xx.xxviij.& xcj.iij.vol.Jas.in.d.l. iubemus.ad fi.& Crot.in.d.§.si qs ita.in prima lect.v. col. in se ptimo casu, s̃m qđ per do.Consultorẽ allegant̃, cum alijs plu ribus per eum allega.adeo vt appareat, ita magis cõiter teneri per doc.nostros, lꝫ contrariũ asseruerit inaduertenter Dec.in.d. ꝯsi.cccclxxxix.& vltra allegatos per do.Consultorẽ hanc opi.te net Cor.in preal leg.ꝯsi.i.iiij.volu.& idem vr̃ sequi ꝯcurrentibus his que in casu nostro ꝯcurrunt in ꝯsil.lxxiij.visis, & diligenter.i. volu.in.v.col.& in.d.ꝯsi.cccxix.iij.col.& in.d.l.iubemus.C.de te sta.in fi.ver.si vero testõr.& idem tenuit Hierony.tort.ibidẽ cir ca fi.dicẽs ita debere intelligi glo.ibi, ita ẽt tenuit insignis mode. do.Jo.frãc.ripa.in.iij.lib.rñsorũ, rñso.xj.vij.col.dicens non va lere dispõnem factam ab his qui infirmitate grauiter opprimun tur ad interrogationẽ alterius, maxime eius quo infirmus affici tur, qꝛ tales infirmi solẽt semper rñdere, si, vel similia vba, nõ qui dem ꝙ habeant volũtatem ita disponendi, sed qꝛ infirmitate op pressi non hñt amplius, & dulcius verbũ quo mediante rñdeant, vt per eũ qui dicit se ad ita tenendũ moueri experiẽtia que dr̃ effi cax rex magistra.c.ꝙ sit.de elec.lib.vj.cũ simi. & ideꝫ dixit ẽt in. d.l.i.§.si qs ita.ij.col.ad fi.ff.de ver. oblig. vbi ẽt pro rõne dicit,
28 † ꝙ tales infirmi cogitatione mortis turbati non cogitant quid agant, aut qđ loquuntur, & in tali pũcto solent semp, & oibus af firmatiue rñdere, qui ẽt pro hoc alleg. Alexan.in ꝯsil.xxxiij. lib. iij.& Beltrãd.in ꝯsi.ccclxv.testiũ &c.i. vol. quem ẽt alleg. vnus ex subscribentibus, lꝫ Beltrãd.loquatur, ibi ẽt latius, vt per Ri paꝫ in.d.§.si qs ita.hanc opi.tenet ẽt Calca.in ꝯsi.xcj.viso pun
29 cto.col.fi. † dicens ꝙ qñ grauiter infirmus a ꝓpinquis interoga tus simpliciter rñdet, sic, testm̃ non valet, qꝛ dr̃ potius testm̃ pro pinquorũ, ꝙ infirmi, & sic in casu isto diceret̃ testm̃ potius factum per do.Baldassarẽ interrogantem, ꝙ per do.Bonifacium, hoc idẽ voluit alius moder.s.Joã.de amic.in ꝯsi.cxxxvij. redẽptoris do.nostri Jesu xp̃i.col.viij.et.ix. Et ex istis auctoritatibus vltra allegatas per do.Consultorẽ plusq; manifeste ꝯstat istaꝫ esse cõ muneꝫ opi.quicqd in ꝯriũ dixerit Dec.in.d.ꝯsi.cccclxxxix.& eaꝫ demũ tenuit elegans moder. Udalrichus zasius in suo ꝯsi.iij.per reuerẽn.in Christo patrẽ.car.x.sub nu.xxxvij.i.lib.ver. & tandeꝫ vt nõ sit presumptio, & hanc opi.asserit cõem, & defendit nouissi me insignis moder.do.Gugliel.põtanus in.d.§.si qs ita.vj. col. ver.limitatur tñ dictuꝫ illius gl.& ibi ego ẽt suꝫ solitus ita tenere, sed sic est in ꝓposito ꝙ do.Bonifacius erat in extremo vite, & in articulo, siue agone mortis, & fuit interrogatus a do. Baldassa re, qui curabat se cũ fratribus heredẽ fieri, & sic a ꝑsona suspecta, ergo vr̃ manifeste ꝯcludendum hmõi assertum testm̃ non valere, non obstãtib.nota.per gl.Bar.& sequaces in.d.l.iubemus.C.de
30 testa. † Nec ẽt predictis ob.ꝙ licitũ sit cuiq; blãdo sermone in ducere quẽpiam ad sibi relinquenduꝫ, vt in ꝯriũ dicebatur, qm̃ illud procedit qñ testamento postea facto aliud non obstaret, et clarũ esset testõreꝫ sic voluisse disponere, lꝫ motus fuerit suasione, & blãdo sermone instituti, at in casu nostro istud nõ apparet, sed potius ꝯriũ presumit̃ per predicta, & alia multa per do. Consul toreꝫ ꝯsiderata, & maxime per deducta per patruũ meũ Soci.in. d.ꝯsi.ccxxix. qui vr̃ quasi in terminis nostris, imo & fortioribus ꝯcludere ꝯtra scđm testm̃ ad ꝯseruationeꝫ primi facti ad fauoreꝫ pie cause, vt per eũ, cuius auctoritas, & in primis eius rõnes, me
31 in hãc s̃niaꝫ vna cũ alijs alleg. & J.dicẽdis me induxerũt. ¶ † Se cunda limitatio dat̃ ad illaꝫ opi.gl.in.d.l.iubemus. vt.s.ꝓcedat qñ defunctus habuerat animũ testãdi, & ille qui interrogauit fue rat adhibitus, & per testõreꝫ rogatus ad actũ illuꝫ explicandũ, & nõ ꝙ ex arrupto, & de improuiso nihil tale cogitãti fiat interroga tio, ꝓut ẽt.s̃.dicebaꝫ, & ita post alios per eũ relatos, firmat zasius in.d.ꝯsi.iij.ver.deinde ad hoc, vt.d.doctr.& ita per multa funda mẽta in effectu firmare vr̃ Cor.in ꝯsi.ccxxij. diu est ꝙ alias ꝯsu lui.iiij.& v.col.in X.deueniẽdo moꝫ ad scđm.i.vol. Oportet ergo ꝙ aliquo mõ vltra illã simpliceꝫ rñsionem appeat ꝙ defunctus
32 volebat testari, & ad id deliberate veniebat, vt ibi ꝑ Cor. † & hinc est ꝙ magis cõiter tenet̃ per doc.non valere testm̃ si inscio testõre aliqs ordinauerit testm̃ ad dictamen forte alicuius, qui dicebat talẽ esse menteꝫ egrotãtis, & postea ẽt coraꝫ testibus lecto tali te

stamento interroget, an sibi placeat sic facere, & ipse respódeat q̃ sic, put tradit Are. in d. l. hac ɔsultissima. §. at cũ humana fragilitas. dicés se ita ɔsuluisse apõ Arctiũ, & ita refert, & sequtur Cor. in d. ɔsi. cccxxix. iiij. col. in fi. & ita cóiter teneri asserit Beltrād. in ɔsi. cxciiij. duo sunt. nu. iij. iij. vol. que limitatio multũ adaptat̃ ad casum nostrũ cum sua illatione, nã per do. Bonifaciũ nullus fuit adhibitus, aut vocatus gratia faciendi testaméti, sed ex improuiso sic fuit interrogatus, vt sic ɔstare minime possit q̃ habuerit de liberatum animũ testandi, & ita ét post plures per eũ relatos firmat Crot. in d. §. si qs ita. & si in illatione predicta testm̃ non valeret vbi est scriptura, & forte facta per notariũ, qꝛ fuit facta iscio testõre, quáto minus dꝫ valere in casu nostro, vbi nulla scriptura sed sola interrogatio interuenit, & vr̃ quodámodo testm̃ fabricatum per ipsuꝫ do. Baldassaré in mente sua inscio testõre, & de eo nihil precogitante, & ió postea per eius interrogationé, & simpliceꝫ affirmationé infirmi non dꝫ validari, & tanto minus, qꝛ precedebat aliud testm̃, vt statim dicá, in quo casu ꝓprie loquutus fuit Aret. in d. ɔsi. vt ipse refert in d. §. at cũ humana fragilitas. & nũ per inuenio q̃ in fortioribus terminis voluit. d. Thomas docci. ɔciuis meus, qui suo tpe doctor veritatis dicebat̃ in d. §. si quis

33 ita. † inquit. n. q̃ glo. in d. l. iubemꝰ. C. de testa. dꝫ intelligi qñ ille qui interrogat fuit adhibitus a testõre, secus si eo grauiter infirmato qdam a se interrogauit, & ipse infirmus rñdit, ná tunc presumit̃ quedaꝫ suggestio, & presumit̃ q̃ ille interrogás fuerit adhibitus ab ipso hr̃de, & ideo testm̃ non valebit, & subdit q̃ ita determinat Jo. and. in addi. Spec. in loco prealleg. minus ergo dꝫ valere in casu nostro, vbi ipse hr̃s interrogauit, iuxta illud, pp vnũ quodqꝫ tale, & illud magis, vt per Bal. in auc. resqꝫ. C. cõia de le. in

34 fi. i. col. & Saly. in l. ij. C. de litigio. ¶ † Tertia, & vltima limitatio ponit̃ ad opi. gl. in d. l. iubemus. vt. s. non procedat qñ precedebat eiusdé testõris, aliud solène testm̃, naꝫ tunc cessat fauor cause testati, pp quem alias lex pót presumere voluntaté testandi, vbi alias decederet intestatus, si. n. precedit validũ testm̃ iaꝫ causa testati locũ habebit, ita per hanc róneꝫ, & multas alias, hãc limitationé firmat Pau. de ca. in d. ɔ. cccixvj. ad fi. ideꝫ ét firmat Guido pap. in ɔsi. lxiiij. visis duobus. in fi. & Crot. in d. §. si qs ita. cuꝫ alijs adductis. s̃. per do. Cõsultoré, & vltra eũ ideꝫ voluit pñus, & do. meus Soc. in ɔsi. xcij. in causa do. Antonij. ix. col. x̃. a priori &c. lib. iij. dũ ibi Pau. de ca. simplr̃ refert, & sequit̃, hoc idem tꝫ etiá ɔasius in d. ɔsi. iij. car. vij. x̃. deniqꝫ ꝓposito. vbi per aliquas pulchras rónes, firmat opi. predictá, & postea pro ea alle. Pau. de cast. in d. ɔsi. ccclxvj. & ét Lauren. calcan. vt per eũ, & sic vr̃ q̃ opi. ista sit cóiter per doc. recepta, & lꝫ Dec. in d. ɔsi. cccclxxxix. illaꝫ nó admittat, vt. s̃. in ɔ̃riũ allegabat̃, tñ de eo non est curãduꝫ, maxime qꝛ nó bene rñdet rónibus Pau. de ca. q certe pluribus rónibus fuit motus, vt per eũ videri pót, at Dec. vni tm̃ nitit̃ respondere, & illi ét non bene rñdet, inquit. n. q̃ fauor cause testati non est in ꝓposito ɔsiderandus, sed sola volũtas testãtis que presupponit̃ in testó scdo, merito nó est amplius in primo, vt per eũ, &. s̃. ét in ɔ̃rijs dictuꝫ fuit, sed cũ bona venia Dec. dico q̃ ex hoc non tollit ró Pau. de cast. vult. n. q̃ qñ aliud testm̃ non precedit si interrogatus rñdeat, vt per gl. in d. l. iubemus. lꝫ res dubia videat̃, & multa dici hincinde possint, tñ equius lex arbitrat̃ interpretari in tali casu valere, & adesse volũtatum sic rñdentis fauore cause testati, vt sic ille dicat̃ voluisse sic disponere, ne itestatus decederet, que ró cessat qñ pcedit aliud solène testm̃, cũ per illud dicat̃ decedere testatus, & qdeꝫ ex voluntate solèniter demóstrata, vñ lex nó interpretat̃ in illo scdo sic per interrogationé facto adesse volũtateꝫ interrogati, sed pdurare cũ primo testõ, & sic decedit testatus, ɔcquid dixerit Dec. in ɔ̃riuꝫ. Cũ itaqꝫ predicta limitatio, & opi. Pau. de ca. sit optimis rónibus munita, vt per eũ, & ɔasiũ in locis preelleg. & sit ét magis cóiter recepta nó est ab ea recedendũ, & presertim in casu nostro ɔcurrentibus alijs rónibus, de qbus. s̃. vt saltẽ si ista sola ró nó sufficeret illis oibus simul iunctis absqꝫ dubitatione aliqua sit ɔcludenduꝫ assertũ scdm testm̃

35 nullo mõ valere. † Eo ét addito q̃ primũ testm̃ dr̃ factũ in fauorẽ pie cause, cui in dubio fauere debemus per iura vulgaria, & in quo censet̃ apposita clã derogatoria ad sequẽtia testaméta ad instar testaméti inter liberos, vt per do. meũ Soc. in d. ɔsi. cccxxix. col. fi. cũ ɔcor. de qbus. s̃. per clarissi. Consultoré. Ex quo cóstat q̃ inaduertéter decipit̃ Dec. dũ in loco preelleg. dixit nihil facere q̃ in primo testõ sit instituta ecclesia, in hoc tñ me refero ad. d. Cõsultoré grã breuitatis. Et si dicat̃ q̃ in casu nostro dr̃ facta expressa reuocatio primi testi, vt in ɔ̃rijs dicebat̃, dicá q̃ talis reuocatio laborat eodé morbo quo, & pncipalis dispositio, & ió pari mõ non vꝫ, & vltra ét dici pót q̃ non fuit oino, vt oportebat fcã,

vt statim dicá, qnimo ẽm multos testes talis reuocatio nullo mõ facta fuit, ná aliq dñt q̃ de eo nõ fuit facta interrogatio, multi vero dñt q̃ lꝫ interrogatio de tali reuocatióe facta fuerit, ei tñ nihil fuit rñsuꝫ per. d. Bonifaciũ, put deponũt ex testibus per reueré. fres examinatis, primus. iiij. v. xj. xiij. xiiij. et. xxij. & hoc multo fortius deponũt. xv. xvj. xxiij. & xxiiij. cũ asserát. d. Bonifaciũ nũq̃ fuisse loqutũ. Eo ét addito q̃. xxvj. deponit q̃. d. Bonifacius interrogationi de reuocatione testi negatiue rñdit nono, lꝫ quo ad als interrogationes nihil rñderit, & hãc negatiuá rñsioné deponit ét vnus ex testibus illoꝝ de Suardis in scda sua depositione. ¶ Tertio pncipalr̃ dico predictũ assertũ testm̃ nõ valere ex defe

36 ctu solénitatis in eo reqsite, & lꝫ hoc ex his que dcá sunt facile colligi possit, tñ vltra ea dico illud ɔstare, † qꝛ in testamétis nõ est dubiũ q̃ testes dént esse rogati. l. hr̃des palá. §. pe. ff. de testa. & auc. rogati. & in corpe vñ sumit̃. C. de testi. no. in. l. si. in fi. C. de codi. & in. c. testes. §. de his. in gl. mag. iij. q. i. lꝫ in casu nr̃o dico q̃ vel nõ fuerũt rogati, vel saltẽ nõ, vt oportebat, hoc. n. ꝓ cóperto est oẽs testes, q de tali asserto testõ deponũt nõ venisse in eũ locũ ad euꝫ finẽ, vt tali testó eent pñtes, qꝛ ad id nemo eos vocauit, lꝫ fortuito, & a casu ibi erát, qꝛ vt vulneratũ videret in eũ locũ accesserũt, & lꝫ postea per. d. Baldassaré fuerit rogati, tñ talis rogitus non fuit factus de volũtate testatoris, si credimus. iiij. v. vj. xj. xxij. & xxiiij. testibus reuereñ. frũꝫ, ná hi oẽs deponũt interrogationé, &

37 minus rñsioné de rogitu testiũ factá nõ fuisse, † lꝫ posito q̃ facta fuerit, put plures testes illoꝝ de Suardis deponũt, dico q̃ fuit facta postq̃ asserit̃ facta hr̃dis institutio, & de tali rogitu nulla precessit admonitio, pp qõ perinde est, ac si talis rogitus nõ interuenerit, vt egregie ex pluribus ɔcludétibus rónibus ɔcludit patruus meus Soc. in d. ɔsi. cccxxix. col. pe. & fi. in x̃. qnto ét aduertendũ est, &. s̃. per. d. Cõsultoré dcm̃ fuit, & mihi vr̃ hoc ꝓbari in. d. §. pe. in x̃. qõ sic accipiendũ est. inqt. n. ibi iurisc̃õ. q̃ lꝫ ad alia ɔ̃ ré venerint, si tñ ante testimoniũ certiorent̃ ad testm̃ se esse adhibitos &c. & sic vult q̃ añ testm̃ testes dént scire se ad illud adhibi-

38 tos, qõ certe nõ fuit in casu nr̃o, vt de se ɔstat, † & vltra ét reqritur q̃ testes fuissent noti testõri, vt in. §. si x̃o ignoti. in auc. de testib. put p illũ text. & alia iura firmat solénis doc. Jo. igneus in. l. i. §. hoc aũt. col. xxj. sub nu. lviij. & lix. ff. de senatuscõ. sille. qõ nõ cre-

39 do ɔtigisse in casu isto, put nec ꝓbatuꝫ, nec allegatũ audio. † Et preterea attéto q̃ in pmo, & soléni testõ erát instituti reueré. fres predicti, & sic pia cã ad hoc vt tale testm̃ dici possit reuocatũ, reqrit̃ q̃ de tali reuocatione appareát aptissime, & liqdissime ꝓbationes, & testes de ea deponétes dñt esse tales, de qbus nõ cadit verosiℓis dubitatio falsitatis, vt tradit Abb. in ɔsi. xj. in cã que vertit̃. in. ij. mébro. i. vol. & retulit. s̃. d. Cõsulés, lꝫ in ꝓposito ꝓbatio reuocationis pdicte nõ est talis, vt aptissima, & liqdissima sit, nec

40 testes carét suspitióe, vt per. d. Cõsultoreꝫ deducit̃, ergo &c. † Eo ét attéto q̃ sunt vilissimi hoies, & paupimi, ita q̃ pp hoc solũ nõ videant̃ oino attendéda eoꝝ dicta, iuxta. §. si x̃o absunt. & ibi tradita p gl. & doc. in auc. de her. & falc. & lꝫ nõ sit resolutũ, quẽ a testimonio repelli ob solá paupertaté, tñ negari nõ pt qn de istis testibus dubitari possit, iũctis maxime alijs p. d. Cõsultoré ɔsideratis, ad quẽ me refero. Et si dicat̃ q̃ lꝫ hoc assertũ scdꝫ testm̃, maxime in pdicta reuocatione videat̃ imperfectũ, tñ dꝫ valere ex eo, qꝛ in eo sunt istituti filij fr̃is defuncti primiores, & sic successores

41 ab intestato, iux. l. hac ɔsultissima. §. si qs aũt. C. de testa. † ad hoc rñdet̃ q̃ allata in ɔ̃riũ in casu nr̃o nõ pcedũt, tũ qꝛ in prio erat instituta pia cã, pp qõ cẽsebat̃ in eo apposita clã derogatoria ad sequẽtia testaméta, & ió spãlis reuocatio reqrebat̃, & pfecta dispositio, vt p Abb. in ɔ. xj. & do. meũ Soc. in d. ɔsi. cccxxix. cum ét qꝛ nõ oẽs veniẽtes ab intestato sunt instituti, eteniꝫ extat alius filius alterius fr̃is, qui cũ. d. Baldassare, & fr̃ibus ab intestato succeßisset, qui nõ fuit in. d. asserto testõ vocatus, merito dispõ. d. §. si qs aũt. locũ hr̃e nõ pót, vt p Fulg. & doc. magis cóiter, put hec plene p. d. Cõsultoré deducta fuerũt. Et ex hoc vltimo loco allato, recte ɔsideráti facile apparebit pfatũ. d. Bonifaciũ nõ habuisse aiuꝫ reuocádi primũ testm̃, nec suá agnationé ɔsiderasse, qm̃ si id fuisset, pfecto ét illũ aliũ nepoté ex fr̃e istituisset, cũ ét ille eet successurus ab itestato, & psumeret̃ pariter dilectus pp paré sanguinis ɔiũctioné. ¶ Sic itaqꝫ ex pdictis oibus, & alijs pl̃ibus p clariss. Cõsul. ɔsideratis x̃issima appet ɔclus. p lꝫ assertũ scdꝫ testm̃, veluti iualidũ nõ fuisse reuocatũ pmũ, lꝫ illũ i suo robore pmanẽ.

Soci. nepos Padue legens. 1541.

ADDITIO

¶ Post redditũ ɔsiliũ intellexi ɔ̃ reueré. fres fieri ꝑ scriptas difficultates,

cultates, nam cum in testō conuentus, ꝛ fratres precise vocetur post mortē do. Cecilie vxoris testōris, ꝛ ab eo relicte vsufructuarie vr̄ ꝙ frēs nō possint esse hr̄des, nisi post obitū testōris ꝯtingat
41 mori do. Ceciliā, †nā cū institutio valeat, ꝛ sortiat̄ effectuꝫ mortuo testōre. c. cū morte. ō celebr. missa. vr̄ ꝙ nō possint vocari, nisi impleta ꝯditione sub qua dñr instituti, vꝫ mortua demū do. Cecilia, ꝛ qdem eo ꝯtingente post mortē testātis, put vr̄ ꝯtingere de
43 alijs ꝯditionibus, puta si. x. dederit, vel capitoliū ascenderit, †nā ꝯditio dꝫ impleri mortuo testōre, ꝛ si eo viuo impleat̄ nō releuat. l. ij. in fi. ff. de ꝯdit. ꝛ dem. vn̄ cū in casu nr̄o do. Cecilia decesserit viuo testōre, ꝛ amplius mori nō possit, vr̄ ꝙ deficiat ꝯditio institutionis fruz. s. Dñici. ℭ Et preterea vr̄ ꝙ illi sint vocati tātum per fideicō. nā vr̄ ꝙ do. Cecilia fuerit hr̄s instituta in vita sua, et postea cēseat̄ grauata per fideicō. restituere frībus post eius mortē, iuxta tradita p Saly. in. l. ex̄neuꝫ. la. i. in vlti. q. C. de her. insti. cū ꝯcor. vt ibi p Jas. col. fi. x. tertio principalr̄ limita. ℭ Sed tn̄ istis nō obs. dico ꝙ frēs sunt admittēdi, ꝛ ad ea rn̄dendo dico ꝙ vtrūqꝫ falsuꝫ est, ꝛ veritas est ꝙ frēs sunt in pleno iure hr̄ditatis instituti, ꝛ nō per fideicō. ꝛ qdeꝫ statiꝫ mortuo testōre, attento ꝙ
44 do. Cecilia tūc iā mortua erat. ℭ †Et ad primū rn̄det̄ ꝙ arg. pcedit in ꝯdōnibus ptātiuis per institutū implēdis, tūc. n. verū est eas dēre impleri mortuo testōre, secus est in casualibus, put in casu nr̄o erat mors do. Cecilie, ꝛ dico ꝙ de hoc est tex. in ea. l. ij. de
45 ꝯdi. ꝛ dem. in prin. ℭ †Ad scdꝫ rn̄det̄ ꝙ pcederet qn̄ do. Cecilia fuisset instituta hr̄s, ꝛ ita pprie loquunt̄ doct. in. d. l. ex̄neū. qꝛ tūc veꝝ esset ꝙ institutio facta de frībus resolueret̄ in fideicō. vt ibi p Jas. ſꝫ nō sic est in casu isto, in quo ipsa iure legati fuit soluꝫ relicta vsufructuaria oiuꝫ bonoꝝ, ꝛ iuriū, vt in testō appet, ꝛ ideo frēs dñr hr̄des instituti vl̄iter. Et si dicat̄ ꝙ hoc nō vr̄ posse dici, qꝛ solū vocati sunt post mortē do. Cecilie, ꝛ antea nō, vt clare dicit̄ in testō, pp qd̄ vr̄ ꝙ testōr videat̄ voluisse decedere pro parte tpis testatus, ꝛ pro pte intestatus ꝯ. l. ius nr̄m. ff. de reg. iu. rn̄det̄ hoc nihil esse, qꝛ cū illa per prius decesserit nō pōt haberi pdicta
46 ꝯsideratio, vt de se pꝫ. †ꝛ si vixisset post testōreꝫ, qn̄cūqꝫ dcessisſꝫ, ꝛ ita ipleta fuisset, ꝯdō fuissꝫ retrotracta ad tp̄s mortis testōris, iuxta. l. hr̄s qn̄qꝫ. ff. de acqr. her. ꝛ dicit Jas. in. d. l. ex̄neuꝫ. ij. col.

Soci. nepos Padue legens.

SVMMARIVM

ℭ De testamento in quo nepotes ex filia sunt preteriti, quoꝝ mater instituta decessit ante testatorem, vtrum. s. possit dici nullū.

ℭ Et de legitima quibus debeatur, ꝛ de quibus bonis, ꝛ que in ea computanda considerentur.

1 Testm̄ patris an possit dici nullū per nepotes ex filia que istituta in certis bōis pr̄e viuēte dcessit, ꝛ ipsi nepotes testati sint pr̄i.
2 Legata facta in testō nullo ex causa preteritiōis valēt, ꝛ ꝯ. nu. 5.
3 Testō ex cā preteritiōis rupto veniētes ab intestato ob cl̄aꝫ codicillarē rogati cēsent̄ hr̄ditatē restituē hr̄dib⁹ in testō scriptis.
4 Ltima, ꝛ trebelliani. per descendentes grauatos detrahi potest.
6 Legitime supplementum peti potest.
7 In legitime detractione omnia bona cōsiderari debent que erāt tempore mortis testat. nulla facta detractione legatorum.
8 Detractio eris alieni fit ante legitimam.
9 Bona subiecta fideicōmisso apud testatoreꝫ existentia legitimaꝫ non augent, sed precipua vti es alienum detrahuntur.
10 Legitima quanta sit.
11 Dotes, ꝛ legata in testamento relicta in legitimam imputantur.
12 Legitime supplementum in bonis patris dari debet.
13 Legitima an debeatur in isto, vel illo fundo relinquitur in arbitrio iudicantis.
14 Legitima, ꝛ eius supplementum cum fructibus debetur.
15 Renūciatio facta per matrē hereditati paterne, ꝛ materne in manibus patris cum iur̄o pro dote, quaꝫ ab eo recepit, an valeat.

CONSILIVM CLXXXIIII

Dirigat Dñs verba me ain viā veritatis, ꝛ iustitie. ℭ Circa plurimas questiōes ex pūcto elicitas, ꝛ mihi ppositas circa bona, ꝛ hr̄ditatē ser Jo. cāpostelle de Bassiano ponā solū qd de iure sentiā absqꝫ multoꝝ iuriū, ꝛ auctoritatū allegatiōe, put a pte ꝯsultāte reqror. ℭ † Et in primis
1 circa qōneꝫ illā, vtrū testm̄ ser Jo. cāpostelle possit dici nullū per filios do. Dñice filie ipsius testōris, que instituta in certis rebus a patre suo, ipso viuēte decessit, cuꝫ eius filij, ꝛ testōris nepotes in testō non reperiant̄ instituti, neqꝫ exhr̄dati, ſꝫ preteriti, ꝛ sine causa. Rn̄detur ꝙ de iure pn̄t dicere testm̄ nullū per text. in. §. aliud quoqꝫ capitulū. in auct. vt cū, de app. cogno. iūcto. §. posthumoruꝫ loco. isti. ō exhe. lib. ꝛ ita vr̄ firmare Ang. in. d. §. aliō quoqꝫ
2 capl̄m. in fi. †qd̄ tn̄ dꝫ intelligi q̄tuꝫ ad institutionē, cetera nāqꝫ
3 firma pmaneāt, auc. ex cā. C. de libe. pte. †Est bene veꝝ ꝙ rupto testō ex cā preteritōis predicte pp cl̄aꝫ codicillarē veniētes ab intestato cēsent̄ rogati restituere hr̄ditatē scriptis hr̄dibus in testō,
4 iuxta tradita p Bar. in. l. i. in. vj. q. ff. de iu. codi. †sed tūc poterit fieri dtractio ltime, ꝛ trebellianice, cū simus in descēdētibus grauatis, ſm Jas. in auc. ex cā. C. de lib. prete. sunt tn̄ qui de trebellianica dubitāt ibi, ꝛ iō de ea nihil firmo. ℭ †Data aūt pdicta nul
5 litate testamēti ex cā preteritionis pdicte oia legata dn̄t ꝯseruari per. d. auc. ex cā. ꝛ in corpe vn̄ sumit̄, ꝛ ēt pp cl̄am codicillareꝫ, vt per Bart. ꝛ alios in. d. l. i. ꝛ in. l. eam quā. C. de fideicō. qua-
6 tenus tn̄ facultates patiunt̄. ℭ †Dum aūt scdō querit̄, posito ꝙ predictū testm̄ nō possit annullari vtrū filiabus testōris, ꝛ nepribus ex pmortua filia dēat̄ ltima, ita ꝙ ad supplemētū eius agere possit. Rn̄det̄ aperto iure ꝙ debet, ꝛ supplementum peti pōt, cum nulla subsit causa, cur ltima veniant tales psone priuande.
7 ℭ †Et postea dū querit̄ de qbus bonis debeat ltima ꝯsiderari, seu quoꝝ bonoꝝ respectu ꝯsideret̄, rn̄det̄ ꝙ ad hoc dn̄t simul ꝯsiderari oia quecūqꝫ bona mobilia, ꝛ imobilia, ꝛ iura, ꝛ actiones que reperiebant̄ tpe mortis testōris nulla facta detractione legatoꝝ, aut alioꝝ in testō relictoꝝ, qꝛ prius detrahit̄ ltima filiorum,
8 †fit tn̄ ante oia detractio eris alieni, si aliquo grauabat̄. d. testōr,
9 iuxta. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. de inoffi. testa. †Fateor tn̄ ꝙ si qua bona apud testōrem erāt, que fuissent fideicō. subiecta illa non ꝯsiderant̄ ad augendā ltimaꝫ, sed precipua detrahunt̄ tanq̄ es alienū, nisi inquātuꝫ predicto ser Jo. testōri per fideicō. grauato p sua trebellianica deberet̄, illa. n. trebellianica inter cetera bona testōris predicti libera veniūt ꝯsideranda ad q̄titatem ltime
10 demōstranda. ℭ †Et dū quarto loco querit̄ quāta sit ltima, vtrū scꝫ tertia ps, an vo dimidia. Rn̄det̄ ꝙ dr̄ tn̄ tertia ps, qꝛ. s. tpe mortis testōris repiebant̄ ꝯsiderabiles tn̄ quattuor filij, duo. n. viuebāt, ꝛ ex duobus pmortuis extabāt nepotes, vꝫ ex Petro, ꝛ do. Dñica, qui lꝫ sint plures nūero, tn̄ solū psonā pr̄is, aut matris repn̄tantes per stirpes pro vno hn̄r, vt per doc. maxime mo-
11 der. in auc. nouissima. C. de inoffi. testa. ℭ †Duꝫ aūt querit̄ qnto loco nunqd dotes, ꝛ legata in testō relicta imputent̄ in predictaꝫ ltimaꝫ. Rn̄det̄ ꝙ imputant̄, iuxta tradita p Bar. ꝛ alios in. l. in
12 quartā. ff. ad. l. falc. ℭ †Et dū postea querit̄ in qbus bonis dēat dari supplemētuꝫ ltime. Rn̄detur ꝙ de substātia patris, vt. l. sci-
13 mus. §. repletionē. C. de inoffi. testa. ℭ† Et si postea pticulariter querat̄ vtrū in illo, vel isto fundo, vel in qua re. Rn̄det̄ ꝙ totum hoc arbitrio boni viri fieri dꝫ, vt sic, nec in melioribus, nec etiā in
14 deterioribus prestet̄, vt per docto. in. d. l. in quarta. ℭ †Dū aūt querit̄ postea septimo loco nunqd ltime, seu supplemētuꝫ eius debeat̄ cum fructibus. Rn̄det̄ ꝙ debet cuꝫ fructibus, iuxta not. in.
15 l. papinianus. §. vn̄ si filius. ff. de inoffi. testa. ℭ †Demū duꝫ octauo loco querit̄ nunqd filijs predicte do. Dñice obstet aliquo modo renūciatio, quaꝫ ipsa fecit hr̄ditati paterne, ꝛ materne in manibus patris cuꝫ iur̄o pro dote quā ab ipso patre recepit. Rn̄detur ꝙ nō preiudicat, qꝛ censet̄ facta ꝯtemplatione masculoꝝ fratrū, qui tunc viuebāt, ꝛ nunc reperiunt̄ mortui, vt per doc. maxime Saly. in. l. pactū dotali. C. de coll. ꝛ in. c. q̄uis. de pac. lib. vj. ac ēt ex pluribus alijs, que si erit opus deducent̄, prout ēt, ꝛ alie rn̄siones, de qbus. s. si qn̄ oportebit iuridice, ꝛ verissime ostēdentur vltra paucissima. s. deducta. Sed nūc vt breuitati ꝯsulā, ꝛ vt consultāti sic requirenti satisfaciā vlterius non prosequar, sed responsionibus predictis sic per conclusiones positis ꝯtentus ero.

Soci. nepos Padue legens. 1541.

CASVS

ℭ Honesta mulier dñā Maria palauisina de Cypro, cū haberet duos filios. s. Cyprianū, ꝛ Florentiā, Cypriano per prius donauerat molendinuꝫ qōdaꝫ, ꝛ quedā alia bona sub fideicō. ꝛc. Florentie postea, ꝛ in separato instr̄o titu. donationis causa mortis dedit viridariū maius cū suis pertinentijs, cū his verbis, vꝫ di fi glioli in figlioli suoi ꝛc. ꝛ se la morira senza herede peruenga al piu propinquo herede, prout hoc latius apparet in instrumento donationis predicte, cuius copia transmittitur.

ℭ Postea post mortē donatricis decessit Florētia sine filijs, ꝛ sic sine hr̄de, ꝛ ita predictum viridariū maius puenit ad Cyprianuꝫ

fratrem eius tunc superstitem vti propinquiorem heredem, qui illud vẽdidit, seu dedit in emphiteosiȝ, quo defuncto filius eius pretendit. d. viridarium ꝯsequi ex causa fideicõ. dicẽs ꝙ Cyprianus eius pater dicebatur in effectu grauatus filijs suis illud viridarium per fideicõmissum restituere. ❡ Queritur quid iuris.

SVMMARIVM

❡ De fideicõmisso an possit dici factum vbi verba non sint.
❡ Et an de persona ad personã, vel de casu ad casum extẽdatur.

1 Filius heres ꝯctus patris approbare tenet̃, ⁊ de euictione tenet̃.
2 Quem de euictione tenet actio eundem repellit exceptio.
3 A verborum proprietate non est recedendum.
4 Velle quis non presumitur id quod non loquitur.
5 Argumentum ab identitate rationis valet.
6 Donationis vna pars aliam declarat, vide. j. nu. 13.
7 Nemo presumitur alienas successiones proprijs anteponere.
8 Dispositio sic debet interpretari, prout disponens interrogatus verosimiliter respondisset, vide. j. nu. 15.
9 Onus in dubio non debet iniunctum censeri.
10 Dispositio semper intelligi debet, vt persona honorata minus ꝙ̃ possibile sit grauetur.
11 Determinatio plura respiciens ea debet equaliter determinare.
12 Fideicõmissum de persona ad personam extendi non debet.
14 Declaratio voluntatis in aliqua dispositione sumi debet ex his que in ea reperiuntur.

CONSILIVM CLXXXV

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, ⁊ iustitie ❡ Perspectis his que in themate narrant̃ presentis ꝯsultationis resolutio non vr̃ habere multuȝ difficultatis, ⁊ idõ in ea breuis ero, cũ veritas ipsa per se splẽdeat, ⁊ verboꝝ adminicula non desideret. l. i. C. si min. ab her. absti. cui astipulat̃ Lactã. firmi. in lib. iij. diuinaꝝ, insti. in. j. cap. Ponaȝ itaqȝ in hac ꝯsultatione ꝯclusionem que mihi vera vr̃, ⁊ postea rñdebo his que in ꝯ̃riuȝ alleg. possent. ❡ Concludendũ itaqȝ est filiũ, ⁊ hr̃deȝ predictũ Cypriani nullo mõ audienduȝ esse, nec quicꝙ̃ petere posse, 1 † ⁊ primo hoc apertissimũ est in iure, si esset sui pr̃is hr̃s, qr cuȝ teneat̃ vt heres approbare, ⁊ ratificare ꝯctus patris, immo de euictione sit obligatus, si per aliũ quemlibet viridariuȝ predictũ euinceret̃, vt. l. cuȝ a matre. C. de rei vẽ. cuȝ sua mã, ⁊ ꝓbat̃ in. l. ij. in. l. emptor. ⁊ in. l. si parẽtes. C. de euict. cũ si. sequit̃ ꝙ illud nullo mõ petere possit, qn exceptione repellẽdus sit, vt. l. si ue possessio. vbi vr̃ casus. C. de euic. 2 † Est. n. regula iuris qua dicitur, quẽ de euictione tȝ actio eundẽ agenteȝ repellit exceptio, vt. l. vendicantẽ. ff. e. ti. cũ si. Si igit̃ iste filius est hr̃s patris omnino eẽt a petitione repellendus ẽt ꝙ alias ius aliqđ sibi cõpeteret vigore predicti instrĩ donationis. ❡ Sed qr forte hr̃s non est, dico secũdo loco ꝙ repellẽdus est, tanꝙ̃ nulluȝ ius hñs ẽt ꝙ non sit heres patris, dico. n. veritatẽ esse ꝙ ad eius patrẽ peruenit. d. viridariũ sine aliquo onere fideicõ. vt sic de eo libere disponere potuerit, naȝ ipse dr̃ vocatus post mortẽ do. Florẽtie sue sororis sine liberis, vt proximior hr̃s per illa ꝟba in instrõ donationis posita, vȝ ⁊ se la morira senza hr̃de peruenga al piu propinquo herede ⁊c. talis aũt propinquior hr̃s non repitur in testõ, siue in instrumẽto donatiõis causa mortis aliquo mõ grauatus, ergo ⁊c. quippe hec regula in mã substitutionis tradit̃, ⁊ est verissima, vt scȝ dicamus hoc casu non loqtur substitutio, neqȝ verba eius euȝ cõprehendunt, ergo facta non dr̃, siue velis dicere fideicõmissum tali p̃sone non reperit̃ iniunctuȝ, ergo nec factuȝ credit̃, ⁊ qui contrariũ asserit, illud dȝ probare ⁊ qdeȝ euidenter, 3 † cũ alias a verboꝝ importantia nõ sit recedendũ, cũ euidenter appeat de voluntate testõris. l. non aliter. in prin. ff. de lega. iij. hãc regulam tradit Jo. and. in addi. Spec. in ti. de testa. §. i. ꝟ. occurrit. Old. in consi. xxj. thema tale est. Abb. in ꝯsi. xl. facti ꝯtingentia. i. volu. ⁊ ita post predictos firmat patruus, ⁊ do. meus Soc. in ꝯsi. lxij. viso capitulo. iij. col. iij. vol. Ludo. gozad. in ꝯsi. xxj. vr̃ dõm. sub nu. viij. ⁊ Lãcel. galiau. in. l. cẽturio. col. mihi. lxvj. ff. de vulg. ⁊ pup. Qñ igit̃ verba testamenti aliqđ non dñt, ⁊ certas personas honoratas nõ grauant, nec aliqueȝ ad fideicõmissuȝ vocãt, illud nequaquaȝ dõm est, nec persona illa põt admitti, nisi euidenter ꝯ̃rium ostendat̃. Et procedit hoc ẽt si diceretur ꝙ testõr illud forte tacite voluerit, aut mẽte cogitauerit, qr non sufficit testõrem aliquid 4 velle, aut mẽte cogitare, nisi illud aliquo mõ disponat † nam qđ quis non loqtur velle non presumit̃, vt. l. quidam cũ filium. ⁊ ibi Bal. Imo. ⁊ alij not. ff. de hered. insti. ⁊ pro valde notabili tradit Alex. in. l. ij. in fi. C. de li. prete. ideȝ ẽt firmat Cur. senior plures allegã. in ꝯsi. xlij. testõr Augustinus. col. xij. ⁊ in ꝯsi. xliiij. statuto, seu ꝯsuetudine. col. x. ⁊ Dec. in ꝯsil. lxxxix. viso pũcto. v. col. ⁊ in cõsi. cclxxxvij. in ciuitate Placẽtie. iiij. col. cũ multis alijs qui allegari possent, vñ cuȝ in casu isto ille propinqor heres qui vocatur decedẽte Florentia sine liberis, non reperiat̃ in aliquo grauatus, ⁊ minus iste filius Cypriani reperiat̃ vocatus, ꝯcludendum est predictũ Cyprianuȝ libere de. d. viridario potuisse disponere, ⁊ ꝯ̃ñr ꝙ filius eius nullo iure põt ipsius viridarij possessorẽ molestare. ❡ Sed ꝯtra predictam ꝯclusionem dicet aliqs duo vñr posse ꝯsiderari. Primũ est, qr vr̃ ꝙ sicut donatrix grauauit filiaȝ donatariã, vt post se relinqueret filijs suis predictuȝ viridarium, vt pȝ in illis verbis, de figliuoli in figliuoli suoi ⁊c. pari mõ dicat̃ voluisse grauare Cyprianũ filium, si qñ ad eum venerit. d. viridariuȝ, vt. s. ⁊ ipse post se debeat suis filijs relinquere, cũ predicti filij erãt futuri sui nepotes queadmodũ, ⁊ illi qui ex Florẽtia nati fuissent, ⁊ ꝯ̃ñr videtur ꝙ in eos ꝯsideretur par affectio donatri- 5 cis, ⁊ similiter par rõ relinquendi, † ⁊ sic arguẽdo ab idẽtitate rationis, iuxta. l. a titio. ff. de ver. ob. l. fi. C. ad. l. falc. cũ vulga. vr̃ ꝙ etiaȝ filijs Cypriani voluerit relinquere, ⁊ lȝ istud non sit expressum, tñ videtur ꝙ dici possit ex eo, qr satis vr̃ ꝙ sit dictũ de filijs 6 Florentie, † nã vna pars istius donationis dȝ aliaȝ declarare, sicut alias vna ps testamẽti declarat aliã. l. qui filiabus. vbi Bar. ff. de leg. i. ⁊ no. in. l. i. ff. de reb. dub. cũ si. vt scribit patruus, ⁊ do. meus Soc. in ꝯsi. lxxiij. capiendo primũ. vij. col. circa med. iiij. volu. ⁊ Dec. in ꝯsi. xv. ⁊ pro tenui. iij. col. in fi. cũ multis alijs qui ad hoc allegari possent. ❡ Scdõ ꝯtra predictaȝ ꝯclusionem facit, qr ipse Cyprianus in donatione sibi per prius facta de molẽdino, ⁊ alijs bonis fuit grauatus per fideicõmissuȝ post se relinquere suis filijs, vnde vr̃ ꝙ idem dici dẽat de hoc viridario, naȝ qua rõne mater noluit Cyprianũ habenteȝ filios habere libertatem sup molendino, ⁊ alijs bonis sibi donatis, sed voluit ꝙ post eum ad eius filios puenirent, eadem vr̃ dõm ꝙ voluerit disponere de viridario, si qñ ad euȝ peruenerit, vnde per locũ ab identitate rationis per iura predicta sic dõm vr̃. Attento maxime ꝙ si Cyprianus fuit grauatus in bonis sibi donatis, in qbus fuerat magis dilectus, vr̃ ꝙ multo magis dicatur grauatus in isto viridario, in quo dr̃ fuisse minus dilectus, auct. multo magis. C. de sac. san. eccle. Eo ẽt addito, qr vr̃ ꝙ si donatrix de hoc fuisset interrogata verosimiliter rñdisset se velle ꝙ ad filiũ Cypriani viridariũ per- 7 ueniret, † cũ nemo presumatur alienas successiones proprijs an- 8 teponere. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. † quo posito succedit qđ dici solet sic debere dispõneȝ aliqꝫ interpretari, prout disponẽs interrogatus ꝟosimiliter rñderet. l. tale pactũ. §. fi. ⁊ ibi tradũt gl. ⁊ alij doc. ff. de pac. cũ simi. vt per Deci. in ꝯsi. lxxxix. viso pũcto. ij. col. ❡ Veruntñ his non ob. verissimã arbitror ꝯclusioneȝ. s. firmataȝ per ea que. s. deducta fuerũt. ❡ Ad ꝯ̃ria auteȝ rñdetur, ⁊ ad primũ dico ꝙ rñsio sumitur ex fundamẽto firmate ꝯclusiõis, naȝ lȝ Florentia filia fuerit grauata, ⁊ eius filij si qui masculi eẽnt fuissent vocati, ⁊ hoc pp expressa verba posita in predicta donatione, non tñ sic dici põt de Cypriano, ⁊ filijs eius, cũ de eis nihil fuerit dictũ. Nec sufficit dicere ꝙ donatrix rõne paris affectionis p̃sumat̃ pariter voluisse filios Cypriani vocare, cũ illud non disposuerit, nec aliqua ꝟba posuerit, ex qbus id colligi possit per ea que tradũt Bal. Imo. ⁊ alij in. d. l. qdam cũ filiuȝ. de here. insti. ⁊. s. dictũ fuit. Et maxime cũ in casu isto Cyprianus nõ veniat vti pticulariter tanꝙ̃ filius vocatus, sed vti ꝓximior heres sub illis verbis gñalibus inclusus, vȝ al piu ꝓpinquo herede, qui propinquior hr̃s nullo modo repitur grauatus, vnde nos nõ pos- 9 sumus aliquo mõ grauamen, seu fideicõ. superaddere, † nã cuȝ fideicõ. sit onus. l. cohr̃di. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pup. debemus capere interpretationẽ illam, vt si verba testõris essent dubia, vt onus nõ dicatur iniunctũ, ⁊ sic in partem benigniorẽ, argu. l. cum 10 quidã. ff. de lib. ⁊ posthu. † semp enim dȝ sic dispositio disponẽtis intelligi, vt p̃sona honorata minus grauet̃, ꝙ̃ sit possibile. l. vnus ex familia. §. si rẽ. ⁊. l. si ita relictuȝ. in fi. de leg. ij. ⁊. l. nũmis. de lega. iij. cũ simil. minus ergo in casu nostro poterimus nos subaudire onus istud fideicõmissi in p̃sona Cypriani vti propinquioris hr̃dis, cum de eo nullũ verbum ẽt dubitatiuum repiatur. Et hoc ẽt ostenditur, qr si tẽpore mortis Florentie non fuisset repertus Cyprianus, sed alius qs vti propinqor fuisset admissus, certe nemo diceret eũ fuisse aliquo onere fideicõmissi grauatuȝ, cum de eo nullũ reperiatur verbuȝ in instrõ donationis predicte, pari

ergo modo

ergo modo ita dicendum est de ipso Cypriano,cuz & ipse vti pro pingor heres fuerit admissus,vt dictũ est.Omnes.n. qui per illa
11 verba possent dici vocati,debent dici eodẽ modo vocati,† q2 vna determinatio plura respiciens d3 ea equaliter determinare.l.iaz hoc iure.in prin.cũ si.ff.de vul.& pup.vnde cũ alij sine onere vocarentur,vt dictũ est pari modo,& ipse Cyprianus d3 dici vocatus sine onere.Et l3 donatrix voluerit grauare filiã in fauorez descendentiũ ex ea,non tñ sic d3 dici de propinquiori hrde,quez vo cauit in defectu descendentiũ ex do.Florentia sua filia.¶Et du3 dicitur ꝙ in filios Cypriani presumit̃ par affectio donatricis,q2 & ipsi erant futuri nepotes &c.Rñdetur ꝙ istud pōt tolerari respectu bonoꝝ principaliter Cypriano vti filio relictoꝝ,& ideo ẽt ipse fuit grauatus bona sibi vti filio donata relinquere suis filijs, sed non sic est arguendũ de.d.viridario,qd ad Cyprianum peruenit non vt ad filiũ donatricis,sed vt ad propinqorem heredez, iuxta substõnem factaz in ipsa donatione de propinqori herede, & dõm omnino est ꝙ talem ꝓpinquiorem heredem noluerit aliquo modo grauare,nã si voluisset,sicut ipsaz Florentiã filiaz grauauit vtiqȝ ẽt propinquiorem hrdem grauasset,non fecit,ergo dicitur id noluisse.l.vnica.§.finaũt ad deficientis.C.de cad.tol.vbi doc.no.&.c.ad audientiã.de decim.& est bo.tex.in.c.inter corporalia.post med.in ver.vnde si circa translationẽ.de transla.episc. & vbi alias posset ɔsiderari extensio dispõnis,tñ isto casu non po
12 test tolerari,† q2 esset extendere onus fideicõ.de persona ad psonam,qd fieri non d3,vt egregie voluit Areti.in.l.gallus.§.& qd si tãtum.iij.col.de lib.& posth.vt refert,& seqtur Dec.in ɔs.cccc
13 lxv.perscrutatis vbis testamenti.iij.col.vs.tertio non obst. † Et per hec tollit̃ illa regula ꝙ vna ps donationis d3 aliam declarare,q2 illa procedit qñ vna pars esset dubia,& posset trahi in suis verbis ad vnũ,& ad alium sensuz,q2 tunc capit̃ ille sensus qui declarat̃ ex alia parte dispõnis,sed hoc nihil ad casum nostrũ,non enim reperiunt̃ aliqua verba in ista donatione que nos reddant dubios,an ꝓpinquior heres sit grauatus,vel non,sed de eo nullu3 penitus verbum repitur,propterea ꝓcedit alia regula predicta,v3 testator,seu donatrix in casu nostro nõ dixit,ergo nec nos dicere possumus,nec onus de psona ad personaz extendi potest. ¶Ex his virtualiter p3 responsio ẽt ad scdm obiectũ.Illud eniz qd.s.Cyprianus in bonis sibi principaliter donatis dicat̃ grauatus est,q2 sic reperitur expressuz in sua donatione,sed nõ sic est dicendũ in casu isto de viridario,cũ si donatrix voluisset propinqorem heredez per se vocatũ grauare,vtiqȝ sciuisset facere queãdmoduz grauauit Florentiam,ac ẽt Cyprianum in bonis sibi donatis,vt dixi.Potest ẽt dici ꝙ ex illo grauamine iniuncto Cypriano non pōt argui ad casum nostrũ,cum simus in diuersis in
14 strumentis,& diuerso tpe factis.† Declaratio aũt voluntatis in aliqua dispõne d3 sumi ex his que in ipsa reperiuntur, vt egregie post Bal.per eũ relatũ,declarat do.meus Soc.in.l.hrdes mei. §.cũ ita.v.col. in versi. ex dictis tamẽ Bal.ff.ad treb. dicens ꝙ pro hoc est tex.in.l.qdam cum filiũ.ff.de he.insti.s.alleg.per euz. Et l3 Cyprianus fuerit in sua donatione grauatus suis filijs,illud tñ fuit,q2 bona illa eidem vti filio donabãtur, sicut ẽt grauauit filiã in viridario,q2 ei vt filie donabat, sed ex eo non d3 argui ad grauamẽ Cypriani in.d.viridario,qd ad eum non peruenit vti ad filiu3,sed tanqȝ ad propinquiorem hrdem sub nomine ge
15 nerali,ꝭm qd.s.dictu3 fuit.¶† Demum nõ obst.qd dicebatur ꝙ donatrix interrogata sic verosimiliter rñdisset &c. q2 hoc potest aperte negari,attento ꝙ ipsa noluit grauare filios,nisi in his que illis principaliter vti filijs donauit,& regula in ɔtrium alleg.procedit qñ aliquid fuit expressum per dispõnem,ex quo sumi possit illa verosimilis rñsio eius, non aũt procedit qñ casus est omnino omissus,ꝭm qd distinguit,& declarat Bal.in.l.i.circa fi.C.de his qui ante aper.tab.& ita post Bal.in simili casu rñdet Dec.in pre alleg.ɔsi.lxxxix.v.col.ver.nõ obst.ꝙ si testõr de hoc &c.vnde cu3 in casu isto de grauamine Cypriani de viridario nullũ sit verbu3, sed sit casus omnino omissus regula in ɔtrium alleg.nihil obstat. ¶Sic itaqȝ ex predictis omnibus stat firma ɔclusio.s.posita,vt sc3 filius predicti Cypriani in petitione dicti viridarij nullo modo sit audiendus. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens,1541.

CASVS

¶Magnificus domi.Lazarus de oria nobilis Ianuensis in suo vltimo testõ exclusis tribus suis filiabus a iure vlis successionis suos hrdes vles instituit tres suos filios masculos,v3 Andreaz, Stephanũ,& Hieronymum,declarãs inter cetera ꝙ in diuisione quã faciẽt de bonis suis,certa domus Ianue existens,& alia quedam ruri.cũ quadam possessione pro certo precio dent̃ primo genito,scdo genito,ac ẽt tertio genito in casibus,& modis,de qbus in dicto testõ,in quo postea talia verba ponunt̃,v3 volens,& mandans ipse testõr ꝙ nullo vnqȝ tempore.d.domus,& possessio possint vendi,aut alienari,vel alio quouis modo deuenire in alios, qȝ in descendentes ex linea masculina ipsius testatoris.
¶Quibus deficientibus possit Opicinus eius nepos ex frẽ,& pariter eius descẽdentes ex linea masculina ipsas domos hẽre cum dicta possessione precijs.s.dictis,& in modũ predictum &c.prout hec,& alia multa latius ɔstant in.d.testõ, cuius copia trãsmittit̃.
¶Mortuo testatore Andreas primogenitus habuit domum de Ianua pro libris quattuor millibus illius monete, & Stephaninus secundo genitus domum de ruri cum possessione pro libris. 2500.prout a testatore fuerat ordinatum.
¶Decessit postea Andreas sine filijs masculis superstite sibi vnica filia,& herede vniuersali do.Thomasina.
¶Descendentes masculi Stephanini scdo geniti(cum alij nõ supersint masculi de descendentibus testatoris)volũt domum illaz de Ianua offerentes do.Thomasine illius possessori libras quattuor mille,aut quicquid de iure soluere tenentur.
¶Queritur an sint audiendi.

SVMMARIVM

¶Descendentes ex linea masculina testatoris qui veniant in dispositione testamentaria.
¶Et an restringatur tale verbum ad masculos.

1 Heres est successor vniuersalis iuris,quod defunctus habuit.
2 Filia ex masculo nata dicitur agnata.
3 Cui conueniunt verba dispositionis,conuenit etiam ipsa dispositio,idem econtra.
4 A verbis claris recedendum non est.
5 Voluntas disponentis in testõr3 interpretatione ꝓquirenda est.
6 Verba intentioni,& menti seruire debent.
7 A verboru3 significatione receditur qñ de mente testantis ɔstat.
8 Neptis non debet esse melioris conditionis,qȝ filia.
9 Bos senior maturius figit pedem.
Seniores semper sunt honorandi.
Mulieres ob sexum fragiles dicuntur.
10 Femina non dicitur esse de linea masculina, sed in ea linea feminina incipit.
11 Verba testatoris intelligi debent ꝭm eius ɔsuetudinez loquẽdi.
12 Verba ex precedẽtibus,& sequentibus interpretationẽ recipiũt.
13 Verba illa in descendẽtes ex linea masculina debẽt ad verisimilez cogitatũ testantis restringi,& ab eo interpretationẽ recipe.
14 Emphiteosim recipiens pro se,& descendentibus ex linea masculina,si decedat superstite tantum filia femina,licet a patre descendat,admitti non debet.
15 Statutum ꝙ coniuncti ex linea patris excludant matrem defuncti intelligitur de masculis,& femina ex linea patris non excludit matrem.
16 Statutum excludens matrem propter agnatos,intelligitur tantum de agnatis masculis.
17 Agnationis conseruande fauor per statutum consideratus eius verba restringit.

CONSILIVM CLXXXVI

Dirigat Dñs verba mea in viã veritatis, & iustitie.¶Inspectis verbis testamenti magnifici do.Lazari de oria circa ꝓpositam difficultatez vr̃ prima facie dõm predictos descẽdentes Stephanini non esse aliquo mõ audiẽdos in eoꝝ petitione,& ꝙ do.Thomasina filia vnica,& heres Andree veluti potiora iura hñs debeat in possessiõe domus Ianue de qua agitur ɔseruari.¶Primum q2 cũ domus illa iusto tit.& pleno iure ptinere videretur ad Andreã patrez eius,iuxta ordinez predicti testamenti d3 pari modo ad eã tanqȝ eius filiaz,
1 & heredez vlem pertinere,† cu3 hrs sit successor vniuersi iuris,qd habuit defunctus.l.hrditas.ff.de reg.iur.&.l.nihil aliud.ff.de v. sig.cũ infinitis que ad hoc allegari possent.¶Nec huic ɔclusioni,& regule generali vr̃ obstare ꝙ in casu nostro reperitur in.d.testamẽto circa domu3 predictaz facta quedã subsstitutio,& prohibita alienatio, aut aliquo mõ translatio in alios, qȝ in descendẽ

tes ex linea masculina ipsius testatoris, vt in dicto testamento legitur, † quod videtur posse responderi, et satis clare quod ex talibus verbis ipsa do. Thomasina non videtur exclusa, cum et ipsa sit descendens ex linea masculina testatoris, cum sit nata ex Andrea filio masculo, et primo genito testatoris, et consequenter etiam sit agnata, vt. l. iuriscon sultus. §. i. ff. de gradi. et §. i. insti. de legi. agna. tu. et de legi. agna. success. et declarat Alex. in consi. lv. ponderatis. ij. col. ver. preterea etiam. lib. iij. Ias. in consi. cxlij. venerabilis. vj. col. ver. sexto facit. ij. vol. et Dec. in cons. ccccclxij. duo dubia. iij. col. ver. non obstat ratio. cum multis alijs que allegari possent, et in locis predictis citantur, cum igitur do. Thomasina sit agnata, et sic descendens ex linea masculina testatoris non videtur posse impediri, quin domum predictam patris eius locum subintrando tenere possit. ¶ Eo precipue quia ipsa dicitur maior heres qui superuiuat de familia testatoris, cum sit maioris etatis, quam sint descendentes predicti Stephanini secundi filij testatoris qui nunc domum predictam intendunt petere, testator. n. inter cetera in dicto testamento ordinauit quod. d. domus perueniret de herede maiore in heredem maiorem, cum ergo illa sit heres maior, et succedat patri suo qui erat maior heres dicti testatoris, videtur quod domus apud eam remanere debeat, † cui namque conueniunt verba dispositionis conuenit et ipsa dispositio. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. cum simi. vt per patruum, et do. meum Soci. in consi. ij. in causa testamentaria. ij. col. iij. volu. sicuti per contrarium vbi verba non conueniunt, nec dispositio, iuxta. l. iij. §. totiens. et ibi doc. ff. de dam. infec. et. l. si seruum. §. pretor ait. ff. de acq. her. et tradit Bal. in. l. ij. in. iiij. oppo. C. si quis omis. cau. testa. cum concor. multis, vt per Alex. in consi. cxlj. viso testamento. nu. v. lib. ij. per Dec. in consi. cccclxvj. stante statuto. col. pe. et per Cur. iunio. in consi. clxxxij. habita diligenti. post prin. cum itaque do. Thomasina sit descendens ex linea masculina testatoris, et sit maior heres, et etiam in eam venerit. d. domus de maiori herede patre eius non videtur quod domus illa possit ei auferri, sed quod in ea vti habeno potiora iura videtur conseruanda, † nam cum per ea verba testamenti sint clara, ab eis recedi non potest, nec videtur locus interpretationi. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. cum simi. vt per Alex. in consi. cx. visa parte testamenti. i. col. nu. vj. lib. iiij. ¶ His tamen non obstan. mentem testatoris interne intuendo, et diligentius omnia considerando contrariam opin. de iure arbitror probabiliorem, et concludo predictos descendentes Stephanini, veluti masculos ex voluntate testatoris posse de iure (vti petunt) predictam domum obtinere. ¶ Et pro fundamento presuppono vnum quod in iure clarissimum est, † videlicet quod in interpretatione testatorum disponentis voluntas ante omnia summa cura perquirenda est, que primum locum obtinet. l. in conditionibus primum locum. in prin. ff. de condi. et dem. imo totum facit, vt inquit iuris consul. in. l. ex facto. la grande. circa med. ff. de her. insti. facit. l. cum questio. C. de lega. cum simi. Ipsa autem voluntas testatoris reperta, et intellecta plus potest, magisque attendi debet quam quelibet forma verborum, quia verborum interpretatio nunquam ita valere, et attendi debet, vt potior sensu existat. l. iij. C. de lib. prete. et per illum tex. dixit Ange. in consi. ccxxij. bene, et egregie. in princi. quod in vltimis voluntatibus omnis postergatur verborum rigor, et forma, quando de mente testatoris constat, et ratio est in promptu, † quia. s. verba intentioni, et menti seruire debent, et non per contrarium. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excu. tu. et. c. secundo requiris. cum simi. de app. † quando ergo constat de mente testantis receditur a verborum significatione. l. non aliter. in prin. ff. de lega. iij. et. l. cum virum. C. de fideicom. cum simi. quia semper debemus testantium voluntatem perquirere, et sectari, sicuti boni venatores sectantur vestigia leporum, vt inquit Bal. in. l. quidam. C. de necess. ser. her. insti. ¶ Hoc ita posito dico quod voluntas magnifici do. Lazari testatoris fuit, et est quod in occurrenti casu descendentes masculi do. Stephanini possint predictam domum petere, et consequi, ergo dicendum est illud fieri debere, vt talis voluntas seruetur, et quod talis fuerit intentio predicti testatoris ex pluribus ostenditur. ¶ Et primo quia cum testator haberet plures filias feminas, illas in effectu exclusit a predicta domo, et a iure vlterius hereditatis, volens eas fore contentas suis dotibus, et similiter quando prohibet. d. domum alienari, intendit etiam prohibere ne perueniat in predictas filias, sed deficientibus descendentibus ex linea masculina ipsius testatoris, voluit ad dictam domum admitti Opicinum de oria, sibi testatori agnatum transuersalem, et eius descendentes ex linea masculina nunquam vocando proprias filias, vt ex lectura predicti testamenti constat, quo sic stante sumitur duplex fundamentum, et secundum erit quodammodo ratio primi. ¶ Primo ergo arguitur sic, si testator proprias filias, eo quod femine erant, voluit esse exclusas ab illa domo, et ad eam voluit admitti etiam agnatos transuersales, fortius et maiori ratione creditur voluisse excludere ab illa domo predictam Thomasinam filiam Andree ipsius testatoris neptem, † ne alias neptis remotior sit melioris conditionis ipsis filiabus, iuxta. l. si viua matre. circa med. cum his que ibi tradunt doc. C. de bo. mat. Quod etiam comprobatur ratione, quia. s. testator magis diligebat proprias filias, quam ipsam neptem, nam cum amor a sanguine oriatur, quanto quis est sanguine proximior, tanto magis censetur dilectus, vt est notissimum. Et hoc eo maxime dicendum est, si ista neptis tempore testamenti non erat nata, et sic testatori incognita, cum dilectio ad cognita potius quam ad incognita porrigatur. Et huius arg. ratio est (et istud est secundum fundamentum) quia testator dicitur in effectu voluisse hanc domum remanere in sua agnatione, et per illos de agnatione habitari sub nomine familie eius de Oria in fauorem, et honorem agnationis sue, quod certe non contingeret, si do. Thomasina deberet habere ipsam domum, attento maxime quia ipsa nupsit in alienam familiam, et viuit sub vmbra, et nomine mariti eius. Et licet ad ista fundamenta possent plurima, pluresque maiorum nostrorum auctoritas adduci, tamen gratia breuitatis contentus ero, duntaxat allegare Ias. in consi. cxl. spectabil. do. Georgius. quasi per totum, maxime in primis quinque fundamentis, et in consi. seq. cxlj. Christoforus. similiter fere per to. presertim in septem primis fundamentis. ij. vol. ipse. n. Ias. in predictis locis plurima ad hec tendentia, et multum stringentia allegat, que non transcribam, cum communiter habeantur, et ab omnibus videri possint, sed ad ea me referendo, dico quod si recte ibi dicta aduertantur, et ad casum nostrum proportionabiliter trahantur, reddent clarissimam conclusionem nostram. ¶ Secundo quod testator voluerit, vt. s. dictum est, demonstratur, nam cum casus iste, seu eius decisio pendeat ab importantia illorum verborum non possint deuenire in alios, quam in descendentes ex linea masculina ipsius testatoris, dico quod verba predicta ex intentione testatoris solum important masculos sic descendentes, vt sic non solum ex masculis descendant, sed etiam ipsi sint masculi, et ita sint de linea masculina ipsius testatoris, quod certe non cadit in predicta do. Thomasina, quia licet illa descenderit ex masculo, non tamen est masculus, nec de linea masculina testatoris, sed in ea dicitur incipere linea feminina, vt est notissimum, et quod ita debeant talia verba intelligi ex intentione testatoris, ostenditur ex eo quod pluries in eodem testamento reperiuntur posita, et ex clara mente testantis necessario accepta pro masculis, prout primo patet post principium testamenti in ver. arbitrium vero disponendi et prouentibus ipsorum locorum. xx. etc. ibi enim testator voluit tale arbitrium esse, et remanere in maioris etatis herede ex linea masculina ipsius testatoris donec ex ea aliqui superunt, et si ex ipsa linea masculina descendentium testatoris non supererunt transferetur in Opicinum de oria, et eius descendentes etiam ex linea masculina, hoc est in seniorem ipsorum, et proximiorem, et deficientibus descendentibus. d. Opicini ex linea masculina remaneat tale arbitrium illis qui administrabunt elemosinam etc. Dico enim quod verba predicta, scilicet descendentes ex linea masculina, et similia solum de masculis intelliguntur, tum quia ad tale arbitrium non vocauit filias proprias, arguendo vt. s. per. d. l. si viua matre. tum etiam quia feminis tale arbitrium ex intentione testatoris non conueniret, ex quo ipse prudentiam magnam in tali re considerauit, et propterea semper maiorem, seu seniorem elegit, quia. s. maior, et senior prudentior reputatur propter etatem, et experientiam rerum maiorem, vt est plusque notissimum, † iuxta illud hos senior maturius figit pedem. Et ob eam causam semper seniores sunt venerandi. l. semp. in prin. ff. de iu. immu. ¶ Hec autem prudentia in mulieribus non reperitur, sed propter sexum dominarum fragiles. l. ij. §. verba. ff. ad velleian. et. c. ex parte. el. i. de priuil. cum simi. et vt inquit Bal. in rub. C. de re. pmu. mulieres dicuntur habere consilium inualidum, prout etiam in multis alijs dicuntur deterioris conditionis, quam sint viri, de quibus plene per Deci. in. l. femine. in. ij. col. cum septem, aut octo sequen. ff. de reg. iur. ergo etc. ¶ Secundo idem patet in eodem testamento in versi. item dentur, et distribuantur ex. d. tribus quartis etc. ibi et in nuptum filiarum ipsorum legitimorum filiorum, ac heredum, et descendentium ab eis ex linea masculina etc. et paulo post ibi, et in nuptum filiarum dicti Francisci, et descendentium ex linea masculina, et etiam paulo infra ibi, ac de filijs, et filiabus descendentium ipsius Opicini ex linea masculina, nam in his locis descendentes ex linea masculina absque dubio intelliguntur tantum masculi, quando testator ibi ordinat distribuit in nuptum filiarum descendentium ex linea masculina, et non est credendum quod voluerit dari, seu distribui pro nubendis filiabus feminarum etiam quod essent orte ex masculis, sed tantum pro nubendis filiabus masculorum, vt quisque sani capitis inspecto tenore testamenti apertissime fatebitur, et sic manifeste constat quod testator ibi pro descendentibus ex linea masculina solos masculos intellexit. ¶ Tertio similiter constat in ver. quibus exequutoribus, et gubernatoribus etc. ibi in puellis maritandis ex descendentibus ipsius testatoris ex linea masculina. i. que nascentur ex talibus descendentibus etc.

scendentibus ꝛc. nam declarando, vt. s. sub nomine descendentiũ ex linea masculina solum masculi ibi intelligunt̃. Et eodem modo quarto loco capiunt̃ talia vba in capitulo item ꝯsiderans ipse te statoꝛ, ꝙ varijs casibus ꝛc. ibi duꝫ dicit̃ in successores ipsius testatoris, ꝛ descẽdentes ex linea masculina natis ꝛc. qđ patet, qꝛ iter cetera ibi sequit̃, ꝙ talibus descẽdentibus detur ꝑ maritatione filiaꝝ ꝛc. id. n. non ꝯcessisset testatoꝛ feminis, vt. s. eis deſ pro ipsarum filiarum maritatione, qꝛ tales filie essent de aliena familia.

¶ Et animaduerto, ꝙ paulo post in dicto testõ dicit̃, descendentes ipsius testatoris de linea masculina, ꝛ ita ẽt pluries in testõ reperit̃ quasi dicaẽ descendentes testatoris, qui tñ sint de linea masculina ad exclusionem feminaꝝ. ¶ Quinto etiaꝫ hoc apparet in capitulo incipiente fideicõmissarios vero, ꝛ exequutores ꝛc. dum dicit̃, ꝙ dicta administratio semp remaneat, in descẽdentibus ipsius testatoris ex linea masculina, nam non est dubiũ, ꝙ tñ de masculis intellexit testatoꝛ, tum ex qualitate dispõnis, qꝛ. s. relinqt ad ministrationem feminis non ꝯuenienteꝫ, tum ẽt qꝛ ex precedentibus, ꝛ sequentibus manifeste colligit̃, cuꝫ talis administratio deẽ

10 bis descẽdentibus qui sint de linea masculina, hoc est masculi, † femina. n. non dr̃ esse linea masculina, sed in ea incepit linea feminina, vt est notum, ꝛ declarat Pau. de cast. in. l. maritus. ad fi. C. de ꝓcur. refert ꝛ sequit̃ Curt. iunioꝛ in ꝯsi. clxxij. Presupponit̃ in facto. ij. col. sub nu. vj. iste. n. testatoꝛ pro eodẽ habuit descẽdentem ex linea masculina, ꝛ descẽdentes qui sint de linea masculina, quia semꝑ de masculis intellexit, vt ex predictis ꝯstat. Sicut ergo testatoꝛ in partibus testamenti de qbus. s. ꝛ in qbusdam alijs locis vba illa descẽdentes ex linea masculina accepit pro masculis, vt dictum est, ita etiam dicit̃ accepisse in vbis illis, vꝫ, ꝙ̃ in descẽden

11 tes ex linea masculina ipsius testatoris ꝛc. de qbus agit̃. † Nam ex ꝯsuetudine loquendi testatoris verba per euꝫ prolata intelligi debent, maxime qñ sumus in eodem testõ, iuxta doctr. Bar. in. l. centurio. mihi col. ix. ver. vel quid si in precedentibus ꝛc. ff. de vul

12 ga. ꝛ pup. † ex precedentibus. n. ꝛ sequentibus vba recipiunt interpretationẽ vulgata. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. i. ꝛ. l. heredes palam. §. sed ꝛ si notum. ff. de testa. ꝛ in simili declarat Alex. in ꝯsi. cxcvij. Perspectis vbis. ij. col. ver. comprobat̃ qꝛ vnũ verbum ꝛc. libro. vj. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent.

13 ¶ † Tertio principaliter pro predicta ꝯclusione, ꝛ ad predictoꝛuꝫ corroborationem facit, qꝛ licet vba illa, in descendentes ex linea masculina testatoris, possent fortasse icludere ẽt dictã dñam Thomasinã per ea que in ꝓrium dicta fuerunt, tñ debẽt restringi ad verosimilem cogitatũ testatoris, ꝛ ab eo recipere interpretationẽ. arg. l. si qs ita. §. fi. ff. de test. tut. ꝛ est tex. optimus in. l. solutũ. §. solutũ. ff. de pign. actio. ꝛ ita per dicta iura firmat Alex. in ꝯsi. lxxvj. Uiso themate. ij. col. ver. sed his non obstantibus. lib. iiij. sed in ꝓposito casu itentio, ꝛ cogitatus testatoris fuit, ꝛ est, ꝙ domus predicta apud masculos ꝑmaneat in honoreꝫ sue agnationis ꝑ ea que s. dicta fuerũt, ergo ꝛc. ¶ Quarto comprobant̃ predicta ex pulchra illa decisione Pau. de cas. in ꝓallegata. l. maritus. C. de ꝓcu. col. fi. relata ꝛ approbata per Curt. iunio. in pꝛealle. ꝯsi. clxxij.

14 † inquit. n. ibi Pau. de cast. in ver. ꝛ ego inducebam. ꝙ si qs accepit emphyteosim pro se, ꝛ descẽdentibus ex linea masculina, siue per lineam masculinam, ꝛ postea decedat superstite tñ filia femina, ꝙ illa non dꝫ admitti, lꝫ descẽdat non ex femina, sed ex patre, vt per eum, qui precipue mouet, ex eo qꝛ descẽdentes ex dicta femina veluti ex linea feminina non possent admitti, vnde qđ iuris esset de descẽdentibus ex dicta linea dꝫ esse de ipsa filia, que dicit̃ caput dicte linee, vt per eum qui allegat Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. ver. xlvj. ꝛ ad idem Curt. iunioꝛ in predicto ꝯsil. allegat Alex. in. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. ꝛ in quodam consil. vt per eum. Uolunt ergo predicti, ꝙ illa verba, liberi ex linea, vel per lineam masculinam descẽdentes, important solum liberos masculos, ꝛ ex masculis descendentes, vt per eos. Sic igitur ꝛ in casu nostro dicendum est, ꝙ ad domum predictam solum admitti debent masculi descẽdentes testatoris, ꝛ ex linea masculina descẽdentes exclusa dicta dña Thomasina vti principiante lineam femininam, queadmodum, ꝛ descẽdentes ex ea essent oĩno excludendi. ¶ Et eandem decisionem Pau. de cast. in. d. l. maritus. referunt ꝛ sequunt̃ etiam Alex. in ꝯsi. xliij. Cõsideratis. ij. colũ. ver. sed premissis nõ obstantibus. lib. iij. ꝛ Curt. senioꝛ in ꝯsil. xliij. Statuto, seu ꝯsuetudine. vij. col. ꝛ do. Alex. ibi expresse determinat, ꝙ femina lꝫ agnata, ꝛ sic ex masculo nata non comprehendit̃ applõne hr̃dum per lineã masculinã, vt per cũ. ¶ Cõpro

15 bant̃ predicta quinto loco, † qm̃ de iure est, ꝙ statutuꝫ volens, ꝙ ꝯiuncti ex linea patris excludant matrem defuncti soluꝫ intelligitur de masculis, vt sic femina etiã ex linea patris nõ excludat ma

trem, ex eo qꝛ in statuto dr̃ ꝯsideratus fauoꝛ ꝯseruande agnationis, qui cessat in femina, ita signãter determinauerunt plures excellentissimi Jurisconsulti, vꝫ, do. Ricar. de saly. ꝛ Jo. de ligna. ꝛ do. Jo. de fantu. in qbusdam eoꝝ ꝯsilijs, put eos refert, ꝛ in hoc sequit̃ Corn. in ꝯsi. lxxxij. Uidet̃ in hac. in princ. in. j. volu. ꝛ post Bal. nouel. ideꝫ facit in ꝯsi. xj. Stantibus. eo. vol. ꝛ in ꝯsi. cclxxj. De hac ꝯsultatione. iiij. vol. ꝛ alibi sepe. Jta ergo ꝛ in casu isto dicendum est, de illis vbis descendentes ex linea masculina, vt. s. de

16 masculis intelligant̃. ¶ † Sexto facit elegans doctr. Jo. de ana. in ꝯsil. iiij. Uisis statutis. in. ij. dubio dum vult, ꝙ statutum excludens matrẽ, ꝑp agnatos dꝫ intelligi tñ de agnatis masculis, ꝛ illã decisionẽ sequit̃, ꝛ cõpꝛobat ibi Bolog. in sua addi. ꝛ eã refert

17 ꝛ sequit̃ Deci. in rub. C. vñ legi. † Et ratio est, qꝛ fauoꝛ ꝯseruande agnationis ꝯsideratus ꝑ statutũ regulat, ꝛ restringit vba eius. l. cuꝫ pr̃. §. dulcissimis. de le. ij. cũ si. Jdẽ ẽt voluit Barb. in ꝯsi. xlvij. Jllud in mediũ afferã. iij. vol. per to. cũ multis alijs qui ad hoc allegarij possent. Sic ergo ꝛ isto casu tñ de masculis vba ꝑdicta intelligi dẽnt, cũ testatoꝛ dicaẽ in ꝑdicta dispõne solũ ꝯsiderasse honorẽ sue agnatiõis ꝑ dictã domũ ꝯseruari, vt. s. dcm̃ est. ¶ Possent ad ꝑdicta plures alie siles decisiones adduci, sed grã breuitatis dimitto, qm̃ ꝯclo. s. posita satis supqꝫ ex ꝑdictis ꝓbata, ꝛ iustificata reddit̃. ¶ Ex qbus ẽt recte intuẽti appebũt rñsiones ad allegata in ꝯriũ, nã negat̃, ꝙ dña Thomasina cõprehendat̃ in ꝓposito casu applõne descẽdentiũ ex linea masculina, vt ex ꝑdictis cõstat, ꝛ ꝑpea in cã non potuit. d. domus ꝑuenire qn per descẽdentes masculos ꝑdicti Stephani peti possit, put petitur. ¶ Et lꝫ sit maioꝛ natu ꝑdictis descendentibus, ꝛ sic possit dici maioꝛ hr̃s, tñ cum nõ sit de descẽdentibus masculis non dr̃ de cõprehensis ꝑ testatorẽ, vt domũ ꝑdictam tenere possit, qꝛ qđ de maioꝛi herede in testõ dr̃, dꝫ intelligi dũmodo sit talis in queꝫ domus ꝑdicta potuerit ꝑuenire, ꝛ sic dꝫ intelligi de maioꝛi hr̃de dũmodo sit ex descendentibus masculis ꝫm qđ. s. fuit ostensum. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue legẽs in ꝑma sede vesper. lect. 1541.

CASVS

¶ Ser Frãciscus quodã Stephani de benessa nobilis Raguseus in suo vltimo testõ eius hr̃des vr̃es instituit Franciscũ ꝛ Stephanum quondam Paraclij de benessa eius fratris predefuncti.

¶ Et post instõnem ꝑdictaꝫ inter cetera reperiunt̃. ij. scripta capl̃a.

¶ Primum est, ꝛ se per caso gli detti mei nepoti, ꝛ hr̃di moresseno senza heredi legitimi in tal caso voglio la mia casa grande nel la quale io habito sia de ser Antonio de Andrea ò benessa, ꝛ de gli suoi heredi.

¶ Scõm capitulum est, Et metto specialmẽte questa ꝯditione sequẽte a Stephano mio nepote, ꝛ herede che el nõ possa del mio ne stabile, ne mobile, vendere, ne impegnare, ne donare, nec per alcun modo de alienatione, ne per maritatione, ma che vada de herede in herede maschio in ꝑpetuũ, ꝛ se hauera figli maschi li metto la eta ò anni. xxiiij. li quali passati, siano frãchi, ꝛ liberi, ꝛc. put hec latius in. d. testõ videri possunt, cuius copia transmittitur.

¶ Post moꝛtẽ testõris adiuerũt ꝑdicti hr̃des instituti hr̃ditatem.

¶ Decessit postea Stephanus vnus ex eis sine filijs masculis, ꝛ pars eius peruenit ad Franciscum eius fratrem, ꝛ coheredem.

¶ Et istud in fcõ ꝑsuppoint̃ absqꝫ tñ cuiusqꝫ ꝑiudicio sic euenisse.

¶ Nuper decessit dñs Frãciscus ꝑdictus sine filijs faciendo suos heredes testamentarios.

¶ Jnsurgũt qdã Andreas, Jacobus, ꝛ Frãciscus quondã Antonij ò benessa agnati trãsuersales ꝑdicti Frãcisci vltimo decedẽtis eidẽ ꝯiũcti in septimo gradu ꝫm ius ciuile, ꝛ ꝑtendũt ꝑtem ꝑditic Stephani ad eos spectare ex cã fideicõmissi vigore illius scõi capituli in illis vbis, ma vada de hr̃de in hr̃de maschio in ꝑpetuũ.

¶ Dicũt. n. ꝙ illi veluti agnati ꝑrimiores sunt de cõprehensis in dictis verbis, ꝛ veniunt, seu vocati sunt vti heredes masculi.

¶ Ex aduerso autem hoc negatur.

¶ Queritur quid iuris.

¶ Et an ꝑdicti tres fratres sint audiendi, ꝛ ab Excellentia vr̃a petitur ꝯsilium vti a sapiente hoc est pro ipsa iustitia.

¶ Notificando ei ꝙ qui petit non querit illud pro interesse alicuius partis, sed tantuꝫ vt sciat quid in predicta difficultate iura velint tanq̃ communis amicus.

SVMMARIVM

¶ De fideicõmisso facto per ista vba, ꝙ bona vadãt de hr̃de in heredem masculum in perpetuuꝫ, quas ꝑsonas comprehẽdat.

¶ Et an agnatos transuersales nedum institutis, sed et testatori.

Statuta sicut excludunt feminas fauore agnationis ꝯseruande, ita et est in testatore feminas excludente, vide.i.nu.16.et.18.
2 Honor et decus in familijs per diuitias conseruatur.
3 Agnati transuersales an heredum appellatione veniat.
4 Feudum quãdo alicui pro se et heredibus suis, aliquãdo de agnatis intelligi potest, vide.i.nu.8.
5 Appellatio heredis quando solum comprehendit heredes sanguinis masculos.
6 Heredis appellatione qui comprehendantur.
7 Et an agnatos transuersales comprehendat.
9 Filia ab intestato patri, et patruo succedit.
10 Argumentum valet ab eo quod est verosimile.
11 Prohibitum certo tempore alio tempore permissum censetur.
12 Qui vnum dicit aliud excludit.
13 Testator cũ aliqd non dixit cũ id dicere potuerit, id noluisse credit.
14 Heredum legitimorum appellatione femine descendentes veniunt.
15 A verborum significatione recedendum est, quando de contraria voluntate testantis constat.
17 Statutum sorores ob fratres excludens non excludit, propter fratres, patrueles, et patruos.

CONSILIUM CLXXXVII

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis et iustitie. ¶ Cõsiderato testõ nobilis Francisci, Stephani de benessa de Ragusio, necnon etiam inspecta ꝯtingentia facti de quibus supra in puncto fit mentio, videbatur prima ꝯsideratione dicendum predictos Andream, Jacobum, et Franciscum Antonij de benessa esse vocatos per fideicõmissum, prout ipsi petunt. Nam intentio testatoris videtur fuisse, vt bona sua ꝯseruentur in agnatione, attento ꝙ feminas exclusit, vt patet in dicto testamento dum dicit. Et se hauera figlie femine voglio, che le mariti del suo paterno etc. loquẽdo de Stephano vno ex heredibus institutis qui dicit fuisse grauatus per fideicõmissum, et prohibitus alienare. Et hoc idem ꝯstat in ipsa prohibitione alienationis 1 dum dicit, ne per maritatione etc. † Nam sicut qñ statuta excludũt feminas dicuntur id facere fauore ꝯseruande agnationis, prout signanter declarat Jo.andre.in addi. Specu.in titu.de succes.ab intesta.super rubri.idem dicit Cy.in.l.j.C.ad.l.iuliam de adulte. Bal.in.l.maximum vitium.C.de libe.preteri.dicens ꝙ ista dicit vnica ratio qđ etiam dixit Paul.de cast.in.l.si vero.§.de viro.ff. solu.matri. et Roma. in ꝯsil.ccccxj. Qualiter sunt. Auus meus et dñs Maria.soci.in ꝯsil.xxxj. Prosequendo ordinem.iij.colũ. et Bartho. eius filius patruus et dñs meus in ꝯsil.xxviij. Circa primum.ij.et.iij.colum.iiij.volu.et est cõmune dictum omnium doctorum in diuersis locis quos longum esset recensere. Ita etiam videtur dicendum de isto testatore, vt scz dicatur feminas exclusisse fauore ꝯseruãde sue agnationis de Benessa, vt sic dignitas, et honor eius medijs bonis ipsius magis ꝯseruetur, iuxta.l.quisquis. C.ad legem iuliam maiesta.et.§.hoc quoqz.institu.per quas per2 so.nobis acquir.cum simi.† Nam et diuus Augustinus in lib.iij. de ciuitate Dei in.c.xxxj.dicebat per diuitias, decus, et honorem in familijs cõseruari, prout etiam dixit plura congerens Andre. barba.in consil.lvij.Clementissimum Deum.colum.xj.versicu.facit etiam ꝙ iste.iiij.volumi.ad qđ etiam alij multi allegari possent, sed gratia breuitatis dimitto. ¶ Hoc ita stante, videtur concludendum predictos Andream, Jacobum, et Franciscum fratres ex intentione testatoris esse nunc vocatos, attento ꝙ nõ reperiuntur alij proximiores de agnatione, et familia testatoris. alioquin si nõ vocarentur bona testatoris exirent de sua familia, qđ videtur omnino ꝯtra mentem ipsius per predicta. ¶ Et ista opinio eo maxime videtur tenenda, q2 testator voluit, ꝙ bona sua irent de herede in heredem masculum in perpetuum, et sic videtur ꝯsiderasse perpetuam ꝯseruationem suorum bonorum inter suos masculos, qđ videtur exponendum idest inter agnatos. Nec videtur obstare, ꝙ predicti fratres essent ipsi testatori transuersales, quoniam 3 etiam instituti heredes erant transuersales.† Et aliquando etiam agnati transuersales venirent appellatione heredum ex verosimili mente disponentis, et constat ex his que dixit Bald.in.c.j.§.naturales. versi.sed quid si ꝯceditur feudum.si de feud.fuer. contro4 uer.inter domi.et agnat.† dum dicit, ꝙ quando ꝯceditur alicui feudum, pro se et heredibus suis, potest aliquando intelligi de agnatis, vt per eum. Et in simili casu videt sic determinare patruus, et dñs meus Soci.in ꝯsi.xiij. Post ꝯsilium.ij.colum.versi. sed istis non obstãtibus.iij.volu. Ut igitur bona testatoris Stephano heredi relicta perpetuo iter agnatos masculos de Benessa ꝯseruẽtur, vt testator ordinauit, videt necessario dicẽdũ, ꝙ predicti tres fratres veluti proximiores agnati dicuntur ad dicta bona vocati, si enim aliter diceremus transirent bona in extraneos, et sic de herede in heredem masculum, idest de agnato in agnatum non transirent. ¶ Istis tamen nõ obstantibus, prout vere nihil obstant, diligentius, ac rectius mẽtem testatoris, ac iuris regulas ꝯsiderãdo arbitror in ꝯtrarium esse puram, et claram veritatem, et ita intrepide, et absqz aliqua dubitatione ꝯcludendum puto predictos tres fratres Andream, scz Jacobum, et Franciscum nullo modo esse vocatos, nec ius aliqđ habere ad bona testatoris que pro sua rata peruenerunt ad Stephanum predictũ et postea, vt in pũcto dicit, ad Franciscum eius fratrem nup defunctũ. ¶ Et pro ista cõclusione apertius demõstranda, attento ꝙ tota difficultas pẽdet ab intellectu illorum verborum, ma che vada de herede in herede ma5 schio in perpetuũ, † aduertendum est, ꝙ licet alias appellatio heredis cõprehendat oẽs successores in iure hereditario si sumus in materia trãsitoria et ad extraneos heredes.l.in annalibus.C.de lega.l.sciendum.et.l.heredis apprõne.ff.de vbo.signi.cum multis simi.et ita pro regula tradunt Bar.et alij in.l.gallus.§.et si parente.ff.de libe.et posthu.vt ibi per Jas.in.iiij.col.in ver.regula est, ꝙ regulariter etc.et tradit Alex.in ꝯsi.xxxvj.Uiso themate.ij.colũ. ver.sed predictis non obstat.iij.vol.Tñ in casu isto vba predicta non sunt sic generaliter capienda, sed sunt intelligenda pro hrdibus sanguinis, et non p omnibus, sed tantum pro masculis, et hoc ppter illud vbum, maschio, nam qñ cum nomine heredis, etiam dispositiue plato, adiungitur qualitas sexus masculini, puta, concedo tibi, et hrdibus masculis, vel quid simile appellatione heredum non veniũt oẽs in iure succedentes, sed tñ descẽdentes masculi, put signanter dixerunt Rayne. Bal. Pau.de cast. Alexã. Are.et alij fere oẽs in.d.§.etiã si parente. vt ibi per Jas.in.v.col. in ver.quarto vltra Bar.fallit. Et idem dixit Deci.in ꝯs.ccxciiij. In testõ Comitis.post prin.in ver.sed huic ꝯclusioni. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent, et sic videt ꝙ in casu isto illa vba debeãt intelligi de descẽdentibus masculis persone grauate, et sic Stephani vnius ex institutis heredibus. Fateor tñ ꝙ forte possent dicta vba cõprehendere et Franciscũ fratrem, et coheredem Stephani cum ille sit hrs testatoris, et masculus, vt sic verba illa intelligant pro herede in hrdem masculum.s.ipsius testatoris, et ita intelligat et de Francisco, et postea de descẽdentibus suis masculis. Et hoc eo q2 iam testator instituit suos transuersales heredes, pp quod videt ꝙ respectu testatoris nõ possit itelligi de descendentibus cum nullos haberet, et ꝯsequenter ꝓm istum sensum videt, ꝙ verba illa debeant sic declarari, vt scz post stephanum veniant dicta bona ad suos filios, et alios descendentes masculos, et eis deficientibus veniant ad Franciscum vti heredem testatoris, et masculum, et postea ad eius descẽdentes masculos, et vt credo, ita fuerunt intellecta dicta verba quando post mortem Stephani successit in dictis bonis, seu ea suscepit predictus Franciscus. ¶ An autem iste intellectus sit tenendus nunc non firmo, q2 non est presentis speculationis, cum solum agatur, seu queratur an sub illis verbis comprehendantur illi tres fratres, scilicet Andreas, Jacobus, et Franciscus de benessa, et vbi iam dixi absqz dubita6 tione dicendum est, ꝙ non comprehenduntur, † nam appellatione heredis, aut comprehendũtur successores in iure hereditario, aut heredes sanguinis, idest descẽdentes, vt plene per doct. in.d. §.etiam si parente, sed illi tres fratres non sunt descendentes, nec testatoris, nec Francisci, et Stephani heredum institutorum, nec etiam sunt successores in iure hereditario alicuius predictorum, ergo sequitur ꝙ ipsi in predictis verbis non possunt dici compre7 hensi, et istud arbitror clarissimum. ¶ † Et licet aliquo casu preter verborum iuridicam importantiam comprehendant aliquando transuersales agnati, iuxta doctrinam Bald. in dicto.§.naturales, cum alijs allegatis supra in ꝯtrarium. Tamen illud ꝓcedit qñ de manifesta voluntate disponentis apparet, et alio modo voluntati eius satisfieri non põt, ꝙ̃ per impropriam illam interpretationem, vt sub nomine heredis transuersales agnati comprehen8 dant, † nam in casu Bal. fuerat ꝯcessum feudum sacerdoti filios non habenti, pro se et heredibus, et dicit ꝙ cum filios ille nõ possit habere intelligetur de agnatis, vt per eum. Sed in casu nostro predicti Stephanus, et Franciscus poterant habere filios, ergo doctri. Bald. nihil obstat. Et ita et dixit dñs meus Socin. in dicto ꝯsil.xiij.post princi. Illud autem, qđ ipse statim dicit in.ij.colum. in versicu.sed istis non obstantibus, procedit prout ipse ibi dicit, q2 in

q: in testamento erat dictum, heredes masculos de iure succedentes eisdem, ppter quod ostendit q testator gsiderauit succedentes ab intestato quod verificabat in illis agnatis trãsuersalibus, At si talia vba non fuissent expressa, sed simpliciter fuisset dictũ, & heredes masculos ipsoꝝ, gtrarium dicit ibi Soci. esse tenẽduz, vt per eum. Unde cũ in casu isto simplr sit dictum, de hrde in heredem masculum, isti tres fratres non possunt dici comprehensi. Attento etiam q illi nedum non sunt veri hrdes Stephani, aut Francisci cum ipsi suos fecerint heredes testamentarios, sed nec 9 ẽt de iure ab intestato fuissent successuri, †cum extent filie predicti Stephani, que prius patri earum successerunt, & deinde Francisco patruo successure fuissent ab intestato, vt in. §. reliquum. in auten. de heredi. ab intesta. qui tex. ponitur per Irneriuz in auc. cessante. cum duabus sequen. C. de legi. heredi. Sic igitur cum in casu nostro nulla ratio sit, que nos inducat, vt sub nomine heredis comprehendantur isti tres fratres transuersales agnati stabimus regule, vt. s. solum testator intellexerit de heredibus suis, & de descendentibus masculis ex illis, vel forte solum de descendentibus masculis predicti Stephani per fideicõmissum grauati, quod tamen nunc discutere non expedit. ¶ Et licet predicta satis supqz sufficiant ad exclusionem predictoꝝ fratrum, tamen ex abundanti ex alijs ostendit, & quidem euidentissime, q testator de pdictis Andrea, Jacobo, & Francisco fatribus inter se nullo modo intellexit, nec etiaz de Antonio eoꝝ patre qui tunc viuebat. ¶ Et primo istud ostendit, q: si testator voluisset predictos agnatos transuersales vocare fauore gseruande agnationis, vt p eis arguebat certe id disposuisset respectu totius sue hrditatis, & sic grauasset pari modo Franciscũ sicut Stephanũ cum ambo, & pariter eẽnt hrdes instituti, qm̃ ratio aliqua dñe allegari non potest, vt de se notũ est. Unde cum illud non fecerit, sed Franciscũ liberũ dimiserit ẽt si sine liberis decessisset verosimile cuiqz recte gsideranti fiet, q in grauamine qd Stephano iniunxit non habuit aliquẽ respe-10 ctum ad predictos agnatos transuersales. †Et alias valet argumentũ ab eo qd est verosimile, vt. s. illud credat, vel vt non credatur, qd verosimile non est. l. non est vsimile. in prin. ff. quod met. cau. c. sollicite. de maio. & obed. cum simi. imo qd non est verosimile dicit esse quedam falsitatis imago ẽm Bal. in. l. i. C. de ser. fug. iij. col. Alex. in gsi. xxvij. In causa & lite. in fi. lib. ij. Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de gdi. ob cau. & Deci. in gsi. dcxliiij. Uiso & perlecto. ij. col. ¶ Et si tũc quis querat quare sic grauauit solũ Stephanum, dicam q solus Deus est pscrutator cordiũ, & ideo ego pro certo sup hoc certam cãm non habeo. Sed bene dicam, q verosimile est, & ita credo, q illum sic grauauit alienationem phibẽdo, q: de eius administratione fortasse non gfidebat. ¶ Scdo ẽt illud idez ostendit, q: si Stephanus habuisset filios masculos nõ erãt phibiti alienare nisi ad annos. xxiiij. sue etatis, & postea eos dimittebat liberos, vt patet ex testõ in versi. & se hauera figli maschi &c. quod profecto nõ fecisset si cogitasset bona dicti Stephani gseruari in familia de Benessa comprehendendo dictos transuersales agnatos, sed predictos filios Stephani qñcunqz sine filijs masculis decederent grauasset, vt predictis transuersalibus restituerent, vnde cuz non fecerit, sed post. xxiiij. annos liberos reliquerit ita quod potuissent bona vendere, & cuilibet etiaz extraneo relinquere, q: sic vba sonant. Et vbi etiam hoc vltimũ nõ ex-11 pressisset ex se intelligebatur, †q: qd certo tpe phibetur dicit alio tpe permissum. l. imperator. ff. de postulan. & l. pater. §. fundũ. vbi Bar. de lega. iij. cum simi. apertissime gstat, q testator non dicit aliquo modo gsiderasse, aut vocare voluisse illum Antonium de benessa suũ agnatũ transuersalez, aut predictos tres fratres eius filios. ¶ Demuz & tertio, & clarius istud pbatur, qm̃ testator predicto Antonio suo agnato transuersali, & eius heredibus reliqt domum suam maiorem casu quo sui nepotes, & heredes instituti decederent sine legitimis hrdibus, vt patet in dicto testamẽto. in ver. & se per caso li detti mei nepoti, & heredi morisseno senza heredi &c. & istud creditur fecisse, vt domus illa magna cõseruaretur in familia de Benessa pro honore sue agnationis. Ex quo si recte gsideretur ostenditur, q alia bona sua voluit ad predictũ An-12 tonium, & filios eius non pertinere etiaz deficientibus oibus descendentibus masculis suoꝝ heredum, † tum per regulam. l. cum pretor. ff. de iudi. qua dicit, q qui vnum dicit, aliud excludit, facit c. nonne. de presumptio. cum simi. tum etiam per regulam. l. vni-13 ce. §. sinautem ad deficientis. C. de cadu. tollen. †qua dicit, q cum testator aliquid non dixit cum dicere potuerit, sicut & alia quedaz disposuit, creditur id noluisse, vnde in casu isto dicaz q si testator voluisset Antonium predictum, & eius heredes in occurrenti casu ad omnia bona Stephano relicta vocare, vtiqz dixisset quemadmodum dixit, & disposuit de domo maiore, vt dictum est, non fecit, ergo dicit, noluisse illud disponere per. d. §. sinautem ad deficientis. & ad hoc facit. c. ad audientiam. de decim. & melior tex. in c. inter corporalia. post mediũ. in versi. vnde si circa translationẽ. 14 de transla. episco. ¶ †Et plus dico q nec domum reliquit si decederent dicti nepotes, & heredes sine descendentibus masculis, sed solũ si decederẽt sine legitimis heredibus quoꝝ applone etiã descendentes femine veniunt absqz aliqua dubitatione, vt. l. j. & per totum titulum. C. de legiti. heredi. & l. ij. §. j. ff. vnde legiti. cum multis simi. que allegari possent. Et sic etiam filie femine illoꝝ heredum testatoris excludere debent predictos tres fratres filios Antonij de benessa a predicta domo, super hoc tamen nõ insisto, q: non est presentis speculationis. Sed ex predictis absqz aliqua dubitatione, concludo claram apparere intentionem testatoris, q predictos agnatos transuersales in occurrenti casu noluerit reuocare. ¶ Et istud esset oĩno dõm etiam si verba ex se istos 15 agnatos comprehenderent, †q: a verboꝝ significatione recedendum est, qñ cõstat de gtraria voluntate testatoris. l. non aliter. in prin. ff. de lega. iij. & est bonus tex. in. l. iij. C. de libe. prete. nusquaz enim verboꝝ interpretatio tantum valet, vt melior sensu, & voluntate testõris existar, vt ibi dicit. ¶ Multo ergo fortius ita dõm est, cum etiam verba per se istos agnatos transuersales non cõprehendãt, cum illi nec sint heredes in iure hrditario, nec etiã descendentes predicti Stephani, vt supra deductum fuit. ¶ Et ex predictis recte intuenti manifesta colligitur rñsio ad ea que in cõ-16 trarium allegata fuerunt. † Nam ad primum fatendũ est, q quatenus femine excluduntur potest dici id factum fauore gseruande agnationis. Tamẽ nõ vniuersaliter totius agnationis de Benessa, sed illarum psonarum, que in vbis dispositiuis comprehense sunt, vz in illis, ma che vada d herede in hrde maschio, in quibus verbis solum dicuntur comprehensi descẽdentes masculi institutoꝝ heredum tanq̃ hrdes sanguinis, & etiam ipsi hrdes instituti tanq̃ heredes in iure hrditario, & forte etiam soli descẽdentes masculi ipsius Stephani grauati, quod tamen nunc non firmo, quia de eo nõ querit, etenim satis est, q predicti tres fratres, & agnati transuersales non dicuntur per talia verba vocati cum nullo modo possint dici heredes, vt supra dictum fuit. Et masculi instituti heredes, & descendentes ex eis similiter masculi, vel forte soli masculi ex dicto Stephano descendentes sunt illi agnati per quos, & quorum fauore sunt per testatorem excluse femine, & in eo consideratur fauor, & ratio conseruande agnationis, & non vt omnes de familia de Benessa excludant feminas. Sicut diceremus si statutum dicat, q filie femine patri non succedant stantibus filijs masculis, statutum diceretur factum fauore agnationis, non tamen vniuersaliter, sed tantum propter filios defuncti, 17 vt est plusq̃ notissimum. ¶ †Et si statutum excludit sorores propter fratres non excludit, ppter fratres patrueles, nec ppter patruos cum sint remotiores, nec sit tanta ratio excludendi, ppter remotiores quanta est, ppter proximiores, seu pares in gradu, vt constat ex traditis per Corne. in consilio. cixx. In consilijs decisiuis. ij. colum. versicu. & statuta huiusmodi. ij. volumi. vbi multos allegat cum multis alijs concordantibus quos inuenies adduci per Albertum brunum in suo tractatu de statutis excludentibus feminas, ppter masculos in. xij. art. in questione. xiiij. xv. & xvj. ex 18 cuius dictis ibi verissima apparebunt omnia predicta. ¶ †Ad secundum vero dum considerabatur testatorem voluisse, q bona Stephano relicta, irent in heredes masculos in perpetuum, pari modo respõdetur, q debẽt intelligi, modo sint heredes masculi, videlicet, q sint heredes sanguinis, vel saltez heredes iuris quorum neutrum verificatur in istis tribus agnatis transuersalibus, nullo eniz modo possunt dici heredes, vt supra diximus, nõ ergo possunt dici comprehensi sub illis vbis, de herede in heredez &c. Et ad doctri. Bal. & do. mei Soci. in gtrarium allegatuz iam. s. rñsum fuit, & ppterea vlterius non est insistenduz. ¶ Nec quicq̃ obstat vbum, in ppetuum, q: etiam in descendentibus Stephani, & Francisci poterat testator ppetuitatem illam gsiderare, lz de facto nõ fuerit inuenta. Nec ẽt necessario daret ẽt si comprehenderent predicti tres agnati transuersales, cum & ipsi possint sine filijs masculis decedere, voluit ergo testator in ppetuuz in pdictos heredes puenire bona. s. donec de eis aliqs masculus superfuerit, intelligendo tamen semp q sint heredes sanguinis, vel saltem iuris ẽm q ex supra dictis apparet. ¶ Ex qbus omnibus absqz aliqua hesitatione concludendum est de apertissimo, & indubitato iure predictos tres fratres Andream, scz Jacobum, & Franciscum omnino esse exclusos. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens. 1542.

¶ In testõ nobilis viri ser Francisci, Stephani de benessa de Ragusio fuerunt hrdes vles instituti Frãciscus, & Stephanus quondaʒ Paraclij de benessa ipsius testatoris nepotes ex fratre predefuncto, & quidem pro equali portione, & in omnibus per ipsum testatorem fuerunt pariter vocati, dilecti, & tractati.

¶ Eo excepto, ꝙ testator spãliter ꝯditionauit, vt ita dixerim partẽ dicti Stephani per infrascripta verba, videlicet. Et metto specialmente questa ꝯditione a Stephano mio nepote, & hrde, che non possa del mio, ne stabile, ne mobile vendere, ne donare, ne impegnare, ne per alcũ modo alienare, ne per maritatione. Ma che vada de herede in herede maschio, in perpetuo, & se hauera figli maschi, li metto la eta de anni. xxiiij. quali passati siano franchi, & liberi, & hauendo figlie femine voglio che le mariti del suo paterno. Et non bastando el suo paterno, voglio in tal caso, che le mariti del mio, che li lascio.

¶ Item ẽt voluit, ꝙ Frãciscus particulariter haberet administrationem cuiusdaʒ traffici ipsius testatoris vsqȝ ad annos. xxv. post mortem ipsius, pro quo tpe noluit, ꝙ predicti sui nepotes, & heredes possint dictũ trafficum diuidere, sed ꝙ pro dicto tpe in communione eorum permaneret in manibus, & administratione dicti Francisci, prout hec omnia plenissime leguntur in predicto testamento, cuius copia transmittitur.

¶ Mortuo postea testatore, & adita hereditate per institutos heredes post aliquot annos decessit pdictus Stephanus sine filijs masculis superstitibus tamen sibi Gaia, & Magdalena filiabus, & per eum heredibus institutis, que cum essent pupille, remanserunt in domo cum Francisco earum patruo qui omnia bona predicti testatoris dum vixit tenuit, & administrauit.

¶ Postea xo decessit dictus franciscus sine aliquibus descendentibus, & fecit suos heredes testamẽtarios extraneas psonas inter quas, & predictas filias Stephani oritur questio, nam predicte filie dicũt, ꝙ bona predicti primi testatoris que pro parte sua peruenerunt ad Stephanum eorum patreʒ debent ad ipsas pertinere vti patris hrdes, ꝯrium asserentibus hrdibus predicti Francisci iunioris nup defuncti, dicunt. n. ꝙ talia bona peruenerunt ad dictum Franciscũ mortuo Stephano sine heredibus masculis.

¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione istoꝝ verboꝝ, vada de herede in herede maschio, qd importent, posita post phibitionem alienationis.

1. Alienationis probibitio alicuius ꝯtemplatione facta, an & quando inducat fideicõmissum, & ĩ. nu. 18.
2. Dotis causa est fauorabilis.
3. Testator vel statutum feminas excludens fauore agnationis illud facere censetur.
4. Heres primi heredis testatoris dicitur heres.
5. Ab interpretatione, & declaratione per testatorem facta an recedendum sit, & ĩ. nu. 22.
6. Verba illa posita in testamẽto, ma vada de herede in herede maschio, in perpetuo, quomodo intelligantur. & ĩ. nu. 19.
7. Qualitas sexus masculini qñ adiungitur cum nomine hrdis etiã dispositiue prolato tunc appellatione heredum qui veniant.
8. Argumentum a verosimili vʒ.
9. Statuta feminas ob fratres excludentia non excludunt ob patruos, vel patrueles.
10. Argumentum ab absurdo valet.
11. Filij heredum institutoꝝ data paritate in portione patri relicta omnibus alijs preferuntur.
12. Prohibitio respectu temporis certi facta ad aliud nõ porrigiť.
13. Prohibitio alienationis vsqȝ ad etatem certã facta persone, phibite post illam etatem non procedit.
14. Verba illa de herede in heredem, quid importent.
15. In feudo hereditario succedere volens heres esse debet vassalli vltimo loco defuncti.
16. Testatoris dispositio sic debet interpretari, put testator de occurrenti casu verosimiliter respondisset.
17. Dilectio arguitur a dilectione in institutione.
20. Verbum, perpetuum, quomodo intelligatur.
21. Nihil est in hoc seculo adeo firmum, vt deficere non possit.
23. Fideicommisso subiecta, licet alienari non possint tamen prohibitio testatoris est potentior.

Dirigat Dñs verba mea in viam veritatis & iustitie. ¶ In hac cõsultatione que pulchra, & subtilis est, vt ĩ. patebit vr̃ pmo aspectu dõm, ꝙ post mortem Stephani sine filijs masculis portio hrditatis quaʒ ipse habuerat de bonis ser Francisci testatoris, & patrui eius ex cã fideicõmissi puenerit ad Franciscũ iuniorem fratrem, & coheredeʒ ipsius Stephani, & nõ ad filias dicti Stephani lʒ sint eius hrdes. ¶ Et primo hoc vr̃ pbari, qꝛ in testõ expresse dr̃, ꝙ vult testator vt portio ipsius Stephani, vadat de hrde in heredeʒ masculũ &c. vnde cum mortuo Stephano non supfuerit alius hrs masculus ꝗ dictus Frãciscus necessario vr̃ ꝯcludendũ pdictã portionẽ ex cã fideicõmissi ad eũ puenisse, † nã ex phibitione alienationis fcã alicuius ꝯtẽplatione cũ expssione, vt bona ad euʒ pueniãt vr̃ induci simplex fideicõmissuʒ post mortẽ phibiti, iuxta tradita p doc. in. l. filiussa. §. diui. ff. de leg. i. & in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de xbo. obli. & tradit patruus & dñs meus Soci. in ꝯsi. cclj. Qm̃ in pñsenti ꝯsultatione. in. vij. col. ver. aliqñ & scdo. ij. vol. & sic vr̃ ꝙ dñs Frãciscus fuerit admissus tanꝗ hrs masculus testatoris, & filie femine Stephani fuerint excluse. ¶ Scdo hoc idẽ fortius videť probari, qꝛ testator vr̃ satis aperte predictas filias Stephani excludere dum in phibitione alienationis diciť, ne per maritatione, & infra ẽt clarius dum diciť, & hauẽdo figliuole femine voglio, che le mariti del suo paterno &c. Naʒ ex his clara volũtas testatoris ostendiť, ꝙ filie predicte nunꝗ dicanť vocari ad bona earũ patri relicta. † Si. n. noluit, ꝙ haberent aliqd de dictis bonis ex cã dotis, que est fauorabilis, iuxta. l. j. cuʒ sua materia. ff. solu. matri. minus crediť voluisse, ꝙ ad eas talia bona pueniant ex cã successionis. auc. multo magis. C. de sacrosan. eccle. cuʒ simi. ¶ Tertio in fauorem dicti Francisci videť vrgere, † qꝛ cum testator excluserit feminas, & voluerit bona puenire de herede in heredem masculũ in ppetuum videť illud fecisse fauore ꝯseruande agnationis, sicut videmus de statutis excludẽtibus feminas, qꝛ dicunť facta fauore ꝯseruande agnationis, iuxta doctri. Jo. andre. in addi. Spec. ĩn titu. de succes. ab intesta. sup rubri. & ita solet cõiter dici per nostros doct. vt per patruũ & dñm meũ Soci. in ꝯs. xxviij. Circa primũ. ij. & iij. col. iiij. vol. & tradit Brun. in tracta. de statu. exclu. femi. pter mascu. in. iij. arti. Hoc aũt sic posito vr̃ necessario posse inferri, ꝙ bona de qbus agiť ad predictũ Franciscũ ex voluntate testatoris puenerint, vt sic per eum ꝯserueť honor familie, & agnationis, & non ad filias dicti stephani per quas talis honor nõ potest ꝯseruari cum nubendo transeãt ad alienas familias, vt est notissimum. ¶ Nec videť obstare predicto Francisco, ꝙ non fuerit heres dicti Stephani fratris eius, & minus de descẽdentibus illius, pter quod videť, ꝙ nõ potuerit dici cõprehẽsus in illis verbis, de herede in heredeʒ &c. quasi xba illa videanť referenda ad ipsum Stephanũ alienare phibitũ, vt sic de hrdibus illius, vel in successione honoꝝ, vel in sanguine intellexerit testator quoꝝ nullũ reperiebať in dicto Frãcisco. Qm̃ videť posse rñderi satis esse, ꝙ Franciscus erat de hrdibus testatoris, & masculus, vt sic dicamus, ꝙ xba illa, de hrde in hrdem, sint referenda ad ipsum testatorem, & licet Frãciscus non sit de descẽdentibus, hoc non dʒ attendi, qꝛ iam testator erat sine descẽdentibus, & ipsum Frãciscũ, & Stephanũ sibi trãsuersales instituit, & vr̃ ꝙ sensus illoꝝ xboruʒ, de herede in hrde maschio, in ppetuo, sit iste, vt scʒ post Stephanum phibitum alienare, & sic etiam grauatum ad bona ei relicta primo sui filij masculi vocati sint, Et successiue similes eius descẽdẽtes, nam omnes potuissent dici hrdes testatoris saltem per mediam psonam suoꝝ auctoꝝ, † cũ hrs hrdis primi testatoris dicať heres. l. fi. C. de here. insti. Illis aũt deficientibus, put casus euenit, dicať vocatus pdictus Franciscus vti heres testatoris, & masculus, & postea ad eius descendentes masculos in perpetuum si habuisset, & ita vt arbitror intellexit predicta xba ipse Frãciscus ex quo post mortẽ Stephani suscepit bona eius, & vti dñs ea detinuit, loquor de portione hereditatis predicti testatoris. ¶ † Et istud apertissime ꝯstat ex illa declaratione quã ipse fecit postea in pdicto testõ qñ declarauit, ꝙ de portione Stephani fratris eius relicta per ser Franciscum testatorẽ nihil ptinebat fm̃ suam opinionem ad filias dicti sui fratris, qd certe non paruʒ videtur adiuuare istaʒ ptem quasi sic dicta xba fuerint intellecta, & interpretata, vt sic non videať a tali interpretatione recedendum argu. l. minime. ff. de legi. cum simi. Ista sunt que primo aspectu plurimũ pro hrdibus pdicti Francisci nuper defuncti facere videbanť, & ꝗ aliquantisper me ancipitem in presenti consultatione reddebant.

¶ Sed

¶Sed tamen eis minime obstantibus contrariam opi. de iure verio- rem, ac etiam equiorem arbitror, et concludo, quod portio predicti Stephani per ser Franciscum testatorem illi relicta post mortem eius pleno iure pertinuit, et ita nunc pertinere debet ad Gaiam et Magdalenam filias, et heredes ipsius absque aliquo onere fideicommissi queadmodum, et alia bona eius ad eas peruenerunt. Et licet elapsis mensibus in consilio quod reddidi ad exclusionem a dictis bonis Andree, Iacobi, et Francisci, de beneficio agnatorum transuersalium presentem difficultatem non resolue rim, sed eam dubiam reliquerim, quia tunc de ea non querebatur, nunc tamen super ea consultus, vt modo dixi respondendum censeo in fauorem predictarum filiarum Stephani, non quidem, quod ille dicantur per testatorem vocare, sed quod caducato, vt ita dixerim, fideicommisso, seu extincto Stephanus earum pater remanserit liber ab onere fideicommissi, et ita illi succedentes predicte filie vna cum ceteris eius bonis, etiam ad bona de quibus agitur admisse fuerunt. ¶Et ad hanc conclusionem apertius demonstrandam aduertendum est, quia tota vis consistit in interpretatione illorum verborum, videlicet, ma vada de herede in herede mascbio in perpetuo etc. oportet enim videre de quo herede intelligantur, item et respectu cuius, vt sic cognosci possit vtrum Franciscus iunior nuper defunctus sub illis verbis fuerit comprehensus. Et certe quantum ad primum dimissis pluribus que

6 differendo dici possent, †mihi videtur absque dubio concludendum, quod verba illa sint intelligenda non simpliciter de heredibus viribus qui in ius hereditarium succedunt, sed de heredibus sanguinis, et sic de descendentibus sicuti in simili intelliguntur si testator, qui grauet si decesserit sine herede, vt. l. ex facto. §. si. ff. ad treb. et ita ibi doc. tradunt. ¶Et hoc

7 necessario in casu isto ostenditur, propter illud verbum, mascbio, †quoniam quando cum nomine heredis etiam dispositiue prolato, qualitas sexus masculini adiungitur, puta si dicatur, concedo tibi, et heredibus masculis, tunc appellatione heredum non veniunt simpliciter omnes succedentes in iure hereditario, sed solum descendentes masculi, vt voluit Rayne. Bal. Pau. de cast. Alex. Are. et alij in. l. gallus. §. etiam si parente. ff. de libe. et posthu. prout post alios tradit ibi Ias. in. v. col. versi. quarto vltra Bar. fallit, quod etiam firmat Deci. in consi. cccxiiij. In testamento Comitis, post prin. versi. sed huic conclusioni. Et quia hoc est commune dictum, et contradictorem non habet, ideo super eo vlterius non insisto.

¶Sed eo stante dicam quantum ad secundum, quod apertissime inferendum est, quod talia verba sunt intelligenda respectu ipsius Stephani prohibiti alienare, et sic grauati, vt sic testator voluerit bona sua transire de herede in heredem masculum hoc est de filijs in nepotes, et alios descendentes masculos predicti Stephani. Nam si verba predicta solum heredes, et sic descendentes comprehendunt non possunt referri ad testatorem, vel dici eius respectu prolata, vt sic de heredibus eius simpliciter sint intelligenda ex quo nullos habebat descendentes, et sic ei non superfuerunt qui possent dici heredes sanguinis de quibus loquitur. d. l. ex facto. §. si. ff. ad treb. et de quibus debent intelligi verba predicti testamenti. ¶Et hoc presupposito sequitur vt dixi, quod debent intelligi de heredibus sanguinis, et sic de descendentibus masculis persone grauate, et sic predicti Stephani. Quo firmo stante, prout verissimum arbitror, sequitur quod fideicommissum in dictis verbis comprehensum dicitur euanuisse, et pro non scripto, seu caducum haberi debet, iuxta. l. i. §. et cum triplici. C. de cadu. tol. et consequenter dicitur remansisse apud personam grauatam, hoc est apud ipsum Stephanum libere, vt sic post eum transeat in eius heredes sicut cetera bona ipsius hereditaria, iuxta. l. nihil aliud. ff. de verborum significatio. cum simi. merito igitur concludendum est, quod filie predicti Stephani vti eius heredes vniuersales debent admitti, etiam ad illa bona que patri earum obuenerunt ex testamento predicti ser Francisci de beneficio eius patrui, vt. s. dixi. ¶Et si dicatur, quod immo dicta verba debet referri ad testatorem, vt sic dicamus, de herede in heredem masculum. s. testatoris, et ita dicatur, quod etiam predictus Franciscus fuerit comprehensus in dictis verbis cum fuerit heres testatoris, et masculus, prout memini me tetigisse in consilio alias per me edito ad exclusionem illorum transuersalium in versi. fateor tamen quod forte possent dicta verba etc. et sic dicatur confirmari argumentum. s. in prin. factum in contrarium. Respondetur, quod istud dici nullo modo potest, nec in predicto consilio illud firmaui, sed tantum dubitanter tetigi, vt ex eius lectura constare poterit. Immo paulo post in versi. vel forte solum de descendentibus predicti Stephani etc. et etiam prope finem in versi. et forte etiam soli descendentes masculi ipsius Stephani etc. videor inherere conclusioni supra posite, licet etiam ibi sub dubio loquutus fuerim, et hoc quia de eo, vt. s. dixi tunc disputare non expediebat. Istud autem quod predicta verba non sint intelligenda respectu testatoris simpliciter hoc est de herede eius manifeste constat. ¶Primo, quia cum propter illud verbum, mascbio, sint intelligenda de heredibus sanguinis, idest de descendentibus, vt. s. dictum est, et testatori non supersint descendentes, sequitur quod non possunt dicta verba exponi de herede in heredem, scilicet testatoris, vt ex predictis constat. ¶Secundo idem ostenditur, quia si verum esset quod in contrarium dicitur certe non posset dici factum nisi fauore conseruande agnationis, vt sic filie femine dicti Stephani excludantur per Franciscum a bonis earum patris sicut in simili dicitur de statutis excludentibus feminas, propter masculos, vt. s. dicantur facta fauore agnationis conseruande, vt est doctri. Io. andre. in additio. Specu. in titu. de succes. ab intesta. sup rubri. que communiter approbatur, vt plene per Alber. bru. in tracta. de statutis excludant filias propter masculos in. iij. articu. prout etiam. s. dictum fuit in tertio fundamento in contrarium facto. Sed certe si quis recte in casu isto considerabit aperto ore fatebitur istud dici non posse in fauorem dicti Francisci, quoniam si illud esset, profecto etiam ipsum Franciscum prohibuisset testator alienare, et sic grauasset, eius filias feminas excludendo, quia ita agnatio conseruata fuisset per dictum Stephanum, et eius descendentes masculos si quos habuisset sicut per ipsum Franciscum, et eius liberos masculos, vnde cum hoc non fecerit, non potest dici, quod grauando Stephanum id fecerit respectu domini Francisci, quia per eum poterat conseruari agnatio, quoniam tunc verisimiliter etiam per contrarium grauasset

8 dictum Franciscum, vt dixi, †et alias valet argumentum ab eo quod est verosimile. l. non est verisimile. ff. quod met. cau. cum simili. ¶Et si dicantur, quod cum expresse voluerit admitti heredem masculum, et feminas excludi ostenditur quod propter conseruandam agnationem id fecerit per predicta. Respondetur quod istud potest dici respectu vocatorum per testatorem, et sic respectu descendentium masculorum dicti Stephani, qui fuissent illi heredes sanguinis, nam fateri possum, quod eis existentibus femine descendentes dici possent exclusi propter fauorem conseruande agnationis. Sed ex eo non est inferendum, quod etiam debeant excludi dicte femine per dictum Franciscum licet agnatum masculum, et minus per alios remotiores, quia nec ille nec etiam predictus Franciscus reperitur vocatus. Et nimirum si propter descendentes masculos Stephani femine venirent excludende, et non propter Franciscum vel alios remotiores, quia maior est ratio excludendi, propter proximiores, seu pares in gradu, quam propter distantiores, licet omnes sint

9 agnati. ¶†Hinc videmus quod statuta excludentia feminas propter fratres non excludunt propter patruos, aut patrueles, quia sunt distantiores, iuxta doctri. Corn. in consi. clxx. In consilijs decisiuis. iij. colu. versi. et statuta huiusmodi. ij. volu. cum concord. multis, vt per eum, et per Alber. bru. in predicto tracta. de statu. exclud. femi. propter mascu. in xiiij. q. et duabus seque. in. xij. arti. et dixi etiam in alio consilio de quo. s.

10 memini. prope finem. ¶†Tertio quod dictus Franciscus non fuerit de comprehensis in dictis verbis ostenditur per locum ab absurdo, iuxta. l. nam absurdum. ff. de bonis liberto. et. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. vbi aliquando dixi, cum simi. Dico enim quod si esset comprehensus vti heres testatoris certe post mortem Stephani etiam cum filijs masculis deberet vocari saltem ad dimidiam partem cum sit primus heres testatoris, et masculus, et ad aliam dimidiam vocarentur filij dicti Stephani cum et ipsi per mediam personam patris essent testatoris heredes, iuxta. l. fi. C. de here. insti. si enim illa verba, de herede in heredem masculum intelligerentur respectu testatoris certe omnis qui est heres masculus testatoris deberet admitti, et sic etiam dictus Franciscus pari modo sicut in casu nostro pretenditur per aduersarios, quod fuerit admissus, hoc autem esset ita absurdum, vt nihil absurdius, vt. s. Franciscus frater Stephani pariter vocaretur cum filijs masculis eiusdem Stephani, non enim conuenit vt ad bona alicuius frater eius cum filijs pariter admittatur, tum ex forma iuris communis, iuxta aucte. in successione. et in corpore vnde sumitur. C.

11 de suis et legiti. tum etiam ex verosimili mente testatoris, † nam data paritate in ceteris semper creditur voluisse, vt filij institutorum heredum in portione patri eorum relicta omnibus alijs preferantur argu. l. cum auus. cum sua materia. ff. de condi. et demon. Dicamus ergo quod verba, de herede in heredem, non sunt intelligenda respectu testatoris simpliciter, sed respectu ipsius Stephani prohibiti alienare, et grauati, et in consequentiam per mediam personam eius possunt intelligi etiam respectu testatoris, vt sic intelligamus, de herede in heredem, scilicet dicti Stephani, et per consequens etiam dicti testatoris, vt dixi cum heres heredis primi defuncti dicatur heres. d. l. fina. C. de heredi. instituen. necesse tamen est, quod successurus sit de heredibus dicti Stephani hoc est de descendentibus eius masculis per. s. dicta, et sic apertissime constat predictum Franciscum non fuisse comprehensum in dictis verbis. ¶Quarto facit pro predictis, quia si Franciscus fuisset vocatus, et vt dixi id factum fuisset ratione conseruande agnationis certe illud fuisset dispositum quandocunque contingeret deficere masculos ex dicto Stephano, et prohibitio alienationis fuisset facta nedum Stephano, sed etiam filijs masculis pure, et absolute quocunque tempore alioquin testator non bene prospexisset sue agnationi, vt quilibet recti

sensus facile intelligit, sed testator nō ita fecit, quia licet ꝓhibitio alienationis ipsi Stephano fuerit simpliciter, ꝛ indeterminate facta, ꝛ sic ꝙ omni tpe tamē filijs eius masculis ꝓhibitio facta fuit temporaliter tantum, hoc est vsqꝫ.xxiij. annuꝫ etatis eoꝝ, vt cōstat in testamento in versic. ꝛ se hauera figli maschi li metro la eta de anni.xxiij. ꝛc. Et post talem etatem voluit testator, ꝙ illi sint a tali prohibitione liberi, prout statim subditur dum dicitur, quali passati siano liberi, ꝛ franchi, ꝛ vbi etiam non ita expressisset idem dici potuisset, qꝛ prohibitus certo tēpore aliquid facere alio tem-

12 pore id facere permittitur, † nam prohibitio facta respectu certi temporis ad aliud tempus non porrigitur. l. imperator. ꝛ ibi notant docto. ff. de postulan. ꝛ in terminis in prohibitione alienationis est text. vbi Bart. ꝛ alij tradunt in. l. pater filium. §. funduꝫ. ff. de lega. iij. ꝛ ita per dicta iura firmat Alexā. in materia nostra in consil. lv. Ponderatis his. iij. col. versi. ꝛ licet substituerit. lib. iij. ꝛ in pulchro casu Jas. in consil. clxxiij. Filie quōdam domini Pe-

13 tri. per totum. ij. volumi. † Concludens in casu suo, ꝙ prohibitio alienationis facta vsqꝫ ad etatem. xxiij. annoꝝ persone prohibite non ꝓcedit post illam etatem, vt per eum. Et qꝛ hoc est in iure clarissimum super eo nō est insistenduꝫ. Accedat quinto loco pre-

14 dictis, † qm̄ ꝟba illa, de herede in heredem, videnꝭ importare, ꝙ qui per ea ꝟba vult venire sit re vera vltimi decedētis heres, vel saltem grauati, iuxta tradita per Bar. Alex. ꝛ alios in. d. l. ex facto. §. fina. ff. ad trebel. ꝛ tradita per omnes in. l. gallus. §. etiam si parente. ff. de libe. ꝛ posthu. requiritꝭ enim in casu isto, ꝙ sit de descendentibus, vt dictum est. s. ꝛ vltra etiam requiritur, ꝙ sit hr̄s, sed sic est, ꝙ predictus Franciscus nedum non est de descēdentibus grauati, sed nec eius heres, ergo ꝛc. ¶ Preterea idem ostenditur, qꝛ illa verba, ma vada de herede in herede, sunt posita respectu dicti Stephani prohibiti alienare, ꝛ sic grauati hoc est dicere ille non possit alienare, ꝛ alienatio per eum facta non valeat, sed bona transeant in heredem, ꝛ descendentem eius masculuꝫ, ꝛ postea de eo in alios similes heredes gradatim, ꝛ per viaꝫ cuiusdam successionis, vt virtualiter volunt doct. si recte aduertanꝭ in locis predictis. Et istud etiam colligitur ex materiali doctri. Alexan. in. l. qd̄ dicitur. ff. de verbo. obli. Et ꝙ verba predicta intelli-

15 gantur respectu grauati, ꝛ successiue vltimo decedentis, † facit qd̄ in simili firmat Curt. iunior in ɔsi. cxxviij. Habita diligenti. col. fina. in versi. premissis tn̄ non obstantibus. dum ɔcludit, ꝙ in feudo hereditario qui vult succedere, debet eē heres vassalli vltimo defuncti, ꝛ dicit, ꝙ ista opinio est verior, ꝛ cōis, vt per eum. Unde cum in ꝓposito predictus Frāciscus non sit heres dicti Stephani, ꝛ minus descendens sequitur, ꝙ non potest dici inclusus in dictis verbis. Dicam ergo, ꝙ solum per predicta verba sunt vocati descendentes masculi, ꝛ hr̄des dicti Stephani, ꝛ cum post eū nulli tales supfuerint, fideicōmissum ei iniunctū dꝛ euanuisse, ꝛ ita caducum nullius esse momēti, ꝛ ob eam cām remansit dictus Stephanus in p̄dictis bonis liber ab oī onere fideicōmissi. Et ꝓpea in eis sicut in ceteris bonis hr̄ditarijs libere successerunt ipsius filie, ꝛ hr̄des, vt etiam. s̄. dcm̄ fuit. ¶ Demū pro predictis filiabus

16 facit † qꝛ hec dispositio dꝫ sic interpretari, ꝓut verosimiꝭr testator de occurrenti casu interrogatus r̄ndisset, iuxta glo. singularem, ꝛ cōiter approbatum in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. cuꝫ ɔcor. multis qui allegari possent tam in lecturis, q̄ꝫ in ɔsilijs qui gratia breuitatis omittunꝭ. Dico. n. ꝙ si testator fuisset interrogatus ꝟsimiliter r̄ndisset pro filiabus dicti Stephani. Et hoc suadeꝭ, qꝛ cū illos fratres per eū institutos equaliter dilexisset, equaliter instituendo cum pariter ei ɔiuncti essent. s. nepotes ex fratre ꝟosimile est, ꝙ pariter ipsoꝝ filias dilexerit, sed si ɔtigisset Franciscuꝫ premori cuꝫ filiabus absqꝫ dubio ille sibi successissent ex intentione testatoris cum in aliquo ipm̄ Frāciscū nō grauauerit, pari ergo modo dōm est, testatorem idem voluisse respectu filiaꝝ dicti Stepha-

17 ni, † nam a dilectione in institutione arguiꝭ dilectio in alijs arg. l. si testō. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. l. publius. in fi. ff. de ɔdi. ꝛ demō. cuꝫ si. Idem ēt suadeꝭ, qꝛ ꝓut. s̄. dixi, si aliud nō appareat testator presumitur in bonis alicui relictis post eum diligere ēt suam posteritates, vnde cū posteritas dicti Stephani sint predicte eius filie presumiꝭ ꝙ testator ēt eas dilexerit in bonis ipsi Stephano relictis, merito ergo r̄ndisset eas preferri predicto Francisco cum nihil in ɔ̄riū appareat. ¶ Et ex predictis recte intuenti manifesta colligitur r̄nsio ad allegata. s̄. in ɔ̄rium. Nam dum p̄ino dicebaꝭ Frāciscū debuisse admitti, qꝛ alius heres masculus nō superat r̄ndetur, ꝙ illud ꝓcederet qn̄ Franciscus fuisset de vocatis per testatorem, qd̄ non est verū, vt. s̄. pluries dictum, ꝛ apertissime demōstra-

18 tum fuit. † Et ideo etiam nō obstat qd̄ dicebaꝭ, ꝙ in casu isto per ꝓhibitionem alienationis cū clā de qua in testō inductū fuit sim-plex fideicōmissum post morteꝫ ꝓhibiti. Qm̄ posito ꝙ illa opinio sit vera, tamꝭ si de ea valde dubitem, pp id qd̄ voluit Bart. in. l. qui rome. §. cohr̄des. ff. de verbo. obli. ꝓut ibi declarat patruus ꝛ dn̄s meus Soci. in. vj. col. ꝛ in ɔsi. ccxxvij. Presens ɔsultatio. in p̄ma difficultate. Illud ꝓcedit in fauoreꝫ ꝑsone vocate per fideicōmissum, qd̄ non cadit in dicto Francisco, sed hr̄et locum in casu isto si ex dicto Stephano superfuissent descendentes masculi quoꝝ fauore testator alienationem ꝓhibuit, ꝛ fideicōmissuꝫ fecit, ſm ꝙ. s̄. demōstratum fuit. Dum aūt scd̄o dicebaꝭ istas feminas non debuisse admitti, eo qꝛ testōr noluit, ꝙ de suo dotarentur ꝛc. R̄ndetur illud intelligi, qn̄ supessent ꝑsone per fideicōmissuꝫ vocate, ꝛ quaꝝ ɔtemplatione testator alienationem ꝓhibuit, vꝫ, filij, alij descendentes masculi dicti Stephani, nō aūt dꝛ testator feminas illas exclusisse, aut aliquid fecisse ɔtemplatione dicti Francisci, vt ex p̄dictis ɔstat. ¶ Et si dicaꝭ quo modo volumus admitti ipsas filias quas testōr expresse excludit. R̄ndetur ꝙ excludit, vt. s̄. est dictū. ꝛ non in occurrenti casu, ꝛ predicte filie nō veniunt vti vocate per testatoreꝫ, sed vt hr̄des patris qui decessit liber ab onere fideicōmissi, pp nō exn̄tiam suoꝝ descendentiuꝫ masculoꝝ qui per fideicōmissuꝫ erāt vocati per iura vulgaria, vt. s̄. dcm̄ fuit. Et id qd̄ in testō dꝛ vt Stephanus filias dotare nō possit de bonis testatoris pari modo intelligi dꝫ qn̄ supesset ꝑsona cuius contemplatione testator ita disposuerat hoc est que fuit vocata per il la verba, ma vada de herede in hr̄de maschio ꝛc. qd̄ non pōt ɔsiderari de dicto Francisco, vt ex predictis ostensuꝫ est. ¶ Ad tertium ꝟo fundamētum apertissime colligitur r̄nsio ex dictis supra in scd̄o fundamēto pro ista parte, naꝫ vt ibi dixi tertiū illud argm̄ ꝓcedit respectu ꝑsonaꝝ quas testator voluit vocare de agnatione sua, ꝛ nō vniuersaliter intelligiꝭ respectu cuiuscūqꝫ de agnatione de Benessa. Et ita ɔcludendo dico ꝙ exclusio feminaꝝ dꝛ facta per testatorē solum fauore descēdentium masculoꝝ dicti Stephani, ꝛ nō fauore dicti Francisci, qui oīno debuit excludi per filias dicti Stephani ēt a bonis ipsi Stephano relictis per dictum testatorē, ſm ꝙ supra apertissime declaratū fuit. Et si dictus Frāciscus oīno erat excludendus fortius hodie sunt excludendi Andreas, Jacobus, ꝛ Frāciscus de benessa eius transuersales distantiores, ꝓut plene ego deduxi in alio ɔsilio, qd̄ ꝑticulariter feci ad ipsoꝝ exclusioneꝫ. Ad qd̄ illud totaliter ɔfirmando, me remitto.

19 ¶ † Nec in ꝓposito nr̄o pro dicto Francisco quicq̄ꝫ facit ꝟbum illud, in ꝑpetuum, ꝓut in ɔ̄riuꝫ ɔsiderabaꝭ, qm̄ illud referꝭ ad ꝑsonas expresse vocatas, ꝛ sic ad descēdentes masculos ipsius Ste-

20 pani, nam ꝛ illi poterāt longissimo tpe durare, † ꝛ ꝟbuꝫ, in perpetuum, intelligiꝭ donec supsint ꝑsone ad quas referꝭ. l. i. ff. pro soc. ꝛ ibi not. doc. ¶ Et preterea ēt vꝛiter totam familiam de Benessa ɔsiderādo posset nō esse ꝑpetua cum oēs sine prole possent de-

21 ficere, † ꝛ nihil sit in hoc seculo adeo firmum, vt deficere nō possit. §. nuptias. in auc. de nup. colla. iiij. ¶ Nec demum obstat, ꝙ predictus Franciscus videaꝭ, aliter intellexisse testm̄ predictum, potionem dicti Stephani suscipiendo eo mortuo, ꝛ ita postea in vltima voluntate declarando, vt in ɔ̄rium ponderabaꝭ. Quoniā facilis est r̄nsio, non enim voluntas, aut opinio ipsius debet veritatem, ꝛ ipsum ius tollere, aut alterare cum non ab eo dependeat, sed ex lege scripta, vt est plusq̄ꝫ notissimuꝫ, alioquin iura eēnt adaptanda ad voluntatem partium. Etenim nullus esset qui non diceret se fouere iustitiam, ꝛ ita pro vero sepissime ɔtingit litigātes arbitrari, ꝛ lex etiam ita credit cum in hoc stet eoꝝ iuramento de calumnia prestito, vt. C. de iureiur. ꝓpter calum. dā. per totum, ꝛ per totum etiam de iuramento calumnie apud canon. hoc autem

22 q̄ꝫ sit ridiculuꝫ, ꝛ absurduꝫ dicere, neminē fugit, ideo ꝛc. ¶ † Nec quicq̄ꝫ ɔtra predicta facit regula. l. minime. ff. de legi. in ɔ̄rium allegata, qꝛ illa ꝓcedit respectu interpretationis cōiter ab oībus recepte quasi per talē interpretationē declareꝭ lex de qua esset dubitatio, ꝛ sic debet intelligi de interpretatione prestita ab his qui legem condere, ꝛ interpretari possent, vt patet ex his que ibi tradunt glo. ꝛ docto. sicut de consuetudine tradit Bart. in. l. de quibus. in repetitio. ff. de legi. in. ij. q. dicens illam debere induci per eos qui legem condere possunt, ꝛ de interpretatione legis est text. vbi doctores tradunt in. l. fina. C. de legib. Sed in casu nostro interpretatio predicti testamenti in ɔtrarium allegata solum dicit facta ab ipso Francisco, qui testatoris dispositionem ad sui commodum interpretatus fuit, merito ergo attendi non debet. Et vt verum fatear argumentum ex. d. l. minime. leuissimum est quinimmo ridiculosuꝫ. ¶ Concludatur itaqꝫ ex predictis sūmam esse iustitiam sūmaqꝫ equitatem in fauoreꝫ predictaꝝ filiaꝝ Stephani, nam ipse patri eaꝝ successerunt etiaꝫ in illa pte bonoꝝ que ipsi relicta fuit per Franciscum de benessa antiquiorē in suo testamento ſm ꝙ. s̄.

secundum quod supra declaratum fuit, interpretando dictum testamentum in verbis illis, de herede in herede maschio &c. idest de descendentibus in descendentes masculos dicti Stephani, vt dictum fuit. ¶ Et si dicatur quare soli Stephano fuerit facta prohibitio, & non Francisco, dicam quod non est de hoc querendum, licet persuasiue dici possit quod illud forte fecit, quia de illius administratione non confidebat, cum plene eius mores nouisset. Quod videtur suaderi ex eo quod administrationem traffici voluit solum esse penes Franciscum, vt in puncto dicitur, sicut etiam de liberis masculis dicti Stephani noluit cõfidere ante vigesimũ quartum annum eorum etatis, sed postea bene confidit, volens eos fore liberos post predictam etatem, vt in testamento legitur, & in puncto narratur, & hoc quia propter etatem confidere voluit illorum quorum mores repugnantes nondum viderat, nec videre poterat. ¶ Et si circa predictum testamentum dicatur quod videtur continere pugnam in eo, quod vult filios post vigesimum quartum annum esse liberos, cum eo quod vult in perpetuum fideicommissum venire in descendentes masculos. Respondetur primo quod de hoc ad presens disserendum non est, cum casus non venerit, & forte fuit error notarij in dicto verbo in perpetuo. Secundo etiam dici potest quod libertas concessa est respectu expresse prohibitionis alienationis, sed in perpetuum durabit fideicommissum, 23 & ita verba sonant. † Et licet etiam res subiecta fideicõmisso prohibeatur alienari, vt in auctenti. resque. C. communia de lega. Tamen alia est, & potẽtior prohibitio que expresse fit per testatorem, vt constat ex. l. finali. §. sin autem. C. communia de legata. & ex his que tradunt Barto. & alij in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legatis primo. Stãt enim simul ista quod quis post viginti quattuor annos non sit a testatore alienare prohibitus, & tamen fideicommissum possit in perpetuum durare, vt de se patet. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens. 1542.

CASUS

¶ Mortuo domino Hieronymo de columba notario Mantuano fuit publicatum quõdam assertum eius testamentum per quendam notarium dominum Fulgentium gramineum dicentem se de eo fuisse rogatum presentibus, & rogatis septem testibus, quorum nomina in dicto asserto testamẽto sunt descripta, & asseritur istud testamentum manu propria dicti domini Hieronymi scriptum, & subscriptum fuisse cum appositione illius signi, quo ipse vtebatur in publicis instrumentis, de quibus ipse rogabatur.

¶ Et in hoc asserto testamento reperiuntur institute heredes moniales sancti Barnabe, seu de la Misericordia.

¶ Testes omnes in dicto asserto testamento descripti (vno excepto qui iam decesserat) in eorum examine fatentur se fuisse presentes testamento condito per dictum dominum Hieronymum, & de quo fuit rogatus dominus Fulgẽtius predictus, sed concorditer dicunt quod in tali testamento fuit institutus heres vniuersalis magnificus eques dñs Anselmus beccaghutus nobilis Mantuanus ipsius testatoris sanguine coniunctus, est enim filius domini Alexij nepotis dicti testatoris ex sorore vtrinque coniuncta, & hoc idem attestantur duo alij testes, qui etiam fuerunt presentes, licet non fuerint pro testibus in testamento descripti.

¶ Quibus sic stantibus orta controuersia inter predictas moniales, & equitem predictum fuit factus magnus processus, & multa fuerunt hincinde allegata, & deducta, & super eis etiam plures testes fuerunt examinati, prout ex processu constare potest, cuius copia virtualiter suscepta transmittitur.

¶ Et inter cetera fuerunt electi comparatores litterarum qui retulerunt eis videri assertum publicatum testamentum scriptum manu dicti domini Hieronymi.

¶ Istis ita stantibus dubitabatur quis debeat esse heres, an magnificus eques predictus, vt testes omnes asserunt an moniales predicte, prout in asserto testamento legitur, & queritur consilium pro iustitia, & veritate.

SUMMARIUM

¶ De testamento per notarium publicato vti scripto manu testatoris coram certis testibus, si omnes testes contradicunt asserentes alium fuisse institutum quam dicat notarius, quid iuris.

¶ Et de aucten. quod sine. C. de testamen. an & quando possit habere locum fauore pie cause.

¶ Et an procedat quãdo per testes probatur aliud fuisse dictum, quam sit scriptum.

¶ Ferro viam aperit qui per contraria transit.

2 Corigere seipsum incontinenti nemo presumitur.

3 Testamentum posterius priori derogat.

4 Voluntas testatoris vsque ad mortem ambulatoria est.

5 Falsum committitur cum veritas immutatur.

6 Bonus quilibet presumitur, & i. nume. 32.

7 Testamentum per litterarum comparationem probatum esse de manu testatoris valere debet.
Limita vt. i. nume. 91.

8 Argumentum a sufficiẽti partium numeratione sumptum valet.

9 Lex presumit contra testes pauperes, vide. i. nume. 39.

10 Testes pauperes qui dicantur.

11 Testes variantes de falso notandi sunt.

12 Testes ob varietatem, an repellantur, & i. nu. 44. et. 45.

13 Testes omni exceptione maiores in testamentis requiruntur, vide infra numero. 50.

14 Instrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata.
Limita vt infra numero. 62.

15 Presumptio triplex in instrumento publico concurrit.

16 Probatio que fit per litterarum comparationem sufficiens dicitur, vide. i. nume. 96.

17 Testamentum manu testatoris scriptum an valeat, licet in eo non reperiantur testes, aut alia solẽnitas deficiat.

18 Fauor maior pie cause debetur, quam filijs, quando non agitur de legitima filijs iure nature debita, vide. i. nu. 83.

19 Auct. quod sine. C. de testamen. an fauore pie cause procedat, & infra numero. 66. 71. et. 73.

20 Moriens si per verba enunciatiua dixerit quod bona sua relinquat loco pio, talis dispositio effectum habere debet, vide infra numero. 98. et. 99.

21 Testator si inter viuos in aliquo instrumento vocet aliquos heredes suos, an in eos hereditatem conferre videatur, vide infra numero. 101. 103. et. 105.

22 Voluntas dubia an declaretur, si testator dum viuebat interloquendum, dixit quod volebat alicui bona sua relinquere, & infra numero. 106. et. 108.

23 Pars religioni fauens in dubio semper eligi debet, vide infra numero. 109. et. 112.

24 Sententie, vel probationes plures si inter se repugnent, illa que pie cause fauet, preualere debet, vide. i. nu. 114.

25 Testes numero sufficientes si aliquem testatum fuisse deponant si aliud non obstet, testamentum sufficienter probatum dicitur, licet non inueniatur de eo scriptura.

26 Testamentum nuncupatiuum sine scriptura fit.

27 Testes septem in testamento sufficiunt.

28 Statutum simpliciter loquens simpliciter intelligi debet.

29 Statutum si non distinguit, nec nos distinguere debemus.

30 Testes duo sufficiunt ad probandum solẽnitates in testamento interuenisse, puta debitus numerus testium, & i. nu. 107.

31 Testamenti validitas iure directo fideicõmissum, & vim clausule codicillaris tollit.

32 Testis quilibet dicitur idoneus, nisi reperiatur prohibitus.

33 Testes pauperes non sunt a testimonio repellendi, si ex alio sunt iuridici probate fidei, & bone fame, & i. nu. 36.

34 Paupertas non dicitur de genere malorum, nec per illam quis a testimonio repelli debet.

35 Idoneitas in teste versatur in fide, & non in diuitijs.

37 Testibus nobilibus magis credendum est, quam ignobilibus.

38 Causa criminalis dicitur grauis, & criminali equiparatur.

40 Presumptio mala per famam bonam tollitur.
Fama bona est hominis thesaurus inextimabilis, & iocundus, & sicut lilium dat odorem suauitatis.

41 Fama bona purgat indicium, quod est contra aliquem apud quem res furata reperitur.

42 Fama bona in dubio male fame prefertur.

43 Testes rogati, & a testatore approbati ex qualitate sue psone reprobari non possunt, sed eis adhibenda est fides, si a. l. expresse non reprobentur, & i. nume. 52.

44 Testium varietas in circũstantijs extrinsecis non nocet dũmodo in rei substantia concordent.

45 Testes sufficit quod cõcordent in facto principali, in quo est substantia negocij, & super quo litigatur.

46 Testes si concordent circa heredis institutionem probant, licet in alijs variare videantur.

47 Testes si concordant circa testamenti confectionem probant, li-

cet aliqui dicant fuisse legatum factum, τ aliqui quod non re-cordantur.

48 Varietas testium quando est concordabilis non vitiat.

49 Testis vnus si plus dicat, τ alius minus non faciunt quin legiti-me dicatur probata ea in quibus concordant.

51 Testes omni exceptione esse maiores probare non est opus.

53 Testium numerus supplet vbi aliquid desit.

54 Testi de facto proprio testificanti maxime cum tormētis stari de-bet cum nemo melius veritatem nesciat.

55 Jura quilibet scire presumitur.

56 Testamentum scriptum non ꝑm stilum solitum Notarij falsum presumitur.

57 Litere apostolice false reputantur si stilus, τ consuetudo sedis il-lius non reperiatur.

58 Comparatio literarum que de scripturis notariorum fit fieri de-bet non solum in scriptura, sed etiam in stilo.

59 Subtilitas illa commendatur que ad fraudis exclusionez tendit.

60 Comparatio de scriptura multis fit modis puta per formam scri-pture, tractus, τ signa quibus quis in ea vti solet.

61 Falsitatis suspitio pro falsitate habetur maxime in causa ciuili.

63 Instrumentum publicum per testes reprobari potest.

64 Testamentum aliquod valere non potest a quocunqꝫ factū absqꝫ duobus testibus ad minus, etiaz si manu testatoris factū esset.

65 Decedere nemo potest cum duobus testamentis.

67 Patris scriptura inter liberos, licet non sit solēnis fidem facit.

68 Testamentum inter liberos, τ testamentum ad pias causas an a pari procedant.

69 In testamento ad pias causas duo ad minus testes requiruntur, τ si sit scriptum manu testato. licet seruus inter liberos, τ in-fra numero. 71.

70 Argumentum de filijs ad pias causas an valeat.

74 In iudicando a communi opinione recedendum non est.

75 Judicans contra communem opinionem litem suam facit. Limita vt ibidem.

76 Filij simpliciter ꝙ̄ pia causa sunt fauorabiliores, vide infra nu-mero. 82.

77 Fauor filiorūz magis considerandus, ꝙ̄ ecclesie τ pauperū Chri-sti tam naturali ratione, ꝙ̄ iure ciuili, τ canonico.

78 Filij in successionibus sunt ipsi Deo preferendi.

79 Jura minus fauent pie cause in vltimis voluntatibus, ꝙ̄ liberis. Nominatio filij, aut heredis in actu inter viuos hereditatem tri-buit secus in pia causa.

80 Anima licet sit corpori preferenda, non tamen pia causa filijs est preferenda.

81 Causa filiorum est magis priuilegiata, ꝙ̄ fauor pie cause.

84 Solennitatis testamenti imꝑfectio quare in testamentis toleraꝛ.

85 Testamentum imperfectum inter liberos puta sine testibus non procedit si filij inequaliter sunt instituti, maxime si notabilis est inequalitas.

86 Ratione cessante dispositio cessat.

87 Auctenti. quod sine. C. de test. an habeat locuz si filij sint inequa-liter instituti.

88 Auc. quod sine. quomodo procedat.

89 Legis intentio semper fuit voluntatem defunctoruz perquirere, τ inuentam seruare.

90 Lex in vltimis voluntatibus pedetentim defunctorum volunta-tem perquirit sicut venator leporem.

92 Instrumentum publicam fidem perdit si aliqui ex testibus instru-mentarijs illi contradicant, etiam si sit vnus solus testis.

93 Inducta ad augmentum diminutionem non operantur. Testator non censetur eligere viam ad suam voluntatem impu-gnandam.

94 Voluntas non dicitur perfecta etiam inter liberos, nec ad pias causas quando quis vult suam voluntatem publicari, τ solen-nizari coram testibus anteꝙ̄ illa fiat.

95 Ad validandum actum plus est, ꝙ testes contradicant, quam si non reperiantur.

97 Auc. quod sine. C. de test. loquitur in testamēto in scriptis, τ non in nuncupatiuo.

98 Verba enunciatiua iuris presumptionem inducunt cui standum est nisi contrarium probetur.

100 Testamentum ad alterius interrogationem factum ab infirmo, quando non procedat.

102 Non probat hoc esse ꝙ ab hoc contingit abesse.

104 Actus cōtrahendi realiter τ essentialiter differt ab actu testādi. Et per actum inter viuos quis heres fieri non potest.

110 L. sunt persone. ff. de religio. τ sumpti. fune. hic declaratur.

111 L. antepenulti. ff. de manumis. τ. l. in antiquis. ff. de iure dotium. quomodo loquantur.

Libertus, τ dos sūt fauorabiles sicut matrimoniū τ testamentū. Ecclesie non sumus ita debitores, vt alijs iniustitiam faciamus.

CONSILIVM CLXXXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, τ iustitie. ¶ Fateor inge-nue me diu fuisse ancipitem super resolutione pre-sentis consultationis. Et enim modo hinc modo illinc animus trahebatur, τ ob eam causam vltra solitas ꝑces Deo sūmo porrectas, particulariter eius maiestatez sum precatus, vt in hac difficultate, que quidem scabrosissima vi-detur veritatem in ore meo ponat. Et ita eius benignitate, ni fal-lor, sum consequutus, vt ex infra dicendis apparebit. Scabrosi-tas autem τ difficultas maxima ex eo presertim esse videbatur, quoniam in hoc casu videtur necessarium, ꝙ alterum trium, non credibilium verosimiliter de bonis viris, interuenerit. Etenim ne-cessariū est. Vel ꝙ testes omnes deponentes de institutione Ma-gnifici domini Equitis de beccagutis falsi sint, τ mentianꝛ. Vel secundo ꝙ ipse testator post conditum testamentū, τ testibus de-claratuz de manibus notarij absentibus testibus susceperit illud, τ aliam scripturam similiter propria manu factam notario dede-rit quam postea ipse publicauit. Vel tertio, ꝙ ipse notarius falsi-ficauerit testamentum aliud scribendo, aut scribi faciendo literis τ carateribus similibus illis quibus predictus testator vtebatur, τ ita comparatores decepti fuerint dum retulerunt publicatum testamentum sibi videri scriptum fuisse manu ipsius testatoris. ¶ Quid autem horum trium sit dicendum saltez presumptiue ex infra dicendis apparebit. Et pro maiori demonstratione verita-tis arguam ad partes, 1 † quia vt dici solet ferro viam aperit qui per contraria transit, prout scribit Bald. in. l. precibus in. vij. co-lum. C. de impube. τ alijs substitutio. ¶ Videtur itaqꝫ prima fa-cie primum ex his tribus posse dici, seu presumi, τ non secundum, aut tertium. Id enim quod secūdo loco dicebatur nō videtur ha-bere colorem aliquē, nam si testator voluisset facere heredez equi-tem beccagutum, ad quid dedisset postea notario scripturam tali sue voluntati repugnantem: certe non videtur posse considerari, 2 quia nemo presumitur incontinenti seipsum corrigere, τ sibi con-tradicere. l. non ad ea. τ ibi per docto. ff. de conditio. τ demonstra-tio. Et si per contrarium noluisset predictum equitem esse suum heredem quis cogebat eum ad illum instituendum cum non esset presens, nec quicquam de tali testamento condendo sciret.

3 ¶ † Preterea etiam post factum testamentum in eius fauorem in arbitrio ipsius testatoris erat illud reuocare, τ predictas mo-niales instituere si eas voluisset esse suas heredes. §. posteriore. in 4 stitu. quibus modis testamen. infirm. † cum ambulatoria sit testa-toris voluntas vsqꝫ ad mortem. l. iiij. ff. de adimen. lega. l. prima. C. de sacrosanctis ecclesijs. cum similibus. ¶ Accedat quia non posset istud dici absqꝫ nota, τ errore, seu crimine ipsius notarij ꝙ ausus esset publicare pro testamento aliam scripturā, ꝙ̄ illam de 5 qua fuerat rogatus, † videretur enim de falso notario posse cum ex eo veritatem quesiuisset imutare, iuxta tex. in aucten. de instru. cau. τ fide. in principio. facit. l. quid sit falsum. ff. ad legem corne. de falsis. τ. l. eum qui. C. eodem titulo, cum multis similibus. hoc autem de ipso notario non videtur dicendum, quia de eius bona 6 fama videtur facta ꝓbatio. † Et in dubio quilibet presumitur bo-nus. c. si. de ꝑsump. τ. c. vnico. de scrut. in ordi. fac. facit. l. merito. ff. pro socio. τ. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mil. ¶ Simili-ter tertium supra positum non videtur dicenduz, tum ratione pre-7 dicta, scilicet quia de bono notario falsitas presumi non dꝫ, † tum etiam quia videtur impossibile stante, ꝙ publicatum testamentūz dicatur scriptum manu testatoris, prout videtur probatū per cō-parationem literarum, que videtur sufficere ad probandum testa-mentum, τ illud sic per comparationem probatum debet valere, iuxta notabilem doctrinam Barto. Cuma. Imo. τ domini mei Soci. in. l. si ita scripsero. ff. de conditio. τ demonstratio. qui domi-nus meus Soci. idem voluit in consilio. cxlij. Reuerende pater. mihi. iij. colum. versicu. secundo principaliter. primo volumi. repe-tito nume. clxxiij. secundo volumi. τ ita nouissime firmat hanc do-ctrinam, allegando insignis modernus domi. Ludoui. Gozadi. in consilio. iij. In causa mihi transmissa. iij. τ. iiij. colum. Si igitur nec secundum, nec tertium videtur posse dici, aut presumi videtur 8 posse concludi primum dicendum videri, † sumpto argumento a partibus

partibus sufficienter enumeratis, quod in iure validum est, institu. de his qui sunt sui, vel alie. iur. in principio. & l. patre furioso. vbi Barto. & alij notant. ff. eodem titulo. & c. cum dilectus. vbi notat Abbas de iure patrona. cum similibus. ¶ Sic ergo videtur ꝙ predicti testes dicãtur falsi, vt in primo ex tribus alternatis dicebatur. ¶ Et hoc eo maxime dicendum videtur, quia vt ego audio sunt persone pauperes, & rusticane, & de quibus videtur posse presumi, vt premio ad falsitatem deponendam fuerint inducti.

9 † Hinc est ꝙ Speculator in titulo de testibus in. §. i. versicu. item ꝙ est pauper dicit contra testes sepe excipitur de eorum paupertate eo quoniam contra eos videtur lex presumere, vt. iiij. quest. iij. §. item testium. & ibi glo. notat, & c. prohibentur. ij. questio. i. facit aucten. sed cum testator. prope finem, & in corpore vnde sumitur. C. ad. l. falcidiam. & §. sancimus. in aucten. de testibus. cum similibus.

10 † Et videntur in casu nostro sine dubio pauperes, cum non habeant tantum in bonis quanti est lis, super qua deponunt iuxta glosam, in versiculo substantiam. in. §. si vero. in auctent. de hered. & falcid. que singulariter vult ꝙ tali casu testes nõ sint idonei propter paupertatem.

11 ¶ † Accedat ꝙ inter predictos testes videtur variatio, seu contrarietas quedam nedum de teste vno ad alios, sed ad seipsum, merito ergo videntur repellendi, & crimine falsi notandi. l. eos. in principio. ff. ad legem corneliam. de falsis. & l. qui falsa. ff. de testibus.

12 † & ꝙ varietas repellat testes, est glo. in versiculo vacillasse. in. c. cum ecclesia. de causa possess. & propr. ¶ Et si dicatur contra predicta, ꝙ immo paupertas sola non repellit testes, & ꝙ varietas, vel cõtrarietas que inter testes isto casu potest considerari non est in substantialibus, nec talis que testes repellere debeat, vt vtrunqз infra ostendetur, non tamen videtur posse negari quin aliquo modo fides eorum testium ex predictis debilitetur, propter quod videtur ꝙ non sint admittendi ad reprobationẽ publici instrumenti de predicto testamento exhibiti,

13 † cum tunc requirantur testes idonei, & omni exceptione maiores, vt in. l. optimam. & ibi tradunt doctores. C. de contrahẽda & committenda stipulatione. & in. §. item verborum. iuncta glosa in versicu. idoneos. institu. de inuti. stipulatio. cum concordantibus, vt per Alexandrum in consilio. liij. in causa, & lite. post principium, sub numero secundo, libro septimo, & tradit Felyn. alios allegans in. c. cum Joãnes. decima quarta columna, versicu. quarto declara. de fide instrumen. Si igitur testes predicti tanquã falsarij, aut alia quacunqз ratione sunt repellendi, vt ex predictis videtur ostensum, sequitur ꝙ instrumentum testamenti per notarium publicatum in fauorem predictarum monialiũ remanebit absqз aliqua contradictione validum, & istud sit primum fundamentum, quod fieri potest pro dictis monialibus, & quod primo aspectu me in earum fauorem trahebat.

14 ¶ † Pro quibus & secundo facit, quia instrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata, & disceptatione fori non indiget, & ideo ei standum videtur, vt inquit Bald. in. l. imperator. prima colũ. in prima lectura. ff. de sta. hom. quod etiam voluit in cõsi. clxxix. ad euidentiam. in fine, secundo volumi. & in consi. xxxix. proponitur. & consi. xlj. standum est. iij. volumi. Paulus de cast. in consilio. clxviij. super dubio. in fine, idest in subscriptione, primo volumi. secundum nouam impressionem, Abb. in. c. cum dilecti. in primo notabi. de donatio. & pro hoc allegatur tex. in. l. cum precibus. & ibi tradunt doctores. C. de probati. cum concordantibus, vt per Jaso. in consi. cxxiiij. factum sic se habet. prima colum. primo volumi. & in consi. cxxxvij. in causa, & lite. iij. colum. iiij. volu. & per Deci. in consi. xxxvj. & pro tenui facultate. prima colum. ver. sed tamen predictis non obstantibus. & per Curtiũ iuniorem in consi. lxiiij. presupponitur in facto. iij. colum. & plures allegando ita firmat Hyppoli. in rubri. C. de probatio. secunda colum.

15 † Quinimo cum instrumento publico concurrit triplex presumptio, scilicet veritatis, solẽnitatis, & ꝙ de eo a partibus notarius fuerit rogatus, vt declarat Bal. in. d. consi. xxxix. Cum ergo in proposito in fauorem monialium ostendatur publicum instrumẽtum ei standum videtur tanquam veritatem apparentem continenti. ¶ Tertio facit, quia etiam vbi predicta cessarent, non tamen videtur posse negari testamentum istud quod publicatum fuit esse scriptum propria manu predicti do. Hieronymi testatoris, vt in eo asseritur, & videtur probatum per comparationem litterarum, etenim vt in puncto dicitur electi comparatores sic retulerunt,

16 † & probatio que fit per cõparationem videtur sufficiens regulariter loquendo per ea que tradunt doc. per illum tex. in. l. comparationes. C. de fide instru. & dixit Jmo. in. l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonst. tradit Alex. in consi. ccxxxix. põderatis his. ij. colum. sub nu. ij. lib. vj. vbi refert, & sequitur Jmo. in. d. l. si ita scripsero. vt per eum, qui idem dixit in consi. lviij. in causa mota. post princ. in consi. cxiiij. visa scriptura testamenti. sub nume. iiij. & in consi. clxxxiiij. viso processu cause. iij. colum. sub nume. vj. lib. vij. & ꝙ comparatio litterarum sit attendenda, voluit etiam Andre. barba. in consi. lviij. omnipotentem, & immortalem Deum. in fi. lib. iiij. patruus, & dñs meus Socin. in consi. clxxij. reuerende pater. secunda colum. ver. secundo principaliter. secũdo volu. & Ludo. gozadinus in dicto consi. iij. iij. & iiij. colum.

17 † Et stante hoc ꝙ dicatur illud testamẽtum scriptum manu do. Hieronymi videtur inferẽdum ꝙ debeat obseruari etiam ꝙ in eo non reperirentur testes, aut alia solẽnitas deficeret, arg. aucten. quod sine. C. de testam. Et licet ille tex. loquatur quando dispositio paterna erat inter filios, tamen videtur idem dicendum in casu nostro fauore istarum monialium, cum dispositio ad earum commodum facta dicatur facta ad pias causas, vt est notum, & alias soleat dici idem iudicandum esse fauorabiliter de dispositione ad pias causas quod de dispositione inter liberos.

18 † Jmmo plus fauori pie cause debetur quam filijs quando non agitur de legitima filijs iure nature, seu naturali ratione debita, vt per Felyn. in. c. in presentia. colum. xxj. de probatio. & per Deci. in consi. ccccxxvj. duobus dubijs. secunda colum. versi. ad hoc etiam respondetur. vbi plures allegat, & dicit hanc esse cõmunem opinio. vnde cum hic non agatur de legitima filiorum, immo nec de ipsis filijs videtur ꝙ dispositio dicte auctenti. habeat locum fauore. d. monialium.

19 † Et in specie ꝙ dispositio dicte aucten. quod sine. procedat etiã fauore pie cause, & sic in proposito nostro fauore monialium videtur firmare Alex. in consi. iiij. attentis narratis. iij. colum. versic. accedit ad sustinendam. lib. vij. & videtur sentire Jas. in consi. lxj. factum sic se habet. ad finem, primo volumi.

20 ¶ † Quarto pro predictis monialibus videtur vrgere. c. fina. extra de success. ab intesta. quatenus ibi firmatur ꝙ quando agens in extremis per verba etiam enunciatiua dixerit ꝙ bona sua reliquerat pio loco, si aliud in contrarium non appareat, creditur sic fuisse dispositum, & talis dispositio sic presumpta debet habere effectum. Sed predictus do. Hieronymus existens infirmus (& ita ꝙ paucis diebus post decessit) dixit ꝙ fecerat suas heredes moniales predictas, vt aliqui testes deponunt, ergo sic videtur seruandum.

21 ¶ † Quinto facit, quia ipse do. Hieronymus dum viueret, & in actibus viuentium videtur predictas moniales vocasse suas heredes, videlicet in quodam instrumẽto inter se, & quosdam fratres sancte Marie in ver. le mie herede. quo posito videtur posse dici ꝙ in dictas moniales, velut in piam causam dicatur contulisse suam hereditatem, iuxta doctri. Bar. in. l. tale pactum. in fi. ff. de pact. quam dicit notandam Roma. in aucten. similiter. C. ad. l. falcid. in. v. colum. in sexto speciali pie cause circa cõtractus, quia forte in pratica seruaretur propter auctoritatem Bar. quia secundum eum nõ habet contradictorem.

22 ¶ † Denium videtur predicta opinio suaderi ex magna affectione quam do. Hieronymus videtur habuisse ad dictas moniales, prout multi testes videntur deponere, & maxime quia pleriqз testes etiam deponunt ꝙ ille interloquẽdum sepe dicebat ꝙ volebat bona sua relinquere predictis monialibus, & similia verba amorem in ipsas demonstrantia. Ex quibus verbis, vel ex tali affectione per ea demonstrata videtur ꝙ possit argui nunc ad decisionem presentis consultationis, nam cum tota pendeat ex eo ꝙ ipse voluerit, & illud videatur dubium videtur ꝙ in hac dubietate sit capienda pars in fauorem dictarum monialiũ, vt sic in dubio presumatur do. Hieronymus sic voluisse, cum voluntas dubia ex similibus soleat declarari, iuxta doctri. Bar. in. l. ij. colũ. pen. vers. quero ex quibus presumatur ista volũtas. ff. de vul. & pup. quam sequitur Alex. in consil. c. visa parte testamẽti. ij. col. ad fi. sub nu. xj. lib. iiij. cum multis concordantibus, vt per Jaso. in. d. l. ij.

23 ¶ Et nouissime predictis omnibus accedit, † quia semper in dubio debet eligi pars que religioni, & pie cause fauet, pro quo vulgo allegatur. l. sunt persone. ff. de relig. & sump. fune. cum concordãtibus, vt scribit Alex. in consi. cciiij. perspectis verbis. iij. colum. sub nu. xvij. lib. vj. qui idem dixit in consi. cxc. plura narrata sunt. in fi. eo. lib. & dixit Cur. iunior in consi. xxxv. dñs Benedictus. iij. colum. ad fin. Ad quod facit quod inquit Roman. in auct. similiter. preallegata, in primo & secundo speciali pie cause circa iudicia,

24 † dum dicit ꝙ ex pluribus probationibus, vel sententijs repugnãtibus illa debet preualere que fauet pie cause, vt per eum. ¶ Hec sunt que diu me dubium reddebant, & que in fauorem predictarum monialium animũ meum trahere videbãtur in prima consideratione. ¶ Verũtamen eis minime obstantib. maturius omnia considerando que in facto presupponũtur, & simul etiam iuris dispositionem contrariam sententiam vti veriorem, & quidem intrepide amplector, cõcludendo testamentum illud de-

bere attendi quod per multos testes concorditer deponitur in fa uorez magnifici do. Equitis de beccaguttis, et cōsequenter puto necessarium esse ꝙ ex illis tribus, de quibus. s. in princip. scdm, aut tertium verum sit. Primum autez nullo modo puto dici pos se, vt ex. j. dicendis apparebit. ¶ Et primo pro fundamento no stre conclusionis presuppono illud quod in iure clarissimum est,

25 † vz ꝙ si testes numero sufficienti deponunt aliquem testatū fuis se, et certum fecisse heredem, si aliud non obstat dicitur sufficiēter probatum testamentum illius, et debet obseruari, licet de eo nulla scriptura inueniatur, vt est glo. et ibi tradunt doct. in. l. scda. C. de

26 testa. maxime Alex. ibi post prin. et Moder. † dicetur enim tunc testamentum nuncupatiuum qđ sine scriptura aliqua fieri potest. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. et. l. in testamentis. C. de testamē. et insti. eod. §. fina. et in dictis locis tradunt doctores.

27 ¶ † Et sufficiens numerus testium est de septem sm ius cōmune, vt. d. §. per nuncupationem. cum simil. modo allegat. Sed sm formam statuti Mantuani sufficerent quinqz, quando testamen tum esset factum in comitatu ciuitatis Mantuane, vnde cum in casu presenti fuerit factum testamentum in comitatu dicte ciuita tis sufficeret ꝙ voluntas predicti do. Hieronymi testatoris pro baretur per quinqz testes, iuxta formam dicti statuti. Et licet cre dendum sit ꝙ dictum statutum fuerit motum, qz verosimiliter in comitatu non habetur ita copia hominuz, sicut in ciuitate, tamen non debet tale statutum restringi vt soluz procedat quando in lo co vere hominum copia haberi non possit, cum simpliciter loqua tur, et ex qualitate loci statuentes moti fuerint. Nec tunc obst. l. fina. C. de testa. qz illa. l. se ipsam declarat, et restringit ad loca, et

28 ad casus in quibus non inueniantur septem testes. † At in statu to nostro simpliciter dicitur ꝙ in comitatu sufficiunt qnqz testes, ergo simpliciter debet intelligi, siue de facto possint plures repe riri, siue non. l. si plures. ff. de legat. iij. et. l. item apud. §. generali

29 ter. ff. de iniur. cum vulgaribus. † Cum enim statutum talem di stinctionem non faciat, nec nos eam facere debemus. l. iij. in fi. ff. de offic. presid. l. de precio. ff. de publicia. cum similibus, sed quia hoc reputo clarissimum super eo vltra non insisto. Et maxime quia tali statuto paruz indigemus, vt modo patebit. Et preterea super hoc plene scripsit clarissimus, et excellentissimus aduocatus do. Traianus delphinus mihi vti frater honorandus, et olim acu tissimus, et charissimus discipulus in suis copiosis, et subtilissimis allegationibus, dum respondet ad regulaz qua dicitur statuta de bere intelligi sm ius cōmune. ¶ Dico itaqz stantibus predictis ꝙ in occurrenti casu testamentum predicti do. Hieronymi in fa uorem magnifici Equitis, probatur nedum per quinqz testes, p ut sufficeret, sed etiam per septem, et vltra ergo concludenduz est predictum testamentum sic per tot testes probatum, et declara tum omnino esse seruandum, etiam ꝙ de eo scriptura non repe riatur, et omnino preualere debet scripture que pro publico testa mento exhibetur in fauorem dictarum monialium, que nullo mo do potest in casu nostro habere vim, et effectum testamenti. Sed de ea necessario dici debet scdm, aut tertium ex illis tribus, quo rum alterum dixi. s. in princ. necessario dicenduz esse, vt. j. clarius ostendetur. ¶ Et licet testes predicti qui sunt numero. viij. recte deponant de voluntate testatoris circa heredis institutionem, et omnes sint in hoc concordes, et etiam in alijs videantur recte de ponere. Tamen si non ita omnes deponerent de solēnitate testa

30 menti, puta ꝙ testes ipsi fuerint rogati, vel quid simile, † sciendu est ꝙ ad huiusmodi solēnitates probandas, et ꝙ testamentuz fue rit coram legitimo numero testium factum sufficiunt duo tantuz testes, iuxta tradita per Cy. Bal. Saly. et alios in. l. testiuz. C. de testi. cum ꝯcordan. vt scribit ita firmando Jas. in cōsi. xlij. factus questionis, et controuersie. in scdo fundamento, primo volu. et in. l. ij. ij. et. iiij. colum. C. de bono. poss. sm tabu. cum multis alijs qui ad hoc allegari possent. ¶ Istis omnibus bene consideratis, et stantibus in iure veris resultat ex eis clara, et aperta conclusio in fauorem magnifici Equitis, vt scz ille dicatur vniuersaliter fuisse institutus heres per dictum do. Hieronymuz in testamento suo, iuxta depositionem predictorum. viij. testium, et consequenter qđ dictus Eques ad omnia bona. d. d. Hieronymi iure directo tan quam verus heres admitti debet, ex quo apparet non esse dispu tandum de fideicōmisso, nec de clausula codicillari hoc est, an sal tem do. Equiti debeat hereditas per fideicōmissum, saltē ex clau

31 sula codicillari, et an illa censeatur apposita, † quia validitas testa menti iure directo tollit fideicōmissum, et vim illius clausule. l. fi na. C. de codic. cum similibus. Et si quis (superflue tamen) de his vellet disserere videat per predictum excellentissi. aduocatum in predictis allegationibus, qui sapienter, et iuridice etiā super hoc

loquitur, ad quem ego me remitto, quia non placet super inutili bus immorari. ¶ Et cōclusio predicta de plano, et omnibus con sentientibus procedet, si ab his que supra in contrarium deducta fuerunt iuridice defendetur, in quo stat tota difficultas presentis consultationis. ¶ Quare vt illud fiat ad allegata in contrariuz, vt. j. respondendum puto, et ni fallor satis clare, et cum sūma iusti tia, et non sequendo in totum ordinem quo deducta fuerunt, inci piam ab his que contra testes predictos allegabantur. ¶ Et in

32 primis dū dicebatur eos esse falsos, istud absolute negatur, † tuz quia quilibet presumitur bonus, et fidelis, nisi cōtrarium probe tur, et etiam. s. dictum fuit, et in specie quilibet dicitur idoneus te stis nisi reperiatur prohibitus. l. i. ff. de testib. et dixit Alex. in con si. clvj. viso processu cause. iij. colum. ver. secūdo respondeo. lib. v. tum etiam qz ipsorum testium probata est bona fama, et ꝙ inter rusticos reputantur boni, et legales viri, et absqz nota aliqua cri minis. ¶ Non obstat ꝙ sint pauperes, et rustici, prout. s. in con

33 trarium allegabatur, † qz respondetur ꝙ ex eo non sunt repellen di a testimonio, si ex alio sunt veridici, et probate fidei, et bone fa

34 me, prout de istis probatum fuit, † naz paupertas non dicitur de genere malorum, nec propter illam a testimonio quis debet repel li, alioquin plures sanctissimi homines nihil proprium habentes repellerentur, et ita dixit Speculator in dicto ver. item ꝙ est pau per. allegato in contrarium, volens in effectu ꝙ sola paupertas non repellat quem a testimonio si sit probate vite, et bone fame, et

35 istud ratione suadetur, † qz idoneitas in teste versatur in fide, non in diuitijs, et ita arguebant Jac. balduinus, et Albericus in. l. iij. in princ. ff. de testib. prout refert, et sequtur alius Alberic. in tract. de testib. sub rub. quādo repelluntur testes ratione defectus per

36 sone, sub nu. xiiij. ¶ † Et ꝙ paupertas sola nō repellat a testimo nio, firmat etiam Lanfranc. de oriano in tracta. depositionis te stium, seu de testibus mihi in. xxiij. colum. vers. nunquid pauper. dicens verum esse ꝙ neqz ratione paupertatis, neqz ignobilita

37 tis, et sic rusticitatis debet quis a testimonio repelli, † licet si con currant cum nobilibus, et diuitibus data paritate in ceteris, ma gis sit nobilibus, et diuitibus credenduz. In casu aūt nostro non datur iste concursus, qz non sunt testes aliqui deponentes cōtra istos, ergo ipsi lz pauperes, et rustici non sunt repellēdi. Hāc opi. tenet etiam Jas. in auct. preterea. colum. fin. C. vnde vir, et vxor. et fuit opinio glo. fina. vt ibi ipse dicit in. c. si quis testiuz. extra de testib. et ibi illam sequuntur Cano. maxime Areti. idem etiaz fir mat Dec. egregie in consi. clxiij. in causa matrimoniali. iij. colū.

38 ver. sed ad ista respondetur. † loquēs in causa matrimoniali que dicitur grauis, et solet equiperari cause criminali, vt per eum qui clare firmat ex sola paupertate non repelli aliquem a testimonio, et dicit idem tenuisse Alex. areti. et Barba. in locis ibi per euz al legatis, quos gratia breuitatis non refero. ¶ Nec obstat gl. in. d. §. si vero absunt. de heredi. et falcidia. in contrarium allegata, qz licet pleriqz illam sequantur. tamen non est vera, et reproba tur expresse per Jaso. in. d. aucten. preterea. et per Dec. in. d. con si. clxiij. et plenius etiam, et pluribus rationibus reprobat eaz Jo.

39 crot. in tracta. de testi. in quarta parte, in. vij. q. ¶ † Non obstat ꝙ de presumptione contra pauperes in contrarium dicebatur, quoniam respondetur ꝙ illa sola non sufficit, vt ex predictis pa tet, et maxime quando probata sit bona fama, vt contingit in ca

40 su nostro, † qz per eam extinguitur omnis mala presumptio, sm Ange. in. l. milites. C. de questio. Est enim bona fama hominis thesaurus inestimabilis, et iocundus, et sicut lilium dat suauita tem odoris vt inquit Bal. in. l. i. C. de confess. v. col. versic. vnde caueat sibi vnusquisqz ab infamia, et tradit Franc. brun. in tract.

41 de indic. et tortu. in. v. q. prime partis. ¶ † Et adeo probatio bo ne fame alicuius operatur ꝙ purgat indicia contra eum, puta si quis reperiatur habere rem furto subtractam apud se, nam licet ex eo sit contra eum presumptio, et indicium ad torturam, tamen non sic est, si pbetur de bona fama eius, et ꝙ fuerit inculpate vi te, sm Bal. et Imo. in. l. fina. s. de hered. instit. et Salyce. in. l. fin. colum. fina. C. de questio. cum multis concordātibus, de quibus per Hyppo. in consi. lxxij. munda cor meum. colum. fina. sub nu me. xxj. et in cōsi. lxxiij. sūmi numinis. iij. colum. sub nume. xxvj. Quinimo operatur etiam si contra euz esset ex aduerso probata

42 mala fama, † qz in dubio bona fama prefertur, prout post Bal. Pet. de ancha. Abb. et alios per eum relatos, firmat idez Hyp po. in. l. de minore. §. plurimum. colum. xiij. sub nu. xcj. ff. de que

43 stio. ¶ † Quid plura dico, qꝛ ex quo isti testes dicūtur testamen tarij, et a testatore rogati, et sic approbati, non possunt ex qualita te sue persone reprobari, sed eis fides est omnino adhibēda si ex presse a lege non reprobaretur, ita expresse, et notabiliter dicit Bald.

Bald.in.l.parentes.C.de testibus.vbi etiam Salycet.idem dicit,arg.l.qui testamento.§.per contrarium.ff.de testamen. vt per eos. ¶ Non obstat etiam quod de varietate,& contrarietate testium allegabatur,quoniam respondetur ꝙ nihil penitus obstat, nam siue consideretur varietas que est inter vnum testem,& aliuz vel alios,siue etiam que est de vno teste ad seipsum in diuersa depositione. Dico ꝙ si recte quis aduertat non inueniet contrarietatem aliquam,saltem que testes repellat,& minus varietatem testes repellentem,†nam cum isti testes omnino concordent in eo, de quo agitur, vz ꝙ magnificus Eques fuit heres institutus, et sic dicantur concordare in effectu rei,& substantia testamenti,dicuntur idonei ad illud probandum,licet apud eos reperiatur aliqua varietas in circunstantijs,& extrinsecis, illa enim non impedit quin dicatur recte probatum illud de quo principaliter agitur,si circa illud in effectu concordant,ita videtur velle glo. & ibi tradunt docto. per illum tex.in.c.nihil obstat.extra de verbor.significa.& in.c.dudum.in glo.super verbo substantia.de conuers. coniug.& docto.per illum tex.in.l.qui sententiam.ibi in vnū concordantes,conspirantesq; rei finem.C.de penis.cum similib. allegatis per Jas.in.l.ij.v.colum.in ver.secūdo ex doctri.Bald.elicio &c.& in versicu.confirmo predictam regulaz.C.de bono.pos. ẜm tabu.†vbi inter cetera dicit,& firmat sufficere ꝙ testes cōcordent super facto principali in eo,in quo consistit substantia negocij,& super quo litigatur.Nam licet postea in alijs discordēt non per hoc censeri debent ita varij vt repellantur, & subdit ꝙ istud millies allegatur in causis,quod etiam in effectu voluit do.Marianus socin.auus meus in consi.xxvj.ex his que in facto.iiij. colum.versic.& quamuis ipsi aliqualiter.vbi plures allegat,† vnde cum in casu nostro omnes isti testes concordent circa institutionem heredis,de qua agitur illam absq; dubio dicuntur probare etiam ꝙ in quibusdam alijs videantur in aliquo variare, & ita ēt firmat egregie Alexā.loquens de probatione testamenti in consi.xlvij.abunde per celeberrimos.scōa colum. versic.nunc est videndum.lib.ij.& in terminis fere nostris ita firmat Jas.in consil. xlj.factuz questionis,& controuersie.iij.colum.sub nume.iij.lib.i. †vbi inter cetera dicit ꝙ si testes concordant circa confectionem testamenti,& circa heredis institutionem,sed aliqui dicunt fuisse factum certum legatum,alij ꝙ non recordantur dicuntur predicti testes optime probare illud in quo sunt concordes,vt per euz, qui subdit ꝙ istud est pura veritas,sicut Deus est Deus,& ibi postea sub nume.iiij.plurima adducit ad corroborationes huius dicti,vt per eum videri potest.Licet igitur in casu nostro aliqui testes dicant fuisse factum legatum fratribus vno modo,alij alio, item quidam dicant factum legatum duabus ancillis, quidaz vero ancille,& famulo,& preterea quidam dicant iuramentū de non manifestando testamentum fuisse delatum per notarium, quidaz vero per testatorem,& quidam dicunt ꝙ fuit delatum ante lecturam testamenti,& quidam post,& etiam reperiantur quedaz alie diuersitates,tamen ex eis non impeditur legitima probatio testamenti,& institutionis heredis de do.Equite facta,cum in eis omnes testes sint concordes,& in veritate ego non credo super hoc probum aliquem virum hesitaturum, & ideo non curo super eo multum instare.†Et maxime quia varietas predictorum testium est concordabilis per multiplicationem actus,vel per interpretationem verborum,puta ante lecturam testamenti, scz finitam, et post,scz inceptam,vel in similibus verbis,iuxta doctrin. Barto. in.l.ij.§.creditum.ff.si certum peta.& in.l.insulam.§.i.ff.solu.matrimo.†Item etiam q: vnus testis plus dicendo, & alius minus non faciunt quin dicantur legitime probata ea in quibus cōcordant,prout docet dñs meus Soc.in consi.clxxj.diu profecto. in. iiij.colum.versicu.confirmatur nam licet &c.scōo volu.post Anto.de butr.in.c.scōo.cum glo.extra de regula.prout hec plene,& sapienter prosequitur do.aduocatus in suis allegationibus, qui etiam egregie,& docte demonstrat non obstare etiam aliquas varietates testium,que videntur considerari de vno teste ad se ipsuz eas singulatim prosequendo, ad quem in hoc gratia breuitatis me remitto,& etiam q: non puto ꝙ apud prudentissimos,& excellentissimos iudicare debentis,quicꝗ obstet quin sit optime per predictos testes probatum testamentū,& heredis institutio,prout in eis concordant,tam in prima depositione per eos facta, ꝙ in scōa. Et vltra dñm aduocatum ꝙ testes qui sibi ipsis, vel cum alijs varij videntur multis modis reducantur ad concordiam,et ꝙ propter eam varietatem dictum illoꝝ non reprobetur, in quo semper fuerunt constantes,& concordes traditur per do.Tyndarum in trac.de testi.quasi per totum,maxime circa fin. & per Jo. crot.in trac.de testi.in.vij.parte,in.xiiij. requisito, vbi materiam istam prosequitur per.xij.conclusiones. ¶ †Demus predictis testibus non obstat qd dicebatur eos debere esse omni exceptione maiores, cum agatur de reprobatione publici instrumenti, vt in contrariuz arguebatur,qm respondetur primo ꝙ imo sunt tales, q: quilibet presumitur talis,& plene idoneus,nisi probetur cōtrarium.c.fi.de presump.cum simi.de quibus per Cur.senior.in con si.lv.super processu.ij.colū.versi.sed ad ista omnia.†& ideo nō est opus articulari,& ꝓbare ꝙ tales testes sint omni exceptione maiores,vt voluit do.Franc.de rāponi.in auct. sed cum testator.C. ad.l.falci.quem refert,& sequitur Fely.in.c.cuz Jo.colum.mihi. xiiij.in ver.an autem oporteat.de fide instru.& ad istorum testium paupertatem, & varietatem satis.š.responsum est. ¶ † Potest etiam scōo responderi ꝙ allegata in contrarium possent procedere in testibus non descriptis in instrumento,sed in his qui sunt instrumentarij non sic est,q: eis omnino creditur quasi tunc dicatur eorum fides approbata qm fuerunt pro testibus rogati, prout est de intentione Bart.in.l.i.§.si quis neget.ff.quead. testam. aper.& ita firmat Cur.senior in d.consi.lv.scōa colum.ver.secundo respondetur.dicens hoc esse verum etiam ꝙ talibus testibus possit aliqua macula imputari,& istud etiam dixi.š.allegando in terminis testamenti,Bal.& Saly.in.l.parentes.C.de testi.& tradit Cor.in consi.ccxxxj.diu est.iij.colū.i.volu.& ita etiam voluit Beltrand.in consi.ccc.nobilis,& honesta.ij.colum. sub nu.iiij.ij. volu. ¶ †Posset & tertio dici,ꝙ si quid predictis testibus desit, (quod tñ negatur)supplet numerus,nam cum sufficiant quinq;, vt.š.dictum fuit,& octo sic deponant debet eis absq; dubio credi,iuxta glo.in verbo numerus,in.l.iij.in princ.ff.de testi.& tradit Cur.in dicto consil.lv.iij.colum.in versic.tertio respondetur.vbi plures alios allegat,& vltra eum ibi voluit Alex. in consil.cxlix. viso processu.scōa colum.ver.potest etiam respōderi.lib.v.Cum itaq; vt ex predictis constat dicendum sit istos testes de falso reprehendi non posse,maxime circa institutionem heredis, de qua ad presens agitur,qnimmo verum esse ꝙ illam concludenter ꝓbant,sequitur ꝙ ex tribus.š.in princ.alternatis non primum sit verum,sed vel scōm,vel tertium. ¶ Et si quis velit dicere illud secundum sciat ꝙ ei multum patrocinabitur ꝙ ille Fulgentius notarius aliqñ illud pro vero asseruerit, quando super veritate facti fuit examinatus,†nam cum nemo veritatem nouerit, melius ipso videtur ꝙ eius dicto debeat stari etiam ꝙ solus illud affirmet quasi de proprio facto dicatur testificari,propter quod videtur ꝙ ei credi possit.argumē.l.quero.in fi.ff.de edili.edi.& tradit Pau.de cast.in consi.cccxxxiij.visa petitione.post prin.& in consi.ccclxx.visis actis in fi.maxime attento ꝙ ita dictus notarius asseruerit in iudicio criminali, et in tormentis, iuxta tradita per do.Tyndarum in trac.de testi.in.c.xj.libri.i.Nec tunc obstat qd tale factum non videtur habere colorem,cur scz a testatore id factum fuerit,qm posset dici ꝙ varie sunt hominuz opiniones, & solus Deus est scrutator cordium hominum,& forte etiam id facere potuisset,vt per illud quod notario reliquisset moniales quietarentur,intelligentes a notario ꝙ ipse erant institute,& sic non dicatur fecisse testator animo se corrigendi,sciens illud testamētuz valere,quod prius legi fecerat,& quod in mente testium permanebat,& probabitur,prout vere permansit,& probatum fuit,†cuz quilibet presumatur scire iura.l.leges sacratissime.C.de legib. & tradit Alex.in consi.c.super primo dubio.ij.colū.ad fin.ver. nec dicatur ꝙ isto casu.li.vij.vbi alios plures allegat, & maxime hoc dicendum videtur de.d.Hieronymo testatore,cum esset peritissimus notarius,& sic non dicaz ꝙ id fecisset eo animo vt vellet vere moniales habere heredes,cum id expresse facere potuisset,vt in contrarium dicebatur,sed potius vt eas,vt ita dicam, deciperet,seu quietaret,cum vt audio pro eis sepissime molestabatur, & requirebatur,vt illas faceret heredes. Nec obstat ꝙ dicebatur tale quid non presumi de notario bone fame &c.q: respōdetur ꝙ contra talem presumptionez vrget propria assertio,vel ēt dici potest,vt.j.dicam circa tertium ex illis alternatis. ¶ Si quis vero illud scōm non acceptet quacunq; ratione motus, cum & primum nullo modo sit dicendum,vt ostensum fuit,necesse est vt dicat tertium fore necessarium,& in hanc partem ego sum procliuior. Ad quam vehemētissime me inducit vltra dicta per prestantissimum aduocatum,†q: vt mihi in facto presupponitur non est scriptum predictum testamentum,iuxta stillū predicti do.Hieronymi,& inter cetera in subscribendo nomē proprium, nam ipse semper scribebat,ego Hieronymus &c.cum aspiratione,vt ex omnibus instrumentis per eum confectis constat, in isto autem fauore monialiuz publicato legitur, ego Jeronymus.sine aspiratione,& sic aliter ꝗ ẜm consuetudinem suam, ex quo facile credendum est

totum testamentum esse falsum, arg. c. quam graui. ꝛ que ibi tra- 57 dunt doc. extra de crimi. fal. † sicut enim ibi littere nomine sedis apostolice scripte reputantur false, si stilus, ꝛ consuetudo sedis il- lius non reperiatur in illis, ita in proposito testamentum qd osten- ditur vti scriptū manu. d. do. Hieronymi debet reputari falsū, cum stilus, ꝛ consuetudo eius in scribendo in eo non reperiatur, 58 † ꝛ itā dicebat Bal. in. l. i. C. de emenda. Co. dñi Justin. in fine, ꝙ comparatio litterarum que fit de scripturis tabellionū debet fie- ri non solum in scriptura, sed etiam in stilo, vt per eum, quem re- 59 fert, ꝛ sequitur Jo. de ana. in. d. c. ꝗ graui. in princ. † vbi etiam di- cit ꝙ illa subtilitas debet cōmendari que tendit ad fraudis exclu- sionem, ꝛ sic ad inueniendam veritatem, prout in casu isto est ista 60 consideratio deficientis aspirationis. † Facit etiam qd dicit Ab- bas in. c. licet. de crimi. fal. dum in primo notab. dicit multos esse modos conferendi scripturam ad scripturam, ꝛ inter alios mo- dos dicit esse formam scripture, tractus, ꝛ signa, quibus quis in ea vti solet, quibus nō repertis presumitur falsitas. Sic igitur in casu nostro dicendum est non reperta aspiratione qua ipse domi. Hieronymus semper in suo nomine scribendo vtebatur. ¶ Et si quis dicat ꝙ ex eo falsitas concludenter non probatur, lꝫ apud 61 me sit satis probata. † Dicam ꝙ negari non potest quin sit falsi- tatis suspitio, que sola dicitur sufficere, ꝛ pro falsitate habeṫ, nisi tamen euidenter contrarium probetur. l. iubemus. C. de probat. prout per illum tex. dicunt Archid. ꝛ Gemi. in. c. in memoriam. xix. distinctio. cum concordantibus, vt per Jas. in consi. clxviij. in causa, ꝛ lite. ij. colum. iiij. volu. ꝛ per Dec. in consi. cccccxv. visa inquisitione. in princ. ¶ Et hoc sine dubio videtur procedere in causa ciuili qualis est ista, vt tradit Cur. iunior in consi. lxiiij. pre- supponitur in facto. iij. colum. ¶ Ex his omnibus abunde, ꝛ iu- ridice (vt puto) sublatum est primum principale fundamentū. s. factum in fauorem predictarum monialium. ¶ Ex quibus etiā 62 sumitur apertissima responsio ad scdm, † nam licet alias in dubio pro instrumento publico presumatur, vt in arg. dicebatur, tamen illud non procedit quando contra illud ostenditur manifesta ve- ritas, puta ꝙ testes contrarium deponant, iuxta doctri. Barto. in. l. i. §. si quis neget. ff. quemad. testamen. aper. cum concordan. vt per Alexā. in consi. xliiij. visis, ꝛ ponderatis. ij. colum. ver. ter- tio qꝛ dicta alienatio. lib. iiij. cū multis alijs qui allegari possent, ꝛ traditur hec materia plene per Cano. maxime Fely. in preealle- ga. c. cum Jo. super glo. super verbo instrumentum. de fide instr. 63 † vbi concludit vsqꝫ ad finē illius capituli per duas principales conclusiones ꝙ instrumentum publicum potest reprobari per te- stes nedum in ipso descriptos, sed etiā per non descriptos, ꝛ stan- tibus his que per eum ibi firmantur, proculdubio dicendum est in proposito nostro sublatam esse, ꝛ totaliter eneruatam fidem pre- dicti testamēti, seu publici instrumenti de eo exhibiti, cum nedum aliqui ex testibus in eo descriptis, sed omnes, ꝛ etiam duo alij in testamento non descripti apertissime, ꝛ concorditer deponāt con- tra dictum testamentum in fauorem monialium publicatum. Et adeo vt dicatur tale testamentum remanere absqꝫ aliquo teste il- 64 lud coadiuuāte, merito ergo valere non potest, † quia in iure nul- lum testamentum a quacunqꝫ priuilegiaria persona conditum, ꝛ in fauorem cuiuscunqꝫ persone, vel rei priuilegiarie valere potest absqꝫ duobus testibus ad minus, vt egregie declarat Jas. in con- si. clxxxiiij. circa legitimationem. in fine. ij. volu. Qd proculdubio procedit etiā quādo manu propria testatoris diceretur scriptū testamentum, saltem quo ad probationē si negetur, vt per Ale- xan. in consi. lxxvj. ponderatis his. post princip. ꝛ colum. penult. in ver. super quarto dubio. lib. iij. qui proprie loquitur in disposi- tione ad pias causas, ꝛ ita etiam dixit Jas. in. d. cōsi. clxxxiiij. fun- dando se in dicto consi. Alexan. ¶ Et preterea cū verum sit va- lere testamentum, ꝛ institutionem heredis factam de magnifico Equite beccaguto, prout per tot testes concorditer deponitur, ꝛ supra dictum fuit non potest dici ꝙ valeat illud quod publicatū 65 fuit in fauorem monialium, † qꝛ nemo ex paganis potest decede- re cum duobus testamentis. l. querebatur. ꝛ ibi glo. ff. de mili. te- sta. ꝛ. l. i. ff. de iniusto rupto testa. cum simi. ¶ Non obstat tertiū in quo vt audio, fit magnum fundamentum pro parte. d. monia- lium, qm̄ pluribus modis, ꝛ concludentissime respōdetur, vt per excellentissi. aduocatū in suis allegationibus, ꝛ inter alias mihi placent. s. scripte responsiones, ꝛ quelibet earum per se sufficeret. 66 ¶ † Et primo qꝛ tota vis arg. consistit in dispositione auct. quod sine, ꝛ in corpore vnde sumitur. C. de testa. dici potest ꝙ cum lo- quatur, ꝛ disponat particulariter fauore liberorum non dꝫ trahi ad fauorem ecclesie, siue pie cause quicquid voluerit Alex. ꝛ Ja- so. in cōsilijs in contrarium allega. ꝛ ita recte intuēti voluit Pa.

de cast. in consi. ccccli. visa dicta facti narratione. ad fi. ij. volu. ſm 67 nouam impressio. † inquit enim ibi ꝙ speciale est in scriptura pa- tris, vt. s. faciat fidem inter liberos, licet non sit solēnis, prout di- 68 xerat Bal. in. d. auc. qd sine. ſm quod ipse alleg. † ꝛ statim subdit Pau. de cast. ꝙ non per omnia procedunt a pari testamentū in- ter liberos, ꝛ ad pias causas, vt per eum, sic ergo vult ꝙ scriptu- ra manu propria defuncti nō sufficiat ad pias causas, lꝫ sufficiat inter liberos, ꝛ disponitur in dicta auct. quod sine. hoc idem sa- tis aperte voluit Aretin. in consi. lxj. diligenter, ꝛ mature discus- 69 sis. colum. penul. versi. veruntā istis non obstantib. † vult enim ibi ꝙ in testamento ad pias causas ad minus requirātur duo testes, iuxta. c. cum esses. ꝛ. c. relatum. el primo, cum ibi nota. de testam. quod intelligit etiam si diceret̃ ꝙ testamentum esset scriptū pro- pria manu testatoris, put etiam apertissime firmat Alex. in con- si. lxxvj. ponderatis his. in primo, ꝛ. iiij. dubio, lib. iij. lꝫ in liberis aliud videatur disponi in. d. auct. qd sine, prout pleriqꝫ intelligūt, 70 † de quibus ad pias causas dicit Areti. non valere argm̄, vt per eū, vnde cum in casu nostro nullus testis reperiatur, qui dicat se fuisse presentem predicto asserto testamento, nec vidisset illud scri- bi per. d. do. Hieronymum, sequitur ꝙ non debet attendi, nec illi 71 patrocinatur. d. auct. qd sine. † Et ꝙ. d. auct. quod sine. loquēs in testamento inter liberos non procedat in testamēto ad pias cau- sas, voluit etiam Corne. in consi. cccvij. videtur prima facie. col. pen. ver. tertio. d. auct. ꝛc. iij. volu. inquit enim ꝙ. d. auctē. dispo- nit simpliciter inter liberos, non autem disponit in testamēto ad pias causas, nec in eo procederet, vt per eum, ꝛ lꝫ ipse loquatur ad aliud propositum, vꝫ dum in. d. auct. requiritur vt tempus ex- primatur, tñ idem ex intentione sua dicendum est etiam in propo- sito nostro in eo qd ibi non requiruntur aliqui testes ſm doct. naꝫ nec illud trahi debet ad testamentum ad pias causas ex eadem ratione, qꝛ scꝫ simpliciter illud disponitur inter liberos, hanc ean- 72 dem opi tenet Jas. in. d. auct. qd sine. post princip. † concludens ꝙ quando reperitur scriptura manu propria testatoris, lꝫ quan- tum ad eius filios non requirantur testes, tñ secus est quantū ad relicta ad pias causas, illa enim non valebunt, nisi ad minus pro- bentur per duos testes, vt per eum qui alleg. Alexā. in. d. consil. lxxvj. lib. iij. hoc idem fere per eadem verba voluit insignis mo- der. do. Gugliel. de benedic. in eius copiosa repeti. c. raynucius. super ver. testamentū. el primo, extra de testa. nu. lxxxvij. est mihi 73 in car. clxxxvj. ij. ꝛ. iij. colum. † Et ista opi. vt scꝫ auctē. quod sine. non procedat in testamento ad pias causas iudicio meo tenenda 74 est. † Primo qꝛ magis cōmuniter approbatur, ꝛ vulgo dici so- let a cōmuni opinione in iudicando recedendum non esse, iuxta. l. i. cum ibi traditis per Bald. ꝛ alios. ff. de offic. questo. ꝛ tradit Matthesilla. in trac. election. verioris opinionis in princ. sub nu- me. ij. in fi. cum concordan. vt per Alex. in consi. xcv. visis proces- 75 sibus. ij. colum. in prin. lib. ij. † immo qui ꝯtra cōmunem iudicat dicitur facere litem suam, vt voluit Bar. in. l. ij. C. de pena iudic. qui male iudic. ꝛ dixerunt Ange. ꝛ Alex. in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. ꝛ ibi per Alex. circa fi. nec mirum qꝛ qui contra cōmunē iudicat, creditur id facere propter eius imperitiam, ſm Bal. in. l. i. ff. de sena. vt refert, ꝛ seqṫr Alex. in. d. consi. xcv. ꝛ hinc est ꝙ non procederet hoc quando manifesta lege, vel ratione cōmunis opin. conuinceretur, vt per Alex. in. d. l. cum prolatis. in fi. quod non est in casu nostro, sed potius contrarium, vt statim patebit. Scdo qꝛ ista opinio iustificatur multis dimissis duplici ratione. 76 † Prima est, quia fauorabiliores absqꝫ dubio sunt liberi, ꝗ pia causa, nō dico respectu legitime, sed simpliciter, iuxta illud Pau- li ad galathas, filius ergo heres, ꝛ iuxta illud Augusti. qui vult filio auferre, ꝛ ecclesie relinquere alium querat pro ꝯsilio, de quo in. c. ꝗꝗ. xvij. q. iiij. ꝛ ita voluit Bal. in. l. iubemus. post prin. C. 77 de testa. † dum dicit ꝙ apud naturalem rationem, apud ius ciui- le, ꝛ canonicum magis est considerandus fauor filiorum, ꝗ eccle- sie, ꝛ pauperum Christi, idem voluit Pe. de ancha. in rub. de te- 78 sta. lib. vj. in. ij. colum. ꝛ in. c. si pater. in. vij. nota. eod. tit. † dicens ꝙ in successionibus filij sunt etiam ipsi Deo preferendi, idem vo- luit Roma. in auc. similiter. in vltimo speciali pie cause circa con- 79 tractus in fi. inquit. n. † ꝙ iura minus fauent pie cause in vltimis voluntatibus, ꝗ liberis, ex quo ibi vult ꝙ lꝫ alias nominatio fi- lij, aut heredis in actu inter viuos tribuat ei hereditatem, non tñ ita est in ecclesia, vel pia causa, vt per eū, hoc idē firmat. d. Cap. 80 in consi. xxij. punctus qdam Thadeus. in fi. † dicens ꝙ lꝫ aia pre- ponēda sit corpori, non tñ pia causa preferēda est filijs, ꝛ alleg. di- ctū Augusti. de quo. s. vt per eū, idē dixit. d. Maria. soci. auus meus in ꝯs. xxiij. circa predictā ꝯsultationē. mihi col. xviij. in pn. 81 † inqṫ. n. ꝙ longe magis est priuilegiaria, ꝛ debita cā filiorum, ꝗ sit fauor

fauor pie cause,quod et aperte firmauit Andr.barb.in 9sil.xiij.Clementissimi Dei patris.vj.colu.ad fi.& in 9sil.xxxiij.Clementissimi Dei patris.in princ.j.vol.Corne.in 9sil.clvj.De duabus.iiij.col.in prin.sub litera.F.ij.vol.& in 9si.cclxxvj.Viso supra scripto.iij.colu.sub litera.B.iij.volu.Ias.in 9sil.ccxij.Alta & valde profunda.iij.col.ij.vol.vbi plures allegat,& Deci.in.c.j.x.col.ver

82 sic.sexto a simili.extra de proba.†dicens q plus fauetur liberis,q ecclesie,quod etiam voluit in.l.licet ij.col.ad fin.C.de pac.expresse dicens hoc procedere vniuersaliter etiam vltra 9sideratio nem legitime,qd etiaz ibi sequitur elegans moder.Andre.alcia.

83 in glo.sua super verbo fauore,†& 9traria opinio posset procedere,qn relictum esset factum pie cause pro male ablatis,put egregie declarat Deci.in.d.l.licet.si igitur causa filioz est fauorabilior pia causa,sequitur q.d.auc.quod sine in eo q filioz fauore vult fm aliquos valere scripturam patris etiaz sine testibus,no debet

84 trahi ad fauorem pie cause cui iura minus fauent.† Quod etiam secuda ratione probatur,nam illud in filijs toleratur sicut & alia quelibet imperfectio.l.hac 9sultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.quia ipsi omnino sunt ab intestato successuri,& sic causa testati fouet causam intestati,& econuerso.nec cadere potest aliqua suspitio,q pater fuerit inductus ad sic testandum,seu q in eo falsitas aliqua interuenerit ex quo vt dixi filij erant omnino ab intestato successuri,prout voluit ex alioz intentione patruus & dns meus Soci.in 9sil.clxiij.Non fuisset opus.ij.col.& per totum.ij.volu.& declarant doct.in.d.§.ex imperfecto.maxime Ias.in.iij.colu.qui etiam idem voluit in 9sil.lxvij.Viso themate.j.colum.j.volumi.

85 ¶ †Et hinc est q eiusmodi tollerantia,seu specialitas,scz q valeat testamentu imperfectum inter liberos,& sic in pposito nostro sine testibus,no procederet si filij essent inequaliter instituti,maxime si inequalitas esset notabilis,cum no essent sic ab intestato successuri,vt voluit Roma.in 9sil.clxxix.Amplissime doctor.v.colum.versi.quod & posito.& in 9sil.ccclxxxv.In casu premisso.j.colum.versi.secudo principaliter.& fuit opinio Specu.in titu.de instrume.edi.§.compendiose.versi.quid si pater habens tres filios,prout etiam Roma.vbi supra allegat quod etiam in simili voluit Cuma.in.l.filius qui in ptate.ff.de lib.& postb.& Fulg.in.d.l.hac 9sultissima.§.si quis aut.col.pen.versi.non.n.sufficit,qd et voluit Deci.si bene aduertat in.l.vt liberis.in.iij.not.C.de colla.& hanc opi.sentit Bar.in.l.si duobus.§.si prius.ppe fi.ff.de bon.pos.9tab.du dicit debere institui eum qui tz primu gradu ad hoc vt ca testati foueat causam intestati,idem tradit Deci.in 9s.cv.Et pro renui.col.fi.in ver.secundo etiam rnderi pot.& in 9si.dcxxxi.Casus de quo queritur.post princ.& Curt.iunior saltem quando notabilis sit inequalitas in.d.§.ex imperfecto.in secunda dubitatio

86 ne.†Cuz itaqz in proposito nostro iste moniales non essent ab intestato successure predicto domino Hieronymo,seqtur q in eis cessat ratio.d.aucten.quod sine merito debet cessare etiam dispositio per locum a cessante ratione.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patrona.&.c.cum cessante.de appellatio.cum simi.Hec sufficiant pro ista prima responsione ad tertium fundametum,& ad dicta aucten.quod sine.que est cocludentissima,& de sola sufficit ad victoriam saltem ex prima ratione,cuz de secuda,seu de eo quod in

87 ea vltimo loco dictu fuit possit probabiliter dubitari,†per ea que magis comuniter dicunt docto.in dicta aucten.quod sine.duz volut & presupponunt illum tex.habere locum etiam si filij inequaliter instituantur,prout etiam dicit Alex.in dicta.l.hac consultissima.¶ Sed ex abundanti datur,& alia responsio,secudo igitur ad tertium fundametum respodetur,& sic ad dictam auc.quod sine.posito q prima ista solutio no procederet,seu secuda ratio in eo

88 allegata,†q.d.aucten.procedit quando de voluntate testantis nihil aliud apparet nisi scriptura illa manu propria,nam tunc toleratur,vt inter liberos valeat,quia cum nihil repugnet presumitur patrem sic voluisse cuius voluntati sic presumpte,licet careat solenitate,& testibus lex prestat robur speciali fauore liberorum.Verum si de 9traria voluntate patris costaret proculdubio talis scriptura reijceretur,ne quid cotra voluntatem eius per legem va

89 lidaretur,†quoniam legis intentio semper fuit,& est defunctoruz voluntatem perquirere,& inuentam seruare.l.in coditionibus.primum locum.ff.de coditio.& demostratio.l.ex facto.la grande.ff.de heredi.instituen.l.iij.C.de libe.preteri.l.quoniam indignuz.C.

90 de testame.&.l.j.C.de sacrosanc.ecclesijs.cuz similibus.¶ †Hinc dicimus,q in vltimis voluntatibus lex pedetentim defunctoruz intentionem omni diligentia perquirit etiam per coiecturas,sicut venator leporem perquirit eius vestigia sectando,vt inquit Bal.in.l.quidam.in princi.C.de neces.serui.institu.Sed sic est,q in proposito casu manifeste costat de voluntate testatoris contraria pretenso publicato testamento,& scripture vt asseritur manu testatoris facte merito sequitur,q talis scriptura no debet attendi velut non cotinens veritatem.¶ Cotraria autem voluntas ostenditur,quia per octo testes cocludentissime probatur q dominus Hieronymus predictus fecit heredem magnificum Equitez de Beccagutis,& non predictas moniales,& ipsorum testium depositiones iuridice defenduntur,vt supra plene fuit demonstratum.Et circa scripturam per notarium publicatam,dico q secundum aut tertium ex tribus.S.in principio disiunctiue cosideratis necessario interuenit,vt.S.deductum fuit.Et ista respósio,ni fallor,est plusq clarissima,& tollit omnem difficultatem sicuti etia facit pri

91 ma.¶ †Sed & tertio rndetur,q allegata in 9trarium possent pcedere quado scriptura manu defuncti reperiretur in qua sola cofidisset nihilqz vltra circa eam perquisiuisset,& postea dicte scripture nihil opponeretur,aut obstaret nisi solenitas,& testium defectus,quia tunc si sit inter liberos eorum fauore,& si vis etiam fauore pie cause seruaretur,& ita etiam pcedat quod dicit Bart.in.l.si is qui.in.ij.q.ff.de testa.Sed in casu nostro non sic est,qz dns Hieronymus testator non confidit in illa sua scriptura,sed vltra querendo voluit eam publicari coram testibus ad illud expresse vocatis,& sic voluit vltra scripturam,q veritas sui testamenti in fide testium,& notarij consisteret.Unde cum testes omnes 9tradi

92 cant dicte scripture non video quo modo illa subsistere possit,†qz publicum instrumentum,& scriptura eius perdit fidem si aliqui ex testibus instrumentarijs illi 9tradicant,iuxta doctrinam Bar.comuniter approbatam in.l.j.§.si quis neget.ff.queadmo.testame.aperi.& tradunt Inno.Imo.Abb.& alij docto.in.c.cum ioanes.de fide instrume.vt ibi videri potest per Fely.col.xiiij.cu duabus seq.in versi.secuda coclusio sicut per testes &c.Et adeo verum est hoc,vt pcedat etiam si vnus tantu ex testibus necessarijs 9tradicat,vt per Bar.in.d.§.si qs neget,& tradit patruus & dns meus Soci.in 9si.xx.In facto presupponit.ij.col.iij.vol.Et eo maxime hoc dcm est in casu isto,qz nedum vnus,aut aliqui testes,sed omnes 9tradicunt taz instrarij,q etiam duo alij qui interfuerat,& qz nullus est testis qui pretensum publicatum testm coadiuuet,iuxta tradita per Fely.ibi col.xv.& qm hoc in iure nostro expeditissimum est,non instabo vlterius super eo.¶ Et si quis dicat cotra istam rnsionem,q testator eligendo viam publicadi testm coraz testibus fecit illud ad maius robur eius,vn non dz hoc operari

93 inualiditatem,& sic 9trarium effectum,†qz inducta ad augumentum non operantur diminutionem.l.si mancipia.& ibi nota.ff.de fundo instruc.cum simi.& etiam ne videatur testator elegisse viaz ad impugnadam suam volutatem,iuxta.l.iij.ff.de mili.testa.Respodetur,q no ex eo impugnat testm qd alias valeret,qz fuerint adhibiti testes,& publicatum fuerit cora eis,ex eo.n.magis validaret vt in argumeto dr si cum preteso testameto testes 9cordarent,sed qz per depositione testium ostediture ptensum testm non esse illud qd coram testibus lectum,& publicatum fuit reddit suspectum ita vt fide non heat,& de eo necessarium sit secundu,aut tertiu ex illis tribus de qbus in principio diximus,vt et.S.deductum fuit.Et pro ista tertia rnsione,que etia de per se sola sufficeret,& tollit omne difficultate,†facit qz quado quis vult aliquam

94 scripturam,vel aliam suam voluntate publicari,& coram testibus solenizari tunc anteq illa fiant talis voluntas,& scriptura nunq dr pfecta,nec valere potest,prout declarat Fulgo.in consil.xxix.Punctus questionis talis est.in fine.dices q talis vltima voluntas,nec inter liberos valere potest,vt per eum,& 9sequenter etiaz & minus ad pias causas,& ita q etiaz ad pias causas non valeat firmat Ias.in cosil.clv.In causa & lite.col.penul.versi.scdo rndetur.iiij.vol.quod et voluit Deci.loques de testamento inter liberos in 9si.cccclxxxviij.In causa & lite que vertitur.col.ij.Dic.& qz cum testator voluerit.& si ita est,quando testes no reperiuntur

95 fortius est in casu nostro in quo 9tradicunt,†nam ad inualidandum actum plus est,q adhibiti testes contradicant q si no reperiantur,vt constat ex his que tradunt docto.in dicta.l.prima.§.si quis neget.queadmo.testa.aperi.iunctis notatis in dicta aucte.quod sine.Et ista satis superqz sufficiant pro responsione,& remotione tertij fundamenti,& omnium que in eo deducta fuerut.Licet etiam & alijs modis responderi posset negando,scz scripturaz fuisse manu testatoris absolute,tum quia non probatur per testes

96 aliquos fuisse eius manu scriptam,†tum etiam qz comparationi facte in pposito no esset omnimoda fides prestanda,iuxta tradita per Alex.supra allegato consilio.lxxvj.lib.iij.prout hec plene prosequitur excelletissimus Aduocatus in suis allegationi.Sed ego gratia breuitatis cum necessaria non sint aliter non psequar remittedo me ad predictas copiosas,& doctissimas allegationes

in quibus etiam ꝛ alijs modis remouetꝛ fundamentum.d.auc.qꝺ semel,† qꝛ scꝫ loquitur in testamento in scriptis,iuxta tradita per Corne.ibi in fi.ꝛ in iam allegato ꝯsil.cccvij.iij.vol.cū nos sumus in nūcupatiuo. Ac ēt qꝛ in casu nr̄o non fuit scriptus dies manu testatoris,put ibi requirit̄,que similiter gratia breuitatis dimitto cum predicte tres rn̄siones,ꝛ earum quelibet per se distincta sufficiat,ꝛ tollat omnē difficultatem, vt ex predictis ꝯstat. ¶† Non obstat modo quartū fundamentū,qꝛ vera ꝛ clarissima rn̄sio est,ꝙ verba enunciatiua que asseruntur ꝓlata per dictum dn̄m Hieronymum infirmū,ꝙ bona sua reliquerat monasterio, esto ꝙ lꝫime ꝓbarentur,qꝺ negari potest,ꝓpter deponentium suspitionem, vt per aduocatum ostenditur ad plus ducunt presumptionem iuris cui standum esset nisi ꝯrium ꝓbarentur,vt tradunt Abb.ꝛ alij in d.c.si.de succes.ab intesta.ad quod faciunt notata per glo. ꝛ docto.in.d.c.is qui fidem.de sponsa.ꝛ in.l.siue possidetis.C.de probatio.cum concor.vt per Deci.in ꝯsil.cccc.Uiso eleganti ꝯsilio.iiij.col.versi.ꝛ licet ille qui prius habuit,sed in ꝓposito nostro cōtrarium manifeste ꝓbatur,qꝛ per octo testes ꝯcludentissime deponitur,ꝙ dn̄s Hieronymus fecit heredem equidem beccagutum, vt.s̄.dictum fuit,ergo ꝛc.† Placet ēt ad istud argumentuꝫ rn̄sio illa ꝙ dicta in argumento non ꝓcedunt quando precessisset aliud testm̄ solēniter factum de quo reuocando ageretur, quoniam tūc dispositio,seu testm̄ quod presumeretur per illa verba enunciatiua,ꝛ sic testm̄ quod non posset dici solēniter factum nō operaretur reuocationem primi solēniter facti, iuxta tradita per Oldra. in ꝯsil.cxix.Titius ꝯdidit testm̄. prope finem.cum ꝯcor.allegatis per excellentissimum aduocatum.Ad quod vltra eum facit decisio Pau.de cast.in consil.ccclxvj.Uiso puncto ad fineꝫ. quod in nouis reperitur nu.clv.j.volu. dum vult ꝙ opinio glo. in.l.iubemus.C.de testa.† ꝙ valeat testm̄ factum ad interrogationem alterius per simplicem rn̄sionem,sic,factuꝫ ab eo qui grauissime infirmabatur nō procedit qn̄ talis per prius fecerat solēne,ꝛ validū testamentum de quo reuocādo ageretur,vt per eum,qꝺ etiam voluit Guid.pap.in ꝯsil.lxxxiiij.Uisis duobus.in fi. Crot.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verbo.obliga.patruus ꝛ dn̄s meus Soci.in cōsilio xcij.In causa domini Antonij.ix.col.versi.a priori.iij.volu.dum ibi simpliciter refert ꝛ sequitur Pau. de cast.ꝛ idem voluit etiaꝫ elegans moder.Zasius in ꝯsil.iij.Per reuerendissimum in Christo patrem.car.vij.versi.deniqꝫ proposito.ꝛ ita alias nondum est annus consului.Sed in casu nostro iaꝫ precedebat testamentum validum,ꝛ solēne in fauorem predicti equitis,ergo ꝛc. ¶ Ad quintum fundamentum rn̄detur primo, †ꝙ ex verbis predicti instrumenti,vꝫ,le mie herede,non ꝯstat ꝙ dn̄s Hieronymus intellexerit de predictis monialibus. Et vt verum fatear videtur mihi, ꝙ qui se in hoc fundant multum debiliter moueantur cum possit illa verba ad varias personas referri,†ꝛ nō probat hoc esse quod ab hoc ꝯtingit abesse.l.nō hoc.C.vnde legiti.l.ad probationem.C. de probatio.ꝛ.c.in presentia.extra de probatio.cuꝫ simi. ¶† Secūdo respōdet,ꝙ opinio Bart.in.d.l.tale pactum.§.fina.nō videtur de iure vera,nec iure ꝓbatur,vt inquit Roma.in.d.auc. similiter.C.ad legeꝫ falci.in.vj.speciali pie cause circa ꝯtractus, vt per eum. ¶ Et licet ipse dicat,ꝙ forte opi.Bart.seruaret̄ in pratica,qꝛ non habet ꝯtradictorem.Tamē in hac decipitur, qꝛ imo ni fallor nō debet seruari in pratica, qꝛ multos habet ꝯtradictores,vt sic possimus dicere,ꝙ magis cōmuniter reprobatur, nam vltra Roma.in loco predicto ꝯtra Bart. tenet Ange. in.d.§.fi.j.col.in versi.sequitur in tex.ibi cōtulisse iudicium supremum,†dicens ꝙ actus ꝯtrahendi realiter,ꝛ essentialiter differt ab actu testandi, ꝛ prohibitum per actum inter viuos est, quem fieri heredem,vt per eum,qui idem dixit in.l.epistola.in princ.ff.de pactis. dicens ꝙ opinio Barto.cōfunditur per glo.ibi positam, vt per eā. ¶† Contra Barto.tenent etiam ibi Paul.de cast.ꝛ Fulgo. ꝛ dicit Paul.ꝙ ita etiam tenuit ibi Bald. ꝛ ꝙ miratur ꝙ Barto.istud idem non dixerit. ¶ Istud idem ꝯtra Barto. videtur firmare Jacobin.de sancto georgio ibi in vltimo notabili. Et licet Jas.in.d.§.fina.ꝛ in dicta.l.licet.in quinto notabili post do. Alexan.videatur aliqua dicere pro tuitione Bar.tamē cōmunis opinio est ꝯtra eum,ꝛ ipsemet Jas.postea dicit se dubitare,ꝛ in.d.l.licet.saltem in pia causa, ꝛ ita ꝯtra Bart.tenet etiam Curt.senior in.d.l.licet.in princ.dicens opinionem Bart. non esse tutam, vt per Ang. Pau.de cast.ꝛ Roma.in locis preallegatis ad quos se remittit. ¶ Posset ꝛ tertio responderi ꝙ dicta in argumento possent ꝓcedere,vbi ex alio vera essent, quādo de ꝯtraria voluntate morientis nō appareret,ꝛ quādo nō ageretur de reuocatione testamenti precedentis ꝭm ꝙ supra fuit rn̄sum ad quartū fundamentum,nō repeto gratia breuitatis. ¶† Non obstat sextum fundamētum, qꝛ ex predictis colligitur clara rn̄sio,nam dicta in argumento procedunt quādo de mente disponentis testatoris potest probabiliter dubitari,ꝛ verba possunt trahi in vnuꝫ, ꝛ in aliū sensum,sed in casu isto de mente,ꝛ volūtate testatoris apertissime ꝯstat, scꝫ ꝙ voluerit sibi fore heredem Equitem Beccagutum, put eum in solēni testamēto heredem istituit,vt per multos testes euidentissime ꝓbatur ꝭm ꝙ supra deductum fuit. ¶ Et licet tale solēne testamētum seu scriptura de eo facta propria manu testatoris,prout testes deponunt nō reperiatur,tamē satis est,ꝙ per testes ꝓbatur.† Et cum ad probādum solēniter fuisse factum testamētum,ꝛ testes fuisse rogatos sufficiant duo testes,vt tradūt docto.maxime Jas.in.l.ij.in.iij.ꝛ.iiij.col.C.de bono.posses.ꝭm tab. cum ꝯcor.put etiam supra fuit dictum absqꝫ dubio dicēdum est, predicta recte ꝛ abundantissime ꝓbari per predictos octo testes. ¶† Et vltra etiam potest scd̄o ad argumentū rn̄deri, ꝙ doctri. Bar.ꝛ aliorꝫ in.l.ij.ff.de vulg.ꝛ pup.s̄.in ꝯriuꝫ allegata procedit quādo aliqua facta sit dispositio per testatorem de qua manifeste ꝯstet,sed dubitatur quo modo debeat interpretari cuꝫ possit multifariam intelligi,tūc.n.posset tolerari,ꝙ verba prolata extra testamentū,ꝛ testatoris affectio essent ꝯsideranda pro declaratione dispositionis, ꝛ pro vera mente testatoris suscipienda. Sed hoc non cadit in casu nostro,nam nulla est certa dispositio de qua propter eius dubitationem,interpretanda agatur,sed solum disputatur,vtrum testm̄ ꝓbatum per predictos octo testes de iure sit seruandum ꝯtra pretensum testm̄ publicatum in fauorem monialiū de quibus supra circa quod absolute dicēdum est, seruādum esse, ꝛ debere preualere ꝭm ꝙ.s̄.declaratum fuit. ¶ Non omitto etiā ꝙ istud sextum fundamētum posset retorqueri,qm̄ do. Hieronymus plura verba,ꝛ pluries dixit ostendentia, ꝙ volebat sibi fore heredem magnificum Equitem Beccagutum,ꝛ ꝙ cum vxoreꝫ, ꝛ filios maxime diligebat vltra naturaleꝫ affectionem, qꝛ scꝫ erat sibi sanguine ꝯiunctus,prout hec omnia in processu probantur,ꝛ ꝓsequitur excell. Aduocatus,vt sic ex affectione, ꝛ verbis testatoris in dictū dn̄m Equitem posset sūmi ꝯiectura,ꝛ argumētū in fauorem dicti Equitis per ea que.s̄.in ꝯrium fuerūt allegata, ea in ꝯtrarium retorquendo. Et ista pars in fauoreꝫ Equitis dꝫ preualere,qꝛ que ꝓbantur in fauoreꝫ monialiū videnꝫ nō secura, tuꝫ qꝛ deponētes videnꝫ ex ꝓpria affectione suspecti, tuꝫ ēt qꝛ de verbis prolatis in fauorem illaꝝ,si vera fuerunt ꝓbata est causa,alia q̄ vera mens,ꝛ volūtas eis relinquendi,put per dn̄m Aduocatum abūde ostendit̄. Uerum super istis nō curo insistere veluti nō necessarijs. Ea.n.que supra deducta fuerūt satis supqꝫ sufficiunt pro remotione illius sexti fundamēti. ¶† Nouissime nō obstat, quod vltimo loco dicebatur de fauore religionis,ꝛ pie cause per.l.sunt ꝑsone.ff.de religio.ꝛ sumpti.funeꝝ. Quoniā primo rn̄deri potest,ꝙ imo etiam in ecclesia stricta ratio attendi dꝫ etiam ꝯtra eam,naꝫ cū illa sit adiutrix,ꝛ cultrix iustitie nō patitur, neqꝫ vult aliquid ꝯtra iuris rōnem etiā pro se fieri,vt dr̄ in.c.j.§.sed diuersum.in tit.de alie.feud.ꝛ nō dꝫ ecclesia cum aliena iactura ditari. c.suaꝫ.vbi doct.de pen. imo dꝫ oibus prodesse,nemini nocere.c. deniqꝫ.xiij.q.v.† Nec in ꝯriuꝫ ꝓbat̄ in.d.l.sunt ꝑsone. lꝫ vulgo, vt supra alleget̄ loquor ꝭm veram literam in qua sic legit̄,nā preter publicam vtilitatem ne insepulta corpora iacerēt strictam rationem insuper habemus que nunq̄ in ambiguis religionū questionibus omitti solet ꝛc.ꝛ ita legitur in pandectis. Ex qua litera que mihi semp placuit,primo cessant ambages de quibus ibi per glos.que dantur ꝭm cōmunem literam impressam, scd̄o apparet, ꝙ ibi non probatur illud ad quod vulgo allegatur,sed potius cōtrarium cum ibi dicatur strictam rationē nunquam solere omitti. ¶† Nec obstat.l.antepenul.ff.de manumis. ꝛ.l.in ambiguis.ff. de iure dotiū.quas allegat Alex.in ꝯsil.cciiij.in ꝯtrarium allegato,qꝛ non loquunꝫ in ecclesia,sed in libertate,ꝛ in dote que in iure reperiunꝫ fauorabiliores,sicut ēt est matrimoniū,ꝛ testm̄, vt in c.fina.extra de re iudi.qui tex.ad hoc me nō parū inducit, nam si idem esset in ecclesia vtiqꝫ etiam ibi de ecclesia diceret̄, non diceretur ergo ꝛc.argu.l.i.§.finautem ad deficientis.C.de cadu.tollen. ꝛ.c.inter corporalia.circa mediū.de transac.episcopi. cum simi. ¶† Secūdo posito,ꝙ allegata regula in argumento sit vera respondet̄,ꝙ procedit in dubio,ꝛ vbi de iure non ꝓbaretur ꝯrium, sed vbi iustitia est,ꝯtra ecclesiam ꝯtra eaꝫ debet iudicari,†qꝛ non sumus ecclesie in iustitia debitores, ita vt alijs iniustitiam faciamus sicut de viduis, ꝛ alijs miserabilibus personis dicitur in.c. ex tenore,de foro competen.ꝛ in.c.nuper.de dona.inter virum,ꝛ vxo.ꝛ ibi notant docto.maxime Barba.in dicto.c.ex tenore. in septimo notabili, vbi ad hoc plura congerit, vt per eum. ¶ Ad quod bene facit dictum.c.primum.§.sed diuersum. de alie. feud. Sed sic

Sed sic est; q in casu isto non sumus in dubio, quia aperta iustitia probata est in fauorem magnifici Equitis Beccaguti, vt ex predictis constat ergo ꝛc. ¶ † Et ex his constat non obstare auctoritatem Roma. in aucten. similiter. C. ad legem falcidiam. in contrarium allegatam, quia vel non habet locum fauore ecclesie vt in prima solutione, vel pcedit, prout vere loquit in casu dubio quod non est in casu nostro. Et illud manifeste patet, qꝛ loquitur quando probationes, vel etiam sententie essent inuicem impugnantes, ita vt non appareat, sed dubitetur que debeat preualere. At in casu isto ex. s. plene deductis constat testamentum pbatum in fauorem pdicti equitis debere omnino anteponi, ꝛ preualere pretenso testamento in fauorem monialiũ publicato. ¶ De quo absolute dicendum est verum esse secundum, aut tertium ex tribus alternatis. s. in prin. prout. s. dictum fuit. Laus Deo.

Maria. soci. iuni. patritius Senẽsis iurisco. Padue. 1542.

SVMMARIVM

¶ De relicto facto filiabus si masculos vxor non pareret, vtrum cum substitutione in eo facta habeat locum nato masculo, ꝛ in pupillari etate mortuo.

¶ Et de importantia illorum verborum, tunc ꝛ eo casu.

1. Substitutio facta in casu quo posthumus non nascatur, posthumo nato, ꝛ in etate pupillari mortuo regulariter locum habet. vide infra numero. 4.
2. Legatum si sit factuꝫ filiabus si masculos non pareret an vna cũ substitutione in eo facta masculo nato, ꝛ in etate pupillari defuncto locum habeat.
3. Dispositio facta sub conditione si masculi non nascantur conditione deficiente inutilis redditur.
4. L. fina. C. de institutio. ꝛ substitutio. sub conditione fact. de qua substitutione loquatur.
5. Substitutio pupillaris directa vulgarem in se continet.
6. Substitutio pupillaris dicitur fauorabilis. Fideicommissaria autem est onus ideo ad casum non expressum non extenditur.
7. L. fina. C. de institu. ꝛ substitu. quomodo procedat.
8. Voluntati testatoris standum est.
9. Verborum tunc ꝛ in eo casu natura est ad casum expressuꝫ dispositionem restringere, ꝛ non ad alium casuꝫ dato, q alias dispositio ex sui natura ad alium casum traheretur.
10. Substitutio vulgaris in vno casu expressa, quãdo sunt hec vba, tunc ꝛ eo casu, ad pupillarem non porrigitur, licet alias secus.
11. Testator de aliquibus bonis non disponẽdo censetur velle q ad succedentes ab intestato deueniant.

CONSILIVM CXC

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. ¶ Licet in presenti consultatione abunde, ꝛ subtiliter scripserit clarissimus Jurecõsultus dominus Augustinus berhous mihi vti pater honorandus ꝛ conclusio per eum firmata videatur iuridica per allegata in dicto consilio. Tamen dubitatio non parua videtur sũmi ex. l. fi. C. de insti. ꝛ sub sti. sub condi. fac. † nam ibi in fine dicitur, q substitutio facta in casu quo posthumus non nascatur regulariter habet locum etiam posthumo nato, ꝛ in pupillari etate mortuo, vnde sic in casu nostro videbatur, q relictum predij de Villa franca cuꝫ vinea, ꝛ Castelluccio factum filiabus testatoris si masculus ex vxore non nasceretur haberet locum etiam nato masculo, ꝛ mortuo in pupillari etate, argu. d. l. fina. ¶ Quod certe ratione suaderi videtur, qꝛ scꝫ sic videtur verosimilis mens testatoris, ꝛ enim de hoc casu interrogatus verosimiliter sic respondisset cum non videatur reddi posse ratio diuersitatis, put etiam arguebat excell. cõsultor in tertia ratione dubitandi. Et pro isto argumento solet vulgo allegari glo. ꝛ ibi tradunt doc. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. cum alijs vt per dominum consulentem loco predicto. Et si relictuꝫ diceretur etiam eo casu factum non est dubium, q etiam substitutio reciproca expresse facta inter filias diceretur pariter locum habere. ¶ His tñ non obstãtibus, ꝛ iuridice remotis, vt infra patebit verissimam puto ꝯclusionem dñi Consultoris, † vt. s. legatum predictũ, ꝛ cum eo substitutio euanuerit. Et ꝯsiter q nunc maritus do. Gentilis filie testatoris nuper defuncte vti eius heres testamentarius non teneat ad aliquid restituendum do. Andree alteri filie testatoris supuiuenti per ea que. s. copiose, ꝛ docte per do. Cõsultorem deducta fuerunt. Et tota vis in eo ꝯsistit, † qꝛ cum ipsi testatori natus fuerit filius masculus oĩno dispositio facta per eum si masculi non nascerent, vt in testamẽto in ver. quod si non pareret filios masculos, fuit reddita vana, ꝛ inutilis eius ꝯditione deficiẽte, iuxta. l. meuius. ꝛ. l. qui hrdi. §. plautius. ꝛ ibi tradita p Bart. patruum ꝛ dñm meum Soci. ꝛ alios. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. cum simi. natus aũt masculus fuit heres vna cum matre eius dña Masina, iuxta formã testamenti in quo non reperitur postea aliqd dispositũ si talis masculus moriat excepto eo q in casu quo natus masculus sine filijs obiret, relictum fuit prediũ del cerro, seu pars eius fratribus predicatoribus, vt in testõ legit. Quo aũt ad cetera bona dicitur casus omissus, ꝛ pp̃terea remanet in dispositione iuris cõmunis. l. cõmodissime. ff. de libe. ꝛ posthu. l. si cum dotem. in prin. ff. solu. matri. l. si extraneus. ff. de ꝯditio. ob causaꝫ. cum simi. Unde cum decesserit postea dictus filius masculus, ꝛ post euꝫ dña Masina mater qui erãt instituti heredes in testamento in casu quo masculi nascerentur, put euenit, eis dicuntur ab intestato in effectu successisse dña Andrea, ꝛ dña Gentilis filie testatoris, ꝛ dicte dñe Masine, ꝛ sorores dicti filij masculi pro aliqua parte ex persona earum matris, ꝛ pro maiori parte ex propria persona ipsarum, iuxta aucten. cessante. ꝛ in corpore vnde sumitur. C. de legiti. heredi. iuncta aucten. in successione. C. de suis ꝛ legiti. ꝛ auct. defuncto. C. ad tertullia. ¶ Ex quo apertissime sequitur, q prediũm de Villa franca cum vinea dicitur peruenisse ad predictas sorores non iure relicti eis facti per patrem, quod dicit euanuisse, vt dictum est. Sed iure hereditario vti ad hrdes matris, ꝛ fratris. Si igitur legatum de dictis bonis factum dicit euenisse, non potest hre locum substitutio in tali legato facta, vt de se notuꝫ est. ¶ † Non obstant allegata in ꝯrium, naꝫ ad. l. fi. rñderi potest, primo, q loquit in directa substitutione nos vero loquimur in fideicõmissaria, put ista solutio colligitur ex dictis. s. per do. Cõsultorem. Et vltra eum dico q ratio differentie est in pposito, † qꝛ ibi agitur, fm cõmunem intellectum, de directa pupillari ad quã porrigitur vulgaris ex legali interpretatione, vt. l. ij. ꝛ. l. Quis. C. de impube. ꝛ alijs substitu. ꝛ. l. iam hoc iure. in prin. ff. de vulga. ꝛ pupill. † que pupillaris substitutio dicitur fauorabilis. l. si pupillus. alias incipit iulianus. post princ. ff. de acquiren. heredi. ꝛ notatur in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. sed fideicõmissaria de qua hic agitur dicitur onus, vt. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vul. ꝛ pupil. cum simi. merito ergo dꝫ strictius interpretari, vt sic nõ extendat vltra casum expressum, ꝛ ita in simili arguit Beltran. in ꝯsi. cccxl. Ponitur in facto q dudum. iij. col. versic. ꝛ nimirum si vltra ea. j. vol. ¶ Posset etiam secũdo dici q sicut ibi existentia matris facit ne substitutio illa locum habeat filio nato, ꝛ impubere mortuo, ita ẽt ꝛ hic cuꝫ mortuo filio dña Masina mater eius superstes esset. In hoc tñ non facio magnã vim. ¶ Sed ꝛ tertio loco rñdetur, ꝛ tollitur apertissime oĩs difficultas, † nam regula. d. l. fi. in ꝯrium allegata pcedit nisi dispositio facta filio non nato per verba testõris restringat ad illum casum qui tunc non hret locuꝫ filio nato, ꝛ impubere defuncto, qꝛ non sic voluit testator se restringendo ad certum casum qui non euenit, † ꝛ voluntati testatoris standum est. l. in ꝯditionibus. pmum locum. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. l. ex facto. la grãde, circa med. ff. de here. insti. ꝛ. l. iij. C. de libe. prete. cuꝫ infinitis simi. Sed in casu nostro legatũ predij predicti dicit factum, ꝛ restrictũ solum in casu quo non nascant filij masculi, vt iam dixi, ꝛ cuidentissime ꝯstat ex illis vbis, tunc ꝛ eo casu aduenientẽ, positis in dispositione dicti legati, ergo ꝛc. † Est. n. hoꝝ verboꝝ natura restringere dispositionem ad casum expressum, ita q non trahat ad aliũ casuꝫ dato, q alias dispositio per se, ꝛ ex sui natura traheret vt egregie tradit Petr. de anch. in ꝯsi. mihi. ccclvj. alibi. ccclvij. Ex serie testamenti. ij. col. ver. tertio hoc pbat. cum ꝯcor. alle. s. p clarissimũ ꝯsultorem. ¶ Et vltra eum ita ẽt voluit Roma. in ꝯsi. cxxj. Prima dubitatio. post prin. ꝛ Deci. in ꝯsil. cccxiij. Pro resolutione casus. ij. col. ꝛ in ꝯsil. seq. cccxv. Superioribus diebus similr in. ij. col. ꝛ insignis moder. domi. Ludo. gozadi. in ꝯsil. xxj. Vincentius gissilardus. sub nu. xxxv. Non ergo in pposito nostro censet factum legatum in casu nascentium masculoꝝ qui euenit, sed tantum qñ masculi non nascerent si non ex alio saltem, pp illa vba restrictiua, scꝫ. tunc ꝛ eo casu. ¶ Ad qd ẽt facit, † qꝛ licet alias vulgaris substitutio ẽt in vno casu expressa porrigat ad pupillarem, seu ad illam contineat, vt vtar terminis doctoꝝ, prout tradunt Barto. ꝛ alij in. d. l. fi. dicentes hoc ibi pbari fm cõmunem intellectum. Tñ istud non procedit, qñ in substõne fuisset dictum, tunc ꝛ eo casu, vt signanter declarat ibi Deci. in primo notabili dicens se ita voluisse ꝛ firmasse in dicto consilio suo. cccxv.

¶ Nec predictis obstat quod secundo loco allegabatur de verosimili responsione testatoris, si de hoc fuisset iterrogatus. Quoniam ad hoc optime respondet dominus Consulens multis modis, vt per eum, & in effectu dicendu est, quod immo in casu isto non ita verosimiliter respondisset, attento quod demonstrauit voluntatem suam esse, vt legatum factum filiabus de predio, & vinea de quibus agitur solum dicatur factum in casu quo non nascantur masculi. Tum ex ordine testamenti. Tum etiam ex illis verbis restrictiuis, tunc & eo casu. vt supra dictum fuit. Et sic non obstabunt notata in. l. tale. §. fina. ff. de pactis. prout in simili voluit Alexander in consilio. xlvi. Ponderatis verbis. prope finem. in versicu. non obstat quod si de hoc. libro secundo. cum concordantibus allegatis supra per dominum Consulentem. ¶ Nec videtur verum non posse dari rationem differentie, quia immo dari potest, & satis probabilis, vt scilicet masculus qui nascitur maioris sit extimationis, & honorabilius sit habiturus heredem, licet decedat impubes. Quod ex eo etiam ostenditur, quia testator in casu quo masculus in pupillari etate decedat solum disposuit de predio illo del cerro, seu de parte eius. † Sic igitur de reliquis bonis non disponendo censetur voluisse, quod veniant ad eius successores ab intestato, prout vere obuenerunt per regulam. l. cum pretor. in princip. de iudic. & c. nonne. de presump. ¶ Facit. l. prima. §. sin autem. ad deficientis. C. de caducis tollendis. & c. ad audientiã. de decimis. cum similibus. per illa enim iura dicemus, quod si testator legatum predictum de predio, & vinea facere voluisset, certe illud dixisset sicut disposuit de parte predij del cerro. Unde cum non dixerit clare ostenditur, quod noluit per dicta iura. ¶ Et ex his, & alijs adductis supra per dominum Consulentem concludendum est, vt per eum. Laus Deo clementissimo.

Marianus Socinus iunior Juriscõsultus Senensis patritius, Eques, & Comes, aliter Socinus nepos, Padue legens in prima sede vespertine lectionis. 1541.

CONSILIORVM CLARISSIMI Eminentissimique Jurisconsulti Domini Mariani Socini iunioris, Senensis patritij, Equitis, ac Cesaree, Pontificalique aule Comitis, aliter Socini Nepotis, Secunda Pars, nunc primum in lucem edita, Explicit.

Registrum

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk

ll mm nn oo pp qq rr ss tt

uu xx yy zz && 22 ℞℞

AA BB CC

DD EE

DD, & EE,

Sunt Terni,

Ceteri Quaderni.

Repertorium fertilissimum super .ij. vol. consiliorum eminentissimi Juris utriusq; doctoris dñi Maria. soci. iunioris Patricij Senensis, per ordinem Alphabeti nouiter excussum.

De litera A

B

Dispositio

C

Confessus

¶ Emere

Ius idem

Legitimatio

¶ Liberatio

Pater

Precium

Sacerdos

S

¶ Spurij

Ad substituti

Testes

Usufructus

FINIS.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm